

BANK OF INDIA
Calcutta
1917.
THE
ENGLISH-URDU
TRANSLATOR'S COMPANION.

A

Abandon, v. t. 1.—Bi-l-kul tark k.; kulliyatan chhor d.; tamām-tar dast-bardār h.; hāz-ānā; kisi se lagāw (ta'alluq yā wāsta) bi-l-kul chhor d.; tark k.; chhor d.

To abandon a hopeless enterprise—Kisi aise kār-i-aham ko bi-l-kul chhor d. jis meñ kām-yābi kī ummed na ho. [chhor d.]

To abandon a friend or party—Kisi dost yā farīq se apnā ta'alluq bi-l-kul

2.—Kisi shai meñ be-ikhtiyār par-jūnā; kisi bāt meñ is tarah par-jūnā ki dil ko apne qūbū meñ rakhne kī fikr na rahe.

“Reflexively, and generally in a bad sense.” Webster.

To abandon one's self to vice—Apnī taylā be-ikhtiyār badī meñ dūl-d.; badī kī taraf apne ko is tarah mūl k. ki dil apne qūbū meñ na rahe.

Abandoned, p. a. 1.—Jise logoñ ne bi-l-kul chhor diyā ho; be-chirāg; ujār.

An abandoned village—Be-chirāg gāw; aisā mauza' jiske bāshindoh ne use bi-l-kul chhor diyā ho.

2.—'Ādī, masalan badī kā; nihāyat (bahut hī) bad; jo gunāh karne meñ na ruke; aisā burā ki jiske sudharne kī ummed na ho; mardūd; chhapṭ. [jiske sudharne kī ummed na ho.]

An abandoned youth—Aisā nau-juwāñ jo burkī kā 'ādī ho; aisā bad-dī' juwāñ

Abandonment, n. 1.—Bi-l-kul chhor d.; tark-i-mutlaq; yak-qalam dast-bardārī; chhor d. yā chhor diyā jūnā.

2.—Kisi da'we yā haqq-i-rī'āyatī se dast-bardārī; kisi aise shakhs ko apnī khwāhish se chhor d. jisse koyī rishta-i-khās ho, masalan jorū khasam yā laṛko ko.

Abate, v. t. 1.—Ghaṭānū; kam k.; takhṭif k.; waz' yā minhā k.; bar-tar hālat yā baro shumār khwāh darje wagaira se ghaṭā-kar adnā hālat wagaira meñ kar-d.

To abate a demand—Kisi mutālabo ko ghaṭānū (kam yā takhṭif k.)

2.—(Law) Zāil k.; nest-o-nū-būd k.; sāqīt k. [kar-d.]

To abate a public nuisance—Kisi amr-i-bā'is-i-taklif-i-'awām ko nest-o-nū-būd

3.—(Law) Kisi shai meñ kamī k.; kisi ohīz ko ghaṭā d.

Legacies are liable to be abated, entirely or in proportion, upon the deficiency of assets—Jāc-dād-i-mutawassī kī kamī par hiba-i-wasiyatī meñ bi-l-kul yā ba-miqdār-i-rasdi kamī ho-saktī hai.

To abate a tax—Kisi mahsūl ko bi-l-kul yā kisi-qadar chhor d. yā mu'āf k.

Abate, v. i. 1.—Ghaṭ jānā; kam ho-jānā; tāqat yā sakhtī meñ kam ho-jānā; inhitāt par h.

The pain in his leg has *abated*—Uske pair kā dard kam ho-gayā (inhitāt par hai).

2.—(*Law*) Ka-l-'adam ho-jānā; sāqit ho-jānā; nafi ho-jānā; kuchh bhī na rah-jānā; bātil yā zāl ho-jānā; be-kār (nā-kār-gar) h.; chal na saknā.

The plaintiff's death does not cause his suit to *abate*—Mudda'i kī nālīsh uske marne ke sabab se sāqit (nafi) nahīn ho-jātī.

A legacy to a charity does not *abate* by the deficiency of assets—Matrūka-i-mutawaffā kī kamī ke sabab se woh hiba-i-wasiyati bātil (zāl) nahīn ho-jātā jo khairūt se muta'alliq ho.

Abatement, n. 1.—Kisī izā-rasāñ yā taklīf-dih shai-kā kam kar-diyā-jānā (nikāl-wā yā girwā diyā-jānā).

2.—Kamī (takhīfif yā inhiūt) jaise ranj yā dard meñ.

3.—Minhāyī; waz'; zar-i-minhāyī; woh rupaye jo kisī hisāb se mujrā kar-diye-jāweñ (ghaṭā diye-jāweñ); jis qadar koyī chīz dūsri chīz se kam kar-dī-jāwe; kamī; ghaṭī. [jānā.

4.—(*Law*) Suqūt; zawāl; nā-kām-yābī; ma'dūmiyat; ka-l-'adam ho-

Abbreviate, v. t. Mukhtasar k.; thorā k.; ikhtisār yā firo-guzāsht ke zarī'e se ghaṭānā.

Abbreviation, n. 1.—Mukhtasar k. yā ghaṭānā; ikhtisār.

2.—Kisī lafz yā 'ibārat kī woh sūrat jo ikhtisār aur firo-guzāsht ke ba'd rah-jāwe; woh harf yā hurūf jo kisī pūre lafz kī jagah isti'māl kiye jāweñ; *e. g.*,

Oxf. for *Oxford*; U. S. A. for *United States of America*.

Abdicate, v. t. 1.—Kisī shai kī nisbat istihqāq yā da'we se dast-bardār h.; az-khud chhor d.; kisī 'uhde yā zimma-dārī se qat'an dast-bardār h.; bā-zābita (hasb-i-qā'ida) chhor d. yā kisī dūsre ko de-d., masalan saltanat kā; chhornā; tark k.

2.—Mi'ād-i-mu'aiyana ke pahle wa bilā idkhal-i-isti'afā khwāh bilā razā-mandī 'atā-kunindgān ke kisī 'uhde yā zimma-dārī ke kām ko bi-l-kul chhor d.; tāj-i-shāhī ke bā-qā'ida muntaqil karne ke pahle takht se kulliyatan kanāra-kash h.

3.—Lā-da'wā kar-ke ghar se khārij kar-d. (nikāl d.), jaise bāp kā apne beṭe ko; mahjūbu-l-irs (wirāsat se mahrūm) k. [jānā.

Abduct, v. t. Chorī yā zabar-dastī se bhagā-le-jānā; nā-jāiz tariq par le-
Abduction, n. (*Law*) Kisī larke khwāh nā-bālig yā zanjā wagaira kā fareb yā barmalā tashaddud ke zarī'e se bhagā-le-jānā (nikāl-le-jānā).

Abductor, n. Woh shakhs jo kisī larke yā nā-bālig wagaira ko fareban khwāh ba-zarī'a-i-targīb-dihī yā tashaddud bhagā-le-jāwe; bhagā-le-jāne-w.; nikāl-le-jāne-w.

Abet, v. t. 1.—Imdād yā taqwīyat se sahārā d.

“Formerly used in a good, but now chiefly in a bad, sense.”

Webster.

2.—(*Law*) Jurm ke irtikāb meñ taqwīyat salāh yā targīb d. khwāh bahkānā; igwā k.; kisī fi'l-i-mujrim-āna meñ i'ānat k.; āmāda (bar-angekhta yā kharā), k.; sikhānā-parhānā.

Abetment, n. (Law) Pānat; irtikāb-i-jurm khwāh fi'l-i-mujrim-āna meḥ i'ānat targīb yā salāh wagaira.

*Abetment of an offence—*Tānat-i-jurm.

*Abetment of an abetment—*Tānat meḥ i'ānat; kiśi jurm kī targīb-dilī kī targīb.

*Abetment by conspiracy—*Tānat-ba-mashwara; āpas meḥ bandish kar-ke kiśi jurm ke irtikāb kī targīb d.

Abetted, p. p. (Law) Jiskī nisbat targīb yā taqwīyat wagaira dī-gayī ho; mu'ān-fih; jis meḥ madad dī-gayī ho. [gayī ho.

The offence *abetted*—Jurm-i-mu'ān-fih; woh jurm jiske karne kī targīb dī-

Abettor, n. (Law) Mu'in yā mu'āwin-i-jurm; mugwī; bahkāne w.; woh shakhs jo dūse ko jurm ke murtakib hone ke liye (uske karne ke liye) bahkāwe khwāh targīb madad yā taqwīyat de.

☞ "*Abettors* propose, incite, instigate, or promote; *accessories* assist, aid, help forward; *accomplices* carry into effect, help, or complete." *Webster*.

Abeyance, n. (Law) Qānūn ke rū se kiśi shai kī ummed yā uskā intizār; ta'attul; iltiwā; ma'dūmiyat-i-'arizī; kiśi amr kā multavī yā chand roz tak ma'dūm rahnā ya'nī wuqū' meḥ na ānā.

☞ "Literally, *gaping* or *looking a long time with the mouth open*.

Expectation or contemplation of law, *e. g.*, when there is no person in whom an inheritance can vest, it is said to be in *abeyance, i. e.*, in expectation; the law always considering it potentially existing, and ready to vest whenever a proper owner appears." Also, "suspension or temporary extinction." *Blackstone—Webster*.

To be, or remain, in *abeyance*—Multavī h. yā rahnā; ma'rīz-i-iltiwā meḥ rahnā.

Abide, v. i. 1.—Thaharnā; kiśi jagah par rahnā; maskan-guzīn h.; rahnā; sukūnat ikhtiyār k.

2.—Kiśi kaifiyat yā hālat meḥ sābit-qadam yā mazbūt rahnā; mustaqil aur lā-tajum rahnā; barābar qāim rahnā.

To *abide* by a contract—Kiśi mu'āhade (qaul-o-qarār) par sābit-qadam rahnā.

To *abide* by the evidence of a witness, or by the decision of a court—Kiśi gawāh kī shahādāt yā 'adūlat ke faisale par hasr k. (us par barābar qāim rahnā khwāh uski pā-bandī k.)

Abide, v. t. 1.—Kiśi kā muntazir rahnā; kiśi bāt ke liye musta'id yā āmāda rahnā; intizār meḥ rahnā.

2.—Sahnā; bar-dāsht. k.; kiśi hālat meḥ sābit-qadam rahnā; sabr ke sāth tahammul k. yā mutahammil h.

☞ "In general, *abide by* signifies to adhere to, maintain, defend, or stand to; as to *abide by* a promise or a friend; or, to suffer the consequences; as, to *abide by* the event, that is, to be fixed or permanent in a particular condition." *Webster*.

Ability, n. 1.—Qābiliyat; liyāqat; salāhiyat; quwwat yā tāqat—'ām isse ki woh zihnī ho yā jismānī; haisiyat yā gunjāish; tāqat hunar yā zar wagaira kā ba-qadar-i-kāfi rahnā.

2.—(Law) Ikhtiyār yā iqtidār-i-qānūnī; bā'z umūr ke karne kā iqtidār yā istihqāq; salāhiyat-i-qānūnī.

The testator's *ability* to give away his property cannot be doubted—Is bitt men shubha nahin ho-saktā ki mūsī ko apni jāe-dād ke muntaqil kar-dene kā iḥtiyār-i-qānūnī hāsīl thā.

Opposed to *disability*.

3.—*pl.* Zihnī tāqat; qābiliyat; liyāqat.

AB INITIO, (Lat.) Shurū' se; ibtidā se; pahle se; sirc se. [haih]

These proceedings are void *ab initio*—Yah kūr-rawāiyān shurū' hī se ka-l-'adam

Abintestate, *a.* (Law) Jo shakhs bilā wasiyat marā ho uskā tarka wirā-satan pāne w.; bilā wasiyat marne w.

Abintestate, *n.* (Law) Woh shakhs jisko kisī aise mutawaffā kā tarka wirāsatān mile jo koyī wasiyat na kar-gayā ho.

Able, *a.* 1.—Kāfi jismānī tāqat r. w.; jise khūb zihnī yā jismānī quwwat hō; laiq yā layiq; faiq; qābil.

2.—Ma'ishat yā ma'ash-i-kasir r. w.; zī-istitā'at; sāhib-i-mā'ash; ahl-i-jāe-dād; zī-maqdūr; sāhib-i-maqdūr; mustatī'.

3.—(Law) Jise iqtidār yā qābiliyat-i-qānūnī ho; qānūnī salāhiyat r. w.; qānūnān majāz.

4.—Jise kisī qism kī qābiliyat yā salāhiyat ho.

Ablution, *n.* Dhonā—khususān farāiz-i-mazhabī ke anjām ke tahaiye men jism kā dhonā; gusl; nahān.

Abnormal, *a.* Qa'ide ke mutābiq nahin; kisī qānūn yā silsile ke khilāf; be-qā'ida; be-sarishta; be-zābita.

Abode, *n.* Jāe-qiyaam; maskan; jāe-sukūnat; rahne kī jagah.

Abolish, *v. t.* Wujud mitā d.; band k.; mauqūf k.; mansūkh mustaradd yā nest-o-nā-būd k.; ka-l-'adam k.; istisāl k.; phir qāim na rahne d.

“Applied chiefly and appropriately to established laws, contracts, rites, customs, and institutions.” *Webster*.

Abolition, *n.* Istirdād; tardid; mansūkhī; mauqūfī; istisāl; uphā d.; mitā d.; dūr-daf' k.

AB-ORIGINE, (Lat.) Jar se; bunyād se; shurū' se.

Abortion, *n.* Isqāt-i-hamal; hamal kā zail k.; peṭ girā d.

Abortive, *a.*—1. Jo khām paidā ho yā khāmī kī hālat men zuhūr men āwe; jiskī banāwaṭ nūqis ho; jismen kām-yābī na ho; jisse kuchh sūd (natija yā nafa) na ho; rāegān; be-fāida; be-kār; jisse kuchh hāsīl na ho; lā-hāsīl.

2.—Muzil-i-hamal; jisse isqāt-i-hamal ho; jisse peṭ gir-jāe.

Abortive medicines—Aisi dawāen jinse isqāt-i-hamal ho.

Abound, *v. i.* Bahut yā barī kasrat se h.; bahut hī jāri h.; bahut hī Where sin *abounds*—Jahūn gunāh bahut ho.

2.—Miqdār-i-kasir r.; kasrat se rakhnā yā honā; umāndnā; bharā

Followed by *with* or *in*.

Fishes *abound in* the pond—Us tālāb men machhliyan bharī (kasrat se) haiin.

The pond *abounds with* fishes—Woh tālāb machhliyon se bharā hai.

About, *prep.* 1.—Kisī shai kī bāharī taraf sath par yā uske upar; chāron-taraf; gird-ba-gird; har-chahār-taraf; gird.

2.—Kisī ke mukhtalif hisson men; atrāf-i-mukhtalifa men; jā-bajā; kisī jagah men; sāri jagah men.

3.—Kisī ke nazdik yā qarīb; dūr par nahīn; nazdik; jagah waqt yā miqdār wagnāra kē lihāz se nazdik; qarīb; qarīb-qarīb; takhminan; kam-o-besh; thorā-bahut; kamti-barhti.

☞ “Much used in inexact or approximative statements.” *Webster.*

4.—Kisī kām meṁ masrūf yā lagā huā; kisī fi'l ke karne par musta'id yā āmāda.

What are you about?—Tum kis kām meṁ masrūf (lage) ho? Tum kyā karte ho? He is about to start—Woh rawānagi par musta'id (āmāda) hai; woh rawāna huā chūhtā hai; qarīb hai ki woh rawāna ho.

5.—Nisbat; bāb meṁ; dar-bāb; muta'alliq; bābat.

He knows nothing about that matter—Us bāt kī nisbat (uske muta'alliq yā uski bābat) use kuchh ma'lūm nahīn hai.

About, *adv.* 1.—Sab taraf; har-chaḥār-taraf; chāron-taraf.

2.—Girde meṁ; halqe meṁ; ghere meṁ; daur meṁ. [dāwān-dol.]

3.—Idhar-udhar; har-jagah; jā-ba-jā; mutaharrik; chaltā-phirtā;

4.—Sifat yā darje meṁ qarīb; qarīb-qarīb; takhminan.

This wall is not about as high as that—Yah diwār qarīb-qarīb utnī ūchī nahīn hai jitnī ki woh.

5.—Dūsri taraf; jidhar rukh ho uske bar-'aks.

To come about—Wāqī' h.; wuqū' meṁ ānā; zuhūr meṁ ānā.

To bring about—Karnā; zuhūr yā wuqū' meṁ āne kī bā'is h.; anjām ko pahūnchānā; kisī maqsad ko pūr k. [koshish k.]

To go about—Koyī kām uṭhānā; apnī tayīn musta'id k.; āsmān k.; talāsh k.;

Above, *prep.* 1.—Ūpar; balandī ke lihāz se ūpar.

Above the head—Sar ke ūpar.

[baland ho.]

2.—Bāhar; khārij; bahar-kar; kisī bāb meṁ afzal; jiskī tabī'at bahut

This is above comprehension—Yah bāt samajh ke bāhar hai (samajh meṁ nahīn atī). [par-saktā.]

He is above temptation—Uski tabī'at is-qadar baland hai ki woh tam' meṁ nahīn

3.—Kisī dūsre kī nisbat ta'dād miqdār yā darje meṁ ziyāda.

Above, *adv.* 1.—'Ālam-i-bālā meṁ; ākāsh meṁ; āsmān meṁ yā āsmān se.

2.—Silsile meṁ muqaddam; pahle; ūpar.

The facts mentioned above—Jin wāqī'āt kī ūpar (pahle) zikr kiyā gayā; wāqī'āt-i-masbūq-z-zikr; wāqī'āt-i-mutazakkira-i-bālā. [se baḥḥ.]

3.—Bālā-tar; bālā-dast; ā'lā; akbar; rutbe yā ikhtiyār meṁ dūsre

He appealed to the court above—Usne 'adālat-i-akbar meṁ murūf'a kiyā.

Above all—Sab ke ūpar; sab bātoṁ par muqaddam; jumla khayālāt par muqaddam; 'ala-i-khusūs; khūssatan; aur bātoṁ se bahar-kar (yā unpar muraḥḥab).

☞ “Above is often used elliptically as an adjective by omitting the word mentioned, quoted, or the like; as, the above items.” *Webster.*

Above-cited, *a.* Muhawwala-i-bālā; jiskā zikr pahle huā; jiskā hawālā ūpar diyā gayā. [likhā gayā.]

Above-mentioned, *a.* Mazkūru-s-sadr; masbūq-z-zikr; jiskā hāl pahle

AB OVO, (Lat.) Ande hī se; shurū' hī se; ibtidā hī se.

Abreast, *ad.* Ek dūsre ke bagal meṁ; pahlū-ba-pahlū; ham-pahlū; barā-bar sīnā kiyo huye; barābar.

Abridge, v. t. 1.—Chhoṭā k.; aur chhoṭā k.

2.—Mukhtasar k.; alfāz kī qillat (unke isti'māl meñ kamī) k. par kḥulāse meñ mazmūn ko qāim r.; kḥulāsa k.

3.—Kam k.; ghaṭānā; kisī shai meñ kamī (taqlīl) k.

4.—Mahrūm k.; mahjūb k.; le-leuā; qat' k.

 Followed by *of*.

To *abridge* one of his rights—Kisī ko uske huqūq se mahrūm k.

Abridgment, n. 1.—Kamī; takhfīf; ghaṭānā.

2.—Kisī kitāb kā kḥulāsa (ikhtisār).

Abroad, ad. 1.—Khulā; wus'at meñ dūr tak; lambāyī-chaurāyī meñ dūr tak; tang hudūd ke andar band nahīn.

2.—Makān khaimē yā kisī ghiri huyī jagah ke bāhar; maidān meñ.

3.—Kisī mulk ke hudūd ke bāhar; gair gair mulkon meñ; desper-des; parāye mulkon meñ. [ke jā-nashīn ke hukm se mustaradd k.

Abrogate, v. t. Fī'l-i-hākim-āna se mansūkh k.; banāne wāle (wāzī') yā us-

 “Applied to the repeal of laws, decrees, the abolition of established customs, &c.” *Webster*.

Abrogation, n. Tausikh; hākim-i-majāz ke hukm se mansūkhī (istirdād).

Abrupt, a. 1.—Tūṭā-phūṭā; bahut nīchā-ūnchā; kasrat se ubhṛā niklā yā nā-ham-wār.

2.—Yakāyak; daf'atan; be-ittilā'.

3.—Be-jor; be-mel; jis meñ ek mazmūn chhor-kar dūsrā mazmūn yakāyak shurū' kar-diyā-jāe. [ta'mīl ke be-gair; daf'atan.

Abruptly, ad. Phat se; yakāyak; bilā-ittilā'-dihī; ma'mūlī rusūm kī

Abseond, v. i. (*Law*) Rū-posh h.; chhip-baiṭhnā; firār h.

 “Used especially of persons who withdraw to avoid a legal process.” *Webster*.

An *absconding* debtor—Madyūn-i-rū-posh; woh madyūn jo chhip-baiṭhā ho.

Dead or absconded—Fautī yā firārī.

Absence, n. 1.—Kisī jagah par yā kisī ke sāth na rahnā; maqām yā suhbat ke lihāz se dūr par rahnā; gaibat; maujūd na rahnā.

Speak well of one in his *absence*—Kisī kī gaibat meñ uskā zikr-i-khair karo.

2.—(*Law*) Gair-hāzīrī; 'adam-maujūdgi; jawāb-dihī ke liye 'adālat meñ na rahnā.

In the *absence* of—Ba-hālat-i-'adam-maujūdgi; gāib-āna.

By reason of *absence*—Ba-wajh-i-gair-hāzīrī; maujūd (hāzīr) na rahne kī wajh se.

3.—Kisī shai kā na honā yā na rahnā.

The *absence* of evidence—Subūt (shahādat) kā na h. [be-khudī.

4.—Jo chīzeñ maujūd hon unki taraf tawajjuh na karnā; be-khabarī; **Absent, a.** 1.—Gair-hāzīr; maujūd nahīn; nahīn; kisī jagah se kanāre yā wahān par nahīn; sāth yā suhbat meñ nahīn; gair mulk meñ.

2.—Be-khabar; un logoñ kī taraf jo maujūd hon yā ham-suhbaton kī guft-gū par gair-mutawajjih.

Absent, v. t. Gair-hāzīr ho-jānā; kisī ke sāmne na ānā; isqadar dūr chale jānā ki bāham āmad-o-raft na ho-sake.

The defendant has *absented* himself—Mudda'ā-'alaih gair-hāzīr ho-gayā.

 Used with the reciprocal pronoun.

Absentee, n. Woh shakhs jo apne mulk mansab 'uhde yā lāzima-i-mansabī wagaira se gair-hāzīr ho. [(uske manjūd na rahne kī wajh se).]

ABSENTE PEO, [Lat.] (Law) Chūūki mudda'a-'alaili gair-hāzīr thā Absolute, *a.* Kāmil; mutlaq; mashrūt nahīn; gair-mashrūt; bilā-shart yā qaid; qat'i; nātiq. [par.]

Absolutely, ad. Ba-tarz-i-kāmil; bilā-qaid-i-sharāit; bi-l-kul; yaqīnī taur Absolute'y impossible—Bi-l-kul (mahz) gair-mumkin; muhāl-i-mutlaq; jo kisī tarah na ho-sake.

Absolve, v. t. Kisī farz dāin yā zimma-dāri se barī k.; chhoṛānā; barīyū-zimma k.; kisī aisi hāt se najāt d. jiske bā'is koyī bār yā tāwān 'aid ho; kisī mujrim ko ta'ẓīr se chhoṛānā.

ABSQUE HOC, [Lat.] (Law) Be-gair iske; be uske.

☞ "In law, the technical words of denial used in traversing what has been alleged and is repeated." *Webster.*

Abstain, v. i. Bāz rahnā; kanāra k.; dar-guzar k.; parhez k.; ijtināb k.

☞ "Used chiefly to denote a restraint upon the passions or appetites." *Webster.*

Abstinence, n. Hazz-i-nafāzī se parhez; nafs-i-ammāra kī pairawī se ihtirāz.

Total abstinence—Munashshī 'arqōn se bi-l-kul parhez.

Abstract, n. 1.—Khulāsa; muntakhab; gosh-wāra; intikhāb.

2.—Dūsri chizon se 'alāhida rahne kī hālat.

To consider a subject in the *abstract*—Kisī mazmūn par bilā-lihāz uske muta'alliqūt ke gaur k.

Abstract of title (Law)—Milkiyat ke muta'alliq subūt ke wasiqōn kā khulāsa; un kagazāt kā intikhāb jo milkiyat ke subūt se ta'alluq rakkheñ.

Abstract, v. t. 1.—Kisī tahrīr wagaira kā khulāsa k.; intikhāb k.; muntakhab banānā; ikhtisār k. [ke liye chup-chāp le-lenā.]

2.—Nikāl-lenā; choṛā-lenā; dūse ke māl meñ se apne sarf-i-khāsh

Abstract, a. 1.—Kisī aur shai se 'alāhida; judā.

2.—Mushkil; muglaq; chhān-kar nikālā huā.

Absurd, a. Nafsu-l-amr ke khilāf; jo bāt bādiyū-n-nazar meñ sahīh ho us-ke khilāf; 'aql ke khilāf; un bāton ke khilāf jo 'ām 'aql ke muta'alliq hoñ; dalāil-i-'aqlī ke bar-'aks; behūda; lāyā'nī; nā-ma'qūl; rāe sāib ke bar-'aks.

Absurdity, n. 1.—Haqīqat yā 'aql ke khilāf h.; rāe sāib ke bar-'aks h.; behūdagī; nā-ma'qūliyat; 'adam-i-munāsabat.

The *absurdity* of this argument cannot be denied—Is dalīl kī behūdagī (nā-ma'qūliyat) se inkār nahīn ho-saktā.

2. Behūda bāt; amr-i-khilāf-i-'aql.

☞ In this sense, it has a plural.

Abundance, n. Bahut h. : ifrāt se kāfī h.; barī ziyādatī; kasrat.

☞ Strictly applicable to quantity only, but sometimes used of number.

Abundant, a. Bahut; wāfir; mālāmāl; kasīr; bahut hī kāfī; kasrat se.

There is *abundant* proof in this case—Is muqaddame meñ subūt bahut (mālāmāl) hai. [se; nihāyat hī.]

Abundantly, ad. Pūrā-pūrā; ba-tarz-i-kāfī; bahut kuchh; ifrāt se; kasrat

Abuse, v. t. Kisī shai ko burī (nā-munāsib) tarah par isti'māl k. (uskā isti'māl-i-bad k.); isti'māl-i-bad k.; burī tarah par kām meñ lānā; burī niyat se (maqsad-i-nā-jāiz ke liye khwāh ba-tarz-i-be-jā) kām meñ lānā.
To abuse power or authority—Maqdarat yā iḥtiyār kā ba-tarz-i-be-jā kām meñ lānā.

2.—Burā-bhalā kahnā; bad kahnā; gālī d.; dushuām-dihī k.; bad-sulūkī k.; burī tarah se bartāw k.; be-hurmat k.; be-'izzat k.
Abuse, n. 1.—Isti'māl-i-bad; 'amal-i-be-jā; nā-munāsib bartāw yā isti'māl; maqsad-i-be-jā meñ isti'māl.

Abuse of law—Qānūn kā 'amal-i-be-jā.

Abuse of lawful authority—Iḥtiyār-i-jāiz kā isti'māl-i-bad.

2.—Burā (kharāb) dastūr; rawāj-i-bad.

3.—Bad-zabānī; dushuām; gālī; saḥt-kalāmī.

Abusive, a. 1.—Gāliyān d. w.; saḥt-kalāmī k. w.; burī tarah pesh āne w.

 Applied to persons.

2.—Dushnām-āmez; jismeñ gāliyān hoñ yā jisse we paidā hoñ.

Abusive words—Gāliyān; kalimāt-i-dushuām-āmez.

Abut, v. i. Kisī kā ham-sarhadd h.; ek hī dānde par rahnā; kisī se milā rahnā yā uske muttasil h.

 "Used chiefly in describing the bounds or situation of land."

Webster.

Academy, n. 1.—'Ilmī ta'līm kī woh jagah jo rutbe ke lihāz se *university* yā *college* aur 'ām madrase ke wast (bīch) meñ ho.

2.—'Umda qism kī tālīm kī jagah; *college* yā *university*.

3.—Woh sab log jo 'umūman 'ulūm wa funūn khwāh kisī khās 'ilm yā fan kī tarraqqī ke liye bāham muttafiq hoñ. [tarraqqī ho.]

4.—Woh jagah jahān funūn khwāh kisī shu'bā-i-'ilm kī tarbiyat wa
Accede, v. i. Manzūr k.; qabūl k.; mānnā; rāzī h.; jo kuchh dūsrā kahe use mānnā. [woh jald wuqū' meñ āwe.]

Accelerate, v. t. 1.—Bā'is-i-ta'jīl h.; kisī shai kī nisbat aisī fikr k. ki
To accelerate the death of a person—Kisī shaḥs kī halākat meñ ta'jīl kā bā'is h.

2.—Kisī shai kī aslī yā ma'mūlī tarraqqī meñ madad d. (usko barhānā). [khātir se lenā; qabūl k.]

Accept, v. t. 1.—Jo kuchh diyā yā pesh-kash kiyā jāe use khushī-i-
 2.—Manzūr k.; taslīm k.; mānnā; qabūl k.; pazīrā k.; ījāb k.

To accept a plea—Kisī 'uzr ko taslīm k.; kisī 'uzr ko mānnā yā qabūl k.

I accept your proposal—Main tumhārī tajwīz (tumbārā kahnā) manzūr kartā hūn.

 Often followed by *of*.

3.—Sakārnā yā'nī manzūr kar-ke rupaye ke dene kā wa'da k.

To accept a bill of exchange—Kisī hundāvī ko sakārnā yā'nī use manzūr kar-ke zar-i-hundāvī ke dene kā wa'da k.

To accept service (Law)—Jab koyī hukm-nūma wagaira bū-zūbita ta'mīl na huā ho us hālat meñ uskā zūbita ke mutābiq ta'mīl honā manzūr kar-lenā.

Acceptable, a. Manzūr kiye jāne yā khushī ke sāth liye jāne ke qābil; jisse pāne wāle ko khushī ho; khush-kun; pasandīda; khush-āyinda.

Acceptance, n. 1.—Qabūl k.; khush ho-kar lenā; khandā-peshānī se lenā; manzūrī.

2.—Sakrayī yā sakārā; jis shakhs par hundāvi likhī jāwe uskā is amr kā manzūr-o-qabūl k. ki jab hundāvi kī mīti pūjegi (muddat khatm hogi) ham iskā dām de-deṅge.

To negotiate a bill of exchange after acceptance—Kisī hundāvi ko sakārno ke bād farokht k.; kisī hundāvi par sakāre piche bechī likhnā.

3.—Sakārī-huyī hundī.

[kī sakārī hundī lenā.

To receive another's acceptance in payment—Kisī rupaye kī chukṭī meṅ dūse

4.—Ījāb; qabūl; taslīm; bāt-chīt yā sharāit kā manzūr k. jisse mu'ābada pakkā ho-jāe aur muta'āqidain par uskī pā-bandī lāzim ho; kisī kharīd kihuyī yā aisi chīz kā lenā khwāh pānā jo farīq-i-sānī wa'de ke ba-mūjib bheje yā dewe.

5.—(Law) Kisī dūse ke fī'l khwāh mu'ābade ko ba-zarī'a kisī apne fī'l ke taslīm k. jisse asl fā'il ke fī'l kī pā-bandī lāzim āwe.

A principal's taking the rent reserved on a lease, made by his agent, is an acceptance of the terms of the lease, and binds the party—Kisī āqā kī apne kārinde ke likhe huye paṭṭe ke rupaye kā lenā taslīm-i-sharāit-i-paṭṭa mutasawwar hai aur uskī pā-bandī āqā par lāzim āti hai.

Acceptation, n. Ma'nī; mafhūm; kisī lafz ke murawwaj ma'nī.

To take a word in its legal acceptance—Kisī lafz ke wohī ma'nī samajhnā jo qānūn meṅ musta'mal hoṅ.

Access, n. 1.—Rasāyī; pahuñch; guzar; paith; daḡhl. [jāne pānā.

To have access to a court—Kisī 'adlāt tak rasāyī rakhnā; kisī kachaharī meṅ

To gain access to a person—Kisī shakhs tak pahuñchnā (us tak rasāyī pānā yā bār-yāb h.).

[kī rāh yā sabīl.

2.—Kisī shai tak pahuñchno k. zari'a yā uskī rāh; kahīn pahuñchue

3.—Ham-bistari; ham-khwābī.

Accessory, a. See Accessory, (a.)

Accession, n. 1.—Manzūrī wa shirkat.

2.—Izāfa; afzāish; barhtī; beshī; jo shai barhūyī jāwe; jo milākar ziyāda kiyā-jāwe.

3.—(Law) Husūl-i-māl kā woh tarīq jiske zari'e se kisī aisi mujas-sam shai kā mālīk jismeṅ bālidgī yā mihnāt ke zari'e se afzāish ho juzw-i-izāfa-shuda yā taraqqī-yāfta kā haqq rakkhe par shart yah hai ki us shai kī haisiyat tābdīl na ho-jāe—masalan gāe kā mālīk uske bachebe kā mālīk hotā hai par angūr ke mālīk ko us sharāb kī milkiyat hāsil nahīn hotī jo dūsrā shakhs usī angūr se taiyār kare.

4.—Julūs; masnad-uashīnī; būdshāhī takht par baiṭhnā; kisī rutbe yā manṣab par pahuñchnā.

Accessory, a. Mu'in-i-jurm ke muta'alliq.

Accessory, a. Mu'in; madad-gār; sharīk; kisī natije ke paidā karne meṅ madad d. w. yā kisī asl fā'il kī taht meṅ 'amal k. w.

Usually in a bad sense.

Accessory to a crime—Sharīk-i-jurm; jo shakhs kisī jurm meṅ sharīk ho yā sahārā de.

Accessory, n. (Law) Woh shakhs jo kisī jurm-i-sangīn meñ sharīk ho yā'nī go woh irtikāb-i-jurm ke waqt maujūd na rahā ho par mashware hukm-rānī yā ikhfā-i-wāqī'āt wagaira meñ shirkat rakhtā ho.

Accessory before the fact—Woh shakhs jo jurm hone ke waqt maujūd na rahā ho par usne kisī ko jurm karne par āmāda kiya khwāh uskī nisbat salāh yā hukm diyā ho; woh shakhs jiskī salāh wagaira kī wajh se koyī dūsrā shakhs murtakib-i-jurm ho; mu'in yā sharik qabl az wuqū'-i-jurm.

Accessory after the fact—Woh shakhs jo kisī mujrim ko jān-būjh-kar apne yāhūn chhipā rakkhe yā use madad khwāh tasallī de.

Accident, n. 1.—Ittifāq; wāqī'a; hādīsa; mājarā; woh bāt jiske hone kā khayāl yā uskī ummed pahle se na ho.

An unavoidable accident—Ittifāq-i-nā-guzir; woh bāt jo chār-nā-chār ho-jāe.

By accident—Ittifāqan; hasb-i-ittifāq; ittifāqiya; ittifāq se; nāgūb.

Accidental, a. 1.—Ittifāqī; jiskā wuqū' nāgahān ho; jo ma'mūlī taur par zuhūr meñ na āwe.

An accidental death—Marg-i-ittifāqī; ittifāqī (nāgahān) maut; marg-i-mufājāt.

2.—Lāzimī nahīn; nihāyat zarūrī nahīn.

Accidentally, ad. Ittifāqan; ittifāqī yā ittifāqiya; hasb-i-ittifāq; nāgahān; yakāyak.

Accommodate, v. t. 1.—Kisī ke hasb-i-hāl yā mutābiq k.

We ought to accommodate ourselves to circumstances—Ham logon ko chāhiye kī jaise hālūt hon unhiñ ke mutābiq karen.

2.—Jis shai kī khwāhish yā zarūrat ho yā jo shai ārām ke liye matlūb ho uskā baham pahunchānā.

To accommodate a friend with lodgings—Kisī dost ke thaharne (firo-kash hone) kī thekānā (band-o-bast) kar-d.

3.—Tai k.; tasfiya k.; raf' k.; ittifāq karānā.

To accommodate differences—Tasfiya-i-nizā' k.; jhagra niptā d.

4.—Rupaye qarz de-kar madad k.; qarz d.

Accommodation, n. 1.—Woh shai jisse koyī ihtiyāj raf' ho yā ārām farhat khwāh suhūlat hāsīl ho; jo shai ārām ke liye baham pahunchāyī jāe.

Used chiefly in the plural.

2.—Tasfiya-i-ikhtilāfāt (nizā'); sulh; muwāfaqat; mel; safāyī; raf'dād.

3.—(a) Dast-gardān; udhār; qarz-i-nāqdī jisse aksar bahut ārām hotā hai.

(b) Farzī hundī jo baham-rasāni-i-zar ke liye likhī aur sakārī jāe aur wāqī'ī uske रुपये kisī dain ke adā meñ na diye jāweñ. bal-kī farzī girinda-i-qarz kī suhūlat ke liye qarz mutasawwar hon.

"An accommodation bill or note, one to which a party has put his name without consideration, for the purpose of benefiting or accommodating some other person who is to provide for the bill or note when due." Byles—Webster.

Accompany, v. t. Kisī ke sāth yā ham-rāh jānā; sāthī yā rafīq kī tarah kisī ke pās rahnā; kisī se suhbat r. yā uske sāth rahnā.

Accomplice, n. (Law) Sharik-i-jurm; woh shakhs jo jurm ke karne mein kisi ka saath de.

☞ "Followed by *with* before a person; as, A. was an accomplice with B. in the murder of C." Webster.

Accomplicity, n. (Law) Jurm mein sharik rahnā; shirkat-i-jurm.

Accomplish, v. t. Pūrā k.; anjām d.; hāsīl k.; takmīl k.

To accomplish an end—Koyī maqsad pūrā (hāsīl) k.; kisi maqsad ko anjām ko pahuñchānā. [khalīq.]

Accomplished, p. a. Kisi sifat mein pūrā; kāmīl; 'ālim; fāzil; muhazzab;

Accomplishment, n. 1.—Anjām; ta'mīl; husūl-i-maqsad; ta'mīl yā ifā-i-kāmīl; kisi bāt kā pūrā k. yā anjām ko pahuñchānā.

2.—Ta'lim ke zari'e se zihni fazilat yā atwār ki khūbī; tahsīl.

Accord, n. 1.—Razā-mandī; ittifaq; rāe khwāhish yā kār-rawāyī mein bāhamī ittifaq. [āp (az-khud) ho.]

2.—Marzī; ragbat; khwāhish; bi-r-ragbat tahrīk; harakat jo āp-hi-

☞ "Used of the will of persons, or the natural motion of other bodies, and preceded by *own*." Webster.

To do an act of one's own accord—Kisi kō koyī fi'l apnī hī marzī se k.; koyī kām apnī hī ragbat se (bi-r-ragbat) k.; kisi kām ko āp-hi-āp (be-dūse ke kahe) k.

3.—Ittifaq; mel; mutābaqat; ebizoñ kā bāham munāsib taur par mel r.

4.—(Law) Jin do farīq mein takrār ho unkā āpas mein rāzī ho-jānā aur nuqsān ki talāfi kā wa'da k. jisse bād ifā-i-wa'da phir nālīsh nahīn ho-saktī; tasfiya-i-bāhamī.

Accord, v. t. 1.—Mel yā sulh karānā-jaise do shakhsōn mein; tasfiya yā raf'dād karā-d. jaise nālīshāt yā takrārōn mein.

2.—Denā; 'atā k.; wājib yā muuāsib samajh-kar d.

To accord permission or sanction—Ijāzat d. yā manzūr k.

3.—Mutābiq k.; muwāfiq k.; ek ebiz ko dūsrī chiz ki tarah kar-d.

☞ Followed by *to*.

Accordance, n. Mutābaqat; muwāfaqat.

In accordance with—Ba-mutābaqat; muwāfiq; mutābiq; hasb; ba-mūjib.

In accordance with orders—Hasbu-l-hukm; ba-ittibā'-i-hukm; hukm (irshād) ke mutābiq; ba-ta'mīl-i-hukm.

According, p. a. mutābiq; muwāfiq.

[ba-mūjib; rū se.]

According to (a prepositional phrase)—Kisi ke mutābiq yā muwāfiq; hasb;

According as (an adverbial phrase)—Jaisā ki; jis tarah par; jo kuchh.

Accordingly, ad. Kisi ke mutābiq yā muwāfiq; aisi tarah ki kisi amr-i-ma'lūm ke khilāf na ho; chunāñchi; chunāñki; kisi dūsrī bāt ke lihāz se; jaisā ki chāhiye.

The plaintiff was absent, and the court accordingly threw out the claim—

Mudda'i hūzir na thā chunāñchi 'adālat ne uskā da'wā khūrij kar-diya.

Account, n. 1.—Hāl; kaifiyat; wāqi'āt yā mu'āmalāt kā bayān.

A detailed account—Hāl-i-mufassal; mutawwal kaifiyat; tafsiili bayān; mu-sharrah kaifiyat; beorā.

A brief or succinct account—Hāl-i-mukhtasar; kaifiyat-i-mukhtasar; thoṛezā hāl.

2.—To wujūh yā sabab kisī majare kī nisbat bayān kiye jāweñ; muhāsaba; jawāb.

He has given no satisfactory account of his conduct—Usne apne tariq ke koyi wujūh qūbil-i-itminān bayān nahī kiye.

3.—Wajh; sabab; khayāl; libāz; wāste; khātir.

On account of—Ba-wajh; ba-sabab; bā'is yā bā'is se; sabab se.

On one's account—Kisi kī wajh se; kisi kī jānib se; kisi ke liye; kisi kī khātir.

4.—Hisāb; lekhā; mu'āmalāt-i-naqdī meñ jam'-kharch kā hisāb.

A credit account—Hisāb-i-jam'; jam' kā hisāb (lekhā).

A debit account—Hisāb-i-kharch; kharch kā hisāb yā lekhā.

A cash credit account—Naqdī jam' kā hisāb.

Account current, or a current or running account—Chaltā hisāb yā lekhā; roz-merre kā hisāb; jo hisāb band na huā ho.

A private account—Hisāb-i-khāngī; nij kā hisāb.

A rough account—Kharrā; kachchā hisāb.

A partnership account—Hisāb-i-sharūkat.

An account of current demands—Tauzī'-i-hāl.

An account of balances—Tauzī'-i-baqqiyā.

An account of receipts and balances—Hisāb-i-wāsīl-bāqī; fard-i-wāsīl-bāqī.

An account of receipts and charges—Jam'-kharch; hisāb-i-jam' wa kharch; āmadni aur kharch kā hisāb.

To open an account—Hisāb qūim k.; lekhā dālnā.

To adjust or settle an account—Hisāb raf-daf' k.; hisāb tai k. yā nipānā.

To balance an account—Jam'-kharch milānā yā barābar k.; hisāb dephā k.; hisāb li bidh milānā.

To draw up an account—Jam'-kharch likhnā; hisāb likh-kar durust k.

To keep an account—Hisāb rakhnā yā murattab k.

To examine an account—Hisāb jānchnā.

[charhānā.]

To place to the account of a person—Kisi ke hisāb meñ likhnā (qūim k. yā

To write off an account—Hisāb se khūrij k.; hisāb meñ qūim na rakhnā; lekhe se nikāl d.

[lekhe meñ dālnā.]

To debit, or credit, in an account—Jam'-kharch meñ likhnā; jam' yā nām ke

5.—Tashkhis; rāe; khayāl; nazar.

They are nothing in his account—Uski tashkhis (uski nazar) meñ we nūchiz (kuchh nahī) hai.

6.—(Pl.) Hisāb-kitāb; lekhā.

Adjustment or settlement of accounts—Tasfiya-i-hisāb; hisāb kā raf'dād.

Annual adjustment of accounts—Bujhāt; hisāb-i-sūlāna.

Abstract of accounts—Gosh-wāra-i-hisāb.

Village accounts—Hisāb-i-dehī; gānw kā hisāb.

Rendition of accounts—Tasfiya-i-hisāb; hisāb samjhānā; hisāb d. [k.; tai k.

To make up accounts—Hisāb murattab yā durust k.; tasfiye ke liye hisāb taiyār

7.—Waq'at; qadr; fāida; naf'a; aisā natīja jis ko 'umda samajh sakeñ (jiski qadr kar sakeñ).

A man of account—Zi-qadr shakhs.

To turn to account—Fāida uṭhānā; mustafid h.; muntafa'-bih h.; nchohhā natiḡa nikālān yā hāsīl k.

A writ of account (Law)—Hisāb-fahmī kī nālīsh; woh nālīsh jismēḡ mudda'ī kī yah da'wā ho kī mudda'ū-'alaih usko yā to hisāb-i-wājib samjhā de yā usko na samjhāne kī wajh batlāwe.

Called also an action of account.

Account, v. i. 1.—Hisāb samjhānā (bujhānā yā batlānā); lekḡā k.; hisāb-kitāb kī mufassal kaifiyat batlānā.

An officer must account with or to the treasurer for money received—Lāzim hai kī afsar zar-i-wusūl-shuda kā hisāb khazānehī ko samjhā-de.

2.—Wujūh bayān k.; sabab zāhir k. yā batlānā.

With for.

Carelessness accounts for failure—Nā-kām-yābī kī wajh gālat hai.

3.—Jawāb-dihī k.; jis shakhs ko zimme koyī bāt ho uskī nisbat uskā jawāb-dih h. (khwāh uskī kaifiyat yā uske wujūh bayān k.).

How do you account for the loss of so much money?—Itne rupaye kī nuqsānī kī nisbat tumbhārā kyā jawāb hai (uskī kaifiyat tum kyā bayān karte ho)?

Accountable, a. 1.—Jawāb-dih; muḡāsaba-dār; muākhaza-dār; zimma-dār; jisko kisī baḡe ke rū-ba-rū jawāb-dihī karnī paḡe.

Every man is accountable to God for his conduct—Apne tariḡ ke liye har shakhs Khudā kā jawāb-dih hai.

2.—Jisko hisāb samjhānā aur apne fī'l-i-bo-jā yā zarar-rasānī kī 'iwaz sazā bhugatnā yā tāwān denā paḡe.

Accountant, n. Muhāsib; hisāb-nawīs; jam'-kharch-nawīs; jis shakhs ke zimme hisāb-kitāb ho.

Accountant general—Woh afsar-i-'ālā jisko ta'alluq un sab afsarān-i-mūtaht ke hisāb-kitāb kī nigrānī ho jinke zimme hisāb kā kām ho.

Village accountant—Muhāsib-i-dehī; paṡwārī.

Account-book, n. Hisāb kī kitāb; bahī; khātā.

Accredit, v. t. I'tibār k.; i'timād k.; bharosā k.; mu'tamad-'alaih samajhnā.

An accredited agent—Muḡhtār-i-zī-i'tibār.

Accretion, (Law) (a) Daryū-barār kī wajh se zamīn kā milnā.

(b) Woh fāida jo kisī wāris ko is wajh se ho kī uskā sharīk wāris wirāsāt ke liye baḡī na rahe; woh fāida jo kisī mauḡūb-lahū ko is sabab se ho kī uskā sharīk mauḡūb-lahū apne hisse ko lone ko liyo rah na jāe.

“When a legacy is left to two persons and one of them dies before the testator, the legacy devolves to the survivor by right of accretion.” Webster.

Accrue, v. i. 1.—Paidā h.; qāim h.; zuḡūr meḡ ānā; wuḡū' meḡ ānā.

When did the cause of action accrue in that case?—Us muḡaddamo meḡ wajh-i-nālīsh kab paidā huyī?

2.—Honā—jaise afzāish naf'a yā kḡisāre kā; upajnā; paidā h.

Much profit has accrued to that banker—Us mahājan ko baḡā naf'a huā.

Accumulate, v. t. 1.—Jam' k.; ekaṭṭhā k.; baṭornā; farāham k.
2.—Dher lagānā; dher ke dher jam' k.; ambār k.; tūda k.; pāṭnā.

To accumulate wealth—Daulat jam' yā ekaṭṭhā k.

To accumulate earth or stones—Miṭṭi yā patthar ke dher lagānā.

Accumulate, v. i. Bahut barh-jānā; bahut hī ziyāda ho-jānā; kasrat se ho-jānā; qad shumār yā miqdār meṇ barh-jānā.

Evils accumulate—Burāiyān bahut barh jāti (kasrat se jam' ho-jāti) haiṇ.

Accumulation, n. Ijtimā'; jam' k. yā jam' ho-jānā; jo kuchh jam' yā ekaṭṭhā ho-jāe.

Accumulation of arrears—Ijtimā'-i-baqāyā; baqiyāt kā kasrat se jam' ho-jānā.

Accuracy, n. Sihhat; durust; galatī se barī h.; sachāyī khwāh kisī qā'ide yā namūne ke mutābiq ṭhik ṭhik h.; woh sihhat jo natīja-i-ihtiyāt ho.

Legal accuracy—Sihhat-i-qānūnī; qānūn ke mutābiq durust h. [i'tirāz k.]

To contest the legal accuracy of a decision—Kisī faisale kī sihhat-i-qānūnī par
The value of testimony depends upon its accuracy—Shahādat jis qadar sadāqat se mutābaqat rakkhe utnī hī usko waq'at hogī.

Copies of legal documents should be taken with accuracy—Munāsib hai ki wasāiq-i-muta'alliqa-i-qānūn kī naqlēn is tarah murattab hoṇ ki unmeṇ galatī wāqī' na ho.

Accurate, a. Sahih; durust; ṭhik; khatā galatī yā naqs se barī; jo kuchh asl meṇ ho ṭhik usī ke mutābiq; kisī qā'ide namūne yā shai-i-mu'aiyana ke mutābiq.

“We speak of a thing as *accurate* with reference to the care bestowed upon its execution, and the increased correctness to be expected therefrom.” *Webster*.

Accusation, n. 1.—Kisī jurm kā ilzām yā uskī tuhmat lagānā; kisī fi'l-i-be-jā yā be-insāfi kā muttāham k.

2. Woh bāt jiskā ilzām kisī par lagāyā-jāe; kisī jurm kā da'wā; woh bayān jis meṇ kisī jurm kā da'wā yā ilzām shāmil ho.

Accuse, v. t. (Law) 1.—Ittihām ilzām yā tuhmat lagānā; muttāham k.; mulzam qarār d.; kisī shakhs kī nisbat yah kahnā ki usne fulān jurm kiyā hai; 'adālat ke mansab khwāh hukm-nāma-i-sar-kārī ke zarī'e se kisī jurm kā ilzām lagānā; qānūn kī khilāf-warzī kā muttāham k.; darkkhwāst yā istigāsa-i-zabānī khwāh muḥhibirī ke rū se kisī kī nisbat yah zāhir k. ki usse fulān jurm huā hai.

“Followed by *of* before the subject of accusation.” *Webster*.

To accuse a person of a bailable or non-bailable offence—Kisī shakhs par jurm-i-qābil-i-zamānat yā nā-qābil-i-zamānat kā ilzām lagānā.

To accuse falsely—Jhūṭh yā nā-haq tuhmat lagānā; nā-haq phaṇsānā; tufān lagānā; sesar k.

An accused person—Mulzam yā shakhs-i-mulzam; mudda'ā'-alaih; mustagūs 'alaih; woh shakhs jispar istigāsa kiyā-jāe.

2.—Qusūr-wār ṭhahrānā; ilzām d.; dosh lagānā; malāmat k.

Accustom, v. t.—Kasrat-i-isti'māl se mānūs k.; 'ādī k.; 'adat ḍālnā; khū-gar k.; bān lagānā; muhāwara k.; karte karte kisī kām meṇ mānj-uṭhnā.

Accustomed, *a.* Jisse kasrat-i-isti'māl ke ba'is uns ho-jāe; jiskī tabī'at 'ādī yā khū-gar ho-jāe; mā'mulī; rasmī.

Ache, *v. i. 1.*—Dukhnā; dārd k.; pīrānā; dard meñ mubtalā rahnā; barābar dard k. [dukhtā hai].

His head *aches*—Uskū sar dard kartā hai (uske sar meñ dard hai yā uskū sar

2.—Ranjida rahnā; ranj uṭhānā; bahut hī ranj uṭhānā; musibat taklif yā gam meñ rahnā; magmūm h.; dukhī h.

His heart *aches*—Uskū dil nihāyat ranjida hai (magmūm yā taklif meñ hai).

Ache, *n.* Dard; pīrā; dard jo barābar rahe (qāim rahe).

“In opposition to sudden twinges, or spasmodic pain.” *Webster.*

Achieve, *v. t. 1.*—Anjām ko pahunchānā; takmīl k.; pūrā k.; akhīr tak le-chalnā; khātīme ko pahunchānā; kar-denā yā karnā.

Deeds *achieved* by valour—Woh kām jo dilērī ke zor se anjām kiye jāweh.

“Appropriately used for the effect of efforts made by the hand or bodily exertion.” *Webster.*

2.—Koshish (sa'ī yā mihnāt) ke natīje meñ pānā yā hāsīl k.; koshish se hāsīl k.

Achievement, *n. 1.*—Anjām; husūl; pūrā k.; pānā.

The *achievement* of his object—Uske maqsad kā anjām yā husūl (pūrā h. yā bar-ūnā). [se kiya jāe.

2.—Koyī barā kām; juwān-mardi kā kām; jo kām juraat yā dilērī

Acid, *a.* Khaṭṭā; tursh; talkh; jismeñ sirke kā sā mazā ho; chuk; jo chakhne meñ karuā ma'lūm ho; tez.

Acid fruits or liquors—Khaṭṭe phal yā karuē 'araq (tez 'araq). [talkh chiz.

Acid, *n. 1.*—Koyī khaṭṭī chiz; koyī chiz jo tursh ho; khaṭāyī; turshī;

2.—Tezāb.

Acidify, *n.* Talkhī; turshī; khaṭāyī; karuā-pan; karuāhaṭ; tezī.

Acknowledge, *v. i. 1.*—Iqrār k.; qabūl k.; mānnā; haqiqī yā aslī samajhnā.

2.—(Law) Kisi fi'l ko ba-tarz-i-mu'ayyana-i-qānūn qabūl k. tāki uskā jawāz sābit ho-jāe; manzūr k.; taslīm k.

To *acknowledge* a deed before competent authority—Kisi wasīqe ko hākim-i-majāz ke rū-ba-rū taslīm k. [taslīm k.

3.—Shukr-guzārī ke sāth qabūl k.; kisi shai ko ba-taur-i-amr-i-nāfi'

To *acknowledge* a favour—Kisi mihr-bānī ko shukr-guzārī ke sāth qabūl k.; apnī nisbat kisi ki 'ināyat kī shukriya adā k.

To *acknowledge* the receipt of a gift—Jo kuchh ba-taur baḥshish ke mile uskā pānā shukriye ke sāth taslīm k. yā uske pāne kī mashkūr wa muqir h.

4.—Qabūl k.; iqrār k. yā muqir h.; mu'tarif h. yā i'tirāf k. jisse kināyatan yah ma'lūm ho ki muqir ko apnī gunah-gārī kī khabar hai.

5.—Kisi ko apnā karke mānnā; kisi ko khusūsiyat ke sāth yā kisi khās hāsiyat meñ qabūl k.

To *acknowledge* a son—Kisi larke kī nisbat yah kahnā kī yah to hamārū betā hai (usko hāsiyat-i-farzandī meñ taslīm k.).

Acknowledgment, *n. 1.*—Qabūl k.; iqbal; iqrār; i'tirāf. [mānnā.

2.—Khusūsiyat ke sāth yā kisi khās hāsiyat se taslīm k. yā

3.—Jo kuchh naf'a pahuñchā ho use qabūl karke uskā shukriya adā k.; izhār-i-ihsān; adā-i-shukr. [yā kiya jāe.

4.—Kisī 'ināyat shafaqat yā mihrbānī ke badle meñ jo kuchh diyā

5.—(Law) Apne fi'l-i-khās kā is garaz se manzūr yā qabūl k. ki woh qānūnan jāiz mutasawwar ho.

6.—Rasīd; wūsūl-yābī; pahuñch.

To endorse *acknowledgment* of a notice—Kisī ittilā'-nāme kī pusht par (piñh par yā uske piñhe) ittilā'-yābī likhnā; ittilā'-shud (muttala'-shud khwāh muttala' huā) likhnā.

To sign an *acknowledgment*—Rasīd par dast-khat k. [se kuchh.

A *COMPTE*, (Fr.) 'Ala-l-hisāb; ba-ifā-i-juzwī; jis qadar denā ho usmeñ Acquaint, v. t. 1.—Ba-khūbī wāqif k.; khūb āgāh k.; mānūs k.

2.—Kisī ko ittilā' d.; muttala' k.; wāqif k.; āgāh k.; jatānā.

☞ "With is used before the object." Webster.

Acquaintance, n. 1.—Wāqifiyat-i-kullī yā tāmma; ba-khūbī yā achchhī tarah jānnā; khūb shināsāyī; āshnāyī; ba-khūbī jān-pahchān.

2. Woh shakhs yā ashkhās jin se koyī khūb wāqif ho; āshnā; woh shakhs yā ashkhās jinse ba-khūbī jān-pahchān ho.

☞ "In this sense, the word admits a plural: *acquaintance* and *acquaintances* are both in use." Webster.

Acquest, (Law) Jāe-dād jo ba-zarī'a-i-kharīdārī khwāh hiba yā aur tarah par hāsil ho lekin wirāsatan na milē.

Acquiesce, v. i. Taslīm k.; rāzī h.; qabūl yā manzūr k.; ittifaq k.

Acquiesced in—Manzūr kiya-gayā; bilā-ta'arruz qabūl kiya-gayā.

The measure has been *acquiesced in*—Woh tajwiz bilā mukhālafat manzūr ki-gayī.

Acquiescence, n. Taslīm; iqbāl; manzūrī; kisī shai kā khāmoshī yā sukūt ke sāth (chup-chāp) manzūr k.; razā-mandī; chup-chāp mān-lenā.

Acquire, v. t. Paidā k.; hāsil k.; apnī koshish yā mihnāt se hāsil k.; kasab kar-ke hāsil k.; kamānā.

☞ "To gain, by any means, something which is in a degree permanent, or which becomes vested or inherent in the possessor. A mere temporary possession is not expressed by *acquire*." Webster.

Acquired, p. p. or a. Paidā kiya huā; hāsil kiya huā; maksūba; mihnāt yā aur zarī'e se milā huā.

Self-acquired—Maksūba-i-khās yā zātī; apnā paidā kiya huā; apnī kamāyī kā.

Acquired by one's ancestor—Maksūba-i-mūris; mūris kā paidā kiya huā.

Acquirement, n. Hāsil k. yā jo kuchh hāsil kiya jāe; tahsīl; jo bāteñ kisī ko zātī hāsil hoñ ya'nī Khudā-dād na hoñ.

☞ "Skill in music and painting is an *acquirement*, while genius is a gift of nature, and so on." Webster.

Acquisition, n. 1.—Hāsil k. yā husūl; pānā; paidā k.

2. Shai-i-maksūba yā mahsūla; hāsil ki-huyī chiz; kamāyī; tahsīl.

Acquisitive, a. Hāsil karne par māl; māl-ba-husūl.

An *acquisitive* person or disposition—Woh shakhs yā tabī'at jo ashyā ke hāsil karne par māl rahe.

Acquit, v. t. 1.—Kisī farz jurm ittihām yā shubhe se barī k.; be-gunāh thahrānā; khalās yā rihā k.; chhoṛ d.; rihāyī d. [barī kiya.

The assessors *acquitted* the prisoner—Asesarōn ne mudda'ā-'alaih ko jurm se

☞ “Followed by *of* before the object.” *Webster*.

To *acquit* a person of a charge—Kisī shakhs ko kisi ilzām se barī k.

2.—Kār-rawāyī k.; nibāh-lejānā.

☞ Used reflexively.

The prisoner's pleader *acquitted* himself well in that case—Us muqaddame meñ vakil-i-mudda'ā-'alaih ne khūb kār-rawāyī ki (apnī tayīn khūb nibāhā).

ACQUIT, (Fr.) Fārig-khatī; wusūl-yābi kī rasīd.

Acquittal, (Law) Barāat; rihāyī; makhlāsī; safāyī; kisī jurm ke ilzām se jūrī kī tajwīz yā 'adālat ke hukm se barī kiya-jānā. [k. (najāt d.).

Acquittance, n. 1.—Qarṣ (dain) yā kisī dūse mu'āhade yā farz se barī
2.—Qabzu-l-wusūl; fārig-khatī yā fār-khatī; sāfi-nāma; be-bāqī kī rasīd jisse phir mutālaba na ho-sake; woh nawishta jisse dain yā kisī kī yaftanī kā adā ho-jānā sābit ho.

Acre, n. Ekar; 4840 gaz murabba' zamīn. [ho.

Acreage, n. Ekar kī majmū'ī ta'dād; jisqadar kul zamīn ekar ke hisāb se
Across, prep. 1.—Is pār se us pār; is taraf se us taraf tak; bi-l-kul is jānib se us jānib tak; bi-l-kul 'arz meñ.

A bridge is laid *across* a river—Daryā meñ is pār se us pār tak (tamām uskī 'arz meñ) pul banāyā jātā hai. [beṛā.

2.—Bich se kaṭa huā; kisī tarah kā zāwiya paidā kartā huā; āṛā;

A line passing *across* another—Ek khat jo dūse khat ko bich se kāṭtā huā nikal-jāe.

Act, v. i. 1.—'Amal k.; kām k.; karnā; barātā; kār-rawāyī k.

To *act* in a person's behalf—Kisī shakhs kī taraf se kām k.

To *act* judicially—Ba-taur-i-hākim-i-'adālat kām k.; 'amal-i-hākim-āna k.; hākim kī tarah kām k. (kār-rawā h. yā kār-rawāyī k.). [bandī k.

To *act up to*—Kār-band h.; anjām d.; pūrā k.; kisī ke mutābiq k.; kisī kī pā-

He has *acted up to* his engagement—Usne apne qaul ko pūrā kiya (jaisā qaul kiya thā waisā hi kiya).

2.—Quwwat ko kām meñ lānā; 'amal k.

[lātā hai.

The stomach *acts* upon food—Mi'da apnī quwwat ko gizā kī nisbat kām meñ

Act, v. t. 1.—Karnā; anjām d.

[anjām d.

To *act* one's part—Jo kuchh apne ko karnā ho use k.; apnā farz (apnā kām)

2.—Kisī kā kām k.; kisī kā mansab yā uskī haisiyat iḥtiyār k.

To *act* the hero—Juwān-mard kā kām k.; jo kuchh juwān-mard ko karnā chāhiye wahī k.

Act, n. 1.—Fi'l; 'amal; kām; jo ho-chukā ho yā hotā ho.

A criminal *act*—Fi'l-i-mujrim-āna; aisā kām jiskā karnā jurm ho.

An intentional or a voluntary *act*—Fi'l-i-irādī; fi'l-i-bi-l-irāda; woh fi'l jo koyī apnī khwāhish se kare.

An accidental *act*—Fi'l-i-ittifāqī.

The omission of an *act*—Tark-i-fi'l; kisī kām kā na k. (uskā choṛ d.)

☞ “In general, *act* denotes *action completed*; but preceded by *in*, it denotes *incomplete action*.” *Webster*.

The thief was taken in the very act of stealing—Woh chor chori kar-hi rahū tLE ki pakṛā-gayā (ya'ni chori kī kām khatm na huā thā ki woh pakṛā-gayā).

Act of God (Law)—Woh nūgahānī yā lāḍisa jīmān in-ān ko daḥl na ho yā jiske wuqū' kī koyī wajh-i-klās bayān na ho-sake; ifat-i-asmūnī; ifat-i-samāwī; nūgahānī. [tahrir 'adālat meṅ na ho-

Act in pais (Law)—Woh bāt jo 'adālat ko bahar ki-jāe aur uski nisbat koyī

2.—Qānūn; āyīn; ekat; jamā'at-i-wāzi'ān-i-qawānīn kī faisala.

3.—Wāqī'ī h.; asl meṅ h. yā wujūd r.

“Opposed to a possibility, or possible existence.” Webster.

Action, n. 1.—Harakat; tāsīr; quwwat; zor.

“Action, when produced by one body on another, is mechanical; when produced by the will of a living being, spontaneous or voluntary”

“Action is opposed to rest.” Webster.

2.—Kām; 'amal; kār; fi'l; tariq; tarz-o-tariq; harakūt wa saka-nāt; chāl; chāl-o-chalan yā chāl-chalan.

3.—(Law) Nālīsh; da'wā; istihqāq kī pesh k.; woh mutālaba jo kisi 'adālat meṅ pesh kiyā jāwe; muqaddama.

A real action—Jāe-dād-i-gair-manqūla ke istihqāq kī da'wā; woh nālīsh jis-meṅ mudda'ī jāe-dād-i-gair-manqūla kī haqīqat kī da'wā kare.

A personal action—Woh nālīsh jis-meṅ kisi dāin yā aujām-i-farz-i-zāti khwāh uski 'iwaz meṅ khisāre yā kisi zāti yā mālī nuqsān ke mu'āwaze kī da'wā kiyā jāe.

A mixed action—Woh nālīsh jis-meṅ jāe-dād-i-gair-manqūla aur kisi nuqsān ke khisāre kī da'wā kiyā jāe.

A civil action—Woh nālīsh jo kisi khūś shakhs yā ashkhās kī jānib se zar-i-qarza yā khisāre ke dilā-pāne ke liye dāir ki-jāwe; māl ke dilā-pāne kī nālīsh.

A criminal action—Kisi jurm kī nālīsh.

A penal action—Tāwūn ke dilā-pāne kī nālīsh; woh nālīsh jis-meṅ aise tāwūn ke dilā-pāne kī da'wā ho jo ta'zīrān qāim kiyā-gayā ho.

The basis of an action—Manāt-i-da'wā; madār-i-nālīsh; nālīsh yā da'we kī bunyād. [kī sabab.

A cause of action—Binā-i-da'wā; wajh-i-nālīsh; binā-i-mukhāsamat; nālīsh

A joinder of causes of action—Kāyī binā-i-da'we kī ek meṅ shūmil kiyā jānū (unkā shumāl); shumāl-i-bināhā-i-mukhāsamat.

A misjoinder of causes of action—Kāyī binā-i-da'we kī be-jā tariq par ek meṅ milāyā-jānū (unkā shumāl-i-be-jā). [kī haq.

4.—(Law) Istihqāq-i-nālīsh; nālīsh karne (rujū' yā dāir karne)

The law gives an action for every claim—Qānūn ke rū se har ek da'we kī nisbat istihqāq-i-nālīsh hāsil hotā hai.

5.—Jang meṅ sipāhiyon kī muqābala 'ām isse kī khushkī meṅ ho yā tarī meṅ: laṛāyī; jang.

Actionable, a. Nālīsh ke qābil; jis-meṅ (jiskī nisbat) qānūnan nālīsh ho-sake; jis-meṅ nālīsh kī gunjāish ho.

To call a man a thief is actionable—Agar koyī kisi ko yah kahe ki tū chor hai to uske is kahne par nālīsh ho-saktī hai.

An actionable wrong—Woh mazarrat jiskī nisbat nālīsh ho-sake.

Active, a. 1.—Jismeñ 'amal kī quwwat yā sifat ho; jisse tabādala ho; jisse dūsrōñ meñ 'amal yā harakat ho.

“Opposed to *passive*, that receives action.” *Webster*.

2.—Jo hamesha kuchh kiyā kare; musta'id; chust-o-chālāk; mihnati; masrūf; jo hamesha kām meñ lagā rahe.

An *active* officer—Musta'id afsar; woh afsar jo hamesha kām kiyā kare.

3.—Jismeñ 'amal yā koshish dar-kār ho; 'amali; khayālī nabīn; jisse wāqī'i natije paidā hoñ.

“Opposed to *speculative*.”

Active capital or wealth—Rupaye paise; zar-i-naqd wagaira; woh māl jisse bilā-takalluf rupaye khare kar-ke unheñ tijarat yā aur kām meñ lagā sakeñ.

Active commerce—Tijarat jo koyī qaum apne hī jahūzōñ par kare.

Actual, a. 1.—Haqīqī; wāqī'i; aslī; nafsū-l-amrī; jiskā wujūd asl meñ ho; jo sachmuch huā ho yā hotā ho; jo 'amal meñ āyā ho.

“Opposed to *potential, possible, virtual, or theoretical*.” *Webster*.

An *actual* crime—Aslī jurm; jo jurm wāqī'i wuqū' meñ āyā ho.

2.—Maujūda-i-hāl; maujūda; jo is waqt ho (maujūd ho.)

The *actual* situation of the country—Mulk kī hālat jo is waqt hai; mulk kī hālat-i-maujūda.

Actually, ad. Dar-asl; haqiqat meñ; wāqī'i.

A *DATO*, (Lat.) Āj kī tārikh se; is waqt se.

[āwe; bilā-qaid.

A *DISCRETION*, (Fr.) Hasb-i-iqtizā-i-rāe; jaisā (jo kuchh) dil meñ

AD *DAMNUM* [Lat.] (*Law*) Nālīsh-i-khisāra kā juzw-i-ākhir jismeñ mudda'i zar-i-khisāra-i-mutada'wiya kī ta'dād bayān kartā hai; khi-sāra-i-mutada'wiya kī ta'dād. [tatimma.

ADDENDUM, (Lat.) Woh shai jise barhānā (izād yā izāfa k.) ho;

Addict, v. t. Kisi kām meñ apnī tayīn 'ādatan masrūf k. kisi buro kām meñ hamesha lage rahnā.

“Now employed only in a bad sense.” *Webster*.

He is *addicted* to vice—Woh badikā'ādī hai (burāyi meñ hamesha lagā rahtā hai).

Addition, n. 1.—Izāfa; barhtī; beshī; jo kuchh barhāyā jāwe.

2.—(*Law*) Laqab yā khitāb jo kisi shakhs ke nām par uske mansab pesha yā sukūnat ke zāhīr karne ke liye izāfa kiyā jāwe; e. g.,

John Doe, *Esq.*; Richard Roe, *Gent.*; Robert Dale, *Mason*; Thomas Way, of *New York*.

Additional, a. Zāid; mazīd; jitnā maujūd ho uske siwā aur; izāfa kiyā huā; barhāyā huā. [shahūdat.

Additional evidence—Shahādat-i-mazīd; shahūdat-i-maujūda ke 'alāwa aur

Address, v. t. 1.—Nām-o-nishān likh d.; patā-thekānā likh-kar bhejnā yā rawāna k.—jaise khat kā.

2.—Kisi kī taraf mukhātab ho-kar kuchh kahnā; zabānī khwāh dar-khwāst wagaira ke zarī'e se kisi se sāll h.

3.—Kisi arhātiye wagaira ke pate se rawāna k.

The ship was *addressed* to a merchant in Baltimore—Woh jahāz Baltimore meñ ek saudā-gar ke pate se rawāna kiyā gayā.

To *address one's self to*—Kisi kī taraf mukhātab ho-kar kuchh kahnā yā guftgū k.

Address, n. 1.—Zabānī guftgū; muaddabāna payām; tahnīyat shukrīya yā 'arz wagaira.

2.—Bol-chāl; dūsre se bāt-chīt kā tarz.

3.—Khat kā sar-nāma; maktūb-ilaih kā nām wa laqab ba-qaid-i-sukūnat; patā; thekānā; patā-thekānā.

4.—Hunar-mandī; chustī; chustī wa chālākī; tezi. [tahrīrī.

5.—Bā-zābitā guftgū yā dar-khwāst—'ām isse ki zabānī ho yā **Adduce, v. t. 1.**—Pesh k.; dākhil k.; guzrānnā; hāzir lānā; sāmne kar-d.; yah kahnā ki fulān shakhs yā shai yahān maujūd hai maqbūl ho.

To adduce evidence or proof—Shahādat yā subūt pesh k. (dākhil k.)

To adduce witnesses—Gawāh guzrānnā; gawāhoṅ ko lā-kar yah kahnā ki hamāre gawāh hāzir hai.

2.—Hawāla d.; batlānā; pesh k.

To adduce an authority—Koyī sanad batlānā; kisī sanad kā hawāla d.

To adduce an argument—Dalil yā bahs pesh k. (lānā).

Adducible, a. Peshī (pesh hone) ke lāiq; jo pesh ho-sake; qābil-i-idkhal; jise dākhil kar-sakeṅ. [karne ke lāiq nahīn hai.

This document is not adducible in evidence—Yah wasīqa subūt meṅ pesh

Adduction, n. Peshī; pesh k.; idkhal; guzrānnā.

Ademption, n. (Law) 'Ansikh-i-'atīya; kisī 'atīya baḥshish yā hiba-i-wasīyatī wagaira kā rad (mansūkh) k.

Adept, n. Woh shakhs jo kisī fan yā hunar meṅ khūb māhir ho; jo shakhs kisī fan se bahut hī wāqif ho. [o-kamāl jāntā huā.

Adept, a. Khūb māhir; kisī bāt ko nihāyat 'umda tarah par yā tamām-
Applied to persons.

Adequacy, n. Barābar ham-andāz yā kāfi h.; kisī khās maqsad ke liye kāfi h. (kifāyat k.). [ham-andāz h.

The adequacy of income to the expenditure—Āmad-o-kharch kā barābar yā

Adequate, a. Masāwī; ham-andāz; mutābiq yā muwāfiq; bas; baḥhūbī kāfi.

The punishment should be adequate to the offence—Chāhiye ki sazā ham-andāz-i-jurm (uske barābar yā uske liye khūb kāfi) ho.

AD FINEM, (Lat.) Akhīr tak; khātimē tak; anjām tak.

Adhere, v. i. 1.—Lāse ki tarah chipaknā; khūb simaṭ-jānā yā chaspān ho-jānā; lag-jānā; saṭ-jānā; wasl ho-jānā.

Wax adheres to the finger—Mūm ungli meṅ lag-jātā hai.

2.—Qāim rahnā; sābit rahnā; sābit qadam rahnā; lage rahnā; zātī ittifaq khwāh 'aqīde usūl yā rāe ki mutābaqat ki wajh se lā-tajum (joṅ kā toṅ) rahnā.

To adhere to a statement or an opinion—Kisī bayān yā rāe par sābit-qadam rahnā (usko na chhoṅnā yā usī ki pairawī k.).

Adherence, n. 1.—Lag-jānā; chaspān h.; simaṭ-jānā.

2.—Lagāwaṭ meṅ mazbūtī; wafā-dārī; ta'alluq meṅ sābit-qadamī.

An adherence to a party or an opinion—Kisī fariq ki jānib-dārī meṅ yā kisī rāe par sābit-qadam rahnā; jis fariq ki taraf ho-jānā yā jo rāe qāim k. usko na chhoṅnā. [lu'āb-dār shai.

Adhesive, a. Chipakne-w.; simaṭ-jāne-w.; chaspān hone-w.—jaise koyī

An *adhesive* stamp—Tikaṭ-i-chaspānidāni ya'nī woh muhr-dār tikaṭ jo kisi kīgaz par ūpar se chaspān (wasl) kar-diyā jāe.

AD HOC, (Lat.) Is garaz se; is maqsad ke 'liye.

AD HOMINEM, (Law.) Aisi baḥs jo muḥātab ke usūl par lihāz kar-ke qāim kī-jāe. [nek-khwāhī ke kalām.

Adieu, *ad.* Khudā-hāfiz; khair-bād; doston kī judāyī ke waqt baham

AD INFINITUM, (Lat.) Be-pāyān; lā-intihā; jiskā khātima na ho.

AD INQUIRENDUM, [Lat.] (Law) Tahqīqāt ke wāste; woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zarī'e se tahqīqāt kā hukm diyā jāe.

AD INTERIM, (Lat.) Is asnā meṅ; is darmiyān meṅ; is 'arse yā bīch meṅ; itne meṅ. [par wāqī'i milā huā nahīn; ham-sar-had.

Adjacent, *a.* Nāzīk; qarīb; muttasīl; ham-ḍāṇḍa; ḍāṇḍa-meṇḍā; nazdīk

☞ "Things are *adjacent* when they lie near to each other without actually touching." *Webster*.

Adjacent lands—Arāzi-i-ham-ḍāṇḍa (ham-sar-had).

Adjoin, *v. t.* Milā h.; muttasīl h.; lagā h.; kisi ke ba'd hī yā usse mulhīq h. [hī yā usse lagā huā.

Adjoining, *p. a.* Muttasīl; mulhīq; milā huā; lagā huā; kisi ke ba'd

Adjourn, *v. t.* Multavī k.; dūsre dīn par yā bilā-ta'niyun-i-aiyām mauqūf r. [multavī k.

To *adjourn* an enquiry—Kisi tahqīqāt ko dūsre dīn par yā bilā-qaid-i-tārīkh

Adjourn, *v. t.* Kuchh der tak kām kā multavī rakkhā jānā—masalan ek dīn se dūsre dīn tak yā ziyāda dīnon tak khwāh bilā-ta'niyun-i-

tārīkh; wāzī'an-i-qawānīn ke ijlās yā 'adālat kā arām khwāh tadrīh ke liye multavī rakkhā jānā yā bar-khāst h.; 'adālat kā bar-khāst h.

The court *adjourned* at 4 o'clock—'Adālat chār baje bar-khāst huyī.

The court *adjourned sine die*, or without day—'Adālat bilā-ta'niyun-i-aiyām bar-khāst huyī; 'adālat bar-khāst huyī par uske ijlās-i-aiyāda ke liye koyī dīn muqarrar na huā.

Adjourned, *p. a. 1.*—Multavī rakkha gayā; jo dūsre waqt tak multavī rakkhā gayā ho; multavī-shuda.

2.—Jo ba-zarī'a-i-iltiwā ho

An *adjourned* session of a court—Ijlās-i-'adālat jo iltiwā ke zarī'e se ho ya'nī ek martaba ho-kar kisi dūsre dīn tak multavī rakkhā gayā ho; 'adālat kā ma'mūlī ijlās nahīn.

☞ "Opposed to the *stated* or *regular* session." *Webster*.

Adjournment, *n. 1.*—Iltiwā; bar-khāstagi; kisi dūsre roz yā waqt-i-aiyāda par khwāh bilā-qaid-i-aiyām multavī kiya jānā.

2.—Woh aiyām jinmeṅ kisi 'adālat wagairā kā kām band rahe; kāmon ke band rahne ke dīn. [hālat meṅ 'adālat kī tajwīz se dilānā.

Adjudge, *v. t. 1.*—Dilānā; 'adālat kī tajwīz se dilānā; nizā' yā takrār kī

To *adjudge* possession—Qabza dilānā.

2.—Faisal k.; tajwīz k.; tai k.

The case was *adjudged* yesterday—Woh muqaddama kal faisal ho-gayā.

3.—Hukm-i-sazā d. (sādir k.) [hukm'd.

To *adjudge* an offender to death—Kisi mujrim ko saza-i-maut (phānsī) kā

Adjudicate, v. t. Faisal k.; 'adālat ke mansab se tahqīq wa tajwīz k.
Adjudicate, v. i. Kisī shai kī nisbat 'adālat-āna tahqīqāt wa tajwīz k.

The court *adjudicated* upon the case—Us muqaddame meñ 'adālat ne tahqīqāt wa tajwīz kī.

Adjudication, n. 1.—'Adālat ke mansab se tahqīqāt wa faisala k.; infisāl; tahqīqāt wa tajwīz.

2.—Faisala-i-'adālat; 'adālat kī tajwīz yā uskā hukm.

Adjust, v. t. 1.—Thik k.; mauzūn k.; kisī ke mutābiq yā uske hasb-i-hāl k. [kar-d.

2. Tartīb d.; qā'ide ke mutābiq banā 'd.; kisī silsile par qāim

3.—Tasfiya k.; tai k.; raf' k.; kisī bāt ko is tarah par k. ki akhīr meñ donon farīq rāzī ho-jāweñ; niptānā.

To *adjust* accounts or differences—Tasfiya-i-hisāb yā nizā' k.

To *adjust* amicably—Bā-khuddhā (bāham yā āpas meñ) tasfiya k.; kisī bāt ko āpas meñ sulh kar-ke (samajh-būjh ke) tai k.

4.—Kisī āle (dūr-bīn wagaire) ke azjā ko apnī apnī jagah par kar d.; sudhārnā; thikthāk k.

Adjustment, n. 1.—Tasfiya; raf'dād; niptāw.

Adjustment of accounts—Tasfiya-i-hisāb.

Amicable adjustment—Āpas meñ tasfiya; raf'dād-i-bāhami.

2.—Kisī dūr-bīn wagaira se āle ke sab ajzā kā apne apne thekāne kar d. tāki woh āla i'stimāl meñ āsake; tartīb; durust rahne kī hālat.

To be *in* or *out of adjustment*—Kisī dūrbīn wagaira kā murattab yā gair-murattab rahnā.

AD LIBITUM (Lat.) Hasb-khwāb; jaisī khushī ho; jaisā jī chāhe.

AD LITEM, [Lat.] (*Law*) Muqaddame ke liye; nizā' ke liye.

A guardian *ad litem*—Wali-i-daurān-i-muqaddama; woh shakhs jo kisī muqaddame meñ mudda'a-'alaihi-i-nā-bālig kī taraf se jawāb-dihī-i-nālish ke liye ba-hukm-i-'adālat wali muqarrar kiya-jāe.

Administer, v. t. 1.—Denā.

To *administer* an oath—Half d.; qānūn ke mutābiq qasam khilānā.

2.—Denā; baham-pahuñchānā; taqsim k.; pahuñchānā.

To *administer* justice—Insāf k.; 'adl-gustari k.; munsifi k.; dād d. yā dād-garī k.

To *administer* medicine—Dawā d.; dawā bāntnā yā taqsim k.

To *administer* relief—Chāra-sāzi k.; subuk-doshi k.; haq-rasī k.

3.—Ihtimām k. yā chalāna—jaise sar-kārī kāmōn kā; kisī shai ko apne ihtimām yā apnī nigrānī meñ nafāz dilānā yā uskā bartāw karānā.

To *administer* the law—Qānūn kī ta'mil k. yā karānā; manshā-i-qānūn nāfiz k. yā karānā; qānūn ko nafāz dilānā (jārī karānā).

To *administer* the government—Umūrāt-i-sar-kārī kā ihtimām k.; sar-kārī kāmōn ko chalānā; apne ihtimām yā apnī nigrānī meñ ijrā-i-kār-i-riyāsāt k.

4.—(*Law*) Kisī aise shakhs ke tarke kā band-o-bast k. jo wasiyat-nāma na likh gayā ho yā jisne wasiyat-nāma likhā ho par koyī wasī muqarrar na kiya ho.

To *administer* the estate of a deceased person—Kisī mutawaffū ke tarke kā band-o-bast yā ihtimām k.

Administer, v. i. 1.—Madad d.; kisi shai meñ mu'in h.; kisi shai ki taraqqi ka ba'is h.

2.—Muhtamim ka kam k.

A *administers* upon the estate of B.—Bakar ke tarke ka ihtimam Zaid karti hai.

Administration, n. 1.—(Law) (a) Kisi mutawaffa ko tarke ka ihtimam uske wasi ki janib se.

“The management of the estate of a deceased person by an executor, the strictly corresponding term *execution* not being in use.” *Webster*.

(b.)—Ikhtiyar-i-qanuni ko ru se kisi aise shakhs-i-mutawaffa ke tarke ka ihtimam wa insiram jo koi wasiyat-nama chhor-kar na mara ho ya jiska koi wasi-i-majaz na ho.

Administration with the will annexed—Is ibarat se ihtiyar-i-ihtimam-i-jue-dud-i-matraka-i-mutawaffa samajha chahiye par us halat meñ ki musai ne koi wasi muqarrar na kiya ho ya wasi mar gaya ho khwah nu-qabil ho ya ta'inil-i-wasiyat se usko inkar ho khwah isi qism ki aur kisi wajh se wasi ka taqarrur be-kar ho-jae. [i-ihtimam-i-tarka.

An *administration bond*—Iqar-nama-i-ihtimam-i-tarka-i-mutawaffa; dest-awez.

(c.)—Ikhtiyar ya mansab-i-ihtimam; tarka-i-mutawaffa ke ihtimam ka ihtiyar aur uski ijazat. [ya sanad-i-muhtamimi 'ata k. (dena).

To grant *administration*, or *letters* or *certificate of administration*—Ikhtiyar

“It is more usual to say *letters of administration*.” *Blackstone*—*Webster*.

Administration paper—Wajibu-l-'arz.

Settlement administration paper—Wajibu-l-'arz-i-band-o-bast.

2.—Intizam; ihtimam; nazm-o-nasq; hukumat; hukm-rani; kisi uhdhe ya khidmat ka insiram; umur-i-riyasat ka intizam.

3.—Woh kul ashkhas jisko qawanin ka nafaz aur umur-i-sar-kari ka ihtimam sipur ho; gavarminat ka ijrati hissa ya'ni woh ahl-kar jinke zimme ijrati-ahkam sipur ho.

4.—Deni; pahanuchana ya baham-pahanuchana; banatna; taqsim k.

Administration of justice—Dad d.; 'adl-gustari; logon ke haq meñ insaf k.; munsifi; dad-gari.

Administrator, n. 1.—(Law) Sarbarah-kar; sarbarah; muhtamim; munsarim; woh shakhs jisse ihtimam-i-tarka-i-mutawaffa hakim-i-majaz ne muta'alliq kiya ho; woh shakhs jo kisi aise mutawaffa ke mal-i-matraka ka ihtimam kare jisne wasiyat-nama na likha ho khwah jiska wasi laiq na ho.

2.—Muntazim; woh shakhs jiske zimme har qism ke qawanin ka nafaz-dilana ho 'am isse ki woh muta'alliq-i-huquq-i-ashkhas hon ya 'adalat khwah umur-i-riyasat ya mazhab se.

Administratrix, n. Muhtamima; woh 'aurat jo kisi aise shakhs ke tarke ka ihtimam kare jisne apne marne ke pahle wasiyat-nama na likha ho; woh musammāt jisko sanad-i-muhtamimi 'ata hui ho.

Admirable, a. Hairat ke qabil; is qadar 'umda ki uske dekhne ya sunne se isti'jab to ho par usi ke saath us shai ki nisbat pasandidagi qadr ya ta'zim ke khayalat bhi paida ho-jae.

Used of persons or things.

Admiration, n. 1.—Isti'jāb; tabi'yat kā woh josh jo kisī nayī nādir barī yā nihāyat 'umda chīz ke dekhne se paidā ho; kisī shai kī nisbat hairat jiske sāth hī us shai kī nisbat pasand qadr chāh yā ta'zīm ke khayālāt bhī paidā hoñ.

Admire, v. t. 1.—Ta'ajjub yā achambhe se lihāz k.—khususān qadr-dānī 'izzat muhabbat yā pasand ke sāth.

2.—Barī qadr k.; bahut barā samajhuā.

To *admire* one's talents—Kisī kī liyāqat kī barī qadr k.

Admissibility, n. Manzūr yā dākhil hone ke laiq h.; taslīm ke qābil h.; jo manzūr yā taslīm ho-sake; jise qabūl kar-sakeñ; pazīrāyī kī salāhiyat r. (pazīrā yā maqbūl ho-saknā). [rāyī ke qābil h.).

The *admissibility* of evidence—Shahādat kā taslīm yā manzūri ke laiq h. (pazī-

Admissible, a. Manzūri ke qābil; taslīm yā pazīrāyī ke laiq; jo qabūl ho-sake; wājib; jāiz.

Admission, n. 1.—Dākhil k. yā dākhil h.

2.—Iqbāl; iqrār; woh bāt jo qabūl kījāwe.

An oral *admission*—Iqbāl-i-zabānī.

A documentary *admission*—Iqbāl-i-tahrīrī yā kāgāzī.

Admission of a claim—Iqbāl-i-da'wā; da'we kā qabūl yā taslīm k.

An *admission* of guilt—Jurm kā qabūl k.; iqrār-i-jurm.

3.—Kisī aisī bahs wagaira kā manzūr yā taslīm k. jo baḥhūbī sābit na ho; manzūri; taslīm.

4.—Bār-yābī; dākhil; guzar; andar jāne kī ijāzat; rasāyī; pahuñch; nazdik jāne kā ikhtiyār.

Admit, v. t. 1.—Dākhil k.; andar jāne d.; bhitar āne d.; kisī jagah ke andar jāne kī ijāzat d.; kisī sarishte meñ guzar-pāne yā bār-yāb hone d.; nazar yā khayāl meñ jagah pāne (paithne yā dākhil hone) d.

2.—Sāhīh ke taur par qabūl k.; taslīm k.; jāiz r.; sach samajhuā; sach kar-ke mānnā; mānnā; manzūr k.

To *admit* a claim—Kisī da'we ko taslīm k.; iqbal-i-da'wā k.

To *admit* one's guilt—Iqrār-i-mujrimī k.; apnī mujrimī kō muqir h.; apnā jurm qabūl k. [yā jāiz r.

To *admit* in evidence—Subūt meñ manzūr k. yā lenā; shahādat meñ taslīm k.

3.—Kisī maqām meñ jāne kā haq sābit k.; jisse kahīñ guzar kā istihqāq hāsil ho.

A ticket *admits* one into a play-house—Tikaṭ ke zarī'e se kisī kō haq nāch-ghar meñ jāne kī nisbat sābit hotā hai (uske zarī'e se woh wahāñ jā saktā hai.)

4.—Kisī bāt ke laiq h.; kisī amr kī salāhiyat r.; kisī bāt kō rawā r.

☞ In this sense, *of* may be used after the verb, or omitted." Webster.

The words do not *admit of* such a construction—In alfūz kī yah ta'bīr nahīñ ho-saktī.

Admonish, v. t. 1.—Kisī qusūr kī nisbat jatā d.; (uskā hāl batā d.); āhistagī yā mulāimat se la'nat-malāmat (sar-zanish yā chashm-numāyī) kar-d. dāitnā.

2.—Ā'māl-i-bad par nāsīh h.; tambīh k.; nasihat k.

3.—Sikhlānā batlānā yā hidāyat k.; khabar d.; muttala' k.

Admonition, n. Narmī ke 'sāth fahmāish; dost-āna nasihat yā sar-zanish; kisī qusūr yā galatī par nasihat; jin bātoñ kā k. farz ho unki ta'lim; un bātoñ kā sikhlanā jinkā k. wājib ho; tambih; hi-dāyat; rah-numāyī.

“*Admonition* is prospective, and relates to moral delinquencies; its object is to prevent further transgression.” *Webster*.

Ado, n. Shor-o-gul; dhūm-dhām; taklif; mihnāt; qabāhat; zahmat; jhaujhat; sar-dard; sarmagzan.

To make a great *ado* about trifles—Kḥafif, kḥafif bātoñ ki nisbat bahut shor-o-gul machānā (baṛī zahmat uṭhānā.)

Adopt, v. t. 1.—God lenā; mutabannā k.; farzandī meñ lenā; rās-nashīn k.; rās baithālnā; beṭe aur wāris kī tarah apne kḥāndān meñ lenā.

To *adopt* a child—Kisī laṛke ko mutabannā k. (god lenā).

2.—Pasand k.; ikhtiyār k.; mānnā; chun-kar lenā.

To *adopt* a measure or plan—Kisī tadbīr yā mansūbe kā ikhtiyār k. yā karnā.

Adopted, p. a. Mutabannā banāyā huā; god liyā huā.

An *adopted* son—Mutabannā (pisar-i-mutabannā); rās-nashīn.

Adopter, n. Mutabannā banāne-w.; god leno-w.; tabniyat-kuninda.

Adoption, n. 1.—Tabniyat; rās-nashīnī; farzandī meñ liyā-jānā; pisar-ḥwāndagī; mutabannā banānā; god lenā.

2.—Kisī nayī yā gair-jibillī bāt kā ikhtiyār yā qabūl k.

Adoptive, a. 1.—Mutabannā k. w.; god l. w.

2.—Jo mutabannā kiya jāe (god liyā jāe).

AD REFERENDUM, (Lat.) Tajwīz-i-mazīd ko liye; aur bhī gaur ko liye; phir se samajhne-būjhne yā sochne ke wāste.

AD REM, (Lat.) Bar-jasta; jiskī nisbat maqsūd ho usī ko muta'alliq.

Adult, n. Bālig yā bāliga; woh mard yā 'aurat jo pūre qad aur pūrī tāqat ko pahunchā yā pahunchī ho; woh shai jiskī bālidgī aur quwwat pūre had ko pahunch-gayī ho.

Adult, a. Sinn-i-bulūg ko pahunchā huā; pūre qad aur pūrī tāqat ko pahunchā huā. [jāe.]

An *adult* person—Woh shakhs (mard ho yā 'aurat) jo sinn-i-bulūg ko pahunch.

An *adult* plant—Woh paudhā jo purā purā baḥ-kar mazbūt ho-jāe.

Adult by majority—Bāliga-i-bi-s-sin.

Adult by puberty—Bāliga-i-bi-l-'alūmāt.

Adulterate, v. t. Kisī shai meñ nāqis chīzeñ milā-kar use kḥarāb kar-d.; āmezish k.; khoṭā k.; kḥarāb k. [meñ āmezish k.]

To *adulterate* a drug or medical preparation—Kisī dawā-i-mufrad yā murakkab

To *adulterate* articles of food and drink—Kḥāne pīne kī chīzōñ meñ āmezish k.

Adulteration, n. Āmezish; milāwat; kḥarijī chīzōñ ko milā-kar khoṭā yā kḥarāb k.

Adulterer, n. Woh shakhs jo zinā kā mujrim ho; woh shakhs jo kisī nīsī zan-i-maukūha (byāhī 'aurat) se āshuāyī kare jo uskī zauja na ho; zānī; zinā-kār; chhīnalā. [(uskā dāg apne ūpar lagāyā ho).]

Adulterous, a. Zinā ke muta'alliq; zinā kā mujrim; jisne zinā kiya ho

Adulterous intercourse—Āshuāyī; nā-jāiz rabt-zabt.

Adultery, n. Zinā; harām-kārī; chhinālā; āshnāyī; āshnāyī-i-nā-jāiz; rabt-i-mujrim-āna jo kisī mard aur 'aurat ke mā-bain ho jinmeñ se ek ki shādī huyī ho yā donoñ ki.

AD VALOREM, [Lat.] Māliyat ke mutābiq.

An *ad valorem* duty—Woh mahsūl yā rusūm jo kisī shai kī māliyat yā qīmat par fi-sadī (saikare) ke hisāb se adū kiya jāe.

“In opposition to a specific sum upon a given quantity or number.” *Webster.*

Advance, v. t. 1.—Pesh k.; zāhirk.; batlānā; dekhlanā; ijab ke liye pesh k.

To *advance* an argument or a plea—Koyī bahs yā 'uzr pesh k.

To *advance* a claim—Koyī da'wā k. yā pesh k.

2.—Āge barhānā; sāmne ko āge chalānā; āge k. yā lānā; taraqqī d.; aur bare rutbe par k.

3.—Kisī ke jald barhne yā taraqqī pāne kā bā'is h.; madad d.; imdād karke āge barhānā; taraqqī d.

4.—Pahle se d.; udhār yā i'tibār par d.; māl ke milne yā kām ke ho-jāne ke pahle d.; peshgī d.; āge yā agtā d.; kisī sarmāye meñ kuchh d. [taraf se d.]

5.—Dūsroñ kī taraf se d.; wāpas pāne kī ummed par dūsre kī

Advance, v. i. 1.—Āge barhnā; āge chalnā; āge jānā. [sin meñ.]

2.—Kisī bāb meñ afzāish yā taraqqī k.—jaise 'ilm qad dānāyī yā

3.—Rutbe 'uhde yā qadr-o-manzilat meñ barhnā.

Advance, n. 1.—Āge barhnā; sāmne kī taraf jumbish k.; pahuñch.

2.—Taraqqī-i-zihni yā jismānī; ākhlāq wa ādāb yā ham-jinsoñ meñ tarraqqī.

3.—Qīmat-i-zāid yā manāfi'. [(barhtī dām) yā manāfi'].

An *advance* on the prime cost of goods—Māl kī aslī lāgat par qīmat-i-zāid

4.—Peshgī; jo kuchh pahle (agtā) diyā jāe; mu'āwaze ke (khwāh rupaye yā māl ke) milne ke pahle pūñjī (sar-māye) ke liye yā qarz kī taur par kuchh d.; woh māl yā rupaye jo unke mu'āwaze ke milne ke pahle imdād-i-kharch ke liye diye jāen.

Advances for purchase of produce—Dādni.

Advances for work—Peshgī; agtā.

Advances to tenants—Taqāvi.

In *advance*—Āge; mā-qabl; sāmne; peshgī; mu'āwaze ke pāne ke pahle; jab kisī sharik-i-tijarat ne apne parte se ziyāda diyā ho.

Advance, a. Jagah yā waqt ke lihāz se muqaddam.

Advance payment—Woh rupaye jo wājibu-l-adā hone ke pahle diye jāen.

Advancement, n. 1.—Taraqqī d. yā pānā; taraqqī; barhtī; tarjīh pānā yā murajjah kiya jānā.

2.—Rupaye-paise kā peshgī d.; rupaye jo peshgī diye jāen.

Advantage, n. 1.—Koyī hālat bāt māuqa' yā zarī'a jo nafa yā nek-nāmī khwāh kisī amr-i-maqsūd ke husūl ke liye khās taur par munāsib ho; māuqa'; dāoñ; wasīla; zarī'a; fāida hāsil karne kī suhūlat.

2.—Galaba; fauq yā fauqiyat; jīt.

☞ With *of* or *over*.

To get the *advantage of* or *over* another—Kisī dūse par gālīb ānā yā usko maglūb k.; kisī dūse se jit jātū (usko dabā lenā).

3.—Hālat ki buzurgī yā woh bāt jisse yah kaifiyat paidā ho; fāida; naf'a; yāft; manfa'at; intifa'.

4.—Woh amr-i-zāid (koyī aur bāt) jisse dūse par galaba ho. *Advantageous*, *a.* Nāfi'; fāide kā; fāide ke hāsil karne ki suhūlat yā uskā mauqa' d. w.; naf'a-bakhsh; mufid; kār-āmad; sūd-mand.

Adversary, *n.* Woh shakhs jo mumāna'at yā muzāhumat ki niyat se dūse se rū-gardān ho; fariq-i-mukhālif se ek; dushman; 'udū; khashm; mudda'i yā mudda'a-'alaih; fariq-i-sanī.

The adversary—Shaitān; iblis.

Adversary, *a.* 1.—Mukhālif; kisī dūse ke khilāf; mutazād.

2.—(*Law*) Jismen fariq-i-sanī yā fariq-i-mukhālif ho.

An *adversary* suit—Muqābale ki nālish; fariq-i-sanī ke muqābale men nālish.

☞ "In distinction from an application, in law or equity, to which no opposition is made." *Webster*.

Adverse, *a.* 1.—Khilāf; mukhālif yā mukhālif-āna; nā-muwāfiq; ultā; jiskā 'amal ba-jānib-i-mukhālif ho.

An *adverse* decision—Mukhālif yā nā-muwāfiq faisala.

An *adverse* party—Fariq-i-mukhālif; fariq-i-sanī; mudda'i yā mudda'a-'alaih.

Adverse winds—Bād-i-mukhālif; ultī hawā; nā-muwāfiq hawā.

2.—Khwāhish ke khilāf; muzir; ranj-dih; taklif-dih; āfat-nāk; bad-bakht; kam-bakht; nā-mas'ūd; musibat-nāk.

An *adverse* fortune—Bad-bakhtī; musibat.

Adverse circumstances—Taklif ki hālat; musibat ki kaifiyat.

Adverse possession (*Law*)—Qabza-i-mukhālif-āna; jāe-dād-i-gair-manqūla kā musalsal qabza-o-tasarruf jisse yah pūyā jāe ki qūbiz us jāe-dād ki nisbat haqiyat kā da'wā rakhtā hai. [ke khilāf ho.]

Adversely, *ad.* Ba-tarz-i-mukhālif; mukhālif-āna; jo khwāhish yā marzī

Adversity, *n.* Jo kām-yābi men māni' ho; jiskī wajh se khwāhish pūrī na ho-sake; woh mājarā yā we mājare jiske sāth hī barī barī taklifēn yā musibatein hon; musibat; āfat; taklif.

Advert, *v. t.* Mukhātib yā mutawajjih h.; lihāz k.; dil yā tawajjuh ko phernā; khayāl k.; zikr k.; mazkūr k.

☞ With *to*.

To *advert* to a circumstance—Kisī amr ki taraf mutawajjih h. yā uskā zikr k.

Advertence, *n.* Tawajjuh; lihāz; khayāl; ri'āyat; pās.

With *advertence to*—Ba-lihāz; ba-khayāl; ba-'nazar; ba-ri'āyat. [ināchār bhejnā.]

Advertise, *v. t.* 1.—Kisī ko ittilā' yā khabar d.; muttala' k.; āgāh k.; sa-

☞ "Followed by *of* before the object of information." *Webster*.

To *advertise* a man of his loss—Kisī shakhs ko uski nuqsānī ki khabar d.

2.—Mushtahar k.; i'lān k.; kisī bāt ki ittilā' 'awām ko d.; kisī shai ke farokht yā kisī chiz ki bar-āmad wagaira hone ki garaz se uski kaifiyat mushtahar k. 'am-issee ki kaifiyat-i-mushtahara likhī ho yā chhapī.

To *advertise* a property for sale by auction—Kisī jāe-dād ko nilām ke liye mushtahar k. (mushtahar-ba-nilām k.) [k.]

To *advertize* a runaway—Kisī firārī ki giriftārī ke liye uski kaifiyat mushtahar

Advertisement, n. Ishtihār; ittilā'; khabar; ittilā' ke liye i'lān; woh mukhtasar kaifiyat jo ittilā' ke liye kisi aḥbār meṁ chhāp-dijāe yā likhkar khwāh chhāpkar kisi jagah par lagā-dijāe. [ke liye di-jāe.

Advice, n. 1.—Salāh; mashwara yā mashwarat; imā; rāe jo pairavi

To take *advice*—Dusroṁ se mashwara k. yā rāe lenā.

To apply for *advice*—Rāe yā mashwara chāhnā yā uski darḥwāst k.

To apply to a lawyer for legal *advice*—Kisi qānūn-dān se qānūn ke muta'alliq rāe yā mashwara chāhnā. [talab k.

To ask one for professional *advice*—Kisi shakhs se uske peshe ke muta'alliq rāe

To give *advice*—Salāh d.; mashwara d.; is garaz se rāe d. yā batlānā ki usi ke mutāliq 'amal kiyā jūe. [kaifiyat ki ittilā'.

2.—Ittilā'; khabar; samūchār; kisi mu'āmale yā mu'āmalāt ki Commonly in the plural.

Advisable, a. Salāh ki bāt; qarīn-i-maslahat; munāsib; salāh-i-waqt; 'aql ki bāt; jiskā k. munāsib ho.

Advise, v. t. 1.—Kisi ko salāh d.; mashwara d.; aisi rāe batlānā jo pairavi ke laiq ho (jispar 'amal k. qarīn-i-maslahat ho.)

I *advise* you to be cautious—Main tumheṁ salāh detā hūn ki khabar-dār raho; merī yah rāe hai ki tum hosh-yār raho.

2.—Kisi ko ittilā' d.; muttala' k.; wāqif k.; āgāh k.; batlānā.

“Followed by *of* before the thing communicated.” *Webster*.

The merchants were *advised of* the risk—Un saudāgaroṁ ko khatre (jokhim) ki ittilā' digayī thī.

Advise, v. i. Khūb gaur k. yā sochnā; fikr ke sāth sochnā.

To *advise with*—Rāe lena ki garaz se kisi se mashwara k.; shūra k.; salāh lenā.

Advisedly, ad. Jānbūjh-kar; samajhbūjh-kar; qasdan; 'amadan; bi-l-irāda; sochbichār-kar; ihtiyāt ke sāth; dil-jam'i ke sāth.

Adviser, n. 1.—Salāh d. w.; mushīr; nāsih.

[būristār.

A legal *adviser*—Qānūn ke muta'alliq salāh d. w.; vakīl; mukhtār; kauṁsalī;

A medical *adviser*—'Daj ke muta'alliq salāh d. w.; daktar; tabīb; hākim; baid.

2.—Bahkāne-w.; targīb d. w.; mugwī; igwā k. w.; ubhārne w.

In a bad sense.

Advocate, n. 1.—Woh shakhs jo kisi ki taraf se hākim yā 'adālat ke rū-ba-rū kisi mu'āmale meṁ suwāl-o-jawāb kare; kauṁsalī; būristār.

2.—Hāmī; shafī'; jo bahs yā dalīl karke kisi ki himāyat yā pās-dārī kare.

[rawāyī kare.

Judge advocate—Fanjī kachahriyoṁ meṁ woh shakhs jo mudda'i ki taraf se kār-

Advocate, v. t. Kisi ko haq meṁ suwāl-o-jawāb k. yā 'uzrāt pesh k.; kisi hākim ke rū-ba-rū khwāh 'awām ke muqābale meṁ dalīleṁ pesh kar-ke bachānā; himāyat k.

Afar, ad. Dūr par; dūr se; dūr tak.

“Used with *from* preceding, or *off* following.” *Webster*.

He was seen *from afar*—Woh dūr (fāsile) se dekhā gayā thā.

I saw him *afar off*—Main ne use dūr par dekhā.

Affable, a. Jo bātechit meñ takalluf na kare; jo dūsrōñ se jī khol-kar guftgū kare; khalīq; be-takalluf yā jismeñ takalluf na ho; bā-murūwat yā murūwat-dār; jo dūsrōñ kā kahnā māne.

☞ “Usually applied to superiors.” *Webster.*

Affair, n. Kisī qism kā kām; jo kiyā jāe yā kiyā jāne wālā ho.

☞ “A word of very *indefinite* and *undefinable* signification.” *Webster.*

(*Pl.*)—(a.) ‘Umūman mu‘āmalāt; har tarah ke kām.

Human *affairs*—Ādmī (insān) ke mu‘āmalāt.

Political *affairs*—Mu‘āmalāt-i-mulkī.

(b.) Kisī shakhs-i-wāhid kā kār-o-bār yā uske ta‘alluqāt.

His *affairs* are embarrassed—Uskā kār-o-bār muntashar (abtar) hai.

(c.) Bāteñ; hālat; kār-o-bār yā ta‘alluqāt kī kaifiyat. [mint].

(d.) Sarkārī ta‘alluqāt aur unkā ihtimām; mu‘āmalāt-i-gavar-

Ho is at the head of *affairs*—Sarkārī ta‘alluqāt aur unke ihtimām meñ woh sab par bālā-dast hai (unkā afsar hai).

An *affair of honour*—Woh laṛāyī jo do shakhsōñ meñ pahle se tahaiya kar-ke kisī nizā‘i-khāuagī yā āb-rū kī bāt ke tai karne ke liye ho.

Affect, v. t. 1.—Muassir h.; asar k.; kisī par asar k. yā asar pahuñchānā; kisī shai meñ asar pahuñchā ke tagaiyur-o-tabaddul k.

To *affect* injuriously—Muzir h.; nuqsān k.; khalāl yā futūr ḍālnā; aisā asar paidā k. jisse nuqsān ho.

2.—Zāhir-numāyī k.; hila k.; sūrat banānā; aisī shakl zāhir meñ banānā jo jibillī yā aslī na ho; banāwaṭ k.

To *affect* ignorance—Banāwaṭ se lā-‘ilmī zāhir k.; an-jān bannā; tajābul-i-‘arīf-āna k.; jān ke an-jān h. [lagnā.

3.—Dil par asar paidā k.; dil uksānā; dil ko hila d.; dil par lagnā; **Affectation, n.** Jo bāt aslī yā paidāishī na ho uske ikhtiyār karne yā dekhlanē kī koshish; jhūṭhā da‘wā; iddī‘a-i-fāsīd; zāhirī banāwaṭ; zāhir-dārī; jhūṭhī numāish. [k. w. jo jibillī (aslī) na ho.

Affected, p. a. 1.—Numāish-i-darog kā ‘ādī; us shai ke rakhne kā da‘wā 2.—Aslī nahīñ; khilqī nahīñ; gair aslī yā gair-khilqī; jo banāwaṭ kī taur par ho; iddī‘ayī.

Affecting, p. a. Jis meñ dilī josh paidā karne kī quwwat ho; jisse dil hil-uthe; jiskā asar tabī‘at par ho; pur-dard; muassir. [woh rahe.

Affection, n. 1.—Sifat yā khāsiyat jo us shai se judā na ho-sake jismeñ

2.—Kisī khās shai kī taraf dil kā mailān; khwāhish; mail; ragbat.

3.—Mustahkam nek-khwāhī; muhabbat; sar-garmī yā pyār ke sāth lagāwaṭ.

☞ “Now generally followed by *for*.” *Webster.*

Affectionate, a. 1.—Jismeñ baṛī muhabbat ho; jo kisī ko bahut chāhe; jo kisī ko dil se pyār kare.

☞ Applied to persons.

2.—Jo muhabbat kī rāh se ho; jisse muhabbat yā chāh zāhir ho; jisse nek-khwāhī zāhir ho.

☞ Applied to things.

Affeer, v. t. (Law) Kisi qism kā khud-ikhtiyārī tāwān yā jurm-āna qāim k. yā usko ghaṭā-kar ek ta'dād-i-khās mu'aiyan k.; kisi mu'āmale ke hālāt ke mutābiq takhfif kar-ke koyī ta'dād-i-mu'aiyan qāim k.

Affiant, n. (Law) Jo shakhs half-nāma dākhil kare.

Affidavit, n. (Law) Half-nāma; likhā huā bayān jo half se tasdīq kiyā jāwe; woh tahrīrī bayān jo kisi hākim-i-majāz ke rū-ba-rū half se tasdīq hokar uspar muzhir ke dastkhatsabt hoī; iqrār-i-halfi; bayān-i-halfi.

☞ "It is always made *ex-parte* and without cross-examination, and in this differs from a *deposition*. The term is also applied to statements made on affirmation." *Webster*.

Affinity, n. 1.—Qarābat (rishta) jo shādī ke zarī'e se paidā ho; qarābat-i-nisbatī.

☞ "In contradistinction from *consanguinity*, or relationship by blood." *Webster*.

2.—Gāyat darje kā ittifāq; barā mel; mutābaqat; mushābahat; lagāw; ta'alluq; rabt. [kām d. yā mustahkam k.]

Affirm, v. t. 1.—Qāim r.; bahāl r.; manzūr k.; joī kā toī rahne d.; istih-To affirm a judgment—Faisala bahāl r.

2.—Kahnā; bayān k.; muqir h.; amr-i-wāqī'i ke taur par kahnā; yaqīn ke sāth kahnā; yah kahnā ki fulān amr sahīh hai.

☞ Opposed to *deny*.

Affirm, v. i. 1.—Yaqīn ke sāth kahnā yā bayān k.

2.—(Law) Kisi hākim yā 'adālat-i-majāz ke rū-ba-rū yah samajhkar imān se sach kahne kā wa'da k. ki agar sach na kahenge to darog-halfi kī sazā pāenge; iqrār-i-sālih ke rū se adā-i-shahādat k.

Affirmable, a. Jo yaqīn ke sāth kahā yā zāhir kiyā-jā-sake; jise yaqīnī taur par bayān kar sake.

☞ Followed by *of*.

Affirmance, n. 1.—Bahālī; manzūrī; istihkām.

The *affirmance* of a judgment—Kisi faisale kī bahālī.

In *affirmance* of—Kisi shai kī bahālī (uske qāim yā barqarār rakhne) ke liye yā use bahāl (qāim yā barqarār) rakh-kar.

2.—(Law) Jo fi'l tansikh ke qābil ho uskī manzūrī.

Affirmant, n. 1.—Yaqīnī taur par bayān k. w.

2.—(Law) Jo half ke 'iwaz meī iqrār-i-sālih ke rū se bayān kare.

Affirmation, n. 1.—Bataur rāst ke kahnā; sachchā qarār d.

☞ Opposed to *negation* or *denial*.

2.—Woh bāt jo kahī jāe; bayān; izhār; qaul.

3.—Manzūrī; bar-qarārī; bahālī; jo kuchh kiyā-gayā yā hukm diyā-gayā ho uskā qāim r.

4.—(Law) Jis shakhs ko imānan half lene se inkār ho uskā iqrār-i-sālih ke rū se bayān k. aur is bāt kā yād rakhnā ki darog-bayānī kī hālāt meī ham ba-jurm-i-darog-halfi mustajib-i-sazā hoṅge.

☞ In law, an *affirmation* is equivalent to an oath.

A solemn affirmation—*Iqrār-i-halfī*; *iqrār-i-sālih*.

A simple affirmation—*Iqrār-i-mabz*.

Affirmation by witness—*Talab-i-ishhād*.

⚡ Applied to pre-emption claims. M. L.

Affix, v. t. Nail men lagānū yā sabb k.; akhīr men milānū yā baḥhānū.

To affix one's seal or signature to an instrument—*Kisī dast-āwez ke akhīr men apnī muhr yā apne dastkhat sabb k.*

2.—*Kisī tarah par lagānū*; *chaspān k.*; *āwezān k. yā laṭkā d.*

To affix a notice to one's door—*Ittilā'-nūme kī kisī ke darwāze par chaspān k.* (*lagā d. kḥwāh āwezān k.*).

Affluence, n. *Kisī shai kī kasrat*; *kisī chīz kī bahut (ifrāt se). h.*; *māl-o-matā' kī ifrāt se h.*; *daulat kī ziyādātī*.

Affluent, a. *Māl-o-matā' se bharā-pūrā*; *daulat se bharā*; *kasīr-ul-māl*.

Afford, v. t. 1.—*Paidā k. yā upjānā jaise phal manāfi' yā natīja*.

The earth affords grain—*Zamīn galla paidā kartī hai (usse galla paidā hotā hai)*.

2.—*Denā*; *'atā k.*; *baḥshnā*.

A good life affords consolation in old age—*Nek zindagī burhāpe men jam'iyat-i-khātīr detī hai*; *neki ke sāth rahne se pīrī men dīl-jam'ī hāsīl hotī hai*.

3.—*Manāfi' samet (bilā nuqsān) de yā bech saknā*; *fūde ke sāth (bilā-khīsāra) farokht kī istitā'at r.*

A can afford that cloth at a less price than B—*Us kapre ko Zaid ba-nisbat Bakar ke kam qīmat par bech saktā hai*.

4.—*Kisī kharch kī istarah mutahammil ho-saknā kī apnī jāc-dād ko kuchh mazarrat na pahunchē*; *kharch kar-saknā yā uṭhā-saknā*; *kisī kharch kī bojh uṭhā-saknā*.

He can afford twenty rupees a month in charity—*Woh khairāt men bīs rupaye mäh-āna kharch kar-saktā hai*.

5.—*Jo chīz kharīd kījāwe uskī qīmat ke adā karnē kī salāhiyat r.* (*use de-saknā*.)

He can afford to purchase this book—*Woh is kitāb ko uskī qīmat de-kar kharīd kar-saktā hai (usko ba-qīmat kharīd kar-saktā hai)*.

Affray, n. (Law) *Hangāma*; *laṭāyī*; *dangā*; *do yā zāid shakhsōn kī aīsī jagah laṭnā-jahān 'awām āte-jāte hon aur us laṭāyī se logon ke dilon men khauf paidā ho-jāc*.

⚡ "A fighting in private is not, in a legal sense, an affray."

Blackstone—Webster.

Afloat, ad. or a. 1.—*Bahtā huā*; *tairtā huā*; *pānī par chaltā huā*.

The ship is afloat—*Jahāz pānī par chal rahā hai (bahtā chalā jātā hai)*.

2.—*Mutaharrik*; *ek jagah se dūsri jagah guzar k. w.*; *jā-ba-jā phailā huā*.

A rumour is afloat—*Khabar phailī hai*; *afwāh hai*; *jā-ba-jā shuhrā hai*; *gaugā machā hai*.

3.—*Ḡair-mustahkam*; *be-sabūt*; *be-thekāne*; *jiskā berā pūr k. w. koyī na ho*; *jo be chālāne wāle yā khene wāle ke chale*; *jo begair kisī afsar yā rāh-dekhlāne wāle ke chale*.

Our affairs are all *aftat*—Hamāre kār-o-bār bi-l-kul gair-mustahkam haiñ (bi-l-kul be-ṭhekāne yā be-ḍaul chal rahe haiñ); unke bere kā pār karne wālā koyī nahīñ hai.

☞ “As an adjective, this word always follows the noun.” *Webster*.

Afoot, *ad.* 1.—Piyāda-pā; pā-piyāda; paidal.

☞ Opposed to *riding*.

2.—Daurān-i-kār meñ; jiskī nisbat takmile (anjām) ke munsūbe ho rahe hoñ.

A design is *afoot*, or *on foot*—Fulāñ bāt kā mansūba ho rahā hai; fulāñ amr kī bandish ho rahī hai (uskī takmil kā mansūba yā tahaiyya ho rahā hai).

Aforementioned, *a.* Jiskā zikr kisī tahrīr yā takrīr-i-wāhid meñ ho-chukā ho; masbūqu-z-zikr; awwalu-z-zikr; muzkūra-i-bālā.

Aforenamed, *a.* Jiskā nām pahle liyā gayā ho; nām-burda; mausūm.

Aforesaid, *a.* Jiskī nisbat kuchh pahle kahā gayā ho; māqablu-z-zikr; mutazakkira-i-sadr; muhawwala-i-bālā; jiskā bayān kisī juzw-i-muqaddam meñ ho-chukā ho. [wujūh se.]

A FORTIORI, [Lat.] Ziyāda-tar qawī wujūh ke sāth; ziyāda-tar mā'qūl

Afraid, *a.* Kḥauf-zada; daḥā-huā; muḥhawwaf.

☞ “This word expresses a less degree of fear than *terrified* or *frightened*. It is followed by *of* before the object of fear; as, to be *afraid of* death.” *Webster*.

Afresh, *ad.* Az-sar-i-nau; phir se; mujaddadan; naye sar se; waqfe ke ba'd; ek martaba band ho-kar phir [wālā; kisī ke ba'd āne-wālā.]

After, *a.* Waqt ke lihāz se kisī ke pīchhe; ma'-ba'd; āyiuda; āge āne-

☞ “In this sense, the word is often combined with the following noun; as, in *after-ages*.” *Webster*.

After, *prep.* 1.—Jagah ke lihāz se pīchhe; ba'd.

They sat one *after* another—We ek dūsre ke pīchhe baithe the.

2.—Waqt ke i'tibār se pīchhe; ba'd.

After dinner.—Khānā khāne ke ba'd.

☞ “This word often precedes a sentence as a governing preposition.” *Webster*.

After you have done that, do this—Jab tum woh kar-chuko tab yah karo (uske karne ke ba'd yah karo.)

3.—Kisī ke ta'āqub meñ yā uske pīchhe pīchhe; kisī kī talāsh meñ.

To go *after* a person or thing—Kisī shakhs yā chīz kī talāsh meñ jānā (usko dhūndhte phirnā).

4.—Kisī kī taqlīd par; kisī ke partaw par; kisī ko dekh-kar; kisī dūsri shai ke mutābiq.

To make a thing *after* a model—Kisī namūne kī taqlīd par (uske mutābiq) koyī chīz banānā.

5.—Nisbat yā ba-nisbat; bābat; bāb meñ; mādde meñ. [pūchhnā].

To enquire *after* a friend—Kisī dost kī nisbat istifsār k. (uskā hāl daryāft k. yā

After, *ad.* Pīchhe; ba'd;

Long *after*—Bahut der ba'd; bahut dinon ke ba'd; bahut hī pīchhe.

After-all, ad. Sab bāton par lihāz (khaiyāl yā gaur) ke ba'd; bi-l-jumla; fi-l-jumla; ba-har-hāl. [aur.]

Again, ad. 1.—Dūsri martaba; do-bāra; phir; ek martaba (dafa yā bār)

“All the uses of this word carry in them the ideas of return or repetition.” *Webster.*

Give it back *again*—Ise phir wāpas do (ya'nī ek martaba wāpas de-chuke ho phir wāpas karo).

Give him as much *again*—Use utnā hī aur yā phir do (ya'nī jisqadar use ek bār diyā gayā hai usiqadar ek bār aur do).

2.—Kisī ke badle yā jawāb meñ; phir se.

Bring me word *again*—Mere pās phir khabar lāo (ya'nī jo khabar main tumbārī ma'rifat bhejtā hūn uske jawāb meñ mere pās phir khabar lāo).

Again and again—Mutawātir; bār-bār; bārhā; phir-phir; takrār ke sātī; mu. karrar; sikarrar; kayi martaba; pahūn; ba-tawātur.

Against, prep. 1.—Ba-nūm; ba-muqābala; par; kisī ke khalāf.

To bring an action *against* a person—Kisī par yā uske muqābale meñ nālīsh k.

2.—Khalāf; bar-khalāf; bar-'aks; mutazād; mutābiq nahīn.

A decree *against* law—Qānūn ke khalāf dīgī.

3.—Ba-muqābala; muqābale meñ; isse taqābul khwāh mukhālīf jawānib yā ashkhas kā izhār hotā hai.

Twenty votes *against* ten—Das rāon ke muqābale meñ bīe rāon.

4.—Khalāf; isse izhār-i-muqsūn yā musibat khwāh kisī bāt kā khwāhish ke khalāf honā ma'lūm hotā hai.

This change is *against* us—Yah tabādlā ham logon ke khalāf hai (hamāre liye muzir yā hamārī khwāhish ke khalāf hai).

5.—Kisī bāt ke tahaiye meñ; kisī bāt ki ummed par.

Great preparations are making *against* his son's wedding—Uske betē ki shādī ki barī taiyārī ho rahī hai (uske tahaiye meñ yā uski ummed par baro baro samān ho rāhe hain).

Age, n. 1.—'Umr; sin.

2.—Siun-i-shu'ūr; woh 'umr jis meñ tamīz hāsīl ho; bulūg. [nā.]

To be of *age*—Sinn-i-shu'ūr (tamīz) ko pahuñchnā; bālig h. yā bulūg ko pahuñch-

3.—(*Law*) Bulūg; woh zamāna jis waqt qānūn ke rū se koyī shakhs ba'z fi'l khud kar-sake yā apne bāp mān khwāh walī kī hukūmat se barī ho-jāe.

4.—Ziudagī kā pichhlā hissa; burhāpā; pīrī; sin meñ buzurgī.

5.—Tawārīkh meñ koyī khās zamāna jiskā muqābala dūsre zamānon se kiya jāe.

6.—Sau baras; ek sau baras kā zamāna; sadī.

Aged, a. 1.—Purānā; burhā; bahut dinon kā; jo goyā apne ma'mulī waqt tak rah-chukā ho; sin-rasīda; sāl-khūrda yā sāl-khurd; sāl-dīda.

Applied to animals or plants.

2.—Jo kuchh 'arse tak zinda rah-chukā ho; kisī 'umr kā.

Aged three years—Tīn baras kā; jiskī 'umr tīn sāl kī ho; jo tīn baras tak ji-chukā ho (zinda rahā ho.)

Agency, n. 1.—'Amal; kām; kār-pardāzī; iqtidār kā kām meñ lānā; wasīla; zarī'a. [o-bār sipurd ho.

2.—Arhat; arhatiye kā kām; us shaḥḥs kā kām jise dūsre kā kār-Local agency—Mahkama-i-auqāf.

Agent, n. 1.—Jise 'amal kā iqtidār ho; 'āmil; fā'il.

2.—Kārinda; 'āmil; nāib; muḥtār; gumāshṭa; arhatiyā; woh shaḥḥs jiske ta'alluq dūsre kā kār-o-bār ho.

An authorized, or a duly constituted, *agent*—Muḥtār-i-zī-iḥṭiyār yā majūz.

A recognized *agent*—Muḥtār-i-maqbūla.

3.—Jismeñ asar yā natija paidā karne kī quwwat ho.

Aggravate, v. t. 1.—Ziyāda burā yā sangīn kar-d.; aisā k. kī mu'āfi yā tahammul ke qābil bahut kam rahjāe; barhū-d.

The alleged motive *aggravates* the offence—Jo wajh bayān kī gayī hai usse jurm kī sangīnī barh-jātī hai.

2.—Barhākar kahnā; mubālage ke sāth bayān k.

Aggravated, p. p. or a. Saḥṭ; sangīn; jiskī burāyī yā saḥṭī barh-gayī ho.

An *aggravated* offence—Jurm-i-sangīn.

A case of an *aggravated* nature—Muqaddama-i-sangīn.

Aggravating, p. a. Burāyī saḥṭī yā sangīnī ziyāda k. w.

Aggravation, n. 1.—Saḥṭī yā sangīnī kā barhānā; aur burā k.; bad-tar yā abtar k.; kisi fi'l-i-bad yā be-jā par izdiyād (uskī taraqqī); ishti'āl yā jurm-i-mazīd; woh bāt jisse kisi jurm yā balā kī taraqqī ho.

2.—Kisi be-jā nā-munāsib yā gair-jibillī amr ke bayān yā izhār meñ mubālaga.

Aggregate, a. Majmū'i; kul; jumla.

The *aggregate* testimony of his witnesses proves the plaintiff's claim—Mudda'i kā dā'wā uske gawāhoñ kī shahādat-i-majmū'i se sūbit hotā hai.

Aggregate punishment—Sazā-i-majmū'i; kul sazā.

The *aggregate* value of a suit—Kisi nālīsh kī kul māliyat.

Aggregate, n. Majmū'a; jumla.

In the *aggregate*—Bi-l-kul; mujmalan; ijmālan; sab kā sab.

Aggress, v. i. Pahle hamla k.; ḥḥṣumat shurū' k.; chheṛnā yā chheṛ-chhār k.; jhagrā yā takrār shurū' k. (uskī bunyād dālnā); pahle mār-pīṭ k. yā hamla-āwar h.

Aggression, n. Ḥḥṣumat kā ibtidāyī fi'l; chheṛ yā chheṛ-chhār; pahlī yūrish; zarrar-rasānī kā pahlā fi'l yā woh fi'l-i-ibtidāyī jisse kisi larāyī yā takrār kī bunyād qāim ho.

Aggressive, a. Dushmanī kī bunyād dālne-w.; takrār shurū' k. w.; jo pahle takrār shurū' kare; jiskī taraf se chheṛ shurū' ho; bānī-i-takrār yā ḥḥṣumat.

Aggressor, n. Bānī-i-fasād; woh shaḥḥs jo pahle takrār shurū' kare; woh shaḥḥs jiskī taraf se ḥḥṣumat takrār yā mār-pīṭ shurū' ho; jo pahle yūrish kare.

☞ "An *aggressor* is censurable for beginning or giving rise to quarrels; an *assailant* for actually making an assault, and for the mischief which he does. An *aggressor* may only threaten violence; but an *assailant* actually commits it." Worcester.

Aggrieve, v. t. Ranj d.; satānā; zarar pahuñchānā; zulm k.; tang k.; izā d.

An aggrieved party—Fariq-i-mazlūm; sitam-rasida (zarar-rasida) shakhs.

Agitate, v. t. 1.—Dāwāñdol kar-d.; uthal-pathal kar-d.; khūb hilā-dolā d.; aisā hilā d. ki niche-ūpar ho-jāe. [muntashir k.

2.—Pareshān k.; muztarib k.; gar̄baṛā d.; intishār meñ ḍalnā yā

3.—Sar-garmī se bahs k.; munāzara k.

4.—Har ek pahlū ko dekhñā; har tarah par sochnā; dil meñ pher-phārkār samajhnā; kisī amr kī nisbat kayī qism kā khayāl k.; gaur-o-taammul se bandish bāndhnā.

Agnate, a. (Law) Jihat-i-pidarī se mansūb; jihat-i-pidarī kā qarābat-dār; jiskā silsila-i-qarābat zukūr se ho.

Agnate, n. (Law) Jo kisī se uske bāp ke zarī'e se rishta rakkhe; bāp kī taraf rishta r. w. [se ho.

Agnation, n. Rishta jo sirf jihat-i-pidar yā silsila-i-zukūr ke zarī'e "As distinguished from *cognition*, which includes descent in both the male and female lines." *Webster*.

Agro, ad. Guzrā; bitā; huā; gayā; munqazī huā.

Agree, v. i. 1.—Ittifāq k.; muttāfiq-r-rāe h.; ek tarah kā bayān k.; mel yā ittifāq r.; muttāfiq h.; bāham mil-jānā yā ikhtilāf chhor d.; ek ho-jānā. [haiñ.

The witnesses agree on this point—Is amr kī nisbat gawāh muttāfiq-i-bayān

The assessors do not agree as to the guilt of the accused—Mulzam kī mujrimī par asesar log muttāfiq-r-rāe nahīñ haiñ.

The court agrees with the jury—'Adālat aur ahāliyān-i-jūrī kī rāe ek hi hai.

2.—Qabūl k.; manzūr k.; rāzī h.; pasand k.

Followed by to.

To agree to a condition or term—Kisī shart ko manzūr k.

3.—Qaul-o-qarār k.; āpas meñ tai k.; shart k.; iqrār k.; rāzī-rujū' h.

The parties were agreed as to the terms—Fariqain ne woh sharteñ āpas meñ tai karli thiñ. [kar-lenū (unko āpas meñ tai kar-lenū).

To agree on articles of partnership—Sharākat kī sharteñ kī nisbat qaul-o-qarār He had agreed with him for a rupee a day—Usne usse fi yaum ek rupaye kī shart kar-li thi.

4.—Mutābiq h.; mushābih h.; ek dūstre kī mānind h.; ek tarah kā (yak-sāñ) h. [nahīñ hai.

The picture does not agree with the original—Woh shabih asl se mushābih

5.—Tasīr ke lihāz se muwāfiq h. yā muwāfaqat k.; kisī kī tanderustī ke liye mufid h. [ko muwāfaqat nahīñ kartī.

The same food does not agree with every constitution—Ek hi gizā har shakhs

Agreeable, a. 1.—Munāsib; hasb-i-hāl; muwāfiq; kisī ke liye mauzūñ; gair-mutazād; khilāf nahīñ.

2.—Jo dil yā hawās-i-khamsa ko pasandida ho; khush-āyand; achchhā yā bhalā; khush-numā. [achchhā ho.

Fruit agreeable to the taste—Khush-zūiqā phal; phal jiskā mazā khāne meñ

Agreeable manners—Khush-khulqī; husn-i-akhilāq; achche tarīq. [rū se.

Agreeably, ad. 1.—Muwāfiq; mutābiq; hasb; bamūjib; ba-ittibā'; se yā

Agreeably to orders—Hasbu-l-hukm; hukm ke mutābiq; ba-ittibā'-i-hukmī (hukm se yā hukm ke rū se).

Agreed, p. p. 1.—Ek dil; ek rāe; muttāfiq.

2.—Manzūr; maqbūl.

The proposition was *agreed to*—Woh tajwiz manzūr kī gayī (maqbūl huyī.)

3.—Āpas kī razā-mandī se tai—masalan koyī mu'āhada yā saudā.

The terms were *agreed to or agreed upon*—Woh sharteñ (ya'nī kisi mu'āhade wagaira kī sharteñ) āpas kī razā-mandī se tai huyīñ.

Agreement, n. 1.—Ittifaq-i-rāe; yak-dilī; ittifaq; rāe bayān yā kār-rawāyī wagaira meñ ittifaq (mel yā muwāfaqat).

2.—(*Law*) (a) Iqrār; qaul-o-qarār; qarār-madār; mu'āhada; 'ahd; shart; do yā zāid shakhsōñ ke darmiyān āpas meñ qaul-o-qarār (mu'āhada-i-bāhamī.)

(b)—Woh navishta jisse amr-i-tai-shuda zāhir ho (yah sābit ho kī kaun sī bāt muta'āqidain ke mābain qarār pāyī); iqrār-nāma.

A settlement *agreement*—Iqrār-nāma-i-band-o-bast.

An *agreement to abide by an arbitration or arbitration award*—Iqrār-nāma-i-sālisī; panchāyāt kā iqrār-nāma; sālisī yā faisala-i-sālisī kī pā-bandī kā iqrār nāma.

An *agreement to abide by one's act*—Hasr-nāma.

To enter into, or make, an *agreement*—Mu'āhada yā qaul-o-qarār k.

Agricultural, a. Zirā'at ke muta'alliq; kāsht-kārī (khetī) se 'alāqa. r. w.; zamīn ke jotne-bone se nisbat r. w.

The *agricultural class*—Mazārī'; kāsht-kār log; jo log khetī karen.

Agriculture, n. Zirā'at; kāsht-kārī; khetī; kisānī yā kisnayī; woh hunar yā 'ilm jismeñ bare bare qat'āt-i-arāzī kā jotnā-bonā zamīn kā taiyār k. fasl kā upjānā aur kātnā aur māweshī wa ghore wagaira se jān-warōñ kā rakhnā dākhil hai.

Agriculturist, n. Kāsht-kār; kisān; khetī k. w.; mazārī'; khetihar.

Aid, v. t. I'ānat k.; madad d.; sahārā d.; mu'in h.; mu'āwanat k. yā mu'āwin h.; madad-gār h.; kisi maqsad ke anjām khwāh kisi burāyī kī insidād yā uske daf'a karne meñ himāyat k. [doshī.

Aid, n. 1.—Madad; i'ānat; pushtī; sahārā; himāyat; chāra-kār yā subuk-

2.—Woh shakhs yā shai jisse madad mile (jo mu'in ho yā madad de); madad-gār; mu'āwin.

To *pray in aid* (*Law*)—Jis haqīyat meñ kisi farīq ko haq pahunchtā ho uski hifāzat meñ i'ānat ke liye us farīq-i-zī-haq ko sharik k.

“The petition for this purpose is called *aid-prayer*.” *Blackstone—Webster.*

Aider, n. (*Law*) Woh shakhs jo irtikāb-i-jurm meñ madad yā sahārā de; mu'in-i-jurm; jurm ke wuqū' meñ targīb d.-w.; mujrim-i-darja-i-duwum. [kar) bandūq yā tīr wagaira chalānā.

Aim, v. i. 1.—Nishāna lagānā; kisi kī taraf khūb dekh-bhāl-kar (sādh-

To *aim at an enemy*—Dushman par nishāna lagānā yā chalānā.

2.—Kisi maqsad ke husūl kī koshish k.; kisi bāt kā manshā r.; koyī amr markūz r.; kisi bāt ko chāhnā yā uski koshish k.

“Followed by *at* before the object.” *Webster.*

Aim, v. t. Chalānā jaise koyi hatbiyār ghūsā yā wār; kisī khās shai - kī taraf rujū' k. jaise koyi tanz kī bāt wagaira.

Aim, n. 1.—Nishāna lagānā jaise tīr wagaira k; kisī chīz k; kisī khīs shai kī taraf is garaz se jhukānā kī us chīz k; zarb yā asar us shai par paṛe-masalan neze zarb yā bāt k. [pahuñchānā manzūr ho.

2.—Nishāna; āmaj-gāh; woh shai jiskā mazrūb k. yā jispar asar

3.—Maqsad; itāda; mansūba.

Air, n. 1.—Hawā; kura-i-bādī. [hālat.

2.—Garmī sardī yā tarī wagaira ke lihūz se kura-i-bādī kī koyī khās

A damp air—Hawā-i-martūb.

The morning air—Subh kī hawā.

3.—Chalti hawā; bād-i-mutaharrik; hawā jo dhīme dhīme chale; khafīf hawā. [ho-jānā; khul-jānā.

4.—Ifshā yā parda-darī; zabān-zad h.; i'lān; logoñ ko ma'lūm.

The story has taken air—Woh bāt ifshā ho-gayī (phail-gayī khul-gayī yā logoñ ko ma'lūm ho-gayī khwāh phūt gayī).

☞ Wind is used in like manner.

5.—Kisī shakhs kī qism-i-khās kī chitwan yā sūrat khwāh uskā tarīq yā uskī chāl-dhāl. [ghamand.

6.—pl. Masnū'i tarīq; banāwaṭ; gurūr kī numāish; takabbur;

To put on airs—Banāwaṭ k.; izhūr-i-takabbur k.

To take air—Khul-jānū; fāsh ho-jānū; 'ām ho-jānū; 'awām ko ma'lūm ho-jānū; chipā na rahnā; hawā h.; phūt jānū.

To take the air—Bāhar (maidān kī taraf) nikal-jānū; pā-piyāda yā ghore par sawār hokar maidān kī taraf nikal-jānū; hawā khāne ke liye maidān kī taraf chalo jānū. [khol d.

Air, v. t. 1.—Thandhā karne tāzagī bakhshe yā hawā kī safāyī ke liye

To air a room—Kamre ko hawā d. [garm k. yā dhūp d.

2.—Rutūbat ke dūr karne khwāh garmī pahuñchāne kī garaz se

Airy, a. 1.—Hawā se nisbat r. w.; bādī; bulandī par hawā meñ.

2.—Jiskī tarkīb hawā se ho.

3.—Hawā kī mānīnd; hawā sū yā sī; gair-mujassim.

4.—Be-asl; be-bunyād; behūda; 'abas; nā-chīz.

5.—Zinda-dil; khush-dil. [meñ hawā ke jāne kī gunjāish ho.

6.—Jahāñ hawā khūb ā-sake; khulā yā khulā huā; hawā-dār; jis-

Akin, a. 1.—Sulbī rishta r. w.; nasab ke zari'e se qarābat r. w.; gotī.

☞ Used of persons.

The two families are near akin—Yah donoñ gharāne nazdiki gotī haiñ (we bāham qarābat-i-qarība-i-sulbī rakhte haiñ).

2.—Ham-khāsiyat; jismeñ khilqī rabt ho; jismeñ ta'alluq-i-aslī ho.

☞ "This adjective is used only after the noun." Webster.

Alarm, n. 1.—Khauf; woh achambhā aur dar jo khatre kī dahshat se paidā ho.

To cause alarm to a person—Kisī shakhs ko khauf meñ dālnā. [(awāz d.).

To raise an alarm, or give the alarm—Khatre kī ittilā' ke liye shor machānā

2.—Larāyī kī talabī; larāyī yā jang ke liye bulāhaṭ.

- 3.—Kisi qism **kā** chor yā kisi tarah ki āwāz yā ittilā' jisse kisi aise khatre kā i'lān **maqsūd** ho jo nazdik ho.
- Alarm, *v. t. 1.*—**Khatre** ki khabar yā ittilā' d.; hoshyār kar-d. tāki hifāzat ki koshish **kijāe**.
- 2.—**Khatre** ke **khauf** se hairān k. yā achambhe meñ dālnā; **khauf** se pareshān kar-d.; āfat ki ummed se fikr-mand kar-d.
- Alarmed, *p. p.* **Khauf** se mutahaiyar; jo khatre ke nazdik pahunchne ke ihtimāl se **hoshyār** yā musta'id ho-jāe; āfat ke nāzil hone ki ummed par fikr-mand.
- Alarming, *p. a.* Jisse dar paidā ho; **khauf** paidā k. w.; jisse khatre kā khatkā ho-jāe; **khauf-angez**.
- Alert, *a.* **Hoshyār**; **nigrān**; **khabar-dār**; nihāyat bedār.
- On or upon the alert*—**Chaukas**; **hoshyār**; **chaukaunā**; is bāt ki hifāzat r. w. ki dushman yakīyak tūt na pare yā koyi khatre ki bāt pesh na ā-jāe.
- ALIAS**, *adv.* [Lat.] (*Law*) 'Urf; mā'rūf yā mausūm ba-ism-i-digar; jiskā dūsrā nām fulān hai.
- ☞ "A term used in legal proceedings to connect the different names of a party who has gone by two or several, and whose true name is, for any cause, doubtful; as, Smith, *alias* Simson." *Webster*.
- ALIAS**, *n.* [Lat.] (*Law*) 1.—Giriftārī kā hukm-nāma-i-sānī; woh hukm-nāma-i-sānī jo hukm-nāma-i-awwal ki mī'ād ke guzar-jāne ke ba'd pahle hukm nāme ki ta'mīl na hone ki wajh se jāri kiya jāe.
- 2.—Dūsrā nām; iddī'ayī yā banāwat kā nām; farzī nām.
- ALIBI**, [Lat.] (*Law*) Aur kahūn; kisi dūsrī jagah; mauqa'-i-wāridāt par jurm ke wāqī' hone ke waqt na rahne kā bayān yā 'uzr.
- A plea of *alibi*—'Uzr-i-'adam-maujūdagi; mulzam kā yah 'uzr ki jis waqt jurm kā honā bayān kiya jātā hai us waqt ham mauqa'-i-wāridāt par na the.
- To plead, or set up, an *alibi*—**Mulzam** kā yah 'uzr k. ki wuqū'-i-jurm ke waqt ham aur kahūn the; jurm ke wāqī' hone ke waqt apnā mauqa'-i-wāridāt (jāe-i-mājare) par na rahnā bayān k.
- To prove an *alibi*—Kisi mulzam kā yah sābit k. ki waqt-i-wuqū'-i-jurm woh mauqa'-i-wāridāt par na thā lihāzā woh jurm-i-'āid-shuda kā mur-takib nahīn ho-sektā thā; kisi mulzam kā irtikāb-i-jurm ke waqt jāe-i-mājare se apnī 'adam-maujūdagi sābit k.
- Alien**, *a.* 1.—Gair-mulk sar-zamīn yā riyāsat kā; ajnabī; be-gāna; **gair** sar-zamīn yā mulk ke bāshindon yā ri'āyā se ta'alluq r. w.
- 2.—Jiski nau'iyat bil-l-kul mukhtalif ho; **mugāir**; **mukhālif**; **gair-muta'alliq**; munāsabat na r. w.
- Alien**, *n.* **Ajnabī**; **par-desī**; jo dūsrē mulk meñ paidā huā ho yā wahāñ se ta'alluq rakhtā ho; kisi mulk kā rahne w. jiski paidāish dūsrē mulk meñ huī ho lihāzā usko us mulk ke shahriyon ke huquq hāsil na hon jāhāñ woh sukūnat rakhtā ho. [gunjāish r.]
- Alienability**, *n.* (*Law*) Intiqāl ke qābil h.; intiqāl ki salāhiyat yī
- Alienable**, *a.* (*Law*) Qābil-i-intiqāl; mumkinu-l-intiqāl; jo dūsrē ko bai' wagaira ke zari'e se mil sake; jisko dūsrē ke hāth bech sakeñ (muntaqil kar-sakeñ).

Alienate, v. t. (Law) 1.—Muntaqil k.; intiqāl k.; kisi haqiyat yā jāe-dād ko dūstre kī taraf muntaqil k.; kisi haq yā milkiyat ko intiqāl ke zarī'e se dūstre ko d.

To *alienate* by gift, mortgage, or sale—Hiba rihā yā bāi' ke zarī'e se muntaqil k.

2.—Tabi'at khīnch lenā; muhabbat chhor d.; jisse pahle muhabbat yā dostī rahi ho usse be-i'tināyī k. yā nā-rāz h.; mugāirat ikhtiyār k.
Alienation, n. 1. (Law) Intiqāl; intiqāl-i-haqiyat; apni jāe-dād khusūsan jāe-dād-i-gair-manqūla kā jāiz tarīq par (qānūn ke mutābiq) dūstre ko de-d.

A permanent *alienation*, or an *alienation* made in perpetuity—Intiqāl-i-dāimi (dawāmi); woh intiqāl jo hameshe ke liye kiyā jāe.

A temporary *alienation*—Intiqāl-i-chand-roza yā 'arizi; intiqāl-i-mī'adi.

A private *alienation*—Intiqāl-i-khāngi.

A collusive or fraudulent *alienation*—Intiqāl-i-sūzishi yā farebi.

2.—Muntaqil hone kī hālat; intiqāl. [ikhtiyār k.]

3.—Dil yā muhabbat kā khīnch lenā; gair ban-jānā yā mugāirat
Alienee, n. (Law) Intiqāl-dār; muntaqil-ilāih; woh shakhs jiskī taraf (jiske pās yā hāth) koyī haqiyat muntaqil kigayī ho—masalan mushtarī wagaira. [muntaqil kare.]

Alienor, n. (Law) Intiqāl-kuninda; woh shakhs jo jāe-dād dūstre ko
Alimony, n. (Law) Woh nān-o-nafqa jo kisi zūja ko uske shauhar kī jāe-dād yā āmadani se ba hālat-i-talāq yā 'alāhidagī khwāh talāq yā 'alāhidagī kī uālīsh ke daurān meñ dilāyā jāwe.

ALIUNDE, [Lat.] Kisi dūstre shakhs yā dūsrī jagah se.

Alive, a. 1.—Zinda; murda nahīn; jīta; zī-hayāt; ba-qaid-i-hayāt.

2.—Zinda; ka-l-'adam nahīn; jāri yā nāfiz; jiskā 'amal-dar-āmad hotā rahe; jiskī nisbat kār-rawāyī hotī rahe; jiskī mī'ad guzrī na ho; jo nest-o-nābud na ho-gayā ho; jiskā wujūd sāqit na huā ho.

To keep a decree *alive*—Kisi digrī ko zinda yā nāfiz r.

The process has been kept *alive*—Woh hukm-nāma jāri rakkhā-gayā hai (woh ka-l-'adam hone nahīn pāyā).

3.—Khush; zīnda-dil; bashshāsh.

4.—Jisse logon kā kasrat se naql-o-harakat k. zāhir ho; chahal-pahal. [asar ho.]

5.—Jiske dil par kisi bāt kā khayāl ho-sake; jiskī tabi'at par jald
Followed by *to*.

6.—Sāre 'ālam (jahān) meñ; tamām duniyā meñ; jumla ashkhas-i-haiyū-l-qāim meñ.

“By way of emphasis and always following the noun it qualifies.”
Webster.

All, a. Kisi ta'dād-i-majmū'i se har ek yā bi-l-kul; kisi shai kā kul miqdār jumla daurān yā 'darja yā uskī kul wus'at yā sifat; sab; tamām; bi-l-kul; sārā.

All the land—Kul (sāri) zamīn; jumla arāzi.

All the year—Tamām sāl; sāl bhar yā sāl kā sārā khwāh sārā sāl.

“It always *precedes* the article *the*, and the definitive adjectives *my, thy, his, our, your, their*.” *Webster*.

“*All* is collective. *All* men means a body of men taken together.”
Worcester.

All, ad. Bi-l-kul ; kulliyatan ; tamām-tar ; sārā ; sab k̄a sab ; nihāyat hī ; bahut hī. [bhi farq na ho.]

All one—Ek hī yā wabī ; bi-l-kul ek hī bāt ; jis meñ natije ke lihāz se kuchh

All the better—Bi-l-kul bihtar ; az bas bihtar ; kisī dūse amr kī nisbat woh amr jiskā zikr pesh ho iḡhtilāf ke i'tibār se nihāyat hī bihtar ; kisī dūse se bi-l-kul achchhā (achchhā hī achchhā) ; itnā yā utnā hī aur achchhā.

At all—Bahut hī kam ; kuchh bhī ; zarā bhī ; kisī sūrat se.

“A phrase much used by way of enforcement or emphasis, usually in negative or interrogative sentences.” *Webster*.

He has no ambition at all—Use kuchh bhī (zarā bhī) hausala nahīn hai ; woh kisī sūrat se sūhib-i-hausala nahīn hai.

Has he any property at all ?—K̄yā ske pās kuchh bhī jāe-dād hai ?

All, n. Kul ta'dād miqdār yā jumla ; samūchī chīz yā shai ; har ek shai jo kisī dūsrī shai meñ dāḡlīl ho yā usse ta'alluq rakkhe ; sab k̄a sab ; sārā ; jumla.

Allay, v. t. 1.—Sākin k. ; ṭhañḡhā k. ; dhīmā k. ; dabā d. ; firo k.

To allay civil commotions—Mulki danga-o-fasād ko dabā d. (firo k.).

2.—Ghaṭānā ; takhfif yā kam k. ; zāil k. ; raf' yā dūr kar-d. [kar-d.]

To allay grief or pain—Ranj yā dard ko kam kar-d. (usmeñ takhfif k. yā use dūr

Allegation, n. 1.—Bayān ; iqrār ; izhār-i-yaqīnī.

Erroneous allegations of fact—Amr-i-wāqī'i ke galat bayānāt.

2.—Woh bāt jo yaqīnī taur par bayān kī yā kabī jāe ; woh bāt jo kisī amr ke wujūb yā ma'zarat meñ pesh kī-jāwe ; 'uzr ; ma'zarat.

3.—(Law) Kisī farīq-i-muqaddama k̄a bayān yā 'uzr.

Allege, v. t. 1.—Bayān k. ; zāhir k. ; mazbūtī se kahnā ; tayaqqun ke sāth kahnā ; pakkā kar-ke kahnā.

To allege a fact—Koyī wāqī'a istihkām ke sāth bayān k.

2.—Pesh k. jaise dalīl 'uzr yā ma'zarat ; hawāla d.

To allege the authority of a judge—Kisī jaj kī sarad pesh k. (ya'nī uskī tajwīz wagaira par istidlāl k. yā uskā hawāla d.).

Allegeable, a. Zāhir karne ke qābil (qābil-i-izhār) ; puḡhtagī se bayān kiye jāne ke lāiq ; jise yaqīn ke sāth kah sakeñ.

Allegiance, n. Woh farz jo ra'āyat par apne badshāh yā riyāsāt kī jānīb ho ; bādshāh yā riyāsāt se wafā-dārī k̄a farz ; wafā-dārī ; namak-halālī.

Alleviate, v. t. Halkā k. ; kisī qadar haṭā d. raf' yā dūr k. ; ghaṭāuā ; kam k. ; takhfif k. ; aisā k. ki ziyāda-tar āsānī se bardāshht ho-sake jaise ranj dard fikr yā sazā wagaira. [ek tarah k̄a h.]

All-fours, n. pl. Barābarī ; yaksāniyat ; ham-palla h. ; mauzūniyat ;

To be, or to go, on all-fours—Jumla umūr meñ (har tarah par) mushābih yā muwāfiq h. ; hū-ba-hū (ṭhik ṭhik) dūse kī mānīnd h. ; tashbih-i-tāmma r. ; khafif sī khafif bātoñ meñ bi-l-kul mushābahat. r. ; barābar h. ; ham-palla h. ; har tarah par mauzūn h.

The ruling cited by the plaintiff is on all-fours with that relied upon by the defendant—Jis nazir k̄a hawāla mudda'i ne diyā hai woh hū-ba-hū (ṭhik ṭhik) usī nazir kī mānīnd hai jispar mudda'ā 'alaih ko istidlāl hai. [saktī.]

No simile can go on all-fours—Kisī tashbih meñ tashbih-i-tāmma nahīn ho

Alliance, n. Do khāndānon meñ shādī ke zarī'e se bāham nisbat k̄ h.; qarābat yā rishta-i-nisbatī. Woh ittihād rābita yā rifāqat jo do ri'yāsaton ke mā-bain 'ahd-o-paimān wagaira ke zarī'e se ho. Rābt yā rābita; woh ittifaq yā ta'alluq jo khāndānon ri'yāsaton yā shakhsōn meñ bāham ho.

ALLOCATUR, n. [Lat.] (*Law*) Woh sanad jo ahlkār-i-majāz is maz-mūn se do ki fulāñ muqaddame meñ isqadar kharcha 'adālat se dilāyā gayā (jūiz rakkhā gayā).

Allonge, n. Woh kāgaz jo *bill of exchange* wagaira ke zail meñ is garaz se lagā diyā jāwe ki jab aslī kāgaz kī pusht par 'ibarat-i-intiqāl wagaira likhne kī jagah na rahe to usī kāgaz-i-wasl-shuda par 'ibarat-i-intiqāl wagaira darj kī jāwe.

Allot, v. t. 1.—Qur'a-andāzī ke zarī'e se taqsim k. yā bāntnā.

2.—Jude jude hisson meñ bāntnā; alag alag bāntnā; 'alāhida 'alāhida taqsim k.; har shakhs ko uskā hissa taqsim kar-d.; taqsim k.; bāntnā; ba-taur hisse ke d.; 'umūman d.; muqarrar k. yā thabrānā.

Alloiment, n. 1.—Taqsim ba-zarī'a-i-qur'a; jude jude hisson par taqsim.

2.—Jo kuchh bānt diyā jāe; woh hissa jo taqsim ke rū se diyā jāe; batwāra; bhāg; bakhrā; jo kuchh muqaddarat se thahre yā Khudā kī jānib se chār-nā-chār mile. [muqarrar ho.

3.—Woh ju'wz hissa yā jagah jo kisī khās kām ke liye 'alāhida **Allow, v. t. 1.**—Manzūr k.; taslim k.; qabul k.; mān lenā; iqrār k. yā muqir h.; iqbal k.; tardid na k.; qat'-i-kalām na k.; kūt na d.; i'tirāz na k.; mukhālafat na k.

To allow a claim—Kisī dū'we ko qabul k. (uski tardid yā uspar i'tirāz na k.).

To allow the truth of a proposition—Kisī bāt kī sachāyī ko mān lenā yā taslim k. [k.; manzūr k.; denā.

2.—Rawā r.; jāiz r.; wājib qarār d.; kisī amr ke wujūb ko taslim The law allows it—Yah bāt qānūn meñ jāiz rakhi gayi hai (qānunān rawā hai).

To allow an appeal—Apil manzūr k.

3.—Bardāshht k.; tahammul k. yā mutahmmil h.; sahnā.

4.—Mu'awaze kī tarah khwāh ri'āyatan 'atā k. (denā); kisī ke liye muqarrar kar-d.

5.—Mujrā d.; minhā kar-d.; waz' ya kam kar-d.; ghaṭā d.; kisī shai kī kamī ke 'iwaz yā uske badle meñ kuchh chhoṛ d.

To allow a sum for tare—Jis bartan meñ koyī chīz ho uske wazn ke badle meñ us chīz kī qimat se kuchh chhoṛ d. (ghaṭā d. yā mujrā kar-d.).

Allow, v. i. Taslim kar-lenā; ri'āyatan chhoṛ d. ghaṭānā yā kam kar-d.

Allowable, a. Qābil-i-manzūri yā jāwāz; gair-mamnū' yā mamnū' nahīn; nā-jāiz yā nā-munāsib nahīn; rawā; mubāh; jo ba-taur sahīh aur munāsib ke mānā jā-sake.

Allowance, n. 1.—Manzūri; 'atā; taslim; ijāb.

2.—Tankhwāh; mawājib; mushāhara; kafāf; wajh-i-ma'āsh; nān-o-nafqa; jo kuchh muqarrarī taur par khāne kapre ke liye diyā jāe; jo kuchh muqarrar ho; sharh-i-mu'āyan; ujrat; ajūrā.

☞ "An allowance is gratuitous, and may be paid in any form." Worcester.

A daily allowance—Rozina.

A personal allowance—Tanḳhwāh-i-zātī; jo kuchh mushāhara wagaira kisi ko uski zāt ke liye diyā jāe. [diyā jāe.

A deputation allowance—Bhattā; jo kuchh kahin ta'nāt hone ki wajh se kisi ko An allowance to the ex-proprietor of a landed estate—Mālik-ūna; nūn-kūr.

3.—Rukāwat se āzādī; rok yā zabt kū na rahnū; ri'āyat.

4.—Ijāzat; manzūrī.

“Usually slight approbation.” Webster.

5.—Takḥfif; ri'āyat; nazar-andāzī. [shumār na k.)

To make allowance for a shortcoming—Kisi naqs ko nazar-andāz kar-d. (uskā

6.—Baṭṭā; kardā; mulk ke rawāj ke mutābiq māl ke pūro wazn se jisqadar māl bartan ko wazn aur ḳharāb yā saṛe-gale māl ki 'iwaz kam (minhā) kar-diyā jāe; kamī; ghaṭṭī; minhāyī.

Alloy, v. t. 1.—Kisi shai ki asliyat ko usmeñ koyī kam-qīmat chiz milā-kur ghaṭā d.

2.—Kam kar-d.; ḳharāb kar-d.; bigār d.

Allude, v. i. Kināya k.; kisi nisi shai kū hawāla d. jiskā zikr sarīhī na huā ho; ishāratān zikr k.; nisbat r.; dūr dūr ki bāteñ sochā-kar ishāratān batlānū; kisi shai ki taraf kināya k. (uskā hawāla ishāratān d.)

This story alludes to a recent transaction—Yah bayān ek hāl ke mu'āmale se nisbat rakhtā hai; is meñ ek hāl ke mu'āmale kū zikr hai.

Allure, v. t. Apnī taraf khaiñchne (kashish karno) ki koshish k.; kisi bhalāyī ke wa'de par (chāhe woh bhalāyī asli ho yā zāhiri) apnī taraf rāgib k.; kisi ḳhush-kun yā qābil-i-pasand shai se apnī jānib māl k.; phuslānū; lobhānū.

Allusion, n. Kināya; ishāra; zikr; hawāla; kisi nisi bāt kū hawāla jiskā ma'lūm honū farz kar-liyā jāwe par uskā zikr sarīhī na ho.

Alluvial, a. Daryā se niklū yā banā huā; us bālū yā miṭṭī wagaira se mutn'alliq jo daryā ki wajh se par jāe.

Alluvial land—Arūzi-i-daryā-barār yā daryā-bar-āmad; arūzi-i-nau-barār yā nau-bar āmad; diyāra yā diwārī; kacḥhūr; woh zamīn jo daryā wagaira ke bahāw se miṭṭī par-kar ban-jāe.

Alluvial increment—Vide supra.

Alluvion, n. (Law) Arūzi-i-daryā-barār; zamīn jo daryā se bar-āmad ho; zamīn jo pāuī ke zor se daryā ke kanāre āhista āhista miṭṭī par-kar barh jāwe.

“The civil law gives the owner of land a right to that increase which arises from alluvion, which is defined an insensible increment brought by the water.” Cowell—Worcester.

To accrue by alluvion—Daryā-barār h.; daryā se nikalnū.

Ally, v. t. 1.—Shādī ke zarī'e se do ḳhāndānoñ (gharānoñ) yā 'ahd-o-paimān wagaira ke tawassut se do bādshāhoñ ḳhwāh riyāsatoñ ko ek kar-d. yā unmeñ bāham ta'alluq karā-d.

2.—Mushābahat wagaira ke zarī'e se do ohizoñ meñ rabt paidā kar-d.

Ally, n. Woh bādshāh yā riyāsāt jo dūsre bādshāh yā dūsri riyāsāt se ahd-o-paimān ke zarī'e se rābita-i-ittihād rakke; rafiq.

Almanac, *n.* Jantri; pattrā; taqwīm.

Alone, *a.* 1.—Akelā; tanhā; jarīda; mujarrad; be kisi ham-suhbat ke; begair kisi mūnis (ham-dam yā rafīq) ke; be dūsre ke yā be dūsre ke rahē.

☞ "Spoken of one." *Worcester.*

"Applied to a person or thing, and following its noun." *Webster.*

2.—Dūsroñ se alag; dūsroñ ke shumūl meñ nahīñ; auroñ kī 'adam-maujūdgi meñ.

☞ "Applied to two or more persons or things, when separate from others, in a place or condition by themselves." *Webster.*

3.—Hi; nīrā; sirf; mahz; akelā.

[hai.

To God *alone* praise is due—*Khudā hī* (sirf *Khudā*) ke liye hamd (ta'rif) wājib

To let *alone*—*Jahāñ kī tabā'ī yā joñ sū toñ rahne d.*; *chheṛ-chhār* na k.; *hālat-*

i-maujūda meñ rahne d.; jaise *kū taisā* rahne d.; apne hī taur par *chhor d.*;

be hāth lagāye *chhor d.*

Alone, *ad.* Judāgāna; 'alāhida; āp-hī-āp; mujarrad.

[barābar.

Along, *ad.* 1.—Tūl meñ; lāmbāyī meñ; lāmbāyī ke lihāz se kisi ke

The troops marched *along* the bank of the river—*Sipāhī barābar daryā* ke kanāre kanāre chale jāte the.

2.—Āge ko; āge ko barhtā huā; barābar āge kī taraf.

Let us walk *along*—*Āo ham t̤ahalte chale chalen.*

All along—*Sārī rāh*; jisqadar fāsile tak jāe us meñ tamām yā bi-l-kul.

He went home, weeping *all along*—*Woh sārī rāh* (*rāh bhar tamām rāh yā tamām rāste* meñ) rotā ghar ko gayā.

Along with—*Kisi ke ham-rāh yā sāth*; *sāth-sāth*; kisi ke shāmīl yā sāth hī.

Go *along with* us—*Ham logon ke sāth chalo.*

☞ "Sometimes *with* is omitted." *Webster.*

Come *along* my friend—*Āi dost mere sāth hī chalo āo.*

[alag; judā.

Aloof, *ad.* 1.—Fāsile par lekin itnī dūr ki nazar parē; thoṛī dūr par;

To stand *aloof*—*Thoṛī dūr par khare rahnā* (yāni isqadar fāsile par khare rahnā kī wahāñ nazar pahuñch sake).

2.—*Kisi* mansūbe meñ sharīk nahīñ; ihtiyāt kī nazar se kisi fī'l meñ shirkat se munkir; jis amr kī nisbat hujjat pesh ho usse dūr.

Already, *ad.* *Kisi khās zamāna-i-hāl istiqbāl yā māzī* ke pahle; 'is waqt yā us waqt; kisi khās yā mu'ayan waqt par.

He has gone *already*—*Woh jā-chukā.*

☞ "It has reference to past time, but may be used for a future past." *Webster.*

When you shall arrive, the business will be *already* completed, or will have been completed *already*—*Jab tum pahuñchoge kām tamām huā* (ho-chukā) rahēgā.

Also, *ad.* *Isī yā usī tarah*; bhī; iske siwā; kisi ke 'alāwa; nīz; ham; jo shai muqaddam ho bi-l-kul usī kī tarah.

Alter, *v. t.* 1.—*Kisi shai meñ kuchh badal d.*; kisi bāb meñ mukhtalif kar d.; kuchh kuchh badal d. par bi-l-kul nahīñ; tarmīm k.; qadre-qalil tabdīl k.

2.—Bi-l-kul yā bahut kuchh tabdīl k.

To alter an opinion—Kisī rūe ko bi-l-kul yā kasrat se tabdīl kar-d.

“In general, to *alter* is to change partially; to *change* is more generally to substitute one thing for another, or to make a material difference in a thing.” *Webster*.

Alter, *v. i.* Bā'z bā'z bāton meñ muḥṭtalif ho-jānā; tabdīl ho-jānā; badal jānā.

Alterable, *a.* Tabdīl ke qābil; tagaiyur yā tarmīm ke lāiq.

Alteration, *n.* 1.—Tabūdala; tagaiyur; kisi ḳhās amr meñ badal d.

2.—Tabdīl; tagaiyur; tabaddul; radd-o-badal; tabādala; un sifaton kā zail yā hāsīl h. jo kisi shai kī sūrat yā asliyat ko liye zarūrī na hoñ. Altercation, *n.* Taktār; bujjat; zabānī jhagrā; barī jharpā-jharpi; qīl-o-qāl; jis taktār meñ garmī yā gussa dekhlayā jā.

Alternate, *a.* Ek ke bā'd dūsra āne wālā yā hone wālā; bārī bārī se hone wālā; bāhamī.

Alternately, *ad.* Bārī bārī se; ek ke bā'd dūsra.

Alternative, *a.* Do chizon meñ se ek ke pasand kā iḳhtiyār d. w.; jismeñ yah iḳhtiyār ho ki pasand k. w. do chizon meñ se ek ko pasand kar-le; do-gāna.

An alternative charge—Fard-i-jurm-i-do-gāna; nisā fard-i-jurm jismeñ do jurm qāim kiye jāwēñ aur unmeñ se jis ek jurm ko chāheñ qāim rakkheñ.

Alternative, *n.* Do chizon ke mā-bain ek ke pasand karne kā iḳhtiyār tāki agar ek pasand pare to dūsra kā tark kar-d. lāzīm āwe; woh shai jo pasand kī-jāwe yā chhoṛ dī-jāwe; chāra; tadbīr; chāra-kūr.

To pass judgment in the alternative—Ba sabil-i-badaliyat faisala fardīr k.; faisale meñ yah hukm d. ki agar fulāñ amr kī ta'mil na ho to uske badāl (iwaz) meñ fulāñ lāt kī-jāwe.

“When two things offer a choice of *one* only, the two things are called *alternatives*.” “In strictness, the word can not be applied to more than two things, and when one thing only is offered for choice, it is said there is no *alternative*.” *Webster*.

Although, *conj.* Yah sab farz kar-lo; yah sab mān-lo; agar nisā-hī ho; sab kuchh taslīm kar-lo; tasawwur karo ki; woh sab qabūl kar-lo; bā-wujūde ki; go; agar-chi.

“Although. Though. These words differ only in one respect; *although* is the stronger and more emphatic of the two, and is, therefore, usually chosen to begin a sentence; as, *although* I have many competitors, I still hope to succeed.” *Webster*.

Altogether, *ad.* 1.—Ek sath ho-kar; bi-l-ijmāl; bi-l-iehtirāk; miljulkar.

2.—Bi-l-kul; kulliyatan; sāro kā sūrā; tamām-tar; sab kā sab; bilā istisnā.

Always, *ad.* 1.—Hamesha; zamāne ko lihāz se barābar shurū' se āḳhir tak; paiwasta; hamwārā.

2.—Kisī zamāna-i-ḳhās meñ hamesha; auqāt-i-mu'ayyana par barābar.

Amalgamation, *n.* Iḳhtilāt; do yā zāid muḥṭtalif chizon ko bāham milā-

2. Pāre ko kisī dūsri dhāt meñ milānā.

Amass, v. t. Dher kī dher jam' k.; tūda k.; ambār k.; koyī chīz bahut sī ekatthī k.; baṭornā; miqdār yā ta'dād ke lihāz se ifrāt se jam' k.

Ambassādor, n. Safir; elchī; nihāyat bare rutbe kā wazīr jo ek riyāsāt kī taraf se ba-taur-i-qāim-maqām kār-rawāyī ke liye kisī dūsri riyāsāt meñ tā'nāt kiya jāe. [shubhe kā h.

Ambiguity, n. Ishtibāh; ibhām; kisī lafz yā 'ibārat ke ma'nī meñ

Ambiguous, a. Mushtabah; mubham; muzabzab; mashkūk—'ala-l-khusus woh lafz yā 'ibārat jiske mafhūm (mā'nī) meñ shubha ho.

Ambulatory, a. l.—Mutaharrik; ek-hī jagah par mustaqil nahīn.

An ambulatory court—'Adālat-i-mutaharrik yā'nī woh 'adālat jiske iḥtiyārāt kā nafāz maqāmāt-i-muḥtalifa meñ ho.

2.—(*Law*) Jo qānūn mustahkam na ho balki mumkinu-t-tabdīl ho; jiskī haisiyat qānūn ke rū se badal sake.

A will is ambulatory until the testator's death—Jab tak mūsī na mare qānūn ke rū se wasiyat-nāma mustahkam nahīn hotā balki woh tabdīl kiya-jā-saktā hai.

“So of the return of a sheriff until it is filed.” *Webster.*

Ameliorate, v. t. & v. i. Bihtar k. yā h.; taraqqī d. yā pānū.

Amelioration, n. Bihtari; taraqqī; bhalāyī; aur achchhā k. yā h.

Amenability, n. Zimma-dārī; muākhaza-dārī; jawāb-dih h.; jawāb-Amenableness, } dihi; mustajib-i-hāz-purs h.

Amenable, a. Muhāsaba-dār; jawāb-dih; zimma-dār; qābil-i-sazā; jiskī ta'zīr ho-sake; jisse bāz-purs ho-sake; muākhaza-dār.

Amenable to law—Qānūn kā jawāb-dih; qānūn zimma-dār.

Amenable to jurisdiction—Iḥtiyār-i-hukūmat yā 'alāqe ke tābī'.

Amend, v. t. Tarmīm k.; galatī yā aur naqs raf' kar-ke sudhārnā; marammat k.; kuchh badal-kar aur achchhā k.; kamī pūrī karke durust kar-d.; jo kuchh nikālā jāe uskī jagah par dūsri shai qāim karke aur achchhā banā d.

Amendment, n. l.—Tarmīm; sihhat; durustī; aisā tabādala jisse bihtari ho; kisī naqs kā daf'iya; burāiyon ke tark karne se chāl-o-chalan kī durustī.

2.—Woh tarmīm jo kisī masawwada-i-qānūn meñ kuchh barhā-kar badal-kar yā chhor-kar kī-jāwe.

3.—(*Law*) Kisī kār-rawāyī-i-'adālat khwāh mudda'ī yā mudda'ā 'alaih ke 'uzrāt yā 'adālat ke jāri kiye huye hukm-nāme meñ galatī kī sihhat.

Amendment of plaint—Tarmīm-i-'arzi-da'wā.

[talāfi; mukāfāt.

Amends, n. pl. Kisī nuqsān yā naqs kā badlā yā uskā 'pūrā k.; mu'āwaza;

To make amends for a loss—Kisī nuqsānī kā badlā yā mu'āwaza d.

A MENSA ET THORO, [Lat.] (Law) Woh talāq jismeñ zauj aur zauja (mard aur 'aurat) hanī-bistari aur ham ta'āmī (ek sāth sone aur khāne) ke i'tibār se 'alāhida ho-jāen par shauhar apnī zauja ko kbānā-kapṛā diyā kare.

“A separation or divorce which does not absolutely dissolve the marriage.” *Burrill—Worcester.*

Amerce, v. t. 1.—(*Law*) Jurmāna k.; tāwān-i-naqdī 'āid karke sazā k. par us tāwān kī ta'dād qānūn meñ mu'aiyan na ho balki 'adālat kī iqtizā-i-rāe par mauqūf ho.

The court *amerced* the criminal in the sum of two hundred rupees—'Adālat ne us mujrim par do sau rupaye jurmāna kiye.

2.—'Umūman sazā k.

Amercement, n. (*Law*) Woh tāwān-i-naqdī yā jurmāna jo mujrim par 'adālat kī iqtizā-i-rāe ke mutābiq 'āid ho.

☞ "It differs from a *fine*, in that the latter is, or was originally, a fixed and certain sum prescribed by statute for an offence; but an *amercement* is arbitrary." *Webster*.

Amiable, a. Pyār ke qābil; 'azīz rakhne ke lāiq; pyārā; jiskī chāh kar-sakeñ; margūb; dil-fareb; khush-numā; jo bhalā mā'lūm ho; jisse dil ko khushī ho.

Amicable, a. Sulh-jo; dost-āna; jo takrūr kī khwāhish na rakhtā ho; jo sulh aur dostī par māl ho.

An *amicable* adjustment or settlement of differences—Ikhtilāfāt (nizā') kī sulh-i-bāhamī ke sāth raf' yā tai k.; sulh-i-bāhamī se kisi takrūr kī raf' ho-jūnā; kisi nizā' kī tasfiya ba-zarī'a-i-sulh-i-bāhamī.

The parties have come to an *amicable* adjustment of their differences—Farīqain ne apnī nizā' kī tasfiya sulh-i-bāhamī se kar-liyā.

To be on *amicable* terms or to have *amicable* relations—Dostāna r.; irtibāt yā muhabbat r.; bāham sulh aur muhabbat r.

Amicable action (*Law*)—Woh nālīsh jo ba-razā-mandī-i-farīqain is garaz se kī-jāwe kī kisi amr-i-qānūn-i-mutanāza'a-fīh kī tasfiya 'adālat se ho-jāe.

Amicably, ad. Sulh se yā sulh-joyī se; dost-āna; āpas meñ rāzī-rujū' ho-kar; bā-khudhā kī razā-mandī se. [nīptā-lenā.

To settle *amicably*—Sulh se tai yā raf'-daf' k.; āpas meñ samajhbūjh-kar

AMICUS CURIAE, [Lat.] (*Law*) 'Adālat kī dost bihtarī-khwāh yā hawā-khwāh; khair-khwāh-i-'adālat.

To appear in a court as an *amicus curiae*—Kisi 'adālat meñ khair-khwāh-i-'adālat ke taur par jāna yā hāzīr rahnā.

☞ "A stander-by or member of the bar who informs the judge, when doubtful or mistaken in matter of law." *Tomlins—Worcester*.

Amiss, a. Be-jā; 'aib kī bāt yā ma'yūb; silsile ke khilāf; khilāf-i-qā'ida; nā-munāsib; be-uslūbī kī bāt; gair-mustahsan.

☞ "This adjective always follows its noun." *Webster*.

Amiss, ad. Aise tarīq par jo munāsabat rāstī qānūn yā nasāih ke khilāf ho; ba-tarz-i-nā-munāsib; sachāyī ke bar-'aks; qānūn ke mutābiq nahīn; mujrim-āna tarīq par.

Amity, n. Shakhsoñ jamā'aton yā qaumon meñ 'umūman dostī; rabt-zabt; mel yā meljōl; kaj-fahmī nahīn; ittīfāq; nek-khwāhī.

Amnesty, n. Woh fi'l jiske rū se koyī bāt bhulā dījāwe; riyāsat ke mu-qābale meñ ri'āyā ke jurmon kī 'ām mu'āfi yā is qism ke 'afu-i-jarāim kī i'lān yā ishtihār.

Amount, v. i. 1.—Ba-ta'dād-i-ijmālī h.; jumla yā bi-l-kul h.; sab milke h.; judī judī raqmon, yā miqdāron ke ekjā kiye jāne se kisī tā'dād-i-majmū'i ko pahuñchnā.

The mesne profits do not *amount* even to a hundred rupees—Zar-i-wāsilāt sab milke ba-ta'dād ek sau rupaye ke bhī nahiñ hai (uski majmū'i ta'dād ba-qadar ek sau rupaye ke bhī nahiñ hai).

2.—Natīja yā tāsīr r.; barābar yā ham-waq'at h.; māhasal tāsīr yā natīje ke lihāz se kisī had ko pahuñchnā; sab bāton ke lihāz se koyī natīja paidā k.

The testimony of the plaintiff's witnesses *amounts* to nothing—Mudda'i ke gawāhoñ kī shahādat kā kuchh natīja nahiñ hai. [nahin hotā.]

Mere words do not *amount* to an assault—Sirf bāt kā kahñā hāmle ke barābar **Amount, n. 1.**—Jumla; majmū'a; kul ta'dād; pūrī miqdār; do yā ziyāda raqmon yā miqdāron kā majmū'a; jam'.

To the *amount* of—Ba-qadar; ba-ta'dād; ta'dād yā miqdār meñ.

2.—K̄hulāsa; mazmūn; manshā; natīja yā hāsīl; kul mā-hasal; lubb-i-lubāb.

The *amount* of the testimony adduced on behalf of the complainant is this—Jo shahādat mustagī kī jāuib se pesh hui hai uskā k̄hulāsa (hāsīl natīja yā kul mā-hasal) yah hai.

The *amount* of what he said was this—Jo kuchh usne kahā uskā k̄hulāsa (manshā yā lubb-i-lubāb) yah thā.

Ample, a. 1.—Ba-k̄hūbī kāfī; bahut kāfī; bahut; ifrāt se; mālāmāl.

There is *ample* evidence in this case—Is muqaddame meñ subūt mālāmāl (bahut kāfī) hai.

2.—Muḳhtasar nahiñ; mutawwal; mufassal; musharrah.

An *ample* narrative—Bayān yā kaifiyat-i-mufassal yā musharrah ya'nī k̄hulāsa nahiñ. [wasī'; baṛā.]

3.—Lambā-chaurā; miqdār wus'at yā gunjāish wagaira meñ baṛā;

☞ "Ample implies largeness, producing a sufficiency or fulness of supply for every want." *Webster*.

Analogous, a. Nisbat r. w.; kisī dūstre ke mushābih; dūstre kī māuind; ham-shakl; ham-qālib; kuchh kuchh mushābahat yā nisbat r. w.

☞ Followed by *to*.

Analogy, n. Nisbat; mushābahat; munāsabat; jab bāton meñ aur tarh par bi-l-kul ikhtilāf ho to unke mā-bain kisī kisī bāt yā natīje meñ ittifaq yā mushābahat; qarīna; bāton kā milānā.

By *analogy*—Qarīne se; bāton ke milāne se.

☞ "When both the things which have an *analogy* follow a preposition, that preposition must be *between* or *betwixt*; as, there is an *analogy between* plants and animals, or *between* customs. When one of the things precedes a verb, and the other follows, the preposition used must be *to* or *with*; as, a plant has some *analogy to* or *with* an animal." *Webster*.

Analysis, n. Kisī murakkab shai ke muḳhtalif ajzā kā judā judā k.; kisī bāt ke jude jude hisson par lihāz; kisī mazmūn ke muḳhtalif ajzā kī judāgāna taftīsh.

On an *analysis* of the evidence adduced—Shahādat-i-pesh-shuda ke ajzā-i-mukhtalifa par lihāz ke ba'd.

Analyze, v. t. Kisī murakkab shai ke mukhtalif ajzā ko alag alag k.; kisī bāt ke jude jude hisson par lihāz k.; kisī mazmūn ke ajzā-i-mukhtalifa ki taftish judāgāna k.

To *analyze* an evidence—Kisī shahādat ke kul hisson ko is garaz se alag alag k. ki har ek hisse par judāgāna lihāz kiya jāwe.

Ancestor, n. 1.—Woh shakhs jiskī nasl se koyī paidā ho 'ām isse ki jihat-i-pidar se ho yā mādar se aur das pusht kā fasl ho yā sau kā; jad; bāp-dādā; purkhā; dādā-pardādā; ājā-parpājā; nānā-parnānā.

2.—(Law) Woh shakhs jo jāe-dād-i-gair manqūla par kisī ke pahle qābiz rahā ho; woh shakhs jisse koyī mirās hāsil ho (mile); mūris.

 The correlative of *heir*.

Common ancestor—Mūris-i-ālū; do yā zāid ashkhās kā mūris-i-wāhid yā mushtarak.

Ancestral a. Jaddī; bāp-dādā kī; maurūsī; ābāyī; mūrison se ta'alluq r. w. yā mūrison se pahuñchā huā (milā huā yā hāsil-shuda).

An *ancestral* estate—Jāe-dād-i-maurūsī; bāp-dādā kī jāe-dād; milk-i-maurūsī; mūrison kī haqiyat; woh haqiyat jo mūrison se wurasā ko pahuñche; mirās.

Ancestress, n. Mūrisa; woh 'aurat jisse haqq-i-wirāsāt yā mirās hāsil ho.

Ancestry, n. 1.—Mūrison kā silsilā; silsila-i-ābā-o-ajdād; woh log jinse paidāish kā aslī silsila qāim ho.

2.—Khāndān-i-mu'azzas se honā; 'ālī-nizhādī; sharāfat-i-hasab-o-nasab. [maujūd thā.]

Ancient, a. 1.—Qadīm; purānā; jo agle zamānon meñ wāqī' huā yā

2.—Jo bahut roz se ho (qāim ho); qadīm; derīna; kuhān-sāl.

3.—Jo bahut dīnon yā zamāna-i-sābiq se ma'lūm ho; jadīd nahīn.

From *ancient* times—Zamāna-i-qadīm se; qadīm se; āge se; salaf se; pahle se.

Ancient lights, (Law)—Khirkiyān (dariche jharokhe yā raushandān wagaira) jo bilā muzāhamat qāim hokar tasarruf meñ rahī hon aur jinko imtidād-i-qānūnī ke zarī'e se sabūt hāsil ho-gayā ho.

 "In general, *ancient* is opposed to *modern* and *old* to *new*, *fresh*, or *recent*. When we speak of a thing that existed formerly, which has ceased to exist, we commonly use *ancient*. But when the thing which began or existed in former times is still in existence, we use either *ancient* or *old*." Webster.

Ancillary, a. Kisī ke mātāht; kisī ke zer-i-hukūmat; tābī'.

Ancillary administration (Law)—Woh sanad-i-muhtamimi jo asl sanad-i-muhtamimi ke zamīme ke taur par us mulk meñ hāsil kijāwe jahāñ jāe-dād-i-mutawaffā wāqī' ho.

Anger, n. Gussā; gazab; khishm.

ANGLICE, [Lat.] Angrezī zabān meñ yā Angrezī tarīq par; ba-tarz-i-Angrezī—masalan Livorno, *anglice* Leghorn, ya'nī Livorno jisko Angrezī meñ Leghorn kahte hain.

The murder took place in 1286 *Fasli*, *Anglice* 1879 A. D.—Woh qatl-i-'amad san 1286 Fasli meñ jiskī mutābaqat Angrezī meñ san 1879 'Iswī se hotī hai wāqī' huā.

Angry, *a.* 1.—Gusse meñ; gazab-nāk; khishm-nāk; ishti'āl kī hālat meñ; chīñ-ba-jabīñ; lāl-pilā; chīhā huā; khijhlāyā huā; jhūñhlāyā huā.

“Followed generally by *with* before a person, and *at* before a thing.” *Webster*.

2.—Jisse gussa zāhir ho; jisse gusse kī 'alāmātēñ pāyī jāēñ.

Animadversion, *n.* Jo kuchh chashm-numāyī yā nukta-chīñī kī nazar se kahā jāe; malāmat; sar-zanish. [yā kuchh kahñā.]

Animadvert, *v. i.* Nukta-chīñī yā chashm-numāyī kī nazar se lihūz k.

Followed by *upon*.

Animosity, *n.* Khusūmat-i-shadid; saḡht 'adāwat; aisi dushmanī jiskā izhār wāqī'ī ho-jāe.

ANIMUS, [Lat.] Irāda; niyat; tabī'at; dil; maqsad; manshā.

ANIMUS FURANDI, [Lat.] (*Law*) Chori kī niyat yā uskā irāda.

ANIMUS TESTANDI, [Lat.] (*Law*) Wasiyat karne kā irāda.

Annex, *v. t.* 1.—Milānā; shāmil k.; kisi shai ke ākhir meñ kuchh shāmil kar-d.; munsalik k.; natthi k.; lagā d.

The *annexed* papers—Kāgazāt-i-munsalika; woh kāgazāt jo kisi dūse kāgaz ke sāth bañdhe lage yā natthi hoñ.

2.—Kisi chhoṭī chīz ko kisi baṛī chīz meñ shāmil kar-d. (milā-d.).

To *annex* a province to a kingdom—Kisi sūbe ko kisi saltanat meñ shāmil kar-d.

3.—Natije ke taur par kisi se muta'alliq kar-d.; sāth lagā-d. jaise koyī natija.

To *annex* a penalty to a prohibition—Kisi imtinā' ke sāth hī uski ta'zīr bhi lagā d.; ya'nī yah dekhā d. ki agar fulāñ amr jo man' kiyā jātā hai wuqū' meñ āyegā to uski yah ta'zīr (sazā) hogi.

Annexation, *n.* Shumūl; ilhāq; milāyā khwāh shāmil kiyā jānā.

Annihilate *v. t.* 1.—Nest kar-d.; kisi shai kā wujūd mitā d.; bāqī rahne na d.; kuchh bhi rahne na d.; nañ kar-d.

2.—Kisi shai kī sūrat yā un khās khās bātoñ ko zāl kar-d. jisse us shai kā wujūd phir qāim na rahe; bar-bād k.; jaṛ se nikāl d.; istisāl k.

“To *annihilate* a forest by cutting and carrying away the trees, though the timber may still exist; to *annihilate* a house by demolishing the structure.” *Webster*.

Announce, *v. t.* 1.—Ittilā'-i-'ām d.; mushtahar yā i'lān k.; kisi chīz kī ittilā' bār-i-awwal d.; jatānā. [thī?]

Was the auction-sale *announced*?—Kyā us nilām kī ittilā' 'awām ko dī-gayī

2.—Kisi mazmūn kā hukm sādīr k.; hukm-i-'adālat ke zarī'e se qarār d.

The court has *announced* the auction-sale to be valid—'Adālat ne us nilām ko jāiz qarār diyā hai (yā apne hukm se jāiz thahrāyā hai).

Announcement, *n.* 1.—Izhār-i-'ām; ittilā'-i-'ām; ishtihār; i'lān.

2.—'Adālat ke hukm ke zarī'e se kisi bāt kā qarār d.

Annoy, *v. t.* Īzā pahuñchānā; taklif yā ranj d.; satānā; chhernā; diq k.; koyī fi'l bār-bār karke nuqsāñ pahuñchānā yā muntashar k.; dukh d. [pahuñche; taklif kī bāt.]

Annoyance, *n.* Īzā-rasāñī; taklif-dihī; ranjīda h.; woh bāt jisse ranj

To do an act to the annoyance of others—Aisā hī' k. jisse auroñ ko ranj . pahuñche.

To cause or give annoyance—Isā taklif yā ranj pahuñchūñā khwāh d.

Annual, a. 1.—Sālāna; sāl meñ; sāl kū yā sāl kī; sāl ke hisāb se.

What is your annual income?—Tumhārī sālāna āmadani kyā hai (sāl meñ tum ko kisqadar āmadani hoti hai)?

Annual interest—Sālāna (sāl bhar kī) sūd; sāl ke hisāb se sūd.

2.—Jo har sāl wāqī' ho (zuhūr meñ āwe); sāl sāl h. w.; sālāna.

An annual festival—Woh towhār jo har sāl ho yā wāqī' ho.

3.—Jo sirf ek sāl yā ek fasl tak qāim raho; jisko har sāl badalnā pāre; jiskī tajdīd sāl-ba-sāl karnī pāre.

An annual plant—Woh darakhāt jo ek sāl yā fasl tak raho (jise har sāl badalnā pāre).

An annual lease—Paṭṭa-i-yak-sāla; jis paṭṭe kī mī'ād sirf ek baras ho yā jisko har sāl badalnā (tabdīl yā tajdīd k.) pāre.

Annually, ad. Har sāl; sāl-ba-sāl; sāl-dar-sāl; sālāna; jo har sāl 'aud karo (paṭṭe).

Annuitant, n. Sālāna-dār; woh shakhṣ jisko koyī raqam-i-mu'ayan har sāl mile yā uske milne kū haq ho.

Annuity, n. Sālāna yā sāliyāna; woh wazīfa jo sāl sāl mile; woh raqam jo har sāl wājibu-l-adā ho aur mī'ādī ho yā hīn-hayātī khwāh dawāmi; wazīfa-i-sālāna.

“ Governments often borrow money upon annuities, i. e., for a certain sum advanced on loan, the government contracts to pay the lender a specific sum for life, or for a term of years.” *Webster.*

Annul, v. l. Ka-l-'adam k. yā gair-nāfiz qarār d.; bātīl rad yā-mustarad k.; mauqūf k.; uthā d.; faskh k.; mansūkh k.

“ Used appropriately of laws, decrees, edicts, decisions of courts, or other established rules, permanent usages, and the like, which are made void by competent authority.” *Webster.*

To annul a decree—Dīgrī mansūkh k.

To annul a conviction and sentence passed against an accused person—Jo tajwīz-i-subūt-i-jurm wa hukm-i-sazā kī nībat sūdīr huā ho usko mansūkh (mustarad) k.

To annul a lease or settlement—Kisī ṭhike yā band-o-bast ko faskh k. (ka-l-'adam k. yā gair-nāfiz qarār d.).

Annulment, n. Mansūkh kiyā jānā; mansūkhī; tansīkh; infisākh; tar-dīd; ibtāl; shikastagī; tor-diyū-jānā.

Anomalous, a. 'Ām qā'ide yā tariq ko khilāf; khilāf-i-zābita; be-qā'ida.

Anomaly, n. Be-zābitagī; be-qā'ida bāt; be-sarishtagī; 'ām qā'ide ke khilāf h.; qā'ida-i-'amma se inhirāf.

Anon, ad. 1.—Jald; thoro 'arse meñ; turant; sauran; jhatpat.

2.—Dūsre waqt; phir; bā'z auqāt; waqt-be-waqt; kabhī yā kabhī kabhī; gāhe.

Err and anon—Ab-tab; jab-tab; kabhī kabhī; aksar; tawātar ke sūth; bārū.

Anonymous, a. Be-nām k.; gum-nām; woh kūgaz jismeñ likhne-wāle kā nām likhā na ho.

An *anonymous* petition—Gum-nām 'arzī; dārkhwāst-i-be-nām; woh dārkhwāst jismēn sālī kā nām na ho.

Answer, v. t. 1.—Kisī suwāl taqrīr bayān yā dalīl wagaira kā tahrīrī yā zabānī jawāb d.; jawāb d.

The witness was unable to *answer* the question put to him—Jo suwāl us gawāh se pūchhā gayā uskā jawāb woh na de sakā.

2.—Jawāb-i-ma'qūl yā shāfī d.; tardīd k.; jawāb-dihī k.; mujīb h.

The respondent has failed to *answer* the appellant or his arguments—

Raspūḍant ne apilāḍt kī tardīd na kī (uske dalīl kā ma'qūl jawāb na diyā).

To *answer* a claim—Tardīd-i-da'wā k.; da'we kā jawāb d.

3.—Pūrā k.; anjām k.; jo amr maqsūd ho uskā k.; maqsad kā bar-lānā; ta'mīl k.; wafā k.; adā k.; denā.

This will not *answer* my purpose.—Isse merā maqsad pūrā na hogā (merī matlab-barāri na hogī).

He *answered* my claim upon him—Merū da'wā jo uspar thā use usne wafā kiyā.

4.—Ham-andāz h.; barābar yā ba-tarz-i-kāfī h.; hasb-i-hāl h.; kisī ke mutābiq h.

The success does not *answer* our expectation—Jisqadar ham-logon ko ummed thī uske mutābiq (ham-andāz) kām-yābī na huyī.

5.—Muqābale kā badlā d.; paltā d.; jaisā bartāw apnī nisbat kiyā jāe waisāhī uske badle meñ karnā.

Blows will *answer* blows—Ghūse ke badle ghūse lageṅge.

Answer, v. i. 1.—Jawāb; d.; jawāb meñ likhnā yā kahnā; mujīb h.

There is none to *answer*—Jawāb d. w. koyī nahīn hai.

2.—Hisūb samjhānā; muhāsaba d.; zimma-dār h.; jawāb-dih yā muākhaza-dār h.; muhāsaba-dār h.

☞ “Followed by *to* before the person, and *for* before the thing for which one is liable.” *Webster*.

The agent must *answer* to his principal *for* the collections of rent made by him—Zarūr hai kī kārinda jo zar-i-lagān wusūl kare uskā muhāsaba apne āqū ko de.

3.—Kār-gar h.; kām-d.; jo maqsad ho uskā bar-lānā; asar-i-nek paidā k.

4.—Barābar h.; kāfī h.; dūsre kī tarah kām d.; munāsib h.; hasb-i-hāl h.; munāsabat r.; ham-andāz h.; dūsre ke mutābiq h.

Answer, n. 1.—Kisī suwāl dalīl yā bayān wagaira ke jawāb meñ jo kuchh kahā yā likhā jāe; jawāb.

2.—Woh bāt jo kisī dūsre bāt ke 'iwaz meñ yā uskī wajh se kī-jāwe.

3.—(*Law*) Tardīd; fariq-i-mukhālīf ke bayān kī tardīd; jawāb-i-tardīd; wāqī'at-i-muzhara-i-fariq-i-sānī kī tardīd meñ jo wāqī'at bayān kiye jāweñ; mudda'ā'alaih kā tahrīrī jawāb; gawāh kā jawāb; woh bāt jo kisī suwāl ke jawāb meñ gawāh bayān kare.

Answerable, a. 1.—Mumkinu-t-tardīd; jawāb dene ke qābil; jiskā jawāb diyā jā sake; qābil-i-tardīd; tardīd 'pazīr; jisko rad kar-sakeñ; jisko mitā-sakeñ.

☞ “It usually implies that the answer may be satisfactory.” *Webster*.

2.—Jawāb-dih; zimma-dār; qābil-i-bāz-purs; muākḥaza-dār; jisko muḥāsaba denā pare; jisko dain yā nuqsān wagaira ke qism se kuchh denā pare.

An agent is *answerable* to his principal—Kārinda apne āqā kā muākḥaza-dār hotā hai (use apne āqā ko muḥāsaba denā partā hai).

To be *answerable* for a debt or for damages—Qarz yā khisāre ke dene kā zimma-dār h. (uske adā karne par mājbur kiya-jānā).

3.—Masāwī; barābar; ham-andāz; mutābiq.

The success is *answerable* to my desires—Kām-yābi meri khwāhish ke barābar hai (jis qadar main ne chāhā thā utni hi kām-yābi hui).

4.—Shāyān; lāiq; munāsib; mutābiq; ham-miqdār; hasb-i-hāl.

An achievement *answerable* to the preparation for it—Kisī kām kā uske sūmān ke mutābiq yā hasb-i-hāl anjām pānā.

Antagonist, *n.* Mukhālif; farīq-i-sūnī; farīq-i-mukhālif.

Antecedent, *a.* Aglā; sābiq kā; muqaddam; jo zamāne (waqt) ke lihāz se pahle ho.

☞ Opposed to *subsequent*.

Antecedents, *n.* Hālāt tarīq yā af'al-i-sābiq; kisi shakhs kā sābiq tarīq yā uske guzashṭa hālāt; kisi kī kaifiyat-i-māziya.

Antecessor, *n.* (Law) Woh shakhs jo kisi arāzī par uske qābiz-i-hāl ke pahle qābiz rahā ho; arāzī kā qābiz-i-sābiq.

Antedate, *v. t.* Tārīkh-i-muqaddam likhnā; jo saḥīh saḥīh tārīkh ho uske pahle kī tārīkh likhnā; āge kī mitī likhnā—jaise kisi hundi par.

To *antedate* a deed or a bond—Kisī wasiqe yā dast-āwez par aisi tārīkh likhnā jo uski takmil-i-wāqī'ī ke waqt se muqaddam (pahle) ho.

Anticipate, *v. t.* Pesh-bandī yā pesh-bīnī k.; dūr-andeshī k.; kisi bāt ko pahle se samajh-jānā; pahle hi kār-rawāyī kar-ke māni' h. yā bāz r.; kisi dūsre ke pahle kār-rawāyī kar-ke usko kār-rawāyī se bāz r.

Anticipation, *n.* 1.—Pesh-bandī; pesh-bīnī; jo bāt āyinda hone wālī ho usko pahle se khayāl kar-lenā yā samajh-jānā.

2.—Hifz-i-mā-taqaddam; insidād; imtinā'; kisi bāt kī girift pahle hi kar-lenā; kisi bāt kī taraf pahle hi se khayāl daurā d.

To do something in *anticipation* of a certain event.—Kisī amr kā āyinda par wuqū' meḥ ānā samajh-kar kisi bāt kā k.

3.—Woh khayāl jo asl haqīqat ke ma'lūm hone ke pahle dil meḥ paidā ho-jāe; kisi bāt kā pahle se khayāl; kisi amr kā kuchh. kuchh khayāl pahle hi se dil meḥ ānā (guzarnā).

Antinomy *n.* Do qawānīn meḥ bāham ikhtilāf yā ek kī qānūn ke do hisson yā daf'āt kā do tarah ke mazmūn r. jisse ek dūsre kī bāham tardīd ho.

Antipathy *n.* Dil kā ikhtilāf; kisi khās aslī yā khayālī shai kī maujūdgi se nafrat; karāhiyat; bad-hazzi.

☞ Opposed to *sympathy*.

Antiquated, *p. a.* Purānā; kuhna; matrūku-l-isti'māl; gair-murawwaj; gair-nāfiz; jo na māne jāne ke sabab se wājibu-t-ta'mīl na ho.

Antiquity, n. 1.—Zamān-i-salaf; agle zamāne; agle din; woh waqt jise bīte (guzre) bahut din huye.

2.—Qadīm zamāne ke log; qndamā; agle log; sūbiqīn.

3.—Qadāmat; purānā h.; bahut dinon kā h.

A family of great *antiquity*—Barā purānū gharānū; khāndān jo bahut dinon se chālā ātā ho.

4.—(pl.) Qadīm zamāne kī chizeñ jo bāqī rahjāeñ; purāne qā'ide aur dastūr.

Anvil, n. 1.—Nihāyī; sindāñ.

2.—Koyī shai jispar zarb pare.

To be on the anvil—Mubāhase meñ (zer-i-bahs) h.; banne yā taiyār hone kī hālat meñ h.—masalan koyī tajwiz jo ho rahi ho (pesh ho) par pukhta (pakki) na huyī ho.

Anxiety, n. Kisī āyinda hone wālī yā gair-mutahappaq bāt kī nisbat ta'alluq yā fikr jisse dil meñ nihāyat be-qarārī rahe; fikr; ta'alluq; andesha.

Anxious, a. 1.—Fikr-mand; be-chain; be-qarār; kisī āyinda yā lā-ma'lūm bāt kī nisbat nihāyat hī fikr r. w.; aise hais-bais meñ kī dil ko sadma rahe.

☞ Applied to persons.

2.—Fikr se bhārā huā; jiske sāth fikr lagī rahe; jis meñ dil ko qarār na rahe.

☞ Applied to things.

"It is followed by *for* or *about* before the object." Webster.

Apart, ad. 1.—Jagah ke lihāz se judā; alag; dūr par; kanāre aur logon se farq yā pare.

2.—Maqsad isti'māl yā khāsiyat ke lihāz se judā.

3.—Judā judā; alag alag; ba-tafāriq; 'alāhida 'alāhida.

4.—Qat'-i-nazar yā kisī bāt ko nazar-andāz kar-ke; kisī dūsrī bāt ko chhor-kar; kisī aur bāt par lihāz na kar-ke; kisī aur bāt se alag judā yā 'alāhida.

Apartment, n. Makān kā koyī kamra; makān kā qat' (khand) jo aur qat'āt (khandon) se diwār-i-fāsil wagaira ke zarī'e se judā ho.

Apiece, ad. 1.—Har ek ko; har ek ke liye.

2.—Fī; ek ek; ek ek kā; fardan fardan.

Apologize, v. i. Ma'zarat k.; kisī bāt kī nisbat 'uzr-khwāhī k.; kisī amr kī nisbat kah-kar yā likh-kar ma'zarat k.

☞ Followed by *for*.

Apology, n. Ma'zarat; 'uzr-khwāhī; jo bāt be-jā yā nā-wājib khwāh nā-qābil-i-pasand ma'lūm ho uskī nisbat ma'zarat-i-zabānī yā tahrirī.

To make an *apology*—Vide *Apologize*.

A POSTERIORI, [Lat.] Dalil-i-innī; bahs kā woh tariq jis meñ dalil natije se sābit ho.

[kapre latte.

Apparel, n. Pahinne ke kapre; poshāk; libās; pārchā-i-poshidanī;

Apparent, a. 1.—Numāyāñ; zāhir; sāf; gair-mushtabah; gair-mash-kūk; jis meñ shak shubha-yā hujjat na ho.

2.—Dekhne yā āsānī se dekhe jāne ke qābil; jo ānkh se dekh paṛe; jo nazar ke sāmne ho.

3.—Jo ānkh se dekh paṛe par aslī yā sachchā na ho; zāhīrī.

“In distinction from *true or real*.” *Webster*.

Heir apparent, (Law)—Walī-ahd; wāris-i-tāj-o-takht; aisā wāris jiskā haqq-i-wirāsāt us hālat meñ ki woh apne mūris kī wafāt ke ba'd zinda rahe zāil aur bātil na ho sake; wāris jo haiyū-l-qāim rahne kī hālat meñ apne mūris ke marne ke ba'd lauran aur lū-kalām uski haqīyat kī wāris ho-jāe.

“In distinction from *presumptive heir*.” *Webster*.

Apparently, ad. l.—Sarīhī; sāf sāf; yaqīn ke sāth; fāsh fāsh.

2.—Zāhir meñ; ba-zāhir; dekhne meñ; bādiyū-n-nazar meñ.

A man may be *apparently* friendly, yet malicious in heart—Mumkin hai ki koyī shakhs zāhir meñ dost-āna bartāw rakkho par dīl meñ kina rakhtā ho.

Appeal, v. i. & r. t. l.—(*Law*) Apīl k; murāfa'a-i-sānī yā sālīs k.; kisi 'adālat-i-asgar (adnā darje kī kachahīrī) ke fāisale se nārāz hokar kisi muqaddame ko 'adālat-i-akbar (ā'lā darje kī kachahīrī) meñ fāisale yā tahqīqāt-i-mukarrar (phir se tahqīqāt karāne) ke liye uṭhwā lejānā; kisi dūse ko apnī munsif yā sālīs qarār d. khwāh uski munsifi yā sālisi par hawāla k.

Do you wish to *appeal* to the High Court?—Kyā 'Adālatu-l-'āliya Hāyī Korṭ meñ apīl karne kī tumhārī khwābīsh hai?

Has the prisoner *appealed* from the sentence passed against him?—Kyā us qaidī ne us hukm-i-sazā se jo uski nisbat sādīr huā hai nārāz hokar apīl kiya hai? The munsif's decree has not been *appealed* against—Munsif kī dīgrī kī nārāzi se apīl nahīn huā hai.

To *appeal* on a matter of fact or a point of law—Kisi amr-i-muta'alliq-i-wāqī'āt yā qānūn kī nisbat apīl k.

2.—Kisi shakhs par kisi bahs kī fāisala hawāla k.; kisi shahādat khwāh wāqī'āt kī tardīd ke liye kisi dūse ko apnā munhasar 'alaih banānā (uski taraf rujū' lānā); kisi dūse par bataur par gawāh ke hasr k.

Appeal, n. l.—(*Law*) (a.) Apīl; murāfa'a-i-sānī yā sālīs; kisi chhote hākim (adnā darje kī 'adālat) ke fāisale se nārāz ho-kar bare hākim (ā'lā darje kī 'adālat) ke ijlās meñ phir se tahqīqāt yā tajwīz ke liye muqaddame kī uṭhwā le-jānā.

A civil *appeal*—Apīl-i-sīga-i-dīwānī.

A criminal *appeal*—Apīl-i-fauj-dāri; sarkat.

A revenue *appeal*—Apīl-i-sīga-i-mīl.

A cross *appeal*—Apīl-i-mukhālīf; woh i'tirāzūt jo fāisala-i-mā-taht kī nisbat ek farīq ke apīl ke rujū' hone ke ba'd dūsrā farīq bhī pesh kare.

A regular *appeal*—Apīl-i-'āmi.

A special *appeal*—Apīl-i-khās.

A summary *appeal*—Apīl-i-sarsari (sarāsari).

A miscellaneous *appeal*—Apīl-i-mutafarriqa; woh apīl jo sīga-i-mutafarriqāt meñ dāir kiya jāe. [murāfa'a-i-sānī.

A first *appeal*—Apīl-i-awwal; woh apīl jo ibtidā'ī fāisale kī nārāzi se ho;

A second *appeal*—Apil-i-duwum (sāni); jo apil a'ḍālat-i-apil-i-mātaht ke faisale ki nārāzi se rujū' kiya jāe; murāfa'a-i-sālis.

An *appeal from, or against, a decree*—Kisi ḍigri ki nārāzi se apil; apil ba vārāzi-i-ḍigri. [i-sāni yā sālis kiya gayā.

On *appeal*—Bar tibq-i-apil; 'inda-l apil; jab apil huā; apil hone par; jab murāfa'a-

In *appeal*—Siga-i-apil meṅ; apil meṅ; murāfa'a sāni yā sālis meṅ.

To file, institute, lodge, make, or prefer, an *appeal*—Apil k.; murāfa'a-i-sāni yā sālis k.; apil dāḡbil yā rujū' k.; apil dāir k.

To be open to *appeal*—Qābil-i-apil h.; murāfa'a-i-sāni yā sālis ke laiq h.; aisā honā ki apil ho-sake; apil (murāfa'a-i-sāni yā sālis) ki gunjāish r.

An *appeal lies from a decree or an order*—Kisi ḍigri yā hukm ki nārāzi se apil ho-saktā hai.

(b.)—Apil ki kār-rawāyī; woh kār-rawāyī jiske zarī'e se apil ke sige meṅ 'ad'ālat-i-asgar se 'ad'ālat-i-akbar meṅ muqaddama uṭh-jāe.

(c.)—Murāfa'a-i-sāni yā sālis kā istihqāq; apil karne kā haq.

There is no *appeal* in this case—Is muqaddame meṅ apil nahīn ho-saktā; is muqaddame meṅ istihqāq-i-apil nahīn hai.

2.—Kisi se kisi bāt ki dar-ḡhwāst; kisi se subūt yā faisale ki istid'ā; kisi se uski mihrbāni 'ināyat yā ri'āyat ki dar-ḡhawāst; kisi par ba-taur gawāh ke hasr yā istidlāl (usko apnā guwāh banānā mānnā yā qāim k. ḡhwāh qarār d.).

3.—Isti'ānat; madad; chāra-joyī.

To make an *appeal to arms*—Hathiyār se madad chāhna; amūda-ba-jaug h.; larne par musta'id h.; bathiyār ke wasile se chāra-joyī k.

Appealable, a. Apil ke qābil yā laiq; jiskā apil ho-sake; jo faisale ke liye 'ad'ālat-i-akbar meṅ uṭhā-liyā-jā-sake; qābil-i-murāfa'a-i-sāni yā sālis; jis meṅ apil ki gunjāish ho.

Appear, v. i. 1.—Sāmne h.; nazar-ānā; madd-i-nazar h.; nigāh ke rū-ba-rū (āge yā sāmne) h.; dekh parnā.

2.—Ma'lūm h.; samajh parnā; samajh meṅ ānā; sābit h.; ṭha-harnā; zāhir yā numāyān h.; shahādat se zāhir h. yā zāhir kiya jānā; wāzih yā āshkārā h.

From the evidence on the record, it *appears* that the case is false—Shahādat-i-maujūda-i-misl se sābit hai ki yah muqaddama jhūṭhā hai.

3.—Zāhir meṅ (ba shakl-i-zāhir) h.; asl meṅ (haqīqatan) na h.

4.—Hāzīr ānā; kisi bare ke muwājabe meṅ (uske-rū-ba-rū) kharā h. jaise 'ad'ālat meṅ mutakhāsimaṅ yā vukalā wagaira khwāh un ashḡhās kā jinki nisbat tahqīqāt wa tajwiz pesh ho; muḡsaba dene khwāh faisala sunne ke liye kisi dūsre ke āge (rū-ba-rū) ānā yā hāzīr h.; apne se kisi bare ke āge kharā h.

The defendant being called did not *appear*—Mudda'ā 'alaih pukārū gayā par woh hāzīr na āyā.

For whom do you *appear* in this court?—Āp is 'ad'ālat meṅ kiski taraf se āye haiṅ?

To *appear* in person or by a pleader—Asūlatan yā vukūlatan hāzīr h.; āp ānā yā apni taraf se kisi vakīl ko pesh k. [hūn.

I *appear* as an *amicus curiæ*—Maīn ba-taur ḡhair-ḡhwāh-i-'ad'ālat ke āyā

Appearance, n. 1.—Nazar ānā; sāmne ānā; ānkhoñ se dekh paṛnā.

2.—Sūrat; jo kuchh nazar āwe yā dekh paṛe.

3.—Shabābat yā mushābahat-i-zāhirī; zāhirī sūrat; numāish; shakl-i-zāhirī; shakl-i-iddi'ayī ya'nī aslī nahīñ; qarīna; ihtimāl.

So far as *appearances* go. To all *appearance*—Zāhir meñ; ba i'tibār-i-sūrat-i-zāhirī; jahūñ tak qarīn-i-qiyaṣ hai; jahūñ tak qarīna hai; jis qadar qiyās ko wus'at hai; jahūñ tak qiyās muqtaṣī hai.

4.—(*Law*) Farīqain se (minjumla unke) kisi farīq kā 'adālat meñ ānā (hāzīr h.); hāzīrī-i-'adālat; jo farīq-i-muqaddama ba zarī'a-i-saman talab huā ho uskā asālatan yā mukhtār wagaira ke zarī'e se 'adālat meñ hāzīr ānā; woh fi'l yā kār-rawāyī jiske zarī'e se mudda'ā 'alaih (farīq-i-sānī) apnī tayīñ 'adālat meñ hāzīr kare masalan jawāb-i-da'wā wagaira.

Personal *appearance*—Hāzīrī-i-asālatan; āp hāzīr ānā.

To enter, make, or put in, an *appearance*—'Adālat meñ hāzīr h. yā hāzīr ānā; nālish kā jawāb dākhil k.; jawāb-i-da'wā guzānā.

Appellant, n. (*Law*) Apīlānt; apīl-kunīnda; wah shakhs jo apīl kare; murāfa'a-i-sānī yā sālīs k. w.

“Opposed to *respondent* or *appellee*.” *Burrill—Worcester*.

Appellate, a. (*Law*) Apīlōñ ke muta'alliq; apīlōñ kī samā'at kā ikhtiyār r. w.; apīlōñ ke sunne (unkī samā'at) kā majāz.

This case is *appealable*—Yah muqaddama qābil-i-apīl hai (ismeñ murāfa'a-i-sānī yā sālīs ho-saktā hai).

Appellate jurisdiction—Ikhtiyār-i-samā'at-i-apīl; apīlōñ ke sunne kā ikhtiyār.

Appellate court—Apīl kī kachahri; 'adālat-i-apīl; woh 'adālat jisko apīlōñ kī samā'at kā ikhtiyār ho; 'adālat-i-murāfa'a-i-sānī yā sālīs.

Appellee, n. Siga-i-apīl kā mudda'ā 'alaih; raspāñdant.

“Opposed to the *appellant*, and more usually termed the *respondent*.” *Burrill—Worcester*.

Append, v. t. 1.—Lagānā; laṭkānā; aisī tarāh par lagānā ki jo shai lagāyī jāe woh laṭaktī rahe; munsalik k.; āwezāñ k.; jōrnā; mulhiq k.

There is a seal *appended* to that deed—Us wasīqe meñ muhr lagī huyī hai (ya'nī usmeñ lagī laṭak rahī hai).

2.—Shāmil k.; kisi aslī shai meñ kuchh tāīdan lagā d. (barhā d. yā us par izāfa kar-d.); tatimme ke taur par lagā d.

Appendage, n. Koyī shai jo kisi aslī yā barī shai meñ lagā dijāe (us par barhā dijāe yā izāfa kar-dijāe) go uskā shumūl zarūrī na ho jāise bar-āmada kisi makān meñ.

Appendix, n. Taṭimma; zamīma; jo kuchh kisi kitāb wagaira meñ shāmil kar-diyā jāe par uskā shumūl kitāb ke takmīle ke liye zarūrī na ho.

“Distinguished from *supplement*, which is intended to supply deficiencies, and correct inaccuracies.” *Webster*.

Appertain, v. i. Muta'alliq h.; 'alāqa r.; ta'alluq r.; nisbat r.; asl taur par yā haq ke zarī'e se ta'alluq r.; rawāj ke rū se muta'alliq h.

Appurtenance, n. (*Law*) Jo kuchh kisi dūsri shai ke muta'alliq ho; zamīma; woh shai jo apne se barh-kar kisi dūsri shai se milī ho; woh chhoṭī chhoṭī 'imārateñ jo kisi barī 'imārat se ta'alluq rakheñ;

haqq-i-murūr yā arāzī ko muta'alliq aur koyī haqq-i-āsāish jo usī ko sāth muntaqil ho-jāo; har qism kī 'imārat bāg wagaira aur āsāish ke huqūq jo kisī arāzī se muta'alliq hon.

Appetite, n. 1.—Jism yā dil kī kisī khushī ko pūro hone kī khwāhish.

2.—Khāne pine kī khwāhish; ishtihā; bhūkh-pyās; ākl-o-shurb kī talab.

3.—Kisī bāt kā barā shauq; koyī qawī khwāhish.

4.—Shauq kī chīz; jis chīz kī khwāhish kī-jāe; shai-i-matlūb; woh shai jiskī nihāyat tamannā (ārzu) ho.

Apple, n. Seb kā darakht yā phal; seo.

Apple of the eye—Ānkh kī putlī; mardum-i-chashm.

Apple of discord—Takrār aur hasad kā bā'is; woh shai jiskī bābat jhagrā aur dāh ho; nizā-i-'ām kā sabab.

Apples of Sodom—Ek qism kā phal jo ba-gaul-i-musannifin-i-sābiq dekhne meñ khush-numā (bhalā) ma'lām ho par torne par dhuñ aur khūk ho-jāe.

Appliance, n. 1.—Lagānā; kām meñ lānā; isti'māl. [ālā.

2. Woh shai jo lagāyī yā kām meñ lāyī jāe; tadbīr; upāo; zarī'a; To use various appliances—Bahut si tadbireñ k; tarah tarah ke upāo k; mukhtalif ālāt kī kām meñ lānā. [lāyī jāen.

A machine with its appliances—Kāl aur woh chīzē jo uske sāth kām meñ

Applicability, n. Ta'alluq; itlāq; munāsabat; muta'alliq ho-saknā yā muta'alliq hone kī salāhiyat.

Applicable, a. Muta'alliq; qābil-i-itlāq; jiskā itlāq ho-sake; chaspān; munāsib; jo kisī amr se nisbat rakkhe; mauzūn; hasb-i-hāl; jo dūse par lag sake. [milnā.

To be applicable—Muta'alliq h; ta'alluq r; itlāq r; chaspān h; lagnā;

Is the ruling cited by the pleader applicable to this case?—Kyā woh nazīr jiskā hawāla vakīl ne diyā hai is muqaddame se muta'alliq hai?

Applicableness, n. Mauzūniyat; itlāq kī salāhiyat; dūse par lag saknā; itlāq; munāsabat.

Applicant, n. Sāil; darḫwāst-kuninda; darḫwāst d. w.; jo shakhs darḫwāst guzrāne (mustad'i ho).

Application, n. 1.—Lagānā; rakhnā; isti'māl yā isti'māl meñ r.

The application of emollients to a diseased limb—Hiddat jalan yā āmās wagaira kam karne wālī dawāon kī us 'uzw par lagānā yā rakhnā jis meñ 'ariza lāhiq ho.

2.—Jo chīz lagāyī yā rakkhe jāe.

The pain was removed by this application—Is chīz ke lagāne yā rakhne se dard jūtā rahā.

3.—Darḫwāst; suwāl; 'arzī; istid'ā; iltimās; 'arz-mā'rūz.

An application for execution of a decree, or to enforce, or execute, a decree—Darḫwāst-i-ijrā-i-digri; digri jāri karāne kī darḫwāst.

An application for permission to sue as a pauper, or in formā pauperis—Siga-i-mufliṣi meñ nālīsh kī ijāzat kī darḫwāst; mufliṣ-āna nālīsh kārno kī ijāzat kī darḫwāst.

This order was passed upon his application—Yah hukm uskī darḫwāst yā uske suwāl par huā; uskī iltimās ('arz-mā'rūz) par yah hukm diyā gayā.

To file, make, present, or put in, an *application*—Darḵhwāst d. (guzrānnū yā dāḵhīl k.); suwāl d.; 'arzi d.

4.—Kisī tadbīr kū kām meṅ lānā; tadbīron kū k.

5.—Khūb dil lagānā; dil-o-jān se (khūb) tawajjuh; mibunat; tandihī; bahut hī khauz-o-fikr.

6.—Itlāq; ta'alluq; mutābaqat yā 'adam mutābaqat khwāh munāsabat yā gair-munāsabat ke daryāft karne yā tamsīl kī garaz se kisī amr kū ek amr-i-khās kī taraf jhukānā yā uskā hawāla d.

The pleader cited a ruling and left the court to make the *application*—Us vakīl ne ek nazīr kū hawāla dekar uske muta'alliq yā gair-muta'alliq hone kī tashkīh 'adūlat par chhor dī.

Apply, v. t. 1.—Rakhnā; kisī chīz par r.; lagānā.

To *apply* the hand to the breast.—Hāth sīne par r.

To *apply* medicaments to a diseased part of the body—Badan meṅ jahān 'arīza ho wahān dawāon kū lagānā. [meṅ lānā.]

2.—Kisī khās kām meṅ lagānā (isti'māl k. yā lānā); lagānā; sarf

To *apply* a sum of money to the payment of a debt—Qarz chukāne meṅ kisī rupaye kū lagānā (sarf yā isti'māl k.).

The profits were *applied* towards the improvement of the village—Zar-i-ma-nā'ī mauza' kī taraqqī meṅ sarf kiya (lagāyā) gayā.

3.—Kisī shai ko munāsib chaspān yā muta'alliq samajh-kar kām meṅ lānā; hasb-i-hāl (munāsib khwāh muta'alliq) qarār d.

The court was wrong in *applying* the principle of *caveat emptor* to this case—Is muqaddame se mushṭari hushyār bāsh ke usūl ko muta'alliq qarār deno meṅ 'adūlat ne galatī kī.

To *apply* the testimony to the case—Shahādāt ko muqaddame se muta'alliq qarār d. (uskā itlāq muqaddame par k.).

4.—Khūb mutawajjih k.; mihnāt yā tawajjuh ke sāth masrūf aur mashgūl k.; jhukānā; lagānā; dil lagānā.

Apply yourself to the study of law—Qānūn kī tahsīl meṅ apnī tayīn khūb mutawajjih karo.

Apply, v. i. 1.—Munāsib hasb-i-hāl yā chaspān h.; mutābaqat r.; kuchh ta'alluq yā mushābahat r.; milnā; thīk h.; durust ānā; rāst ānā; sādiq ānā.

This argument *applies* well to the case—Yah bahs us muqaddame par khūb sādiq ātī hai.

The features of this case equally *apply* to that—Is muqaddame kī shakl us muqaddame kī shakl se barābar miltī hai.

2.—Istid'ā k.; darḵhwāst k.; multajī h.; kuchh pāne ko liye sāl h.; multamis yā sāl h.

To *apply* to a person for aid—Kisī shakhs se madad kī darḵhwāst k. (madad māṅgnā).

Appoint, v. t. Hukm d.; mustahkam tajwīz k.

Appoint, v. t. 1.—Muqarrar k.; hukm ke zarī'e se yā hasb-i-razā-man-di-i-bāhamī muqarrar k.; mu'aiyan k.

The court has *appointed* a day for the hearing of criminal appeals—'Adālat ne apīl-i-fauj-dāri ki samā'at ke liye ek dīn muqarrar kiya hai.

The parties to the case have *appointed* an arbitrator—Fariqain-i-muqaddama ne hasb-i-razā-mandī-i-bāhami ek sālis muqarrar kiya hai.

2.—(*Law*) Qāim k.; mahdūd k.; kisi jāe-dād-i-muntaqila kā intiqāl-nāme ke ikhtiyār ke rū se nayā intizām k.; jis sarf meñ koyī shai pahle āti rahī ho uske 'iwaz meñ uskā koyī nayā masraf qāim k.; kisi nāye kām ke liye maḥsūs k.

3.—Hukm d.; irshād k.; hidāyat k.; farmānā.

4.—Muqarrar k.; maḥsūs k.; ḵhusūsiyat ke sāth qāim yā mu'aiyan k.; alag kar-d.

5.—Kisi mansab ('uhde) ke liye nām-zad k., (uspar muqarrar yā māmūr k.); nasab k.; qāim k.

6.—Har tarah kā sās-o-sāmān kar-d.; jo kuchh zarūr ho us sab kā muhaiyā kar-d.; sās-o-sāmān kar-d. yā durust kar-d.

☞ "Used in this sense chiefly as a participle." *Webster*.

The army was well *appointed*—Fauj sās-o-sāmān se ḵhūb durust thī (uske sās-o-sāmān ḵhūb durust yā sab muhaiyā the).

Appointee, n. 1.—Jo shakhs muqarrar kiya jāe.

2.—(*Law*) Woh shakhs jiske haq meñ kisi jāe-dād-i-muntaqil-shuda kā az-sar-i-nau intizām karne ke liye ijāzat-nāma likhā jāe.

Appointment, n. 1.—Taḡarrur; ta'niyun; muqarrar yā nām-zad k.; kisi 'uhde par muqarrar yā nasab k.

The *appointment* of dates rests with him—Tāriḵhoñ kā taḡarrur (muqarrar k.) uske zimme hai.

He erred by the *appointment* of unsuitable men—Nā-munāsib shakhsōñ ke taḡarrur meñ usne galatī ki.

2.—Kisi naukari yā 'uhde wagaira par muqarrar (māmūr) rahnā; 'uhda; mansab; asāmī; jagah.

What is your *appointment*? Tum kis 'uhde par muqarrar (māmūr) ho?

3.—Wa'da; qaul-o-qarār; āpas kā intizām; āpas meñ muttāfiq ho-kar kisi bāt kā ṭhaharā lenā.

The arbitrators have made an *appointment* to meet to-day—Sālisōñ ne āpas meñ muttāfiq ho-kar apne jalse kū dīn āj muqarrar kiya hai.

4.—(*Law*) Jo kuchh ḵhairāt ke liye hiba yā wasīyat kiya jawe yā de-diya jāe. Woh wasīqa jo kisi ijāzat-nāma-i-muqaddam ke zarī'e se jāe-dād-i-intiqāl-shuda ke kisi sarf-i-ḵhās yā jadīd meñ laye-jāne ki nisbat likhā jāe. [ke liye muqarrar ho.]

5.—Jahāz yā fauj kā sās-o-sāmān; jo kuchh kām meñ laye jāne

6.—Mushābarā; talab; tanḵhwāh; mawājib; wazīfa.

☞ "Properly used only in the plural."

"*Appointments* differ from wages in being a special grant, or gratification, not fixed, whereas wages are fixed and ordinary." *Webster*.

Apportion, v. t. Wājib andāz par taqsim karke d.; do yā zāid shakhsōñ yā chizōñ ke darmiyān bāntnā; jis qadar hisse wājib taur par ṭhaharē unpar munqasim k. (bānt d.).

They are anxious to have their undivided rights *apportioned*—We चाहते हैं कि उनके हुकूम-ि-गैर-मुन्सिबान्द-ि-मुन्सिबान्द पर तालिम कर-दिये जायें.

They wish to have their duties *apportioned*—We चाहते हैं कि उनके फारिज कि तालिम उनके मबान कर-दि-जावे.

Apportionment, n. Munāsib miqdārōn yā hisson par taqsim; taqsim ba hisas-i-wājib; kisi jāe-dād yā haqq-i-gair-munqasima ko taqsim kar-ke har ek mālik ko uskā hissa-i-wājib d.; jāe-dād ko is tarah par taqsim k. (bāntnā) ki har ek zī-haq ko hissa-i-wājib mile.

Apposite, a. Nihāyat muta'alliq; bahut hī munāsib; jiskā itlāq bakhūbī hosake; thik chaspān; hasb-i-hāl; laiq; mauzūn; jo thik thik lage; jo bahut hī rāst āwe.

 Followed by *to*.

This argument is very *apposite to* the case—Yah dalil is muqaddame se nihāyat (bahut) hī muta'alliq hai (is par nihāyat rāst āti hai).

Appositeness, n. Munāsabat; mauzūniyat; muta'alliq h. yā rāst ānā.

Appraise, v. t. Qimat lagānā; kisi shai ki māliyat tashkhis k. (uskā takhmina k.); āknā; kūtnā; kūt k.; un shakhson ki ma'rifat jo khās us kām ke liye muqarrar hon kisi shai ki māliyat ki tashkhis k.

Appraisement, n. Tashkhis-i-māliyat; takhmina-i-qimat; kūt; qimat lagānā; ta'aiyun-i-māliyat.

Appraisement of the money equivalent of crops—Kankūt; sharh-i-naqdī ko hisāb se galle ki qimat lagānā.

Appreciable, a. Jiskī wāqī'ī qadr kī-jā-sake; 'umda; ma'qūl.

Appreciate, v. t. Qadr k.; mol k.; wājib yā sahīh taur par tashkhis-i-waq'at k.; qadr-dānī k.; 'umda samajhnā; kisi shai ki waq'at ma'lūm k.

Appreciation, n. Liyāqat waq'at yā akhlāq wa ādāb ke muta'alliq kisi aur 'umda sifat ki tashkhis-i-wājib; qadr yā qadr-dānī.

Appreciative, a. Jis meñ qadr-dānī yā qadr-shināsi ho; jo wājib taur se kisi amr ki 'umda ki tashkhis kare; jisse qadr-shināsi zāhir ho; jisse qadr-dānī pāyijāe.

An appreciative audience—Sāmi'in-i-qadr-shinās.

Appreciatory commendation—Ta'rif jisse qadr-dānī zāhir ho.

Apprehend, v. t. 1.—Giriftār k.; pakarnā; hukm-nāma-i-mahkūma-i-qānūn ke zari'e se giriftār k.; tahqiqāt wa tajwiz ke liye pakarnā; hirāsāt meñ kar-lenā.

The criminal has been *apprehended* by the police—Us mujrim ko ahl-kārān-i-pulis ne giriftār kiya hai.

2.—Samajhnā; dil meñ khayāl k.; tasawwur k.; sochnā; khayāl k.; bāwar k. lekin yaqīn-i-kāmil na r.; tajwiz k.

3.—Khauf khānā; kisi bāt kā shubha yā khauf r.; dārnā; ihtimāl r.; andesha r.; kisi bāt kā khatrā r.; kisi musibat-i-āyinda kā ish-tibāh yā khauf r.

To apprehend a loss or damage—Kisi nuqsān yā khatre kā khauf r.

Apprehend, v. i. Sochnā; bāwar k.; khayāl k.; samajhnā; tasawwur k.; apnī rāe meñ samajhnā.

Apprehension, n. 1.—Giriftārī; pakarṇā; qānūn ko mutābiq hukm-nāmo ko zarī'e se giriftār k.

The thief escaped after his apprehension—Pakṛo jāne ko ba'd chor bhūg gayā.

2.—Rāe; khayāl; tajwīz; kisi bāt kā aise subūt kī bunyād par bāwar k. jo dil par galaba paidā kare par yaqīn dilāne ko liye kāfī na ho. [mudrika.

3.—Samajh; bātoṅ ko khayāl meṅ lāne kī quwwat; quwwat-i-

4.—Khauf; andesha; ihtimāl; woh khauf wa intishār jo kisi āne-wālī musibat ko khayāl se paidā ho; āyinda kī burāyī ke khayāl se dil meṅ bharosā na rakhnā aur be-chain rahnā.

Apprehensive, a. 1.—Darne-wālā; badī (āfat yā musibat) kī ummed r. w.

Followed by of.

2.—Andesha r. w. yā andesha-mand; ihtimāl r. w.; bāwar karne par māl.

Apprentice, n. Shāgird; woh shakhs jo tahrīrī 'ahd-o-paimān ke zarī'e se kisi kāri-gar wagaira ke yahān uskā hunar yā peshā sikhnā kuchh 'arso ke liye iktiyār kare aur jiskī ta'līm us kār-khāna-dār par farz ho.

Apprentice, v. t. Kisi ahl-i-hirfa yā kār-khāna-dār wagaira ke yahān ta'līm ke liye 'ahd-o-paimān ke bī'd sipurd kar-d. (baithāl d.).

Apprise, v. t. Ittilā' d.; āgāh k.; wāqif k.; zabānī khwāh tahrīr ke zarī'o se muttala' k.

Followed by of.

Approach, v. i. 1.—Jagah yā waqt ke lihāz se nazdik ānā yā jānā; nazdik yā qarīb pahunchnā; aur nazdik ānā.

2.—'Ilm wagaira ke i'tibār se kisi hadd-i-maqsūd ke qarīb pahunchnā; qarīb qarīb ā-jānā.

Approach, n. 1.—Pahunch; qurb; nazdik ānā; āmad. [kā dhang.

2.—Rasāyī; bār-yābī; nazdik pahunchne kā mauqa'; muqarrabī

3.—Woh rāh jisse kisi 'imārat tak rasāyī ho; woh rāh jo sbārī-i-'ām yā sarāk wagaira se kisi makān ko jāti ho.

Approaching, p. a. Nazdik āne-wālā; jiskī āmad qarīb ho; jiskā qurb hotā jāta ho; jo āge barhtā āta ho.

Approbation, n. Manzūri; pasand; khash-nūdī; tāyīd; kisi shai kī munāsabat kisīqadar khushī yā razāmandī se taslīm k.

“*Approbation* is a state; *approval* is an act. The former denotes the feeling awakened in the mind; as, the *approbation* of the wise. The latter denotes the sentence or decision by which the mind approves; as, the plan received the *approval* of the committee; his conduct merits the *approval* of the world at large.” *Webster*.

Approbatory, a. Jisse khush-nūdī zāhir ho; jismeṅ pasandidagī yā manzūri ke kalimāt likhe hoṅ.

Appropriate, v. t. 1.—Apnā kar-lenā; kisi shai se dūron ko mahrum kar-ke use apnā banā lonā; kisi shai kī nisbat apnā istihqāq-i-khās tasawwur kar-ke use apne kām meṅ lānā yā uskā da'wā k.; khud mutasarrif h.; apne nij ke kām meṅ lānā; khud tasarruf k.

He appropriated the money to his own use—Woh us rupaye ko apne khās kām meṅ lāyā (uspar khud mutasarrif huā yā usko usne apnā banā liyā).

2.—Auroñ se mustasnā kar-ke kisi khās shakhs yā kām ke liye 'alāhida yā muqarrar kar-d.; kisi shakhs yā kār-i-khās ke liye makhsūs k.

Appropriate, *a.* Makhsūs; kisi khās kām yā shakhs ke liye makhsūs; hasb-i-hāl; munāsib; laiq; qism-i-khās se; khusūsiyat ke sāth ta'al-luq r. w. [par ki kisi ke hasb-i-hāl ho.

Appropriately, *ad.* Munāsib taur par; munāsabat ke sāth; aise taur

Appropriation, *n.* 1.—Aur sab ko mustasnā kar-ke kisi khās shakhs yā kām ke liye 'alāhida yā muqarrar k.; kisi khās kām yā maqsad meñ lagānā; sarf-i-khās; tasarruf.

Forceful appropriation—Zabar-dasti se apnā kar-lenā (apne tasarruf yā sarf-i-khās meñ lānā); gasab k.; dāb baithnā.

Wrongful appropriation—Tasarruf-i-nā-jūiz yā be-jā.

2.—Woh रुपये jo kisi khās kām ke liye 'alāhida kar-diye jāen.

3.—Jo रुपये madyūn apne dāin ko de unkā un muta'addid ruqūm-i-dāin se jo yāftani-i-dāin zimma-i-madyūn hoñ ek raqam-i-qarz meñ jam' yā mahsūb h.

Approval, *n.* Manzūrī; pasand.

Approve, *v.* *t.* 1.—Kisi bāt se khush h.; kisi amr ko achchhā samajh-nā; kisi bāt ki munāsabat yā 'undagi ko taslim k.; pasand k.

I approve the measures taken by you—Jo tadbireñ tum ne kiñ unki munāsabat yā 'undagi ko ham taslim karte haiñ (unse maiñ khush hūñ yā we mujhe pasand haiñ).

2.—Pasand yā ijāb ke qābil k. yā sābit k.

3.—(Law) Kisi shai ki haisiyat ko uski māliyat yā uske manāfi' meñ taraqqī dekar barhānā; taraqqī d.; aur achchhā banānā.

4.—Sarishte ke rū se manzūr k.

To approve the decision of a court-martial—Fauji 'adūlat ke faisale ko sarishte ke rū se (lā-zābita) manzūr k.

“ This word, when it signifies *to be pleased*, is often followed by *of*, in which use it is intransitive; as, I *approve of* the measure. But the tendency of modern usage is to omit *of*; as, I *approve* the measure.” *Webster.*

Approved, *p. a.* Pasandīda; maqbūl; jo pasand yā manzūrī ke qābil thahrā (sābit huā) ho; bar-guzīda; jo kasautī par kas-gayā ho; jo imtihān meñ thahar-gayā ho.

Approvement, *n.* (Law) (*a.*)—Mulzamoñ kā apne jurm se iqrār aur apnī khās mu'āfi ke liye apne sharikoñ kā muttāham k. aur unpar (unke khilāf) gawāhī d.

“ The term, in this sense, is no longer in use; it corresponds to what is now known as *turning king's evidence*.” *Webster.*

(*b.*)—Arāzī ki haisiyat ki taraqqī; zamin ko gher-kar (uspar chār-diwāri wagaira banā-kar) mazrū'a banānā.

Approver, *n.* (Law) Gawāh-i-sarkārī; woh shakhs jo khud apne jurm se iqrār kare aur apnī mu'āfi (barāat) ke liye dūsre shakhs ko mulzam qarār de-kar uspar gawāhī de.

Appurtenance, n. Same as APPERTENANCE.

Appurtenant, a. (Law) Muta'alliq; nisbat r. w.; mansûb; 'ariz.

A right of way appurtenant to land or buildings—Haqq-i-murûr (âmad-o-raft kâ istihqâq) jo zamîn yâ 'imlâratûn se muta'alliq ho.

Common appurtenant (Law)—Woh haqq-i-murûr wagaira jo kisî arîzî se muta'alliq ho aur jiskî da'wâ sirf qadûmat yâ shudûmad kî buuyûd par kisî 'atiya-i-khûs ke qiyâs-i-qûnûnî par ho-sake.

A PRIORI, [Lat.] Dalil-i-limmî; woh tarz-i-bahs jismen natîja dalil se sâbit ho yâ koyî wâqi'a-i-mâ-ba'd kisî wâqi'a-i-mâ-qabl se mustambat ho; tujrîbe ke pahle; qiyâsan.

APROPOS, ad. [Fr.] 1.—Mauqa' se; waqt se.

2.—Zimman; kisî mazmûn se muta'alliq; bar-justa; bar-mahal.

☞ "A word used to introduce an incidental observation, suited to the occasion, though not strictly belonging to the narration." *Webster*.

Apt, a. 1.—Munâsib; hasb-i-hâl; jaisâ kî châhiye; mauzûn.

2.—Mâil; râgib; lâiq; jiskî nisbat koyî bât ho sake.

☞ Used of things.

3.—Mâil; 'âdatan mâil; aksar râgib; âmâda.

☞ Used of persons.

4.—Taiyâr; musta'id; châlâk; tez.

Aptitude, n. 1.—Kisî khâs amr kî taraf aslî yâ nisî ragbat jo ba-tadrij dil men paidâ ho-jâe; kisî khâs 'amal yâ natîje kî taraf mailân.

2.—'Âm bâton ke liye munâsabat; har amr kî salâhiyat.

3.—Tarbiyat-pazirî; kisî shai ke jald sikh-lene kî quwwat.

Aptness, n. 1.—Munâsabat; muwâfaqat; kisî amr ke liye mauzûn yâ munâsib h.

2.—Ragbat; khwâhish; mailân.

☞ Used of persons.

3.—Tez-fahmî; bâton ke jald samajhne kî quwwat; tarbiyat-pazirî; kisî bât ke jhatpat sikhjâne kî quwwat.

4.—Mailân; kisî taraf rujû' h.

☞ Used of things.

Arable, a. Qâbilu-z-zirâ'at; mumkinu-z-zirâ'at; jise jot sakeñ; jismen hal chalâ sakeñ; qulba-rânî ke lâiq.

Arable land—Arâzi-i-qâbilu-z-zirâ'at; woh zamîn jise jot sakeñ (jismen hal chal-sake).

Arbitrary, a. 1.—Khwâhish yâ iqtizâ-i-râe par mauqûf; bo-qâ'idâ; jiskâ madâr kisî qâ'idê par na ho; kisî qâ'idâ-i-mu'niyan ke mutâbiq nahîn.

An arbitrary decision—Fâisala jo mujawwiz apnî iqtizâ-i-râe ke mutâbiq kar-de (jiske sâdir karne men kisî qâ'idê kî pâ-bandî na kî-jâe).

2.—Khud-mukhtâr; mutlaqu-l-'inân; khud-sar; jo kisî qâun kâ pâ-band na ho; jispar koyî hukûmat-i-khârijî na ho.

An arbitrary prince, or government—Mutlaqu-l-'inân bâdahâl yâ riyâsat.

3.—Ashyâ kî nau'iyat par qâim nahîn bal-kî malz marzî yâ pasand par mauqûf; khud-ikhtiyârî.

Arbitrato, v. t. 1.—Sālisī k.; panchāyat k.; sālis h. yā sālis kī tarah 'amal k.; sālis kī hāsiyat se sun-kar faisal k.

The parties ought to select some men to *arbitrate* their case—Farīqain ko chāhiye ki apne muqaddame mein sālisī ko liye chand shakhsōn ko muntakhab karēn.

2.—'Umūman faisala yā tajwiz k.

Arbitrate, v. i. 1.—Faisala k.; tajwiz k.; wārā-nyārā k.; do-tūk kar-d.

2.—Panch (sālis) kī tarah kār-rawāyī yā tajwiz ('amal yā faisala) k.

Arbitration, n. (Law) Sālisī; panchāyat; do farīq kī takrār kā tasfiya min-jānib un shakhsōn ke jīnko farīqain khud nām-zād karēn.

“This may be done by one person; but it is usual to choose two or three; or for each party to choose one, and these to name a third, who is called the *umpire*. Their determination is called an *award*.” *Webster*.

Arbitration-Bond, n. Panchāyat-nāma; iqrār-nāma-i-sālisī; hasr-nāma; woh wasīqa jiske rū se mutanāzi'in (nizā' yā takrār karne wālōn) par sālisōn ke faisale kī pā-bandi farz ho.

Arbitrator, n. (Law) Sālis; pauch; munhasar-'alaih; woh shakhs jise farīqain-i-mu'amala apnī nizā' ke tasfiye ke wāste muntakhab karēn; woh shakhs jisko uskī be-ta'alluqī kī wajh se kisī nizā' kā tasfiya farīqain kī razā-mandī se sipurd kiya jāe.

To act as an *arbitrator*—Sālisī k.; panchāyat k.; sālis-āna 'amal k.

Archives, n. pl. 1.—Woh jagah jahān kāgazāt-i-sarkārī rakkhe jāwēn; daftar-khāna-i-sarkārī; purāne nawishte yā kāgazāt kī hifāzat kī jagah.

2.—Woh kāgazāt-i-sarkārī jo wāqī'āt ke subūt ke liye ihtiyāt se rakkhe jāwēn; purāne (qadīm) nawishte yā kāgazāt.

Arduous, a. Jis mein sakht mihnat dar-kār ho; baṛī mashaqqat kā; dushwār; mushkil; diqqat-talab.

Area, n. Raqba; tūl wa 'arz; lambāyī-chaurāyī; 'imārat kī jis qadar zamīn bilā-ta'mīr chhor dijāe; sahn; maidān.

An irrigated *area*—Raqba-i-āb-pāshī.

Local *area*—Raqba-i-arzī.

An assessed *area*—Raqba-i-band-o-bastī; woh raqba jispar māl-guzārī lagāyī gayī ho.

A culturable *area*—Raqba-i-qābilu-z-zirā'at.

A cultivated *area*, or the *area* under cultivation—Raqba-i-mazrū'a; jis qadar zamīn joti-boyī jāe.

An uncultivated *area*—Raqba-i-gair-mazrū'a.

An assessable *area*—Raqba-i-qābil-i-tashkhis-i-jam'; raqba jispar māl-guzārī lagāke.

A revenue, or rent, paying *area*—Raqba-i-māl-guzārī yā lagānī.

A statement of the *area* of an estate—Raqba-bandī.

Argue, v. i. 1.—Bāhs k.; dalīl k.; kisī tajwiz tadbir yā rāe kī tāyīd khwāh tardīd ke liye 'aqlī wujūh qāim kar-ke pesh k.; wujūh-i-'aqlī par mubāhasa k.; dalīlēn lānā yā pesh k.; kisī usūl yā wāqī'a kī tāyīd mein wujūh pesh k.

*A argues in favour of a measure; B argues against it—*Zaid kisi tajwiz ki tayid meñ wujūh-i-'aqli pesh kartā hai aur Bakar uski tardid ke wujūh nikālta hai.

2.—Mubāhasa k.; kisi se munāzara k.; jhagaynā; jo kuchh koyī dūsrā kahe usko khilāf dalil pesh k.; taqrir k.; kahū-sunnū; bahs meñ jhagaynā.

 Followed by *with*.

The pleader argued with the assessors without convincing them—Us vakil ne assessaron se mubāhasa kiya par unki dil-jam'i na hui.

Argue, *v. t.* 1.—Bahs k.; dalil k.; mubāhasa k.; taqrir k.; hujjat k.; dalāil se sābit karne ki koshish k.; kisi amr ki nisbat 'aqli dalileñ lānū (pesh k.).

The case was well argued before a full court—Us muqaddame meñ 'adālat-i-kāmil ('adālat ke kul hukkam) ke rā-ba-rā khub bahs hui.

2.—Sābit yā zāhir k.; kisi bāt ki wajh dekhlanū; natije se sābit yā zāhir k.; kisi amr par dalālat k.

All this argues a guilty knowledge in the accused—Is sab se mulzam kā 'ilm-i-mujrim-ānā sābit hotā hai; yah sab is bāt par dalālat kartā hai (dāl hai) ki mulzam ko 'ilm-i-mujrim-ānā thā.

3.—Wujūh-i-'aqli se targib d.; wujūh se qāil k.

To argue a man into a different opinion—Kisi shakhs ko wujūh-i-'aqli se qāil kar-ke uski rāe badal d.

Argument, *n.* 1.—Bahs; dalil; hujjat; woh 'aqli dalil jo kisi amr ko subūt meñ pesh ki-jāe; sābit karne kā zarf'a; jo dalil kisi bāt ko sābit yā bāwar kārane khwāh uski nisbat dīl par yaqīn dilāne ko liye pesh ki jāwe.

 Followed by *for or against*.

2.—Kisi kitāb kā khulāsa yā jo mazāmīn us meñ hon unko 'unwān; kisi taqrir yā tahrir kā maushā.

3.—Mubāhasa; munāzara; taqrir; silsila-i-bahs.

Argumentative, *a.* 1.—Hujjat se bharā huā; dalāil (daliloñ) se bharā huā; muddallal; jismeñ daliloñ kā silsila ho.

An argumentative discourse—Mudallal taqrir.

2.—Sābit k. w.; musbit; dāl; dalālat k. w.; jō kisi amr par dāl ho yā dalālat kare; jisse koyī bāt sābit ho; jisse kisi amr kā subūt hāsil ho.

The adaptation of things to their uses is argumentative of infinite wisdom in the Creator—Chizoñ kā unke masraf ke hasb-i-hāl honā khālīq ki be-had dāniyī par dalālat kartā hai.

3.—Bahs kā 'ādī; dalil kā shāiq; hujjati; mubāhasa par māil.

 Applied to persons.

Arise, *v. i.* 1.—Paidā h.; zuhūr meñ ānū; wujūd-pazīr h.; shurū' h.; qāim h.; bunyād parnā; jar' bañdhnā.

When did the cause of action arise in this case?—Is muqaddame meñ bunā-i-mukhāsamat kab paidā hui (zuhūr meñ āyi yā qāim hui)?

Mischief often arise from foolish jests—Be-wuqūfi ke thātthoñ se aksar mazarrat paidā hoti hai.

2.—Bar-āmad h.; tulū' h.; nikalnā; ufuq ke ūpar ānā jaise āftāb yā māhtāb (sūraj yā chānd) kā.

3.—Bistar yā ārām-gāh se uṭhnā; leṭne baiṭhne yā kisī aur ārām kī hālat se uṭh-khāre h.

4.—Uṭhnā; balandī par jānā; ūpar ko chaṭhnā; su'ud k.

5.—Paidā h.; kharā h.; ubhārnā; uṭhnā.

Dissensions arise—Jhagṛe khāre hote haiṅ.

Arm, n. 1.—Bāzū; bāñh; insān ke jism kā woh hissa jo kandhe se hāth tak hotā hai.

2.—Daraḳht kī shākḥ (dāl).

To keep or hold at arm's length, or at arm's end—Hamle se bāz r.; isqadar nazdik āne na denā ki usse khatre kā ihtimāl ho; dūr r.; bahut mānūs na hone d.; bahut rabt-zabt karne na d.

To work at arm's length—Kisī kām kā is tarah k. ki usse kuchhī naf'a na ho yā aisi hālat meñ kār-rawāyī k. jo fāida-baḳshī na ho.

Arm, v. t. 1.—Hathiyār-band k.; musallah k.; ālāt-i-harb (laṛāyī ko hathiyār) d.

2.—Mazbūt k.; hifāzat yā bachāw ke zarī'e baham pahuñchānā.

3.—Taiyār k.; durust k.; banā-kar sijil k. yā kām ke laiḳ kar-d.

Arm, v. i. Hathiyār bāñdhnā; musallah h.; hathiyār lagānā yā lagā-lenā; hamla yā uske daf'iye kī tadbīr kar-lenā.

Armed, p. a. 1.—Hathiyār lagāye; musallah; silāh-band; hathiyār-band; harba-band; hifāzat (bachāw) kī tadbīren kiye huye.

2.—Woh shai rakhtā huā jisse quwwat tāqat yā kār-guzārī barh-jāwe; har tarah se mazbūt.

Arms, n. 1.—Hathiyār; silāh; harba; ālāt-i-jang; ālāt-i-harb; ālāt-i-zarb wa daf'.

2.—(*Law*) Hathiyār yā koyī chīz jo gusse kī hālat meñ koyī shakhs apne hāth meñ is garaz se le-le ki usse dūsre ko māre yā uspar choṭ kare; hathiyār yā aur koyī chīz jisse koyī shakhs kisī ko māre-yā uspar choṭ pahuñchāye.

3.—Jang; laṛāyī; woh juwānimardī yā mardānagī ke kām jo laṛāyī meñ kiye jīen.

To be in arms—Laṛāyī meñ masrūf rahnā yā uske sāmān meñ rahnā.

To be under arms—Hathiyār lagā-kar laṛāyī ke liye taiyār rahnā; jang ke liye musallah wa musta'id rahnā.

To arms!—Chalo laṛo! Chal kar jang karo! Hathiyār uṭhāo! Is 'ibārat se yah zāhir hotā hai ki muḳhātab se kahā jātā hai ki hathiyār uṭhākar chalo laṛo.

To take arms—Hamle yā bachāw ke wāste hathiyār uṭhānā (musallah yā hathiyār-band h.).

Army, n. 1.—Fauj; lashkar; sipāh.

2.—Kasrat; amboh; hujūm yā barā hujūm; kisī shai kī ta'dād-i-kasir; bahut yā bahut sā.

Arouse, v. t. Hālat-i-sukūn se uṭhānā; mutaharrīk k.; jumbish d.; uṭhā d.; jagā d.; nīnd se jagā d.; kḥwāb se be-dār k.; ubhārnā; uksānā.

Arraign, v. t. 1.—(*Law*) Kisi mulzam ko 'adālat ke rū-ba-rū kisi ilzām yā jurm-i-'aid-shuda ki jawāb-dihī ke liye pesh yā kharā k.; āge kar-d.; pesh k.; silsile ke mutābiq pesh k.; kisi ilzām ki nisbat 'adālat ke rū-ba-rū jawāb-dihī karānā.

2.—'Aib lagānā; muttāham k.; ilzām d.; 'aql yā mazāq wagaira meñ nāqis thahrānā.

Arraignment, n. (Law) 1.—Pesh k.; mudda'ā 'alah ko us ilzām ki jawāb-dihī ke liye 'adālat meñ pesh k. jo uspar lagāyā gayā ho.

2.—Ittihām; ilzām; 'aib-joyī; harf-gīrī; naqs nikālūnā.

Arrange, v. t. 1.—Murattab k.; tartīb d.; sudhānā; qā'ide ke mutābiq r.; intizām ke sāth yā silsila-wār r.; kisi shai ke ajzā ko istarāh par silsile se rakhnā ki matlab nikāl-āwe; ārāsta k.; jins-wār yā qism-wār tartīb d. yā r.; tahzīb k.

2.—Band-o-bast k.; tahaiya k.; sāmān k.; taiyārī k.; thik-thāk k.; thekāne se kar-d.; intizām kar-d.; tai k.; pukhta k.; thahrā d.; munaqqah k.; pakkā kar-d.; tasfiya k.; niptānā; chukānā; sulh kar-lenā.

☞ "A popular use of the word, of very general application."

Webster.

Arrangement, n. 1.—Tartīb; ārāstagi; durusti; tahzīb; chīzoi kī qā'ide ke mutābiq khwāh silsile ke lihāz se rakhnā yā rakkhā jūnā.

Arrangement of records—Tartīb-i-daftar; kūgazūt kī durusti yā unkā silsile se rakhnā yā rakkhā jānā; daftar kī tahzīb.

2.—*pl.* Sāmān; taiyārī; intizām; band-o-bast; tahaiya; sūz-o-sāmān.

To make arrangements for something—Kisi bāt kī sāmān (intizām band-o-bast yā uski taiyārī) k.

3.—Tasfiya; bāhamī raf'dād; tasfiya-i-bāhamī; āpas kī niptāw; rāzi-rujū' ho-jānā; sulh; tasfiya-i-akhīr.

☞ "A popular use of the word." *Webster.*

To make an arrangement, or to come to an arrangement, in reference to a matter of controversy—Kisi takrār kī nisbat āpas meñ tasfiya (sulh raf'dād yā niptāw) kar-lenā; kisi jhagre ko āpas meñ chukā lenā (tai kar-lenā).

Arranger, n. Tartīb d. w.; tahzīb k. w.; ārāsta k. w.

Array, n. (Law) 1.—(a.) Kisi muqaddame meñ ahl-i-jūrī kī nām-zad ho-kar minjānib-i-ahlkār-i-mujāz unkā tartīb-wār baiṭhālā jānā; fihrist meñ ahl-i-jūrī ke nāmōn kī tartīb.

(b.)—Woh kul ahl-i-jūrī jo 'adālat meñ talab hoñ.

(c.)—Arbāb-i-jūrī ke nāmōn kī fihrist.

[k.]

To challenge the array—(*Law*) Jisqadar arbāb-i-jūrī hoñ un sab kī nisbat i'tirāz

2.—Tartīb; saf-ārāyī yā saf-bandī; hamle yā bachāw ke liye hathi-yār-band sipāhiyōn kī saf-bandī; parā-bandī.

3.—Woh sab log jo saf-bāndh-kar kharē kar-diye jāen; saf; parā.

4.—Numāish ke liye kisi shai kī tartīb.

[kī sajāwat.]

5.—Libās; poshāk; aisi poshāk jo zarq-barq ho; badan par kaprōñ

Array, v. t. (Law) 1.—Kisi muqaddame kī tajwīz ke liye ahl-i-jūrī ko nām-ba-nām pukār-kar silsile se kar-d.

To array a panel—Jin ashkhs ke nām ahl-i-jūrī ki fihist par darj hoñ unko ek dūse ke ba'd ya'nī silsilo se kar-d. yā pesh k.

2.—Tartīb d.; silsila-wār r.; qatār se kharā k. jaise sipāhiyōñ kā larāyī ke liye; parā bāndh-kar (jamā-kar) kharā k.

3.—Ārāsta k.; 'umda (zarq-barq) poshāk pahuānā; kapre (libās) pahnānā.

Arrear, n. Bāqī; baqāyā; zar-i-bāqī; jis rupaye meñ se kuchh diyā gayā ho aur kuchh na diyā gayā ho; jo bā-wujūd wājibu-l-adā hone ke adā na ho; bāqī jo chukāyī na jīe; woh kām jo kuchh to kiyā gayā aur kuchh joñ kā toñ chhor diyā gayā ho.

“It is generally used in the plural; as, the *arrears* of rent, wages, and taxes, and supposes a part of the money already paid.”

“A person may be *in arrear* for the whole amount of a debt; but *arrears* implies that a part has been paid.” *Webster.*

Arrears of revenue—Baqāyā-i-māl-guzārī.

Arrears of rent—Baqāyā-i-lagūn; lagūn ki bāqī.

Past arrears—Baqāyā-i-sābiqa; agli bāqī.

In arrear—Bāqī yā bāqī-dār.

To fall into *arrear*—Bāqī parnā.

To allow a thing to fall, or to let it fall, into *arrear*—Kisi shai meñ bāqī parne d. (usmeñ bāqī dāl-d.).

Arrest, v. t. 1.—Roknā; band k.; masdūd k.; kisi ki harakat yā 'amal ko rokñā; māni' h.

2.—Muḥhātab karānā; mashgūl karānā; lagānā.

3.—(*Law*) Giriftār k.; pakarñā; qānūnī ikhtiyār se giriftār k.; hukm-nāma-i-mahkūma-i-qānūn ke rū se giriftārī 'amal meñ lānā; hākim-i-mujāz ke hukm-nāme ke i'tibār se giriftār k.

Followed by *for*.

Of the two persons in custody, one was *arrested for* debt, and the other *for* a crime—Min-jumla do shakhsōñ ke jo hirāsat meñ haiñ ek shakhs qarz ki 'illat meñ giriftār huā aur dusrā ek jurm meñ (yā uski 'illat meñ).

Arrest, n. (*Law*) Giriftārī; qānūn ke hukm-nāme ke mutābiq kisi shakhs ki giriftārī; dhar-pakar; hākim-i-mujāz ke hukm-nāme ke rū se giriftārī.

Under *arrest*—Giriftār; pakrā huā; zer-i-giriftārī; zer-i-hirāsāt yā hirāsāt meñ; nazar-band.

To make an *arrest*—Giriftār k.; giriftārī 'amal meñ lānā; pakarñā.

*Arrest of judgment (*Law*)*—Kisi muqaddamo meñ ahl-i-jūrī ki rāe ke qāim ho-jāne ke ba'd 'adālat ke faisale kā sudūr kisi aisi wajh se multavi kar-denā jiske bā'is sādīr hone ki hālat meñ woh faisala galat yā mansūkhī ke qābil ho-jāe; ahl-i-jūrī ki rāe ke zāhir ho-jāne ke ba'd 'adālat ke faisale kā ba-wujūh multavi kar-d.

“The motion for this purpose (*arrest of judgment*) is called a *motion in arrest of judgment*.” *Blackstone—Webster.*

Arrival, n. 1.—Pahuñch; āmad; kisi jagah par dūr se khusbki yā tarī ki rāh se pahuñchnā yā ānā.

2.—Koshish mu'āhade mashq yā tahsīl ke zarī'e se kisī maqsad kā hāsīl k.

The court's arrival at this conclusion was wholly unexpected—Is bāt ki mutlaq ummed na thi ki 'adālat yah tajwīz karegi ('adālat kī rāe yā qāim hogi).

3.—Jo shakhs yā chiz ki pahuñche.

Arrive, v. i. 1.—K̄hushkī yā tarī se kisī jagah pahuñchnā; pahuñchnā; ānā; wārid h.

2.—Tahqīqāt koshish mashq tahsīl bahs yā imtihan ke zarī'e se kisī maqsad ko pahuñchnā; koyī bāt ba-tadrīj hāsīl k.; kisī manzil-i-maqsūd par rafta rafta pahuñchnā.

To arrive at a conclusion—Tahqīqāt wagaira kar-ke koyī natija nikālā yā kisī amr kī nisbat tajwīz k. (rāe qāim k.).

☞ Followed by *at*.

Arrogance, n. Apne ko bahut kuchh samajhnā; rutbe tanqīr qadr-o-manzilat yā ikhtiyār kā da'wā had se ziyāda k.; apnī tayīn nā-jāiz tarīq par 'umda yā barā samajhnā; gurūr kī wajh se dūroñ kī tahqīr; k̄hud-bīnī; k̄hud-pasandī; shok̄hī; ghamand; fak̄hr; taallī.

Arrogant, a. 1.—Rutbe yā tanqīr kā had se ziyāda da'wā k. w. (uske karne par māil); apne ko nā-jāiz tarīq par barā yā kām-kā k̄hayāl k. w.; mutakabbir; magrūr; k̄hud-pasand; k̄hud-bīn; ghamandī.

☞ Applied to persons.

2.—Jis meñ kisī bāt kā nā-jāiz da'wā ho; jisse gurūr yā k̄hud-numāyī pāyī-jāe; jo iddī'a-i-nā-jāiz ke zarī'e se kiyā jāe.

☞ Applied to things.

Arrogate, v. t. Gurūr ke sāth aur nā-ma'qūl tarīq par kisī bāt kā da'wā k.; fak̄hr kī rāh se k̄hwāh haq yā liyāqat kā jūth da'wā rakh-kar kisī bāt kā da'wā nā-munāsib tarīq par k.; takabbur (ghamand) ke sāth da'widār h.; kisī bāt kā nā-wājib da'wā k.

Arrogation, n. Fuzūl yā be-andāz da'wā k.; jis qadar kā haq wājib tarīq par ho usse ziyāda lenā yā ikhtiyār k.; gurūr ke ba'is apnī tayīn un chīzōñ par qādir samajhnā jinkā da'wā jūth na ho.

Arson, n. (Law) Ātash-zanī; ātash-zadagī; dūse ke makān-i-maskūna k̄hwāh us makān meñ jo makān-i-maskūna se thorī dūr par 'alāhida ho 'adāwat se āg lagā-d.; kisī kā ghar āphī-āp 'adāwat kī rāh se jalā d.

Article, n. 1.—Kisī qānūn yā wasīqa wagaira kā mad yā daf'a; kisī hisāb kī koyī k̄hās raqam; kisī mu'āhade kī shart; koyī mukhtasar bayān; kisī ak̄hbār wagaira meñ kisī bāt kā judāgāna bayān; jis tahrīr wagaira meñ mukhtalif mazāmin hoñ unmeñ se har ek mazmūn kī judāgāna kaifiyāt.

2.—Koyī k̄hās chiz yā jins; bahut sī chīzōñ meñ se ek k̄hās chiz.

An article of merchandise—Saudāgarī kī chiz.

Salt is a necessary article—Namak ek zarūrī chiz hai.

Articles of war—Fauj-i-barri ke qawānīn yā zawābit kā majmū'a.

Articles of the navy—Fauj-i-bahrī ke qawānīn aur qā'ide kā majmū'a.

Article, v. t. 1.—Jude jude maddāt meñ murattab k. ; judā judā tafsīl kar-d. ; bewrewār batlānā.

2.—Qaul-o-qarār yā mu'āhade se pā-band k. ; iqrār-nāme kī shartōñ se pā-band k.

Artificial, a. 1.—Jo hunar ke zarī'e se banā ho yā jise insān ne apne hunar aur apnī mihnat se banāyā ho ; qudratī nahīñ ; masnū'ī ya'nī san'at se banāyā gayā ; banāyā huā.

Artificial heat—Aslī garmī nahīñ balki woh garmī jo san'at ke zarī'e se paidā ki-jāe.

Artificial gems—Masnū'ī jawāhirāt ; jawāhirāt jinheñ insān apne hunar aur apnī mihnat se banāye.

2.—Iddi'āyī ; jhūṭh ; banāwat kā ; aslī nahīñ ; sachchā nahīñ.

Artificial tears—Banāwat kā ronā ; ānsū jo dil se na nikleñ.

3.—Khud-rau nahīñ ; ap se jīmā huā nahīñ ; mazrū'a ; aslī nahīñ ; jo jot-bokar paidā kiya jāe.

Artificial grasses—Ghāṣ jo khud-rau na hoñ.

[masnū'ī.

Artificial arguments—Mutakallīm (bolne-wāle) kī ijād kī huyī dalīleñ ; dalā'il-i-

“ In distinction from laws, authorities, citations, and the like, which are called *inartificial* arguments or proofs.” *Johnson—Webster.*

As, ad. & conj. 1.—Jaisā ; usī tarah par jaise ; kisī dūsre kī mānind ; dūsre kī tarah ; kisī ke ham-shakl yā mutābiq.

You will reap *as* you sow—Jaisā booge waisā kūtoge. Jaise ā'māl karoge waisēhi phal pōge. [ba-mūjib karo.

Do *as* you are bidden—Hukm ke mutābiq 'amal (kār-rawāyī) karo ; hukm ke

2.—Jis hālat meñ koyī dūsre bīt hotī ho usī hālat meñ ; jab ; jis-wagt ; kisī fī'l ke darmiyān (uske asnā yā daurān meñ).

He trembled *as* he spoke—Bolne kī hālat meñ (jab woh bol rahā thā) woh kañp rahā thā.

3.—Kisī haisiyat khayāl yā hālat ke lihāz se.

Virtue considered *as* virtue—Neki par jab neki hī kī haisiyat se lihāz kiya jāe.

4.—Masalan ; nazīran ; maslalto masalan ; jaise ; aise ; istarah par ; is nahj par.

“ Used to introduce illustrative phrases, sentences, or citations.” *Webster.*

5.—Chūñki ; ba-wajh iske ki ; ba-sabab iske ki ; fulāñ amr ke bā'is.

“ *As* sometimes takes the place of a relative pronoun, and is equivalent to *who* or *which*,” *as*, “ Help such *as* need help.” “ Provide such things *as* are needed.” *Worcester.*

“ *As*, in a subsequent part of a sentence, answers to *such*, to *so*, or to *as* ; give us *such* things *as* you please, and *so* long *as* you please, or *as* long *as* you please ; and, in a preceding part of a sentence, has *such* or *so* to answer it ; *as* with the people, *so* with the priest.” *Webster.*

As if, or *as though*—Usī tarah kā ; usī tarah par ; jaisā us hālat meñ hotā (ya'nī agar fulāñ amr hotā) ; goyā ; goyā ki.

As for, or *as to*—Nisbat ; ba nisbat ; bāb meñ ; dar bāb ; kisī ke mādde meñ.

As it were—Goyā yā goyā ki.

“A qualifying phrase used to apologize for or to relieve some expression which might be regarded as inappropriate or incongruous.” *Webster*.

As well—Bhī; nīz; siwā; 'alāwa; kisi chīz ke siwā aur koyī chīz.

As well as—Kisi ke barābar hī; kisi ke sāth hī.

As yet—Ab tak; is waqt tak; zamāna-i-hāl tak; abhī; hanoz. [su'ūd k.

Ascend, v. i. 1.—Charhnā; ūpar jānā; uṭhnā; ūpar kī taraf chalnā;

2.—Darja-i-adnā ya'nī furū' se darja-i-ālā ya'nī usul kī taraf chalnā yā su'ūd k.; mūrison kī taraf su'ūd k.

Ascending line.—Silsila-i-usulī; mūrison kā silsila.

An heir in the *ascending line*—Silsila-i-usulī kā wāris; mūris.

3.—Darja-i-ādna se darja-i-ālā kī taraf chhoṭī chhoṭī bāton se barī barī bāton kī taraf yā khās khās bāton se 'ām bāton kī taraf rujā' h. *Ascend, v. t. 1.*—Charhnā; ūpar jānā.

To *ascend* a ladder. Sirhī par charhnā.

2.—Jahān se koyī shai naklī ho usitaraf jānā.

Ascendant n. 1.—Galaba; tahakkumāna ikhtiyār.

One man has the *ascendant* over another—Ek shakhs dūse par galaba rakhtā (gālib rahtā) hai.

2.—Silsila-i-usulī ke wārison se ek.; mūris.

“Opposed to *descendant*.”

Ascendant, a. Bartar; gālib; afzal.

To *be in the ascendant*—Ikhtiyar-i-hukūmat r.; sab par gālib (hukm-rān) rahnā; sab par qādir rahnā; sab par bālā-dast (zabar-dast) rahnā.

Ascertain, v. t. 1.—Daryāft k.; tahqīq k.; tazabzub shubhe yā tabādāle se barī yā pāk k.; yaqīn ke sāth ṭhahrānā; pakkā k.; ṭhahrānā; mutahaqqaq k.

2.—Imtihan taftish yā tajrībe se bakhūbī daryāft yā ma'lūm k.

Ascertainable, a. Tahqīq ke qābil; qābil-i-daryāft; jo yaqīnī taur par daryāft ho-sake; jise mutahaqqaq (pakkā) kar sakeñ.

Ascertainment, n. Tahqīq; tanqih; yaqīn ke sāth daryāft; ṭhik ṭhik daryāft k.; tashkhis; kisi qā'ida-i-mu'aiyan ke rū se tanqih yā tashkhis (kisi bāt kā qāim k. yā ṭhahrānā).

Ascribable, a. Jise nisbat de-sakeñ yā mansūb kar-sakeñ; nisbat diye jāne ke laiq.

Ascribe, v. t. 1.—Mansūb k.; kisi se bataur sabab yā ba'is ke nisbat d.; kisi natije kā hawāla us shai par d. jisse woh paidā huā ho.

2.—Ba-taur sifat yā amr-i-muta'alliq ke mansūb k.; kisi se muta'alliq tasawwur k.; yah kahnā yā samajhuā ki fulān shai fulān shai se ta'alluq rakhtī hai yā usmeñ hai.

Ashamed, a. Sharminda; sharmāyā huā; lajyā huā; nādīm; khajil; zard-rū; apnī taqsir khwāh apne kisi fi'l-i-be-jā yā nā-munāsib par ghabrāyā huā yā munfa'il.

“*Ashamed* never precedes the noun or pronoun it qualifies. Followed by *of*.” *Webster*.

Aside, ad. Ek taraf yā ek taraf ko; 'alāhida; alag; judā; dūr; rāh ke bāhar; sīdhī rāh par nahīn; k̄hārij-az-rāh; kanāre.

To lay aside—Jism dil yā k̄hayāl se alag kar-d. (dūr kar-d. yā haṭā d.); kanāre kar d.; tāl d.; daf' kar-d.; bar-taraf kar-d.; chhoṛ-d.; tark kar-d.

To set aside (a.) (Luw) Mansūkh k.; mustarad (rad) k.; gair-nāfiz yā be-tāsīr qarār d.; 'adūlat-i-akbar' ke faisala-i-mā-ba'd se mustarad k. k̄hwāh apno awwal faisale ko apne hī faisala-i-mā-ba'd se rad k.

To set aside a judgment—Kisī faisale ko mansūkh k.

(b.)—Kisī k̄hās kām ke liye alag kar-d. yā rakh d.; kisī sarf-i-k̄hās ko liyo 'alāhida kar-r.

Ask, v. t. 1.—Istid'ā k.; dar-k̄hwāst k.; māṅgnā.

“With of, in the sense of from, before the person addressed, or for before the thing desired.” Webster.

2.—Kisī shai k̄a haqq-u-s-s'ī yā mu'āwaze kī tarah k̄hwāh zarūrat kī rāh se chāhnā talab k. yā uskā da'wīdār k̄hwāh ummedwār h.; māṅgnā; talab k.; chāhnā.

3.—Kisī se yā kisī kī nisbat suwāl k. yā kuchh pūchhnā; istifsār k.; pūchhnā; mustafsir h.; pūchhkar daryāft k. (patā yā thekānā lagānā).

4.—Istid'ā k.; mad'ū k.; bulānā; da'wat k.

To ask guests to an entertainment—Jaise men shirkat kī istid'ā mihmānān se k. (logon ko mihmānāna jal-se men bulānā).

Ask that gentleman to step into the house—Un sāhib se kaho kī makān ko andar ta-hrif lāyē.

Ask, v. i. 1.—Sāil h.; māṅgnā; dar-k̄hwāst k.; multamis h.; chāhnā; istid'ā k.

Usually followed by for.

2.—Pūchhnā; mustafsir h.; daryāft k.; joyāyī k.; pūchhkar daryāft k.

Sometimes followed by after.

Aspect, n. 1.—Sūrat; kaifiyat; shakl; woh sūrat-i-zāhirī jo āūkhoṅ se nazar āye yā dil ko ma'lūm ho.

The whole aspect of the case is changed—Is muqaddamo kī bi-l-kul sūrat (shakl yā kaifiyat) tabdil ho-gayī.

2.—Chihra; bashra; chihre kī k̄hās sūrat; chitwan; nazar.

3.—Woh mauqa' (jāgah) jāhūn se koyī kisī k̄hās jānīb ko dekh sake; woh mauqa' jo qutb-numā ke jāwānīb ke lihāz se ho; samt; jānīb; rū; muṅh.

That house has an eastern aspect—Woh makān sharq-roya hai (pūrab rukh kī hai); woh ghar pūrab muṅh kī hai.

Asperse, v. t. Kisī kī nisbat burī yā jhūṭhī aur muzir k̄habareṅ phailānā; kisī kī āb-rū yā nek-nāmī men dhabbā (dāg) lagānā; bad-goyī k.; kisī par uskī bad-nāmī ke liye jhūṭh tuhmat lagānā.

Aspersions, n. Kisī kī bad-nāmī ke liye (usko nām men dāg yā dhabbā lagāne kī garaz se) jhūṭhī jhūṭhī k̄habareṅ phailānā yā use jhūṭhe ilzām lagānā; tuhmat; buhtān; kalānk.

Aspersive, a. Jisse tuhmat lag sake ; jisse ittihāmi wārīd ho-sake ; jisse nek-nāmī zāl ho-sake ; ilzām-āmez ; jisse hatk-i-ābrū mutasawwar ho.

Aspire, v. i. Kamāl shauq r. ; baṛī tamannā r. ; dil se chāhnā ; bahut hī ārzū r. ; nihāyat mutamannī h. ; hausala k. ; hausala baland k. yā baland-hausala h. ; kisī baṛī shai ke hāsīl karne kī koshish k.

☞ Followed by *to* or *after*.

Assail, v. t. 1.—Mār-piṭ ke sāth hamla k. ; dushmanī kī rāh se hamla-āwar h. ; mār-piṭ k. ; dafātan hamla k. ; mār-piṭ ke liye kisī par tūṭ parnā.

2.—Mazarrat pahuñchāne khwāh bad-nām yā maglūb karne kī niyat se kisī par dalāil sar-zanish dush-nām-dihī yā nukta-chīnī ke zarī'e se yūrish k. yā hamla-āwar h. ; ilzām dālnā ; nukta-chīnī k. ; rad k. ; kisī par hīqārat kī nazar se hañsnā.

Assailable, a. Hamla kiye jāne ke lūiq ; jispar hamla ho-sake ; yūrish ke qābil.

Assailant, n. Hamla-āwar ; mār-piṭ k. w. ; wār yā choṭ k. w. ; yūrish k. w. ; nukta-chīnī wagaira k. w.

Assassin, n. Woh shakhs jo kisī ko yakāyak mār-dāle yā khufyatan uspar hamla-āwar ho-kar use halāk kare ; qātil.

Assassinate, v. t. Dafātan yā khufyatan hamla-āwar ho-kar qatl k. ; yakāyak mār-piṭ kar-ke halāk k. ; halākat kī niyat se hamla k. ; ghāt lagā-kar (kamīn-gāh meñ baith-kar) mār-dālnā.

Assassination, n. Dafātan yā chhip-kar qatl kā irtikāb ; mār-piṭ ke zarī'e se halākat.

Assault, n. 1.—Ghūse yā bathiyār wagaira ke zarī'e se hamla-i-shadīd 'ām isse kī uskā wuqū' ek shakhs kī jānib se ho yā fauj khwāh juzw-i-fauj se ; hamla ; chaḥḥāyī ; chhāpā ; dhāwā.

☞ "An assault by private persons may be made with or without weapons. An assault by an army is a violent hostile attack, and when made upon a fort or fortified place, is called a *storm*, as opposed to *sap* or *siege*." *Webster*.

2.—Mukhālīf-āna kalimāt (bātoñ) yā tadbīroñ se yūrish.

3.—(*Law*) Kisī kī zāt (uske jism) par nā-jāiz hamla ; kisī qadar zor-o-zulm ke sāth dūsre par zad-o-kob (mār-piṭ) kā iqdām par is najh se kī uskā jism chhū na jāe—masalan aise tarīq par ghūsā yā bed uṭhā-nā khwāh chalānā kī ma'lūm ho kī farīq-i-sānī mazrūb huā chāhtā hai (usko choṭ pahuñchā chāhtī hai) par wāqī'i usko zarb (choṭ) na pahunchē ; mārpiṭ kī koshish ; kisī par zad-o-kob kī āmadagi (uskā iqdām) ; mārpiṭ ke zarī'e se kisī par zarar-i-jismānī pahuñchāne kī koshish.

☞ "If the blow aimed takes effect, it is a *battery*." *Blackstone—Webster*.

Assault, v. t. Kisī par hamla k. ; bare zor se hamla-āwar h. ; kisī par mukhālīf-āna niyat se tūṭ parnā ; mār-piṭ ke irāde se [kisī kī taraf jhuknā ; zad-o-kob kā iqdām k. ; kisī par is tarah zarb (wār) chalānā kī woh mazrūb na ho.

Assāy, *n.* 1.—(*Law*) Tahqīqāt wa tajwīz.

2.—Hākim-i-waqt kī jānib se ashyā ke nāpne khwāh tolne ke liye jo paimāne (masalan gaz paimāne yā baṭkhare khwāh bānt wagaira) muqarrar hon unke mutābiq 'awām ke paimāne wagaira kī jānch; sar-kārī ālāt-i-wazn-o-paimānīsh ke rū se 'awām ke wazu-o-paimānīsh ko ālāt kī jānch.

Assemblage, *n.* Shaḥṣon yā khās khās chizon kā majmū'a; jamā'at; baṭor; dher.

“*Assemblage. Assembly.* An *assembly* consists only of persons; an *assemblage* may be composed of things as well as persons. Nor is every *assemblage* of persons an *assembly*; since the latter term denotes a body who have met, and are acting, in concert, for some common end.”
Webster.

Assemble, *v. t.* Jam' k.; ekṭhā k.; yak-jā k.; baṭornā yā baṭor k.; ek jagah par yā ekatṭhā jam' k.

Assemble, *v. i.* Jam' h.; ekatṭhā h.; yak-jā h.; baṭurnā.

Assembly, *n.* Majma'; woh log jo ek maqām par kisī maqsad-i-'ām ke liye jam' hon.

A lawful assembly—Majma'-i-jāiz.

An unlawful assembly—Majma'-i-nā-jāiz (khilāf-i-qānūn).

Assent, *n.* Manzūrī; taslīm; ittifāq; kisī amr kī asliyat yā uske jawāz khwāh sihhat kī nisbat dūson kī rāe se ittifāq.

“*Assent* is an act of the understanding, *consent* of the will or feelings. We *assent* to the views of others when our minds come to the same conclusion with theirs as to what is true, right, or admissible. We *consent* when there is such a concurrence of our will with their desires and wishes that we decide to comply with their requests.”
Webster.

Assent, *v. i.* Kisī amr kī sadāqat ko taslīm k.; rāzī yā muttafiq h.; razā-mandī khwāh ittifāq-i-rāe zāhir k.

Assert, *v. t.* 1.—Mazbūtī se bayān k.; yaqīn ke sāth kahnā; tayaqqun se zāhir k.

2.—Aisī bayān k. jisse inkār na ho sake; mukhālif-āna da'wā pesh k.; da'wā k.; bāton se qāim k. yā mahfūz r.; zabānī yā tadbiron se qāim k. yā bachānā; kisī shai kī nisbat da'wā yā haq zāhir khwāh qāim k.

To *assert* one's rights—Dūro ke muqābale meṁ apne huqūq kā da'wā k. (unkī nisbat mazbūtī se da'wī-dūr h.); apne huqūq zāhir yā qāim k.; yah kahnā kī fulān shai kī nisbat ham ko haq-i-jāiz hāzil hai.

“To *assert* is to fasten to one's self, and hence to *claim*. It is, therefore, adversative in its nature. We *assert* our rights and privileges, or the cause of free institutions, as against opposition or denial. So also, in respect to our declarations; if we regard them as mere statements of what is true, we use the word *affirm*; if we claim them to be undeniable, we use the words *assert* or *assertion*.” *Webster.*

Assertion, n. 1.—Bayān; izhār; yaqīnī bayān.

2.—Izhār wa isbāt; kisi mukhālif-āna da'we kā isrār ke sāth pesh k.; kisi haq wagaira kī nisbat bilā-khauf-i-tardīd yā inkār da'wā k.

The assertion of one's rights—Apne huquq kā izhār wa isbāt yā unkī hifāzat aur tāyīd.

Assess, v. t. 1.—Tashkhis k.; lagānā; mahsūl kī tarāl ek raqam-i-mu'ayan qāim k.; koyī raqam-i-khās bataur hissa-i-wājib 'āid k. (kisi ke ziūme lagānā yā qāim k.)

To assess revenue or rent—Mālguzārī yā lagān tashkhis k. yā lagānū; jam' muqarrar k. yā brādhnā.

Each citizen should be assessed in due proportion—Lāzim hai ki shahr ke har ek rahne-wālē par ba-qadar-i-munāsib mahsūl lagāyā jāe.

2.—Mahsūl kī tashkhis ke liye kisi shai kī māliyat yā uskā manāfi' qāim k.; tashkhis-i-māliyat k.

The merchant's goods were not properly assessed by the octroi muharrir—Muharrir-i-chungī ne us saudāgar ke māl kī qīmat kī tashkhis manāsib taur par na ki.

3.—Thahrānā; munaqqah k.; tashkhis k.; takhmina yā takdama k.; hisāb karke qāim k.

The damages will be assessed by the court—Zar-i-khisāra kī tanqih 'adālat karegi; is amr kī tashkhis min-jūnib-i-'adālat hogī ki kis-qadar khisāra da'wī-dār ko milūā chāhiye.

Assessable, a. Jispar mahsūl lagāyā-jā-sake; mahsūl ke qābil; mahsūlī.

Assessable property—Woh māl jispar mahsūl lagāyā-jā-sake (lag-sake); mahsūlī māl.

Assessment, n. 1.—Tashkhis; tashkhis-i-jam'; taqarrur yā ta'ayyun-i-ta'dād; mahsūl lagāne kī garaz se kisi māl kī qīmat yā kisi kār-o-bār ke manāfi' kī tashkhis.

Assessment of revenue or rent—Tashkhis-i-mālguzārī yā lagān; jam'-bandī; nishast-i-jam'.

Gross assessment—Jam'-i-khām; khām jam'-bandī; woh jam' jis mein koyī raqam kharch wagaira kī minhā na buyī ho.

2.—Zar-i-mushakhkhas; jis qadar rupaye tashkhis kar-ke qāim yā yusūl kiye jāwēn; jam' yā jam'-bandī; mahsūl; shārh.

A moderate or reasonable assessment—Narm yā munāsib jam'.

An over-assessment—Sangin jam' yā sangini-i-jam'; andāz se ziyāda jam' yā andāz se ziyāda jam' lagānā.

Revision of an assessment—Tarmim-i-jam'; tarmim-i-tashkhis.

Reduction in an assessment—Mujrāyi; mu'āfi; chhūṭ; minhāyī.

Assessor, n. Asesar; woh shakhs jo kisi muqaddame mein hākīm ko madad aur salāh dene ke liye intikhāb karke baithālā jāe; woh shakhs jo mahsūl lagāne kī garaz se logon kī haisiyat yā chizon kī māliyat kī tashkhis ke liye muqarrar ho.

Assets, n. pl. 1.—(Law) Kisi mutawaffā kā māl-o-matā' (māl-o-asbāb yā uski jāe-dād) jis mein se uskā qarṣ yā jo kuchh woh logon ko wasiyat karjāe diyā jāwe; matawaffā kā tarka; māl-i-matrūka-i-mutawaffā.

Real assets—Māl-i-gair-manqūla ya'nī woh arāzī jo mutawaffū ke wāris ko is shart par wirāsatan milē ki woh mūrīs kū dain adā kar-de.

Personal assets—Māl-i-manqūla ya'nī woh asbāb duyūn yā rupaye jo kisī mutawaffū ke wasī yā muhtamim ko milēn yā jiskā ekthū kar-ke naqdī banū lenū wasī yā muhtamim par farz ho.

2.—(*Law*) Aise shakhs kā māl-o-asbāb jiskā diwālā nikal-jāe yā jisko apne qarz ke adā karne kī istitā'at na ho; diwāliye (madyūn-i-nā-dār) kā māl-o-asbāb jisse uskā lahna (qarz) chukāyā jāe.

“Property as compared with liabilities.” *Burrill—Worcester.*

3.—Kisī tājir yā saudāgarōn kī jamā'at kā har tarah kā sab māl-o-asbāb.

Assets from land—Mahūsīl-i-arāzī; nikāsi; paidāwār.

Deficiency of assets—Jāe-dād yā mahūsīl kī kam h. (kāfi na h.).

Assiduity, n. Kisī kār-o-bār yā bhārī kām meñ barābar mashgūl rahnū yā dil se mutawajjih h.; riyāzat-i-shāqqa; mihnat.

Assiduous, a. 1.—Hamesha mashgūl yā mutawajjih; jān-nisār; mihnat meñ kamī na k. w.

2.—Mutawajjih; muhtāt; barābar hāzir-bāsh.

3.—Jo hamesha mihnat yā tawajjuh se kiya-jāe.

Assign v. t. 1.—Muqarrar k.; kisī ke hisse ke taur par muqarrar k.; hissoñ kī munāsib taqsim ke rū se kisī ke baḡhre meñ dālū; nishān dekar batlā d.; mu'ayan yā muntaḡhab k.; tafsīl khwāh sarūhat ke sāth qāim k. yā batlānā; ṭahranā; nām-zad k.; khusūsiyat ke sāth batlānā dekhlanā yā bayān k.

The assessors should be made to sit in the order assigned to them—*Assesaron* ko usī silsile se baithānā chāhiye jo unke liye muqarrar kiya-gayā hai.

The heirs must take the shares assigned to them—Zirūr hai ki wurasū wohī hisse leñ jo unke liye muqarrar kiye gaye haiñ (taqsim ke rū se unke baḡhre meñ pare haiñ).

To assign limits—Hudūd qāim k. yā unki sarūhat (tafsīl) kar-d.

No reasons have been assigned for convicting the accused—Us mulzam par jurm sūbit qarār देने ke koyī khās wajūh bayān nahīñ kiye gaye (qāim nahīñ huye yā dekhlaye khwāh pesh nahīñ kiye gaye).

2.—(*Law*) (a.) Dūsre ke pās muntaqil k.; dūsre ko de-d.; koyī haqiyat dūsre ko hawālu kar-d.; kisī jāedād wagaira meñ apnā haq dūsre ke pās muntaqil kar-d. yā use de-d.; jamognā jamog k. yā jamog d.

To assign a property—Kisī jāe-dād meñ apne haq ko dūsre kī taraf muntaqil k.; apnī haqiyat dūsre ko de-d. (uske qabze yā ikhtiyār meñ kar-d.).

(b.)—Kisī madyūn-i-nādār kī jāe-dād ko uske dāinoñ ke fāide ke liye mufawwaz ilāhim ke nām muntaqil karke unkā dakhil-i-kāmil uspar karā d. yā uspar sauran khwāh āyinda mutasarrif hone kā mustaqil ikhtiyār unko de-d.

Assign, n. (Law) Muntaqil-ilāih; woh shakhs jis ke nām yā jis kī taraf koyī jāe-dād yā haq muntaqil ho.

“Now used only in the plural, but formerly used in the singular as synonymous with assignee.” *Burrill—Worcester.*

Assignable, a. 1.—Jo muqarrar ho-sake; jo batayr hisse ke kisi ko mil-sake.

2.—Jiskā intiqāl tahrir ke zari'e se ho-sake—masalan hundavi wagaira. [kar-sakeñ.]

3.—Jise sarāhat ke sāth yā thik thik qāim kar-sakeñ; jise nāmzad

Assignee, n. 1.—(Law) Muntaqil-ilāih; woh shakhs jiske nām koyi jāe-dād yā haq muntaqil ho; jo shakhs dūstre kī taraf se kisi f'il ke karne yā kisi kām ke anjām dene khwāh kisi haq yā jāe-dād wagaira par mutasarrif hone ke liye muqarrar yā ta'nāt kiyā-jāwe; jamog-dār.

2.—(pl.) Woh log jo kamishan ke rū se kisi diwāliye kī jāe-dād ke ihtimām ke liye uske dāinon ke faide kī garaz se muqarrar kiyē jāen; diwāliye kī jāe-dād ke muhtamim.

Assignment, n. (Law) 1.—(a) Tahrir ke zari'e se kisi istihqāq yā haqiyat kā intiqāl; ek shakhs kī jūib se dūstre shakhs kī taraf kisi jāe-dād-i-manqūla yā gair-manqūla khwāh kisi qism kī haqiyat yā istihqāq kā intiqāl; jamog.

(b)—Woh nawishta jiske rū se kisi haq kā intiqāl 'amal meñ āwe (woh muntaqil ho yā muntaqil kiyā jāe); wasiqa-i-intiqāl.

(c)—Tajwiz ke liye 'adālat meñ muqaddamāt kā khās khās tārikhon meñ qāim kiyā jānā; muqaddamāt kī tajwiz kī tārikhon kā taqarrur.

(d)—Kisi madyūn-i-nā-dār kī jāe-dād kā uske dāinon ke faide ke liye un shakhsan kī taraf muntaqil kar-diyā-jānā jo muntaqil-ilāihim kī haisiyat se muqarrar hon.

2.—Kisi shai kā kisi khās shakhs yā masraf ke liye muqarrar khwāh 'alāhida kar-d.

Assignor, n. (Law) Intiqāl-kuninda-i-haqiyat; woh shakhs jo kisi haqiyat ko muntaqil kare; jamog k. w.

 Correlative of *assignee*.

Assist, v. t. Madad d. yā k.; i'ānat k.; kisi kām yā koshish meñ dūstre ko sahārā yā pushti d.; musibat meñ dast-giri k. sāth d. khwāh sharik h.; kumak k.

Assist, v. i. Madad d.; i'ānat k.; madad-gūr h.; mu'āwin yā mu'in h.

Assistance, n. Madad; i'ānat; pushti; sahārā; taqwiyat; kumak; chāra-kār.

To give, lend, or render, *assistance*—Madad d. yā k.; i'ānat k. yā mu'in h.

Assistant, n. Madadgār; mu'in; madad d. w.; nāib; tāyid.

Associate, v. t. 1.—Kisi ko ba-taur dost sāthi yā sājhī wagaira ke sharik k.; apnā pairan hamrah sharik yā rafiq banānā.

2.—Ek hī majmu'e meñ milā d.; milānā; shāmil k.

Associate, v. i. Suhbat meñ sharik h.; suhbat r.; ikhtilāt yā rabt r.; rabt-zabt r.; mel r.; kisi se bahut mānūs h.

Associate, a. Kisi dūstre se naf'a-o-nuqsān maqsad kām yā mansab meñ bahut hī ta'alluq yā shirkat r. w.; kisi dūstre ke sāth kār-rawāyi meñ shirkat r. w.; 'uhde yā mansab meñ sharik; kisi dūstre ke sāth 'amal k. w.

An *associate judge*—Woh hākim jo dūstre hākim kī shirkat meñ kār-rawāyi kare (uske sāth kām kare yā kām meñ sharik rahe).

Associate, n. 1.—Sāthī; jo shakhs kisi dūse kī suhbat meñ aksar rahā kare jisse irtibāt yā musāwāt zāhir ho; ham-suhbat; rafīq; sharik.

2.—Sājhi; kisi kām (rozgār yā kār-o-bār) ke naf'a-o-nuqsān meñ sharik; kisi bandish yā 'ahd-o-paiūnān meñ sharik.

3.—Sharik-i-jurm; jo dūse ke ham-rāh rahī-kar kisi jurm kā mur-takib ho (koyī jurm kare).

4.—Woh shai jo kisi dūsrī shai se bahut hī ta'alluq rakhti ho yā mā'mūlan usse nisbat rakkhe.

Association, n. 1.—Sharik k. yā sharik h.; mel; ittifāq; shirkat yā shirākat; shakhsōñ yā chizōñ meñ bāham ta'alluq (ittifāq yā rabt).

2.—Kisi khās maqsad ke liye logōñ kā ek jamā'at yā jalse meñ sharik h.; āpas ke faide ke liye kisi kār-o-bār ke karne kī garaz se logōñ kā bāham sharik ho-kar ek jamā'at qāim k.; sājhā; shirākat.

3.—Riyāsatoñ kā bāham ikhtilāt; kayī riyāsatoñ kā ittifāq-i-bāhamī.

Assume, v. t. 1.—Farz kar-lenā; bilā-subūt mān-lenā yā taslīm k.; thik samajhnā; haqiqat tasawwur k.; sach mān-lenā.

Assuming the guilt of the prisoner—Agar mudda'ā 'alaih kī mujrimī farz kar-len (farz kar-lo ki woh mujrim hai).

2.—Zāhir meñ lenā yā ikhtiyār k.; kisi bāt kā jhūth ikhtiyār k.; iddī'ā-i-qabza k.; us bāt ke rakhne kā da'wa k. jo haqiqat meñ hāsīl na ho; aisi bāt ikhtiyār k. jo wājib na ho; nā-wājib tarīq par ikhtiyār k.; jisqadar ho usse ziyāda apnī tayīn samajhnā; nā-jāiz dā'we ke sāth ikhtiyār k.

To assume unwarrantable powers—Iqtidār-i-nā jāiz ikhtiyār k.; apnī tayīn aise ikhtiyārāt kā qādir samajhnā jo dar-asl hāsīl na hoñ.

3.—Pakarñā; ikhtiyār k.; banā lenā.

The case has assumed an unfavourable aspect—Us muqaddame ne burī shakl pakrī (uski sūrat bigar gayi).

To assume a form—Kisi sūrat kā pakarñā (ikhtiyār k. yā banā lenā).

☞ "It differs from *receive*, in not implying an offer to give."

Webster.

4.—Apne zimme kar-lenā; apnā khās banā lenā (kar-lenā); jamog-lenā; uṭhā lenā.

To assume the debts of another—Dūse kā qarz (uske duyūn) apne zimme kar lenā (jamog-lenā yā uṭhā-lenā).

Assume, v. i. 1.—Jis qadar wājib ho ussē ziyāda kā da'wā k.; jis qadar ho usse ziyāda apnī tayīn samajhnā.

2. (*Law*) Kisi qarz kā apne zimme kar-lenā; zimma uṭhānā yā wa'da k.; jamog-lenā yā jamog kar-lenā.

A. *assumed* upon himself, and promised to pay—Zaid ne qarz ko apne zimme kar-liyā (jamog liyā) aur uske dene kā wa'da kiyā.

ASSUMPSIT, n. [Lat.] (*Law*) Kisi mu'āwaze kī bunyād par wa'da yā zimma; wa'da-i-bi-l-'iwaz 'am isse kī zabānī ho yā tahrīrī; kisi kī nisbat koyī fi'l karne yā use kuchh dene kā wa'da-i-zabānī jo bi-r-ragbat kiyā jāe. [yā tahrīrī.

An express assumpsit—Wa'da-i-sarihī ya'nī aisā wa'da-i-bi-l-'iwaz jo zabānī ho

An *implied assumpsit*—Wa'da-i-zimnī ya'nī mu'awaza dene kū wa'da jo qānū-nan us hūlat meñ qiyās kar liyā jūe jab ek shaḡhs ke fi'l se dūse ko koyī naf'a pahuñche yā kuchh hūsil ho.

Assumpsit, or an action of assumpsit—Woh nālīsh jo kisi sarihi khwāh zimnī zabānī yā tahrīrī wa'de ke wafā na kiye jāne ki wajh se ḡhisāra dilā-pāne ke liye ki-jāwe.

Assumption, n. 1.—Ḳhud iḡhtiyār kar-lenā; apne zimme kar-lenā; apnā banā lenā.

2.—Kisī bāt kā farz kar lenā; kisī bāt kā be uske 'sābit huye qiyās kar-lenā yā mān lenā; qiyās; woh bāt jo farz yā qiyās kar-li-jāwe; jo bāt bilā subūt mān li-jāwe.

An unwarrantable *assumption*—Tasawwur-i-nā-jāiz; qiyās-i-nā-rawā.

Assurance, n. 1.—Yaqīn dilānā; aisī bāt kahūā jisse dūse ke-dil meñ i'tibār paidā ho-sake; aisā qaul-o-qarār jispar pūrā pūrā bharosā ho-sake; aisā qaul jiske rū se koyī amr saḡih yā mutahaqqaq ma'lūm ho; kisi amr par bāwar karne ke 'aqlī wujūh.

2.—Yaqīn yā yaqīn-i-kāmil; i'tiqād-i-kāmil; pūrā bharosā yā i'tibār; shubhe se barī h. (barāat); 'ilm-i-tahqīqī.

3.—Dil kī mazbūtī; istiqlāl-i-kāmil; be-ḡhaufī; be-bākī; jurat; apne ūpar takya yā bharosā.

4.—Shokhī; be-hayāyī; gustākhī; be-hijābī; be-sharmī; had se ziyāda be-līhāzī yā shokh-chashmī.

5.—Bīmā; woh mu'āhada jiske rū se kisi wāqī'a-i-khūs (masalan nuḡsān yā maut) ke wuqū' par ek raqam-i-mu'aiyan dī-jāwe.

☞ “Recently used in relation to life contingencies, and *insurance*, in relation to other contingencies.” *Webster*.

6.—(*Law*) Intiqāl-i-jāe-dād kā subūt-i-tahrīrī yā aur koyī subūt-i-jāiz; dast-āwez-i-intiqāl; intiqāl-nāma yā wasīqa-i-intiqāl.

Assure, v. t. 1.—Yaqīn dilānā; mutahaqqaq k.; wāda bayān yā dūse subūt se kisi bāt kā i'tiqād (i'tibār yā bharosā) karā d.

2.—Mazbūt k.; mustahkam k.; pukhta (pakkā) yā mahfūz k.

Astray, ad. Gumrah; bhūlā; bhaṭkā; bāhkā huā; sidhī rāh par nahīn; be-rāh.

☞ “Both in a literal and a figurative sense.” *Webster*.

The going *astray* of cattle—Maweshī kā apne mālik yā apnī jagah ko chhor kar dūsrī jagah chalā jānā (unkā bahak-kar kahīn chalā-jānā).

Asunder, ad. Alag; judā; judā judā; 'alāhida; kayī hisson meñ.

Asylum, n. Woh makān jahān musibat-zada logon kī ḡhabar-girī ho.

A lunatic *asylum*—Pāgal-ḡhāna.

A blind *asylum*—Andhā-ḡhāna.

An *asylum* for orphans—Yatīm-ḡhāna.

An *asylum* for the deaf and dumb—Woh makān jismeñ gūnge bahre ḡhairāt kī nazar se rakkhe jāen.

At, prep. 1.—Is lafz se 'umūman nazdik yā maujūd r. zāhir hotā hai.

At the house—Is jumle ke ma'nī donoñ ho-sakte haiñ yā'nī ghar meñ yā uske nazdik.

2.—Kisī kī jānib (uski taraf) yā uske muḡābale meñ.

To aim an arrow *at* a mark—Kisī shai kī taraf tīr kā nishāna lagānā.

3.—Zail kī (niche likhī 'huyī) 'ibāratoṅ se is lafz kā isti'māl kisī qadar baḥbūbī ma'lūm hogā :— [hone par.

At the sight—Kisī shai ke dekhne par; uske sāmno āne (nazar āne) yā maujūd

At this news—Is khabar ke āne yā pahunchne par.

At peace or at war—Sulh yā jang kī hālat meṅ; jis waqt sulh yā laṛāyī thī.

☞ *At ease, at play, at a loss, &c.*, convey the like idea.

At arms—Mussallah; hathiyār-band; silāh yā hathiyār lagāye huye,

At hand—Jahān tak dast-ras ho (hūth pahunch sake); nazdik; qarīb.

At one's cost or expense—Kisī ke kharchi yā sarf se.

At his command—Uske hukm ke sādīr hone par; uske hukm ke bā'is yā sabab se yā uske mutābiq; jab usne irshād kiye. Uske hukm meṅ; uske tābī' yā uske iḥtiyār meṅ.

He is good at engraving—Woh qalam-kārī yā kanda karne ke fan meṅ hoshyār hai (us kām ko aḥeḥlī tarah yā 'umdaḡi se kar saktā hai).

At our hands—Hamlogōṅ se yā hamārī jānib se; ham logōṅ kī taraf se; minjānib hamāre.

At all—See under All.

At first—Pahle; awwal yā awwalan; sab se muqaddam.

At last—Ākhir meṅ; ākhirash; ba martaba-i ākhir.

At once—Yak-jā; yak-mushit; joṛ batōṛ kar ekatthā; sab ek hī sāth; ek hī waqt meṅ; sauran; turant; jhatpat; bilā tawaqquf; be-dirang.

To be at a person—Kisī shakhs par hamla k. tūt parnā yūrish k. yā hamla-āwar h. [qabīh.

Atrocious, a. Nihāyat shadīd; nihāyat burā; baṛā-sangīn; nihāyat

An *atrocious* crime, guilt, or offence—Nihāyat shadīd yā sakht jurm; jurm-i kabīra yā sangīn.

Atrocity, n. Baṛī hī badī yā burāyī; baṛī sangīnī; baṛī berahmī.

Attach, v. t. 1.—Lagānā; joṛnā; munsalik k.; natthī k.; bāūdhnā; wasl k.; chaspān k.; milā d.; shāmīl kar d.; ek meṅ milā d.

2.—(Law) Qurq k.; hukm-nāma-i-qurqī ke zarī'e se apne iḥtiyār meṅ kar-lenā khwāb giriftār k. (pakarnā.).

☞ "Applied both to persons and property." *Burrill—Worcester.*

"Applied to a taking of the person by a *civil* process, being rarely or never used for the arrest of a criminal. It is applied also to the taking of goods and real estate by an officer, by virtue of a writ to hold the same to satisfy a judgment to be rendered in the suit." *Webster.*

3.—Muta'alliq k.; kisī se ta'alluq d.; joṛnā.

☞ "In a figurative sense." *Webster.*

To attach importance or weight to a circumstance—Kisī bāt ko baṛī (aham yā bā-waq'at) samajhnā.

To attach credit to an evidence—Kisī shahādāt ko mu'tabar samajhnā.

4.—Dil-bandī k.; dil-rubāyī k.; kisī kā dil apne qābū meṅ kar-lenā; dil-bastagī k.; muhabbat wagaira meṅ phaisā d.; kisī qism kā asar dil-par pahunchā-kar usī se usko pā-band kar d.

Attachable, a. (Law) Qurqī ke qābil; jo qurq ho-sake; jiskī qurqī 'amal meñ ā-sake (ho-sake); jisko hukm-nāma-i-'adālat ke zarī'e se qurq kar-sakeñ; mustajib-i-qurqī.

Attached, p. a. (Law) 1.—Qurq kiyā huā; maqrūqa; jiskī qurqī 'amal meñ āyī ho; jo qurq huā ho; qurq-shuda.

An *attached* property—Jāe-dād-i-maqrūqa; jis jāe-dād ki qurqī huyī ho.

An *attached* estate—Mahāl-i-maqrūqa; jo mahāl qurq ho.

The property required or sought to be *attached*—Jāe-dād-i-qurqī-talab; woh jāe-dād jiskī qurqī matlāb (dar-kār) ho.

An officer appointed to collect the revenues of an *attached* estate—Sazāwul.

2.—Muhabbat se khinchā aur bandhā hūa; ulfat ke phande meñ khūb phaṁsū huā; dūsre se ta'alluq-i-khātir yā uns r. w. yā uskā mubtalā; kisi se muta'alliq (ta'alluq r. w.).

Attaching, ppr. (Law) Qurq karne yā karāne wālā; qāriq.

An *attaching* creditor—Woh dāin jiskī dar-khwāst par qurqī ho; dāin-i-qāriq.

An *attaching* officer—Woh ahl-kār jo qurqī kare; ahl-kār-i-qāriq.

An *attaching* court—'Adālat-i-qurq-kuninda; woh 'adālat jisko hukm se qurqī ho; 'adālat-i-kimīr-i-qurqī.

Attachment, n. 1.—(Law) (a) Qurqī; giriftārī; hukm-nāma-i-mahkūma-i-qānūn ke zarī'e se giriftārī yā qurqī.

(b)—Qurqī yā giriftārī kā hukm-nāma.

A temporary *attachment*—Qurqī-i-'ārizi yā chand-roza; qurq-tahsil.

An *attachment* before judgment—Qurqī-i-qabl-az-faisala; qurqī jo faisala-i-ākhir ke sūdir hone ke pahle ho.

An *attachment* in execution of a decree—Qurqī ba-sīgā-i-ijrā-i-digri; jo qurqī kisi digri ke jāri hone ki hālat (ijrā) meñ ho.

A general *attachment*—Qurqī-i-'ān; aisi qurqī jis meñ koyī-chiz qurq hone se bhāqī na rah-jāe; sab chizon ki qurqī; jo kuchh ho us sab ki qurqī.

Liable to *attachment*—Same as *Attachable*, q. v.

Under *attachment*—Zer-i-qurqī; qurq-shuda; maqrūqa; jo qurq ho.

The property under *attachment*—Jāe-dād-i-maqrūqa yā qurq-shuda; jo māl qurq ho; jis māl ki qurqī huyī ho; jāedād-i-zer-i-qurqī.

Withdrawal of *attachment*—Bar-khūstagi-i-qurqī; qurqī kā uṭhā lenā; wā-guzāst-i-qurqī.

Priority of *attachment*—Taḡaddum-i-qurqī; ek qurqī kā dūsri qurqī ke mu-qābale meñ pahle h.

To make an *attachment*—See meaning No. 2 under *Attach*.

To release from *attachment*, or to withdraw or remove an *attachment*—Qurqī se chhōṛ d.; qurqī se wā-guzāst k.; qurqī uṭhā lenā; qurqī bar-khūst k.

To take out an *attachment*—Dar-khwāst dekar qurqī kā hukm-nāma jāri karānā; qurqī jāri karānā yā nikāl-wānā.

“The term is applied to a seizure or taking both of persons and property.” *Blackstone—Webster*.

2.—Baṛī lagāwat yā muhabbat; wafā-dārī; pās; lihāz; khayāl; mazbūt aur der-pā ulfat; josh-i-muhabbat ki pā-bandi; band-i-ulfat; woh bāt jisse lagāwat yā ulfat ho.

3.—Woh shai jiske bā'is ek chīz dūsrī chīz se lagī (juṭī) rahe.

Attack, v. t. 1.—Hamla k.; kisī par ṭūṭ paṛnā; kisī par zor se ā-paṛ-nā; hamla-āwar h.; chaṛhāyī k.; āgāz-i-jaug k.; laṛāyī meṅ pahle qadam r.; laṛāyī shurū' k.

2.—Kisī se muḥālīf-āna tahrīr yā taqrīr k.; kisī se nizā'-i-lafzī k.; haṛo buhtān yā nukta-chīnī se kisī kī tardīd yā be-tauqīrī kī koshish k.

Attack, n. Hamla; yūrish; pahli wār; āgāz-i-jaug; māṛte-pīṭte kisī par ā-paṛnā; nukta chīnī yā buhtān wagaira ke zarī'e se yūrish.

“*Attack, assault, and aggression* all denote the first act of injury or hostility, and are opposed to *defence*; and they may be made by an individual or by an army upon an unoffending party.” *Worcester.*

Attain, v. t. 1.—Harakat jismānī tahrīk yā koshish se kisī maqām yā shai tak ānā yā pahuñchnā; pahuñchnā.

2.—Zihnī koshish se ānā yā pahuñchnā.

Followed by *to*.

Attain, v. t. 1.—Anjām ko pahuñchnā; pūrā k.; hāsīl k.; takmila k.

2.—'Umdagī yā darje meṅ kisī tak pahuñchnā; barābarī k.; hamsarī k.

Attainable, a. Jis tak zihnī yā jismānī koshishon se pahuñch sakeṅ; (jise is qism kī koshish se hāsīl kar-sakeṅ); koshish se hāsīl yā anjām hone ke qābil.

Attainment, n. 1.—Koshish ke zarī'e se husūl; kisī maqsad kā hāsīl h. (anjām ko pahuñchnā yā pūrā h.).

2.—Jo kuchh koshish (sa'ī yā jidd-o-jahd) se hāsīl ho—masalan zihnī khūbī wagaira; tahsīl.

A man of great *attainment*:—Woh shakhs jiskī tahsīl barī ho; woh shakhs jisne zihnī khūbī wagaira bahut kuchh hāsīl kī ho.

Attempt, v. t. 1.—Kisī bīt kā imtīhān yā uskī āzmāish k.; iqdām k.; koshish k.; sa'ī k.; jidd-o-jahd k.; kisī maqsad ke husūl yā usko anjām kī koshish k.

The accused *attempted* an escape from the lock-up—Mulzam ne hawālāt se nikal-jāne kī koshish kī.

2.—Hamla k.; kisī kī nisbat koshish k. yā uspar hamla-āwar h.; kisī shai par yūrish k.

The complainant's life was *attempted* by the accused—Mulzam ne mustagīs kī jān lene kī koshish kī (yā'nī mulzam ne mustagīs par is garaz se hamla kiyā kī uskī jān le-le).

Attempt, n. Koshish; sa'ī; iqdām; yūrish; hamla; kisī maqsad ko husūl kī nisbat koshish (daur-dhūp).

An *attempt* to commit an offence—Kisī jurm ke irtikāb kā iqdām (uskī koshish).

An *attempt* at murder or suicide—Iqdām-i-qatl-i-'amd yā khud-kushī.

Attemptable, a. Koshish āzmāish yā hamle ke qābil; jispar iqdām yā hamla ho-sake.

Attend, v. t. 1.—Kisi shakhs ke sāth ba-taur ham-rāhī madad-gār yā mulāzim ke jānā yā rahnā; kisi ke pās yā uski k̄hidmat meñ hāzīr rahnā; kisi kī ma'iyat meñ rahnā; kahiūpar kisi ta'alluq yā kām se hāzīr rahnā.

The prisoner, on bail, has to *attend* the court daily—Us mudda'ā 'alaih ko jo zamānat par rihā hai 'adālat meñ har roz hāzīr rahnā partā hai.

2.—Kisi shai ko sāth rahnā; sāth sāth rahnā; milā rahnā; shāmil rahnā; ba-taur natije ke h.

The exertions of the police have been *attended* with success—Ahlkārān-i-pulis kī koshishon kām-yāb huyīñ (unki koshishon kā yah natija huā kī we kām-yāb huye).

A burglary, *attended* with theft, was committed a fortnight ago—Do hafte huye kī naqab-zanī ma' sariqe ke wuqū' meñ āyī (naqab-zanī ke sāth hī chori huyī).

Attend, v. i. 1.—Kisi bāt ke sunne dekhne yā samajhne kī koshish meñ dil lagānā yā mutawajjih h.; tawajjuh k.; lihāz k.; mukhātib h. yā sunnā; kisi shai meñ masrūf yā mashgūl h.; kisi shai par lihāz aur 'amal k.; kisi shai par lihāz kar-ke usī ke mutābiq k. (uski ta'mil k.).

Usually followed by *to*.

2.—Kisi farz ko anjām ke liye kisi ke sāth (uske pās yā nazdik) rahnā; hāzīr rahnā; huzūrī meñ rahnā; is qadar nazdik maujūd rahnā kī bulāne par sun pare.

With *on* or *upon*.

Attendance, n. 1.—Hāzīrī; maujūdgi; hāzīr-bāshī; kisi qism ke kām se hāzīr rahnā.

Personal *attendance*—Hāzīrī-i-asūlatan; kisi kī hāzīrī; ba-zāt-i-khās (āp hī) hāzīr h. yā rahnā; khud maujūd rahnā.

To enforce the *attendance* of a party—Kisi fariq ko jabriya hāzīr karānā (hāzīr hone ke liye yā hāzīrī par usko majbūr k.).

To be, or remain, in *attendance*—Hāzīr h. yā rahnā; maujūd h. yā rahnā; hāzīr-bāshī rahnā yā hāzīr-bāshī rakhnā.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisi ke pās hāzīr raheñ (uski k̄hidmat-guzārī yā ma'iyat meñ raheñ).

3.—Tawajjuh; lihāz; dil-dihī; dil kā tawajjuh se lagānā.

Attendant, a. 1.—Jo hāzīr rahe; jo ham-rikāb rahe; jo ma'iyat meñ rahe; jo ham-rāh rahe; zail yā tufail meñ r. w.

2.—Jo ba-taur natije ke kisi shai ke sāth yā usse muta'alliq ho; natije kī tarah kisi shai ke sāth-hī-sāth r. w.; 'āriz.

3.—(Law) Kisi dūsre kā dast-nigar; jispar kisi dūsre kī k̄hidmat yā koyī aur farz wājib ho.

Attendant, n. 1.—Jo kisi haisiyat se dūsre ke hamrāh rahe—masalan dost sāthī naukār yā kār-pardāz wagaira kī tarah.

2.—Jo shakhs hāzīr yā maujūd rahe.

3.—Jo kisi shai ke sāth-sāth rahe yā ba-taur uske natije ke ho.

4.—(Law)—*Vide* meaning No. 3 under Attendant, a.

Attention, n. 1.—Tawajjuh; lihāz; iltifāt; khusūsiyat ke sāth khayāl; kisi shai kī taraf dilī tawajjuh (dil kā lagā rahnā); dil se lihāz khayāl yā pās; farmān-bardārī yā muhabbat kī nazar se tawajjuh.

To call, or draw, one's *attention* to a thing—Kisī shai kī taraf kisī ko muta-wajjih yā muḥhātāb karānā.

2.—Tawāzu'; aḥhlāq; mudārāt; khush-qulqī; husn-i-aḥhlāq.

Attentive, a. Mutawajjih; nigarān; ihtiyāt se lihāz r. w.; gosh-i-shinawā yā dīda-i-binā r. w.; kān se har bāt kā sunne-wālā yā ānkh se har shai kā dekhne-wālā; har bāt par dhyān rakhne aur ānkh-o-kān lagāye rahne w.

Attentively, ad. Tawajjuh ke sāth; khūb mutawajjih ho-kar; ānkh-o-kān khol-kar; ihtiyāt se; khabar-dārī se.

Attest, v. t. 1.—Gawāhī d. yā k.; shahādat d. yā shāhid h.; tasdiq k.; sahil yā aslī qarār d.; kisī amr kī tāyid zabānī yā tahrir ke zarī'e se (likh-kar) k.; apnī haisiyat-i-mansabī se tasdiq k.; kisī nawishte ko apne dastkhat yā n'abd se tasdiq k.

The bond is *attested* by two persons—Us tamassuk par do shakhsōn kī gawāhī hai.

Copies of judicial records should be properly *attested*—Lāzim hai kī kīgazāt-i-'adūlat ke naqlōn kī tasdiq munāsib taur par kī-jāwe.

To *attest* a copy of record—Kisī kīgaz (nawishte) kī naql par tasdiq ke waqt yah 'ibarat likh-kar kī yah naql mutābiq asl ke hai yā naql mutābiq asl khwāh annaqlo ka-l-asl yā annaqlo mutābiq-u-bi-l-asl apne dastkhat sabt kar-d.

2.—Kisī bāt kā subūt d. yā use sābit k.; zāhir k.; kisī amr par dalūlat k.; kisī bāt kī sachāyī ko kalām se nahīn balki aur tarah par sābit k.

3.—Gawāh banānā (qarār d. yā mānnā); shāhid k.; kisī kī taraf khitāb karke yā uskā nām lekar yah kahnā kī woh to is yā us bāt (fulān amr) ko jāntā hai.

Attestation, n. 1.—Shahādat; gawāhī; tasdiq; 'ibarat-i-tasdiq; kisī wāqī'a kī tāyid meñ kisī afsar kī mansabī tasdiq; kisī dast-āwez wagaira par gawāh-shud likh-kar apnā nām likhnā; gawāhī likhnā yā k.; kisī amr-i-wāqī' kī tāyid meñ zabānī yā tahrirī iqrār-i-halfi-yā mansabī.

2.—(Law) Kisī dast-āwez par uskī tahrir wa takmil khwāh muqir ke dastkhat kī nisbat gawāhoñ kī gawāhī.

 "The subscription of a name to a writing as a witness is an *attestation*." Webster.

A public *attestation*—Mahzar.

Attested, pp. or a. Musaddaqa; halfi yā mansabī tasdiq ke zarī'e se sābit kiyā gayā; jispar gawāhī huyī ho; jiskī tāyid meñ shahādat ho.

Attesting, ppr. Kisī kī nisbat gawāhī k. w.; kisī amr kī tāyid meñ bayān k. w.

Attester, } n. Tasdiq-kuninda; gawāh; shāhid.
Attestor, }

Attorney, n. (Law) Mukhtār; woh shakhs jo dūsre kī taraf se uske kisī kām ke anjām ke liye jāiz tarīq par (qāuūn ke mutābiq) muqarrar kiyā jāe.

A general *attorney*—Mukhtār-i-'ām; woh shakhs jo kisī kī jānib se uske kul ya'nī har qism ke kāmōn ke anjām ke liye mukhtār muqarrar ho.

A special attorney—Muḳhtār-i-ḳhās; jo shakhs kisi kī taraf se uske kisi ḳhās kām ke anjām ke wāste muḳhtār muqarrar ho.

A private attorney, or an attorney in fact—Woh shakhs jo kisi dūse kī taraf se muḳhtār-nāma ke zarī'e se aise kāmōn ke karne ko liye muqarrar kiyā jāe jinko 'adālat se ta'alluq na ho.

☞ "In a more extended sense, this class includes any agent employed in any business, or to do any act *in pais* (out of court) for another." *Webster*.

A public attorney, or an attorney-at-law—'Adālat kā muqarrar kiyā huā shakhs jo muwakkilōn kī taraf se nūlisht ke rujū' karne yā unmeñ jawāb dihi kā qānūnān mūjāz ho.

A duly constituted attorney—Muḳhtār-i-mujāz; jis muḳhtār kā taqarrur batāz-i-jūiz 'amal meñ āyā ho.

A power, letter, or warrant of attorney—Muḳhtār-nāma; woh nawishta jo ek shakhs kī jānib se dūse ke haq meñ tahrir pūkar uske zarī'e se kār-o-bār ke anjām kā iḳhtiyār diyā jāe.

A general power of attorney—Muḳhtār-nāma-i-'ām.

A special power of attorney—Muḳhtār-nāma-i-ḳhās.

Attorney-general, n. (*Law*) Woh sar-kārī ahl-kār jo un kul muqaddamāt meñ kār-rawāyī kā mujāz ho jinmeñ sar-kār ek farīq ho; woh ahl-kār jo sauj-dārī ke muqaddamāt meñ sar-kār kī taraf se pairawī ke liye muqarrar ho.

Attributable, a. Nisbat diye jāne ke qābil; jise mansūb kar sakeñ; jise kisi se muta'alliq kar-sakeñ.

Attribute, v. t. Nisbat d.; mansūb k.; muta'alliq samajhnā; lagānā.

Attribute, n. Jo kuchh mansūb kiyā jāe; jise kisi dūse se muta'alliq samjhoñ; koyi ḳhās yā zarūrī sifat ḳhwāh ḳhāsiyat.

Auction, n. 1.—Nilām; chizon kā bār-i-'ām un ḳharidāroñ ke hāth farokht kiyā jānā jo sab se ziyāda qīmat deñ.

Sales at auction—Nilām; nilām ke zarī'e se bikri (farokht).

Goods sold by auction—Asbūb jo nilām hoñ (nilām ke zarī'e se beche jāeñ).

☞ The "latter form is more correct." *Webster*.

An auction purchaser—Ḳharidār-i-nilām; woh shakhs jo koyi shai nilām meñ ḳharid kare; woh mushtarī jo auroñ ke muqābale meñ ziyāda qīmat dekar nilām ke waqt kuchh ḳharid kare.

2.—Jo chizeñ nilām kī-jāwen; ashyā-i-nilāmī.

Auctioneer, n. Nilām k. w.; woh shakhs jo māl-o-asbāb yā arāzī nilām ke zarī'e se us shakhs ke hāth farokht kare jo sab se ziyāda qīmat de.

Auction-room, n. Nilām-ghar; nilām-ḳhāna.

Audacious, a. 1.—Nihāyat diler; barī jurat r. w.; gustāḳh; be-hayā; qānūn mazhab yā tahrīb kī pā-bandī na k. w.

☞ "Used for *bold in wickedness*; applied to persons." *Webster*.

2.—Jo barī shokhī kā natija ho; jo qānūn kī tahqir se kiyā jāe.

An audacious crime—Woh jurm jiske irtikāb se qānūn kī tahqir sūbit ho; jurm jo qānūn ko nā-chiz samajh-kar kiyā jāe.

Audacity, n. 1.—Barī jurat; dilerī ke sāth dil kī mazbutī yā apne upar bharosā.

2.—Shokhī; gustākhi; be-hayāyī; jisse qānūn yā nasāih kī tahqīr zāhir ho. [masmū'.

Audible, a. Sune jāne ke lāiq; isqadar baland āwāz se ki sun paṛe; **Audibly, ad.** Is tarah ki sun paṛe (sunāyī de); baland āwāz se; is nahj par ki masmū' ho.

Audience, n. 1.—Sunnā; samā'at; āwāz kī taraf tawajjuh r.

2.—Shanwāyī ke liye bār-yābī; kisi ko uskī bāt sunne ke liye apne pās āne kī ijāzat d.; guft-gū yā kār-rawāyī kī garaz se chār-chashmī (mulāqāt)—khususān kisi bādshāh yā afsar-i-riyāsat se.

3.—Sāmī'ūn kā majma'; woh sab log jo kisi bāt ke sunne ke liye jam' hon (yak-jā hon).

Audit, n. 1.—Hisāb kī jāneh; ashkhās-i-muta'alliqīn ke rū-ba-rū ahl-kārān-i-mujāz yā un shakhsoṅ kī hisāb kī dekh-nā-bhāl-nā jo us kām ke liye muqarrar kiye gaye hon aur jo kharch kī rasīdoṅ ko milā-kar aur gawāhoṅ se daryāft kar-ke bāqī nikālēn.

2.—Hisāb kī jāneh-o-partāl kī natija; woh hisāb jise muhāsibīn-i-mujāz ne niptāyā (tai kiya) ho; hisāb-i-ākhir; hisāb kī ākhīr jāneh.

Audit, v. t. Hisāb jānehuā aur sūf k.; hisāb dekh-bhāl kar niptānā.

The court has ordered the accounts of the parties to be *audited*—'Adālat ne hukm diyā hai ki farīqāin ke hisāb jānehe aur sūf kiye jāēn.

Auditor, n. Hisāb kī jānehne w.; woh shakhṣ jis ko hisāb kī jāneh-o-partāl kī iḥtiyār diya jāe; woh shakhṣ jiskā taqarrur is iḥtiyār ke sāth ho ki woh kisi hisāb ko jānehe kharch kī raqmon ko rasīdoṅ se milāwe farīqāin aur unke gawāhoṅ ke bayānāt sune kharch kī raqmon ko mauzūr yā nā-mauzūr kare aur bāqī qāim kar-de; amīn.

AU FAILT, (ō-fā) [ʔʔ.] Jo kisi bāt ko ba-ḥūbī kar-sake; kisi bāt kī ustād; jise kisi amr ke anjām kī liyāqat-i-kāmila ho; mālīr; fāiq; pakkā; hunar-maud. [amr meṅ nihāyat hī fāiq hai].

He is entirely *au failt* of that matter—Woh us bāt meṅ baṛā hī pakkā hai (us

Auspice, } n. Himāyat; sāya; mīhrbānī; dast-gīrī; fazl; karam; fazl-
Auspices, } o-karam; 'ināyat; zill-i-'ātifāt yā 'ināyat.

“ In this sense, the word is generally plural.” *Webster*.

Under one's *auspices*—Kisi ke sāye meṅ; kisi kī dast-gīrī yā uske fazl se; kisi kī ba-daulat yā usko iqbāl se.

Under your *auspices*, success is certain—Ap ke iqbāl (ap kī 'ināyat dast-gīrī yā ap ke fazl-o-karam) se kām-yābī yaqīnī hogī.

Auspicious, a. 1.—Jis meṅ kām-yābī (kār-barārī yā kām-nikālne) kī alā-mateṅ pāyī jāēn; jiskī zāhirī sūrat achchhī ho; achchhā; 'umda.

An *auspicious* beginning—Achchhā āgūz; nīsī ibtidā jis meṅ shurū' hī se kām-yābī kī sūrat namūd ho.

2.—Iqbāl-maud; bā-iqbāl; ḥush-nasīb; sāhib-i-iqbāl; honbār.

Applied to persons.

3.—Mubārak; sa'id; achchhā; hasb-i-hāl; muwāfiq; kisi bāt ke liye munāsib (mauzūn).

Authentic, a. 1.—Aslī; kāzib yā masu'ī nahīn; jhūṭhā yā banāyā huā nahīn; asl meṅ bhī wohī jo zāhir meṅ ho.

Applied to things.

2.—Sanadī; mustanad; jiskī sanad log māreñ; sachchā; i'tibār ke laiq; istidlāl ke qābil; mu'tamad.

☞ Applied to persons.

3.—(Law) Jo har tarah par zābite se mukammal aur qānūnan musaddaq ho; jiskī nisbat wāqī'i-zābite kī sab kār-rawāyī ho-kar qānūn ke mutābiq uskī tasdiq bhī huyī ho.

An authentic document—Dastāwez-i-asli; dastāwez-i-gair-masnū'i; aisā wasīqa jo bā-zābita murattab hokar qānūn ke mutābiq tasdiq bhī kiya gayā ho.

Authenticate, *v. t.* Tasdiq k.; kisī shai ko us subūt tasdiq yā takmil-i-zābita ke zar'ie se mustanad kar-d. jo qānūnan darkār yā us shai ko i'tibār ke laiq karne ke liye kāfī ho; takmila-i-qānūnī karke sanadī banānā; qānūn ke mutābiq tasdiq kar ke sanad (i'tibār yā māne jāne) ke qābil kar-d.

An authenticated deed—Dast-āwez-i-musaddaqa; dast-āwez jiskī tasdiq qānūn ke mutābiq huyī ho.

Authentication, *n.* Tasdiq k.; tasdiq-i-qānūnī yā munāsib; zarūrī ma'mūlī bitōñ ke anjām se kisī shai ko sanad ke qābil (mustanad) kar d.

Authenticity, *n.* Asliyat; sadāqat; jiskī asliyat aur sihbat musallam ho; jiskā sachchā aur sahih honā sābit ho-chukā ho.

Author, *n.* 1.—Woh jisse kisī shai kī ibtidā ho; kisī shai kā banāne-wālā; kisī shai kā bānī-mabūnī; paidā k. w.; mūjid; kisī shai kā musabbib-i-haqiqī.

2.—Kisī kitāb kā tasnīf k. w. yā likhne-wālā; musannif.

☞ In distinction from a *translator* or *compiler*.

Authoritative, *a.* Iqtidār-i-jāiz r. w.; sanadī; mustanad; jo istarah par qāim yā zāhir kiya gayā ho ki log uspar i'tibār karen yā use qabūl karen; tahakkumāna; yaqīnī; jisse ba-zāhir hukūmat pāyī-jāe; jisse izhār-i-hukūmat ho.

Authoritatively, *ad.* Tahakkumāna; hukūmat kī rāh se; hukūmat kī numāish ke sāth; hukūmat dekhā ke; ikhtiyār-i-jāiz se; ba-tarz-i-mustanad.

Authority, *n.* 1.—Qānūnī yā aslī ikhtiyār hukūmat yā 'amal kā istih-qāq; ikhtiyār; hukūmat; iqtidār.

2.—Woh ikhtiyār jo rāe 'izzat yā qadr se hāsīl ho; ru'b; dāb; dabāw; mausab yā tarz-o-tarīq kā asar (uskī waq'at); woh shai jiskā da'wā rāeñ aur tajwīzon khwāh tadbīrōñ ke wujūb yā tayıd meñ kiya jāe; i'tibār; sanad.

3.—Shahādat; gawāhī; gawāh; shāhid; woh shakhs yā nawishta jisse kisī bāt kī tasdiq ho.

4.—Shahādat kī waq'at; buzurgī yā barāyi; mu'tabari; sanad.

5.—Ijāzat yā ijāzat-nāma; ikhtiyār yā wasīqa-i-ikhtiyār; hukm yā hukm-nāma.

6.—Nazār (nazīreñ); sab se ā'lā darje kī 'adālat ke faisale jinkī pā-bandī uskī mātaht 'adālatōñ par wājib ho; aisī rāe khwāh aisā qaul yā bayān jisko ba-taur nazir ke māt saken (uspar 'amal yā uskī pai-rawī kar-saken); woh kitāb jismeñ aisī rāe wagaira darj ho yā uske mussannif kā nām.

7.—Gavarminṭ; hukkāṃ; 'āmiliu-i-riyāsāt; woh log jo 'hukūmat (hukm-rānī) karēn; hākīm.

Authorize, v. t. 1.—Ikhtiyār d.; mukhtār yā mujāz k.; 'amal yā kāṃ karne kā istihqāq d.; qādir k.; iqtidār 'atā k.

2.—Jāiz yā rawā r.; jāiz k.; qānūn ke rū se mubāh (rawā yā wājib) qarār d.; kisi sanad masalan rawāj yā 'awām kī rāe par qāim k.; mustanad k.

3.—Kisī shai par i'tibār k. (uskī tāyīd k. use sanad d. khwāh mustanad samajhnā).

Autograph, n. Kisī shakhs kī khās tahrīr; kisī ke khās hāth kā likhā huā; koyī aslī nawishta yā dast-khat.

“In opposition to an *apograph*, or copy.” *Worcester*.

Autograph, a. Kisī ke khās hāth kā likhā huā.

The bond bears an *autograph* signature of the debtor—Us tamassuk par mad-yūn ke khās hāth kā likhā huā dast-khat hai.

An *autograph* letter—Woh khat jisō kātib ne khud (apne hāth se) likhā ho.

AUTRE DROIT, [o'ter drwā Fr.] (*Law*) Dūsro kā haq.

A person may sue or be sued *autre droit* (in *another's right*), as executor, &c. *Webster*.

AUTREFOIS, [o'ter fwā Fr.] (*Law*) Sābiq meñ; dūsre waqt.

AUTREFOIS ACQUIT, [Fr.] (*Law*) 'Uzr-i-barāat-i-sābiqa; kisī jurm ke ilzām se aglī (sābiq kī) barāat kā 'uzr.

AUTREFOIS CONVICT [Fr.] (*Law*) 'Uzr-i-mākhūzi-i-sābiqa; kisī jurm meñ pahle mulzam sūbit qarār pāne kā 'uzr.

Avail, v. t. 1.—Fāida uṭhānā; mustafīd h.; naf'a uṭhānā.

“Used reflexively with *of* before the thing used.” *Webster*.

You should have *availed* yourself *of* this provision of the law—Munāsib thā kī is hukm-i-qānūn se tum fāida uṭhātē.

2.—Nāfi' h.; kisī maqsad ko anjām hāsīl yā pūrā karne meñ madad d.; mu'in h.; sūd-mand h.

Your silence will not *avail* you in this matter—Is mu'āmale meñ apne sukūt se tumko madad na milegī (tumhārā sukūt ya'ni tumhārā chup yā khāmosh rahnā tum ko nāfi' na hogā).

To *avail one's self of*—Kisī shai se naf'a uṭhānā; kisī amr se fāida uṭhānā yā mustafīd h.

Avail, v. i. Kām-kā h.; naf'a-bakhsh h.; kār-āmad h.; isqadar quwwat waq'at yā tāsīr r. kī maqsad barāwe; fāida-bakhsh yā fāide kā (mufīd) h.

Will the plea of misjoinder *avail*?—Kyā 'uzr-i-shumūl-i-bejā kār-āmad (mufīd, yā naf'a-bakhsh) hogā?

This line of action will not *avail*—Is tarz kī kār-rawāyī se kām na niklegā (kām na chalegā yā woh kār-āmad na hogā).

Avail, n. 1.—Fāida; naf'a; hāsīl; sūd; jisse kām-yābī meñ madad mile.

The plea of *alibi* set up by the accused, is of no *avail*—Jo 'uzr-i-'adam-mau-jūdgi mulzam ne pesh kiyā hai usse kuchh fāida nahīn hai.

2.—*pl.* Manāfi' yā āmadanī; mihnāt ashya' ke farokht yā nīlām kḥwāh kisī aisi shai kī āmadanī jismen rupaye lagāye jāen.
Available, a. 1.—Jisse fāida uṭhā-saken; jise naf'a ke sāth kām meṁ lā-saken; fāida-bakḥsh; naf'a-bakḥsh; mufid; bā-tāsir.

There are no funds *available* at present—Bi-l-f'l is qadar sar-māya nahīn hai jisse naf'a uṭhā-saken (jise kām meṁ lā-saken).

2.—Qawī; jismen kār-barārī ke liye kāfī tāqat waq'at yā tāsir ho; mazbūt; bā-waq'at; bā-tāsir; jiskā asar ho-sake; jāiz.

This plea is *available*—Yah 'uzr qawī (kār-ūmad) hai.

Availableness, n. 1.—Amr-i-maqsūd meṁ madad dene kī quwwat yā tāsir; fāida-bakḥshī; sūd-maudī.

2.—Jawāz-i-qānūnī; jawāz; mazbūtī; waq'at.

Avenge, v. t. Badlā lenā; kisī burāyī karne-wāle kī munāsib sazā kar-ke ussē 'iwaz lenā; 'iwaz lenā; bair lenā; intiḡām lenā; badī kī sazā d.; jo shakhs zarar pahunchāwe uskī sazā-dihī se 'iwaz-mu'āwaza k.

He is anxious to *avenge* his wrongs—Jo burāyī unke sāth kī gayī hai un (jo nuqsānāt usko pahunchāwe gaye hai) unke 'iwaz (badlā) lene kā woh kḥwāhū hai.

Aver, v. t. 1.—Yaqīn ke sāth kahṇā; puḡhtagī se zāhir k.; sach bāwar kar-ke bayān k.; mazbūtī se kahṇā.

2.—(Law) Tasdīq k.; tasdīq par āmāda h. See *Averment*.

Average, n. Woh mutawassit raqam yā miqdār jo gair-musāwī raqmon yā miqdāron se nikālī jāe; ausat; partā.

Upon or on an *average*—Ba-hisāb-i-ausat; ausat ke i'tibār se (rū se); parte ke mutābiq; sardar; gair musāwī 'adadon yā raqmon kī ausat nikālkar.

To strike an *average*—Ausat nikālṇā; partā lagāṇā baiṭhāṇā yā bichhāṇā.

Average, a. Mutawassit; ausat darje kā.

An *average* rate—Sharh-i-mutawassit; ausat sharh; woh sharh jo ausat ke lihāz se ho; dar jo parte se ḡalṭre.

Average, v. t. 1.—Ausat nikālṇā; partā lagāṇā (phailāṇā yā bichhāṇā).

2.—Kayī shakhsōn par unke hisse ke mutābiq taqsim k. (bāntnā yā phailāṇā); ek andāz-i-mu'aiyan par kayī shakhsōn par munqasim k.

To *average* a loss—Koyī nudūz qūm karke kisī nuqsān kā kayī shakhsōn par phailāṇā (bichhāṇā yā bāntnā kḥwāh unke zīmme k.).

Average, v. i. Ausat ke hisāb (rū yā lihāz kḥwāh i'tibār) se h.; parto ke mutābiq h. yā partā parṇā.

The losses of the owners will *average* 25 rupees each—Parte ke hisāb se mālikōn ko fī kas pachīs rupaye kī kḥisāra paregā.

Averment, n. 1.—Puḡhta bayān; bayān jo yaqīn ke sāth kiya jāe; bayān jo mazbūtī se kiya jāe; izhār; iqrār; bayān yā zāhir k.

2.—Tasdīq; shahādāt se subūt.

3.—(Law) Mudda'ā 'alaih kā yah kahṇā ki ham apne 'uzr ke wujūb ke subūt par āmāda hai; muqaddame meṁ min-jumla farīqain ke kisī farīq kā yah kahṇā ki ham apne bayān ke sābit karne par musta'id hai; waq'at kā yaqīnī taur par yā puḡhtagī ke sāth bayān; 'umūman subūt.

“In any stage of pleadings, when either party advances new matter, he *avers* it to be true by using this form of words 'and this he is ready to verify.' This was formerly called an *avermēt*. In modern pleading, it is termed *verification*.” *Blackstone—Webster*.

Averse, *a.* Mukhālīf; kisi bāt kā 'ādatan nā-pasand k. w.; kisi bāt par 'ādatan rāzī nahīn.

Followed by *to*.

Aversion, *n.* 1.—Dil kā rāgib na h.; dil kā phirā rahnā; nafrat; kisi shai kī taraf se tabī'at kī kashish; kisi shai kī taraf dil kā māil na h.

"It ought generally to be followed by *to* before the object.

Sometimes it admits of *for*." *Webster*.

2.—Khāsiyat yā mizāj kā ikhtilāf.

3.—Woh shai jisse tabī'at mutanaffir ho; jis shai kī taraf dil rāgib (māil) na ho. [dūr k.

Avert, *v. t.* 1.—Phernā yā phirā d.; palaṭnā yā palṭā d.; kanāro kar-d.;

To avert the eyes from an object—Kisi shai kī taraf se nazar pher lenā.

To avert one's ire—Kisi kā gussa pher d. yā dūr k.

2.—Bāz r.; āne na d.; palṭā d.; insidād k.; nāzil na hono d.; rok d.; ṭāl d.

To avert an approaching calamity—Kisi musibat ko jo pahuñchne ke qarīb ho ṭāl d. (āne na d. yā baz r. khwāh rok d.).

Avocation, *n.* 1.—Kisi kām kī taraf se tabī'at kā pher lenā.

2.—Woh chhoṭe chhoṭe ta'alluqāt (woh khatīf khafīf bāteñ) jinkī taraf mukhātab hone ke liye koyī shakhs apne ma'mūlī yā khās kām ko chhor de; woh shuḡl yā kām jiskī wajh se aslī kām se hāth khīñch lenā pare.

Avoid, *v. t.* 1.—Gurez k.; kisi se dūr yā kanāre rahnā; kisi se parhez (ijtināb) k.; kisi se alag nyāre yā pare rahnā.

To avoid the company of gamblers—Juāriyōñ kī suhbat se kanāre rahnā (unkā sāt na r. yā unse ham-suhbat na h.).

2.—Bachā jānā; ṭāl d.; yah koshish k. ki jo bāt manzūr na ho woh hone na pāye.

To avoid expense—Sarf bachā jānā ya'nī agar kharch k. manzūr na ho to nīsī fikr k. ki woh hone na pāye (ṭāl jāe).

3.—Bachānā yā bachā jānā; apne ūpar āne yā parne na d.

To avoid a blow—Apne ūpar zarb āne na d.; kisi kī wūr ko bachā jānā.

4.—(Law) Bātil k.; ka-l-'adam k.; faskh k.; rad k.; be-tāsīr yā gair-nāfiz kar-d.

How can that gift be avoided?—Woh hiba kyūñkar bātil ho-saktā hai? The deed cannot be avoided—Woh wasīqa bātil (ka-l-'adam yā gair-nāfiz) nahīn kiya jī-saktā.

5.—(Law) Kisi farīq kā koyī aisī nayī bāt pesh k. jisse dūsre farīq kā bayān bātil ho-jāe.

Avoidable, *a.* 1.—Jisse bach sakeñ dūr rah sakeñ yā gurez kar-sakeñ; gurez ke qābil; jisse ijtināb ho-sake; jisse dūr bhāg sakeñ.

2.—Bātil mausūkh yā rad hone ke lāiq; qābil-i-ibtāl yā istirdād.

Avoidance, *n.* 1.—Gurez; bachāw; ijtināb; parhez.

2.—(Law) Tansīkh; ibtāl; istirdād; rad bātil yā nā-kūrgar kar-d.

3.—(Law) Kisi 'uzr ke jawāb mein koyī nayī bāt pesh karko usko asar-i-qānūnī se bach-jānā.

Avow, v. t. 1.—Barmalā kahū; khulkar (fāsh-fāsh) iqrār k.; sāf-sāf iqrār qabūl yā taslīm k.; dil kholkar iqrār yā i'tirāf k.; sāf yā sachehe dil se qabūl k.

2.—(Law) Jo fī'l ho-chukā ho use qabūl karke jāiz thahrānā.

Avowal, n. Izhar-i-fāsh; jo bāt barmalā kahī jāe; woh bāt jo bi-ragbat aur jī kholkar taslīm ki-jāe.

Avowant, n. (Law) Qurqī-i-bejā kī nālīsh kā mudda'ā 'alaih jo us qurqī ke jāiz hone kī nisbat 'uzrāt pesh kare.

Avowed, p. a. Jiskā izhār ba-tarz-i-fāsh huā ho; jo qabūl kiya gayā ho; jiskī nisbat iqrār huā ho; musallam; jo khanda-peshānī se taslīm kiya gayā ho. [qabūl karke.

Avowedly, ad. Barmalā; sāf sāf; fāsh fāsh; khulā khulā; sāf dili se

Avowry, n. (Law) Baqāyā-i-lagān yā khisāra wāgaira ke wusūl karne ke liye jisne jāe-dād qurq karāyī ho uskā be-jā qurqī kī nālīsh ke dāir hone par us qurqī ke jāwāz kī nisbat 'uzrāt pesh k.

Avulsion, n. (Law) Daryā kī tūgānī yā uske zor se bahne khwāh uske bahāw ke yakāyak tabdīl hone kī wajh se jisse ek shakhs kī haqīyat kā hissa kat-kar dūsre shakhs kī haqīyat meñ mil-jūtā hai arāzī kā ek shakhs kī haqīyat (zāmīndārī yā mahāl) se dūsre shakhs kī haqīyat meñ daf'atan shāmil hojānā. Jo mahāl istarah par 'alāhida hotā yā kat-jūtā hai uskā mālik wohī shakhs rahtā hai jiskī milkīyat woh ibtidāan rahā ho.

Await, v. t. 1.—Kisi kā muntazir rahnā; kisi kī intizār meñ rahnā; kisi kī rāh dekhte yā takte rahnā; mutarassid (ummedwār) h. yā rahnā; kisi ke liye taiyār (musta'id) rahnā.

2.—Kisi ke liye jam' yā taiyār rahnā; maujūd yā hāzīr rahnā; kisi ke liye khazāne meñ rakkhā rahnā; kisi kī nisbat āyinda par zuhūr meñ āne (hone yā wāqī' hone) ke liye maujūd rahnā.

Award, v. t. Tajwīz hukm yā faisala-i-'adālat ke rū se dilānā; hukm se (sudūr-i-hukm ke zarī'e se) dilānā; tajwīz karke dilānā; hukm sādīr k.

☞ "This word is appropriately used to express the act of arbitrators in pronouncing upon the rights of parties; as, the arbitrators *awarded* damages to A. B." *Webster*.

Award, v. i. Faisal k.; tajwīz k.; faisala sādīr k. [tajwīz.

Award, n. (Law) 1.—Panchoñ kā faisala; faisala-i-sālīsī; sālisoñ kī

2.—Woh kāgaz jispar sālisoñ kā faisala likhā ho; faisala-i-sālīsī; panchoñ kā faisal-nāma.

Aware, a. Muttala'; āgāh; wāqīf; khabar yā qarīne se kisi wāqī'a (kisi amr ke hone yā zuhūr meñ āne) kā mutarassid (uskā muntazir yā uskī ummed r. w.).

☞ Followed by *of*.

Away, ad. 1.—Maujūd nahīn; gair-hāzīr; dūr.

The master is *away* from home—Sāhib-i-khāna ghar par nahīn hai.

☞ "It is much used in phrases signifying moving or going from; as, go *away*, send *away*, run *away*, &c.; all signifying departure, or separation to a distance." *Webster*.

2.—Chalā jā; dūr ho; āo chalen; āo chalo; aji chalo.

☞ "In this sense, *away* is used as an exclamation and denotes command or invitation to depart." *Webster*.

☞ With verbs, it serves to modify their sense, and form peculiar phrases; as,

To throw away—Pheñk d.; de-d.; be-hūda zāi' k.; be-wuqūfi se barbād kar-d.; kho d.; gāiwā d.

To trifle away—Khafif khafif harakāt (bātoñ) meñ khonū yā sarf kar-d.; susti (kūhili yā āskat) meñ nuqsāu ya kharch k.

To drink away—Sharāb-khwāri meñ kho-d.; sharāb pine meñ urā d.

To squander away—Fuzūl-kharchi meñ tabāh kar d. (urā d.).

To make away with—Halūk k.; mār-ḍālū; nest-o-nābūd kar-d.; tabāh yā gārat kar-d.; bar-bād kar-d.; talf kar-ḍālū.

Away with one—Iske ma'nī yah haiñ ki us shakhs ko yahāñ se dūr yā kanāre le-jāo (dūr kar-do yā haṭā do.)

B

Back, n. 1.—Piṭh; pusht; zahr; jānwaroñ ke jism kā woh hissa jismeñ rīṭh hotī hai; insān ke jism kā picḥhlā aur dūsre jānwaroñ ke jism meñ ūpar kā hissa.

2.—Ek chaurā ūñchā ṭilā; qulla-i-koh.

3.—Picḥhe kā hissa.

☞ Opposed to the *van*.

4.—Kisī shai kā picḥhlā hissa; picḥhwārā; pusht; 'aqab; puṭṭhā; pushta.

☞ Opposed to the *front*.

5.—Kisī āle (hathiyār) kā dabīz (moṭā) hissa; pusht.

☞ Opposed to the *edge*.

6.—Kisī shai kā woh hissa jo nazar ke bāhar ho yā uske dūsre hisse ki nisbat kam nazar paṛe.

7.—Jism kā berūnī hissa yā kul jism.

He has not clothes to his back—Uskī piṭh (uske jism) par kapre nahīñ haiñ.

To turn the back on one—Kisī se hiqūrat se pesh ānū (usko haqīr yā nā-chīz samajhnā); kisi ko chhoṛ d. yā uski khabar-giri na k. (khabar na lenā).

To turn the back to one—Kisi ko apne se baṛā mānnā.

To turn the back—Jānā yā chale jānā; gāib ho-jānā yā maujūd na rahnā; nikal yā ṭal jānā.

Behind the back—Khufyatan; chhip-kar; kisi ke picḥhe yā uski gaibat meñ.

Back, ad. 1.—Jahāñ se koyī āyā ho wahīñ.

To go back—Wāpas jānā; palat yā laut jānā; jahāñ se ānā huñ ho wahīñ phir jānā.

2.—Kisī hālat-i-sābiqa par 'aud k.; jo hālat yā kaifiyat pahle rahī ho usī meñ phir ho-jānā (paṛ-jānā).

To go back to poverty—Mufliśi ki hālat meñ phir ho-jānā (phir mufliś ho-jānā); joñ kā toñ mufliś (garib yā tihī-dast) ho-jānā.

3.—Pichhe; āge na rakhnā; āge nā ānā; pesh na k.; rok r.; bāz r.

To keep *back* a part—Kuchh dabā r. (bi-l-kul pesh na kar-d.).

4.—Guzre huye zamāne yā bitī huyī bātoñ kī taraf.

To look *back* on former āges—Pichhle (agle yā guzashta) zamānoñ par (unki taraf) phir lihāz k.

5.—Phir; wāpas.

To give *back* the money—Rupaye pher d. (unheñ wāpas k. yā phir de-d.).

6.—Mukarrar; do-bāra; sawār h.; ek martaba aur.

Back, v. i. 1.—Charhnā; sawār h.; pīth par charhnā yā sawār h.

To *back* a horse—Ghore par sawār h.

2.—Tāyid k.; madad yā taqwīyat d.; sahārā d.; himāyat k.; sañbhālñā; pushtī d.

The assessors were *backed* by the court—'Adālat ne asesaroñ ki tāyid kī.

3.—Pichhe ko hañkā yā haṭā d.; bhagā d.; kanāre kar-d.

To *back* oxen—Bailoñ ko pichhe kī taraf hañkā yā lautā d.

4.—Pushta lagāñā; pushta-bandī k.; puṭṭhā lagāñā.

To *back* a book—Kisī kitāb meñ pushta yā puṭṭhā lagāñā.

To *back out*, or *back down*—Kisī takrār se kanāra-kash h. (usse haṭ-jāñā yā bāz ānā); kisī qaul se phir-jāñā (munharif h.). [dār h.]

To *back up*—Himāyat k. yā hāmi h.; sahārā d.; taqwīyat d.; kisī kī zimma-To *back up* one's friends—Apne dostoñ kī himāyat k.

Back, v. i. Pichhe ko haṭñā yā chalnā.

The horse refusēs to *back*—Woh ghorā pichhe ko nahīñ haṭtā.

Back, a. Pichhlā; zamāne ke lihāz se dūr; samt ke lihāz se pichhe.

Back-door, n. Darwāza jo makān ke pichhwāre (pichhe kī taraf) ho; chor-khirkī; parde kī rāh; sidhe āne jāne kī rāh nahīñ. [nahīñ.]

Back-ground, n. 1.—Pichhwārā; pichhe kī zamīn yā'nī agwārā yā sahn

2.—Gosha-nashīnī ('uzlat-guzīnī) kī jagah; jagah jo sab se kanāre ho; jagah jo tārīkī meñ ho; aisī jagah jis-par logoñ kī nazar bahut kam pare; tārīk yā sāya-dār maqām. [jāe-zarūr.]

Backhouse, n. Woh makān jo sadr makān ke pichhe ho; paikhāna;

Backward, } ad. 1.—Pīth āge kiye huye ya'nī jis taraf jāñā ho usī

Backwards, } taraf ko pīth (pusht) phere huye; ultā; ulte pāñw.

To move *backward*—Ulte pāñw chalnā.

2.—Pichhe ko.

To throw the arms *backward*—Bāzū pichhe ko patakñā.

3.—Pīth ke bal; jismeñ pīth niche ho-jāe.

To fall *backward*—Pīth ke bal (chit) girnā; is tarah girnā kī pīth niche ho-jāe.

4.—Guzre zamānoñ yā mājaroñ kī taraf; zamāna-i-guzashta meñ.

To look *backward* on the history of man—Insān ke hālāt-i-guzashta par nazar k.

5.—Ba-tarz-i-ma'kūs; ultā.

6.—Bihtarī kī hālāt se abtarī kī hālāt meñ.

Public affairs go *backward*—Umūrat-i-sarkārī abtar hote jāte haññ.

7.—Jāuib (samt)-i-mukhālīf ko; ultā.

"We beat them *backward* home." Shak.

Ham logon ne unheñ mārkar (unpar zad-o-kob karke) unko ultā ghar kī taraf phirā diyā.

8.—Aslī silsile ke k̄hilāf; ultā; maqlūb; āk̄hir se shūrū kī taraf.

“What is *a b* spelt *backward*?” *Shak.*

Agar *a b* kī tahajjī ba-tarz-i-maqlūb (ultī) kī-jāe to kyā hāsīl hotā hai?

Backward, a. 1.—Rāzī nahīn; nā-rāz; k̄hwāhān nahīn; mutaassif; mutaammil; pas-o-pesh meñ; āgā-pichhā kartā huā; sust; der k. w.

“*Backward* to be slaves.” *Pope.*

Gulām banne par rāzī nahīn.

2.—Kund-zihñ; tez-sahm nahīn; kaudān; jo jald taraqqī na kare.

A *backward* learner—Aisā muta'allim jo kund-zihñ ho (sikhne meñ jald taraqqī na kare).

3.—Jiskā wuqū' ma'mūlī waqt ke ba'd ho; jo waqt par na ho; jiskā wuqū' ba-der (tawaqquf ke sāth) ho.

The season is *backward*—Mausim talā jūtā hai (uske āne meñ der ho rahī hai).

Bad, a. Achchhī sifaton kā muhtāj 'ām isse kī woh jism se ta'alluq rakhtī hoñ yā dil se; muzir; zarar-rasān; ranj-dih; pur-dard; nā-muwāfiq; nāqis yā nā-mukammal; burā; bad; k̄harāb; achchhā nahīn.

“*Bad* expresses whatever is injurious, hurtful, inconvenient; unlawful, or immoral; whatever is offensive, painful, or unfavourable; or what is defective.” *Webster.*

Bad in law, or legally *bad*—Qānūn nāqis; qānūn ke rū se pūrā kāmīl yā mukammal nahīn.

A *bad* character—Bad chalan shakhs; bad-waz'; bad-ma'ūsh; woh shakhs jiskī chāl achchhī na ho (jiske tariq bure hoñ).

Badge, n. 1.—Woh nishān 'alāmat yā aur koyī shai jiske pahanne se kisī k̄hās jagah yā naukari meñ kisī shakhs kī nisbat tamīz kī-jāwe; tagma; chaprās; partalā.

The *badge* of a policeman—Mulāzim-i-pulis kī chaprās.

2.—Kisī amr kī 'alāmat; kisī bāt kī nishānī.

Badly, ad. Burī tarah se; achchhī tarah se nahīn; saḡht yā baḡī; shiddat se; bad-bakhtī se; ba-tarz-i-nā-mukammal; nā-tamām.

Badness, n. Burāyī; badī; k̄harābī; qubh; achchhī sifaton kā na h.

Baffle, v. t. Makr se bachā jānā; hila-bawāla karke ṭāl d.; bātīl yā shikast kar-d.; muntashar kar-d.; mahrūm k.; ghabrā-kar rad kar-d.; rāegān kar-d.

Bag, n. 1.—Thailā; borā; kapre yā chamṛe wagaira kā thailā jismeñ galla rupaye aur dūsri chīzeñ hifāzat kī nazar se yā kabīn le-jane ke liye rakkhī jāeñ; kīsa; thailī; torā; baṭuā; gaṭhiyā; gāñṭh.

2.—Kisiqadar koyī chīz jisko thaile yā gāñṭhiye wagaira meñ bhar-kar bāzār meñ le-jāeñ. [aur dūsre zarūrī asbāb.

Baggage, n. 1.—Fauj ke dore-kheme kapre-latte khāne-pīne ke bartan

2.—Pahanne ke kapron aur dūsri zarūrī yā āram kī chīzon ke sundūq thaile wagaira jo musāfir apne sāth safar meñ le-jāte haiñ.

“The English usually call this *luggage*.” *Webster.*

Bail, v. t. (Law) 1.—Zamānat par rihā k. yā-chorṇā; kisi mulzam yā qaidī ko uskī hāzirī kī zamānat le-kar giriftārī yā hirāsāt se chorṇ d. (rihā yā khalās k.).

The accused have been *bailed* by the magistrate.—Hākim-i-faujḍārī ne un mulzamoṇ ko zamānat par chorṇ diyā hai.

2.—Hāzir-zāminī k.; zamānat-nāma-i-hāzirī likh-kar kisi ko giriftārī se chorṇā.

There is no one who would *bail* the accused—Is mulzam kī hāzir-zāminī k. w. koyī nahīn hai.

“The word is applied to the magistrate or the surety. The magistrate *bails* a man, when he liberates him from arrest or imprisonment, upon bond given with sureties. The surety *bails* a person when he procures his release from arrest by giving bond for his appearance.”
Blackstone—Webster.

3.—Kisi khās maqsad ke liye koyī chīz kisi shakhs ko is mu’āhada-i-sarīhī yā zimīnī par ba-taur amānat ke hawāla kar-d. kī woh ya’nī amānat-dār apnā mu’āhada imān-dārī se purā karegā; saunṇpā; hawāla k.

To *bail* cloth to a tailor to be made into a garment—Peshāk bauāne ke liye kaprā darzī ko amānatān d.

Bail, n. (Law) 1.—Zamānat; hāzir-zāminī; zar-i-zamānat; रुपये जो zamānat meṇ dākhil kiye jāen.

The man is out upon *bail*—Woh shakhs zamānat par rihā (chhūṭā) hai.

To ask for *bail*, or to require to give *bail*—Zamānat talab k. yā chālānā.

Excessive *bail* ought not to be required—Andāz se ziyāda zamānat kā talab k. munāsib nahīn hai.

To tender *bail*—Zamānat dākhil k. yā manzūrī ke liye pesh k.

To admit or hold to *bail*—Zamānat par rihā k.; zamānat le-kar chorṇ d.

To discharge or release on *bail*. *Vide supra.*

To require *bail* in proportion to the means and station in life of the accused—Mulzam kī istitā’at aur haisiyat ke mutābiq zamānat talab k.

To be on *bail*, or out upon *bail*—Zamānat par rihā (chhūṭā) rahnā.

To reduce a *bail*—Kisi zamānat kī ta’dād kā kam k.

In default of *bail*—Zamānat dākhil na karne kī hālāt meṇ; dar-sūrat-i-’adam-i-idkhal-i-zamānat.

To forfeit a *bail*—Zar-i-zamānat kī wāpasi kā haq kho d.

[ligayī ho.

The person *bailed*—Woh shakhs jo zamānat par chhūṭā ho yā jisse zamānat

To stand *bail*—Zāmin h. yā zamānat k.

2.—Zāmin yā hāzir-zāmin; woh shakhs yā ashkhās jo zamānat karen; woh shakhs yā ashkhās jo kisi qaidī yā giriftār-shuda shakhs ke ’adālat meṇ hāzir hone yā rahne kī zamānat karke use hirāsāt se rihā karāwen.

The *bail* must be real, substantial bondsmen—Zarūr hai kī zāmin aslī aur zi-istitā’at ashkhās hon.

“In this sense, *bail* is not used with a plural termination.”
Webster.

Bailable, a. 1. —Zamānat par rihā hone ke qābil; jo zamānat par chhūt sake.

❧ Used of persons.

A person accused of murder is not *bailable*—Jis shakhs par qatl-i-'amd kā ilzām lagāyā gayā ho woh zamānat par rihā nahīn ho-saktā.

2.—Zamānat ke qābil; jiskī nisbat zamānat ho-sake.

The offence of causing hurt is *bailable*—Jurm-i-zarar-rasūnī zamānat ke qābil hai (uski nisbat zamānat ho-saktī hai).

A *bailable* offence—Jurm-i-qābil-i-zamānat; aisā jurm jiskā mujrim yā mulzam qānūnī zamānat par rihā ho-sake.

Bail-bond, n. (Law) Zamānat-nāma; dast-āwez yā wasīqa-i-zamānat; woh dast-āwez jo mudda'ā 'alaih aur uske zāmin kī taraf se uske (mudda'ā 'alaih ke) 'adālat mein yaqīnī hāzir hone kī nisbat likhī jāe.

A forfeited *bail-bond*—Woh zamānat-nāma jiske sharāit kī ta'mil na hone kī wajh se zāmin ko zar-i-mundarijā-i-dast-āwez bataur tāwān ke denā par.

Bailee, n. (Law) Amīn; amānat-dār; woh shakhs jise māl ba-taur amānat ke sipurd kiya jāwe aur jisko us amānat-dārī ke maqāsīd ke liye uski nisbat ek mahdūd haqq-i-milkīyat hāsil ho aur uskā qabza-i-'arīzī uspar rahe.

❧ Opposed to *bailor*.

Bailer, { n. (Law) Amānat-dihanda; jo shakhs kisī maqsad-i-klās ke Bailor, } liye koyī māl amānat ke taur par kisī dūsrē ko sipurd kare.

Bailment, n. (Law) Kisī maqsad-i-klās ke liye is mu'ābada-i-sarīhī yā zimnī par māl kā amānatī sipurd kiya jānā kī amānat mein khiyānat na kī-jāwe.

Bake, v. t. 1.—Tanūr yā bhaṭṭhī mein khwāh āg ke āngarōn par yā āftāb kī shu'ā' (kirmōn) se garm khushk aur saḥt k.; pakānā; khāne ke liye taiyār k.

To *bake* bricks—Īṭhēn pakānā. The sun *bakes* the ground—Dhūp zamīn ko pakā detī hai (use khushk aur saḥt kar-detī hai). To *bake* bread—Rotī pakānā (taiyār k. jaise tanūr mein).

2.—Sardī se karā (saḥt) k.

"The earth is *baked* with frost." *Shak.*

Zamīn pāl se saḥt ho-jātī hai.

Bake, v. i. 1.—Khānā pakāne kā kām k.; ta'am-pazī k.; bāwarchī kā kām k.; tabbākhi k.

2.—Pak jānā yā paknā; garmī se khushk aur saḥt ho-jānā (sūkh kar karā ho-jānā).

The bread *bakes*—Rotī pak-jātī yā pak-ūṭhtī hai. The ground *bakes* in the hot sun—Dhūp kī garmī se zamīn khushk aur saḥt ho-jātī hai.

Balance, n. 1.—Tarāzū; tolne kā kāntā; dānī; tak.

2.—Bāqī; zar-i-bāqī; baqāyā; jisqadar hisāb ke donoṁ pahlū (jam' wa kharch) ke barābur karne ke liye kam ho.

Balance of an account—Bāqī-i-hisāb yā hisāb kī bāqī.

An old *balance*—Pichhlī bāqī; sābiq bāqī; aglī bāqī.

An irrecoverable *balance*—Bāqī-i-gair mumkin-i-wusūl; jo bāqī wusūl hone

[ke qābil na ho.

A nominal *balance*—Bāqī-i-farzi yā barāe-nām.

To realize or recover a *balance*—Bāqī wusūl k.

To strike a *balance*—Bāqī nikālā.

pl.—Bāqiyāt.

Current *balances*—Bāqiyāt-i-hāl yā bāqiyāt-i-hisāb-i-rawān.

Balances of accounts current—*Vide supra*.

Balances in train of liquidation—Bāqiyāt-i-dāiru-l-wusūl; jo bāqiyāt daurān-i-wusūl meñ hoñ (wusūl ho rahī hoñ).

Outstanding *balances*, or *balances of past years*—Pichhī bāqiyāt; bāqiyāt-i-sanīn-i-māziya; bāqiyāt-i-sanawāt.

Doubtful *balances*—Bāqiyāt-i-mushtabahu-l-wusūl.

3.—Bāham muqābala yā wazn (āpas meñ milānā yā tolnā); tashkhis.

Upon a *balance of the evidence adduced on both sides*—Shahādat-i-pesh-shuda-i-jāuibain kā jab bāham muqābala karen.

4.—Waq'at ikhtiyār yā nafa wagaira meñ barābarī; ham-wazn yā ham-palla h.; muqābale meñ barābar tulūā (ṭhaharnā).

Balance, v. t. 1.—Wazn meñ barābar k. jaise batkharon kā tarāzū ke pallon meñ; tarāzū meñ tolnā; tolnā yā wazn k.

2.—Ta'dād waq'at wazn yā andāz wagaira meñ barābar k.; ham-wazn yā ham-palla k.

3.—Wāsil-bāqī k.; lekhe kī bidh milānā; jam'-kharch kā milān karke jo kuchh kamī-beshī nikle use adā k. tākī hisāb meñ farq na rahe (woh barābar ho-jāe); tasfiya-i-hisāb k.; hisāb sāf k.; niptā-nā; chuktī k.; jam'-kharch k.; jor'kar nafa-nuqsān kā hāl daryāft k. yā yah dekhnā kī jam' ziyāda hai yā kharch.

4.—Bāham muqābala k.; tashkhis k.; waq'at wagaira ke lihāz se ek dūse se muqābala k. (milānā).

Balance, v. i. 1.—Wazn meñ barābar h.; ham-wazn h.; donoñ taraf barābar wazn r.; tol meñ barābar h. (barābar tulūā). [bar hai.

The scales *balance*—Donoñ pallon kā wazn barābar hai; is tarāzū kī tol barā-

2.—Pas-o-pesh k.; āgā-pīchhā k.; taammul k.; waswasa k.; jo rāeñ ba-zāhir yaksān mazbūt hoñ unkī nisbat hais-bais meñ par-jānā; mukhtalif rāeñ ke mā-bain pas-o-pesh k.

Balance-sheet, n. Fard-i-bāqī; tauzī'; woh kāgaz jismeñ jam'-kharch yak-jā karke bāqī dekhlayi jāe.

Bald, a. 1.—Jo qudrati yā ma'mulī tarīq par bāl patte par yā darakht wagaira se dhakā na ho.

A *bald man*—Chandlā shakhs; woh admi jiske sar meñ bāl na hoñ; ganjā.

A *bald mountain*—Pahār jispar darakht wagaira kā sāya na ho.

A *bald eagle*—'Uqāb jise par na hoñ; be par kā 'uqāb.

2.—Jismeñ woh shai na ho jo zebāish ke liye munāsib ho; us shai se khālī jo khush-numāyī ke liye mauzūn ho; jismeñ khūbsurtī yā 'umdagī ke liye kuchh milāyā na gayā ho; jismeñ fasāhat wa balāgat na ho; jismeñ kisī tarah kī san'at na ho; jismeñ mahz lafzon kī pā-bandī ho; nirā lafzī; sāda; be-lutf; phikā; be-nāmāk.

A *bald translation*—Nirā lafzī tarjama; tarjama jismeñ kisī qism kī 'ibarat-ārāyī na ho (jismeñ mutarjim ne kuchh namak-mirch na milāyā ho).

Bale, n. Kabiñ le-jāne yā bhejne ke liye kapre meñ rassī se bañdhā huā māl kā buqcha; gathrī; gūñth; guñhiyā. [gathrī banānā.

Bale, v. t. Gathrī banānā; māl ko kapre meñ rassī se bāñdh kar uskī

Band, n. Guroh; gol; tāifa; jamā'at; woh log jo kisī maqsad-i-ām ko anjām meñ mussallāh hokar sharik hoñ.

A band of dacoits—Dākuon kī jamā'at yā gol.

Bandit, n. pl. Bandits or Banditti, Jo qānūn ko na māne; jo apnī jān ko na dare; dākū; rahzan; quttā'n-t-tariq; luṭerā; qazzāq.

“The plural *banditti* is sometimes used as a collective noun.”

Webster.

Bandy, v. t. 1.—Mār-kar idhar udhar yā āge piche kar-d.; genḍ kī tarah kabhi āge ko phatak d. (mār-kar kar-d.) kabhi piche ko.

2.—Āpas meñ tabādala k.; āpas meñ adlā-badlā k.

To *bandy* words—Kahñā sunnā. To *bandy* looks—Nazreñ (dūkhēñ) chār k.; ek dūstre kī taraf taknā yā dekhnā.

3.—Uchhālñā jaise ek shakhs se dūstre shakhs kī taraf; dāñwāñ-dol k.; pheñkuñ; hilāñā-dolāñā; sargarmī se bahs k.

Bandy, v. i. Muqābale meñ kisī shai ko apnī apnī taraf khīñchnā.

Bane, n. 1.—Zahr-i-halāhal (aisa zahr jo muhlik ho ya'nī jiske khāne se khāne wālā mar jāe); aisi koyi bāt jisse nā-guzir (khwāhī na khwāhī) nuqsān mazarrat yā barbādī ho; tabāhī yā tabāhī kā bā'is sabab yā zarī'a; shai-i-muzir (woh bāt jiskī wajh se nuqsān ho).

Vice is the *bane* of society—Bādī ho logon par tabāhī aisi hai.

To do a thing to one's *bane*—Aisi bāt yā aise shī kī k. jise kisī ko mazarrat pahūñche.

2.—Ek qism kī bīmāri jo bheriyon ko hoti hai.

“More commonly termed the *rat*.” *Webster.*

Baneful, a. Zahrilā ya'nī zahr kī khāsiyat r. w.; muzir; halākat barbādī yā tabāhī kā bā'is; zarar-rasāñ.

Banish, v. t. 1.—Jalā-watan k.; kisī ko ba-hukm-i-hākim apne mulk se chalo jāne par majbūr k.; kisī ko apne mulk se nikal-jāne kā hukm d.; shahr-badar k.

2.—Nikāl d.; dūr kar-d.; daf' kar-d.; haṭā d.

To *banish* sorrow—Ranj ko dūr kar-d.

Banishment, n. 1.—Jalā-watani; apne mulk se nikāl diyā jānā; shahr-badari; hākim-i-'usr kā kisī shahrī se jabriya uskā watan chhoṛā d.

2.—Daf'iya; dūr kar-d.; nikāl d.; ikhrāj.

Bank, n. 1.—Pushta; bāñdh; mitṭī kā ṭilā dhūhā dīhā yā uskī dher.

To cast or throw up a *bank*—Pushta yā bāñdh banāna; gil-andāzi k.

2.—Kanāra yā karārā; tīr yā taṭ; sāhil.

3.—Woh mahājani koṭhī jahāñ rupaye amānatan rakkhe yā logon ko qarz diye-jāweñ yā unkā her-pher (bāham tabādala) ho yā jabāñ se rupaye kabhiñ bheje jāweñ khwāh hundi wagaira lekar kahīñ rawāna kī jāwe; bank yā bank-ghar.

4.—Bank kā sarishta; woh jagah jahāñ mulāzimīn-i-bank uskā kār-o-bār anjām karen.

Bank, v. t. Pushtā banānā; bāndh bāndhnā; pushte se ghernā mahfūz yā mazībūt k.

Bank, v. i. Bank meñ rupaye jam' k.; bank kā kār-ḡhānā k.; mahājani koṭhī chalānā; len-den k.

Banking house—Mahājani koṭhī; woh jagah jahān mahājani kār-o-bār ho.

Bankable, a. Jo bank meñ liyā-jā-sake (qabul ho-sake); jiske rupaye baṭṭe ki minhāyī ke ba'd bank se mil sakeñ.

These bills are not bankable—Yah hundiyān is qābil nahīn haiñ ki bank meñ qabūl hoñ (li-jāweñ).

This note is bankable—Is lot ke rupaye baṭṭā de-kar bank se mil sakte haiñ.

Bank-book, n. Woh kitāb jismeñ bank-ghar ke ahl-i-kār us shakhs kā jam'-kharch likh-dete haiñ jo bank se len-den (dād-sitad) rakhtā ho.

Bank-credit, n. Woh i'tibār jiske rū se koyī shakhs kafalat-i-munāsib de-kar us qadar rupaye jinki ta'dād bā-ḡhudhā tai ho-chuki ho bank se le saktā hai.

Banker, n. Mahājan; sarraf; sāhukār; koṭhī-wāl; seth; sāh; woh shakhs jo rupaye kā len-den kare rupaye le-kar kahīn bheje yā hundi wagaira kharīd kare aur beche yā isī qism kā aur kār-o-bār kare.

Banking, n. Mahājani; sarrafā; koṭhī-wāl kā kām; mahājani kā kār-o-bār.

Banking, a. Mahājani yā sarrafe ke muta'alliq; bank se nisbat r. w. yā jo bank ki taraf se kiyā jāe.

A banking firm—Mahājani koṭhī; len-den ki koṭhī.

Banking business—Mahājani; sarrafe kā kār-o-bār yā sarrafā; len-den.

The proprietor of a banking firm—Koṭhī-wāl; sāhukār; seth; mahājan.

Bank-note, n. Hundi ki qism ki woh tahrīr jo bank se jāri hotī aur uske rupaye hāmīl ko uske māngne (talab karne) par milte haiñ. Is qism ki tahrīr naqd rupaye ki tarah kām meñ lāyī jāti hai.

Bankrupt, n. 1.—Woh tājir jo chhip-baithē yā koyī aur aisā fi'l kare jisse uske dāinoñ ki haq-talfī ho.

2.—Woh tājir (saudāgar yā tijārat karne-wālā) jiskā kār-o-bār abtar hojāe (bigar ukhar yā tūt jāe) yā jo apne ma'mūlī kār-o-bār ke daurān meñ is qābil na rah-jāe ki apnā qarz adā kare; tājir-i-nā-dār; woh mahājan jiskā basnā ulat jāe.

3.—Koyī shakhs jise apne duyūn ke adā ki salāhiyat na rahe; woh shakhs jo apnā dāin (lahnā yā woh rupaye jo logon ke uske zimme hoñ) adā na kar-sake; shakhs-i-gair-mustatī; diwāliyā; jiskā diwālā nikal-gayā ho.

“In strictness, no person but a trader can be a bankrupt—Bankruptcy is applied to merchants and traders, insolvency to other persons.” Webster.

Bankrupt, a. Jisne diwāliye kā kām kiyā ho; jo apne duyūn (qarz) ke adā ki salāhiyat na rakhtā ho; jo apnā qarz (lahnā yā dāin) chukā na sake; diwāliyā; nā-dār; gair-mustatī; jiskā tāt yā basnā ulat gayā ho khwāh kār-o-bār abtar hogayā (bigar gayā) ho.

Bankrupt, v. t. Kār-o-bār bigar d. (abtar kar-d. yā ukhar d.); nā-dār (gair-mustatī) yā diwāliyā) banā d.; rupaye paise se tang kar-d.; tāt yā-basnā ulat d.

Bankruptcy, n. 1.—Diwālā; nā-dārī; us shakhs kī hālat jiskā kār-o-bār is sabab se band aur abtar ho-jāe kī woh apnī nā-dārī ke bā'is use jāri na rakh sake (chalā na sake); apne dūyūn (qarz) ke adā karne kī be-maqdūrī ('adam-i-istitā'at yā qābiliyat).

2.—Diwālā nikāl d. yā kar d.; rūposh hokar khwāh aur tarah par apnī tayīn diwāliyā banā d.; kār-o-bār kī abtar kar-d.

Bank-stock, n. Jo rupaye bank (mahājani ke kumdhūm yā rozgār) meñ lage hoñ unmeñ hissa yā hisse; mahājani kī koṭhī kī patṭī yā patṭiyāñ (hissa yā hisse); rupaye jo mahājani koṭhī ke ījmālī sarmāye (sājhe kī pūñji) meñ lage hoñ.

Bar, n. 1.—Lakṛī yā lohe wagaira kī sīkh jo rukāwat yā aur kisī kām ke liye banāyī jāe; tili; salākh.

The bar of a door—Darwāze kī janglā.

The bars of a gate—Woh lohe yā lakṛī ke jangle (āhanī yā chobī sīkh) jo kisī phūṭak meñ lagāye jāen.

2.—Rukāwat; sadd-i-rāh; jo shai kisī amr meñ mānī' ho; amr-i-mānī'; āṛ; rok; insidād; woh bāt yā shai jo kisī dūsri bāt yā shai ke darmiyūn hāil ho; amr-i-'āriz; 'āriza.

His ignorance of the law is a bar to his promotion—Uskī qānūn kī na jānnū uskī tarāqqī meñ mānī' hai. A bar to a suit—Amr-i-mānī'-i-nālish.

A legal bar—Amr-i-mānī'-i-muta'alliq-i-qānūn; qānūnī muzāhamat yā 'āriza.

3.—(Law) (a) 'Adālat meñ vukalā wagaira ke baiṭhne khwāh khare ho-kar suwāl-o-jawāb karne kī jagah.

In this court, the bar is just opposite to the bench—Is 'adālat meñ hākīm kī niāhast (ijlās-i-'adālat) ke muqābil hī vukalā wagaira ke baiṭhne kī jagah hai.

(b)—'Adālat meñ woh jagah jabāñ talhīqāt-o-tajwīz khwāh hukm-i-sazā ke sunāye jāne ke liye mudda'ā 'alaih khare kiye jāte haiñ.

The prisoner at the bar pleads not guilty—Mudda'ā 'alaih-i-hūzir-i-'adālat ko jurm se inkār hai.

(c)—Woh jāmi' (sab yā bi-l-kul) vukalā wagaira jinko 'adālat meñ suwāl-o-jawāb kī iḥtiyār ho; vukalā wagaira kī pesha; qānūn ke muta'alliq pesha.

He is studying for the bar—Woh qānūn ke muta'alliq peshe ke liye (bāristar vakil wagaira banne kī garaz se) qānūn kī tahsil meñ masrūf hai.

(d)—Woh 'uzr-i-khās jisse mudda'ī ke da'wa kī tardīd ba tarz-i-kāfi ho; 'uzr-i-mānī'-i-samā'at-i-nālish; woh khās 'uzr jisse mudda'ī kī dā'wā baḥhūbi rad ho-jāe.

The plea of bar put forward by the defendant is valid—'Uzr-i-mānī'-i-samā'at-i-nālish pesh-kardā-i-mudda'ā 'alaih qawī hai (nālish ko mamnū'u-s-samā'at hone kī 'uzr jo min-jānib-i-mudda'ā 'alaih pesh huā hai qawī hai).

At the bar of the court—Sar-i-ijlās-i-'adālat; barmalā 'adālat meñ; khulī kachahri meñ; ain 'adālat ke rū-ba-rū.

A case at bar—Woh muqaddama jo 'adālat ke rū-ba-rū pesh ho; muqaddama jismeñ 'adālat ko sāmne baḥs ho rahi ho.

The case at bar is an intricate one—Woh muqaddama jismeñ is waqt 'adālat ke rū-ba-rū baḥs ho rahi hai (jo is waqt 'adālat meñ pesh hai) pechida hai.

4.—Koyī 'adālat; koyī kachahri.

The *bar* of God—K̄hudā kī 'adālat.

The *bar* of public opinion—'Awām kī rāe kī 'adālat.

5.—Sone yā chāṇḍi wagaira kī kāmī (gullī yā meḷh).

Bar, v. t. 1.—Sikh lagā-kar band k.

To *bar* a door or gate—Kisī darwāze yā phūṭak meṅ lohe ke sikh yā lakṛī kī, tiliyān lagā-kar āmad-o-raft band kar-d.

2.—Roknā; band k.; man' k. yā māni' h.; sadd-i-rāh h.; muzā-him h.; 'ariz yā hāil h.; bāz r.; hone na d.

To *bar* the entrance of evil—Badī ko āne na d. (use daḡhl pāne na d. yā uskī āmad ko rok d.).

The distance between us *bars* our intercourse—Jo dūri (fāstla yā bu'd) ham logōn ke mūbain hai woh hamārī āmad-o-raft yā rāh-ō-rasm ke rakhne meṅ māni' hai. Dūr dūr par hone kī wajh se ham log bāham rāh-o-rasm nahin rakh sakte.

Limitation *bars* the suit—Is nālīsh meṅ tamādī 'ariz (hāil yā māni') hai.

To be *barred*—Mamnū' yā mamnū' u-s-samā'at h.; nū-qābil-i-samā'at h.

The hearing of this case is *barred*—Yah muqaddama mamnū' u-s-samā'at (nū-qābil-i-samā'at) hai. [se ḡhārij kar-d.

To dismiss a claim as *barred*—Kisī dā'we ko mamnū' u-s-samā'at hone kī wajh

To be *barred* by limitation, by the law or statute of limitation, by statutory limits, or by efflux or lapse of time—Tamādī (hadd-i-samā'at yā inqizā-i-mī'ād-i-samā'at) kī wajh se mamnū' u-s-samā'at h. (samā'at ke qābil na h. yā rahnā).

3.—Mustasnā k.; ḡhārij k.; chhoṛ d. [se chhipāyā huā nahin.

Bare, α. 1.—Be-satr; ḡhakā yā chhipā nahin; nangā; barahna; kapṛon

The arm is *bare*—Bāzū kapṛe se chhipā nahin hai (uangā hai).

The trees are *bare*—Daraḡht nange haiṅ (pattoṅ se ḡhake nahin haiṅ).

2.—Tā'zīm kī wajh se sar barahna (nange sar yā sar khole huye).

3.—Tihī-dast; muflis; ḡhālī; garīb; muhtāj; be-sar-o-sāmān.

A *bare* treasury—ḡhazāna jo ḡhālī ho (jismeṅ rupaye paise na hoṅ). [kar-d.

To make a person *bare*—Kisī shakhs ko muhtāj yā be-sar-o-sāmān banā yā

4.—Bosīda; jo bahut yā kasrat se pahuā gayā ho—jaise koyī pahan-ne kā kapṛā. [jo nīrā āp hī ho.

5.—Mahz; nīrā; akelā; tanhā; ḡhālī; jiske sāth aur kuchh na ho;

Bare words—Nīrī bātēṅ; bāt hī bāt; bātōṅ ke siwā aur kuchh nahin.

Have you got an annotated copy of the new Evidence Act? No; I have only the *bare* Act—Kyā shahādāt ke qānūn-i-jadīd kī koyī jild ma' sharh ke tum-hāre pās hai? Nahin; mere pās mahz (nīrā yā be sharh kā) ekaṭ hai.

Barebone, n. Nihāyat dublā-patlā (baḡīr yā lāgar) shakhs; aisā shakhs jiskī haddiyān chamṛe se dekh paṛēṅ.

Barefaced, α. 1.—Be muṅh chhipāye huye; muṅh khole; be burqa' yā ḡhūṅghaṭ ke.

2.—Jismeṅ kisī tarah par ikhfā na ho; jo chhipāyā na jāe; jismeṅ koyī banāwaṭ na ho; fāsh; khulā khulā. Jismeṅ sharm na kī-jāe; jo be-hijābāna kiya jāe; jismeṅ hayā yā gairat kā lihāz na ho.

BVCL 12977

423(U)
E36E

A barefaced falsehood — Darog-i-fāsh; aisi jhūṭhī bāt jiske kahne meṁ sharm na āwe (jo be-gairatī yā be-hayāyī se kahī jāwe).

Barefoot, *a.* Barahna-pā; nange pair; be-jore yā moze ke.

Bareheaded, *a.* Barahna-sar; sar-nangā; adab yā aur kisī wajh se sar khole huye.

Barely, *adv.* Be aur kisī chīz ke; sirf; mahz; nirā.

Bargain, *n.* 1.—Māl ke farokht kī nisbat do farīq ke mābāin qaul-o-qarār; woh mu'āhada jiske rū se ek shakhs yah qaul kartā hai ki zar-i-saman ke 'iwaz meṁ fulān māl kī nisbat woh apne haq ko muntaqil kardegā aur farīq-i-sānī qīmat dekar uskā lenā qabūl kartā hai; kisī shai ke kharīd-farokht kī bāt-chīt; intiqāl-i-haqīyat kā mu'āhada; kisī chīz ke bechne aur kharīd karne kā qaul-o-qarār; saudā; saṭṭā.

2.—Kisī qism kā qaul-o-qarār; kisī tarah kā mu'āhada; kisī qism kī shart.

3.—Aisā mu'āmala jismeṁ naf'a ho; fāide kā saudā; zisā mu'āmala jo apnī khwāhish ke mutābiq ho.

4.—Kharīdārī yā woh shai jo kharīd kī-jāwe.

5.—Natīja-i-ākhir; maāl-i-kār; anjām-i-kār; kisī bāt kā anjām.

To make the best of a bad bargain — Jo kuchh sar par āpāre uskā khūb nibāh k.; gale parī bajāye siddh; sar parē kā nibāhnā. [aur kuchh bhī.

Into the bargain — Kisī ke siwā yā 'alāwa; mazīde barūn; kisī shai ko chhorkar

To strike a bargain — Kisī 'ahd-o-paimān (qaul-o-qarār mu'āhade yā bāt-chīt) ko pukhta k.; kisī mu'āmale ko mazbūt kar-lenā (use pakkā kar-lenā chukā lenā yā ṭhik kar-lenā); kisī shai kī nisbat hāth mārṇā ya'nī uski bāt-chīt pakki kar-lenā.

Bargain, *v. i.* Intiqāl-i-māl kī nisbat mu'āhada yā qat'ī qaul-o-qarār k.; kisī shai ke kharīd-farokht kī nisbat shart kar-lenā yā ṭhahrā-lenā; āpās meṁ rāzī h. yā tai kar-lenā.

☞ "Often with *for* before the thing purchased." *Webster.*

To bargain for a house — Kisī makān ke kharīd-farokht (bechne yā mol leno) kī bāt-chīt tai kar-lenā (uskā qaul-o-qarār kar-lenā). [de-d.

Bargain, *v. t.* Bechnā; farokht k.; zar-i-saman lekar (uske 'iwaz meṁ)

A bargained away his farm — Zaid ne apnā khet qīmat le-kar bech-ḍālā.

☞ "A popular use of the word." *Webster.*

Bargainee, *n.* (*Law*) Woh farīq-i-mu'āhada jo māl-i-farokht-shuda ko le yā uskā lenā mauzūr kare; mushtarī; kharīdār; mu'āhid-lahū.

☞ Opposed to *bargainer*.

Bargainer, *n.* (*Law*) Mu'āhid; jo dūsre se mu'āhada kare; woh farīq jo māl ke farokht aur intiqāl kā qaul-o-qarār kare.

Barrator, *n.* (*Law*) Woh shakhs jo aksar logoṁ ko targīb dekar nālিশēn karāyā kare; jo muqaddame laṭāyā kare; jiskā shewa nizā'-i-'adālat meṁ taqwiyat dene kā ho.

Barratrous, *a.* (*Law*) Jismeṁ nizā'-i-'adālat ke paidā karāne kī khāsiyat ho; farebī; munāza'at-angez.

Barratry, *n.* (*Law*) 'Adālat ke mutā'alliq jhagrā kharā karne kā fi'l; nizā'-i-'adālat ke qāim karāne aur usmeṁ madad dene kā shewa.

Barren, a. 1.—Shor; jismeñ kuchh paidā na ho.

Barren land—Arāzi-i-shor; woh arāzi jismeñ kuchh paidā na ho; ūsar.

2.—Bānjh; 'aqīma; jise larke-bāle paidā na hoñ.

That woman is barren of children—Woh 'aurat 'aqīma hai; us 'aurat ko larke-bāle nahiñ hote.

3.—Jisse koyī natija na nikle; khālī; mahz; nirā.

Base, a. 1.—Zalil; kamīna; paidāish aur haisiyat donoñ meñ zalil; jo 'ālī khāndān aur zī-haisiyat na ho; nā-chīz; be-qadr; darje rutbe yā qadr meñ barā nahiñ.

2.—Waladu-z-zinā; harām-zūda; nikāh-i-jāiz se nahiñ; zauja-i-sahiha se paidā nahiñ.

A base child—Waladu-z-zinā; larke yā larke jo zauja-i-sahiha se paidā na ho.

3.—Kam-qīmat; ghaṭiyā.

☞ “Applied particularly to the metals as compared with gold or silver.” *Worcester*.

4.—Dūn yā dani; past; zalil; nīchā; kamīna; chhote dil yā chhoṭī tabi'at k; faiyāz nahiñ; jiskī fikr past ho; jiskā khayāl baland na ho.

5.—Gahrī; gambhīr; nīchī; dhīmī; ūnchī (baland) nahiñ.

☞ Applied to sounds.

Base, n. Woh niche kā hissa jispar koyī shai qāim rahe; kisī shai kā woh juzw jispar woh kharī yā ṭhahrī rahe; pāya; talā; peñdī; kursī; bunyād; jar; new. [par mabnī k.

Base, v. t. Bunyād ḡalnā; qāim k.; kisī bunyād par qāim k.; kisī shai What is that suit based on?—Woh nālīsh kis par mabnī (qāim) hai?

Baseless, a. Be-bunyād; be-asl; jiskī jar na ho; be-jar k; jiskā madār kisī shai par na ho.

Bashful, a. 1.—Jo begānoñ ke sāmne apne āp meñ na rahe (hālāt-i-be-khudī meñ ho-jāe); jiskī nazar barābar na ho; nihāyat mahjūb yā sharmgīn; barā lajāū; had se ziyāda hijāb r. w.

Basis, n. 1.—Asl; bunyād; jar; madār; jispar koyī shai qāim rahe.

The basis of a suit—Madār yā manāt-i-nālīsh.

2.—Aslī usūl; madār-ilaiḥ; jisse koyī shai sañbhli rahe; jispar kisī shai kā madār ho.

Basket, n. 1.—Ek qism.kā zarf (bartan) jo lachilī chīzoñ se bunā jātā hai; ṭokrī; ṭokrā; daurī; daurā; khānchā; khānchiyā; jhāpā; piṭārā; ḡālī; ḡaliyā.

☞ “The forms and sizes of baskets are very various, as well as the uses to which they are applied; as corn baskets, clothes baskets, fruit baskets, and work baskets.” *Webster*.

2.—Jo kuchh ṭokrī yā ḡālī wagaira meñ rahe; jitnā ṭokrī wagaira meñ ā-sake (rah-sake).

Basket, v. t. Ṭokrī wagaira meñ r.

Bastard, n. Waladu-l-harām; waladu-z-zinā; woh larke jo izdiwāj-i-jāiz (zauja-i-sahiha yā mankūha) se paidā na ho; jo larke byāhī 'aurat se paidā na huā ho; jiskī paidāish āshnāyi-i-nā-jāiz se ho; chhināle se paidā huā larke.

Bastard, a. 1.—Harām-zāda; waladu-z-zinā; izdiwāj-i-jāiz se paidā nahīn; zauja-i-sahīha yā mankūha (byāhī jorū) ke batn (peṭ) se paidā nahīn; harām-kārī se paidā; chhināle se janmā huā.

A *bastard* child is *filius nullius*—Waladu-z-zinā kisī kā laṛkā nahīn hotā.

2.—Aslī nahīn; jhūṭhā; kāzib; qiyāsī; farzī; fāsīd; kāsid.

☞ “Applied to things which resemble those which are genuine but are not really so.” *Webster*.

Bastard, v. t. Waladu-z-zinā banānā yā qarār d.

Bastardize, v. t. 1.—Waladu-z-zinā banānā yā sābit k.; yah sābit qarār d. ki fulān shakhs kī paidāish izdiwāj-i-jāiz se nahīn hai; kisī kī nisbat qānūn ke mutābiq yah qarār d. yā tajwīz k. ki woh zauja-i-sahīha ke batn se paidā nahīn hai.

2.—Waladu-z-zinā paidā k.; chhināle kā laṛkā janmānā.

Bastardy, n. Waladu-z-zinā h.; zauja-i-sahīha ke batn se paida na h.; byāhī 'aurat ke peṭ se janmā na h.

Bath, n. 1.—Hauz wagaira jismeñ pānī badan ke dhonē khwāh kisī maraz ke daf' karne kī garaz se jism ko pānī meñ ḍubāne ke liye bharā rahtā hai.

2.—Woh makān jismeñ nahāne ke liye ek yā kayī ghar taiyār hoñ; woh 'imārat jismeñ ek yā zāid hammām hoñ; hammām yā hammām-khāna; gusl-khāna; nahāne kā makān.

3.—Safāyī yā sihbat ke liye badan ko pānī se dhonā yā use bukhār (bāph yā baphārā) d.; gusl; nahān.

☞ “Baths are warm or tepid, hot or cold, more generally called warm and cold.” *Webster*.

To take a *bath*—Nahānā; gusl k.

Bathe, v. t. 1.—Pānī meñ ḍub-kar yā gota-lagākar nahānā; gusl k. jaise hammām yā hauz wagaira meñ; hammām k.

☞ “It often differs from ordinary washing in a longer application of water to the body.” *Webster*.

2.—Kisī saiyāl shai ya'nī pānī wagaira se nam yā tar k. yā usse khūb bhigā yā nahlā d.

To *bathe* in tears or blood—Ānsū yā lahū se tar kar-d. yā bhigā d.

Bathe, v. i. 1.—Hammām meñ h. yā pare rahnā; pānī yā kisī dūsri saiyāl shai meñ ḍubā rahnā; nahānā; gusl k.

Bathe, n. Pānī meñ-badan kā dhonā yā gota lagānā; gusl; nahān.

To take one's usual *bathe*—Ma'mūlī gusl k.; ma'mūlī taur par nahānā.

Bath-room, n. Gusl-khāna; nahāne kā makān.

Battery, n. (Law) Kisī par nā-jāiz zad-o-kob (mār-pīṭ). See *Assault*.

There may be assault without *battery*; but *battery* always implies an assault—

Mumkin hai kī hamla ho par zad-o-kob na ho lekin zad-o-kob se hamesha hamle kā khayāl paidā hotā hai.

☞ “The least violence or the touching of another in anger, is a *battery*.” *Blackstone*—*Webster*.

Battle, n. Dushmanon yā afwāj-i-mukhālif meñ bāham jang yā muqā-bala; laṛāyī; jang; kār-zār; mujādala; muqātala.

A drawn battle—Larāyī jismēn koyī fariq fath na pāye.

A pitched battle—Larāyī jismēn faujon kā parā pahle se qā'ide ke mutābiq jamā diyā jāe.

Battle royal (a)—Mūke (ghūse) yā lāṭhiyon kī larāyī jismēn do shaḥson se ziyāda sharik hon; hangūma; larāyī jo bāthlon-bāth larī jāe.

(b)—Murgoṅ kī larāyī jismēn do murg se ziyāda sharik hote haiṅ.

To give battle—Dushman par hamla k.; ganīm par chaḥḥ-jānā (hamla-āwar h.).

To join battle—Hamle meṅ muqābala k.

⚡ The distinction between these two phrases is, perhaps, "not always observed."

Battle, v. i. Larāyī meṅ sharik h.; larāyī meṅ lapnā.

Battle, v. t. 1.—Musallah fauj se bhar d.

2.—Fasilon se mazbūt kar-d. [yā saf-bandī].

Battle-array, n. Saf-i-jang; larāyī ke qabl fauj kī saf-ārāyī (parā-bandī)

Bay, n. Dushman se aisi hālat meṅ chār-nā-chār muqābala k. kī bhāgne kī mutlaq gunjāishi na rahe; dūr yā bāz rakḥke jāne kī hālat; rukāwaṭ aur intizār kī hālat.

To hold, or keep, at bay—Hamle ko daf' k.; kisi shaḥs yā sbai ko jo mukhālif ho apne npar jhapṭ kar āne yā hamla-āwar hone na d. (use dūr r. dānt r. yā hamle se bāz r.); dushman ko lipaṭne na d.

To stand at bay—Muqābale ke liye khaṭā ho-jānā yā ḍaṭ-jānā; muqābala (sāmū) kar-baiṭhū.

To bring to bay—Mukhālif ko zagte (tangī yā shiddat) meṅ dāl-kar use muqābale par majbūr k.; dushman ko itnā majbūr k. ki woh sāmū kar-baiṭhe.

Bay, v. i. Bhūṅknā—jaise kuttē kā shikār par.

Bay, v. t. Kisi par bhūṅknā yā bhauṅknā; bhūṅkte bhūṅkte kisi ke picḥhe chalnā (lagū).

Be, v. i. 1.—Qāim rahnā; wujūd r.; thore yā bahūt 'arse tak wāqī' rahnā yā wujūd r.; sachmuch maujūd rahnā yā 'ālam-i-wāqī' khwah nafsu-l-āmr meṅ wujūd (hastī) r.

2.—Honā yā ho-jānā; ban-jānā.

3.—Rahnā yā kisi hālat meṅ rahnā.

4.—Kisi jagah rahnā yā maujūd rahnā.

5.—Kisi tarz-i-khās par honā yā wāqī' h.

⚡ "This verb is used as an auxiliary in forming the tenses of other verbs, and particularly in giving to them the passive form; as, he has *been* disturbed." "It forms, with the infinitive, a particular future tense, which often expresses duty, necessity, or purpose; as, government *is to be* supported: we *are to pay* our just debts." *Webster*.

To let be—Joṅ kā toṅ rahne d.; chheṭ-chhṭ na k.; jis hālat meṅ koyī shai ho usī hālat meṅ use rahne d.; hālat-i-maujūda par chhoṭ d.; chhoṭ d.; jaise kā taisā rahne d.; apni hi hālat par rahne d.

To be off—Chale jānā; dūr yā fāsile par h.

Bead, n. Shishe mūṅge sone chāṇḍī motī hire yā billūr wagsira kā surākh kiya huā gol dāna jo dhāge meṅ guṇḍh-kar zebāish ke liye gale meṅ pahnā jātā yā parastish (pūjā) meṅ kām ātā hai.

To say over one's beads, to tell one's beads, or to be at one's beads—Du'ā paṛhī-nā; wazifa paṛhīnā; tasbīh phernā hīlānā yā paṛhīnā; jap k.; mālā phernā japnā yā sumarnā.

Beam, n. 1.—Lakṛī yā lohe kā barā ṭukrā jo moṭāyī meṁ kam par lambāyī meṁ ziyāda ho aur is tarah banāyā jāe ki kām meṁ āsake; laṭṭhā.

2.—'Imārat wagairā meṁ lagāye jāne ke liye shahtīr; dharan; jotā.

3.—Tarāzū kī dandī; tarāzū-chob yā shāhīn; tarāzū kā ḍandā jiske donoṁ konoṁ meṁ palle laṭke rahte haiṁ.

4.—Bam; woh ḍandā jo gārī meṁ ghorōṁ ke bīch meṁ rahtā hai; gārī kā phar; haras jo hal meṁ lagtā hai.

5.—Shu'ā; kiran—jaise sūraj kī.

To kick the beam—Tarāzū ke halke palle kī tarah ubhar-kar ḍandī meṁ lagnā.

Beam, v. t. P'aidā k.; nikālṇā.

 Followed ordinarily by *forth*.

To beam forth light—Raushanī paidā k.

Beam, v. i. Chamaknā; raushan h.; munawwar h.; tābān h.

Bear, v. t. 1.—Saṁbhālṇā; uṭhānā; bardāsht k.

To bear a burden—Bojh uṭhāna.

2.—Le-jānā; le-chalṇā; ek jagah se dūsri jagah saṁbhāle liye jānā.

3.—Pahānā yā lagānā; hukūmat yā 'izzat ke nishān kī tarah pahne lagāye yā liye phirṇā khwāh rakhnā.

To bear a sword—Talwār lagānā (bāndhnā). *To bear a badge*—Chaprās yā tagma lagānā.

4.—Sahnā; bardāsht k.; uṭhānā; bhugatnā; tahammul k. yā mutahammil h.—jaise dard ranj yā kisi aisi shai kā jo pasandida na ho.

5.—Rakhnā yā dil meṁ r.—jaise muhabbat yā 'adāwat wagairā.

6.—Kisi shai ko qabūl k. yā uski salāhiyat r.; is tarah tahammul k. ki nuqsān shiddat yā tabādala na ho.

To give words the most favourable interpretation they will bear—Lafzōṁ kī ta'bīr jahān tak 'umda ho-sake karnā.

7.—Jannā yā paidā k.—jaisse bachche yā phal kā.

8.—Rakhnā aur kām meṁ lānā—jaise ikhtiyār kā; 'amal meṁ lānā; nāfiz k.; chalānā.

To bear sway—Hukūmat r. yā k.; sāhib-i-hukūmat h.; hukmrānī k. yā hukm chalānā; hākimī k.; iqtidār 'amal meṁ lānā.

9.—Rakhnā; chalāye chalṇā yā qāim r.

To bear a part in conversation—Guftgū meṁ sharik rahnā yā shirkat r.; bāt-chīt k. yā bāt chalāye chalṇā.

10.—Adā k. yā denā; bayān k.; dekhlanā yā zāhir k.

To bear testimony or witness—Adā-i-shahādat k. yā shahādat d.; gawāhī d. yā k.

11.—Kisi sbai kā natija bardāsht k. (sahnā yā uṭhānā) yā uskā muākhazadār (jawāb-dih yā zimma-dār) h.—jaise kisi ilzām kī bāt kā.

12.—Uṭhānā; mutahammil h.; adā kī sabīl k.; bār uṭhānā; zimma-dār h.—jaise kisi kharch kā.

13.—Chāl chalṇā yā ikhtiyār k.; bārtāw k.; tariq yā rawish ikh-
[tiyār k.]

14.—Denā; honā; rakhnā yā rahnā.

To bear one company—Kisī kī sāth d. (uskā sāth r. yā uske sāth rahnā); kisī ke hamrāh (uskī ma'iyat meñ) rahnā.

To bear down—Maglūb k.; dabū d.; zer-dast kar-d.; shikast d.; tang k.

To bear hard—Dabūnā yā tang k.; saḡhtī k.; zor chalānā; qāfiya yā 'āfiyat tang k.; jabr k.

To bear off—Bāz r.; rokṇā; āḡ d.; nazdik āne na d.

To bear out—Āḡhir tak sañbhālṇā aur qāim r.; dam-i-āḡhir tak muhāfiz rahnā (hifāzat k. yā bachānā); ḡhūb sābit k. yā tamām-o-kamāl pāya-i-sabūt ko paluñchānā.

To bear through—Chalānā; kār-rawāyī k.; ihtimām yā band-o-bast se nibāhnā.

To bear up—Sañbhālṇā; qāim r.; babūl yā bajā r. (apni jagah par yā ṡhokāne se r.); girne yā dhañsne na d.; pazhmurda na hone d.; baiṡhne yā ḡūbne na d.

To bear date—Muvarraḡha h.; likhe-jāne yā takmila pāne kī tāriḡh mundarj r.; likhe jāne kī miti likhī r.; muharrara yā marḡūma h.

Bear, v. i. 1.—Phalnā; bār-āwar musmir yā upjāū h.

2.—Tang k.; dabānā; bhārī paṡnā yā garāñ-bār h.; bojh d. yā h.

 With on or upon.

To bear heavily on one's spirits—Kisī ke dil yā uskī tabī'at par garāñ-bār h. (garāñ guzarṇā bhārī paṡnā yā bojh h.). [yā jabr k.]

To bear hard upon an antagonist—Muḡhālīf ko tang k. yā dabānā (uspar saḡhtī

3.—Chal nikalṇā; kām-yāb h.

To bring matters to bear—Kām nikāl-d.; kār-rawāyī kar-d.; kām chalā d.

4.—Muta'alliq h. yā ta'alluq k.; 'alāqa r.; nisbat yā munāsabat r.

 With on or upon.

How does this bear on the question.?—Us baḡs se isko kyā 'alāqa (nisbat yā ta'alluq) hai?

To bear against—Hamla karne yā pakarṇe ke liye nazdik jānā.

To bear back—Bhāḡnā; pas-pā h.; piṡhe ko haṡ-jānā.

To bear up—Sañbhle rahnā; dil mazbūt r., istiqlāl r. yā mustaqil-mizāj rahnā; dhañs yā dab na jānā.

To bear up under afflictions—Musibat meñ dil mazbūt r. yā mustaqil rahnā; dukh ke bojh ke niche dab yā dhañs na jānā.

To bear upon or against—Kisī par takya k. uṡhañgnā yā sañbhle rahnā; kisī par are rahnā; kisī par dabāw ḡālṇā—jaise bojh yā zor kā.

To bear up to—Kisī kī taraf rujū' h. yā chalṇā.

To bear up to one another—Ek dūsre kī taraf rujū' h. yā chalṇā.

To bear with—Jo kuchh nā-guwar ho use guwarā k.; sahnā; bardāshṡ k.; ri'āyat yā 'ināyat k.; burā na māunā; muḡhālāfat na k.; sazā-dīhī se dar-guzarṇā yā dar-guzar-k.; sazā na d.

Bearable, a. Bardāshṡ tahammul yā sahne ke lāiq; jise sah-sakeñ; qābil-i-tahammul yā jiskā tahammul ho-sake; jiskā koyī mutahammil ho-sake (jise woh bardāshṡ kar-sake uṡhā yā sah sake).

Beard, n. Riṡh; dāḡhī.

 "A gray beard, long beard, and reverend beard, are terms for old age." Webster.

Beard, v. t. 1.—Dāṛhī pakarṇā; hiqārat yā gusse se dāṛhī pakarṇā ukhārṇā nochnā yā khūchnā.

2.—Dū-ba-dū muqābala k.; sāmṇā k.; muqābala k.; muṇh par ūnā; sar par charḥ-baiṭhnā; sāmne se lalkārṇā.

Bearded, a. Jise dāṛhī ho—jaise murd.

Beardless, a. Be-dāṛhī k.; jise dāṛhī na niklī ho; jo bulūg ko na pahūchā (mard na ho-chukā) ho.

Bearer, n. Hāmīl; barinda; kisī shai kī lejāne-wālā; woh shakhs jiske pās hundavī wagaira rupaye kī kisī raqam ko wusūl ke liye ho.

Bearing, n. 1.—Tariq; waz'; chāl; rahan; dhaug.

2.—'Alāqa; ta'alluq; nisbat; woh munāsabat jo ek shai dūsri shai se rakkhe; samt; jānīb; taraf.

Beast, n. 1.—Koyī chārpāya jānwar jisse mihnāt li-jāwe yā jiskā gosht khāyā yā uskā shikār kiyā jāe; haiwān.

“Distinguished from birds, insects, fishes, and man.” Webster.
Beasts of burden—Bārbardāri ke jānwar; woh jānwar jo bojh uṭhāwōh; laduye jānwar.

Beasts of the forest—Janglī jānwar; sahrāyī jānwar.

2.—Koyī haiwān-i-mutlaq.

“Opposed to man.” Webster.

Man and beast—Insān wa haiwān.

3.—Woh insān jo khāsiyat-i-haiwānī rakhtā ho; wahshī bhaddā aur ganda shakhs; woh shakhs jo 'aql ke khilāf 'amal kare; haiwān.

Beastly, a. 1.—Haiwān kī sī sūrat aur khāsiyat r. w.; haiwān se nisbat r. w.

2.—Haiwān sā yā haiwān kī mānind; wahshiyāna; jāhilāna yā belūda; ganda yā najis; jo insān kī tabī'at aur buzurgī ke khilāf ho.

Beat, v. t. 1.—Pīṭnā; bajānā.

To beat the breast—Chhātī pīṭnā. To beat the drum—Dhol bajānā.

2.—Torṇā kuchalnā chūr-chūr k. yā kūṭ chāṇṭ khwāl dal-kar sufūf yā chūr kar-d.; pīṭ pīṭ ke ṭukre ṭukre kar-d.

To beat hemp—Paṭṭe ko pīṭ kar ṭukre ṭukre kar-d.

To beat spices—Kūṭ chhāṇṭ dal yā pi-kar garam masāle ko sufūf kar-d. (uski bulbulī banā d.).

3.—Pīṭ-kar phailānā yā barhānā—jaise sone yā kisī dūsri chiz ko jo pīṭne se barh-sake; hathaure se pīṭ-kar kisī shakl par banā d.; ṭhoṅk ṭhoṅk yā garḥ-kar banānā.

4.—Shikār kī talāsh meṁ daurte yā ghūmte phirṇā; shikār jagāne ke liye jhārī ko kharḥkharāte shor-machāte yā kuchh bajāte phirṇā; haṅkwā k.

5.—Chalnā—jaise kisī rāh par. [chhoṛānā.

6.—Dāwnā yā kāṇṇā; pīṭ chhāṇṭ yā kūṭ-kar anāj (galle) kī bhūsi

7.—Takarṇā—jaise hawā yā pānī se.

8.—Lapāyī jhagre yā takrār meṁ maglūb k.; shikast d.; harā d.; fath-yāb h. yā fath pānī; jīṭnā yā jīṭ-jānā; gālib ānā.

9.—Hairān k.; pareshān k.; sakht mihnāt (riyāzat) k.; had se ziyādah mashaqqat k.; riyāzat-i-shū'qa uṭhānā; nihāyat kūwish k.

To *beat* one's brains or head about a thing—Kisi shai ki nisbat apnā damāg yā sar pareshān k. yā phirānā (usko muta'alliq yā uske liye had se ziyāda yā baṛī hī mihnāt k.).

To *beat* the brains about logic—Mantiq meṁ sar phirānā yā sar-gardānī k. (usko piche hairān h. yā baṛī kāvish k.).

To *beat back*—Bhagū yā lauṛā d.; bhūgne yā palāt jāne par majbūr k.; ulte pānw pher d.; pas-pā k.; haṭī d.; wūpas jāne par majbūr k.

To *be beat out*—Bahut hī thak jānā; mihnāt yā daup-dhūp se shāl ho-jānā.

To *beat an alarm*—Tambūr bajāke khatṛe ki itilā' d. (uskā i'lāu k.).

To *beat to arms*—Sipāhiyōn ko apni tayiṁ musallah karne ki itilā' d. (is bāt ki khabar d. ki bathiyār lagū lo).

To *beat down*—(a) Toṛ dālā māmār k. yā girā d.—jaise diwār ko; pāe-māl k.; qhā d. (b) Pair se kuehal-kar khwāh pānī ke toṛ yā hawā ke jhoke wagaira se zamin-doz yā hamwār khwāh past kar-d. (c) Dabā d.; maglūb k.; dūr yā raf kar-d. To *beat down* opposition—Muqbalāfat dūr k. (muqbalāf ko dabā d. yā maglūb kar-d.). (d) Ghaṭā d. (kam kar-d.) jaise kisi shai ki qimat yā māliyat ko.

To *beat into*—Bār-bār sikhā-kar ta'līm d.; kisi shai kī 'ilm kisi meṁ kūt-kūt kar bharnā; mukarrar sikar kar batlā-kar sikhānā.

To *beat off*—Piche haṭī d.; mār-kar piche kar-d.

To *beat out of a thing*—Kisi shai kī chhoṛā-l. yā hāth se nikāl lenā.

To *beat one out of a thing*—Kisi se koyī shai chhoṛā lenā (usko us shai ke chhoṛne tark karne yā usse dast-bardār hone par majbūr k.). [chālānā.

To *beat the hoof*—Pāidā chālānā; piyāda-pā yā pā-piyāda chālānā; pairoṁ se

To *beat the wing*—Pharpharānā; pharpharāhat ke sāth harakat k.

To *beat time*—Gāne-bajāne meṁ hāth yā pair se tāl d.

To *beat up*—Yakāyak hamla k.; ekbārgī fūt parnā; daf'atan yūrish k.; achānak yā yakā-yak charh-jānā; hawā-būkhta yā pareshān kar-d.

To *beat up an enemy's quarters*—Dushman ke qayūm-gūh par daf'atan hamla-kar h. (wahān ekbārgī yā achānak charh-jānā).

“ To *beat* is to give many blows; to *strike*, to give a single blow; to *hit*, to touch the object aimed at; to *knock*, to strike with an instrument or something heavy.” Worcester.

Beat, v. i. 1.—Khaṭkhaṭānā—jaise darwāze kī kaṛā

2.—Dharaknā yā dharke se chālānā—jaise nabz yā dil kī ikhtilāj k.

3.—Zor yā shiddat se parnā 'amal yā asar k.; dharke se lagnā yā ṭakkar khānā.

The tempest *beats* against the house—Tūfān kī jhokā ghar meṁ lagtā hai (uskā ṭakkar ghar ko lagtā hai yā woh ghar se ṭakkar khātā hai).

4.—Ghabrāhat yā shubhe meṁ rahnā; waswase meṁ rahnā; fikr ke sāth dil meṁ pher-phār karte rahnā; hās-bās meṁ rahnā.

To *beat about*—Just-jū k.; pāne kī koshish k.; bahut tarah talāsh k.; baṛī fikr se dhūndhnā; baṛī joṭyī k.; baṛī dhūndh machānā yā k.

To *beat up for*—Fauj meṁ sipāhi bharti karte phirnā; naye sipāhiyōn ke rakhne kī koshish k.

Beat, n. 1.—Zarb; mār; mārne kī tariq; tarz-i-zarb.

2.—Zarb jiskā wuqū' paiham ho; dharkā yā dharak; ṭapak; nabz (nāri) kī chāl yā uskī ṭapak; nabz kī zarb.

3.—Tāl dene meñ hāth yā pair kī harakat.

4.—Halqa yā gasht kā halqa; 'alāqa; had.

A watchman's beat—Chaukidār kā halqa; woh maqām jiske gird ghūm-ghūm-kar pahra diyā jāe; pahre-dār kī gasht kā halqa (uskā 'alāqa).

5.—Woh jagah jahān koyī 'ādatan yā aksar āyā-jāyā kare; ma'-mūlī 'amad-o-raft kā maqām.

Beaten, *p. a.* 1.—Jo pīṭte-pīṭte yā chalte-chalte barābar ho jāe; jispar qadam ke nishān par gaye hoñ; jo kām meñ āte-āte ghis yā mañj uṭhe; jispar log bahut āte jāte hoñ; jo pīṭ yā ṭhok kar chiptā kiya jāe.

2.—Ām; mā mūlī; bāzārī; jiskī waq'at kasrat-i-isti'māl se jāti rahe.

A beaten topic or question—Ma'mūlī mazmūn yā suwāl; mazmūn yā suwāl jiskī nisbat bahut kuchh yā aksar bahs ho chuki-ho.

Beating, *n.* Zarb; mār; zad-o-kob; mārpiṭ; zad-o-kob ke zarī'e se sazā yā ṭambīh.

Beautiful, *a.* Hasīn; husn paidā karne wālī sifaton kā r. w.; jo dil ko bhalā ma'lūm ho; jo dekhne meñ khushnumā ho yā jisse dūsre hawās-i-khamsa ko haz uṭhe (khushī ho); khūb-sūrat yā khūb-rū; khush-numā; khush-āyand; jiskī sūrat nazron ko margūb ho; jiskī shakl nafis ho; dekhnawak; shakīl; pākīza yā qabūl-sūrat; bhalā; mauzūn; nafis; 'umda; muzaiyab.

Beauty, *n.* 1.—Un sifaton yā khūbiyon kā yakjā h. (unkā ijtīmā') jisse dil ko khushī ho yā hawās-i-khamsa khusūsan ānkhoñ aur kāmōñ ko haz uṭhe; husn; jamāl; khūb-sūrtī; malāhat; latāfat; raunaq; sajawat; khat-o-khāl kī zīnat (chihre-muhre kī khūb-sūrtī) yā sūrat kā jamāl.

2.—Kisī khās qism kā husn; koyī qism-i-khās kī khūbī; woh shai jisse koyī khūbī raunaq yā 'umdagī khusūsiyat ke sūth paida ho.

The beauties of nature—Qudrat kī khūbiyāñ.

The beauties of an author—Musannif ke kalām kī khūbiyāñ.

3.—Hasīn shakhs—khusūsan hasīn 'aurat; jamīla; hasīna; khūb-sūrat yā nāznīn 'aurat.

Because, *conj.* Is sabab se ki; ba-wajh iske ki; is bā'is se ki; kyonki; chūnki; is liye ki; is nazar se ki.

Because of, *prep.* Ba-wajh; ba-sabab; ba-bā'is; wajh sabab yā bā'is se; libāz se.

Beckon, *v. i.* Sar hāth yā unglī wagaira hilākar kisī se kuchh ishāratān kahnā; hāth wagaira se ishāra k. [bulānā.

Beckon, *v. t.* Kisī kī taraf kisī maqsad se ishāra k.; bulānā yā ishāre se

Become, *v. i.* Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; haisiyat yā khāsiyat-i-jadīd ikhtiyār k.; badal-kar aur kuchh ho-jānā; honā yā ho-jānā.

To become of—Anjām-i-kār h.; maāl-i-kār h.; hālat h.; naubat h.; naubat yā hālat-i-ākhir yā wāpasīn (pichhli) h.; bannā.

☞ Usually with *what* preceding.

What will become of him? Uskī kyā naubat hogī? Uskā anjām-kār kyā hogā? Uskī kaisī banegī?

Become, *v. t.* Sazāwār yā hasb-i-hāl h.; kisī se munāsabat r.; shāyān yā lāiq h.; kisī ke liye munāsib yā mauzūn h.; muzaiyab yā shān ke mutābiq h.; haisiyat yā hālāt ke i'tibār se kisī dūse se mel khānā (uske mutābiq yā muwāfiq h.); phabnā; achchhā lagnā yā ma'lūm d.; sajnā; zeb d.; rāst ānā.

☞ "Usually said of things, but sometimes of persons." *Webster.*

Becoming, *a.* Munāsib; lāiq; hasb-i-hāl; mauzūn; zebā; sazāwār; muzaiyab; apnī munāsabat kī wajh se bhalā ma'lūm d. w.; jo phabe yā achchhā lage.

Bed, *n.* 1.—Sone yā āram ke liye par ūn yā aur kisī mulāim chīz se bhari hūyī gaddī toshak yā koyī aur bichhāne kī chīz; bistar; bichhaunā.

☞ "In distinction from the bedstead or framework on which it (a bed or sack filled with some soft material) is placed" "The word *bed* includes often the bedstead." *Webster.*

2.—Izdiwāj; nikāh; shādī; byāh; mubāsharat-i-jāiz.

3.—Phūlon kī kiyārī yā unkā takhta.

4.—Daryā wagaira kī tah (unkā thal yā pet).

5.—Tah; koyī chīz jo dher kī dher zamīn kī sath par yā uske andar phailī ho; tarhā.

A bed of coal, iron, &c.—Koele lohe wagaira kī tah.

To be brought to bed—Larkū jannā.

☞ Often followed by *of*.

To be brought to bed of a son—Larkū (betā) jannā.

She has been brought to bed of a son—Use betā paidā huā hai; use farzand tawallud huā hai; woh larkū janī hai.

To make the bed—Palang murattab yā ārasta kar-d.; sej sañwārnā; bichhāwan bichhānā lagānā yā durust kar-d.; so uṭhne ke ba'd bichhaune ko phir thik-thāk kar-d.

To put to bed—Larkū janānā.

From bed and board (Law) Vide *A Mensa Et Thoro.*

[kī jar ko.

Bed, *v. t.* 1.—Nasab karke (lagākar) gher yā chhipā d.—jaise kisī darakht

2.—Baithālna jarnā yā nasab k.; kisī khālī yā hifāzat kī jagah mein jo chārōn taraf se ghiri yā band ho rakhnā yā baithālnā.

To bed a stone.—Patthar baithālnā yā jarnā.

Bed, *v. i.* Ham-bistar h.; ek hī sāth sonā; ek hī palang par āram k.; ham-khwāb yā ham-āgosh h.

Bed-chamber, *n.* Sone kā kamra; āram kā makān; āram-gāh; khwāb-gāh; jo makān sone yā āram karne ke kām mein āwe yā uske liye makhsūs ho ('alāhida chhūṭā rahe). [raheñ.

Bed-clothes, *n.* Kammal chādar palang-posh wagaira jo palang par lage

Bedding, *n.* Palang aur uskā sāj-o-sāmān; sone yā āram karne kā sāmān 'ām isse ki woh insān ke liye ho yā haiwān ke liye.

Bed-room, *n.* Sone kā kamra; khwāb-gāh; āram-gāh; woh kamra jismeñ koyī firo-kash (utrā yā muqīm) ho.

Bed-side, *n.* Palang yā bistar kī bagal; palang ke idhar yā udhar (is yā us taraf) kā hissa.

Bedstead, n. Palang; chārpāyī; khāt; sej; woh dhānchā jispar bi-chihāwan (gaddi yā toshak wāgaira) bichhāte haiñ. [mūlī waqt.

Bed-time, n. Ārām-gāh meñ jāne (ārām karne) kā waqt; sone kā ma'.

Befall, v. t. Kisī par wāqī' h. paṛnā yā hitnā; guzarnā ānā yā honā.

﴿﴾ "It usually denotes ill." *Webster*.

Befall, v. i. Zuhūr meñ ānā; wūqū' meñ ānā; honā; wāqī' h.

Befit, v. t. Hasb-i-hāl h.; mauzūn h.; zeb d. yā muzaiyab h.; phabnā; munāsabat r.

Befool, v. t. Be-wuqūf banānā; dhokhā d. yā gumrah k.; 'aql kho d.; pāgal kar-d. yā banā d.

Before, prep. 1.—Āge; sāmne; muqābale meñ; muhāzī; jagah ke lihāz se āge yā muqaddam.

2.—Waqt ke p'tibār se pahle; kisi ke pahle; kisi ke qabl; āge yā waqt ke silsile ke lihāz se muqaddam.

3.—Rutbe silsile darje haq yā waq'at ke lihāz se pahle yā kisi par muqaddam; kisi par muraṭṭāb; kisi kī nisbat ziyāda yā baḥ-kar; haq-i-taqaddum r. w.

4.—Kisi ke muwājāhe yā muqābale meñ; kisi ke rū-ba-rū yā dū-ba-dū, kisi ke sāmne āge yā muñh ke āge.

5.—Kisi ke ihtiyār talit yā qābū meñ; kisi ke liye khulā huā; jispar kisi ko rok (uske liye imtinā') na ho; jiskī nisbat kisi ko is amr kā haq yā is bāt kī salāhiyat ho kī use pasand kare yī nahīñ khwāh uspar apnā qabza rakke yā nahīñ.

6.—Huzūr meñ yā sāmne—jaise kisi hākim ke; talqīqāt tajwīz yā kisi maqṣad-i-qānūnī ke liye kisi hākim yā 'adālat ko rū-ba-rū yā uske ihtiyār-i-sannā'at meñ.

Before, ad. 1.—Āge; sāmne; muqābil kī taraf.

2.—Pahle; āge; peshtar; ab yā is waqt ke pahle; isse pahle yā iske qabl; abtak; is waqt tak; zamāna-i-hāl tak; pahle se.

Before-cited, a. Jiskā hawāla hissa-i-muqābl meñ diyā-gayā; māqablu-z-zikr; muhawwala-i-bālā yā sadr; mazkūr mazkūra-i-bālā yā mazkūru-s-sadr.

Beforehand, ad. 1.—Kisi par sabqat le-jānā yā usse pesh-dastī k.; kisi kī bāt pahle hī se samajh jānā (tār jānā); kisi par apnā dast-ras pahle hī se kar-lenā (use peshtar hī se apne hāth meñ kar-lenā); pahle hī hāth mārṇā; kisi amr kī nisbat pesh-bandī k. (uski fikr yā uskā intizām peshtar se k.).

﴿﴾ Often followed by *with*.

2.—Pahle se; peshtar se; ibtidā yā awwal se; tamhīdan; kisi shai ke tahaiye meñ waqt ke pahle; qabl-az-waqt.

Beforehand, a. Murattā'a-l-hāl; mūl-o-ma'ishat ke lihāz se fārigu-l-bāl; kasīru-l-mūl; ahl-i-ma'ishat yā sāhib-i-jāedād.

Before-mentioned, a. Jiskā zikr pahle huā yā kiya gayā; masbūqu-z-zikr; māqablu-z-zikr.

Befriend, v. t. Kisi ke sāth dostī kā haq adā k.; kisi se dostī khareh k.; pās yā 'ināyat k.; madad yā taqwīyat d.; naf'a baḥishnā; dastgīrī k. (bāñh gahñā); kisi ko sāth dostāna bartāw k.

Beg, v. t. 1.—Dil se māṅnā; ārzū ke sāth talab k.; minnat k.; lajājat -o-samājat k.; 'ājizī ke sāth iltijā k.; hāth jor̄kar yā pair par̄kar iltijā k.; multamis h.; iltimās guzārish yā 'arz k.; ādab aur ta'zīm ke sāth (muaddabāna) kisi shai kī istid'ā k. uskā khwāstgār h. yā use māṅnā; 'ijz-o-niyāz k.; bataur khairāt yā zakāt ke māṅnā; bhikh māṅnā; lillāh talab k.; K̄hudā kī rāh par(sawāban) māṅnā. [kar-lenā.

2.—Farz kar-lenā; tasawwur kar-lenā; mān lenā; bilā subūt qabūl To beg the question in debate—Jis bāt kī bahs ho usko farz kar-lenā (bilā sabūt taslīm kar-lenā yā mān-lenā).

Beg, v. i. Bhikh māṅnā; khairāt māṅnā; gadāgarī k.; gadā-pesha ho-jānā; bhikh māṅg ke jīnā; ṭukron par auqāt-basarī k.

Beget, v. t. 1.—Apne nutfe se paidā k.; apne bij se janmānā; aulād-i-sulbī paidā k.; lar̄ke kā bāp h.; lar̄kā paidā k. yā janmānā.

2.—Natīje ke taur par paidā k.; kisi shai kā bā'is h. (uskā sabab mūjib yā mūjid h.); paidā k.; qāim k.; wujūd meṅ lānā.

Beggar, n. Bhikhārī; bhikh-mangā; jo bhikh māṅg-kar jīwe; gadā; gadāyī-pesha; faqīr.

Beggar, v. t. 1.—Muhtāj kar-d.; faqīr banā-d.; bhikh-mangā kar-d.; muftis garib yā tihī-dast kar-d.

2.—K̄hālī kar-d.; kuḥh bāqī rahne na d.; bar̄h-jānā tajāwuz k. yā had se guzar jānā.

To beggar description—Bayān ke bāhar h. yā bayān na ho-saknā; hadd-i-bayān se guzar jānā yā mutajāwiz ho-jānā.

Begin, v. i. 1.—Wujūd meṅ ānā; hone lagnā; ibtidāan qāim h.; bār-i-awwal paidā h.; namūd h.; zuhūr meṅ ānā; wuqū'-pazīr h. yā wuqū' meṅ ānā; nikalnā; paidā yā kharā h.; shurū' h.

2.—Ibtidāyī fi'l k.; koyī nayī bāt karne lagnā (uskā karnā shurū' k.); kisi shai par pahle qadam r.; shurū' k.; āgāz k.

Begin, v. t. 1.—Shurū' k.; āgāz k.; ibtidā k.; kisi bāt kī rāh kholnā; kisi amr meṅ fi'l-i-ibtidāyī k.

2.—Kisi shai kī binā ḍālnā (uskī bunyād qāim k.); kisi shai se kisi shai kā patā lagānā (uskī ibtidā yā āgāz kā-hāl ma'lūm k.).

To begin with—Shurū' k.; pahle kām meṅ lānā yā isti'māl k.

To begin business with a small capital—Thoṛī pūnjī se kār-o-bār shurū' k.

Beginner, n. 1.—Shurū k. w.; bānī; sabab; aslī fā'il; koyī fi'l pahle k. w. yā uskā mūjid.

2.—Woh shakhs (khusūsan kam-sin shakhs) jo kisi 'ilm yā fan kī mashq bār-i-awwal shurū kare yā koyī kār-o-bār ibtidāan kare; mubtadī; nau-āmoz; nā-āzmūda-kār; nā-tajriba-kār.

Beginning, n. 1.—Ibtidā; āgāz; asl; bunyād; masdar; musabbib-i-awwal; asl fā'il.

2.—Hālat-i-awwalīn; shurū'; ibtidā; awāil; jo pahle ho.

3.—Umūr-i-ibtidāyī; mawād; sāz-o-sāmān; asbāb; jar.

Beguile, v. t. 1.—Dhokhā d.; fareb k.; chhalnā; apne dām-i-tazwīr (makr ke phande) meṅ lānā.

2.—Makr se ṭāl d.; 'aiyārī se bāz r.

[d. ki ma'lūm na ho.

3.—Bahlā d.; khushī se kāṭ yā bitā d.; aisī tarah bitā (guzrān)

Behalf, n. Naf'a; faida; haq; khātir; madad; tāyid; bachāw; taraf; jānib; or; 'iwaz; qāim-maqāmī.

In *behalf* of—Kisi ke naf'a ke liye; kisi kī tāyid meñ yā uskī madad khwāh himāyat ke liye; kisi kī taraf yā jānib se; kisi ke haq meñ; min-jānib kisi ke; kisi kī 'iwaz yā bataur qāim maqām uske khwāh uskī qāim-maqāmī meñ.

Nothing has been urged in *behalf* of the prisoner—Mudda'ū 'alaih ke naf'a ke liye (uske bachāne ke liye uske 'uzr kī tāyid meñ uskī taraf se yā uske haq meñ) koī bāt kalī na gayī.

To act in *behalf* of a person—Kisi kī taraf se (uskī 'iwaz khwāh bataur qāim maqām uske yā uskī qāim-maqāmī meñ) 'amal kām yā kār-rawāyī k.

Behave, v. t. Chāl-o-chalan ikhtiyār k.; chāl-chalnā yā tarīq ikhtiyār k.; bartāw k.; baratnā.

“Used with the reciprocal pronoun.” *Webster*.

To *behave one's self* manfully—Mardāna chāl chalnā (tarīq ikhtiyār k. yā bartāw k.).

Behave, v. i. Kām k.; 'amal k.; chāl chalnā yā ikhtiyār k.; bartāw r.; tarīq yā chāl r.; kār-rawāyī k.; pesh ānā.

To *behave well or ill*—Bhalā yā burā kām k.; fi'l-i-nek yā bad k.; achchhī yā buri chāl chalnā yā kār-rawāyī k.

Behaviour, n. Achchhī yā buri chāl; chāl-o-chalan; tarīq; rawish; bartāw; dhang; tarz-o-tarīq; chāk-ḍhāl; rawaiya; rahan; zāhirī bartāw yā kār-rawāyī.

Good *behaviour*—Nek-chalnī; nek-rawishī; atwār kī khūbī; husn-i-atwār.

Bad *behaviour*—Bad-atwārī; bad-chalnī; bad-waz'ī; buri chāl; burā rahan.

To *be, or to be put, upon one's good behaviour*—Hālat-i-imtibān meñ h. jismeñ tarīq kī munāsabat par kisi amr-i-aham kā madār hotā hai.

During *good behaviour*—Mansab par mā'mūr rah-kar diyānat aur rast-bāzī rahne kī hālat meñ (mutadaayan aur rāst-bāz rahne kī sūrat meñ).

Behead, v. t. Sar kāṭ-lenā yā qalam-kar-lenā; kisi āla-i-burrān se sar ko tan se judā kar-d.

Behind, prep. 1.—Us taraf jo sāmne (muhāzī yā muqābil) na ho; us taraf jo sab se nazdik hisse ke pichhe ho; jo shai kisi ke rū-ba-rū yā ruḥ par ho uske muqābil; kisi kī pusht par yā kisi ke pichhe ('aqab meñ yā pichhwāre); kisi kī dūsrī jānib yā taraf.

2.—Bāqī; jo kuchh kisi ke kahīn dūr chale-jāne khwāh mar-jāne ke ba'd rah-jāe. [lat meñ kisi se ghaṭ-kar.

3.—Rutbe yā 'umdagī meñ kisi se kam; qadr-o-manzilat aur fazī-

Behind, adv. 1. Pichhe; pusht par.

2.—Pichhe ko; pichhe kī taraf; pusht kī jānib.

3.—Pesh-i-nazar nahīn; nazar ke bāhar; jo abtak pesh na huā ho yā sāmne rakkhā khwāh dekhlayā gayā na ho; bāqī; gair-pesh-shuda.

We know not what evidence is *behind*—Ham logon ko yah ma'lūm nahīn hai ki kis qadar subūt aisā hai jo abtak pesh nahīn kiyā gayā (jiskā pesh honā hanoz bāqī hai).

4.—Wāqt yā jagah ke lihāz se dūr par; pichhe; guzashṭa yā ba'ida.

5.—Gair-muaddā (be diyā huā); jo kuchh dene ke ba'd bāqī rah-jāe.

There is a large sum *behind*—Bahut se rupaye bāqī haiṁ (raqam-i-kasir gair-muaddā hai).

Behind-hand, a. 1.—Pichhe; khālī; aisi hālat meṁ ki kuchh rah yā bāqī rah na jāe; muflisī yā hālat-i-iflās meṁ; tangī meṁ yā tang-hāl; aisi hālat meṁ ki kharch āmadani se ziyāda parā ho yā zarūriyāt ke raf' karne ke liye āmadani kifāyat na kare.

To be *behindhand* in one's circumstances—Tang-hāl yā hālat-i-'usrat meṁ h. āmad wa kharch ke lihāz se khālī-hāth yā tilī-dast h.

2.—Apne waqt-i-munāsib se kisi kām ke tal-jāne kī hālat; jis waqt kisi kām kā honā wājib ho us waqt usmeṁ tawaqquf kā h.; kisi dūstre shakhs yā dūstre chīz se barhā huā nahīn; pichhe.

Behindhand in studies or in work—Likhne-parhne yā kām meṁ kisi dūstre kī nisbat pichhe ya'ni uski barābar barhā huā nahīn.

☞ "This word, like *ashamed* and several other words, never properly precedes the noun." *Webster*.

Behold, v. t. Kisi chīz par nazar garānā; kisi shai kī taraf nazar k. yā dekhnā; tawajjuh se dekhnā; gaur yā ihtiyāt se mulāhaza k.

Behold, v. i. Kisi shai kī taraf nazar yā ānkh phernā; dekhnā.

Beholden, p. a. Mashkūr; mamnūn; ihsān-mand; bār-i-ihsān yā minnat apni gardan par uṭhāye huye.

Behoove, v. t. Kisi ke liye zarūr h.; kisi ke lāiq h.; zarūrat farz yā suhūlat ke lihāz se kisi ke liye munāsib yā sazwār h.; chāhnā; phābnā; zeb d.; sohānā.

☞ "Now used only impersonally with *it*." *Worcester*.

Behove, See supra.

Being, n. 1.—Hastī; wujūd; wāqī'i yā farzī wujūd.

☞ As opposed to *non-existence*.

2.—Jo shai kisi tarah par qāim ho 'ām isse kī woh mādḍi ho yā rūhānī khwāh aslī ho yā khayālī; har qism kī shai jo wujūd rakhti ho;

3.—Insān haiwān yā aur koyī haiyu-l-qāim shai.

Be it so, 1.—Farz kar-lo kī fulān bāt aisi hī hai; mān-lo kī fulān amr isi tarah yā nahj par hai; ho yā shāyad ho; bāshad.

☞ A phrase of supposition.

2.—Aisā hī hone do; aisā hī karo; bihtar; kyā muzāiqa; kuchh muzāiqa yā harj kī bāt nahīn; jāo aisā hī karo.

☞ A phrase of permission.

Belabour, v. t. 1.—Kisi shai meṁ khūb mihnat k.; kisi shai kī nisbat ihtiyāt se kār-rawāyī k.

2.—Khūb mār-nā; bahut mār-piṭ k.; shiddat se zad-o-kob k.; achchhi tarah piṭnā yā dhunnā.

Beleaguer, v. t. Muhāsara k.; gher lenā; rāh band kar-d.; fauj se is tarah gher lenā kī bhāgne kī rāh na rahe.

Belie, v. t. 1.—Jhūṭhā banānā; jhūṭhānā; jhūṭh yā darog ṭhahrānā; jhūṭhāyī kī tuhmat lagānā yā uskā qusūr-wār ṭhahrānā; takzīb k.

2.—Kisi kī nisbat bayān-i-darog k.; kisi kā hāl jhūṭh jhūṭh kahnā; jhūṭh yā darog bayān k.

3.—Gila k.; jhūthī jhūthī bāteñ kahkar tuhmat (dosh) lagānā; kisi ke bāb meñ kalimāt-i-darog kahnā.

4.—Taqlid k.; naql k.; banāwat k.; kisi dūstre kī mānind jhūthī sūrat banāwā.

Belief, n. 1.—Kisi qaul yā wāqī'a ko bilā wāqifiyat-i-zātī mān lenā yā taslīm k.; kisi ke qaul yā uskī shahādat par takya istidlāl yā i'tibār; i'timād; yaqīn; bharosā; 'aqīda; imān. [yā yaqīn lāweñ.

2.—Woh shai jispar i'tiqād lāyā jāe; woh bāt jispar i'tibār karen

3.—Rāe; masala; un legon kī rāe (unke masāil) jo kisi qism ke khayāl kī pairawī karte hon; mat.

4.—Qarāin par i'tibār i'tiqād yā yaqīn.

Believe, v. t. Bāwar k.; i'tibār k.; dūstre kī shahādat yā sanad par kisi shai kī nisbat i'tibār k.; kisi amr ko dūstre ke bayān yā wujūh-i-zihnī wa dalāil-i-'aqlī par khwāh kisi aur bāt ke lihāz se bagair apnī khās wāqifiyat ke sach samajh lenā; sahīh samajhnā; sach mānnā; kisi par bharosā yā i'tibār k.

To have reason to believe—Bāwar karne yā sahīh samajhne kī wajh r.

Believe, v. i. 1.—I'tiqād lānā; yaqīn lānā; imān yā 'aqīda lānā; bāwar k.; sach samajhnā yā mānnā; takya yā bharosā k.

Often followed by *in* or *on*.

I do not believe in what that man says—Us shakhs ke qaul par main i'tibār nahīn kartā (uskā kahnā main sach nahīn samajhtā).

2.—Samajhnā; khayāl k.; tasawwur k.

The accused is, I believe, guilty—Meri samajh meñ (main samajhtā hūn ki) yah mulzam mujrim hai.

Bell, n. 1.—Ghanṭā; ghanṭī. [uskā pyāla.

2.—Koyī shai jiskī sūrat ghanṭe sī ho—jaise kisi phūl kī kaṭorī yā To bear away the bell—Kisi bāt meñ bahkar h.; kisi shai meñ afzal muraj-jah yā bartar h.

To bear the bell—Sargana h.; peshwā h.; sab ke pahle chalnā; agwā h.

To lose the bell—Shikast pānā; hār-jānā; maglūb h. [machūnā.

To shake the bells—Harakat k. ittilā' d. yā khatre kī khabar dene ke liye shor

To bell the cat—Ghanṭī pahnā d.; jo apne se quwwat meñ bahut barā ho usse muqābala karke uske hāth-pair tor d. (use be-kār yā zer-dast kar-d.).

Belligerent, a. 1.—Larāyī k. w.; jang k. w.

2.—Jiskā mailān jang par ho; larāyī kī taraf jhūkā huā yā uspar māil; jang yā larāyī se muta'alliq.

Belligerent, n. Woh qaum yā riyāsāt wagaira jo jang meñ masrūf ho.

Belong, v. i. 1.—Kisi kī milk haqīyat milkīyat yā jāe-dād h.; kisi kā azān-i-khās h.; kisi kā h.

The house in suit belongs to the defendant—Makān-i-muta'nāzi'a mudda'a 'alaih kī milk (uskī milkīyat haqīyat yā jāe-dād) hai yā woh azān-i-khās mudda'a 'alaih hai yā mudda'a 'alaih kā hai.

2.—Kisi kā kār-i-khās h.; kisi se ta'alluq r. yā muta'alliq h.

It belongs to the plaintiff to prove his title—Apne istihqāq kā sābit k. mudda'i ke ta'alluq hai (uskā sābit k. mudda'i kā khās kām hai).

3.—Kisī kā ek' juzw yā hissa h.; kisī se muta'alliq yā usmeñ shāmil h.; 'alāqa r.; ta'alluq r.

The North-Western Provinces *belong* to the Bengal Presidency—Maunilik-i-Magrabi wa Shamālī juzw-i-Ihāta-i-Bangāl haiñ (ihātā-i-mazbūr se muta'alliq yā usmeñ shāmil haiñ).

4.—Kisī jagah kā mutawattin (aslī bāshinda) h.; sukūnat-i-aslī r.; mustaqil sukūnat r.; dawāmī bāshinda h. yā hamesha rahnā.
Beloved, *pp.* or *a.* Barā pyārā; jise dil chāhe yā 'aziz rakkhe yā jo dil se pyār kiya yā 'aziz rakkhā jāo.

Below, *prep.* 1.—Niche; jagah ke lihāz se niche; zer.

2.—Kisī kī nisbat rutbe 'umdagī yā qadr-o-manzilat meñ kam; darje wagaira meñ kisī ke niche.

3.—Nā-zebā; lāiq nahīñ; gair-munāsib; kisī ke liye gair-mauzūñ.
Below, *adv.* 1.—Kisī shai ke lihāz se niche; niche.

2.—Zamīn par; dunyā meñ.

☞ As opposed to the heavens.

3.—Dozakh meñ; jahannam meñ.

4.—'Adālat-i-mātaht meñ; mahkama-i-asgar meñ; niche kī kachahrī meñ; us 'adālat meñ jiskā iḥtiyār kisī dūsarī 'adālat ke muqābale meñ kam ho. [kī jagah].

Bench, *n.* 1.—Ijlās; 'adālat meñ hukkām kī nishast (unke baithne 2.—Hukkām; jo log jaj kī haisiyat se 'adālat meñ baithen; 'adālat.

A full *bench*—Ijlās-i-kāmil; ek 'adālat meñ jitne hukkām hoñ un sab kā yak-jāyī ijlās.

A division *bench*—Kisī 'adālat ke sab hākimōñ meñ se chand hākimōñ kā ijlās.

A single *bench*—Ek hākim kā ijlās; ijlās-i-hākim-i-wāhid yā ijlās-i-wāhid.

To go before, or take the opinion of, the full *bench*—Ijlās-i-kāmil meñ pesh h. yā ijlās-i-kāmil kī rāe lenā.

Bend, *v. t.* 1.—Ṭerhā k.; kham yā bal d.; jhukānā; khūch-kar ṭerhā k.; aiñṭhnā; lachānā; moṛnā.

To *bend* a bow—Kamūn ko kham d. yā tirehhi k.

2.—Kisī taraf ko jhukānā yā muḥlātab k.; sīdhī rāh chhor-kar kisī aur taraf ko phir jānā yā rujū' h.

To *bend* one's steps or course to a particular place—Kisī kḥās maqām kī taraf qadam phernā yā chalnā kḥwāh rujū' h.

3.—Kḥūb mutawajjih k. yā lagānā; shauq se rujū' k.; mihnāt se lagānā; zor d.; nihāyat masrūf yā mashgūl k.; dil denā.

To *bend* the mind to study—Parhne likhne (tabṣil-i-'ilm) meñ kḥūb dil lagānā.

4.—Dabā-kār rujū' k.; mutī' k.; maglūb k.; apne qābū meñ lānā; apne bas meñ lānā yā k.; zer-dast k.

To *bend* a man to our will—Kisī shakhs ko apnā mutī' banā-d. (use aisā kar. d. kī hamārī marzi ke mutābiq kār-rawāyī kare).

5.—Ṭaiyār k.; murattab (durust) k.; khūch-kar kām ke lāiq kar-d. jaise kāmān ko.

To *bend* the brow—Bhaññen chāḥhāñā—jaise baṛe gaur yā gusse meñ; tewrī meñ bal ḍālñā; chīñ-ba-jabiñ h.; tewrī chāḥhāñā.

Bend, v. i. 1.—Ṭeṭhā h.; tircḥhā h.; phirnā; bal yā kham khānā; jhuk-nā; kaj h.; lachnā; murnā; aiñṭhūā.

2.—Shauq yā dil se rujū' h.; mukhātib h.; irāda yā musammam (mazbūt) irāda k.; kamar-bāñdhūā yā kamar-basta h.; āmāda h.

Bent on mischief—Nuqsān-rasūnī par āmāda; nuqsān pahuñchāne par kamar bāñdhe yā mazbūt irāda kiye huye.

3.—Sijda k.; sar jhukānā; jhuknā; 'ibādat yā itā'at kī nazar se sar-nagūn h.

Beneath, prep. 1.—Niche; zer; tale; kisī shai se dabā huā.

To sink beneath a burden—Kisī bojā ke niche dabjānā (uske dabāw se dhañs yā baith jānā).

 In a literal sense.

2.—Niche; baṛe baṛe mahsūloñ (garāñ-bār kharājōñ) yā hākim ke zulm se dabā huā.

 In a figurative sense.

3.—Kisī dūsre kī nisbat rutbe waqr yā 'umdagī meñ kam.

Man is beneath angels—Insān kī rutba firishtoñ se kam hai.

4.—Lāiq munāsib yā hasb-i-hāl nahīñ; nā-zebā yā gair-muzaiyab; barābar nahīñ.

He will do nothing beneath his station—Woh koyī aīsū fi'l na karegū jo uskī haiṣiyat ke hasb-i-hāl na ho (usko na phabe yā uske liye nā-zebū ho).

Beneath, ad. 1.—Niche; tale; kisī jagah kī nisbat aur niche.

The earth from beneath—Niche kī zamīn yā miṭṭī.

2.—Niche yā tale; zer.

 "As opposed to heaven or to any superior region." *Webster.*

Beneficial, a. 1.—Mufid; nāfi'; faida-bakhsh; sūd-mand; jisse koyī 'umda natīja paidā ho.

 Followed by to.

2.—(*Law*) (a) Jisko kisī shai se faida yā naf'a hotā ho yā usse faida uṭhāne khwāh uspar mutasarrif hone kā istihqāq ho; mutamatti' yā mutasarrif.

The beneficial owner of an estate—Kisī jūc-dūd kī mālīk jisko uspar mutasarrif hone yā usse faida uṭhāne kā haq ho; kisī haqiyat kī mālīk-i-mutasarrif.

(b)—Naf'a yā faida paidā k. w.

A beneficial interest—Naf'a uṭhāne yā tasarruf karne kā haq; muttamatti' yā mutasarrif hone kā haq; haqq-i-mutasarrifāna.

Beneficence, n. Hamesha nekī yā bhalāyī k.; wāqī'i nekī yā mihrbānī. k.; logōñ ko sachmuch khairāt d.; achchhe achchhe kāmōñ kā kiya k.; wāqī'i 'ināyat karam yā dād-dihish.

Beneficent, a. Niko-kār; gairōñ kā kām mihrbānī se k. w.; dād-dihish r. w.; karīm; faiyāz; saḥbī; mihrbān.

Benefit, n. 1.—Mihrbānī kā fi'l; mihrbānī; 'ināyat; shafaqat; lutf; ihsān; karam.

2.—Naf'a; faida; hasil yā husūl; sūd; woh bāt jisse kisī kī taraqqī hotī aur uskī zātī khushī barābar barhtī jāwe; woh amr jisse kisī māl kī haisiyat (māliyat) barh-jāwe.

“A word of extensive use, and expressing whatever contributes to promote prosperity and personal happiness, or adds value to property.”
Webster.

Benefit, v. t. Kisī ke sāth yā kisī ke haq meñ bhalāyī k.; faida bakhsh-nā; naf'a d. yā k.; nāfi' h.; kisī ko mufid h.; aur taraqqī d.; sihat (tandurustī) ko aur barhānā; kisī ke liye kār-āmad h.

“Applied either to *persons* or *things*.” *Webster.*

Benefit, v. i. Faida uṭhānā yā hasil k.; naf'a uṭhānā yā muntafa'-bih h.; taraqqī k.

Benevolence, n. Nek-khwāhī; nek-andeshī; bhalāyī karne kī tabī'at (ragbat yā khwāhish yā uskī taraf mailān); mihrbānī; shafaqat; dād-dihish kī ragbat; insān kī muhabbat aur uskī khushī meñ taraqqī dene kī khwāhish; insāniyat.

Benevolent, a. Nek-khwāh; nek-andesh; bhalāyī (achchhe kām ke karne) par māl; insān se muhabbat r. w. aur uskī bihbūdī aur khushī meñ taraqqī kā khwāhān (chāhne-wālā); nek-nihād; khair-sigāl; karīm; mihrbān.

Benight, v. t. 1.—Tārik (āndherā) k.; tārikī chhā-lenā; rāt kī tarah The clouds *benight* the sky—Būdal āsmān ko tārik kar-dete haiñ (unkī tārikī āsmān par chhā-jātī hai yā unse āsmān āndherā ho jātā hai).

2.—Chalte chalte rāt kar-d.; rāt kā pahuñch jānā; rāt kā ho-jānā; rāt kā ā-paṇā.

A *benighted* traveller—Shab-rasīda musāfir; woh musāfir jise chalte chalte rāt ho-jāe aur woh apne thekāne par na pahuñche.

3.—Tira-dil kar-d.; jihālat meñ mubtalā k.; raushan-zamīr na hone d.; 'aql kī raushanī se mahrūm r.; siyāh-qalb k.

Benign, a. 1.—Mihrbān; halīm; jiske mizāj meñ shafaqat yā hilm ho; sāhib-i-jalāl yā zu-l-jalāl; jo auroñ par 'ināyat kī nazar rakkhe; sakhi; faiyāz; karīm.

2.—Muwāfiq; 'umda; jiskā asar nek ho; jisse mihrbānī hilm yā shafaqat wagaira zāhir ho.

3.—Sihat-āwar; muzir nahīn; shafā-bakhsh; jismeñ tan-durustī paidā karne kī sifat ho.

A *benign* medicine—Sihat-āwar dāwā; jis dāwā ke isti'māl se mariz ko sihat (ārām) ho.

4.—Sakht nahīn; muhlik nahīn yā gair-muhlik; jismeñ mariz kī jān jāne (uske marne) kā khauf na ho.

A *benign* disease—Maraz-i-gair-muhlik; aisī bīmārī jismeñ bīmār ke marne kā dar na ho.

Benignant, a. Mihrbān; zu-l-jalāl; karam-farmā; 'ināyat-gustar.

Benignity, n. 1.—Tabī'at yā dil kī achhāyī; nek-sirātī nek-nihādī yā nek-mizājī; rahm-dilī; tabī'at kā jalāl; nekī; karīmī; sakhawāt; mihrbānī; shafaqat.

2.—Sihhat paidā karne kī sifat; jisse tandurustī barhe; shafā² bakhshī. [bal; mor; kajī-

Bent, n. 1.—Kham; ṭerhāyī yā ṭerhā-pan; lachak; jhukāw yā jhok;

The bent of a bow—Kamān kā kham (uskā jhok yā uskī lachak).

2.—Mailān; ragbat; khwahish; tabī'at; dil kī kisi taraf mūl h. (laguā jhuknā ruju' h. yā phirnā); tabī'at kā pher.

3.—Kisi khās jānib yā pahlū ko mailān; loch; marak; pher.

The bents and turns of a subject—Kisi bāt kī marak aur uskā pher (uskā jor-tor yā nok-jhok); kisi mazmūn ke pahlū wa jawānib. [kar-d.; akṛtū.

Benumb, v. t. 1.—De-hiss-o-harakat kar d; ṭhithurā d.; sun yā lakṛī

2.—Bad-hawās kar-d.; be-kār kar-d.; be-qābū k.

Bequeath, v. t. 1.—Wasīyat ke zarī'e se d.; wasīyat kar-donā yā kar-jānā; wasī'at ke rū se hiba k. yā chhor jānā.

 Said of personal property.

2.—Larke-bālon ko chhor-jānā; maurūsī kar-jānā. [marnā.

To bequeath a family quarrel—Koyī khūndānī jhagrā larke-bālon ke liye chhor

 "To Bequeath, Devise. These words both denote the giving or disposing of property by will. Devise, in legal usage, is properly used to denote a gift by will of real property, and he to whom it is given is called the devisee. Bequeath is properly applied to a gift by will or legacy, i. e. of personal property; the gift is called a legacy, and he who receives it is called a legatee. In popular usage, the word bequeath is sometimes enlarged so as to embrace devise." Webster.

Bequest, n. (Law) Jāe-dād-i-mūsābih—khususān woh māl-i-manqūla jo koyī mutawassī kisi ko wasīyat kar-jāwe; wasīyat ke zarī'e se jāe-dād-i-manqūla kā hiba; hiba-i-wasīyatī.

To make a bequest. Same as Bequeath.

The subject-matter of a bequest—Woh māl-i-manqūla jo manshū-i-hiba-i-wasīyatī ho; jo kuchh wasīyat ke rū se hiba kiyā (diyā) jāe; shai-i-mauhūba.

Bereave, v. t. 1.—Kisi se kuchh le-lenā; kisi se koyī shai lekar use uskā muhtāj banā d.; kisi shai se mahrūm k.; koyī chīz kisi se chhīn lenā (har lenā); lūt lenā.

 "With of before the thing taken away." Webster.

To be bereaved of one's friends—Kisi ke doston kā uske hāth se nikal-jānā (hāth se jātā rahnā ya'nī mar-jānā).

Bereavement, n. Mahrūm k. yā mahrūm hone kī hālat; mahrūmī; nuqsān; hāth se nikal-jāna yā jātā rahnā—jaise abhāb (doston) kā maut ke zarī'e se (mar-jāne ke bā'is).

Berth, n. Mansab; 'uhda; naukari; asāmī; jagah; kām. [par hai.

He has a good berth—Woh ek ma'qūl 'uhda rakhtā hai yā ek achchhe 'uhde

To give a wide berth to—Kisi se dūr (haṭe kanūre yā pare) rahnā.

Beseech, v. t. 1.—Kisi se bahut minnat samājat k.; kisi se isrār ke sāth iltijā k. yā multājī h.; iltimās k.; pair par girnā hāth joṛnā yā balāyeṅ lenā; girgirnā; dast-basta 'arz-ma'rūz k.; pāwān paṛnā; bahut ārzū se (nihūyat girwidā ho-kar) kalnā.

 Used before a person.

2.—Kisī bāt kī dārkhwāst k.; māngnā; mustad'i ho. yā istid'ā k.; kisī shai kī nisbat 'arz k.

☞ Used before a thing.

Beset, v. t. 1.—Kisī par kisī meñ yā kisī ke chāron taraf lagānā baiṭhāl-nā nasab k. yā jānā.

"A robe of azure beset with drops of gold." *Spectator*.

Nileyāsmānirang kī poshāk jismeñ sunahre bundelage (jare nasab yā ṭāñke) the.

2.—Band kar-d. jaise rāh kā; gher lenā; ghere meñ dāl d. yā mahsūr k.; muhāsara kar-lenā; chāron taraf se gher-lenā.

3.—Kisī par ṭūṭ paṛnā (uspar hamla k. yā hamla-āwar h.); kisī par ā-paṛnā; kisī se rāh meñ ghāt k.; rah-zanī k.; kisī par chaṛḥ-jānā (chaṛḥāyī k.).

4.—Chāron taraf se gher yā dabā kar bhāgnā dushwār kar-d.; ghabrā d.; shashdar kar-d.; hairān k.; tang k.; uljhāna yā uljhāw meñ dālā; qabāhat meñ dālū; mushkilāt meñ phānsā d.; nāk meñ dam kar-d.; 'āfiyat tang k.

Beside, prep. 1.—Kisī kī bagal meñ; kisī ke ek taraf; kisī shakhs yā shai ke nazdik (pās).

To sit beside a person—Kisī shakhs kī bagal meñ (uske ek taraf yā nazdik)

2.—Khārij; bāhar; alag; nyārā; kisī shai ke ma'mūlī silsile ke bāhar (uske mutābiq nahiñ); mutābiq nahiñ par khilāf bhī nahiñ.

It is beside my present purpose to include scientific terms in this work—Bil-fī' yah merā manshā nahiñ hai ki 'ilmī alfāz is kitāb meñ dākhil karūn.

To put one beside his patience—Kisī ko be-sabr kar-d.

3.—'Alāwa; siwā; kisī se judā alag yā nyārā.

☞ "In this use, besides is now more common." *Webster*.

To be besides one's self—Hawās se bāhar yā bad-hawās h.; 'aql kho baiṭhnā yā salb kar-d.; be-'aql ho-jānā; kisī kī 'aql kī jāta rahnā yā mārā jānā.

☞ "In present usage, there is a tendency to make the following distinction between *beside* and *besides*: 1.—That *beside* be used only and always as a preposition, with the original meaning 'by the side of'; as, to sit beside a fountain; or with the closely allied meaning 'aside from' or 'out of'; as, this is beside our present purpose; 'Paul, thou art beside thyself.' 2.—That *besides*, as a preposition, take the remaining sense 'in addition to'; as, besides all this. And that it also take the adverbial sense of 'moreover'; 'beyond,' &c. which had been divided between the words; as, besides, there are other considerations which belong to this case." *Webster*.

Beside, } adv. Usse ziyāda; mazīde-barān; ziyāda-azān; 'alāwa; siwā;
Besides, } mā-warā; usko chhoṛkar aur; shumār meñ dākhil nahiñ;
jo kuchh mazkūr huā ho us meñ shāmil nahiñ; kisī se alag yā judā.

Besides, prep. See Meaning No. 3. under Beside prep.

☞ "This word, though radically the same as *beside*, and a corruption of it, ought not to be confounded with it, for it is rarely used in the senses explained under *beside*, except in the third sense." *Webster*.

Besiege, *v. t.* Ganīm (dushman) ko apne tābi' hone par majbūr karne ke liye use musallah fauj se gher lenā; muhāsara k.; ghere meñ dālnā; narga k. yā narge meñ dālnā; gher lenā.

Besieged, *pp. or a.* Mahsūr; gherā huā yā ghere meñ parā huā; jise dushman ki sipāh chāron taraf se ghere (muhāsare yā narge) meñ dāle ho.

Besieger, *n.* Muhāsir; muhāsara k. w. yā muhāsare meñ masrūf.

Besmear, *v. t.* Koyī chiknī lasilī yā mailī chīz ūpar se lagānā; ālūda k.; bhar d.; ganda k.; dhabbā lagānā; mailā k.

Bespangle, *v. t.* Afshān jamānā yā k.; sitāron se jar d. yā sitāre jamānā khwāh lagānā; koyī chamkilī chīz jagah jagah lagā-d.

Bespatter, *v. t. 1.*—Chhīte dālkar dāg-dār k. yā dhabbā lagānā; pānī yā kīchar ke chhīte dālnā; koyī mailī yā nā-guwār chīz chhīrak-kar dāg dālnā; kisī par chhīraknā. [kalañk lagānā.

2.—Buhtān lagānā; badnāmī kā dāg lagānā; badnām yā ruswā k.;

Bespeak, *v. t. 1.*—Kisī chīz ke liye pahle se kah-d. yā kah-rakhnā; kisī shai ki nisbat āyinda ke liye hukm d.; kisī chīz ko pahle se lagā r. kar-r. yā uski nisbat mu'āhada (qaul-o-qarār yā bāt-chīt) kar-lenā; farmāish k. [peshīn-goyī k.

2.—Kisī bāt ki 'alāmat pahle se zāhir k.; pahle se dekhlanā;

3.—Kisī bāt ke āsar dekhlanā; khārijī 'alāmāt yā sūrat-i-zāhirī se kisī amr par dalālat k.; sābit k.; zāhir k.; numāyān k.; 'alāmatoñ se batlanā dekhlanā yā zāhir k.

His manners *bespeak* him a gentleman—Uske atwār se zāhir hai ki woh mard-i-sharīf hai; uske tarz-o-tariq se uske mard-i-sharīf hone ki 'alāmatoñ pāyī jāti haiñ.

Best, *a. 1.*—Darja-i-ā'lā ki 'umda sifateñ r. w.; nihāyat hī achchhā; sab se achchhā; bahut hī bihtar; 'umdatarīn; bihtarīn.

“Applied indifferently to physical or moral subjects.” *Webster.*

The *best* man—Woh insān jismeñ darja-i-ā'lā ki 'umda sifateñ hoñ; nihāyat hī achchhā ādmī.

The *best* cloth—Sab se 'umda kaprā; bahut hī khūb kaprā.

2.—Jisne baṛī taraqqī kī ho.

The *best* scholar—Baṛā 'ālim wā fāzil shakhs.

3.—Bahut hī sahīh ṭhīk yā durust; kāmīl; pūrā pūrā; ahsan; aulā.

The *best* view of a subject—Kisī amr ki nisbat rāe-kāmīl nihāyat sahīh tajwīz yā uspar pūrā pūrā libāz.

4.—Nihāyat 'aql-mandī yā maslahat kī bāt; jo amr az-bas 'āqilāna aur munāsib ho; afzal ahsan yā mustahsan.

What is *best* to be done?—Woh kaunsi bāt hai jiskā karnā nihāyat 'āqilāna aur maslahat-i-waqt (munāsib) hai?

To *do one's best*—Jahāñ tak apne se ban parē koshish kar-d.; apne hatta-l-was' yā hatta-l-maqdūr (maqḍūr bhar) fikr yā jidd-o-jahd kar-d.; jis qadr daur-dhūp ho-sake kar-d.; jo kuchh apne qūbū meñ ho (apne se ho-sake) kar-d.; jahāñ tak zor mūrte bāne zor mūrñā.

To *the best of*—Qūbū bhar; gunjāish ke mutābiq; jahāñ tak wus'at yā gunjāish (phailāw yā samāyī) ho; jītnā ho-sake (ban-parē); hatta-l-was' yā maqḍūr.

At best—Ba-darja-i-gāyat; intihā darje ko; jah nazar-i-gaur se dekheñ.

Life is *at best* very short—Agar achchhī tarah se dekheñ to zindagī bahut mukhtasar hai (bahut thore dinon kī hai).

To make the best of—(a) Kisi chiz se jahāñ tak fāida uṭhāte bane fāida uṭhāñ; hatta-l-was' khūb mustafid h.; achchhī tarah kām-nikālñ; khūb hī taraqqī d.; kisi shai kī haisiyat jahāñ tak barhāte bane barhāñ.

To make the best of a sum of money—Kisi mablag (rupaye kī raqam) se jis-qadar fāida uṭhāte bane fāida uṭhāñ (usse khūb mustafid h. yā kām nikālñ).

To make the best of a piece of land—Kisi qat'-i-arāzī ko khūb taraqqī d. (uski haisiyat hatta-l-maḡdūr barhā d.).

(b)—Jahāñ tak ho-sake kisi balā (musibat yā taklif kī bāt) ko guwārā kar-lenā; kisi aisi bāt ko jo margūb na ho hatta-l-maḡdūr apne ūpar uṭhā-lenā.

To make the best of ill-fortune or a bad bargain—Kisi musibat yā nuqsān kī bāt ko jahāñ tak ho sake guwārā kar-lenā (use nibāh lejāñ yā usse apnā kām nikāl-lenā).

Best, n. Baṛī hī koshish; intihā yā darja-i-gāyat kī jidd-o-jahd; jis qadar fikr-o-pairawī ho-sake.

To do one's best—See No. 4, above.

To the best of one's ability—Jahāñ tak ho-sake yā ban paṛe; qābū yā maḡdūr bhar; hatta-l-was' yā hatta-l-maḡdūr; jis qadar gunjāish yā samāyī ho; jitnā karte bane.

Best, ad. 1.—Nihāyat hī; bahut hī; ba-darja-i-gāyat; sab se barh-kar; sab se (auron se) ziyāda.

To love one best—Kisi ko bahut hī yā sab se ziyāda pyār k. (chāhnā).

2.—Nihāyat hī naf' ke sāth; nihāyat hī suhūlat ke sāth; baṛī kām-yābī āsānī yā munāsabat ke sāth; is tarah par kī bahut hī naf' yā fāida ho.

Which instrument can you *best* use?—Kaun sā āla tum baṛī suhūlat se isti'māl kar-sakte ho? This medicine will answer *best*—Is dawā se barā hī naf' hoga (yah nihāyat hī kār-gar hogī).

3.—Bahut hī; khusūsiyat ko sāth; tamām-o-kamāl; tāmma yā ba-tarz-i-kāmil; khūb; ṭhik-ṭhik; rag-o-reshe se; mū-ba-mū.

He knows it *best*—Woh use khūb jāntā hai (usse wāqifiyat-i-tāmma yā kāmila rakhtā hai; uske rag-o-reshe se wāqif hai).

“*Best* is sometimes used in composition; as, *best arranged, best concealed, &c.*” but these and similar compounds explain themselves.” Webster.

Bestir, v. t. Baṛī musta'idī se kār-rawāyī k.; chaṭpaṭ kām k.; jidd-o-jahd-i-balig (baṛī koshish yā khūb daur-dhūp) k.; khūb hāth-pair mārñ yā zor-mārñ.

Usually with the reciprocal pronoun.

Bestow, v. t. 1.—Khazāne meñ jam' k.; hifāzat kī nazar se rakh-d.; is garaz se rakh-d. kī mahfūz rahe; rakhnā.

2.—Kām meñ lāñ; isti'māl k.; lagāñ.

3.—Denā; 'ata k.; bakshish k. yā bakshishñ.

Followed by *on* or *upon*.

4.—Kisī se shādī yā nikāh kar-d. ; kisī ko byāh d.

He has *bestowed* his daughter upon a gentleman—Usne apnī betī kī shādī ek bhale ādmī se kar-dī (usko ek bhale ādmī se byāh diyā).

Bet, n. Bāzī; jo hār-jīt ke liye badā jāe; hoṛ; jo kuchh do farīq ke mā-bain kisī bāt ke muqābale ke natīje khwāh. kisī amr-i-muhtamalu-l-wuqū' ke maāl-i-kār ke zuhūr par mau'ūd yā mashrūt ho.

Bet, v. t. Bāzī lagānā; badnā; hoṛ lagānā yā badnā; shart lagānā badnā yā karnā; kisī amr-i-mutanāzī'a-fih ke natīje ke zuhūr par kisī bāt kī shart k. (uskā qaul-o-qarār yā mu'āhada k.); hār-jīt k.

Betake, v. t. Kisī shai kī taraf rujū' h. yā rujū' lānā; kisī shai kī taraf mukhātīb h. (us meñ lagnā yā dīl lagānā); kisī shai kī taraf harakat yā jumbish k. (uskī taraf chaluā).

 With the reciprocal pronoun.

Betime, } ad. 1.—Achehhe waqt; waqt se; mauqe' se; waqt-i-munāsib
Betimes, } par; jis waqt munāsib ho usī waqt; aise waqt kī der na ho.
2.—Thoṛe 'arse meñ; thoṛī der meñ; jald. [se dekhlanā.

Betoken, v. t. 1.—Kisī aisi shai se zāhir k. jo namūdār ho; 'alāmatoñ
2.—Jo 'alāmatoñ maujūd hoñ unse pesh-binī k. (kisī amr ke wuqū' kā pahle se izhār k.); jo kuchh nazar ke āge yā ma'lūm ho usse kisī aisi bāt kā nishān d. jo āyinda hone wālī ho; kisī amr-i-ma'rūf yā badīhi ke lihāz se kisī fi'l-i-mustaqbil par dalālat k.

A dark cloud often *betokens* a storm.—Kāle bādaloñ se aksar yah zāhir hotā hai kī tūfān āwegā (we beshtar tūfān kī āmad par dalālat karte haiñ).

Betray, v. t. 1.—Be-imānī karke dagā-bāzī yā fareb kī rāh se dushman ke hāth (ikhtiyār yā qabze) meñ de-d.; dagā yā be-wafāyī se de-d. yā 'ahd-shikanī k.

An officer *betrayed* the city—Ek afsar ne be-imānī se dagā karke shahr par dushman kā qabza karā-diyā. To *betray* a trust—Dagā-bāzī yā be-wafāyī se amānat meñ khiyānat k.

2.—Koyī bhed yā aisi bāt jo rāz-dārī kī nazar se batlāyī gayī ho khol-kar (ifshā karke) be-i'tibārī kar-d.; kisī kā hāl khol-d.; kisī kā rāz fāsh kar-d. (parda khol-d.); dhokhā d.; dagā k.; dagā-dekar nuq-sān pahuñchānā.

To *betray* a person or a secret—Kisī shakhs kī parda-darī k. (uskā hāl khol d. yā use dhokhā d. khwāh usse dagā k.) yā koyī bhed khol-d. (rāz fāsh kar-d.)

3.—Kisī aisi bēt kā jiskā makhfī rahnā maqsūd ho yā jiskā poshida rakhnā muqtazā-i-'aql ho zāhir kar-d.; kisī parde yā kām kī bāt ko khol d. [zāhir k.

To *betray* one's ignorance by improper acts—Nā-munāsib fi'l-oñ se apnī jihālat

4.—Gum-rāh k.; dhokhā d.; aisi taklīf meñ dāl-d. jiskī ummed pahle se na rahī ho.

Great confidence *betrays* a man into errors—Bahut bharosā karne se ādmī se galtiyoñ hoti haiñ.

5.—Zāhir k.; batlānā; us bāt kā zāhir k. jo bādiyu-n-nazar meñ zāhir na ho yā jo be zāhir kiye chhipī rah-jāe.

All the names in the country *betray* great antiquity—Us mūlk ke kul nāmoñ se baṛī qadāmat zāhir hoti hai.

6.—Jis bāb mein kisī par takya kiyā jāe. (bharosā rakkhā jāe) uski nisbat dhokhā d. (dagā d. yā khatā k.); jawāb d.

When he is writing, he finds his hand *betraying* him—Likhne ke waqt use ma'lūm hotā hai ki uskā hāth dagā detā khatā kartā yā jawāb detā hai (nahīn chaltā yā woh usse likh nahīn saktā).

Betrayal, n. Dhokhā yā dagā d.; dagā yā dagā-bāzī.

Betrayer, n. Jo dhokhā yā dagā de; dagā-bāz; jo be-wafāyī kare yā be-wafā; jo kisī bhed ko khol-de; jo amānat-dārī kī shart ke khalāf koyī fīl kare.

Betroth, v. t. 1.—Mansūb k.; nisbat k.; mangnī k.; kisī larke yā larke kī kisī dūse se shādī kī nisbat pahle se qaul-o-qarār k.; kisī se āyinda shādī kā mu'āhada k.; kisī ko yah zabān d. (usse yah wa'da k. yā iskā mau'ūd honā) ki woh larke fulān larke kā zauj hogā yā woh larke fulān larke kī zauja hogī; shādī kar-dene kā wa'da k.; shādī kī nisbat zabān yā qaul hār-d. yā wa'da k.

 Used of either sex.

2.—Kisī se āyinda shādī kar-lene kā qaul-o-qarār yā mu'āhada k.; kisī se shādī karnā qabūl kar-lenā; shādī k.

Betrothal, n. Nisbat; mangnī; jin shakhson kī nisbat (shādī kī bāt-Betrothment, } chīt) thahar gayī ho unke āyinda shādī hone ke bāb mein fariqain ke mā-bain bāhamī wa'da qaul-o-qarār yā mu'āhada.

Better, a. 1.—Dūse kī nisbat ziyāda achchhī sifateñ r. w.; bihtar; afzal; umdatar; achchhī mein kisī dūse se barh-kar yā aur achchhā.

 "Applied to physical, acquired, or moral qualities." Webster.

2.—Rutbe waq'at-sūd-mandī yā munāsabat mein kisī se barh-kar (uspar murajjah yā usse afzal); dūse kī nisbat ziyāda pasandīda yā mahfūz khwāh kisī dūse amr mein tārjīh diye jāne ke qābil.

3.—Pahle kī nisbat kam mariz (bimār); sihat-i-jismānī ke lihāz se banisbat pahle ke achchhā; sihat (tan-durustī) mein taraqqī pāye huye.

The patient is *better*—Woh bimār (mariz) ba-nisbat sābiq ke achchhā hai; us bimār kī hālat pahle se achchhī yā bihtar hai.

He has been ill, but is *better* now—Woh 'alīl (bimār) thā par ab achchhā hai.

To be *better off*—Ziyāda-tar achchhī hālat mein rahnā; kisī hālat-i-sābiqa kī nisbat khwāh kisī dūse ke muqābale mein khush-hāl fārigu-l-bāl yā murāf-fahu-l-hāl h.

To have the *better of*—Kisī dūse se barh-kar h. (usse afzal yā bartar h.); kisī par galaba yā fauq rakhnā (uspar gālib yā fāiq rahnā).

To get, or gain, the *better of*—Kisī par gālib ānā; kisī se barh-jānā yā sabqat le-jānā; kisī se jīt-jānā yā use harā-d.

For the *better*—Jisse fāida yā bihtari (kisī amr kī nisbat taraqqī) ho.

Better, n. 1.—Galaba bartari yā fath.

 Usually with *of*.

To get the *better of* an enemy—Dushman par gālib ānā (us par fath-yāb h.).

2.—Taraqqī; ziyāda-tar 'umdagī yā naf'.

The change is for the *better*—Is tabādāle se ziyāda-tar naf' hogā (yah aur taraqqī kā bā'is hogā.)

3.—Dūsre se barā yā buzurg; darje 'umr yā mansab meñ dūsre se barh-kar yā taqaddum kā da'wā r. w.

☞ Usually in the plural.

Better, *ad.* 1.—Dūsre kī nisbat ziyāda 'umdagī se; ziyādatar hunar-man-dī 'aql-mandī nekī fāide yā kām-yābī ke sāth.

To perform work *better*—Kisī dūsre kī nisbat kām kā achchhā yā ziyāda 'umdagī wagaira ke sāth k.

2.—Ziyāda-tar sihhāt yā takmile ke sāth.

To understand a subject *better* than another—Kisī mazmūn ko dūsre kī nisbat ziyāda sihhāt yā takmile kā sāth samajhū.

3.—Dūsre kī nisbat ziyāda; dūsre se barh-kar.

To love one *better* than another—Kisī ko dūsre se barh-kar pyār k. (chāhū.)

☞ "In general, it (*better*) implies what is more excellent, advantageous, useful, or virtuous, than something else." *Webster*.

Better, *v. t.* Taraqqī d.; bihtar k.; kisī kī 'umdagī ko barhāū; aur achchhā kar-d.; islāh k.; sudhārnā.

Manure *better*s land—Khūd se zamīn kī haisiyat barh-jātī hai (woh aur achchhī ho-jātī hai.)

Betterment, *n.* 1.—Bihtar k. yā bihtari; taraqqī.

2.—(*Law*) Woh taraqqiyāt jo kisī arāzī yā 'alāqe (gānw yā mauza' wagaira) kī nisbat zamīn ke taraddud (jotne-bone) kī afzāish khwāh nayī 'imāratoñ kī ta'mir yā gil-andāzī wagaira ke zarī'e se kijāweñ; mirī marammat ke siwā aur bāteñ jinke karnē se kisī jāc-dād kī haisiyat barh jāwe.

☞ "Generally in the plural." *Webster*.

Between, *prep.* 1.—Fasl (bu'd masūfat yā dūnī) ko qat'-i-nazar karke do jaghoñ ke bich meñ; darmiyān; bich meñ.

2.—Ek se dūsre kī taraf; ek se dūsre kī taraf muntaqil hone (guzarne) wālā jisse do shakhsōñ ke darmiyān fi'loñ kā sudūr yā bāhamī rāh-o-rasm pāyā jāc. [achchhā hai.]

Things go well *between* the parties—Un donoñ shakhsōñ meñ āpas kā bartāw

3.—Do ke darmiyān mushtarak; jismeñ do yā do farīq se donoñ ke donoñ sharīk hoñ (hissā rakkheñ); donoñ farīq se nisbat r. w.

Two friends have but one soul *between* them—Do dost ek jān hote haiñ (ya'nī goyā ek hī rūh donoñ ke darmiyān mushtarak rahtī hai); do dost ek jān do qālib hote haiñ.

4.—Do se muta'alliq yā bāham nisbat r. w.

Discords exist *between* the families—Un donon gharānoñ meñ āpas meñ jhagrē haiñ (nizā'-i-bāhamī hai).

5.—Ek shai se dūsri shai ke ikhtilāf par dalālat k. w. (do ashyā kā bāhamī ikhtilāf batlāne yā zāhir k. w.).

To distinguish *between* right and wrong—Jā wa be-jā meñ farq nikālū (unkā ikhtilāf-i-bāhamī daryāft k.).

6.—Waqt miqdār yā darje ke lihāz se mutawassit nisbat r. w.

☞ "*Between* applies properly to only two parties." *Webster*.

Bewail, v. t.—Kisī ke liye baṛā ranj zāhir k.; kisī ke wāste zor se ronā; nauha-garī k.; mātām k.; ranj k.; ronā-pīṇā; wāwailā machānā yā k.; gam k.

To bewail the loss of a child—Laṛke ke marne par bahut kuchh ranj zāhir k. (bahut ronā-pīṇā).

Bewail, v. i. Ranj zāhir k.; izhār-i-gam k.

Beware, v. i. Khabar-dār rahnā; hosh-yār rahnā; ihtiyāt r. yā k.; muhtāt h.; khabar r.; be-dār h. yā rahnā; jo kuchh nā-munāsib muzir yā khatar-nāk ho us sab se parhez r.; bachānā; ijtihād k.; bachā-ye (kānāre yā dūr) rahnā; chāukas rahnā; chāukannā rahnā.

فزع "Followed by of before the thing that is to be avoided." Webster.

Bewilder, v. t. Uljhā d. yā uljhāw meṁ dālnā; pareshān k. yā pareshānī meṁ dālnā; aisī jagah meṁ kho d. (bhulā yā gum kar-d.) jabān rāh kī patā na lage; sīdhī sarak na hone kī wajh se ghabrā d.; pech-dār (pur-pech) rāhon meṁ dāl-kar pareshān kar-d.; hairān k.; sar-gardān k.; shash-panj meṁ dāl-d.

Bewitch, v. t. 1.—Taskhīr k. yā musakhhāhar kar-lenā; jādū k. yā jādū se apne bas meṁ kar-lenā; farefta k.; maftūn k.; apnā shaidāyī banā-lenā yā shaidā kar-d.; isqadar khusht k. kī zabt hāth se jātā rahe (dīl qābū meṁ na rahe); moh lenā; har lenā; rījhanā; dīl-rubāyī k.; dīl (man) le-lenā.

Beyond, prep. 1.—Kisī jagah ke us taraf udhar yā usṭār; kisī maqām ke us jānīb jo sab se dūr ho aur us jānīb se aise fāsile par jiskā intihā na ho.

Beyond a river, or the sea—Daryā yā samundar pār; daryā yā samundar usṭār yā udhar. Either a mile beyond, or a hundred miles beyond the river—Ādh kos udhar yā daryā ke usṭār pachās kos par.

2.—Aise maqām yā waqt par jahān abtak pahuñchnā na huā ho (pahuñchne kī naubat na āyī ho); āge.

3.—Bāhar; khārij; berūn; pahuñch yā rasāyī ke bāhar; kisī hadd-i-mu'aiyan ke bāhar; jahān tak koyī dūsri shai phailī ho uske bāhar (uske wus'at ke bāhar yā usse khārij).

Beyond comprehension—Samajh ke bāhar; jismeṁ fahm ko rasāyī yā uskā guzar na ho. Beyond one's power—Kisī ke iḥtiyār ke bāhar (uske iqtidār yā haiyiz-i-iqtidār ke bāhar yā usse khārij); jismeṁ bas na ho yā bas khwāl qābū na chale.

4.—Ūpar yā baṛh-kar; waqr 'umdagī yā kisī aur sifat meṁ dūsre se baṛā khwāl afzāl; fauqiyat 'r. w. yā sabqat lejāne-wālā; tarjih r. w. yā murajjah.

One man is great or good beyond another—Ek shakhs dūsre se baṛh-kar baṛā yā achchhā hotā hai (baṛāyī yā 'umdagī meṁ uspar fauqiyat rakhtā yā murajjah hotā hai).

Beyond one's self—Apne se bāhar; apne jūme meṁ yā apne meṁ nahīn; kisī wajh se hālat-i-beḥhudī meṁ; az-khud-rafta; kisī bāt se nihāyat hī mag-mūm (ranj yā gam meṁ).

To go beyond—Dhokhā d.; apne phande meṁ phānsnā; dām-i-fareb meṁ lūnā.

Beyond, ad. Dūr par; pare; udhar; pār.

Bias, n. Taraf-dārī; ek taraf ko mailān; mail-i-tabī'at (dil kā rujū' h.);
kisi bāt par tabī'at kā ājānā yā uspar dhul-jānā; jānib-dārī; ta'assub;
kisi shai kī taraf mailān jisse dil kī bo-ta'alluqī jāti rahe; lagāw;
rujhān.

Bias, v. t. Taraf-dār k.; ek jānib ko mukhātab yā māl k. (jhukāwā);
dil ko kisi khās jānib ko pher d.; jānib-dārī paidā k.; ek taraf ko
lagāw paidā k.; ek taraf ko dhulā yā dhulkā d.

Bias, ad. Arā; aureb; kharā yā sīdha nahīn.

Bi-colour, Bi-coloured, } a. Do-rangā; jismein do rang hon.

Bid, v. t. 1.—Denā; dene kī khwāhish zāhir k. khusūsān kisi chīz ke
nilām ke waqt yah kahnā kī ham is shai kī qīmat is qadar (itnī)
denge; nilām ke waqt bolnā yā nilām kī bolī bolnā; nilām ke waqt
shai-i-nilāmī kī nisbat kisi qīmat ke dene par apnī āmādagī zāhir k.

2.—Kahnā; kisi amr kā izhār k. jaise khwāhish salām dhamkī yā
tahqīr wagaira kā.

To bid farewell—Khair-bād kahnā; Khudā hafiz kahnā.

To bid defiance—Izhār-i-mukhālafat k.

3.—Hukm d.; hidāyat k.; irshād k.; farmānā; tūkīd ke sāth kahnā.

To bid fair—Kisi bāt ke achhe āsūr r.; kisi bāt kī achchī ummed dekhānā;
kisi bāt kī achchī rāh kholnā; bhalā yā achchhā ma'lūm h.; honhār dekh
parnā; kisi amr kā qarīna nek (achchhā) nazar ānā.

Bid, n. Bolī; nilām ke waqt qīmat kā izhār; nilām kī bolī.

The decree-holder's bid was Rs. 20—Digri-dār kī bolī bīs rupaye kī thī; digri-
dār bīs rupaye qīmat detā thā yā bīs rupaye bolā thā.

A high or low bid—Ūchī yā nichī bolī; ziyāda yā kam kī bolī; ziyāda yā
kam qīmat d.

Bidder, n. Nilām kī bolī bolne-wālā; jo shakhs nilām ke waqt bolī bole.

The property directed to be sold by auction should be given to the highest
bidder. Lāzim hai kī jis jāe-dād kī nilām kā hukm huā hai woh us shakhs
ko di jāwe jiskī bolī sab se ziyāda ho (jo sab se ziyāda yā barh-kar qīmat de).

Biennial, a. Do-sāla; do-sāl tak rahne-wālā; jiskā wuqū' do sāl mein ek
martaba ho; jo do baras mein ek bār ho).

Biennially, ad. Do baras mein ek martaba; do baras par yā do sāl ke
ba'd; dūsre baras yā sāl.

Big, a. 1.—Qad yā andāz mein barā; tūl wa 'arz (lambāyī aur chaurāyī)
mein barā; bahut lambā-chaurā; barā; 'azīm.

☞ "Applied to any body or object." Webster.

2.—Hāmila; pair bhāri yā pair-se bhāri; ummed ke din pūre
kiye huye; jisko jald laṛkā hone wālā ho; jiskā peṭ nikal āyā ho;
peṭ se; ummed se.

☞ "Applied to females and followed by with." Webster.

She is big with child—Woh 'aurat hāmila hai; us 'aurat ko laṛkā hone-wālā hai.

3.—Bharā huā yā pur—jaise kisi badī yā āfat se; jisse kisi amr kā
wuqū' jald h. w. ho; jisse koyī natīja (khusūsan burā natīja) jald
paidā h. w. ho.

4.—Phailā yā barhā huā; phulā huā; jo phatā chāhtā ho; kalejā muñh ko ātā huā; ranj yā gusse se bharā huā.

"Thy heart is *big*; get thee apart and weep." *Shak.*

Terā dil phatā chāhtā hai (terā kalejā muñh ko ātā hai) kauāre jū-kar ro.

5.—Phulā-phulā; jiskī adā yā sūrat se gurūr pāyā jāe; jisse ghamand (takabbur) zāhir ho.

Big looks—Aisi chitwan jī-se ghamand pāyā jāe.

Big words—Gurūr kī bātēn; aise kalām jinse izhār-i-takabbur ho; baṛī baṛī bātēn; diṅg; sheṅhī kī bātēn.

6.—Himmat meñ barā; barā yā baland; diler.

A *big heart*—Dil jis meñ baṛī himmat ho.

Bigness, n. Barāyī; qud-o-qāmat kī darāzī; chauṛāyī aur uñchāyī meñ barāyī; bahut wasī' aur baland h.

Bigot, n. Woh shaḅḅs jo kisī mazhabī 'aqide rāe dastūr yā rasm kī pā-bandī had se ziyāda isrār ke sāth kare; mazhabī bātoñ meñ haṭh-dharmī k. w.; muta'assib.

Bigoted, a. Muta'assib; kisī mazhabī 'aqida rāe dastūr yā rasm ko haṭh ke sāth aur āñkh band karke mānne wālā (uspar be-'aqlī ke sāth sābit-qadam); kisī tarīq yā furīq kī jūnib-dārī nā-ma'qūl tarz par k. w. aur dūsroñ kī rāe kā kam lihāz r. w.

Bigotry, n. 1.—Kisī khās 'aqide yā masāil-i-dīnī kī had se zāid pā-bandī (āñkh band-karke aur isrār ke sāth uskī pairawī k.); kisī furīq tabqa-i-mazhabī yā rāe ke haq meñ be-andāz garm-joshī; ta'assub-i-nā-jāiz yā barā hī ta'assub; baṛī haṭh-dharmī.

2.—Muta'assib kā 'amal yā masala.

Bile, n. 1.—Safrā; zahra; pittā.

2.—Bad-mizājī; dil kī barhamī; tursh-mizājī.

To stir one's *bile*—Kisī ko bad-mizāj kar-d. (uskā dil barham kar-d.); kisī ko afroḱhta-khātīr kar-d. (usko ranj dilāwā).

Bilious, a. i.—Futūr-i-safrā r. w.; maraz-i-safrāwī meñ mubtalā; jisko pīt kī bīmārī ho.

A *bilious patient*—Mariz jisko safrāwī fasād ho (jo kisī maraz-i-safrāwī meñ mubtalā ho). [paidā ho.

2.—Jismeñ safre kī kasrat ho; jo haijān-i-safrā kī wajh se ho yā

A *bilious temperament*—Safrāwī mizāj. *Bilious symptoms*—Safrāwiyat kī 'alāmātēn; 'alāmātēn jo haijān-i-safrā se paidā hoñ.

Bill, n. (Law) 1.—'Arzi-i-nālish; istigāse kā suwāl; woh nawishta jis meñ mudda'ī apnī mazlūmī ke hālāt likhe; 'arzi-da'wā.

☞ "Used both in civil and criminal cases." *Webster.*

2.—Musawwada-i-qānūn yā qānūn kā musawwada; qānūn-i-gair-manzūr-shuda kā khāka; qānūn jiskā nafāz maqsūd ho.

3.—Kisī shai kī qīmat yā kisī khidmat wagaira ke i'waz yāftanī kā hisāb; jo māl bechā yā hawāla kiyā jāe uskī tafsīl ma' qīmat; kisī khidmat yā kām kī tafsīl aur uskī ūjrat kī ta'dād.

A grocer's *bill*—Pansārī kā hisāb ya'nī jo jo chīzēn usne dī hoñ un sab kī tafsīl aur har ek kī qīmat.

A tailor's *bill*—Darzī kā hisāb yā'nī un kapron kī tafsīl aur qimat jo darzī ne taiyār karke diye hon yā un kapron kī tafsīl jo usne siye hon aur har ek kī silāyī kī ujrāt.

4.—Fard; tafsīl; bewrā; woh nawishta jismen kīsī bāt kī sarāhat ho.
Bill of charges or expenditures—Yāftanī yā masārif kī tafsīl yā uskā bewrā; fard-i-yāftanī yā masārif.

5.—Māl-o-asbāb yā khās khās chīzōn kī bikrī kā ishtihār jo likh-kar khwāh chhāp-kar aise maqām par lagā diyā jāe jahān 'awām kī āmad-o-raft ho; ishtihār jo kīsī manzar-i-ām par āwezān yā chaspān ho.

Bill of costs—Fard-i-hisāb-i-ikhrajāt-i-muqaddama; muqaddame ke masārif kī tafsīl yā uskā fard; muqaddame men kīsī farīq ke kul masārif ke ruqūm kī kalfiyat.

Bill of sale—Woh wasīqa jo māl-i-manqūla ke farokht ke waqt bā' mushtarī ke nām likh de; intiqāl-nāma-i-jāe-dād-i-manqūla.

☞ “Answering to a deed of real estate.” *Webster*.

Bill of exchange—Hundī yā hundavī; woh nawishta jiske zarī'e se ek shakhs kīsī dūsre shakhs se zar-i-mundarja-i-nawishta uske hāmīl ko yā jise woh dilāwe dene kī istid'ā kare.

The *drawer* of a *bill of exchange*—Hundī k. w. yā likhne wālā; likhī wālā; woh shakhs jo hundavī ke zarī'e se kīsī ko rupaye dilāwe yā khud qarz le.

The *drawee* of a *bill of exchange*—Woh shakhs jiske nām yā jiske upar hundī kī jāwe yā likhī jāwe; upar wālā.

The *acceptor* of a *bill of exchange*—Hundī sakārne wālā; woh shakhs jo hundavī ke rupaye ke dene kā wā'da kare; upar wālā.

☞ “The person on whom it (a *bill of exchange*) is drawn, is, before acceptance, called the *drawee*, after acceptance, the *acceptor*.” *Webster*.

The *payee* of a *bill of exchange*—Yābinda-i-zar-i-hundavī; rakkhe wālā yā jiske rakkhe hundī likhī jāe; woh shakhs jisko hundavī ke rupaye dilāwe jāweh yā woh shakhs jise asl yābinda apne zar-i-yāftanī ke wusūl karne kī ijāzat de.

☞ “The person making the order may himself be the *payee*.” *Webster*.

To *accept* a *bill of exchange*—Hundavī sakārne yā'nī uske rupaye (dām) ke dene kā zimma-dār h.

To *honour* a *bill of exchange*—Sakārne ke ba'd wājibu-l-adā hone par zar-i-hundavī kā adā k.; sakāre pichhe mitī pūjne par hundī kā dām paṭānā (denā.) [inkār k.]

To *dishonour* a *bill of exchange*—Hundī ke sakārne yā uske dām ke dene se

To *obtain* a *bill of exchange* at a discount, at par, or at a premium—Baṭṭe se barābar men yā baṭṭī se hundī lewā.

A *bill of exchange* payable to bearer or holder—Dhanī-jog hundī; hundī jiske rupaye uske hāmīl yā qābiz ko milēh.

A *bill of exchange* payable to the party named in it—Nām-jog hundī.

A *bill of exchange* payable to a banker or other trustworthy person—Sālī-jog hundī.

A *bill of exchange* payable after date or due date—Mī'ādī hundī; jis hundī kā dām ek mī'ād-i-mu'āyan ke bā'd (mitī pūjne par yā mitī pūje) paṭe.

A *bill of exchange* payable at sight or on demand—Darshani hundi; hundi jiskā dām uske dekhāte mile; pahuñche turt pahuñche dām yā pahuñche parimān hundi.

A *bill of exchange* of which payment is suspended—Khaṛi hundi; hundi jiske sakārne se ūpar-wālā (*drawee*) inkār kare.

A good *bill of exchange*—Chokhi hundi; hundi jiske lene meñ jokhim (khauf-i-nuqsān) na ho; i'tibārī hundi.

A duplicate *bill of exchange*—Hundi ki paith (uskā musannā). [i-sālis].

A triplicate *bill of exchange*—Hundi ki par-paith (uski tisri part yā uskā fard-

A *bill of exchange* paid up and retained as a voucher, or an original *bill of exchange* with a certificate of payment inscribed thereon—Khokhā; hundi kā khokhā; hundi jo dām dene ke ba'd ba-taur subūt ke rakhi li-jāe.

The arrival of a *bill of exchange* at maturity, or the becoming or falling due of a *bill of exchange*—Kisi hundi ki mī'ād (mīti) kā mungazī h. (pūjā).

The term of a *bill of exchange*, or the period which a *bill of exchange* has to run—Mī'ād-i-hundāvi yā hundi ki muddat.

Price paid for a *bill of exchange*, rate of *exchange*, premium or discount on a remittance by a *bill of exchange*—Hundāwan yā hundiāwan; baṭṭā yā baṭṭī.

The acceptance fee paid by the acceptor of a *bill of exchange*—Sakrayī.

Acceptance of a *bill of exchange*, or endorsement in proof of acceptance—Sakārā.

Bill-broker, *n.* Hundi kā dallāl; jo shakhs hundāvi kī dallālī kare (uski bikri kā bhāw thahrāwe yā uski bāt-chit tai kare).

Bill-sticker, *n.* Manzar-i-'ām par ishtihār lagāne chaspān yā āwezān k. w.

Bi-monthly, *a.* Do-māha; do mahīne meñ ek martaba hone wālā; jo do do mahīne par ho.

Bind, *v. t. 1.*—Bāndhnā; kisī chīz se bāndhnā—masalan rassi dorī paṭṭī dhajji tasme yā zañjīr wagaira se; lapet d.

 Sometimes with *up*.

To bind up a wound—Zakhm ko paṭṭī se bāndh d. yā uske gird paṭṭī lapet d.

2.—Kisī tarah par rok thāñbh yā bāndh r. khwālī qaid kar-r.

3.—Ma'mulī yā tabī'i 'amal se rok r. yā usmeñ māni' h.; ma'mul ke mutābiq yā aslī tarah par 'amal karne na d.; qabz k. yā qābiz h.

Certain drugs or articles of food bind the bowels—Ba'z dawā'eh yā gizā'eh anṭriyon ko bāndh rakhtī (unke 'amal-i-ma'mulī ko rok deti) hañ; ba'z dawā'eh yā kbāne kī chīzōñ se qabz ho-jātā hai (ijābat khūb nahīñ hotī yā pāe-khāna khul-kar nahīñ ātā).

4.—Kanāra goṭ yā hāshiya lagānā; kisī chīz ke hāshiyo kor yā kānare par kuchh lagā-kar use mazbūt kar-d. jaise kisī pahanne ke kapre yā farsh wagaira meñ; pahiye par lohe kā band (hāl) chaṛhānā.

5.—Ekthā sī yā bāndh-kar chamṛā wagaira ūpar chaṛhā d.; mujal-lad k.; jild-bandī k. yā jild bāndhnā—jaise kisī kitāb kī.

6.—Wa'de mannat shart qaul-o-qarār hukm qānūn farz yā isī qism kī dūsrī bāt se pā-band yā majbūr k.

The law binds him to do so—Is amr ke anjām par woh qānūnan majbūr kiyā gayā hai; is bāt kā k. uspar qānūn ke rū se farz hai. [basta-i-ulfat.

Bound by affection—Muhabbat kā pā-band (usmeñ phaṇsā yā bāndhā huā);

7.—Mu'ahade ke rū se khidmat par majbūr k.; kisi khidmat ke anjām par ba-tarz-i-jāiz majbūr k.

To bind an apprentice—Kisi hirfe wagaira ke sikhne ke liye mu'ahade ke rū se majbūr k.; shāgird karānā yā kisi peshe wagaira ke sikhne kī garaz se kisi kārkhāna-dār ke yāhān qaul-o-qarār ke ba'd sipurd kar-d. (baithāl d.).

 Sometimes with out.

Bound out to service—Mu'ahade ke mutābiq khidmat par majbūr kiya gayā.

To bind over—'Adālat meñ hāziri kā muchalka likhwānā.

The witness was bound over to give evidence—Gawāhi dene ke liye 'adālat meñ hāzir hone kā muchalka us gawāh se likhwāyā gayā.

To bind to—Kisi se shādī kā qaul-o-qarār k.

To bind one's self to a wife—Kisi 'aurat se yah qaul-o-qarār (mu'ahada) k. kī ham tujhe apnī zauja banāenge.

To bind up in—Kisi chiz meñ jazb kar-d.; itnā milā d. kī kuchh farq na rah-jāe; ek kar-d.; duyī ko chhoṛā d. yā harf-i-duyī ko miṭā d.; ek meñ mil-jānū.

Bind, v. i. 1.—Sakht ho-jānā; karā ho-jānā.

2.—Qabz ho-jānā; ruk-jānā; ijābat sāf na honā.

3.—Lāzimī h.; farz h.; lā-budī h.; chār-nā-chār kiya jānā.

Binder, n. 1.—Bāndhne-wālā; jild-band; shirāza-band.

2.—Bāndhne kī chiz—jaise dōri rassī paṭṭī dhajji band wagaira.

Binding, a. Wājib; lāzim; farz; wājibu-l-ittibā; wājibu-t-tā'mil; lāzimī; farzī; jiskī wajh se koyī fī' chār-nā-chār (majbūran khwāhī-na-khwāhī yā zarūr) karnā pare.

Binding, n. 1.—Bandish; bandhan.

2.—Band; paṭṭī; jisse koyī chiz bāndhī jāe; kitāb kī jild ya'nī daftī aur silāyī wagaira. [sawānih-i-'umrī] likhe.

Biographer, n. Woh shakhs jo kisi khās shakhs kī zindagī ke hālāt (uske

Biography, n. 1.—Kisi khās shakhs ke sawānih-i-'umrī (is bāt kā tuzkira kī us shakhs ne kis tarz par apnī zindagī basar kī aur kaise kaise kām apne jīte jī kiye).

2.—'Umūman tazkirāt.

Bipartite, a. Do hisson meñ; jis meñ do muqābil hisse hon—jaise kisi qānūnī mu'ahada yā tahrir ke do hisse jo minjumla farīqain ke ek ek farīq kī jānib se hon.

Birth, n. 1.—Wilādat; paidāish; janm.

2.—Hasab-nasab; asālat; nasl; 'ālī-nizhādī; 'ālī-khāndānī; sharīf yā mu'azzas wālidain se paidā h.

3.—Jis hālāt meñ koyī shakhs paidā ho; aslī hālāt; paidāishī hālāt.

4.—Paidā k.; janmā. [do larke huye].

She had two children at a birth—Woh ek hī martaba do larke janī (use ek sūth

5.—Ibtidā; bunyād.

The birth of an empire—Kisi saltanat kī ibtidā yā bunyād.

Birthday, n. 1.—Kisi shakhs ke paidā hone (uskī paidāish) kā din; kisi shai kī bunyād parne yā uske shurū' hone kā din.

2.—Sāl-girah; baras-gānṭh; kisi shakhs kī paidāish ke hisāb se sāl-i-paidāish ke ba'd har sāl mahīne kā wohī din jab woh paidā huā ho.

Birthplace, n. Woh bulda shahr yā mulk jahān kīśī shakhs kī paidāish ho; maulid; watan-i-aslī; woh jagah-jahān se kīśī shai kī ibtidā ho.

Birth-right, n. Kīśī qism kā istihqāq jo kīśī shakhs ko paidāish ke rū se hāsīl ho; haqq-i-wilādat; irs.

“ It may be used in the sense of primogeniture, or the privilege of the first-born, but is applicable to any right which results from descent.”

Webster.

Bit, n. Kīśī chīz kā usqadar hissa jise kāṭ yā muñh meñ rakh sakeñ; luqma; nawāla; kaur; kīśī chīz kā ek chhoṭā ṭukrā; zarre ke barā-bar yā zarā sā; thoṛā sā; tanak.

“ This word is used, like *jot* and *whit*, to express the smallest degree.” *Webster.*

He is not a *bit* wiser or better than before—Pahle kī nisbat dānāyī yā aḥbāyī meñ woh zarā bhī (zarā sā bhī kuchh bhī yā mutlaq) biltar nahīn hai yā nī jōh kā toñ yā jaise kā taisā hai.

Bit by bit—Ṭukrā ṭukrā; zarā zarā; thoṛā thoṛā; rafta-rafta; ba-tadrij.

Bite, v. t. 1.—Dānt se kāṭ-khānā chabā-jānā yā pakar-lenā; ḍasnā; habaknā; phāṛ-khānā; ḍank mārṇā.

2.—Jalā yā parparā d.

Pepper *bites* the mouth—Mīrch se muñh jal jātā yā parparā uṭhā hai (jalne yā bhabhakne lagtā hai yā usmeñ baṛī jalan paidā hotī hai).

3.—Sardī yā pālē se nuqsān zarar yā sadma pahunchānā (mār yā jalā d.).

4.—Pakar lenā yā r.; dhar lenā yā r.; kīśī chīz meñ chipak jānā.

To bite in—Tāñbe yā lohe waguira ke bartan meñ tezāb se kāṭ k.

To bite the dust, or the ground—Jāñ-kandani meñ par-jānā; hālat-i-naz' yā naz' meñ ho-jānā.

He made his enemy *bite the dust*—Usne apne dushman ko hālat-i-naz' meñ kar-diyā.

Bitter, a. 1.—Kaṛwā; talḥh; titā; tez; jiske khāno se ma'lūm ho ki zabān kaṭī yā julī jātī hai.

2.—Saḥt; shadīd; 'azīm.

Bitter enmity—Saḥt 'adāwat; khūsūmat-i-shadīd; baṛī dushmanī.

3.—Kaṛwī—jaise bāteñ; saqat yā saḥt—jaise kalimāt; tanz se bhare huye—jaise kalām; nasihat fazīhat malāmat yā sar-zanish se bhari huyī yā saḥt-sust—masalan bāteñ.

4.—Jo bahut lage yā chubhe; taklīf-dih; jo nā-guwār ma'lūm ho.

A *bitter* cold day—Jis din sardī kī shiddat nā-guwār ho; jāḡe kā din jab sardī badan meñ chubhe (bahut lage).

A *bitter* blast—Hawā kā jhokā jo nā-guwār ho yā badan meñ chubhe.

5.—Jisse dil ko taklīf ho; āfat-nāk; musibat-nāk; saḥt; shadīd.

6.—Ranj se bhara huā; pur-dard; gam-nāk; jisse taklīf zāhir ho; jisse afsos paidā ho; pur-malāl yā ranj-dih.

A *bitter* complaint—Aisei faryād jise faryādī kī taklīf zāhir ho; baṛī shikāyat; woh dād-bedād jise sunne se afsos ho.

Bitterly, ad. 1.—Sakht; khūb; shiddat se; bare afsos yā ranj ke sūth; aisi tarah par ki bahut ranj zāhir ho; chhāti yā sar piṭ piṭ kar; dhār-mār-ke; phūṭ-kar.

Te weep bitterly—Khūb ronā; dhār mār-kar ronā; aisā ronā jisse sunne-wālā samjhe ki rone wālā bare ranj meñ hai.

2.—Shiddat se yā ba-tarz-i-shadid; bare zajr-o-taubikāh ke sūth; tezi se; karwāyī se; nāk bhauñ charhākar; gazab-nāk ho-kar.

To censure bitterly—Malāmat-i-shadid k.; karwā ho-kar yā nāk bhauñ charhākar jhiraknā; barī jhirkī d.

Bitterness, n. 1.—Talkhī; karwāhat; chizon meñ woh khāsiyat jisse zabāñ kā maza bigar-jāe.

2.—Barī dushmanī; 'adāwat; khusūmat; kīna; bugz; malāmat yā tanz ki sakhtī; barā qalbī sadma; dil ke bare ranjida rahne ki hālat.

Bi-weekly, a. Jiskā wuqū' do do hafte par ho; jo do hafte meñ ek bār ho.

Blab, v. t. Fuzūl yā be-parwāyī se baknā; bhed yā khafif khafif bātoñ kā ji-kholkar yā be-tamīzī se kahnā.

Blab, v. i. Behūda baknā; bak-bak k.; qissa-khwānī k.; idhar udhar ki bāteñ kahā k.

Blab, n. Jo bhed khol-de yā parde ki bāteñ kah-de; bakki; chhichhorā; jiske peṭ meñ bāt na pache; ochhā; peṭ kā halkā yā kam-zarf; jo bilā istifsār (be-pūchhe) kisī ke nij kā hāl dūsre se kah-de.

Blabber, n. *Vide supra.*

Black, a. 1.—Kājal yā koele ke rang kā; kālā; siyāh; aswad; shab-rang yā shab-gūñ.

2.—Bahut siyāh yā kālā; andherā; tārīk; jispar abr (bādal) se tārīkī chhā-gayī ho.

A black cloud—Kālā bādal.

The heavens black with clouds—Āsmāñ jispar bādal ki tārīkī chhāyī ho.

3.—Magzūm; ranjida; chihre par gam barastā huā yā udāsi chhāyī huyī; mutafakkir; chīn-ba-jabīñ.

4.—Nihāyat burā; az-bas qabīh; khauf-nāk; bad; gam-nāk; ranj-āwar.

A black deed or crime—Koyī nihāyat qabīh fi'l yā jurm (barā hi burā kām yā jurm).

Black and blue—Woh kālā pilā rang jo badan par choṭ pahunchne ke ba'd choṭ ki jagah gosht meñ paidā ho jūtā hai.

To beat one black and blue—Kisī ko mārte mārte nilā pilā kar-d. (use khūb hi mārñā).

A black sheep—Kisī gharāne yā suhbat meñ aisā shakhs jo auroñ ki mānind na ho aur logon ko taklif diyā kare.

Black, n. 1.—Jismeñ sapedī na ho; barā kālā rang.

2.—Habashī; kālā rang kā ādmī; zangī; kāliyā.

3.—Kālā kapre; mūtami poshāk.

To be clothed in black—Kālā kapre (mūtami libās) pahne rahnā.

Black and white—Likhā yā chhapā huā; qalamī yā matbū'a.

I must have that statement in black and white—Woh bayāñ mujhe likhā yā chhapā huā chāhiye.

Blacken, *v. t.* 1.—Siyāh yā kālā kar-d.

2.—Tārik kar-d.; āndherā kar-d.; chhā-jānā—jaise tārīkī kā bādāl se.

3.—Dāg yā dhabbā lagānā—jaise nek-nāmī meñ; bad-nām k.; rū-siyāh k.; muñh meñ kālāk (siyāhi) lagānā; ruswā k.; kalānk kā tīkā lagānā.

Blacken, *v. i.* Kālā yā siyāh ho-jūnā.

Blackguard, *n.* Zalīl shakhs jo 'ādatan gāliyān bakā kare yā logon ko burī burī gāliyān diyā kare; kamīna yā nich ādmī; luchhā; pāji; bad-mā'ūsh.

Black-hearted, *a.* Siyāh-qalb; tira-dil; bad-bātin; khabīs; jiske dil meñ khabāsat ho; kīna-war; jiskī nīyat burī ho; jiskā manshā achchhā na ho.

Blackish, *a.* Siyah-fām; siyāhi par māil; māil ba tīragī; kuchh kuchh kālā.

Black-mail, *n.* Naqd jins yā maweshī jo qadīm zamāne meñ Iglīstān ke shamālī aur Skātlānd ke janūbī hisse meñ dākuon ke sharīkon ko lūṭ-pāṭ se bachne ke liye log diyā karte the; rupaye wagaira jo dham-kā kar yā bad-mā'ūshī kī rāh se kisī se jabriya liye jāwen.

To levy black-mail—Bad-mā'ūshī kī rāh se kḥwāh ānkheñ dekhākar kisī se rupaye wagaira kā lenā.

Blamable, *a.* Mulzam banāye jāne ke qābil; qābil-i-ilzām; mustaujib-i-ilzām; chashm-numāyī yā sarzanish ke lāiq; qusūr-wār yā taqsīr-wār; gunah-gār; jispar ilzām lag-sake yā wārid ho-sake.

Blame, *v. t.* Ilzām d.; mulzam samajhnā; qusūr-wār tasawwur k. yā ṭhaharānā; sarzanish k.; kisī kī nisbat apnī nā-rāzī yā nā-pasandīdagī zāhir k.; kisī par barf r.; kisī meñ naqs nikālū.

Blame, *n.* 1.—Ilzām; qusūr kā ittihām; sarzanish; la'nat-malāmat; kisī amr ko be-jā samajh-kar uskī nisbat apnī nā-rāzī kā izhār; harf-gīrī.

2.—Jo sar-zanish yā nā-pasandīdagī ke qābil ho; jurm; gunāh; taqsīr.

To blame or to be blamed—Qābil-i ilzām; mastaujib-i-ilzām yā sar-zanish; jiskī nisbat nā-rāzī yā nā-pasandīdagī zāhir ho sake.

Blameful, *a.* Qusūr-wār; ilzām, ke qābil; jo maurid-i-ilzām ho-sake; sazāwār-i-sarzanish; gunah-gār; taqsīr-wār.

Blameless, *a.* Be qusūr; be-gunāh; jiskī nisbat nā-kḥushī zāhir karne kī koyī wajh na ho; ma'sūm; ilzām se barī yā pāk; be-'aib.

Blameworthy, *a.* Same as Blamable.

Blank, *a.* 1.—Safed rang kā; bad-rang; jiskā rang faq ho.

2.—Kḥauf se zard yā rang urā huā (faq); pareshān; muztar; ghabrāyā huā; mutahaiyar; shikasta-dil; malūl; pazhmurda-kḥātīr.

3.—Jispar kuchh likhā yā chhapā na ho; kḥālī; sāda; korā; safed.

Blank paper—Sāda kḥagaz; kḥagaz jispar kuchh likhā yā chhapā na ho.

4.—Jismeñ woh shai na ho jo uske purā karne ke liye ma'mulī yā zarūrī ho; kḥālī; nirā; mahz.

A blank wall—Kḥālī dīwār ya'nī dīwār jismeñ darwāze wagaira na hoñ.

Blank deed or document of any kind (Law)—Kisī qism kī dast-āwez yā wasīqe kē ma'mulī chhapā huā yā qalamī namūna jispar nām tārīkh hudūd yā aur kḥās kḥās zarūrī būton ke likhne kī jagah chhūṭī rahtī hai.

Blank indorsement, or an indorsement blank (Law)—Kisi hundī yā parmesari loṭ par sirf bechī karne wāle kā nām likhkar chhoṛ d. yā'ni us shakhs kā nām na likhnā jiske hāth yā nām bechī kī-jāe.

Blank door or window—Darwāze yā khiṛkī kā dar jo dīwār meṁ banā kar chhoṛ diyā jāe; darwāze yā khiṛkī kī shabih; chobhi.

Blank, n. 1.—Koyī khālī jagah; kāgaz yā kisi nawishte par khālī jagah.

2.—Qur'a jisse kuchh hāsil na ho; qur'a-andāzī meṁ woh ṭikaṭ jispar kisi in'ām kī ta'dād na likhī ho.

3.—Be-likhā kāgaz; sāda yā korā kāgaz; kāgaz jispar koyī nishān yā hurūf na hoṁ. Woh kāgaz jispar kisi qism ke qānūnī wasīqe kā mazmūn likhā ho par nām tarīkh aur tafsīl wagaira ke likh-dene ke liye jā-bajā khālī jagah chhūṭī ho.

Blast, n. 1.—Bahnā yā chalnā; hawā kā jhokā yā jhakorā; aisī hawā jisse kisi shai ko nuqsān pahunchē; bād-i-muzir yā muhlik.

2.—Hawā kā jhokā jo dhauknī wagaira ke muṁh se nikle; bhaṭṭhī meṁ lohe wagaira ke galāne ke liye jis qadar dhauknī kā dhauknā zarūr ho.

To melt so many tons of iron at a blast—Ek martaba dhaukne se lohe ke itne tan galā d.

3.—Woh āwāz jo kisi baje ke phūṁkne se paidā ho; āwāz jo ek sāns meṁ paidā ho.

4.—Pahār wagaira kā bārūt se urānā yā jisqadar bārūt us kām meṁ lāyī jāe.

5.—Jānwaroṁ aur paudhoṁ par yakbārgī āfat kā ājānā (unmeṁ ek tarah kī bīmāī).

Blast, v. t. 1.—Nuqsān pahunchānā—jaise kharāb hawā se; khushk kar-d.; mār d.; pazhmurda k.; kisi qism kā burā asar pahunchā ke barhne aur phalne na d.; jalā yā jhulas d.

2.—Kisi qism kī balā-i-nāgahānī nāzil karke (koyī āfat yā musibat yakbārgī dāl-ke) tabāh barbād gārat yā nest-o-nābūd kar-d. (miṭā d. yā bāqī rahne na d.).

3.—Bārūt se urā d.

Blast, v. i. Mar-jānā; murjhā jānā; pazhmurda ho-jānā.

Blaze, n. 1.—Woh raushanī aur garmī jo kisi chīz ke jalne kī hālat meṁ paidā ho; lapaṭ; shu'la; lau.

Every house in the street was in a blaze on the night of the illumination—Jis rāt ko raushanī huyī thī rāste par ke sab makānāt par nūr kā ek 'ālam thā.

2.—Shu'le kī sī raushanī; phailī huyī raushanī.

3.—Kisi achchhī bāt kā phūṭ yā phail jānā yā uskā khūb zāhir ho-jānā; kisi khabar kā dūr-o-darāz tak phailnā; i'lān; kisi bāt kī barī shuhrat aur numāish.

Blaze, v. i. 1.—Bhabhakanā; dhadhakanā; mushta'il h.; shu'la-zan h.; lapaṭ mār-nā.

2.—Dūr tak khūb raushan rahnā yā chamaknā.

3.—Numāyān h.; mashhūr h. yā namūd r.

Blaze, v. t. 1.—Dūr dūr tak mālūm karānā yā janānā; dūr-o-darāz tak mashhūr k.; shuhra-i-āfāq k.; mushtabar-i-'ām k.; angusht-numā k.; numāyān k.; tasht-az-bām k.; naqqāra bajānā yā dhandhorā piṭnā.

Bleed, v. i. 1.—Lahū bahnā; kisi wajh se khūn nikalnā.

The arm *bleeds*—Bāzū se lahū bahtā hai.

2.—Mārne yā zabh kiye jāne se marnā.

3.—Katne yā fasd khuluo kī wajh se khūn kā nikalnā bahnū yā tapaknā; ras 'araq yā goṇd kā bahnū—jaise darakht se.

The heart *bleeds*—Dil khūn huā jāta hai ya'nī ham-dardi yā tara kī wajh se dil ko barā hī ranj hai (gāyat darje kā sadma-i-qalbi hai)

Bleed, *v. t. 1.*—Fasd kholuā; kisi rag ko chūr-kar (uskī fasd lekar) jism se khūn lenā yā nikalnā.

2.—Ras goṇd yā 'araq bahānā.

Bleeding, *n.* Nak se khūn kā bahnū; fasd kholuā yā lenā; kisi darakht se uskī 'araq nikalnā.

Blemish, *v. t. 1.*—Bad-sūrat k.; shakl bigār d.; kisi sudaul yā 'umda chiz ko kharāb k. yā usmeṁ nuqsān pahuṁchānā; jism yā dil ko bigār d. yā usmeṁ kisi tarah kā naqs paidā k.

2.—Kisi kī nek-nāmī yā chāl-o-chalan meṁ dāg yā dhabbā lagānā; badnām k.; ruswā k.; izāla-i-haisiyat-i-'urfī k.

Blemish, *n.* Kisi tarah kā naqs yā 'aib 'am isse ki woh jismānī ho yā dil; koyī shai jisse husn meṁ futūr ā-jāe (khūb-sūrtī ghaṭ jāe); qubh; woh shai jisse koyī sudaul chiz kuḍaul (bad-sūrat) yā nikammī ho-jāe; woh bāt jisse neknāmī meṁ dāg yā dhabbā lage; kalank yā kalank kā ṭikā.

Blend, *v. t.* Ek meṁ milānā yā shāmil kar-d.; khalat-malt kar-d.; makhlūt k.; judī judī chizon ko is tarah par ek kar-d. ki unmeṁ phir tamez na ho-sake.

Blend, *v. i.* Mil-jānā; ek ho-jānā; ekthā ho-jānā; makhlūt ho-jānā.

Bless, *v. t. 1.*—Khush yā shād r.; kām-yāb sar-sabz yā baikhurdār k.; kisi ko phalā-phulā yā khush r.; duniyāwī bātoṁ meṁ taraqqī d.; barakat d.; mubārak k.

"Bless to both nations this auspicious hour." *Dryden*—Yah nek sū'at (shubh gharī) donoṁ qaumoṁ ko mubārak ho.

2.—Kisi ke haq meṁ bihtarī chāhnā; kisi se yah kahnā ki tum khush rabo yā Khudā tumheṁ khush rakkhe yā tumhārā bhalā ho; du'ā d.

3.—Taqdis k.; du'ā parh-kar mutabarrak (pāk) qarār d.

4.—Jo kuchh faida pahuṁche uske 'iwaz meṁ ta'rīf yā barāyī k.; khūbiyōṁ ke 'iwaz meṁ sanā-khwānī k.; hamd yā madh k.; sarāhnā; kisi kī barāyī gānā.

5.—Apnī tayīn khush tasawwur k. yā samajhnā.

To bless from—Kisi se mahfūz r. yā bachānā; kisi se panāh yā amn meṁ r.; kisi se bachāye rahnā.

"We met that villain (God from him we bless!)"—*Spenser*. Us bad-zāt se ham logōṁ se maulūqūt huyī (Khudā mujhe ussō mahfūz rakkhe yā bachāye rabe).

Blessed, *a. 1.*—Khush; māhzūz; khush-o-khurram; shād; khushī meṁ basar k. w.; nī'matoṁ kā r. w.; jispar kisi kī barī mihrbānī ho.

2.—Khushī d. w. yā jisse khushī hasil ho; khushī se bhārā huā; bāg-bāg.

3.—Ruhānī khushī r. w. yā uske muta'alliq; jannat kī ni'mat kā mutassarif yā uske muta'alliq; mujibu-d-da'wāt.

4.—Pāk; mutabarrak; jannatī; bihishtī.

Blessedly, *ad.* Khush-waqtī se; khūbi-i-waqt se; khush-nasībī se; khushī se yā khushī ke sāth.

Blessedness, *n.* Khushī; ni'mat; bihisht kī khushiyān; Khudā kī mihrbānī yā uskī 'ināyat; Khudā kā karam-o-fazl; rahmat-i-Ilāhī; Janāb-i-Bārī kī barakat yā shafaqat.

Single blessedness—Tajarrud kī hālat; kuārā-pan; nū-kad-khudāyī; khushī jo fi-nafsi-hi hāsil ho.

Blessing, *n.* 1.—Khushī kā zarī'a; koyī 'atiya faida yā naf'; jisse taraqqī aur bihbūdī ziyāda ho; ni'mat; barakat; ganīmat.

A just and pious judge is a great *blessing* to the public—Munsif aur Khudā-tars hākim 'awām ke liye ek barī ni'mat hai ('awām meñ aise hākim kī barī barakat hotī hai yā uskā dam bahut ganīmat samjhā jātā hai).

"How *blessings* brighten as they take their flight!" *Young.*

Ni'matoñ ko jab par lagte hain (jab unmeñ zawāl ātā hai) to we kitnī khush-numā ma'lūm hotī haiñ. Qadr-i-ni'mat ba'd-i-zawāl.

To look upon a person or a thing as a *blessing*—Kisī shakhs yā chīz ko ganīmat samajhnā (usko apnī khushī yā faide kā bā'is tasawwur k.).

2.—Khudā kī rahmat barakat yā uskā fazl.

3.—Du'ā; du'ā-i-khair; dūsre kī khushī kī khwāhish kā izhār; dūsre kī khushī kī iltijā.

Blet, *n.* Phal meñ sarāhat kā dāg; woh dāg jo phal meñ uske sarne kī hālat meñ par-jātā hai.

Blight, *n.* 1.—Tarah tarah ke sadme yā 'arize jo nabātāt ko hote haiñ aur jinkī wajh se we bi-l-kul yā kuchh kuchh zāi' ho jāte hain 'am isse kī yah kaifiyat kīre wagaire ke sabab se paidā ho yā hawā kī tāsīr se; garmī; hardā; pālā; jholā; koyī shai jisse paudhe khushk hoñ yā murjhā jāeñ.

2.—Woh bāt jisse kisī ke mansūbe pūre na hone pāweñ; woh bāt jisse kisī kī ummedoñ meñ zu'f ā-jāe (uskā nihāl-i-ummed khushk yā pazhmurdā ho-jāe yā uskī ummedoñ par pālā par-jāe).

"A *blight* seemed to have fallen over our fortunes." *Disraeli.*

Zāhir meñ hamāre nasīboñ par pālā parā thā.

3.—Ek tarah kā kīrā jisse mewoñ ke darakht zāi' ho-jāte haiñ.

Blight, *v. t.* Pālā wagaira se mār-d.; khushk kar-d.; jhulsā d.; bañhne aur phalne-phūlne na d.; mār-d.; ummed zāi' yā munqat' kar-d. (mār d.)

Blind, *a.* 1.—Jise quwwat-i-bāsira na ho 'am isse kī yah naqs paidāishī ho yā paidāish ke ba'd kisī wājh se lāhiq huā ho; basīr; nū-bīnā; andhā; kor yā kor-chashm; jisko nazar na ho yā jiskī nazar kho-gayī ho; jo dekh na sake.

2.—Jismeñ quwwat-i-mumaiyaza na ho (jo bātoñ meñ tamīz na kar-sake); jiskā dīda-i-dil band ho yā jiskī 'aql kī ānkh par parda parā ho; jisko samajh na ho; jismeñ bātoñ ke samajhne yā tamīz kī salāhiyat na ho; kor-lātin; dil kā andhā; jāhil; jiskī ānkh meñ dhūl parī ho.

Authors are *blind* to their own defects—Musannif apne kḥās 'uyūb dekh nahīn sakte (unki āṅkheṅ apne naqāis kī taraf se band hotī haiṅ yā unko apnī bhūl-chūk ma'lūm nahīn hotī).

23. "*Blind* should be followed by *to*, but it is followed by *of* in the phrase *blind of an eye*." *Webster*.

3.—Jo nazar na āwe; jo madd-i-nazar na ho yā jise sab log dekh na sakeṅ; jo chhipā yā parde meṅ ho; jo tārīkī meṅ ho.

A *blind* corner—Gosha (konā) jise sab log dekh na sakeṅ.

4.—Muhmal; tārīk; jiskā hāl jalā ma'lūm na ho-sake; jiskā patā āsānī se lag na sake; jo jalā samajh meṅ na āwe; aisi hālat meṅ jaise koyī chīz andhe ke nazdik ho; jo 'awām ke madd-i-nazar na ho; nij kī; maḥfī; poshīlā yā chhipī huyī; jo logon ko nazar na paṛe.

A *blind* manuscript—Hāth kā likhā huā jo parhā na jāe; andhī yā muhmal tahrīr.

A *blind* path—Aisi rāh jo jalā na mile.

5.—Jishmeṅ raushanī yā dekhne ke liye raūzan wagaira (sūrākh yā khīrkī wagaira) na hoṅ; band; be mūṅke wagaira kā; jismeṅ rakḥne na hoṅ. [na hoṅ.]

A *blind* wall—Dīwār jo band ho ya'nī raushanī wagaira ke liye jismeṅ rakḥne

6.—Jismeṅ tamīz yā wuqūf ko dakhīl na diyā jāe; jo be samjhe-būjhe kiyā jāe; jis meṅ ihtiyāt kām meṅ na lāyī jāe.

The *blind* approbation of a plan—Be-tamīzi ke sāth (āṅkh mūṅd-kar) kisi tajwīz kī manzūrī.

Blind, *v. t.* 1.—Andhā kar-d. yā banā d.; basārat se mahrūm k.

2.—Tārīk k.; aisā kar-d. kī āṅkh se dekh na paṛe yā samajh meṅ na āwe; chhipā d.; dhokhā d.; āṅkhon meṅ dhūl ḍālṅ.

Blind, *n.* 1.—Koyī chīz jisse raushanī kī āmad rok dī-jāwe (raushanī bhitar āne na pāwe); koyī shai jiskī wajh se dūsrī shai dekh na paṛe; parda; chilman; jhilmil; oṭ; āndhyārī yā āndherī.

A *blind* for a window or for a horse—Khīrkī ke liye jhilmil parda yā chilman khwāh ghore ke liye āndherī.

2.—Koyī bāt jisse āṅkh yā 'aql ko dhokhā ho.

Blindfold, *v. t.* Kisi kī āṅkheṅ band kar-d. chhipā yā mūṅd d. yā unpar parda ḍāl-d.; āṅkhon meṅ patṭī lagā-d. yā āndherī de-d.; dekhne meṅ mānī' h.

Blindly, *adv.* 1.—Be dekhe yā samjhe.

2.—Be-tamīzi se; be sabab ke mā'lūm kiye; andhe kī tarah; chup-chāp; be-soche-bichāre; bilā taftish wa tahqīqāt; āṅkheṅ band kar-ke yā āṅkh mūṅd ke; bheṛī kī tarah.

To be *blindly* led by another—Be samjhe-būjhe dūse kā kalnā karnā; andhe kī tarah dūse ke chālne se chalnā; jo kuchh dūsrā kahe woh chup-chāp yā āṅkh kān band kar-ke mūn lenā.

Blindman, *n.* Andhā; nā-binā; sūr.

Blindness, *n.* Andhā-pan; nā-bināyī; kor-chashmī; be-'aqlī; jihālat.

Blind-side, *n.* Woh pahlū jo qawī na ho; jis bāt meṅ nazar khatā kare; kamzorī; zu'f; naqs; 'aib; lagzish.

Blink, v. i. 1.—Ānkh kī palkoñ ko jald jald kholnā aur band k.; ānkh milmilānā; palak mārūnā yā michkānā; ānkh jhapkānā; jis shakhs kī ānkhēñ kamzor hoñ uskī tarah ānkhēñ dabā dabā ke yā palkoñ ko rah rah kar khol aur band karke dekhūnā.

2.—*ṭimṭimānā*; jagmagānā yā jhilmilānā—jaise chirāg yā sham' kā.
Blink, v. t. Nazar-andāz kar-d.; ṭāl d. yā chhor d.; jān-būjhkar bachā-jānā yā 'amadan dar-guzar k.

Blink, n. Jhalak; ek nazar dekh lenā; zarā se dekh pānā.

Blinkard, n. 1.—Jo ānkhēñ dabā dabā ke dekhe; choñdhlā yā chuñdhlā; jiskī ānkhēñ kamzor hoñ.

"Among the blind, the one-eyed *blinkard* reigns." *Marvell*.

Andhoñ meñ kānā rājā hotā hai; andharoñ meñ kānā rājā.

2.—Jo dhuñdhle sitāre kī tarah ṭimṭimāyā kare ya'nī kabhī dekh parē aur kabhī nahīñ (chhip jāe).

Bliss, n. Darja-i-gāyat yā intihā martabe kī khushī; 'alā qism kī khushī khusūsan jannat kī khushī; bihisht kā haz. [masrūr.

Blissful, a. Nihāyat mahzūz aur khush; bāg-bāg khush; darja-i-intihā ko

Blister, n. Ābila; phapholā; chhālā; jhalkā.

Blister, v. i. Ābile yā phaphole paṛnā; chbāle paṛnā.

Blister, v. t. Ābile paidā k. yā phapholā dālnā.

Block, n. 1.—Lakṛī yā patthar wagaira kī silli jo aksar ek taraf chauras hotī hai; lakṛī kā kundā; patthar kā dhokā yā chaṭṭān; koyī thos aur bhāri chīz; lakṛī kā ṭhīhā yā lobe kī nihāyī jise kāriḡar kāṁ meñ lāte haiñ.

2.—*Ṭopī* wagaira ke liye lakṛī kā dhāñchā yā sāñchā; golā; qālib; kālbud. *Ṭopī* kā namūna yā uskī waz' khwāh shakl. *Ṭopī*.

3.—*Makānāt* kī musalsal qatār; 'imāraten jo kuchh dūr tak ek dūse se lagī chali jāēñ.

4.—*Koyī rukāwaṭ* yā *rukāwaṭ* kā sabab; sadd-i-rāh; thokar; amr-i-mānī'; woh bāt jo kisi dūsrī bāt meñ hārij yā hāil ho; khār.

Block, v. t. Āmad-o-raft (āne jāne) kī rāh band kar-d.; rokuā yā band k.; bīch meñ koyī *rukāwaṭ* kī chīz rakh-kar rāh band kar-d.

☞ Often followed by *up*.

To *block up* a road—*Sarak* yā *rāsta* band kar-d.; koyī *rukāwaṭ* kī chīz rakh-kar sarak par āne jāne kī rāh rok d.

To *block out*—*Shakl* kā qāim k. *shurū* k.; daul dālne lagnā yā *ḡauliyānū*; intizām ke sūth qāim k.; tarah dālnā yā tarah-andāzi k.

To *block out* a plan—Kisi *tajwiz* kī shakl qāim k. yā uskī tarah dālnā.

Blockade, n. Kisi jagah ko sipāhiyoñ yā jahāzoñ se band kar-d. tāki jo log ghere meñ paṛ-jāēñ unkā bāhar kā ānā yā un tak dūroñ kā pahūñchnā khwāh khāne pāne yā laṛāyī ke sāz-o-sāmān kā unko milnā band ho-jāe aur bagair iske ki unpar qā'ide ke mutābiq hamle kiye jāweñ we bhūkh aur ihtiyāj se tang ākar apnī tayiñ dushman ke ikhtiyār meñ kar-deñ.

Blockade, v. t. Kisi shahr yā qal'a meñ āmad-o-raft kī rāh ko lashkar yā jahāz se band kar-d. tāki jo log bhītar paṛ-jāweñ we bhūkhoñ marne aur kisi shai ke na milne kī wajh se majbūr ho-kar dushman kī itā'at qabūl kar-leñ.

Blockhead, *n.* Ahmaq; kunda-i-nā-tarāsh; bad damāg; kūṛh-magz; jisko samajh na ho; be'āql; gāwdā; mūrakh (mūrkh); kam-fahm; ullū yā ullū kā paṭṭhā; kaudan.

Blood, *n.* 1.—Lahū; khūn; surkhī; lālī. [jaddī rishta.

2.—Qarābat jo ek mūrīs-i-ā'lā se paidā hone ke zari'e se ho; yak-

3.—Nasī; khāndān; aulād; laṛke-bāle.

4.—Wālidain-i-mu'azzas se paidāish; 'ālī-nizhādī; sharāfat wa najābat-i-khāndān; nutfa-i-sharīf se paidāish; 'ālī-khāndānī; hasab wa nasab kī buzurgī.

A gentleman of *blood*—Mard-i-sharīf jo wālidain-i-mu'azzas se paidā ho; 'ālī-nizhād mard-i-sharīf; woh bhalū ādmī jiskī paidāish nutfa-i-sharīf se ho; najībū-t-tarfain.

5.—Shāhī nasī; bādshāhī khāndān.

A prince of *blood*—Shāh-zāla; bādshāh yā shahanshāh kā beṭā.

6.—Khūn kā bahānā; jān-sitānī (jān kā lenā); qatl; halākat.

7.—Mizāj; josh-i-tabī'at kī hālat.

☞ “Often, in this sense, accompanied with *cold* or *warm*, or other qualifying word.” *Webster*.

To commit an act in *cold blood*—Koyī fī'l dida-o-dānistā aur bilā ichti'āl-i-nāghāhūn k.; koyī lām jānbūjh-kar aur aisi hālat meṁ k. jab tabī'at meṁ yakūyak gussa paidā na huā ho.

Warm blood—Ishti'āl-i-tab'; mizāj kā jalā-bhunā yā gusse kī hālat meṁ rahnā.

To warm or heat the *blood*—Khūn ko josh meṁ lānā; dil meṁ josh paidā k.; tabī'at ko mushtā'il k.; dil ko ubhāpnā.

☞ “Qualified by *up*, excited feeling or passion is signified.” *Webster*.

My *blood* was up—Merā khūn josh meṁ ā-gayā; merī tabī'at meṁ josh yā gussa paidā ho-gayā (mujhe josh yā gussa ā-gayā).

8.—Ātash-mizāj shakhs; jiskī tabī'at jald garm ho-jāe yā gusse meṁ ā-jāe; āg-bagūlā.

9.—Kisī chiz kā 'araq jiskā rang surkh ho.

Whole blood (*Law*)—Woh qarābat yā rishta jo bāp aur mān donoṁ ke zari'e se ho; rishta-i-hasabī wa nasabī; haqiqī qarābat; rishta jo wālidain-i-wāhid ke tawassul se ho.; rishta-i-ā'yānī yā 'ainī.

Half blood—Rishta jo sirf bāp yā mān ke zari'e se ho; rishta-i-gair haqiqī; rishta-i-'allātī yā akhyāfi; qarābat jo minjumla wālidain ke sirf ek se hāsīl ho.

Brothers of the *whole blood*—Ek hī mān-bap ke beṭe; do yā zāid bhāyī jo wālidain-i-wāhid se paidā hoṁ; barādarān-i-haqiqī yā haqiqī bhāyī; barādarān-i-ā'yānī yā 'ainī.

Brothers of the *half blood*—Bhāyī jinke wālidain mushtarak na hoṁ; sautele bhāyī; akhyāfi yā 'allātī bhāyī yā'nī agar do bhāyī ek hī mān aur jude jude bāp se hoṁ to woh akhyāfi kahlāyenge aur agar we pidar-i-wāhid wa mādar-i-judāgūza se hoṁ to 'allātī bole jāenge.

Blood, *v. t.* 1.—Khūn nikālṁā yā lenā; fasd kholnā yā lenā.

2.—Khūn-ālūd k. yā khūn se ālūda k. (bhar d.); khūn khūn kar-d.

Blood-bought, *a.* Jo jān de ke milā yā hāsīl huā ho; jiske hāsīl karne meṁ khūn bahāyā gayā ho.

Blood-guilty, a. Khūn kiye huye; qatl kā mujrim.

Bloodless, a. 1.—Jismen khūn na ho; murda.

2.—Be khūn-rezī yā qatl ke; bilā kusht-o-khūn.

A bloodless victory—Fath jiske hāsīl karne men khūn-rezī na ho,

3.—Be-jān; jismen 'ulu-l-'azmī yā musta'idī na ho.

Blood-relation, n. Haqīqī rishta-dār; qarābat-i-sulbī r. w.; gotī; yak-jaddī.

Bloodshed, n. Khūn-rezī yā lahū kā bahānā; kusht-o-khūn; qatl; mārkat; jān kā lenā; khūn-rezī kā jurm.

Blood-stained, a. Khūn-ālud yā khūn lagā huā; jismen khūn kā dāg lagā yā uskā dhabbā parā ho; khūn kā mujrim.

Blood-sucker, n. 1.—Lahū chūsne-wālā jānuwar; joṅk.

2.—Be-dard vā be-rahm shakhs; khūnī; qātil. [khūn-khār; khūnī.

Blood-thirsty, n. Khūn kā pyāsā yā tishnā-i-khūn; khūn-rezī kā khwāhān;

Bloody, a. 1.—Jismen lahū lagā ho; khūn-ālud.

2.—Khūn-rezī kā 'ādī; sang-dīl aur wahshī-mizāj; khūn-khār; khūnī.

3.—Jiske sāth yā jismen khūn-rezī ho; khūn-khār; jismen be-rahmī ke fīl kiye jāen.

A bloody battle—Laṭāyī jismen khūn-rezī ho (jismen bahut se log mātro jāen yā bahut se logon ki jān jāe).

Bloody-minded, a. Be-rahm aur sakht mizāj; wahshī; khūn-khār.

Bloom, n. 1.—Phūl; khilī huyī kalī yā guncha-i-shigūfta.

2.—'Umūman phūlon kā phūlnā yā kaliyon kā khilnā; phūle huye phūl yā woh phūl jo phūl rahe ho.

3.—Woh shabāb kā 'ālam jiskī tashbīh phūlon se dī-jāe; khūb-sūrtī tar-o-tāzagī aur quwwat men taraqqī; phūlon ki kaliyon ki tarah khilnā ya'nī bālidagī aur tandurustī men taraqqī pāte jānā; 'unfuwān; chaḥtī tḥtī yā ubhārtī juwānī.

The bloom of youth—'Unfuwān-i-shabāb; raiḥān-i-shabāb; bahār-i-juwānī; juwānī kā ubhār yā āgāz-i-shabāb.

Bloom, v. i. 1.—Phūlnā; phūl d. yā paidā k.

2.—Ubhār par h.; ubhārtī juwānī ki hālat men h.; phūlon ki si khūbsūrtī aur tāzagī dekhānā; 'unfuwān-i-shabāb men h.

Blossom, n. Phūl; gul.

“A general term, more commonly used than *flower* or *bloom* when we have reference to the fruit which is to succeed. Thus, we use *flowers* when we speak of shrubs cultivated for ornament, and *bloom* in a more general sense, as flowers in general, or in reference to the beauty of flowers.” *Webster*.

Blossom, v. i. 1.—Phūlnā phūl lenā phūl lagnā yā phūl ānā; baurānā yā baur lenā; shigūfta h.; khilnā.

2.—Phalnā-phūlnā; sar-sabz h. aur taraqqī pānā; 'urūj pānā aur sāhib-i-iqbāl h.; gul khilā rahnā yā phūl ki tarah shādāb aur shigūfta rahnā.

Blot, v. i. 1.—Raushanāyī (siyāhī) kā dāg lagānā; siyāhī kā dhabbā lagānā yā usse dāg-dār k.; siyāhī kā chhīṭā dālnā yā siyāhī chhīraknā.

2.—Badnāmī kā dāg lagānā; badnām k.; kulauk kā ṭikā lagānā; ruswā k.; be-ābrū k.; sūrat yā hayat bigār d.

3.—Tahrīr (likhāwat) yā harfōn ko siyāhī se is tarah miṭā d. ki we phir dekh na pareñ yā pahēhāne na jā-sakeñ.

☞ Generally with *out*.

To blot out a word or a sentence—Kisi lafz yā jumle ko is tarah siyāhī se miṭā d. ki woh phir nazar na āwe.

4.—Aisā kar-d. ki phir dekh na pare; miṭā d.; bhulā d.; mahw kar-d.; mahw aur mausi k.; dho d.; sāf kar-d.; nest-o-nābūd k.; phir rahne (yā baqī khwāh qāim rahne).na d.

☞ With *out*.

"One act like this *blots out* a thousand crimes." *Dryden*.

Is qism ke ek fi'l se hazārū jarām miṭ-jāte (logoñ ko bhul jāte) haiñ.

Blot, n. 1.—Dāg yā dhabbā—jaise siyāhī kā kāgaz par.

2.—Kisi likhī yā chhapī chiz kā miṭā d.

3.—Nek-nāmī meñ dāg; dhabbā; be ābrāyī; kalank kā ṭikā yā kalank; naqs; 'uib; bad-nāmī yā bad-nāmī kī bāt.

Blotter, n. Woh kachehī bahī yā chittṭhī bahī jismeñ kul hisāb yā mu'amale silsile ke mutābiq likhe jāte haiñ.

Blotting-paper, n. Sokhta; siyāhī uṭhāne kā kāgaz; ek qism kā kāgāz jisse tar siyāhī is garaz se jazb karāyī (sokhāyī yā khushk karāyī) jāti hai ki uske dāg kāgaz par na pareñ; kāgaz-i-jāzib. [zor se mārñā.

Blow, n. 1.—Zarb; mār; wār; choṭ; thappaṛ ghūse yā kisī hathiyār se A severe or violent *blow*—Zarb-i-shadid; saḳht mār; aisi mār jisse choṭ lage.

A fatal *blow*—Zarb-i-mulik; aisi mār jisse mazrūb ki jān nikal-jāe.

To give, or strike, a *blow*—Mārñā; zarb lagāñ; mazrūb k.

[jāwe.

To strike a fatal *blow*—Zarb-i-mulik lagāñ; aisi wār k. ki usse mazrūb mar-

2.—Musibat dālnā; woh āfat jo yakāyak ā-pare; balā-i-nāgahānī yā shadid.

To come to blows—Jang yā laṛāyī meñ masrūf h.; laṛne lagnā.

From words they came to blows—Bātoñ hī bātoñ meñ (bāt karte karte) we laṛne lage (un meñ mār-piṭ hone lagi).

At a blow—Dafatan; yakāyak; ek hī martaba ki koshish meñ; ek hī hāth yā wār meñ; ek hī laṛāyī meñ.

☞ "At a stroke is used in like manner." *Webster*.

Blow, v. i. 1.—Chaluñā khwāh jumbish yā harakat k.; bahnā.

The wind blows—Hawā chalti (bahti) hai.

☞ Often used with *it*.

It blows a gale—Hawā tez chalti hai.

2.—Hāñphnā; ḍam phūlnā; bahut yā jald jald sāñs (ḍam) lenā.

3.—Phūñke jāne par bajnā—jaise singhe yā turhī kā.

4.—Phūlnā; gul khilnā; shigufta h.

"How *blows* the citron grove!" *Milton*.

Woh chakotare kā bāg kaitā phūlū hai (usmeñ kyāhī gul khilū hai yā kaise phūl phūle haiñ)!

To blow over—Yūñhiñ nikal-jāñ; nikal yā chalū jāñ; band h. yā tham jāñ; mauqūf ho-jāñ; firo h. yā dhīmā (paṭ) paṛ-jāñ.

The storm has blown over—Tūfān jātū rahū (āñdhi nikal-gayī).

The clouds have *blown over*—Bādal nikal-gaye (chale gaye yā muntashar ho-gaye; ur gaye).

To *blow up*—Bārūt ke zor se hawā meñ ur jānā; bārūt ke urne se tūt-phūt kar idhar-udhar (muntashar) ho-jānā.

Blow, *v. t. 1.*—Phūñknā; muñh se yā dūstre zarī'e se kisi chīz ko hawā pahunchānā yā denā.

To *blow* the fire—Āg ko phūñknā.

2.—Hawā ke jhoke se chalā yā āge ko haṭā d.

[gayā.

The tempest *blew* the ship ashore—Tūfān ke zor se jahūz haṭ-kar kanāre lag

3.—Bajānā yā phūñk-kar bajānā.

To *blow* a trumpet—Turhī bajānā.

4.—Mashhūr k.; phailānā; mushtabar k.; zāhir k.; khol d.; fāsh k.

5.—Ande d.—jaise makkhiyon kā.

[bhar d.

6.—Phūñk-kar banānā; hawā bhar-kar phulānā yā barhānā; hawā

To *blow* hot and cold—Kisi shai ki nisbat ek waqt meñ rī'āyat k. aur dūstre waqt be-ī'tidāyī se pesh ānā; zāhir meñ muwāfaqat aur mukhālafat donoñ k. yā muwāfiq aur mukhālif donoñ mā'lūm h.; kisi amr ki nisbat kabhi rū-barāh rahnā amr kabhi rū-gardān; hālat-i-shamsī wa qamari meñ rahnā.

To *blow off* (a)—Hawā ke zor se girā d.

To *blow off* fruit from trees—Hawā ke zor se phal ko daraḥton se girā d.

(b).—Zamīn (khushki) se haṭā d.—To *blow off* a ship—Hawā ke jhoke se jahūz ko khushki se haṭā d.

To *blow out*—Hawā ke jhoke se bujhā d. yā gul k.—jaise sham' ko.

To *blow up* (a).—Hawā se bhar d.; phūñk-kar barhānā.

To *blow up* a bubble—Hubāb yā bulbule ko phūñk-kar barhānā.

(b) Phulā d.; barhā d.

To *blow up* one with flattery—Kisi ko khushāmād se phulā d. (uski khushāmād is qadar k. ki woh phul uṭhe).

(c) Ubhārnā; ishti'āl d. yā muhta'il k.; bharhānā.

To *blow up* a contention—Kisi jhagṛe yā takrār ko ubhārnā (usko bharhānā yā usmeñ ishti'āl d.)

(d) Bārūt se urā d. tor d. yā muntashar kar-d.

To *blow up* a fort—Kisi qal'a ko bārūt se urā d.

(e) Darham-barham k. yā gakhāyak nafi kar-d.; hawā kar-d.; urā d.; kal'adam k. yā dāfatan sāqit kar-d.

To *blow up* a scheme—Kisi mansūbe yā tajwiz ko dāfatan sāqit kar-d. (use nafi kar-d. yā urā d.).

To *blow upon*—Ruswā k.; dāg lagāna; maurid-i-'itāb k. yā be-ī'tibār kar-d.; be-qadr bad-maza yā uñ-kāra kar-d.

Blunder, *v. t.* Khayāl ke bañṭe (muntashar) rahne yā dil meñ kisi bāt ke istiqlāl ke sāth qāim na hone ki wajh se baṛī bhūl yā chūk k. (khatā-i-'azīm k.); be-ihitiyātī yā gaur-o-fikr na karne ki wajh se galatī k.; koyī bāt be soche-bichāre yā samjhe-būjhe k.; koyī kām aṭkal-pachhū k.

Blunder, *n.* Woh galatī jo nādānī aur be-ihitiyātī ki wajh se ho; galatī jo kisi amr ko khūb samajh-būjhar na karne ke sabab se ho; baṛī

hi bhūl yā galatī-i-'azīm; galatī jo be-parwāyī jinālat yā be-wuqūfī ke bā'is ho.

☞ "A *blunder* is a mistake or error of the grossest kind. It supposes a person to *flounder* on in his course, either from carelessness, ignorance, or stupidity." *Webster*.

Blunt, a. 1.—Jiskī bārīh yā nok moṭī ho; kund; tez nabīn—jaise koyī āla.

2.—Kund-zīhu; jiskī samajh moṭī ho; jismeñ bātoñ ke jald samajhne kī tāqat na ho; batiu-l-fahm.

3.—Bol-chāl meñ tamiz na r. w.; sādalah; sīdbā-sādā; akblāq wa ādāb kā lihāz na r. w.; kaj khulq; bol-chāl kā bhaddā yā kudhangā.

Blurt, v. t. Yakāyak yā be-samjhe-būjhe kah-d.; be-taammul zāhir kar-d. (khol d.); kah-baiṭhūā; bol-uṭhūā; bak-d.; phat se kah-d.

☞ "Commonly with *out* and applied to words." *Webster*.

To blurt at—Kisi kī nisbat hīqarat se guft-gū k.; mazammāt k. (burā bhalā-kahūā); haṣnā yā ta'na-zanī k.

Blush, v. t. 1.—Surkh ho-jānā; surkh yā gulābī rang r. [jānā.

2.—Sharm pareshānī yā hijāb se ruḵsāron yā chihre kā surkh ho.

☞ "Followed by *at* or *for* before the cause of blushing." *Webster*.

Blush at your vices—Apnī burāiyōñ par sharminda ho. *Blush for your degraded country*. Apne mulk kī khasta-hālī par pashemān ho.

Blush, n. 1.—Surkh yā surkhī-māil rang; gulābī rang.

2.—Surkhī jo gāloñ (ruḵsāron) yā chihre par sharm gunah-gārī hijāb yā hārat wagairā kī hālat meñ ghabrāhat ke bā'is chhā jāti hai.

3.—Daf'atan nazar ānā; yakāyak dekh paṛnā.

Blushing, p. a. Gāloñ yā chihre par surkhī chhāyī huyī; lāl-bhabukā; shigufta; khilā huā; durakhshān.

Blushing, n. Surkh ho-jānā; ruḵsāron par surkhī kā namūd.

Board, n. 1.—Lakṭī kā takhta; woh lakṭī kā tukrā jo patlā chirā ho aur moṭāyī meñ kam par lambāyī aur chauṛāyī meñ ziyāda ho aur 'imārat ke khwāh kisi aur kām meñ āwe.

☞ "When very thick, as over one and a half or two inches, it is usually called a *plank*." *Webster*.

2.—Mez jis par khāne kī chizen rakkhī jāen.

☞ "The term *board* answers to the modern *table*, but it was often movable and placed on trestles." *Webster*.

3.—Khāne kī chizen jo mez par chunī jāen; khānā jo auqāt-i-mu'ayan par khāyā jāe; khāne-pīne kī chizen; gizā khānā yā khurāk jo qimat lekar dī-jāwe.

4.—Woh jalsa jo insirām-i-kār ke liye mun'aqid ho; koyī majma' yā jalsa jo ba-taur-i-jāiz mun'aqid ho; kisi kampanī (jamā'at) ko muntazimīn khwāh sipurd-dāron yā kamishnaron wagairā kā majma' jo jāiz tarīq par qāim kiya jāwe; koyī mahkama yā kauṣal.

5.—Jahāz kā takhta yā uskā andarūnī hissa.

On board, aboard, or on board a ship—Jahāz par.

6.—Woh mez jispar koyī khel khelā jāe.

A chess-board—Takhta-i-shatranj.

7.—Kāgaz kī daftī jo kitābon par lagāyī jāti yā aur kāmon meñ āti hai.

8.—*pl.* Tamāsha-gāh meñ woh jagah juhūn tamāshe kiye jāen.

To go upon the boards, or to leave the boards—Tamāsha-garī k. yū us peshe ko chhoṛ d. [chhipū d.

Board, v. t. 1.—Takhte lagānū bichhānū yā takhta-bandī k.; takhtoñ se *To board a house*—Makān meñ takhte lagānū yā takhta-bandī k.

2.—Kisī jahūz par dostāna yā mukhālifāna charḥ-jānā.

3.—Mu'āwaze ke 'iwaz meñ khānū khilānū yā khānū khilānū aur rahne ke liye makān d.

A man boards ten students—Ek shakhs kisī qism kī mu'āwaza lekar das talabā ko khānū khilātā hai.

Board, v. i. Kisī mu'āwāze ko 'iwaz meñ auqūt-i-mu'āyau par khānū yā khānū aur rahne kī jagah donoñ pānā.

Boarder, n. Woh shakhs jo qimāt yā kisī qimāt ke mu'āwaze ke 'iwaz meñ dūse ke juhūn ma'mūlī waqtoñ par khānū pāye yā khānū khāye aur rahne kī jagah bhī pāye.

Boarding-school, n. Woh madrasa jismeñ talabā muqīm rah-kar ta'lim pāen aur khānū bhī khāen.

Board-wages, n. pl. Naukaron ko khāne kī ujrat; khurākī.

Boast, v. i. Shekhi k. baghārnā yā hāuknā; dūng mārñā; taallī yā dūn kī lenā; apnī barāyī āp k. yā apne mūñh se miyān-i-miṭṭhū bannā; apnī liyāqat ma'ishat yā apne kāmon kī numāish khud apnī zabān se k.; mubālago ke sāth khud-sanāyī (apnī ta'rīf āp) k.; fakhr k.

Usually followed with *of*.

Boast, v. t. 1.—Fakhrīya bayān k.; apnī ta'rīf ke liye kisī shai kī tazkira gurūr fakhr yā barī khushi ke sāth k.

2.—Apnī barāyī k.; apne ko buzurg samajhū; kisī ummed par purā bharosā karko khush h.

Reflexively.

Boast, n. 1.—Numāish gurūr yā fakhr kī izhūr; dūng; shekhi; taallī; lantarānī; hāuk.

2.—Fakhr kī bā'is; woh bāt jispar garrā kiya jāe; woh amr jispar koyī nāzān ho; woh bāt jiskī wajh se kisī ke dil meñ barī khushi ho.

Boastful, a. Shekhi-bāz; apne har shai kī barāyī k. w.

Boasting, n. Apnī numāish; khud-sanāyī; shekhi; dūng; taallī.

Boat, n. Kishtī yā kashtī; nāw; dengī.

“Different kinds of boats have different names; as, *long-boat, jolly-boat, ferry-boat, large pinnace, cutter, &c.*” *Webster.*

Boat, v. t. Kishtī par ek jagah se dūsrī jagah le-jānā.

[pār le-jānā.

To boat goods across a lake—Māl ko kishtī par rakh-kar jhīl meñ ispar se us

Boatman, } n. Nāw kī chālāne yā khene wālā; mānjhi; dāurī; khe-
Boatsman, } waiyā; mallāh; kowāṭ; kashtī-bān.

Bode, v. t. Jo kuchh āyinda hone wālā ho uskī 'alāmāteñ zāhir k.; kisī bāt kī shugūn yā sul h.; pahlo se dekhānū; peshūn-goyī k.; kisī bāt ke āsār dekhānū.

Bode, v. i. Pahle se dekhānā yā zāhir k. ; āsār dekhānā.

Bodily, a. 1.—Mujassam ; jismon jism yā maddī sūrat ho.

2.—Jism ko muta'alliq ; jismānī ; badanī ; jismī.

☞ In distinction from the mind.

Bodily defects—Naqāṭ-i-jismānī ; woh 'aib kī bāteṅ jo jism meṅ hoṅ.

Bodily, ad. 1.—Mujassam ; jism yā mādde se milā huā.

2.—Sab kā sab ; bi-l-kul ; tamāmtar ; mujassam.

Body, n. 1.—Kisī jān-dār kā qālib yā dhāūchā ; jism ; tan ; badan ; deh.

☞ "Distinguished from the spirit, or vital principle." *Webster.*

A dead *body*—Lāḥ yā lāsha ; murda.

2.—Kisī jānwar darakht fauj yā mulk wagnira kā juz-i-'āzam khwāb khās yā mutawassit hissa.

The *body* of an animal—Dhar ya'ni sar wagaira ko chhor-kar khās jism ko bich kā hissa. The *body* of an army—Fauj ke bich kā hissa ; qalb. The *body* of a country—Mulk ke bich kā hissa ; wast-i-mulk. The *body* of a document or writing—Kisī wasiqe yā nawishte kā matn yā'ni usko shurū' yā nakhir kā hissa nahīn balkī asl mazmūn. The *body* of a deed—Matn-i-dastāwez ya'ni dastāwez kā 'unwān aur uske khātīmē kī 'ibarat aur hādhiya par jo kuchh gawāhi wagaira ho us sab ko chhor-kar sirf dast-ūwez kā mazmūn.

☞ "In distinction from parts subordinate or less important, as the extremities, branches, wings, &c." *Webster.*

3.—Shakhs ; insān ; bashar ; mutanaffis.

☞ "Sometimes alone, most generally with *some* or *no* ; as, *somebody*, *nobody*." *Webster.*

4.—Woh bahut se log jinmeṅ koyī 'ām qism kā ta'alluq ho aur kisī maqsad ke aujīm ke liye wo bataur ek jamā'at ke qāim hoṅ ; jumā'at ; guroh ; mandālī ; jhund ; tāifa ; gol ; zirga ; juma'at.

A legislative *body*—Woh log jo qāwān banāne ke liye muqarrar hoṅ ; majma'at-wā'iz-i-qawānīn. In a *body*—Yak-jā ; ek sūth ; ekṭhā ; ek hokar ; jhund kī jhund yā gol kī gol ; mandālī kī mandālī.

5.—Majmū'a ; bahut si chizeṅ yā bāteṅ jo ekatṭhī kar-dī jāeṅ ; bahut si chizeṅ kā ijtimā'-i-'ām ; nazm ; zaḥhira ; khazīna.

A *body* of laws—Majmū'a-i-qawānīn.

Boil, v. i. 1.—Khaulnā ; garmī se ubāl yā josh khānā ; ubalnā ; auṭhnā ; phūṭnā.

☞ Used of liquids.

2.—Garmī ke siwā aur kisī wajh se khaul uṭhnā yā ubāl khānā.

3.—Garm h. yā garmājīnā ; garm joshī meṅ ānā ; harakat yā josh meṅ ānā.

His blood *boils* with anger—Uskā khūn gusse se josh meṅ ānā hai.

4.—Phūṭte pānī meṅ h. ; pānī wugairā meṅ josh yā ubāl khānā.

To *boil away*—Ubāl khāte khāte bukhār (bāph) hokar ujṛānā.

To *boil over*—Ubal chalnā ; garmī kī ziyālatī se bahut josh khākar bartan ke upar se bah-jānā.

Boil, v. t. 1.—Khaulānā yā josh d.; auñtūnā; ubālnā; is qadar garmī pahuñchānā ki josh khāne (phūṭne) lage.

To *boil* water—Pānī ko josh d. yā ubālnā.

2.—Josh dekar banānā yā judā k.

To *boil* sugar—Josh-dekar chini banānā.

3.—Khaulte pānī wagaira meñ ḍāl-kar pakānā sāf k. yā isī qism kā aur koyī natija paida k.

To *boil* meat—Gosht ko pānī meñ josh d. yā ubālnā. To *boil* clothes—Kapre bhatṭhī charhānā ya'nī khaulte pānī kī garmī se unko sāf k.

Boil, n. Phorā; phuriyā.

A *blind boil*—Phorā jo na pake yā adh-pakā (kham) rah-jāe.

Boisterous, a. 1.—Pur-shor; jismeñ baṛī āwāz paidā ho; dhūm-dhāmī yā dhūm-dhām kā; tund; tez; shadid; pur-āshob; tūfan kī mānind baland-āwāz yā pur-āshob.

A *boisterous* wind—Tund yā pur-āshob hawā. A *boisterous* storm—Tūfan-ī-shadid; dhūm-dhāmī āndhī.

2.—Pur-shor; gaugīyī; dhūm-dhāmī; shorī; hangāma-khez; dange-būz; kalla-darāz; jo shor-sharāba dhūm-dhām yā dangā-fasād machāwe.

A *boisterous* man—Gaugīyī yā dange-būz shaḥḥa.

Bold, a. 1.—Jo khatre se na dare yā usse muñh na phere yā more; jo jokhim (khatre) meñ paṛne meñ āgā-pichhā (pas-o-pesh) na kare; be-bāk; diler; juwān-mard; bahādur; shujā; mardāna yā jismeñ mardānagī ho; jarī; ui-daṛ yā be-khauf; himmatwar; tihe kā yā tihe wālā; buzḍil ḍarpoknā yā kādar nahīn.

“Applied to men or other animals.” *Webster.*

2.—Jiske anjām meñ jurat darkār ho; jo himmat yā dilerī se kiyā jāwe; jisse 'ālī-himmatī aur khatre kī talqir sābit ho yā jismeñ yah donon bāteñ matlūb hon; jiskā mansūba mardānagī se kiyā jāwe.

A *bold* design—Irāda yā mansūba jo mardānagī se kiyā jāe.

A *bold* enterprise—Koyī baṛā kām jismeñ 'ālī-himmatī ('ulu-l-'azmī) aur be-khaufī darkār ho yā jisse in donon baton kī izhār ho; koyī dilerī kī baṛā kām.

3.—Had se ziyāda shokh yā gustākḥ; baṛā be-adab; apnī har bāt par had se ziyāda istidlāl yā takya k. w.; baṛā hī mutakabbir behayā yā be-sharm; be-lagām yā muñh-phat; jo bilā-taammul kuchh kar yā kah baiṭhe; gair-muhazzab; bad-libāz yā be-libāz; shokḥ-chashm; sir-charḥā.

In a bad sense.

4.—Jismeñ hadd-i-ma'mulī (jāda-i-i'tidāl) se kisī qadar tajāwuz kiyā jāe—jaise 'ilm yā fan wagaira kī kisī bāt meñ; jismeñ kisī aur se dar-guzar na ho; jiskī tasnīf yā 'ibarat meñ āzādī pāyī jāe.

A *bold* tale—Aisā dāstān jo āzādānā yā be-bāk-āna kahā yā bayān kiyā jāe.

5.—Bahut numāyān; jispar fauran nazar paṛe; nihāyat hī namū-dār; khūb ubhṛā yā niklā huā.

To *make bold*—Āzādāna bartāw k.; rusūm-i-ādāb ke kḥilāf 'amal k.; munāsa-bat yā husn-i-aḥlāq ke bar-'aks 'amal yā kār-rūwāyī k.

Boldly, ad. 1.—Mardāna tariq par; jurat ke sūth; dilerī se; be-khaufī se; dar ke nahīn; be-bakī se yā be-bak-āna; tayaqqun ke sūth; apne ūpar inhisār yā bharosā karko.

2.—Be-hayāyī se; shokhi se; gustākhāna.

Bolster, n. 1.—Lambā takya jispar bistar par lotē rahne ki hālat meñ log sar rakhte haiñ (jo sirhāne rakkhā jūtā hai).

2.—Gaddī yā toshak jispar sone se jism par kahīñ se dabāw na pahunchē; gaddī jo zakīm ke ūpar is liye rakh di-jāte hai ki uspar paṭṭī bāndhne meñ taklif na ho.

Bolster, v. t. 1.—Takyo wagaira kā sahārā d.

2.—Saūbhālā; tāyid k.; taqwiyat yā madad d.; qāim r.

Bolster, v. i. Eklā yā yā ek hī toshak yā gaddī par letnā.

Bolt, n. 1.—Tīr; bān; khadang.

The bolt of Cupid—'Ishq kā tīr yā bān.

2.—Lohe wagaira ki billī agī chhiṭkanī wagaira jo darwāze ke band karne meñ kāam ātī hai.

3.—Bijli; bajr.

4.—Berī; zanjīr.

Bolt upright—Tīr sū sidhū yā kharā; nihāyat hī sidhā yā rāst-qad; sibt-qad.

Bolt, v. t. 1.—Darwāze meñ bilī wagaira lagānā (usko agī billī yā chhiṭkanī wagaira se band kar-d.).

2.—Jakar-band kar-d.; roknā ārnā yā bāz r. [bak d.]

3.—Yakbārgī muñh yā zabān se nikāl-d.; bol uṭhnā; kah uṭhūnā;

4.—Be-chalāye nigal-jānā; yakbārgī halq ke niche utār-jānā.

Bolt, v. t. 1.—Kisī chiz ko chāl yā chhūn kar uske dabiz nījā ko būrik ajzā se judā k. jaise chokar ko āṭe se; kisī sabīl se judā judā k. qism-wār alag k. yā sūf k.

2.—Chhān k.; taftīsh k.; mū-abigāfī k.; nafsū-l-amr ke rag-o-resho ko dekhnā; asl haqiqat ke daryāft ke liye kisī mazmūn ke har ek hisse ko judā judā k. yā kholnā.

☞ Generally followed by *out*.

3.—(Lāw) Muqaddamāt ki bahs meñ mashshāqī ko liye tanhāyī meñ (ya'nī 'awām ke rū-barū nahīñ) mubāhasa yā taqrīr k.

To bolt to the bran—Is takmilē ke sūth jāñch k. ki jitnī kāam ki bāt ho sab alag alag yā ma'lūm ho-jāe; kisī bāt meñ baṛī chhān taftīsh yā just-o-jā k.; aisi chhān k. ki dūdh lā dūdh aur pāñī k. pāñī ho-jāe; kisī amr ki tahqīq wa taftīsh is nahj par k. ki koyī daqīqa maḥfī na rah-jāe; 'haq aur lūṭīl ki tafriq k.

Bolt, v. i. 1.—Dafatan (yakāyak) nikāl-ānā; jhatpat aur achāñchak bāhar ā-jānā; bijli ki mānind rawāñ h.

☞ Commonly followed by *out*.

To bolt out of the house or the room—Ghar yā kothrī ke bāhar yakāyak nikāl-ānā.

2.—Bijli ki tarah yakāyak girnā yā mūr-d.

3.—Jhijhak-kar kanūre yā ma'mulī rūh se alag ho-jānā.

Bolter, n. 1.—Woh shakhs jo apne sūthiyon se alag ho-jāe; woh ghōṛā jo jhijhak kar apnī rūh ko chhoṛ de yā kanūre chalā jāe.

2.—Chalni; woh āla jisse āte se chokar ko yā moṭe āte ko bārīk āte se alag karen.
[iddi'āyī nahīn.]

BONA FIDE, (Lat.) (a) Nek-nīyat; aslī; sachchā; haqīqī; farebī yā

A *bona fide* purchaser—Kharīdār-i-nek-nīyat yā kḥush-nīyat; woh shakhs jiskī kharīdārī meṁ fareb na ho; mushtarī-i-haqīqī yā aslī; woh shakhs jo koyī chiz imāndārī se mol le.

(b)—Nek-nīyatī yā kḥush-nīyatī se; bilā-fareb; imān-dārī se; be dhokhā diye; asl meṁ; haqīqat meṁ; sachmuch yā sachāyī se.

He acted *bona fide* in the matter—Us mu'āmale meṁ usne nek-nīyatī se 'amal kiyā.

☞ “Used both as an adverb and an adjective.” *Worcester*.

The *bona fides* of a transaction—Kisī mu'āmale kī nek-nīyatī yā asliyat (uskī bilā fareb mun'aqid h. yā kiyā jānā).

BONA PERITURA, [Lat.] (*Law*) Woh māl-o-asbāb jo sariu-z-zawāl ho (jald bigar jāe yā zā'i ho-jāe); māl-o-asbāb jiske jald zāl hone kā ihtimāl ho.

Bond, n. 1.—Bāndhne-wālī chiz; woh shai jisse koyī dūsarī shai bāndhī yā qaid meṁ kī jāwe—jaise dori rassi yā zaujir.

2.—Bandish; bandl yā bandhan; jisse chizen bāndhī yā basta raheṁ ya'nī alag alag na hone pūṇ; joṛ.

3.—*pl.* Qaid; habs; hirāsāt; bandī.

4.—Ittihad ittifaq yā mel kā sabab; woh amr jisse bāham rabt paidā ho; woh girah yā 'aql jisse rabt-i-bāhamī qāim rahe; rishta yā sar-rishta.
[kisi aur sabīl se qāim ho.]

5.—Woh farz jo kisī wa'da-i-mazhabī (mannat) yā qānūnī kḥwāh

6.—(*Law*) (a) Dast āwez; tamassuk; ṭip.

An instalment *bond*—Dasta-āwez-i-qist-bandī yā qist-bandī.

A simple *bond*—Dast-āwez-i-kḥushk; jis dast-āwez ke rū se adā-i-dāin ke liye koyī shai makfūl na ho.

(b)—Muchalka; woh dastāwez jiske rū se shart-i-mu'aiyana kī tā'mīl na hone kī sūrat meṁ dast-āwez bātil hokar kul zar-i-mu'hūda muqir aur uske wurasā waguṛa se tāwān ko taur par wusūl kiyā jātā hai.

A *bond* to keep the peace—Muchalka-i-hifz-i-amn.

A *bond* for good behaviour—Muchalka-i-nek-chalni.

(c)—Woh wasiqa jiske rū se koyī shakhs yah wa'da kartā hai ki agar isqadar rupaye fulān tarīkh-i-āyinda tak adā na kiye jāweṁ to usse uske wārison wasiyon yā muhtamimon se wusūl kiye jāweṁ.

☞ “This is a *single bond*.” *Blackstone—Webster*.

Bond-creditor, n. (*Law*) Dāin jisne apno qarz kī nisbat dastāwez likhā lī ho.

Bond-debt, n. (*Law*) Qarza-i-tamassukī yā dastāwezi; jo qarz tamassuk likh-kar liyā jāwe yā jiskī nisbat dastāwez likkhī gayī ho. [mahsūl.]

Bonded, p. a. Jiskī nisbat dastāwez likhā lī jāwe—jaise parmitḡ kā

Bonded goods—Woh māl-o-asbāb jiskī nisbat parmitḡ-ghar meṁ iqrār-nāma likhā liyā jāwe.
[uskī zāmin bane.]

Bondsman, n. (*Law*) Zāmin; woh shakhs jo dūsre kī zamānat kare yā

Bone, n.—Haddī; ustkhwān.

A bone of contention—Nizā'i yā takrūrī shai; shai-i-mutanūzi'a; woh chīz yā bāt jiski nisbat jhagrā ho; jhagre kī jar; binū-i-fasād.

A bone to pick, or gnaw—Mashgale yā dil-bastagī kī koyī chīz; aisī chīz jismeñ tabī'at lage yā bahli rahe.

To be upon the bones—Hamla yā yūrish k.; charhāyī k.

Bone-setter, n. Woh shakhs jo tūṭī yā khiskī huyī haddiyon ke jor̄ne aur baithālne kā peshā kare.

Book, n. 1.—Kāgaz yā usī ke mushābilī aur kisī chīz ke bahut se sādē likhe yā chhape huyē takhte jinkī jild bandhī ho; sādī likhī yā chhapī huyī kitāb.

“When blank, it is commonly called a *blank-book*, of whatever size. When printed, the term signifies a volume of some size, in contradistinction to a pamphlet.” *Webster*.

2.—Koyī 'ilmī tasnif 'ām isse kī qalamī (likhī) ho yā chhapī; risāla; nuskhā; kitāb. [addhyāy; nāma.

3.—Kisī kitāb yā risāle kā hissa; maqāla; daftar; bāb; kānd; The fifth book of Euclid—Uqlaidis kā pānchwāa maqāla. All the seven books of the Rāmāyana—Rāmāyana ke sātoñ kānd.

4.—Hisāb kī kitāb yā bahī; jam'-kharch kī kitāb; lekhā; khātā; bahī jismeñ nām aur jam' kī raqmeñ likhī jāēñ. [manzūr-i-nazar.

In the books of—Kisī ko mihrbānī se yād yā uskā maurid-i-ashfāq khwāh

“I was so much in his books, that at his decease he left me his lamp.” *Addison*.

Woh mujhe is qadar mihrbānī se yād rakhtā thā (woh mujh par itnā mihrbān thā yā mujhe itnā māntā yā manzūr-i-nazar rakhtā thā khwāh uskī nazar-i-'ināyat mujhpar isqadar thī) kī apne marte dam woh apnā sham'dān mere liye wasīyat kar-gayā.

Without book—(a) Zabānī; be-parhe; ba-gair kisī khulāsa yā yaddāsht ke—(b) Be kisī sanad ke.

To assert something without book—Koyī bayān ba-gair kisī sanad ke k.

Book, v. 1. Kisī kitāb meñ darj k. likhnā charhānā yā siyāha k.

Book-account, n. Bahī meñ jam'-kharch kā hisāb; hisāb jiskā siyāha kisī bahī meñ ho.

Book-binder, n. Woh shakhs jo kitābon kī jild-bandī (unkī jild bāndhne) kā peshā kare; jild-band; shirāza-band; sahhāf.

Book-bindery, n. Woh jagah jahān kitābon kī jildēñ bāndhī jāēñ (unkī jild-bandī ho). [wagaira charhānā yā marh d.

Book-binding, n. Jild-bandī; kitābon ko sī-kar unpar chamrā yā kaprā

Book-debt, n. Bahī khāte kā qarza; jo qarz bahī-khāte ke rū se liyā jāwe.

Book-keeper, n. Jam'-kharch-nawīs; bahī-khāta likhne-w.; hisāb-nawīs; kisī sarishte meñ woh ahl-kār jiske zimme hisāb-kitāb kā murattab rakhnā ho. [ne kā hunar; faann-i-tartīb-i-hisāb.

Book-keeping, n. Mahājani dastūr ke mutābiq hisāb-kitāb durust rakh-

Book-mark, n. Koyī chīz jo kitāb meñ is garāz se rakh-dī-jāe kī kisī khās safha yā maqām ke nikālne meñ usse madad mile.

Bookworm, n. 1.—Kitāb kī kirā; woh kirm jo kitābon ko khākar un meñ surākh kar-de.

2.—Jo shakhs hardam kitābon parhā karē; aisā parhne wālā jisko parhne kī qadr na ho; kitāb kī kirā.

Boon, n. 1.—Bakhshish; 'atīya; in'ām; ri'āyat; nawāzish; dān; 'bar; jo kuchh bataur ri'āyat yā naf' ke chāhā yā diyā jāe.

2.—Darkhwāst; istid'ā; suwāl; iltimās.

Boot, v. t. Fāida bakhshnā yā fāida k.; nāfi' h.; mufid h.

☞ Generally followed by *it*.

What boots it?—Ismen kyā naf' hai? Isse kyā fāida hai?

Boot, n. 1.—Ashyā ke tabādul kī hālat meñ jo kuchh donoñ pallon ke barābar karnē ke liye diyā jāe; chizon ke adlā-badlī meñ jo kuchh is liye diyā jāe ki do chizon meñ se jis chiz kī qimat meñ kamī ho woh pñī ho-jāe; badlāyī; naf'; fāida; hāsil; sūd.

To boot—Siwā; kisi ko chhor kar aur; 'ālūwa; mazide-barān; jin chizon kī tabādul ho unki kamī-i-qimat ke mu'awaze ke taur par.

Border, n. Kisi shai kī berūnī kanāra; dāman; hāshiya; kor; dāndā; siwāna; had yā sar-had; lab.

Border, v. t. 1.—Kanāre se lagā h. yā kūnare par h.; ham-sarhad yā ham-dāndā h.; dāndā meñdā h.; mulhiq yā muttasil h.; saṭī lagā yā nazdik h.; hāshiye yā dāman par h.; kisi ke lab par wāqī' h.

☞ With *on* or *upon*.

2.—Nazdik h. yā pahuñchnā; qurb r.; kisi ke nazdik ānā yā yak-gūna uske had yā martaba ko pahuñchnā.

Border, v. t. 1.—Dāman lagānā; hāshiya lagānā; zebāish ke liye kisi ke kanāre kuchh lagānā.

2.—Ham-dāndā yā ham-sarhad h.; mulhiq yā muttasil h.

Bore, v. t. Surākh k.; chhednā; kisi ṭhos chiz meñ barmā wagaira kisi auzār se surākh k.

2.—Diq k.; taklif d.; khijlānā; tang k.; sar khānā; kisi bāt ko kayī martaba kalīkar yā apnī himāqat se kisi ko thakā d. ('ārī 'ājiz yā hai-rān kar-dālnā).

Bore, v. i. 1.—Surākh karke dhañsnā; ghusnā; chhednā.

2.—Kisi ghūmnē wālē auzār se surākh honā yā chhidnā.

This timber does not bore well, or is hard to bore—Yah lakṛī achchhī tarah nahīn chhidti (is lakṛī meñ achchhī tarah surākh nahīn hotā) yā woh itnī saḥt hai ki chhid nahīn saktī (usmeñ surākh nahīn ho-saktā).

Borrow, v. t. 1.—Koyī chiz kisi se is garaz se lenī ki kuchh 'arso tak kām meñ liye jāne ko ba'd woh wāpas kar-dī jāegī yā agar woh kharch khwāh dūso ke pās muntaqil ho-jāegī to uskā badal usī kī qism kī chiz se kar diyā jāegī; 'āriyat khwāh 'āriyatan yā musta'ār l.; manguī l.; qarz l.; udhār hath-pher hath-udhār yā dast-gardān l.; bataur wām ke l. yā qarz-wām l.

☞ Opposed to *lend*.

2.—Apne kām ke liye dūso se l.; dūso musaunnif kī tasnīfāt se naql yā intikhāb k.; dūson ke usūl yā masāil wagaira ko apnī kār-

rawāyī yā unpar khud 'amal karne ke liye qabūl yā ikhtiyār k.; jo bāt dūse meñ ho usko khud ikhtiyār k.; taqlid k. yā dūse ki naql utārnā; jaisā dūsrā kare waisāhī k.; koyī bāt kisī gnir se ikhtiyār yā akhṣ k.

Borrowed, *pp.* Musta'ār; 'ariyati; maṅgnī kā; naqlī; taqlidī; iddī'ayī.

Borrower, *n.* Qarz l. w.; udhār l. w.; dast-gardāñ yā hath-pher l. w.

☞ **Opposed to lender.**

Bosom, *n.* 1.—Insān kī chhāti; sīna.

2.—Ihāta; gherā; daur.

3.—Dil; tabī'at; qalb; jigar; man; hiyā.

4.—Koyī gherī huyī jagah; andarūnī hissa.

5.—Chhāti par kā kapṛā; kapṛe kī woh tah yā uskā woh hissa jisse sīna chhipā rahe.

6.—God; bagal; āgosh; kanār.

7.—Jab is lafz ko dūse lafz se tarkīb deñ (milāyeñ) to uske ma'nī *dil, jigarī, jānī, qalbī, pyārī, 'tibārī*, wagnira hote haiñ.

Bosom-friend—Dilī jigarī yā jānī dost; yār-i-gār yā gam-gusār; ham-rāz ham-dam yā ham-sūz; baṛū hī dost yā rafīq; aisā dost jisse bhed kī bāteñ itminān ke sāth kahī jūeñ.

Bosom-secret—Dil kī bāt; dil kā bhed; parde kī bāt jo dil meñ ho; rāz-i-dil; isrār-i-nihāñ.

Bosom, *v. t.* 1.—Dil yā sīne meñ r.; ihtiyāt ke sāth r.; khayāl meñ r.; khūb yād r.; dil meñ jagah d. yā rakh ohhoṛnā.

"*Bosom up my counsel.*" *Shak.*

Merī salāh yā nasīhat ko khūb yād rakkho (dil meñ rakh lo yā iski khayāl tumheñ rahe).

2.—Chhipānā; oṭ meñ r.; nazar ke bāhar r.; aisī jagah r. jahāñ dekh na paṛe.

Both, *a. & pr.* 1.—Donoñ; har do; minjumla do ke kisī ek ko mustasnū karke (chhoṛ-kar) nahīñ.

Both morning and evening—Subh aur aḥm donoñ waqt.

☞ "It is generally used adjectively with nouns; but, with pronouns and often with nouns, it is 'treated substantively, and followed by *of*." *Webster.*

"She alone is heir to *both of us.*" *Shak.*

Ham donoñ kī wārīsa wohī hai.

Both of them made a covenant—Un donoñ ne 'ahd-o-paimān kiya.

☞ "It frequently stands as a pronoun, and always precedes any other attributive words." *Webster.*

Both, *conj.* Jaise ek waisā hī dūsrā; donoñ barābar; yahī nahīñ balkī woh bhī; yah aur woh donoñ; donoñ yaksāñ.

☞ It precedes the first of two co-ordinate words or phrases, and is followed by *and* before the other. *Milton.*

Power to judge *both* quick *and* dead.

Zinda aur murda donoñ kī nisbat yakeññ tajwiz kī ikhtiyār—ya'nī jaise ek kī nisbat waisehī dūse kī yā donoñ kī nisbat barābar.

Botheration, n. Diq k. yā kiyā jānā; wajh-i-taklif yā taklif kā bā'is; ul-jhāw; pareshānī; sargardānī; bakwād; bakherā; maḥmasa; jhamelā.

[A low word.]

Bottle, n. 1.—Botal; shīsha; mīnā; shīshe lakṛī chamṛe yā aur kisī chiz kā chhoṭe muhḥ kā bartan jismeṁ sharāb yā dūsre 'araq rakkhe jāte haiṁ.

2.—Jo kuchh botal meṁ rahe; shīshe kā mazrūf; jitnā yā jisqadar botal meṁ ho yā rahe; sharāb yā aur koyī nasha paidā k. w. 'araq jo botal meṁ ho.

Bottle, v. t. Botalon meṁ band k. yā r.

Bottle-companion, } n. Ham-piyāla; ham-mashrab; sharāb pine (mai-

Bottle-friend, } khwārī) meṁ sharik.

Bottom, n. 1.—Kisī chiz kā sab se niche kā hissa; peṁdā yā peṁdī; talā; tali; tah; thāh; pānī ke niche kī zamin.

The bottom of a well or ship—Kubeṁ yā jahūz kā talā yā peṁdā. The bottom of a sea or lake—Samundar yā jhīl kī thāh ya'nī woh zamin jo samundar yā jhīl meṁ pānī ke niche ho.

2.—Kisī shai kā madār yā uskī bunyād; jar; asl; kisī 'imārat yā kisī aur shai kī bunyād; jispar koyī shai qāim ho; kisī bāt kī jar yā tal; 'aql kī wus'at chāhe woh ziyāda ho yā kam; kisī amr kā bānī mūjīd yā masdar; jisse koyī bāt paidā ho yā uskī jar baṁdhie.

Let us examine this subject to the bottom—Is bāt kī jar (asl haqīqat) dekhni chāhiye. Yah dekhni chāhiye kī yah bāt kahā se paidā huī yā iski asl-yat kyā hai.

“He was at the bottom: honest and sincere.” *Atterbury.*

Asl meṁ (dar asl) woh imān-dār aur sachelā thā.

Who is at the bottom of that fraud?—Us fareb kā bānī kaun hai yā us fareb kī bunyād kisne qālī yā woh fareb kis se paidā huā?

3.—Jahūz.

4.—Talchhat; mail; kudūrat.

5.—Dam; kham-dam; tahammul (bardāsht) kī tūqat; asl; zāt.

A horse of good bottom—Ghorā jismeṁ baṛī dam ho; achchhī zāt yā aṣṣalat kā ghorā.

6.—Dhūge tāge yā sūt kī goli yā uskā lachchhā.

Bottom, v. t. 1.—Kisī chiz par qāim k. yā banānā; kisī bunyād par qāim k.; kisī ke sahāre par r.; kisī shai ko kisī amr kā madār-ilāh banānā.

Followed by *on* or *upon*.

“Action is supposed to be *bottomed* upon principle.” *Atterbury.*

Fī'l kā madār usūl par ta-awwūr kiyā jāta hai; yah khayāl kiyā jāta hai kī har fī'l kī bunyād kī'ī usūl par qāim rahti hai yā woh kisī u-āl par mabni hotā hai.

2.—Peṁdā lagānā yā charḥānā.

To bottom a chair—Kurā meṁ peṁdā lagānā.

3.—Kisī chiz ke chāron taraf (uske gird) lapeṭnā—jaise sūt kī goli banāne kī hālat meṁ.

Bottom, v. i. Qāim yā mabni h.; thuhṛā rahnā yā sahārā pānā; kisī bunyād par qāim h.; kisī shai par apnā madār r.

Bottomless, *a.* Be-tah yā peñde kā; athāh; itnā gahrā ('amīq) ki thāh lene se uski tah kā patā na lage; be-pāyān yā nihāyat hi 'amīq.
Bottomry, *n.* Jahāz ki kafālat par rupaye qarz lenā. Yah mu'āhada rihñ ki qism se hotā hai ya'ni jahāz kā mālīk kisi safar-i-bahrī ke tai karne ke liye jahāz ki kafālat par rupaye qarz letā hai; agar jahāz par tabāhī āyī to dāin ke rupaye bhī māre gaye lekin agar jahāz apne manzil-i-maqsūd ko khairiyat se pahunch gayā to dāin ko zar-i-qarz ma' sūd ke miltā hai go sūd sharh-i-jāiz se bhī barh-jāe. Is qarz kā bār jahāz ke rason aur auzarōn aur madyūn ki zāt par bhī rahtā hai.
Bough, *n.* Darakht ki barī shākh; dāl.

☞ "Applied to a branch of size, not to a small shoot." *Webster.*

Bound, *n.* 1.—Had; woh khat jiske andar koyī shai yā jagah sab ki sab dākbil ho.

☞ "Bound is applied to kingdoms, states, cities, towns, tracts of land, and to territorial jurisdiction." *Webster.*

2.—Dil ke kisi walwale ki had; kisi khwāhish kā pāyān.

The love of money knows no bounds—Zar ki khwāhish ko pāyān nahīn hai.

3.—Kūd; jast; uchhāl; chaukarī; phalāng; kulāñch.

Bound, *v. t.* 1.—Mahdūd k.; hadd-i-intihāyī qāim k.; roknā; zabt k.; apne iḥtiyār meñ k. yā andāz se ziyāda barhne na d.

☞ "Said of natural or moral objects, as of land or empire, or of passion, desire, indulgence." *Webster.*

2.—Kisi mulk ke hudūd-i-arba' bayān k. (uski chau-haddi batlānā).

Bound, *v. i.* Kūdñā; jast k.; uchhālñā; phalāng mārñā; chaukarī bharnā; kūdte kūdte āge chalnā.

Bound, *imp. and p. p. of bind.* 1.—Band se bañdhā huā; zanjiron meñ jakrā huā; kisi qism ke farz se majbūr; mahdūd; muqaiyad; band; rokā huā; bañdhā huā.

2.—Muqarrar yā maqsūd; kisi maqām ki taraf rujū' (jātā huā yā jāne wālā); rawāñ yā rawāna h. w.

☞ With to or for.

That ship is bound to Mecca, or for Mecca—Woh jahāz Makke ko jātā yā jāne wālā hai.

☞ "Used also in composition; as, ice-bound, wind-bound, confined or prevented from sailing by ice or contrary winds; hide-bound, &c." *Webster.*

Boundary, *n.* Had; sar-had; woh namūdār nishān jisse kisi jagah ki had sābit ho.

☞ "Boundary is often used as synonymous with bound. But the real sense is, a visible mark designating a limit. Bound is the limit itself, or furthest point of extension, and may be an imaginary line; but boundary is the object indicating the limit. The two words are in ordinary use confounded." *Webster.*

A boundary mark—Had yā had-bandī kā pishān; tūda; meñd; dhūhī.

The boundary of a field—Khet kā dāñdī; khet ki meñd.

The boundary of a village—Mauza' ki had; gāñw kā siwāna.

✓ A boundary case—Siwāne yā dānde-meñde kā muqaddama; chau-haddi kā muqaddama. [kā jhagrū.

✓ A boundary dispute—Hudūd kī takrūr; nizū'-i-sarhad; dānde-meñde yā siwāne The boundary formed by a stream—Dhār-dhūrā.

(Pl.) Boundaries—Hudūd yā hudūd-i-arba'; chau-haddi.

To mark off boundaries—Hudūd-i-arba' (chau-haddi) ke nishānūt qāim k.; had-bast yā had-bandī k.; hudūd mu'aiyan k.

To specify boundaries—Hudūd-i-arba' kī sarāhat k. yā unki tafsīl likhnā; chau-haddi kī tafsīl batānā.

Bounden, a. Lāzimī; zarūrī; wājib; farz; jiskā koyī pā-band kiyā gayā ho; jo kḥwāhī-na-kḥwāhī yā chūr-nā-chūr karnā paṛe.

A bounden duty—Farz-i-lāzimī; woh fī'l jo chūr-nā-chūr karnā paṛe yā jiskā anjām zarūrī kḥwāh wājibūt se ho; jis kām ke karne kā koyī pā-band kiyā gayā ho.

Boundless, a. Be-had; gair-mahdūd; lā-intihā; be-pāyān; be-andūz; itnā barā ki uski had yā uskā thekānā ma'lūm na ho-sake.

Bounteous, a. Saḳhī; faiyāz; jiskā hāth khairāt ke dene meñ khulā ho; jo dād-dihish meñ kotāhī na kare; saḳhūwat par mūl; karīm; nikokār; dāniyā yā dātā; jo kḥanda-peshūnī se yā dil-kholkar bakhshish kare.

Bountiful, a. Dene lene (dād-dihish) meñ Hātim; muḳhaiyar; faiyāz aur karīm; jo logon ko khūb de le aur unpar har tarah se mihrbānī kare; jiskā faiz 'ām ho.

Bounty, n. 1.—Saḳhāwat; karīmī; faiyāzī yā faiz; dād-dihish yā karam-gustarī meñ faiyāzī; bāzī-i-ni'mat yā karam.

2.—Ni'mat; bakhshish; dān; 'atiya; bāzī.

3.—Jo kuchh logon ko is garaz se diyā yā dene ke liye kahā jāe ki unko mulāzamat-i-sarkūrī ke qabūl karne kī targīb ho; jo kuchh kisānon dast-kāron yā saudāgaron ko madad ke taur par taqwiyat kī nazar se diyā jāwe.

Box, n. 1.—Sundūq yā sandūq 'ām isse ki woh barā ho yā chhoṭā kḥwāh lakrī kā banā ho yā aur kisī chiz kā; dībā yā dībyā; baks; peṭī.

2.—Sundūq bhar; miqdār-i-mahmūla-i-sandūq; jitnā ek sundūq meñ ho.

3.—'Tamāsha-gūh meñ woh ghiri huyī jagah jismeñ baithne ke liye kursiyan wagaira rakhi hoñ.

4.—Rupaye paise wagaira rakhne kā sundūq.

5.—Koyī chhoṭā (muḳhtasar sā) makān.

A shooting box—Shikār-gūh.

6.—Gārī par hānkne wāle ke baithne kī jagah; koch-baks.

7.—In'ām; badiya; tuhfa; nazr; pesh-kash.

A Christmas box—Woh in'ām yā tuhfa jo Hazrat-i-Masih kī paidāish ke din diyā jāe; Bāre-din kā pe-shkash.

8.—Ghūsā jo sar yā kūn par mārā jāe; tamāncha; thappaṛ; mukā; dhāul; dhap; duk.

Box-drain—Sandūqī parnāla nal yā nābdān; woh parnāla jo zamin ke bhitar inṭ aur patthar kḥwāh nire patthar se banāyā jāe aur sandūq kī shakl par ho ya'ni chāron taraf se dhokā aur ūpar se miṭṭī se paṭā ho.

In a box—Zagte meñ; uljhāw yā qabāhat meñ; hairān; paresbān; parā-ganda yā parāganda-dil; mushkil yā jhāñjhat meñ.

Box, v. i. Ghūse yā mūke se laṛnā; hāth yā mūke se laṛāyī k.; dhaul-dhappā k.

Box, v. t. 1.—Sandūq meñ r. yā band k.

2.—Kān par yā sar ke bagal meñ ghūsā yā thappar mārñā.

To box a tree—Kisī darakht meñ is garaz se kūt yā sūrākh kar d. ki usmeñ se 'araq (dūdh) nikal āwe.

To box off—Chhoṭe chhoṭe khāne kar-d.

To box the compass—Qutb-numā ke jawānib ke nām silsila-wār bayān k.

Boy, n. 1.—Laṛkā; tifi; chhokrā; laundā.

“From birth to the age of puberty.” *Webster.*

2.—Ba'z waqt jab kisī mard kā zikr tahqīr yā irtibāt kī nazar se kiyā jātā hai tab bhī usko *laṛkā chhokrā laundā* yā *tifi* kahte haiñ.

Boyhood, n. Laṛak-pan; laṛkāyī; tifi; chhutpan.

Boyish, a. Tarz-o-tariq yā khayālāt meñ laṛke kī tarah yā uske mushābih; tifiāna; laṛke kī mānind yā laṛke kā sā; khafīf; nā-chiz; halkā; chhoṭā.

Brace, n. 1.—Qaiñchī jo 'imārat meñ mazbūtī ke liye lagāyī jāti hai.

2.—Band yā bandhan; woh shai jisse koyī chīz kasī kīñchī yā mazbūt rahe.

3.—Joṛā; juft—jaise bat kā.

[lagāyā jātā hai.

4.—Chamṛe kā tawā jo paliye chaṛhāne ke waqt gāriyon meñ

5.—*pl.* Tasme jinpar patlūn saūbbhe rahte haiñ.

6.—Dhol kasne kī dori.

Brace, v. t. 1.—Qaiñchī lagānā; saharā d.; thūnī yā chāñr lagānā.

2.—Kīñchnā; kasnā; chust k.; tānnā; mazbūt k.; quwwat d.

3.—Mazbūtī se pakṛe rahnā; aisi jagah rakhnā ki girne na pāwe; jamā d. yā jamāye r.

Bracelet, n. Woh gahnā (zewar) jo aksar sharifoñ kī 'aurateñ kalāyī meñ pahinti haiñ—jaise kaṛā chhand pachheli kangan chūṛī wagaira.

Brag, v. i. Apñī yā apne muta'alliqāt kī baṛāyī numāish ke liye k.; dūng mārñā; shekhī k.; taallī kī lenā; garrā k.

Brag, n. 1.—Dūng; shekhī; taallī; apne kāmōñ yā un bātoñ kī numāishī ta'rīf jinmeñ mutakallim ko dūsroñ par fauq ho.

2.—Woh bāt jispar fakhr kiyā jāe; woh shai jispar nāz kiyā jāe yā koyī nāzāñ ho.

Brain, n. 1.—Magz; bhejā; sar kā gūdā; dimāg yā damāg.

2.—Samajh; 'aql; fahm; idrāk; hosh.

“In this sense, often used in the plural.” *Webster.*

Brain, v. t. Kisī kā sar tor kar uskā bhejā nikāl lenā; kisī kā damāg tor yā phor kar use halāk k.; zūl k.; faut k.; sāqit kar-d.; khatm kar-d.; qāim rahne na d.

Brainless, a. Be-damāg; be-samajh; ahmaq yā hamāqat-shi'ār; kisī bāt kā khayāl na r. w.; zī-hosh nahīñ; be-khabar.

Branch, n. 1.—Kisī darakht yā pandhe kī shākh dāl yā dāli; woh shākh yā dāl jo dūsri shākh yā dāl se nikle.

2.—Kisī chīz kī shākh—jaise daryā sham'-dān yā bārah-singhe kī sūng wagaira kī.

3.—Kisī shai-i-majmū'i yā silsile kā juz yā hissa; koyī judāgāna shai; hissa yā shākh dar shākh; far'; shu'ba;

•Branches of knowledge—'Ilm kī shākh; shu'ab-i-'ilm.

4.—Ek khāndān kī kayī shākhon se ek shākh; far'-i-nasl yā jo usse paidā ho; aulād; nasl; ek mūris-i-mushtarak (ā'lā) kī aulād.

Branch, v. t. 1.—Phūṭ phūṭ kar shākhēn nikalnā yā phailnā.

2.—Jude jude hisson par baṭṭ jānā yā hissa dar hissa ho-jānā.

To branch off—Shākh yā hissa-i-judāgāna ban-jānā; kayī hisse ho-jānā.

To branch out—Tawālat ke sāth guft-gū k.; ek hī taqrīr meṁ bahut sī shākhēn paidā k.

Branch, v. t. 1.—Kisī chīz meṁ hissa dar hissa yā shākh dar shākh k.; kayī hisson par bāṭnā.

2.—Sūyī ke kām (sozan-kārī) meṁ bel-būṭe phūl-pattiyān shākhēn yā tahniyān banānā (nikalnā yā kārhnā).

Brand, n. 1.—Jalti huyī lakṛī kā ṭukṛā yā lakṛī kā ṭukṛā jo thorā sū jalā ho aur jal rahā ho yā uskī āg bujh gayī ho; lukṭhī yā loṭh; lūkaṭ.

2.—Woh nishān jo lohe ko khūb garm karke kisī chīz masalan pipe wagaira par kar-diyā jāe tāki usse ma'lūm ho ki jo chīz us pipe meṁ hai woh kaisī aur kiskī banāyī hai aur isī qism ke dūsre hālūt ma'lūm hon; qism; nau'iyat; sifāt yā khūbī.

3.—Garm lohe kā dāg jo mūjrimon ko diyā jāta hai; ruswāyī yā badnāmī kā koyī nishān yā dāg; kalank kā ṭikā; badnāmī kā dhabbā.

Brand, v. t. 1.—Garm lohe se dāgnā yā nishān k.

2.—Kisī par ruswāyī yā bad-nāmī kā dāg lagānā; badnām k.; ruswā k.; kalank yā kalank kā ṭikā lagānā; dāg lagānā; harf lānā; nām-nihādī k.; dhabbā lagānā.

Brandish, v. t. Hilānā ghumānā phirānā yā chamkānā; upar uṭhakar idhar udhar phernā yā ghumānā; laplapānā bhāṅjnā yā phenknā.

☞ Applied to weapons.

Brass, n. 1.—Pital; biranj yā birinj.

2.—Be-hayāyī; be-gairatī; be-sharmī; shokhī; gustākhi.

3.—Pital ke bartan zebāish kī chīzēn yā aur koyī chīz.

Brave, a. 1.—Jismeṁ baṛī yā ta'rīf ke qābil jurat ho; jismeṁ dilerī faiyāzī aur 'ālī-mizājī yah tīnon sifateṁ hon; diler; bahādur; shujā'; juwān-mard; jarī; be-khauf; niḍar; mardāna.

☞ "In modern usage, it has nearly lost its application to things."

Webster.

Brave, v. t. Jurat aur mazbūtī se muqābala k.; sābit-qadamī se (istiqlāl se yā ḍaṭ-kar) sāmānā k.; muqābala k.; haqīr yā uā-chīz samajhnā; lalkārnā; munh par ānā yā parnā; sāmānā k.

Bravery, n. Juwān-mardī; bahādurī; dilerī; baṛī himmat yā jurat; be-khaufī; shujā'at; mardānagī; sāhas; khatre se khauf na khānā (na ḍarnā); jurat aur saḥāwat.

Brawl, v. t. 1.—Shor machāte aur gāliyān bakte jhagrā takrār yā larāyī k.; gul-gapārā karte aur behūda bāteṁ bakte larānā yā jhagarānā.

2.—Baland āwāz se faryād k.; 'dhūm machāake dohāyī d.; zor se jhirkī d. [machānā.

3.—Pānī kī tarah barharānā yā dhārdhāyānā; dhūm yā shor Brawl, *n.* Takrār jismen shor-sharāba ho; woh jhagrā jismen zor zor se aur gusse ke sāth kahā-sunī ho; gul-gapārā; gāli-galauj; thukkam-thukkā; kallah. [jornā yā jhalnā.

Braze, *v. t. 1.*—Pital aur jasta donoñ ko milākar usī se kisī chīz ko 2.—Pital mañdhūā yā pital se mañdhnā; khūbsūrtī ke liye kisī chīz par pital chaṛhānā.

3.—Behayāyī meñ pakkā k.; barā be-gairat kar-d. yā banā d. Brazen-face, *n.* Be-hayā shakhs; barā be-gairat shakhs; jisko kuchh bhī lāj (sharm) na ho.

Breach, *n. 1.*—Tornā yā tūṭnā; shigāf; darz yā darj; darā; woh shigāf yā sūrākh jo kisī chīz ke tūṭne se paidā ho; woh jagah jo kisī sakht chīz ke darmiyān kisī sadme se khālī par jāe.

2.—Kisī qānūn mu'āhade yā farz se inhiṛāf (uskā na mānnā uskī ta'mil na k. uske mutābiq na k. yā uske khilāf k. khwāh uskī khilāf-warzi); naqz; khilāf-warzi; 'adam-i-ifā yā 'adam-i-ta'mil.

✓ A breach of contract—Mu'āhade kī khilāf-warzi yā mu'āhade (qaul-o-qarār) ke mutābiq 'amal na k.; bad-'ahdi yā 'ahd-shikanī.

A breach of promise—Wa'de ke khilāf k. yā khilāf-wa'dagi; qaul kā pūrā na k.; 'adam-i-ifā-i-wa'da; bāt kā na rakhnā yā pūrā na k.

A breach of trust—Khiyānat; amānat meñ khiyānat; be-imānī.

3.—Dushmanī kī wajh se dostoñ meñ tafriqa judāyī yā 'alāhidagi; nā-chāqī; jhagrā; nā-ittifāqī yā ikhtilāf; phūṭ; bigār; nifāq; barhamī; rishta-i-muhabbat kā tūṭ-jānā; bāham rabt kā na rahnā.

Breach of the peace (Law)—Naqz-i-amn; danga fasād balwa hangāma yā isī qism kī kisī dūsrī nā-jūiz bāt ke zari'e se 'awāmu-n-nūs kī 'āfiyat meñ futūr yā khalal dālnā yā usko qāim rahne na d.

Bread, *n. 1.*—Roṭī; nān; chapātī.

2.—'Umūman gizā; khānā-pīnā; dānā-pānī; dāl-roṭī; an-jal; rizq yā 'umūman zīst kī sūrat; rozī; rāziqa.

Breadth, *n.* Chauṛāyī; 'arz; chāklāyī; pāt; pahn; panhā; pasār yā bistār.

Break, *v. t. 1.*—Tornā; torkar alag yā judā kar-d.; khūnchkar tor-dālnā; zor pahuñchākar do ṭūk kar-d.

To break a rope or chain—Kisī rassi yā zanjir ko khūnchkar yā aur tarah par uspar sadma pahuñchāke tor d. To break a seal—Kisī muhr ko dabā kar tor-dālnā ya'nī us muhr ko jo kisī chīz par kī ho (sabt ho) zor yā sadma pahuñchākar tor-dālnā.

2.—Torkar khol d.

To break a package of goods—Māl ke buqche ko torkar khol d.

3.—Fāsh k.; kholnā; zāhir k.; kahnā; batlānā—jaise koyī maqsad yā dīl kā hāl.

4.—Kisī qaul farz yā qānūn ke khilāf k. yā uske mutābiq 'amal na k.

5.—Kisī shai meñ khalal dālnā; kisī chīz ke silsile ko tor d.; shikast k. yā qāim rahne na d.; mauqūf k.; band k.; rok d.

To *break* sleep—Nind meñ khalal dāhū (jagū d.). To *break* conversation—Guft-gū band k. (bāt ko rok d.); bāt-chit ke silsile ko tor d.

6.—Adhūrā kar-d.; kisi shai meñ se jo pūrī ho uskā koyī hissa nibāl lenā; musallam rahne na d.

To *break* a set—Kisi pūrī chiz meñ se kuchh nikālkar use adhūrī kar d. (musallam yā pūrī rahne na d.).

7.—Tukre tukre kar-d.; pāra pāra yā pūsh pūsh kar-d.; reza reza yā chūr chūr kar-d.

8.—Phor d.; tor d.; choṭ pahunchānā; kisi shai kī mazbūtī yā uske joṛ khwāh mel ko qāim rahne na d.

9.—Kisi shai meñ zu'f yā mazarrat pahunchānā—jaise sibhat yā quwōn meñ; shikasta-bāl yā 'ajiz kar-d.

10.—Kisi chiz ke zor ko kam kar-d. yā ghatā d.; kisi chiz ko sadme ko kam kar-d.—jaise kisi ke girne yā zarb ke sadme ko.

11.—Ihtiyāt ke sāth kahnā yā batlānā tāki khauf hairat yā karūhiyat khwāh mukhālafat paidā na ho.

12.—Parchānā; apnā mutī' (apno tābi') k.; apnā mahkūm k.; sikhlanā; apne bas yā ikhtiyār meñ k.; nikālā; shāista k.

To *break* a horse—Ghorā ko nikālā.

13.—Dewāliyā banā d.; kisi ko aisā kar-d. ki rupaye paise ke bāb meñ koyī uskā i'tibār na kare.

14.—Kisi 'uhda-dār kī haisiyat-i-mansabī aur uskī mulāzamat kī qadāmat ko zail kar-d.; use khārij bartaraf yā ma'zūl kar-d.

With prepositions or adverbs.

To *break* down—Maglūb k.; dabā d.; kisi sadme se gārat kar-d.

To *break* in (a)—Zor karke bhitar ghusānā (andar dākhil k.).

To *break* in a door—Kewār ko zor ke sāth darwāze meñ charhānā.

(b) Sikhlanā; nikālā; mānjnā; tā'lim d.; shāista banānā.

A horse well *broken in*—Ghorā jo khūb sikhlayā nikālā yā pherā gayā ho.

To *break* of—Koyī chiz kisi se chhorwā d.; sudhārnā.

To *break* one of a habit—Kisi se uskī kisi 'adat kī chhorwā d. (us 'adat kī usse tark karū d.). [kar-d.; rok d.; mauqūf k.]

To *break* off—(a) Tor-kar judā kar-d.; alag kar-d. (b) Kisi bāt ko yakūyak band

To *break* open—Tor-kar khol d.

"Open the door, or I will *break* it open." *Shak.*

Darwāza khol do warna mai nī ise tor-kar khol dūngā.

To *break* out—Tor-kar nikāl lenā yā torne ke ba'd zor karke bāhar kar lenā.

To *break* out a pane of glass—Shishhe kī ṭaṭṭī ko tor-kar nikāl lenā.

To *break* over—Khilāf 'amal k.; mutajāwiz h.; na mānnā lihāz yā khayāl na k.

To *break* over a rule—Kisi qū'ido ko khilāf 'amal k. yā uspar lihāz na k.

To *break* up—Kisi shai ke hisson ko judā judā k.; tornā; khatm mauqūf yā band k.

To *break* up a capon—Ākhta murg ko kūt-kar tukre tukre k. To *break* up a fallow ground—Us zamīn ko jo kabhi yā 'arse se joti nagayī ho jot-kar durust k.

The court will soon *break* up—Kachahri yā 'adālat kī kām jald band hogā ('adālat kī ijlā; jald barkhāst hogā yā kachahri jald uṭhegi).

With an object.

To break the back, neck, &c.—Piṭh yā gardan wagāira ko tor d.; be-kār kar-d.

To break bulk—Jisqadar bojh ho usmeñ se kuchh utār d.; bojh utārne lagnā; kishtiyon se gūriyon par chaphānā yā lādnā.

To break fast—Nāshṭa k. khusūsan subh ko; kalewā k.; muñh juthālnā.

To break ground—Zamīn khodnā—jaise dārakht lagāne ke liye. Zamīn meñ khandaq (garhā) khodnā—jaise 'imārat ki ta'mīr yā muhāsare wagāira ke sāmān ke liye. Kisi mānsūbe tajwīz yā kām ko shurū' kar-d. (uske anjām meñ masrūf h. yā uske takmīle meñ lag-jānā).

To break the heart—Dil tor-d. yā shikasta-khātīr kar-d.; baṛā sadma yā ranj pabunṇhūnā; baṛā shāq guzarnā yā baṛā hī qalaq paidā k.; ranj yā māyūsi se tabī'at ko dhaṇsā d.; bār-i-gam se dabā d.

To break a house (Law)—Makān meñ seḍhī lagānā yā mārṇā (naqb-zanī k.); chorī wagāira ke irāde se makān ke kisi hisse ko khod-d. yā jis kisi chīz se woh hifāzat ke liye band ho use haṭā yā khol d.

To break the ice—Ibtidāyi qabālahatōn ko raf' k.; kisi kām meñ jo jo mushkilāt hāil hon un sab ko hal karke ijā-i-kār (kām ko shurū') k.

To break jail—Mahbas se nikal bhāgnā (aksar mārpiṭ karke).

To break a jest—Haṇsī thātṭhā yā mazbaka k.

To break a path, road, &c. Jo kuchh sadd-i-rūh (rūh meñ ṭhokar) ho use mihnāt ke zor se dūr karke rūh yā sarak wagāira nikālnā.

To break wind—Hawā chhorṇā; goz k.; ikhrāj-i-bād yā riyāh k.

Break, v. i. 1.—Do yā do tukre ho-jānā; alag alag yā judā judā ho-jānā; ṭuṭ yā phaṭ jānā; phūṭ jānā; tukre tukre ho-jānā.

2.—Āp hī āp (az-khud) khul khil yā phūṭ jānā. [ṭarkā h.

3.—Namūd h.; nikālnā; nazar ānā; dekh paṛnā; pau phaṭnā;

The day begins to break—Din nikālne yā namūd hone lagā; subh hone lagī; pau phaṭne lagī.

4.—Yakāyak āpaṛnā; musībateñ paidā k.—jaise tufān k'ā.

5.—Badan yā quwe se za'if (kamzor) ho-jānā; marīz yā nā-tuwāñ ho-jānā; aslī tāqat khone lagnā.

6.—Kār-o-bār kā abtar ho-jānā; diwāliyā ho-jānā.

7.—Chāl badal d.

To break into a gallop—Aslī chāl badal-kar sarpaṭ daṛne lagnā.

8.—Bigar jānā bigar khare h. yā bigar k.; qat'-i-muhabbat k.; jhagarne lagnā.

 With prepositions or adverbs.

To break away (a)—Insidā (rukāvat) ke bā-wasf chale ānā yā chale jānā; bhāg jānā yā yakāyak nikal-jānā; rafūchakkar ho-jānā; nau do gyārāh ho-jānā—jaise kisi shakhs kā. (b) Phaṭ jānā yā muntashar ho-jānā—jaise bādaloñ kā.

To break down (a)—Ṭuṭ-kar gir paṛnā yā niche ā-jānā. (b) Kisi kām meñ chūk-jānā yā usmeñ kāmīyāb khwāh 'uhda-barā na h.; jis kām kā bīṛ uṭhūyā gayā ho usmeñ chal na saknā yā ukhar-jānā.

To break forth—Nikālnā yā nikal paṛnā—jaise āwāz yā raushanī wagāira kā.

To break in, or in upon—Zor se yā yakāyak ghus ānā yā andar chale jānā.

To break loose—Qaid se bhāg yā nikal jānā; apnī najāt jabriyā hāsil k.; hāth pair jhārkar qaid se nikal bhāgnā.

To break off—Tūt-kar yā yakūyak aur zor se judā ho-jānā; ruk-jānā; kanāra khaiñch lenā; dast-kash ho-jānā yā hāth khaiñch baiṭhōnā.

To break out (a)—Phūt paṛnā; qaid se khul paṛnā; yakūyak namūd h.

☞ Said of a fire or disease.

(b) Phūt-jānā—jaise amrāz-i-jildī meñ badan kū. Amrāz-i-jildī meñ mariz ke jism par dāne dāne sū nikal-ānā.

To break up (a)—Tukre tukre ho-jānā. (b) Barḡhūst h. yā uṭh-jānā—jaise kisi jaise wagaira kū.

To break with (a)—Bigar khare h.; nā-chāqī yā jhagrā k.; muhabbat tark kar-d. yā qat'-i-muhabbat k. (b) Bāt-chit k.; kahnā sunnā; guftgū k.

Break, n. 1.—Woh sūrākh yā shigūf jo kisi shai ke tūṭne yā phaṭne kī wajh se paidā ho.

2.—Rukāwat; kisi shai ke silsile kū kuchh 'arse ke liye tūt jānā yā band ho-jānā; waqf; taammul; dam lene yā dam mārne kī muhlat.

3.—'Tahrir yā tab' (likhāwat yā chhāpe) meñ ek chhote se khat kū khaiñch d. jisse yah ma'lūm ho ki jahān par woh khat khaiñchā huā hai parhne wāle ko zarā ruk jānā chāhiye yā ānki usī maqām se daf'atan mazmūn badal gayā.

4.—Subh ko pahle pahal (hār-i-awwal) raushanī kū namūdār h.; pau phaṭnā; nūr kū tarḡā; fujr; bhor.

The break of day—Din kū namūd h. yā nikalnā; pau phaṭnā; nūr kū tarḡā.

5.—Kisi shai ke silsile meñ khalal yā uskā barābar qāim na rahnā; tabādala-i-samt yā rukh kū badal yā phir jānā.

Breakage, n. 1.—Tūṭnā; phūṭnā.

2.—Ek jagah se dūsri jagah jāne meñ jis qadar koyī chīz tūt yā phūt jāe uskī bābat minḡāyī yā mujrā.

Breakfast, n. 1.—Din kū sab se pahlā khānā; nāshtā; nahārī; jo kuchh nahār muñh khāyā jāe.

2.—Fāqe ke ba'd jo kuchh khāne ko mile; 'umūman gizā.

Breakfast, v. i. Nāshtā k.; nahār muñh kuchh khā lenā; sawere kuchh jalpān kar-lenā. [kuchh d.

Breakfast, v. t. Nāshtā karānā; kalewā d.; subh ko jalpān karne ke liye

Breast, n. 1.—Sina; chhātī.

2.—Dil; zamīr; khātir; qalb; man; jī.

To make a clean breast—Rāz kī bātoñ (bhedoñ) ko jo dil par garān-bār hoñ kah d.; jo kuch parde kī bāt dil meñ ho use zāhir kar-d.; apne dil kū bhed khol-d.; pūrā pūrā iqrār (iqrār-i-kāmil) k.; dil meñ rakh na chhoṛnā yā sab kuchh khwāh sūf sūf kah-d.

To make a clean breast of a matter—Kisi amr kī nisbat jo kuchh dil meñ ho use sūf sūf kab-d. (uskī nisbat iqrār-i-kāmil k.).

Breast, v. t. Kisi kū muqābala sinā-ba-sinā k.; dū-ba-dū muqābala k. yā milnā; sāmnā k.; mardānagī ke sāth muqābil h.

Breast-deep, a. Chhātī-bhar yā chhātī ke itnā; sine tak yā sine ke barābar; unchāyī meñ chhātī yā sine ke barābar; itnā gahrā ('amīq) jitnā nāpne meñ chhātī se pair tak ho.

Breath, n. 1.—Nafs; dam; sāñs; woh hawā jo dam lene meñ khaiñchkar phephre meñ jāti aur usse nikal kar bāhar āti hai.

2.—Khulkar yā achchhī tarah se dam lenē ki quwwat yā salāhiyat; asli taur par yā bilā rukāwat dam (sāns) lenā.

I am out of *breath*—Merū dam phūltā hai yā main mushkil se dam le saktā hūn; dam (sāns) lene meñ mujhe taklif hotī hai.

3.—Zindagi.

“No man has more contempt than I of *breath*.” *Dryden*.

Mujh se barhkar koyī bashar zindagi ko haqir nahiū samajhtā. [ārām.

4.—Dam lene ki fursat yā muhlat; tawaqquf yā waqfa; taammul;

Let me take *breath*—Mujhe dam lene yā dam mārne do; mujhe zarā āram karne do zarā muhlat do khwāh zarā taammul karo.

5.—Jitnā waqt ek martaba dam lene meñ guzre; fil-i-wāhid; lahza; lamha.

“He smiles and he frowns in a *breath*.” *Dryden*.

Ek dam (dam bhar ek hī lahza khwāh bāt ki bāt) meñ woh khush aur nāwāz donoñ hotā hai (woh hañs detā aur nāk bhavūñ bhī charhā letā hai).

6.—Bahut khafif (zarā sī) hawā; hawā jo mandī yā dhīmī chale.

There is not a *breath* of wind—Zarā bhī hawā nahiū hai; mutlaq hawā nahiū chaltī.

7.—Koyī khafif bāt; nirī bāt; nirā zabān kā hilā d.; ek zarā kah d. Breathe, *v. i.* 1.—Dam l.; sāns l.; jinā; zinda yā ba-qaid-i-hayāt rahnā; hasti yā wujūd r. [band kar-d.; sustānā.

2.—Taammul k.; āram k.; dam yā sāns l.; kisī kām kā karnā

3.—Jānā yā guzarnā; bāhar nikalnā yā ānā—jaise hawā kā.

Breathe, *v. t.* 1.—Dam yā sāns l.; dam ko bhitār khinch-kar bāhar nikalnā; sāns lenā aur chhornā.

2.—Dam dālnā; kisī chiz meñ dālnā.

 Followed by *into*.

To *breathe* life into a stone—Patthar meñ jān yā dam dālnā.

3.—Sāns lekar nikalnā; āhista chup chāp yā chupke se kahnā.

To *breathe* a vow—Āhista yā chupke se mannat mānnā.

 Generally followed by *out*.

4.—Phuk-kar bajānā—jaise koyī bājā.

5.—Dam lene d.; āram d.

6.—Sāns phulā d.; be-dam kar d.; thakā d.

7.—Zāhir k. yā dekhlanā.

[zāhir k.

To *breathe* revenge—Izhār-i-intiqām k.; kisī burāyī ke badlā lene ki khwāhish

Breathless, *a. i.* 1.—Mihnat yā riyāzat-i-shāqqa se bi-l-kul thakā huā; be-dam; hāuphtā; dam phūltā.

2.—Murda; marā huā; jismeñ dam bāqī na rahe.

Breed, *v. t.* 1.—Paidā k.; jannā yā janm d.

2.—Parwarish k.; pālnā posnā; bachpan se bulūg tak khabar-giri karte jānā; khilānā pilānā; sikhlānā parhānā aur rahan ke dhang batānā; kam-sinī meñ ta'lim aur tahzīb k.

3.—Ta'lim d.; sikhlānā; tarbiyat k.

4.—Paidā k.; karānā; kisī amr kā sabab yā bā'is h.; kisī bāt ki bunyād dālnā yā ibtidā k.

Familiarity breeds contempt—Bahut ikhtilāt se nafrat paidā hotī hai.

5.—Kisi kā maulid (uski paidāish kī jagah) h.; paidā k. yā janm d.

A pond breeds fish—Tālāb meñ machhliyāñ paidā hotī haiñ.

A northern country breeds a race of stout men—Shamālī mulk (uttar ke des) meñ mazbūt mazbūt ādmī paidā hote haiñ.

Breed, *v. i.* 1.—Hāmila h.; peṭ se h.; bachche kā bojh uṭhānā aur uski parwarish k.—jaise hamal meñ.

2.—Paidā h.; janm pānā.

Breed, *n.* 1.—Ek hī nasl kī aulād yā ek hī nasl ke bachche.

2.—Zāt; qism; jins; insān yā dūstre jānwārōñ kī nasl jīnmeñ koyī khās khās mushtarak sifateñ hoñ.

Breeding, *n.* 1.—Parwarish; tarbiyat; ta'lim; tahzīb.

2.—Ilm-i-majlis; rāh-o-rasm se wāqifiyat; akhlāq wa ādāb; nishast wa barakhāst; adab qā'ida; āpas kā zāhirī bartāw.

Good breeding—Huṣn-i-akhlāq; tāwāzu'-mudārāt; khush-khulqī; tahzīb; shāistagi; shurafā (bhale ādmīyōñ) kī chāl.

Brevity *n.* 1.—Ikhtisār-i-aiyām yā muddat; thoṛe 'arse yā dīnoñ tak qāim rahnā; kisi shai kā 'arsa-i-qalil (thoṛe dīnoñ) tak qāim rahnā.

2.—Ikhtisār-i-kalām; bahut bāt ko thoṛe meñ kahñ; mukhtasar-kalāmī; tahrīr yā taqrīr meñ ikhtisār.

Bribe, *n.* Rishwat; ghūs; kisi mujawwiz gawāh yā aur kisi shakhs kī zāe yā uske tarīq meñ futūr dālne (uske bigār dene) ke liye jo kuchh bataur sila baḥshish yā in'ām ke diyā yā mau'ūd kiyā jāwe yā ri'āyat wagaira jo isī garaz se kī-jāwe.

Bribe, *v. t.* Rishwat d.; ghūs d.; rishwat de-kar kisi ko apnī taraf kar-lenā.

Bribery, *n.* Rishwat denā yā lenā.

Brick, *n.* 1.—Īnt; khisht.

To make use of bricks—Īntōñ kām meñ lenā yā lagānā.

2.—Īntōñ.

“Bricks collectively, as denoting that kind of material.” *Webster*.

A load of brick—Īntōñ kī dher.

Of brick—Īntōñ kā yā Īntōñ se banā huā; khishtī.

Brick, *v. t.* Īnt bichhānā yā jamānā; Īntōñ kā farsh banānā.

To brick up—Īnt se chun yā bhar d.

Brick-clay, *n.* Mittī jiskī Īnt ban sake yā banāyī jāe; Īnt banāne kī mittī.

Brick-dust, *n.* Īnt kī surkhī; surkhī jo Īnt ko kūt yā pīs kar banāyī jāe.

Brick-kiln, *n.* Īnt kā pazāwa yā bhatthā.

Bridal, *a.* Dulhan kā; 'arūsī; byāh kā; shādī kā.

Bridal ornaments—Zewarāt-i-'arūsī yā byāh ke gabne.

Bride, *n.* Dulhan; 'arūs; 'aurat jiskī shādī hāl meñ huyī ho yā woh 'aurat jiskī shādī hone wālī ho.

Bridegroom, *n.* Dūlah yā dūlhā; nausha; bar; banā; mard jiskī shādī hāl meñ huyī ho yā hone wālī ho.

Brief, *a.* 1.—Mukhtasar; thoṛā sā; mutawwal nahīñ; chand alfāz meñ; thoṛī yā mukhtasar 'ibārat meñ. [der-pā nahīñ.

2.—Jo thoṛe dīnoñ tak rahe; jiskā qiyām 'arizī yā chand-roza ho;

Brief, n. 1.—Mukhtasar hālāt; tahrir-i-mukhtasar; bayān-i-mujmal.

2.—(Law) Muqaddame kā khulāsa yā uske mukhtasar hālāt jo kauṁsālī (counsel) kī hidāyat ke liye murattab kiye jāēn. Qānuṁ bahs ke maddāt yā uskī khās khās bāteṁ.

Brief, v. t. Khulāsa banānū yā taiyār k.; mukhtasar kaifiyat murattab k.

Have the pleadings, in this case, been *briefed*?—Kyā is muqaddame meṁ 'uzrāt yā bayānāt-i-fariqain kā khulāsa murattab kar liyā gayā (banāyā gayā yā ban-gayā)?

Briefless, a. Jiske muwakkil na hoṁ.

Is that barrister *briefless*?—Kyā us bārīstar ke koyī muwakkil nahīn haiṁ?

Briefly, ad. Mukhtasaran yā mukhtasar tarīq par; ikhtisār ke sāth; mujmalan; thōre meṁ yā thōrī bāt meṁ; chand alfāz meṁ.

The facts of the case are *briefly* these—Wāqīāt-i-muqaddama mukhtasaran (thōre meṁ yā ikhtisār ke sāth) yah haiṁ.

Bright, a. 1. Raushan; munawwar; durakhshān; chamaktā huā yā chamkilā; tābān; unjela; ābdār; tābdār; shokh; chaṭkilā.

Opposed to *dark*.

2.—Sāf; shaffāf; musaffā—jaise sharāb.

3.—Aisi sifateṁ r. w. jisse dūron ke dil par asar paidā ho yā unkī tabī'at ko kashish ho yā jinkī wajh se mausūf ko shuhrat ho; azhar-mina-sh-shams; nūrānī; jispar nūr khwāh husn kā 'ālam ho.

Bright beauty—Nūrānī husn; jamāl-i-jabān-tāb; aisi khūb-sūrtī jisko dekh-kar dil phāṁs jāe yā firefta ho-jāe.

Bright fame—Nāmwarī jo shuhra-i-āfāq ho.

4.—Zūd-fahm; tez-fahm; barq; fahm-i-rasā r. w.; zarīf yā latīf wa zarīf; bashshāsh aur masrūr; zinda-dil.

5.—Sāf; sarīh; wāzih; dil par raushan.

6.—Jismeṁ bihtari yā kām-yābī kī ummed pāyī jāe.

Bright prospects—Āyinda ke achchhe āsār; jo kuch āyinda h. w. ho us meṁ bihtari yā kāmyābī kī ummed.

7.—Chamkilā; raushan; zinda-dil; chanchal; shokh.

Bright eyes—Shokh yā chanchal ānkheṁ; ānkheṁ jinmeṁ barī chamak ho.

Brighten, v. t. 1.—Raushan k. yā raushanī meṁ taraqqī d.; chamkānā yā durakhshān banānā; kisi shai kī tāb chamak yā uskī raunaq ko barhā d. [yā d.

2.—Mu'azzaz yā aur mumtāz k.; kisi kā jalāl barhānā; jilā k.

3.—Kisi shai kī tārīkī ko dūr karke uskī sūrat ko bihtar yā khush-numā kar-d.; khushnumā yā raushan k.

To *brighten* sorrow—Gam kī tārīkī ko dūr karke dil ko halkā yā khush k.

To *brighten* prospects—Āyinda kī ummedoṁ ko barhānā; kisi bāt ke āsār aur achchhe kar d.

Brighten, v. i. Raushan yā aur unjela h.; tārīkī kā ghaṭ jūnā; sāf ho-jānā; pharchā ho-jānā.

Brightness, n. 1.—Chamak; damak; āb; tāb; raunaq; āb-dārī; jalāl; nūr; raushanī; ziyā. [tezī; barrāqī-jaise fahm kī.

2.—Tezī—jaise 'aql kī; zakāwat; tez-fahmī; zīrakī; samajh-būjh kī

Brilliant, a. 1.—Chamak-dār yā chamkilā; raushan; durakhshān; chamehamātā; tābān; munawwar; āb-dār; jismeñ chamak-damak yā motī kā sā āb ho; zarq-barq.

A brilliant dress—Zarq-barq poshāk.

2.—Jalilu-l-qadr; un sifaton se mumtāz jinkī ta'rīf dūsre karen; 'azīmu-sh-shān; nāmī-garāmī; barā; raushan.

Brilliant exploits—Barī barī muhimmeñ; muhimmāt-i-azīmu-sh-shān.

Brilliant talents—Barī qābīliyat; aisī liyāqat jiskī ta'rīf dūsre log karen.

Brim, n. 1.—Bartan yā kisī aur chīz kā hāshiya kanāra kor yā lab; auñḥ; bārī; muñh.

2.—Chashme ya'nī chashma-i-āb kā kanāra lab yā hāshiya.

Brim, v. t. Mulabbab yā labālab kar-d.; muñh tak bhar d.; ūpar tak bhar d.; muñhe muñh bhar d. [muñh bharā rahnā.

Brim, v. i. Labālab yā mulabbab h.; muñh tak bharā h. yā muñhe. **Brimful, a.** Labālab; mulabbab; sīre tak bharā huā; bi-l-kul yā khūb bharā huā; labrez; muñhā-muñh yā nakenak; sar-tā-pā bharā huā yā pur.

Bring, v. t. 1.—Le-ānā; lānā; kisī shakhs yā chīz tak pahuñchānā; fāsile par qarīb-tar maqām yā shakhs tak pahuñchānā; jā-kar lānā.

Bring me a book from the shelf—Us tūñd par se mere liye ek kitāb lāo yā uṭhā lāo ya'nī tūñd par kitāb rakkhī hai jākar use uṭhā lāo.

“In this sense, it is opposed to *carry*.” Webster.

2.—Paidā karānā; hāsil karānā; milne yā pāne kā bā'is h.; kisī kī taraf koshish k. yā khuiñch-kar lānā.

The pleader's success in his cases will bring him a great name—Muqaddamāt meñ kām-yāb hone se us wakīl kā barā nām hogā yā muqaddamōñ kā jitnā (unkī sarsabzi) uskī barī nek-nāmī yā shuhrat kā bā'is hogā.

3.—Targib d.; rāgib k.; māil k.; dil ko kisī shai kī taraf khaiñchnā rujū' k. yā phernā; rāzī k.; āmāda k.

What could bring that man to commit such an offence—Aise jurm ke irtikāb kī targib us shakhs ko kyūñkar ho-saktī thī?

4.—Apne sāth lete yā khaiñche ānā.

To bring about—Paidā karānā; anjām ko pahuñchānā; karānā; bar lānā yā natija-i-maqsūd ko pahuñchānā.

How was such a result brought about?—Aisā natija kis tarah paidā karāyā gayā (paidā huā yā huā)?

To bring back—Pher bulānā khwāh pher yā wapas lānā; paltānā yā lautānā.

To bring down—Niche utārnā yā nichā k.; nichā dekhānā; girānā; zalil past yā zer k.; dhānā.

To bring down high looks—Ūnchī nazaroñ ko nichī kar-d.; gurūr dhūnā yā nichā dekhānā; ghamand tor d.

To bring forth—Paidā k.—jaise bacheche yā phal; jaunā; phalnā; khol d.; zāhir k.; fāsh k.; munkashif k.; dekhānā.

To bring forward—Pesh k.; sāmne lānā rakhnā yā hāzir k.; āge dharnā.

No witnesses have been brought forward in the case—Is muqaddame meñ koyī gawāh pesh nahīn kiye gaye. The objections and pleas you bring forward are valid—Jo i'tirāzāt aur 'uzrāt kī tum pesh karte ho qawī haiñ.

To bring in—Andar lānā; dakhl k.; kisi dūr ke maṣām se kisi khās jagah ko had ke andar lānā; kisi khās hālat meṁ r.; jo chizeṁ muntashar (idhar udhar phaili) hoṁ unko ekthā yā yakjā k.; qānūn kī qaid meṁ k. yā qānūn kē pū-band aur mahkūm k.; paidā k.—jaise āmadani lagān yā māl-guzārī k.; shirkat kī targīb d.

To bring off—Le nikalnā yā lekar chal d.; barī karānā yā chhoṛnā; mulzam banne na d. yā ilzām se safāyi karānā; bachā d. yā maḥhlasi karānā; najāt dilānā.

To bring on—Shurū' karānā yā dāir k.—jaise nālīsh. Paidā k.—jaise bimārī

To bring out—Kholnā; fāsh k. yā parda-fāsh k.; zāhir k.; bhandā phoṛnā; jo bāt ohīpi ho use zāhir-k.

To bring over—(a) Is pār se us pār le-jānā.

To bring over passengers in a boat—Kashī par sawār karāke musāfirōn ko is pār se us pār le-jānā. (b) Apnī taraf kar-lenā; milā-lenā; ek taraf se dusrī taraf kar-lenā; rāe tabdīl karā d.; targīb dekar yā kisi aur sabil se badal d.; naye fariq kī taraf kar-l.; phoṛ l.

The plaintiff's witnesses have been brought over by the defendant—Mudda'ā 'alaīh ne mudda'ī ke gawāhoṁ ko apnī taraf kar liyā (milā yā phoṛ liyā).

To bring to—Phir se zinda k.; hosh meṁ lānā; bad-hawāsi kī hālat se hawās meṁ k. [meṁ lānā.

To bring to a fainting person—Jo shakhs gashī kī hālat meṁ ho use hosh

To bring under—Maglūb yā zer-dast k.; dabānā; roknā; apne qābū yā has meṁ lānā yā mutī' k.; kisi shai kī taht meṁ lānā.

To bring up—Pālnā; posnā; ta'lim d.; tarbiyat k.; sikhānā yā likhānā paṛhānā; khilānā pahānā; tādīb aur tahzīb k. Rawāj d. yā jāri k.—jaise koyī rasm yā waz'.

Brisk, a. l.—Zinda-dīl; tabī'at-dār; tez; sabuk; chālāk.; phurtilā; chust-o-chālāk; chāq-chauband; jo jald jald chale yā kār-rawāyī kare.

☞ "Applied to any kind of action, as to the sprightliness of animals or men." *Webster*.

Brisk fire—Āg jo jald jald aur khul-kar yā khūb jale.

Brisk, v. t. Zinda-dīl k.; jān dāl-d.; charb k.

To brisk up—Khush k.; zinda-dīl k.; jān dāl d.; khush yā zinda-dīl h.; chust-o-chālāk khwāh chāq-chauband ho-jānā.

Bristle, n. Sūar ke kare bāl jiskī kūñchī bantī hai.

Bristle, v. t. Khaṛā k.—jaise sūar kā bāl; phuraḥrī l.; roṁ khāṛā k.

☞ Sometimes with *up*.

Bristle, v. i. 1.—Khaṛā ho-jānā—jaise sūar ke bāloṁ kā; roṁ khare h.

2.—Sūar ke bāloṁ kī mānind ghanā aur sīdhā khaṛā rahnā; sūar ke bāl kī tarāh khaṛā dekh paṛnā.

To bristle up—Gussa yā muḥhālafat zāhir k. (dekhānā).

Bristle, a. Jo jhat se (āsānī se) tūt jāe; nāzūk; chimṛā nahīn.

Broad, a. l.—Chaurā; wasī'; 'ariz; chaurāyī yā 'arz meṁ phailā huā.

☞ As distinguished from *long*.

2.—Farāk; kushāda; tang nahīn.

3.—Dūr tak phailā huā; barā wasī'.

4.—Barā.

A broad mixture of falsehood—Jhūṭh kī baṛī milāwat; jismen bahut si jhūṭhī bātēn mili yā shāmīl hoñ.

5.—Khulā huā; sūf; pharchā; chhipā yā ḍhakā nahīn; raushan.

In broad sunshine—Aise waqt jab dhūp khūb nikli rahe ya'nī sūraj būdal 'wagaira se chhipā na ho.

In broad daylight—Roz-i-raushan meñ; din-dopahar; din hī ko.

6.—Jis meñ koyī shai yā sifat kasrat se (bahut si) ho; hūwī; hāziq.

“Applied to any subject, and retaining the literal idea more or less clearly, the precise meaning depending largely on the substantive.”
Webster.

Broad as long—Fī-l-jumla yā har hāl meñ barābār; donoñ taraf yakīn; har pahlū se ek tarah par yā yakīn; jaisā ek ḍhang se waisīhi dūare se.

Broad nonsense—Aisi bāt jo sūf sūf yā mahz bohūda (lū-ya'nī) ho.

Broad-cast, *n.* Bone ke liye bij kū hāth se chhiṭna yā hāth phailā-kar phenknā.

Broad-cast, *ad.* Hāth se chhiṭ yā phenk kar; pairā.

To sow broadcast—Hāth se chhiṭ-kar bij bonā.

Brocade, *n.* Reshmī kaprā jismeñ sono rūpe ke (tilāyī aur nuqrayī) tār lage aur phūl patte bel būṭe wagaira bane hoñ; kam-khwāb; zar-baft; tamāmī; tāsh-bādla.

“Also applied to other stuffs wrought and enriched in like manner.” *Webster.*

Broil, *n.* Takrār jismeñ shor sharāba ho; jhagrā; ṭanṭā; danga-fasād; nizā'; shakhsoñ ko mubain yā riyāsat meñ takrār.

Broil, *v. t.* Koele kī āg par yā koele par angethī rakhi-kar pakānā.

Broil, *v. i.* Garmānā yā garm kiyā jānā; bahut garm ho-jānā yā garmī se 'araq 'araq (pasīnā pasīnā) ho-jānā; garmī se pasīno lagū yā pasīj uṭhnā.

Broken, *p. a. 1.*—Ṭūṭā; phūṭā; shikasta; ṭukre ṭukre kiyā huā; jo kisī sadme se judā judā ho-jāe.

2.—Jo kam-zor ho-jāe; shikasta-bāl; za'if.

Broken-hearted, *a.* Shikasta-dil; jiskā dil ranj yā nā-ummedī se ṭūṭ jāe; afsurda-khātir; jiskī tabī'at gam yā māyūsī ke sadme se baiṭh jāe.

Broker, *n. (Law.)* Woh shakhs jo dūstroñ kī taraf se bataur darimiyānī ke kharīd-farokht kī bāt-ohit tai kare yā mu'āhadāt kī sharteñ ṭlah-rāye aur uske 'iwaz meñ dallālī pāye; dallāl.

Exchange-broker—Woh shakhs jo gair-rūij sikke kharīde aur beche aur dūstroñ ke naqdī mu'āmalāt ṭlahrāwe.

Insurance-broker—Jo jahūz kī bimā ṭlahrāwe (uski dallālī kare).

Pawn-broker—Jo māl-o-asbāb giro rakh-kar sūd par rupaye garz de; jo girwi-gaṭṭhe kū roz-gūr kare.

Brokerage, *n. 1.*—Dallālī yā dallāl kī peshā.

2.—Dallālī yā dallāl kī mihnātāna (haqq-i-mihnāt yā haqq-u-sa'ī).

Brood, *v. i. 1.*—Murgī kī tarah andoñ ko chhipā kar unpar is garaz se baiṭhnā ki we garmī pākar ṭūṭēñ aur unmeñ se bachche niklēñ; ande

senā ; murgī kā apne bachchoṅ ko garm aur maḥfūz rakhne ke liye unpar sāya karko baithnā.

2.—Dil ko kisī bāt kī taraf barābar ek 'arse tak mutawajjih r.; gaur yā khauz meṅ der tak rahnā ; der tak mutafakkir yā andesha-mand rahnā ; kisī bāt kī soch meṅ der tak ḍūbe rahnā ; kisī bāt ko der tak fikr ke sāth sochā k.

☞ Followed by *over* or *on*.

To brood over misfortunes—Musibatōṅ kī soch meṅ der tak ḍūbe yā paṛe rahnā.

The miser broods over his gold—Baḥil apne zar (apnī daulat) kī fikr meṅ ḍūbā (gultān wa pechān) rahtā hai.

3.—Kisī bāt ko khūb samajhbūjh-kar pakki (puḥḥta) k.

Brood, *v. t.* Ūpar se sāya karke (chhipā kar) baithnā aur pālnā posnā.

Brood, *n.* 1.—Bacheche ; aulād ; nasl.

2.—Chiryoṅ ke bacheche jo ek martaba paidā hoṅ ; jhol.

3.—Jo kuchh paidā ho.

Brook, *v. t.* Bardāst k. ; tahammul k. yā mutahammil h. ; sahnā ; kisī shai par qanū'at k. yā uspar qānī' rahnā.

Brother, *n.* 1.—Bhāyī ; barādar ; haqīqī yā sagā bhāyī ; jis bāp aur mā se ek shakhs paidā ho unhī wālidain kī nasl se dūsrā shakhs.

☞ "A male by one of the parents only is called a *half-brother*, or brother of the *half* blood." *Webster*.

A brother of the whole or full blood, or a whole brother, } See Blood, *n.*
A brother of the half blood, or a half-brother, }

2.—Woh shakhs jo kisī dūsrē shakhs kā ham-rutba ham-pesha ham-majlis yā dard-sharik wagarā ho.

☞ "Persons of the same profession call each other *brothers*, as judges, clergymen, professors of religion, members of societies united in a common cause, monks, and the like." *Webster*.

Brother-german, *n.* (*Law*) Barādar-i-haqīqī ; haqīqī yā sagā bhāyī ya'nī ek hī bāp aur mā se paidā.

☞ "In contradistinction to a *uterine brother* or by the mother only." *Webster*.

Brother-hood, *n.* 1.—Bhāyī hone kī hālat ; barādari.

2.—Kisī maqsad ke liye logoṅ kī ek jamā'at—jaise faqīroṅ kā akhārā (unkī jathā yā unkā samāj) ; barādari ; bhāyī-chāra ; bhāyī-bandi. [karte hoṅ.]

3.—Woh log jo ek qism ke hoṅ yā ek hī pesha khwāh kār-o-bār
Brother-in-law, *n.* 1.—Shauhar kā bhāyī 'ām isse kī woh shauhar se barā ho yā chhoṭā ya'nī *jeth* (a husband's elder brother) khwāh *dewar* (a husband's younger brother).

2.—Jorū kā bhāyī ; sālā ; nisbatī bhāyī.

3.—Bahan kā shauhar ; jījā ; bānhdoyī yā bahnōyī.

Brother-less, *a.* Be bhāyī kā ; jise bhāyī na ho.

Brother-like, *a.* Barādarāna ; jo bhāyī ke zeb de yā uske liye mauzūn (munāsib) ho.

Brotherly, a. Bhāyion se muta'alliq yā barādar-mansūb ; barādarāna ; jaisā ki bhāyion meñ khilqī (paidāishī) ho : bhāyion ke lāiq yā unke liye manzūn khwāh munāsib ; mihrbāuāna yā mushfiqāua.

Brow, n. 1.—Abrū ; bhaun.

An arched brow—Abru-i-kham-dār ; kamān si bhaun.

2.—Bāl jo bhaun par mihrūb yā kamān ki shakl se nikle rahte haiñ ; bhaun.

3.—Peshānī ; jabīn ; nāsiya.

4.—Bashre ki 'ām sūrat ; rukh ; tewart.

5.—Daryā kī karārā yā pahār kī choṭī (qulla-i-koh).

To knit the brows—Tewrī chaṭhūnā ; chīf-ba-jabiñ h. ; nā-khush h. ; bhaunēñ chaṭhūnā.

Browbeat, v. t. Āñkheñ dekhī-kar yā ghuṛkī dekar kisī ko dabānā ; ghuṛaknā ; ḍarānā ; khāif kar-d. ; dhamkā yā ḍūñṭ kar dabānā.

To browbeat witnesses—Āñkheñ dekhī-kar yā ghuṛak-kar gawāhoñ ko dabā lenā.

Bruise, v. t. Kisī jāndār ke juzw-i-badan par aise āle se jiskī bārñ yā dhār moṭī ho yā jo nok-dār na ho is tarah choṭ pahuñchūnā ki kahīñ tūt yā phūt na jāe (zakham na ho-jāe) ; torñā kuchalnā yā ṭukre ṭukre k.—jaise kīn kī chīzeñ dawāoñ wagairā ko.

Bruise, n. Woh choṭ jo kisī bhāri yā aise āle se pahuñchāyī jāe jiskī bārñ dhār yā nok tez na ho.

Brunt, n. 1.—Hamle ki garm-joshī yā uskā haṛā hī zor ; kisī jhagṛe kā zor yā uskā jhoñk (uskī shiddat yā sakhti) ; josh-o-kharosh.

The brunt of a battle—Larāyī kā jhoñk zor josh yā uskī garmī.

2.—Zarb kā sadma ; zor ; dhamak ; dhakkā ; choṭ.

Brush, n. 1.—Woh āla jo sūar ke bāloñ yā usī ki māuind kisī dūsrī chīz ko lakṛī meñ jamākar yā ekaṭṭhā bāñdh-kar mukhtalif kāmōñ ke liye banāyā jātā hai—jaise kapṛōñ par se khāk (dhūl) jhārne yā rang lagāne ke liye khwāh isī qism ke aur kisī kām ke wāste ; kūñchī ; bāl kī qalam.

Clothes-brush—Kapṛōñ ke sūf karne kī bursh yā barash. Paint-brush—Bāloñ kī qalam jisse musawwir yā rang-sāz rang lagāte (rang-āmezi karte) haiñ.

2.—Bahut se chhoṭe chhoṭe darakht jo nazdik nazdik lage hoñ.

3.—Khafif larāyī ; hamla ; mūr-pit ; muṭh-bher ; muqābala.

Brush, v. t. 1.—Kūñchī wagairā se malnā sūf k. rangnā yā isī qism kā aur koyī kām k.

2.—Āhista se phernā yā mārñā—jaise kūñchī se ; ohhūte nikal jānā.

3.—Kūñchī mūr-kar (bursh se malkar) nikāl d. yā jam' kar-lenā ; hawā kī tarah āhista se lag-kar khaiñch le-jānā.

☞ Commonly with off.

To brush off dust—Kūñchī wagairā se mal-kar gard ko nikāl d.

To brush up—Kūñchī se rangnā sūf k. yā chamkā d. ; sūf yā jilā k. ; taraqqī d. yā aur achchhā-kar-d. ; nayā banā d. yā kar-d. ; tūza kar-d. ; chaukālū kar-d.

Brush, v. t. Jhaṭ se chal d. ; be-mu'lūm chale jānā ; aisī āhistagī se chalnā ki kisi ko ma'lūm na ho (ūhaṭ na mile) ; hawā ho-jānā ; kāfūr ho-jānā ; champat ho-jānā.

Brutal, *a.* 1.—Haiwāni; haiwān se nisbat r. w, yā haiwān kā.

Brutal nature—Khāsiyat-i-haiwāni; haiwān ki tabi'at.

2.—Haiwān sā yā haiwān ki māniind; wahshiyāna; berahmāna yā sangdilāna; bedardāna.

Brutal manners—Wahshiyāna tariq.

Brutality, *n.* Wahshī-sifat h. ; be-dardi; be-rahmī; sang-dilī; wahshat-mizājī; dard (tars afsos yā rahm) khwāh sharm kā na ma'lūm h.

Brute, *n.* 1.—Haiwān; haiwān-i-mutlaq.

“The word comprehends all animals except *man*, but is applied mostly to the larger beasts.” *Webster*.

2.—Wahshī mizāj shakhs; jiske dil yā tariq meñ wahshat ho; zalil aur be-rahm shakhs; nirdavī; kathor; sang-dil; jiskā dil patthar sā ho.

Bubble, *n.* 1.—Hubāb yā habāb; bulbulā yā bullā.

2.—Koyī be-sabūt yā nā-pāc lār shai; khayāl-i-bātil; aisā mansūba jo be-bunyād ho; koyī shai jo aslī na ho balki mahz numāishī ho; namūd-i-be-būd; jhūṭhī numlīsh; dagī; fireb; dhokhe yā fireb ki hāt; khayāl-i-khām yā 'abas; dhokhe ki ṭaṭṭī; naqsh-bar-āb.

Bubble, *v. i.* 1.—Bulbule uṭhnā; hubāb paidā h.

2.—Bhalbhulā-kar bahnā.

Bubble, *v. t.* Dhokhā d.; dagā k.; fireb d.; ṭhagnā.

Budget, *n.* Sālāna mālī hisāb jisimeñ qaumī dāim āmad-o-kharch wagaira ki kaifiyat darj rahī hai.

To open the budget—Wazīrān-i-qawānin ko ijlās meñ gavarmint ke un afsarōn ke mālī taqdime aur tajwizōn kā peah k. jinke zimme qānun ki ta'mil ho.

Build, *v. t.* 1.—Kisī qism ki 'imārat banānā ta'mir k. yā uṭhānā; ta'mir-i-'imārat k.; banānā; ta'mir k.

Applied to “an edifice or fabric of almost any kind, as a house, barn, shop, ship, or vessel, a wall, or other structure of art.” *Webster*.

2.—Kisī sahāre yā bunyād par qāim k.; munāsib tadbikēn kām meñ lākar banānā qāim yā paidā k.

To build a reputation—Nek-nāmī qāim k.

To build one's hopes on air—Apni ummedēn-hawā par qāim k. ('abas ummed k.)

Build, *v. i.* 1.—'Imāratōn ki ta'mir meñ masrūf rahnā yā 'imāratēn banāyā k.; ta'mir ke fan yā kār-o-bār meñ mashgūl rahnā (use kiyā k.).

2.—Kisī par takya i'tibār yā istidlāl k.; bharosā k.; kisī par kisī amr kā madār r.

To build on the opinions of others—Dūsrōn ki rāe par takya yā istidlāl k.

Builder, *n.* Banāne w.; ta'mir k. w.; jiskā posha kisī shai ke banāne kā ho —jaise barhayī mi'mār wagaira.

Building, *n.* 1.—Banānā; ta'mir yā qāim k.

2.—'Imāratōn ke banāne (unki ta'mir) kā fan yā hunar.

3.—'Imārat; makān; ghar; jo shai banāyī yā ta'mir ki-gayī ho—jaise makān girjā wagaira.

A building used as a human dwelling—Woh makān jismeñ insān rahne hoñ.

A building used for the custody of property—Woh makān yā ghar jismeñ māl-o-asbāb rakkhā jātā ho.

Bulk, n. 1.—Qad-o-qāmat; lambāyī chaurāyī unchāyī moṭāyī yā ghērā; barāyī.

A ship of great *bulk*—Barā lambā chaurā jahūz.

An ox of great *bulk*—Barā bhārī (barā qaddāwar) bail.

2.—Juzw-i-ā'zam; bahut barā yā khās hissa; hissa-i-kasīr yā kasrat se.

The *bulk* of a debt—Kisī qarz yā dāin kā hissa-i-kasīr yā juzw-i-ā'zam.

The *bulk* of mankind—Bani-i-ādām kā hissa-i-kasīr yā kasrat se insān; bahut log yā aksar ashkhās.

In *bulk*—Dher ki dher yā musallam.

[taiyār na ho.

Pork in *bulk*, or *bulk* pork—Sūar kā gosht jo band kiye jāne ke liye katā yā

Laden or stowed in *bulk*—Jahāz jispar māl khulā rakkhā ho ya'nī sandūqon gatthōn yā pipon meñ band na ho.

A sale by *bulk*—Māl-o-asbāb kā billā wazn yā nūp ke bechā jānā ya'nī uskā haisiyat-i-maujūda meñ bech diyā jānā.

Bulky, a. Barā; barē qad-o-qāmat kā; darāz-qad; kalāñ.

Bulky volumes—Barī barī jildon; jildon jinkī zaḥhāmat barī ho.

Bulletin, n. 1.—Wāqī'āt kī woh muḥtasar kaifiyat jo 'awām kī ittīlā' ke liye hākim ke hukm se kisī larāyī kī kār-rawāyī yā kisī nāmī-garāmī (barē mashhūr) shakhṣ kī sihhāt ke mutā'alliq mushtahar kī-jāwe.

2.—Jo khabar kabīñ se hāl meñ āyī ho uskī 'ām ittīlā'.

3.—Kisī jālse kī kār-rawāyion kā auqāt-i-mu'aiyan par mushtahar kiya jānā.

Bullock, n. Bail yā badhiyā bail.

“The *ox*, or *steer*, is the castrated male of neat cattle. He is called an *ox-calf*, or *bull-calf*, until he is a twelve-month old, a *steer* until he is four years old, and after that an *ox*, or *bullock*.” Webster.

Bull's-eye, n. 1.—Dabiz shīshe kā tukrā jo chhat wagra meñ raushanī kī āmad ke liye biṭhāl diyā jātā hai.

2.—Hawā yā raushanī ke liye koyī gāl sūrākh yā rauzan.

3.—Mulāzim-i-pulis kī lālṭen jismeñ raushanī ke 'aks ke parne ke liye ek taraf dabiz shīsha lagā rahtā hai.

Bully, n. Woh mardak jismeñ jurat to kam ho par shokhī aur kalladarāzī ziyāda ho; woh shakhṣ jo gangāyī aur ghamandī ho aur logon ko yūñhīñ dhamkāyā aur larāyī ke liye chherā kare par khud kuchh himmat na rakhtā ho; jhagrālū shakhṣ.

Bully, v. t. Shor machākar aur zor zor se dhamkā-kar kisī kī ihānat k; kisī ko dhamkiyāñ d. aur usse chher-chhār k.

Bunch, n. 1.—Ek qism kī bahut sī chīzeñ jo ek sāth paidā huyī yā bāñdhī hoñ; guchchhā; ghoñpā; khosha.

A bunch of grapes—Khosha-i-tāk yā angūr kā guchchhā. A bunch of keys—

Kunjiyon kā guchchhā yā jhabbā.

Bundle, n. Basta; gaṭhrī; muṭṭhā; pulindā; buqcha; gatthā; woh chīzeñ jo rassī wagra se is tarah par bāñdh lī-jāñ kī unkō āram ke sāth hāth se uṭhā leñ yā kabīñ le-jāñ.

A bundle of clothes—Kaproñ kī gaṭhrī. A bundle of papers—Kāgazāt kā basta muṭṭhā yā pulindā.

Bundle, v. t. Gaṭhrī banānā ; bāndh kar buqcha yā pulindā banānā.

To bundle off—Kisī ko jakdī meṁ yā jhunjhlā-kar yah kah d. ki chale jāo.

To bundle up—Ek meṁ yā ekatṭhā bāndhnā ; lapet d.

Burden, n. 1.—Bār ; bojh.

Beast of burden—Bār-bardāri kā jānwar ; bār-gir ; laduā jānwar.

2.—Woh shai jiskā tahammul mihnat yā diqqat ke sāth kiya jāe ; jiskā bardāshṭ k. mushkil ho yā jiske tahammul meṁ dil par garānī āwe ; amr-i-garān-bār yā woh bāt jo bojh ke taur par ma'lūm ho (pahār yā patthar kī mānind samajh parē) ; jo dil par garānī guzre yā bojh ma'lūm ho.

3.—Jo kuchh jahāz par ladā ho ; jisqadar bojh ṭan (ton) ke hisāb se ek jahāz par chal sake.

Burden, n. Kisī gīt kā woh hissa jo bār bār gayā jāe ; antrā ; ṭek ; as-thāyī. Woh bāt jiskā i'āda aksar kiya jāe ; asl maushā-i-kalām.

Burden, n. Bār ; bojh ; farz.

Burden of proof [Lat. *onus probandi*] (*Law*)—Subūt kā bojh ; bār-i-subūt ; kisi muqaddame meṁ jis amr kī nizā' fariqān meṁ ho uske muta'alliq kisi wāq'ā yā wāq'iat ke sābit karne kī zarūrat yā uskā farz.

The accused pleads not guilty, and the burden of proof is, falls, or lies, upon him, or rests with him—Mulzam ko jurm se inkār hai aur iskā bār-i-subūt usī par hai ; mulzam apne jurm se munkir hai aur apne is 'uzr kā sābit k. usī par farz hai.

Burglar, n. (*Law*) Naqb-zan ; woh shakhs jo rāt ko makān meṁ naqb-zanī kare (señdh de-kar usmeṁ ghūs jāwe) ; woh shakhs jo chori wāgaira ke irāde se rāt ke waqt kisī makān-i-maskūna meṁ naqb dekar ghūs jāe.

Burglarious, a. Jisse naqb-zanī kā jurm qāim ho ; naqb-zanī ke muta'alliq.

The accused effected a *burglarious* entry into that house—Mulzam us makān meṁ naqb dekar ghūs gayā.

Burglariously, ad. Naqb-zanī kī niyat se ; señdh mārne ke irāde se ; naqb-zan ke taur par.

Burglary, n. (*Law*) Naqb-zanī ; señdh-mārnā yā lagānā ; rāt ke waqt kisī ke makān-i-maskūna meṁ naqb lagā-kar (señdh-mārkar) chori kī niyat se ghūs jānā.

Burial, n. Dafn k. yā tādfin ; murde kī lāsh kā qabr meṁ gārnā (dafn k.) yā pānī meṁ dubā d. ; mitṭī d. ; tajhiz-o-takfin ; dafn-kafn ; gor-garhā.

Burial case—Ek tarah kā tādūt jo aksar lohe kā is tarz par bantū hai kī us-meṁ hawā kā guzar na ho aur lāsh hifāzat se rahe.

Burial service—Dī'ā wāgaira jo lāsh ke dafn karne ke waqt parhī jāti hai ; janāze kī namāz. [kar-d.]

Burn, v. t. 1.—Jalānā ; āg se sokht kar-d. ; garmī yā āg kī tāsīr se khāk

 Frequently with *up*.

To burn up wood—Lakrī ko jalākar khāk kar-d. *To burn a dead body*—Lāsh ko jalānā yā phūṭkūnā.

2.—Āg yā garmī se nuqsān pahunchānā ; kisī shai kī khāsiyat ko be-andāz āg kī tezi yā garmī kī hiddat khwāl gāflat kī wajh se tabdīl kar-d. ; jalā d. ; jhulas d.

To burn food in cooking—Pakāne ki hālat meñ khāne ki chīz ko jalā d. The sun burns the grass. Dhūp ghūs ko jalā detī (khusk kar-detī yā sukhā detī) hai.

3.—Jalākar koelā kar-d.; pakānī; āg meñ phūnkā.

To burn charcoal—Lakṛī ko jalā kar koelā kar-d. To burn bricks—Īnt pakūnā.

To burn limestone—Patthar ko āg meñ phūnk-kar chūnā banānā.

4.—Āg ki sī kaifiyat paidā k.; garmī paidā k.; garmī ko ubhārnā yā garmī phūnk d.; sozish yā jalā paidā k.; jalā d.

To burn the mouth with pepper—Mīrch se muñh jalā d. yā usmeñ sozish (jalā) paidā k. Ardent spirits burn the stomach—Tez sharāboñ se mi'de meñ garmī (sozish yā harārat) paidā hotī hai. The fever burns the patient—Woh mariz bukhār se phūnkā yā jalā jātā hai (usko tap ki garmī hai).

To burn daylight—Tārīki ke namūd ke pahle sham' rausan k. yā jalānā; tazi'a-i-auqāt k. (waqt khonā); fuzūl kām k.

To burn one's fingers—Dūsoñ ke umūrāt meñ dast-andāz ho-kar yā naf' ki ummed par kisi rozgūr wagaira meñ rupaye phānsākar yakūyak taklif meñ par-jānā.

To burn out—Jalākar bar-bād k. yā mītā d.

To be burnt out of house and home—Makān-i-maskūna yā māl ke gūdām wagaira meñ se uske jal-jāne ki wajh se majbūr ho-kar nikal-jānā.

To burn up—Sāre kā sūnā (bi-l-kul) āg se jalā d.

Burn, v. i. 1.—Jalnā; bahnā; āg lagī rahnā.

2.—Garmī ki ziyādatī se nuqsān yā sadma pahunchnā; jalnā.

3.—Shu'la yā āg sū ma'lūm d.; chamaknā; durākhsbāñ yā tībāñ h.; damaknā.

4.—Kisī josh i-tabī'at yā shauq se jalā yā phūnkā jānā; bare josh meñ h. yā kisi bāt ki tamannā meñ dil kā jalā jānā.

5.—Bare josh-o-kharosh meñ h.; is shiddat se h. ki tabāhī ā-jāe.

6.—Garmī ma'lūm d. yā harārat se phūnkā jānā; andāz se ziyāda yā bahut hī mahrūr h.; barī garmī mahsūs h. (lagnā.)

7.—Natīje yā tāsīr meñ āg ki mānind h.

To burn out—Jal bujhnā (butnā); yahūñ tak jalnā ki koelā yā lakṛī wagaira sab jal-kar āg bujh jāe.

Burn, n. Woh sadma jo jism ke kisī hisse ko āg ki tāsīr se pahunchē; badan ke kisī hisse kī āg se jal jānā.

“Burns are produced by heated solids, and scalds by heated fluids.” Worcester.

Burning, a. 1.—Bahut garm; jismeñ barī harārat yā tamāzat ho; jhulasne wālā; jismeñ koyī jal yā bhun uṭhe.

2.—Tez; qawī; shadīd.

Burnish, v. t. 1.—Chiknā aur chamkīlā kar d.; jilā d. yā k.; saiqal k.; kisī chiknī aur karī chīz se istarah mal-kar jilā d. ki jis chīz ko jilā deñ uske ūpar se kuchh ragar khākar nikal na jāe.

To burnish silver—Chāñdī ko jilā d. To burnish steel—Faulād pīr saiqal k.

2.—Rausan k.; munawwar k.

Burnish, v. i. Bharā-pūrā h.; āb-o-tāb hāsīl k.; namūd pānā yā mashhūr h.; bāldagi (bāṛh) ki hālat meñ phālnā.

Burnish, *n.* Jilā; saiqal; āb; chamak; damak; jhalak; op.

Burnt-offering, *n.* Hom; gunāh ke kaffāre ke liye jo kuchh qurbān-gāh meñ yā bedī par charhā-kar āg meñ jalāyā jāe.

Burst, *v. i.* 1.—Zor yā jhaṭke se ur yā ṭūṭ jānā; bhitar ke dabāw se zor se phaṭ ṭūṭ yā phūṭ jānā; kisī josh-i-tabi'at yā ranj khwāh kisī shai kī tamannā wagaira ke galabe se dil kā phaṭ-jānā yā pāsh-pāsh ho-jānā.

2.—Jhaṭkā dekar nikal-jānā; kūd-kar nikal-jānā yā nikal-bhāgnā.

To burst from the arms—God se nikal-bhāgnā.

3.—Yakāyak yā zor se ā-parṇā yā ṭūṭ-parṇā; jhaṭ se ā-jānā.

The sound burst upon his ears—Uske kān meñ āwāz jhaṭ se yā yakāyak ā-gayī.

4.—Phūṭ-kar nikalṇā yā kisī poshida yā tanhāyī ke maqām se aur sāmne ā-jānā (madd-i-nazar ho-jānā).

A spring bursts from the earth—Chashma (sotā) zamīn se phūṭ kar nikaltā hai.

5.—Kisī amr kā dafatan honā shurū' ho-jānā.

To burst into tears—Dafatan (yakāyak) rone lagṇā ro-parṇā yā ānsū bahā d.

6.—Ghus jānā; dhaṛdhaṛte yā jhaṭ se bhitar chale jānā.

To burst into a house or a room—Kisī makān yā kamre meñ ghus jānā.

7.—Āp hī āp phūṭ-jānā—jaise kisī phore kā.

“It is often followed by an intensive particle; as, out, forth, away, from, asunder, into, upon, through, &c.” Webster.

Burst, *v. t.* Zor se yā sadma pahunchā-kar tor phor yā phāṛ d.; yakī-yak khol d.; phaṭ se khol d.

To burst a chain—Jhaṭkā dekar zanjir ko tor d. To burst a door—Darwāza yā kewāṛ yakāyak yā phaṭ se khol d.

Burst, *n.* Yakāyak phūṭ-parṇā yā nikal-ānā.

A burst of thunder—Garaj jo yakāyak hone lage. A burst of applause—Shā-bāsh yā wāh wāh kī sadā kā yakāyak ānā.

Bury, *v. t.* 1.—Murde ko qabr d. (uskī lāsh ko qabr meñ r.); dafn k.; gāṛnā; miṭṭī d.; lāsh ko pānī meñ dubā d.; tajhiz-o-takfīn ke jo rusūm muqarrar hon unki pābandī ke sāth dafn k.; gor-garhā d.

2.—Ūpar se kuchh rakh-kār khwāh kisī shai ke audar masalan zamīn wagaira meñ rakh-kar is tarah chhipā d. kī nazar na āwe; kisī chīz kī oṭ meñ kar-d.; chhipā-kar nazar ke bāhar kar-d.; gāṛ d.

To bury the face in the hands—Muñh ko hāthoñ se is tarah chhipā d. kī dekh na paṛe.

3.—Bhūl jānā aur mu'āf kar-d.; mahw aur mansī kar-d.; qat'an tark kar-d. yā phir bāqī (qāim rahue na d.); khāk dāl d.; bi-l-kul chhor d.; dast-bardār h.; bāz-ānā; band yā mauqūf kar-d.

To bury an injury—Jo kuchh nuqsān huā ho usko bhūl jānā aur mu'āf kar-d. (uspar khāk dāl d.). To bury strife—Jhagṛā band-kar d. yā use bi-l-kul chhor d.

To bury the hatchet—Sulh k.; harba rakh-d.; jo kuchh nuqsān huā ho use bhulā d. aur sulh kar-l.

Burying-ground, } *n.* Qabristān; maqbara; goristān; madfan yā woh
Burying-place, } jagah jahāñ murde dafn kiye jāen; qabr-gāh.

Busily, ad. 1.—Musta'idī se; dil se; barābar yā hamesha.

To be *busily* employed—Kisī kām meñ musta'idī yā dil se masrūf rahnā; barābar yā hamesha kām meñ lage rahnā.

2.—Aisi tarah par ki 'ajlat yā buzurgī zāhir ho; had se ziyāda isti'jāb ke sāth; taqāze ke sāth.

Business, n. 1.—Shagl; kām; mashgala; woh bāt jismeñ naf' yā taraqqī ke liye waqt tawajjuh aur mihnat sarf ho (lage); koyī khās kām yā kār-o-bār masalān kāsht-kārī tijārat yā koyī khās hira yā pesha. Koyī kām jo 'arizī (thorē 'arse ke liye) ho.

“A word of extensive use and indefinite signification.” *Webster*.

2.—Umūrāt; ta'alluqāt; kār-khāna; kār-o-bār; mu'āmalāt; kām-dhām yā kām-kāj.

To leave one's *business* in an unsettled state—Apne kār-o-bār (kār-khāne yā ta'alluqāt) ko tazalzul ki hālat meñ (dhwāñ-dol yā halchal) chhor d.

3.—Kār-i-khās yā aham; khās yā barā kām.

In distinction from trivial affairs.

4.—Sarokār; wāsta; ta'alluq yā 'alāqa; mudākhalat khwāh kār-rawāyī kā haq yā uski zarūrat.

What *business* has a man with the disputes of others?—Dūsroñ ke jhagroñ se kisī ko kyā sarokār yā gairon ki uiz'ou meñ kisī ko mudākhalat kā kyā haq hai? [matlūb ho.]

5.—Bāt; amr; jo bāt tajwiz-talab ho; jiskī tahqīqāt yā tajwiz

6.—Kām; woh mufid shagl jisse kisī kā naf' maqsūd ho.

Opposed to *amusement*.

7.—Farz; woh bāt jiskā karnā wājib yā farz ho.

A lawyer's *business* is to do justice to his clients—Qānūn-pesha shakhś kā yah farz hai ki apne muwakkilōñ ki dāl de ya'nī unkā kām achchhi tarah kare.

8.—Saudāgarī; tijārat; kharid-furokht yā kisī aur qism kā rozgār.

To do the *business* for a man—Kisī ko mār-dālnā bar-bād yā tabāh k.

Business-like, a. Thik thik jaisā ki kār-o-bār meñ honā chāhiye; khāsa; jo achchhi tarah kiyā jāe; kām ke dastūr ke mutābiq.

Busy, a. 1.—Kām meñ masrūf yā lagā huā; mashgūl; be-kār nahiñ; be-shagl nahiñ; jisko fursat na ho; koyī kām ki yā aisi bāt kartā huā jo chhūt na sake.

He is *busy*, and can not come—Woh kām meñ masrūf hai (kām kar rahā hai) ā nahiñ saktā. Kām meñ mashgūl hone ki wajh se usko āne ki fursat nahiñ hai.

2.—Jo barābar (ok tār yā silsile se) lagā rahe; jo hamesha kuchh na kuchh kiyā kare yā harakat meñ rahe; jisko qarār na ho.

Busy feet—Pair jo kisī waqt qarār se na raheñ (har waqt chalte raheñ).

Busy rogue—Woh bad-zāt shakhś jo har waqt bad-zāti meñ masrūf rahe (bad-zāti kiyā kare.)

3.—Us kām meñ lagā huā jisse zāti ta'alluq na ho; be kahe suno dūsroñ ke kām meñ dastandāzī k. w.; fuzūl khidmat yā kām k. w.; taklif-dih.

4.—Jab bahut kām ho.

A busy day—Kām kā din; jis din bahut kām ho; jis roz bahut se mashgale ho.
Busy, v. t. Musrūf k. yā r.; lagānā; mashgūl k. yā r.; kām meñ lagāye rahnā yā harābar mutawajjih rakhnā.

☞ "Used chiefly with the reflective pronoun." *Worcester.*

To busy one's self with books—Kutub-bini (kitābōñ ke dekhne yā paṛhne) meñ masrūf rahnā; hamesha kitābōñ kā shagl r.

But, prep. & conj. 1.—'Alūwa; siwā; ba-juz; chhoṛā-kar chhoṛ-kar yā chhoṛ.

2.—Agar fulāñ bāt na hotī to; agar fulāñ amr hāil na hotā to; siwā iske ki; is bāt ko chhoṛ-kar ki; agar aisā na hotā to.

3.—Sirf; mahz; uirā; hī.

4.—Lekin; par; walekin; magar; illā.

☞ "Experience only can teach the learner the true use and application of this and similar particles." *Forbes.*

Butcher, n. 1.—Jo jānwārōñ ko halāk kartā yā bechne ke liye unkā gosht banātā hai; jo khāne ke liye jānwar mārā (zabh kiya) karē; qasāyī; qassāb; būchar.

2.—Jo logōñ ko halāk kartā yā unkī halākat kā hukm sipāhiyōñ ko detā hai; jo insān kī khūñ-rezī kasrat se kartā yā karūtā hai; qātil; khūñī.

Butcher, v. t. 1.—Khāne yā bechne ke liye jānwārōñ ko halāk k.; mārñā zabh yā halāl k. [mār-dālnā.

2.—Qatl k.; mār dālnā; halāk k.; zabh k.; be-rahmī yā be-dardī se

☞ In the latter sense, "emphatically applied to murder committed with unusual cruelty." *Webster.*

Button, n. Būtām yā baṭān 'ām isse ki pahanne ke kapṛe meñ kām ke liye lagāyā jāe yā mahz khūb-sūrtī kī garaz se.

To hold by the button—Bātoñ meñ yabāñ tak phānsā r. ki sunne wālā thak yā ghabṛā jāe; tang k.; kisi se bahut mānūs h. yā rabt-zabt khwāl dostāna r.

Button, v. t. Būtām yā baṭān lagānā.

☞ Often followed by *up*.

Buy, v. t. 1.—Zar-i-saman (qīmat) dekar kisi shai kī haqīyat yā milkīyat hāsīl k.; kharīd k.; mol l.; bechne wāle (bāi') ke hasb-khwāh qīmat dekar lenā; kūnnā; besohnā.

☞ Opposed to *sell*.

2.—Kisi chīz ke badle meñ kuchh hāsīl k.; kuchh dekar lenā.

To buy favour with flattery—Khushāmād ke zarf'e se kisi ko mīhrbān-i-hāl k.

To buy off (a)—Dabāw pahunchūkar koyī kām karā lenā; kisi mu'dwaze ke 'iwāz meñ jhukā d. yā manā lenā (apnī taraf mīl kar-lenā yā apnī kahnī karā lenā). (b) Kuchh dekar phoṛ lenā yā alag kar-d.

To buy off one from a party—Kisi ko kuchh dekar jis farīq kī taraf woh ho usse use alag kar-lenā yā apnī taraf phoṛ lenā.

To buy out (a)—Kisi farīq se kisi ko judā kar-d. yā uskī taraf se phoṛ l.

(b) Kisi sarīmāye yā shirkat meñ kisi kī hīssa kharīd k. jisse bāi' kī shirkat chhūṭ jāe aur mushtari uskē qāim-maqām ho-jāe.

To buy in—Kisī sarmāye yā shirkat meñ hissa kharid k.

To buy on credit—Āyinda qīmat dene ke wa'de par koyī chīz kharid k.; udhār mol lenā.

To buy the refusal—Kisī shai kī nisbat āyinda kī kharidārī ke haq ke qāim rakhne ke liye uski qīmat tai karke (thalrū-kar yā munagqah karke) kuch rupaye de-d.

Buy, v. i. Kisī shai kī kharidārī kī bāt-chit k.

Buyer, n. Kharidār yā kharid k. w.; mushtarī yā mol l. w.

By, prep. 1.—Kisī ke nazdik pās yā qarīb; kisī ke qurb meñ yā uske ba'd hī; kisī se dūr yā pare nahīn; kisī ke barābar yā uske shumūl meñ.

Sit by me—Mere pās yā qarīb baitho.

2.—Raftār kī hālat meñ kisī shai ke nazdik lekin is tarah par kī woh shai na to ohhū jāe aur na raftār meñ rukāwaṭ ho; kisī ke is taraf se us taraf; kisī ke us pār.

To go by a church—Girje ke nazdik se nikal-jānū. *The hour is gone by*—Ghantā guzar (bit) gayā.

3.—Se ya'nī kisī āla tadbīr zarī'e sabab waghaira se; zarī'e se; madad yā wasile se; rāh yā sabīl se.

A city is destroyed by fire—Shahr āg se (ya'nī āg ke bā'is yā āg lagne kī wajh se) gārat ho-jātā hai. *To take by force*—Jabr se lenā ya'nī uske wasile yā zarī'e se (use kām meñ lākar) kuchh lenā. *To go by land*—Khushkī se ya'nī khushkī kī rāh se jānā.

 To the meaning of by, as denoting means or instrument, belong, more or less closely, most of the following uses of the word :—

(a) *Waverley, a novel by Sir W. Scott*—Waverley ya'nī woh afsāna yā qisse kī kitāb jisके musannif Sir W. Scott haiñ yā jo unki tasnif hai. *A statue by Canova*—Woh sūrat yā mūrat jo Canova kī kanda kī huyī (khod-kar banāyī huyī) hai.

(b) *To swear by Heaven*—Khudā kī qasam khānā ya'nī Bārī-ta'ālā yā uski zāt ko apne qaul kī sachāyī ke liye gawāh qarūr d. (mānnū) *I affirm to you by all that is sacred*—Jo kuchh mutabarrak hai us sab kī saugand khākar (us sab ko apnā shūhid qarūr dekar) main tum se bayān kartā yā kabtā hūn.

(c) *It appears by his account*—Uske bayān se ma'lūm hotā hai ya'nī uske bayān ke mutābiq yah bāt pāyī jātī hai. *Ten o'clock by my watch*—Merī gharī ke mutābiq (usmeñ yā uske rū se) das baje. *To live by rule*—Qā'idē se chalnā ya'nī uski hidāyat yā sanad par 'amal k. *A model to build by*—Ta'mīr ke liye ek namūna yā naqsha ya'nī ek namūna yā naqsha jisko dekh kar waisihī ta'mīr ho.

In all the above illustrations, *by* denotes "*according to; by direction, authority, or example of; after.*" *Webster.*

(d) *To sell cloth by the yard*—Gaz ke hisāb se kaprā bechnā ya'nī ek gaz kī qīmat lagākar usi ke mutābiq farokht k.

To sell meat by the pound—Pāund ke wazn ke hisāb se gosht bechnā ya'nī ek pāund kī jo qīmat ho usi sharh se gosht kī qīmat lenā.

(c) *Larger by a half*—Deorhā baṛī ya'ni jitū baṛī ek chiz ho uske muqābil dūsri chiz kī usse deorhā baṛī h. *Older by five years*—Dūse kī nisbat pāñch baras aur 'umr yā qadūmat meṁ ziyāda. *To lessen by a third*—Tisrā hissa (tiḥāyī) ghaṭā d. yā kam kar-d.

(f) *By day, by night*—Din ko, rāt ko, ya'ni jab tak din yā rāt rahe.

(g) *He will be here by two o'clock*—Woh yabūn do baje tak paluñchegā ya'ni do bajte bajte yā ba darja-i-gūyat us waqt tak yā jis waqt uske āne kī char-chā hotā ho us waqt se lekar do baje ke andar.

By and by—Thorī der meṁ; abhi; jald; turant; bahut der no hone pāyegī.

By one's self—Akelā; tanhā; āp hi āp; apnī zāt ke siwā aur koyī nazdik nahīn.

One by one—Ek ek yā ek ek karke; fardān fardān; alag alag; judā judā.

Day by day—Roz roz; har roz; yauman fa yauman. [ānā.

To come by—Kisī shai kī qabza pānā; koyī chiz pānā yā hāsil k.; milnā; hāth

To do by—Sulūk k.; bartāw k.; pesh ānā.

To set by—Qadr k.; taqir k.; bū-waq'at samajhnā.

To stand by—Madad d.; sahāra d.; pushti d.; i'ānat k.; nazdik kharā h.

Twenty feet by forty, &c.—Nāpne meṁ ek taraf bis aur dūsri taraf chālīs fiṭ.

By, ad. 1.—Nazdik : pās; maujūd; sāmnē; āge; dū-ba-dū.

2.—Nazdik se nikal-gayā; jūtā rahā; guzar gayā; ho-chukā.

The procession has gone *by*—Sawāri nikal gayī.

3.—Kanāre; ek taraf.

To put *by*—Kanāre rakh d. yā kar d.

By, { n. Amr-i-zimnī; woh bāt jo sarīhī maqsūd na ho; woh bāt jispar
Bye, { ba-darja-i-aulā lihāz na kiya jāe.

By the bye—Is muhāware kī isti'māl aise mauqa' par hotā hai jabūn mutakalim us bāt ko jo pesh ho chhoṛkar koyī dūsri bāt zimnan kahne lage; bhalā; suno to yā suno to sahī; zarā dekho to; kyon; isko (ya'ni jo bāt ho rahī hai usko) jāne do aur yah (ya'ni ek aur bī bāt) suno.

By-bidder, n. Woh shakhs jo nilām meṁ nilām karne-wāle yā mālik kī taraf se chizōn kī qimat ke barhāne ke liye boli bole.

By-lane, n. Koyī khās galī yā kūcha-i-khās jo shāh-rāh se alag ho.

By-law, n. Woh qānūn jo qānūn-i-'ām se 'alāhida ho; koyī muḥtassu-l-maqām qānūn yā qānūn-i-darja-i-adnā; woh qā'ida yā qānūn jo kisī khās jamā'at kī taraf se uske umūrāt ke insirām ke liye banāyā jāwe; woh qānūn jo kisī shahr wagaira yā kisī khās jamā'at ke liye mauzū' (banā) ho.

By-passage, n. Ma'mūlī rāh ko chhoṛ-kār aur rāh; koyī poshida yā aisi rāh jo sab ko ma'lūm na ho.

By-place, n. Koyī tanhāyī yā goshe kī jagah.

By-road, n. Koyī poshida yā aisi rāh jo 'awām ko ma'lūm na ho.

By-stander, n. Nazdik kharā r. w.; tamāshāyī; woh shakhs jisko kār-i-marjū'a se kuchh sarokār na ho; jo bilā wāsta mahz kuchh dekhne ke liye kisī ke pās ā kharā ho-jāe.

By-street, n. Aisā rāsta jo sab se alag thalag khwāh maḥfī ho yā 'awām ko ma'lūm na ho.

By-way, n. Aisi rāh jo nirāle meṁ yā poshida ho yā jisse bahut log wāqif na ho.

By-word, *n.* Koyī 'ām maqūla; kahāwat; maṣal; woh qaul jo 'amūman rāij (zabān-zad-i-khās-o-'ām) ho.

C.

Cadastral, *a.* Arāzī yā jāedād-i-gair-manqūla ke muta'alliq.

CADIT QUESTIO, (Lat.) Bahs khatm yā sāqit ho-gayī; aur kuchh bahs yā hujjat bāqī na rahī.

CÆTERIS PARIBUS, (Lat.) Chūnki aur bāteñ barābar haiñ yā dūsre umūr meñ musāwāt hai; dūsre umūr ke barābar yā musāwī hone ke lihāz se.

Cajole, *v. t.* Khushāmad se dhokhā d.; khushāmaden karke apne phande meñ lānā; khushāmad chāplūsī yā lallo-patto k.; dam yā buttā d.

Calamitous, *a.* 1.—Musibat meñ musibat nṭhātā yā musibat jheltā huā; barā bad-nasib; khasta-hāl; kam-bakht; musibat-zada.

2.—Musibat-nāk yā taklif se bharā huā; mukhālif; taklif-dih.

Calamity *n.* Koyī barī musibat yā koyī bāt jiskā natīja taklif-dih ho; āfat; gazab; qahr; balā; bad-bakhtī yā kam-bakhtī.

☞ “Generally applied to events or disasters which produce extensive evil.” “It supposes a somewhat continuous state, produced not usually by the direct agency of man, but by natural causes, such as fire, flood, tempest, disease, &c.” *Webster*.

Calculable, *a.* Hisāb kiye yā gine jāne ke lāiq; jiskī tahqīq hisāb yā shumār se ho-sake; gintī ke lāiq; qābil-i-shumār.

Calcuate, *v. t.* 1.—Hisāb k.; shumār k.; ginnā; 'amal-i-hisābī yā hisāb ke 'ām qā'idon se daryāft mutahaqqaq yā tashkhis k.; takhmina k.; andāz se qāim k. [phailānā].

To calculate expenses—Hisāb-i-masārif k.; kharch kā hisāb lagānā (jornā yā

2.—Un khās khās bāton yā hālāt kā hisāb ke rū se daryāft k. jo kisī shai ke muta'alliq hon; nujūm yā 'ilm-i-haiyat ke qā'id se hisāb k. ginnā yā bichārnā.

To calculate an eclipse—Hisāb ke rū se gahan ke hālāt daryāft k. To calculate a nativity—Janm-kundali banānā; kisī ki paidāish ke waqt uskā zāichā yā janm-patra banānā ya'nī nujūm ke qā'id se hisāb karke yah likh denā ki jis waqt wilādat kā wuqū' huā sitāre fulāñ fulāñ maqām par the.

3.—Samajhbūjh-kar murattab k.; aisi tarah par durust k. ki kār-barārī ho-jāwe; mauzūñ lāiq yā hasb-i-hāl k.

The present Evidence Act is well calculated to meet the requirements of India—Qānūn-i-shahādāt jo Xi-l-ai' jārī hai aisi tarah par murattab kiya gayā hai ki usse Hindustān ki zarūrateñ baḥbūbī raf' hojātī haiñ.

Calculation, *n.* Hisāb; shumār; gintī.

A rough calculation—Takhmina; andāza; aṭkal; kūt; taqdama.

Calendar, *n.* 1.—Pattra; taqwīm; jantrī.

2.—Ashkhās yā ashyā ki musalsal fihvist yā unkā shumār; un

muqaddamat ki fihrist jinki tahqiqāt wa tajwīz 'adālat meñ hone wālī ho.

Calendar month—Māh-i-shamsī yā taqwīmī jaisā ki 'ām jantriyoñ yā pattron meñ qāim kiya jātā hai.

Call, v. t. 1.—Āne yā hāzir hone kā hukm d.; bulānā; talab k.; apne sāmue bulānā; āne ke liye kabnā istid'ā k. yā farṣnā; hukūmat ki rāh se (tahakkumāna) āne ki khabar d.

2.—Kisi kḥās nām se pukārñā; kisi ism se mausūm k.; koyī kḥās nām r.; mausūm yā mulaqqab k. [māmūr yā muqarrar k.].

3.—Kisi 'uhde mansab yā kḥidmat ke liye nām-zad k. (uspar

4.—Da'wat (newte yā ziyāfat) meñ bulānā; mad'ū k.; da'wat d.

5.—Jam' (ekatṭhā) hone ke liye talab k.; ekṭhā yā mujtama' k.; yakjā k.; yakjā hone ki hidāyat k.; hukm yā ittilā'-i-ām ke zari'e se jam' k.

 Often with *together*.

6.—Baland āwāz se (ba-āwāz-i-baland) kahnā; pukār-kar kahnā; zor se malfūz k. yā parhnā.

7.—Kisi par hawāla d. yā usko apnā gawāh banānā.

To call a party—Kisi fariq kā nām-lekar usko zor se 'adālat meñ bār-i-ām is garaz se pukārñā ki woh hāzir ā-kar jo kuchh uskā farz ho use anjām de warna uski ta'mil na karne kā samra uṭhāwe.

To call back—Mansūkh k.; rad k.; wāpas kar-lenā; pher maṅgānā; lauṭā lenā.

The court has *called back* the certificate granted by it—Apnī di-huyī sanad 'adālat ne mansūkh kar-dī.

To call for (a)—Talab k.; māḥgnā yā maṅgwānā.

The record of the case cannot be *called for*—Is muqaddame ki miel talab nahīn ki-jāsaktī.

(b) Chāhnā; muqtazī h.; tālib h. yā talab k.

The offence of murder *calls for* the extreme penalty of the law—Jurm-i-qatl-i-'amd ke liye woh gāyat darje ki sazā chāhiye jo mahkūma-i-qānūn ho.

To call for an explanation—Kaifiyat talab k.; kisi bāt ke mufassal hālāt kā daryāft k.

To call for an information—Istifsār k.; hāl daryāft k.; koyī bāt pūchhnā.

To call forth—Kām meñ lānā.

To call forth all the faculties of the mind—Dil ki kul quwwatoñ ko kām meñ

To call in (a)—Pher lenā; samet lenā; wāpas kar-lenā—jaise qarz diye huye rupaye. Wusūl k.—jaise zar-i-yāftani ya'nī woh rupaye jo kisi ke zimme bāqī hoñ.

(b) Bulā-kar ekatṭhā k.; jam' k. yā baṭornā; jam' (yakjā) hone ke liye kahnā.

To call in friends—Doston ko yak-jā yā jam' k.

(c) Kisi se madad chāhnā (i'ānat ki darḥhwāst k.).

To call off (a)—Bulā lenā. *To call off* workmen from their employment—Maz-dūroñ ko kām par se bulā lenā. [dūsri taraf muḥhātab kar-d.

(b) Pher d.; dūsri taraf muḥhātab kar-d. *To call off* the attention—Tawajjuh ko

To call out—Larñe ke liye bulānā; laḥkārñā; talab-i-jang k.; kām karne ke liye bulānā.

To call over—Ek ek karke tartīb se pukārnā; kisi fibrīst ko nām ba nām parhnā; jo nām fibrīst par charhe hoñ unko ism-wār (nām ba nām) pukārnā.

To call up (a)—K̄hayāl yā yād k. *To call up the image of a deceased friend*—Kisi aise dost kī sūrat ko yād k. jo margayā ho.

(b) Kām yā 'amal meñ lānā k̄hawāl mubāhase ke liye pesh k.

To call up a bill before a legislative body—Kisi qānūn ke musawwade ko bahs ke liye wāzī'in-i-qawānīn ke majma' meñ pesh k.

To call to mind—Yād k.; k̄hayāl meñ lānā; chetnā.

Call, v. i. 1.—Zor se yā ba-āwāz-i-baland bolnā; chillā uṭhnā; kisi se uskā nām lekar kuchh kahñā; nām lena.

☞ Sometimes with *to*.

2.—Thaharnā par qiyām ke irāde se nahīn; thoṛī der tak yā zarā sā thahar-jānā; thoṛī der ke liye milne ko jānā; rawā-rawī kī mulāqāt k.

To call on a person at his house—Kisi se milne (mulāqāt karne) ke liye uske ghar jānā. [rupaye māṅgnā.

To call on, or upon—Dān kā mutālaba k.; adā-i-zar kī darḡhwāst k.; qarz ke

Call, n. 1.—Zabānī talab yā bulāhat; āwāz dekar talab k. yā bulānā.

He will not come at a *call*—Ek martaba ke bulāne se woh na āyegā.

2.—Mutālaba; taqāzā; chāh; māṅg; talab; koyī 'ām da'wā yā mutālaba.

Listen to the *calls* of justice or humanity—Taqāzā-i-ma'dilat yā bashariyat par tawajjuh kar.

3.—Pesha; shagl.

☞ "In this sense, *calling* is generally used." *Webster*.

4.—Thoṛī der kī mulāqāt; rawārawī kī mulāqāt.

To make a call—Kisi se thoṛī der ke liye milne ko jānā.

To give one a call—Dam bhar thahar kar kuchh bāt chīt kar-lenā; kisi se k̄hafīf si guftgū kar-lenā.

Call of the house—Majma'-i-wāzī'ān-i-qawānīn meñ membaron kā nām ba nām pukārnā tāki ma'lūm ho-jāe ki kaun maujūd nahīn hai yā kisi aur maqsad se āisā k.; jo shakhs nām-zad kiye gaye hoñ unse jawāb lene ke liye unkā nām lekar pukārnā.

Calligraphy, n. K̄hush-navīsī; k̄hush-k̄hatī; qalam (tahrīr yā likhāwat) kī safāyī yā 'umdagī.

Galling, n. 1.—Nām lenā yā bulānā; majma'-i-wāzī'in-i-qawānīn meñ jawāb ke lene kī garaz se nāmōñ ko silsila-wār parhte yā pukārte jānā.

2.—Ma'mulī pesha yā shagl; roz-gār; kām kār-o-bār yā kām-dhām.

3.—Woh log jo ek hī pesha ya kām karte hoñ; ashk̄hās-i-ham-pesha.

Calm, a. 1.—Sākin; mutaharrik nahīn—jaise hawā; jab tūfān na ho yā tez hawā na chaltī ho.

A *calm* day—Jis din tūfān yā tez hawā na ho (hawā meñ bastagī ho).

2.—Josh meñ nahīn; jab talātum na ho; jab lahreñ uṭhtī na hoñ; gair-mawwāj.

A *calm* sea—Bahr-i-gair-mawwāj; samundar kī woh hālat jab usmeñ lahreñ uṭhtī na hoñ (jab woh mauj-zan na ho).

3.—Kisi josh-i-tabī'at kī wajh se pareshān nahīn; gair-muztar; jis-

meñ kisi tarah kâ tarang yâ walwala na ho; mutmayin; jam'iyat-i-khâtir r. w.; pareshân nahîñ; sâkin; mujtama'; dhimâ.
Calm, n. Sukûn; qarâr; sannâṭā; harakat josh-o-kharosh yâ pareshânî kâ na h.; ârām; sulh; amn; chain.

☞ "Applied to the elements or to the mind and passions." *Webster.*

Calm, v. t. Sukûn yâ qarâr kî hâlat meñ kar-d.—jaise arba'-anāsir ko; thandhâ dhimâ sâkin khāmosh yâ bā-sulh kar-d.—jaise dil yâ uske josh-o-kharosh ko; be-qarârî pareshânî izzirāb yâ walwale ko dūr kar-d.
Calmly, ad. Chup-chāp; āhistagī se; bilā shiddat yâ shor-sharābe ke; bilā izzirāb yâ pareshânî ke; be tūfān ke; bē josh-o-kharosh; sukûn yâ khāmoshî ke sâth.

Calmness, n. 1.—Sukûn; qarâr; sannâṭā; zor yâ shiddat kâ na honā.

☞ Applied to the elements.

2.—Dil mizāj yâ tabi'at kâ qarâr ke sâth rahnā; jam'iyat-i-khâtir yâ dil-jam'i; dhīraj yâ dhimā-pan; dil meñ josh kâ na rahnā; mizāj meñ barhamî kâ na ānā (uskā barham na h.).

Calumniate, v. t. Jhūṭh tuhmat lagānā yâ jānbūjh-kar bad-nām k.; kalank lagānā; buhtān lagānā; kisi ko kisi qusūr jurm yâ kisi ilzām kî bāt kâ jhūṭh aur dīda-o-dānista muttahaṁ k.

Calumniate, v. i. Bad-nām karne ke liye kisi kî nisbat burī burī khabaren phailānā; qusūr yâ jurm ke jhūṭhe jhūṭhe ilzām 'amadan 'aid k.

Calumniation, n. Kisi shakhs kî nisbat is gūraz se kisi qusūr yâ jurm kî jhūṭhī tuhmat yâ uske qaul-o-fi'l kâ jhūṭhā izhār kî uskī nek-nāmī meñ futūr pare; ittihām-i-darog; buhtān; iftirā; jhūṭhā ilzām.

Calumniator, n. Jhūṭhī tuhmat lagāne w.; woh shakhs jo jānbūjh-kar kisi ko kisi qusūr yâ jurm kâ jhūṭh muttahaṁ karē yâ bad-niyatī se uskī nisbat galat khabaren phailāye; muftarī; nammām.

Calumnious, a. Tuhmat-āmez; jisse jhūṭhī tuhmat pāyī jāe; nek-nāmī ke liye muzir; mutahattik; buhtān se bhārā huā.

Calumny, n. Ittihām-i-darog; woh jhūṭhā ittihām jo kisi kî bad-nāmī ke liye jānbūjh-kar yâ 'adāwatan lagāyā yâ zāhir kiyā jāwe; buhtān; iftirā; jānbūjh-kar aise wāqī'at kâ jhūṭh bayān k. jinse kisi kî hatk ho; nuqsān pahunchāne kî gūraz se dūstre kî nisbat kisi qusūr yâ jurm kî jhūṭhī tuhmat jānbūjh-kar yâ 'adāwat kî rāh se lagānā.

Camp, n. 1.—Woh zamīn yâ maqām jahān kisi lashkar ke khīme nasb kiye (gāre) jāen; mukhāiyam; khāima-gāh; chhāwnī; parāw; kāmpū; lashkar-gāh.

2.—Dere khāime wagaira jo fauj ke ārām ke liye qā'ide se nasb
 To pitch a camp—Dere khāime nasb k.; khīma-zan h.

3.—Woh sab log jo ek maqām par deron khāimou meñ pare (muqīm yâ khāima-zan) hon masakaṁ fauj massāh wagaira.

Campaign, n. 1.—Khulā maidān; ek barā qat'-i-arāzī jismeñ pahār wagaira na hon; dasht.

2.—Woh zamāna yâ har baras meñ woh muddat jismeñ koyī fauj maidān meñ rahe 'am isse ki laṭāyī kî hālat meñ ho khwāh kūch yâ khīme meñ rahne kî hālat meñ; maidān-i-jang meñ 'amal-i-jangī kâ barābar silsila.

Campaign, v. i. Kisi larāyī ke qāim rahne ke zamāne meñ k̄hidmat bajā lānū (mulāzamat yā naukarī k.).

Campaigner, n. Jisne muta'addid larāyion meñ fauj meñ naukarī kī ho; purānū sipāhī; woh sipāhī jo bahut sī larāyian larā ho.

Can, v. i. 1.—Sakuñ; salāhiyat r.; kāfi quwwat yā jismānī tāqat r.

One man *can* lift a weight which another *can* not—Ek shakhs ek waznī yā bhārī chiz ko uṭhā saktā hai hālānki dūstre shakhs se woh uṭh nahiñ saktī.

2.—Zarī'a yā woh bāteñ rakhnā jisse kisi amr ke anjām kī salāhiyat hāsil ho (koyī bāt ho-sake).

I will lend you a thousand rupees if I *can*—Agar mujh se ho-sake (mujhe wasīla ho) to tumhoñ ek hazār rupaye qarz dūngā.

3.—Mumkin h.; ho-sakuñ; haiyiz-i-imkān meñ h.

Ho *can* it be? Yah kaise ho-saktā hai? Yah bāt kyūñkar mumkin hai?

4.—Kāfi dīlī quwwat rakhnā.

A man *can* restrain his appetites, if he will—Agar insān chāhe to woh apne nafs-i-amnāra ko rok saktā hai.

5.—Wājib yā jāiz ikhtiyār yā haq r.; kisi imtinā'-i-wāqī'i se barī rahnā; kisi qism kī rukāwat na r.

6.—Aslī quwwat yā salāhiyat r.; kisi hālat ko qabūl kar-sakuñ; qudratī qawānīn aur tartīb ke zarī'a k̄hwāh hukm-i-Ilāhī kī wajh se ek hālat se tabdīl hokar dūsrī hālat meñ ho-jānā.

7.—Kāfi tāqat salāhiyat dīl kī mazbūti yā sabr wagaira r.

He *can* not bear reproof—Woh jhīrkī bardāsh nahiñ kar-saktā (use jhīrkī kā tahammul nahiñ hai).

8.—Zarūrī wāqifiyat tajriba yā hunar r.

9.—Irāde yā k̄hwābīsh meñ isqadar mazbūti r. kī qabūhat rukāwat taklīf yā koyī aur i'tirāz raf' ho-sake.

10.—Kāfi gunjāish r.

That vessel *can* not hold the whole quantity—Us bartan meñ kul miqdār kī gunjāish nahiñ hai.

Canal, n. Nahr; mujrā-i-āb.

“It is chiefly applied to artificial cuts or passages for water, used for transportation; whereas *channel* is applicable to a natural water-course.” *Webster*.

Canal irrigation—Āb-pāshī-i-nahr yā nahr kī āb-pāshī.

Cancel, v. t. 1.—Qalam-zad k.; kisi nawishte kī satroñ par is taraf se ustaraf (ārī) lakīreñ khīnch-kar unko bigār-denā; miṭā d.; kāt d.

2.—Bātil rad yā faskh k.; mustarad yā mansūkh k.; nā-jāiz yā nā-qābil-i-nafāz qarār d.; ka-l'-adam kar-d.; bāqī yā qāim rahne na d.

To *cancel* a deed—Kisi dast-āwez ko bātil yā rad k. (use nā-jāiz yā nā-qābil-i-nafāz qarār d.).

Cancellation, n. (Law.) Tansikh; mansūkhī; istirdād; kisi dastāwez kī 'ibarat ko salibi khat khīnch-kar kāt d.

Candid, a. 1.—Wājib; munsifāna; bilā jānib-dārī.

A *candid* view, or construction—Wājib yā munsifāna rāe k̄hwāh ta'bir.

2.—Jismeñ nā-wājib mailān na ho; sachāyī aur insāf ke mutābiq rāe qāim karke tajwīz karne par māil; jo bilk jānib-dārī aur ta'assub ke bātoñ par libāz aur unkī nisbat tajwīz karne par rāgib ho; jismeñ jānib-dārī ta'assub yā kīna na ho; sachchā; imān-dār; munsif-mizāj; gair-jānib-dār; kharā.

Candidate, *n.* Ummedwār; woh shakhs jo kisī 'uhde wagaira kā khwā-hān yā sūil ho; kisī ri'ayat kā tālib yā khwāst-gār; woh shakhs jo kisī 'uhde yā mausab ke liye apnī tayīn ummedwārāna pesh kāre yā jo kisī mausab wagaira ke liye tajwīz yā muṭtaḥhab kiya jāe.

Candidly, *ad.* Bilā makr wa riya ke; be banāwaṭ ke; sāf-dilī yā safāyī-i-qalb se; sāf-sāf; sachche dil se.

Candidness, *n.* Dil kī safāyī; kharā-pan yā kharāyī; wujūb yā wājibiyat.

Candied, *p. a.* Qand-āmez; jismeñ qand lapetā ho; jo misrī milākar rakkhā jāe yā jismeñ misrī ke ṭukre lapete hoñ; chīnī meñ pāgā huā yā jismeñ chīnī lagāyī gayī ho. [āṭī hai; sham'.

Candle, *n.* Charbī yā mūm wagaira kī battī jo raushanī ke kām meñ

Candle-holder, *n.* Woh shakhs jo sham' pakre; woh shakhs jo dūse ko madad denē ke siwā kisī aur kām kā na ho. [jale; diyā bale.

Candle-light, *n.* 1.—Sham' kī raushanī; sham' ke jalne kā waqt; chirāg

Come at candle-light—Chirāg jale āo.

2.—Jis qadar mom wagaira kī battiyāñ raushanī ke liye darkār yā ek waqt-i-khās par usī garaz se matlūb hoñ.

Candle-stick, *n.* Sham'-dān.

“Made in different forms and of different materials,” *Webster.*

Candle-waster, *n.* Battiyāñ jalāne yā zāi' k. w.; jo rātoñ ko der tak sham' jalī-kar likhā-parhā kare yā aubāshī meñ masrūf rahe; fuzūl-kharch.

Candour, *n.* Sāf-dilī; insāf-pasandī; be-riyāyī yā gair-muta'assibī; sachāyī; kharā-pan yā kharāyī.

Candy, *v. t.* 1.—Chīnī meñ pāgnā yā murabba banānā.

2.—Chīnī ko galā-kar billūr se dāne banānā yā jamānā.

Candy, *v. i.* 1.—'Tabdīl ho-kar misrī kī sūrat kā ho-jānā.

2.—Misrī ban-jānā yā uskī tarah ho-jānā.

Candy, *n.* 1.—Qand; misrī.

2.—Qand misrī chīnī yā shakar kā pāg khwāh murabba.

Cane, *n.* 1.—Bāns; bed beñt yā bet; ūkh nai-shakar gannā yā pauñdhā.

2.—Bāns lakrī yā kisī aur chiz kī chhapī jo ṭahalne meñ kām āṭī hai.

Cane, *v. t.* 1.—Bed yā chhapī se mārñā; mārñā.

2.—Beñt se banānā yā beñt lagānā; bet se bunnā.

Cane-mill, *n.* Ūkh (gunne) perne kā kolhū.

Cantonment, *n.* Chhāwnī; kamp yā kampū; shahr kā woh hissa jo fauj ke qiyām ke liye maḥsūs ho.

Canvas, *n.* 1.—San yā paṭue kā moṭā kaprā jo khaimoñ yā jahāz ke pāloñ ke banāne yā aur kāmōñ meñ āṭā hai; kirmich; vilāyatī ṭāṭ.

2.—Pāl; bād-bān.

Canvas, *v. t.* 1.—Chhān' k.; khūb jāñchnā; baṛī joyāyī yā taftīsh k.

2.—Bahs yā mubāhasa k.

3.—Darḥwāst karte phirñā; kisī amr kī darḥwāst meñ ohāroñ taraf ghūmnā yā khāk chhānnā.

Cap, *n.* 1.—Ṭopī; tāj; kulāh.

2.—Afsar sar-ḵhail yā sab ke ūpar; sab se barā nihāyat barā yā barā hī.

"Thou art the cap of fools." *Shak.*

Tū be-wuqūfōn kū sar-ḵhail yā barā hī be-wuqūf hai.

3.—Koyī shai jo sūrat haiat yā fāide men ṭopī sī ho.

Cap, *v. t.* 1.—Sirā yā kanārā chhipā d.; kisī ke ūpar kuchh phailā d.

2.—Ṭopī utār lenā.

3.—Pūrā k.; takmilā k. yā takmil ko pahuñchānā; had yā intihā ko pahuñchānā; ḵhātima kar-d. yā ḵhātima ko pahuñchānā.

To cap verses—Būri bāri se aisi baiten (aise ash'ar) parhā jinke shurū men koyī ḵhās harf ho; baitā-bahs yā bait-bāzi k.

Capability, *n.* Liyāqat; haisiyat; qābiliyat; salāhiyat; isti'dād.

Capable, *a.* 1.—Kisī shai kī salāhiyat liyāqat yā qābiliyat r. w.; jo koyī bāt kar-sake yā uske karne ke laiq yā qābil ho; kisī amr ke liye munāsib yā uskī munāsabat r. w.; kisī amr kī gunjāish r. w.; jismeñ kisī amr kā tahammul ho; jismeñ kāfī wus'at ho.

Often followed by *of*.

2.—Zihnī quwwat r. w.; zahīn; fahīm; jiskī tabī'at wasī' ho; jismeñ bātoñ ke samajhne kī quwwat ho; zī-liyāqat; qābil; laiq; faiq; kisī amr ke liye zihnī qābiliyat r. w.; qānūn ke rū se mujāz.

Capacious, *a.* 1.—Wus'at yā gunjāish r. w.; wasī'; chaurā; 'ariz; barā; jismeñ bahut kuchh ā yā samā sake; farāḵh; kushāda; jismeñ barā phailāw ho; lambā-chaurā.

2.—Wasī'; jismeñ ḵhayālāt ko barī gunjāish ho; jismeñ is bāt kī qābiliyat yā salāhiyat ho ki bātoñ kā ḵhayāl dūr tak kar-sake; tang nahīn; khulā huā.

A capacious mind—Wasī' tabī'at.

Capacitate, *v. t.* Laiq k.; qābil k.; kisī amr kī salāhiyat paidā k.

Capacity, *n.* 1.—Gunjāish; wus'at; samāyī; zarfiyat; phailāw; kushādagī; lambāyī-chaurāyī.

2.—Haisiyat; zāhiri hālat; pesha; shagl; rozgār.

In the capacity of—Kisī haisiyat se.

[iḵhtiyār ke rū se.

In an official capacity—Haisiyat-i-mansabī se; 'uhdādār kī tarah yā 'uhde ke

3.—(Law) Woh liyāqat yā salāhiyat jo qānūnan 'umr sukūnat yā fahm wagaira ke lihāz se kisī kām ke karne ke liye darkār ho masalan kisī mansab par qāim rahne yā mu'āhadāt ḵhwāh wasiyat wagaira ke karne ke liye.

An idiot has not the capacity to incur a legal obligation—Paidāishī ahmaq (muḵhabbat-i-fitrī) koyī mu'āhadā i-qānūnī nahīn kar-saktā.

A minor's capacity to contract debts is open to great doubt—Yah bāt nihāyat mushtabah hai ki nā-bālig qarz le-saktā hai yā nahīn.

4.—Zihnī quwwat yā qābiliyat; liyāqat; samajh-būjh; fahm; idrāk; 'aql yā fahm kī rasāyī yā pahuñch.

CAPIAS, *n.* [Lat.] (Law) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske rū se ahl-i-kār-i-mujāz ko us shakhs kī giriftārī kā hukm diyā jāwe jiskā nām usmeñ mundarj ho.

Capital, a. 1.—Jiske pādāsh yā 'iwaz meñ sar 'yā jān jāwe; jo qābil-i-sazā-i-maut ho; jiske badle phāñsi yā qatl ho.

2. *A capital offence*—Jurm-i-qābil-i-sazā-i-maut; woh jurm jiske badle meñ mujrim ki jān jāwe (woh phāñsi pāwe yā aur tarah par halāk kiya jāe).

✓ *A capital offender*—Mujrim-i-qābil-i-sazā-i-maut; woh shakhs jo aise jurm kā murtakib ho jiski saza phāñsi wagaira ho.

✓ *A capital punishment*—Sazā-i-maut; phāñsi ki saza.

2.—Bahut yā nihāyat hi 'umda; afzal; khās; waq'at meñ awwal; barā; 'azim yā alām.

Capital stock—Kisi tijarat ki kampani yā jamā'at kā sarmāya; woh rupaye jo kār-khāna-i-shirakati ke sarmāya-i-mushtaraka ke qāim hone ke liye har ek sharik de; rupaye jo koyi mahājjan saudāgar yā kār-khāna-dār apne kār-o-bār meñ lagāye.

Capital, n. 1.—Dāru-s-saltanat; dāru-l-khilāfat; rāj-dhāni; kisi saltanat yā riyāsāt kā khās shahr.

2.—Rupaye jo tijarat wagaira meñ naf' ke liye lagāye jāen; jam'; sarmāya; asl; pūñji.

Capitalist, n. Sarmāya-dār; woh shakhs jiske pās bahut sāl māl ho aur use woh kār-o-bār meñ lagāye ho yā lagā sake; pūñji-wālā; woh shakhs yā māl-dār shakhs jiske rupaye kisi tijarat wagaira meñ lage hon.

Capitalize, v. t. Rupaye wagaira tijarat wagaira meñ lagānā.

Capitally, ad. 1.—Aisi tarah par ki jān kho jāwe.

The murderer has been punished *capitally*—Us khūni (qātil) ne saza-i-maut (phāñsi) pāi hai.

2.—Nihāyat 'umda tarz par; barī 'umdaḡi se; khusūsiyat ke sāth.

Capitation, n. 1.—Sar ke hisāb se ginti; mardum-shumārī.

2.—Woh mahsūl jo fi sar yā fi kas lagāyā jāe.

Capitulate, v. i. Kisi fauj yā qal'a ke sipāhiyon kā jo muhāsare meñ hon dushman se 'ahd-o-paimān ho-jāne ke ba'd uski itā'at kā qabūl kar-lenā.

Capitulation, n. 1.—Sharāit yā qaul-o-qarār ke tai pāne par dushman ki itā'at kā qabūl k. [mundarj hon.]

2.—Woh wasiqa jismeñ dushman ki itā'at ke qabūl karne ki sharteñ
Caprice, n. Kisi wahm yā khayāl ki wajh se tabi'at rāe yā kār-rawāyi ke tariq kā daf'atan badal jānā; dil meñ yakāyak kisi bāt kā ā-jānā; rāe yā mizāj kā yakāyak badal jānā; koyi khās qism kā wahm yā khayāl; talawwun-mizāji.

Capricious, a. Talawwun-tab'; waswāsi; jo daf'atan badal jāe; jisko sabāt na ho; mutalawwin; khayāl-parast; jismeñ tabādala huā kare; jo apni rāe ko yakāyak tabdīl kar-de yā jismeñ rāe yā irāde kā tazalzūl ho; tabādala-pazīr yā badaltā huā.

Caption, n. (Law) Woh 'ibarat jo kisi band-i-kamishan yā izhār wagaira par is mazmūn se likhi jāti hai ki fulān waqt aur fulān maqām par aur fulān hākim yā 'adālat ne us kamishan ko ta'mīl yā izhār ko qalam-band kiya aur isi qism ki dūsrī 'ibarat jisse us fi'l ko jawāz-i-qānūni hāsīl ho.

Captious, a. 1.—'Aib-jo; harf-gīr; jo 'aib nikālā yā i'tirāzāt pesh kiya, kare; khuchrī yā hujjatī; naqs nikālne par māl.

. A *captious* person—Woh shakhs jo 'ādatan naqs nikālā kare; khuchrī yā hujjatī shakhs.

2.—Jo phaṁsāne (uljhāw meṁ ḍālne) kī nazar se banā ho.

A *captious* question—Aisā suwāl jisse suwāl karne wāle kā yah mānshū ho kī masūl-ilāih usmeṁ ulajh jāe.

3.—Jo nukta-chīnī yā 'aib-joyī kī nazar se ho.

A *captious* objection—Aisā i'tirāz jo mahz nukta-chīnī kī nazar se pesh kiya jāe.

Captiousness, n. 'Aib-joyī; harf-gīrī; naqs nikālne kī ragbat; i'tirāz yā hujjat karne par dil kā māl h.

Captivate, v. t. Burī 'umdagī yā husn se fareftā yā bas meṁ kar-lenā; fareftā yā maftūn kar-lenā; man ko har yā moh lenā; dil-rubāyī. k. yā dil le-lenā; muhabbat yā 'ishq ke phande meṁ phaṁsā d.; 'āshiq banā l.

Captivating, a. Dil-fireb; dil-rubā; jismeṁ dil ko fareftā yā apne bas meṁ kar lene kī quwwat ho; jo man ko har yā moh le.

Captive, n. 1.—Asīr; qaidī; asīr-i-jang; jise jabr yā hikmat-i-'amālī se dushman larāyī meṁ qaid kar-le.

2.—Jo kisi ke husn yā uskī khūbī se uskā maftūn shaidāyī yā 'āshiq-ho-jāe; asīr; shaidā mubtalā yā giriftār; jiskā man moh yā har liyā jāe; jo muhabbat yā 'ishq ke phande meṁ khūb phaṁs jāe.

Captive, a. 1.—Larāyī meṁ qaid kiya gayā; muquiyad; mabbūs; pā-band; giriftār; phaṁsā huā. [muta'alliq.

2.—Qaid meṁ r. w.; pā-band yā mabbūs r. w.; qaid yā pā-bandī se

Captivity, n. 1.—Asīrī; qaid kī hālat; giriftārī; jabriya yā jang meṁ shikast pakar dushman ke qābū meṁ par jānā; nazar-bandī.

2.—Gulāmī; itā'at; farmān-bardārī.

Capture, n. 1.—Giriftārī; jabr ke sāth pakarnā; dhar-pakar; yakāyak yā dhokhā dekar pakarnā.

2.—Jo kuchh jabriya yakāyak yā larāyī meṁ mār-pech se hāth lag-jāe; jo kuchh hāth ā-jāe; gānimat; gūrat; lūṭ; yagmā.

Capture, v. t. Pakarnā; giriftār k.; zor-o-zulm se khwāh yakāyak tūt par-kar yā larāyī meṁ dhokhā dekar pakarnā giriftār k. yā apne qabze khwāh ikhtiyār meṁ kar-lenā.

Carcass, n. 1.—Jānwar kī lāsh. [kī nazar se hotā hai.

2.—Jism; badau. Is ma'nī kā isti'māl sirf biqārat yā tamaskhur

3.—Kisi bhārī chiz masalan kashtī yā jahāz kā tūtā-phūtā hissa.

4.—Kisi chiz kā dhānchā yā uske khās khās hisse jo nā-tamām yā be-saje rah jāen.

Card, n. 1.—Waslī yā dabiz kāgaz ke tukre jiske tāsh (*cards for gaming*) yā mulāqāt ke tikaṭ (*visiting cards*) khwāh nawed yā da'wat ke tikaṭ shuqqe yā parche (*invitation cards*) banāye jāte haiṁ.

2.—Woh kāgaz jispar qutub-numā ke jāwānib bane rahte haiṁ.

Cardinal, a. Khās; aslī; afzal; nihāyat aham; kalān; barā; ā'zam; akbar.

Care, n. 1.—Fikr; ta'alluq-i-khātir; andesha; burāyī ke khauf se kisi qadar dill sadma; kisi bāt kā dil par bojh; taklif.

2.—Ihtiyāt; nigrānī; khabar-giri; kisi bāt ko dekhte rahnā; tawajjuh; lihāz; hifāzat kī nazar se kisi bāt kā khayāl; khabar-dāri.

Take care of yourself—Apni ihtiyāt rakkho; apni hifāzat kā khayāl rakkho yā apne ko bachāye raho.

3.—Ihtimām; nigah-bānī; sipurdagi; hifāzat aur bihtari ke liye kisi kī zimma-dāri.

He was under the care of a physician—Woh ek tabīb ke ser-i-hifāzat thā.

4.—Woh shai jiski nisbat dil ko ta'alluq ho yā jiskā khūb lihāz aur khayāl rakkhā jāe.

Care, *v. i.* Fikr yā parwā r.; ta'alluq yā ta'alluq-i-khātir r.; khayāl yā lihāz r.; kisi bāt par yā kisi shai kī jānib dil kā māl k.; chāhnā; dil meū lānā.

☞ "With *for* before a noun, and *to* before a verb." Webster.

Career, *n.* 1.—Woh maidān jismeñ bāzi lagākar yā muqābale ke taur par daur ho; woh zamīn jispar log daureñ.

2.—Daur; tez daur; harakat meñ 'ujlat.

3.—Kār-rawāyī kā 'ām silsila; kār-rawāyī kā tarīq; tarz-i-kār-rawāyī; daur; woh zamāna jismeñ koyī kār-rawāyī kī jāwe yā koyī kār-rawā rahe.

Careful, *a.* 1.—'Āqibat-andesh; āyinda kī fikr yā ihtiyāt r. w.; kisi shai ke qiyām aur uski muhāfazat kā khayāl r. w.; bedār; chaukas; muhtāt; khabar-dār; hoshyār; baqi ihtiyāt r. w.

☞ Generally followed by *of*.

2.—Mutaraddid; fikr-mand fikr se bharā huā yā mutafakkir; kisi soch andeshe yā khauz meñ parā huā.

Carefully, *ad.* 1.—Fikr yā soch ke sāth; aisi tarah par ki usse izbār-i-fikr ho; taraddud se yā taraddud ke sāth.

2.—Ihtiyāt khabar-dāri yā tawajjuh se; hoshyārī se; 'āqibat-andeshī se; dhyān dekar; gaur ke sāth; jī lagākar; dil-dihī se.

Carefulness, *n.* Ihtiyāt; khabar-dāri; chaukasi; hoshyārī; fikr; 'āqibat-andeshī; burāyī se bachāw yā hifāzat kī fikr.

Careless, *a.* 1.—Be-fikr; be-parwā; be-khabar; gāfil; 'adam-mutawajjih; lā-parwā; ihtiyāt ta'alluq yā khayāl na r. w.

☞ Followed by *of* or *about*.

2.—Fikr yā andeshe se barī; gair-mutaraddid; khush; mahzūz.

3.—Jo kuchh be-ihtiyāti se kiya yā kahā jāe; jismeñ soch-bichār (gaur-o-taammul) na ho.

4.—Jismeñ san'at ko daḡhl na diya jāe.

Carelessly, *ad.* Be-ihtiyāti se; be-parwāyī se; gaflat ke sāth yā gāfilāna; be-fikrī se yā bilā-ta'alluq-i-khātir.

Carelessness, *n.* Be-ihtiyāti; be-fikrī; nā-tawajjuhī; be-parwāyī; gaflat.

Caress, *v. i.* Muhabbat pyār yā mihrbānī se pesh ānā; pyār se gale lagānā; muhabbat kī nazar se chhātī se lagānā; chumkārā; pyār k.; dulārā yā dulār k.

Caress, *n.* Pyār; dulār; muhabbat kā qaul yā fīl; muhabbat se ham-āgosbī yā gale lagānā; chumkār; puchkār.

Cargo, n. Jahāz kā bojh yā bār-i-jahāz; māl-o-asbāb saudāgarī kī chīzeñ yā jo kuchh jahāz par jāe; bojh; bār.

☞ Applicable "to goods only, and not to live animals or persons."

Burrill-Webster.

Carnage, n. 1.—Halāk kiye huye jānwaron kā gosht, [yā qatl-i-'ām.
2.—Kusht-o-khūn; kasrat se ādmiyon kī halākat; khūn-rezī; qatl

Carnal, a. 1.—Nafs-i-ammāra se haz uthāne ke muta'alliq; shahwat ke muta'alliq; nafsānī; rūhānī nahīn; jismānī; badanī. [tanāsh-bīn.
2.—Shahwat-parast; nafs-i-ammāra kī pairawī meñ dūbā huā;

Carnal intercourse—Mubāsharat; jimā'; watī.

To have carnal intercourse—Mubāsharat yā jimā' k. To have carnal intercourse against the order of nature—Waz'-i-fitrī ke khilāf watī (jimā') k.

Carnal knowledge (Law)—Mubāsharat; jimā'; mujāma'at; suhbat.

Carp, v. i. Bilā-wajh yā tunuk-mizājī ke sabab se kisī kī malāmat yā 'aib-jagī khwāh harf-gīrī k.; dosh lagānā; naqs nikālūā.

☞ Followed by *at*.

Carpenter, n. Lakrī kā kām banāne w. yā uskā kārigar; makānāt aur jahāz wagaira banāne w.; darodgar; najjār; barhayī.

Carpet, n. 1.—Farsh-i-zamīn; bichhāwan; farsh; darī yā shatranjī; qālin yā gālīcha 'ām isse ki unī ho yā sūti wagaira; tāṭ; chāndnī yā jājim.
2.—Musattab yā chauras zamīn jispar ghās jamī ho aur qālin si hamwār aur mulāim ma'lūm de.

A grassy carpet—Ghās kā takhta yā farsh-i-giyābī.

To be on the carpet—Zer-i-tajwīz h.; rūbakar h.; pesh h. yā peshī meñ h.; manahā-i-gaur-o-tajwīz h.; pesh-i-naẓar h.

Carpet, v. t. Farsh bichhānā; bichhāwan bichhānā yā lagānā.

Carpeting, n. Farsh kā kaprā sāmān khwah asbāb; 'umūman farsh-furūsh.

Carriage, n. 1.—Lejānā yā ek jagah se dūsri jagah lejānā yā pahuñchānā.

2.—Koyī sawārī jismeñ pahiye lage hon; gāṇī yā chār pahiye kī gāṇī.

☞ "Appropriately the word is applied to a coach; and carts and waggons are rarely, or never, called *carriages*." *Webster.*

3.—Kisī shai ke lejāne kā kharch; bār-bardārī kā kharch yā bār-bardārī; dholāyī; jo kuchh kisī chīz ke ek jagah se dūsri jagah lejāne meñ saf (kharch) parē. [chāl-o-chalān.

4.—Chāl; chāl-dhāl; waz'; tariq; rawish; dhang; atwār; audāz;

5.—Ihtimām; iutizām; kisī kām ke anjām yā insirām kā tariq.

Carrier, n. 1.—Kisī chīz kā lejāne w.; woh shai jo kisī dūsri shai ko lejāe. Qāsīd; paigām-bar; paik; dūt.

2.—Jo shakhs dūsron kā māl-o-asbāb kirāye par le-jāe yā pahuñ-chāwe; hammāl; muzdūr; qulī; motiyā.

Carrier-pigeon, n. Khat lejāne wālā kabūtar; kabūtar-i-nāma-bar.

Carry, v. t. 1.—Kisī chīz ko ek jagah se dūsri jagah khud uthākar yā kisī bār-bardārī ke jāuwar par lād-kar khwāh kisī chhakre yā kashtī wagaira par rakḥ-kar lejānā; pahuñchānā.

☞ "Opposed to *bring* and *fetch*, and often followed by *from*, *away*, *off*, *out*." *Webster.*

2.—Hāsil k. ; jīt jānā ; shai-i-maqsūd (matl.b yā mudda'a) ko pā-jānā yā us tak pahuñch-jānā ; pūrā k. ; anjām ko pahuñchānā ; gālib ānā.

To carry a point—Kisī bāt ko jīt jānā ya'nī jis amr kī nizz' ho usmeñ auroñ ke muqābale meñ gālib ānā.

3.—Rakhnā ; dekhānā ; zāhir yā numāyān k. ; ba-asbāb-i-zāhir h. ; dalālat k. yā kisī amr par dāl h. ; batlānā ; rakhnā yā shāmil r.

4.—Zamān yā makān (waqt yā jagah) ke i'tibār se wus'at d. (phailānā) yā qāim r.

☞ "Generally with a particle, as *up, on, back, forward, &c.*" Worcester.

5.—Kisī chiz par sañbhāle rahnā yā thām r.

6.—Anjām k. ; insirām k. ; chalānā.

☞ Usually with *on*.

To carry on business—Kām-chalānā yā k. ; insirām-i-kār k. ; roz-gār yā kār-o-bār k. khwāh chalānā.

7.—Tariq iḡhtiyār k. ; chāl chalnā ; rahan yā dhang pakarñā.

☞ With the reflexive pronouns.

8.—Muntaqil k. ; ek khāne safhe yā kitāb se dūsre khāne safhe yā kitāb meñ muntaqil k. (ek se uṭhākar dūsre meñ darj k. likhnā yā charhānā) ; ek mulk se dūsre mulk meñ lejānā.

To carry an account from a day-book to a ledger—Kisī hisāb ko roz-nāme se uṭhā yā muntaqil kar ke pakki bahī par charhānā.

To carry a war from one country into another—Laṛyī ko ek mulk se muntaqil karke dūsre mulk meñ shurū' k.

9.—Kisī shai kā qabza laṛkar hāsil k. (usko sar yā fath k.) ; laṛ-ke jīt lenā. [tahrīk karke āge barhānā.

10.—Āge ko harakat d. yā barhānā ; āge ko chalānā yā rujū' k. ; To carry coals—Taubin kī bāteñ chup-chāp bardāshī kar-lenā ; sadmoñ ko sah yā uṭhā lenā.

To carry coals to Newcastle—Jo chiz jabāñ ifrāt se ho wahīñ usī qism kī aur chizeñ lejānā ; mihuat rīegāñ k. (khonā) ; be-fāida yā 'abas sar dukhānā.

To carry off (a)—Dūr lejānā yā uṭhā-kar fāsile par lejānā ; lekar chal-d. yā le-bhāgnā. (b) Halāk k. ; mār-dālū ; jān lenā. [uṭh-jānā.

To be carried off by sickness—Bimāri meñ mar-jānā guzar-jānā yā jabāñ se To carry on (a)—Taraqqī d. ; sahāri yā madad dekar āge barhānā ; qāim r.

(b) Karnā chalānā yā jāri r. ; ihtimām yā pairawī k. ; kisī kām meñ lag-kar (masrūf ho-kar) use chalānā.

To carry on trade—Tijārat k. yā jāri r. (usmeñ lagā yā masrūf r.).

To carry through—Āḡhir tak sañbhāle rahnā ; sahāri dekar qāim r. ; chūkne yā dab-jāne na d. ; nibāh d. ; pūr utār d. ; thekūne lagā d. ; berā pūr kar-d.

To carry out—Ta'mil k. ; bajā lānā ; takmil ko pahuñchānā ; anjām kar-d. yā anjām ko pahuñchā d. ; kām-yābī ke sāth kar-d. ; pūrā kar-d. ; nibāh d. ; āḡhir tak qāim yā jāri r. ; berā pūr kar-d.

Cart, n. Do pahiye kī gāri jise ek ghorā yā do bail khīñcheñ aur jispar galla wagaira yā sandāgarī ke wazūi māl charhā-kar (lād kar) ek jagah se dūsri jagah pahuñchāye jāeñ ; chhakra ; laṛhiyā ; bār-bardāri ke liye do pahiye kī gāri.

Cart, v. t. Gāri lahiye yā chhakre par (uspar lād yā charhā kar) lejanā.

Cartage, n. 1.—Chhakre par lād yā charhākar lejanā.

2.—Chhakre par lejanē kā kirāya yā bhāṛā; bār-bardārī.

CARTE-BLANCHE, (kart-blansh), (Fr.) 1.—Sāda kāgāz jiske zail meñ kisi kā dust-khat yā dust-khat aur muhr donoñ sabt karkē dūse ko is ijāzat ke sath de-dē ki jo jo sharteñ chāhe woh uspar likh le.

2.—Aisi bātēñ jinki nisbat kisi shart ki pā-bandī na ho; ikhtiyār-i-gair-mahdūd; kul ikhtiyār. [gāri-wān.

Carter, n. Do paliye ki gāri lahiyā yā chhakrā hānikne w.; gāri-bān yā

Cart-load, n. Chhakre kā boj; jituā ek martaba ek chhakre par jā-sake.

Cart-way, n. Rāh jispar chhakre yā aur qism ki gāriyāñ āti jāti yā ā jā sakti hoñ.

Carve, v. t. 1.—Patthar lakri yā dūsi chiz par kūt (tarāsh) kar bel-būṭe phūl-patte wāgaira banānā; kanda k.; khodnā; naqsh-o-nigār banānā; kārī chizon par sūrateñ yā shabihēñ tarāsh kar banānā.

2.—Kāt-kar banānā yā dūliyanā.

3.—Khāne ke waqt gosht ke chhoṭe chhoṭe tukre tarāshnā (uske pāre banānā). [hisse ke mutābiq d.

4.—Chun-kar khud lenā yā dūse ko deñ; bāṭnā; taqsim k.;

To carve out—Mansūba karkē nikālā; soṭh-bichār-kar qāṭh k. yā kī shai ki tarāh (bunyād) dānā.

Carve, v. i. 1.—Sang-tarāshi k.; khod yā tarāsh-kar sūrateñ banānā.

2.—Gosht tarāshnā yā kātñā.

Followed sometimes by *for*.

To carve for all the guests—Kul mihmānoñ ke liye gosht ke pāre banā d. yā gosht tarāsh d.

Carver, n. 1.—Jo koyi lakri yā patthar wāgaira ko tarāsh-kar usmeñ kārī-gārī yā zebāish ke kām banāye; sang-tarāsh; hut-tarāsh; kanda k. w.

2.—Khāne ke waqt gosht tarāshne w.

3.—Jo apni khwāhish ke mutābiq chun-kar le yā auroñ ko de.

4.—Khāne ke waqt gosht kātne ki ek bāri chhurī.

Carving, n. 1.—Lakri yā patthar wāgaira ke tarāshne kā si'l yā san.

2.—Sūrat mūrat yā naqsh-o-nigār jo kanda karkē banāye jāēñ.

3.—Khāne ke waqt gosht kāt tarāshnā yā uskā san.

Case, n. 1.—Woh shai jismeñ koyi chiz dūshī ruhe; poshish; khol; gilāf; dhapnā, sandūq peṭi dībiyā wāgaira; miyān; khāna; ghar; choṅgā. [meñ ho.

2.—Sandūq aur jo chizeñ usmeñ hoñ; jisqadar chiz kisi sandūq

Case, v. t. 1.—Gilāf charhānā; khol charhānā; poshish k.; band karne yā mahfūz rakhne ko liye kisi chiz se lapet yā gher d.

2.—Sandūq wāgaira meñ rakh-kar band k.

Case, n. 1.—Hāl; hālat; jo kuchh kisi ko sar par pare yā bite; jo kuchh kisi par guzre yā wāqī ho; kisi ki khūs hālat yā uskā-sarguzasht; kaifiyat; dhang; mājarā; wāqī'a; sūrat.

2.—Bīmāri kā kisi ek yā khūs shakhs ko h.

[huyi.

There have been no cases of cholera of late—Hāl meñ kisi ko fasli bīmāri nahīñ
His case is lamentable—Uskā hāl qābil i-afsoṣ hai; uski hālat par afsos ātā hai.

3.—(Law) Amr-i-nizā'i yā nizā'; amr-i-tasfiya-talab; woh wāq'āt jīmeñ kisi amr kī nisbat bahs yā tajwiz kī zarūrat ho.

The case, as stated by the plaintiff's pleader, stands thus—Hasb-i-bayān-i-wakil-i-mudda'i nizā' yā amr-i-nizā'i yah hai.

The case, as stated by the pleader for the opposite party, does not involve a question of limitation—Jo wāq'āt wakil-i-fariq-i-mukhhlif (ādūi) ne bayān kiye un se bahs-i-tamfidi qām nahīn hoti.

4.—(Law) Muqaddama yā muqaddama-i-marjū'n-i-'adālat; nālīsh yā nālīsh-i-mutadāira-i-'adālat; da'wā; istigāsn; mu'āmala.

A session case—Muqaddama-i-seshan; muqaddama jo 'adālat-i-seshan kī tajwiz ke qābil ho. [dama-i-qābil-i-tajwiz-i-majistret.

A magistrate's case—Muqaddama jo majistret kī samā'at ke lāiq ho; muqad-

A cognizable case—Muqaddama-i-qābil-i-dast-andāzī yā samā'at; jis mu'āmala meñ dast-andāzī yā samā'at ho-sake.

A non-cognizable case—Muqaddama-i-nā-qābil-i-dast-andāzī yā samā'at; jis muqaddame meñ dast-andāzī na ho-sake yā jo samā'at ke lāiq na ho.

A summons case—Muqaddama-i-qābil-i-ijrā-i-samāu; muqaddama jismeñ saman jāri ho-sake.

A warrant case—Muqaddama-i-qābil-i-ijrā-i-wāraut; muqaddama jismeñ giriftārī kī hukm-nūma jāri ho-sake.

A bailable case—Muqaddama-i-qābil-i-zamānat; jis muqaddame meñ mulzam kī zamānat qānūwan ho-sake.

A non-bailable case—Muqaddama-i-nā-qābil-i-zamānat; aisā muqaddama jismeñ mulzam zamānat par chhūṭ na sake.

To open a case—Ibtidā'i peshī meñ muqaddame ke hūlāt bayān kar-d.

To close a case—Muqaddame ko khatm kar-d.

To state a case—Muqaddame ke hūlāt mufassal bayān k. [meñ likh di-jā.

Action on the case (Law)—Woh nālīsh jismeñ kul wajh-i-nālīsh 'arzī-da'we Case stated or agreed on (Law)—Wāq'āt kī tahriri kuiffiyat jise fariqain taslim karke 'adālat meñ is garaz se pesh karen ki jo qānūni bahs un wāq'āt se paidā ho uskā faisala ho-jāe.

In case—Dar-sūrat ki; dar-hūle ki; agar aisā ho yā wāq' ho; mabādā; ahyānan; kūsh; shāyad; ba-sharte ki; us sūrat meñ ki.

To be in good case or in case—Moṭā-tāza h.; taiyār h.; hath pair se sijil h.; badan kī bharā h.; farbūh h.

☞ “Applied to beasts but not to men, except in a sense rather ludicrous.” Webster.

Put the case—Farz kar-lq ki fulān amr kī wuqū' ho; mān lo kī aisā ho.

Cash, n. Naqd yā naqdī; zar-i-naqd; rokar; rok; sikka; paisā rupayā yā ashrafī.

☞ “Sometimes also applied to bank-notes, drafts, bonds, or any paper easily convertible into money.” Webster.

To pay in cash—Zar-i-naqd adā k.; naqd d.

☞ “Opposed to payment in goods, commodities, or labour, as in barter.” Webster.

Cash, v. t. Rupaye se tabdil k. yā badal kar zar-i-naqd kar-lenā; kḥurda k. bhunānā yā torānā; loṭ wagaira ke badle meñ rupaye d.

Cash-account, n. Naqdī hisāb; woh hisāb jismen naqd ke siwā aur kisī chiz kī jam'-kharch na kiyā jāe; rupaye paise ke len-den yā uskī maujudāt kī hisāb; rokar kī hisāb.

Cash-book, n. Rokar-bahī; woh hisāb kī kitāb jismen rupaye paise (zar-i-naqd) kī jam'-kharch ho.

Cash-credit, n. Apnī zamānat khwāh kisī kafālat par bank se rupaye ke lene kī istihqāq.

Cashier, n. Tahwīl-dār; khazānehī; rokarīyā; fota-dār; sarkār; woh ahl-i-kār jiske zimme zar-i-naqd rahe yā jo kisī bank yā mahājani koṭhī ke bahī-khāte aur jam'-kharch kī nigrānī kare.

Cashier, v. t. 1.—Mulāzamat yā suhbat se khārij bar-taraf yā kanāre kar-d.; mauqūf kar-d.; nikāl d.

2.—Nā-manzūr kar-d.; rad k.; bātil qarār d.

3.—Kisī fauji afsar ko uskī kamishan mansūkh karke 'uhde se ma'zul (mauqūf) kar-d.

Cash-keeper, n. Jiskī tahwīl men rupaye paise hon; tahwīl-dār; rokarīyā.

Cast, v. t. 1.—Pheknā; dālnā; uchhlānā; hāth yā kisī kal ke zor se pheknā; dhakel d.; zor se āge ko haṭā kar girā d.; jhoṅk d.

2.—Dālnā phernā yā mukhātab k.—jaise nazar yā chitwan.

3.—Zamīn par girā d. yā patak d.—jaise kushti-bāzī men.

4.—(Law) Kisī muqaddama-i-dīwānī men maglūb k. yā harā d.; kisī muizām ko mujrim qarār dekar uskī nisbat sazā kī hukm d.; sazā k.

5.—Girā d.; chhoṅnā; jhāpnā

Trees cast their fruit—Darakht apne phal girā dete hai. A serpent caste his skin—Sāp kehchhī chhoṅtā yā girātā hai.

6.—Dālnā yā girānā.

To cast anchor—Langar dālnā; langar girā-kar jahāz ko ṭhaharā r.

7.—Pheknā yā dālnā—jaise pāsa yā qur'ā. [rad kar-d.

8.—Be-kār samajh-kar phekn d.; nikammā karke kanāre kar-d.;

9.—Dālnā.

To cast into prison—Zindān men dālnā; qaid yā mahbūs k.

10.—Galaba d. yā gālib kar-d.; barhā d.; afzal bartar yā murrajjah kar-d.; rāe dekar kisī ke haq men kasrat-i-rāe kar-d. yā uskī taraf ziyāda logon ko jhukā d.

To cast the balance in one's favour—Kisī kī palla bhāri kar-d. (usko auroṅ par bartari galaba yā tarjih d.).

11.—Sānche men dhāl-kar banānā; dhālnā; kisī shakl kī banānā; kisī namūne ko mutābiq banānā.

12.—Phailānā; pahuṅchānā; paidā k.; denā; dālnā.

To cast light upon a subject—Kisī mazmūn ko wazāhat d. yā uske hālāt ko munkashif k. (kholnā). To cast a luster upon posterity—Nasl ko buzurgi d. (uspar raushanī phailānā yā asar-i-nek pahuṅchānā).

13.—Hisāb k.; shumār k.; hisāb ke qā'ide se daryāft k.

To cast one's nativity, or a horoscope. Cf. To calculate one's nativity, below Calculate.

14.—Ta'dād-i-majmū'ī ke daryāft ke liye mukhtalif raqmon ko ekaṭṭhā k.; joṛnā; ṭhik d.; mizān d.

To cast accounts—Hisāb joṛnū (lagānā phailānū yā karnū).

To cast aside—Be-kār yā bū'is-i-taklif samajh-kar k̄hārij bar-taraf rad yā kanūre kar-d.; alag yā dūr kar-d.; nikāl d.

To cast away (a)—Phēnk d.; uṛā d.; phūnk d.; ifrāt se kharch karko barbud yā talaf kar-d.; gaṇwā d.; kisi kām meṇ na lānū; muft kho d.

To cast away life—Jān kho yā gaṇwā d.

(b) Tabāh yā gārat kar-d.—jaise jahūz ko.

[kanūre kar-d.

To cast by—Rad kar-d.; gaffat yā nafrat se khwālū be-kār samajh kar dūr yā

To cast down—Girā d.; shikasta-khātir kar-d.; dil toṛ d.; tabī'at ko pazhumarda kar-d. (udās yā dil-gir kar-d.).

To cast forth—Kisi band jagah se bāhar nikālū yā paidā k.; k̄hārij k.

To cast off—Bartaraf k̄hārij yā rāṇda kar-d.; haṭā kar dūr yā kanūre kar-d.; nikāl d.; ṭāl d.; garāū-bār yā boj samajh-kar dūr kar-d.

To cast out—Bāhar nikāl d.; k̄hārij kar-d.; ghar se bāhar kar-d.; zabān se nikālū; kahā yā zabān par lānū; zābir k.

To cast up (a)—Hisāb k.; shumār k.; lagānū; joṛnū.

To cast up accounts, or the cost—Hisāb lagānā yā kharcha joṛnū.

(b) Mī'de se k̄hārij kar-d.; qai kar-d. yā qai karke nikāl yā girā d.

To cast on, or upon—Kisi bāt par hawāla k. yā chhoṛ d.

To cast one's self on—Apni tayiū kisi par bi-l-kul chhoṛ d.; bi-l-kul munhasir-bi-l-gair (dūse ke tūbi') ho-jānū.

To cast off copy—Kisi tahrir kā ek hissa is bāt ki tabqīq ko liyo chhūpnū ki agar woh kul tahrir chhūpi jāwe to kisqadar safhe hoṅge.

Cast, v. 1.—Man meṇ phernū; dil meṇ sochnū; tajwīz k.; kisi bāt ko ghumā-phirā-kar dil hī dil meṇ dekhnū tāki koyi amr munaqqah ho-jāe.

2.—Dhālū; dhal kar kisi shakl kā ho-jānū.

3.—Āinṭh uṭhnū; maror khā-jānū yā maror uṭhnū.

Cast, n. 1.—Phēnkū; jo chīz phēnkī jāe; jis shakl yā hālat se koyi chīz phēnkī jāe; phēnkne kā tariq yā dhang; andākht.

2.—Jis fāsile par koyi phēnkī huyī shai jā-pare; tappā; pallā.

3.—Pāse kā phēnkū yā dālū; dāw; ittifaq; jokhim.

4.—Sānche meṇ dhālū.

5.—Kisi chīz kī sūrat yā shakl jo dhalne yā taiyār hone par ho-jāe.

6.—Jo shai sānche meṇ dhālī jāe.

7.—Sūrat; shakl; rang; dhang; saj-dhaj; waz'; tariq.

8.—Koyi mauqa' yā naf' kī bāt jiskī ummed pahle se na rahī ho.

9.—Āūkh kī harakat yā gardish; chitwan; nazar; kankhiyōn dekhnā.

The last cast—Akhīr dāw jismeṇ sab kuchh bāzi par lagā diyā jāe; kisi bāt kī akhīr koshish jismeṇ koyi daqīqa uṭhā na rakkbū jāe.

Caste, n. Zāt; qaum; baran (varn).

A high caste—Sharif bārī ū'lā yā ūchī zāt.

A low caste—Razil chhoṭī yā nichī zāt.

To lose one's caste—Zāt se k̄hārij ho-jānū; zāt kho d.

Casting-voice, } n. Kisi jalse yā majma' meṇ jab min-jumla arbāb-i-

Casting-vote, } majlis ke nisf logōn kī rāe amr-i-tajwīz-talab ke haq meṇ ho aur nisf kī khilāf uske aur yah qarār pāyā ho ki jis nisf kī rāe ke sāth mīr-majlis kī rāe ko ittifaq hogā usī par faisala hogā to

us hūlat meñ mīr-majlis yā sadr-nishīn kī rāe ko "casting vote" ya'nī rāe-i-qāti' kaheñge.

The umpire shall have the *casting-voice* in this case—Is muqaddame meñ ear-panch kī rāe par faisala-i-sūlis hogā dar-sūrate kī sūlis bi-l-munāsifa muḥlitalifa-r-rāe hoñ ya'nī jin nīf sūlison se ear-panch kī rāe muttafiq hogi usī ke mutābiq faisala hogā.

Castle, n. 1.—Qal'a; koṭ; garhī; woh makān jismeñ dushman se bachne kī nazar se qal'a-bandī huyī ho.

2.—Kisī amīr yā shah-zāde kā makān; woh 'alī-shān 'imārat jis-meñ koyī amīr-zāda yā nasl-i-shāhī se sukūnat-pazīr ho.

Castle in the air—Kḥayāl-i-kḥām; kḥayālī mansūba; mansūba yā tajwīz jiskī koyī bunyād na ho; mahz be-asl kḥayāl tajwīz yā mansūba.

To build castles in the air—Aise aise mansūbe k. jo mahz be-bunyād hoñ; kḥayālāt-i-kḥām kiya k.; kḥayālī pulāw pakūnā yā mau ke laddū khānā; kḥayāl-parastī k.

Castrate, v. t. 1.—Kḥassī k.; ākhta k.; badhiyā k.; and yā baiza kāṭ l.

2.—Kisī tahrīr ke un ajzā ko nikāl l. yā dūr kar-d. jinmeñ kalimāt-i-fuḥsh hoñ. [kar-d.

3.—Kisī kitāb kā koyī warāq nikāl-kar use nā-mukammal (uāqis)

Casual, a. 1.—Ittifāqī; jiske wā'qī' hone kī ummed pahle se na ho; jiskā wuqū' ittifāqan ho jāe; jo ittifāqiya ho-jāe; jo nāgahān ho-parē.

2.—Gair-ma'mūlī; jo hamesha na hotā ho; muqarrarī yā hamesha kā nahīn; jo kabhī kabhī ho; 'arizī.

Casual expenses—Akḥrājāt-i-gair-ma'mūlī yā gair-muqarrarī; jo marāfī hamesha na hote hoñ.

Casually, ad. Ittifāqiya yā ittifāqan; nāgahān; kabhī kabhī; sanjog se; jān-būjhkur nahīn; dida-o-dānista nahīn.

Casualty, n. 1.—Ittifāq yā amr-i-ittifāqiya; wāqī'a-i-nā-guzīr; hādīsa; aisi bāt jiskī ummed pahle se na rahī ho (jo ittifāqan ho-jāe).

2.—Sadma jo jism ko ittifāqan pahūnch jāwe 'ām isse ki uskā natīja maūt ho yā nahīn; maūt yā dūsrī balā jo ittifāqan nāzil ho.

Catalogue, n. Ashkḥās yā ashyā kī fihrist jo tartīb se yā radīf-wārḥaui ho.

Catalogue raisonné—Kitāboñ kī fihrist jo unke mazmūn ke i'tibār se murattab ho.

Catalogue, v. t. Kitāboñ yā chīzōñ kī fihrist banānā; fihrist meñ likhnā yā uspar chāḥḥānā.

Catastrophe, n. Aisā mājarā jisse kisī shai kā silsila ultā-pultā (zer-o-zabar) ho-jāe; aisā wāqī'a jisse kisī shai kā intizām tah-o-bālā ho-jāe; kisī shai kā burā anjām; kisī bāt kā maāl-i-kār jo musibat yā āfat se bharā ho; āfat; balā; musibat.

Catch, v. t. —1. Pakarṇā; hāth se dharnā yā pakarṇā.

2.—Phande yā jāl meñ phānsā-kar pakarṇā; phānsānā; pakarṇā.

3.—Pichhā karke pakarṇā.

4.—Pakar lenā; lag jānā—jaise āg kā.

5.—Khush k.; farefta k.; dil-bandī k.; dil lagā l. yā le-lenā; muhabbat ke jāl meñ dāl d.; moh l.; 'āshiq banā l.

6.—Bīmārī-khusūsan chhūt wagaira kī bīmārī (amrūz-i-sārī wagaira) meñ mabtalā ho-jānā (uskā ho-jānā).

To catch the measles or smallpox—Garmī dāuon yā chechak meñ muḡṭalū ho-jānū (uskā nikal-ānū),

To catch cold—Sardī (zukūn) ho-jānū.

7.—Yakāyak ā-paṛnū; jhaṭ se ā-jānū; pā-jānū yā pakar-pānū.

The police caught the thief in the act of stealing—Pulis ne us chor ko chori karne kī hēlat hī meñ pakar-pāyā (woh usī hēlat meñ unke hāth lag-gayā yā unko yakāyak mil-gayā).

To catch at—Shauq yā 'ujlat se pakarne kī koshish k.; yakāyak apne qabze meñ kar-lene kī fikr k. [pakar l,

To catch up—Jhapaṭ l.; uchak ke khainch l.; lapak-kar pakar l.; daf'atan

Catch, v. i. 1. Phais-kar yā ruk-kar rah-jānū.

A kite catches in a tree—Patang daraḡht meñ phais yā ulajh-kar rah-jātū hai.

A door catches so as not to open—Kewāṛ isqadar ruk yā jam-jāte haiñ kī nahīñ khulte.

2.—Chhūt se phailnū yā honā—jaise bīmārī kā.

Catch, n. 1.—Pakar; girift; pakarnā.

2.—Woh chiz jo kisī dūsarī chiz ko rok yā pakar rakkhe; billī; qulāba; āḡal yā agrī,

3.—Pakarne ke dhab se baithnū; pakarne kā sāmān yā tahaiya; pakar-pāne kā mauqa' dekhte rahnū; kisī bāt kī tāk yā nigrānī.

To lie on or upon the catch—Kisī bāt kī tāk meñ rahnū; kisī bāt kā (kisī amr ke anjūn kā) mauqa' dekhte rahnū.

4.—Shauq kī chiz jo hāth ā-jāe; naf'; fāida.

5.—Kām yā koshish karne kī thoṛī muhlat; mauqa' jo kabhī kabhī hāth lag-jāe; kām karne kā muḡhtasar waqt.

6.—Jis qadar machhliyāñ ek martaba pākṛī jāweñ.

Catchise, v. i. 1.—Suwāl-o-jawāb aur tashrīḡhāt wa siḡhat ke zarī'e se ta'līm d.—khusūsān mazhabī bāton meñ.

2.—Suwālāt pūchhnū; suwālāt pūchh-kar imtihān yā āzmāish k. aur ba'z waqt ḡhashm-numāyī kī garaz se kisī se suwālāt ko jawāb lenā jisse uske tarīq meñ naqs nikaltā hai.

3.—Mazhabī usūl kī nisbat shūgirdon se suwālāt pūchh-kar unko ta'līm d. [mazhab ke usūl meñ.

Catchism, n. 1.—Suwāl-o-jawāb ke zarī'e se ek tarah kī ta'līm khusūsān

2.—Muḡtadiyon kī kitāb jismeñ mazhabī masale suwāl-o-jawāb kī shakl par likhe hote haiñ,

Categorical, a. 1. Silsila-i-khayālāt ke muta'alliq.

2.—Qiyāsī nahīñ; bilā shart yā istisnā; mutlaq; yaqīnī; sāf; sarībī; qat'i; jismeñ agar-magar yā chūn-o-chirā na ho; do-ṭūk.

A categorical answer—Jawāb-i-shūfi yā qat'i; sāf yā do-ṭūk jawāb.

Categorically, ad. Yaqīn ke sāth; sāf-sāf; sidhā-sidhā; khulā-khulā; ba-tarz-i-mutlaq.

To affirm categorically—Sāf-sāf yā yaqīn ke sāth kahnū; bayān yā qaul meñ agar-magar na lagānū.

Category, n. 1. Jins; qism; nau'; mad; silsila-i-khayālāt.

2.—Hālat; kaifiyat.

Cattle, n. Mawāshī yā maweshī; 'umūman woh sah jānwar jinko log ghar meñ pālte haiñ masalan sānd bail gāe bachhwe bachhiye ghore gadhe khachhar bherī bakri aur sūar.

Cause, n. 1.—Sabab; bā'is; 'illat; mūjib; wajh; binā; woh shai jisse koyī natīja paidā ho (nikle); woh shai jisse kisi shai kī ibtidā ho aur be-gair uske woh qāim na rah-sake; kisi fi'l ke wuqū' kā bā'i's; jiske sabab yā bā'is, se koyī bāt kī jāwe; wāste; liye; taqrib; maushā; maq-sad; niyat.

Cause of action. See Action below No. 3.

To join or unite several causes of action in the same suit—Ek hi talish meñ kayī bin-i-mukhāsamat (muta'addid bin-i-da'wi) kā shūmil k.

The accruing or arising of a cause of action—Bin-i-mukhāsamat kā paidā h. yā zuhūr meñ ānā.

A misjoinder of causes of action—See Action below No. 3.

To show cause—Wajh pesh k. yā batlānā; sabab zāhir k. ; wajh deklānā.

To trace a cause—Kisi sabab yā wajh kā patā lagānā; kisi bāt kā sabab dar-yāft k. ; jo kuchh pahle wuqū' meñ āyā ho use kisi bāt kā patā lagānā.

Without cause—Be-wajh; be-sabab; bilā wajh-i-ma'qūl; be-gair kisi aise sabab ke jisse fi'l kā wujūb sābit ho; nā-haq; 'abas; yūhūnā; haq-nā-haq; khab-makhāh.

2.—(Law.) Nālish; da'wā; mutālaba; muqaddama; mu'āmala.

A court of small causes—'Adūlat-i-mutālaba-i-khāfī.

A cause list, or list of causes—Fihrist-i-muqaddamat.

3.—Pahlū; taraf; kisi bahis yā munāzare kā woh jānib yā pahlū jiskī himāyat meñ koyī shakhs yā farīq masrūf ho; woh shai jiske haq meñ koyī koshish kar rahā ho.

To advocate, plead, or uphold, one's cause—Kisi ke pahlū par tāyid k. ; kisi kī taraf se uski hujjat kī tāyid meñ dalāil pesh k. ; kisi pahlū ko taqwīyat d. ; kisi kī himāyat k. yā kisi kā hāmi h.

To espouse one's cause—Tāyid yā himāyat kī niyat se kisi pahlū kā iktiyār k. yā kisi pahlū par ho-jānā; kisi kī himāyat apne zimme k. ; sāth d. ; pachh (paksh) k. ; himāyat k. yā hāmi baunā; pushti d. ; hāth-pakarā; lāh gahā.

In the cause of justice—Insāf ke pahlū par; is bāt kī koshish meñ kī insāf ho.

Cause, v. t. Kisi shai kā bā'is sabab yā bānī h. ; khud k. yā dūre se kar-wānā; wujūd meñ lānā yā mūjid h. ; mūjib h. ; barpā k. ; uṭhānā; machānā; kisi shai kā zuhūr meñ lānā; karānā; paidā k. ; nāzil k. ; pahūnchānā.

Causeless, a. 1.—Jiskā fā'il na ho; jo khud hi asl ho.

2.—Jiskī wajh-i-ma'qūl na ho; jiskā koyī 'umda sabab na ho; be-sabab; bilā-wāsta; nā-haq.

Causelessly, ad. Be-sabab; bilā-wajh; yūhūnā; nā-haq.

Caution, n. 1.—Hoshyārī; ihtiyāt; chaukasi; khabardārī; dūr-andeshī; dūr-bīnī; kisi amr ke natīje ko qiyās karke uskī nisbat 'āqilāna kār-rawāyī k. tāki nā-kāmi na ho yā koyī balā nāzil hone na pāye; khatre kī nisbat 'āqibat-andeshī.

2.—Kisi tarah kī burāyī kī nisbat nasihat yā tambūh; hoshyār yā khabardār rahne ke liye jatā d. ; nasihat; salāh; hukm; tākid.

Cautious, a. f. Kisī ko khatre kī khabar yā ittilā' d.; āgūh k.; jatānā yā chctānā; mutanabbih yā khabar-dār k.; hoshyār rahno ke liye fah-mūish k.; kān khol d. [jāne kī fahmūish ho.

Cautious, a. 1.—Tambh-āmez; nasihat-āmez; jismen khatre se bach

Cautionary advice—Nasihat-āmez salāh.

2.—Jo bataur kasūlat ko diyā jāe.

Cautious, a. Hoshyār; khabar-dār; āge pichhe kī khabar r. w.; dūr-andesh; chaukas; bedār; āqibat-andesh; muhtāt.

Cautiously, ad. Khabar-dārī se; hoshyārī se; chaukasi se; ihtiyāt se.

CAVEAT, [Lat.] (*Law*) Woh zābite kī ittilā' jo kisī fariq-i-mukhālīf kī taraf se 'adālat ko is garaz se di-jāwe kī jab tak uske 'uzrāt kī samā-'at na ho le subūt-i-wasiyat-nāma yā sanad-i-ihimām tarka kī nisbat mu'amala-i-marjū'a-i-'adālat men koyī kār-rawāyī na kī-jāe.

To enter, or lodge, a *caveat* —Is mazmūn kī ittilā'-i-tahrīrī d. kī jab tak ham fariq-i-mukhālīf ke 'uzrāt ko 'adālat sun na le kār-rawāyī nisbat 'at hone sanad-i-subūt-i-wasiyat-nāma yā ihtimām-i-tarka moltarī rahe.

To enter a *caveat* against the grant of a probate—Fariq-i-mukhālīf kī ittilā'-i-tahrīrī is mazmūn se d. kī tā samā't-i-'uzrāt hamāre fulāh sūl ko 'adālat se probate ya'nī sanad-i-subūt-i-wasiyat-nāma khawāh sanad-i-ihimām-i-tarka 'at na ho. [rahe.

Is lafz ke lafzi ma'nī yah haih kī fulāh shakhs ko chāhiye kī khabar-dār **CAVEAT EMPTOR**, [Lat.] (*Law*) Mushtarī hoshyār bāsh; ai kharidār tū khabar-dār rah; kharidār ko liye ihtiyāt darkār hai; kharidār ko chāhiye kī jo shai kharid kare uske hūlāt samajh-būjh le aur apni tajwiz par 'amal kare.

This case is governed by the doctrine or principle of *caveat emptor* —Is mu-qaddame se "mushtarī hoshyār bāsh" kī marala yā usūl muta'alliq hai.

Caveator, n. Subūt-i-wasiyat-nāma yā ihtimām-i-tarka kī sanad ke mu-'amale men hukim-i-'adālat ko is mazmūn kī ittilā' d. w. kī tā samā't 'uzrāt hamāre kār-rawāyī na ho.

Cavil, v. i. Harf-ghī kī nazar se khafif khafif i'tirāzāt pesh k.; bilā wajh-i-ma'qūl naqs nikālū; pūj pūj i'tirāz k.; bujjat-i-lā-hāsil k.; nā-haq nukta-chīnī k.

Followed by *at*.

Cavil, n. Khafif yā jhūthā i'tirāz; 'uzr-i-lā-tāil; jhūthī dalīl jo zāhir men kisīqadar sach ma'lūm ho.

Cease, v. i. 1.—Baud h.; mauqūf h.; khatm h.; jāta rahnā.

2.—Chhor d.; bāz-ānā; ruk-jānā.

Followed by *from* before a noun.

3.—Nest ho-jānā; ma'dūm ho-jānā; bāqī na rahnā yā kuohh na rah-jānā.

Ceaseless, a. Jiskā silsila na tūte; lagātūr; jo barābar qāim rahe; berukāwat; lā-intihā; dawāmī.

Cede, v. i. De-denā; sauūpnā yā sipurd k.; tafwiz k.; dūro ke ikhtiyār men kar-d. yā uske hūth men de-denā; chhor d.; dast-bardār h.

"Appropriately used to denote the relinquishment of a conquered city, fortress, or territory, to the former sovereign or proprietor." *Webster*.
Ceded provinces—Mamālik-i-mufawwaza.

Ceiling, n. 1.—Kisī makān meñ pāṭan ke tale kī chhat; andarūñī chhat.

 Opposed to floor.

Celebrate, v. t. 1.—Ta'rif k.; hamd k.; baṛāyī k.; ta'zīm aur tausīf ke sāth mazkār yā mashhūr k.

2.—Mazhabī rusūm yā khushī ke sāth manānā mānnā yā k.

To celebrate one's birth-day—Kisī kī sāl-girah ke din khushī k. To celebrate a marriage—Khushī yā dhūm-dhām ke sāth shādī k.

Celebrated, a. Mashhūr; mumtāz; ma'rūf; nāmī; nām-war; nāmī-garāmī; jiskī ta'rif yā ta'zīm kī-jāwe.

Celebration, n. 1.—Mazhabī rusūm aur dhūm-dhām ke sāth k.

The celebration of a marriage, or of a religious festival—Shādī yā kisī mazhabī tewhār kā dhūm-dhām aur mazhabī rusūm ke sāth k.

2.—Rusūm kā adā k, yā izhār-i-khushī k.

The celebration of a birth-day—Kisī kī sāl-girah ke din rusūm adā k. yā tarah tarah kī khushī k.

Celebrity, n. 1.—Shuhrat; nāmwarī; 'izzat yā tauqīr jo kisī ko bākhshī jāe.

2.—Mashhūr yā nāmī shakhs; mu'azzaz shakhs.

 Usually in the plural.

He is one of the celebrities of the place—Woh is yā us jagah ke mu'azzazīn (nāmī shakhsōñ) se hai.

Celerity, n. Tez-raftārī; chāl kī tezī; sur'at; tezī; subuk-rawī; tez-raftārī.

Celestial, a. 1.—Bihishtī; bihisht se nisbat r. w. yā bihisht meñ rahne w.

2.—Āsmānī; falakī.

3.—Jo āsmān se utre yā nāzil ho.

Celibacy, n. Tajarrud; nā-kadkhudāyī; kuārā-pan.

Cellar, n. Woh ghar jo makān meñ zamīn ke niche khāne pīne kī chīzōñ ke rakhne ke liye banā hotā hai; tah-khāna; woh godām jo zamīn-doz banāyā jāwe.

Censurable, a. Ilzām ke lāiq yā qābil; jispar ilzām lag sake yā wārīd ho-sake; jo maurīd-i-ilzām ho-sake; malāmat-pāzīr; qābil-i-sarzanish; chashm-numāyī ke lāiq; jispar harf lagāyā jā-sake; jismeñ 'aib lag-sake.

Censure, n. Ilzām; sar-zanish; chashm-numāyī; naqs nikāl-kar bejā qarār d.

Censure, v. t. 'Aib nikāl-kar galat yā be-jā ṭhahranā; ilzām d.; dosh d. yā lagānā; chashm-numāyī k.; nā-rāzī yā nā-manzūrī zāhir k.

Census, n. Mardum-shumārī; kisī mulk ke bāshīndōñ kī ta'dād kā hākīm kī taraf se daryāft kiyā jānā.

Census return—Naqsha-i-mardum-shumārī.

Cent, n. Sau; saikarā; sad.

Per cent—Fī sad; saikarā yā saikare pichhe; sau meñ yā sau par.

Centinarian, n. Woh shakhs jiskī 'umr sau baras kī ho; sau baras kā admī.

Century, n. Sau mufrad chīzōñ kā majmū'a; sau baras; sadī.

Centennial, a. 1.—Sau baras kā yā sau baras purā kiye huye.

2.—Sau baras meñ ek martaba hone (wāqī' hone) w.

Center, } n. 1.—Markaz; kisī shai kā wast; kisī shai kā darmiyānī yā
Centre, } bīch kā hissa; nāf; woh shai jiske gird aur chīzēñ jam' hoñ; madār; maāb; maāl.

The centre of a circle—Dāiro kā markaz yā markaz-i-dāira.

The centre of an army—Fauj kā bichlā hiesā; qalb.

Center, } v. i. 1.—Bich meñ wāqī' h.; wast meñ yā mutawassit h.
Centre, }

2.—Yakjā h.; ek jagah par ekaṭṭhā h.

Center, } v. t. 1.—Markaz par yā bich meñ r.
Centre, }

2.—Yak-jā yā ekaṭṭhā k.; ek markaz kī taraf rujū' k.

Central, a. Daraiyānī; wastī yā mutawassit; markaz ke muta'alliq;
bich kī yā bichlā; un ajzā ke muta'alliq jo markaz ke nazdik hoñ.

Centralize, v. t. Markaz kī taraf klūchnā; ek markaz kī taraf rujū' k.;
yakjā k.

Centrally, ad. Ba-tarz-i-mutawassit; wast yā markaz ke lihūz se; bich meñ.

CENTUM, [Lat.] San; sad.

Century, n. Sau baras kā zamāna; sadī.

Ceremonial, a. 1.—Rusūm-i-mazhabī ke muta'alliq; zāhiri parastish se
nisbat r. w.; rusūm-i-dīni ke zawābit yā tarīq-i-mu'ayyana ke mutābiq.

2.—Rusūm-i-ādāb kā lihūz r. w.; ādāb wa aḳhlāq kā bartāw ṭhik
ṭhik k. w.; pur-takalluf takalluf se bharā huā yā barā hī takallufī;
zāhir-parast; zāhiri bartāw kā nihāyat pā-band; purāni lik par chalne w.

“In this latter sense, *ceremonious* is now used.” Webster.

Ceremonial, n. Woh kul qā'ide wa rusūm jo qānūn yā dastūr ke mutā-
biq 'ibādat-i-mazhabī khwāh āpas ke bartāw yā bādshāhoñ ke darbār
ke liye muqarrar hoñ; rusūm yā ādāb-i-khārijī (zāhiri). [tāw kiyā jāe.

Ceremonious, a. 1.—Jismeñ zāhiri zawābit wa rusūm-i-mazhabī kā bar-

See also No. 1 under Ceremonial, a.

2.—Rasmī; jo qawā'id wa rusūm mu'ayyan yā murawwaj hoñ unke
mutābiq; jisse aḳhlāq zāhir ho; muaddab.

3.—Dastūr ke mutābiq; husn-i-aḳhlāq ke qawā'id ke mutābiq.

To take a *ceremonious* leave—Dastūr ke mutābiq ruḳhsat h.; jo kuchh ruḳhsat
hone kā qā'ida talzib ke rū se ho uske mutābiq ruḳhsat h.

4.—See No. 2 below Ceremonial, a.

Ceremony, n. 1.—Zāhiri mazhabī rasm; woh bāt jiskā bartāw zāhir meñ
mazhab ke rū se kiyā jāe.

2.—Woh bāteñ jo khās-o-'ām meñ āpas ke bartāw ke liye muqarrar
hoñ; ādāb ke rusūm; woh zāhir-dāri kī bāteñ jinkā bartāw munāsib
hotā hai; woh ādāb jinkā salātīn ke huzūr meñ bajā lānā zarūr ho.

Religious ceremonies—Rusūm-i-mazhabī.

Marriage ceremonies—Rusūm-i-shādī yā nikāh.

Death ceremonies—Rusūm-i-muta'alliq-i-wafāt; marne ke ba'd jo rusūm hoñ;
marnī-karnī; kriyā-karm.

Burial, exequial, or funeral, ceremonies—Rusūm-i-tajhiz wa takfin yā tajhiz-o-
takfin; kafn-dafn; gor-garhā.

To perform a ceremony—Kisi rasm kā adā k. yā karnā.

Certain, a. 1.—Jiske dil par yaqīn yā tayaqqun ho; jiske dil meñ kuchh
shak yā shubha na ho.

Followed by *of* before a noun.

2.—Jiskī nisbat shubha yā inkār na ho-sake; sābit yā mutahhaqqāq; gair-mushtabah; lā-kalām; yaqīnī; jismēn chūk na ho; jo khatā na kare; jispar ishtibāh wārid na ho; pakkā yā pukhta.

3.—Mu'niyan; muqarrar; jiskā ta'ayun pahle se ho-chukā ho; ma'mulī; mushakhkhas; jo pahle se tai-pā-chukā ho; baīdhā huā.

4.—Gair-mutahhaqqāq; jiske nām kī sarūhat na huyī ho; koyī; kisī; fulān; ek.

“ Sometimes used independently as a noun, and meaning certain persons.” *Webster.*

Certainly, *ad.* Bilā-shak; be-shubha; wāqī'i; dar-asl; sachmuch aur haqīqat meī; be chūke yā khatā kiye huye; lā-raib; yaqīnī; zarūr.

Certainty, *n.* Shubho inkār yā khatā ko bāhar h.; yaqīn yā tayaqqun; shakk yā khatā (chūk) se bari h. khwāh usse barāat; asliyat; haqīqat; wāqī'iyat.

Certificate, *n.* 1.—Sanad; kisī wāqī'a kī asliyat kī tahrīrī shahādāt; kisī amr kī tahrīrī tasdiq jispar tasdiq kuninda ke dastkhat us amr kī sadāqat ke sābit karne ke liye sabb hon; sārṭifikaṭ.

Certificate of character or good conduct—Nek-chalni kī sārṭifikaṭ; is bāt kī tahrīrī tasdiq kī fulān shakhs ausāf-i-hamīda rakhtā yā nek-chalan hai.

Certificate of death—Fauti-nūma; kisī shakhs ko wafāt kī tasdiq jismēn uske marnē kī tārīkh wagairā bhi likhī ho.

Life-certificate—Hayāt-nūma; is bāt kī tahrīrī tasdiq kī fulān tārīkh ko fulān shakhs zinda thā.

Certificate of sale, or sale-certificate—Sanad-i-nilām yā qibūla-i-nilāmī.

Certificate of guardianship—Sanad-i-walāyat; is bāt kī tasdiq kī sanad kī 'adālat ne fulān shakhs ko fulān shakhs kā walī muqarrar kiya.

2.—(*Law*) Kisī wāqī'a kī tahrīrī shahādāt jiskī tasdiq qānūn ke mutābiq huyī ho; sārṭifikaṭ.

Trial by certificate—Kisī mu'āmalē kī tajwiz jismēn amr-i-nizā'i kā fāisala us shakhs kī shahādāt par munbasir ho jī-ne uskī nisbat sārṭifikaṭ tahrīr kī ho.

Certificate, *v. t.* 1.—Kisī ko sanad (sārṭifikaṭ) d. yā 'atā k.

2.—Kisī bāt kī tasdiq ke liye sārṭifikaṭ d.

Certifier, *n.* Tasdiq k. w.; kisī amr kī sadāqat kī sārṭifikaṭ d. w.

Certifly, *v. t.* 1.—Kisī bāt kī shahādāt likh-kar k.; kisī amr kī tasdiq tahrīr khwāh dast-khat yā dast-khat aur muhr se k.; kisī amr kī i'lān ba-taur amr-i-wāqī' ke k.

2.—Kisī amr kī sahīh khabar d.; mutahhaqqāq k.; tasdiq k.; shahādāt d.; tayaqqun karānū; kisī bāt kī kisī shakhs ko tahqīq khabar d.; yaqīn dilānū.

CERTIORARI, n. [*Lat.*] (*Law*) Jab koyī farīq-i-muqaddama 'adālat-i-akbar meī is mazmūn se suwāl de kī mahkama-i-asgar se hamāre haq meī insāf nahīn huā yā hamko tajwiz-i-muqaddama meī jānīb-dārī kā ihtimāl hai aur us suwāl par mahkama-i-'āla se misl-i-muqaddama galatī yā be-zābitagī kī sihat ke wāste mahkama-i-adnā se talab ho-jāwe yā sāl kī haq-rasī ke liye muqaddama muntaqil kar-diyā-jāe to jis hukm ke zarī'e se misl talab ho yā intiqāl-i-muqaddama 'amal meī āwe usko *certiorari* (sarshiorārī) kaheṅgo.

Cess, n. Mahsūl; dar-bandī; woh mahsūl jo is mṣlk meṁ zamīn par māl-guzārī ke siwā lagāyā jītā hai aur jo *abwāb* ke nām se mashhūr hai.

Illegal or unauthorized *cesses*—Abwāb-i-nā-jāiz yā gair-mahkūma-i-qānūn.

To levy a *cess* or *cesses*—Abwāb wusūl k.

Cessation, n. Harakat yā kisī qism kī kār-rawāyī kā ṭhorē 'arso ko liye yā yak-qalam band kar-d.; sukūn; rukāwat; ta'attul.

CESTUY QUE TRUST, (Law) ("A barbarous Norman Law French phrase." *Story-Worcester*). Us arāzī kā aslī mālīk jo kisī sipurd-dār ke sipurd ho; woh shakhs jisko nisī millkīyat meṁ haqq-i-munsifāna aur mutasarrifāna hāsīl ho jiskā haqq-i-qānūnī kisī sipurd-dār ko sipurd ho.

☞ In contradistinction to *trustee*. Written also *cestui*.

CESTUY QUE USE, (Law) Woh shakhs jiske masraf ke liye arāzī wagaira dūsre ko dī-jāe (sipurd kī-jāe).

Chain, n. 1.—Sone yā chāndī kī zanjir jo zebāish ke liye pahnī jātī hai; jebīgharī wagaira kī zanjir jo sone chāndī yā kisī dūsre chiz kī banī ho.

2.—Zanjir; berī; paikarī.

3.—Silsila; bahut sī bāten jo silsila-wār wuqū' meṁ āweṁ yā jinkā silsila bāham lagā ho.

4.—Silsila; qatār; saf.

A *chain* of mountains—Pahārōn kī qatār.

5.—Jarīb; zanjir; zamīn kī paimāish kā ek āla jo 66 fiṭ lambā hotā hai; jisqadar zamīn ek jarīb kī paimāish meṁ āye. Das murabba' jarīb kā ek ekar hotā hai.

☞ Sometimes called *Gunter's chain*.

Chain, v. t. 1.—Zanjir se bāndhnā; zanjir kī mānind kisī chiz se bāndh d.

2.—Gulām banānā; gulāmī meṁ r.; halqa-ba-gosh k.

3.—Mazbūtī se joṛnā; ek kar d. yā ek meṁ milā d.

Chair, n. 1.—Kursī; chaukī.

2.—Kisī hākīm ke ijlās kī jagah yā uskā 'uḥda. [uḥda.

3.—Kisī 'ilm ko 'ālim kī nishast-gāh (uske baithne kī jagah) yā uskā

4.—Kisī majma' kā mīr-majlis sadr-nishīn yā sadr-anjuman khwāh woh kursī wagaira jo uske baithne ke liye maḥsūs ho.

He is going to address the *chair*—Woh sadr-nishīn-i-majlis se 'arz karne-wālā hai yā uskī taraf muḥātib ho-kar kuchh kabā chāhtā hai.

Chairman, n. Mīr-majlis; wāzī'in-i-qawānīn ke jalse yā kisī aur majma' kā mīr-majlis; kisī jalse yā kametī kā sadr-anjuman khwāh sadr-nishīn.

Chalk, n. Kharī miṭṭī; chhūyī miṭṭī; dūdhī miṭṭī. [ko] samajhnā.

To know *chalk* from *cheese*—Jo kuchh ho rahā ho usko (apne naf'-nuqsān kī bāt

Chalk, v. t. 1.—Kharī miṭṭī se malnā yā usse nishān k.

2.—Khād ke taur par zamīn meṁ chhūyī miṭṭī dālnā.

To *chalk* out—Qāim k.; tarah dālnā; naqsha khaiṁch-kar banānā; tajwīz k.; mansūba k. yā bandish bāndhnā.

Challenge, n. 1.—Kis se tauhā lārne ko liye kahā; kisī takrār ke raf' karne ke liye muta'nāzī'in meṁ bāham muqābale kī istid'ā-i-zabānī yā tahrīrī; da'wat yā talab-i-jang; lalkār; jis khat meṁ is qism kī darḥwāst ho uske liye bhī yahī lafz (*challenge*) mauzū' hai.

2.—Kisī qism ke muqābale kī istid'ā (darḡhwāst).

3.—Kisī haqq-i-wāqī'ī yā farzī kā da'wā yā mutālaba.

4.—(Law) Jūri ke logon par i'tirāz; farīq-i-muqaddama kā yah da'wā kī hamāre muqaddame meñ fulāñ fulāñ ashḡhās jūri meñ sharīk na kiye jāen.

[i'tirāz.

Challenge to the array—Jisqadar log jūri meñ sharīk hoñ un sab kī nisbat *Challenge, v. t. 1.*—Jis shakhs ko koyī gussa dilāwe uskā gussa dilāne wāle se yah kahñā kī ño ham tum bī-ḡhudhā lar-kar raf'-i-nizā' kar-leñ; da'wat-i-jañg k.; larāyī ke liye lalkāññā; apne mukhālīf se dū-ba-dū larne ke liye tālī thoñk-kar khare ho-jāññā.

2.—Kisī amr kī nisbat muqābala chāññā; kisī se kisī bāt kī jawāb-dihī karāññā; kisī se yah kahñā kī agar tumko fulāñ amr kī nisbat kuchh da'wā ho to ham se us bāb meñ muqābala kar dekho.

3.—Apne haqq-i-wājib kī tarah par chāññā talab k. yā māññā; haqqan da'wā k.

4.—(Law) I'tirāz k. yā mu'tariz h.; jarh k. masālan un shakhsan kī nisbat jo kisī muqaddame meñ ba-taur jūri ke kār-rawāyī karne ke liye talab huye hoñ.

Chamber, n. 1.—Makān meñ ḡhususān ūpar ke darje kā woh kamra jo qiyām takhlīye yā likhne-parhne ke liye maḡhsūs ho; ḡhalwat-ḡāh.

2.—ḡhāññā; jāuf.

3.—'Adālat ke hākimon yā wāzi'ān-i-qawāññān kī nishast kā kamra yā diwāñ-ḡhāññā; wāzi'ān-i-qawāññān yā 'adālat-i-insāf ke hākimon kā majma'.

4.—*pl. (Law)* Woh takhlīye kī jagah jahāñ koyī jaj baith-kar mu'āmalāt sune aur fīsal kare aur aise kār-i-'adālat kare jo 'adālat ke bāhar ho sakte hoñ.

To sit at chambers—Jaj kī hāsiyat se takhlīye kī nishast-ḡāh meñ mu'āmalāt kī sunnā yā un kāmōñ kā k. jo 'adālat ke bāhar ho-sakte hoñ.

Chamber of commerce—Saudīḡaron aur tājiron kī jamā'at.

Chamber-council, n. Takhlīye kī kauñsal.

Chamber-counsel, } n. Woh kauñsālī jo ḡhāññāgi taur par muqaddamāt
Chamber-counsellor, } kī nisbat rāe de par 'adālat meñ suwāl-o-jawāb na kare.

Chamber-practice, n. (Law) Un kauñsaliyon kā kār-o-bār jo nij kī tarah par mu'āmalāt meñ rāe deñ par sar-i-'adālat suwāl-o-jawāb na karen.

Champtor, n. (Law) Woh shakhs jo manāfi' meñ sharīk kiye jāne kī garaz se apne kharch se muqaddamāt larāye; jo shakhs naf' meñ hissa pāne ke liye muqaddama mol lekar apne sarf-i-ḡhās se use chalāye; jo shāmpartī kā murtakib ho.

Chāmperty, n. (Law) Jab koyī shakhs jise kisī muqaddame ke mudda'ī yā mudda'ā 'alaih se kuchh sarokār na ho min-jumla unke ek farīq se yah mu'āhada kar-le kī ham tumhāre muqaddame kī sarsabzi meñ har tarah kī madad deñge aur ba-shart-i-kām-yābī imdād kī 'iwaz meñ juzw-i-shai-i-mutanāzi'a leñge to us mu'āhade ko shāmpartī kabeñge; nālīsh yā istihḡāq-i-nālīsh kā ḡharīd k.; jis chīz kī nisbat takrār ho us ko kām-yābī kī sūrat meñ bā-ham taḡsīm kar-lene ko iqrār par kisī shakhs-i-ḡair-az-farīq-i-muqaddama kā ek farīq ko madad d.

Champion, n. 1.—Jo shakhs दूसरे की तरफ से usko mukhālif. so tau-i-tauhā laṛe. [akelā laṛe.

2.—Jo shakhs apne mu'āmale ke tasfiye ke liye apne dushman se

3.—Juwān-mard; pahalwān; laṛāyī yā muqābale meñ diler.

Chance, n. 1.—Ittifāq; kisi wajh-i-mu'āiyana yā musallama kī na h.; nā-gahānī; hādīsa; kisi aise amr kā wuqū' jiskī nisbat koyī tadbir na kī gayī ho yā jiskā honā pahle se maqsūd na rahā ho yā jiske hone kī ummed pahle se na rahī ho.

Time and chance happen to all—Waq̃t aur ittifāq sab par partā hai.

By chance—Ittifāq nā yā ittifāqiya; nāgahānī; yakāyak.

2.—Nasib; jo kuchh nasib se ā-jāe.

To take one's chance—Jo kuchh nasib se ho-jāe yā nasib se ā-jāe use qabūl kar-lenū; qismatī saudā k.; koyī jokhim uṭhānū; taqdir par khelū.

3.—Khushī yā musibat; kān-yābī yā nā-kāmī.

4.—Kisi amr ke wuqū' kā imkān (kisi bāt kā ho saknā); mauqa'.

Chance, v. i. Ho-parṇā; ā-parṇā; pahuñch-jānū; ittifāqan zuhūr meñ ānā nāzil yā wārid h.

Chance, a. Ittifāqī; ittifāqiya h. w.

Chance companions—Woh log jinkā sāth ittifāqiya ho-jāe.

Chance-comer, n. Jo ittifāqiya yā yakāyak ā-jāe. [sadr-nishīn.

Chancellor, n. Inglisṭān meñ 'adālat-i-chānsarī kā awwal hākīm yā

Chance-medley, n. (Law) Aisi laṛāyī meñ jo yakāyak aur be pesh-bandī kiye huye ho-jāe apne bachāw kī koshish meñ दूसरे ko halāk kar-d. (mār-dālū).

Chancery, n. Inglisṭān meñ pārliment ke ba'd sab se ā'lā darje kī 'adālat jiske hākīm khās kar insāf ke rū se mu'āmalāt fīsal karte haiñ.

Chandelier, n. Jhār.

Chandler, n. 1.—Mūm yā charbī wāgaira kī battiyāñ banāne yā bechne w.

2.—Kisi chīz kā roz-gārī; kisi chīz kī tijārat yā uskā kār-o-bār k. w.

“A general term for a dealer, the particular meaning being determined by a prefix; as, a tallow-chandler, ship-chandler, &c.” Webster.

Change, v. t. 1.—Badal d.; tabdil kar-d.; aur hī banā d.; ek hālat se दूसरी hālat meñ kar-d.; zāhirī sūrat yā māhiyat ko badal d.

To change the colour or shape of a thing—Kisi chīz ke rang yā uski shakl ko tabdil kar-d. (aur hī kar-d. yā banā d.).

2.—Ek chīz ko tabdil karke दूसरी chīz qāim k.; ek chīz ke badle meñ दूसरी chīz r.; adlā-badlā k.

To change the clothes—Kapre badalnū ya'nī jo kapre badan par hon unko utār kar unke i'waz meñ दूसरे pahinū.

3.—Ek chīz yā hālat ko chhor-kar दूसरी ikhtiyār k.

Followed by for.

Persons educated in a particular religion do not readily change it for another—

Kisi khās mazhab ke ta'lim-yāfta shakhs use jald tark karke दूसरी mazhab ikhtiyār nahiñ karte.

4.—Bāham tabādala k.; āpas meñ badal l.

Will you change conditions with me—Tum mujh se tabādala-i-sharāit karege?

5.—Ek qism kā māl d. aur uske badle meñ dūsra l.

6.—Tabdīl-i-makān k.; ek jagah ko chhoṛ-kar dūsri jagah qiyām k.
To change lodgings—Jis makān meñ koyī firo-kash ho usko chhoṛ-kar dūsre makān meñ jū-rahna.

7.—Tabādala-i-zar k.; ek qism kā zar d. aur uske badle meñ dūsri qism kā l. masalan loṭ dekar rupaye l. yā rupaye dekar loṭ khwāh rupaye ke 'iwaz paise l. yā paisoñ ke badle rupaye; bhunānā; torānā; khurda k. [(qāim na rahna).

8.—Khaṭṭā yā ganda ho-jānā; aslī shīrīnī aur safāyī kā badal jānā
The milk has been changed by the weather—Mausim ki wajh se dūdh badal gayā (usmeñ turshī aur gandagī āgayī).

Change, v. i. 1.—Badal-jānā; tabdīl ho-jānā; aur hī ho-jānā; mutagaiyar h.

2.—Ek haiat se badal kar dūsri haiat meñ h.; nayā daura shurū' k.; tahwīl meñ h. jaise chānd kā.

Change, n. 1.—Kisī qism kā tabādala; ek hālat yā sūrat se dūsri hālat yā sūrat meñ ho-jānā; tabādala-i-sūrat sīrat hālat yā māhiyat. {purānā h.

2.—Ek shai ke ba'd dūsri shai kā qāim h.; tajdīd; tabādala; nayā—A change of seasons—Ek fasl ke ba'd dūsri fasl kā ānā; tadākhul-i-faslāin.

He has gone to the hills for a change—Woh tabdīl-i-āb-o-hawā ke liye pahār par gayā hai.

3.—Tahwīl; chānd kā az-sar-i-nau apnā māhāna daura shurū' k.

4.—Inqilāb masalan riyāsut kā.

5.—Khurda; rezgī—masalan rupaye ke 'iwaz meñ aṭṭhaunī chauannī doannī yā paise yā ashrafi ke badle rupaye wagaira.

6.—Woh rupaye paise jo kisi kharīd kiye huye māl ki qīmat ke adā karne ke ba'd bāqī bach jāen.

I gave the clerk a bank-note for his cloth, and he gave me the change—Main ne dūkān-dār ke gumāshṭe se kaprā lekar use ek bank kā loṭ diyā aur usne mujhe zar-i-fūzil (jo kuchh qīmat minbā karke bāqī bachā) pher diyā.

7.—Woh maqām jāhān tijārat ke kār-o-bār ke liye saudāgaroñ kā majma' ho; woh makān jahān tijārat kā kār-o-bār ho.

Contracted from *Exchange*.

Changeable, a. 1.—Jo badal sake; jismeñ tabādala ho-sake; mutagaiyir; mutalawwīn; tabādala-pazīr; jisko qiyām na ho; jo badlā kare; be-sabāt; mustaqīl nahīn.

A person of a changeable mind—Mutalawwīn-mizāj shakhs; aisā shakhs jiskī tabī'at badlā kare.

2.—Jiskī zāhirī sūrat tabdīl ho-jāe.

Changeable silk—Aisā reshmī kaprā jiskā rang raushanī se tabdīl huā kare; dhūp-chhāñh.

Changeless, a. Jo badal na sake; mazbūt; mustaqīl.

A changeless purpose—Mazbūt irāda; 'azm-i-bi-l-jazm.

Changer, n. Khurdiyā; sarrāf.

Channel, n. 1.—Pānī ke bahne kī rāh; majrā-i-āb; bahrawān; nālā; woh gahrī jagah jismeñ nadī wagaira kī khās dhārā bah-kar gire; daryā kā peṭā aur pāṭ.

2.—Tawassut; wasila; zari'a; sabīl; woh shai jisse koyī dūsri shai guzre; kisi shai ko dūsre tak lejāne yā pahunchāne kā zari'a.

Information of the murder was conveyed to the police by different *channels*—

Us khūn kī ittilā' pulis ko mukhtalif sabīlōn yā zari'ōn se pahunchī.

Chaos, *n.* 1.—Hayūla; maādde kī abtari kī kaifiyat jo dunyā ke paidā hone ke pahlē thī.

2.—Chīzōn kā khalt-malt muntashar yā abtar rahnā; intishār; darhamī-barhamī; woh hālat jismōn kisi shai ke ajzā meñ bāham tamiz na ho-sake.

Chaotic, *a.* Hayūlānī; muntashar; abtar.

Chapter, *n.* 1.—Kisi kitāb yā risāle kā hissa; bāb; fasl; addhiyā; sūra.

To the end of the chapter—Bi-l-kul; sarāpā; shurū' se ākhīr tak; khātīmē tak.

2.—Ba'z jamā'atōn ke shurakā kā majma' yā jalsa.

Character, *n.* 1.—Tamiz kī nishānī; harf shakl yā nishān.

2.—Sawād-i-khat; likhūwat; kisi khās shakhs ko hurūf kī kashish yā shān; hurūf kī woh khās shakl jo kisi qaum meñ musta'amal ho.

3.—Woh majmū'i sifateñ jinke zari'e se do shakhsoñ yā chīzōn meñ tamiz ho-sake.

4.—Achchhī achchhī sifateñ; sifāt-i-sutūda yā hamīda; woh khūbi-yāñ jinkī log ta'zim aur qadr karen; woh khūbiyāñ jo 'awām kī nazrōn meñ kisi shakhs meñ hoñ.

A man of character—Sutūda-sifāt shakhs; aisā shakhs jiskī khūbiyōn kī log qadr karen; nek-khāsiyat shakhs.

5.—Haisiyat yā haisiyat-i-mansabī.

6.—Kisi shakhs yā shai kī qadr; nek-nāmī; shuhra yā shuhrat.

He has a character for honesty—Woh diyānat ke liye nek-nām hai yā log uskī qadr diyānat ke liye kartē haiñ.

7.—Shakhs.

“Usually with an attributive word or phrase.” *Webster.*

A distinguished character—Mashhūr yā mumtāz shakhs.

S.—Hāl; kaifiyat; bayān.

Characteristic, } *a.* Woh amr jo kisi shakhs yā shai kī khās sifaton
Characteristical, } par dalālat karen; woh bāt jisse kisi shakhs yā
shai kī nisbat tamiz kī-jāwe; khās yā makhsūs.

Followed by *of*.

Characteristic, *n.* Woh bāt jiske zari'e se do shakhsoñ yā chīzōn meñ bāham tamiz ho-sake; woh sifāt-i-khās jo kisi shakhs yā chīz meñ ho; khusūsiyat; koyī khās 'alāmat nishān yā pahchān.

“Invention is the characteristic of Homer.” *Pope.*

Homer kī tabī'at meñ ijād kā h. uskī khās sifāt hai.

Characterize, *v. t.* 1.—Kisi shakhs kī zāti sifaton kā hāl bayān k.; khās khās sifaton ke zari'e se bayān k.

2.—Mumtāz k.; mashhūr k.; kisi kī sifāt zāhir k.; kisi shakhs yā chīz kī khās khās khūbiyāñ numāyāñ k. yā dekhlanā.

Character-book, *n.* Ā'māl-nāma; woh kitāb jismōn sarkārī mulāzimīn ke achchhe aur bure hālat likhe jāte haiñ.

Charcoal, *n.* Lakṛī k̄ koelā.

Charge, *v. t.* 1.—Tūt paṛnā; ḥamla k. yā ḥamla-āwar h. k̄husūsan sangīneṅ charḥā-kar; charḥāyī k.

2.—Bharnā-jaise top yā bandūq; bārūt yā bārūt aur chharre k̄hwāh gole yā goliyāṅ bharnā.

3.—Bojh yā bār ke taur par ḍālnā; lādnā; garān-bār k.; kisī shai par kisī chīz k̄ bojh ḍālnā yā usse usko is tarah bhar d. ki kisī tarah. k̄ sadma na pahuūche.

To charge the stomach with indigestible food—Mi'de ko aisī gizā se bhar d. jo hazm na ho-sake.

To charge the mind with facts—Dil meṅ bahut se hālāt jam' kar l.

4.—Lagūnā; qāim k.; muqarrar k.; bāndhnā—jaise kar (mahsūl).

To charge rent on a land, or to charge a land with rent—Kisī arāzī par lagān lagānā yā muqarrar k.

5.—Kisī par koyī farz ḍālnā; koyī kām kisī ke zimme k.; koyī chīz kisī ke sipurd k.

Followed by *with*.

6.—Kisī ke nām yā uske hisāb meṅ likhnā—jaise koyī qarḥ kī raqam; qarḥ khāte likhnā yā kharch ke hisāb meṅ ḍālnā; hisāb meṅ kisī ke nām likhnā yā kharch ke mad meṅ ḍālnā; kisī shai k̄ zimma-dār banānā.

To charge a man with the price of the goods sold to him—Kisī ke nām us māl kī qīmat likhnā jo uske hāth farokht huā ho.

7.—(Law) Ilzām lagānā yā mulzam banānā; ittihām 'aid k. yā muttāham k.; mujrim banānā yā gardānnā; kisī par kisī jurm k̄ da'wā k.

To charge a crime upon or against a man, or to charge a man with a crime—Kisī shakhs par kisī jurm k̄ da'wā k.; kisī par kisī jurm k̄ ilzām lagānā yā usko us jurm k̄ mujrim bayān k. [ke liye.]

8.—Hukm d.; dil se istid'ā k.; k̄hūb samjhānā—jaise kisī nek kām

9.—(Law) Hidāyat k.; kisī kī taraf mukhātib ho-kar kuchh kahnā—jaise jaj k̄ jūri kī taraf kisī muqaddame ke mukhtasar hālāt bayān kārne meṅ.

Charge, *v. i.* Ḥamla yā charḥāyī k.; tūt paṛnā.

Charge, *n.* (Law) 1.—Ittihām; ilzām; nālīsh; da'wā—jaise kisī jurm k̄.

To bring, institute, lay, or prefer, a criminal charge against a person—Kisī shakhs par kisī jurm k̄ ilzām lagānā yā da'wā k.

To entertain a charge—Kisī nālīsh yā da'we ko manzūr k.

To answer a charge—Kisī da'we kī jawāb-dihī yā tardīd k.

To withdraw a charge—Kisī da'we se dast-bardār h. yā bāz-ānā (usmeṅ bāz-da'wā dākhil k.)

A criminal charge—Nālīsh-i-fauj-dārī; kisī jurm kī nālīsh yā uskā da'wā.

A joinder of charges—Kayī ilzāmoṅ k̄ ek meṅ shāmil k.; shumūl-i-ilzāmāt-i-muta'addida.

2.—(Law) Fard-i-jurm yā fard-i-qarār-dād-i-jurm; woh nawishta jismeṅ us jurm kī sarāhat ho jo kisī mulzam par qāim kiyā jāe aur jo hākim-i-faujdārī ke dast-khat aur muhr se murattab ho.

An amended *charge*—Fard-i-jurm-i-tarmim-shuda yā murammama.

The head of a *charge*—Madd-i-fard-i-jurm.

A previous conviction should be made a separate head of a *charge*—Chāhiye ki mākhūzi-i-sābiqa fard-i-jurm meṁ ba madd-i-judā-gāna qāim ho.

A formal *charge*—Fard-i-jurm-i-bā-zābita.

To draw up, frame, make, or prepare, a *charge*—Fard-i-jurm murattab k. yā banānā.

To alter or amend a *charge*—Fard-i-jurm kā badalnā yā tarmim k.

To add to a *charge*, or to frame an additional *charge*—Fard-i-jurm meṁ aur jurm yā jarām kā baṛhānā yā fard-i-jurm-i-mazid banānā; ek jurm par dūsrā jurm baṛhānā yā jurm-i-mazid qāim k.

3.—Woh shakhs yā ohīz jo ihtiyāt hifāzat yā ihtimām kī garaz se dūsrē ko sipurd yā uske zimme kī-jāwe; amānat yā shai-i-amānatī; 'uhda; kām yā farz; woh kām jispar koyī muta'aiyan ho.

To abandon a *charge*—Kisī shai-i-amānatī se dast-bardār h.; us shakhs yā chīz se kanāra-kash h. jo ihtimām yā hifāzat ke liye sipurd ho.

4.—Hifāzat; ihtimām; insirām; zimma-dārī.

To have *charge* of an office, or to have an office in one's *charge*—Kisī 'uhde kā ihtimām apne zimme yā taht meṁ r.

To assume, or take, *charge* of an office—Kisī 'uhde ke ihtimām-o-insirām kā zimma uṭhānā.

To deliver, or make over, *charge* of an office—Kisī 'uhde kā ihtimām-o-insirām dūsrē ko sipurd kar-d.

5.—Kisī jāe-dād yā arāzī wagaira par lagān yā mahsūl wagaira kā qāim k.; jo bār yā muākhaza jāe-dād par qāim kiya jāe.

The acreage cess is a new *charge* on landed property—Jāe-dād-i-arāzī par jo kuohh ba-hisāb fī ekaṣ qāim kiya (lagāyā) gayā hai woh ek nayā mahsūl hai.

6.—Masārif; kharch; sarfa; akhrājāt.

Commonly in the plural.

The unlawful *charges* incurred by you will not be allowed—Jo masārif-i-nā-jāiz tumne kiye haiṁ woh na dilāye jāēnge.

Receipts and *charges*—Āmad wa kharch; āmadani wa kharch.

7.—Jo raqam kharch yā yāftanī ke hisāb meṁ likhī jāwe; nām kī raqam; chīzōṁ kī qīmat jo kharīdār ke nām parē.

8.—(Law) Woh hidāyat jo jaj ahl-i-jūrī ko kare.

9.—Bārūt goliyāṁ gole chharre wagaira jo top aur bandūq wagaira meṁ bhare jāēṁ.

10.—Hamla; yūrish; chaṛhāyī; hamle kā nishān; hamle yā laṛāyī ke liye hanthiyār kā mauqe' se r.

Chargeable, 'a. 1.—Lagāye yā 'aid kiye jāne ke qābil; muqarrar yā qāim kiye jāne ke lāiq.

No rent is *chargeable* on the land in suit, or the land in suit is not *chargeable* with rent—Arāzī-i-mutanāẓ'a par lagān nahīṁ lagāyā yā qāim kiya jā saktā (uspar lagān nahīṁ lag-saktā).

2.—Jispar kisī jurm kā ilzām lagāyā jā sake yā lag-sake; mustajib i-ilzām-i-jurm; muttāham yā maurid-i-ilzām hone ke lāiq.

This man is *chargeable* with murder—Is shaḡḡs par qatl-i-'amd k̄ ilzām lagāyā jū saktā hai.

3.—Jiso nisbat de-sakeñ yā jo mansūb kiyā-jū-sake; jo kisi par ba-taur jurm qusūr yā dain ke 'āid ho-sake.

A fault *chargeable* on a man—Qusūr jo kisi shaḡḡs par 'aid ho-sake (lag-sake).

4.—Jiski wajh se ḡharch parē; sarf-angez; garāñ-bār; jo bojh sū ma'lūm ho.

Chargeless, a. Sarf-angez nahīñ; jismeñ ḡharch na parē; sastā; arzū.

Charitable, a. 1.—Muhabbat aur nek-ḡhwāhī se bharā huā; nek; nek-andesh; ḡhair-andesh yā ḡhair-sigāl; mihrbān.

A *charitable* di-position—Nek tabī'at; aisi tabī'at jo dūsroñ se muhabbat rakkhe aur unki bihtari chāhe.

2.—ḡariboñ ke sāth dil khol-kar bhalāyī aur unki taklif dūr k. w.; mukhaiyir; faiyāz; karīm; saḡḡhī; dātā; dāniyā; garib-parwar; niko-kār; ḡhairāt denē meñ ilāim.

A *charitable* man—Mukhaiyir yā faiyāz shaḡḡs; aise shaḡḡs jo gurabā ki musibat ko dūr aur unke sāth har tarah ki neki kare; garib-parwar.

3.—ḡhairāt ke muta'alliq; ḡhairātī; jiski bunyād ḡhairāt par ho yā jo ḡhairāt ke liye muqsūd ho.

A *charitable* institution—ḡhairātī kār-ḡhāna masalān ḡhairātī madrasa chhetra wagaira. A *charitable* society—Aisi jamā'at jiskā manshū nek kāmōñ k̄ karnā ho. A *charitable* purpose—ḡariboñ ke dukh chhorāne (unki musibat ke raf karne) k̄ irāda yā manshā.

4.—Jo mihrbānī ke ḡhayāl se kiyā jāe; jo neki ke usūl par mabnī ho; kisi ke hasb-i-hāl yā muwāfiq.

A *charitable* construction of words or actions—Qaulōñ yā fi'loñ ki ta'bir jo kisi ke hasb-i-hāl yā uspar mihrbānī yā uski nek-ḡhwāhī ki nazar se ki-jāwe.

Charitableness, n. Mukhaiyir h. yā ḡhairāt k.; nek-andeshī; ḡhair-sigālī; faiyāzī; dād-dihish; ḡariboñ ke haq meñ faiyāzī yā unko ḡhūb ḡhairāt d.

Charitably, ad. Mihrbānī se; faiyāzī se; nek-ḡhwāhī se; dūsroñ ke sāth bhalāyī karne ki niyat se; mulitājoñ ki i'ānat k̄ ḡhwāhish se.

Charity, n. 1.—Woh ragbat jo insān ke dil meñ is bāt ki hotī hai ki apne ham-jinsoñ ko achchhiā samjhe aur unke sāth bhalāyī kare; muhabbat; ḡhair-ḡhwāhī; nek-andeshī.

2.—ḡurabā ke haq meñ faiyāzī ya'nī unko ḡhūb ḡhairāt k̄ denā aur unse har tarah ki neki k.; unki musibat ke dūr karne ke liye ḡariboñ ke sāth neki k. aur unse koyī mu'āwazā na chāhnā.

3.—ḡhairāt; zakāt; sadaqa; dān; bhikh; jo kuchh ḡariboñ ko unki hājat-rawāyī ke liye bilā mu'āwaze ke diyā jāe.

4.—Insān aur unke fi'loñ k̄ nisbat rāo qāim karne meñ faiyāzī; insān meñ is bāt ki ragbat ki apne ham-jinsoñ ke qaulōñ aur fi'loñ ki ta'bir jahūñ tak 'umda ho-sake kare.

5.—Mihrbānī yā nek-andeshī k̄ koyī fi'.

The *charities* of life—Woh nekiyāñ jo zinda rahne ki hālat (zindagi) meñ ki-jāen.

6.—Koyī ḡhairātī kār-ḡhāna yā jo kuchh uske qāim karne aur chalāne ke liye de-diyā jāo.

Charity-school, *n.* Woh madrasa jo garib larikon k' ta'lim ke liye log apni ap kuchh kuchh dekar qaim rakkhen; khairati madrasa ya maktab.

Charm, *n.* 1.—Jadu; sihr; tilism; afsun; mantar (mantra); tonā; totkā; latkā.

2.—Ta'wiz ya jantra jiske pabinne se yah maqsud hota hai ki balā tal jae ya pahinne wala phule-phale.

3.—Woh shai jiske asar se dil be-qabū ho-kar kisi dusri shai ki taraf khinch jae; woh shai jo dil ko apne bas mein kar-le; jis shai mein dil phans baandh ya lubha jae; jo man ko moh ya har le.

☞ In this sense, generally in the plural.

Charm, *v. t.* 1.—Sihr jadu ya tilism karke apne bas ya qabū mein k.; mantar (mantr) parh ya phunk-kar bulana; jadu tonā ya totkā k.

2.—Kisi aisi quwwat se jo zahir na ho ya jisse khushi hasil ho dabā d. ya taskin d.; kami ya khiffat paida k.; halka k.

3.—Dil ya hawas-i-khamsa ko nihayat hi khush k.; bahut hi mah-zuz ya masrur k.; dil ko lubha l. farefta ya apne bas mein kar-l.; dil-rubayi k.

Charm, *v. i.* Jadu ka sa asar paida k.; tone ki tarah lagna.

Charmer, *n.* 1.—Jadu-gar; sahir; tilism-gar.

2.—Dil-ruba; dil-bar; man-mohan; man har l. w.

Charming, *p. a.* Nihayat khush-kun; jisse gayat darje ki khushi massarrat ya haz ho; azbas pasandida.

Charmingly, *ad.* Aise tarz par ki dil ko bari khushi ho.

Charmless, *a.* Jismein kisi qism ki kashish na ho.

Charter, *n.* 1.—Sanad-i-shahi; woh wasiq-i-ba-zabita jiske ru se bad-shah ki janib se ikhtiyarat aur huquq kisi ko 'ata hon aur tarah tarah ki ri'ayatein mar'i rakkhi jaein; tahrir mush'ir-i-'ata-i-huquq wa ikhtiyarat; tauqi-i-shahi; manshur.

2.—Kisi mu'ahada-i-khas ke ru se jahaz ko kiraye par d.

Charter, *v. t.* 1.—Sanad-i-shahi ke ru se qaim k.

2.—Mu'ahada-i-khas ke ru se kiraye par d.—jaise koyi jahaz.

Charter-party, *n.* Woh mu'ahada-i-tahriri ya iqrar-nama jo kisi jahaz ke kul ya juzwi hisse ke kiraye ki nisbat uske malik ya afsar aur us shakhs ke darmiyan ho jo uspar mal lad-kar kisi khas maqam ko le-jue.

Chary, *a.* Hoshyar; khabar-dar; muhtat; chaukas; kifayat-shi'ar.

☞ Used with *of*.

Chase, *v. t.* 1.—Pakarne ki niyat se pichha k.—jaise dushman ya shikar ka; ta'aqub k.; pichhera k.

The thief was chased by the watchman—Chauki-dar ne us chor ka pichha is garaz se kiya ki use pakre.

To chase away—Chale jane par majbur k.; nikal d.; zabardasti se (jabriya) dur kar-d.; age ko hatā d.; muntashar kar-d.; khader d.

The rioters were chased away by the police—Ahl-i-karan-i-pulis ne balwaiyon ko muntashar kar-diya ya nikal diya.

Chase, *n.* 1.—Ta'aqub-i-shadid; kisi ke pichhe daur ya usko daura l. masalan shikar mein janwar ya laryi mein bhagte huye ganim ka khwah samundar mein jahaz ka khwah aur kisi shai ka jiska hath

ānū maqsūd ho; kisī aisi shai kī dīl se pairawī yā uskī talāsh jiske milne yā hāth-lagne kī baṛī tamannā ho; dīl se joyāyī; baṛā pichheṛā.

To give *chase*—Pichhā k. ; ta'āqub k. ; dushman yā shikār wagaira ke pichhe usko pakarne kī garaz se daṛnā.

2.—Woh jānwar jiskā shikār kiya jāe; woh shai jiskī pairawī kī-jāe.

3.—Jiskā shikār ho-sake; shikār ke lūq.

Beasts of *chase*—Shikār ke jānwar ya'nī woh jānwar jinkā shikār ho-sake.

4.—Kisī kenij kā ramnā yā shikār-gāh jiskī rāh kisī taraf se baud na ho.

It (a *chase*) differs "from a *forest*, which is not private property, and from a *park* which is enclosed." *Webster*.

Chasm *n.* 1.—Woh 'amīq shigāf jo zamīn yā pahār meṁ uske phat jāne kī wajh se ho-jīe; darz; darār; darrā. [ho-jāe.

2.—Khālī jagah; khulū; woh jagah jo khālī par-jīe yā jahān saktā

Chaste, *a.* 1.—Bā-'ismat yā 'ismat-tirāz; pāk-dāman; nek; zinā-kūr yā fājir nahīn; woh mard yā 'aurat jo kisī dūsri 'aurat yā dūse mard se nā-jāiz rabt na rakkhe; parhez-gār; muttaqī; pākīza.

"Applied to persons before marriage, it signifies pure from all sexual commerce; undefiled; applied to married persons, true to the marriage bed." *Webster*.

2.—Jismeṁ kalimāt-i-fuhsh na hoṁ; jisse ranj na pahunchē.

3.—Sāf; sunthā; jismeṁ aise alfāz wagaira na hoṁ jo wahshiyōṁ meṁ musta'mal rahe hoṁ yā jinmeṁ banāwat yā mubālaga wagaira ho; shusta; pākīza.

Chaste language or style—Zibān yā 'ibārat-i-shusta.

Chastely, *ad.* Pākizagī yā safāyī se; pāk-dāmani yā 'iffat se.

Chasten, *v. t.* Sazā-dekar sudhārnā; sudhārne kī garaz se kisī kī ta'zīr k. ; tambih k. ; sazā k.

Chastise, *v. t.* 1.—Islāh yā tambih kī garaz se sazā-i-tāziyāna d. ; sazā dekar sudhārnā sīdhā yā rū-ba-rāh k. ; tambih k. ; sazā d.

2.—Jāda-i-'itidāl se tajāwuz na karne d. ; ziyādātī na karno d. ; khatā kā murtakib na hone d. ; qā'ide se kar-d. ; mutī' k. ; dabā r. ; āge baṛhne na d. [jāe; islāh; tambih.

Chastisement, *n.* Sazā-dihī aur islāh ke liye jo kuchh taklīf pahunchāyī Chastity, *n.* 1.—Pākizagī; 'iffat; pāk-dāmani; 'ismat-tirāzī; zinā yā fisq-o-fujūr se barāat. [shustagī; safāyī.

2.—Fuhsh zabūn yā mubālaga ke kalimōṁ se barāat; pākizagī;

Chat, *v. t.* 1.—Be-takallufī se bāt-chīt k. ; jī khol-kar yā ārām se guftgū k. ; mānūs tarīq par hā ham kalām k. ; gap yā gap-shap k.

2.—Bakbak k. ; baṛbaṛānā; behūda guftgū k.

Chat, *n.* Bāt-chīt yā ma'mūlī bāt-chīt; guftgū jo be-takallufāna kī-jāe.

Chatel, *n.* (Law) Jāe-dīd-i-arāzī yā uske muta'alliqāt ke siwā har qisṁ kī jāe-dād.

"It is a more extensive term than *goods* or *effects*."

"*Chattels* are *personal* or *real*: *personal* are such as belong immediately to the person of a man; *real* are such as appertain not immediately to the person, but to something by way of dependency, as a box with the title-deeds of land." *Webster*.

Chatter, v. i. 1.—Behūda baknā; bakbak k.; bahut jald jald yā be-parwāyī se bāt-chīt k.

2.—Kit-kitānā—jaise dānt.

Cheap, a. Jiski qīmat hāzār meñ kam lage; arzūn; sastā; jismeñ kharch yā lāgat kam paro; jo thorī qīmat par mile.

Cheat, v. i. Dagā k. yā dagā d.; dhokhā d.; diyānat yā diyānat-dārī ke khilāf naf'-uṭhāne ke liye dhokhā d.

To cheat by personation—Dūerā shakhs bankar dagā k.; khud dūerā shakhs bankar yā ba-jūe ek shakhs ke kisi aur ko qūim karke dagā k.

To cheat one out of something—Dagā yā dhokhā dekar kisi se kuchh le-lenā.

The accused *cheated* the complainant out of Rs. 20—Mulzam ne mustagīs se dagā karke bīs rupaye le-liye.

Cheat, n. 1.—Dagā-bāzī aur bad-diyānatī kā fi'l jisse kisi ki haq-talfī ho; fareb; dagā yā dagā-bāzī; makr; dhokhā.

2.—Dagā-bāz; farebī; dhokhā-dekar fareb k w.

Check, v. i. 1.—Roknā; insidād k.; kisi bāt ko daf'atan yā yak-qalam band kar-d.; apne qābū meñ k.; dabānā; zabt meñ lūnā.

2.—Chashm-numāyī yā sar-zanish k.; jhirkī d.; la'nat-malāmat k.

3.—Kisi hisāb yā kāgaz ko uski asliyat yā sihat ki tanqīh ke liye uske musannā yā aslī kāgaz se muqābala k.; muqābala k. yā milānā; jānchnā.

To check an account—Kisi hisāb ko milānā jānchnā yā partālā.

4.—Nām wagaira ki fihrist par parhne ke waqt nām-ba-nām yā raqam-wār sūd karte yā aur koyī nishān banāte jānā; jāize d.

Check, n. 1.—Insidād; rukāwat yā rok; zabt. [hukm.

2.—Chek; muhtamim-i-bank ke nām hāmīl ko rupaye ke dene kā

3.—Woh nishān jo kisi fihrist ke jāize ke waqt uski raqmoñ par kar diyā jāe; sād.

Check-book, n. Chek ki kitāb; woh kitāb jismeñ kisi bank ke nām rupaye dilāne ke liye hukm ke kāgaz chhap-kar lage hoñ par unmeñ pāne-wāle kā nām dilāne-wāle kā dast-khat tārikh aur ta'dād-i-zar mundarj na hoñ.

Check, n. Rukhsār; 'āriz; gāl; kapol.

Check by jowl—Sate sate; lage lage; rū-ba-rū; thik ek dūere ke sāmne.

Cheer, n. 1.—Chihra aur uski sūrat. [na rahe.

2.—Khushī ki hālat; woh hālat jab tabi'at meñ ranj aur afsurdagī

To be of good *cheer*—Khush h.; ranjida aur afsurda-khātir na rahnā.

3.—Chahal-pahal; chuhāl; khushī; masarrat.

4.—Da'wat ke liye khāne pine ki chizeñ.

5.—Khushī se dhūm machānā pair dhabdhabānā yā tāli wagaira [bajānā.

Cheer, v. i. 1.—Khush k.; mahzūz k.; ranj wagaira ko dūr kar-d.

2.—Himmat dālnā; taqwiyat yā sabhārā d.; jān dālnā yā zinda-dil k.; kisi ko kisi bāt ki ummed wagaira d.; taskīn yā tasallī d.

3.—Dhūm-dhām machāte yā lalkārtā āge barhānā—jaise shikār meñ shikārī kuttoñ ko.

Cheer, v. i. Khush h.; shād h.

Cheerful, a. 1.—Khush; bashshāsh; zinda-dil; khanda-rū; darja-i-'itidāl [par mahzūz.

2.—Jisse khushī zāhir ho ; jisse bashāshat pāyī jāe.

Cheerfully, *ad.* Khushī se ; masarrat ke sāth ; khwāhish yā musta'idī se ; bilā-pas-o-pesh ; zaug-shauq se.

Cheerfulness, *n.* Bashāshat ; darja-i-'idāl kī khushī ; masarrat ; musta'idī ; phurtī ; zaug-shauq.

Chemical, *a* 'Ilm-i-kīmiyā ke muta'alliq ; kīmiyāyī ; jo ashyā kī kīmiyāyī tāsīr se paidā ho ; 'ilm-i-kīmiyā ke usūl ke muta'alliq. [zarī'e se.

Chemically, *ad.* 'Ilm-i-kīmiyā ke usūl ke mutābiq ; 'amal-i-kīmiyāyī ke

Chemistry, *n.* 'Ilm-i-kīmiyā ; woh 'ilm jisse ashyā kī tarkīb aur unmeñ tabādālāt kī kaifiyat ma'lūm hotī hai.

Cherish, *v. t.* 1.—Muhabbat se pesh ānā ; ihtiyāt ke sāth parwarish k. ; pālūnā ; posnā. [taqwiyat d.

2.—Pyār k. ; 'azīz r. ; shauq yā dīl se ikhtiyār yā qabūl k. ;
To *cherish* the principles of virtue—Neki ke usūl ko 'azīz r.

3.—Dīl meñ r. ; dīl meñ jagah d. (jā-guzīn k.) aur taraqqī meñ madad diye chalnā.

To *cherish* ill-will, or any evil passion—Dīl meñ 'adāwat yā aur kisī qism kī khabāsāt r.

Chess, *n.* Shatranj.

Chest, *n.* 1.—Lakrī yā dūsri chīz kī sandūq jismeñ chīzeñ rakkhī jāeñ ; peṭī ; barā chobī sandūq ; kapre yā auzār wagāina rakhne kī peṭī yā uskā sandūq.

“ It differs from a *trunk* in not being covered with skin or leather.” *Webster*.

2.—Jis qadar koyī chīz ek sandūq meñ rahe.

A *chest* of indigo—Nīl kī sandūq ; jī qadar nīl ek sandūq meñ ho.

3.—Chhātī.

Chew, *v. t.* 1.—Kāt-kar dānt se kuchalnā ; chabānā.

2.—Kisī bāt kī khayāl dīl meñ r.

To *chew* revenge—Badlā lene kī khayāl dīl meñ r.

3.—Chūsā ; zabān se zūiqā l. par nigal na jānā.

Chicane, *n.* (*Law*) Kisī muqaddame kī kār-rawāyī meñ dhokhā-dekar yā nā-jūiz kār-rawāyīon khwāh fuzūl 'uzrāt ke zarī'e se uljhāw meñ dāl d. hākim ko pareshān kar-d. yā farīq ko dhokhā d. tākī insāf meñ tawaqquf ho yā futūr paṛe ; jul ; buttā.

Chicane, *v. i.* Hilā-hawāla k. ; jul yā buttā d. ; batole-bāzī k.

Chicanery, *n.* Jul ; dhokhā ; buttā ; muqaddamāt-i-'adālat meñ is garaz se hākim ko pech-pāch meñ dālūnā yā farīq ko dhokhā d. kī insāf meñ tawaqquf ho yā futūr paṛe.

Chide, *v. t.* Gusse yā nā-rāzī kī wājih se kisī ko kuchh kahnā ; dāntnā ; ghuraknā yā ghurkī d. ; la'nat-malūmat yā sarzānīsh k. ; dosh lagānā ; ilzām d. ; jhīrkī d. yā jhīraknā.

To *chide* from, or *chide* away—Ghoṇṭ-ghoṇṭ-kar kanāro kar-d. ; jhīrkiyān dekar kah-d. kī chālā jā yā dūr ho.

Chief, *a.* 1.—'Uhdē yā rutbē meñ sab se barā ; sab par bālā-dast ; khās.

2.—Jiskī qadr sab se ziyāda kī-jāe; nihāyat aham; baṛe hi kām kā; sab par muqaddam yā sab se baṛā; khās; awwal.

“A word of extensive use.” *Webster*.

Chief, *n.* Kisi guroh jamā'at qaum yā gharāne (khāndān) wagaira kā sar-dār; afsar; sar-khail; rayīs; wālī.

In chief (a)—Sab ke ūpar; bālā-dast.

A commander-in-chief—Fauj meñ sab afsarōñ kā afsar; fauji lūt.

(b) Bādshāh se milā huā; jo bādshāh se hāsīl huā ho.

Tenure in chief—Inglistān ke qāun meñ isse woh haqīyat samjhi jātī hai jo 'umda 'umda zātī khidmāt ke sile meñ bi-r-rāsīlī bādshāh se hāsīl ho.

Chief-justice, *n.* Kisi 'adūlat kā hākim-i-akbar; woh hākim jo kisi 'adūlat ke aur hākimōñ ke ūpar ho.

Chiefly, *ad.* 1.—Awwal yā awwalan; pahlo; khūsūsan khāssatan yā khās-kar; sab par muqaddam; sab ke ūpar.

2.—Deshtar; kasrat se; bahut kuchh yā juzw-i-kasir.

Child, *n.* 1.—Laṛkā yā laṛkī; beṭā yā beṭī; nasl-i-darja-i-awwal 'ām isse kī az qism-i-zukūr ho yā unās.

2.—'Ilm tajrībe yā tahsīl wagaira meñ za'if; jismeñ laṛke sī kai-ḥiyat pāyī jāe; tīf-i-maktab yā dabistān.

3.—Aulād; nasl; laṛke-bāle.

Used especially in the plural.

The children of Israel—Bani Izrāyil (Izrāyil kī aulād).

4.—Kisi mulk ke rahne wāle (bāshinde).

5.—Jiske sifāt yā 'umāl se yah pāyā jāe kī woh kisi dūse se nisbat rakhtā hai.

A child of the devil—Ibn-i-shaitān.

To be with child—Hāmila h.; hawal se h.; poṭ se h.; unmed se h.

Child-bearing, *n.* Laṛke jannā.

She is now past child-bearing—Ab uskā sin laṛke janne kā na rahā.

Child-bed, *n.* Zachagī; saur; kisi 'aurat ko dard-i-zih meñ mubtalā rahne kī hālat.

Child-bed fever—Woh tap jo kisi 'aurat ko laṛkā janne kī hālat (zachagī) meñ āwe.

Child-birth, *n.* Laṛkā jannā; dard-i-zih; zachagī.

Childhood, *n.* Laṛakpan; bachpan; tufūliyat; nā-bāligī.

Childish, *a.* Tiflāna; laṛkoñ sū; khafif; bohūda; jāhilāna; bewuqūfāna.

“Childish, as applied to persons who are grown up, is commonly in a bad sense.” *Webster*.

Childish temper—Tiflāna mizāj yā ochhī tabī'at; chibāwalūpan.

Childishly, *ad.* Laṛke kī tarah; laṛke sū; ochhepan se; bewuqūfāna; khiffat ke sāth.

Childless, *a.* Lā-walad; jise laṛke-bāle na hoñ; be laṛke laṛkī kā; bilā kisi nasl ke; nir-bans (nir-ransh).

Child-like, *a.* Laṛke sū yā laṛkoñ ke mutā'alliq; jo laṛke ko soho (zob [de]; tiflāna.

Caill, *a.* 1.—Ausat darje par sard; ṭhāndhā; khunuk; andāz se ziyāda sard nahīn; jisse badān kañp uthe.

2.—Sardī se kañptā huā.

3.—Jismeñ sard-mihri pāyī jāe; dūr dūr kī; rasmī; jisse garm-joshi yā muhabbat zāhir na ho; phikā.

A *chill* reception—Kisi se dūr hī dūr se mil-lenā; rasmī milnā; sard-mihri ke sāth kisi se milnā.

4.—Shikasta-dil; pazhmurda-khatir; māyūs; himmat hāre huye.

Chill, *n.* 1.—I'tidāl kī sardi; itni thandhak jo nā-guwār ho aur jisse badan kañpe.

2.—Woh bāt jisse jazba yā garm-joshi ruk-jāe; shikasta-dili; afsurda-khatiri; sard-mihri; dil kī khushi par pālā par-jānā.

A *chill* came over the assembly—Us majlis (hazirā-i-majlis) par pālā par-gayā.

Chill, *v. t.* 1.—Sardi se kañpā yā thartharā d.; thithurā d.; gardish yā harakat ko rok d.

2.—Thandhā kar-d.; khunkī paidā k. [kar-d.

3.—Dabā d.; kisi bāt ke josh yā walwale ko rok d.; pazhmurda

Chilly, *a.* Thandhā; sard; itnā sard kī sardi se badan kañpne lage.

A *chilly* day—Jis din itni sardi ho ki usse badan tharrāne lage.

Chimerical, *a.* Mahz khayālī; qiyāsī; wahmī; jiskī bunyād sirf khayal par ho; jo be samjhe-būjhe zihn meñ rakh liyā jāe.

Chimney, *n.* 1.—Woh rāh jisse dhuāñ nikal-kar upar ko maidān meñ jāe; dūd-kash; dhuārā.

2.—Lamp meñ lagāne ke liye shishe kī chimnī yā choñgi.

Choice, *n.* 1.—Pasand; intikhāb; do yā ziyāda chizon meñ se apne hasb-khwāh kisi ko auron se bihtar samajh-kar muntakhab yā 'alā-hida kar-d. [lene kī iqtidār.

2.—Pasand karne kī ikhtiyār; do yā zāid chizon meñ se ek ke chun

3.—Intikhāb meñ ihtiyāt; ek shai ko dūsri shai par tarjih dene meñ tamiz; imtiyāz yā tamiz.

4.—Woh chiz jo chun li jāe; jisko auron par tarjih-dekar pasand aur muntakhab karen; intikhāb. [lāiq ho.

5.—Kisi shai kī sab se 'umda hissa; jo murajjah kiye jāne ke

To make choice of—Pasand k.; intikhāb k.; dūsre se achchhā samajh-kar judā kar-l.

Choice, *a.* 1.—Pasand kiye jāne ke lāiq; tarjih diye jāne ke qābil; muntakhab; afzal; bartar; garānbahā; besh-qimatī; nihāyat 'umda.

2.—'Umda samajh-kar bachā r. yā ihtiyāt se kām meñ lānā; kifāyat se isti'māl k.

To be choice of time, or of money—Waqt yā zar ko ihtiyāt se kām meñ lānā.

3.—Jo khūb samajh-būjh-kar chunā yā pasand kiyā gayā ho; jo ihtiyāt se chunā gayā ho.

Choicely, *adv.* 1.—Intikhāb meñ ihtiyāt yā lihāz rakh-kar; barī hoshiyārī se; khabar-dārī se; tamiz ke sāth. [tarz par.

2.—Nihāyat 'umda tariq par; barī khūbī ke sāth; 'ajīb-o-garīb

Choke, *v. t.* 1.—Aisā kar-d. ki dam na āwe; sāns rok d.; dam-ghuṭā d.; sāns ke āne jāne kī rāh band kar-d.

2.—Kisi rāh ko usmeñ kuchh bhar-kar rok d.; band kar-d. [d.

3.—Kisi shai kī bālidagī wagaira meñ hārij h. yā usmeñ rukāwat dāl

4.—Nārāz k.; jarah karne kī ragbat paidā k.

Choke, *v. i.* 1.—Sāns lene kī rāh kī band ho-jānā.

2.—Ruk-jānā—jaise dam ghuṭne se.

3.—Nārāz h.; jārāh k.; mu'tariz h.

Choose, *v. t.* Kisi shai ko pasand k.; minjumla do yā zāid chīzon ke kisi ko auroñ se bihtar samajh-kar l.; muntakhab k.; chunnā yā ohun l.

Choose, *v. i.* 1.—Intikhab k.; chunnā; ek ko dūse se achchhā samajh-nā; tarjih d.

2.—Do yā zāid chīzon meñ se kisi ek ke pasand kā iḥtiyār r.

I choose to go—Main jānā bihtar samajhtā hūñ.

He can not choose but stay—Usko thaharāñ hī paṛegā.

Chop, *v. t.* 1.—Ṭukre ṭukre k.; boṭi boṭi k.; qīma k.—jaise gosht ko.

Often with *up*.

2.—Kisi tez āle se ek yā zāid zarb lagakar 'alāhida yā judā kar-d.; kāṭ dālnā; qalam kar-l.; tarāsh l.

Usually with *off*.

"Chop off your hand, and send it to the king." *Shak.*

Apnā hūth qalam karke bādshāh ke pās bhej do.

3.—Dānt se chabānū; shauq se yak-bārgī khā-jānā; nigal-jānā.

With *up*.

Chose, (shoz), *n.* (*Law*) Shai; chiz.

"Generally used in combination with other words." *Worcester.*

Chose in action—Woh shai jiskā qabza yā tasarruf-i-wāqī'i kisi ko na ho par sirf uskā haq use hāsīl ho yā nālīsh-i-qānūnī ke zarī'e se uske mutālabē kā use istihqāq ho; kisi aisi shai kī nisbat istihqāq-i-zāti jo qabze meñ dar na āyī ho lekin nālīsh ke zarī'e se mil-sake; woh shai jo nālīsh ke zarī'e se mil-sake masalan us rupaye ke wusūl kā haq jo mu'āhade ke rū se wājibu-l-adā ho yā kisi khisire kā tāwān jisko fariq-i-aṣṣaf be-gair nālīsh ke na de.

Chose in possession—Shai-i-maqbūz; woh shai jo qabze yā daḳīl meñ ho.

Chose local—Woh shai jo kisi maqām par nasab ho—masalan chakki.

Chose transitory—Woh shai jise ek jagah se dūsi jagah muntaqīl kar-sakēñ.

Chronic, } *a.* Der-pā; bahut dinon tak rahne w. yā qāim rahne
Chronical, } w.—jaise koyī maraz; muzmin.

Chronic disease—Maraz-i-muzmin; woh bimārī jo jald na chhūte yā bahut dinon tak rahe.

"In distinction to an *acute disease*, which speedily terminates."

Webster.

Chronicle, *n.* Wāqī'āt aur sawānih kī kaifiyat jo waqt ke silsile ke lihāz se murattab ho; mājaron kā bayān; tawārīkh; nawishta.

Chronicle, *v. t.* Tawārīkh meñ likhnā; mundarj k.; daftar par chaḥḥānū; qalam-band k.

Chronogram, } *n.* Woh kitāba jismeñ kisi tārikh yā zamāne kā izhār
Chronograph, } abjad ke se hurūf ya'nī 'adad-numā harfon se hotā hai—masalan Malika-i-Elizabeth kī wafāt kā san zail meñ likhe huye jumle ke bare bare hurūf ke 'adadon ke yakjā karne se ma'lūm hotā hai.

My Day is Closed in Immortality.

M=1000

D= 500

C= 100

I= 1

I= 1

I= 1

1603 ya'ni malika-i-mamdūha ne san 1603 'I'awī meñ wafāt pāyī.

Chronologer, } *n.* Guzre huye mājaron aur mu'āmalon kī tārīkhoñ kā
Chronologist, } tashkīh k. w.; guzashita mājaron yā sawānih kī
tārīkhoñ kā muhaqqiq.

Chronologic, } *a.* Guzre huye mājaron kī tārīkhoñ ke ta'āyun ke 'ilm
Chronological, } se muta'alliq; jismeñ mājaron kā bayān unke wuqū'
ke zamāne kī tartīb se ho; waqt ke silsile ke mutābiq yā uske lihūz se.
Chronologically, *ad.* Waqt ke silsile ke lihūz se; ba-tartīb-i-waqt.

Chronology, *n.* Woh 'ilm jismeñ waqt ke mukhtalif hisson aur mājaron
kī tartīb aur silsile kā bayān ho; tārīkhoñ ke shumār aur unkī tartīb
kā 'ilm; 'ilm-i-tārīkh.

Chronometer, *n.* Jis āle se waqt kā andāza kiya jāe—jaise gharī.

Cipher, *n.* 1.—Sifr; sunnā.

2.—Maliz nā-chiz shakhs; woh shakhs jisko kuchh waq'at na ho;
aisā shakhs jiskā koyī shumār na ho.

3.—Khat-i-tugrā.

4.—Woh hurūf jo bhed (rāz) kī bāteñ dūsrī jagah pahunchāne ke
liye ijād kiye jāen; tahrīr-i-ramzī; kam-salā; woh hurūf jo do yā zāid
shakhs bāham ittifaq karke ma'mū'ī harfon yā lafzon ke 'iwaz meñ
qāim kar-leñ aur jinko unke siwā aur koyī samajh na sake.

تَرْجَمَة "This (writing in *cipher*) is a mode of communicating inform-
ation by letters, in time of war, with a view to conceal facts from an
enemy, in case the letters should be intercepted." Webster.

Cipher, *v. i.* Raqmon yā ankon kā likhnā; hisāb k. [kam-salā likhnā.

Cipher, *v. t.* 1.—Aise hurūf meñ likhnā jo gairon kī samajh meñ na āweñ;
2.—Kisī nishān se batlānā yā zāhir k.

Circle, *n.* 1.—Dāira; halqa; gherā; girda; koyī gol yā mudawwar chiz.

2.—Jamā'at; majma'; mandali.

A circle of friends—Doston kī jamā'at.

A circle of beauties—Hastion kā majma'.

3.—Kisī khās qism ke log 'āmī isse ki unmeñ shirkat ho yā nahīn.

Circle, *v. t.* 1.—Kisī ko gird ghūmnā yā daura k.

2.—Ghernā; muhit k.; chāron taraf se gher-nā.

To circle in—Yakjā r.; band r.; gher-kar bhitar r.

Circle, *v. i.* Chāron taraf ghūmnā phir-nā yā daura k.

Circuit, *n.* 1.—Daura; apne lawāzim-i-mansabī ke anjām ke liye kisī jaj
wagaira kā ek maqām se dūsrā maqām par waqt-i-mu'āyan par jānā.

2.—Halqa yā qismat; mulk kā woh hissa jo qānunān ek yā zāid
jaj ke liye muqarrar ho tāki woh wahāñ jākar 'awām kī dād-rasī kare.

3.—Halqa; hudūd-i-mu'ayyan ke andar jis-qadar jagah ho.
 Circuit-house, *n.* Woh makān jahān hākīm daure par jākar muqīm ho
 aur ijlās kare; daure kā makān.

Circuitous, *a.* Jismēn ghūm-kar jānā paṛe; ghūmā huā; sidhā nahīn; ba-
 khatt-i-mustaqīm nahīn; pechīda yā pech-dār; nā-rāst yā ṭerhā.

A circuitous road—Aisi rāh jo sidhī na ho; ghūmī huyī rāh.

A circuitous manner of accomplishing an end—Kisī maqsad ke anjām kā
 pech-dār tariq.

Circular, *a.* Gashtī; un shaḵhsōn ke nām kā jinko ta'alluq-i-'ām ho.

A circular letter or order—Gashtī chīṭṭhī yā hukm; woh chīṭṭhī yā hukm
 jo un ashḵhā ke nām bhejā jāwe jinko uske mazmūn se yakṣān ta'alluq ho.

2.—Gol; mudawwar; dāire kī shakl kā; halqa-dār.

Circular, *n.* Gashtī chīṭṭhī hukm yā kāgaz wagaira.

To issue a circular—Gashtī chīṭṭhī wagaira jāri k.

Circulate, *v. i.* 1.—Dast-ba-dast jī-ba-jū yā ek shaḵhs ke pās se dūsre
 shaḵhs ke pās muntaqil h. yā jānā; phailnā.

Money circulates—Zar dast-ba-dast muntaqil hotā hai.

A story circulates—Kisī kī kahī huyī bāt chāroṅ taraf phail jāti hai.

2.—Chāroṅ taraf phirnā; gird-ā-gird ghūmā; daura k.; gardish k.

The blood circulates in the body—Khūn jism meṅ daura kartā yā phirtā hai.

Circulate, *v. t.* Jā-ba-jū phailnā; ek shaḵhs se dūsre shaḵhs ke pās
 pahuṅchnā; ghumānā; chāroṅ taraf phailnā.

To circulate a false report—Koyī jhūṭhī khabar phailnā. Circulate this
 notice—Yah ishtihār ghumā do.

Circulation, *n.* 1.—Daura; gardish; chāroṅ taraf phirnā.

2.—Jā-ba-jū phailnā; ek shaḵhs se dūsre shaḵhs ke pās pahuṅchnā;
 khūb phailnā; jāri h. yā rawāj pānā.

3.—Sikka jiskī chalan bāzār meṅ ho; rāijul-waqt sikka; lot wagaira
 jo sikke kī jagah par jāri ho. [kā andāz.

4.—Kisī chīz ke phailne kī had; kisī shai ke jāri yā rāij hone
 Circumcise, *v. t.* Khatna k.; sunnat k.; musalmānī k.

“The circumcision of males is practised as a religious rite by
 the Jews, Mohammedans, &c.” Webster.

Circumference, *n.* Gherā; girda; muhīt; maṅḍal; daur.

Circumspect, *a.* Kisī mu'āmale ke kul hālāt par lihāz yā khayāl r. w.;
 hoshyār; 'āqil; bedār; khabar-dār; muhtāt.

Circumspection, *n.* Ihtiyāt; dūr-andeshī; kisī mu'āmale ke kul wāqī'āt
 aur hālāt par tawajjuh.

Circumspective, *a.* Har chahār taraf dekhtā huā; chaukannā; chaukas;
 khatre se hoshyār; kisī bāt ke natīje kī fikr r. w.; be-dār.

Circumstance, *n.* 1.—Woh bāt jo kisī wāqī'a yā muqaddame se muta'alliq
 ho; amr-i-muta'alliq-i-muqaddama; koyī amr-i-khās jo kisī muqad-
 dame kā lāzima-i-zarūrī na ho par uskā asar kisī taur se uspar ho.

The circumstances of a case—Hālāt yā rū-dād-i-muqaddama; sūrat-hāl-i-
 muqaddama; kisī muqaddame kī haqīqat.

2.—*pl.* Hālat ba-libhūz-i-mūl-o-matū'; hāsiyat ba-i'tibār-i-jūc-dād; ma'ishat; ma'āsh.

In easy circumstances—Khush-hāl; āsāda yā muraffahu-l-hāl; khātā-pitā yā khāne-pīno se khush; s̄hib-i-ma'ishat yā zī-jūdād; khush-ma'āsh.

Circumstance, *v. t.* Kisi khās hālat meñ r.

[hoñ.

Circumstantial, *a.* Mufasssal; tafsīl-wār; jismen juz-o-kul hālāt dākhil

Circumstantial evidence (*Law*)—Subūt-i-qarīn; woh subūt jo kisi waqī'a ke hālāt-i-muta'alliq se hū-ī ho aur jise qiyās paidā ho; subūt-i-waqi'ati; jo subūt sarīh aur baiyīn na ho.

Circumstantially, *ad.* 1.—Hālāt ke mutābiq; zarūrī nahīn; ittifaqan.

2.—Mufasssal; bewre-wār; thik-thik; har ek amr yā hāt meñ.

Circumvent, *v. t.* Har tarah kā faun-o-fareb waghira karke kisi par gālib ānā; dhokhā d.; kisi ko apne dām-i-tazwīr meñ lānā; chhālū; bhagū.

Cite, *v. t.* 1.—(*Law*) Talab k.; hukm ke zarī'e se bulānā; ittīlā'-i qāunī d.; jawāb-dihī ki garaz se hāzīr hone ki ittīlā' zābite ke mutābiq d.

2.—Iqtibās k.; kisi kitāb ki 'ibārat yā kisi ke zabānī qaul kā hū-ba-hū i'āda k.

[hawāla d. yā nāmzad k.

3.—Kisi bāt ki tāyīd khwāh usko subūt yā istihkām ke liye Citation, *n.* 1.—(*Law*) 'Adālat meñ yā hākim ke rū-ba-rū hāzīrī ki talab; woh zābite ki ittīlā' jo kisi ko is mazmūn se dī jāe ki 'adālat meñ hāzīr ho-kar fulān shakhs ke da'we ki tardīd karo. Hāzīrī kā ittīlā'-nāma.

2.—(*Law*) Muqaddamāt-i-mufasssala yā sanadī kitābon par kisi amr-i-qāunī ke subūt ke liye hawāla yā istidlāl.

3.—Kisi kitāb ki 'ibārat yā kisi ke qaul kā bi-jinsihī i'āda; woh 'ibārat yā alfāz jinkī naql tamsil ke liye hū-ba-hū ki-jāe.

4.—Mazkūr; mufasssal bayān; sarāhat.

Citizen, *n.* 1.—Kisi shahr kā mutawattin; woh lāshinda jise us shahr ki āzādi aur huqūq hāsil hoñ jismen woh rahatā ho.

عز "As distinguished from a *foreigner*." Webster.

2.—Kisi shahr bulde yā jagah kā lāshinda (rahne wālā).

[wālā.

3.—'Umūman kisi shahr yā mulk kā mutawattin yā mudāmī rahne City, *n.* 1.—Shahr; koyī barī bulda; bahut se makānāt aur rahne wāle jo ek jagah par ābād hoñ; nagar yā nagarī; pur yā purī; koyī barī ābādī

عز In composition, it is equivalent to *nagar*, *pur*, *purī*, or *ābād*.

2.—Kisi shahr ke kul rahne wāle; jumla sukanā-i-shahr; sab shahrī.

In the city's eye—Shahrīyon ki nazar meñ (unke dekhne meñ yā unke nazdik).

City, *a.* Shahrī yā shahr ke muta'alliq; mudanī; shahr kā.

Civil, *a.* 1.—Kisi shahr yā riyāsat se muta'alliq; jo nisbat kisi shahrī ko uske ham-shahrīyon yā riyāsat se ho uske muta'alliq; kisi riyāsat ke shahrīyon aur riyāyā ki hukūmat waghira se nisbat r. w.; mudanī; mulkī; dīwānī kā; ahl-i-qalam se nisbat r. w.; us shahr yā insān ki jumāt se nisbat r. w. jo qāunū kā mahkūm ho.

عز "Opposed to *criminal*; as, a *civil* suit, a suit between citizens alone; whereas a *criminal* process is between the state and a citizen. Distinguished from *ecclesiastical*, which respects the church; and from *military*, which respects the army and navy." Webster.

2.—Intizām qā'ide aur hukūmat kō tābi'; jo hukūmat qā'ide se ho uske tābi'; wahshī nahīn.

3.—Shāista; khalīq; bā-akhilāq; sharif aur bā-murawwat; mihr-bān; mard-i-ādni; bhalā-mānus; shahr ke rahne wāle se atwār r. w. ya'nī wahshī yā dihqānī nahīn; muhazzab.

Civil death (Law)—Woh shai jiske bā'is kisi shakhs kē ta'alluq un logoñ se chhūṭ jāe jo qānūn ke pā-band hoñ yā jiskī wajh se woh un logoñ ke muta'alliq huqūq aur fawā'id se mahrūm kar-di-yā jāe—jaise jalā-watani wagaira; wafāt-i-qānūnī.

☞ Distinguished from *natural death*.

Civil engineering—Nahr makānāt sarak pul wagaira banāne kē 'ilm yā fan.

☞ "Distinguished from *military engineering*, which is confined to war." *Webster*.

Civil law—'Umūman kisi riyāsat shahr yā mulk kē qānūn; mulkī qānūn; mulk-i-Rūm kē qānūn.

Civil remedy (Law)—Woh chāra-kār jo kisi shakhs-i-zarar-rasida ko nālīsh-i-diwānī ke zarī'e se dilāyā jāe.

Civil suit (Law)—Aise mutālabe kī nālīsh jo ek shakhs ko kisi dūstre shakhs se ho yā us nuqṣān kē da'wā jo ek shakhs kisi dūstre shakhs ko pahunchāwe; nālīsh-i-diwānī.

☞ Opposed to a *criminal prosecution*.

Civil war—Woh larāyī jo kisi riyāsat yā shahr ke logoñ meñ bāham ho; khūna-jangī.

Civilian, n. Mulki; jangī nahīn.

Civility, n. 1.—Husn-i-akhilāq; khulq; insāniyat; tahzīb; shāistagī; dūstroñ se sulūk k. aur unse mihr-bānī se pesh ānā; tawāzu'; mudārāt; bhal-mansi yā āwabhagat.

2.—(pl.) Akhlāq kī bāteñ; achchhe sulūk; tawāzu' aur mudārāt.

Civilization, n. Shāistagī; tahzīb; ta'lim; tarbiyat; atwār kē sudharnā aur 'ilm-o-hunar meñ taraqqī.

Civilize, v. t. Wahshī se ādmi banānā; wahshat chhorānā; insān banānā; ta'lim d.; shāistagī aur 'ilm-o-hunar sikhānā; jilā d.; sudhārnā.

Civilized, pp. or a. Wahshī se ādmi banā huā; 'ilm-o-hunar aur akhlāq-o-ādāb meñ ta'lim pāye huye; muhazzab; sudhrā huā; ārāsta; shāista.

Civilly, ad. 1.—Siga-i-diwānī meñ; nij ke huqūq ke muta'alliq.

☞ Opposed to *criminally*.

2.—Qānūn ke rū se (qānūnan) par qudratī tarīq par nahīn.

☞ *Civilly dead* signifies *dead in law but not naturally*.

3.—Husn-sulūki ke sāth; insāniyat se; khush-khulqī se; sharāfat (bhal-mansi) se; ādāb wa akhlāq ke sāth.

Claim, v. t. 1.—Talab k.; da'wā k.; haq ke rū se māngnā yā pāne kī koshish k.; bataur apnī yāftanī ke māngnā yā talab k.; da'wī-dār h.

To *claim a debt*—Qarz-i-yāftanī kē da'wa k.; jo qarza wājibu-l-adā ho uskē mutālaba k.

2.—Istihqāq zāhir k.; haq ke i'tibār se da'wī-dār h.; ba-izhār-i-istihqāq mudda'ī banā.

The plaintiff *claims* to be the owner of the property in suit—Jāe-dād-i-muta-nāzi'a kā da'wā mudda'i apne haqq-i-milkiyat ke i'tibār se kartā hai.

3.—Kisī shai kā istihqāq r. yā mustahaq h.

The heir *claims* the estate by descent—Us wāris ko wirāsat ke rū se istihqāq-i-tarka hai.

Claim, v. i. Kisī shai kā mustahaq h.; istihqāq h'sil k.; da'wā r.

Claim, n. 1.—Da'wā; mutālaba; mutālaba-i-haq yā istihqāq; mutālaba-i-yāftanī; kisī shai kī milkiyat kā da'wā.

To make, or lay, *claim* to a thing—Kisī shai kī nisbat da'wā k. yā pesh k.

2.—Da'we yā mutālabe kā haq; istihqāq-i-da'wī yā mutālaba; us shai kā haq jo dūsre ke qabze meñ ho; haq yā istihqāq.

To have a *claim* to something—Kisī shai kī nisbat istihqāq-i-da'wā yā mutālaba r.

Government has a *claim* to the revenue of lands—Arāzi kī māl-guzārī kī nisbat sar-kār ko mutālabe kā istihqāq hai.

3.—Shai-i-mutada'wiya; shai-i-mudda'a-bihā; jis chīz kī nisbat da'wā kiya jāe yā jis chīz kā da'wā ho.

The plaintiff *claimed* a house, and the *claim* has been decreed—Mudda'i ko ek makān kā da'wā thā chunānchi shai-i-mutada'wiya kī dīgrī hui. [kar da'wā.

A preferential or superior *claim*—Da'wī-i-murajjah; dūsre ke da'we se barh.

Immediate claim—Talab-i-muwāṣabat ya'nī woh da'wā jo shafi' kī jānib se jāe-dād-i-faroḡht-shuda ke bikne kī kaiḡyat ke ma'lūm hote hī pesh kiya jāe.

Claim by litigation—Talab-i-ḡhusūmat ya'nī woh nālīsh jo shuf'a ke mu'āmale meñ talab-i-muwāṣabat aur talab-i-ishhād ke ba'd qānūn ke mutābiq bā-zābita rujū' kī-jāe.

Claim of possession and litigation—Talab-i-qabz wa ḡhusūmat-Yah bhi shuf'a se muta'alliq hotā hai.

To advance, institute, lay, make, or prefer, a *claim*—Da'wā k. yā rujū' k.; da'wā pesh k. yā da'wī-dār h.

Claimable, a. Jiskā da'wā ho-sake; qābil-i-mutālaba.

Claimant, n. Da'wī-dār; mudda'i; shakhs-i-mustahaqq-i-irjā'-i-da'wī.

A *claimant* by pre-emption—Da'widār-i-haqq-i-shuf'a; shafi'.

Claimed, pp. Jo bataur haqq-i-wājib ke māngā yā chāhā jāe; jiskā mutālaba haqqan kiya jāe; mutada'wiya; jiskī nisbat haqq-i-milkiyat zāhir kiya jāe.

Clamber, v. i. Mushkil se charhnā; hāthoñ aur pairon ke bal charhnā.

Clammy, a. Las-dār; chipchipā; lāse kī tarah chipakne wālā; laslasā.

Clamour, n. Barā shor yā barī chillāhat; hāñk-pukār shor-o-shagab; haurā-dhūm jo der tak rahe.

Clamour, v. i. 1.—Kisī ke nazdik shor machāte jānā.

2.—Itnā shor k. ki kāñ bhar jāe.

To *clamour bells*—Ghañṭe ko bajāte jānā tāki ḡhūb ṭanṭanāhat paidā ho.

Clamour, v. i. Zor se āwāz d. yā chillānā; baland āwāz se bolnā; gul k.; shor k.; bār bār dhūm machānā; nāla-o-faryād k.; saḡht taqūza k.

Clamorous, a. ḡaugāyī; shorī; dhūm-dhāmī; baland-āwāz.

Clan, n. 1.—Qaum; ḡhāñdāñ; guroh.

2.—Woh sab log jo kisi naf'-nuqsān kī bāt meñ ek dil hoñ yā kisi amr kī pairawī āpas meñ khūb muttāfiq ho-kar kar-rahe hoñ : zirga ; mañḍalī ; gol ; tāifa.

Clandestine, *a.* Jo dida-o-dānista (jānbūjh-kar) chhipāyā jāe ; jiski ittilā' 'awām ko na dī-jāe yā jo unkī nazroñ se chhipāyā jāe ; maḥfī ; po-shīda ; chhipā-chhipā.

☞ “ It often bears an ill sense, as implying craft or deception, or evil design.

A clandestine marriage or proceeding—Shūḍī yā kūr-rawāyī jo kisi nā-jāiz maqsad se 'awām se chhipā-kar kī-jāe.

Clandestinely, *ad.* Chhipākār ; khufyatān ; chorī se yā chori-chori ; gup-chup.

Clang, } *v. t.* Jhanjhanānā ; jhanjhanāhaṭ paidā k. ; khaṭ-khaṭ bajnā. [ādmī.
Clank, }

Glansman, *n.* Kisi khās guroh wagaira se ta'alluq r. w. ; kisi mañḍalī kā Clap, *v. t.* 1.—Pkarphaṛānā—jaise kisi parind kā apne ḍāine ko.

2.—Dhakel d ; khainch yā dhakkā dekar band-kar-d. ; jhaṭ se bhirā d. ; jhaṭ yā phaṭ se band kar-d—jaise darwāza yā phāṭak ; yakāyak ghūsā d.

☞ Followed by *to*.

3.—Shābāsh k. ; tālī bajā-kar kisi bāt kī ta'īf k. ; thapoṛī bajā-kar kisi amr kī nisbat apnī khush-nūḍī zāhir k.

To clap up—Jhaṭpaṭ kar-d. yā yakāyak pūrā kar-d. ; jaldī se tai kar-d.

Clap, *v. i.* 1.—Yakāyak aur shor ke sāth (dhaṭ se) bhir yā lag-jānā—jaise darwāze ke kewār kā.

2.—Thapoṛī yā tālī bajānā.

[masrūf h.]

3.—Kisi kām ko jhaṭpaṭ karne lagnā (usmeñ chustī aur tezī se ☞ With *to* or *into*.

Clap, *n.* 1.—Woh shor jo do chauṛī chīzoñ ke āpas meñ bhir jāne se paidā ho ; woh āwāz jo dhaṭ se ho ; dhaṛāke kī āwāz.

2.—Woh fīl jo ek hī martaba aur yakāyak ho ; jo bāt ek hī bār meñ tai ho-jāe.

At a clap—Ek hī martaba ; jhaṭpaṭ.

3.—Karak yā karakarāhaṭ ; garaj ; dhardhaṛāhaṭ.

Clarify, *v. t.* Sāf k. ; mail yā talchhaṭ wagaira nikāl-kar sāf kar-d. ; mail kāṭ chhāñṭ yā nikāl d.

☞ “ Applied particularly to liquors.” *Webster*.

Clarify, *v. i.* Sāf ho-jānā ; nirmal-ho-jānā ; mail wagaira nikal-kar khālis rah-jānā.

[khā-kar khaṭkhaṭānā.

Clash, *v. i.* 1.—Kisi chīz meñ lag-kar āwāz paidā k. ; kisi chīz se ṭakkar

2.—Mutazād h. ; mukhālafat r. ; kisi dūse ke khilāf h. ; ba-jānib i-mukhālīf 'amal k. ; mukbil h.

Clash, *n.* 1.—Ṭakkar khānā ; jhanak ; jhankār ; khaṭkhaṭāhaṭ.

2.—Ikhtilāf ; tazād ; ek tarah kā na h. yā ek dūse ke khilāf h.—jaise rāe yā manshā wagaira kā.

Class, *n.* 1.—Qism ; bahut sī chīzeñ jinmeñ koyī khāsiyat mushtarak ho.

Different classes of offences—Jurmoñ kī mukhtalīf qismeñ ; jarāim ke aqām-i-mukhtalifa.

2.—Kisī madrase wagaire meñ ek qism ke talabā; ham-qism tālib-
'ilmoñ kī sāf jamā'at yā unkā darja.

3.—Nau'; qism; zāt; jins; 'ilmī taqsim yā tartīb.

Class, *v. t.* Qism-wār tartīb d.; darja-bandī k.; ham-qism chīzoñ ko judā
judā k.; mukhtalif qismoñ par munqasim k.

“ In scientific arrangement, to *classify* is used instead of to
class.” Webster.

Classical, *a. l.*—Awwal darje yā rutbe kā; kisī chīz khusūsan 'ilm yā
hunar meñ auroñ se barhkar. Is lafz kā itlāq khāskar 'umda 'umda
qadīm Greek aur Roman musannifoñ par hotā hai lekin hāl ke 'umda-
tarīn musannifoñ yā unkī tasnīfāt kī nisbat bhī yah musta'mal hai.

2.—Zabān-i-Greek aur Latin ke musannifoñ se nisbat r. w.; un
maqūmoñ se muta'alliq jabāñ Yūnān aur Rūm ke log sukūnat-pazīr
rahe hoñ yā jinko unke ā'māl ke bā'is shuhrat hāsīl ho.

3.—Mutaakhhirīn meñ 'umda-tarīn musannifīn ke muta'alliq;
darja-i-ā'lā kā; jo nihāyat mustanad musannif samjhā jāe; nafis;
sahib; shusta; sāf; pākīza—jaise 'ibarat.

Classic, *n.* Woh kitāb jiskī 'umdagī aur waq'at musallama ho. Iskā
itlāq 'umūman Greek aur Latin musannifoñ par huā kartā hai lekin
in dīnoñ ke bhī nihāyat 'umda musannifoñ aur tasnīfāt kī nisbat yah
lafz kām meñ lāyā jātā hai.

Classically, *ad. l.*—'Umda 'umda musannifoñ kī tarz par.

2.—Qism-war; jins-wār.

Classification, *n.* Qism-wār tartīb; jude jude aqsām par inqisām; qismoñ
yā darjoñ par bāntnā.

Classify, *v. t.* Darja-bandī k.; qism-wār banānā; mushtarak khāsiyatoñ
ke lihāz se tartīb d.; tartīb d. yā silsile se r.

Clause, *n.* Zimu; āyīn meñ kisī daf' kā juz; kisī wasiyat-nāma iqrār-
nāma yā dūsre wasīqa-i-qānūnī kā daf'a mad yā uskī shart.

Clean, *a. l.*—Jismeñ mail yā gilāzat na ho; sāf; suthrā; be-dāg; jismeñ
dhabbā na ho.

Clean clothes—Kapre jo maile na hoñ; sāf kapre. Clean paper—Sāf kāgaz;
kāgaz jo mailā na ho (jismeñ dhabbe wagaira na hoñ).

2.—Jismeñ koyī be-kār yā muzir chīz na ho; be-'aib yā be-naqs; jis-
meñ kharāb ghās yā patthar na hoñ; girah-dār nahīn; be-dāliyoñ kā.

Clean land—Sāf zamīn ya'nī zamīn jismeñ kharāb ghās wagaira na ho. Clean
timber—Sāf lakṛī ya'nī jis lakṛī meñ girah wagaira na ho.

3.—Jismeñ bhaddā-pan na ho; jismeñ hāth kī safāyī ho.

A clean trick—Hath-pher yā dāw-pech jo hāth kī safāyī se kiya jāe.

4.—Jismeñ rukāwat yā qaid na ho; pūrā pūrā; bi-l-kul; musallam.

5.—Be-gunāh; sāf; mukaddar nahīn; badī yā khabāsat se barī.

Clean, *ad.* Be-chūk yā khatā ke; hunar-mandī yā hāth kī safāyī se;
kām-yābī ke sāth.

To come off clean with a performance—Koyī kām is tarah par k. ki usmeñ
chūk na ho (kāmyābī ho).

Clean, *v. t.* Sāf k.; kudūrat yā gandagī ko dūr kar-d.; jo koyī shai
kharāb gandī yā muzir wagaira ho usko dūr kar-d.—jaise hāth badan

yā kapron se mail kā yā kisi dūsrī shai se aisi chiz yā chizon kā jo uske liye muzir ho.

Cleanliness, *n.* 1.—Mail gilāzat yā kisi dūsrī qism kī gandagī kā na h.; safāyī; suthrāpan.

2.—Jism yā poshāk kī safāyī.

Cleanly, *a.* 1.—Safāyī kā 'ādī yā safāyī-pasand; jismen kisi tarah kī gandagī yā mailā-pan na ho; jo maile-pan se apne ko bahut bachāye rahe.

2.—Pākiza; khālis; gair-ma'yūb; jiskā asar muzir yā kharāb na ho.

3.—Jisse safāyī āye; sāl k. w.

Cleanly powder—Woh sufūf jiske isti'māl se safāyī paidā h.

Cleanly, *ad.* Safāyī se; mailā-kuchilā nahi.

Cleanness, *n.* 1.—Safāyī yā sāl h.; kudūrat aur khārijī mādde kā na h.

2.—Chhūt yā kisi khabīs maraz kā na h.

3.—Pākizagī; be-gunāhī; ma'sūmiyat.

Cleanness of hands—Be-gunāhī; be-jurmi; ma'sūmiyat.

Cleanse, *v. t.* Sāl k.; kudūrat ālāish chhūt yā gunāh wagaira se barī k.; mail yā kisi qism kī kudūrat ko dho mal chhāl yā koyī aur 'amal karke dūr k.; pāk k.; tahārat k.; nā-pakī ko dūr karke pāk k.

Clear, *a.* 1.—Zāhir; wāzih; 'ayān; shubhe yā ibhām se barī; sarī'u-l-fahm; jo jald samajh men āwe; sāl; khulā; muzabzab nahi; fāsh; sarīh; numāyān.

The reason is clear—Wajh zāhir yā 'ayān hai; wajh jald samajh men ājūti hai.

2.—Nā-qābil-i-tardīd yā bahs; jisse inkār na ho sake; zāhir; muhtāj-i-subūt nahi.

The guilt of the accused is clear—Us mulzam kī mujrimī se inkār nahi ho-saktā (uskā jurm muhtāj-i-subūt nahi hai).

3.—Jānib-dārī yā taraf-dārī se barī; jismen jānib-dārī na ho.

The judgment is clear—Is faisala se jānib-dārī pāyī nahi jāti yā yah faisala jānib dārī se barī hai.

4.—Dāin yā zimma-dārī se pāk; gair-mustalzīm-i-muākhaza.

He is clear of all debts—Woh bi-l-kul duyūn se pāk hai.

5.—Khālis; jismen se kuchh waz' yā minhā na kiya jāe; pūrā pūrā; be-kam-o-kāst (jismen kamī-beshī yā ghaṭ-barḥ na ho.)

He has a clear gain or profit of Rs. 200 a year—Use sāl men do sau rupaye sāl ba-taur naf' ke mil-jāte hai; uskā khālis sālāna maṣāf' ba-ta'dād do sau rupaye ke hai.

6.—Ilzāmāt se barī; rihā; āzād.

The accused was tried and got clear—Tajwīz ke ba'd mulzam rihā ho-gayā (ilzāmāt se barī ho-gayā).

7.—Khulā huā; band nahi; jismen rukāwaṭ na ho; sāl.

The way is clear—Rāsta khulā yā sāl hai; rāsta band nahi hai (usmen koyī rukāwaṭ nahi hai).

8.—Be-bādāl yā kuhre kā; sāl; pharchā—jaise āsmān.

9.—Jismen kisi qism kī āmezish na ho; gandagiyon se pāk; be milāwaṭ kā; bi-l-kul khālis; nirmal; jismen kuchh ūpar se mil yā lag na jāe.

Clear water—Sāl pāni; nirmal jal.

10.—Be-'aib; be-dāg; jismeñ kiśi tarah kā dhabbā nā lagā ho; nā-qābil-i-ilzām; ilzām yā jurm se barī.

11.—Sāf; karī yā karakht nahīn; khulī huyī—jaise āwāz yā bol.

12.—Jo jald yā sāf sun paṛe; jo sunāyī de-sake.

13.—Ğair-mutafakkir; jisse intishār na pāyā jāe; khush; bashshāsh.

A clear aspect—Khush yā bashshāsh sūrat.

Clear, *ad.* Sāf-sāf; be shak-o-shubha

Clear, *v. t. 1.*—Kisī zer-bārī kā raf' k. [diye).

He has cleared off his debts—Usne apnā qarz chukā diyā (apne dūyūn adā kar-

2.—Sāf k.; kiśi khārijī yā bālāyī shai ko dūr kar-d.; jo kuchh milāwaṭ yā gandagī wagaira ho usko nikāl d.

To clear liquors—'Araqōñ ko sāf k. (unmeñ jo kuchh milāwaṭ wagaira ho usko dūr kar-d)

3.—Sāf kar-d.; ibhām tazabzub yā pechidagī se barī kar-d.; sul-jhānā; hal k.; samajhne ke qābil kar-d.; khol d.; wāzih k.

To clear a question—Kisī amr-i-nizā'i yā shubhe kī bāt ko sāf yā hal k. To

clear up a case or point—Kisī muqaddame yā bāt ko suljhānā ya'nī jo kuchh pechidagī wagaira usmeñ ho usko raf' kar-d.

4.—Kisī jurm ke ilzām se barī k.; safāyī k.

How can the thief clear himself?—Woh sāriq apne ko ilzām se kyūñkar barī kar saktā hai?

The plea of *alibi* will not clear him of the offence charged—Jurm-i-'ā'id-shuda se uskī safāyī is 'uzr par na hogī kī woh wuqū'-i-jurm ke waqt mauqā'-i-wāridāt par nahīn balki aur kahīñ thā.

5.—Tajwīz ke ba'd barī yā rihā k. [kiyā gayā.

The accused was tried and cleared—Woh mulzam tajwīz ke ba'd barī (rihā)

6.—Kul kharch dekar manāfi' pānā; jo kuchh sarf paṛe usko minhā dene ke ba'd khālis naf' pānā.

7.—Lakṛī ko zamīn par se haṭā d.; darakhtoñ ko kāt-kar unheñ uṭhā le-jānā yā jalā d. aur zamīn ko jotne bone ke qābil banānā; zamin ko sāf yā khālī k.

To clear land for wheat—Genhūñ bone ke liye zamīn ko khālī yā sāf k.

8.—Tap jānā yā is tarah pār kar-jānā kī chhū na jāe yā nā-kāmī na ho—jaise kiśi taṭṭī yā khandaq wagaira ko.

Clear, *v. i. 1.*—Bādal yā kuhre kā nikal jānā; sāf yā pharchā ho-jā.

☞ Often followed by *up*, *off*, or *away*.

The sky clears—Āsmān pharchā ho-rahā hai. The weather clears up—Bādal khulā jātā hai (āsmān sāf huā jātā hai.)

2.—Dain zer-bārī musibat yā phaṁsāw se chhūṭ-jīnā yā najāt pānā.

Clearness, *n.* Gandagī yā khārijī mādde se barāat yā uskā na h.; safāyī; kiśi aisi shai kā na honā jo tāriki rukāwaṭ zarar yā nā-pāki wagaira paidā kare; safāyī; pharchāyī; wazāhat; sachāyī; imān-dārī; sāf-mu'āmalagī.

Clear-sighted, *a.* Mubassir; bīnā; jisko koyī bāt khūb sāf sāf ma'lūm ho-jāe; 'anqā-nazar; fahīm; samajh-dār.

Clearly, *n.* Sāf sūf; bakhūbī; sarībī; tamām-o-kamāl; achchhī tarah se; be-uljhāw yā pareshānī ke.

Cleave, *v. i.* 1.—Simat jānā; chipak jānā; mazbūtī se pakar lenā.

2.—Lau lagāye rahnā; khūb rabt r.; liptā rahnā; barī muhabbat se lagā rahnā.

3.—Chaspān h.; mauzūn h.; khūb rāst ānā; thik thik h.; kisī par achchhī tarah baiṭhū.

Cleave, *v. t.* 1.—Phānā; chīrnā; do ṭūk k.; kāṭ-kar yā aur tarah par judā judā kar-d.

2.—Khud-ba-khud khol d. yā alag alag kar-d.

Cleave, *v. i.* Khul-jānā; phat-jānā; chitakh-jānā; shaq ho-jānā; alag alag ho-jānā.

Clemency, *n.* 1.—Narm-dilī; dil kī mulāimat; shafaqat; mihrbānī.

2.—Rahm tarahhum yā rahm-dilī; rahmat; āmurzish; mujrimon ke qusūrāt ke mu'af karne yā unke haq mein dar-guzar karne khwāh unse narmī ke sith pesh āne kā mailān; mu'afi yā dar-guzar par āmādagī; saza kī kami yā mu'afi kī ragbat.

☞ "Opposed to severity, harshness, or rigour." *Webster.*

3.—Dhīmā-pan; hawā wagaira mein tundi kā na h.

Clement, *a.* Halīm; rahīm; narm-dil; dil kā saḥt (karā) nahīn; mihrbān.

Cleric, } *a.* Kātib kā yā kī; naql-nawīs kā yā kī; likhne wāle yā mu-
Clerical, } harrir kī; nawīsinda yā tahrir-kuninda kā yā kī; mutasad-
diyāna.

A clerical error or mistake—Kātib yā naql-nawīs kī galatī; likhne wāle kī bhūl.

Clerical work—Kitābat yā likhne kā kām; tahrir kā kām; muharrir kā kām.

Clerk, *n.* 1.—Muharrir; mutasaddī; muhāsib yā hisāb-nawīs; woh shakhs jo kāguzāt aur hisāb ke murattab rakhne ke liye kisī sarishte mein muqarrar ho.

2.—Woh shakhs jo kisī kī taraf se uskī dūkān yā māl ke gūdām mein māl ke bechne aur hisāb-kitāb wagaira ke durust rakhne ke liye muqarrar ho; gumāshtha.

☞ "This word is generally pronounced as if it was spelt *clark*."

Webster.

Clerkship, *n.* Muharrir kā kām yā 'uhda; muharrirī.

Clever, *a.* 1.—Tez-dast; jo kisī qisṣn ke auzār yā āle tezi aur safāyī se kām mein lāwe yā kisī kām ke anjām ke liye koyī bāt hoshyārī aur hunar-mandī se kare.

A clever artisan—Tez-dast ahl-i-hirfa yā kāri-gar.

2.—Sab bāton mein mahārat r. w.; māhir; zakī yā hunar-mand; un sab bāton kā jismein samajh aur liyāqat darkār ho hunar-mandī tez-dastī aur kām-yābī ke sāth k. w.

☞ "It does not denote the highest order of talent, much less creative genius." *Webster.*

3.—Jisse karne wāle kī hoshyārī yā chustī wa chālākī pāyī jāe.

A clever speech—Aisi taqrir jisse muqarrir kī hoshyārī sābit ho. A clever trick

—Aisi hath-pher jisse uske karne wāle kā chust wa chālāk honā zāhir ho.

4.—Wājib; munāsib; mauzūn; hasb-i-hāl.

Cleverly, *ad.* Hoshyārī tez-dastī yā chustī wa chālākī se; hunar ke sāth; munāsib taur par; khūbsūrtī ke sāth.

Cleverness, *n.* Hoshyārī; tez-dastī; chustī wa chālākī; hunar-mandī.

Client, *n.* Muwakkil; woh shakhs jo kisi kauṁsalī yā wakīl se kisi amr-i-qānūnī kī nisbat mashwara chāhe yā apne muqaddame kī pairawī khwāh aisi nālīsh kī jawāb-dihī jo uspar dāir huyī ho uske zimme kare.

Climate, *n.* 1.—Iqlīm; kishwar. [āb-o-hawā.

2.—Hawā kī garmī sardī wagaira ke lihāz se kisi jagah kī hālat;

A warm or cold *climate*—Garm yā sard āb-o-hawā; aisi jagah jahān garmī yā sardī ziyāda ho.

Climb, *v. i.* Chaṛhnā; hāth aur pair ke bal chaṛhnā; kisi chīz ko donoṁ hāthoṁ se pakar kar uspar chaṛh-jānā; āhista āhista ūpar ko uṭhnā; diqqat aur mashaqqat se chaṛhnā.

Climo, *n.* Iqlīm; khitta; mulk; sar-zamīn. [pakaṛnā.

Clinch, *v. i.* Hāth se mazbūṭī ke sāth parkaṛnā; kisi chīz ko zor se

To *clinch* a nail—Kisi chīz meṁ kṛāṇṭe ko dhaṁsā yā ghusā-kar usko mor d. yā uskā muḥh mār d. To *clinch* the hand or fist—Muṭṭhī bāndhnā yā ghūsā, tānnā. To *clinch* an instrument—Kisi āle ko muṭṭhī meṁ mazbūṭī se pakaṛnā.

2.—Mazbūt k.; istihkām d. yā mustahkam k.; pukhta k.; sābit k.

Clinch, *n.* Pakar; girift.

To get a good *clinch* of a weapon—Kisi hathiyār ko mazbūṭī se pakar r. To secure anything by means of a *clinch*—Kisi chīz ko aise pakar r. ki woh hāth se jāne na pāye.

Cling, *v. i.* 1.—Kṛhūb lipaṭ jānā; kisi ke gird lipaṭ-kar use aisā thānbh r. ki chhūṭne na pāye.

2.—Naf-nuqsān kī shirkat yā muhabbat ko khayāl se kisi kā pīohhā na chhoṛnā; sābit-qadamī ke sāth kisi kā pairaū rahnā yā usse lagā rahnā.

Clip, *v. t.* Qaiṁchī se tarāshnā; katarnī se kāṭnā; kisi chīz ko chhoṭī yā tang karne kī garaz se uske sire par yāngal-bagal se kāṭ d.; muqarrazk.

“In distinction from *shaving* and *paring*, which are performed by rubbing the instrument close to the thing shaved.” *Webster*.

To *clip* the hair—Bāl kāṭnā tarāshnā yā katarnā ya'nī jis qadar bare bāl hoṁ uske lihāz se unheṁ qaiṁchī se kāṭ-kar chhoṭa kar-d. To *clip* coin—Sikke ko kāṭ d.

Clipping, *n.* 1.—Kāṭ-kar chhoṭā yā kam-qīmat kar-d.

2.—Chhānt; katran; tarāsh.

The *clippings* of one's beard—Kisi kī dāṛhī kī katran ya'nī dāṛhī ke bāl jo miqrāz se katar diye jāeṁ.

Clique, (kleek) *n.* (Fr.) Ek qism ke chand shakhsōṁ kī chhoṭī jamā'at; zirga; gol; guroh; tāifa; mandalī.

“Used commonly in a bad sense.” *Webster*.

Clock, *n.* Dharam-gharī; woh garī jo baj-kar ghaṇṭe batāwe; garī; sū'at-numā.

What o'clock is it?—Kai baje? Gharī meñ kai baje yā kyā waqt hai?

*Clod, n. 1.—Dhelā—*jaise mittī kā; kulūkh.

2.—Koyī duniyāwī yā zalī shai.

3.—Mittī kā dhoñdhā; ahmaq; kaudan; gāwdā.

*Clog, v. t. 1.—Lādnā—*jaise kisi bhārī chīz se; kisi aisi chīz kā bhār yā bojh dālnā jo simat jāe.

2.—Kisi chīz meñ dūsrī chīz ke jāne kī rāh band kar-d.; roknā yā muñh band kar-d.

3.—Māni' h.; pareshān k. yā uljhāw meñ dālnā; ghabrā d.

Clog, v. i. 1.—Bhar jānā; kisi khārījī shai ke bhar yā ziyāda par jāne se ruk jānā yā band ho-jānā.

2.—Simat sat yā chipak jānā.

[amr-i-māni'.

Clog, n. 1.—Woh shai jisse harakat ruk jāe; rukāwat; sadd-i-rāh; rok;

2.—Koyī wazūī chīz jo kisi jānwar meñ is garaz se bāñdh di-jāe kī woh idhar-udhar chal yā kūd-phāñd na sake.

3.—Kharāññ; kañhnayī; paulā yā panā; na'lain-i-chobī.

Close, v. t. 1.—Band k.; masdūd k.; mūñdnā; bheñnā; lagā d.

*To close the eyes—*Āñkheñ band kar-lenā. The doors of the courts should be closed against champertors—Chābiye kī 'adālat kā darwāza un logoñ ke liye band kar diyā jāwe jo apne naf' kī garaz se muqaddame lañāte haiñ.

2.—Khatm k.; takmil k.; niptānā; chukānā; pañānā; pakkā kar-d. khātime ko pahuñchnā; band kar-d.; āge chalne na d.

*To close a bargain—*Saudā pakkā k. niptānā yā chukānā. *To close an account—*Hisāb band kar-d. (use āge chalne na d.)

3.—Yak-jā yā ekaññhā k.; jor-bañor kar ek jagah k.; kisi shai ke jude jude ajzā ko ek jagah k.

Close, v. i. 1.—Juñnā; simañnā; bā-ham miljānā; ek ho-jānā.

*These wounds will not close—*Yah zañhm na juñenge.

2.—Khatm h. yā khātime ko pahuñchnā; ākhir h.; band h.; ruk-jānā.

*The discussions in that case did not close until long after—*Us muqaddame meñ der ke ba'd bahs khatm huyī.

*To close on or upon—*Āpas meñ rūñi-rujū' ho-jānā; bāham ittifaq kar-lenā; kisi amr par ittifaq k. yā usmeñ sharīk h.

*To close with (a)—*Manzūr-k.; rūñi h. yā qabūl k. The terms of compromise proposed by the plaintiff were closed with by the defendant—Mudda'a 'alaih ne sulh kī un shartōñ ko manzūr kiya jo mudda'i ne pesh kiñ. (b)—Kisi se mel-kar-lenā yā muttāfiq ho-jānā; kisi se milāp yā ittifaq kar-lenā. *To close with an enemy—*Dushman se sulh kar-lenā yā muttāfiq ho-jānā. (c)—Kisi se lipať jānā—jaise kushtī meñ.

Close, n. 1.—Khātima; ikhtitām; ākhir ko pahuñchnā; tamām h. ruk jānā; band ho-jānā.

*To draw to a close—*Qarīb-i-ikhtitām h.; ākhir yā khatm hone par h.

2.—Pakar yā girift—jaise kushtī kī.

Close, a. 1.—Band; masdūd; khulā nahīñ.

*A close box—*Band sandūq.

2.—Band; qaid meñ; kanāre; goshe yā tauhāyī meñ.

3.—Mahbūs; band; khamastā huā; itnā garm ki taklif ma'lūm ho; gair-mutaharrik; jisse tab'at majhūl ma'lūm ho; garm aur āskat paidā k. w.; ganda.

☞ “Applied to the weather when there is little wind and heated air is confined by clouds or fog to the surface of the earth.” *Webster*.

4.—Bhed kī bāt yā dil kā hāl kisī ko na batlāne w.; chaukas; hoshyār; chhuppā; jiske lab jald na khulēn; rāz-dār; i'tibārī.

5.—Bakhīl; tang-dil; shūm; sakhi nahīn; makkhi-chūs; lālchī.

6.—Nazdik; muttasil; qarīb; kisī shai se qurbat r. w.; jagah yā waqt ke lihāz se bahut nazdik.

☞ Often followed by *to*.

7.—Mukhtasar; chust—jaise alfāz wagaira.

8.—Tang; kushāda nahīn.

A close alley—Tang galī.

[tabah.

9.—Nazdik; thoṛī fasl par; qarīb qarīb barābar; ham-palla; mush-

A close fight—Nazdik kī laṛāyī; aisi laṛāyī jismeñ laṛne wāle dūsre se thoṛī hī dūr par hoñ yā jismeñ yah na ma'lūm ho ki kaun fariq galib hai aur kaun maglūb.

10.—Khūb; jī lagā ke; dil se; tawajjuh ke sāth.

To give close attention to a thing—Kisī shai kī taraf khūb yā dil se mutwajjih h.

11.—Chaspān; barjasta; tir-ba-hadaf; nihāyat hī mauq'e kā; mauzūn.

A close argument—Dālil-i-barjasta chaspān yā mauzūn; mauq'e kī hujjat.

12.—Garm yā garm-joshī se; josh-i-dil se.

A close debate—Bāhs yā munāzara jo garm joshī se ho.

13.—Sakht hirāsāt meñ; aisi tarah par ki koyī āne jāne yā bāt-chit karne na pāye; jakar-band; bare chaukī pahre meñ.

To keep a person in close confinement, or as a close prisoner—Kisī shakhs ko hirāsāt-i-sakht meñ ya'nī aisi tarah par muqaiyad yā mahbūs r. ki koyī uske pās āne yā bāt-chit karne na pāye; kisī ko jakar-band r.

14.—Thik thik asl ke mutābiq; jaisā asl ho waisāhī; asl ke khilāf nahīn.

A close translation—Tarjama jo thik thik asl ke mutābiq ho; taht-lafz.

Close, *ad.* Nazdik-nazdik; bhīre-bhīre; sate-sate; chupke se; dabāye huye.

Close-bodied, *a.* Jo badan par thik thik ho; qad par rāst āne wālā—jaise paināhan yā jāma.

Close-fisted, *a.* Lālchī; kanjūs; jiskī mūtṭhī dene lene meñ band ho.

Close-handed, *a.* Cf. the above.

Closely, *ad.* 1.—Nazdik-nazdik; istarah par ki kuchh fasl na rahe.

The chaukidār followed closely at the heels of the thief—Us chor ke piche nazdik hī nazdik chaukidār daṛā gayā. [kā wāqī' h.

One event following closely upon another—Ek mājare ke ba'd hī dūsre mājare

2.—Tawajjuh se; ba-gaur; dhyān se; dhyān lagā-kar yā dhyān-dekar; dil-lagā-kar; ānkh garī-kar.

Examine the accounts closely—Is hisāb ko jī yā dil lagā-kar (khūb) jāncho.

3.—Tangī yā sakhti se; aisi tarah par ki bāhar ke logon se kuchh ta'alluq na rahne pāye ya'nī āmad-o-raft yā bol-chāl na ho.

To confine *closely*—Saḡht hirāsāt meḡ r.; aisi tarah par qaid meḡ r. ki qaidi bāhar ke logoḡ se kuchh ta'alluq na rakh sake.

4.—Kḡhūb ba-ittibā'-i-asl; aisi tarah par ki asl se kuchh bhī farq na pare; lafzī. [tarjama k.

To translate *closely*—Thik thik asl ke mutābiq tarjama k.; taht-lafz yā lafzī

5.—Qarīb-qarīb; nazdik-nazdik; bahut hī qurbāt se.

To be *closely* related—Rishte meḡ bahut hī qurbāt r.; rishta-i-qaribi yā naz-diki rishta r.

Closeness, n. 1.—Tangī—jaise kisi jagah kī.

2.—Hawā ke āuc-jāne kī gunjāish na r.; hawā kā na h.

☞ “Applied to a close room, or to the air confined in it.” Webster.

3.—Kisī shakhs kī gosha-nishīni yā 'uzlat-guzīni (uskā dunyā ke ta'alluqāt ko chhoḡkar kisi tanhāyī kī jagah meḡ rahnā)

4.—Dil kholkar kisi se na milnā yā bāt-chīt na k.; ikhḡfā; rāz-dāri; ihtiyāt; chaukasī.

5.—Bukhl; kanjūsī; lālch.

6.—Rabt-zabt; khalā-malā; mel-jol.

7.—Asl kī mutābaqat.

Closet, n. 1.—Kḡhalwat-kḡhāna; takhlīye kā kamra.

2.—Ek kamre kī bagal meḡ woh chhoḡī kamra yā goshe kī jagah jahān bartan aur makān kī āraish ke asbāb rakkhe jāen.

Cloth, n. 1.—Kapṛā; pāreha.

☞ “The plural is regular, *cloths*; but when it signifies garments, it is written *clothes*.” Webster.

2.—Khāne kī mez par bichhāne kī ohādar; dastar-kḡhwūn.

☞ “Usually called a *table-cloth*.” Webster.

Clothe, v. t. 1.—Kapṛe pahnānā; kapṛe se badan ko ohhipānā; pōshāk pahnānā.

2.—Kapṛe d.; pahinne ke liye kapṛe d.

To feed and *clothe* a person—Kisī ko khānā kapṛā d. (usko kḡhurish aur poshish donoḡ d.).

3.—Denā yā 'atū k.; tafwiz k.

To *clothe* one with power or authority—Kisī ko ikhtiyār yā hukūmat d.

Clothes, n. 1.—Insān ke pahinne ke kapṛe; poshāk; libās; pāreha-i-poshīdāni; jo kuchh satr-i-badan ke liye pahnā jāe.

☞ “A general term for whatever covering is worn, or made to be worn, for decency or comfort.” Webster.

2.—Kammāl wagaira jo soue ke palang par lagāye jāte haiḡ.

Clothing, n. 'Umūman pahinne ke kapṛe.

Cloud, n. 1.—Bādal; abr; badlī; ghaṭā.

2.—Bahut sā dhuāḡ jo hawā meḡ uṡhe yā gard-o-gubār jo kasrat se hawā meḡ uṡe; koyī shai jo bādal si ma'lūm de.

A *cloud* of smoke or dust—Dhuāḡ yā gard jo bādal kī misāl hawā meḡ uṡhe.

3.—Woh kālī lakir yā kālā dāḡ jo sang-i-marmar wagaira meḡ hotā hai.

4.—Jhund; majma'-i-kasir; bhī; kasrat.

A cloud of witnesses—Gawāhoṇ ki jhund.

5.—Tārikī yā khatre kī hālat; woh shai jiskī sūrat tārik dīl-shikan yā mukhawwaf ma'lūm de; kudūrat; khatra.

A cloud of sorrow—Ranj kā gubār; ranj jo bādāl kī tarah dīl par chhū jāe.

A cloud upon the intellect—'Aql par tārikī kā chhā jānū; 'aql kā andhā ho-jānū.

Cloud, *v. t.* 1.—Bādāl kā chhā jānā.

The sky is clouded—Āsmān par bādāl chhā gayā (badli ghīr-ūyī).

2.—Andherā yā tārik kar-d.; raushanī bāqī rahne na d.; dhabbā lagā d.; ranjīda k.

3.—Rang-ba-rang kā banā d.

Cloud, *v. i.* Bādāl se chhip jānā.

 Sometimes followed by *over*.

The sky clouds over—Āsmān bādāl se chhip jātā hai.

Cloudless, *a.* Bādāl se ghīrā yā chhipā nahīn; sāf; shafāf; pharehā.

Cloudy, *a.* 1.—Bādāl se chhāyā huā; badli ke sabab se andherā.

2.—Bādāl kā.

[zāhir ho.

3.—Jispar tārikī chhāyī ho; jisse ranj fikr bad-mizājī wagaira

4.—Jispar kāle yā aur rangon ke dāg yā dhāriyān ho.

Clown, *n.* 1.—Kisān; dihqān.

2.—Jiske tarīq dihqān ke se ho; gañwār; gair-muhazzab shakhs.

Cloy, *v. t.* Āsūda yā ser k.; itnā khilānā ki khāne se jī phir jāe; aghānā.

Club, *n.* 1.—Lāṭhī yā soṭā.

2.—Kisī maqsad-i-'ām masalan 'ilm wagaira kī taraqqī ke liye logon kā jalsa jo unhiñ ke qāim kiye huye qawā'id ke mutābiq mun'aqid huā kare.

Club-law, *n.* Lāṭhī kī hukūmat; jo hukūmat lāṭhī ke zor se (jabriyā yā zulm-o-tashaddud se) kī jāe; qānūn kī jagah par harbe yā jabr kā kām meñ lānā; labed; zor-o-zulm yā jabr kī hukūmat.

There is no law but club-law—Jiskī lāṭhī uski bhāns; bed nahīn labed hai.

Clubman, *n.* Lāṭhī yā soṭā bāndhne w.

Clue, *n.* 1.—Sūt kī golī; sūt jisko lapet kar golī banāweñ.

2.—Koyī bāt jisse hidāyat yā rab-numāyī ho; woh shai jisse kisī bāt kā patā yā surāg lage.

Clump, *n.* 1.—Lakṛī kā kundā.

2.—Bahut se darakht wagaira jo ek jagah lage ho.

Clump of bamboos—Bāns kī koṭhī.

Clumsily, *ad.* Bhaddēpan se; bad-uslūbī se; hāth kī safāyī se nahīn; khūbsūrtī ke sāth nahīn.

Clumsiness, *n.* Bhaddā-pan; bad-shaklī yā bad-haiatī; bad-saliqagī; phurtī musta'idī yā tez-dastī kā na h.; anāṛipan; bad-uslūbī; be-ḍhangāpan.

Clumsy, *a.* 1.—Bad-shakl; be-ḍaul; bad-waz'; jismeñ hāth kī safāyī yā musta'idī wagaira na ho; bhaddā; phūhar; anāṛī; sīdhā-sādā.

A clumsy man—Bhaddā shakhs; anāṛī bad-shakl yā sīdhā-sādā.

2.—Jiski chāl bhaddī sust yā bad-numā ho.

Clumsy fingers—Ungliyā jo jald jald yā khush-usūbī se na chleā (jo bhāri parē).
[ho]

3.—Jiski sākt yā banāwat nochhī na ho; bhaddā; be-dān; jo safāyī se na banā ho; jiski banāwat se banāne wāle kī hosb-yārī hunar-mandī yā 'aql-maudī wagaira pāyī na jāe; bhāri; bad-haiat; bad-numā; jiske istī'māl meñ taklīf ho.

A *clumsy machine*—Bhāri kal; kal jo ṛṣṇī se chal na sake. A *clumsy garment*—Peshk jiski sākt achchhī na ho. A *clumsy forgery*—Ja'ī jismeñ hāth kī safāyī yā 'aql kī tezi pāyī na jāe.

Cluster, n. 1.—Khosha; guchchhā; ghaud; ek qism kī bahut sī chīzeñ jo ek hī jagah jam' yā ekatṭhī hoñ.

2.—Jhund; jamā'at; majma'; bhīr.

3.—Ek qism kī bahut sī chīzeñ jo ek dūse ke nazdīk hoñ yā wāqī' hoñ. [dher ho-jānā.]

Cluster, v. i. Khoshe kū khosha paidā h.; guchchhā ban-jānā; dher kī

Cluster, v. i. Ekatṭhā k.; yakjū k.; jam' k.

Clutch, v. t. 1.—Hāth se pakaruā; mutṭhī meñ pakaruā.

2.—Apne qabze meñ kar-lenā.

Clutch, n. 1.—Mutṭhī meñ pakar yā dabā l.; pakar; girift.

2.—(pl.) Hāth; qabza; ikhtiyār; panja; chaugul.

[ho.]

Coach, n. Chār pahīe kī gārī jismeñ chār shakhsōñ ke baithne kī jagah

Hackney-coach—Kīāye par chalne wālī chau-pahīyū gārī.

Mail-coach—Sarkārī dāk lejhne wālī chār pahīe kī gārī.

Stage-coach—Chau-pahīyū gārī jispar mustāfir ek shahr se dūse shahr meñ jāeñ.

Co-adjutor, n. Jo dūse ko madad de; mu'āwin; madad-gār; tāyid; kisi 'amal meñ sharīk.

Congulate, v. t. Dahī kī tarah jamā d. yā munjamid kar-d.; thakkā kar-d.

☞ Said of liquids.

Coagulate, v. i. Dahī kī tarah jam jānā; munjamid h.; basta h.; gārḥā yā galiz ho-jānā.

Coal, n. Koelā—chāhe jalī huyī lakṛī kā ho yā kān kā.

A *live coal*, or *burning coal*, or *coal of fire*—Jaltā huā koelā; koelā jo jalkar bujh na gayā ho; angāra.

☞ "When the fire is extinct, it is called a *charcoal*." Webster.

Coarse, a. 1.—Motā; dabīz; bārīk yā patlā nahīñ.

2.—Be sāf kiyā huā; woh shai jiske dabīz ajzā usse judā na kiye gaye hoñ yā jo kuchh usmeñ gandagī ho woh joñ kī toñ rah-gayī ho; kachchā.

3.—Bhaddā; na-shāista yā gair-muhazzab; sudhrā huā nahīñ; jāhilāna yā wahshiyāna; kaj; tahzīb ke khilāf; ganda; zalil; kharāb; sāf wa suthrā nahīñ; pakīza nahīñ.

☞ Applied to language or manners.

4.—Kisī bāt meñ khūb māhīr nahīñ; 'ilm-o-hunar meñ kamāl rakhtā huā nahīñ; kachchā; khām.

5.—'Umda nahīñ; nafis nahīñ; moṭā.

A *coarse diet*—Gizā jo 'umda yā nafis na ho; moṭā khānā.

Coast, n. Samundar kā kanāra; zamīn yā kisi mūlk kā hissa jo samundar ke kanāre ho aur usse nazar parē; sābil.

The coast is clear—Khatkā jāta rahā; khatra bāqī na rahā; dushman nikal gaye; maidān khālī hai.

Coax, v. t. Phuslānā; dam-dilāsā d; khushāmad-barāmad se kisi bāt par rāgib k.; dam-dhāgā dekar apne qābū meñ k.

Code, n. Majmū'a-i-qawānīn; āyīneñ jo tartīb se yakjā kī jāen.

Civil code—Majmū'a-i-qawānīn-i-diwānī.

Criminal code—Fauj-dāri kī āyīnō kā majmū'a; majmū'a-i-qawānīn-i-fauj-dāri.

Codicil, n. Tatimma-i-wasīyat-nāma; woh nawishta jo wasīyat-nāme ke zamīne ke taur par ho.

Codicillary, a. Wasīyat-nāme ke tatimme kī tarah; wasīyat-nāme ke tatimme meñ mundarj.

Codify, v. t. Qā'ide se yakjā k.; majmū'a banānā—jaise qawānīn lā; silsila-wār yakjā k.

Co-equal, a. Dūsre shakhs yā dūsri chīz ke barābar; yaksān rutba darja yā ikhtiyār r. w.; ham-rutba wagaira.

Co-equal, n. Ham-sar; dūsre ke barābar; muqābil k.

Coerce, v. t. Majbūr k.; tang k.; kisi fi'l ke karne ke liye qānūnān yā tahakkumāna majbūr k.; kisi fi'l kā anjām ba-zarī'a-i-tahdīd wa takhwīf (dhamkī aur dar se) karānā; jabriya ba-zor yā zabar-dastī karānā; khwāhish ke khilāf karānā.

Coercible, a. Majbūr hone yā majbūr kiye jāne ke qābil.

Coercion, n. Jabr; zor; ikrāh; qānūn yā hukūmat ke zarī'e se insidād; kisi se koyī fi'l uskī khwāhish ke khilāf karānā.

Coercive, a. Jabriya; qānūn yā hukūmat ke dabāw se rokne yā zabt meñ lāne w.; jabr ke zarī'e se koyī kām karāne w.

Coercive process—Kūr-rawāyī-i-jabriya; hukm-nāma-i-jabriya; woh kūr-rawāyī yā hukm-nāma jiske zarī'e se kisi ko ba-zor yā majbūr hokar koyī kām karānā parē.

Coercive measures—Tadbireñ jinmeñ jabr kām meñ lāyā jāe; tadārūk-i-shadīd yā sangīn; woh tadbireñ jinke zarī'e se koyī kām jabriya karāyā jāe.

Coercively, ad. Zabardastī se; ba-zor; ba-jabr jabran yā jabriya.

Co-eval, a. Ham-'asr; jiske wujūd kā āgīz kisi dūsri shai ke sāth hī ho; ham-zād; ham-'umr.

☞ Usually followed by *with*, sometimes by *to*.

Co-eval, n. The same as the preceding.

[wasī muqarrar ho.

Co-executor, n. Wasī-i-sharīk; woh shakhs jo kisi dūsre kī shirākat meñ

Co-exist, v. i. Ek hī waqt meñ honā rahnā yā wujūd r.

☞ Followed by *with*.

Co-existence, n. Ham-wujūdī; ek hī waqt meñ do yā zāid ashyā kā wujūd (unkā rahnā).

☞ Followed regularly by *with*.

Co-existent, a. Ham-wujūd (kisi dūsre ke sāth ek hī waqt meñ rahne yā wujūd r. w.).

Co-existing, a. Ek hī waqt meñ dūsre ke sāth wujūd r. w.

☞ Regularly followed by *with*.

Co-extend, v. i. Dūsre ke sāth ek kī j'gah meñ phailnā yā jītne 'arse tak woh qāim rube utne hī 'arse tak qāim rahnā; barābar phailnā.

Co-extension, n. Jitnā dūsre phailā ho 'utnāhī phailnā yā usīke barābar phailā rahnā. [barābar.]

Co-extensive, a. Dūsre ke barābar phailā huā; ham-wus'at; phailāw meñ

Coffer, n. 1.—Sundūq-'umūmau rupaye-paise rakhne kā sundūq.

2.—Khazāna. [band kī-jātī hai.]

Coffin, n. Tābūt; woh suudūq jismeñ murde kī lāsh dafn karno ke liye

Cogency, n. Mazbūtī; matāuat; 'puḡhtagī; zor; quwwat; dil par asar pahūnchāne kī tāqat.

“Used chiefly of moral subjects.” Webster.

The cogency of your arguments can not be denied—Tumhāre dalāil kī mazbūtī yī matāuat se inkār nahīn ho-saktā; is bāt se inkār nahīn ho-saktā kī tumhārī dalīlū qawī haiñ.

Cogent, n. Qawī; mazbūt; puḡhta; matin; ustuwār; jiskā dil par barā asar ho; jiskī tardīd meñ dushwārī ho—jaise koī wajh dalīl yā subūt.

Cognate, a. 1.—Yak-jaddī rishte ke zarī'e se mansūb; haqīqī; sulbī.

Cognate relations—Rishta-dūrān-i-yak-jaddī yā haqīqī.

2.—Ham-nal; ham-qism yā ham-naw'iyat; ham-masdar.

Cognate, n. (Law) 1.—Rishtadār-i-mādārī; mā kī taraf se qarābat r. w.; rishtadār-i-haqīqī; rishtadār. [qarābat r. w.]

COGNATE, n. [Lat.] (Law) Rishtadārān-i-mādārī; mā ke zarī'e se

Cognizable, a. 1.—(Law) Samā'at ke qūbil; 'adālat kī tahqīqāt ke lāiq yā jiskī nisbat 'adālat se tahqīqāt ho-sake; qāuūnan yā ba-'itibār-i-nhda samā'at wa tajwiz ke qūbil; 'adālat ke lihāz yā dast-andāzī ke qūbil; masmū'; suune ke lāiq.

This suit is cognizable both in the civil and revenue courts—Yah nālish 'adālat-i-diwānī aur māī donoñ meñ samā'at ke qūbil hai. This offence is cognizable by the police—Yah jurm pulis ke lihāz (samā'at yā dast-andāzī) ke qūbil hai.

2.—Qūbil-i-idrūk; jisko jān yā ma'lūm kar-sakeñ.

Cognizance, n. 1.—(Law) Samā'at; shiūwāyī; lihāz samā'at yā dast-andāzī ba-haisiyat-i-'adālat; 'adālat ke ikhtiyār se kisī muqaddame kī samā'at wa tajwiz. Muqaddame kī samā'at aur faisale kā ikhtiyār yā istihqāq.

To take cognizance of a cause—Kisī muqaddame kī samā'at k. (usko 'adālat ke ikhtiyār se sunnā).

A magistrate has cognizance of all criminal causes, or all criminal causes are within the cognizance of a magistrate—Kul muqaddamāt-i-faujdarī kī samā'at kī ikhtiyār majistret ko hāsīl hai.

2.—'Ilm yā wāqifiyat.

This did not take place within my cognizance—Yah bāt mere 'ilm meñ nahīn huyī.

Cognizant, a. Wāqif; āgāh; jāntā; muttali'.

COGNOVIT, n. [Lat.] (Law) Iqbāl-da'wā; mudda'a 'alaih kī taraf se mudda'at ke da'we kā juzzan yā kullān taslim kiya jānā aur usī ke mutābiq digrī sādīr hone denā.

To file a *cognovit*—Iqbāl-da'wā k. yā dākhil k.

A judgment by *cognovit*—Ḍigri-i-iqbālī yā iqbālī ḍigri.

Co-habit, v. i. Zauj aur zauja (mard aur 'aurat yā jorū aur k̄hasam) kī tarah yakjā rahuñ; ham-k̄hwāb h.; ham-bistar h.; ham-suhbat h.; mubāsharat k.

Co-habitation, n. Ham-k̄hwābī; ham-bistarī; mubāsharat; jorū aur k̄hasam kī tarah yakjā ruhñā. [kā haq hāsil ho.

Co-heir, n. Wāris-i-sharīk; un chand shakhsōñ meñ se ek jinko wirāsāt

Coin, n. 1.—Sikka; zar-i-maskūk.

Queen's *coin*—Sikka i-Malika-i-mu'azzama.

A false or counterfeit *coin*—Sikka-i-kāsīd yā talbīsī; woh sikka jo hākīm-i-waqt kī ijāzat se na banī ho; khoṭā sikka.

A genuine *coin*—Sikka-i-aslī; khaṣṣā sikka.

A current *coin*—Sikka-i-rāijū-l-waqt; sikka-i-chalan-bāzūr; sikka jo jāiz taur par ban-kar jāri ho.

2.—Jisse kisi shai kā mu'āwaza ho-sake. [sūñ) h.; ek hī h.

Coincide, v. i. Ittifaq k. yā muttafaq h.; mutābiq h.; ek tarah kā (yak-

The judges did not *coincide* in opinion—Sāhibān-i-jaj (hukkām) muttafaqu-r-ri'e na the. [nahīñ hañ.

These rulings do not *coincide* with each other—Yah nazāreñ bā-ham mutābiq

Coincidence, n. 1.—Ek hī jagah par (yak-jā) wāqī' h.

2.—Ittifaq; mutābaqat; munāsabat; ek tarah kā h. [kā h.)

The *coincidence* of two or more opinions—Do yā zāid rā'ou kā ittifaq (ek tarah

The *coincidence* of evidences—Subūtoñ ki mutābaqat yā munāsabat.

3.—Wuqū' ba-zamān-i-wāhid; ek hī waqt meñ kayī mājaron kā wuqū' (unkā h. yā wāqī' h.).

Coincident, a. Muttafaq; mutābiq; munāsib yā hasb-i-hāl.

Co-inheritor, n. Wāris-i-sharīk; yake az wurasā.

Cold, a. 1.—Ṭhandhā; garm nahīñ; sard.

2.—Jab sardī ma'lūm de; sardī se kaṁptā huā; tharrātā huā.

3.—Jiskī khāsiyat sard ho.

4.—Sard-mihr; jismeñ josh yā sar-garmī na ho; be-fikr be-i'tinā yā lā-parwā; kashīda-khātīr; zinda-dil nahīñ; jisse dostī yā muhabbat kā izhār na ho; jisse be-i'tināyī pāyī jāe.

5.—Gair-muassir; jiskā asar dil-par na ho; be-dam yā be-jān kā.

In cold blood—Bilā iḥtī'āl-i-tabī'at; 'amadan; jān-bājh-kar; bilā afsos; be-rahmī se.

To give one the cold shoulder—Kisi se 'amadan be-i'tināyī (uskī tahqīr) k.

Cold, n. 1.—Garmī kā na h.; sardī.

2.—Kaṁpkāñpī yā tharrāhat jo sardī kī wajh se paidā ho.

3.—Sardī; zukām; nazla; 'alūlat jo sardī se paidā ho.

Coldly, ad. Sard-mihrī se; be-i'tināyī se; bilā josh-i-tabī'at; be-parwāyī se; tagāfulī se; bilā garm-joshī ke; mau mār-kar; aisi tarah par ki dil kā josh zāhir na ho.

Coldness, n. 1.—Sardī; ṭhandhak; rutūbat; khunkī.

2.—Garm-joshī wagaira kā na h.; be-i'tināyī; sard-mihrī; zauq-shauq yā tapāk kā na h.; afsurda-khātīr; pazhmurda-dilī.

Collapse, *v. i.* Pachaknā yā pachak-jānā; sikur-kar band ho-jānā; ek hokar band ho-jānā; mil-jānā.

Collapse, *n. 1.*—Pachkāw; yakāyak ek dūstre se lag yā mil-jānā.

2.—Jism kī quwwaton kā bahut hī zāl ho-jānā—jaise bīmārī ke shurū' yā ākhir mein.

Collar, *n. 1.*—Gulū-band tauq yā hañsi wagaira jisko zebāish ke liye gale mein pahinte haiñ.

2.—Girebān yā galā—jaise chapkan wagaira kā. [jātā hai.

3.—Paṭṭā yā halqa wagaira jo jānwaron kī gardan mein pahnāyā

To slip the collar—Āzād ho-jānā; najāt-pānā; kisi qabābat se chhūṭ-jānā.

Collar, *v. t. 1.*—Girebān yā gardan pakāṇā.

2.—Girebān lagānā yā halqa wagaira pahnānā.

Collate, *v. t. 1.*—Ek qism kī chizon-khusūsan tahriron aur kitābon ko āpas mein milā-kar yah dekhnā kī unmein mutābaqat hai yā nahīñ; muqābala k.; jāiza k.

2.—Jild-bandi ke liye kisi kitāb ke aurāq ko ekaṭṭhā karke tartīb se r.

Collateral, *a. 1.*—Ham-pahlū; pahlū-ba-pahlū; far'i; zimū; gair-aslī darmiyānī yā mā-taht; gair-sarībī; aslī yā ūlā nahīñ; zāid.

Collateral circumstances—Hālāt-i-muta'alliq-i-wāqī'a-i-aslī; woh hālāt jo kisi aslmājare ke muta'alliq hon; furū'āt; kisi bāt kī shākhēh; aise wāqī'āt jinkā wujūd fi-aslihi na ho; woh bāteñ jo kisi bāt se ta'alluq rakkheñ; tafri'āt.

Collateral security—Zamānat (kafālat)-i-zimnī; woh kafālat jo 'alāwa kafālat-i-aslī ke kisi mu'ābade kī ta'mil yā adā-i-zar ke liye di jāe; zamānat-dar-zamānat.

2.—Ek hī shākh yā mūris se paidā par ek dūstre se nahīñ; ek hī asl kī nasl se lekin bā-yak-digar paidā nahīñ; far'i.

Opposed to *lineal*.

Collateral relations—Rishtadārān-i-far'i ya'nī woh log jo ek hī mūris-i-ā'lā kī mukhtalif shākhon se paidā hon.

“*Lineal* descendants proceed one from another in a direct line; *collateral* relations spring from a common ancestor but from different branches of that common *stirps* or stock. Thus the children of brothers are *collateral* relations, having different fathers, but a common grandfather.” *Blackstone-Webster*.

3.—Ham-qālib yā ham-shakl.

Collateral cases—Muqaddamāt yā nazāir-i-ham-shakl yā ham-qālib.

4.—Gair-sarībī; badihī nahīñ; tāyīdī; zāid.

Collateral proof—Subūt-i-gair-sarībī; jo subūt badihī na ho; subūt-i-mazīd.

Collateral, *n. Of Collateral relations.*

Collaterally, *ad. 1.*—Pahlū-ba-pahlū; ham-pahlū; ek dūstre kī bagal mein.

2.—Sarībī taur par nahīñ; fi-aslihi nahīñ.

3.—Ba-zarī'a-i-qarābat-i-far'i; furū'āt ke taur par; ba-khatt-i-musta-qīm nahīñ; aslī nahīñ.

Colleague, *n.* Ham-'uhda; ham-mansab; woh shākhs jo kisi mansab kī khidmāt ke anjām mein dūstre shākhs kā sharik ho.

“It is never used of partners in trade or manufactures.” *Webster*.

- Collect, v. t. 1.**—Jam' k.; yak-jā k.; ekaṭṭhā k.
 2.—Mustambat k.; natija nikālā.
 3.—Tahsil yā wusūl k.; 'mutālaba karke l.; kisī se zar-i-yāftanī kā (jo rupaye uske zimme hon unkā) wusūl k.
To collect one's self—Ghabrūhaṭ yā isti'jāb kā jāta rahnā; dil ke intishār kā dūr ho-jānā; dil kā apne qābū meñ phir ā-jānā.
- Collect, v. i. Jam' h.; yakjā h.; ekaṭṭhā h.**
Collection, n. 1.—Tahsil; tahsil-pazīr; isāl; wusūl k.
Collection of revenue or rent—Tahsil-i-māl-guzārī yā lagūn.
Collections—Zar-i-muhassala; tahsil yā wusūl kiye huye rupaye.
 2.—Majma'; jamā'at; amboh; bhīr.
 3.—Jam' yā ekaṭṭhā h.; yakjā h.; baṭurnā. [banāyī jāe.
 4.—Tālīf; woh kitāb jo dūsri kitābon ke ajzā ko yak-jā karke
- Collective, a. Majmū'ī; yakjāyī; ekaṭṭhī.**
Collectively, ad. Bi-l-ijmāl; ba-haiat-i majmū'ī; juz-o-kul; ekaṭṭhā; sab
 kā sab; bi-l-kul; ek ek nahīn; yak-lakht. [yā sāhib-i-kalakṭar.
Collector n. Woh afsar jiske zimme zar-i-sar-kārī kī tahsīl ho; kalakṭar
Collectorship, } n. 1.—Sāhib-i-kalakṭar kā 'uhda.
Collectorate, }
 2.—Sāhib-i-kalakṭar kā 'alāqa yā 'alāqa-i-hukūmat.
- College, n. 1.**—Un logoñ kī jamā'at jinko koyī khās huqūq 'atā huye hon yā jo kisī amr kī pairawī meñ bi-l-ishtirāk masrūf hon.
 2.—'Alimōñ kī jamā'at jo tahsīl-i-'ulūm yā ta'līm ke liye qānūn ke mutābiq qāim huyī ho.
 3.—Woh 'imārat jismeñ talabā 'ulūm aur zabānoñ kī tahsīl karen.
- Collision, n. 1.**—Takkar; do sakht chizon kā āpas meñ lar yā bhīr-jānā.
 2.—Takhlūf ikhtilāf yā mukhālāfat; tazād; ek dūsre ke bar-'aks (zidd-i-yak-digar) h.
- Colloquial, a. Rozmarre kī guft-gū se nisbat r. w. yā usmeñ musta'mal; ma'mūlī bāt chīt ke muta'alliq. [mal ho.**
Colloquialism, n. Lafz yā muhāwara jo rozmarre kī guft-gū meñ musta'-
Colloquially, a. Bāt-chīt meñ; āpas kī bol-chāl meñ.
- Collude, v. i. Sāzish k.; jang-i-zar-garī k.; kisī fareb meñ dūsroñ kī shirkat k.; bāham muttafiq ho-kar kār-rawāyī k.; āpas meñ bandish kar-lenā.**
- Collusion, n. Sāzish; jang-i-zar-garī; bandish; kisī fareb ke maqsad se āpas meñ chup-chāp mil-kar kār-rawāyī k.; saṭṭā-baṭṭā; dagā; fareb.**
- Collusive, a. Sāzishī; bandishī; jiskī bandish fareb dene ke liye do yā zāid shakhs āpas meñ karen.**
A collusive proceeding—Kār-rawāyī-i-sūzishī; woh kār-rawāyī jo do shakhs bā-ham is niyat se karen kī kisī tīsre shakhs kā nuqsān ho.
- Collusively, ad. Sāzishī tarīq par; bandish kī rāh se; ba-sabīl-i-jang-i-zar-garī; kisī shakhs ko dhokhā dene ke liye āpas meñ chup-chāp ittifaq karke.**
- Colony, n. 1.**—Woh log jo apne watan (zād-būm) kō chhoṛkar kisī dūsre dūr ke mulk meñ jā-basen. [basne se ābād ho-jāe.
 2.—Ābādī yā nau-ābādī; jo mulk kisī dūsre mulk ke logoñ ke ā-kar

Colour, n. 1.—Rang—jaise surkh zard wagnā.

2.—Kisī shai kī sūrat jo raushanī kī shu'ā se paidā ho; rangat.

The colour of gold—Sone kī rangat.

3.—Surkhī; chibre kī tāzagi yā asli rangat.

4.—Sūrat jo dīl par paidā ho; khayālī sūrat.

5.—Woh bāt jiskī wajh se koyī amr zāhir meñ wājib ma'lūm ho; ma'zarat; woh amr jisse kisī jurm yā gunāh kī sangīnī meñ khiffat (kamī) ho.

6.—Hīla; bahāna; tamhīl; libās-i-zāhirī; numāish-i-darog; woh bāt jisse kisī shai kī asli haisiyat ohhip jāe yā uspar parda par-jāe.

Under the colour of—Hīle yā numāish ke zar'e se; kisī bahāne se.

7.—Rang jisse rang-āmezi kī-jāe.

8.—(pl.) Barri yā bahri fauj kā nishān jhandā yā 'alam.

Water colours—Rang jismeñ raugan na milāyā jāe; gair-raugan-dār rang; sāda-rang.

Colour, v. t. 1.—Rangnā yā rang charhānā; suped kā rangīu banā d.; rang k.

2.—Jo asli kaifiyat ho uske khilāf zāhir k.; libās-i-zāhirī pahnānā; zāhir meñ wājib banā d.; parda dālnā; khush-numā banā d.

Colour, v. t. 2. Surkh ho-jānā; pareshānī gusse yā sharm wagnā se chibre par surkhī kā ājānā (uskā surkh ho-jānā.)

Colourable, a. Jisse asli bāt kā ohhipānā maqsūd ho; zāhir-numā; numāishī; dekhue meñ wājib yā qarīn-i-insāf; ba-zāhir wājib par dar-haqlat nahīn. [pāṭī jāe.

Column, a. 1.—Sutūn; pilpāya; gol khambhā jispar ohhat wagnā

2.—Koyī rāst-qad (kharī) gol chiz jo sutūn kī shakl yā haiat par ho.

3.—Paidal sipāhiyon kī saf jo zarā zarā fasl ohhorakar ek dūsre ke ba'd kharī ho.

4.—Jahāzon kī qatār jo ek dūsre ke pichhe lagi ho.

5.—Khāna.

How many columns are there in this return?—Is naqshe meñ kitne khāne haiñ.

His name does not exist in the proprietary column—Uskā nām khāna-i-milkīyat meñ darj (likhā yā charhā) nahīn hai.

To fill up a column—Khāna bharnā yā pur k.; khāna-purī k.

To leave a column blank or unfilled up—Khāna khālī ohhor d.; kisī khāne ko "na-darad" likh-kar rahne d.; khāna-purī na k.

Combination, n. 1.—Mel; rabt; ittifaq; do yā zūid shakhsoñ kā kisī kām ke aujām ke liye bāham muttāfiq ho-jānā.

“In a good sense, when the object is laudable; in an ill sense, when it is illegal or iniquitous.” Webster.

2.—Ijtimā' yā jam' h.; ekaṭṭhā h.; bahut sī bātoñ kā yak-ji h.

3.—Do yā zūid ashyā kā is tarah par bāham maḥhlūt kiya-jānā ki ek murakkab shai ban-jāe; tarkīb.

Combine, v. t. Bā-ham milānā; jorñā; ek silsile meñ kar-d.; bāham rabt d. yā mazbūt k.

Combine, v. t. 1.—Āpas meñ mil-jānā; bāham muttāfiq h.; ittifaq kar-l.; ek dūsre se lag-jānā.

2.—Sizish k.; bandish k.; ek ho-jānā—jaise mukhtalif qaumon kā.
 Combustible, *a*. Ātash-gīr; jo jal jāe; jismen āg lag sake yā jo āg
 pākār sake; jo āg ke lagne se jal sake.

A combustible body or matter—Ātash-gīr shai yā mādda; aisī chīz jo āg se
 jal-jāe.

Combustible, *n*. Woh chīz jo āg ke lagne se jal sake; ātash-gīr shai.

Come, *v. i. 1.*—Ānā; idhar ko jumbish k.; nazdik ānā; qarīb pahuñch-
 nā; pahuñch jānā.

☞ Opposed to *go*.

2.—Kisī hālat ko pahuñchnā; wāqī' h.; parnā; bītnā.

☞ "Come, in the imperative, is used to excite attention, or to
 invite to motion or joint action; *come*, let us go." "When repeated, it
 sometimes expresses haste and sometimes rebuke." "Sometimes, it
 introduces a threat." *Webster*.

To come—Āne wālā; āyanda yā āyinda; mustaqbil.

To come about (*a*)—Wāqī' h. yā honā; zuhūr yā wuqū' meñ ānā. How did
 these things come about? Yah bāteñ kyūñkar huyīñ? (*b*) Badalnā; tabdīl
 h.; ghūmkar ānā. The wind will come about from west to east. Hawā
 badal-kar pachchhim se pūrab ko bahne lagegī. The ship comes about—
 Jahāz ghūm-kar ūtā hai.

To come again—Lauṭnā; palaṭnā; wāpas ānā; phirnā.

To come after (*a*)—Pichhe chalnā. Come after me—Mere pichhe chale ūo. (*b*)
 Milnā; pānā. To come after a book—Koyī kitāb pānā.

To come at (*a*)—Pahuñchnā; hāsil k. To come at a true knowledge of some-
 thing—Kisī shai kī aslī haqīqat ko pahuñchnā. (*b*) Kisī kī taraf jhapṭnā
 —jaise hamle meñ.

To come away—Chale ānā yā chale jānā.

To come by—Hāsil k.; pānā; milnā; hāth lagnā. How did you come by such
 a large estate? Aisī barī jūe-dād yā milkīyat-i-kasīr tumko kyūñkar mili?

To come home—Lagnā; chaspān h.; ta'alluq r.; muassir h.

To come in (*a*)—Andar ānā; dākhil h.—jaise kisī makān wagaira meñ. (*b*)
 Rawāj pānā; jāri h.; kām meñ lāyā jānā.

To come in for—Kisī shai meñ hissa pāne (shirkat) kā da'wā pesh k.

To come near or nigh—Kisī jagah ke qarīb pahuñchnā yā kisī amr meñ kisī
 shai kī barābarī k.

To come of (*a*)—Kisī kī nasl se h.; kisī kī aulād h. He comes of a respect-
 able family—Uskī paidāish ek mu'azzaz khāndān se hai. (*b*) Bataur natīje
 ke nikalnā.

To come off (*a*)—Bach nikalnā yā bach jānā; chhutkārā pānā; nibāh lejānā
 yā nibh-jānā; anjām ko pahuñchnā. (*b*) Honā yā wuqū' meñ ānā. The
 meeting comes off to-morrow—Jalsā kal hogā (mun'auqūd hogā).

To come on—Tarraqqī pānā; rū-ba-tarraqqī h.; āge ko barhtā jānā; roz-afzūn
 h. (dīn dīn barhtā jānā); phūlnā-phalnā; kāmyābī hasil karte jānā (barābar
 kām-yāb h.). Hamla k.; ṭūṭ-parnā; chaṛh-ānā.

To come over—Idhar se udhar yā ek taraf se dūsri taraf jānā. Ek farīq kī
 shirkat chhoṛ-kar dūsre kī taraf ho-jānā; ek pahlū se dūsre pahlū par ho
 jānā.

To come out (a)—Fāsh ho-jānā ; khul-jānā ; sab' ko ma'lūm ho-jānā ; chhipā yā ma'hfi na rahnā ; zāhir ho-jānā. The truth has come out at last—Ākhīr aśl hāl sab ko ma'lūm ho-gayā. (b) Shā' h. ; chhap-kar phailnā—jaise kitāb wagairā. (c) Anjām ko pahuñchnā ; khatm h. He has come out well at last—Bi-l-ākhīr uskī anjām ba-khair huā.

To come to (a)—Rāzī h. ; manzūr k. ; qabūl k. *To come to terms*—Shar'it qabūl k. yā unpar rāzī h. (b) Ta'dād meñ h. The taxes come to a large sum—Mahsūlōh kī ta'dād ka-ir hai (we ta'dād meñ bahut kuchh haiñ) (c) Hosh meñ ājānā—jai-e gashī yā be-hoshi se.

To come together—Yakjā h. ; jam' h. ; ekat̤thā h.

To come to pass—Houñ ; wāqī' h. ; zubūr meñ ānā.

“Seldom found in modern English writings.” Webster.

To come up (a) Uñhnā ; ūpar ko su'ūd k. (chaphnā). (b) Nikalnā ; zamīn ke ūpar ubharñā—jaise paudhe kī

To come up to (a)—Nazdik ā yā pahuñch jānā—(b) Ta'dād meñ h. ; kisi ta'dād ko pahuñchnā. (c) Bar̤hte bar̤hte kisi dūsrē tak pahuñchnā ; balandī meñ kisi ke bar̤bar h.

To come up with—Kisi tak pahuñch jānā yā usko pakarñā—jaise daur yā ta'āqub (pichhe) meñ.

To come upon—Kisi par tūṭ parñā ; hamla k. yā hamla-āwar h. ; chaphāyī k. yā chaph-jānā.

Comely, a. 1.—Sudaul ; sajlā ; khubsūrat ; jiske ā'zā ek dūsrē ke ham-andāz hon. [ke hasb-i-hāl.

2.—Munāsib ; hasb-i-hāl ; sazwār ; waqt jagah hālāt yā ashkhās
Comer, n. Jo ātā ho yā ā-chukā ho ; jo pahuñch-gayā aur manjūd ho ; āne w. ; āyanda.

Comfort, v. t. Kisi ke dil ko quwwat saharā yā tasallī d. ; kisi kī arwāh ko tāqat pahuñchānā ; taklif yā ranj dūr kar-d. ; khush k. ; tashaffī d. ; dil kī afsurdagi yā taklif ko raf' k. ; dilāsā d. ; dhīraj d.

Comfort, n. 1.—Sahārā ; tashaffī ; tasallī ; woh taski jo musibat taklif yā khatre kī hālāt meñ hāsīl ho ; dhīraj.

2.—Woh shai jisse musibat taklif khatre yā zu'f kī hālāt meñ taqwīyat yā madad mile ; shai-i-bā'is-i-taqwīyat ; taqwīyat ; dhārhas.

3.—Woh shai jisse ihtiyāj raf' rahe aur darja-i-iftidāl kī khushi hāsīl ho ; sukh ; chain.

Comfortable, a. 1.—Taski-bakhsh ; farah-bakhsh ; jisse taski tasallī yā farhat hāsīl ho. Āsūda-hāl ; khush-hāl ; chup-chāp āram se basar kartā huā ; un batōñ se āzād jinse dil ko ranj yā taklif pahuñche.

2.—Jisse ihtiyāj raf' rahe aur darja-i-āusat kī khushi hāsīl ho.

Command, v. t. 1.—Hukm d. ; farmānā ; hidāyat k. ; irshād k.

2.—Hukūmat k. ; tahakkum k. ; afsarī k. ; hukm-rānī k.

3.—Kisi par ru'b r. ; kisi par hukūmat kā dāb r. ; hukūmat yā istihqāq ke rū se kisi se kuchh karānā yā uspar da'wā r.

4.—Kisi shai kī apne madd-i-nazar r. ya'nī ba nisbat us shai ke jo nishō meñ ho baland h. tāki niche wālī chīz balandī se nazar parē ; nise manqē par h. kī niche yā gird-pesh kī chīz be-takalluf dekh parē yā woh kisi tarah par qabū yā ikhtiyār meñ rah-sako.

Command, v. i. Hukūmat r. yā k.; afsarī k.; sab ke ūpar hukm-rān rahnā (hukm chalāuā). [kāmīl.

Command, n. 1.—Hukūmat; sar-dārī; hukm-rānī; iḡhtiyār; iqtidār-i-2.—Hukm; hukm-i-sādir-shuda; irshād.

Commander, n. Afsar; sardār; hukm-rān; sipah-sālār.

Commence, v. i. Shurū' yā āgāz k.; rujū' yā dāir k.; fi'l-i-ibtidāyī k.

This suit was commenced two years ago—Do baras huye ki yah nālīsh dāir ki gayī; is nālīsh ko rujū' kiye huye do baras huye.

Commence, v. i. Paidā h.; zuhūr meṁ āuā; wujūd meṁ āuā; qāim h. yā ibtidāu qāim h.; kisi shai kī bunyād parnā; shurū' h.; āgāz h.

Commencement, n. Āgīz; ibtidā; zuhūr-i-ibtidāyī; shurū'.

Commend, v. t. 1.—Kisi ko lihāz khayāl yā mihirbānī ke qābil bayān k.; kisi ke haq meṁ kuchh kahūā (uskā zikr-i-khair k.); sifārish yā tahrīk k.

2.—Sipurd k.; hawāla k.; kisi par i'tibār rakh-kar koyī shai uske zimme kar-d.; ihtiyāt yā hifāzat ke liye kisi ko kuchh sipurd kar-d.

3.—Ta'rif k.; sanā-khwānī k.; sarāhnū; madh k.

Commendable, a. Ta'rif ke qābil; laiq-i-tausif; qābil-i-tahsīn; mustahsan; jiski ta'rif rawā ho; pasandīda.

Commendation, n. 1.—Ta'rif k.; ta'rif; tausif; sanā-khwānī; kisi kā zikr-i-khair; izhār-i-tauqīr.

2.—Izhār-i-muhabbat kā paigām; salām; ādāb; taslīm.

Commendatory, a. Jismeṁ ta'rif wa tausif ho; sifārish kā.

A commendatory letter—Sifārish kā khat.

Commensality, n. Shirūkat yā shirkat.

Commensality of interests—Naf'-nuqsān kī shirūkat; shirūkat-i-agrūz.

To live in commensality—Shirūkat meṁ rahnū; ek meṁ rahnā; shirūkat r.

 The word originally meant "the act or practice of eating at the same table" but is now condemned as *obsolete*. The sense, however, here attached to it is recommended by analogy and sanctioned by long and frequent usage in legal decisions.

Commensurate, a. Barābar; musāwī; ham-andāz; andāz yā miqdār meṁ barābar.

 Followed by *to*.

Comment, v. i. 1.—Kisi musannif kī tasnīf kī sharh k. yā khās khās maqāmāt par uske mafhūm ko sharh-wār bayān k.; bayān k.; tauzīh k.; sharh likhnā sharh d. yā tashrīh k.; ṭikā likhnā yā k.; khol-kar samjhānā.

 Followed by *on*.

2.—Kisi kitāb tahrīr khwāh kisi fi'l m'ijare yā rāe kī nisbat apnī rāe zāhir k. yā kuchh likhnā yā kahūā.

Comment, n. Kisi kitāb yā tahrīr wagaira kī sharh; tauzīh; tafsīr; sharh; ta'bīr; hāshiya; ṭikā; kisi bāt kī tauzīh yā tafsīr.

Commentary, n. 1.—Woh kitāb jismeṁ kisi dūsarī kitāb kī sharh likhī ho; sharh; majmū'a-i-tashrīhāt; ṭikā.

2.—Hālāt-i-khās jo ba-taur yādgar ke likhe jāeṁ.

Commentator, n. Shāriḥ; mufasssīr; sharḥ liḥne yā tafsīr k. w.; tika liḥne w.

Commerce, n. 1.—Saudā-garī; tijārat.

2.—Rih-o-rasm; mudārāt-i-bā-ḥamī; āpas.kā bartāw; ek dūstre kā kām k. bāham mu'āmalāt (roz-gār len-den wagaira) r. āpas meṇ khush-aḥlāqī se baratnā yā bīham har tarah kī tafriḥ k. yah sab is lafz ke mafhūm meṇ dāḥil haiṇ.

3.—Subbat; mubāsharat. [sūb; mahājauī.

Commercial, a. 1.—Tijārat yā sandā-garī ke muta'alliq; tijārat se man-

Commercial usage—Dastūr yā rawāj-i-mahājani.

Commercial relations or concerns—Tijārat ke ta'alluqāt.

2.—Jo tijārat karen; tijāratī; jahān tijārat ho.

A *commercial nation*—Qaum-i-tājir (tijārat karne-wālī qaum).

A *commercial establishment or house*—Tijārat kī koṭhī; woh jagah jahān saudā-garī kā kār-o-bār ho.

3.—Jo tijārat se ḥāsil yā paidā ho.

Commercial benefits or profits—Woh faide jo tijārat se ḥoṇ (ḥāsil ḥoṇ).

Commingle, v. t. Ek meṇ milānā; bāham maḥlūt k.; ek kar-d.

Commingle, v. i. Ek meṇ mil-jīnā; maḥlūt ho-jīnā.

Commisserate, v. t. Kisī shakhs yā shai par afsos k.; kisī bāt par ranjida yā mutaassif h.; raḥm k. yā tars khānā.

Commission, n. 1.—Irtikāb; karnā; murtakib h.

☞ "Usually in a bad sense." Webster.

Commission of an offence—Irtikāb-i-jurm; jurm kā k.

2.—(Law) Bād-i-kamishan; ahl-i-kamishan ke taqarrur kā hukm; woh nawishta yā hukm-i-tahīlī jo kisī ḥakim-i-mujāz kī jānib se kisī khās kām ke anjām ke liye ek yā zāid shakhsan ke nām jāri ho 'ām isse kī woh kām mulkī ho yā māli yā faujī wagaira; kamishan yā kamishan kā wāraut.

To issue a *commission*—Kamishan jāri k.

To execute a *commission*—Kamishan kī tā'mil k.

To take evidence by or under a *commission*—Kamishan ke bamūjib (rū yā iḥtiyār se) shahādāt l. yā izhār qalam-band k.

The court issuing a *commission*, or the court out of which a *commission* issues

—'Adālat-i-ijrā-kunāda-i-kamishan; woh 'adālat jahān se kamishan jāri ho.

The return to a *commission*—Kaifiyat-i-tā'mil-i-kamishan; kamishan kī tā'mil kī kaifiyat. [bandī-i-izhār-i-gawāh.

Commission for the examination of a witness—Kamishan ba-garaz-i-qalam-

Commission for a local investigation—Kamishan ba-garaz-i-tahqīqāt-i-mauqa'.

Commission to examine accounts—Kamishan ba-garaz-i-tafhīm-i-hisāb; hisāb jāneḥne ke liye kamishan. [kamishan.

Commission to make a partition—Kamishan ba-garaz-i-taqsim; batwāre kā

3.—Ikhtiyār; iqtidār; woh iḥtiyār jo kamishan ke rū se diyā jāe; woh bāt jiskā iḥtiyār diyā jāe.

He has a full *commission* to do this act—Is fīl ke anjām kā iḥtiyār-i-kāmil use ḥāsil hai (is kām ke karne kā use pūrā iḥtiyār hai).

4.—Woh ashkhlās jo kisī kār-i-mansabī ke anjām ke liye nām-zad kiye jāen; ahl-i-kamishan.

A commission has been appointed to enquire into the conduct of that officer—
Us ahl-i-kār ke ā'māl kī nisbat tahqīqāt ke liye ahl-i-kamishan muqarrar huye haiñ.

The commission will hold their sessions early in the next month—Ahl-i-kamishan
kā jalsā māl-i-āyinda ke awāl hī meñ hogā.

5.—Woh kām jo dūsre kī taraf se bataur uske kār-pardāz ke kiyā jāe; farmāish. [kharid-farokht].

6.—Dūsre kī ijāzat se uske liye māl kā mol l. aur bechnā (uski
To do business on commission—Kisī kī ijāzat se uske liye kharid-farokht k.;
ārhat kā kām k.

7.—Ilaqq-u-s-sa'i; ārhat; dastūrī; kamishan; dallālī.

Commission, v. t. 1.—Ikhtiyār d.; kamishan ke zar'ie se ikhtiyār d. yā
kisī fī'l ke karne kā mujāz k.

2.—Ikhtiyār dekar kabhīñ bhejnā.

Commissioner, n. 1.—Ahl-i-kamishan; woh shakhs jiske nām kisī kām
ke anjām ke liye hākim-i-mujāz kī taraf se kamishan jāri ho; ahl-i-
kamishan; kamishnar.

2.—Sāhib-i-kamishnar; woh afsar jiske ta'alluq koyī sāga-i-sarkārī ho.

Commit, v. t. 1.—Sipurd k. yā amānat-un sipurd k.; tafwiz k.; ba-taur
amānat ke hawāla k.; dūsre ke qabze yā ikhtiyār meñ kar-d.

Commit this property to his care—Yah māl usko hifāzat ke liye sipurd kar-do.

2.—Kisī jagah par hifāzat ke liye r.

To commit to memory—Hifz k.; zabānī yād kar-lenā; az-bar k.

To commit to the grave—Dafn k.; qabr meñ r.; gārnā.

3.—Qaid meñ bhejnā; hirāsāt meñ bhejnā; qaid k.

The offender has been committed to prison—Woh mujrim qaid meñ bhejā gayā
(qaid kiyā gayā).

“For the sake of brevity, commit is used for imprison.” Webster.

4.—Karnā; irtikāb k. yā murtakib h.; sar-zad k.

To commit an offence—Jurm k.; irtikāb-i-jurm k. yā jurm kā murtakib h.

5.—Khatre meñ dālū; shurū' hī meñ koyī nīsī bāt kar-d. jo palat
na sake balki uski wajh se khatre kā ihtimāl ho-jāe; pā-band k.; apne
qābū ke bāhar kar-d.

To commit one's self—Koyī nīsī fī'l kar-guzarnā jiske bā'is ābrū yā imān
wagaira ke lihāz se chūr-nā-chūr kisī khlās tariq kī pa'rāwī karnī pare; kisī
is qisim kī bāt kā zabān par lānā (labnā yā bayān k.) jisse us qaul kī pā-
bandī isliye karnī pare kī khlāf-bayānī na hone pāye.

6.—Gaur-o-tajwiz karke rāe likhne ke liye kisī jalse meñ yā
chand muuntakhab shakhsōn ko sipurd k.

The bill has been committed—Woh musawwada-i-qānun gaur-o-tajwiz ke ba'd
rāe likhne ke liye fulān kamēṭī yā fulān fulān ashkhlās-i-muuntakhab ko sipurd
huā hai.

Commitment, } n. 1.—Sipurdagi; tafwiz; hawālagī.
Committal, }

2.—Qaid; qaid meñ dālnā; mahbas meñ bhejnā; qaid k.

3.—Kisi jurm wagaira kā irtikāb (uskā k.).

4.—Khatre meñ dālnā yā pā-band k.

5.—Gaur wa tahrir-i-rāe ke liye sipurd k.

Committee, n. 1.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisī kām ke anjām ke liye majma'-i-wāzi'āu-i-qawānīn khwāh 'adūlat yā kisī jamā'at kī taraf se muqarrar kiye jāēh.

2.—(Law). Woh shakhs jisko kisī majnūn yā paidāishī nāqisu-l-'aql kī zūt yā jāe-dād hifāzat ke liye hākim-i-mujāz kī taraf se sipurd ho.

Commodious, a. Jis kām yā maqsad ke liye ho uske hasb-i-hāl; raf'-i-zarū-rat ke liye munāsib; āram kā yā āram-dih; subhite kā; mauzūn; lāiq.

A commodious house or room—Āram kā makān yā kamra.

Commodity, n. Saudāgarī kā māl-o-asbāb; jins; paidāwār; woh kul manqūla ashyā jo kharīd-farokht kī-jāēh.

Common, a. 1.—Mushtarak; ijmālī; jiskā ta'alluq-i-musāwī ek se zāid shakhsōn ko ho.

A common ancestor—See Ancestor.

A common property—Jāe-dād-i-mushtaraka (shirūkatī yā ijmālī); woh jāe-dād jiski mālīkiyat kayī shakhsōn ko ba-darja-i-musāwī hāsil ho.

2.—'Ām; 'awām ke muta'alliq; jiskā mālīk 'alāhida na ho.

The right to a highway is common—Shārī'-i-'ām kā haq 'ām hotā hai (woh kisi khās shakhs kī mālīkiyat nahīn hai).

3.—Mashhūr; 'ām; jo aksar sun parē.

The common report is this—'Ām yā mashhūr khabar yah hai; yah khabar aksariya sun partī hai.

4.—Ma'mūlī; jo aksar isti'māl meñ rahe; rāij; murawaj; 'ām; qism-i-khās kā nahīn.

5.—Sharīf yā 'ālī-khāndān nahīn; 'ālī-mansub yā bayā mu'azzaz khwāh lāiq nahīn; ma'mūlī; 'ām.

☞ Applied to persons.

6.—Bahut 'umda yā afzal nahīn; dūsroñ se barh-kar nahīn; 'ām qism kā; ma'mūlī.

☞ Applied to things.

7.—Khāngī-pesha; fāhisha; āwāra.

A common woman—Kasbī; harjāyī; khāngī.

In common—Mushtarak; bi-l-ijmāl; ijmālī; bi-s-sawīya; shāmilāt meñ; dūsre yā dūsroñ ke bārabar hī; jismeñ do yā zāid ashkhās barābar shirkat rakkhēh.

To hold in common—Qabza-i-mushtarak r.; bi-l-ijmāl yā shāmilāt meñ qūbiz rahuā; bi-s-sawīya qūbiz rahuā.

Lands held in common—Arāzi-i-shāmilāt; shirūkatī qabze kī zamīn.

Common, n. 1.—Zamīn kā ṭukrā (qat') jismeñ chār-diwārī wagaira na ho aur jiske isti'māl kā haq kisī khās shakhs ko nahīn balki 'awām ko ho; maidān.

2.—(Law) Dūsre kī arāzi se naf' nṭhāne kā haq 'ām isse ki uske mālīk kī shirkat meñ ho yā auroñ ke jo isī qism kā haq rakhte hoñ.

Commonly, ad. 'Umūman; aksar; beshtar; kasrat se; aksar-auqāt.

Common-place, *a.* Ma'mūlī; 'ām; nayā yā 'ajīb-o-garīb nahīn.

Common-place-book, *n.* Yād-dāshṭ kī kitāb; bayāz.

Commotion, *n.* 1.—Shiddat kī tahrīk; baṛī khalbalī yā khalbalāhaṭ jaise samundar wagaira meṅ.

2.—Logoṅ meṅ halchali yā khalbalāhaṭ; dauga-o-fasād; hangāma; balwa; afrā-tafī.

3.—Paresḥānī; dil kā intishār; garmī; josh yā josh-o-kharosh.

COMMUNIBUS ANVIS, [Lat.] Ba-hisāb-i-ansat-i-ālāna; sālāna ansat ke hisāb se khwāh usko mutābiq; dūsre sālōṅ ke muqābale meṅ.

COMMUNI CONSENSU, [Lat.] 'Ām razā-mandī se; sab kī manzūrī yā istirzā se.

Communicate, *v. t.* Batlānā; zāhir k.; i'lān k.; denā; khol d.

The information was *communicated* to the police by the village watchman—
Gāw ke chaukidār ne yāḥ khabar pulis ko di.

To *communicate* a message—Paigām yā khabar d. yā pahunchānā.

Communicate, *v. i.* 1.—Ek se dūsre meṅ āue jāne kī rāh kā h.; ek se dūsre meṅ guzar kā zarī'a h.

The houses of both parties *communicate* with each other—Farīqain ke makā-nāt meṅ bā-ham āmad-o-raft kī rāh hai.

2.—Āpas meṅ khat-kitā'at (murāsalat) r.; āpas meṅ rāb-o-rasm r.

Communication, *n.* 1.—I'lān; izhār; ittilā'; jo kuchhī kahā batlāya yā zāhir kiyā jāe; rabṭ; khatūt yā paigām ke zarī'e se bāham murāsalat; khat-kitābat; khabar.

2.—Rāh; rāsta; ek jagah se dūsri jagah jāne kī rāh; do maqāmoṅ meṅ bāham āmad-o-raft kā zarī'a.

Communicative, *a.* Batlāne yā zāhir karne par māl—jaise 'ilm rāe yā kisi wāqī'a ke; jise kisi amr ke zāhir karne (kī-i bāt ke batlāne) meṅ bukhī na ho; kisi bāt ke batlāne yā zāhir karne meṅ taammul na k. w.

Community, *n.* 1.—Mushtarak qabza yā tasarruf.

Community of interests—Ta'alluq yā naf'-nuqsān meṅ shirkat; do yā zūid shakhṣoṅ ke ta'alluqāt yā naf'-nuqsān kā ek h (uski wuhūdiyyat).

2.—Khās-o-'ām; jumhūr; 'awāmu-n-nās; sab log.

3.—Logoṅ kī jamā'at jinke huqūq mushtarak hoṅ yā jo qī'da wa qānūn-i-wāhid ke pā-band hoṅ.

Community of share-holders—Shurakā kī jamā'at.

The village *community*—Gāw ke log; ahūliyyū-i-manza'.

Commutable, *a.* Jiskā tabādala dūsre se ho-sake; jo dūsre ke badle meṅ diyā-jū-sake.

Commutation, *n.* 1.—Ek hālat se dūsri hālat meṅ h.; tabādala. [bāhamī.

2.—Ek chiz ke 'iwaz meṅ dūsri chiz d.; adlā-badlā; tabādala-i-

3.—(Law.) Tabādala-i-sazā ya'nī baṛī sazā ke badle meṅ chhoṭī sazā kā qāim k. jaise phānsī ke badle 'ubūr-i-daryā-i-shor kā hukm d. khwāh qaid ke 'iwaz meṅ jurmāna k.

4.—Kisi mī'ād-i-mu'ayyana ke andar kisi maqām-i-khās tak āmad-o-raft kā haq usse kam rupaye dekar hāsīl kar lenā jitne ki āue jāne ke liye judāgana diye jāte.

Commute, v. t. Sazā-i-shadīd ke 'iwāz meñ sazā-i-narm qāim k.; sazā-i-sangīn ko sazā-i-khufīf se badal-d.

The sentence of death has been *commuted* to one of transportation for life—
Phāñ-i kī saẓā kī hukm tabdīl ho-kar saẓā-i-habs-i-dawām-ha-'ubūr-i-daryā-i-
shor lā hukm qāim kiya-gaya.

Commute, v. i. 1.—Bariat kī bit-chīt (uskā 'ahd-o-paimān) k.

2.—Kī-i khās maqām ke safar ke liye ek hī martaba āne-jāne k. kirāya wagarā dene kā band-o-bast k.

Compact, n. 1.—Ek hī meñ khūb lage aur mazbūtī se mile huye—jaise kīsī munjamīd shai ke zarre; mizbūt; gafs; ghauā; thos.

2.—Mukhtasar; mujmūl; pur-mazmūn; chust; tūl-o-tawīl nahīn; jismeñ latīfīzī na ho (bahut se alfāz na hoñ).

Compact, n. Mu'āhada; iqrār; qaul-o-qarār; 'ahd-o-paimān 'ām isse kī shakhs-oñ ke darmiyān ho yā qaum-oñ meñ.

Companion, n. Sāthī; hamrāhī; woh shakhs jo dūsre ke sāth thoṛī yā bahut der tak rahe; woh shakhs jisse koyī ham-suhbat wa ham-kalām rahe; shauik; rafiq.

Company, n. 1.—Suhbat; hamrahī; ek sāth yā ham-suhbat r.; mujālasat.

2.—Majma'; guruh; jamā'at.

3.—Woh log jo tafrih yā khāne-pāne ke liye ek jagah jam' hoñ; log jo da'wat ke zarf'e se yā aur tarah par ekatṭhā hoñ; mihmān ya'ni khās ghar ke logoñ ko chhūrkar jo bāhar ke log da'wat wagarā meñ bulākar āyeh.

4.—Woh log jo kīsī maqsad-i wāhid ke liye khwāh kīsī kīr-khāna-i-shirāk-utī meñ bāham muttadiq hoñ; koṭhī; kār-khāna; kampauī.

An insurance company—Bīme kī kampanī yā koṭhī.

5.—Kīsī koṭhī ke shurakā (sājhi) jinke nām us koṭhī ko nām ke sāth mazkūr na hoñ (likhe yā bole na jāeh)—jaise Baring Brothers and Co. &c. Company.

To bear company—Ham-rāh ham-rikāb yā sṭh rahnā; kīsī ke sṭh sṭh rahnā yā jānā; kīsī kā sṭh d. yā u-ki ham-rahi k.

To keep company with (a)—Ham-rāh rahnā; sṭh d. (b) Kīsī kī suhbat meñ hamesha yā 'ādātān rahnā.

Comparable, a. Muqābale ke lāiq; jisko dūsre se tashbīh de sakeñ; jispar dūsre ke barābar lihāz ho-sake.

Comparative, a. Jiskī tashkhis muqābale se kī-jāe.

A comparative statement—Naq-ha-i kamī wa beshī; woh naqsha jismeñ kīsī shai kī kam-o-besh ta'dād likh-kar dekheñ kī jis shai kī tabqīqāt manzūr hī uameñ kamī huyī yā beshī (woh ghaṭī yā barhī).

The comparative weight of a body—Dūsrī shai ke muqābale meñ ek shai kī wazn.

Comparatively, ad. Muqābale ke rū se; dūsrī shai ke muqābale meñ; kīsī dūsre kī nisbat.

Compare, v. t. 1.—Muqābala k.; do yā zāid ohizon ko unki mutābaqat yā ikhtilāf ke daryāft karne kī garaz se jāñohnā; milānā; tolnā.

2.—Tashbīh d.; mushābahat d.; kīsī shai kī nisbat yah kahnā kī yah to fulāñ shai kī māniud hai; tamsīl d.

Compare, v. i. Düsre ke muqābil h. yā uske sāth muqābale meñ ṭhahar-nā; misl yā barābar h.; dūsre ke sāth tulnā; taqābul kī salāhiyat r.; ṭakkār yā joṛ khā-sakuā.

Comparison, n. Muqābala; tashkīh-i-bāhamī; shakhsōñ yā chīzōñ ko ek dūsre ke muqābale meñ is garaz se jūñghuā kī dekheñ woh bā-ham muttāfiq haiñ yā mukhtalif.

Comparison of hands (Law).—Kisī shakhs ko nizā'i dast-ḥat ko usī ke dūsre dastḥat se jiskī asliyāt sābit ho-chukī ho milākar (muqābala kar-ke) yah dekhūā kī donoñ dastḥat ek hī shakhs ko banāyo (likhe) huye haiñ yā nahīñ.

Compartment, n. Kḥāna; qat'; khaud; jitne judāgāna hissoñ par koyī shai munqasim ho unmeñ se ek.

Compass, n. 1.—Gird jānā; gardish; daura.

2.—Girda yā gherā; had. [gunjāish; samāyī; miqdār.

3.—Koyī ghīrī huyī jagah; phailāw; pahuñch; wus'at; haiyiz;

4.—Qibla-numā; qutub-numā.

To fetch compass—Daura k; kī-ki ko gird ghūmnā.

Compass, v. t. 1.—Kisī ke ird-gird yā chāroñ taraf ghūmnā.

2.—Chāroñ taraf se gher yā band kar-l.; ghernā; halqe meñ ḍāl d.

3.—Muhāsara k.; nargo meñ ḍālnā; ghero meñ ḍīlnā.

4.—Apne qābū yā dast-ras meñ k.; pānā; hūsīl k.; karnā; anjām k. yā anjām ko pahuñchānā; pūrī k.

5.—Irāda k.; 'uzm k.; ḥayāl k.; bandish k.; mansūba k. [kā āla.

Compasses, n. Pargār; daire banāne aur ḥatōñ kī paimāish aur taqsim

Compassion, n. Ham dardī; dūsroñ kī taklīf ma'lūm k. yā samajhūā; woh afsos jo dūsre kī musibāt yā taklīf se paidā ho; rahm; tars; riqqat; dard.

Compassionate, a. Rahīm; jiskī dil narm ho aur dūsroñ kī taklīf wagaira dekh-kar hil-jāe; narm-dil; mūm kā sā dil r. w.

Compassionate, v. t. Kisī kī ham-dardī k.; kisī kī taklīf wagairū par rahm k. yā tars khānā. [nahīñ.

Compatible, a. Muwāfiq; munāsib; mauzūn; dūsre ke hasb-i-hāl; ḥhilāf

Usually followed by *with*.

Compel, v. t. Mujbūr k.; jabr zor yā zabar-dastī se kisī kām kī karānā.

Compendious, a. Jismeñ kisī mazmūn yā kitāb kā ḥulāsa thore meñ ho; mukhtasar; mutawwal nahīñ; matīn.

Compensate, v. t. 1.—Kisī ko mu'awaza-i-mus'awī d.; kisī khidmat wagaira ko 'iwaz meñ kisī ko usīko barābar kuchh d.; ajr d.; badlā d.

To compensate a labourer for his work, or a merchant for his losses—Kisī mazdūr ko uskī mihnat yā kisī saudāgar ko uskī nuqsānī kī badlā d.

2.—Waq'at yā tāsīr meñ kisī ke barābar h.; kisī ke barābar h. yā tulnā; talāfi k. [kī ham-qīmat dūsri chīz d.

Compensate, v. i. 'Iwaz d.; badlā d.; talāfi k.; ek chīz ke 'iwaz meñ usī

Followed by *for*.

To compensate for a loss—Nuqsānī kī badlā yā mu'awaza d.; talāfi i-ziyūn k.

Compensation, n. 1.—Khidmat dain nuqsān yā taklīf uthāne ke badle meñ jo kuchh diyā jāe; mu'awaza; haqqu-s-sa'i; mihnatāna; ujrāt yā ajr; ḥhisūra; harja; tūwān.

2.—(Law) Mujaṛrāyī yā mujaṛrā; tasfiya-i-qāza ba-zarī'a-i-mujaṛrāyī-i-bā-hamī; jab do shakhs bā-ham dāin wa madyūn hoñ to unkā āpas meñ ek dūse kī yāftanī kī jam' kar-l.

Compete, v. t. Usī shai ko dhūndhūā jiskā dūsrā mutalāshī ho; usī chīz ko hāsil karne kī fikr k. jiskī fikr dūse ko bhī ho; taqābul k.; raqābat k.

Competence, } n. 1.—Munāsbat; maqdarat; salāhiyat.
Competency, }

2.—Wajh-i-kafāf; āsūda-hālī; isqadar māl-o-matā' ki usse zindagī bā-ārām baar ho; raf'-i-zarūrat aur ārām se zindagī baar karne ko liye māl yā ma'ish kī kāfī taur par h.; farāḡut yā farīḡut-i-bālī. [qānūnī.]

3.—(Law) (a) Liyāqat yā qābiliyat-i-qānūnī; munāsbat; salāhiyat-i-I question the competence of this witness to give evidence, seeing that he is under-age, insane, and biased—Yah gawāh kam-āin fūtiru-l-'aql aur jānib-dār hai lihāzā adā-i-shahādāt kī nisbat uski salāhiyat-i-qānūnī par mujhe ishtibāh hai.

(b)—Istihqāq yā iḡhtiyār; muqaddame kī samā'at kī iḡhtiyār yā uski salāhiyat i-qānūnī.

It is not in the competence of this court to decide such cases—Is 'adālat ko ais- muqaddamāt ke infisāl kī iḡhtiyār qānūnan hāsil nahīn hai.

(c)—Qānūnan kāfī yā bas h.; munāsbat.

The competency of this evidence is indisputable—Is shahādāt ke qānūnan kāfī hone par hujjāt nahīn ho-saktī.

Competent, a. 1.—Kāfī; bas; jisse sab kām nikal sake.

He has a competent knowledge of the facts of the case—Wāqī'āt-i-muqaddame kī ilm use kāfī hai.

2.—Qābil; lāiq; fāiq.

3.—(Law) Qānūnī salāhiyat yā iḡhtiyār r. w.

A competent court or judge—Woh 'adālat yā jāz jisko muqaddamāt kī samā'at wa infisāl kī istihqāq yā iḡhtiyār ho; 'adālat yā hākim-i-mujāz.

A competent witness—Woh gawāh jismeñ adā-i-shahādāt kī salāhiyat qānūn ke rū se ho; woh gawāh jo qānūn ke rū se gawāhī देने ke lāiq (uski mujāz) ho.

“In a judge or court, competent implies right or authority to hear and determine (causes); in a witness, it implies a legal right or capacity to testify.” Webster.

4.—Iḡhtiyār yā istihqāq-i-kāfī r. w.; mujāz; jāiz taur par kisī se muta'alliq; kisi ko liye jāiz yā uske iḡhtiyār meñ.

Followed by to.

It is not competent to the defendant to allege fraud in the plaintiff—Mudda'ī 'alaih is bāt kī mujāz nahīn hai ki mudda'ī kī nisbat fareb kī bayān kare.

Competently, ad. Kāfī taur par; ba-tarz-i-kāfī; muuāsib taur par; ma'qūl taur par (ba-tarz-i-ma'qūl).

Competition, n. Jis shai ke hāsil karne kī koshish koyī dūsrā kar-rahā ho usī shai kī talāsh yā uske pāne kī fikr-o-koshish; ek hī shai ke liye do yā zaid shakhsōñ kī pairawī; dūse se baḡh-jāne kī jidd-o-jahd; taqābul yā muqābala; hamsarī; raqābat.

Competitor, n. Usī shai kā sā'i wa mutalāshī jiskī talāsh dūsre ko ho; usī shai kā tālib jo dūsre ko bhī matlūb ho; raqīb; ham-sar.

Compilation, n. 1.—Mukhtalif sabiloñ se ekaṭṭhā k. [kiyā jāo; tālif.

2.—Woh kitāb wagaira jiskā mawād dūsri kitāb wagaira se akhṣ

Compile, v. t. Kitāboñ yā nawishtoñ ke ajzā ko ekaṭṭhā karke ek aur hī kitāb yā risāla banānā; ek yā kayī musannifoñ kī tasnifāt ke ajzā ko intikhāb karke yak-jā k.; jude jude kāgazāt yā qawānīn wagaira ko yakjā aur murattab karke unkā ek majmū'a taiyār k.; tālif k.

Compiler, n. Muallif; jo dūsri kitāboñ se intikhāb karke koyi kitāb taiyār kare; mutafurriq kāgazon yā hisāboñ kā yakjā k. w.

Complain, v. i. 1.—Shikāyat k.; shākī h.; ranj wagaira kā izhār k.; afsos k.; naqs nikālñā; ulahnā d.

2.—(Law) Nālīsh k.; istigāsa k.; faryād k.; jurm kā ilzām lagānā; ahl-i-kār-i-mujāz ke rū-ba-rū mustagīs h.; da'wā k.; kisī jurm kā ittihām 'aid k.

Complainant, n. 1.—(Law) Mudda'i; nālīshī; mustagīs; woh shakhs jo kisī mujrim par da'wī-dār ho; jo shakhs kisī mujrim kī nisbat nālīsh kare (istigāsa pesh kare).

2.—Faryādī; shākī; gila-guzār.

Complaint, n. 1.—(Law) Istigāsa; nālīsh; faryād; da'wā; kisī shakhs par is bayān se da'wā k. ki usne qānūn kī khilāf-warzī kī; kisī kī nisbat ahl-i-kār-i-mujāz se yah zāhir k. ki woh fulān jurm kā murta-kib huā; jurm kā da'wā.

To institute, lodge, make, or prefer, a *complaint*—Nālīsh yā da'wā k.; istigāsa k.

To answer a *complaint*—Nālīsh kī jawāb-dihī yā tardīd k.

2.—Ranj afsos yā dard wagaira kā izhār; shikāyat; faryād; naqs nikālñā; harf-gīrī; 'aib-joyī; ulahnā.

3.—Wajh-i-shikāyat; manshā-i-izhār-i-taasuf; woh shai jiskī nisbat yā jiskī shikāyat kī-jāe; woh bāt jispar ranj yā afsos zāhir kiyā jāe.

4.—Kisī jismānī dard aur be-chainī kī shikāyat kī wajh; maraz; bīmārī; shikāyat; 'alālat; dukh.

☞ "Usually applied to disorders not violent." *Webster.*

Complete, a. 1.—Kāmil; nāqis nahīn; pūrā; tām yā tamām.

2.—Khātima yā anjām ko pahuñchā huā; jismeñ kuchh takmila bāqī na rahjāe.

Complete, v. t. Mukammal k.; takmile ko pahuñchānā; pūrā k.; khatm k.; anjām ko pahuñchānā; kuchh bāqī rahne na d.

Completely, ad. Ba-tarz-i-kāmil; pūrā-pūrā; sab kā sab; kul yā bi-l-kul.

Completion, n. Ikhtitām; khātima; takmil; pūrā ho-jānā.

Complex, a. 1.—Murakkab; do yā zāid ajzā se tarkīb pāye huye; mufrad nahīn. [mushkil.

2.—Pechīda; pur-pech; uljhāw kā; jismeñ bahut uljhāw ho;

Complexion, n. 1.—Jism kā rang-khusūsan chihre kī rangat.

2.—'Umūman sūrat-i-zāhirī; haiat; shakl.

The *complexion* of circumstances—Hālāt kī 'ām zāhirī sūrat; hālāt kī haiat yā shakl; kisī bāt kī kaifiyat jo ba-asbāb-i-zāhir (zāhir meñ) ho.

Complexity, n. Uljhāw; pechīdagī; pechīda yā uljhā h.

Compliance, n. 1.—Ifā; ta'mil; bajā-āwarī; ittibā'; itā'at; manzūrī; razāmandī; kisi kī istid'ā khwāhish hukm talab yā kahne ke mutābiq kisi amr kā anjām (uskā karnā).

Followed by *with*.

A *compliance with* the conditions of a contract—Ifā yā ta'mil-i-sharāit-i-mu'āhada; mu'āhade ke mutābiq kisi bāt kā k. [muwāfiq.

In *compliance with*—Ba-mujib; hasb; ba-ifā; ba-ta'mil; ba-ittibā'; mutābiq;

2.—Dusron ke khush karne kī khwāhish; aḳhlāq; tawāzu'.

Complicated, p. a. Pechida; uljhā huā; pur-pech yā pech kā; pech-dār.

A *complicated case*—Pur-pech muqaddama; pechida-mu'amala.

Complication, n. Uljhāw; pechidagī; ek hī ek meñ nathū yā ḳhūb milā h.

Complicity, n. Shirkat-i-jurm; jurm meñ sharik h.; jurm kī shirakat.

Compliment, n. Aḳhlāq yā ta'zim-o-takrīm wagaira kā izhār; salām; salām-o-niyāz; ādāb wa taslimāt; bandagī; kornish.

To send one's *compliments* to a friend—Apnā salām kisi dost ko kahā yā likh bhejā.

In this sense, always used in the plural.

Compliment, v. t. 1.—Ta'rif k.; tawsif k.; baṛāyī k.; sarāhnā; ta'zim k.; takrīm k.; tahnīyat d.; muḃārak-bād kahnā yā d.

2.—Kuchh ba-taur nazr yā tuhfe ke d.; kuchh nazr wagaira dekar yā koyī nur mihr-bānī kā fīl karke apnī mihrbānī yā shafaqat zāhir k.

Complimentary, a. Jisse pās lihāz yā ta'rif zāhir ho; ta'rifī; tawsifī; ta'zimī; aḳhlāqiya; salāmī.

A *complimentary address*—Sipās-nāma; kisi kī ta'rif-i-zabānī yā tahrirī.

Comply, v. i. Purā k.; anjām ko pahunchānā; ta'mil k.; ifā k.; bajā-lānā; mauzūr k.; karnā yā mānnā.

Usually followed by *with*.

To *comply with* one's request—Kisi kī darḳhwāst yā istid'ā kā purā k.; kisi kī darḳhwāst ke mutābiq 'amal k.; kisi kā kahā mānnā yā karnā.

To *comply with* an order—Ta'mil-i-hukm k.; hukm bajā-lānā.

Component, a. Jisse koyī shai bane; jisse koyī shai tarkīb pāye; tarkībī.

The *component parts* of a body—Kisi shai ke ajzā-i-tarkībī; woh ajzā (hisse) jinee koyī shai tarkīb pāye.

Component, n. Juzw-i-tarkībī; woh hissa jiske jorñe yā millāne se koyī shai-i-murakkab ban-jāe. [kī garaz se.

COMPONERE LITES, [Lat.] Tasfiya-i-nizā' ke liye; jhagrā tai karne

Compose, v. t. 1.—Do yā zaid ashyā ajzā yā mufradāt ko yak-jā karke banānā; bāham tarkīb d. yā murakkab banānā; banānā.

That work is *composed* of four parts—Us kitāb meñ chār hisse haiñ yā woh chār hissoñ par mushtamil hai.

2.—Kisi kul ke ajzā h.; shāmil k.; banānā; qāim k.

The statements of four witnesses *compose* the whole evidence for the prosecution—Subūt yā mudda'ī kī jānib kul shahādāt chār gawāhoñ ke bayānāt par shāmil hai (chār gawāhoñ ke bayānāt ke silwā aur koyī subūt mudda'ī kī taraf nahīñ hai.)

3.—Dil se banānū; az-sar-i-nau banānū; tasnīf k.; kisi nazm yā nasr ki kitāb wāgairā kā musannif banū. [jaise dil ko.

4.—Thandhā k.; taskin d.; thekāne se k.; intishār 'se barī k.

5.—Tai k.; tasfiya k.; raf' k. jaise jhagre ko. [guzar na ho.

6.—Munāsib tarīq par rakhnā; aisi hālāt meñ r. ki intishār kā Composed, *n. a.* Mutaharrik yā dān-wāndol nahīn; qarār ki hālāt meñ; sūkin; dhīrā. [kitāb tahrīr risāla yā nuskha.

Composition, *n. 1.*—Tasnīf; inshū-par-lāzī; koyī chhapī yā qalamī

2.—'Arkīb pāne yā murakkab banāye jāne ki hālāt.

3.—Tasfiya-i-nizā' ke liye sharāit ki bāham mauzūrī; jhagre kā tasfiya; jis bāt kā jhagrā ho uskā nipṭāw; musālahā; 'ahd-o-paimān; iāzī-rujū' ho-jānā.

4.—(*Law*) Kisi dāin ke iṭā ko liye jo sharteñ yā sabileñ pahle qāim ho-chukīñ yā mahkūma-i-qānūn hoñ unke khilāf us dāin ke adā ke liye koyī bāhamī mu'āhada; kisi aise mu'āwaze ke rū se jispar dāin aur madyūn donoñ rūzī hoñ kisi qarz ki chukrī yā uskā tasfiya; kisi madyūn-i-nādar (diwāliye) ke dāineñ ko parte ke mutābiq rupaye dekar qarz sāf kar-d.; dāmī sāhī; rasadī hisse ke mutābiq diwāliye ke dāin kā paṭānā; kisi nuqsān kā mu'āwaza. Woh mu'āwaza yā woh rupaye jo kisi qarz ke chukāne ke liye aslī shart ke khilāf farīqain lī razā-mandī se diye jāen. [aql nahīn.

COMPOS MEYNTIS, [Lat.] Sahību-l-'aql; maslūbu-l-hawās yā fātīru-l-Composure, *n.* Taskin; dil-jamī; itmīnān; jam'iyat-i-khātīr.

Compound, *v. t. 1.*—Ek meñ milānā; ckaṭṭhā k.; murakkab banānā.

2.—(*Law*) Kisi takrār yā nizā' ko āpas meñ tai kar-lenā; sulh k.; rūzī-nāma k.; āpas meñ rūzī ho-jānā; kisi dāin ke adā ki jo sharteñ pahle tai pā-chukī hoñ unke khilāf dūsī sharāit ke mutābiq jo āpas meñ tai pāyī hoñ us dāin kā adā kar-d.

Compound, *a.* Murakkab; mutafarriq ajzā se banā huā; mufrad nahīn.

Compound interest—See Interest.

Compound, *n. 1.* Murakkab shai. [ghirī ho.

2.—Ihāta; woh zamīn jo kisi 'imārat ke gird nichī diwāron se

Compoundable, *a.* (*Law*) Qābil-i-tasfiya-i-bā-hamī; jisneñ rūzī-nāma ho sake; jo āpas meñ tai pā-sake.

The offence of murder is not compoundable—Jurm-i-qatl-i-'amd meñ rūzī-nāma nahīn ho-saktā.

Comprehend, *v. t. 1.*—Shāmil r.; tāwilan yā zimman dākhil k.

2.—Samajhnā; bñjhnā; kisi bāt kā matlab dil meñ samajh lenā.

Comprehensible, *a. 1.*—Jo kisi shai meñ shāmil yā dākhil ho-sake; mumkinu-l-ishtimāl.

2.—Samjhe jāne ke qūbil; jo samajh meñ ā-sake; qābil-i-idrāk; jo dil meñ samā sake.

Comprehension, *n. 1.*—Shumūl yā ishtimāl.

2.—Samajh; zihū; 'aql; idrāk.

Comprehensive, *a. 1.*—Jismeñ bahut kuchh shāmil ho; jismeñ bahut si bāteñ dākhil hoñ; hāwī; wasī'; jāmi'; qā'ilu-l-lafz wa kasīru l-ma'nī.

2.—Jismeñ bahut si bāteñ ko ek hī martaba samajhne ki quwwat ho.

Comprise, v. t. Shāmil r.; dākhil k.; mutazammāin yā muhtawī h.

Compromise, n. Musālaha; bāham raf'-i-shar; sulh; tasfiya-i-bāhamī; woli mu'āhada jiske rū se do shūq-i-mukhālīf ek dūro kī nisbat kuchh kuchh ri'āyat karke āpas meñ jhagrā tai kar-leñ (āpas meñ kuchh chhoṛ-chhoṛake jhagrā niptā leñ).

To effect a compromise—Sulh k.; tasfiya-i-bāhamī k.

Deed of compromise—Sulh-nāma; rāzi-nāma.

Compromise, v. t. 1.—Tasfiya-i-bāhamī k.; āpas meñ kuchh chhoṛchhoṛ-kar jhagrā tai kar-d.; sulh k.

The case has been compromised—Is muqaddame meñ āpas meñ tasfiya ho gayī (sulh hogayī).

2.—Khatre meñ dāluā; kisi qaul yā fi'l se apnī tayyīn pā-band k.

Compulsion, n. Jabr; zabar-dastī; zor; ta'addī. [paṛo.

Compulsory, a. Jabriyā; majbūr k. w.; jisse koyī fi'l chār-nā-chār karnā

Compulsory measures—Jabriyā tadbireñ; woh tadbireñ juko bā'is koyī kām kharāhī-na-kharāhī karnā paṛo.

Computation, n. Shumār; gintī; hisāb; ta'dūd; tashkhiṣ.

Compute, v. t. Shumār k.; giṇnā; hisāb k.; gintī k.; 'amal-i-hisābī se tahqīq k.; jorñ; joṛ yā ekaṭṭhā karke daryāft k.

Comrade, n. Sithī; saugī; ham-kāhī; rafīq. [na kahnā; ikhṣā k.

Conceal, v. t. 1.—Maḥfi yā poshida r.; zāhir na k.; zabān par na lānā;

To conceal a fact—Kisi wāq'ā kā zāhir na k.; kisi hāl kā zabān par na lānā yā na kahnā.

2.—Nazar bachānā; nigāh se dūr r.; na dekhnā; chhipānā yā chhipā r.

To conceal stolen property—Māl-i-masrūqa ko chhipā r.; chori kā māl kisi ko dekhne na d.

Concealment, n. 1.—Ikḥfā; poshidagī; 'adam-i-izhār.

Concealment of facts—Ikḥfā-i-wāq'āt; 'adam-i-izhār-i-wāq'āt (hālāt kī kisi ko na batlānā).

2.—Nigāh se dūr r.; chhipānā; aisi tarah par rakhnā kī dekh na paṛe; rū-poshī. [kī nazar na paṛe.

3.—Chhipne kī jagah; tanhāyī kā maqām; woli jagah jabūñ kisi In concealment—Khuṣṣatan; chhipā ke; maḥfi tarah par.

4.—(Law). Sachchī bāt (asl-i-haqīqat yā nafs-i-amr) kā chhipā yā dabā r.; aise hālāt kā zāhir na k. jo insāfun qābil-i-izhār hoñ.

Concede, v. t. Qabūl k.; taslīm k.; māu lenā; manzūr kar-l.; bilā i'tirāz ke chhoṛ d.; bataur sahih wājib yā munāsib ke māu lenā.

Conceit, n. 1.—Khayāl; qiyās; tasawwur; rāe; tarang.

2.—Tashkhiṣ; samajh; apnī sūrat shakl ya liyāqat wagnāra kā baṛā khayāl; khud-bīnī; khud-parastī.

Out of conceit with—Kisi aisi shai se jo pahle margūb rahī ho tabī'at phere huṛe; kisi shai kī phir mushtāq nahīñ; mutanaffir; rāzi yā khush nahīñ.

Conceited, a. Apnā baṛā khayāl r. w.; apne ko har tarah se balut baṛā samajhne wālā; khud-bīnī; khud-pasand; mutukabbir.

Conceivable, a. Jo khayāl qiyās yā samajh meñ ā-sake.

Conceive, v. t. 1.—Hamal r. yā hāmila h.

2.—Tajwīz k.; mansūba yā bandish bāndhnā; dil se soch-kar ni-kālnā yā qāim k. [samajhnā.

3.—Samajhuā; khayāl k.; tasawwur k.; khayāl meñ lānā; mumkin
Conceive, v. i. 1.—Hāmila h.; peṭ se h. yā peṭ rahnā.

2.—Khayāl k.; tasawwur k.

With of.

Concentrate, v. t. Ek markaz yā marja' kī taraf rujū' k.; yak-jā yā ekatṭhā k.; aur bhī ek dūse ke nazdik k.

Conception, n. 1.—Hamal; peṭ se h.

2.—Tasawwur; khayāl; samajh.

[h.; muta'alliq h.

Concern, v. t. 1.—Kām kā h.; kisi ke naf' kī bāt h.; kisi ke liye mufid

It much concerns a pleader to be honest to his clients—Wakil ke liye yah bāt nibāyat kām kī hai ki apne muwakkilon se diyānat-dārī kare.

2.—Ta'alluq sarokār fikr yā lagāw r.; jī lagānā.

A good landlord concerns himself in the happiness of his tenants—Achchhā zamīn-dār apnī ri'āyā kī khushhālī kī fikr rakhtā hai.

The accused was actually concerned in the offence charged—Jis jurm kā ilzām us mulzam par lagāyā gayā usse woh waqī'i ta'alluq rakhtā thā.

3.—Fikr meñ dālnā yā fikr-mand k.; be-chain k.; pareshān k.

To be much concerned for the safety of a friend—Kisi dost kī silhat-o-'āfiyat kī nisbat bahut fikr-mand (mutafakkir) h.

4.—Bejā dast-andāzī k.; nā-munāsib taur par daḡhl d.; hāth dālnā.

To concern one's self with the affairs of another person—Dūse shakhs ke kār-o-bār meñ hāth dālnā (nā-munāsib taur par daḡhl d.).

Concern, n. 1.—Ta'alluqāt; kār-o-bār; mu'amala. [muassir ho.

2.—Barāyī; sūd-mandī; woh bāt jo bihbūdī yā khush-hālī par

3.—Fikr; andesha; khayāl; ta'alluq.

4.—Koṭhī; kār-khāna; woh log jo kār-o-bār meñ sharīk hoū; koṭhī aur uskā kār-o-bār.

The loss affects the whole concern—Kul koṭhī kā nuqsān huā; is nuqsānī kā asar bi-l-kul kār-khāne par hai.

Concert, v. t. Āpas meñ band-o-bast k.; bāham mashwara yā ittifāq karke tai k.; do yā zāid shakhsōn kā ekatṭhā ho-kar kisi bāt kā band-o-bast k.

To concert measures—Āpas meñ bāt-chit yā ittifāq karke kisi bāt ke anjām kī tadbīr k.

Concert, n. Kisi tadbīr yā mansūbe meñ do yā zāid shakhsōn kā ittifāq; ittifāq-i-bāhamī; āpas meñ apnī apnī rāe wa apne apne khayālāt ko zāhir karke ittifāq paidā k.; muwāfaqat; mutābaqat; mel.

To act in concert with another—Dūse shakhs ke ittifāq se kām k.; dūse shakhs se milkar kām k.

Concession, n. 1.—Kisi kī istid'ā ke ba-mūjib use kuchh de-d.; māngne par kisi ko kuchh d.; ri'āyat.

2.—'Atiya; woh shai jo dī-jāwe.

3.—Farīq-i-mukhālīf kī kisi hujjat ko is garaz se taslīm kar-lenā ki ek aisi bāt hāsil ho-jāwe jisse inkār nahīn ho-saktā yā yah amr sābit ho-jāwe ki bā-wasf-i-taslīm-i-'uzr farīq-i-sānī ko galaba nahīn ho-

saktā balki farīq-i-awwal hī aur wujūh par gālib ā-saktā hai; taslīm; ijāb; iqbal.

Conciliate, v. t. 1.—Sulh karānā; mel karānā; phir bāham dost banā-nā; raf-i-shar k.; jhagrā niptānā.

An attempt has been made to *conciliate* the contending parties—Farīq-i-mutanāzi'īn meñ sulh karāne ki koshish huyī hai.

Conciliation, n. Sulh; mel; do farīq-i-mukhālif ko phir bāham dost banā d. [jhagrā jātā rahe.

Conciliatory, a. Sulh-kun; sulh-sāz; muslih; jinse sulh ho-jāe; jisae

To adopt *conciliatory* measures—Aisi tadbireñ karā jinse sulh ho-jāe.

Concise, a. Mukhtasar; mutawwal nahiñ; jismeñ alfāz to thore hoñ par unkā mazmūn bahut kuchh ho; ba 'ibarat-i-mukhtasar wa pur mazmūn; jismeñ sirf khās khās batēñ hoñ; hāwī; qalīl-i-lafz wa kasīr-i-ma'nī.

☞ "Used of style in reading or speaking." *Webster.*

Concisely, ad. Ikhtisār ke sūth; mukhtasaran; aise tarīq par ki alfāz thore hoñ par mazmūn wasī' ho; chand lafzon meñ (ba-alfāz-i-chand).

Conciseness, n. Ikhtisār; ijmāl; likhne yā bolne (tahrīr yā taqrīr) meñ ikhtisār; kotah-kalāmī.

Conclude, v. t. 1.—Natīja nikālā; dalāil se mustambat k.; ma'nī nikālā.

2.—Kisī amr ko qat'ī tai kar-d.; kisī amr kā tasfiya bi-l-maqta' kar-d.; tai k.; niptānā; thahrānā.

To *conclude* a peace—Ākhir meñ sulh k.

[khatm k.

To *conclude* a sale—Baī' ke mu'āmale ko khātima ko pahuñchānā; nīlām

3.—Khātma k.; khātima ko pahuñchānā; aujām ko pahuñchānā.

4.—(Law) Mānī' h.; roknā; muzāhim h.; bahs yā kār-rawāyī-i-mazīd se roknā; kisī ko usī ki bahs yā taslīm se pā-band yā majbūr kar-d. (āge barhne yā chalne na d.).

The defendant is *concluded* by his own plea—Mudda'ā 'alaih apne hī 'uzr se pā-band yā majbūr ho gayā hai.

Conclusion, n. 1.—Khātima; juzw-i-ākhir; ākhir kā hissa; juzw-i-intihāyī.

2.—Natīja-i-dalīl yā bahs; maāl-i-kār; natīja-i-ākhir.

To draw a *conclusion*—Natīja-i-ākhir nikālā.

3.—Tajwīz-i-ākhir; fuisala-i-ākhir; woh rāe jo ākhir meñ qāim ho.

To arrive at, or come to, a *conclusion*—Rāe-i-ākhir qāim k.; ākhir meñ tajwīz k.

4.—(Law) (a) Khātima-i-'uzr. (b) Woh amr jiskī wajh se koyī farīq apne kisī gaul yā fi'l kā pā-band ho-jāe.

Conclusive, a. Ākhir; qat'ī; qūti'; shāfi; bi-l-maqta'; jisse āyinda ko bahs ki gunjūish na rahe; jo kār-rawāyī-i-āyinda kā mānī' ho; mukhtatim; nū-qābil-i-tardīd; jisse kisī bahs meñ farīq-i-mukhālif qāil ho-jāe.

A *conclusive* answer—Jawāb-i-ākhir; jawāb-i-qat'ī yā shāfi.

A *conclusive* argument—Bahs-i-qūti'; aise dalīl jisse āyinda ko bahs ki gunjūish na rahe yā jiskī tardīd na ho-sake.

Conclusive evidence (Law)—Subūt-i-qat'ī; aise subūt jiskī tardīd yā tawzīh qānūn ke rā se jūiz na ho; subūt-i-shāfi yā qūti'.

Conclusive presumption (Law)—Qiyās-i-qāti'; aisi qiyās-i-qānūnī jiski tardīd hargiz na ho-sake; qiyās-i-qānūnī jo kisi tarah qābil-i-tardīd na ho.

Conclusively, ad. Bi-l-maqta'; qat'un; ba tajwiz-i-ākhir; nīsī tarah ki qābil-i-tardīd na ho.

This point of law has been already *conclusively* settled—Yah amr-i-qānūnī bi-l-maqta' tai ho chuka hai (uski tajwiz is tarah par ho chuki hai ki ab usmōn bahis ki gunjāish na rahī).

Conclusiveness, n. Jismen nīzā' ko tai karni yā rāo qāim karāne ki quwwat ho; qāti' hone ki sifāt r. w.

The *conclusiveness* of this evidence can not be denied—Is bāt se inkār nabīn ho-faktā ki yah sūbut qāti' hai.

The *conclusiveness* of his argument is questionable—Yah mushtabāh hai ki uski dalil men is qudar quwwat hai yā nahīn ki uspar rāo qāim ho-sake (uske qāti' hone men i-htihāz hai).

Concoct, n. Mansūba karke qāim k.; bandish k.; tadbīr karke kharā k.

To *concoct* a scheme—Koyi mansūba qāim yā kharā k.

The accused says the case has been *concocted* against him by the police—Mulzam kā bayān hai ki yah muqaddama uspar ahl-kārān-i-pulīs ne kharā kiya hai (bandish karke qāim kiya hai).

Concord, n. 1.—Shakhsōn men ittifaq; rāo khayāl yā maqsad wagaira kā yaksūn h.; mel; sulh.

2.—Ashyā (chizon) men mutābaqat muwāfaqat yā munāsabat.

Concordant, a. Mutābiq; muwāfiq; mushābih. [hujūm.

Concourse, n. Majma'; logōn ki jamā'at; ashyā kā ijtīmā' (ekatṭhā h.);

Concubinage, n. Bilā iz-diwāj-i-jāiz mard aur 'aurat kā yak-jā rahnā; madkhūliyat; harām men rahne ki hālāt.

Concubine, n. Zan-i-madkhūla; 'suraiya; harām; chor-mahal; woh 'aurat jo kisi mard ko sāth bilā iz-diwāj-i-jāiz rabe.

Concur, v. i. Muttasfiq h.; ek dil h.; muttasfiq-i-rāe (ek rāo) h.

The court *concurs* with the assessors in acquitting the accused—Mulzam ki bārāt men 'adālat ko asessarōn ki rāo se ittifaq hai.

Concurrence, n. 1.—Ittifaq-i-rāe; diloñ kā ek h.; bāham kisi bāt ko manzūr k.

In *concurrence* with the assessors, the court convicts the prisoner—Ba-ittifaq-i-rāe-i-asessarān 'adālat mudāla'a 'alāh par jurm sūbit qarār deti hai.

2.—Inam-iqtidārī; ham-iḳhtiyārī; ek sāth iḳhtiyār kā r.; barābar huqūq-i-mushtarak r.

A *concurrence* of jurisdiction in two different courts—Do mukhtalif 'adālatōn kā ham-iḳhtiyār h. (kisi bāt men yaksūn iḳhtiyār r.).

Concurrent, a. 1.—Muttahid; ek sāth 'amal k. w.; ek natija paidā k. w.; muttasfiq.

Concurrent judgment—Tajwiz yā rāe-i-muttasfiqa; aisi tajwiz jismen do yā zaid mujawwizōn ki rāe ek hi ho. [kā bayān.

Concurrent testimony—Shahādāt-i-muttasfiqa; do yā zaid shakhsōn kā ek qism

2.—Mushtarak wa musāwi; yak-jāyī wa muta'alliq-i-shai-i-wāhid.

The magistrate and the sessions judge have *concurrent* jurisdiction in some cases—Ba'z muqaddamāt meñ majistret aur seshan jā' iḥtiyār-i-muehtarak wa musāwī rakhte haiñ.

Concurrently, ad. Ek sāth; mil-kar; bi-l-ittifāq; yak-jāyī.

Condemn, v. t. 1.—Be-jā yā nihāyat be-jā qarār d.; kisī kī nisbat nā-pasandīdagī yā nā-rā'ī zāhir k.; rad k.; nā-manzūr k.

To *condemn* one's conduct—Kisī ke tariq ko be-jā ṭaharrānā (uski nisbat apnī nā-rā'ī zāhir k.). To *condemn* something as faulty—Kisī shai ko nā jis ṭaharrākar rad yā nā-manzūr k.

2.—Mujrim yā gunah-gār ṭaharrānā; sazā kī hukm d. yā sādīr k.; kisī par ba-iḥtiyār-i-'adālat hukm-i-sazā sādīr k.

The accused has been *condemned* to death—Mulzam kī nisbat sazā-i-maut (phāṭī) kī hukm sādīr huā hai.

Condemnation, n. Mujrim tajwīz karke sazā kī hukm d.

A judicial *condemnation*—'Adālat se tajwīz i-mujrimī wa hukm-i-sazā kī sudūr.

Condign, a. Munāsib; jiskā koyī sazāwār (lāiq) ho.

“ This word is now most frequently used in connection with the word *punishment*.”

Condign punishment—Sazā i-munāsib; ta'zīr-i-wājib. [malzūm.]

CONDITIO SINE QUA NON, [Lat] Shart-i-lazīmī; zarūrī shart; lāzim-

Condition, n. 1.—Hāl; hālat; kaifiyat.

2.—(Law) Shart; qarār yā igrār; 'ahd-o-paimān; kisī dast-āwez yā mu'āhade kī woh juzw jismen yā shart ho ki sharāit-i-dast-āwez yā mu'āhade kī ta'mīl na hone kī sūrat meñ woh mu'āhade bātil ho-jāegā yā tāwān-i-ma'hūda 'āid hogā.

3.—Lāzim-malzūm; woh bāt jiske hone yā na hone par kisī dūstre fīl kī madār ho.

Conditions of sale—Sharāit-i-nīlām; woh sharteñ jo kisī jāedād ke nīlām ke liye qāim kī-jāeñ. Band-i-sharāit-i-nīlām; woh nawishta jismen nīlām kī sharteñ likhi hoñ.

Condition, v. i. Qaul-o-qarār k.; mu'āhade k.; shart k.

Conditional, a. Mashrūt; shartī; jo quyūd ke sāth kiya jāe; jismen sharteñ lagāyī jāeñ; jo pā-band-i-sharāit kiya jāe; gair-mutlaq; bilā shart yā bilā-qaid nahīn; bi-l-wafā.

A *conditional* promise—Wa'da-i-shartī yā mashrūt; woh wa'da jiskā purā kiya jānā kisī dūstre shart kī ta'mīl par mauqūf ho.

A *conditional* sale—Bai'-i-bi-l-wafā yā bai'-i-mashrūt; woh bai' jiskā mukammal honā kisī shart kī ta'mīl par munhasir kiya jāe.

A *conditional* pardon—Mu'āfi-i-shartī; mu'āfi mashrūt ba quyūd.

Conditionally, ad. Quyūd ke sāth; koyī khās shart yā qaid lagākar; kisī bāt kī shart par (ba-shart hone uske); bi-l-kul yā kulliyatan nahīn; ba-sharte kī kisī amr-i-khās kī ta'mīl kī-jāe.

Condole, v. i. Dūstre kī taklif yā musibat par rañj zāhir k.; izhār-i-ham-dardī k.; mātām-pursī k.; rañj k.; ta'ziyat k.

Followed by *with*.

Condolence, n. Ta'ziyat; mātām-pursī; dūsre ke ranj par afsos yā ham-dardī kā izhār.

Conduce, v. i. Kisi bāt meñ madad d. yā mu'āwin h.; kisi taraf ko le-chalnā yā māil karānā; koyī kām nikālñā yā kisi kām meñ ānā.

Followed by *to*.

Conduciye, a. Le-chalne yā māil k. w.; mumidd; mu'āwin; mu'in.

Conduct, n. 1.—Atwār; rawish; tariq; waz'; ā'māl. [yā afsarī.

2.—Ihtimām; insirām; khabar-girī; pairawī; chalānā; hukūmat

The conduct of one's affairs—Kisi ke kāmōñ kī ihtimām; kisi ke umūrāt kī insirām.

The conduct of a case—Muqaddame kī pairawī (uski khabar-girī).

Conduct, v. t. 1.—Ham-rāh jākar rāh dekhānā; le-jānā; rah-numāyī k.

The accused conducted the police to the scene of occurrence—Ahl-kūrān-i-pulis ko mulzam mauqa'-i-wāridāt par le-gayā.

2.—Chalānā; anjām d.; insirām k.; pairawī yā khabar-girī k.

The case was not properly conducted in the lower court—Yah muqaddama mahkama-i-mātaht meñ ba-tarz-i-munāsib chalāyā na gayā; is muqaddame kī nisbat mahkama-i-mātaht meñ pairawī-i-munāsib na huyī. He conducts his affairs well—Woh apnā kār-o-bār ba khabar-girī anjām detā (chalātā) hai.

To conduct one's self well or ill—Bhalī yā burī chāl chalñā; tariq-i-nek yā bad ihtiyār k.

Confederacy, n. 1.—'Ahd-o-paimān; qaul-o-qarār; bandish; mel; jo mu'āhada do yā zāid ashkhās wagaira ke mabain kisi kām meñ i'ānat-i-bāhamī kī nisbat ho; 'ahd-o-paimān-i-bāhamī.

2.—Sāzish; bandish; kisi fi'l-i-nājūz ke irtikāb ke liye do yā zāid shakhson ke mabain ittifaq.

3.—Woh log yā woh riyāsateñ yā qaumeñ jo 'ahd-o-paimān ko zarī'e se āpas meñ muttāfiq hoñ.

Confederate, a. 'Ahd-o-paimān meñ muttāfiq; 'ahd-o-paimān ke rū se bāham sharik; kisi qaul-o-qarār meñ sharik; sharik; muttāhid; rafiq.

Confederate, n. Rafiq; sharik; woh shakhhs jo kisi qaul-o-qarār meñ dūsroñ kī sharik ho. [meñ shirkat k.

Confederate, v. i. 'Ahd-o-paimān meñ sharik h.; mu'āhada-i-bāhamī

Confederate, v. t. Kisi qaul-o-qarār meñ sharik k.; apnā sharik banānā.

Confer, v. i. Bāham mashwara k.; kisi amr-i-aham (kām kī bāt) kī nisbat bāham guftgū k.

Followed by *with*.

Confer, v. t. Baḥshnā; 'atā k.; fāida baḥshnā yā 'ināyat k.; dawām ke liye koyī haq 'atā k.

Followed by *on*.

To confer benefits on a person—Kisi ko naf' baḥshnā. To confer a title or honour on a person—Kisi ko khitāb yā 'izzat baḥshnā yā 'atā k.

Conference, n. 1.—Kisi amr-i-aham kī nisbat bāham mukālama; do yā zāid shakhson kī āpas meñ mashwara gaur yā kahne-sunne ke liye ham-kālām h.; mashwarat-i-bāhamī. [mulāqāt.

2.—Mashwara bahs yā fahmāish kī garaz se yakjā h. yā jalsā k.;

Confess, v. t. 1.—Iqbāl iqrār yā taslīm k.; qabūl k.; i'tirāf k.; kisi qusūr jurm yā dain kā muqir h. (uso apne ūpar gardān l.).

To confess a crime—Iqrār-i-jurm k.; jurm taslīm k.; i'tirāf-i-jurm k.

To confess a fault—Qusūr taslīm k.; yah kahūā ki ham se qusūr huā. [na k.

To confess a debt—Iqbāl-i-dain k.; qarza qabūl yā taslīm k.; qarz-dāri se inkār

2.—Kisi bayān yā wāqī'a ko taslīm k. (uso bataur sahih ke mān l.); yah kahūā ki fulān bāt sach hai. [sarihi.

Confessedly, ad. 1.—Lā-kalām; yaqīnan; qat'an; bilā-shubha; muqarrar;

2.—Iqrār ke i'tibār se (rū se); khulā-khulī; ba-tarz-i-fash; hāukā-hāukī; pukār ke.

Confession, n. 1.—Iqrār; iqbal; i'tirāf; ijāb-i-jurm yā qusūr; jurm ilzām yā qusūr wagaira kā barmalā iqrār.

The accused has been convicted on his own confession—Woh mulzam apne hi iqrār par mujrim qarār diyā gayā hai; us mulzam par khud usi ke iqbal ke ba-mujib jurm sābit thahrāyā gayā hai.

To make a confession—Iqrār k.; muqir h.; iqbal (qabūl) k.

To extort a confession—Jabriya iqrār karānā.

2.—(Law) Kisi madyūn kā apne dain yā muākhaze ko hākim ke ru-ba-rū taslīm k. jiskī bunyād par digrī hokar jāri kī-jāe; iqbal-da'wā.

Confidant, } n. Rāz-dār; yār-gār; dili dost; ham-rāz; mu'tamad-
Confidante, } 'alaih. [samajhūā.

Confide, v. i. I'tibār k.; bharosā k.; takiya k.; yaqīn lānū; sachchā

Followed by *in*.

Confide, v. t. Sipurd k.; i'tibār par hawāla k.; mufawwaz-ilaih ko imān-dār samajh kar tafwiz k.; koyī shai kisi shakhs ko yah yaqīn karke sipurd k. ki woh usko hifāzat yā husn-i-intizām se rakkhegā.

Followed by *to*.

Confidence, n. 1.—I'tibār; i'timād; takiya; bharosā; itminān.

To place confidence in a statement or report—Kisi bayān yā khabar par i'timād k.

To have or put confidence in one—Kisi shakhs par i'tibār takiya yā bharosā k.

2.—Apnī liyāqat yā daulat par takiya; apnī istitū'at par bharosā; inbisār-i-zātī.

3.—Dilerī; juraat; woh yaqīn jo kibr yā apnī liyāqat wagaira ke khayāl-i-khām se paidā ho; tayaqqun; khud-bīni.

Confident, a. 1.—Mu'taqid; yaqīn-i-kāmil r. w. yā rakhtā huā; mutmayin; khātir-jam'; bharosā karke; takiya karke.

2.—Apne hi ūpar takiya k. w.; diler; bo-bāk; niḍar; be-khauf.

3.—Shokh; gustākḥ; be-hayā.

Confidential, a. 1.—Mu'tamad; ham-rāz; i'tibārī; jispar tamāniyat ho yā ho-sake; sazāwār-i-i'timād; i'tibār ke laiq.

A confidential friend—Dost-i-mu'tamad; i'tibārī dost.

2.—Rāz kā; maḥfī; poshīda; jo is tamāniyat par batlāyā jāe ki woh zāhir na kiyā jāegā.

A confidential message—Paigām-i-maḥfī; aīsā paigām yā aīsī khabar jiskī nisbat yah maqsūd ho ki woh auroḥ ko ma'lūm na ho.

A confidential matter—Rāz kī bāt; bhed kī bāt; aisi bāt jiskā i'lān dūsroñ par mauzūr na ho ya'ni jis shakhs ko woh bāt batlāyī jāe uske siwā aur koyī na jāne.

Confidential communication—(Law) Woh bāt jo muwwakkil apne wakil yā kauūsalī wagaira ko uske peshe ke i'tibār se batlāwe aur jiskā zāhir k. us wakil yā kauūsalī par jāiz na ho; muwwakkil kī batlāyī poshida bāt jiskā izhār wakil wagaira ke liye mamūn' ho; ittillā'i-makhlfi.

☞ Called also *privileged communication*.

Confidentially, ad. Ba-tarz-i-makhlfi; poshida tarīq par; i'tibār par; rāz yā bhed kī tarah; is itminān par ki rāz fāsh na kiya jāegā (bhed na kholā jāegā).

Confidently, ad. Tayaqqun ko sāth; nihāyat yaqīn se; khūb yaqīn karke; bilā shubha; bilā waswasa; bilā tazalzul-i-rāc; yaqīnan; mazbūti se; bilā pas-o-pesh; be āgā-pichhā kiye.

Confine, n. Kanāra; hāshiya; baharī hissa; had; sarhad; kisi mulk kā hissa jo uske hadd-i-intihāyī par khwūh uske nazdik ho; siwāun yā sowān.

☞ "Used commonly in the plural, and applied chiefly to countries, territories, cities, rivers, &c." *Webster*.

Confine, v. t. 1.—Qaid k.; habs meñ r.; mahbūs k.; band r.; nikalne na d.; bāndh yā rok r.

To *confine* a criminal in prison—Mujrim ko qaid meñ (qaid) r.; mujrim ko mahbas meñ r. (na d.)

To *confine* water—Pāni ko rok yā bāndh r. (bāndh bāndhkar usko bah-jāne)

2.—Pā-band k.; zabt meñ k.; ikhtiyār meñ k.; mahdūd k.

3.—Kisi fi'l yā 'ādat kā pā-band k. [rahā k.]

4.—Kasrat se makān par rahnā; hoshīar tanhāyī yā goshe meñ

To *be confined*—Zachā ki hālat meñ h.; saur meñ h.

Confine, v. i. Ham sarhad h.; kisi ko kanāre par wāqī' h.; kisi dūsre ko siwāne se lagā h. (uske mulhiq yā muttasil h.)

☞ Usually followed by *on*.

Confinement, n. 1.—Qaid; habs; āzādī kā ja'brīya rokā jānā; rok; zabt; gosha-nishīnī; 'uzlat-guzīnī; tanhāyī meñ rahnā.

To keep or place a person in *confinement*—Kisi ko qaid (qaid meñ) r.; mahbūs (habs meñ) r.; band r.; muqniyad r.

2.—Bimāri kī wajh se ghar se nikalne meñ rukāwat; laqā jāne ke sabab se ghar hī meñ rahnā; zachagī.

Confirm, v. t. 1.—Ziyāda-tar istiqlāl ke sāth qāim k.; mustaqil k.; man-zūr k.; mauzūri-i-bā-zābita ko zūf'e se jāiz qarār d.

To *confirm* a person in an appointment—Kisi shakhs ko kisi 'uhde par bi-l-istiqlāl muqarrar k. (mustaqil k.) [arrur manzūr k.]

To *confirm* the appointment of a public officer—Kisi mulāzim-i-sar-kārī kā taq-

2.—Yaqīnī tihārānā; mutahaggaq k.; az-sar-i-nau pāya-i-tahqiq yā sihat ko pahnāhānā; shubhe se bari k.; sābit k.; tāyid k.; munayid h.

The parol evidence in this case is *confirmed* by the documentary evidence adduced—Is muqaddame meñ shahādat-i-lisānī ko shahādat-i-kāgazī pesh-shuda se tāyīd hotī hai.

3.—Mustahkam k.; wāsiq k.; wusūq d.; mazbūt k.; bahāl r.; bar-qarār r.; ba-dastūr r.

To confirm a promise—Wa'de ko wusūq d. (mazbūt k.)

Confirmable, *a.* Bahāl bar-qarār yā qāim rakkhe jāne ke qābil; jiskī tah-qīq aur bhī ho-sake; jisko aur bhī sābit kar-sakeñ; istihkām-pazīr.

Confirmation, *n.* 1.—Tahqīq; isbāt; wusūq yā tausīq; tāyīd yā tāyīd-i-mazīd; subūt yā subūt-i-mazīd; hujjat yā dalil; subūt-i-shāfi; woh bāt jisse kisī dūse amr kī tāyīd ho. [jānā.]

2.—Zābite kī manzūrī; qā'ide se jāiz yā mustahkam qarār diyā
Confirmatory, *a.* Jisse tāyīd ho; jisse ziyādatar taqwiyat tayaqqun yā ustuwārī hāsil ho; muaiyid.

Confiscable, *a.* Zabtī ke qābil.

Confiscate, *v. t.* Zabt k.; ta'zīr kī rāh se sar-kār meñ lagā-l.; kisī mujrim kā māl uske jurm kī pādāsh meñ khazāna-i-sar-kārī ke muta'alliq kar-d.; baitu l-māl meñ dākhil yā uske shāmil kar-d.

The rebel has been convicted and sentenced, and his estate *confiscated*—Us bāgi par jurm sābit qarār pākar uskī nisbat hukm-i-sazā sādīr huā aur uskī jāe-dād zabt kar-lī-gayī.

Confiscated, *pp. or a.* Zabt-shuda; muzbata; jo zabtī meñ dar-āyā ho; jo sar-kār meñ ba taur tāwān-ke (ta'zīran) lagā liyā gayā ho.

Confiscation, *n.* Zabtī; ta'zīran sar-kār meñ lagā-liyā jānā (sar-kār kā azān-i-khās kar-liyā jīnā).

Conflagration, *n.* Barī ātash-zadagī; makān shahr yā jangal kā jalnā.

Conflict, *n.* 1.—Do taraf se muqābale meñ āne wālī chīzōñ kā āpas meñ ṭakrā jānā; do chīzōñ kā āpas meñ zor se lar-jānā.

2.—Larāyī; jang.

3.—Hālat-i-naz'; jān-kandanī kī hālat.

4.—Ikhtilāf; tanāquz; mukhālifut.

A *conflict* of opinions—Ikhtilāf-i-rāe; do yā zāid rāeōñ kā bāham ek dūse ke khilāf h.

Conflict, *v. i.* 1.—Ṭakrānā yā ṭakkar khā-jānā; lar-jānā.

2.—Larṇā; zor-shor se larāyī k.; jang-i-shadīd k.

3.—Mukhālif yā mutanāqiz h.; ek dūse ke khilāf h.

The two decisions *conflict* with each other—Yah donoñ faisale bāham mukhālif haiñ.

Conflicting, *ppr.* Bi-l'aks; zidd-i-yakdigar; ek dūse ke khilāf; mutanāqiz; mukhālif.

The statements are *conflicting*—Yah bayānāt ek dūse ke khilāf haiñ. The evidence is *conflicting*—Shahādat mutanāqiz hai (usmeñ ikhtilāf hai).

Confluence, *n.* 1.—Ek sāth bahnā; bāham-rawānī; do yā zāid dhāroñ kā ek meñ mil-jānā; woh jagah jahāñ do yā ziyāda nadiyāñ ekatṭhī hoñ; sangam. [hujūm.]

2.—Ek jagah par bahut se logoñ kā majma'; bhīr; melā;

Conform, v. t. Kisi ke mutābiq banānā yā k.; kisi ke mushābih k.; haisiyat shakl yā tariq wagaira meñ dūsre sū kar-d.; dūsre ke muwāfiq k.

 With to.

Conform, v. i. Mutāba'at k.; itā'at k.; mānuā; ta'mīl k.; pā-bandī k.; kisi ke mutābiq chalnā.

 With to.

To conform to a rule—Kisi qā'idō kī pā-bandī yā mutāba'at k.; kisi qā'idō ko mānuā yā'ni usko mutābiq 'amal yā kār-rawāyī k.

Conformable, a. 1.—Sūrat shakl haisiyat yā rāc wagaira meñ yaksūn; mushābih; ham-shakl; mānind.

2.—Murattab; mauzūn; ba shakl-i-munūsih.

3.—Muti'; hukm kī ta'mīl par ūmāda; kahūā mūnne par rūzl.

Conformably, ad. Mutābiq; muwāfiq; ba-ittibā'; ba-pā-bandī; hasb; bar-hukm.

Conformably to your orders—Āp ke hasb-i-hukm (uske muwāfiq); ba ittibā'-i-hukm-i-huzūr.

Conformity, n. Mutābaqat; muwāfaqat; kisi dūsri shai kī mānind h.

 Followed by to or with.

Confound, v. t. 1.—Mukhtalif chizon ko is tarah par āpas meñ milā d. ki unmeñ tamiz na ho-sake balki ek dūsre kī shinākht meñ galatī ho-jāe; bil-kul khalat-malt kar-d.; nihāyat garbarā d.; ek chiz ke 'iwaz dūsri chiz ko galatī se samajh l.

2.—Muntashar abtar yā darham barham kar-d.; pareshān k.; hairān yā shash-dar k.; hakkā-bakkā kar-d.; pareshān-khātir banā d.; gardan-nichi kar d.; nādim (pashemāu yā sharminda) k.; darā d.; khauf se ghabrā d.; achambhe se pūgal banā d.

Confounded, p. a. Pareshān; hairān; ghabrāyā huā; shash-dar; nādāmat se dam-ba-khud; hakkā-bakkā; mutahaiyar. [muqūbala k.

Confront, v. t. 1.—Muqābale meñ (dū-ba-dū yā sāmne sāmne) khare h.;

2.—Kisi ke bi-l-kul khilāf h.; mukhālafat k.

3.—Muqābala karūnā; dū-ba-dū rū-ba-rū yā muwājaha meñ lūnā; sāmne karūnā; istifsār aur daryāft-i haqiqat ke liye 'adālat ke huzūr meñ hūzūr k.; kisi ke sāmne khare k.; milānā yā milān k.

The witnesses were confronted with the accused—Gawāhoñ kā muqābala (sāmne) mulzam se karāyā gayā; gawāh aur mulzam 'adālat meñ is garaz se pesh kiye gaye ki unse dū-ba-dū asl haqiqat daryāft ki-jāe.

Confrontation, n. Istifsār aur sahīh salūh hāl ke daryāft ke liye do shakhson ko ek dūsre ko rū-ba-rū (sāmne) lūnā; muqābala; muwājaha.

Confutation, n. Tardid; butlān; galat yā nū-jāiz thahrānā. *See Infra.*

Confute, v. t. Qail k.; lā jawāb k.; bahs se maglūb k.; chup kar-denā; zabān band kar-d.; galat nūqis yā nū-jāiz thahrānā; rad k.; tardid k.; dalil yā subūt se kisi ko galat thahrānā (uski galatī sābit k.).

To confute arguments—Dalīl ko galat thahrānā; tardid-i-dalīl k.

To confute a writer—Kisi musannif ke qaul kī galatī ko dalil se sābit kar-d. (uski tardid k.)

 Applied to arguments. It is never applied like refute to charges.

Confuse, v. t. 1.—Chizon ko is tarah āpas meñ milā d. ki unmeñ tamiz na ho-sake; khalṭ-malt (maḵhlūt) kar-d.; aisā kar-d. ki sāf ma'lūm na ho.; pareshān kar-d.

2.—Muntashar kar-d.; abtar k.; abtarī meñ ḍāl d.; garḇarū d.; darham barham kar-d.

The accounts are *confused*—Hisāb abtar haiñ (unkā ṭhekānā nahīñ lagtā yā we qā'ide ke mutābiq nahīñ haiñ).

3.—Ghabrā d.; hairān yā pareshān kar-d.; nādim yā mutahaiyar kar-d.; dil ko be-qūbū kar-d.

Confusion, 1.—Ikhtilāl yā intishār.

[meñ na rahnā.

2.—Hairānī; pareshānī; hairat; be-qarāri; nadāmat; dil kā qābū
Congee, v. t. Sardī se munjamid k.; jamā d.; thakkā kar-d.; karā kar-d.; basta kar-d.

Congee, v. t. Jam jānā; munjamid h.; sardī kī tāsir se karā sakht yā galiz (gārū) ho-jānā; basta h. yā bastagi k. ā-jānā. [raht ho.

Congenial, a. 1.—Ek qism kā; ham-jins; ham-qism; jisimeñ aslī

2.—Tab'ī yā talī'at ko margūb; aslī; jibillī.

3.—Kisī ke hasb-i-hāl; muwāfiq; fi-aslihi; mauzūn yā munāsib.

Congratulate, v. t. Mubārak-bād d.; kisī se yah kahnā ki fulān khushī tum ko mubārak ho; tahnīyat k.; kisī kī khushī apnī khushī samajh kar uskā izhār k.

Congratulation, n. Mubārak-bādī; tahnīyat; badhāyī.

Congratulatory, a. Jisse izhār-i-tahnīyat ho; mubārak-bādī kā.

A *congratulatory letter*—Tahnīyat-nāma; mubārak-bādī kā khat.

Congruity, n. Munāsabat; mutābaqat; ittifaq; mel; joṛ.

Congruous, a. Mutābiq; muwāfiq; mauzūn; munāsib; hasb-i-hal.

Conjectural, a. Qiyāsī; qiyās par mabnī; jo andāze se kiyā yā kahā jāe.

Conjecture, n. Qiyās; khayāl; gumān; wahm; nāqis yā qiyāsī subūt par kisī rāe kā qāim k.; natīja jo qarīn-i-qiyās ho.

Conjecture, v. t. Qiyās k.; khayāl k.; gumān k.; atkal-pachobū rāe qāim k.; kisī bāt kī nisbat mumkināt yā ihtimālāt khwāh khafif subūt kī bunyād par tajwiz k. [khayāl k.

Conjecture, v. t. Qiyāsī rāe qāim k.; qiyās yā andāza k.; 'qarīne se

Conjointly, ad. Bi-l-ittifaq; bi-l-ishtirāk; bāham mil-kar; sharik ho-kar; ekaṭṭhā; ek ho-kar.

Conjugal, a. Shādī yā nikāh ke muta'alliq; nikāhī; jo zauj ko uskī zauja ke liye yā zauja ko apne zauj ke wāste munāsib ho; zaujī.

Conjugal relation—Woh nisbat jo shādī yā nikāh se paidā ho; rishta-i-nikāhī yā zaujī. **Conjugal ties**—'Aqd-i-zaujiyat; rishta-i-izdiwāj; shādī yā nikāh kā rishta. **Conjugal rights**—Huqūq-i-zaujiyat; jo huqūq ba zarī'a-i-shādī paidā hoñ. **Conjugal affection**—Muhabbat-i-bāhamī jo mā-bain zauj wa zauja (joṛ wa khasam) ke ho; ulfat jo zauj ko zauja ke sūth yā zauj ko zauj se ho.

Conjugally, ad. Shādī yā nikāh ke zarī'e se.

Connect, v. t. Wasl k.; joṛnā; bāham milānā; rishta qāim k.; qarābat-i-bāhamī paidā k.; rabt d.; rābita paidā k. yā marbūt k.; silsile se milānā; musalsal k.

Connect, v. i. Bāham mil-jānā; ek ho-jānā; lag-jānā; nazdikī ta'alluq r.; bahut munāsabat r.

This argument *connects* with another—Yah bahi dūsi bahi se mili huyi hai.

This road *connects* with another at that point—Us jagah par yah saṛak ek dūsi saṛak se miljati hai; us maqām par yah doosra saṛak ek ho-jati hai.

Connection, } n. 1.—Ittisāl; irtibāt; rabt; ta'alluq-i-bāhamī; rishta;
Connexion, } tasalsul; mel; 'ulūqa; nisbat.

2.—Rishta-dār; qarābat-mand yā qarābatī; woh shakhs jisse aslī yā nisbatī rishta ho.

Connivance, n. Igmāz; chashm-poshī; kisi ko 'aib se bi-l-irāda dar-guzar; 'aib-poshī; kisi kī khatā par jān-būjh-kar kḥayāl na k.

Connive, v. i. Igmāz k.; chashm-poshī k.; kisi 'aib kī bāt ko dekh-kar usse 'amadan ānkh band kar-l.; koyī 'aib kisi shakhs meñ dekh-kar uspar dida o-dānista lihāz na k.; koyī 'aib kī shakhs meñ dekh kar usse dar-guzar k. ya'nī us shakhs kī chashm-pūmāyī yā saṛā na k.

To *connive* at the violation of a rule—Kisi qā'idā kī kḥilāf-warzī par igmāz yā chashm poshī k.

Conquer, v. t. 1.—Fath k.; jītā; laṭ-bhiṛ kar apne ikhtiyār yā qabze meñ k.; lisi par gālib ānā (usko harā yā dabā d.); maglūb k.; fath-yāb h. yā kisi par fath-pānā; shikast d.; musallat h.

2.—Hal k.—jaise mushkilāt ko; daf k. masalan qabāhatōn ko; firo k.; dabā l.

Conqueror, n. Fath-mand; fath pāne wālā; nāsir; jītne w.; kisi ko dabā yā apne ikhtiyār meñ kar l. w.

Conquest, n. 1.—Fath; nusrat; zafar; jīt; kisi shai ko laṭ-bhiṛ-kar apne qabze meñ kar-l.; galaba; kām-yābī.

2.—Shai-i-maṭūha; woh chiz jo jīt meñ mile.

Consanguineous, a. Ek lahū kā; ek nasl kā; nasl ke zari'e se rishta r. w.; ek hi mūris se paidā; haqiqī.

Consanguinity, n. Qarābat-i-nasabī; yak-jaddī rishta; woh rishta jo mūris-i-wāhid ko wārisōn ko darmiyān ho; yagānagī.

☞ In distinction from *affinity* or relation by marriage.

Lineal consanguinity—Qarābat-i-nasabī mustaqīmā; woh qarābat jo aise ham-nasab do shakhsōn ko darmiyān ho jinmeñ se ek hi khatt-i-mustaqīm dūre se paidā huā ho—masalan ek shakhs aur u-ko dādā wagaira usul yā uske pote wagaira furū'.

Collateral consanguinity—Qarābat-i-nasabī yak-jihātī; woh qarābat jo do shakhs-i-ham-nasab ko darmiyān ho par unmeñ se ek ba khatt-i-mustaqīm dūre kī nasl se na ho.

Conscience, n. 1.—Woh zihnī quwwat jisse insān apne afāl wa kḥayālāt kī burāyī-bhalāyī meñ tamiz kärke unpar 'amal kartā hai yā unse muhtariz hotā hai; nek-o-bad kī tamiz kī quwwat.

2.—Insāf; diyānat-dāri; sachāyī; 'imān.

In *conscience*—Insāfan; diyānat se; dar-asl; haqiqat meñ; imānan.

Conscientious, a. 1.—Imān-dār; diyānat-dār; 'ādil; haq-shinās; jo imān kī pairawī kare; jo jā wa be-jā par lihāz kärke 'amal kare.

A *conscientious judge*—Imān-dār mujawwiz; mujawwiz-i-'adil yā haq-shinās; ni-ā mujawwiz jo insāf karnō meñ jā wā be-jā kā khūb khayāl rakkho.

2.—Jisso imāndāri zāhir ho; jo imān ke rū so kiya jāo.

A *conscientious course*—Aleā tariq jisse imān-dāri zāhir ho yā jo imān ko rū so ikhtiyār kiya jāo.

Conscientiously, ad. Imān se yā imāndāri so; imānan; insāf se; wājib wā gair-wājib par khūb khayāl rakh-kar; jā wā be-jā kā khūb khayāl karko.

Conscientiousness, n. Imān-dāri; diyānat-dāri; haq-shināsi; insāf par khūb khayāl r. aur jo kuchh wājib ho walī k.

Conscionable, a. Wājib; ma'qūl; jaisā chāhiye waṣāhi; thik.

Conscious, a. 1.—Āqāl-dil; jismeñ apne khayālāt yā dil ki kaifiyat ke jānne ki quwwat ho; be-dār-dil.

2.—Wāqif; muttala'; āgāh; zihni ma'lūmāt yā dekhne ko zarī'e so kisi shai kā 'ilm rakhne yā uskā jānne wālā.

I am not *conscious* of the fact—Main is wāqī'a se wāqif nahīn hūn ya'nī mujhe iskā 'ilm-i-zihni yā nazari nahīn hai.

He is *conscious* of his guilt—Usko apni mujrimī kā 'ilm hai; woh apne dil se jāntā hai ki hamse jurm hua.

3.—Jiskā hāl dil ko ma'lūm ho.

Conscious guilt—Jurm yā khata jiskā hāl dil ko ma'lūm ho.

Consciousness, n. 1.—Jo kuchh apne dil par guzartā ho uski wāqifiyat yā khabar; apne qalb ki kaifiyat kā 'ilm; hosh; hosh-o-hawās.

The wounded person possessed no *consciousness* for hours—Majrūh ko ghanṭon tak is bāt kā 'ilm na thā ki uske dil par kyā guzar rahā hai; majrūh kayi ghanṭe tak apne hāl se be-khabar ya'nī be-hosh yā bad-hawās thā.

2.—Gunah-gārī yā be-gunāhi kā khayāl jo dil meñ ho yā unmeñ se kisi kā 'ilm-i-zihni. [hāsīl ho.

3.—Kisi shai ki nisbat woh wāqifiyat jo tajribe yā mulāhaze se *Consecrate, v. t.* Pāk yā mutabarrak banānā yā qarār d.; parastish wagnāra ke liye maḳḥṣūs k.; Khudā ki 'ibādat ke liye maḳḥṣūs k.; niyāz k.; chāpḥānā.

Consecutive, a. 1.—Musalsal; silsila-wār; mutawātir; 'ala-t-tawātir; 'alā sabili-t-tartīb; pāiham; bilā shikast-i-silsila; silsilo se-ek dūso ke ba'd; ektār yā lagātūr.

For twenty *consecutive years*—Mutawātir yā pāiham bis sāl tak; bis baras tak bilā shikast-i-silsila; lagātūr bis baras tak.

2.—Natīje ki tarah nikalne yā paidā h. w.; muntaj.

Consecutively, ad. Ek dūso ke ba'd; pai-dar-pai; 'ala-l-ittisāl; barābar; tartīb se; pāiham. [ijāzat.

Consent, n. 1.—Iṭāzā-mandi; marzī; manzūrī; ijāb; razā wā rughbat;

Free consent—Razā-mandi-i-bilā-ikrāh; manzūrī-i-bilā-jabr; khushi-i-khatir se manzūrī; aṣī razā-mandi jismeñ dāḥw na paluñchāyā jāo.

Tacit consent—Sukūt ke zarī'e se manzūrī; manzūrī jo sukūt-warzī se hāsīl ho; manzūrī-i-ma'nawī yā ziṣnī; manzūrī jiskā izhār na kiya jāo; chup-chup yā khāmoshī rahkar manzūr k.; kisi bāt kā bilā-'uẓr mān lenā.

To give one's *consent* to a thing—Kisi bāt ko manzūr k.

With one's *consent*—Kisi ki razā-mandī (marzī manzūrī yā ijāzat) se.

2.—Diloñ kā ittifāq; wahdat-i-rāe yā ittifāq-i-rāe; yak-dili yā yak-rāyī; ittifāq.

The assailants fell upon the complainant as by *consent*—Hamla karne-wāle goyā ek dil ho-kar mustagis par tūt parē.

With one *consent*—Bi-l-ittifāq; ek dil ho-kar; ek rāe ho-kar; ekaṛū karke.

Consent, *v. i.* Rāzī h.; manzūr k.; qabūl k.; mānnā.

To *consent* to a thing—Kisī bat par rāzī h. (usko manzūr k. yā mānnā).

Consequence, *n.* 1.—Natīja; samra; mā-hasal; maāl; jazā; anjām.

He must suffer the *consequences* of his own *laches*—Lāzim hai ki woh apnī gafāt kī samra (natīja) uṭhāye. [zūhir hai]

The *consequence* of this argument is obvious—Is dalil kī natīja (mā-hasal)

2.—Asar; tāsīr paidā karne kī mailān.

“The sense of *consequence* in this use, is modified by the words connected with it.” *Webster*.

It is of *little consequence*—Yah ek chhoṭī bāt hai ya'nī is bāt kī natīja kḥafif hogā. [natījā paidā na hogā.]

It is of *no consequence*—Yah koyī baṛī bāt nahīn hai ya'nī is bāt se koyī baṛī

It is of *great consequence*—Yah ek baṛī bāt (amr-i-aham) hai; is bāt ke baṛe baṛe natīje honge.

3.—Qadr; martaba; rutba; baṛī zī-ikhtiyārī; 'izzat; nāmwarī.

A man of *great consequence*—Shakhs-i-zī-qadr zī-rutba yā zī-'izzat; baṛā 'ālī-qadr shakhs; baṛe rutbe kī admī; nihāyat mu'azzaz shakhs.

In *consequence*—Is sabab se; is wajh se; isliye.

In *consequence of*—Ba-sabab; ba-wajh; ba-bā'is; sabab bā'is yā wajh se.

Consequent, *a.* Jo ba-taur natīja-i-aslī ke nikle; muntaj; kisī sabab se h. w. With *to* or *on*.

Consequential, *a.* 1.—Jo ba taur natīje ke hāsil ho.

Consequential relief—Chāra-kūr-i-ākḥir.

2.—'Tum-tarāq wālā; baṛā ṭhāt-bāt r. w.; apne ko baṛā yā jalīlu-l-qadr samajhne wālā.

Consequently, *ad.* Lihāzā; binābar-ān; is liye; is sabab se; ba-sabab iske.

Consider, *v. t.* 1.—Ḡaur k.; fikr k.; jī-lagākar sochnā; kisī bāt ko ihtiyāt se kḥayāl k.

The circumstances of the case have been *considered*—Is muqaddame ke hālāt par gaur kiya gayā.

2.—Kisī bāt par lihāz k.; kisī amr par tawajjuh k. yā kḥayāl r.; kisī bāt kī taraf qarār-wāqī'ī mukhātib h.

In deciding this case, the following points should be *considered*—Is muqaddame ke infisāl meṁ umūr-i-musarraha-i-zail par lihāz k. munāsib hai.

3.—Samajhnā; tasawwur k.; kḥayāl k.

The court *considers* the prisoner guilty—'Adālat mulzam ko qusūrwar samajhti hai (uski dānist meṁ mulzam mujrim hai). [bhūjūā.]

Consider, *v. i.* Kḥūb sochnā; ba-kḥūbī gaur k.; ihtiyāt se samajhnā.

Considerable, *a.* Zī-waq'at; baṛā; buzurg; mu'azzaz; lihāz ke qābil; kisiqadar nāmī.

☞ Applied to persons.

3.—'Umda; baṛā; bahut; kasīr.

A considerable sum of money—Zar-i-kasīr; bahut se rupaye; mablag-i-khatir.

Considerably, *ad.* Bahut; ziyāda; itnā yā isqadar ki kam yā nā-chīz tasawwur na ho; itnā yā isqadar ki lihāz ke qābil ho.

Considerate, *a.* Fahmīda; zī-hosh; mudabbir; 'āqil; dūr-andesh; san-jīda; baṛī fikr-o-soch kā; mutahammil; ta'jīl-kār yā jald-bāz nahīn; maāl-kār par khayāl r. w.; gāfil nahīn; auroṅ ke huqūq wagnā par lihāz r. w.

Consideration, *n.* 1.—Ḡaur; fikr; taammul; der tak khayāl k.; tajwīz.

To take into consideration—Ḡaur k.; sochuṛ; fikr k.; tajwīz yā lihāz k.

2.—I'zīz; imtiyāz; waq'at; tauqīr; 'izzat; ta'zīm-o-takrīm.

To treat a person with consideration—Kisī ke sāth i'zāz yā imtiyāz se pesh ānā (uski tauqīr k.).

A person of consideration—Mu'azzaz yā zī-'izzat shakhs.

3.—Woh bāt jispar kisī rāe ke qīm karne yā kisī fi'l ke karne meṅ lihāz kiyā jāe; wajh; bā'is; murād; manshā; kisī kār-rawāyī kī bunyād.

In consideration of—Ba-lihāz; ba-khayāl; ba-i'tibār; kisī bāt par lihāz karke; kisī sabab se; kisī bunyād par.

The court acquits the accused in consideration of his innocence—Ba lihāz uski be-jurmī ke (usko be-jurm samajh-kar) 'adālat mulzam ko baṛī kartī hai.

4.—(Law) Wajh-i-ta'ahhud; woh amr jiske bā'is mu'āhid ko mu'-āhada karne kī tahrīk ho; biuā-i-mu'āhada; woh shai jiski wajh se koyī qaul-o-qarār kiyā jāe; kisī qaul-o-qarār ke 'iwaz meṅ jo kuchh diyā jāe; saman-i-mu'āhada; mu'āwaza; badal; woh shai jo kisī dūsri shai ke 'iwaz meṅ uski ham-qīmat samajh-kar di-jāe.

Sale consideration—Bai' yā nīlām kā saman yā zar-i-saman; woh qīmat jispar koyī shai farokht ho.

A consideration for a promise—Badal-i-'ahd; woh shai jiske 'iwaz meṅ kisī qism kā wa'da kiyā jāe.

A valuable consideration—Mu'āwaza jo shai-i-mabī'a kā ham-qīmat ho masalan woh rupaye jo kisī kharid kī-huyī chīz ke 'iwaz bataur uski qīmat ke diye jāen; mu'āwaza-i-naqdī.

Considering, *ppr.* Yah soch-kar; yah khayāl karke; ba khayāl iske; ba lihāz iske; is amr par lihāz yā gaur karke; fulān amr ko khayāl karke.

Consign, *v.* 1.—Kisī shai ko dūsre ke qabze meṅ is garz se muntaqil kar-d. yā de-d. kī uske pās hamesha rahe; sauṅpnā; sipurd k.; tafwīz k.; ek hālat se dūsri hālat meṅ muntaqil kar-d.

2.—Nigrānī yā farokht wagnā ke liyo kisī saudāgar yā aṛhatiye wagnā ko sipurd k.; ihtiyāt yā hifāzat kī nazar se kisī ko sauṅpnā.

3.—Laḡā-d.; 'alāhida kar-d.; de-d.; maḡhsūs kar-d.

Consignee, *n.* Woh shakhs jise farokht yā nigah-bānī ke liye māl yā aur chīz ba-taur amānat ke sipurd ki-jāe; aṛhatiyā.

Consigner, } *n.* Woh shakhs jo farokht yā nigah-bānī ke liye māl yā
Consignor, } aur koyī chiz amānatan kisī ko pās bheje khwāh usko
hawāla yā sipurd kare.

Consignment, *n.* 1.—Hifāzat aur band-o-bast ke liye kisī ko amānatan
sipurd k. yā uske pās bhej-d.; bikrī ke liye māl kisī ke pās amānatan
rakh-d.

2.—Shai-i-mufawwaza; jo māl bikrī (farokht) ke liye arhatiye ko
sipurd kiya yā uske pās bhejā jāe.

3.—Sipurd-nāma; woh nawishta jiske zarī'e se koyī chiz dūse ko
amānatan sipurd kī-jāe. [mil yā mushtamil h.

Consist, *v. i.* 1.—Rahnā; honā; qūim rahnā; wujūd r.; mabnī h.; shā-

Followed by *in*.

The prisoner's defence consists in a denial of his guilt—Mudda'a 'alaih kā 'uzr
inkār-i-jurm par mabnī hai (usne apne jawāb meñ jurm se inkār kiya hai).

2.—Murakkab h.; mutazammīn h.; shūmil h.; banā h.; tarkīb pānā.

Followed by *of*.

That book consists of four parts—Woh kitāb chār hissoñ par mushtamil hai
(uske chār hisse haiñ).

3.—Muwāfiq h. yā muwāfaqat r.; munāsib h. yā munāsabat r.; milnā
yā mel khānā.

Usually followed by *with*.

Consistence, } *n.* 1.—Wujūd; mazbūtī; ek dūse se mazbūtī se. lagā
Consistency, } rahnā.

2.—Bastagī; qiwām; gūrhāpan.

3.—Qiyām; sabāt; istihkām; matānat.

4.—Munāsabat; muwāfaqat; tawāfuq; ek tarah kā (yak-sān) h.;
kisi shai-i-murakkab ke ajzā-i-mukhtalifa kā bā-ham muwāfaqat r.

Consistency of laws or judicial decisions—Qawānīn yā 'adālat ke faisaloñ kā
bā-ham mutābiq h. Consistency of opinions—Mutābaqat-i-rāe; kayī rāeñ
kā ek tarah kā h.

Consistency of behaviour—Chāl-o-chalan kā yak-sān h. (ek tarah par rahnā).

Consistent, *a.* 1.—Muwāfiq; mutābiq; munāsib; yak-sān; zidd-i-yak-
digar nahīn; ek dūse ke khilāf nahīn; bāham muttāfiq; ek mel kā
yā āpas meñ mel r. w.

Sometimes followed by *with*.

2.—Basta; munjamid; raqīq nahīn.

Consistently, *ad.* Ek tariq par; yak-sān; munāsabat ko sāth; ek
tarah par. [jam'i.

Consolation, *n.* 1.—Taskīn; tashaffī; tasallī; dilāsā; dhārhas; dil-
2.—Woh amr jisse dil ko tashaffī yā dilāsā ho; bā'is-i-taskīn.

Consolatory, *a.* Taskīn-bakhsh; jisse dilāsā dil-jam'i yā dhārhas ho.

Console, *v. t.* Taskīn d.; tasallī d.; tashaffī d. yā k.; dilāsā d.; dhārhas d.

Consolidate, *v. t.* 1.—Thos k.; munjamid banānā; jamānā; saḡht k.;
ghanā (dabiz) aur mazbūt k.

2.—Dawāñ lagākar ṭūṭī haḍḍī ke ṭukroñ yā zaḡhm ke muñh ko
joṛ d.; milānā; joṛnā.

3.—Kisi shai ke mukhtalif ajzā ko okatṭhā k.; ek qism kī judī judī chizon ko yak-jā k.

To consolidate various items—Kai raqmōn ko ek meṁ shāmil kar-d. (Joṛ d.).

To consolidate bills—Do yā zāid musawwadāt-i-qānūn ko ek meṁ shāmil kar-d.

Consolidate, *v. i.* Mazbūt aur saḥt ho-jānā; ṭhos ban-jānā; jam-jānā; munjauid ho-jānā.

Consolidation, *n. 1.*—Saḥt k. yā h.; ṭhos banānā yā ho-jānā; injimād; ek meṁ mazbūtī se mil-jānā. [kiyā jānā.]

2.—Ijtimā'-i-ajzā-i-mukhtalifa; judī judī chizon kā ek meṁ shāmil
The consolidation of funds—Muḥtalif sarmāyon kī ijtima'. The consolidation of two or more bills—Do yā zāid musawwadāt-i-qānūn kā bāharā ibumūl (ek meṁ milā diyā jānā.)

Consonance, *n.* Muwāfaqat; munāsabat; ittifaq; mel; ek tarah kī (yaksūn h.). [hasb-i-hāl.]

Consonant, *a.* Mutābiq; muwāfiq; hasb; kisi dūsro ko ba-mūjib yā

Followed generally by *to*; sometimes by *with*.

Consort, *n.* Dūsro ko ranj-o-rāhat kī sharik; sāthī; rafiq; dard-sharik-khusūsan joṛū yā khasam (zauj yā zauja).

Queen consort—Dāshbūh kī begam.

Distinguished from a *queen* regnant, who rules alone, and a *queen dowager*, the widow of a king.

Conspicuous, *a. 1.*—'Alāniya; jo nazar āye; numāyān; jo suhūlāt se dekh paṛe.

A conspicuous place—Manzar-i-'ām; aisi mauqa' yā aisi jagah jo sab ko nazar āye; aisi jagah jo dekh paṛe.

A conspicuous place in a village—Chaupāl.

2.—Jisko bahut se log jānto hoū; ma'rūf; mashhūr; mumtāz; ma'rūf-i-'ām.

A man of conspicuous talents—Woh shakhs jiski liyāqat 'awam meṁ ma'rūf yā mashhūr ho.

Conspicuously, *ad.* 'Alāniya taur par; aise tariq par ki sāf sāf dekh paṛe; sāf sāf; khulā khulā; nihāyat numāyān tariq par; ba tarz-i-ma'rūf.

Conspiracy, *n.* Kisi bure maqsad ke anjām ke liye logoṁ kī bāham ittifaq; kisi jurm ke irtikāb kī garaz se do yā zāid shakhsōn kī ek-dil h.; sāzish; bandish; ittifaq; ekā yā ekāyā.

To engage in a conspiracy—Kisi bandish yā sāzish meṁ sharik h. Cf. *Conspire*.

Conspirator, *n.* Sāzish yā bandish kuninda; musaid; jo shakhs jurm karne kī niyat se kisi sāzish meṁ sharik ho; bāgi.

Conspire, *v. i. 1.*—Sāzish k.; bandish k.; jurm karne ke irāde se āpas meṁ qasam' yā mu'āhada karko khwāh aur kisi zari'e se ittifaq k.

To conspire against a person—Kisi shakhs kī nisbat sāzish yā bandish k.

2.—Muttafiq h.; kisi maqsad-i-wāhid ke anjām meṁ ittifaq k.

Constancy, *n. 1.*—Ustuwāri; mazbūtī; lā-tagaiyur rahnā; gair-mu-baddal rahnā; hamesha joṁ kā toṁ (yak-sūn) rahnā; istihkām.

2.—Istiqlāl; dil kī mazbūtī; sābit-qadamī; nisā irāda jo lā-tajum ho; taklif kī hālat meñ dil kū mazbūt r.; muhabbat yā ulfat meñ sābit-qadamī; wafā-dārī.

Constant, *a.* Jo badaltā na ho yā badal na sake; lā-tagaiyur; mustahkam; pāc-dār; lā-tajum; mazbūt; sābit-qadam; qāim-mizāj.

Constantly, *ad.* Mazbūtī se; ustuwārī se; sābit-qadamī se; hamesha; sadā; dhun se.

Constituent, *a.* 1.—Jisse kisī shai kī tarkīb ho; jo kisī shai ke banāne (tarkīb deno) meñ mu'īn ho; zarūrī; lābudī; aslī.

2.—Intikḥāb yā taqarrur kā mujāz.

Constituent, *n.* 1.—Woh shakhs yā shai jisso koyī shai qāim ho yā bane; banāne yā tarkīb d. w.

2.—Kisī shai kū juzw-i-zarūrī.

3.—(*Law*) Muwakkil; woh shakhs jo kisī dūsre ko apnī taraf se kūr-o-bār ke anjūm ke liye ba-taur nij ke muḳhtār ke (muḳhtār-i-khānagī) muqarrar kare. (banānā.)

Constitute, *v. t.* 1.—Qāim k.; muqarrar k.; waz' k.; ba-taur qūnūn ke

A law constituted by lawful authority—Qānūn jo min-janīb-i-hākīm-i-mujāz banāyā yā waz' kiya gayā ho.

2.—Banānā; tarkīb d.; wujūd d.; paidā k.; qāim k.

The particular act alleged does not constitute an offence—Jis fi'l-i-khās kū wuḳū' meñ ānā bayān kiya gayā hai usse koyī jurm paidā nahīn hotā.

3.—Māmūr k.; muqarrar k.; muqarrar wa mujāz k.; muqarrar kar-ko kisī bāt ke karne kā iḳhtiyār d.

A. has constituted B. his agent—Zaid ne Bakar ko apnā kārinda muqarrar kiya hai ya'ni use apnā kārinda muqarrar karke iḳhtiyārāt-i-kārindagī use diye haiñ.

Constitution, *n.* 1.—Muqarrar k.; qāim yā waz' k.; taqarrur; tarkīb-dihī; banāwat.

2.—Ilāhne kī hālat; kisī shai kī aslī hālat; sirisht; hālat-i-jibillī; paidāishī kaifiyat; tarkīb; banāwat; mizāj; tabi'at; sirat.

3.—Woh usūl yā qawānīn-i-aslī jinkā bartāw kisī riyāsāt yā jumhūr kī janīb se ho 'ām isse ki woh tahrīrī khwāh us mulk yā jumhūr ke dastūrāt aur rawāj par mabnī hoñ.

4.—Woh qānūn yā āyīn wagaira jo kisī riyāsāt yā mulk ke band-o-bast intizām yā nazm-o-nasq ke liye muqarrar ho; hukm-rānī kā dastūru-l-'amal yā tariq. [zātī.]

Constitutional, *a.* 1.—Ḳhilqī; jibillī; zihnī yā jismānī; aslī; paidāishī;

2.—Usūl ke mutābiq; kisī riyāsāt ke qānūn-i-aslī ke rū se jāiz; qānūn ke mutābiq yā qānūnī; shar'ī; jāiz.

3.—Jiskā madār kisī mulk ke qānūn par ho yā uskā mahkūm.

Constitutionally, *ad.* 1.—Fi-aslihi; sirishtī yā paidāishī; ḳhilqī.

2.—Riyāsāt ke qā'idō ke mutābiq.

Constrain, *v. t.* 1.—Majbūr k.; taug k.; kisī bāt kā jabriyā karānā; zabar-dastī se karānā.

2.—Jakaḡnā yā jakar-band k.; bāndhnā; kas-kar bāndhnā

Constraint, *n.* Majbūrī; zabardastī; jabr; zor; dabāw; dāb; ikrāh.

By *constraint*—Majbūran yā majbūrī se; tang-ākar; dabāw meñ par-kar yā dab-kar; ziq meñ par-kar; jabr wa ikrāh se.

Construct, *v. t.* 1.—Banānā; ta'mīr k.—jaise 'imārat. [sākht k.

2.—Apñi tajwiz se banānā; naqsha banānā; ḡaul ḡālnā; banānā;
Construction, *n.* 1.—Banāwat; ta'mīr; sākht; banāne kā ḡhang yā tariq; tarkīb.

2.—Tāwil; ta'bīr; tauzih; tafsīr; mafhūm; ma'nī; kisī wāqī'a ke samajhne kā tariq; woh ma'nī yā manshā jo kisī bāt se mansūb kiyā jāe.

To put a *construction* upon a point of law—Kisī amr-i-qānūn kī ta'bīr. tauzih yā tafsīr k.; kisī qānūnī bāt kā manshā yā uske ma'nī ko bayān k.; kisī amr-i-qānūn kī nisbat wāzī'in-i-qānūn kā manshā yā mafhūm batlānā.

Constructive, *a.* Jo tāwil tafsīr yā tauzih se akhṡ kiyā jāe; jiskī sarāhat na ho balki woh zimman samjhā jāe; tāwili; jo mazmūn se samjhā jāe.

Constructive possession—Qabza-i-tāwili; qabza jo wāqī'i ḡasil na ho par uske bilā-taammul pāne kā haq fariq ko ḡasil ho.

Constructively, *ad.* Tāwilan; zimuan; tāwil yā tafsīr ke rū se; munāsib natija nikāl-kar.

Construe, *v. t.* Tāwil k.; tauzih k.; bayān k.; ta'bīr k. ma'nī samajhnā; ma'nī yā manshā bayān k.; tafsīr k.; samajhnā.

To *construe* a law—Kisī qānūn kī tāwil k.; kisī qānūn ke ma'nī batlānā yā samajhnā; kisī qānūn kī nisbat uske wāzī'in (banāne wāloḡ) kā manshā bayān k.

Consult, *v. t.* 1.—Apñi rāe qāim karne kī garaz se dūsre se rāe l.; mashwara k.; salāh k.; rāe pūchhnā; istiswāb k.

To *consult* a friend—Kisī dost se mashwara k. (rāe l. yā istiswāb k.).

2.—Kitāb yā kāgazāt wagaira ko dekh-kar kisī amr kī kaifiyat daryāft k.

All the official documents have been *consulted*—Daryāft-i-hāl ke liye kul kāgazāt-i-sarishta mu'āyana kiye gaye (dekhe-gaye). Several legal works have been *consulted* on the subject—Is bāb meñ inkishāf-i-hālāt kī garaz se kayī qānūn kī kitāben dekhī gayīn.

3.—Lihāz k. yā lihāz r.; khayāl k. yā r.; pās r.; kisī ke haq meñ 'amal yā tajwiz k.

The prisoner *consulted* his own safety in effecting an escape—Bhṡgne meñ us qaidī ne apñi hifāzat kā khayāl kiyā. To *consult* public or private interest—'Awām ke yā apne naf' par khayāl r.

Consult, *v. i.* 1.—Dūsre se rāe l.; istiswāb k.

2.—Bāham mashwara k.; āpas meñ gaur-o-tajwiz k.

Followed by *with*.

Consultation, *n.* 1.—Maslahat; mashwarat; salāh; kisī amr ke tasfiye ke liye do yā zaid shakhṡon kā bāham mashwara k.; tadbir.

2.—Bāham mashwara karne ke liye ashkhās kā yakjā h.; kisī muqaddame meñ jisqadar kauṡsali wagaira hoñ unkā us muqaddame kī nisbat āpas meñ shūra k.; kisī sākht bīmārī meñ chand tabībōñ kā yak-jā ho-kar bāham mashwara k.

Consume, *v. t.* Jalā d.; khā jānā; aubāshī meñ kho d.; fuzūl-kharchī meñ tabāh kar-dālnā; urā d.; talaf k.; zāi' k.; barbād k.; bitā d.; guzrān d.; nikāl jāne d.; ghulā d.; istisāl k.; nest-o-nā-būd kar-d.

Consummate, *v. t.* Pūrā k.; takmile ko pahuñchānā; had ko pahuñchānā; darja-i-gāyat tak le-jānā; pakkā yā pukhta k.; anjām yā khā-time ko pahuñchānā.

Consummate, *ā.* Pūrā; kāmīl; had yā darja-i-gāyat ko pahuñchā huā.

Consumption, *n. l.*—Itlāf; israf; tabāhī; barbādī; tazi'a; kho d.; zāi' kar-d.

2.—Kamī; ghattī; nuqsān; kam h. yā ghat-jānā.

3.—Sil; chhayī kī bīmārī; diq.

Contact, *n.* Ittisāl; lagāw; mass; do ajsām kā bāham miljānā.

To come in contact with—Kisī se milnā.

Contain, *v. t.* Rakhnā; gunjāish r.; shāmīl r.; mushtamīl h.; kisī shai par muhtawī h.

Contaminate, *v. t.* Nā-pāk k.; dāg lagānā; dhabbā lagānā; najis yā gānda k.; ālūda k.; chhūt lagānā.

Contamination, *n.* Nā-pākī; gandagī; najāsāt; chhūt.

Contemplate, *v. t. l.*—Kisī shai ke sab jawānib par lihāz k.; kisī bāt ke muta'alliq jithī bātoñ hoñ un sab par khayāl k.; khūb dhyān lagākar sochnā; fikr. k.

2.—Khayāl meñ r.; madd-i-nazar r.; pahle se khayāl kar-lenā; kisī bāt ke wuqū'-i-'ayinda par khayāl k.; manshā yā irāda r.; zihn meñ r.; tajwīz k.; markūz r.

Contemplate, *v. i.* Khūb gaur k.; khauz k.; dil lagā-kar sochnā.

Contemplation, *n. l.*—Gaur; fikr; khayāl; taammul; kisī amr-i-khās par dil kā barābar mutawajjih r.; khauz; tasawwur.

To have in contemplation—Irāda k. yā r.; manshā h.; zer-i-tajwīz r.; madd-i-nazar r.; fikr meñ h.; markūz r.; khayāl r. yā khayāl meñ r.

2.—Murāqaba; dhyān.

Contemplative, *a. l.*—Sāhib-i-gaur-o-taammul; jisko kisī bāt kā dhyān har-dam rahe; jo kisī bāt ke soch-bichār meñ lagā-raho.

2.—Gaur yā khauz kī quwwat r. w.

Contemporaneous, *a.* Ham-'asr; ek hī waqt meñ rahne 'amal karne yā wāqī' hone wālā. [rahne yā hone w.

Contemporary, *a.* Ham-'asr; ham-'ahd; ham-zamān; ek hī waqt meñ

Contemporary, *n.* Ham-waqt; ham-'asr; ham-'ahd.

Contempt, *n. l.*—Tauhīn; tahqīr; zalīl aur nā-chīz samajhnā; zillat; jo shai zalīl samjhi jāe usse nafrat.

2.—(Law) 'Adālat ke ahkām qawā'id yā hukm-nāmajāt kā 'udūl; 'adālat ke sāmno kalimāt-i-hiqārat-āmez yā gustākḥ-āna kahnā yā gustākḥī yā tahqīr ke sāth bartāw k. jisse kār-rawāyī-i-'adālat meñ khalāl pare khwāh ta'zīm meñ futūr āwe; tauhīn-i-'adālat; 'adālat kī 'udūl-hukmī.

Contempt of lawful authority—Tauhīn-i-ikhṭiyār-i-jūiz.

Contemptible, *a.* Qābil-i-tahqīr; nafrat yā hiqārat ke lāiq; zalīl; khwār; subuk; khafīf; nā-chīz. [tahqīrī.

Contemptuous, *a. l.*—Jisse tahqīr yā tauhīn pāyī jāe; hiqārat-āmez;

2.—Auroñ ko haqīr samajhne w.; mutanaffir; mutakabbīr; magrūr.

Contemptuously, *ad.* Hiqārat yā nafrat ke sāth; nā-chīz samajh-kar.

Content, *v. i.* Muqābala k.; kisi chīz ke hāsil karne yā bachāne ke liye dil se koshish k.; khūb bahs k.; baṛā munāqasha k.; takrār k.; jhagrā k. yā jhagṛnū; dalīl k.; bahs pesh k.; dalīlan (ba-dalāil) 'uzr k.

To contend for—Kisi shai ke hāsil karno kī koshish k.

Contending, *ppr.* Muḥālīf; muṭazād; ek dūse ke khilāf; muqābil yā muqābale kā.

Contending claims—Da'āwi-i-mutazād; muqābil ke da'we; da'we jo ek dūse kī jānib se kisi shai-i-wāhid kī nisbat pesh hoñ.

Content, *a.* Qāui'; sābir; mutmayin; khātir-jam'; pareshān-khātir nahīn; muraḥḥahu-l-hāl; rāzi; khush; shāki nahīn; gair-mu'bariz.

Content, *v. t.* Mutmayin k.; dil ko āsūda yā khush k.; qāni' kar-d.; muraḥḥahu-l-hāl kar-d.; dil ko isqadar taskīn d. kī shikāyat yā muḥālafat usse paidā na ho.

Used chiefly with the reciprocal pronoun.

Content, *n.* Hālat-i-maujūda par dil kā rāzi rahnū; qanā'at; itmīnān; serī; tawakkul; darja-i-i'tidāl kī khushī.

Contented, *a.* Rāzi; khush; ser; mutmayin.

Contention, *n.* 1.—Jhagrā; takrār; kisi chīz ke hāsil karno ke liye baṛī koshish; kisi shakhs da'we yā mazarrat ke rokne ke liye jahd-i-bālīg (dil se koshish).

2.—Nizā'-i-lafzi; bahs; munāqasha; hujjat.

The pleaders had a good deal of contention on points of law—Umūr-i-qānūnī kī nisbat wukālā meñ bahut nizā-i-lafzi (bahs) huyī.

Contentious, *a.* 1.—Jhagrālū; jaug-jū; gusse ke sāth jhagrā k. w.; takrārī; larānkā; ragari. [takrār paidā ho.

2.—Nizā' barpā k. w.; munāza'at-angez; jhagrā paidā k. w.; jisse

Contentment, *n.* Qanā'at; dil-jam'i; khushī; serī; tawakkul.

Contents, *n. pl.* 1.—Mazmūn; jo kuchh kisi nawishte meñ likhā ho.

The contents of a deed—Mazmūn-i-dastāwez; jo kuchh kisi wasiqe meñ likhā ho.

2.—Shai-i-mahmūla; jo shai kisi dusrī shai meñ yā uske andar ho; mazrūf.

The contents of a box—Ashyā-i-mahmūla-i-sundūq; woh chīzeñ jo kisi sandūq meñ hoñ. [hoñ; hundī kī dām.

The contents of a hundī—Zar-i-hundawī; jisqadar rupaye hundawī meñ likhe

Table of contents, or the contents—Jin jin bātoñ kā bayān kisi kitāb meñ ho unkā khulāsa yā unki fihrist; fihrist-i-mazmūn-i-muindarja-i-kitāb.

Conterminous, *a.* Ham-dānda yā ham-sarhad; ek hī dānda yā sīwāne par; mulhaq; lagā huā.

Contest, *v. t.* 1.—I'tirāz k.; kisi bāt ke khilāf bahs k.; hujjat k.; takrār yā nizā' k.; muzāhim h.; roknā; māni' h.

The pleader contested every point—Us wakīl ne har amr kī nisbat i'tirāz kiya.

2.—Kisi shai ke qāim rakhne yā bachāne kī dil se koshish k.; hifāzat ke liye jidd-o-jahd k.

3.—(Law) Kisi nālīsh yā kār-rawāyi-i-'adālat meñ; jawāb-dihī k.; kisi da'we kī nisbat qānūn ke mutābiq muzāhim h. (hujjat yā 'uzr pesh

k.); i'tirāz-i-qānūnī k. yā qānūn ke ba-mūjib mu'tariz h.; tardid-i-da'wī k.

The claim was not *contested* by the defendant—Mudda'n'alaih ne us da'we kā jawāb na diyā (uskī tardid na kī yā uspar i'tirāz na kiyā).

A *contested* suit or proceeding—Woh nālīsh yā kār-rawūyī jismeñ mudda'ū'alaih yā fariq-i-sānī jawāb-dihī kare (i'tirāz kare yā jawāb-dih ho).

Contest, *v. i* Barābarī k.; muqābala k.; ham-sarī k.; jhagarānā.

Contest, *n. 1.*—Bahs; hujjat; takrār; munāqasha; nizā'-i-lafzī; qīl-o-qāl; jharpā-jharpī.

2.—Larāyī; jaug.

Contestable, *a.* Bahs yā i'tirāz ke qābil; hujjat-pazīr; jiskī nisbat i'tirāz ho-sake; qābil-i-tardid.

Context, *n.* Matn; 'ibārat; 'ibārat kā qarīna yā silsila; jab kisī kalām ke ek juzw kā i'āda kiya jāta hai to uske āge pichhe kī 'ibārat par is lafz (*context*) kā itlāq hotā hai. [qurbat.

Contiguity, *n.* Bāham yā nazdik nazdik milā rahnā; ilhāq; ittisāl;

Contiguous, *a.* Lagā huā; mulhaq; paiwasta; mulsaq; kisī dūsri shai kī sath yā hāshiya se milā huā; saṭā yā chhūye; muttasil; nazdik; qarīb.

Contiguously, *adv.* Lage lage; saṭe saṭe; ek dūsre ko chhūye huye; milā huā; saṭā huā.

Contingence, { *n.* Wāqī' hone kā imkān; amr-i-mumkinu-l-wuqū'; woh

Contingency, } bāt jo nāgahān ho-jāe; wāqī'a yā amr-i-ittifāqī.

Contingent, *a. 1.*—'Arizī; ittifāqī; gair-mu'aiyan; jo bilā irāda yā ummed

kiye huye ho-jāe; jiskā honā mumkin to ho par yaqīnī na ho.

Contingent charges or expenses—Masārif-i-'arizī yā gair-mu'aiyan; aise akhrajāt jinkā honā mumkin to ho lekin yaqīnī na ho.

2.—(*Law*) Mashrūtu-n-nafāz; jiskā nafāz aisi bāt par munhasir ho jiskā honā yā na honā donoñ mumkin ho; muhtamalu-l-wuqū'; kisī aisi bāt par mauqūf jiskā honā yā na honā mutahaqqaq (pakkā) na ho.

A *contingent* right—Haqq-i-mashrūtu-n-nafāz; aisā haq jiskā nafāz kisī aise dūsre amr ke wuqū' par munhasir ho jo zuhūr meñ āye yā na āye.

Contingent, *n. 1.*—Amr-i-ittifāqī; woh bāt jiskā honā mumkin to ho par mutahaqqaq na ho; amar-i-'arizī; ittifāq.

2.—Hissa-i-munāsib yā rasadī; jitnā parte se pare; jo kuchh bahut se logon par bānte jāne ke ba'd kisī ke hisse yā bakhre meñ pare.

Continual, *a. 1.*—Lagātār; jiskā silsila na tūṭe; musalsal; jo barābar qāim rahe. [hamesha kā yā dawāmī.

2.—Bārḥā; beshtar; jiskā i'āda aksar huā kare; jo phir phir ho;

Continuance, *n. 1.*—Kisī khās hālat meñ barābar rahnā yā qāim rahnā; hālat 'ādat yā sukūnat wagaira kā qiyām; pāe-dārī; ustuwārī.

2.—Kisī shai kā silsila-wār qāim rahnā; barābar nayā-purānā hotā jānā; hamesha qāim rahnā; phailnā.

Continuation, *n. 1.*—Woh shai jisse kisī dūsri shai ko wus'at ho yā uskā silsila barḥ jāe khwāl purā ho-jāe; silsila yā tasalsul.

In *continuation*—Ba-tasalsul; kisī ke silsile meñ.

2.—Qiyām; barābar phailtā yā silsila-wār hotā jānā; darāzī; paidāish yā phailāw.

Continue, v. i. Qāim rahnā; kisi khās jagah par yā kisi khās hālat meñ rahnā; ṭhahrā rahnā; hamesha yā barābar qāim rahnā; istiḥkām r.; pāedār rahnā; kisi bāt par sābit-qadam rahnā.

Continue, v. t. Kisi chiz kā silsila jāri r.; kisi shai ke silsile ko na ṭornā; kisi shai ko barhāte jānā yā usko isrār ke sāth qāim r.; kisi shai ko chhor na d.; kisi bāt kā k. yā kisi shai kā isti'māl band na k. (usko barābar kiye jānā); lambāyī meñ khainche chalnā; ek jagah se dūsrī jagah tak khainch le-jānā.

Continued, pp. or a. Musalsal; silsila-wār; jo barābar chalā utā ho; jiskā silsila ṭūtā na ho; jo barābar qāim rahe; jo barābar phailtā jāe.

Continuous, a. Bilā takhallul; musalsal; barābar; bilā silsile ke ṭūṭe huye; jo barābar phailtā jāe; tawil; wasī'.

Continuous possession—Qabza-i-musalsal yā bilā takhallul; aisā qabza jo shurū' se barābar chalā utā ho (jismeñ kabhī futūr na parā ho).

Contraband, a. Mamnū'; qānūn yā 'ahd-nāme ke rū se man' kiyā gayā yā nā-jāiz samjhā gayā; nā-jāiz.

Contraband goods—Nā-jāiz māl; māl jiskā ek mulk se dūsrē mulk meñ qānūn yā 'ahd-nāme ke rū se ānā-jānā mamnū' ho.

Contract, v. t. 1.—Sameṭnā; sikornā; tang k.; mukhtasar k.; ghaṭānā; kam k. [maugni kar-d.]

2.—Mansūb k.; shādi kī bāt-chit pukhta kar-denā; nisbat kar-d.;

A has contracted his daughter to B.—Zaid ne apnī beṭī Bakar se mansūb kar-di hai.

To contract a marriage—Shādi k.; in'iqād-i-izdiwāj k.; nikāh k.; byāh k.

3.—Paidā k.; qāim k.; kisi shai meñ par jānā; apne ūpar qāim k.; hāsil k.

To contract a debt—Qarz k. yā l.; dain-dār bannā; apne ūpar dain qāim k.; apne ko qarz-dār banānā; maqrūz h.

To contract a vicious habit—Kisi burī 'ādāt kā iḥtiyār k. yā usmeñ par-jānā.

Contract, v. i. 1.—Sikuṛnā; simaṭnā; chhoṭā yā tang ho-jānā.

2.—Mu'āhada k.; qaul-o-qarār k.; do yā zāid shakhsoñ kā kisi bāt ke anjām ke liye āpas meñ 'ahd-o-paimān kar-leṇā; ṭhikā k.; shart k.

To contract for supplying an army with cattle—Kisi fauj meñ mawūshī kī baham-rasūni kā ṭhikā k.

Contract, n. 1.—(Law) Woh qaul-o-qarār jo kisi kām ke karne yā na karne ke liye do yā zāid shakhsoñ ke mū-bain kisi jāiz yā kāfī mu-'āwaze ke 'iwaz meñ ho; mu'āhada; ṭhika yā ṭhikā.

To break a contract—Mu'āhada ṭornā; kisi mu'āhade ke ḫhilūf k.; 'ahd-shikāni yā naqz-i-mu'āhada k.; mu'āhade kī ḫhilūf-warzī k.

To enter into, or make, a contract—Mu'āhada k.; qaul-o-qarār k.; ṭhikā l.

To perform a contract—Ta'mil-i-mu'āhada k.; mu'āhade ke ba-mūjib k.

To get a work done by contract—Koyī kām ṭhike par karānā.

To give, or take, a contract—Ṭhika denā yā lenā.

2.—Wasīqa-i-mu'āhada; woh nawishta jo min-jāuib-i-muta'āqidain-i-mu'āhada uske subūt ke liye likhā jāe.

3.—Qaul-o-qarār; 'ahd-o-paimān; shart; mu'āhada. [ijāra-dār.

Contractor, v. Farīq-i-mu'āhada; mu'āhada k. w. yā mu'āhid; ṭhike-dār;

Contradict, v. t. 1.—Ek bayān ko khilāf dūsra bayān k.; khilāf-bayānī k.; takhāluf-i-lafzī k.; bayānāt-i-mutanāqiz yā muḥālif k.; inkār k.; kah-kar mukar jānā; tardīd k.; ulāṭ d.; kāṭ d.

2.—Kisī ke bi-l-kul-khilāf h.; kisī kā zid h.; muḥālafat k.

Contradiction, n. 1.—Khilāf-bayānī; tanāquz; inkār; jo kuchh kisī bayān-i-awwal ke khilāf kahā jāe; bayān yā qaul-i-muḥālif; tardīd.

2.—Ikhtilāf-i-sarīh; tanāquz-i-lāzīmī; 'adam munāsabat; ek dūsre ke khilāf h.

Contradictory, a. Muḥālif; mutazād; mutanāqiz; bar-'aks; ultā; munāfi; jisse kisī bayān-i-sūbiq kā inkār pāyā jāe; jisso pahlo kī kahī huyī bāt rad ho-jāe; tardīd.

Contradictory assertions—Bayānāt-i-muḥālif; aqwāl-i-mutanāqiz; aisi bāteñ jo kisī bayān-i-sūbiq kī munāfi hoñ (usko rad karen.)

Contradictory plans—Aise mausūbe jumeñ bāham munāsabat na ho (jo ek dūsre ke khilāf hoñ).

Contradistinction, n. Do muḥtalif chizon ko bāham muqābala karne ke zar'e se tamīz.

In contradistinction to—Ba-muqābala; muqābale meñ.

Contradistinguish, v. t. Do chizon meñ bāham muqābala karke unkī muḥtalif sifaton ko duryāft k.

Contrary, a. Khilāf yā muḥālif; bar-'aks; ultā; mutazād; muḥtalif; jānib-i-muḥālif ko mutaharrik yā chalne wālā; dūsre ko rad karne yā kāṭne wālā; munāfi

Contrary, n. 1.—Woh shai jismeñ kisī dūsre ke khilāf sifaton hoñ.

2.—Jo bāt kahī jāe usko khilāf qaul yā bāt; woh wāqī'a jisse kisī dūsre wāqī'a kī tardīd ho.

On the contrary—Balkī; kisī ke khilāf; kisī ke bar-'aks yā bi-l-'aks.

To the contrary—Kisī mansūbā yā wāqī'a ke khilāf.

Contrast, v. t. Do yā zūid muḥtalif chizon ko ek dūsre ke muqābale meñ r. tāki ma'lūm ho-jāe ki unmeñ se kaun dūsron se baḥ-kar hai; muqābala k.; milānā.

Contrast, v. i. Farq zāhir k.; muqābale meñ ṭhaharnā; muqābil h.; joṛ khānā; takkar khānā.

Contrast, n. Chizon yā sifaton meñ ikhtilāf; muqābala; milān; joṛ.

Contravene, v. t. Khilāf k.; khilāf-warzī k.; kisī shai ke 'amal ko roknā (uskā 'amal hone na d.); sāqit kar-d.; rad kar d.; kāṭ d.

To contravene orders—Hukm kī khilāf-warzī k.; 'udūl-hukmī k.; hukm ko khilāf 'amal k.; hukm kī ta'mil meñ hārij h. (use ta'mil na hone d.).

Contravention, n. Muzāhamat; muḥālafat; 'amal yā tāsīr ko rok d. (usko na hone d.)

In contravention of—Khilāf; bar-khilāf; jisse koyī dūsra bāt rad ho-jāe.

Contribute, v. t. Dūsron kī shirkat meñ kuchh d.; kisī 'am sarmāye meñ yā kisī 'am maqsad ko liye kuchh d.; hissa d.; kuchh d.; chanda yā behrī d.

Contribute, v. i. Madad d.; i'ānat k.; kisī fi'l yā natijo meñ sharīk h.; kuchh d.; kuchh quwwat d. yā asar pahunchānā.

Contribution, n. 1.—I'ānat yā imdād; madad k.

2.—Hissa-i-rasadi; chanda; behri; bāchh; kisi 'ām sarf meñ har-ek sharik ke hisse kā adā kiya jānā; jo kuchh koyi kisi 'ām sarmāye ke liye de; woh kul sarmāya jo mukhtalif shakhson ke diye huye rupaye so qāim ho.

Contributor, n. Kisi 'ām maqsad meñ dūsroñ ke sāth madad. d. w.; kisi sarmāya-i-'ām meñ rupaye-paise ki shirkat k. w.; madad-gār.

Contrivance, n. Tadbir; mausūba; hikmat; joṛ-toṛ; upāi; bandish; fitrat; ijād; woh bāt jo soch-kar nikālī jāe. [qāim k.

Contrive, v. t. 'Aql se nikālū; ijād k.; tajwiz karke nikālū paidā yā

Contrive, v. z. Tadbir k.; mansūba k.; fikr se ijād k.; apni 'aql se koyi bandish k.; joṛ-toṛ lagānā; fitrat laṛānā.

Control, n. 1.—Rok; qaid; āṛ; zabt.

To speak without control—Jo kuchh zabān par ūwe use kah d.; zabān meñ la-gām na r. To act without control—Koyi kām kar-guzarnā; bilā-qaid 'amal k.

2.—Ikhtiyār; qābū; dāb; dabāw; hukūmat; insidād kā ikhtiyār; nigrānī.

To be under one's control—Kisi ke qābū meñ h.; kisi ke zer-i-ikhtiyār h. To be above, or beyond, one's control—Kisi ke ikhtiyār se bāhar h. yā uske dabāw (qābū) meñ na h.

Control, v. t. Zabt meñ k.; mahkūm k.; zer-i-hukm k.; tābi' k.; apne qābū meñ k. [hukm ke tābi' ho-sake.

Controllable, a. Zabt meñ laye yā roke jāne ke qābil; jo mahkūm yā

Controller, n. Woh ahl-kār jiske zimme kul hisāboñ kā jāiza rahtā hai; woh afsar jo hisāb ke muta'alliq bi-l-kul umūr ki nigrānī dūsre afsaroñ par rakhtā hai aur unke hisābāt ki tasdiq aur uski nisbat hidāyat kartā hai.

“More commonly written *comptroller*.” Webster.

Controversy, n. Bahs; nizā'; hujjat; radd-o-badal; takrār; rāe yā kḥayālāt-i-mukhālif kā izhār; mubāhasa; munāzara; jhagṛā.

Controvert, v. t. Bahs k.; tardid k.; radd-o-badal k.; hujjat k.; munā-qasha k.; tahrir yā taqrir ke zari'e se mubāhasa k.; kisi ki rāe se munkir hokar uske rad karne ki koshish k.; dalil-i-mukhālif pesh k.

Controvertible, a. Hujjat-pazir; mashkūk; qābil-i-bahs; itnā sāf nahīn ki uski nisbat ikhtilāf-i-rāe na ho sake; qābil-i-i'tirāz.

This is a *controvertible* point of law—Yah amr-i-qānūn hujjat-pazir hai (uspar i'tirāz ho-saktā hai).

Contumacious, a. 1.—Haṭṭhī; jo dūsre kā kahinā na māne; nā-farmān-bardār; jo apni hī pakay pakre rahe.

2.—(Law) Shora-pusht; mutamarrid; 'adālat ke hukm ko dida-o-dānista na mānne-wālā; hukm-i-'adālat ko 'amadan 'udul k. w.

Contumaciously, ad. Shora-pushtī yā tamarrud se; hukm ke kḥilāf; hukm ko 'udul karke. [mānūnā.

Contumacy, n. 1.—Tamarrud; haṭh; kisi ke hukm ko haṭh ke sāth na

2.—(Law) Shora-pushtī; tamarrud; 'adālat ke hukm kā 'udul; 'adālat ke hukm yā qawā'id ki ihānat.

Contuse, v. t. Bhitari-mār mārṇā; is tarah mārṇā ki kahīn badan par zaḥm khul na jāe; kūchnā kuchalnā yā dalmasnā.

Contusion, n. Choṭ yā sadma jo jism ko kisī be nok-dār āle kī zarb yā kahīn gir paṛne kī wajh se pahuñche par koyī zaḥīm namūdār na ho; dhus; bhītari ghāw yā bhītari-mār.

Convalescence, } n. Sihbat-i-badanī kā phir se qāim h.; bīmāri ke ba'd
Convalescency, } sihbat kā honā aur tāqat kā ānā; 'alālat yā zu'f ke ba'd jism meñ
az-sar-i-nau quwwat kā ānā; ifāqa. [yā quwwat kā ānā.

Convalesce, v. t. Bīmāri ke ba'd changā aur qawī h.; zu'f ke ba'd tāqat

Convene v. t. Jam' k.; yak-jā k.; ekaṭṭhā k.; baṭornā yā baṭor k.

To *convene* a meeting—Jalsa k.; majma' k.; baṭor k.

Convene, v. i. Ekaṭṭhā h.; ek hī jagah jam' h.; yak-jā h.; baṭornā.

Convenience, } n. 1.—Munāsabat; tawāfuq; āram; dushwārī se ba-
Conveniency, } rāat; suhūlat; subitā.

2.—Woh bāt jisse āram yā naf' ho; amr-i-bā'is-i-raḥ; āram kī bāt; jo zarūrat yā hājat ke raḥ' karne ke liye munāsib ho.

At one's *convenience*—Ba-āram; ba-farāgat; aise waqt jab kisī tarah kī diqqat na ho; subite se; āram se.

Convenient, a. 1.—Munāsib; saẓāwār; ma'qūl; lāiq; mauẓūn; hasb-i-hāl; kisī kām ke nikālne ke lāiq.

2.—Āram-dih; naf'-bakhsh yā nāfi'; faide kā; āram kā.

Conveniently, ad. 1.—Munāsib taur par; mauqe' se; aisi tarah par ki kār-āmad ho.

2.—Āram yā suhūlat se; bilā-taklīf yā diqqat ke; subite ke sāth.

Conversation, n. 1.—Bāt-chīt; guft-gū; bol-chāl; mukālama; bat-kahī.

Converse, v. i. Āpas meñ jī khol-kar bāt-chīt k.; guft-gū k.; ham-kalām h.; bol-chāl k.

Conversant, a. Bakhūbī wāqif yā āgāh; nibāyat mānūs yā āshnā; isti'māl yā tahsil ke zarī'e se wāqif; māhir.

Conversion, n. 1.—Ek hālat se badal kar dūsri hālat meñ ho-jānā.

2.—Ek farīq yā mazhab ko chhoṛkar dūsre farīq yā mazhab kī shirkat ikhtiyār k.

3.—(Law) Tasarruf-i-māl; dūsre ke māl ko apnā banā l. See *Trover*.

Convert, v. t. 1.—Ek hālat se badal kar dūsri hālat meñ kar-d.; sūrat yā asliyat ko badal d.

2.—Mazhab badal d.; ek mazhab ko chhoṛkar dūsra mazhab ikhtiyār k.; ek farīq yā guroh kī shirkat tark karke dūsre farīq yā guroh kā sharik h.

3.—Ek masraf (kām) se dūsre masraf meñ lānā.

4.—Apne kām meñ lānā yā lagānā; naf'-i-zātī ke liye isti'māl k.; tassaruf k.

Convert, v. i. Badal jānā; tabdil ho-jānā; kisī se mubaddal ho-jānā.

Convertible, a. Jo badal sake; jiskī haiat wagaira meñ tabādala ho-sake; tabādala-pazīr. [zarī'e se le-jānā.

Convey, v. t. 1.—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā; pahuñchānā; kisī

2.—Ek shakhs se dūsre shakhs ko pahuñchānā.

To *convey* a right from father to son—Kisī haq kā bāp se bete ko pahuñchānā.

3.—(*Law*) Muntaqil k.; kisi shai ki nisbat ek-shakhs ke haq ko दूसरे शकhs ki taraf dast-awez likh-kar ya kisi aur sabil se muntaqil k.

These lands were conveyed to him by sale—Yah arzi bai' ke zari'e se uske pa's muntaqil hui.

Conveyance, n. 1.—Le-jānā; pahuñchānā.

2.—Le-jāne ya pahuñchāne kā zari'a; sawāri ya bār-bardāri—jaise sawāri ki gāri wagairā ya bār-bardāri ki laḥhiyā.

3.—(*Law*) Intiqāl; ek shakhs se दूसरे shakhs ki taraf kisi istihqāq dā'we ya jāe-dād kā muntaqil k.

4.—(*Law*) Dastāwez-i-intiqāl; wasiqā-i-intiqāl; intiqāl-nāma; woh nawishta jiske zari'e se kisi jāe-dād ya istihqāq-i-muta'alliqā-i-jāe-dād kā intiqāl ek shakhs se दूसरे shakhs ki jānib 'amal meñ āwe.

Deed of conveyance Cf. *Supra*.

Conveyancer, n. (*Law*) Woh shakhs jo dastāwezāt-i-intiqāl-i-haqqiyat karānā kartā hai.

Conveyancing, n. (*Law*) Jāe-dād ya haqqiyat ke intiqāl ke wusūiq kā bā-zābita murat k. ya uskā peshā.

Convict, v. t. Mujrim ṭhahranā; jurm sābit qarār denā; mulzam karānā; faisala-i-qanūni ke rū se kisi mulzam ki nisbat mujrimi ki tajwiz sādīr k.

The accused has been convicted of theft—Us mulzam par chori kā jurm sābit qarār diyā gayā hai.

2.—Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahuñchānā.

Convict, n. Woh shakhs jispar koyi jurm qānūnan sābit ho-jāe; mujrim.

A life convict—Woh mujrim jo apni tamām 'umr ke liye qaid kiyā jāe; jo shakhs mādām-i-hayāt qaid kiyā jāe. [i-mi'ādī.

A term convict—Woh mujrim jo ek mi'ād-i-mu'alyana ke liye qaid ho; qaidi.

Conviction, n. 1.—Tajwiz-i-subūt-i-jurm; woh tajwiz jiske rū se koyi mujrim 'adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū mulzam qarār pāye.

2.—Tayaqqun-i-wāsiq; tayaqqun; itminān-i-kullī; yaqīn-i-kāmil; qāiliyat; qāil-ma'qūl ho-jānā.

Convince, v. t. Subūt ke zari'e se dil ko mutmayin k.; dalāil se qāil ya ma'qūl k.; kisi bāt ki sachāyi kā yaqīn dilāna.

Convincing, ppr. Subūt se dil ko mutmayin k. w.; ma'qūl; nisā ki uso dil bilā-takalluf qabūl kar-le; qāil k. w.

A convincing proof—Subūt-i-ma'qūl ya qawī; nisā subūt jise dil bilā-pas-o-pesh qabūl karo (jise dil ko itminān ho-jāe).

Convincingly, ad. Ba-tarz-i-ma'qūl; nisā tarāh par ki shubho ki gunjāish na rahe; aise tarīq par ki dil amr-i-nizā'i ko chār-nā-chār qabūl kar-le.

Cool, a. 1.—Darja-i-i'tidāl par sard; kisiqadar ṭhandhā; kuchh kuchh sard; khunuk; tar.

2.—Jismeñ josh na ho; sar-garm nahīn; dhīmā; gazab-nāk nahīn; jismeñ gussa na ho; jismeñ ishtiyāq na ho; sard-mihr; kisi qism kī josh na r. w.

3.—Jismeñ 'ujlat na ki-jāe; jo samajh-būjh-kar kiyā jāe.

- 4.—Nā-dānista yā 'amadan un khafif khafif bāton par lihāz na
r. w. jinpar libāz munāsib ho ; gustākḥ. [na itnī garmī.
Cool, *n.* Kisiqadar sardī; i'tidāl kī thandhak yā khunkī; na itnī sardī
Cool, *v. t.* 1.—Thandhā k.; sard k.; khunkī paidā k. [dhīmā kar-d.
2.—Kisi shai kī garmī yā josh ko kam kar-d.; i'tidāl par kar-d.;
Cool, *v. i.* 1.—Thandhā ho-jānā; garmī kā nikal-jānā; khunkī kā ā-jānā.
Coolly, *ad.* 1.—Garmī yā ziyāda sardī ke sāth nahīn.
2.—Be-parwāyī yā be-i'tināyī se; sard-mihri se; garmā-garmī se
nahīn; zauq-o-shauq ke sāth nahīn. [kar; soch-bichār ke.
3.—Ahistagī se; 'ujlat se nahīn; dil-jam'ī ke sāth; samajh-būjh-
Co-operate, *v. i.* 1.—Kisi dūsre ke sāth ek kām ko anjām meṁ sharīk
h.; dūsre ke sāth milkar kām k.; kām karne meṁ sāth d.; bāham
kām k.
☞ It has *with* before the agent, and *to* before the end.
2.—Bāham 'amal k.; natīja-i-wāhid bi-l-ittifāq paidā k.
Co-operation, *n.* Kisi maqsad-i-wāhid ke anjām ke liye auroṁ se muttā-
fiq ho-kar kār-rawāyī yā 'amal; 'amal-i-bāhamī; kārām kī
kār; ek sāth koshish yā mihnāt kā k.
Co-ordinate, *a.* Rutbe yā darje meṁ barābar; ham-mar'ki diqqat
Coparcenary, *n.* (Law) Shirākat-i-irs; wirāsat-i-mushtaraka; kisi
nisbat wirāsat kā haqq-i-mushtarak.
A coparcenary tenure—Paṭṭī-dāri.
Coparcener, *n.* (Law) Wāris-i-sharīk; woh shakhs jisko kisi irs meṁ
dūsroṁ ke barābar hissa pahunchtā ho; ham-wāris; paṭṭī-dār; sharīk-
i-shikmī; sharīk jiskā hissa barābar ho.
Coparceny, *n.* (Law) Kisi irs kā hissa-i-musāwī.
Copartner, *n.* Hissa-dār; sharīk; woh shakhs jo kisi kām meṁ auroṁ
kā sharīk ho; woh shakhs jo kisi tijārat yā aur qism ke kār-o-bār
meṁ dūsre kā sharīk ho; sājhā.
Copartnership, *n.* Kisi kām meṁ shirākat; tijārat khwāh kisi our kār-o-
bār meṁ dūsroṁ kā sharīk h.; sājhā.
Cope, *v. i.* Larne lagnā yā larṭe jānā; larāyī k.; barābarī ke sāth larāyī
k.; muqābala k.; barābarī k.; hamsarī k.
☞ Usually followed by *with*.
Copious, *a.* Kasīru-l-miqdār yā kasīru-t-ta'dād; miqdār yā ta'dād meṁ
ziyāda; bahut; wāfir; kasīr.
Copiously, *ad.* 1.—Kasrat se; ifrāt se; bahut kuchh; ba-miqdār-i-kasīr.
2.—Tawālat ke sāth; khūb khol-kar; barī wazāhat ke sāth;
mufassal.
Copiousness, *n.* 1.—Ifrāt; kasrat; ziyādatī; bahutāyat.
2.—'Ibārat kī tawālat.
Copy, *n.* 1.—Naql.
Attested copy—Naql-i-musaddaqa; woh naql jiskī tasdiq bā-zābita kijāwe.
2.—Musannā; part; jild; fard; nuskha; kisi asl nawishte kī jab
muta'addid naqlen taiyār hoti hain to unmeṁ se har ek judā-gāna part
par is lafz kā itlāq hotā hai.
3.—Asl nawishta wagairā jiskā chhapnā matlūb ho.

Copy, v. t. Naql k.; musannā banānā.

“Often followed by *out*, but the use is not elegant.” *Webster.*

Copy, v. t. Taqlid k.; kisi dūse ko dekh-kar usī ke mutābiq kuohh k.

Copyist, n. Naql-nawīs.

Copyright, n. Haqq-i-tasūf; haqq-i-musannif; woh haq jo musannif ko apnī tasūf ke chhāpne wa mushtahar aur furokht karne kī nisbat qānūnan hāsil hotā hai.

Cordial, a. 1.—Dilī; jo dil se ho; sachohū; be-makr-o-riyā; jisse muhabbat kī garm-joshī pāyī jāe; jisse izhār-i-muhabbat ho.

2.—Jisse arwāh ko tāzagī ho; rūh-afzā; muqawwī; quwwat d. w.; jisse dil ko farhat yā khushī ho.

Cordial, n. 1.—Koyī shai jisse dil ko khushī taskīn aur farhat ho.

2.—Woh dawā jisse zu’f aur afsurda-dil kī hālat meñ dil ko quwwat farhat aur tāzagī ho. [riāyī; sidq-dilī.]

Cordiality, n. Sachchī muhabbat aur mihrbānī; khulūs-i-bātin; be-

Cordially, ad. Sachchī muhabbat se; dil se; sachhī se; sidq-dilī se; be-riāyī se; bilā makr-o-fireb.

Corner, n. 1.—Gosha; konā; kon.

2.—Koyī haud jagah; tanhāyī yā goshe kā maqām; parde kī jagah.

3.—Hissa; har ek yā koyī hissa. [meñ talāsh huyī.]

Every corner of the forest was searched—Jangal ke har ek hisse (sāre jangal)

Corporal, a. 1.—Jismānī; badanī.

Corporal punishment—Sazā-i-jismānī yā badanī.

2.—Mujassam; rūhānī nahīn; mādī.

Corporate, a. 1.—Qānūn ke rū se ba-taur ek jamā’at ke banā huā; ek jamā’at ke taur par qāim ho-kar qānūn ke mutābiq shakhs-i-wāhid ke buqūq aur zimmadāriyāñ r. w.

2.—Kisi jamā’at-i-qānūnī se muta’alīq.

Corporation, n. Logoh kī woh jamā’at jo qānūn ke rū se banī aur ba-taur shakhs-i-wāhid ke kām ke anjām kā ikhtiyār rakhtī ho aur uske shu-rakī humesha ek dūse ke ba’d qāim huā karen.

Corpse, n. Lāsh yā na’sh; murda; miṭṭā.

CORPUS, [Lat.] Juzw-i-kasīr; hissa-i-kasīr.

CORPUS DELICTI, [Lat.] (Law) Woh subūt jo kisi jurm ke sābit karne ke liye lābudī ho; manshā-i-jurm; woh shai jiskī nisbat jurm wuqū’ meñ āyā ho masalan maqtūl kī lāsh yā chori kā māl wagaira.

Correct, a. Sahīh; durust; nāqis nahīn; jismeñ galatī (bhūl-chūk) na ho; ṭhīk; sachchū; rāst; munāsib; wājib.

Correct, v. t. 1.—Sahīh yā durust k.; galatī raf k.; ṭhīk k.

2.—Tambīh k.; chashm-numāyī k.; sazā d.; ta’līm k.; tāḍīb k.; kisi kī chāl ko sudhārnā. [tabdil kar-d.; islāh k.]

3.—Raf k.; dūr k.; jo kuohh be-jā yā muzir ho use nikāl d. yā

Correction, n. 1.—Sihhat; durustī; naqs yā galatī kā raf kiyā jānā; bihtari ke liye tabādala; tarmīm. [tashīhat.]

2.—Galatī ko raf karko jo kuchh uske ’iwaz qāim kiyā jāe;

3.—Woh bāt jisse kisi naqs kā raf karnā maqsūd ho; tambīh; sazā; ta’zīr; tāḍīb.

4.—Jo shai muzir yā taklif-dih ho uskā dāf'īya; islāh. [mutābaqat
Correctness, *n.* 1.—Sihhat; durustī; sach'īyī īnsāf yā munāsabat kī

2.—Jo dastūr yā qā'idē qāim ho-chuko hoñ unki mutābaqat.

3.—Asl kī mutābaqat; jaisā asl ho usīke mutābiq h.

Correlative, *a.* Nisbat-i-bāhamī rakkhne yā zāhir k w.; lāzim-malzūm.

Correlative terms—Woh alfāz jo bāham lāzim-malzūm hoñ—jaisē bāp aur betā
badehūl aur ra'iyat waghira.

Correlative, *n.* Woh shakhs yā shai jo dūsre shakhs yā dūsri shai se
kuchh nisbat rakkhe; lāzim-malzūm; mutazāif masalan betā aur
bāp; mutazāif—jaisē tārīkī aur rāshani.

Correspond, *v. i.* 1.—Mutābiq h.; muwāfiq h.; jawāb h.; yak-sān h.;
barābar h.; kisi ke hasb-i-hāl h.; mutābaqat r.; milnā; mauzūn h.;
ham-andāz yā musāwi h.

2.—Khat-kitābat r.; bā-ham khat-khutūt bhejuā; bā-ham murā-
salat r.; āpas meñ chitṭhī-patṭrī bhejuā yā likhū-parḥī k.

Correspondence, *n.* 1.—Mutābaqat; munāsabat; tawāfuq; mel; bāham
mauzūn yā ek dūsre ke hasb-i-hāl h.

2.—Rāh-o-rasm; sābiqa; bāham tawāzu' wa mudārāt; khat-kitābat;
nawisht-khwānd; likhū-parḥī; mukātabat wa murāsalat.

To carry on, have, hold, or keep, *correspondence* with a person—Kisi shakhs se
khat-kitābat r. yā jūri r.; kisi se bāham murāsalat r.

3.—Khat-khutūt; murāsalat; chitṭhī-patṭrī; woh chitṭhiyāñ jo
do shakhs-āpas meñ likheñ-parḥeñ.

Correspondent, *a.* Mutābiq; muwāfiq; hasb-i-hāl; mauzūn.

Correspondent, *n.* Khat-kitābat r. w.; mukātaba-par-dāz; woh shakhs
jisse khat-kitābat yā nāma-o-payām ho. [dūsre kī tarah.

Corresponding, *p. a.* 1. Mutābaqat r. w.; mutābiq; muwāfiq; mauzūn;

2.—Khat-kitābat r. w. [sihhat (durustī) matlūb ho.

CORRIGENDA, (Lat.) *pl.* Sihhat-nāma; woh bāteñ yā alfāz jinkī
Corroborate, *v. t.* Ziyāda-tar yaqīn dilāna; aur mutabaqqaq k.; mustah-
kam k.; tasdiq k.; tāyid k.; pukhta k.

There is no evidence to *corroborate* the plaintiff's assertion—Mutlaq subūt
nahīñ hai jisse mudda'ī ke bayān kī tasdiq (tāyid) ho.

Corroboration, *n.* Tāyid; tasdiq; istihkām; woh shai jisse kisi dūsre
amr kī tahqīq ho.

Corroborative, *a.* Tāyidi; jisse tāyid ho; muwaiyid; muwakkid; jisse
kisi dūsri bāt kī pukhtagī ho.

Corroborative evidence or testimony—Subūt ya shahādāt-i-tāyidi; nīz subūt
jisse kisi amr kī tahqīq ho.

Corrupt, *v. t.* 1.—Saṛā d.; ubsā d.; galā d.; ganda kar-d.

2.—Achehhe ko burā kar-d.; kharāb kar-d. yā banā d.; zalil
banā d.; wargalāunā; wargalān-kar burāyī kī taraf māil k.; diyānaṭ
meñ futūr dālnā; rishwat d.; rāshī yā murtashī banā d.; bigar d.

Corrupt, *v. i.* 1.—Saṛnā; ubasnā; bigar-jānā. [mukaddar ho-jānā.

2.—Kharāb ho-jānā; zalil ho-jānā; hālat-i-asli par qāim na rahnā;

Corrupt, *a.* 1.—Saṛā; bigarā; kharāb; ubsā; ganda; muzir.

2.—Bad; kharāb; fāsiq; fājir; rāshī; rishwat-khor; murtashī; gair-mutadaiyan; hūlat-i-aslī par nahīn; jiskī asliyat meū futūr ā-gayā ho; bigarī huā; aslī nahīn; jismeñ galtiyoñ ki wajh se futūr ā-gayā ho.

Corruption, n. 1.—Sarf galā yā ubsā d.; sarāhat; galawāt.

2.—Neki wagaira meñ futūr kā par-jānā; safāyī yā diyānat kā qāim na rahnā; zillat; kharābī; badī; qubh; bigar; rishwat l. yā d.; rishwat-dihī yā rishwat-khorī; irtishā.

Corruptly, ad. Bure tarīq par; burāyī se; bilā diyānat; be-īmānī se; safāyī se nahīn; ba-tarz-i-mazmūm; badī se; rishwat dekar.

Cost, n. 1.—Qīmat; bahā; saman; jo koyī shai kharīd ki-jāe uskā badal; qīmat jo naqd yā jins ke zarī'e se dī jāe.

2.—Kharach; sarf; lāgat; jo kuchh rupaye wagaira sarf hon yā hone wāle hon; jo kuchh dūsrī chīz ke badle meñ diyā jāe.

3.—Kisī qism kā nuqsān; mazarrat; taklif; ranj; dukh.

4.—(Law) pl. Jo kuchh 'adālat ki larāyī meñ kharach parē; masārīf-i-munāza'at; 'adālat ki nizā' (larāyī) kā kharach yā kharola.

To adjudge or award costs—Kharacha dilānā.

To charge or saddle with costs—Kharacha dālnā yā 'id k.; zer-bār-i-kharacha k.

Inclusive of costs—Ma' kharache ke; kharache samet.

Exclusive of costs—Bilā kharache ke; kharacha chhor-kar.

Proportionate or rateable costs—Kharola i-rasadi.

Judicial costs—Kharacha-i-'adālat; jo kuchh 'adālat meñ kharach parē.

One set of costs—Ek kharola; kharacha-i-wāhid. Two or more sets of costs—

Do yā zāid kharacha.

To make costs payable by, or recoverable from, a party—Kisī farīq se kharacha dilānā; kisī farīq ke zimme kharacha 'id k. yā uspar dālnā.

Each party to bear, defray, or pay, its own costs—Kharacha-i-farīqain zimma-i-farīqain ho; mudda'ī aur mudda'ā 'alaiñ apnā apnā kharacha adā karēñ.

Cost, v. t. 1.—Lagnā; lāgat lagnā yā parnā; kharach parnā; denā parnā; baithnā; sarf h. yā parnā.

2.—Uthānā yā bardāshit k. parnā; utlhnā; honā.

To cost dear—Sarf-i-kasīr (bahut kharach) chāhnā.

Costly, a. Barī lāgat kā; besh-qīmat; garān-bahā; jismeñ bahut sarf parē; jo bare sarf se kharīd kiya jāe.

Couch, v. t. 1.—Leṭnā; bistar yā dūsrī āram ki jagah par r.; phailānā; rakhnā; barābar bichhū d.

2.—Dar-parda dākhil yā shāmil k.; chhipā-kar zāhir k.; kisī mudda'ā kā ba-alfāz-i-mujmal zāhir k. tāki unhī se samajhne wālā asl matlab samajh jāe; zāhir k.; bayān k.

To couch under—Ba-'ibārat-i-mujmal zāhir k.; kisī lafz yā 'ibārat se kisī amr ki taraf ishāra k. yā usko sochānā.

Couch, v. i. 1.—Leṭnā; āram k.; utlhnā.

2.—Dabak baithnā; chhip rahnā; chhipne ki garaz se leṭ jānā.

3.—Ta'ziman yā dard wagaira ke sabab se badan ko jhukā d.

Council, n. 1.—Woh jalsa jo kisī amr-i-aham ki nisbat gaur wa mashwara karne ke liye mun'aqid kiya jāe.

2.—Mashwarat; kisī qism ke jalse ke shurakā kā bāham mashwara k.

Legislative council—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn; woh majma' jismeñ qānūn banāye jāēñ. [bote hañ.

Privy council—Inglistān meñ woh majlis jiske arākin bādshāh ke mushīr Councilor, n. Kisī mashware kī majlis kā ek rukn.

☞ "The distinction between *councilor*, a member of a council, and *counselor*, one who gives counsel, was not formerly made, but is now very generally recognized and observed." Webster.

Counsel, n. 1.—Mashwarat-i-bāhamī; āpas meñ salāh k. yā ek dūsre kīrāe l.

2.—Woh shakhs jo qānūn ke muta'alliq mu'āmalāt meñ rāe de; woh shakhs yā ashkhās jo kisī muqaddame meñ suwāl-o-jawāb wa pairawī ke liye muqarrar hoñ; kauñsalī.

☞ "In this sense, the word has no plural; but in the singular number, is applicable to one or more persons." Webster.

3.—Rāz kī bāteñ; bhed kī bāteñ jo mashware kī hālat meñ kalī jāēñ; poshīda rāeñ yā maqāsīd.

To keep counsel—Kisī bhed kī bāt wagaira ko dūsroñ se na kahñā; rāz-dārī k.

4.—Rāe; salāh; nasihat; kahñā.

Counsel, v. t. 1.—Salāh yā rāe d.; mashwara d.; nasihat k.; sikhlāñā; munāsib samajh-kar kuchh batlāñā.

2.—Sifārish k.; sā'i h.; tahrīk k.; salāh d.

Counselor, n. 1. Salāh yā mashwara d. w.; mushīr.

2.—Mushīr-i-qānūnī; woh shakhs jo 'adālat ke mu'āmale larne wāloñ ko qānūnī tadbīr batātā aur unke mu'āmalāt kī pairawī kartā hai.

Count, v. t. 1.—Ginnā; shumār k.; gintī k.

2.—Kisī hisāb meñ mahsūb k.; nisbat d. yā mansūb k.; kisī se muta'alliq samajhñā; samajhñā; tasawwur k.; khayāl k.

Count, v. i. 1.—Shumār kiyā jāñā; mahsūb h.; ta'dād ko barhā d.; kisī shai kī quwwat yā zor ko barhā d. [mansūba qāim k.

2.—Takiya k.; istidlāl k.; bharosā k.; kisī shai kī bunyād par koyī

☞ Followed by *on* or *upon*.

Count, n. 1.—Shumār; woh ta'dād jo gintī karke qāim kī-jāe.

2.—(Law) Da'wā; 'adālat meñ mudda'i ke da'we kī bā-zābita bayān; kisī istigāsa-i-jurm meñ ekkhās bayān yā ilzām; madd-i-jurm; 'illat; ilzām; da'wā jismeñ wajh-i-istigāsa bā-zābita mufassal bayān kī-jāe.

Countenance, n.—Chihre kī sūrat; bashra; ruḥ; nazar; chitwan; shakl.

2.—Chihra; rū; khat-o-khāl.

3.—Mihrbānī; 'ināyat; shafaqat; madad; sahārā; taqwīyat; dast-gīrī; himāyat; kisī shakhs yā amr kī himāyat (uske qāim rahne aur taraqqī dene meñ mihrbānī).

4.—(Law) I'tibār; qadr; tauqīr.

To keep the countenance—Gusse kī wajh se bashre kī sanjīdagī meñ futūr na parne d.; chihre kī shakl badāl kar hañs na parñā yā gussa wagaira zāhir na k.

In countenance—Dūsroñ se mihrbānī yā qadr kiye jāne kī hālat meñ; tayaq-qun kī hālat meñ; mutmayīn; sharm yā khauf se barī.

To keep in countenance—Kisī ko taqwīyat yā dhārhas d.; sahūrā d.; sharminda yā khauf-nāk na hone d.

Out of countenance—Pareshān; sharminda; muñh laṭkāye huye; diler yā mutmayīn nahīn. [pareshān kar-d.]

To put out of countenance—Muñh laṭkā d.; nādim k.; ḍarā d.; be-ḥarār yā

Countenance, *v. t.* Taḥqīyat d.; ruḥh d.; saḥārā d.; manzūr k.; jāiz r.; madad d.; i'ānat k.

Counter, *a.* Muḥbālif; mutazād; ultā.

Counter, *ad.* 1.—Ḳhilāf; bar-'aks; jānib-i-muḥbālif ko; ultā.

“Used chiefly with *run* or *go*.” *Webster*.

To run counter to a rule, etc.—Kisī qā'ide wagairā ke ḳhilāf h.

2.—Jānib-i-ḳhatā; ultā; sidhe yā wājib tarīq ke ḳhilāf.

“This word is prefixed to many others, chiefly verbs and nouns, expressing *opposition*.” *Webster*.

Counter-act, *v. t.* Kisī ke ḳhilāf 'amal k.; 'amal yā asar-i-muḥbālif se rok d.; talaf yā māyūs k.

Counter-action, *n.* 1.—'Amal-i-bi-l-'aks yā muḥbālif; rukawāt; muzāhamat.

2.—Nālīsh-i-mutaḥbālif; ek nālīsh ke ḳhilāf dūsri nālīsh; muda'ā-'alaih kā da'wā.

Counter-balance, *v. t.* Kisī ke muqābil meñ tuluā; kisi kā ham-wazn h.; dūsre ke muqābil yaksān quwwat yā tāsir r.; barābar h. yā barābarī k.

Counter-charge, *n.* Kisī mustagis ke istigāse ke ḳhilāf istigāsa; woh nālīsh jo mulzam kī taraf se mustagis par hotī hai; da'wi-i-muḥbālif yā tardīdī.

Counter-deed, *n.* (*Law*) Woh maḳhfi tahrīr jisse koyī bā-zābita likhā huā wasīqa rad bātīl yā mutagāiyar ho-jāe.

Counter-evidence, *n.* Subūt-i-tardīdī; woh shahādat jo kisī dūsri shahādat ko rad yā bātīl kare.

Counterfeit, *v. t.* 1.—Ja'li masnū'i yā libāsī banānā; kisi asli wasīqa yā sikke wagairā ke mushābih dūsri wasīqa yā sikka wagairā bilā istihqāq yā ikhtiyār-i-jāiz is garaz se banānā ki log dhokhe meñ ākar shai-i-talbisi ko ba-taur aslī ke kām meñ lāyeñ.

2.—Taqlīd k.; naql k.; dūsre kī shabāhat ikhtiyār k.

Counterfeit, *v. i.* Dhokhā d.; bahānā k.; iddī'āyī sūrat pakarnā.

Counterfeit, *a.* 1.—Ja'li; masnū'i; multabis; qalbī; jhūṭhā yā khoṭā; kāsīd; aslī nahīn yā gair-aslī.

A counterfeit coin—Sikka-i-multabis yā qalbī.

2.—Makkār; 'aiyār; jhūṭhā; gandum-numā-jau-farosh.

Countermand, *v. t.* Kisī hukm-i-sābiq ko mansūkh k.; jo hukm pahle sādīr huā ho uske ḳhilāf dūsri hukm denā jisse pahla hukm mansūkh ho jūwe yā ta'mīl na ho; tardīd yā rad k.

Counterpart, *n.* Juzw-i-muqābil; jo kuchh kisī dūsri shai kā jawāb yā uske mushābih ho; woh do kāgazāt jo kisī mu'āhade ke muta'alliq farīqain likkheñ; kisi nawishte ke do muqābil parton meñ se ek; naql; musaunā.

The counterpart of a lease—Qabūliyat.

Counter-petition, *n.*—Darkhwāst-i-'uzr-dārī; woh suwāl jo kisī sāil ke suwāl kī tardīd ke liye diyā jāe; suwāl-i-farīq-i-sānī yā muḥbālif.

Counter-plea, n. (Law) 'Uzr-i-tardīdī; woh 'uzr jo mudda'ā 'alaih ke 'uzr kī tardīd yā jawāb meñ pesh kiya jāe.

Counter-sign, v. t. Dast-khat-i-tasdiqī k.; kisi ahl-kār ke mātāht kā aise nawishte par tasdiqī dastkhat k. jispar uske afsar ke dast-khat ho chuke hon.

Counter-signature, n. Tasdiqī dast-khat; jis nawishte par afsar ke dast-khat hon usipar uske mātāht kā tasdiqī dast-khat. [kī tardīd ho.

Counter-statement, n. Bayān-i-tardīdī; aisā bayān jis se kisi dūse bayān **Counter-step, n.** Kār-rawāyi-i-mukhālīf; 'amal yā tadbīr-i-khilāf.

Countless, a. Jiski giñti na ho sake; nā-qābil-i-shumār; jiski tahqīq yā tashkīh na ho sake; be-shumār; be-hisāb.

Country, n. 1.—Qat'-i-arāzi; mulk; woh mulk jismeñ kisi kī paidāish hui ho; watan; woh sarzamīn jahāñ kisi kī sukūnat-i-mustaqil ho.

2.—Dehāt; mufussal; diyār.

☞ As opposed to a *city* or *town*.

3.—Kisi mulk yā sarzamīn ke log (uske bāshinde yā rahne wāle).

Courage, n. Jurat; himmat; dilerī; dīl kī mazbutī; jasārat; mardumī; dhīṭhāyī.

Courageous, a. Jari (jurat r. w); diler; juwānmard; bahādur; ni-dār; be-khauf. [mat ke sāth.

Courageously, ad. Dilerāna; bahādurī yā jurat se; mardānagī se; him-

Course, n. 1.—Daur; chāl; raftār—jaise jāuwarāñ kī.

2.—Dahāw; rawāñi—jaise kisi saiyāl shai kī.

3.—Harakat; chāl; daura.

4.—Ghur-daur wagaira kī zamīn.

5.—Daurān—jaise bahs wagaira kā.

6.—Mūris se wāris ke pahunchne kā silsila.

7.—Kārrawāyī kā mu'ayan aur musalsal tarīq; ma'mūlī tarīq; baūdhi huā silsila; zābita; sar-rishta.

8.—Tarz-i-kār-rawāyī; tarīq-i-'amal; chāl; tarīq; dhang; tadbīr.

9.—Silsila; kisi shī' yā 'amal kā musalsal tarīq; intizām yā nazm.

10.—Khāne kī chīz jo ek martaba taqsim kī-jāe; khāne kā daur.

In course—Musalsal; silsila-wār; pailam; qā'ide se.

Of course—Ma'mūlī tarīq par; be-guīr khās hidāyat yā intizām ke; zarūr; az-khud; āp-hi-āp; muqarrar.

Court, n. 1.—Sahn; maidān; āngan; chawk.

☞ "In popular language, a *courtyard*." *Webster*.

2.—Mahal; bādshāh ke rahne kī jagah; qasr; dāira-i-daulat.

3.—Woh log jo kisi bādshāh yā jalīlu-l-qadr shakhs ke huzūr meñ hāzir rahā karte haiñ; darbārī; mujrayī.

4.—Bādshāhī jalison kā majma'; darbār.

To hold a *court*—Darbār k.; diwān-i-'ām yā khās meñ bāithnā.

5.—Tawāzu'-mudārāt; khushāmād; chāplūsī; kisi ke khush karne kī fikr.

To make *court*—Khushāmād wagaira kī bāteñ kah-kar khush k.

6.—(Law) (a) 'Adālat; kachahri; woh mukān jahāñ insāf hotā hai; 'adl-gustarī kī jagah.

(b.)—Hukkām-i-'adālat; woh ashkhās' jo ikhtiyār-i-qānūn ke rū se 'adl-gustarī ke liye waqt wa maqām-i-munāsib par jam' hoñ; mansab-dārōñ kā woh majma' jo kār-rawāyī-i-'adālat ke liye qānūn ke mutābiq ho; ek yā kayī hākim (hukkām) jo muqaddamāt kī samā'at yā tajwiz ke liye ijlās karōñ.

“ In the last sense used in contradistinction to the counselor or jury or both.” *Webster.*

An original court, a court of original jurisdiction, or a court of first instance—'Adālat-i-ibtidāyī; 'adālat-i-murāfa'-i-ūlā; woh 'adālat jise ibtidāyī muqaddamāt kī samā'at kī ikhtiyār ho.

An appellate court, a court of appeal, a court of appellate jurisdiction, or a court of second instance—'Adālat-i-apil; 'adālat-i-murāfa'-i-sāni; woh 'adālat jise muqaddamāt-i-apil ke faisale kī ikhtiyār hāsīl ho.

A court of revision, or a revisional court—'Adālat-i-siga-i-nigānūi; woh 'adālat jise muqaddamāt meñ nazar-i-sā' kī ikhtiyār ho.

A court of reference—Woh 'adālat jo apni 'adālat-i-mā-taht ke istiswāb par faisala sādīr kare.

A court of small causes—'Adālat-i-mutālabāt-i-khāfifa; chhoṭī 'adālat.

A civil court, or a court of civil jurisdiction—'Adālat-i-diwāni.

A criminal court, or a court of criminal jurisdiction—'Adālat-i-faujdarī.

A revenue court—'Adālat-i-māl.

A court of session—'Adālat-i-seshan; seshan jā' kī kachahri.

A competent court, or a court of competent jurisdiction—'Adālat-i-mujāz; 'adālat-i-zī-ikhtiyār; ai-i 'adālat jise kisi bāt kī pūrā ikhtiyār ho.

The court passing a decree—'Adālat-i-mujawwiz-i-digri; 'adālat-i-sādir-kunanda-i-digri; jis kachahri se digri ho.

The court executing a decree, or a court of execution—'Adālat-i-ijrā-kunanda-i-digri; jis 'adālat meñ koyī digri jāri ho.

The court ordering an attachment or a sale—'Adālat-i-āmir-i-qurqī yā nilām; jo 'adālat qurqī yā nilām kī hukm de.

The court issuing a commission, or the court out of which a commission

issues—'Adālat-i-ijrā-kunanda-i-kamishan; jis 'adālat se kamishan jāri ho.

A court of wards—Woh mahkama jisse un logōñ ke jān-o-māl kī hifāzāt ho jo nā-bālig yā fātiru-l-'aql wagaira hoñ.

To come into court—'Adālat meñ ānā; nālīshi h.; da'wā rujū' k. yā k.

To be out of court—Khārij az 'adālat h.; 'adālat meñ nālīshi kī mansab na rakhnā. [sāmne (bār-i-'ām).

In open court—Sar-i-ijlās; barmalā kachahri meñ; kachahri meñ sab ke

Court-day, n. 'Adālat ke ijlās kā din; jis din 'adālat kī nishast ho; kachahri kā din; darbār kā din.

Courteous, a. 1.—Khālīq; khush-akhhlāq; shāista; muhazzab; sāhib-i-muruwwat; chashm-i-muruwwat r. w.; dūsroñ kī shuwwāyī k. w.

Applied to persons.

2.—Jisse akhlāq pāyā jāe; 'umda; khush; jisse khulq aur muruwwat kī izhār ho.

Applied to manners.

Courtesy, n. 1.—Husn-i-aḳhlāq; aḳhlāq aur mihrbānī; muruwwat; ḳhush-ḳhulqī; husn-uslūbī.

2.—Aḳhlāq yā ta'zīm kā fī'l; mihrbānī kā fī'l jo aḳhlāq ke sāth kiya jāe; tawāzu' yā takrīm; shafaqat aur ḳhush-aḳhlāqī.

3.—Mihrbānī; ri'āyat; 'ināyat.

☞ As distinguished from right (haq).

Court-hand, n. 'Adālat kā ḳhat; jo ḳhat 'adālat ke kāgazāt ke likhne meḥ musta'mal hotā hai; ḳachahrī kī likhūwat yā tahrīr.

Court-house, n. 'Adālat kā makān; ḳacharī kā ghar.

Court-martial, n. Lashkarī 'adālat; faujī yā jangī ḳachahrī; woh 'adālat jismeḥ barrī yā baharī fauj ke qawānīn kī ḳhilāf-warzī ke muta'alliq jurmōn kī tajwīz hotī hai.

Cousin, n. (Father's brother's child) Chacherā bhāyī yā chacherī bahin; 'am-zād yā chachā-zād bhāyī yā bahin; chachā kā beṭā yā chachā kī beṭī.

(Father's sister's child)—Phupherā bhāyī yā phupherī bahin. (Mother's brothers' child)—Mamerā yā māmūn-zād bhāyī yā mamerī bahin. (Mother's sister's child)—Mauserā bhāyī yā mauserī bahin; ḳhālū-zād bhāyī yā bahin.

☞ "The children of brothers and sisters are usually denominated *cousins*, or *cousins-german*." *Webster*.

Covenant, n. 1.—(Law) 'Ahd; 'ahd-o-paimān; qaul-o-qarār; mu'āhada; kisī fī'l yā amr ke karne yā na karne kī nisbat do yā zāid shakhsōn ke mābāin mu'āhada-i-tahrīrī jispar muhr bhī sabb ho.

2.—Ahd-nāma; iqrār-nāma; woh nawishta jismeḥ mu'āhade kī sharāit mundarj hoḥ; iqrār-nāme kī koyī shart.

Covenant, v. i. Qaul-o-qarār k.; 'ahd-o-paimān k.; shart k.; mu'āhada k.

Covenanted, pp. or a. Muta'ahhid; jisne 'ahd kiya ho.

A covenanted servant—Mulāzim-i-muta'ahhid.

An uncovenanted servant—Mulāzim-i-gair-muta'ahhid.

Covenantes, n. (Law) Mu'āhid-lahū; jisse 'ahd-o-paimān kiya jāwe. [k. v.

Covenanter, n. (Law) Mu'āhid; jo shakhs mu'āhada kare; mu'āhada

Cover, v. i. 1.—Kisī shai ke ūpar koyī chiz bi-l-kul phailā d. yā usse use chhipā d.; kisī shai ke ūpar kuchh ḳāl yā rakḥ d.; lapet d.; chhipā d.; sarposh k.; ḳhāūknā yā ḳhāūpnā; topnā.

2.—Senā—jaise ande.

3.—Kisī āisī shai se chhipā d. jo darmiyān meḥ hāil ho.

4.—Bachānā; hifāzat k.; malīfūz r.

5.—Hāwī h.; shāmīl r.; kāfī h.; barābar (musāwī) h.; miqdār meḥ yak-sān h. yā ham-miqdār h.

The Indian Penal Code covers all possible cases of a crime—Majmū'a-i-ta'zī-rūt-i-Hind meḥ kul jarāim-i-mumkina shāmīl hāin (woh kul jarāim-i-mumkina par hāwī hai). His receipts do not cover the expenses—Uskī āmadanī ḳharch ke liye kāfī nahīn hai (ḳharch ke barābar nahīn hai yā ḳharch se kam hai).

Covert, a. (Law) Zer-i-himāyat hukūmat yā hifāzat.

A *feme-covert* or *femme covert*—Zan-i-mankūhn; woh 'aurat jiskī shādī huyī ho; sohāgan; shauhar-dār 'aurat

Coverture, n. (Law) Hālat-i-izdiwāj; hālat-i-zanjiyat; 'aurat kī shādī ke ba'd woh aiyām jab tak ki uskā shauhar zinda rah-kar uskā mubāfiz wa khabar-girān rahe.

During *coverture*—Hālat-i-izdiwāj yā zanjiyat meñ; shauhar ke jitejī.

Covet, v. t. 1.—Kisī shai kī k̄hwāhish dil se k.; kisī shai k̄ dil-o-jān se k̄hwāst-gār h.; kisi chiz ke pāne kī tamannā r.

☞ Used in a good sense.

2.—Lālach k.; tam' k.; hirs k.; kisī shai kī k̄hwāhish nā-jāiz taur par k.

☞ In a bad sense.

Covetous, a. 1.—Nihāyat hī k̄hwāhān; baṛā mutamannī yā baṛī tamannā r. w.; hāsīl karne yā pāne k̄ azbas shāiq.

☞ Used in a good sense.

2.—Lālachi; tam'i yā tāmi'; hirsī yā haris; kisī chiz ke pāne aur use apne qabze meñ rakhne k̄ had se ziyāda shāiq.

Covin, n. (Law) Do yā zāid shakhsōn ke mābain sāzish yā bandish jisse kisī tīse shakhs ko nuqsān pahūche.

Coward, n. Buz-dil (darpoknā) shakhs; woh shakhs jismeñ khatre kī hālat meñ sābit-qadam rahne kī jurat na ho; nā-mard; kādar; jo dar se dum dabāke bhāg jāo.

Coward, a. 1.—Buz-dil; darpoknā; kādar; zalil; be-himmat; diler nahīn.

2.—Jisse buzdilī pāyī jāe; jo khauf ke bā'is se ho; jisse khauf yā nā-mardī zāhir ho.

Cowardice, n. Buz-dilī; darpoknāpan; nā-mardī; khatre meñ paṛne kī jurat k̄ na rakhnā; be-jigarī.

Cowardly, a. 1.—K̄hāif; darpoknā; buz-dil; nā-mard; kādar.

2.—Buz-dilān; zalil; jo darpokne ko phabe; jiskā wuqū' khatre ke khauf se ho. [se; k̄hwārī se.

Cowardly, ad. Buzdil kī tarah (buzdilāna); zillat ko sāth; kamīnagī
Crave, v. t. 1.—Kisī shai kī iltijā dil se k.; iltimās k.; dar-k̄hwāst k.; itā'at yā firo-taū ke sāth mānguā; minnat k.; dast-basta sāil h.

2.—Kisī shai kī baṛī k̄hwāhish r.; chāhnā yā talab k.

☞ "Sometimes *intransitively*, with *for* before the thing sought; as *I crave for mercy.*" Webster.

Crazy, a. 1.—Tūtā huā; ukhṛā huā; za'if; kam-zor; shikasta-hāl.

☞ "Applied to the body or constitution, or any structure." Webster.

2.—Fātiru-l-'aql; za'ifu-l-'aql; bāwlā yā bāwrā; hawās-bākhṭa; pareshān-k̄hātir; majnūn; diwāna. [wuṣūd d.

Create, v. t. 1.—Paidā k.; nestī se hastī meñ lānī; maujūd k. yā

2.—Nayī haisiyat yā nayā mansab wagaira d.; banānā; qāim k.

Creation, n. 1.—Paidā k.; wujūd d. yā qāim k.; paidāish—jaise dunyā kī.

2.—Nayī haisiyat d.; taqarrur; banāwā jānā; qāim kiya jānā.

3.—Khilqit; khalq; kāināt; sirisht; āfirinish; dunyā; makhlū-qāt; khalqu-l-lāh. [kiyā jāe.

4.—Koyī shai jo paidā ki-jāe; koyī shai jiskā wujūd ibtidāan qāim

Creative, a. Jismeñ kisī shai ke paidā karne kī quwwat ho; mūjīd.

Creator, n. 1.—Paidā qāim yā muqarrar k. w.—'ala-l-k̄husūs K̄hālīq;

Bāri-ta'ālā; Āfrīd-gār; Kartār; Sirjanhār.

2.—Woh shai jisse koyi dūsi shai paidā ho yā wujūd pāye.

Creature, n. 1.—Makhlūq; koyi shai jo paidā huyi ho; Khālīq ke siwā aur har shai jiskā wujūd ho; woh kul chizeñ jo qāim-bi-z-zāt na hoñ.

2.—Kisi qism kā jūdār-ām isse ki haiwān ho yā insān-khusūsan insān.

3.—Insān. Jab kisi shakhs ko haqir samajh-kar yā pyār kī ruh se uskā zikr karte haiñ to un donoñ hālatoñ meñ is ma'nī kā itlāq hotā hai.

4.—Woh shakhs jisko kisi dūse ke bā'is se nashw-numū yā daulat hāsil huyi ho; kisi kā parwarda yā dast-girifta; jo dūse ko ikhtiyār meñ yā uske tābi' ho; tufaili.

Credence, n. 1.—I'tibār; i'timād; bharosā; woh i'tibār jo kisi shai kī nisbat apnī khās wāqifiyat se mahiñ balki gairon kī shahādāt se paidā ho.

2.—I'tibār yā i'timād karāne kā zarf.

A letter of credence—Sifārisht chitthi; woh khat jisko zarf se maktūb-ilāh hāmīl-i-khat par i'tibār kare.

Credentials, n. Woh asnād jinse yāh sābit ho ki unkā r. w. qābil-i-i'tibār zī-ikhtiyār khwāh zī-mausab hai masalan woh khatūt wa ikhtiyār-nāmajūt jo kisi riyāsat ke safir ko is garaz se diye jāte haiñ ki riyāsat-i-gair meñ uske qaul-o-fi'l par i'tibār kiya jūe. [qābil h.

Credibility, n. Mu'tabarī; mu'tamadī; i'timād; zī-i'tibārī; i'tibār ke **Credible, a.** Qābil-i-i'tibār; shāyān-i-i'timād; jispar i'tibār yā bharosā ho-sake; mu'tabar; qiyās se ba'id nahiñ.

Credibly, ad. Aise tarīq par ki i'tibār ho-sake; ba-tarz-i-mustanad. [mād.

Credit, n. 1.—I'tibār; yaqīn; kisi qaul yā fi'l par takiya yā istidlāl; i'ti-

The police gave no credit to the report of the informer—Ahl-kārān-i-pulis ne mukhbīr kī khabar par kuchh i'tibār na kiya.

2.—Nek-nāmī; taqīr; izzat; āb-rū; woh nām jo dūseon ke i'tibār karne se paidā ho.

He is a man of credit.—Woh shakhs nek-nām yā zī-izzat hai.

3.—Mu'tabarī; shahādāt; i'tibār yā waq'at jo kisi ko uski nek-chalñi wagaira se hāsil ho.

The court's judgment proceeds on the credit of this single witness—'Adlāt kī tajwiz i-i ek gawāh kī mu'tabarī yā shahādāt par ma'ni hai.

4.—Ikhtiyār; iqtidār; woh ikhtiyār jo sachāyī yā imān-dārī wagaira ke zarf se hāsil ho. [zarf.

To have credit with a person—Kisi kā mu'tamad-alāh h.; kisi ke dil par ikhti-

5.—Bharām; sākh; i'tibār; dād-sitad meñ i'tibār-i-bāhainī; āpas ke len-den meñ mu'tabarī; woh i'tibār jiske zarf se koyi saudā-gar yā mahājan kisi dūse saudā-gar yā mahājan se māl yā rupaye is wa'de par letā hai ki ham is māl kī qīmat pichhe se denge yā yah rupaye pichhe se adā karenge; istitā'at aur diyānat ke zarf se i'tibār.

That firm has lost its credit—Us koṭhī kī sākh jūti rahi; us koṭhī kā bharam bāqi na rahā (kho gayā).

The merchant has good credit with his customers—Jo log us saudā-gar se kharid-farokht karte haiñ wo uspar bahut i'tibār rakhte haiñ.

6.—Us māl kī qīmat ke adā karne kī muhlat yā mī'ād jo bilā adā-i-qīmat (udhār) farokht huā (bikā) ho.

A long *credit*, or a short *credit*—Ziyāda yā kaṣī muhlat muddat yā mī'ād.

On *credit*—Udhār; āyinda qīmat wagaira dene ke wa'de par. [par kharid k.

To buy or purchase on *credit*—Udhār kharid k.; āyinda qīmat dene ke wa'de

To sell on *credit*—Udhār bechnā ya'nī kharidār ko imāndār aur zī-istitā'at samajh-kar qīmat ke āyinda adā kiye jāne ke wa'de par koyī chiz bechnā.

To take on *credit*—Udhār l.; āyinda dene (ya'nī qīmat khwāh zar-i-qarz wagaira ke āyinda dene) ke wa'de par l.

To lend money on *credit*—Rupaye udhār yā dastgardān d. ya'nī yah samajh-kar d. ki madyūn mu'tabar aur zī-istitā'at hai uukī wāpasi meñ khalish na hogī.

7.—Jam'; hisāb kā woh mad jismeñ raqam-i-wusūlī darj hotī hai; madd-i-jam'; jam' kī ek raqam yā ruqūm-i-jam' kī majmū'ī ta'dād.

☞ Opposed to *debit*.

The *credit* side of an account—Madd-i-jam', jam'-khātā; madd-i-wusūl.

To carry or place to one's *credit*—Kisi kā jam' k.; kisi ke haq meñ (uske nām) jam' k. yā wusūl d.; wusūl ko mad meñ likhū; jam' khāte chāhū; mujrā d.

To give *credit* to a person for an item—Koyī raqam kisi ko mujrā yā wusūl d. yā usko us shakhs ko nām se jam' k.

8.—*pl.* Woh rupaye jo kisi kī yāftanī hoñ. [hai.

The *credits* are more than balanced by the *debits*—Pāne kī nisbat denā ziyāda

Credit, *v. t.* 1.—I'tibār k.; bāwar k.; kisi kī sachāyī par yaqīn lānā.

To *credit* a person or his statement—Kisi shakhs yā uske bayān par i'tibār k.

2.—Jam' k.; jam' meñ likhū; jam' khāte chāhū; wusūl d.; mujrā d.

Have you *credited* the amount paid?—Kya raqam-i-adā-shuda ko tumne jam' kiyā? *Credit* this sum to me—Yah raqam mere hisāb meñ jam' karo yā mujhe mujrā do.

Creditor, *n.* Dāin; qarz-dihanda; qarz-khwāh; woh shakhs jiske rupaye kisi ke zimme hoñ; mahājan; dhani.

☞ Opposed to *debtor*.

A judgment *creditor*—Dīgrī-dār. An attaching *creditor*—Dāin-i-qāriq.

Creditress, } *n.* Woh 'aurat jiske rupaye kisi ke zimme bāqī hoñ; dāina.

Creditrix, }

Credulity, *n.* Sarī'u-l-i'tiqādī; zūd-i'tiqādī; subūt-i-khafif par khwāh bilā

subūt ke bāton par i'tibār karne kī ragbat; kisi bayān par bilā kāfī su-

būt ke yaqīn lāne yā uske mān lene kī khwāhish; bholā-pan; sāda-dilī.

Credulous, *a.* Khafif yā nā-kāfī subūt par i'timād karne par mālī; jo jald

bāton par i'tibār kar-le yā dhokhā khā-jāe; jiske dil meñ kisi bāt kī

shakk-o-shubha na rahe; zūd-i'tiqād; sāda-lah; bholā.

Credulousness, *n.* *vide* *Credulity*.

Creep, *v. i.* 1.—Zamīn par peṭ ke bal chalnā; reñgnā misl kīron ke;

bachchoñ kī tarah hāthoñ aur ghuthnoñ ke bal chalnā

2.—Zamīn khwāh kisi aur chiz par bel (latar) kī tarah lipaṭṭā-jānā

yā phailnā; barābar jamūā; banūnā.

3.—Budḍhe yā kam-zor shakhs kī māpiud āhista āhista chalnā yā

sañbhāl sañbhāl ke qadam r.

4.—Āhista āhista aur lā-ma'lūm guzartā jānā—jaise waqt kā.

5.—Chup-chāp yā chhip-kar chalnā; aisi tarah par chalnā kī koyī

dekh na le yā shubha na kare.

6.—Be-ma'lūm andar jā-rahnā; is tarah āge ko qadam r. ki na koyī dekh sakeaur nasun; yakāyak yā nazar bachāke ājānā yā dākhil ho-jānā.

7.—Khushāmadāna bartāw k.; gulām ki tarah dast-basta rahinā.
Creep, *n.* 1.—Bel; latā; woh darakht jo angūr ke darakht ki mānind zamin khwāh kisī dūsri shai par baundtā hai; bauhr.

2.—Kirā.

Creep-hole, *n.* 1.—Woh sūrākh jismeñ koyī jānwar isliye ghus jāe ki use na koyī dekhe yā na koyī āfat uspar āye.

2.—'Uzr; hila; bahāna.

Cremation, *n.* Jalānā—khusūsan murde ki lāsh kā; dāh-karm.

Crier, *n.* Munādi-nawāz; i'lān k. w.; woh ahl-kār jo 'adālat ke ahkām ko i'lān de yā mushtahar kare.

Crime, *n.* 1.—Jurm; qānūn ki khilāf-warzī; fi'l-i-mahkūma-i-qānūn kā na karnā yā fi'l-i-mamnu'a-i-qānūn kā karnā.

2.—Gunāh; pāp; 'isiyān.

Criminal, *a.* 1.—Kisī jurm kā mujrim; jispar kisī jurm kā dāg lage.

The neglect of this duty renders you *criminal* in the eye of the law—Is farz ke anjām meñ gaffat ki wajh se tum qānūnan mujrim ho.

2.—Mujrim-āna; jo dākhil-i-jurm ho; jismeñ jurm kā shumūl ho; jisse qānūn ki khilāf-warzī ho.

Theft is a *criminal* act—Chori ek fi'l-i-mujrim-āna hai; chori jurm meñ dākhil hai (usse qānūn ki khilāf-warzī hotī hai).

3.—Fauj-dārī ke muta'alliq.

A *criminal* law—Qānūn-i-fauj-dārī.

A *criminal* action or process—Nālish-i-faujdārī.

 Opposed to *civil*.

Criminal conversation (usually abbreviated *crim. con.*)—Zinā yā zinā-kārī; jis 'aurat ki shādī huyī ho uske sūth nā-jāiz rabt.

Criminal, *n.* Mujrim khusūsan woh shakhs jo 'adālat se ahl-i-jūrī ki tajwiz yā apne iqrār khwāh subūt-i-jurm ke bā'is mujrim qarār pāye.

Criminality, *n.* Mujrimī; jisse jurm qāim ho; mujrim hone ki hālat; gunah-gārī; jurm ki qusūr-wārī.

Criminate, *v. t.* 'Illat yā tuhmat lagānā; kisī jurm kā ilzām lagānā; mujrim thāhrānā; jurm meñ mākhūz k.; jurm sābit qarār d.; qusūr-wār sābit k.

To *criminate* one's self—Apne ko mujrim banānā; apnī tayīn jurm meñ mākhūz karānā yā mujrim bayān k.

Crimination, *n.* Ittibām; ilzām; kisī fi'l-i-mujrim-āna ke irtikāb ki tuhmat; isbāt-i-jurm; jurm meñ mākhūzī.

Criminative, *a.* Tuhmat-angez; jisse ilzām lage.

Crisis, *n.* 1.—Woh waqt jab koyī bāt is naubat ko pahunchē ki uskā khātima ho-jāe yā woh koyī nayā-tarīq yā dhang pakar le khwāh apnī hālat-i-aslī par 'aud kar-jāe (paltā khā jāe); woh waqt jab kisī bāt kā wārā-nyāra (tasfiya-i-qat'i) ho-jāe; paltā khāne ki jagah yā uskā mauqa; 'ain waqt; munā.

2.—Buhrān; maraz ki kaifiyat kā badal jānā jisse uskā natīja zāhir ho; maraz meñ woh tagaiyur jisse silihat yā maut ki 'alāmat zāhir hō.

Criterion, *n.* Zari'a-i-tajwiz; woh qā'ida-i-mu'ajiyana yā mustamira jispār kisi amr kī nisbat sabih sabih rāe qāim karne kī hālat meñ 'amal kiya jāe; jāñch kī kasautī (mihak-i-imtihān).

Critic, *n.* 1.—'Ulūm-i-adabiya ke muta'alliq tasnifāt ke husn-o-qubh kī tashkhis meñ māhir; naqqād-i-sukhan; sukhau-sanj; daqīqa-shinās; ahl-i-funūn kī san'aton kā naqqād (parakhne w.)

2.—'Aib-gir; harf-gir; ilzām deno yā naqs nikālne w.; kisi amr kī tajwiz meñ sakht-giri k. w.

Critical, *a.* 1.—Musannifon kī tasnifāt kī nisbat bahs wa tashkhis ke muta'alliq; jismeñ daqāiq (bārik būton) par khūb khayāl rakkhā jāe.

2.—'Ulūm yā funūn ke muta'alliq umūr ke husn-o-qubh (unki bhalāyi aur burāyi) meñ tamiz kī baṛī mahārat yā quvvat r. w.; jauhar-shinās; ma'nī-shinās.

3.—Bārik-bīn; nihāyat-ihitiyāt se tamiz aur intikhāb k. w.; jiskā mutmayin k. mushkil ho; nihāyat hī tamiz ke sāth 'amal k. w.

4.—'Aib-joyī par māil; kisi amr kī nisbat rāe qāim karne meñ sakht-gir (karāyi r. w.)

5.—Buhārānī; kisi maraz kī woh hālat yā naubat zāhir k. w. jisse mariz kī maut yā sihat kī 'alāmateñ zāhir hoñ; jiskā natīja maskūk ho; khatar-nāk yā pur-khatar.

Critically, *ad.* 1.—Baṛī tahqīq se; baṛī bārik-bīnī se; nihāyat ihtiyāt aur sihat ke sāth; thik thik.

2.—'Ain waqt par; thik waqt par; bar-mahal; aise waqt jab kisi bāt kā wārū-nyārā (tasiya-i-ākhir yā qat'i) hone wālā ho; mune par.

3.—Aise mauqa' yā jagah par khwāh aisi hālat meñ jisse kisi amr kā natīja-i-ākhir paidā h. w. ho; aisi hālat meñ jab kisi bāt ke hasb-khwāh hone yā na hone kā shubha bāqī rahe.

Criticise, *v. t.* Kisi shai ke husn-o-qubh (uski achhāyi aur burāyi) yā uske 'aib-o-hunar par lihāz k.; kisi aisi shai kī nisbat jo 'ulūm-i-adabiya yā funūn se muta'alliq ho apnī rāe zabānī yā likh-kar zāhir k.; harf-giri k.; nukta-sanji k.; achchhā yā burā kahnā; ta'rīf yā mazammat k.

Criticise, *v. i.* 1.—Kisi shai ko bāriki se jāñchnā aur uski nisbat apnī rāe qāim k.; achhāyi aur burāyi par khayāl rakhkar tajwiz k.

2.—Naqs nikālne; ilzām d.; harf-giri k. yā burā kahnā; nāqis yā nā-pasandīda qarār d.

Criticism, *n.* 1.—'Ulūm-i-adabiya yā funūn ke muta'alliq san'aton ke husn-o-qubh kī tashkhis yā tajwiz; naqqādi; sukhau-sanji; bārikbīnī.

2.—'Aib-o-hunar yā achhāyi aur burāyi kī nisbat rāe kā izhār; kisi shai ko khūb dekh-bhāl yā samajh-būjh kar uski nisbat zabānī yā tahriri ta'rīf yā mazammat; kisi shai ke har rag-o-reshe kī tahqīq wa tashkhis aur uski nisbat izhār-i-rāe.

Crooked, *pp. or a.* 1.—Terhā; kham; sīdhā nahīn; bal khāyā huā; kaj.

2.—Terhī chāl r. w.; jāda-i-rāsti se munharif; kaj-raw; ziddī; haṭhī; sīdhī rāh par nahīn. [khetī.]

Crop, *n.* 1.—Fasl jaise galle yā phal kī; paidā-wār; jiūs; galla; anāj;

2.—Nāj wagaira ke darakht jo kaṭe na hoñ.

3.—Koyī chīz jo kaṭī yā jam' kī gayī ho.

Cross, *n.* 1.—Salib..

2.—Hazrat-i-'Isā ke dīn kā nishān; mazhab-i-'Isawī; 'Isāyī log.

3.—Āfat; musibat; balā; taklīf; sabr kā imtihān; taklīf jo kisī par Khudā ki jānib se is garaz se ḍālī jāti hai ki dekhā jāe ki woh sābir aur nek-kirdār rahatā hai yā nahīn.

4.—Salībī nishān (×) jo dast-khat ke 'iwaz meñ kisī dastāwez wagairā par woh shakhs kar-detā hai jise likhnā nahīn ātā.

Cross, a. 1.—Ārā; berā; ṭerhā; tirchhā.

2.—Mukhālīf; jaisī khwāhish yā ummed ho' uske mutābiq nahīn; muzir; ultā yā bar-'aks; bad yā nā-mas'ūd.

3.—Chirchirā; tunuk-mizāj; jisse bad-mizājī zāhir ho.

4.—Jo fariq-i-mukhālīf ki taraf se kiya jāe.

Cross interrogatories—Suwālāt jo fariq-i-mukhālīf ki taraf se kiye jāen.

Cross, v. t. 1.—Qalam-zad k.; kāṭ d.; qalam khainch yā mār d.

2.—Kisī ke is jānib se us jānib ko jānā; 'ubūr k.; pār k.; utarnā.

To cross a road—Sarak is pār se us pār jānā. *To cross a river*—Daryā utarnā (usko pār yā 'ubūr k.).

3.—Mukhālīf h. yā mukhālāfat k.; roknā.

Cross-action, n. (Law) Nālīsh-i-mutakhālīf yā mukhālīf; woh nālīsh jo mudda'ā 'alaih ki taraf se mudda'ī par shai-i-wāhid ki nisbat ki-jāe.

Cross-examination, n. (Law) Suwāl-i-fariq-i-sānī; woh suwālāt jo fariq-i-sānī fariq-i-awwal ke gawāh se pūchhe; suwālāt-i-jarah; suwāl-i-tardīd; jis fariq ne kisī gawāh ko talab karāyā ho uske fariq-i-mukhālīf ki jānib se jo suwālāt us gawāh se kiye jāen.

The examination-in-chief being over, the cross-examination was commenced—

Jis fariq ne gawāh ko talab karāyā thā uske suwālāt ke ba'd fariq-i-mukhālīf ki jānib se suwālāt kā pūchhnā shurū' huā; fariq-i-awwal ke suwālāt jab khatm ho-chuke to fariq-i-sānī ki taraf se suwālāt-i-jarah shurū' huye.

Cross-examine, v. t. (Law) Suwālāt-i-jarah pūchhnā; tardīdī suwālāt pūchhnā; us gawāh se suwālāt pūchhnā jiskī talabī aur zabān-bandī fariq-i-mukhālīf ki taraf se huyī ho.

The prisoner was not allowed the opportunity to cross-examine the witnesses for the prosecution—Subūt ke gawāhoñ se jarah ke suwālāt ke pūchhne kā mauqā mudda'ā 'alaih ko diyā na gayā.

Cross-purpose, n. Maqsad yā manshā-i-mukhālīf; woh bāt jo kisī dūsri bāt ke khilāf ho. [rawāyī k.]

To be at cross-purposes—Do shakhsōñ kā nā-dānista ek dūsre ke khilāf kār-

Crown, n. 1.—Imtiyāz yā 'izzat kā nishān.

2.—Woh shai jiskī just-o-jū bataur ajr yā sila wagairā ke kijāe; woh shai jisse kisī dūsri shai ko zīnat buzurgī yā kamāl hāsil ho.

3.—Woh shakhs jo kulīh-i-shāhī ke pahanne kā mujāz ho; bādshāh.

☞ With the definite article.

4.—Ikhtiyār-i-shāhī; bādshāhat.

[yat kā hotā hai.

5.—Ek tarah kā sikkā jo mukhtalīf mulkoñ meñ mukhtalīf māli-

6.—Kisī shai kā khās yā sab se ūpar kā hissa—jaise sār kī chāndī pahār kī choṭī yā ṭopī kā chandā wagairā.

Crude, *a.* 1.—Apni asli hālat meñ; āg yā gāmī se pakāyā yā taiyār kiya huā nahīn; be-pakāyā; be-banāyā; be-sāf kiya huā; kachchā.

2.—Kachchā; khām; pukhta yā pakā huā nahīn. [ho; be-pachā.

3.—Gair-munhazima; jo mī'de meñ khūb hazm yā tahlīl na huā

4.—Adhūrā; adh-kachā; pukhta yā pakkā nahīn; muntashar yā gair-murattab; jismeñ 'ujlat huyī ho aur khūb soch yā fikr na ki-gayi ho; khām; nāqis; nā-tamām.

5.—Khām; wāqifiyat-i-tāmīna yā pūra pūra 'ilm na r. w.; jiske khayālāt meñ pukhtagī na āyī ho.

Crudely, *ad.* Bilā tahaiya-i-munāsib; be-tartībī se; khāmī se; kachāyī se; adhūrā yā nā-mukammal.

Cruel, *a.* 1.—Dūron ko jismānī yā qalbī taklīf pahunchāne par māl; sang-dil; be-rahm; jiskā dil patthar-sā ho; wahshī-mizāj; jismeñ ham-dardī mihrbānī aur rahm na ho; be-dard; be-mihr; q usāyī.

Applied to persons or their dispositions.

2.—Taklīf-dih; ranj yā musibat paidā k. w.; khūn-khwar.

Cruelly, *ad.* Be-rahmī yā sang-dilī se; be-dardī se; barī taklīf yā 'uqubat se; sakhtī se; wahshiyāna ta'iq par.

Cruelty, *n.* 1.—Be-rahmī; sang-dilī; qaswat; dūron ko bilā zarūrat taklīf yā ranj dene ki khwāhish; be-dardī; wahshat-mizājī.

2.—Be-rahmī kā fī'l; woh fī'l jisse dūre ko 'abas taklīf ho; fī'l-i-be-jā; nā-insāfī; zulm; ta'addī.

Cry, *v. t.* 1.—Zor se āwāz d.; chillānā; hānk mārṇā; shor k.; baland āwāz se bolnā pukārṇā yā kuchh kah ūṭhnā.

2.—Wāwaila machānā yā k.; nāla mārṇā; ranj taklīf yā musibat meñ zor se chillānā; ro ro aur āh mārkar ranj zāhir k.; zor se ronā-pīṭnā; larke ki tarah chilch-mārṇā (chillānā).

3.—Bolnā; jānwaron kā zor se bolnā.

To cry out—Chillānā; shor machānā.

To cry out against—Mazammāt karne ki niyat se kisi ki shikāyat zor zor se k.

To cry to—Du'ā māṅgnā; iltijā k.

Cry, *v. t.* 1.—I'lān k.; mushtahar k.; ittilā'-dihī ki garaz se kisi shai kā nām lekar bār-i-'ām zor se pukārṇā; koyī chiz jo kho-gayi yā bāth-āyī ho khwāh kisi bikrī wāgaira ki chiz ki ittilā' logon ko āwāz se pukār kar (chillākar) d.

To cry up—Ta'rif k.; tawṣif k.; sarāhnā yā bakhānā; kisi shai ki ta'rif zor zor se 'awām meñ karke uski qīmat yā qadr-o-manzilat ko bāṭhā d.

To cry down—Kisi shai ki be-waqarī zabānī yā likh-kar k.; mazammāt k.; nāqis ṭhābrānā.

Cry, *n.* 1.—Chillāhat; woh shor jo koyī insān yā haiwān machāye; bāṅg; kharosh; nā'ra. [yā āwāz; gul.

2.—Shor; shor-o-gul; pukār; gaugā; hānk yā hānk-pukār; sadā

3.—Khushī hairāt ranj yā musibat kā izhār jo ba-āwāz-i-baland kiya jāe—jaise jāijaikār hai-hai hāi-hāi wāgaira; girgīrāhat; minnat-o-samājat; nālā-o-faryād; rolāyī; giriya-o-zārī.

4.—Baland āwāz se kisi bāt kā i'lān—jaise dast-faroshon kā bikrī ki chiz lekar āwāz d.

Crying, *a.* Lihāz ke qābil; jispar chār-nā-chār tawajjuh aur lihāz karnā pare; ma'rūf; 'ām; barā.

Culpable, *a.* Qābil-i-ilzām; mustaujib-i-ilzām; ilzām dene ke lāiq; chashm-nūmāyī yā sarzanish ke qābil; jo maurid-i-ilzām ho-sake; jispar ilzām lag-sake; mujrimāna; nāqis; qabih yā kharāb.

Your omission of this important duty is *culpable*—Is farz-i-aham kā tumhārā tark k. (uskā na k.) qābil-i-ilzām hai. The man is *culpable*—Woh shakhs mulzam hai (uspar ilzām diyā jā-saktā hai).

☞ “Generally *culpable* is applied to acts less atrocious than crimes.”

Webster.

Culpableness, *n.* Mustaujib-i-ilzām h.; taqsir-wārī; mujrimī; gunahgārī.

Culpably, *ad.* Aisī tarah par ki ilzām wārid ho-sake (lag-sake); mulzamāna. [sābit huā ho.

Culprit, *n.* Mulzam yā mujrim; woh shakhs jispar koyī jurm 'āid yā

Cultivable, *a.* Zir'at ke qābil; kāsht-kārī ke lāiq; jote boye jāne ke lāiq; jisko jot aur bo sakeñ; jismeñ khetī ho-sake.

Cultivate, *v. t.* 1.—Jotkar bone ke liye taiyār k.; kāsht-kārī k.; zir'at k.; khetī k.; khet banānā; galla paidā karne ke liye taiyār k.; khād dālō hal chalānā durust karnā bonā aur jab galla taiyār ho use kāt lenā; taraddud k.; uṭhānā; mihnāt yā band-o-bast karke zir'at meñ taraqqī d.; ābād k.

2.—Mihnāt yā tahsīl ke zarī'e se taraqqī d.; kisī shai meñ taraqqī k.; shāista yā muhazzab banānā; sudhārnā. [mihnāt k.]

3.—Kisī shai kī taraf tawjjuh-i-khās k.; kisī shai kī taraqqī meñ Cultivation, *l.*—*n.* Kāsht-kārī; zir'at; khetī; kāsht; taraddud; kisanayī; girhastī; zamīn ke jotne-bone kā ihtimām; fasl paidā karne ke liye zamīn ko jot-kar durust k.; ābādī.

To be under cultivation—Mazrū'a h.; jotā-boyā jānā; ābād rahnā.

To be out of cultivation—Gair-mazrū'a h.; be-taraddud (uftāda gair-ābād yā partī) h.; jotā-boyā na jānā.

2.—Kisī shai kī taraqqī durustī yā afzāish ke liye tahsīl fikr aur mashq; taraqqī kī tadbīroñ kā k.; apnī yā gairoñ kī bihbūdī kī fikr-o-koshish; tahzīb; jism 'aql yā dil kī hālat meñ taraqqī; ārastagī.

Cultivator, *n.* 1.—Kāsht-kār; muzārī; kisan; khetihar.

A resident cultivator—Chhaparband asāmī; khud-kāsht; woh kāsht-kār jo usī gāñw meñ rahtā ho jahāñ uskī kāsht-kārī ho.

A non-resident cultivator—Pāhī yā pāhī-kāsht; woh kāsht-kār jo ek 'mauza' meñ rahe aur dūse mauza' meñ kāsht-kārī kare. [kare.

2.—Woh shakhs jo 'umda 'umda bātoñ meñ taraqqī kī fikr-o-koshish Culture, *n.* 1.—Zar'at; khetī; kāsht-kārī; fasl paidā karne ke liye zamīn kī qulba-rānī aur durustī.

2.—Kisī 'umda bāt kī taraqqī yā afzāish kī koshish (usmeñ mihnāt yā tadbīroñ kā k.)

Curator, *n.* Muhāfiz; amīn; dāroga; woh shakhs jo kisī aisī amlāk kī muhāfazat ke liye muqarrar kiya jāe jiskā mālik uske ihtimām kī salāhiyat-i-qānūnī na rakhtā ho khwāh kahīn chalā gayā ho; sipurdār; muhtamim; munsarim.

Cure, n. 1.—Bīmārī kā 'ilāj; mu'ālaja; 'ilāj kā tarīq.

2.—Kāmyābī ke sāth maraz kā 'ilāj; sihhut; shifā; āram; bīmārī ke ba'd phir tan-durust ho-jānā.

3.—Kisī maraz yā burāyī ke dūr karne kī tadbīr; 'ilāj; dārū; darmān; kisī maraz wagaira ke daf'iya kī tadbīr; chārā. [achchhā k.

Cure, v. t. 1.—Siहत bakhshnā; āram k.; changā k.; shifā d.; bīmārī se

2.—Daf' k.; dūr k.; raf' k.; bāqī rahne na d.; rafāl kī sūrat paidā k.

3.—Khushk karke khwālī namak wagaira mal-kar mahfūz r.; is qābil banā d. kī kuebh 'arse tak mahfūz yā qāim rahe.

Curiosity, n. 1.—Tāftish yā tahqīqāt ke zarf'e se kisī nayī shai ke dekh-ne yā gair-ma'lūm bāt ke daryāft karne kā baqā shauq; naye hālāt yā un bātoṁ ke jānne yā daryāft karne kā shauq jo dil-chasp hoṁ; kisī nayī yā gair-ma'mūlī chiz ke dekhne kī tamannā; tafahhus; tajassus; dhūndh; joyāyī.

2.—Koyī 'ajīb-o-garīb shai; koyī nayī aur nādir chiz jiske dekhne ko jī chāhe yā jo dekhne ke lāiq (qābil-i-did) ho.

Curious, a. 1.—Kisī amr ke daryāft yā ma'lūm karne kā shāiq; kisī shai ke 'ilm kā tālib; jo bātoṁ kī talāsh aur tahqīqāt kā 'ādī ho; mutalāshī; mutafahhis (kisī bāt kī dhūndh meṁ lagā rahne wālā).

With after or of.

2.—Tawajjuh aur daryāft ke lāiq; jisse hairat paidā ho; 'ajīb-o-garīb; nādir; anūbhā.

3.—Jo ihtiyāt aur kāri-garī se banā ho; 'umda; nāfis; kāmil.

Currency, n. 1.—Jārī rahnā (rawāj); zabān-zad-i-'awām yā murawwaj rahnā; waqtan-fa waqtan qāim rahnā khwālī taslīm yā bāwar kiya jānā.

2.—Sikke yā loṭ wagaira kī chalan (unkā rawāj yā logon meṁ dast-ba-dast muntaqil huā k.).

3.—Sikka yā loṭ wagaira jo jāri (rāiju-l-waqt yā chalan-bāzār) ho; woh shai jisko māliyatī yā māl kā badal samajh-kar log liyā-diyā karēh.

Current, a. 1.—Rawān; hāl; maujūd; jo is waqt guzartā yā macjūd ho.

A current month or year—Māh yā san-i rawān; mahīna yā san jo guzar rahā ho.

2.—Rāij yā rāiju-l-waqt; jiskā rawāj ho; jāri; jiskī chalan ho; 'ām; jise log 'umūman qabūl karte hoṁ.

A current coin—Sikka-i-rāiju-l-waqt; sikka-i-chalan bāzār. A current report—Khabar-i-'ām; maslūbūr khabar. Current price—Nirkh; sharḥ; bāzār kā bhāw. Current business—Rozmarre kī kām; chaltā kām; kāri-i-ijrāyī.

3.—Jise log 'umūman qabūl kar-sakeṁ; aslī; jo chal-sake; qābil-i-jawāz yā taslīm.

Current, n. 1.—Bahāw; jhokā; āge ko chalnā yā bahnā—jaise pānī yā hawā wagaira si saiyāl chizōṁ kā.

2.—Hawā ke jhoko yā samundar khwālī daryā wagaira meṁ pānī kā toṛ ke sāth (nihāyat tezī se) kisī khās taraf ko bahnā; dhārā.

3.—'ām daur yā raftār; ma'mūlī tarīq; silsila; barābar chalā chalnā.

The current of time, of events, of opinion, &c.—Waqt mājaroṁ yā rāe wagaira kā silsila.

Currently, ad. 'Umūman; 'ām taur par; bi-l-'umūm yā 'ala-l-'umūm; sab logon meṁ; 'awāmu-n-nās meṁ.

Cursorily, *ad.* Sarāsari yā rawā-rawī meñ; 'ujlat ke sāth; jald yā jaldī se; kuchh kuchh; khaṣīf sā; tawajjuh ke sāth (dhyān dekar) nahīn.

Cursory, *a.* Sarāsari; rawā-rawī; jo khūb jī lagā-kar na kiyā jāe; jo 'ujlat ke sāth kiyā jāo; jismeñ ihtiyāt kām meñ na lāyi jāo.

In a *cursory* manner, *Cf. Cursorily.* A *cursory* reading—Mutāla'a-i-sarāsari (kisi kīgaz wagaira kī 'ujlat ke sāth paṛhīnā (gaur-o-taammul ke sāth na paṛhīnā).

Curt, *a.* Mukhtasar; jismeñ tūl-kalāmī na ho.

A *curt* reply—Jawāb-i-mukhtasar (do-ṭappī jawāb).

Curtail, *v. t.* Mukhtasar k.; chhotā k.; thoṛā k.; ghaṭā d.; kam kar d.; kotāh k.; taqlīl k.; kāṭ lenā.

Curtain, *n.* Kapre kī parda jisko apne hasb-khwāh khānīch yā uṭhā leñ yā phir girā deñ; palāṅg kī masahri yā khipkī wagaira kī parda; parda jo tamāsha-gāh meñ lagāyā jātā hai.

Behind the curtain—Chhip-kar; ikhṭā ke sāth.

To draw the curtain—Kisi shai ko chhipā yā khol d.; kisi kām yā tamāshe wagaira ko khulī yā khatm k. [ko pahunchānā].

To drop the curtain—Kisi dāstān yā tamāshe wagaira ko khatm k. (khatīmo

Custodian, *n.* Kisi 'imārāt-i-'ām kī muhāsīz; muhāsīz; mutawallī.

Custody, *n.* 1.—Hifāzat; hirāsat; nigah-bānī; ihtiyāt; khabar-gīrī; hifāzat-i-mahkūma-i-'adālat; kisi aise shakhs kī hifāzat jiskī nisbat koyī hukm-i-ta'zīrī sādīr huā ho.

The record of this case is in the *custody* of the record-keeper—Is muqaddame kī misl muhāsīz-dastar kī muhāsīzat meñ hai. The prisoner was made over to the *custody* of the jailor—Woh qaṣṣī dāroga-i-mahbar kī hirāsat meñ sipurd kardīyāgāyā.

2.—Qaid; nazar-handī; hawālāt.

To keep in custody—Qaid yā hawālāt meñ rakhnā; nazar-band r.

To commit to custody—Hirāsat meñ sipurd k. yā kar d.

Custom, *n.* 1.—Dastūr; rawāj; sarrišta; zābita; tariq-i-mu'niyana; hamisha kī 'amal-dar-'āmad.

2.—Chīzoñ kī kharīdārī; kisi dūkān wagaira par aksar jākar chīzoñ kharīdnā yā furmāishen d.; rozgār meñ madad yā dastgīrī.

The shopkeeper has an extensive *custom*, or a good run of *custom*—Us dūkāndār ke bahut se kharīdār (gāhuk) haiñ.

3.—(Law) Woh rasm-o-rawāj jo 'arsa-i-darūz se qāim ho aur log usō barābar mānte āye hoñ; dastūr-i-mustamira.

Local *custom*—Rawāj-i-mukhtasaru-l-maqām; woh dastūr jo kisi khāṣ jagah par jārī ho. *Custom of the country*—Rasm-i-mulk; des kī chāl. *Custom of a family*—Rasm-i-khāndān; kulāchār; kul-rīt. *Village custom*—Rawāj-i-dehī; gāwñ kī dastūr. [kī dastūr.

Custom of merchants—Dastūrāt-i-muta'allīqa-i-tijārat; saudāgarī yā mahājari *General customs*—Dastūrāt jo kisi riyāsat yā saltanat meñ jārī hoñ.

Particular customs—Kisi shahr yā zil' ke dastūrāt.

4.—*pl.* Mahsūl-i-parmit; woh mahsūl jo kisi tijārat kī chīz par ek mulk se dūsro mulk meñ āne yā wahāñ se dūsro mulk meñ jāne ke waqt liyā jātā hai.

Customable, *n.* Jispar parmit̃ kā mahsūl lag sake.

Customarily, *ad.* Aksar; 'umūman; bataur dastūr yā rawāj ke; 'ādatan.

Customary, *a.* Ma'mūlī; rasmi; bañdhā huā; jo rawāj-i-mustamira ko mutābiq ho.

Customer, *n.* Kharīdār; gāhak; jo kisī dūkān wagaira par aksar jākar chīzeh kharīde yā unki farmāish kiya kare.

Ugly customer—Jiske sāth leuden yā kisī qism kā bartaw mushkil se ho-sake.

Custom-house, *n.* Parmit̃-ghar; woh makān jahān parmit̃ kā mahsūl liyā jātā hai.

[rāshnā; do tūk k.; 'alāhidā k.]

Cut, *v. t. 1.*—Kisī shai ke ajzā ko ek tez āle se judā judā k.; kāt̃nā; ta-

2.—Kāt̃-kar dhā yā girā d.—jaise darakht; kāt̃-kar jam' kar-jenā (baṭor l.)—jaise galla. [khum wagaira.]

3.—Kāt̃-kar dūr k. yā nikāl d.; kāt̃ dālnā; tarāsh l.—jaise bāl nā-

4.—Kāt̃ yā tarāsh-kar kisī sūrat yā shakl kā banānā; kanda k.

5.—Kisī ke dil ko choṭ pahuñchānā yā zakhmī k.; ghūs jānā; chubh jānā; barā asar pahuñchānā yā bahut hī lagnā. [jānā.]

6.—'Taqaṭu' k.; ek shai kā dūsri shai ko kāt̃te (usse hokar) nikāl-

Cut and dried—Banā-banāyā; pahle se taiyār; lais.

To cut a figure—Numāish k.; namūd k.

To cut down (a)—Kāt̃-kar girā d.; nādim k.; pashemān k.; sharminda k.; dabā d.; past kar-d. (b) Ghaṭānā; kam k.; takhif k. *To cut down expenses*—Masārif (kharach) meñ kami yā takhif k.; kharach kam kar-d.

To cut off—Kāt̃-kar judā kar-d.; alag k.; judā k.; khatm kar-d.; nest kar-d.; zāl k.; kal-'adām k.; rok d.; munqat' k.

To cut out—Bich yā darmiyan se nikāl d.; kāt̃ kar koyi sūrat yā shakl qāim kar-d.; kisī dāul yā shakl kā banānā; soch-kar nikālā; mauzūn k.

To cut short—(a) Yakāynk rok d. yā band kar d.; dafātun khatime ko pahuñchā d.; yakāyak rok-kar āge chalne (barhne) na d. (b.) Muḥtasar k.; ghaṭānā; kam k.; taqlil k.

To cut up—(a.) Kāt̃-kar tukre tukre k. (b.) Nuqsān pahuñchānā; barbad k. salma pahuñchānā; zarar pahuñchānā.

To cut the acquaintance of, or to cut a person—Kisī se rāh-o-rāsm tark kar-d.; kisī ko dekh-kar usse nā-āshnā ban-jānā (aisi tarah se pesh ānā 'ki goyā kabhī ki jān-pahuchān na thī).

Cut, *v. i. 1.*—Kāt̃ k.; kāt̃nā.

A knife cuts well—Chhuri kbūb kāt̃ kartī hai.

2.—Kāt̃-jānā; kāt̃-kar judā judā ho jānā.

To cut across—Kisī se hote (usko kāt̃te) sidhe nikal jānā.

Cut, *n. 1.*—Zakhm; chir; kāt̃.

[kā fi'l.]

2.—Woh bāt jisse dil ko śadma pahuñche; koyi khiffat yā subkī

3.—Rāsta yā nahr wagaira jo kāt̃-kar nikle.

4.—Tukrā; chhāñṭ; pārā.

5.—Kisī shai ke kāt̃te yā banāye jāno kā tariq; shakl; waz'; tarz; tarāsh yā tarāsh-kharāsh; qat' yā qat'-burid; byōnt.

A short cut—Tirchhī rāh jisse rāsta jald kāt̃-jāe; nazdik ki rāh.

D.

Dacoit, n. Dākū; dakait; Hindustān ke un sariqa-i-bi-l-jabr karne wālon se ek shakhs jo gol bāndh-kar wāridāt karte hai; gūrat-gar.

A gang of *dacoits*—Dākuon kā guroh; dākuon kā tāifa.

Dacoity, n. Dakaiti; dāka-zanī; dākuon kā dāka dālnā.

To commit a *dacoity*—Dāka dālnā; dāka mārnā; dāka-zanī k.

Dacoity with or without murder—Dakaiti ma'qatl-i-'amd yā bilū qatl-i-'amd.

Daily, a. Roz-āna; har roz kā; jo roz-marra ho.

Daily account—Roz roz yā har roz kā hisāb; din din kā lekhnā; yaumiya hisāb.

Daily expenses—Masārif-i-rozāna; jo kuchh har roz kharch parē.

Offences of *daily* occurrence—Jarām jo har roz (roz marra) waqfī meñ āyē.

Daily, ad. Roz roz yā har roz; yauman fa yauman; din ba din; roz ba roz.

Such offences happen *daily*—Aise jarām har roz (yauman fa yauman) waqfī hote hai.

Dam, n. Bāndh; band; pāni kā bahāw rokne ke liye mittī yā lakri kā ā.

Dam, v. t. 1.—Bāndh bāndhnā; pāni kī rukāwat ke liye bāndh banānā; bāndh bāndh-kar pāni kā bahāw rok d.

Often used with *in* or *up*.

2.—Band kar-d.; rok d.

To *dam out*—Bāndh banā yā bāndh kar rok d. (bhitar āne na d.).

Damage, n. 1.—Woh nuqsān yā mazarrat-i-dawāmi jo kisi kī zāt jāe-dād yā nek-namī kī nisbat ho; zarar; khisāra; mazarrat; gazand; ziyān; insidād-i-naf.

To cause *damage*—Khisāra yā nuqsān pahunchānā.

To suffer or sustain *damage*—Nuqsān khisāra yā totā uṭhānā; nuqsān sahā.

2.—(*Law*) *pl.* Kisi mazarrat yā nuqsān kā tāwān-i-naqdī; talāfi-i-zarar; mu'āwaza-i-ziyān; jo kuchh shakhs-i-zarar-rasīda ko uski nuqsāni ke 'iwaz meñ zarar-pahunchāne-wāle se dilāyā jāe; nuqsāni kā badlā; harja; khisāra; zar-i-harja yā zar-i-khisāra.

Measure of *damages*—Miqdār-i-khisāra; nuqsāni kī woh miqdār jisko ba-mujib harja dilāyā jāe.

Liquidated *damages*—Zar-i-khisāra-i-mushakḥkhasa; woh zar-i-harja jiski ta'dād sirf tahqiq ke sāth ta'āyun kar-dī-gayī ho par usse muta'āqidāin-i-mu'āhada kī yah manshā na rahā ho kī koyī mu'āhada-i-ta'zīrī qāim ho.

Unliquidated *damages*—Zar-i-khisāra-i-gair mushakḥkhasa

Damages for defamation of character—Hurmat-bahā; woh khisāra jo izāla-i-haṣiyat-i-'urfi ke 'iwaz meñ dilāyā jāe. [qūim k.

To assess *damages*—Khisāro kī tasbḥis k.; harje kī ta'dād kā muqarrar yā

Nominal *damages*—Woh khisāra jo kisi nuqsān-i-wāqī'ī ke 'iwaz meñ nabīū balki mahz kisi haq-talki ke liye dilāyā jāwe.

Damage, v. t. Nuqsān pahunchānā; zarar pahunchānā; kisi shai ko nāqis yā kharab kar-d. yā uski 'umdagī khwāh waq'at ko ghaṭā d.; sadma pahunchānā; ziyān k.

Damage, v. i. Nuqsān pahunchānā; 'umdagī yā qīmat wagaira meñ futūr par-jānā (uski kharab yā nāqis ho-jānā khwāh ghaṭ-jānā). [ā-sake.

Damageable, a. Nuqsān-pazīr; jisko mazarrat pahunch sake; jismeñ futūr

Damage-feasant, a. (Law) Zarar-rasān; nuqsān k. w.; dūsrē kī arāzī par ba-tarz-i-nā-jāiz jāne w.—jaise maweshī. [kuchh bhigā huā.

Damp, a. Na itnā khushk aur na itnā tar; kisi qadar tar; nam; kuchh

Damp, n. l.—Narmī; tarī; rutūbat.

2.—Afsurda-khātiri; pazhmurda-dilī; shikasta-dilī; dil kā tūt-jānā; hausale kā past ho-jānā. [odā kar-d.

Damp, v. t. l.—Nām k.; tar k.; martūb k.; kuchh kuchh bhigā d. yā

2.—Ghaṭā d.; pazhmurda k.; pāle kī tafāh mār d.; tor d.

3.—Āge barhne yā zor karne na d.; za'if kar-d.; past kar-d.; rok d.; tor d.; taraqqī wagaira meñ mānī' h. [auron ke sāth.

Dance, v. t. l.—Nāchnā; raqs k.; bāje par nāchnā chūhe tanhā yā

2.—Idhar udhar yā āge piche jald jald yā khush hokar chalnā; harakat (chāl) se khushī kā izhār k.; kudaknā; phudaknā; kulel k.

To dance in a rope, or to dance on nothing—Phūnsī parnā.

Dance, v. t. Nachānā; idhar udhar yā niche upar kudānā.

To dance attendance—Khushāmad kī rah se hāzir-bāsh rahnā; khush yā apnā millr-bān-i-bāl karne ke liye hāzir rahnā (hāziri d. yā hāzir-bāshi k.)

Danger, n. Khatra; woh āfat jiske wuqū'-i-āyinda kā ihtimāl ho; jokhim; nuqsān taklif yā dūsrī musibat kā muqābala (usmeñ parnā).

Dangerous, a. Khatar-nāk; pur-khatar; khatre se bhārā huā; āfat-nāk; gair-mahfūz; jismeñ kisi bāt kā khatra yā jokhim ho.

A dangerous person—Khatar-nāk shakhs; aisā shakhs jiskī nisbat kisi khatre kī bāt ke paidā karne yā kuchh nuqsān pahunchāne kā ihtimāl ho.

A dangerous weapon—Āla-i-khatar-nāk; aisā āla jiskī nisbat zaḥm-i-mauhlik pahunchāne kā khauf ho. [jān jāne kā khauf ho.

A dangerous wound—Zaḥm-i-pur-khatar; aisā zaḥm jisse majrūh (zakhmi) kī

Dangerously, ad. Aisi tarah par kī kisi bāt kā khatra (jokhim) ho; khatar-nākī se.

Dare, v. i. Kisi maqsad ke liye kāfī jurat r.; diler h.; sāhas r.; na dārnā; khauf na kḥānā; jurat k.; himmat k.

Dare, v. t. l.—Kisi bāt kī himmat r. (uske karne kī jurat r.)

2.—Muqābale kī jurat zāhir k.; lalkārnā; muqābala chāhnā; chhernā.

Dark, a. l.—Tārik; andherā; jismeñ raushanī na ho; bil-l-kul yā kisi qadar siyāh; uñjelā nahīn; siyāh yā siyah-fām.

2.—Jo sāf sāf samajh na pāre; jismeñ 'aql ko jald rasāyī na ho; poshīda; makhfi; muglag [rahe.

3.—Jismeñ 'ilm kī raushanī na ho; jismeñ jahālat kī tāriki phaili

4.—Jisse bad atwārī zāhir ho; kharāb; zabūn; burā; bad.

5.—Burāyī kī 'alāmateñ zāhir k. w.; tārik; siyāhī chhāyā huā.

Dark, n. l.—Tāriki; andherā; raushanī kā na h.

2.—Jihālat kī hālat; 'aql par pārdā pāre rahne kī kaifiyat; tāriki; zulmat. [mahina aur din.

Date, n. Tārikh; miti; tithi; kisi nawishte meñ uski tabir kī san

According to date—Tārikh-wār; miti ke mutābiq.

Bearing date or dated—Muarrakha; jispar san mahina aur tārikh likhi ho.

Due date—Tārikh-i-wājibu-l-adā; pakki miti.

Date, v. t. Tārīkh likhnā charhānā yā denā; kisi tahrīr par san wa mahīna aur tārīkh-i-tahrīr likhī d.

Date, v. i. Shurū' h.; ibtidā r.; bunyād parnā.

☞ With from.

Daughter, n. Larīkī; betī; dukhtar; sabīya.

Daughter-in-law, n. Patoh; bahū; badhū; betē kī jorū.

Day, n. 1.—Roz; din; yaum; bār.

Day by day—Roz-āna; har roz; yauman-fa-yauman; bilā-nāga.

Days of grace—(a) Muhlat ke din: aiyām-i-muhlat. (b) Woh tīn din jo mahjani rawāj ke mutābiq hundī kī mitī ke pūjue ko ba'd uske dām ke dēne ke liye muqarrar hote hai.

2.—Qaziye yā munāqashe meñ kām-yābī; jang meñ fath.

He has won the day—Usne fath pāyī; woh kām-yāb huā.

3.—Zamāna; 'asr; waqt; ziudagī; hayāt.

☞ In this sense, the plural is often used.

One day, or one of these days—Kisi khās waqt meñ; ek din; kisi na kisi din; chāhe jald ho yā der ke ba'd.

To-day—Āj; fi-l-hāl; bi-l-fi'l.

Day-book, n. Roz-nāma; roz-nāmche kī bahī; woh hisāb kī kitāb jismeñ roz-āna jam'-kharch likhā jātā hai.

Dead, a. 1.—Murda; marā huā; jismeñ zindagī bāqī na ho; be-jān.

2.—Bē-sūd; jisse kuchh naf' na ho; fāida-bakhsh nahīn.

Dead capital—Sarmāya-i-be-sūd; woh sarmāya jisse kuchh naf' na ho.

3.—Barābar ek tarah kā; paṭpar; nipat; nirā; yaksān.

A dead plain—Paṭpar maidān; barābar yā nirā maidān. *A dead wall*—Nirī yā nipat diwār; diwār-i-mahz; aisi diwār jismeñ koyī jharokhā wagaira na ho.

4.—(Law) Jiske huqūq-i-shahrī sāqit ho gaye hon; jiskā ikhtiyār nisbat tasarruf-i-huqūq-i-māl zāi' ho gayā ho.

The man having been banished became civilly dead—Jilā-watan kiye jāne kī wajh se us shakhs ke huqūq-i-shahrī zāil ho gaye yā uskā iqtidār nisbat tasarruf-i-huqūq-i-māl sāqit ho gayā. [bas ho.]

Dead drunk—Nashe meñ chūr yā bad-hawās; isqadar sarshār kī bil-kul be-

Dead language—Woh zabān jo bolī na jāti yā 'awām meñ rāij na ho.

Dead letter—(a) Woh chitṭhī jo kisi dāk-khāne meñ ek waqt-i-mu'ayana tak rahe aur uske ba'd kisi tālib ke na hone kī wajh se sadr sairishṭa-i-dāk meñ bhej di jāe. [isti'māl; sāqitu-n-nafāz.]

(b)—Jiskī waq'at imtidād yā kisi rawāj ke sabab se jāti rahe; matrūku-l-law has become a dead letter—Woh qānūn sāqitu-n-nafāz ho gayā (ab nāfīz yā jāri nahīn hai).

Dead letter office—Sadr mahkama-i-dāk kī woh sāga jahān gair-matlūba chitṭhiyāt kī jānch aur unkī nisbat kār-rawāyi-i-munāsib kijāti hai.

Dead, n. 1.—Woh waqt jab mutlaq shor-o-gul na rahe; nihāyat sannāṭe. kā waqt; jis waqt bi-l-kul sunsān yā tārīkī rahe; bīch kā hissa yā madh—jaise jāre kī fasl yā rāt kā.

2.—pl. Mare huye log; murde.

[wuqū'-i-marg ho.]

Deadly, a. 1.—Qātil; muhlik; jisse jān jāti rahe; jo bā'is-i-halakat yā

A *deadly* blow or wound—Zarb yā zaḥm-i-mullik; zarb yā zaḥm jisse majrūh yā zaḥmī marjāye.

2.—Jānī; zindagī kā khwāhān; jisko kisi tarah par rāzī na kar-sakeñ; jiskā maushā halākat yā barbadī ho.

A *deadly* enemy—Jānī dushman; aisā dushman jise kisi tarah par rāzī na kar-sakeñ. *Deadly* malice—Jānī 'adāwat.

Deaf, *a.* 1.—Bahrā; jisko yā jismeñ āwīz ma'lūm na de (sun na pare).

2.—Jo samā'at par rāgib na ho; jo jānbūjh-kar 'adam-tawajjuhī kare; jo qāil na ho; jo wāqī'at yā dalāil ko qabūl na kare; pumba-ba-gosh; munkir.

To be *deaf* to a representation—Kisi kī bāt ke sunne par rāgib na honā; kisi kī bāt ko jānbūjh-kar na sunnā—To be *deaf* to an argument—Kisi dalil ko qabūl na karnā yā usse qāil na honā.

3.—Bahrā hokar; jab samā'at kī quwwat rah na jāo.

Deal, *v. t.* 1.—Tilforā thorā d.; taqsim k.; bāñṭnā.

☞ Often followed by *out*.

2.—Pai-dar-pai d.; ek ke ba'd dūsra d.

[mārṇā.

To *deal* out blows—Paiham mārṇā; zarb par zarb d. yā lagānā; mār par mār

Deal, *v. i.* 1.—Tijārat k.; saudāgarī k.; kharīd-farokht yā uskī guft-gū (bāt-chit) k.; roz-gār yā kār-o-bār k.

2.—Do shakhsōn ke darmiyān meñ parṇā; kisi se kisi qism ke mu'ā-malāt r.; bich meñ parṇā; logon kā darmiyānī ban-kar kār-rawāyī k.

3.—Dūsroñ kī jānib kisi qism kā tarīq ikhtiyār k.; bhali yā buri chāl chalnā; 'amal k.; kām yā kār-rawāyī k. [burā.

To *deal* by—Achchhi yā buri tarah se pesh ānā; sulūk k. chāhe achchhā ho yā

To *deal* in—(a) Kisi shai se kuchh ta'alluq yā sarokār r.; kisi bāt meñ mas-rūf rahnā; karnā.

He *deals* in political matters—Wo h mu'āmalāt-i-mulki se ta'alluq rakhtā hai yā unmeñ masrūf rakhtā hai. [farokht k.)

(b)—Kisi chiz kī tijārat k. To *deal* in corn—Galle kī tijārat k. (uskī kharīd-

To *deal* with—(b) Kisi tarah se pesh ānā; sulūk k. chāhe achchhā ho yā burā; bhalāyī yā burāyī se bartāw k.

That person should be *dealt* with according to law—Munāsib hai kī us shakhs se qānūn ke mutābiq bartāw ('amal-dar'āmad) kiya jāwe (uskā tadārūk qānūn ke mutābiq honā chāhiye).

(b)—Muqābala k.; roknā; insidād k.; islāh k.

Deal, *n.* Hissa yā juzw; aisā miqdār wagaira jiskī intihā na ho.

☞ Generally qualified with *great*.

A *great* deal of labour—Bahut kuchh yā barī mihnāt.

Dealer, *n.* Rozgārī; tijārat-pesha; dūkāndār; dallāl; saudāgar.

A *dealer* in linens or woollens—Sūti yā ūni kapron kī tijārat k. w.

☞ A word of very extensive use.

Dealing, *n.* Kār-o-bār; mu'āmalāt; len-den; dād-sitad; saudā; sarokār; sulūk; rabt-zabt; rāh-o-rasm; ta'alluq; saudāgarī; tijārat.

Fair *dealing*—Sāf mu'āmala; kharā mu'āmala; imān-dārī kā saudā yā len-den; mu'āmala kī safāyī.

Unfair dealing—Bad-mu'amalagī; len-den meñ. be-imānī.

Dear, *a.* 1.—Mañhgā; garāñ; jiskī qīmat mu'mūl se ziyāda ho; garāñ-bahā ya'nī ma'mūl se ziyāda qīmat r. y.

2.—Pyārā; nihāyat 'azīz; jiskī qadr ziyāda kī jāe.

Dear-bought, *a.* Garāñ-bahā; jo bahut kuchh sarf se hāsil ho yā mile.

Dearlly, *ad.* 1.—Muhabbat se; dil se, bare shauq se; chāh ke sāth.

2.—Shiddat se; aisī tarah par ki rañj uthe; bahut kuchh dekar yā sah-kar; ba-sarf-i-kasir.

Death, *n.* 1.—Maut; marg; wafāt; halākat; qazā; mamāt.

Civil death—See under Civil.

2.—Marne kā tarīq; jis tarah par maut kā wuqū' ho.

An accidental death—Marg-i-ittifāqī. Sudden death—Marg-i-mufājāt; qazā-i-nāghānī. A violent death—Mārpit se marnā; maut jo mār pit se paidā ho.

Death's-door—Qaribu-l-marg hone kī hālat.

At death's-door—Qaribu-l-marg; jāñ-ba-lab; hālat-i-naz' meñ; pair gor meñ laṭkaye huye; ab-tab lagū huā.

To cause death—Halākat kā bā'is h.; mār dālnā yā marwā dālnā.

To put to death—Qatl k.; halāk k.; mār dālnā; jāñ lenā.

To be the death of—Kisi kī maut kā bā'is h.; mār-dāluā; halāk k.

Punishment of death—Sazā-i-maut; phāñsī kī sazā.

[kā hukm d.

To sentence an offender to death—Kisi mujrim kī nisbat sazā-i-maut (phāñsī)

Death-bed, *n.* Bistar-i-marg; kisi mariz kā dam-i-ākhir; us shakhs kā ākhir waqt jo bīmār-rahkar mare.

Death-warrant, *n.* 1. (*Law*) Phāñsī kā wārant yā hukm-nāma; woh hukm jo afsar-i-mujāz ke huzūr se kisi mujrim ke phāñsī diyejāne kī nisbat jāri ho.

2.—Jisse ummed yā khushī munqat' ho-jāe (bāqī na rahe).

Debar, *v. t.* Mahrūm yā mahjūb k.; māñī' h.; bāz rakhnā; rok d.; daḡhl yā tasarruf na karne d.; khārij kar-d.; na denā yā inkār k.

Debase, *v. t.* Kisi shai kī 'umdagī waq'at asliyat yā martaba wagaira ko ghaṭā d.; zalil k.; be-waqr k.; khoṭā banā d. [pazir.

Debatable, *a.* Jiskī nisbat nizā' yā munāqasha ho-sake; hujjat yā bahs.

Debate, *n.* 1.—Bahs; mubāhasa; munāqasha; takrār yā nizā'-i-lafzi; munāzara; hujjat ba-garaz-i-inkishāf-i-asl-i-haqīqat; ashkhās-i-mukhtalifu-l-ārā ke mā-bain takrār. [har ho.

2.—*pl.* Kisi amr ke muta'alliq mubāhase kī kaifiyat jo mushta-

Debate, *v. t.* Nizā'-i-lafzi yā bahs k.; dalāil ke zarī'e se kisi bāt ke qāim karne kī koshish k.; hujjat dalil yā takrār k.

The question was debated till a late hour—Us amr kī nisbat der tak bahs huyī.

DE BENE ESSE, (*Lat.*) (*Law*) Manzūri-i-shartī; taslīm-i-fi-l-hāl.

A de bene esse examination of a witness—Kisi gawāh kā izhār jo waqt par taslīm karliya jāe lekin uskī nisbat yah ikhtiyār rahe ki istifsār-i-mazid yā kāmīl ke ba'd woh phir pesh na kiyā yā nā-manzūr kardiyā jāwe; izhār-i-gawāh mashrūt ba manzūri-i-āyanda. [shahādat l.

To take evidence de bene esse—Āyinda kī manzūri yā nā-manzūri kī shart par

Debenture, *n.* 1.—Woh nawishta jismeñ qarzdārī taslīm kijāwe; tahrir mush'ir-i-ijāb-i-dāin; woh tahrir yā sahad jispar kisi afsar-i-sar-

kārī ke dast-khat is amr ke subūt meñ saūt hoñ ki fulāñ kī yāftanī is qadar hai; woh raqam jo aise nawishte meñ mundarj ho.

2.—Woh sanad jo parmit-ghar se mālīk-i-māl ko mahsūl kā chhūṭ wusūl pāne ke liye dijāti hai; chhūṭ yā phirte kī chitṭhī.

3.—Woh kafālat-nāma jo railway kampanī apne qarz liye huye rupaye kī nisbat likhti hai; qarz kī dastāweẓ yā uskā kafālat-nāma. Debentured, *a.* Jispar chhūṭ yā phirtā mil-sake.

Debentured goods—Chhūṭ kā māl; woh māl jispar mahsūl kā phirtā mil-sake.

Debit, *n.* Tahrīrī raqam-i-qarz; madd-i-kharch; nām kā mad; nām khātā; hisāb kā woh mad jismeñ aisi kul raqmeñ mundarj hoñ jo auroñ ke zimme hoñ.

The debit side of an account—Madd-i-kharch; nām-khātā.

Debit, *v. t.* Qarz kī tarah par likhnā; qarz khāte likhnā; madd-i-kharch meñ qāim k.; nām likhnā yā nām khāte charḥānā. [ke zimme ho.

Debt, *n. 1.*—Qarz; dain; lahnā; rin; woh rupaye jo ek shakhs ke dūsre 2.—Woh shai jiskā ek shakhs kī jānib se dūsre shakhs ko diyā jānā yā uske naf' ke liye kiyā jānā farz ho; farz; bār.

A debt secured by a bond—Tamassukī qarz.

A debt secured by word of mouth—Dast-gardāñ yā hath-pher qarz; zabānī qarz.

An outstanding debt—Lahnā; woh qarz jo bahut dīn se wājibu-l-adā ho.

A debt of honour—Imān kā qarz. Debt or an action of debt—(Law) Qarz ko wusūl kī nālīsh; qarza dilā pāne kī nālīsh. To run in, or into, debt—Qarz-dār yā maqrūz ho jānā; zer bār yā dain-dār ho yā ban jānā.

Debtee, *n.* (Law) Dain; qarz d. w. yā qarz-khwāh; mahājān.

Debtor, *n.* Madyūn; qarz-dār; jiske zimme qarz ho; dain-dār; shakhs-i-maqrūz; zer-bār; marhūn.

An insolvent debtor—Madyūn-i-nā-dār; aisi shakhs jiske pās apne qarz ke adā ke liye jāe-dād-i-kāfi na ho; diwāliyā; madyūn-i-gair-zī-istitā'at.

A judgment debtor—Madyūn-i-ḡirī.

Decamp, *v. i.* Khaima ukhṛānā; derā uṭhānā; chal d.; rafūchakkar ho-jānā; rāhi h.; bhāg jānā.

Decease, *n.* Wafāt; marg; maut.

Decease, *v. i.* Marnā yā mar-jānā.

A deceased person—Mutawaffā; marhūm; magfūr; baikunṭh-bāsi; jannat-nasib.

Deceit, *n.* Woh hīla sāzish tadbīr darog-bayānī yā 'amal-i-makḥfi jo dūsre shakhs ko fareb dene ke liye kiyā jāwe; dagī; fareb; makr; phaunde meñ phaṁsāne kī tadbīr; dhokhā; mugālata.

To practise deceit—Fareb k.; dagā k.; dhokhā yā mugālata d.

Deceitful, *a.* Makkār; dagā-bāz; fareb-dih yā farebī; strati; hīla-sāz.

Deceitfully, *ad.* Dagā-bāzi se; fareb se yā fareb kī rāh se; dhokhā dene kī garaz se. [yā dhokhā dene kā mailān.

Deceitfulness, *n.* Dhokhā dene kī khwāhish; farebī h.; gumrah karne

Deceive, *v. t.* Gumrah k.; aisi tadbīr k. kī jhūṭh par yaqīn kiya jāe aur sach par i'tibār na ho; dhokhā d.; mugālata d.; phaṁsānā; phande meñ dālnā; fireb d.; dagā k.; māyūs k.; nā-ummed kar-d. [ho.

Decennial, *a.* Dah-sāla; jo das baras tak qāim rahe; jo das das sāl par

A *decennial* settlement—Dah-sāla band-o-bast; das baras kā mī'ādī band-o-bast.
Decency, n. Qaul yā tarīq kī munāsabat; āpas ke rāh-o-rasm yā bātehīt wagaira meñ husn-uslūbī; ādāb ke rusūm kā lihāz; munāsibāna akhlāq wa ādāb; hijāb; sharm; fuhsh kalimāt wagaira se ihtirāz; imtiyāz.
Decent, a. 1.—Kalām tarīq poshāk aur ādāb wa akhlāq ke lihāz se munāsib; mauzūn; shāista-bāista; mūzaiyab; munāsib.

2.—Be-hijābī yā fuhsh se barī; mahjūb.

3.—Darja-i-i'tidāl kā par kār-rawāyī ke liye kāfī; kāfī; mu'azzaz.

Deception, n. Dhokhā; fireb yā fireb-dihī; dagā-bāzī; dhokhā khūnā yā dhokhe meñ ānā.

To be liable to *deception*—Dhokhe meñ āne ke lāiq h.; dhokhā khū-saknā.

Deceptive, a. Fireb-dih; jisse dhokhā ho; jisse mugālata ho yā khayālāt-i-fāsīd paidā hoñ.

Decide, v. t. Qat'-i-nizā' k.; kisi bahs nizā' yā jhagre meñ ek jānīb yā farīq ko gālib karke khātima-i-nizā' wagaira kar d.; tai k.; tasfiya k.; faisal k.; tajwīz k.; niptā d.; khātima ko pahunchā d.; kisi amr ke natije kī tanqīh kar-d.; kisi bāt kā wārā-nyārā kar-d.

The court *decided* the cause in favour of the defendant—'Adūlat ne woh muqaddama ba haqq-i-mudda'ā 'alaih faisal kiyā.

Decide, v. i. Thahrānā; tanqīh k.; rāe-i-qāti' yā ākhīr qāim k.; faisala k. yā sādīr k.; tajwīz k. yā sādīr k.

The court *decided* in favour of the defendant—'Adūlat ne faisala ba haqq-i-mudda'ā 'alaih sādīr kiyā; 'adūlat se mudda'ā 'alaih ke haq meñ tajwīz huyī.

Decided, a. 1.—Mutahaqqaq; jismeñ shubha yā pas-o-pesh na ho; thanā huā; musammam; yaqīnī.

A *decided* purpose—Thanā huā irāda; 'azm-i-bi-l-jazm; aisā irāda jismeñ shubha yā pas-o-pesh na ho.

2.—Sāf; gair-mubham; lā-rad; jisse inkār na hosake; sarīhī; ibhām se barī; qat'ī.

A *decided* proof—Subūt-i-sūf yā lā-rad; subūt-i-yaqīnī yā qat'ī. [ho-sake.

Decidedly, ad. Sāf sāf; bilā-shubha; qat'an; aisī tarah par ki shubha na

Decipher, v. i. 1.—Kamsalā ke hurūf nikālā; jo kuchh ramz ke tarīq par likhā ho uskī tauzīh 'ibārat-i-sarī'-ul-fahm meñ k.

To *decipher* a letter written in ciphers or secret characters—Kisi aise khat ko jo hurūf-i-ramzī meñ likhā ho 'ibārat-i-sarī'-ul-fahm meñ tarjama kar d. ya'nī 'alāmāt-i-ramzī ke badal jo jo hurūf hoñ unko nikālkar mazmūn-i-'ibārat bayān kar k.

2.—Kisi pechīda bāt ko suljhānā; kisi 'uqdē ko hal k.; kisi mubham yā mushkil bāt kī tauzīh k.; kisi shai ko gaur karke nikālā tā-ki uskā mafhūm yā manshā dūsre ko mā'lūm ho jāe; 'uqda-kushāyī k.; kholnā.

Decision, n. 1.—Infisāl; tasfiya; niptāw; ikhtitām; khātima-i-nizā'; tajwīz yā rāe-i-ākhīr us muqaddame meñ jo zer-i-bahs yā zer-i-tajwīz rahā ho.

What was the *decision* of the court in the case heard yesterday? Jis muqaddame kī samā'at kal huyī usmeñ 'adūlat kī rāe (tajwīz-i-ākhīr) kyā thī.

To arrive at, or come to, a *decision*—Ākhīr rāe qāim k.; tajwīz-i-ākhīr k.

2.—Faisala; tajwiz; woh nawishta jismeñ koyi faisala-i-qānūnī sarāhat ke sāth mundarj ho; kisi 'adālat kī rāe aur tajwiz kī kaifiyat.

3.—Tasmīm-i-irādat; woh dil kī mazbūtī jismeñ lagzish na ho; kisi bāt ko musta'idi aur mazbūtī se thān l.

Decisive, a. Qāti'; qat'i; ākhir; mukhtatim'; nātiq; jisse bahs yā takrār bāqī na rahe; jisse koyi jhagrā tai ho jāe yā kisi amr ke natije kī tanqih ho; shāfi; kāmīl.

A *decisive judgment*—Faisala-i-qat'i yā ākhir; aisi tajwiz jisse bahs yā takrār kī tasfiya-i-qat'i ho jāwe. [tasfiya ho-jāe.

Decisively, ad. Qat'an; aise tariq par kī nizā' shubha bahs yā tajwiz kī **Decisiveness, n.** Shubha yā takrār wagaira ke raf' karne kī salāhiyat; kisi bahs yā subūt meñ jhagre yā shubhe ke miṭā dene kī quwwat.

Declarant, n. Muqir; iqrār k. w.

Declaration, n. 1.—Izhār; iqrār; i'lān; bayān-i-sāf. [par kī-jāwe.

2.—Woh nawishta jiske zari'e se kisi bayān kī tasdiq sanadi tariq

A *legal declaration*—Woh wasiqa jismeñ kisi bayān yā i'lān kī tasdiq ba-tarz-i-mu'ayyana-i-qānūn kī-jāwe.

3.—(Law) Woh kūgaz-i-'adālat jismeñ mudda'i apnī nālīsh ke wujūh silsila-wār aur mufassal zāhir kare; bayān-i-da'wā yā da'wā..

A *solemn declaration*—Iqrār-i-sālih; bayān-i-halfi.

A *dying declaration*—Bayān-i-waqt-i-marg; izhār-i-hālat-i-naz'.

Declaratory, a. Musharrih; muwazzih; mufassir; jisse kisi kā matlab sūf sūf zāhir ho.

A *clause declaratory of the will of the legislature*—Woh zimn-i-qānūn jisse us qānūn ke wūz'in kā manshū zāhir ho.

A *declaratory act*—(Law) Woh qānūn jiske zari'e se kisi qānūn-i-nūfizu-l-waqt kā mafhūm wa maushā sūf sūf zāhir kiya jāwe; qānūn-i-tafsiri.

A *declaratory decree*—Digri-i-istiqrār-i-haq.

Declare, v. t. 1.—Sāf sūf bayān k.; i'lān k.; mushtabar k.; zāhir k.; kahū; batlānā; dekhlanā; sanjhanā; ma'lūm karānā. [bayān k.

2.—Mahsūl wagaira dene ke liye māl wagaira kī mufassal kaifiyat *To declare one's self*—Apnī rāe zāhir k.; sūf sūf kah denā kī hamārī rāe yah hai yā ham is fariq ke j'nib-dār hai.

Declare, v. i. 1.—'Alāniya zāhir k.; kisi fariq wagaira se apnī muwāfaqat yā mukhālafat zāhir k.; kisi irāde kā i'lān-i-sarīhi k.

 With for or against.

2.—(Law) Qānūnī tariq par wajh-i-nālīsh bayān k.

The *plaintiff declares* in debt or trespass—Qarz yā mudākhālat-i-be-jā kī nālīsh meñ mudda'i qānūnī wujūh-i-nālīsh bayān kartā hai.

Decline, v. i. 1.—Niche ko jhukānā; zu'f māndagi yā nā-umedi wagaira se jhukā yā laṭkā d.

2.—Ghaṭnā; kam h.; zawāl par ānā yā h. rū-ba-tanazzul h.; dhalnā; khātima zawāl yā nestī par h.

The *day declines*—Din ghaṭā yā dhalā jāta hai; din zawāl par hai. *Business declines*—Kām meñ kamī hai yā kām meñ zawāl āta jāta hai; kār-o-bār rū-ba-tanazzul hai.

3.—Munh pher lenā; inkār k.; kahne ke mutābiq na karnā; na karnā; na māunā; ihtirāz yā ijtināb k. [inkār kiya.

The prisoner declined to make any defence—Mudda'a 'alaih ne jawāb-dihī se

4.—Qimat yā māliyat meñ kam ho-jānā; ghaṭ jānā; utar jānā.

Decline, v. t. 1.—Jhukānā; nīchā k.; girānā.

2.—Nā-manzūr k.; kisī bāt ke zimma uṭhāne yā uske karne se inkār k.; kanāra-kashī k.; qabūl na k.; ihtirāz k.; bachā jānā.

To decline an offer—Kisī aisi shai ke lene yā qabūl karne se inkār k. jo koyī shakhs bilā talab detā ho.

Decrease, v. i. Ghaṭnā; kam h.; wus'at qad miqdār yā ta'dād kḥwāh quwwat sifāt yā 'umdagī meñ ba-tadrij kam h.

Decrease, v. t. Ghaṭānā; kam k.; wus'at qad miqdār yā ta'dād kḥwāh quwwat sifāt yā 'umdagī meñ ba-tadrij kam k.

Decrease, n. Tanazzul; kamī; zawāl; ghaṭṭī; takḥfif; āhista āhista kamī.

Decree, n. (Law) Kisī muqaddame meñ 'adālat kā hukm-i-ākḥir; ḍigri.

To make, or pass, a decree—Ḍigri k. yā sādīr k. To give a decree to, or in favour of, a party—Kisī farīq ko ḍigri d. yā uske haqq meñ ḍigri sādīr k.

A decree-holder—Ḍigri-dār; jis shakhs ke haq meñ ḍigri hui ho.

Decree, v. t. Ḍigri k. yā sādīr k.; hukm d.; fatwā d.; 'adālat ke ikḥtiyār se hukm d.; faisala yā tajwīz k.

Decrement, n. 1.—Kamī; zawāl; āhista āhista kam hone kī hālat.

2.—Jisqadar āhista āhista ghaṭ jāwe.

Opposed to increment.

Decretal, a. Hukm yā ḍigri ke muta'alliq; jismeñ hukm-i-ākḥir ho.

A decretal order—Hukm-i-ḍigri. The decretal portion of a judgment—Woh juzw-i-faisala jismeñ hukm-i-ākḥir ho.

DEDIMUS, [Lat.] (Law) Woh hukm-nāma jiske zur'e se koyī shakhs hākīm-i-'adālat ke qāim-maqām kī tarah kisī fi'l-i-muta'alliq-i-'adālat ke karne kā mujāz kiya jāwe masalan gawāh wagaira kī zābān-bandī kā.

Deduce, v. t. Nikālā; istimbāt yā mustambat k.; natija nikālā; hāsil k.; istikhrāj k.

Deducible, a. Jo ba-taur natije ke nikal sake; qābil-i-istimbāt; muntaj.

Deduct, v. t. Minhā k.; ghaṭānā; waz' k.; kam k.; nikāl l. yā d.; bād k.; kāṭnā; mujrā d. yā k.

Deduction, n. 1.—Waz'; minhāyī; kamī; bād; chhūṭ; minhāyī kī raqam; chhūṭ yā bād kī raqam; kamī yā takḥfif.

2.—Natija; hāsil yā mā-hasal; istimbāt; woh rāe wagaira jo kisī wāqi'a wagaira kī bunyād par qāim ho.

This opinion is a fair deduction from the principles you have advanced—Jo usūl tum ne pesh kiye haiñ un se yāh natija ba-tarz-i-munāsib mustambat hotā (nikaltā) hai.

Deed, n. 1.—Kām; kār; fi'l; kirdār; 'amal.

"A word of extensive application including whatever is done, good or bad, great or small." Webster.

Words and deeds—Qaul wa fi'l yā aqwāl wa af'āl.

2.—Koyī baṭā yā mashhūr kām.

3.—(*Law*) Dastāweẓ; wasīqā-'ala-l-khusūs woh wasīqā jo kisī jāe-dād-i-gair-manqūla ke intiqāl ki nisbat tahrīr pākār uskī tahrīr wa takmīl ki tasdīq qānūn ke mutābiq ki-jāe.

When compounded with other words, such as mortgage, sale, gift, partnership, &c., it (*deed*) is equivalent to the Persian *nāma* and the Sanscrit *patra*; as mortgage-deed, or deed of mortgage-Rih-n-nāma; sale-deed-Bai'-nāma; deed of gift-Hiba yā baḥshish-nāma; dān-patra. [yā dar-asl.]

Indeed—Wāqī'i; sachmuch; haqiqatan dar-haqīqat yā haqiqat meḥ; asl meḥ Deem, v. t. Kḥayāl k.; tasawwur k.; samajhuā; sochnā; rāe qāim k.; tajwīz k. Deep, a. 1.—Gahirā; 'amiq; bahut nichā; niche dūr tak.

2.—Pechīda; maḥḥfi; jo jald samajh meḥ na āye; jiskā patā (thāb) na lagsake; gahirā; muglaq; jismeḥ fahm ko jald dakhil na ho; dushwār-fahm.

3.—Dūr-biḥ; baton meḥ khūb dūbne wālā; daqīqa-shinās; baṛā 'ālim yā fāzil; kāmīl; fāzil; fahm-i-rasā r. w.

4.—Jiskā dil par baṛā hī asar ho; gāyat darje kā; tamām-o-kamāl.

5.—Nihāyat hī sunsūn yā tārik; kāmīl; nirā; gahirā; jo jald tūṭ na jāe yā jismeḥ khalal wāqī' na ho.

6.—Shokh; gahire rang kā; gāṛhā; halkā nahīn.

7.—Dhīmā; baland-āwāz nahīn; āwāz meḥ toz nahīn; sanjīda; bhārī. Deepen, v. t. 1.—Gahirā k.; aur 'amiq banānā; niche ko aur dhaṁsānā.

2.—Aur tārik k.; ziyādatar shokh k.; aur gāṛhā yā gahirā k. [ṛhā d.]

3.—Ziyāda-tar ranj-āwar yā muassir k.; ranj wagaira kī saḥti ko ba-

4.—Aur bhārī yā dhīmī kar-d.—jaise āwāz ko.

Deepen, v. i. 'Umuq (gahirāyī) meḥ baṛh jānā; aur gahirā ho-jānā. [ho.]

Deep-laid, a. 1.—Gahirā; jiskī bunyād fitrat wa dānishmandī se ḍālī gayī

Deeply, ad. Sath ke niche bahut dūr tak; nihāyat hī; khūb hī; tamām-o-kamāl; bahut hī; baṛī riqqat se; nihāyat afsos ke sath; nihāyat dānishmandī se; hunarmandī yā pechīdagī se.

Deface, v. t. 1.—Sūrat bigār-ḍālū; bad-numā yā bad-shakl kar-d.; ūpar se kharāb kar d.; bad-haiat kar-d.

2.—Kisī shai ko uske khās khās ajzā ke miṭā dene ke zarī'e se nuqsān pahuṁchānā yā bigār-ḍālū; mahw k.; mahkūk k.; chhil d.; bigār-nā; miṭā d.; kharāb kar-d.; nuqsān pahuṁchānā.

To deface a letter or writing—Kisī harf yā nawishte ko chhil d. yā mahkūk k.

To deface a deed—Kisī wasīqe ko uske khās khās ajzā ke chhilne yā miṭā dene ke zarī'e se nuqsān pahuṁchānā.

Defacement, n. Kisī shai kī haiat yā khūb'sūrtī meḥ nuqsān yā zarar; mahkūki; miṭāw yā miṭāwā; woh shai jisse bad-sūratī yā bad-haiatī paidā ho. [ho; maujūda; haqiqī.]

DE FACTO, [Lat.] (*Law*) Wāqī'i; aslī; dar-asl; sach-much; jiskā wujūd

An owner *de facto*—Mālik-i-aslī yā haqiqī; mālik-i-hāl.

Used in contradistinction to *de jure*.

Defalcate, v. t. Kāt l.; kuchh nikāl yā minhā kar-l.

“Used chiefly of moneys, accounts, rents, income, &c.” Webster.

Defalcato, v. i. Tagallub-o-tasarruf k.; zar-i-amānati ko gabn yā khurd burd k. (khā yā ba-tarz-i-be-jā tasarruf kar-jānā).

Defalcation, n. 1.—Kamī; ghaṭṭī; ṭoṭā.

2.—Tagallub-tasarruf; gabn; khurd-burd; jis ahl-kār kī tahwīl meṁ yā uske zimme rupaye paise hon̄ unkā uskā khā yā tasarruf kar jānā.

Defamation, n. Izāla-i-haisiyat-i-'urfī; 'adāwatan jhūṭhī bāton̄ kā kahnā yā aisi khabarōn̄ kā phailānā jisse kisi dūstre shakhs kī nek-nāmī meṁ zawāl āwe; buhtān; bad-nāmī; jhūṭhā ilzām; dūstre kī nek-nāmī kā izāla; hatk-i-āb-rū yā 'izzat.

“In modern usage, written defamation bears the title of *libel* and oral defamation that of *slander*.” *Webster*.

Defamatory, a. Tuhmat-āmez; muzīl-i-haisiyat-i-'urfī; jisse nek-nāmī meṁ futūr āwe; hatk-āmez; jo nek-nāmī ko liye muzir ho; jisse hatk-i-āb-rū ho.

Defame, v. t. Haisiyat-i-'urfī kā izāla k.; nek-nāmī meṁ zarar pahūnī-chānā; bad-nām k.; burāyī k.; bad-goyī k.; tuhmat-āmez bāteṁ kākhar be-ābrū k.; jhūṭhī jhūṭhī 'adāwat kī bāteṁ kisi kī nisbat kah-kar use bad-nām k.

Default, n. 1.—Jis bāt kā karnā munāsib ho use tark k.; matrūki-i-amr-i-wājib; kisi aisi bāt ko anjām meṁ ghaṭṭat jo farz yā mahkūma-i-qānūn ho; khatā.

This defalcation has occurred through the treasury officer's *default*—Yah gabn-o-tasarruf is wajh se wuqū' meṁ āyū kī muhtamīm-i-khazāna ne apne kār-i-mansabī ke anjām meṁ ghaṭṭat kī. [qāsir r.

2.—Na honā; 'adam-i-wujūd; kotāhī; kamī yā kamī; ṭoṭā; ihtiyāj; In *default* of—Na hone kī hālat meṁ yā na hone ke sabab se. [mauqūf hoge.

You shall be dismissed *in default* of security—Zamānat na dene kī hālat meṁ tum

3.—(Law) Kisi aisi kār-rawāyī-i-zarūrī meṁ ghaṭṭat yā uskā na karnā jo qānūn ke hukm se naf' uṭhāne ko liye zarūr ho—masalan tārīkh-i-mu'ayyana par jāwāb-dihī kī garaz se mudda'ā 'alaih kā 'adālat meṁ hāzīr na honā. Gawāh wagaira kī gair-hāzīrī se bhī yah lafz muta'alliq kiyā jā saktā hai.

“A plaintiff's failing to appear in person or by counsel is usually called a *non-appearance*.” *Webster*.

To *suffer a default*—Jawāb-dihī ke liye mudda'ā 'alaih kā hāzīr na hokar muqaddame ko samā'at ke wāste pesh hone d.

Default, v. i. Kisi mu'ahada yā qaul-o-qarār kī ta'mīl meṁ qāsir h.; 'adālat meṁ hāzīr na h.; kisi muqaddame ko bilā-jawāb-dihī (yak-tarfa) faisal hone d.

Default, v. t. (Law) Kisi mudda'ā 'alaih yā aise dūstre farīq ko jispar 'adālat kī hāzīrī farz ho talab k. (bulānā) aur dar-sūrat na hāzīr hone uske uskī gair-hāzīrī qalam-bānd karke muqaddame ko yak-tarfa faisal k. [shakhs-i-gair-hāzīr.

Defaulter, n. 1.—Woh farīq jo pukāre jāne par 'adālat meṁ hāzīr na ho;

2.—Jo koyī farz-i-sarkārī ke anjām se qāsir rahe; jo shakhs us zar-i-sarkārī ke hisāb samjhāne se qāsir rahe jo uske sipurd ho; bāqī-dār; mujrim. [tansīkh.

Defeasance, n. 1.—Ibtāl yā ma'dūmī; kisi wasīqe ko nāfiz na hone d.;

2.—(Law) Kisi dast-āwez kī nisbat ek aisi shart jiskī ta'mīl ke ba'd woh dast-āwez kal-'adam ho-jāe.

3.—Woh dast-āwez jo ba indirāj-i-sharāit kisī dast-āwez-i-haqqiyat ke sāth hī 'alāhida likhī jāwe aur uskī sharāit ke wafā par woh wasīqa-i-haqqiyat bātil ho jāwe.

Defeasible, *a.* Qābil-i-mansūkhi yā ibtāl; jo rad yā kal-'adam ho sake; jo zāl ho-sake (jispar zawāl ā-sake); qābil-i-itlāf.

A *defeasible* title—Haqq-i-qābil-i-ibtāl; aisā haq jo rad bātil yā zāl ho-sake.

Defeat, *n.* 1.—Shikast; hār; hazīmat. [zawāl; nafi ho-jānā.

2.—Ibtāl; ma'dūmi; mahrumī; hirmān; bātil yā talaf ho-jānā;

The *defeat* of a title—Mahrumī yā ibtāl-i-haq; haq-talīf.

3.—Nā-kām-yābi; māyūsi.

The *defeat* of a plan—Tadbīr ki nā-kāmyābi yā uskī kār-gar na h.

Defeat, *v. t.* 1.—Shikast d.; harānā; maglūb k.; fath-yābi ke zarī'e se roknā; muntashar yā tabāh k.; mār-hatūnā; hazīmat d. [kar-d.

2.—Rad k.; bātil k.; ma'dūm k.; zāl k.; talaf k.; kal-'adam

To *defeat* a title—Kisī haq ko zāl talaf yā bātil k.

3.—Kām-yābi ke sāth roknā yā muzāhamat k.

To *defeat* the law—Kām-yābi ke sāth qānūn ki muzāhamat k.

Defect, *n.* Naqs; 'aib; kamī; kisī aisi bāt kī 'adam-i-wujūd yā na honā jo kisī shai ki takmil ya'nī uske purā karne ke liye zarūrī ho; suqm; futūr.

A *defect* of form—Bo-zābitagī; khilāf-sarrishtagī.

A *legal defect*—Naqs yā suqm-i-qānūnī.

Defective, *a.* Nāqis; nā-mukammal; nā-tamām; jiskā ek juzw na ho; purā mukammal yā tamām-o-kamāl nahīn; adhūrā.

Defence, *n.* 1.—Hifāzat; bachāw; panāh; āṛ.

2.—'Uzr; ma'zarat; aisi bāt jisse bachāw ho.

3.—(Law) Mudda'ā 'alaih kī jāwāb yā 'uzr; da'wi-i-mudda'i kī tardid; mudda'i ke da'we ke jāwāz yā sadāqat se inkār; jāwāb-da'wā; woh tarīq-i-kārrawāyī jo mudda'i kī nālīsh se apnī tayīn bachāne ko liye mudda'ā 'alaih iḥtiyār kare; tarz-i-jawāb-dihī.

To enter upon or make a *defence*—Kisī da'we yā nālīsh kī jāwāb-dihī k.; da'wi i-mudda'i ke jāwāz yā sadāqat se inkār k.; mudda'i ko da'we kī tardid k.

For the *defence*—Mudda'i ke da'we kī tardid meḥ; mudda'ā 'alaih kī taraf yā jānīb (khawāh uskī jānīb se); min-jānīb-i-tardid.

There are two witnesses for the *defence*—Da'wi-i-mudda'i kī tardid ke liye do gawāh haiḥ; mudda'ā 'alaih kī jānīb khawāh min-jānīb uske do gawāh haiḥ.

☞ “In this sense, *defence* is distinguished from *prosecution*.”

Defend, *v. t.* 1.—Khatre yā nuqsān se bachānā; hamle yā yūrish se mahfūz r.; hifāzat k.; himāyat k.; bachānā; āṛnā.

2.—(Law) Jāwāb-dihī k.; muḥib h.; da'wi-i-mudda'i se inkār k.; da'we kī nisbat 'uzr yā i'tirāz k.; nālīsh meḥ hujjat yā nizā' pesh k.

Defendant, *n.* (Law) Mudda'ā 'alaih; farīq-i-sānī; taraf-i-sānī; farīq-i-mu-khālīf; woh farīq jo kisī istigāso mutālabe yā ilzām kī nisbat i'tirāz pesh kare.

☞ “The term is applied to any party of whom a demand is made in court, whether the party denies and defends, or admits the claim and suffers a default.” *Webster*.

A *defendant pro forma*—Mudda'n 'alaih-i-tartibi; woh shakhs jo mahz takmil-i-zabita ke liye mudda'n 'alaih banaya jao. [panahi d. w.]

Defender, n. Hami ya himayati; pushti-ban; bachane-wala; muhafiz;

Defenseless, a. Jiska koi bachaw na ho; jisko kisi mazarrat se mah-fuz rahne ka koi zari'a na ho; jismein qal'-bandi wagara na ho—jaise koi shahr; nauga; nihattila; muqabale ke liye taiyar nahin; kamzor; hathiyar-band nahin—jaise koi shakhs. [ya munasib.]

Defensive, a. 1.—Jisse hifazat ho; bachane wala; hifazat ke liye mauzun
2.—Jo hamle ke rokne ke liye kiya jao.

Defensive war—Jang jo apni taraf se shuru' na ki-jao balki dushman ko hamle ke rokne mein ho; bachaw ki larayi.

Defensive, n. Hifazat ka zari'a; jisse bachaw ho.

To be on the defensive, or to stand on the defensive—Bachaw k.; hifazat k.; ar ya rok k. ya'ni khud hamla ya chhe-chhi na-k. balki apne bachaw ke wasto rokto ya muqabala k.

Defer, v. t. Multawi k.; kisi waqt-i-ayinda par mauquf r.; tal d.

Defer, n. i. Adab ke lihaz se dusro ki khwahish ke mutabiq k.; kisi ki rae ko taslim k.; kisi ke iqtidar ko manna.

Deference, n. Adab; ta'zim; pas; lihaz; tab'iyyat; ta'zim ki nazar se kisi ki rae ki mutaba'at.

With great deference to the judgment of the court, I submit that this finding is not correct—'Adalat ki rae ki nisbat kamal adab se meri yah guzارش hai ki yah tajwiz sahih nahin hai.

Defiance, n. 1.—Lakar; talab-i-jang; larayi ke liye bulana; dushman se yah kahna ki agar jurat ho to a la; chhe; ishti'al; barangekhtagi.

2.—Talab-i-subut; istid'aa-i-subut-i-bahs; kisi se yah kahna ki tu apne qaul ya da'we ko sabit kar.

3.—Khatre ya muzahamat ko na-chiz samajhna; ta'aruz ya muqabala jisse mukhalif ki taubin ya ihanat zahir ho; aisi muzahamat jisse yah samjh jao ki muzahamat k. w. apne mukhalif ko haqir samajhta hai; muqabala; muzahamat (roktok) ki khwahish; amadagi-i-jang

To act in defiance of a law, or to set it at defiance—Kisi qanon ki taubin k.; kisi qanon ke hukm ko na-chiz samajhkar uske khilaf 'amal k. (usko na manna.)

Deficiency, n. Kami; nuqsan; kotahi; jis qadar zarur ho usse kam h.; tota; khami.

To make good a deficiency—Kisi shai ki kami ko pura k.; jo kuchh kam ho uska mu'awaza kar-d. (use pura khali uski bharti kar-d.)

Deficient, a. Kam; naqis; na-mukammal; pura nahin; adhura; kotah; na-kafi; qalil; kisi aisi shai ka jo matlab ho pura pura ya ba-qadr-i-kafi na r.

Deficit, n. Kami; kotahi; ghata ya ghati; tota ya tota: kasar.

Defier, n. Talib-i-jang; larayi ya muqabala dhandhne w.; muzahamat qanon ya hukm ko haqir samajh kar 'amal k. w.; qanon ki ihanat k. w.

Definable, a. Jiska ta'ayun ho-sake; qabil-i-tashkhis ya ta'ayun-i-hudud; tauzih ke laiq; jiski ta'rif ho-sake.

Define, v. t. 1.—Mahdud k.; khatee ko pahunchana; khatm k.

2.—Kisi shai ko hudūd qāim k.; had-bandī yā had-bast k.; sar-had k. nishān d.; hudūd-i-arba' k. ta'niyun k.

3.—'Ta'rif k. yā bayān k.; kisi lafz wagairā ke ma'nī ṭhik ṭhik batlānā; ta'niyun-i-ma'nī k.; kisi lafz ke muflūm ko bayān k.

Definite, a. Jiski had muqarrar ho; mahdūd; mu'ayan; muqarrar; ṭhik; jiski miqdār mu'ayan ho; mahdūd-i-ma'nī; mushakḥḥas; mutahaq-qāq. [khāsiyaton k. bayān.

Definition, n. Ta'rif; kisi lafz ke ma'nī k. ta'rif yā tauzih; kisi shai kī **Definitive, a.** Qat'i; ākbir; gair-mashrūt; muḥtataṭam; nātiq; jismeñ agar-magar na ho; jisse qat'i-nizā' ho-jāe. [mashrūt.

A *definitive* sentence or decree—Hukm yā diḡri-i-nātiq; hukm yā diḡri-i-gair

“Opposed to *conditional, provisional, or interlocutory.*” Webster.

Definitively, ad. 1.—Tahqīq ke sāth; yaqīnān; sarihan.

2.—Qat'an; bi-l-maqtā'; bilā-qaid-i-sharāit; kāmīl taur par.

Deforce, v. t. (Law) Kisi jāe-dād-i-gair-manqūla masalan arāzi wagairā ko uske mālīk ke qabza-i-jāiz meñ jāne na denā; mālīk ko qabza-i-jāiz se bāz r.

Defraud, v. t. Fareb de-kar haq se mahrūm k. yā haq-talfī k.; farebī kār-rawāyī ke zarī'e se qabze se bāz r.; nā-jāiz tarīq par bāz r.; tagallub-o-tasarruf kar-ke nuqsān pahuchāyā; dhokhā d. yā dhokhā de-kar le-lenā.

The plaintiff is anxious to *defraud* the defendant of his right—Mudda'i kī yah fikr hai kī mudda'ā' alaih ko fareb de-kar uski haq-talfī karo.

The agent has *defrauded* his principal by embezzling the money in his charge—Us gumāshṭe ne apnī tahvil ke rupaye gabn kar-ke apne āqā ko nuqsān pahuchāyā.

Defray, v. t. Denā; adā k.; chukānā; zimma-dār h. yā zimma uṭhānā.

“It is followed chiefly by *expense, charge, or cost.*” Webster.

Defrayal, n. Adā karnā yā denā; adā.

The *defrayal* of necessary costs—Mas'rif-i-zarūrī k. d.

Defunct, a. Murda; mutawaffā; marhūm.

Defunct, n. Shakhs-i-mutawaffā; marā huā shakhs.

Defy, v. t. Lūṭāyī ke liye chhorā; kisi ke khilāf 'amal k.; lalkārnā; da'wat-i-jang k.; kuchh na samajhnā; nā-chiz samajhnā; muqābala k.

To *defy* the power of a magistrate—Kisi hākim-i-fauj-dāri ko iḡhtiyār ko nā-chiz samajhnā. To *defy* the law—Qānūn ko kuchh na samajhnā; qānūn ke khilāf 'amal k.

Degradation, n. Ma'zūli; tanazzul; kisi bare rutbe yā darje se chhoṭe rutbe yā darje par kar-denā yā kar-diyā jānā; khiffat; be-ābrūyī; zillat.

Degrade, v. t. Ma'zūl yā tanazzul k.; kisi bare mausab se chhoṭe mausab par kar-denā; 'izzat le-lenā; be-ābrū k.; be-pānī k. kar-denā yā pānī utārnā yā lenā; be-qadr k.; be-waqr k. yā waqr kho d.

Degree, n. 1.—Darja; sifat rutba yā tahsil wagairā meñ taraqqī yā tanazzulī k. ek silsila.

2.—Rutba; martaba; manzilat; pāya; taraqqī kī had; miqdār; andāz.

3.—Nasl; nasab; pusht; pīṭhī.

The defendant is the plaintiff's relation in the fourth *degree*—Mudda'i wa mudda'ā 'alaih ke mā-bain qarābat meñ chār pusht kā farq hai. [shuda.

By degrees—Rafta rafta; darja ba-darja; thorā thorā; qadam ba qadam; shuda

To a degree—Gāyat darje tak; nihāyat yā bahut hī.

DEHORS (Fr.) (*Law*) Gair-muta'alliq; khārij-az; dākhil yā shāmil nahīn; kisi wasiqe ke bahar (usse khārij yā usmeñ shāmil nahīn).

DE JURE [Lat.] (*Law*) Haq yā istihqāq ke rū se; istihqāqan; haqqan; qānūn ke mutābiq; qānūnī qānūn ke rū se yā qānūnan; shar'ī.

☞ Opposed to *de facto*.

Delay, *v. t.* 1.—Multawī k.; mauqūf r.; 'arsa lagūnā; āge ko tūlnā yā barhānā; tawaqquf k.

2.—Roknā; kuchh der tak rok yā thahrā r.; kisi chiz ke daurān ko rok d.; kisi shai kī raftār ko sust kar-d.

Delay, *v. i.* Āhista āhista chalnā; thorē 'arse tak ruk-jūnā; aṭak-jānā.

Delay, *n.* Iltiwā; ta'wīq; tawaqquf; rukāwat; der; tākhīr; tāl-maṭol; dirang; sahl-ankārī; muhlat; thahrāw.

Delegate, *v. t.* 1.—Apnā qāim maqām karke bhejnā; elchī-garī kā ikhtiyār d.; ta'ināt k.; apnī taraf se kisi kām ke anjām kā ikhtiyār dekar bhejnā; apnā mukhtār banā-kar bhejnā. [nā; sipurd k.

2.—Dūsre kī bifāzat yā ihtimām meñ sipurd k.; tafwiz k.; sauñp-

Delegate, *n.* Woh shakhs jise koyī apnā mukhtār banā kar bheje; jo shakhs dūsre kā qāim maqām banākar bhejā jāwe; nāib; qāim-maqām; mukhtār; woh shakhs jo kisi kī taraf se ba-taur uske qāim-maqām ke kār-rawāyī ke liye bhejā jāwe.

Delegate, *a.* Ta'ināt-shuda; dūsre kī taraf se kār-rawāyī ke liye bhejā gayā; dūsre kā qāim-maqām banā kar bhejā gayā.

Delegation, *n.* 1.—Qāim-maqām yā mukhtār kā taqarrur; apnī taraf se kār-rawāyī ke liye kisi dūsre shakhs ko ikhtiyār de-kar bhejnā yā ta'ināt k. [rawāyī ke liye ta'ināt kiye jāen.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo dūsre yā dūsron kī taraf se kār-

Deleterious, *a.* Muhlik; zindagī kā talaf k. w.; muzir; barbad k. w.; zahrilā; sammī; sammīyat r. w.

Deliberate, *v. t.* Dil meñ tolnā; kisi bāt ke wujūh kī bhalāyī wa burāyī par khūb gaur k.; taammul ke sāth sochnā; gaur k.; fikr k.; apne dil se salāh lenā yā mashwara k.

Deliberate, *v. i.* *Vide supra.*

Deliberate, *a.* 1.—Kisi tajwiz ke qāim karne ke liye wāqī'āt aur dalāil par gaur karne wālā; kisi fi'l ke natāij-i-mumkina par ihtiyāt se sochne w.; chaukas; āhistagī se rāe qāim k. w.; jo apnī rāe ke qāim karne meñ 'ujlat-na kare; mudabbir; sāhib-i-tadbīr; āgā-pīchhā samajhne w.; dūr-andesh; chaukas.

A deliberate judge—Mujawwiz-i-dūrandesh yā mudabbir; aisā mujawwiz jo wāqī'āt aur dalāil par gaur karne ke ba'd apnī tajwiz qāim kare.

2.—Jo bagaur-o-taammul qāim kī gayī ho; jo khūb soch-bichār kar thānā gayā ho; jo ekā-ek yā jaldī se wuqū' meñ na āwe; musammam; mazhūt; pukhta; pakkā.

A deliberate opinion or measure—Pukhta yā musammam rāe yā tadbīr; aisī rāe yā tadbīr jo khūb-soch-bichār kar thānī jāwe.

Deliberately, ad. Kḥub samajh-būjh kar; dūr-andeshī se; jaldī se yā ekā-ek nahīn; āhistagī se; dīda-o-dānista; 'amdan; jān-būjh-kar.

This purpose was *deliberately* formed—Yah irāda kḥub samajh-būjh-kar qāim kīyā gayā.

Deliberation, n. 1.—Kisī tajwīz yā tadbīr kī bhalāyī wa burāyī (husn-o-qubb) par gaur k.; gaur-i-kāmil; fikr-i-balīg; ihtiyāt ke sāth taamul yā gaur; baṛā soch-bichār.

That measure has been taken with *deliberation*—Gaur-i-kāmil ke ba'd woh tadbīr 'amāl meḥ āyī yā baṛe soch-bichār ke ba'd woh tadbīr kī gayī.

2.—Kisī tadbīr kī achhāyī wa burāyī kī nisbat jo wujūh hoḥ unki ohhān; bahs-o-taftish-i-kāmil; bahs-o-tajwīz-i-bā-hamī; mushwara.

The *deliberations* of a legislative body or council—Wāzī'n-i-qawānīn kī jamā'at yā majlis meḥ jo bahs-o-taftish-i-bā-hamī kisi amr kī nisbat ho.

Deliberative, a. Gaur ke muta'alliq; gaur ke ba'd yā āpas meḥ bahs-o-taftish ke ba'd kār rawāyī yā 'amāl k. w.

The legislature is a *deliberative* body—Wāzī'n-i-qawānīn kā majma' aīsā hai jis meḥ arbāb-i-jalsa ke mā-bain bahs-o-taftish-i-bā-hamī ke ba'd kār-rawāyī kī jāti hai.

Delicate, a. Nāzūk; bārīk; mushkil; jis meḥ 'ujlat na ho sake; jis meḥ 'ujlat yā be-i'tināyī ko dakhil na ho; jiskī nisbat guft-gū yā tahrīr meḥ ihtiyāt darkār ho.

Delinquency, n. Turk-i-anjām-i-farz; qusūr; fi'l-i-bad; jurm; gunāh.

Delinquent, a. Woh shakhs jo apne farz ko anjām na kare; mujrīm; gunah-gīr; qusūr-wār; woh ahl-kār-i-sarkārī jo apne lawāzīm-i-mausabī ke anjām meḥ gāfat kare.

Deliver, v. t. 1.—Rukāwat kī chhoṛānā; āzād k.; qaid se chhoṛānā; hukūmat se kḥalās k.; chhoṛ d.; āfat se bachānā; bachānā; chhaṭkārā d.

2.—Denā yā muntaqil k.; kisi shai kā qabḥa d. yā uskī hukūmat se bāz ānā; dūsre ke hāth judā kar denā; hawāla k.; sipurd k.; sauṇp-nā; dūsre ke hāth yā ikhtiyār meḥ de-denā.

Often with *up* or *over*, *to* or *into*.

Deliver this letter to the addressee—Yah khat maktūb-il-ih ko de do.

The thief has *delivered up* the stolen property—Us chor ne chori kī māl de-diya. The murderer *delivered* himself up to the police—Us kḥunī ne apnī tayīn pulis ke hāth meḥ (ikhtiyār meḥ) de-diya yā woh kḥunī pulis ke mulāzīmōn ke pās hāzīr ho-gayā. The intestate property was *delivered over* to an heir of the deceased—Woh māl jiskī nisbat mutawaffā koyī wasīyat nahīn kar-gayā thā uske ek wāris ke hawāla kar-diya gayā.

3.—Dūsre ko batlānā yā use muttala' k.; dūsre se kah d.; kah-sunīnā yā sunānā; kisi bāt kā izhār dūsre par k.

To *deliver* a message—Ek shakhs kā paigān dūsre shakhs se kah d. To *deliver* judgment in a case—Kisī muqaddame meḥ faisala sunānā; kisi muqaddame meḥ natija-i-tajwīz se farīqain ko muttala' k.

4.—Lagānā; dāgnā; chhoṛnā; mārṇā.

[chhoṛnā,

To *deliver* a blow—Zarb lagānā; mārṇā. To *deliver* a fire—Bandūq wagaira

5.—Larkā jannā; bachcha jannā yā denā.

Delivery, n. 1.—Rihāyī; maḡhlasi; najāt; chhuṭkāṛā.

The *delivery* of a captive—Kisi qaidī ki rihāyī (uskā quid se chhūṭnā).

2.—Hawālagī; sipurdagī; tafwiz; dūsre ke hāth meñ de-denā.

3.—Jannā; paidāish.

4.—Talaffuz; lahja; tarz-i-kalām; taqrīr; talāqat.

Demand, v. t. 1.—Talab k.; mutālaba k.; māngnā; taqāzā k.; kisi shai ki nisbat da'wā yā nālīsh pesh k.; tang-talabī k.

To *demand* a debt—Qarza māngnā; qarze kā taqāzā k.; zar-i-qarza talab k.

2.—Matlūb r.; nihāyat zarūrat r.; bataur zarūrī yā kār-āmud ke dar-kār r.; chāhnā; talab k. [zarūrī hai.

This case *demands* great care—Is muqaddame meñ baṛī ihtiyāt dar-kār yā

Demand, n. 1.—Mutālaba yā talab; taqāzā; bataur wājibu-l-adā ke talab k.

The *demand* of a creditor—Mahūjan yā dāin kā mutālaba yā taqāzā.

2.—Istifsār; suwāl; kisi amr ki baṛī tahqīqāt.

3.—Baṛī talāsh; baṛī māng; chāh; pukār.

There is a great *demand* for a work of this sort—Is qism ki kitāb ki baṛī māng (talāsh yā talab) hai.

4.—Shai-i-matlūba yā mutada'wiya; da'wā; mutālaba; qarz; jiskā mutālaba ba-taur wājibu-l-adā ke kiyā jāe. [haiñ.

There are large *demands* on that estate—Us jāe-dād par baṛe baṛe mutālabe

5.—(Law) Shai-i-wājibu-l-adā yā yāftanī kā mutālaba; shai yā raqam-i-wājibu-l-adā; zar-i-yāftanī; shai-i-mudda'a-bihā; woh rupaye yā woh chīz jiskā da'wā ba-taur wājibu-l-adā ke kiyā jāe.

On *demand*—'Inda-t-talab yā 'inda-l-mutālaba; māngne par; hundavī wagaira ko pesh karke uske zar-i-samau ko māngne par.

This bill of exchange is payable on *demand*—Is hundavī ke rupaye māngne par milēnge yā (yāh hundavī darshanī hai.)

In *demand*—Matlūb; darkār.

A dictionary of this sort is much in *demand*—Is qism ki lugat ki baṛī māng (chāh pukār yā talāsh) hai; is qism ki lugat nihāyat matlūb hai.

Demandable, a. Talab kiye jāne ke qābil; jiskā da'wā yā mutālaba ho-sake; wājibu-t-talab.

Payment is *demandable* at the expiration of the credit—Zar-i-qimat ke adā karne ki mī'ad-i-mu'ayana ke guzarne par rupaye kā mutālaba ho-saktā hai.

Demander, n. Talib; da'wī-dār; khwāst-gār; joyā; māngne-wālā.

Demarcation, } n. 1.—Hudūd kā nishān k.; had-bandī; tashkhis wa

Demarkation, } ta'ayun-i-hudūd; taqsim; tafrīq.

2.—Had yā had-bast; hudūd-i-mushakkhāsa wa mu'ayana; woh hadd-i-fāsil jiskā nishān yā ta'ayun kar-diyā jāe; dāndā; siwāna.

Demanour, n. Dhaṅg; tarz-o-tarīq; waz'; rawish; harakāt-o-sakanāt.

The *demeanour* of a witness while under examination may be noted down by a court—'Adālat ko iḡhtiyār hai ki izhār dene ki hālat meñ jo dhaṅg yā tarz-o-tarīq gawāh kā ho uski nisbat yād-dāsh likh le.

Demise, n. 1.—Kisi mu'azzaz shakhs ki wafāt.

2.—(Law) Jāe-dād-i-arāzī kā intiqāl ba-zarī'a-i-thika yā waṣiyat-nāma.

Demise, *v. t. 1.*—(*Law*) Kisi haqqiyat kā intiqāl-i-him-i-hayātī yā mī'adi k.; thihe yā ijāre par de-d.; muntaqil k.

2.—Marne ke waqt hiba k.; wasiyat ke zarī'e se d.; wasiyat k.

Demolish, *v. t.* Girā d.; dhā d.; mismār k.; kisi shai ke dhāūche ko tor d.; munhadim k.

Demolition, *n.* Inhidām; tor girā yā dhā d.; mismār kar d.

Demonstrable, *a.* Qābil-i-subūt: jo subūlat se nikālā yā zāhir kiya jā sake; jisko yaqīni sābit kar sake; jiskā subūt qat'i ho sake.

Demonstrate, *v. t. 1.*—Zāhir k.; nishān d.; numāyān k.

2.—Dalil se sābit k.; natija nikāl-kar sābit kar-d.; is tarah par qāim yā sābit k. ki shubha yā inkār na ho sake; mutahaqqaq k.

Demonstration, *n. 1.*—Numāish; tauzih; subūt; shahādat; aisā subūt jo shubhe ke imkān se bāhar ho; dalil: burhān.

2.—Zāhiri 'alāmatoḥ se khayālāt kā izhār; izhār; numāish-i-zāhiri.

Demonstrative, *a.* Musbit; qāti'; jisse subūt-i-kāmil ho.

Demoralize, *v. t.* Akhlāq ko bigāronā; akhlāq wa ādāb ke usūl ki tāsīr ko mitānā yā kam kar d.; tabī'at ko zalil kar d.

Demur, *v. i. 1.*—Tawaqquf k.; taamul k.; kisi shubhe yā diqqat ki wajh se kār-rawāyī multawī kar-d.; tajwīz yā natija-i-akhīr kā tāl r.

2.—(*Law*) Muqaddame meḥ kisi amr ki nisbat i'tirāz-i-qānūnī pesh kar-ke uskā faisala 'adālat par munhasir kar-d.; i'tirāz k.; jarah k.; qānūn par hasr k.

Demur, *n.* Rukāwat; taamul; kār-rawāyī meḥ pas-o-pesh; kisi bāt ki tajwīz yā kār-rawāyī meḥ āg'i-pīohā.

Demurrage, *n.* Jahāz ki rawānagi yā uspar māl lādne khwāh utārne meḥ jo tawaqquf khilāf-i-mu'āhada ho uskā khisāra; harja yā zar-i-harja; khisāra; nuqsān.

“The term is also applied to land carriage, by wagons, railways, &c.” *Webster.*

Demurrer, *n. 1.*—Shubha waswasa yā pas-o-pesh k. w.

2.—(*Law*) I'tirāz-i-muta'alliq-i-qānūn yā i'tirāz-i-qānūnī; kisi muqaddame meḥ ek fariq kā tajwīz-i-'adālat ke liye yah 'uzr pesh k. ki ba-farz-i-taslim-i-sadāqat-i-bayān-i-fariq-i-mukhālif āyā bayān-i-mazkur qānūnan kāfi hai aur fariq-i-'uzr-kunāuda par uski tardid farz hai yā nahi.

Demurrer to evidence (*Law*)—I'tirāz-i-qānūnī muta'alliq-i-shahādat; woh i'tirāz jo ek fariq apne fariq-i-sāni ki pesh ki huyi shahādat ki nisbat kar-ke bayān kare ki yah shahādat amr-i-mutanāzi' ke subūt ke liye qānūnan kāfi nahi hai iskā faisala 'adālat se hokar kār-rawāyī-i-mazid ki jāwe.

Deniable, *a.* Qābil-i-inkār yā tardid; jisse inkār yā jiski tardid hosake.

Denial, *n.* Tardid-i-kalām; inkār; manzūrī se inkār; kisi istid'ā ki nā-manzūrī; 'adam-i-taslim; 'adam-i-ijāb; be-ta'alluqī kā izhār; yah kahā ki fulān amr se hamko kuchh wāsta sarokār yā ta'alluq nahi hui.

[nafs-kushi.]

Denial of one's self—Kisi hazz-i-nafsāni se inkār; apni khwāhishoḥ kā roknā;

Denominate, *v. t.* Nāmzad k.; koyi nām r.; mulaqqab k.; mausūm k.

Denomination, *n. 1.*—Tasmiya; nāmzad yā mulaqqab k.

2.—Kisī shai kū nām; laqab; khitāb; ism. [qism.

3.—Ashkhūs kū woh majma' jo ek nām se mausūm ho; firqa;
Denote, v. t. 1.—Nishān k.; kisī 'alāmat-i-numāyān se zāhir k.; nishān-
dihī k.; batlānā. [mafhum r.

2.—Kisī shai kī 'alāmat h.; kisī shai par dalālat k.; maushū yā
Denounce, v. t. 1.—Kisī amr kū 'ilān sunjīdagī se khwālī bā-zābita k.;
zāhir k.; kisī shai kī khabar d.

2.—Kisī 'alāmat-i-khūrījī ke zarī'o se dhamkī d.

3.—Kisī shakhs ko wājibu-t-ta'zīr wagaira kahnū; kisī shakhs par
la'nat bhejnī; muttalam k.

DE NOVO, (Lat.) Phir se; naye sar se; az-sar-i-nau; mujaddadan.

This case will be tried *de novo*—Is muqaddama meñ az-sar-i-nau (phir se) taj-
wiz 'amal meñ aye gi yā yah muqaddama naye sar se tajwiz kiya jāwogā. [hai.

Deny, v. t. 1.—Inā k.; tardīd k.; kisī amr kī nisbat kahnū ki yah sach nahīn

The defendant denies the truth of the plaintiff's assertions—Mudda'a 'alaih
ko mudda'i ko bryānāt kī sadaqat se inkār hai yā mudda'a 'alaih yah kahtā
hai kī mudda'i ke bayānāt sach nahīn hai.

2.—Dene se inkār k.; na denā. [diya gayā.

The witness was denied his subsistence money—Us gawālī ko zar-i-khorāk na

3.—Kisī shai kī nisbat ta'alluq yā zimma dāri wagaira se inkār k.;
qabūl na k.; inkār k.; taslīm na k.

The accused deny their guilt—Mulzmoon ko apni mujrimī se inkār hai.

To deny one's self—Apni khwāhishon ko pūri na k.; nase-kushi k.; apni
khwāhishon kī pūrawī na k.; parhez k.; ihtidāz k.

Depart, v. i. 1.—Rawāna h.; jānū; chalo jānū.

Opposed to arrive.

2.—Guzar jānī; gūb ho jānā; zāl ho-jīnā; qāim na rahnā; jātū rahnū.

3.—Duniyā se nikal guzar yā uṭh jānū; mar jānī.

4.—(Law) 'Uzr-i-sābiq kī bunyād chhor kar nayī bunyād qāim k.

To depart from—Inhirāf k.; tark k.; pā-bandī na k.; chhor d.; dast-kash ho
jānū; bāz-anā. [akte (unko chhor nahīn sakte)

You cannot depart from these rules—In qawā'id se tum inhirāf nahīn kar-

Depart, v. t. Kuhn se chalo jānū; chhor jānū.

To depart this life—Mar jānū.

Department, n. Sigr; sarrishta; mahkama.

Departmental, a. Kisī sigr mahkama yā sarrishte ke muta'alliq.

Every public official should be guided by his departmental rules—Har abl-i-kār-
i-sar-kārī ko chāhiye kī jis sigr meñ woh ho usī ke muta'alliq qawā'id kī
pūrawī kare.

Departure, n. 1.—Rawānagī; kūch; chalo jānū.

2.—Maūt; wafāt; mamūt.

3.—Inhirāf; 'adam-i-ittibā'; tark; pā-bandī kā na k.

4.—(Law) 'Uzr-i-sābiq kī bunyād tark karke bunyād-i-jadīd qāim k.

Depend, v. i. 1.—Dāir rahnū; zer-i-tajwiz rahnū; gair-i-munfasila yā lait-
o-lāl meñ rahnū; paṛā rahnū. [meñ dāir yā zer-i-tajwiz hai.

The cause or suit is still depending in court—Woh muqaddama abtak 'adālat

2.—Munhasir mauqūf yā mashrūt h.; madār r.

☞ Followed by *on* or *upon*.

The success of your suit *depends* on the testimony of your witnesses—Tumhāre muqaddame kī kām-yābī tumhāre gawāhoī kī shahādat par munhasir hai.

3.—Bharosā r.; takiya k.; i'tibār yā i'timād k.; pūrā i'tibār r.; i'timād-i-kāmil r. [i'tibār k. na chābiye.

Such false witnesses should not be *depended upon*—Aise jhūṭhe gawāhoī par

4.—Mutī' h.; farmān-bardār h.; tābi' h.

Dependence, *n.* 1.—I'tibār; i'timād; bharosā; takiya.

2.—Madār-ilāh; takiya-gāh; jispar koyī bharosa kare; pushtī-bāh.

Dependent, *a.* Tābi'; dūsre ke ikhtiyār meñ; munhasir; mauqūf; mashrūt; dūsre par qāim; jo bagair dūsre kī i'ānat ke kuchh kar na sake; munhasir bi-l gair; mā-taht; qāim bi-zāt nahīn.

☞ With *on* or *upon*.

Dependent, *n.* Tābi' yā tābi'-dār; lawāliq; wābasta; dāman-gīr tufailī dast-girifta yā dast-nigar; parwarish yā mihrbānī ke liye dūsre par takiya r. w. [zālī; tabāh; zār.

Deplorable, *a.* Afsos ke qābil; ranj-dih; pur-malāl; musibat-nāk; khwār;

Deplore, *v. t.* Kisī kī nishat nibāyat hī ranj k. yā zāhir k.; ranj k.; mātām k.; afsos k.; taassuf k.

Deponent, *n.* (Law) Muzhir; jiskā izhār halaf ke rū se liyā jāwe; woh shakhs jo shahādat-i-tahrīrī is garaz se de ki woh 'adālat meñ ba-taur subūt ke kām meñ lāyī jāe.

☞ "An *affiant* is one who makes an affidavit or declaration under oath, in order to establish the truth of what he says. A *deponent* is one who makes a deposition, or gives written testimony under oath, to be used in the trial of some case before a court of justice." Webster.

Depose, *v. t.* Gawāhī d.; adā-i-shahādat k.; shahādat d.; izhār d.; muzhir h.; izhār de-kar tasdīq k.

The plaintiff's witnesses *depose* as follows—Mudda'ī ke gawāh hasb-i-zail muzhir haiñ. The facts *deposed* to by the witnesses are these—Wāqī'āt-i-muzbarā-i-gawāhāñ yah haiñ; jin wāqī'āt kī tasdīq gawāhoī ne izhār de-kar ki hai we yah haiñ

Deposit, *v. t.* 1.—Dālūā; jam' k.; pāt d.

The inundation has *deposited* a large quantity of sand—Tugyānī se bahut sū bālū jam' ho gayā (paṭ-gayā) hai.

2.—Hifāzat ke liye kahīñ r.; rakhnā; jam' k.

The goods were *deposited* in the warehouse—Woh māl godām meñ hifāzat ke liye rakkhū gayā.

3.—Kisī shakhs ke pās hifāzat ke liye r.; kisi kī tahwīl meñ sipurd k.; amānat r.; zimma k.; hawāla k.; rupaye wagaira kisī koṭhī yā bank meñ is garaz se jam' kar-d. ki jab chāheñ use wusūl karen.

Deposit, *n.* Woh shai jo kisī jagah par yā kisī shakhs ke pās hifāzat ke liye rakhdī jāwe; amānat; zar-i-amānat; wadī'at; thāti; shai-i-amānatī.

He has a *deposit* of money in his hands—Uske pās rupaye amānat rakkhē haiñ (ba-taur amānat ke haiñ).

In deposit or on deposit—Amānatan yā ba-taur amānat ke; amānat meñ.

To hold in deposit—Amānatan (ba-taur amānat ke) r.

Depository, n. 1.—Amānat-dār; sipurd-dār; muhāfiz; amīn; woh shakhs jisko pās koyī shai hifāzat kī garaz se khwāh uske mālīk ke fūide ke liye kām meñ lāye jāne ke muqсад se rakkhī jāe.

2.—(*Law*) Woli shakhs jisko koyī māl hifāzat ke liye sipurd ho par us hifāzat ke i'waz meñ kuchh diyā na jāwe.

Deposition, n. (*Law*) Izbār; zabān-bandī; shahādat-i-tahrīrī; woh shahādat jo kisi afsar-i-mujāz ke rū-ba rū halaf yā iqrār-i-sālīh ke rū se li jāe aur usmeñ jurah ke suwālat bhī pūchhō jāen.

Depositor, n. Amānat r. w.; amānat kunanda; jam' k. w.; dākhil k. w.

Depository, n. Woh jagah jahān koyī shai hifāzat yā farokht ke liye rakkhī jāe; godūn; wadī'at-gāh; tosha-khāna; muhāfiz-khāna.

Deprecate, v. t. Kisi shai ko dafī'e kī du'ā māngnā; kisi shai kī nisbat yah chāhnā kī yah qāim na rahe; kisi shai se najāt dhūndhnā; nihāyat mutanssīf h. (afsos k.).

Depreciate, v. t. Kisi shai kī qīmat yā māliyat ko ghaṭā d.; kisi shai kī waq'at ko kam kar d.; kisi shai kī nisbat yah kahnā kī yah mahz be-qadr yā be-waq'at hai.

Depreciate, v. t. Qīmat kī ghaṭ jānā; kam-qīmat ho jānā; be-qadr ho jānā; qīmat meñ gir jānā (qalīlu-l qīmat ho jānā).

Depress, v. t. 1.—Dabānā; baithāl d.; girā d.; nichā kar d.

2.—Tor d.—jaise gurūr ko. [kar d.; udās kar d.]

3.—Dhañs d.; girā d.; bujhā d.; pazhmurda afsurda yā magmūm

4.—Sust kar d.; mandā kar d.; muntashar kar d.; ghaṭ d.; khūb chalne na d.—jaise tijārat wagaira.

5.—Kisi shai kī qīmat ko ghaṭ d.; arzān (sastā) k.

6.—Muflis tangdast yā garīb banā d.; tabāh k.; qalīlu-l-bizā'at kar d.

Depression, n. 1.—Girānā yā gir jānā; pastī kī hālat.

2.—Jauf; garhā; gār; ūpar se niche ko dhañs jānā. [na h.]

3.—Afsurdagi; tabī'at kā dhañs jānā; udāsi; jurat yā zinda dilī kā

4.—Sard-bāzārī; tijārat wagaira kā ghaṭ jānā (usmeñ tanazzuli); kār-o-būr yā māl-o-matā' meñ tanazzuli; rozgār yā kār-o-bār kā sust (manda) par jānā. [lenā; chhīn-lenā.]

Deprive, v. t. Le-lenā; mahrūm k.; kisi ke qabzo yā tasarruf se nikāl-

To deprive a person of his life—Kisi shakhs ko jān se mār-dānā.

To deprive one of his property—Kisi kī jāe-dād uske qabzo yā tasarruf se nikāl-lenā; kisi kā māl chhīn-lenā.

Depth, n. 1.—Gahirāyī; 'umuq.

2.—Mansim kā wast (madh). *The depth of winter*—Jāre kā wast yā madh. Bichlā khwāh nihāyat tārīk yā sunsān hissa. *The depth of night*—ādhi rāt; rāt kā woh hissa jab khūb tāriki chhāyī yā saunātā ho. Woh hissa jo kanāre se dūr ho; bichlā hissa. *The depth of a forest*—jangal kā bichlā yā woh hissa jo kanāre se dūr par ho.

3.—Gahirāyī; kisi bāt meñ khūb dūbnā. [kar-sakeñ; iglāq.]

4.—Kisi shai kā isqadar mushkil h. kī usmeñ āsānī se taftish na

Deputation, n. 1.—Kisi shakhs ko apnā i'waz qāim-maqām yā nāib muqarrar karko bhejnā; ta'ināti.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisī kī taraf se ba-taur uske qāim-maqām ke kār rawāyī ke liye muqarrar hoñ.

Deputation allowance—Bhatta yā zar-i-bhatta.

Depute, v. t. Ba-taur qāim-maqām yā mukhtār ke muqarrar k.; kisī kām ke anjām ke liye apnī taraf se ikhtiyār de-kar bhejnā; nāib yā qāim-maqām muqarrar karke bhejnā; ta'ināt k.

Deputy, n. Nāib; munib; qāim-maqām; woh shakhs jo dūsre kī taraf se kār-rawāyī kā mujāz kiya-jāwe; diptī. [wasile se hāsīl yā paidā ho-sake.

Derivable, a. 1.—Jo kisī dūsrī shai se mil sake yā hāsīl ho-sake; jo kisī Income is *derivable* from land—Zamīn se āmadanī hāsīl ho-saktī (hosaktī) hai.

2.—Jo mūrison se hāsīl ho-sake yā pahuñch sake.

An estate *derivable* from an ancestor—Woh milkiyat jo mūrīs se wārīs ko pahuñch sake yā hāsīl ho-sake.

3.—Qābil-i-istikhrāj yā ishtiḡāq; jo kisī shai se mustakhrāj mush-taq yā paidā ho sake; qābil-i-istimbāt.

No argument is *derivable* from these facts—In waq'at se koyī dalīl mustakhrāj yā paidā nahīn ho saktī (nikal nahīn saktī).

Derive, v. t. 1.—Hāsīl k.; pānā; kisī usl shai se pānā; kisī mūrīs se pānā; nikālñā; mushtaq k.

The plaintiff *derives* his title from his ancestors—Mudda'ī ko uskā haq uske mūrison se hāsīl hotā hai. From whom was this information *derived*?—Yah khabar kisse milī (pāyī gayī yā hāsīl huyī).

2.—Kisī aslī lafz se nikālñā; kisī mādde se mushtaq k.; kisī shai kī asliyat daryāft k. (is bāt kā patā lagāñā ki woh kahāñ se niklī yā āyī); mushtaq yā mustakhrāj k.

Derogate, v. i. Ghaṭā d.; be-waqr yā bad-nām k.; hatk yā kasr-i-shān kā bā'is h. [be-ābruyī.

Derogation, n. Be-waqrī; be-qadrī; khiffat; subkī; halkā-pau; tahqīr; Followed by *of, from, or to.*

Derogatory, a. Jisse be-waqrī khiffat yā subkī ho; jisse waq'at kam ho-jāe; jisse kasr-i-shān mutasawwar ho; zarar-rasāñ; muzīr.

 With *to.*

Derogatory clause in a testament. (Law)—Kisī wasiyat-nāme kā woh jumla jiskā 'ilm sirf mūsī ko ho aur usse yah shart muta'alliq rahe ki tā-waqte-ki yah jumla-i-makhlī lafz-ba-lafz mundarj na ho koyī wasiyat-nāma-i-sānī jāiz na hogā; woh 'ibarat jo mūsī apne wasiyat-nāme meñ ba-tarz-i-makhlī is garaz se likh-de ki bar-āyinda kisī aiso wasiyat-nāma-i-sānī ki girift ho-sake jo usse jabran yā kaksun-kar likhāliya-gayā ho.

Descend, v. i. 1.—Balandi se pastī par āñā; niche kī taraf āñā; utarnā; girnā; bah āñā. [nāzil h.

2.—Dafatan ā-parñā; yakāyak āñā; ṭūṭ parñā; gazab-nākī se 3.—Paidā h.; nasl se h.

The plaintiff is *descended* from respectable parents—Mudda'ī kī paidāish wālidain-i-mu'azzaz se hai yā mudda'ī mu'azzaz wālidain kī nasl se hai.

4.—Pahuñchnā; ek nasl se dūsrī nasl ko milñā; naslan ba'da naslin pahuñchnā; wirāsatau milñā; pusht-dar-pusht chalā āñā.

The estate of the deceased plaintiff will *descend* to his sons—Mudda'i-i-mutawaffā kā matrīka usko baṭōñ ko pahuñchegā yā wirāsatān milegā.

5.—Ām būtoñ ko tazkire ko ba'd khās khās būtoñ kī taraf rujū' h.; baṛī baṛī būtoñ ko kah-kar chhoṭī chhoṭī būtoñ kā kahū.

To *descend* to particulars—'Ām qism ke hālāt ke bayān ke ba'd khās khās hālāt bayān k.

Descendant, n. Nasl; aulād.

Correlative to *ancestor*.

Descendible, a. 1.—Jismēñ utār ho; jisko nīche utar sakeñ.

2.—Qābil-i-tauris; jo mūris se wāris ko pahuñch sake; jismēñ wirāsatān pahuñchne kī salāhiyat ho.

A *descendible* estate—Jāe-dād-i-qābil-i-tauris; nist milkīyat jo mūris kī wafāt ke ba'd uske wāris ko mil-sake.

Descending, p. a. Jo nīche ko chale; bāp se beṭe polo wagaira kī taraf āne-wālā; mutanazzila.

In a *descending* line—Silsila-i-mutanazzila meñ masalan bāp beṭa potā wagaira.

Descent, n. 1.—Utarnā; balandī se pastī kī taraf ānā.

2.—Nīche kī taraf jhukāw; dhāl.

3.—Hāmla; yūrish; jahāz se utar kar halla yā charhāyī.

4.—Paidāish; nasl; khāndān.

5.—Pushl; pīrhī; mūris-i-n'lā se fasl.

6.—(Law.) Wirāsat ke silsile se (wirāsatān) pahuñchnā; mūris se wāris kī taraf muntaqil h.

Lineal *descent*—Woh wirāsat jo bāp se beṭe ko aur beṭe se pote ko pahuñche.

Collateral *descent*—Woh wirāsat jo kisi se uske bhāyī bhatīje yā dūsre rishta-dār-i-yak-jihātī ko pahuñche.

Describable, a. Bayān ke qābil; jiskā bayān ho sake; sharh-pazīr.

Describe, v. t. 1.—Bayān k.; ahwāl bayān k.; sharh d.; alfāz yā 'alāmat ke zarī'e se dūsroñ ko batlānā. [utārñ].

2.—Kisi shai kī naqsha banānā (uskā khāka khaiñchnā banānā yā

Description, n. 1.—Knifīyat; bayān; ahwāl; sharh.

2.—Huliya; woh būteñ jinse kisi shai kī tamīz yā pahchān ho.

3.—Qism; nau'iyat; tarah.

Descriptive, a. Mubaiyin; jismēñ kisi shai kī bayān ho.

A *descriptive* roll—Huliya ya fard-i-huliya; chihrabandī.

Desert, v. t. 1.—Alag ho jānā; qat'-i-ta'alluq k.; chhornā; tark k.

2.—Farz wagaira ko bilā ijāzat chhor-kar chale jānā; naukari chhor bhāgnā.

Desert, v. i. Be ijāzat hāsil kiye huyo naukari chhor d.; bhāg jānā.

Desert, a. Ujār; gair-ābād; jāhāñ na koyi jāñ-dār ho na zir'at; jangal; wīrān; ūsar; gair-mazrū'a.

Desert, n. Gair-ābād zamīn; baṛā registān (hālū kī maidān); daraḥhton kī jangal; wīrān; dasht; sahrā; bayābān.

Desert, n. Woh jazī yā sazi jiskā koyi mustahaq ho; woh shai jiskā koyi sazā-wār ho; istihqāq-i-jazā; liyāqat.

Deserve, v. t. 1.—Lāiq h.; sazāwār h.; shūyān h.

“Applied to good or evil.” Webster.

2.—Mihnat yā khidmat ke zarī'e se lāiq h.; mustahaq h. yā haq r.; af'al-i-nek yā khūbī ke bā'is kisī shai kā mustahaq h.
 Deserve, *v. t.* Jazā (badle) kā mustahaq h.; lāiq h.; sazāwār h.

☞ Usually with *ill* or with *well*.

Deservedly, *ad.* Wājib tarīq par; bhalāyī yā burāyī ke lihāz se jaisā chāhiye yā munāsib ho.

DESIDERATUM, *n. (Lat.)* Woh shai jiske na hone se uskī zarūrat ma'lūm ho; woh chīz jiskī khwāhish yā ihtiyāj ho; woh shai jo hāth meñ na ho par uskā rakhnā markūz ho; woh ihtiyāj jo musallama-i-'awām ho; shai-i-matlūb.

Design, *v. t. 1.*—Naqsha banānā; khāka banānā yā khainchnā; khat khainch-kar kisī chīz kī shakl namūne ke liye banānā; naqsha utārnā.

2.—Kisī shai kā mansūba yā uskī tajwiz k.; mansūba bāudhnā; bandish k.; dīl meñ tarah dīlnā. [lagāne kā irāda r.

3.—Irāda k.; chāhnā; maqsad r.; manshā r.; kisī kām meñ

☞ With *for*.

Design, *n. 1.*—Naqsha; khāka; dāul.

[murād.

2.—Mansūba; tadbīr; tajwiz; bandish; irāda; maqsad; manshā;

Designate, *v. t. 1.*—Nishān k. yā dekhlanā; khutūt nishānāt bayān yā kisī aisi shai se zāhir k. jo ma'rūf aur mutahaqqaq ho; dekhlanā; kisī khās laqab se mulaqqab k.; kisī nām se mausūm k.; nām-zad k.; 'umūman ma'lūm karānā. [(pahchanwānā).

2.—Nishān d.; batlānā; nishān dekar auroñ se tamiz karānā

3.—Muqarrar k.; kisī khās maqsad ke liye muntakhāb yā mumai-yaz k.; kisī kām ke liye 'alāhida k. [karānā.

Designation, *n. 1.*—Nishān-dibī; dekhlanā; batlānā; auroñ se tamiz

2.—Taqrarr; kisī maqsad ke liye intikhāb aur ta'aiyun.

3.—Nām; laqab; woh nām jisse koyī shai mausūm ho.

Designedly, *ad.* Bi-l-irāda; qasdan; 'amdan; jānbūjh-kar; jān-kar; dida-o-dānistā.

☞ Opposed to *accidentally*, *ignorantly*, or *inadvertently*.

Designing, *p. a.* Fitna-pardāz; fitratī; dhūrt; makkār; dagā-bāz; firebī; 'aiyār; nuqsān paliunchnāne kī tadbīreñ k. w.; dhokhe-bāz.

Desirable, *a.* Pasaudida; qābil-i-pasand; margūb; shāyān; khwāhish ke qābil; chāhne ke lāiq; qarīn-i-maslahat; munāsib.

Desire, *v. t. 1.*—Khwāhish r. yā k.; ārzū r. yā ārzū-mand h.; mustad'i h.; multajī h.; darkhwāst k.; istid'ā k.; kisī amr kī nisbat khwāhish zāhir k.

2.—Hukm d.; imā k.; hidāyat k.

Desire, *n. 1.*—Khwāhish; ārzū; shauq; tamannā; armān; chāh.

2.—Imā; irshād; hukm; hidāyat; istid'ā; darkhwāst. [shāiq.

Desirous, *a.* Khwāhān; khwāst-gār; chāhne w.; ārzū-mand; mutamannī;

Desist, *v. t.* Bāz ānū yā rahnā; dast-bar-dār h.; parhez k.; hāth haṭā lenā; kanāra k. yā kanāra-kash h.; alag ho-jānā; kisī kām kā karnā band kar-d.; dast-kash h.; hāth khainch yā uṭhā lenā.

☞ With *from*.

Desk, n. 1.—Ek qism kī dhālūān meṡ jo likhne parhne meṡ kām āti hai; lakrī kā ek ḡhānchā jise musattah meṡ par rakh-kar uspar likhte parhte haiṡ.

2.—Kitābat kā peshā; likhne kā peshā; muharrirī kā peshā.

He intends one son for the bar, and another for the *desk*—Uskā irāda hai ki ek bete ko to wakīl waghaira banāye aur dūse ko kitābat ke peshe meṡ lagāye.

Despair, v. i. Nā-ummed h; hālat-i-yās meṡ (māyūs) h.; kul ummed munqat' kar-d. (chhor d.); mutlaq ummed na r.; nirās yā be-ās ho-jānā; kisi shai se hāth dho baiṡhūā.

With of

Despair, n. 1.—Nā-ummedī; yās; hirmān; ummed kā chhor d.; bi-l-kul hāth dho baiṡhūā yā jī chhor d.; māyūsī; nirās; inqitā'-i-ummed.

2.—Woh shai yā amr jisse nā-ummedī ho (paidā ho); woh bāt jiskī ummed na ho; woh shai jiskī nisbat yās ho.

Desperado, n. Woh shaḡhs jisko kisi tarah kā ḡhauf na ho; nihāyat tūnd-mizāj shaḡhs; baṡā hī maglūbu-l-ḡaiz shaḡhs; woh shaḡhs jisko apuī muḡāfazat kā kuchh ḡhayāl na ho; niḡar be-bāk yā jān-bāz; majnūn.

Desperate, a. 1.—Jismeṡ bihtarī kī ummed bi-l-kul sāqit ho-jāe; jisse koyī hāth dho-baiṡhe (bi-l-kul nā-ummed ho-jāe); jiske saṡbhalne sudharne yā phir sar-sabz ḡhwāh rū-ba-rāh hone kī tawaqqu' na ho; lā-'ilāj; islāh-pazīr nahīn; bi-l-kul ḡayā-guzrā (hāth se be hāth).

2.—Jo nā-ummedī kī wajh se ho; jismeṡ ḡhatre yā hifāzat kā ḡhayāl na kiyā jāe; jo jī chhor-kar (bilā ḡhauf-o-ḡhatar) kiyā jāe.

A *desperate effort*—Kisi amr kī koshish jo jān-bāzī ke sēth (jī par khel kar yā jī chhor-kar) ki-jāe.

3.—Māyūs; nirās; ḡazab-nāk; jān par khele huye.

He has become *desperate*—Nā-ummedī kī wajh se woh jān-bāzī kar rahā hai (jān par khel rahā hai).

4.—Nihāyat hī; baṡā hī; ḡāyat darje kā; saḡht.

A *desperate fool*—Baṡā hī be-wuḡūf.

The last is the *popular* sense of the term.

Desperately, ad. 1.—Jān se hāth dho-kar; josh-o-ḡharosh se; ḡazab nākī se; majnūn kī tarah; bilā ḡhauf-o-ḡhatar; be-dhāṡak; be-tahāsh.

2.—Bahut hī; nihāyat hī; shiddat se.

Desperation, n. 1.—Nā-ummed 'h.; qat'-i-ummed kar-d.; kisi bāt kī [tawaqqu' chhor d.]

2.—Nā-ummedī; māyūsī; āḡe-pīchhe kā ḡhayāl na r. [waq'at.]

Despicable, a. Nafrat ke ḡābil; haḡir; zalīl; dūn; danī; nā-kāra; be-

Applicable equally to persons and things.

Despise, v. t. Hiḡārat kī nazar se dekhūā; haḡir samajhnā; hiḡārat k.; bahut hī nāchīz samajhnā; nafrat k.

Despite, n. Bāṡī hī dushmanī; ḡhusūmat-i-shadīd; baṡā kīna yā bugz.

Despite, prep. Ba-wujūd; bā-wasf; kisi bāt ke hote huye.

Destination, n. 1.—Manshā; maḡsad; murād; kisi shai kā masraf jo pahle se ṡhahrā diyā jāe.

2.—Woh maḡām jahān ḡhātima-i-safar ho; woh maḡām jahān kisi

shakhs yā shai kā jānā maqsūd ho; thekānā.

Destitute, *a.* 1.—Muhtāj; khālī; na rakhtā huā; mu'arrā.

Followed by *of*.

2.—Tihī-dast; mufliṣ; jiske pās kuchh na ho; jisko koyī wasīla na ho; be-bāl-o-par.

Destitution, *n.* Muhtāji; mufliṣī; nā-dārī; gurbat; be-bāl-o-parī; be-kasī.

Despatch, *v. t.* See *Dispatch*.

Destroy, *v. t.* 1.—Munhadim k.; mismār k.; girā d.; dhā d.; gārat kar-d.; tor dālnā.

2.—Nest-o-nābūd k.; bar-bād k.; talaf k.; nahīn (uest yā nafī) kar-

3.—Qatl k.; halāk k.; mār-dālnā.

Destruction, *n.* Inhidīm; itlāf; halākat; bar-bādī; qatl; wīrānī; tabāhī.

Destructive, *a.* Muhlik; bar-bād-kuninda; ziyān-kār; muzir; baī burāyī paidā k. w.; jisse tabāhī halākat yā bar-bādī ho.

With *of* or *to*.

Desuetude, *n.* Tark-i-isti'māl; 'adam-i-isti'māl; isti'māl yā rawāj kā band ho-jānā; suqūt-i-rawāj yā isti'māl; jo bāt 'arse tak hotī rahī ho uskā band ho jānā.

Desultory, *a.* Be-tartīb; gair-musalsal; be-rabt; ek bāt yā mazmūn ko chhor-kar bilā lihāz-i-tartīb yā silsila dūsri bāt yā mazmūn shurū' kar d. w.; be-nizām; be-qā'ida.

A *desultory* remark—Kalām-i-be-rabt.

Detail, *v. t.* Tafsīl-wār kahnā; mufasssal bayān k.; tafsīl k.; sharh-wār bayān k.; ek ek karke batlānā.

Detail, *n.* 1.—Tafsīl; juz-o-kul; tasrīh yā tashrīh; mufasssal bayān.

Used chiefly in the plural.

2.—Woh bayān jismeñ chhoṭī chhoṭī bāteñ bhī dākhil hoñ; aisā bayān jismeñ juzwī hālāt bhī firoguzāsht na hoñ.

In *detail*—Bi-t-tafsīl; beore-wār; tafsīl-wār; mufasssal yā mufasssalan; tukṛa tukṛa karke; juzwī juzwī.

Detain, *v. t.* 1.—Bāz rakhnā; aṭkānā; dabā rakhnā; aṭkā rakhnā; na denā; kisī shakhs ko us shai se mahrūm r. jo uski ho. [yā ṭhahrā r.

2.—Roknā yā rok r.; jāne na d.; uljhā rakhnā; biṭhlā r.; ṭhahrānā

3.—Band r.; qaid r.; 'hirāsāt meñ r.; chauki-pahre meñ yā nazar-band r. [ki chīz ko apne pās rakh-chhorānā.

Detainer, *n.* (Law) Dūsre ke māl ko apne qabze meñ rakh-lenā; dūsre

Detect, *v. t.* Kholnā; patā-lagānā; surāg lagānā; talāsh-karke nikālnā; zāhir k.; pakarnā; girift k.; inkishāf k.

The theft has not yet been *detected*—Woh chori abtak na khulī (uskā patā abtak na lagā.) All the errors have been *detected*—Bi-l-kul galtiyoñ ki girift hogayī (sab bhūl pakar gayī).

Detector, *n.* Daryāft yā zāhir k. w.; woh shakhs jo aisī bāt ko apnī talāsh se khol-de jiske chhipāne ki koshish dūsra shakhs kartā ho; kāshif; girift k. w.; zāhir k. w.

Detection, *n.* Inkishāf; zuhūr; kisī chhipī huyī bāt kā zāhir k. (khol d.); kisī aise shakhs yā aisī chīz kā hāl khol d. jiskī nisbat maḥfī rakhne ki koshish ki-jāe; girift; khul-jānā; zāhir ho-jānā.

The forgery, with which the accused person stands charged, could not escape detection—Jis ja'l-sāzi kī ilzām is mulzam par lagāyā gayā hai woh zarūr khul-jāti.

The detection of the murder is creditable to the police—Is khūn kā inkishāf (uske hāl kī kholnā yā daryāft k.) ahl-kārān-i-pulis ke liye bā'is-i-ta'rīf hai.

Detective, *a.* Jarāim ko inkishāf kī munāsabat r. w. (us fan mein māhir) ; jurmon ke surāg lagāne ke liye muqarrar.

He belongs to the detective police—Woh shakhs un ahl-kārān-i-pulis se hai jo inkishāf-i-jarāim ke liye muqarrar hai.

Detective, *n.* Mahkama-i-pulis kā woh mulāzim jiskā khās kām yah ho ki bad-waz' ashkhās ke āmad-o-raft ke maqāmāt aur unki 'ādatoñ aur fi'lon ko chālāki se daryāft kiya kare.

Detention, *n.* 1.—Bāz rakhnā ; kisi kā haq dabā r. ; aisi shai kā rakh chhōrnā jo dūsre shakhs kī ho aur jiskā wāpas kar d. munāsib ho.

2.—Qaid ; band ; hirāsāt mein rakkhā jānā ; nazar-bandī ; rukāwaṭ ; tawaqquf ; uljhāw ; atkāw.

Deter, *v. t.* Kḥauf dekhilā kar bāz r. yā roknā ; khatra qabāhat yā kisi dūsre kḥayāl se kisi ko past-himmat kar-ke kisi fi'l se usko bāz r.

Such difficulties ought not to deter you from your duty—Munāsib nahīn hai ki aisi dushwariyon se kḥauf-kḥakar tum apnā farz anjām na karo.

Deteriorate, *v. t.* Bad-tar (aur burā) kar-d. ; kisi shai kī 'umdagī ko ghaṭā d. [ho-jānā ; zalil ho-jānā.

Deteriorate, *v. i.* Bad-tar yā aur kḥarāb ho jānā ; bigar jānā ; nāqis Determinable, *a.* Tanqih tashkhis yā infisāl ke qābil ; khātima-pazir.

Determination, *n.* 1.—Tanqih ; tashkhis ; thahrānā yā thahrāyā-jānā.

2.—Ikhtitām ; khātima ; akhīr ko pahuñchānā yā pahuñchnā ; suqūt.

3.—Infisāl ; 'adālat se kisi nizā' kā faisala yā raf'-dād ; kisi jhagre kā 'adālat se tai pānā. [pakkā thahrā lenā.

4.—Musammam irāda ; 'azm-bi-l-jazm ; thān ; dil mein kisi bāt kā

Determine, *v. t.* 1.—Kisi bahs yā nizā' ko khātima par pahuñchānā ; hākim-āna hukm dekar ba-zarī'a-i-hukm-i-'adālat tai k. ; faisal k. ; tajwiz k. ; raf'dād k.

The court has determined the course—'Adālat ne us muqaddame ko faisal kar diyā (woh muqaddama 'adālat se faisal hogayā).

2.—(Law).—Sāqit kar-d. ; kal-'adam kar-d.

To determine a will—Kisi wasiyat-nāme ko sāqit kar-d.

3.—Musammam irāda k. ; dil mein thān lenā ; tajwiz yā irāda qāim karānā ; targīb d. ; kisi amr ke ikhtiyār karne par rāgib k.

The police were determined to mal-treat the prisoner which determined the latter to escape—Ahl-kārān-i-pulis ne mudda'a'alaih par tashaddud kā irāda musammam kar-liyā thā chunāñchi usī wajh se mudda'a'alaih ko bhāgne kī targīb huyī.

4.—Qāim k. ; ta'aiyun k. ; targīb k. ; tashkhis k. ; hukm ke zarī'e se muqarrar k. ; thahrānā. [had mu'aiyan k.

5.—Had-bandī (ta'aiyun-i-hudūd) k. ; nishān karke 'alāhida kar-d. ;

Determine, *v. i.* 1.—Khatm ho-jānā ; sāqit ho-jānā ; kal-'adam ho-jānā ; band yā mauqūf ho-jānā ; jātā rahnā.

2.—Tajwiz k.; ṭhahrānū; munaqqah k.

☞ Often with *on* or *upon*.

Detriment, *n.* Maẓarrat; nuqsān; ziyān; k̄hisāra; kamī; tanazzul.

☞ Used very generally; as, detriment to interest, property, religions, morals, reputation, and to land, or buildings.

Detrimental, *a.* Muzir; nuqsān paidā k.w. yā karāne w.; zarar-rasān; ziyān-kār.

This order is *detrimental* to his interest—Yah hukm uske haq meṇ muzir hai.

Devastate, *v. t.* Barbād wirān yā tabāh kar d.; gārat kar-d.; ujar d.

Devastation, *n. 1.*—(*Law.*) Wasi yā muhtamim kī jānib se mutawaffā ke tarke kī barbādī; itlāf-i-matrūka-i-mutawaffā min-jānib-i-wasi yā muhtamim.

2.—Barbādī; barbād karnā yā honā; tabāhī.

DEVASTAVIT, [*Lat.*] (*Law.*) Bar-bādī itlāf yā wirānī min-jānib-i-wasi k̄hwāh muhtamim; sarf-i-bejā wa be-fāida ke zari'e se matrūka-i-mutawaffā kī bar-bādī.

Devest, *v. t.* (*Law.*) Kisi haq yā istihqāq ko muntaqil k.; mahrūm k.; qabza haq yā haqqiyat se mahrūm k. [haqqiyat k̄.

Devest, *v. t.* (*Law.*) Zail yā muntaqil kar diyā jānā jaise kisi istihqāq yā

☞ "This word is generally written *divest*, except in the legal sense."

Webster. Opposed to *invest*.

Deviate, *v. t.* Asli rāh chhoṛkar dūsri rāh par chalnā; kisi tarīq-i-ma'mūli ke k̄hilāf amal k.; gumrah h.; bbaṭaknā; zalālat meṇ painā; jis amr k̄a karnā munāsib ho uskā na k. [gunāh; bhūl; k̄hatā

Deviation, *n.* Inhirāf; rū-gardānī; tarīq-i-ma'mūli se takhāluf; gumrahī;

Device, *n. 1.*—Tadbīr; tajwiz; bandish; mausūba; fītrat; ijād; woh fīl jisse hunarmandī yā 'aiyārī zāhir ho.

2.—Nishān; tamga.

Devisable, *a. 1.*—Wasiyat ke qābil; jise wasiyat karsaken.

2.—Qābil-i-ijād yā ikhtiyār; jise sochkar nikāl sakeṇ.

Devise, *v. t. 1.*—(*Law.*) Wasiyat k. yā wasiyat-nāme ke zari'e se denā jaise arāzī yā aur koyī jāe-dād-i-gair-manqūla; de marnā; chhoṛ jānā; wasiyat ke rū se hiba k.

2.—Ijād k.; paidā k.; sochkar nikālā; 'aql ke zor se qāim k.; k̄hayāl karke qāim k.; mausūba karke nikālā.

To *devise* a plan of defence—Jawāb-dihī yā bachāw kī tadbīr sochkar nikālā.

Devise, *v. t.* Mansūba bāndhnā; tadbīr k.; bandish k.; sochnā; ijād k.

Devise, *n. (Law.) (a.)*—Wasiyat-nāma likh-kar jāe-dād-i-gair-manqūla k̄a de-denā yā uskā intiqāl.

(b.)—Wasiyat-nāma yā wasiyat-nāma-i-jāe-dād-i-gair-manqūla.

(c.)—Jāe-dād-i-mūsā-bih; woh jāe dād jo wasiyat-nāme ke zari'e se dī yā wasiyat kī gayi ho; jāedād jiskā hiba wasiyat ke rū se ho.

Devisee, *n. (Law.)* Woh shakhs jiske nām jāe-dād-i-gair-manqūla az-rū-i-wasiyat-nāma muntaqil hūyī ho; mūsā-ilāih; mūsā lahū.

Devisor, *n. (Law.)* Mūsī; woh shakhs jo wasiyat-nāme ke zari'e se jāe-dād-i-gair-manqūla de dewe (hiba kar-dewe).

☞ Correlative of *devisee*.

Devoid, *a.* Khālī; muhtāj; na rakhtā huā.

☞ Followed by *of*.

Devolution, *n.* Ek shakhs se dūstre kī taraf muntaqil h.; ek se dūstre ko silsila-wār milnā; wāris qūim-maqām yā jā-nashīn ko pahuñchnā.

Devolve, *v. t.* Muntaqil kar d.; hawāla k.; sipurd yā tafwiz k.; dast-ba-dast pahuñchānū.

☞ Generally with *upon* or *to*.

Devolve, *v. i.* Hāthoñ hāth ānā yā pahuñchnā; ek shakhs se dūstre shakhs ke pās muntaqil h.; ek qūbiz ke hāth se nikal-kar uske jā-nashīn (qūim-maqām) ko milnā; sisile se pahuñchnā; wirāsatān pahuñchnā; muntaqil h.

☞ Followed by *on* or *upon*.

Dexterity, *n.* 1.—Chustī; phurtī; musta'idī; tezi; tajribe aur mahārat kī wajh se kisi kām kā jhatpat (chatpat) k.; ā'zā ke kām meñ lāne meñ hoshyārī aur suhūlat.

2.—Kisi bāt ke sochkar nikālne yā kisi maqsad ko anjām ke liye tadbīroñ kī ijād meñ 'aql kī tezi; tadbīroñ kī ijād meñ musta'idī; kisi tajwiz (mansūba yā bandish) ke anjām yā insirām meñ 'ujlat aur hoshyārī; chālākī; chaturāyī.

Dexterous, *a.* 1.—Phurtīlā; tez-dast; hāth se kisi kām ke karne meñ hoshyār aur chālāk; musta'id.

2.—Tadbīroñ kī ijād meñ hoshyār; mudabbir; kisi tadbīr ke sochne aur uske anjām meñ musta'id; chālāk; chatur; siyānā.

3.—Jo hoshyārī (chaturāyī) se kiya jāe.

Diary, *n.* Roz-nāma; roz-nāmcha; awārja; woh kitāb jismeñ roz roz ke hālāt likhe jāweñ; siyāha.

A general diary—Roz-nāmcha-i-'ām. A special diary—Roz-nāmcha-i-khās.

A diary writer—Roz-nāmcha-navis.

Dictate, *v. t.* 1.—Is garaz se kuchh kahnā ki dūsrā shakhs use likh le; kisi ko koyī bāt is murād se sikhlanā ki mauq'e par woh use kahe.

2.—Farmānā; tabakkumāna kahnā; irshād k.; hukm d.; sādīr k. jaise hukm. [i-kalām; 'ibārat; tarz-i-sukhan.]

Diction, *n.* Alfāz ke zarī'e se khayālāt kā izhār; intikhāb-i-alfāz; tarz-DICTUM, *n.* [Lat.] 1.—Qaul yā sanadī qaul; bayān; kahāwat.

2. (Law.) Woh rūe jiskā izhār min-jānib-i-hukkām-i-'adālat aise umūr kī nisbat kiya jāe jinko muqaddame se ta'alluq-i-khās na ho.

Die, *v. i.* 1.—Marjānā; maruā; hastī se nestī meñ parjānā yā hast se nest ho-jānā; murda ho-jānā; rūh kā parwāz kar-jānā; jān kī nikal-jānā; fant h.; qazā kar-jānā; guzar-jānā; dam nikal-jānā; dunyā se guzar-jānā; jahān se uṭh-jānā; mulk-i-'adam ko rāhī h.; ba-qaid-i-hayāt na rahnā; bo-jān yā khushk ho-jānā; ukāṭh jānā.

☞ Said of animals or vegetables.

☞ "Often with *of*, *by*, or more seldom *for*, before the cause or occasion of death." Webster.

2.—Jān d.; mar-jānā; zindagī (jān) khonā; halāk kiya jānā; phāñsi parnā. [jānā; mit-jānā; bujh jānā.]

3.—Nest ho-jānā; mauqūf ho-jānā; zāl ho-jānā; kuchh rah na

Let the secret *die* in your own breast—Is bhed ko apne hi dil meñ mit jāne do.

4.—Baiṭh yā dhaṅs jānā; pazhmurda yā afsurda ho-jānā; kam-zorī shikasta-khātīrī yā muhabbat wagaira ke sadme se bujh-jānā yā gashī kī hālat meñ ho-jānā. [rahnā.]

5.—Kisi kā mahkūm (uske tābi) na rahnā; kisi meñ muṭtalā na To *die* to pleasure or to sin—Khushī yā gunāh meñ muṭtalā na rahnā.

6.—Pichhe ko palat jānā yā khūb sunāyī na d.; barābar kam hotā (ghaṭṭā) jānā jaise awāz kā. Nazar se gāib ho-jānā; uṛ jānā; jātā rahnā; nazar na paṛnā jaise kisi rang kā.

Often with *out* or *away*.

7.—Bad-maza yā be-dam ho-jānā; utar jānā; tezi kā bāqī na rahnā.

Mostly used in the participle.

The beer is *dead*—Woh bīr sharāb utar gayī.

DIES NON. [Lat. an abbreviation of *dies non juridicus*] (*Law*). Yaum-i-ta'til-i-'adālat; kachahrī ke band rahne kā dīn jaise Itwār (Yakshamba) wagaira; jis roz hākimoñ kā ijlās na ho; jo dīn kachahrī kā na ho.

Diet, n. 1.—Khurāk; giza; khāne-pine kī chizeñ.

2.—Woh giza jo kisi qā'ida-i-mu'aiyana yā sihbat ke lihāz se khāyī jāe.

Diet, v. t. Khānā khilānā; khilānā; parwarish k.; qillat se yā qā'ida-i-mu'aiyana ke mutābiq khilānā-pilānā.

Diet, v. i. Khānā; qā'ide ke bamūjib khānā pīnā; bachā-bachā ke (thorā yā kam) khānā. [na r.; ek qism kā na h.]

Differ, v. i. 1.—Mukhtalif h.; aur tarah kā h.; muwāfaqat yā mutābaqat

The statements of the witnesses *differ* in this case—Is muqaddame meñ gawāboñ ke bayānāt mukhtalif haiñ (ek qism ke nahiñ haiñ). The court *differ*s with the assessors as to the prisoner's guilt—Is mudda'ā 'alaih kī mujrīmī kī nisbat 'adālat ko asesaroñ kī rāe se ittifaq nahiñ hai. These two books *differ* from each other—Yah do kitābeñ bāham mukhtalif haiñ.

2.—Mukhtalifu-r-rāe h.; ek tarah kī rāe na r.; rāe meñ muttāfiq na h.; aur hī sochuā; tajwiz yā rāe meñ mukhālafat k.

3.—Mubāhasa k.; takrār qaziya yā jhagrā k.; jhagarā; nizā'-i-lafzi k.

Difference, n. 1.—Ikhtilāf; nā-muwāfaqat; farq; bhed; tafāwut; nā-ham-wāri; gair-mushābahat.

2.—Ikhtilāf-i-rāe; nifāq; nizā'; bahs; takrār; jhagrā; munāqasha; wajh-i-takrār; amr-i-mā-bihī-n-nizā'; woh bāt jiske sabab se jhagrā paidā ho (jiski nisbat nizā' ho).

To make up a *difference*—Bāham sulh k.; raf'-i-shar yā takrār k.; tasfiya-i-nizā' k.

Different, a. 1.—Judāgāna; 'alāhida 'alāhida; ek hī (wāhid) nahiñ.

2.—Mukhtalif naw'iyat shakl yā sifat kā; yak-sāñ nahiñ; mukhtalif; mutafarriq; gair-mushābih; bāham mukhtalif; dūsre kī māniud yā dūsre sā nahiñ.

Difficult, a. 1.—Jiskā banānā karnā yā anjām d. dushwār (diqqat-talab yā mushkil) ho; sahl (āsān) nahiñ; jismeñ mihnat aur jāñ-fishānīkarnī pāre.

2.—Jiskā khush k. mushkil ho; jiske dil ko jald (āsānī se) pher na sakeñ; jo kisi kī bāt (uskā kahñā) jald na māne; mizāj kā saḥt (kaṛā); jo kisi kā qaul jald bāwar na kar le.

- 3.—Jispar charhnā 'chahnā yā uskā 'ubūr k. mushkil (diqqat-talab) ho—jaise pahār sarak yā daryā wagaira.
- Difficulty, n.** 1.—Dushwārī; ishkāl; sakhtī; diqqat; āsānī yā suhūlat kā na h.; kisi shai kī woh hālat jisse uskā anjām mushkil ho.
- 2.—Woh bāt jo mushkil ho; woh amr jiskā anjām dushwār ho (sahl na ho); woh bāt jismeñ mihnat pareshānī yā uljhāw ho; taklif kī bāt; woh bāt jiskī wajh se taraqqī wagaira meñ diqqat ho; uljherā; bakherā; jhanjhat; janjāl; rukāwat kī bāt.
- 3.—Hujjat; nizā'; ikhtilāf; ta'arruz; 'uzr; i'tirāz.
- Diffidence, n.** Apnī yā gair kī quwwat istitā'at yā liyāqat wagaira kī nisbat shubha ya'nī uspar takiya na k. (bharosā na r.); inhisār-i-zātī na r.; hijāb; sankoch; sakuch.
- Diffident, a.** Apnī yā gair kī quwwat wagaira par shubha r. w.; waswāsī; wahmī; apnī zātī liyāqat wagaira par bharosā na r. w.; sankochī; mahjūb; kāmoñ ko dar dar k. w.
- Diffuse, v. t.** Dhālkar phailānā jaise kisi saiyāl (bahne wālī) shai ko; bahānā; chāroñ taraf phailānā; ghumānā; mushṭahar k; khonā; zāi'a k.
- Diffuse, a.** Dhālkar bahāyā huā; kḥūb phailā huā; gair-mahdūd; mutawwal; tūl-o-tawil (lambī-chaurī) jaise 'ibārat. [polī k. yā haṭānā.
- Dig, v. t.** 1.—Khodnā; gornā; mittī ko kudālī yā kisi dūsre tez āle se
- 2.—Mittī nikāl-kar kḥālī kar-d.; khodnā jaise kuāñ; garhā kar-d.
- To dig down*—Khod-kar jar kḥālī karke girā d. (ḡhā d.).—*To dig down a wall*—Diwār kī bunyād (new) ko bhitari bhitār khod-kar use girā d.—*To dig in*—Khod-kar pāṭnā. *To dig in manure*—Khād ko khod-kar zamīn meñ bhar yā pāt d.—*To dig from, out, or up*—Khod-kar nikālū.
- The preposition is often omitted.
- Dig, v. i.** Kudālī wagaira lekar kām k.; zalil kām k.; kamīnoñ kā kām k.
- To dig in*—Kudālī wagaira se khod-kar garhā k.—*To dig through*—Is pār se us pār tak khod-kar āne jāne kī rāh kar-d.
- Digest, v. t.** 1.—Murattab k.; tartīb d.; taiyār k.; silsila-wār durust k.
- 2.—Hazm k.; pachānā; kaimūs banā d.; tahlīl k.
- Digest, v. i.** 1.—Hazm h.; pachnā; tahlīl h.
- 2.—Paknā; mawād kā ā-jānā jaise phore yā zaḥm meñ.
- Digest, n.** Qawānīn kā majmū'a; majmū'a-i-āyīn.
- Dilatory, a.** 1.—Sust; ḡhīlā; jo 'ādatan der kare.
- 2.—(Law) Jisse tawaqquf yā der ho yā uskā honā maqsūd ho.
- Dilatory plea*—Wah 'uzr jo muqaddame kī tajwiz meñ tawaqquf karāne ke liye kisi aise amr kī nisbat pesh kiyā jāwe jisko rūdād se ta'alluq na ho.
- Diligence, n.** Kisi qism ke kām meñ barābar lagā rahnā; jo koyī kām shurū' kiya jāe uske anjām kī barābar pairawī; dil-o-jān se mihnat; tawajjuh-i-kāmila; kisi kām meñ jis-qadar dīl lagānā munāsib ho us meñ utnī hī tawajjuh; mihnat; riyāz.
- To do one's diligence, give diligence, use diligence*—Sā'i h.; dil-o-jān se koshish k.; jāhān tak ho-sake fikr k.; kḥūb tau-dibi k.
- Diligent, a.** 1.—Dil-o-jān se mutawajjih; mihnatī; be-khabar yā gāfil nahīn; nihāyat sā'i wa sargarm; hamesha kām meñ lagā huā.

2.—Jo barābar kiya jāe; jiski pairawī meñ fikr aur koshish barābar kām meñ lāyi jāe; jo mihnāt yā ihtiyāt se ho.

To make a *diligent* search—Kisi chiz ko barī fikr aur mihnāt se dhuñdhnā; kisi shai kī just-o-jū barī jidd-o-jahd se k.

Diluvial, a. Jo daryā wagaira ke sailāb (bāṛh) se paidā ho.

Diluvial deposit—Woh bālū yā mitṭī wagaira jo daryā ke sailāb kī wajh se par jāe; daryā-shikast gang-shikast yā daryā-burd.

DILUVION, } n. Bālū yā mitṭī wagaira jo daryā kī tugyānī (bāṛh) se
DILUVIUM, } par jāe (jam' ho-jāe).

Dimension: n. Kisi shai kī lambāyī chaurāyī uñchāyī gahrāyī motāyī yā uskā gherā; kisi shai kī tūl-o-'arz aur 'umuq yā dabāzat; wus'at; qad-o-qānat; bistār; phailāw. [kisi tarah par kam yā chhoṭā k.

Diminish, v. t. 1.—Ghatānā; kam k.; miqdār yā ta'dād meñ kam k.;

“Opposed to *increase* and *augment*. It is particularly applied to bulk and quantity, as *shorten* is to length.” *Webster*.

Diminish, v. t. Kam yā chhoṭā ho-jānā khwāh nazar ānā; ghaṭ jānā.

Diminution, n. 1.—Ghatānā; kam k.

2.—Kamī; kam ho-jānā; ghaṭ jānā. [ho.

3.—(*Law*) Woh firoguzāshṭ galatī yā naqs jo kisi wasīqa-i-qānūn meñ **Diploma, n.** Sanad; woh navishta jo dast-khat khwāh dast-khat aur muhr se murattab ho-kar kisi ihtiyār ke nafāz dilāne ke liye ek shakhs ko diyā jāwe.

Direct, a. 1.—Sidhā; terhā yā pechīda nahīn.

2.—'Ain maqsad ko pahuñchāne wālā; jisse fhik manzil-i-maqsūd par pahuñcheñ; jismeñ kaj-o-pech na ho. [takalluf bāsif ho.

Direct means—Sidhī tadbīr; aisi tadbīr jisse tadbīr-kunanda kā maqsad bilā-

3.—Sarihī; badihī; gair-mashkūk yā mushtabah; sāf; fāsh; khulā huā; mubham yā muzabzab nahīn.

Direct evidence—Subūt-i-sarihī badihī yā gair-mashkūk. *Direct* interference—Mudākhalat-i-sarihī yā fāsh.

4.—Yak-jihātī nahīn; bāp beṭe pote wagaira ke silsile meñ ba-khatt-i-mustaqīm; bāp beṭe kī taraf; silsila-i-mutanazzila meñ.

A descendant in the *direct* time—Bāp beṭe pote wagaira kī aulād meñ.

In this sense, *direct* is opposed to *collateral*.

Direct tax—Woh mahsūl jo logoñ kī āmadani yā māl-o-matā' par lagāyā jāe.

In this sense, “distinguished from taxes on merchandise or customs, and from excise.” *Webster*.

Direct, v. t. 1.—Nishān d.; kisi jagah yā chiz kī taraf sidhe batlānā yā nishān d.; shist lagānā; tāk bāndhnā.

2.—Intizām k.; band-o-bast-k.; kisi khās tarīq par chalānā; insirām k.

3.—Sabil yā tarīq-i-munāsib batlānā; sidhā rāsta dekhā d.; rah-numāyī k.; rah dekhānā.

He *directed* me to the left-hand road—Usne mujhe bāyeñ hāth kī rah dekhā di.

4.—Hukm d.; hidāyat k.; irshād k.; farmānā; bare kī tarah sikhānā.

5.—Kisi khat par maktūb-ilāih kā nām wa patā-ṭhikānā likhnā; jab koyī chiz lifāfe khwāh pulinde wagaira meñ band karke bhejeñ to

us lifāfe yā pulinde par us shakhs kā nām aur thikānā likh d. jiske pās woh bhejā jāwe. [thikānā kyā likhā jāwe ?]

How is this letter to be directed?—Is khat par maktūb-ilāih kū nām aur patā-

Direction, n. 1.—Ihtimām; band-o-bast; insirām; nigranī; hidāyāt.

Who has the direction of the affairs of that firm?—Us koṭhī ke kār-o-bār kī ihtimām kiske zimme hai?

2.—Hukm; hidāyāt; irshād; imā; kār-rāwāyī kī tarīq batlānā.

The requisite directions have been given to the Munsarim—Zarūrī hidāyateṁ Munsarim ko kardi gayī haiṁ.

3.—Sarnāmā; maktūb-ilāih wagaira kā nām ma' laqab wa sukūnat; nām aur patā thikānā; lifāfe par kī 'ibārat.

4.—Samt; jānib; taraf; or.

In what direction?—Kis taraf yā jānib?

[sipurd ho.

5.—Woh kul ashkhās jinko kisi amr kī insirām (kisi kām kī ahjām)

6.—Woh bāteṁ batlānā jinse kisi shakhs yā muqām kī patā lag jāe.

Directly, ad. 1.—Bilā taḥhallul; bilā ibhām; sarāhutan; sāf sāf; zimuan nahīn; ghumā-phirā kār nahīn; ba-khat-i-mustaqīm; sidhā.

The evidence does not bear directly upon this case—Is muqaddame se shahādāt ko sāf sāf ta'alluq nahīn hai.

2.—Fauran; bilā tawagguṣ yā tākhīr; turt yā turant; jhatpat; sidhe.

3.—Joṁhīn; kisi ke ba'd hī; ba-mujarrad; ba-faur. [kār-rawā.

Director, n. 1.—Muhtamim yā sarbarāh-kār; munsarim; chalāne w.;

2.—Mushīr; nāsīh; hādī; rah-numā.

3.—Pir; gurū; murshid.

[ke insirām ke liye muqarrar ho.

4.—Woh shakhs jo kisi jumā'at wagaira kī taraf se uske kār-o-bār

Disability, n. (Law) 1.—Qānūnī liyāqat yā qābīliyat kā na honā; 'adam-i-liyāqat-i-qānūnī; shar' yā shāstr ke rū se kisi fi'l ke anjām kī salāhiyat kā na rakhnā; qānūnī nā-liyāqatī; imtinā'-i-qānūnī; kisi fi'l-i-jāiz ke karne kī salāhiyat na r. [yā zihnī quwwat wagaira na r.

2.—Be-maḥdūrī; 'adam-i-istitā'at; lā-ehārī; majbūrī; kāfī jismānī

Disable, v. t. (Law) 1.—Qānūnī haq yā salāhiyat se mahrum k.; qānūn ke mutābiq nā lāiq banā d.; qānūn ke mutābiq kisi fi'l ke karne kī salāhiyat rahne na denā.

2.—Nā lāiq k.; be-kār k.; jismānī yā zihnī tāqat se mahrum kar-denā; nā-tāqat k.; kisi shai ko is tarah par kamzor yā be-kār kar-denā ki woh phir kām ke lāiq na rahe; be-maḥdūr kar-denā; za'if kar-d.; kamzor kar d.

Disabled, p. a. Nā-lāiq; ma'zūr; kisi fi'l kī salāhiyat na rakhtā huā; kamzor; zaḥm yā choṭ wagaira ke bā'is kām kī nahīn (bekār).

Disadvantage, n. 1.—Fāide se mahrumī; nā-muwāfiq hālat; woh amr jo kām-yābī meṁ mānī' khwāh nuqsān yā mazarrat kī bā'is ho.

To be under some disadvantage—Aisi hālat meṁ honā jo apne hāl ke muwāfiq na ho; nā-muwāfiq yā mazarrat-angez hālat meṁ h. To act at disadvantage—Aisi hālat meṁ kisi fi'l kī jisse nuqsān yā mazarrat ho (usmeṁ kāmyābī na ho).

2.—Ziyān; nuqsān; mazarrat; naf' nām-warī yā i'tibār wagaira meṁ nuqsān. [paune bechnā.

To sell a thing to disadvantage—Kisi chīz ko nuqsān uṭhā kar bechnā; aune

Disadvantageous, *a.* Taraqqī kām-yābī yā naf' ke liye muẓir; nā-muwāfiq; mukhālīf; muẓir; zarar-rasān; nuqsān k. w.; āram yā subhīte kā nahīn; kisi amr kī bihbūdī ke hasb-i-hāl nahīn. [tardīd-i-kalām k.]

Disaffirm, *v. t. 1.*—Bar-'aks yā khilāf kahnā; raḍ k.; inkār k.; kāṭ d.;

 Said of what has been asserted.

2.—(*Law*) (a) Bahāl na r.; 'adālat-i-mā-taht ke faisale ko mansūkh yā mustaradd k. [i-infisākh ko.]

(b)—Mansūkh yā kal-'adam kar denā; jaise kisi mu'āhada-i-qābil-Disagree, *v. i. 1.*—Muttāfiq na h.; mukhtalīf h.; yak-sān na h.; ek tarah kā na h.; ikhtilāf r.

The facts stated by the plaintiff *disagree* with those stated by the defendant—Jo wāqī'āt mudda'i wa mudda'a'alāih ne bayān kiye unmeñ ikhtilāf hai.

2.—Mukhtalīfu-r-rāe h.; tajwiz meñ ikhtilāf r.; ek dil na h.; bāham ikhtilāf yā munāqasha r.

The best judges sometimes *disagree*—Ba'z waqt 'umda se 'umda mujawwizōñ ki tajwiz meñ ikhtilāf hotā hai.

3.—Nā-muwāfiq h.; muwāfaqat na r.; nā sāz h.; hasb-i-bāl na h.

The climate of that distret *disagrees* with his health—Us zil'e kī āb-o-hawā use nā-muwāfiq hai.

Disagreeable, *n.* Nā-pasandīda; nā-guwar; jisse tabī'at ko ranj pahuñ-che yā woh mutaṭaffir ho. [jhagrā.]

Disagreement, *n.* Ikhtilāf; nā-muwāfaqat; takhāluf-i-rāe; bahs; nizā';

Disallow, *v. t.* Jāiz yā rawā na r.; nā-manzūr k.; kisi shai kī waq'at yā jawāz se munkir h.; kisi shai ko taslīm na karke khārij yā nā-manzūr k.; ba-taur wājib ke qabūl na k.; ijāzat na denā; nā jāiz yā nā-qābil-i-jawāz tasawwur k.

The plea of limitation has been *disallowed* by the court—'Uzr-i-hadd-i-saīnā'at 'adālat se nā-manzūr huā. The collection charges will be *disallowed*—Ma-sārifi-t-tahsil-pazīr nā-manzūr kiye jāenge.

Disallow, *v. i.* Ijāzat na denā; manzūr na k. [imtinā'.]

Disallowance, *n.* Nā-manzūrī; taslīm se inkār; jāiz rakhne se inkār;

Disappear, *v. i.* Dekh na paṛnā; nazar se gāib yā bāhar ho-jānā; gāib ho-jānā; kāfūr ho-jānā; na 'rahnā; jātā rahnā; qāim na rahnā; kisi aur chiz meñ chhip-jānā.

Disappearance, *n.* Gāib yā nazar se bāhar ho-jānā; jātā rahnā.

Disappoint, *v. t. 1.*—Ummed khwābīsh tamanuā ārzū yā irāde ko pūrā na hone d.; māyūs k.; mahrūm k.; jis shai kī tamanuā yā ummed wagaira ho uske husūl se bāz r.; nā-kām k.

2.—Kār-gar na hone d.; natīja-i-maqsūd ke paidā hone meñ māni' h.; asar yā natīja na hone d. [na ho.]

Disappointed, *p. a.* Nā-ummed; nirās; māyūs; nā-kām; jiskī ārzū pūrī

Disappointment, *n. 1.*—Māyūs k. yā h.; māyūsī; nā-murādī; nā-kāmī; kisi irāde yā mausūbe kā pūrā na h.; nā-ummedī; hirmān. [ho.]

2.—Woh shai yā amr jiskī wajh se nā-ummedī nā-murādī yā nākāmī
Disapprobation, *n.* Nā-manzūrī; nā-pasandīdagī; kisi be-jā nā-munāsib yā khilāf-i-maṣlahat bāt kā dil se nāqis (ma'yūb) ṭhahrānā; qābil-i-ilzām samajhnā.

Disapproval, n. *Vide* Disapprobation.

Disapprove, v. t. 1.—Nā-pasand k.; be-jā yā nā-munāsib qarār d. k̄hwāh tasawwūr k.; malāmat k.; sarzanish k.

2.—Nā-mauzūr k.; manzūrī se inkār k.; rawā yā jāiz na r.

“It is often followed by *of*; but modern usage inclines to omit *of*.” *Webster*.

Disarm, v. t. Hathiyār chhīn-lenā; be-silāh kar-d.; nihatthā kar d.; be-qābū kar-d.

Disarrange, v. t. Be-tartīb kar-d.; darham-barham kar-d.; abtar k.; bad-nazmī paidā k.; ulaṭ-palaṭ d.; silsile yā tartīb ko shikast kar d.

Disavow, v. t. 1.—Taslim ijāb yā iqbal se inkār k.; kisī shai kī nisbat apnī zimma-dārī se munkir h. yā mukar jānā; taslim yā qabūl na k.; rad kar d.; kisī wāqī'a ilzām yā rāe se munkir h.

He was charged with embezzlement but he *disavowed* the fact—Us par tagal-lub-o-tisarruf kā ilzām lagāyā gayā thā par usne usse inkār kiya (use qabūl na kiya.)

Opposed to *own* or *acknowledge*.

2.—Kisī amr kī sihhat yā asliyat se inkār k.; rad k.; kisī amr ke khilāf sābit k.

Disavowal, n. Inkār; 'adam-i-ijāb; lā-da'wā.

Disbelieve, v. t. I'tibār na k.; kisī bāt kī nisbat yah samajhnā ki yah salih yā wāqī'i nahīn hai; yaqīn na lānā; na mānnā.

The court *disbelieves* this evidence—'Adālat is shahādāt par i'tibār nahīn kartī (isko mu'tabar nahīn samajhti yā isko nahīn māntī).

Disburden, v. t. Bojh utār l.; subuk-dosh k.; halkā k.; garān-bārī raf k.

Disburse, v. t. Kharch karnā; sarf k.; de-d.; uthā ḍālnā.

Disbursement, n. 1.—Kharch; sarf.

2.—Zar-i-sarf-shuda; jis qadar rupaye kharch parēn; maḥḥarij; ma-sārif; kharch yā akhrājāt.

The annual *disbursements* exceed the income—Kharch-i-sāl-āna āmadānī se zi-
[yāda hai.]

Discharge, v. t. 1.—Bojh utārnā; jo kuchh asbāb wagaira ladā ho use utār l.

“Applied both to the ship and the loading.” *Webster*.

2.—Rihā k.; qaid se chhoṛnā; chhoṛ d.

The court has ordered the prisoner to be *discharged* on bail—'Adālat ne us qaidī ko zamānat par rihā kiye jāne kā hukm diya hai.

3.—Kisī farz ko anjām d.; kisī dāin ko adā k.; kisī shart yā mu'āhade ko pūrā k. yā uski ta'mīl k.

He *discharges* the duties of his office well—Woh apne mansab ke farāiz ko ba-khūbī anjām detā hai. He has *discharged* his debts—Usne apnā qarz adā kar-diyā.

4.—Mauqūf k.; naukarī se bar-khāst k.; chhoṛā d.; bar-taraf k.

5.—Da'we yā mutūlabe se barī k.; fārig-khattī yā bhar-pāyī likh-d.

The creditor *discharged* his debtor—Usdāin ne apne madyūn ko bhar-pāyī likh-dī.

6.—Ruḥsat kar-denā; chale jāne kī ijāzat d.

The witnesses were *discharged* after they had been examined—Zabān-bandī (izbār qalam-band kiye jāne) ke ba'd gawāh ruḥsat kar-diye gaye.

7.—Muwākhaza yā zimma-dāri se barī k.; barīn-z-zimma k. [saktā.
The surety cannot be discharged—Woh zāwīa muwākhaze se barī nahīū ho

8.—Jurm yā itihām se barī k.; kisi jurm yā ilzām se safāyī kar-d.; barī k.; āzād kar-d.; maḥlasī baḥlshnā.

9.—Chhornā; dāgnā—jaise baudūq wagaira.

10.—Nikālū; khārij k.; bahūnā.

A pipe discharges water—Nāl se pāni nikaltā (bahtā) hai.

Discharge, n. 1.—Rihāyī; maḥlasī; qaid yā hirāsāt se āzādī.

2.—Anjām; ta'mil; ifā; adā.

3.—Ma'zūli-i-'uhda; ma'qūfī; bar-ḥāstagi; bar-tarfi; woh nawishta jo ba-taur subūt bar-ḥāstagi ke diyā jāwe.

4.—Zimma-dāri dain yā tāwān se barāat; woh nawishta jo dain wagaira se barāat ke subūt meṁ diyā jāwe; fārig ḥattī; sāfi-nāma.

5.—Rukhsāt; chāl jāne kī ijāzat.

6.—Jurm yā ilzām se barāat; barāat.

7.—Woh shai jo nikle yā khārij ho masalan mawād wagaira. [sar h.

8.—Chhornā; dāgnā; shalāḥ; top wagaira kā chhūṭnā chālū yā

Disciple, n. Chelā; murid; pairaw; woh shakhs jo dūse se ta'lim pāye; shāgird; talimz.

Discipline, n. 1.—Woh bartāw jo muta'allim (sikhne yā ta'lim pāne wāle) ke liye mauzūn ho; ta'lim; tarbiyat; ta'lim aur mashq ke zarī'e se dil kī quwwaton kī tarraqqī.

2.—Qawā'id-i-mu'āyan ke mutābiq kār-rawāyī (unpar 'amal karne) kī ta'lim; bāndhe huye silsile ke mutābiq barā'bar kār-rawāyī kā 'ādī k.; mashq; qawā'id.

3.—Qā'ide kī pābandī; hukm kī bajā-āwārī; farmān-bardārī; itā'at.

4.—Tādīb; tambih; kisi naqs ke daf'iye ke liye sakhtī ke sāth ta'lim; musibat taklif yā ta'zir wagaira ke zarī'e se kisi bāt kā sikhlanā.

5.—Durustī; ārstagi; tambih; kisi 'aib ke dūr karne ke liye ta'liman sazā-dihī. [k.; tarbiyat k.

Discipline, v. t. 1.—Ta'lim d. yā k.; ta'lim aur mashq ke zarī'e se pakkā

2.—Qā'ide ke mutābiq barā'bar kār-rawāyī kā 'ādī k.; mahkūm k.; zabt meṁ lānā; farmān-bar-dārī sikhlanā; pā-band-i-qawā'id k.

Disclaim, v. t. 1.—Kisi shai kī nisbat da'we se kulliyatan inkār k.; kisi shai kī milkiyat khwāh uske muta'alliq zimma-dāri se munkir h.; kisi shai ke qabze se inkār k.; kisi shai ke lene se yah kah-kar inkār k. kī yah hamārī nahīū hai; inkār k.; qabūl na k.; taslīm na k.; chhor d.; tark k.; na mānnā; munkir h.

The defendant disclaims all knowledge of the alleged mortgage transaction—

Jis mu'amala-i-rihn kā bayān huā hai uski wāqifiyat se mudda'ā 'alaih ko bi-l-kul inkār hai. He disclaims any right to the property alleged to have been mortgaged—Jis jā-dād ke rihn hone kā bayān hai uski nisbat apne istihqāq se use bi-l-kul inkār hai.

2.—(Law) Kisi shai kī nisbat da'we se dast-bardār h. yā yah kah-nā kī hamārā da'wā is par nahīū hai; lā-da'wā h.; dūse ke da'we ko qabūl na k.; kisi haqqiyat milkiyat khwāh 'uhde ke qabūl karne se inkār k. [tark k. w.

Disclaimer, n. (Law) 1.—Da'wā yā qabūl na k. w.; munkir; chhornē yā

2.—Da'we yā haq wagaira se inkār khwāh uskā 'adam-i-ijāb yā tark; kisi haqqiyat se dast-bardārī 'ām isse ki 'arizī ho yā dawāmī.
Disclose, v. t. Zāhir k.; ifshā k.; mashhūr k.; khol d.; fāsh-kar d.; kah-denā; kisi shai ko numāyān yā pesh-i-nazar kar-d.; kisi rāz kī parda-darī k.
Disclosure, n. 1.—Izhār; ifshā; inkishāf; i'lān; parda-darī.

2.—Woh bāt jo khol yā mashhūr kar-dijāe.

Discontinue, v. t. 1.—Mauqūf k.; band kar-d.; chhor d.

2.—Kisi shai kā lenā band kar-d. (uskī taraf se muh pher l.).

The Bengal Law Reports have been *discontinued* by Government—Gavar-mint ne Nazār-i-qānūni Ihāta-i-Bangāl kā lenā band (mauqūf) kar-diyā.

Discontinue, v. i. Mauqūf h.; band h.; rukuā.

Discord, n. Nā-ittifāqī; ikhtilāf; tazād; ikhtilāf-i-rāe; mukhālafat; nizā'; tukrār; jhagrā; do shakhsōn yā chīzōn meñ bāham takhāluf.

Discordant, a. Bāham muttasīq nahiñ; mukhālīf; mutazād; ek dūse ko bar'aks yā zid.

Discount, v. t. 1.—Minhā k.; kāṭ-l. yā d.; waz' kar-l. yā d.; kisi hisāb dāin yā qīmat wagaira meñ se kam yā minhā kar-d.; kam kar-d.; chhor d.; ghaṭā d.

Merchant sometimes *discount* five or six per cent. for prompt or for advanced payment—Fauran yā peshgi rupaye dene ke i'waz meñ saudāgar ba'z auqāt pāñch chha rupaye saikare kam kar dete (chhor dete) haiñ.

2.—Mitī (hundavī wagaira kī mī'ād ke guzarne meñ jitne din baqī hoñ uskā sūd) kāṭ kar hundavī wagaira ke rupaye d.

Bills of exchange are *discounted* on good security—Kafālat-i-ma'qūl lekar hundavīyōñ kā dām mitī kāṭ ke diyā jātā hai.

3.—Peshgi sūd waz' karke rupaye qarz d.

The bank *discount* for sixty or ninety days—Sāṭh yā nawwe din kā sūd pahlo waz' karke bank se rupaye qarz milte haiñ.

Discount, n. 1.—Minhāyī kī woh raqam jo fauran yā peshgi rupaye dene kī wajh se kāṭ-lijāwe; woh raqam jo zar-i-yāstani yā zar-i-qarza se minhā kar-lijāwe; woh raqam-i-fī-sadi jo naqd kharīd kiye huye māl kī qīmat se minhā dijāwe; woh raqam jo chīzōn kī ma'mūlī qīmat yā kisi aisi raqam se waz' kar-dijāwe jo bar-āyanda wājibu-l-adā ho; phirtā; chhūṭ; dastūī

2.—Woh sūd kī raqam jo isī hundavī wagaira ke rupaye dene ke waqt minhā kar-lijāwe jiskī mī'ād (mitī) guzrī na ho; sūd kī woh raqam jo qarza dene ke waqt peshgi kāṭ-lijāwe; baṭṭā.

3.—Baṭṭā yā mitī kāṭkar rupaye d.

The bank is making no *discounts*, or the bank has suspended *discounts*, at present—Bi-l-fī mitī kāṭ kar bank se rupaye nahiñ diye jāte.

Discountable, a. Mitī kāṭkar rupaye diye jāne ko qābil; jiske rupaye mitī kāṭkar de sakeñ.

This bill of exchange or note is not *discountable* at the bank—Is hundavī yā loṭ ko rupaye bank se mitī kāṭkar nahiñ mil sakte.

Discount-broker, n. Woh shakhs jo hundavīyōñ ko rupaye mitī kāṭkar detā hai; woh shakhs jo loṭ wagaira kī kafālat par rupaye qarz detā hai; mitī khāne-wālā.

Discountenance, *v. t.* Himāyat se inkār k.; kisī shai kī nisbat apnī pasandidagī zāhir karke use taqwīyat na d.; rukh na d.; sahārā na d.; roknā; gussa wagairā dikhā-kar kisī bāt ko hone na d.

Discourage, *v. t.* 1.—Kisī kī himmat harā d.; shikasta-dil (be-dil) kar-d.; dil yā jī tor d.; tabī'at bujhā d.; himmat tor d.; bharosā bāqī rahne na d.; hausala past kar-d.

2.—Kisī amr se kisī ko bharkā d.; kisī bāt kī nisbat kisī kā dil tor d.; taqwīyat na d.; be-iltifātī k.; gair-multaft ho-kar rokne kī fikr k.

Discouragement, *n.* 1.—Shikasta-dil k. yā h.; shikasta-dilī; be-dilī; māyūsī; be-bharosā hū-jānā.

2.—Woh bāt jisse dil tūt jāe; woh amr jisse khauf khākar koyī kisī kām ke shurū' karne yā uskī pairawī se bāz rah-jāe; dil-shikānī kī bāt.

Discourteous, *a.* Kaj-khulq; nā-tarāshīda; bad-akhilāq; gair-muhazzab; ujadī.

Discourtesy, *n.* Kaj-khulqī; gair muhazzab tariq yā kalām; be-adabī; bad-tariqī. [k.; dekhā d.

Discover, *v. t.* 1.—Khol d.; parda uthā d.; nazar ke sāmnē kar-d.; zāhir

2.—Kisī aisi shai ko ibtidāan dekhī pānā yā usse wāqif ho jānī jo pahle rahī to ho par uskā hāl ma'lūm na huā ho khwāl woh dekhī na pare; daryāft k.; dhūndh-kar nikālū; pahle pahāl dekhī pānā; pā-jānā.

Discoverer, *a.* (Law) Be-hyābī; gair-mankūha; bewā jiskā shuuhar na ho.

“Applied either to a woman who has never married or to a widow.” Webster.

Discoverer, *n.* (Law) Gair-mankūha yā bewa hone kī hālat; shauhar kī himāyat se barī hone kī hālat. [da khol d.; dekhā d.

Discovery, *n.* 1.—Zāhir k. yā khol d.; izhār; inkishāf; parda-darī (par-

The discovery of a plot—Kisī bandish ke hāl kī inkishāf (uskā hāl khol d.).

2.—Batlānā; zāhir kar-d.; hāl khol d.

A bankrupt is bound to make a full discovery of his estate and effects—De-wāliye par farz hai kī apnī jāe-dād aur māl-o-asbāb kī pūrā pūrā hāl batlā de.

3.—Inkishāf; kisī aise amr kī inkishāf yā izhār jiskā wujūd pahle rahā ho par log usse wāqif na rahe hon; daryāft; husūl-i-'ilm yā wāqīfīyat; kisī shai kī dīd-i-awwal (uskā pahle pahāl dekhnā); dekh-pānā.

4.—Woh shai jiskā zuhūr yā inkishāf ho; woh shai jo bār-i-awwal dekhī yā jānī jāe; woh shai jo ibtidāan mutabaqqāq ho yā taslīm kī-jāe.

Discredit, *n.* Be-'tibārī; 'adam-mu'tabarī; bad-nāmī; ruswāyī; kisī qadar be-'izzatī yā be-waqarī.

Discredit, *v. t.* 1.—'tibār na k.; nā-mu'tabar thahirānā; butaur sahīh yā sachche ke taslīm na k.; bāwar na k.; na mānū.

The court *discredits* the testimony of these witnesses—In gawāhoī kī shahādāt ko 'adālat mu'tabar nahīn samajhtī (usko ba-taur sahīh ke taslīm nahīn kartī).

2.—Bad-nām k.; be-ābrū k.; maurid-i-ilzām k.; khafīf k.; kisīqā-lar ābrū kho d. [san; bā'is-i-hak; jisse bad-nāmī yā be-ābrūyī ho.

Discreditable, *a.* Jisse ābrū yā 'tibār meñ futūr wāqī ho; gair-mustah-

Discreet, *a.* 'Aql-mand; mudabbir; dūr-andesh; chāukas; be-dūr-mangz; jald-bāz yā be-khabar nahīn; hoshyār; bā-khabar; sāhib-i-tamīz.

Discrepancy, *n.* Ikhtilāf; farq; gair-munāsabat; nā-muwāfaqat.

“Applicable to facts or opinions.” Webster.

Discrepant, *a.* Mukhtalif; mukhālif; bar-'aks; nā-muwāfiq; mutazād.

Discretion, *n.* 1.—'Aql; imtiyāz; tamīz; hosh-yārī; āqibat-andeshī; samajh-būjh; sawāb-did; ihtiyāt.

2.—Apni rāe ke mutābiq kām karne kā ikhtiyār; iqtizā-i-rāe; woh-āzādī yā iqtidār jo har shakhs ko is bāt kā hāsīl hotā hai ki bilā muzāhamat-i-gaire apni tajwīz yā pasand ke muwāfiq kār-rawāyi kare; ikhtiyār; marzī.

To leave a thing to a person's *discretion*—Kisi amr kā anjām kisi shakhs ke iqtizā-i-rāe par chhor d.; kisi bāt kā ek shakhs par is garaz se chhor-d. ki usko woh apni hi tajwīz ke mutābiq kare.—To exercise one's *discretion*—Apne iqtizā-i-rāe ko kām meñ lānā; jo apne ko munā'ib ma'lūm ho wahī k.—At *discretion*—Bilā sharāit: gair-mashrūt; bilā pābandī kisi shart ke.—To *surrender at discretion*—Apne ko kulliyatan fariq-i-gālib ke ikhtiyār meñ kar d.; bilā pābandī-i-quyūd fariq-i-gālib ki itā'at qabūl k.

Discretionary, *a.* Iqtizā-i-rāe-i-khās par chhūtā huā; apni hi tajwīz par munhasir; jiske insirām meñ apni hi tajwīz kām meñ lāyī jāwe; mutlaq; gair-mahdūd; ikhtiyārī.

Judicial officers are, in certain cases, invested with *discretionary* powers to act according to circumstances—Ba'z ba'z hālatoñ meñ hukām-i-'adālat ko is bāt kā ikhtiyār diyā jātā hai ki ba-lihāz-i-hālāt apni tajwīz ke mutābiq kār-rawāyi karen.

Discuss, *v. t.* Bahasnā; mubāhasa k.; asl haqīqat ke daryāft ke liye i'tirāzāt wa qabāhāt ko raf' k.; chhān k.; taftīsh k.; kisi amr ki nisbat is garaz se dalāil pesh k. ki rāst wa darog (sach aur jhāṭh) meñ farq (tamīz) ho jāwe.

Discussion, *n.* Bahs; mubāhasa; taftīsh; talhīq; asl bāt ke daryāft ke liye kisi amr ki nisbat mufid wa gair-mufid sab bātoñ kā sochnā; mubāhasa ke zarī'e se kisi amr ki taftīsh. [qāq se mahjūb k.]

Disentitle, *v. t.* Haq yā da'we se mahrūm k.; kisi kā haq chhīn l.; istih-

Disfigure, *v. t.* Bad-sūrat k.; sūrat yā shakl bigār d.; be-daul yā kudaul k.; sūrat ko nāqis yā bad-haiat kar d. [nāmī; hatk.]

Disgrace, *n.* 1.—Zillat; fazīhat; rū-siyāhī; be-waqarī; be-'izzatī; bad-2.—Jisse be-'izzatī yā be-ābrūyī ho; bā'is-i-nadāmat yā ilzām; sharm ki bāt; mūjib-i-ilzām.

Disgraceful, *a.* Jisse hatk yā be-ābrūyī ho: bā'is-i-nadāmat (sharm paidā k. w.); be-'izzatī kā sabab; muzil-i-ābrū; ma'yūb; zalīl.

Disguise, *v. t.* 1.—Kisi ki sūrat tabdīl kar-d.; dhokhā dene ke irāde se gair-ma'mūlī poshāk pahīn yā pahīnā-kar asli haiat (shakl) ko chhipā d.; bhes badalnā; tabdīl-i-libās k.; masnū'ī sūrat banā l.; aise kalām musta'mal k. yā aisā tarīq ikhtiyār k. jisse dūsre ko dhokhā ho.

2.—Madhosh k.; matwālā banā d.

Disguise, *n.* 1.—Woh poshāk yā zāhirī sūrat jo asli haiat ke chhipāne khwāh dūsre ko mugālata dene ke liye ikhtiyār ki-jāe. [uā-jāiz kā k.]

To do an unlawful act in *disguise*—Ba-tabdīl-i-libās (bhes badal-kar) kisi fi'l-i-

2.—Numāish-i-darog; libāsī sūrat; dekhne wāle ki mugālata-dihī ke liye sūrat-i-iddi'āyī yā masnū'ī kalām kā isti'māl.

Under the *disguise* of great candour—Bari safāyi i-qalb zāhir karke.

Dish, *n.* 1.—Rikābī; qā'b; chaurā khule muñh kā bartan—jaise thālī wagaira jismeñ khānā chunā jāe (khāne kī chīzeñ rakkhī jāeñ.) [khānā.

2.—Woh khānā jo rikābī wagaira meñ chunā jāe; kisi khās qism kā
A cold dish.—Thandhā yā bāsī khānā. A warm dish.—Garī yā tūza khānā.

A delicious dish.—Mazedār khānā (gizā-i-latif yā khush-guwār).

Dishearten, *v. t.* Shikastā-dil k.; dīl tor d.; himmat harā-kar nū-ummed kar-d.; be-dīl khwāh afsurdā-khātīr kar-d. [māil; dagā-būz; farebī; khāñ.

Dishonest, *a.* 1.—Bad-diyānat; be-īmān; dagā karne yā dhokhā dene par

A dishonest man.—Mard-i-bad-diyānat; be-īmān ādmī; aisā shakhs jo dagā karne yā dhokhā dene par māil ho; dagā-būz.

2.—Jiskī bunyād fareb par ho; mabnī-ba-fareb; jismeñ fareb huā ho; farebī; fāsīd; khoṭā. [yā jo fareb par mabnī ho.

A dishonest transaction.—Mu'amala-i-farebī; aisā mu'amala jismeñ fareb huā ho

Dishonestly, *ad.* Bad-diyānatī se; be-īmānī se; fareb kī niyat se.

Dishonesty, *n.* Bad-diyānatī; be-īmānī; dhokhā dene yā fareb karne kī niyat; fareb; dagā-būzī; khiyānat; diyānat yā imān-dārī se inhirāf.

Dishonour, *a.* Be-ābrūyī; be-'izzatī; be-hurmatī; ruswāyī; sharm; woh hāt jisse nek-nāmī meñ dag yā dhabbā lag jāwe.

Dishonour, *v. t.* 1.—Be-'izzat (be-ābrū yā be-hurmat) k.; maurid-i-nadāmat yā ilzām k.; khiffat d. yā khafīf k.; be-waqarī se pesh-ānā; nek-nāmī meñ dag yā dhabbā lagānā; 'izzat le-lenā.

2.—Be-'iffatī yā be-'asmatī k.; kharāb k. yā bigārnā; pāñī le-lenā yā utārnā; be-pāñī kā kar-d. [dām na denā].

3.—Kisi hundavī wagaira ke na sakārnā (uske rupaye yā uskā "Said of a draft or acceptance which is due or presented." Webster

A dishonoured bill of exchange.—Woh hundavī jo na sakārī gayī ho (jiskā dām na paṭā ho).

Dishonourable, *a.* 1.—Jisse be-'izzatī ho; nadūmat se bharā huā; zalil; jisse hatk-i-ābrū ho; jisse badnāmī ho—jaise fī'l.

2.—Be-ābrū; ābrū-bākhla; zalil.

A dishonourable man.—Ābrū-bākhla (zalil) shakhs.

Disinherison, *n.* Mahjūbu-l-irs k. yā h.; hajb-i-irs; mirās na pānc d.; irs se mahrūmī; hajb; mahrūmī-i-warsa.

Disinherit, *v.* Maurūsī istihqāq se mahjūb k.; wirāsāt se mahrūm k.; mahjūbu-l-irs (mahrūmu-l-irs) k.; mirās na milne d.; kisi wāris ko aisī jāe-dād yā haqqiyat par qābiz na hone d. jo usko wirāsāt ke silsile se qānūn yā rawāj ke mutābiq pahunchtī ho.

Disinheritance, *n.* See Disinherison.

Disinherited, *p. p.* Mahjūbu-l-irs; mirās se mahrūm kiyā gayā.

Disinterested, *p. a.* Be-garaz yā be-garazān; be-lagāw; jisko zātī naf' kā khayāl na ho; faide yā ham-dardī ke khayāl se ta'alluq na r. w.; kisi hāt yā mu'amale meñ zātī ta'alluq yā nij kā naf' na r. w.; be-tam'; jis meñ jānīb-dārī na ho; jo apne naf' ke khayāl se na kiya jāe.

A disinterested judge.—Aisā mujawwiz jisko mu'amalāt kī tajwiz meñ zātī naf' kā khayāl na ho.—A disinterested decision.—Tajwiz jo bilā-lihāz kisi zātī naf' ke kī-jāe.

Disinterestedly, ad. Be-garazī se; be-garazāna; be-lāg yā bilā-lagāw; hilā-khayāl-i-naf'-i-zāti; bilā-jānib-dārī. [k.; gair-jānib-dārī.]

Disinterestedness, n. Be-garazī; apne khās naf' ke lihāz se jānib-dārī na

Dislocate, v. t. Apnī jagah se haṭā d.; khaskā d.; joṛ par se haṭā yā atār d.; haḍḍī wagaira ko joṛ par se haṭā d.; ukhār d.

Dislodge, v. t. 1.—Jis jagah par kisī shai ko qarār ho wahān se use haṭā d.; kisī chīz ko apnī aslī jagah se dūr kar-d.

2.—Jis jagah koyī (haiwān yā insān) chhipā yā pauāh liye ho wahān se nikāl-kar use bāhar kar-d.

Disloyal, a. Be-wafā; munak-harām; bāgī; gardan-kash yā sar-kash; bad khwāh; jhūṭhā; dagā-bāz; be-īmān; sābit-qadam nahīn.

Dismember, v. t. Kisī shai ke ajzā ko judā judā k.; kisī asl se uske far' ko judā k.; 'alāhidā k.; alag alag k.; judā k.; taqsim k. [alāhidagī.]

Dismemberment, n. 'Alāhidagī; tafiīq; taqsim; baṭwārā; algāw; ajzā kī The dismemberment of an estate—Taqsim-i-mahāl; kisī mahāl kā jude jude hisson meñ baṭā jānā; gūw kā baṭwārā.

Dismiss, v. t. 1.—Rukhsat k.; jāne kī ijāzat d.; jāne d.; chhuṭī d.

2.—Naukarī mulāzamat yā 'uhde se ma'zūl k.; mauqūf k.; bar-khāst k.; jawāb d.; bar-taraf k.; chhorā d.

3.—(Law) Itifāq ke qābil na samajh-kar nā-manzūr yā khārij k.; dīsmis k.; khārij k.; nā-masmū' qarār d.

To dismiss a claim or suit—Kisī da'we yā nālish ko khārij yā dīsmis k.

Dismissal, { n. 1.—Jāne kī ijāzat; rukhsat.

Dismission, { 2.—Bar-tarfi; bar-khāstagi; mauqūfi; ma'zūli.

3.—(Law) Ikhrāj; dīsmisi; nā-masmū' qarār-diyā jānā.

Disobedience, n. Ta'mīl-i-hukm meñ gaflat k. yā usse munkir h.; hukm ke khilāf 'amal k.; jis bāt kī mumānā'at kigayī ho uskā k.; jis bāt ke karne kā hukm ho uskā na karnā aur jo bāt mau' kigayī ho uskā k.; 'udūl-i-hukm yā 'udūl-hukmī; nā-farmānī; inhirāf-i-hukm. [ne w.]

Disobedient, a. Nā-farmān; mutamarriḍ; sar-kash; hukm kā na mān-

Disobey, v. t. 'Udūl k.; 'udūl-hukmī k.; nā-farmānī k.; hukm kā na bajā lānā; ta'mīl-i-hukm na k.; hukm ke mutābiq karne meñ gaflat k. yā usse inkār k.; jiskā karnā farz ho usko na k. aur jiskā k. man' ho usko k.; inhirāf k.; khilāf-warzī k.; itā'at se inkār k. [pulaṭ.]

Disorder, n. 1.—Be-tartibi; pareshānī; abtarī; darhamī; barhamī; ulṭ

The papers are in disorder—Kāgazāt abtarī yā be-tartibi kī hālat meñ (abtar khwāh be-tartib) haiñ. [ke amn meñ futūr.]

2.—Be-intizāmī; bad-nazmī; naqz-i-amn; hangāma; halchal; 'awām

3.—Binārī; maraz. [k.; be-tartib kar-d.]

Disorder, v. t. 1.—Muntashir k.; pareshān k.; darhamī-barham k.; abtar

2.—'Alālat paidā k.; aslī hālat meñ khulāl ḍālnā; bimārī paidā k.; kasal-mand k.; 'alīl kar-d. yā bunā d. [kar-d.]

3.—'Aql meñ futūr ḍālnā; ghabrā d.; hairān k.; dil ko be-qarār

Disorderly, a. 1.—Murattab (tartib-wār khwāh silsile-wār) nahīn; gair-murattab; gair-musalsul; abtar; pareshān; darham-barham; ulṭā-pulṭā.

The papers in the record are in a disorderly state—Kāgazāt-i-mashmūla-i-mis abtar (pareshān darham-barham yā ulṭe-pulṭe) haiñ.

2.—*Khilāf-i-qānūn*; qānūn wa husn-i-intizām ke *khilāf*; be-qā'ida yā *khilāf-i-qā'ida*; hangāma-khez.

A disorderly assembly—*Majma'*-i-*khilāf-i-qānūn* yā hangāma-khez.

3.—*Bad-nām*; jahān aubāshī ho; jahān āwūrāgi ke fī'l hoñ; jahān bad-fī'li ho. [fī'l hoñ.]

A disorderly house—*Bad-nām* ghar; woh makān jahān aubāshī yā āwūrāgi ke *Disorderly*, *ad.* Be-qā'ida; be-silsila; intizām ke sāth nahīn; be-dhang. *Disordered*, *pp.* Be-tartīb; bad-nazm; abtar; pareshān; darham-barham; 'alīl; kasal-mand; bīmār.

Disorganize, *v. t.* Abtar k.; darham-barham k.; ultāpultā k.; silsila tor d.; nihāyat intishār meñ dālnā; kisī ke silsile ko tor d. yā uske ajāā ko jo bā-ham mile hoñ judā judā kar d.

Disown, *v. t. 1.*—Yah kahānā ki fulān shai hamārī nahīn hai; apnā karke na mānnā; qabūl na k.; ijāb (taslim) na k.; inkār k.

The stolen property being shown to the prosecutor, was *disowned* by him—Woh chori kī māl mudda'ī ko dekhlayā gayā lekin usne kahā ki yah hamārī nahīn hai.

2.—Ba-taur jāiz ke taslīm na k.; inkār k.; ijāb se inkār k.; munkir h. To *disown* a claim—Kisī da'we se munkir h. (usko ba-taur jāiz ke taslim na k.).

Disparage, *v. t. 1.*—Kisī adnā shai se muqābala karke zalīl banānā; rutbe yā qudr meñ kam kar-d.; be-qudr k.; be-waqar k.; halkā k.; zalīl k. nīchā k.; mat'ūn k.

Disparagement, *n.* Kisī aisi shai se taqābul ke zarī'e se mazarrat pahunchānā jo 'umdagī wagaira meñ kam ho; aisi rāe yā aisi kanāya jisse hatk-i-ābrū ho; kam-qadrī; be-waqarī; be-'izzatī; ihānat; la'n.

☞ Followed by *to*.

Disparity, *n.* Nā-hamwārī; 'umr rutbe hālat yā 'umdagī meñ ikhtilāf; bhed; farq; ikhtilāf.

☞ Followed by *between, in, or of*.

Dispassionate, *a. 1.*—Jiske dil par kisī qism kā khayāl na ho; dhīmā; jam'iat-i-khātir r. w.; jis meñ jānib-dārī yā pās na ho. [kareh.]

Dispassionate men or judges—Aise log yā mujawwiz jo kisī kī jānib-dārī na 2.—Jo gussa yā jānib-dārī kī wajh se zuhūr meñ na āwe.

Dispassionate proceeding—Woh kār-rawāyi jo bilā jānib-dārī kī jāwe. [wāna k.]

Dispatch, *v. t. 1.*—Koyī zarūrī khabar lekar jald bhejnā; dāurānā; jald ra-2.—Nikāl-kar bāhar kar-d.;—khusūsan mār-dālnā; qatl k.; halāk k.

3.—Kisī kām ko anjām k.; karnā; jald tamām k.; jald khātīme ko pahunchānā (khatm k.); jhatpat kar d.

Dispatch, *n. 1.*—'Ujlat ke sāth yā kisī kār-i-aham ke liye kisī ko rawāna k.

2.—Anjām-dihī-i-kār ba-'ujlat; musta'idi ke sāth yā sauran anjām d.; mihnāt; jaldī; ta'jīl.

3.—Woh khabar yā paigām jo 'ujlat ke sāth bhejā jāwe; kisī kār-i-aham ke muta'alliq jo chitthī yā murāsala ek ahl-i-kār-i-sar-kārī kī jānīb se dūse ahl-i-kār ke pās bhejā jāwe.

☞ Often used in the plural.

Dispauper, *v. t. (Law)* Siga-i-muffisī meñ (ba-taar muffis ke) nālīsh karne kī sulāhiyat rahne na d.; aisi kār denā ki phir muffis kī haisiyat se nālīsh na kar sake.

The plaintiff having obtained certain property from his father is now *dispaupered*—Chūūki mudda'i ko kisi qadar jāe-dād uske bāp se mil gayi libāzā ab woh sīga-i-muṣṣi meṁ nālīsh nahīn kar saktā. [gāib kar-d.]

Dispel, v. t. Nikāl d.; khārij k.; rahne na d.; dūr k.; raf' yā daf' k.; miṭā d.;

Dispensary, n. Woh dūkān yā jagah jahān garīb bimāron ko muft dawā dī yā batlayī jāti hai; khairātī shifa-khāna; dawā-khāna; woh jagah jahān dawāen banāyī jāen.

Dispensation, n. Dihish; denī; taqsim yā qismat; jo kuchh Khudā apne makhluq ko de; jo kuchh ranj wa rāhat Khudā kī jānib se insān ko pahūnche; Khudāyī kārkhāne; nazm-o-nasq-i-Ilāhī.

Dispense, v. t. 1.—Thorā thorā yā kuchh kuchh bānt d.; taqsim k. [dawāen do.]

Dispense medicine to the poor gratuitously—Gurabā ko bilā akhiz-i-qimat (muft)

2.—Nafāz dilānā yā nāfiz karānā—jaise qānūn kā khās khās hālaton meṁ; ta'mil k.; mutā'bi'at k.; 'adl-gustari k.; insāf k.

Dispense, v. i.

To dispense with—(a) Nāfz na hone kī ijāzat d.; kisi shai kī taraf se gaffat kā rawā r.; kisi amr ke tark kiye jāne par i'tihāz yā libāz na k.; kisi aisi bāt kā honā yā nafāz pānā band k. jo zarūr ho yā ba-zarī'a-i-rawāj khwāh istimrār qāim ho; dar-guzar k.; nazar-andāz k. The law can not be *dispensed with* in your favour—Qānūn kā nafāz tumbhāre haq meṁ band nahīn kiyā jā saktā. Will the court *dispense with* the plaintiff's oath?—Kiyā 'adālat mudda'i ke halaf se dar-guzar karegi? (b) Mu'āf k.; kisi shai-i-zarūri yā mahkūma ke na karne kī ijāzat d. The court cannot *dispense with* the attendance of such an important witness—Aise kām-ke gawāh kī hāziri 'adālat se mu'āf nahīn ho sakti. The court cannot *dispense with* your compliance of this provision of the law—'Adālat is bāt kī ijāzat nahīn de sakti kī tum is hukm-i-qānūn kī ta'mil na karo. (c) Kisi kām-ki yā āram-dene wālī chiz ke be-gair kām chālā l. The services of a Central Nazir can be *dispensed with*—Sadr Nāzir ke begair kām chāl saktā hai.

Disperse, v. t. 1.—Muntashir kar d.; jā-ba-jā phailā d.; chhitrā d.; phailānā—jaise 'ilm raushanī wagaira; zāhir k.; ma'lūm karānā.

2.—Kisi shai ke gāib kar done kā bā'is h. (use nigāh se dūr kar d.); mutafarriq kar d.; alag alag yā judā kar d.

Disperse, v. i. Muntashir h.; idhar-udhar chale jānā; mutafarriq ho-jānā; chhitrā jānā; judā ho jānā; nazar se gāib ho jānā.

Displace, v. t. 1.—Jagah badal d.; haṭā d.; kanāre kar-d.; ma'mūli yā munāsib jagah se haṭā d.; apnī jagah se dūr kar-d.; be-mauqā' rakh d.

Why have the books in the library been *displaced*?—Kutub-khāne kī kitābeṁ apnī jagah se kyūn haṭā di-gayīn?

2.—Kisi 'uhde yā mansab se bar-taraf k.; ma'zūl k.; mauqūf k.

Display, v. t. 1.—Kholnā; phailānā; pasārnā.

2.—Nazar ke sāmnē phailānā; dekhlanā; madd-i-nazar k.; zāhir k.; 'ayān k.; kisi shai kī kaifiyat dil par munakashif k. (kholnā).

3.—Numāish k.; namūd k.; kisi shai ko fakhrīya dekhlanā.

Display, n. Izhār; numāish; namūd; fakhrīya numāish.

Displease, *v. t.* Nā-*khush* k.; nārāz k.; nā-guwar h.; ranj d. yā pahunchā-nā; diq k.; be-zār k.; ranjida k. [*voke.* Webster.]

☞ "It usually expresses less than to *anger*, *vex*, *irritate*, and *pro-*
Displeasure, *n.* Nārāzi; nā-*khushī*; ranjish; āzurdagi; *khafagi*; gussa; 'itāb.
To incur one's displeasure—Kisi ke *khilāf-i-marzi* kisi fī' ke karne se uskā
maurid-i-'itāb h. (uskī *khafagi* meñ parnā yā use ranjida k.).

Disposable, *a.* Qābil-i-*intiḳāl*; 'alāhida yā judā kiye jāne ke laiq; jo
masraf meñ na ā-chukā ho; jise zarūrat ke waqt kām meñ lāne meñ
koyī rukāwat na ho; jo kisi kām yā masraf ke liye maḵsūs na ho.

Disposal, *n.* 1.—Tartīb; nazm; silsila-wār yā qā'ide se rakhnā.

2.—Iḳhtiyār; ihtimām; hukūmat; nazm-o-nasq kā iḳhtiyār; su-
dūr-i-hukm band-o-bast yā dād-dihish kā iḳhtiyār; hāth; qabza; bas.
The estate of the intestate is entirely at the disposal of his administrator—
Mutawaffā jo bilā-wasīyat margayā uskā kul māl-i-matrūka uske muhtamim
ke iḳhtiyār meñ hai.

3.—Dene ('atā karne) kā iḳhtiyār (mansab).

This office is at the disposal of the Local Government—Is mansab kē 'atā kar-
ne kā iḳhtiyār in mamālik ke Gavarminṭ ko hai.

4.—Faisala; tasfiya.

[ke liye saman jāri k.]

To issue summons for the final disposal of a suit—Kisi nālīsh ke tasfiya-i-qat'i

5.—Intiḳāl; 'alāhidagi; judā k.; bai' wagaira ke zai'e se intiḳāl.

Dispose, *v. t.* 1.—Ārāsta k.; murattab k.; tartīb d.; ṭhikāne ṭhikāne
kar d.; apne apne mauqe' par rakh-d. [kiye gaye haiñ.]

The records have been chronologically disposed—Kāgazāt tāriḳh-wār murattab

To dispose of—(a) Judā k.; intiḳāl yā muntaḳil k.; bechnā; farokht k.;

'alāhida k. The judgment-debtor has disposed of all his property—Madyūn-

'i-ḳigri ne apnī kul jāe-dād muntaḳil kar-dī. Let the movable property

of the deceased person be disposed of by auction-sale—Mutawaffā kī jāe-

dād-i-munḳūla ba-zari'a-i-nilām farokht kar dālo.—(b) Kisi ko de-d.; kisi

dūstre ke qabze yā iḳhtiyār meñ kar-d.; 'atā k.; baḳshish kar-d. yā baḳshish d.

He has disposed of his daughter to a rich mau—Usne apnī larkī ek daulat-

mand shakhs ko de-dī. (c) Faisal k.; tasfiya k.; niṭṭānā; tai k. Five cases

have been disposed of to-day—Āj pāñch muqaddamat faisal huye. I shall

soon dispose of this business—Yah kām main jald kar dūngā (niṭṭā dūngā)

2.—Bā-qā'ida k.; qāim k.; intizām se r.; munaqqah k.; ṭhahrānā.

3.—Taqsīm k.; kisi kām meñ lagānā yā uske liye maḵsūs k.; kisi
manshā yā maqsad ke liye d.; lagānā; masraf meñ lānā.

4.—Māl k.; rujū' k.; phirā d.; kisi ke dil ko pher d.; kisi ko kisi
shai kī taraf jhukānā (usko uspar māl k.).

☞ Usually followed by *to*.

Disposed, *p. a.* Rāgib; mālī; *khwāhān*; chāhne w.; maushā yā niyat r. w.;
irāda r. w.

Disposition, *n.* 1.—Tartīb; intizām; silsila; band-o-bast.

2.—Intiḳāl; taqsīm; hiba; de-d.; kisi ko de-d.

He has made a testamentary disposition of his property—Usne apnī jāe-dād

wasīyat ke zarī'e se muntaqil kar-dī (usne apnī jāedūd ko wasīyat ke zarī'e se hiba kar diyā).

3.—Kisī shai kī taraf aslī mailān : aslī khāsiyat se rujū' h.

4.—Mizāj ; khaslat ; tarīq ; utwār ; tabī'at.

Dispossess, v. t. Be-dakhl k. ; qabze se nikāl l. ; qabze se mahrūm k. khusūsan arāzī yā jāo-dād-i gair-manqūla ke qabze se.

The tenant has been *dispossessed*—Woh kāsht-kār be-dakhl (qabze se mahrūm) ho gayā. The landlord has *dispossessed* his tenants of their cultivating occupancies—Us zamīn-dār ne apne kāshtkārōn kī haqqiyat-i-kāsht unke qabze se nikāl li.

Usually followed by *of* before the thing taken away.

Dispossession, n. 1.—Be-dakhl k. yā be-dakhl h. ; be-dakhlī ; qabze se mahrūnī ; ikhrāj. [ke qabze se nikāl jāne kī wajh se pahunchē.

2.—(Law) Woh mazarrat jo jāo-dād-i-gair-manqūla ko apne qābiz

Otherwise called *ouster*.

Disproof, n. Tardīd ; butlān ; kisī amr kī nisbat yah sābit k. kī woh darog yā galat hai.

No evidence has been offered in *disproof* of this fact—Is wāqī'a kī tardīd meṁ mutlaq subūt pesh nahīn kiyā gayā.

Disproportion, n. 1.—Miqdār meṁ ham-andāz yā barābar na h. ; gair-manuzūniyat ; nā-hamwārī ; ek shai kā dūsri shai ke ham-andāz na h. ; kisī shai ke ajzā meṁ bāham gair-manuzūnī ; nā-sāzī ; be-mel h. [ʿadam-i-tawāfuq.

2.—Gair-munāsib yā nā-kāfi h. ; ikhtilāf ; kamī-beshī ; nā-muwāfaqat ;

Disproportion, v. t. Miqdār sūrat yā kisī maqṣad ke anjām ke liye munāsabat meṁ gair-manuzūn k. ; kisī shai ke ajzā kī manuzūniyat qāim na r. ; be-jor lagānā ; nā-munāsib yā gair-manuzūn tarīq par bāham milānā.

Disproportionable, a. Sūrat qad miqdār yā munāsabat ke lihāz se

Disproportional, } gair-manuzūn ; nā-hamwār ; nā-musāwī ; barābar

nahīn ; be-dhangā ; kudūl ; kam-o-besh ; chhoṭā-baṭā ; ghaṭ-barh.

Disprove, v. t. Rad k. ; bātīl yā galat ṭhahranā ; qat' k. ; kāṭ d.

The plaintiff's assertions have been *disproved* by the defendant—Mudda'i ke bayānāt mudda'a 'alaih ne rad kar-diye (mudda'a 'alaih ne mudda'i ke bayānāt kī tardīd kī yā unko galat ṭhahrayā).

Disputable, a. Jiskī nisbat baḥs ho-sake ; baḥs tardīd yā i'tirāz ke lāiq ; jiskā yaqīnī yā munāsib honā mushtabah ho ; qābil-i-tardīd.

Disputant, n. Baḥs k. w. ; takrārī ; hujjātī ; jo dūsrē ke khilāf dalīlēn pesh kare ; munāzir.

Dispute, v. t. 1.—Baḥs k. ; hujjat k. ; kisī amr kī nisbat dalāil-i-muwāfiq yā mukhlāf pesh k. ; munāqasha k. [bat laṭnā yā jhagaṛnā).

2.—Kisī humsar ke muqābala meṁ kisī amr kī koshish k. (uskī nis-

Dispute, v. t. 1.—Baḥs k. ; dalīl-i-mukhlāf pesh k. ; rad karne kī koshish k. ; tardīd k. ; kisī se ikhtilāf yā mukhlāfat zāhir k. ; i'tirāz k. ; jurah k.

2.—Qāim rakhne kī koshish k. ; kisī shai kī nisbat jhagaṛnā ; kisī shai ko apne taht yā qabze meṁ rakhne kī koshish k.

The defendant *disputes* every portion of the property claimed by the plaintiff—Jis jāo-dād kī da'wā mudda'i ne kiya hai mudda'a 'alaih uske har ek juw ke qāim rakhne kī koshish kurtā hai.

Dispute, *n.* Nizā'-i-lafzī; bātoñ kū jhagrā; munāzara; munāqasha; hujjat; bahs; jhagrā; takrār.

Beyond dispute; without dispute—Bilā-shubha; bilā hujjat; nū-mumkinu-tardid; lā-rad; qat'an; saribau.—*In dispute*—Nizā'i; mutanāzi'a-fih; jiskī nisbat takrār ho.

Disqualification, *n.* 1.—Nā-lāiq k. yā h.; 'adam-i-liyāqat; nā-qābiliyat; 'adam-i-salāhiyat; nā-liyāqatī; ma'zūrī; aisi bāt jiskī wajh se koyī khās fi'l na ho sake.

Sickness is a *disqualification* for study—Bimāri se tahsil-i-'ilm kī salāhiyat jāti rahtī hai; bimāri kī wajh se tahsil-i-'ilm nahīn hosaktī.

2.—(*Law*) Qānūnī nā qābiliyat; qānūnī istihqāq yā salāhiyat se mah-rūmī; woh amr jiskī wajh se koyī fi'l-i-mahkūma-i-qānūn na ho-sake; imtiu'-i-qānūnī; amr-i-'ariz ('ariza).

Conviction of a crime is a *disqualification* for office—Mākhūzi-i-jurm 'uhda pāne kī salāhiyat se mah-rūm kar detī hai (kisī jurm meñ mākhūz hone kī wajh se 'uhda nahīn mil saktā).

Disqualify, *v. t.* 1.—Nā-qābil yā nā-lāiq k.; un sifatoñ yā bātoñ se mah-rūm k. jo kisī muqsad ke anjām ke liye zarūr hoñ; ma'zūr k.

2.—(*Law*) Qānūnī liyāqat iqtidār yā istihqāq se mah-rūm k.; qānūnan nā-qābil k.; uisā kar-d. ki koyī fi'l-i-mahkūma-i-qānūn na hosake.

A conviction of perjury *disqualifies* a man to be a witness—Jo shakhs darog-halfī meñ mākhūz huā ho woh qānūn ke mutābiq phir gawābī nahīn de saktā.

Disquiet, *n.* Be-chainī; be-kālī; be-qarārī; intishār; pareshānī; ghab-Disquietude, } rāhat; fikr; andesha.

Disquisition, *n.* Woh risāla jismeñ kisī mazmūn ke muta'alliq wāqī'āt aur hālāt kī taftish aur bahs wāqī' ho-kar uskā natīja-i-nafsu-l-amrī likhā ho; risāla-i-ma'qūl.

Disregard, *v. t.* Lihāz tawajjuh yā khayāl na k.; nazar-andāz k.; be-iltifāti k.; ghaflat k.; tawajjuh yā lihāz ke qābil na samajh-kar 'adam-tawajjuhī k. [be-khabarī; be-tawajjuhī.

Disregard, *n.* 'Adam-i-tawajjuh; be-iltifāti; mahūz na rakhnā; ghaflat; **Disreputable**, *a.* 1.—Mu'azzaz nahīn; be-waqr; zalil; kamīna; hatk kī bāt; jisse be-waqrī (be-'izzatī yā be-ābrūyī) ho; jisse bad-nāmī ho; bhā'is-i-ruswāyī.

Disreputation, *n.* Badnāmī; be-ābrūyī; be-'izzatī; be-waqrī; hatk.

Disrepute, *n.* *Vide supra.*

[baiṭhnā.

To fall into *disrepute*—Badnām h.; be-tauqir h.; ābrū (qadr) kho d. yā kho

Disrespect, *n.* Be-adabī; be-tauqirī; turk-i-adab; be-imtiyāzī; gustākhi.

Disrespect, *v. t.* Be-adabī k.; gair-muaddabāna bartāw k. [muhazzab.

Disrespectful, *a.* Gair-muaddab; jisse be-adabī pāyī jāe; nā-shāista; gair-

Dissatisfaction, *n.* Nākhushī; nārāzī; be-zārī; woh beqarārī jo nā-kāmī yā nā-murādi se paidā ho.

Dissatisfy, *v. t.* Nā-khush k.; nā-rāz k.; bezār k.; kisī khwāhish yā um-med ke pūre na hone kī wajh se be-qarārī paidā k. [daḳhl k.

Disseize, *v. t.* (*Law*) Qabza-i-wāqī'ī se mah-rūm k.; nā-jāiz tarīq par be-

Followed by of.

Disseizee, n. (Law) Who shakhs jo apni jāe-dād-i-gair-manqūla ke qabze se ba-tarz-i-nū-jāiz be-dakhlī kiya jāe.

Disseizin, n. (Law) Jāe dād-i-gair-manqūla ke qābiz-i-wāqī'i kī be-dakhlī-i-nū-jāiz; qabza-i-wāqī'i se mahrumī yā uskā chhīn liyā jānā; be-dakhlī-i-nū-jāiz. [jāiz be-dakhlī karē.

Disseizor, n. (Law) Woh shakhs jo kisi qābiz-i-haqīqī ko be-tarz-i-nā-

Dissonson, n. Woh shādīd ikhtilāf-i-rāe jiskī wajh se baṛā munāzara ho; nizā'i-lafzī; radd-o badal; nā-chāqī; nā-ittifāqī; jhagrā; tukurār; munāqasha.

Dissent, v. i. Mukhtalifu-r-rāe h.; muttasiqu-r-rāe na h.; rāe meñ ittifāq na k.; ikhtilāf k.; jo kuchh dūsrā soche uske khilāf sochuā.

Followed by *from*.

The bill passed without a *dissenting* voice—Musawwada-i-qānūn kī manzūri meñ ek shakhs ne bhī ikhtilāf-i-rāe na kiya. [yaksūn na h.

Dissent, n. 'Adam-i-ittifāq-i-rāe; ikhtilāf-i-rāe; rāe kī mukhālafat (uskā

Dissentient, a. Mukhtalifu-r-rāe; mukhtalifu-r-rāe hokar; apni nā-ittifāqī zāhir karke. [zāhir karē.

Dissentient, n. Ikhtilāf-i-rāe k. w.; jo kisi kī rāe se apni mukhālafat

Dissimilar, a. Tabī'at khāsiyat yā sūrat-i-zābirī meñ mukhtalif; yaksūn (ek tarah kā) nahīn; gair-mushābih.

The temper of men are as *dissimilar* as their features—In-ānōn kī tabī'ateñ utni hī mukhtalif hoti haiñ jitni kī unki sūrateñ.

Dissimilarity, n. Ikhtilāf; 'adam-i-mushābahat; ek tarah kā (yaksūn) na h.

Dissipate, v. t. 1—Judā aur gāib kar-d.; pareshān kar-d.; idhar-udhar kar-d.; chhitar-bitar kar-d.

"Used appropriately of the dispersion of things that can never again be collected or restored." *Webster*.

2.—Fuzūl-kharchī meñ barbad k.; kho d.; upā dīluā; talaf k.

Dissipate, v. i. 1—Judā judā hokar gāib ho-jānā; idhar-udhar ho-jānā; muntashar ho-jānā.

2.—Hazz i-nafsānī kī paṛawī meñ fuzūl-kharch yā āwāra ho-jānā; badī meñ paṛ-kar sust aur 'aiyāsh ban-jānā.

Dissipation, n. 1—Muntashar h.; idhar-udhar ho-jānā; alag alag ho-jānā.

2.—'Aiyāshī meñ fuzūl-kharchī; āwāragī; aubāshī; woh tarīq jismeñ fuzūl-kharchī aur kasrat-i-aubāshī kī wajh se sihhat aur daulat donoñ meñ futūr paṛe yā zawāl āye.

3.—Woh khafīf bāt jisse tabī'at muntashar ho-jāe.

Dissolute, a. Bad-kār; fājir; aubāshī; tamāsh-bīn; 'aiyāshī; bad-chalan; pāband-i-zawābit nahīn; nasāih par 'āmil nahīn.

Dissoluteness, n. Āwāragī; aubāshī; bad-waz'ī; fisq-o-fujūr meñ muhtalā rahuā; 'aiyāshī; lucheḥā-pan. [diyā jānā.

Dissolution, n. 1—Bakhtāstagi; kisi jalso kā bar-khūst yā shikast kar-

2.—Shikastagi-i-sharūkāt; sājhō kā tūt-jānā.

3.—Infisākḥ yā mansūkḥī; tūt-jānā; suqūt; qāim na rahuā.

The *dissolution* of a marriage contract—'Aqd-i-nikāh kā infisākḥ; shādī ko qaul-o-qarār kā tūt-jānā.

4.—Galāwat; hālat-i-injimād se badal kar raqīq ban-jānā; garmī yā rutūbat se pighal jānā; raqīq ho jānā.

5.—Insān kī zindagī kī nestī; maūt.

Dissolve, v. t. 1.—Toṛ d.; shikast k.; alag alag k.; mauqūf yā bar-khāst k.; hand k.; khātimo ko pahunchānā; nest-o-nābūd k.; wujūd ko qūim na rahne d.

2.—Raqīq kar d.; galī d.; ghulā d.—jaise kisī munjamid shai ko.

3.—Kisī shai kī quwwat ko zāil kar d.; kamzor kar d.; kisī shai ke asar ko mitā d.

4.—(Law) Mansūkhi k.; kal-'adam k.; rad yā faskh kar d.

To dissolve an injunction—Kisī hukm-nāma-i-'adālat ko faskh kar d.

Dissolve, v. i. 1.—Zāī ho jānā; gal-pach yā tūt-phūt jānā.

2.—Gal yā ghul jānā; raqīq yā saiyāl ho-jānā.

3.—Jātā rahna; gāib ho-jānā.

Dissuade, v. t. Targīb dekar kisī bāt kī taraf se dil pher d.; kisī bāt ke khilāf (usko na karne kī) sulāh d.; salāh dekar roknā bāz r. yā barānū.

Dissuasion, n. Kisī amr ke khilāf mashwarat; kisī maqsad yā kām kī nisbat wujūh i-mukhālīf pesh karke usse bāz rakhne kī koshish; imtiāz.

Dissuasive, a. Jisse dil kisī bāt yā irāde se phir jāwe; māni' yā mukhālīf.

Dissuasive, n. Dalil yā mashwara jiske zarī'e se kisī ko kisī amr kī nisbat khūf dilākar uske karne se use bāz rakkhe; woh bāt jo dil ko kisī maqsad kī pairawī se pher de.

Distance, n. 1.—Fasl; bu'd; dūri; tafāwut; fāsila; fāppū; pallū.

Often with *af*.

2.—'Arsa; waqfa; woh zamāna-i-mahdūd ('am isse kī guzashta ho yā āyinda) jo do muddaton yā waqī'āt ke mabain ho.

Ten years' distance—Das baras kā 'arsa waqfa yā fasl.

3.—Wirāsat ke silsile yā qarābat meñ dūri yā fasl; dūri-i-qarābat.

The distance between the ancestors of the parties to this case is great—Is muqaddame ke farīqain ke mūrison meñ baṛā fasl hai (dūri-i-qarābat bahut hai).

4.—Woh dūri wagnira jo muqtazā-i-adab ho: adab; ta'zīm.

Distant, a. 1.—Dūr; fāsile par; fāppe par; palle par; tafāwut par; farq; 'alāhida. [nazdik nahīn.]

2.—Jagah waqt (makān yā zamān) qarābat yā nisbat meñ ba'id;

A distant place—Woh jagah jo dūr ho; woh maqām jo nazdik na ho—A distant relative—Dūr kā rishta-naud; aisā rishta-dūr jo qarābat-i-ba'ida rakhtā ho.

3.—Jissesard-mihriyā kashida-khātiripāyijāe; jissebe-i'tinūyāzāhirho.

4.—'Adam-mutābiq; mukhālīf; mugāir.

5.—Khāfif; za'if; jiske bar-āne (pūre hono) kā ihtimāl kam ho.

A distant hope or prospect—Ummid-i-za'if; aisī ummed jiske bar-āne (pūre hone) kā ihtimāl kam ho.

6.—Muhmal; mujmal; thorā thorā; khāfif sū; sarīhī nahīn; jo sauran dekh jā samajh na paye; dūr kā yā dūr se.

A distant hint—Isbāra-i-mujmal; dūr kā isbāra.

Distasteful, a. 1.—Bad-maza; nā-khush-guwār; bad-zāiqa; jiskā zāiqa achchhā na ho. [burā; kharāb.]

2.—Jisse dil ko ranj ho; jisse dil khush na ho; ranj-dih; dil-āzār;

- 3.—Jisse nafrat yā nā-pasandidagī zāhir ho.
Distill, *v. i.* 1.—Ṭapaknā; qatra qatra girnā.
 2.—Āhista āhista bahnā; chhoṭī nadī kī tarah bahnā.
 3.—Bhaṭṭhī meṇ chulānā.
Distill, *v. t.* 1.—Ṭapaknā; qatra qatra girnā. [khainch-kar utārnā.
 2.—Chulānā; chulā-kar banānā; muqattar k.; sāf k.; khīnchnā yā
Distillery, *n.* Woh makān aur kār-khāna jahān sharāb wagaira chulāyī
 jāe; ābkārī kā godām. [ḡayā; 'alāhida.
Distinct, *a.* 1.—Kisī 'alāmat-i-zāhirī yā nishān wagaira se judā kiyā
 2.—Judā judā; ek dūsre se milā huā nahīn. farāzī nahīn.
 The parties have *distinct* plots of land—Fariqain ke pās jude jude qat'at-i-
 3.—Ek hī nahīn; mukhtalif; ham-ta'dād yā ham-qism nahīn; judā-
 gūna; judā judā.
 The thief having committed thefts in the houses of A. and B., is guilty of
 two *distinct* offences—Chūnki us sūriq ne Zūd wa Bakar ke makānoṅ meṇ
 chori kī lihāzā woh do judā-gūna jarāim kā murtakib huā. The prisoner
 caused mischief by fire and also committed a robbery, and he thus rendered
 himself liable to punishment for two *distinct* offences—Mudda'z 'alaiḥ ne
 ātash-zanī se nuqān pahunchāyā aur sariqa-i-bi-l-jabr bhī kiyā lihāzā woh
 do jude jude jarāim ki pādāsh meṇ mustaujib-i-sazā huā.
 4.—Sāf; musharrah; mushakhkhas; aisā nahīn kī samajh meṇ na
 āwe; fāsh; sarīhī; gair-muhmul; is tarah par judā kī ki-ī aur shai se
 mukhlūt na ho sake. [dagī yā tafriq.
Distinction, *n.* 1.—Tafriq-i-ajzā; namūdār 'alāmatoṅ ke zarf'e se 'alāhi-
 2.—Farq; tamīz; woh bāt jisse ek shai dūsri shai se tamīz kī jāwe
 (pahchānī jāe). [kyā farq hai; tamīz; imtiyāz.
 3.—Ikhtilāf kā lihāz; is bāt kā dekhnā kī fulān fulān chizon meṇ
 4.—Rutba; martaba; i'zāz; shān; buzurgī. [khalt-malt hokar.
 Without *distinction*—Bilā-tamīz; yaksūn; sab kā sab yā sab ke sab; miljulkar;
Distinctive, *a.* Jisse farq yā tamīz pāyī jāe; mumaiyiz.
Distinctly, *ad.* Sāf sāf; mufassal; tafsīl-wār; wazāhat ke sāth.
Distinctness, *n.* 1.—Judā yā 'alāhida h.; 'alāhidagī; judāyī.
 2.—Safāyī; tauzīl; wazāhat. [chān (shinākht) k.
Distinguish, *v. t.* 1.—Namūdār nishānoṅ se judā judā kar-d. yā pah-
 2.—Khās khās nishānoṅ yā sifutoṅ se pahchānnā yā tamīz k.
 3.—Mashhūr yā ma'rūf k.; mu'azzaz yā nāmī-girāmī banānā.
Distinguish, *v. i.* Farq k.; ikhtilāf nikālnā yā dekhlanā; tamīz k.
Distinguishable, *a.* 1.—Qābil-i-tamīz; jise judā kar-sakeṅ; jise mun-
 qasim kar-sakeṅ; jise jān yā pahchān sakeṅ; shinākht ke lāiq.
 2.—Qābil-i-lihāz; jispar tawajjuh-i-khās ho-sake.
Distinguished, *p. a.* Mashhūr; muntāz; nāmī-girāmī; nām-war; sarnām
 ā'lā qism kā; auroṅ se baḥ-kar.
Distinguishing, *p. a.* Mumaiyiz; jiske bā'is aur sab chizon se tamīz kar
 sakeṅ; makhsūs; khās qism kā. [kharāb kar-d.
Distort, *v. t.* 1.—Aslī yā ma'mūlī shakl ko bigār d.; aiñṭh yā maroṛ kar
 2.—Aslī hālat par rahne (qāim rahne) na d.; pher d.; ulaṭ d.
 3.—Aslī mafhūm (ma'nī yā mazmūn) ko tabdil kar-d.; bigār d.
Distortion, *n.* 1.—Aiñṭh; maroṛ; pher-phār-kar tabdil-i-sūrat k.

2.—Aslī hālat se inhirāf; kajī; kharābī.

Distract, v. t. 1.—Mukhtalif chizon kī taraf mukhūtab karko pareshān kar-d.; ek shai kī taraf se haṭā-kar dūsri shai kī jānib rujū' kar-d.

2.—Mukhtalif chizon kī taraf māil k.; tarah tarah ke kḥayālāt se bhar d.; ghabrā d.; hairān kar-d.; pareshān kar-d.

3.—'Aql kho d.; 'aql meṇ futūr dāl d.; wahshī yā majnūn banā d.

☞ In this sense, "most frequently used in the participle *distracted*."

Webster.

Distraction, n. 1.—Pareshānī; hairānī; uljhāw.

2.—Mu'āmalāt meṇ abtarī yā intishār; darhamī; bad-nazmī; ta-khallul; daugā-fasād; dhūm-dhām.

3.—Futūr-i-'aql; khalal-i-dimāg; junūn.

Distrain, v. t. (Law) Qurq k.; kisi dain wagaira masalan lagān ke adā karāne ke liye māl-i-maqrūla qurq k.

Distrain, v. i. (Law) Kurq k.—jaise asbāb wagaira.

I cannot *distrain* on him for debt—Qarz ke bābat main uske māl-o-asbāb ko qurq nahī kar saktā. [i-ta'liqa.

Distraint property—Māl-i-maqrūqa. Inventory of *distraint* property—Fard.

Distrainable, a. Qurqī ke qābil; jo qurq ho sake; jise qurq kar-sakeṇ.

Distraint, } n. (Law) Qāriq; woh farīq jo māl-o-asbāb kī qurqī ka-
Distraintor, } rāye. [taklif.

Distress, n. 1.—Gāit darje kā ranj yā sadma; barī jismānī yā rūbānī

2.—Woh bāt jisse taklif ho; musibat; āfat; balā.

3.—Khatre kī hālat; kisi chīz kī ihtiyāj; dukh.

4.—(a) Qurqī. (b) Shai-i-maqrūqa; jo māl-o-asbāb qurq ho.

Distress, l.—v. t. Dard yā ranj pahuṇchānā; musibat dālnā; hairān k.; taklif meṇ mubtalā k.

2.—Taklif yā musibat kī wajh se kisi bāt ke karne par majbūr k.

3.—(Law) Qurq k.; dain (qarz) ke muākhaze meṇ qurq k.

Distribute, v. t. 1.—Denā; baḥshnā; karnā.

To *distribute* justice—'Adl-gustarī k.; insāf k.; 'adl k.

2.—Do yā zāid shakhsoṇ ke darmiyān taqsim k.; tukrā tukrā yā hissa hissa karke d.; taqsim k.; bāntnā; kavī par phailānā.

3.—Qism-ba-qism k.; judī judī qism kī chizon ko alag alag k.

Distribution, n. 1.—Taqsim; muta'addid ashkhās ke mā-bain taqsim; kayī shakhsoṇ ke darmiyān hissa hissa karke bāntnā; taqsim-ba-hisas.

A *distribution* of the estate of the deceased person should be made among his heirs—Munāsib hai ki mutawaffā kā tarka uske wuraṣā ke mā-bain taqsim kiyā jāe.

2.—Karnā; ek se zāid shakhsoṇ ke haq meṇ k. [insāf k.

Distribution of justice—'Adl-gustarī; ma'dalat-garī; har shakhṣ ke haq meṇ

3.—Jude jude hissoṇ yā qismoṇ meṇ taqsim.

District, n. Zil'.

District Court—'Adalat-i-zil'. *District Judge*—Jaj-i-zil'; 'adulat-i-zil' kā hākim.

District Officer—Hākim-i-zil'. *District School*—Zil'e kā madrasa; madrasa jo laḥkoṇ kī ta'lim ke liye kisi zil'e meṇ ho.

DISTRINGAS, [Lat.] (*Law*) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zarf'e se Sharif ko yah hukm diyā jāta hai ki shakhs-i-mundarja-i-hukm-nāma ki j'ed'id-i-manqūla ko qurq karo tāki woh hukm-i-'adālat ki ta'nail chār-nū-chār karo.

Distrust, *v. t.* I'tibār yā bharosā na k.; gair-mu'tabar yā nā qābil-i-i'tibār tasawwur k.; sachāyī par shubha k.; shubha k.; shak k.; kisi shai ki asliyat wag'ira ko mushkūk samajhna

Distrust, *n.* 'Adam mu'tabari; be-i'timādi; be-i'tibāri; asliyat yā sadāqat ki nishat shubha; shak; shubha; bharosē yā i'tibār ki jātā rahna.

Distrustful, *a.* 1.—Shakkī; bad gumān; bad-zan. [mahjūb.

2.—Kisi shai par i'tiqād (bh'rosā yā i'tibār) na r. w.; gair-mu'taqid;

Distrustfully, *ad.* Ma-shkūk tarīq par; shak yā shubhe se; bad-gumānī se.

Distrustingly, *ad.* *Vide supra.* [paidā k.; pareshān k.

Disturb, *v. t.* 1.—Darham-barham k.; khalal dālū; amn meñ futūr

2.—Rok d.; dafatan band kar d.; khalal-andāz h.

3.—Muztarib k.; be-chain k.; dil meñ intishār paidā k.; be-kān k.

Disturbance, *n.* 1.—Bad-nazmī; harj-marj; amn meñ futūr; intishār; be-chainī; hangāma; shor o fasād; daḡā; bakherā; bulwa; intizām meñ baḡi abtari.

2.—(*Law*) Istihqāq meñ khalal-andāzī; kisi shakhs ko tasarruf-i-jāiz wa bilā-tukhullul meñ mā'ū' h. yā futūr bārpā k.; haq meñ mudākhlat; tasarruf-i-haq meñ insilād yā futūr.

Disturber, *n.* 1.—Khalal-andāz; futūr dāline w.; mutashar k. w.

2.—(*Law*) Woh shakhs jo kisi dūse ko chupchāp usko haq kā mutasarrif na hone d.; haq ke tasarruf meñ hārij yā khalal-andāz.

Disusage, *n.* Isti'māl yā rawāj kā rafta rafta band ho jānā; isti'māl nafāz yā mashq meñ gūfat; tark-i-isti'māl; jāri na rakkhā jānā; kān meñ na lāyā jānā; suqūt-i-rawāj; be-rawāji.

Disuse, *n.* *Vide supra.* [wahi bāt.

Dicto, *n.* 1.—Mazkūr yā mazkūr-s-sadr; wahi bāt jiskā zikr ūpar huā;

“Contracted into *do.* in books of account.” *Webster.*

Ditto, *ad.* Jaisī ūpar kahā gayā; usī tarīq par yā usī tarah; aizan; 'ala-hāza-l-qiya; wahi; usī tarah par; bhi.

Divers, *a.* Kayī; kayī ek; ek se ziyāda par kasrat se nahī.

We have *divers* examples of this—Iski muta'addid (kayī ek) nazireh hai.

Diversely, *ad.* 1.—Mukhtalif tarīq par; tarah tarah par; kayī tarah par.

2.—Mukhtalif jawānib meñ; kayī taraf ko. [tarah kā; gūnā-gūn.

Diversified, *p. a.* Mukhtalif shakl yā sūrat kā; anwā' aqsām kā; tarah

Diversify, *v. t.* Mukhtalif sūrat yā sūrat kā banānā; tarah tarah kā banānā; anwā' aqsām kā banānā; rangā rang k. [taraf kar d.

Diversion, *n.* 1.—Kisi rah shagl yā maqsud ki taraf se pher kar dūsrī

2.—Woh shai jo dil ko ek taraf se dūsrī taraf pher de; woh bāt jo dil ko fikr yā tahsil-i-'ilm ki jānib se pher-kar tafrih par mukhātab kar de; khol; hāzī; lah-o-la'h; tafrih; sair-o-tamāshā.

DIVERSITÉ DES COURTES, [Lat.] (*Law*) 'Adālaton kā ikhtilāf.

Diversity, *n.* 1.—Ikhtilāf, 'adam-i-mushābahat; ek taraf kā na h.

2.—Nau'iyat; gūnā-gūn h.; tarah tarah kā h.; anwā' aqsām kā h.

3.—'Alāhida yā judā h.

Opposed to *identity*.

DIVERSO INTUITU, [Lat.] (*Law*) Aur hī niyat yā maqsad se; ba-tarz-i-mukhtalif; dūsre tarīq par; dūsri sabīl se; aur hī rāh se; kisi aur dhang se.

Divert, v. t. 1.—Kisi tarīq samt yā masraf-i-khās se pher-kar dūsri taraf ko kar-d.; ek taraf se phirā kar dūsri taraf kar-d. [tab k.; bahlānā; khush k.]

2.—Kār-o-bār yā tuhsil-i-'ilm se dil ko pher tafriḥ kī jānib mukhbā-

Divest, v. t. 1.—Kapre hathiyār yā sūz-o-sāmān chhīn l.

Opposed to *invest*.

2—Mahrūm k.; le lenā.

[used as a technical term of law,

This is the same word as *devest*, but the latter is appropriately The defendant has *divested* the plaintiff of his right—Mudda'ā 'alaih ne mudda'i ko uske haq se mahrūm kar-diya.

Divide, v. t. 1.—Tukre tukre k.; 'alāhida k.; judā k.

Divide this in two—Iske do tukre kar do.

2.—Alag alag k.; d. chīzōn (misulun makān wagaira) ke darmiyān ek hadd-i-fāsil qāim karke unko bāham judā k.; kisi khatt-i-farzī yā had ke zari'e se judā k. [hadd-i fasil hai.

A wall *divides* these two houses—In donoṁ makānoṁ ke darmiyān ek diwār

3.—Bahut se shakhsoṁ ko bānt d.; hisse lagānā; hissoṁ ke mutābiq bāntnā; taqsim k.; hissa-i-rasadi ke mutābiq d. jaise kisi sarmāye ke manāfi kā mālikoṁ yā hissa-dāroṁ ko. [paidā k.

4.—Rūe yā naf'-nuqsān meṁ ju lā k.; mukhtalif banānā yā ikhtilāf The members of that family have become *divided* amongst themselves—Us khāndān ke shurakā ki rūe judi judi hogayi (ba-lithāz-i-naf'-o-nuqsān unmeṁ judayi ho-gayi). [i-rūe ke liye do hisse kar d.

5.—Kisi amr kī munāsabat wa gair-munāsabat ke bīb meṁ daryāft To *divide* a legislative house in voting—Kisi jalsa i wāzi'ān-i-qawānīn ko rūe dene ke liye do hissoṁ par munqasim k. [tūk ho-jānā.

Divide, v. t. 1.—Alag alag ho-jānā; judā judā ho-jānā; khul-jānā; do

2.—Nifāq ho-jānā; muḥabbat kā jātā r. (qāim na rahnā).

3.—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ko do hissoṁ meṁ karke rūe d. [unhīn.

Divided, p.a. Munqasim; bānti huā; judā judā; alag alag; ek yā muttāfiq

A *divided* estate—Jāe-did-i-munqasima; woh jāe-dād jo kayi hissoṁ meṁ bānt gayi ho.—*Divided* in opinion or interest—Mukhtalif-r-rāe yā naf'-o-nuqsān meṁ judā judā.

Dividend, n. Zar-i-munqasima; hissa; bakhra; bhāg; woh hissa jo ba-hisāb-i-fi-sadi taqsim ke rū se mile; woh hissa-i-rasadi jo fi-sadi ko hisāb se kisi madyū i-i-nā-dār (diwāliye) kī jāe-dād kī taqsim ke ba'd uske dāinoṁ ko mile; woh rasadi hissa jo kisi tijarat yā roz-gār meṁ fi-sadi ke hisāb se manāfi' yā sūd ko bānt kar har ek sharik ko mile [taqsim.

Divisible, a. Qābil-i-taqsim; taqsim-pazir; jise bānt sakoṁ; mumkinu-t-

Division, n. 1.—Tafriq; taqsim; bānt; bāntāyī.

A *division* by metes and bounds—Taqsim az-rū-i-paimānīsh wa had-bandī.

A *pro rata*, or proportionate, *division*—Taqsim-i-rasadi; taqsim ba-hissa-i-rasadi A *division* of estates paying revenue to Government—Taqsim-i-dehāt-i-khālisa.—A nominal *division*—Taqsim-i-farzī yā bar'ū-nām—A complete *division*—Taqsim-i-mukammal.—*Division* of the crop between a landlord and his tenant—Baṭāyī. *Division* by stocks or bundles of mowed corn—Bojh-baṭāyī. *Division* of an estate into separate villages—Gānw-baṭ.

2.—Woh shai jo do chīzōn ke darmiyān wāqī' hokar unko judā judā kare; shai-i-fāsil; hadd-i-fāsil: parda; diwār; dānda wagaira; woh hissa jo is tarah par judā kiya jāwe; khaṇḍ; qat'; qismat; 'alāqa.

To make these rooms separate, you should make a *division* between them—In kamron ko judā karne ke liye muṇsib hai ki tum unke mā-bain ek parda (diwār oṭ ṭaṭṭī wagaira) banāo. There are 5 *divisions* in this field—Is khet meṅ pānch dānde (hisse) haiṅ—This house has three *divisions* in it—Is mā-kān meṅ tin qat'at haiṅ; yah bavelī tin khaṇḍ kī hai.—How many *divisions* are there in this Commissionership?—Is Kamishnari meṅ kai qismat haiṅ? A murder has taken place within the *division* of the police officer—Us af-sar-i-pulis ke 'alāqe (dāvizhan) meṅ khūn ho gayā.

3.—Ikhtilāf-i-rāe; nā-ittifāqī; bar-hamī; banāw kā na h.

There was a *division* among the assessors—Asesaron meṅ ikhtilāf-i-rāe thā.

4.—Jo jamā'at ki kisi amr kī tajwiz meṅ masrūf ho uske arākīn kā bagaraz-i-duryāft-i-ittifāq wa ikhtilāf-i-rāe do hisson meṅ kiya jānā.

The motion passed without a *division*—Woh tahrīk bi-l-ittifāq manzūr ho gayī ya'nī uski manzūrī meṅ majma'-i-tajwiz-kunanda kī rāe meṅ ikhtilāf ho-kar do firqa na huā.

Divisional, a. 1.—Jisse kisi shai kā taqsim honā zāhir ho; jo kisi shai ke muṇqasim hone (bānte jāne) par dalālat kare.

2.—Kisi qismat yā zil'e se muta'alliq.

Divorce, n. (Law) 1.—Talāq; 'adālat yā panchāyat wagaira ke hu'm se jorū aur khasam ke mā-bain 'aqd-i-nikāh (shādī ke rishte) kā tor diyā jānā; shikastagī-i-'aqd-i-nikāh ba-sabil-i-jāiz; woh judāyī jo zauj wa zauja (jorū-khasam) ke darmiyān khwāb-o-khur (khāne aur sone) kī nisbat ho.

A reversible *divorce*—Talāq-i-rājī.—An irreversible *divorce*—Talāq i-bāin.—M. L.

2.—Woh hukm yā nawishta jiske zarī'e se talāq 'amal meṅ āwe.

Divorce, v. t. 'Talāq d.; 'aqd-i-nikāh ko shikast k.; shādī kā rishta tor kar jorū khasam ko judā judā k.; kisi byāhī 'aurat (zan-i-mankūha) aur uske shauhar ke darmiyān khāne sone kī nisbat judāyī kar-d.; chhor d.

A *divorced* woman—Zan-i-mutallaqa; woh 'aurat jisko talāq diyā gayā ho:—

Receiving back, or returning to, a *divorced* wife—Raj'at.—M. L.

Divorcement, n. Inṣākh-i-nikāh; talāq.

Divorcive, a. Jisse nikāh faskh ho jāwe; fāsikh yā nāsikh-i-nikāh.

Divulge, v. t. I'lān k.; ifshā k.; zāhir k.; khol d.; kisi aisi bāt ko jo pah-le poshida yā lā-ma'lūm rahī ho jānā d. yā fāsh k.; batlāuā.

Do, v. t. 1.—Karnā; anjām k.; kisi kām kā k.

[hai woh yahī hai.

This is all you have to do—Tumheṅ yahī karnā hai; jo kuohh tumko karnā

2.—Paidā k.; anjām-i-kār meṅ paidā k.; ba-taur natīje ke paidā k. yā zubūr meṅ lānā; karnā.

This will *do* you no harm—Yah tumbāre liye koyī mazarrat paidā na karegā; isse tumbhāā kuchh nuqsān na hogā.

3.—Anjām yā khatime ko pahunchānā; khatm k.; pūrā k.; tamām k.

Used chiefly in the participle *done*.

As soon as work was *done*—Jōūhīn kām khatm huā (ho-chukā).

4.—Pakā ke taiyār k.—jaise khānā; khāne ke liye taiyār k.; is tarah pakānā ki kabīn se khāmī (kachāyī) na rah-jāe.

The meat is *done* on one side only—Gosht ek hī taraf pakā hai.

5.—Zarūrat kī hālat meñ kisī fīl kā k.; ba-darja-i-ākhir yā ba-taur i-chāra-kār-i-ākhir kisī fīl kā k.; kisī tadbīr kā k. yā 'amal meñ lānā.

What will you *do* in this emergency?—Is zarūrat-i-ashadd kī hālat meñ tum kyā (kaun sī tadbīr) karoge?

To do to death—Mār dālā; halāk (qatl) k.—*To do away*—Dūr kar d.; zail kar d.; nikāl d.—*To do on*—Pahīnā.—*To do off*—Uṭārnā—jaise pahīne ke kapre.

To do into—Kisī tahrīr kā tarjama ek zabān se dūsrī zabān meñ k.—*To do one's best, one's diligence, and the like*—Hatta-l-was' (hatta-l-imkān yā hatta-l-maqdūr) koshish k.; apne qābū bhar fīkr k.; jabān tak ho-sake kḥūb mihnat k.—*To do over*—(a) Phīr se k.; mukarrar yā do-bārā k.; az-sar-i-nau k.—(b)

Līpnā; phailānā; potnā.—*To do up*—Ek meñ bāndh-kar lapet d.; bāndh-kar buqcha banānā.—*To do with*—Kām meñ lānā; kām meñ lagānā; kisī masraf kā k. yā koyī nikās k.

Usually preceded by *what*—What will you *do with* these old books?—Yah purānī kitāben tum kis kām meñ lāoge (inkā nikās kyūnkar karoge)?—*To have to do with*—Sarokār ta'alluq yā 'ālāqa r.; wāsta kām yā rābita r.—What *have* you *to do with* this case?—Is muqaddame se tumko kyā ta'alluq hai? Never *have* to *do with* gamblers—Qimār-bāzōn se hargiz sarokār (rābita yā wāsta) na rakkho. (sahib yā gair-sahib rahnā.

Do, v. i. 1.—'Adālat yā sihhat ke lihāz se kisī hālat meñ h.; mizāj kā How do you *do*?—Tumbhārā (āp kā) mizāj kaisā hai? Mizāj kī kaifiyat far-mūye (kahiye). Mizāj-i-sharīf? [k.; kām nikālū,

2.—Kām chālū; kār-rawāyī h.; kifāyat k.; kāfī h.; kār-barārī

Will this *do*?—Kyā isse kām chāl jāega? Kyā yah kāfī hogā (isse kām nikāl jāega)?—*To do for*—Munāsib h.; hasb-i-hāl h.; lāiq h.; kisī amr ke liye kār āmad h.—*To do without*—Kisī dūsrī chīz ke begair kām chālūnā yā kār-rawāyī k.; kisī amr kā anjām ek dūsrī bāt par munhasir na r.; dar-guzar k. The court can *do without* the evidence of this witness—'Adālat kī kār-rawāyī bilā is ga-wāh ke hosaktī hai.—*To have done*—Khatm kar-d.; shurū' se ākhir tak kar d.; khatime ko pahunchā d.; ta'a'luq-i-mazīd na r.; phīr kuchh sarokār na r.

Dock, n. Woh jagah jabān mujrim yā mulzam muqaddame kī tahqīqāt wa tajwīz ke waqt 'adālat meñ kharā kiyā jātā hai; 'adālat meñ mujrim ke kharā hone kā maqām. [jurm kā muqir hai.

The prisoner in the *dock* pleads guilty—Mudda'a'alaih-i-hāzīr-i-'adālat apne

Docket, n. Kāgaz kā parcha jispar koyī mazmūn iḥtisār ke sāth likhā jāe.

Docket, v. t. Kisī kāgaz ke pusht (piṭh) par uskā kḥulāsa likh d.; kisī mazmūn ko ba-tarz-i-mukhtasar kāgaz ke parche par likhnā.

Doctrine, n. Masala; usūl.

The *doctrine of factum valeat*—Masala-i-waq'at-i-amr-i-wāqī'.

Document, n. 1.—Hidāyat shahādāt yā subūt-i-tahrīrī; koyī asl yā sarishte kā kāgaz jispar bataur kisī amr ke madār-i-subūt yā tāyīd

ke istidlāl kiya jāwe; woh nawishta wasīqa sanad yā dast-āwez jiske zarī'e se koyī bāt sābit karāyī jāe.

A forged document—Dast-āwez-i-masnū'ī; ja'li dast-āwez. *A genuine document*—Dast-āwez yā wasīqa-i-asli; aslī wasīqa yā nawishta jo ja'li na ho. *A registered document*—Dast-āwez-i-rajistari-shuda yā musaddaq ba rajistari. *An unregistered document*—Dast-āwez-i-gair-rajistari-shuda; aslī wasīqa jiski tasdiq mahkama-i-rajistari meñ na huyī ho. *A testamentary document*—Dast-āwez-i-wasiyatī; wasiyat nāma. *A non-testamentary document*—Dast-āwez-i-gair-wasiyatī; aslī wasīqa jismeñ kisi qism kī wasiyat na kī gayī ho. *A public document*—Dast-āwez-i-'ām yā sar-lāri. *A private document*—Dast-āwez-i-khāngī; kisi kī nij kī yā khās wasīqa. *An original document*—Asl wasīqa; a-l ya'ni naql nahīn.

Documentary, a. Subūt-i-tahrīrī se muta'alliq; mushtamil-bar-wasāiq; dast-āwezi kāgazī yā tahrīrī; lisānī (taqrīrī yā zabānī) nahīn. [jagah hat-jānā.

Dodge, v. t. 1.—Jhijhak-kar kunnāre ho-jānā; yakāyak ek jagah se dūsrī

2.—'Aiyārī k.; makr-o-fareb k.; jul d.; buttā d.; ummed d. par use pūrī na k.; dhokhā d.

Dodge, n. Kisi qism kī chālākī; fitrat; makkārī; jul; dhokhā; buttā.

Dog, n. 1.—Kuttā; sag.

2.—Kamīna aur nākara shakhs; kambakht; mardak; kuttā.

To give or to throw to the dogs—Be-kār samajh-kar phenk d.—*To go to the dogs*—Talāh ho-jānā; barlād h.; khāk ho-jānā; mittī ho-jānā (mittī meñ mil-jānā).

DOLICIPAX, [Lat.] (Law) Fireb dene yā mazarrat pahunchāne ke qābil; jo mujrimāna irāda kar-sake.

DOLINCIPAX, [Lat.] (Law) Jismeñ mazarrat pahunchāne kī salāhiyat na ho; niyat-i-mujrimāna ke qā'il nahīn.

Domain, n. 1.—Mamlukat; bādsbāhat; saltanat. [usike qabze meñ ho.

2.—Arāzi; woh arāzi jo kisi amīr ke daulat-khāne ke ird-gird khās

3.—Milkiyat-i-arāzi; amlak yā irs-i-pidari jo kisi ko istihqāq-i-zāti ke rū-se hāsīl ho; amlak; milk; milkiyat-i-mutlaq yā kāmīl; mamlukat; rāj.

Domestic, a. 1.—Khāngī; ghar kā; ghar aur barke bālon ke muta'alliq.

2.—Kisi qaum se muta'alliq; mulkī; andurūnī; gair-mulk ke muta'alliq nahīn; desī. [men laqā rahe.

3.—Jo ghar par kasrat se rahe; jo ghar ke kāmōñ yā uski khushiyōñ

4.—Jo insān kī ābūdi meñ yā uske nazdik rahe; paluā; wahshī nahīn—jaise jānwar. [shakhs hamesha rahe.

Domicile, n. 1.—Sukūnat-i-dawāmi kā maqām; woh jagah jahāñ koyī

2.—(Law) Kisi khās maqām par sukūnat jisse yah bāt yaqīnī yā qiyāsī taur par sābit ho ki usī maqām par bilā ta'niyun-i-aiyām (hamesha) sukūnat rakkhī jāwegī; sukūnat-i-mustaqilla.

Domicile, v. t. Kisi jāe-i-sukūnat-i-mustaqilla meñ istiqāmat ikhtiyār k.; kisi asī jagah jake rahnā jahāñ maskan-i-dawāmi ho; sukūnat-i-mustaqilla ikhtiyār k.

Domiciliary, a. Sukūnat-i-mustaqilla yā dawāmi se muta'alliq; us jagah se ta'alluq r. w. jahāñ koyī shakhs ya kisi khāndān ke log rahne hoñ.

Domiciliary rights—Huqūq-i-muta'alliq-i-sukūnat-i-dawāmi; jo huqūq sukūnat-i-mustaqilla ke zarī'e se hāsīl hoñ. *Domiciliary visit*—(Law) Hukm ke zarī'e se khāna-talāshī ke liye kisi ke makān-i-maskana par jānā.

Domiciliate, v. t. See **Domicile, v. t.**

Domiciliation, n. Sukūnat-i-dawānī yā mustaqilla; hamesha kā rahnā.

Dominant, a. Ġālib; mustaulī; jiske ikhtiyār meḥ 'inān-i-hukūmat ho; hukm-rān; qawī.

The dominant party—Farīq-i-ġālib *Dominant estate or tenement—(Law)* Woh arāzī (zamīn) jiskā rāsta yā mujrā i-ḥb (panāla wagaīra) istihqāq-i-āsāish ke rū se kisī dūsrī arāzī par ho; woh arāzī jisko istihqāq-i-nafāz-i haqq-i murūr wagaīra nisbat dūsrī arāzī ke ḥasil ho.

☞ "Opposed to *servient estate or tenement*, which signifies the estate from which a servitude or easement is due to what is called the *dominant estate or tenement*." *Webster*.

Dominion, n. 1.—Bādshāhat; saltanant; iqtidār-i-ā'zam; hukm-rānī kā ikhtiyār; bilā-muhāsaba qabza wa tasarruf kā ikhtiyār; apnī marzī ke mutābiq hukūmat wa tasarruf kā iqtidār.

2.—'Amal-dārī; qalam-rau; 'ulāqa; mulk; mulk kā woh hissa jo kisī bādshāh yā riyāsat ke zer-i-hukūmat ho. [kā haq.]

3.—Hukūmat; istihqāq-i-hukūmat; hukm-rānī yā farmān-rawāyī **DOMINUS, n.** [Lat.] (*Law*) Mālik; āqā; woh shakhs jiske ikhtiyār meḥ koyī chīz ho; kisī chīz kā mālīk; dārinda-i-milk; woh shakhs jis ī koyī chīz milkīyat ho; kisī chīz kī nisbat haqq-i-milkīyat r. w.

DONATIO, [Lat.] (Law) 'Atīya; bakhshish; hiba; dān. [par kiyā jāe. **DONATIO MORTIS CAUSAE, [Lat.] (Law)** Hiba jo marne kī ummed **DONATIO NON MORTIS CAUSAE, [Lat.] (Law)** Hiba jo marne kī ummed par na kiyā jāe. [kiyā jītā]

DONATIO NON PRÆSUMITUR, [Lat.] (Law) Hiba kā qiyās nahīn **Donation, n. 1.**—Denā; bakhshish yā 'atīk; 'atīya; bakhshish; hiba; dān.

2.—Jo shai bataur bakhshish yā dān ke dijāwe; shai i-mauhūba; woh shai jo kisī ko muft meḥ ya'ni bilā mu'āwaza-i-naqdī dijāwe; 'atīya.

3.—(*Law*) Woh fi'l jiske zarī'e se ek shakhs apnī kisī chīz yā uske haqq-i-tasarruf ko kisī dūsrē shakhs yā ashkhās kī jamā'at kī taraf bilā akhḥz-i-mu'āwaza-i-naqdī muntaqil kar-de; woh fi'l yā mu'āhada jiske rū se koyī shakhs kī shai kī nisbat apne haqq-i-milkīyat ko az khud wa bilā-adā-i-mu'āwaza muntaqil kar-detā hai.

DONEC PROBETUR IN CONTRARIUM, [Lat.] (Law) Tāwaqte ki bi-l-'aks sābit na ho, jab tak koyī amr-i-mukhālīf sābit na ho.

Donee, n. 1.—Mauhūb-ilaih; woh shakhs jise koyī shai ba-taur bakhshish yā hiba ke dijāwe; woh shakhs jise koyī chīz dān kar-dijāwe; mauhūb-labū. [mukhtāi.]

2.—(*Law*) Woh shakhs jise kisī kām ke anjām kā ikhtiyār diyā jāwe;

☞ "In the latter sense, the *donee* is sometimes called the *appointor*." *Webster*.

Donor, n. 1.—Wāhib; hiba k. w.; woh shakhs jo koyī chīz kisī dūsrē shakhs ko bilā mu'āwaza (muft meḥ) de: dān k. w.

2.—(*Law*) Ikhtiyār-dihanda; mukhtār muqarrar k. w. [badal na ho **DONUM GRATUITUM, [Lat.] (Law)** Hiba-i-bilā-'iḥwaz; woh hiba jiskā

Doom, v. t. 1.—Kisī mulzam kī nisbat hukm-i-sazā sādīr k.; tajwīz ke rū se mulzam qarār d.; hukm-i-ta'zīrī sādīr k.; saḥā kā fatwa yā hukm d.

2.—*Taqdīr* (qismat) meñ likhnā ; kisi kā anjām-i-kār is tarah qāim k. ki woh tal yā miñ na sake.

Doom, n. 1.—*Hukm-i-sazū* musaddara-i-'adālat ; aisi tajwīz jisse kisi ko mazarrat pahunchē ; *hukm-i-ta'zīrī*.

2.—*Taqdīr* ; qismat ; jo kuchh bhāg meñ likh-jāe ; nasib kā likhā.

Door, n. 1.—*Darwāza* ; woh dar jo makān yā kamre meñ āmad-o-raft ke liye banāyā jāwe ; āne-jāne kī rāh.

2.—*Kowār* ; woh tukhta wagnāra jise aksar qabze wagnāra par lagā kar makān meñ āmad-o-raft ke liye band karte yā khol-dete hain.

In doors or within doors—Makān ke andar ; ghar meñ ; sāye meñ.—*Next door to*—Nazdik ; muttasil ; qarīb ; ham-sarhad ; ham-kanār ; hāshiye par.—*To lie at one's door*—Blasphemy ho saknā ; kisi ko zimme lag-saknā yā 'āid ho-saknā ; kise ke sar paghnā. *The fault lies at his door*—Yah qusūr ussē man-sūb ho-saktī hai (uspar 'āid hotā hai).

Dormant, a. 1.—*Sotū* huā ; khushtā.

2.—*Jiskū* izhār yā inkishāf na kiya jāo ; jispar istidlāl yā isrār na kiya jāwe ; jo ba-taur-i-khud chhor diya gayā ho ; jiski khabar-gīrī na kī jāo ; jisko nafāz na dilāyā jāwe ; mu'attal.

A dormant claim or title—Aisā da'wā yā haq jiskā izhār yā jispar istidlāl na kiya gayā ho ; da'wā yā haq jo ta'attul meñ rahe (mu'attal yā gair-nāfiz parā rahe).

Dormant partner—Tijārat kā woh sharik jo kampanī yā sharikatī jam'at ke logon ke sāth kuchh kām waqī'ī na kare par naf'-nuqsān meñ sharik rahe.

☞ Called also *sleeping or silent partner*.

Double, a. 1.—*Dūnā* ; dugnā ; do-chand ; dohrā ; muzā'af.

2.—*Jorē* kā jorā ; ek qism kī do ekat̤thī chīzēñ ; do chīzēñ jo ek dūsrē kī mānind hon.

3.—*Do hisson* par bañtī huā ; mutazalzal ; makkār ; 'aiyār ; zāhir meñ kuchh aur bātin meñ kuchh ; ūpar se kuchh aur bhītar se kuchh.

Double, ad. *Dūnā* ; do-chand ; almuzā'af.

He is double his brother's age—Uskī 'umr uske bhāī kī 'umr se almuzā'af hai.

Double, v. t. 1.—*Dūnā* k. ; do-chand k. ; almuzā'af k. ; koyī chīz jitnī ho utnīhī usmeñ aur milā yā barhā d.

2.—*Dohrānā* ; dohrā k. ; bīch se mor-kar do tah kar d.

☞ Often followed by *up*.

3.—*Jitnī* koyī chīz honskī do-chand h. ; muzā'af k. ; dūnā h. ; dugnā h.

Double, v. i. 1.—*Dūnā* h. ; do-chand h. ; almuzā'af h.

2.—*Phir-kar* phir usī rāh par ānū ; palat yā ghūmkar usī jagah pahunch-nā ; phir-phirakar phir usī maqām par ānū yā jānīb-i-mukhālīf ko jānū.

3.—*Makr-o-fareb* k. ; 'aiyārī k. ; dhokhā d. ; jul yā buttā d. ; chhalnā.

Double-dealer, n. Jo do tarah ko mukhtalīf fi'l kare ; dagābhāz wa makkār shakhs ; jiski zabān par kuchh ho aur dīl meñ kuchh ; do-faslā ; jiske qaul wa fi'l meñ duyī ho ; gandum-numā-i-jau-farosh.

Double-dealing, n. 'Aiyārī ; makkārī ; fareb-dihī ; kahnū kuchh aur karnā kuchh ; do-rangī.

DOUBLE-ENTENDRE, (dō'bl-əng-tongdr) *n. (Fr.)* Woh lafz yā kalām jiski do ta'bīr hō sake ; lafz yā kalām-i-zū-ma'nī.

Double-entry, n. Hisāb-navīsī kū woh tarīq jiske rū se ek raqam jam' wa kharch donon maddāt meñ is garaz se likkhi jāti hai kī ek mad kī raqam kī jānch dūstre mad kī raqam se ho; jānch ke liye raqam-i-hisāb kā jam' wa kharch.

Double-plea, n. (Law) Mudda'ā 'alaih kā woh 'uzr jismeñ aisi do bāteñ hoñ kī unmeñ se koyī nālīsh-i-mudda'i ke mamu'ū's-samā'āt qarār-diye jāne ke liye kāfī ho.

Doubly, ad. Dūcā; do-chand; dugnā.

Doubt, v. t. 1.—Pas-o-pesh k.; āgā-pīchhā k.; rāe meñ mutazalzal h.; shash-o-panj meñ rahnā; kisi amr kī nishat tazabzub meñ (muzabzub) rahnā; dubdhe meñ rahnā; shubhe meñ rahuā.

I *doubt* whether it is proper—Mujhe iski munāsabat (iske munāsib hone yā na hone) meñ pas-o-pesh yā shubha hai.

☞ Sometimes with *of*.

[k.

2.—Ihtimāl r.; khauf khānā; khataknā yā khatkā r.; shubha r.; gumān

Doubt, v. t. 1.—Mushtabah samajhnā; manzūr na k.; bāwar karne (ya-qīn lāne) meñ taamul k. yā hichaknā; i'tibār karne meñ pas-o-pesh k.

The court has heard the prisoner's statement, but it *doubts* the truth of it—'Adālat ne mudda'ā 'alaih kā bayān sunā lekin usko uski sachāyi par yaqīn lāne meñ taamul hai.

2.—Ihtimāl r.; khauf khānā; shubha r.

Doubt, n. 1.—Woh hais-bais (pas-o-pesh yā shash-o-panj) jo kisi shai ke 'ilm yā subūt kī kamī kī wajh se dil meñ paidā ho; tazabzub; ibhām; shak; shubha; rāe kā kisi jānib qāim na h.; taammul; waswās; dubdhā.

2.—Khauf; ihtimāl; gumān; khatkā. [rāz; hujjat.

3.—Woh qabāhat jo raf' karne kī garaz se pesh kī jāwe; 'uzr; i'ti-

Doubtful, a. 1.—Pas-o-pesh meñ; mutaammil; hais-bais meñ; jiskī rāe ek jānib ko musammam na ho (jamī na ho).

I am still *doubtful* of this fact—Is wāqī'e kī nisbat maīn ab tak pas-o-pesh meñ hūñ; is bāt kī nisbat merī rāe abtak nahīn jamī.

2.—Jismeñ shak yā shubha ho-sake; mushtabah; wāzih sāf 'yā ya-qīnī nahīn; qābil i-'tirāz; mashkūk; guir-munaqqah; muzabzub; jiskī sarāhat yā jiskā ta'aiyun ba-āsānī na hosake.

3.—Jismeñ do ma'nī paidā hoñ; zū-ma'nī; mubham.

A *doubtful* expression—Zū-ma'nī 'ibārat; aisi 'ibārat jisse do ma'nī nikalte hoñ.

4.—Jiskā natija (anjām yā ma'āl-i-kār) thik ma'lūm na ho.

Doubtfully, ad. Mushtabah tarīq par; shubhe ke sāth; shubhe se; ihtimāl; tazabzub ke sāth; bilā-tasmīm-i-irādat; khauf ke sāth; pakkā yā bharosā karke nahīn; yaqīnī nahīn.

Doubtless, adv. Bilā-shubha; be-shak; lā-raib; aur kyā. [taur par dijāwe.

DOUCER, (dōō'sūr) [Fr.] Woh tuhfa nazr yā baḡhshish jo rishwat ke

Dower, { n. 1.—Kābīn; mahr; woh naqd-o-jins yā haqqiyat jo nikāh

Dowry, { ke waqt shauhar ke zimme muqarrar kī jāti hai.

Dowry, {

Fātima's (wife of 'Alī's) *dower*—Mahr-i-Fātimī. —A customary or proper *dower* = Mahr-i-misl. —An exigible or prompt *dower* = Mahr-i-mu'ajjal. —A deferred, or an inexigible, *dower* = Mahr-i-muwajjal. —An express *dower* = Mahr-i-mu'

aiyan.—An unknown *dower*—Mahr-i-majhūl.—To settle a *dower*—Mahr bān-dhū; mahr qūm k.—To remit a *dower*—Mahr bakhsh d.; mahr mu'af kar d.—Deed of *dower*—Kābin-pāma; wasīqa-i-mahr.—(M. L.).

2.—Jahez; dahez; jo kuchh 'aurat ko shādī ke waqt apne sāth susrūl lejanē ke liye diyā jāwe; strīdhān.

3.—Kisī byāhe shakhs kī jāe-dād-i gair-manqūla kā woh hissa jis par uske marne ke ba'd uskī zauja apne hīn-i-hayāt (jitejī) mutasarrif rahe; kisī shakhs kī jāe-dād-i-arāzi kā woh juzw jiskā istihqāq uskī wafāt ke ba'd uskī bewa ko hāsīl ho.

Down, prep. 1.—Utār (nuzūl) meñ; bulandī (ūchī jagah) se pastī (nichī jagah) kī taraf; niche; ūchāyī se nichāyī kī taraf.

Down a hill—Pahār ke niche ya'ni pahār ke ūpar se niche kī taraf. *Down a well*—Kueñ meñ ya'ni kueñ ke ūpar se uske andar.

2.—Daryā ke mohāne kī taraf; us jagah kī taraf jahān daryā kā pānī samundar yā jhīl meñ girtā ho; us taraf ko jidhar pānī kā bahāw ho.

To swim down a stream—Jidhar dhārō kā bahāw ho usī jānīb ko tairnā.

Down the country—Samundar kī taraf; us jānīb ko jahān nadiyōñ kā pānī samundar meñ girtā ho. *Down the sound*—Samundar kī taraf; jidhar ko bhāthe kā bahāw ho.

Down, ad. 1.—Charhāw se utār kī taraf; farāz se nisheb kī taraf.

He is going down—Woh nisheb kī jānīb jātā hai (ya'ni kisī jagah se jo charhāw par hai utār kī taraf jātā hai)

2.—Zamīn par; niche.

He is down—Woh niche hai. *Hold him down*—Use zamīn par dhar rakkho.

3.—Ufuq ke niche.

The sun is down—Sūraj ufuq ke niche chālā gayā (gurūb ho gayā).

4.—Bartar hālat se adnā hālat meñ; tamazzul kī hālat meñ; bad-nāmī yā zillat kī hālat meñ.

His reputation is going down—Uskī nek-nāmī zawāl par hai (ghaṭṭī jātī hai).

To write one's self down—Apnī hī tahrīr se apne ko zalīl yā bad-nām k.

5.—Bahut se thorā; thekāne par; andāz par.

To boil down—Joshūda wagaira ke taiyār karne yā khānā pakāne kī hālat meñ is kalām se yah samjhū jātā hai ki pānī wagaira ko julākar thorā aur dūsrē ajzā ke mutābiq kar-denā chāhiye. [leṭā huā.]

6.—Phailā huā; zamīn yā kisī sath-i-musattah par phailā parā yā

To lie down—Zamīn wagaira par leṭ yā phail-kar par jānā. *Up and down*—

Yahān-wahān; idhar-udhar; age-pichhe; ghūmtā-phirtā.—*Down with*—(used

in energetic command) (a.) Girā do; dhā do; mi-mār kar do-masalan

kisī 'imārat ko. (b.) Paṭak do; girā do; mārkar girā-do—jaise kisī shakhs ko.

Downcast, a. Niche girā huā; zamīn kī taraf mukhātāb; mahjūb; sharmgīn; pazhumurda; sar-nigūn. [hijāb yā ranj zāhir ho.]

A downcast look—Nichī nazar; ānkheñ niche karke dekhnā jisse nadāmat

Downfall, n. Barbādī; tabāhī; daf'atan zawāl kā ā-jānā; ruthe nek-

nāmī yā khushī wagaira kā yakāyak ghaṭ-jānā khwāl zāl ho-jānā.

Downright, a. 1.—Sāda; sarīh; sāf sāf; khulā khulā; fāsh; nipaṭ; mahz; ṭhīk; mutlaq. [yā mahz] behūda bāt.

Downright madness—Nirā (mahz) pāgalpan. *Downright nonsense*—Sāf sāf (nir)

2.—Sāda-lauh; be-makr-o-riyā; gair-muhazzab; nā-tarāshīda.

He spoke in his *downright* way—Woh sāda-lauhī se bāt-chit kartā thā (uski guftgū meñ banāwat nahīn pāyī jāti thī). [ke manzil par.

Downstairs, *ad.* Koṭhe yā zīue ke nīche; nīche ke marātīb par; nīche
Downward, } *ad.* 1.—Nīche; zer; bulandi se pastī kī taraf.
Downwards, }

To move *downward*—Nīche ko chalnā; pastī kī taraf jumbish k.

2.—Mohāne sire yā nikalne kī jagah se utār kī taraf.

3.—Mūris se wāris kī taraf ba-ḡhatt-i-mutanazzila—jaize bāp se beṭe aur pote kī jānib.

4.—'Urūj yā nām-warī se pastī yā zillat kī hālat meñ.

Downward, *a.* 1. Niche ko māil; zamīn yā uske markaz kī taraf māil.

2.—Sire yā nikalne kī jagah se nīche ko.

3.—Zalīl; past; afsurda; udāsi se bharā huā.

Doze, *v. i.* Ūnghnā; jhapkī l.; ḡhwāb-i-ḡhargosh meñ paṛe rahnā; alsānā; sust paṛe rahnā. [alsāyā k.]

To *doze* over a work—Kisī kām meñ sustī k. (usko liye sust paṛe rahnā yā

Draft, *n. l.*—Hundī yā hundavī; woh hukm jo ek shakhs dūsre shakhs ke pās bhejkar kisī ko rupaye dilāye.

2.—Naqshe kā ḡhāka; naqshe kā ḡhāncha.

Draft of an account—ḡhasra; chitṭhā; hisāb kā kharrā; parcha-i-hisāb.

Draft, *v. t. l.*—Naqshe kā ḡhāka yā ḡhānchā banānā.

2.—Musawwada banānā yā taiyār k.; kisī mazmūn ko samajhkar likh-ḡalnā; kharrā kharā k.

Draftsman, *n.* Musawwid yā musawwada banāne w.; naqsha-kash yā naqsha ḡhinchne w. [l.; khukh kar-d.]

Drain, *v. t. l.*—Āhista āhista yā ba-tadrīj ḡhīnch l.; ḡhālī kar d.; chūs His litigious spirit *drained* his treasure and made him a *pouper*—Uski jang-jū tabrat ne uski daulat ḡhālī kar-dī aur use mufis banā-diyā.

2.—Pānī yā aur kisī saiyāl chīz ko rafta rafta (dhīre dhīre) bahā kar ḡhālī kar-d.; ba-tadrīj khushk yā ḡhālī kar-d.; nichor l.; rutubat namī yā tarī bāqi rahne nā d.; daulat yā āmadani wagaira se ḡhālī kar d.; ḡhālī kar-d. [yā ṭapkanā.]

3.—Chhānū; sāf karne kī garaz se kisī sūrāḡh-dār chīz se bahānā

Drain, *v. i. l.*—Āhista āhista bah-kar nikal jāna.

Let the water of the low ground *drain* off—Us nichī zamīn ke pānī ko āhista āhista bah-kar nikal jāne do. [ho-jānā; ḡhusk ho-jānā.]

2.—Pānī wagaira se uske bah yā ṭapak-kar nikal jāne ke bā'is ḡhālī

Let the cloth hang and drain—Us kapṛe ko laṭkā do tāki uskā pānī ṭapak kar ḡhusk ho-jāe. Let the vessel stand and *drain*—Us bartan ko kharā kar do tāki uskā pānī ṭapak-kar woh ḡhālī ho-jāe.

Drain, *n. l.*—ḡhānch l.; ḡhīnch-kar ḡhālī kar-d. [nikās.]

2.—Panālā yā panārā; nālī; panārī; muhrī; badar-rau; pānī kā *Right of drain*—(Law) Istihqāq-i-ijrā-i-āb; woh haq jiske rū se ek shakhs dūsre shakhs kī zamīn par nālī wagaira banā-kar pānī bahūtā hai. [diyā-jānā]

Drainage, *n. l.*—Pānī wagaira saiyāl chīzon kā batadrīj bah-jānā yā nikal-

2.—Kisi mulk yā zil' ke pāni kā uske daryā wagaira ke zarf'e se nikal jāno kā tariq. [bāhar nikal jāe.]

3.—Woh badar-rau wagaira jisse kisi shahr wagaira kā pāni balakar Draw, v. l. 1.—Khīnchnā; apne pichhe yā apni taraf zor de-kar chālānā; āge se pichhe yā pichhe se āge khīnchnā yā chulānā. [lānā; lubhānā.]

2.—Koshish k.; apni taraf māl k.; rāgib k.; mutawajjih k.; phus-

3.—Nikālānā; khīnch-kar bāhar k.; kisi zarf se uske mazrūf ko nikālānā; jis chīz meñ koyi shai ho (rakhlī ho) usse nikālānā; miyān se nikālānā yā bāhar k.

4.—Akhz k.; istimbāt k.; istikhraj k.; natija nikālānā.

5.—Jahāñ koyi chīz rakhlī yā jam' ho wahāñ se use l.; kisi sar-māya wagaira se talab kurke l. [hāsil k.]

6.—Qur'a uṭhāne ke zarf'e se pānā; khush-qismatī se pānā; jītānā;

7.—Phephurā meñ l.; dañ l.; dañ le-kar bāhar nikālānā; bharnā; sūns khīnchnā.

8.—Khīnchkar lambā k. yā baḥhānā; lambāyī meñ baḥhānā; phail-ānā; kisi dhāt (sone chāñḍī lohe wagaira) ko baḥhā-kar uskā tār khīnchnā.

9.—Khīnchnā; banānā; naqsha taswīr yā shakl wagairē; banānā; khatūt (lakirēñ) khānch-kar kisi chīz kī shabih banānā.

10.—Tarz-i-mu'ayyan par likhnā; wājib tariq par tahrīr al.; bā-zābita likhnā; kisi tahrīr kā musawwada taiyār k.; kisi kāgẓ kī khāka (kharrā) banānā. [rāyī chālānā.]

11.—Pāni meñ dhañsū; tairno yā bahne ke liye kisi qadar gah-Drawn butter—Makkhan jo khāne par chulāne ke liye gāḍ (teghlā yā pighlā) kar taiyār rakhlā jāe.—Drawn game or battle—Laṭāyī (jang) jī-meñ minjuma do fariq ke koyī gālib na ho; barābar kī laṭāyī.—To draw a bow—Tir chhoṛ-nā.—To draw a curtain—Parda girāñ yā uṭhāñ; shurū' yā khatm k.—To draw back—Chhūṭ; pānā; phirtā pānā.—To draw in—(a) Dāḥhīl k. khānchkar bhitar lāñ; jam' k. (b) Wargalāñ; phuslāñ.—To draw interest—Sūd paidā k. yā pāñ; hyāj sijhāñ yā sijhāñ; kisi shai par sūd pāne kā mustahq k.—To draw off—(a) Kisi taraf se khīnch l.; koshish k. (b) Nikāl l.; khānch l.; bahā d. (c) Chulā-kar nikālānā; khānchnā.—To draw on—(a) Phuslāñ; targib d.; wargalā-kar apne sāthī kar-l. (b) Paidā k.; karāñ; zuhūr meñ lāñ; kisi shai kā bā'is h.—To draw up—(a) Musawwada banāñ yā taiyār k.; likh-lar taiyār k.; hasb-i-zābita (bañdhe huye tariq yā dhañg par) murattab k.—(b) Tartīb-wār qāim k.; qatār bāñdh kar khaṛā k.; raf-ārāyī k. [kī quwwat r-

Draw, v. l. 1.—Khīnchnā; khānchne meñ zor k.; khānch ke le-chālne A horse draws well—Ghoṛā gāṛī wagaira achchhī tarah (zor se) khīnchta hai.

2.—Koshish k.; targib yā tam' d.; lubhānā; phuslānā.

3.—Phoṛ wagaira ke mawād ko jam' yā ekaṭṭhā kar-d.; rīm ko baṭor d.; pakā d.; pa'ā aur bahā d.

4.—Hawā se bhar jīnā jismeñ jahāz zor pākar āge ko chalne lage.

5.—Naqsha khānchnā; sūraton banānā; taswīr khīnchnā; musawwiri k.

6.—Sikur jānā; khānch-kar chhoṭā ho-jānā.

7.—Miyān se bāhar k.; miyān se nikāl l.—jāise talwār.

8.—Jo rupaye jam' yā wā'ibū-l-adā hoñ unke wusūl ke liye hundavī yā chitṭhī wagaira likhnā.

☞ Usually with *on*.

9.—Khinchnā; khinchn jānū jaise gārī wagaira kā.

To draw back—Pas-pā h.; pichhe ko haṭ jānū; bhāg jānū; kanāra-kash ho-jānū.

To draw near or nigh—Nazdik pahunchnā; qarīb ājānū.—*To draw off*—Chale jānū.—*To draw on*—Charhṭe yā baṛhte jānū; pahunch jānū.—*To draw up*—

Parā jamānā yā parā-bandi k.; qatār bāndhnā; saf-ārāyī k.; ārāsta k.

Draw-back, *n.* 1.—Fāide meñ nuqsān; ziyān-i-sūd; naf' yā qimat meñ kamī; amr-i-hārij yā mānī'; aisi bāt jisse kisī shai kī taraf se bedilī ho (dil tūt jāe).

2.—Woh rupaye jo mu'af yā wāpas kar-diye jāen; woh mahsul-i-māl jo kabhī thora aur ba'z waqt sab kā sab sarkār kī jānib se mu'af yā wāpas kardiya-jitā hai; chhūt; phirtā.

Drawee, *n.* Woh shakhs jiske nām hundi likhī jāe; woh shakhs jispar (jiske ūpar) hundi kī-jāe; hundi kā maktūb-ilāih; ūpar-wālā; hundi kā dām d. w. [nikālne w.]

Drawer, *n.* 1.—Khinchnē w.; kueñ se pānī nikālne w.; pipe se sharāb

2.—Mez wagaira kā darāz.

3.—Hundi k. w.; jo hundi kare; hundi kā kātib; likhī-wālā.

☞ Correlative of *Drawee*.

Drawing-room, *n.* 1.—Mulāqāt kā kamrā; darbār kā kamrā; diwān-khāna; diwān-i-'ām; gol-kamrā; woh kamrā jismeñ shurafā ke mih-mān khāne se farīg hokar baithte haiñ. [mulāqāt.]

2.—Diwān-i-'ām yā diwān-khāne meñ shām ke waqt qā'ide kī *To hold a drawing-room*—Umarā wagaira kā shām ke waqt diwān-i-'ām meñ bā-qā'ida logon se milnā. [jā] hoñ.

3.—Diwān-i-'ām ke hāzirīn; jo log diwān-i-'ām meñ jam' (yak-

Dread, *n.* 1. Woh khauf jo kisī āfat ke nāzil hone (āne) kī ummed yā khayāl se paidā ho; khatre kā baṛā hī dar ihtimāl yā khauf.

2.—Ru'b; adab; dāb. [shakhs jiskā adab kiya jāe.]

3.—Bā'is-i-khauf; woh shakhs yā shai jisse khauf kiya jāe; woh

Dread, *a.* 1.—Jisse baṛā khauf paidā ho; khauf-nāk; haibat-nāk.

2.—Nihāyat ru'b-dāb kā; jiske log bahut mar'ūb hoñ.

Dread, *v. t.* Bahut hī dārnā; nihāyat hī khauf khānā. [nāk; 'azīm.]

Dreadful, *a.* Haibat-nāk; khauf-nāk; jisse bahut hī khauf paidā ho; haul-

Dream, *n.* 1.—Khwāb; sapnā; woh khayāl yā khayālāt jo sone meñ paidā hote haiñ. [tarang; lahar.]

2.—Khayālī bāt; khayāl-i-khām; behūda khayāl yā shubha; wahm;

Dream, *v. i.* 1.—Khwāb dekhnā; sapnā dekhnā,

☞ With *of* before a noun.

2.—Khayāl k.; pesh-bīnī k.; qiyās k.; sochnā.

Dream, *v. t.* Khwāb meñ dekhnā; khayāl yā bāwar k.

To dream away, out, through, &c.—Khayālāt-i-khām yā sustī meñ bitānā yā guzrān d.; behūda bātoñ ke sochne meñ zā'i k.

Dress, v. t. 1.—Parā jamānā yā bāndhnā; saf-ārāyī k.; qā'ide ke mutā-biq qatār jamānā—jaise sipāhiyon kī. [k.—jaise zakhm wagaira meñ.
 2.—Dawā lagānā; dho yā sāf karke marham lagānā; marham-paṭṭī
 3.—Kām ke lāiq taiyār k.; kisī kām ke qābil banā d.; kisī maqsad ke hasb-i-hāl kar-d.; taiyār k.; murattab k.

To dress a slain animal—Zibh kiye huye jānwar kī khul khaiñch-kar pakāne ke liye use kāṭkūṭ ke taiyār k.—*To dress leather or cloth*—Chamṛe yā kapṛe ko masāla yā māūḍī wagaira lagā-kar kām meñ lāye jāne ke qābil banānū.

To dress (more properly trim) a lamp—Sham' ko sāf wagaira karke jalāne ke liye taiyār karnā.—*To dress a garden*—Bāg ko murattab yā ārūsta k.; kiya-rion ko qarīne se banākar mauq'e mauq'e se phul wagaira lagā d.—*To dress food or meat*—Khānā yā gosht pakānā.

4.—Kapṛe pahinnā; poshāk pahinnā; zarq-barq kapṛe pahinnā; 'umda 'umda libās se malbūs h.; ārūsta k.; āraish k.

To dress up—Nafis yā fauqu-l-bharak poshāk pahinnā.—*To dress a ship*—Zebāish ke liye jahāz meñ jhande aur jhandiyā lagānū.

Dress, v. i. 1.—Silsile se qatār bāndh kar khare h.

2.—Kapṛe pahinnā; poshāk pahinnā; malbūs h.

Dress, n. 1.—Kapṛe; poshāk; libās; pahrāwā.

2.—Shurafā kī bibiyon ke pahinne kā gherā yā sāya. [par pahne jāen.

3.—Rasmī poshāk; woh kapṛe jo rawāj ke rū se khās khās mauq'on

4.—Kapṛe ke pahinne kā shu'ūr yā salīqa; 'umda 'umda kapṛe pahinnā; khush-poshākī. [wagaira pīnā.

Drink, v. i. 1.—Pyās bujhāne ke liye khwāh kisī dūsarī garaz se pānī

2.—Tafrīh yā nasha ke liye munashshī 'arqon kā pīnā; sharāb-khwāri k.; shiddat se sharāb pīnā; had se ziyāda mai-khwāri k.; 'ādatan sharāb pīyā karnā.

To drink to—Sharāb pine ke waqt salām k.; pahle khud sharāb pī-kar dūsron ko pine ke liye kahū; piyāla hāth meñ lekar dūsre ke haq meñ kalīmāt-i-khair kahū.

Drink, v. t. 1.—Pī-jānā; utār-jānā; khaiñch le-jānā.

2.—Jazb k.; sokhū; khaiñchnā; pī-lenā.

3.—Hawās-i-khamsa ke zarī'e se akhṛ k.; sunnū; dekhnū.

To drink down—Sharāb pī-kar takhṛif yā firo kar d.; sharāb ke 'amāl se ghaṭā yā dabā d.—*To drink off*, or *up*—Ek martaba kul pī jānā; ek ghūṇṭ meñ sab kā sab sokh jānā (gat kar jānā).—*To drink the health*, or *to the health*, of—Yah ek rasmī muhāwara hai jiske rū se sharāb pine-wālā piyāla hāth meñ lekar apne mukhātab kī taraf ta'zīmī yā nek-khwāhi ke kalām kahtā hai.

Drink, n. Pīne kī chīz masalan pānī sharāb sharbat joshānda wagaira.

Drip, v. i. 1.—Ṭapaknā; qatra qatra gīrnā; ṭap ṭap chūnā.

Water drips from eaves—Oltī se pānī ṭapaktā hai.

2.—Rutūbat yā pānī kī ṭapaknā.

A wet garment drips—Bhūnge (tar yā nam) kapṛe se pānī ṭapaktā hai.

Drip, v. t. Chulānā; ṭapaknā; qatra qatra girānā.

Drip, n. 1.—Ṭapak yā ṭapkānā; jo kuchh ṭapke.

2.—Chhat kā hāshiya yā kanāra; oltī.

age.
mus-

Right of drip (Law)—Woh haqq-i-āsūsh jisko rū se kisi shakhs ko makān kī pūnī bah-kar uske paṛosī (ham-sūya) kī zamīn par gire.

Drive, v. t. 1.—Kisi tarah kā zor pahuñchākar āge ko chalānā; āge ko haṭānā; āge ko chalānā; hāñknā.

To drive cattle—Maweshī ko hāñknā yā āge ko chalānā. *To drive a nail*—Mekh dhañsāna yā gaṛānā. *The wind drives a ship along*—Hawā ke zor se jāhāz āge ko chaltā hai.

2.—Hāñknā-jaise gārī ke ghoron yā khud gārī ko; gārī wagaira par sawār karā-ke le-jānā.

To drive a pair of horses—Ghoron kī joṛī hāñknā. *To drive a person to his own door*—Kisi ko gārī wagaira par sawār karā-ke uske darwāze par le-jākar utār d.

3.—Kisi hālat meñ majbūran dāl d.; majbūr k.; lā-chār k.

To drive one mad—Pāgal banā d.; be-iḥtiyār majnūn kar-d.

4.—Karnā; chalānā—jaise koyī rozgār peshā yā kām.

To drive an engine—Kisi kal ko qā'ide se chalānā. *To drive logs*—Laṭṭhon ko darjā ke dhāre meñ dāl-kar jidhar le-jānā ho udharī bahā le-jānā.

Drive, v. i. 1.—Zor se chalnā; shiddat yā tundi se bahnā.

2.—Zor se āge chale chalnā; kisi shai yā shakhs ke zor pahuñchā-ne se āge ko haṭnā yā chalnā.

3.—Gārī wagaira par sawār ho-kar chaluñ; jo jānuwar kisi gārī meñ juṭe hoñ unko yā us gārī ko chalānā.

4.—Kisi shai kī taraf rujū' k.; kisi bāt kī koshish k.

Few know the end I am driving at—Jis bāt ke anjām kī fikr mujhe hai usse bahut kam log wāqif haiñ.

Drive, n. 1.—Tafrih wagaira ke liye gārī par sawār hokar maidān kī sair.

 Distinguished from a *ride*, which is taken on horseback.

2.—Wo jagah jāhāñ gārī ke hāñkne kā subhītā ho; saṛak jo gārīyon par sawār ho-kar jāne ke liye taiyār kī jāe.

Drizzle, v. i. Jhisi paṛnā; phūhī paṛnā; tarashshuh h.

Droop, v. i. 1.—Kamzori wagaira ke bā'is se dhañs yā laṭak jānā-jaise kisi jānuwar yā darakht wagaira kā; jhuk jānā.

2.—Māyusi ranj yā isi qism ke kisi aur sabab se za'if yā kamzor ho-jānā; shikasta-dil ho-jānā; pazhmurda-khātir h.; dil tūt jānā; hār-jānā yā zūl ho-jānā-jaise himmat kā.

Drop, n. 1.—Pāñī kā būnd; qatra; ṭop yā thop. [jo jhār meñ lagāyā jāe.

2.—Kāñ meñ pahinnekā āwezayā laṭkāñ; shishe kā āweza yā qalam

3.—Sharāb kī bahut hī qalil miqdār.

4.—Phāñsi kā takhta.

5.—(pl.) Koyī dawā jiskī mu'tād būnd (qatrāt) ke hisāb se di-jāe.

Drop, v. t. 1.—Qatra qatra girānā; ṭapkānā; chulānā.

2.—Girā d.; chhoṛ d. jaise langar wagaira. [kash ho-jānā.

3.—Band k.; mauqūf k.; chhoṛ d.; tark k.; kanāra-kashī k.; dast-

Drop the pursuit—Pichhā (ta'āqub) chhoṛ do. *The enquiry has been drop-*

Dream, ped—Tahqīqāt band yā mauqūf kar-digayī. [se sochā d.

To—Ishāre kanāye yā āhistagī se kuchh kah-d. yā batlānā; dhīre

drop a hint—Ishāre yā kanāye se kuchh kah d.

5.—Zimnan darj kar-d. (likh d.); ba-taur jumla-i-mu'tariza ke dākhil kar-d. [bāt zimnan likh d.]

To drop a word of instruction in a letter—Kisi chitṭhī meñ koyī nasihat kī

6.—Dāk ke sandūq meñ chhoṛkar bhejūā-jaise chitṭhī.

Please, drop me a line—Mere pās ek shuqqa' (ruq'a) dāk par bhej dijiye.

7.—Chhoṛ d.; band kar-d.

To drop an acquaintance—Āshnāyī chhoṛ d.

8.—Sāqit kar-d.; kal-'adam kar-d.; band k.; qāim rahne na d.

To drop a fashion—Kisi waz' ko sāqit kar d.

9.—Sawārī se utār d.

[saiyāl shai kā.

Drop, v. i. 1.—Chūnā; ṭapaknā; qatra qatra (ṭop ṭop) girnā jaise kisi

2.—Yakāyak yā āp-hī-āp nīche ā-parūā; chū-parūā; ṭapaknā.

Ripe fruit drops from a tree—Pakkā phal darakht se chū-parūā hai.

3.—Marṇā yā daf'atan marṇā.

To drop into the grave—Yakāyak mar-jānā; daf'atan gor meñ jānā.

4.—Āparūā; yakāyak ā-jānā; daf'atan pahuñch-jānā.

With in or into.

5.—Khatm ho-jānā; band yā mauqūf ho-jānā; 'adam-khabar-gīrī kī wajh se sāqit ho-jānā.

The affair dropped—Khabargīrī na hone ke bā'is woh bāt sāqit ho-gayī.

6.—Gīr yā baiṭh jānā; nīchā ho-jānā.

[(baiṭh gayī).

The point of the spear dropped a little—Us bhāle kī nok kuchh nīchī hogayī

Drought, n. 1.—Meñh yā pānī kā na h.; āb-o-hawā kī kḥushkī jisse zamin ko mazarrat pahuñche aur darakhtōñ kī bālīdagī ruk-jāe; kḥushkī; kḥushk-sālī; sūkhā; jhūrā; imsūk-i-bārāñ.

2.—Halq aur muñh kī kḥushkī; pyās; tishnagī.

3.—Qillat; na h.

[kar d.; ḍubo bahānā.

Drown, v. i. 1.—Sailāb k.; garqāb k.; tah-i-āb k.; burānā yā burā

2.—Pānī meñ ḍubā d.; ḍubā d.; ḍubā mārṇā; ḍubānā; burā mārṇā.

3.—Ḍub-jānā; garq ho-jānā; shiddat se mubtalā k.; kisi burāyī meñ kasrat se par-kar apne ko kho d.

Drown, v. i. Dūb-mārṇā; bur mārṇā; pānī meñ mārṇā yā jān khonā.

Drowse, v. i. Kuchh kuchh sonā; gahrī nīnd se na sonā; nīnd se bharā rahnā; shiddat se ūngbnā.

Drowsy, a. 1.—Nindāsā; nīnd se bharā huā; ūnghtā huā; kḥwāb-ālūda.

2.—Jisse yā jiskī wajh se nīnd āye; jiske bā'is koyī so-jāe.

Drudge, v. i. Barī mihnāt k.; zalīl kāmōñ meñ had se ziyāda mihnāt k.

Drudgery, n. Shiddat kī mihnāt; kām jiskī kasrat se karne wālā thak jāe; kafan-ghasotī; zalīl kāmōñ meñ riyāzat-i-shāqqa.

Drug, n. 1.—Mufrad dawāeñ jinko milākar 'attār aur tabīb murakkab dawāeñ banāte haiñ; koyī chīz jo dawāoñ ke banāne yā tarkīb dene meñ kām āye; rang banāne kī chīzeñ.

2.—Tijārat kī chīz jo pās parī ho yā farokht ke qābil na ho; koyī chīz jo jald jald na bike yā jiskī māng bāzār meñ na ho.

A mortal drug, or a deadly drug—Zahr; bikh; sam.

Drug, v. i. 1.—Ajzā milānā; dawāeñ milākar banānā.

2.—Koyī aisi chīz milānā jo muzir yā nā-guwar ho.

3.—Andāz se ziyāda dawāen khilānā. [kab na kare; pansūri.

Druggist, n. Jo shakhs sirf dawāen kharīd-kar beche par unko murak-

Drum, n. 1.—Dhol; duggī; tambūr; tāsha; mridang.

2.—Kān kā parda.

Drum, v. i. 1.—Dhol bajānā; qamchī se tambūr wagaira bajānā.

2.—Ungliyōn se bajānā; tar tar yā par par bajānā.

To drum up for—Munādi-nawāz ki tarah phir phir bharti ke sipahi khwah kisi fi'l ke shurakā yā gāhak wagaira apne dabāw aur koshish se jam' k.

Drum, v. t. Dhol wagaira bajānā.

Drum out—Dhol bajā-kar nikāl d.—To drum up—Dhol wagaira bajā-kar jam' k.; ekaṭṭhā k.; batōnā. To drum customers—Gābakoñ ke pās khud jā-kar unko kharīd-farokht ke liye apni taraf rujū' k.

Drunk, a. Nashe meñ chūr; bad-mast; mad-hush; matwālā.

Never used *attributively*, but always *predicatively*.

Drunkard, n. Jo 'ādatan kasrat se sharāb piye; barā sharābī.

Drunken, a. 1.—Sharāb-khwāri kā nihāyat hī 'ādī; matwālā; sharāb ke nashe meñ mast.

2.—Sharāb yā tarī se bhīgā huā; tar; nam.

3.—Nashe-bāzī se muta'alliq; jo nashe ke bā'is se ho; jo kasrat se sharāb piye kā natija ho.

A drunken quarrel—Taktūr jo nashe ki hālat meñ ho-jāe; sharābiyōn yā bad-mastoñ ki larāyi (unkā jhagrā)

Dry, a. 1.—Har ek qism ki rutūbat se barī; khushk; tar yā nam nahīn; aslī yā ma'mūlī rutūbat ba-tarz-i-kāfi na r. w.; sūkhā; odā yā bhīgā nahīn.

(a) Dry land—Khushk yā sūkhī zamin. (b) Dry weather—Jab bāriś na hotī ho; jab meñ na barastā yā kulāsā na partā ho. (c) Dry wood—Sūkhī lakri; lakri jo hari na ho yā jiski rutūbat jazb hokar khushki āgayī ho. (d) Jo dūdh na de.—The cow is dry—Woh gāe dūdh nahīn detī. (e) Jisse ānsū na bahe. A dry eye—Ānkh jisse ānsū na bahe.

2.—Rūkhā; jismeñ dil lague yā tafirih kī koyī bāt na ho; aisi bāt se khālī jiski choṭ dil par lage (asar pahuñche); sāda-sāda; khushk; jismeñ koyī san'at na ho.

A dry style—Rūkhī 'ibārat; sāda kalām; 'ibārat jismeñ kisi qism ki san'at na ho.

A dry subject—Rūkhā mazmū; jismazmūn meñ dil lagāne wālī koyī bāt na ho.

3.—Saḥt; durusht; rūkhā; tez.

A dry remark—Saḥt bāt; kisi ki nisbat aisi bāt jo tezi yā rukhāyi se kahijāe.

Dry goods—Har qism ke kapre fite lais wagaira.

Distinguished from *groceries*.

Dry, v. t. Sūkhānā; khushk k.; rutūbat khaiñch l.

[kar-d.

To dry up—Kul pāñi khiñch l.; kuchh bhi pāñi rahne na d.; jalā d.; khushk

Dry, v. i. 1.—Sūkh jānā; khushk ho-jānā.

[khushk ho-jānā.

2.—Sab ke sab pāñi yā rutūbat kā bukhār ho-kar khiñch jānā;

The water dries, or dries up—Pāñi bukhār hokar khiñch jātā hai (sūkh jātā hai)

Dubious, a. 1.—Mushtabah; muzabzah; mashkūk; gair-mustahkam; gair musammam.

2.—Jisse shubha paidā ho; sāf nahīn.

3.—Gair-mutahaqqaq; jiskī asliyat mushakhhkhas yā ma'lūm nā ho.

4.—Jiskā natija muzabzab (mauhūm yā mashkūk) ho; jiskā natija yaqīnī taur par ma'lūm nā ho.

DUCES TECUM, [Lat.] (*Law*) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zarī'e se kisi ko yah hukm diyā jāwe ki 'adālat meñ hāzir ho-kar fulān muqaddame ke muta'alliq jo zer-i-tajwiz hai jisqadar dast-āwezen aur kitāben (bahī wagaira) tumhāre qabze meñ hon pesh karo.

Due, a. 1.—Woh shai jiskā ek shakhs kī jānib se dūsre shakhs ko diyā jānā yā woh fi'l jiskā ek shakhs kī jānib se dūsre shakhs kī jānib kiyā jānā munāsib yā farz ho; wājibu-d-dain yā wājibu-l-adā; yāftanī; pānā; denā; lenā; zimma.

Civility is due from one man to another—Ek insān kā dūsre insān ke sāth khulq se pesh ānā munāsib hai. *Rent is due by or from the defendant to the plaintiff*—Mudda'i ko mudda'ā 'alaih se lagān pānā yā lenā hai; mudda'i kā zar-i-lagān mudda'ā 'alaih ke zimme hai; mudda'ā 'alaih ko zar-i-lagān mudda'i ko denā hai; zar-i-lagān yaftanī-i-mudda'i zimma-i-mudda'ā 'alaih hai.

2.—Jo hālāt ke lihāz se (nazar ba hālāt) zarūr ho; jitnā yā jisqadar chāhiye; munāsib; wājib; shāyān; ma'qūl; kamā-yambagī; kamā-haqquhū.

Due enquiry has been made—Jisqadar tahqīqāt hālāt ke lihāz se zarūr thī (jitnī chāhiye thī) kī gayī; tahqīqāt-i-munāsib yā ma'qūl 'amal meñ āyī.

3.—Bar-waqt; waqt-i-munāsib yā mu'aiyun par; thik; munāsib. *Send this off in due time*—Ise bar-waqt (thik waqt par) bhej-do.

4.—Jiske pahuñchne kī ummed munāsib tarīq par ho; waqt-i-mu'aiyun ke pahle jiskā pahuñchnā yā maujūd honā munāsib rahā ho; kisi shakhs yā chīz ke āne kā jo waqt muqarrar ho us waqt na pahuñchne kī hālāt meñ kisi waqt uskī āmad kā h.

The returns from the subordinate courts are now due—Mahkamāt-i-mā-taht se naqshon kā ājānā ab munāsib hai (unko ab ānā chāhiye; we ab āne wāle hain; ab unki āmad hai).

5.—Wajh yā sabab se; bā'is se. [se huyī..]

This success is due to his exertions—Yah kām-yābī uskī koshishon ke sabab

Due, ad. Thik; sidhe; rāst. [hawā chal rahi hai.]

The wind blows due north—Hawā thik uttar kī bah rahi hai; sidhī uttar kī

Due, n. 1.—Kisi kā pānā yā uskī yāftanī; woh rupaye jiske dene yā woh fi'l jiske karne kā mu'āhada ek shakhs dūsre shakhs ke sāth kare; woh rupaye jinkā d. yā woh fi'l jiskā karnā qānūnau yā insāfan zarūr ho.

2.—Woh fi'l jiskā karnā insāniyat yā munāsabat ke tarīq par zarūr ho; woh fi'l jiskā anjām yā woh rupaye yā chīz jiskā diyā jānā mansab rutba rabt-i-bāhamī istihqāq yā husn-i-akhlāq ke rū se zarūr ho.

3.—Woh rupaye yā chīz jiskā denā qānūn yā rawāj ke mutābiq zarūr ho; mahsūl; dastūr; rusūm; marsam; haq; lāgat; kar; neg.

Custom dues—Mahsūl-i-parmit. *Marriage dues*—Neg-jog; shādī yā byāh ke neg; huqūq-i-shādī; jo kuchh shādī ke waqt rawāj ke muwāfiq diyā jāwe.

Collection dues—Haqqu-t-tahsil.

4.—Istihqāq; haqq-i-wājib; munāsib da'wā.
 Duck, n. Bat; battakh.

To make ducks and drakes—Chhuchhiyā khelnā.—To play at ducks and drakes
 (with one's property)—Apne māiko bewuqūfūna muft kho d.; māi luṭā yā uṭā d.

Duke, n. Inglisṭān meṅ Prince of Wales ke rutbe se utarkar sab se ā'la
 darje ke amir kā khitāb; Europe ke ba'z mulkoṅ meṅ us farmān-rawā
 kā laqab jo bīd-shāh na kahlātā ho. [nā na pānā.]

To dine with Duke Humphrey—Be khāye rahnt; bhūkhā rahnt; fāqā k.; khā-

Dull, a. 1.—Kund-zih; jiskī samajh tez na ho; ahmaq; gāwdā.

2.—(a) Bhārī; sust; be-jān; pazhmurda. (b) Jiskī harakat (chāl
 yā rawānī) meṅ tezi na ho. (c) Samā'at yā basārat meṅ zu'f r. w. (d)
 Tarbiyat-pazīr yā fahim nahīn.

3.—Tez bārī yā nok na r. w.; jo tez na ho; kund; bhuthrā.

4.—Jiskī raushanī ānkhon ko khūb ma'lūm na ho; andhā; rang
 kā shokh nahīn; chamchamāta bharkilā yā dahaktā nahīn; dhumiā;
 mandā; phikā yā udās—jaise rang. [tabī'at na lage.]

5.—Udās; jisse khushī yā farhat na ho; jisse dil na bahle; jismeṅ

6.—Pharchā nahīn; badlī chhāyī huyī; jab āsmān sāf na ho.

Duly, ad. 1.—Munāsib taur par; achchhī tarah se; jaisā ki chāhiye;
 ba-tarz-i-ma'qūl; kamā-yambagī; kamā-haqquhū; wājib taur par yā
 wājibiyat ke sāth; ṭhik ṭhik.

2.—Waq̃t-i-munāsib par; jis waqt ki chāhiye; bilā-nāga.

Dumb, a. 1.—Jismeṅ quwwat-i-nātiqa na ho; gūṅgā; sum.

2.—Jiske sāth kuchh kahā na jāe; jismeṅ sukūṭ rahe.

A dumb show—Numāish jo sukūṭ ke sāth ki-jāe.—Dumb signs—Aise ishāre
 jo chup-chūp (be kuchh kahē sune) kiye jāe.—To strike dumb—Ghabrā d.;
 hairān k.; shash-dar ya mutahaiyar k.; hairat se dam ba-khud kar-d.; gūṅgā
 banā d.; bolne ki tāqat bāqī na r.

DUM FUIT INFRA TATEM, [Lat.] (Law) Uskī nā-bāligī meṅ; uskī
 kam-sinī meṅ. [qaiyad] thā.

DUM FUIT IN PRISON, [Lat.] (Law) Jab woh qaid meṅ (mu-

DUM FUIT NON COMPOS MENTIS, [Lat.] (Law) Uskī majnūni-
 yat meṅ; jab woh maslūbu-l-hawās thā

DUM RECENS FUERIT MALEFICUM, [Lat.] (Law) Jab mazarrat
 tāza thī; nuqsān pahūnchne ke ba'd hī.

Dun, v. z. Taṅg-talabī k.; taqūzā k.; qurze ke mutālabe meṅ karāyī k.;
 qarz-dār se रुपये bārbār māṅgnā.

Dungeon, n. Woh qaid kā makān jo nihāyat mahfūz ho; aīsā qaid-khāna jo
 bataur tab-khāne ke banāyā jāe aur usmeṅ raushanī pahūnch na sake.

Duodecennial, a. Doṛzdah-sāla; jo bārah baras tak rahe.

A duodecennial settlement—Band-o-bast-i-doṛzdah-sāla; woh band-o-bast jis-
 ke qāim rahne ki m'ād bārah baras ho.

Dupe, n. Jo shakhs dhokhā ktā jāwe; woh shakhs jo apnī zu'd-i-tiqādi
 (za'ifu-l-i'tiqādi sarī-u-l-i'tiqādi yā sāda-dili) ki wajh se jald gum-rāh
 ho-jāwe (dhokhe meṅ ājāe). [dhokhā-dekar gumrāh k.]

Dupe, v. z. Dhokhā d.; ohhaluā; kisī ko uskī zu'ifu-l-i'tiqādi ki wajh se
 To be duped by flattery—Khushāmad ki wajh se dhokhe meṅ ā-jānā.

A delicate, good, or nice, ear for music—Gāne bajāne meṁ sur aur tāl ki kḥub pahchān (uski tamiz ki bāri quwwat).

३३ In the singular only.

[bānāna samā'at.

3.—Sunne ki rag'bat; dhyān; tawajjuh; kḥayāl; lihūz; pās; mihr—To lend one's ear to a person—Mutawajjih hokar kisi ki bāt sunnā.—To give ear to a person or thing—Kisi bāt ko dhyān (tawajjuh) se sunnā; tawajjuh ke sath kisi ki bāt sunnā. (kundā; qabza; dasta.

4.—Kisi be-jān chīz kā koyi bisṣa jo jān-dār ko kān ki mānind ho;

5.—Nāj (galle) ki bāl; kḥoshia.

About the ears—Kisi ko bahut hi nazdik; qarib hī; muttasil hī.—To be by the ears, to fall together by the ears—Laṅk: dhiḡgū-muḥṭī k.; jhagrā yā takrūr k.; laṅgī k.—To set by the ears—Laṅgī d; laṅgī karā d.; bhiḡā d. Up to the ears—Garqāb; dūbā hū; nihāyat hī mubtalā; kisi bojh se bi-l-kul dabā hū.

Early, a. Jo waqt ma'mūlī yā muqarrar ho uske pahle; achchhe waqt se; waqt ke pahle.

Early, ad. Jald; achchhe waqt se; mau'q'e se; musta'idī se; sawere.

Ear-mark, n. 1.—Nishān jo bheri ke kān par uski pahchān ko liye kar-diya jāta hai.

2.—(Law) Woh nishān yā 'alāmat jisse ok chīz dūsri chīz se pahchāni jāe; shinākht (pahchān) kā nishān; 'alāmat-i-mumaiyiza.

3.—Woh kḥās 'alāmat yā nishān jisse kisi chīz ki nisbat milkiyat yā ta'alluq zāhir ho.

Earn, v. t. Mihnāt ke zarī'e se sarā-wār h.; aise kān kā k. jisse in'ām kā haq paidā ho 'ām isse ki in'ām mile yā na mile; mihnāt kḥidmat yā kisi kān ke anjām ke zarī'e se hāsīl k.; mu'awaze kā sarā-wār hokar uskā pānā; kamānā; hāsīl k.; paidā k.

Earnest, a. 1.—Kisi shai ki pairawī meṁ sargarm; husūl kā mushtāq; baṛā shāq yā mutamannī; nihāyat masrūf yā āmāda; garm-josh; mustamand; dil se chāhne wālā.

2.—Lagī huyī; garī huyī; jamī huyī—jaise nazar. [dil-sozī; dil-dihī.

Earnest, n. 1.—Sachāyī; asliyat; tasmīm-i-irādat; irāde ki mazbūti;

2.—Kisi qaul-o-qarār yā wa'de ke wafā ki nisbat irāde ki mazbūti eṣbit karne ke liye jo kuchh diyā yā makfūl kiya jāwo; irāde ki nisbat yaqīn dilānā; honhār ki nishāni.

3.—(Law) Bai'āna; woh rupaye jo mushtarī ki jānib se bai'a ko mu-'āmalā-i-bai' ki guft-gū ki pukhtagī aur uske subūt ke liye diye jāweh.

To be in earnest—Masbūt irāda r.; ki-i bāt kā sach-much (wāqī'i yā dar-asl) chāhna; kisi bāt ki nisbat haṣīl dillagi yā ma-kharagi na k. Are you in earnest or in jest—Tum sulā bāt sahīh sahīh kahō yā haṣīl karte ho?

Earnestly, ad. Shaq se; sargarmi yā garm-joshī se; chāh so; ārzū yā baṛī tamannā se; dhyān-dekar; tawajjuh se.

Earnest-money, n. Zar-i-bai'āna; bai'āna; sāyī; woh rupaye jise dekar koyi saudā pakkā kiya jāo; jo rupaye kisi mu'āmalā-i-bai' ki pukhtagī aur subūt ke liye pesghi diye jāweh.

Earning, n. Kamāyī; jo kuchh mihnāt kḥidmat yā kisi kān ke anjām ke zarī'e se paidā kiya jāwo kḥwāl uskā haq hāsīl ho; ajr; samra; in'ām.

३३ Used commonly in the plural.

Earth, n. 1.—Zamīn; dunyā; jahān; 'ālam.

2.—Mitṭi; gil; khāk.

3.—Dunyā ke log; kura-i-zamīn ko rahno wāle.

4.—Khushki; tarī nahīn; arz.

Earthly, a. 1.—Dunyāwī; is dunyā se muta'alliq; insān ki hālat-i-man-jūda se nisbat r. w.; arzi; āsmānī yā rūhānī nahīn; nafsānī; jismānī.

2.—Jitnī chizeh jahān meū haiñ sab ko i'tibār (lihūz) se; mumkin; jahān tak qiyās meū ā-sako.

Ear-witness, n. Sama'i gawāh; jo shahādāt-i-sama'i de-sako.

Ease, n. 1.—Ārām; dard taklif yā mihnāt wagaira se āzādī; sukūn; qarār; fursat se be-kār yā be-hiss-o-harakat paṛo rahnā.

☞ Said of the body.

To take one's ease—Ārām k. To sit at one's ease—Ārām se baithe rahnā; be-mihnāt (chain se) baithe rahnā. [dag; rūlāt; amn; sulh.

2.—Dil kā qarār; dil meū ranj yā fikr wagaira kā na rahnā; āsū-

3.—'Ibārat ki salāsāt; banāwat kā na honā; kisi qism ki bāt meū dush-wārī banāwat rukhāyī yā durushtī wagaira kā na h.; suhūlat. [se barī.

At ease—Amn-chain se; ārām se; farāgat se; fārig-i bāl; ranj yā taklif wagaira

Ease, v. t. 1.—Be-chainī dūr kar d.; fikr ko dūr yā raf kar-d.; jism yā dil kā bojh hatā d.; halkā yā subuk-dosh k.

☞ Often with of.

2.—Kisi musibat ki-shiddat ko ghaṭā d.; kisi sadmo ko bojh ko kisqadar halkā kar-d. [rifāhiyāt.

Easement, n. 1.—Woh shai jise ārām rifāh yā madad ho; ārām;

2.—(Law) Woh āzādī istiḥqāq-i-khās yā fāida jo bilā lihāz-i-milkiyat-i-arāzi ek zamīn ko mālik ko dūso mālik ki zamīn ki nisbat muft meū hāsīl ho—masalan rāsto panāle wagaira ki nisbat; haqq-i āsāish.

Easily, ad. 1.—Āsānī se; begair diqqat yā barī mihnāt ke; begair barī koshish ke; bilā sarf-i-zar; suhūlat se; baithe-bithāyo. [be-fikrī ke sāth.

2.—Be-taklif; be-taraddud; bilā takallul; amn se; chain se; ārām se;

3.—Khanda-peshānī se; khushī se; pachhtākar nahīn; be-takalluf; begair afsos ke. [khalish.

4.—Chupchāp; āhistagī se; ek tarah par; be shor-o-gul ke; bilā-

5.—Be bahut hile yā jhatkā khāyo; suhūlat se. [khātī.

The carriage moves easily—Chalao ko waqt woh gārī hilti yā jhatkā nahīn

Easy, a. 1.—Ārām meū; dard yā taklif wagaira se barī.

2.—Fikr yā ranj wagaira se khālī; amn-chain meū; āsāish meū.

3.—Be-takalluf; jismeñ rukhāyī karāyī yā takalluf na ho; sūda.

4.—Āsān; sahl; dushwār yā mushkil nahīn; mihnāt-talab nahīn; jismeñ koshish dar-kār na ho. [mile.

5.—Ārām-dih; jiskī wajh se fikr yā mihnāt jāti rahe; jisse ārām

6.—Zūd-i'tiqād; jo kisi amr ki nisbat ta'arruz na kare; jo kahnnā-sunnā jald mān le; mom ki nāk.

7.—Jab rupaye-paise ko len-den meū tangī na ho.

The market is easy—Bāzār mandā hai.

To eat one's words—Bāt chabā jānā yā khā jānā; kahkar palat jānā; kahkar mukar jānā; apne qaul ko pher l.; bāt ko ulāt d.

Eat, v. i. 1.—Khānā; nosh k.; bhojan k.

☞ Said especially of food not liquid.

2.—Khā jānā; āhista āhista ghulā yā galā d.; talaf kar d.; urā d.; nuqsān pahunchānā—jaise sikhāt yā dil par; miṭā d.; gūb kar-d.; khū-pī barābar k.

Eat, v. t. 1.—Khānā; khānā khānā.

2.—Zāiqā r.; mazā d. yā r.

To eat, or to eat in or into—Khākar rāh yā surākh kar d.; chabā jānā; ghiste ghiste yā ragar khāte khāte bhitar ghus-jānā; jalā d.

Eaves, n. pl. Ori; olti; orauti.

Ebb, n. 1.—Bhāṭhā; jār; juār kī samundar kī taraf palāṭnā.

☞ Opposed to *flood*.

2.—Zawāl; tanazzul; achchhi hālat se burī hālat meṁ ho-jānā; ghaṭṭi. [jānā; bhāṭhā h.; utarnā.

Ebb, v. i. 1.—Pichhe ko bahnā; juār ke pāne kī samundar kī taraf palāṭ

☞ Opposed to *flow*.

2.—Ghaṭ-jānā; zāl h.; zawāl kī ā-jānā; achchhi hālat se burī hālat meṁ ho-jānā.

Eccentric, a. Khilāf-i-qā'ida yā dastūr; nīālā; tariq-i-mu'ayan dastūr i-ma'mūlī yā zawābit-i-mustamirā ko khilāf; ma'mūlī rāh ebhor-kar chalne w. [lāf 'amal; nīālā-jān; khayāl-parastī.

Eccentricity, n. Jo koyī bāt baṁdhi muqarrar yā ma'mūlī ho uske kī-

Echo, n. Āwāz jo palāṭ-kar kī meṁ āye; woh āwāz jo kisi shai se ṭak-rā-kar palṭe; āwāz kī bāz-gusht; gūnj.

Echo, v. i. Gūjnā; āwāz kī palāṭnā.

Echo, v. t. 1.—Āwāz kī palāṭnā yā lautānā.

[qabūl k.

2.—Jo kuchh kiyā jāe usko manzūr karke phir kalnā; jāwāb d.;

Eclipse, n. 1.—Gahan yā grahan; kusūf (khūsūf). [yā kisiqandar zawāl.

2.—Tārikī; raunaq damak yā ābrū wagaira par kuchh 'arse ke liyo

Eclipse, v. t. 1.—Chhipā d.; andherā kar-d.; tārik kar-d.

☞ Said of a heavenly body.

2.—Kisi shai ke husn āb-o-tāb yā ābrū wagaira ko kam k. khwāh miṭā d. (zāl kar-d.); be-ābrū k.; zillat meṁ dāl d.

Eclipse, v. i. Gahan lag-jānā; tārikī meṁ chhip jānā.

Economical, a. 1.—Kifāyat-shi'ārī ke muta'alliq; umūr-i-khāngī yā umūr-i-naqdī ke insirām se muta'alliq 'am isse ki we zāti hon yā nahīn; nazm-i-andurūnī (ghar ke bhitar ke intizām) ke muta'alliq; bar-bādī wa sarf-i-gair-zarūrī kī bachānā. [sān yā bar-bādī kī lihāz r. w.

2.—Kifāyat-shi'ār; juz-ras; kharch meṁ 'āqil yā dūr-andesh; nuq-

☞ Said of characters or habits.

[na kiyā jāe.

3.—Jo kifāyat yā juz-rasī se kiyā jāe; jis meṁ be-hūda yā fuzūl kharch

☞ Said of acts.

Economist, n. 1.—Jo shakhs umūr-i-khāngī yā dūsri bāton kī ihtimām o-insirām kifāyat-shi'ārī se kare; jo rupaye waqt yā mihnat ko muft na khoye balki usko 'āqilāna taur par isti'māl kare; kifāyat-shi'ār; muntazim; girhast.

2.—'Ilm-i-siyāsat-i-madan meñ māhir; jo us 'ilm meñ koyī risāla wagaira tasnif kare.

Economize, v. t. 'Aql-mandī ke sāth kām meñ lāuā; kifāyat se sarf yā Economize, v. i. Mu'āmalāt-i-naqdī meñ kifāyat-shi'arī k.; rupaye-paise ko 'aql-mandī ke sāth kharch k.; tahaffuz-i-zar yā husul-i-milk ke mauq'e ko hāth se jāne na d.

Economy, n. 1.—Umūrāt-i-khāngī kā insirām; ghar ke kāmōñ kā band-o-bast; girhastī; masārif kī nisbat mu'āmalāt-i-khāna-dārī kā ihtimām.

2.—Kisī bare kām yā riyāsat wagaira kā intizām 'ala-l-khusus uske muta'alliq ke naqdī mu'āmalāt kā band-o-bast.

Political economy—Siyāsat-i-l-mudan.

3.—Kifāyat-shi'arī; juz-rasī; aisā ihtimām kī nuqsān yā sarf-i-be-hūda na ho; kharch meñ kifāyat; bilā-zarūrat kharch na karne kī nisbat dūr-andeshī wa ragbat; 'āqilāna tahaffuz-i-zar.

4.—Kisī shai kī tartīb (uskā intizām yā nazm); qawā'id zawābit aur rusūm; haiwānāt aur nabātāt kī paidāish parwarish aur unki bifāzat kī nisbat ma'mulī 'amali-qudrati yā tab'i.

E CONTRA,

E CONTRARIO, } (Lat.) Iske bar-'aks; iske bil-'aks; khilāf iske.

ECCONVERSO, }

[wagaira kī nok.

Edge, n. 1.—Kisī bathiyār yā auzār kī bārḥ yā dhār; dam; talwār

2.—Woh bāt jo bathiyār kī bārḥ kī tarah kāṭ kare (dil par lage yā choṭ kare); kisī bāt kī choṭ (dil par uskā sadma pahunchnā).

3.—Kisī shai kā kanāra; kor; hāshiya; lab; zih.

4.—Tezī; hiddat; shiddat; sakhtī.

5.—Awāil; shurū'; āgāz; ibtidā.

In the edge of evening—Sar-i-shām; shām hote hī. On the edge of winter—Jāre ke shurū' meñ; mausim-i-sarmā ke awāil meñ.—To set the teeth on edge—Dānt khaṭṭe kar-d.

Edge, v. t. 1.—Dhār charḥānā; sām r.; bārḥ charḥānā; tez k.

2.—Kor yā kanāra lagānā; jhālar yā hāshiya lagānā.

3.—Ubbānā; targīb d.; ohḥe ke āge bārḥānā yā kisī fi'l par āmadā k.

4.—Āhista āhista chālānā; ek taraf chālānā; dhīre se yā chaukasi ke sāth pahunch jānā; sarkānā.

[lāo].

Edge your chair along—Apnī kursi is yā us taraf khaskā lāo (āhista se khaiñch

Edge, v. i. Ek taraf ko kanāre kanāre chalnā; āhishta āhista chalnā (harakat yā jumbish k.).

[chale āo.

Edge along this way—Is taraf ko kanāre kanāre chale āo; katrā-kar idhar

Edifice, n. 'Imārat; tu'mīr; makān khusūsan 'umda 'umda makānāt aur baṛī baṛī 'imāraten.

Edit, v. t. Apnī nigrānī meñ chhapwāna yā tab' karānā; mushtahar yā shai'a karne ke liye kisī kitāb yā kāgaz ko bazārī'a-i-tahrīr sihat yā intikhāb-i-mawād (mazzmūn) murattab k.; ihtimām k.; chālānā.

Who will edit this work?—Yah kitāb kis kī nigrānī meñ chhaṭṭeṭī?

Edition, n. 1.—Kisī kitāb yā tahrīr kā chhāpā; tab'; kisī kitāb wagaira kā shai'a kiyā jānā.

The first *edition* of this work will soon be ready—Is kitāb kā tab'-i-awwal jald taiyār hogā; yah kitāb pahli martaba chhap kar jald taiyār hogi.

2.—Kitāb wagaira kā bi-jinsihi khwāh nazar-i-sāni wa sihhat ke ba'd phir se chhapuā; tab'-i-mukarrar yā sāni.

My former work has already passed through a second *edition*—Meri pahli kitāb bār-i-sāni chhap chuki hai; meri pahli kitāb kā dūsra chhāpa (tab'-i-sāni) ho-chukā hai. [mu'i jo ek martaba chhape.

3.—Jisqadar kitāben ek bār chhāpi jāen; kitābon kī ta'dād-i-maj.

The present *edition* will consist of a thousand copies—Is martaba hazār kitāben (is martaba ek hazār jilden) chhāpi jāēgi.

Editor, n. Shāi' k. w.; woh shaḥs jo koyi kitāb risāla yā aḥbār wagaira shāi' karne (phailāne yā rawāj dene) kī garaz se murattab kare khwāh uski nazar-i-sāni wa sihhat karke apni nigrāni meñ shāi' karāye.

Who is the *editor* of this book or newspaper?—Is kitāb yā aḥbār kā shāi' k. w. kaun hai?; yah kitāb yā aḥbār kiske ihtimām meñ shāi' hotā hai?

Editorial, a. 1.—Kisi kitāb wagaira ke shāi' karne wāle ke muta'alliq. [hai.

Editorial labours—Woh miḥnat jo kitāb wagaira ke shāi' karne wāle ko karni partī

2.—Shāi' karne wāle kī likhī hui? [karne wālā likhe.

Editorial remarks—Woh bāten (rāe wagaira) jo kisi aḥbār wagaira kā shāi'

Editorship, n. Shāi' karne-wāle kā kām yā mansab; kisi kitāb wagaira ke shāi' karne kī khabar-giri wa nigrāni.

Educate, v. t. Ta'lim d.; sikhlanā-parhānā—jaise larke ko; tarbiyat d. yā k.; parhānā likhānā; taraqqi-i-zihni k.; tādib wa tahzib k.; kisi peshe yā kār-o-bār ke liye taiyār aur laiq k.; dunyā ke kār-o-bār ke laiq kar-d.

Education, n. Ta'lim; tarbiyat; 'ilm aur bunar wagaira kā sikhlanā; likhānā-parhānā; tādib wa tahzib; nawisht-o-khwānd; kam-sinoñ (larkeñ) ko un sab bāton kā sikhānā aur batlānā jaise dil ko rausanī ho mizāj i'tidāl par āye wa atwār aur 'ādāt durust hon aur 'umūman woh āyinda kām ke laiq hon.

Educational, a. Ta'lim ke muta'alliq; jo ta'lim se hāsil ho.

Educe, v. t. Nikālnā; mustaḥraj k.; zāhir k.; kisi rukāwat yā dabāw ko dūr karke kisi bāt kā paidā k.

Efface, v. t. 1.—Sath par se dūr kar-d.; chhīl yā khurach kar nikāl d.; mahkūk k.; aisā kar-denā kī parhā na jāwe; mahw k.; miṭā d.; miṭā kar aisā kar-d. kī dekh na pare yā tamiz na kiyā jāsake.

2.—Dil se dūr k.; mahw aur mansi kar-d.; dil se miṭā d.; bhulā d.

☞ "To *deface* is to injure or impair a figure; to *efface* is to rub out or destroy, so as to render invisible." *Webster*.

Effacement, n. Miṭānā; mahkūki.

Effect, n. 1.—Natija; tāsir; asar; anjām; maāl yā maāl-i-kār; samra.

2.—Natija paidā karne kī tāqat; waq'at; tāsir; asar-garī; zor.

To speak with *effect*—Aisi tarah se kalām k. kī sunne wālon (sāmi'in) ke dilon par asar ho. The agreement has no *effect*—Is mu'āhade ko kuchh tāsir yā waq'at nahīn hai. [fāida; naf'; kār-āmadani.

3.—Maqsad; mudda'a; matlab; garaz; 'ām mañshā; natija-i-maqsūd;

☞ With *to*.

I have received a letter to this effect—Mere pās is mudda'ā kā khat āyā hai ; jo khat mere pās āyā hai uskā yah matlab (maqsad yā natija-i-maqsūd) hai.

4.—Asliyat; haqīqat; mahz sūrat-i-zāhirī uahīn; wāqī'a.

5.—Khayāl yā asar jo dil par ho (paidā ho).

6.—*pl.* Asbāb; māl-o-matā'; māl-o-amwāl; manqūla chizen yā māl-i-manqūla.

[māl-o-asbāb.]
The effects of a deceased person—Tarka; māl-i-matrūka; kisi mutawaffā kā

For effect—Jisqadar asar wāqī'i ho-sake usse ziyālah asar paidā karne ke liye.—

Of no effect, or without effect—Be-tāsir; be-waq'at; tāsir waq'at yā jawāz wagaira se khalī.—To give effect to—Jāiz k.; 'amal meñ lānā; anjām ko pahuñchānā; ta'mil k.; bajā lānā; nāñz k. yā nafāz dilānā.—In effect—Asl meñ; dar-asl; wāqī'i; sirf zāhir hī meñ nahīn; haqīqat meñ; haqīqatan.

Effect, *v. t.* Paidā k.; karānā yā karnā; anjām ko pahuñchānā; sar-anjām k.; zuhūr meñ lānā; 'amal meñ lānā; pūrā k.

Effective, *a.* Jismeñ natijon ke paidā karne kī quwwat yā sifāt ho; natija paidā karne ke liye mauzūn yā uspar māl; kār-gar; 'amal k. w.

Effectively, *ad.* Tāsir ke sāth, quwwat ke sāth; zor se; bi-l-kul; tamām o-kamāl; pūrā pūrā.

Effectual, *a.* Muassir; kār-gar; jisse natija-i-maqsūd paidā ho; jismeñ us natije ke paidā karne kī kāfī quwwat ho jiskā zuhūr meñ ānā maqsūd ho; kāfī; anjām-i-maqsūd ke liye kāfī

Effectually *ad.* Tāsir ke sāth; aise tariq par kī anjām-i-maqsūd ho; tamām-o-kamāl; kamā-haqqubū; matlab-barārī ke liye jaisā chāhiye.

Effectuate, *v. t.* Pūrā k.; anjām ko pahuñchānā; zuhūr meñ lānā; karānā.

Efficacious, *a.* Bā-tāsir; asar paidā k. w.; muassir; jisse natija-i-maqsūd paidā ho; kār-gar; qawī; jo kisi manshā ke pūrā karne ke liye bahūlī kāfī ho.

Efficacy, *n.* Quwwat-i-asar; tāsir; jis asar kā zuhūr meñ ānā maqsūd ho uskā paidā k.; tāsir-garī; natijon ke paidā karne kī quwwat.

Efficiency, *n.* Tāsir-garī; natija-i-maqsūd ke zuhūr meñ lāne kī quwwat; musta'idi wa qābiliyat; kār-guzārī.

Efficient, *a.* Natija paidā k. w.; asar paidā k. w.; kār-guzār; musta'idi se kām k. w.; majhūl sust yā nā-lāiq nahīn; jismeñ musta'idi aur kār-guzārī ho.

Efflux, *n.* Bah-kar nikal-jānā; kharāj.

Efflux of time—Inqizā-i-aiyām; mi'ād kā guzar-jānā; tamādi; waqt-i-mu'ayyana se kharāj yā mutajāwiz ho-jānā. This suit is barred by *efflux* of time.

—Is nālīsh kī mi'ād guzar gayī; is nālīsh meñ hadd-i-samā'at 'ariz hai.

Effort, *n.* Jismāni yā zihnī tāqat kā kām meñ lānā; mihnāt ke sāth koshish; jidd-o-jahd; kisi maqsūd ke anjām ke liye hāth pair hilānā; sa'i; koshish; daur-dhūp.

Effrontery, *n.* Gustākhi; shokhī; be-hayāyī; be-sharmī; dhithhāyī.

Egregious, *a.* Barā; 'awām se barā; 'ajīb-o-garīb; ashadd yā shiddat se; qābil-i-lihāz; sangīn; palle sire kā; 'azīm.

☞ In a bad sense, and often applied to persons.

Egregiously, *ad.* Bahut hī; barā hī; shiddat se; saḡht; itnā kī uspar sharm āye.

☞ Usually in a bad sense.

Egress, n. Bāhar jānā yā nikāl jānā; kiśī ghiri huyī yā qaid kī jagah se chale jāne kā ikhtiyār; nikās; khurūj; bar āmad.

Eigne, a. Sab se bāṛā; joṭhā; akbar.

☞ "An epithet used in law to denote the eldest son." *Webster.*

Eject, v. t. 1.—Arāzi yā makān wagtira kī milkīyat yā uske qabze se mahrūm k.; be-daḥhl k.; qabza uṭhā d.; qabze se khārij k.; nikāl d.

2.—Nikāl d.; khārij kar-d.; badar k.; dūr kar-d.; mardūd karke nikāl d.; rad k.

Ejection, n. Be-daḥhli; zabar-dastī yā hukūmat se be-daḥhl kiya jānā; qabze se mahrūmī. [se mahrūmī.]

Ejectment, n. 1.—Ikhrāj; nikālūā; bāhar k.; be-daḥhli; ikhrāj; qabze

2.—(*Law*) Woh nālīsh jo jāe-dād-i-gair-manqūla ke qabze ke dilā pāne kī nisbat ho aur jismen qabza i-nā-jāiz kī wajh se jisqadar khisāra par se uske wa kharcha-i nālīsh ko bhī dilā pāne ka da'wā' kiya jāwe.

The lessee for years has brought an *ejectment* for his being ejected before the expiration of his term—Mustāfir-i-mī'ādī ne nālīsh-i-daḥhl-yābi is bunyād par kī hai ki woh qabl-i-inqizā-i-mī'ād be-daḥhl kiya gayā.

Ejector, n. (*Law*) Be-daḥhl karāne wālā; woh shakhs jiskī wajh se koyī apnī zamīn ke qabze se mahrūm kiya jāe.

Eke, v. t. 1.—Barhānā; ziyāda k.; taraqqī d.

2.—Jis kiśī shai kī kami yā qillat ho usmen aur milā-kar use pūrā kar-d.; jisqadar darkūr ho use pūrā k.; milā-kar barhā d.

☞ Generally with *out*.

Elaborate, v. t. 1.—Mihnat se paidā k.

2.—Jān-fishānī karke takmil k.; kiśī shai men khūb mihnat karke uskā takmilā k.; kiśī shai ko mutawātir 'amal ke zarī'e se (use bār bār karke) taraqqī yā raunq d.

Elaborate, a. Mihnat se banāyā yā taiyār kiya huā; jo bāṛī ihtiyāt se khātīme ko pahunchiyā gayā ho; jo ṭhīk ṭhīk pūrā utārā gayā ho; mukammal; nihāyat 'umda yā ma'qūl.

Elapse, v. i. Guzar-nā; guzar-jānā; munqazī h.; bīt-nā; ho-jānā; jāta rahnā; nikāl jānā; be-ma'lūm chalā jānā.

☞ Used chiefly in reference to time.

Elastic, a. Lachilā; dam-dār; jismen yah quwwat ho kī kham kiye dabāye yā phailāye jāne ke ba'd jab use chhoṛ deñ to phir apnī aslī hālat par ho-jāe.

Elbow, n. 1.—Kuhnī yā kohnī; mirfaq. [tarah harakat kare.]

2.—Pakh; mor; kham; kohnī; koyī shai jo kuhnī se ho yā uski

To be at the elbow—Nihāyat hī nazdīk h.; qarīb hī h.; bagal men h.; pās hī maujūd rahnā.—To be up to the elbow—Tamām-tar masrūf yā 'dūbā rahnā; hama-tan mashgūl yā sīdā rahnā.

Elbow, v. t. Kuhnī se dhakkā d.; dhakkā de khwāh haṭā kar dūr kar-d.; kiśī par ṭūṭ parnā.

Elder, a. Dūse kī nisbat 'umr men bāṛā; dūse se ziyāda musīn; akbar.

☞ Opposed to *younger*.

Elder, n. 1.—Dūse kī nisbat 'umr men ziyāda.

2.—Mūris; buzurg; purkhā.

Elderly, *ad.* Kisīqadar burhā; jiskī 'umr ausat se ziyāda ho; musin; sin-rasīda; adher; jisko kuchh kuchh burhāpā ātā ho.

Elect, *v. t. 1.*—Chun lenā; bahut se logoñ meñ se pasand kar-lenā; chhāñt kar nikāl lenā; ba-muqābala dūsre ke achchhā samajhkar pasand kar-lenā; tarjih d.; intikhāb k.

2.—Kisī mausab yā 'uhde ke liye muntakhab k.; bahut se logoñ meñ se chhāñt lenā; tahriri yā zabānī rāe de-kar pasand yā intikhāb k.

Election, *n. 1.*—Pasand; min jumla auroñ ke ek yā zāid kā intikhāb.

2.—Kisī tarīq par izhār-i-tarjih kar-ke (masalan qur'a yā chitthi dālikar khwālī bāth ūthākar yā zabānī) ek shakhs ko kisī mansab yā 'uhde ke liye muntakhab k. [intikhāb yā 'amal karne ki āzādī.

3.—Chunne yā muntakhab karne kā iḥtiyār; apnī khās ragbat;

4.—Ihtiyāt yā tamiz ke sāth intikhāb; tamiz.

Electioneer, *v. i.* Kisī 'uhde yā mansab par muqarrar hone ke liye ummedwār-ñ ke intikhāb ke waqt kisī ummedwār-i-khās ki māmūrī ke liye tahrīk (sa'ī silārish) yā tadbīr k. [intikhāb 'atā kiya jāwe.

Elective, *a. 1.*—Pasand par mauqūf yā mauhasar; jo ba-zarī'a-i-in-

ḥi Opposed to *hereditary*.

An *elective office*—Woh 'uhda jispar koyī shakhs bahut se ummedwār-ñ meñ se chun-kar muqarrar kiya jāwe. [intikhābī.

2.—Jismeñ intikhāb kā iqtidār kām meñ lāya jāwe; chunne kā;

An *elective act*—Chunne kā kām; fi'l-i-intikhāb.

Electively, *ad.* Pasand se; ek ko dūsre par tarjih dekar.

Elector, *n.* Muntakhab k. w.; intikhāb kā haq r. w.; intikhāb meñ shirkat kā haq r. w.; kisī ummedwār-i-mausab ke haq meñ rāe dene kā mustahāq; kisī mulk meñ woh shakhs jo rāe dene kā qinūnau mujiz ho.

Eleemosynary, *a. 1.*—Khairāt se muta'alliq; khairāt ki taqsim ke liye maqsūd. [khairātī.

2.—Jo khairāt ke taur par diyā jāe; jiskī bunyād khairāt par ho;

3.—Jiskī parwarish khairāt se ho.

Eleemosynary, *n.* Khairāt par anqāt-basari k. w.; khairāt-khor.

Elegance, } *n. 1.*—Nafāsat; 'umdagī; woh husn yā khūb-sūrtī jo un

Elegancy, } bāton ke bil-l-kul na hone se paidā ho jinse bad-sūrtī yā bure khayāl paidā hoñ; woh zīnat jo san'at yā 'amal se paidā ho; safāyī; suthrā-pau; latāfat; khūbī; shustagī; husn uslūbī yā khush-uslūbī. [like." Webster.

“Said of manners, language, style, form, architecture, and the *Elegance of manners or behaviour*—Khush-waz'i; khush-tariqqi; akhlāq-o-ādāb yā nishast-o-bar-khāst meñ woh khūbī (achhāyī) jo 'umda ta'lim aur suhbat kā natija ho. *Elegance of language*—Khush-tahriri yā khush-taqirri; likhne yā bolne meñ 'umdagī.—*Elegance of speaking*—Khush-bayānī yā khush-taqirri; bolne ki hālat meñ alfāz-i-salīh wa munāsib aur 'umda kā isti'māl aur unkā husn-uslūbī se adā aur malfūz k. *Elegance of composition*—Khush-tahriri; tahrir meñ 'umda 'umda wa salīh aur munāsib alfāz kā isti'māl. *Elegance of form*—Khūb sūrtī; khush-qat'i; suḍaul-pan; suḡhrāpan.

2.—Woh shai jo apnī 'umdagī suḍaulī suthrāpan yā khūb-sūrtī ki wajh se khush-numā yā khūsh-āyand ho (achchhī lage yā ma'lūm de).

In this sense it has a plural (*elegancies*).

Elegant, *a.* (a) Shusta; muhazzab; bhalā; khush; jismeñ khulq pāyā jāo—jaise at wār. (b) Suthrā; pāk; 'umda; nafis; sahīl; shusta—jaise 'ibarat yā taluīr. (c) Munābat aur achchhī adā se khush-kalamī k. w.—jaise muqarrir (taqrir yā kalām k. w.; bolne w.)—(d) Sudaul; hasin; khūb-sūrat; muqatta'—jaise shakl.—(e) Khush-numā; sūrat aur rangat kā achchhā; khūb-sūrat—jaise phūl.—(f) 'Umda; nafis; besh-qinuat aur zebāishī—jaise makān wagnira ke āīāish kī chizen

Elegantly, *adv.* Aise tarīq par ki usse dil khush ho; khush-uslubī ke sūth; kamāl mauzūniyat ke sūth; 'umda yā 'umda tarīq par; nafasat ko sūth; nafasat se; latāfat yā khūbī ke sūth.

Element, *n.* 1.—Kisī shai kā asl-i-usūl yā sab se chhotā hissa.

2.—Shai-i-mustad; woh shai jisse kisī murakkab shai kī tarkīb ho.

3.—Juzw-i-basit; juzw-i-lāyatijazza.

4.—(pl.) Kisī 'ilm yā hunar ke usūl khawāh ibtidāyī qawā'id. [ā'tash.]

5.—(pl.) Arba' 'anāsir ya'nī pāni hawā mittī aur āg (āb bād khāk

6.—Woh bālat yā maqām jisko koyī shai bi-t-tab' qabūl kare yā jismeñ woh ba-tauz-i-munāsib rah sake.

7.—Khākā; dhūnchā.

[ī-uslubī; ba-zāt i-khās qāim.]

Elementary, *a.* 1.—Mufrad; jiskā dusrā juzw na ho; gair-murakkab;

2.—Kisī shai ke usūl se muta'alliq; ibtidāyī; shurū' kā; jismeñ ibtidāyī usūl yā qawā'id dākhil hoñ. [usūl ke muta'alliq tasnīf k. w.]

3.—Usūl ko yakjā karke unko tartīb dene yā unki tanzīl k. w.;

Elevate, *v. t.* 1.—Baland k.; ā'lā darjō yā rutbe ko pahunchānā—jaise kisī shakhs ko. [taraf rujū' k.—jaise tabī'at ko.]

2.—Tarāqqī d.; tahzīb d. yā k.: zalīl khayālāt se 'umda khayālāt kī

3.—Buzurg yā bartar banānā; 'urūj d.; waq'at d.

4.—Khush k.; zinda dīl k.—jaise tabī'at ko. [ko.]

5.—Ūchā k.; baland k.; ūḥānā chahānā yā barhānā—jaise āwāz

Elicit, *v. t.* Zahir k.; munkashif k.; khol d.; jis bīt kā zāhir karnā kisī ko mauzūr na ho usse khūch-khūch-kar (fīkr kar-ke) us bīt kā kah'ānā; bahs yā dalīl kar-ke kisī mauhūm bāt ko sāf kar d.; 'uqda—kushāyī k.

It is difficult to elicit truth from such false witnesses—Aise jūṭhe gawāhoñ se sachchī bāt kā kahānā mushkīl hai.

Eligibility, *n.* 1.—Kisī mansab ke liye pasand yā muntaḥhab kiye jāne kī salāhiyat; liyāqat yā qābiliyat-i-qānūnī.

2.—Pasand kiye jāne kī munāsibat yā qābiliyat; woh bāt jisī i wajh se ek chiz dusrī chiz kī nisbat murajjah (ziyāda qābil-i-pasand) samjhi jāwe.

Eligible, *a.* 1.—Pasand ke qābil; jisko auroñ ke muqābil muntaḥhab kiye jāne kī salāhiyat ho; qānūnī liyāqat r. w.; qānūn ke rū se qābil yā lāiq.

This person is not eligible to the post of a Munsif—Qānūn ke rū se yeh shakhs Munsifi ke lāi nālū hai.

2.—Pasand ke lāiq; pasandīda; murajjah; mustahsan; ma'qūl; munāsib; aulā. [nā-ib par wāqī' hai.]

The house stands in an eligible situation—Woh makān mauqā-i-ma'qūl yā mu-

Elope, *v. i.* Jis jagah par rahnā farz ho wahāñ se bhāg yā chup-chāp nikal jānā; kisī byāhī 'aurat kā apne shanbar ko chhorkar bhāg jānā aur apne āshuā ke sāth rahnā; kisī be-byāhī 'aurat kā apne ghar se

khufyatān yā bilā ijāzat nikal-jākar apne āshnā se sbādī kar-lenā yā uske sāth rahnā. [runs away with a lover."—*Webster*.

☞ "Said especially of a woman, either married or unmarried, who Eloquent, *n.* Jahān rahnā farz ho wahān se chhip kar yā bilā ijāzat chale jānā masalan kisī zauja kā apne shauhar yā kisī larkī kā apne bāp ke ghar se chup-chāp yā bilā ijāzat nikal bhāgnā aur apne āshnā ke sāth rahnā.

Eloquence, *n.* Fasāhat; khush-taqrīr; lassānī; khush-bayānī; goyāyī; husn yā shīrīn-kalāmī. [shīrīn - zabān; balīg.

Eloquent, *a.* 1.—Khush-bayān; khush-taqrīr; goyā; shīrīn-guftār; fasāhī; ☞ Applied to persons.

2.—Jisse josh i-talīfāt kā izhār fasāhat aur zor ke sāth ho; jismein fasāhat aur balāgat ho; jiskī 'ibārat chust aur bā-tāsīr ho.

Else, *a. & pr.* Dūsrā; aur; ek yā uske siwā aur koyī.

Who else is coming?—Aur kaun (dūsrā kaun yā fulān ke siwā aur koyī) ātā hai? Else, *ad. & conj.* 1.—Siwā; 'alāwa; jiskā zikr hochukā ho usko chhor-ke dūsrā; aur bhī.

The plaintiff alone has appeared and no one else—Mudda'ī ke siwā (mudda'ī ko chhorkar) aur koyī hāzīr nahīn hai. [hotā to.

2.—War na; wagar na; nahīn to; dūsrī hālat meū; agar aīsā na The plaintiff failed to appear, else he should have got his case—Mudda'ī hāzīr na huā war na woh apnā muqaddama jīt jātā (agar mudda'ī hāzīr hotā to uskā muqaddama sar-sabz hojātā).

Elsewhere, *ad.* 1.—Kahīn aur; aur kahīn; dūsrī jagah.

Such false witnesses are not to be found elsewhere—Aise jhūthe gawāh aur kahīn (dūsrī jagah) nahīn milte. [jagahon meū.

2.—Jā-ba-jā; aise dūsrē maqāmāt par jinkā ta'niyyun na ho; aur aur It is reported here and elsewhere—Yah khabar yahān aur aur jagahon meū phailī hai.

Elucidate, *v. t.* Sāf yā wāzih k.; muhmalāt k.; dūr karke sarī'u-l-fahm kar-d.; tashrīh k.; raushan k.; hāl khol d.; tauzih k.

An example will elucidate the subject—Yah mazmūn ek tamsil se sāf ho-jāogā; yah bāt ek misāl se samajh meū ājāegī.

Elucidation, *n.* Kisī muḥabzab mazmūn ko sāf sāf bayān k. yā uskī tauzih k.; tashrīh k.; tamsil; misāl dekar matlab khol d.

Elude, *v. t.* 1.—Hila māk yā chālākī se bach yā bachā jānī; chhip kar bach-jānā; hāth se nikal-jānā; nikal bhāgnā; khisak jānā; ṭal jānā; ṭal d.; kār-gar na hone d.; mahrūm k.

To elude detection—Zāhir hone se kisī tarah bach-jānā. To elude an officer—

Kisī afsar ke panje se koyī dhang nikāl-kar bach jānā (uske hāth na ānā yā na lagnā.) To elude a blow—Kisī ki wār bachā jānā.

2.—Na khulnā; munkashīf na h.; nazar se bach jānā; zāhir na h.; bilā tauzih paṛā r.

That crime has hitherto eluded discovery—Woh jurm abtak zāhir na huā (nahīn khulā.) The point has eluded the best lawgivers—'Umda-tarīn shūrī'n us bāt ki tauzih na kar-sake.

3.—Yakāyak bhāg-kar mahrūm k.; daf'atān firār ho-kar dhokhā d.
To elude pursuit—Yakāyak bhāg-kar pichhā karne wāle ke hāth na lagnā.

Emaciate, *v. i.* Badan ke gosht kā āhista āhista ghaṭ jānā; ranj khwāh suqūt-i-ishṭihā (bhūkh ke na lagne) yā kisi dūsre sabab se dublā ho-jānā; badan kī ghaṭ-jānā yā tahlil ho-jānā; ghul yā gal-jānā.

Emaciate, *v. t.* Ghulā yā galā d.; badan kā gosht tahlil karke dublā kar-d.; lāgar kar-d. [tahlil ho-jānā.]

Emaciation, *n.* Lāgarī; dublā-pan; ranj wagaira se gosht (badan) kā

Emanate, *v. i.* Kisi masdar se nikalnā; kahīn se paidā h.; paidā h.; nikalnā; jāri h.; sādir h.

Emancipate, *v. t. 1.*—Kisi āqī kā apne gulām ko khud ba-khud āzād kar-d.; gulāmī se āzād kar d.; kisi qaid yā rukāwat se barī kar-d.; ribāyī d.

2.—Kisi aisi shai se khalās k. jiskī asar burā yā nā-jāiz ho; najāt yā maḥlasī d. [chhuṭkārā; barāt.]

Emancipation, *n.* Āzād k. yā honā; āzādī; maḥlasī; ribāyī; najāt;

Embank, *v. t.* Bāndh bāndhnā; pushta—bandī k.; band k.; pushta yā meṇd ke zarī'e se hifāzat k.; gil-andāzī k.; band banānā.

Embankment, *n. 1.*—Gil-andāzī; pushta-bandī; bāndh banānā.

2.—Bāndh pushta band yā meṇd jo sailā' se hifāzat ke liye yā kisi aur garaz se banāyī jāwe.

Embark, *v. t. 1.*—Jahāz yā kashī par sawār karānā.

2.—Kisi kām meṇ mashgūl yā sharik k.; kisi kām meṇ lagānā.

To embark friends or money in an enterprise—Kisi bare kām meṇ dostoṅ ko sharik k. yā rupaye lagānā.

Embark, *v. i. 1.*—Jahāz yā kashī par sawār h. [dālnā yā qadam r.

2.—Kisi kār-o-bār meṇ masrūf h.; sharik h.; kisi kām meṇ hāth

The young man embarked rashly in a wild speculation, and was ruined—Woh kam-sin shakhs be-samjhebhūjhe ek belūda rozgār meṇ masrūf hokar tabāh ho-gayā.

Embarrass, *v. t. 1.*—Uljhānī; pher meṇ dālnā; pechidagī meṇ dālnā yā pechida k.; ghabrānā; pareshān k.; darham-barham k.; āshufta khwāh pareshān-khātir k.; mutaraddid k.

2.—Zer-bār k.; qarz se dabā d.; taqāzōn yā shadid mutālaboṅ se aisā tang kar-rakhnā ki madyūn apne duyūn (qarz) na de sake; aisā kar-d. ki qarz adā na ho-sake.

“Said of a person or his affairs. In mercantile language, a man or his business is *embarrassed* when he cannot meet his pecuniary engagements.” *Webster*.

Embarrassment, *n. 1.*—Pareshānī; hairānī; abtarī; uljhāw; āshufta-khātirī; pechidagī; qabāhat.

2.—Woh pareshānī jo adā-i-qarz kī be-istitā'tī se paidā ho; woh hairānī jo be-maqdūrī yā kuchh roz tak qarz adā na kar sakne kī wajh se kisi madyūn ko lāhiq ho.

Embassador, *n.* Elchī; safir; wakīl; 'alal-khusūs woh rukn-i-saltanat jo

Ambassador, *n.* ek bādshāh ke huzūr se dūsre bādshāh ke huzūr meṇ ba-taur qāim-maqīm-i-shāhī umūr-i-riyāsāt ke insirām ke liye bhejā jāwe.

Embassadors are called *ordinary* (safir yā wakīl-i-'ām) when they reside

permanently at a foreign court, and *extraordinary* (safir yā wakil-i-ḡhās) when they are sent on a special occasion.

Embassy, n. 1.—Elchī-garī; safārat; wakālat.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo elchī yā safir banākar bhī je jāwēn.

Embellish, v. t. Arāsta k.; saūwārnā; āraish d.; zebāish d.; sajāua; ḡhūb-sūrat banānā; singār k.; zewar wagaira pahnā ke ārasta-o-pirāsta k.

Embellishment, n. 1.—Ārāstagī; sajāwat; bauāwat; siūgar.

2.—Gahnā; zewar; zebāish kī chīz; woh shai jisse ḡhūb-sūrtī yā nafāsat baḡhe; woh chīz jisse koyī shai ḡhushuumā ma'lūm de yā 'ām tarah par pasandīda ho.

Embezzle, v. t. Jo shai kisī ko hifāzat ke liye sipurd kigayī ho uskā az-rāh-i-fareb apne kām meñ lānā; amānat meñ ḡhiyānat k.; ḡhiyānat ke zarī'e se apne tasarruf meñ lānā; ḡhiyānat k.; gabn k.; tasarruf k.; tagallub k.; pachā jānā; hazm k.; dāb baiḡhnā; ḡhā jānā.

The treasurer has *embezzled* some public money.—Woh ḡhazānchī kuchh sar-lānā rupaye hazm gabn yā tasarruf kar-gayā (dāb baiḡhā)

Embezzlement, n. Fareb kī rāh se us shai kā apne kām (tasarruf) meñ lānā jo ba-guraz-i-hifāzat wa ihtimām sipurd kī-gayī ho; gabn; tasarruf; amānat meñ ḡhiyānat; tagallub; tasarruf-i-bejā.

“*Embezzlement* denotes a wrongful appropriation of what is already in the wrong-doer's possession.” *Webster*.

Emblem, n. 1.—Koyī shai yā kisī shai kī shabīh jiske dekhne se kisī dūsrī shai yā sifat wagaira kā ḡhayāl ho; koyī shai jo kisī dūsrī shai kī hamsifat mutasawwar hokar ba-jāe uske kām meñ lāyī jāe; taswīr wagaira jisse kisī dūsrī ehai kā ḡhayāl paidā ho; 'alāmat; nishānī.

A balance is an *emblem* of justice.—Tarāzū insāf kī nishānī hai. A crown is the *emblem* of royalty.—Tāj-i-shāhī se farmān rawāyī kā ḡhayāl hotā hai ya'nī uskā pahūne wālā bādehāh samjhā jātā hai.

Emblematic, } a. 1—Shabīh se muta'alliq yā jismeñ shabīh ho;
Emblematical, } jismeñ shabīheñ kām meñ liyī jāeñ.

Emblematic worship—Kisī shai kī shabīh kī 'ibādat; mūrat (murtī) kī pūjā.

2.—Jisse koyī aisi shai zāhīr ho jo butaur rawāj ke 'umūman samjhi jāti ho; ham-qism (ek tarah kī) sifaton par dalālat k. w.

A crown is *emblematic* of royalty.—Tāj-i-shāhī se 'umūman saltanat samjhi jāti hai. Whiteness is *emblematic* of purity.—Supedī tabārāt kī 'alāmat hai (uspar dalālat kartī hai).

Embodiment, v. t. 1.—Mujassam k.; jism meñ dākhil k.

2.—Jam' k.; yak-jā k.; ekaḡḡhā k.; ek meñ k. jorñā yā shāmil k.

Embrace, v. t. 1.—Bagal-gīrī k.; ham-āgoshī k.; muhabbat yā pyār se chhāti se lagānā; gale lagānā; ham-kanār h.

2.—Shauq se iḡhtiyār k.; dil se qabūl k.; ḡhushī se taslīm k.; jo kuchh pesh āye use rag'nat se lenā; ba-ḡhushī mustafid h. [ḡhayāl r.

3.—Kisī bāt meñ shauq yā sargarmī se lipṡe rahnā; kisī bāt par dil se

4.—Shāmil r.; dākhil r.; mushtamil h. [k. jaise abhī jūrī par.

5.—(Law) Rishwat wagaira dekar dabāw pahnūchāne kī koshish

Embrace, v. i. Bagal-gīrī h.; ham-āgoshī h.; gale lagnā.

Embrace, n. Bagal-gīrī; ham-āgoshī; chhāti yā gale se lagānā.

Embroider, v. t. Sūyī ke kām ke bel-būṭe banānā; chiqan banānā; kār-chob banānā; zar-dozī yā resham kā kām kapṛe wagaira par sūyī se banānā; bel-būṭe kārhuā. [chob.

Embroiderer, n. Sūyī kā kām banāne wālā; chiqan-doz; zar doz; kār-

Embroidery, n. Kapṛe wagaira par sunahre yā rupahle tār kīwāh resham wagaira ke bel-būṭe gul-phūl sūyī se banānā; zar-dozī; chiqan-dozī; kashīda-kārī; kār-chob-kārī. [hotī hai; paudhe kā gābhā.

Embryo, n. Mān ke peṭ meṅ jāndār kī woh hālat jo janm ban-jāne ke pahle

In embryo — Kṛhayāl meṅ par takmīl ko na pahunchā huā; zihn meṅ par bilā takmīl; mahz ibtidāyī hālat meṅ; jiskā 'uqda na khulā ho.

Emendation, n. Kisi tahrīr se galatī wagaira kā dūr kar-d.; tabādala; lafzon kā badalnā; sihbat; durustī.

Emerge, v. i. Pānī wagaira se nikalnā; kisi aisi shai ke bāhar nikal ānā jismeṅ koyī chīz dū ī chhipī yā lapetī rahī ho; nikalnā; paidā h.; chhipē rahne ke ba'd namūdār h.; tārīkī kī hālat se nikal-kar numā-yān h.; bar-āmad h.

Emergency, n. 1. — Nikalnā; namūdār h.; yakāyak namūdār h. yā ubhar-nā-

2. — Koyī aisi bāt jiskī nisbat fauran kār-rawāyī yā tadbīr karnī pare; zarūrat-i-ashadd; baṛī zarūrat.

In case of emergency, or in an emergency — Jab zarūrat-i-ashadd ho.

3. — Aisi bāt jo yakāyak zuhūr meṅ āwe; wā'qī'a-i-gair-mutaraqqaba; nāghānī; hādīsa-i-ittifāqiya; us bāt kā hojānā jo pahlesesūjh na parī ho.

Emergent, a. Zarūī; tang; jismeṅ bilā tawaqquf kār-rawāyī darkār ho; jiskī nisbat fauran tadbīr karnī pare; ittifāqiya; jiskī zuhūr meṅ āne (hone) kī ummed pahle se na rahī ho; nihāyat zarūī; ashadd-i-zarūrat kā.

Emigrant, a. 1. — Jilā-i-watan k. w. se muta'alliq.

An emigrant ship, or hospital — Woh jahāz jispar jilā-i-watan sawār hokar apne mulk se bāhar jāen yā woh shifā-khāna jismeṅ aise logoṅ kā mu'ālaja ho.

2. — Jilā-i-watan k. w.; ek mulk se dūsre mulk meṅ jākar r. w.

An emigrant nation — Woh qaum jiske log apne watan ko chhor dūsre mulk meṅ jā basen.

Emigrant, n. See *supra* No. 2

Emigrate, v. i. Rahne kī garaz se ek mulk yā riyāsāt ko chhor kar dūsre mulk yā riyāsāt-i-gair meṅ chale jānā; jilā-i-watan k.; tark-i-watan k.

Emigration, n. Ek mulk yā riyāsāt ke bāshindon kā us mulk yā riyāsāt ko chhor kar dūsre mulk yā gair riyāsāt meṅ jā-basnā; jilā-i-watan; tark-i-watan.

Eminence, n. 1. — Ūchī jagah; balandī.

2. — 'Ālī martaba; logoṅ meṅ buzurgī; rutbē 'uhde yā nāmwarī meṅ 'awān par fazīlat; pāya; 'urūj; bartarī; nām yā nām-warī; shubrat; tarjīh; āngusht-numāyī.

Eminent, a. 1. — Ūchā; buland; rafī.

2. — 'Ālī martaba; jalīlu-l-qadr; 'ālī-shān; mumtāz; sar-baland; sarfarāz; zī-qadr; zu-l-qadr; mashhūr; nāmī-gīāmī; nām-war.

Eminently, ad. Nihāyat hī; barā hī; bahut hī; auron se kahīn ziyāda (bar-h-kar); isqadar ki logoṅ ke madd-i-nazar ho-jāe.

Emissary, n. Woh shakhs jo khufyatān khabar-lekar yā kisi kām ke anjām ke liye bhejā jāe; woh kār-pardāz jo is garaz se muqarrar ho ki apne āqā ki bihbūdī ki tadbīr ikhfā ke sāth (parde meñ) kare.

Emit, v. t. Nikālā; phenkuā; kharij k.

Fire emits heat and smoke—Āg se garmi aur dhuā nikaltā hai.

Emolument, n. Woh naf' jo 'uhde yā naukarī se ho; woh rupaye jo ba-taur mu'awaza-i khidmat milē; jo kuchh 'amadaui ki i 'uhde ke mutā'alliq ho masalan zar-i-mushāhara wa ruqūm-i-bālāyī (rusūm wagaira) jo 'alāwa zar-i-mastūr dilāye jiwē; manāli'; fāida.

Empanel, v. t. See Impanel.

Emperor, n. Shāhanshāh; qaisar.

Emphasis, n. 1.—Woh zor jo taqrir meñ un khās khās alfāz yā kalāmōñ par diyā jātā hai jinki taraf qārī ko apne sāmi'ū kā muḥbātab karānā mauzūr ho; tākid-i-lafzi. [karāyā jāe.

2.—Koyī khās qism kā asar jo kalām yā khayālāt meñ paidā To dwell on a subject with great emphasis—Kisi bāb meñ (kisi mazmūn ki nisbat) bare shadd-o-madd se talrīr yā taqrir k. (nihāyat zor yā barī tākid se kuchh likhū yā kahū).

Emphatic, a. Jo tākid se kahā jīe; jo tākid kī nazar se ek khās **Emphatical, s** qism ke lahje se kahā yā bolā jāe; qawī; mazbūt; aisi tarah par ki asar kare (muassir ho.)

An emphatic tone—Woh lahja jisse kalām meñ tākid pāyī jāe

Emphatically, ad. Tākid se; mazbūtī se; zor-i-kalām ke sāth; nihāyat hī; darja-i-gāyat kā. [shālī.

Empire, n. 1.—Da-ja-i-ā'ā ki hukūmat; saltanat; furmān-rawāyī; shāhan-2.—Shāhanshāh ki 'amal-dārī yā uskā qalam rau; saltanat.

Employ, v. t. 1.—Masrūf k.; mashgūl k.: kām meñ lagānā; kisi shai meñ lagānā yā masrūf k.; kisi shagl meñ musta'mal yā sarf k.

He is employed in writing a judgment—Woh ek tajwiz ke likhne meñ masrūf (mashgūl yā lagā) hai.

2.—Kisi kām ke karne meñ ba-taur āle yā za'i'e ke kām meñ lānī; kisi chīz ke banāne ke liye ba-taur asbāb (masālih) ke kām meñ lānā.

A pen is employed in writing—Qalam likhne ke kām meñ lāyā jātā hai; qalam āla-i-talrīr hai (usse likhte haiñ).—Medicines are employed in curing disease—Bīmāriyōñ ke achchhā karne meñ dawāeñ kām meñ lāyī jātī haiñ; adwiyāt zar'i-i-sihlat-i-amrāz haiñ. Bricks are employed in building—Īn 'imārat ke banāne meñ kām meñ lāyī jātī hai.

3.—Kisi khidmat meñ lagānā; kār-o-bār ke anjām ke liye ba-taur kār-pardāz mulāzim yā qāim-muqām ke muqarrar k.; ikhtiyār d. yā sipurd k.; apnī taraf se kār-o-bār ke anjām kā ikhtiyār d. [mashgūl k.

To employ one's self—Apne waqt aur tawajjuh ko sarf k.; apnī tayīn masrūf yā

Employ, n. Mulāzimat; khidmat; naukarī.

EMPLOYEE, (em'ploy-ā,) n. [Fr.] Mulāzim; naukar; khidmat-guzār; woh shakhs jo mulāzimat meñ (naukar) rakkhā jāe. [koyī rahe.

Employer, n. Khāwind; āqā; mālīk; naukar r. w.; jiski mulāzimat meñ

Employment, n. 1.—Mashgūl k. yā rahnā; naukar rakhū yā rahnā; kām meñ lānā yā lāyā jānā.

2.—Mashgala; shagl; jismeñ waqt yā tawjjuh sarf ho; peshā; kām; roz-gār; kār-o-bār; mulāzamat; naukārī.
Empower, v. t. Ikhtiyār d.; mukhtār k. yā banānā; mujāz k.; ikhtiyār-i-qānūnī d.; qānūn kamīshau mukhtār-nāma aslī istihqāq yā ijāzat-i-zabānī ke zarī'e se ikhtiyār d.

Empress, n. Quisar; sultān.

Empress of India—Qaisar-i-Hind.

Empty, a. 1.—Jismeñ kuchh na ho; jiske bhitar koyī shai na ho; khālī; bharā nahīn; pur nahīn; chhūchhā; tihī.

“Said of an enclosure, as a box, room, house, &c.” *Webster.*

2.—Jo tāsīr sachāyī yā ma'nī se khālī ho; be-tāsīr; gair-sādiq; behūda yā be-ma'nī jaise alfāz wagaira. [nirā; mahz; be-asl.

3.—Jisse tabī'at khush yā āsūda na ho; jisse dil ko itmīnān na ho; [mir; be-bār.

4.—Wīrān; ujār; gair-ābād-jaise koyī jagah. [mir; be-bār.

5.—Jismeñ kuchh paidā na ho; jismeñ phal na lageñ; gair-mus-

Said of a plant or tree.

6.—'Aql yā 'ilm wagaira se khālī; be-dimāg; be-magz; jāhil. [khām.

7.—Jismeñ asliyat na ho; jiskā wujūd wāqī'ī na ho; be-asl; khālī;

Empty, v. t. Khālī k.; kisi shai ke mazrūf ko usmeñ se nikāl l.; jo kuchh kisi shai meñ ho usko usse nikāl-kar bahar kar-d.; unḍelnā; ujhalnā. [yā bahānā.

Empty, v. i. 1.—Apne mazrūf ko nikāl yā bahā d.; apnā pānī girānā

2.—Khālī ho-jānā.

Empty-handed, a. Jiske hāth meñ kuchh na ho; tihī-dust; khālī hāth.

Emulate, v. t. Sifāt yā af'āl meñ dūsre ke barābar yā usse barh-kar hone k.; kisi kā ham-sar yā usse bartar hone k.; garaz se uskī tatabbu' k.; muqābala k.; barābarī k.; jo milānā.

Emulation, n. 1.—Barābarī; ham-sarī; kisi se barh-kar hone k.; khwā-hish aur koshish; hamsarī yā fazilat kā hausala.

2.—Jhagrā; munāqasha; taqābul; raqābat; shauq; dūsre kī barābarī aur uske dāwā dene kā shauq.

Emulous, a. 1.—Dūsre kī tarah kisi bāt ke karne yā uske barābar khwāh usse barh-kar hone kā barā hausala r. w.; dūsre hī kī mā-nind kisi bāt meñ chah-barh kar hone kā shāiq yā khwāst-gār.

2.—Barābarī yā raqābat k. w.; hamsar; jaug-jo.

Enable, v. t. Kisi kām ke laīq k.; zarī'a yā manqā' wagaira d.; kāfī jis-mānī yā zihnī tāqat d.; ikhtiyār d.; mujāz k.; laīq k.; salāhiyat d.

With a remoter object preceded by to.

Enact, v. t. Qānūn banānā; hukm-i-qānūn d.; kisi musawwada-i-qānūn ko badarja-i-ākhir manzūr karke nāfiz k.; kisi musawwada-i-qānūn kī nisbat wāzī'ān-i-qānūn kā woh fi'l-i-ākhir k. jisse us musawwade ko jawāz-i-qānūnī hāsil ho; kisi musawwada-i-qānūn kā min-jānib-i-wāzī'ān manzūr kiya jūnā; hukm d.; waz' k.

Enactment, n. 1.—Kisi musawwada-i-qānūn kā ba-martaba-i-ākhir manzūr ho-kar qānūn ban-jānā; rāe aur hukm de-kar kisi qānūn ko jāiz aur nāfiz qarār d.

2.—Āyīn; qānūn; hukm-i-qānūn.

Enactor, *n.* Wāzi'-i-qānūn; jiske hukm se koyī qāūn nāfiz aur sādīr ho. [phaūsā l.]

Enamour, *v. t.* 'Āshiq k. yā banānā; faresta yā maftūn k.; lubhā l.;

With *of*, or *with* before the person or thing.

ENAUTER DROIT, [Lat.] (*Law*) Dūsre ke istihqāq ke rū se.

Encamp, *v. t.* Kḥaima-zan ho.; muqīm aur muḥīm h.; kūch kī hālat meṁ kḥaima nasab karke fauj kā rāt bhar yā ziyāda 'arse tak qiyām k.

Encamp, *v. i.* Kḥaima gīrṇā (muḥīm h.); kūch kī hālat meṁ fauj ko kḥaima meṁ utār d. yā muqīm k.

Encampment, *n. l.*—Kḥaima-zan h.; dere-kḥaima gār kar rahnā

2.—Kḥaima-gāh; paṛīw; chhāwui; lashkar-gīh; dere-kḥaima wagaira jo lashkar ke qiyām ke liye nasab kiye jācḥ. [med se.]

ENCEINTE, [Fr.] (*Onsānt*) *a.* Hāmila; pair se bhāī; peṭ se; um-

Encircle, *v. t. l.*—Bagul-gīr k.; ham-āgosh k.

2.—Kisī ke chāron taraf ghūmnā; chāron taraf jānā yā ānā; gher l.

Enclose, *v. t.* See Inclose

[kar-d.; mulā-sara k.]

Enccompass, *v. t.* Kisī ke gird ghūmjānā; gher l.; chāron taraf se baud

Encounter, *n. l.*—Muqābala; dū-ba-dū ā yā ho jānā; mulāqāt; do yā zīd shakhsōn kā ittifaqiya yā yakāyak ek dūsre se (bāha u) mil-jānā

(mulāqī h.); sāmnā.

2.—Muḥāsīmāna mulāqāt; laṛāyī; jang; mujādalah; mārka.

Encounter, *v. t. l.*—Muqābala k.; dū-ba-dū h.; bhir-jānā; laṛāyī meṁ muqābil h.; laṛnā; jang k.

2.—Muḥ na moṛ kar raf' yā daf' karne kī koshish k.

To encounter difficulties—Mushkilāt ke daf' yā hal karne kī koshish k. To encounter obstacles—Qabābatōn ke dūr karne kī koshish k.

Encounter, *v. i.* Muqābil h.; milnā; bhirnā; laṛnā; jang k.

Encourage, *v. t.* Taqwiyat d.; dhāras d.; himmat dālūā; ummed d.; jān dāl d.; sahārā d.; jurat dālūā; barhāwā d.; piṭh ṭhok d.; dilāsā d.; kām-yābī kā tayaqqun karānā.

Encouragement, *n. l.*—Taqwiyat; sahārā; tahrīk; dil-dihī; tasallī; barhāwā.

2.—Woh bāt jisse taqwiyat ho; aisi bāt jisse kisī kām ke karne meṁ dil barhe yā sahārā mile jaise mihrbānī kā karnā taqwiyat

khwāh in'ām yā manāfi' wāgaira kā d. [dhāras yā taqwiyat d. w.]

Encouraging, *a. l.*—Ummed aur bharosā paidā karāne w.; himmat

2.—Jisse kām-yābī kī ummed kī wajh paidā ho; muwāfiq; hasbi i-hāl.

Encouragingly, *adv.* Aisi tarah par kī himmat barhe; aise dhāng se kī matlab barānī kī ummed paidā ho.

Encroach, *v. i.* Dūsre shakhs kī haqqiyat wa qabze meṁ āhista āhista hāth dālūā; gasab k.; dabā l.; ghus-ānā; piṭhnā; ziyādatī k.; dūsre kī

milkiyat par qabza kar-lena; be-jā mudākhalat k.; dūsre kī had par thorā thorā karke barh-jānā aur uskī haqqiyat par apnā qabza kar l.;

hadd-i-munāsib se tajāwuz karke dūsre kī haqqiyat meṁ ghus-jānā.

The defendant has encroached on the plaintiff's land by building a house upon it—Mudda't'alālīh ne mudda'i kī zamīn par makān banāke woh zamīn dabā

li.—The river has encroached on the plaintiff's land—Woh daryā mudda'i kī zamīn rafta rafta bahā le-gayā; mudda'i kī zamīn daryā-burd (daryā-shi-

kast) ho-gāyī.—The plaintiff's land has encroached on the river—Mudda'i

kī zamīn se daryā-barār (daryā-bar āmad) ho-gayā.—By taking cognizance of a suit for more than a thousand rupees, the Munsif has *encroached* on the Sub-Judge's jurisdiction.—Ek hazār rupaye se ziyāda kī nālīsh kī samā'at se Munsif ne ba-muqābala Jaj-i-mātaht ke apne ikhtiyār se tajāwuz kiyā.

Encroachment, n. 1.—Mudākhalat-i-nā-jāiz; dast-darāzī; dūsre ke hu-qūq yā qabze meñ ba-tadrij mudākhalat k.

2.—Woh shai jo dūsri shai meñ mudākhalat karne se hāsil ho.

3.—(Law) Jis-qadar wājib ho usse ziyāda lenā; kisī ke haq yā qabze meñ nā-jāiz tarīq par dakhil d. (use dabā l.).

Encumber, v. t. 1.—Kisī shai kī harakat yā uske 'amal ko rok d.—jaise bojh se; bojh se dabā d.; roknā; ghabrā d.; pareshān kar d.

2.—Qarz rihñ yā dūsre jāiz mutālabañ se bhar d. yā zer-bār k.; qarz kā bojh (bār) dālnā; zer-bār i dūyūn k.

The minor's estate is *encumbered* with debts.—Us nā-bālig kī jāe-dād par qarz kā bojh hai (uspar bahut qarz hai).

Encumbrance, n. 1.—Bojh; amr-i-hūrīy yā mānī'; koyī bāt jiskī wajh se kār-rawāyī mushkil aur mihnat-talab ho-jāe.

2.—(Law) Kisī jāe-dād par muākhaza yā bār; woh mutālaba-i-jāiz jiskā fā muta'alliq-i-jāe-dād ho; dāin i-zimma-i-jāedād. [par ho.

Encumbrancer, n. Woh shakhs jiskā dāin yā mutālaba-i-jāiz kisī jāe-dād

End, n. 1.—Juzw-i-gāyat yā ākhir; ākhir hissa; woh hissa jispar kisī shai kā khātima ho-jāe; khātima; intihā; had; jiske ba'd kuchh na rah jāe.

2.—Anjām-i-kār; maāl-i-kār; natīja; phal; natīja-i-ākhir; mā-hasul.

3.—Hastī yā khushī kā khātima; zawāl; barbadī; nestī; zawāl yā maut kā bā'is.

4.—Maushā; maqsad; garaz; nīyat; mudda'a; natīja-i-maqsūd.

5.—Jo kuchh bach jāe (bāqī rah jāe yā chhūṭ jāe); bāqī-baqūyā; bañchā-khūñchā; reza-purza; chūr-chār; tukrā; ālāish; jo kuchh kān kā na ho.

Odds and ends—Woh bāteñ jo pūrī pūrī na hoñ; be-kār bāteñ; mutafarriqāt.—

To stand on end—Kharā h.; siharā.—End for end—Ulā-pulā.—Ends of

the earth—Rū-i-zamīn par dūr ke mulk.—To put an end to—Barlād k.; nest

kar-d.; tamām kar-d.; bāqī na rahne d.; thekāne lagā d.—To put an end to

one's life—Kisī ko mār dālnā (halāk k.; zinda na chhorā).

End, v. t. 1.—Khatm k.; khātima ko pahuñchānā; anjām ko pahuñchānā; ākhir k.; tamām k.

2.—Halāk k.; mār-dālnā; jān le-l. [pahuñch jānā.

End, v. i. Khatm h.; ākhir h.; tamām h.; mauqūf h.; band h.; had ko

Endanger, v. t. Khatre meñ dālnā; jokhīm meñ dālnā; ma'rīz-i-khatar

meñ dālnā; zawāl meñ dālnā; aisī hālat meñ kar d. ki nuqsān ho.

Endeavour, n. 1.—Kisī shai ke hāsil karne meñ zihnī yā jismānī ko-

shish; koshish; sa'i; jidd-o-jahd.

Endeavour, v. i. Koshish k.; sa'i k.; jidd-o-jahd k.; iqdām k.

Endeavour, v. t. Hāsil karne kī koshish k.; anjām kī fikr k.; karne kī

pairawī k. [intihā; lā-ta'ad.

Endless, a. 1.—Jiskī intihā na ho; jisko pāyāñ na ho; be-pāyāñ; lā-

Applied to length, and to duration.

2.—Jo hamesha huā kare; jiski intihā zāhir meñ na ho; jo barābar hotā jāe; be-had; jiskā silsila barābar qāim rahe. [hāsīl; 'abās; be-fāida.

3.—Jiskā natīja kuchh na ho; jisse koyī maqsad hāsil na ho; lā-

4.—Jiskā kuchh maushā na ho; jisse kuchh maqsūd na ho.

Endorse, v. t. (Correctly *inulorse q. v.*) 1.—Kisi kāgaz kī pusht (zahr yā piṭh) par likhnā; 'ibārat-i-zahrī likhnā.

To endorse an acknowledg-ment of notice—Kisi ittīlā'-nāme ke zahr par uski rasid (pahuñch) likhnā; ittīlā'-yābī yā ittīlā'-shud likhnā; kisi ittīlā'-nāme kī piṭh par yah likhnā ki muttālī' huā (hāl ma'lām huā; ittīlā' huyī).

2.—Muntaqil k.; bechī likhnā; furokht kī 'ibārat likhnā.

This *hundī* was endorsed by A. to B.—Yah *hundī* Zaid ne Bakar ke nām farokht kī; is *hundī* par Zaid ne Bakar ke nām kī bechī likhī.

3.—Tasdiq k.; jāri k.; taslim k.; mauzūr k.; kḥud mauzūr karke madad d.; himāyat k.

Endorsement, n. See *Indorsement*.

Endow, v. t. Kisi kār-i-kḥair wagaira ke baqā ko liye रुपये yā unkā badal de-d.; naqdī band-o-bast kar-d.; kisi shai ke qiyām ke liye koyī āmadani uske muta'alliq kar-d.; waqf k.

3.—Jahez d.; strīdhan d.; mahr d.

3.—Koyī sifat yā quwwat wagaira 'atā k.; baḥshnā.

Endowment, n. 1.—Woh māl sar-māya yā āmadani jo kisi shai ke dawāmī qiyām ke liye uske muta'alliq kar-dī-jāwe; waqf.

3.—Jahez kā d.; kisi shakhs masalan bewā yā 'ālim wagaira ke basar-i-anqūt ke liye naqdī yā aur koyī dawāmī band-o-bast kar-d.

3.—Kḥudā-dād jauhar-i-zāti yā sifātī; qudratī ni'mat; qābiliyat; quwwat-i-tabī'ī.

Endurance, n. 1.—Qiyām; istihkām; baqā; bar-qarārī; sabāt; rahnā yā joñ kā toñ rahnā. [sabr; sahnā.

2.—Tahammul; hardāsht; taklif yā musibat meñ sābit-qadamī; **Endure, v. t.** 1.—Kisi hālat meñ mazbūt rahnā; bardāsht k.; sahnā; uṭhīnā; dabāw wagaira meñ par-kar na ṭūṭnā yā jhuknā (jaise kā tisi rah jānā).

2.—Sabr se sahnā; mutahammil h.; chup-chāp sah lenā; bardāsht k.

Endure, v. i. 1.—Mazbūt aur mustahkam rahnā; apnī hī hālat par bilā-zawāl qāim rahnā; qāim yā bar-qarār rahnā.

2.—Musibat meñ sābit-qadam rahnā; taklif ko istiqlāl ke sāth bardāsht k.; kisi āftat ko chup-chāp aur mazbūtī se sahnā.

Enemy, n. 1.—Dushman; kḥasim; 'udū; jiske dīl meñ kudūrat ho; jo kisi se burā mānkar uskā uqsāu chāhe yā mazarrat pahuñchāne kī koshish kare.

2.—Jo kisi bāt se nafrat yā usko nā-pasand kare.

An enemy of, or to, truth or falsehood—Sach yā jhūṭh kā dushman; jisko sachī yā jhūṭhī se nafrat ho.—The enemy—(a) Shaitān; iblis; kḥabīb. (b) Mukhālīf kī fauj; dushman kī sipāh.

Energetic, } α. 1.—Qawī; jismeñ ohustī pāyī jāe; musta'id; āmil;
Energetical, } mutaharrik. [sāth ho.

2.—Mazbūt; qaw'; hā-tāsīr; jiskā 'amal zor quwwat aur tāsīr ke

Energetic measures—Mazbūt tadbīrēn; woh tadbīrēn jinkā zor aur asar ba-kḥubī ho.

Energy, n. 1.—Aslī quwwat; 'amal karne yā natija paidā karne kī qā-biliyat yā maqdarat 'ām isse ki usse fāida uṭhāyā jāyā yā nahīn.
2.—Kār-rawāyī kī matānat; musta'idī; iqtidār (ikhtiyār) jo mazbūtī aur tāsīr ke sāth kām meṁ lāyā jāe. [nat—jaise kisi 'ibarat kī.

3.—Zor; tākid; jān; quwwat-i-izhār; bayān kī mazbūtī yā matā-
Enervate, v. t. Tāqat yā quwwat khaiñch lenā; kam-zor kar-d.; tāqat ghaṭā d.; za'if banā d.; nā-tāqat kar-d.; nā mard kar-d.; rujūliyat kho d.
Enfeeble, v. t. *Vide supra.*

Enforce, v. t. 1.—Majbūr k.; jabriya karānā; tākid se karānā.
To enforce obedience to commands—Ahkām kī ta'mīl jabriyā karānā.

2.—Zabardusti se hāsil k. yā nikāl nā; jabriyā jānā.
To enforce a passage into a building, &c.—Kisi 'inārat wagaira meṁ zabar-dasti jānā yī ghus jānā.

3.—Tākid ke sāth pesh k.; zor de-kar kah nā; zihn-nashīn k.
To enforce remarks or arguments—Kisi rāe yā dalil kā tākid ke sāth zāhir k.

4.—Nāfiz karānā; aṣar-pazīr karānā; jāri yā ta'mīl karānā; nafāz dilānā.
To enforce the laws—Qawānīn kā nāfiz yā jāri karānā (unko nafāz dilānā).

Enforceable, a. Nafāz dilāye jāne (nāfiz karāye jāne) ke qābil; qābilu-n-nafāz; qābil-i-ijrā; jismeṁ jāri yā ta'mīl karāye jāne kī salāhiyat ho.
Enforcement, n. 1.—Nafāz; ta'mīl; ijrā; 'amal-darāmad; bartāw.

2.—Woh shai jisse kisi dūsri shai ko quwwat waq'at yā tāsīr ho.
Engage, v. t. 1.—Shart k.; qasam wa'da mu'āhada yā qaul-o-qarār se kisi fi'l ke karne yā na karne kā 'ahd-o-paimān k.; qaul-o-qarār k.; pā-band k.; zabān. d.; wa'da k.

2.—Naukar r.; bhartī k.; rifāqat yā madad ke liye sharīk k.; sāth dene yā imdād kī garaz se dākhil k. (mu'aiyan yā muqarrar k.).
Four pleaders have been engaged in this case—Is muqaddame meṁ chār wukalā muqarrar kiye gaye haiṁ.

3.—Muḫhātab karānā; apuī taraf khūchnā; kashish k.; muta-wajjih k.; lagānā. [oharh-jānā.
4.—Mujādala k.; muqābala k.; laṛāyī k.; laṛnā; hamla-āwar h.; 5.—Zāmin h.; zāmānat k.; kisi dūn kī zāmānat k.

Engage, v. t. 1.—Masrūf h.; sharīk h.; kisi kām meṁ lagnā; muta-wajjih h.; ta'alluq r.; kisi kām kā birā yā zimma uṭhānā.
2.—Zabān d. yā hārnā; wa'da k.; qaul k. yā hārnā; mu'āhada k.; zimma k.; zimmadār h.; mau'ūd h.; apuī tayīn kisi bāt kā pā-band yā zimma-dār k.

3.—Laṛnā; laṛāyī shurū' k.; laṛne lagnā; hamla-āwar h.
Engagement, n. 1.—Wa'da; qaul-o-qarār; mu'āhada; qarār-dād; iqrār; shart; pā-bandī. [kām; phaṁsāw; aṭkāw; lagāw.

2.—Shagl; mashgala; farz; jismeṁ bahut tawajjuh darkār ho;
3.—Laṛāyī; 'ām laṛāyī.
“Applied to actions between small squadrons or single ships, rarely to a fight between detachments of land forces.” Webster. [ho.

Engaging, a. Dil-rubā; dil-fareb; kashish r. w.; khush-kun; jisse dil ko khushī
Engender, v. t. 1.—Paidā k.; jānā; janmānā; taulid k.

2.—Paidā k. yā karānā; kisī shai kī zuhūr karānā (uske zuhūr kā bā'is h.); kisī kī binā dālā. [h.; zuhūr meñ ānā.
Engender, v. i. Sūrat pakarṇā; wujūd meñ ānā; paidā h.; zuhūr-pazīr
Engine, n. 1.—Kal; āla.

2.—Kisī qismī kā āla anzār yā hathiyār jisse koyī natīja paidā ho khusūsān woh āla jo zaḥmī aur halāk karne ke liye maqṣūd ho.

3.—Koyī chīz jo kisī maqṣad ke anjām ke liye kām meñ lāyī jāe; wasil.; zarī'a; tadbīr.

“The term *engine* is more commonly applied to massive machines, or to those of great power, or which produce some difficult result.”
Webster.

Engineer, n. 1.—Woh shakhs jo laṛāyī yā panāh ke liye ta'mīrāt ke naqshe wagaira ke banāne aur un kāmōn-masālan qal' dhus wagaira ke ta'mīr karāne ke fan meñ mābīr ho (*a military engineer*); woh shakhs jo saṛak nahr bān-lh wagaira ke naqshe ke banāne aur unke ta'mīr karāne kā fan bukhūbī jūtā ho (*a civil engineer*). [ne wālā.

2.—Woh shakhs jiske zimme kisī kal kā iktimām ho; *anjān* chālā-
Engrave, v. t. 1.—Kanda k.; khodnā; khod kar katba yā taswīr banānā; dhāt patthar kḥwāh kisī dū-rī chīz par kanda k. (khodnā); patthar yā dhāt par hāudase hurūf yā naqsh wagaira khodnā kḥwāh tarāshnā; qalam-kārī k. [koyī achchhī bāt kisī ke dil par.

2.—Munaqqash k.; kḥūb jamānā; baiṭhānā; zih nashīn k.—jaise
Engross, v. i. 1.—Kisī nawishte kī naql ba-khatt-i-wāzih (moṭe harfōn yā jalī khat meñ) k.; kisī nawishta ko aisi tarah par sāl k. kī uske hurūf sāl sāl aur parhe jāne ke qābil hoñ.

The deed of sale should be *engrossed* on a parchment—Munāsib hai kī woh baī'-nāma chamṛe ke lāgiz par ba-khatt-i-wāzih wa mī-yuqā sāl kiya jāe.

2.—Jazb k.; tamāmatar masrūf k.; bi-l-kull khīnch l.; sab kā sab apnī taraf kar l.

That case *engrosses* all his thoughts—Uske khayālāt tamāmatar us muqaddame kī jānīb hai; woh bi-l-kul us muqaddame kī soch meñ rahtā hai.

3.—Kisī jins ko bi-l-kul yā uskā jūzw i kasīr is garaz se kharīd kar-l. kī qīmat barhākar uske bechne se kuchh naf' ho

4.—Ba-miqdār i-nā-jā'iz (andāz se ziyāda; jitnā wājib ho usse ziyāda) apne tassarruf meñ kar-lenā yā le-l [meñ lānā].

To *engross* power—Jitnā wājib ho usse ziyāda iḥtiyār par qādir h. (uske kām

Enhance, v. t. 1.—Barhānā; ziyāda k.; izāfa k.; beshī k.; charhānā.

Applied to *price* or *value*. *Webster.*

The late drought has *enhanced* the price of food-grains—Hāl kī kḥushk-sālī kī wajh se klāne ke galle kī qīmat barh (charh) gayī. In what cases can rent be *enhanced*?—Kin kin hālatoñ meñ izāfa-i lagān ho saktā hai?—The embankment will *enhance* the value of the lands—Is gil-andāzī se arāzī kī māliyat ziyāda ho-jāvegī.

2.—Ziyāda k.; tarāqqī d.; afzāish k.

Applied to qualities, quantity, pleasures, enjoyments, &c. *Webster*

3.—Ziyāda sangīn k.; saḥkt k.

To *enhance* crime—Jurm ki sangīni barhānā (usko aur sangīn kar-d.).

Enhance, v. i. Barh jīnā; ziyāda ho-jānā; izāfa pānā; taraqqī pānā.

Enhancement, n. Barhānā yā barhāyā jānā; izāfa; beshī; sangīni; sakhtī.

Enigma, n. 1.—Koyī suwāl yā qaul jiskā matlab sāf sāf samajh meñ na āye; mu'ammā; chistān; paheli; woh bāt jiskā mufhūm qiyās se batlāyā jāe.

2.—Woh fir'ī yā tarz-i-kār-rawāyī jiskā hāl baḥhūbī batlāyā najā sake.

Enjoin, v. t. 1.—Hukm d.; tākīdī hukm d.; tahakkum ke sāth hidāyat k.

2.—(Law) Ba-zar'ā-i-hukm-i-'adālat man' k. yā roknā; 'adālat ke mausab se intinā' k.; kār-rawāyī band karne ke liye hukm-i-intinā'i-i-qānūnī jāri k.

Enjoy, v. t. 1.—Kisī bāt par dil meñ khush h.; masarrat uṭhānā; kisī shai ke apne pās rahne se khush h.; kisī shai kī kuifiyat se mahzūz h.; kisī shai ke tasarruf par khushī manānā.

2.—Khushī ke sāth pānā rakhnā aur kām meñ lānā; koyī 'umda yā pasandīda chīz apne qabze meñ rakhnā; qābiz wa mutasarrif h.; bhognā yā bhog k.; bilasnā; mutamatti' h. [bāsharat k.; jīmā' k]

3.—Kisī ke sīth ham-khwāb ham-bistar yā ham-suhbat h.; mu-
To *enjoy one's self*—Dil hī dil meñ khush h.; jin khushiyon kī koyī mutasarrif ho unhī se mahzūz rahnā; khush rahnā; mauj meñ rahnā.

Enjoyable, a. Jisse khushī uṭhī sakeñ; jispar mutasarrif ho-sakeñ; jisse khushī hāsil ho-sake; jisse mutamatti' ho-sakeñ.

Enjoyment, n. 1.—Khushī; masarrat; hazz; 'aish.

2.—Tasarruf; tamattu'; bhog; bhog-bilās; khushī ke sāth muqābat; kisī shai-i-mustahsan yā q bil-i-pasand kī rakhnā.

3.—Jisse dil ko masarrat ho; khushī yā ihtizāz kī bā'is.

Enkindle, v. t. Ubhārnā; bharkānā; paidā k.; mushta'il k.; bar-angekhtā k.; uṭhānā; kharā k.

Enlarge, v. t. 1.—Barhānā; aur barā k.; miqdār yā qad-o-qāmat meñ taraqqī d.; phailānā; wasī' k. yā wus'at d.; hudūd 'arz yā barāyī chhutāyī ko barhā d. [wagaira se barhā d.—jaise dil ko.

2.—Kisī shai kī gunjāish ko barhā d.; wasī' k.; wus'at d.; khushī
To *enlarge the heart*—Āzād saḥī aur muḥaiyir banānā (karnā).

Enlarge, v. i. 1.—Barā yā aur bhī barā ho jānā; phail jānā; wasī' ho-jānā; taraqqī pānā; wasī' h. [barhā-kar kahnā yā likhnā.

2.—Tahrīr yā taqrīr meñ tawālat d.; tūl-i-kalām k.; kisī bāt ko

Enlargement, n. 1.—Ba-zāhir yā dar-asl qad yā miqdār kī taraqqī; 'arz-o-tūl yā hudūd kī afzāish; afzāish; tawsī'; taraqqī.

2.—Dil 'ilm yā zihn kī taraqqī; khayālat aur atwār kī 'umdagī; dil kī aur niko-khwāh wa muḥaiyir h.

3.—Taqrīr yā tahrīr meñ tawālat; kisī khās mazmūn kī nisbat tūl-kalāmī; barī guftgū yā bahs. [d.; unjela k.

Enlighten, v. t. 1.—Raushan k.; munawwar k.; daraḥshān k.; raushanī

2.—Aisā kar-d. kī samajh meñ khūb āwe; 'ālim yā 'āqil banā d.; 'ilm aur mazhab ke zarī'e se buland k.; āgāh k.; sikhānā; batlānā; aisā kar-d. kī asl-i-haqīqat dekh yā samajh parē.

Enlightenment, n. Raushan-zamīr k. yā h.; raushanī-i-tab'; raushan-zamīrī; bedār-dilī; āgāh-dilī.

Enlist, v. t. 1.—Fihrist par charhānā; fihrist meñ likhnā; kitā' meñ darj k.

2.—Sar-kārī mulāzamat meñ naukar rakhnā; fihrist meñ nām dā-
khil k.; bhartī k.; chihra likhnā; nām-likhnā; ism qūm k.

3.—Kisī mu'āmale meñ mazbūtī se shart k.; kisī amr kī bih būdī
meñ masrūf k.; kisī bāt meñ dil-o-jān se lagānā.

Enlist, v. i. 1.—'Abd-o-paimān ko manzūr karke yā apnā nām likhākar
sarkārī mulāzamat meñ dākhil h. [uskī bih-būdī manzūr ho.

2.—Kisī kām meñ khushī se is tarah sharik h. ki g. yā dil-o-jān se

Ealiyen, v. t. 1.—Jilā d.; tāza-dam k.; tez k.; bharkā d.

2.—Zinda dil k.; khush k.; bashshāsh yā masrūr k.; jān dāl d.;
arwāh ko tāzagī bakhsnā.

Enmity, n. Dushmanī; 'adāwat; khusūmat; 'inād; muḥālāfat. [barhā d.

Ennoble, v. t. 1.—Barāyī d.; buzurgī d.; darje sīfat yā 'undagi meñ

2.—Amir banānā; amīron kī laqab d.

Ennui, (ōng-wē') n. [Fr.] Thakāwat aur mufrat; āskat aur dil kā dhañsā
jānā; māndagi; be-i'tināyī. [(khilāf-i-qā'ida yā burā) fi'l.

Enormity, n. 1.—Qā'ida-i-mu'niyana yā wujūb se tajāwuz; koyī be-jā

2.—Jurm-i-sangin yā kabīra; aisā jurm jo ma'mūlī had se barhā ho.

3.—Sanginī-i-jurm; jurm kī ziyādatī yā sukhtī.

Punishment should be proportioned to the *enormity* of the crime—Munāsib
hai ki saza hasb-i-miqdār-i-sanginī-i-jurm ho; chāhiye ki jisqadar jurm san-
gin ho waisilī saza ho.

Enormous, a. 1.—Be-andāz; had se ziyāda; jisqadar ba nazar-i-hālāt
munāsib ho usse ziyāda.

Enormously, ad. Bahut hī; had se ziyāda; ba-darja i-gāyat.

Enough, a. Jisse khwāhish purī ho-jāe; jisse dil ko āsūlagī ho-jāe; jo
baqadr-i-ihtiyāj yā talab ho; jisse kām nikal jāe; bas; kāfī.

☞ “Usually, and more elegantly, following the noun to which it
belongs.” *Webster*.

Money *enough*—Kāfī rupaye-paise.

Enough, ad. 1.—Kāfī taur par; isqadar yā itnā jisse tashaffī ho-jāe;
jitnā darkār yā natlūb ho utnā hī; utnā jitne se jī bhar-jāe; jitne kī
ummed ho-sake utnā hī; khāir-khwāh.

That house is large *enough*—Jitnā chāhiye utnā hī bapā woh makān hai.

2.—Bakhsī; bi-l-kul; bahut hī.

☞ “Used to express slight augmentation of the positive degree,
and sometimes equivalent to *very*.”

He is ready *enough* to embrace the offer—Jo kuchh u-se kahā jā'ā hai uske
manzūr karne par woh bi-l-kul āmāda hai.

3.—Kisqadar; jitnā chāhiye usse kuchh kam; bas itnā kī usko dil
qabūl kar-le.

The song was well *enough*—Woh gīt kisqadar achchhī thī ya'nī uskī achchhī
kī jitnī ummed thī utnī to na thī par usse ghat-kar thī lekin itnī buri na
thī kī dil usko qabūl na kare.

Enough, n. 1.—Kāfī; kisī shai kī usqadar honā jisse khwāhish purī
ho-jāe yā zarūrat bāqī na rahe.

He has *enough* of this sort of cloth—Is qism i ā kaprā uske pās kāfi hai.
2.—Kisi shai kī miqdār jo quwwat yā iḳhtiyār se ziyāda na ho.

He had *enough* to do to take care of himself—Usko isqadar kām thā ki woh apni ihtiyāt nahī kar-saktā thā.

Enough! (This is a shortened form of *it is enough*)—Bas! Kāfi hai! *Enough*, *enough*! I'll hear no more—Bas! Bas! main aur kuchh na sunūngā.

Enrage, *v. t.* Gusse se bhar d.; itnī chheṛ k. ki junūn ho-jāe; gusse se pāgal banā d.; gazab nāk kar-d.; āg-labū'ā k.

Enrich, *v. t.* 1.—Daulat-mand k.; zar-dār k. [d.--jaise zamīn kī.

2.—Zar-khez k.; khād wagaira dekar paidāwār kī quwwat barhā

3.—'Ilm ke khazāne se bhar d.—jaise dil ko; sikhānā; tarbiyat d.

EN PASSANT, (*Fr.*) Zimman; qat'-nazar kisi aur bāt ke.

Enroll, *v. t.* (Written also *enrol*) 1.—Fihrist yā kitāb meṁ dākhil k.; nām likhnā; mundarj-i-kāgazāt k.

Used also *reflexively*—

2.—Nām likhānā, darj-i-kāga.āt karānā; bharti karānā.

He has got himself *enrolled* as a pleader of the lower grade—Usne apnā nām ba-taur wakil-darja-i-adnā ke darj karāyā hai.

Enrollment, *n.* (Written also *enrolment*), 1.—Likhnā; darj k.; indirāj.

2.—Woh shai jismeṁ koyī chiz darj kī-jāe; fihrist; fard; rajistar.

EN ROUTE, (*Fr.*) Kisi dūsrī jagah ko jāte huye rāh meṁ; rāste meṁ.

ENSEINT, (*en-sānt*) *a. (Law)* Hāmila. See *Enceinte*.

Enslave, *v. t.* 1.—Gulām banānā; halqa-ba-gosh k.; āzādī chhīn-kar ek āqā kī marzī ke tābi' k. [kūm k.

2.—Kisi shai kā mutī' (uske tābi') k.; kisi shai kā pā-band yā muh-

Ensue, *v. i.* Kisi ke ba'd ānā yā wāqī' h.; kisi ke pichhe honā; āyinda ko honā; kisi shai ke natije kī tarah paidā h.

Ensuing, *ppr. or a. l.*—Bataur natije ke nikalne w. [ba'd kā.

2.—Kisi ke ba'd hī āne (hone yā wāqī' hone) wālā; āyinda; mā-

Ensure, *v. t.* See *Insure*.

Entail, *n. l.*—Woh jāedād-i-gair-manqūlā jo wirāsatan kisi khās wāris yā wurasā ko pahūnche. [nisbat qāim kiyā jāwe.

2.—Woh qā'ida jiske rū se wirāsāt kā silsila kisi haqqiyat kī

E-tail, *v. t.* Kisi shai kā kisi shakhs yā chiz par khwāh kisi shakhs aur uskī nasl par aisi tarah qāim k. ki woh phir muntaqil na ho-sake,

'ala-l-khusūs arāzī wagaira jo az ī-i-qā'ida-i-mu'ayyana pusht dar pusht

wirāsatan pahūnchti jāwe; hiba ke zarī'e se arāzī wagaira kisi shakhs

aur uske khās khās wāris-n ko is qaid se d. ki na to mauhūb-lahū

aur na koyī qābiz-i-mā ba'd usko muntaqil yā wasiyat kar sake.

A has entailed his estate to B. and to his (B's) eldest son or to his heirs of his

body begotten or to his heirs by a particular wife.—Zāid ne apni milkīyat

Bakar aur uske khalaf-i-akbar yā uske wurasā-i-sulbī yā un wura-ā ko jokisi

khās zauja kī nasl se hon istarāh par dedī ki use na mauhūb-lahū aur na

koyī qābiz-i-mā ba'd muntaqil yā wasiyat kar-saktā hai. By his intemperance

he has *entailed* infirmities, diseases, and ruin on his children—Apni be-ī'ti

dāliyon se usne apnī aulād ko hamesha ke liye kam-zor mariz aur tabāh

kar-diya. This suit will *entail* a heavy expense—Is uālsh meṁ bahut

kharch pāregā (hogā yā lag-gā.)

Entailment, n. 1.—Milkiyat dekar tariq-i-wirāsāt ya'ni is amr ki hidāyat kar-denā ki mauhūb-lahū ke wurasā ko woh kis tariq par pahuñche yā ānki uske kisi khās wāris yā wurasā ko mile. [muqarrar kar-d.

2.—Kisi shai kā kisi shakhs aur uske wārisoñ ko hamesha ke liye
Entangle, v. t. 1.—Aisi tarah par maṛoṛ yā ek dūse meñ lapet d. ki āsāñ se judā na ho-sake; uljhā d.; pareshān yā parāganda kar-d. jaise dhāge rassiyoñ yā bāl wagaira ko.

2.—Kisi aisi chiz meñ phañsā d. jisse chhūṭnā mushkil ho masalan pair ko jāl yā khārdār jhārī meñ. [uljhā d. jaise 'aql ko.

3.—Hairān kar-d.; hakkā-bakkā banā-d.; ghabrā d.; pareshān kar-d.;

Enter, v. t. 1.—Andar (bhitar) ānā yā jānā; audurūñi (bhitarī yā bhitar ke) hisse meñ jānā; ghus-jānā; dākhl h.

The thief entered the house—Woh chor us makān meñ gayā yā ghus gayā.

2.—Sharik h.; dākhl h.; bharti h.; nām likhānā.

He entered the law class two years ago—Do baras huye ki woh qānūn ke darje meñ dākhl huā. [h.; dākhl h.

3.—Koyī kār-o-bār kām yā mulāzamat shurū' k.; naukār yā bharti
He entered the legal profession last year—Sāl-i-guzashta meñ usne wakālat yā muḥtārī wagaira kā pesha shurū' kiyā.

4.—Likhnā; darj k.; qalam-band k.; siyāha k.; tānknā; koyī hisāb kisi bahi kitāb yā rajistar meñ likhnā (chāḥānā).

When was this item entered?—Is raqam kā siyāha kab huā; yah raqam kab likhi yā chāḥāyī gayi? Enter this information in the special diary—Yah ittālā' roz-nūmcha-i-khās meñ darj kar-lo.

5.—(Law) (a) Arāzī par jākar uskā qabza-i-wāqī'i kar-lenā.

The defendant entered the plaintiff's land—Mudda'ī alaiḥ ne mudda'ī ki arāzī par jākar uskā qabza karliyā.

(b)—'Adālat meñ bā-zābita (aksar ba-zarī'a tahrīr ke) pesh k.; 'adālat meñ likhnā; likh-kar shāmil-i-misl k.

The plaintiff has failed to enter appearance—Mudda'ī ne apnī hāziri 'adālat meñ ba-zarī'a-i-tahrīr zāhir na kī. Has judgment been entered in that case? Kyā us muqaddame meñ tajwīz-i-'adālat likhkar shāmil-i-misl ki-gayi?

6.—Pahuñchnā; hāsil k.; shurū' k.; honā; lagnā.

The boy has entered his tenth year—Us laṛke kā daswāñ baras lagā (uskā daswāñ sāl shurū' huā).—To enter one's teens—Us 'umr ko pahuñchnā jo terah baras se unnis baras tak rahe. [paiṭhānā.

7.—Ghusānā; dhañsānā; dākhl k.; ghuresānā; thok ke bhitar
To enter a knife into a piece of wood, a wedge into a log—Chhuri ko lakṛī ke ṭukre meñ yā pachchar ko laṭṭhe meñ ghusānā (dhañsānā yā ghuresnā).

Enter, v. i. 1.—Bhitar jānā yā ānā; andar dākhl h.

To enter into a country—Kisi mulk meñ jānā.

2.—Bhitar jā-rahnā; andar ghus jānā; andar dākhl ho-jānā; ghus jānā; kisi shai kā juzw h. (usmeñ shāmil yā dākhl h.); sharik h.; shirkat r.

Usually with into; sometimes with on or upon.

3.—Khūb ghus jānā; dūr tak paiṭhnā; ham-dardī k.; dard-sharik h.

To enter into the feelings of another—Dūstre ke ranj-o-rāhat (khushī aur gam) meñ sharīk h.; dūstre ke sāth han-dardī k.

Enterprise, n. 1.—Woh bāt jiskā bīrā ūṭhāyā jāe yā jiske anjām kī koshish kī-jāe; kisi aisi bāt kī koshish jismeñ jurat yā sargarmī darkār ho khwāh koyī khatra ho; koyī baṛā kām; kār-i-aham; muhim; ma'rīka.

2.—Aise mihnat ke kām meñ masrūf hone kī ragbat yā uskā shauq jismeñ jurat musta'idī chustī-o-chālākī aur usī qism kī sifateñ darkār hon.

A man of great enterprise—Aisā shakhs jo un kāmōñ meñ baṛī ragbat yā shauq se hāth dāle jinmeñ jurat wagaira darkār ho.

Enterprise, v. 1. Ūṭhānā; bīrā ūṭhānā; shurū' karke anjām karne kī koshish k.; kisi kām ko jurat karke shurū' k. (usmeñ qadam r. khwāh hāth dālnā).

Enterprising, a. 1.—Dilerī yā musta'idī se kisi kām kā bīrā ūṭhāne-wālā; kisi amr-i-aham (baṛe kām) kī koshish dil kī mazbūṭī yā musta'idī se karnewālā; 'ālī-himmat; 'ulu-l-'azm; jān bāz; diler; bahādur; hiwāyī; sāhasī.

Entertain, v. 1.—Mihmān-nawāzī k.; kisi ko bataur mihmān ke rakhnā; kisi ko ghar par khilānā yk khilānā aur sulānā; mihmānī k.; mihmān kī tarah rakhnā; khātir-dārī k.

2.—Khush k.; dil bahlānā; aisi bāt kī taraf muḥātab karānā jisse waqt khushī se kaṭ jāe; man phernā; rijhānā.

3.—Qabūl k.; taslīm k.; manzūr k.; tajwiz wa infisāl kī garaz se lenā yā manzūr k.; lekargaur k.; kām meñ lānā; samā'at k.

To entertain a plea or proposal—Kisi 'uzr yā tajwiz ko manzūr yā taslīm k.—

To entertain a suit—Kisi nālīsh ko manzūr k. ya'nī tajwiz wa infisāl kī garaz se use lenā (uaki samā'at k.).

4.—Mih-r-bānī kī nazar se dil meñ r.; dil yā zihn meñ r.

The court entertains no doubt on the subject—Is bāt kī nisbat 'adālat knechh shubha nahīn rakhtī.—The court entertains a favourable view of this case—'Adālat kī rāe is muqaddame kī nisbat achchhī hai. [pilānā.

Entertain, v. 2. Mez-bānī k.; mihmānoñ ko apne ghar rakh-kar khilānā.

Entertaining, a. Jisse khushī yā farhat ho; khush-kun; dil-bahlāw; dil-chasp; jisse jī bahal jāe; mufarrih.

Entertainment, n. 1.—Mihmān-nawāzī; mihmānī yā mihmān-dārī; mihmānoñ ko apne yahūñ ba ajr yā bilā ajr rakhnā aur khilānā-pilānā; tawāzu'; khātir-dārī; āwbhagat.

2.—Mihmān ke liye khāne-pīne kī chizeñ; 'umda 'umda khāne-pīne kī chizeñ; nafis nafis gizā aur sharāb wagaira; mukallaf khānā.

3.—Woh tafrih khushī yā achchhī achchhī sikhne kī bāteñ jo guftgū taqrīr khush-bayānī yā nagma-o-sarod (gāne-bajāne) wagaira se hāsil hon; woh khushī jo dil ko kisi dil-chasp bāt se hāsil ho; tafrih; tafarruj; dil-bahlāw; dillagī; nāch-o-tamāshā.

Entice, v. 1. Kisi chīz kī ummed yā uskā shauq dilākar uskī taraf rāgib k.; targib d.; gumrah k.; bahlkānā; burāyī kī targib d.; burī bāt kī taraf māil k. yā jhukānā; wargalānnā.

Enticement, n. 1.—Targib yā targib-dihī; wargalānnā; bahlkānā; burāyī kī taraf māil k. [bāt yā chīz.

2.—Woh shai jisse badī kī targib ho; burāyī kī taraf māil karne-wālī

Entire, a. 1.—Jiske kul ajzā (hisse) pūre hoū; pūrā pūrā aur kāmīl; tamām o-kamāl; jismeñ taqsim ho-kar kamī na huyī ho; musallam; darobast; sab kā sab; kul; samūchā; ek-kā-ek.

He has the *entire* village in his possession—Uske qabze meñ musallam (daro. bast yā samūchā) mauza' hai.

2.—Bi-l-kul; sārā; pūrā pūrā; jismeñ aur koyī sharīk na ho.

He has the *entire* control of that business—Us kār-o-bār kī sārā iḡhtiyār usī ke hāth meñ hai (usiko hāsīl hai). [usmeñ maujūd hoū.]

3.—Pūrā; kāmīl; apne ajzā ke i'tibār se pūrā; jiske kul zarūrī ajzā

4.—Jismeñ kisī tarah kī milāwat na ho; sāf; suthrā; sachchā; dīlī; bā-wafā; hama-tan fidā; khālīs; pakkā; dīl-o-jān se nisār. [ghorā.]

5.—Andū; ākhṭa kiyā huā nahīn; jismeñ koyī aib yā naqs na ho—jaise *Entirely*, *ad.* Bi-l-kul; sab kā sab; kulliyatā; tamām-o-kamāl; sārā; yak-qalam; kul; alag nahīn.

2.—Sachhāyī se; sachche dīl se; mazhūti se.

Entireness, n. Pūrā pūrā h.; samūchā yā musallam h.; ṭūṭī-phūṭā na h.

Entirety, n. 1.—Pūrā pūrā h.; mukammāl h.; adhūrā yā uāqīs na h.

2.—Bi-l-kul; dar-o-bast; samūchā; musallam.

Entitle, v. t. 1.—Khītāb d.; mulaqqab k.; nām-zad k.; mausūm k.; ta'zīmī laqab d.; kahnā yā pukārnā.

2.—Mujāz k.; zī haq yā mustahaq k.; kisī shai ke māngne yā uske lene (pāne) kā mustahaq k.; kisī shai ke liye lāiq k.; kisī shai kī khwāstgārī ke wujūh baham pahunchānā; liyāqat-i-munāsib kī wajh se kisī shai kī da'wī-dārī kā mujūz k.

Entrance, n. 1.—Andar-jānā; dākhil h.; dukhūl.

2.—Kisī jāc-dād yā mausab par qābiz h.

Magistrates at their *entrance* into office usually take an oath—Apne mansab par kār-rawā hone ke qabl hukkam-i-faujdarī aksar halaf uṭhāte haiñ.

The *entrance* of an heir upon his inheritance—Kisī wāris kā apnī irs par qābiz h.

3.—Andar jāne kī ijāzat; andar jāne kā iḡhtiyār; bār-yābī; ra-sāyī; dākhil; pahunch.

4.—Woh darwāza phāṭak yā rāh jiske zarī'e se kisī jagah jā saken; madkhūl; bhītar jāne kī rāh; andar jāne kā rāsta.

5.—Ibtidā; āgīz; shurū'; bismillāh.

Entrance, v. t. 1.—Wajd meñ dālnā; behosh yā gashī kī hālat meñ kar-d.; ash-yā-i-maujūda se be-khabar kar-d.

2.—Māre khushī ke jāme meñ rahne na d.; be-khud kar-d.; khushī yā hairat se jāme ke bāhar kar-d.; hālat-i-wajd meñ kar-d.; hāl meñ lāqā.

Entrap, v. t. Phande meñ phānsānā; qabāhat yā musibat meñ dālnā; dām-i-tazwīr meñ giriftār k.; uljhānā; dām (phande yā jāl) meñ lānā yā phānsānā.

Entreat, n. t. 1.—Dīl se iltijā k.; minnat k.; ārzū k.; balāyeñ l.; lajājāt-o-samājat ke sāth istid'ā yā dar-khwāst k.; dabā dabā ke (mutaqāzī ho-kar) kisī bāt kī dar-khwāst k.

2.—Minnat-o-samājat ke zarī'e se targīb d.; hāth joṛ khwāh pānw parke kisī bāt ke karne par āmāda yā rāgīb k.

Entreaty, n. Iltimās; istid'ā; bārī minnat-samājat; dīl se dar-khwāst; kisī bāt ke liye hāth joṛnā yā pairon parnā.

Enumerate, v. t. Shumār k.; ginnā; gintī k.; ek ek karke kahnā; tafsīl-wār bayān k.; kisi kā khās aur judāgāna muhāsaba d.; phir se bayān k.

Enumeration, n. 1.—Gintī; shumār; judāgāna mazkūr; i'āda.

2.—Mufasssal hisāb; bewrā; tafsīlwār hisāb.

ENTREE, (ṣng-trā') [Fr.] n. Daḡhl; andar ānā; bhītar jāne kī āzādī; andar dāḡhl hone kī ijāzat yā uskā haq; guzar. [meñ rasūyī yā guzar r.

To have the *entrée* of a house—Kisi makān meñ jāne kī ijāzat r.; kisi makān

Entry, n. 1.—Daḡhl h.; andar jānā; ibtidā; iqdām. [dirāj; raqam; madd.

2.—Siyāha; dāḡhila; likhnā yā kisi kitāb wagairā meñ tahrīr k.; in-

Make an *entry* of this document in your register—Is dast-āwez kā siyāha

apne rajistar meñ kar-lo. The *entries* in this diary are not made properly—

Yah roz-nāuchabā-zābita aur silsila-wār murattab nahīn hai. The information

in the theft case was recorded as *entry* No. 32.—Us chori ke muqad-

dame kī ittilā' madd-i-battis meñ likhī gayī. [darwāza; dewphī.

3.—Jāne kī rāh; kisi makān 'imārat yā kamre meñ jāne kā rāsta;

4.—(Law, (a) Arāzī par ḡhwāh kisi makān wagairā meñ jākar uskā qabza-i-wāḡi'ī kar-lenā; qabza; daḡhl.

(b) Bā-zābita aur silsila-wār likhnā—jaise kisi 'adālat kī tahrīr kā.

(c) Woh fi'l (makān ke andar ghus jānā) jo jurm-i-naḡub-zanī-ba-ḡhāna ke takmile ke liye lābndī hotā hai.

Writ of entry—Hukm-nāma yā parwāna-i-daḡhl-dihūnī; woh hukm-nāma jo us

shakhs se qabza-i-arāzī dilāne ke liye jāri kiyā jātā hai jo nā-jāiz taur par

daḡhlī ho-kar qābiz ho. [mashtakar k.; zāhīr k.

Enunciate, v. t. 1.—Kisi shai kā bayān qā'ide ke mutābiq k.; i'lān d.;

2.—Aisā kahnā kī sāf sāf sun paṛe; bolnā; mulfūz k. [chhipā d.

Envelop, v. t. 1.—Gher lenā; bi-l-kul chhā yā chhipā l.; chāron taraf hokar

2.—Lapetnā; lifāfe wagairā meñ band k.; mulfūf k.

Envelope, n. Lifāfa; poshish; ḡlāf; ḡhol; ḡhusūsān khat kā lifāfa.

Envenom, v. t. Zahr-ālūd k.; zahr milānā; bikh milānā; khāno wagairā

meñ koyī zahrilī shai milā-kar use ḡhatarnāk yā muhlik banā d.;

zahr meñ bujhānā—jaise tīr wagairā.

Enviably, a. Jisse hasad paidā ho-sake; rashk ke qābil; jisse uske

dekhne yā jānne-wāle ke dil meñ uske rakhne yā uskī mānīnd hone

kā kamāl shauq paidā ho-sake.

Envious, a. Jiske dil meñ hasad ho; hāsīd; rashkī; dāhī; jo dūsro

meñ kisi bāt kī 'umdagī ḡhwāh uskī taraqqī yā ḡhushī dekh-kar ran-

jīda yā beḡarār ho; bad-andesh; jisse hasrat zāhīr ho; jo hasad kī

ḡwājī se kiya jāe; jisse hasad paidā ho; hasad-aḡgez. [kar-l.

Environ, v. t. 1.—Ghernā; muhīt k.; chāron taraf ho-jānā; muhāsara

2.—Lapetnā; chhipā l.; mubtalā kar-d.

Environs, n. pl. Woh maḡāmāt jo kisi dūsre maḡām ke chāron taraf yā

uske qurb-o-jawār meñ hon; hawālī; nawāhī; gird-pesh kī jāḡah;

sawād; jawār; pairāmūn; atrāf; munzāfat.

Envoy, n. Elohi; safir; woh shakhs jo kisi bādshāh yā riyāsāt kī jānīb

se 'ahd-o-paimān ḡhwāh kisi dūsre amr ke anjām kī garaz se kisi

mulk-i-zair ke bādshāh yā riyāsāt meñ bhejā jāe

Envy, v. t. Hasad k.; dāh k.; hasrat se dekhnā; rashk k.; dūsro meñ kisi

bāt ki buzurgī dekh-kar khwāh uski nek-nāmī yā khushī par jal-marnā (dāh le-jānā); dūsre ki taraqqī par nā-khush h. (use dekh na saknā).
Envy, n. 1.—Hasad; rasbk; hasrat; dāh; jalan; woh ranj yā be-qarārī wagaira jo dūsre ki kāmīyābī yā usko apne se baḥ-kar dekhne ki wajh se ho.

2.—Kina; bugz; 'adāwat.

3.—Woh shai jispar rashk karen; hasad yā hasrat ki chiz; woh shai jisko dekh-kar dāh le-jāen; sab ki nigāhoñ kā nishāna.

EO ANIMO (Lat.) Us irāde se; us manshā se.

EO NOMINE (Lat.) Us nām se.

Epidemic, { a. Jiskā asar kisī qaum ki qaum khwāh usmeñ se kasrat
Epidemical, } se logoñ par ho; 'ām; murawwaj; ghar ghar phail-
 ne w.; 'ālam-gir. [waqt meñ 'awām ko ho.

Epidemic, n. Maraz-i-muta'addī; woh bīmārī jo kisī wajh-i-'ām se ek hī

Epistle, n. Woh tabrīr jiske zarī'e se kisī amr ki ittīlā' dastī khwāh dāk wagaira ke wasīle se kisī shakhs ko dūr par dī-jāe; chitṭhī; khat; khat jo kisī gair maqām par bhejne ke liye likhā jāe.

☞ "Rarely used in familiar conversation or writings." Webster.

Epistolary, a. 1.—Chitṭhiyōñ ke muta'alliq; khatūt aur murāsālāt ke liye mauzūn.

An epistolary style—'Ibārat jo khatūt-nawīsī ke liye mauzūn ho.

2.—Jo khatūt meñ darj ho yā unke zarī'e se ho.

An epistolary correspondence—Khat-kitābat; chitṭhī-pattrī; khatūt kāzānā-jānā.

Epithet, n. Woh kalima-i-tausifi jisse kisī khās shakhs yā chiz ki koyī sifat-i-khās yā munāsib zāhir ho.

☞ "Now confined wholly to adjectives." Webster.

Epitome, n. Kisī kitāb kā khulāsa; khulāsa; muntakhab.

Epitomize, v. t. Kisī kitāb wagaira ke zarūrī mazmūn kā khulāsa k.; kisī tahrīr ko mukhtasar k.; chhoṭā k.; kāt-kar kam k.; ghaṭā d.

Epoch, n. Koyī zamāna-i-mu'ayan jisse uske ba'd ke saloñ yā sanoñ kā shumār ho; woh zamāna-i-darāz yā qalīl jismeñ kisī aise mājare kā wuqū' huā ho jiskā lihāz uske wuqū' ke ba'd logoñ ko bahut hī ho; san; sākā; sammat.

Equability, n. Yaksān rahne ki sifat yā hālat; barābar ek tarah par rahnā; yaksāniyat; barābarī. [hī hālat meñ rahne-wālā.

Equable, a. 1.—Barābar aur ek tarah kā; auqāt-i-mukhtalifa par ek

☞ Said of motion and the like.

[khayālāt.

2.—Gair-mutalawwin; jo badlā (tabdīl huā) na kare—jaise mizāj yā

Equal, a. 1.—Miqdār darja māliyat wagaira meñ mukhtalif nahiñ; ham-qad ham-miqdār ham-qīmat ham-darja 'alā hāzi-l-qiyās; na ā'lā na adnā; na barā na chhoṭā; na-bihtar na bad-tar; mushābih; yak-sān; musāwi; barābar. [r. w.; kāfi; laiq; munāsib.

2.—Munāsabat r. w.; ham-andāz; iqtidār liyāqat yā zarī'a-i-kāfi

3.—Ek tarah kā; mutalawwin nahiñ; yak-sān.

4.—Donoñ pallā (pahlū) barābar r. w.; jo kisī taraf ziyāda na jhukā ho; gair-jānib-dār; munsif; 'ādil.

5.—Siyāh suped donoñ ko barābar samajhne-wālā; kisī shai ki nisbat na naf' se ta'alluq r. w. na nuqsān se; kisī amr ke do jawā-

nib se ek kī nisbat bhī fikr na r. w.; sab ko yak-sāñ samajhne-wālā; barābar jāñne-wālā; lū-parwā.

It is equal to a just judge whether a plaintiff wins his case or no—Mujawwiz-i-'adil ke nazdik kisi mudda'ī kī apne muqaddame kī jituā yā na jitnā donoñ barābar hai.

Equal, n. Woh shakhs jo ba-nisbat dūsro ke na ā'lā ho na adnā; ham-'umr ham-rutba ham-mansab ham-liyāqat ham-maqdarat wagaira; barābar; woh shakhs jo kisi bāt meñ dūsre ke barābar ho; miqdār-i-musāwī; jitnī dūsri shai ho utnī hī.

Equal, v. t. 1.—Barābar honā yā ho-jānā; ham-miqdār ham-qīmat ham-darja yā ham-rutba waguira h.; kisi ke ham-andāz h.

2.—Mu'āwaza-i-musāwī¹.; pūrā pūrā 'iwaz-mu'āwaza k.

3.—Kisi ke barābar k.; nisā kar-d. kī ek shai dūsri se barh na jāe (uspar sabaqat na le jāe); muqābil banānā; muqābala k.; barābar samajhnā.

Equality, n. 1.—Barābarī; barābar h.; ham-miqdār yā ham-darja h.; qīmat rutba yā sifat wagaira meñ dūsre kī mānind h.; musāwāt.

2.—Barābar ek tarah kī rahnā; ek hī hālat par rahnā; yaksāniyat; ham-wārī—jaiso mizāj kī.

3.—Barābar yā musattah h.; ūchā ūchā na h.; hamwārī.

Equalize, v. t. Barābar k.; mushābih k.; miqdār yā rutbe meñ dūsro kī mānind banā d.; donoñ pullā barābar kar-d.

To equalize accounts—Hisāb (lekhnā) barābar k.; jam'-kharch yaksāñ kar-d (uski bidh milā d.); nām aur jam' donoñ ek kar-d.

Equally, ad. Kisi dūsro ke barābar; ba-hiss-i-musāwī; barābar hisson meñ; ek andāz se; bilā rū wa ri'āyat; bilā tafriq; 'adl ke sāth; barābar; yak-sāñ; wājib tarīq par; bilā taraf-dārī; donoñ taraf barābar.

Followed by *with*.

Equilibrium, n. 1.—Wazu yā bojh kī barābarī.

2.—Kisi shai ke sabāt (uske ek hālat par rahne) ke liye uske muta'alliq ke har ek amr kī barābar lihāz r.; i'tidāl.

3.—'Aql kī tarāzū par kisi shai ke wujūd kī tol (uski tajwiz); woh tazabzun yā hais-bais kī hālat jab do mukhtalif wujūh kī tajwiz-i-qat'ī na ho-sake.

In equilibrio—(Lat.) Barābar; yaksāñ; ek hālat meñ.

Equip, v. t. Kām yā kisi hājat yā zarūrat ke liye murattab k.; durust k.; sūz-o-sāmān k.; huthiyār khāne pīne kī chīzeñ aur goli-bārūt wagaira se sijal kar-d.; safar-i-daryāyī ke liye sab zarūrī sāmān mu-haiyā kar-d.

Said especially of ships or of troops.

Equipage, n. 1.—Sūz-o-sāmān; jahāz yā lashkar kī sab zarūrī sāmān.

2.—Ārāish; zebāish kī chīzeñ; zīnat ke asbāb. [ke ham-rāh chalen.

3.—Sawārī; julūs; jilau; ādmī ghorē gāriyāñ wagaira jo kisi kī sawārī

Equipoise, n. See *Equilibrium*.

Equitable, a. 1.—Jismeñ insāf ho; jisse insāf kī izhār ho; jisse wujūb yā gair-jannabadārī kī lihāz-i-wāqi'ī pāyā jāwo; jismeñ logon ke luqūq yak-sāñ samjho jāwoñ; jisko rū se mutakhsisimāin ke haq meñ barābar insāf ho; jiske rū se har shakhs ko uskā haq dilāyā jāwo; wājib; munsif-āna; jismeñ taraf-dārī na ho.

An *equitable* decision—Faisala-i-munsif-āna; aisā faisala jisse ichār-i-insāf ho (yah sābit ho ki amr-i-wājib pur bilā jānib-dārī lihāz-i-wāq'ī kiya gayā hai). An *equitable* distribution of an estate—Kisi jāe-dād ki taqsim-i-wājib (uskā aisi tarah par bānṭā jānā ki jiskā jisqadar haq ho use mile). An *equitable* judge—Mujawwiz-i-'ūdīl; insāf karne-wālā hākim-i-'adālat.

2.—'Adālat-i-insāf yā qā'ida-i-insāf se muta'alliq; jiski tahqīqāt yā tajwīz 'adālat-i-insāf meṁ ho.

The *equitable* jurisdiction of a court—'Adālat kā woh iḥtiyār jiske rū se qā'ida-i-insāf ke ba-mūjib 'amal kiya jāwe ya'nī bilā lihāz-i-qānūn yā rawāj is bāt ki tajwīz ki-jāwe ki 'aqlan wa insāfan amr-i-mutawāzi'a-fih ki nisbat kyā karnā chāhiye.

Equitableness, *n.* Munsif aur be-lagāw hone ki sifat; nasfat; insāf kā kurnā yā har shakhs ko uske da'wi-i-jāiz yā munāsib ke mutābiq denā.

The *equitableness* of a judge—Mujawwiz kā muunsif aur be-lagāw h.; nasfat-i-mujawwiz.

The *equitableness* of a decision, or distribution of property—Kisi faisale kā munsif-āna honā yā jāe-dād kā aisi tarah bānṭā jānā ki har shakhs ko uske da'wi-i-jāiz ke mutābiq hissa mile. [insāf ke sāth.

Equitably, *ad.* Munsif-āna tarīq par; wājib taur par; bilā jānib-dārī; *Equity*, *n.* 1.—'Adl; insāf; guir-jānib-dārī; 'aql aur us qānūn ke mutābiq jo insān ki hidāyat ke liye Janāb-i-Bārī ki taraf se mauzū' hai har ek insān ko uskā haq denā yā uske dene par mā'il honā; sab ke sāth yaksān bartāw; munsifāna kār rawāyī; kār-rawāyī jiski bunyād mahz insāf par ho; haq yā da'we kā wājib kḥayāl.

The court should, in *equity*, allow this claim—'Adālat ko chāhiye ki insāf ko lihāz se (haq yā da'we par wājibāna lihāz karke) is da'we ko manzūr kare.

2.—(Law) Da'wi-i-wājib.

The plaintiff's *equity* is too well established to be denied by the defendant—Mudda'i kā da'wi-i-wājib isqadar sābit hai ki mudda'a'alāh usse inkār nahīn kar-saktā.

3.—'Ilm-i-qānūn meṁ *equity* ke lafz se us qism ki dād-gustārī maqsūd hotī hai jo ba-hālat-i-maqs-i-qawānīn khwāh is wajh se ki qawānīn meṁ zawābit ki pābandī had se ziyāda sakhtī ke sāth ki-jātī hai unki 'aqlī tāwil ke zarī'e se 'amal meṁ ātī hai.

Equity of redemption—(Law) Woh faida-i-qānūnī jo rāhin ko arāzi-i-marhūna ke infikāk ke liye muhlat-i-ma'qūl ke zarī'e se us hālat meṁ diyā jātā hai jab ki uskā istihqāq-i-infikāk is wajh se saqīt ho-jāe ki waqt-i-mu'ayyana par usse zar-i-rīn adā na kiya ho; infikāk-i-rīn ki nisbat qānūnī ri'āyat.

Equivalence, *n.* Ham-qīmat yā barābar h.; māliyat mafhūm yā waq'at meṁ barābarī.

To give an *equivalence* of money for goods—Jins ki qīmat ke barābar naqd d.

Equivalent, *a.* 1.—Ham-māliyat; ham-qīmat.

“Equivalent in value or worth, is tautological.” Webster.

2.—Taḡat zor yā tāsir meṁ barābar; ham-waq'at; dil par yak-sān asar paidā k. w.; ham-ma'nī; barābar yā ek tarah kā mafhūm r. w.; jo dūse kā badal ho-sake. [shai ke barābar ho.

Equivalent, *n.* Aisi shai jo qīmat waq'at rutba yā zor meṁ kisī dūse

To offer an *equivalent* for damage done—Jo kuchh k̄hisāra ho uske barābar qimat yā maliyat k̄ kuchh d.

Equivocal, *a.* 1.—Jiske k̄-yī ma'nī hoñ par sab k̄ itlāq munāsib taur par ho-sake; jiskā kayī mafhūmī yā matlab ho; jiski do ta'bīr ho-sake; zū-ma'nī; mubham; muzabzab; mashkūk—jaise alfāz.

2.—Jisse kayī qism kī nīyat yā irāda mansūb kar-saken; jisse mukh-talif k̄hayālāt maqāsīd yā tariq zāhir hoñ; jisse koyī bāt pukhta pāyī na jāe; mauhūm; mashkūk—jaise tariq yā chāl. [mashkūk; mushtabah.

3.—Jisse kisi bāt k̄ pakkā thekānā na lage—jaise nishān yā ishāra; **Equivocate**, *v. i.* Aise alfāz kām meñ lānā jo zū-ma'nī yā mashkūk hoñ; apnī rāe ke zāhir karne meñ aise kulām musta'mal k. jinkā kayī matlab ho-sake; dhokhā denekī garaz se mauhūm (gol yā pech-dār) bāteñ kahānā.

Era, *n.* San; sākā yā sākā; saīvat yā sammat. [kī paidāish se hotā hai.

The Christian era—San-i-Isawī ya'nī woh zamāna jiskā shumār Hazrat-i-Masīh

Eradicate, *v. t.* Istīsāl k.; jar se nikāl d.; jar khod d.; bek̄h-kanī k.; nest-o-nā-būd k.; kuchh bhī bāqī na rakhnā; mitānā yā mitā d.; be-bek̄h-o-bunyād kar-d. [ukhar-jānā.

Eradication, *n.* Bek̄h-kanī; istīsāl; purī barbādī; jar se ukharnā yā

Erase, *v. t.* Mitā d.; chhil-kar nikāl d.; khurach d.; mahkūk k. jaise likhe khude yā rang bhare hurūf k̄; dho dālnā; poūchh dālnā; kāt dālnā; qalam-zad kar-d.; k̄harīj k.; mahw k.; dil se dūr k. yā bhulā d.

Eraser, *n.* Khurachnī; chhilnī; kazlak.

Erasure, *n.* Kāt-kūt; mashkūk-mahkūk; chhilā-chhalā; qalam-zad. [pahle.

Ere, *ad.* Qabl; jab tak kisi bāt k̄ wuqū' na ho uske pahle; kisi bāt ke

Ere, *prep.* Waqt ke i'tibār se pahle; qabl.

Erect, *a.* 1.—Kharā; sidhā; k̄ham yā jhukā nahīn; mustaqīm; istāda.

2.—Uthā; ubhār; ūpar ko muñh kiye; baland; ūchā.

3.—Jhukā yā girā nahīn; mazbūtī se qāim; diler; lā-tajum; k̄hūb mutawajjih aur 'aql larāye huye.

Erect, *v. t.* 1. Kharā k.; istāda k.; ūthānā; buland k. [koyī 'imārat.

2.—Ta'mīr k.; banānā; kharā k.; ūthānā—jaise makān yā aur

3.—Naye sar se qāim k.; binā dālnā; banānā; qāim k.; kharā k. jaise koyī bādsbāhat jumhūr qū'ida yā usūl. [urūj d.; barhānā.

4.—Baland k.; 'ālī-martaba kar-d.; balandī bartārī yā buzurgī d.;

5.—Dil barhānā; himmat yā taqwīyat d.; k̄hush k.; zinda-dil k.

Erection, *n.* 1.—Uthānā; kharā k.; ta'mīr; bunyād dālnā; qāim k.; himmat barhānā; tahrīk; taqwīyat.

2.—Koyī shai jo ta'mīr kī-jāe; kisi qism kī 'imārat.

Erelong, *ad.* Bahut 'arsa guzarne ke qabl; jald; thore 'arse yā dinon meñ; koyī dam meñ; bahut der na hone pāye uske pahle.

E REGIONE (*Lat.*) Ba-jānib-i-mukhālīf; thik ultā.

E RE NATÁ (*Lat.*) Hasb-i-zarūrat; jaisī zarūrat ho.

ERGO (*Lat.*) *ad.* Is-liye; is wajh se; is-wāste; lihāzā.

Err, *v. i.* 1.—Sidhī rāh se bahak jānā; jo rāsta muqarrar yā aslī ho usko chhor d.; āwāra-gardī k.; āwāra (be-thekāne) ghūmnā; gumrah h.

2.—Tajwīz yā rāe meñ galatī k.; bhūl k.; chūk jānā; galat samajhnā; galat-fahmī k.; galatī k.; nā-wāqifi yā be-tawajjuhī se koyī fi'l be-jā k.

3.—Akhilāq aur ādāb kḥwāh mazhab ke kḥilāf 'amal k.; tark-i-farz k. 'ām isse ki woh jānib-i-iusāu ho yā kḥudā; kabhī kabhī yā 'ādātun ranj d.; saḥwan ranj d.

Errand, n. 1.—Zabānī paigām yā payām; sañdesā; hukm; irshād; bāt jo karnī yā kahni ho; woh kḥabar jo dūr par kisi se kahni ho; kḥabar; farmāish; jo kuchh karne ke liye kahā jāe.

The servant was sent on an *errand*; he told his *errand*; he has done the *errand*—Woh naukar ek kḥabar lekar bhejā-gayā; usne kḥabar kah yā de di; woh hukm yā farmāish ki ta'mil kar-chukā (jo kuchh karne ke liye usse kahā gayā thā use woh kar-chukā).

“These are the most common modes of using this word.” *Webster*.

2.—Kisī ke kahī jānekā maushā (maqsad yā garaz). [chhāpe kī bhūl].

ERRATUM (Lat.) Galatī; bhūl-chūk; tahrir yā tab' kī galatī (likhne yā **Erroneous, a.** Jāda-i-rāstī se munharif; muntashar; sadāqat yā insāf ke mutābiq nahīn; galat; be-jā; nā-durust; jisneñ galatī ho; jhūṭh; gumrah k. w.; jiske samajhne meñ galatī hui ho.

An *erroneous view*—Galat rāe; kḥayāl-i-be-jā. An *erroneous doctrine*—Masā-lā-i-galat; aisā masālā jisse gum-rāhī ho.

Erroneously, ad. Galatī se; siḥhat ke sāth (saḥīh saḥīh) nahīn; jhūṭh; saḥwan; bhūl se; chūk se; khatā se.

Erroneousness, n. Galatī; 'adam-i-siḥhat; be-jāiyat.

Error, n. 1.—Galatī; sahw; bhūl; chūk; khatā; galat-fahmī.

Clerical *error*—Kitābat (likhne) kī galatī; kاتب (likhne-wāle) kī bhūl.

2.—(Law) Kār-rawāyi-i-'adālat meñ umūr-i-muta'alliqa-i-qānūn yā wāqī'āt kī galatī; farīqain ke 'uzrāt yā tajwiz-i-'adālat meñ galatī.

Errors excepted (E. E.)—Ba-istisnā-i-galatī; galatīyon ko chhor ke; jo kuchh bhūl-chūk ho bilā lihūz uske. **Errors and omissions**—Bhūl-chūk; jo kuchh galat aur chhūṭā (firō-guzāst hua) ho.

Erudite, a. Kḥūb parhā; 'ālim; fāzil; pandit. [parhne ke ba'd hāsil ho.

Erudition, n. 'Ilmiyāt; fuzilat; 'ilm-i-'adab kī talisil; 'ilm jo bahut kuchh

Eruption, n. 1.—Phūt parnā; ṭūṭ parnā; kisi ghiri yā band jagah se yakāyak bāhar nikal ānā. [dāne jo bukhār meñ nikal āte haiñ.

2.—Kisi jildī maraz kā ho-jānā; jildī maraz—jaise surkh surkh **Escape, v. t. 1.**—Bhāg kar bach jānā; nikal-jānā; bachā jānā; kisi khatre se panāh yā amn pānā; khatre yā nuqsān ko bachā jānā; nikal-bhāguā; bhāg kar khatre se mahfūz rah-jānā; khatre se bach-jānā; be-zarar bach-nikaluā.

The accused *escaped* arrest—Woh mulzam bhāg-kar giriftārī se bachgayā.

His companions were arrested, but he *escaped*—Uske sāthī giriftār ho-gaye par woh nikal-bhāguā.

2.—Nazar-andāz h.; nigāh se bach jānā; nazar yā tawajjuh se bach-jānā; kḥayāl na parnā; malhūz na rahuā.

The fact has *escaped* the attention of the Court—Us bāt ko 'adālat ne nazar-andāz kar-diyā; us wāqī'a kī taraf 'adālat ne tawajjuh na ki. To *escape* one's memory—Yād na rahuā; bhūl-jānā. [bachā-jānā.

Escape, v. i. 1.—Bhāg-kar khatre se bach jānā; khatre yā sadme ko

2.—Be-zarar rah-jānā; khatre se bach jānā; sâf bach yā nikal jānā.
Escape, n. 1.—Khatresebach-nikalnā yā use bachā-jānā; nigāh bachā-jānā; kisi āfat se be-zarar bach-rahnā; nuqsān yā rukāwat se āzādi yā najāt.

To have a narrow *escape*—Kisi āfat balā yā musibat meñ parte parte (giriftār hote hote) bach-jānā; aisi āfat se mahfūz rah-jānū jo qarib pabūnch gāyī ho; āyī buyī balā kā ṭal-jānā.

2.—(*Law*) Kisi shakhs-i-giriftār-shuda yā qaidī kā qabl isse ki woh bā-zābita rihā ho hifāzat yā hirāsāt-i-jāiz se mār-piṭ karke yā chup-chāp (khufyātān) nikal-jānā; firār.

Escheat, n. (*Law*) 1.—Asāmī ke lā-wāris mar-jāne kī wajh se arāzī kā uske asl mālik kī taraf 'aud k.; qābizīn-i-mujāz ke na hone kī wajh se jāe-dād-i-gair-manqūla kā furmān-rawā-i-'ahd (gavarminṭ yā riyāsāt) kī taraf ba-haisiyat-i-mālik-i-aslī aur ākhīr 'aud k.

2.—Wow arāzī jo uske asl mālik yā bādsbāh ko asāmī ke lā-wāris mar-jāne yā uskī qābiz-i-mujāz ke na hone kī wajh se mile; nuzūl.

Escheat, v. i. (*Law*) Ashkhas-i-zī-haq ke na hone yā zabtī kī wajh se arāzī kā jānib uske mālik-i-aslī yā bād-shāh-i-waqt khwāh riyāsāt ke 'aud k.

Escort, n. 1.—Woh shakhs yā ashkhas jo kisi ke hamrāh uskī hifāzat ke liye khwāh ta'zīmān raheñ; woh sipāhī jo hathiyār lagā-kar kisi afsar khwāh asbāb wagaira ke hamrāh jo khushki se kabhī jātā ho hifāzat ke liye raheñ; gārād.

2.—Safar yā kabhī bāhar jāne meñ muhāfazat. [nigah-bānī r.]

To travel under the *escort* of a friend—Safar kī hālāt meñ kisi dost ko apnā

Escort, v. t. Nigah-bānī aur hifāzat ke liye kisi ke sāth rahnā; ba-taur nigah-bān ke kisi ke ham-rāh rahnā; kisi kī ta'zīm yā tauqīr ke liye uske ham-rikāb yā uskī khidmat meñ hāzir rahnā. [land." *Webster*.

“Used especially with reference to journeys or excursions on

Especial, a. Khās; ā'lā; barā; ek hī qism ke dūsroñ meñ mumtāz.

Especial, ad. Khās tarīq par; takhsīs ke sāth; khās-kar; khāssatan; khusūsān; ek hī shakhs yā chīz ke muta'alliq; ma'mūl se ziyāda; gāyat darje kā.

Espouse, v. t. 1.—Shādī kar-d.; byāh d.; shādī kī nisbat kar-d.; mañguī kar-d. [l.; izdiwāj k.]

2.—Shādī kar-l.; byāh l.; apnī zauja banā l.; apnī zaujiyat meñ

3.—Hāmī bannā; himāyat k.; pushtī d.; tāyīd k.; apnā kar-l.; apne nij kā banā l.; kisi kī taraf ho-jīnā; ikhtiyār k.; qabūl k.

To *espouse* the quarrel of another—Dūsre kā jhagrā mol l. (apne zimme kar-l.).

To *espouse* a cause—Kisi mu'āmale meñ hāmī (umād-gār) ban-jānā.

Espy, v. t. 1.—Dekh pānā; āñkhoñ se dekh l.; kisi dūr kī chīz ko jo kuchh kuchh chhipī yā khūb numāyāñ ho dekh pānā; yakāyak dekh l.

2.—Nigāh khol-kar dekhnā; dekhbhāl-kar ugarāñ r.; tārā k.

Esquire, n. Ek ta'zīmī lafz jo maktūb-ilāih ke nām ke sāth Angrezī khutūt meñ musta'mal hotā hai.

Equivalent to *Bahādur* in addressing letters in the Vernacular.

Essay, v. t. Koshish k.; fikr k.; kisi kām ke karne kī koshish k.; kisi shai kī nisbat apnī zihnī quwwatoñ ko āzmānā; āzmānā. [koshish; āzmāish.

Essay, n. 1.—Kisi shai ke anjām ke liye zihnī yā jismānī koshish;

To make an *essay*—Koshish k.

2.—Woh tahrir jo kisi khās mazmūn kī nisbat kī-jāe; jawāb-i-mazmūn. [ne wālā.

Essayist, n. Mazmūn-nigār; khās khās mazāmīn kī nisbat apnī rāe likh-
ESSE (Lat.) Hasti; wujūd.

Essence, n. 1.—Woh sifateh jinse kisi shai kī tarkīb yā jinpar us shai ke wujūd kā madār ho; sifāt-i-khās; nafs; jauhar; asl mādā; māhiyat; woh sifāt jinse ek shai ba-muqābala auroh ke tamiz kī jāwe; khāssiyat; khawās; asl-i-usūl.

2.—Hasti; wujūd.

3.—Kisi nabāt yā dawā kā jauhar; sat; hīr; kisi nabāt kā raugan jisko tez sharāb meñ milākar bataur dawā ke kām meñ layeñ.

4.—Khushbū; 'itr; woh jauhar jisse khushbū bane.

Essential, a. 1.—Nafsu-l-amrī; zāti; asli; jiskā wujūd wāqī'i ho; jo kisi shai ke qāim rahne yā uske tarkīb dene ke liye lābudī ho.

2.—Nihāyat aham; bahut hī zarūrī; kisi maqsad ke husūl ke liye pur zarūr; lābudī; lāzīmī.

Essential, n. Nihāyat zarūrī bāt; asl; mabdā; mūl; tattwa; woh usūl jinpar kisi amr kā madār ho (jinpar woh mabnī ho).

Essentially, ad. Fi-nafsihi; bi-zāti-hī; dar asl: asl meñ; ba-tarz-i-aham; bahut kuchh; tāsīr yā mazmūn meñ.

The civil and criminal laws are *essentially* different—Qawānīn-i-dīwānī wa fauj-dārī fi-nafsihi mukhtalif haiñ.—The two statements differ but not *essentially*

—In donoñ bayānāt meñ iktilāf to hai par bahut nahiñ; go yahi donoñ bayānāt mukhtalif haiñ par ba-libāz-i-mazmūn yā tāsir unmeñ iktilāf nahiñ hai.

Establish, v. t. 1.—Mazbūt yā mustahkam k.; aisā qāim karṇā ki phir tabdil na ho; hamesha ke liye (dawāman) qāim k.; ta'aiyun k.; qarār d.

2.—Nāfiz k.; sādīr k.; hākīm-āna tarīq par aisā hukm jāri k. ki woh hamesha qāim rahe.

☞ “Said of laws, regulations, and the like.” *Webster*.

3.—Qāim r.; bahāl r.; manzūr karānā; taslīm karānā.

☞ “Said of opinions or doctrines, or forms of religion.” *Webster*.

4.—Bunyād dālnā; qāim k.; nasab k.; kharā k.; bunyād dāl-kar qiyām-i-dawāmi kā mazbūt band-o-bast k.

☞ “Said of a colony, a state, or other institutions.” *Webster*.

5.—Sābit k.; tāyid k.; kisi muzabzah mushtabah yā za'if amr ko mazbūtī se qāim k.

6.—Kār-o-bār jamānā; qāim k.; hamle yā nuqsān se mahfūz k.

☞ Used reflexively.

Established, pp. or a. Qāim; mu'aiyan; muqarrar; mustahkam; mah-kūm; nāfiz-shuda; manzūr-shuda; sādīr-shuda; bahāl; bar-qarār; jo riyāsat kī jānib se muqarrar aur qāim ho.

Establishment, n. 1.—Qāim k. yā qāim kiyā jānā; bunyād dālnā yā bunyād kā dālā jānā; istihkām denā yā mustahkam kiyā jānā; sādīr k. yā sudūr; isbāt; bahālī; bar-qarārī.

2.—Guzrān yā basar-i-auqāt kā dhang; ma'mūlī kharch; mawājib-i-muqarrar yā auqāt-basari kā zarī'a; āmadañ; mushāhara.

3.—Woh jagah jahān sukūnat yā kār-o-bār kī garaz se koyī shakhs apnā band-o-bast dawām ke liyē kar-le.

4.—Qiyām-gāh yā jāe-i-sukūnat ma' zamīn wa asās-u-l-bait wa sawārī-shikārī wagaira; daftar yā kām karne kī jagah; mulāzimīn; naukar-chākar; 'amla; 'amle-f'le.

Estate, n. 1.—Milk; amlāk; jāe-dād; māl; dhan; jo kuchh kisī ke qabze meñ ho; har qism kī jāe-dād 'ala-l-khusūs jāe-dād-i-arāzī; har qism kī ma'ishat (jāe-dād māl-o-matā' yā milkiyat) jo koyī mutawaffā chhor jāwe; māl-i-matrūka; matrūka-i-mutawaffā; tarka.

Real estate—Jāe-dād-i-arāzī; jāe-dād-i-gair-manqūla.—*Personal estate*—Māl-i-manqūla.—*Hereditary estate*—Jāe-dād-i-maurūsi; mirās; ira.—*Paternal estate*—Matrūka-i-pidari; jāe-dād-i-pidari; bāp kā māl.—*Joint estate*—Jāe-dād-i-ijmālī yā shirkatī; mahāl-i-ijmālī.—*Estate paying revenue to Government*—Mahāl-i-māl-guzārī; mahāl-i-māl-guzār-i-sar-kār; mahāl-i-khālisa.—*Landed estate*—Jāe-dād-i-arāzī; zamīndārī; haqqiyat.—*An estate given as a pension* Jāgīr; mu'āfi; altamgā; nimna.—*An encumbered estate*—Jāe-dād jo zer-bār-i-qarz ho; woh jāe-dād jispar qarz (dain) kā bār ho.

2.—*pl.* Riyāsat; mulk; rāj; bādshāhat. [hāsīl ho.

3.—(*Law*) Woh haq yā istihqāq jo kisī ko arāzī yā dūsrī jāe-dād meñ *An estate for life*—Haqq-i-hin-hayātī; woh haq jo kisī ko uski zindagi tak hāsīl rahe.—*An estate for years*—Haqq-i-mi'ādi; haq jo chand sāl tak qāim rahe. *A temporary estate*—Haqq-i-chand-roza; aisā haq jo thore dinon tak qāim rahe; haqqiyat-i-'arizī.

Esteem, v. 1.—Qadr k.; kisī shai ko 'umda samajhnā; ganīmat jānnā; 'aziz r.; ginnā yā shumār k.; samajhnā; khayāl k.

2.—Besh-qinnat samajhnā; garāh-bahā khayāl k.; baṛī qadr k.; adab k.; ta'zīm k.; 'izzat k.; tauqir k.; muhabbat k.; baṛā samajhnā; mān k.; ādar k. [sochnā; samajhnā; khayāl k.

Esteem, v. 2. Tashkhis k.; kisī shai kī 'umdagī wagaira par lihāz k.; **Esteem, n.** Qadr; waqr; baṛā khayāl; qadr-o-manzilāt; baṛī ta'zīm; 'izzat; kisī shai ko 'umda tasawwar karko use achchhā samajhnā; rāe; tashkhis; liyāqat yā 'adam-i-liyāqat kī nisbat rāe yā khayāl.

In one's esteem—Kisī kī rāe (dānist yā tajwiz) meñ. *To live in much esteem*—Bahut qadr kiyā jānā; baṛī tauqir se rahnā.

Estimable, a. 1.—Jiskī tashkhis yā qīmat ho-sake; jiskī māliyat kā takhmīna ho-sake. [ta'ayun ho-sake.

An estimable damago—Aisā harja yā khisāra jiskī māliyat kā takhmīna yā

2.—Tauqir yā ta'zīm ke qābil; shāyān-i-'izzat; mu'azzaz; wājibu-ta'zīm; achchhā samjhe jāne ke laiq.

Estimate, v. 1. Kisī shai kī qīmat tajwiz k.; kisī shai kī qīmat yā miqdār wagaira kā bilā uske wazu yā paimāish ke apnī rāe yā tajwiz se qāim k.; tashkhis k.; andāza k.; takdama k.; takhmīna k.; qīmat lagānā; āuknā; kūtnā; atkal se batānā.

Estimate, n. Tashkhis-i-zihūī; takhmīna; wazn miqdār yā qīmat wagaira kī nisbat tajwiz; hisāb bilā paimāish yā wazu; takdama; andāz; kūt; atkal; istimat.

Estimate of crops—Kankūt; dāna-bandī. *Rough estimate*—Kachchā takhmīna; tashkhis-i-khām; qīmat wagaira kī niri atkal-pachchū tajwiz.

Estimation, n. 1.—Tashkhis; shumār; hisāb; gintī; andāza; kisī shai ki māliyat wus'at (lambāyī chaurāyī wagaira) yā miqdār ki nisbat rāe yā tajwiz jo kisī nīsi bāt par qāim na ho jisko pukhta karke mān leñ.

2.—Tauqir; qadr; pās; lihāz; 'umda khayāl; 'izzat; hurmat; ābrū.

Estop, v. t. (Law) Roknā; māni' h; insidād k.; āge barhne na d.; kisī ko khud usike fi'l se māni' h.; sadd-i-rāh h.; hārij h.

Estoppel, n. (Law) Rukāwat; insidād; imtinā; 'uzr-i-māni' jo kisī ke fi'l-i-khās par māni' ho aur jiskī wajh se woh koyī bayān khilāf apne bayān-i-sābiq ke na kar sake; amr-i-'ariz; imtinā yā insidād nisbat kisī aise bayān yā inkār ke jo kisī ke khās fi'l bayān yā inkār-i-sābiq ke bar-'aks ho; māni'-i-taqrir-i-mukhālif; taslim-i-qat'i wa nā-qābil-i-tardid; amr-i-māni'-i-takmila-i-qānūnī; 'uzr-i-amr-i-māni'.

To work as an *estoppel*—Māni' h.; kisī ko apne pahle iqrār khwāh inkār ke khilāf kuchh kahne na d.; taqrir-i-mutazād meñ māni' h.

Estovers, n. (Law) Zurūrī chizē; rasad; woh muwājib jo kisī shakhs ko basar-i-auqāt ke liye uskī amlāk se diye-jāweñ masalan woh muwājib jo kisī qaidī aur uske 'ayāl-o-atfāl ko ba-hālat-i-qaid uske uskī jāe-dād se diye jāweñ; woh muwājib jo kisī ki zauja ko ba-hālat-i-talāq ba-taur nān-nafqa ke zawaj ki jāe-dād se diye-jāweñ.

Estrange, v. t. 1.—Dūr rahnā; kanāre yā kanāra-kash rahnā; uns aur muhabbat tark kar d. [yā nā-chāqī paidā k.

2.—Ajnab banā d.; tabi'at pher d.; mugāirat paidā kar-denā; nifāq

Estrangement, n. Muhabbat chhorā d. yā uskā chhūt-jānā; nā-chāqī; nifāq; mugāirat; dūr rahnā; khud-ba-khud kanāra-kash ho-jānā; kanāre hat-jānā; kashidagī; sard-mihri

Estreat, n. (Law) Hukm-i-jurmāna wagaira ke asl ki naql-i-sahih (uskā musanuā yā muntakhab) jo misl-i-'adālat meñ is garaz se raho ki woh rupaye 'adālat kā ahl-i-kār-i-mujāz wusūl kare; jab koyī muchalka zabt ho-jāe to uskī dast-āwez kā misl-i-muqaddama se is maqsad se 'alāhida kar-l. ki uskī nisbat usi khwāh dūsrī 'adālat meñ kār-rawāyī ki-jāe.

Estrepe, v. t. Nangā yā barahna kar-d.—jaise darakhthon ko unki shākheñ tor-kar yā zamīn ko uspar se jangal kāt yā makānāt munhadim karke; zamīn jangal yā makānāt ko is tarah gārat k. ki usse dūsrā ko nuqsān pahunchē. [jangal khwāh makānāt ki nisbat wuqū' meñ āye.

Estreperment, n. Woh bar-bādī-i-'azīm jo kisī asīmi ki jānib se arāzī yā *ET CÆTERA* (Lat.) Aur bāqī; wagaira. [aur na fanā-pazir; lāyazāl.

Eternal, a. 1.—Jiskī na ibtidā ho na intihā; qāimu-l-wujūd; na kisī se niklā

The eternal God—Khudā-i-lāyazāl.

[mudāmī; gair-fanā-pazir.

2.—Azālī wa abadī; jo hamesha qāim rahe; lā-intihā; lā-zawāl;

Eternal glory—Jalāl-i-lā-zawāl; lā-intihā buzurgī.

3.—Jiskā silsila na tūṭe; jo band (mauqūf) na ho.

Eternal fires—Āg jo kabhi na bujhe (hamesha jalā kare).

4.—Lā-tagaiyur; lā-tabāddul; jo kabhi na badle.

Eternal truth—Woh nafsu-l-amr jiskī aḥiyat kabhi na badle.

Eternal, n. Qaiyūm; Khudā.

Eternally, *ad.* Hamesha; lā-ibtidā yā lā-intihā; jiskā khātima na ho; joñ kā toñ; bili-tagaiyur; sadā; mudām. [gī; baqā.

Eternity, *n.* 1.—Azal-o-abad; muddat-i-lā-intihā; mudāwamat; hamesha-
2.—Woh hālat yā waqt jiskā āgāz maunt ke ba'd hotā hai; 'ālam-i-baqā; 'āqibat. [aisā kar-d. ki zamāna-i-lā-ta'ad tak qāim rahe.

Eternize, *v. t.* 1.—Kisī shai ko hamesha qāim r.; kisī shai ko baqā d.;
2.—Lā-zawāl banānā; hamesha ke liye mashhūr. k.

Ethics, *n.* 'Ilm-i-aḥlāq; farāiz-i-insāni kā 'ilm; woh usūl aur qawā'id jo insān ke farāiz se muta'alliq hon.

Etiquette, *n.* Rusūm-i-ādāb; adab-qā'ide ki woh bāteñ jinkā bartāw nij ki mulāqātoñ khwāh darbār-i-'ām yā khās meñ hāzirīn ke mā-bain ho; nishast-o-barkhāst yā raftār-o-guftār ke muta'alliq woh bāteñ jo tahzīb ki nazar se khwāh ba-ittibā'-i-hukm-i-hākim nij ki suhbatōñ khwāh darbār wagāira meñ malhūz rakhi jāen.

ET SEQUENTES (*Lat*) Woh chizeñ jo kisī ke ba'd hī (pūchhe hī) hon.

Eulogium, } *n.* Kisī shakhs ke sifāt-i-zāti yā uske husn-i-khidmāt ki
Eulogy, } ta'rif-o-tausif jo likh-kar yā zabāni ki jāe; wasf; sanā; madh; barāyi. [ke sunne se khuḥsī ho.

Euphony, *n.* Khush-āwāzī; hurūf wagāira kā aisi tarah malfūz k. ki us-
Evacuate, *v. t.* 1.—Khālī k.; shai-i-mahmūla ko khārij kar-d.; nikāl d.; nikālū; khārij k. [lan kisī shahr yā qal'e wagāira ko.

2.—Kahiñ se chale jānā; chhor d.; tark kar-d.; khālī kar-d. masa-
Evade, *v. t.* Chhal-bal karke nikal-jānā; tezi bahāne chālāki yā hikmat se bachā jānā; nikal bhāgnā; gurez k.; kanāra k. yā kanāra-kash h.; ṭāl-jānā; lait-o-la'l k. [se gurez k. (use bachā-jānā).

To *evade* punishment or service of a process—Sazā yā kisī hukm-nāme ki ta'mil
Evade, *v. t.* 1.—Bach-jānā; nikal jānā.

2.—Bachne ki koshish k.; bachne ke liye hila-hawāla k.

Evaporate, *v. t.* 1.—Pāni wagāira kā bhāph (bukhār) bankar uṛ-jānā.

2.—Uṛ jānā; kār-gar na h.; asar na k.; rāe-gān jānā; zā'i ho-jānā; faut ho-jānā; gāib ho-jānā; sāqit h.

Arguments *evaporate* in words—Dalileñ lafūzi meñ gāib ho-jāti haiñ. The spirit of a writer often *evaporates* in translating—Tarjame meñ aksar musannif kā manahā faut ho-jātā hai.

Evaporate, *v. t.* Bukhār banā d.; bhāp kar-d.

Evasion, *n.* Gurez; kanāra-kashī; hila-hawāla; ṭāl-maṭol; kisī bahs tuhmat yā ilzām ki tardid se chālāki kar-ke bach rahnā; suwāl wagāira ke jawāb dene meñ hila-hawāla k. yā bagleñ jhāṅknā; mugālata.

Evasion of a direct answer weakens the testimony of a witness—Sāf jawāb ke dene meñ gurez se gavāh ki shahādāt meñ zū'f ājātā hai. *Evasion* of process—Hukm-nāme se rū-poshī (use kisī tarah ta'mil na hone d.).

Evasive, *a.* Māil-ba-gurez; māil-ba-mugālata-dihī; jisse hila-hawāla yā ṭāl-maṭol pāyā jāwe; muzabzab.

An *evasive* answer—Mugālata kā jawāb: aisi jawāb jismeñ asl bāt se gurez kiya jāe; sāf jawāb nahīn; gol yā ṭāl-maṭol kā jawāb.

Eve, *n.* 1.—Shām; magrib kē qarīb kā waqt; awāil-i-shab; din kā ākhir.

2.—Kisī khās roz ke pahle ki shām masalan tewhār wagāira ki.

3.—Kisī wāqī'a-i-nham (baṛī bāt) ke 'ain māqabl kā zamāna.
Even, a. 1.—Barābar; ham-wār; musattah; nīchā-ūnchā nahīn; nisheb-farāz nahīn; barakat yā tarz-i-kūr-rawāyī meṁ yak-sān nahīn.

An even tract of land—Qat'-i-arāzi-i-musattah; aisā zamīn kā ṭukrā jo barābar ho (nīchā-ūnchā na ho). [bat; hamesha ek tarah kī.

2.—Dhīmā; jisimeṁ pareshānī yā khalal jald wāqī' na ho; munza-An even temper—Mizāj jo hamesha yak-sān rahe; mizāj-i-munzabat.

3.—Jisimeṁ donoṁ pahlū (palle) barābar hoṁ; donoṁ taraf wājib; jisimeṁ jānibān se ek kī yāftanī dūse ke zimme na ho; tai; dewṛhā; lenā denā donoṁ barābar.

 Said of accounts, bargains, or of persons indebted.

The accounts of both parties are even—Fariqān kī hisāb barābar hai; fariqān ko apne apne hisāb kī nisbat ek dūse se kuchh lenā-pānā nahīn hai (unkā hisāb tai yā dewṛhā hai). [āṭh das wāgaira.

4.—Juft; jug; tāq nahīn; jo do se baṁṭ-sake—jaise chār ohha

 Said of numbers.

Even or odd—Tāq yā juft; phuṭ yā joṛā.—On even ground—Na' yā fāide meṁ barābar; achhīyī meṁ yak-sān.

Even, v. t. 1.—Barābar k.; hamwār k.; pūrā k. [kar-d.

2.—Hisāb barābar kar-d.; lekhā dewṛhā k.; donoṁ pallā yā pahlū ek

Even, adv. 1.—Bi-'ainiṁ yā bi-'ainihī; barābar; yak-sān; ṭhīk utnāhī yā usiqadar; ṭhīk ṭhīk waisā; waisāhī; bi-jinsihi; 'alā hāzi-l-qiyās.

As it has been done to you, even so shall it be done to others—Is bīb meṁ jaisā bartāw tumbāre sāth huā hai waisāhī dūsoṁ ke sāth hogā.

2.—Us waqt bhī; us hālat meṁ bhī; usī waqt; usī hālat meṁ.

I knew the facts even when I wrote to you—Jis waqt maiṁ ne tumko chitṭhī likhī us waqt bhī mujhe wāqī'at ma'lūm the.

3.—Yabān tak ki; hattā ki; itnā ki. [hamlogōn ko nahīn hai.

We are not even sensible of the change—Hattā ki is tabādāl kī khabar bhī

4.—Jiskī ummed nahīn ho-saktī thī.

The common people are addicted to vice, and even the great are not free from it—'Awām badi ke 'ādī haiṁ aur baṛe baṛe log bhī usse bari nahīn haiṁ (ya'nī baṛōn kī nisbat yah ummed nahīn ho-saktī thī ki we bhī badi ke 'ādī hoṅge). [āna; wājib.

Even-handed, a. Jisimeṁ taraf-dāri (jānib-dāri) na ho; 'adilāna; muṁsif-Even-handed justice—Insāf-i-'adilāna; insāf-i-wājib.

Evening, n. 1.—Shām; din kā zawāl; sānjh.

2.—Zindagī kā picḥhlā hissa; burhāpā; pīrī; zawāl (ghaṭne) kā waqt—jaise tāqat yā buzurgī ke. [ham-wazn.

Evenly, ad. 1.—Barābar; ek tarah par; kam-o-besh. (ghaṭ-barḥ) nahīn;

2.—Nīchā-ūnchā nahīn; nisheb-farāz nahīn; barābar; chauras.

3.—Bilā-jānib-dāri; bilā rū wa ri'āyat; barābar; yaksān; ek dhaṅg par; na dostī kā khayāl rakh-kar na dushmanī kā.

Event, n. 1.—Jo kuchh āye pahūnche yā wāqī' ho (bīte); jiskā zuhūr ho; koyī burā yā bhalā wāqī'a; sar-guzasht; mājarā; hādīsa; jo sar par pare yā bīte. [ānal khwāh ā'māl kā anjām.

2.—Natīja; samrā; anjām; maāl-i-kār; ākhir; khātima; kisī fī'l yā

In the event of—Dar-sūrat; dar-hālat; agar aisi naubat ho yā pahuñche; agar anjām-i-kār aisi ho; kūñh aisi ho.

In the event of the plaintiff's death—Dar-sūrate ki mudda'i mar-jāwe; agar mudda'i ki wafāt ki naubat pahuñche. At all events—Ba-har-taqdīr; ba-har-hāl; har-sūrat meñ; jo kuchh ho.

Eventful, *a.* Jismeñ bahut se mājare yā sāñhe hoñ; jismeñ bahut se yā baṛe baṛe 'ām yā khās tabādālāt hoñ; baṛe baṛe wāq'āt ke liye mashhūr.

Eventual, *a.* 1.—Jo bataur natije ke zuhūr yā wuqū' meñ āwe.

2.—Ākhir; ākhiru-l-amrī; ākhir meñ hone wālā.

Eventually, *ad.* Ākhirash; ākhiru-l-amr; ākhir ko; anjām-i-kār ko; bi-l-ākhir; ākhir meñ; yah natija huā ki; muāl-i-kār yah huā ki.

Ever, *ad.* 1.—Kisi waqt yā zamāne meñ; kabhi.

2.—Har waqt; hamesha; barābar; 'ala-d-dawām.

3.—Be-rukāwat; bilā-tukhallul; ākhir tak; barābar.

Ever and anon—Gāh-gāh; kabhi-kabhi; jab-tab.—For erer—Hamesha; dawāman; mudām.—As soon as erer—Jōñ hī; jab hī.—Ever so—Jitnā hī. For erer and a day—Hamesha (*Colloquial*). [dawāmi; mudāmi.]

Everlasting, *a.* Hamesha rahne w.; lāyazāl; azalī wa abadī; lā-zawāl;

Ever-living, *a.* *Vide supra*.

[lā-intihā tak.]

Ever-more, *a.* Hamesha; mudām; sadā; har-waqt; āyinda ko zamāna-i-

Every, *a.* Har; har ek; ek ek; fardan-furdan; bi-l-infirād.

Every now and then—Aksar; bārhā; l-ār-bār; thore thore 'arso ke ba'd; besh-tar; kasrat se; ghurī ghurī (*Colloquial*).

Every-day, *a.* Har roz ke kām kā; roz ke qābil; ma'mūlī; 'ā'n. [jagah.

Every where, *ad.* Har-jagah; har maqām par; har-kahīñ; sab kahīñ; sab

Evict, *v. t.* (*Law*) Hukm-i-'adālat yā 'amal-i-qānūnī ke zari'e se be-dakhl k.; khārij k.; mujbūrī se nikāl d.; chhoṛne par mujbūr k.; chhoṛnā.

Eviction, *n.* (*Law*) Be-dakhlī ba-zarī'a-i-hukm-i-'adālat; qānūn ke mutābiq bā-zāhita nrā'i wāgaira kā kisi ke qabze se nikāl lenā.

Evidence, *n.* 1.—Jisse koyī bāt sāf sāf samajh meñ ā-jāe yā zāhir ho-jāe; madār-i-yaqīn yā tajwiz; subūt-i-qat'i; bayān mutafazzamīn-ba-subūt.

2.—Jisse subūt hāsīl ho (mile); gawāh; shāhid.

3.—(*Law*) Woh shai jo 'adālat-i-mujāz meñ ba-tarz-i-mu'ayyana-i-qānūn is garaz se pesh ki jāe ki usse amr-i-zer-i-tahqiqāt ki tasdīq ho; wajh-su'ūt; subūt; shahādat; gawāhī. [subūt mundarj ho].

4.—Wasīqa yā tahrīr jisse koyī bāt sābit ho (jismeñ kisi bāt kā

Additional evidence—Shahādat-i-mazīd; subūt-i-zāid; jitnā subūt manjūd ho uske 'alāwa aur subūt.—Circumstantial evidence—Subūt-i-qarīn yā wāq'ātī

—Collateral evidence—Subūt-i-zimnī.—Corroborative evidence—Subūt-i-tāyidi; shahādat-i-muwāyida.—Direct evidence—Shahādat-i-sāhī; subūt-i-badihī

—Documentary evidence—Subūt-i-kāgazi; tahrīrī subūt.—Evidence for plaintiff or prosecution—Subūt-i-jānib-i-mudda'i yā mustagī; subūt.—

Evidence for defence—Subūt-i-jānib-i-mudda'a 'alaih; tardīd.—Evidence for and against, or pro et con—Subūt-i-tāyidi wa tardīdī; subūt-i-farīqāin;

mudda'i aur mudda'a 'alaih kā subūt.—False evidence—Shahādat-i-darog yā kāziba; jhūṭhī gawāhī.—Hearsay evidence—Shahādat-i-sama'i yā samā'i;

chashm-did shahādat nahiñ.—Indirect evidence—Shahādat-i-gair-sarihi; subūt jo badihi na ho.—Ocular evidence—Shahādat-i-royat yā chashm-did; ānklī ki dekhi bāt ki gawāhi; nazari subūt.—Oral or parol evidence—Shahādat-i-zabāni; subūt-i-taqirī yā lisāni.—Presumptive evidence—Shahādat-i-qiyaṣi yā zaunī.—*Primā facie* evidence—Subūt-i-bādiu-n-nazari.—Primary evidence—Shahādat-i-asli; subūt-i-darja-i-awwal.—Secondary evidence—Shahādat-i-darja-i-duwam; qism-i-adnā kā subūt.—*State's evidence, Queen's evidence*—Kisi jurm kā sharik jo sarkāri gawāh banāyā jāe; gawāh-i-sarkāri.—*Evidence on record*—Shahādat-i-maujudā-i-misl; subūt jo misl (kisi muqaddame ke kāgazāt) meñ maujud ho.—*To give evidence*—Shahādat d; gawāhi d. yā k.—*To record evidence*—Shahādat qalam-band k.; izhār likhnā.—*To take evidence*—Shahādat lenā; izhār lenā. [pahuñchānā.

Evidence, v. t. Zāhir k.; sāf dekhā d. yā kar-d.; sābit k.; pāya-i-subūt ko *Evident, a.* Jo sāf dekh parē; jo sāf sāf samajh meñ āye aur dil ko mutmayin karde; zāhir; 'ayān; numāyān; wāzih; 'alāniya; jo dil par sāf khul jāe (zāhir ho-jāe).

The guilt of the offender is *evident*—Us mujrim kā jurm zāhir hai.

Evidently, ad. Sāf sāf; sarīhan; aisi tarah par ki dil ko yaqīn ho; bilā-shak; lā-raib; lā-kalām.

Evil, a. l.—Woh khāsiyateñ r. w. jisse nuqsān yā mazarrat paidā ho; bad-khaslat; bad-khū; zarar-rasān; bad; achchhā nahīñ; nā-kāra yā muzir; 'umda nahīñ. [kharāb; zabūn; qabīh.

2.—Jismeñ burī sifateñ hoñ; jisse badī zāhir ho; burā; bad;

3.—Jisse ranj musibat nuqsān yā āfat paidā ho yā paidā hone kā ihtimāl ho; nā-mas'ūd; bad; burā; bad-shugūn; nahs yā manhūs.

The evil one—Shaitān; iblis.

Evil, n. l.—Woh shai jisse ranj paidā ho; woh shai jisse hīlatan yā sarīhatan koyī taklīf paidā ho; mazarrat; nuqsān; musibat; āfat; balā; nuhūsāt. [sharārat.

2.—Neki se inhirāf; badī par ragbat; dil ki burāyi; badī; khābāsāt; *Evil-eye, n.* Chashm-i-bad; burī nazar; burī nigāh; nazar-i-bad. [khwāh.

Evil-eyed, a. Bad-nazar; chashm-i-bad r. w.; hāsīd; rashkī; hasratī; bad-*Evince, v. t.* Sāf sāf dekhā d.; aisi tarah par sābit k. ki phir koyī shubha ba-tarz-i-ma'qūl rah na jāe; zāhir k.; sābit k.

Evoke, v. t. Talab k.; chāhnā; khīñchkar bāhar nikālnā.

Evolve, v. t. l.—Kholnā; tah khol d.; khol-kar phailā d.; suljhā-kar sāf sāf aur achchhī tarah dekhā d.; zāhir k.

2.—Nikālnā; khārij k.; bāhar k.

Evolve, v. t. Khul jānā; phail jānā; zāhir ho-jānā.

EX, (a Latin prefix).

"When prefixed to names of office, it denotes that a person has held that office but has resigned it, or been left out, or dismissed." *Webster.*

Ex-minister—Wazīr-i-sābiq; woh wazīr jo apne 'uhde se ma'zūl yā musta'fi ho-gayā ho.

Exact, a. l.—Wāqī'a ke mutābiq; asl haqīqat ke thīk thīk mutābiq; jismeñ mutlaq yā zarā sā ikhtilāf na ho; thīk thīk; bi-jinsihi.

He has paid me the *exact* amount I had advanced him—Usne mujhe thīk thīk usiqadar-rupaye diye haiñ jitne maiñ ne use diye the.

2.—Jo 'ādatan pāband-i-qā'ida-i-mu'ayyana yā wa'da ho; kharā; karā; jo koyī kām ṭhik waqt par karo. [ṭhik waqt par letā' idetā hai.

He is *exact* in his dealings—Woh apne len-den mein kharā yā karā hai; woh

3.—Muhtāt; gāfil nahīn; qā'ide yā hukm kā kḥūb lihāz r. w.; kisī silsilo kā pā-band. [mihāyat muhtāt hai.

This man is very *exact* in keeping accounts—Tartīb-i-hisāb mein yah shakhs

Exact, v. t. Hukūmat yā istihqāq ke rū se talab k. yā chāhnā; kisī ohiz ke dene par majbūr k.; jabriya karānā; jabr se lenā; istihsāl-i-bi-l-jabr k.; ba-zor lenā; zabardastī lenā.

Exacting, p. a. Ikhtiyār ke hile se rupaye talab karne yā koyī fīl jabriya karāne w.; mutālabein mein zulm yā be-mauqa' saḥkti k. w.; taug-talab; jo bilā-lilhāz-i-khulq yā hālāt farāiz ke anjām karāne par māl yā uskā 'ādī ho; jo jabr se koyī shai hāsīl karo.

Exaction, n. 1.—Hukūmat ke sāth mutālaba karke uske wafā ke liye majbūr k.; mutālaba-ba-zor-i-hukūmat; istihsāl-i-bi-l-jabr; zabardastī wusūl k.; kisī bāt ke karne ke liye majbūr k.

2.—Woh rupaye wagaira jo ba-zor-i-hukūmat liye jāen; woh rupaye jo saḥkti yā be-insāfi se wusūl kiye jāen; woh rusūm yā zar-i-in'ām yā chanda wagaira jiske mutālabe yā wusūl mein saḥkti yā be-insāfi ki-jāo.

Exactly, ad. Ṭhik ṭhik; bi-'inihi; hū-ba-hū; joṅ kā toṅ; jaise kā taisā; bi-jinsīli; huwa-huwa; ṭhik qā'ide paimāne yā wāqi'e ke mutābiq; sihhat ke sāth; bāriki ke sāth; ṭhik ṭhik jaisā wājib munāsib yā haq ho.

Exactness, n. 1.—Sihhat; bāriki; qā'ide kī mutābaqat; husn-uslūbi.

Exactness of judgment—Sihhat-i-tajwiz; tajwiz kī bāriki.

2.—Silsilo yā qā'ide kā baṛā lihāz r. aur sachāyi kī mutāba'at k.

Exactness in accounts or business—Hisāb yā kār-o-kār mein qā'ide aur rāsti kī mutāba'at.

Exaggerate, v. t. Barhānā; had se ziyāda baṛā banā d.; baland k.; jitnā saoh yā wājib ho usse barh-kar batlānā; mubālaga k.; barhā ke kahīnā; dūn kī lenā; lambī-chaurī hānknā; dīng mārūnā. [barhāwā; tūl-kalām.

Exaggeration, n. Mubālaga; jo kuchh asliyat ho usse ziyāda bayān k.;

Exalt, v. t. 1.—Baland k.; ūchhā k.; ūpar ūthānā.

2.—'Āli-martaba baland-iqtidār yā baṛā daulat-mand wagaira k.; bartarī d.; taraqqī d.; barhānā.

3.—Bahut khush yā magrūr k.; khushī se phulā d.; dil barhānā.

4.—Barāyi k.; ta'rif yā taugīr ke zarī'e se barhānā; sanā-khwanī k.; buzurg banānā.

5.—Barhānā—jaise āwāz yā sur; ūchhā k.; ūthānā.

Examination, n. 1.—Jānchnā yā jānch; imtihān k. yā imtihān; ihtiyāt ke sāth talāsh tahqīqāt yā just-o-jū; asl haqiqat yā nafs-i-amr ke daryāft mein baṛī taftish; ihtiyāt ke sāth kisī chiz kā mu'ayyana yā mulāhaza.

2.—Kisī bāt yā amr-i-tajwiz-talab kī nisbat hālāt yā wāqi'āt par ba-khūbī gaur k.; taftish-i-zihni; dil se istifsār.

3.—Imtihān; taftish-i-liyāqat.

4.—(Law.) Shalādat ke zarī'e se wāqi'āt kī tahqīqāt yā unke muta'alliq istifsār; suwālāt pūchh-kar sachchī bāt ke daryāft kī koshish; zabān-bandi; izhār; shabādat; pūchh-pānchnā; istifsār.

Examination-in-chief—Woh suwālāt jo gawāh se fariq-i-talab-kunanda pūchhe; suwāl yā istifsār-i-fariq-i-awwal.—*Cross-examination*—Suwālāt jo gawāh se fariq-i-mukhālif pūchhe; istifsār-i-fariq-i-sāni; suwālāt-i-jarah yā tardid.
Re-examination—Woh suwālāt jo gawāh se un umūr kī nisbat pūchhe jāwen jo suwālāt-i-jarah se paidā hoñ; istifsār-i-mukarrar-i-fariq-i-awwal.

Examine, v. t. 1.—Kisi chiz ko is garaz se bakhūbī dekhñā (mu'ayana yā mulāhaza k.) kī uskī asliyat (uskā ṭhik hāl) ma'lūm ho-jāe.

To examine a house—Kisi makān ko is garaz se dekhñā-bhāñā kī uskī hālat dar-haqiqat kyā hai.

2.—Suwālāt ke zarī'e se wāqī'āt aur hālāt kā daryāft k.; suwāl pūchhñā; istifsār k.; zabāñ-bandī k.; izhār l.

To examine a witness—Kisi gawāh se suwāl k. yā uskā izhār l.; suwālāt pūchhñā kar gawāh se kisi amr kī nisbat wāqī'āt aur hālāt kā daryāft k.

3.—Kisi bāt ke wujūh par gaur k.; kisi amr kī nisbat dalāil par gaur k.; gaur k.; lihāz k.; sahīh rāe qāim karne ke liye daliloñ par gaur k. aur wāqī'āt kā milānā yā muqābala k.; kisi amr ke sab pahlū aur jāwāñib par nazar k.

4.—Kisi bāt kī taftish k.; kisi bāt ko tawajjuh se dekhñā.

5.—Imtihān lenā; mihak-i-imtihān par rakhñā; jo shakhs kisi shai kī tahsīl meñ masrūf ho usse zabāñ yā likh-kar uskī liyāqat kā hāl daryāft k.

6.—Jāñchnā; kasauṭī par kasnā; imtihān k.; tajriba k.; tariq-i-mu'ayana par jāñchnā.

Examinee, n. Woh shakhs jiskā imtihān liyā jāe; mumtahan.

Examiner, n. 1.—Jāñch imtihān yā mulāhaza k. w.; suwāl k. w.

Examiner of accounts—Mubassir-i-bahī; hisāb kī jāñch-partāl k. w.; muhāsib.
Chemical examiner—Mumtahin-i-kīmiyā.

2.—Imtihān l. w.; mumtahan.

Examining, n. a. Imtihān lene kā mujāz; imtihān ke liye muqarrar.

An examining committee—Kameṭī jo imtihān lene ke liye muqarrar ho.

Example, n. 1.—Woh shai jiski taqlīd kī-jāe; namūna; nazīr; tamsil; misāl.

2.—Woh bāt jise ma'yūb samajhñā chāhiye yā jisse parhez dar-kār ho; tambih; 'ibrat; chashm-numāyī.

To make an example of—Kisi shakhs kī sazi yā chashm-numāyī is garaz se k. kī usko dekh-kar auroñ ko 'ibrat ho (ya'nī dūre log aise fi'l se parhez karēñ).

3.—Woh shai jo kisi dūsrī shai kī mānind ho; nazīr; shabih.

4.—Misāl; woh nazīr jo kisi qā'ide wagaīra ke itlāq ke sābit karne ke liye zarūr ho.

For example—Masalan; jaise; masalto masalan. To take example from—Kisi kī tatabbu' k. (uskī pairawī k.; usse kuchh sikhñā). To set an example—Nazīr qāim k.; kisi bāt kī rāñ kholañ; kisi bāt kā karnā shurū' k. jise dekh kar dūre bhi waisāñi karne lageñ. To follow one's example—Kisi kī pairawī k.; jo dūsrā karē usi ke mutābiq khud bhi k.; tatabbu' yā taqlid k.

Exasperate, v. t. 1.—Bahut chirhāñā; kurhāñā; chherñā; diq k.; gussa dilāñā; ishti'āl d.; bar-angekhita k.

2.—Aur barhāñā; aur ranj-dih k.; aur ḥurā k.; kisi badi kī saḥti ko barhā d.; kisi būrāñī kā zor ziyāda kar-d.

Excavate, v. t. 1.—Khālī k.; gār yā garhā k.; kāṭ kor yā khod kar khwāh isī qism ke kisi dūsrē 'amal se khokhla polā yā khālī k.; khālī karke banāñā. [yā ragaṛkar use khokhla yā poplā banāñā.

Excavation, n. 1.—Kisi shai ke andurūñi hisse yā mādde ko kāṭ khod

2.—Garhū; khandaq; gār.

Exceed, v. t. 1.—Hadd-i-mu'niyana yā farzī se tajāwuz k.; kisi mu'niyan paimāna yā miqdār wagaira se barh-jānā (ziyāda ho-jānā).

2.—Sabaqat le-jānā; murajjih h.; tarjih r.; 'umdagī meñ barh-jānā; afzal h.; kisi se barh-kar h.

Exceed, v. i. 1.—Bahut barh jānā; hadd-i-inunāsib se tajāwuz kar-jānā; kise hadd ta'dād yā paimāna-i-mu'niyana se barh jānā.

2.—Dūsre ki nisbat ziyāda h.; aur ziyāda yā barā h.

Exceedingly, ad. Nihāyat hī; bahut hī; ma'mūl se ziyāda; shiddat se; kasrat se; ba-darja-i-gāyat; us sire; palle sire.

Excel, v. t. Tajāwuz kar jānā; barh jānā; sabaqat yā gū-i-sabaqat le-jānā; fuzilat r.; tarjih r. yā le-jānā; achchhi achchhi sifaton yā ta'rif ke qābil kāmōñ meñ dūsron se barh-jānā; fauqiyat r.

Excel, v. i. Ma'mūl se ziyāda achchhi achchhi sifaton r. yā 'umda 'umda kām k.; auroñ se barh-jānā; afzal bartar yā murajjih h.; nām-war mashhūr yā mumtāz h.

Excellence, n. 1.—Buzurgī; barāyi; auroñ se barh-kar h.; 'umda 'umda sifaton yā khūbiyāt r.; darja-i-ālā ki liyāqat.

2.—Koyī 'umda sifat; koyī nīsī bāt jiskī qadr kar-sakeñ; woh bāt jiske i'tibār se koyī auroñ se barh jāe; khūbī; jauhar.

Excellency, n. Ek ta'zimī laqab jo safiron gavar-naron aur dūsre 'ālī-rutba arākīn-i-saltanat ko diyā jātā hai. [qābil; ba-darja-i-gāyat.

Excellently, ad. Nihāyat hī 'umda tarz par; bahūt hī khūb; ta'rif ke Except, prep. Ba-istisnā; chhoṛkar; siwā; 'alāwa.

“I have finished all the letters *except* one” is more marked than “I have finished all the letters *but* one.” “The same remarks apply to *excepting*, and *with the exception of*.” Webster.

Exception, n. 1.—Istisnā; mustasnā; woh shakhs shai yā hālat jo 'alāhiya ho (auroñ meñ shāmil na ho); woh shai jo kisi 'ām qā'ide yā bayān se auroñ se 'alāhiya ki-gayi ho. [ba-istisnā.

With the exception of—Kisi ko chhoṛ yā mustasnā karke; chhoṛā ke; siwā;

2.—(Law), (a) 'Uzr yā i'tirāz-i-tahiri yā zabānī; jarah; girift; hujjat; kisi amr-i-qānūnī yā bayān-i-muta'alliq-i-wāqi'āt ki nisbat us amr se inkār jo farīq-i-sānī jāiz samajhkar bayān kare.

(b) Dast-āwez-i-hiba meñ woh daf'a jiske rū se wāhib kisi nīsī shai ko mustasnā kar-de jo pahle dākhil-i-hiba rahī ho.

3.—Nukta-chīnī; aib-joyī; harf-giri; rok-ṭok; ikhtilāf-i-rāe; nā-rūzī; khafif sī buiā mānnā.

Especially with *to take*, and usually followed by *at*, *to*, or *against*.

Bill of exceptions—(Law) Woh kāgaz jismēñ kisi faisale ki nisbat is garaz se i'tirāzāt likh-kar shāmil-misāl karā diye jāweñ ki woh mahkama-i-akbar meñ yā jilā-i-kāmil ko rū-ba-rū pech hoñ.

Exceptionable, a. Qābil-i-i'tirāz; jarah yā girift ke qābil; jiskī nisbat hujjat ho-sake; jispar i'tirāz wārid ho-sake.

Exceptional, a. Istisnāyi; jisse koyī istisnāyi hālat paidā yā qāim ho.

Excess, n. 1.—Ziyādātī; had se tajāwuz; zarūrat se ziyāda h.; fuzūlī; fūzil h.; be-andāz h.; kasrat; shiddat; sangīnī.

2.—Be-i'tidālī; bad-parhezi; be-ihitiyātī; iltizāz-i-nafsānī meñ jāda-i-i'tidāl se guzar-jānā; aubāshī.

3.—Woh shai jo miqdār yā andāz-i-munāsib se ziyāda ho; koyī shai jo gair-munāsib yā gair mauzūn ho; ziyādatī.

4.—Miqdār yā zar-i-fāzil; woh miqdār yā ta'dād jo dūsrī miqdār yā ta'dād se ziyāda ho; barhtī; bāql.

A sum in excess—Raḡam-i-siwāyī; raḡam-i-fāzil.

Excessive, a. 1.—Jisse ziyādatī zāhir ho; ma'mūlī darje paimāne yā had se bāhar; 'am andāz se zāid; be-andāza; nihāyat; saḡht; ḡait; bahut hī ziyāda.

The amount of damages claimed by the plaintiff is *excessive*—Zar-i-khisāra-i-mutadā'wīa-i-mudda'ī ma'mūl se ziyāda (bahut hī ziyāda yā be-andāza) hai.

Excessive labour—Saḡht mihnāt; mihuat-i-shūqqa; riyāzat-i-gair-mu'tadila.

2.—Jo nasāih 'aql munāsabat insāf yā mazāq ke khilāf ho; fuzūl; 'aql ke khilāf; be-andāz.

Excessively, ad. Nihāyat darje tak; zāid-az-andāz; nihāyat hī; shiddat se; ba-hadde; az-had; bahut hī; zor se; saḡht.

Exchange, v. t. 1.—Kisī chīz ke badle meñ koyī chīz d.; kisī dūsrī chīz ke mu'āwaze meñ d. yā l.; mu'āwaza (badal) ke 'iwaz meñ dūsrē ke pās muntaqil k.; 'iwaz le-kar kisī shai kā dūsrē ke hāth judā k.; badlā-badli yā 'iwaz-mu'āwaza k.; badalnā.

☞ "It differs from *sell* only in the kind of compensation. To *sell* is to part with something in consideration for a sum of money, to *exchange* is to alienate one commodity for another." *Webster*.

Tell them to *exchange* their horses—Unse kah do ki apne ghorē āpas meñ badal leñ. He does not wish to *exchange* oxen for corn—Woh nahīn chāhtā ki bail de-kar galla le.

2.—Kisī shai ko ek dūsrī shai ke badle meñ judā k.; kisī shai se ek dūsrī shai ke 'iwaz meñ dast-bardār h. (use tark k.; chhorñā khwāh usse musta'fī h.).

☞ Usually followed by *for*.

To *exchange* a crown for a cowl—Tāj-i-shāhī ke badle faqīrāna libās pahan-nā (bādshāhī chhor-kar faqīrī k.).

3.—Bā-ham yā āpas meñ denā-lenā; denā aur lenā; ek hī qism kī chīz kā 'iwaz-mu'āwaza k.; badalnā.

They *exchanged* compliments with each other—Unhoñ ne bāham sāhib-salāmat kī. To *exchange* blows—Bā-ham mār-pit k.; āpas meñ ek dūsrē ko mārñā. To *exchange* thoughts—Tabādala-i-khayālāt k.; apne khayālāt kē izhār dūsrē se karñā aur uske khayālāt kē khud sunnā.

☞ "It has *with* before the person receiving the thing given, and *for* before the equivalent; as, Will you *exchange* horses *with* me? Will you *exchange* your horses *for* mine?" *Webster*.

Exchange, n. 1.—Ek ham-qīmat yā ham-māliyat chīz ke badle meñ dūsrī chīz kā d. yā l.; tabādala-i-ashyā-i-ham-qīmat yā ham-māliyat.

An *exchange* of cattle for grain—Nāj ke badle meñ maweshī kī l. yā d.; galle se maweshī kī tabādala.

2.—Ek shai kī jagah par dūsri shai kā qāim k.

An *exchange* of grief for joy—Ranj kī jagah khushtī kī qāim k.

3.—Bū-hām yā āpas meñ adlā-badlā k.; āpas meñ lenā yā denā. [mī.

An *exchange* of civilities—Āpas meñ ek dūse kī tawāzu'-takrīm; mudūrāt-i-bāha-

4.—Woh shai jo lī yā dī huyī shai ke badle meñ dī yā lī jāe;
mu'awaza; badlā. [uske badle merī jān le.

O, spare her life, and in *exchange* take mine—Dryden. Uski jān chhor de aur

“In *ordinary business*, this is called *Change*.” Webster.

5.—Woh tariqa-i-tasfiya-i-hisāb yā duyūn jo bilā-wisālat-i-zar-i-naqd ba-zarī'-i-tabādala-i-hundaviāt (orders or drafts) mā-bain aise ashkhas ke mar'i (jārī) rahe jo ek dūse se fūsilē par rahte hōñ.

The orders or *drafts* above alluded to, are termed *bills of exchange* (q. v.). The term *bill of exchange* is often abbreviated into *exchange*; as, to buy or sell *exchange*—Hundī kharīd k. yā bechnā.

6.—Kisī shahr meñ woh jagah jahāñ saudāgar dallāl aur mahājan roz gār karne ke liye auqāt-i-mu'ayana par yak-jā hōñ.

In this sense, it is often contracted into *Change*.

Course of *exchange*—Hundī kī nirkh (uska bhāw) jo do jagahōñ par ho 'ām isse kī ziyāda barābar yā kam ho.—Par of *exchange*—Ek mulk ke sikke kī mu'ayan qimat jo dūse mulk ke sikke kī qimat-i-mu'ayana ke mutābiq zāhir kī-jūe masalan pound kī qimat Hindustān ke sikka-i-rāiju-l-waqt ke mutābiq.—At par—Baiābar par; barābar kī; barābar qimat par masalan jab ek mulk kī kisī ta'dād-i-mu'ayana kī hundavī usī ta'dād par dūse mulk meñ kharīd kī jāwe.—Below or under par—Ghaṭṭī par; kam qimat par masalan jab ek mulk kī ta'dād-i-mu'ayana kī hundī dūse mulk meñ us ta'dād se kam par farokht ho.—Above par—Beshī par; chaḥṭṭī par masalan jab ek mulk kī hundavī kī nisbat dūse mulk meñ ziyāda zar-i-saman kharīdār ko denā pare.—*Exchange* is in favour of a place (Hundavī kī bhāw kaliñ dhang se hotā hai) when it can be purchased there at, or above, par. Difference of *exchange*.—Hundavī lā baṭṭā; kardā; phirautā.—Surplusage or gain on *exchange*—Barh-baṭṭā.

Exchangeable, a. Tabādala-pazīr; jiskū tabādala ho-sake; badalne ke lāiq.

Exchange-broker, n. Hundavī kā roz-gār (kār-o-bār) k. w.

Excisable, a. Jispar mahsūl lag-sake yā lagtā ho.

Excise, n. Woh mahsūl jo un chīzōñ par lagāyā-jāe jo ek mulk meñ paidā aur sarf hōñ masalan āb-kārī ke godām kī sharāb yā gāñja bhang wagaira kā mahsūl; muskirāt par mahsūl.

Excise, v. t. Kisī shai masalan muskirāt wagaira par mahsūl lagānā.

Excitable, a. Jisko ubhūr yā bharkū-sakeñ; targīb-pazīr; jisko tahrīk ho-sake; jisko ūsānī se josh tahrīk yā harakat meñ lā-sakeñ;

Excite, v. t. 1.—Uṭhānā; ubhārū; kisī qism kī kār-rawāyī par māil yā amāda k.; tahrīk d.; bharkānā; josh meñ lānā; paidā k.; qāim k.; bar-pā k.; ishti'āl d.; musta'id kar-d. [uske kisī hisse meñ jāu dāl-d.

2.—Jism yā uske kisī hisse kī quwwat ko barhā d.; badan yā

Excitement, n. 1.—Ubhārnā; jagā d.; ubhar yā jag uṭhūā; bedār hojānā; quwwat pakar l.; tahrīk meñ ā-jānā; josh meñ ā-jānā.

2.—Wajh-i-tahrīk; woh shai jisse jumbish tahrīk yā kār-rawāyī kī targīb ho; shai-i-muharrīk.

3.—Jism khwāl uske kisī hisse meñ tāqat kā baṛh jānā.

Exciting, p. a. Woh bāt jisse dil ko targīb yā tahrīk ho; ubhārne wālā; muharrik.

Exciting causes—Woh bāteñ jisse bimārī fauran paidā ho.

Exclaim, v. t. Zor se bol uṭhūā; chillā uṭhūā; shor machā-kar kuchh kahuā; jazbe yā gusse kī wajh se shor-machānā; ba-āwāz-i-balaud kahuā; pukār kar kahuā.

Exclamation, n. 1.—Shor-o-gul; hānk-pukār; nāla-o-faryād; wāwailā; chillāhat; hairat ranj yā gusse wagaira kā izhār.

2.—Jo bāt shor ke sāth kahī jīe; hairat dard yā gusse wagaira kā izhār—jaise hāi hāi, wāi-wāi, tubah-tubah, trāh-trāh, ahā-hā, wāh-wāh wagaira.

Exclude, v. t. 1.—Bhītar āne na d.; andar jāne se bāz r.; shirkat yā tasarruf se mahrūm k.; kisī shai se mahrūm k.; mustasnā k.; khārij k.; bāz r.; alag k.; mahjūb k. [na hone d.]

To exclude from inheritance—Mahjūbu-līra k.; wirāsat se mahrūm k.; wāris

2.—Bāhar nikāl d. yā nikāl-kar bāhar k.; khārij k.

Exclusion, n. Hajb; ikhrāj; mahrūmī; kisī istihqāq fāide isti'māl yā tasarruf se bāz-rakīhā-jānā; mustasnā kiya jānā; istisnā

Entire or total exclusion—Hajb-i-hirmān.—*Partial exclusion*—Hajb-i-nuqsān.

M. L.—To the exclusion of—Ba-mahrūmī; ba-istisnā; kisī ko chhor-kar; ba-mahjūbi-i-fulān.

Exclusive, a. 1.—Shirkat yā tasarruf se māui'; jispar auroñ ko chhor-kar (mustasnā yā ālag kar-ke) qabza-o-tasarruf ho; khās; bilā-shirkat-i-gaire; bilā-musāhamat-i-ahde; jismeñ aur koyī sharīk na ho.

An exclusive right—Istihqāq-i-khās; aisā istihqāq jismeñ aur koyī sharīk na ho. Exclusive possession—Qabza-i-khās; qabza jismeñ koyī aur sharīk na ho; qabza bilā-musāhamat-i-ahde; qabza jismeñ kisī dūsrē kī shirkat na ho.

2.—Siwā; ba-istisnā; chhor-ke; bilā-shumūl; 'alāwa; qat' i-nazar; jo gintī yā hisāb se chhūṭā ho; jo mahsūb na ho. [khāne ke

Five thousand troops, exclusive of artillery—Pāñch hazār sipāh 'alāwa top.

Exclusively, n. 1.—Khud hī; āp hī āp; jismeñ koyī dūsrā sharīk na ho; bilā-shirkat-i-gaire; jismeñ aur koyī sahīm (hissadār) na ho.

To enjoy a privilege exclusively—Kisī istihqāq-i-khās pār khud (āp hī āp yā bilā shirkat-i-gaire) mutasarrif h. [ke; ba-istisnā.

2.—Jo kisī hisāb yā ta'dād meñ shāmīl na ho; bilā-shumūl; chhor-

Excommunicate, v. t. Mazhabī firqe (qaum zāt yā barādārī) se khārij k. yā nikāl d.; mazhabī afsat ke hukm se us mazhab kī 'ibādat-gāh se khārij karke uske mūta'ulliq kī murā'āt se mahrūm kar-d.

EX CONCESSO (Lat.) Jo kuchh taslīm yā farz kar liyā jīe usse.

Excruciate, v. t. Kisī ko baṛī hī taklīf d.; baṛī saḡhtī k.; 'uqūbat k.; 'azīyat d.; bahut āzār d. yā dukhānā.

Exculpate, v. t. Qusūr yā jurm ke ilzām (tuhmat) se barī k. ; ilzām se subuk-dosh k. ; be-gunāh (be-qusūr) ṭhahīrānū; barī k. ; ilzām se barī k. ; ma'zarat k.

The murderer attempted to *exculpate* himself and throw the blame on others—
Us khūnī no is bāt kī koshish kī ki apnī tayfū be-qusūr ṭhahīrā-kar dūsroñ par ilzām dāle The prisoner's witnesses do not *exculpate* him—Mudda'ā 'alaih ke gayāh use jurm (ilzām) se barī nahīn karte.

Exculpation, n. Ilzām-i-qusūr yā jurm se barūat; ma'zarat.

Exculpatory, a. Khatā yā jurm ke ilzām se safāyī kī salāhiyat r. w. ; jisse ilzām se safāyī (barāat) ho-sake; ma'zarat-amez; jismeñ 'uzr-khwāhī kī bāteñ hoñ.

EX CURIA (L. t.) 'Adūlat ke bāhar.

Excursion, n. 1.—Daur; kisi jagah se kūch; yūrish; tākht; charhāyī; dhāwā. [chale jānā.

2.—Tafrih yā sihhat-i-badanī ke liye thoṛe 'arse ke wāste kahīñ
An *excursion* into the country—Sair-o-tamāshā khwāh tabdil-i-āb-o-hawā ke liye do-chār din ke wāste dehāt meñ chale jānā.

3.—Kisi mazmūn yā asl maushā-i-tahrīr ko chhoṛkar dūsre mazmūn wagaira kī taraf rujū' h.

Excursive, a. Jisko qarār na ho; jo ek jagah na rahe; muntashar; sar-gardāū; gair-mustaqil; āwāra; jo barī barī (aham) bātōñ kī fikr yā dhūndh meñ lagā rahe.

An *excursive* fancy or imagination—Khayāl jo yak-jā na rahe (kisi daur yā kisi amr kī tafteesh meñ lagā rahe). [ke qūbil.

Excusable, a. 1.—Mu'āfi ke lāiq; shāyān-i-'afw; wājibu-r-rī'āyat; 'afw
The man is *excusable*—Who shaḥḥs mu'āfi ke lāiq (wājibu-r-rī'āyat) hai.

2.—'Afw-pazīr; jiskī nisbat mu'āfi ho-sake; mumkinu-l-'afw; ma'zarat ke qūbil; jiskā wujūb taslīm ho-sake. [taslīm ho-sake.)

An *excusable* action—'Afw-pazīr fī'l; aisa fī'l jo mumkinu-l-'afw ho (jiskā wujūb

Excusably, ad. Aise tarz par jo 'afw ke qūbil ho; yahāñ tak ki dar-guzar kar-sakeñ; mu'āfi ke qūbil tariq par.

Excusatory, a. Ma'zarat-amez; jismeñ 'uzr-khwāhī ho; jismeñ kisi qusūr se mu'āfi chūhī jūe. [jūe; 'uzr-i-ma'zarat-amez.

An *excusatory* plea—Aisa 'uzr jiske zarf'e se kisi qusūr wagaira se ma'zarat kī-

Excuse, v. t. 1.—Ilzām se barī k. ; qusūr yā ilzām kī tuhmat se āzād k. ; jurm se barī k. ; kisi ilzām se chhoṛ d. yā khalās k.

2.—Mu'āf k. masalan qusūr k. ; bi-l-kul mu'āf k. yā kisi qadar sar-zānīsh ke qūbil taslīm kar-ke igmūz k. ; dar-guzar k. ; jūne d. ; chashm-poshī k. ; ri'āyat k. ; mihr-bānī se chhoṛ d.

3.—Mu'āfi chāhnā; khwāst-gār-i-rī'āyat h. ; ma'zarat k. ; 'uzr-khwāhī k. ; ma'zarat kar-ke ilzām se barī k.

Excuse, n. 1.—'Uzr; ma'zarat; woh bāt jo ba-taur wajh-i-mu'āfi ke pesh kī-jāwe; jo bāt is garaz se kahī-jūe ki kisi bāṛo qusūr yā be-qā'idā bāt meñ khiffat (kamī) ho; banāwat; bahāna; hila; bāteñ banānā.

He has no *excuse* to offer for his neglect of duty—Apne farz ke anjām meñ gaffat kī nisbat woh koyī 'uzr pesh nahīn kar-saktā. *Excuses* for delay of payment—Rupaye ke dene meñ tawaqquf (der yā tākhīr) kī nisbat ma'zarat (banāwat hila yā ṭal-maṭol).

EX DELICTO (*Lat.*) Jurm se; qusfir se. [zalil; mardūd.
Execrable, *a.* La'nat bhejne ke qābil; mal'un; nibāyat nāfrat ke qābil;
Execrate, *v. t.* Kisī par la'nat bhejnā; bahut hī nāfrat k.; bad-du'ā d.;
 kosnā; sarāpnā. [unfrat kā izhār.

Execration, *n.* Bad-du'ā d. yā bad-du'ā; la'nat; nāfrat; sarāp; dilī
Executant, *n.* (*Law*) Muqir; woh shakhs jo koyī wasīqa yā dastāwez likh
 khwāh likhā-kar uskā qānūnī takmīla kar-de. [akhīr ko pahuñchānā.
Execute, *v. t. 1.*—Anjām ko pahuñchānā; pūrā k.; takmīla k.; khatm k.;

To execute a purpose, a plan, design, or scheme—Kisī maqsad mansūbe irāde
 yā tadbīr ko anjām ko pahuñchānā (use pūrā k.).

2.—(*Law*) Takmīl k. masalan kisī wasīqa-i-qānūnī kā; us bāt kā
 karnā jo kisī wasīqa-i-qānūnī ko jawāz ke liye darkār ho—jaise dast-
 khat wa muhr.

This power-of-attorney was not executed before the proper registering officer—
 Is muhtār-nāme kī takmīl sigā-i-rajīstari ke afsar-i-mujāz ke rū-ba-rū na-
 hūyī (ya'nī uspar muqir ke dast-khat yā uskī muhr yā donoñ mahkma-i-
 rajīstari ke afsar ke rū-ba-rū sabt na huye. To execute a deed in favour of
 a person—Kisī shakhs ke haq meñ (uske nām) dast-āwez likh d. (ya'nī use
 likh-paḥ-kar muqir ke dast-khat wagaira se mukammal k.).

3.—Ta'mīl k.; nūfīz k. yā nafāz d.; ijra k.; jāri k.

To execute a warrant—Hukm-nāma ta'mīl k. (jo kuchh usmeñ hukm ho usko
 karnā yā karānā). To execute a decree—Digri jāri k. (ta'mīl k.).

4.—Kisī shakhs kī nisbat hukm-i-qānūn khwāh tajwīz yā hukm-i-
 sazā kā nafāz dilānā; kisī par hukm-i-sazā-i-maut kā nafāz dilānā;
 qatl k.; qisās k.; mār dālnā; phāñsī d.

5.—Bajānā—jaise hājā.

Execute, *v. i. 1.*—Koyī kām yā farz anjām d.; apnā kām k.

2.—Bajā bajānā. [rī; pūrā k.

Execution, *n. 1.*—Nafāz; ijra; ifā; ta'mīl; takmīl; anjām; bajā-āwa-
 Execution of a decree—Nafāz-i-digri; ijra-i-digri; ifā-i-digri.

2.—(*Law*) Qisās; halākat; ta'mīl-i-hukm-i-sazā-i-maut; tariq-i-
 mu'aiyan par qatl k. yā phāñsī d.

3.—(*Law*) Kisī wasīqa-i-qānūnī par dast-khat aur muhr kā sabt k.
 yā us wasīqe kī nisbat un marāsim kā anjām d. jisse woh jāiz muta-
 sawwar ho; takmīl-i-dastāwez.

In execution of a decree—Kisī digri ke ijra meñ; digri kī 'illat meñ; digri
 ke ifā meñ. To sue out execution of a decree—Darkhwāst dekar digri
 jāri karānā. Execution of orders—Ta'mīl-i-ahkām; hukmoñ kā bajā-lānā
 (unki ta'mīl). Execution of duty—Anjām-i-farz; farz kā adā (pūrā) k.

4.—Asar; ma'āl-i-kār; anjām; jo kuchh kiya yā anjām ko pahuñ-
 chāyā jūe. [kāre; phāñsī d. w.

Executioner, *n.* Jallād; qātil; woh shakhs jo hukm-i-sazā-i-maut kī ta'mīl

Executive, *a. 1.*—Nafāz ta'mīl yā ijra ke liye maqsūd khwāh munāsib.

Executive talent—Liyāqat-i-ijra-i-kār; qābiliyat-i-'āmilāna.

2.—Jisse qawānīn ke nafāz dilāne kī salāhiyat hāsīl ho; nafāz-i-
 qawānīn (unke hukm kī ta'mīl) ke muta'alliq.

Executive power or authority—Ikhtiyār-i-ta'mīl yā nafāz-i-qānūn; ikhtiyār-i-
 'āmilāna; iqtidār-i-nafāz. Executive duties—Farāz-i-'āmilāna; woh bātēñ
 jinkā karnā ahkām-i-qawānīn kī ta'mīl ke liye farz ho. [judicial." Webster.

3.—"In government, executive is distinguished from legislative and

Legislative body—Wāzi'ān-i-qawānīn; woh log jo hākīm-i-waqt. kī jānib se qānūn banāne ke liye māmūr (muqarrar) hoñ. *Judicial body*—Woh ashkhās jo bādshāh-i-waqt kī taraf se qawānīn kī ta'jīz aur is amr kī tajwīz ke liye muqarrar hoñ ki unkā itlāq kin kin khās hālatoñ meñ ho-saktā hai; mujaw-wizīn-i-'adālat.—*Executive body*—'Āmilīn; woh ahl-kār jo hākīm-i-'asr kī taraf se qawānīn ke nafāz dilāne ki garaz se mu'aiyan hoñ khwāh unke nafāz kī nigrānī karen.

Executive, n. Woh afsar jo qawānīn ke nafāz kī nigrānī kare; hākīm yā hukkam; 'āmil; kār-kun; 'āmil āna ikhtiyār yā iqtidār muta'alliq-i-nazm-i-riyāsāt. *Executor, n.* Wasī; woh shakhs jise wasīyat-kunīda (mūsi) is garaz se nām-zad kare ki woh uskī wafāt ke ba'd wasīyat-nāme kī ta'mīl kare yā karāye.

Executor in his own wrong—(Law) Woh shakhs-i-gair-mujāz jo kisi mutawaffā ke māl-i-matrūka meñ dast-andāz hokar mahz be-sūd apne ūpar khidmāt-i-wasī ke anjām kā bār ūthāye.

Executorial, a. Wasī ke muta'alliq; ta'mīl-i-wasīyat se ta'alluq r. w. *Executorship, n.* Wasī kā kām; wasī kā mansab.

Executory, a. 1.—Lawāzim-i-mansabī kā anjām d. w.; 'āmilāna.

2.—Jiskī ta'mīl yā jiskā nafāz āyinda par maqsūd ho; jiskā nafāz kisi aise amr ke wuqū' par muhawwal ho jo bar-āyinda zuhūr meñ āwe; jiskā honā kisi amr-i-muhtamilu-l-wuqū' par maqsūd ho.

Executrix, n. Wasīya; woh 'aurat jo wasī muqarrar ho.

Exemplar, n. Namūna; dhūncha; khāka; taswīr-i-khayālī.

Exemplary, a. 1.—Pairawī ke qābil; jo ba-taur namūne ke kām meñ lāyā jāwe; jisko dekh kar usī ke mutābiq 'amal karen; lihāz yā taqlīd ke qābil; ta'rīf ke lāiq; numāyān.

2.—'Ibrat-numā; mūjib-i-'ibrat; jisse dūsroñ ko tambīh yā dār ho; jisko dekh-kar dūsre log jurm yā badī karne se daren.

Exemplary punishment—Sazā jisse auroñ ko 'ibrat ho; aisi sazā jo dūsroñ ko 'ibrat dilāne ke liye kī-jāwe; jo sazā tambīhan kī-jāwe.

Exemplification, n. 1.—Tamsīl; misāl dekar sābit k.; nazīr dekar dekhlanā.

2.—Naql; kisi kāgaz-i-'adālat kī naql jiskī tasdiq dast-khat aur muhr se ho.

Exemplify, v. t. 1.—Tamsīl d.; misāl yā nazīr se sābit k. [musaddaq ho.

2.—Naql k.; kisi kāgaz-i-'adālat kī naql jo dast-khat aur muhr se

3.—Naql-i-musaddaqa ke zarī'e se sābit k. [tamsīlan; masalan.

EXEMPLI GRATIA, (Lat.) Tamsīl ke tariq par; misāl ke taur par;

Contracted into *e. g.*

Exempt, v. t. Mustasnā k.; jis hālat meñ dūsre log hoñ usse barī mustasnā yā khārij kar-d.; kisi shai se barāat d.; kisi farz se āzād k.; khalās k.; chhorānā; barī k.

Followed by *from*:

Exempt, a. Mustasnā; khārij-shuda; us-shai se āzād jiskī nisbat aur log pā-baud kiye gaye hoñ masalan mahsūl wagairā se; khalās; āzād; barī; chhutā huā; mu'af; mustawjib yā mustalzīm nahīn; kisi khās istihqāq ke rū se barī; gair-tābi' yā gair-muti'.

Exemption, n. Mustasnā k.; barāat; makhlāsī; us amr se āzādī jo auroñ kī nisbat lāhiq ho; rihāyi; chhutkāra; bachāw. [karni se 'alāqa r. w.

Exequial, a. Tajhīz-o-takfīn ke muta'alliq; kafn-dafn se nisbat r. w.; kriyā-

Exequies, n. Tajhīz-o-takfīn; kafn-dafn; kriyā-karm. [ruf-pazir.
Exercisable, a. Kiye yā kām meñ laye jāne ke lāiq; nafāz-pazir; tasar-
Exercise, n. 1.—Kām meñ lānā; zor d. yā zor pahuñchānā.

The exercise of the eyes, or of the senses, or of any power of body or mind—
 Āñkhoñ khwāh hawās-i-khamsa yā kisi zihwī yā jismānī quwwat ko zor d.
 (is tarah par usse kām liyā karnā ki waqt par mīyūsi na ho).

2.—Nafāz; 'amal-darāmad; anjām; ijrā; insirām; kām meñ lānā;
 karnā; kisi kām yā kār-o-bār ke anjām meñ jo koshish aur naql-o-
 harakat (mihnat daur-dhūp wagaira) kī-jāe.

Exercise of authority—Nafāz-i-ikhtiyār; hukūmat kā kām meñ lānā; iqtidār
 kā 'amal meñ lānā.—Exercise of right—Nafāz-i-haq; haq kā 'amal-darāmad.—

Exercise of functions—Lawāzim-i-mansabī kā anjām (ihitām-o-insirām).

3.—Parastish; 'ibādat; pūjā-pāt; farāiz-i-mazhabī kā anjām.

4.—Kisi bāt ke sikhne yā usmeñ taraqqī kī koshish; mashshāqī
 wagaira ke liye kisi kām kā aksar kiyā karnā; mashq; muhāwara; kas-
 rat; kartab; qawā'id.

5.—Jism par is garaz se zor pahuñchāyā karnā ki ā'zā sahīh aur
 durust rahēñ; sihhat-i-badani ke liye chalnā phirnā tahlalnā ghore kī
 sawāri k. yā aur tarah par badan par zor pahuñchānā; kasrat; warzish;
 riyāz yā riyāzat. [warzish par hotā hai.

The wise for cure on exercise depend. Dryden—Sihhat ke liye 'āqilāñ lā madār
 To take exercise on horseback—Sihhat kī nazar se ghore kī sawāri k.—Violent
 exercise—Riyāzat-i-shūqqa; nīsi warzish yā mihnat jismeñ jism par bahut hī
 zor parē.

6.—Kām; woh bāt jo kisi ke zimme anjām ke liye kar-dī-jāe. [so ho.

7.—Mashq; woh sabaq yā tamsil jo mahārat paidā karne kī garaz
Exercise, v. t. 1.—Kām meñ lagānā; karānā; harakat d.; jidd-o-jahd k.;
 'ādatan yā hamesha masrūf r.; sikhlanā; mashq karānā; masrūf r.

2.—Ta'lim yā taraqqī ke liye koshish k.; mashq k.; quwwat yā
 mashshāqī ke barhāne ke liye kisi kām kā kiyā k.; karāte karāte
 taraqqī d.; ta'liman karānā; qawā'id karānā. [izā-rasānī k.; be-chain k.

3.—Diq k.; tang k.; chhernā; ranjida k.; mutafakkir k.; bojh dālnā;

4.—Nafāz dilānā; nāfiz k.; kām meñ lānā; 'amal meñ lānā; anjām
 k. yā d. masalan kisi mānsab ke khidmāt.

To exercise authority—Iqtidār 'amal meñ lānā; ikhtiyār nāfiz k.; hukūmat k.

To exercise an office—Kisi mānsab ke lawāzim (uske kām) ko anjām d.

Exercise, v. i. Warzish k.; kasrat k.; riyāz yā riyāzat k. [riyāzat k.

To exercise for health or amusement—Tan-durustī yā tafhīh ke liye warzish yā

Exert, v. t. 1.—Quwwat, zor yā liyāqat ko kām meñ lānā; barī koshish k.;
 musta'idī se kār-rawāyī k.; zor mārñā; tag-o-dau k.; jidd-o-jahd k.; daur-
 dhūp k.

2.—Koshish ke natīje ke taur par paidā k.; karnā; 'amal meñ lānā.

To exert one's self—Sa'i k.; koshish k.; hāth-pair hilānā yā mārñā; zor mārñā.

Exertion, n. Tahrik; koshish; sa'i; daur-dhūp; jidd-o-jahd; hāth-pair
 kā hilānā; zor mārñā.

EX GRATIA, (Lat.) Ri'āyatan; mihrbānī kī rāh se.

EX GRATIA CURIÆ, (Lat.) Adālat kī mihrbānī (ri'āyat) se.

- Exhale, v. t. 1.**—Nikālā; khārij k.; paidā k.—jaise bukhār (bhāp) wagaira.
 2.—Khainch lenā; bukhār (bhāp) banā-kar nikāl d.; bhāp ki tarah nikāl yā urā-d. [rah na jāe; sukhā d.; sokh l.]
- Exhaust, v. t. 1.**—Sab kā sab khainch lenā; nisā khinch l. ki phir kuchh kar-d. [kar-d.]
 To exhaust the water of a well—Kisi kueñ kā sab pāni khainch l.
 2.—Kisi zarf se uske mazrūf ko sab kā sab nikāl-kar us zarf ko khālī
 To exhaust a well of its water—Kisi kueñ meñ jitnā pāni ho sab ko nikālkar kueñ ko khālī kar-d. (sukhā d.).
 3.—Sab kā sab kām sarf yā kharch meñ jānā; sāre kā sārā kharch kar-d.; kuchh bhī bāqī rahne nā d.; khālī kar-d.
 To exhaust one's means or resources—Kisi ki kul āmadānī ko kharch kar-d. (use tihī-dast kar-d.; khālī hāth kar-d.).
 4.—Thakā d.; kul quwwat khinch l.; kuchh zor bāqī nā chhornā.
 To exhaust one's strength or patience—Kisi ki tāqat yā sabr bi-l-kul khainch l. (use bi-l-kul nā-tuwāñ yā be-sabr kar-d.).
- Exhaustion, n. 1.**—Sab kā sab khainch l. yā sukhā d.; bi-l-kul khālī kar-d.; kuchh bhī bāqī nā chhornā. [nā; chus-jānā.]
 2.—Khālī ho-jānā; bi-l-kul nātāqat yā kamzor ho-jānā; nichur uth-
- Exhibit, v. t. 1.**—Dekhlānā; mulāhaze yā mu'āyane ke liye pesh k.; dekhne ke liye āge dhar d.; manzūrī kī garaz se pesh k.
 To exhibit a document in court—Kisi dastāweẓ ko mulāhaze ke liye 'adālat meñ pesh k.—To exhibit in an account—Hisāb meñ dekhilānā (charhānū darj khwāh siyāha k. yā manzūrī ke liye likhnā).
 2.—Bār-i-'ām zāhir k.; bā-zābita pesh k.; pesh k.
 To exhibit a charge—Bār-i-'ām yā bā-zābita nālish (istigāsa) k.
- Exhibit, n. (Law) (a)**—Kāgaz-i-subūt; woh wasīqa jo kisi 'adālat meñ khwāh sālis wagaira ke rū-ba-rū ba-taur sanad yā subūt-i-wāqī'at ke pesh (dākhil) kiya jāe; sanad yā wasīja i-pesh-shuda; wajh-i-subūt.
 (b)—Woh kāgaz yā nawishta jo 'adālat meñ pesh-hokar iqbāl yā gawāhoñ ke zārie se sābit karāyā jāe.
- Exhibition, n. 1.**—Peshī; dekhilānā; mulāhaze ke liye madd-i-nazar k.
 2.—Woh shai jo dekhilāyī yā pesh ki-jāe; kisi shai kī numāish-i-'ām.
- Exhilarate, v. t.** Khush k.; masrūr k.; shād k.; bāg-bāg kar-d.; farhat bakhshnā; shādāñ-o-farhāñ k.
- Exhort, v. t.** Kahuā-sunnā; salāh d.; kisi nek kām yā ta'rīf ke qābil kār-rawāyī kī taraf daliloñ se rāgib yā māil k.; mashwara d.; jātanā; mutanabbih k.; kisi nek kām ke karne kī salāh d. [taraf rujū' k.]
- Exhortation, n. 1.**—Nek kāmōñ kī targīb; achchhī achchhī bātoñ kī
 2.—Woh taqrīr jisse tahrīk aur taqwiyyat karāyī jāe; salāh; mash-wara; pand; nasihat.
- Exhume, v. t.** Madfan se khodkar nikālā; murde ko qabr se khodkar
- Exigence, } n.** Ashadd-i-zarūrat; barī hī zarūrat yā taklīf; woh hālat
Exigency, } jismeñ kār-rawāyī imdād yā chāra-sāzī fauran dar-kār ho; taqāzā; muqtazā; zarūrat.
 The exigence of the times or of business—Muqtazā-i-waqt yā kār.—An unforeseen exigency—Aisi zarūrat-i-ashadd jiskī ummed pable se nā rahī ho. [ho.]
- Exigent, a.** Ashadd-i-zarūrī; jismeñ imdād yā kār-rawāyī fil-faur darkār

Exigible, a. Mu'ajjal.

Exigible dower. See Dower.

[diyā jānā.

Exile, n. 1.—Jilā-watanī; shahr-badarī; apne watan se jabriya nikāl
2.—Jilā-watan; jo shakhs hākim ke hukm se apne watan ke bāhar
kar-diyā jāe. Woh shakhs jo khud tark-i-watan kar-de (apne des ko
chhor pardes chalā jāe). [apne mulk ko chhor d.

Exile, v. t. Jilā-i-watan k.; shahr-badar k.; ba-zor-i-hākim yā āp hī āp

Exist, v. i. Hastī r.; wujūd r.; zinda rahnā; jinā; qāim rahnā; honā;
wāqī' h.; chalā chalnā.

Existence, n. Wujūd; hastī; qiyām; wuqū'; zuhūr; rahnā; honā.

Existent, a. Hastī yā wujūd r. w.; maujūd; qāim.

Existing, ppr. or a. See above.

Exit, n. 1.—Bāhar jāne ki rāh; makhraj.

Used in contradistinction to *entrance*.

2.—Kūch; rihlat; maut; wafāt.

[mihrbānī ki nazar se.

EX MERE GRATIA, [Lat.] (*Law*) Mabz ri'āyatan; sirf

EX MERO MOTU, [Lat.] (*Law*) Apnī hī khwāhish se; bi-r-ragbat; ba-
razā wa ragbat-i-khud; āp-hi-āp; be dūstre ki tahrik ke.

This phrase occurs in grants, charters, &c.

EX MORE, [Lat.] (*Law*) Dastūr ke mutābiq; rawāj ke muwāfiq.

EX NECESSITATE, [Lat.] (*Law*) Zarūrat se; zarūrat ki wajh se.

EX NECESSITATE LEGIS, [Lat.] (*Law*) Qānūnī zarūrat ke sabab se.

EX NECESSITATE REI, [Lat.] (*Law*) Zarūrat-i-mu'āmala ke lihāz

se; muqaddame ki zarūrat ki wajh se. [rū se aur bilā ijāzat-i-khās.

EX OFFICIO, [Lat.] (*Law*) 'Uhdē (mansab) ke i'tibār se; 'uhdē ke

Exonerate, v. t. Ittihim yā ilzām se barī k.; tuhmat chhorānā; safāyī

k. masalan tuhmat wagaira se; kisi bār wagaira se subuk-dosh k.;

kisi amr-i-lāzimī yā dāin khwāh farz se apnī barāat k.; jawāb-dibī yā

zimma-dāri se barī k.; bariyu-z-zimma k.

Exoneration, n. Subuk-doshī; makhlasī; barāat; chhutkārā.

Exorbitance, n. Hadd-i-ma'mūlī se tajāwuz; saugini; ziyādatī; fuzūlī;

Exorbitancy, n. be-qā'idagī; gair-munāsabat.

Exorbitant, a. 1.—Ma'mūlī tariq ke khilāf; qawā'id-i-mu'ayyana ke bar-'aks;

hadd-i-munāsabat se mutajāwiz; be-had; be-andāz; bahut hī ziyāda.

An *exorbitant demand* or *claim*—Be-had (fuzūl) mutālaba yā da'wā.

2.—Be-qā'ida; khilāf-i-qā'ida.

Expand, v. t. 1.—Phailānā; khol d.; kushāda k.

2.—Barhānā; barā k.; wasī' k.; chaurā k.; kushāda k.; kholnā; da-
rāz k.; farāk k. [darāz h.

Expand, v. i. Khul phail yā barh-jānā; khil yā phul uthnā; shigufta h.;

Expanse, n. Wus'at; phailāw; sahu; āsmān. [rāyī; phailāwaṭ.

Expansion, n. 1.—Phailānā yā phailūnā; wus'at; phailāw; darāzī; chau-

EX-PARTE, [Lat.] (*Law*) Yak-tarfa; ek hī taraf yā sirf ek taraf se.

Ex-parte application—Woh dar-khwāst 'jo' be-gair ittillā'i-fariq-i-mukhālīf

guzrī ho yā jispar i'tirāz kā mauqa' fariq-i-sūnī ko na diyā gayā ho; dar-

khwāst-i-yak-tarfa.—*Ex-parte hearing* or *evidence*—Samā'at yā shahādāt-i-

yak-tarfa; woh samā'at jo fariq-i-sūnī ki 'adam-maujūdgi meṅ ho yā woh

shahādāt jo fariq-i-mukhālīf ki gaibat meṅ li-jāwe.

Expatiate, v. t. 1.—Āwāra ghūmnā; khule-band phirnā.
2.—Taqrīr yā tahrīr meñ tawālat k.; bahs yā dalīl meñ tul-kalāmī k.

 Followed by *on*.

Expect, v. t. Ummed r.; kisi āsī bāt ki rāh dekhnā jo āyinda hone wālī ho chāhe woh burī ho yā bhalī; tawaqqu' k.

Expectance, } n. Ummed; woh bāt jiskī ummed kī-jāe; shai-i-mutaraq-
Expectancy, } qaba.

Estate in expectancy—(Law) Woh haq jiske nafāz-o-tasarruf kā istihqāq kisi zamāna-i-āyinda meñ ek haq ke sāqit hone khwāh kisi haqq-i-mauhūba ke wāhib kī taraf 'aud karne ke ba'd yā kisi kī wafāt par hāsīl ho.

Expectant, n. Ummed r. w.; rāh dekhtā huā.

Expectant estate—(Law) Woh haq jiskā nafāz us waqt tak multawī rahe jab tak ki ek haqq-i-khās sāqit na ho le.

Expectation, n. 1.—Intizār; muntazirī k. yā muntazir rahna; kisi bāt ke wuqū' kī ummed; chashm-dāsht; tarassud; ās; ummedwārī; muntazirī.

2.—Woh shai jiskī ummed kī jāe; woh shai jiskā intizār kiyā jāe; woh bāt jiskī rāh dekhi jāe; shai-i-mutaraqqa. [kī bunyād;

3.—Ummed kī wajh; āyinda ke manfa'at yā 'umdagī kī ummed

4.—Kisi bīmārī kā ba-taur-i-khud chhor d. ki tabī'at-use daf' kare.

Expectation of life—Kisi 'umr-i-khās par pahuñchne ke ba'd ashkhās kī zindagi kī muddat kī ausat; ausat-i-zindagi yā hayāt.

Expedience, } n. Qarīn-i-maslahat h.; kisi manshā yā maqsad kē husūl
Expediency, } ke liye munāsabat; pasandīda h.; naf'; kisi amr ke hālāt-i-khās ke lihāz se kisi bāt kā munāsib h.; sawāb.

Expedient, a. Jo kisi maqsad ke anjām meñ mu'īn ho; naf'-bakhsh yā nāfi'; hālāt ke lihāz se munāsib yā wājib; qarīn-i-maslahat; qarīn-i-salāh; pasandīda; jo amr maqsūd ho uske hasb-i-hāl. [jāweñ; tadbīr; 'ilāj; upāi.

Expedient, n. Woh munāsib tadbīreñ jo kisi maqsad kē anjām ke liye kī-

Expedite, v. t. 1.—Jaldī k.; ta'jīl k.; 'ujlat k.; harakat yā raftār meñ ta'jīl k.; jald jald chalānā; thokar hatā d.; rawāñ yā chaltā k.; kisi bāt kā be rukāwaṭ ke karānā (usko jald karānā).

2.—Rawāna k.; jāri k.; bā-zābita bhejnā.

Expedition, n. 1.—'Ujlat; musta'idī; tezi; sur'at; jaldī; ta'jīl; phurtī.

To do a thing with expedition—Kisi bāt kā 'ujlat ke sāth (jhatpat chatpat yā phurtī se) k.

2.—Kisi bare kām ke anjām ke liye rawāna k. yā rawāna h.; koyī barā kām (muhim) jiskā takmīlā kahīñ dūr jākar ho; 'azīmat; khush-kī yā tarī se larāyī ke liye fauj kā kahīñ fāsile par jānā; kisi maqsad-i-'umda yā 'azīm ke anjām ke liye kuchh logon kā yak-jā hokar apne mulk ke bāhar nikal-jānā; woh log jo kisi aise kām ke karne ke liye ekatthe apne mulk ke bāhar chale jāweñ.

Expeditious, a. Jismeñ musta'idī aur 'ujlat ho; jo jald kiyā jāe; 'ujlat ke sāth karne wālā; tez; subuk-rau; bād-pā; sabā-raftār; phurtīlā; jo phurtī se kiyā jāe.

An expeditious messenger—Paigām-bar jo jald payām pahuñchāye; paik-i-sabā-raftār. *An expeditious march*—Kūch jo tezi yā 'ujlat ke sāth ho; kūch jismeñ manzil jald tāi kī-jāe.

Expel, *v. t. 1.*—Nikālā; khārij k.; bāhar k. jaise kisī qaid kī jagah se.

2.—Shahr-badar k.; jilā-watan k.; kisī ko uske mulk se bāhar k. (nikāl d.); chihorā d. yā chihorne par majbūr k.

3.—Madrasē yā subbat wagaira se kisī kā qat'-i-ta'alluq kar d. (wahān se use khārij k. yā nikāl d.).

4.—Bhitar āne na d.; dūr r.; bāz r.

Expend, *v. t.* Kisī tarīq par kharch k. lagānā yā kām meñ lānī; kām meñ lākar sarf k.; uṭhānā; sarf k.; kām meñ lānā; de-d.; bāūt-d.; urā d.; kho d.

Expenditure, *n.* Kharch; sarf; jisqadar rupayē sarf meñ dar-āyeñ (kharch hon).

Receipts and expenditures—Āmad-o-kharch; āmadani aur kharch; jam'-kharch; madākhl-o-masārif. [muqaddame kā sarf.]

EXPENSE LITIS [*Lat.*] (*Law*) Akhrājāt-i-nālīsh; nālīsh kā kharch;

Expense, *n. 1.*—Kharch; sarf; sarf-i-zar waqt yā mihnat.

2.—Jisqadar rupayē kharch parēñ; lāgat; uṭhān; jo kuchh waqt mihnat wagaira kisī kām meñ lage yā sarf ho.

Current expenses—Masārif-i-rozmarra; chaltā kharch. *Expenses of collection*—Masārif-i-tahsil; tahsil kā kharch.—*Private expenses*—Nij kā kharch; masārif-i-khāngī. *To do a thing at one's expense*—Koyī kām apne hī kharch se k.

Expensive, *a.* Sarf-āngez; jismeñ bahut kharch parē; qimmatī yā besh-qimat; garān-bahā; mahūgā. [isrāf.]

Expensiveness, *n.* Jismeñ bahut sarf-parē; garān-bahā h.; fuzūl-kharchī;

Experience, *n. 1.*—Tajriba; wāqī'i imtihān; 'ilm jo āzmāish se hāsil ho; kisī shai se wāqifiyat jo uske khud dekhne yā imtihān wagaira karne se paidā ho.

2.—Tajriba-kārī; āzmūda-kārī; wāqifiyat; jo kuchh koyī zamāne kī sardī aur garmī (khushī aur taklīf) dekh kar sikhe; woh bāteñ jo kisī ko zamāne ke inqilāb ke natījōñ se ma'lūm hon; 'ilm-i-'amālī; woh wāqifiyat jo taklifōñ ke uṭhāne kisī shai ke kām meñ lāne kisī bāt ke mutawātir karne yā har shai ke bahut dekhne-bhūlne se ho.

Experience, *v. t.* Kisī shai kā tajriba hāsil k.; kisī bāt ko khud karke usse wāqifiyat paidā k.; khud imtihān k.; isti'māl yā imtihān se sābit k.; kisī par bitnā yā parnā; kisī ko sar parnā; karke jānnā; dekhte-bhālte wāqif h.; karte-dharte sadme yā samre uṭhāte āgāh h.

Experienced, *p. a.* Tajriba-kār; āzmūda-kār; wāqif; jahān dīda; gurg-i-bārān-dīda; jisko kisī bāt kā tajriba usko imtihān isti'māl yā mulāhaze se ho; jisko kisī shai kā 'ilm aur 'amal donoñ ho.

Experiment, *n.* Imtihān; āzmāish; woh fi'l yā 'amal jisse kisī aise nafsū-l-amr usūl yā natīje kā daryāft maqsūd ho jiskā hāl pahle se ma'lūm na ho yā ba-hūlat-i-inkishāf-i-hāl uskā sābit aur qāim k. manzūr ho.

Experimental, *a. 1.*—Imtihān-mansūb; bātoñ kī āzmāish kā 'ādī; āzmāish yā imtihān par mabnī yā usse paidā; jisso kisī shai kā imtihān ho.

2.—Tajribe se sikhā huā; imtihān se hāsil kiya huā; jānchā kiya yā āzmāyā huā. [ke taur par; tajriba yā imtihān karke.]

Experimentally, *ad.* Imtihānan; āzmāish se yā uske rū se; imtihān

Expert, *a.* Māhir; mashshāq; kār-āzmūda; hunar-mand; hoshyār; khūb sikhē huyē; pakkā; kisī shai se khūb wāqif; tez yā tez-dast; musta'id; chust-o-chalāk; jise mashshāqī ke ba'is kisī kām meñ suhūlat hāsil ho.

Usually followed by *in*.

Expert, n. Māhir hunar-mand yā mashshāq shakhs; woh shakhs jise 'ilm hunar yā hirfe wagaira ke muta'alliq khās khās bāton kā tajriba yā 'ilm khusūsiyat ke sāth ho; kisi 'ilm yā peshe ke muta'alliq kā gawāh. [o-chālākī.

Expertness, n. Mashshāqī; mahārat; musta'idī; tezi; phurtī; chustī-

Expiable, a. Jiskā kaffāra kar-sakeñ; jiskī nisbat tauba kar-sakeñ; jisse dar-guzar kar-saken. [talāfi k.

Expiate, v. t. Kaffāra d.; tauba k; kisi aise fi'l kā k. jisse gunāh miṭ-jāo;

Expiation, n. Kaffāra; taubah; talāfi; mu'awaza; parāshehit.

Expiration, n. 1.—Khātima; ikhtitām; inqiza; ākhir ko pahunchnā; kisi waqt-i-mu'ayan kā guzar-jānā; pūrā ho-jānā.

The expiration of a term—Kisi mi'ād kā guzar-jānā (uskā khatm yā pūrā ho jānā.) The expiration of a contract—Ikhtitām yā khātima-i-mu'ahada.

2.—Maut; dam-i-ākhir yā wāpasīn kā ānā; nestī; wafāt.

Expire, v. t. 1.—Sāūs (dam) nikālā; phephre se khārij k.; dam leue kī hālat meñ muñh yā nathne se nikālā.

2.—Nikālā; khārij k.; jaise bukhār (bhāp) khushbū wagaira.

Expire, v. i. 1.—Marnā; khatm ho-jānā; zāl ho-jānā; nest ho-jānā; sāqit ho-jānā.

2.—Khatm ho-jānā; khātima ko pahunchnā; munqazī h.; ākhir ho-jānā; guzar-jānā; bāqī na rahnā; nest ho-jānā; kisi mi'ād-i-mu'ayana kā pūrā ho-jānā; pūjnā yā pūj jānā. [hogī.

The lease will expire in a month—Us patte ki mi'ād ek mahine ke ba'd khatm

Expiree, n. Woh mujrim-i-sazā-yāfta jo apnī sazā kī mi'ād tai kar-chukā ho.

Expiring, p. a. 1.—Phophre se hawā nikālā huā; dam letā huā; dam-i-ākhir yā wāpasīn letā huā; martā; ākhir yā khatm hotā huā.

2.—Jo marne ke waqt nikle yā bolā jāo; muta'alliq-i-marg.

Explain, v. t. Sāf wāzih yā sarī'u-l-fahm k.; tāriki dūr kar-d.; tashrih k.; kisi bāt ko khol-kar kahnā aur uskī misāl bayān k.; tauzih k.; tafsīr k.; samjhānā; bayān k.; sāf sāf batlānā; bujhānā; suljhānā; sharh d.

Explain, v. i. Kaifiyat bayān k.; hālat-i-muta'alliqā zāhir k.

Explainable, a. Qābil-i-tauzih yā tashrih; ta'bīr-pazīr; jisko is tarah bayān kar-sakeñ ki sāf samajh meñ āye. [samajhne ke qābil kar-d.

Explanation, n. 1.—Tashrih; tauzih; ta'bīr; tazabzub ko raf' karke

2.—Bayān; kaifiyat; aisi bāt jisse dūsri bāt kī safāyī ho; sharh; tafsīl; tafsīr. [ho-jāe.

A satisfactory explanation—Bayān-i-qābil-i-itminān; aisi bayān jisse dil-jam'i

3.—Ma'nī; mafhūm; ta'bīr; tāwil. [ta'bīreñ haiñ.

There are different explanations of this doctrine—Is masale kī mukhtalif

4.—Musālaha; tasfiya; jin do shakhsōñ ke mā-bain kaj-fahmī (bigāṛ yā nizā') ho unkā āpas meñ samajh būjh leuā; sulh; raf'dād.

The parties have come to an explanation—Farīqain meñ tasfiya ho-gayā; farīqain āpas meñ samajh-būjh gaye.

Explanatory, a. Jisse tauzih ho; tashrihi; jismeñ sharh yā tafsīl ho.

Expletive, a. Jo sirf bhartī ke liye milāyā jāe; bhartī kā; fuzūl; fāzil.

Expletive, n. Bhartī kā lafz; fuzūl lafz; jo zarūrī na ho par sirf bhartī (husn-i-kalām) ke liye milā diyā jāe.

Explicable, *a.* Qābil-i-tauzih; qābil-i-inkishāf; jiske ma'nī kholo jā-sakeñ; qābil-i-taujih (jiskī wajh yā jiskā sabab bayān ho-sake); sharh bayān yā tafsīl ke laiq; mumkinu-l-sharh; samjhāye jāne ke laiq.

Explicit, *a.* 1.—Mahz zimū nahīñ; sarīhī; sāf sāf bayān kiya huā; sidhā; khulā-khulā; ba-'ibārat-i-wāzih; jo fauran samajh meñ āwe; muzabzab yā zū-ma'nī nahīñ; sāf; wāzih.

An *explicit* statement—Bayān-i-wāzih; aisā bayān jo nihāyat hī sāf 'ibārat meñ ho tāki uski nisbat galat-fahmī (uske samajhme meñ galatī) na hosake.

2.—Jo apnā matlab chhipā na rakkhe; jo apnā maushā dil khol-kar bayān kare; sāf-dil; sūna-sāf.

He was *explicit* in his statement—Usne apne bayān meñ kuchh chhipā na rakkhā; usne apnā bayān dil khol-kar kiya; jo kuchh usko kahūñ thā use usne sāf sāf kah-diyā.

Explicitly, *ad.* Sāf sāf; wazūhat se; khol ke; khulā khulā; sarīhan yā sarāhatan; zimnan nahīñ; jī khol-kar. [zāhir k.]

Explicitness, *n.* Wazūhat; safāyī; khayālāt yā maushā kā jī khol-kar

Explode, *v. t.* Dharāke ki āwāz se phūṭnā; urnā; chhūṭnā.

Explode, *v. t.* 1.—Urā d.; bhak se (chhūṭe hī) urā d.; bārūt ke zor se dharāke se urā d. [tāhqir karke mardūd k.]

2.—Badnām karke rad kar d.; nā manzūrī yā biqārat se khārij k.;

Exploit, *n.* Kām; fī'; juwān-mardī (bahādurī) kā kām; nām-warī kā kām; koyī barā yā 'azīm kām; muhim; karāmat.

Explore, *v. t.* Barī talāsh k.; kahīñ ghūs yā ghūm-phir kar koyī nayī jagah wagairā nikālñā; dekh-bhāl kar nikālñā; kisi ke sab ajzā ko dekhñā; khūb dekhñā-bhālñā; barī tahqīqāt k. [tasāduṃ.]

Explosion, *n.* Zor se phūṭnā; dhar se urnā; baland āwāz se chhūṭnā;

Explosive, *a.* Zor aur dharāke se urnāne w.; urnāne w.

Exponent, *n.* Woh shakhs yā shai jo dūse ki jagah par ho; kisi shai par dāl yā dalālat k. w.; kisi amr kā zāhir k. w.

Export, *v. t.* Ek riyāsat yā mulk se le-jānā masalan tijārat kā māl; dūsrī qaumon ke pās bhejñā—jaise qimati ajnās. [raftanī.]

Export, *n.* 1.—Ek mulk se dūse mulk meñ le-jānā yā bhejñā; rawānagī;

2.—Jo māl gair mulk meñ bhejā jāwe; woh māl-o-asbāb jo ek mulk se dūse mulk meñ tijārat ke liye bhejā jāwe.

☞ In the latter sense, used chiefly in the plural, *exports*.

Exportation, *n.* Saudāgarī ki niyāt se ek mulk ke māl wa paidāwār ko dūse mulk meñ bhejñā yā le-jānā; gair mulk ko bhejñā; rawānagī; ohālān.

Expose, *v. t.* 1.—Bāhar r.; bār-i-'ām r.; aisi jagah r. jahāñ se dekh paṛe.

To *expose* goods for sale—Bikri (farokht) ko liye asbāb bāhar r.; bechno ki garaz se asbāb aisi jagah r. jahāñ log use dekh sakeñ.

2.—P'lān d.; tashrīh k.; kisi rāo wagairā kā barmalā zāhir k.; mushtahar k.; mufassal bayān k. [(mufassal bayān) kiye.]

He *exposed* the principles of the science—Usne 'ilm ko usul mushtahar

3.—Parda uṭhā lonā; sāya hifāzat yā himāyat se mahrūm k.; khulī yā gair-mahfūz jagah meñ rakhñā; aise mauqo' par dāl-d. jahāñ khatre meñ par-sako; aisā kar-d. ki har tarah ki nuqsān ki bāt kā asar pahunch-sako.

To *expose* one's self to danger—Apnī tayīn khatre meñ dālnā.

4.—Parda-darī k.; parda fāsh k.; ifshā k.; aisā kar-d. ki 'awām ma'lūm kar-sakeñ masalan koyī ma'yūb yā sharm kī bāt kḥwāh jurm wagaira; khol d.; sab ko dekhā d. [khol-d. (fāsh kar-d.).

To *expose* the faults of a neighbour—Ham-sāye ke 'aiboñ (uske naqsoñ) ko

5.—Kisī ke harakāt-i-nā-shāista ko zāhir kar-d.; kisī ke tariq yā uskī 'aiyārī (chhal-bal) ko zāhir kar ke use logoñ kī nazarōñ meñ haqir (zalil) kar-d.

To *expose* a liar—Kisī kī jhūṭhāyī zāhir kar-d.; kisī ko istarah par jhūṭhā sābit kar-d. (banā yā ṭṭhārā d.) ki 'awām uskī tahqir karen.

To *expose* a child—Kisī larke (bachche) se apnī be-ta'ālūqī zāhir karke use bi-l-kul chhoṛ d.; kisī larke ko is niyat se bāhar pheñk d. ki jo kuchh chāhe uspar bite; bachche se muhabbat-i-pidari yā mādarī uṭhā-kar is niyat se use chhoṛ d. ki chāhe woh mar-jāe yā koyī use uṭhā-lo-jākar apnā kar-le.

Exposition, *n.* 1.—Numāish; dekhāwā.

2.—Woh maqām jahāñ koyī shai khulī ho (jahāñ usmeñ be-rukāwaṭ āne-jāne kī rāh ho yā jahāñ uskā sāmnā khulā ho).

That house has an easterly *exposition*—Woh makān pūrab taraf khulā hai (uskā sāmnā pūrab taraf ko band nahīñ hai).

3.—Kisī musaunnif yā 'ibārat ke mafhūm (matlab yā ma'nī) kā sāf sāf bayān k.; tanzih; tashriḥ; tāwīl; tafsīr.

4.—Sharh yā kitāb-i-sharh; woh kitāb jismeñ tashriḥāt yā tāwīlāt hoñ; ṭikā; kisī 'ibārat ke woh ma'nī jo tāwīl-kuninda qāim kare; tāwīl; bewasthā.

Expositor, *n.* Shāriḥ; mufasssīr; ta'bīr k. w.

EX POST FACTO, [Lat.] (*Law*) Jiskā wuqū' kisī dūsre amr ke ba'd ho; kisī fi'l-i-mā-ba'd se yā uske bā'is se; ba'd-az-wuqū'-i-wāqī'a; fi'l ho-jāne ke ba'd.

Ex post facto law—Woh qānūn jiske rū se koyī fi'l jo qabl nafāz us qānūn ke jurm mutasawwar na hotā rahā ho ba'd nafāz hone us qānūn ke jurm qarār pāye; aisā qānūn jiske zari'e se woh fi'l wājibu-t-ta'zīr qarār diyā jāe jiskī nisbat pahle koyī ta'zīr na hotī rahī ho.

Expostulate, *v. i.* Radd-o-kad k.; kisī ko dil se yah samjhānā ki dekho tum ne fulāñ burā kām kiyā hai ab usse dast-kash ho yā uskī talāfī karo.

Expostulation, *n.* Kisī shaḡhs se uske tariq kī nisbat kuchh mukhālīf guftgū k.; radd-o-kad; mihrbānī kī nazar anr dil se kisī ko uskī kisī bad-ā'mālī kī nisbat fahmāish; burāyī se dil ko pherne kī targīb.

Exposure, *n.* 1.—Khol d.; ikḥfā ko dūr kar-d.; ifshā; parda-darī; hifāzat ko qāim na rahne d.; maurid-i-ilzām yā qūbil-i-tahqir kar-d.

2.—Khulā yā nangā chhoṛ d.; khatre meñ dāl d.; aisī hālat meñ chhoṛ d. ki har ek muzir shai kā asar pahūñche yā har qism kī taklīf ho.

3.—Samt; kisī maqām kā isī jagah h. jahāñ hawā yā raushanī be-gair rukāwaṭ ke ā-sake.

A northern or southern *exposure*—Samt-i-shamālī yā junūbī.—*Exposure* to the sun, and the like—Dhūp wagaira ke sāmne parnā. [tāwīl k.

Expound, *v. t.* Sharh k.; tafsīr k.; matlab kholnā; tazabzub raf' k.;

To *expound* a law—Kisī qānūn kī sharh yā tafsīr k.

Expounder, *n.* Shāriḥ; mufasssīr; ta'bīr k. w. [jabriya kahlānā.

Express, *v. t.* 1.—Dabā yā nichoṛ-kar nikālñā; munkashif k.; kholnā;

2.—Zāhir k. ; sahīh sahīh batlānā ; rāe yā khayāl kā chitwan yā adā khusūsan 'ibārat se zāhir k. ; kahnā ; bayān k. ; batlānā ; fāsh k. ; kholnā. [dil ki bāt zāhir k.].

3.—Kisi ki rāe yā khayālāt kā zāhir k. ; kisi ke dil ki kahnā (uske Used reflexively. [rawāna k.

4.—Kisi khās le-jāne wāle ki ma'rifat bhejnā ; kisi sabīl-i-khās se **Express, a. 1.**—Sarīh ; sarāhatan bayān kiya huā ; jo ishāre yā kanūye se zāhir na kiya gayā ho ; jo istarāh par na ohhor diya gayā ho ki mukhātab mutakallim ke tarz-i-kalām se uskā mafhūm mustambat kar-le ; sāf sāf aur kisi khās amr ke muta'alliq yā khusūsiyat ke sāth batlāyā huā ; muzabzab yā mubham nahīn ; ba-'ibārat-i-sarīh ; jo tafsīr kā muhtāj na ho ; wāzih ; āshkārā ; 'ayān.

He was informed in *express* terms—Usko ba-'ibārat-i-sarīha (sāf sāf) ittīlā' di-gayi.—The terms of the contract are *express*—Is mu'āhade ki shartein sāf (wāzih 'ayān yā gair-mubham) haiin.—*Express* consent—Manzūri-i-khās ; aisi manzūri jiska izhār sāf sāf aur khusūsiyat ke sāth huā ho.—There is no *express* law on the subject—Is bāb mein koyi hukm-i-qānūn ba-'ibārat-i-sarīha (khās) nahīn hai.

2.—Kisi khās kām ke liye maqsūd ; jo koyi khās payām lekar bhejā jāe ; jo tākid aur 'ujlat ke sāth rawāna kiya jāe.

An *express* messenger—Qasid-i-khās ; woh shakhs jo koyi khabar wagaira lekar sidhā (khās 'ujlat ke sāth) manzil-i-maqsūd ki taraf rawāna kiya jāe.

Express, n. Harkāra jo koyi khās payām lekar bhejā jāe ; woh gūri wagaira jo jald jald khatoā ke pulinde le-jāne ke liye muqarrar rahe ; woh kashti yā jahāz jispar koyi bāre kām ki khabar bheji jāe.

Expression, n. 1.—Nichor ; dabā-kar nikālā ; jabrīya kahlānā ; inkishāf.

2.—Izhār ; bayān ; zāhir yā bayān k.

An *expression* of the public will—'Awām yā 'awāmu-n-nās ki rāe kā izhār.

3.—Adā ; lab-o-lahja ; guftār ; talāqat ; mauqa' wagaira ke lihās se kisi bayān kā qism-i-khās par k.

4.—Tarz-i-kalām ; sukhān ; muhāwara ; qaul ; 'ibārat.

Past *expression*, beyond *expression*—Quwwat-i-bayāniya ke lāhar ; bayān se ziyāda ; itnā ki bayān na ho-sake (uski nisbat kuchh kah na sakein).

EXPRESSIS VERBIS [Lat.] Ba-'ibārat-i-sāf ; mujmal yā muhmal tarīq par nahīn ; sarāhatan (sarāhat ke sāth).

Expressive, a. 1.—Zāhir k. w. ; kisi amr par dalālat k. w. ; batlāne w.

 Followed by *of*.

2.—Jisse dil kā manshā yā uski kaifiyat khūb zāhir ho ; pur-ma'ni ; nihāyat matlab-khez. [sāf khul jāe.

Expressive words or looks—Aise alfāz yā aisi chitwan jisse kisi ke dil kā hāl

EX PROFESSO [Lat.] Sāfsāf ; khulā khulā ; zāhir zāhir ; kah-kar ; qaul se.

EX PROPTERIS (Lat.) Apne khās sarmāye (rupaye yā āmadani) se.

EX PROVISIONE LEGIS, [Lat.] (Law) Hukm-i-qānūn se ; manshā-i-qānūn se.

Expulsion, n. 1.—Nikālā ; khader d. ; jabrīya bāhar kar-d.

2.—Nikāl yā khader diya jānā.

Expunge, v. t. Qalam-zad k.; qalam uṭhā kar kāt d.—jaise lafzon satron yā siqron ko; miṭā d.; chhil d.; kharij kar-d.; poṛchh-kar miṭā d.; nest-o-nābūd k.; kuchh bhī rahuo na d. [achechhā ki jī khush ho-jāo.

Exquisito, a. 1—Nihāyat hī 'umda; bahut hī nafis; nādīr; ā'lā; itnā

2.—Nihāyat; bahut hī; darja-i-gāyāt kā.

Used in a bad or a good sense.

[qīqa-sanj.

3.—Nihāyat bā-tamīz; jiskā khush karnā sahl na ho; bārīk-bū; da-
Exquisitely, ad. Bārī 'umdagī se; baṛo kamāl ke sāth; bahut hī; bārī
ihtiyāt se. [nafāsat.

Exquisiteness, n. 1—Khūbī; kamāl; nihāyat darje kī 'umdagī; bārī

2.—Shiddat; sakhtī.

Extant, a. Maujūd; hastī meṅ; jo bi-l-fi'l qāim ho (maujūda-i-hāl);
jo isqadar dab na gayā ho ki nazar se gāib ho-jāo yā bhūl-jāe; jo zāi'
yā talaf na huā ho; qāim; bāqī. [ban-jāo yā anjām pā jāo]; be-sākhta.

Extemporaneous, a. Badihī; bar jasta; jo mauqe' par ho-jāo (kahā jāo
EX TEMPORE, ad. (Lat.) Daf'atan; begair pahle se sāmān kiye huye;

barjasta; fi-l-badiha; jiskī nisbat pahle se soch-bichār yā tahaiya na
huā ho; bilā-taammul.

Extend, v. t. 1—Khūchnā; phailānā; tūl d.; lambā k.; barbhānā.

2.—Barā yā chaurā k.; barbhānā; phailānā.

3.—Muhlat d.; muddat barhā d.; mī'ād barbhānā; waqfa d.; darūz
k.; waqt ko āge chalne d.

[ki mī'ād barh-saktī hai?

Can the time of payment of revenue be *extended*?—Kyā māl-guzārī ke done

4.—'Atā k.; kisī kī jānib k. yā kām meṅ lānā; baratnā; denā;
kahnā ki fulān shai mīl saktī hai lenā ho to lo.

Mersey cannot be *extended* to a murderer—Khūnī par rahm nahīn kiyā jā saktī
(rahm kā bartāw uski nisbat nahīn ho-saktā).

Extend, v. i. Phailnā; pahūchnā; lambāyī yā chaurāyī (tūl yā 'arz)
meṅ kisī taraf chālā jānā. [rāzī-i-anjām.

Extension, n. 1—Tawālat; wus'at; phailāw; 'arz yā tūl kī darāzī; da-
2.—Adā-i-dāin kī muhlat kā woh mu'āhada-i-tahrīrī jo min-jānib

kisī tājir ke uske madyūn ko haq meṅ 'amal meṅ āwe.

Extensive, a. Kushāla; wasī'; chaurā; barā; 'arīz; darūz; phailā huā.

Extensively, ad. Bahut kuchh; bahut dūr tak; nihāyat; bahut ziyāda.

The story of the theft is *extensively* circulated—Us chorī kī kahānī bahut
kuchh yā bahut dūr tak phailī hai.

Extent, n. Phailāw; wus'at; sāth; halqa; dāira; andāz; qad; lambāyī;
tūl; miqdār; had; darja; martaba.

What is the *extent* of your information in this case?—Is muqādam meṅ
tumbhārī wāqifiyat kī had kahānī tak hai? Is mu'āmale ke hālāt tumko ka-
hānī tak (ki-qadar) ma'lūm hai.—To what *extent*?—Kīnā; kisqadar;
kahānī tak; kis darje tak; kis had tak?

Extenuate, v. t. 1—Dublā k.; lāgar banā d.; tahlīl kar-d.; patlā kar-d.

2.—Ghatānā; kam k.; takhlīf k. masalan kisī jurm kā; jisqadar
sangīn koyī jurm tasawwur kiyā jāe usse uskā kam sangīn h. sūbit k.;
sangīnī-i-jurm meṅ takhlīf k.; za'if yā kamzor k.—jaise kisī bayān ko.

Extenuate, v. i. Aur dublā ho-jānā; aur patlā h. yā khūchn uṭhānā.

Extenuation, n. 1.—Duhlā yā lāgar k.; ghatānā; kam k.

2.—Jisqadar bejā nāqis yā mujrimāna koyi fi'l ho usse kam zāhir k.; tukhfi-i-sangīni-i-jurm; bayān-i-mush'ir-i-khiffat-i-jurm; aisā bayān jisse jurm halkā (kam-sangin) samjhā jāo; 'uzr; pozish.

Exterior, a. 1.—Bāhari; berūni; khārijī; andurūnī (bhitar kā) nabīn.

Opposed to *interior*.

2.—Sūri; jo dil meñ ho uske khilāf; zāhiri.

3.—Gair qaumoñ ke muta'alliq; ajnabī.

Exterior, n. 1.—Kisi shai kā berūnī hissa.

2.—Zāhiri tariq rasm yā bartāw; sūrat-i-zāhiri.

Exterminate, v. t. 1.—Kisi maqām ke hudūd ke bāhar nikāl d.; istisāl k.; khader d.; bāhar kar-d.; be-nām o-nishān kar-d.

2.—Kisi shai kā zor yā galaba dūr kar-d.; jar se nikāl d.; nest-o-nābūd kar-d.; kuchh bhī rahne na d.

External, a. 1.—Andurūnīnahū; berūni; sūri; zāhiri; joba-zari'a-i-hawās-i-khamsa mahsūs ho-sake; khārijī; jo nazar āye; jo ba-asbāb-i-zāhir ho.

Opposed to *internal*.

2.—'Arizī; shāmilātī; zimnī; ittifaqī; gair-muta'alliq. [desī.

3.—Gair mulk kā; ajnabī qaumoñ se mansūb yā muta'alliq; par-

External taxes—Us māl par mahsūl jo ek mulk meñ dūtre mulk se āye.

Externally, ad. Zāhir meñ; ba-asbāb-i-zāhir; sūrat se; dekhne meñ; bāhar se; ba-zāhir. [bartāw.

Externals, n. pl. Bāhari hisse; zāhiri sūrat; rusūm-i-zāhiri; zāhir kā

Extinct, a. 1.—Ma'dūm; nest; khatm; munqat'; tamām; fanā; galtaus; jiskā nām-lewā yā pāni-dewā ruh na jāo.

The family has become *extinct*—Woh khāndān ma'dūm (munqat' yā tamām) ho-gayā; is khāndān ke mārison kā nām-lewā yā pāni-dewā koyi bāqī na rahā; us khāndān se koyi bach na rahā; us khāndān meñ sab ke sab mar gaye (gal gaye); us gharāne kā chirāg gul ho-gayā.

2.—Jātā rahā; khatm ho-gayā; miṭ gayā; sāqit ho-gayā.

The enmity between the parties is *extinct*—Farīqain meñ khusūmat jāti rahī (miṭ gayī).

3.—Ma'dūm; matrūku-l-isti'māl; gair-nāfiz; jāri nahīn; jo uṭh gayā The law is *extinct*—Woh qānūn gair-nāfiz hai (jāri nahīn hai yā uṭh gayā).

4.—Gul; bujhā yā butā huā; jaltā nahīn masalan chirāg yā āg wagairā.

Extinction, n. Ma'dūmī; nestī; suqūt-i-nafāz; band ho-jānā; jāta rahnā; bujh jānā; gul ho-jānā; khātima; inqitā'; barbādī.

Extinguish, v. t. 1.—Ma'dūm k.; nest-o-nābūd k.; barbād kar-d.; zāl kar-d.; sāqit kar-d.; miṭā d.; uṭhā d.; munqat' k.

2.—Bujhānā; butānā; gul k.; ṭhandhā kar-d.; jaltā na rahne d.

Extirpate, v. t. 1.—Jar se ukhār l.; jar se nikāl d.; yak-qalam rahne na d.

2.—Nest-o-nā-būd kar-d.; istisāl k.; jar se dūr kar-d.; kulliyatan daf' yā dūr kar-d.; nikāl d.; khārij kar-d. [ua chhoṛnā.

Extirpation, n. Istisāl; bekh-kani; ma'dūmī; nestī; kuchh bhī bāqī

Extol, v. t. Ta'rif k.; barhānā; sarāhnā; barāyī k.

Extort, v. t. 1.—Zor dhamki nazar-bandī tashaddud (mār-piṭ) hukūmat

yā kisi nā-jāiz sabil (zari'a yā wasila) se lenā khwah hāsīl k.; dabākar l.; zor pahuñchākar l.

2.—(Law.) Kisi ahl-i-kār kā apne mansab ke hile se koyī qimati chiz yā aise rupaye nā-jāiz tariq par l. jo uski yāftanī na hoñ khwāh uski yāftanī se ziyāda hoñ yā hanoz wājibu-l-adā na hoñ; istihsāl-i-bi-l-jabr k.; ziyāda-sitānī k.

To extort money or a confession of guilt—Zor dekhā-kar yā dhamki wagaira ke zari'e se rupaye l. yā kisi jurm kā iqrār karānā; jabriya yā ba-tarz-i-nā-jāiz rupaye l. yā jurm kā iqrār karānā.

Extort, *v. t.* Jabr-sitānī k.; istihsāl-i-bi-l-jabr k.; zabardastī k.

Extortion, *n.* 1.—Jabr dhamki hukūmat yā iqtidār ke nafāz-i-nā-munāsib ke zari'e se hāsil k.; istihsāl-i-bi-l-jabr; husūl-i-nā-jāiz; qānūn ke khilāf zabr-dastī se rupaye l. yā kisi kām kā karānā. [jāe.

2.—Jo kuchh jabriya liyā jāe; jo kuchh zabardastī liyā yā hāsil kiyā Extortionate, *a.* Jābir-āna; zulmī; jismeñ sakhtī ho.

EXTRA, [a Latin preposition] Zāid; khārij; kisi ke bāhar; had ke bāhar; 'alāqe yā ikhtiyār ke bāhar.

Extra, *a.* Jo kuchh wājib muqarrar yā ummed kiyā gayā ho usse ziyāda; gair-ma'mūlī; ma'mūl se barh-kar.

Extra work—Zāid kām; ma'mūlī kām se ziyāda; jisqadar kām ki nisbat mu'āhada yā iqrār huā ho usse ziyāda. [se zor kar-ke nikālū; ukhānā.

Extract, *v. t.* 1.—Nikālū; khaiñchkar bāhar k.; kisi mustahkam jagah

2.—Chulā-kar nikālū; muqattar karke nikālū; 'araq yā 'itr wagaira khaiñchuā. [tahrir se.

3.—Muntakhab k.; chun lenā—jaise koyī 'ibārat kisi kitāb yā Extract, *n. l.*—Jo kuchh kisi shai se khañchā yā nikālā jāe. [mustakhraja.

2.—Khulāsa: kisikitāb yā nawishtekā intikhāb; muntakhab; 'ibārat-i-

3.—'Itr yā 'araq wagaira.

Extraction, *n.* 1.—Nikālū; khaiñch l.; muntakhab k.

2.—Nasl; nizhād; woh khāndān jisse koyī paidā ho; kul; bans (vans); paidāish; hasab-o-nasab; asl; bunyād.

3.—'Itr yā 'araq wagaira khaiñchuā.

Extradition, *n.* 'Ahd-o-paimān ke rū se ek qaum yā riyāsat kā dūsrī qaum yā riyāsat ko un ashkhās kā hawāla kar-d. jo sazā-i-wājib se bachne ke liye firār ho-gaye hoñ; hawālagī-i-mafrūrīn; bhagoṛon kā de-d.

Extra-judicial, *a.* Khārij-az-'adālat-i-mujāz; zābita-i-qānūn ke ma'mūlī tariq ke khilāf; jiski zarūrat ba-libhāz-i-muqaddama na ho; jo qānūnan (qānūn ke rū se) matlūb yā darkār na ho; khilāf-i-zābita; sarishte ke khilāf.

Extra-judicially, *ad.* Aise tariq par jo kār-rawāyī-i-mahkūma-i-qānūn ke ma'mūlī silsile ke khilāf ho; khilāf-i-zābita.

Extraneous, *a.* Jo kisi shai se muta'alliq yā uspar mauqūf na ho; gair-muta'alliq; khārijī; bāharī; gair-zarūrī; fuzūl; zāid.

Extra-official, *a.* Khārij-az-mansab; jo lāzima-i-mansabī ke libhāz se darkār na ho; iqtidār-i-mansabī ke bāhar.

Extraordinarily, *ad.* Aise tariq par jo ma'mūl ke khilāf ho; ma'mūl se kahīn barh-kar; bahut hī; khusūsiyat ke sāth; gāyat darje par.

Extraordinary, *a.* 1.—Silsile yā tariq-i-ma'mūlī ke bāhar yā usse khārij; gair-ma'mūlī; gair-murawwaj; khilāf-i-qā'ida; 'am nahiñ.

2.—Ma'mūlī andāz se ziyāda; nādir; 'ajīb-o-garīb; shāz; nirālā; anokhā; 'ajīb; jo 'umūman na ho.

3.—Jo kisi maqsad-i-gair-ma'mulī yā khās ke liye bhejā-jāwe; khās; jo kisi khās mau'qe par rawāna kiya jāwe.

An extraordinary messenger—Khās paigām-bar; khās barhā'a; jo ki-i khās yā gair-ma'mulī manshū ko anjām ke liye bhejā jāe.—A gazette extraordinary—Kisi gazat yā akhbar kā gair-ma'mulī parcha.

Extravagance, } n. Had se tajwuz k.; jis-qadar wājib yā munāsib ho
Extravagancy, } usse ziyāda h.; qā'ide ke khilāf h.; israf; māl kā sarf-i-nā-munāsib; fuzūl-kharchi; mubālaga yā fuzūl-goyī; ziyādati; be-andāzgi; bilā-zarūrat sarf-i-zar; be-andāz rupaye paise kā kharch; kisi shai kī ziyādati [i-munāsib se mutajawiz; khilāf-i-qā'ida.

Extravagant, a. 1.—Had se ziyāda; bahut hī ziyāda; be-andāz; hadd-se ziyāda; ma'mulī had ke bahar. [k. w.

3.—Fuzūl-kharch; musrif; urāū; be-andāz yā bilā zarūrat kharch
Extravagantly, ad. Mubālaga ke sāth; had se ziyāda; jitnā chāhiye us-se ziyāda; fuzūl-kharchi ke sāth; bilā-zarūrat yā maliz wāhiyāt sarf-i-māl karke.

Extreme, a. 1.—Sab se dūr; sab se kanāre ke sire hāshiyē yā kanāre par.
2.—Nihāyat; gāyat; bahut hī barā; nihāyat shadid; be-had; intihā kā. Extreme pain—Intihā kā (nihāyat shadid) dard.

3.—Ākhir; darja-i-ākhir kā; jiske ba'd kuchh rah na jāe.

An extreme remedy—Chūra-kār-i-ākhir; ākhiri tadbir; woh tadbir jiske ba'd koyi dūsrī tadbir bāqi na rahe.

4.—Sab se burā yā sab se bhalā; bad-tarīf khwāl bihtarīf.

An extreme case—Sab se burī yā sab se bhalī hālat.

5.—Ashadd; nihāyat saḥt; nihāyat hī; bahut barī.

Extreme necessity—Zarūrat-i-ashadd; bahut barī zarūrat.

Extreme, n. 1.—Kisi shai kā ākhir hissa; had; intihā.

2.—Darja-i-gāyat; hadd-i-intihāyī; zarūrat-i-ashadd.

In the extreme—Hadd-i-inkūn tak; jahūn tak ho-sake; jisqadar mumkin ho; nihāyat hī; ba-darja-i-gāyat. [darje kā; barā hī; shiddat se.

Extremely, ad. Nihāyat; bahut hī; ba-darja-i-gāyat; palle sire yā us

Extremity, n. 1.—Hadd-i-ākhir; intihā; kanūra.

2.—Darja-i-gāyat yā ākhir; intihā; khātima.

3.—Nihāyat darje kī taklif yā musibat; barī hī zarūrat; barā hī khatra; us darje yā palle kī tangī. [sako.

Extricable, a. Jise suljhā sakeū; jise chhorā sakeū; jisse maḥlasī ho-

Extricate, v. t. Qabāhut yā uljhāw se chhorā; khalās k.; nikālā; chhorā; āzād k.; phande yā pech se nikālā yā bahar k.; ribā k.; subuk-dosh k. [se chhorā; nikālā.

To extricate one's self from debt—Apnī tayīb qarḍ se najāt d. (dāimī ke phande

Extrication, n. 1.—Uljhāw se chhorā; chhutkārā; najāt; maḥlasī.

2.—Nikālā; khārīj k.; ikhrāj.

Extrinsic, } a. Berūni; bābarī; khārījī; gair-zarūrī.
Extrinsical, }

Opposed to intrinsic.

Exuberance, n. Ziyādati; kasrat; ifrāt se h.; bahutāit.

Exuberant, *a.* Kasīr; wāfir; had se ziyāda; fuzūl; bahut hī; mālāmāl.

Exult, *v. i.* Khushī se uchhalnā; had se ziyāda masrūr yā shād h.; khushī se phūle na samānā; bāg-bāg h.

Exultation, *n.* Bāg-bāg h.; kāmyābī wagairā par bahut hī khush h.; barī khushī; shādī-marg; khushī se jāme meñ na samānā.

EX USU, (*Lat.*) Isti'māl se; tasarruf ke subab se.

Eye, *n.* 1.—Ānkh; chashm; dīda; 'ain.

2.—Dekhne kī quwwat; nazar kī barī quwwat daur yā būrīkī; ānkh se dekh-kar ashyā-i-zāhiri kī barī tamīz; ānkh; nazar; basūrat.

3.—Dekhnā; nazar; nigāh; 'ilm-i-nazarī; tajwīz; rāo; tashkīh.

4.—Rū; sāmunā; muqābala; muwājaha; huzūrī.

5.—Nigrānī; mulāhaza; tawajjuh; dil se khayāl k.; nigāh.

6.—Jo kuchh sūrat yā haiat meñ ānkh kī mūnind ho—jaiso sūyī kā sūrakh huk kī ānkh mor ke par ke dāg ālū wagairā kī ānkh.

7.—Jisko ānkh kī sī waq'at yā buzurgī ho.

To find favour in the eyes—Mīhrbānī ke sath milnā aur baratnā; achchhī tarah milnā aur khātīr-dāri k.—*To have an eye to*—Kisī par tawajjuh-i-khās k.—*To keep an eye on*—Nigrānī rahnā; dekhte rahnā; khabar-gīrānī rahnā.—

To see with half an eye—Āsānī se dekhnā; bilā diqqat dekhnā.—*To set the eyes on*—Dekhnā.

Eye, *v. t.* Gaur se dekhnā; tawajjuh se dekhnā; ānkh se garā ke dekhnā.

Eye-witness, *n.* Gawāh-i-chashm-dīd; gawāh-i-royat; aisā gawāh jisko rū-ba-rū koyī fī'l yā wāq'ā ho; woh gawāh jisne kisī kām ko hote dekhā ho.

F

Fable, *n.* 1.—Koyī banāyī huyī bāt jo ta'līman yā tafīlhan kahī jāe; koyī jhūṭhī kahānī jiske kahne se kisī mufīd sachchī bāt yā nasīhat par zor denā manzūr ho; afsāna; qissa; kahānī; naql; hikāyat.

2.—Jhūṭh; jhūṭhī bāt; darog-goyī; afsāna. [kharāsh.

Fabric, *n.* 1.—Kisī chīz kī banāwat; sākhṭ; kāri-garī; bunāwat; tarāsh

This cloth is of a beautiful fabric—Is kapre kī bunāwat khūbsūrat hai (yah khūbsūrtī ke sath bunā hūā hai).

2.—Jo kuchh banāyā (sākhṭ kiyā) jāe; dhāncha; ta'mīr; 'imārat; koyī 'ālī-shān makān wagairā; bunā hūā kaprā.

Fabricate, *v. t.* 1.—Ta'mīr k.; banānā; kisī shai ke jude jude hisson ko ek meñ joṛ-kar us kul shai ko qāim k.

To fabricate a bridge—Pul banānā yā ta'mīr k.

2.—Hunar aur mīhnat ke zarf'e se banānā; hāth se banānā; paidā k.

To fabricate woollens—Unī kapre banānā; pashmīno paidā k.

3.—Ijād k. aur banānā; sākhṭ k. yā ja'lī banānā; soch-kar jhūṭhā banānā; ikhtirā' k.; jis amr kā wujūd na ho use soch-kar qāim k.; be-sar-o-pā bāton ko wujūd meñ lānā; garhnā.

To fabricate a story—Koyī bayān ijād k. yā garhnā.—*To fabricate evidence*—

Shahādāt sākhṭ k. yā ja'lī banānā; subūt garhnā; mansūbe ke zor se jhūṭhī gawāhī banānā.

Fabrication, *n.* Ta'mīr; sākhṭ; banāwat; sākhun-sāzī; pākhaṇḍ; rachnā; jhūṭh yā jhūṭhī bāt; masnū'ī shai; ja'l yā ja'l-sāzī; masnū'iyat.

Fabulous, a. Banāwat kā yā banāyā huā ; ijād kiya huā ; ikhtirā' kiya huā ; darog ; jhūṭh ; jiskā bayān afsānoṅ (qisse-kahāniyōṅ) meṅ ho ; aslī nahīn ; gair-haqīqī ; sāḳhta.

Face, n. 1.—Kisī chiz kī berūnī shakl yā sūrat ; woh hissa jo nazar parē 'alal-khusūs āge yā sāmne kā hissa khwāh sath ; madd-i-nazar ya'nī kisī chiz kā woh juzw jo dekhne-wāle ko khās-kar nazar parē ; rū ; āgā ; sāmnā ; agwārā. [yā rū.

The face of the earth—Sath-i-zamīn.—The face of a house—Makān kā agwārā

2.—Zāhirī sūrat ; haīat-i-zāhirī ; shakl ; zāhirī shakl khwāh woh aslī ho yā banāwat kī ; kaifiyat-i-zāhirī yā sūri.

This would produce a new face of things—Isse ek naye qism kī kaifiyat-i-zāhirī paidā hogī.—This story has the face of probability—Yah dastān yā bayān ba-zāhir qarīn-i-qiyaś hai. [bashra ; sajdhaḳ ; haīat-i-zāhirī.

3.—Chihra ; ruḳh ; muṅh ; mukh ; rū ; chilra-muhra ; khat-o-khāl ; To set the best face on a thing—Kisī chiz kī haīat-i-zāhirī ko khūb hī durust kar d. ; uske chilre-muhre yā sajdhaḳ ko jahān tak ho sake bahut 'umda banā d.

4.—Nadāmat yā paveshāne chilre par numāyān na hone d. ; dilerī ; besharmī ; behayāyī ; shoḳhī ; jurat ; muṅh ; dhiṭhāyī.

Who has the face to tell such a lie ?—Aisī jhūṭhī bāt kahne kā muṅh kisī kā hai ? Aisā diler be-sharm ba-hayā yā shoḳh kaun hai jo aisī darog-goyī kare ?

5.—Sūrat ; zāt ; jism ; muṅh ; shakl.

He has not shown his face for months—Usne mahīnoṅ se apnī sūrat nahin dekhāyī (apnā muṅh nahin dekhāyā).

6.—Muṅh kī ṭerhī-beṭhī sūrat.

To make faces, or to make wry faces—Ṭerhā-beṭhā muṅh banānā.—On the face of—Bādi-u-nazar meṅ ; sūrat hī se ; ba-shakl-i-zāhirī ; dekhne hī se.—This document is, on the face of it, a forgery—Yah dastāwez bādiu-n-nazar meṅ ja'li hai ; isī sūrat hī yā iske dekhne hī se ma'lūm hotā hai kī yah ja'li hai.—Face to face—Ba-muqābala-i-yak-dīgar ; ek dūse ke sāmne hī ; dū-ba-dū ; rū-ba-rū ; āmne-sāmne.—To set one's face against—Ta'arruz k. ; muḳhālafat k. ; roknā ; nā-mihrbān h. ; shafāqat kī nazar se na dekhnā.—Before one's face—Kisī ke dū-ba-dū rū-ba-rū muwājahe meṅ yā usī ke muṅh par āmne sāmne yā āṅhī ke sāmne ; maujūdagi meṅ.—In the face of—Muqābale meṅ ; jo shai sāmne ho bā-wasf uske hone ke ; sāmne se ; bā-wujūd. [na phernā yā chhipānā.

Face, v. t. 1.—Muqābala k. ; sāmnā k. ; āṛ r. ; roknā ; muzāhim h. ; muṅh

To face an enemy—Dushman se muqābala k.

2.—Muqābil meṅ h. ; mahāzī meṅ wāqī' h. ; āge yā sāmne h. ; kisī dūse kī taraf ruḳh yā muṅh r. [jaise ek kapre ke ūpar dūsrā kaprā.

3.—Kisī ke rū par aur kuchh lagā-kar use chhipānā ; abrā lagānā

To face down—Shoḳhī yā dhiṭhāyī se muqābala k. ; muṅh par olaḳh-baiṭhānā ; dāṅṭ yā dabā r. ; āṅkheṅ nichī kar-d. ; mūchheṅ laṭkā d. ; jhipā d.

Face, v. i. 1.—Āiyārī k. ; makkārī k. ; jhūṭhī sūrat banāye rahnā.

2.—Muṅh phernā ; ruḳh yā muṅh k. [Muṅh pher-kar ghūm jānā.

To face to the right or left—Dahne yā bāyeṅ muṅh phernā—To face about—

Facetious, a. 1.—Khush-tab' ; hansor ; thathol ; zarif ; thaththebāz ; mazāq kā

2.—Zarāfat-āmez (jismeṅ zarāfat kī bāteṅ hon) ; jismeṅ aisī aisī

bāteñ bhari hoñ jinse jī khush ho; jismeñ hañsī-dillagī kī bāteñ hoñ; mazhaka-āmez. [ke sāth; jī khush karne ke liye.

Facetiously, ad. Mazāqan yā mazāq ko taur par; khush-tab'ī se; zarāfat

Facetiousness, n. Zarāfat; khush-mizājī; hañsor-pan; mazāq; thutthe-bāzī.

Facilitate, v. t. Sahl k.; āsān k.; kisi kām kī dushwārī ko kam kar denā; qabāhat yā rukāwat daf' kar d.; kisi kām meñ jisqadar mihnat parē usko ghatā denā.

Facility, n. 1.—Suhūlat; āsānī; qabāhat se āzādī. [kiyā.

He performed the work with great *facility*—Usne woh kām barī suhūlat se

2.—Anjām-i-kār kī suhūliyat; tashīl-i-kār; woh musta'idi yā chālākī jo hunarmandī yā kasrat-i-isti'māl se hāsīl ho; tez-dastī; malaka.

Practice gives *facility*—Mashq se malaka hotā hai.

3.—Woh bāt jisse kisi kām ke karno meñ āsānī ho; woh bāt jisse kisi kām kā anjām sahl ho-jāwe; fāida; 'umda madad; i'āunt.

☞ In this sense, generally used in the plural.

No *facilities* were afforded to the court in arriving at the real facts of the case—

Is muqaddame ko aśl hālat ke inki-hāf meñ 'adālat ko kisi tarah kī 'umda madad na mili.

Fac-simile, n. Bijinsihī naql yā shabīh jaise sawād-i-khat kī; kisi tahrīr kī hū-ba-hū naql; kisi likhāwat kā thik utārā.

Fact, n. 1.—Woh shī' jiskā wuqū' yā zuhūr huā ho; jo natija zuhūr meñ āyā ho; mājarā; shī'; knifiat; amr-i-wāqī'.

2.—Aśl-i-haqīqat; aślī bāt; sachchī bāt; amr-i-rāst.

In *fact*—Aśl meñ; haqīqatan; dar-haqīqat; sach to yah hai.

3.—Bayān-i-amr-i-wāqī' yā shī'i-i-maujūda; woh bāt jiskā honā bayān yā tasawwur kiyā jāwe; ka fiyat; hāl; wāqī'n. [haiñ.

This evidence abounds with false *facts*—Is shahādāt meñ jhūthī bāteñ bhari

FACTA PROBANTIA, [Lat.] (Law) Wāqī'āt-i-musbit; woh bāteñ jinse koyī wāqī'n sābit ho.

Faction, n. 1.—Kisi riyāsāt meñ un logoñ kī jamā'at jo muttāfiq hokar us riyāsāt ko khilāf koyī kār-rawāyī karen; mukhālifīn kā zirga; kisi qism ke log jo āpas meñ milkar apne zātī naf' aur 'awām kī burāyī ke liye bilā waswasa koyī kār-rawāyī karen; tar; dal; jāthā.

2.—Khal-fishār; nā-ittifāqī; nizā'; jhagrā; fitna; fasād; hal-chal.

Factionous, a. 1.—Bāham ittifāq kurke riyāsāt ke khilāf khwālī 'awām kī mazarrat ke liye danga-o-fasād kā 'ālī; hangāmā-khez; mufsid; fitna-pardāz—jaise shakhs. [shī' yā bāt.

2.—Fitna-pardāzī ke muta'alliq; jisse fitna-pardāzī zāhir ho—jaise

FACTO, [Lat.] (Law) Wāqī'n meñ; shī' yā wāqī'n se.

Factor, n. Jo dūsre kī taraf se kār-o-bār kare; gumāshita; kār-kun; munīb 'alul-khusūs woh shakhs jo kamīshan par (ārhat lekar) dūsroñ kī taraf se māl kharīdo aur becho aur rozgār chālāwe; arhatiyā.

Factorage, n. Ārhat; ārhat ke rupay; zar-i-kamīshan.

Factory, n. 1.—Ārhat kī jagah; woh makān yā jagah jahāñ arhatiyē apne mālīk kī taraf se rozgār chālāne ke liye rahen; kothī.

2.—Woh log jo kisi maqām par koyī kār-khāna chālāte hon.

3.—Woh 'imārat yā 'imāratoñ jo kisi māl ke bauāne ke liye maḥk-sūs hon; koḥī; godām; kārkhāna.

- Cotton *factory*, indigo *factory*, opium *factory*, &c.—Rāyī kā kārkhāna, nil yā alyūn ki kothī yā uskā godām wagaira. [cha.]
- Factotum, n. Woh shakhs jisso har qism kā kām liyā jāe; harbābī cham-FACTUM, [Lat.] (Law) 1.—Kisi shakhs kā khās kām wa fi'l; 'alal-khusūs woh bāt jo bayān ke zarī'e se mutahaqqaq kar-dī-gayī ho.
- 2.—Kisi wasiyat-nāme kā munāsib taur par takmil pānā aur uske muta'allig un sab bāton kā kiyā jānā jo uske jawāz ke liye lābudī hoñ.
- FACTUM PROBANDUM, [Lat.] (Law) Wāqī'a-i-subūt-talab; woh wāqī'a jiskā subūt darkār ho. [koyī amr sābit ho.]
- FACTUM PROBANS, [Lat.] (Law) Wāqī'a-i-musbit; woh wāqī'a jisse FACTUM VALEAT, [Lat.] (Law) Waq'at-i-amr-i-wāqī'a.
- Faculty, n. 1.—Zihni yā dimāgī quwwat; kisi bāt ke karne kī quwwat; liyāqat; salāhiyat. [o-chālākī; fan.]
- 2.—Suhūlat-i-anjām-i-kār; mashshāqī; hoshyārī; tez-dastī; chustī.
- 3.—Zāti sifat; mailān yā 'adat 'ām isse ki buī ho yā bhalī.
- 4.—Ikhtiyār; woh istihqāq yā iqtidār jo kisi ko ri'āyatan aise fi'l ke karne kā diyā jāe jo woh qanūnan na kar-saktā ho; ijāzat.
- 5.—Kisi peshe ke log khusūsan dāktar log.
- Fade, v. i. 1.—Kamzor ho-jānā; murjhānā; pazhmurda h.; khushk h.
- 2.—Tāzagi rangat yā āb kā jātā rahnā; rang kā ur-jānā; faq ho-jānā; kumhlānā. [na rahnā.]
- 3.—Āhista āhista gāib ho-jānā; dhīmā ho-jānā; jātā rahnā; bāqī Fade, v. t. Khushk kar d.; tāzagi yā zor khainch l.; kumhlā d.; pazhmurda kar-d.; thithrā d.
- Fail, v. i. 1.—Na h.; kam h.; kisiqadar kam h. yā bi-l-kul na h.; ma'mūlī tariq par baham na pahunchuā yā kisi chiz kī pahunch (bahamrasti) kā ekbārgī band ho-jānā.
- The crops have failed this year—Is sāl fasl kam hui yā bi-l-kul na hui.
- 2.—Tāqat wagnā kā ghaṭnā; aur kamzor h.; dhaṅsā jānā; tahlil hotā jānā; rafta rafta nā-tuwān ho-jānā.
- The sick man's strength fails—Us mariz kī tāqat ghaṭti jāti hai; woh mariz ziyāda-tar kamzor ho rahā hai; woh mariz dhaṅsā yā tahlil huā jāti hai.
- 3.—Ma'dūm h.; nest-o-nābūd h.; mar jānā; masdūd ho-jānā; phir paidā na h.; guzar jānā; bi-l-kul gāib ho-jānā; phir bāqī na rahnā; kuchh bhī rah na jānā. [natīja paidā na k.; anjām-i-kār meñ qāsir h.]
- 4.—Khata k.; chūknā; kām na k.; kārgar na h.; qāsir h.; asar yā His eye-sight fails—Uski basārat (nazar yā nigāh) khata kartī hai. An enquiry was made with care but failed—Ihtiyāt ke sāth tahqiqāt ki gayī par uskā kuchh asar yā natīja paidā na huā (woh kārgar na hui).
- 5.—Kāmyāb na h.; māyūs h.; jis maqsad kā hāsil h. zihn meñ ho uskā bar na ānā; jo natīja maqsūd ho uskā zubūr meñ na ānā; murād kā bar na ānā (hāsil na h.); nā-kāmyāb h. [bar na āyī yā hāsil na hui]
- The plaintiff has failed—Mudda'i kāmyāb na huā (nā-kāmyāb huā; uski murād 6.—Diwālā nikalnā; diwāliyā ho-jānā; tāt ulat jānā; nādār ho-jānā; apne qarz ke adā kī salāhiyat na r.; duyūn-i-muta'alliq-i-kār-o-bār ke adā ke qābil rah na jānā; tūtā parnā. [us kothiwāl kā tāt ulat gayā.]
- The banker has failed—Us mahājān kā diwālā nikal gayā (woh diwāliyā ho gayā; ❸ "When merchants and traders fail, they are said to become bankrupt; when other men fail, they are said to become insolvent." Webster.

7.—Anjām-i-farz meñ qāsir h. yā kotāhī k.; tark k. yā gadat k.; chhoṛ d.; na karnā.

Herein *fail* not—Is bāt meñ qāsir na ho yā kotāhī na karo; is kām meñ gadat na karo; iso tark na karo; is amr meñ tākid jāno; is kām kā karnā apne ūpar lāzim yā wājib jāno.

Fail, v. 4. Kisi kī zarūrat wagaira ko raf' na k.; kisi ko liye kāfī na h.; kisi ko dhokhā d. yā use māyūs k.; kisi ko kām na ānā (uso chhoṛ d.)

Fail, n. Tark-i-fī'; 'adam-i-anjām-i-kār (kisi kām kā na k.). [jo kuchh ho.

Without fail—Bo chūke huye; bilā-qaid; kulliyatan; zarūr; khwāhī-na-khwāhī;

Failing, n. 1.—Kotāhī; qusūr; naqs; bhūl-chūk; khatā.

2.—Diwāliya yā nā-dār ho-jānā.

[band ho-jānā.

Failure, n. 1.—Kāmī; kotāhī; naqs-i-kāmīl; bi-l-kul na honā; āmad kā

Failure of rain or crops—Dārish yā fasl kī kotāhī (uskā bi-l-kul na h.). [na k.

2.—'Adam-i-ifā; 'adam-i-wafā; adam-i-ta'mīl yā anjām; tark; pūrā na k.;

The failure of a promise—'Adam-i-ifa-i-wa'da (wa'de kā pūrā na k.).

3.—Zawāl yā naqs ba-wajh-i-zawāl.

[kā yād na rahna.

The failure of memory—Zawāl-i-hāfizā; quwwat-i-hāfizā ke zail hone se bhānā

4.—Diwālā; nādārī; qarz ko ndā kī istitā'at kā na r. [par māil.

Fain, α. Khush; kisi zarūrat kī hūlat meñ kisi bāt ke khushī se karno

Fain, ad. Khushī se; masarrat so.

☞ *With would*.

Fair, α. 1.—Dagilā chitkabārā mailā yā nāqis nahīn; be-'aib; sāf; suthrā; matla' sāf; gorā; siyah-sām nahīn. [ma'lūm ho.

2.—Khush-numā; khūbsūrat; khūb-rū; jo dekhne meñ achchhā

3.—Sāf; abr chhāyā huā nahīn; badlī ghiri huyī nahīn; nibaddar; muwāfiq; mukhālīf nahīn; jis taraf jānā manzūr ho udhar hī kī.

☞ *Said of the wind or weather*.

4.—Khulā; sāf; be-rukūwat kā; sīdhā—jaiso rāsta wagaira.

5.—Sāf-dil; imāndār; gair-jānibdār; be chhakke-panjo kā; sūna-sāf; kapṭī nahīn; mutadaiyan; jiski nisbat kisi tarah kā shubha na ho-sake; jismoñ taraf-dārī na ho; munsif; munsifāna; wājib; sāf; yaksūn; imāndārī yā diyānat kā.

☞ *Said of persons, character, or conduct*.

6.—Achchhā yā achchhī; khush; jisso ummed aur bharosā paidā ho; talkh yā karwī nahīn; khush-kun—jaise bāteñ wa'de wagaira.

7.—Sāf; parhe jāno ke qābil; mā-yuqrā; khush-khat.

The letter is written in a fair hand—Us khat kī tahrir sāf hai; us chitṭī kī likhāwat parhī jō saktī hai.

8.—Ausat darje kī; gair-ma'mūlī nahīn; i'tidāl par; na bahut ziyāda na bahut kam; mutawassit. [achchhī tarah; aise dhang se kī jī khush ho.

Fair, ad. 1.—Sāf sāf; khulā khulā; jī khol-kar; aḳhlāq se; imāndārī se.

To bid fair—Qarīn-i-qiyās h.; honhār h.; achchhī ummed dekhānā; achchhī āgam dekhānā.—*Fair and square*—Wājib-wājib; imāndārī se; insāf se; be-ingūw. Imān-dārī; diyānat.—*Fair play*—Wājib bartāw; munsifāna sulūk; imāndārī kā bartāw.

Fair, n. Hasin 'aurat; sundarī. *The fair*—Unās; 'aurateñ.

Fair, n. Melā; dadri.

Fairly, *ad.* Sāf sāf yā safāyī se; fāsh fāsh; sāf-dīlī se; bilā-kashīdagī-i-
khātīr; tawāzu' yā khulq ke sāth; imāndārī se; muwāfaqat se;
achchhī tarah; khushī se.

FAIT, (*Lat.*) Wasīqa; nawishta.

Faith, *n.* 1.—I'tibār; yaqīn; bharosā; takiya; istidlāl; kisi ke bayān ko
khās usī ke sadāqat aur sanad par qabūl k.; shahādāt par takiya yā
istidlāl; is bāt par rāe kā qāim ho-jānā ki fulān kā bayān yā uski
shahādāt sahīh hai.

The court has no *faith* in the testimony of that witness—Us gawāh ki shahā-
dat par 'adālat mutlaq i'tibār nahiin kartī (uske bayān par 'adālat ko kuchh
bharosā nahiin hai).

2.—Qaul; zabān; 'ahd; wa'da; qarār; wafā; bāt; bachan.

To break one's *faith*—Bad-qaulī bad-'ahdī yā khilāf-wa'dagī k.; apnī zabān
(bāt) kā pās na k.; wa'da wafā na k.; be-wafāyī k.

3.—Sachāyī; sadāqat; diyānat; imāndārī.

Breach of *faith*—Bad-diyānatī; be-imānī; khyānat.—*In good faith*—Nek-niyatī
se; imāndārī ke sāth; khush-niyatī ke sāth; fareb se nahiin; dhokhā dene
ke maqsad se nahiin. *In bad faith*—Bad-diyānatī se; be-imānī se; imāndārī
se nahiin; fareb ki niyat se; dhokhā dene ki garaz se.

4.—Kisi qism kā mazhabī 'aqīda; imān; i'tiqād; isht.

Faithful, *n.* 1.—Muhabbat yā wafā-dārī meñ sachchā aur sābit-qadam;
apne farz ke anjām meñ mustaqil yā mazbūt; bā-wafā; wafā-dārī meñ
sachchā; wafā-dār; khair-khwāh; namak-halāl; imāndār; mutadaiyan;
rāst-bāz; sādiq; sābit-qadam; mutalawwīn nahiin; jo apne qaul-o-qarār
'ahd-o-paimān yā mu'ahadāt kā khūb libāz rakkhe; bāt kā pakkā; qaul
kā sachchā yā pūrā.

2.—Sahīh; bijinsihī; thīk thīk; jo kuchh manshā ho waisā hī. [na ho.

3.—Sachchā; sādiq; sachāyī se mutābaqat rakhne wālā; jismeñ jhuth

Faithfully, *ad.* Imāndārī se; wafā-dārī se; thīk wa'de yā mu'ahade wagaira
ke mutābiq; thīk thīk; sachāyī se; mazbūtī se; sach-sach; be-kam-
o-kāst; huwa-huwa; bagair naqs fareb yā ibhām ke.

Faithfulness, *n.* Wafā-dārī; namak-halālī; sachāyī; sadāqat-bayānī;
ahkām aur lawāzim ki barī pā-bandi; muhabbat meñ sābit-qadmī.

Faithless, *a.* Kāfir; be-imān; namak-harām; dagā-lāz; be-wafā; jhuthā;
bad-qaul; bad-'ahd; jisse māyūsī yā dhokhā ho.

Fall, *v. i.* 1.—Yakāyak yā āhista āhista ūchī jagah se nīchī jagah meñ
ānā; girnā yā gir parnā; sirf quwwat-i-jāziba ke zor se nīche ko ānā;
jharnā; tapaknā.

Ripe fruits *fall* from trees—Pakke phal darakht se girte haiñ (tapakte haiñ.)

2.—Istāda (kharā) na rahnā; muñh ke bal gir jānā; yakāyak let
jānā; aundhā parnā.

The tree has *fallen*—Woh darakht gir gayā (kharī nahiin hai).—The prisoner *fell*
on his knees—Woh qaidī apne ghuthnōñ ke bal sijda karne lagā. [meñ girnā.

3.—Kisi daryā wagaira ke pānikā bahkar kisi jhīl yā samundar wagaira
With *into*.

4.—Gir-kar marjānā—jaise larne ki hālat meñ; khap jānā; halāk ho-
jānā; nest ho-jānā; gāib ho-jānā; rah na jānā.

5.—Kisi shai ki tezi yā shiddat kā jātā rahnā—jaise hawā yā gusse
kā; dhīmā ho-jānā; par jānā; band ho-jānā; zāl ho-jānā.

6.—Paidā h.; girnā; biyānā—jaise ba'z jānwaron ke bachohon kā.

7.—Ikhtiyār buzurgī dāulat yā waq'at kā ghaṭ jānā; wazn yā qīmat men kam-ho-jānā; nā-ebiz yā zalil ban-jānā; kam ho-jānā; past ho-jānā; mandā ho-jānā.

8.—Zillat men paṛnā; ruswā yā be-ābrū h.; kḥwār h.; musibat men paṛnā; badī gumrahī yā gunāh men paṛ-jānā; be-īmān yā bad-diyānat ho-jānā. [ho-jānā; kisi burāyī men da'fatan paṛ-jānā.

9.—Phaṇs jānā; phande moṇ paṛ jānā; pahle kī nisbat aur burā

10.—Zard-rū ho-jānā; nigāh nēhī kar-lenā; sharminda yā māyūs ma'lūm h.; chihre kā utar jānā; nigāh kā jhīp jānā.

11.—Jism yā qalb (badan yā dil) kā ek hūlat se dūsri hūlat men da'fatan aur be-ikhtiyār ho-jānā; ho-jānā; paṛnā. [love—'Ashiq ho-jānā. To fall asleep—So jānā.—To fall sick—Bimār paṛnā yā honā.—To fall in

12.—Wāqī' h.; paṛnā; ānā; yakāyak pā jānā; pahuūch jānā; anjām ko pahuūchnā; khatm h. [uñ yā lūṭ paṛnā.

13.—Koyī fi' jald jald musta'idī yā shiddat se karno lagnā; jhapat—They fell to blows—Unmēn yakāyak mār-piṭ hone lagi.

14.—Ittisāqiya kḥwāh bazārī'a qur'a-andāzī taqsim yā wirāsāt wagairā ko kisi ko pahuūchnā yā uski taraf muntaqil honā.

A's estate fell to his brother—Zaid kā tarka uske bhāyī ko pahuūchnā (milā) The property has fallen into other hands.—Woh milkīyat auron ke hāth āyī (lagī yā pahuūchī).

15.—Be-sākḥta nikal ānā; yakāyak zabān par ā-jānā yā nikal paṛnā.

Not a word fell from him on the subject—Us bāb men ek bāt bhi uski zabān se na nikli.—It fell from his lips—Yah bāt be-sākḥta uski zabān se nikal āyī.

To fall aboard of—Ek kashtī yā jahāz kā dūarī kashtī yā dūare jahāz se takṛā jānā (lar yā bhiṛ jānā)—To fall among—Kisi ko darwīzān ittisāqiya yā yakāyak ā-paṛnā.—To fall away—(a) Dublā h.; lāgar h.; tahlīl h.; ghul jānā. (b) Itā'at tark kar-d.; bagāwat k.; sarkashtī k. (c) Dīn chhoṛ d.; kufr ikhtiyār k.; badi men paṛnā. (d) Zūl h.; tabāh h.; kḥo jānā; fanā h.

(e) Ahista ahista ghaṭ jānā; ur jānā; faq ho-jānā; mandā paṛ-jānā.—To fall back—(a) Pichho haṭ jānā; pas-pā h. (b) Bid-'ahdī k.; apnā qaul pūrā na k.—To fall cilm—Bahū band ho-jānā; dhimā paṛ jānā.—To fall down—(a) Sijda k.; dandawat k. (b) Baiṭh jānā; zamīn par gir paṛnā.—To fall foul—Hamla k.; lūṭ-paṛnā; mārpiṭ karno lagnā; charḥ jānā.—To fall from—(a) Gurez k.; inhiṭāf k.; ta'mīl na k.—jaise kisi qaul yā mu'āhade kī. (b) Nā-farmānī k.; bagāwat k.—To fall in—(a) Ittisāq k.; rāe men muttasāq h. (b) Mānnā; ta'mīl k.; qabūl k.; kisi ke mutābiq k. (c) Ā-jānā; shūmil h.; ā-milnā; dāḥil h.—To fall in with—Milnā—jaise jahāz kā. Dekh pānā yā nazdīk ā-pahuūchnā—jaise zamīn kā yā ke—To fall off—(a) Alag yā kanūra. karh ho-jānā; judā ho-jānā; ṭūṭ jānā; phūṭ ho-jānā; bichhuṛnā jaise doston kā. (b) Zaid ho-jānā; qāim na rahnā; bāqī na rahnā. (c) Kufr ikhtiyār k.; imān chhoṛ d. (d) Chhoṛnā; tark k.; dast-barīdār h.; kanūra-kashtī ikhtiyār k. (e) Ṭapaknā; zamīn par girnā—jaise pakke phalon kā. Waq'at yā umdagī men ghaṭ jānā; ba-nisbat pahle ke kam'unda yā dil-chasp rah-jānā.

To fall on—(a) Da'fatan aur shauq se shurū' k.; yakbārgī aur dil se karne lagnā. (b) Charḥ jānā; hamla-āwar h.; mārne lagnā. (c) Kisi par girnā yā chūnā.—To fall out—(a) Takṛār k.; qaziya k.; larne lagnā. (b) Wāqī' h.;

ho-paṇā; ittifaqiya ho-jānā.—*To fall over*—(a) Sar-kashī k.; ek fariq ko chhor kar dūse fariq ki taraf ho-jānā.—*To fall short*—Kam h.; nūqis h.; kotāhī k.—*To fall to*—(a) 'Ujlat aur shauq se shurū' k. (b) Kisī kām meṁ masrūf h. (usko karne lagnā).—*To fall under*—Kisī ke mū-taht h.; kisī ki had meṁ paṇā; kisī ke zer-i-hukūmat zer-i-nazar yā zer-i-iḥtiyār wagairā h. (b) Kisī meṁ dākhil h.; kisī ke sāth shumār kiya jānā.—*To fall upon*—(a) See *To fall on*—(b) Iqlām k.; koshish k.; fikr k. (c) Kisī se bhiṛ jānā

Fall, n. 1.—Girnā; niche utarnā; gir paṇā; laṛkhaṛā-kar gir jānā.

2.—Barbādī; tabāhī; maut. [yā hukūmat kā hāth se jātā rahnā.

3.—Zawāl; tanazzul; buzurgī yā mausab kā kho jānā; iḥtiyār

4.—Qimat yā māliyat meṁ kamī.

5.—Utār jaise āwāz kā. Dhāl jaise zamīn yā pahār kī.

6.—Jharuā; āb-shār; khaṛī jagah se pānī kā niche girnā. Daryā wagairā ke pānī kā samundar yā jhil wagairā meṁ girnā; utār; jahūn tak kisī shai kā utār ho.

7.—Khizān; patjhār.

8.—Bārish; jhar yā jhaṛī; meh kā girnā.

Fallacious, a. 1.—Fareb-dih; jisse dhokhā ho; gumrah k. w.; galatī paidā k. w.; zalālāt meṁ dāluc wālā; jo ba-zāhir jhūṭh ho; jiskī sūrat se ma'lūm ho ki yah jhūṭh hai.

A fallacious argument—Aisi baḥs jisse dhokhā ho; aisi dalil jisse gumrahī ho.

2.—Fareb-āmez; darog; jhūṭh; fāsīd; be-asl; jisse māyūsī paidā ho; jiskī ummed na h.

A fallacious hope—Ummed-i-be-asl; ummed-i-fāsīd.

Fallacy, n. 1.—Jhūṭh yā fareb deno walī zāhiri sūrat; makr-āmezi; fareb-dih h.; jisse ānkh yā dil ko dhokhā ho; fareb; galatī; tazwīr.

2.—Aisi dalil yā baḥs jisse ba-zāhir qat'-i-nizā' ho-jāwe par dar-baqī qat nīsā na ho. [dhokhe meṁ ā-sake; khatā-pazīr.

Fallible, a. Jisse bhūl yā chūk ho; jo dūron ko dhokhā de-sake yā khud **Fallow, a.** Jismeṁ hal chālāne ko ba'd bij na boye gaye hoṅ; gair-mazrū'a; uftāda; partī; be-taraddud; jo baras do baras jotne bone ke ba'd yūnhiṁ durastī kī nazar se chhor dī jāwe.

Fallow ground—Woh zamīn jis meṁ hal chālāyā gayā ho par tukhīm-rezī na hui ho; aisi ārāzi jo kuchh din tak jotne bone ke ba'd uski haisiyat kī taraqqī kī nazar se ba-taur-khud chhor dī jāwe.

Fallow, v. t. Zamīn meṁ hal aur heingā chālākar use be boyī chhor d. jismeṁ kharāb ghās wagairā nikal-jāe aur zamīn mulāim ho jāe.

False, a. 1.—Jhūṭhā; jhūṭh bolne wālā yā darog-bayān; jismeṁ sadā-qat-kalāmī na ho; dagā kā 'adī yā dagā-bāz; be-īmān; bad-diyānat; aisi bāt kahne wālā jiskā na wujūd ho na wuqū' yā jo na to kahī gayī ho aur na uskā kisī ko khayāl ho.

A false witness—Jhūṭhā gawāh; shāhid-i-kāzibul-bayān; nīsā gawāh jiskā bayān rāst (sachchā) na ho.

2.—Be-wafā; bad-'ahd; bad-qaul; jhūṭhā; dagā-bāz; jo apno qaul yā wa'da wagairā kā pā-band na ho; kāzib; sādiq nahīn; muzawwir; jismeṁ sabāt (sābit-qadmī) na ho.

A false friend—Dost-i-sādiq nahīn; yār-i-be-wafā—False to promises—Bad-'ahd; bad-qaul; jisko wa'de pūre nā hoṅ; jo jhūṭh wa'de kare.

3.—Jo sachāyī yā asliyat se mutābaqat na rakkhe; sachchā nahīn; jismeñ dhokhā dene yā māyūsī paidā karne kī salāhiyat kā ihtimāl ho; jhūṭhā; khoṭā; fāsīd; kāsid; galat.

A false statement or report—Bayān yā khabar-i-galat; aisā bayān yā aisī khabar jismeñ sachāyī yā asliyat na ho.—A false weight—Kam-wazn bāt; aisā bāt-kharā jo kisī andāz-i-mua'īyan ke mutābiq na ho.

4.—Talbisī; masnū'ī; ja'lī; banāyā huā yā banāwat kā; aslinahīn; khoṭā. A false coin—Sikka-i-talbisī; khoṭā sikka.—A false bill of exchange—Ja'lī yā banāyī huyī hundī; masnū'ī hundī.

5.—Mazbūt yā ṭhos nahīn; jisse ākhir meñ dhokhā uṭhe.

A false foundation—Bunyād-i-be-asl; aisī bunyād jo mazbūt na ho.

6.—Jo mazbūt bunyād par mabnī na ho; be-asl; jo mustahkam yā qābil-i-i'tibār na ho; galat. [galat; rāe-i-galat.

A false claim—Da'wi-i-be-asl; be-bunyād da'wā. A false conclusion—Natīja-i-

7.—Banāwat kā; iddī'āyī; jo dhokhā dene kī nīyat se banāyā yā iḳhtiyār kiya gayā ho; makr-āmez; farebī; jismeñ raugan-i-qāz malā gayā ho; aslī nahīn.

False imprisonment—(Law) Kisī shakhs ko bilā wāranṭ yā be-sabab kḥwāh qānūn ke kḥilāf giriftār karke qaid rakhnā.

False return—(Law) Jis ahl-i-kār ko koyī hukm-nāma-i-'adālat ta'mīl ke liye milē uskā uski ta'mīl kī nisbat jhūṭhī kaifiyat likhānā; kaifiyat-i-darog.

False-hearted, *a.* Dagā-bāz; dhokhā dene-w.

False-hood, *n.* 1.—Jhūṭhāyī; jhūṭhā (galat) bayān.

2.—Be-īmānī; dagā-bāzī; fareb dihi.

3.—Banāwat; iddī'āyī sūrat; taqlīd.

Falsely, *ad.* Jhūṭh; sach nahīn; dagā-bāzī se; dhokhā dene kī nīyat se. Falseness, *n.* Jhūṭhāyī; be-īmānī; dagā-bāzī; zāhir meñ kuchh aur asl meñ kuchh.

FALSI CRIMEN, [Lat.] (Law) Ja'l banāne (ja'l-sāzī) kā jurm.

Falsification, *n.* Jhūṭh banānā; iltibās; masnū'iyat; kisī chīz kī aisī sūrat banānā jo asl meñ na ho; takzīb. [nū'ī banānā.

Falsify, *v. t.* 1.—Jhūṭhā banānā; talbisī banānā; naqlī banānā; mas-

To falsify coin—Jhūṭhā sikka banānā; sikka-i-talbisī banānā.

2.—Bātil ṭhahrānā, darog sābit k.; jhūṭhā yā nā-qābil-i-i'tibār sābit k.; rad k.; tardid k.; māyūs k.; na-ummed k.; bātil k.

To falsify a record—Kisī kāgaz ko rad k. (jhūṭh bātil yā nā-qābil-i-i'tibār ṭhahrānā). To falsify one's hopes—Kisī kī ummed ko bātil k.; kisī ko nā-ummed yā māyūs k.

3.—Bātil k.; ka-l'adam k.; jhūṭh sābit k.—jaise kisī tajwīz ko.

4.—Muhāsaba-fahmī meñ kisī kharch kī raqam ko galat ṭhahrānā.

To falsify one's word—Bad-qaulī k.; apnā qaul na r.; jhūṭh kahkar apne qaul se be-qaul ho jānā; apnī bāt ko mitā d. 2

Falsify, *v. i.* Jhūṭh bolnā; darog-goyī k.

Falsity, *n.* Jhūṭh h.; jhūṭhāyī.

Falter, *v. i.* 1.—Chūknā; khatā k.; hīklānā; luknat k.; ruk-ruk ke bolnā; bolne kī hālat meñ zabān kā kaipnā.

2.—Tharrānā, lagzish k.; na ṭhahrānā; hīlne lagnā.

3.—Samajh meñ futūr ānā; zihū meñ naqs h.

Fame, n. 'Umda khabar; achchho yā baṛo baṛo kāmōn kā shuhra; shuhrat; nāmwarī, jas; shuhra.

Familiar, a. 1.—Khāndānī; ghar kā; gharailā.

2.—Jisseksar bāt-chīt kartekarte rabt hojāo; jisseba-khūbī wāqifiyat ho; jisse bahut rabt-zabt ho; jisse bahut khalā-malā ho; mālūf; mānūs.

A familiar friend or companion—Dost yā sāthī jisse bahut rabt-zabt ho.

3.—Kisī shai so ba-khūbī wāqif; kisī bāt ko uske karte karte achchhī tarah jāno w. (usse mālūf yā mānūs).

4.—Be-takalluf; bāt-chīt meñ takalluf na r. w.; āzād; muḥallā-bi-tab'; aīsā ki dūse ko bār-yābī mushkil na ho; hilā-milā. [huā.

5.—Ba-khūbī ma'lūm; kasrat-i-isti'māl se khūb sikhā yā samjhā.

6.—Sahl; roz-marre kī; bol-chāl kī—jaise 'ibarat.

7.—Nā-jāiz āshnāyī yā rabt-zabt r. w.

Familiar spirit—Muvakkil; bir; woh shaitān jiski nisbat yah tasawwur kiyā

jātā hai ki woh bulāte hī hāzir hotā hai.

Familiarity, n. Mānūs rahnā; aksar dil-khol-kar āpas meñ bāt-chīt k. aur suhbat r.; be-takallufāna bartāw; be-takallufī aur āzādī; ikhtilāt; baṛā mel-jol; nihāyat rabt-zabt (khalā-malā); baṛā sat-sang; bahut mānūs-o-mālūf h. [yā bāt chīt se bakhūbī wāqif ho-jānā.

Familiarize, v. t. 1.—Mānūs k.; 'ādī k.; khū-gar k.; kasrat-i-isti'māl

2.—Kisī kām ko mashq karke use sahl kar-d.; kisī 'ilm wagaira kī tahsil ko parhte parhte āsān kar-d.

Familiarly, ad. 1.—Be-takallufāna (be-takallufī ke sāth); bilā-lihāz-i-rusūm-i-zāhiri; dil se; be kisī dabāw ke.

2.—'Unūman; aksar; beshtar; us suhbat aur be-fikrī se jo bahut dinoh ki muzāwalat yā wāqifiyat se hāsil ho.

Family, n. 1.—Woh jumla ashkhās jo ek hī makān meñ aur afsar yā muhtamim-i-wāhid ke mātāht rahen; woh sab log jo ek hī ghar meñ rahen aur inmeñ mān-bāp larke-bāle naukar-chūkar aur bāz auqāt kirāya-dār wagaira bhī dākhil hote hain; kunbā; khāndān; 'ayāl-o-atfāl; āl-o-'ayāl; larke-bāle; bāl-bachehe; qabāil; kutumb; ghar-bār; gharānā.

2.—Woh log jo ek mūris-i-ā'lā se paidā hon; yak-jaddi; ek ghar yā gharāne ke; yagāna; nash; kul; bans; gotr; santān.

3.—Mūrisōn kā silsila; pusht; pīrhī.

4.—'Āli-khāndānī; 'Āli-nizhādī; khāndān-i-sharīf se honā; najīb yā mu'azzaz h.; baṛe bāp-dādā kā; nāmī-girāmī gharāno kā.

Famine, n. 1.—Qaht yā qaht-sāli; girānī; akāl; manhgī.

Famish, v. t. 1.—Bhūkhoñ marnā; bhūkhā rakh ke halāk k.

2.—Bhūkh se be-dam kar-d.; bhūkh yā pyās se bi-l-kul kamzor kar-d.; bhūkhā rakh ke taklif d.

3.—Kisī zarūrī chiz ke le-lene yā uske na dene se halāk k.; kisī lābudī shai ke na hone se gāyat darje kī taklif d.

Famish, v. i. 1.—Bhūkhoñ marnā; fāqa-kashī k.

2.—Bahut hī bhūkhā yā pyāsā rahnā; khāno-pīne kī chizoñ ke na milne se kam-zor yā qarību-l-marg ho-jānā. [taklif uṭhānā.

3.—Kisī zarūrī yā lābudī shai se mahrūm kiye jāne kī wajh se baṛī

Famous, a. Mashhūr; nek-nām; sarnām; zabān-zad-i-'awām; ma'rūf.

Fan, *n.* 1.—Pankhā; pankhī; bād-kash; mirwaha; benā; badan ko thandhā karne ke liye par kagaz yā resham wagaira kā pankhā.

2.—Nāj pachhorne kī chiz (sūp); āg dhauñkne kī chiz (damī yā dhauñ kanī). Mor kī dum wagaira sī chiz jo pankhe kī tarah phail jāe.

3.—Woh bāt jisse kisī shai kā shu'la bharak jāe; woh bāt jisse koyī shai ubhar pare khwāh taragqī yā mazbūtī pakre.

A fan to inflame love—'Ishq ke shu'le kī bharkūne wālī chiz.

Fan, *v. t.* 1.—Pankhe se hawā karke thandhak aur tūzagī lānā; pankhā jhalnā; pankhe se muñh par hawā k.

2.—Hawā pahuñchānā; hawā kā asar pahuñchānā; hawā lagānā.

3.—Pachhornā; sāf k.; phatakūnā.

Fanatic, } *a.* Mazhabī josh se muta'alliq yā uspar dalālat k. w.; rāo
Fanatical, } meñ azbas ta'assub zāhir k. w.; nihāyat sar-garm yā
pur-josh khusūsan umūrāt-i-mazhabī meñ.

Fanatic, *n.* Woh shakhs jiske dil meñ umūrāt-i-mazhabī kī nisbat barā hī josh ho; jiske dil meñ mutawabbhish aur be-hūda khayālāt-i-mazhabī huā karen; majzūb; muta'assib.

Fanaticism, *n.* Had se ziyāda josh jazba yā sargarmī; mazhab ke mutawabbhish aur behūda khayālāt; mazhabī harārat josh yā junūn; ta'assub-i-dīnī. [wahmī; waswāsī.

Fanciful, *a.* 1.—Khayāl-parast; 'aql aur tajrībe kā pā-band nahīn;

2.—Applied to persons.

3.—Khayālī; khayāl se paidā; wahmī; qiyāsī.

4.—Applied to things.

Fancy, *n.* 1.—Khayāl; tasawwur; woh zihnī quwwat jisse kisī shai kī sūrat yā shabīh jab chāheñ dil par qāim ho-jāe.

2.—Kisī shai kī sūrat jo dil par ban-jāe; khayāl; sūrat; dhyān; rūp.

3.—Woh rāo yā khayāl jiske qāim karne meñ bahut gaur karnā na pare; umang; tarang; lahar.

4.—Ragabat; pasand; shauq; 'ishq; chāh. Woh shai jispar tabī'at rāgib ho; jise dil chāhe (pasand kare). [ua ho.

5.—Woh shai jisse dil to khush ho par woh dar-asl kisī kām kī Fancy, *v. t.* 1.—Khayāl k.; apne dil meñ kisī bāt kī sūrat paidā kar-l.; bilā subūt ke būwar yā tasawwur k.; qiyās k.; gumān k.

Fancy, *v. t.* 1.—Kisī kā dhyān k.; kisī shai kā tasawwur dil meñ k.; khayāl k.; dil par naqsh banā lenā.

2.—Pasand k.; kisī kī chāh r.; kisī se uskī sūrat yā aḥlāq-o-ādāb kī wajh se khush rahnā; chāhnā.

Fancy, *a.* Jisse tabī'at khush ho; jiskā mazā tabī'at ko mile.

Fancy ball—Woh nāch jismeñ nāchno kī garaz se log tarah tarah kī poshāk pahan-kar jāto haiñ—*Fancy goods*—Rang-rang aur tarah-tarah ke reshmi kapre sūtan wagaira.

Fantastic, } *a.* 1.—Sirf khayālī wujūd r. w.; khayālī; qiyāsī; asli
Fantastical, } nahīn.

2.—Khayāl-parast; wahmī; mutalawwin.

3.—Sirf zāhir meñ rahne w.; namūd-i-be-būd r. w. [kare.

4.—Be-tartīb; be-qā'ida; jisko sabāt na ho.; be-asl; jo tabdīl huā

Far, *a.* 1.—Dūr; kisī jānib ko dūr; nazdik nahīn; jiske darmiyān bahut barā fasl ho; ba'id; ṭappe par; pallo par.

- 2.—Manshā se dūr; khwāhish yā irāde ke khilāf.
Far, *ad.* 1.—Bahut dūr tak; bahut kuchh; bahut ziyāda.
 2.—Bahut zamāna-i-ba'id tak; piche ko bahut dinon tak.
 3.—Bahut yā bahut kuchh; bahut sā; juzw-i-kasir.
 4.—Nihāyat ziyāda; bahut ziyāda; kabīn barhkar.
 5.—Kisī khās had darje yā fāsile tak; ek hadd-i-mu'aiyan tak.
By far—Bahut kuchh; nihāyat hī.—*Far from*—Bahut dūr; bare fāsile par.
Far off—Barī dūr; fāsila-i-ba'id par.—*From far*—Bahut dūr se; fāsila-i-ba'id se; aisi jagah se jo bahut dūr par ho; bare bu'd se. [kuchh na ho.
Farce, *n.* Nirī numāish; mahz tumtarāq; bharāmpā; jismeñ dar-asl
 A mere *farce*—Nirā dekhāwā; asl meñ kuchh nahīn.
Fare, *v. i.* 1.—Kisī hālat meñ h. chāhe woh achchhī ho yā burī;
 kisī hāl meñ rahnā—'ām isse ki khushī ho yā musibat.
He fared well—Woh achchhi hālat meñ thā (khush-hāl fārigu-l-bāl achchhā yā
 khush-guzrāñ thā; uski achchhi guzartī nibhti bitti yā kaṭṭi thi). *He fared*
ill—Woh burī hālat meñ thā (taklif yā musibat meñ thā; uski achchhi
 nahīn guzartī thi).
 2.—Khānā-pinā; tawāzu'-mudārāt (khātir-bāt) kā kiya jānā.
 3.—Honā chāhe achchhā ho yā burā.
 Used impersonally.
Fare, *n.* 1.—Kirāyā; bhārā; khewā; mahsul; woh rupaye jo kisī shakhs
 ke khushkī yā tarī se jāne ke 'iwaz meñ diye jāen yā wājibu-l-adā hon.
 “The price of conveyance over the ocean is now usually called
 the *passage*, or *passage money*. *Fare* is never used for the price of convey-
 ing goods; this is called *freight* or *transportation*.” *Webster*.
 2.—Khānā; gizzā; khāhe-pīne kī chizeñ.
Farewell, *int.* Jāo khush raho; al-widā'; Khudā-hāfiz; woh kalām
 (bāteñ) jo do shakhson ke bāham judā hone ke waqt ek dūse ke
 khush rahne kī nisbat kahī jāen ya'ni jāne wāle ko rahne wālā kahe
 ki tum khush rahnā yā rahne wāle ko jāne wālā. Ba'z waqt sirf
 judāyī zāhir karne ke liye yah lafz musta'mal hotā hai.
Farewell, *n.* 1.—Judāyī ke waqt kā salām-kalām; al-widā'.
 2.—Rukhsat; judāyī; chhornā.
To take one's farewell of a thing—Kisī shai se judā h. (usko chhornā, usse
 chale jānā.) [ke waqt kā).
Farewell, *a.* Judāyī kā; rukhsatāne kā; rukhsat hone (jāne yā chhornē
Far-fetched, *a.* 1.—Dūr se lāyā huā; fāsile se lāyā huā.
 2.—Jo koshish kar-ke nikālā gayā ho; jo āsānī se yā āp-hi-āp
 (az-khud yā khud) mustakhrāj yā mustambat na huā ho; jo khinch-
 khāñch-kar niklā ho; aslī nahīn.
Farm, *n.* 1.—Woh qat'-i-arāzi jo asāmi ke jotne-bone ke liye 'alāhida
 kar diyā jāwe; woh zamīn kā tukrā jo lagān ke 'iwaz meñ kāshtkāri
 kī garaz se diyā jāwe; chak; chās.
 2.—Mazra'; khet; kishit; jot.
 3.—Thika; mustājiri; ijāra; zamīn kā lagān-i-mu'aiyan par diyā
 jānā. [jiri meñ d.; thika d.
Farm, *v. t.* 1.—Lagān ke 'iwaz meñ thike par d.—jaise arāzi kā; mustā-

2.—Kisi jāedūd kār-o-bār mālguzārī yā kisi istihqāq-i-khūs wagaira kā kisi dūsre ko is shart par sipurd kar denū ki farīq-i-sānī āmadani meñ se ek raqam-i-mu'āyan yā ba-hisāb-i-fī-sadī ba-taur mu'āwaze ke diyā kare; thika d.; ijāra d.; katkinā d.

3.—Kisi lagūn yā shurh-i-mu'āyan par lenā; saikaro ke hisāb se lonā. [jotnā-bonā.

4.—Kāsh-t-kārī (khetī) ke kām meñ lānā—jaise zamīn kā; khet kā
To farm let or let to farm—Lagūn ke 'iwaz meñ thike par d.; paṭṭa likh d.

Farmer, n. 1.—Jo zamīn kā paṭṭa likhā ke use jote boye; kāsh-t-kār; asāmī.

2.—Woh shakhs jo kisi fī-sadī-i-mu'āyana ke 'iwaz meñ mahsūl wagaira kī tahsīl apno zimma kar le; thika-dār; mustājir; ijāra-dār.

Farmer of the revenues—Mālguzārī kī mustājir; woh shakhs jisme is shart par mālguzārī kī tahsīl apno zimma li ho ki usko zar-i-muhassala seisqadar fī-sadī ba-taur haqq-u-sa'i ke milega. Farmer of the excise—Muskirāt kī thika-dār.

3.—Kāsh-t-kār; mazārī'; kisān; khetihar.

Farther, a. & ad. See Further.

Fashion, n. 1.—Kisi chīz kī banāwat yā sūrat; tarz shakl sūrat yā sākh-t; tarāsh-kharāsh (kāṭ yā sūrat); dhaj yā saj-dhaj; rūp; ḍaul; waz'; namūna.

2.—Rāj tarz yā waz'; poshāk yā libās kī waz'; poshāk tarz-o-tarīq yā zāhiri bartāw wagaira ko muta'alliq jo rasm jāri ho khusūsan muhazzab shakhsōñ meñ.

To dress in the fashion—Muhazzab shakhsōñ kī tarah khud bhī kapre pahannā.

To dance, sing, ride, &c., in the fashion—Waz'-dārōñ kī tarah khud bhī nāch-nā gānā wagaira.—In fashion—Jāri; murawwaj; jisko waz'-dār log karte hōñ.

3.—Kār-rawāyī kī tarīq; dhaug; tarz; qism; rāh; qaiina.

After one's fashion—Kisi ke dhang yā tarz par.

Fashion, v. t. 1.—Banānā; kisi sūrat yā shakl kā banānā; dhālnā yā garhnā. [ke muwāfiq waz' k.

2.—Kisi ke hasb-i-hāl k.; kisi ke mutābiq banānā; kisi kī hālat

With so.

3.—Jo qā'ida rawāj ko rū se qāim ho usko mutābiq banānā.

Fashionable, a. Jo rāiju-l-waqt waz' ke mutābiq ho; jo tarz jāri ho usko mutābiq banā huā. [meñ jāri.

2.—Rawāj yā isti'māl ke rū se qāim; rāj; 'ām; kisi khūs zamāne

3.—Waz' kī pā-band; waz'-dār; rasm-o-rawāj ke mutābiq 'amal k. w.

4.—Sharif; muhazzab; husn-i-akhilāq r. w.; khush-khulq.

Fashionable, n. Waz'-dār shakhs; shakhs-i-bā-waz'.

Used chiefly in the plural.

Fast, a. 1.—Mazbūt; khūb safā yā lagā huā; dhilā nahīū; gair-mustahkam nahīū; jo jald harakat yā jumbish na kar-sake; jakar-band yā jakrā huā.

Make fast the door—Kowār ko khūb band yā jakar-band kar do.

2.—Jispar hamle kī asar mushkil so pahūnche; mazbūt; jismeñ qudratī yā masu'ī mazbūtī yā hifāzat kī sāmān ho—jaise koyī jagah.

3.—Sābit-qadam; mazbūt; pakkā; jisse jald tafriqa yā uifāq na ho; wafā-dār yā bā-wafā—jaise dost.

4.—Jismeñ jald intishār na ho-sako; jo jald tūt yā khul na sake; gahrī yā gārbi; gaslat kī—jaise nīnd.

5.—*Tez-raftar*; subuk-rau; tez; jald ohalno wālā—jaise ghoṛā.

Fast and loose—Kabhi lipaṭ jāne wālā aur kabhi ohhūṭ jāne w.; mutalawwīn; be-sabāt; jisko qarār na ho.—*To play fast and loose*—De ṭigā-pichhā socho kisi bāt kī jhaṭ-paṭ kar-guzarnā; talawwun-mizājī k.

Fast, ad. 1.—Mazbūṭī se; jakar ko; kas ke.

2.—Jald jald; tezi se; fuzūl-kharohī se; be-hūda tarīq par.

Fast by, or fast beside—Kisi ke nazdik; lag-bhag; ware; qarīb.

Fast, v. 1.—Khānā na khānā; be-khāye rahnā; bhūkhā rahnā; sāqa k.; mut-laq nā khānā yā thoṛā sa khā ke rah jānā; upās k.; langhan k.; karākā k.

2.—Mazhabī rusūm ko anjām meṁ gīzā se parhez k.; badan ke torne yā bhūkh-pyās miṭāne khwāl ranj yā musibat ke izhār ko liye khānā-pinā band kar-d.; brat k.; rozā rakhnā; upās k.

Fast, n. 1.—Fāqa-kashī; gīzā na khānā.

2.—Roza; brat; upās. [chāhe ek din ho yā ziyāda.

3.—Jab roza yā brat rakkhā jāe; yaum yā niyām-i-saum; brat kā din *To break one's fast*—Roza kholnā yā ifṭār k.; brat par pāran k.; khūsusan subh ko khānā; nāshta k.; nahār muḥh kuchh khā l.

Fast-day, n. Brat yā roze kā din.

Fasten, v. 1.—Mazbūt bāndhnā; quṭī yā zanjir wagnā se mah-fūz (band) k. [tarah par ek kar-d.

2.—Ekaṭṭhā karke bāndhnā; joṛnā yā mazbūṭī se milānā; kisi

To fasten a charge upon a person—Kisi shakhs par koyī jurm lagānā yā qāim k.

3.—Lagānā; dālnā; mazbūṭī se qāim k.; 'āid k.

To fasten a blow—Dhaul lagānā yā jaynā.

Fasten, v. 1. Lagnā; pakarnā; chipaṭnā.

Fastening, n. Band karne kī chīz jaise tālā agrī billī wagnā.

Fastidious, a. Jiskā khush k. mushkil ho; jo khafif khafif naqs yā bhūl-chūk par nārūz hojāe; tunuk-mizāj; mirzā-manish; jisko koyī bāt mushkil se bhāyo. [taiyār.

Fat, a. 1.—Pur-gosht; moṭā-tāza; jasīm; farbiḥ; dublā (lāgar) nahīn;

A fat man—Moṭā-tāza shakhs; jo ādmī dublā na ho. [kī chīz.

2.—Raugan-dār; muraggan; oharbī-dār; 'umda—jaise koyī khāno

3.—Be-dīmāg; kūṛh-magz; ahmaq.

4.—Jisse baṛī āmadānī ho; jisse bahut kuchh paidā ho; jismeṁ mihnat to kam par naf' ziyāda ho; zar-khez; naf'-bakhsh.

Fast, n. 1.—Charbī; raugan; chiknūyī.

2.—'Umda tarīn paidāwār; sab se acholihā hissa.

Fatal, a. Muhlik; qā'il; kāri; jisse maut yā barhādī paidā ho; muzil; āfat paidā k. w.; balā kā; āfat-nūk; gārat-kun; muzir.

A fatal disease—Maraz-i-muhlik; aisi bimāri jismeṁ bimār kī jān jāwe. *A*

fatal wound—Zakhm-i-kārī; aisi zakhm jisse majrūh jān-bar na ho.—*A*

fatal day—Āfat-nūk-din; balā kā roz—*A fatal error*—Gārat karne wālī galatī;

aisī galatī jisse zawāl āwe.—*This error is fatal to the judgment*—Yah galatī

us tajwīz kī gārat-kun hai; is galatī se us tajwīz par zawāl ātā hai yā isse woh zāl ho-jātī hai.

Fatally, ad. 1.—Taqdīr se; qismat se; bhāg se.

2.—Aisi tarah par kī jān nikal jāe; ba-tarz-i-muhlik.

Fate, *n.* 1.—Hukm-i-Ilāhī; taqdīr; qazā; jo chūr-nā-chār ho; mashīyat.

2.—Ākhir; anjām; maut; zawāl; qismat kā likhā; jis bāt kā honā pahle se qarār pā chukā ho; muqaddar. [paidā ho.

Father, *n.* 1.—Wālid; qibla-gāh; pīdar; bāp; pitā; jiske nutfe se koyī

2.—Mūris-i-zukūr; kisi khāndān yā gharāne kā bānī; mūris-i-ā'lā.

Pl. *Fathers*—Mūris mūrisōn yā mūrisān.

3.—Jo shakhs misl wālid ke kisi kī parwarish muhabbat hifāzat yā himāyat wagaira kare; woh shakhs jiskī ta'zīm ba-libāz uskī 'umr shafaqat dānāyī wagaira keki jāwe; murabbī; walī-ni'mat; qibla-o-ka'ba; qibla-i-hājāt; bāp.

Adoptive father—God l. w.; rās baithālne w.; woh shakhs jo kisi dūse ke larke ko apnā mutabannā banāwe; mutabannā k. w.—*Natural father*—Waladu-l-harām larke kōn kā bāp; woh shakhs jiske nutfe se waladu-z-zinū larke paidā ho; pīdar-i-afāl-i-waladu-l-harām.—*Putative father*—Pīdar-i-farzī; pīdar-i-ma'rūf; pīdar-i-mujāzī; jo shakhs logōn kī dānist meñ kisi kā bāp ho par dar-asl na ho.—*Father of the bar*—Sab se purānā yā qadīm bāristar wagaira.

Father-in-law, *n.* Sasur; susar; khusar; shauhar yā zauja kā bāp; kisi ke shauhar yā zauja kā bāp.

“A man who marries a woman having children already, is popularly called their *father-in-law*.” *Webster*.

Fathom, *n.* Chiha fit kī ek lambāyī kī nāp jiskā kām samundar meñ partā hai.

Fathom, *v. t.* Gahrāyī kā patā lagānā; thāh lenā; thahānā; paithhnā; ghusnā; kisi bāt kī tah ko pahuñchuā (yah ma'lūm k. kī iskī asl kyā hai yā isko kahān tak wus'at hai).

Fathomless, *a.* 1.—Jiskī tah kā patā na lage; athāh; itnā 'amīq ki uskī gahrāyī kā thekānā na lage.

2.—Jo samājh meñ na āye; jismeñ 'aql ko rasāyī na ho.

Fatigue, *n.* 1.—Jismānī yā zihnī koshish se thakāwat; māndgī; thakān; takān; sustī; zu'f.

2.—Thakāwat kā bā'is; mihnāt; mashaqqat; riyāzat.

3.—Woh mihnāt ke kām jo sipāhī hathiyār chalāne ke 'ālīwa karen.

Fatigue, *v. t.* Mihnāt se thakā d.; mihnāt lete lete tang kar-dālnā; sust kar-d.; dhilā kar-d.

Fatness, *n.* 1.—Motāyī; dabāzat; pur-gosht h.; farbihi.

2.—Zar-khezī; zar-rezī; quwwat-i-paidāwār bahut r.

Fatten, *v. t.* 1.—Motā k.; zabh karne ke liye khilānā-pilānā; aisī fikr karnā ki gosht chārḥ āwe.

2.—Zar khez banānā; paidāwār kī quwwat barhānā.

Fatten, *v. t.* Motā h.; jasim h.; bhar ānā; gosht kā chārḥ ānā.

Fatty, *a.* Raugan-dār; charbī dār; jismeñ chiknāyī ho.

Fault, *n.* 1.—Galatī; bhūl; chūk; khatā; sahw; 'aib; naqs; kotāhī; nuqsān; burāyī; woh bāt jisse 'umdagī meñ futūr par.

2.—Anjām-i-farz meñ kotāhī; jāda-i-munāsabat se inhirāf; qusūr; gunāh; taqsīr; dosh; jurm-i-khafīf; 'adam-tawajjuhī khwāh be-'aqlī kī wajh se us fi'l ke anjām meñ gaffat k. jo lāzīmī yā munāsib ho aur go kī is qism kī gaffat bil-irāda khwāh ranj-dihī kī nīyat se wuqū' meñ nahīn ātī par woh qābil-i-'itirāz yā chashm-numāyī hotī hai.

At fault—Ghabrā-kar yah na jānnā ki ab kyā karnā chāhiye; hairān; paresbān; shash-dar; uljhere meñ; ghabrāyā huā; rāh khoṃ huā.—*To find fault*—Ilzām dene yā shikāyat karne ki wajh pānā; nārāzī zāhir k.; shākī h.; gilā k.; shikwa k.; dosh d.; ilzām lagānā; nukta-chūi k.; naqs nikālā.

Followed by *with* before the thing complained of.

Faultless, *a.* Be-'aib; be-naqs; nāqis yā nā-mukammal nahīn; jismeñ koyī galatī yā burāyī na ho; kāmīl. [nā-tamām; adhūrā; nākāra.

Faulty, *a.* 1.—Jismeñ 'aib naqs yā kotāhī ho; nāqis; nā-mukammal; 2.—Gunāh yā gunāhoñ kā mujrim; qābil-i-ilzām; sazāwār-i-sar-zanish; chashm-numāyī yā malāmat ke lāiq. [karam; nawāzish.

Favour, *n.* 1.—'Ināyat; nazar-i-'ināyat; shafaqat; mihrbānī; lutf;

2.—Himāyat; dastgiri; i'ānat; sahārā; pushti; tāyid; taqwiyyat.

To be in favour of a measure—Kisi tajwiz meñ taqwiyyat dene yā uske 'amal meñ lāne ki ragabat yā khwāhish. To be in favour of a party—Kisi fariq ki himāyat karne uski kār-rawāyioñ ko jāiz thāhrāne aur uske maqāsid ke taraqqī dene par imāda h.

3.—Mihrbānī kā kām; 'ināyat; khair-khwāhī ba-zarī'a-i-qaul yā fi'; ri'āyat; murawwat; rahm.

To pardon the guilty is a favour; to punish them is an act of justice—Mujrimoñ ki mu'afi ri'āyat meñ dākhil hai unki saṣā-dibī nisfat hai.

4.—Subkī; saṣā ki narmi khislat yā mulāimat.

5.—Jānib-dārī; taraf-dārī; pās-dārī. [zish-nāma.

6.—Khat; chitṭhī; 'ināyat-nāma; mihrbānī-nāma; shuqqa; nawā.

7.—'Atiya; baḥshish; in'ām; nazar; jo kuch bataur subūt-i-nek-khwāhī diyā jāe; muhabbat ki nishānī; reshmī fite kā gucehbā; jo chiz izhār-i-muhabbat ke liye pahni jāe.

In favour of—Kisi ki taraf yā jānib; kisi ke haq meñ yā ba-haq kisi ke; kisi ke liye mufid; ismī-i-fulān; bauām-i-fulān; mausūma-i-fulān; fulān ke nām se; kisi ke rakkhe yā kisi ke jog. In favour with—Kisi ki zill-i-'ināyat yā himāyat meñ; jispar kisi ki mihrbānī yā madad ho; kisi kā pyārā ('aziz).

With or by one's favour—Ijāzat se; ba-ijāzat; irshād se; imā se; mauzūri se.

Favour, *v. t.* 1.—Mihrbānī ki nazar r.; sahārā d.; madad d.; imdād par māl h.; kāmyābī kā khwāhān h.; muwāfiq h.; pushti d.; karam k.; jānib-dārī yā taraf-dārī k.; taqwiyyat d.; himmat dālnā.

2.—Kāmyābī ki nazar se har tarah kā fāida baḥshnā; sahl k.; āsān k.; kisi shai ke liye mufid h.

Favourable, *a.* 1.—Mihrbānī se bharā huā; shafaqat-āmez; jisse ri'āyat yā 'ināyat mutarashshih ho; jisse jānib-dārī zāhir ho; mihrbān; sa'id; muwāfiq; mukhālif nahīn.

2.—Mu'awin; muāyid; mufid; nāfi'; ārām-dih; jisse kisi kām meñ suhūlat yā taraqqī ho; bā'is-i-suhūlat; zarī'a-i-tashil; subhite kā; ārām kā.

Favourably, *ad.* Mihrbānī ki nazar se; lihāz yā muhabbat ke sāth; pās ke sāth; shafaqat ke sāth.

Favourite, *n.* Woh shakhs yā shai jispar khās mihr-bānī ki nazar rahe; woh shakhs jiskā pās kiyā jāe; jisko auroñ par tarjih den (dūsroñ se barh-kar chāheñ);—khusūsan nisā shakhs jo kisi 'ālī-rutba yā zi-ikhtiyār shakhs kā barā hī mu'tamad 'aziz aur maurid-i-altāf ho; muñh-lagā; nāk kā bāl; sar-charḥā.

Favourito, *a.* Jispar qism-i-khās ki mihrbānī ki nazar rakkhī jāe; jo 'aziz rakkhā jāe; jiski qadr karōn; jisko auroñ par tarjih deñ.

Favouritism, *n.* Jānib-dārī; pās-dārī; kisi 'aziz yā shakhs-i-wāhid ko auroñ par tarjih dekar uske sāth mihrbānī se pesh ānā yā use madad aur taraqqī d.

Fawn, *v. i.* 1.—Kutte ki tarah chātnā-chūtnā idhar-udhar dum-dabāye yā hilāto phirnā; zalil taur par khushāmad k.

2.—Zillat yā kamūngī ke sāth kisi ki khushāmad-barāmad k.; use apnā mihrbān-i-hāl karne ko liye kisi ke āge jhuk-jhuk salām k. aur hāth joṛe rahnā.

Often followed by *on* or *upon*.

Fealty, *n.* Mālik se wafā-dārī; zamīndār aur uske nsāmī ke mā-bāin wafā-dārī kā bāhamī qasam yā uskā mu'ābada; kisi riyāsat se namak-halālī khair-khwāhī yā wafā-dārī.

Fear, *n. i.* 1.—Khāuf; dahshat; dar; bhāi; andesha; khatkā; dil ki woh be-chainī jo kisi āfat-i-muhtamīl-i-wuqū' ko khayāl se paidā ho; dagdagā.

2.—Bā'is-i-khauf; jiski nisbat khauf ho.

Fear, *v. t.* 1.—Darnā; khauf khānā; hirasān h.; dahshat yā dar r.

2.—Ru'b mānnā; mar'ūb rahnā; kisi ki nā-khushī bachāne ki fikr r.

3.—Dorānā; khauf dilānā; kisi ko dar dekhā ke dūr r. yā use apne pās āne na d. [par mutafakkir rahnā.

Fear, *v. i.* Kisi badi kā ihtimāl r.; dārnā; kisi ānc-wāli āfat ki ummed

Fearful, *a.* 1.—Khāuf-nāk; mukhawwaf; darā huā. [buz-dil; dar-poknā.

2.—Khāif; dārne-wālā; jo jald dar jāe; jisko himmat yā jurat na ho;

3.—Jisse khauf zāhir ho; jo khauf ki wajh se paidā ho.

4.—Jisse dar ho; jisse khauf-paidā ho; dārne w.; khauf-nāk.

Fearless, *a.* Nidar; be-dar; be-khauf; diler; juwān-mard; sāhasī.

Feasibility, *n.* Ho-saknā; anjām ki salāhiyat; imkān-i-insirām; kiye jāne ke qābil h.

Feasible, *a.* Kiye jāne ke qābil; anjām ke lāiq; hone ke lāiq; insirām-pazir; jismeñ 'amal meñ laye jāne ki salāhiyat ho (jo 'amal meñ layā jā sake); mumkin-i-tā'mīl; honhār; shudānī; jo insān ki tadbīr yā uske tawassut se ho-sake. [shukr kā din.

Feast, *n.* 1.—Tewhār; parb; kisi shai ki yādgār meñ khushī aur adā-i-

2.—Ziyāfat; tawūzu'; jewnār; bare dhūm-dhām kā khānā-pīnā nāch-rang wagairā jismeñ buhut se log sharik-kiye jūch. [ni'mat.

3.—Jisko khushī se khūch; koyi laziz yā nihāyat margūb shai;

Feast, *v. i.* 1.—Tewhāron ke din majma' karke din yā rāt ko 'umda 'umda khānā khānā.

2.—Nihāyat khush yā mahzūz h.

Feast, *v. t.* 1.—'Umda 'umda khānā khilānā; dhūm-dhām ki da'wat k.

2.—Khush k.; masrūr k.; nihāyat shād k.; bāg-bāg k.

Feat, *n.* 1. Kām; fi'l; koyi baṭā kām.

2.—Quwwat hunar-mandī yā chālāki kā koyi numāyān fi'l.

Feather, *n.* 1.—Par; pankh; pakhnā. [bhaunī; sāūpan.

2.—Woh nishān jo ghoṛe ki peshānī yā gardan par hotā hai;

A feather in the cap—'Izzat yā 'izzat ki nishānī.—*To be in high feather*—Nihāyat khush aur sahil-o-sālim dekh paṛnā; kuriz meñ h.—*To show the white feather*—Buz-dilī ki 'alāmateñ zāhir k.

Feather, v. t. 1.—Par lagānā; paroñ se āraṣṭa k.; par jamānā. [baland k.

2.—Āraṣṭa k.; sañwārnā; sajuñ; daulat-maud banānā; martaba
To feather one's nest—Dūsre ke māl se jo apne ikhtiyār meñ ho apnā band-o-
bast kar-l. (apnā ghar banā yā bhar-l.); dūsre ki daulat se khud daulat-
maud ban-jānā.

Feature, n. 1.—Insān ke chihre ki banāwat̃ ḍaul yā sūrat; khusūsan
chihre ke kisi ek khās hisse ki banāwat̃ wagaira; chihra; ruḳhsār;
khat-o-khāl; chihra-muhra; haiat.

2.—Koyi numāyān khusūsiyat; khāssa; nīsī khās khās bāten jin
se koyi chiz pahchānī jāwe; ajzā-i-aham yā numāyān hisse. [paidā ho,
Febreile, a. Bukhār ke muta'alliq; jisse tap pāyī jāe; jo bukhār se
Federal, a. Kisi 'ahd-o-paimān yā qaul-o-qarār se nisbat r. w.; do qau-
mon ke mā-bain kisi 'ahd-o-paimān se niklā huā; riyāsatōn yā unke
qāim-maqānōn ke mā-bain mu'āhade ke zarī'e se qāim.

Federate, a. 'Ahd-o-paimān se bāham muttasīq—jaise bādshāhateñ riyā-
sateñ yā qaumeñ; mu'āhade meñ sharik; muttasīq.

Fee, n. 1.—Milkīyat; qabza; ikhtiyār.

2.—Un khidmāt kā ajr jo kīgayī yā kījāne-wālī hoñ 'alal-khusūs
woh haqqi-s-sa'ī jo kisi abl-i-pesha ko uske peshe ke muta'alliq
khidmāt ke 'iwaz meñ diyā jāwe 'ām isse ki uski ta'dād dene-wāle
ki marzi par munhasir ho yā ba-zarī'a rawāj khwāh qānūn ke mu-
'aiyan ho masalan wukalā wagaira kā mihnātāna mu'ālij kā nazarā-
na rusūm-i-muta'alliq-i-'uhda rusūm-i-shādī marsam yā rusūm-i-paṭ-
warī wagaira. [sharāit par qābiz ho,

3.—Arāzi yā haqqiyat jispar koyi min-jānib-i-mālik-i-ā'lā khās khās
An absolute fee, or fee-simple—Woh arāzi jispar koyi hamesha ko liye khud
aur apne wurasā ki taraf se qābiz rahē.—Bil-ā'l fee yā fee-simple us haqqiyat
par dalālat kartā hai jo wirtsatan mile.—A limited fee—Haqqiyat-i-mash-
rūt.—A qualified or base fee—Woh haqqiyat jo ba'z quyūd ke sāqit hone par
phir qāim na rahē.—A conditional fee—Woh haqqiyat jo khās khās wurasā
par mahdūd ho.

Fee, v. t. Jo kāam anjām pā-chukā ho khwāh anjām pāne wālā ho uskā
ajr d.; haqq-i-mihnāt d.; mihnātāna d.; rusūm d.; ajzā yā ajr d.;
kirāye yā bhāre par r.; bhāra yā kirāya d.; rishwat d.

Feeble, a. 1.—Kamzor; nīr-bal; tāqat-war nahīn; za'if; nā-tuwān; jiske
jism meñ quwwat kam ho; bimār yā bimāri se kamzor.

2.—Pūrī yā baland nahīn—jaise āwāz; qawī yā mazbūt nahīn—jaise
dil ki koshishēñ; shokh yā tez nahīn—jaise rausbanī yā rang; jismeñ
tezi ('ujlat) na ho—jaise harakat. [sustī.

Feebleness, n. Kam-zorī; nā-tuwānī; zu'f; quwwat yā tāqat kā na r.;

Feed, v. t. 1.—Khilānā; qūt baham pahunchānā; gizā d.; khāne ki
chizeñ muhaiyā k. [sha kharch yā zā'i ho khwāh kāam meñ āyo.

2.—Ihtiyāj yā zarūrat raf' k.; denā; us chiz ko pūrī k. jo hame-
Springs feed ponds—Sotoñ se tālibōñ meñ pānī jātā hai.—To feed a furnace
with coal—Bhaṭṭhī meñ koelū jhoṭknā.

3.—Charā yā charwā d.; maweshī se ūpar kā hissā khilwā d. jaise
galle ke darakht ghās wagaira kā.

4.—Khāne ke liye d.—jaise jānwaroñ ko; khilānā. [jam khilāo].

Feed out turnips to the cows—Gāyoñ ko khāne ke liye shaljam do (unko shal-

Feed, v. i. 1.—Khānā.

2.—Khākar jīnā (guzrān k.); shikār k. [khāte haiñ.

Feed, n. 1.—Jānwaroñ kī khurish; chāra; ghās bhūsā wagaira jo jānwar

2.—Charāyī kī zamīn; zamīn jispar jānwar chareñ.

3.—Jisqadar chāra gāe ghoṛe wagaira ko diyā jīe.

Feel, v. t. 1.—Chhūnā; chhū-kar ma'lūm k.; quwwat-i-lāmisa se jānnā; lams yā mas k. [imtihān k.; jāñchnā; āzmāish k.

2.—Chhū-kar dekhnā; hāth lagā-kar dekhnā-bhālūnā; kisī shai kā

3.—Kisī shai kā khayāl r.; apne dil meñ ma'lūm k.; tajriba k.; kisī shai kā asar ma'lūm k.; samajhnā. [apne dil meñ yaqīn lānā.

4.—Jānnā; wāqif h.; wāqī'i aur thīk thīk jānnā; kisī bāt par

To feel, or to feel out—Āzmānā; thāl h.; patā l.; dhūñdhnā; ṭaṭol-kar ma'lūm k.

Feel, v. i. 1.—Chhūkar ma'lūm k. yā jānnā. [hīl uṭhnā (uspar choṭ ānā).

2.—Dard ma'lūm k.; taras khānā; kisī kī musibat wagaira par dil kā

3.—Dil meñ ma'lūm k.; dil kī kisī kaifiyat se wāqif h.; apnī nisbat kisī hālat kā samajhnā. [Webster.

“Followed by an adjective describing the inward state, &c.”

To feel assured or grieved—Dil meñ kisī amr kā tayaqqun r. yā ranj ma'lūm k.

4.—Yaqīn ke sāth (yaqīnan yā bi-l-yaqīn) jānnā; pakka jānnā. [k.

5.—Chhūne meñ ma'lūm h.; ma'lūm paṛnā; jān paṛnā; khayāl paidā

“Followed by an adjective describing the kind of sensation or impression.” Webster.

“Blind men say black feels rough, and white feels smooth.”—Dryden—Andhe kabte haiñ kī kālī chiz darbarī aur ujli chiknī ma'lūm hotī hai.

Feeler, n. Koyī tajwīz yā bāt wagaira jo is garaz se zāhir kī yā kabī-jāe kī dūsroñ kī rāe ma'lūm ho; aisī bāt jo dūsroñ ke dil kā hāl ṭaṭolne ke liye kahī jāe.

Feeling, p. a. 1.—Jismeñ bahut kuchh dard ho; jo jald hīl yā ḍol jāe; jismeñ ham-dardī ke khayālāt jald paidā ho-jāeñ—jaise insān yā uskā dil.

2.—Jisse baṛī riqqat zāhir ho; pur-dard; jiskī chhoṭ dil par lage; choṭīlī; riqqat kī yā riqqat-āmez—jaise bāt. [chhūne se ma'lūm ho.

Feeling n. 1.—Hiss; lams; woh quwwat jisse kisī khārījī shai kā hāl

2.—Khayāl; 'ilm; wāqifiyat; rūhānī kaifiyat kā hāl ma'lūm k. yā h.; quwwat-i-lāmisa se ma'lūm k. yā h.

3.—Dard; riqqat. [khayāl.

4.—Koyī dīlī kaifiyat; dil meñ kisī qism kā josh; kisī qism kā

Feelingly, ad. Dard ke sāth; riqqat se; dil-sozī se; aisī tarah par kī dil par asar ho; narmī yā mulāimat se.

Feign, v. t. Kisī shai ko jo aslī yā wāqī'i na ho khayālī wujūd d.; khayāl k.; kisī shai kī sūrat zihū se nikālūnā; koyī bāt banā-kar bātaur sach ke kalnā; ikhtirā' k.; garhnā; jhūth bayān k.

2.—Sūrat-i-iddi'āyī ikhtiyār k.; hila k.; bahāna yā bhagal k.; jhūthī sūrat banā l.; kisī shai kī jhūthī numāish k. [mukhtara'.

Feigned, p. a. Iddi'āyī; banāwaṭ kā; jhūthā; masnū'i; iṭād kiya huā;

Felicitate, v. t. 1.—Bahut khush k.; mahzūz k.

2.—Kisi se khushī kā izhār k.; tahniyat k.; mubārakbād d.
 Fell, *a.* Be-rahm; sang-dil; wahshī; sakht; kathor; khūn-khār.
 Fell, *v. t.* Girā d.; zamīn par loṭā d.; kāṭ yā mār-kar zamīn par girā d.;
 mār yā kāṭ girānū.

Fellow, *n.* 1.—Sharik; sāthī; rasīq; sājhī; ham-rāhī.

2.—Kaj-khulq yā nā-lāiq shakhs; zalīl shakhs; mardak; nigorā.

3.—Ikhtiyār yā rutbe wagairā meñ kisi ke barābar.

4.—Jo do chizen ek sāth kām meñ lāyī jāen unmeñ se ek; sāth kā;
 joṛ kā masalan dastāne kā joṛā.

5.—Shakhs; ādmī; mard yā 'aurat.

6.—Kisi 'ilmī majme' kā sharik.

Fellow-creature, *n.* Ham-jins; ek hī khāliq kā maṭhlūq.

Fellow-feeling, *n.* Ham-dardi; bāhamī-dilsozī.

Fellowship, *n.* 1.—Sāthī yā sharik h.; shirkat.

2.—Logon kā bāham ek tarah kā aur dostāna bartāw r.; dost-dārī;
 suhbat; khālā-malā; sāth; sangat yā sat-sang.

3.—Sāth; ekatthā rahne kī hālat.

4.—Kisi fi'l musibat yā naf'-o-nuqsān wagairā meñ shirkat.

5.—Majma'; giroh; jhund.

Good fellowship—Yār-bāshī; suhbat-dāri kā shauq; khush-khulqī.

FEL'LO-DE-SE, [Lat.] (*Law*) Jo shakhs jānbūjh-kar apnī tayīn halāk
 kare; woh shakhs jo koyī aisā fi'l-i-nā-jāiz kare ki uske natīje meñ
 khud usī kī jān jāwe; khud-kush; apnī jān āphī lene w.

Felon, *n.* 1.—(*Law*) Woh shakhs jo *felony* kā murtakib huā ho.

2.—Woh shakhs jo kisi jurm-i-sangīn kā murtakib huā ho; jo shakhs
 koyī sangīn jurm kar sake; kaṭṭar.

Felonious, *a.* Jismeñ *felony* kī sifat ho; jo bugz yā kīne kī wajh se
 huā ho; dagā-bāzī yā be-imānī kā; jo dil kī khabāsat yā badnīyatī se
 zuhūr meñ āwe yā uspar dalālat kare; jo 'amadan ba-garaz-i-irtikāb-
 i-jurm kiyā jāwe.

A felonious deed—Woh fi'l jo bugz kīna dagā-bāzī be-imānī yā dil kī burāyī yā
 bad-nīyatī ke sabab se kiyā jāe; fi'l-i-qabīh; fi'l-i-zabūn.

Felony, *n.* 1.—(*Law*) Woh jurm jiskī pādāsh meñ arāzī yā asbāb khwāh
 donoñ bi-l-kul zabt ho jāweñ aur uske 'alāwa jurm kī sangīnī ke mutā-
 biq sazā-i-maut khwāh dūsri sazā bhī ho.

2.—Jurm-i-sangīn; jurm-i-kabīr.

Female, *n.* Māda; nisā; 'aurat.

Female, *a.* 1.—Māda; nar nahīn.

2.—Niswān ('auraton) se muta'alliq; mansūb-ba-unās; zanāna.

3.—'Auraton sā; zanāna; nāznūn; kamzor; nāzūk.

FEME-COVERT, } (Fr.) (*Law*) Zan-i-mankūha; byāhī 'aurat; sohā-
 FEMME-COVERT, } gin yā sohāgan; woh 'aurat jo apne shauhar
 kī himāyat meñ ho.

FEME-SOLE, } (Fr.) (*Law*) Zan-i-gair-mankūha; be-byāhī 'aurat.

FEMME-SOLE, } [rok; muhāfazat; dhāl.

Fence, *n.* 1.—Jisse hamla yā khatra daf' ho-jāe; bachāw; hifāzat; āṛ;

2.—Dīwār ṭāṭṭī khandaq pushṭī yā jangla wagairā jo is garaz se
 bane ki jānwar uske bhitar se bahak-kar bāhar na jāen na bāhar ke
 maweshī khet meñ ghūs jāen; chār-dīwārī ṭāṭṭī ihāta wagairā.

3.—Paṭe-bāzī; pheṅk; paṭā.

Ring fence—Chār-diwārī wagaira jo kisi jādedād kī chārōn taraf ho.—*To be on the fence*—Do fariq yā tadbīr-i-mukhālīf kī nisbat kisi tajwīz-i-qat'i kā qāim na k. (koyī do ṭūk bāt tai na kar d.).

Fence, *v. t. 1.*—Khatre se dūr r.; bachānā; mahfūz r.; panāh d. [d.

2.—Tattī wagaira se gher ko bachāw k.; chār-diwārī wagaira se gher

Fence, *v. i. 1.*—Bachāw k.; hifāzat k.; khatre se mahfūz r.

2.—Talwār se apnā bachāw k.; talwār yā paṭā pheṅknā.

Fend, *v. t. 1.*—Dūr r.; āne na d.; rok r.; bāz r.

Often with *off*.

Fend, *v. i.* Roknā; bāz r.; ṭāl d.; haṭā d.

Ferment, *n. 1.*—Khamīr; māwā; māya. [kharosh.

2.—Andurānī khal-fishār; hangāma; dhūm-dhānī; balwa; josh-o-

Ferment, *v. t.* Josh paidā k.; hilā d.; harakat meṅ lūnā; josh d. yā paidā k.; ubāl d.; bhītari-bhītar ubhār d.

Ferment, *v. i. 1.*—Josh khānā; ubalnā; khamīr uṭhnā; pās uṭhnā.

2.—Gusse se josh meṅ ānā; josh-o-kharosh meṅ h.; mushta'il h.

Fermentation, *n. 1.*—Khamīr; ubāl; josh; pās.

2.—Dimāgī yā zihnī quwwatōn kā kām d.

Ferocious, *a.* Wahshī; kattaar; sang-dil; jisse be-rahmī zāhir ho; darinda; khūṅkhār; gazab-nāk.

Ferocity, *n.* Wahshat; gazab-nākī; be-rahmī.

Ferry, *v. t.* Kашti par kisi daryā wagaira ke us pār le-jānā; nāw par pār utārnā yā utārnā; 'ubūr-i-daryā k. yā karānā.

Ferry, *n. 1.*—Woh jagah jahān log guzāre kī kashī par daryā wagaira 'ubūr karke jāte haiṅ; guzāra; ghāt; ma'bar; utārā. [utārne kā haq.

2.—Guzāre kā haq; ghāt kī kashī (nāw) par daryā wagaira ke pār

Ferry-boat, *n.* Guzāre kī kashī; utāre kī nāw; ghatahā.

Ferry-man, *n.* Ghāt w.; jiske ihtimām meṅ guzāra (ma'bar) ho aur mu-sāfir pār utarte hoi (daryā 'ubūr karte hoi). [liyā jāwe.

Ferry-toll, *n.* Guzāre kā mahsūl; 'abr; jo mahsūl 'ubūr-i-daryā ke waqt

Fertile, *a. 1.*—Zar-khez; upjāū; jismeṅ bahut kuchh paidā ho; jiskī paidāwār bahut ho masalan arāzī yā khet.

2.—Jaiyid; bharā-pūrā; jismeṅ barī āmad ho; mūjid; jismeṅ bāton ke ifrāt se paidā karne kī salāhiyat ho; masalan zihn tabī'at yā khayāl.

Fertility, *n.* Zarkhezī; kasrat se phal paidā karne kī quwwat; barī āmad; ijād kī barī quwwat. [quwwat d.

Fertilize, *v. t.* Zar-khez k.; bār-āwar k.; upjāū banānā; paidā-wār kī

Fervent, *a. 1.*—Garm; dahaktā huā; khaultā huā; pur-josh. [huā.

2.—Garm-josh; garm-mizāj; sargarm; mazhabī ta'assub se bharā

Fervid, *a. 1.*—Nihāyat garm; jaltā yā khaultā huā.

2.—Sargarm; tez; shauq se bharā huā.

Fervour, *n. 1.*—Garmī; hiddat; saḳht garmī.

2.—Garm joshī; mazhabī harārat: barī sargarmī.

Festival, *a.* Tewhār ke muta'alliq; 'id-mansūb; khushī se bharā huā.

Festival, *n.* Tewhār; khānc-pīne yā khushī manāne kā din; sālāna 'ihādāt yā khushī kā roz [shāsh.

Festive, *a.* Khushī se bharā huā; ziyāfat se ta'alluq r. w.; khush; bash-

Fetch, v. t. 1.—Lānā; jā-kar lānā; le-kar ānā; mutakallim kī taraf le-jānā; us shakhs yā chiz kī taraf le-jānā jiskī jānīb se us fī'l (le-jāne) kā sudūr matlūb ho. [i-saman miluā.

2.—Qīmat uṭhuā yā milnā; dām milnā; kisī qīmat par biknā; zar-
This article, if properly sold, will *fetch* a high price—Agar yah chiz munāsib
taur par bike to iski qīmat bahut milegī (yah bare dām par jāegī yā bikegi).

3.—Karnā; anjām ko pahuñchānā; khaiñchnā; bharnā.

To *fetch* a bound or leap—Jast k. yā kūdnā; chaukaṛī bharnā. To *fetch* a blow—
Zarb mārñā; wār k.; ghūsā chālānā. To *fetch* a sigh—Āh khaiñchnā yā bharnā.

4.—Pahuñchnā; kahiñ wārid yā sādīr h.

To *fetch out*—Zuhūr meñ lānā; zāhir k.; namūdār k.—To *fetch to*—Aslī hslat
par kar-d.; gashī se hosh meñ lānā—To *fetch up*—Upar lānā; zāhir yā paidā
k.—To *fetch a pump*—Dankale meñ is liye pāni bharnā ki woh usko khaiñche.

Fetch, n. Woh kārīstānī jiske bā'is kisī amr kā wuqū' pech-o-tāb khā-
kar ho; woh hīrfat jiskā manshā zāhir meñ kuchh ho aur bātin meñ
kuchh; mār-pech; jul; buttā; hīla; makr-o-fareb.

FÊTE, [Fr.] (Fât.) Tewhār; koyī khushī kā dīn; jis dīn khānā-pīnā
aur har tarah kī khushī ho.

Fetid, a. Jismēñ bad-bū ho; muta'affīn; sarā huā; ubsā huā; ganda.

Fetter, n. 1.—Pair kī zanjīr; paikaṛī; berī; jaulān; zanjīr jo qaidī ke
pairon meñ dālī-jīwe yā jisse kisī jānuar ke agle pichhle pair is
garaz se jakar-band kar diye-jāwen ki woh bhāg na sake.

2.—Rok; āṛ; zabt; koyī bāt jo dūsri bāt ko roke.

Used chiefly in the plural.

Fetter, v. t. 1.—Paikaṛe bharnā; berī pabnānā yā dālñā; pā-ba-zanjīr
k.; bāndhnā; jakar-band k.

2.—Harakat se bāz r.; roknā; kisī ko pāband-i-quyūd k.; band k.;
jakaṛ-band k.; chalne na d. [jātā hai.

Fetus, n. Janīn; bachcha; bachcha jab mān ke peṭ meñ purā purā ban-
Feud, n. 1.—Ek khāndān ke logoñ kā is garaz se muttahiq ho-jūnā ki
jis shakhs ne unmeñ se kisī ko nuqsān pahuñchāyā ho yā uski tauhīn
kī ho usse uskā badlā leñ.

2.—Jhagrā; takrār; do gharānoñ yā firqon meñ khusūmat-i-shadīd;
jānī dushmanī; aisā jhagrā jo begair kusht-o-khūn ke raf' na ho.

Feud, n. (Law) Zamīn ke muta'alliq woh haqqiyat jo ba-'iwaz ajr yā
mushāhare ke kisī khidmat kī 'iwaz meñ hāsīl ho; woh haq jo asāmī
yā ra'iat ko arāzī khwāh dūsri jāedād-i-gair-manqūla kī nisbat is
bāt kā hāsīl ho ki woh us arāzī khwāh digar jāedād-i-gair-manqūla kī
pusht dar pusht mutasarrif ho aur uske 'iwaz meñ zamīndār kā kām
larāyī ke waqt anjām de par shart yah ho ki jāedād-i-arāzī hamesha
zamīndār hī kī millkiyat rahi; jāgīr ba-'iwaz-i-khidmāt-i-muta'alliqa-
i-ahl-i-saif.

Feudal, a. Khidmāt-i-faujī ke haq par mabnī yā unke muta'alliq.

Feudatory, a. Jo dūsre se kisī shart-i-khidmat ke 'iwaz meñ hāsīl ho.

A *feudatory* little—Haqqiyat jo khidmat-i-ma'hūda ke anjām par mashrūt ho.

Fever, n. 1.—Bukhār; tap; harārāt.

2.—Garmī; josh; kisi aisi shai kī wajh se tahrīk jiskā dil par barā asar ho; kisi qism kī qawī tahrīk; bukhār. [kaifiyat ho—jaise marīz.

Feverish, *a.* 1.—Khafīf sā bukhār r. w.; jiske mizāj meñ harārat kī sī 2.—Garm; khamastā huā; jaltā huā. [mutalawwin.

3.—Jisko qarār na ho; jise sabāt na ho; kabhī garm kabhī sard; Few, *a.* 1.—Bahut nahīn; ta'dād meñ kam yā mahdūd; thore; chand; qalīl; gintī ke; do-chār; do-ek.

2.—Chand ashkhās; kuchh log; thore log.

Fiat, *n.* Hukm; irshād; hukm-i-qāti'; farmān.

Fickle, *a.* Mustahkam yā mazbūt nahīn; jo badlā (tabdil huā) kare; jisko sabāt na ho; mutalawwin-mizāj; jiski rāe yā irāde ko istiqlāl na ho; chanchal.

Fiction, *n.* 1.—Banāyī ijād kī-huyī yā khayālī bāt; ikhtirā'; banāyī huyī kahānī yā dāstān 'ām isse ki woh zabānī ho yā tahrīrī; banāwat kī bāt yā banāwat; kahānī; afsāna; bāt jo dhokhā dene ke liye garh li-jāe.

2.—(Law) Qānūn meñ aisi bāt kā jo mumkin ho par asl meñ bi-l-kul sach na ho is garaz se taslim kar lenā ki jo bāteñ gair-mutanāza' hoñ unse jald guzar kar un umūr par lihāz kiyā jāwe jinkī nisbat asl meñ bahis ho; farz-i-mumkināt.

Fictitious, *a.* Banawwā banāyā huā yā banāwat kā; khayālī; aslī nahīn; sākhṭa; talbīsī yā multabis; jhūṭh; masnū'ī; jā'li; wāqi'ī yā sachchā nahīn; farzī; mujāzī.

Fidelity, *n.* 1.—Wafādārī; haq-ba-jānib h.; us bāt par ba-khūbī lihāz r. jiskā anjām farz ho; ihtiyāt ke sāth farz kā anjām; jis shakhs yā furq kā koyī pāband ho uskī taraf se uskā na haṭnā; namak-halālī; khair-khwālī. [imāndārī.

2.—Apne wa'de yā qaul par rahnā; sachāyī; sadāqat-bayānī;

3.—Zauj yā zauja kī bāhamī wafādārī; mu'āhada-i-nikāh kī pābandī; shādī ke waqt jo qaul-o qarār ho uspar sābit-qadmī.

Fiducial, *a.* 1.—Yaqīn ke sāth; bilā-shak-o-shubha; mazbūt; i'tiqād ke sāth; i'tibār ke sāth. [amānatāna.

2.—Jo sipurd-dārī yā amānat kī qism se ho; sipurd-dārāna;

Fiduciary, *a.* 1.—Jismeñ waswasa (āgā-pīchhā) na ho; mazbūt; mustaqil; i'tiqād ke sāth; sābit-qadmī se.

2.—Amānat r. w. yā jo amānatān rakkhā ho; amānat par mabnī; sipurd-dārāna yā sipurd dārī kā. [apne pās ba-taur amānat ke rakkhe.

Fiduciary, *n.* Sipurd-dār; amānat-dār; amīn; woh shakhs jo kisi kī chīz Fief, *n.* (Law) Woh zamīn yā haqqiyat jo zamīndār se is shart par li-jāwe ki laṛāyī ke waqt asāmī zamīndār kī kumak kare; jāgīr; tamgā.

Field, *n.* 1.—Khet; mazra'; kishṭ; arāzī-i-mazrū'a.

2.—Kisi qism kā khulā maidān; kisi kār-rawāyī yā kisi kām ke anjām kā mauqa'-i-munāsib yā be-khalish; barī wus'at; barī gun-jāish; bahut jagah.

3.—Maidān-i-jang; laṛāyī kā maidān; laṛāyī; jang; kār-zār.

Field of ice—Barī kā barī dhokā jo pānī par tairtā ho.—Field or field of view—

Dūr-bīn yā khurd-bīn ke lagāye jāne par woh kul fāsila jāhān tak chīzeñ dekh parēñ.—To keep the field—Laṛāyī qāim r.; khaimoñ meñ rahnā yā laṛte rahnā; maidān thābhe rahnā.

Field-book, *n.* Paimāish kī kitāb; woh kitāb jismeñ paimāish ke natīje darj kiye jāte haiñ; khasra.

Fierce, *a.* Tund; tez; shadīd; sakht; jo jhonke se chale—jaise hawā; wahshī-mizāj; khūn-khār; gazab-nāk; maglūbu-l-gaiz; zālīm; baṛā be-rahm; kisī bāt meñ nihāyat hī sar-garm yā pur-josh. [banāye huye.

Fiercely, *ad.* Shiddat se; gazab-nākī se; gusse ke sāth; wahshī sī sūrat

FIERĪ-FĀCIAS [Lat.] (*Latv*) Hukmnāma-i-'adālat jismeñ sharif ko yah hukm diyā jāe ki fulān shakhs ke haq meñ dain yā zar-i-khisāra kī digri huyī hai uske rupaye madyūn ke māl-o-asbāb se wusūl karo.

Fiery, *a.* 1.—Ātashī; āg sā; āg kī tarah; āg babulā; raushan; damak-tā huā.

2.—Tez; tund; ātashī yā āg kī tarah garm.

3.—Gazab-nāk; khishm-nāk; jisko jald ishti'āl ho; zūd-ranj.

4.—Baṛā tez; jisko āsūnī se rok na sakeñ—jaise ghoṛā.

Fig, *n.* 1.—Anjir kā phal yā daraḳht.

2.—Koyī be-qadr yā be-kār chīz. Yah ek tahqīrī kalima hai. [fikr na k.

Not to care a fig—Khāk yā khāk barābar na samajhnā; kuchh bhī parwā yā

Fight, *v. i.* 1.—Laṛnā; mujādala k.; apne dushman ko maglūb karne kī koshish k.; harba k.

 Followed by *with* or *against*: by *with* when two persons or parties contend in person, and by *against* when one speaks of the carrying on of a war.

2.—Kisī ke khilāf 'amal k.; roknā; mukhālafat k. [karke qāim r.

Fight, *v. t.* 1.—Laṛnā; laṛte rahnā; laṛ-bhir ke jītnā yā hāsil k.; jang

2.—Laṛāyī meñ laṛnā; jang k.; maidān k.

3.—Laṛnā; laṛāyī meñ kām l.

Fight, *n.* Laṛāyī; jang; mujādala; muhāraba; harbe kā chalnā; mārpiṭ.

Figurat, *a.* Jo kisī khās sūrat kā ban-sake yā uspar qāim rah-sake; sūrat-pazir.

Figurative, *a.* 1.—Jisse kuchh aur zāhir ho; mushābahat ke zarī'e se zāhir k. w.; sūrat-numā; kisī asli shai ko bataur uske qāim-maqām ke batlāne yā zāhir k. w. [isti'āre kā.

2.—Lafzī nahīn; gair-sarīhī (sidhā nahīn); mujāzī; murādī; istilābī;

3.—Rangū; jismeñ san'ateñ bhārī hoñ; musajja'-o-muqaffa.

Figure, *n.* 1.—Kisī chīz kī sūrat; shakl; waz'; tarāsh-kharāsh; banāwat; saj-dhaj; haiat. [taswir; sūrat.

2.—Insān kī shabīh jo taswīr wagaira meñ banāyī jāe; mūrat; but;

3.—Kisī shai kī shabīh jo kapṛe yā kāgaz wagaira par banāyī jāe.

4.—Woh khayāl jo kisī shakhs ke tariq yā kār-rawāyī se paidā ho.

5.—Handasa; ank; 'adad—jaise 1,2,3 wagaira.

6.—Qīmat; mol; dām.

To be sold at a high or low *figure*—Kam yā ziyāda qīmat par biknā.

7.—Isti'āra; istilāh.

To cut a *figure*—Nām-o-nishān k. yā paidā k.; aise kām k. jinse log mutabaiyir hoñ yā ta'rif karen; numāyān h. yā kār-i-numāyān k.

Figure, *v. t.* 1.—Sūrat banānā; daul dālū; naqsha khaiñch-kar yā sūnche meñ dhālkar kisī kī shabīh banānā.

- 2.—Naqsh-o-nigār banānā ; gul-būte banānā ; naqqāshī k.
- 3.—Handason se zāhir k. ; hisāb k. ; giṇnā ; shumār k.
- 4.—Isti'artan batlānā ; zāhir k. ; kisi shai par dalālat k.
- 5.—Dil meṇ sūrat banānā ; qiyās k. ; khayāl k. ; sochnā.
- 6.—Pahle se zāhir k. ; kisi bāt ki 'alāmat uske wuqū' ke qabl batlānā.

To figure out—Hisāb karke ta'dād daryāft k.—*To figure up*—Joṛnā ; gintī k.

Fileh, v. t. Chorānā ; chupke se le-l. ; koyī khafif chīz chorā l. ; dūsre se nājāiz taur par le-l.

File, n. 1.—Woh dhūgā dorī yā tār wagaira jismeṇ kāgazāt tartīb ke sāth lagā-kar is garaz se rakkhe jāte haiṇ ki we hifāzat se raheṇ aur zarūrat ke waqt āsānī se nikal āweṇ ; woh kul kāgazāt jo tār wagaira meṇ lagā-kar ek sāth rakkhe jāweṇ ; 'adālat ki misl ; kāgazāt ki natthī yā unkā muṭṭhā.

On file—Bahut se kāgazāt wagaira jo tartīb se ek sāth rakkhe hoṇ.

2.—Fihrist ; fard ; rajistar ; woh kitāb jismeṇ kisi qism ke kāgazāt wasl yā chaspān kiye jāte haiṇ.

State of the file—Muqaddamāt-i-mutadāira ki kaifiyat ya'nī yah ki kitne muqaddamāt dāir huye aur kitne faisal.—*A heavy file*—Muqaddamāt kā kasrat se dāir rahnā.—*A light file*—Muqaddamōṇ kā kam zer-i-bāqiyāt rahnā. *A clear file*—Muqaddamōṇ kā fihrist-i-bāqiyāt par na rahnā ya'nī jo kuchh rujū huye hoṇ un sab kā faisal hoke kuchh bāqī na rahnā.—*To bring a case on the file*—Kisi muqaddame ko fihrist yā rajistar meṇ qāim k.—*To strike a case off the file*—Kisi muqaddame ko fihrist-i-bāqiyāt se kharij kar-d.—*To restore a case to the file*—Kisi muqaddame ko fihrist par phir qāim k. (bāz ba-nambar-i-sūbiq qāim k.).

3.—Qatār ; parā ; saf.

File, v. t. 1.—Tartīb se r. ; murattab k.—khususān kāgazāt kā is garaz se ek sāth tartīb se r. ki we mahfūz raheṇ aur 'inda-l-zarūrat fauran nikal āweṇ ; shāmil-i-kāgazāt k. ; munsalik k. ; natthī k. ; jo kāgazāt tartīb-wār rakkhe hoṇ unhīṇ ke shumūl meṇ dūsre kāgazāt mauqa'-i-munāsib par rakh d. ; ham-rishta k.

2.—'Adālat yā majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke rū-ba-rū kāgazāt kā bā-zābita pesh k. ; dākhil k. ; guzrānnā ; dākhil-i-sarishta k. [pesh k.

To file a petition or bill—Darḫwāst yā musawwada-i-qānūn kā bā-zābita

3.—(*Law*) Shāmil-i-misl k. ; 'adālat ke kāgazāt ki natthī meṇ munsalik k. ; kāgazāt-i-māujūda-i-'adālat ke shumūl meṇ r. ; kisi kāgaz par jo 'adālat meṇ pesh ho uskā dākhila ba-qaid-i-tārīkh likh d.

File, v. i. Qatār bāndh ke āge-pīchhe chalnā.

 Generally with *off*.

To file with—Kisi ke sāth hi sāth rahnā ; kisi ke pīchhe lage rahnā.

Filial, a. Farzandī yā dukhtarī ; beṭe yā beṭī se nisbat r. w. ; jo larḳe ke liye apne wālidain ki nisbat munāsib ho.

Filiation, n. 1.—Rishta-i-farzandī yā dukhtarī ; bāpse beṭe yā beṭī kā rishta.

2.—Kisi waladu-l-harām ki paidāish kisi lḥās shakhs se manṣūb k. **FILIUS NULLIUS**, [Lat.] Kisi kā beṭā nahīṇ.

Fill, v. t. 1.—Bharnā; pur k.; jisqadar kisī zarf meñ rah yā samā sake utnā usmeñ dāl d.; kisī zarf meñ yahāñ tak r. yā udehnā ki phir usmeñ ziyāda ki gunjāish na rahe; mulabbab kar d.; nakh-sikh bhar d.

2.—Ifrāt se d.; jisqadar matlūb yā pasandīda ho utnā d.; āsūda k.; dīl ser kar-d.

3.—Kisī mansab kā r. aur uske farāiz kā anjām k.; kisī 'uhde par māmūr rahnā; qābiz yā māmūr rahnā; mutamakkin h.

4.—Kisī mansab par kisī kā muqarrar k. (māmūr yā nasab k.).

To fill an office—Kisī 'uhde par kisī ko muqarrar kar d.—*To fill a vacancy*—Kisī ko kisī mansab wagaira par jo khālī ho muqarrar k.—*To fill in*—Is tarah dākhil k. ki bhar jāe; pur k.; bharnā; darj k.; dākhil k.—*To fill up*—Bi-l-kul bhar d.; pur k.; labālab bhar d.; mutlaq gunjāish na chhorñā; pūrā kar d.; labrez yā mulabbab kar-d.—*To fill out*—Jisqadar matlūb ho wahāñ tak phailāñā yā barhāñā.

Fill, v. i. 1.—Bhar jāñā; pur ho-jāñā; ser ho-jāñā; gunjāish tak bhar jāñā; ifrāt se r.; mālāmāl h.

2.—Sharāb pine ke liye piyāla yā gilās bharnā; pine ke liye d.

To fill up—Bi-l-kul bhar jāñā; paṭ jāñā.

Fill, n. Pūrī miqdār; jisse baḥhūbī jī bhar-jāe; jisse zarūrat raf' ho-jāe; bhar-peṭ yā peṭ-bhar; itnā ki ārzū bāqī na rahe.

To weep one's fill—Ituāronā kīphir roneki ārzū na rah jāe.—*To eat one's fill*—Peṭ-bhar khāñā; shikam-ser khāñā; itnā khāñā ki tabī'atser ho-jāe (jī bhar jāe).

Filter, n. Chhannā; sāfi; unī kapre kā ṭukrā kāgaz yā aur koyī chīz jismeñ 'araq ṭapkāyā jāe.

Filter, v. t. Chhannā; sāf k.—jaise 'araq wagaira.

Filter, v. t. Chhannā; chhan ke nikalnā yā girnā.

Filth, n. 1.—Mailā; koyī shai jisse najāsāt yā gandagī paidā ho; najāsāt; gandagī; gilāzat; ālāish. [kharābī; abtarī.]

2.—Koyī bāt jisse nek-kirdārī meñ futūr pare yā dhabbā lage;

Filthy, a. Mailā; ganda; najis; nā-pāk; galīz; kharāb.

Final, a. 1.—Ākhiri; ākhir kā; ākhīr; pichhlā.

2.—Qat'i; qatī'; kāmīl; nātiq; ākhīr; jisse kisī bāt kā khātima ho-jāe; jiske hone par phir kuchh rah na jāe; jiske sudūr yā wuqū' ke ba'd qat'-i-tasalsul ho-jāwe. [na hosake; nātiq; qat'i.]

3.—Murāfa'a ke qābil nahīñ; nā-qābil-i-apīl; jiskā murāfa'a. (apīl)

4.—Gāyī; us manshā se ta'alluq r. w. jiskā husūl maqsūd ho.

Final cause—'Illat-i-gāyī; woh amr jiske liye koyī fi'l kiya jāe.

Finally, ad. 1.—Khātima par; ākhīr meñ; anjām ko; ākhīru-l-amr; bi-l-ākhīr; ākhīrash; pichhe ko.

2.—Bi-l-kul; tamām tar; is tarah par ki 'uhda-barāyī ki ummed na ho; aisi tarah par ki phir sar-sabz na ho-sake; ba-tarz-i-lā'ilāj.

Finance, n. Kisī farmāñ-rawā yā saltanat ki āmadānī; mālguzārī yā zar-i-sarkārī; zar-i-maujūda-i-khazāna-i-'āmira; woh rupaye jo khazāna-i-sarkārī meñ āveñ; sarmāya-i-naqdī.

Often used in the plural.

Financial, a. Mālī; zar-i-sarkārī ke muta'alliq; mālguzārī-i-sarkārī se ta'alluq r. w.; bādshāhat ki āmad (mahāsīl) se nisbat r. w.

Financialist, n. Woh shakhs jo māli umūr meḥ wāqifiyat-i-tāmma rakkhe.
Financially, ad. Ba-lihāz-i-umūr-i-muta'alliqa-i-māl; māli tariq par; mālguzārī yā mahāsil-i-sarkārī kī nisbat; aisi tarah par ki sarkārī māl-guzārī (āmadānī yā mahāsil) kā nikās ho.

Financier, n. 1.—Muhtamim-i-umūr-i-mālī; woh ahl-kār jo sarkārī mahāsil kā ihtimām kare; fota-dār; sāga-i-māl kā afsar.

2.—Kār-rawāyī-i-muta'alliqa-i-āmad-i-sarkārī meḥ māhir; jisko umūr-i-naqdī se wāqifiyat ho; woh ahl-kār jo mahsūl wagaira ke zarī'e se āmadānī ke qāim hone aur uskā kifāyat ke sāth kharch meḥ lāye jāne kā hāl bakhūbī samajhtā ho.

Find, v. t. 1.—Kisī chīz kā ittifaqiya pā-jānā yā uskā dekh-pānā; pahli martaba dekhnā yā wāqifiyat hāsīl k. masalan kisī aisi chīz kī nisbat jo nayī yā lā-ma'lūm ho yā jiskī ummed pahle se na rahī ho; milnā; mulāqāt h. [ma'lūm k.; samajhnā.

2.—Tajribe yā imtihān se daryāft k.; samajh yā dīl se ma'lūm k.;

3.—Dhūndh-kar nikāl nā; thāh lekar daryāft k.; kisī shai kā hāl bazarī'a-i-imtihān yā tahsīl daryāft k.; jis shai ke milne kī khwāhish yā koshish ho uskā milnā hāsīl honā yā hāth ānā; pānā; hāsīl k.; hāthlaghnā.

4.—Kisī natije par pahuñchnā; kisī rāe-i-ākhir kā qaim k.; ba-taur sahīh ke thahrānā; qarār d.; jin wāqī'āt kī nisbat bahs ho unkī asliyat daryāft karke apnī rāe kā zāhir k.; rāe-i-ākhir qāim karke farīqain kī nizā' tai kar d.; tajwīz k.; dilānā; sābit qarār d.

The jury find a verdict for the plaintiff or defendant—Ahl-i-jūrī mudda'ī yā mudda'ā'alaiḥ ke haq meḥ rāe dete haiḥ (tajwīz karte haiḥ).—The court finds the accused to be guilty of the offence charged—'Adālat mulzam ko mujrim-i-jurm-i-'āid-shuda qarār detī hai.—The court has found a large sum in damages for the plaintiff—'Adālat ne mudda'ī ke haq meḥ khisāre kī raqam -i-kaṣīr tajwīz kī hai (usko dilāyī hai).

5.—Jarāim i-'āid-shuda kā sābit qarār d.

The jury have found a bill against the accused, or they find a true bill—Ahl-i-jūrī ne mudda'ā'alaiḥ kī nisbat jurm-i-'āid-shuda sābit qarār diyā hai yā unkī rāe meḥ jurm-i-mundarja-i-fard-i-qarār-dād-jurm sahīh hai.

6.—Denā; baham pahuñchnā; muḥaiyā k.; maujūd k.

To find food for an army—Fauj ko rasad d. (khāne-pāne kī chīzeḥ muḥaiyā k.)

—He finds his nephew in money—Woh apne bhatije ko rupaye-paise detā hai.

To find out—(a) Hāl daryāft k.; hāl ma'lūm k.; hāl khol d. masalan kisī chor yā chori kā. (b.) Jān jānā; wāqifiyat hāsīl kar lenā; parda-dārī k. masalan kisī bhed (rūz kī bāt) kī. (c.) 'Uqda-kushāyī k.; 'uqda hal k.; hal k.; būjhnā—jaise kisī chīstān yā pahelī ke ma'nī kā samajhnā.—To find fault with—Ilzām lagānā; 'aib lagānā; malāmat k.; sarzanish k.; dosh d.—To find one's self—Honā; āram khwāh taklif sihbat yā 'alālat ke libāz se mizāj kī kaifiyat r.—How do you find yourself this morning?—Āj subh ko tum kaise ho? āj subh ko tumhāre mizāj (tumbhūci tabī'at) kī kyā kaifiyat hai (tumbhāra mizāj kaisā hai; tumbhāri tabī'at kā kyā dhaṅg hai).

Find, v. i. (Law) Amr-i-tajwīz-talab-muta'alliq-i-wāqī'āt kī nisbat tajwīz karke apnī tajwīz kā izhār 'adālat par k.

On the issue of possession, the jury found for the plaintiff—Amr-i-qabza kī nisbat ahl-i-jūrī ne ba-haqq-i-mudda'ī tajwīz karke apnī rāe kā izhār 'adālat par kar diyā.

Finding, n. (Law) Kisi amr khususan amr-i-muta'alliq-i-wāq'āt kī nisbat tahqīqāt yā taftīsh-i-'adālat kā natīja; tajwiz-i-'adālat; faisala-i-'adālat; ahl-i-jūrī kī tajwiz; jūrī kā faisala.

Fine, n. Jarīmāna yā jurmāna; tāwān; dand; dānd; woh रुपये jo kisi shakhs se ba-taur sazā-i-jurm ke dilāye jāwēn.

In fine—Ākhiru-l-amr; hāsīl-i-kalām; natīja-i-kalām; al-garaz; qissa-kotāh.

Fine, v. t. Jurm yā khilāf-warzī-i-qānūn ke 'iwaz kisi par tāwān-i-naqdī 'aid k.; ba-zarī'a-i-tajwiz-i-'adālat kisi par jurmāna k.; sazā-i-jurmāna yā jurmāne kī sazā k.

Fine, a. l.—Patlā; bārik; mahīn; jiske rezī bahut chhoṭe chhoṭe hoñ.

Finesilk—Bārikresham.—*Fine sand*—Bēlū jiske zarre bahut chhoṭe chhoṭe hoñ.

2.—Patlā; raqīq; gārḥā nahīn.

3.—Bārik; tez masalan usture kī bārḥ yā dhār.

4.—Bārik; patlā; moṭā yā dābiz nahīn; mahīn—jaise kaprā.

5.—Sāf; khālīs; kharā; jismeñ milāwat yā āmezish na ho.

6.—Nafīs; latīf; jismeñ husn-o-qubūh kī bārikiyon kī tamiz ho.

7.—Nihāyat hasīn; bahut khūbsūrāt; jismeñ nūr kā jalāl ho.

8.—Muhazzab; sāhib-i-salīq; jiske tarīq 'umda hoñ.

9.—'Ilm meñ kamāl r. w.; kāmīl; fāzil.

10.—Jo dekhne meñ khush-numā ho; 'azīmu-sh-shān; 'umda.

Finely, ad. l.—'Umdagī ke sāth; ta'rīf ke qābil; khūbsūrtī ke sāth; nafāsat aur mazāq ke sāth.

2.—Latāfat ke sāth; bāriki ke sāth; nazākat se. [nok banākar.

3.—Bārik; chhoṭe chhoṭe tukroñ meñ; patlī yā tez bārḥ khwāh [kharāyī].

Fineness, n. l.—'Umda h.; nafīs h.

2.—Safāyī; khālīs h.; bilā āmezish h.; kharā h. (kharāpan yā [kharāyī].

3.—Khūbsūrtī; husn-o-jamāl; kamāl; nafāsat; 'umdagī.

4.—Latāfat; nazākat; shustagī; safāyī.

5.—Bāriki; chhoṭāyī; patlā pan; mahīn yā tez h.; tezi.

6.—Bharak; āb-o-tāb; khush-numāyī; nafāsat.

FIVESSE, n. (Fr.) Kisi maqsad ke anjām ke liye tarah tarah kī fitrat; faun-o-fareb; mār-pech; kal-bal; bal-chhal; hīla-sāzi; 'aiyārī; jugat-bāzī.

Finger, n. l.—Āngulī yā uṅglī; āngusht; asba'; anmil.

The fore-finger—Āngusht-i-shahādāt; āngusht-i-dushnām; sabbāba; Khudā-

khāb; āngusht-i-Allāh-khān.—*The middle-finger*—Āngusht-i-darāz; wustā;

bīch kī uṅglī; mānjhli uṅglī.—*The ring-finger*—Bīnsir; asba'-i-khātīm;

āngusht-i-muhr.—*The little-finger*—Khīnsir; kāloj; āngusht-i-kihtariñ;

gāyat-i-asāba'; kānī uṅgulī yā kan-uṅglī; chitlī uṅglī.—*The thumb*—Āngū-

thū; nar-āngusht; suturk; ibhām. [mal hotī hai.

2.—Āngul; āngulī kī chawṛāyī jo ba'z auqāt paimāish meñ musta'-

A finger's breadth—Āngul bhar; ek uṅglī ke barābar chawṛā; uṅglī kī chawṛāyī.

The breadth of the four fingers, or of the three fingers—Tin yā chār uṅgul

kī chawṛāyī.—*To have a finger in*—Kisi bāt meñ sharik rahnā (usse ta'alluq r.).

FINIS, [Lat.] Khātima; ākhir; anjām.

Finish, v. t. l.—Kisi chīz ko khātima par pahuñchānā; anjām ko pa-

hūñchānā; khatm k.; tamām k.; ākhir ko pahuñchānā; pūrā k.

2.—Mukammal k.; kisi amr ke anjām meñ jisqadar mihnat ākhir

meñ darkār ho uskā kar d.; pūrā k.; takmila k.; kisi shai meñ jis-

qadar mihnāt ho-sake uskā k.; hatta-l-wasā' khūb mihnāt k.; sijil k.; jilā k.; takmīl yā takmila k.

Finish, *n.* Takmila; woh bāt yā fi'l jisse koyī shai anjām ko pahuñch jāe; woh palastar jo ākhīr meñ dīwār meñ lagāyā jātā hai.

Finished, *p. a.* Sijil; jiskī 'umdagī meñ koyī daqīqa utbā na rakkhā gayā ho; kāmīl; pūrā; mukammāl. [huā; jiskī ek had qāim ho; mutanāhī.

Finite, *a.* Mahdūd; miqdār yā darjē wagairē meñ kisi had ko pahuñchāyā

Opposed to *infinite*.

Fire, *n. 1.*—Āg; ātash; jalnā; sokhtagī.

2.—Āngeṭhī yā bhatṭhe meñ jaltī huyī lakṛī koelā wagairā; āg; kisi makān yā shahr kā jalnā; ātash-zadagī; ag-lahī.

3.—Kisi qism kā dīlī josh—jaise josh-i-muhabbat wagairā; baṛī garmī yā harārāt; mizāj kī baṛī sakhtī; mizāj kā āg kī tarāh h.

4.—Zihnī aur dīlī sar-garmī; josh-i-tabī'at; khayālāt kā barhā-chayhā h.; 'umda 'umda bātoñ kā shauq.

5.—Raushanī; jalwā; nūr; āb-o-tāb.

6.—Jalā-ke sakht taklīf d.; musibat-i-shadīd.

7.—Top wagairā kā chhūṭnā.

On fire—Jaltā huā; jalne kī hālat meñ; sozūh.—*To set on fire; to set fire to*—Āg lagā d.; jalānū; mushta'il k.; bahut hi bharkānū yā ubhār d.

Fire, *v. t. 1.*—Āg lagā d.; jalā d.

[ko bharkā d.

2.—Mushta'il k.; afrokhṭa k.; āg lagā d.; gusse wagairā ke shu'le

3.—Zīndā-dīl k.; kisi meñ jān dāl d.

4.—Chhoṛnā; dāgnā; chalānā; sar k.—jaise top wagairā.

To fire up—Āg jalā yā raushan kar d.—jaise kisi kāl (engine) kī.

Fire, *v. i. 1.*—Jalne lagnā yā jalnū; mushta'il h.; balnū. [sulag uṭhnā.

2.—Gusse wagairā se afrokhṭa h. (jalnā); bar-āngekhṭa h.; āg lag jānā;

3.—Top wagairā chhoṛnā chalānā yā dāgnā.

They fired on the town—Unhoñ ne shahr par topēñ chālāyīñ.—*To fire up*—Khijhlā uṭhnū; gusse meñ ā-jānū; gussa kar baṭhnū; mizāj kā taish meñ ājānū; bar-āngekhṭa h.

Fire-arms, *n. pl.* Bārūt se chhūṭne wāle silāh—jaise bandūq wagairā.

Fire-insurance, *n.* Āg se nuqsānī kā bīma.

Fire-office, *n.* Woh mahkama jahāñ āg kī nuqsānī kā bīma ho.

Fire-policy, *n.* Woh nawishta yā wāsiqa jiske zarī'e se us nuqsānī kā bīma kiyā jāwe jo āg kī wajh se pahuñcho.

Fire-proof, *a.* Jismeñ āg na lag sake; jo jal na sake; jo ātashgīr na ho.

Fire-side, *n.* Āg yā ātash-dān ke nazdik jagah; ghar; watan; larke-bāloñ meñ rahnā; kanāra-kashī. [jāte, haiñ.

Fire-work, *n.* Ātash-būzī; havāyī. Bān wagairā jo larāyī meñ chhoṛe

Usually in the plural.

Firm, *a. 1.*—Khūb gañṭhā huā; sakht; thos; mustahkam; mazbūt.

2.—Mustaqil-mizāj; jiskī tabī'at jald na badle; sābit-qadam; mazbūt; bā-wafā; lā-tajūm; jismeñ jald lagzish na ho.

A firm believer,—Rāsikhū-l-'itqād; jiskā 'aqīda jald na badle—*A firm friend*—

Wāsiqū-l-widād; aisā dost jismeñ lagzish na ho; pakkā yār—*A firm man*—Dīl kā mazbūt shakhs; aiśā shakhs jo apne irāde par qāim rahe.

3.—Thos; saiyāl nahīn.

4.—Jisse sābit-qadmī wāgaira zāhir ho.

Firm, *n.* Woh nām laqab-yā khitāb jis̄ke zarī'e se kisi kampanī (jamā'at) kā kār-o-bār ho; shurākat kā kārkhāna; kōthī; sājhe kī kōthī.

Firmly, *ad.* Mazbūtī se; puḡhtagī se; pakkā; sābit-qadmī se; istihkām ke sāth; aisi tarāh kī lagzish na kare (tabdīl nā ho; hilē-dolē nahīn).

Firmness, *n.* Mazbūtī; sakhtī; karāyī; istihkām; istiqlāl; sābit-qadmī; tayyagun; sihhāt; durustī. [ke āge.

First, *a.* 1.—Silsile meḥ sab se muqaddam; pahlā; aglā; awwal; sabb 2.—Nihāyat barā; ā'lā; bartar; afzal; khās; sab se barh-kar; rutbe buzurgī yā 'umdagī meḥ sab par fauq r. w.

First, *ad.* Waqt yā jagah ke lihāz se kisi dūse se pahle; silsile meḥ auron par muqaddam; kār-rawāyī yā tawajjuh ke i'tibār se auron par muqaddam; rutbe meḥ sab se barh-kar; sab se pahle; awwal; sab se muqaddam barhkar yā afzal.

At first, at the first—Shurū' meḥ; ibtidā meḥ; awāil meḥ; awwalan.—First or last—Kabhi na kabhi; shurū' yā ākhir meḥ.

First-born, *a.* Paidāish meḥ sab se muqaddam; jēthā; sab se barā; pahlā-lauṭā. [meḥ; aur sab par muqaddam.

Firstly, *ad.* Pahle; sab se pahle; awwal yā awwalan; shurū' yā 'ibtidā Improperly used for first.

First-class, *a.* Awwal darje kā; ā'lā qism kā; nihāyat hī 'umda; 'umdagī wāgaira meḥ sab se barh-kar; sire kā; choḷī kā.

First-rate, *a.* Nihāyat hī 'umda; sifat qad-o-qāmat yā tauqir meḥ sab se barhkar yā afzal; awwal darje kā; sab se barā; sire kā.

Fiscal, *a.* Sarkārī khāzāne yā mālghuzārī ke muta'alliq; mālī.

Fiscal arrangements—Intizāmāt-i-mālī; āmadāni ke muta'alliq intizām kī bāteḥ (unkā band-o-bast).

Fish, *n.* Machhli; māhī ('ām isse kī zindā ho yā bataur gīzā ke kām meḥ āye. [kā shikār k.

Fish, *v.* *t.* 1.—Machhli pakarne kī koshish k.; bansī yā jāl se machhli

2.—Makr-o-fareb se hāsīl karne kī koshish k.; kisi bāt ke gair-sarīhī taur par (ghumā-phirāke yā dam-dhāgā dekar) karāne kī fikr k.

To fish for compliments—Makr-o-fareb se (kisi dhang se) ta'rif karāne kī koshish k.

Fish, *v.* *t.* Pakarnā; khainch-kar bāhar yā ūpar nikālnā; ubhārnā.

Fist, *n.* Ghūsā; mūkā; ḍuk; musht; mūṭhī.

Fist, *v.* *t.* Ghūsā mārṇā; mūkōn se mārṇā.

Fit, *a.* Lāiq; qābil; saẓāwār; mauzūn; munāsib; hasb-i-hāl; muzaiyāb; wājib; subhite kā; shāyān; chāhiye.

Fit, *v.* *t.* 1.—Lāiq k.; mauzūn k.; jis amr ke liye koyī shai maqsūd ho usīke hasb-i-hāl use kar-d.; kisi shai kī salāhiyat d.; taiyār k.

2.—Kisi shai ko usī shakl yā sūrat kī banānā jo matlūb ho; namūne ke mutābiq taiyār k.; murattab k.; taiyār k.; kisi shakhs yā chiz ke liye woh sab sūz-o-sāmān muhaiyā kar-d. jo uske liye munāsib yā matlūb ho.

 "Said especially of the work of a carpenter, tailor, &c." Webster.

3.—Kisi ke hasb-i-hāl h.; kisi kī hājat-rawāyī ke liye kāfi h.; ṭhik h.; baiṭhnā; kisi ke qad par rāst ānā.

To fit out—Murattab k.; durust k.; zarūrī s̄āz-o-sāmān muhaiyā karke taiyār kar-d.—*To fit up*—Sajnā; murattab k.; taiyār k.; is qābil kar-d. ki kisī shakhs ko masraf yā ākar ṭhaharne ko lāiq ho.—*To fit up a house for a guest*—Kisī mihmān ko utarne (srokash hone yā ṭhabarne) ko liye makān ko har tarah par durust (murattab k.). [ma'lūm h.]

Fit, v. i. 1.—Munāsib h.; shāyān h.; saẓāwār h.; chāhnā; phabnā; bhalā

2.—Jis mutābiq taiyār karne ke liye kahā jae usī mutābiq h.; ṭhik h.; qad par rāst yā durust ānā; mauzūn h.; baiṭhnā; ānā yā honā.

Fit, n. 1.—Kisī bīmārī kā yakāyak aur zor se ā-jānā; kisī maraz kā bār-i-awwal h. yā 'aud k. (palaṭnā yā phir se h.); bīmārī (chāhe woh kitne hī din kī ho).

A cold *fit*—Larzo ke bukhār kā phir ānā.—A *fit* of the gout or stone—Niqris yā pathri kī bīmārī kā pahle-pahal yā mukarrar h.—A *fit* of sickness—Bīmārī; maraz. [hawās ho-jātā yā uskā badan nāṭṭāno lagtā hai.]

2.—Mirgī wagaira sī bīmārī kā yakāyak ho-jānā jismein marīz bad-

3.—Kisī bāt kā dafatan thoṛe 'arse tak galaba ho-jānā yā qāim rahnā; mizāj kī kaifiyat jismein kuchh 'arse tak koyī mubtalā rahe; kisī hālat kā thoṛi dor tak qāim rahke nikal jānā.

A *fit* of passion—Gussa kā josh (uskā ānā aur nikal jānā)—A *fit* of laughter—Qahqaha; haṣṣī kā okbārgi zor se ā-jānā.—A fainting *fit*—Qashī; gashī kā 'ālam.—A drunken *fit*—Nashā.

4.—Tarang; umang; walwala; josh; kisī bāt kā bilā-ta'ayun-i-waqt dafatan ho-jānā. [(achchhī tarah honā yā rāst ānā).]

5.—Kisī pahlu ke kapṛe kā ṭhūb aur āsānī se badan par baiṭh-jānā

By fits, by fits and starts—Haule-haule; dam-le-le-kar; kabhī kisī bāt kā karnā aur kabhī uskā na karnā; kisī bāt kā bilā-pābandī kisī silsile ke karnā; ukhṛā-pukhṛā. [rar na ho; jo rah rah kar tabdil huā kare.]

Fitful, a. Jiske bahut se daure hon; jiske badalne kā koyī waqt muqar-Fitly, *ad.* Munāsib tarīq par; munāsibāna; ba-tarz-i-mauzūn yā mauzūniyat se; subhite se; subhūlat se.

Fitness, n. Munāsib h. (munāsabat); mauzūniyat; lāiq h. (liyāqat); qābil h.; wājibiyat; ma'qūliyat; durustī; taiyār h.; kisī ko hasb-i-hāl (usko liye muwāfiq) h.

Fitted, pp. Lāiq; qābil; saẓāwār; mauzūn; taiyār; salāhiyat r. w.

Fitting, n. Woh chīz jo kisī shai ko murattab karne mein kām āye; zarūrī chīz jo makān wagaira ko murattab karne mein kām mein lāyī jāen.

Especially in the plural.

Fitting, p. a. Munāsib; lāiq; mauzūn; saẓāwār.

Fitting-out, } n. Zarūrī s̄āz-o-sāmān; jawāzimāt-i-zarūrī. [pher (Colloquial).]

Fitting-up, } n. Ghabrāḥat; dushwārī; pareshānī; hais-bais; shash-o-pauj; dubdhā;

Fix, n. Ghabrāḥat; dushwārī; pareshānī; hais-bais; shash-o-pauj; dubdhā;

Fix, v. i. 1.—Mustahkam k.; mazbūt k.; dawām (hamesha) ke liye qāim k.; muqarrar k.; qāim k.; mahdūd k.; mu'ayyan k.; ṭhahrānā; qarār d.; bāndhnā; mazbūtī se lagānā.

2.—Gaṛāye rahnā; lagāye rahnā—jaise ānkhon ko kisī chīz par dhyān ko kisī shakhs kī bāt par 'alā-hāza-l-qiyās; jamāye rahnā; mazbūtī se qāim r.; hilne na d. [rahnā; thaūbhna.]

Fix, v. i. 1.—Hamesha qāim rahnā; idhar-udhar na ghūmnā; sākin

2.—Isqadar sakht ho-jānā ki phir bukhār banke uṛ na jāe; bahnā (rawānī) band ho-jānā; jam jānā; munjamid ho-jānā; sakht aur piṭkar barhāye jāne ke qābil ho-jānā—jaise kisī dhāt kā.

To fix on—Kisī bāt par ithe yā irāda qāim k; kisī bāt ko ṭhaharā l; kisī amr ki nisbat irāda-i-musammam kar-l; ta'niyun k. [mu'aiyan; baṁdhā huā.

Fixed, p. a. Qāim; mustahkam; mazbūt; -ustuwār; sābīt; muqarrar; Fixture, n. 1.—Woh shai jo kisī chiz meṁ hamesha lagī rahe; makān i-maskūna ke muta'alliq woh chizeṁ jinko kirāya-dār makān chhoṛne ke waqt jāiz taur par apne sāth dūse makān meṁ nahīn le-jā-saktā.

2.—(Law) Woh chizeṁ jo makānāt yā arāzi meṁ nasab aur unhī ke juzw ke taur par mutasawwar hoṁ.

Flag, n. Pharaharā; jhandā; nishān; 'alam; lawā.

Black flag—Kālā jhandā jiske dekhāne se yah maqsūd hotā hai ki fariq-i-maglūb par mutlaq rahm na kiya jāegā yā yah ki uskā qesūr mu'af na hogā.

Flag of truce—Sufed jhandā jo is garaz se dekhāyā jāe ki dushman ākar sulh ki bāt-chit kare.—Red flag—Surkh jhandā jiske dekhāne se yah samjhā jātā hai ki ganīm se laṛāyī chālī jātī hai.—To hang out the white flag—Sufed jhandā dekhā ke mu'af mānguā yā ba'z aqāt sulh ki niyat zāhir k.—To hang the flag half-mast high or half-staff—Jhande ko ādhe mastāl tak kharā-karke mātan kā izhār k.—To strike or lower the flag—Ta'zim it'at yā laṛāyī ki hālat meṁ apnī tayīn dushman ke qābū meṁ kar-dene ki khwāhish zāhir karne ke liye jhandā jhukā d. [kharāb, bahut hī zabūn.

Flagitious, a. 1.—Nihāyat hī burā qabih yā mujrimāna; palle sire kā

2.—Barē barē jarāim kā mujrim; bad; kharāb; fājir; fāsūj.

Said of persons.

3.—Jo nihāyat kharāb jarāim yā 'ayūb ke liye bad-nām ho yā jis-meṁ aise jurm yā aisi badiyān wuqū' meṁ āyī hoṁ.

Flagitious times—Nihāyat kharāb 'aiyām; aīsā zamāna jismeṁ bahut barē barē jurm yā badiyān kā wuqū' huā ho.

Flagrancy, n. Sangīnī; ziyālatī; bahut barā yā qabih h. [sangīn; kabīr.

Flagrant, a. Namūdār yā numāyān; fāsh; mashhūr; 'azīm; bahut barā;

A flagrant crime—Jurm-i-sangīn; bahut barā jurm.

FLAGRANTE DELICTO, (Lat.) Ba-hālat-i-irtikāb-i-jurm; jurm karne ki hālat meṁ; jurm karte waqt; 'ain wuqū'-i-jurm ki hālat meṁ.

The thief was caught flagrante delicto—Woh sāriq (chor) ba-hālat-i-irtikāb-i-sariqa giriftār huā; woh chor chori karte waqt (chori karne hī ki hālat meṁ) pakrā gayā.

Flame, n. 1.—Shu'la; āg ki lau; laṭ; jot. [bharaknā; 'ishq.

2.—Kamāl shauq yā josh; barā hī ishtiyāq; khayāl kā bahut hī

3.—Garmī; gussa; dauga-o-fasād; barā jhagrā.

4.—Shiddat; sakhtī.

5.—Pyārā; mahbūb; jise koyī chāhe (Colloquial).

Flap, n. 1.—Koyī chaurī aur lachilī chiz jo laṭaktī rahe yā ek goshe meṁ khwāh ek taraf lagī rahe aur āsānī se hil uṭhe—jaise kisī pairāhan kā damām-kān ki lau yā āngrezi ṭopī kā kanāra.

2.—Kisī aisi shai ki harakat (uskā hilnā-dolnā) jo chaurī aur dhili ho yā uskā kisī dūsrī shai se ṭakrā-jānā; pharpharahāt.

Flap, v. t. 1.—Dāman se mārṇā; mārṇā; phatṭkārṇā.

2.—Pharphaṛāṇā—jaise kisi parind kā apne dainon ko; girā d. yā niche ko jhukā d.—jaise ṭopī (hat) ke hāshiye ko.

To flap in the mouth—Ta'nā mārṇā; tanz kī bāteṅ kabṇā; muṅh par mārṇā.

Flap, v. i. 1.—Hilnā; pharphaṛāṇā.

[chiz kā.

2.—Niche ko laṭakṇā—jaise ṭopī ke hāshiye yā kisi dūsri chaurī

Flare, v. i. 1.—Labakṇā; laplapāṇā; sham' wagaira ke jalne kī hālat meṅ uske shu'le kā darakhshān rahṇā par hilā yā lahrāyā k.

2.—Yakāyak kḥūb raushan ho-jānā; raushanī kā daf'atan namūdār hokar lahrāyā k.

3.—Khul yā phail jānā.

[paṭ gussa kar-baiṭhṇā.

To flare up—Yakāyak harārat yā josh meṅ ā-jānā; ekbārgī garmā uṭhṇā; jhaṭ-

Flash, n. 1.—Raushanī kā daf'atan namūdār h.; raushanī jo nazar-ākar fauran gāib ho-jāe; kaund lapak yā chamak—jaise bijli kī.

2.—Jhalak; chamak; ek labze meṅ namūdār ho-jānā.

3.—Lamha; lahza; nihāyat mukhtasar zamāna; ān; pal; dam.

Flash, v. i. 1.—Daf'atan namūdār honā—jaise raushanī kā; yakāyak kḥūb dekh paṛnā; chamak uṭhṇā; daf'atan jalwa dekhā-kar gāib ho-jānā.

2.—Bhabhak uṭhṇā; uṭ-kar ekbārgī unjela ho-jānā; shu'le aur raushanī kā phūṭ paṛnā.

The powder flashed in the pan—Piyāle meṅ bārūt bhabhak uṭhī; piyāle meṅ ranjak ke urte hī ek-bārgī unjela ho-gayā.

3.—Phūṭ paṛnā; jhaṭ se nikal paṛnā; ek bārgī ho-jānā (wuqū' meṅ ā-jānā yā guzarnā).

[kā-dekar pahuñchā d.

Flash, v. t. Chamkāṇā; daf'atan shu'le yā raushanī samet nikāl d.; jhaṭ-

To flash a message along the wires—Tār ke zari'e se khabar fauran pahuñchād.

To flash conviction on the mind—Kisi amr kā tayaqqun ekbārgī-dil par paidā karā-d. (uskā yaqīn dil ko dilā d.).

[jiskā namūd be-būd ho.

Flashy, a. 1.—Mahz numāishi; jiske jalne kā zuhūr sirf dam-bhar rahe;

2.—Numāishi; fauqu-l-bharak; zarg-barq; nirā dekhāwe kā. [phikā.

3.—Jismeṅ kuchh mazā na ho; jisse kuchh haz na uṭhe; be-jān;

Flat, a. 1.—Musattah; chauras; ham-wār; barābar; nichā-ūñchā nahīn.

2.—Zamīn par lambā yā phailā paṛā huā; zamīn ke hamwār; zamīn-doz; girā huā; uftāda; past; tabāh; barbād.

To lay flat—Zamīn-doz (past yā barbād)kar-d.

3.—Jismeṅ tarah tarah kī bāteṅ na hone ke sabab se kuchh lutf na ho; jisse kuchh haz (dil ko khushī) na ho; phikā; be-lazzat.

4.—Mandā; girā huā; sust; bāzār kī woh hālat jab kharīd-farokht wagaira kasrat se na hone kī wajh se bikri kam aur chizen sasti hon.

5.—Qat'i; chhūtte hī; sāf-sāf; bi-l-kul yā kulliyatan; zāhir; sīdhā; khulā khulā; sarīhī.

A flat denial—Inkār-i-qat'i; kisi bāt se bi-l-kul inkār kar-jānā.

6.—Tez nahīn; nichī yā bhārī—jaise āwāz.

[sāf sāf.

Flatly, ad. Barābar; chauras; be-dam; be-mazagī se; qat'an; bi-l-kul;

To refuse flatly—Qat'an inkār k.; bi-l-kul munkir ho-jānā; sāf sāf kah denā kī ham fulān amr na karenge.

Flatter, v. t. 1.—Makro-o-fireb jhuthāyī yā zalil bāteṅ se kisi ko apnā

mihrbān-i-hāl karānā; khushāmad k.; lallo-patto k.; raugan-i-qāz mal-nā; chāplūsī k.

2.—Kisi ko uski ta'rif karke khush k.; kisi ki ta'zim-o-tauqir yā 'aur khush-kun bāteñ karke use khush k.; apni matlab-barāri ke liye kisi ki ta'rif aur usse makkārī kā bartāw k.

3.—Jhūthī ummedoñ se khush k.; be-bunyād yā dhokhā-dene wālī bāteñ kah-kar taqwiyat d.; sabz-bāg dekhānā; dil-dārī k.; jhūthī tasallid. Flatterer, n. Khushāmadī; chāplūs; woh shakhs jo kisi ko khush yā apnā mihrbān-i-hāl karne khwāh kisi dūstre maqsad ke anjām ke liye uski ta'rif kare. [dilāse se.

Flatteringly, ad. Khushāmad se; tamalluq se; lallo-patto karke; dam-Flattery, n. Khushāmad; chāp-lūsī; tamalluq; zamāna-sūzi; nā-munāsib ta'rif; jhūthī sanā-khānī; lallo-patto.

Flavour, n. 1.—Khush-bū; mahak; bās; sugandh.

2.—Zāiqā; mazā; lazzat; sawād; ras. [yā zāiqā paidā ho-jāe.

3.—Woh shai jiski wajh se kisi chiz meñ ek qism-i-khās ki khushbū Flaw, n. 1.—Shigāf; darz; woh naqs jo tūṭne yā chitakne se paidā ho; bāl; jirm; kisi shai ke musalsal na rahne khwāh bā-ham chaspāñ na hone ke bā'is jo 'aib usmeñ paidā ho.

2.—Koyī naqs yā 'aib jo gaffat wagaira ki wajh se paidā ho; naqs; 'aib; dhabbā; kotāhī; dosh; baṭṭā; pai; suqm.

Flea, n. Pissū; ek qism kā kirā jiske kāṭne se barī taklif hotī hai.

A flea in the ear—Koyī nā-guṡār ishāra yā aisā jawāb jiski ummed na rahī ho; inkār yā jawāb jisse dil ko ranj ho.—To have a flea in the ear—Kisi tadbīr ke anjām meñ is tarah nā-kūm honā ki log haūseñ; kisi nā-guṡār ishāre kā pānū yā aisi bāt kī sochāyā jānū jisse ranj paidā ho.

Flee, v. i. Khatre yā āfat se bhāgnā; khauf yā buz-dili ke sanab se kanā-ra-kash ho-jānā; nikal bhāgnā; bachā-kar nikal jānā.

Usually with from.

To flee the question, or from the question—Majma'-i-wāzī'ān-i-jawānū meñ is 'ibarat se kisi bahs ki nisbat rāe ke dene se kanāra-kash honā samjhā jātā hai

Fleece, v. t. 1.—Bherī ke bāl katarnā; ūn katar-lenā.

2.—Rupaye yā māl-o-matā' chhīn l.; qāṡūn ki oṭ meñ māl-o-asbāb kā be-rahimī se le-l.; andāz se ziyāda yā sakht taqāzā karke jo kuchh kisi ke pās ho usse le-l.; zor-o-zulm karke kisi ko taṅgī meñ dāl d.; zarūrat ke hīle yā hukūmat ke zor se kisi kā māl-o-matā' usse le-l. Flexible, a. 1.—Lachilā; jise jhukā sakeñ; jise kham kar-sakeñ; jo is qābil ho ki jhuk jāe yā maṡor uṭhe par ṭūṭe nahīñ; jo dabāne se dab jāe; karā (sakht nahīñ.).

2.—Jo gairon ke dabāw ko māne; itnā haṭhī (ziddī) nahīñ ki kisi kā kahnā na māne; jo qābū meñ ā-sake; jisko pher-phār ke jald apne dhang par kar-leñ; jo kahne suune yā bahs wagaira se qāil ho-jāe (usko mān le); jiski tabī'at aisi ho ki samjhāne-bujhāne se badal jāe.

3.—Woh bāt jise kisi manshā ke hasb-i-hāl kar-sakeñ; jise mauzūñ yā muwāfiq kar-sakeñ.

Flight, n. 1.—Fīrār; kisi khatre yā āfat se bachne ke liye bhāg jānā; 'ujlat ke sāth chale jānā; bhager.

2.—Parwāz (urnā); urāñ yā urne kā dhang; tairān.

3.—Baland-parwāzī; charhān; umaṅg; taraṅg; uṭhān; su'ūd.

4.—Parindon kī gol jo hawā meṅ ure; tīr wagaira ke qism kī chīzeṅ jo ek-bārgī hawā se guzreṅ. [Bhagā d.; bhāg jāne par majbūr k.

Flight of stairs—Sīrhiyāū; zīne; nard-bāū.—*To put to flight, to turn to flight*—

Flimsy, *n.* Za'if; kamzor; khafif; be-hūda; lā-tāil; mazbūt yā qawī nahīn; be-bunyād; pūj; bilā-wajh; jo zāhir meṅ bhī rāst na ho; lachar.

Flimsy objections—'Uzrāt-i-za'if yā lā-tāil; i'tirāzāt-i-be-bunyād yā khafif; nise i'tirāzāt jo mazbūt (qawī) na hoū.—*A flimsy excuse*—Pūj (lachar yā behūda) 'uzr.

Flinch, *v. i.* Bāz-ānā; taklīf yā khatre ke lihāz se kisi amr se kauāra-kash ho-jānā (haṭ jānā yā hāth khāinch l.); na-karuā; karne meṅ qāsir h.; pairawī band kar d.; izhār-i-taklīf k.

Fling, *v. t. l.*—Pheṅknā; hāth se pheṅknā; zor se phieṅknā. [d.; harā d.

2.—Girā d.; pachhārā; zamīn par paṭak (girā) d.; maglūb k.; shikast

To fling a party in litigation—Kisi fariq ko tanāzu' meṅ shikast d.; kisi ko laṛāyī meṅ harā d.—*The wrestler flung his antagonist*—Us kushti-bāz ne apne harif ko pachhār dālā (paṭak diyā).

To fling away—Nikāl d.; dūr k.; chhor d.—*To fling down*—Dhā d.; zamīn par girā d.; mismār k.; mūnhaḍīm kar d.; bar-bād k.—*To fling in*—Chhor d.; mujrā yā minhā kar d.; hisāb meṅ qāim na k.; hisāb meṅ na joṛnā. In

settling accounts, one party *flings in* a small sum, or a few days' work.—*To fling off*—Shikār meṅ mabūm k.; shikār hāth āne na d.; galā chhurānā; subuk-doshī pānā.—*To fling open*—Khol d.; yakāyak yā zor se khol d.; dhar se khol d.—*To fling out*—Kahnā; malfūz k.; daf'atan yā be-tamīzī se bol uṭhnā; kah uṭhnā; kah baithnā—jaise kaṛī bāteṅ.—*To fling up*—Tark k.; dast-bardār h.; chhor d.—jaise koyī mansūba yā irāda.

Fling, *v. i. l.*—Idhar-udhar zor se uchhālānā-kūdnā.

2.—Saḳht-kalāmī k.; la'nat-malāmat k.; thukkā-fazīhat k.

To fling out—Muṅh-zorī yā saḳhtī karne lagnā.

Flippancy, *n.* Tarrārī; tez-zabānī; kalām meṅ safāyī aur rawānī; khush-taqirī; zabān kā tezi aur safāyī se chalnā.

Flippant, *a. l.*—Be rūkāwat aur jald jald safāyī se bāt-chīt k. w.; suhūlat aur 'ujlat se kalām k. w.; luffāz; tarrār; charb-zabān; bātūnī.

2.—Be jāne aur samjhe-būjhe tayaqqun ke sāth jald jald kalām k. w.; bad-lihāz; bad-lagām; kalla-darāz.

Flippantness, *n.* See Flippancy.

Float, *v. i. l.*—Kisi saiyāl shai kī sath par rahnā; tairnā; uplānā; utrānā.

2.—Pānī par be-ma'lūm yā āhista āhista chalnā—jaise bere kā; pānī par be chālāye chalnā; āhista āhista be rūkāwat ke chalnā.

Floating debt, capital, etc.—Qarz jiske sūlāna sūd ke adā ke liye koyī mustahkam āmadani qāim na kī-gayī ho yā sarmāya jo mu'āyan na ho khwāl uskī ta'dād gaīr mutahaqqaq ho yā is bāt kī tashkīh na huyī ho kī woh kis khās kām meṅ āye-gā.

Flock, *n. l.*—Jhund; galla.

“Applied to sheep and other small animals. A flock of sheep answers to a herd of larger cattle.” *Webster*.

2.—Parindon (tūyūr yā chiryon) kī jhund; jo parind eksāth urrahe hoū.

3.—'Isāyion kī ummat.

[khwāl bekār ūn yā rūyī.

4.—Gadde wagaira meṅ bharne ke liye ūnī yā sūti kapron kī katran

Flock, *v. i.* Gol kī gol (jhund kī jhund) jam' h.; bahut sā ekaṭṭhā h.; hujām h.; jamā't-i-kasir kī jam' ho.

Flog, *v. t.* Chhapī yā chābuk se mārṇā; koṛe se mārṇā; tāziyāna lagāṇā; bed mārṇā; tambīh ke liye mutawātir mārṇā. [ment." Webster.

☞ "A colloquial word applied to whipping or beating for punish-
Flood, *n. 1.*—Sailāb; bāṛh; tugyānī; pānī jo charḥ aur phail kar kisi aisi zamīn ko jo 'umūman khulī rahtī ho tah-i-āb kar-de.

2.—Juār; madd; charḥāw.

☞ Opposed to *ebb*.

3.—Kasrat; bahutāit; ifrāt; rel-pel; ubal-parṇā; had se ziyāda honā.

A flood of bank notes; a flood of paper currency—Bank ke loṭon yā kagaz-i-zar kī kasrat (unkā ifrāt se muyassar hū).

4.—Kisi saiyāl shai kī kasrat; kisi shai (khusūsān burī shai) kī kasrat.

5.—Haiz.

Flood, *v. t.* Garqāb kar-d.; sailāb k.; pānī meṁ dūbā d.; tah-i-āb kar-d.

Floor, *n. 1.*—Makān yā kamre wagaira kā hissa jispar log chalte haiṁ; farsh; gach.

2.—Makān meṁ manzil darja yā marātib.

The first floor—Makān kā dūstā marātib yā darja (the second story).

Floor, *v. t. 1.*—Farsh lagāṇā; gach banāṇā.

2.—Mulgūb k.; māt k.; muṁh band kar-d.; zabān band kar-d.; qāil-ma'qūl karke āge chalne na d.

Florid, *a. 1.*—Chamaktā huā; tābān; darakhshān; surkh; damaktā huā; lāl-bhabhukā—jaise chihra. [wa muqaffā—jaise ibārat.

2.—Rangīn; jismeṁ 'iln-i-sanāi'-o-badāi' kī san'ateṁ hoṁ; musajja' Flourish, *v. i. 1.*—Khūb barḥnā; bārā honā aur phailnā; phalūā-phūlnā.

2.—'Urūj pānā; taraqqī pānā; iqbal-mand h.; daulat 'izzat āram khushī yā un kul umūr meṁ taraqqī k. jo pasandīda hoṁ; sarsabz h.; phalūā-phūlnā; dūdhon uahānā aur pūton phalūā; har tarah se barḥnā.

3.—Rangīn 'ibārat likhnā; tahīr yā taqrīr meṁ 'urūz kī san'ateṁ kām meṁ lānā; kasrat se sukhān-ārāyī k. [sūrateṁ banāṇā.

4.—Khat-i-gulzār yā tūgrā likhnā; qalam se khūbsūrat khūbsūrat

5.—Numāish yā dhamkī wagaira kī garaz se jism ko tarah tarah se harakat d. [nikālṇā

6.—Bāje ke bajāne meṁ apne hasb-khwāh tarah tarah kī āwāz Flourish, *v. t. 1.*—Taraqqī d.; phailānā; wus'at d.

2.—Asli yā banāwat ke gul-phūl khwāh khūbsūrat sūraton se ārasta k.; sajnā; saṁwārnā; kisi numāishi shai se ārāish d. [bhar d.

3.—Rangīnī k.; sukhān-ārāyī k.; qāfiye aur 'urūz kī san'aton se

4.—Hilānā; ghumānā; chamkānā—jaise talwār wagaira.

Flourish, *n. 1.*—Khūb-sūrtī; jalwa; jamāl; zāhiri chamak-damak.

2.—Numāishi ārāish; hausale se kisi kalām kī tawālat; bārē bārē alfāz aur 'urūz kī san'aton kā kasrat se isti'māl; numāish; dekhāwā.

3.—Bel-būṭe (naqsh-o-nigār) jo qalam se banāye jāen.

4.—Kisi hathiyār wagaira kā hilānā yā ghumānā (uskī chamak).

Flow, *v. i. 1.*—Bahnā; rawān h.; jāri h.

2.—Paidā h.; nikālṇā; suhūlat ke sāth zabān se malfūz h. (bolā jānā); khush-uslūbī se sun parṇā. [h.; ifrāt se h.

3.—Kasrat se r. yā h.; mālāmāl h.; bhārā h.; labrez h.; nak-sikh

- 4.—Lahrānā—jaise kākul kā; dhilā latkā k.—jaise kisi pairāhan kā.
- 5.—Charhnā—jaise samundar ki juār kā; barhnā yā ānā.
- Flow, n. 1.**—Kisī saiyāl shai ki rawānī; bahāw; jiryān; idrār.
- 2.—Pānī ke dhāre kā charhāw; juār; madd; bārḥ.
- 3.—Kasrat; ifrāt; bahutāit; relpel; ziyādatī; josh; ubāl. [suhūlat.
- 4.—Goyāyī; laffāzī; lassānī; guftgū meṁ alfāz ki āmad aur bolne ki
- Flower, n. 1.**—Gul; phūl. [tar-o-tāza aur 'umda ho.
- 2.—Kisī shai kā woh juzw jo uske aur ajzā (hisson) se khūb-sūrat
- The flower of life—Shabāb; juwānī; ubhār; woh quwwat jo awāil-i-'umr meṁ hoti hai.—The flower of the troops—Kisī fauj kā woh hissa jismeṁ sab se musta'id aur mazbūt sipāhī hoṁ.—The flower of a nation—Kisī qaum ke kam-sin qawī aur diler ādmī.
- 3.—San'at-i-'urūzī; sanāi'-o-badāi'; 'ibārat kā zewār.
- Flower, v. i. 1.**—Phūlnā; gul khilānā; phūl ānā.
- 2.—Shabāb-i-'umr meṁ h.; kamsin tar-o-tāza aur qawī h.; joban par h.
- Flowery, a. 1.**—Phūlonsebharā huā; jismeṁ bahut segul-phūl hoṁ; guldār.
- 2.—Nihāyat rangīn—jaise 'ibārat. [ko'harakat k.
- Fluctuate, v. i. 1.**—Lahrānā; mauj-zan h.; kabhī āge aur kabhī pīchhe
- 2.—Kabhī ek taraf aur kabhī dūsri taraf chalnā; mutāzalzal yā gair-sābit-qadam rahnā; mustaqil yā mustahkam na rahnā.
- Public opinion often fluctuates—'Awām ki rūe aksar kabhī ek taraf aur kabhī dūsri taraf (mutazalzal) rahā kartī hai.
- 3.—Ghaṭnā-barhnā; kam-o-besh h.; charhnā-utarnā; ek hālat meṁ (ek thekāne par) na rahnā; rah rah kar badlā yā tabdil huā k.
- The prices of stocks fluctuate—Loṭon ki qīmat ghaṭti-barhti hai (rah rah kar tabdil huā kartī hai).
- Fluctuation, n. 1.**—Lahron ki sī harakat; idhar udhar chalnā.
- 2.—Tazalzul; be-sabāti; ek bāt par qāim na rahnā
- 3.—Daf'atan kamī-beshī; charhāw-utār; ghaṭnā-barhnā.
- Fluency, n. 1.**—Rawānī; goyāyī; talāqat; shīrīn-kalāmī; lassānī; charb-zabānī; tarrārī; kalām kā bar-jasta adā k.
- Fluent, a. 1.**—Rawān yā rawānī ki salāhiyat r. w.; jāri; bahtā huā; suhūlat-se chaltā bahtā yā rawān.
- 2.—Barjasta kalām k. w.; laffāz; lassān; sāhib-i-kalām; charb-zabān; khush-guftār; fasīh—jaise bolne wālā (muqarrir).
- 3.—Jo suhūlat se adā kiye jāen; shīrīn—jaise kalām; charb; khush.
- Fluid, a. Saiyāl; jismeṁ rawānī ho; raqīq.**
- Fluid, a. Saiyāl shai; raqīq shai; woh shai jismeṁ rawānī ho.**
- Fluvial, a. Daryā yā nadī se muta'alliq; daryā yā nadī meṁ paidā hone khwāh rahne wālā.** [(bhir)—jaise logon kā.
- Flux, n. 1.**—Bahāw; sailān; kisī bāt kā paiham h.; tabādaia; majma'
- 2.—Juār; jazr.
- Flux and reflux—Juār-bhāṭhā; madd-o-jazr; samundar ki lahar kā charhāw-utār.
- 3.—Bīmārī ki wajh se badan se khūn wagaira kā kasrat se nikalnā; woh shai jo bīmārī ke bā'is jism se nikle. [chalnā.
- Fly, v. i. 1.**—Uṛnā; jald nikal yā guzar jānā; parind ki tarah tezi se

2.—Khatre yā khauf se bhāgnā; nikal bhāgne kī koshish k.; firār h.; gurez k. [ho-jānā.

3.—Yakāyak yā zor se harakat k.; alag ho jānā; phūṭ kar ṭukreṭukre
 Usually with a qualifying word; as, a door flies open—Kewār phāṭ se khul jātā hai.

To fly at—Āge ko jhapatnā; ṭūṭ parnā; kisi par yakāyak girnā yā hamla-dwar h.—To fly in the face of—Taulin k.; choṭ k.; muqābala kar-baitnā; mukhā-lafat k.; ta'arruz k.; roknā.—To fly off—Daf'atan judā ho-jānā yā nikal-jānā Bagāwat k.—To fly on—Hamla k.—To fly open—Daf'atan (yakāyak) yā zor se khul jānā.—To fly out—(a) Jhapat-kar bahar nikalnā. (b) Jhat se gussa kar-baitnā.—To let fly—Chhornā—jaise tir; zor se phenknā yā chalnā—jaise neze.

Fly, v. t. 1.—Bachh jānā; lag na lagnā; ijtināb k.; dūr (kanāre rahnā.)

2.—Uṛā d.—jaise kisi parind ko; uṛnā masalan patang.

Fly-leaf, n. Sāda waraq jo kitāb ke shurū' yā ākhir meñ lagā rahtā hai.

Foe, n. 1.—'Adāwatī; dushman; dūstre se 'adāwat nafrat kīna yā bugz r. w.; hairī.

2.—Gauim; dushman jisse jang ho; qaumī dushman; fauji mukhālif.

3.—Kisi shai meñ mukhālifat k. w.; dushman; bad-khwāb.

Foible, n. Woh khās 'aib (naqs) jo kisi shakhs meñ ho; khatā; koyī khafif naqs; zu'f; kisi bāt meñ kam-zorī.

Foil, v. t. Bekār (rūegān) kar-d.—jaise kisi koshish yā fikr ko; mahrūm k.; shikast d.; harānā; kāmyāb na hone d.; māyūs k. [kāmī.

Foil, n. 1.—'Ain kāmyābī ke waqt nā-kāmī; shikast; hār; mahrūmī; nā-

2.—Gadkā wagaira jo patā bhāñjue meñ kām ātā hai.

Foist, v. t. Kḥufyatan ba-tarz-i-nājāiz yā bilā-ijāzat dākhil kar-d.—jaise alfāz wagaira; bātaur aslī yā sabīh ke chalā d.; bainu-s-sutūr meñ likh d.

Usually followed by in.

Fold, n. 1.—Tah; chīn; shikan; part.

2.—Bār; martaba; gūna; chand.

Two-fold—Dūnā yā dugnā.—Ten-fold—Das-gunā; dah-chand.

Fold, v. t. 1.—Lapetnā; tah k. yā lagānā—jaise kapre kī; pechnā; mor yā tor ke ek hisse ko dūstre hisse ke andar ḍāl d.—jaise kisi khat ko.

2.—'Tale-upar rakhnā—jaise donoñ bāzū yā hāth ko; jorū; bāudhnā.

Fold, v. t. Duhra jānā; ek hī qism kī dūsrī shai par jā-kar bhīr jānā;

The leaves of the door fold—Kewār ke paṭ duhrā jāte haiñ.

Folio, n. 1.—Kāgaz kā takhta jise tor-kar do waraq hoñ.

2.—Do-warqī kitāb; kāgaz ke takhton ko do do waraq kī kitāb.

3.—Hisāb kī kitāb kā ek safha; ba'z waqt hisāb kī kitāb ke muqābil ke safhe jinpar ek hī nambar-i-shumār parā ho.

Folk, n. Log; is lafz kā 'itlāq 'umūman 'awām par yā ba'z waqt khās khās qism ke logoñ par bhī hotā hai. [jective (Colloquial)." Webster.

Generally used in the plural, and often with a qualifying ad-
 Follow, v. t. 1.—Kisi ke pichhe jānā yā ānā; ek hī samt ko kisi ke pichhe chalnā; pichhā k. [ta'āqub k.

2.—Kisi shai kī pairawī k.; kisi shai ke hāsil karne kī koshish k.;

3.—Kisi rah-numā ke sāth jānā; ham-rāh jānā; ma'iyat meñ jānā; ham-rikāb h.; ba-taur sanād ke taslīm k.; dūstroñ kī rācoñ ko mānnā

yā ikhtiyār k.; dūsroī se muttāfiq-r rāe h.; dūsre kī tarah k̄hayāl yā bāwar k.; mutāba'at k.; taslim yā qabūl k.; apnī kār-rawāyī meñ bātaur hidāyat ke mānnā; kisi ke mutābiq 'amal k. [mānind k.

4.—Taqlid k.; dūsre ko dekh-kar usī ke muwāfiq 'amal k.; dūsre kī

5.—Ba-libāz waqt rutba jā mausab ke kisi ke ba'd honā wāqī' h. yā āuā. [kalnā.

6.—Ba-taur natije ke nikalnā; mustambat h.; musta'sbraj h.; ni- It follows from these facts that the accused is guilty—In wāqī'at se yah natija nikaltā hai (yah mustambat hotā yā nikaltā hai) kī yah mulzūm mujrim hai.

7.—Karnā; kisi peshe wagaira meñ masrūf h.; koyī tarīq ikhtiyār k.; koyī rāh pakarnā. [hai?

What profession does he follow?—Woh kaunsa peshā kartā hai; uskā peshā kya

8.—Samt yā tarīq-i-wāhid par chalnā; ek hī rāh par chalnā; kisi kī pairawī k.

9.—Kisi shai ko jo pīchhe ko haṭī jāti ho dekhā k.; kisi shai- mutaharrik kī taraf takā k.; kisi shai ke daurān meñ uspar mutawaj- jih rahnā; kisi ke barābar chalnā; kisi bahs wagaira ke mafhūm- ta'alluq yā waq'at ko samajhnā. [taur natije ke nikalnā.

Follow, v. t. Pichhe jānā yā āuā; pairawī k.; kisi ke ba'd hī honā; ba-Follower, n. Pairau; ham-rikāb; muqallid; jo kisi ke mas'āl yā rāe wagaira par 'amal kare; jo kisi ko dekhkar usī ke mutābiq kām kare; murīd; chelā; sāthī; ham-rāhi; sharik; tābi'; mahkūm; kisi fariq kā sharik.

Following, a. Āyinda; jo dūsre ke ba'd hī ho; mā-ba'd k.; āge āne w.

2.—Mufassala-i-zail; musarraha-i-zail; niche likhā huā yā likhī hui; jo āge likhā yā likhī hai; hasb-i-zail. [zail (hasb-i-zail) hai.

The following are the facts of this case—Is muqaddame ke wāqī'at mufassala-i-Folly, n. 1.—Zu'f-i-'aql; dil kī kām-zorī; be-samjhi; be-'aqlī; be-wuqūfi; humuq. [shi'ārī; mūrakh kā kām.

2.—Be-wuqūfāna fi'; kām jo samajh-būjh ke na kiya jāe; hamāqat Foment, v. t. 1.—Garm pānī wagaira se tarerā d.; falālīn ko garam pānī meñ tar karke usse tar k.; sehnā. [ishti'āl d.; barāngekhta k.

2.—Targīb de-kar barhānā; taqwiyat d.; madad d.; ubhārnā; Often used in a bad sense.

Fond, a. 1.—Had se ziyāda muhabbat r. w.; jo kisi par hamatan fidā ho (usko bahut chāhe yā pyār kare); shaidā; mafūn.

2.—Bahut hī khush; nihāyat mushtāq; kisi bāt meñ khushī uṭhāne wālā; jisko kisi bāt kā bahut hī mazā mile; shāiq (shauq r. w).

Followed by of.

Fondle, v. t. Pyār k.; dulārnā; muhabbat k.; chumkārā; chūmnā- chāṭnā; lāḍ-pyār k. [ziyāda muhabbat ke sāth.

Fondly, ad. 1.—Bewuqūfi se; be-'aqlī se; be-tamizī ke sāth; audāz se

2.—Nihāyat-muhabbat se; baṛe pyār se.

Fondness, n. Shauq; kamāl muhabbat; baṛī ragbat yā khwāhish; kisi shai kī baṛī tamannā yā uskā baṛā shauq; kisi shai kī jānib shiddat se mailān-i-tabī'at. [gizā; qūt; khurish; khānā; ta'am.

Food, a. 1.—Woh shai jisse jān-dār kī parwarish ho yā nabātāt paleh;

2.—Woh shai jisse kisi dūsri shai ko qiyām taqwiyat aur taraqqī ho.

Fool, n. 1.—'Aql se khālī shakhs; woh shakhs jismeñ ma'mūlī qism kī bhī samajh-būjh na ho; paidāishī khābt yā be-wuqūf; sādā-lauh; jarh.

2.—Woh shakhs jiskī 'aql meñ kuchh futūr ho; jo 'aql ke khlāf kām kare; jo 'aqlāna bartāw na kare; be-wuqūf; ahmaq; mūrakh; gāwdā.

3.—Maskharā; agle waqtoñ (amān-i-salat) meñ woh shakhs jo mas-kharagi ke liye bādshāhoñ aur dūsre umarā ke yahāñ rakkhā jatā thā.

Fool's errand—Kisi shai ki behūda yā 'abas talāsh; kisi behūda yā be-kār bare kām kā uṭhānā; us shai ki pairawī jo mil na sake; aise kām kā bīrā uṭhānā jiskā anjām mumkin na ho.—*To make a fool of*—Ba zāhir ai-ā banā d. ki log hañseñ; kisi ko istarah rok d. ki uskā dīl ranjida ho-jāe; aisi tarah uā-kām k. yā dhokhā d. ki sharm āye yā log mazhaka karen; māyūs k.; mahrum k.; uā-murād k.—*To play the fool*—Maskharā-pan k.; thātthā k.; khel k.; be-'aql ki si chāl chalnā.—*To put the fool on*—Bewuqūf banānā; ullā banānā; dhokhā d.; dām-i-fareb meñ lānā.

Fool, v. i. Bewuqūfi kā kām k.; kḥaffīfu-l-harakāti k.; sustī khel-kūd yā kḥushī meñ sarf-i-auqāt k. [dhokhā d.; fareb meñ lānā.

Fool, v. i. 1.—Tabqir k.; māyūs k.; mahrum k.; kāmyāb na hone d.; 2.—Pāgal banā d.; bewuqūf banānā.

3.—Dagā k.; thagnā; chhālā; buttā dekar le-1.

To fool one out of his money—Kisi ko dagā-dekar (use chhāl yā thag ke) usse rupaye le-1.—*To fool away*—(a) Kḥaffīfu-l-harakāti kahlī be-wuqūfi yā aise kāmōñ meñ sarf k. jinse kuchh fāida na ho.—*To fool away time*—Tazī'a-i-auqāt k.; behūda bātoñ meñ waqt gnāwānā. (b) Aisi chizōñ meñ sarf k. (lagānā yā kharā k.) jo be-qadr yā be-kār hoñ; be-'aqlī se kharā k.; urānā; pheñk d.—jaise rapaye (zar).

Foolish, a. 1.—Jismēñ be-wuqūfi pāyī jāe khwāh zāhir ho; 'aql se khlāi; kam-fahm; be-tamiz; gāwdā; be-wuqūf.

2.—Jaisā ki be-wuqūf kare; jo be-'aqlī ki wajh se ho; jisse be-tamizī zāhir; kḥaffī; behūda; lagw.

Foolishly, ad. Bewuqūfāna; be-'aqlī se; besamjhe; be-tamizī ke sāth; khlāf-i-'aql; himāqat se. [be-tamizī.

Foolishness, n. Bewuqūfi; be-'aqlī; himāqat; be-hūdagi; mūrakhpan;

Foot, n. 1.—Pānw; pair; qadam; pā; charan.

2.—Pāya; goṛā—jaise mez yā kursī wagaira kā.

3.—Sab se niche kā hissa pahār kā dāman yā haziz; zail; pāyīn; kisi saf silsile yā qatār meñ ākhir.

4.—Bārah iuch (tasū) kā māp.

5.—Usul; bunyād; binā.

6.—Piyāda ya'nī sawār nahīñ—jaise sipāhī; sipāhī jo paidal chalen [aur laṛeñ.

By foot, or rather, on foot—(a) Piyāda-pā; paidal; pā-piyāda; pair ke zor se; sawāri par nahīñ; paioñ.—*To go on foot*—Paidal chalnā. (b) Hal-kar—*To pass a stream on foot*—Kisi nadi wagaira ko hal-kar pār kar-jānā.—*To be on foot*—Mutaharrik h.; daurān-i-kār-rawāyī meñ h.; hotā rahnā; hālat-i-anjām yā nafāz meñ h.; chal nikalnā; jāri h.—*To set on foot*—Qāim k.; bunyād dānā; kharā k.; shurū' k.; chālānā—*To set on foot a subscription*—Chanda kharā k. (lagānā yā shurū' k.).

Footing, n. 1.—Pair rakhne ki jagah; khare hone ki jagah; khare hone ki mazbūt bunyād. [karne ki gunjāish; sabāt; istiqrār.

2.—Mazbūt yā pakkā thekānā; istiḳāmat; istiqlāl; jar; kām ('amal)

3.—Hālat; kisi dūstre ke muqābale meñ jo hālat ho.

To be on an equal footing, or on a footing of equality, with—Kisi dūstre ke bārābar h.; kisi dūstre se darja-i-musāwāt r.

4.—Qadam; chāl; āhat; paichāl; pair kī āwāz.

Foot-mark, n. Pāwñ kā nishān; naqsh-i-pā; pair kā chhāpā.

Foot-note, n. Safhe ke niche jo 'ibārat bataur tambīh ke likh di jāti hai.

Foot-path, n. Pagḍandī; woh tang rāh jo sirf paidal chalne wālon ke kām āti hai. [zāhiri 'alāmat; 'alāmat; nishānī.

Foot-step, n. Pair kī nishānī yā pair kā dāg; naqsh-i-pā; kisi tarīq kī
For, prep. 1.—Jagah meñ; ba-jāe; badle meñ; kisi ke 'iwaz meñ; jisse dūstre shai kā barābar yā ma'qūl mu'āwaza ho-jāo; jisse kisi kī pādāsh ho-jāe (sazā meñ barābar badlā miljāe).

Life for life—Jān ke badle jān—Word for word—Lafz ke badle lafz.

2.—Ba-taur kisi ke qāim-maqām ke; kisi kī jagah par; kisi ke 'iwaz par usike ke barābar iḳhtiyār rakhtā huā.

An attorney acts for his principal—Muḳhtār apne āqū kī jagah (usko qāim-maqām ke taur par) kūr-rawāyī kartā hai—Do this for me—Yah kām mere 'iwaz meñ yā mere naf' ke liye kar do.

3.—Kisi dūstri shai ke badal kī tarah (uske badle yā 'iwaz meñ.)

To quit one profession for another—Ek pesha chhoṛ-kar uske 'iwaz meñ (bataur uske badal ke) dūstrā pesha iḳhtiyār k.

4.—Kisi shakhs yā shai kī haisiyat se; ba-taur; mānind.

To know a thing for a truth—Kisi bāt ko ba-taur asl 'haqīqat ke jānnā—I have heard this for certain—Main ne yah bāt bataur haqīqat ke (mutalīqqāq yā ṭhik ṭhik) sunī hai.

5.—Jānib; samt meñ; taraf ko; kisi dūstri jagah ko jāne ke irāde se.

They sailed for Egypt—Wo Misr kī jānib (wabāh jāne ke irāde se) jahūz par rawāna huye.

6.—Kisi ke naf' ke liye; wāste; garaz se; kisi kām faide yā man-shā se; kisi shai kī taraqqī yā i'ūnat ke liye; kisi shai ke haq meñ muḥṣid.

7.—Kisi shai ke pahuñchne āne yā milne kī garaz se.

He is waiting for his friend—Woh apne dost kī (uske āne kī) muntazir hai.

8.—Kisi shai ke husūl (pāne yā hāsil karne) ke liye; kisi maqsad ko pahuñchne yā uske hāsil karne kī garaz se.

After all our exertions, we depend on divine aid for success—Bā-wujūd apnī tamām koshishon ke apnī kāmīyābī (uske husūl) kī madār ham log madad-i-ilāhī par rakhte haiñ. [ke liye.

9.—Kisi shai se hifāzat ke liye; kisi shai ko rokne aur dūr karne

A remedy for the headache—Sar-dard kī (uske rokne aur daf' karne kī) 'ilāj.

To provide clothes for winter—Jāre ko liye (sardī se bachne ko liye) kapro muḥaiyū k.

10.—Ba-wājih; ba-sabab; bā'is se; sabab se.

11.—Ba-nisbat; bāb meñ; kisi ke muta'alliq; kisi kī taraf yā jānib se. [i-mu'aiyan tak.

12.—Kisi zamān-i-mahdūd meñ; kisi waqt-i-mu'aiyan tak; kisi jāe-For five days—Pāñch din tak—For life—'Umr bhar; muddatu-l-'umr tak;

jab tak jīye tab tak.—For ten miles—Das mil tak.

13.—Kisī se milne ke liye.

I am ready for you—Maiñ tum se milne ke liye taiyār hūñ.

14.—Kisī shai kī taraf; kisī shai kī jānib mailān.

An inclination for drink—Sharāb kī taraf ragbat.

15.—Kisī shai ke haq meñ; kisī shai kī jānib ya'nī uskī taraf ragbat (rujhān) r. w.; kisī shai kā chāhne wālā.

He is for a free government—Woh chāhtā hai ki hukūmat āzādāna ho.

16.—Bā-wujūd; bā-wasf; kisī ke khilāf; woh bāt jiske hote huye koyī dūsrī bāt ho wuqū' meñ āye yā kī-jāe; jahān tak; ba-mūjib.

Generally followed by *all, aught, anything, &c.*

17.—Kisī shai ke andāz se; kisī bāt ke lihāz yā khayāl se; kisī shai par nazar karke; ba-lihāz.

[ziyāda lambā (darāz qad) hai.

He is tall for one of his years, or tall for his age—Apne sin ke lihāz se woh

For as much as, or forasmuch as—Ba-lihāz iske ki; chūñki; is bat par khayāl

kar-ke ki; az-ūjā ki; az-bas ki.—For ever—Hamesha; har-waqt; azal-o-abad

tak; mudām.—O for—Kyā khūb hotā ki mujhe fulāñ bāt hāsīl hotī; merī

yah du'ā hai ki fulāñ shai Khudā ki barakat se mujhe mile.—Were it not for,

or if it were not for—Kisī dūsrī bāt ko nazar andāz (qat'-nazar yā chhor) kar-

ke; agar fulāñ amr darmiyān meñ hāil na hotā to; agar fulāñ bāt na hotī to,

—For, or as for—Jahāñ tak ta'alluq hai; nisbat; bāb meñ; ba-lihāz.

For, conj. Kyūñki; is liye ki; is sabab se ki.

Forbear, v. i. 1.—Kār-rawāyī se bāz rahnā; apnī tayīñ rok r.; ishti'āl kī hālat meñ apne dil ko qābū meñ r.; taamul k.; tawaqquf k.; ruk jānā.

2.—Inkār k.; na mēñnā.

Forbear, v. t. 1.—Kanāra-kash h.; ihtirāz k.; bāz rahnā; dar-guzarnā yā dar-guzar k.; na karnā; chhor d.; karne se bāz ānā.

2.—Ri'āyat se pesh ānā yā ri'āyat k.; multaft h.; gam khānā; gam-gusāñ k.; bardāsht k.; sahnā. [jānā; jāne d.

Forbearance, n. 1.—Darguzar; ijtināb; firoguzāsht; chhor d.; bachā 2.—Dil ko apne qābū meñ r.; tabī'at par zabt.

3.—Bardāsht; tahammul; dushman kī ri'āyat; narmī; intiqām yā ta'zīr meñ taammul. [māñi' h.

Forbid, v. t. 1.—Man' k.; bāz rahne yā na karne kā hukm d.; rok d.;

2.—Kahñ yā kisī ke pās jāne kī mumāna'at k.; andar āne se bāz r.; yah hukm d. kī bhītar mat ā.

I have forbidden him my house or presence—Maiñ ne use yah hukm diyā hai ki mere ghar khwāh mere sāmne na ā. [paidā k.

3.—Rokna; māñi' h.; sadd-i-rāh h.; muzāhim h.; rukāwat dālnā yā

Forbid, v. i. Man' k.; māñi' h.; roknā; bāz r. [rukāwat ho.

Forbidden, p. a. Mamnū'; jo man' kiya gayā ho; mumtana'; jiski nisbat

Forbidding, p. a. Jisko dekhkar us tak jāne kī ragbat na ho; jisse tabī'at ko nafrat ho; jisse tanaffur yā nā-pasandidagi paidā ho; nā-guwār; zisht; kharāb; burā.

A forbidding aspect—Aisi-sūrat jisse dil ko nafrat ho; karñh yā burī sūrat.

Force, n. 1.—Zihūñ yā jismāñi tāqat; quwwat; mazbūti tāsir yā natija paidā karne kī salāhiyat; dil par tayaqqun paidā karne kī tāqat; kisī tarah kī quwwat yā salāhiyat; zor; jawāz; khāś ma'nī yā mafhūm.

2.—Jabr; tashaddud; kisi kī khwāhish yā marzī ke khilāf iḥtiyār kā nafāz; zabardastī; ta'addī.

3.—Fauj; barri yā bahri fauj.

4.—(Law) (a) Qānūn ke khilāf kisi shakhs yā chiz kī nisbat zor yā iḥtiyār kā nafāz; jabr; zulm; ta'addī. (b.) Jāwāz; tāsir; quwwat; waq'at; pā-band kar rakhne kī quwwat; mazbūtī; pukhtagī.

In force, or of force—Jiski tāsir meḥ futūr na hīyā ho; jāiz; jiski tāsir pūrī pūrī qāim ho; nāfiz; jismeḥ rukāwat na ho-gayī ho; jo mausuḥh na huā ho; jāri.—Is that law still in force?—Kyā woh qānūn abtak nāfiz (jāri) hai; kyā woh qānūn abtak mausuḥh nahīn huā?—*Physical force*—Quwwat-i-jisāmī.—*Mental force*—Quwwat-i-zihnī.

Force, v. t. 1.—Majbūr k.; zor yā zabardastī se karānā; dabānā; tang k.; 'ājiz k.; zer k.; kisi kām ko karne yā na-karne ke liye majbūr k. (use jabran karānā).

2.—Subūt ke zor se zihn-nashīn (ma'qūl yā majbūr) k.

To force conviction on the mind—Subūt ke zor se dil par tayaqqun karānā.

3.—Bigāṛnā; kharāb k.; kisi 'aurat ko sāth zinū bi-l-jabr k.; bo-hurmat k. [chhāpā mārṇā.

4.—Zabardastī se lenā; tashaddud se hāsīl k.; mārpiṭ karke l.;

5.—Zor yā tashaddud ke zari'e se āge chālāuā haṭānā nikāl d. chhīn l. aḥz k. hāsīl k. 'alā-hūza-l-qiyās.

☞ With a following word, as *along, away, from, into, through, out* &c.

The money was forced from him—Woh rupaye usse jabriyā (zabardastī yā tashaddud se) liye gaye.—To force a person out of his possessions—Jo shai kisi ke qabze meḥ ho usko usse jabriyā (tashaddud ke sāth) lo yā chhīn l.—To force a thing upon one—Koyī chiz jabriyā kisi ke zimme k. (uske gale lagānā yā maḥḥūḥ; uske sar mārṇā).

Forcible, a. 1.—Mazbūt; qawī; bā-tāsir; muassir; tāsir paidā k. v.

Forcible arguments—Dālīl-i-qawī yā ma'qūl; aisi dālīl jinse muḥḥatab qāil ho jāe.—Forcible words—Kalimāt-i-bā-tāsir; aisi lāteḥ jinka asar sunpe wāle ke dil par ho.

2.—Jabriyā; jo zor yā zabardastī se hāsīl kyā jāe; jiskā wuqū' tashaddud ke zari'e se ho; jo sakhtī tashaddud yā mārpiṭ karke kiyā jāe.

Forcible entry (Law)—Daḥl-i-bi-l-jabr; kisi ke makān meḥ yā uski zamīn par mārpiṭ kar-ko (tashaddud ke zari'e se) glus jānā.—Forcible detainer—(Law)—Muqābazat-i-bi-l-jabr; kisi kī aḥzi wagaira ko zabardastī apne qabze meḥ rakh chhorṇā.

Forcibly, ad. Bi-l-jabr; ba-zor; jabriyā yā jabran; zabardastī se; tashaddud se; mārpiṭ kar yā kar-ke; majbūr karke; mazbūtī se; zor se; tāsir ke sāth. [haiwān hal-kar is pūr se uspār chālā jāe.

Ford, n. 1.—Daryā wagaira meḥ woh maqām jahān koyī iusūn yā

2.—Dhār; baktā pānī; nadī.

Ford, v. t. Daryā wagaira ko hal-kar 'ubūr (pār) kar-jānā; hal-kar is pār se us pār nikāl jānā. [āge se jatānā.

Forebode, v. t. 1.—Peshīn-goyī k.; pahle se batlānā; āgam dekhānā;

2.—Pahle se jān jānā; āge se ma'lūm kar-l.; kisi musibat wagaira kā jo āne wālī ho pahle hī se dil meḥ khayāl paidā h.; māyūsi kā khayāl peshtar hī se paidā k.

Foreclose, v. t. Māni' h.; roknā; insidād k.; bāz r.; band kar-d.

To foreclose a mortgager—(Law) 'Adālat ke faisale ke zari'e se kisi rāhin ko uske istihqāq-i-infikāk-i-rihn se mahrūm k.

To foreclose a mortgage "not technically correct, but is often used," Webster.—Bai'bāt karānā; bai'-i-kāmil karānā; bai'-i-bi-l-wafā yā rihn-i-mashrūt ke mu'āmalāt meñ rāhin yā bai'-i-shartī ki jāuib se infikāk-i-rihn na hone par bai' yā rihn kā qat'i (puḡhta yā mukammal) karā d.

Foreclosure, n. (Law) Bai'bāt; bai'-i-kāmil; jāe-dād-i-marhūna ke infikāk ke istihqāq se rāhin ki mahrūmī.

Forefather, n. Jad; buzurg; mūris; purkhā.

Forego, v. t. Kisi shai ke tasarruf yā naf' se dast-bardār h.; choḡ d.; tark k.; dast-bardār h.; jāne d.; chhoḡ baiṭhnā; tajnā; tyāgnā yā tyāg k.

☞ "Said either of a thing already enjoyed, or of one within reach, or anticipated." Webster.

[jiski tanqih bahs se muqqaddam ho-jāe.

Foregone conclusion—Woh natija jo bahs yā taftish ke pahle qāim ho-jāe; natija

Foregoing, ppr. Jo āge guzar gayā ho; waqt yā mauqa' (zamān yā makān) ke lihāz se jo āge nikal gayā ho; muqqaddam; mā-qabl; masbūqu-z-zikr; peshīn; guzashṭa. [berūnī; gair mulk kā; ajnabī.

Foreign, a. 1.—Kisi ke khās mulk (des) kā nahiñ; watani nahiñ; khārijī; 2.—Ba'id; gair-mutn'alliq; jisko 'alāqa na ho; jisko sarokār na ho; be-mauqa'; munāsib-i-hāl nahiñ; muwāfiq nahiñ; gair-munāsib; khārij; gair-mauzūn; chaspān nahiñ.

☞ With to or from.

The observation is foreign to the subject under consideration—Jo bāt zer-i-tajwiz hai usse is kalām ko kuchh 'alāqa nahiñ hai.

3.—Jo dūr ke mulk yā 'alāqe meñ paidā ho; jo gair mulk se āyā ho.

A foreign bill, or a foreign bill of exchange—Woh hundavi jo ek mulk meñ likhī jāe par uske rupaye dūsre mulk meñ wustul hoñ.

☞ "Distinguished from an inland bill, which is one drawn and payable in the same country." Webster.

A foreign plea—(Law) 'Uzr-i-'adam-i-ikhtiyār-i-samā'at; woh 'uzr jo kisi hākim ke rū-ba-rū is mazmūn se pesh kiyā jāwe ki amr-i-uizā'i ki tajwiz is wajh se nahiñ ho-saktī ki uski samā'at kī ikhtiyār is 'adālat ko nahiñ hai.

Foreigner, n. Gair mulk kā shakhs; jis mulk kā mazkūr ho wahān kā mutawattin nahiñ; ajnabī; pārdesi; bidesī.

Forejudge, v. t. Pahle hī se rāe qāim kar-d.; wāqi'āt aur subūt kī samā'at (unke sunne) ke pahle rāe qāim kar-l.

Forelock, n. Sar kī peshānī par ke bāl.

To take time, or occasion, by the forelock—Kisi shai se fauran mustafid h. (usse jhat-pat apnā kām nikāl l.); mauq'e ko hāth se nikal jāne na d.; jab kisi bāt kā mauqa' mil jāe use fi-l-faur kar dālnā.

Foreman, n. 1.—Afsar; sardār; sadr-nashīn; sarkhail-i-ahl-i-jūrī jisko jūrī kī taraf se bāt-chūt karne kā mansab hotā hai; mir-majlis.

2.—Kisi kār-khāne meñ woh shakhs jo baqiya ashkhās ki nigrānī kare; sardār; mukhiyā; karorā; sarbarāh; sardār. [se barhkar.

Foremost, a. Sab se muqqaddam; sab ke āge; rutbe yā darje meñ sab

Forensic, *a.* 'Adālat ke muta'alliq; jo 'adālaton khwāh unki kār-rawāiyon meñ musta'mal ho; 'ām bahson se ta'alluq r. w. yā unmeñ musta'mal; bahs ke liye munāsib. [meñ isti'māl-kiyā jāe.]

A forensic term—'Adālat kā lafz; woh lafz jo 'adālaton khwāh unki kār-rawāiyon

Forerun, *v. t.* Kisi ke āge āge chalnā; jo bāt hone-wālī ho uski 'alāmat pahle se zāhir k.; kisi bāt ki khabar pahle se d. (uske āsar dekhānā).

Forerunner, *n.* Woh shakhs jo dūson ki āmad ki khabar pahuñchāne ke liye pahle se bhej diyā jāe; naqīb; woh 'alāmat jisse kisi amr kā wuqū' pahle se ma'lūm ho.

Certain pains in the head, back, and limbs, are the *forerunners* of a fever—Sar piṭh aur ā'zā meñ kuchh kuchh dard kā mahsūs honā (ma'lūm d.) bukhār ki (uske āne ki) 'alāmat hai. [jān l.; āgam jānūā yā ma'lūm k.]

Foresee, *v. t.* Pesh-bīnī k.; qabl-az-wuqū' dekhnā yā jān jānā; pahle se

Foreshow, *v. t.* Pahle se dekhānā; pahle se batlā d.; pahle se kah d.

Foresight, *n. l.*—Pesh-bīnī; pahle se jān l.

2.—'Āqibat-andeshī; pesh-bīnī se āyinda ki ihtiyāt; balāon se mahfūz rahne meñ dūr-andeshī; 'āqilāna pesh-bīnī.

Forestall, *v. t. l.*—Pahle se ma'lūm kar-l.; pahle se jān jānā.

2.—Kisi dūsrī shai par sabaqat le-jānā jisse woh yā to bi-l-kul matrūk ho-jāe yā usko kuchh nuqsān pahuñche; pahle se ghus-paiṭh yā tadbīr karko dūsrē ko āne na d. use rok d. yā māni' h.; qabl isse ki sahīh sahīh rāe qāim karne kā zarī'a yā mauqa' mile koyī asar-i-khārijī pahuñchā d.

To forestall the market—(Law) Qīmat barhākar bechne ke liye kisi chiz ko jo bāzār meñ bikne ke waste jāti ho asnā-i-rāh meñ kharīd l. yā uski kharīdārī ki bāthit kar l.; bāzār meñ apne asbāb yā jins ke le-jāne se logon ko targīb dekar bāz r. yā unko is bāt par rūgīb k. ki bāzār meñ pahuñch-kar we apne māl ki qīmat barhā deñ.

Foretell, *v. t.* Peshūn-goyī k.; kisi bāt ke wāqī' hone ke pahle uske wuqū' kā hāl batlā d.; āgam dekhānā; pahle se 'alāmat zāhir k.

Forewarn, *v. t.* Pahle se jān d.; kisi ko pahle se khabar-dār āgāh yā muttala' kar-d.; pahle hi se ittilā' de d. (jānā d.).

Forfeit, *a.* Jo shai kisi jurm ki pādāsh meñ kho yā muntaqil ho jāe; jo kisi jurm ki ta'zīr meñ zabt ho-sake; zabti ke qābil; munzabita.

All his property has become *forfeit* to the state—Uski kul jāedād ba-pādāsh-i-jurm uske sarkār meñ muntaqil yā zabt ho-gayī.

Forfeit, *n.* Jo shai jurm ki ta'zīr meñ le-lī jāe; woh shai jo kisi fi'l-i-bad ki sazā meñ le-lī-gayī yā li-jā-saktī ho; woh shai jo kisi jurm yā farz ke anjām meñ tagāful yā khilāf-warzī-i-mu'āhada ke 'iwaz meñ kho jāwe yā uski haqqiyat muntaqil ho-jāwe; jurmāna; tāwān; dānd.

Forfeit, *v. t.* Qusūr gunāh yā jurm ki wajh se kisi shai yā uske muta'alliq ke istihqāq ko kho d.; bad-ā'mālī ke sabab se apni tayīn kisi shai se mahrūm kiye jāne kā mustajib k.; gāflat yā jurm ke badle meñ kisi shai ke qabza-o-dakhl kā haq dūsrē ki jānib muntaqil kar d.

Forfeiture, *n. l.*—Kisi haqqiyat jāedād yā mansab wāgaira kā kisi jurm yā khilāf-warzī-i-mu'āhada wāgaira ke badle meñ kho d.; izāla-i-haqqiyat ma'ishat yā mansab wāgaira jo naqz-i-mu'āhada yā dūsrē fi'l ke bā'is ho; zabti; qurqī.

2.—Woh shai yā jāedād jo jūrm wagaira ke 'iwāz meñ zūil ho jāe; jāedād-i-munzabita; jūrmāna; dānd.

Forge, *v. t.* Jhūṭhā banānā; gair-sahib yā gair-asli bāt yā shai kā paidā k.; sākhṭ k.; banāwat k.; talbīs k.; kisī dūsī shai ke mushābih banānā; ja'l k.; libāsī banānā. [rasid banānā.

To forge coin—Qalbi (talbīsī yā jhūṭhā) sikka banānā—To forge a receipt—Ja'li Forger, *n.* Ja'l-sāz; jhūṭhā banāne w.; woh shakhs jo ja'li wasīqa banāye yā use kām meñ laye.

Forgery, *n. l.*—Ja'l ya ja'l-sāzi; ja'l banānā; sākhṭ k. yā jhūṭhā banānā; dūsre kī mazarrat ke liye koyī wasīqa az-rāh-i-fareb banānā yā use tabdīl k.; dhokhā aur fareb-dihī kī niyat se ek shai kā dūsre shai ke mushābih banānā; libāsī banānā.

2.—Jo shai ja'li masnū'ī yā talbīsī banāyī jāe.

Forget, *v. t. l.*—Bhūl jānā; yād na r.; dil meñ rahne na d. (chit se utār d.); farāmosh kar-d.; sahṭ kar-jānā; khayāl meñ na lānā.

2.—Be-iltifātī k.; 'adam-tawajjuhī k.; gāfiat k.

To forget one's self—Jo bāt apne liye muzaiyab na ho uskā kar-guzarnā; apni be-waqfī k.; gusse meñ ā-jānā yā apne āp (apne qābū) meñ na rahnā; nazar-andāz kar d. [kisī shai kī yād jald jāti rabe.

Forgetful, *a. l.*—Jo bāton ko bhūl jāyā kare; nisyānī; bhulakkar; jise

2.—Be-khabar; be-parwā; gāfiat-shi'ār; 'adam-mutawajjuhī. [paidā ho.

3.—Jisse koyī bāt bhūl jāe; bhulāne wālā; jisse farāmoshī yā nisyān

Forgetfulness, *n. l.*—Nisyān; bāton ko bhulā dene kī taraf mailān.

2.—Bāton kā bhūl jānā (unkā yād na r.); sahṭ; farāmoshī. [juhī.

3.—Gāfiat se bhulā d.; be-ihitiyātī se matrūk kar-d.; 'adam-tawaj-Forgive, *v. t. l.*—Kisī ranj dene wālī yā nuqsān kī bāt par burā na mānā yā uske badlā lene kā khayāl chhor d.; mu'āf kar d.; dar-guzar k.; 'afw k.

2.—Jis shakhs ne koyī nuqsān yā burāyī kī ho usse burā na mānā yā badlā lene ke khayāl se dar-guzar k.; bartu-z-zimma k.; mu'āf k.; chhor d.; dar-guzar k.

Forgiveness, *n. l.*—Mu'āfi; kisī mujrim ke qusūr se dar-guzar; kisī ranjish jūrm dāin yā tāwān kī mu'āfi (usse dar-guzar); magfārat; najāt; 'afw.

2.—'Afw kī jānib mailān; mu'āfi kī ragbat.

Forisfamiliar, *v. t.* (Law) Khāndān se khārij kar d.; is tarāh par hissa de d. kī āyinda par da'wī i-wirāsāt na ho sake; mirās-i-pidari meñ phir hissa-dāri ke istihqāq-i-jāiz kī peshī se dast-bardār h.

Forisfamiliar, *n.* Irs-i-pidari kī nisbat da'wī-i-mazid se dast-bardārī.

“When a child has received a portion of his father's estate, and renounces all title to a further share, his act is called *forisfamiliarity*, and he is said to be *forisfamiliarized*.” Webster.

Form, *n. l.*—Kisī shai kī shakl aur banāwat; sūrat-shakl; daul; zāhiri sūrat; tarāsh-kharāsh; baiat; rūp; ākār; dhānchā.

2.—Tarīq; silsilā; intizām; nazm-o-nasq; tartīb banāwat wagaira.

3.—Dastūr; kār-rawāyī kā mu'aiyan tarīq; qā'ida; zābita; sarrišta; rawāya; dastūr-i-mustamira (baḥdhā huā tarīq); jo tarz pahle se chalā ātā ho... [banāyī jāe.

4.—Daul; naqsha; namūna; woh shai jiske mutābiq aur ashiyā

5.—Numāish-i-be-asl; mahz zāhiri sūrat yā zāhir-dāri; niī rasmī hāt; nirā rasm yā rasm-i-zāhiri. [lanānā; paidā k.; tarkib d.

Form, v. t. 1.—Banānā; kisi shai ko sūrat d.; ta'mir k.; kisi dāul par

2.—Kisi shai ko ek khās sūrat d.; kisi khās hālat meñ kar-d.; tartib d.; ta'lim-o-tarbiyat ko zarī'e se sudhārnā; ta'lim d.

3.—Nikālā; ijād k.; kharā k.; bāndhnā. [ijād k.

To form a design or scheme—Koyi mansūba nikālā (kharā k.); kisi tadbir kā

4.—Qāim k.; qarār d.; 'aqli natijon par qāim k.; thahrānā.

To form an opinion—Rāe qāim k. yā thahrānā; 'aqli natij par tajwiz qāim k.

5.—Kisi shai ke banne kā zarī'a h.; kisi shai kī tarkib meñ madad d.; kisi shai kā juzw-i-khās h.; kisi bāt meñ kām ānā.

These facts form a safe foundation for our conclusions.—In wāq'āt kī bunyād par ham log tamāniyat se apni rāe qāim kar-sakte hain.

Formal, a. 1.—Jo kuchh qā'ide ke mutābiq yā sanjidagi se kiyā jāe; sarīhi; qā'ida yā tariq-i-mu'aiyan ke mutābiq; zimman dafatan yā khilāf-i-qā'ida nahīn; bā-zābita; sarishte ke mutābiq.

Did the defendant give his formal consent to the deed?—Kyā mudda'ā-'alaih ne us dastāwez kī nisbat apni manzūri sanjidagi ke sāth (sarāhatan yā qā'ide ke mutābiq) zāhir kī?

2.—Zāhiri; jo asl meñ kuchh na ho.

Formality, n. Rasm-i-mu'aiyan; qā'ida-i-mu'aiyan; kār-rawāyi kā tariq; tarz-i-mu'mulī wa khās; hamesha kā dastūr; zābita; sarishta; sūrat-i-zāhir; jo kuchh ūpar se dekh parē.

Formally, ad. Dastūr-i-mustamira qā'ide silsile yā rasm ke mutābiq; khās karke yā kisi khās amr kī nisbat; sarīhi; bā-qā'ida; thik-thik; takalluf ke sāth; bā-zāhir; bā-asbāb-i-zāhir.

FORMA PAUPERIS, [Lat.] Shakt-i-muflis; muflis kī sūrat.

In forma pauperis—Ba-shakt-i-muflis; ba-siga-i-muflis ya muflis ke sigē meñ; muflisāna.—To sue in forma pauperis—Siga-i-muflis meñ nālish k.; muflisāna nālish h.; pāpar k.; kharecha-i-nālish se bachne ke liye apni be-maqdūri kī izhār karke nālish h.

Formation, n. 1. Banānā; paidā k. yā wujūd d.; sūrat-gari; kisi shakt yā sūrat kā banānā; kisi shakt par qāim k.

2.—Jis tariq par koyi shai banāyi jāe; banāwat; sākht; tarkib.

Former, a. 1.—Pahlā; aglā; waqt ke silsile ke lihāz se kisi shakhs yā shai se muqqaddam; awwal yā sābiq; pahlā.

Opposed to latter.

2.—Guzashta; jise bīte bahut dīn huye hoñ; qadīm; salaf.

3.—Jin do chizon kā ek sāth mazkūr ho unmeñ se pahlā; awwal-z-zikr; jiskā bayān pahlē huā ho.

Formerly, ad. Zamāna-i-guzashta meñ 'am isse ki woli hāl hī meñ guzrā ho yā kise aise waqt jiskā ta'ayun na ho-sake; sābiq meñ yā sābiqan; isse qabl; agle zamāne meñ; āge; pahlē.

Formidable, a. Jisse khauf paidā ho; hawl-nāk; muhib; jiskī sūrat dārauni ho; itnā barā ki usse khauf khā-kar uske nazdik na jāen yā muqābil hoñ khwāh uskā zimma yā bīrā uṭhāyen.

Formula, n. Tariq-i-mu'aiyan; qā'ida-i-mustamira; kisi shai ke karne tartib dene yā kahne wagaira kā muqarrar khwāh rasmī tariq; dastūr; zābita; qā'ida. [chhinālā k.; harām-kārī k.]

Fornicate, v. i. Zinā yā zinā-kārī k.; nā-jāiz tariq par mujāma'at k.;

Fornication, n. Zinā yā zinā-kārī; be-byāhe mard yā be-byāhī 'aurat kī āwāragī; byāhe mard kā be-byāhī 'aurat ke sāth nā-jāiz tariq par ham-suhbat h.

Fornicator, n. Be-byāhā mard jo be-byāhī 'aurat se yā be-byāhī 'aurat jo be-byāhe mard se nā-jāiz tariq par ham-bistar ho; byāhā mard jo be-byāhī 'aurat se ham-suhbat ho; zāul; harām-kār.

Forsake, v. t. Bi-l-kul chhoṛ d.; kulliyatan tark k.; kanāra-kash yā dast-bardār h.; chhoṛ-kar chale jānā; chhoṛnā; alag ho-jānā; rū-gar-dān h.; muṛh pher l.

Fort, n. Qal'a; garh; koṭ; koyī chhoṭī jagah jahān qal'a-bandī ho; woh jagah jiske ird-gird khāyūn aur fasīl wagaira hifāzat kī nazar se banī hoī; woh jagah jahān dushman se bachāw ke liye har tarah kī hifāzat kar li-jāe.

Forte, n. Woh bāt jismeṁ koyī khūb mazbūt ho; woh shai jismeṁ koyī dūroṁ par tarjīh rakkhe (unse baṛh-kar ho). [i-mu'aiyana ke āge.]

Forth, ad. 1.—Āge; waqt yā jagah ke lihāz se āge ko; kisi waqt yā jāe.

From that day forth—Us roz se āge ko; barābar usī din se. One, two, three, and so forth—Ek do tin aur isī tarah āge bhī ('alā-bāza-l-qiyās yā wagaira).

2.—Ikḥfāḥ habs yā 'adam-shiguftagī wagaira kī hālat ko dūr karke bāhar; bāhar; aisi hālat meṁ kī logon ko nazar parē; 'awāz ke dekhne meṁ; kisi 'ām haisiyat se.

The plants in spring put forth leaves—Fasl-i-babār meṁ paudhon meṁ pattiyān nikal āti haiṁ.—Your country calls you forth into service—Ohāhiye ki apne mulk ke liye tum barmālā yā bār-i-'ām kār-rawāyi karo. [hāzīr; maujūd; sāmue.]

Forthcoming, a. Hāzīr hone (maujūd hone yā pesh āne) ke liye taiyār;

Not forthcoming—Gum; gāib; mafqūd; gair-hāzīr. [na parē; jhaṭ; jhaṭpat.]

Forthwith, ad. 1.—Fauran; fi-l-faur; bilā-tawaqquf; abhī; jismeṁ waqfa

2.—(Law) Qānūnī 'amal-dar-āmad meṁ jab is lafz kā isti'māl hotā hai to iske yah ma'nī hote haiṁ kī jis fi'l kā anjām matlūb hai use jahān tak munāsib tariq par koshish ho saktī ho koshish karke fauran anjām karnā chāhiye; fikr-i-ma'qūl se jisqadar jald mumkin ho.

Fortification, n. Qal'a bandī; garh-bandī; ganīm se bachāw ke liye jo kuchh ta'mirāt hoī; qal'a; garh. [roknē ke liye quwwat d.]

Fortify, v. t. 1.—Quwwat baṛhā d.; mazbūt k.; istihkām d.; hamle ke

2.—Qal'a-bandī k.; morcha-bāndhnā; ganīm kī yūrish se bachne yā muhāsare kī hālat meṁ be-zarar rahne ke liye mahfūz k.

3.—Mazbūt k.; mustahkam k.; mustaqil k.; sabūt d.

4.—Zor tashaddud yā zad-o-zarb ko roknē kī quwwat yā uskā zarī'a baham pahunchānā yā denā.

Fortitude, n. Dil kī woh mazbūti jisse insān khatre kī hālat meṁ ghabrā kar himmat nahīn hārtā yā ranj khwāh musibat ko chuṛchāp aur istiqlāl ke sāth sah letā hai; mazbūti se tuklīf wagaira kī bardāshṭ; khatre wagaira kī hālat meṁ mizāj kā mustaqil r.

Fortnight, n. Chaudah din; do hafte.

Fortnightly, *ad.* Chaubdah din meñ ek martaba; do do hafte par.

Fortress, *n.* Woh jagah jahūñ qal'a-bandī ho; qal'a; garh; hifāzat kī jagah; shahr jismeñ morcha-bandī ho.

Fortuitous, *a.* Ittifāqī; yakūyak āne yā hone wālā; jiskā 'wuqū' begnir kisi wajh-i-ma'rūf ke ho; nāghānī; az-gaibī.

Fortunate, *a.* 1.—Mul-ārak; mas'ūd; farrukh; humāyūñ; khush-nasibī yā khush-waqtī se hone wālā; jisse kisi nīsī achchhī bāt kā zuhūr ho jiskā tayāqqun pahle se na rahā ho.

A fortunate event—Woh bāt jiskā honā mubārak ho.—*A fortunate concurrence of circumstances*—Khush-nasibī yā khush-waqtī se kayī bātoñ kā ekatthā h.

2.—Khush-nasib; kām-gār; jisse koyī nīsī shai hāth lag-jāe jiskī ummed pahle se na rahī ho yā jiske hāsil hone kā madār uski hunar-mandi yā koshish par na rahā ho; khush-qismat; juwāñ-bakht; kām-yāb; khush; sāhib-i iqbal; bakhtāwar.

A fortunate adventurer in a lottery—Woh shakhs jise khush-nasibī se qur'a-andāzī meñ koyī qur'a mil-jāe —I was most *fortunate* thus unexpectedly to meet my friend—Mere nasib nihāyat achchhe tho ki is tarah par yakūyak apne dost se mulāqāt ho-gayī.

Fortunately, *ad.* Khush-qismatī yā khush-na-ihī se; kām-gārī se; khushī se; achchhe nasib se; husn-i-ittifāq se; khūbī-i-waqt se; khush-tal'ī se.

Fortune, *n.* 1.—'Taqrīr; qismat; nasib; bakht; tāli'; bhāg; ratī. (nasib.

2.—Qismat kā likhā; honbār; woh hālat jo āne wālī ho; muqaddarāt;

3.—Jo kuchh ādmī par bite; sar-anjām; maal-i-kār; jis kām kā biṛā kisi ne utbāyā ho uskā natija; kisi kār-rawāyī kā samra; kām-yābī yā nākhūmī; nek nat ja; achchhā anjām; naqd-i-murād kī hāth ānā.

4.—Ma'ishat; māl-o-matā'; daulat; dhan; jo kuchh sarmāya kisi ke pās ho khusūsan ma'ishat-i-kasir (bahut māl-o-matā'); baṛī daulat; baṛā dhan. (se shādī kī fikr rakke jisko bahut kuchh jāhez meñ mile.

Fortune-hunter, *n.* Woh shakhs jo daulat-mand hone ke liye nīsī 'aurat

Fortune-hunting, *n.* Shādī ke zarī'e se daulat kī talāsh yā fikr.

Fortune-teller, *n.* Woh shakhs jo dūse ke āyinda ko hālāt batlāye masalan munajjim rammāl wagnira.

Forum, *n.* 'Adālat; kachahī; woh jamā'at jise muqaddamat ke sunno aur faisal karne (unki samā'at wa infisāl) kā iḥtiyār diyā gayā ho.

Forward, } *ad.* Āge; āge ko; us hisse yā jagah kī taraf jo sāmno yā
Forwards, } pesh-i-nazar ho.

Backward and forward—Āge-plehhe; pas-o-pesh.

Forward, *a.* 1.—Aglā; nazdik; agle hisse par; kisi dūse ke āge.

The forward gun in a ship—Jahāz par kī aglī top—*The forward horse in a team*—Joṛī wagaira ke ghorañ meñ jo aglā ghora ho.

2.—Taiyār; musta'id; kamār-basta; bahut hī māl; isqadar musta'idī yā 'ujlat zāhir k. w. ki woh ma'yūb ho.

3.—Sar-garm; shāiq; tan-dih; josh se bharā huā.

4.—Dhīthā; shokh; be-bāk; muñh-phat yā be-hayā; muñh-zor.

The boy is too forward for his years—Apnī 'umr ke i'tibār se yah larā had se ziyāda shokh hai; is sin ko larke meñ jisqadar sukūt yā hayā chāhiye utnī is larke meñ nahīn hai.

5.—Ma'mūl se ziyāda; baṛhā huā; fasl yā mausim ke libāz se ziyāda baṛhā huā. [jitnā ki fasl meṁ chāhiye usse ziyāda baṛh āyā hai.

The grain is *forward*, or *forward* for the season.—Nāj ma'mūl se ziyāda yā

6.—Ta'jil-kār; jald-bāz; jitnā chāhiye usse ziyāda māil.

Forward, v. t. 1.—Madad de-kar āge ko chalānā; taraqqī d.; himāyat k.; 'ujlat karānā; ta'jil kā bā'is h.

2.—Rawāna k.; irsāl k.; jabān bhejnā maqsūd ho wahān bhejnā; bhejnā; chālān k. [ke jilānā.

Foster, v. t. 1.—Khilānā pilānā; pālānā; posnā; parwarish k.; khilā-pilā

2.—Baṛhānā; baṛhue (bālidagi) meṁ madad d.—jaise darakht wagairā kī; taqwiyat k.; taraqqī d.; qāim r. aur baṛhānā—jaise zihū yā kisi bāt ke shauq ko.

Foster-brother, n. Woh do laṛke jinhoṁ ne ek hī dāyī kā dūdh piyā ho par ek hī mān-bāp se paidā na hoṁ; razī; ham-shīr; barādar-i-razā'i; kokā.

Foster-child, n. Woh laṛkā yā laṛkī jise kisi mard ne jo uskā bāp na ho yā kisi 'aurat ne jo uskī mān na ho pālā yā dūdh pilā kar jilāyā ho; pisar yā dukhtar-i-razā'i. [aur ta'lim de.

Foster-father, n. Woh shakhs jo kisi laṛke ko ba-jāe uske bāp ke pāle

Foster-mother, n. Woh 'aurat jo kisi gair ke laṛke ko ba-jāe uskī mān ke parwarish kare; dāyī; dūdh-pilāyī; annā.

Foster-sister, n. Woh do laṛkiyān jo ek mān-bāp se na hoṁ par unkī parwarish ek hī mān yā ek hī bāp khwāh wālidain-i-wāhid ne kī ho; razī'n; hamshīr-i-razā'i. [parwarish kare aur ta'lim de.

Foster-son, n. Woh laṛkā jise koyī shakhs ba-taur apne pisar-i-sulbī ke

Foul, a. 1.—Ganda; mailā; sāf nahīn; kharāb; jismeṁ aisi shai kasrat se ho jo muzir yā ranj-dih ho; najis.

Foul hands—Mailē hāth.—A *foul cloth*—Mailā (najis yā ganda) kaprā.

2.—Nāpāk; fuhsh; dushnām-āmez; nāqis; mugalliz; phūhar. [batēn.

Foul words, or *language*—Kalimāt-i-fuhsh; gāliyān; mugallizāt; burī burī

3.—Bādāl-ghirā huā yā meṁh barastā huā; jab badlī ho aur hawā khūb tund chālī ho; jab āsmān sāf yā pharchā na ho.

☞ Said of the weather, sky, &c.

4.—Muḵhālīf; nā-muwāfiq; ultī; jidhar jānā ho udhar kī nahīn; khatar-nāk; jabān qiyām meṁ khatra ho; jo chalne yā thaharne ke liye mahfūz na ho.

A *foul wind*—Bād-i-muḵhālīf; jis samet ko jānū manzūr ho us jānīb kī hawā nahīn; ultī hawā.—A *foul road*—Woh sarak jispar chalne yā thaharne meṁ khatra ho; khatar-nāk rāh.

5.—Jo dastūr yā qā'ida mu'āyian ho uske khilāf; nā-jāiz; jismeṁ imāndārī kām meṁ na lāyī jāe; jo dagā kī niyat se ho; jo bila-libāz-i-ābrū kiyā jāe; nā-wājib; imān yā diyānat ke khilāf.

Foul play—Woh kār-rawāyī jo dastūr yā qā'ida-i-mustamira ke khilāf kī-jāwe; kār-rawāyī-i-nā-jāiz; be-imānī kā bartāw; be-imānī kā mu'āmalā; bad-mu'āmalagī; fareb; dagā-bāzī. [qabih—jaise fi'l.

6.—Zabūn; kharāb; nafrat ke qābil; makrūh; jispar sharm āye;

7.—Gadlā; gāṛhā; kīchar kī tarah—jaise pānī.

8.—Uljhā huā; jo chal na sake.

A foul copy—Kisi tahrir kā awwal musawwada jo jā-ba-jā qalam-zad ho.—*To fall foul*—Tahrir k.; laṭnā; jhagaṛnā; bigaṛ khaṛe h.—*To run or fall foul of*—Dūse se ṭakrā (laṛ yā bhir) jānā; chaṛh jānā; dūse par larkhaṛā-ke gir paṛnā.

Foul, v. a. 1.—Mailā k.; najis k.; ganda k.; mail lagānā yā potnā.

2.—Phaṇsānā; kisi aisi shai ke muqābil kar-d. jisse harakat ruk-jāe.

Fouly, ad. Buri tarah se; najis taur par; aisi tarah ki karāhiyat ho; aise dhang se ki sharṁindagi ho; be-imāni se; bad-diyānati se; be-ābrūyi se.

Foul-mouthed, a. Jiski zabān se fuhsh gaudo yā nā-mulāim kalimāt niklā karen; zabān kā kharāb (bad-zabān); be-lagām; munh kā phūṛ.

Found, v. t. 1.—Kisi chiz ki bunyād ḍālnā; kisi shai par qāim yā mabni k.; mazbūti se qāim k.; binā ḍālnā.

2.—Mujid h.; wujūd d.; hasti meṁ lānā; sāmān-i-ibtidāyi baham pahunchānā; khaṛā yā qāim k.; shurū' k.; qāim karne kā ibtidāyi fi'l k.; bunyād ḍālna ki tadbir k.

Found, v. t. Dhāt ko galā aur sāncho meṁ dhālkar kuchh banānā; ḍālnā.

Foundation, n. 1.—Woh shai jispar kisi chiz ki bunyād paṛe; woh shai jispar koī chiz khaṛi rahe aur usse sahārā pāwe; bunyād; binā; bekḥ; aṣl; madār; ne yā new.

2.—Ibtidā; āgāz; shurū'.

3.—Woh 'atiya yā hiba-i-wasiyati jo kisi kḥairāt ke qāim rakhne ke garaz se hamesha ke liye kiyā jāwe; waqf. [chālāyā jāwe.

4.—Woh kḥairāti kār-khāna jo ba-zar'ā hiba-i-wasiyati yā 'atiya ke **Founded, pp.** Qāim; mabni; kisi jay par ṭaharā huā; mustahkam.

Founder, n. Bāni; bunyād ḍālna w.; qāim k. w.; bānī-mabānī; aṣl; woh shakhs jiski zāt se koī shai paidā ho; mujid; waqf k. w. yā wāqif; woh shakhs jo kisi kḥairāti kār-khāna wagaira ke dawāmī qiyān ke liye rupaye wagaira de-de.

Founder, n. Dhālna w.; jo dhāt ko dhāl-kar tarah tarah ki chizeṁ banāye.

Foundling, n. Tifl-i-uftāda; woh larkā jiske mān-bāp ne usse dast-bar-dār hone ki niyat se use pheṅk diya yā tan-ba-taqdir chhor diya ho; be mān-bāp yā wali-wāris kā larkā jo paṛā mile.

Fracture, n. 1.—Tor d.; aisa kar d. ki tūt jāe. [shikastagi.

2.—Kisi sakht chiz kā nār-piṭ ke sadme se tūt yā phūt jānā;

Simple fracture—Sirf haḍḍi kā tūt jānā; sirf haḍḍi kā do yā kayi tukre ho jānā.

Compound fracture—Haḍḍi tūt kar chamṛe (jild-i-badan) kā is tarah phat jānā ki ūpar se le-kar bhitar tak zaḥm khul jāe. [Webster.

"Fracture is applied to hard substances; as the fracture of a bone."

Fracture, v. t. Tor d.; phor d.; do tukre kar d.; kisi chiz ke bāham lage huye hisson ko alag alag kar d. [khopri phor d.

To fracture a bone—Haḍḍi tor d.—*To fracture the skull*—Kāsa-i-sar ko tor d.;

Fragile, a. Jo sahl meṁ tūt jāe; jo jhat se tūt jāe; bodā; ārar; jo āsānī se bigaṛ jāe; nāzūk; kamzor. [purza.

Fragment, n. 1.—Tukrā; pāra; hissa jo tor-kar judā kar-liyā jāe; reza;

2.—Hissa jo baqiya shai se alag ho; nā-tamām hissa; juzw-i-nāqis.

Fragrance, n. Kḥushbū; mīthī mabak; sugandh; bū jisse dimāg

Fragrancy, } mu'attar ho-jāe. [mu'attar.

Fragrant, a. Kḥushbū-dār; jiski bū achchhi ho; jiski mahak bhali ho;

Frail, a. 1.—Jo āsānī se tūt jāe; mazbūt yā pāedār nahīū; sarī'u-z zawāl; kam-zor; jispar hawādis kā asar pahuñch sake; fanā-pazir.

2.—Dil kā kamzor; jo gumrah ho-jāe yā dhokhā khā jāe; jo badī ki targīb se bach na sake; mom ki nāk; jiski thān mazbūt na ho (jismeñ tasmīm-i-irādat na ho). [jānā; irāde ki be sabātī.

Frailty, n. 1.—Kamzori; za'ifu-l-bunyānī; dhokho meñ ā-jānā yā bahak

2.—'Aib; naqs; khatā; gunāh jo dil ki kamzori se ho.

Frame, n. 1.—Thāt; dhāñcha; dhachar; daul; kisi shai-i-murakkab ko ajzā jo durust karko āpas meñ jor diye jāen.

2.—Chaukathā; gherā; halqā; girdā; khāna. [thatrī; qālīb-i-tan.

3.—Jism ki tarkīb; quwa-i-jismānī; kisi ke badāu ki banāwat; kāthī;

4.—Daul; nazm; tarkīb; silsila; tariq. [qāim ki jāe.

5.—Khās hālat—jaise tabī'at ki; mizāj; qā'ida; jo hālat sudhār ke

To be always in a happy frame—Hamesha khush rahnā (dil ko harwaqt khush rakhnā)—He is out of frame—Uskā mizāj barham hai.

Frame, v. t. 1.—Banānā; taiyār k.; ta'mīr k.—jaise makān.

2.—Banānā; murattab k.; waz' k.; qāim k.

To frame a law—Kisi qānūn kā banānā murattab yā waz' k.—To frame an issue—Atar-i-tanqih-talab qāim k.; tanqih k.

3.—Soch kar nikālā; paidā k.; ijād k.; mansūba karke qāim k.; ikhtirā' yā sākhṭ k.; ijād k.—jaise koyī jhūthī bāt.

4.—Sudhārnā; kisi ke hasb-i-hāl yā kisi khās maqsad ke liye banānā; hasb-i-hāl banānā; kisi ke mutābiq k.; sudhārnā; murattab k.; thik k.; durust k.

5.—Chaukathā lagānā yā jānā—jaise taswīr meñ.

Frame-work, n. Same as No. 2 of Frame.

Franchise, n. (Law) 1.—Woh istihqāq yā ikhtiyār-i-khās jo ashkhās ko kisi bādshāh yā riyāsat ki taraf se 'atā ho; ma'mūlī ikhtiyār-i-hukūmat se barāat yā āzādī.

2.—Us bār yā mahsūl se barāat jo auron par 'āid hotā ho.

3.—Woh zil' yā 'alāqa jiske muta'alliq koyī ikhtiyār-i-khās hāsīl ho; woh hudūd jiske andar āzādī rahe; jāc-panāh; panāh-gāh.

Frangible, a. Same as Fragile.

Frank, a. Apnā aslī hāl dil khol-kar kahne w.; kashida-khātīr nahīū; jo apnā bhed na chhipāwe; sāf-dil; sīma-sāf; sachchā. [bhejnā.

Frank, v. t. 1.—Sarkārī sawārī par bilā aḥz-i-masārīf (be-kharch liye)

2.—Chitthī wagnā ko dāk ke mahsūl se mustasnā k. (uspar mahsūl na l.)

Frank, n. Woh chitthī jispar dāk kā mahsūl na liyā jāe; woh bāt jisse chitthī mahsūl se barī ki-jāwe masalan us shakhs kā dastkhāt jisko bilā-adā-i-mahsūl dāk ke zarī'e se chitthī wagnā bhejno kā ikhtiyār hāsīl ho. [takalluf; khanda-peshānī se.

Frankly, ad. Dil khol ko; khulā-khulī; dil ki safāyī se; be-rukāwat yā

Frantic, a. 1.—Majnūn; pāgal; dīwāna; gazab-nāk; pareshān-khātīr—jaise koyī shakhs. [jaise koyī bāt.

2.—Jismeñ gazab intishār aur shiddat pāyī jāe; pur-shor; be-qā'ida

Fraternal, a. Barādar-āna; jo bhāyion ko zeb-de (unko phabe yā unke lāiq ho); bhāyion ko muta'alliq.

Fraternity, n. 1.—Barādari; bhāi-i-chiārā; bhāiwād.

2.—Woh log jo kisi naf' kār-o-bār yā khushī ke liye bāham shirkat

rakhte hon; jamā'at; majma'; un logoñ kī jamā'at jo ham-qism ham-pesha ham-mashgala yā ham-āt-wār hon.

Fratricide, n. 1.—Bhāyī ke mār dālne kā jurm; barādar-kushī.

2.—Woh shakhs jo apno bhāyī kā khūn kare; barādar-kush.

Fraud, n. Fareb yā fireb; naf'-i-nā-jāiz yā nā-munāsib hāsil karne ke liye bi-l-'amd mugālata-dihī; woh sitrat jiskī wajh se dūsre ke haq yā istihqāq meñ mazarrat pahūñche; farebī kār-rawāyī; dhokhā .dene kī garaz se 'aiyāñ; chhal. [fareb-dih.

Fraudulent, a. 1.—Jo mu'āhadoñ ke karne (in'iqād) meñ fareb kare;

Applied to persons.

2.—Fareb-āmez; jismeñ fareb ho; mabnī-ba-fareb; jo fareb par qāim ho; jo natīja-i-fareb ho (fareb se paidā ho); farebī; khoṭā.

A fraudulent transaction—Mu'amala-i-farebī; aisā mu'amala jismeñ fareb ho; jo mabnī-ba-fareb khwāh fareb se paidā ho.

3.—Jo fareb (kār-rawāyī-i-fareb-āmez) se hāsil ho; jiske anjām meñ fareb kām meñ lāyā gayā ho.

A fraudulent gain—Woh naf' jo fareb yā kār-rawāyī-i-fareb-āmez se hāsil ho.

Fraudulently, ad. Fareb se; az-rū-i-fareb; fareb kī rāh se; chhal-bal se; dagā-bāzī se; makkārī se; tadbīr-i-fāsid se; dhokhā dekar.

Fraught, a. Bharā huā; pur; sar-ba-sar. [ba-sar nuqsān ho.

Fraught with mischief—Nuqsān se bharā huā; pur-az-mazarrat; jismeñ sar.

Freak, n. Tabī'at kā yakāyak bilā-wajh badal yā phir jānā; tarang; umang; lahar; manj.

Free, a. 1.—Dūsroñ kī marzī ke tābī' nahīñ; jispar koyī rok zabt yā jabr na ho; jo apnī ragbat yā khwāhish ko mutābiq 'amal kar-sake; jo gair par munhasir na ho; āzād; fārigu-l-bāl; jo hasb-khwāh apno 'amal kare.

2.—Jise mulkī āzādī hāsil ho; jo kisī khud-mukhtār yā mutlaqu-l-'ināñ farmāñ-rawā ko tābī' na ho; jo sirf qawānīn-i-mu'aiyana kā pā-band ho. [kī hukūmat se banī ho-jāe.

3.—Jo kisī 'amr-i-mu'aiyan ko pahūñchkar wālidain walī yā āqā

4.—Mahbūs yā muqāiyad nahīñ; band se āzād; giriftārī se khalās; chhūṭā huā. [karne kī salāhiyat ho; jismeñ dil kī āzādī ho.

5.—Jo zarūrat-i-jismānī ke tābī' na ho; jismeñ bi-r-ragbat 'amal

Said of the will.

6.—Jismeñ buz-dilī yā be-i'tiqādī na ho; jo kashīda khātir na ho; sāf-dil; jo dil meñ kuchh rakh na le; mānūs; sāf-dilī ke sāth bartāw k. w.; khandā-peshānī ke sāth (dil kholkar) bartāw k. w.; jiske dil meñ kuchh rah na jāo.

He is not free with any one—Woh kisī ke sāth sāf-dilī se pesh nahīñ ātā.—We had a free conversation together—Ham logoñ ne bā-ham dil khol-kar guftgū kī; hamne āpās meñ is tarah bāt-chīt kī kī ek dūsro ke dil meñ kuchh rah na gayā.

7.—Be-rukāwat; be-andāz; be-takān; be-lagām; be-takalluf; behūda.

Used in a bad sense.

8.—Barī; pā-band nahīñ; āzād.

[band nahīñ hai].

He is free from his obligations—Woh apne farāiz se barī (āzād) hai (unkā pā-

9.—Jo taṅg-talabī se yā ba-zarī'a-i-kharidārī hāsil na kiya jāe; jo muft mile; jiskā badal yā mu'awaza na ho; jo be-talab (be-māngo yā az-khud) mile; jo be kharch ke hāsil ho.

He made him a free offer of his services—Usuo usso kahā ki ham tumhārā kām bilā-mu'awaza yā ajr kar-deṅge.—It is a free gift—Yah hiba bilā badal yā mu'awaza hai; is hiba ke 'iwaz meṅ wāhib ne mauhūb-lahū se kuchh na liyā; yah hiba mauhūb-lahū ke haq meṅ bilā talab yā bi-r-ragbat kiya gayā.

10.—Kḥud-sar yā zālim nahīn; jo āzādī kā yaqīn dilīwe; jo har shakhs ke huqūq ko dūsroṅ kī mudākhalat-i-bejā se mahfūz rakkhe.

Said of a government, institutions, &c.

11.—Jispar kisī qism kā bār yā muākhaṣa na h.; muākhaṣe se barī.

12.—Jurm yā gunāh se barī; be-jurm; be-gunāh; sāf; pāk; ma'sūm.

Free, v. t. 1.—Āzād k.; rihā k.; khalās k.; kisī band qaid yā bār wagra se najāt d.; sāf kar-d.; gulū-khalāsi k.; rukāwaṭ dūr kar d.

2.—Āzād r.; barī k.; mahfūz r. [gar; ḍakū; luṭerā; qazzāq.

Free-booter, n. Jo lūt-pāṭ karne ko liye idhar-udhar phirā kare; gārat-

Free-booting, n. Lūt; ganīmat; dukaitī; qazzāqī.

Free-born, n. Jo āzād paidā ho; gulāmī meṅ nahīn; jisko apne mūrison se āzādī hāsil ho; hur. [hurriyat; sāf-dilī; be-qaid h.

Freedom, n. 1.—Āzādī; dūsre kī hukūmat se barāt; kḥud-mukhtārī; 2.—Huqūq-i-kḥās; barāt; ma'mūlī ikhtiyār-i-hukūmat se āzādī.

3.—Gustākhi; be-adabī; āzādāna bartāw; mubādarat; ikhtilāt-i-nā-munāsib; be-takalluf.

Freely, ad. Āzādāna: bilā-muzāhamat yā jabr; az-khud; bi-r-ragbat; begair dabāye yā targīb diye jāne ko; bi-t-tau'wa-r-rizā; bilā-jabr-o-ikrāh; ifrāt se; bahut sā; bilā-waswasa yā be-takalluf; dil khol kar; be-rukāwaṭ; bilā-imtinā'; muṭṭhī khol kar; faiyāzi se; muft yā muft meṅ; bilā-mu'awaza yā zar-i-saman.

Free-minded, n. Pareshān-kḥātir nahīn; be-fikr; jisko dil meṅ kisī bāt kā taraddud na ho; āzād-manish; be-gam; lā-parwā. [dabāw na ḍālā jāe.

Free-will, n. Apnī-kḥās ragbat yā marzi; kḥwāhish jispar koyī nā-jāiz To do a thing of one's free-will—Kisī bāt kā apnī ragbat se k.; kisī amr kā bilā jabr-o-ikrāh k.; koyī fīl bi-r-ragbat (apnī kḥās marzi se ya'nī begair kisī dabāw ke) k. [ho.

Free-will, n. Jo apnī tabī'at se kiya yā diyā jāe; jiskā wuqū' bi-r-ragbat.

Freeze, v. i. 1.—Sardī se jam jānā; garmī khīnch jāne ke sabab riqqat se hālat-i-injimād meṅ ho-jānā; saḳht hokar yakḥ yā usikī mānind saḳht ho-jānā; baṇdhnā yā basta ho-jānā; munjamid ho-jānā.

2.—Thiḥṭhur jānā goyā sardī se; harārat meṅ kamī ho-jānā; garmī ke na honē se be-jān ho-jānā; sardī kī wajah se ek jagah ho-jānā (jam jānā).

To freeze to death—Sardī ke sabab se mar-jānā (thiḥṭhur ke rah jānā; aṅkar

Freeze, v. t. 1.—Jamā d.; munjamid kar-d.; yakḥ sā kar-d.; saḳht kar-d. [halāk kar-d.)

2.—Sardī kī wajh se be-jān kar-d.; sardī se mār ḍālnā (ṭhandhā yā To freeze one to death—Sardī kī shiddat se halāk kar-d. (ṭhandhā kar. d.)

Freight, n. 1.—Woh bojh (asbāb yā jins wagra) jo jahūz yā rel kī gāṛī wagra meṅ bhar kar (uspar rakh lād yā chāḥā-kar) ek maqām

se dūsre maqām par pahuñchāyā jāe; bār-bardārī kī chīz; ladāyī; bār-bardārī. [bār-bardārī; naul.

2.—Jahāz wagaira kā kirāya jo bār-bardārī ke liye diyā jāe; bhārā; Freight, *v. t.* Ek jagah se dūsri jagah le-jāne ke liye jahāz wagaira par bojh lādū (usko bojhnā); bharnā; lādū; bojh rakhnā. [dil kā intishār. Frenzy, *n.* Wahshat; junūn; sukht dilī ghabrāhā; shiddat se aur be-andāz Frequency, *n.* Kisī bāt kā aksar wuqū' meñ ānā; kisī bāt kā thōre thōre 'arse ke ba'd phir phir h.; aksariyat; kasrat; bārbār palatnā yā honā; i'āda; takrār. [ānā; kasrat-i-jarām.

The frequency of crimes—Jurmoñ kā bār-bār (aksar yā jald jald) wuqū' meñ Frequent, *a. l.*—Jo thōre thōre 'arse ke ba'd wuqū' meñ āwe; jiskā i'āda yā jiskī takrār kasrat se ho; jo mutawātir zuhūr meñ āye; jo aksar dekhā yā kiya jāe. [se kiya kare.

2.—Jo kisī bāt ke karne kā 'ādī ho; jo kisī bāt ko aksar ragbat se Frequent, *v. t.* Aksar ānā jānā; aksar yā 'ādatan kabhū āmad-o-raft r.; āyā yā jāyā k.; āyā-jāyā k.; kasrat se ānā-jānā. [bārā 'umūman.

Frequently, *ad.* Bār-bār; thōre thōre 'arse ke ba'd; beshtar; kasrat se; Fresh, *a. l.*—'Tez; kisiqadar tund yā karī—jaise hawā; thāudhī; mufarrilh.

2.—Tar-o-tāza; shādāb; murjhāyā yā pazhmurda nahīn. [hāñ.

The fields look fresh and green—Khet tar-o-tāza (shādāb) aur hare dekh parō

3.—Jiskī sūrat se shabāb aur tandurustī pāyī jāe; surkh-supēd; gul 'izār; jispar joban chhāyā ho; jispar joban kī bahār ho.

A fresh-coloured young man—Kam-āin shakhs jispar bahār kā 'ālam ho.

4.—'Tāza; hāl hī kā paidā yā tūṭī huā.

Fresh vegetables—Tāzi tāzi sabzi (tarkārī wagaira jo hāl hī kī nikli yā tūṭī ho).

5.—Jismeñ imtidād-i-niyām ('arsa guzarne ke sabab) se zawāl na āyā ho; jo bhūlā yā dil se miṭā na ho; jo hanoz tāza ho; joñ kū toñ.

The story is fresh in my mind—Woh bāt mere dil se nahīn bhūlī (hanoz mere dil meñ tāza hai).

6.—Nayā; hāl kā banā yā āyā huā.

A fresh supply of goods—Māl jo hāl hī meñ banā yā āyā ho; nayā māl.

7.—Jismeñ shoriyat (khārī-pan) na ho; mīthā; shirīn—jaise pānī; jo thōre hī 'arse ke pahle kueñ wagaira se niklā ho; sāl aur thāudhā; garm yā bad-maza nahīn; tāza; dāl kā yā ḍabkā—jaise pānī.

8.—'Tāza; jadid; nayā; hāl kā āyā yā pahuñchā huā.

Fresh news—Nayī khabar.—Fresh communications—Hāl ke āye huye murāsalāt.

9.—Be-namak milāyā huā—jaise gosht.

10.—Anārī; nau-āmoz; jisko kām kī mashshāqī yā mahārat na ho; jisne pahle kām na kiya ho; nā-āzmūda-kār. [o-chālāk.

11.—Tāza-dam; kār-rawāyī ke liye phir mazbūt musta'id yā chust-Freshen, *v. t.* Kisī chīz kī shoriyat dūr kar-d.; mīthā k.; namak nikāl d. Freshen, *v. i. l.*—Mīthā ho-jānā; shoriyat kā jātā rahnā.

2.—'Tez ho-jānā; tund h.—jaise hawā kā.

Freshly, *ad.* Tar-o-tāzagī ke sātī; nayā nayā; az-sar-i-nau; naye sar se; surkh-o-supēd; tandurust; tez yā tezi se; khunuk yā khunkī liye huye.

Freshness, *n. l.*—Nayā h.; tezi; quwwat; tāzagī; phike-pan yā bad-mazagī kā na h.—jaise 'araqñ yā khushbūñ meñ. [wagaira kā.

2.—Tāzagī; tar-o-tāzagī; murjhāyā (pazhmurda) na h.—jaise paudhe

3.—Quwwat ke i'tibār se tar-o-tūzagī; thakāwat yā māfidagī kā dūr ho-kar phir se chāq-o-chauband ho jānā.

4.—Khunkī; thandhak; farahat dene kī quwwat. [bahār.

5.—Shabāb aur sihat-i-badaunī kī surkhī; surkhī-o-supaidī; joban;

6.—Shirīnī; miṭhās; shoriyat kā na rahnā.

7.—Nā-āzmūda-kārī; nayā-pau; anārī-pau.

8.—Tezī; tundi—jaise hawā kī.

Friction, *n.* Ragar; kharāsh; ek shai kā dūsrī shai par ragarnā.

Friend, *n.* 1.—Dūsre se muhabbat *r. w.*; dūsre kī qadr 'izzat aur chāh *k. w.* aur uskī khushī aur bihtari kā chāhne *w.*; dost; shafiq; muhib; yār; khair-khwāh; hawā-khwāh; bihi-khwāh; yār-i-gār yā gam-gusār. [mu'in; madad-gār.

2.—Hāmī; mukhālif nahīn; dushman nahīn; taraqqī chāhne *w.*;

A friend to commerce—Tijārat kī taraqqī chāhne *w.* (uskā hāmī).

3.—Ba'z waqt khitāb karne meñ bhī is lafz kā isti'māl hotā hai.

Friend, how are you? Dost (ai dost) tumbūrā mizāj kaisā hai?—A friend at court or in court—Woh shakhs jo kisi mauqā-i-khūṣ par dostāna kār-rawāyī karne par rāgib ho; jisko dūre ke kām ke karne meñ kāfī ta'alluq-i-khātir ho (uskā kām khūṣ jī se kare). [ho; be-kas.

Friendless, *a.* Jiske dost na hoñ; jiskā koyī hāmī madad-gār yā rafiq na

Friendly, *a.* 1.—Dost kī sī tabī'at aur mizāj *r. w.*; dūsre kī bhalāyī chāhne *w.*; mihrbān; karam-farmā; shafiq-i-hāl; dost-dār.

2.—Dostī ke liye mauzūn yā jisse dostī zāhir ho; jo doston ko zob de; dostāna; sulh par māl.

3.—Mukhālif nahīn; jisse dushmanī na ho.

4.—Muwāfiq; jisse kisi kī bihtari ho; mubārak; hasb-i-hāl.

Friendship, *n.* 1.—Dostī; yārī; ulfat; muhabbat; uns; āshnāyī.

2.—Khulūs; rabt-zabt; hel-mel; dostāna rasm yā bartāw; 'ināyat; shafaqat; mihrbānī.

3.—Dostāna imdād; kisi kī 'ānat jo dostī kī rāh se kī jāe.

Fright, *n.* Khauf jo khatre ke dafatan zāhir hone se paidā ho; dar jo yakāyak shiddat se ho-jāe; dahal; chamak; bharak; haul.

To take fright—Dar uṭhnā; bharak jānā; chamak uṭhnā.

Fright, } *v. t.* Darā d.; mukhawwaf kar-d.; dar se bharkā d.; khatro

Frighten, } *v. t.* ki dahshat ek-bārgī paidā kar-d.; kisi balā kī āmad se yakāyak khauf-nāk kar-d. [huye.

Frightful, *a.* 1.—Dar se bhārā huā; khauf-zada; darā huā; khauf khāye

2.—Khauf-nāk; haul-nāk; darāne *w.*; khauf paidā *k. w.*; haibat-nāk; muhib. [se; mukhawwaf-āna; khauf-nākī se.

Frightfully, *ad.* 1.—Aise taur par jisse khauf paidā ho; haibat-nākī

2.—Nihāyat buri tarah; aise dhang se ki tabī'at mutanaffir ho.

Frigid, *a.* 1.—Thandhā; sard; bārid; jabān garmī na ho.

2.—Josh-i-muhabbat yā sargarmī wagaira se khālī; sard-mihr; be-dard; be-jān; jisse tabī'at mutanaffir ho; jisse kūchh lutf na uṭhe; rūkhā aur phikā. [thandhā; sust.

3.—Jismeñ taulid kī asli quwwat kāfī taur par na ho; nā-mard;

Frivolous, *a.* 1.—Jismeñ bahut kam waq'at yā 'azmat ho; lihāz ke qābil

nahīn; khafīf; nā-kāra; pūj; nikammā; lagw; lā-ya'nī yā be-ma'nī;
lā-tāil; be-hūda; bād-hawāyī.

A frivolous argument—Dahil jo lihāz ke qābil na ho; bahs-i-fuzūl lā-tāil yā
be-hūda.—A frivolous objection or pretext—I'tirāz yā hila-i-lagw yā lā-tāil;
aisā 'uzr yā hila jismeñ kuchh waq'at na ho.

Frivolousness, *n.* Khiffat; be-waq'atī; subukī; nā-chīzī; bahut kam.
waq'at yā 'azmat r.; bād-hawāyī-pau.

Front, *n.* 1.—Rū; chihra; muñh.

2.—Peshānī yā chihra jisse mizāj ki kaifiyat zāhir ho. [mī; be-hayāyī.
A bold front—Dilerī; jurat; behūdagī; gustākhi.—A hardened front—Be-shar-

3.—Kisī chīz kā woh hissa jo āge ko niklā ho; sāmne yā āge kā
hissa; agwārā; sāmna; āgā; hissa-i-peshīn yā muqābil.

The front of a house—Makān ke āge kā hissa; makān kā agwārā.

4.—Woh mauqa' jo thīk kisī ke muñh ke sāmne ho; kisī chīz kā
aglā hissa; sāmna; rū; pesh; mahāzī. [(āge se) guzrī yā nikal gayī hai.

The road passes in front of his house—Woh sarāk uske makān ke sāmne se
Front, *v. t.* 1.—Muqābala k.; dū-ba-dū muqābil h.; sāmna k.; miluā.

2.—Muqābale meñ h. yā wāqī' h.; sāmne h.; mahāzī h.

Front, *v. i.* 1.—Āge h.; sāmne h.

2.—Kisī taraf ko muñh r.; kisī jānib ko rukh r.; kisī rukh yā
Front, *a.* Āge kā; sāmne kā; peshīn; aglā; rū kā; madd-i-nazar yā muqābil.

Frontage, *n.* Makān kā agwārā; sahn-i-makān; ghar ke sāmne kā hissa.

Frontier, *n.* Kisī mulk kā woh hissa jo dūsre mulk ke sāmne (mahāzī)
ho; ek mulk kā kanārā jo dūsre mulk ke ham-kanār ho; had; sarhad;
dānda; siwān. [ke dānde-meñde par.

Frontier, *a.* Hissa-i-berūnī par wāqī'; ham-sarhad; ham-dānda; dūsre
Frown, *a.* Be-kahā; jo kahuā na māne; khud-rāe; khud-pasand; nā-
farmān-bardār; ziddī; haṭṭhī—jaise laṛkā. [tewrī chaṛhānā yā badalnā.

Frown, *v. i.* 1.—Chīn-ba-jabīn h.; tursh-rū h.; nāk-bhauñ chaṛhānā;
2.—Nārāzī zāhir k.; nā-khushī kā izhār k.; khafagī ki nazar se dekh-
nā; ānkheñ dekhānā; apuī sūrat se khauf paidā k. [zanish k.

Followed by *on* or *at*.

Frown, *v. t.* Nārāzī zāhir karke dabā d.; gharaknā; ānkheñ dekhā ke sarf-
Frown, *n.* 1.—Charhī huyī tewar jisse nārāzī zāhir ho; khafagī wagairā
ke sabab se chīn-ba-jabīnī; chīn-i-abrū; karwī yā sakht nigāh.

2.—Kisī tarah par nā-khushī kā izhār; qahr; gazab; bargashtagī.
Frugal, *a.* Rupaye-paise māl-o-asbāb yā aur qism ki chīzōñ ke tasarruf
yā isti'māl meñ kifāyat-shī'ār; kisī shai ke sarf meñ fuzūliyāt kā
muhtāt; kifāyat-shī'ār; kam-kharch; muhtāt; musrif (fuzūl-kharch)
nahīn; juz-ras; bachā-bachā ke sarf k. w.

Followed by *of* before the thing saved.

Frugality, *n.* 1.—Kifāyat-shī'ārī; juz-rasī; 'āqilāna taur par har shai kā
tasarruf-i-munāsib; kisī shai kā aise tarīq par isti'māl k. ki usmeñ
se kuchh rāegāñ na jāe; rupaye-paise māl-o-asbāb wagairā kā is ihti-
yāt se tasarruf k. ki kuchh fuzūl hāth se nikal na jāe; har ek qimātī
shai kā ihtiyāt aur naf' ke sāth kām meñ lānā.

2.—Kisī shai kā 'āqilāna aur ba-ihtiyāt tassarruf yā isti'māl.

Frugally, a. l. Kifāyat (kifāyat-shi'ārī) so; husn-i-intizām (achchhe band-o-bast) se; bachā-ke.

Fruit, n. 1.—Phal; mewā; bār; samar; jo kuchh paidā ho (upje).

2.—Natija; samra 'ām isse ki nek ho yā bad; achchhā yā burā phal; asar-i-nek yā bad.

3.—Aulād; nasl; bāl-bachcho.

Fruitful, a. Samar-dār; jisse yā jismēn phal kasrat se paidā hoñ; upjāñ; zar-khez; bār-āwar; bachcha-kash; jiske larke-bāle hoñ; bāñjh nahīñ; ser-hāsil; mūjid; jisse koyī shai ifrāt se paidā ho; jaiyid.

Fruitless, a. 1.—Jismēn phal na lage; jo na phale; bāñjh; gair-musmir jaise darakht. [kār; be-sūd; lā-hāsil.

2.—Jisse koyī naf' yā natija-i-nek paidā na ho; 'abas; rāegāñ; be-A fruitless attempt—Koshish-i-lā-hāsil; aisi koshish jiskā koyī natija-i-l-nek na ho.

3.—Jisse koyī aulād na ho; jisse larke-bāle na hoñ.

A fruitless marriage—Shādi jiskā kuchh phal na ho (jisse larke-bāle na hoñ).

Frustrate, v. l. 1.—Ma'dūm k.; maqsad ke husūl meñ māñi' h.; māyūs k.; tornā; rāegāñ k.; shikast k.; faskh k.; natija-i-maqsūd paidā hone na d.; barbād kar-d. [rāegāñ kar-d.

To frustrate a plan, design, or attempt—Kisi mansūbe irāde yā koshish ko 2.—Bātil k.; ka-l-'adam k.; nā-jāiz yā be-tāsīr k.; rad k.

To frustrate a conveyance or deed—Kisi intiqāl-nāme yā wasiqe ko bātil (ka-l-'adam nā-jāiz yā be-tāsīr) kar-d.

Fugitive, a. 1.—Jo ur yā nikal jāe; jo gūib ho-jāe; nā-pāodār; be sabāt; jispar bharosa na ho-sake; jisko qiyām na ho; gair-mustahkam.

2.—Farz yā khidmat ke anjām khwāh khatre wagaira se nikal bhāg-ne w. jaise koyī shakhs. [shakhs khatre se bhāge.

Fugitive, n. 1.—Jo apne 'uhde yā naukari se bhāg jāe; bhagorā; jo 2.—Jo shakhs bhāg-kar dūsrī riyāsat meñ panāh le; woh shakhs jo sazā se bachne ke liye bhāg jāe.

Fugitive from justice—(Law) Woh shakhs jo ek 'alāqe meñ kisi jurm kā mur-takib ho aur sazā se bachne ke liye dūsrē 'alāqe meñ bhāg jāe.

Fulfill, v. l. Pūrā yā anjām k. masalan kisi irāde wa'do peshīñ-goyī khwābishi du'ā yā mutālabe wagaira kā; kisi kām ko karko pūrā k.; kisi shai ke matālīb ko bar-lānā; anjām ko pahuñchāñ; bajā lāñ; adā k.; wafā k.; nibāhñ. [āwarī; tā'mil.

Fulfillment, n. Takmil; pūrā k.; anjām; insirām; wafā; ifā; adā; bajā-Full, a. l.—Lab-rez; pur; mulabbab; jisqadar kisi zarf meñ ā-sako utnā bharā huā; kbālī nahīñ. [logon se bharā huā makān.

A cup full of water, or a house full of people—Pāñi to bharā huā pyāla yā

2.—Bahutāit yā seri ke sāth; miqdār sifat yā darje meñ kāñi; wāñi; ifrāt so; kāñi. [ation.—Mu'āwaza-i-kāñi yā wāñi.

A full meal—Isqadar gizā ki seri ho jāe; peṭ bhar bhojan.—A full compens-

3.—Jismēn koyī shai kasrat yā ifrāt so ho; ladā huā; bharā huā.

A house full of furniture—Makān jismēn āqāsh aur ārāsh ke aeqāb kasrat se hoñ (lage yā chuno hoñ).

4.—Jismēn kisi wasf-i-lābudī ki kamī na ho; nāqis nahīñ; pūrā-pūrā; mukāmmal; tamām-o-kamāl; musallam; kāmīl.

A *full* narrative—Bayān-i-kāmil; pūrī pūrī kaifiyat; aisā bayān jismeñ koyī bāt rah na jāe.—A person of *full* age—Pūrī 'umr kā shaḡhs.—At *full*—Jab pūrā yā kāmil ho; bi-l-kul; sab kā sab.—*Full moon*—Māh-i-kāmil; pūrnamāsī kā chāūd; pūrā chāūd; badr. [yā darja; kul: sūā: seri ki hālat.

Full, n. Pūrā andāz; hadd-i-gāit; jahān tak mumkin ho utnā; gāit hālat

Full of the moon—Woh waqt jab māh-i-kāmil ho; pūrnamāsī.

Full, ad. Bi-l-kul; utnā hī; be kam-o-kāst (be ghaṭ-barḡh); pūre zor yā asar ke sāth; pūrā-pūrā; ṭhik-ṭhik; tamāmtar; sārā; sīdhe.

Fullness, n. Bharā yā pūrā h.; pūrī; kulliyat; kamāliyat; kasrat; iktifā; bharā-pūrā h.; ba-qadr-i-kāfi h.; 'umdagī; kamāl.

Fully, ad. Ba-tarz-i-kāmil; tamām-o-kamāl; pūrā-pūrā; bi-l-kul; jismeñ kisī shai ki kamī na ho; nāqis nahīn; ba-tarz-i-kāfi; ba-wajh-i-ahsan; bi-itmāmihī; khātir-khwāh; jitnā chāhiye utnā hī.

Fully committed—(Law) Tahqiqāt-i-'adālat ke liye qaid meñ rakkhā gayā.

“In distinction from being previously detained for examination.” *Webster.*

Fulsome, a. Apnī ziyādatī (had se ziyāda hone ke sabab) se nārāzī yā nafrat paidā k. w.; nafrat-aṅgez; burā; khilāf-i-tahzīb yā ādāb; fuhsh.

Fume, n. 1.—Dhuān; bukhār; lakṛī yā tāmbākū ke jalne se jo dhuān nikle; dūd. [khayāl; khayāl-i-khām yā bātil.

2.—Koyī shai jisko bukhār (bhāph) ki tarah sabāt na ho; behūda

Fume, v. i. 1.—Dbuān paidā k. yā d.; bukhār uṭhnā.

2.—Bukhār (bhāph) hokar nikal jānā.

[kharosh meñ h.

3.—Gussa h.; gazab-nāk h.; lāl-pilā h.; khishm-nāk h.; josh-o-

To fume away—Barāṅgekhta aur nā-khush h.

Function, n. 1.—Koyī fi'l-i-lāzimī yā kār-rawāyī jo kisī mansab yā haisiyat-i-khās se muta'alliq ho; woh kār-rawāyī jo kisī 'uhda-dār ke liye makhsūs ho; woh kām jiskā anjām kisī khās mansab yā haisiyat wāle shaḡhs par farz ho; kām; 'uhda; khidmat.

The *functions* of a parent or guardian—Woh fi'l jinkā karnā kisī bāp yā mān khwāh walī par farz ho.—The *functions* of a judge—Woh lawāzim-i-mansabī jinkā anjām kisī mujawwiz par farz ho. [kām; harakat.

2.—Woh 'amal jo jism ke khās hisse ('uzw) ke liye makhsūs ho;

3.—Quwwat-i-haiwānī yā zihni. [zimme kisī khās farz kā anjām ho.

Functionary, n. 'Uhda-dār; kār-guzār; mausab-dār; woh shaḡhs jiske *FUNCTIONUS OFFICIO*, (Lat.) Koyī farz anjām karke; kisī kār-i-muta'alliqa ke karne ke ba'd; be-kār; sāqitu-l-mansab.

Fund, n. 1.—Rupaye jo is garaz se jam' kar-diye jāen ki unmeñ se hasb-i-zarūrat sarf huā kare; pūnjī; sarmāya; jam'; bazā'at; woh rupaye jo kisī tijārat yā dūsre kār-o-bār ke qāim karne ke liye ba-ummīd-i-naf'-i-āyinda lagāye jāen aur unmeñ jam'-kharch huā kare; rupaye jo kisī rozgār meñ is garaz se lagā diye jāen ki unkī āmadani kisī kār-i-khās meñ sarf ho; rupaye jo kisī ke pās hon; rupaye-paise jo koyī kisī kām meñ lagāye.

No prudent man undertakes an expensive business without *fund*—Koyī dānā shaḡhs kisī sarf-aṅgez kām meñ be pūnjī rakkhe hāth nahīn lagātā.

2.—Woh rupaye jo ba-taur qaumi qarz ke gavarnmēt ko diye jāen;

kafālat-nām-jāt-i-sarkārī masalan loṭ wagaira jinkā sūd auqāt-i-mu'ai-yana par miltā hai aur unko *public funds* bhī kahte haiñ.

“The *funds* are said to rise or fall when a given amount of that debt sells for more or less in the market.” *Webster*.

3.—Kisī chīz kī pūñjī; kisī shai kī bharī-pūrī maujūdāt yā rasad; kasrat; sarīmāya-i-wāfir; khazāna; jam'iyat.

A fund of wisdom or good sense—'Aql kī pūñjī; māya-i-dāniś.

Sinking fund—Woh rupaye jo sarkārī loṭ kī kharid meñ lagāye jāen yā jise dain-i-sarkārī adā kiyā jāe.

Fund, v. t. 1.—Kisī shai ke sūd deno ke liye sarmāya yā āmadani-i-da-wāmī kā intizām k.; kisī shai ke zar-i-sūd-i-sālāna ke adā kiye jāne kī garaz se āmadani ke qāim karne kā bandobast-i-dawāmī k.

To fund government notes—Kāgaz-i-sarkārī ke sūd ke deno ke liye sarmāya yā āmadani-i-dawāmī qāim k.

2.—Kisī sarmāye meñ rupaye jam' k.

[lagānū.

3.—Kāgaz-i-sarkārī wagaira meñ jiskā sūd barābar miltā ho rupaye Fundamental, a. Kisī shai kī asl se muta'alliq; jisse kisī shai kī bunyād pare; lābudī; zarūrī; asli; ibtidāyī. [ho; asli juzw.

Fundamental, n. Woh usūl qāi'da yā qānūn jispar kisī silsile kā madār Fundamentally, ad. Asl meñ; dar-asl; haqiqatan; jar se; firaslihi; bi-z-zātihi. [qarrar ho.

Funded, p. a. 1.—Jiske sūd ke barābar adā hone ke liye sarmāya mu-Funded debt—Woh dain-i-sarkārī jiske 'iwaz sūdi kafālat-nām-jāt dāinon ke liye muqarrar hon.

2.—Kafālat-nām-jāt-i-sarkārī meñ lagā huā.

Funded property—Woh māl jo kafālat-nām-jāt-i-sarkārī meñ lagā ho. [hāsil hon.

Fund-holder, n. Woh shakhs jisko kafālat-nām-jāt-i-sarkārī bataur mālīk ke

Funding, p. a. 1.—Sūd ke adā ke liye sarmāya qāim k.

2.—Kafālat nām-jāt-i-sarkārī meñ rupaye lagānū. [liye kiyā jātā hai.

Funding system—Woh mālī intizām jo dain-i-sarkārī ke sālāna sūd ke adā ke

Funeral, n. 1.—Insān kī lāsh ke dafn karne kā rasm; 'tajhīz-o-takfin; kafan-dafn; kafan-kāṭhī. [ke waqt ho.

2.—Woh log jo kisī ke janāze ke sāth jāen; julūs wagaira jo dafn

Funeral, a. Tajhīz-o-takfin ke muta'alliq; kafan-dafn se mansūb; jo tajhīz yā tādfin ke waqt kām meñ lāyā jāe (bartā jāo).

Funeral rites or ceremonies—Rusūm-i-tajhīz-o-takfin; woh rusūm jo murde ke dafn karne ke waqt adā kiye yā barte jāen.

Furious, a. 1.—Gazab-nāk; gusse kī wajh se jāme se bāhar; tund; gusse meñ bharā huā; khishun-nāk; pur-josh. [chalne w.); shadīd; saḡht.

2.—Tezī se chalne w.; tund yā tundī ke sāth harakat k. w. (zor se

3.—Majnūn; pāgal; bāwlā.

Furiously, ad. Josh ke sāth; josh-o-kharosh se; tundī tezi yā shiddat se; saḡhti se; zor se; tez-rāftārī se; gazab-nākī se.

Furnish, v. t. 1.—Zarūrī yā kār-āmad chīz kā baham pahunchānā; juhānā; juṭānā; pahunchānā; muhaiyā k.; maujūd k.

To furnish a person with provisions—Kisī shakhs ko uske khāne-pine kī chīzeñ baham pahunchānā (juṭā d.).—To furnish one with arms for defence—Kisī shakhs ko ḥifāzat ke liye silāh muhaiyā kar d.

2.—Kām meñ lāne kī garaz se d.; denā; baham pahuñchānā.
To furnish food to the hungry—Bhūkhe ko khānā d.—To furnish proof—Su-
būt d.; sābit k.

3.—Murattab k.; sāz-o-sāmān se durust k.; zarūrī asbāb yā ārāish
kī chīzōñ se ārāsta k.; ārāsta k.; sajnā. [karke makān ko ārāsta k.

To furnish a house—Makān ko murattab k.; zarūrī asbāb wagaira muhaiyā
Furniture, n. 1.—Woh sab chīzeñ jo kisi makān yā kamre wagaira meñ
is garaz se muhaiyā kī jāeñ ki unse ārām mile yā makān wagaira
rahne ke qābil ho-jāe; woh asbāb aur zarūrī wagaira jo khāna-dārī
ke liye zarūrī yā ārām-dih hoñ; jo kuchh chīzeñ kisi makān yā kamre
meñ kām yā ārām ke liye maujūd kī jāeñ; asāsu-l-bait; lawāzima;
asbāb; sāz-o-sāmān; aṭālā. [wagaira kā.

2.—Kisi shai kā zarūrī sāz-o-sāmān masalan kal gāñī mez ghore
Further, a. 1.—Aur dūr; ziyāda-tar fāsile par; aur āge barh-kar; aur
āge; us taraf; pare; āge. [bhī.

2.—Zāid; aur ziyāda; mazīd; kuchh aur; aurbhī; kisi ke 'alāwa aur
There is a further reason for this opinion—Is rāe ke qāim karne kī wajh-i-
mazīd (ek aur bhī wajh) hai.

Further, ad. Aur dūr tak; 'alāwa; siwā.

Further, v. t. Madad de-kar āge chalānā; taqwiyat d.; barhānā; madad
d.; i'ānat k.; upkār k.; himāyat k.

Furtherance, n. Imdād; i'ānat; taqwiyat; taraqqī; upkār.

Furthermore, ad. or conj. 'Alāwa-azīñ; iske 'alāwa; iske siwā; iske sāth
hī; ma'hāzā; jo kuchh kabā-jā-chukā hai uske siwā; uske ūpar.

Fury, n. 1.—Tundi; shiddat kī tezi; bare zor se chalnā (bahnā)—jaise
hawā kā. [taish.

2.—Shiddat kā gussa; qahr; gazab; josh yā josh-o-kharosh; junūn;

3.—Barī tund-mizāj aurat; karkasā.

Fuss, n. Shor-o-gul; gul-gapārā; dhūm-dhām; fuzūl taklif; be-fāida
dard-sar; jhallāhat; thāeñ-thāeñ. (Colloquial).

Fussy, a. Jo shor-o-gul kare; khafif khafif bātoñ kī nisbat 'abas dardsar
k. w.; chhotī chhotī bātoñ meñ dhūm-dhām machāne w.

Futile, a. Be-waq'at; gair-aham; jisse koyī barā maqsad bar na āwe; jis-
kā natija māyūsī ho; jisse matlab-barārī na ho; nā-kāra; be-kār;
be-tāsīr; be-fāida; wāhiyāt; hech-kāra; khafif yā nā-chīz; pūj; be-
haqiqat; lachar; jisse koyī 'umda mudda'ā hāsīl na ho.

Futility, n. Be-asarī; be-tāsīrī; hechkāra h.; be-waq'atī; khiffat; fuzūlī;
be-haqiqatī; be-kār h.; rāegāñ jānā; koyī natija-i-ma'qūl paidā na k.;
ochhāpan; subkī.

Future, a. Hone w.; zamāna-i-āyinda meñ (āge chalkar) hone yā āne w.;
zamāna-i-hāl ke ba'd kisi waqt wujūd r. w.; āyinda yā āyanda; mustaqbil.

Future, n. Āne wālā zamāna (waqt); zamāna-i-hāl ke ba'd jo waqt āye;
istiqbāl; woh bāteñ jo āyinda hone wālī hoñ; honī; shudani; honhār.

Futurity, n. 1.—'Aqibat; ākhirat; ma'ād; wujūd kī hālat jo iske ba'd
(bar-āyinda) hone wālī ho.

2.—Istiqbāl; zamāna-i-āyinda; jo waqt āne wālā ho; āgam.

3.—Jis amr kā wuqū' hone wālā ho; jo bāt hone wālī ho;
shudani; honī; honhār.

G

Gag, v. t. 1.—Kisi ke munh ko 'usmeñ kuchh thūs yā bhar kar is tarah band kar d. ki bolā na jāe; munh meñ dhatthā d.; munh band kar d.

2.—Hukūmat yā tashaddud ke zor se chiup (khamosh) karā d.; bolne na d.

Gain, v. t. 1.—Pānā jaise manāfi' yā naf'; hāsil k.; koshish yā mihnāt se paidā k.; mihnāt karke yā rupaye (pūñji) lagā kār hāsil k.; milnā; hāth lagnā.

To gain a living—Rāziqā hāsil k.; roṭī kamā khūnā.—Money at interest may gain five, six, or seven per cent—Sūdi rupaye kā pāoch chha yā sāt rūpaye saikarā sūd mil-saktā hai.

2.—Jitnā yā fathyāb h.; kisi chīz meñ kāmyāb h.; muqābala karke hāsil k.; gālib h.; sabaqat le-jānā; sar-sabz h.

To gain a battle—Laṛāyī jitnā (usmeñ fathyāb h.)—To gain a case at law—Muqaddama-i-'adālat meñ kāmyāb h.; muqaddama jitnā; muqaddame kā sar-sabz h. [taraf milā l.; apnī taraf kar l.]

3.—Kisi naf'-nuqsān meñ khwāh kisi fariq kū sharik kar l.; kisi kī 4.—Pahuūchnā; kaliū jā pahuūchnā.

To gain the top of a house—Kisi makān ke ūpar jā-pahuūchnā.

To gain ground—Kisi kār-i-aham meñ taraqqī k.; gālib ānā; mazbūtī yā wusa'at hāsil k.; barhnā; ziyāda h.—To gain over—Dūsre fariq kū sharik banā l.; dūsre ke naf'-o-nuqsān meñ sharik kar l.; phor kar milā l.; apnī taraf kar l.

Gain, v. t. Fāida yā naf' hāsil k.; fāida uṭhānā; naf' uṭhānā; daulat-mand h.; ziyāda ikhtiyār yā khushi hāsil k. [rakhtā hai.]

He expects to gain by this case—Is muqaddama se woh naf' uṭhāne kī ummed To gain on, or upon—Kisi par barh jānā; āge barhnā; āhista āhista āge barhnā; kisi par gālib ānā; kisi par asar paidā k.; daur yā laṛāyī meñ kisi par sabaqat le-jānā; kisi par iqtidār hāsil k. (uspar hāwī h.)—The river gains on the land—Woh daryā āhista āhista khushkī kī taraf barhtā atā hai.

Gain, n. 1.—Fāida; naf'; manāfi'; manfa'at; hāsil yā husūl; sūd.

Opposed to loss.

2.—Beshī; afzūnī; fāzil; barhotrī; taufir; jo hisāb se barh jāe.

Gainer, n. Fāida yā naf' uṭhāne w.; jo kisi shai se muntafā'-bih ho.

Gainful, a. 1.—Fāida-bakhsī; sūd-mand; nāfi'; mufid; naf' yā khushi barhāne w.

2.—Zar-khez; naf'-āngez; jismeñ daulat mile.

Gainsay, v. t. Tardid k.; takhāluf-i-lafzī k.; dūsre kī bāt se munkir h. (kahnā ki yah bāt sach nahīn hai); rad k.; bujjat k.; palatnā; bāt kāt d.; bāt duhrānā; jarah k.

Gait, n. 1.—Rāh; rāsta; chāl.

2.—Raftār; chāl; rawish; chalne kā dhaṅg yā uskī waz'.

Gallant, a. 1.—Diler; 'ālī-himmat; jarī; juwān-mard; shujā'; bahādur; gāzī-mard; bir; sūr; jān-bāz.

2.—'Auratōñ se akhlāq ke sāth pesh āne w.; niswān ke sāth khush-khulqī aur tawāzu' ke sāth baratne w.; bā-akhlāq; khālīq; shāista.

Gallant, n. 1.—Khush-mizāj aur zinda-dil shakhs; waz'-dār shakhs; raṅgila; bānkā; chhailā.

2.—Pyār k. w.; 'āshiq; chāhne w.

3.—Jo burī niyat se kisī 'aurat ko pyār kare. [āna; dil khol-kar.
Gallantly, *ad.* 1.—Dilerī so; 'ālī-himmatī se; juwān-mardī se; bahādur-

2.—Aise tariq par ki khush-numa ho; jalwe ke sāth.

Gallantry, *n.* 1.—Dilerī; jurat; juwān-mardī; bahādurī; bo-ḥaufī.

2.—Niswān ('auraton) ke sāth tawāzu' yā khush-aḥhlāqī se pesh ānā.

3.—Aubāshī; tamāshbinī; burī niyat se 'auraton ki ḥātīr-dārī k.;
burī niyat se 'ishq-bāzī.

Gallows, *n.* Dār; sūli; phānsī.

Used in the singular number and preceded by *a*.

Gamble, *v. i.* Qimār-bāzī k.; jūā khelnā. [kar-d.

Gamble, *v. t.* Qimār-bāzī meñ kho yā urā d.; jūyo meñ hār jānā yā barbad

Usually with *away*.

Gambler, *n.* Qimār-bāz; juārī; woh shakhs jo rupaye-paise yā dūsrī
chīz bāzī lagā-kar hār-jīt kare; phar-bāz.

Game, *n.* 1.—Kisī qism kā khel; khel-kūd.

2.—Khel jo dil bahlāne yā hār-jīt ke liye khelā jāo; bāzī.

A game of cricket—Kirkīṭ (geṇḍ) kā khel—A game of chess—Shatranj kā
khel; shatranj ki bāzī. [jīt; bāzī.

3.—Khel meñ bāzī lagāne (hār-jīt karno) se jo mile; dāwā; burd;

4.—Jānwar jinko shikārī pakarte hain; shikārī jānwaron kā gosht jo
khāne ke liye maqsūd ho yā khāne ke liye chunā jāo; shikār.

5.—Kār-rawāyī kā tariq; 'amal-darāmad kā silsila jo tajwīz karke
qūim kiya jāo; woh tadbīr jo ki jāo; mansūba; tajwīz.

To make game of—Kisī ke sāth khel k.; kisī se hānsī dillagi yā ṭhaṭṭhā k.;
kisī kā muñh bīṭnā (uspar ṭhaṭṭhā mārṇā).

Game, *a.* 1.—Jo larāyī ke murg sī thān thāne; jo dam-i-ākhir tak jang
par kamar-basta rahe; jarī; shujā'; diler; dil kā mazbūt.

2.—Shikārī jānwaron kā yā unse nisbat *r. w.* [tak lagzish na k.

To die game—Ākhir tak himmat na chhorṇā (hārṇā); apne irāde se marte dam

Game, *v. i.* 1.—Koyī khel khelnā.

2.—Hār-jīt ke liye khelnā; rupaye-paise yā koyī chīz dāwā par
rakh-kar (bāzī lagākar) ganjīfā tāsh chausar yā shatranj wagaira khelnā;

jūā khelnā; qimār-bāzī k. [ki hār-jīt.

Gaming, *n.* Jūā; qimār-bāzī; tāsh pāsa kaurī wagaira se rupaye wagaira

Gaming-house, *n.* Qimār-ḥāna; jūyo kā ghar; woh makān jismeñ jūā
khelā jāo. [bisāt; phar.

Gaming-table, *n.* Woh mez yā chaukī wagaira jispar jūā khelā jāo;

Gang, *n.* Woh bahut se log jo kisī maqsad-i-ḥās ke liye bāham sharīk hon;
logon kā woh guroh jo kisī ḥās kām ke liye shirkat-i-bāhamī rakhtā
ho; tāifa; guroh; zirga; ṭoli; dal; jāṭhā yā jāṭhā; gol. [Webster.

“Ordinarily used in respect to persons in low or servile positions.”

A gang of thieves—Tāifa-i-duzdān; choron ki ṭoli yā jāṭhā; sārigoñ kā guroh.

Gaol, *n.* Mahbas; qaid-ḥāna; zindān; woh jagah jahān aise ashkhās qaid
yā hirāsāt meñ rakkhe jāen jo kisī jurm meñ muqaiyad yā zer-i-tajwīz
hon yā muqaddamāt-i-saujdarī meñ muchalka yā zamānat ke dākhil
karne meñ qāsīr rahe khwāh tahqīr-i-'adālat ke pādāsh meñ qaid yā kisī
aur wajh se hirāsāt-i-jāiz meñ rakkhe gaye hon.

“Written also, and preferably, *jail*.” Webster.

Gaol-delivery, n. Jo ashkhās mahbas meñ zer-i-tajwiz hoñ unki nisbat tajwiz 'amal meñ lā-kar mahbas ko unse khālī kar d.

Gaoler, n. Dāroga-i-mahbas; jelar.

Gap, n. Woh sūrākh jo kisi chīz meñ uske tūṭne yā ajzā ke judā judā hone se ho-jāe; guzar yā andar jāne ki rāh; āne-jāne kā rāsta; shiq; shigāf; darz; rakhna; naqs; 'aib, waqfa jo darmiyān meñ par jāe; kisi qism kā khulū'.

To stand in the gap—Kisi shai ki hifāzat ke liye apnī tayīn khatre (apnī jān jokhim) meñ dālnā; jis khatre kā zubūr ho rahā ho usse bachānā.—*To stop*

a gap—Kisi khāmī ko miṭānā; kisi naqs ko raf' k.; jis amr meñ zu'f ho usse hifāzat ki tadbīr k.

Gape, v. i. 1.—Nīūd ūnghī yā kāhili se muñh bānā; jamhāyī l.

2.—Khāne ke liye muñh kholnā—jaise parind ke bachchoñ kā.

3.—Darāz ho-jānā; shigāf yā shiq ho-jānā; phat yā khul jīnā.

4.—Hairat yā achambhe se muñh khol d.; ummed yā tawaqqu' meñ muñh khole rahnā.

To gape for, or after, rarely with at—Kisi shai ko dhūndhnā; kisi shai ki baṛī arzū r.; tamaonā r.; kisi bāt ki ummed aur uskā ishtiyāq r.

Garb, n. 1.—Poshāk; libās; khusūsan woh poshāk jo kisi mansab-dār yā aur shakhs ke liye makhsūs ho.

2.—Waz'; sūrat-i-zāhiri jisse dil ki kaifiyat yā tabi'at ki khūbī zāhir ho; chitwan; tariq—jaise kalām kā.

Garble, v. t. Kisi shakhs ki tahrīr yā taqrīr ke woh ajzā chun yā muntakhab kar-lenā jo kisi bāt ke liye kār-āmad hoñ; bigāf d.; kharāb kar-d.

Garden, n. 1.—Bāg; phulwārī; chaman; woh zamīn jismeñ phal-phul aur sabzi wagīra lagāyī jāwe.

2.—Woh jagah jo nihāyat zar-khez ho aur jahān khūb zirā'at hotī ho; koyī khushi-numā maqām; jānnat; bahisht; indrāsān. [lagāyī jāo.

Kitchen garden—Sabzi-bāg; woh bāg jismeñ khāne ke liye tarkārī wagāira

Garden, v. i. Bāg lagānā; bāg meñ kām k.; bāg-bānī k.

Garment, n. 1.—Pahīnne kā koyī kaprā.

2.—(pl.) 'Umūman pahīnne ke kapre; poshāk; libās.

Garnish, v. t. (Law) Mutanabbih k.; muttala' k. yā ittilā' d.

Garnishee, n. (Law) Woh shakhs jiske qabze meñ kisi farīq-i-sālis ki mālīsh par ek shakhs kā māl qurq ho aur use is kār-rawāyī ki ittilā' dekar batlā diyā jāo ki aisi hālat meñ kyā karnā chāhiye; sipurd-dār.

Garnishment, n. (Law) 1.—Ittilā' jo qānūnan kisi shakhs ko is garaz se dī-jāe ki woh hāzīr-i-'adālat ho-kar kisi amr ki nisbat 'adālat ko khabar de yā muttala' kare.

2.—Jis shakhs ke qabze meñ dūstre kā māl qurq huā ho usko is bāt se āgāh kar-d. ki woh-rupaye yā asbāb de na de balki 'adālat meñ hāzīr ho-kar ba-hāsiyat-i-sipurd-dār ittilā'-i-hāl kare. [rakkhī jāe.

Garrison, n. Qal'e ki fauj yā qal'a jismeñ uskī hifāzat ke liye fauj

In garrison—Qal'e ki fauj ki hālat meñ; qal'e ki fauj ke sipāhī ki tarah qal'e meñ kām kartā huā (ta'ināt).

Garrison, v. t. Hifāzat ke liye fauj muta'aiyan k.—jaise qal'e meñ; fauj ta'ināt k. yā r.; qal'a-bandi karke mahfūz k.

Gasp, v. i. Sāns lene meñ muñh khol d.; tanaffus khusūsan marne ki

hālat meñ muñh phailā d. (khol d. yā bānā); tarpharāhat ke sāth dam l.; zor se hāñphnā.

Gasp, *v. t.* Sāñs ke sāth nikāl d.

 With *forth, out, away, &c.*

Gasp, *n.* Sāñs lene ke liye muñh khol d.; tanaffus; dam jo mushkil se āwe; sāñs jiske khainchne meñ taklif ho; hālat-i-naz' kī sāñs; dam-i-ākhir yā wāpasūñ. [taklif meñ.

At the last gasp—Qaribu-l-marg; hālat-i-naz' meñ; bañi shiddat tangī yā

Gate, *n.* Shahr-panāh qal'a mandir mahal yā kisi dūsri bañi 'imārat kā phātak (usmeñ jāne kā barā dar yā darwāza) aur kewār yā takhte wagairā jisse woh band ho; lakṛi yā lohe wagairā kā phātak jo kisi sañh bāg yā dūsri ghiri huyi jagah meñ lagā ho; bāñdh wagairā ke pāñi ke rokne kā phātak; rāh; rāsta; guzar kā zarī'a.

Gather, *v. t.* 1.—Yakjā k.; bahut si judī judī chizon ko ek jagah yā ek shumūl meñ jam' k.; ekaṭṭhā k.; jam' k. [meñ jam' k. jaise galla.

2.—Chunnā; chun chun kar ekaṭṭhā k.; jam' k.; kāt kar khaliyāñ

3.—Ba-zarī'a kifāyat aur ijtīmā' ke jam' k.; bahut sū baṭornā.

4.—Chunnā jaise kapre kā; dhāge se kapre meñ chunan dālnā.

5.—Natija nikālñā; hālat yā dalāil se hāsil-i-kalām nikālñā (natija aḳhz yā mustambat k.); samajhnā; bñjhnā; tajwiz k.

Gather, *v. i.* 1.—Jam' h.; ekaṭṭhā h.; yakjā h.; baṭurnā.

2.—Barhnā; ek qism kī chiz ke milne se afzāish pāñā (aur barā h.).

3.—Pakñā aur mawād d.

4.—Natija nikālñā; rāe qāim k.; ākhir meñ samajhnā.

Gathering, *n.* 1.—Ekaṭṭhā yā jam' k.; jo kuchh jam' kiyā jāe.

2.—Majma'; jamā'at; bhīr; baṭor; jalsa.

3.—Ābila wagairā jismeñ mawād ā-jāe (jo pak jāe); mawād; rīm; pib.

Gauge, *v. t.* 1.—Pipe wagairā meñ jo kuchh ho usko nāpnā yā is bāt ko tahqīq karnā kī kisi pipe wagairā meñ kisqadar samāyī hai (usmeñ kitnā bharā jā saktā hai). [takhmina k.

2.—Kisi shai kī gunjāish yā haisiyat daryāft k.; andāz daryāft k.;

Gauge, *n.* 1.—Paimāna; nāp yā māp; kisi bāt ke daryāft karne kā usūl; is bāt kī tahqīq kā āla kī fulāñ shai kī lambāyī chaurāyī wagairā kyā hai yā usmeñ kisqadar chiz ke rahne kī samāyī (gunjāish) hai.

2.—Tashkhis; takhmina; andāza.

3.—Woh āla jo khās khās chizon kī lambāyī chaurāyī barāyī chhoṭāyī wagairā ke daryāft khwāh unkī sūrat ke ṭhīk qāim karne ke liye banā ho.

Gauntlet, *n.*—

To throw, or throw down, the gauntlet—Lalkūrnā; laṛāyī chāhnā; yah kahñā kī laṛñā ho to ño laṛo—*To take up the gauntlet*—Laṛāyī qabūl k.; laṛñā manzūr k.

Gay, *a.* 1.—Khush; bashshāsh; bāg-bāg; jisse ma'mūl se ziyāde khel-kūd yā bashshat zāhir ho; jisse masarrat paidā ho.

2.—Jismeñ tarah tarah ke yā khush-numā rañg hoñ; bharkilā; numāishī; nafis; dekhnauk; chamkilā; zarq-barq.

Gayety, *n.* 1.—Khushi; bashshat; woh bāteñ yā khāñā-pññā nāch-rañg wagairā jo khushi kī wajh se ho yā jisse dīl ko khushi ho,

 Often used in the plural,

2.—Numāish ; zarq-barq ; bharak ; chamak-damak ; bharakilā-pan.
Gaze, v. i. Ānkheñ garā-ke shauq se dekhā k. ; shauq hairat yā tawajjuh se dekhnā ; takā k. ; takṭakī lagānā ; ghurnā ; tak lagānā.

Gaze, n. 1.—Taktakī ; ghūr ; garī buyī nazar ; shauq hairat yā ta'rif kī nazar ; tawajjuh ke sāth der tak takā k. [takī lag jāo.

2.—Wo shai jise shauq se dekhā karen ; woh shai jisse kisī ko tak-Gazette, n. Gazat ; sarkārī akhbār jismeñ riyāsat ke intizām aur qānūnī bāton kī ittilā' 'awām ko dī-jāti hai.

Gazette, v. t. Gazat meñ mushtahar yā i'lān k. ; umūrāt-i- qānūnī yā nazm-o-nasq-i-riyāsat kī ittilā' 'awām ko bā-zābita d. ; gazat meñ chhāpnā yā darj k. [baron ke mushtahar karne ke liye muqarrar ho.

Gazetteer, n. 1.—Akhbār-nawis ; woh ahl-i-kār jo hākīm kī taraf se kha-

2.—Woh kitāb jismeñ saltanatōn shahron wagaira ke hālāt hurūf-i-tabājī kī tartīb se likhe hoñ.

Genealogical, a. 1.—Nasab-nāma khwāh ashkhās yā khāndānon ke silsilā-i-paidāish se ta'alluq r. w. ; jisse khāndānon kī paidāish kā silsila unke mūris-i-ā'lā se zāhir ho.

A genealogical table—Kursī-nāma ; nasab-nāma ; bansāwalī. [muwāfiq.

2.—Mūris se kisī shakhs yā khāndān kī paidāish ke silsile ke Genealogical order—Jis silsile se kisī shakhs yā khāndān kī paidāish uske mūris se ho ; silsila-i-paidāish yā khāndān.—Genealogical tree—Shajra ; nasab-nāma ; kursī-nāma.

Genealogy, n. 1.—Bā-lihāz uske mūris ke kisī shakhs yā khāndān kī paidāish kā bayān ; jis silsile se mūris aur uskī nāsl kī paidāish zuhūr meñ āyī ho uskī tashrīh ; nasab-nāma ; bansāwalī. [kā silsila.

2.—Silsila-i-khāndān ; pīrhī ; pusht ; mūris se barābar paidāish

General, a. 1.—Bī-l-kul qism yā silsile se ta'alluq r. w. ; juzw se nahīn balki kul se ta'alluq r. w. ; naw' yā jins se muta'alliq.

2.—Jismeñ bahut se afrād yā aqsām shāmil hoñ ; khās yā makhsūs n. hīñ ; jo kul par hāwī ho ; 'ām.

3.—Jiske ma'nī mahdūd na hoñ ; takhsīsī nahīñ ; wasī'u-l-ma'nī.

4.—Jo kasrat par dalālat kare ; jo bahut hī phailā ho ; jāri yā murawwaj ; jo kasrat se phailā ho ; 'ām par aisā nahīñ kī usmeñ istisnāyeñ na hoñ.

5.—Sab se nisbat r. w. ; kul par mushtarak.

To plead the general issue (Law)—Be-gair kisī tardīd-i-khās ke mudda'i ke kul da'we yā bayān se qat'an inkār k.

☞ "The word general, annexed to a name of office, usually denotes chief or superior." Webster.

General, n. 1.—Kul ; jamī' ; jo sab par hāwī ho ; jismeñ kul yā juzw-i-kasīr dākhil ho ; koyī khās shai nahīñ.

☞ Opposed to particular.

In general—Beshtar ; kasrat se ; hamesha yā 'ala-l-'umūm nahīñ.

2.—Kisī sige yā mahkame kā afsar jiske zimme dūsre ahl-kāron ke kām kī nigrānī ho khusūsan darja-i-ā'lā kā ek saujī afsar.

Generality, n. 1.—'Ām h. ; khās khās bāton par hāwī h. ; kulliyat ; 'umūmiyat. [bayān yā 'ibarat.

2.—'Ām ; mutlaq ; jismeñ takhsīs na ho ; koyī 'ām khwāh muhmal

- 3.—Kasrat; juzw-i-kasir; jumhūr. [(dekhnā).
Generalize, *v. t.* 1.—Jinswār k.; jins yā ajnās ke i'tibār se lihāz k.
 2.—Dūsri qismoñ yā jinsoñ par itlāq k.; ziyāda-tar wus'at d.; dūsre afrād par itlāq d.; istarah wus'at d. ki kul khās khās hālātēñ dākhil ho-jāēñ; 'umūman ('awām se) mula'alliq k.; 'ām k.; bahuteroñ par itlāq k.
 3.—Bataur usūl-i-'ām ke mustambat k.
Generally, *ad.* 1.—'Ala-l-'umūn; aksar; 'umūman; bahut yā kasrat se; beshtar par is tarah nahīñ ki istisnāyen na hoñ.
 2.—Mujmalan; 'ām tariq par; ba-lihāz-i-jumla-mai'atib; fi-l-jumla; bilā-sarāhat; bi-l-jumla; sab bātoñ par khayāl karke.
Generate, *v. t.* 1.—Paidā k.; jannā; taulid k.; hasti d.; wujūd d.; kisī 'amal se paidā k.; kisī shai ke wujūd meñ āne kā bā'is h. [banuā.
Generation, *n.* 1.—Taulid; paidāish; janm; kisī 'amal se paidā honā yā
 2.—Pusht; pirhī; silsila-i-paidāish kā ek darja yā marhala masalan ek hī mūn-bāp ke larko; woh log jinkā silsila-i-paidāish mūris-i-wāhid se ho; woh log jo ek hī zamāne meñ hoñ; zamāna; waqt; 'umr.
 3.—Khāndān; nasl; gharānā; jins; zāt; qaum.
Generosity, *n.* Sakhāwat; faiyāzī; daryā-dili; taufiq; dād-dihish meñ kushāda-dili; fuizān-i-tabī'at; kamīnagī yā bukhil nahīñ; khūb dil kholkar logoñ ko d. yā unpar mihrbānī k. [sala; himmat-wālā.
Generous, *a.* 1.—Sharif; mu'azzas; 'ālī-himmat; 'ālī-manish; sāhib-i-hau-
 2.—Dast-kushāda (jiskī mūthī dene meñ band na ho); sakhi; faiyāz; tang-dil yā bukhil nahīñ; dātā; dāuiyā; faiz-rasān; karīm.
 3.—Bharā-pūrā; sab chizeñ ifrāt se r. w.; kasir; mālāmāl. [sharāb.
 4.—'Tez; qawī; dil meñ josh yā harārat paidā karne-wālī jaise
Genius, *n.* 1.—Woh khās qism ki tabī'at jo har fard-i-bashar ko qudratī hāsīl ho; woh mailān yā tabī'at ki munāsabat jo har ek insān meñ ho aur jiskī wajh se woh khās khās qism ke fi'l kar-saktā yā kisī amr ki pairawī khwāh kisī shagl meñ khusūsiyat ke sāth kām-yāb hotā hai; qism-i-khās ki tabī'at ragbat yā mazāq.
 2.—Ma'rūf zihni fazilat; ma'mūl se barh-kar zihānat; har qism ki bāt ki ijād yā bārikiyoñ ke nikālne meñ 'ālā darje ki quwwat; zihn; zukā; barī fahm-o-firāsāt.
 3.—Woh shakhs jisko 'awām se barh-kar zor-i-tabī'at Khudā-dād hāsīl ho; barā hī fahīm shakhs; zakī; 'ālī-tab'; zahīn.
 4.—Khās qism ki tarkīb yā naw'iyat.
Genteel, *a.* 1.—Khaliq; muhazzab; jiske tariq yā dhang pasandida hoñ; jismeñ tahzīb-yāfta logoñ ke akhlāq-o-ādāb pāyo jāēñ.
 2.—Shāista; bhalā; khush; jo muhazzab shakhsoñ ke liye zebā ho.
 3.—Tariq yā sūrat meñ khush-numā; pākīza; latif; sāf-suthrā; nafis.
Gentle, *a.* 1.—Narm; mulāim; halīm; salīm; munkasir; miskīn; jismeñ 'ijz aur khush-akhlāqī ho; jismeñ kaj-khulqī rukhāyī yā saḡhtī na ho jaise mizāj tabī'at bol-chāl yā āwāz.
 2.—Wahshī-mizāj karuā yā muñhzor nahīñ; muñh kā narm; be-shar; sidhā; garīb—jaise ghorā yā koyī dūsra jānwar.
 3.—'Askīn-bakhsh; jiske bā'is dil ko ārām mile.
Gentleman *n.* 1.—Sharif; najib; 'ālī-khāndān; achchhe gharāne kā.
 2.—Bhalā-mānus; muhazzab shakhs; jismeñ tahzīb aur khush-akhlāqī ho; mard-i-sharif; miyān-ādmī; mard-i-ādmī.

3.—(pl.) Shahr ke rayīs; roasā; log; is ma'nī meñ lafz-i-hāzā kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab 'awām ke jalson meñ hāzirīn se bilā lihāz-i-hāsiyat unke khitāb karte haiñ.

Gentleman-like, } a. Sharifon (shurafā) kā; sharifon sā; sharifon ke hasb
Gentlemanly, } i-hāl (jo unko phabe yā zeb de); khush-akhilāq;
bhalmansāhat rakhtā huā.

Gentleness, a. Sharāfat; salīnu-t-tab'ī; bhalmansāhat; narmī; gurbat;
mizāj kī khūbī. [yā tashaddud ke.

Gently, ad. Mulāimat se; narmī se; ahistagi se; dhīre se; begair sakhti
Gentry, n. Ta'lim-yāfta aur muhazzab log; shurafā; roasā; 'amāid.

Genuine, a. Asli; khoṭā jhūṭhā yā milāyā huā nahīn; haqīqī; paidāishī;
sachhā; jismeñ kuchh milāwat (āmezish) na ho; kharā; jismeñ kuchh
adal-badal (tagaiyur-o-tabaddul) na huā ho; jismeñ ja'l na banā yā
tabādala na huā ho.

Genuineness, n. Asliyat; sachāyī; wāqī'iat; tabādala yā kharābī se barāat;
gair-masnū'iat; bilā-tagaiyur-o-tabaddul h.; rāsti; kharāyī; bilā-āmez-
ish (sāf yā kharā) h.; sadāqat.

The evidence, both internal and external, against the genuineness of these let-
ters, is overwhelming—In khutūt kī asliyat ke khilāf subūt-i-zāhiri wa bā-
tini mālāmāl hai (in khutūt kā masnū'ī honā khud unhī se aur nīz subūt-i-
khārijī se bahut kuohh sābit hai).

Germ, n. 1.—Añkhuā gābh yā ghābā; añkur.

2.—Ibtidā; bunyād; asl; jar; woh shai jisse koyī chiz paidā ho.

German, a. Nazdiki rishta r. w.; qarābat-i-qarība r. w.

Cousins german—Bhāiyon yā bahinon ke larke yā larakiyān; haqīqī chachere
bhāyī yā chacheri bahineñ; ek hī dādā kī aulād.

Germane, a. Nihāyat mauzūn; munāsib; hasb-i-hāl; chaspān; muta'alliq.

Germinate, v. i. Nikalnā; khilnā; añkhuā nikalnā yā añkhwānā; nikalne
lagnā; phūṭnā.

Gesture, n. Jism yā ā'zā kī harakat jisse dil kā khayāl zāhir ho; badan
kā kisi tarah par hilānā-dulānā jisse kisi qism kā khayāl zāhir ho yā
jo kisi bahs yā rāe par dalālat kare; adā; waz'. [kisi sabil se pānā.

Get, v. t. 1.—Hāsil k.; pānā; qabza pānā; hāth ānā; paidā k.; kamānā;

2.—Paidā k.; jannā.

Has he got a child?—Kyā use koyī larā paidā huā hai?

3.—Sikhnā; yād k.; zihn-nashīn k.

To get a lesson—Sabaq yād k.—Get this by heart—Isē hifz (zabānī yād) kar lo.

4.—Targīb d.; kisi se kisi bāt kā karānā; rāgīb k.; āmāda k.

It was the police who got the accused to make a confession—Ahl-kārān-i-
pulis hī ne mulzam ko targīb de-kar usse iqrār karāyā.

6.—Karānā; wuqū' meñ āne kā bā'is h.

Get this despatched soon—Isē jald rawāna karā do.

To get off—(a) Utārnā; nikāl l.; haṭā d.; dūr kar-d. (b.) Bechnā; farokht k.—

To get on—Pahūnā; pahīn l.; charhā l.—To get in—Jam' yā ekaṭṭhā karke

sāye meñ r.; lākar ār meñ r.—To get out—Khiñch-khāñch kar nikalnā; peñch-

pāñch kar-ke daryāft k.—To get out a secret—Kisi bhed ko peñch-pāñch kar

ke daryāft k.—To get the day—Jitnā; fath pānā; gūlib ānā.—To get together

—Jam' k.; ekaṭṭhā k.; farāham k.—To get over—Raf' k.; daf' k.; gālib ānā;

bilā rukāwat guzar jānā; sibhat pānā; achchhā h.—To get over difficulties—

Mushkilāt ko raf' k.; qabāhatōn ko daf' k.; mushkil bātoṇ kā hal k.—*To get over sickness*—Bīmārī se sihhat pānē (achchhā h.).

To get up—(a.) 'Awām ke rū-ba-rū pesh karne ke liye taiyār k.; murattab k.; pesh k. (b.) Likhnā chhāpnā yā chhapwānā; mushtahar k. yā i'lān d.—*To get up a false case*—Jhūṭhā muqaddama kharā k.; banāwat kā mu'āmalā qāim k.

Get, v. i. 1.—Hāsil k.; naf' pānā yā h.; barhnā; taraqqī h.

2.—Kisi hālat meṇ ho-jānā; honā; ba-tadrij h.

 Followed by an adjective belonging to the subject of the verb.

To get ahead—Āge barh jānā; taraqqī k.; bihtari kī hālat meṇ h.—*To get along*—Āge barhnā; āge chalnā.—*To get a milē or other distance*—Safar meṇ tai k. (ek mil yā jisqadar fāsila ho).—*To get among*—Kisi ke darmiyān pahuṇchnā; kisi ke shumūl meṇ ho-jānā; kisi ke zirge (guroh yā shumār) meṇ dākhlil ho-jānā.—*To get asleep*—So jānā; niūd ā-jānā.—*To get at*—Pahuṇchnā; kabiṇ dākhl guzar yā rasāyī pānā.—*To get back*—Wāpas ānā; palat ānā; rawānagī ke muqām par phir pahuṇchnā; mu'āwadat k.—*To get before*—Sāmne yā āge pahuṇchnā; aur āge nikal jānā.—*To get clear*—Kisi phande (uljhāw) se apoi tayin nikalnā; qaid muākhaze yā bār se maḥlasī hāsil k.; khatre yā pareshānī se bachnā yā chhūṭnā.—*To get drunk*—Nashe meṇ ho-jānā; matwālā yā bad-mast ho-jānā.—*To get forward*—Āge barhnā; taraqqī k.; daulat meṇ taraqqī pānā.—*To get home*—Ghar pahuṇchnā; makān-i-maskūna par pahuṇchnā.—*To get loose or free*—Chhuṭkārā pānā; band se āzād honā; maḥlasī yā ribāyī pānā.—*To get near*—Nazdik pahuṇchnā; qarib ā-jānā.—*To get on*—Taraqqī k.; āge barhnā.—*To get rid of*—Kisi shai se apni gulū-khalāsi k.; kisi shai se najāt chhuṭkārā yā maḥlasī pānā; kisi shai se apnā jī chhoṛānā; ṭāl d.; dūsre par dāl d.; subuk-doshi hūsil k.—*To get away*—Chale jānā; nikal jānā; rafū-chakkar ho-jānā; nau-do-gyārā ho-jānā.—*To get down*—Utarānā; niche ānā.—*To get up*—Uṭhnā khusūsan bistar yā nishast se (chārpāyī yā baiṭhne kī jagah se).—*To get in*—Andar ānā yā jānā; bhitār ānā yā jānā.—*To get out*—Kisi ghiri buyī jagah (ihāta wogaira) kḥwāh qaid se nikal jānā; bhāgnā; firār h.; pareshānī yā uljhāw se maḥlasī hūsil k.; kisi phande yā pech se nikalnā kḥwāh chhūṭnā.—*To get through*—Tai k.; kisi shai se guzar-kar maqām-i-maqsūd par pahuṇchnā; pūrā k.; khatm k.; anjām ko pahuṇchānā; kar. chuknā.—*To get to*—Pahuṇchnā.—*To get off*—Utarānā; kisi sawārī se utarānā yā niche ānā; bach-jānā; sāf nikal ānā; hāth jhār ke nikal ānā.—*To get together*—Jam' h.; ekaṭṭhā h.; yak-jā h.; baṭurnā. [bhayānak.

Ghastly, a. 1.—Shaitān sī sūrat r. w.; murde kī mānind; zard; faq;
2.—Khauf-nāk; muhib; jisse dil meṇ ḍar paidā ho.

Ghastly, ad. Aisi tarah ki dekhne se ḍar lage (khauf ma'lūm ho).

Giant, n. 1.—Ma'mūl se ziyāda qad-o-qāmat r. w. shakhs; dew; qawī-haikal shakhs; dait; asur.

2.—Ma'mūl se ziyāda zihnī yā jismānī quwwat r. w.

Giddily, ad. Pareshānī ke sāth; be-sabātī yā be-ihtiyātī se; bilā-istiqlāl; gāflāt ke sāth; gūfilāna.

Giddiness, n. 1.—Daurān; chakkar; ghumrī yā ghumṭā; sar kā ghūmnā.

2.—Be-sabātī; 'adam-i-istiqlāl (mustaqil na h.); talawwun; gāflāt-shī'ārī yā be-parwāyī; subkī; ochhāpan.

Giddy, a. 1.—Jisko daurān-i-sar ho; jisko ghumtā āta (ghumrī āti) ho.

2.—Daurān-i-sar paidā k. w.; jisse ghumtā āwe; jisse chakkar āye.

3.—Ghumtā huā; chhakkār khātā huā; jald jald chūron tarāf phirtā huā. [mustahkam.]

4.—Gair-mustaqil; mutalawwin; be-sabāt; mutazalzal; gair-

5.—Be-parwā; wahshī-mizāj; be-fikr; allhāṛ.

Gift, n. 1.—Jo shai dī yā 'atā ki-jāe; koyī māl jo ek shakhs dūse shakhs ko bilā-mu'āwaza wa bi-r-ragbat de de; hiba; bakhshish; nazar; dān; arpan; woh shai jo ba-taur rishwat ke di-jāwe; jo kuchh dil par nā-jūiz asar paidā karāne ke liye diyā jāe.

2.—(Law) Ek shakhs kā dūse shakhs ko jāedād-i-manqūla yā gair-manqūla āp-hi-āp be-gair kisī badal (mu'āwaze) ke de d.; hiba; bakhshish; dān.

A gift in futuro—Hiba-i-istiqbālī.—A gift by will, or a testamentary gift—Hiba-ba-zarī'a-i-wasiyat-nāma; hiba-i-wasiyatī.—A gift made ore tenus, or a verbal gift—Hiba-i-zabānī.—A voluntary gift—Hiba-i-bi-r-ragbat.—A mutual gift, or a gift for a consideration—Hiba-i-bi-l-'iwaz.—An implied gift—Hiba bi-l-kināya.—A conditional gift—Hiba-i-shartī yā mashrūt.—A gift of an undefined or undivided property—Hiba-i-mushā'.—A qualified gift—Hiba-i-muqayyad yā mashrūt.—An absolute and unconditional gift, or an unqualified gift—Hiba-i-mutlaq; hiba-i-kāmil wa gair-mashrūt.—A residuary gift—Hiba-i-jāedād-i-mā-baqā.—A death-bed gift, or a gift made in contemplation of death—Hiba-ba-hālat-i-marazu-l-maut; hiba jo marte waqt kiya jāe.—A gift on promise of a consideration—Hiba-ba-shartī-l-'iwaz.—One who makes a gift—Wahib; bakhshinda; hiba k. w.; dān k. w.

2.—Koyī Khudā-dād sifat; liyāqat-i-khās jo dūson se barhkar ho; quwwat; zihni tāqat; jauhar-i-zātī. [bakhshish.]

3.—Denā; bakhshnā yā bakhshish k.; dān k.; dād-dihish; dān;

4.—Dene yā 'atā karne kā haq ikhtiyār yā iqtidār.

Gigantic, a. 1.—Qawī-haikal; bahut hī barā; dew sā; 'azīmu-sh-shān.

2.—'Āzīm; kabīr; bahut barā; bhārī; sangīn. [gilat k.]

Gild, v. t. 1.—Sone kā mulamma' k.; sone ki qal'ī k.; sonā charhānā;

2.—Raushan k.; munawwar k.; darakhshnū k.; chamkā d.

3.—Zāhir meñ khūb-sūrat (khush-numā) banā d.; āraish-i-zāhirī se pasand ke qābil banā d.; rangau-i-qāz malnā; qal'ī k.

Gist, n. (Law) Koyī khās amr jo kisī bahs meñ qābil-i-tasfiya yā tajwīz-talab ho; woh amr jispar kisī da'we yā muqaddame kī madār ho; kisī bāt kā nichor; magz-i-sakhun.

Give, v. t. 1.—Begair-mu'āwaze ke d. 'atā k. yā bakhshnā; begair badal ke d.; de-denā—jaise qabza; 'atā k. masalan ikhtiyār yā ijāzat; bakhshish yā hiba k.; dān k.

2.—Kisī shai kā qabza de d.; de-denā—jaise ek ohiz ke badle meñ dūsrī chiz; adā k. [ikhtiyār d.]

3.—Kisī ko ikhtiyār yā ijāzat d.; ijāzat d.; rawā r.; apnī tarāf se

4.—Ba-taur natije yā maqsūm-ilāih ke dekhānā; dekhānā; paidā k.

The number of candidates, divided by the number of appointments, gives one to each candidate—Jab ummedwāron kī ta'dād ko 'uhdōn ki ta'dād se bāntōn to fi ummedwār ek 'uhda hotā (maqsūm-ilāih nikaltā) hai.

5.—Batlānā yā zābir k.; i'lān d.

To give an opinion—Rāe batlānā yā denā.—To give notice—Ittilā' yā khabar d.
6.—Sādir k.; sunānā.

To give sentence or judgment—Hukm-i-sazā khwāh fāisala sādīr k. yā sunānā.

7.—Masrūr k.; 'ādī k.; lagānā. [the passive particle." Webster.

☞ "Followed by the reciprocal pronoun, used very frequently in
8.—Farz kar l.; tasawwar kar l.; mān l.

To give away—Dūre ko de d.; intiqāl k.; kisi chīz kī haqqīyat yā milkiyat ko muntaqil k.—To give back—Wāpas k.; pher d.—To give chase—Pichhā k.; ta'āqub k.; pichhe lage chale jānā; pachheṛā k.—To give ear—Sunnā; shiṅwāyī k.; kān d.—To give forth—I'lān k.; mushtahar k.; kahū; bār-i-'ām zāhīr k.; phailānā.—To give in—(a) Kisi da'we se mirhā yā mujrā k.; jis shai kī mutālaba wājib ho uskā d. (b) Zāhīr k.; khol ke kah d.; i'lān k.—To give one's self up—(a) Kisi marīz kī apnī sihat se māyūs h.; apnī nisbat yā samajh l. kī ab na bacheṅge.—(b) Nisār k.; kisi par apnī tayīn chhoṛ d.; fidā k.—(c) Khū-pazīr k.; 'ādī k.; bi-l-kul ho-jānā.—To give out—(a) Barmalā kahū; i'lān k.; sab se kahū; mushtahar k.; phailānā.—(b) Nikālū; paidā k.—To give over—(a) Chhoṛ d.; tark k.; dast-kash h.; hāth khaiñch baiṭhū yā uṭhā l.; darguzar k. (b) Sihbat se nā-ummed h.; lū-'ilāj tasawwar k.; hāth dho baiṭhū.—To give the hand—Dostī yā wafā-dāri kī wa'da k.; hāth mārū yā hāth meñ hāth d.—To give up—Chhoṛ d.; dast-bardār h.; nā-ummed ho-kar chhoṛ d.; kāmyābī kī ummed ko munqat' samajh kar kanāra-kash h.; de-d.—To give way—(a) Kanāre ho-jānā; dūre ke liye jagah karne kī garaz se haṭ jānā; dūre ke liye gunjāish k. (b) Zor bojh yā dabāw kī saūbhāl na saknā; ṭūṭ jānā; gir paṛnā; phaṭ jānā.

Give, v. i. 1.—Dabāw yā bojh se dab jānā; dabne ke lāiq mulāim ho-jānā.
2.—Chalū; pichhe ko haṭnā.

To give in to—(a) Manzūr k.; iḳhtiyār k. (b) Apnī khurdī (chhotāyī) taslim k.; jhuknā; zer-dastī kī qāil h.—To give out—Koshish se bāz-ānū; hār baiṭhū; thak baiṭhū.—To give over—Hāth khaiñch l.; kām k. band kar d.; tark k.—To give up—Chhoṛ d.; hāth haṭā l.; koshish mauqūf kar d.; thak baiṭhū.

Giver, n. Dene w.; hiba k. w.; wāhib; baḳhshinda yā baḳhshish k. w.; dān k. w.; dāniyā; dihandā; 'atā-kunanda; bāñṭne w.; qāsim.

Glad, a. 1.—Khush; masrūr; shād; āsūda.

☞ Usually followed by *of*, and sometimes by *at*.

2.—Khush-numā; bhaḳilā; chamkilā; jisse khushī zāhīr yā paidā ho; mufarrih; jisse dil ko masarrat (khushī) ho.

Glad, } v. i. Khush k.; shād k.; dil kī khushī kī bā'is h.; masrūr k.;
Gladden, } masarrat baḳhshnā; farahat d.; mahzūz k.

Gladden, v. i. Khush h.; shād h.; mahzūz yā masrūr h.

Gladness, n. Khushī; masarrat; shādī yā shādmānī; haz yā ihtizāz; darja-i-i'tidāl kī khushī aur farahat.

Glance, n. 1.—Lapak; chamak; damak—jaise bijlī kī.

2.—Nazar kī kisi chīz par ek-bārgī (daf'atan) paṛ jānā; kisi shai kī āñkh se jhaṭpaṭ dekh l.; jhalak; sarāsarī nigāh; dekh pānā.

Glance, v. i. 1.—Chamaknā; raushan ho-jānā; laplapānā.

2.—Tirchhe nikal-jānā; uchaṭ jānā; katrā jānā; sīdhā na jānā.

- 3.—Ek jhalak dekh l.; sarāsari nigāh kar-l.; lamhe bhar yā jaldī se dekh l. [taur par kuchh kah-d.]
- 4.—Kināya k.; ishāre se kahuā; kisī kī nisbat zimman yā sarāsari
- 5.—Jald jald chaluā is tarah par ki dekhte dekhte gūb ho-jānā; sirf ek lamhe bhar nazar ānā; ruk ruk ke chaluā; jhalak mār-nā.
- Glance, *v. t.* Daf'atan yā tirchhe dāl-nā; sarāsari taur par dāl-nā—jaise nigāh.
- Glare, *n.* 1.—Tez raushani jisse ānkh tirmirā uṭhe; aisi sāf tābish chamak damak yā ābdāri jispar nigāh ṭhahar na sake; raushanī jisse tabī'at ghabrā uṭhe (chakā-chaundhī lage).
- 2.—Gazab-nāk garī yā dāntī huyī chitwan yā nigāh.
- Glare, *v. i.* 1.—Nihāyat raushan h. yā chamaknā; darakhshān h.
- 2.—Ānkhēn nikāl-nikāl ghūrnā; gazab ke sāth ānkhēn garā ke dekh-nā. [chamānā; fauqu-l-bharak dekh-par-nā.]
- 3.—Nihāyat āb-o-tāb dekh-lānā; zarq-barq h.; jagmagānā; cham-
- Glare, *v. i.* Aisi raushanī nikāl-nā jisse ānkhēn chaundhiyā jāen. [na sakeh.
- Glaring, *p. a.* 1.—Chamchamātā; isqadar raushan ki ānkhēn uspar ṭhahar
- 2.—Khulā-khulā; 'ayān; āshkārā; fāsh; zāhir; ma'rūf; jismeñ parda yā ābrūkālīhāz na ho; jismeñ hayā kā pāsua kiyā jāe; jo be-bākāna kiyā jāe.
- Gleam, *v. i.* 1.—Khafif sī raushanī; jhalak; shu'a'; kiran.
- 2.—Chamak; damak; ābdāī; bharak.
- Gleam, *v. i.* 1.—Raushanī kī shu'a' kā nikāl-nā yā phūṭ-nā.
- 2.—Chamaknā; raushan h.; nūr dāl-nā.
- Glean, *v. t.* 1.—Nāj kī un shākhon aur bālon ko chunnā jinko kāṭne wāle chhor jāen; girā parā gallā chun-kar uṭhā l.
- 2.—Sabr aur mashaqqat ke sāth ekaṭṭhā k.; jo chīzeñ bahut muntashar hoñ unko yak-jā k.; jo chīzeñ mutafarriq hoñ unko ek jagah k.
- Glib, *a.* 1.—Chiknā; jispar koyī chīz rakhne se phisal jāe; phislaha.
- 2.—Charb; bolne meñ tez; jald jald chalne wālī—jaise zabān.
- Glide, *v. i.* Ahista ābista yā barābar chalnā; istarah chale chalnā ki na to shor ho aur na zāhir meñ harakat kī tahrīk pāyī jāe; jald jald aur suhūlat se guzarnā; phisalte chaluā yā phisalnā; subkī se chalnā.
- Glimmer, *v. i.* Timṭimānā; jigjigānā; jhilmilānā; raushanī kā kam phūṭ nā; kuchh kuchh uñjelā rahuā [kam aur phailī ho.]
- Glimmer, *n.* Timṭimāhaṭ; jhilmilāhaṭ; khafif raushanī; raushanī jo Glimpse, *n.* 1.—Chamak; raushanī jo yakāyak ho-jāe; jhalak; kauṇḍ; raushanī jo hote hī gūb ho-jāe.
- 2.—Jhalak; kisī bāt kā jhaṭpaṭ ma'lūm kar-lenā; sarāsari kī nigāh.
- Glitter, *v. i.* 1.—Chamaknā; durakhshān h.; laplapānā; ābdāri zāhir kar-d.
- 2.—Fauqu-l-bharak h.; dil-fireb yā dil-chasp h.; numāishī h.
- Glitter, *n.* Chamchamāhaṭ; chamak; damak; darakhshānī; tajallī; jalwa; āb-o-tāb; zarq-barq. [golā; golī.]
- Globe, *n.* 1.—Koyī gol chīz chāhe woh bhītar se bharī ho yā khālī;
- 2.—Koyī shai jo gol mudawwar yā golāyī liye ho jaise ānkh kā golā lamp kā golā shishe yā kāñch kā golā wagaira.
- 3.—Zamīn yā kura-i-zamīn; arz; dhartī.
- 4.—Zamīn yā āsmān kī gol shabīh jo kisī dhāt yā kāgaz wagaira ki banī ho; kura-i-arzī yā samāwī. [liye huye.]
- Globular, *a.* Jo ba-shakl-i-kura ho; gol golā yā mudawwar; golāyī
- Gloom, *n.* 1.—Tārikī-i-nāqis yā kāmīl; baṛī āndherī; zulmat.

- 2.—Dil par gubār-i-malāl kā chhāyā rahnā; dil kī udāsī; ranj k sūrat; sukūt ke sāth tabī'at kī barhamī.
- 3.—Ayinda kī ummed kī tārīkī (uskā mauhūm h.)
- Gloominess, *n.* Tārīkī; andherā h.; tīragī; zulmat; udāsī; ranj; kulfat.
- Gloomy, *a.* 1.—Dhundhlā; khub raushan nahīn; andherā; dhūmlā.
- 2.—Jispar udāsī chhāyī ho; malūl; mukaddar; ranjīda; pazhmurda; afsurda; magmūm; jisse ranj zāhir ho.
- Glorify, *v. t.* 1.—Buzurgī dekar buzurg banānā; hurmat aur 'izzat d.; 'urūj balandī yā bartarī d.; madh sanā tausīf yā ta'rīf k.; hamd k.; ta'rīf ke qābil k.
- 2.—Buzurg samajhnā yā dil se mānnā; kisī kī fazīlat yā bartarī ko taslīm k.; ta'zīm-o-takrīm k.; 'ibādat yā parastish k.; pūjā.
- Glorious, *a.* 1.—Buzurg; qābil-i-ta'rīf; wasf ke lāiq; afzal; bartar; nihāyat 'umda; zu-l-jalāl; jalīlu-l-qadr; rafī'u-sh-shān; 'azīmu-sh-shān.
- 2.—Barā; nihāyat 'umda; mashhūr; ma'rūf; jalīlul-qadr; buzurg; bahut hī mu'azzaz.
- Glory, *n.* 1.—Kisī shakhs yā shai kī ta'rīf 'izzat yā barāyī jo 'awām muttafiq hokar karen; hamd; sanā; barī neknāmī; shuhrat; hurmat.
- 2.—Kisī shakhs yā shai meñ woh sifat jiskī ta'rīf yā ta'zīm 'awāmu-n-nās karen; woh shai jiske bā'is neknāmī yā shuhrat ho; fakhr kī chīz; woh shai jispar kisī ko garrā ho; ta'rīf kī bāt; buzurgī; barāyī; shān; āb-o-tāb yā ābdārī; jalwa.
- 3.—Gurūr; garrā; ghamand; fakhr; shekhī; nakhwat.
- 4.—Bārī ta'ālā kī huzūrī; jannatiyon kī jānīb mihr-i-Ilāhī kā izbār; bahisht; jannat; jo ābrū bahisht meñ mile.
- Glory, *v. i.* 1.—Khushī se phūl uṭhnā; bāg-bāg h.; khushī k.
- 2.—Fakhr k.; garrā k.; ghamand k.; itrānā; nāz k.; nāzān h.
- Gloss, *n.* 1.—Chamak; āb; ābdārī; jhalak. [rāe meñ khatā ho.
- 2.—Sūrat yā bayān jo ba-zāhir sahīh ho; woh numāish-i-zāhirī jisse
- 3.—Ta'bir; tāwil; sharh; tauzīh; ṭikā.
- Gloss, *v. t.* 1.—Jilā d.; chiknā aur chamkilā banānā; kalap d.; op k.
- 2.—Rāst-numā banānā; aisā kar d. kī zāhir meñ sahīh aur durust ma'lūm ho; kisī shai kī burāyī ko aisī aisī bāteñ kah-kar kam kar-d. jo dekhue meñ sach ma'lūm deñ. [wagaira dekar sāf kar-d.
- 3.—Tauzīh k.; sharh d.; tashrīh k.; ṭikā k.; bayān k.; misāl
- Gloss, *v. i.* 1.—Ṭikā k.; sharh likhnā yā d.; kisī mazmūn ke sāf sāf ma'lūm karāne ke liye kuchh likhnā yā kahnā.
- 2.—Makkārī kī bāteñ kahnā; fan-fareb kī bāteñ kahnā.
- Glossary, *n.* Woh lugat yā farhang jismeñ mujmal purāne yā aise alfāz kī tauzīh kī-jāe jo kisī khās maqām meñ musta'amal hoñ; kisī khās tasnīf yā zabān wagaira kī lugat; un alfāz kā majmū'a jinkī tauzīh khusūsiyat ke sāth darkār ho. [raushan h.; munawwar h.
- Glow, *v. i.* 1.—Damaknā; lahaknā; durakshshān h.; tābān h.; khub
- 2.—Surkh ho-jānā yā dekh paṛnā; goyā garmī se dahaknā; garmī josh sharm wagaira se surkh yā raushan ho-jānā (jalne bhabhakne yā ṭimṭimāne lagnā).
- 3.—Garm ho-jānā; jalne lagnā; tapnā.
- 4.—Josh meñ ā-jānā; jazbe meñ ānā; 'ishq sargarmī gusse wagaira kī shiddat se garm-joshī meñ ā-jānā; taish meñ ānā.

- Glow, n. 1.**—Damak; jhalak; woh suped rangat jo garmi se paidā ho.
 2.—Rang ki shokhi; surkhi; lali; durakhshani; timtimahat.
 3.—Nibayat hararat josh sargarmi ya jazba; kisi josh-i-tabi'at ki shiddat (uskā zor).
- Glut, v. t. 1.**—Nigal-jānā; bhakosnā; muh meñ thūs (ek-bārgi bhar) l.
 2.—Itnā bhar d. ki phir gunjāish bāqi na rahe; ser kar-d.; kisi ki khwāhish yā tamannā ko bi-l-kul pūri kar-d.; āsūda kar-d.; aghānā.
To glut the market—Tijarat ki koyi chiz bāzār meñ is ifrat se bhar d. ki uski bikri na ho.
- Go, v. i. 1.**—Ek jagah se dūsrī jagah jānā; harakat meñ rahnā; jānā; chaluā; āge barhnā; taraqqī k. [ya'nī daur-kar yā tez na chaluā.
 2.—Pair se yā qadam qadam chaluā; ṭahaluā; āhista āhista chaluā
 3.—Safar k.; khushki yā tari se jānā.
 4.—Jānā; kisi jagah se chaluā. [rujū' h.; badalnā; tabdil h.
 5.—Ek hālat se dūsrī hālat meñ h.; ek rāe se dūsrī rāe ki taraf
 6.—Kisi maqsad ke anjām meñ madad d.; mu'in h.
 7.—Itlāq r.; muta'alliq h.; lagnā; chaspān yā mauzūn h. [ra-joyi k.
 8.—Kisiki taraf rujū' h.; isti'ānat k.; madad chāhnā; kisi se apni chā-To go to law—Qāunū ki taraf rujū' h.; qāunū ke zari'e se apni chāra-joyi k.; nālīsh k.; qāunūi da'wā pesh k. [chāhnā.
 9.—Kisi kām ke 'anqarib karne kā irāda k.; kisi kām kā jald karnā
He is going to sue his brother—Uskā irāda hai ki apne bhāyi par jald nālīsh kare; woh apne bhāyi par jald nālīsh kiyā chūhtā hai (uspar jald nālīsh karne wālā hai).
- 10.—Phailnā; mashhūr h.; zabān-zad h.
The story goes—Yah dāstān phailā hai; yah bāt zabān-zad (mashhūr hai).
- 11.—Samjhī jānā; mutasawwar h.; mānā jānā.
Among us, he goes for an old man—Ham logon meñ woh ek būrḥā ādmi samjhā yā tasawwur kiyā jātā hai; ham log use ba-taur ek būrḥe shakhs ke mānte haiñ. [kisi ke mutābiq 'amal k.
- 12.—Pā-band h. yā pā-bandī k.; kisi usul yā qā'de par chaluā;
We are now to go by the provisions of the new Procedure Code—Ham logon ko ab majmū'a-i-zawābit-i-jadid ki pā bandī karni chāhiye; ab ham logon ko majmū'a-i-zawābit-i-jadid ke ahkām ke mutābiq 'amal ('amal-dar-āmad) karnā chāhiye. [se bari kar-diyā jānā.
- 13.—Chhor yā khol diyā jānā; āzād kar diyā jānā; rukawat yā qaid
Let the prisoner go—Qaidi yā is qaidi ko chhor do (jāne do; rihā yā āzād kar do).
- 14.—Phailnā; pahuñchnā; kisi tarafko jānā yā kisi tarafki rāh dekhānā.
The line goes from one end to the other—Woh lakir ek sire se dūsrī sire tak phaili hai.—*His land goes to the bank of the Ganges*—Uski zamīn daryā-i-Gang ke kanāre tak hai yā pahuñchti hai.—*This road goes to Mirzāpūr*—Yah sarak Mirzāpūr ki taraf (Mirzāpūr ko) jātī hai; is sarak se Mirzāpūr ki rāh jātī hai yā wabān ki rāh hai.
- 15.—Chaluā; jāri rahnā; hotā jānā. [hai (ho rahā hai).
The business goes well—Woh kām achchhā chaltā hai yā achchhi tarah se jāri
- 16.—Khātīme ko pahuñchnā; anjām ko pahuñchnā.
The case will go against him—Yah muqaddama uske khilāf anjām ko pahuñ chegā (iskā anjām uske khilāf hogā).

17.—Mailūn yā asar r.; tāsīr paidā k.; 'amal k.

These rulings go to show that the construction put upon the document in question is wrong—In nazīrūn se yah 'ābit hotā hai ki dastāwez-i-mutanā-za'n ki jo ta'bīr ki-gayī hai woh galat hai.

18.—Chalūā; achchhi yā burī hālat meñ h.

19.—Madad d.; mīn'in h.; kisi shai kā juzw h.

20.—With to or into.

20.—Kām-kā h.; kūr-āmad h.; musīd h.; naf' d.; waq'at r.; ma'nī yā maushā paidā k.

[ke dene meñ muuntaqil h.

21.—Kharch ho-jānā; kisi shai kī qīmat ko adā karne yā uske badal

22.—Jānū; ham-qīmat h.

23.—Kho jānū; barbad ho-jānū; marjūnū; qazā kar-jānū; guzar jānū.

24.—Chalūā; basar h.; kaṭnū; lītnū; ākhīr h.; anjām ko pahuñchānā; natīja-i-ākhir ko pahuñchānā; ma'ūl-i-kār h.

[ūṭhānā.

25.—Sharākat r.; sājhā r.; hissa r. yā l.; kisi bāt kī zimīna yā

To go about—Apul tayīn ki-i kām meñ lagānā yā masrūf k.; koshish k.;

sīr k.—To go against—(a) Yārī-h k.; chāḥḥāyī k.; chāḥḥ jānā. (b) Khilāf

yā mukhālif h.; nā pasandīda h.—To go astray—Ghūmnā; phirnā; ki-i band

jagah se nikal kar bāhar jānā; bahak jānā; gumāh ho-jānā; rūh-i-rāstī se

inhirāf k.; qānūn yā qā'i'de ko khilāf k.; gunāh k.—To go away—Chale

jānū; kahīn sāsile par jānū.—To go between—Miyāñjī banū; darīnyūnī h.;

sulh yā ta'fiya i-mizā' ki ko-hish k.; bich meñ par-kar auli karū d. (Jhagrū

nīptā d.)—To go by—Nazar-andāz kar-d.; chhor jānū; tark kar d.; frogu-

zāsht k.—To go for nothing—Be-tā'sīr h.; koyī matlah yā maushā na r.; kuchh

kārgar na h.; be-ūid h.; rāgāū h.—To go hard with—Aī-ā khatra paidā k.

jāse kisi ko mazarrat pahuñche; ki-i ko bahut taklif yā khatra pahuñ-

chānā; bāchnā mushkil h.; jān-bari dushwār h.—To go in—Andar jānū;

bhītar jānū yā dākhil h.—To go in or out—(a) Dunyā kī kām-dhūn k.;

dunyāwī kār-o-lār k. (b) Āzādānā jānā; āzād rahnā.—To go on—(a) Chale

chālūā; āge bāhnā. (b) Pahiñ jānū—jāse koyī libās (pahīne kī kaprā).

To go off—(a) Dūr jānū; kisi jagah yā maqām se jānū. (b) Chhūṭnā; dagnā;

chalnā; kar h.—To go out—(a) Nest ho-jānū—jāse zindagī kī; bujhānā yā

gul ho-jānū—jāse 'sham' yā āg kī. (b) Mushkhar ho-jānū; 'awām ko ma'lūm

ho-jānū; tasht-az bām ho-jānū.—To go over—(a) Parhnā; mutāla'a k.; tah-

sīl k. (b) Jāñchnā; imtīhān k.; dekhnā-bhāñnā—To go over an account—Kisi

hi-āb kī jāñchnā. (c) Kisi bāt ko sochnā; dil hī dil meñ khayāl k.; bhītar

hī bhītar her-pher ke samajhnā bhījnā khayāl yā yād k.—(d) Ek farīq ko

chhor-kar dūare farīq kī taraf ho-jānū; ek taraf se dūare taraf ho rahnā;

pahlū badalnā; mil-jānū. (e) Bagāwat k.; sar-kashī k. (f) Is taraf se us

taraf jānū—jāse kisi daryā ke; 'ubūr k.—To go through—(1) Pūrā k.;

anjām ko pahuñchānā; khatm k.; tamām-o-kamāl kar-d. (2) Bardāshht k.;

ūṭhānā; ākhīr tak tahammul k.; rahnā.—To go under—Kisi laqab yā nām se

mazkūr yā ma'rūf h. (jānū yā bolā jānū); jise log kisi laqab yā nām se jānto

khawāh uskī ul-bat charchā karte hoñ.—To go up—Chāḥḥnā; ūṭhānā; sū'ūd k.

To go upon—Chalūā jāse kisi bunyād par; kisi amr ko ba-taur usūl ke taawwur

k. yā mānūā 'āin isse ki woh usūl farzī ho yā musallam.—In this case there

is nothing for the court to go upon—Is muqaddame meñ koyī amr aīsā nahīn

hai jispar 'adālat chale (jiski bunyād par 'adālat 'amal yā kār-rawāyī kare yā jisko ba-taur usūl ke tasawwur kare).—I cannot go upon that—Main us aur ko ba-taur usūl ke nahīn tasawwur kar saktā; ham us bāt par 'amal dar-āmad nahīn kar sakte yā use mān nahīn sakte.—To go without—Khālī muhtāj yā tihidast h. yā rahnā.—To let go—Jāne d.; rok na r.; qaid na kar-r.; chhor d.; rihā kar-d.—To go one's way—Chalnā; rawāna h.; rāh l.; rāsta pakarnā; āge ko sidhānā.

Goad, n. Ek nok-dār āla jisse dabā-dabā kar kisi jānwar ko jald jald āge bayhāte hai—jaise ānkus waghera; koyī shai jisse kisi ko kisi fīl ke karne ki ragbat yā taluik ho.

Goad, v. t. Godnā; ānkus se chālānā; taluik k.; targīb d.; ubhārnā; nksānā; mushtā'il k.; khijhlānā. [nishān.

Goal, n. 1.—Woh maqām jis tak yā jisse muqābale ki daur mein dauren;

2.—Maāl-i-kār; manshā i gāyī; woh natija-i-ākhir jiskā zuhūr maqsūd ho; woh bāt jiske anjām ki koshish ho; manzil-i-maqsūd; matma'-i-nazar.

Go-between, n. Darmiyānī; miyānji; bichwayī; jo shakhs do farīq ke darmiyān kār-rawāyī kare; dallāl.

Go-by, n. 1.—Gurez; makkārī ('aiyārī yā chhal-bal) se nikal-jānā.

2.—Dar-guzar; igmāz; tāl jānā; hila-hawāla karke bachā-jānā.

To give a proposal the go-by—Kisi aisi bāt ko jo karne ke liye kahi jāe hila-hawāla kar-ke tāl d. (use bachā jānā yā usse igmāz kar-jānā).

Godown, n. Godām; māl-khāna; māl-godām.

Gold, n. 1.—Sonā; tilā; zar.

2.—Rupayā-paisā; dāulat; māl; zar.

3.—Sonahrā zard rang; sone kā sū pilā rang.

Golden, a. 1.—Sone kā banā huā; sone kā; tilāyī; zarrīn; sunahrā.

2.—Jiski rangat sone ki si ho; sone ki mānind; zard.

3.—Nihāyat 'umda; bahut hī achchhā yā mubārak; qism-i-ā'lā kā; nihāyat qimati; afzal.

Good, a. 1.—Jāiz; qawī; qānūnan mazbūt yā mustahkam; kamzor yā za'if nahīn; nāqis nahīn; is-qadar mazbūt ki qāim rah sake.

A good title—Istihqāq-i-jāiz yā qawī; aisi istihqāq jo qānūnan mazbūt yā mustahkam ho (za'if khwāh nāqis na ho). [na ho; rāst.

2.—Sahīh; ma'qūl; qawī; jo kamzor yā jhūṭh na ho; jisse dhokhā

A good argument—Dālil-i qawī sahīh yā ma'qūl; aisi dālil jo kamzor yā jhūṭh na ho khwāh jiss mugālata na ho.

3.—Apne qism kā kāmīl yā pūrā; jisse kār-rawāyī ba-khūbī ho sake; nāqis adhūrā kharāb yā zarar-rasīda nahīn; achchhā; jismein naqs na ho; be-'aib.

4.—Parhez-gār; muttaqī; dīn-dār; nek; niko-kār; kharāb bad yā bad-kār nahīn—jaise shakhs; achchhā; nek; kharāb nahīn; hasana jaise fīl.

5.—Munāsib; hasb-i-hāl; suhūlat subite yā āām kā; mange' kā; jaisā chāhiye waisā hī.

He arrived in good time—Woh waqt-i-munāsib par pahunchā (jis waqt pahunch-nā chāhtā thā usi waqt pahunchā; achchhe mauqe' se pahunchā). [achchhā.

6.—Kār-āmad; maslahat-i-waqt; qarīn-i-maslahat; jisse khushī ho;

It is not good that you should waste your time—Qarīn-i-maslahat nahīn hai ki tum apnā waqt zāi'a karo; tumhūre liye apne waqt kā khonā mājib-i-khushī nahīn hai; yah bāt achchhī nahīn hai ki tum tazi'a-i-auqāt karo.

7.—Sihhat-āwar; khush-zāiq; nā-pasandida yā muzir nahīn; jo sihhat paidā karne meñ mu'īn ho; jisse marnz meñ kamī yā sihhat ho; jismeñ dawā kī khāsiyat ho; musid faida-bakhsh yā nāfi; mu-qawwī quwwat-bakhsh yā tāqat dene wālā.

8.—Musāwī; barābar; kāfi; zī-istitā'at; zī-i'tibār yā mu'tamad; jiske i'tibār (jiski sāk) meñ futūr na parā ho; jispar adā-i-qarz ke liye i'timād yā bharosā ho-sake; jo ifā-i-dain kar-sake; jo nā-dār na ho.

His security is good for the amount of the debt—Uski zamānat zar-i-qarz ke musāwī (uske adā ke liye kāfi) hai.

9.—Hoshyār; kārigar; tez-dast; lāiq; jise kisi bāt kī liyāqat ba-khūbī ho; fāiq; jo apnā kām hoshyārī aur im'indārī se kare.

10.—Mihrbān; khair-khwāh; muhabbat r. w.; wafā-dūr.

11.—Nek; jismeñ ilzām yā dhabbā na lagāyā gayā ho; mu'azzaz.

A good name—Nām-i-nek yā nek-nāmī; aisā nām jismeñ badī kādhabbā na lagā ho.

12.—Chhotā khafif yā nā-chīz nahīn; barā; 'azīm; na ohhotā na bahut barā; bahut kasrat se.

He has a good deal of leisure—Use bahut fursat rahtī hai.—He is a good way off—Woh barī yā bahut dūr hai; woh fāila-i-ba'id par hai.

13.—Aslī; haqiqī; wāqī'i; sach-much; iddī'āyī yā banāwat kā nahīn. He said so in good earnest—Yah bāt usne sach-much yā begair banāwat ke kahī.

14.—Suhbat ke lāiq; sangat ke qābil; āshnā-parast; khush-mizāj.

As good as—Kisi dūse se kam nahīn; dūse ke muqābale meñ thora yā qalīl nahīn; barābar; musāwī; dūse se barā-kar nahīn; waisīhi jaise kī dūsrā.

—As good as one's word—Bāt kī pakā; wa'de ke mutābiq k. w.; qaul kā sachchā; bāt kā dhanī; wa'da wafā k. w.; jitnā kahē utnā karne wālā.

Good for nothing—Be-waq'at; nikammā; nā kūra; hech-kāra; nā-chīz; kisi kām kī nahīn; be-kār.—To hold or stand good—Qāim rahnā; maz'būt yā mustahkam rahnā; nāfīz yā jāri rahnā; jāiz rahnā; bar-qarār r.—To make good—(a) Pūrā k.; anjām k.; wafā k.; ta'mīl k.—To make good one's word or promise—Apne qaul yā wa'de ko pūrā yā wafā k. (b) Sūbit k.; pāya-i-subūt ko pahunchānā; qāim k.; tasdiq k.; sachchā thahrānā.—To make good a claim, charge, or accusation—Kisi da'we istigāse yā ilzām ko sūbit k. (c) Kisi kamī ko pūrā k.; kisi nags ko raf' k.; kisi 'aib ko dūr k.—I will make good what is wanting—Jo kuchh kamī hai use maiñ pūrā karūngā. (d) Nuqsān kā mu'āwaza d.; khisāra d.; tūṭā bharnā.—Who will make good this loss?—Is nuqsān kā mu'āwaza kaun degā? (e) 'Amal meñ lūnā; kisi bāt kī kar-guzarnā.—To make good a retreat—Bhūg jānā; firār h.; nikal jānā.—To think good—Pasand yā manzūr k.; rāzi yā mutmayīn h.; qarīn-i-maslahat yā munā-sib samajhnā.

Good, n 1. Nekī; bhalāyī; bihtarī; jisse kāmyābī bihbūdī yā khūshī meñ taraqqī ho; jo kār-āmad 'umda mihrbān yā khair-khwāh wāgaira ho.

Opposed to evil.

2.—Naf' yā khūshī kī taraqqī; bihbūdī; sar-sabzī; bhalāyī; fāida; [naf'.]

Opposed to hurt, harm, or the like.

3.—Koyī qīmatī chīz jo kisi ke qabze meñ ho; māl; māl-i-manqūla; asāsu-l-bait; asbāb; saudāgarī kā asbāb; woh chīzeñ jo sandāgar kharīd-farokht karte haiñ.

"Especially, and almost universally, in the plural." Webster.

For good, or for good and all—Hamesha ke liye; dawām ke liye; ba-martaba-i-
ākhir; sab chhor-chhār ke; bi-l-maqtā'; mustaqil taur par.

Good-breeding, n. Kḥush-kḥulqī jo ta'lim kī 'umdagī kā natīja ho; tah-
zib; shāistagī; akhlāq-o-ādāb kī durustī. [bānī; nek-nihādī.]

Good-nature, n. Nek-mizājī; nek-siratī; mizāj kī asli mulāimat aur mihr-

Good-natured, a. Nek-nihād; nek-mizāj; nek-sirat; jiskā mizāj paidāish
hi se mulāim ho; jo jald khijlā na uṭhe.

Goodness, n. Kisi shai kī 'umdagī; kisi bāt kī achhāyī; khūbī; nekī;
mihr-bānī; nek-khwāhī; insāniyat kā bartāw. [bhalāyī chāhnā.]

Good-will, n. 1.—Kḥair-khwāhī; nek-khwāhī; nek-andeshī; khair-sigālī;

2.—(Law) Kisi tijarat yā rozgār ke gāhak; rozgār ke kisi maqām-
i-mu'aiyan par logon ya'nī sābiq ke gāhakoṅ aur dūsoṅ ke āne jāne kī
ragbat; jo fāida ki is ragbat se hāsil ho; tijarat kā kārkhāna.

Gordian, a. Pechida; uljhāw kā; mushkil; dushwār.

Gordian knot—'Uqda-i-lā-hal; woh mushkil jo hal (raf') na ho-sake; aisi kathīn
bāt jisko suljhā na sakeṅ—*To cut the Gordian knot*—Kisi dushwārī ko jawān-
mardāna khwāh gair-ma'mulī tadbīroṅ se raf' k.

Gorgeous, a. Zarq-barq; khush-numā; 'umda; chaṭkīlā; chamkīlā; bhar-
kilā; jismeṅ tarah tarah ke yā 'umda 'umda rangon ke hone se
tabī'at khush ho.

Govern, v. t. 1.—Hukūmat k.; hukm-rānī k.; jo had qānūn ke rū se yā
bādshāh kī marzi ke mutābiq mu'aiyan ho uske bāhar jāne na d. (usse
mutajāwiz na hone d.); hukm ke zor se chalānā; farmān-rawāyī k.;
hukm-rānī k.; rāj k.

2.—Qā'ide se chalānā; apne ikhtiyār meṅ r.; zabt meṅ r.; apne
rok meṅ r.; insirām yā ihtimām k.; mutī' r.; apne qābū meṅ r.; chalānā.

Govern, v. i. Ikhtiyār yā iqtidār nāfiz k.; qawānīn ko nāfiz k. yā nafāz
dilānā; 'inān-i-hukūmat r.; hākim h.

Government, n. 1.—Hukūmat; hukm-rānī; siyāsāt; 'amal; nafāz-i-iqti-
dār; qānūn kā bartāw; tahakkum; ikhtiyār; 'inān-i-hukūmat.

2.—Tarz-i-hukūmat; nazm-o-nasq; qānūn kā ta'liq-i-mu'aiyan; nizā-
mat; intizām; bandobast. [rānī kā ikhtiyār.]

3.—Hukūmat yā qānūn ko nafāz kā istihqāq yā ikhtiyār; hukm-

4.—Woh shakhs yā ashkhās jinko hukm-rānī yā qānūn ke nafāz
dilāne kā ikhtiyār hāsil ho; farmān-rawā; hukm-rān; 'āmil.

5.—Saltanat; bādshāhat; riyāsāt; sarkār; rāj.

Governor, n. 1.—Hākim; 'āmil; nāzim; gawarnar.

2.—Atāliq; kisi kam-sin shakhs kā muhāfiz yā wali.

Gown, n. 1.—Sāya; gawan.

2.—Woh jubba yā choga jo ā'lā darje ke madrasoṅ ke muntahī tula-
bā yā hāristar wagaira pahinte haiṅ; mulkī afsar; ahl-i-qalam-ya'nī
jangī afsar (ahl-i-saif) nahīṅ. [meṅ pahinte haiṅ.]

3.—Woh dhilī-dhālī poshāk (choga wagaira) jo bhale-mānus ghar

4.—Kisi qism kī poshāk yā libās.

Grace, n. 1.—'Ināyat; shafaqāt; mihrbānī; dūstre ko naf' pahuūchāne
yā mamnūn karne kī khwābīsh; ri'āyat; lutf; karam.

2.—Khilqī yā jibillī khūbī; koyī aisi sifat jisse log uskē mausūf par
'ināyat karen yā usse khush hon khwāh use fāida pahuūchāyēṅ; khūb-

sūrti yā jamāl 'ām isse ki jismānī ho zihūi yā dili; khūbī-i-atwār yā tarz-o-tarīq; kamāl-i-sūrat.

3.—Insān par 'ināyat-i-Ilāhī; Khodā kā rahm aur uski barakat; Khodā ki mihrbānī aur uski bakhshish; mihr yā 'afw-i-Ilāhī; Bārī-ta'ālā ki huzūr meñ maqbūl h.; maurid-i-marāhim-i-Ilāhī h. [ta'ammul hotā hai.

4.—Barē pādri yā dūk ki taraf khitāb karne meñ bhī yah lafz mus-

5.—Ek mukhtasar sī du'ā jo kliṇnā khūne ke palke yā pīchehe parhi jāti hai; du'ā jo māngī jāo yā shukriya jo adā ho.

Days of grace—Woh aiyām jo kisi hundavi wagaira ki miti pūjne ke ba'd hī wāq' hote aur madyūn yā adā-kuninda-i-zar ko adā-i-raḡam-i-wājibu-l-adā ko liye milte hai; aiyām-i-muhlat; tin din ki mitt.—Period or term of *grace*—Aiyām yā mī'ād-i-muhlat.—Year of *grace*—Sāl-i-muhlat.—*Good graces*—Mihrbānī; shafaqat; doṣṭī. [aur 'urūj d.

Grace, v. t. 1.—Ārasta k.; sajuā; saūwārnā; zīnat aur buzurgī d.; raunaq

2.—Kisi qism ki 'ināyat ri'āyat yā mihrbānī se sarfāz yā mumtāz k.; 'izzat d.; ābrū bakhshnā.

Graceful, a. Hasin aur buzurg; nafīs; dekhne meñ ahechhā; chāl chitwan aur bol-chāl ke i'tibār se ahechhā; khush; khush-uslūbī rakhtā huā; khush-numā; khūbsūrat; bhalā; pasandīda; sughar.

Gracefully, ad. Husn ke sāth; khūb-sūrtī se; nafāsat se; aslī suhulat aur munāsabat se; khush-uslūbī se; asī tarah ki dekhne yā sunne meñ bhalā ma'lūm de; ba-tarz-i-husn yā pasandīda.

Graceless, a. Zalil; kharāb; bad; fūsid; qabīh.

Gracious, a. 1.—Barā rahīm; nā-lāiq lāchār yā zalil par mihrbān; karīm; āmurz-gār; gaffār; mihrbān; gumāhoñ kā mu'āf k. w. aur ni'mateñ d. w.

2.—'Umda; maqbūl-i-khātir; jisko log chāheñ.

3.—Hasīn; pasandīda; nafīs; ahechhā.

4.—Jo 'ināyat-i-Ilāhī se paidā ho; qudratī.

GR (DATIM), (Lat.) Rafta-rafta; qadam-ba-qadam; ba-tadrij.

Grade, n. Rutba; martaba; darja; pāya.

Gradual, a. Jo darja-ba-darja ho; jo qadam-ba-qadam yā darja-ba-darja ghte yā barhe; jo rafta-rafta wuqū' meñ āwe; jiskā wuqū' āhistagī se ho; ba-tadrij h. w.

Gradually, a. Rafta-rafta; ba-tadrij; darja-ba-darja; qadam-qadam yā qadam-ba-qadam; shuda-shuda; thorā-thorā; āhista-āhista; hote-hote.

Graduate, v. t. 1.—Darjōñ kā nishān kar-d.; darje yā fuzl qāim karko judā kar d. [wagaira meñ fazilat ki sanad d.

2.—Kisi darje yā rutbe par sarfarāz k. khushūsan kisi barē madrase

3.—Ba-tadrij taiyār k.; āhista āhista taiyār yā durust k. khwāh chh milā ke i'tidal par k.; taraqqī d. [uskā khitāb pānā.

Grate, v. t. 1.—Kisi barē madrasa wagaira meñ fazilat ki sanad yā Ba-tadrij guzarnā; āhista āhista badal-jānā.

Grain, n. Reza; zarra—jaiso bālū kā.

2.—j; galla; ann.

3.—Kizī rang; lāl rang.

4.—Būt hī qalil hissa yā juzw; zarro ke barābar; zarā sū.

Against the grain—Tabī'at ke khilāf; nā-khushi se; afos ke sāth; mushkil se. *In grain*—spzbt; mustahkam; jam-kar baithā huā.— *To dye in grain*—Pak-

kā rang rangnā.—*To go against the grain of*—Na-guwar h. yā guzarnā; nā-rāzī ranj yā taklif kā bā'is h.; akharnā.

Grand, a. 1.—Darāz-qad; barā lambā-chaupā; barā; kisi ke muqābale meñ barā; sab se barā; khās; 'azīm; akbar.

2.—Qad meñ barā aur sūrat meñ khūb yā dil-fareh; zī-shān yā 'azīm-sh-shān; mashhūr; amir-kabir; zī-jāh; zī-rutba; barī; 'ālī-shān.

3.—'Umr yā mansab meñ barā; kabir-sin; mansab-i-'azīm r. w.

Grand-child, n. (a)—Bete kā larā; potā; nabira; bete kī larā; potī. (b)—Betī kā betā; nātī; nawāsa; betī kī betī; natnī; nawāsi.

Grand-daughter, a. Potī (bete kī betī); natnī (betī kī betī).

Grandeur, n. Barāyī; darīzī; shān-o-shān at; 'azmat; 'azīm-sh-shān h.; dabdaba; rāc qaul yā fir'ī kī buzurgī; jāh-o-jalāl.

Grand-father, n. (a)—Bāp kā bāp; dā lā; jadd. (b)—Mān kā bāp; nānā. Great grand-father—Dālā kā bāp; pardādā; nānā kā bāp; parnānā.

Grand-mother, n. (a)—Bāp kī mān; dādī. (b)—Mān kī mān; nānī.

Grand-son, n. 1.—Potā; nabira; bete kā betā.

2.—Nātī; nawāsa; betī kā betā. [yā uskā haq de-d.; muntaqil k.

Grant, v. t. 1.—De d; kisi shai ko muntaqil kar-d.; kisi shai kā qabza

2.—Darkhwāst yā istid'ā ke mutābiq bakhshuā yā 'atā k. 'ām isse kī 'atiya bā-mu'āwaza ho yā bilā-mu'āwaza; deuā; bakhshuā; 'atā k.; mauzūr k.

3.—Kisi aise amr ko jiskī nisbat nizā' ho yā jo ba-khūbī sābit na ho ba-taur sahil ke mān l.; yaqīn yā būwar kar-l.; mauzūr kar-l.; taslīm k.; farz k.; qabūl k.; mān l. [mān l.; farz; taslīm.

Grant, n. 1.—Denā; 'atā yā bakhshish; kisi bāt ko sach kī tarah par 2.—Jo shai 'atā kī yā dī jāe; 'atiya; bakhshish.

3.—(Law) Intiqāl-i-jāedād ba-zarī'a-i-wasīqa yā tahrīr—'ala-l-khusūs woh intiqāl jo minjānib-i-farmān rawā-i-waqt kiya jāwe; 'atiya-i-sarkārī.

A grant of land—'Atiya-i-arāzī; jāgīr; mu'āfi—A royal grant—Altamgū; 'atiya-i-shāhi. [atā huyi ho.

Grantee, n. (Law) Mauhūb-ilaih; 'atiya-dār; muntaqil-ilaih; jisko koyī shai

Granter, n. Dene w.; 'atā k. w.; bakhshish k. w.

Grantor, n. (Law) 'Atī-kuninda; wāhib; bakhshinda; intiqāl-kuninda.

Grapple, v. t. Pakar l.; hāthoñ yā kāñṭhoñ se zor se dhar l. (mazbūtī se pakar r.). [bhīr jānā.

Grapple, v. i. Pakarnā; lipaṭ-kar kushtī k.; khūb lipaṭ jānā; guth yā To grapple with—Muqābala k.; bhīrnā; dilerī se larā; muqābale meñ muñh na chorānā.

Grapple, n. Pakar; larāyī jo bhīr-kar ho; guttham-gutthā; muṭṭbheṛ; kushtī-bāz kī pakar (uskī girift). [qabze meñ kar-l.

Grasp, v. t. Hāth yā bāzū se pakar r.; thāṭṭh r.; gah l.; pakar r.; apne

Grasp, v. i. Pakarnā; girift k.; thāṭṭh r.

To grasp at—Pakarne kī barī koshish k.; apne qabze meñ lāne ke liye nihāyat jidd-o-jahd k.; kisi shai ke hā'il karne kī barī fikr-o-pairawī k.

Grasp, n. 1.—Pakar; girift; panja; changul; qabza.

2.—Bas; dast-ras; ikhtiyār.

Within one's grasp—Kisi ke bas yā ikhtiyār meñ; kisi ke panje meñ.

Grateful, a. 1.—Shukr-guzār; ihsāu-mand; mamnūm; jo fāida pahunchā

ho usko taslim karne aur uske mu'awaze ke dene par amāda; jo kuchh naf pahunchā ho uskā khayāl r. w. (uskā gun māune w.).

2.—K̄hush-guwar; jisse k̄hushī ho; ma'qūl; k̄hush-zāigā; laziz; maze-dār; pasandīda. [mamnūn ho-kar; aisi tarah par ki k̄hushī ho. Gratefully, ad. Shukr-guzārī ke sāth; ihsān-mandī ke sāth; māshkūr yā Gratification, n. 1.—'Iwaz; jazā; ajr; in'am; pādāsh; mā-bihī-l-ih̄tizāz.

2.—K̄hushī; ihtizāz; k̄hush k.; woh shai jisse k̄hushī hāsīl ho. Gratify, v. t. 1.—K̄hush k.; k̄hushī d.; masrūr yā mahzūz k.; masarrat bakhshnā; thandhā k.; taskīn d.

2.—'Iwaz d.; mu'awaza k.; badlā d.

GRATIS, ad. (Lat.) Ri'āyatān yā mihrbānī kī nazar se; muft yā muft meñ; bilā-mu'awaza yā ajr; yūhīn; phokaṭ yā seṭ meñ.

To give a thing gratis—Kī-i chiz ko ri'āyatān mihrbānī kī nazar se yā muft (bilā-mu'awaza) de d.—To perform service gratis—Bilā ajr (be-kaurī-paise ke) khidmat yā kām k. [bi-r-raghat kiyā jāe.

GRATIS DICTUM, [Lat.] (Law) Bayān-i-mahz; jo bayān az-khud yā Gratitude, n. Shukr; shukriyā; shukr-guzārī; mamnūniyat; ihsānmandī; jo shakhs apne sāth bhalāyī kare ussenekī kā bartāw; sipās-dārī; haq-shinā'ī; mihrbānī ke badle meñ mihrbānī; haq guzārī; adā-i-shukr-i-nī'mat.

Gratuitous, a. 1.—Jo begair mu'awaza yā ajr ke diyā jāe; jo kuchh nīsi hālat meñ diyā jāe ki pāne-wāle kā na to uspar da'wā rahā ho aur na woh uskā sazāwār ho; jo insāf ke rū se zarūrī na ho; jo az-khud diyā jāe; jo muft diyā jāe.

2.—Jo hālāt ke lihāz se zarūr na ho; bilā-wajh sahab yā subūt; jo bilā-wajh-i-muwajjih ikhtiyār yā zāhir kiyā jāe; gair-zarūrī; gair-sābit; be-hunyād.

[yā bilā subūt mān li-jāe.

A gratuitous assumption—Taslim-i-bilā-subūt; woh k̄at jo bilā-wajh-i-ma'qūl Gratuitously, ad. Muft meñ; bilā mu'awaza yā badal; bilā-isbāt.

Gratuity, n. Jo kuchh muft yā bilā-'iwaz diyā jāe; bakhshish; in'am; hiba; zar-i-in'am. [nālīsh.

GRAVE MEN [Lat.] (Law) Faryād; da'wā; nālīsh kī aslī wajh; binā-i-Grave, n. 1.—Qabr; mazār; gor; madfan; samādī.

2.—Woh maqām jahān bahut se log mare yā halāk huye hoñ.

3.—Maut; wafāt; nestī; fanā; barbādī.

Grave, a. 1.—Bhārī; zī-waq'at; aham; sanjīda; barā; sangīn.

2.—Shokh nahīn; sāda; sūfiyāna; ulm-rang.

Gravity, n. Waq'at; barāyī; sangīnī; sanjīdagī.

Gray, a. 1.—Suped bāloñ ke rang kā; supaid; kuchh kuchh suped aur siyāh; lon-mirch ke rang kā; k̄hākī; dhaulā; siyāhī supedī mili huyī.

2.—Purānā; pukhta; jahān-dīda; pukhta-kār.

Graze, v. t. 1.—Abīsta se ragarte yā chihūte nikal jīnā; guzarne kī hālat meñ kisi shai par k̄halīf sū kharāsh kar-d. [pahunchānā.

2.—Maweshī ko ghās khilānā yā d.; maweshī ke liye ghās baham

3.—Charnā; jamī huyī ghās wagnāra khānā.

4.—Charānā; charwāhe kā kām k.; maweshī ko charāyī par le-jānā.

Graze, v. i. 1.—See *supra* No. 3.

2.—Ghās paidā k. (upjānā).

Great, a. 1.—Wus'at miqdār yā tūl-o-'arz meñ barā; barā; k̄būb yā dūr tak phailā huā; 'azīmu-sh-shān; barā bhārī.

- 2.—Ta'dād yā shumār meñ barā; bahut.
 3.—Der-pā; jo bahut dinon tak rahe; tawilu-l-aiyām; jo muddat-i-darāz tak qāim rahe. [ke qābil.
 4.—Dūsra ke muqābale meñ barā; afzal; akbar; jalil; hamid; ta'rif
 ☞ Applied to thoughts, actions, and feelings.
 5.—Jisko Khodā ne gair-ma'mulī tāqat wagaira 'atā kī ho; jisko Khodā-dād barī zihūī tāqat ho; jis meñ barē barē kāmōñ ke anjām kī salāhiyat ho; qawī; mazbūt; jalil; 'ālī-shān. [afsar.
 6.—'Alī-martaba; barī haisiyat kā; mashhūr; mumtāz; sar-khail;
 7.—Jispar bahut hī lihāz dar-kār ho; aham; bā-waq'at; barā. [dail.
 A great argument—Bahs-i-aham; aisi bahs jispar bahut hī lihāz dar-kār ho; barī
 8.—Kisi se ek pusht kī barīyī chhoṭāyī yā dūri r. w.
 ☞ Often used before *grand* to indicate one degree more remote, in the ascending or descending line.
 Great grandfather—See under Grandfather. Great grandson—Parpotā; pote kā beṭī; parnāti; nāti kā beṭā.—By the great—Kul; bi-l-kul; tamām; purā purā.
 The great—Mashhūr yā mumtāz log; daulat-mand log; zi-ikhtiyār log.
 Greatly, *ad.* 1.—Babut; bahut kuchh; nihāyat; shiddat se; ifrāt se.
 2.—Barē nām-o-nishān ke sāth; jalīlu-l-qadrī se.
 3.—'Alī-himmatī se; jī se; dil-o-jān se; mardānagī ke sāth; dilerāna.
 Greatness, *n.* 1.—Qad miqdār ta'dād yā 'arz-o-tūl kī barāyī.
 2.—Barā martaba; 'urūj; sarfurāzī; nām-o-nishān; buzurgī; ikhtiyār; hukūmat; shān-o-shaukat; tum-tarāq; barāyī; 'azmat.
 3.—Tamkanat; banāwat; fakhr.
 4.—Tabī'at yā dil kī barāyī; 'ālī-hausalagī; 'ālī-dimāgī.
 5.—'Aql kī quwwat yā wus'at; barāyī; kamāl.
 6.—Zor; shiddat; tundi.
 Greed, *n.* Barā shauq yā barī tamannā; lālach; tam'; hirs; lobh.
 Greedily, *ad.* Barē shauq se; hawke se; be-sabri se; bhūkkhe kutte kī tarah; barī lālach se.
 Greediness, *n.* Lālach; hawkā; hirs; tam'; barā hī shauq yā barī hī ārzū.
 Greedy, *a.* 1.—Khāne-pine kī barī talab r. w.; bhukkhā; peṭū; bahut hī bhukkhā; khāne kō tarsā huā. [haris.
 2.—Kisi shai kā barā tālib; pāne kā mushtāq; lobhī; lālchī; tāmi';
 ☞ Followed by *of*.
 Green, *a.* 1.—Harā; sabz; zamurradīn.
 2.—Mavīz kā sā rang r. w.; zard; pilā. [hāl kā; harā; tāza.
 3.—Josh aur quwwat se bharā huā; tar-o-tāza aur tawānā; nayā;
 4.—Be-pakā; kachchā; khām; nā-rasīda; harā; adh-kachā.
 5.—Sin-rasīda yā jahān-dīda nahīn; khām; kachchā; nā-tarbiyat-yāfta; nādān; kam-sin.
 6.—Harī; gili; tar; kachchī; sūkhī-yā pakī nahīn—jaise lakrī.
 Greeting, *n.* Mihrbānī yā khushī kā izhār; mulāqāt ke waqt sāhib salāmat; us shakhs kā bhejā huā salām jo fāsile par ho.
 Grief, *n.* 1.—Woh dīlī sadma jo kisi aise amr kī nisbat ho jo guzar chukā ho; woh taklīf jo dīl ko kisi wajh se ho masalan musibat dostoñ kī nuqsānī khwāh apnī yā gairon kī bad-chalnī wagaira se; ranj; afsos; gam; kulfat; alam; huzn; malāl.

2.—Ranj yā malāl kā bāi's; jiskī wajh se taklīf ho; amr-i-bā'i's-i-taklīf yā ranjish. [izā; saḥtī; zarar; ziyān.

Grievance, *n.* Be-qarārī aur shikāyat kī wajh; jabr; zulm; ta'addī; āzār;

☞ “Applied only to the effects of human conduct.” Webster.

To redress one's grievances—Kisī kī faryād-rasī k.; kisī kī dād-rasī k.; jo kuchh wajh-i-shikāyat aur be-qarārī kisī ko ho use raf' k.

Grieve, *v. t.* Kisī ko ranj pahunchānā; kisī kā dīl dukhānā; kisī ke dīl ko sadma pahunchānā; kisī kā dīl zaḥīmī k.; ranjīda k. yā ranj d.; taklīf yā dukh d.; zarar pahunchānā; kalpanā.

Grieve, *v. i.* Ranjīda h.; ranj k.; kisī āfat kī wajh se ranjīda-khātir h.; afsos k. yā mutaassif h.; mātām k.; kalapnā; kurhūnā; jhikhnā.

☞ Often followed by *at* or *for*.

Grievous, *a.* 1.—Ranj-dīh; afsos paidā karāne w.; pur-āzār; jiskū sahnā (tahammul) mushkil ho; pur-zarar yā zarar-rasūn; taklīf-dīh; jisse jī khijhlā uṭhe [bhāyat ranj-dīh thī.

The thing was very grievous in his sight—Woh bāt uskī nazron meṁ nī-

2.—Nihāyāt shadīd yā qabīh; saugīn; kharāb; barā.

A grievous crime—Jurm-i-saugīn.—Grievous hurt—Zarar-i-shadīd.

3.—Pur-alam; gam-nāk; dard-nāk; ranj se bharā huā; jisse bahut afsos yā ranj zāhir ho. [zāhir ho.

A grievous cry—Nāla-i-gam-nāk; nisā shor yā ronā-dhonā jisse bahut ranj

Grievously, *ad.* Taklīf ke sāth; ranj ke sāth; barē ranj yā taklīf se; nihāyāt hī; bahut hī; shiddat se; barī be-qarārī yā dukh se.

Grievousness, *n.* Girānī; girān-bārī; kisī shai ke bojh (bār) kā itnā bhārī h. ki usse taklīf yā sadma ho; ranj; taklīf; musibat; āfat; saḥtī; saugīnī; shiddat; shadīd h. [darāunā; bhayānak; khauf-nāk.

Grim, *a.* Karīh-mauzar; zisht-rū; jiske dekhne se khauf paidā ho;

Grimace, *n.* Ādatan yā banāwat kī rāh se muṁh kā bigūrnā; hiqārat yā nūrāzī wagaira zāhir karne ke liye muṁh banānā; banāyā huā muṁh; banāwat kī sūrat.

Grin, *v. i.* Dānt nikālnā—jaise khusī ranj yā nafrat zāhir karne kī hālat meṁ; khīs nikālnā (kāṛhnā); butīsī dekhānā.

Grind, *v. t.* 1.—Pisnā; dalnā—jaise chakkī meṁ yā dānt se.

2.—Ghis yā ragar ke tez k.; sūn charhānā; chiknā tez yā nokilā k.

3.—Tang-talabī se tang k.; kisī ko ranj taklīf yā izā d.; satānā; tang k.; hāhān k.; pīsūā.

Grind, *v. i.* 1.—Chakkī chalānā; pīsūā.

2.—Pis jānā; pīsūā yā pis uṭhnā.

3.—Ragar khā-ke chiknā yā tez ho-jānā.

Grind-stone, *n.* Sān; woh chauras gol patthar jispar auzār wagaira sūn charhāye (tez kiye) jāte hain.

To hold one's nose to the grindstone—Kisī ko satānā yā uspar zulm k.; kisī ko apnā gulām banā r.; kisī se nāk ragarwāyā k.

Gripe, *v. t.* 1.—Pakarānā; pakar-kar mūthī meṁ dabā r.; mazbūti se pakar r.; apne qabze meṁ lā-kar jald na chhornā; god meṁ pakar r.

2.—Pechish k.; maṛoṇā; murrā d.; ainhnā. [dālnā.

3.—Dabānā; tang k. yā tangī meṁ dālnā; taklīf d.; musibat meṁ

Gripe, *v. i.* 1.—Mūthī meñ pakar r.; zalil tariqon se rupaye kbiñch-khāñch kar hāsīl k.

2.—Maṛor yā pechish se taklif uṭhānā.

Gripe, *n.* 1.—Girift; pakar; mūthī; panja; qabza.

2.—Qabza; mūthī; dasta—jaise talwār kā.

3.—Zulm; shiddat; saḡhī; baṛī taklif; musibat; taklif-i-jāñkāh.

4.—*pl.* Maṛorā yā maṛor; pechish; kurkurī; murrā.

Groan, *v. i.* Dard yā ranj se hāe hāe yā āh āh k.; karāhuā; āh mārñā yā bharnā; ek tarah kī gahri marmarāhat kī āwāz paidā k.; zulm sahnā; sadme uṭhānā; zulm kī shikāyat k.; nāla-o-faryād k.

Groan, *n.* Dard ranj yā taklif kī halat meñ nāla-o-faryād; wāwailā; nāla yā nāla-o-fugān; āh yā āh-o-zārī; dhīmī ghargharāhat kī āwāz; karrāhat.

Grope, *v. i.* Andhere meñ andhe kī tarah ṭaṭolte ṭaṭolte koyī chīz dhūndh-nā yā uske pāne kī kosbiñh k.; tārīkī meñ idhar-udhar bhaṭakte phīrnā; hāthoñ se apñī rāh ṭaṭolte (ṭote) chalnā; ṭo-ṭo yā ṭaṭolte chalnā.

Grope, *v. t.* 1. Andhere meñ ṭaṭol-kar nikālñā (diṛyāft yā ma'lūm k.).

2.—Jāñchnā; thāh l.; ṭaṭolnā; ṭonā. [farbīh.]

Gross, *a.* 1.—Baṛā; bahut hī yā andāz se ziyāda baṛā; jasīm; moṭā;

Particularly applied to animals.

2.—Moṭā; bhaddā; bārīk yā nāzūk nahīñ.

3.—Zalīl; fuḡh; gauda; 'ām; nīchā.

4.—Baṛā; 'azīm; fāsh; sarīh.

A gross mistake—Baṛī yā fāsh galatī; galatī-i-'azīm yā sarīh. [majmū'ī.]

5.—Bi-l-kul; pūrā; musallam; tamām-o kamāl; jumla; kul;

The gross sum, or gross amount—Ta'dād-i-majmū'ī; jumla raqam. [Webster.]

“Opposed to a sum consisting of separate or specified parts.”

6.—Sangīu; 'azīm; baṛā; jispar sharm āye (jis se nadāmat paidā ho); mazmūm.

Gross, *n.* 1.—Hissa-i-'āzam; juzw-i-kasīr; khās hissa; kasrat. [chawwālīs.]

2.—Bārah darjan; bārah kā bārah-gūna; shumār meñ ek sau

A gross of bottles—Bārah darjan yā ek sau chawwālīs botal. [Webster.]

“This word never has the plural form; as five gross or ten gross.”

Gross weight—Khām wazn; jis sandūq wagaira meñ saudāgarī kā māl yā asbāb

ho yā jis chīz meñ woh lapetā yā rakkhā ho uskā aur uske gard-o-gubār kā

majmū'ī wazn.—Gross collections or receipts—Āmadanī-i-khām; kachchī tabsīl;

kul āmadanī jis meñ se masārīf minhā na huye hoñ.—Gross produce—Paidā-

wār-i-khām; kachchī nikāsi; jisqadar paidāwār ma'mūlī minhāyī ke ba'd

bachē.—By, or in, the gross; in gross—Musallam; bi-l-kul; be-baṭṭā; bi-l-

ijmāl; sab kāsab.

Grossly, *ad.* 1.—Bahut hī; fāsh-fāsh; sarīhī; andāza se ziyāda. [kī gayī hai.]

The matter has been grossly misrepresented—Woh bāt bahut hī galat bayān

2.—Shiddat se; nihāyat; bahut kuchh; gāit darje par.

Grossly criminal—Shiddat se yā nihāyat mujrimāna.

3.—Bhadde pau se; bilā-shustagī yā latāfat ke; hunarmandī se nahīñ; kārigarī ke sāth nahīñ.

Grotesque, a. Be-tartīb banā huā; khayālī; be-hūda; and-band; be-jor; be-mel; anghar-bejor; be-sar-o-pā; jispar hañsi āye.

Ground, n. 1.—Sath-i-zamīn; zamīn; farsh gach yā chhat. [diyār; iqlīm.

2.—Sath-i-zamīn kā hissa jo 'alāhida kar diyā gayā ho; mulk;

3.—Jāedād-i-arāzī; milkīyat yā milk; jo jāedād kisī ke qabze meñ ho.

4.—Bunyād; binā; kisī shai kā madār; woh shai jispar koyī dūsri shai qāim mabnī yā mutamakkin rahe; madār; wajh yā aslī wajh; asl; usūl; kisī shai ke wuqū' yā wujūd kā bā'is.

On what *ground* do you base your argument?—Apnī dalil tum kis binā par qāim karte ho (ap kī bahs kā madār kyā kyā hai)?—State the *grounds* of your complaint—Apne istigāse ke wujūh (yā aslī wujūb) bayān karo; batlāo kī tumhārī nālīsh kī bunyād kyā hai.

5.—*pl.* Talehbat; durd; mail; sharāb wagaira sī sniyāl chizon meñ jo kuchh niche baith jātā hai.

6.—Maidān; larāyi kī jagah; jahāñ larāyi ho.

Ground of claim or action—Madār-i-da'wī; binā-i-da'wī; manūt-i-nālīsh; wajh-i-nālīsh; woh shai jispar koyī da'wā yā nālīsh qāim yā mabnī ho.—*To gain ground*—(a.) Āge barhnā; larāyi meñ āge h.; nazdik pahuñchnā; gālib ānā; kisiqadar kāmyāb h.—(b.) Jārī h.; phailnā; ziyāda rawāj pānā yā ziyāda phailnā; rawāj pakaruā yā rawāj pānā; rāj h.; ziyāda-tar maqbūl h.—*The opinion gains ground*—Woh rāe phailti jātī hai (ziyāda rawāj pakartī yā pātī jātī hai (ziyādatar maqbūl hotī jātī hai).—*To lose ground*—(a.) Haṭnā; bhāgnā; pas-pā h.; apnī jagah se bat jānā; maglūb h. (b.) Sāk yā i'tibār khonā; uk-nāmi khonā; zāl h. yā ghat jānā; waq'at yā wusa'at meñ kam ho-jānā.

Ground, v. t. 1.—Zamīn par r. yā qāim k.

2.—Qāim k.; kisī bunyād wajh sabab yā usūl par qāim yā mabnī k.; binā dālnā; mazbūtī se qāim k.; kisī amr kī wajh baham pahuñchānā; kisī shai kā madār qāim k. yā uskī binā qarār d.

Arguments grounded on reason—Woh dalāil jo 'aql par qāim yā mabnī hoñ; ma'qūl dalīlēñ.—*This suit is grounded on a lease*—Yah nālīsh ek patṭe par qāim yā mabnī hai; is nālīsh kā madār ek patṭa (uskī bunyād ek patṭe par) hai; is muqaddame meñ ek patṭa manūt-i-da'wī hai.—*This claim is not well-grounded*—Yeh da'wā rāsikhul-bunyād (rāsikhul-bunyān yā khūb mazbūt) nahīn hai; iski jar khūb porhī nahīn hai.

3.—Ibtidāyi usūl sikhlanā, marātīb i-ibtidāyi meñ ta'līm d.

Groundless, a. Bilā-wajh yā be-bunyād; jiskā koyī sabab na ho; jiskī koyī wajh-i-muwajjih na ho; be-jar; be-asl; jiskī koyī sanad yā tāyīd na ho; jhūth; be-sar-o-pā; nā-haq.

Ground-plan, n. Woh naqsha jismeñ makān ke jude jude hisse dekhāye jāweñ. [imārat kī kursi.

Ground-plot, n. 1.—Woh zāmin jispar 'imārat banāyi jāwe; kursi yā

2.—Niche kī 'imārat kā naqsha.

Ground-rent, n. Woh kirāya jo dūsre kī zamīn par istihqāq hāsīl karne ke liye diyā jāwe; parjaut. [asl; usūl; aslī wajh.

Ground-work, n. Kisī shai kā madār (uskī jar yā bunyād); khās juzw;

Group, n. Majma'; amboh; jhund; jamā'at; bhīr; bahut se shakhsōñ yā bahut sī chizon kā ek jagah ekaṭṭhā h.; bilā-libāz-i-tartīb bahut sī chizon kā ek jagah jam' h.; tabqa.

Group, v. t. Yak-jā k.; nisbat-i-bāhamī ke lihāz se tabqa karke is tarah tartīb d. ki bahut hī 'umda asar paidā ho.

Grovel, v. i. 1.—Zamīn par reñgnā; muñh ke bal zamīn par āhista āhista chalnā; paṭ ho-kar zamīn par paṛnā; auñdhā ho-kar kuchh k.

2.—Zalil h.; past h.; nichāyī k.

Grow, v. i. 1.—Jamnā; ugnā; 'amal-i-qudratī se qad meñ baṛhnā; baṛhnā.

“Said of animals and vegetables and their organs.” *Webster.*

2.—Paidā h.; upajnā; qudratī tariq par jamnā aur pukhtagī ko pahuñchnā (paknā); honā.

Wheat grows in temperate climates—Gehū un mulkoñ meñ paidā hotā (upajtā yā hotā) hai jabāñ na bahut garmī partī ho na sardī.

3.—Baṛhnā; phailnā; afzāish pānā.

Intemperance is a growing evil—Sharāb-khwārī ek aisi badi hai jo baṛhtī jātī hai.

4.—Baṛhnā; taraqqī k.; phailnā.

The young man is growing in reputation, or his reputation is growing—Woh nau-jawāñ shakhs neknāmī meñ baṛhtā jūtā hai yā uski neknāmī baṛhtī yā phailtī jātī hai.

5.—Honā yā ba-tadrij h.; kisi hālat ko pahuñchnā; hotā jānā.

He grows more prudent—Woh ziyāda-tar dānā hotā jūtā hai; uski dānāyī ba-tadrij baṛhtī jātī hai. [ho-jānā.]

6.—Ek hālat se tabdīl hokar dūsri hālat meñ h.; ba-tadrij h. yā To grow pale—Zard ho-jānā ya'ni jo rangat asli ho uskā tabdīl ho-kar zardī kā ā-jānā. [natije kā.]

7.—Kisi sabab yā wajh se paidā ho; paidā h. yā nikalnā—jaise kisi

8.—Baṛhnā; tūmār bāñdhnā; taraqqī pānā.

The wind grew to a tempest—Hawā baṛhte baṛhte āñdhi hogayī—To grow out of—Kisi se paidā h.—jaise daraḡhton kā zamīn se yā shākḡ kā dāl se; kisi shai ke natije ki tarah paidā h.; muntaj h.; natija h.—To grow up—Bulḡ ko pahuñchnā; pūre qad kā h. yā pukhtagī ko pahuñchnā; siyānā h.; jawāñ h.—To grow up, or grow together—Juṭ aur saṭ jānā; baṛh-kar ek ho-jānā (ek dil h. yā simaṭ jānā).

Grow, v. t. Paidā k.; upjānā; khetī kar-ke paidā k.; jot aur bo ke paidā k.

A farmer grows large quantities of wheat—Kisūñ bahut sā gehūñ paidā kartā yā upjātā hai.

Growth, n. 1.—Balīdagī; royīdagī; jamnā; upajnā; baṛhnā yā bāṛh; haiwānāt aur nabātāt kā ba-tadrij baṛhnā; bij añkhuye yā jaṛ se nikal kar pūre qad yā pukhtagī ko pahuñchnā; qad ta'dād yā quwwat wagaira meñ afzāish; taraqqī; paidāish; phailnā yā asar k.

2.—Jo kuchh paidā ho; jo kuchh upje; paidāwār; natija; phal; samra; mā-hasal.

Grudge, v. t. 1.—Dūsroñ kā faīda yā jo kuchh unke pās ho use dekh kar nā-khush h. aur yah chāhnā ki woh faīda hamko ho yā woh chīz hamko mile; rashk hasad yā dāh k.; tam' k.; jalnā. [khwāhish r.]

2.—Nā-khushī se d. yā l.; afsos ke sātḡ d.; direg r.; wāpasī kī He grudges his gains—Jo kuchh use miltā hai uspar woh nā-khush hotā hai (uske faīde par use rashk hotā hai).—You ought not to grudge him his income.—Munāsib nahiñ hai ki tum uski āmadanī par nā-khush ho yā uspar hasad karo. [remote object.] *Webster.*

“Followed by the direct object only, or by both the direct and

Grudge, v. i. 'Tam' yā hasad r.; lālach yā dīh k.; nārāzī zāhir k.; shikāyat k.; chirchirānā; kurkurānā; nārāz yā mutaassif h.

Grudge not one against another—Ek dūse se (bāham) hasad na rakkho.—

Grudge not to do this—Iske karne meñ mutaassif na ho (afsoos na karo yā nā-rāz na ho).

Grudge, n. Woh be-qarārī jo dūse ke pās kisī chīz ke hone se paidā ho; woh kīna jiskā izhār na kiyā jāwe; woh kīna yā 'adāwat jo dīl hī meñ rahe; chhipī dushmanī; kudūrat-i-khātīr; gubār; girah yā gānṭh; khusūmat; jalaū; baīr. [bair.

An old *grudge*—Khusūmat-i-qadīm; purānī (bahut dinon ki) 'adāwat; purānā **Grudgingly, ad.** Nārāzī ke sāth; razāmāndī yā ragbat se nahīn; khusī i-khātīr se nahīn; afsos ke sāth; mutaassifāna; marmar ke; ro ro ke; dīreg ke sāth.

Grumble, v. i. 1.—Kisī amr se nārāz ho-kar aisi tarah kuchh kahnā ki khūb sun na pāye; muñh hī muñh meñ nārāzī kā izhār k.; burburānā; murmurānā; shāki rahnā; gila k. yā ronā.

2.—Gurrānā; gurrākat k.

Guarantee, n (Law) 1.—Jo qarz dūse ke zimme ho yā jis kām kā anjām dūse par farz ho us qarz ke dilāne yā us kām ke anjām karāne kī zimma-dārī; zimma-dāī; zimma; kafālat; zamānat; zāminī; is bāt kā zimma kī fulān ne jo mu'āhade yā qaul kiyā hai uski ta'mīl kī jāegī.

2.—Woh shakhs jo kisī dūse ke mu'āhade kī ta'mīl kā zimma uṭhāwe; kafīl; zimma dār; zāmin. [zamānat kī-jāe.

3.—Woh shakhs jisse kisī kī kafālat kī jāwe; jis shakhs se kisī kī The correlative of *guarantor*.

Guarantee, v. t. (Law) Jo qarz kisī dūse ke zimme ho khwāh jis kām kā k. kisī dūse par farz ho us qarz ke adā karāne khwāh us kām ke anjām kā zimma uṭhānā; is bāt kā bīrā uṭhānā kī fulān ne jo qaul o-qatār kiyā hai use woh pūrā karegā; apnī tayīn is amr kā pā-band k. kī kisī dūse ke mu'āhade ko ham pūrā karāyenge; kisī se is bāt kā zimma uṭhānā kī fulān bāt tumhāre haq meñ zarūr hogī; tayāqqun k.; pakkā k.; kisī kām kā anjām mutalaqqaq kar d.; zimma-dār yā zimma-kār h.; zāmin h.; zāminī k.

Guarantor, n. (Law) Zamānat karne yā pāne wālā; zāmin; kafīl; jo is bāt kā mu'āhade kare kī fulān ne jo qaul-o-qarār kiyā hai usko ham pūrā (wafā) karā denge; jo dūse se yah mu'āhade kare kī ham fikr karke tumhārā haq yā qabza qāim rakhā denge.

Guard, v. t. Khatre se bachānā; hamle yūrīsh yā nuqsān se mahfūz r.; hifāzat meñ yā mahfūz r.; muhāfazat yā hifāzat k.; bachānā; pushtī d.; himāyat k.; maujūd rah-kar hifāzat k.; kisī kī hifāzat ke liye uske sāth rahnā; nigāhbānī yā pāsbanī k.; pahrā d.; chāukī d.

Guard, v. i. Ihtiyāt yā hifāzat kī nazar se nigāhbānī k.; hoshyār rahnā; khabardār rahnā; ihtiyāt k.; mahfūz rahnā; panāh meñ rahnā.

Guard against mistakes—Galtiyon se ihtiyāt karo; khabar dār raho kī bhūl-chūk na hone pāye. [hifāzat.

Guard, n. i.—Hifāzat; himāyat; bachāw; sadme nuqsān yā hamle se

2.—Khabardārī; hoshyārī; chāukasī; tāki koyī amr nigāhbān wuqū' meñ na āye is bāt kā khayāl r. kī kyā ho rahā hai; ihtiyāt; tawajjuh; khayāl; nigrānī.

Be on your *guard*—Hoshyār (khabardār yā chankas) raho. [gahūn bach jāwe.

3.—Woh amr jo bā'is-i-hifāzat ho; jisse koyī nuqsān yā sadma-i-nā-Modesty is the *guard* of innocence—Hijāb bā'is-i-hifāzat-i-'asmat hai. [kalām.

4.—Woh kalām jisse i'tirāz yā sar-zauish kā dūr r. maqsūd ho; ihtiyāt ke

5.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisi shakhs yā jagah ki hifāzat ke liye muqarrar hoū; muhāfiz; nigahbān; pās-bān; chauhīdār; pahrā d. w.; woh shakhs jo dāk ki chitthiyon ki gāri yā rel ki gāriyon ke sāth hifāzat ke liye ta'ināt ho.

Off the *guard*—Gāfil; gadat ki hālat men; gair mutawajjih.—On *guard*

—Pahre par; hifāzat ke kām meḥ masrūf; gūrad par.—On the *guard*—Hoshyār; khabardār; chankas; bedār.

Guarded, *a.* 1.—Muhtāt; khabardār; hoshyār; chankas.

He was *guarded* in his expressions—Woh apne kalām meḥ muhtāt thā.

2.—Jo ihtiyāt yā khabardāri se likhū yā bolū jāwe. [ihtiyāt thī.

His expressions were *guarded*—Usne ihtiyāt se kalām kahe; uske kalāmoḥ meḥ

Guardian, *n.* 1.—Jo shakhs nigahbānī yā hifāzat kare; woh shakhs jise hifāzat yā nuqsānī se bachue ke liye koyī shakhs yā chiz sipurd ho; muhāfiz; amīn.

2.—(Law) Woh shakhs jise kisi tifi-i-shir-khwār yā nā-bālig yatīm khwāh aise shakhs ki zāt yā jāedād hifāzat ke liye sipurd ho jo apne kār-o-bār kā ihtimām na kar-sake; woh shakhs jise is qism ki hifāzat karne kā istihqāq ho; walī; sar-parast. [*ward*." Webster.

☞ "The person committed to the care of a guardian is called his Guardianship, *n.* Wilāyat; sar-parastī; walī kā mansab; muhāfazat; amānat; wiqāyat; nigahbānī.

Guess, *v. t.* 1.—Kisi bāt kā atkal-pachchū tajwiz k.; kisi bāt ki nishat bilā-zarī'a-i-wāqifiyat khwāh be-gair kisi usūl-i-mutahaqqaq ke rāe qāim k.; atkalnā; lakhnā; qiyās k.

2.—Aise wujūh par jo qāti' na hoḥ kisi amrkīnisbat tajwiz k. yā rāe qāim k.; wujūh-i-makhfi yā khafī ki bunyād par qiyās k. khwāh rāe qāim k.

3.—Sahih sahih qiyās karke kisi 'uqde ko hal k.; qiyās-i-sahih k.

To *guess* a riddle—Kisi mu'ammā' (paheli) ko qiyās ke zor se hal k. (būjhā) To *guess* out the meaning of an obscure passage—Kisi 'ibarat-i-muhmal ke ma'nī ko qiyās karke sahih sahih nikālū.

Guess, *v. i.* Qiyās k.; atkal-pachchū tajwiz k.; andāz se samajhnā; atkal se nikālū; kisi bunyād par nahīn balki yūhīn khayāl kar-l.

☞ With *of, at, about, &c.* [andāza.

Guess, *n.* Tajwiz jo bilā-subūt-i-kāfi yā wujūh-i-qat'i ki jāe; qiyās; atkal; Guessingly, *ad.* Andāzan; andāz se; atkal se; qiyāsi taur par; atkal-pachchū. [qiyās; atkal.

Guess-wo-k, *n.* Jo kām atkal yā mahz qiyās se kiya jāe; natija-i-qiyāsi; Guest, *n.* Mihmān; pāhun.

Guidance, *n.* Hidāyat; rahnumāyi; ihtimām; hukūmat yā hukmrānī; kisi afsar ki nigrānī; rāh dekhlanā yā batānā.

Guide, *v. t.* 1.—Rahnumāyi k.; rāh dekhlanā; rahbari k.; kisi rāh par lechalnā; rahnumūi k.; jise rāh ma'lūm na ho use dekhā d.; rāsta batānā.

2.—Insirām yā ihtimām k.; intizām-o-ihitimām ā.; nazm-o-nasq k.; hidāyat k.; imā k.; hukm d.; nigrāri k.; kisi kī ta'lim yā tarbiyat kī nigrāni k.; sikhānā-parhānā; ta'lim d.; asar pahuūchānā.

Guide, n. 1.—Rah-numā; rah-numūn; rahbar; jo shakhs kisi ko rāh batlāye yā dekhāye; hādī; peshwā.

2.—Jo shakhs kisi ko uske tarīq kī nisbat hidāyat kare; rah-numā; hādī; woh bāt jiske mutābiq 'amal kiyā jāe.

A spiritual *guide*—Gurū; pīr; murshid; imām; hādī-i-dīn. [bāzi; bālā-buttā.

Guile, n. Makr; makr-o-fireb; chhal-bal; 'aiyāri; makkārī; tazwīr; dagā-
Usually in a bad sense.

Guileful, a. 1.—Makkār; farebī; dagā-bāz, hīla-bāz; khoṭā; 'arbuda-jū—
jaise shakhs. [bāten.

2.—Jisse dhokhā denā maqsūd ho; dhokhe kā yā kī; makr kī—jaise

Guileless, a. Jismeñ makr yā fareb na ho; sidhā-sāda; sāda-lauh; sūfdil; sachchā; imāūdār; be-riyā; kharā.

Guilt, n. 1.—Woh fi'l jisse uskā fā'il mujrim aur mustalzīm-i-sazā ho; mujrimī; jurm; gunāh; gunahgārī; qusūr; taqsīr; qānūn kī khilāf-warzī jo 'amadan kī-jāe; usūl-i-wājib par 'amal na k. (uskī khilāf-warzī).

2.—Zabti-i-jāedād yā kisi dūsre tāwān khwāh ta'zīr-i-mahkūma-i-qānūn kā mustajib h. [jispar kisi jurm kā ilzām 'aid na ho-sake.

Guiltless, a. Be-qusūr; be-jurm; mujrim nahīn; be-gunāh; ma'sūm;

Guilty, a. Mujrim; gunahgār; jisne jānbūjh-kar irtikāb-i-jurm kiyā ho; jo kisi niyat-i-mujrimāna khwāh gūfat se koyī fi'l-i-fāsh karke khilāf-warzī-i-qānūn kare aur us fi'l yā gūfat kī wajh se mustajib-i-sazā ho; jo ba-tarz-i-wājib mustalzīm-i-sazā yā wājibu-t-ta'zīr ho.

“Used with *of* and usually followed by the crime.” *Webster*.

To plead *guilty*—Apnī mujrimī kā iqrār k.; ^{fi'l}jurm-i-jurm h; jurm qabūl k.; apne 'uzr meñ yah kahnā ki ham se ^{fi'l}jurm usūr huā.—To plead *not guilty*—Apnī mujrimī se inkār k.; apne jurm nahīn karā; ^{fi'l}jurm kir h.; yah 'uzr pesh k. yā kahnā ki ham se jurm nahīn huā.

Guise, n. 1.—Tarīq yā poshāk ke i'tibār se ^{fi'l}zāt-i-zāhiri; libās; bhes; bānā; tarz-o-tarīq; dhang; daul; chāl-dhāl d. (tarīq).

2.—Dastūr; ma'mūl; rabt; guftgū yā 'amal kā ma'mūlī dhang

Gull, v. t. Dhokhā d.; fareb d.; bhulāwā d.; dhokhā de-kar gumrah kar-d.; chhalnā; dām-i-fireb meñ lānā.

H

HABEAS CORPUS (Lat). (Law)—Woh hukmnāma jismeñ 'adālat meñ khwāh hākim ke rū-ba-rū kisi farīq ke hāzīr karne kā hukm ho—
a'la-i-khusūs woh hukm-nāma jismeñ is bāt kī tahqīqāt kā hukm ho ki fulān ne fulān shakhs ko kyūn qaid meñ yā rok rakkhā. [i-sānī.

HABENDUM [Lat.] (Law) Kisi dastāwez yā wasīqa-i-intiqāl kā juzw-

Opposed to *premises*.

Habiliment, n. Poshāk; libās; 'umūman pahinne ke kapre; kapre-latte.

Usually in the plural.

Habit, n. 1.—Mizāj; tab'i'at; sirisht.

A costive *habit* of body—Aisā mizāj ki qabz rahū kare ya'nī ijābat sūf na ho.

2.—Jo dastūr ki baūdh jāwe yā qāim ho jāwe; ma'mūli tariq; 'ādat; kho; rabt; bān; khaslat; lat; watira; shewa; qā'ida; rasm; waz'; tariq; dhaūg; chāl-dhāl; chāl-chalan.

Habit is second nature—'Ādat tabi'at-i-sūniya hai.—A person of retired *habits*—Woh shakhs jiskā tariq gosha-nashini kī ho; jo shakhs bamesha yā 'ādatan tanbāyi meñ rahā kare.—A person of bad *habits*—Bad-waz'; bad-tariq; bad-chalan; jis shakhs kī chāl achchhi na ho; jiskī 'ādat yā khaslat kharāb ho; bad-kho; jiskā watira burā ho.

3.—Poshāk; libās; jāma; ek khās qism kī bālāyi (ūpar kī) poshish; ek nihāyat chust kaprā jo Inglistān meñ shurafā kī bibiyān pahintī haiñ. *Habitable*, *a.* Jismeñ koyī ābād yā sukūnat-pazīr ho sake; jismeñ insān rah-sakeñ; rahne ke lāiq; ābādi ke lāiq. [koyī hamesha rahe; sukūnat. *Habitation*, *n.* Jāe-i-sukūnat; maskan; jāe-i-isti'āmat; woh makān jahāñ *Habited*, *p. a.* Poshāk pahne huye; kapre pahne huye; malbūs. *Habitual*, *a. 1.*—Jo 'ādat kasrat-i-isti'māl yā ma'mūl se hāsīl yā qāim ho; jo musāwāt se paidā ho.

2.—'Ādat yā ma'mūl ke mutābiq; ma'mūlī; jo dākhil-i-'ādat ho.

The *habitual* practice of sin—'Ādat ke mutābiq ('ādatan) gunāh kī k.; ba-taur ma'mūl ke gunāh kī k.—An *habitual* offender—Woh shakhs jo apnī 'ādat ke mutābiq jurm kiya kartā hai; jurm kī 'ādi; mujrim-i-pukhta-kār; jurm-pesha.

Habitually, *ad.* 'Ādatau; ma'mūlan; ba-taur 'ādat yā ma'mūl ke; 'ādat ke bā'is; kasrat-i-isti'māl se; aksar karte-karte.

Hair, *n.* Bāl; mū; roñ; roñgā.

“When *hair* means a single filament, it has a plural, *hairs*.” *Webster*.

To split hairs—Mū-shigāfi k.; bāt kī khāl khīchnā; aisi aisi bārikiyān nikālñ jisse kuchh sūd (fāida) na ho.—*Not worth a hair*.—Bāl barābar bhī nahiñ; be-wa'at; nā-chiz; kauṛi ke mol kī bhī nahiñ; nā-kāra.—*To a hair*—Nihāyat hī bāriki se; bahut hī thik-thik; thik-thik.—*He judges to a hair*—Woh nihāyat hī bāriki se tajwiz kartā hai; uski tajwiz meñ sar-i-mū (bāl barābar bhī) farq nahiñ hotā; woh nihāyat hī tamiz ke sāth tajwiz kartā hai.

Hair-breadth, *n.* Bāl kī chaurāyi; bahut hī thorā fāsila.

Hair-breadth, *a.* Bāl barābar; bahut hī tang; nihāyat qalil yā kam.

Hale, *a.* Sahih-o-sālim; tandurust; mazbūt; bhalā-changā; haṭṭā-katṭā; be-zarar. [baute uskā ek hissa.

Half, *n.* Nisf; ādhā; nīm; jo chiz do barābar hisson meñ baūṭī ho yā

“In practice, *of* is often or usually omitted after *half*.” *Webster*.

Half a mile—Ādh mil; pāw kos.—*Half sharer*—Nisfi sharik; ādhe kī sājhī; adhiyār yā adhiyā.—*In half*—Ādhoñ-ādh; nisf-ā-nisf; do tukre (*Colloquial and low*).—*To cry halves*—Barābar hissa māñguā.—*To go halves*—Barābar hissa pānā yā lenā.

Half, *ad.* Kuchh; qadre; barābar; ba-hissa-i-musāwī.

Half-binding, *n.* Ek qism kī jild-bandī jismeñ jild kī pīṭh aur konon par chamṛā ho aur puṭṭhoñ par kaprā yā kagaz.

Half-blood, *n.* Woh rishtu jo un ashkhās ke mābain ho jinki paidāish ek hī bāp yā ek hī māñ se ho par bāp aur māñ donoñ se nahiñ; ek hī bāp khwāh ek hī māñ se jane huye shakhsōn kī nisbat-i-bāhamī.

A brother or sister of the *half-blood*—Sautelā bhāyi yā sauteli bahan.

Half-bound, a. Jiskī jild-bandī meñ sīrf pīth aur konon par chamrā lagā ho. [māñ bāp se paidā na ho; sautelā bhāyī.]

Half-brother, n. Ek bāp yā ek māñ se paidā huā bhāyī; jo bhāyī ek hī

Half-heard, a. Jiskī samā'at nāqis rah gayī ho; jo bi-l-kul yā ākhir tak na sunā gayā ho; jo kisiqadar sunā gayā ho aur kisiqadar nahīñ; jo kuchh to sunā gayā ho aur kuchh be-sunā rahjāe; adh-sunā; nā-tamām.

Half-sister, n. Woh bahīn jo ek bāp yā oek māñ se paidā huyī ho par donoñ se nahīñ; sauteli bahan. [nahīñ; tamām-o-kamāl nahīñ.]

Half-way, ad. Bich amēñ; ādhī dūr par; kuchh; kisi-qadar; pūrā pūrā

Half-year, n. Nisf sāl; shash-māhī; chha mahīne kī muddat.

Half-yearly, a. Sāl meñ do; nīm-sāla; shash-māhāna.

Half-yearly, ad. Sāl meñ do martaba; shashmāhī shashmāhī; chha chha mahīne par. [thahar jānā.]

Halt, v. i. 1.—Chalne meñ ruk jānā; thahar jānā; kūch kī hālat meñ

2.—Langrānā; lang k.; langrā kar chalnā. [rahnā; hīchkichānā.]

3.—Taammul k.; pas-o-pesh k.; āgā-pichhā k.; dubdhe meñ parē

Halt, v. t. Rok d.; thahrā d.; āge chalnā band kar-d.; rok r. [jānā.]

Halt, n. 1.—Thahrāw; qiyām; parāw; chalte chalte ruk yā thahar

2.—Lang; langrā-pan. [do tukre k.]

Halve, v. t. Do barābar hisson par bāñtnā; ādhon-ādh k.; nisfā-nisf k.;

Halves, n. (pl. of Half)— [par] k.

To do things by *halves*—Kūmon kā adhūrā (nā-mukammal yā nāqis taur

Hamper, v. t. Phaṇsā d.; uljhā d.; harakat yā rawānī kī hālat meñ rok d.; āge chalnā dushwār kar-d.

Hand, n. 1.—Hāth; dast; yad.

2.—Jo insān ke hāth kī mānind ho yā kisi-qadar waisā hī kām de.

(a)—Ba'z jānwaron kā ek 'azw masalan ghore kā aglā pair. (b)—Gharī kī woh sūyī jisse ghanṭā yā minīṭ ma'lūm ho.

3.—Hāth kī chauṛāyī kā ek māp; chār inch yā tasū; muṭṭhī.

“Often applied to the measurement of a horse's height.” Webster.

4.—Taraf; hissa; jānib; samt; dāhino yā bāyēñ; hāth.

This is admitted on all *hands*.—Yah lūt chāron taraf taslīm kī jāti hai ya'nī sab log is bāt ko taslīm yā qabūl karte haiñ.—On the one *hand* or the other—

—Ek taraf yā dūsri; ek yā dūsri jānib.—The right *hand*—Dāhīnī taraf;

dast-i-rāst; jānib-i-rāst; yamīn yā yad-i-yumnā.—The left *hand*—Bāyīn taraf;

dast-i-chap; dast-i-yasār; yusrī.

5.—Kisī kām ke anjām kī tāqat; zarī'a-i-anjām; qudrat yā tāqat; liyāqat; hunar; tezdastī. [kā tarīq.]

6.—Kisī kām kā wāqī'i anjām; fi'l; tarz-i-anjām-i-kār; kām karne

7.—Shirkat; kisī kām ke karne yā anjām meñ shirkat.

He had no hand in that affair.—Us mu'āmale meñ uskī shirkat mutlaq na thī (us mu'āmale meñ woh sharik na thā).

8.—Qabza; iqtidār; iḳhtiyār; hukūmat; hāth; milkīyat.

“Usually in the plural.

The estate is in the *hands* of the owner.—Woh imlūk mālīk ke qabze meñ hai.—The papers are in his *hands*—Woh kāgazāt uske qabze (iḳhtiyār yā hāth) meñ haiñ.

9.--Shakhs; kām k. w.; mazdūr; mulāzim; jo shakhs kisī kām yā khidmat par muta'ayan kiya jāe; woh shakhs jise kisī khās kām kī ta'lim di gayī ho yā jo kisī kār-i-khās ke anjām kī salāhiyat rakkhe.

Twenty hands were employed on the building—Us 'imārat meñ bis (bis nafar) mazdūr kām karte the.

10.—Khat yā sawād-i-khat; tahrīr; likhāwat. [khat (khush-nawīs) hai. He writes a good hand.—Uskā khat yā sawād-i-khat 'umda hai; woh khush-

11.—Ek shakhs se dūstre shakhs kī taraf muntaqil karne kā fīl.

To buy at first hand—Nayā kharid k.; kisī shai kā uske banāne wāle se kharid k.—To buy at second hand—Purānā kharid k.; kisī shai kā us waqt kharid k. jab woh banāne wāle ke hāth se nikal gayī ho.

12.—Jitnā hāth meñ ek martaba ho yā ā-sake; hāth; muṭṭhi.

At all hands, or on all hands—Sab taraf ke logon se; jumla ashkhās se.—See under No. 4.—At any hand, at no hand—Kisī tarah par, kisī tarah nahīn.—

At hand—Waq̄t yā jagah (zamān yā makān) ke lihāz se nazdik; yā to maujūd aur pahuñch ke bhitar yā bahut dūr nahīn.—At the hand of—Kisī ke dene yā 'atā karne se; kisī se ba-taur 'atiya yā baḥshish ke.—By hand—Hāth se ya'nī kisī āla kāl yā jānwar ke zarī'e se nahīn.—To lift, draw, or carry by hand—Hāth se uṭhānā khūchnā yā le-jānā.—Clean hands—Be-gunāhi; be-jurmī; jurm se barāt.—From hand to hand—Ek shakhs se dūstre ke pās; dast-ba-dast; hāthoñ-hāth.—Hand in hand—Bi-l-ittifāq; bi-l-ishṭirāk; muttāfiq yā ek ho-kar.—Hand-made—Hāth kā banāyā huā; kāl kā banā huā nahīn.—Hand-made paper—Hāth kā banāyā huā kīgaz; aīsā kīgaz jo kāl ke zarī'e se na banā ho.—Hand to hand—Sat kar; nihāyat nazdik ho-kar; saṭe saṭe; laṭāyī meñ nazdik yā dast-ba-dast.—Hand to mouth—Roz-ba-roz yā yauman-fayau-man; āyinda kā bandobast na rakḥ kar.—To live from hand to mouth—Roz nayā-kūñ khodnā aur roz pānī pīnā; jis-qadar zarūrat ho utnā hi bar waqt muhāyā kar l. aur pahle se uskā kuchh band-o-bast na r.—In hand—(a) Kisī yābinda kā apnī yūftanī fauran pānā.—(b) Jiskā sāmān ho rahā ho; jo ho rahā ho; jo darpesh ho; jo hāth meñ ho.—He has a great work in hand—Woh ek barā kām kar rahā hai.—Off hand, or out of hand—(1) Bilā-tawaqquf pas-o-pesh yā qabālat; fauran; jhat; wohīn; jiskā sāmān pahle se na ho rahē.—(2) Fi-l-faur; dast-ba-dast; naqḍ; jiske adā karne meñ tawaqquf na ho; kisī ko uski yūftanī fauran de denā.—Off one's hand—Kisī ke qabze yā hifāzat se.—On hand—Maujūd; hāth meñ; qabze meñ; taiyār.—He has a large supply of goods on hand—Uske pās bahut sā asbāb maujūd hai.—Right hand—'Izzat iḥṭiyār aur mazbūtī kī jagah.—To be hand and glove—Nihāyat khālā-malā yā khalt-malt r.; bahut meljol r.; hamdam yā ek dil h.; bāham nihāyat mālūf-o-mānūs rahnā; āpas meñ bahut hi dostī r.—To be on the mending hand—Rū-ba-silāt h.; rū-ba-taraqqī h.; achchhā hone par h.—To change hands—Pahlū badalnā; ek jānib se dūsrī jānib jānā; ek mālīk se dūstre mālīk ke pās muntaqil huā k.—To clap hands—Khushī zāhir k.; āfrīn k.; tāli bajānā.—To come to hand—Pahuñchnā; mausūl h.; milnā.—His letter came to hand yesterday.—Uskā khat kāl pahuñchā (mausūl huā yā milā).—To have a hand in—Kisī kām meñ sharik h.; kisī bāt ke karne meñ shirkat yā ta'alluq r.; kisī amr meñ kār-rawā rahnā; maerūf rahnā.—To have in hand—Kisī kām kī zimma uṭhānā;

kisī kām meñ mashgūl rahnā ; kisī kām ke anjām meñ lage rahnā ; chalānā.
—To have one's hands full—Kasrat se kām kā h. ; mihnāt yā mashgalon kā bahut hī h. ; jisqadar kām koyī kar sake yā jitnā kām āsāui se ho-sako utnā yā usse ziyāda kām kā h. ; kām se chhutī nā pānā.—*To his hand, to my hand, &c.*—Taiyār ; pahle se taiyār ; muhaiyā ; maujūd.—*To lend a hand*—Madad d. ; i'ānat k. ; mu'yīn h.—*To put the hand to, or to lay hands on*—Pakarṇā ; apne qabze meñ k. ; kisī chiz ko apne hāth meñ k.—*To put the last or finishing hand to*—Ba-martaba-i-ākhir galtiyoñ kī silihat k. ; mukammal k. ; pūrā k. ; takmil d.—*To strike hands*—Mu'ābada k. ; hāth-mūr ke kisī mu'āmalā ko pakkā k. ; kisī ke qarz yā uskī nek-chalnī kā zāmin h. *To take in hand*—Kisī bāt kā iqdam yā uskī koshish k. ; ziṣma uṭhānā ; apne iḥtiyār meñ karko kūr-rawāyī k.—*To wash the hands*—Be-jurmī yā be-guṇāhī zāhir k.—*Under the hand of*—Kisī ke nawishte yā dastkhat se muṣaddaq ; kisī ke dastkhat se ; kisī kā likhā yā uskā dastkhatī.—*The deed is executed under the hand and seal of the owner*—Woh dastāwez malik ke dastkhat aur muhr se mukammal hai.

Hand, v. t. 1.—Hāth se d. ; dast-ba-dast d.

Hand this letter to him—Yah khat use dast-ba-dast (apne hāth se) de-do.

2.—*Le jānā* aur hāth ke bal uṭhā d. ; le-jānā ; pahuñchānā.

To hand a lady into a carriage—Kisī mard-i-sharif kī bibī kā hāth pakar ke le-jānā aur uṭhā kar use gāri par sawār karā d.

To hand down—'Alā-sabili-t-tartib (silsila-wār) pahuñchānā masalan bāp se bete ko yā shakhs-i-muqaddam se uske jū-nashin ko.

Hand-cuff, n. Hath-kaṛī.

Hand-cuff, v. t. Hath-kaṛī pahinānā yā dālnā.

[juzwī.

Hand-ful, n. Jitnā hāth meñ ā sake ; miqdār yā ta'dād-i-qalīl ; thorā sū ;

Handle, v. t. 1.—Chhūnā ; hāth se ṭonā yā ma'lūm k. ; hāth se isti'māl k. yā pakarṇā.

2.—*Munāsib tarīq par kām meñ* [wagairā ; hoshyārī se isti'māl k. lānā ; chalānā—jaise bandūq

3.—Bār-bār chhū-kaṛ parchānā.

4.—'Amal-dar-āmad k. ; nafāz d. ; kām meñ lānā ; baratnā.

To handle the law—Qānūn ko nafāz d. yā uspar 'amal k. ; ta'mil-i-qānūn k. ; qānūn ko baratnā.

5.—Kisī ke sāth pesh ānā ; sulūk k. ; bartāw k. ; burā yā bhalā sulūk k.

6.—Kisī kī nisbat kuchh kahuā yā likhnā ; tahrīr yā taqrīr k.

[zarī'e se bayān k

Handle, n. 1.—Qabza ; dasta ; mūṭh ; beñṭ ; kaṛā.

[hila ; wasīla.

2.—Jis shai ko kām meñ lāyēñ ; kisī maqsad ke anjām kā zarī'a ; āla

To give a handle—Mauqā' d. ; sabab yā bā'is h.

Handsel, n. Kisī silsile kā pahlā fi'l jisse bāqī kī achchhī yā burī umme qāim ho ; bohnī ; woh rupaye-paise jo subh ko pahle-pahal chizon k farokht se milēñ yā nayī dūkān kī pahlī bikrī kī āmadānī wagairā bai'āna ; pahlī qist.

Handsome, a. 1.—Jo ānkhoñ ko margūb ho ; khushnumā sūrat yā bashī r. w. ; hasīn ; malih ; didārū ; dokhnauk ; suḍaul ; khush-qat' ; khū sūrat ; shakīl ; khūb-rū.

A handsome man or woman; person or face—Hāsīn mard yā 'aurat shakl yā chihra.—A handsome house—Suḍaul makān; khūb-sūrat achchhā banā hūā yā khush-qat' makān.

2.—Munāsib; jismen munāsabat aur suhūlat ho; shāista; bāista; sāf aur suthrā; darja-i-i'tidāl par 'umda.

3.—Jisse sakhāwat yā faiyāzi zāhir ho; ma'qūl; barā; kasir; wāfir.

4.—Bahut; barā; darja-i-i'tidāl par barā.

Handwriting, n. 1.—Har shakhs ke likhne kā khās tariq yā dhaṅg; tarz-i-kitābat jo har ek kātib ko liye maḥsūs ho; sawād-i-khat; khat dast-khat yā likhāwat.

His handwriting is excellent—Uskā khat yā sawād-i-khat nihāyat 'umda hai; uskā dast-khat (uski likhāwat) bahut hi khūb hai; woh azbas khush-khat hai

2.—Hāth kā likhā huā; nawishta; tahrir. [tumbhārā nawishta hai? Is that your handwriting?—Kyā woh tumbhārē hāth kā likhā hai; kyā woh

Handy, a. 1.—Tez-dast; hoshyār; chālāk; musta'id. [kā.

2.—Taiyār; jisko ān ke sath hāth se kām meṁ lā-sakeṁ; subhito

Hang v. t. 1.—Laṭkānā; kisi ūchī jagah par is tarah lagānā ki niche se koyī sahārā na ho; āwezān k.; khulī jagah meṁ laṭkānā; aisi jagah āwezān k. jahān dekhne walōn ko nazar parē.

Often used with *up* or *out*.

To hang a coat on a hook—Kurtē ko kāṁṭe par laṭkā d.—To hang up a sign—Jis makān meṁ koyī rozgār (peshā) hotā ho uske bāhar ek kāgaz yā takhti par us rozgār ke ilān ke liye ek ishtihār ūchāyī par lagā d.

2.—Kisi shai ko is tarah par laṭkā d. ki jahān woh laṭkāyī jāe wahān ap hī ap harakat kiyā kare; laṭkānā; ṭāngūā.

Said of a pendulum, a swing, a door, gate, &c.

3.—Laṭkā-kar jān-l.; phānsī d.; sūli par charhānā; dār par khinchnā. To hang a murderer—Kisi khūni ko phānsī d.

4.—Taswīr wagnāra laṭkā kar (lagā yā maṛh kar ārāsta) k. yā sajunā.

Said of a wall, a room, &c.

To hang down—Niche kar d.; jhukā d.; niche ko laṭkā d.—To hang down the head, or, elliptically, to hang the head—Sar jhukā d.; sar ko niche laṭkā d.; sar-nigūn h.

Hang, v. t. 1.—Laṭkānā; laṭkā rahnā; kisi chiz meṁ ṭāngā rahnā.

2.—Munhasir rahnā; mauqūf h.; kisi shai par madār r.

Usually with *on* or *upon*.

This question hangs on a single point—Is baḥs kā madār ek hī amr par hai; yah baḥs ek hī bāt par munhasir yā mauqūf hai.

3.—Lipafnā yā lipṭā rahnā; gale se lagā rahnā. [ke gale se lage rahnā. To hang on the neck of a person—Kisi ki gardan meṁ lipṭe rahnā; kisi shakhs

4.—Bār yā boj h.; bā'is-i-'azāb yā taklif h.; wabūl h.

Life hangs upon him—Zindagi uske liye boj hai; jinā uske liye wabūl hai; woh zist se taṅg hai.

5.—Sar par maujūd h.; dhamkī ki sūrat dekhānā; qarīb pahuṁchnā yā ā-pahuṁchnā; meṁdrānā; qarībū-l-wuqū' h.

Usually with *over*.

Evil hangs over the country—Us mulk par āfat yā balā ā-pahuñchī.

6.—Gair-mutahaggaq h.; tazabzub kī hālat meñ h.; pakkā na-h.;
nātkā rahmā. [kā pichhā na chhōṇā yā use tang k.

To hang on, or upon, a person—Kisi ke gale kā hār h. yā uske gale parñā; kisi

Hanger-on, n. Jo shakhs kisi dūsre shakhs maqām yā mansūbe se
lagā-iptī rahe yā use na chhore; jo shakhs dūsre se uski mihrbānī kā
hamesha mustada'i wa mutaqāzī rahe yā uskā pichhā na chhore;
jo shakhs dūsroñ ke sāth fuzūl lagā rahe; tufailī. [paregā.

Hanging, p. a. 1.—Jiske dekhne se ma'lūm ho ki yah shakhs phāñsi
What a hanging face!—Kaisā chihra hai iske dekhne se ma'lūm hotā hai ki
yah shakhs phāñsi paregā!

2.—Jiskī sazā phāñsi se ho-sake yā jo phāñsi kī sazā ke lāiq ho.

A hanging matter—Phāñsi dene kī bāt; aisi bāt ki uske badle phāñsi ho.

Hanging, n. 1.—Phāñsi yā sūlī ke zarī'e se maut; phāñsi parñā yā sūlī
par charhāyā jānā. [zebāish ko liye mañdhā jātā hai.

2.—Woh kāgaz yā mugarraq phuldār kaprā wagaira jo diwār meñ
Usually in the plural.

Hangman, n. 1.—Woh shakhs jo logoñ ko phāñsi dene ke liye hākim kī
taraf se muqarrar ho; jallād.

2.—Ek hiqārat kā lafz; ek zalil shakhs.

Hanker, v. i. Bare shauq balki be-qarāri se kisi bāt kī khwāhish r.; kamāl
ishtiyaq r.; nihāyat hī chāhnā yā khāstgār h.

Usually followed by for or after.

Hap-hazard, n. Ittifāq; sanjog.

Happen, v. i. Ā-jānā; ā-parñā: ittifāqan ā-jānā; us hēlat meñ ānā ki
pahle se āne kī unmed na rahī ho; wāqī' h.; wuqū' meñ ānā; zuhūr
meñ ānā yā zuhūr-pazīr h.; sādīr yā sar-zad h.; honā ho-jānā yā bīnā.

To happen on—Milnā; ma'lūm h.; yakāyak pā-jānā.

Happily, ad. 1.—Khush-nasībī se; khush-qismatī se; khush-waqtī se.

2.—Khush-hāl; āsūda-hāl yā āsūda-hālī se; khushī se.

Happiness, n. 1.—Woh rūhānī khushī jo kisi bhalāyī se paidā ho;
khush-hāl rahnā; khushī; āsūda-hālī; ārām; fulāh; sukh; chain.

2.—Nek-bakhtī; kāmgārī; kāmrānī; iqbal.

Happy, a. 1.—Mubārak; farakhunda-fāl; sa'adat-maqrūn yā sa'id;
kāmgār yā kāmyāb. [sūda-dil; mutmayin.

2.—Har tarah kī bhalāyī sulh chain aur ārām r. w.; khush; ā-

3.—Nek-aḥtar; sūhib-i-iqbāl; khush.

4.—Jisse khushī hāsil ho; pasandīda; khushī paidā k. w.

5.—Tez-dast; musta'id; lāiq. [ham muhabbat ho.

6.—Jismeñ ittifāq ho; āpas meñ mol yā irtibāt r. w.; jismeñ bā-

A happy family—Aisā khāndān jisko shurakā ke mabain bā-ham ittifāq yā
irtibāt ho; jis khāndān ke log āpas meñ muhabbat rakkheñ.

7.—Achehā; mubārak; nek.

A happy omen—Fāl-i-mubārak; achehā shugūn.

Harass, v. t. 1.—Bahut hī thakā d.; mihnāt se harā d.; dauṛā mārñā. [lif d.

2.—Taqāza fikr yā pareshānī se tañg k.; diq k.; pareshān k.; tak.

3.—Dafatan aur mutawātir hamla karke tang k.—jaise dushman ko. [khabar ho; āgam dekhāne-wālā.
 Harbinger, *n.* Peshwā; woh bāt jisse kisi dūsrī āyinda hone wālī bāt kī
 Harbour, *n.* 1.—Panāh-gāh; hifāzat kī jagah; woh jagah jahān khatre
 se panāh mile (bachāw ho); hifāzat aur āram kī jagah.

2.—Bandar; bandar-gāh; jahāz-gāh.

Harbour, *v.* t. 1.—Panāh d.; mahfūz r.; chhipā r.; poshida r. [ko chhipā r.
 To harbour an offender—Kisi mujrim ko panāh d. yā hifāzat meñ r.; kisi mujrim

2.—Rakhnā; dil meñ rahne yā thaharne d.; dil meñ jagah d.

To harbour malice—Kisā yā bugz r.; kine ko dil meñ jagah d. [pinā.

Harbour, *v.* i. Kuchh der tak qayām k. yā rahuā; panāh l.; tīknā; khānā-
 Hard, *a.* 1.—Sakht; karā; jismeñ kuchh jald dhāns na sake yā jisko
 āsānī se judā judā na kar sakeñ; jo dabāne se na dabe; thos.

Applied to material bodies, and opposed to *soft*.

2.—Jo jald samajh meñ na āye; dushwār-fahm; mushkil; āsān nahīn.

3.—Jiskā anjām (uskā k.) mushkil ho; jo āsānī yā subūlat se na
 ho-sake; pur-az-qabāhat; jismeñ baṛī mihnat karnī pare; jisko karne
 meñ thakāwat ā-jīwe; taklif-dih; dushwār; karā; sakht; bhārī.

4.—Jiskā bardāsh k. (sahnā) mushkil ho; jiskā tahammul yā
 manzūr k. sahl na ho; sakht; shadīd; taklif-dih; nā-ma'qūl yā 'aql
 ke khilāf; khilāf-i-insāf; be-jā; shadīd; shiddat kā; girān-bār.

5.—Jiskā khush k. yā jispar asar pahuñchānā mushkil ho; jispar
 tāsir pahuñchānā āsān na ho; sakht; be-rahm; rūkhā; tursh; dush-
 nām-āmez; jisse dil kī sakhti zāhir ho.

6.—Jo dil ko margūb na ho; jo khush zāiq na ho.; jibillī nahīn;
 aslī nahīn; jo jabrīya yā tabī'at par zor de kar paidā kiya jāwe.

Hard money (as distinguished from paper money)—Naqd; rok yā roka; sikka.

Hard, *adv.* 1.—Mihnat se; dil se; shauq se. [dars meñ garq hai.

He is hard at study—Woh mihnat yā shauq se tahsil-i-'ilm kar-rahā hai; woh

2.—Mushkil yā dushwārī se.

The vehicle moves hard—Woh sawārī mushkil se chalti hai.

3.—Is tarah par ki qabāhateñ wāqī' hoñ.

The question is hard set—Woh suwāl is tarah par murattab kiya gayā hai
 ki usko jawāb meñ qabāhateñ wāqī' hoñ. [būti se

4.—Jald yā jaldī se; subukī se; tezī se; zor se; musta'idī se; maz-

5.—Tund yā tundī se; sakht yā sakhti se; tez; zor se; shiddat se.

It blows hard, or the wind blows hard—Hawā tund (tez yā sakht chal rahi) hai;
 hawā zor yā shiddat se bah rahi hai.—It rains hard—Meñ zor se baras rahā
 hai; pāuī shiddat se barastā hai; zor khwāh shiddat se bārish hotī hai.

Hard by—Nazdik; muttasil; bahut dūr nahīn.—Hard up—Bahut muhtāj yā lā-
 chūr; be-zar; kauriyon ko tang; baṛī taklif yā tangī meñ (Colloquial). [k.; thos k.

Harden, *v.* i. 1.—Sakht yā ziyāda-tar sakht k.; karā yā aur karā k. mazbūt

2.—Sakht aur mazbūt banā d.; mazbūti d.; quwwat d.; karāyī
 paidā k.; mihnat yā taklif se 'ādī k.; kisi burāyī meñ pakkā (pukhta) k.

Harden, *v.* i. Sakht (karā yā thos) ban-jānā; kisi achchhi yā burī bāt
 meñ pakkā (pukhta) ho-jānā. [pakath.

Hardened, *p.* a. Sakht; karā; be-rahm; burāyī meñ pakkā; pukhta-kār;

A *hardened* offender — Mujrim-i-pukhta-kār; jo shakhs jurm karne meñ pakkā ho
Hard-hearted, *a.* Be-rahm; sang-dil; sakht-mizāj; jiskā dil patthar sā
 ho; jo kahnā sunnā na māne; jo manāne se na māne; be-dard. [sari se.
Hardly, *ad.* 1. — Mushkil se; dushwārī se; baṛī mihnāt se; baṛī dard-
 2. — Shāyad hi; mushkil se; bi-l kul nahīn; yak-gūna nahīn; thorā thorā.
 3. — Sakhtī se; bid'at se; durushtī se; zulm ke sāth.

The prisoners were *hardly* used or treated — Un qaidiyon par bid'at hui (un
 ke sāth s khtī se bartāw kiya gayā yā un par zulm huā).

Hardness, *n.* Mazbūtī; sakhtī; karāyī; injimād; karakhtagī; dushwārī
 jo kisi bāt ke samajhne yā karne meñ ho; tangī—jaise rupaye-paise
 ke milne meñ; be-dardī; be-rahmī; sang-dilī; badi meñ mizāj kī sakhtī;
 shiddat—jaise sardi kī. [nidar.

Hardy, *a.* 1. — Diler; juwān mard; dil kā mazbūt; mardāna; be-khauf;
 2. — Haṭṭhī; shokh; gustākḥ; barā dhīṭhā.

3. — Mazbūt; mustahkam; pāedar. [būt ho-jāe—jaise purānā sipāhī.

4. — Jo 'adat kī wajh se mihnāt se na thake; jo mihnāt karte karte maz-

Harm, *n.* Nuqsān; ziyān; zarar; kḥisāra; mazlamāt; badī; burāyī.

Harm, *v. t.* Zair pahuñchānā; ziyān k.; nuqsān pahuñchānā.

Harmful, *a.* Muzir; zarar-rasān; jisse nuqsān ho; nuqsān pahuñchāne w.

Harmless, *a.* 1. — Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na ho.

2. — Be-jokhim; be-gazand; sadme se mahfūz yā barī.

3. — Be-gunāh; be-jurm; ma'sūm.

Harmonious, *a.* 1. — Bāham munāsabat r. w.; jiske ajzā āpas meñ mu-
 nāsabat rakkheñ; mauzūn; sudaul.

2. — Jo log kisi maqsad i-'ām ke anjām meñ sharī; ho-kar kār-rawāyī
 karen; jismeñ ba-lihāz kār-rawāyī yā khayālāt ke ittifaq ho; jo āpas
 meñ sulh aur dostī rakkheñ; muttāfiq; bāham ittifaq r. w.

An *harmonious* family — Aisā khāndān jiske shurakā āpas meñ har tarah par
 ittifaq rakkheñ; jis khāndān ke logoñ meñ bāham sulh aur dostī ho.

3. — Ham-āhang; āwāz yā sur meñ mel r. w.

Harmoniously, *ad.* Sulh yā mel se; muhabbat aur dostī se; ittifaq ke sāth;
 bi-l-ittifaq; munāsabat ke sāth; āwāz yā sur meñ mel milā ke; mel ke
 sāth. [muwāfiq h.; mazmūn yā manshā nīk; yaksān yā muttāfiq h.

Harmonize, *v. t.* 1. — I'l munāsabat yā dil par tāsīr paidā karne meñ

The arguments *harmonize* — Yah dalāil muttāfiq-i-mazmūn haiñ (in daliloñ kā
 manshū yaksān khwāh wāhid hai). — The facts stated by the different witness-
 es *harmonize* — Mukhtalif gawāhoñ ne jo wāqī'at bayān kiye woh ham-maz-
 mūn haiñ (unkā manshā wāhid hai). [shakhsōñ yā khāndānoñ kā.

2. — Apas meñ mel-jol r.; bā-ham sulh aur muhabbat r. — jaise

3. — Ham-āwāz h.; ek sur r.; sur aur tāl barābar r.; mel meñ milnā.

Harmonize, *v. t.* 1. — Munāsib tarīq par sudhārnā; milānā yā ek mel kā
 k.; kisi shai meñ jo takhāluf-i-zāhirī ho uskā raf' k.

2. — Sur aur tāl durust k.; khush-āwāz k.; qā'ida-i-'ilm-i-mūsiqī ke
 mutābiq murattab yā durust k. [munāsabat-i-ma'qūl r.

Harmony, *n.* 1. — Kisi shai-i-mujmal ke ajzā-i-mukhtalifa kā bāham mu-

2. — Wāqī'at rāe tarz-o-tarīq khwāh naf'-o-nuqsān wagaira meñ itti-
 fāq; ittifaq-i-kullī; sulh aur dostī; mudārāt; yak-dilī; mel yā mel-jol;
 bauāw; ittihād; rabt-zabt.

To live in *harmony*—Āpas meñ mel yā mel-jol r.; mil-jul rahnā; āpas meñ banāw (ittihād yā raot-zabt) r.; ek-dil ho-kar rahnā.

3.—Sur; tāl; sur kā charhāw-utār. [ho; nī-hamwār; bihar; arhar.

Harsh, *a. l.*—Chiknā yā hamwār nahīn; jo chhūne meñ khurkhurā ma'lūm k. Opposed to *smooth*.

2.—Talkh; karū; tursh; khatā; khush-guwār yā maza-dār nahīn.

3.—Sunne meñ kharāb; jisse kān phat jāeñ; karīlu-s-saut; khush-āwāz nahīn; be-ā'ang; karī.

4.—Sakht; tund; tez; chirehira; karū; karā.

A *harsh* temper—Sakht mizāj; karū karī yā chirehira mizāj. [bāteñ.

5.—Sakht; durusht; zisht; dushnām-āmez; karī yā karwī—jaise

Harshly, *ad.* Sakhti turshi yā karwāyī se; chirehira ke; tundi se; jāhil-āna tarīq par; jabr ke sāth; aisi tarah par ki nāguwār ho; aisi tarah par ki sunne meñ na bhāye yā pasandida ma'lūm ho.

Harvest, *l.*—Kharif; gulla yā dūsrī fasl kitne aur jam' karne kā waqt; gulla yā nāj batone kā waqt; waqt-i-dirān.

2.—Jo kuchh kāfā (dirān kiya) jte; pakkā (pukhta) nāj yā galla jab kātkar ekatthā kiya jāe; khirman.

Fernal *harvest*—Fasl-i-rabi'; chaiti; bahār yā mausim-i-bahār.—Autumnal *harvest*—Fasl-i-kharif; khizān; asārhī yā asārhī ki fasl.

3.—Kisi qism ki mihnāt kā samra yā phal; faida; hāsil; natija.

Harvest, *v. t.* Jab nāj yā phal pak jāe to use insān aur huiwān ke sarf ke liye kāṭnā yā jam' k. [tawāqquf nahīn.

Haste, *n. l.*—Harakat ki tezi; 'ujlat; ta'jil; jaldi; shitābī; utāwli;

This business requires *haste*—Is kām meñ 'ujlat darkār hai (isko jhatpat yā tūrant karnā chāhiye). [tezi.

2.—Kām ki shiddat; harbarī; ghabrahāt; josh; pāreshānī; 'ujlat;

Haste, } *v. t.* Āge barhānā; āge ko chalnā; jhōñke se āge ko harakat

Hasten, } *d.* harakat meñ rawānī d.; jald juld chalnā; 'ujlat d. yā 'ujlat se karānā.

Haste, } *v. t.* Jaldi se chalnā; 'ujlat se; harakat k.; ta'jil k.; chaṭpati k.

Hastily, *ad. l.*—'Ujlat se; jaldi se; shitābī se; jhatpat; phurtī se; subuk-ravi se. [ūndhe ki tarah; sar ke bal; utāwli se.

2.—Be khūb soche-bichārī; achchhi tarah samajh-būjh-kar nahīn;

3.—Yakāyak josh meñ ā kar; tāw khākar; be-sabri ke 'ālam meñ.

Hasty, *a. l.*—Jald-bāz; phurtīlā; utāwalā; sust yā dhīrā nahīn. [ta'jil-kār.

2.—Gair-mutaammil; be-soche kām k. w.; jald josh meñ ā-jāne w.;

3.—Jo gusse se paidā ho yā jisse gussa zāhir ho.

Hatchet, *n.* Kulhārī; tabar; basūlā.

To bury *the hatchet*—Sulh k.; talwār miyān meñ k.—To take up *the hatchet*—Lafāyī (jang) k.; talwār khairchnā. [pher l.

Hate, *v. t.* Kisi se barī nafrat r.; nā-pasand k.; muhabbat na r.; muhā

Hate, *n.* Barī hī nafrat; saḥt nā-rāzi.

Hateful, *a. l.*—Jisse barī nafrat zāhir ho; burāyī chāhne w.; bad-andesh. [karīh.

2.—Makrūh; barī nafrat paidā k. w.; is qābil ki usse nafrat karē;

Hatred, *n.* Barī hī nā-rāzi yā nafrat; dushmanī; 'adāwat; kina; bugz.

Haughty, a. 1 — Gurūr aur nafrat r. w.; apne ko auron se barh-kar samajhne w.; ghamandī; magrūr.

2.—Jo gurūr aur nafrat ke sabab se ho yā jisse yah bāteñ zāhir hoñ.

Haunt, v. t. 1.—Bār-bār ānā-jānā; aksar āmad-o-raft r.; hamesha dhūndhā k.; kabhi hamesha yā nā-jāiz tarīq par jāyā k.; kisī kī khwāhish yā marzī ke khilāf ghūs jānā; aksar jā ke diq k.; dum ke pichhe lage r.

2.—Shayātīn (bhūt paret wagaira) kā rahnā yā āyā-jāyā k.

Haunt, v. i. Isrār ke sāth thaharnā yā āmad-o-raft r.

Have, v. t. 1.—Rakhnā; pās yā qabze khwāh ikhtiyār meñ r. [lugat hai.

He has a good dictionary — Woh ek achchhi lugat rakhtā hai; uske pās ek 'umda

To have and to hold — Qabza-o-daḥl r.; qābiz aur daḥbil rahnā.

“Terms used in a deed of conveyance.” Webster.

2.—Kisī aisi shai kā r. jisko rakhne wāle se ta'alluq ho yā jo uspar muassir ho. [fever yesterday — Kal use bukhār thā.

Have you another brother? — Kyā tumhāre koyī aur bhāyī hai? — He had a

3.—Tauqir k.; samajhnā; mānnā.

To have in honour — Qadr tauqir yā 'izzat k. [majbūr kiya jānā.

4.—Zarūrat yā farz se majbūr kiya jānā; kisī kām ke karne par

Followed by an infinitive. [ko kām karnā partā hai.

We have to work even during the holidays — Aiyām-i-ta'til meñ bhī ham logon

5.—Rakhnā; kisī shai meñ ek dūsi shai kā rahnā.

That work has many beauties and many faults — Us kitāb meñ bahut husn-o-qubh hai (usmeñ bahut si khūbiyāñ aur bahutere naqs haiñ).

6.—Hāsil k.; pānā; kharīd k.

7.—Jannā; paidā k.—jaise larkā.

8.—Kisī shai kā l. qabūl k.; lenā; qabūl k.

Had rather (a corruption of would rather) — In alfāz se khwāhish yā tarjīh zāhir hotī hai. — To have a care — Ihtiyāt k. yā r.; khabar-dār rahnā; chaukas rahnā. — To have on — Pahinnā.

Haven, n. 1.—Bandar; jahāz ke qiyām ki mahfūz jagah.

2.—Panāh kī jagah; jāe-i-panāh; hifāzat-gāh.

Havoc, n. Barbādī; wirānī; tabāhī jo wasī' aur 'ām ho.

Havoc, v. t. Wirān k.; barbad k.; tabāh k.; gārat kar-d.; ujār d.

Hazard, n. 1.—Jo bāt daf'atan yā nāgahāñ zuhūr meñ āye; jo bāt yakāyak ho-jāwe; hādīsa; wāqī'a; ittifāq; nāgahāñī.

2.—Khatra; jokhim.

To run the hazard — Khatra uṭhānā; jokhim uṭhānā yā sahnā; aisi bāt kā k. yā aisi lāt ke karne meñ gāllat k. jiskā anjūm-i-kār-pahle se na ma'lūm ho aur na uskā qiyās k. mumkin ho.

Hazard, v. t. Khatre meñ ḍālnā; ittifāq par chhoṛ d.; aisi hālat meñ chhoṛ d. kī nuqsāñ yā ziyāñ kā andeshā ho; qismat par chhoṛ d.; kisī bāt kā tan-ba-taqdīr ho-kar (qismat thok-kar) k.

Hazard, v. i. Jokhim uṭhānā; khatre meñ paynā.

Hazardous, a. Khatar-nāk; pur-khatar; jismeñ nuqsāñ yā burāyī kā khatkā ho; jokhim se bharā huā.

Head, n. 1.—Sar; farq; kapār; mūñḍ.

2.—Kisī be-jān chīz kā sab se ūpar kā yā sab se 'umda hissa.

3.—Sar ke rakhne kī jagah ; sirhānā ; bālīn.

4.—Afsar ; sar-guroh ; sardār ; sar-khail ; mīr ; peshwā.

5.—'Izzat yā hukūmat kī jagah ; sadar maqām ; āgā ; sāmuā.

6.—Bahut se shumār meñ se ek ek ; nafar ; kas ; rās.
Let the labourers be paid at the rate of 2 annas per *head*—In mazdūroñ ko fī kas yā fī nafar do āue do.—20 *head* of oxen—Bis rās bail.

7.—Dimāg ; 'aql ; fahm ; idrūk ; zihñ ; samājh.

It never entered his *head*—Yah bāt kabhi uske dimāg meñ na paithī (uske zihñ yā 'aql meñ na āyī) ; is bāt kī use kabhi k̄hayāl na huā.—Of one's own *head*—Apne k̄hayāl yā apnī k̄hawāhish se.

8.—Maddā ; masdar ; asl ; jabhūñ se koyī shai nikle k̄hawāh paidā yā shūrū' ho.
[manshā-i-kalām ; asl mazmūn.]

9.—Kisī kalām kī hissa-i-judāgāna ; fasl ; bāb ; mad ; k̄hāna ; siga ;

10.—Darja ; martaba ; naubat ; zor.

Head and ears—Sārā badan yā tamām jism ; k̄hūb gahirā ; bi-l-kul ; tamām-tar ; sarāsar ; sarāpā.—He plunged *heads and ears* in water—Uskī sārā badan pāñī meñ dūb gayā ; woh pāñī meñ dūr tak chalā gayā.—He was *head and ears* in debt—Woh qariz meñ dūbā yā garq thā ; woh nihāyat hī maqūz thā ; woh bāl-bāl zer-bār thā.—*Head and shoulders*—(a) Jabriya ; zor yā zabardasti se ; k̄hūch-k̄hūch kar ; kashā-kashi se. (b) Bahut hī ; bahut kuchh ; az-bas.—*Head or tail*—Is taraf yā us taraf ; yah yā woh ; yah bāt k̄hawāh woh bāt.—*Neither head nor tail*—Be-sar-o-pā ; be-sar-pair kī ; jiskā na āgāz ho na anjām ; na yah bāt na woh bāt ; sāf yā mutabaqqāq nahīñ ; muntashir. He could make *neither head nor tail* of the matter.—Usko is mu'āmale kī sar-pair ma'lūm na huā (iskā āgāz yā anjām daryāft na huā ; yah bāt usko sāf sāf ma'lūm na ho-sakī.) *To come to a head*—Paknū ; mawfūd kī ā-jānā ; pib kī bhar jānā. The boil has *come to a head*—Woh phoṛā pak gayā. *To give one the head*, or *to give head*—Hukūmat yā zabt chhoṛ d. ; khol d. ; āzād k. ; k̄hud-sar banī d.—*To one's head*—Kisī ke rā-ba-rū ; bi-l-mushāfaba ; muñh par.—*To make head*, or *to make head against*—Kāmyābī ke sāth muqā-bala yā ta'arruz k. ; āge barhñū ; gālib ānā.—*To turn head*—Muñh pher l.

“Head, as an adjective, or in composition, chief ; principal ; as a *head* workman.” Webster.

Head, v. t 1.—Afsar h. ; apnī tayīñ sar-dār sar-guroh yā sar-khail banā l. ; apnī mā-tahtī meñ chalānā ; insirām k. ; chalānā.

2.—Sirā banānā yā lagānā.

3.—Kisī ke āge yā sāmne ho-jānā ; kisī ke muqābil ā kar use bāz r. yā rok d. ; roknā ; māñī' h. ; insidād k.

To head down.—Kāṭnā ; chhāṭnā ; tarāhnā ; qalam k.—*To head off*.—Rāste meñ pakāṛ l. ; āge pahuñch-kar rok d. ; [par likhā jāe ; mad ; suk̄hī.]

Heading, n. Sarnāma ; 'unwān ; peshāñī ; jo kuchh kisī kāgaz ke sīre *Headlong, ad.* 1.—Sar ke bal ; auñdhā ; muñh ke bal.

2.—Jhapaṭ ke ; be-tahāshā ; be-soche-bichāre ; be-gair samjhe-būjhe.

3.—Jaldī se ; 'ujlat ke sāth ; bilā-tawaqquf ; be-taammul.

Headlong, a. 1.—Kharā ; jismeñ bahut dhūl ho.

2.—Be-sar-pair kī ; be-soche-bichāre ; jismeñ 'ujlat ko daḡhl ho.

Head-quarters, n. pl. Kisī afsar-i-ā'lā ke rahne kī maqām ; sadr maqām ; woh jagah jabhūñ se aḡkāñ jāñī hoñ ; marja'.

Headstrong, a. 1.—'Tund-mizāj; haṭṭhī; jo qābū meī na rah sake; jo kahnā na māne; jo apnī hī rāh par chale; bad-lagīm; muñh-zor; jo apnī hī khwāhish ke mutābiq kām kare.

2.—Jo haṭh ki wajh se ho; man mānī ghar jānī.

Heal, v. t. 1.—Ārām k.; sihhat d.; shifā' baḥshnā; achchhā k.; dūr k.; raf' k.; bhalī-changā kar-d.; sahīh-o-sālim kar-d.; bhar ānā yā angūr bhar lānā.

2.—Raf'-i-shar k.; mel karā d.; tasfiya karā d.; sulh karā d.

Heal, v. i. Achchhā ho-jānā; changā ho-jānā; angūr bharlānā yā bhar ānā.

☞ Sometimes with *up* or *over*.

Health, n. 1. Sihhat; tandurustī; 'āfiyat; dard yā amrēz se jism kā barī rahnā; salāmatī; khair-o-'āfiyat.

2.—Sihhat aur khushī ki du'ā.

[sahīh o-sālim.]

Healthful, a. 1.—Tandurust; marīz (bīmār) nahīn; achchhā; sahīh;

2.—Sihhat-āwar; jisse tabī'at ko ārām mile.

3.—Jisse tandurustī zāhir ho; jo sihhat kā natīja ho.

To drink one's health—Sharāb pīne ke qabl kisi ki sihhat aur khushī kā izhār k. ya'nī usse du'ān kahnā ki tum sahīh aur khush rabo yā Khudū tum ko tandurust aur khush rakkhe.

Healthy, a. 1.—Sahīh; tandurust; sahīh-o-sālim; bhalī-changā; tanomand.

2.—Mu'īn-i-sihhat yā sihhat-āwar; sihhat-baḥsh; jisse yā jiske karne se tabī'at sahīh rahe.

Heap, n. Tūda; ambār; dher; ganj; rās; ṭāl.

Heap, v. t. 1.—Tūda k.; ambār k.; dher lagānā; rās yā ṭāl lagānā.

☞ Often with *up* or *on*.

2.—Babut sā jam' k.; ekaṭṭhā k.; khūb mujtama' k.; baṭornā.

☞ Usually with *up*.

Hear, v. t. 1.—Sunnā; kān se ma'lūm k.; quwwat-i-sāmī'a se ma'lūm k.

2.—Kisi ki taraf muḥhatab ho-kar uski bāt sunnā; mutawajjih h.; kān d. yā dharnā.

3.—Kisi muqaddame meī wāqi'āt shahādat aur bahs kā sunnā; 'adālat-i-qānūn yā insāf meī tajwīz k.; 'adālat meī tajwīz k.; samā'at k.; shinwāyī k. [yā istid'ā ko manzūr k.; sunkar jawāb-i-bā-sawāb d.

4.—Tawajjuh se muḥhatab h.; lihāz yā pās k.; kisi ki khwāhish *To hear a bird sing (Colloquial)*—Khufyatan (chhip ke yā poshida) khabar pānā.

To hear say (Colloquial)—Kisi ki zabānī sunnā; afwāhan sunnā; logon ko kahte sunnā; samā'i khabar pānā.

Hear, v. i. 1.—Quwwat-i-sāmī'a r.; āwāz ke ma'lūm karne ki tāqat ko kām meī lānā; sunnā; muḥhatab h.; dhyān se sunnā. [dūsre ki kahī sunnā.

2.—Zabānī muttala' kiya jānā; zabānī khabar pānī; auroī se sunnā;

Hearing, n. 1.—Samā'at; quwwat-i-sāmī'a; āwāz ma'lūm karne ki quwwat. [mā'at kā mauqa'; shinwāyī.

2.—Jo kuchh kahā jāe uski taraf tawajjuh; sune jāne yā sa-

3.—Tajwīz yā infisāl ki garaz se wāqi'āt aur shahādat wagaira ki samā'at; tajwīz i-'adālatāna. [ki pahunch.

4.—Jahān tak kān se sun pare; jahān tak ki āwāz sun pare; āwāz He was not within hearing—Woh aisi jagah thā jahān āwāz sunāyī nahīn detī thī; woh nazdik na thā. [i-samā'i.

Hearsay, n. Sunī-sunāyī bāt; afwāh; shuhra; zabān-zad-i-'awām; qaul-

His account depends entirely on *hearsay*—Uskā bayān bi-l-kul sama'i hai; jo kuchh woh kahtā hai woh sab suni-sunāyī hai. [Webster.

“It is sometimes used as an adjective; as, *hearsay* evidence.”

Heart, n. 1.—Dil; qalb; khātir; man; hiyā; jigar.

3.—Jo hissa markaz se bahut hī nazdik ho yā kisi shai ke bēch kā hissā; sab se bhītār kā hissā; woh shai jiskī wujh se koyī dūsri shai qāim rahe; khās hissā; kisi chiz ki jān.

3.—Himmat; jurat; dilerī.

[quwwat.

4.—Zar-khezī; zor (jaise zamīn kā); paidā-wāī; paidā karne ki

5.—Ma'nī jo poshida ho; aslī manshā; bhed; rūz.

At heart—Fi-nalib; dil se; jī se; dar-asl; sachmuch; wāqī'i; haqiqat meñ.—

To get or learn by heart—Az-bar k.; zabānī yād k.; hifz k.; kañh k.—*For my heart*—Apnī jān kī qasam; agar merī jān bhī kām ātī.—*Hard-*

ness of heart—Dil kī sakhti; be-rahmī; patthar kā ā jigar h.; be-dardī.—

To break the heart of—(a) Nā-ummed yā bahut ranjida k.; mutaassif k.; ranj

se nihāyat hī dil tor d.—(b) Qaibul-i-khittām k.; goyā khātimo ko pahnū-

chā d.; qarib qarib khatm kar chuknā yā anjām ko pahnūchā d. & Said

of any thing undertaken.—*To find in the heart*—Rāgib yā wāil h.; chāhūnā.—

To have in the heart—Irāda k.; 'azm r.; qasd k.—*To have the heart in a nut-*

shell—Nihāyat tang-dil past-himmat yā buz-dil h.—*To have the heart in the*

mouth—Bahut darūn; nihāyat khāuf-zada yā mukhawwaf h.—*To take to heart*

—Kisi bāt par ranjida h.; kisi amr kī nisbat ta'alluq i-khātir r. (mutafakkir

h.).—*To set the heart at rest*—Qarār pakarnā; mutamayin h.; dil-jam'i r.—*To*

set the heart on or upon—Kisi shai par dil lagānā; kisi shai kā nihāyat mush-

tāq h.; kisi bāt kā bahut shauq r. yā shāiq h.

Heart-burning, n. Nā-khushī; 'adāwat; kīna; ohhipī chhipī dushmanī.

Heartily, ad. 1.—Dil se; Dil-o-jān se; sachehe dil se; sachāyise; sach-much.

2.—Dil se; sargarmī se; musta'idī se; tandihī ke sāth.

3.—Shauq se; khūb; dil khol-kar; bahut.

To eat heartily—Shauq se (dil khol-kar bahut yā khūb) khānā.

Heartily, a. 1.—Jismēñ dil kā laguñ zāhir ho; sar-garm; garm-josh; musta'id; jismēñ nihāyat musta'idī zāhir kī jāwe.

2.—Jo dil se paidā ho; sachchā; jismēñ garm-joshī ho.

3.—Mazbūt; qawī; pur-kār; zu'if yā kam-zor nahīn.

4.—Jisse tāqat barhe; muqawwī; 'unūdā; bahut sā; kasīr. [we; peñū

A hearty eater—Biyār khwār; jo shauq se aur khūb khāwe; jo dil khol ke khā-

Heat, n. 1.—Garmi; harārat; hiddat.

2.—Woh kaifiyat jo āg yā dhūp wagaira ke sabab se jism ko mah-

sūs ho; garmi; sardi kā zid. [tamāzat.

3.—Garm hawā; garmā; garmi; tapish; harārat; sozish; jalau;

4.—Kisi jism kī sūrat hālat yā rangut jisse uskī garmi zāhir ho;

aurkhī; timtimāhat; damak. [garmānā; tāw d.

5.—Ek bār garmāye jāne yā garm hone kī hālat; garmi d. yā

Give the iron another heat—Us lohe ko ek bār aur garmāo (ek tāw aur do).

6.—Sakht koshish jo ek martaba begair rukawat ke ki-jāe; koshish-

i-wāhid; daur jo ek hī bār daurī jāe; daur. [sargarmi; tāw.

7.—Nihāyat darje kī shiddat; josh; garmi yā garmā-garmi; harārat;

8.—Dil kā josh; shu'la; harārat; bhārak uñhā.

9.—Garm-joshī; tezī; k̄bayālāt yā taqrīr ke muta'alliq josh.

10.—Josh; ubūl.

Heat, *v. t.* Garm k.; garmī pahunchānā yā d.; garmānā; harārat paidā k.; tahrīk d.; josh meñ lūnā yā josh paidā k.; ubhārṇā; bharkānā.

Heat, *v. i.* Garm ho-jānā; garmā-uthnā

Heavily, *ad.* 1.—Girān-bārī se; baṛe bojh se; bahut hī; shiddat se.

To bear heavily on a thing—Kisī shai par girān-bārī h. yā guzārṇā.—To be heavily loaded—Bahut bojhā rahnā; k̄hūb ladā rahnā.

2.—Baṛe ranj se; gam ke sāth; udāsī se; malāl ke sāth.

3.—Āhista āhista aur mihnāt se; dushwārī se; diqqat se.

Heavy, *a. l.*—Jo mihnāt se uṭhe; halkā nahīn; bhārī; wazuī; qad wus'at yā miqdār meñ baṛā; mazbūt; jo mushkil se chale yā jumbish kare.

2.—Jiskā tahammul sahl yā āsān na ho; jo mushkil se bardāshht ho; girān-bār; ranj-dih; dil-āzār; jisse jabr mutasawwar ho; jiskā salnā yā karnā dushwār ho.

3.—Bojh se dabā huā; jhukā huā; bojh fikr ranj dard māyūsī yā himāqat wagaira se dabā huā. [so bhārā huā.

4.—Sust; k̄hīl; be-jān; himāqat se bhārā huā; be-lutf; be-'aqlī

5.—Girān-bār; jo jald na kaṭe yā bīte.

Heavy hours—Ghaṭe jo jald jald nikal na jāen; waqt jo girān-bār ho.

6.—Jo mi'de par bojh sā paṛe; jo jald hazm na ho (na pache); saqīl; girān yā girānī paidā k. w.; jise mi'da qabūl na kare.

7.—Nam; tar; gahirā; mulāim; kīchar sā; jispar chalne yā hal wagaira ke chalāne meñ diqqat (rukāwat) ho—jaise zamīn rāh wagaira.

8.—Mawwāj; jismeñ lahar k̄hūb zor se uṭhe—jaise samundar.

9.—Miqdār meñ baṛā; baṛā; kasīr—jaise sarf dain wagaira.

10.—Gahirā; ghanā; galiz; kālā—jaise bādāl.

11.—Jismeñ baṛī mihnāt yā lahut kuchh sarf darkār ho—jaise koyī kām jiskā bīṛā uṭhāyā jāe. [garāj.

12.—Baland-āwāz; zor-shor k̄; bhārī; jismeñ baṛī āwāz ho—jaise

13.—Bādāl chhāyā huā; jiske dekhne se ma'lūm ho ki pānī barsā chāhtā hai; tārīk—jaise āsmān. [kasī; be-dārī.

Heed, *n.* Tawajjuh; lihāz; k̄hayāl; dhyān; ihtiyāt; k̄habar-dārī; chau-
 Often with *give* or *take*.

Heed, *v. i.* K̄hayāl meñ lānā; mānnā; samajhnā.

Heedful, *a.* Mutawajjih; lihāz r. w.; k̄hayāl r. w.; chaukas; hoshyār; k̄habar-dār. [bachāw kī sudh na r. w.

Heedless, *a.* Be-k̄habar; be-parwā; be-fikr; gāfil; allhar; apnī yā apne

Heel, *n. l.*—Eṛī—jaise pair jūte moze wagaira kī; k̄āntā jo būṭ kī er meñ lagāyā jātā hai; ba'z waqt is lafz (*heel*) se kul pair bhī samjhā jātā hai.

Neck and heels—Sūrū badan; ear se pāwā tak.—To be at the heels of—K̄hūb pī-
 chhā k.; zarā bhī pīchhā na chhoṛṇā; tā'qub-i-shadīd k.; sāth hī sāth rahnā.
 To be out at the heels—Tabāh-hāl h.; k̄hastā-hāl h.; shikastā-hāl h.; burī hālat
 meñ (tung yā tang-hāl) rahnā.—To cool the heels—Intizār k.; muntazir rahnā;
 ṭhahre rahnā; dam l.—To go heels over head—Jald jald yā be-tabāshā chalnā.
 To have the heels of—Kisī ke āge nikal jānā; kisī par sabaqat le-jānā.—To lay
 by the heels—Qaid kar-l.; pā-ba-jaulān k.—To show or take to the heels—Bhāg
 jānā; rafū-chakkar ho-jānā; nau-do-gyārāh ho-jānā; chal d.

Height, *n.* 1.—Balandī; unchāyī.

2.—Tikrā; qhūhā; choṭī; ṭilā yā pahār.

3.—Kisi bāt meṁ buzurgī masalan ikhtiyār 'ilm yā hunar meṁ; raf'at; fauq; 'awām meṁ fauqiyat; logon par barāyī yā 'izzat; 'urūj.

4.—Kamāl shiddat yā saḥtī; nihāyat darje kī ziyādatī; intihā; gāit darja yā martaba.

5.—Bartari meṁ taraqqī; darja; rutba; martaba.

Heighten, *v. t.* 1.—Ūchā k.; baland k.; aur ūpar ko uṭhānā.

2.—Taraqqī k. yā d.; 'umdagī yā achhāyī meṁ auron se barhā d.; izād k.; afzāish k. [kar-d.; kisi burāyī meṁ taraqqī d.]

3.—Aur burā k. yā banā d.; shiddat barhā d.; aur sangin yā qabih

Heinous, *a.* Barā; sangin; 'azīm; kabīr; saḥt; shadīd.

A heinous crime—Jurm-i-sangin yā kabīr.

Heinousness, *n.* Sanginī; barā h.; shadīd h.; saḥtī.

Heir, *n.* 1.—Wāris; woh shakhs jisko koyī jāedād uske mālik ke marne ke ba'd mile; woh shakhs jisko kisi mīlkīyat kā haq ba'd wafāt uske mālik ke hāsīl ho; jis shakhs ko kisi dūse ke marne ke ba'd koyī haq yā matrūka qānūnan hāsīl ho. [nek-nāmī yā bīmārī wagairā.]

2.—Woh shakhs jisko koyī bāt uske mūris se hāsīl ho masalan

Heir apparent—See Apparent.—*Heir at law*—Wāris-i-qānūnī ya'nī nisā shakhs

jo apne mūris ke marne ke ba'd uski kul jāedād-i-bilā-wasiyat kī nisbat haqq

i-wirāsāt rakkhe.—*Heir presumptive*—Woh shakhs jo mūris ke si-l-faur mar

jāne kī hālat meṁ uskā wāris ho sake par yah mumkin ho kī agar koyī wāris-

i-qarib-tar paidā ho yā koyī dūsarā amr-i-ittifāqī wuqū' meṁ āye to shakhs-i-

mazkur kā haqq-i-wirāsāt zālīl ho jāwe.—*Residuary heir*—'Asaba. M. L.

Heiress, *n.* Wārisa; woh 'aurat jisko wirāsāt kā haq ho.

Heirless, *a.* Lā-wāris; be-wāris; jiskā koyī wāris na ho.

Heirloom, *n.* Asāsu-l-bait yā māl-i-manqūla jo qānūn yā wirāsāt ke rū se irs ke shumūl meṁ wāris ko mile; koyī jins jo kayī pusht se kisi khāndān meṁ ho. [wirāsāt; mīrās.]

Heirship, *n.* Wāris kī hālat hāsiyat yā uske huqūq; wirāsāt; haqq-i-

Help, *v. t.* 1.—Madad d. yā k.; i'ānat k.; kisi kām ke anjām khwāb kisi maq-sad ke husūl ke liye quwwat bakhshnā yā zarī'a baham pahuñchānā.

2.—Taklif yā qabāhat se najāt pāne kā wasīla baham pahuñchānā; gulū-khalāsī meṁ madad d.; madad-gār h.; madad himāyat yā dast-girī karke kisi taklif se bachānā.

3.—Dard yā bīmārī meṁ chāra-kār baham pahuñchānā; chhoṛānā; ghaṭānā yā takhfīf k.; achchhā k.; sihbat d.

4.—'Ilāj k.; raf' k.; bure ko bhale se tabdīl k.

5.—Roknā; bāz r.; insidād k.; māni' h.

6.—Bāz rahnā; chhoṛ d.; bachā jānā.

To help forward—Madad de-kar āge chalānā yā barhānā.—*To help on*—Taraq-

qī d.; madad karke taraqqī bakhshnā.—*To help out*—Qabāhat se chhoṛāne

yā kisi mansūbe ke pūrā karne meṁ madad k.—*To help over*—Raf' yā dūr

karne ke lāiq k.; is qābil k. kī hal kar-sake.—*To help one over a difficulty*

—Kisi ko is lāiq k. kī woh kisi qabāhat ko dūr yā raf' kar sake (dushwārī

ko hal kar-sake).—*To help to*—Kisi ko kuchh d. yā baham pahuñchānā;

khāne ke waqt kisi ko kuchh d.; uske āge pesh yā maujūd k.—*To help one*

to a dish of sweet-meats—Khāne ke waqt kisī ke āge mithāyī kī tashtari rakh d. yā usko khāne ke liye mithāyī d.

Help, *v. i.* Madad d. ; mu'in h. ; quwwat yā zarī'a d.

To help out—I'ānat k. ; koyī shai baham pahuñchānā.

Help, *n. i.*—I'ānat ; imdād ; madad ; kisī kām ke anjām khwāh dushwārī yā musibat se chluṭkārā pāne ke liye jo tadbīr kar dī jāwe ; yārī ; 'aun.

2.—Chāra yā chāra-kār ; 'ilāj ; upāe ; woh bāt jisse kisī qism kī taklif raf' ho.

There is no *help* for it—Iskā koyī 'ilāj nahīn hai ; isse yā ismeñ lāchārī hai.

Helpless, *a.* Jisko madad na pahuñche yā quwwat na ho ; jo imdād kā muhtāj ho ; lāchār ; kam-zor ; nā-tawān ; be-chāra ; be-bāl-o-par.

Hem, *n.* Goṭ ; sanjāf ; magzī ; kor ; kanāra ; hāshiya.

Hem, *v. t.* Magzī goṭ yā sanjāf lagānā ; kor lagānā ; hāshiya lagānā. [ḡāld.

To hem about, around, or in—Gher ke bhitar kar l. ; gher l. ; muhāsare meñ

Hence, *ad. i.*—Is jagah se ; yahān se.

2.—Is waqt se ; ab se ; āyinda ko ; āge ko ; ba'd ; pichhe. [hāzā ; isliye.

3.—Is salāb hū'is yā wajh se ; bataur natīje yā māhasal ke ; pas ; li-

4.—Isse ; is masdar yā bunyād se.

5.—Yahān se chalā jā ; chal ; dūr ho ; nikal jā ; kanāre ho.

☞ In the last sense, "used, elliptically and imperatively, for *go hence ; depart hence ; away ; be gone.*" Webster.

Henceforth, } *ad.* Ab se ; āge ; ba'd iske.

Henceforward, }

Here, *ad. i.*—Yahān ; is jagah ; is maqām par.

2.—Is zindagī meñ ; yahān yā dunyā meñ.

Here and there—Jā-ba-jā ; jahān tahān ; muntashir ; thorā thorā ; chhitar-bitar.

It is neither here nor there—Na yahān na wahān ; kahīn nahīn ; nā-chiz ; gair-muta'alliq.

Hereditable, *a.* Qābil-i-taurīs ; jo wirāsatan mil yā pahuñch sake.

Hereditament, *n. (Law)* Kisī qism kā māl jiskī nisbat wirāsat pahuñche ; māl-i-maurūsī ; irs ; mirās.

A corporeal hereditament—Woh māl-i-maurūsī jo āñkhoñ se dekh paṛe aur jisko apne qabze meñ lā-sakeñ ; māl-i-maurūsī-i-mujassam.—*An incorporeal hereditament*—Ek khayālī istihqāq jo qānūnān māl-i-maurūsī-i-mujassam se paidā ho.

Hereditary, *a. i.*—Jo wirāsatan yā mūrīs se mile ; maurūsī. [par qābiz hai.

He is in possession of a large hereditary estate—Woh ek bāṛī milk-i-maurūsī

2.—Jo mūrīs se wāris ko pahuñch sake ; jo wāris-i-qānūnī ko wirāsatan mil-sake.

The post of Qānūngo is hereditary—Qānūngo kā 'uhda maurūsī hotā hai ; Qānūngoṛī ek maurūsī 'uhda hai yā 'uhda-i-qānūngo pusht-dar-pusht (nasalan ba'da naslin) chalā ātā hai. [ābāyī ; pushtainī ; maurūsī.

3.—Jo bāp yā māñ se laṛke kī taraf muntaqil huā ho yā ho sake ;

Hereditary bravery—Maurūsī shujā'at ; woh dilerī yā bahādurī jo kisī ke bāp yā māñ meñ rahī ho.—*Hereditary disease*—Ābāyī maraz ; aisī bimārī jo kisī ko uske bāp yā māñ se lāhiq ho ; pushtainī bimārī.

Heritable, *a.* Qābil-i-taurīs ; jo wirāsatan mil-sake.

Heritage, *n.* Irs; warsa; mīrās; jo kuchh mīris se uske wāris ko pahuñcho.

Hesitate, *v. i.* 1.—Kisī bāt kī nisbat rāe-i-qat'ī qāim karne yā kār-rawāyī meñ ruknā khwāh taammul k.; kisī amr kī nisbat mashkūk rahnā; pas-o-pesh meñ rahnā yā pas-o-besh k.; āgā-pīchhā k.; dubdhā k. yā dubdhā meñ rahnā; shash-o-panj meñ rahnā; muzabzab rahnā.

2.—Rukruk ke bāt k.; bolne meñ ruknā; hīklānā; luknat k. [ruk ke.

Hesitatingly, *ad.* Pas-o-pesh ke sāth; ba-taammul; shak ke sāth; ruk

Hesitation, *n.* 1.—Pas-o-pesh; shubha; shak; dubdhā; āgā-pīchhā; taammul; hais-bais; shash-o-panj. [kahnā.

2.—Bolne meñ rukāwat; luknat; hīklāhat; ek ek bāt ruk ruk ke

Hew, *v. t.* 1.—Kulhārī se kāṭnā; kisī tez āle se kāṭ-kar girā d.; chīrnā; kāṭnā; tarāshnā; rukhānī se kūtṇā; chiknā k.; ṭukrā ṭukrā k.

Often with *down*, or *off*.

Hide, *v. t.* 1.—Chhipānā; nazar se dūr yā nazar ke bāhar r.; makhfī r.; poshīda r.; kisī ko jāune na d.; lā'ilm r.; iqrār na k. [bachānā.

2.—Khatre se bachānā; mahfūz r.; muhāfazat k.; bachāw k.;

Hide, *v. i.* Chhipā rahnā; apne ko chhipāye rahnā; nazar se dūr rahnā; dekh na paṛnā.

Hideous, *a.* 1.—Dekhne meñ bhayānak; khauf-nāk; jiske dekhne se ḍar paidā ho. [hawnāk.

2.—Sunne meñ karīh yā burā; jiske sunne se ḍar paidā ho; muhib;

3.—Makrūh; nafrat ke qābil; ganda.

High, *a.* 1.—Baland; ūñchā; raftī; 'ālī-shān.

2.—Ādāb aur akhlāq yā 'aql meñ baṛā.

3.—Rutbe nekuāmi 'uhde yā haisiyat wagaira meñ baṛā.

4.—'Ālī-nizhād, 'ālī-khāndān; nutfa-i-sharif se paidā; amīr-o-kabīr se paidā; mu'azzaz.

5.—Nihāyat qawī tez yā 'azīm wagaira; tund; shadīd; zī-jāh; qawī; tāqat-dār. [ho; gahīrī—jaise bāt.

6.—Nihāyat mujmal; bahut hī mushkil; jiskā samajhnā dushwār

7.—Girān-bahā; baṛī qīmat kā; besh-qīmat; mañbhā.

8.—Gustākḥ; magrūr; numāishī.

9.—Koyī sifat-i-khās numāyān taur par r. w.

High heat—(a) Sakht yā ehiddat kī garmī. (b) **High noon**—Thīk do-pahar; 'ain chāshī. (c) **High colour**—Shokḥ rang; gahīrā rang.

10.—Bādshāh se muta'allīq; saltanat-mansūb.

High treason—Bādshāh se bagāwat.

High time—'Ain waqt; thīk waqt; kisī kām ke karne kā pūrā pūrā waqt yā mauqa'—**High life**—Amīroñ yā daulatmandoñ kī suhbat meñ zindagī basar k.

(unki suhbat r.)—**High living**—'Umda aur besh-qīmat gīzā (khānā) khānā.

High, *ad.* Bāland; baṛī ūñchāyī tak; bahut hī; nihāyat hī; bare gaur yā khauz se; khūb dūb ke. [bāt kā khayāl na rakkhā jāe.

High-handed, *a.* Zalīmāna; magrūr; jisimeñ sakhtī kī jāe; jisimeñ kisī

Highness, *n.* 1.—Ūñchāyī; balandī wagaira.

2.—Ek 'izzat kā khitāb jo bādshāhoñ yā aur zī-rutba shakhsōñ ke liye kām meñ lāyā jāwe—masalan wālā-jāh; 'ālī-jāh; 'ālī-janāb wagaira.

Highway, *n.* Shārī-i-'ām; shāh-rāh; aisī rāh jahāñ sab log āmad-o-raft rakkheñ yā jispar sab kā guzar ho.

Highway-man, *n.* Jo shāri'-i-'ām par sariqa-i-bi-l-jabr kare; rāh-zan yā rah-zan; quttā'u-t-tarīq. [muzāhim h.]

Hinder, *v. t.* 1.—Āge chalne na d.; rok d.; chalne na d.; muḥhil h.; 2.—Kisī shai kī taraqqī ko rok d.; insidād k.; māni' h. 3.—Mahrūm k.; māni' h.; mahjūb k.; bāz r.; roknā.

Hinderance, } *n.* 1.—Roknā; māni' yā muzāhim h.; rukāwaṭ k. [rok-ṭok.
Hindrance, } 2.—Amr-i-māni'; rukāwaṭ kī bāt; muzāhamat; mumāna'at; rukāwaṭ;

Hinge, *n.* 1.—Woh kāṭa yā joṛ jispar darwāza phāṭak yā dhapnā waghaira ghūme; qabza; narmādagi; chūl; pāiza. [kullīya; kisī amr kā madār.

2.—Woh bāt jispar koyī dūsrī bāt munhasir yā mauqūf ho; asl usūl; This argument was the *hinge* on which the question turned.—Us amr-i-mutanāzi'a-fih kā madār isī dalil par thā.—*To be off the hinges*—Darham-barham yā pareshān h.; mushawwish yā muztarib h.; be-ṭhekūne rahnā.

Hinge, *v. t.* Qāim munhasir yā mauqūf h.; natije yā tasfiye ke liye khās-kar munhasir h.

Usually with *on* or *upon*. [isī ek bāt par munhasir hai.

The decision of the case *hinges* on this single point.—Us muqaddame kā faisala

Hint, *v. t.* Khafif zikr yā kisī dūr ke ishāre se yād dilānā; ishāra k.; kināya k.; imā k.; ishāratan yā kināyatan kahnā yā sochānā

Hint, *v. i.*— [khafif mazkūr k.

To hint at—Ishāre yā kināye se kahnā; kisī bāt kī nisbat kuchh zarū sā kah d.;

Hint, *n.* Ishāra; imā; kināya; zikr-i-khafif; do ek bāt jo ittilā' yā yād-dihī ke liye kah dī jāe. [liye kisī shai kā dūsrē se l.; kirāye par l.; ṭhike par l.]

Hire, *v. t.* 1.—Mu'awaze yā badal ke 'iwaz meṁ chand-roza isti'māl ke 2.—Ṭhike par r.; ujrat par r.; mazdūri ṭhahrā-kar r.

3.—Kisī ko haqqu-s-sa'i ke 'iwaz meṁ bure yā nā-jāiz kām meṁ lagānā yā masrūf k.; rishwat d.

4.—Kirāye par d.; ṭhike par d.; bhāre par d.

Usually with *out*, and often used reflexively.

He has *hired* out his house.—Usne apnā makān kirāye par de-diṛā.—*To hire* one's self *out*—In'ām yā mu'awaze ke badle meṁ kisī kām kā karnā manzūr k.

Hire, *n.* 1.—Woh mu'awaza waghaira jo kisī shai ke isti'māl-i-'arizi ke liye diyā jāe; mazdūri; ujrat; kirāya; bhārā; ajūra. [khidmat.

2.—Muzd (mazdūri); mihnātāna; haqqu-l-khidmat; mu'awaza-i-

3.—Zalil yā nā jāiz khidmat kā silā; rishwat.

4.—(Law.) Kisī qīmat yā mu'awaza-i-mu'aiyan ke 'iwaz meṁ kisī shai ke tasarruf yā kisī shakhs kī khidmat yā mihnāt kā mu'āhada.

Historian, *n.* Muwarriḫ; tāriḫ-nawīs; tawāriḫ-dān.

Historic, } *a.* 1.—Tawāriḫī; jismeṁ wāqī'āt kā bayān ho.
Historical, }

2.—Tawāriḫ se muta'alliq; mausūb-ba-tawāriḫ [hāsil ho yā nikle.

3.—Jo tawāriḫ meṁ ho; mundarja-i-tawāriḫ; jo tawāriḫ se

History, *n.* 1.—Tawāriḫ yā tāriḫ; qaumoh yā rīvāsatoṁ ke wāqī'āt yā hālāt; ma' wujūh aur natāij ke wāqī'āt kā musalsal bayān.

2.—Bayān; dāstān; wāqī'āt yā sawānih kā zabāni bayān; ashyā-i-maujūda kā bayān; kaifiyat; kisī shakhs yā shai ke muta'alliq hālāt kī sarāhat yā tafsil. [yā use chhūnā; zor se mārṇā yā chhūnā.

Hit, *v. t.* 1.—Mārṇā; jis chīz par shist lagā-kar māreṁ uspar pahuūchnā

2.—Thik-thik h.; jaisi zarūrat yā jaisā mauqa' ho waisā hī h.; kāmyābī se anjām k.; mutābaqat r.; rāst āna; mār l.; tīr-ba-hadaf h.
Hit, v. i. 1.—Chhū jānā; lagnā; laṛ jānā; ṭakkar khā jānā.

 Followed by *against* or *on*.

2.—Kisi shai-i-maqsūd tak pahuñchnā yā usko pānā; kisi koshish meñ ittifāqan yā khush-qismatī se kāmyāb h.; na chūknā. [jānā.

To hit on or upon—Ittīfāqiya pānā yā milnā; pā-jānā; nazar yā khayāl par
Hit, n. 1.—Zarb; ṭakkar; ek shai kā dūsrī shai se lag yā bhiṛ jānā; zarb jo kisi shai par ittīfāq yā khush-qismatī se lag jāe; ittīfāq; sanjog; amr-i-ittīfāqī; koyī achchhī bāt jo ittīfāq se ho jāe. [se ho-jāe.

A lucky *hit*—Ittīfāq-i-hasana; husn-i-ittīfāq; achchhī sanjog; jo khush-nasibī

2.—Koyī bar-jasta kalām yā khayāl; aīsā kalām jo nihāyat mauzūn yā chaspān ho; kalām yā khayāl jo tīr-ba-hadaf ho.

Hither, ad. Idhar; yahān; is jagah. [wards the speaker." *Webster*.

 "Used with verbs signifying motion, and implying motion to-
Hither and thither—Idhar-udhar; yahān-wahān; jā-ba-jā.

Hither, a. Bahut nazdik; bolne wāle (mutakallim) kī taraf; dūr nahīn. -
Hitherto, ad. 1.—Is waqt tak; ab tak; hanoz; zamānā-i-hāl (is waqt) ke pahle.

2.—Is jagah tak; yahān tak; kisi hadd-i-mu'aiyan tak.

Hoax, n. Dhokhā jo khel kī rāh se diyā jāe; dhokhe yā hañsī kī bāt; dhokhā jismeñ bad-niyatī na ho; jhāñsā; jul; buttā. [d.; buttā d.

Hoax, v. t. Dhokhā d.; khel yā hañsī ke tariq par kisi ko chhālnā; dam
Hold, v. t. 1.—Pakṛe rahnā; rakkhe rahnā; girne yā nikal jāne na d.; roke rahnā; kisi hālat-i-khās meñ mauqa'-i-mu'aiyan par yā hudūd-i-mu'aiyana ke andar r. [chhōrnā; tark na k.; bachāye rahnā; mahfūz r.

2.—Apnī hifāzat meñ r.; kisi shai par qabza yā ikhtiyār r.; na

3.—Kisi shai par qābiz rahnā; apne qabze yā talit meñ r.

4.—Roknā; zabt khwāl qābū meñ r.; chalne yā harakat karne na d.; mahdūd k.; muqaiyad k.; qānūn yā nasūh ke rū se pā-band k.

5.—Wujūd yā kār-rawāyī ke lihāz se qāim r.; chalāye chalnā; pairawī k. jaise kisi tariq yā bahs kī; sāqit na hone d.; bar-qarār r.; qāim r. [anjām mansab ke rū se k.

6.—Koyī kām bi-l-ittīfāq yā sharik ho-kar k.; kisi fi'l kā insirām aur

7.—Kisi chiz kī gunjāish r.; kisi chiz ke rakhne kī salāhiyat r.; kisi zarf (bartan) wagaira kā is qābil h. kī usmeñ koyī chiz rakkhī jāwe yā samāwe; bahne yā gir jāne na d.

8.—Taslim k. jaise kisi rāe ko; kisi bāt par khul-ke yā chhipe chhipe sābit qadam rahnā; kisi irāde par isrār ke sāth qāim rahnā; qāim rahnā. [k.; apne dīl meñ samajhnā; ṭbahrānā; qarār d.

9.—Khayāl k.; sochnā; samajhnā; tasawwur k.; tajwiz k.; shumār

To hold a wager—Bāzī lagānā; dāwā par rakhnā yā lagānā; kisi chiz kī hārjit

k.—*To hold forth*—Zāhir k.; pesh k.; koyī bāt tajwiz yā qabūl karne ke

liye pesh k.—*To hold in*—Roknā; zabt meñ r.; āge barhne na d.—*To hold off*

—Fāsile par yā dūr r.—*To hold on*—Qāim r.; chalāye chalnā.—*To hold one's*

own—Apnī hālat-i-maujūda par qāim r.; lagzish na k.; hūr na jānā.—*To hold*

out—Denā; lene ke liye kahnā; phailnā; āge barhā d.—*To hold out* hopes or

promises—Ummed d.; ummed-wār yā mau'ūd k.—*To hold up*—Uṭhānā; ūpar k.; qāim r.; sañbhāle rahnā.

Hold, v. i. 1.—Sach ṭhaharnā; dhokhā na d.; ba-taur wāqī'a yā nafsul-amr ke qāim rahnā; nā-kāfi gair-muta'alliq yā jhūṭh na ṭhaharnā; jāiz h. yā rahnā; imtihan ke ba'd qāim rahnā.

To hold true—Sach ṭhaharnā; ba-taur wāqī'a yā nafsul-amr ke qāim rahnā.—

To hold good—Jāiz rahnā; nāiz rahnā; qāim yā mustabkam rahnā; rawā b.

2.—Apnī tayīn roknā; bāz ānā. [mā-taḥtī qabūl (taslim) k.

3.—Haq yā istihqāq hāsil k.; kisi shai ke qabze kī nisbat dūsre kī

To hold forth—Bār-i-'ām kahānā; mushtakar k.; sunānā; wa'z k.; 'lān k.; talqīn k.

To hold in—Apnī tayīn zabt meñ r. (roke rahnā).—*To hold off*—Dūr rahnā;

kanūre rahnā; ta'alluq na hone d.; wāsta bachā jūnā.—*To hold on*—Mazbūṭī

se qāim rahnā; qāim rahnā; chālā chālānā.—*To hold out*—Apnī tayīn sañbhāle

rahnā; rujū' na h.; sañbhāle rahnā; qāim rahnā; chālānā; tābi' na h.; itā'at

na qabūl k.; maglūb na h.—*To hold over*—Kisi mansab yā shai-i-maqbūza

wagaira par aiyañ-i-mu'ayana se zāid tak qāim yā dakhil rahnā.—*To hold of*

or from—Kisi se haq yā istihqāq hāsil k.; kisi shai ke qabze kī nisbat kisi kī

mā-taḥtī taslim k.—*To hold to or with*—Kisi shakhs yā rāe kī taraf ho-jānā;

kisi shakhs kī yā kisi rāe meñ sharik ho-jānā.—*To hold together*—Shāmīl

rahnā; judā na h.; mill-julā rahnā; ekaṭṭhā rahnā; muttāfiq rahnā.—*To*

hold up—(1) Sābit-qadam rahnā; mustaqil rahnā; shikasta-khātir na h.; joñ

kā toñ rahnā; bal na khānā; na ṭūṭnā. (2) Meñh kā barzānā band ho-jānā;

mauqūf ho-jānā; ruk jānā; ṭhahar-jānā

Hold, n. 1.—Pakarānā; pakarāne kī tarīq; girift; pakar.

Often used with the verbs *take* and *lay*.

2.—Kisi shai ke lene yā rakhne kī ikhtiyār yā uski bunyād; da'wā.

3.—Woh shai jise sahāre ke liye pakarēñ; woh shai jise koyī pakre yā jise pakar kar woh sañbhāle rahe.

4.—Quid-khāna; mahbas; hawālāt.

5.—Hifāzat kī jagah; qal'a; garh yā garhī.

Often called a *stronghold*.

Holder, n. 1.—Jo shakhs kisi shai ko pakar qaid rok yā apne qabze meñ rakkhe uspar bāwar kare 'alā-hāza-l-qiyās. [rahe.

2.—Kāsht-kār; asāmī; jo shakhs dūsre se zamīn lekar uspar dakhil

3.—Kisi shai kī mālīk yā qābiz.

4.—Woh shai jisse koyī chīz rukī rahe. [shai jo kisi ke qabze meñ rahe.

Holding, n. 1.—Haqqiyat; woh arāzī jo ba-taur shikmī ke li-jāe; kāsht;

2.—Ikhtiyār; dāb; ru'b. [rāhat; tewhār; ta'tīl.

Holiday, n. Mihnāt se fursat kī dīn; tafrih aur khushi kī dīn; yaumu-r-

The holidays—Tafrih yā khushi ke mu'ayan khawāh ma'mūlī aiyañ.

Hollow, n. Gār; garhā; jauf; kisi shai ke andar jo jagah khālī ho; gufā; sūrakh; mānd; kisi shai meñ chaurī khulī jagah.

Hollow, a. 1.—Polā; polkhā; ṭhos nahīñ; mujawwaf; bhītar se khālī; pet kī khālī; andar se khālī; bhītar se bharā nahīñ; chhūchhā.

2.—Sachchā yā wafā-dār nahīñ; jhūṭhā; dagā-bāz; riyā-kār. [banānā.

Hollow, v. t. Khod kūt yā kanda karke khālī k.; khālī k.; khokhlā yā polā

Hollow, *ad.* Is tarah par ki be-qābū ho-jāe yā tāqat wagaira bāqī na rahe; bi-l-kul; tamāmtar; kulliyatan; be-gair diqqat ke; sahl meñ.

☞ Chiefly after the verb to *beat*, and often with *all*. (*Colloquial*.)

Holograph, *n.* Woh nawishta masalan khat dast-āwez wasiyat-nāma yā yād-dāshit wagaira jise uske likhne wāle ya'nī kātib muqir yā mūsī wagaira ne bi-l-kul apne hāth se likhā ho.

Home, *n.* 1.—Makān yā makān-i-maskūna; rahne kā ghar; jāe-i-sukūnat; khāna.

2.—Khās apnā mulk yā des; watan; wilāyat. [rahe.

3.—Hamesha rahne kī jagah yā woh maqām jahāñ koyī hamesha

At home—Apne hī makān yā dera par; ghar par.—*To be at home on any subject*—

Kisī bāt se baḡhūbī wāqif h.; kisī amr meñ māhir h. [desi; wilāyatī.

Home, *a.* 1.—Mulk yā watan mansūb; makān se ta'alluq r. w.; khangī;

2.—Sakht; kari; nihāyat dard-nāk.

Home, *adv.* 1.—Apne makān yā ghar ko.

Go home—Apne makān ko jāo; ghar jāo.

2.—Apne mulk des yā watan ko.

☞ Opposed to *abroad*, or in a foreign country.

3.—Nazdik-nazdik; saṭ-kar; thik; bar-jasta; bahut hī.

This consideration comes *home* to our interest—Ham logoñ ke naf'-nuqsān par is khayāl yā tajwiz kā bahut hī asar pahunchēta hai..

Homely, *a.* 1.—Sāda; hasīn yā khūb-sūrat nahīñ.

2.—Bhaddā; sīdhā-sāda; moṭā; 'umda yā nafis nahīñ; usī tarah kā jo ghar ke ma'mūlī sarf ke liye bane. [banā huā.

Home-made, *a.* Ghar kā banā huā; khāna-sāz; apne mulk yā des kā

Home-stead, *n.* 1.—Makān kī jagah; woh zamīn yā ihāta jo makān se mulhiq ho; basgit. [jagah.

2.—Kisī khāndān ke logoñ kā ibtidāyī maskan; asli būd-o-bāsh kī

3.—(*Lav*) Kisī kā makān-i-maskūna aur woh jādedād-i-arāzī jo uske ird-gird aur mulhiq ho. [jānā; mardum-kushī.

Homicide, *n.* 1.—Qatl-i-insān; ek insān kā dūstre insān se halāk kiyā

2.—Qātil-i-insān; woh shakhs jo dūstre shakhs ko halāk kare.

Homogeneous, *a.* Ek qism yā naw' ke; ham-qism; ham-naw'; ham-jins yā yak-jins; jiskī tarkīb ajzā i-ham-qism se ho; jo ek tarah ke hisson se banā ho. [lagā ho.

Honest, *a.* 1.—Achehā; nek; jiskī nek-nāmī meñ dāg yā dhabbā na A man of *honest* report—Nek-nām shakhs; jisko log achehā kabeñ

2.—Dūstroñ se len-den (dād-sitad) meñ sāf; dhokhe aur fareb se barī; jo hamesha insāf yā imānī ke rū se kām kare khwāh kām karne par māil ho; imān-dār; rāst-bāz; mutadaiyin; khairā.

☞ Applied to persons.

3.—Jismeñ fareb na ho; fareb-āmez yā farebī nahīñ; wājib; jo diyānat yā rāst-bāzī se kiyā jāe; munsifāna; wājib; sachchā; nek-niyatikā.

An *honest* transaction—Aisā mu'āmalā jismeñ fareb na huā ho; jo mu'āmalā rāst-bāzī se mun'aqid ho; sachchā mu'āmalā.

4.—Sachchā; dil khol ke; sādiq. [-i khātir] kiyā jāe.

An *honest* confession—Sachchā iqrār; aisā iqrār jo dil khol ke (bilā kashīdagī-

5.—Jo kisi nek kām ki taraf rujū' ho; jo wajib usūl par mabnī ho; jo sachche dil se ho; sachchā; wājib.

Honestly, ad. Diyānat-dārī se; imān-dārī se; sachāyī se; bilā-fareb; khoṇṭāyī se nahīn; rāst-bāzī se; dil khol-kar; sāf-dilī se.

Honesty, n. Diyānat-dārī; rāst-bāzī; imāndārī; kharāyī; sidq; sachāyī.

Honour, n. 1.—Ta'zīm; takrīm; hurmat; ihtirām; khulūs wa 'ubūdiyat.
2.—Woh shai jiski 'izzat qadr yā tauqir wājib tarīq par ki jāwe; aisi shai jo bā'is-i-fakhr zīnat yā zebāish ho; sharāfat; buzurgī; 'izz-o-wiqār; gairat; rāst-bāzī; diyānat; pākī yā pāk-dāmanī; 'iffat yā 'asmat.

3.—Jo kuchh wājib sahīh aur munāsib ho uskā barā khayāl.

4.—Rutba; martaba; shūn; qadr-o-manzilat; 'izzat-o-ābrū; nek-nāmī; nāmūs; nang-o-nāmūs.

5.—'Izzat ki nishānī; woh chīzen jo kisi ko uski liyāqat ki yādgār ki tarah di jāen; aisi bāten jo kisi ki nisbat uski ta'zīm yā tauqir ki garaz se kahī yā ki jāen; qadr-o-manzilat kā subūt.

On one's honour—Halafan nahīn balki apne imān ke rū se; apne imān kī wāsta dekar; imānan.—*To do the honour*—'Izzat k.; ta'zīm yā tauqir k.—jaise kisi mihmān ki; husn-i-aḥlāq yā tawāzu' ke sāth pesh ānā.

Honour, v. t. 1.—'Izzat ta'zīm yā tauqir ke sāth pesh ānā yā bartāw k.; adab k.; ta'zīm takrīm yā tahrīm k.; parastish k.

2.—'Izzat bakhshnā; jalilu-l-qadr banānā; mumtāz k.; sar-farāz k.; rutba yā darja barhānā; baland pāya k.; mashhūr banānā yā shuhrat d. [ke manqazī hone ke ba'd rupaye chukā d.]

3.—Sakārnā aur miti pūjne par rupaye (dām) de-d; sakār kar mī'ād
To honour a bill of exchange—Kisi hundāvi ko sakārnā aur uski muddat khatm hone (miti pūjne) par rupaye (dām) de-d.

Honourable, a. 1.—'Izzat ke lāiq; qadr yā iltifāt ke qābil; qābil-i-tauqir; mashhūr; nāmwar; mu'azzaz; najīb; sāhib-i-tauqir; zī-'izzat yā hurmat. [nāmī kā bahut khayāl yā pās rakkhe.]

2.—Girāmī-manish; baland-hausala; jo diyānat rāst-bāzī yā nek-

3.—Jiskā madār kisi amr-i-ma'qūl par ho; jisse kisi amr-i-wājib wa munāsib kā anjām maqsūd ho; zalil nahīn; haqīr nahīn; jo ma'yūb na ho; wājib; munāsib; nek; ma'qūl.

An honourable motive—Wajh-i-tahrīk-i-ma'qūl; achchhi niyat yā achchhā maushā.—*An honourable proceeding*—Aisi kār-rawāyī jo zalil yā ma'yūb na ho; aisi kār-rawāyī jisse kisi amr-i-wājib wa munāsib kā anjām maqsūd ho.

4.—'Izzat ke qābil; wājibu-t-ta'zīm; jiski tauqir yā qadr-o-manzilat ki jāe.

5.—Jo 'izzat ke sāth yā mu'azzaz tarīq par kiya jāe; jiske sāth aisi aisi bāten ki jāen jo tauqir yā ta'zīm par dalālat karen; un bāton samet jinse qadr-o-manzilat sābit ho.

6.—Woh sifati kalima jo kisi mausūf ke mā-qabl izhār-i-ta'zīm ke liye lāyā jāwe; ek 'izzat kā tausīfi kalima.

7.—Jo jalilu-l-qadr aur mu'azzaz shakhson ke liye mauzūn yā munāsib ho; jo kisi shakhs ki qadr-o-manzilat qāim rakhne ke liye uske hasb-i-hāl ho; ma'qūl; khatīr.

An honourable salary—Aisā mushāhara jo yābinda ke rutbe aur 'izzat ke lihāz se (yā uske qāim rakhne ke liye) munāsib ho; mushāhara-i-ma'qūl yā khatīr.

Honourably, *ad.* 'Izzat ke sāth; tauqir ke sāth; 'ālī-himmatī se; faiyāzi se; khush-niyatī se; nek-nāmī se; bad-nāmī ke sāth nahīn.

Honorary, *a.* 1.—'Izzat-bakhsh yā jisse sirf 'izzat-bakhshi maqsūd ho.

An honorary degree—Aisā darja jisse koyī sirf ba-taur 'izzat-bakhshi ke mum-tāz kiyā jae yā jo kisi shakhs ko sirf uski 'izzat ke liye diyā jae.

2.—Jise koyī khitāb yā mansab bilā-anjām-i-kār khwāh be-gair mu'awaze ke hasil ho; kisi khitāb yā 'uhde kā be-gair kām kiye yā ajr pāye r.

An honorary magistrate—Aisā majistret (hākim-i-faujdarī) jise apne 'uhde ke 'iwaz meñ mushūbara wagaira na mile.—An honorary member of a society—Kisi jalse kā aisā sharik yā rukn jo us jalse ke muta'alliq koyī kām na kartā ho.

Hook, *n.* Kāntā; kañṭiyā; qulāba; āukṛā; haṁsuā; huk.

By hook or by crook—Kisi na kisi tarah; ṭeṭhe yā sidhe; jis tarīq par. ho.—Off the hooks—Pareshān; barham yā darham-barham.

Hook, *v. t.* 1.—Kānte se pakarnā yā atkānā; kānte se pakar ke khaiṁchnā.

2.—Hile se lenā yā hasil k.; phande meñ phaṁsānā.

To hook on—Kāntā lagānā; kānte se atkānā yā phaṁsānā.

Hope, *n.* 1.—Ummēd; tawaqqu'; rijā; chashm yā chashm-dāsht; taraq-qub; āsrā ās yā āsā; bharosā; kisi bhalāyī ki khwāhish aur uske pāue yā mumkinu-l-husūl hone ki tawaqqu' yā uskā tayaqqun; kisi qābil-i-pasand (margūb) shai ki ummed.

2.—Ummēd dene wālī shai; woh bāt jiski nisbat kuchh ummed ho; woh shakhs yā woh shai jisse kisi bhalāyī ki ummed ho; ummed-gāh; honhār shakhs yā bāt. [mutaraggaba.

3.—Woh bāt jiski ummed ki jāwe; shai-i-māmūl yā marjū; amr-i-

Hope, *v. t.* Ummēd r. yā k.; tawaqqu' r.; ummedwār yā mutawaqqu' h.; ās r.; kisi par bharosā k. yā r.; kisi se bhalāyī ki mazbūt ummed r.; kisi ko apnā ummed-gāh banānā.

Hopeful, *a.* 1.—Aisi sifateñ r. w. jinse ummed paidā ho; jismeñ bhalāyī yā kāmyābī ki ummed pāyī jāwe; honhār.

2.—Ummēd yā khwāhish r. w.; mutawaqqu'; mutamannī; mutarajjī; ummed-wār. [med na r. w.; māyūs; nīrās.

Hopeless, *a.* 1.—Be-ummed yā nā-ummed; jis bāt ko jī chāhē uski um-

2.—Jismeñ ummed ki gunjāish na pāyī jāe; jismeñ bhalāyī ki tawaqqu' na ho; jismeñ koyī aisi bāt na pāyī jāe jo tabī'at ko margūb ho; radī—jaise hālat.

Horoscope, *n.* Zāicha; janm-patr yā janm-kundalī.

Horrible, *a.* Jisse khauf paidā ho; haulnāk; bhayānak; darāwnā; muhib; wahshat-nāk; mutawahhish; karīh.

Horrid, *a.* Jisse khauf aur karāhiyat paidā ho; khaufnāk; dahshat-āngez; wahshat-nāk; nihāyat makrūh nā-guwār yā nā-pasandīda.

Horror, *n.* 1.—Larza kapkapi yā tharrāhāt jo bukhār āne ke pahle jāre ki tap meñ ma'lūm hotī hai.

2.—Khauf aur karāhiyat; dahshat aur nafrat ki wajh se badan kā kañp yā tharrā uṭhnā; woh khāyal jo dil meñ kisi aisi shai se paidā ho jo khauf-nāk aur makrūh ho.

3.—Jisse khauf aur karūhiyat paidā ho; tārīkī; sannāṭā; wahshat-nāk khayālāt; aisi kaifiyat jisse dil ko ranj pahunchē.

Hospitable, a. 1.—Mihmān-nawāz; jo ajuab shakhsōn ko mihrbānāna aur bilā-ajr rakkhe aur khilāye-pilāye; jo ajuab shakhsōn aur mihmānōn ke sāth mihrbānī aur shafaqat se pesh āye; jiskī tabī'at mihmān-nawāzī par māil ho; mihmāndār yā mihmān-parwar; garib-nawāz; musāfir-nawāz.

2.—Jisse gairōn kī nisbat faiyāzī zāhir ho yā izhār-i-sakhāwat ho; jo hāt mihmān-nawāzī ke khayāl se kī-jāe; jiskā madār mihmān-parwarī par ho. [dārī se.

Hospitably, ad. Mihmān-nawāzī se; mihmān-parwarī se; barī khātir-

Hospital, n. Shifā-khāna; dāru-sh-shifā; bīmār yā tīmūr-khāna; woh makān ('ām isse kī 'ām ho yā khās) jahūn marīz 'ilāj ke liye bataur khairāt ke rakkhe jāen yā unse unko mu'ālaja wagaira kū sarf liyā jāe.

Hospitality, n. Mihmān-nawāzī; mihmān-parwarī; musāfir-nawāzī; mihmān-dārī; mihmānī. [aur khilāye-pilāye; sāhib-i-khāna.

Host, n. Mezban; mihmān-dār; jo shakhs dūse ko apne ghar rakkhe

Host, n. 1.—Lashkar; fauj; dal.

2.—Kisī qism kā barā shumār yā barī jamā'at; amboh; bhīr; hujūm.

Hostage, n. Woh shakhs jo kisī dushman (ganīm) ko kisī 'ahd-o-paimān kī sharāit kī ta'mīl ke liye ba-taur kafalat ke hawāla kar diyā jāe aur ba'd ifā-i-mu'āhada chhor diyā jāe; yargamāl.

Hostile, a. Dushman ke muta'alliq; ganīm ke liye makhsūs yā mauzūn; jisse dushmanī khusūmat yā bad-khwāhī zāhir ho; jisse mukhālafat aur mazarrat kī khwāhish kī izhār ho; jo dushman ke qabze meñ ho; mukhālifāna; mutazād; nā-muwāfiq.

Hostility, n. 1.—Dushmanī; khusūmat; 'adāwat; mukhālafat; lāg; bair.

2.—Us shakhs kā fi'l jo khul-kar dushmanī rakkhe; fi'l-i-mukhālifāna; laṭāyī; hamla; charhāyī.

☞ In the latter sense, especially in the plural. [tattā.

Hot, a. 1.—Garm; jismeñ mahsūs hone ke qābil garmī ho; thandhā nabīn;

2.—Mahrūru-l-mizāj; maglūbu-l-gaiz; jisko jald ranjida yā khafā kar sakeñ; tund-mizāj; tez-mizāj. [musta'id; chust-o-chālāk.

3.—Sakht; shadid yā shiddat kā; bahut zor-o-shor se; sar-garm;

A hot engagement—Sakht laṭāyī; nist laṭāyī jo zor-o-shor yā shiddat se ho.

A hot pursuit, or a person hot in a pursuit—Woh pichhā yā ta'āqub jo sar-garmī yā musta'idī se kiyā jāe yā woh shakhs jo sar-garmī yā chustī se ta'āqub kare.

4.—Kaṭuā; tez; talkh.

Hot as mustard or pepper—Rāyī yā mirch kī tarah kaṭuā tez yā talkh.

Hotly, a. Garm-garmī se; zor se; shiddat se; sargarmī ke sāth; nihāyat yā bahut hī; sakht.

Hour, n. 1.—Din kā chaubiswān hissa; sāth minit; ghaṇṭa.

2.—Din kā woh hissa jo kisī ghari wagaira meñ ghaṇṭe minit wagaira ke zarī'e se ma'lūm ho; din kā koyī khās hissa.

What is the hour?—Kai baje; waqt kyā hai?

3.—Koyī waqt-i-mu'aiyan; waqt yā mauqa'; koyī khās waqt.

The hour of death—Maut k̄a waqt; maut k̄i gharī—Good hour.—Jald; bar-waqt k̄hwāh achchhe waqt se.—You have arrived at a good hour.—Tum jald āye; tum bar-waqt yā achchhe waqt pahuñche.—To keep good hours.—Waqt-i-munāsib par (waqt se) ghar ā-jāuñ; der tak ya'nī sone ke ma'mulī waqt ke ba'd bāhar na rahnā.

Hourly, *a.* Jo har gharī ho yā kiyā jāe; jo sā'at-ba-sā'at ho; mutawātir; bārḥā yā hardam hone wālā. [beshtar; barābar; har-dam.

Hourly, *ad.* Har sā'at; har gharī; gharī-gharī; ghanṭe ghanṭe; aksar;

House, *n.* 1.—Woh 'imārat jo kisi qism ke jāūdār ke rahne yā hifāzat ke liye maqsūd ho; 'ala-l-khusūs woh makān yā 'imārat jo insān ke būd-o-bāsh ke liye ho; makān yā makān-i-maskūna; ghar; haveli; bakhri; khāna; bait. [dārī yā 'iyāl-dārī.

2.—Umūrāt-i-khāna-dārī; ta'alluqāt-i-khāna-dārī; girhastī; khāna.—To keep house—Khāna-dārī k.; girhastī chalānā.—To keep a good house—Umūrāt-i-khāna-dārī ko kāmyābī ke sāth anjām d.; khusūsan mihmānoñ kī ta-wāzu'-takrīm khūb k. ya'nī unko achchhi tarah khilānā-pilānā; khāne-pine k̄a dhang yā intizām achchhā r.

3.—Woh log jo ek makān meñ ekatṭhā raheñ; gharānā; khāndān.

4.—Nasl; khāndān; jo log ek hī mūris se paidā hoñ; āl; aulād; khusūsan ek barā yā sharīf gharānā; ek mashhūr khāndān.

5.—Kisi bādshāhat ke ek tabqe ke log jo pārliment yā jalsa-i-wāzi'in-i-qawānīn meñ jam' hoñ; woh log jo ba-haisiyat-i-wāzi'ān-i-qawānīn muttafiq hoñ.

6.—Kothī; saudāgarī yā tijārat k̄a kārkhāna; mahājani kothī.

House of God—Khāna-i-Khudā; girjā mandir yā masjid.—Religious house—Khānqāh; dair; maṭh.

House, *v.* 1.—Garmī-sardī yā khushkī-tarī se bachānā; mahfūz r.; sāye yā ār meñ rakh ke bachānā;; hifāzat se r.; panāh d.

To house wood or cattle—Lakrī yā maweshī ko sāye meñ rakh kar mahfūz r. ya'nī garmī sardī wagaira se bachānā.

2.—Qabr meñ rakh-ke chhipā d.; gār-top d.

House-breaker, *n.* Jo shaḥṣ chori wagaira kī niyat se roz-i-raushan meñ makān ko tor yā phor kar usmeñ ghus jāe; naqb-zan; señdh mārne yā lagāne w.

House-breaking, *n.* Chori wagaira kī niyat se roz-i-raushan meñ kisi makān ko tor yā phor kar usmeñ ghus jānā; naqb-zanī; señdh mārṇā lagānā torṇā yā phorṇā.

☞ If the crime is committed at night, it is called *burglary*.

Household, *n.* 1.—Khāndān; kunba; larke-bāle; bāl-bachche; gharānā; pariwār; jo log ek-hī makān meñ raheñ aur ek gharāne ke hoñ; woh log jo ek khāndān ke hoñ; qabāil; kutumb.

2.—Ghar k̄a band-o-bast; khāna-dārī; girhastī.

House-hold, *a.* Ghar aur khāndān se muta'alliq; ghar ke muta'alliq yā khāugī; khāna-dārī k̄a; khāna-mansūb; larke-bāloñ k̄a; bāl-bachchoñ k̄a; girhastī k̄a.

Household furniture—Khāna-dārī ke asbāb yā sūz-o-sāmān; asāsu-l-bait.—Household affairs—Umūrāt-i-khāngī yā khāna-dārī; girhastī k̄a kānī-dhām.

House-keeping, n. Khāna-dārī; girhastī; ta'alluqāt-i-khāngī ki fikr; umūrāt-i-khāngī kā ihtimām yā band-o-bast.

Housewarming, n. Woh khānū-khilānū yā khushī wagaira jo naye makān meñ jā-kar rahne ke waqt ki-jāo.

Hover, v. i. 1.—Hawā meñ pharpharāte yā urte phirnā; kisī jagah yā chiz ke ūpar hī ūpar urā k.; meñrānā yā meñdlānā; hawā meñ idhar-udhar ūpar hī ūpar phirā k.

2.—Idhar-udhar phirā k.; kisī jagah ke ird-gird yā qarīb dhamkī ki rāh se yā nigrānī ke liye khwālī yūñhī phirā k.; meñrāyā k.

How, ad. 1—Kis tarah yā kis tarah par; kis sabīl yā tadbīr se; kyūñkar.

2.—Kis darje yā had tak; kis-qadar; kis andāz se; paimāish māp yā wazn meñ kitnā; kitnā. [kāhe ko; kis wāste.

3.—Kyūñ; kis sabab wajh yā bāi's se; sabab batlāo; kāhe yā

4.—Kis hūlat meñ; kyūñkar; kis tarah.

However, ad. 1.—Kisāhi; kitnāhī; kittahī yā kittāhī.

2.—Ba-har-hāl; ba-har-taqdīr; ba-har-sūrat; ba-darja-i-aqāl.

3.—Bā-in-hama; ispar bhī; tispar bhī; taubhī; tāham; lekin; magar.

Hub, n.—

Up to the hub—Kīnchar meñ dhañse huye pahīye kī tarah uljhāw yā muskil meñ paṛā huā; bahut hī; nihāyat hī; dābtā-utrātā; be-tarah mubtalā phāñsā huā yā giriftār.—*He is in debt up to the hub*—Woh nihāyat hī maqrūz hai; woh be-tarah (nihāyat yā bahut hī) qarz meñ mubtalā hai.

Huddle, v. i. Bhīṛ k.; hujūm k.; ghus-paith ek hī meñ mil-jul jūnā; pareshānī yā khauf wagaira kī wajh se bāham be-mitīyāzī se mil-jūnā; pareshān ho-kar ekaṭṭhā ho-jūnā yā jald jald chalnā. [be-parwāyī se k.

Huddle, v. i. 1.—'Ujlat be-ihtiyāti aur gaffat ke sāth k.; jald jald aur

2.—Jald jald aur be-tartībī se pahūc l.—jaise kapṛo; 'ujlat yā be-ihtiyāti se chhipā l.; 'ujlat aur pareshānī ke sāth k.; khult-malt yā maḥhlūt kar-d.; bilā-lilāz i-silsila khwālī tartīb ekaṭṭhā kar-d.

☞ Usually with a following preposition or adverb; as, *on, up, together.*

Huddle, n. Bhīṛ; hujūm; bahut se log yā chīzeñ jo bāham maḥhlūt hoñ (milejule ekaṭṭhe hoñ); abtāi; darhamī-barhamī; gol-māl; intishār.

Hue and cry, n. (Law). Shor-o-gul hāñk-pukār yā chillāhat ke sāth (ya'nī dharo pakṛo kahte huye) kisī mujrim kā ta'āqub yā pīchhā; dār-o-gīr; gul-gapārā; guhār.

Hue, n. Raug.

Huge, a. Bahut barā; 'azīm; 'azīmu-sh-shūn; qawī-haikal; wasī'; qad-o-qāmat lambāyī-chaupāyī darāzī aur darjo ke i'tibār se bahut barā; kalāñ.

Human, a. Insān yā banī-ādām se muta'alliq; jismeñ insān kī sifateñ hoñ; nasl-i-insānī se ta'alluq r. w.; insānī; basharī; insān (ādmi) kā.

Humane, a. Insān sī tabī'at r. w.; narmī hamdardī aur dūsoñ ke sāth mihrbānī se maslūk hone kī khwāhish r. w.; musibat-zadoñ yā lā-chāroñ kī taklīf naf karne kī khwāhish r. w.; mihrbān; khair-andesh; karīm; rahīm; sāhib-i-murawwat; insān. [rahīm-dilī se; dardmandī se.

Humanely, ad. Insāniyat ke sāth; mihrbānī muhabbat yā rahm ke sāth;

Humanity, n. 1.—Insāniyat yā ādmīyat; woh khās qism kī tabī'at jisse insān dūso maḥhlūq se pahchānū jātā hai.

2.—Banī ādam yā jins-i-ādām; kul insān.

3.—Mihrbānī; k̄hair-k̄hwāhī yā nek-andeshī; jo log taklīf meñ hoñ unke raf'ī-taklīf aur jumla maḡhlūq kī nisbat narm-dilī ke sāth bartāw kī k̄hwāhish; dard.

Human-kind, *n.* Bani-ādam; ādam-zād; jins-i-ādam; ādmī; insān.

Humanly, *ad.* Jisā insān karte haiñ; ba-tarz-i-insān; logoñ kī rāe yā 'ilm ke mutābiq. [nichā; 'ālī-shān nahīñ; zalīl.

Humble, *a.* 1.—Ūchā yā baland nahīñ; past; fauq-i-bharak nahīñ;

2.—Firo-tan; jo apnī tayīñ haqīr samjhe; jo kisī bāt kā ḡa'wā apnī nisbat na kare; magrūr yā mutakabbir nahīñ; miskīn; 'ājiz; munkasir; k̄hāk-sār.

Humble, *v.* *t.* Past k.; ghatānā; tor d.; 'ājiz k.; maglūb k.; nichā kar d.; zalīl banā d.; tāqat āzādī yā 'urūj ko kam kar-d.; nādim k.; munkasir banā d.; ghamand tor d.; gurūr ḡhā d.; tabī'at meñ inkisārī paidā k.; 'ājiz aur mutī' banā d. [yā firotanī se; niyāz-mandāna.

Humbly, *ad.* 'Ājizī ke sāth; 'ijz se; inkisārī ke sāth; k̄hāk-sārī se; garibī

Humbly, *n.* 1.—Latāifu-l-ḡiyāl (achhe achhe hīlōñ) ke zarī'e se dhokhā; dhokhā dekar gumrah karne ke liye jo bāt nikālī jāe; chhal; buttā; jul; dhokhe-bāzī.

2.—Dhokhe-bāz; jo shakhs dhokhā de; chhalī; makkār.

Humbly, *v.* *t.* Dhokhā d.; fareb d.; jul d.; buttā d.; makr k. (*Colloquial*)

Humid, *n.* Gilā; odā; tar; nam; martūb; jismeñ isqadar rutūbat ho kī mahsūs ho-sake; kisīqadar nam; jismeñ pāñī kā laus ho.

Humidity, *n.* Narmī; tarī; rutūbat; isqadar narmī jo dekhne yā chhūne se ma'lūm ho; odāpan; gilāpan. [zalīl k.; dil tor d.

Humiliate, *v.* *t.* Apnī yā dūroñ kī nazroñ meñ haqīr k.; past k.; 'ājiz k.;

Humiliation, *n.* 1.—Gurūr-shikanī; pastī; k̄hiffat; nichāyī; heṭhī.

2.—'Ājizī; 'ijz; inkisārī; itā'at; firotanī.

Humility, *n.* 'Ājizī; firo-tanī; gurūr aur shokhī kā na r.; gurbat; miskīnī; apnī liyāqat wagaira kā k̄hayāl kam r.; tawāzu'; naqs aur gunāh kī wajh se apnī tayīñ nā-lāiq samajhnā.

Humour, *n.* 1.—Namī; tarī; rutūbat.

2.—Dil kī kaifiyat 'ām isse kī dawāmī ho yā 'ārīzī; mizāj; man kā pher; mauj; lahar; tarang; k̄hayālāt jo badlā karen.

3.—Zarāfat; khush-tab'ī.

4.—Zūd-ranji; tunuk-mizāji; bad-mizāji; chirchirāhat.

Humour, *v.* *t.* 1.—Kisī kī k̄hwāhish pūrī kar-ke use khush k.; jo kuchh koyī chāhe wahi kar-ke use rāzī r.; khātir k.; dil-dārī k.; nāz-bardārī k.; istarah har bāt kā k. kī zarūrat wagaira baḡhūbī raf' ho-jāe.

2.—Madad d.; kisī bāt kī qaid na lagā-kar balkī taraqqī meñ gah-gāh madad dekar i'ānat k.; ri'āyat yā bīmār-dārī ke zarī'e se chalāye chaluā; dil-joyī k.

Humorous, *a.* 1.—Mutalawwīn; k̄hayāl-parast; rah rah kar badalne-wālā; be-sabāt; jisko qiyām yā istiqlāl na ho; tarangī; man-maujī.

2.—Zarīf; zarāfat se bharā huā; ṭhaṭhol; khush-tab'; hausor; jo hañsī paidā kare; jismeñ-khel kī bāteñ hoñ; k̄helārī. [hish.

Hunger, *n.* 1.—Bhūkh; gursanagi; jū; ishtihā; gīzā kī talab yā k̄hwā-

2.—Kisī bāt kī barī ragbat yā k̄hwāhish; kisī shai kā kamāl ishtiyāq.

Hungry, *a.* 1.—Bhūkhā; gursana; barī ishtihā r. w.

2.—Kamāl shauq r. w.; barī tamannā r. w. [pāyī jāe.

3.—Bhūkh se dublā yā tahlīl; jisse bhūkh kī 'alāmat yā barī raghat

4.—Zar-ḥez nahīn; jismeñ paidāwār kī quwwat na ho; ūsar; banjar

Hunt, v. t. 1.—Kisī ko talāsh k. yā uske pīchhe jānā masalan shikār yā wahshī jānwaroñ ke; pakarne yā halāk karne kī garaz se pīchhā k.; khel yā warzish ke liye shikārī kuttoñ ko le-kar pīchhā k.

2.—Kisī chīz ko mihnat se talāsh k.; pīchhā k.; pīchhe pīchhe jānā.

☞ Often followed by *out, up, or after*.

3.—Hañkā d.; khaderuā; pīchhā karnā aur khader-kar nikāl d.

☞ With *down, from, away, and the like*.

Hunt, v. i. 1.—Shikār ke pīchhe jānā; shikār kī pairawī meñ yā tafrihan khwāh dūsre maqsad se bāhar nikāl jānā.

2.—Khub pīchhā karke dhūndhū; talāsh yā justjū k.

☞ With *for*.

Hurl, v. t. Is tarah phenknā ki hawā meñ chakkar khātā yā bhanbhanā-tā jāe; zor se phenknā; bare sadme se chalānā.

Hurry, v. t. 1.—Jaldī karnā; jald jald karānā; tahrik karke 'ujlat karānā; aur tez chalānā yā jald jald kām karānā; utāwli machānā.

2.—Ghabrū d.; muntashir kar-d.; harbarā d.; harbarī meñ ḍāl d.; uthal-pathal machā d.

To hurry away—Lekar jhatpat chal d.

[chalnā.

Hurry, v. i. Jaldī se chalnā yā kām k.; tez yā khūb qadam barhāye Hurry, n. Harakat yā anjām-j-kār meñ 'ujlat; chalne yā kām karne meñ utāwli (jald-bāzī); jaldī; shitābī; ghabrahāt; harbarī; khalbalī; pareshanī; dhūm-dhām. [choṭ pahuñchānā ki usse dard paidā ho.

Hurt, v. t. 1.—Kisī ko jismānī taklif pahuñchānā; is tarah par zaḥīm yā 2.—Kisī shai kī waq'at khūbsūrtī khushī yā sūd-mandī meñ nuqsān pahuñchānā; zarar pahuñchānā; nuqsān pahuñchānā; sadma pahuñchānā. [meñ khālāl ḍīlnā.

3.—Kisī kā dīl dukhānā; ranjīda k.; āzār d.; kisī kī zātī tanqīr Hurt, n. 1.—Zaḥīm yā choṭ wagaira; woh jismānī sadma jisse taklif ho.

2.—Zarar; nuqsān; khisāra; ziyān.

Hurtful, a. Nuqsān-rasānī yā zawāl pahuñchāne par māl; muzir; zarar-rasān; jisse nuqsān yā barbadī ho.

Hurtless, a. Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na pahuñche; be-gazand; jisko kuchh sadma āseb yā mazarrat na pahuñche. [swāmī.

Husband, n. 1.—Shauhar; khasam; khāwind; zauj; katkhudā; ādmī; ☞ The correlative of *wife*.

2.—Jo dūr-andeshī aur kifāyat-shī'ārī se ihtimām-o-insirām kare; kifāyatī; kifāyat-shī'ār; juz-ras.

Husband, v. t. 1.—Kifāyat se chalānā; bachā bachā ke kharch k.; kām meñ lagānā yā lānā; aisi tarah kām meñ lānā ki barā hī asar paidā ho; jugat yā dhang chalānā.

2.—Jotnā-bonā; khetī k.; kāshtkārī k.

Husbandman, n. Kāshtkār; kisān; mazārī'; khetī k. w.; khetihar.

Husbandry, n. 1.—Umūrāt-i-khāngī kī khabar-gīrī; khāna-dārī meñ kifāyat-shī'ārī; ihtimām; juz-rasī.

- 2.—Kishtkāri; zirā't; kisān kā kām-dhām yā kār-o-bār; khetī.
Hush, a. Sākit; chup; khāmosh; chupkā.
Hush, v. t. 1.—Chup k.; sākit k.; khāmosh k.; shor band kar-d.; sukūt meñ kar-d. [dūr k.]
 2.—Dhīmā kar-d.; thandhā kar-d.; firo k.; sākin kar-d.; miṭānā yā
To hush up a matter—Kisi bāt ko dabā d.; kisi bāt ko ubharne khulne yā zāhir hone na d. (use chhipā yā poshida r.; uskī nisbat kuchh na bolnā yā kahnā).
Hush, int. Khāmosh; chup raho; chup; na bolo; gul na karo; shor na machāo.
Hush-money, n. Woh rishwat jo sukūt-warzī kī garaz se dī-jāe; woh rupaye jo is garaz se diye jāen ki fulān wāqī'a kī nisbat mukhbirī na kī-jāe yā uskā inkishāf na hone pāye; chupkarāyī.
Hypocrisy, n. Makkārī; jhūṭhī sūrat banānā; apnī aslī khāsiyat yā niyat ko chhipā d.; jhūṭhmūṭh nek yā dīudār ban-jānā; diu-dārī kā iddī'a-i-darog; farebī sūrat; do-rangī; do-rūyī; jhūṭh bahāna.
Hypocrite, n. Makkār; riyā-kār; 'aiyār; jhūṭhī sūrat banāne w.; dhokhā dene yā kisi ko apnā mihrbān-i-hāl karne ke liye zāhir meñ achchhī sūrat banā l. w.; gandum numā-i-jau-farosh; neki yā dindārī kā jhūṭh da'wā k. w.; munāfiq; murāyī.
Hypocritic, } a. Hilā-sāz; makkār; munāfiq; jhūṭhī aur farebī sūrat
Hypocritical, } ikhtiyār k. w.; iddī'a-i-mazhab k. w.; apnī aslī khāsiyat yā niyat chhipāne w.; jo makkārī kī wajh se ho yā jisse makkārī zāhir ho. [yī se; sidq dīlī se nahīn.]
Hypocritically, ad. Makkārī se; riyākārī se; kapaṭ se; jhūṭh; jhūṭhā.
Hypothecate, v. t. (Law) Kisi jāedād par dain (qarze) kā bār qāim k. par uskā qabza murtahin ko na d. yā intiqāl-i-haq jānib-i-murtahin na k.; kisi jāedād ko makfūl k. par uspar daḥl na d.; dishtbandhak k. yā disht-bandhak rihñ r.; bandhak k.; āṛ meñ r.
Hypothecation, n. (Law) Rihu-i-disht-bandhak; rihñ-i-mahz ya'nī aisā rihñ jismeñ murtahin ko shai-i-marhūna kā qabza na diyā jāe; woh haq jo kisi dāin ko uske madyūn kī jāedād meñ hāsil ho aur jiske zarf'e se woh jāedād-i-marhūna ko nilām karā ke uske zar-i-saman se apnā qarz chukā le; istigrāq; kafālat; rihñ-i-bi-l- kafālat.
Hypothecator, n. (Law) Jo shakhs apnī jāedād adā-i-dain ke liye makfūl kare; disht-bandhak k. w.
Hypothesis, n. Qiyās; khayāl; tasawwur; woh bāt yā usūl jo is garaz se tasawwur yā farz kar liyā jāe ki amr-i-mutanāzi'a-fih ke subūt ke liye usse natīja nikālā jāe; aisi bāt jo sābit na ho lekin dalīl ke liye mān li-jāwe.
Hypothetic, } a. Qiyāsī; qiyās par mabnī; mashrūt yā shartī; jo
Hypothetical, } dalīl karne aur natīja nikālne kī garaz se bilā subūt mān liyā gayā ho.
Hypothetically, ad. Bataur qiyās ke; farzī tariq par; shartīya.

I.

IBIDEM, ad. [Lat. abbreviated *ibid.*] Usī jagah; wahīn.

Ice, n. 1.—Barf; yakh.

[jamāyen.]

2.—Bālāyī yā dūdh jise mīṭhā aur khushbū-dār banākar barf meñ

To break the ice—Kisi bāt kī koshish shurū' k.; ibtidā'ī qabāhatōn yā dush-wāriyōn ko raf' k.; rāh kholnā; bismillāh k.

Ice, *v. t.* 1.—Barf se chhipā d.; yakh kar d.

2.—Thandhā k.—jaise barf se; jamā d.

Idea, *n.* 1.—Kisi shai kī sūrat shabih yā taswīr jo dil par ban jāe; jo kuchh zihn yā fahm (samajh) meñ ā-jāe. [kiyā jāe; irāda; manshā.

2.—Khayāl; tasawwur; dhyān; woh shai-i-haqiqī jiskā tasawwur

3.—'Aqīda; masala; rāe; bāt jo kahī jāe.

Ideal, *a.* 1.—Zihnī; 'aqlī; dimāgī; jo khayāl meñ rahe.

2.—Hukmī; farzī.

3.—Mahz khayālī; wahmī; jo mahz tasawwur meñ rahe.

IDEM, [Lat.] Wahi jaisā upar mazkūr huā; wahi; aizan.

Identical, *a.* Wahi; mukhtalif nahīn; ek hī; dūsrā nahīn; yaksān; ham-qālib; ham-shakl; ek sā. [wahi shakhs hai jo kal 'adālat meñ hāzir thā.

He is the identical person who appeared before the court yesterday—Woh

Identification, *n.* Kisi shai kī mutābaqat sābit k.; kisi shai kī nisbat yah sābit k. ki yah wahi hai; shinākht.

Identify, *v. t.* 1.—Kisi shai kī wahdat sābit k.; kisi shai kī nisbat yah thahrānā kī yah wahi hai; yah sābit k. ki fulān shai wahi hai jiskā bayān da'wā yā izhār kiyā gayā hai; shinākht k.; pahchānnā.

To identify stolen goods—Chori kā māl pahchānnā ya'nī use dekh kar yah sābit k. ki yah wahi māl hai jo chori gayā thā.

2.—Ek kar denā; aisi tarah se milānā shāmil yā makhlūt k. ki ek ho-jāe; ek hī yā yak-sān samajhnā; har tarah par ek (wāhid yā yak-sān) khayāl k.

Identify, *v. i.* Ek tarah kā (yak-sān yā wāhid) ho-jānā; naf' nuqsān manshā kām tāsir wagaira meñ ek ho-jānā; ek ho-jānā; bāham mukhālif na h.

Identity, *n.* Kisi shai kī wahdat; wahi h.; dūsrā yā mukhtalif na h.; kisi shai kā uske muta'alliq bayān izhār yā da'we ke mutābiq thik thik h.

To prove the identity of a person or of stolen goods—Kisi shakhs yā māl-i-mas'ūqā kī nisbat yah sābit k. ki yah wahi shakhs yā chori kā māl hai jiskā zikr huā hai.

ID EST, [Lat. abbreviated *i. e.*] Ya'nī.

Idiom, *n.* 1.—Muhāwara; istilāh; woh 'ibārat jo kisi zabān meñ rawāj ke rū se qāim hogayī ho aur usko sarfī-o-nahwī ma'nī se kuchh ta'alluq na ho. [sakhun.

2.—Zabān kā dhang (uski tarāsh-kharāsh); khās tarz-i-kalām yā

Idiomatic, } *a* Kisi zabān ke liye makhsūs; kisi zabān ke khās tarz-

Idiomatical, } i-kalām ke muta'alliq; bā-muhāwara; muhāware kā; istilāhī; majāzī.

Idiot, *n.* Paidāishī be-wuqūf; janam kā mūrakh; paidāishī khābt; mukhabbat-i-fitrī; diwāna-i-mādar-zūd; sāda-lauh.

Idle, *a.* 1.—Be-kār; jo kisi kām kā na ho; jisse koyī kām nikal na sake; be-sūd; jisse koyī naf' yā natīja hāsil na ho; lā-hāsil; be-hūda; be-ma'nī.

2.—Jo kām meñ na lāyā jāe; be-kār; khālī; jiskā isti'māl-i-munāsib na kiyā jāwe. [be-kār; kuchh kartā nahīn; sust.

3.—Jo kām meñ masrūf na ho; jo kār-o-bār meñ mashgul na ho;

4.—Jo āram aur chain kā 'ādī ho; mihnāt yā kām kā dushman; kām-chor; āram-talab; āskatī; sust; kāhil.
 Idle, *v. t.* Sustī meñ khonā; zā'ia k.; rāegān k.; kāhili meñ kāṭnā; 'abas yā behūda tariq par sarf k.; gañwānā.

Often followed by *away*.

To idle away time—Waqt ko sustī meñ khonā kāṭnā-yā gañwānā.

Idleness, *n.* Be-kārī; be-shag'ī; kuchh na karṇā; kisi mihnāt meñ mas-rūf na rahnā; kisi mashigale meñ lage na rahnā; sust parṛe rahnā; sustī; hāth par hāth rakkhe baithē rahnā.

Idler, *n.* Jo kuchh na kare; jo apnā waqt be-kārī meñ gañwāye; jiski auqāt be-shagli meñ zā'ia ho; sust yā kāhilu-l-wujūd shakhs.

Idly, *adv.* Be-shagli meñ; be-kārī meñ; sustī meñ; be-wuqūfāna; wāhi-yāt; behūda tariq par; be-parwāyī yā 'adam-tawajjuhī se; 'abas; be-sūd; be-tāsir; nā-haq.

If, *conj.* 1.—Dar-hāle ki; jis hālat meñ ki; agar yah bāt farz taslīm yā tasawwur kar lī jāwe ki; agar yah mān leñ ki; bi-l-farz yā ba-farz is amr ke ki; ba-sharte ki.

2.—Yā nahīn; ki nahīn.

I doubt if he will succeed—Mujhe chubha hai ki woh kām-yāb hogā yā nahīn.

Ignite, *v. t.* Āg lagā d.; sulgāuā; dadhkānā; garmī se surkh kar d.

Ignite, *v. i.* Jalne lagnā; sulagnā; garmī se lāl ho jānā.

Ignoble, *a.* 1.—Zalīl paidāish yā khāndān kā; razīl; sharīf nahīn; kamīna; nāmī-girāmī nahīn; kam-asl.

2.—Mu'azzaz balaud yā faiyāz nahīn; zalīl; past—jaise khayālāt yā fi'l.

Ignominious, *a.* 1.—Ruswā; zalīl; kamīna; buzdil. [jisse badnāmī ho.

2.—Jismeñ baṛī ruswāyī yā sharīndagi ho; ma'yūb; badnāmī kā;

3.—Ruswāyī ke qābil; qābil-i-tahqīr; nafrat ke lāiq.

Ignominy, *n.* Ruswāyī; 'awām meñ be-ābrūyī; nadāmat; 'illat; bad-nāmī; fazīhat; ruswāyī jo badnīyatī yā bad-chalni ke ittihām kī wajh se ho. [mūrakh-pan.

Ignorance, *n.* Lā-'ilmī; na-jānnā; 'adam-wāqifiyat; jahālat; jīhl;
 Ignorant, *a.* Lā-'ilm; nā-wāqif; be-khabar; jāhil; nīparh; tira-dil; mūrakh; nā-dān; nā-khwānda; be-sikhā-parhā; kor-bātin.

Ignore, *v. t.* 1.—(Law) Jhūṭh yā be-asl samājh kar nā-manzūr k. Webster.

“Said of a bill rejected by a grand jury for want of evidence.”

2.—Kisī shai par lihāz karne se inkār k.; khayāl yā iltifāt na karṇā; kisī shai kī taraf se ānkheñ bandkar lenā; taslīm na karṇā; jān-būjh kar aur bilā-wajh 'adam-tawajjuhī k. [nā-rawā.

Ill, *a.* 1.—Bad; kharāb; zabūn; achchhā nahīn; burā; qabīh; be-jā;

His ways are ill—Uske tariq bad haiñ; uske dhang bure haiñ.

2.—Jisse badī yā musibat paidā ho; nabs yā manhūs; bad; nā mubārak; nā-muwāfiq. [ill end.—Burā anjām.

An ill star or planet—Nabs sitāra yā saiyāra; burā nachhattar yā grab.—An

3.—Bad; kharāb; chirchirā; zūd-ranj; tunuk.

Generally with *nature, temper, and the like.*

4.—Mariz; mubtalā-i-maraz; alīl; bimār; achchhā nahīn; nā-sāz; māndā; kasal-mand.

He is *ill* of a fever—Woh bukḥār meṁ mubtalā hai (use tap ātī hai).—The man is *ill*—Woh shakhs 'alil (bīmār yā māḥḍā) hai.

5.—Marīzī; achchhī nahīn.

An *ill* state of health—Hālat-i-marīzī (bīmāri).

6.—Qā'ide yā munāsabat ke ḵhilāf; gair-sahih; gair-fasih; nā-pasandīda; karīh; burā; bad.

7.—Achchhī nahīn; mashkūk; mushtabah. [ma'lūm detā hai.

This affair bears an *ill* look or aspect—Yah mu'amala mashkūk yā mushtabah

III, n. 1.—Aisī bāt jisse dil ko ranj pahuñche yā khushi zūl ho-jāe khwāh nā-kāmī ho; kisī qism kī burāyī; musibat; taklif; bīmāri; dukh; dard; pīrā.

2.—Badī; burāyī; 'aib; ḵharābī; jo kuchh gair-mustahsan ho.

III, ad. 1.—Taklif yā dushwārī se; ba-mushkil; ba-qabāhat; āsānī se nahīn.

2.—Achchhī tarah nahīn; ḵhūb yā baḵhūbī nahīn; tamām-o-kamāl nahīn. [gair-muhazzab; kaj-ḵhulq.

III-bred, a. Nā-shāista; jiskī ta'līm yā tarbiyat achchhī na hui ho;

Illegal, a. Qānūn ke mutābiq nahīn; āyīn ke ḵhilāf; nā-jāiz; shar' yā shāstra ke ḵhilāf; qānūnau mamnū'; ḵhilāf-i-qānūn shar' yā shāstra.

Illegality, n. Ḵhilāf-i-qānūn h.; muḵhālafat-i-qānūn; shar' yā shāstra ke ḵhilāf h.; nā-jawāzi; 'adam-i-jawāz.

Illegalize, v. t. Nā-jāiz k.; qānūn ke ḵhilāf ṭhahrānā.

Illegally, ad. Aisī tarah par jo hukm-i-qānūn ke ḵhilāf ho; nā-jāiz taur se; ba-tarz-i-nā-rawā; qānūn ke bar-'aks; āyīn ke maushā ke ḵhilāf; aise tariq par jo qānūnan durust na ho.

Illegible, a. Parḥe jāne ke lāiq nahīn; jo suhūlat se parḥā na jāe; jise parḥ na sakeṁ; mā-yuqrā nahīn; aisā andhā yā miṭī huā kī alfāz ma'lūm na hoṁ.

Illegibly, ad. Aisī tarah par ki parḥā nā jāe; ba-tarz-i-mā-yuqrā nahīn.

Illegitimacy, n. 1.—Harām-zādagī; waladu-l-harāmī; doglā-pan.

2.—Bad-asliyatī; asli na h.; kam-asl h.

Illegitimate, a. 1.—Qānūn shar' yā shāstin ke mutābiq nahīn; bā-zābita yā jāiz nahīn; nā-jāiz; nā-munāsib; nā-rawā.

2.—Waladu-l-harām; waladu-z-zimā; harām-zāda; jiskī paidāish nā-jāiz taur par hui ho; nikāh-i-jāiz se paidā nahīn.

An *illegitimate* son or daughter—Waladu-l-harām laṛkā yā laṛkī; boṭā yā boṭī jiskī paidāish nikāh-i-jāiz se na ho.

3.—Jo jāiz tariq par mustahbat na huā ho; jo mantiq ke mutābiq na ho; ḵhilāf-i-'aql; galat.

An *illegitimate* inference—Aisā natīja jo 'aql yā mantiq ke ḵhilāf ho.

4.—Jo rawāj-i-ma'qūl ke rū se jāiz qarār nā pāyā ho; gair-mustanad.

An *illegitimate* word—Lafz-i-gair-mustawad.

Illegitimately, ad. Nā-jāiz taur par; harām-kārī se; bilā-sanad; aise tariq par jo wājib na ho.

Illicit, a. Jo rawā jāiz yā mar'i na rakkhā gayā ho; mamnū'; nā-jāiz; nā-rawā; jiskī ijāzat na digayī ho. [gayā ho.

An *illicit* trade—Tijarat-i-nā-jāiz; aisī tijarat jiske karne kā hukm na diyā

Illicitly, ad. Nā-jāiz tariq par; ba-tarz-i-nā-rawā.

Illiterate, a. Nā-khwānda; likhā-parḥā nahīn; jisne 'ilm meṁ ta'līm na pāyī ho; jāhil; nipaṛh.

An illiterate man—Be-likhā-parhā ādmī; nīparh ādmī; shakhs-i-pā-khwānda.

Ill-natured, a. 1.—Bad-mizāj; chīrchirā; tunuk-mizāj; karuā; bad-nihād.

2.—Jo bad-mizājī kī wajh se ho; jisse bad-nihādī zāhir ho; muzir.

Illness, n. 1.—Bīmārī; 'alālat; sihhāt meñ futūr; maraz; rog; āzār; dukh; kasl; tanaggu-i-tab'.

2.—Bad-atwārī; badī; burāyī; khoṭāyī; be-dīnī.

Illogical, a. 1.—Qawā'id-i-mantiq se nā-wāqif yā unpar lihāz na r. w.; sahīh sahīh dalīl ke qā'ide na jāme yā unpar tawajjuh na k. w.

2.—Qawā'id-i-mantiq ke khilāf; bahs-i-sahīh ke qā'ide ke mutābiq nahīn; ma'qūl nahīn; nā-ma'qūl.

Illustrate, v. t. 1.—Sāf sāf dekhānā; wāzih yā numāyān k.; munkashif k.

2.—Wāzih yā samajhne ke qābil k.; aisā karuā kī samajh meñ ā-jāwe; tashrīh yā tauzīh k.; misāl wagaira ke zarī'e se samajhne ke lāiq kar-denā [o-nigār wagaira banā ke kisī shai ko tauzīh aur zīnat d.

3.—Taswīron yā shaklon se musajjal aur wāzih k.; ārāsta k.; naqsh-illustration, n. 1.—Tauzīh; tashrīh; tasrīh; sāf yā wāzih kar-denā.

2.—Jiske zarī'e se tauzīh kī jāwe; woh misāl yā nazīr jo kisī bāt ke wāzih yā qābil-i-fahm karne khwāh raf-i-tazabzub ke liye maqsūd ho; taswīr yā shabīh wagaira jo tauzīhan banāyī jāe.

Illustrative, a. Tashrīhī; tauzīhī; tamsilī; jisse kisī muzabzab amr kī tauzīh ho yā uskā honā maqsūd ho. [qadr; wālī-shān; nāmī-girāmī.

Illustrious, a. 1.—Barāyī yā sharāfat wagaira se mumtāz; mashhūr; zī-

Applied to persons.

2.—'Izzat-bakhsh; jalīl; mashhūr; ma'rūf.

Illustrious deeds or titles—Aise fīl yā khitāb jinse 'izzat hasil ho.

Ill-will, n. Dushmanī; 'adāwat; bad-andeshī; bad-khwāhī; burāyī chāhīnā.

Ill-wisher, n. Bad-khwāh; bad-andesh; kisī kī burāyī chāhne w.; dushman. [jiskā khayāl meñ lānā yā ānā mumkin ho.

Imaginable, a. Jo qiyās yā khayāl meñ ā-sake; jahān tak qiyās ho-sake;

Imaginary, a. Qiyāsī; khayālī; aslī nahīn; farzī.

Imagination, n. 1.—Quwwat-i-mutakhayyila; woh zihni quwwat jisse un chizon ke khayālāt zihni meñ bāndh aur ban jāte hain jo hawās-i-khamsa ke zarī'e se usmeñ pahunchte hain.

2.—Khayāl; tasawwur; qiyās; taswīr-i-khayālī; kisī shai kī sūrat jo dil meñ bāndh jāti hai [koyī be-bunyād yā aisī rāe jo mahz qiyāsī ho.

3.—Tadbīr; mansūba; bandish jo dil meñ bāndhī jāe; gumān; Imaginative, a. Jo khayālāt kiyā kare; mutakhayyil; mutawahhim; khayālāt kā 'ādī; khayāl-parast; khayālāt se bhārā huā; pur-fikr.

Imagine, v. t. 1.—Dil meñ kisī shai kā tasawwur k.; khayāl k.; qiyās se nikālū. [nikālū.

2.—Mansūba k.; ijād yā ikhtirā' k.; bandish bāndhnā; soch ke

3.—Apne dil se kahnā; sochnā; khayāl k.

Imagine, v. i. Khayāl k.; qiyās k.; tasawwur k.; rāe qāim k.; sochnā; bichārnā; dil meñ sūrat banānā yā samajhnā.

Imbank, v. t. See Embank.

Imbankment, n. See Embankment.

[tuwān.

Imbecile, a. Quwwat-i-jismānī yā zihni se khālī; kamzor; za'if; nā-

Imbecility, n. Zu'f; kamzorī; nā-tuwānī; zu'f-i-jismānī yā 'aqli.

Imbibe, *v. t.* 1.—Pi l.; sokh l.; jazb kar-l.; khainch l.; chūs l.

2.—Le-kar dil meñ rakh chhoṛnā; zihm-nashīū kar-l.; qabūl k.; jī meñ paithne aur thabarne d.

Imbitter, *v. t.* 1.—T'alkh k.; karuā k.; munaggas k.; izā-rasān yā taklif-dih banā d.; aisā kar d. ki khushī bāqī na rahe; ranj kā bā'is banā d.

2.—Ziyāda shadūd yā taklif-dih banā d.; shiddat barhā d.; aur ziyāda kar-d.; bharkā d.; mushta'il kar-d. [pareshānī; jhaujhat.

Imbroglia, *n.* [Written also *embroglia*] Uljhāw; intishār; bakherā; **Imitable**, *a.* Jiskī naql ho-sake; qābil-i-taqlid; is lāiq ki taqlid karen; is qism kā ki use dekh kar dūsrā bhī waisāhī kare.

Imitate, *v. t.* 1.—Tariq meñ kisī ki pairawī k.; kisī ko bataur namūno yā nazir ke mān ke waisāhī k.; fi'l yā tariq wagaira meñ kisī dūse ki pairawī kī koshish k.; tatabbu' k.; naql k. yā uski koshish k.; taqlid k.; kisī dūse ki mānind hone yā karne ki fikr k.; dekhādekhī k.

2.—Sūrat rangat yā sifat wagaira meñ kisī ki tashbih paidā k.; utārā utārnā; taqlid k.

Imitation, *n.* 1.—Naql; taqlid; pairawī; tatabbu'.

2.—Tashbih; shabāhat; utārā; naql.

Immaterial, *a.* 1.—Gair-māddī; jise wujūd na ho; gair jismānī; rūhānī.

2.—Jisse koyī barā natija na nikle; be-waq'at; khafif; adnā; gair-aham; lā-hāsil; 'abas; gair-zarūrī. [karnā bi-l-kul 'abas hai.

It is wholly immaterial whether he does so or not—Uskā is fi'l kā karnā yā na **Immediate**, *a.* 1.—Nuzdikī; bilā wisātat 'amal karne-wālā; jiske 'amal meñ koyī dūsrī wajh yā koyī aur zarī'a hāil na ho; jo apnā natija apne hi 'amal se paidā kare; sarīhī; badihī [ua ho.

2.—Fi-l-faur; maujūd; bi-l-fi'l; jiske darmiyān dūsrā zamāna hāil

Immediately, *ad.* 1.—Sarīhī; bilā wisātat kisī dūse ke; bi-z-zātihi.

❧ Opposed to *mediately*.

The transfer, whether accepted *immediately* by himself, or *mediately* by his agent, vests in him the property—Us intiqāl se-haqq-i-milkīyat use hāsil ho-jātā hai chāhe woh use bi-z-zātihi manzūr kare yā ba-zarī'a apne kār-pardūz ke (muḫtārtan).

2.—Fauran; fi l-faur; isī yā usī waqt; jhatpat; turant; wohiū.

Immemorial, *a.* Yād ke bāhar; itne dinon kā ki uskā āgīz yād na ho yā uskā patā lag na sake; isqadar zamāne kā ki uskā patā na to kisī nawish-te se ma'lūm ho aur na riwāyat se. [bahut hī purānā rawāj yā dastūr.

Immemorial usage or custom—Aisā rawāj yā dastūr jiskī ibtidā kā patā na ho;

Immense, *a.* Be-had; lā-intihā; jisko pāyān na ho; bahut wasī'; bahut hī barā; 'azīm; 'azīmu-sh-shān yā qawī-haikal.

Immensely, *ad.* Be-had; be-andāz; be-pāyān; bahut hī; barā hī; ba-shiddat; ba-kasrat; had se bāhar yā ziyāda.

Immethodical, *a.* Be-tartib; be-rabt; be-silsila; be-qā'ida; jismeñ qā'ide yā tartib kā lihāz na ho; muntashar; pareshān; be-ḍhangā.

Immigrant, *n.* Woh shakhs jo sukūnat-i-dawāmī ki garaz se kisī mulk meñ jāe. [meñ jānā jo apnā watan na ho.

Immigrate, *v. i.* Sukūnat-i-dawāmī iḫtiyār karne ki garaz se aise mulk

Imminent, *a.* Jiske ā-parne yā fauran wāqī' hone kā ihtimāl ho; jo ba-

hut nazdik ho; bar-sar-rasīda; jo sar par pahunich gayā ho; qaribu-l-wuqū'; nazdik; jo ba-zūhir jald 'nāzil hone wālā ho.

☞ Said especially of misfortune or peril.

Immoderate, *a.* I'tidāl par nahīn; wājib yā ma'mūlī had ke bāhar; hudūd-i-munāsib ke andar nahīn; bahut hī ziyāda; be-andāza; be-had; khilāfi-'aql. [ziyāda; 'aql ke khilāf; be-andāz; itnā ki wājib na ho.

Immoderately, *ad.* Bahut hī ziyāda; andāz se ziyāda; jitnā chāhiye usse

Immodest, *a.* 1.—Bad-lihāz; be-gairat; be-hayā; be-sharm; bad-uslub.

2.—Jismen 'ismat yā pāk-dāmanī na ho; kharāb; fūhishā—jaise 'aurat. [(bāt).

3.—Ganda; zalil; pūj—jaise khayāl; fūhsh; mugalliz—jaise kalām

Immodesty, *n.* Be-gairatī; be-hayāyī; be-sharmī; bad-lihāzī; be-hijābī; nā-pākdāmanī; be-'ismatī; be-'iffatī.

Immoral, *a.* 1.—Shar' yā shāstra ke khilāf; bad; nā-wājib; diyānat ke khilāf; qabīh; zabūn; hukm-i-Ilāhī yā farāiz-i-insānī ke khilāf.

An immoral deed—Fi'l-i-bad.

[fāsiq.

2.—Bad-kār; bad-fi'l; jo fi'l-i-nā-wājib kare; be-īmān; kharāb; fājir;

An immoral person—Shakhs-i-bad-kār; kharāb be-īmān yā burā shakhs.

Immorality, *n.* Koyī fi'l yā 'amal jo hukm-i-Ilāhī yā farāiz-i-insānī ke khilāf ho; bad-kārī; bad-fi'lī; fisq-o-fujūr; burā kām; riudī.

Immortal, *a.* 1.—Lā-zawāl; gair-fānī; jo kabhī na mare; azalī-o-abadī; hamesha qāim rahne wālā; lāyazāl; wujūd-i-gair-mutanāhī r. w.; lā-yamūt.

2.—Dāimī; jo kabhī zāl yā sāqit na ho—jaise ummed khwāhish wagaira; jo dunyā mein hamesha qāim rahe; jispar zawāl na āye; jo mahw aur māsī na ho-jāe (bhūl aur miṭ na jīe); pāedār; jisko baqā ho.

Immortality, *n.* 1.—Lā-zawālī; hayāt-jāwidānī; maut aur nestī se barāat; baqā; lā-yazālī. [na h.

2.—Qiyām-i-dawāmi; hameshagī; mahw aur māsī hone ke qābil

Immovable, *a.* 1.—Jise uski jagah se haṭā na sakeñ; khūb jamā huā; mazbūt; mustahkam; aḥal; aṭal; gair-mutaharrik.

An immovable foundation—Mazbūt bunyād

2.—Jisko uske irāde se haṭā na sakeñ; sābit-qadam; mazbūt; mustaqil; jiske dil ko targīb dekar pher yā badal na sakeñ; lā-tajum; jiske dil mein lagzish na ho.

A man who remains *immovable*—Mazbūt sābit-qadam yā lā-tajum shakhs.

3.—Jismen lagzish na ho; lā-tagaiyur; jo badal na sake; mazbūt; mustahkam. [ho; mazbūt maqsad yā 'azm-i-bi-l-jazm.

An immovable purpose or resolution—Aisā maqsad yā irāda jismen lagzish na

4.—Jiske dil par ham-dardī kā asar jald na ho; sang-dil; be-rahm; kathor. [qūla; jo kisī jagah par hamesha ke liye qāim ho.

5.—(Law) Jise ek jagah se dūsī jagah haṭā na sakeñ; gair-man-Immovable estate—Jāedād-i-gair-manqūla. See *infra*.

Immovables, *n. pl.* (Law) Zamīn aur woh chīzēn jo usse lagī hoñ masalan darakht 'imārat wagaira; woh chīzēn jinko makān wagaira chhōrne ke waqt qānūnan uṭhā na le jā sakeñ.

Immunity, *n.* 1.—Kisī farz se āzādī; kisī kharch kī zimmadārī yā mahsūl wagaira se barāat; koyī ri'āyat yā istilqāq-i-khās.

2.—Āzādī; barī yā pāk rahuā.

[dal; gair-tabādala-pazīr.

Immutable, *a.* Lā-tagaiyur; jo tabdīl na ho; jo na budle; gair-mubad-

Impair, *v. t.* Bad-tar yā kharā'-tar k.; miqdār qīmat 'umdagī yā tāqat kam k.; ikhtiyār ghatānā; kam-zor k.; bigār d.; aur burā banā d.; nāqis kar-d.

Impanel, *v. t.* [Written also *empanel*.] Fihrist yā chamre ke kāgaz par likhnā yā darj k.—jaise ahl-i-jūrī ke nām; 'adālat meñ ahl-i-jūrī kī fihrist banānā mukammal yā murattab k.

Imparl, *v. i.* (*Law*) Kisī muqaddame meñ tasfiya-i-bāhamī kī ijāzat pānā; kisī mu'āmale ke āpas meñ tai kar lene kī muhlat pānā; jawāb-dihī karne ke pahle muhlat pānā. [ko kisī chīz meñ sharīk hone kī ijāzat d.

Impart, *v. t.* 1.—Kisī chīz meñ hissa d.; denā; 'atā yā 'ināyat k.; dūsre To impart food to the poor—Garībōñ ko khānā d.

2.—Batlūnā; zāhir k.; lafzōñ yā nishānoñ se zāhir k.

Impartial, *a.* 1.—Gair-jānib-dār; jo ek farīq kī nisbat dūsre farīq kī taraf ziyāda māil na ho; be-lagāw; be-ta'alluq; 'ādil; munsif; jismeñ jānba-dārī na ho.

[farīq kī taraf ziyāda māil na ho.

An impartial arbitrator—Sālīs-i-'ādil; aisā panch jo min-jumla do farīq ke ek

2.—Jo ek farīq kī nisbat dūsre farīq ke haq meñ ziyāda mufīd na ho; munsif-āna; wājib.

An impartial judgment—Tajwīz-i-munsif-āna.

[be-ta'alluq; munsifi.

Impartiality, *n.* Rāc yā tajwīz meñ jānba-dārī kā na h.; gair-jānib-dārī;

Impartially, *ad.* Bilā-rū-o-ri'āyat; be-gair jānib-dārī ke; be-taraf-dārī ke; insāf ke rū se; munsifi ke sūth; wājib taur par; wājib-wājib; haqqan.

Impartible, *a.* 1.—Nā-qābil-i-taqsim; jo bañt na sake.

An impartible estate—Milk-i-nā-qābil-i-taqsim.

2.—Diye bakhshe yā batlāye khwāh zāhir kiye jāne ke qābil.

Impassable, *a.* Lā-guzar; jismeñ koyī na jā sake; nā-qābil-i-guzār.

Impatience, *n.* Be-sabrī; sabr kā na h.; be-chainī; be-qarārī; woh iztirābī jo kisī aisi bhalāyī ke na hone par ho jiskī ummed ho; nā-shikebāyī.

Impatient, *a.* Be-chain; be-sabr; be-tāb; be-qarār; gair-mutahammil; kisī hālat-i-khās meñ be-zār aur uske tabdīl karne kā khwāhāñ; ta'jīl-kār; byākul; utāwala; tawaqquf kā tahammul na r. w.

Often followed by *at, for, of, and under*.

Impeach, *v. t.* 1.—Kisī jurm yā bad-tarīqgī kā ittihām lagānā; mut-tahim k. 'ala-l-khusūs kisī ahl-i-kār par is bāt kā ittihām lagānā ki usne apnī zī-ikhtiyārī meñ fulāñ qism kī bad-atwārī kī; 'uhde ke mut-ta'alliq bad-ā'mālī kī tajwīz ke liye 'adālat ke rū-ba-rū pesh k.; hākīm kī taraf se ilzām lagānā.

2.—Ittihām-i-'adam-munāsabat 'aid k.; mashkūk yā mushtabah qarār d.; jarah k.; bāz-purs k.; jawāb-dih yā zimma-dār qarār d.

To impeach one's motives or conduct—Kisī kī niyat yā uske tarīq ko mashkūk qarār d. yā uski nisbat yah kahnā ki woh nū-munāsib hai.

“When used in law with reference to a witness, the term signifies to discredit, to show or prove unreliable or unworthy of belief; when

used in reference to the credit of a witness, the term denotes to impair, to lessen, to disparage, to destroy." *Webster*. [būz-pūrs.

Impeachment, *n.* 1.—Kisī sar-kārī 'uhde-dār se bad-nāzmī kā muhāsaba; 2.—Ittihām; ilzām; niyat kī safāyī yā tariq kī rūstī par i'tirāz.

Impede, *v. t.* Rok d.; āge barhne na d.; mānī' h.; muzāhim h.; sadd-i-rāh h.; mukhl h.; bāz r.

Impediment, *n.* Woh amr jo taraqqī yā harakat meñ mānī' ho; amr-i-mānī'; rukāwat; insidād; 'ariza; qabāhat; sadd-i-rāh; atkāw; atak.

Impel, *v. t.* Zor-dekār āge barhāna; āge ko chalānā; kisi fi'l kī tahrīk k.; dabāw yā targīb wagairā se āge barhānā.

Impending, *p. a.* Bar-sar-rasīda; jo sar par yā qarīb pahuñch gayā ho; nazdik āyā yā pahuñchā huā; jisse kisī bāt kā khauf paida ho.

Impenetrable, *a. l.*—Jismeñ kuchh dhañs yā chubh na sake; jismeñ aur chizon kā dakhil yā guzar na ho; nā qābil-i-dukhul.

2.—Jispar kisi bāt kā asar na ho; jiske dil meñ koyī bāt na dhañse; lā-tajum; gair-muassir; jismeñ nigāhī guzar na kare (nazar na dhañse); jismeñ 'aql kām na kare; jo samajh ke bāhar ho.

Imperative, *a. l.*—Jisse hukm zāhir ho; jismeñ tākidī hukm ho; tahak-kum-āna; tākidī; qat'i; nātiq.

Imperative orders—Ahkām-i-tākidī yā qat'i.

2.—Jisse dar-guzar na ho-sake; jo khwāhī-na-khwāhī karnā parē; lābudī; lāzimī; zarūrī; jiski pā-bandī karūī parē; wājibū-i-ittibā'.

An imperative duty or necessity—Farz yā zarūrat-i-lāzimī.

Imperceptible, *a. l.*—Nā-qābil-i-hiss; jo hawās-i-khamsa ko mahsūs na ho-sake; lā-mā'lūm; jisko dil se tamīz na kar-sakeñ; jo jald samajh meñ na āye. [bahut āhista āhista ho.

2.—Bahut khafif; bārīk; qad-o-qāmat meñ bahut chhotā; jiski taraqqī

Imperfect, *a. l.*—Jo khātime ko na pahuñchā ho; nā-tamām; gair-mukammal; khām; adhūrā; nāqis.

2.—Nāqis; pūrā samūchā yā kāmīl nahīn; jiske sab ajzā na hoñ.

3.—Jise 'aql-i-salīm na ho; jo gumrah ho-sake.

4.—Jo shar' yā shāstra ke rū se pūrā na ho; jo ahkām-i-Ilāhī ke mutābiq na ho; jo qā'ide ke mutābiq na ho; jisse dil ko tamāniyat na ho; jisse 'aib yā burāyī zāhir ho yā jismeñ 'aib khwāh burāyī ho. [qasr.

Imperfection, *n.* Naqs; khāmī; adhūrā-pan; 'adam-i-takmil; khotāyī; kamī;

Imperfectly, *ad.* Nā-mukammal yā nā-mukammal taur par; nāqis taur par; adhūrā; pūrā pūrā nahīn; sārā yā bi-l-kul nahīn; tamām-o-kamāl nahīn. [shāhanshāhī; 'ālā; akbar.

Imperial, *a. l.*—Saltanat yā shāhanshāh se muta'alliq; bādshāhī;

2.—Lambāyī-chaurāyī yā 'umdagī meñ afzal. [wagairā:

Imperial paper, tea, &c.—Barā lambā-chaupā kāgaz yā 'umda-tar qism kī chāe

Imperil, *v. t.* Khatre meñ dālnā; jokhim meñ dālnā.

Imperishable, *a.* Nā-qābil-i-zawāl; jo qābilū-z-zawāl na ho; jo talaf hone ke lāiq na ho; hamesha qāim rahne wālā; pāe-dār; jisko baqā ho.

Impertinence, *n. l.*—Be-ta'alluqī; be-'alāqagī; jis amr kī nisbat guftgū

Impertinency, *f.* ho usse 'ulāqa yā ta'alluq na r.; be-waq'at h.

2.—Gustākhi; shokhi; be-tamīzī; nā-munāsib dakhil-dar-ma'qūlat

yā mudākhalat; kalām yā fi'l se aisī mudākhalat jo mudākhalat-kuniuda kī 'umr yā baisiyat ke khilāf ho. [bhī waq'at na ho.

3.—Koyī nā-chīz yā khafif bāt; aisī bāt jisko bahut kam yā kuchh Impertinent, *a.* 1.—Gair-muta'alliq; jo amr pesh ho usse ta'alluq na

r. w.; mauq'e kā nahīn; chaspān yā mauzūn nahīn; be-jā; be-mauqa'.
2.—Gustākhi; be-tamīz; be-adab; bad-libāz; nāhaq daḡhl dene wālā; jāhilāna aur nā shāista kalām yā fi'l kā murtakib yā uspar māil; be-mauqa' daḡhl-dar-ma'gūlāt k. w.

3.—Pūj; khafif; behūda; lagw; wāhiyāt; 'abas; be-ma'nī.

Impervious, *a.* Jismēn guzar na h.; lā-guzar; jismēn jā na sakeñ; jismēn koyī nok-dār āla dhaṡsā na sakeñ; jismēn rauslanī yā pāuī wagaira sarāat na kar sake (paith na sake).

Impetuousity, *n.* 1.—Tundi; shiddat; zor; tezi.

2.—Josh; taish; mizāj ki gazab-nākī.

Impetuous, *a.* 1. Zor aur shiddat se chalne w.; shadīd; tund; tez; gazab-nāk; jhoko se chalne yā harakat k. w.

2.—Tund-mizāj; jald-bāz; utāwala; gusse-war; maglūbu-l-gaiz.

Impetus, *n.* Harakat kā zor; jis zor se koyī shai āge ko mutaharrik ho; quwwat-i-raftār; saurat.

Implacable, *a.* Jise ṡhaṡḡhā na kar sakeñ; jisko taskīn dekar usse sulh na kar-sakeñ; jo ma'zarat par bhī na māue; jo khusūmat na chhore; jo raf' yā dūr na ho-sake.

Implant, *v. t.* Jamānā; qāim k.; lagānā; jā-guzīn k.; nasab k.; baiṡḡhālnā.

Implead, *v. t.* (*Law*) Kisī par 'adālat meñ nālīsh k.; qānūn ke rū se nālīsh yā da'wā k.; mudda'a 'alaih banānā gardānuā yā qarār d.

Implement, *n.* Woh shai jisse koyī hājat-rawāyi ho masalan auzār āla bartan zarūf wagaira. [ke auzār yā hathiyār.

The implements of trade, of husbandry, or of war—Hirfa kṡṡṡt-kārī yā laṡāyi

☞ A word of very extensive signification.

Implicate, *v. t.* Kisī se muta'alliq k.; ta'alluq yā shirkat zāhir yā sābit k.; phasūnā yā phaṡsūnā; sānnā; lapetnā; uljhāw yā phaṡsāw meñ dālnā.

The evidence does not *implicate* the accused person in this conspiracy—Shahādāt ke rū se is bandish meñ mulzam kī shirkat pāyi nahīn jāti (usmeñ uskṡ sharik honā sābit nahīn hotā).

Implication, *n.* 1.—Phaṡsāw; uljhāw; ta'alluq.

2.—Jo bāt zimman ma'lūm ho lekin sarāhatan zāhir na kī gayī ho; ishāra; kināya; who natija yā aur kuchh jo baḡhūbī samajh meñ āsake go alfāz ke zarī'e se bayān na kiya gayā ho.

By *implication*—Kinṡyatan; ishāratān; zimman; sarāhatan nahīn.

Implicit, *a.* 1.—Jo chupchāp samajh liyā jāue; jo 'ibārat meñ bayān na huā ho par achchhī tarah samajh paṡe; zimnī; ma'nawī.

An *implicit* contract—Mu'āhada-i-zimnī; aisā mu'āhada jo zabān se yā likh-kar zāhir na kiya gayā ho par dil hī dil meñ samajh liyā gayā ho.

2.—Bilā shakk-o-shubha yā bilā tahqīqāt dūsre kī bāt par i'tibār k.

Implicit credit should not be given to the declarations of a person who is not of known veracity—Jis shakk ki sadāqat-bayānī ma'rūf na ho uske bayān par bilā shakk-o-shubha yā bilā tahqīqāt i'tibār karnā na chāhiye.

IMPLICITĒ, [Lat.] See By *implication* under Implication. [meñ.

Implicitly, *ad.* 1.—Zimnau; kināyatan; dil hī dil meñ; dar-asl; haqīqat

2.—Pūre i'tibār se; bilā hujjāt; bilā taftīsh-i-subūt; be-kam-o-kāst; ānkh band karke; be-pūchhe; be-chūn-o-charā.

Implore, *v. t.* Iltijā k.; minnat k.; dil se māūgnā; suwāl k. yā sāl h.; minnat-o-samājat k.; nihāyat multaji h.; baṛī ārzū se darḵhwāst k.

Implore, *v. i.* Ārzū k.; minnat k.; 'arz-ma'rūz k.

ImPLY, *v. t.* Zimnau shāmil r.; murād r.; ma'ūi r.; dalālat k.; jab kisi amr kā izhār ba-zarī'a-i-tahrīr yā taqrīr na huā ho to uskā manshā-i-kalām khwāh natija-i-'aqli yā ta'bīr-i-qānūnī se samjhā jānā.

Where a malicious act is proved, a malicious intention is *implied*—Jab 'adāwat kā fi'l sābit ho-jātā hai to yah bhī samjhā jātā hai ki uske karne ki niyat 'adāwat se thi.

Impolitic, *a.* Khilāf-i-maslahat; hikmat-i-'amālī ke khilāf; be-tadbīr; bad-nazm; mudabbir nahīn; be-'aql yā be-'aqli kā; aisi aisi tadbīren ijād karne aur 'amal meñ lāue wālā jinse 'awām ko mazarrat ho; naf'-i-'awām meñ zarar pahūchāne w.; mu'āmalāt-i-zātī meñ be-'aql; kotah-andesh.

Impolitically, *ad.* Be-'aqli se; dūr-bīnī aur dūr-andeshī-i-munāsib ke sāth nahīn; aise tariq par jisse mazarrat-i-'ām yā khās ho; be-tadbīrī se; nā-dānī se.

Import, *v. t.* 1.—Bāhar se andar lānā; dūsre jagah se lākar kabhū dākhil k.; saudāgarī wagaira kā māl kisi dūsre mulk 'alāqe yā riyāsat se apne mulk meñ lānā.

Opposed to *export*.

2.—Ma'ūi r.; mafhūm r.; murād r.; manshā r.; zāhir k.; dalālat k.

3.—Waq'at yā tāsīr r.; ta'alluq r.; sarokār r.; 'alāqa r.; kisi ko naf' yā nuqsān pahūchānā. [māl ki āmadani.

Import, *n.* 1.—Tijārat kā māl jo ek mulk se dūsre mulk meñ liyā jāwe;

2.—Kisi lafz 'ibārat yā wasīqe kā manshā yā mafhūm; ma'ūi; murād; alfāz kā mafhūm jiskā zihū-nashīn karnā maqsūd ho yā jo ta'bīr-i-sabīh se paidā ho.

3.—Waq'at; 'azmat; barāyi; buzurgī; natija.

Importance, *n.* Waq'at; 'azmat; barāyi; buzurgī; kisi naf' yā nuqsān ki bāt se ta'alluq; qadr; manzilat; rutba; shān.

Important, *a.* Barā; aham; bā-waq'at; 'azīm; bhārī; jisse koyī barā natija nikle; kisi naf'-nuqsān ki bāt se ta'alluq rakhne-wālā; jisse koyī bhalā yā burā natija paidā ho; jisko kisi bāt se barā ta'alluq ho; jis meñ koyī 'umda yā barī bāt shāmil ho.

Importation, *n.* 1.—Kisi dūsre mulk yā riyāsat se lānā.

2.—Woh shai jo bāhar se apne mulk meñ lāyon; woh jins yā māl jo ek mulk yā riyāsat se dūsre mulk yā riyāsat meñ āwe.

Importunate, *a.* Mutaqāzī; ba-jidd h. w.; tang-talab; jo koyī mutālaba yā darḵhwāst nihāyat isrār se kare; ariyal; jo apnī garaz istarah bār bār pesh kare ki usse taklif ma'lūm ho; jo apne matlab ke izhār meñ jā-bejā yā mauqa'-be-mauqa' kā khayāl na rakkhe; taklif-dih; jismeñ tang-talabī shiddat yā karāyi kī jāe.

Importunately, *ad.* Mutaqāzī yā ba-jidd hokar; taqāze ke sāth; taklīl ke sāth; ba-tākid yā ba-isrār; baṛī minnat-o-samājat se mustād'i ho-kar.

Importune, v. t. Taqūze ke sāth istid'ā k.; darḡhwāst se taug k.; bār bār waqt-be-waqt yā taklif dīhī se kisi bāt kī iltijā k.; tang yā diq k.; ba-jidd h.; pīchhā na chhoṇā; pīchhe paṛe rahnā.

Importunity, n. Taqāza; tang-falubī; isrār ke sāth istid'ā; ar; kisi amr kī darḡhwāst mutawātir yā haṭh ke sāth k.

Impose, v. t. Qāim yā 'āid k.—jaise koyī bār ḡharch mah-ul rusūm farz wagairā; lagānā; ḡālūā; nāzil k.; sādīr k. [ḡālūā; chhalnā; ṭhagūā.

To impose on—Dhokhā d.; makr yā hīle se gumrah k.; āṅkhoṇ meṇ ḡhūl (ḡhūk)

Imposition, n. 1.—Lagānā; qāim k.; sādīr k.; ḡālūā; ḡale lagānā yā maṇḡḡhnā. [hukm.

2.—Jo kuchhī ḡālā lagāyā yā qāim kiyā jāe; bār; bojh; mahsūl;

3.—Makr yā fareb jo dūsroṇ ke sāth kiyā jāe; dhokhā; dagā; fareb; buttā; jul; chhal.

Impossibility, n. 1.—Muhāl yā gair-mumkin h.; ba'idu-l-imkāniyat.

2.—Shai-i-muhāl; amr-i-muhāl; jo na ho-sake; jiskā honā yā kiyā jānā mumkin na ho; jisko kisi tarah na kar-sakeṇ.

Impossible, a. Gair-mumkin; nā-mumkin; jo na ho-sake; jo na kiyā jā sake; nā shudānī; jo fi-nafsihī hāsīl na ho sake; hālāt ke lihāz se nihāvat hī mushkil; behūda yā nā-qābil-i-anjām.

Impost, n. Jo kuchhī lagīyā yā 'āid kiyā jāwe; mahsūl ḡhirāj yā ru-ūm; woh mahsūl jo aksar sar-kār kī taraf se un chīzoṇ par lagīyā jāe jo kisi gair mulk se ek mulk meṇ āweṇ.

Impostor, n. Dūsroṇ ko dhokhā d. w.; dūsroṇ ko apne dām-i-fareb meṇ lāne ke liye koyī haisiyat-i-masnū'ī ikhtiyār k. w.; ṭhag; makkār; dagābāz; muzawwir; pākhaṇḡ. [ikhtiyār karke de; pākhaṇḡ; chhal.

Imposture, n. Dagā-bāzī; fareb; dhokhā jo koyī j'ūthī sūrat yā haisiyat

Impotence, } n. 1.—Quwwat-i-haiwānī zihnī yā 'aqlī kā na rakhnā; zu'f;

Impotency, } kamzōrī; kisi shai ke anjām kī quwwat kā naqs; 'adam-i-salāhiyat. [rakhnā.

2.—(Law) Rujūliyat kā na honā; nasl kī paidāish kī quwwat na

Impotent, a. 1.—Za'ifu-l-'aql za'iful-l-badan yā za'ifu-l-qalb; kam-zor; nā-tuwān. [mizāj.

2.—Jo apne ko qābū meṇ na rakh sake; maglūbu-l-gaiz; tund-

3.—(Law) Nā-mard; rujūliyat se ḡhālī; jise larke-bāle na hon.

Impound, v. t. 1.—Bahke huye maweshī ko sar-kārī maweshī-ḡhāne meṇ rakh chhoṇā yā band kar rakhnā; ihāta-i-sarkārī meṇ r. yā band kar r.

2.—Zabt k.; rok r.; qurq k.

To impound an insufficiently stamped document—Kisi aisi dast-āwez ko zabt kar-rakhnā jī-par pūri qimat kā istūmp lagā yā chhapā na ho.

Impoverish, v. t. 1.—ḡarīb kar-denā; muflisī yā muhtājī kī hālāt meṇ kar-denā; muflis hānā d.; tibī-dast kar-d.

2.—Quwwat yā zor khīnch lenā; zar-ḡhezi būqī rahne na d.; kam-zor yā shor kar-denā. [khīnch l.

To impoverish land by frequent cropping—Bār-bār fasl upjū-kar zamīn kā zor

Impracticable, l. 1.—Jo na ho-sake; nā-qābil-i-anjām; jo tadbīroṇ kī gayī hon yā ho-saktī hon unse na kiye jāne hone yā anjām pāne ke qābil; jo kisi tarah na ho-sake; jiskā anjām insān kī maujūda tadbīroṇ se na ho-sake.

2.—Sakht; kārā; jise jald qābū meñ na lā-sakeñ.

3.—Jise kiśi ma'qūl tarīq par maglūb na kar sakeñ yā targīb na de sakeñ; jiskī nisbat āsānī se kār-rawāyī yā 'amal-dar-āmad na ho-sake.

4.—Lā-guzar; dushwār-guzār; jispar chāl na sakeñ—jaise rāsta.

Impregnable, a. Jise charhāyī hallā yā hamla karke na le sakeñ; jise bazar apne qābū meñ na kar-sakeñ; jo hamla rok sake; gair-mumkinu-t-tashkīr; mañī.

Imprescriptible, a. Jo gaffat kī wajh se kām meñ na lāne khwāh kiśi dūstre shakhs ke dā'wo ke bā'is se jiskī bunyād haqq-i-shudūmad par ho zīl yā nuqsān na ho sake.

Applied to rights.

Impress, v. t. 1.—Kiśi chīz par dabākar nishān yā shakl banānā; naqsh yā nishān k.; chhāpnā. [khwāh jamānā; dil par munāqqash k.

2.—Zihn-nashīn yā khātīr-nashīn k.; dil-nashīn k. yā dil par baiṭhālūnā

3.—Sarkārī kām ke liye jabrīya lenā yā begār pakāpnā.

Impress, n. 1.—Nishān jo dabāne se ban-jāe; naqsh; chhāpā; kiśi shai kī shakl yā shabīh jo dabāne yā chhāpne se ban-jāe; muhr; sāncha; haisiyat jo dūstre ne paidā karā dī ho.

2.—Tamīz kā nishān; muhr; chhāpā.

3.—Khayāl yā asar jo dil par paidā ho.

4.—Be-gār; sarkārī kām ke liye zabardastī lenā yā dhar-pakay k.

Impression, n. 1.—Ek shai kā dūsrī shai par dabānā; dabāw.

2.—Nishān; naqsh; chhāpā; thappā; muhr.

3.—Kiśi shai kā asar jo dil par paidā ho; naqsh yā sūrat jo dil par ban-jāe; khayāl; tasawwur; kiśi shai kā natīja yā asar jo mahsūs ho-sake. [chhāpeñ.

4.—Kiśi kitāb kā ek tab' (chhāpā); jis qadar kitābeñ ek bār

A copy of the last impression—Tab'-i-ākhir kī ek jild.—The whole impression of the work was sold in a month—Jisqadar kitābeñ chhapī thīñ woh kul ek mahīne meñ bik gayī.

Impressive, a. 1.—Asar paidā k w. yā uspar māil; asar pahuñchāne kī quwwat r. w.; muassir; is qābil kī uskā asar dil par ho (uskī choṭ dil par lage). [kiśi shai kī tāsīr ho-sake.

2.—Naqsh-pazīr; sūrat-pazīr; asar pahuñchāye jāne ke lāiq; jispar

Imprest, n. Ek qism kā zar-i-bai'āna; udhār; zar-i-qarz.

Imprest, v. t. Qarz d.; bataur dain ke d. [arwalan.

IMPRIMIS, [Lat.] Pahle; pahle to; sab se muqaddam; awwal yā

Imprint, n. Jo kuchh kitāb wagnira ke sarnāme yā sufha-i-awwal par chhāpā jāe-alal-khusūs chhāpne yā shāi' karno wāle kā nām baqa'id-i-maqām wa zamāna.

Imprint, v. t. 1.—Thappā k.; chhāpnā.

2.—Dil yā hāfize par naqsh k.; dil-nashīn zihn-nashīn yā khātīr-nashīn k.; dil par aisā jamā yā baiṭhāl d. kī kalbī na miṭe yā na bhūle.

Imprison, v. t. 1.—Zindān meñ dīlnā; qa'id-khāne yā mahbas meñ rakhnā; qa'id k.; muqaiyad k.; mahbūs k.; giriftār karke hirāsāt meñ r. [jāne na d.

2.—Band kar-r.; rok r.; nikāl jāne na d.; ek jagah se dūsrī jagah

Imprisonment, n. Qaid k. yā qaid h.; qaid; asīrī; band; habs; āzādī kī rukāwat. [i-qiyās na h.]

Improbability, n. Ba'idu-l-qiyāsī; qiyās se dūr yā uske khilāf h.; qarīn-

Improbable, a. Jiskā sach honā ihtimāl se ba'id ho; jiskī ummed hālāt ke lihāz se na hosake; jo 'aql yā qiyās ke khilāf ho; ba'id-az-'aql; ba'idu-l-aql; 'aql se dūr; gair-muhtamal; anhonī. [fi-l-badiha.]

Impromptu, ad. or a. Be-soche-bichāre; pahle se gaur-o-fikr karke nahīn;

Improper, a. 1.—Nā-munāsib; be-jā; jisse matlab-karārī na ho. [zā-wār; bad.]

2.—Nā-shāista; nā-ma'qūl; qabīh; burā; be-mahal; be-mauqa'; nā-sa-

3.—Kisī zabān ke bāndhe huye dastūr (rawāj-i-mustamirra) yā qā'ide ke khilāf. [na r. w.]

4.—Kisī khas jagah yā 'uhde ke lāiq nahīn; nā-lāiq; munāsabat

Improperly, ad. Nā-munāsib taur yā tariq par; be-jā; aise tariq par jo subbat waqt jagah aur hālāt ke lihāz se munāsib na ho; be-mauqa'; be-mahal; bad-uslūbī se; khilāfi-dastūr yā qā'ida; sihhat ke sāth nahīn.

Impropriety, n. 1.—'Adam-i-munāsabat; bad-uslūbī; waqt maqām yā hālāt wagaira ke hasb-i-hāl na h. yā unke khilāf h.; be-mauqa'gī; nā-shāistagī; gair-ma'qūliyat. [yā usūl ho.]

2.—Fi'l-i-nā-munāsib; qaul-i-nā-munāsib; jo kuchh khilāfi-dastūr

Improve, v. t. 1.—Bihtar k.; aur achchhā banānā; māliyat yā khūbī meñ taraqqī d.; ihtiyāt yā taraqqī ke zarī'e se 'umda k.

2.—Achchhe kām meñ lānā; kisī chiz ko nisā banānā ki usse kuchh paidā ho; kisī naf' ke kām meñ lagānā; faide ke liye isti'māl k.; faida nek-nāmī yā khushī ke taraqqī dene meñ kām meñ lānā; mustafid h.; faida uṭhānā. [taraqqī k.; bihtari kī 'alāmat zāhir k.]

Improve, v. i. 1.—Bihtar yā aur achchhā h.; kisī achchhī bāt meñ

2.—Barhna; ziyāda h.; chārhuā yā uṭhnā.

The price of cotton improves, or is improved—Rāyi kī qīmat barhti yā chārhti hai.—To improve on or upon—Kisī bāt meñ aur kām kī bāteñ milānā yā

tarmīm k.; qarīb, qarīb kamāl ko pahunchānā; yak-gūna mukammal k.; takmil k.; islūh yā tarmīm karke aur 'umda banānā yā taraqqī d.

Improvement, n. 1.—Taraqqī k. yā pānā; achchhī bāteñ meñ taraqqī; bihtari yā bihtari meñ taraqqī; ābādī; māliyat kī afzāish.

2.—Nāfi' yā kār-āmad bāteñ meñ musta'mal h. yā lagāyā jānā; achchhe yā musid kām meñ lānā; kisī usūl yā masale kī itlāq yā uspar 'amal.

3.—Wo shai jisse koyī dūsrī shai taraqqī pāye yā jo kisī dūsrī shai meñ use taraqqī dene ke liye milāyī jāwe; woh shai jisse kisī dūsrī shai kī māliyat haisiyat yā 'umdagī wagaira barh jāe.

4.—(pl.) Makān nahr dānda wagaira ke banāne yā jangal kī safāyi se jo kuchh haisiyat jāedād-i-arāzi yā mazra' kī barhāyī jāe.

Improvvidence, n. Nā-'āqibat-andeshī; peshbinī kī na h.; pahle se kisī bāt kī khayāl na r.; un tadbīroñ se gāfil rahnā jo hifāzat yā naf' ke liye dūr-andeshī kī wajh se zarūr hon; kotah-andeshī.

Improvident, a. Nā-'āqibat-andesh; jismeñ dūr-andeshī na ho; jo zarūrī yā āram kī bāteñ par pahle se khayāl na kare; un tadbīroñ se gāfil jo muqtazā-i-dūr-andeshī hon; jismeñ āyinda kī zarūrateñ kī nisbat bandobast kī fikr na ho; kotah-andesh; be-tadbīr.

Imprudence, n. Be-'aqlī; be-tamīzī; qaul yā fi'l meñ be-ihitiyātī ya'nī uske natije par baḳhūbī lihāz na r.; be-parwāyī; be-socho-bichāro kuchh kah yā kar d.; ta'jil-kārī.

Imprudent, a. Be-'aql; be-tamīz; nā-'āqibat-andesh; kotah-andesh; be-socho-bichāre kām k. w.; qaul yā fi'l ke natije par lihāz na r. w.; ta'jil-kār; be-khabar; be-shu'ūr; be-ihitiyāt.

Impudence, n. Be-sharmī; be-hayāyī; be-hijābī; shoḳhī; dhithāyī; shoḳh-chashmī; gustākhi-i-shadīd; aisi dhithāyī jismeñ dūron kī mau-jūdagi yā unki rāe kā kuchh lihāz na rakkhā jāe.

Impudent, a. Shoḳh; be-sharm; be-hayā; dhithā; shoḳh-chashm; ḳhira-chashm; pāk be-hayā; dhithā aur bad-lihāz.

Impugn, v. t. Kalām yā dalāil se yūrish k.; takhāluf k.; i'tirāz k.; jarah k.; kalām k.; tardīd k.; muzāhamat k.; rad k.; kāṭnā; khaun-ḍan k.; kisi shai ke ḳhilāf kuchh ishāratān kahnā.

Impulse, n. 1.—Tahrīk jo daf'atan zor pahuñchne kī wajh se āge ko ho; harakat jo kisi shai ke zor pahuñchne se yakāyak ho.

2.—Kisi shai kā asar jo daf'atan dil par ho; wajh-i-tahrīk; ḳhayāl; tahrīk; targīb; kisi qism kā mailān jo jhatpat paidā ho.

Impulsive, a. 1.—Muharrik; jismeñ tahrīk kī quwwat ho; jismeñ āge barhāne ki tāqat ho.

2.—Us wajh-i-tahrīk par 'amal k. w. jo daf'atan dil meñ paidā ho.

Impunity, n. 1.—Sazā yā ta'zīr se barāt; sazā kā na pānū; 'adam-i-'uqūbat; hadr; siyāsāt se barāt.

With impunity—Be sazā pāye; bilā-ta'zīr; be-siyāsāt; hadarān.

2.—Sadme yā nuqsān se barāt; muhāfazat; bachāw.

Impure, a. 1.—Jismeñ ḳhārijī chīzeñ mili hoñ; ḳhālīs nahīñ; pāk sāf yā suthrā nahīñ; ganda; jismeñ gilāzat ho; mailā.

2.—Nā-pāk; gunah-gār; taqīr-wār—jaise shakhs.

3.—Nā-pāk; najis; harām—jaise chīzeñ.

4.—Qabīl; ganda; ḳharāb—jaise fi'l.

5.—Fuhsh—jaise kalām; mugalliz; phūhar.

Impurity, n. 1.—Gandagi; mailāpan; najāsāt; ālājš; gilāzat; burā yā fuhsh h.; nā-pākī. [kalām wagaira,

2.—Woh shai jismeñ gandagi wagaira ho; burī bāt burā fi'l bure

Imputable, a. Mansūb hone ke lāiq; jisko dūse se nisbat de-sakeñ; lagāye jāne ke lāiq; jo lag sake yā mansūb ho-sake, [(lagāyī) jāe.

Imputation, n. 1.—Nisbat d.; lagānā; mansūb k.; jo bāt mansūb kī

2.—Badī kā ilzām; burāyī kī tuḥmat; la'nat-malāmat; serzauish;

kalank. [kisi ke sar yā uski gardan par ḳalnā.

Impute, v. t. 1.—Lagānā; nisbat d.; mansūb k.; kisi ko zimme lagānā;

2.—Koyī burāyī kisi se mansūb k. yā usko us badī ḳā bāni ṭhah-

rānā ḳhwāh yah kahnā ki fulān naqs is shakhs meñ hai.

In prep. 1.—Jagah waqt yā hālāt ke lihāz se hudūd ke andar rahnā yā wāqi' h.; meñ; andar; bich; dar; bhitar; bāhar nahīñ; minjumla.

2.—Opposed to out of, or from.

2.—Kisi nayī hālāt wagaira meñ dāḳhil h.

To put in operation—Nāfiz k.; jāri k.—In blank (Law)—Sirf nām likh kar.

3.—"A term applied to the indorsement of a bill or note by merely writing

on it the indorser's name." Webster.—*In that*—Kyūnki j is wajh se ki; is bā'is yā sabab se ki.—*In the name of*—Kisi kī taraf se; kisi kī jānib se; kisi kī ijāzat se; kisi ke 'iwaz meñ yā uske liye. ☞ Often used in invocation, swearing, praying, and the like.—*To be or keep in with*. (a)—Nazdik rahnā; pās rahnā; muttasil rahnā. (b)—Dostī rabt-zabt yā khalā-malā r.; kisi ko apnā mihrbān-i-hāl karke uskī mihrbānī ko qāim r. (Colloquial).

In. ad. 1.—Bāhar nahiñ; andar; bhītar.

2.—(Law) Qabza dakhil haqqiyat yā haq rakhte huye.

In by purchase—Bai'-dārī ke zarī'e se qābiz.

In. n. 1.—Woh shakhs jo apne mansab par māmūr yā qāim ho.

☞ The opposite of *out*.

2.—Gosha; kona.

[that is, nooks and corners." Webster.

☞ "Usually in the plural, and especially in the phrase *ins and outs*, **Inability, n.** Nā-qābiliyat; 'adam-i-qābiliyat; jismānī quwwat yā isti-tā'at kā baqadr-i-kāfi na r.; nā-tuwānī; be-maqqdūrī; 'adam-i-istitā'at; gair-mustatī' h.; zihni yā 'aql meñ naqs.

Inaccessible, a. Jis tak rasāyī na ho-sake; jahān bāryābī na ho-sake; jis tak pahūnch na sakeñ; jo mil na sake; jo dast-yāb na ho-sake; jiskā milnā mumkin na ho. [galatī; bhūl; chūk; naqs.

Inaccuracy, n. Gair-i-sahib h.; sahib yā thik na h.; 'adam-i-sihhat;

Inaccurate, a. Sahib nahiñ; jisse be-ihitiyātī yā 'adam-tawajjuhī pāyī jāe; thik yā durust nahiñ; sachāyī yā haqiqat ke mutābiq nahiñ; galat; nā-durust. [galatī yā bhūl-chūk se.

Inaccurately, ad. Thik thik nahiñ; galat; nā-durust yā nā-durustī se;

Inaction, n. Sustī; mihnāt se dast-kashī; āram; be-kārī.

Inactive, a. 1.—Gair-mutabarrik; jismeñ harakat kī quwwat na ho.

2.—Kām yā koshish karne par nāil nahiñ; mihnātī nahiñ; kām meñ lagā huā (masrūf) nahiñ; be-kār; sust; kāhil; majhūl.

Inactivity, n. 1.—'Adam-qābiliyat-i-harakat; idhar-udhar chalne-phirne hiline-dolne kī tāgat na r. [rag'bat na r.

2.—Sustī; majhūliyat; kāhilī; koshish yā kisi kām ke karne kī **Inadequacy, n.** Kisi shai kī kisi maqsad ke anjām ke liye kāfi yā bas na h.; 'adam-i-iktifā; kāfi na h. yā iktifā na k.; kotāhī; kamī; kasar; gair-muktafi h.; naqs; barābar na h.; naqs jo nā-wājib yā nā-munāsib ho.

Inadequate, a. Jo anjām-i-maqsad ke liye kāfi na ho; jisse matlab-barārī ba-khūbī na ho; gair-musāwī; nā-mukammal; nāqis; nā-kāfi; wājib yā jitnā chāhiye utnā nahiñ; munāsib audāz ke muwāfiq nahiñ.

Inadequately, ad. Ba-tarz-i-nā-kāfi; purā purā yā kāfi nahiñ; kam; nāqis taur par.

Inadmissibility, a. 'Adam-qābiliyat-i-pazirāyī; sun liye yā mauzūr kiye jāne ke lāiq na h.; qabūl yā taslīm kiye jāne ke qābil nahiñ.

Inadmissible, a. Pazirāyī yā taslīm ke qābil nahiñ; jo aisā na ho ki dākhil manzūr yā taslīm kiya jāsake; jo liye jāne ke lāiq na ho; nā-qābil-i-pazirāyī; mamnū'u-s-samā'at; nā-qābil-i-samā'at.

Inadvertence, n. 1.—Be-tawajjuhī; be-ihitiyātī; gaffat; dil na lagānā;

Inadvertency, n. he-parwāyī; be-khabarī.

2.—Tawajjuh na karne kā natija; sahw bhūl chūk yā khatā jo kisi bāt par khayāl na rakhne kī wajh se ho.

Inadvertent, *a.* Kisi bāt meñ dil na lagāne w.; be-parwā; be-khabar; gāflat-shi'ār.

Inadvertently, *ad.* Be-tawajjuhī ke bā'is; tawajjuh na karne ke sabab se; gāflat kī wajh se; be-fikrī yā be-khabarī kī wajh se; be-soche-bichāre. [taraf muntaqil na ho-sake.

Inalienable, *a.* Nā-qābil-i-intiqāl; jo qānūn yā insāf ke rū se dūsre kī

Inanimate, *a.* Be-jān; be-jī; morda.

Inappealable, *a.* Jiskā murāfa'a na ho-sake; nā-qābil-i-apil.

Inapplicable, *a.* Gair-muta'alliq; jiskā itlāq kisi dūsre par na ho-sake; jo kisi ke hasb-i-hāl na ho; jisko dūsre se 'alāqa na ho; jo kār-āmad na ho; gair-chaspān; gair-mauzūn.

The argument or the testimony is *inapplicable* to the case—Yah dalil yā shahādāt is muqaddame se gair muta'alliq hai (uske liye kār-āmad nahīn hai).

Inapplicability, *n.* Gair-munāsabat; 'adam-i-itlāq; munāsib mauzūn yā chaspān na h. [zebā; nā-shāista; nā-munāsib.

Inappropriate, *a.* Gair-muta'alliq; gair mauzūn; hasb-i-hāl nahīn; nā-Inasmuch, *ad.* Is lihāz se ki; ba-khayāl iske ki; chūn-ki; kyūnki.

Followed by *as*.

Inattention, *n.* Be-tawajjuhī; kisi shai par khūb dhyān na d.; beparwāyī; be-khabarī; gāflat. [gāflat-shi'ār; be-fikr; be-parwā.

Inattentive, *a.* Gair-mutawajjih; jo kisi bāt par dil na lagāye; gāfil yā

Inaugurate, *v. t. 1.*—Rusūm-i-mazhabī yā munāsib ke adā karne ke ba'd kisi ko kisi mansab par qāim k.; qī'ide ke mutābiq kisi 'uhde ke ikhtiyārāt tafwiz k. [numāish 'awām men bār-i-awwal k.

2.—Shurū' karānā; āgāz karānā; jāri k.; chalanā; kisi shai kī

Inauguration, *n. 1.*—Rusūm-i-munāsib ke anjām ke ba'd kisi mansab wagaira par kisi ko māmūr k.; rusūm-i-mazhabī adā kar-ke kisi mansab par qāim k.

2.—Koyī nayī bāt tarz-i-kārwayī yā numāish wagaira mazhabī yā qā'ide ke rusūm ke adā karne ke ba'd shurū' k. (uskā āgāz).

Inauspicious, *a.* Nā-mubāarak; nā-mas'ūd; manhūs yā nahs; kam-bākhṭ; burā; nā-muwāfiq, bad-shugūn; subh (shubh) nahīn.

Inborn, *a.* Jibillī; aslī; paidāishī; khilqī; zātī; tabī'i; bātinī.

Inbred, *a.* *Vide supra*.

Incalculable, *a.* Jiskī gintī na ho-sake; be-shumār; be-hisāb.

Incapability, *n. 1.*—Nā-qābiliyat; 'adam-i-liyāqat; 'adam-i-salāhiyat; kisi bāt kī aslī salāhiyat yā quwwat kā na r. [qābiliyat yā be-ikhtiyārī.

2.—(Law.) Qābiliyat yā ikhtiyār-i-qānūnī kā na r.; qānūnī nā-

Incapable, *a. 1.*—Jismēñ kāfī wus'at yā gunjāish na ho; jismēñ quwwat-i-jismānī na ho; dil kā kam-zor; jo apnī tabī'at kī mazbūti yā istiqlāl kī wajh se kisi bure fi'l ke karne par rāgīb yā āmāda na karāyā jū sake.

2.—Aisi hālat meñ ki uspar koyī fi'l sādīr na ho-sake; jis qābil nahīn kī uskī nisbat kuchh kiya jū-sake; nā qābil; lāq nahīn.

A bridge *incapable* of reparation—Pul jiskī marammat na ho-sake (jo marammat ke qābil na ho).

3.—(Law.) Jismēñ qānūnī salāhiyat liyāqat yā qābiliyat na ho; jismēñ wohi bāteñ na hoñ jo qānūn ke rū se dar-kār hoñ.

Incapacitate, *v. t. 1.*—Kisi shai kī salāhiyat bāqī na r.; kisi bāt ko

jāne samajhne yā karne kī aslī quwwat se mahrūm k.; nā-qābil banānā yā k.; ma'zūr k.; be-kār kar-d.; nikammā banā d.

2.—(Law) Un bātoñ ke karne se ma'zūr kar d. jo qānūnan zarūr hoñ; ba'z af'āl-i-muta'alliq-i-huqūq ke anjām kī salāhiyat yā qābiliyat se mahrūm k.; nā-qābil yā nā-lāiq kar d.

Conviction of a crime incapacitates one to be a witness—Kisī shakhs kā jurm meñ mākhūz h. use ādā-i-shahādāt kī salāhiyat-i-qānūnī se inahrūm kar detā hai.

Incapacity, n. 1.—'Adam-i-liyāqat; naqs-i-fahm; kisī amr-i-rūbānī ke karne kī salāhiyat bi-l-kul na r. yā kam r.; kisī farz yā mausab ke anjām kī liyāqat na r.

2.—(Law) Kisī fi'l ke karne khwāh kisī shai ke leue dene yā mun-taqil karne kī qānūnī salāhiyat istitā'at yā qābiliyat na r.; qānūnī nā-liyāqatī yā 'adam-i-qābiliyat; qānūnī ma'zūrī.

The incapacity of minors to make binding contracts is obvious.—Zāhir hai kī nāhl'igoh meñ is bāt kī salāhiyat nahiñ hotī kī we aise mu'āhade karen jo qānūnan wājibu-t-ta'mil hoñ; nābālig mu'āhadāt-i-qābilu-n-naf'z nahiñ kar sakte.

Incarcerate, v. t. Qaid k.; band k.; mahbūs k.; qaid-khāne meñ r.

Incarceration, a. Qaid; asīrī; band.

Incendiarism, n. Makānāt meñ 'adāwatan āg lagānā (ātash-zanī).

Incendiary, n. 1.—Woh shakhs jo kisī makān meñ āg lagāwe; woh shakhs jo gair ke makān-i-maskūna khwāh dūsre ghar ko 'adāwat ke sabab se jalā de; ātash-zan; ātish-zanī kā mujrim.

2.—Woh shakhs jo do farīq-i-mukhālif ko targīb de-kar unke mā-bain khūb takrār karā de; mufsid; fitna-āngez; āg lagāne w.; shu'la bharkāne w.

Incendiary, a. 1.—'Adāwatan ātash-zanī se nisbat r. w.; āg lagāne kā.

2.—Jisse jhagrā fusād bagāwat yā takrār paidā ho; shu'la-angez; āg-lagānā. [āg-kar-d. yā āg lagā d.; taish meñ lānā.

Incense, v. t. Nihāyat hī gussa dilānā; chhernā; nā-riz k.; khijhlānā;

Incentive, a. Tahrik k. w.; muharrik; taqwīyat yā harakat d. w.; jisse kisī bāt kī tahrik targīb yā taqwīyat ho.

Incentive, n. Woh bāt jisse dil ko jumbish ho; woh bāt jiskī wajh se kisī 'azm yā fi'l ke karne kī targīb ho; aisi bāt jo dil ko bhalāyī khwāh burāyī kī taraf māil karo; wajh-i-tahrik; bā'is; sabab.

The love of money and the desire of promotion are two most powerful incentives to action—Zar kī muhabbat aur taraqqī kī khwāhish yah donoñ bāteñ aisi haiñ jo dil ko kām karne kī taraf nihāyat hī māil kartī haiñ.

Incessant, a. Jo yak-jakht qāim rahe yā pai-ham hotā jāe; jiskā silsila na tūte; jo band na ho; jismeñ khālāl wāqī' na ho; jiskā tār lagā rahe; lagā-tār. [barābar barastā jāe aur band na ho.

Incessant rains—Lagātār bārish; aisi bārish jiskā silsila na tūte; aisi meñ jo

Incest, n. Aise qarābat-mandoñ ke mā-bain zina-kārī jo bā-ham shādi ke mujāz na hoñ; zinā-i-bi-l-muhārim.

Incestuous, a. Aise rishtadāroñ se zinā kā murtakib jinmeñ bāham shā-dī mamnū' ho yā jisse yah jurm paidā ho.

Inch, n. 1.—Lambāyī (tūl) kā ek paimāna jo fuṭ kā bārahwāñ hissa hotā hai; tūl jau kī lambāyī; tasū.

2.—Wagt yā jagah kā thorā fāsila yā darja; miqdār-i-qalil; nāzūk wagt; 'ain wagt.

By inches—Abista-ābista; rafta-rafta; ba-tadrij.

Inch-meal, *n.* Ek inch lambā ṭukṛa.

By inch-meal—Thorā-thorā; qadre-qadre.

Inch-meal, *ad.* Thorā-thorā; qadre-qadre; shuda-shuda; rafta-rafta.

Inchoate, *a.* Jiskā āgāz hāl meñ yā thorē hi der pahle huā ho; bahut hāl kā yā koyī dam kā; jiskā mahz āgāz ho; ibtidāyī; nā-mukammal.

Incident, *a.* 1.—Jo ittifaqiya āye yā wāqī' ho; jiskā wuqū' ma'mūlī tariq par na ho; jo ummed ke mutābiq zuhūr-pazīr na ho; jo kisī aslī manshā ke muta'alliq zuhūr meñ na āwe; ittifaqī; nāgahān.

2.—Sar-zad h. w.; wuqū' meñ āne w.; hone w.; bi-t-tab' wāqī' h. w.; aslī ta'alluq r. w. [qūf.]

3.—(*Law*) Qānūnan kisī dūsri asl shai se muta'alliq yā uspar mau-
Opposed to *principal*.

Incident, *n.* 1.—Amr-i-ittifaqī; ittifaq; sanjog; mājarā; wāqī'a; sāniha.

2.—Fi'l-i-adnā; woh fi'l jo kisī aslī fi'l-i-maqsūd ke 'alāwa wāqī' ho.

3.—(*Law*) Woh shai jo qānūnan kisī dūsri aslī shai se muta'alliq ho yā jiskā madār us dūsri aslī shai par ho.

Incidental, *a.* 1.—Ittifaqī; jiskā wuqū' barābar na ho; jo hamesha na huā kare; jo begair pahle se irāda kiye ho-jāe; 'ārizī.

An *incidental* conversation—Bāt-chit jo ittifaqiya ho-jāe.

2.—Jo kisī maqsad-i-khās ke liye lāzimi na ho; 'ārizī.

Incipient, *a.* Ibtidāyī; jisse koyī bāt shurū' ho; shurū' kā.

Incised, *pp.* or *a.* Kaṭā huā; jo kaṭne kī wajh se ho.

An *incised* wound—Zakhm jo chamṛe ke kaṭ jāne kī wajh se ho. *Incised* lips—
Kaṭe huye lab; kaṭī hoṭheñ.

Incision, *n.* 1.—Kāṭnā; kisī chiz meñ kāṭ k.

2.—Kāṭ; lambā aur gahirā zakhm; kisī tez yā nok-dār āle se kisī shai kī sath (uske berūnī hisse) ko judā kar-d.

Incite, *v. t.* 1.—'Targib yā tahrik se dil ko kisī fi'l ke karne par rāgib k.; ubhārṇā; uksānā; tahrik karke āge barhānā; āmāda k.

Incitement, *n.* 1.—Tahrik; targib.

2.—Woh shai jisse dil ko tahrik ho; woh bāt jiskī wajh se kisī kām ke karne par tabi'at rāgib ho; wajh-i-tahrik; sabab; bā'is.

Incivility, *n.* 1.—Kaj-khulqī; bad-akhilāqī; dūsron se khush-akhilāqī ke sāth pesh ānā.

2.—Koyī fi'l jo tahzib ke khilāf ho; jahālat kī bat.

Usually in the plural.

Inclemency, *n.* 1.—Be-dardī; be-rahmī; mizāj meñ narmī kā na h.; dil kī sakhti; karāyī; durushti

Applied to persons.

2.—Hawā kā shiddat se chalnā meñh kā barasnā yā sardī kā khūb parnā 'alā-hāza-l-qiyās

Applied to the weather.

Inclement, *a.* 1.—Be-rahm; dil kā sakht; sakht-mizāj; be-dard; karā; nirdayī; nir-mohī.

2.—Jab hawā bārish yā sardī kī shiddat ho yā āb-o-hawā meñ isi [qism kī koyī kaifiyat ho.]

Inclination, n. 1.—Jhukānā; jhukāw; khamī.

2.—Tabī'at yā khwāhish kā mailān; ragbat; mail; mail-i-khātir
ek shai kī nisbat dūsri shai kī ziyāda khwāhish.

Followed by *to*.

3.—Shauq; chāh; uns; khwāhish.

With *for*.

Incline, v. i. 1.—Jhuknā; khatt-i-mustaqīm yā mutawāzī se mur-ka
kisi shai kī taraf phirnā; murnā.

The road inclines to the south—Woh sarak dakhin ko murī hai.

2.—Khwāhish yā mailān r.; māl h.; kisiqadar chāhnā; kisi rī
tarīq yā shakhs se ittifaq k.; rāgib h.; chāhnā.

Incline, v. t. 1.—Jhukānā; morṇā; phernā.

Incline your head to the right—Apnā sar dāhine taraf jhukāo.

2.—Phernā; māl yā rāgib k.; dil ko kisi taraf lagānā.

3.—Jhukānā; nigūn k.; nihurānā.

Inclosure, v. t. 1.—(Written also *enclose*) Ghernā; band kar-ke bhitar
kar-l.; muhit k.; ihāta gher l.; chāron taraf se qaid yā jakar-band
kar-d.; chār-diwārī ke bhitar kar-l.

2.—Lifāfe wagaira meṁ band k.; malfūf k.

Inclosure, n. 1.—Ihāta; chār-diwārī; bāra; gherā; sahn. [i-mahmūla

2.—Woh shai jokisi lifāfe meṁ malfūf yā band ho masalan kāgaz; shai

Include, v. t. 1.—Andar r.; ek chiz ke bhitar dūsri chiz r.; rahnā yā h

A pearl is included in a shell—Moti sip meṁ (sip ke andar) hotā hai.

2.—Shāmil r.; dākhil k.; darj k.; ta'alluq r. yā muta'alliq h.
mutazammīn h.; muhtawī h.; mushtamil h. [muhtawī-bar

Including, ppr. Ma'; sāth; ba-shumūl; mutazammīn yā mushtamil-bar;

Inclusion, n. Shāmil k. yā h.; shumūl; ishtimāl; adkhāl; indirāj.

Inclusive, a. Had yā hudūd-i-mu'ayyana shāmil rakhtā huā; jismeṁ kisi
shai kī ibtidā yā intihā khwāh donoṁ shāmil hoṁ.

From Saturday to Tuesday *inclusive*—Sanīchar se Mangal tak ya'nī jis aiyām
kā zikr hai usmeṁ Sanīchar aur Mangal donoṁ shāmil haiṁ (usse koyī mus-
tasnā nahīn hai).

INCOGNITO, a. or adv. Lā-ma'lūm; chhip-kar; khufyatan; bhes yā
sūrat badal kar; farzī haisiyat banā aur farzī nām rakh kar.

Incognizable, a. Nā-qābil-i-samā'at; jise tamiz na karsakeṁ; jise jān
yā pahchān na sakeṁ.

Incoherence, } n. 1.—Bā-ham chaspān na h.; ek se dūsre kā lagā na
Incoherency, } rahnā; kisi shai ke ajzā kā bāham milā na rahnā
(khulā rahnā).

2.—'Adam-i-ittifaq; nā-muwāfaqat; tanāquz; be-mel h.; ek juzw
kā dūsre juzw se ta'alluq na r.; gair-i munāsabat.

Incoherent, a. 1.—Dhilā; be-mel; ek dūsre se lagā yā milā huā nahīn;
jo bāham basta na hoṁ.

2.—Be-jor; be-mel; gair-mutābiq; nā-muwāfiq; mutanāqiz; jiskā
ek hissa dūsre hisse se lagā na ho; be-ṭhaur-ṭhekāne; be-rabt.

Incoherently, ad. Be-jor; be-ṭhaur-ṭhekāne; ukhṛa-pukhṛā; be-sar-o-pā;
be-mel; be-silsila.

Incombustible, a. Jo āg se jal na sake; ātash-gīr nahīn.

Income, n. Jo kuchh mihnat kār-o-bār yā kisi qism kī jāedād se hāsīl ho; paidāwār-i-mazra'; makānāt kā kirāya; peshe ke muta'alliq kār-o-bār kī āmadānī; tijārat yā peshe kā manāfi'; rupaye yā loṭ wagaira kā sūd; māl-guzārī; mahāsīl; jo kuchh kisi shakhs yā jamā'at ko uskī jāedād se sāl-dar-sāl mile; naf' yā manāfi'.

I *Income* is often used synonymously with *revenue*, but *income* is more generally applied to the gain of private persons, and *revenue* to that of a sovereign or of a state." *Webster*.

Income tax. — Woh mahsūl jo kisi shakhs kī kul āmadānī wa manāfi' wagaira par yā usmeñ se kisīqadar mīnhā karke zar-i-bāqī par liyā jāe; āmadānī par mahsūl.

Incommensurate, a. Andāz ya miqdār meñ barābar nahīn; gair-musāwī; barābar nahīn; gair-muktafi; nā-kāfi. [khalāl yā futūr dālnā.

Incommode, v. t. Taklīf d.; bā'is-i-taklīf h.; diq k.; izā d.; āram meñ

Incommodious, a. Subhīte kā nahīn; jisse āram na mile yā naf' na ho; hasb-i-khwāh nahīn; taklīf-dih par bahut muzir nahīn.

Incomparable, a. Jisse muqābala na ho-sake; jo dūsre se takkar yā joṛ na khāe; anūṭhā; anokhā; lā-sānī; be-misāl; be-nazīr; bahut hī barā.

Incompatible, a. Mukhālīf; khilāf; mutazād; jo dūsre ke sāṭh na rah sake; itnā khilāf kī bā-ham qiyām-pazīr na ho yā ittifaq-o-sulh se 'amal na kar-sake; nihāyat hī be-mel; mutanāqiz; bi-l-'aks; be-joṛ.

 Followed by *with*.

Incompetence, } n. 1. — Be-maqdūrī; jismānī yā zihnī quwwat kā bakhūbī
Incompetency, } yā kāfi taur par na h.; 'adam-kifāyat; kisi shai kā ba-qadr-i-kāfi na h. [sifat qānūn yā qā'ide ke rū se darkār ho uskā na r.

2. — (*Law*) Nā-qābīliyat-i-qānūnī; qānūnī liyāqat kā na r.; jo kuchh
Incompetent, a. 1. — Kāfi quwwat maqdarat liyāqat yā istitā'at wagaira na r. w.; nā-lāiq; ma'zūr; zihnī quwwat wagaira ba-qadr-i-kāfi na r. w.; nā-qābil; nā-kāfi; nāqis; kam.

2. — (*Law*) Salāhiyat-i-qānūnī na r. w.; qābīliyat-i-mahkūma-i-qānūn kā muhtāj; qānūnan nā-lāiq yā nā-qābil.

A person wanting in religious belief is an *incompetent* witness in a court of law or equity. [qānūnan adā-i-shahādat nahīn kar saktā.

Jo shakhs 'aqīda-i-mazhabī nahīn rakhtā woh 'adālat-i-qānūn yā insāf meñ

3. — Nā-munāsib; be-jā; ikhtiyār se bāhar; qānūnan be-kār yā 'abas.

It is *incompetent* for the defendant to make this defence. Mudda'ā 'alaih kā is 'uzr kā pesh k. qānūnan be-kār hai yā is 'uzr kā karnā. qānūnan uske ikhtiyār se bāhar hai.

Incomplete a. Nā-mukammal; adhūrā; pūrā nahīn; jo khātime ko na pahunchā ho; jiskā khātima na huā ho; nāqis; nā-tamām; jo anjām ko na pahunchā ho. [samañh meñ na āye; nā-qābil-i-idrāk; ba'idu-l-fahm.

Inconceivable, a. Jo khayāl meñ na ā-sake; jo zihn meñ na ā-sake; jo

Inconclusive, a. Gair-i-qāti'; jiskā natīja yā maāl-i-kār kuchh na ho; jisse kisi bahs yā amr-i-mashkūk kā tasfiya na ho; gair-i-shāfi; gair-i-mukhtatim.

Incongruity, n. Gair-munāsbat yā 'adam-munāsabat; be-mel h.; ek shai kā dūsri shai se nisbat na r.; tanāquz; nā-muwāfaqat; gair-mauzūniyat.

Incongruous, *a.* Be-mel; gair-mauzūn; bāham ittifaq na r. w.; jiske ajzā lāham mutābiq na ho-sakeñ; gair-chaspān; mutanāqiz; nā-munāsib. [qalīl; chhoṭā; thoṛā; balkā.

Inconsiderable, *a.* Jo lihāz khayāl yā iltifāt ke qābil na ho; nā-chiz; khaṣif; **Inconsiderably**, *ad.* Bahut hī kam; zarā sā; thoṛā sā; ba-miqdār-i qalīl.

Inconsiderate, *a.* 1.—Be-ihtiyāt; gair-muhtāt; jo hifāzat yā munāsabat ke muta'alliq bātoñ par lihāz na kare; jise jā wa bejā kā khayāl yā gairon ke huqūq yā khayālāt kā lihāz na ho; ta'jil-kār; be-parwā; allhaz; be-fikr; be-'aql; nā-'āqibat-andesh.

2.—Jo be-parwāyī yā ta'jil-kārī ke bā'is ho; 'ājilāna.

Inconsiderately, *ad.* Be-socho-bichāre; natijon par bakhūbī lihāz na rakh ke; be-fikrī yā be-parwāyī se; be-'aqlī se; nā-'āqibat-andeshī se; ba'ī 'ujlat ke sāth; utāwle-pan se.

Inconsiderateness, *n.* Kisi bāt par bakhūbī gaur-o-fikr na k.; kisi shai ke maāl-i-kār par khūb lihāz na k.; be-fikrī; be-ihtiyātī; 'adam-ta-wajjuhī; be-'aqlī; nā-'āqibat-andeshī.

Inconsistence, } *n.* 1.—Do chizon ke mābain nisā ikhtilāf ki woh yak-jā
Inconsistency, } na rah sakeñ yā bāham sach ma ho-sakeñ; ikhtilāf; khayāl yā kār-rawāyī kī nishbat takhāluf.

2.—Bahs yā bayān meñ behūdāgi; kisi bayān yā dalil ke ajzā kā bā-ham rabt na r. yā is qism kā h. ki ek juzw dūsre kā munāfi ho; ittizād; mukhālafat; gair-mutābaqat; nā-muwāfaqat.

3.—Be-sabāti; talawwun; badlā karnā.

[sazāwār.

Inconsistent, *a.* 1.—Ikhtilāf; gair-mauzūn; mutazād; nā-munāsib; nā-2.—Mutanāqiz; munāfi-i-yakdigar; do chizon jo lāham isqadar mukhtalif hon ki ek se dūsre nafī yā zūl ho-jāwe yā ek kī sachāyī dūsre kī jhuthāyī par dalālat kare.

3.—Yak-sāñ yā ek dhang khwāh rang kā nahīn; jo rah rah kar badle; kisi waqt kuchh aur kisi waqt kuchh; kabhī aur aur kabhī aur; mutalawwin.

Inconstant, *a.* 1.—Ustuwār yā sābit-qadam nahīn; jiskī rāe khwāhish yā niyat tabdil huā kare; gair-mustaqil-mizāj; irāde kī mazbūt nahīn; mutalawwin; talawwun-tab'; jis meñ shamsī-qamrī lagī rahe. [wafā.

Inconstant in love or friendship—Muhabbat yā dosti meñ sābit-qadam nahīn; be-2.—Tabādala-pazīr; mutagaiyir; jo rah-rah-kar badlā kare—jaise koyī chiz.

[nahīn.

Inconsummate, *a.* Nā-mukammal; gair-mukhtatam; nā-tamām; pūrā

Incontestable, *a.* Nā-qābil-i-'itirāz; bahs yā hujjat ke lāiq nahīn; hujjat-pazīr nahīn; is-qadar sāf ki tardid na ho-sake; nā-qābil-i-tardid; lā-rad; qāti'; shāfi.

Incontrovertible, *a.* *Vide supra.*

Inconvenience, } *n.* 1.—Gair-munāsabat; gair-mauzūniyat; hasb-i-hāl
Inconvenience, } na h.; chaspān na h.

2.—Jisse taklif yā be-chāini paidā ho; nuqsān; koyī shai jisse amu meñ khalal pare taraqqī ruk jāe yā kār-rawāyī khwāh kāmyābī meñ qabāhat baṛh jāe; qabāhat; harj; taklif; diqqat; tasdi'a.

Inconvenient, *a.* 1.—Munāsib hasb-i-hāl yā mauzūn nahīn; nā-sazāwār; lāiq nahīn; nā-zebā; maslahat ke khilāf.

2.—Taklif-dih; ranj-āwar; ba'is-i-taklif; hārij yā mānī'; muzir; be-mahal; be-mauqa'; jisse taraqqī yā kām meñ diqqat barh jāe.
Inconvertible, a. Nā-qābil-i-tabaddul; tabādala-pazir nahīn; jisko badal na sakeñ; jisko kisī dūsri chiz se tabdil na kar-sakeñ.

Bank notes are sometimes *inconvertible* into specie—Ba'z waqt bank ke noṭoñ ko naqd se nahīn badal sakte; kabhī kabhī bank ke noṭoñ ke 'iwaz rokar nahīn mil saktā.

Inconvincible, a. Jisko qāil na kar-sakeñ; jisko kisī bāt kā yaqīn na dilā sakeñ; jiskā ma'qūl karnā dushwār ho.

Incorporate, a. 1.—Māddi nahīn; gair-mujassam.

2.—Ek meñ milā huā; maḥlūt.

3.—(*Law*) Jo qānūn ke rū se ba-taur jamā'at ke qāim na ho; jiskā wujūd ba-taur jamā'at-i-mahkūma-i-qānūn ke na ho.

Incorporate, v. t. 1.—Yak-jā k.; ek meñ shāmil k.; maḥlūt k.; muḥ-talif ajzā ko bāham shāmil k. (milānā).

To *incorporate* drugs—Maḥtalif dawāoñ ko bā-ham milānā yā ek-dil k.

2.—Kisī shai-i-mujassam meñ shāmil k.; mujassam banānā; kisī shai meñ milānā yā dāḥil k. [milānā jo pahle se banī yā qāim ho.

3.—Kisī shai-i-maujūda-i-hāl meñ shāmil k.; kisī aisi chiz meñ

To *incorporate* copper with silver—Tābe ko chāṭūdi meñ milānā.

4.—Kisī dūsri riyāsat yā saltanat meñ shāmil k.; bāham marbūt k.

5.—(*Law*) Mulki yā qānūnī jamā'at qāim k.; qānūn ke mutābiq koyī jamā'at qāim karke shakhs-i-wāhid ke khās mansab wa huqūq wagairad.

To *incorporate* a bank, a railroad company, and the like—Kisī bank yā rel ki sarak ki jamā'at wagaira ko qānūnan qāim k.

Incorporate, v. i. Is tarah par miljānā ki kisī dūsri shai kā juz ho-jāe; shāmil ho-jānā; maḥlūt ho-jānā; ek dil ho-jānā.

Usually followed by *with*.

Incorporation, n. 1.—Milānā yā milnā; āmezīsh; ikhtilāt; mel; shumūl.

2.—(*Law*) Bahut se shakhsōñ ko shāmil kar-ke ek jamā'at-i-mulki yā qānūnī banānā. Yāh jamā'at ba-taur ek masnū'yī shakhs ke muta-sawwar hotī hai aur uske shurakā hamesha ek dūsre ke ba'd ba-taur jā-nashīn ke qāim huā karte haiñ.

Incorporeal, a. 1.—Gair-māddi; gair-mujassam; be-jasad; be-tan.

2.—(*Law*) Jiskā wujūd mahz qānūn ke lihāz se ho; jiskā qabza-i-wāqī'i bādiu-n-nazar meñ na ho-sake; aisi shai jo gair-mahsūs ho; aisi chiz jise ehḥū na sakeñ.

Incorporeal hereditament—See Hereditament.

Incorrect, a. Sachāyi ke mutābiq nahīn; nā-rāst; galat; kāzib; gair-sahih; bi-jinsihī yā ṭhik-ṭhik nahīn; hū-ba-hū nahīn; 'namūne ke mutābiq nahīn; qawā'id-i-mustamirra ke khilāf; nāqis.

Incorrectly, ad. Ṭhik-ṭhik nahīn; sihhat ke sāth nahīn; bi-jinsihī nahīn; galat; sahih-sāhīh nahīn; us qā'ide wagaira ke mutābiq nahīn jo kisī shai ke imtihān ke liye muqarrar ho.

Incorrectness, n. 'Adam-i-sihhat; gair-sadāqat; nā-durustī; galati; sachāyi ke khilāf h.; us shai ke mutābiq na h. jo kisī amr ke imtihān ke liye mu'ayan ho.

Incorrigible, *a.* Islāh-pazīr nahīn; jiskī sihhat yā tarmīm na ho-sake; itnā kharāb ki use phir sudhār na sakeñ; lā'ilāj; gayā-guzrā.

☞ Applicable both to persons and things. [sake.

Incorruptible, *a.* 1.—Bigarne ke qābil nahīn; jo zāl yā kharāb na ho-

2.—Gair-murtashī; jo rishwat kā lenā hargiz manzūr na kare; nihāyat munsif aur rāst-bāz. [meñ barhūnā; taraqqī pānā; ziyāda h.

Increase, *v. i.* Miqdār ta'dād darje ziyādatī ikhtiyār yā neknāmī wagaira

Increase, *v. t.* Miqdār wagaira meñ barhūnā; taraqqī d.; ziyāda k.; kisi shai kī khūbī ko barhānā; phailānā; wus'at d.; tawālat d.; ziyāda kharāb yā sangīn k.

Increase, *n.* Qad wus'at miqdār ta'dād ziyādatī yā māliyat wagaira meñ afzāish; afzūnī; taraqqī; izāfa; izdiyād; shiddat; sakhtī; bārḥ; barhtī; beshī; kasrat; jo kuchh kisi aslī shai meñ barhe; jo kuchh kisi shai kī afzāish se hāsīl ho; naf'; sūd.

Increase and decrease—Kamī-beshī; ghaṭ-barḥ; ghaṭāw-barhāw.

Incredible, *a.* Nā-qābil-i-i'tibār; jispar hargiz i'tibār na ho-sake; jisko bāwar na kar-sakeñ; isqadar 'ajīb-o-garīb aur qiyās ke khilāf ki uspar yaqīn na lā-sakeñ.

[ko yaqīn na ho.

Incredibly, *ad.* Is tarah par ki i'tibār na ho-sake; aise tarīq par kī dil

Incredulity, *n.* Be-i'tiqādī; be-i'tibārī; yaqīn na lānā.

Incredulous, *a.* Zūd-i'tiqād nahīn; jo kuchh kahā jāe use batānr sach ke na mānne wālā; gair-mu'taqid. [meñ taraqqī; ziyādatī.

Increment, *n. i.*—Afzūnī; afzāish; miqdār ta'dād yā māliyat wagaira

2.—Woh shai jo kisi dūsrī shai meñ izāfa ho; barhtī; afzāish; afzūn.

Increment of land—Arūzī-i-nau-barār; woh nayī zamīn jo daryā kī barakat se paidā ho; daryā-barār yā daryā-barāmad; gang-barār; gang-barāmad.

Incriminate, *v. t.* Muttahim k.; kisi jurm yā taqsīr kā ilzām lagānā; mujrim gardānnā.

Inculcate, *v. t.* Nasihat karte karte zihn-nashīn k.; bār-bār kah-sun-kar kisi bāt kā sikhānā aur use karāna; dil-nashīn k.; dil par jamānā baiḥālānā yā naqsh k.

Inculcate, *v. t. i.*—Ilzām d. yā lagānā; dosh lagānā; la'nat-malūmat k.

☞ Opposed to *exculpate*.

2.—(Law) Jurm kā ittihām 'aid k.; mulzam gardānnā; muttahir k.; kisi se koyī jurm mansūb k.

Incumbency, *n.* 'Uhda-dārī; kisi mansab par māmūr rahne kī hālat.

During an officer's incumbency—Kisi 'uhde-dār ke apne mansab par qāim rahne kī hālat meñ (uske 'ahd meñ; uske kār-rawā rahne ke zamāne meñ).

Incumbent, *a.* Lāzimī; lābudī; farz; nihāyat zarūrī; wājib; jiske anjām kī tākīd-i-akīd ho.

☞ Followed by *on*.

Incumbent, *n.* 'Uhda-dār-i-hāl; woh shakhs jo kisi mansab par fi-l-hāl

Incumber, *v. t.* See *Encumber*.

Incumbrance, *n. i.*—Aisā bojḥ jo girān-bār aur taklīf-dih ho; koyī shai jisse harakat yā kār-rawāyī ruk jāe yā usmeñ qabūhat par jāe; amr-i-mānī; amr-i-bā'is-i-intishār.

2.—(*Law*) Jāedād par bār bojh yā muākḥaza ; kisi milk par qānūnī da'wā kafālat yā istigrāq ; woh dain jiske adā hone kā bojh kisi jāe-dād par dālā jāe.

Written also *encumb ance*.

Incumbrancer, n. (*Law*) Kisi jāe-dād par qānūnī da'wā muākḥaza kafālat yā istigrāq r. w. ; muākḥaza-dār.

Incur, v. t. Kisi aisi shai ke muqābale meñ parnā jisse taklif yā nuqsān kā ihtimāl ho ; mustaujib yā sazāwār h. ; uṭḥānā ; apne ūpar lānā yā lenā ; apne ūpar nāzil k. ; apne ko kisi balā wagaira meñ dāl d.

To incur a punishment—Mustaujib-i-sazā h. ; kisi aisi bāt kā k. jisse sazā kā ihtimāl ho.—To incur a debt—Qarzdār h. ; maqrūz yā daindār h. ; dain qāim k.—To incur blame or censure—Mustaujib-i-ilzām yā sar-zanish h. ; koi aisi fi'l k. jisse apne ūpar ilzām āwe yā chashm-numāyī ho.

Incurable, a. 1.—Nā-qābil-i-'ilāj ; shifā-pazīr nahīn ; jismeñ 'aql yā dawā kārgar na ho ; lā-'ilāj ; lā-dawā. [na kare.

An incurable disease—Maraz-i-lā-'ilāj ; aisi bīmārī jismeñ dawā yā aql kām

2.—Jiskā daf'iya yā jiskī durustī na ho-sake ; jiskā chāra-kār kuchh na ho ; jismeñ lāchārī ho.

An incurable evil—Aisi burāyī jo daf' na ho-sake (jiskā kuchh chāra-kār na ho.).

Indebted, a. 1.—Maqrūz ; qarz-dār ; daindār ; qarz liye huye ; kisi kā dain rakhtā huā ; riniyā.

A is indebted to B. ; he is indebted in a large sum, or to a large amount—Zaid

Bakar kā maqrūz hai ; uske zimme dain-i-kasir hai.

2.—Mamnūn ; mashkūr ; marhūn ; ihsān-mand ; kanauṛā.

Indecence, } n. Kalām yā tarīq meñ jo kuchh nā-munāsib ho ; koyī fi'l
Indecency, } yā tarīq jo hayā ke khilāf ho ; fuhsh bāteñ ; aise fi'l
jinke dekhne se dekhne-wāle ko sharm āye ; hijāb yā tahzīb kā na h. ;
koyī nā-shāista qaul yā fi'l wagaira ; kisi aise fi'l kā karnā jo nā-zebā ho.

Indecent, a. Nā-zebā ; shāista yā bāista nahīn ; jo dekhne yā sunne ke qābil na ho ; jisse hijāb meñ khalal pare ; fuhsh.

Indecent language—Aisi bāteñ jo kahne-sunne ke laiq na hon ; kalām-i-fuhsh ;
sukht-sust ; gālī-gufta ; behūda bāteñ.

Indecision, n. 'Azabzub ; waswasa ; pas-o-pesh ; dil kā kisi bāt par mazībūti se qāim na r. ; 'adam-i-istiqlāl ; hais-bais ; halchal.

Indecisive, a. 1.—Gair-qāti' ; jisse koyī bāt khātime yā anjām ko na pahunchē ; jisse kisi amr kā qat'-burid (wārā-nyārā) na ho.

An argument indecisive of the question—Aisi dalil jisse amr-i-nizā'i kā tasfiya na ho-jāe ; dalil-i-gair-qāti'.

2.—Jiske dil meñ sabāt yā tasmīm-i-irādat na ho ; waswasa yā pas-o-pesh r. w. ; jisne koyī bāt dil meñ ṭaharrā na li ho.

Indecorous, a. Gair-muzaiyib ; nā-shāista ; tahzīb ke khilāf ; akhlāq-o-ādāb ke khilāf ; un rusūm-i-ādāb ke khilāf jinkā bartāw sin-o-sāl aur mansab ke i'tibār se zarūr ho.

Indecorum, n. Nā-shāistagi ; bad-atwārī ; be-adabī ; gustākhi ; be-saliqagi ; fi'l-i-nā-muzaiyib ; tark-i-adab wagaira. : [haqiqat.

Indeed, ad. Haqiqat meñ ; dar-asl ; sach-much ; wāqī'i ; fi'l-wāqī'i ; fi-l-

"Sometimes used emphatically ; sometimes denoting concession or admission ; sometimes interjectional, as an expression of surprise."
Webster.

Indefatigable, *a.* Jismeñ thakāwat na āye; jismeñ mihnāt karte karte . jald tāqat zāl na ho-jāe; be-takān; jo mihnāt yā koshish se bāz na āye; jo na thake; athak.

Indefeasibility, *n.* Nā-mumkinu-l-ibtāl h.; rad yā bātil hone ke laiq na h.

Indefeasible, *a.* Be-zawāl; jo zāl na ho-sake; jise rad yā bātil na kar-sakeñ; jo ka-l'-adam na kiyā jā-sake; nā-qābil-i-ibtāl.

An *indefeasible* estate or title—Haqqiyat yā istihqāq-i-be-zawāl; aisi haqqiyat yā aisi istihqāq jo rad bātil zāl yā ka-l'-adam na ho-sake.

Indefensible, *a.* Hifāzat-pazīr nahīñ; jiskā bachāw na ho-sake; jise qāim na rakh sakeñ; jo rawā yā jāiz qarār na pā sake; mumtanau-l-'uzr.

Indefinite, *a.* Gair-mahdūd; gair-mu'aiyan; gair-mutahaqqaq; gair-mushakḥhas; lā-intihā; ṭhik ṭhik nahīñ; jiskā ṭhekānā yā ta'aiyun na ho; gair-muqaiyad; be-qaid; jiske hudūd qāim na hoñ.

Indefinitely, *adv.* Be-pāyāñ; be-had; lā-intihā; ṭhik-ṭhik nahīñ; bilā-ta'aiyun; bilā-tayaqqun; be-ṭhekāne.

Indeliberate, *a.* Jo be-soche-bichāre kiyā jāe; jo daf'atan yā yakāyak wuqū' meñ āye; pahle se gaur-o-fikr karke nahīñ.

Indelible, *a.* Jo miṭ na sake; jo miṭāne se na miṭe; jo rad yā mahw-mansi na ho-sake; lā-zawāl; pakkā; pāedar.

Indemnification, *n.* Zarar na pahuñchue d.; nuqsān khisāre yā tāwān se mahfūz r.; nuqsān khisāra yā tāwān d. (pūrā kar d. yā bhar d.).

Indemnify, *v. t. l.*—Nuqsān se bachānā; āyinda ke nuqsān yā khisāre se mahfūz r.; is bāt ki diljam'i yā itminān kar d. ki kuchh ziyān yā khisāra na hogā. [pūrā k.; bharnā; nuqsāni kā tāwān d.]

2.—Guzashta ki (jo kuchh ho-chukā ho uskī) talāfi k.; 'iwaz d.; **Indemnity**, *n. l.*—Nuqsān se hifāzat ki diljam'i; itminān yā kafālat; zamānat yā zamānat-nāma; jo nuqsān yā khisāra ho-chukā ho yā hone wālā ho usse barāat; tāwān yā jarāim i-māziya ki ta'zir se tahaffuz.

2.—Nuqsān khisāra yā ziyān kā mu'awaza; jo kuchh zāi' yā talaf huā ho uskā badlā yā 'iwaz. [tahriri; iqrār-nāma.]

Indenture, *n. (Law)* Do yā zāid ashkhās ke mābain koyi mu'āhada-i-

Independence, *n.* Khud-sarī; khud-mukhtārī; dūsroñ par inhisār yā unki hukūmat se barāat; bilā dast-andāzi i-gair apne kāmōñ kā chālānā yā anjām d.; āzādī; istignā; fārigu-l-bālī; apne basar-i-auqāt ki salāhiyat-i-zātī; begair-jānib-dārī yā dūsroñ ke dabāw ke 'amal k.; asar-i-nā-jāiz se barī rahuā.

Independent, *a. l.*—Dūsroñ ki hukūmat ke tābi' nahīñ; dūsroñ par takiya yā bharosā na r. w.; munhasir-i-bi-l-gair nahīñ; gair-tābi'; khud-mukhtār yā khud-sar; mutlaqu-l-'inān; āzād.

2.—Jisse fārigu-l-bālī hāsil ho; jisse ārām ke sāth basar-i-auqāt ho-sake; jiski wajh se āzādī yā istignā ho.

An *independent* estate or property—Aisi amlāk yā jāedād jisse uskā qūbiz fārigu-l-bālī rahe yā ārām se basar-i-auqāt kar-sake.

3.—Jo kisi ki jānib-dārī na kare khwāh kisi kā dabāw na māne; chāplūs nahīñ; jo apni khās marzi ke mutābiq 'amal kare; āzād yā āzād-manish.

A man of an *independent* mind—Āzād-manish shakhs; aisi shakhs jismeñ taraf-dārī na ho yā jispar koyi dabāw pahuñchūyā na jā-sake; woh shakhs jo apne dil kā ūphī mālīk ho. [tabi'at ki āzādī zābir yā ma'lūm ho]

4.—Āzādāna; be-takallufāna; be-bākāna; khulā; be-qaid; jisse

An *independent* air or manner—Āzādāna qhang yā tarz; aisā tariq jisse dil ki āzādi zāhir ho. [khārij; qat'-nazar.]

5.—Kisī se 'alāhida yā mustasnā; judā; be-lagāw; be-sarokār;

Followed by *of*.

Independently, ad. Āzādāna; begair dūstroṇ par takiya yā bharosā kiye huye; be-lāg; be-lagāw; bilā-wāsta; begair jānib-dārī yā dabāw ke; chāplūsī ke sāth nahīn; be-ta'alluqī se; alag-thalag; judā-gānā; khud-sarī yā khud-mukhtārī ke sāth.

Indescribable, a. Jiskā bayān na ho-sake; bayān se bāhar; be-bayān.

Indestructible, a. Lā-zawāl; nā-qābil-i-zawāl; jo zāil yā talaf na ho-sake.

Index, n. 1.—Woh shai jisse koyī bāt zāhir ho; woh chiz jisse kisī dūsrī chiz kā hāl khule; dalil; dāl; nishān; 'alāmat.

2.—Woh fihrist jo kitāb ke mazāmīn suhūlat se daryāft karne ke liye aksar ākhīr meṇ lagī rahtī hai aur ba-qaid-i-radīf-i-hurūf-i-tahajji murattab hotī hai; fihrist-i-radīf-wār jo tashīl-i-daryāft-i-mazāmīn ke liye murattab kī-jāwe.

A *local index*—Aisī fihrist jismeṇ maqāmāt ke nām ba-qaid-i-tahajji likhe jāweṇ—A *nominal index*—Fihrist-i-ism-wār ya'nī aisī fihrist jismeṇ ashkhās ke nām ba-tartīb-i-tahajji darj hoṇ.

3.—Kāsta dekhlanē wālā panja yā gharī kī sūyī wagaira.

Index finger—See Finger.

Index, v. t. Kisī kitāb wagaira ke mazāmīn kī fihrist radīf-war banānā.

Indicate, v. t. 1.—Dekhlānā; batānā; zāhir k.; kisī shai kā 'ilm dil par paidā k.; kholnā; munkashif k.; dalālat k.; dāl h.; nishān d.; nishān-dihī k.

2.—'Alāmaton se dekhlanā yā zāhir k.; bataur 'ilāj-i-munāsib ke batānā ya'nī 'alāmāt ke lihāz se yah dekhānā kī fulān 'ilāj kā isti'māl munāsib hogā.

Indication, n. 1.—Nishān-dihī; dekhlanā; batānā; 'alāmat; nishān; dalil; woh shai jisse aise amr kā izhār ho jo pable ma'lūm yā aur tarah par zāhir na ho. [mufrid hogā.]

2.—Kisī maraz meṇ woh 'alāmat jisse yah daryāft ho kī kaun-sā 'ilāj *Judicative, a.* Batlanē yā dekhlanē wālā; zāhir k. w.; ittilā' d. w.; dāl; jisse us shai kī ittilā' yā wāqifiyat ho jo nazar na ātī ho yā zāhir na ho.

INDICIA, [Lat.] (Law) pl. Woh 'alāmateṇ jinse kisī shai kī tamīz ho; nishānāt; 'alāmāt; dalā'il. [him k.; mulzam banānā.]

Indict, v. t. (Law) Qānūn ke mutābiq kisī jurm kā ilzām lagānā; mutta-

Followed by *for*.

Indictable, a. Qābil-i-ilzām; mustaujib-i-ilzām; jo muttahim ho-sake.

Indictment, n. Jurm kā tahirī ilzām; fard-i-qarār-dād-i-jurm; ilzām; ittihām.

Indifference, n. 1.—Mukhtalif ashkhās yā ashyā ko yaksān samajhnā; ek pahlū kī nisbat dūsrē pahlū par ziyāda na jhuknā; kuchh farq na samajhnā; ek shai ko ba-muqābala dūsrī shai ke ziyāda waq'at na d.; be-waq'atī.

2.—Chal jāne ke qābil h.; darja-i-i'tidāl par h.

3.—Gair-jānib-dārī; be-ta'assubī; tarafdārī kā na h.; be-garazī.

4.—Be-fikrī; be-ta'alluqī; be-parwāyī; be-i'tināyī; jo kuchh pesh āye usmeṇ ta'alluq-i-khātir na r.

Indifferent, a. 1.—Ek. pahlū farīq yā shai kī taraf ba-nisbat dūstre pahlū wagaira ke ziyāda jhukā yā māil nahīn; na idhar na udhar; donoñ pallā barābar samajhne w.; ek ko dūstre par tarjih na d. w. (ek ko dūstre se barh-kar na samajhne w.).

2.—Na bahut hī achchhā na bahut hī burā; ausat kā; mutawassit qism kā; kām chālāne ke lāiq; kār-rawāyī ke qābil; kām-chalāū. [na ho.

3.—Be-lagāw; be-ta'alluq; gair-jānib-dār; be-garaz; jismeñ taraf-dārī

4.—Be-fikr; jisko kisī bāt kī nisbat fikr ta'alluq yā parwā na ho; sard-mihr.

Indifferently, ad. Bilā tamīz yā tarjih; barābar; yaksān; be-gair jānib-dārī ke; bilā-rū-o-rī'āyat; be-gair rī'āyat ta'assub yā taraf-dārī ke; be-fikrī yā be-parwāyī se; be-gair khwāhish yā nafrat ke; achchhī tarah nahīn; na bahut achchhī na bahut burī tarah se; aise tarīq par ki kār-rawāyī ho jāe.

Indigence, } n. Ifās; muflisī; muhtājī; be-maqdūrī; āram se guzrān kī
Indigency, } sabil na r.; tang-dastī; be-nawāyī.

Indigenous, a. Kisī mulk kā paidā huā—jaise shakhs; desī; jo khud-ba-khud kisī mulk meñ paidā ho; gair-mulk yā khitte kā nahīn—jaise darakht wagaira. [be-nawā.

Indigent, a. Jiske pās koyī jāe-dād yā ma'āsh na ho; muhtāj; muflis;

Indigested, a. 1.—Jo hazm na huā ho; gair-munhazim; be-pachā; jo tahlil na huā ho—jaise khānā (gizā).

2.—Jiskī tahzīb aur tartīb silsile se na ho; jo qā'ide se sudhārā na gayā ho; gair-murattab; be-tartīb; abtar; khām; kachchā.

3.—Kachchā; be-pakā; khām—jaise dumbal yā phorā wagaira.

Indigestible, a. 1.—Nā-qābil-i-inhizām; jo pach na sake; batū-l-hazm; saqil; der-hazm. [chup-chāp sah na sakeñ.

2.—Jisko qabūl na kar-sakeñ; jiskā tahammul na ho-sake; jisko

Indigestion, n. Gizā kā khūb tahlil na h.; bad-hazmī; girānī; sū-i-hāzima; khāne kā mushkil yā taklif se pachnā.

Indignant, a. Nā-sazāwār yā nā-wājib bartāw se taish meñ ākar gazab-nāk; kisī zalil fi'l yā ma'yūb bāt ke ittihām se khafā aur mutanaffir; gusse se bharā aur hiqārat kī nazar se dekhtā huā.

Indignation, n. Woh khayāl jo dil meñ kisī nā-sazāwār zalil yā ma'yūb aur se paidā ho; woh nafrat-i-shadīd jo kisī barī bad fi'lī yā bad-ā'mālī kī wajh se ho; gussa jiske sāth tauhīn tahqīr yā tauaffir bhī ho.

Indignity, n. Tahqīr-i-nā-munāsib; kisī shakhs se aisā bartāw jisse uskī tauhīn sābit ho; kaj-khulqī aur tauhīn; hatk; subkī; balkāyī.

Indirect, a. 1.—Sīdhā yā ba-khatt-i-mustaqīm nahīn; pechīda; terbhā; pher khātā huā. [jānā pare.

An *indirect* course—Pechīda tarīq; terhī rāh; aisī rāh jismeñ pher khā-ke

2.—Jisse koyī maqsad yā natīja sīdhe tarīq yā khulī khulī tadbīron se hāsīl na ho balki pechīdagī se yā ba-taur natīje ke hāsīl ho; aisī tadbīron se jo sarīhī gair-muta'alliq hon; be-jā; nā-munāsib; pechīda; pherwat kā.

An *indirect* accusation—Aisā ittihām jo sīdhe tarīq par yā barmalā lagāyā na jāwe balki pher-phār ke 'āid kiyā jāe; ilzām-i-bejā.—An *indirect* answer—Pechīda jāwāb; pherwat kā jāwāb; aisā jāwāb jo sīdhe yā ma'mūlī tarīq par nahīn balki būton ko pher-phār ke diyā jāe.

3.—Rāst-bāzāna nahīn; jismeñ bad-diyānatī ho; be-īmānī kā; jisse koi shakhs gumrah ho-jāe yā dhokhā khāe.

Indirect tax—Woh mahsūl jo masrafi chūzōn par liyā jāe par sarf-kuninda ko na denā par masalan muskirāt wagaira kā mahsūl.

Indirectly, ad. Sidhe tariq par nahīn; pher-phār ke; ech-pech se; terhūyī se; rāh-i-rāstī se nahīn; sāf sāf yā ba-'ibārat-i-sarihī nahīn; isbūratān; kināyatān; zimnan; nā-munāsib tariq par; be-īmānī se; kāristānī yā kār-guzārī se. [kām k. w.; be-shu'ūr.

Indiscreet, a. 1.—Be-tamīz; be-'aql; nā-'āqibat-andesh; be-soche-bichāre

2.—Jismeñ tamīz ko dakhīl na ho; jo 'aql-i-salim ke mutābiq na ho.

Indiscreetly, ad. Be-tamīzī se; nā-'āqibat-andeshī se; be-soche-bichāre; be-'aqlī se; be-wuqūfī se.

Indiscretion, n. Be-tamīzī; be-'aqlī; be-wuqūfī; nā-'āqibat-andeshī; be-sumjhe-būjhe kuchh karnā; be-shu'ūrī; be-tamīzī kā kām; be-imtiyāzī.

Indiscriminate, a. Jismeñ tamīz na kī-jāe; jismeñ kisī qism kā farq na rakkhā jāe; muntashar; khalt-malt.

Indiscriminately, ad. Be-imtiyāzī se; bilā tamīz ke; be-gair kuchh farq rakke huye; bilā-tarīq; andhādhundh; milā-julā; khalt-malt.

Indiscrimination, n. Be-imtiyāzī; be-tamīzī; andhādhundh; kisī bāt meñ kuchh farq na rakhnā.

Indispensable, a. Jisse dar-guzar na ho-sake; jise ohhōr na sakeñ; jisse najāt na mil sake; nihāyat zarūrī; lābud; farz; lāzim; jiske begair na banē.

Indispensably, ad. Lāzimī taur par; lābudān; is tarah yā yahān tak kī darguzar na ho-sake. [kām kar-sake; bad-nazīm kar-d.

Indispose, v. t. 1.—Nā-qābil kar d.; is qābil na rakhnā kī apnā munāsib

2.—Sihhat meñ kisiqadar futūr paidā kar-d.; kuchh kuchh bīmār banā d.; kisiqadar 'alīl kar-d.; tabī'at ko nā-sāz yā munaggas kar-d.

3.—Dil pher d.; bargasht k.; mukhātab k.; kisī shai kī taraf se dil ko phernā aur mutanaffir kar-d.

Followed by *to*.

4.—Barham kar-d.; nā-khush k.; nārāz k.; kisī shai kī taraf se tabī'at kā mailān khānech l.

Indisposition, n. 1.—Mailān yā ragbat kā na r.; barhamī; bargashtagī; nā-razāmandī; nafrat; kisī shai kā pasand na k.; gurez.

2.—Khafif 'alālat; balkī yā thoṛī bīmārī; kasal yā kasalmandī; halkī māndgī. [kā na r.

3.—'Adam-munāsabat; nā-muwāfaqat; asli mailān yā munāsabat

Indisputable, a. Nā-qābil-i-bahs; lā-rad; jiskī tardid mumkin na ho; jo isqadar wāzih ho kī uspar i'tirāz wārid na ho-sake.

Indisputably, ad. Bilā-hujjat; aise tariq par kī uskī nisbat takrār na ho-sake; bilā-shubha; bilā-mukhālafat; lā-kalām; yaqīnī; sarihī.

Indissoluble, a. 1.—Gair-muhallīl; jo pānī yā garmī ke zor se tahlīl kiyā galāyā yā raqīq banāyā na jā sake. [mazbūt; ustuwār.

2.—Jo tūt na sake; nā-qābil-i-infisākh; jiskī pābandī hamesha rahe;

Indistinct, a. 1.—'Alāhida nahīn; tamīz ke qābil nahīn; aisi tarah par judā nahīn kī judā ma'lūm ho-sake; milā-julā. [gol-gol; pareshān.

2.—Mujmal; jo dil ko sāf ma'lūm na de; sāf nahīn; mubham;

- 3.—Nāqis; za'if; dhuñdhlā; jisse sūrat sāf sāf aur baḥhūbī ma'lūm na de. [hūdūd.]
- Indistinctly, *ad.* 1.—Bilā tamīz yā tafriqā; bilā-ta'āyun; bilā-tauqīl-i-2.—Sāf sāf nahīn; muntashar taur par; mujmalan.
- Indistinctness, *n.* 1.—'Alāhida 'alāhida judā judā yā sāf sāf na h.; inti-shār; ihhām; tazabzub.
- 2.—Dhuñdhlā-pan; tārikī; baḥhūbī na dekhāyī d.
- Individual, *a.* 1.—Gair-mungasim; nā-qābil-i-taqīm; bataur shai-i-wāhid ke qāim; mufrad; wāhid; akelā yā ek. [maḥsūs.]
- 2.—Sirf ek kā yā ek hī se muta'alliq; ek shakhs yā shai ke liye
- Individual, *n.* Shakhs-i-wāhid; ek ādmī; fard-i-bashar.
- Individually, *ad.* 1.—Judā-judā; alag-alag; taubā; auroñ ko chhor kar; akele; āp-hi-āp; fardan-fardan. [wāhid ke liye maḥsūs.]
- 2.—Aisi tarah ki 'alāhida yā judā na ho-sake; kisī shakhs yā shai-i-Indivisible, *a.* Nā-qābil-i-taqīm; jise judā na kar-sakeñ; jiske ajzā ko 'alāhida 'alāhida na kar-sakeñ; jise bānt na sakeñ.
- Indolence, *n.* Ārām-talabī; kāhili; sustī; ārām kī khwāhish yā mihnāt se nafrat kī wajh se jismānī yā zihnī koshish na k.; mihnāt se jī chorānā; ālas; ālkas. [sust; kāhil yā kāhilu-l-wujūd; ālasī yā ālkasī.]
- Indolent, *a.* Ārām-talab; mihnāt se jī chorāne w.; kām-chor; 'ādatan
- Indomitable, *a.* Jise maglūb yā apne tābi' na kar-sakeñ; jise apne bas meñ na kar-sakeñ; jise qābū yā zabt meñ na lā-sakeñ. [dilā sakeñ.]
- Indorsable, *a.* Jispar 'ibārat-i-farokht (bechī) likh-kar dūsre ko rupaye
- Indorse, *v. t.* [Written also *endorse*] 1.—Kisī kāgaz wagaira ke pusht par (uske dūsrī taraf) rasid wagaira likhnā; 'ibārat-i-zahrī likhnā.
- 2.—(Law) Kisī kāgaz ke pusht par (uske dūsrī taraf) uske intiqāl kī garaz se apnā nām likh d.; loṭ yā hundī wagaira ke rupaye wusūl karne ke liye uske pusht par apnā nām likhnā; 'ibārat-i-zahrī likh kar muntaqil k.; bechī k.; hundī yā loṭ wagaira kī pīth par uske (dām) zar-i-saman dilāne kā hukm likhnā. [karke usmeñ madad d.]
- 3.—Manzūr k.; rawāj d.; jāri k.; kisī shai meñ apnā nām shāmil
- To indorse in blank—Loṭ yā hundī wagaira par sirf apnā nām likh kar muntaqil-ilāh ke nām kī jagah is garaz se khālī chhor d. ki qābiz-i-loṭ yā hundī use hasb-i-mauqa' likh le.
- Indorsee, *n.* (Law) Kisī loṭ yā hundī wagaira kā muntaqil-ilāh; woh shakhs jiske nām se loṭ wagaira kī pīth par bechī likh dī-jāe.
- Indorsement, *n.* 1.—Kisī loṭ hundī yā dūsre wasiqa-i-tahrīrī kī pusht par likhnā; hundī wagaira par 'ibārat-i-zahrī kā likhnā.
- 2.—(Law) Woh shai jo kisī loṭ hundī yā dūsre kāgaz kī pusht par likhī jāe masalan nām yā kisī ke haq meñ koyī hukm khwāh wusūl-yābi i-zar-i-adā-shuda yā kaifiyat-i-ahl-i-kār; woh 'ibārat jo aksar kisī wasiqa-i-qābil-i-intiqāl kī pusht aur ba'z auqāt uske rū par likh dī jāti hai aur jiske zarī'e se us wasiqa kī milkiyat muntaqil ho jāti hai; bechī.
- 3.—Manzūri yā tāyīd.
- Indorser, } *n.* Intiqāl-kuninda; woh shakhs jo kisī loṭ yā hundī wagaira
- Indorsor, } par 'ibārat-i-intiqāl (bechī) likhe.
- Indubitable, *a.* Jiskī nisbat kuchh shubha bahs yā i'tirāz na ho-sake; zāhir; sarīlī; mutahaggaq; isqadar sāf kī usmeñ shak kī gunjāish na ho.

Indubitably, ad. Be-shakk-o-shubha; lākalām; lāraib; aisī tarah ki kuchh bhī shubha na rahe.

Induce, v. t. 1.—Pesh i-nazar yā madd-i-nazar k.; dākhil k.

2.—Targīb yā bahs ke zarī'e se kisī ke dil ko kisī taraf phernā; rūgīb yā māl k.; tahrūk d.; abhārṇā.

3.—Paidā k.; bā'is h.; mūjib h.

Inducement, n. 1.—Woh shai jisse targīb ho; woh bāt yā sabab jiske lihāz se koyī kār-rawāyī kī-jāe; koyī dalil wajh yā wāqī'a jisse dil kisī amr kī taraf māl ho.

2.—(Law) Tamhīd; wāqī'āt-i-tambidī yā ibtidāyī; woh bāteṁ jo asl wāqī'āt-i-muqaddama ke bayān ke qabl tauzihan yā tamhīdan zāhir kī-jāeṁ.

Indulge, v. t. 1.—Kisī 'ādat yā khwāhish wagaira ko na roknā (usmeṁ dil-o-jān se lag jānā yā dil se uskī pairawī k.); kisī kī khwāhish ke mutābiq k.; khush k.; khātir-dāri k.; mānī' yā muzāhim na h.; na roknā; jo kuchh kisī kā jī chāhe woh use karne d.

2.—Rī'āyatan d. yā 'ntā k.; 'ināyat kī nazar se d.; kisī kī khwāhish yā istid'ā ke mutābiq d.

Indulge, v. i. Haz uṭhāne yā karne d.; bilā rukāwat kisī shai kā mutasarrif h. yā usko karnā; kisī fī'l ko 'ādatan k. yā uskā 'ādī ho-jānā; kisi aise fī'l kā khule-band k. jo mamnū' yā qābil-i-'itirāz ho.

Indulgence, } n. 1.—Nafs-parastī; nafs-parwarī; qaid yā rukāwat kā
Indulgency, } uṭhā l.; tabī'at yā khwāhishoṁ ko na roknā; ihtizāz-i-nafsānī.

2.—Rī'āyat; 'ināyat; faiyāzī; nāz-bardāri; dil-dāri; khātir-dāri.

Indulgent, a. Khātir-dāri yā nāz-bardāri k. w.; mihrbān; mukhālif yā mānī' nahīn; narm-dil; shafīq; karā yā sakht-mizāj nahīn; rahm-dil.

Indurate, v. i. Sakht ho-jānā; karā ho-jānā.

Indurate, v. t. 1.—Sakht kar d.; karā kar d.

2.—Be-dard banā d.; dard yā tars bāqī na r.; sakht be-dard kaṭhor yā karā banā d.; patthar sā kar-d.; be-rahm banā d.

Indurate, a. 1.—Sakht; karā; patthar sā; narm yā mulāim nahīn.

2.—Sang-dil; be-dard; be-rahm; kaṭhor.

Industrious, a. 1.—Mihnatī; mihnat-shī'ar; kār-o-bār yā tahsīl-i-'ilm meṁ tan-dih; kām meṁ hamesha barābar yā 'ādatan masrūf (lagā huā); sā'i; tan-dih.

 Opposed to slothful and idle.

2.—Kisī khās amr kī pairawī yā kisī khās maqsad ke anjām meṁ sā'i sargarm yā musta'id.

Industriously, ad. 1.—Mihnat yā mashaqqat se; ri'yāz ke sāth; zihnī yā jismānī quwwatoṁ ko barābar kām meṁ lā-kar; jidd-o-jahd ke sāth.

2.—Fikr-o-pairawī se; musta'idī se; ihtiyāt ke sāth.

Industry, n. Mihnat; mashaqqat; ri'yāz; jidd-o-jahd; kār-o-bār meṁ sābit-qadamī ke sāth tawajjuh; tan-dih; musta'idī.

 Opposed to sloth and idleness.

Ineffable, a. Bayān se bāhar; zāidu-l-wasf; jiske kahne meṁ zabān qāsir ho; be-bayān. [be-sūd,

Ineffective, a. 1.—Gair-muassir; jisse koyī natīja paidā na ho; be-kār;

- 2.—Jo khidmat maqsūd ho uske anjām ke lāiq nahīn; nā-qābil.
Ineffectual, *a.* Be-tāsir; jisse natīja-i-makhsūs na nikle; be-kār; nā-kār-gar; za'if; qawī nahīn.
Inefficaciousness, *n.* Bā-tāsir nahīn; jismeñ natīja-i-maqsūd yā munāsib ke paidā karne kī quwwat na ho; jismeñ kāfī quwwat na ho.
Inefficacy, *n.* Jo natīja maqsūd yā munāsib ho uske paidā karne kī quwwat na r.; be-tāsirī; be-asarī; lā-hāsili; kār-gar na h.
Inefficiency, *n.* Be-tāsirī; natīja-i-maqsūd ke paidā karne kī quwwat na r. yā uskī koshish na k.; 'adam-kār-guzārī. [natīja paidā na ho.
Inefficient, *a.* 1.—Nā-kārgar; gair-muassir; lā-hāsili; be-sūd; jisse koyī 2.—Majhūl; jiskā maāl-i-kār kuchh na ho.
Inelegance, *n.* 'Ibārat tahrīr yā aḥlāq meñ 'umdagī yā safāyī kā na
Inelegancy, *n.* h; 'imārat kā suḍaul yā khūb-sūrat na h.; bhaddā-pan; bad-sūratī; bad-uslūbī; gair-mauzūniyat; be-dhangā-pan; nafāsāt kā na h.
Inelegant, *a.* Nafis nahīn; khūb-sūrat sijil sāf-suthrā suḍaul yā zebāishī nahīn; kisi aise bāt kā na honā jo mazāqan darkār ho; bhaddā; be-dhangā; be-ḍaul; bad-sūrat; nā-mauzūn; nā-zebā; be-lutf; lāchār.
Ineligible, *a.* Muntakhab hone ke lāiq nahīn; kisi mansab ke liye intī-khāb ke qābil nahīn; nā-qābil-i-pasand yā tarjih; munāsib yā qarīn-i-maslahat nahīn.
Inequality, *n.* 1.—Darje miqdār lambāyī yā kisi qism kī sifat meñ kamī-beshī; kisi bāt meñ ikhtilāf (barābarī kā na h.); kisi bāb meñ kamī-beshī (ghaṭ-barḥ); 'adam-musāwāt tafāwut yā farq; yaksūn na h.; ikhtilāf. [unḥāyī-uichāyī.
2.—Nā-hamwārī; sath kā barābar na h.; nisheb-farāz; balaudī-pastī;
3.—Kisi maqsad ke anjām ke liye ba-qadr-i-andāz na h.; 'adam-i-kifāyat (kāfī yā muktafi na h.); kamī; barābar na h.
Inequitable, *a.* Insāf ke khilāf; wājib yā munsifāna nahīn.
IN ESSE (*Lat.*) Maujūd; wāqī'ī wujūd r. w.
“Distinguished from *in posse*, or *in potentia*, which denote that a thing is not, but may be.” *Webster.*
Inestimable, *a.* Jiskā takhmīna yā shumār na ho-sake; nihāyat hī qīmātī yā 'umda; be-bahā; annol.
Inevitable, *a.* Jisse bach na sakeñ; jisse ihtirāz mumkin na ho; lābud; jiskā wuqū' chār-nāchār yā khwāhī-na-khwāhī ho; nā-guzir; jisse chhutkārā na ho; mutahāqqaq; pakkā; bar-baq.
Inexhaustible, *a.* Isqadar kī bi-l-kul kharch yā khālī na ho-jāe; jo hamesha qāim rahe; jismeñ kabhī kamī na ho; jo chuk na sake.
Inexorable, *a.* 1.—Jiske dil par lajāyat yā ārzū-minnat kā asar na ho; isqadar mazbūt aur mustaqil kī 'arz-ma'rūz na māne.
2.—Lā-tajum; lā-tagaiyur; jismeñ tabādala mumkin na ho.
Inexpedience, *n.* 'Adam-munāsabat; kisi maqsad ke anjām ke liye
Inexpediency, *n.* mauzūn yā hasb-i-hāl na h.; jis bāt kā anjām maqsūd ho uske liye munāsib na h.
Inexpedient, *a.* Qarīn-i-maslahat nahīn; jiskā maāl-i-kār achchhā na ho; jisse kisi bāt meñ bihtarī na ho; nā-sazāwār; nā-munāsib; be-mauqa'-o-mahal; nā-shāista; be-jā; khilāf-i-maslahat.
Inexpensive, *a.* Sarf-angez nahīn; jismeñ bahut kharch na parē.

Inexperience, *n.* Nā-tajriba-kārī; nā-āzmūda-kārī; an'arīpan; kisī shai se imtīhān ke zarī'e se wāqifiyat na r. [kachehā.

Inexperienced, *a.* Nā-tajriba-kār; nā-āzmūda-kār; an'arī; nā-wāqif;

Inexplicable, *a.* Nā-qābil-i-tashrīh; is qābil uabīn ki uski wājih bayān ho-sake yā tauzīh ki jī-sake; jisko wāzih aur samajhne ko lāiq na kar sakeñ; lā-hal; jiski ta'bīr na ho-sake; go-mago. [na huā ho.

Inexplicit, *a.* Sāf nabīn; gair-wāzih; gair-musharrah; jo sāf sāf bayān

Inexpressible, *a.* Nā-qābil-i-bayān; lā-bayān; bayān se bāhar; jisko kah na-sakeñ; nā-qābil-i-izhār; khārij-az-bayān.

IN EXTENSO, (*Lat.*) Pūrā pūrā; tamām-o-kamāl; ba-sarāhat-i- tamām; mufassal; mutawwal; tawālat ke sāth. [meñ; dam-i-ākhir.

IN EXTREMIS, (*Lat.*) Qarīb-ul-marg; marne ke nazdīk; hālat-naz'

Inextricable, *a.* Jo sulajh na sake; jisko khol na sakeñ; lā-hal; jiskā uljhāw miṭā na sakeñ. [jisse bhūl-chūk na ho.

Infallible, *a.* 1.—Jisse galatī na ho; jo khatā se bi-l-kul mubarrā ho;

No man is *infallible*—Koyī bashar aisā nahīn hai jisse galatī na ho (jo khatā se bi-l-kul mubarrā ho khwāh jisse bhūl-chūk na ho).

2.—Mutahaqqaq; jisse dhokhā na ho; jisse māyūsī yā nā-kāmī har-giz na ho; muqarrar; hukmī. [giz na ho.

Infallible evidence—Hukmī subūt; aisā subūt jisse māyūsī yā nā-kāmī har-

Infamous, *a.* 1.—Bad-nām; jise log burā kahte hoñ; jiskī nekuāmī meñ bi-l-kul futūr ho; jisse log nafrat karte (mutauaffir) hoñ; zalil; ma'yūb; nihāyat kharāb; qābil-i-tahqīr.

An *infamous* liar—Darog-go-i-badnām; aisā jhūṭhā ki log usse nafrat karen

An *infamous* act—Fīl-i-ma'yūb; aisā kām jiskā karnā nihāyat kharāb yā bad ho. [dāg lagā ho.

2.—(*Law.*) Jispar kisī jurm ke sībīt hone ki wājih se badnāmī kā,

An *infamous* person cannot be a witness—Aisā shakhs jo kisī jurm meñ mākhūz ho-kar badnām ho-chukā ho gawāh nahīn ho-saktā.

Infamy, *n.* 1.—Nekuāmī kā kulliyatan zāil ho jānā; ruswāyī-i-'ām; gāit darje ki badnāmī; sakht zillat; rū-siyāhī.

2.—(*Law.*) Woh badnāmī yā ruswāyī jo kisī shakhs ko ba-wājih-i-sabūt-i-jurm hāsil ho aur jiske bā'is usmeñ adā-i-shahādat ki salāhiyat bāqī na rahe.

Infancy, *n.* 1.—Shīr-khwārgī; bachpan; zindagī kā awwal hissa.

2.—Kisī shai kā zamāna-i-ibtidāyī yā uske wujūd kā āgāz; woh zamāna jab koyī shai awwalan qāim ho. [na pahūnchā ho.

3.—(*Law.*) Nābāligī; woh zamāna jab koyī shakhs hadd-i-bulūg ko

Infant, *n.* 1.—Shīr-khwār; bachcha; ; baras do baras yā do chār baras kā larḳā. [jiskī 'umr ekkīs baras se kam ho.

2.—(*Law.*) Nā-bālig; jo shakhs hadd-i-bulūg ko na pahūnchā ho;

Infanticide, *n.* (*Law.*) 1.—Aise bachehe ki halākat jo zinda paidā huā ho; tīf-i-nau-zād kā mār dālnā; bacheha-kushī; tīf-kushī.

2.—Bacheha-kush; tīf-kush; jo shakhs tīf-i-nauzād ko halāk kare.

Infeasible, *a.* Jo na ho-sake; jiskā anjām mumkin na ho; gair-mumkin.

Infect, *v. t.* 1.—Bīmārī ki chhūt lagānā; maraz-i-sārī paidā k.; sirāyat k.; koyī wabāyī zahrīlī yā maraz paidā karne wālī shai jism-i-sahīh meñ dākhil karke bīmārī paidā k.

2.—Kisi aisi shai se ālūda k. yā uskā asar pahuñchānā jo bīmārī kī wajh se paidā yā muzir ho; chhūt lagānā; bīmārī yā zahr wagaira kā sirāyat k.

3.—Kisi meñ burī khāsiyateñ paidā k.; bigārnā; kharāb k.; kisi muzir shai kā asar pahuñchāke kharāb k. [ta'zir k.; sazā ke qābil k.

4.—(Law) Nā-jawāzī kā dāg lagānā; nā-jāiz banānā; mustanjib-i-Infection, n. 1.—Chhūt se bīmārī paidā k.; maraz-i-sārī paidā k.

2.—Woh shai jisse maraz-i-sārī paidā ho.

3.—Sirāyat kā natīja; bīmārī jo phailī ho.

4.—Woh shai jiskā asar-i-bad ek shai se dūsri shai meñ pahuñche.

5.—(Law) Nā-jawāzī. [ta'addī.

Infectious, a. 1.—Sārī; dūsre meñ bīmārī paidā k. w.; chhutihā; mu-

2.—Bigārne w.; kharāb karne w.; jiskā asar dūsre meñ pahuñchne se kharābī paidā ho.

3.—(Law) Nā-jāiz banāne w.; giriftārī aur zabtī ke qābil kar d. w.

Infelicity, n. 1.—Nā-khushī; musibat; taklīf; nuhūsat.

2.—Nā-muwāfaqat; nā-mas'ūdī; adbār; burāyī; kharābī.

Infer, v. t. Natīja nikālū; wāqī'at yā subūt ke zarī'e se yā uskī bunyād par kisi bāt kā jānnā; kisi wāqī'a yā natīje kā mustakhrāj k.; mustambat k.

Inference, n. 1.—Natīja nikālū yā mustakhrāj k.

2.—Natīja; istimbat; mā-hasal; muntaj; kisi aise wāqī'a se jiskā nafs-i-amr honā musallam yā mafrūz ho dūsri usī qism kā wāqī'a samajhnā.

Inferior, a. Jagah rutbe yā 'umdagī meñ kam; waq'at yā qadr meñ kam; adnā; chhotā; darja-i-ālā kā nahīn; mā-tahit; khurd; ghaṭiyā; kam-tar; halkā.

Inferior, n. Woh shakhs jo kisi dūsre se 'umr haisiyat yā rutbe meñ kam ho; kisi dūsre kī nisbat sagīr-sin yā kam-rutba wagaira.

Inferiority, n. Chhotāyī; khurdī; kamī; pastī; kam-haisiyatī wagaira.

Infest, v. t. Bahut taklīf d.; barā dukh d.; chheṛnā; tang k.; hairān k.; pareshān k.; diq k.; izā d.; satānā.

Infidelity, n. 1.—Be-i'tiqādī; be-dīnī; kufr; shirk; rindī.

2.—Zaujatain (jorū-khasam yā zan-o-mard) kā be-wafā h.; zinā-kārī yā aubāshī ke zarī'e se wafādārī kī un shar'it kā inhirāf jo shādī ke waqt kī jāte haiñ; kisi byāhe mard yā byāhī 'aurat kā zinā k. yā karāū.

3.—Ikhiyānat; bad-diyānatī; dagī-bāzī; fareb.

Infinite, a. 1.—Be-had; gair-mahdūd; be-pāyūn; lā-intihā; kāmīl; nihāyat 'azīm yā wasī'; bahut hī barā.

Infinitely, ad. Be-had; be-intihā; be-pāyūn; jiski had na ho; bahut hī; nihāyat hī; barā hī; bahut kuchh; be-andāza.

Infirm, a. 1.—Mazbūt yā tandurust nahīn; kam-zor; nā-tuwān; naqīh.

2.—Dil kā kamzor; gair-mustaqil-mizāj; irāde kā mazbūt nahīn; tasmīm-i-irādat na rakhtā huā.

3.—Thos yā mazbūt nahīn; gair-mustahkam; nā-pāedār.

Infirmity, n. 1.—Jism kā sahih-o-salim (tan-durust) na rahnā; zu'f; kamzori; nā-tāqatī; nā-tuwānī. [irāde kī be-sabātī.

2.—Dil kā zu'f; naqs; khatā; 'aib; khāmī; 'adam-i-istiqlāl-i-tabī'at;

- 3.—Bimāri; maraz; rog; 'ariza. [kāb-i-jurm meñ
IN FLAGRANTI CRIMINI (Lat.) Jurm karte huye; 'ain hālat-i-ketī-
 Inflame, v. t. 1.—Āg lagā d.; jalā d.; bāl d.; dhadhkā d.
 2.—Asli harārat se ziyāda harārat paidā k.; andāz aur ma'mūl se
 ziyāda tahrīk d. [ubhār d.; barhā d.; josh meñ lānā.
 3.—Shauq yā ishtihā ko ubhār d.; bharkā d.; mushṭa'il kar-d.;
 4.—Gussa dilānā; ishtī'āl d.; khijhlānā; chihlānā; ranj dilānā; jalā d.
 5.—Shiryān aur ragoñ meñ nā-jāiz yā be-andāz tahrīk kī wajh se
 khūn josh meñ lānā; ubāl d. [uṭhnā.
 Inflame, v. i. Garmī gusse aur ranj se bhar jānā; sulagne lagnā; tap
 Inflammable, a. Ātashgīr; jismeñ āg lag sake; jo āsānī se jalne lage.
 Inflammation, n. 1.—Āg lagā d.; jalā d.; jalne lagnā; ; sulagne lagnā.
 2.—Jism ke kisi hisse meñ surkhī aur āmās kā paidā h. aur usī
 ke sāth garmī dard aur bukhār kī 'alāmatoñ kā bhī rahnā.
 3.—Barī khalbalī; barī shorish; barā josh-o-kharosh; barangekh-
 tagī; garmā-garmī; ishtī'āl; khusūmat; hangāma.
 Inflammatory, a. 1.—Jalāne w.; jisse garmī yā harārat paidā ho; muhriq.
 2.—Jiske sāth ma'mūl se ziyāda garmī aur khūn meñ josh (ihtirāq)
 bhī ho. [hangāma-khez; jisse fasād qāim paidā yā bar-pā ho.
 3.—Jisse gussa khusūmat hangāma yā balwa paidā ho; fitna-angez;
 Inflexible, a. 1.—Jisē jhukā na sakeñ; jise terhā yā kham na kar sakeñ;
 mazbūt; karā; sakht.
 2.—Irāde kā mustaqil; jiske dil ko pher na sakeñ; jismeñ tabaddul
 yā tagaiyur wāqī' na ho-sake; jo iltijāon yā daliloñ ko na māne;
 mustaqil; pukkā; mazbūt; lā-tajum. [ko kisi tarah pher na sakeñ.
 A man of inflexible temper—Aisā shakhs jo irāde kā mustaqil ho yā jiske dil
 3.—Lā-tagaiyur; jo badal na sake; tabādala-pazir nahīn.
 Inflict, v. t. Dālnā; nāzil k.; sādīr k.; 'aid k.; pahuñchānā; denā yā karnā.
 To inflict punishment on an offender—Kisi mujrim kī saza k. (uspar hukm-i-
 saza sādīr k.).—To inflict pain or disgrace—Taklif pahuñchānā yā d. k. hwhāh
 be-ābrā k.
 Infliction, n. 1.—'Aid k.; sādīr yā nāzil k.; karnā; denā; lagānā; dālnā.
 2.—Sazā; ta'zīr; 'uqubat; dand; mār.
 Influence, n. 1.—Kisi natije kā aisi tarah rafta-rafta aur subūlat ke
 sāth paidā k. ki woh bā-zāhir nazar na pare; woh iqtidār-i-hukūmat
 jiskā nafāz āhista āhista yā tāsīr ke sāth ho; mutaharrik yā asar paidā
 karne kī salāhiyat; tabādale yā tāsīr kā mailān; kisi qism kī quwwat
 yā kisi tarah kā zor yā mailān.
 2.—Woh ikhtiyār yā iqtidār jo 'alī-mansabī sifāt-i-zātī yā 'aqlī kī
 'umdagī yā daulat ko zarī'e se hāsil ho; aisi buzurgī jiske log muqir
 hoñ; dabāw; dāb; zor; ru'b; rusūkh; neknāmi; buzurgī jise log
 taslim karen.
 The magistrate has no influence with the people—Us hākim-i-faujdarī kā dāb
 yā ru'b kuchh bhī logoñ par nahīn hai.—A man of influence—Shakhs-i-zī-
 ikhtiyār yā sahib-i-iqtidār; aisā shakhs jiskā dabāw auroñ par ho; zī-ru'b;
 aisi shakhs jiskā dāb aur log māneñ.
 Influence, v. t. Kisi quwwat kā asar pahuñchānā; kisi shai kī tāsīr
 āhista āhista paidā k.; asar k. yā pahuñchānā; tasīr k. yā paidā k.; tali-
 rik d. yā k.; hilā d.; targīb d.; chalānā; rahnumāyī k.; le-chaluñ.

Influentia, *a.* Dil par asar paidā k. w.; dil par zor pahunchāne yā ikhtiyār r. w.; zī-ikhtiyār; zī-waq'at; ru'b-dāb w.; rusūkh r. w.

Influentia characters—Woh log jinke qābū meñ auroñ ke dil hoñ; woh ash-khās jinko dūstroñ se rusūkh ho; zī-ikhtiyār log.

Influx, *n.* 1.—Blītar jānā yā bah jānā.

2.—Dukhūl; ek shai kā dūsri shai meñ dākhl k.

3.—Kahīñ se ānā; ek mulk se dūsre mulk meñ kasrat yā ifrāt se ānā; kisi chiz kā dūsri jagah se ākar rel-pel ho-jīnā (uskā bahut phail jānā yā ifrāt se ho-jānā).

Inform, *v. t.* 1.—Kisi shai kā i'lān dūsre par k.; batlānā; muttali' k.; āgāh k.; kahnā; likh-kar yā zabānī ittilā' d.; khabar d.; jatānā; wāqif k.; kisi meñ kisi shai kā 'ilm paidā k.

☞ Usually followed by *of*.

2.—Mukhbiri k.; kisi shakhs ko muttahi karne ke liye uske khilāf dūsre ko hālāt batlānā.

Inform, *v. i.* Khabar d.; mukhbiri k.; ittilā d. yā k.; jāsusi k.

To inform against—Kisi ko muttahi karne ki garaz se wāq'at kā i'lān k.; kisi ki nisbat āyīn ki khilāf-warzī ki ittilā' k.; mukhbiri k. yā khabar d. Two persons came to the magistrate, and *informed against* A.—Do shakhsōñ ne hākim-i-faujdārī ke pās hāzīr hokar Zaid ki nisbat mukhbiri ki (uski nisbat yah ittilā' di ki Zaid ne fulāñ hukm ke khilāf 'amal kiya).

Informal, *a.* Bā-qā'ida nahīñ; khilāf-i-qā'ida; ma'mul ke mutābiq nahīñ; dastūr-i-mustamirra ke khilāf; khilāf-i-sarishṭa; be-zābita; khilāf-i-zābita; dastūr qā'ide yā ma'mul ke mutābiq nahīñ.

Informality, *n.* Be-qā'idagī; be-zābitagī; khilāf-i-sarishṭa h.; be-sarishṭagī; dastūr ke mutābiq na h.

Informant, 1.—Khabar d. w.; ittilā' k. w.

2.—Ittiḥām 'aid k. w.; mukhbiri; sazā ke liye nishān-dihī k. w.

☞ In the latter sense, *informant* is generally used.

IN FORMĀ PAUPERIS (*Lat.*) Mufliś ki tarah; mufliśāna.—*To sue in formā pauperis*—Siga-i-mufliśi meñ (mufliśāna) nālīsh k.; pāpaṛ k.

Information, *n.* 1.—Ittilā'-dihī; ittilā' d.; batlānā.

2.—Khabar yā ittilā' jo zabānī yā ba-zarī'a-i-tahrīr (likh kar) dī-jāwe; woh 'ilm yā wāqifiyat jo parhne yā ta'līm pāne se hāsil ho.

3.—(*Law*) Nālīsh yā istigāsa-i-siga-i-faujdārī; mukhbiri; kisi jurm ki ittilā'; qānūn ke kisi hukm ki khilāf-warzī ki ittilā'; sarkār ke muqābale meñ kisi jurm ki ittilā'.

Informant, 1.—Khabar d. w.; ittilā' k. yā d. w.

2.—(*Law*) Mukhbiri; woh shakhs jo kisi hākim-i-faujdārī ko qānūn ke hukm ke khilāf kisi fi'l ke wuqū' meñ āne ki ittilā' de; woh jo dūsre ki nisbat is mazmūn ki khabar de ki usne fulāñ qānūn yā āyīn-i-ta'zīrī ki khilāf-warzī ki. [mukhbiri kiya kare; jāsus.

3.—Goyinda; woh shakhs jiskā shewa yah ho ki dūstroñ ki nisbat

☞ "Used popularly and in a bad sense." *Webster*.

Common informant—(*Law*) Woh shakhs jo 'ādatan āyīn-i-ta'zīrī ke ahkāṁ ki khilāf-warzī ki mukhbiri is garaz se kiya kare ki uski nisbat sarkār se muqādamā qūim ho-kar talhīqāt wagaira 'amal meñ āwe.

INFRA, *ad.* (Lat.) Niche.

Infraction, *n.* K̄hilāf-warzī; naqz; inhirāf; 'adam-ta'mil; shikastagī.

An *infraction* of a treaty or law—'Ahd-shikani yā k̄hilāf-warzī-i-qāuūn.—An *infraction* of an agreement.—Mu'āhade ki k̄hilāf-warzī.

Infrangible, *a.* Jise tor na sakeñ; jise tukre tukre na kar-sakeñ; jiski k̄hilāf-warzī na ho-sake.

Infringe, *v. t. 1.*—Mu'āhadāt wagaira kā torṇā faskh k. yā unko k̄hilāf-warzī 'adam-ta'mil yā gaffat ke zarī'e se shikast k. [meñ gaffat k.

2.—Inhirāf k.; k̄hilāf-warzī k.; ta'mil karne yā hukm ke bajā lāne To *infringe* a law—Kisi qāuūn ki k̄hilāf-warzī k. (uske ahkām ki ta'mil meñ gaffat k.) [kastagī.

Infringement, *n.* K̄hilāf-warzī; intiqāz; 'adam-ta'mil; 'adam-ifā; shi-
Infuse, *v. t. 1.*—Kisi chiz meñ dālṇā yā dhālṇā.

2.—Dil meñ baithālṇā; zihn-nashīn k.; bharnā; dākhil k.; dālṇā; jā-guṇīn k.—jaise usul yā sifaton ko.

3.—Kisi dawā ko 'araq yā pāni meñ be ubāle is garaz se bhigonā ki uskā jauhar utar āye. [ghulā na sakeñ.

Infusible, *a.* Zihn-nashīn yā dākhil kiye jāne ke qābil; jisko galā yā

Infusion, *n. 1.*—Tabī'at meñ baithālṇā; zihn-nashīn yā k̄hātir-nashīn k.; dil meñ dālṇā. [dāl de; sargoshi kā natija.

2.—Dūsre ki sochāyī huyī bāt; woh bāt jo koyi kisi ke kān meñ

3.—Jo dawā ghul na sake usko 'araq yā pāni meñ is liye bhigonā ki uskā 'araq be ubāle yā josh diye utar āwe; k̄hisānda.

INFUTURO, (Lat.) Āyinda yā āyinda par; āge; zamāna-i-mustaqbil meñ.

Ingenious, *a. 1.*—Zahīn; zakī; tabbā'; jiski tabī'at meñ ijād ho; jo koyi bāt jhatpat apni tabī'at se nikāl yā qāim kar-le; mukhtarī; jiski tabī'at bāton ke ikhtirā' ke liye munāsib ho; chatur.

2.—Jo natija-i-zihānat ho; jisse zihn ki tezi pāyī jāe; jiski sākht (banāwat) 'ajīb-o-garīb ho; jismeñ 'ajīb 'ajīb kalēñ lagī hoñ; jiskā dāul yā dhāncha 'ajīb qism kā ho. [munāsib—jaise jāwāb.

3.—Zarāfat se bharā huā; 'umda; mauqe' kī; nihāyat mauzūn yā

Ingenuity, *n. 1.*—Bāton ke jhatpat nikālne ki sifāt yā quwwat; quwwat-i-ijād; ijād; ikhtirā'; zihānat; zakāwat; hunar-maudī; 'aql ki tezi; chaturāyī; tez-falūmī; zīrakī. [kisi shai ki sākht wagaira meñ ho.

2.—Woh 'umdagī yā 'ajīb-o-garīb sifāt jo quwwat-i-ijād ki wajh se

Ingenuous, *a. 1.*—Sāf; be-riyā; be-chhakke-panje kā; sīna-sāf; jismeñ kapaṭ na ho; woh shakhs yā shai jismeñ banāwat yā do-rangī wagaira na ho.

2.—'Umda qism kā; jo natija-i-'ālī-himmatī ho; ā'lā darje kā.

3.—Nutfā-i-sharīf kā; 'ālī-nasab.

Ingenuousness, *n.* Safāyī-i-qalb; dil ki safāyī; be-chhake-panje kā h.; k̄hārāyī; be-riyāyī; dil ki sachāyī; dil meñ dagā-bāzī yā kapaṭ kā na rahṇā.

Inglorious, *a. 1.*—Jalil yā buzurg nahīn; bā'is-i-ābrū yā 'izzat nahīn; jiske sāth shuhrat yā nāmwarī na ho.

2.—Sharm se bharā huā yā jispar sharm āye; jo nadāmat kā bā'is ho; mā'yūb; zalil; jo bā'is-i-hatī ho.

Ingratiate, *v. t.* Dūsre ko apnā mihrbān-i-hāl k.; apnī tayīn dūsre kā manzūr-i-nazar yā madd-i-nazar k.; dūsre ko apnā k̄hair-k̄hwāb yā 'ināyat-farmā banānā. [favour is sought." Webster.

☞ "Used reflexively, and followed by *with* before the person whose

Ingratitude, n. Be-wafāyī; nā-shukrī; namak-harāmī; nā-sipāsī; ihsān-farāmoshī; dūsre kā gūn (ihsān) na mānnā; jo kuchh mihrbānī dūsre kare uskā khayāl dil meñ na r.

Ingredient, n. Kisi murakkab shai kā juz; woh mufrad dawāyeñ jinko milākar koyī murakkab dawā banāyeñ; asbāb; sāmān.

Ingress, n. 1.—Dukhūl; dākhil h.; bhitar jānā; paiṭhnā.

2.—Daḡhl; bāryābī; guzar; rasāyī; andar jāne kā iḡhtiyār; paiṭh; guzāra; madḡhal; bhitar jāne kī rāh.

Inhabit, v. t. Kahiñ rahnā; sukūnat r.; basnā; ābād rahnā; būd-o-bāsh r.; istiḡāmat r.; kahiñ jam ke (mustaqil taur par) rahnā.

Inhabit, v. i. Sukūnat r.; rahnā; basnā; ābād rahnā. [koyī rah-sake.

Inhabitable, a. Rahne ke qābil; ābādī ke lāiq; basne ke lāiq; jahāñ

Inhabitant, n. 1.—Woh shaḡhs jo kisi maqām par mustaqil taur par rahtā yā sukūnat-pazīr ho; kisi jagah kā hamesha kā rahne w.; bāshinda; sākin; makīn; rayis; mutawattin; rahne w.

As distinguished from an occasional lodger or visitor.

2.—(Law) Woh shaḡhs jo kisi balde yā shahr wagaira meñ sukūnat-i-qānūnī rakkhe.

Inhale, v. t. Bhitar ko sāñs l.; phephare ke andar khīñchnā.

Inhere, v. i. Kisi dūsī shai meñ h. yā usmeñ nasab ho-jāna (gar yā jam jānā); kisi shai meñ aisā shāmīl ho-jānā ki phir 'alāhidagī na ho; kisi sifat yā ḡhāssiyat kā kisi shai meñ h. yā rahnā; lāhiq h.; 'āriz h.

Inherent, a. Kisi dūsī shai meñ rahne aur usse judā na h. w.; kisi dūsre se aslī ta'alluq r. w.; jibillī; ḡhilqī; paidāishi; aslī; zātī; jauharī.

Inherit, v. t. (Law) 1.—Paidāish ke zari'e se mūris se hāsil k.; wirāsat ke rū se pānā; mūris kī wafāt par ba-taur wāris ke hāsil k.; kisi aise istihḡāq yā haq kā hāsil k. jo mūris ke marne ke ba'd qānūnan hāsil ho.

The heir *inherits* the lands of his father—Wāris apne bāp kī arāzī ba-zari'a-i-wirāsat hāsil kartā hai; wāris ko uske bāp kī arāzī wirāsatān pahuñchī hai.

2.—Jibillī hāsil k.; paidāishi yā ḡhilqī pānā; paidāish hī se r.

The son *inherits* the virtues of his father—Bete ko uske bāp kī ḡhātīyāñ jibillī (paidāishi yā ḡhilqī) hāsil hotī haiñ.

Inheritable, a. l.—Jisko wirāsatān pā-sakeñ; jo wirāsat ke zari'e se pahuñch sake; jo qānūn ke rū se mūris se uske wāris ko pahuñch sake; qābil-i-tauris. [se uske wāris ko pahuñch sake.

An *inheritable* estate or title—Aisī jāedād yā aisī istihḡāq jo qānūnan mūris

2.—Jo māñ yā bāp se laṛke meñ jā-sake; jo māñ yā bāp se laṛke meñ pahuñch sake. [sakeñ.

Inheritable qualities—Aisī sifateñ jo māñ yā bāp se unkī nasl meñ paidā ho.

3.—Jisko wirāsat ke zari'e se le-sakeñ yā silsila-i-paidāish ke rū se pā-sakeñ; jisko ba-taur wāris ke pā-sakeñ; jiskā koyī wāris ho-sake.

Inheritable blood—Aisī qarābat jiske zari'e se kisi shaḡhs meñ wāris hone kī salāhiyat paidā ho-sake yā jiske rū se woh apnī jāedād-i-maqbūza ko dūsre kī taraf wirāsatān muntaqil kar-sake.

Inheritance, n. (Law) 1.—Jāedād kā istihḡāq-i-dawāmī jo kisi shaḡhs aur uske wārisoñ ko hāsil ho; woh jāedād jo kisi shaḡhs ko dūsre ke

wāris ke taur par mile yā woh jo ek shaḡhs se dūsre kī taraf bataur usko wāris ke pahuñch sake; milkīyat jo qāuūn ke mutābiq wāris ko uske mūris se hāsīl ho. [kū pānā.

2.—Wirāsāt yā haqq-i-wirāsāt; wirāsāt ko istihqāq se jāedād
The heir received the estate by *inheritance*—Woh milkīyat wāris ko wirāsatan (haqq-i-wirāsāt ke zarī'e se) mili.

3.—Jo kuchh wirāsāt ke rū se milā ho yā mil-sake; jo kuchh wāris ko uske mūris se hāsīl ho; irs; mirās; milk-i-maurūsi; warsa; tarka. *Inheritor, n.* Wāris; jisko mirās mile yā mil-sake.

Inheritress, n. Wārisa; woh 'aurat jisko uske mūris ke marne ke ba'd
Inheritrix, n. mirās pahuñche yā uske pahuñchne kā istihqāq ho.

Inhibit, v. t. 1.—Roknā; bāz r.; insidād k.; āp r. [se bāz r.

2.—Man' k.; mumāna'at k.; imtinā' k.; barajnā; hukm ke zarī'e
Inhibition, n. 1.—Roknā yā rukāwat; qaid; insidād.

2.—(Law) Woh hukmnāma jo 'adālat-i-akbar se mahkama-i-mātaht ke nām is garaz se jāri ho ki fulān muqaddame meñ jo dāir hai kār-ravāyi-i-mazid multavī rakkhī jāe.

Inhospitable, a. 1.—Mihmān-nawāz nahīn; mihmān-parwar yā musāfir-nawāz nahīn; jo mihmānoñ kī tawāzu'-mudārāt na kare yā pachhtā-pachhtā ke unko khilāye-pilāye; jo ajnāb shaḡhsoñ yā mihmānoñ ke hāl par mihrbānī na kare. [hifāzat rahne kā āram na mile.

2.—Jahān gairoñ ko uṭhne-baitḡhne rahne-sonē khāne-pīne yā ba-
Inhuman, a. 1.—Jiske dil meñ insān kī sī mihrbānī aur narmī na ho; kathor; be-dard; be-rahm; sang-dil; wahshī; be-tars.

2.—Jismeñ be-rahmī pāyī jāe; sang-dilī kā; be-dardī kā.

Inimical, a. 1.—Dushman sī tabi'at r. w.; dushmanī muḡhālāfat yā khusūmat r. w.; muḡhālīf; 'adāwatī. [Webster.

☞ “Chiefly applied to *private* enmity, as *hostile* is to *public* enmity.

2.—Muḡhālīf; bar-'aks; muzir; mutanāqiz; mugāir; mutazād; nā-mu-
Inimically, ad. Muḡhālīfāna; muḡhāsāmāna; 'adāwatan. [wāfiq; ultā.

Inimitable, a. Jiskī tāqlīd yā naql na ho-sake; had se ziyāda 'umda yā afzal; lā-sānī; be-misāl; be-nazir.

Initial, a. 1.—Shurū' kā; ibtidāyī; jisse āgāz zāhir ho; awāil kā.

2.—Jo shurū' ibtidā yā āgāz meñ rakkhī jāwe; jo sab se pahle rakkhī jāe jaise kisī fihrist yā silsile meñ; shurū' kā; ibtidāyī.

The *initial* letters of name—Kisī nām ke ibtidāyī hurūf.

Initial, n. Kisī nām kā awwal yā pahlā harf. [likh-kar dastkhat kar d.

Initial, v. t. Kahiñ apne nām ke ibtidāyī hurūf likh d.; ibtidāyī hurūf

Initiate, v. t. 1.—Fī'l-i-ibtidāyī k.; āgāz k.; shurū' k.; bismillāh k.

2.—Ibtidāyī bātoñ se wāqif k.; shurū' kī bāteñ sikhlanā; marātib-i-tamhīdī meñ ta'līm d.; usūl yā gur sikhlanā; sikhlanā; ta'līm d.

3.—Kisī suhbat yā firqe wagāira meñ uske usūl yā rusūm ke sikh-lāne ke ba'd dākhil k.; dākhil k.

Initiation, n. Kisī ko kisī nayī suhbat meñ uske usūl qawā'id yā rusūm sikhā-parhā kar dākhil k.; kisī suhbat meñ dākhil hone kā tariq yā uske muta'alliq kā rasm; kisī jamā'at-i-bā-qā'ida meñ dākhil yā sharīk hone kā dhang; jo bāt pable lā-ma'lūm yā poshida ho uske usūl kā jānuā.

Initiative, a. Jisse kisī shai kī ibtidā ho; ibtidāyī.

Initiative, n. 1.—Woh tadbīr yā tahrīk jo kisī shai kī ibtidā meñ kī-jāe.

2.—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn meñ kisī nayī tajwīz yā āyīn ke pesh karne kā istihqāq yā ikhtiyār.

Initiatory, a. 1.—Ibtidāyī; tamhīdī; jo kisī shai ke shurū' karne (usko āgāz) ke liye mauzūn yā munāsib ho; shurū' kā.

2.—Jisse kisī shai kī ibtidā ho; jisse kisī shai kā āgāz ta'līm k̄hwāh rusūm wagaira ke bartāw ke zarī'e se ho.

Initiatory, n. Rasm-i-tamhīdī yā ibtidāyī; shurū' kā rasm.

Injudicious, a. 1.—Be-'aql; 'āqil nahīn; be-tamīz; be-shu'ūr; 'aql se k̄hālī; be-tamīzī se 'aunāl k. w.; nādān.

An *injudicious* person—Be-'aql yā be-tamīz shukhs.

2.—Jo 'aql-i-salīm yā tamīz ke muwāfiq na ho; be-'aqlī kā; be-tamīzī kā; k̄hilāf-i-'aql.

['aql-i-salīm na ho.

An *injudicious* act—Fi'l-i-k̄hilāf-i-'aql; be-tamīzī kā kām; aisī fi'l jo muqtazā-i-

Injunction, n. 1.—Hukm d.; tākid ke sāth kahū.

2.—Hukm; tākid; kisī zī-ikhtiyār afsar kī hidāyat.

3.—(Law) Woh hukm yā hukmnāma-i-'adālat jiske zarī'e se kisī farīq ko kisī fi'l-i-k̄hās ke karne yā usse bāz rahne kā hukm diyā jāwe.

“More generally used as a preventive than as a restorative process, although by no means confined to the former.” Webster.

Injure, v. t. 1.—Jism ko majrūh k.; badan ko zaḥmī k. yā choṭ pahūnchānā; sihbat meñ futūr ḍālnā yā mazarrat pahūnchānā. [ghatā d.

2.—Kisī māl yā jāedād ko nuqsān pahūnchānā yā uski māliyat

3.—Neknāmī wagaira meñ futūr ḍālnā dāgyā dhabhā lagānā; badnām k.

4.—K̄hushī meñ mazarrat pahūnchānā yā use ghatā d.; munaggas k.

5.—Dil dukhānā; ranj pahūnchānā; izā d.

6.—Zihn yā 'aql meñ futūr ḍālnā.

7.—Haq-talfī k.; haq mārṇā.

Used in a variety of senses.

Injurious, a. 1.—Gair-wājib; nā-jāiz; be-jā; jisse dūsre ke haq ko nuqsān yā mazarrat pahūnche (uski haq-talfī ho).

2.—Nuqsān pahūnchāne w.; ziyān-kār; muzir; k̄harāb.

3.—Muzil-i-haisiyat-i-'urfī; nek-nāmī meñ futūr ḍālna w.; jisse badnāmī ho; jisse ruswāyī ho.

Injuriously, adv. Aisi tarah par kī nuqsān ho; be-jā tarīq par; ba-tarz-i-nā-jāiz; zarar ke sāth; nuqsān ke sāth.

Injury, n. Nuqsān masalan zāt jāedād huqūq nek-nāmī yā māl-o-ashāb meñ; k̄hisāra; ziyān; zaḥm; sadma; choṭ; izā; aziyat; zulm; dast-darāzī; ziyādatī; bid'at; haq-talfī; be-insāfī.

Injustice, n. Be-insāfī; haq-talfī; nūhaq-koshī; andher; zulm; bedādī.

Inland, a. 1.—Andarūnī; samundar se dūr; mufassal.

2.—Jo kisī mulk ke andar ho; jisko gair mulk se ta'alluq na ho; mulkī; desī.

[bhitar ho.

Inland trade—Mulki tijarat; aisi saudāgarī jo kisī mulk meñ bhitar-hī

3.—Ek hī mulk par mahdūd; jo mulk-i-wāhid meñ likhī jāe aur wājibu-l-adā ho masalan hundī.

[foreign bill, see foreign.

For the distinction between an *inland* bill of exchange and a **IN LIMINE, (Lat.)** Shurū' hī meñ; awwal hī awwal; pabli hī manzil meñ; chāukhāt hī par; bhitar qadam rakhte hī; ibtidān.

IN LOCO, (*Lat.*) Jagah meñ; asli yā munāsib jagah par.

IN LOCO PARENTIS, (*Lat.*) Bāp yā mā ki jagah. [dūsre ke sāth rahe.

Inmate, *n.* Woh shakhs jo ek hi makān lekin jude jude kamroñ meñ

Innocence, *n.* Be-jurmī; be-gunāhī; kisi khās jurm ki mujrimī se

barāt; safāyī; woh hālat jismeñ kisi jurm yā gunāh kā ilzām na

lagāyā jā-sake; dil ki safāyī yā sūdagi; ma'sūmiyat; sidhāyī;

bholā-pan. [ki mujrimī se āzād.

Innocent, *a.* 1.—Be-jurm; be-gunāh; nā-kardā-gunāh; kisi khās jurm

He is *innocent* of that crime—Woh us jurm kā mujrim nahīn hai.

2.—Jisne koyī bejā fi'l na kiya ho; gunah-gār nahīn; ma'sūm;

pāk yā pāk-dāman. [khāsiyat na ho.

3.—Muzir yā zarar-rasāñ nahīn; jismeñ nuqsān pahuñchāne ki

An *innocent* medicine—Aisi dāwā jo muzir na ho yā nuqsān na kare (jismeñ

nuqsān pahunchāne ki khāsiyat na ho).

4.—Jāiz; rawā; mamūñ' nahīn; gair-mamnū.'

An *innocent* trade—Tijārat-i-jāiz yā aisi tijārat jiske kārne ki ijāzat hāsil ho.

Innocuous, *a.* Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na ho; jiskī tāsir burī na ho;

zarar-rasāñ nahīn—jaise koyī chiz.

Innovate, *v. t.* Koyī nayī shai dākhil karke badalnā yā tabdīl k.; koyī

nayī bāt dākhil yā jāri k.; nayī rāh nikalnā; ijād k. [yur-o-tabaddul k.

Innovate, *v. i.* Nayī nayī bāteñ ijād k.; jo bāt qāim ho-chukī ho usmeñ tagai-

With *on*.

Innovation, *n.* Woh tagaiyur-o-tabaddul jo kisi nayī shai ke dākhil kar-

ne yā kisi amr-i-jadīd ke ijtā se ho; qawānīn dastūrāt rusūm yā 'amal-

darāmad-i-mustamirra meñ tabādala; ikhtirā'; ijād; ahdās.

Innoxious, *a.* 1.—Be-zarar; jisse burāyī paidā na ho; jiskā asar bad na

ho; jisse kuchh nuqsān na ho.

2.—Be-jurmī; be-gunāh; ma'sūm; pāk-o-sāf.

Innuendo, *n.* Dūr kā ishāra; kisi aise shakhs yā aisi chiz ki taraf dūr

dūr kā ishāra kināya yā huwāla jiskā nām na liyā jāe; ramz.

Innumerable, *a.* Be-shumār; be-hisāb; an-ginat; shumār meñ isqadar

ziyāda ki gin na sakeñ; bahut hi ziyāda; nihāyat hi kasīru-t-tā'dād.

Inoffensive, *a.* Jisse ranj na pahuñche; jisse tabī'at ko ishti'āl na ho;

jisse be-qarārī yā pareshānī na ho; garīb; be-shar; jisse karāhiyat na ho.

2.—Be-zarar; jisse kisi qism kā nuqsān yā mazarrat na ho.

Inofficial, *a.* Sarishte kā nahīn; jo min-jānib-i-ahl-i-kār-munāsib na ho;

jo sarishte ke mutābiq na ho; jo mansab ke rū se na kiya jāe.

Inofficially, *ad.* Ma'mūlī tarz par yā hāsiyat-i-mansabī ke rū se nahīn;

bā-zābita yā sarishte ke mutābiq nahīn.

Inofficious, *a.* 1.—Gair-multafit; tawāzu' yā aqhlāq se pesh na āne w.

2.—(*Law*) Jismeñ farz-i-asli par lihāz na rakkhā jāe; asli farz ke

khilāf; nā-mihrbān. [rūh-i-nāhaq-koshi mahjūbu-l-ira kare.

An *inofficious* testament—Aisi wasiyat-nāma jiske rū se mūsī apne lapke ko az-

Inoperative, *a.* Gair-muassir; jiskā koyī asar yā natīja paidā na ho; nā-

kārgar; gair-nāfiz; be-tāsir.

Inopportune, *a.* Be-mauqa'; be-waqt; be-mahal; subhīte kā nahīn.

Inopportunately, *ad.* Be-waqt; nā-waqt; aise waqt jab subhīta yā ārām

na ho; be-mauqa.'

Inordinate, *a.* Hadd-i-ma'mulī par nahīn (uske bāhar yā usse mutajāwiz); be-qā'idā; be-ṭhekāne; be-silsila; andāz se ziyāda; be-andāz; jāda-i-ītidāl ke bāhar.

Inordinately, *ad.* See *supra*.

IN OVO, (*Law*) Andē hī meñ; shurū' hī meñ; bunyād parte hī.

IN PARI DELICTO, [*Lat.*] (*Law*) Isī qism ke jurm meñ.

IN PARI MATERIA, [*Lat.*] (*Law*) Isī qism ke mu'āmale meñ. [taqil.

IN PERPETUAM, [*Lat.*] Hamesha ke liye; dawām ke liye; bataur-i-mus-

IN PETTO, [*Lat.*] Dar-parda; khufyatan; dil meñ.

IN POSSE, [*Lat.*] Mumkiun-i-wujūd; maujūd nahīn par mumkin.

As distinguished from *In esse*. [āp yā āp-hī.

IN PROPRIA PERSONA [*Lat.*] (*Law*) Kḥud; asālatan; bi-z-zāṭihī;

Inquest, *n.* 1.—Tahqīqāt; talāsh; ḡhūṇḡh; just-jū; khoj.

2.—(*Law*) (a) Tahqīqāt-i-'adālat; taftish-i-sarishta yā zābīta; hākīmī tahqīqāt. (b) Woh log jo qānūn ke mutābiq kisī mu'āmala-i-diwānī yā faujdārī meñ 'ala-l-kḥusūs kisī aise shakhs kī maut kī nisbat tahqīqāt ke liye jam' hoñ jo mārpiṭ se yā daf'atan mar-gayā ho.

Inquire, *v. i.* [Written also *enquire*] Suwāl yā suwālāt pūchhnā; pūchh-pūchh-kar asl haqīqat yā kisī bāt ke muta'alliq hālāt daryāft k.; tahqīqāt yā istifsār k.

To inquire of a person—Kisī shakhs se kuchh pūchhnā yā daryāft k.—*To inquire concerning, after, or about, a person or thing*—Kisī shakhs yā shai kī nisbat daryāft-i-hāl yā istifsār k.—*To inquire into a fact*—Kisī wāq'ā ke muta'alliq istifsār-i-hāl k.; uskī nisbat kḥūs kḥās bātoñ kī just-jū k.; tahqīqāt k. *To inquire for a place or person, or something which is missing*—Kisī jagah shakhs yā gum-shuda shai ko ḡhūṇḡhnā (uskī talāsh yā just-o-jū k.)

Inquiring, *p. a.* Joyā; tahqīqāt yā taftish kā 'ādī; jo bātoñ ke wujūh daryāft kiyā kare; jismeñ barī just-o-jū ho. [par.

Inquiringly, *ad.* Istifsār kī nazar se; joyāyī ke liye; pūchhne ke tariq

Inquiry, *n.* 1.—[Written also *enquiry*] Daryāft k.; suwālāt pūchh-kar hāl daryāft k.; istifsār; pursish; taftish; pūchh-pūchh-kar kisī bāt kī tahqīqāt. [tahqīqāt; tajassus; just-o-jū; joyāyī.

2.—Asl haqīqat yā kaifiyat kī talāsh; wāq'āt yā usūl kī taftish;

Inquisition, *n.* 1.—Istifsār; tahqīqāt; jāṇch; just-jū; bāz-purs. [taftish.

2.—(*Law*) Tahqīqāt-i-'adālatāna; zābīte yā sarishte kī jāṇch yā

Inquisitive, *a.* Mustafsir; suwālāt pūchhne par mālī; just-o-jū kā 'ādī; joyā; suwālāt bahs tahqīqāt yā mulāhaze ke zarī'e se kisī amr kī nisbat daryāft-i-hāl par mālī; mutalāshī; mutafahhis.

IN RE, (*Lat.*) Mu'āmale meñ; muqaddame meñ; ba-muqaddama.

IN REM, (*Lat.*) Jāedād ke muqābale meñ; bar-jasta. [nā-muwāfiq.

Insalubrious, *a.* Sihhat-āwar nahīn; sihhat (tandurustī) ke liye muzir;

Insalubrity, *n.* Sihhat-āwar na h.; tandurustī ke liye muzir h.

Insane *a.* 1.—Maslūbu-l-hawās; majnūn; pāgal; fātīru-l-'aql; diwāna; jiske mizāj meñ wahshat ho; khafaqānī.

2.—Jo majnūnoñ ke kām āye yā unke liye maḡhsūs ho; pāgalon kā.

Insanity, *n.* Majnūniyat; fātīru-l-'aqlī; junūn; saudā; khabt; diwanagī; khafaqān.

- Insatiable, a.** Nā-qābil-i-taskiū; jisse serī (āsūdagi) na ho; barā hī lālehi; palle sire kā haris. [rakhue ke liye kanda k.]
- Inscribe, v. t. 1.**—Likhnā yā khodnā; hamesha yā bahut dinon tak qāim
- 2.—Dil yā zihn par munaqqash k.; zihn-nashīn k.; dil par jamānā yā baiṭhālū; naqsh kar-d. [kitāb wagaira.]
- 3.—Muḥtasar sā khutba likh-kar kisī ke nām hadyā k.—jaise koyī
- 4.—Hurūf yā alfāz likh d.
- Inscription, n. 1.**—Likhnā; kanda k.; khodnā.
- 2.—Kitāba; jo kuchh likh yā kanda kar diyā jāe; jo kuchh kisī ṭhos chiz par is garaz se likh khod yā kanda kardiyā jāe ki bahut roz tak qāim rahe.
- 3.—Ta'ziman yā apnā dast-gir banāne kī garaz se kisī kitāb wagaira par khutba-i-muḥtasar likh-kar kisī ke nām hadyā k.
- Inscrutable, a. 1.**—Jiskā patā taftish se na lage; aisā nahīn kī taftish-o-tahqīq ke zarī'e se samajh meṅ ā-jāe. [daryāft na kar-sake.]
- 2.—Jismeṅ insān kī 'aql ko dakhil na ho; jisko insān apnī 'aql se
- Insecure, a. 1.**—Mahfūz nahīn; hifāzat kā tayaqqun na r. w.; jise khatre yā nuqsān kā audeśha rahe—jaise shakhs.
- 2.—Jiskī hifāzat yā jiskā bachāw bakhūbī na ho; gair-mahfūz; ma'rīz khatar yā zawāl meṅ; be-ār—jaise koyī chiz.
- Insecurity, n. 1.**—'Adam-muhāfazat; hifāzat kā tayaqqun na r.
- 2.—Mahfūz na r.; 'adam-i-tahāffuz; khatra; jokhim; ma'rīz-i-zawāl yā itlāf meṅ rahnā.
- Insensibility, n. 1.**—Bad-hawāsī; be-hiss-o-harakat rahne kī hālat; kisī shai ke mahsūs yā ma'lūm karne kī quwwat na r.; be-hoshī; be-khabarī.
- 2.—Dil ke fauran yā khūb hīl jāne yā uspar asar pahūnchne kī quwwat na r.; dil meṅ dard yā muhabbat kā na h.; dil kā murda ho-jānā; be-dardī; sard-milrī.
- Insensible, a. 1.**—Be-hiss; be-jūn; sun; jismen kisī shai ke mahsūs yā ma'lūm karne kī quwwat na ho; be-hosh; be-khabar.
- 2.—Jismeṅ josh yā muhabbat na ho; be-dard; kathor; nir-mohī; riqqat yā muhabbat se khālī; be-khabar; majhūl.
- 3.—Lā-ma'lūm; jisko hawās-i-khamsa se ma'lūm na kar sakeṅ; jo istarah par āhista āhista ho kī ma'lūm na ho-sake; is āhistagi se yā istarah par ba-tadrij kī naubat-i-wuqū' mahsūs na ho.
- Insensibly, ad.** Gair-mahsūs tarz par; aisī tarah kī hawās-i-khamsa se mahsūs na ho; lā-ma'lūm; āhista-āhista; ba-tadrij; haule-haule.
- Inseparable, a.** Jo judā na ho-sake; jisko alag yā 'alāhida na kar-sakeṅ; nā qābil-i-tafriq; lāzim-malzūm; nā-munfak.
- Inseparably, ad.** Aisī tarah kī 'alāhidagi na ho-sake; aise ittifaq se kī nifāq mumkin na ho; ek-dil ho-kar.
- Insert, v. t.** Kisī shai meṅ dālnā yā dākhil k.; shāmil k.; darj k.; charhānā; likhnā; mundarj k. [dākhil yā darj kī jae.]
- Insertion, n. 1.**—Idkhal; indirāj; dākhila; shumūl. Woh shai jo
- Inside, prep. or ad.** Bhītar; andar; meṅ; bīch.
- Inside n.** Andarānī hissa; bhītar kā hissa; bīchlā hissa.
- Insidious, a. 1.**—Ghāt meṅ rahne w.; ghāṭī; jo phaṅsāne yā dām-i-balā meṅ dālne kā mauqa' dekhā kare; dhokhe-bāz; dagā-bāz; makkār; 'aiyār—jaise shakhs.

2.—Jisse phānsānā yā dām meñ lānā maqsūd ho.

Insidiously, *ad.* Phānsāne kī nīyat se; dhokhā dene kī garaz se; makkārī se; dagā-bāzī se; bad-nīyati ke sāth; hila-sāzī se; kapat se.

Insidiousness, *n.* Phānsāne kā mauqa' dekhā yā takā k.; dagā-bāzī; dhokhe-bāzī; 'aiyāī.

Insight, *n.* Kisi shai kī andarūnī kaifiyat dekhnā; mulāhaza-i-kāmil; wāqifiyat-i-tāmma; barī wāqifiyat yā mahārat; kisi bāt kā baḡlūbī jāmnā yā usmeñ mahārat r.

Insignia, *n. pl.* Mansab khwāh 'izzat ke nishān yā tagme wagaira.

Insignificance, } *n.* 1.—Be-ma'nī h.; lā-ya'nīyat; behūdagi. [nā-chīz h.

Insignificance, } 2.—Be-waq'atī; be-tāsīrī; kisi qism kī maqsad-barārī ke lāiq na h.;

3.—Qābil-i-lihāz yā iltifāt na h.; zillat; be-waq'atī.

Insignificant, *a.* 1.—Be-ma'nī; matlab-khez nahiū; behūda; lā-ya'nī; lagw; jiske ma'nī kuchh na hoñ.

2.—Be-waq'at yā be-tāsīr; jisse koyī mudda'ā hāsil na ho (koyī matlab na nikle); nā-chīz; khafīf; haqīr; chhotā.

3.—Zalīl; nafrat ke qābil; be-waq'at; do kauṛkā—jaise koyī shakhs.

Insincere, *a.* 1.—Zāhir-o-bātin donoñ meñ yaksān nahiū; sachchā yā sādiq nahiū; jhūṭhā; kaptī; gandum-numā-i-jau-farosh—jaise shakhs.

2.—Jismeñ dagā-bāzī bhari ho; jhūṭh; kapat kī—jaise bāteñ. [mal.

3.—Nā-qābil-i-'tibār yā istidlāl; jisse māyūsi ho; nāqis; nā-mukam-

Insincerity, *n.* Jhūṭhāyī; do-rangī; riya-kārī; 'aiyārī; makkārī; aslī yā sachchā na ho; zāhir-o-bātin donoñ meñ ek tarah kā na h.

Insinuate, *v. t.* 1.—Āhista āhista yā ghūm-phirke khwāh tang rūh se bhītar jānā. [tagī se baithālū; zihū-nashīn k.

2.—Suhūlat se dākhil k.; fann-o-fareb se dākhil k.; dil meñ āhis-

3.—Ishāre se batlānā; dūr kī bātoñ se sochānā; rāmz-o- [yā makr-o fireb se apne ko ghūsānā yā dākhil k.

batlānā. [yā makr-o fireb se apne ko ghūsānā yā dākhil k.

4.—Apnī tayīn ba-tadrij kisi kā manzūr-i-nazar banānā; āhista āhista

Used reflexively.

Insinuate, *v. i.* 1.—Lā-ma'lām bhītar paith yā bah jānā; ghūm-kar bhītar jānā; āhista āhista yā be-ma'lām andar jānā.

2.—Apnī tayīn manzūr-i-nazar ṭhahranā; khushāmad yā chori se

bār-yābī hāsil k. (dākhil yā rasāyī pānā).

Insinuation, *n.* 1.—Āhista āhista yā pech-o-tāb khā-ke bhītar jānā.

2.—Khushāmad yā 'aiyārī se kisi ko apnā mihr-bān-i-hāl kar-l.

3.—Dil-rubāyī; khush karne aur kisi ke dil ko apne qābū meñ kar lene kā fan. [nā; āwāza.

4.—Ishāra; kināya; dūr kī bātoñ kā hawāla dekar kisi bāt kā sochā-

Insipid, *a.* 1.—Be-maza; be-zāiqa; sīṭhā; phikā; jismeñ kisi qism kā maza yā zāiqa na ho. [ho; gair-muassir.

2.—Be-jān; be-dam; be-lutf; be-namak; lachar; jiskā asar dil par na

Insist, *v. i.* Kisi amr ko nihāyat aham samajh kar uspar istidlāl k.; kisi bāt par bahut zor d.; isrār k.; ba-jidd yā musir h.; na mānnā; haṭh k.; arnā; mutaqa'zī h.; tang-ṭalabī k.

Usually with *on* or *upon*.

IN SITU (*Lat.*) Apnī asli jagah par. [tadbīroñ se pakarnā; bajhānā.

Insnares, *v. t.* 1.—Phānde meñ phānsānā; dām meñ giriftār k.; masuū'i

- 2.—Wargalānā; targīb d.; makr-o-fireb se apne bas meñ k.; dām-i-tazwir meñ lānā; makr yā dhokhe se apne qābū meñ k.
- Insolence, n.** Gurūr yā ghamand jo dūron ke sāth tahqīr aur takabbur se bartāw meñ zāhir kiya jāe; shokhī; dhithāyī; tunuk-mizājī ke sāth tahqīr.
- Insolent, a. 1.**—Ghamandī wa magrūr aur dūron ke sāth tahqīr se pesh āne w.; mutakabbir; shokh; dhithā; gardan-kosh; jiske mizāj meñ tahakkum ho—jaise shakhs. [mutakabbirāna.
- 2.—Jo shokhī se paidā ho; jisse ghamand aur tahqīr zāhir ho;
- Insoluble, a. 1.**—Lā-hal; jiski dushwārī raf' na ho-sake; jiske āzābzub ko dūr na kar-sakeñ; jiskā 'uqda na khul sake; nā-qābil-i-tauzih yā tafsīr; mushkil; kathin.
- 2.—Jo adā na ho-sake; jiskā ifā mumkin na ho.
- Insolvency, n. (Law.)** (a) Nādārī; muflisī; us shakhs kī hīlat jo apne dūyūn unke wājibu-l-adā hone par khwāh kār-o-bār ke ma'mūlī silsilo meñ adā na kar sake. (b) Mālik ke kul dūyūn ke adā ke liye kāfī nā h.
- The *insolvency* of an estate—Kisī jāedād kī isqadar na h. ki usse uske mālīk kī kul qarz adā ho-sake.
- Insolvent, a. 1.**—(Law.) Nādār; muflis; jiske pās isqadar jāedād na ho kī usse uske dūyūn adā ho-sakeñ; is bāt kī maqdūr na r. w. kī tijārat aur kār-o-bār ke daurān meñ joñ rupaye uske zimme hote jāeñ unko chukātā jāe; gair-mustatī'.
- An *insolvent* debtor—Madyūn-i-nādār; nisā shakhs jo qarzdār ho par uske pās itnī jāedād na ho kī usse woh apnā qarz adā kar sake.
- 2.—Mālik ke kul qarz adā karne ke liye nā-kāfī; isqadar nahīñ kī mālīk usse apnā kul qarz chukā sake. [adā ho sake.
- An *insolvent* estate—Jāedād jo isqadar na ho kī usse uske mālīk kī sab qarz
- 3.—Un shakhsōñ se muta'alliq jinko apne dūyūn ke adā karne kī maqdarat na ho. [adā karne kī maqdarat yā istitā'at na ho.
- An *insolvent* law—Woh āyin jo aise logōñ se muta'alliq ho jinko apne dūyūn ke
- Insolvent* law, or act of *insolvency*—Woh āyin jiske mutābiq gair-mustatī' madyūnōñ kī haq-rasī us hīlat meñ ho jab we apne dāinoñ ke naf' ke liye apnī jāedād de-deñ.
- Insolvent, n. (Law.)** Madyūn-i-nādār; nisā madyūn jiskī jāedād uske qarz ke adā karne ke liye kāfī na ho; diwāliya muflis yā gair-mustatī' madyūn.
- Inspect, v. t. 1.**—Mulāhaza k.; kisī shai kī māhiyat yā bejāiyat wagaira daryāft karne ke liye use jāñchnā; khūb nuktachīnī ke sāth dekhnā.
- 2.—Hāsiyat-i-mansabī se mulāhaza k.; apne mansab ke rū se dekhnā-bhālnā; nigrānī k.; ihtimām k.; mu'āyana k.
- Inspection, n.** Mulāhaza; mu'āyana; tahqīq ke sāth jāñch; khūb yā ihtiyāt ke sāth dekhnā; mansab ke i'tibār se mulāhaza yā mu'āyana; ihtimām; nigrānī.
- Inspector, n.** Mulāhaza mu'āyana yā nigrānī k. w.; muhtamim; woh shakhs jise kisī kām kī nigrānī is garaz se sipurd kī-jāwe kī woh use qarār wāqī' anjām karāye; woh shakhs jo apne 'uhde yā mansab ke i'tibār se mulāhaza yā mu'āyana kare.
- Insomuch, ad.** Itnā; isqadar; yabāñ-tak; nisā yā istarah.

Followed by *that* or *so*.

Instability, *n.* Be-sabāti; nā-pāedāri; 'adam-tasmīm-i-irādat (irāde kā mazbūt na h.); talawwun; badlā yā tabdil huā k.; qāim yā mustaqil na rahinā.

Instable, *a.* Be-sabāt; apne irāde par qāim na rahne w.; mutalawwun; gair-mustaqil; jo badlā yā tabdil huā kare; gair-mustaqil; mazbūt yā mustahkam nahīn; mutagayir.

Install, *v. t.* Kisī 'uhde rutbe yā mansab par qāim k.; ma'mulī rusūm ke sāth kisī mansab par māmūr k. yā koyī kām sauṃpnā; masnad-nashīn k.; gaddi-nashīn k. (gaddi par baiṭhālū); takht-nashīn k.

Installation, *n.* Gaddi-nashīnī; masnad-nashīnī; takht-nashīnī; kisī 'uhde yā rutbe wagaira par rusūm-i-ma'mulī ke sāth mansab kiya jānā.

Instalment, *n. 1.*—See **Installation**.

2.—Qist; kisī raqam kā ek juz jo waqt-i-khās par adā kiya jāe.

Payment by instalments—Kisī raqam kā ba-aqsāt yā ba-zar'ā-i-qist-bandī adā k.; kisī raqam ko ek martaba nahīn balki thorā thorā kar-ke mukhtalif waqtoḥ par adā k.—Failure to pay an instalment—Qist-khilāfi; waqt-i-mu'ayan par qist kā na d.—An instalment bond—Qist-bandī; dastāwez-i-qist-bandī.

Instance, *n. 1.*—Darḡhwāst; istid'ā; isrār; taqūzā; kisī bāt ke liye dahānā yā ba-jidd h. [da'ā 'alaih ki darḡhwāst par multawī kiya gayā.

The case adjourned at the instance of the defendant—Woh muqaddama mud-

2.—Waqt; mauqa'; wāq'in; silsila-i-wuqū'; bār; daf'; martaba.

The draft prepared, in the first instance, was good—Musawwada jo pahle (ba martaba-i-awwal) murattab huā achchhā thā; jo musawwada ibtidān taiyār kiya gayā 'umda thā.

3.—Nazir; misāl; woh bāt jo wuqū' meḥ ā-chukī ho aur nazīran kahī jāe; woh bāt jispar subūt yā tamsil ke liye hawāla diya jāwe; bāt jo tamsilan kahī jāe.

For instance—Masalan; nazir yā tamsil ke tariq se.—A court of the first instance—'Adālat-i-murāfa'a-i-awwal; woh 'adālat jisko kisī muqaddame ki ibtidāyi samā't kā iḡhtiyār ho; mahkama-i-ibtidāyi.—A court of the second instance—'Adālat-i-murāfa'a-i-sāni; woh 'adālat jise apil (apil-i-awwal) ki samā't kā iḡhtiyār ho.—A court of the third instance—Woh 'adālat jise mahkama-i-apil-i-mātaht ke apil ke sunne kā iḡhtiyār ho; 'adālat-i-apil-i-duwum.

Instance, *v. t.* Tamsilan yā nazīran bayān k.; misāl d.

Instant, *a. 1.*—Kisī amr meḥ mutaḡāzī; ba-jidd; sā'i; sargarm; musta'id. [nahīn]; fi-l-faur.

2.—Waqt ke i'tibār se dūr nahīn; hāzīr; maujūd; ṭalā huā (dūr-

3.—Bilā-tawaqquf; jald; shitāb; turant.

4.—Maujūd; rawān; hāl.

“The word in this sense is used chiefly in dates, to indicate the current month; as the tenth of July instant.” Webster.

Instant, *n. 1.*—Lahza; lamha; dam; sā'at; ān; pal.

2.—Koyī khās waqt.

3.—Jo mahīna maujūd ho (guzar rahā ho) uskā dīn yā uski tārīkh. [pāuchwīn tārīkh.

The fifth instant—Panjum māh-i-hāl yā panjum māh-i-rawān; isī mahīne ki
Instantaneous, *a.* Jo ek sā'at yā dam meḥ ho-jāe; jiske wuqū' yā 'amal meḥ aisā waḡfa na pare jo mahsūs ho-sake.

Instantaneously, *ad.* Ek lamhe mein; ek dam mein; fauran; jhatpat; turant; fi-l-faur; 'anán-fānan.

INSTANTER. [Lat.] (*Law*) Fauran; usī waqt; bilā-tawaqquf; fi-l-faur.

The party was compelled to plead *instantly*—Woh farīq is hāt par majbūr kiya gaya ki jo kuchh uske 'uzrāt hon unko fauran pesh kare.

Instantly, *ad.* See Instantaneously.

IN STATU QUO, [Lat.] Hālat-i-asli par; aglī yā sābiqa hālat mein.

Instead, *ad.* Jagah par yā jagah mein; 'iwaz mein; ba-jāe; kisi ke barā-bar; musāwi; ba-manzila.

Followed by *of*.

Instigate, *v. t.* Ubhārnā; targīb d.; wargalānnā; igwā k.; bahkānā.

“Used chiefly with reference to evil actions.” *Webster.*

Instigation, *n.* Targīb-dihī; igwā; burāyi yā badī kī tahrīk.

Instigator, *n.* Woh shakhs jo dūstre ko kisi bure kām ke karne kī targīb de; mugwī; mufsid; fasādī; bānī-i-fasād; jiske bā'is se koyī bakherā ho.

Instill, *v. t.* 1.—Qatra qatra dālū; chulānā; ṭapkānā; būnd būnd karke girānā. [ṭhālā; zih-nashīn k.; talqīn k.]

2.—Āhista-āhista yā ba-tadrīj dālū—jaise dīl mein; dīl mein bai-

Instinct, *n.* 'Aql-i-haiwānī; tahrīk-i-andarūnī; 'amal kī tahrīk jo haiwān ke dīl mein nā-dānista be-gair irāda kiye huye khwāh be-gair qāim karne kisi wujūh-i-'aqlī ke ho.

Instinctive, *a.* 'Aql-i-haiwānī se paidā; jo tahrīk-i-zātī yā jibillī se qāim ho; be-wujūh-i-'aqlī qāim kiye be-gaur-o-fikr be-sikhāye-parhāye yā be-gair tajrībē ke 'amal k. w.; jo kisi kī dekhādekhī dīl mein paidā na ho; aslī; zātī; az-khud paidā h. w.

Instinctively, *ad.* 'Aql-i-haiwānī ke zor se; bilā dalīl-i-'aqlī; be-sikhāye-parhāye; be-gair tajrībē ke; tahrīk-i-qudratī se; khud-ba-khud; zātī; zātī 'aql se.

Institute, *v. t.* 1.—Qāim k.; muqarrar k.; kharā k.; mu'āyan k.

To *institute* laws, rules, &c.—Qawānīn yā qā'ide wagairā qāim k.

2.—Bunyād dālū aur qāim k.; az-sar-i-nau qāim k.; bunyād dālū.

To *institute* a new order of nobility—Umarā kā ek nayā silsila ijād aur qāim k.

3.—Shurū' k.; āgāz k.; jāri k.; dāir k.; pesh k.; karnā; chalānā; dāurān-i-kār mein lānā. [k. khwāh dāir yā pesh k.]

To *institute* an inquiry—Kisi talqīqāt kā shurū' k.—To *institute* a suit—Nālish

Institute, *n.* 1.—Jo bāt dastūr rasm yā qā'ide ke mutābiq qāim kī-jāwe; āyīn-i-mustamirra; zābita; qā'ida. [qābil-i-lihāz ho.]

2.—Hukm; maqūla; usūl; jo bāt ba-taur sanad ke qāim kī-jāwe yā

3.—Usūl kī kitāb; ibtidāyī qawā'id kī kitāb; 'ilm-i-fiqh ke usūl kī kitāb; woh kitāb jismein qānūn ke usūl likhe hon.

4.—Koyī 'ilmī jalsa; anjuman-i-ishū'at-i-'ulūm-o-funūn.

Institution, *n.* 1.—Qāim barpā yā kharā k.

2.—Jo kuchh minjānib-i-shakhs-i-zī-ikhtiyār hamesha ke liye qāim mu'āyan yā muqarrar kiya jāwe; woh qawānīn ādāb wa rusūm jo hākīm kī taraf se hidāyat yā hukmārūnī kī garaz se dawāman qāim kiye jāwe. [bāt kī bihbūdī ke liye qāim kiya jāwe.]

3.—Woh majmā' yā jalsa jo qānūn khwāh ashkhās ke hukm se kisi A literary *institution*—Madrassa; woh jagah jahān 'ulūm-o-funūn kī ta'līm ho; anjuman-i-ishū'at-i-'ulūm-o-funūn—A commercial *institution*—Mahājani kotlī.

4.—Risāla-i-usūl yā qawā'id; kitāb yā risāla.

5.—Ta'lim; tarbiyat.

[d.; sikhānā-parhānā.

Instruct, v. t. 1.—Ta'lim d.; tarbiyat k.; jo shakhs be-'ilm ho use ta'lim

2.—Hidāyat k.; hukm d.; irshād k.

3.—Ittilā' d.; muttali' k. yā khabar d.; batlānā.

[bharnā).

To instruct a witness—Gawāh ko sikhānā-parhānā (usko ta'lim d. talqin k. yā

Instruction, n. 1.—Sikhānā-parhānā; ta'lim d.; wāqif k.

2.—Nasihat; pand; tarbiyat; ta'lim; jo kuchh sikhāyā jāwe.

3.—Hidāyat; hukm; irshād; farmān; fahmāish.

Instructive, a. Jisse kisi bāt kī 'ilm ho; jisse kisi bāt kī ta'lim yā wāqifiyat ho; 'ibrat-khez; nasihat-āmez.

Instructor, n. Ustād; mu'allim; ta'lim d. w.; adīb; woh shakhs jo dūsrē ko 'ilm de.

[hathiyār.

Instrument, n. 1.—Woh shai jisse koyī kām anjām pāwe; āla; anzār;

A musical instrument—Bāja; sār.

2.—Aisā nawishta jiske zarī'e se kisi fi'l kī izhār ba-zābitā kiya jāwe; dastāwez; wasīqa; aisi tabir jisse kisi wāqi'a kī subūt yā koyī haq muntaqil ho.

[kisi kār-i-khās ke liye muqarrar kiya jāe.

4.—Woh shakhs jiske zarī'e se koyī kām karāyā jāwe; jo shakhs

“If the purpose is dishonourable, the term implies degradation or meanness.” Webster,

Instrumental, a. 1.—Ba-taur āle ke kār-āmad; mumidd; mu'āwin; kār-āmad; mu'īn; bā'is; sabab; jisse kisi bāt kī bihtari meñ madad mile.

2.—Bājōñ se mutā'alliq; jo bājōñ se paidā ho.

Instrumental and vocal music—Gān-bājān; ragunā-i-sauti wa sār.

Instrumentality, n. Kisi bāt meñ madad d.; kisi amr ke anjām kī bā'is yā zarī'a h.; zarī'a; wasīla; fā'ilīyat.

Insubordinate, a. Na-farmān-bardār; hukm na mānne w.; gair-mutī'.

Insubordination, n. Nā-farmān-bardārī; 'udūl-hukmī; ikhtiyār-i-jāiz se inhirāf; nā-farmānī; sarkashī; sortābī.

Insufferable, a. 1.—Jiskā tahammul na ho-sake; jisko sah yā bardāshht na kar sakeñ; nā-qābil-i-bardāshht; jiskā koyī mutahammil na ho-sake; jo rawā na rakkhā jā sake; sakht; shadīd.

[ke qābil na ho.

2.—Qābil-i-tahqīr; nafrat ke lāiq; isqadar makrūh kī tahammul

Insufficiency, } n. 1.—Kāfi na h.; 'adam-i-kifāit; kamī; totā; jisqadar

Insufficiency, } chāhiye utnā na h. [hiyat kī na r.

2.—'Adam-i-liyāqat; 'adam-i-qābiliyat; nā-lāiq; kisi bāt kī salā-

Insufficient, a. 1.—Nā-kāfi; gair-kāfi; jisqadar kisi zarūrat kām yā maq-sad ke liye darkāw ho utnā nahīn; kam; nāqis.

2.—Jismeñ tāqat ikhtiyār liyāqat yā hunar na ho; nā-lāiq; nā-qābil.

Insufficiently, ad. Ba-tarz-i-nā-kāfi; kāfi taur par nahīn; jitnā chāhiye utnā nahīn; kam; ba-tarz-i-nā-musāwī.

Insult, n. Qaul yā fi'l ke zarī'e se kisi kī barī-hī be-ābrūyī; gustākhi yā tahqīr kī fi'l yā qaul; be-'izzatī; hatk; subkī.

Insult, v. t. Qaul yā fi'l ke zarī'e se kisi kī be-ābrūyī k. yā usse gustākhi yā tauhin ke sāth pesh ānā; kisi kī be-'izzatī k.; kisi ko lā-sakbun lā-zabān kalām-i-bad yā burā-bhalā kahnā; hurmat l.; zalil k.

Insulting, *n. a.* Jismen nihāyat hatk kī bāteñ hoñ; jisse bañi be-ābrūyī ho; hatk-āmez; mutahattik; dushnām-āmez; jismen fuhsh fuhsh gāliyāñ (mugallizāt hoñ.)

Insuperable, *a.* Lā-hal; jise raf' yā tai na kar-sakeñ; jise dūr na kar-sakeñ; jise tāl na sakeñ; jispar gālib na ā-sakeñ. [ments." Webster.

☞ "Applied chiefly to difficulties, objections, obstacles, or impediments."
Insupportable, *a.* Jise uñhā yā bardāsh̄t na kar-sakeñ; jo sah na sakeñ; jiskā tahammul na ho-sake; nā qābil-i-bardāsh̄t; nihāyat hī bhārī sakht yā shadīd.

Insurable, *a.* Bime ke laiq; jiskā bīma k. munāsib ho.

Insurance, *n. 1.*—Bīmā; ek tarah kā mu'āhada jiske rū se kisī zar-i-mu'aiyan (premium) ke 'iwaz meñ ek fariq dūsre ko kisī khatre se nuqsān ke mu'awaze ke dene kā zimma uñhātā hai.

2.—Woh rupaye jo jāñ yā māl ke bime ke 'iwaz diye jāweñ.

Insurance broker—Bime kā dallāl; woh shakhs jiskī wa'rifāt bime kā sañtā ho.

Insurance company—Woh log jo āpas meñ sharik ho-kar bime kā roz-gār kareñ.—*Insurance policy*—Bime kī chitṭhi; woh wasīqa jo bīme ke roz gārī-

yoñ kī tarah se us shakhs ke haq meñ likhā jātā hai jiskī jāñ yā māl kī bīmā kiyā jāe; bime kā sañtā.

Insure, *v. t. 1.*—Tayaqqun karāñā; yaqīn dilāñā; mahfūz k.

2.—Bīmā k.; kisī khūs sharāit khwāh kisī sharh yā zar-i-mu'aiyan par kisī nuqsān-i-mumkinu-l-wuqū' se mahfūz rakhne kā zimma uñhāñā.

☞ "A merchant *insures* his ship or its cargo, or both, against the dangers of the sea; houses are *insured* against fire; sometimes hazardous debts are *insured*, and sometimes lives." "Webster.

Insure, *v. i.* Bime kā roz-gār k.; bime kā kār-khāna yā kār-o-bār k.; bīmā k.

This company *insures* at three per cent.—Yah kampanī tin rupaye saikare par bīmā kartī hai; yah log tin rupaye saikare par bime kā rozgār karte haiñ.

Insurer, *n.* Bīmā k. w.; jo shakhs ba-'iwaz kisī zar-i-mu'aiyan (premium) ke dūsre kī nuqsānī ke purā kar dene kā mu'āhada kare. [lafāt k. w.

Insurgent, *a.* Bāgī; sar-kash; gardan-kash; muḥsid; fitna-angez; mukhā-

Insurgent, *n.* Mukkām-i-mulkī se mukhālafat k. w.; jo kisī qawānu-i-khās ke nafāz meñ fash-fash aur wāqī'i ta'arruz kare; bāgī; muḥsid; sarkash.

Insurmountable, *a.* See Insuperable.

Insurrection, *n.* Kisī shahr yā riyāsat meñ bahut se logoñ kā sharik hokar nafāz-i-qānūn meñ barmalā aur wāqī'i mukhālafat k.; hukkāim-i-mulkī se bagāwat; sarkashī; bagāwat; fāsād.

Insusceptible, *a.* Jismen kisī shai-i-zūd ko dakhil na ho; jispar kisī shai kā asar na pahunchē; gair-mutaassir; gair-mutankhkhiz.

Intact, *a.* Jismen hāth na lagā ho; jisko kisī ne chhū-kar nuqsān yā mazarrat na pahunchāyā khwāh nā-pāk yā ganda na kiya ho; jismen kisī tarah kā futūr na āyā ho; gair-zarar-rasīda; jo musallam yā purā purā rah jāe. [na ho (ma'lūm na de).

Intangible, *a.* Jise chhū na-sakeñ; nā-qābil-i-mas; jo chhūne se mahsūs

Integrity, *n. 1.*—Bi-l-kul yā purā purā rahnā; musallam rahnā; woh hālat jab kisī shai ke ajzā bā-ham mille raheñ (mutafarriq na hoñ).

2.—Diyānat; rāst-mu'āmalagī; rāstī; āpas ko mu'āmalāt meñ safāyī.

3.—Aslī hālat; woh hālat jab kisī shai meñ mazarrat na pahunchī yā āmezish na huyī ho; aslī hālat se mutābaqat-i-kullī; safāyī; suthrā-pan.

Intellect, *n.* Idrāk; quwwat-i-mudrika; quwwat-i-mutasarrifa; samajh; 'aql; fahm; gyān; bātoñ meñ tamiz aur unke samajhne ki quwwat.

Intellectual, *a.* 1.—Zihnī; 'aqlī; idrāk-mansūb; dil se ta'alluq *r. w.*

Intellectual powers—Quwwat-i-mudrika; 'aql kā zor.—*Intellectual operations*—

'Amal-i-'aqlī yā zihnī; jo kuchh 'aql se kiya jāe [rahe.

2.—Khayālī; jo 'aql se ma'lūm ho; jiskā wujūd 'aqlī ho; jo zihn meñ

3.—Jismen quwwat-i-mudrika ('aql samajh yā gyān) ho.

4.—Fahm ke muta'alliq; jismen 'aql kā mazkūr ho.

Intelligence, *n.* 1.—Kisi bāt ke jānne yā samajhne ki quwwat; zihn; fahm; samajh; 'aql; idrāk; zakāwat; gyān.

2.—Ittilā'; khabar; dūr ki yā lā-ma'lūm bātoñ kā hāl. [wāqifiyat.

3.—Kisi shai kā woh 'ilm jo tahsil just-jū yā tajribē se hāsil ho; 'ām

Intelligent, *a.* 1.—Jise bātoñ ke samajhne ki quwwat (quwwat-i-mudrika) yā 'aql dī gayī ho; quwwat-i-mudrika *r. w.*

Man is an intelligent being—Insān quwwat-i-mudrika rakhtā hai.

2.—Samajhdār; fahm; fahmida; jise har tarah ki wāqifiyat ho;

zīrak; dānā; 'āqil; hoshyār; hunarmand; māhir.

Intelligible, *a.* Jo samajh meñ ā-sake; jise samajh sakeñ; qābil-i-fahm; sarī'u-l-fahm; samajhne ke lāiq. [fahm yā sarī'u-l-fahm.

An intelligible account—Aikā bayān jo samajh meñ ā-sake; bayān-i-qābil-i-

Intelligibly, *ad.* Aise tarīq par ki samajh meñ ā-sake; samajh meñ āno ke lāiq; sāf sāf; wazāhat ke sāth.

To write or speak intelligibly—Sāf sāf likhnā yā bolnā; aisi tarah se kuchh

likhnā yā bolnā ki woh bakhubī samajh meñ ā-jāe.

Intemperance, *n.* 1.—Be-i'tidālī; bad-parhezī; i'tidāl yā zabt-i-munāsib kā na h.; kisi shai meñ ziyādatī; kisi bāt kā andāz se ziyāda k. jisse jism ko mazarrat ho yā jo khilāf-i-nasūih ho.

2.—'Ādatan kasrat se sharāb pinā 'ām isse ki nasha ho yā na ho.

Intemperate, *a.* 1.—I'tidāl par na rahne w.; hadd-i-munāsib se mutajāwiz; jo 'ādatan yā kisi hālat-i-khās meñ kisi amr meñ andāz se ziyāda haz uṭhāye; tasarruf ihtizaz yā koshish meñ jādā-i-i'tidāl se tajāwuz k.w.; khāne-pīne meñ ziyādatī k. w. khususan andāz se ziyāda sharāb pīne wālā; gair-muhtāt; be-ihitiyāt; bad-parhez; barā sharāb-khwār.

2.—Andāz-i-munāsib yā ma'mūlī se zāid; be-andāz; shadīd; jispar zabt na rakhi sakeñ; had se ziyāda.

Intend, *v. t.* Irāda *r.* yā k.; qasd k.; mansūba k.; niyat k. yā *r.*; manshā *r.* yā k.; 'azm k.; chāhnā; madd-i-nazar yā malhūz *r.*; maqsūd *r.*; kisi bāt kā karnā dil meñ thān l.

Intendment, *n.* 1.—Irāda; manshā; niyat; qasd.

2.—(*Law*) Kisi qānūn yā wasīqa-i-qānūnī kā aslī matlab yā manshā; kisi qānūn ke banāne wāle yā kisi wasīqe ke fatīq (inquir yā mu'ahid) kā aslī mafhūm yā manshā.

Intense, *a.* 1.—Khūb khinēchā huā; nihāyat sakht; shadīd; shāqqa; khūb dhyān se yā dil lagā ke; jismen tabī'at qūbī (garq) rahe.

Intense application—Riyāzat-i-shāqqa; kisi kām meñ dil se lage rahnā.—*Intense thought*—Kisi bāt ki dil se (barī) soch.

2.—Nihāyat darje kā; sakht; shadīd; tez; jo kāṭe khāe; pur-josh; jismen sargarmī pāyī jāe. [yā bahut hī.

Intensely, *ad.* 1.—Ba-darja-i-gāit; nihāyat hī; shiddat se; sakht

2.—Tawajjuh ke sāth; dil se; dhyān se.

Intenseness, *n.* Tanāw; barī sakhti yā shiddat; barā zor; kisi bāt meñ barī fikr yā barā khauz; nihāyat darje ki tan-dihī.

Intensify, *v. t.* Ziyāda sakht yā shadīd k.; kisi shai ke zor yā sakhti ko barhā d.; ziyāda zor yā tākid d.

Intent, *a.* Kisi bāt par dil lagāye huye; nihāyat sā'i; dil se mashgūl; kisi bāt ki pairawī meñ sargarm; fikr ke sāth mihnat k. w.

Followed by *on*.

Intent, *n.* Irāda; maqsad; manshā; niyat; indiyā; garaz; ma'nī; mazmūn; mudda'a; matlab. [dar-haqīqat; dar-asl.

To all intents and purposes—Ba-hama-wujūh; har tarah se; har ek ma'nī se; Intention, *n.* Irāda; manshā; maqsad; garaz; niyat; 'azm; qasd; kisi khās shai ki taraf-dil kā khūb rujū' ho-jānā yā kisi tarz-i-khās par 'amal karne kā musammam irāda; woh bāt jiskā anjām maqsūd ho.

Intentional, *a.* Jo irāde yā niyat ke sāth kiyā jāwe; bi-l-'amd; bi-l-qasd; bi-l-irāda; dida-o-dānista; jān-būjh-kar; ittifaqiya nahīn.

The act was intentional, not accidental—Woh fi'l bi-l-irāda kiyā gayā na ki ittifaqan; woh fi'l 'amdan huā na ki hasb-i-ittifaq.

Intentionally, *ad.* 'Amdan; qasdan; samajh-būjh-kar; jān-būjh-kar; soch-bichār ke; dida-o-dānista; ittifaq se nahīn.

Intentioned, *a.* Irāda rakhtā huā. [Bad-niyat; jiskā manshā burā ho.

Well-intentioned—Nek-niyat; jiski niyat meñ burāyī na ho.—Ill-intentioned—Intently, *ad.* Bare dhyān yā gaur se; shauq yā sargarmi se; jī se; jī lagā kar; dil-o-jān se; hama-tan; khūb hī.

Inter, *v. t.* Gārṇā; dafn k.; miṭṭī d.; gor meñ r. [bich meñ.

INTER, (Lat.) Ba-shumūl; shumūl meñ; darmiyān meñ; zail meñ;

INTER ALIA, (Lat.) Ba-shumūl-i-marātib-i-digar; aur bāton ke sāth yā darmiyān. [bich meñ.

INTER NOS, (Lat.) Ham logon ke mābain yā darmiyān; ham logon ke

INTER SE, (Lat.) Bā-khudhā; āpas meñ; in logon ke darmiyān. [l-qāim.

INTER VIVOS, (Lat.) Zindal logon ke darmiyān; mābain-i-ashkhās-i-hāiyu-

Intercede, *v. i.* Jin do farīq ke mābain ikhtilāf yā nizā' ho uumeñ sulh

karāne ki garaz se darmiyān meñ parṇā; bich meñ parṇā; shifā'at k.;

dūsre ke haq meñ 'uzrāt pesh k.; wisātat k.; do shakhson ke darmi-

yān raf'-i-shar karānā; bich-bichāw k.

Usually followed by *with*.

Intercept, *v. t.* 1.—Rāh meñ rok d.; asuā-i-rāh meñ pakarnā yā giriftār k.

2.—Kisi ki raftār ko rok d. (usko āge chalne na d.); roknā; mu-zāhim h. [hāil h.; rāsta kāṭ d.

3.—Kisi dūsre tak āne-jāne yā uski taraf barhne na d.; bich meñ

Intercession, *n.* Darmiyānagī; shifā'at; wisātat; raf'-i-nizā' ki garaz se

un do shakhson ke bich meñ parṇā jo bāham jhagarte hon; bich-bi-

chāw; ek farīq se dūsre farīq ke haq meñ kahnā-sunnā yā minnat-sa-

mājat karke usko manānā.

Interchange, *v. t.* 1.—Ek ki jagah par dūsra r.; āpas meñ denā-lenā;

tabādala-i-bāhamī k.; adlā-badlā k.; 'iwaz-mu'āwaza k.

2.—Ek ke ba'd dūsra dākhil k.; bārī bārī se āne-jāne d.

Interchange, *n.* 1.—Tabādala-i-bāhamī; āpas meñ denā-lenā yā 'iwaz-

mu'āwaza k. [sāhib-salāmat wagaira k.

The interchange of civilities between two persons—Do shakhson kā āpas meñ

2.—Ek ke ba'd dūsre kā badalnā; yake ba'd-i-digare h.; 'alā-sabili-t-tartīb h.; woh qism qism kī kaifiyat jo tabādale se paidā ho.

3.—Do shakhsōn yā mulkōn ke mābain tijārat kī chizōn kā tabādala; saudāgarī ke māl kā denā-lenā; tijārat.

Interchangeable, *a.* 1.—Tabādala-pazīr; jisko āpas meñ de-le sakeñ.

2.—Ek dūsre ke ba'd āne wālā; jiskā wuqū' 'ala-t-tawātur ho.

Intercourse, *n.* Shakhsoñ yā qaumoñ ke mābain bāham kār-rawāyī yā mu'āmalāt; rabt-zabt; bāhamī ikhtilāt; murāsālāt-i-bāhamdigar; khat-kitābat; rāh-o-rasm; len-den; āpas meñ apne apne dil kī hāl kah-nā-sunnā; suhbat-i-bāhamī; sukūt ke sāth tabādala-i-bāhamī.

Sexual intercourse—Ham-bistari; ham-khwābī; subbat; jimā'; mubāsharat.

Interdict, *v. t.* Hukm ke zarī'e se man' k.; bāz r.; rokuā; mānī' h.; barjanā.

Interest, *v. t.* Kisī ko mukhātab karānā; kisī meñ ta'alluq yā fikr paidā k.; kisī shakhs yā shai kī nisbat kisī meñ josh yā shauq paidā karānā.

☞ Usually followed by *in* or *for*.

A narration of sufferings *interests* us in favour of the sufferer—Taklifōn kī bayān ham logōn ko mazlūm kī taraf mukhātab karātā hai (usse uskī nisbat ta'alluq khwāh fikr paidā hotī hai.—I am *interested* in the completion of this work—Mujhe is kitāb ke tamām karne kī shauq yā iski fikr hai.—To *interest one's self* in something—Kisī shai meñ sharīk h. yā uskī nisbat ta'alluq-i-khātir khwāh fikr r.; jī lagānā.

Interest, *n.* 1.—Kisī shai kī nisbat tawajjuh-i-khās; fikr; hamdardī; libāz; khayāl; ta'alluq; 'alāqa; sarokār.

2.—Dil kī josh khwāh woh khushī se bharā ho yā ranj se khusūsan khushī shafaqat yā muhabbat kī. [se ta'alluq-i-khātir r. yā uskī izhār k.

To feel, or express, an *interest* in one—Kisī kī nisbat khushī wagaira ke sabab

3.—Hissa; juz; shirkat; māl meñ shirkat; baḳhra; sājlā.

He has an *interest* in a manufactory of cotton goods—Rāyī ke māl ke kār-khāne meñ uskī hissa hai.

4.—Naf' khwāh woh zātī ho yā 'ām; kisī shakhs yā jamā'at kī khās bhalāyī; naf'-i-zātī yā nij kī fāida; garaz.

5.—Dūsroñ par ikhtiyār; dabāw; zor; dāb.

6.—Sūd; byāj; rupaye ke isti'māl ke liye jo kuchh asl se zāid diyā jāwe; fi-sādī ke hisāb se (saikarē pichhe) woh manāfī' jo qarz diye huye rupaye par yā us jāedād par jo dūsre ke isti'māl meñ ho khwāh zar-i-qarz-i-gair-adā-shuda par hāsīl ho.

A legal rate of *interest*—Sharh-i-sūd-ba-mutābaqat-i-qānūn; sūd kī qānūnī sharh. ☞ "A higher rate of *interest* than that which the law allows is called *usury*." Webster.—*Simple interest*—Sūd jo sirf asl rupaye par denā parē.—*Compound interest*—Woh sūd jo asl aur sūd donoñ par denā parē; sūd-dar-sūd; sūd-bālā-i-sūd. [barhā ke d.

7.—Koyī naf'-i-zāid; kisī chīz ke badlā dene meñ kuchh aur

8.—Haq; haqqiyat.

Rights and *interests*—Huqūq-o-marāfiq.

Interested, *p. a.* 1.—Hissa r. w.; baḳhra r. w. [tarke meñ hissa r. w.

One *interested* in the estate of a deceased person—Kisī shakhs-i-mu'awaffā ke

2.—Ta'alluq yā garaz r. w.; kisī mu'āmale meñ sharīk; kisī mu'

āmāle ke naf'-nuqsān meñ sharik; lagāw yā lagāwat r. w.; jispar khārijī asar puhūñch sake; garaz-āshnā; matlabī; garaz-mand.

An *interested* witness—Gawāh jismeñ lagāwat ho; aisiṡ gawāh jisko mu'āmāle se ta'alluq ho yā jo uske naf'-nuqsān meñ sharik ho; ahl-i-garaz gawāh.

A person *interested* in a suit—Ahl-i-muqaddama; fariq-i-muqaddama; muqaddame kī sharik.

Interesting, *p. a.* Jismeñ dil lage; dil-chasp; suhāwnā; jo tabī'at ko bhāye; margūb; jisse josh yā shauq paidā ho. [r.; laṡ-jānā; bhir-jānā.

Interfere, *v. t.* 1.—Mukhālīf h. yā mukhālāfat r.; mutazād h.; tanāquz 2.—Mudākhalat; k.; dastandāz h. yā dastandāzī k.; bāth dālnā; dakhil d.; bich meñ paṡnā; dūsroñ ke ta'alluqāt meñ sharik h. [paṡnā.

Interference, *n. l.*—Mudākhalat; dastandāzī; dakhil; bāth dālnā; bich meñ 2.—Zor se takkar khānā yā bhir-jānā; mukhālāfat; ittizād.

Interim *n.* Bich kā zamāna; darmiyānī waqt.

In the *interim*—Is darmiyān yā bich meñ; dariñ-asaṡ; itne bich; itne meñ.

Interior, *a. l.*—Andarūñ; bich kā; bhītari; darūñ; bāharī yā ūpar kā nahīn.

2.—Mufassal kā; hudūd sar-had yā sāhil se dūr. [kā hissa.

Interior, *n. l.*—Kisī shai kā andarūñ (bhītari) hissa; andar yā andar 2.—Mufassal; kisī mulk wagaira kā hissa jo samundar se dūr ho.

Interleave, *v. t.* Bich meñ ek waraq dākhil k.; kisī kitāb ke aurāq ke darmiyān dūsre sāde waraq lagānā. [judī satroñ meñ likhnā.

Interline, *v. t. l.*—Do yā zāid zabānon kī 'ibārat yake-ba'd-i-digare judī

To *interline* Arabic and Persian—Pahli satar meñ 'Arabī 'ibārat likhnā aur dūsri meñ Fārsī 'alā-hāza-l-qiyaṡ.

2.—Likhī yā chhapī huyī satroñ ke bich bich meñ 'ibārat ke barhāne yā sihhat kī nazar se kuchh likhnā; bainu-s-sutūr meñ likhnā.

Interlineal, } *a.* Bainu-s-sutūr meñ likhā huā; dūsri satroñ ke bich
Interlinear, } meñ likhā yā chhapā huā.

An *interlinear* translation—Tarjama jo asl 'ibārat kī satroñ ke bich bich (darmiyān) meñ likhā yā chhapā ho.

Interlineation, *n. l.*—Bainu-s-sutūr (satroñ ke bich) meñ likhnā.

2.—Tahrir jo bainu-s-sutūr meñ ho; woh lafz 'ibārat yā satar jo bainu-s-sutūr (satroñ ke bich) meñ likhī jāe.

Interlocution, *n. l.*—Bāṡchīt; guft-gū; makālīma-i-bāhamī.

2.—(Law) Woh fi'l yā digri jo faisala-i-aṡhir ke qabl sādir ho.

Interlocutory, *a. l.*—Jismeñ suwāl-o-jawāb ho.

2.—(Law) Darmiyānī; qat'ī yā ākhir nahīñ; kisī muqaddame ke shurū' aur khatm hone ke bich meñ jo koyī hukm wagaira diyā jāwe.

☞ "An order, sentence, decree, or judgment, given in an intermediate stage of a cause, or on some intermediate question before the final decision, is called *interlocutory*." Webster.

Interlope, *v. t.* Do shakhsōñ yā fariq ke darmiyān nā-haq paṡkar ek ko dūsre se mustafid hone na denā; bilā-ijāzat-i-munāsib rozgār k.; kisī ke haq meñ mukhil h.; be-jā dakhil d.; nā-haq bāth dālnā.

Interloper, *n.* Nā-haq kisī kām meñ dakhil d. w.; ba-tarz-i-bejā mudākhalat k. w.; jo kisī mulk yā jagah meñ be-guīr ijāzat ke rozgār karne ke liye jāe.

Intermarriage, *n.* Dò khandānoñ ke darmiyān is tarah par shādī kā honā ki ek apnī lar̥kī de aur dūstre kī lar̥kī le. [dūstre kī lenā.]

Intermarry, *v. t.* Āpas meñ shādī k.; apnī lar̥kī shādī meñ denā aur

☞ "Said of families, ranks, castes, and the like." *Webster.*

Intermeddle, *v. i.* Bilā-wāsta dūstroñ ke mu'āmalāt meñ dakhil d.; be-kabe-suno hāth dālnā; nā-haq dākhil-dar-ma'qūlāt k.; bejā dast-andāzī k.; bāham maḥlūt k.

Intermediate, *a.* Darmiyānī; mutawassit; bīch kā; bichlā.

Interment, *n.* Dafn; tādfin; zamīn meñ murdo kā gārnā; gārtop.

Interminable, *a.* Jiskā khātima yā pāyān na ho; lā-intihā; be-had.

Intermission, *n.* 1.—Kuchh 'arse tak mauqūf rahnā; tawaqquf; waqfa; darmiyān meñ thoṛī der tak thahar jānā; muhlāt.

2.—Tap (bukhār) kā kuchh 'arse tak na rahnā; kisī bīmārī kī naubat ke darmiyān kā zamāna; waqfa.

Intermit, *v. i.* Kuchh mauqūf yā band kar d.; rok d.; thahrā r.

Intermit, *v. i.* Kuchh der ke liye band ho-jānā; waqfa de de kar nikal jānā; rah rah kar chhor d.; kuchh kuchh 'arse be ba'd ruk jānā; hārī se ānā.

Intermittent, *a.* Bārī kā; antare kā; naubat kā.

Intermittent fever—Tap-i-naubat; antare kā bukhār; antariyā.

Internal, *a.* 1.—Andarūnī; bhitarī yā bhītar kā; kisī had yā sath ke andar rahne w.; khārījī nahīn; jo khud kisī shai se hāsil ho yā jiskā madār fi-nafsihī kisī shai par ho.

Internal peace—Andarūnī sulh—This deed bears no internal evidence of its genuineness—Is dastāweẓ meñ fi-nafsihī koyī subūt uskī asliyat kā nahīn hai.

2.—Khāngī; mulkī; gair mulk ke muta'alliq nahīn; desī.

Internal trade—Khāngī yā mulkī tijārat.

3.—Aslī; haqīqī; jauharī.

Internally, *ad.* 1.—Bhītar hī bhītar; andar; ūpar se nahīn.

2.—Dil meñ; zihn meñ; 'aql se.

International, *a.* Do yā zāid qaumoñ ke rāh-o-rasm-i-bāhamī ke muta'alliq; jiske mutābiq muḥtaliḥ qaumoñ meñ āpas kā bartāw rahe.

Interplead, *v. i.* (*Law*) Qabl isse ki asl mu'āmale kī tajwīz ho-sake kisī amr-i-'arizī kī nisbat babs yā tajwīz kar l.; bā-khudhā tajwīz kar l. jaise muḥtaliḥ da'widāroñ kā kisī shai-i-wāhid kī nisbat.

Interpleader, *n.* (*Law*) Woh kār-rawāyī jiske zarī'e se do yā zāid ash-khās is bāt par majbūr kiye jāen ki jis shai-i-wāhid kī nisbat woh sab mudda'ā-'alaih se da'widār hon uskā tasfiya bā-khudhā ba-zarī'a-i-nālīsh karā len tā-ki mudda'ā-'alaih ko judī judī nālīshāt kī zer-bārī aur taklif se najāt mile aur dain wagaira be-khauf hokar adā kare yā de.

A suit of *interpleader*—Woh nālīsh jo kisī aise shaḥs kī jānib se jiske pās do yā zāid da'wi-dārān-i-muḥtaliḥ rupaye yā māl amānatn rakhi dewen un sab da'widāroñ par is amr ke tasfiye ke liye ki jāwe ki mudda'ī (amānat-dār) woh rupaye yā māl kis da'widār ko de aur apnī tayīn khisāre se mahfūz rakhe.

Interpolate, *v. t.* Kisī nawishte yā kitāb meñ jhūṭhā lafz yā jhūṭhī 'ibarat dākhil kar d.; kisī aslī tahrīr wagaira meñ lafz yā 'ibarat-i-masnū'ī barhānā milānā shāmil yā dākhil k.; tahrīf k.

Interpolation, n. 1.—Kisī nawishte yā kitāb meñ koyī jhūthī 'ibārat wagaira dākhil k.; tahrif.

2.—Woh lafz yā 'ibārat-i-darog jo kisī asli tahrir meñ dākhil kī jāe.

Interpose, v. t. 1.—Bich meñ rakhnā; darmiyān meñ r.

2.—Jin do shakhson ke darmiyān nizā' ho unke bich meñ parnā; darmiyān yā bich meñ ho-jānā yā parnā; dākhil d.; bich-bichāw k.; kisī kī subuk-doshi yā tasfiya-i-nizā' ke liye yah kahnā kī madad yā khidmat ke wāste ham taiyār haiñ.

3.—Dākhil-dar-ma'qūlāt k.; rok dene kī garaz se kuchh kah d.

Interpose, v. t. 1.—Jin do shakhson meñ takrar ho uke bich inēñ parnā; bich-bichāw k.; miyāuji bannā; shifā'at k.

2.—Rokne kī garaz se kuchh kah d.

[parnā.

Interposition, n. 1.—Darmiyān meñ hāil yā wāqi' h.; bich meñ h. yā

2.—Darmiyāngī; bich meñ parnā; wisātat; shifā'at; do fariq ke mābain ho-jānā. [dene kī garaz se darmiyān meñ kah diyā jāwe.

3.—Dākhil-dar-ma'qūlāt; jo kuchh silsila i-kalām ke shikast kar

Interpret, v. t. 1.—Kisī chiz ke ma'nī ko bayān k.; tauzih k.; sharh d.; qābil-i-fahm yā mānūs 'ibārat meñ tarjama k.

☞ "Applied to language and the like." *Webster.*

2.—Kisī chiz ke mianshā yā wujūh ko kholnā yā bayān k.; kisī chiz ke bhed ko kholnā; sāf kar d.; ta'bīr k.; 'uqda-kushāyī k.; bal k.; tāwil k.

☞ "Applied to visions, dreams, enigmas, and the like." *Webster.*

3.—Kisī aisi shai kā hāl bayān k. jo samajh meñ na āye. [tauzih k.

4.—Ta'rīf k.; jis zabān kā lafz ho usī zabān ke dūse alfāz se uskī

Interpretation, n. 1.—Tauzih; tafsīr; jo kuchh nā qābil-i-fahm ho yā samajh meñ na āye yā wāzih na ho uskā samjhā d. yā bayān k.; tarjama; tāwil; ta'bīr.

2.—Woh ma'nī yā matlab jo tarjamān yā ta'bīr-kunanda bayān kare; ma'nī; matlab; mudda'ā; sharh; bayān. [yā mufasssīr; shārih.

Interpreter, n. Tarjamān; mutarjim; tauzih yā ta'bīr k. w.; tafsīr k. w.

Interrogate, v. t. Zābite khwāh qā'ide ke muwāfiq suwāl pūchhnā; suwālāt pūchh kar daryāft-i-hāl k.; pūchhnā yā suwāl pūchhnā.

To interrogate a witness—Kisī gawāh se suwālāt pūchh-kar daryāft-i-hāl k.

Interrogate, v. t. Suwālāt pūchhnā; istifsār k.; pūchhnā.

Interrogatory, n. Suwāl; istifsār; suwāl-i-tahrirī; woh suwāl jo likh kar pūchhā jāwe.

[writing." *Webster.*

☞ "This term, *in law*, is most usually applied to a question in

IN TERROREM, (Lat.) Tambihan; mutanabbah karne ke liye; 'ibratan; khauf dilāne kī garaz se; tahdīdan.

Interrupt, v. t. 1.—Bich meñ rok yā tok d.; kisī shai ke daurān meñ mukhil h.; jab koyī bāt ho rahī ho usī hālat meñ use rok d.; hārij h.; khalāl dālnā; roknā; toknā. [tor d.; darmiyān meñ wāqi' h.

2.—Bich meñ hāil h.; judā k.; fasl paidā k.; kisī shai ke silsile ko

Interruption, n. 1.—Roknā; toknā; bich meñ hāil h.

2.—Rukāwat; atkāw; harj; takhallul yā khalāl. [waqfa.

3.—Tawaqquf; kisī kām kā kuchh der ke liye band ho-jānā; nāga;

Intersect, v. t. Bich se kātūnā; ek dūse se hōkar guzarnā; ek dūse ko kātūnā; judā judā k.; hissa hissa k.

Intersect, *v. i.* Bāham taqātu' k., mil-kar ek dūsre se gūzarnā.

Intersperse, *v. t.* Jā-ba-jā muntashar k.; auroñ ke shumūl meñ jā-ba-jā (jagah jagah) baiṭhālū nasab k. yā lagūnā; chhiṭkūnā; chhitrānā.

Interval, *n.* 1.—Fasl; jo khālī jagah kisī do chiz ke darmiyān ho.

2.—Woh zamāna jo waqtoñ yā sāuihoñ ke mā-bain hāil ho; bich kā zamāna; 'arsa jo zamānoñ yā mājaroñ ke darmiyān guzre.

3.—Kisī bīmārī wagaira ke do naubatoñ ke bich kā zamāna; waqfa; woh zamāna jismeñ koyī bīmārī wagaira na rahe. [h.; hāil h.]

Intervene, *v. i.* 1.—Bich meñ ā-jānā yā h.; bich yā darmiyān meñ wāqi'

 Followed by *between*.

2.—Do waqtoñ yā sāuihoñ ke darmiyān wāqi' h. yā parnā.

3.—Is tarah par wāqi' h. ki kisī bāt meñ khalal yā rukāwat ho-jāe; māni' yā hārij h.; mukhbil h.

4.—Kisī dūsre ke 'iwaz meñ koyī kīm khud-ba-khud uṭhā l.; dūsre ke mu'āmale meñ āp-hi-āp hāth dālnā.

5.—(*Law*) Apne haq ke bachāne ke liye kisī muqaddame meñ ba-taur fariq-i-sālis ke apnī tayīñ qāim karīnā; 'uzr-dāri k.

Intervention, *n.* 1.—Darmiyān yā bich meñ parnā khwāh hāil h.

2.—Dastandāzi; mudākhalat; wisātat; shifā'at.

3.—(*Law*) 'Uzrdāri i-fariq-i-sālis; apne huqūq ke bachāw ke liye kisī shakhs kā apnī tayīñ kisī muqaddame meñ fariq-i-sālis ke taur par qāim karīnā.

Interview, *n.* Dīdār; mulāqāt; chār-chashmī; kisī amr-i-aham kī nisbat guftgū ke liye zābite yā qā'ide kī mulāqāt; bātehlit; āpas meñ ek dūsre kā hāl kahnā-sunnā. [yā āpas meñ milā d.]

Interweave, *v. t.* 1.—Ek-sāth bunnā; bunāwat yā sākt meñ ek kar d.

2.—Bāham maḥlūl k.; ek meñ ek yā ekaṭṭhā baiṭhālū lagānā yā nasab k. [kar-d.]

3.—Ek meñ milā d.; ekaṭṭhā kar-d.; ek kar-d.; milākar ek dil

Intestable, *a* Jismeñ wasīyat karne kī salāhiyat na ho; jo qānūn ke rū se wasīyat-nāma likhne kā mujāz na ho.

An insane person is *intestable*—Majnūn shakhs wasīyat karne kī salāhiyat nahīñ rakhtā; shakhs-i-fātīr-i-'aql qānūnan wasīyat-nāma likhne kā mujāz nahīñ hotā. [wasīyat-i-jāiz na kar-jāe.]

Intestacy, *n.* Bilā-wasīyat-i-jāiz mar-jānū; woh hālat jab koyī mar-jīe aur

Intestate, *a.* 1.—Bilī-wasīyat; bilā-wasīyat i jāiz mar-jāne wālā.

When a person dies *intestate*, his estate is committed for settlement to administrators—Jab koyī shakhs bilā-wasīyat (yā bilā-wasīyat-i-jāiz) mar-jātā hai to uskā matrūka intizām ke liye muhtamimōñ ko sipard kar diyā jātā hai.

2.—Jiskī nisbat wasīyat na huyī ho; jiskā intizām wasīyat-nāme ke zarī'e se na kiyā gayā ho; gair-wasīyat-shuda.

An *intestate* estate—Jāedād-i-gair-wasīyat-shuda; aisī jāedād jiskī nisbat uske mālīk ne koyī wasīyat na kī ho.

Intestate, *n.* Woh shakhs jo bilā-wasīyat mar-jāe; aisā mutawaffā jisne apnī jāedād kā intizām wasīyat ke zarī'e se na kiyā ho. [nahīñ.]

Intestine, *a.* 1.—Andarūnī; bhitārī; khārijī yā berūnī nahīñ; bāhari

 "Applied to the human or other animal body; as an *intestine* disease." *Webster*.

2.—Jo kisī riyāsat yā mulk ke bhitar ho; mulkī; desī; khangī.

☞ Usually or always applied to evils.

Intimacy, *n.* Nihāyat mānūs h.; nihāyat darje kā ikhtilāt (mel-jol) yā khalā mulā; barī dostī; jigari dostī; ek jān do qālib h.; ham-rāz ham-dam yā ham-dil h.

Intimate, *a.* 1.—Andarūnī; bhitarī; dilī.

2.—Nazdik; qarib; pās; muttasil.

3.—Jānī; jigari; ham-dam; nihāyat mānūs yā mālūf; bahut rabt-zabt yā mel-jol r. w.; mukhallā-bi-t-tab'. [dosti ho.

An intimate friend—Jānī dost; yār-i-gār; dilī dost; ai-n shakhs jisse barī hī

Intimately, *ad.* Nazdik-nazdik; qarib-qarib; lage-lage; bahūt hī; nihāyat hī; nihāyat mānūs tariq par; nihāyat ulfat ke sāth; bahūt hī mel-jol (khalā-mulā) rakhte hūye.

Intimate, *v. t.* Kisī bāt kā mujmalan yā kināyatan sochānā; kisī bāt kā khūb sāf sāf na sochānā; kisī amr kī khafif ittilā' d.; kisī bāt kā bahūt khol-ke na batānā; ittilā' d.; khabar d.; imā k.; ishāratān kahnā.

Intimation, *n.* Ittilā'-dihī; ittilā'-i-khafif; ishāra; imā; muhmal ittilā'; kisī bāt kā pher-phār ke sochā d.; aisi bāt jisse purā purā hāl ma'lūm na ho. [dekhānā; dhamkānā; shikasta-dil k.; dil-torūnā.

Intimidate, *v. t.* Khāif k.; khauf dilānā yā dekhānā; darānā; dar

Intimidation, *n.* Takhwif; dhankī; dar dekhānā; shikasta-dilī.

Intolerable, *a.* Nā qābil-i-bardāsh; nā-qābil-i-tahammul; jise bardāsh na kar-sakeñ; jo sahā na jā sake; jiskā tahammul na ho-sake; jo munāsib yā jāiz mutasawwar na ho-sake; nā-rawā.

Intolerably, *ad.* Itnā isqadar yā isdarje kā ki bardāsh na ho-sake; ba-shiddat; nihāyat hī; darja-i-gāit kā.

IN TOTIDEM VERBIS, (*Lat.*) Is 'ibārat se; in alfāz se.

IN TOTO, (*Lat.*) Bi-l-kul; tamām-tar; kulliyatan; sab kā sab; sarā-sar; az-sar-tā-pā; juz-o-kul; sare kā-sarā.

Intoxicate, *v. t.* 1.—Nashe meñ k.; maḡhmūr yā sarshār k.; matwālā k.

2.—Ek tarah kī be-khudī paidā k.; sar-garm madhosh yā maj-nūn k. [r. w.; muskir.

Intoxicating, *p. a.* Munashshī; nashilā; nasha paidā karne kī khlāsiyat

Intoxicating drugs—Ashyā-i-munashshī; aisi chizeñ jinse nasha paidā ho; muskirāt jaise sharāb bhang gāñja afyūn wagaira. [maḡhmūrī.

Intoxication, *n.* 1.—Nasha; bad-masti; matwālā-pan; madhoshī;

2.—Dil kā barā josh; be-khudī; kisī bāt kā nasha josh yā junūn-garmā-garmā. [sakht; karā; sarkash; haṭṭhī; ziddī.

Intractable, *a.* 1.—Jise jald mahkūm yā apne qābū meñ na kar-sakeñ;

2.—Nā tarbiyat-pazir; jo sikhne yā ta'līm pāne par māl na ho.

IN TRANSITU, (*Lat.*) Asuā-i-rāh meñ; bāhar jāne kī hālat meñ; rāste meñ. [chhip-kar.

INTRA PARIETES, (*Lat.*) Dar-parda; khufyatan; poshīla-poshīda.

Intrench, *v. t.* 1.—Qal'a-bandī kī nazar se chārōñ taraf khandaq yā khāñyūn banānā; khandaq aur fasil se mazbūt k.

To intrench on or upon—Yarish k.; dabā l.; dūre ke haq wagaira ko mudākhilāt kar-ke apne qabze yā ikhtiyār meñ kar-l. [yā qal'a.

Intrenchment, *n.* 1.—Khāñyūn; khandaq; fasil; dhus; khafif sā moreba

2.—Kisī qism kā bachāw; kisī tarah kī hifāzat.

3.—Dūsre ke huqūq meñ mudākhalat (unko dabā l.).

Intrepid, *a.* Jo khauf se na kāñpe yā tharrāe; niḍar; be-khauf; diler; shujā'; jarī; be-bāk; gāzī-mard; sher-mard.

Intrepidity, *n.* Be-khaufī; khatre meñ be-khaufī kesāth dilerī; barī himmat jurat yā shujā'at; jāñ-bāzī; sarbāzī; be-khaufī ke sāth juwāñ-mardī.

Intricacy, *n.* Pech-o-tāb; pechidagī; uljhāw; uljherā; phāñsāw.

Intricate, *a.* Pechdār; pechida; pur-pech; uljhā huā; uljhāw kā; mug-laq; muhmal; sāf nahīñ. [ke karne kī bandish; ittifaq-i-nihusta.

Intrigue, *n.* 1.—Sāzish; bandish; fitrat; khufya ta lbiron se kisī kām 2.—Āshnāyī; mukhtalif jinsoñ ke do shaḡhsoñ ke mābain chhipī huyī nā jāiz muhabbat; saṭṭā-baṭṭā; ikhtilāt-i-nā-jāiz.

Intrigue, *v. t. l.*—Sāzish k.; bandish k.; khufyatān makr-o-fareb ke zarī'e se kisī maqsad ke anjām ke liye koyī pech-pāch kī tadbīr k yā pechida bāt qāim k.

2.—Āshnāyī r.; rabt-i-nā-jāiz r.

Intriguingly, *ad.* Sāzish se; bandish se; chhipī chhipī tadbiron se.

Intrinsic, } *a.* Andarūñī; sachchī; aslī; haqīqī; zātī; jauhari; jibillī;

Intrinsical, } paidāishī; zāhiri yā 'arizi nahīñ; ma'nawī.

Intrinsically, *ad.* Dar-asl; sach-much; haqīqatan; fī-nafsilī; bi-l-khāsiyat. [dagī yā sifateñ.

The *intrinsic* worth of a person—Kisī shaḡhs kī aslī zātī khwāh paidāishī 'um-

Introduce, *v. t. l.*—Andar (bhitār) lānā yā le-jānā; dākhil k.; rāh dekhlatē kisī makān wagaira ke andar le-jānā.

To *introduce* a person into a drawing-room—Kisī shaḡhs ko nishastgāh meñ le-jānā (use rāh dekhlatē uske andar le-jānā).

2.—Le-jā-kar aur qā'idē ke mutābiq hāl batlā kar yā sifārish ke kalām kah-kar hāl-batlānā taqrīb k. yā wāqif karānā; ibtidāan mulāqāt karānā yā milānā; shināsāyī (jāñ-pahchāñ) karānā.

To *introduce* a stranger to a person—Kisī shaḡhs se ek ajnab ko ibtidāan milānā yā uskī taqrīb k.; kisī shaḡhs ke pās ek ajnab ko le-jā-kar uske hālāt wagaira kahnā aur mulāqāt karānā.

3.—Kisī nayī bāt kā jāri k.; koyī nayī bāt logon ko ma'lūm karānā; rawāj d.; chālānā; nikālānā.

To *introduce* a new fashion—Ek nayī waz' jāri k.

4.—Shurū' k.; pesh k.; madd-i-nazar k.; sāmne r.; tamhīd k.

5.—Tahrīr yā taqrīr ke zarī'e se apnī tayīn 'awām ke rū-ba-rū pesh k.

Introduction, *n. l.*—Kisī shaḡhs ko kahīñ le-jākar dākhil k. (pahuñchānā).

2.—Mulāqāt karānā; jāñ-pahchāñ (shināsāyī) karānā.

3.—Dibācha; tamhīd; 'unwān; shurū' kī bāteñ; marātib-i-ibtidāyī; woh bāteñ jo tamhīdan kisī taqrīr yā bahs wagaira ke shurū' meñ kahī jāeñ.

Introductory, *a.* Ibtidāyī; tamhīdī; bataur dibāche yā muqaddame ke; jiske zarī'e se koyī dūsre shai pesh kī jāe; muqaddam yā pahle kā.

Intrude, *v. t. l.*—Be-bulāye andar chale-jānā; is tarah-par ghus-jānā ki woh jānā bhalā (khush yā achchihā) ma'lūm na ho; logon kī suhbat meñ bilā-talab dākhil ho-jānā. [waqt aur bilā-talab chale-jānā.

To *intrude* on families at unseasonable hours—Logon ke laṛke-balon meñ be-

- 2.—Bilā-ijāzat ghus-jānā yā dakhil kār-l. ; be-jā mudākhalat k. ; dabā l.
To *intrude* on the lands of another—Dūsre kī arāzī par be-jā mudākhalat k. ;
dūsre kī zamīn par bilā ijāzat uske dakhil kār-l. (usko dabā l.).
- Intrude**, *v. t. 1.*—Bilā-istihqāq yā bilā-talab kabīn ghus paith yā dhañs jānā
2.—Ghuseṛ d. ; zor se bhitar dāl d. [bejā mudākhalat k. w.
- Intruder**, *n.* Jo bilā-istihqāq yā be-bulāye kabīn ghus yā paith jāe ;
Intrusion, *n. 1.*—Be-bulāye yā bilā-istihqāq kabīn ghus-jānā ; kisi ke
ghar meñ is tarah paith yā chale jānā ki ghar kā mālik khātir-dārī
(tawāzu'-takrīm yā āwabhugat) na kare. [kār-l. (usko dabā l.)
- 2.—Mudākhalat-i-bejā ; dūsre kī milkiyat par bilā-istihqāq qabzu
Intrust, *v. t.* Ba-taur amānat ke hawāla k. ; kisi ko hif'zat ke liye si-
purd k. ; kisi kī diyānat par bharosā karke use sipurd k. ; tafwiz k. ;
tahwil meñ r.
To *intrust* a servant with one's money or goods, or to *intrust* money or goods
to a servant—Naqd yā jins kisi naukar ko hif'zat ke liye sipurd k.
- Inundate**, *v. t. 1.*—Umanḍuā ; sailāb k. ; tah-i-āb (garqāb) k. ; tугyānī
k. ; pānī kā phail-jānā ; charhṇā ; barhānā. [d. ki bah yā utrā chale.
- 2.—Kasrat se bhar d. ; ifrāt se kar-d. ; rel-pel kar-d. ; isqadar bhar
Inundation, *n. 1.*—Sailāb ; tугyānī ; tūfān ; bārḥ ; būrā ; pānī kā ūchā
ho-kar nīchī zamīnoñ par phail-jānā.
- Inure**, *v. t. 1.*—Ādi k. ; khū-gar k. ; ādat dālnā ; isqadar kisi kām meñ
lagānā ki kasrat-i-isti'māl se phir kuchh taklīf ma'lūm na ho yā shid-
dat wagaira kā bahut kam asar yā khayāl ho. [masraf yā naf'e kā h.
- Inure**, *v. t. 2.* Kām ānā yā kām meñ ānā ; kārgar h. ; lagāyā-jānā ; kisi ke
A gift of land *inures* to the heirs of the grantee, or it *inures* to their benefit—
Hiba-i-arāzī se mauhūb-ilāih ke wurasā ko naf' pahunchtā hai.
- Invaḍe**, *v. t. 1.*—Mukhālifāna ghusnā ; fath karne yā lūṭne kī niyat se bataur
dushman ke andar-jānā ; hamla k. ; charhāyī k. ; charh jānā ; yūrish k.
2.—Dast-darāzī k. ; mudākhalat-i-bejā k. ; dabā l. ; talaf k.
To *invade* one's rights—Kisi ke huqūq par dast-darāzī yā unmeñ mudākhalat-i-
bejā k. ; kisi kā haq dabā lenā mārṇā yā talaf k.
- Invalid**, *a. 1.*—Mazbūt bā-waq'at yā qawī nahīn ; za'if ; kamzor.
2.—(Law) Nā-qābilu-n-nafāz ; be-tāsīr ; be-kār ; be-waq'at ; bātil ;
ka-l-'adam ; nā-jāiz.
- Invalid**, *a. 2.* Bīmār ; marīz ; kamzor ; nā-tuwān ; rogī.
- Invalid**, *n.* Kamzor aur nā-tuwān shakhs ; 'alīl yā bīmār shakhs ; jo
shakhs kamzor yā zaḥmī wagaira hone ke sabab se kīm se jātā-rahe
(kām ke lāiq na rahe ; be-kār ho-jīe).
- Invalid**, *v. t.* Ma'zūru-l-khidmat kar-d. ; un shakhsōñ ke shumār meñ
dakhil k. jo kām ke lāiq na hon ; fauji yā baharī khidmat meñ be-
kāroñ kī fihrist me nām charhānā.
- Invalidate**, *v. t.* Be-tāsīr yā be-kār k. ; kisi kī waq'at yā tāsīr ko za'if
yā kam kar-d. ; kisi shai kī quwwat yā jawāz ko zail kar-d. ; nā-jāiz
k. ; rad kar-d. ; bātil k. ; faskh k. [tasīr na r. ; be-asarī ; be-tāsīrī ; zu'f.
- Invalidity**, *n.* Nā-jawāzī ; qawī yā mazbut na h. ; qānūnī waq'at yā
Invaluable, *a.* Be-bahā ; girān-bahā ; itnā qīmatī ki uski qīmat na lagā
sakeñ ; au-mol ; is qadar 'umda ki us 'umdagī kī tashkībīs na ho-sake.

Invariable, a. Jismeñ tagaiyur yā tabaddul na huā kare; hamesha ek-hī hālat meñ rahne w.; gair-mutalawwīn; gair-mubaddal; hamesha yaksān (ek tarah kā). [tabaddul; yaksān taur par.

Invariably, ad. Hamesha; barābar; mudām; sadā; bilā tagaiyur yā Invasion, *n.* 1.—Dūsre ke haq meñ be-jā mudāḡhalat; haq-talfī; dast-darāzī.

2.—Dushman kī fauj kā fath yā lūṭ kī garaz se chaṛḡ ānā; hamla; yūrish; tākht; fauj-kashī; chaṛḡhāyī. [huñch jānū jo muzir ho.

3.—Kisī bīmārī kā yakāyak ā-jīnā; kisī aisi shai kā daʿʿatan pa-Invective, *n.* Mazammat; saḡht sarzanish yā laʿnat-malāmat; koyī tahrīr yā taqrīr jisse badnāmī wagaira maqsūd ho; dushnām-āmez ilzām.

☞ Followed by *against*.

Inveigh, v. i. Mazammat k.; taʿna mārṇā; burā-bhalā kahnā; ḡālī d.

☞ With *against*.

Inveigle, v. t. Chhal-bal yā ḡhushāmad-barāmad se kisī burāyī kī targīb d.; phuslānā; wargalāunā; bahkānā.

Invent, v. t. 1.—Ījād k.; ikhtirāʾ k.; koyī nayī bāt nikālṇā; koyī aisi bāt nikālṇā jisse log pahle wāqif na rahe hoñ; mansūba yā fikr kar-ke koyī aisi chīz paidā k. jiskā wujūd pahle na rahā ho.

2.—Iftirā k.; jhūthā banānā; gaṛḡhūnā; bauā l.; rachnā; bāndhnā.

Invention, n. 1.—Ījād; aisi bāt kā nikālṇā jiskā wujūd pahle na rahā ho.

2.—Jo bāt ījād kī-jāe; lāt jo nikālī-jāe; hikmat; bandish; banāwat; dhokhā dene kī tadbīr; jaʿl; iftirā; jhūth; kāristānī; jor-toṛ; ījād.

3.—Quwwat-i-ījād; nayī bātoñ ke paidā karne kā fan.

Inventive, a. Ījād ke laiq; jismeñ nayī bātoñ ke nikālṇe kī quwwat ho; bātoñ ko jhaṭ-paṭ nikālṇe w.; mūjid; rasā; muḡhtarī; upāyī.

Inventor, n. Woh shaḡḡhs jo koyī nayī bāt nikāle; mūjid; ījād k. w.; bānī; muḡhtarī.

Inventory, n. Kisī shaḡḡhs-i-mutawaffā ke kul māl-o-asbāb aur baʿz auḡāt uskī jāedād-i-gair-manḡūla kī bhī fihrist yā uskā hisāb; kisī shaḡḡhs-i-mutawaffā kī jāedād kī fihrist; us māl-o-matāʾ kī fihrist jo kisī ke qabze meñ nikle; fard; taʿliqa.

Take an *inventory* of all he has — Jo kuchh uske pās hai us sab kī fihrist kar-lo.

Inventory, v. t. 1.—Kisī ke māl-o-asbāb kī fihrist banānā; kisī ke māl-o-matāʾ ko darj-i-fihrist k. yā fihrist par chaṛḡhānā; taʿliqa k. yā likhnā.

2.—Asbāb kī kitāb yā fihrist meñ likhnā. [zer-o-zabar.

Inverse, a. Ulṭā; ulṭā-pulṭā; auñdhā; maʿkūs; maqlūb; tah-o-bālā;

Invert, v. t. Ulaṭ d.; ulṭā-pulṭā kar-d.; nieche-upar kar d.; tah-o-bālā k.; zer-o-zabar k.; jānib-i-muḡḡhalīf ko pher d.; silsila-i-aslī ko badal d.; auñdhā k.

Invest, v. t. 1.—Pahnānā; malbūs k.; ārāsta k.

☞ Usually followed by *with*.

2.—Denā; ʿatā k.; bakhshnā.

[furāz k.; māmūr k.

3.—Koyī ʿuhda yā ikhtiyār d.; koyī rutba yā tauqīr ʿatā k.; sar-

4.—Gher l.; muḡāsara k.; is-tarah par rāḡ kā band kar-d. ki jo log muḡāsare meñ hoñ unki madad ke liye ādmī yā rasad un tak pahuñch na sake aur na we bhāḡ bhī sakeñ.

5.—Kisi chiz meñ rupaye lagānā; ruyaye ko is tarah par lagānā ki woh hifāzat se rahe aur usse naf' bhī ho.

Followed by *in*.

Invest, *v. i.* Kisi chiz meñ naf'e ki ummed par rupaye lagānā. [sakeñ. Investigable, *a.* Tahqīqāt yā taftish ke qābil; jisko dhūndh-kar nikāl Investigate, *v. t.* Kisi bāt ki taftish k.; kisi bāt ko ihtiyāt aur silhat ke sāth daryāft k. aur jānchnā; kisi bāt ko ba-tahqīqāt-i-tamām daryāft k.; tahqīqāt k.; pūchh-pāchh k. [pāchh; haqīqat yā wāqī'at ki joyāyī. Investigation, *n.* Tahqīqāt; taftish; tajassus; tahqīq; daryāft; pūchh-Investment, *n. 1.*—'Atā k.; denā; malbūs k.; pahnānā. [dī-jāc.

2.—Khal'at; poshāk; libās; woh shai jo kisi ko usko i'zāz ke liye

3.—Muhāsara; gherā; fauj se gher l. (mahsūr kar-l.).

4.—Kisi qism ki jāedād (khusūsān pāedār jāedād) ki kharidārī meñ rapaye lagānā yā sarf k.; āmadani khañ karne ke liye kisi jāedād ki kharidārī meñ rupaye lagānā.

Investerate, *a. 1.*—Jisne khūb jar pakar liyā ho; jo rahte rahte mazbūt ho-gayā ho; jiski jar yā bunyād mazbūt ho-gayī ho; derīna; jo juld daf' na ho; karā; qawī; khabis—jaise bimārī yā koyī aur burāyī.

2.—Pakkā; pukhta-kār; 'ādatī; jisko kisi bāt ki 'ādat bahut dinon se par gayī ho.

Invidious, *a.* Hasad-angez; jisse hasad (dāh) paidā ho; jisse dil meñ burāyī paidā ho; jisse bngz yā 'adāwat ho. [dālnā; qawī yā mazbūt k.

Invigorate, *v. t.* Quwwat d.; tāqat d.; zor d.; kisi meñ jān aur quwwat

Invincible, *a.* Jisko sar fath yā maglūb na kar sakeñ; jiskā daf'iya na ho-sake; jo raf' yā daf' na ho-sake; lā-hal; nihāyat saqlit mazbūt yā pukhta.

Inviolable, *a. 1.*—Nā-pākī ke qābil nahīn; jo is qābil na ho ki usmeñ zarar pahunchāyā jāe yā kisi tarah ki gandagī paidā ki-jāe; wājibu-t-tahrīm; pāk. [qābil-i-infisākhi; pakkā; pukhta; hatmī.

2.—Jisko faskh rad yā bātil na kar-sakeñ; jisko tor na sakeñ; nā-

3.—Jismeñ dāg yā dhabbā na lagā sakeñ; pāk; sūf.

4.—Jisko zarar yā zaqlim na pahunch sake.

Invisible, *a.* Jo dekh na pare; jisko ānkh se na dekh sakeñ; jiske dekhne meñ nazar khatā kare; nazar se gāib yā chhipā huā.

Invitation, *n.* Talab; istid'ā; darqhwāst; da'wat; nawed; newtā; tawāzu'; kisi ko mulāqāt khāna khāne yā apne sāth kahīn jāne ke liye bulānā; kisi se yah istid'ā karnā ki ā-kar hamāre sāth khānā khāo ham se milo yā hamāre sāth fulān maqām par chalo.

Invite, *v. t. 1.*—Kisi se yah kahni ki fulān amr karo yā fulān maqām par jāo; khānā khāne yā mulāqāt ke liye bulānā; da'wat k.; newtā k.; nawed d.; bulānā; darqhwāst k.; istid'ā k.; talab k.

To invite one to dinner—Kisi ko khānā khāne ke liye bulānā; kisi ki khāne ki da'wat k.—To invite friends to a wedding—Doston ko shādī meñ sharik hone ki garaz se nawed d. (unse usmeñ sharik hone ki istid'ā k.).

2.—Lobhā-kar apnī taraf khañchnā; apnī taraf āne ke liye lalchānā yā targīb d.; apnī jānib kashish k. (khañchnā); khushtī yā ummed se kisi shai ki taraf māil k. [gūb ho.

Invite, *v. i.* Kisi aisi shai ki taraf māil k. yā khañchnā jo dil ko mar-

Inviting, *n. a.* Dil-fareb; dil-kash; dil-chasp; jismeñ dil lag yā phañs jāe; lobbhāne w. [kar kuchh kahū; munājāt.

Invocation, *n. 1.*—Du'ā māngne ke waqt kisi kī taraf mukhātab ho.
2.—Kisi se khusūsan kisi dewatā se madad māngnā yā usse uskī maujūdagi kī darḡhwāst k.; āvāhan. [yā hukm.

3.—(*Law*) Talabī; māng khusūsan 'adālat kī talabī khwāb mutālaba
The invocation of papers or evidence into court—'Adālat meñ kagazāt yā subūt kī talabī.

Invoice, *n.* Bijak; chalān-chitṭhī; chālān; 'arz-i-irsāl. [meñ charḡhānā.

Invoice, *v. t.* Māl kī fihrisht nī' uskī qīmat ke banānā; qīmat kī fibrist
Invoke, *v. t. 1.*—Du'ā māngnā; madad aur hifāzat kī istid'ā k.; muwājāt k.

2.—Dil se māngnā yā chāhnā.

To invoke the aid of government—Sarkār se madad māngnā (uskī darḡhwāst k.).

Involuntary, *a. 1.*—Khawāhish yā pasand kī quwwat na r. w.

2.—Khawāhish yā pasand par mauqūf nahīn.

3.—Ikhtiyārī nahīn; jo khawāhish se na kiya jāe; khawāhish ke khilāf; gair-ikhtiyārī; jismeñ bas yā qābū na ho.

Involve, *v. t. 1.*—Lapeṭnā; chhipā l.; gher l.

2.—Kisi nīsi chiz meñ lapeṭnā jo chāroñ taraf maujūd ho.

3.—'Aqlī yā mantiqī ta'bīr se shāmil k.; ta'bīr yā istimbāt se chāhnā yā jāiz r.; shāmil r.; dākhil r.; lāzim ānā; ba-taur natija-i-lāzimī ke r.

To be and not to be at the same time, involves a contradiction—Ek hī waqt meñ wujūd aur 'adām-i-wujūd se ek dūse kī tardid kā natija nikaltā hai (ek dūse kī tardid lāzim āti hai yā unmeñ ek dūse kī tardid dākhil hotī hai).

4.—Dabā d.; dābānā; mubtalā k.; giriftār k.; phañsānā; zer-bār k.; kisi āfat yā balā ke bojh se dabā d.

To involve in debt or misery—Qarz yā taklif meñ phañsānā yā mubtalā k.

Inward, *a. 1.*—Andarūnī; bhitārī.

2.—Dilī; bātinī; jo dil yā rūh meñ jā-guzīn ho.

Inward, *ad. 1.*—Bhitār kī taraf; jānib-i-andarūn.

2.—Markaz kī taraf; bīch meñ.

3.—Dil yā khayāl meñ.

Inwardly, *ad. 1.*—Andarūnī hisson meñ; bhitār hī bhitār.

2.—Dil meñ; chhipe-chhipe; poshida-poshida; bātin meñ; zāhir meñ nahīn; khul-ke nahīn.

3.—Markaz kī taraf; bīch meñ. [bayān jiskā kuchh subūt na ho.

IPSE DIXIT, (*Lat.*) Qaul yā kalām jiskā subūt na ho; bayān-i-mabz;

IPSISSIMA VERBA, (*Lat.*) Thīk wahī alfāz; bi-jinsihi qaul.

IPSISSIMIS VERBIS, (*Lat.*) Thīk unhiñ alfāz se; usī qaul ke mutābiq.

IPSO FACTO, (*Lat.*) Fi-l-wāqī'; fi-l-haqīqat; fi-nafsihi; khud wāqī'a ke lihāz se.

IPSO JURE, (*Lat.*) Khud qānūn ke rū se; qānūn hī ke lihāz se.

Irascible, *a.* Jise gussa jald ā-jāe; maglūbu-l-gaiz; jo jald chīrḡh uṭhe yā ranjida ho-jāe; chīrchīrā; zūd-ranj; tunuk-mizāj.

Irksome, *a.* Thakāū; jisse tabī'at thak uṭhe yā tang ā-jāe; jiskā der tak rahnā (uskā jald na guzarnā) yā rah rah kar huā karnā (band na ho jānā) taklif kā bā'is ho; jisse be-qarārī ho; girān-bār; bhārī.

Iron, *n.* 1.—Lohā; āhan.

2.—Koyī āla yā auzār jo lohe kā banā ho.

☞ Chiefly in composition; as, a smoothing *iron*.

3.—(*pl.*) Zaujir; berī; jaulān; paikare; hath-kaṛī

4.—Quwwat; zor.

Iron, *a.* 1.—Lohe kā; lohe kā banā huā; āhanī.

2.—Jiskā rang lohe sā ho; lohe ke rang kā.

3.—(*a*) Wahshī; sakht; kaṛā; tang—jaise zamāna; (*b*) mazbūt; tawānā; qawī; jisko baṛī bardāsh ho; lohe sā—jaise quwā yā jussa; (*c*) lā tajum; jismeñ lagzish na ho—jaise khwāhish.

Iron, *v. t.* 1. Lohā k.; istirī k.

2.—Berī yā hath-kaṛī dālnā khwāh pahnānā.

3.—Lohā lagānā yā jarnā.

Irony, *n.* Hajw-i-malih; tanz; woh kalām yā bāt jo aise lab-o-tahje se khwāh aisi hālat meñ kabī jāc ki usse uskā mafhūm-i-bi-l'aks maqsūd ho; ta'n; ta'ne ki bāt.

Irrational, *a.* 1.—Gair-nātiq; idrāk yā fahm se khālī; jismeñ 'aql yā samajh na ho; jismeñ bātoñ ke sabab ke daryāft karne kī quwwat na ho.

2.—Muqtazā-i-'aql nahīn; khilāf-i-'aql; behūda; lagw; nā-ma'qūl.

Irrebuttable, *a.* Nā-qābil-i-tardīd; nā-qābilu-t-tardīd; jisko rad yā bātil na kar-sakeñ; jisko miṭā no sakeñ.

Irreclaimable, *a.* Jise gumrābī yā badi se sudhār na sakeñ; jise phir durast na kar sakeñ; mumtana'u-l-islāh; gayā-guzrā; jiskī kisī qism kī kharābī dūr na kar sakeñ.

Irreconcilable, *a.* 1.—Jisse sulh yā dostī phir na kar sakeñ; jo is-qadar 'adāwat yā dushmanī rakhtā ho ki woh raf' na ho-sake; jiskā khush k. mumkin na ho; jise rāzī yā ṭhañdhā k. gair-mumkin ho; jiskā daf' na ho-sake.

2.—Nā-muwāfiq; gair-munāsib; mutazād; mukhālīf; anmel; aisi do bāteñ jinmeñ bāham ittifaq mumkin na ho; mumtana'u-l-ittifaq.

☞ Followed by *with* or *to*.

Irrecoverable, *a.* Jiskā wusūl k. wāpas pāuā daf' k. yā az-sar-i-mau hūsīl k. gair mumkin ho; gair-mumkinu-l-wusūl; jiskā badlā yā mu'āwaza na ho-sake; jo phir na mile (hāth na āye yā na lage); jiskī talāfi mumkin na ho; jo mutālabe yā nālīsh se mil na sake; nā qābilu-l-wusūl; lā-'ilāj; gair-daf'-pazīr.

Irredeemable, *a.* 1.—Nā-qābil-i-infikāk; jise chhoṛā na sakeñ.

2.—Jiskā adā honā sur'ār (gavarmint) kī marzī par mauqūf na ho.

Irrefragable, *a.* Gair-mumkinu-t-tardīd; lā-jawāb; nā-qābil-i-butlān; jiskī nisbat bahs yā hujjat na ho-sake; jisko rad yā bātil na kar sakeñ; jisse inkār na ho sake.

Irrefutable, *a.* Nā-qābil-i-tardīd; nā-qābil-i-ibtāl; jise rad na kar-sakeñ; jiskī tardīd na ho-sake; jise miṭā na sakeñ; lā-jawāb.

Irregular, *a.* 1.—Bā-qā'ida nahīn; khilāf-i-qā'ida; be-qā'ida. [tābiq nahīn.

2.—Ma'mūl ke mutābiq nahīn; usūl yā dasturāt-i-mustamirra ke mu-

3.—Gair-tab'ī; tab'ī qawānīn ke khilāf.

4.—Funūn ke qawā'id ke mutābiq nahīn; be-tartīb.

5.—Qānūn Shar' yā Shāstra ke khilāf; be-sarishṭa; be-zābita.

6.—Rāst yā sīdhā nahīn.

7.—Ek tarah kā yā yaksān nahīn.

Irregularity, *n.* 1.—Be-qā'idagī; be-daulī; tariq dastūr yā qā'ida-i-mustamirra ke khilāf h.; be-tartībī; be-zābitagī; be-silsilagī; abtarī.

2.—Gair-munāsabat; gair-wujūb; jāda-i-salāhiyat se inhirāf; fi'l-i-bad; gunāh. [gair-muta'alliq h.; tāyid aur subūt meñ kār-āmad na h.

Irrelevancy, *n.* Be-ta'alluqī; be-'alāqagī; mugāirat; nā-qābil-i-itlāq h.;

The *irrelevancy* of an argument or of testimony to a case—Kisī bahs yā shahādāt kī muqaddame se gair muta'alliq h. (uski tāyid aur subūt meñ kār-āmad na h.) [chaspān yā mauzūn na ho; gair-muwaiyid.

Irrelevant, *a.* Gair-muta'alliq; jiskā itlāq na ho-sake; nā-ma'qūl; jo

“We call evidence, testimony, and arguments *irrelevant* to a cause when they are inapplicable to it, or do not serve to support it.”

Webster.

Irremediable, *a.* Jiskā 'ilāj na ho-sake; lā-'ilāj; 'ilāj-pazīr nahīn; jo daf' na ho-sake; jiskā daf'ia mumkin na ho; jiskī sihhāt na ho-sake; jo sihhāt-pazīr na ho; jiskā mu'āwaza na ho-sake; jiskī talāfi mumkin na ho.

Irreparable, *a.* Gair-marammat-pazīr; jiskī talāfi mumkin na ho; jiskā mu'āwaza na ho sake; jo phir mil na sake; jiskā badlā na mil-sake.

Irrepealable, *a.* Nā-qābil-i-tansikh; jo qānūnān rad mustarad yā mansūkh na ho-sake (mit na sake).

Irreprehensible, *a.* Nā qābil-i-ilzām; jiskī nisbat koyī ilzām na lag sake.

Irreproachable, *a.* Jispar koyī ilzām ba-tarz-i-wājib 'aid na ho-sake; ilzām se barī; nā-qābil-i-sar-zanish; mutadaiyin; be-gunāh; pāk-o-sāf.

Irresistible, *a.* Jise rok na sakeñ; jisse mukhālafat mumkin na ho; jisse muzīhamat ba'id ho; jo itnā qawī ho kī uspar gālib na ā-sakeñ.

Irresolute, *a.* Jo irāde meñ mazbūt yā sābit-qadam na ho; jo kisī bāt ko dil meñ thān na le; jo hais-bais yā pas-o-pesh meñ paṛā rahe; jo āgā-pīchhā kiya kare; mashkūk; jo shak meñ galtān-o-pechān rahe.

Irresolution, *n.* 'Adam-i-istiqlāl; be-istiqlālī; gair-mustaqilī; irāde kā pukhta na kar l.; 'azm-i-bi-l-jazm na kar l.; dil kā shubhe yā ummed-o-khauf meñ paṛā rahnā. [ri'āyat.

Irrespective, *a.* Bilā-libhāz; libhāz yā khayāl na rakh-kar; qat'-i-nazar; bilā

Irrespective of consequences—Bilā-libhāz-i-natāij; natijon ko qat'-i-nazar kar-ke; natijon par libhāz yā khayāl na rakh-kar. [kar-ke.

Irrespectively, *ad.* Bilā-libhāz; hālāt par khayāl tawajjuh yā libhāz na

Irresponsible, *a.* Zimma dār nahīn; gair-jawāb-dih; jispar kisī bāt kī zimma-dārī yā jawāb-dihī na ho; be-muwākhaza; nā qābil-i-'tibār; gair-mu'tamad.

Irretrievable, *a.* Jiskī talāfi na ho-sake; jiskī marammat na ho-sake; jo phir mil yā mit na sake; jiskā mu'āwaza na ho-sake. [tajum.

Irrevocable, *a.* Jo mansūkh rad yā bātil na ho-sake; jo tal na sake; lā-

Irreversible, *a.* Nā-qābil-i-tardīd; nā-qābil-i-tansikh; jo rad yā mansūkh na ho-sake; jise palāt na sakeñ; jise ulāt na sakeñ; nā-qābil-i-ibtāl.

Irrigate, *v.* 1. Sīnchmā; pānī d. yā paṭānā; āb-pashī k.; pānī se zamīn ko serāb k.

Irrigation, *n.* Āb-pashī; sīnchāyī yā sīnchāyī; pānī d.; serābī; paṭāyī.

Irritable, *a.* Jise bahut jald gussa yā josh ā-jāe; jo jald mushta'il ho-jāe; chirchirā; tuuuk-mizāj; zūd-ranj.

Irritate, v. t. 1.—Chamrē yā gosht meñ ragar kī wajh se gurmī (jalan yā hiddat) aur surkhī paidā k.; jalan yā khujlāhat paidā k.; satānū; bezār k.
 2.—Gussa dilānā; khafā k.; chiphānā; ranjida k.; risānā; khijhānā.
 3.—Harakat yā shiddat ko barhānā; aur tahrīk d.

Irritation, n. 1.—Tahrīk; ishti'āl; gusse kā ubhār d.; shu'la-i-gazab ko bhar-kā d.; ranj; khijlāhat; gussa. [paidā k.]

2.—Gosht yā post men ragar wagaira ke zarf'e se jalan aur surkhī

Irruption, n. 1.—Phuṭ parnā; dafatan zor se kahūn ghus parnā; arāhat; tūt parnā; yakāyak umaḍānā.

2.—Hamla jo yakāyak kiya jāe; kisi jagah yā mulk meñ ganīm kā yakāyak zor ke sāthi ghus jūnā; yūrish; tākht; churhāyī.

Isolate, v. t. Alag 'alāhida yā judā r.; tanhā r.; dūsrōn se 'alāhida r.

Isolated, p. p. or a. Ek qism ke dūsrōn se (apne ham-qismoñ se) 'alāhida; tanhā yī akelā qāim; 'alāhida; judā; phuṭ; mutafarriq.

Issuable, a. Jisse koyī amr-i-nizt'ī qūim ho; amr-i-nizt'ī se muta'alliq.

Issuance, n. Ijrā; sudūr; nikalnā; jārī kiya yā diyā jānā.

Issue, n. 1.—Bāhar nikal jānā yā bahuā; nafāz; ikhrāj; bāhar ānā.

An issue of water from a pipe, &c.—Nal wagaira se pāni kā bah-kar nikal jānā.

An issue of blood from a wound, or of air from a bellows—Zakhm se khūn kā bahnā yā bhāchi se hawā kā nikalnā.—An issue of people from a door or house—Darwāze yā makān se logoñ kā nikalnā yā bāhar ānā.

2.—Ijrā; nafāz; sudūr; bāhar bhejūnā; hawāla k.; denā.

The issue of an order from a court—'Adālat se bukm kā ijrā nafāz yā sudūr.—The issue of money from a treasury—Khazāne se rupaye kā bāhar bhejūnā yā denā.

3.—(a.) Jisqadar ek martaba jārī kiya yā bāhar bhejū jae.

An issue of Government notes—Woh kul sarkārī loṭ jo ek martaba jārī hoñ.

(b.) Ākhir natīja; anjām-i-kār; maāl-i-kār.

(c.) Nāsl; aulād; larkā yā larke; larke-bāle; larke yā larkeyāñ. [hoñ.]

(Law.) Ek mūrīs-i-ā'lā kī aulād; woh sab log jo ek-hī mūrīs se paidā

Without issue—Lā-walad; be-larke-bāle; jise larkā yā larke na ho.

(d.) Paidāwār-i-arāzi; arāzi yā dūsrī jāedād kā manāfi'.

4.—(Law) Woh amr-i-wāq'āt yā qānūn jo kisi muqaddame meñ fariqain ke 'uzrāt ke lihāz se tajwiz-talab qarār pāwe; amr-i-tajwiz-talab; amr-i-mutanāzi'a-fih; amr-i-tanqih-talab; woh bāt jiskā tasfiya darkār ho.

To join issue—Kisi muqaddame meñ mutakhasimain kā kisi amr-i-muta'alliq-i-wāq'āt yā qānūn ke tajwiz-talab qarār pāne par muttafiq h.—At issue—Babs meñ; zer-i-bahs; uizā'i; jiskā jhagrā ho; mutanāzi'a; mutanāzi'a-fih; mukhālif; mutazād; nā-muwāfiq; mutanāqiz.

Issue, v. i. 1.—Nikalnā; bahnā; kisi band jagah se bāhar nikalnā.

Blood issues from wounds—Khūn zakhmoñ se nikaltā yā bahatā hai.

2.—Bāhar jānā; jhapat kar bāhar nikalnā.

Troops issued from the town, and attacked the besiegers—Sipāhī shahr ke bāhar jhapat kar nikle aur muhāsirin par hamla-āwar huye.

3.—Kisi masdar se nikalnā.

Water issues from springs—Pāni chashmoñ se nikaltā hai.

4.—Ba-taur natīje ke paidā h.; hāsīl h.; nikalna; paidā h.

Rents and profits *issuing* from land, &c.—Zar-i-lagūn aur manāfi' jo zamīn wagaira se paidā yā hāsīl ho.

5.—(*Law*) Kisī amr-i-muta'alliq-i-wāqī'āt yā qānūn par pahūchnā jise farīqain bi-l-ittifāq apne mu'āmale ke faisale kā madār qarār deñ.

6.—Khātime ko pahūchnā; anjām ko pahūchnā; khatm h.; ākhir h.

We know not how the cause will *issue*—Ham log nahiñ jānte ki is muqad-dame kā anjām kyā hogā (is meñ ākhir ko yā ākhiru-l-amr kyā hogā).

Issue, v. t. 1.—Bāhar bhejūā; jāri k.; chalānā; rawāj d.

To *issue* money from a treasury—Khazāne se rupaye bāhar bhejūā.—To *issue* notes from a bank—Kisī bank se notōñ kā jāri k. yā chalānā.

2.—Sarf kām yā kharch ke liye d.

To *issue* provisions from a store—Khāne-pīne ki chīzeñ sarf ke liye godām se d.

3.—Jāri k.; hākim ke hukm se jāri k.; nāfiz k.; nikālūā; sādīr k.

To *issue* an order—Hukm jāri yā nāfiz k.—To have a writ *issued*—Hukm-nāmā jāri karānā yā nikālūā. [rakhtā huā.

Issueless, a. Lā-walad; be aulīd; nir-bans; be-larke-bāloñ ke; nasl na Itch, n. 1.—Khārish; khujlī; khujlāhaṭ.

2.—Kisī bāt kī khwāhish jismeñ tabī'at har-dam be-chain rahe; kisī bāt kī chāh jo har-waqt banī rahe; chaskā; chāt; lat.

Itch, v. t. 1.—Khujlānā; kal kalānā; chahchahānā; khārisht uṭhnā.

2.—Kisī bāt kī khwāhish har-dam r.; kisī bāt kī chāh meñ har-waqt be-chain rahnā; chāt chaskā yā lat paṛnā.

Item, n. Raqam; mad; hisāb meñ koyī khās chīz jo 'alāhida likhī jāe.

The account consists of several *items*—Us hisāb meñ kayī raqmeñ haiñ.—*Item by item*—Raqam-raqam; raqam-wār; judā-judā; alag-alag; ek ek karke; tafsīl-wār.

Itinerant, a. Jo kisī mulk meñ har chahār taraf ghūmā kare; saiyāh; ghumāntā; gardinda; ek jagah muqīm nahiñ; jo daura kiyā kare.

J.

Jack, n. 1.—John ke nām kā mukhaffaf yā 'urf; ek tahqīrī kalima—jaise mardak wagaira.

2.—Būṭ utārne kā āla; moza-kash.

3.—Thorī jagah meñ baṛī waznī chīzoñ ke uṭhāne kī kal.

4.—Sikh pherne (ghūmāne) kī kal.

5.—Kisī kal kā purza jisse uske isti'māl meñ suhūlat ho.

6.—Zirah baktar—khusūsan sawāroñ ke pahinne kā.

7.—Ba'z jāuwaroñ kā nar—jaise gadhe kā.

Jack-at-all-trades—Who shaḡhs jo har tarah ke kām meñ bāṭh dāl sake; jo shaḡhs har ek qism ke kām karne par musta'id yā amāda ho-jāe.—*Jack-at-a-*

pinch—Woh shaḡhs jisse kisī kām ke karne ke liye yakāyak kalā jāwe.—*Jack-in-office*—Magrūr shaḡhs jo sāhib-i-ikhtiyār yā hukūmat ho; magrūr

admī jise kisī qism kā ikhtiyār hāsīl ho.—*Jack-of-the-clock-house*—Admī kī shabih jo bajne-wālī ghariyoñ meñ pandrah pandrah minit par ghārī bajāne

ke liye banī rahti hai.—*Jack-on-both-sides*—Jo shaḡhs kisī taraf na ho yā kisī farīq kī jānib-dārī na karne kī kōshish kare; jisko na Ahmad se wāsta ho na

Mahmūd se.—*Jack-out-of-doors*—Aisā shaḡhs jise rahne ke liye ghar na ho;

be-*khān*-o-mān shakhs; *khāna*-badosh.—*Jack out-of-office*—Jo shakhs kisī mau sab par rahā ho par usse ma'zūl kar diyā gayā ho.—*Jack-with-a-lantern*—Gūl-i-bayābānī; who raushanī jo rāt ko martūb zamīnōn par nazar āti hai; lūkū.

Jail, *n.* [Written also *gaol*] Qaid-*khāna*; mahbas; zindān; bandī-*khāna*; jel yā jel-*khāna*; woh makān jismēn aise log hirāsāt meñ rakkhe jāwēn jo ba-'illat-i-jurm yā ba-'iwaz-i-qarza giriftār hoñ.

Jail-bird, *n.* Qaidī; jo qaid rah-chukā ho. [kī rihāyī.]

Jail-delivery, *n.* Mahbas se qaidiyōn kā chhūṭnā; jel-*khāne* se qaidiyōn

Jailer, *n.* Dārog-i-mahbas; muhāfiz-i-zindān; jelar.

Jar, *v. i.* 1.—Jhanjhanānā; jhanjhan k.; jhanakua; kharḥkharānā.

2.—Kisī ke khilāf 'amal k.; mukhālafat k.; bigār k.; jhagṛnā; ḍaḥkl d.; laṛnā; takrār k.; nizā' k.

3.—Bār bār ek hī āwāz paidā k.; barābar yā ek tarah par idhar-udhar hīlnā. [d.]

Jar, *v. i.* Hilānā; tharrānā; kañpānā; kisīqadar tharrāhāt ke sāth harakat

Jar, *n. i.* 1.—Jhaukār; jhanjhanāhāt; jhauak; kharḥkharāhāt.

2.—Takhāluf-i-rāe; ikhtilāf; jhagṛā; nizā'; bahs; takrār; ṭanṭī.

3.—Dharamgharī ke langar kī khatkhatāhāt. [kā kewār.]

On the jar or ajar—Thorā sū khulā huā; bi-l-kul band nahīn—jaise darwāze

Jar, *n. i.* 1.—Miṭṭī yā kāñch kā bartan jiskā peṭ harī aur muñh chaurā ho—jaise gharā meñtkā wagairā.

2.—Jitnā is qism ke bartan meñ samāe. [āyeñ]

Jargon, *n.* Aisi bāt yā aise kalām jo muntashar hoñ aur samajh meñ na

Jealous, *a. i.*—Shakkī; bad-gumān; bad-zan; jiske dil meñ raqābat kā khatkū ho; jiske dil meñ is khauf se be-chainī ho ki fulāñ ne hamārī muhabbat fulāñ se chhorwā di yā woh use chhorwā degī yā āñ-ki koyī dūsrā shakhs use aisi ni'mat se mahrum karegā jiskā woh khāstgār ho.

“Followed by *of* and applied both to the object of love and to the rival.” Webster.

2.—Jiske dil meñ yah gumān ho ki log hamārī chāh yā tauqir nahīn karṭe yā ba-nisbat hamāre fulāñ ko ziyāla chāhte aur mānte haiñ; rashkī; rashk se bhārā.

Jealousy, *n.* Rashk; raqābat; hasad; ḍāh; jalau; shak; gumān; zan; bad-gumānī; dilī (sachchī) fikr yā andesha; khatkā; shubhe se bhārā huā khauf. [mārnā; ta'na-tashnī d.; muñh birānā.]

Jeer, *v. i.* Sakht tanz kī bāteñ kabnā; boli-ṭholī boluā; hañsnā; ṭhatṭhā

“Followed by *at*.”

Jeer, *v. i.* Hañsnā yā ṭhatṭhā mārnā; khanda zanī k.; tahqir k.

Jeer, *n.* Ta'n; ta'na-zanī; tashnī; ta'ne-tishne kī bāt; hañsī; aisi ṭhatṭhe kī bāt jo dil ko lag-jāe; boli-ṭholī; muñh birānā; khanda-zanī aur tahqir.

Jeofail, *n.* (Low) 'Uzrāt kī peshī yā kisī dūsrī qāunūī kār-rawāyī meñ sahw khatā yā bhūl-chūk; galatī khwāb sahw kī iqrār.

Jejune, *a. i.*—Gizā kā tālib; bhūkhā; gursana.

2.—Mazmūn kā muhtāj yā usse khilī; khālī; khushk; rūkhā; jis meñ koyī dil-chasp bāt na ho; be-lutf; be-namak; pūj; lachar.

A jejune narrative—Biyān yā dastān jismēn koyī dil-chasp mazmūn na ho.

Jeopard, } *v. i.* Khatre meñ ḍālnā; aisi hīlat meñ kar d. kī nuqsān yā

Jeopardize, } zarar kū ihtimāl ho; ma'rīz-i-khatar meñ ḍālnā; jokhim meñ ḍālnā. [khim.]

Jeopardy, *n.* Maut nuqsān yā zarar kā sāmānā; jān-jokhim; khatra; jo-

- To be in *jeopardy* — Khatremeñh; ma'riz-i-khatarmeñh; jokhim meñ h. yāpānā.
- Jest, n. 1.**—Jo bāt dil bahlāne ke liye kahī yā kī jāe; koyī hañsī kī bāt; aisī bāt jo mahz hañsāne kī garaz se kahī jāe; tamaskhur; mazhaka; mazāq kī bāt. [mahfil; nishāna.
- 2.**—Jisse hañsī yā khel karen; bāzī-gāh; hañsī yā khel kī chīz; gū-i-
In jest — Mahz khel yā-dil-bahlāw ke liye; haqīqatan aur dar-asl nahiñ; sach-much nahiñ; fi-l-wāqī' nahiñ; sachche dil se nahiñ; hañsī kī rāh se; hañsī [ke liye; mazāqan.
- 3.** Opposed to *in earnest*.
- Jest, v. i.** Hañsī k.; dillagi k.; qaul yā fi'l se khush k.; mahz tafrih ke liye kuchh kahū; thaṭṭhā k.; tamaskhur k.; khillī k.; khel meñ kahū; sach-much nahiñ balki sirf dil-bahlāne ke liye kahū.
- Jewel, n. 1.**—Aisā zewar jismeñ qimati patthar (jawāhir) jāre hoñ; jāṛāū kā gahū; zewar-i-murassa'-kār.
- 2.**—Jawāhir; qimati patthar.
- 3.**—Woh shai jise bahut hī pyār yā jiskī nihāyat hī qadr karen; koyī 'umda yā besh qimat chīz; pyār kā lafz—jaise līl.
- Jeweler, n.** [Written also *jeweller*]. Jo shakhs jāṛāū aur dūsre qismoñ ke zewrāt banāwe yā unki kharid-farokht meñ masrūf rahe; jauhari; jawāhir-farosh; zewar-farosh.
- Jewelry, n.** [Written also *jewellery*] 'Umūman zewarāt; har qism ke zewarāt; gahue; jawāhirāt; jauhari kā hunar yā peshā. [ma uṭhāyā jāe.
- Job, n. 1.**—Kām; kuchh kām; koyī baṛā yā chhoṭā kām; jiske karne kā zim-
- 2.**—Naf'e kī garaz se jo kuchh kām uṭhāyā yā ikhtiyār kiya jāe; sarkārī kām jo uij ke fāide ke liye kiya jāwe; jo kuchh ba-taur juzw-i-lāzima-i-mausulī ke kiya jāwe lekin dar-asl usse naf' maqsūd ho.
- 3.**—Woh zakhm jo nokdār āle se yakāyak pahunchāyā jīwe.
- By the job* — Jis-qadar kām kiya jāe uskā mu'āwaza i-naqdī ṭhahrā kar; ṭhike par; kām pehche itnā yā utnā ṭhahrā kar.—*To do the job for one*—Kisī ko halāk k.; kisī ko mār dāluā.
- Job, v. t. 1.**—Kisī tez hathiyār se mārū; koyī tez nok-dār āla ghusā d.
- 2.**—Kisī kār-i-mu'aiyan khwāh waqt yā kār-i-khās ke liye kirāye
- 3.**—Judā judā k.; phutkar k. [par ṭhahrā i.
- 4.**—Dallāl ke taur par kharid-farokht k.; jo log bāhar se māl lāweñ unse kharid kar-ke khurda-faroshon ke hāth bechuā.
- Job, v. i. 1.**—Phutkar kām k.; fi kām kuchh mu'āwaza ṭhahrā-kar use k.
- 2.**—Mulāzamat-i-sarkārī ke hile se apnā naf' ḍhūndhū; mu'ā-malāt-i-sarkārī se khud muṭafa'-bih h.
- Jocose, a. 1.**—Thaṭṭhe-bāz; dillagi-bāz; khush-mizāj; khush-tab'; hañsor—jaise shakhs. [tab'i yā zarāfat ke kulām hoñ.
- 2.**—Jismeñ hañsī dillagi yā mazāq kī bāṭeñ hoñ; jismeñ khush-
- Jocular, a.** See *supra*.
- Join, v. t. 1.**—Yakjā yā ekaṭṭhā k.; nazdik nazdik r.; milānā; shāmil k.; muttāfiq k.; joṛnā; lagānā. [shāmil h.; mulhiq h.
- 2.**—Sharik h. yā kisī kī shirkat ikhtiyār k.; mil-jānā yā milā h.; To *join* a party—Kisī fariq kī shirkat ikhtiyār k.; kisī kā sharik h.—A house joins the next—Ek makān dūsre se milā yā mulhiq hotā hai.
- Join, v. i.** Mulhiq muttasil milā yā lagā h.; bāham ittifaq yā mu'āhada k.; āpas meñ mil-jānā yā sharik ho-jānā; ek ho-jānā; ittifaq yā mel kar l.
- 3.** Often followed by *with*.

Joinder, *n.* 1.—Shumūl; irtibāt.

2.—(Law.) (a) Kisi muqaddame meñ ba-haisiyat-i-mudda'i yā mud-da'ā'alah dūsrōñ kā shumūl; binā-hā-i-mukhāsamat kā shumūl.

(b) Jo koyi amr-i-wāqī'āt yā qānūn kisi muqaddame meñ tasfiye ke liye pesh kiya jāe uskā ījāb (qabūl k).

Joint, *n.* Jog; band; paiwand; mafsāl; girah; por; ṭukrā. [jagah par nahīñ.

Out of joint—Be-mauqa'; be-jā; muntashar; abtar; pareshān; ukhṛā huā; apuī

Joint, *a.* 1.—Muttāfiq; milā huā; muttahiḍ; ek sāth 'amal k. w.

2.—Dūstre yā dūsrōñ kā sharik; naf'-muqsān yā kār-rawāyī meñ tanhā nahīñ; shai-i-wāhid meñ dūstre kā sharik.

Joint-heir—Wāris-i-sharik; ham-wāris; kisi mirās meñ dūstre ke sāth hissā r. w.

3.—Jismēñ ek se zāid shakhs sharik hoñ; mushtarak; ijmālī; shāmilālī; sājhe kā. [shakhs hissā dār hoñ; sājhe kā māl.

Joint property—Jāedād-i-mushtaraka; māl-i-mushtarak; aisā māl jismēñ kayi

Jointly, *ad.* Ekattḥā; bi-l-ittifāq; bā-ham-digar; ek ho-kar; ek sāth; mil-kar; bāham; sharākat meñ; bi-l-ishtirāk; sājhe meñ; bi-l-mushārakat.

Jointly and severally—Bi-l-ishtirāk wa bi-l-infirād; mil kar aur judā-judā; sājhe meñ aur alag alag. [sharik hoñ.

Joint-stock, *n.* Sarmāya-i-sharākatī; aisā sarmāya jismēñ bahut se log

Joint stock company—(Law) Ek tarah kā sharākatī kār-ḥāwa jismēñ aksar bahut se log sharik hote haiñ aur is jamā'at kā sarmāya hissōñ par munqasim

rahāt hai jinheñ unke mālīk bilā-istirzā-i-shurakā muntaqil kar sakte haiñ.

Joint-tenancy, *n.* (Law) Mushārakat istihqāq imtidād aur dakhil ke zari'e se qabza-i-jāedād-i-gair-manqūla. [taraka ke zari'e se qābiz ho.

Joint-tenant, *n.* (Law) Woh shakhs jo kisi haqqiyat par istihqāq-i-mush-

Jointure, *n.* (Law) Woh jāedād-i-arzī wagaira jo zauja ko ba-iwaz dain-i-mahr ke dijāe aur jispar woh apne zauj ke intiqāl ke ba'd

apne hīn-i-hayāt mutasarrif hone ki mujāz ho. [hañsi; ṭhatṭhā.

Joke, *n.* 1.—Woh bāt jo hañsāne ke liye kahī jāe; zarāfat yā khel 'kī bāt;

2.—Jo kuchh dil se yā fi-l-wāqī' maqsūd na ho.

In joke—Hañsi se; hañsi kī rāh se; hañsāne ke liye; az-rāh-i-tamashkur; sach-much nahīñ; haqiqatan nahīñ; sachche dil se nahīñ.—Practical

joke—See Practical.

Joke, *v. t.* Hañsi k.; ṭhatṭhā k.; kisi se mashharagī yā tamashkur k.

Joke, *v. i.* Khel ke liye kuchh k.; khel k.; hañsi k.; dillagi k.; aisī bātēñ kahñā yā aise kām k. jispar koyi hañs parē.

Jolliness, *n.* Khushī jiske sāth dhūm-dhūm ho; chahal-pahal; rang-ras; 'aish-o-'ishrat; jashn; khānā-pīnā.

Jolly, *a.* 1.—Zinda-dil aur khush; khushī se bharā huā; masrūr; bāg-bāg; khush-o-khurram. [ho; khush.

2.—Jisse khushī zāhir yā paidā ho; jisse bashāshat aur masarrat

3.—Dekhnauk; hasīñ; phūlā-phūlā; surkh-o-supad; moṭā-tāza.

Jolt, *v. i.* Hachkolā khānā; jhōnkā khānā; nīchi-ūnchi zamīn par chal-ti huyī gārī ki tarah rah-rah-kar nīche-upar h. aur hilnā.

Jolt, *v. t.* Jhatkā d.; hachkolā d.; hilnā.

Jolt, *n.* Hachkolā; jhatkā; halchal; jhōnk.

Jot, *n.* Zarra; reza; til; tinkā; nihāyat hī qalil miqdār.

Jot, *v. t.* Likh l.; yād-dāshat banā l.; ṭānk l. yā ṭānk r. [wānīh kā bayān.

Journal, *n.* 1.—Roz-nāmeha yā roznāma; har roz ke mu'amalāt aur sa-

2.—Bahī yā kitāb jismen har ek chīz yā kharch kī har ek raqam tarīkhwār likhī jāti hai; pakkī bahī; kitāb yā bahī jismen har ek mahine ke mu'amalat yakjāyī darj hote haiṁ.

3.—Rozāna parcha; aisā aḳhbār jo rozāna shāi' ho; aisā kāgaz yā nīsī kitāb jo auqāt-i-mu'aiyan par shāi' ho aur usmen sawānih wagaira likhe jāen. [siyāhat; musāfarat.

Journey, *v.* Safar; khushkī kā safar; ek jagah se dūsri jagah jānā; Journey, *n.* i. Safar k.; ek jagah se dūsri jagah jānā; saiyāhi k.; ghar se kahīn dūr jānā. [ram; khush-tab'; haṁs-mukh.

Jovial, *a.* 1.—Khush; bashshāsh; masrūr; zinda-dil; khush-o- khur- 2.—Jisse khush-tab'i aur zinda-dilī zāhir ho.

Jowl, *n.* Rukhsār; gāl.

Check by jowl—Dū-br-dū; nazdik-nazdik; pās pās.

Joy, *n.* 1.—Dil kā woh walwala yā josh jo kisi achchhī bāt ke wuqū 'men āne yā uske hone kī ummed se paidā ho; kām-rāni iqbal-mandī khwāhish yā ārzū ke bar-āne khwāh uskī ummed se jo khushī ke khayālāt dil men paidā ho; khushī; masarrat; bashāshat; farhat; shādmānī. 2.—Khushī yā masarrat kā bā'is; jiski wajh se dil ko bashāshat ho.

Joy, *v.* i. Khush h.; bāg-bāg h.; masrūr h.

Joy, *v.* t. Khushī d.; khush k.; tahniyat k.; masrūr k.; bāg-bāg k.; farhat bakhshnā yā d. [bāg; shādmān.

Joyful, *a.* Khushī se bhārā huā; nihāyat khush; bahut hī shād; bāg-

Joyless, *a.* 1.—Nā-khush; malūl; ranjida; gamgīn; udās.

2.—Jisse khushī yā masarrat na ho (hāsil yā paidā na ho).

Joyous, *a.* 1.—Khush; mahzūz; shād; bāg-bāg; khushī paidā k. w.; masarrat-bakhsh.

Judge, *n.* 1.—(Law.) Woh afsar-i-ahli-qalam jise diwānī yā faujdārī khwāh donoṁ qism ke muqaddamat kī samā'at aur infisāl aur 'adālat men mutaḳhāsimaṁ ke haq men 'adl-gustarī kā iḳhtiyār qānūn ke rū se diyā gayā ho; jaj; mujawwiz.

2.—Woh shakhs jise kisi amr ke husn-o-qubuh kī tajwiz kī liyāqat ho; mujawwiz; woh shakhs jo kisi bāt kī 'umdagi ko daryāft kar sake; jo sachāyī aur munāsabat kī shināḳht kar-sake; qadr-shinās; jauhar-shinās; māhir; ma'qūl-bīn.

3.—'Adil-i-Haqīqī; Khudā.

4.—Hākim-i-'adālat; hākim.

Judge, *v.* i. 1.—Jo muqaddama zer-i-tajwiz ho usko sunnā aur faisal k.; hukm d. yā sādīr k.; insāf ke ijlās par baithnā yā sazā kā hukm d.; fatwā d. [daryāft k.; rāe qāim k.; tajwiz k.; tamiz k.

2.—Ek bāt ko dūsri bāt se milā kar donoṁ kī sachāyī aur jluṭhāyī Judge, *v.* t. 1.—Mansab ke rū se sunnā aur tajwiz k.—jaise 'adālat kā muqaddama yā do shakhsōn kī nizā. [k.; faisal k.

2.—Jānch yā tahqīqāt ke ba'd hukm d.; tajwiz k.; wārā-nyārā

Judgeship, *n.* Jaj kā mansab yā 'uhda; jaj kā mahkama; jaji.

Judgment, *n.* 1.—Tajwiz; asl haqīqat ke daryāft ke liye bātoṁ kā muqā-bala; is bāt ke daryāft ke liye kī fulān amr munāsib wa qarīn-i-insāf hai yā nahīn wāqī'āt aur dalāil kī taftīsh; bātoṁ kī nisbat-i-bāhawī kī tahqīq.

2.—Natiya-i-tajwiz; rāe; khayāl.

3.—Kisi amr ki sahil sahil 'aqilāna tarīq par yā liyāqat ke sāth tajwiz yā uski qābiliyat; tajwiz meñ suhūlat; sihat; mazāq; daqīqa-sanji; nazar; parakh; jāñch.

4.—(Law.) Woh hukm jo qānūn ke mutābiq kisi aise mu'āmale meñ minjānib-i-'adālat (yā hākim-i-'adālat) sādīr kiya jāe jo usmeñ pesh ho; tajwiz-i-'adālat; fuisala-i-'adālat; 'adālat-ānu fuisala.

5.—Qahr-i-Ilāhī; gazab-i-Ilāhī; balā-i-āsmāuī; woh balā yā musibat jo Khudā ki jānib se nāzil ki-jāe; ta'zir jo minjānibi-l-Jāh ho.

Judgment-debtor, n. (Law) Madyūn-i-digri; woh shakhs jiske muqābale meñ kisi ko 'adālat se digri hāsil ho. [dād-gustarī.

Judicature, n. 1.—Qānūn ke mutābiq tajwiz aur infisāl ke zarī'e se Court of judicature—Woh 'adālat jo do farīq ke mabain insāf karne ki

2.—'Adālat; insāf ki kachahri. [mujaaz ho.

3.—Kisi hākim yā 'adālat kā iktiyār-i-hukūmat. [i-hāl.

Judicial, a. 1.—'Adālat yā hākim-i-'adālat ke muta'alliq khwāl uske hasb Judicial power—Iktiyār-i-'adālat—Judicial mind—Aisi tab'iat jo hākim-i-'adālat ke liye munāsib ho.

2.—Jiskā 'amal-dar-āmad daurān-i-'adl-gustarī meñ ho.

Judicial proceedings—Woh kār-rawāiyāñ jo insāf karne ki hāl meñ jāen; kār-rawāiyā-i-'adālat yā hākim-āna. [hākimī.

3.—Jo 'adālat se sādīr ho; mahkūma-i-'adālat; majriya-i-'adālat;

A judicial determination—Woh tajwiz jo 'adālat se sādīr ho; 'adālat ki tajwiz; fuisala-i-'adālati yā 'adālatāna; tajwiz-i-hākimī.—A judicial

sale—Nilām-i-mahkūma-i-'adālat; 'adālat ke hukm se kisi shai kā farokht h. (uskā bech jānā).—A judicial writ—Hukm-nūma-i-majriya-i-'adālat; jo hukm-nūma 'adālat ke dastkhat aur muhr se jāri ho; 'adālat kā hukm-nūma.

A judicial act—'Amal-i-hākimī; 'adālatāna fi'.—A judicial declaration—'Adālat se kisi amr kā istiqrār; koyi bāt jo minjānib-i-'adālat qarār pāye.

4.—Jo ta'ziran 'aid ki-jāe—jaise saza. [(sarishte) ke muwāfiq.

Judicially, ad. 1.—Qānūn ke zābite ke mutābiq; 'adālat ke dastūrāt A sentence judicially declared—Woh hukm-i-sazā jo qānūn ke zābite ke

2.—Az-rāh-i-ta'zir; ta'ziran; saza ke taur par. [mutābiq sādīr ho.

To be judicially punished—Ba-taur ta'zir ke saza pānā.

Judicious, a. 1.—'Aql-i-salīm ke mutābiq; 'āqilāna; jo 'aql-mandī ke sāth samajh-būjh-kar kiya jāe; jo wuqūf yā tamiz ke sāth kiya jāe; jisse natiya-i-nek 'umda-tarīn tadbirōñ se nikle.

Used of things.

2.—Jo 'aql-i-salīm ke mutābiq 'amal kare; jise 'aql-i-salīm hāsil ho; 'āqil; dānish-mand; mudabbir; 'āqil aur dānā—jaise shakhs.

Judiciously, ad. 'Aqilāna; āqilāna tarīq par; achchhi tamiz se; tamiz yā 'aql-mandī ke sāth; liyāqat ke sāth; shu'ūr ke sāth; dānāyī se.

Jumble, v. t. Ek hi meñ makhūt kar-d.; bilā-libāz-i-silsila yā tartīb yakjā yā ekaṭṭhā kar-d.; ghāl-mel k.; khichri k.; gad-maḍ k.

Often followed by together.

Jumble, v. i. Ek hi meñ makhūt ho-jānā; khichri ho-jānā; gad-maḍ Jumble, n. Khalt-malt; gad-maḍ; khichri; ghāl-mel; kisi shai kā maj-

mu'a jismeñ tartīb kā libāz nā ho. [uebaknā.

Jump, v. i. 1.—Kūdna; jast k. yā jast mārñā; uchhālñā; kulāñch mārñā;

To jump over—Kūd-kar is pār se us pār nikal jānā; jast karke idhar se udhar guzar jānā.—*To jump to a conclusion*—Koyi natija jhatpat nikāl l.; koyi rāo 'avan-fānan qāim kar-d.

Jump, n. Jast; kulāñch; kudān; jhapattā; phalāng.

From the jump—Shurū' se; pahli hī manzil se.

Junction, n. 1.—Milānā yā milnā: mel; yakjā h.; ittisāl; ekatṭhā yā ek jagah ho-jānā. [sarkeñ do jānib se ākar mileñ.

2.—Milne kī jagah; sangam; khusūsan woh maqām jahāñ rel kī

Juncture, n. 1.—Joṛ; band; girah.

2.—Koyī khās waqt; koyī mushkil yā kām kā waqt; joṛ-toṛ kā waqt; mauqa'-i-khās; kisī zarūrat-i-khās ke pesh āne kā waqt; nāzūk waqt.

Junior, a. Dūsre se 'umr meñ kam; dūsre ke muqābale meñ kam-sin; dūsre kī nisbat sin meñ chhotā; dūsre ke itnā 'umr meñ nahiñ.

☞ "*Junior* is applied to distinguish the younger of two persons bearing the same name in the same family, and is opposed to *senior* or *elder*; as, John Smith, Junior." *Webster*.

Junior, n. Woh shakhs jo kisī dūsre se 'umr meñ chhotā ho.

One's *junior* by a year, or by several years—Kisī se ek yā kayī baras chhotā.

Jurat, n. (Law.) Woh yāddāsht yā 'ibārat-i-tasdiq jo halaf-nāme ke ākhir meñ likhī jāti hai aur usse yah sābit hotā hai ki woh halaf-nāma kab kiskē rū-ba-rū aur kahāñ tasdiq kiyā gayā.

Juridical, a. 1.—Insāf-kuninda se muta'alliq; 'adl-gustarī meñ 'āmil.

2.—Jo 'adālatōñ meñ musta'mal ho; 'adālat kā yā 'adālatī.

Juridical days—'Adālat ke ijlās ke din; woh aiyām jab 'adālat kā ijlās jāiz tariq par ho-sake.

Juridically, ad. Qānūn yā 'adālat ke zībte ke mutābiq; 'adālat kī kār-rawāyī ke bamūjib; qānūnan; qānūnī ikhtiyār se.

Jurisdiction, n. 1.—Muqaddamat kī samā'at aur infisāl kā ikhtiyār-i-qānūnī; qawānīn ke nafāz dilāne aur 'adl-gustarī kā iqtidār; istihqāq-i-nafāz-i-ikhtiyār-i-munsifāna; kisī muqaddame kī nisbat ikhtiyār-i-'adālatāna; hadd-i-ikhtiyār; ikhtiyār-i-'adālatāna; 'adl-gustarī kā woh ikhtiyār jo qānūnī sabīl se hāsil ho.

This suit is not within the *jurisdiction* of that court—Yah nālīsh (iskī samā'at) us 'adālat ke ikhtiyār meñ (hadd-i-ikhtiyār ke audar) nahiñ hai; nālīsh-i-bāzā is 'adālat ke haiyiz-i-iqtidār meñ nahiñ hai.

2.—Hukūmat yā qānūn banāne kā ikhtiyār; qawānīn banāne yā unke nafāz dilāne kā istihqāq; nafāz-i-hukūmat kā istihqāq yā iqtidār.

3.—Woh had jisake andar ikhtiyār kā nafāz ho-sake; ikhtiyār yā iqtidār kī wus'at; alāqa-i-hukūmat. [particular subjects." *Webster*.

☞ "*Jurisdiction* is limited to place or territory, to persons, or to **Jurisprudence, n.** 'Ilm-i-qawānīn; kisī riyāsat yā jamā'at meñ logōñ ke qawānīn dastūrāt aur huqūq kā 'ilm jo dād-gustarī ke liye zarūr ho; fiqh yā 'ilm-i-fiqh; smriti-shāstra.

Jurist, n. 1.—Āyīn-dāñ; jisko 'ilm-i-qawānīn meñ khūb dakhil (uspar 'ubūr) ho; fiqh-dāñ (faqīh); dharma-shāstrī.

2.—Qaumōñ ke qawānīn meñ māhir yā kisī mazmūn-i-muta'alliq-i-qānūn kā nāmī-girāmī musannif.

Juror n. (Law) Ahl-i-jūrī; yake az arkān-i-jūrī.

Jury, n. (Law) Woh ashkhās jo qānūn ke mutābiq muntakhab ho-kar halaf-uthāne ke ba'd kisī amr-i-wāqī'a kī tajwīz ke liye baithāle jāweñ

aur ba-lihāz-i-shahādat-i-maujūda uskī sādaqat kī nisbat apnī rāe zāhir karen; ahl-i-jūrī; arbāb-i-jūrī.

Jury-box, *n.* Woh maqām jo kisī muqaddame kī tahqīqat ke daurān meñ arbāb-i-jūrī kī nishast ke liye makhsūs ho; ahl-i-jūrī kī nishast.

Jury-man, *n.* Ahl-i-jūrī; yake az arbāb-i-jūrī. [nāgis.]

JUS AD REM, [Lat.] (*Law*) Istihqāq-i-milkīyat; istihqāq-i-jadīd wa

JUS HABENDI, [Lat.] (*Law*) Milkīyat ke qabza-i-wāqī'i pāne kā haq.

JUS LEGITIMUM, [Lat.] (*Law*) Haqq-i-qānūnī; istihqāq-i-shar'ī. [haq.]

JUS IN RE, [Lat.] (*Law*) Istihqāq-i-milkīyat; istihqāq-i-kāmil; pūrā pūrā

JUS MARITI, [Lat.] (*Law*) Istihqāq-shauharī.

JUS POSSESSIONIS, (*Lat.*) Istihqāq-i-qabza; dakhil kā haq.

JUS SUUM, [Lat.] (*Law*) Uskā yā apnā khās haq.

JUS TERTII, [Lat.] (*Law*) Farīq-i-sālis kā haq.

Just, *a.* Jo har shakhs ko uskā haq de yā uske dene par mūl ho; jāda-i-rāstī par chalne w. yā uske mutābiq; jo kisī se koyī fi'l-i-bejā na kare; jo kisī kī haq-talfī na kare; munsif yā munsifāna; rāstbāz yā rāst-bāzī kā; mutadaiyin; diyānat kā; sachchā; aslī aur wāqī'i; munāsib; wājib; shāyān; wa'de kā sachchā; bā-wafā.

☞ Said of both persons and things.

Just, *ad.* 1.—Nazdik; muttasil; jagah ke lihāz se nazdik.

2.—Wagt ke lihāz se nazdik; yak-gūna

3.—Thik-thik; bijinsihi.

4.—Mahz; shāyad hī; mushkil se.

[meñ mubtalā hote hote.]

5.—Zarā hī sū; ba-mushkil; kisī āfat meñ parte parte; kisī balā

He just escaped without injury—Woh zarā hī sū bilā mazarrat bach gayā;

woh sadme meñ parte parte bach gayā.—But just—Wahī aur ziyāda nahiñ;

utnā hī aur bas; shāyad hī; mushkil se.—Just now—Abhī; zarā hī sū

'arsa guzrā; ek lahza yā lamha guzrā; dam bhar huye; koyī dam huā.

Justice, *n.* 1.—Iusāf; 'adl; haq-rasī; dād-gustarī; munsifī; har shakhs ko uskā haq d.; insān ke mu'āmalāt-i-bāhamī meñ qānūn aur usūl-i-rāst-bāzī ke mutābiq 'amal k.; diyānat; āpas ke rāh-o-rasm meñ imāndārī; huqūq aur farāiz par ba-khūbi lihāz r.; gair-jānibdarī.

2.—Jo kuchh sach aur thik thik ho usī ke mutābiq k.; izhār-i-rāe meñ sab ke huqūq par yaksān lihāz; kisī kī 'umdagī yā gair-'umdagī kī nisbat wāqī'at kā wājib wājib zāhir k.

3.—Wājib bartāw; wājib jazā yā sazā.

4.—Wujūb; wājibiyat; munāsabat.

5.—Ek shakhs jise ijlās-i-'adālat khwāh logon kī nizā'-i-bāhamī ke tasfiye aur 'adl-gustarī kā ikhtiyār diyā gayā ho; jastīs; hākim; hākim-i-'adālat.

Justifiable, *a.* Jo wājib sābit ho-sake; jo qānūn 'aql rāst-bāzī yā munāsabat ke rū se jāiz qarār pā-sake; ma'zarat-pazīr; 'uzr-pazīr; jiskī tāyid ho sake; jo jāiz thāhar sake; jāiz; wājib; thik; bajā; durust.

Justifiably, *ad.* 'Aise tariq par ki wājib thāhar sake; ba-tarz-i-wājib yā munāsib; thik; durust.

Justification, *n.* 1.—Wājib thāhrānā; wājib sābit k.; is bāt kā subūt ki fulān amr qānūn imāndārī yā munāsabat ke mutābiq hai; ma'zarat; tāyid; wujūb; 'uzr-khwāhī; barāat; najāt.

2.—(*Law*) 'Adālat meñ is amr kī wajh-i-ma'qūl dekhlanā kī jis fīl kā zimma-dār mudda'ā 'alaih qarār diyā jātā hai uskā murtakib woh kyon huā.

Justify, *v. t.* Kisi bāt kā wujūb sābit k. yā ṭhahrānā; yah sābit k. kī sulāh amr qānūn haq insāf munāsabat yā farz ke mutābiq hai; tāyid k.; jāiz ṭhahrānā; ma'zarat k.; wājib aur lāzīm ṭhahrānā.

Justly, *ad.* Ba-tarz-i-wājib; wājib tarīq par; qānūn yā insāf ke mutābiq; munāsabat ke sāth; haqqan; imāndārī se; diyānat se; sahīh-sahīh; ṭhik-ṭhik. [qarīn-i-insāf h.; durustī; sihat.

Justness, *n.* Wujūb; sachchā munāsib sahīh yā ṭhik h.; ma'qūliyat;

Juvenile, *a. 1.*—Shabāb kā; juwānī kā; kam-sinī kā; nau-juwān; nau-khez; kam-sin; shabāb ke muta'alliq; nau-juwān yā juwānī ke hasb-i-hāl.

Juvenile years or age—Shabāb; 'ilām-i-shabāb; juwānī; juwānī kī 'umr.

Juvenile sports—Juwānī ke khel; woh khel-kūd kī bāteñ jo kam-sinon ke liye reba yā kam-sinī meñ hoñ.

Juxtaposition, *n.* Kisi shai-i-murakkab ko ajzā kā nazdik nazdik yā mulhiq rakhnā yā rakkhā jānā; mahāzī yā āmun-e-sāmun-e r.; taqābul.

K.

Keen, *a. 1.*—Sargam; shāiq; musta'id; tez.

2.—Tez; jismeñ bārīk aur kāṭ k. w. kanāra (dhār yā bārḥ) ho.

A keen razor, or a razor with a keen edge—Tez usturā; aisi usturā jiski bārḥ bārīk aur kāṭ karne wālī ho.

3.—Tund; sakht; tez; jo badan meñ bahut lage yā ma'lūm ho.

Applied to cold, or to wind.

4.—Karwā; talkh; sakht; jo dil meñ chubhe—jaise koyī bāt.

5.—Tez yā tez-tab'; jo bāteñ meñ khūb pathe; ghusne yā dūbne w.; jis-se dil kī tezi zāhir ho.

A man of keen understanding—Tez-fahm shakhs; zakī yā shakhs-i-zakī; aisi shakhs jo bāteñ ko khūb samjhe—A keen look—Tez nazar; aisi chitraw jis-se dil kī tezi zāhir ho.

“Keen is often used in the composition of words, most of which are of very obvious signification; as, *keen-sighted, &c.*” Webster.

Keenly, *ad.* Shauq se; sargamī yā musta'idī se; tezi se; sakhtī se yā sakht; karwāī se yā karwā; shiddat se; aisi tarah par kī dil meñ

Keeness, *n.* Tezi; shiddat; zor; sakhtī; talkhī; karwāī. [chubhe.

Keep, *v. t. 1.*—Apne hāth qabze yā ikhtiyār meñ r.; kisi shai par apnā ikhtiyār yā qabza qāim r.; jāne na d.; ohhor na d.; na khonā; rakhnā yā rakh-chhorā. [meñ r.; mahfūz r.

2.—Kisi hālat-i-khās meñ qāim r.; gair-mubaddal r.; kisi hālat

3.—Hifāzat meñ r.; ihtiyāt yā khabardārī k.; khatre ziyān yā nuqsān se bachānā; mahfūz r.; nigrānī r.

4.—Khulne yā zāhir hona na d.; inkishāf yā 'ilān se mahfūz r.; na batlānā; zāhir na k.; na kholnā; fāsh na k.

5.—Kisi kā nigrān rakhnā; kisi kā mahfūz h.; pāsbanī k.

6.—Qāim r. masalan koyī kūr-khāna wagaira; chālānā; ihtimām k.

7.—Parwarish k.; pardākht k.; khāne-pāne kī chizeñ baham pahunchānā; khilānā-pilānā; hājāt-i-zindagī baham pahunchānā.

8.—Naukar r.; mulāzamat meñ r.; apne taht meñ r.; apne pās yā apnī khidmat meñ r.; rakhūā—jaise madadgār naukar ghoṛe wagaira.

9.—Kisi bāt se kanāra-kash ua h.; kisi tarīq yā tarz-i-kār-rawāyī ko qāim r.; kisi bāt meñ lage rahnā (usko kiya k.).

10.—Inhirāf na k.; rū-gardān na h.; mānnū; bajā lānā; lihāz r.; pās r.; qāim r.; bataur farz ke k. yā anjām d.; gaffat na k.; wafā k. yā bā-wafā h.; pūrā k.

11.—Kakīn rahnā masalan makān yā kamre wagaira meñ khwāh bistar par; na chhornā; āmad-o-raft r.; ānā-jānā.

12.—Tewhār yā khushī wagaira ke din ko mānnū; khushī k.

To keep back—(a) Rakh-chhornā; chhipā r.; kahue ko bāqī r. (b) Rokuā; bāz r.; bachā r.—*To keep bed*—Bistar se na uṭhnā; bistar par pare rahnā.

To keep company with—(a) Kisi se suhbat r.; kisi se milnā yā khalā-malā r.; kisi kī suhbat meñ baithnā-uṭhnā (nishast-barq̄hast r.); sāth yā sangat r. (b) Sāth jānā; ma'iyat meñ rahnā yā jānā.—*To keep down*—Tābī' r.; zer-i-hukm r.; roknū; bāz r.; qābū yā zabt meñ r.; mahkūm r.; ubharne na d.; sar uṭhāne (ubhārne) na d.—*To keep good or bad hours*—'Ādatan jald yā der karko ghar wāpas ānū yā ārām-gāh meñ jānā (ārām k. yā sonā).

To keep house—(a) K̄hāna-dāri k.; girhastī chalanā; ghar k̄ kām chalanā. (b) Ghar ke bāhar na nikalā; ghar hī par rahnā.—*To keep in*—(a) Nikal-jāne na d.; band yā rok r. (b) Chhipā r.; poshida r.; na kahnā yā batlānā. (c) Rokuā; dabā yā āṛ r.—*To keep off*—Nazdik āne na d.; hamle se bāz r.; dūr r.

To keep out—Ghusne yā paithne na d.; qabza yā daḡhl karne na d.—*To keep under*—Roknū; zabt meñ r.; apne qābū meñ r.; mahkūm r.; ubharne na d.

To keep up—(a) Qāim r.; ghatue yā kam hone na d.; zāl hone na d. (b) Sañbhāle rahnā; joñ k̄ toñ r.; band yā mauqūf na h. d.; jāri r. [barqarār r.

Keep, v.i.1.—Kisi jagah par yā kisi hālat meñ rahnā; qāim rahnā; ṭhaharūā;

2.—Ṭhaharnā; qāim rahnā; zāl na h.; na bigarnā; kharāb na h.

3.—Kuchh 'arse tak qiyām k.; ṭhaharnā; utarnā; firo-kash h.; rahnā.

To keep from—Ihtirāz k.; ijtinaḡb; k.; parhez k.; bache r.; dūr kanāre yā alag rahnā.—*To keep on*—Āge barhnā; āge chalnā; āge barhe yā chale jānā; chale chalnā; qadam barhāye yā barhe chalnā.—*To keep to*—Kisi bāt meñ k̄hūb yā mazbūti se lage rahnā (usse gaffat yā inhirāf na k.); kisi amr' kī k̄hūb pī-bandi k. yā usse rū-gardān khwāh munharif na h.; mazbūti se qāim yā sābit-qadam rahnā.—*To keep up*—(a.) Joñ k̄ toñ rahnā; maglūb na h.; zer na h. (b.) Bistar par ārām na k.; bedār rahnā; jāgnā; ārām-gāh meñ nī jānā.

Keep, n. 1.—Hālat; woh hālat jismeñ koyī shai rahe; dasā (*Colloquial*).
To be in good keep—Achchhī hālat meñ h.

2.—Khānā-pīnā; dāsht; parwarish.

3.—Applied to cattle.

3.—Qal'; qal'e k̄ woh hissa jo nihāyat mazbūt aur mahfūz ho.

Keeper, n. 1.—Rakhue w.; kisi shai k̄ qābiz [meñ qaid-khāna aur qaidī hoñ.

2.—Muhāfiz; hirāsāt yā hifāzāt meñ r. w.; woh shakhs jiskī hifāzāt

3.—Woh shakhs jiske ta'alluq kisi shai kī hifāzāt nigahbānī yā nig-

rānī ho; nigahbān; muhāfiz; dāroga. [ke liye pahinte haiñ.

4.—Woh chhalla yā aṅgūthī jise dūsre chhalle yā aṅgūthī kī hifāzāt

Keeping, n. 1.—Hifāzāt; hirāsāt; nigahbānī; qabza; āṛ yā rukāwat; bachāw. [mel.

2.—Mauzūniyat; andāz-i-munāsib par honā; munāsabat; mutābaqat;

These subjects are in *keeping* with each other—Yah mazāmīn bāham mauzūn haiṅ; yah bāteṅ āpas meṅ munāsabat yā mutābaqat rakhtī haiṅ.

Keepsake, n. Woh chiz jo is garaz se rakhtī jāwe yā rakhne ke liye dī-jāwe ki uske zarī'e se uskā done-wālā yād rahe; muhabbat ki nishānī; yād-gār; yād rakhne kā wasīla yā zarī'a; nishānī.

Kept-mistress, n. Zan-i-madkhūla; suraiya; woh 'aurat jise koyī shakhs ba-taur mahbūba ke apne pās rakhte; rakhelī.

Kidnap, v. t. Kisi mard 'aurat yā laṅko kī chori se le-bhāgnā yā chhipā kar le-jānā; le-bhāgne gulām banāne yā kisi isī qism ke dūstre fī'l ke liye chori se yā jabriya le-jānā; insān ko chori se le-bhāgnā.

Kidnapper, n. Woh shakhs jo kisi insān ko chori yā zabardastī se le-bhāge; insān-duzd yā mardum-duzd; ādmī-chor.

Kill, v. t. 1.—Kisi tarz yā sabil se jān le-lenā; be-jān k.; mār d.; halāk k.; gatl k.; jān se mārṇā; mār-dṛṇā; khūn k.

2.—Firo k.; dabānā; sākin k.; thanḍhā k.; dhimā k.

Kin, n. 1.—Qarābat; rishtadāri; nātā; nazdikī qarābat—jaise un logoṅ kī jo ek mūrīs kī nasl se hoṅ.

2.—Rishta-dār; qarābat-dār; qarābat-mand; ekhī khāndān ke log.

Of kin—Rishta rakhne w.; paidāish yā shādī ke zarī'e se (hasab yā nasab khwāh dādihāl yā nānihāl ke zarī'e se) qarābat r. w.; khāndān yā nasl-i-wāhid kā; ek labā yā ek jigar.—*Next of kin*—Nihāyat nazdikī rishta-dār; babut hī nazdikī qarābat-mand.

Kind, n. 1.—Nasl; jins; nau'.

2.—Qism; nau'iyat; waz'; tarīq; tarz; dhang; tarah; qimāsh.

3.—Nau'iyat-i-khās; aslī yā jibillī khāsiyat; māhiyat-i-khās. [ho.

A kind of—Ek tarah kā; ek qism yā dhang kā; koyī chiz jo dūsrīshai ke muabābil

☞ Said loosely or slightly.

In kind—Bazari'a-paidāwār; kisi qism ke jins ke zarī'e se ya'nī naqdī nahīṅ; jo kuchh paidā ho wahī ya'nī uske 'iwaz meṅ rupaye nahīṅ; bhāwī.

Rent paid in kind—Lagān jo bazari'a galle ke diyā jāe; bhāwī; baṭṭī.

Kind, a. 1.—Mihrbān; jo auroṅ se mulāimat yā neki se pesh āye; dūstroṅ ke sāth neki karne par māl; jise dūstroṅ kā dil dukhānā yā unko ranj pahunchānā pasand na ho; karīm; rahīm; shafīq; niko-kār.

2.—Jo dil kī neki kī wajh se paidā ho yā ho; jo natija-i-niko-kārī yā niko-khwāhī ho.

Kind-hearted, a. Rahm-dil; jiskī tabī'at meṅ nihāyat mihrbānī yā shafāqat ho; rahīm; mihrbān. [bhalāyī kī khwāhish.

Kindheartedness, n. Rahm-dilī; tabī'at kī neki; niko-khwāhī; dūstroṅ kī

Kindle, v. t. 1.—Jalānā; raushan k.; bālṇā; sulgānā; phūknā.

2.—Josh meṅ lānā; mushta'il k.; jalā d.; ubhār d.; bharkā d.; bar-angekhta k.; tahrīk d.; garmānā yā garmī paidā k.; chhernā; afrokhta k. [uthnā yā balne-lagnā.

Kindle, v. i. 1.—Jalnā; jalne lagnā; sulagnā yā sulagne lagnā; bal-

2.—Josh meṅ ā-jānā; garmā-uthnā; taish meṅ ā-jānā; gussa-kar-baithnā; gusse meṅ ā-jānā; ubhār-parṇā; khijlā-uthnā; afrokhta ho-jānā. [mulāimat; shiddat yā sakhtī kā na h.

Kindliness, n. 1.—Mihrbān yā rahīm h.; neki; achhāyī; khūbī; narmī;

2.—Aslī mailān; jibillī khāsiyat. [ham-nau' yā ham-jins.

Kindly, a. 1.—Qism yā jins se muta'allīq; jibillī; zātī; ham-khāsiyat;

2.—Ham-dardi kā; mihrbānī kā—jaise kalām fi'l wagaira. Kisī ke sāth neki par māl; mihrbān; karīm; rahīm.

3.—Muwāfiq; musakkin; jisse dil ko taskīn ho; jisse arwāh ko halāwat yā tazīgi ho. [halāwat ho.

Kindly showers—Bārān-i-rahmat; meñh kā barasnā jisse dil ko tazīgi yā *Kindly*, *ad.* Mihrbānī se; shafaqat se; neki yā niko-khwāhī se; dūsroñ ko khush yā mamnūn karne kī khwāhish se; khair-andeshī yā khair-khwāhī se; az-rāh-i-shafaqat yā 'ināyat; lutf-o-karam se.

Kindly-natured, *a.* See *Kind-hearted*.

Kindness, *n.* 1.—Mihrbānī; shafaqat; 'ināyat; nek-khwāhī; khair-andeshī; dūsroñ ke sāth har qism kī bhalāyi kī khwāhish; karam; lutf; nawāzish. [sulūk yā husn-i-sulūk; upakār.

2.—Mihrbānī kā fi'l; khair-andeshī kā fi'l; fi'l-i-hasana; nechhā *Acts of kindness*, or *kindnesses*—Hasanāt; nekīyāñ; aise aise kām jisse dūsroñ kī bhalāyi ho.—To do a great *kindness*—Kisī ke sāth baṛī neki k; kisi kā baṛī upakār k. (uski baṛī bhalāyi k).

Kindred, *n.* 1.—Qarābat-i-hasabī yā nasabī; dādi-hālī yā nāni-hālī rishta; yagānagi yā yagānagat; nazdikī qarābat.

2.—Rishta-dārān-i-hasabī yā nasabī; dādi-hālī yā nāni-hālī rishta-dār; 'al-l-khusūs rishta-dārān-i-hasabī; aqārib yā aqribā; woh log jo āpas meñ qarābat-mand hoñ.

Distant kindred—Zawī-l-arhām *q. v.* in *G. L. T.*

Kindred, *a.* Bāham nisbat *r. w.*; ham-qism; ham-jins; ek tarah yā khāssiyat kā; ek-sā. [rawā.

King, *n.* Bādshāh yā pādshāh; shāh; wālī; sultān; rājā; farmān-Kingdom, *n.* 1.—Bādshāhī; shāhī hukūmat; rāj; pādshāhat; saltanat.

2.—Qalam-rau; rāj; mamlakat; saltanat; mulk; woh 'alāqa yā mulk jo kisī bādshāh kī hukūmat ke tābi' ho.

3.—Tabqa; nau'; qism; jins. [rājā ke tābi' ho.

Kingly, *a.* 1.—Shāhī; bādshāhī; jo bādshāh ke zeri-hukūmat ho; jo

2.—Bādshāh kā yā bādshāh ke liye munāsib khwāh muzaiyib; shāhī; shāhwār; 'ālī-shān; 'azīmu-sh-shān; baṛe tumtarāq kā.

Kingly, *ad.* Shāhī shūn se; shāhāna; baṛī tamkanat se; bādshāhoñ kī tarah yā mānind; jaise pādshāh yā rājā karte haiñ.

Kinsman, *n.* Ekhi nasl yā khāndān kā shakhs; yak-jaddī rishtadār; ek hi mūris kī nasl kā; gotī; haqiqī rishta-dār; qarābat-dār-i-qaribī.

Kiss, *v. t.* 1.—Chūmnā; bosa l.; chummā l.; machchhiyāñ l.

2.—Pyār k.; shaṇq se chāhnā; dil se pasand k.

3.—Abista se chhū l. goyā pyār kī rāh se.

Kiss, *n.* Bosa; chummā yā chūmā; machchhi.

Kith, *n.*—

Kith and kin—Nihāyat darje kī wāqifiyat aur qarābat.

Knack, *n.* 1.—Ek chhoṭī kal; koyī chhoṭī khel kī chīz; khelaunā.

2.—Koyī 'umda hīfat kī bāt; koyī aisi bāt jiske karne meñ hosh-yārī yā safāyi darkār ho.

3.—Kisī chhoṭe yā khafif 'amal meñ musta'idī yā phurtī; kisī bāt ke suhūlat se karne kī 'ādat; chālākī; chustī; tezi.

To have a *knack* at something—Kisī bāt kī 'ādatan suhūlat se kar-saknā (uske karne meñ tez chust yā chālāk h.; usko phurtī se yā chatpat kar-saknā).

Knave, *n.* Jhūthā dagā-bāz shakhs; be-imān shakhs; bad-diyānat shakhs; bad-ma'āsh; lucheḥā; bad-zāt. [aiyārī.

Knavery, *n.* Jhūthāyī aur dagā-bāzī; be-imānī; bad-zātī; fireb; makkārī;

Knaveish, *a.* Be-imānī kā; firebī yā fireb kā; dagā-bāzī kā.

Knee-deep, *a.* 1.—Ghutnoñ tak ūḥḥā; ghutne tak; tā-ba-zānū.

2.—Ghutne tak dūbā huā.

Knee-high, *a.* See *supra* No. 1.

Kneel, *v. i.* Do-zānū baiṭhnā; ghutnoñ ke bal baiṭhnā.

کچل Sometimes with *down*.

Knock, *v. i.* 1.—Kisī sakht yā bhārī chiz se mārṇā; khaṭkhaṭānā; ṭhoknā.

To knock with a club or with the fist—Lūṭhī yā ghūse se mārṇā.—To knock at the door—Darwāze par dastak d.; kewār yā karā wagaira jo useñ lagā ho khaṭkhaṭānā.

2.—Ṭakrānā yā ṭakkar khānā; lar-jānā; ek shai kā dūsri shai se lar-jānā; kisī chiz meñ zor se bhir-jānā. [ṭakrā yā lar jāti hai.

One heavy body knocks against another—Ek bhārī chiz dūsri bhārī chiz se To knock up—Ṭhak-jānā; māḥḍa ho-jānā; kamzor ho-jānā; milnat se ṭhak-jānā.

To knock under—Ṭābī' ho-jānā; itā'at qabūl kar-l.; rer-dastī taslim kar-l.; apñi hār mēn l.—To knock off—Band ho-jānā; bāz-ānā; dast-kash h.

Knock, *v. t.* 1.—Mārṇā; ṭakrānā.

2.—Bhitar jāne ke liye khaṭkhaṭānā; darwāze par khaṭkhaṭānā yā karā wagaira jo wahāñ lagā ho use is garaz se khaṭkhaṭānā ki jo shakhs andar ho woh āwāz sunkar kewār khole aur khaṭkhaṭāne wāle ko andar jāne ki ijāzat de.

To knock down—(a) Mār-kar girā d.; kāṭ-kar girā d.; ek martaba yā kayi bār mār kar zamīn par girā d. (b) (Auctions)—Nilām ke waqt mauṅgri ṭhokkar kisī bolī bolne wāle ke nām nilām khatm kar d.; kisī bolī bolne w. ke nām nilām khatm kar d.—To knock in the head, or on the head—Khatm kar d.; zāl kar d.; kāqit kar d.; bātil kar d.; rad yē fusḥ kar d. (Colloquial).—To knock off—See To knock down (b).—To knock out—Ek bār yā kayi martaba zarb lagā-kar bahar nikāl-lenā.—To knock out the brains—Mār ke zor se bhejā nikāl-lenā; mār-kar khopri kā gūḍā nikāl-lenā.—To knock up—(a) Dastak de-kar jagānā; kewār wagaira khaṭkhaṭ ke jagānā. (b) Thakā d.; itnā thakā d. ki phir kām na ho sake (Colloquial).

Knock, *n.* 1.—Zarb jo kisī dabīz yā bhārī chiz se lagāyī jāe.

2.—Dastak; darwāze par karā wagaira is garaz se khaṭkhaṭānā ki bhitar kā ādmī sunkar kewār khol de.

Knock-down, *n.* Aisi mār jisse mazrūb zamīn par gir jāe.

Knock-down argument—Dalil-i-qāṭi'; nīsī bāh jisse fariq-i-mukhālīf ki hujjat bi-l-kul rad ho-jāo (Colloquial).

Knocker, *n.* Karā wagaira jo darwāze par is garaz se lagā rahtā hai ki jab kewār band raheñ aur koyī bahar se bhitar jāyā chāhe to use khaṭkhaṭā de tāki kewār khul-jāeñ; halqā; halqā-i-dar.

Knot, *n.* 1.—Girah; mazbūt girah; gāñṭh.

2.—Koyī nīsī bāt jo jald hal na ho yā jiskā 'uqda āsānī se na khule; pechīdagī; amr-i-pechīda; qabāhat; dushwārī; uljhāw; paresānī.

3.—Jamā'at; guroh; tāifa; un logoñ kā guroh jo bāham muttasiq hoñ; jathā; ṭolī.

4.—'Aqd-i-ittihād; ittihād; 'aqd.

Nuptial knot—'Aqd-i-nikāh; gāñṭh-bandhan.

Knotted, *a.* Girahdār; gañṭhīlā; jismeñ bahut sī girahēñ hoñ.

Knotty, *a.* 1.—Girahdār; jismeñ bahut sī girahēñ hoñ; gañṭhīlā.

Knotty timber—Girahdār(gañṭhīlī) lakṛī

2.—Mushkil; pechīda; jismeñ pech yā uljhāw ho.

A knotty point—Mushkil yā pechīda bāt; amr-i-pur-pech; pech yā uljhāw kī bāt.

Know, *v. t.* 1.—Kisī amr ko bataur aslī yā haqīqī ke jānnā; kisī aur se dil se āgāh h.; baḥḥūbī ma'lūm karnā yā samajhanā; kisī bāt kī asliyāt kā yaqīn r.; kisī amr se wāqif h.; kisī bāt kā yaqīn r.

2.—Kisī shakhs yā chiz se wāqif h.; kisī se mānūs h.; kisī se nū-āshuā na h.; kisī kī zāt yā ḥāssiyāt wagaira se kam-o-besh wāqif h.; kisī kā tajriba r.

3.—Pahchānnā; tamīz k.; shinākht k.

4.—Manzūr k.; pasand k.; qabūl k.

To know how to—Kisī bāt ke tariq ko samajhū; kisī amr ke liye kūfī 'aql ta'lim yā wāqifiyāt r.; kisī bāt ke 'anjām ke liye kūfī 'aql yā raushan-zamīrī r.

How is sometimes omitted.

Know, *v. t.* 1.—Jānnā; 'ilm r.; baḥḥūbī aur tahqīq ke sāth jānnā; mash-kūk na h.; wāqifiyāt ḥabar yā 'aql r.

Often with of.

2.—Wāqifiyāt ḥāsil k.; jāḥchnā; jānnā; tahqīq yā tashkḥīs k.

Knowing, *p. a.* Hunarmand; māhir; baḥḥūbī wāqif; fahīm; zakī; samajh-dār; ḥūb sikhā-parhā; dānā.

Knowingly, *ad.* Kisī shai kā 'ilm rakhte huye; samajh-būjh-kar; jān-būjh-kar; dīda-o-dānista. [samajhū; 'ilm.

Knowledge, *n.* 1.—Jānnā; asl-i-haqīqat aur farz kā sāf sāf aur baḥḥūbī

2.—Jo kuchh wāqifiyāt ke zarī'e se ḥāsil aur qāim ho; wāqī'ī wāqifiyāt jo 'ilm se ḥāsil ho; wāqifiyāt; raushan-dilī; raushanī-i-tab'; 'ilm; fazīlat.

3.—Woh wāqifiyāt-i-kāmila jo wāqī'ī tajribe se ḥāsil ho; 'ilm jo 'amal ke zarī'e se ḥāsil ho; 'ilm-i-bā-'amal; malaka; mahārat.

4.—Ḥabar; ittilā'; wāqifiyāt; āgāhī; 'ilm; kisī shakhs yā wāqī'a se wāqifiyāt.

5.—Mubāsharat; suhbat; ham-bistārī; ham-ḥhwābī.

“Usually preceded by carnal” Webster.

L.

Label, *n.* 1.—Resham kāgaz yā chamṛe ke kāgaz (parchment) wagaira kā kam chaurā ṭukṛā jo kisī chiz meñ lagā diyā jāwe aur jisse yah ma'lūm ho ki jis shai par woh lagā hai uskā mazrūf kyā hai (usmeñ kyā hai) aur uskā mālik wagaira kaun hai masalan botal wagaira par kā ṭikaṭ.

2.—Resham kī bunī huyī dhajjī ḥwāh kāgaz wagaira kā kam chaurā ṭukṛā jo kisī sanad ḥwāh wasīqa-i-qānūnī meñ chaspañ ho aur uspar muhr sabt hōkar mu'āllaq (laṭaktī) rahe.

3.—Woh kāgaz jo tatimme ke taur par kisī wasīyat-nāme meñ shāmil kar-diyā jāwe. [botal wagaira par lagānā.

Label, *v. t.* Nām wagaira likhā huā ṭikaṭ wagaira kisī chiz masalan

Labour, *n.* 1.—Jismānī mihnat ḥusūsan jab usse thakāwat ho ḥwāh woh taklif-dih ho yā usse najāt na ho-sake; saḥt jismānī riya'z jo kisī faida-

bakhsh amr kī nisbat kiyā jāwe masalan zirā'at yā dast-kārī wagaira meñ; riyāzat-i-shāqqa; baṛī mihnāt; mashaqqat; jidd-o-jahd; sa'ī; kad.

⚡ In distinction from sportive exercise.

[mihnāt.

2.—Zihnī koshish; aisi kāwish jismeñ dīl par zor paṛe; dimāgī

3.—Jiske anjām meñ baṛī mihnāt karnī paṛe; jismeñ riyāzat jidd-o-jahd yā mashaqqat karnī paṛe; kām jo kiya jāe yā kiya jāne wālā ho; baṛī mihnāt kā kām.

4.—Dard-i-zih; woh dard wagaira jo laṛkā janne ke waqt hotā hai.

Labour, v. t. 1.—Jismānī mihnāt k.; mashaqqat mihnāt yā mazdūrī k.; riyāzat k.

[k.; mihnāt k.; hāth-pair hilānā; dard-i-sar uṭhānā.

2.—Kisī irāde ke pūrā karne meñ zihnī koshish k.; sa'ī k.; kāwish

3.—Qabāhatōñ meñ paṛnā; āhista āhista yā rukāwat se jumbish k. yā is tarāh par chalnā ki goyā kuchh bojh ūpar rakkhā ho.; muṭtalā yā giriftār rahnā jaise kisī bīmārī yā musibat wagaira meñ.

⚡ Often with *under*.

[ke waqt hotā hai.

4.—Dard-i-zih meñ giriftār h.; woh dard bardāshat k. jo laṛkā janne

Labour, v. i. 1.—Mihnāt k.; taraddud k.; kāsht k.; jotnā-bonā.

2.—Mihnāt koshish yā fikr se banānā. [koyī kunh kī bāt yā bahs.

3.—Koshish se chalānā; isrār khwāh tākid ke sāth pesh k.—jaise Laboratory, n. 1.—Woh jagah yā makān jahāñ 'ilm-i-kīmīyā wagaira ke 'amal aur imtihān kiye jāte haiñ; kīmīyā-gar wagaira kā kār-khānā.

2.—Woh maqām jahāñ hathiyār banāye yā marammat kiye jāte khwāh gole wagaira tuiyār hote haiñ.

3.—Woh jagah jahāñ koyī kām kī chīz banāyī jāe. [of the bile—Jigar.

The grand laboratory of the human body—Mī'da; shikam; peṭ.—The laboratory

Laboured, *pp.* or *a.* Salis (sahl yā āsān) nahīñ; jismeñ diqqat se anjām pāne kī 'ālāmātēñ hoñ; mushkil; muglaq. [diqqat ke sāth likhī gayī ho).

Laboured style—'Ibārat-i-muglaq yā mushkil; aisi 'ibārat jo sahl na ho (jo Labourer, n. Mazdūr; aise kām kā karne w. jismeñ kārīgarī kam darkār ho.

⚡ As distinguished from an *artisan*.

Laborious, *a.* 1.—Mihnāt-talab; jismeñ dhun karnī paṛe; jisse māūdagi yā thakāwat paidā ho; jismeñ kuchh sahnā yā gam khānā paṛe.

2.—Mihnātī; mihnāt-shi'ār; sā'ī; jo riyāz meñ lagā rahe; jafā-kash.

Labyrinth, n. 1.—Aisi 'imārat yā jagah jismeñ nihāyat pechdār rāheñ hoñ ya'nī jiske andar jākar phir usse bāhar nikal ānā dushwār ho.

2.—'Uqda-i-lā-hal; aisa uljhāw jiskā suljhānā mumkin na ho; aisi mushkil bāt jismeñ ādmī kī 'aql chakkar meñ ā-jāe (ghabrā uṭhe).

Lacerate, v. t. Phāṛ d.; chīr d.; shaq kar d.; ṭukṛe ṭukṛe kar d.; zakhmī yā majrūh k.; sadma pahūñchānā; choṭ pahūñchānā.

Lache, } n. (Law) Gaflat; tagāful; tasāhulī; sustī; kāhilī; waqt-i-Laches, } munāsib par kisī kām ke karne meñ gaflat.

Lack, v. t. Kisī shai se khālī rahnā (uskā muhtāj h.); na rahnā.

Lack, v. i. 1.—Ihtiyāj r.; muhtāj h.; chāhnā; na rakhnā.

2.—Na honā; kam h.

Lack, n. Ihtiyāj; na honā; kotāhī; qillat; kamī; ma'zūrī; nuqs.

Laconic, a. Muḥtāsar lekin pur-mazmūn; qalīlu-l-lafz wa kasīru-l- ma'nī; jisse chand alfāz meñ bahut kuchh matlab zāhir ho. [wagaira kī sīkhī.

Ladder, n. 1.—Makān wagaira par charhne (ūpar jāne) ke liye kāṭh

2.—Woh shai jo sirhī kī ham-shakl ho yā usī sā kām 'de; balandi yā 'urūj ke hāsil karne kā zarī'a. [yā ṭahar jānā.

Lag, v. i. Āhista-āhista ṭahalnā yā chalnā; ṭahre rahnā; pichhe rah
Lame, a. 1.—Jiskā koyī 'uzw bekār ho-jāwe yā usmeñ istarah kā sadma pahunchē ki uskī aslī quwwat jāti rahe; lang; ma'zūr.

A lame arm or leg—Bāzū yā pair jo ma'zūr yā lang ho-jāe.—A person lame in one leg—Aisā shakhs jiskī ek tūng langri yā bekār ho-jāwe.

2.—Nāqis; nā-qābil-i-itminān; gair-mustahsan; gair-i-shāfi; nū-kāfi.
A lame conclusion—Rāe yā natija-i-nāqis; aisā natija jo qābil-i-itminān na ho

(jisse tashāfi na ho).—A lame excuse—'Uzr jo kāfi yā shāfi na ho; 'uzr jisse dil ko itminān na ho.

Lame, v. t. Langrā banā d.; be-kār yā lunj kar-d.; nikammā aur kamzor kar-d.; lūlā yā pangul kar-d. [kamāl nahīn.

Lamely, ad. 1.—Langrā ke; nāqis taur par; pūrā pūrā nahīn; tamām-o-

2.—Zu'f ke sāth; mazbūtī yā sābit-qadmī se nahīn; baḥbūbī nahīn; achchhī tarah nahīn. [ho-jānā.

Lameness, n. 1.—Langrā-pan; kisi 'uzw kā bi-l-kul yā kisiqadar be-kār

2.—Naqs; zu'f; kāmīl na h.

Lament, v. i. 1.—Ranj zāhir k.; afsos kā izhār k.; ronā-pitnā; mātām k.

2.—Dil se (bahut hī) ranjida yā mutaassif h.; nihāyat hī gamgīn h.

Lament, v. t. Afsos k.; ranj k.; mātām k.; gam k.; girya-o-zārī k.

Lamentable, a. 1.—Afsos yā ranj ke qābil; jispar taassuf rawā ho.

2.—Jisse ranj paidā ho; gam-nāk; mātāmī.

3.—Jisse ranj kā izhār ho; jisse afsos zāhir ho.

Lamentation, n. Mātām; nauhagarī; afsos kā izhār; nālā-o-zārī; girya-o-zārī; āh-o-fugān; kuhrām.

Land, n. 1.—Zamīn; khushkī; tarī kā mutazād.

2.—Kura-i-zamīn kā koyī barā yā chhoṭā tukrā jo kisi shakhs yā qaum se judā-gāna muta'alliq muttasawwar ho masalan mulk 'alāqa mazra' yā qat'-i-arāzī. [ke lihāz se zamīn kā ūparī hissa.

3.—Zamīn; miṭṭī; uskī nau'iyat yā haisiyat (achchhī yā burāyī)

4.—Kisi mulk ke bāshinde; qaum yā log.

5.—(Law) Jāedād-i-gair-manqūla; har qism kī zamīn aur har shai jo usse mulhiq ho 'ām isse ki woh qudratī ho masalan darakht pānī wagaira yā insān kī banāyī huyī jaise 'imārat chār-dīwārī wagaira.

“Land is prefixed to some words forming compounds which need no special explanation.” Webster.

Land, v. t. Jahāz yā kashtī se samundar yā daryā wagaira ke kanāre utārnā; jahāz yā kashtī par se khushkī meñ utārnā; utārnā.

Land, v. i. Jahāz yā kashtī se samundar yā daryā wagaira ke kanāre utārnā; utārnā.

Landed, a. 1.—Jāedād-i-arāzī r. w.; zamīn-dārī r. w.; haqqiyat-i-arāzī r. w. A landed gentleman or man—Woh mard-i-sharif yā shakhs jiske pās jāe-dād-i-arāzī ho; zamīndār. [shāmil ho.

2.—Mushtamil-bar-arāzī; jismeñ arāzī yā jāe-dād-i-gair-manqūla Landed security—Kafālat-i-arāzī; āisī kafālat jismeñ arāzī makfūl ho.—Landed property—Jāe-dād-i-arāzī; jāedād mushtamil-bar-arāzī; zamīndārī; milkiyat.

Landholder, n. Arāzī kā qābiz yā mālik; zamīndār; arāzīdār.

Landlord, n. 1.—Zamīndār; mālik-i-arāzī; arāzī yā makān-dār jiske mā-taht asāmī yā kirāya-dār hoñ.

2.—Sarāo yā musāfirōn kī firod-gāh kā mālik.

Land-mark, *n.* Woh nishān jisse zamīn kī had ma'lūm ho; koyī nishān yā nasab kī huyī shai (masalan nishān kiyā huā darakht patthar khandaq yā pattharōn kā dhūhā) jisse kisi mizra' shahr yā dūsre qat'-i-mulk ke hudūd ma'lūm aur qāim raheñ; dānda; sarhad; siwāna; menq; had-bast-i-arāzi; dhūhā; dhūhī; had kā nishān.

Landscape, *n.* 1.—Jisqadar zamīn aur woh kul chizeñ jo uspar hoñ ek martaba dekhne se nazar paye; woh qat'-i-arāzi yā diyār jo ba-martaba-i-wāhid ma' un kul pahārōn nadiyōn aur jhīl wagaira ke jo uspar hoñ dekhlayī de; madd-i-nazar. [paye.

2.—Woh taswir jismeñ koyī asli yā khayālī qudratī kaifiyat dekh

3.—Woh taswir jismeñ kisi sar-zamīn kā madd-i-nazar 'ma' uski anwā' aqsām kī kaifiyatōn ke ho. [tukrē kā pahār se niche ā-jāna.

Landslip, *n.* 1.—Pahār kā tukrā jo phisal-kar niche ā-jāe; zamīn ke bare

2.—Woh zamīn jo phisal-kar niche ā-jātī hai.

Land-tax, *n.* Woh mahsūl jo zamīn aur 'imāratoñ par lagāyā jāwe.

Language, *n.* 1.—Insān kī bolī; zabān; bāni; bhākhā; āwāz ke zari'e se khayālāt kā izhār; woh āwāzeñ jo khayālāt ke zāhir karne ke liye halq aur muh se nikālī jātī haiñ.

2.—'Tahīr (likh-kar) yā kisi aur sabīl se khayālāt kā izhār; 'ibarat.

3.—Woh tarz-i-kalām yā khayālāt ke izhār kā tarīq jo kisi khās qaum ke liye maḥsūs ho; bolī; bhāshā; zabān.

4.—'Ibārat; tarz-i-kalām; kisi khās shakhs kī tahrīr yā taqrīr (likhne yā bolne) kā khās dhang; sukhan.

5.—Woh muhmal āwāz jisse haiwānāt-i-mutlaq ke khayālāt aur unki hājateñ zāhir hotī haiñ; jānwarōn kī bolī.

6.—Khayālāt ke izhār kā koyī tarīq.

Languid, *a.* 1.—Za'if; nā-tuwān; kamzor; bhāri; sust; koshish par māil nahīñ; mihnat karte karte pazhmurda (murjbāyā huā); be-jān; be-dil.

2.—Rostār meñ sust; tez-qadam nahīñ; sust.

3.—Jisse zu'f yā girānī barhe khwāh zāhir ho.

Languish, *v. i.* 1.—Sust ho-jānā; dhaūs jānā; kamzor yā be-jān ho-jānā; be-dam ho-jānā; bhāri ho-jānā; murjhā jānā; muzmabil ho-jānā.

2.—Khushk ho-jānā; garmī kī shiddat yā menh ke na barasne se sūkh uthnā; pazhmurda ho-jānā; kumhlānā.

3.—Mandā par-jānā; zu'f ā-jānā; sust par-jānā; chal na saknā.

Langour, *n.* 1.—Sustī; kālilī; jism kī woh kaifiyat jo bimāri ma'mūl se ziyāda mihnat garmī khwāh kisi dūsre sabab se zu'f ā-jāne ke bā'is quwwat ke zūl ho-jāne se ho; āskat.

2.—Zu'f-i-aql; be-khabarī; be-khudī.

3.—Narmī; mulūmat. [na ho.

Lapse, *n.* 1.—Inqizā; murūr; guzarnā; istarāh par guzarnā kī ma'lūm Lapse of time—Inqizā-i-waqt; murūr-i-aiyām; zamāne kā bitnā yā guzarnā; imtidād-i-aiyām.—This suit is affected by lapse of time—Yah nālish munqazi-1-mi'ud hai; is nālish ke rujū' karne kā waqt guzar yā nikal gayā; is nālish meñ tamādi (hadd-i-samā'at) hai ('ariz hai).

2.—Lagzish; bhūl; chūk; khatā; anjām-i-farz meñ kotāhī yā qusūr; jāda-i-sadāqat yā rāstī se kisiqadar inhirāf. [ma'lūm guzar jānā.

Lapse, *v. i.* 1.—Āhista āhista chup-chāp yā ba-tadrīj nikal jānā; be-

2.—Khatā k.; anjām-i-farz meñ chūkū; badī meñ par-jāna; jāda-i-rāstī se munharif ho-jānā; sahā yā galatī se koyī qusūr k.

3.—Kisī kī firo-guzāshat gāfat yā khatā kī wajh se ek mālik ke hāth se dūse mālik ke hāth jātā rahnā

This sum, if not drawn by the owner, shall lapse to government—Is रुपये ko agar mālik ne wusūl na kiyā to woh milk-i-sarkārī ho-jāgā.

4.—(Luw) Gair-muassir ho-jānā; gair-nāfiz ho-jānā; ka-l-'adam ho-jānā; sāqit ho-jānā; qāim na r.; zāl ho-jānā.

A lapsed legacy—Woh hiba-i-wasiyati jiskā nafāz is wajh se na ho ki maubūb-ilāh mūsī ke pahle mar-jāwe yā koyī aur wajh mānī ho. [bhūl.

LAPSUS CALAMI, (Lat.) Qalam kī chūk; galatī-i-kitābat; likhne kī

LAPSUS LINGUÆ, (Lat.) Zabān kī chūk; kahne kī galatī.

LAPSUS MEMORIÆ, (Lat.) Hāfize kī chūk yā galatī.

LAPSUS PENNÆ, (Lat.) Kisī lafz kā qalam se be-sākhta likh jānā; kitābat (tahrir yā likhne) kī galatī.

Larceny, n. (Law.) Chorī; sariqa; dūzdī; asbāb yā māl-i-mauqūla kā nā-jāiz tariq par is garaz se le-kar chal d. kī mālik-i-haqīqī usse mahrum ho-jāe.

Mixed or compound larceny—Kisī māl yā asbāb kā kisī shakhs ke makān yā jism par se le-kar chal d. jaise naqb-zauī yā sariqa-i-bi-l-jabr meñ.—Simple larceny—Mahz chori.

Large, a. l.—Wasi'; phailā huā; chaurā; farākh; lambā-chaurā; kushāda.

Said of surface or area.

2.—Ifṛāt se; wāfir; bharā-pūrā; bahut; kasir; firāwān; ziyāda.

Said of quantity.

3.—Kasir-t-ta'dād; shumār meñ bahut; jismeñ bahut se log hoñ; [ābād; gaddār.

A large assembly—Majma'-i-kasir; barī jamā'at; aisi jamā'at jismeñ bahut se log hoñ.—A large city—Barā shahr; ābād shahr; aisi shahr jahāñ rahne wālōn kī ta'dād ziyāda ho; shahr-i-gaddār.

Used with reference to number.

4.—Barā; qad meñ barā; darāz-qad; 'azimu-sh-shān; kalān.

Said in reference to size.

5.—Jo kul khatm yā sarf na ho-chukā ho; jismeñ bahut bāqī ho; jo sab kā sab guzar na gayā ho.

Said with reference to time or day.

6.—Mufassal; musharrah; tawīl; jisko khūb wus'at di-jāwe; khūb phailāyā huā; bust-o-sarāhat r. w.

Said of language, style, and the like.

7.—Sakhī; sharif; 'ālī-hausala.

Said of the heart or affections.

8.—Wasi'; dūr-bīn; jismeñ barī gunjāish ho.

Said of the mind.

At large—(a) Bilā rukāwat yā qaid; āzād; khule-band; chhūtā: qaid meñ nahīn.

(b) Pūrā-pūrā; wus'at ke sāth; khol ke; tamām-o-kamāl; sarāhat ke sāth; bust-o-sarh ke sāth; tafsīl-wār. (c) 'Umūman; aksar; beshtar.

Largely, ad. Bahut kuchh; ifṛāt se; kasrat se; dūr-o-darāz tak; barī wus'at ke sāth; sharh ke sāth; faiyāzī se; sakhawāt ke sāth; mūthī khol ke; be-direg; māl-ā-māl.

Largeness, n. l.—Barāyī yā barā h.; kalānī; 'azmat; qad kī darāzī; jasāmat; phailāna; wus'at; barī gunjāish r.; miqdār yā ta'dād meñ kasir h.; sakhawāt; faiyāzī.

Lash, n. 1.—Dorī yā rassī wagaira jise gūndh-kar chābuk meñ lagāto haiñ. [se paṛe; koṛe kī mār.

2.—Chābuk kī mār (uskā zarb); mār jo kisī lachīlī aur chimṛī chīz

3.—Bāt kā koṛā; ta'no kī mār; aisī bāt yā aisā jawāb jiskī choṭ dil par lage; bāt jo dil par kāṭ kare; bāt jisse sunne w. kāṭ jāe.

Lash, v. t. 1.—Chābuk mārṇā; koṛe lagāṇā; kisī lachīlī chīz se mārṇā. [k.

2.—Ta'na-zanīk.; boli-tholi bolnā; ta'n-tashnī' k.; sakht la'nat-malāmat

3.—Jhatkū-kar pheñk d.; lūt se mār kar girā d.; do-lattī mārṇā.

4.—Takrāṇā; kisī chīz se takkar khāṇā.

5.—Rassī yā dorī se bāndhṇā; rassī se jakar yā kas d.

Lash, v. i. Chābuk chalāṇā; mārṇā; choṭ k.; sakht hamla k.

To lash out—Fuzul-kharch yā muñh-zor h. Lātchalāṇā; do-lattī mārṇā (pheñkṇā)

Lassitude, n. Dhilāyī; miñnat kī shiddat wagaira se jism yā dil kā za'if ho-jūnā; kamzori; sustī; girāñī; māñdagī; takāñ; thakāwat.

Last, a. 1.—Waqt yā jugah ke lihāz se sab ko pīchhe āne wālā; jītne hoñ sab ke ba'd āne wālā; ākhir; jisse khātima ho-jāe; sab se pīchhe kā.

The last day of the year—Sāl kā ākhir dīñ; woh dīñ jiske ba'd sāl meñ koyī dīñ bāqī na rah jāe; woh roz jisse san kā khātima ho-jāe.

2.—Jo maujūd ho uske pahle kā; guzashta ya'nī jo zamāna-i-maujūda ke pahle hī guzrā ho. [chukā ho.

The last week—Hafta-i-guzashta; hafta jo hafta-i-rawāñ ke pahle hī guzar-

3.—Nihāyat darje kā; darja yā martaba-i-ākhir kā; jisse baṛā aur kuchh na ho; gāyat darje kā; iñtilā kā; ākhirī.

4.—Qadr-o-mauzilāt meñ sab se nīchū; sab se zalīl; sab se adnā; zalīl-tarīñ; haqīr-tarīñ; sab se ākhir kā.

5.—Kisī khās sifat yā khāssiyyāt se mauṣūf yā maḥsūs hone meñ sab se dūr yā nīrālā; nihāyat ba'id az-qiyās; qiyās se bahut hī dūr; jo qarīñ-i-ihtimāl na ho; bahut hī kam salāhiyyāt r. w.

He is the last person to be accused of theft—Woh shakhs aisā nahīñ hai jiskī nisbat chorī se muttahiñ kiye jāne kā zarf sū bhī ihtimāl yā qiyās ho-sake.

At last, or at the last—Ākhiru-l-amr; ākhir-i-kār; anjām-i-kār; ākhir meñ; ākhirash; bāre.—*On one's last legs*—Abtārī yā tabāhī ke kanāre; ma'ishat yā i'tibār wagaira ke lihāz se jiskā kām yak-gūna abtār ho-chukā ho; jo āmadnūi wagaira kī taklīf se yak-gūna dab uṭhā ho; kām tamām houe par (uske qarīb).—*To the last*—Ākhir tak; anjām-i-kār tak; dam-i-ākhir tak; khātima tak; jab tak kisī bāt kā khātima na ho-jāe; jab tak kisī shai kā silsila qāim rahe (na ṭūṭe). [peshtar.

Last, ad. 1.—Ba-martaba-i-ākhir; zamāna-i-hāl ke pahle; is waqt ke

2.—Ākhir meñ; anjām yā anjām-i-kār ko. [sab ke pīchhe yā ba'd.

3.—Silsile yā waqt ke lihāz se sab ko ba'd yā pīchhe; ākhir meñ;

Last, v. t. 1.—Waqt ke lihāz se qāim rahnā; maujūd rahnā; bar-qarār rahnā; honā. [sarf yā zūī' huye qāim rahnā; ṭikuñ; thaharnā.

2.—Bilā-zarar qāim rahnā; zūīl yā talaf na h.; chale chalnā; bilā

Lasting, n. a. Der-pā; bahut dīnoñ tak rahne w. jo qāim yā bar-qarār rah-sake; pāedār; chalāṇā; ṭikāṇā.

Lastly, ad. 1.—Ākhir meñ; sab ke pīchhe yā ba'd.

2.—Ākhiru-l-amr; ākhir-i-kār; bi-l-ākhir; anjām-i-kār ko.

Late, a. 1.—Düstroñ ke ba'd āne wālā; ma'mulī waqt ke ba'd āne wālā; jis waqt āne ki ummed ho uske ba'd āne wālā; be-waqt; jiskā wuqū' bahut

2.—Jo isqadar barh gayā ho ki khātimeke qarīb ho. [arse ke ba'd ho.

3.—Jiskā wujūd thoṛe zamāne ke pahle rahā ho lekin ab na ho; mutawaffā; marhūm; jo kisī maṣab par pahle rahā ho lekin ab na ho; āge kā; pahlū; sābiq kā maṣab-dār; jo sābiqan kisī maṣab par māmūr rahā ho. [darāz na huā ho; hāl kā.

4.—Jise guzre bahut din na huye hoñ; jisko wuqū' meñ āye 'arsa-i-Late, *ad. 1.*—Jo waqt ma'mulī yā muqarrar ho uske ba'd; ba-der; ba-tawaqquf; der karke; der ke ba'd; 'arse ke ba'd.

2.—Hāl meñ; bahut din nahīn bīte; bahut zamāna nahīn guzrā.

3.—Bahut rāt tak; bahut din charhe tak; kisī waqt-i-mu'ayan ke i'tibār se der tak.

Of late—Hāl meñ; aise waqt se jise guzre bahut 'arsa na huā; aise waqt se jo zamāna-i-hāl ke qarīb ho; thoṛe dinoñ se; chand roz se; hāl hī se.

Too late—Waqt-i-muṣabib ke ba'd; jis waqt chāhiye us waqt nahīn; bar-waqt nahīn; 'ain waqt par nahīn. [din bīte; hāl meñ.

Latently, ad. Bahut din na huye; ziyāda 'arsa nahīn guzrā; thoṛe hī Lateness, *n.* Ma'mulī waqt ke ba'd ānā; der ke ba'd ānā; tawaqquf; der; waqfa; be-waqt yā jo waqt muqarrar ho uske ba'd zuhūr meñ ānā; dirang.

Latent, a. Numāyān yā zāhir nahīn; jo dekh na paṛe; jo nazar na āye; chhipā huā; makḥfī; poshida; dar-parda; mustatar. [jambī.

Lateral, a. 1.—Pahlū yā bagal se nikalne w. khwāh usse lagā huā; baglī;

2.—Ek taraf; kisī pahlū yā taraf se.

Laterally, ad. 1.—Pahlū se; pahlū ke bal; kanāre se.

2.—Pahlū ki jānib yā taraf. [maḥlūm jo gair-mahdūd ho.

Latitude, n. 1.—Ma'nī yā ta'bīr ki wus'at khwāh gunjāish; ma'nī yā

2.—Kisī had se tajāwuz kī wus'at; qawā'id yā quyūd (qā'idon yā qnidoñ) se āzādī; qhilāyī; āzādī; khule-band kār-rawāyī k.

3.—Wus'at; phailāw; miqdār. [san; sarāhne ke lāiq.

Laudable, a. 1.—Ta'rīf ke qābil; lāiq-i-tahsīn; qābilu-l-waṣf; mustah-

2.—Siḥbat-āwar; siḥbat-bakhsh; jo tandurustī ke liye muḥit ho.

Laugh, v. i. 1.—Haṣnā; khandān h. yā khilkhilā ke haṣnā; chihre kā istarah par raushan ho-jānā yā badalnā ki usse khushī zāhir ho.

2.—Khush yā khush-dil ma'lūm h.; khush-o-khurram dekh paṛnā; zinda-dil ma'lūm d.; durakhshān ma'lūm h.; kulāl k.

To laugh at—Hiqārat se haṣnā; khandā-zanī k.; tathṭhā mārṇā; tahqīr ke

sāth bartāw k.—*To laugh in the sleeve*—Poshida yā is tarah par haṣnā ki

koyī na dekhe aur jis shakhs par haṣnī ātī ho uske nazdik haṣsne wālā zāhir

meñ sanjida yā muaddab ma'lūm ho; dil hī dil meñ haṣnā.—*To laugh out of the other corner, or side, of the mouth*—Chillānā yā ronā; dīng mārṇe yā khushī

zāhir karne ke ba'd is naubat ko pahuñchānā ki afsos ranj yā mūyūsi ho.

Laugh, v. t. 1.—Haṣ-kar zāhir k.

 Followed by *out*.

[uṭhā; usne haṣkar manzūrī zāhir kī.

He *laughed out* his approval—Woh apnī manzūrī zāhir karne ko waqt haṣ

2.—Hiqārat kī nazar se haṣnā; tazhik k.

 With *out* or *down*.

To laugh one out of a plan—Kisi ke mansūbe par hīqārat kī naʿar se haṣnā.

To laugh to scorn—Hīqārat k.; tahqīr-o-zillat ke sāth pesh ānā yā amlūk k.; nā-chīz samajhā.

Laugh, *n.* Kḥanda; haṁsī; khilkhilāhat; kḥushī zāhir karne kḥ ek tariq jo insān ke liye makhsūs hai. [qābil-i-taẓhik.

Laughable, *a.* Haṁsī ke qābil; jispar yā jisse haṁsī āye; haṁsne ke lāiq;

Laughingly, *ad.* Kḥushī se; kḥush ho-kar; haṁs-kar. [kareḥ

Laughing-stock, *n.* Jisse haṁsī kī-jāe; jisse khel kiyā jāe; jisse mazhaka

Laughter, *n.* Qahqaha; qahqā; khilkhilī; haṁsī.

Launch, *v. t.* 1.—Zamīn se hatā yā khiskā-kar pānī meḥ dāl d.—jaise jahāz wagnā. [chhoṛā d.; dūse ke bharose par rahne na d.

2.—Nikāl bāhar k.; rawāna k.; apne upar chhoṛ d.; dūse se ta'alluq

To launch one on the world—Bahr-i-'ālam meḥ kisi ko beṛe par chāḥū-kar ba-taur-i-khud chhoṛ d.; kisi kḥ ta'alluq uske sar-parast se qat' karke kamā-khāne ke liye use tan-i-tanḥā chhoṛ d.

3.—Pheṅknā; mārṇā—jaise barchhī yā bhālā.

Launch, *v. i.* 1.—Jahāz kī tarah pānī meḥ paṛṇā.

To launch into the wide world—Dunyā ke baṛe janjāl meḥ paṛṇā yā phaṁsnā.

2.—Kisi taqrīr ko tawālat d. [(lambl-chaṇṇī) bahī k.

To launch into a wide field of discussion—Kisi amr kī nisbat baṛī tūl-o-tawil

Lavish, *a.* 1.—Ifrāt se kharch karne yā dene wālā.

Lavish of praise—Bahiṭ ziyāda ta'rif k. w.; jo dīl khol-kar ta'rif-o-tausif kare.

Lavish of expense—Baṛī kharrāch; be-dīreg kharch k. w.

2.—Be-andāz aur be-wuqūfāna tariq par kharch k. w.; musrif; upā; fuzūl-kharch; bilā zarūrat yā be-kām sarf k. w.; itnā faiyāz ki woh faiyāzī 'aib meḥ dākhil ho (ma'yūb ho).

Lavish of money—Jo rupaye-paise andāz se ziyāda aur be-wuqūfī ke sāth kharch kare; musrif; kharrāch; ghar-phūṅk sauda k. w.

3.—Āwāra; wahshī; jo zabt meḥ na ho.

Lavish, *v. t.* 1.—Ifrāt se kharch k. yā donā.

To lavish praise—Ta'rif se bhar d.; baṛī hī sanā-khwānī k.

2.—Uṛṇā; zūī k.; phūṅknā; bilā zarūrat yā be-kār sarf k.; khonā; muft pheṅknā. [rupaye khonā

To lavish money on vices and amusements—Badiyōn aur sair-o-tamāsho meḥ

Law, *n.* 1.—Woh qā'ida jo intizāman hākīm kī taraf se qāim kiyā jāe; hākīm yā riyāsat kā farmān; qā'ida-i-mu'āyan; hukm-i-fāsh; hukm.

2.—Āyīn; qānūn; shar'; shāstra yā dharma-shāstra.

Against, or according to, law—Qānūn ke khilāf yā uske mutābiq—According to

Hindu Law—Shāstra yā dharma-shāstra ke mutābiq (uske rū se)—According to Mahomedan Law—Shar'an; shar' ke ba-mūjib yā uske rū se.

3.—Qā'ida; zābita; tariq; silsila. [usūl yā masala.

4.—Dastūr-i-mustamirra; 'ilm yā fan ke muta'alliq koī qā'ida

5.—Kisi jhagre kā faisala 'adālat par hawāla k.; nizā'i-'adālat; qānūn kī 'adālatōn meḥ haq-rasī kī paṛawī.

To go to law—Nālish k.; 'adālat se dād yā dād-rasī chāhṇā; 'adālat se chāra-joyī k.; 'adālat se ohāra-kār dhūṇḍhṇā.

6.—Qānūn; 'ilm-i-fiqh.

To study law—Qānūn paṛhṇā.—To practise law—Qānūnī peshā k.

Hy-law—Woh qānūn jo kisī shahr baldā yā logōn ki dūsrī jam'at ko liye mauzū' ho.—*Civil law*—Diwāni kā qānūn; āyīn-i-diwāni.—*Criminal law*—Faujdarī kā qānūn; āyīn-i-faujdarī.—*Law language*—Woh 'ibarat jo qānūnī tahrīrāt meū musta'mal hotī hai.—*Law-merchant, or commercial law*—Qānūn-i-tijarat; mahājant ko muta'alliq qawā'id; woh qā'idō jo saudāgarōn aur mahājanoṅ ko rawāj aur nazār-i-'adālat wa niz qānūn ko mutābiq qāim aur jāri hoṅ.—*Law of nations*—Qā'idōn kā woh maajmū'a jiske mutābiq qaumoṅ yā riyāsatōn meū bāham rabt-zabt rahe.—*Law of nature*—Woh qā'idō jo Janāb-i-Bārī ki taraf se in-'ān ko bartāw ko liye qāim aur natija-i-'aql-i-falim hoṅ.—*Hindu Law*—Shāstra; dharma shāstra.—*Mahomedan Law*—Shar'; shār'-i-Muhammadi.—*Moral Law*—Woh qānūn jisse farāiz-i-insān jānib-i-Khudā wa bāham-digar ma'nūm hoṅ.—*Statute law*—Woh qānūn yā qā'idā-i-'amal-darāmad jo wāzī'ān-i-qawānīn ki taraf se likh-paṛh-kar mushtakar kiyā jāe; qānūn-i-tahrīrī.

Law-binding, n. Qānūnī kitāboṅ ki chamṛo ki sūdi jild-bandī.

قانون قلم Called also *law-calf*.

Law-book, n. Qānūn ki kitāb.

Law-breaker, n. Woh shakhs jo qānūn se inhirāf kare; woh shakhs jo qānūn kā hukm na māne (uski khilāf warzī kare).

Law-day, n. 'Adālat ko ijlās kā din; jis roz 'adālat khulī rahe.

Lawful, a. 1.—Qānūn ko mutābiq; hāsb-i-manshū-i-qānūn; jo āyīn meū mamnū' na ho; jo shar' yā shāstra ko rū se jāiz ho; jāiz; mubāh; nā-qābil-i-'itirāz; jiski nisbat 'uzr na ho-sake [qānūn ko mutābiq ho.

2.—Jo qānūn ko rū se ho; jāiz; az-rū-i-istihqāq-i-jāiz; jiskā wujūd The lawful owner of lands—Arāzi kā malik-i-jāiz; woh shakhs jo qānūn ko rū se malik-i-arāzi ho.

Lawfully, ad. Ba-mutābaqat-i-qānūn; qānūnan; shar'an; shāstran; bilā-inhirāf-i-qānūn; aisi tarah par ki qānūn ko khilāf na ho; ba-farz-i-jāiz; jāiz taur par.

Lawfulness, n. Jawāz; qānūnan jāiz rawā yā durust h.

Law-giver, n. Shāri'; qānūn banāne-wālā; wāzī'-i-āyīn. [ko khilāf.

Law-less, a. 1.—Gair-pāband-i-āyīn; jo qānūn ko na māno; akhlāq-o-ādāb *Lawless men*—Woh log jo āyīn ko pāband na hoṅ (use na māneṅ).—*Lawless behaviour*—Aḥ-i-tariq jo akhlāq ko khilāf ho; tariq-i-bad.

2.—Khilāf-i-qānūn; nā-jāiz; nā-rawā.

A lawless claim—Da'wi-i-nā-jāiz.

3.—Qānūn-i-tabi'i kā pā-band nahīn; be-qnīd; be-rok; khulā-khulā; [āzād.

Law-officer, n. Woh afsar jise qānūn ko nāfiz karāne kā ikhtiyār hāsil ho; woh ahl-i-kār jo qānūn ko mutābiq 'amal-darāmad karāne kā mujāz ho; woh shakhs jo ikhtiyār-i-qānūnī rakkhe.

Lawsuit, n. Qānūnī nālīsh; nālīsh; muqaddama jo qānūn ko rū se kisī haq ko hāsil karne ko liye rujā' kiyā jāe.

Lawyer, n. Āyīn-dāū; qānūn-dāū; woh shakhs jiskā peshā yah ho ki muwakkiloṅ ki taraf se 'adālatōn meū nālīsh dāir kare aur unki pai-rawī yā jawāb-dihī kare.

قانون "A general term comprehending attorneys, counselors, solicitors, barristers, sergeants, and advocates." Webster.

Lax, a. 1.—Dhilā; narm; pichpichā; kasā yā tanū huā nahīn; karā yā

2.—Khinchā huā nahīn; jismeṅ tauāw na ho; dhilā. [sakht nahīn.

3.—Mutafarriq; ghanā nahīn; ok jagah nahīn.

4.—Jismeñ sakhtī na ho; jismeñ qā'ide yā usūl kī karāyī na ho.

5.—Jisko ishāl ho; jiske mī'de meñ salābat na ho balki kasrat se ijābat hotī ho.

Lazity, n. Dhilāyī; dhilā-pan yā dhilā h.; k̄hinchāw yā tanāw k̄a na h.; t̄hik-t̄hik yā bi-jinsihī na h.; naqs; jaisā chāhiye waisā na h.; qabz k̄a na h.; khulā h.; habs k̄a na h.

Lay, v. t. 1.—(a) Letā d.; barābar rakh d. (b) Baiṭhāl d.; dabā d.; phir ubharne na d. (c) Lotā d.; girā d.; paṭrā kar-d.; sar ke bal girā d.

(d) Dālnā; mazbūti se qāim k. yā rakhnā.

To lay a book on the table—Mez par kitāb ko letā d. yā barābar rakh d.—A shower lays the dust—Ek martaba pāni ke baras jēne se gard baiṭh yā dab jūti hai.—The wind lays the grain—Hawā galle ko lotā detī hai.—To lay the foundation of a house—Makān ki bunyād dālnā; makān kī ne denā.

2.—Silsile yā tartīb se r.; barābar chunnā; qatār kī qatār r.; ek ke ūpar dūsarā r.

To lay bricks or stones in a wall—Diwār par int yā patthar silsile yā tartīb se r. yā barābar chun d.—To lay the covers on a table—Mez par barābar chāderon yā poshishon ko bichhā d.

3.—Taiyār k.; muhaiyā k.; phailānā; lagānā; murattab k. yā taiyār karānā; baham pahunchānā; sāmān k. .

To lay a snare—Plandā lagānā; jāl phailānā.—To lay a plan—Tadbīr bāndhnā; mansūba qāim k. yā karānā; dāul dālnā.

4.—Kisī sath par phailānā; lagānā.

To lay plaster or paint—Palastar lagānā (astar-kārī k.) yā rang lagānā.

5.—Sākin kar d.; dhīmā kar-d.

When the winds are laid—Jab hawā sākin yā dhimi hojāti hai; jab hawā paṭ- [jāti hai.]

6.—Bāzi lagānā; badnā; dāwā lagānā yā dāwā par r.

To lay a wager—Bāzi lagānā; bāzi badnā.

7.—Denā yā nikālnā—jaise ande.

8.—Lagānā; rakhnā.

To lay one's hands to or on a thing—Kisī chīz par bāth r. yā usmeñ bāth [lagānā.]

9.—Lagānā—jaise mahsūl; qāim k.; kisī chīz k̄a bār dālnā.

To lay a duty on salt—Namak par mahsūl lagānā.

10.—Lagānā; mansūb k.; kisī shai kī zimma-dārī kisī par 'aid k. yā uskī ibtidā ko usse nisbat d.

To lay blame on one—Kisī par ilzām lagānā (dālnā yā 'aid k.; usko maurid-i-ilzām banānā).—To lay want of prudence to one's charge—Kisī par be-'aqli k̄a il-

11.—Kisī ko koyī hukm d. yā uske zimme koyī kām k. [zām 'aid k.]

12.—(Law) Bayān k.; zāhir k.; qāim k.

To lay damages—Ta'dād-i-k̄hisāra bayān k.; yah kahnā kī isqadar k̄hisāra yā nuqsān huā.—To lay a venue—Kisī wāqi'a ke wuqū' k̄a mauqa' bayān k.; yah kahnā kī fulān wāqi'a fulān maqām par wuqū' meñ āyā.

13.—Zāhir hone na d.; gāib kar d.

To lay the devil—Shaitān ko zāhir hone na d. (use ubharne yā age barhne na d.).

To lay aside—(a) Kanāre kar d.; haṭā d.; rakh na chhoṛnā.—(b) Band kar d.; mau-qūf kar d.—To lay away—Bachā r.; hifāzat ke liye kanāre rakh d.; āyinda ke liye rakh chhoṛnā.—To lay bare—Nangū kar d.; khol d.; sānnue kar-d.

To lay before—Dekhlānā; pesh k.; mulāhaze ke liye āge rakh d.—Lay these papers before the court—Yah k̄agazāt 'adālat meñ pesh kar do.—To lay by

—(a) Āyinda ke isti'māl ke liye rakh chhoṛnā; pas-andāz k.; bachā r.—(b) Dūr kar-d.; k̄hārij kar-d.; rad kar-d.—To lay down—(a) Chhoṛnā; dast-

bardār h.; tark k.; musta'fi h.; kauūra-kash h.—*To lay down* an office or commission—Kisi 'uhde yā kamishan se dast-bardār yā kauūra-kash h.—(b) Hāth khīnch lenā; kisi shai kī isti'māl chhor d. yā usse dast-kash h.—*To lay down* one's arms—Apne hathyār rakh d.; apne aslāh ke isti'māl se dast-kash h.—(c) Pesh k.; qāim k.—*To lay down* a proposition or principle—Koyī tajwiz yā usūl pesh yā qāim k.—*To lay heads together*—Bāham mashwara yā aālāh k.; ek dūse se rāe milānā; kisi bāt kī nisbat āpas meñ gaur k.—*To lay hold of*, or *to lay hold on*—Pakarñā; dharnā; apne qabze meñ k.—*To lay in*—Jam' k.; ekaṭṭhā k.; ambār k.; pahle se baham pahuñchānā (mubaiyā yā maujūd k.).—*To lay on*—Lagānā; zor se lagānā; jamānā.—*To lay on* blows—Ghūse lagānā; zarb lagānā; zor se mārñā.—*To lay one's self out*—Jidd-o-jahd k.; dil se koshish k.; sa'i-i-balig k.—*To lay open*—Khol d.; nangā yā barāhñā kar d.; poshish ko hatā d.; dekhānā; nazar ke sūmne kar d.; zāhir k.; fāsh k.—*To lay open* the designs of an enemy—Dushman ko irādoñ ko khol d. yā fāsh kar d.—*To lay over*—Ūpar se phailā d.; ūpar se lagā d.; sath yā ūpar ke hisse ko chhipā d.; marñā.—*To lay over* with gold or silver—Sone yā chāñdi se mukamma' k.; sonā yā chāñdi ūpar se lagā d. (usse marñ d.).—*To lay out*—(a) Kharch k.; sarf k.; uṭhānā; lagānā.—(b) Ārāsta k.; murattab k.; naqsha bāñdhñā; lagānā.—*To lay out* a garden—Bāg arāsta yā murattab k.; bāg kī naqsha bāñdhñā (uski kiyūriyāñ wagnira qarīne se bāñdhñā).—(c) Murde ko kapre pahñā-kar sāf jagah meñ r.—*To lay out* a corpse—Murde ko dafn karne ke liye kapre pahñā-kar sāf jagah meñ r.—(d) Koshish k.; jidd-o-jahd k.; sa'i k.—*To lay out* all one's strength—Hata-l-was' khūb koshish k.; jidd-o-jahd-i-balig k.—*To lay siege to*—Muhāsara k.; fauj se gher lenā.—*To lay to*—(a) Ittilāf lagānā; ilāzām lagānā; tulumat d. (b) Khūb masrūf h.; dil se lagnā.—*To lay together*—(b) Jam' k.; batornā; ekaṭṭhā k.; yakjā k.; istarah yakjā k. kī ek martaba meñ dekh paṛe.—*To lay to heart*—Bahut hī ma'lūm k.; dil par bahut hī asar pahuñchāne d.; dil par barī choṭ lagne d.—*To lay under*—Tābi' k.; mustaujib k.; kisi bāt meñ qālnā.—*To lay one under* restraint or obligation—Kisi ko zabt meñ k. yā use mainnūn k. (zerbār-i-ihsān k.).—*To lay up*—(a) Jam' k.; isti'māl-i' āyinda ke liye rakh chhorñā; āge par kām āne kī garaz se rakh lenā.—(b) Aisā kar d. kī ādmī bistar par paṛā rahe yā ghar ke-bāhar nikal na sake.—He is *laid up* with fever—Woh bukhār ki wajh se ghar se nikal nahiñ saktā (bistar par paṛā rahtā hai); woh bukhār meñ mubtalā hokar sāhib-firāsh ho rahā hai.—*To lay upon*—Bahut mutaqāzī h. yā tang k.; nākoñ meñ dam kar d.; muhāsara k.; gher l.—*To lay wait for*—Kisi ke liye ghāt meñ rahnā; kisi par yakāyak tūt paṛne yā chhūpā-marne aur hamān karne kī sāmān k.; kisi ke liye kamīñ-gāh meñ rahnā.—*To lay waste*—Barbād k.; wirān k.; be-chirāg kar d.; ābādī wagaira kuchh qūm na rahne d.

Lay, v. i. Ande d. ya paidā k.

To lay about—Mārñā yā chāroñ taraf bāzū paṭakñā; musta'idi se kām k.—*To lay at*—Mārñā yā mārne kī koshish k.—*To lay in for*—Kisi shai ke pañe kī intizār k.; band-o-bast karke usko lenā.—*To lay on*—(a) Mārñā; mazrūb k.; pāham aur zor zor se zarb lagānā; barābar aur khūb zor se mārto jānā. (b) Zor se 'amal k. ८२ Used of expenses.—*To lay out*—(a) Irāda k.; 'azm k.; niyat k.; maqsūd r.; qasd k.—He *lays out* to make a journey—Uskā irāda safar karne kī hai. (b) Fikr k.; tadbīr k.; band-o-bast; upāi k.

Laziness, n. Sustī; kāhili; āskat; ālas; kāṁ yā mihnāt se jī chorānā.

Lazy, a. Kām yā koshish karne par māil nahīn; bi-t-tab' yā 'ādatan kāhil; mihnāt par rāgib nahīn; kāṁ-chor; sust; āskatī; harakat meṁ

Lead, v. t. 1.—Kisī ko rāh dekhlanā; le-jānā; rah-numāyī k. [sust.

2.—Hāth pakar-ke le-jānā—jaise larke yā jānwar ko.

3.—Hukm-rānī k.; apne zer-i-hukūmat le-chalūnā.

4.—Kisī ke āge chalūnā; khud pahle jākar kisī ko dākhil k. yā uskī taqrīb k. [kā tarīq batlanā; rāh dekhānā.

5.—Rāh dekh-lākar yā asar pahuñchā-kar lānā; kisī shai ke husūl

6.—Khīnchnā yā kashish k.; targīb d.; kisī taraf māil k.; kisī rāh par le-chalnā; kisī phande meṁ dālnā; kisī bāt par rāgib k.

7.—Basar k.; guzrānā; kāṭnā; bitānā.

To lead a quiet life—Chupchāp zindagi ke din kāṭnā (zindagi basar k.).

8.—Basar karānā; kaṭwānā.

To lead astray—Burī rāh (tarīq-i-bad) dekhlanā; gumrāh k.; zalālat meṁ dālnā;

jūda-i-sadāqat yā rūstī se munharif k.; wargalān-kar sachāyī par qāim na rahne d.—To lead captive—Qaid karke le-jānā; qaidī banā-kar le-jānā.—To

lead the way—Rāh dekhlanā; rah-numāyī k.; hādi yā rah-numā h. khwāhbanūnā.

Lead, v. i. 1.—Āge chal-kar rāh dekhlanā. [mat le-jānā.

2.—Bataur afsar yā hukm-rānī ke-le-jānā; le-chalnā; apne zer-i-hukū-

To lead off or out—Pahle jānā; shurū' k.; bismillāh k.

Leader, n. 1.—Jo shakhs rāh dekhlaye; jis shai se rahnumāyī ho; rah-

2.—Sar-khail; afsar; hukm-rānī; sālār. [numā; hādi; le-jāne wālā.

3.—Peshrau; peshwā; jo sab se pahle chale; muqaddam chalne wālā.

4.—Kisī guroh wagaira kā sardār; sargauā; sar-guroh.

5.—Woh mazmūn jo akhbārōn meṁ unke muhtamimōn kī jānib se sab se muqaddam chhāpū jātā hai.

Leading, p. a. Khās; muqaddam; sab se baṛā; nihāyat aham; nihāyat zī-ikhtiyār; jiskā dabāw sab se ziyāda ho.

A leading motive—Khās wajh-i-tahrīk.—A leading man in a party—Kisī guroh meṁ aisī shakhs jiskā dabāw baqiya sab log māneṁ; sar-guroh; sargauā;

2.—Khud āge chalkar rāh dekhlane wālā. [sar-khail.

A leading example—Aisi nazir jo koyī shakhs apne fi'l-i-khūs se qāim kare; nazir-i-awwal; pahli nazir; woh bāt jise dekh-kar dūse log usī kī pairawī karen.

L. ding question—See Question.

Leading-strings, n. pl. Woh doriyān jo sahāre ke liye chhōṭe chhōṭe lar-koṁ ko us waqt pakrā dī jātī haiṁ jab we chalne lagte haiṁ

To be in leading-strings—Hālat-i-ibtidāyī meṁ yā munhasir-i-bi-l-gair h.; dūsrōn ke zer-i-hidāyat h. (unke tābi' yā hāth meṁ h.); dūsrōn kī atāliqī meṁ h.

Leaf, n. 1—Pattā yā patti; barg; pāt.

2.—Koyī shai jo misl patte ke ho yā uskī tarah lapetī jā-sake yā kham ho-sake masalan (a) Waraq; kitāb kā woh hissa jismeṁ do-

safho hoṁ. (b) Khirki yā kewār wagaira kā ek pallā yā paṭ. (c)

Nihāyat patlā pattar masalan waraq-i-muqrayī yā tilāyī; sone yā chāūdi kā pattar. (d) We patte jo zebāish ke liye 'imāratoṁ meṁ dar-kht ke

pattoṁ kī shakl par banāye jāte haiṁ.

Leaf, v. i. Patte lānā; patte ānā yā lagūnā; patte nikalnā.

Leafless, a. Be-barg; jismeṁ patte na hoṁ.

League, n. 1.—Dostī ke qāim rakhne aur ek dūse ke fawāid kī taraqqī

ke liye kḥwāh bi-l-ittifāq kisī irāde ke pūrā karne ke liye do yā zāid. farīq kā bāham ittifāq yā mel; sāzish; bandish; dostī; āshnāyī

2.—Bādshāhoṅ yā riyāsatoṅ ke mūbain i'ānat yā hifāzat-i-bāhamī ke liye ittihād yā rabt-zabt; qaumī mu'āhada yā 'ahd-o-paimān.

An offensive league—Woh mu'āhada-i-bāhamī jismēn muta'āqidāin is amr par muttafiq hoṅ ki woh bi-l-ittifāq apne dushman-i-'ām par hamla karēn—A defensive league—Qaum se bi-l-ittifāq muhāfazat kā mu'āhada.

League, v. i. Bāham muttafiq ho jānā; bādshāhoṅ yā riyāsatoṅ kā ek dūse kī madad yā hifāzat ke liye āpas meṅ ittifāq kar lenā yā mil jānā; ittihād sāzish yā bandish k.; i'ānat-i-bāhamī kī garaz se do yā zāid shakhsōṅ kā muttafiq ho-jānā.

Leak, n. 1.—Woh darz yā shigāf (darār chhed yā sūrākh) jismēn se pānī yā aur koyī saiyāl shai kī zarf wagaira ke bhitar jāe kḥwāh uske bāhar bah yā nikal jāe.

2.—Pānī yā kisī dūsrī saiyāl shai kā sūrākh yā darz wagaira ke zarf se kisī zarf meṅ paithuā yā uske bāhar bah-nikalnā. [lagnā.

To spring a leak—Is tarah khul yā chitakh jānā ki pānī bhitar āne lage; rasāne

Leak, v. i. Chūnā; ṭapaknā; sūrākh yā darz wagaira se pānī yā kisī dūsrī saiyāl shai kā rasnā.

To leak out—Chhipe-chhipe yā be-qā'ida mushtahar ho-jānā; khul parnā yā khul jānā; fāsh ho-jānā; kisī parde kī bāt yā poshida khabar kā 'awām ko ma'lūm ho-jānā. [bhitar jāe yā bāhar bah āye.

Leakage, n. 1.—Chūnā; ṭapaknā; jisqadar pānī wagaira ṭapak yā rasā-kar

2.—Pipe wagaira ke ṭapakne yā ṭapak-kar anke mazrūf ke bah-jāne ke 'iwaz meṅ snikare ke hisāb se kisīqadar minbhāyī yā mujrayī; khād.

Leaky, a. 1.—Ṭapakne wālā yā ṭapaktā huā; chūne yā rasāne w.; chūtā yā rasātā huā. [munh-phaṭ.

2.—Jo bhed khol diyā kare; barbariyā; jiskī zabān chālī kare;

Lean, v. i. 1.—Jhuknā; terha yā khamida h.; kham khā-jānā; bal khā-jānā. [k. (uski māuind yā usī ke mutābiq k.).

2.—Kisī shai kī taraf māl h. (mailān r.); rāgib h.; kisī kī mutāba'at

With to or into. [lagnā.

3.—Sahāre yā ārām wagaira ke liye takiya k.; uṭhangnā; takiya k.; To lean against a wall—Dīwār se uṭhangnā.—To lean on the arm of another—

4.—Jhuknā; nihurnā. [Dūse ke bāzū par takiya k.

Lean, a. 1.—Dublā; lāgar; jiske badan par gosht na ho; farbh nahiṅ; dāngar; zār-o-nazār. [ho—jaise zamīn.

2.—Zar-khez yā 'umda nahiṅ; ūsar; jismēn paidāwār kī quwwat na

3.—Rūkhā; dil-chasp nahiṅ; be-lutf; jisse dil khush na ho—jaise guft-

Leap, v. i. 1.—Kūdnā; phalāṅg mārṇā; uchhal jānā; charḥ baiṭhnā. [gū.

To leap over a fence—Kūd kar kisī chār-dīwārī ke pār ho-jānā (use ṭap jānā).

To leap upon a horse—Ghore par charḥ baiṭhnā.

2.—Yakāyak uchhalnā ya kūdnā; jhaṭ se kūd parnā; jast k.

3.—Khushi yā zinda-dilī zāhir k.; kūdnā; uchhalnā; chaukarī bharnā.

To leap for joy—Khushi se uchhalnā-kūdnā.

Leap, v. t. Kūd-kar pār kar-jānā; idhar se udhar jast kar-jānā.

Leap-year, n. Woh sāl jismēn 366 din hoṅ aur February kā mahina 29 din kā ho; sāl-i-kabisa. [naye naye hālāt kā jānnā; sikhnā.

Learn, v. t. Kisī shai kā 'ilm hāsīl k.; kisī shai se yā kisī shai kī nisbat

Learn, v. i. 1.—Wāqifiyat hāsil k. yā khabar pānā; sunnā; hāl ma'lūm k. yā pānā. [pairawī k.

2.—Wāqifiyat hāsil k.; hāl ma'lūm k.; ta'līm pānā; nazīr hāsil k. yā Followed by *of*.

3.—Kisī shai meñ mashshāqī hāsil k.; kasrat-i-isti'māl se kisī kām ke karne kī quwwat hāsil k.; sikhnā; mahārat paidā k.

Learned, a. 1.—Nazm-o-nasr('ilm-i-adab) aur 'ulūm kājanne wālā; khwānda; 'ālim; fāzil. [hunar-mand.

2.—Funūn se baḥhūbī wāqif; funūn meñ māhir; jānne wālā; Often with *in*.

3.—Jismeñ bahut sī 'ilmī bāteñ hoñ; jisse 'ilmīyat zāhir ho.

A learned treatise—Aisā risāla jisse izhār-i-'ilm ho yā jismeñ 'ilm kī bāteñ bhari hoñ.— [pandit log.

The learned—'Ulamā; fuzalā; 'ālim log; khūb parhe-likhe shakhs; maulavi yā

Learning, n. 1.—Usūl yā wāqī'at kā 'ilm jo ta'līm yā tahsīl ke zarī'e se hāsil ho; kisī qism kā 'ilm jo kasab kar ke hāsil ho; 'ilm; fazl.

2.—Woh 'ilm jo tajribe āzmāish yā mulāhaze se hāsil ho.

3.—Kisī bāt meñ chaturāyī chāhe woh bāt achchhi ho yā burī.

Leasable, a. Ijāre thike yā kirāye par diye jāne ke qābil.

Lease, n. 1.—Kisī mu'āwaze lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ arāzī wagaira kā dūse ko uskī hayāt tak yā chand sāl ke wāste khwāh is shart par d. ki jab chāheñ us mustājir thike-dār yā kirāye-dār ko be-daḥl kar. deñ; thika yā theka; mustājirī; ijāra; kirāya. [patṭa; sarkhat.

2.—Woh mu'āhada jiske rū se arāzī wagaira hasb-i-sarāhat-i-bālā dī-jāe;

3.—Thike mustājirī yā kirāya-dārī kī mī'ād.

Lease, v. i. Lagān yā kirāye wagaira ke 'iwaz meñ arāzī yā makān wagaira dūse ko ba-zarī'a-i-thika mustājirī yā kirāya-dārī ke d.; thike par d.; ijāra d.; kirāye par d.

Leaseholder, n. Thika-dār; mustājir; ijāra-dār; kirāya-dār. [aqall.

Least, a. 1.—Sab se chhoṭā; qad yā darje meñ auroñ se chhoṭā yā kam;

2.—Sab se kam waq'at r. w.; nihāyat hī nāchīz; khafif-tarīn; zalīl-tarīn; haqīr-tarīn; sab se gayā-guzrā; nihāyat hī zarā sā.

 "Least is often used without the noun to which it refers, especially in the phrases *the least, in the least, i. e., in the least degree, and the like.*" Webster.

At least, or at the least—Kam se kam; ba-darja-i-aqall; aqall-i-martaba; aur kā yā aur kuchh kā kyā zikr hai; itnā to zarūr hai; bhalā; khair; itnā yā utnā hī sahī.—If he has not incurred a penalty, he at least deserves censure—Agar woh mustaujib-i-sazā nahīn hai par chashm-numāyī ke qābil to zarūr hai.—

Give one at least—Ek hī do; ek to do; aur kā kyā zikr hai yā main ziyāda nahīn māngta yā ziyāda kī ummed nahīn rakhtā lekin ek to do.

Least, adv. Nihāyat hī kam; bahut hī kam; sab se kam; ba-martaba-i-aqall.

Leave, n. 1.—Ijāzat; parwānagī; woh āzādī jiske husūl ke ba'd imtinā' yā nā-jawāzī bāqī na rahe.

To ask leave of one—Istijāzat; ijāzat (parwānagī) chālnā yā māngnā.

2.—Rukhsat; widā'; qā'ide ke mutābiq doston kā ek dūse se judā h.; rukhsat kā rasm.

To take leave—Rukhsat h.; chalne ko waqt sūhib-salāmat k.; bidā h.

Leave, v. t. 1.—Kisi se 'alāhida yā judā h. ; kabīn se chale jānā ; thore yā bahut dimōn khwāh hamesha ke liye chhor jānā. [dast-bardār h.

2.—Is niyat se chale jānā ki phir hargiz na ānā ho ; chhor d. ; tark k. ;

3.—Rahne d. ; na le-jānā ; uṭhā na le-jānā ; apne sūth na leto jānā.

4.—(a) Marne ke waqt bāqī chhor jānā yā chhor marnā. (b) Wasiyat kar-jānā ; wasiyat-nāme ke zarī'e se chhor jānā ; tarke meñ de-jānā.

To leave a good name—Marne ke ba'd nām-i-nek (nek-nāmī) chhor jānā.

5.—Kisi ke pās bataur amānat ke sipurd k. ; rahne d. ; sauipnā ; hawāla k. ; sipurd k.

6.—Kisi par hawāla k. ; kisi bāt kā faisala kisi par chhor d. ; kisi ko kisi bāt ke karne ki ijāzat d. (uskā us fi'l kā karnā rawā r.). [dast-bardār h.

7.—Kisi bāt ko band kar d. (usse bāz ānā) ; kisi amr se kanāra-kash yā

To be left to one's self—Chhor yā tark kar diyā jānā ; ba-taur-i-khud chhor diyā jānā ; apnī hī rāe yā khwābīsh ke mutābiq 'amal karne ke liye chhor

diyā jānā.—To leave off—(a) Kisi kām se hāth khīnch l. ; dast-bardār h. ; chhor d. ; kanāre ho-jānā.—To leave off work at six o'clock—Chha baje kām

chhor d. (usse hāth khīnch l.)—(b) Pahinnā band kar d. ; phir na pahinnā.

To leave off a garment—Kisi kapre kā pahinnā band kar d.—(c) Chhor d. ; tark k.—To leave off an old acquaintance—Kisi purāne mulāqātī ko chhor d.

To leave out—Tark k. ; chhor d. ; firo-guzāshit k.—To leave out a word or name in writing—Likhne meñ koyī lafz yā uṣṭā tark k. (chhor d.).

Leave, v. i. Band kar d. ; mauqūf kar d.

To leave off—Chhor d. ; rok d. yā ruk-jānā ; dast-kash ho-jānā.

Leavings, n. pl. Jo chizen chhūṭ jānā ; jo kuchh bachā-bachāyā rah-jāo ; pas-mānda ; pas-khorda ; ulash ; jūthā.

Lecture, n. 1.—Kisi mazmūn ki zabānī tanzīh ; ta'līm ki garaz se kisi mazmūn kā bā-qā'idā yā silsilawār zabānī samjhānā aur batlānā.

2.—Hākimāna chashm-numāyī fahmāish yā sar-zanish ; zābite ki chashm-numāyī. [sikhilānā yā samjhānā.

Lecture, v. t. 1.—Zabānī batlānā yā ta'līm k. ; koyī mazmūn zabānī 2.—Hākimāna yā tahakkumāna fahmāish khwāh sar-zanish k. ;

With for. [chashm-numāyī k.

Lecture, v. i. 1.—Koyī mazmūn likh-kar parh-sunānā yā silsila-wār 2.—Ta'līm ke liye mazmūn likh-kar parh-sunāyā k. [zabānī bayān k.

Ledger, n. Woh kitāb yā bahī jismeñ hisāb kā khulāsa likhā jātā hai ; woh bahī jismeñ rozāna bahī wagaira se hisāb muuntaqil hokar bamartaba-i-ākhir likhā jātā hai ; lekhā bahī ; pakkī bahī ; lekhā ; khātā ;

Left, a. Bāyān ; chap ; yusār. [khātā-bahī.

The left hand—Bāyān hāth ; dast-i-chap.—On the left—Bāyēn ko ; bāyēn hāth ; bāyēn taraf ; jānib-i-yusār.—Left bank of a river—Daryā kā kanāra jo us

shakhs ke bāyēn parē jiskā muṭh daryā ke mohāne ki taraf ho.

Leg, n. 1.—Jāndāron meñ woh 'azw jiske sahāre par jism qāim rahe aur jānwar chal aur daur sake—'alāl-khusūs woh hissa jo ghuṭne se pair

tak ho ; tāng ; tangrī ; gor ; sāq. [pāwā ; gorā.

2.—Woh shai jo tāng sī ho yā tāng kā kām de ; pāya yā pāyā ; The leg of a table—Mez kā pāya ; mez kā gorā.

One one's legs—Bolne ke liye kharā (taiyār yā mustā'id).—To stand on one's own legs—Apne ko āpī saṁbhālānā ; dūaron ki i'ānat be-gair apnī hī quwwat

yā koshish par takiya (bharosā) k. ; kisi ki madad kā muhtāj na h.—To take to one's legs—Bhāgnā ; bhāg nikālānā ; nau-dogyārah ho-jānā.

Legacy, n. Wasiyat ke zarī'e se jāedūd-i-manqūla kā hiba (uskā denā yā bakhshish kar-d.); woh khās shai yā raqam-i-mu'aiyan jo koyī shakhs marte waqt kisī ke liye wasiyat kar-jāe.

Good counsel is the best *legacy* a father can leave to his child—Sab se 'umda chiz jo bāp marte waqt apne larke ko wasiyat kar saktā hai salāh-i-nek hai.

Legacy-hunter, n. Woh shakhs jo hiba-i-wasiyatī ke liye khush-āmad-bar-āmad kiya kartā hai.

Legal, a. 1.—Qānūn ke mutābiq yā uske muta'alliq; qānūnī.

A *legal* procedure—Kār-rawāyī-i-qānūnī; qānūn ke mutābiq 'amal-dar-āmad; kār-rawāyī-i-muta'alliq-i-qānūn; qānūn kā zābita; jo qānūn se qāim yā paidā ho.—A *legal* offence—Jurm-i-muta'alliq-i-qānūn; jurm jo qānūn se paidā ho; qānūnī jurm.

2.—Jāiz; jo qānūnan rawā ho; jo qānūn ke rū se mamnū' na ho.

3.—Jiskī nisbat kār-rawāyī qānūn ke mutābiq kī-jāe na az-rū-i-qawā'id-i-insāf.

Legal tender—Woh shai jo qānūn ke rū se ifā-i-dāin ke liye pesh kī-jāe.

Legality, n. Jawāz; jāiz h.; qānūn kī mutābaqat.

Legalize, v. t. 1.—Jāiz k.; qānūn ke mutābiq kar d.; mubāh k.; rawā r.

What can *legalize* revenge? Intiqām ko kaun shai jāiz kar-saktī hai?

2.—Kisī fi'l ko uske ho jāne ke ba'd mauzūr k. yā jāiz qarār d.; jab koyī fi'l bilā-maujūdagi-i-hukm-i-qānūn yā ikhtiyār-i-qānūn wuqū' meñ āye to usko pichhe se jawāz-i-qānūnī d.

Irregular proceedings may be *legalized* by a subsequent act of the legislature—Kār-rawāyī-i-khilāf-i-qā'idā majma'-i-wāzī'ān-i-qawānīn ke qācūn-i-mā-ba'd se jāiz qarār pā saktī hai.

Legally, ad. Qānūn ke mutābiq yā muwāfiq; aise tariq par jo qānūn ke rū se rawā yā jāiz rakkhā gayā ho; qānūnan; ba-tarz-i-jāiz.

Legatee, n. (Law) Woh shakhs jiske haq meñ hiba-i-wasiyatī kiya jāe; mauhūb-ilāih. [likhā huā.]

Legible, a. 1.—Parhe jāne ke lāiq; jise parh sakeñ; mā-yuqrā; sāf

Legibly, ad. 1.—Aisi tarah ki parhā jā-sake; sāf-sāf; mā-yuqrā.

2.—Jo zāhiri 'alāmātōn se ma'lūm ho-sake yā samjhā jā-sake.

Legislate, v. i. Qānūn yā qawānīn banānā; āyīn banānā yā waz' k.

Legislation, n. Qānūn-sāzi; qānūn banānā; āyīn-garī; tauzī'-i-āyīn. [uāye.]

Legislative, a. 1.—Sādir-kunīnda-i-qānūn; wāzī'-i-qawānīn; jo qawānīn ba-

A *legislative* body—Majma'-i-wāzī'-i-qawānīn; jo log qānūn banāyēñ.

2.—Qānūn banāne kī salāhiyat r. w.; jo qānūn banā sake.

Legislative power—Ikhtiyār-i-waz' yā sudūr-i-qawānīn.

3.—Āyīn-garī se muta'alliq; qawānīn ke hasb-i-hāl; āyīn ke liye

Legislative style—Woh 'i'ārat jo qawānīn ke liye mauzūn ho. [mauzūn.]

4.—Jo natīja-i-waz'-i-qawānīn ho.

A *legislative* act—Qānūn; ekaṭ; āyīn jise wāzī'ān-i-qawānīn ne waz' kī ho.

Legislator, n. Āyīn-gar; wāzī'-i-qānūn; jo shakhs kisī riyāsat yā bādshāh ke liye āyīn banāye.

Legislature, n. Kisī riyāsat yā saltanat meñ logōñ kī woh jamā'at jise qawānīn ke banāne aur mansūkh karne kā ikhtiyār ho; majma'-i-mujaw-wizi'in-i-qawānīn; wāzī'in wa nāsikhīn-i-qawānīn. [qānūnī.]

Legitimacy, n. 1.—Qānūn kī mutābaqat; qānūn ke muwāfiq h.; jawāz-i-

2.—Asālat; halāl-zādagi; waladu-l-halāl h.

Opposed to *bastardy*.

3.—Asliyat; kharāyī; sachāyī; asli yā haqīqī h.; 'adam-i-masnū'iyat.

Opposed to *spuriousness*.

4.—Nutīja yā jawāz-i-mantiqī; bā-qā'ida mustakhrāj yā mustam-bat h.

[nikalna khwāh hāsil h.).

The *legitimacy* of a conclusion—Kisī natije kā jawāz-i-mantiqī (uskā bā-qā'ida

5.—Kisī kār-rawāyī yā qā'ide kā qānūn-i-mustamirra ke mutābiq h.

The *legitimacy* of a measure—Kisī tadbīr yā intizīm kā qānūn ke mutābiq h.

Legitimate, a. 1.—Qānūn ke mutābiq yā muwāfiq; shar' yā shāstra ke

mutābiq. [jis 'aurat se shādī huyī ho usse paidā; asli ya asil.

2.—Waladu-l-halāl; nutfa-i-jāiz se paidā; zauja-i-mankūha se paidā;

Legitimate heirs or children.—Waladu-l-halāl wurasā yā larke; wāris yā larke

jo nutfa-i-jāiz yā asli se paidā ho.

3.—Aslī; sachchā; kharā; jhūthā yā khotā nahīn.

4.—Jo qā'ide ke rū se nikle; asli yā tabī'i; mantiqī. [fiq.

5.—Qānūn-i-mustamirra ke mutābiq; jo qānūn qāim ho uske muwā-

Legitimately, ad. Jāiz taur se; ba-tarz-i-jāiz; qānūn ke rū se yā uske

mutābiq; asli taur par; jhūth nahīn.

Leisure, n. Shagal yā kār-o-bār se āzādī; fursat; fursat kā wāqt; farāgat;

be-shagli; be-shagli kā waqt; woh waqt jab koyī kām yā mashgala

na rahe; chhūṭī; ausar; muhlat.

Sometimes used adjectively; as, *leisure* time. *Webster.*

At leisure—(a) Be-shagal; be-kār; masrūf nahīn. (b) Fursat ke waqt; subhito

āram yā chhūṭī ke waqt; jis waqt fursat suhulat yā āram ho; jab jī chāhe;

jab subhītā ho; jab ausar mile.

Leisurely a. Jisse fursat yā be-shagli zāhir ho; jismeñ fursat kā waqt

sarf ho; jo chhūṭī ke waqt ho; jismeñ 'ujlat (jaldī) na kī-jāe; jo

samajbhūj-kar kiya jāe; jo ba-āhistagi kiya jāe.

Leisurely, ad. Āhistā-āhistā; fikr-o-taammul ke sāth; āram ke sāth;

subhite ke sāth; jaldī yā 'ujlat ke sāth nahīn; ba-taammul.

Lend, v. t. 1.—Koyī shai dūse ko thore roz tak isti'māl karne ke liye d.;

is shart par d. ki jo shai dī jātī hai wahī yā usī kī ham-qism shai uske

barābar milegi; 'ariyat d.; must'ar d.; mangnī d.; qarz d.; udhār

d.; hath-pher d.; dast-gardān d.

Correlative to *borrow*.

2.—Denā; 'umūman denā yā baham pahuñchanā.

To *lend* assistance—Madad d.; i'ānat k.—To *lend* an ear to something—Kisī bāt

par kār d. (use sunnā)—To *lend* one's name—Kisī dūse ke faide ke liye

apnā nām kām meñ lāyā jāne d.

Lender n. Qarz yā udhār d. w.; 'ariyat d. w.; jo shakhs sūd par rupaye

Length, n. 1.—Tūl; lambāyī. [qarz diyā kartā hai.

In distinction from *depth*, *thickness*, *breadth*, or *width*.

2.—Waqt kā juzw-i-mu'aiyan; darāzi; qiyām-i-lā-ta'ad; jiske qiyām

ko pāyān na ho; imtidād; muddat; 'arsa.

3.—Tafsīl; tawālat; phailāw; wus'at.

To pursue a subject to a great *length*—Kisī mazmūn ko barī tafsīl yā tawālat

ke sāth bayān k. (usko bahut tawālat d.); kisī shai ko barī wus'at d.

4.—Wus'at; musāfat; phailāw; kisiqadar jagah.

At length—(a) Pūrā-pūrā; tamām-o-kamāl; jisqadar ho woh sab; musharrāh;

mufassal; bi-t-tafsīl; tafsīl-war.—Let the name be inserted *at length*—Yah

nām pūrā pūrā likhā jāe.—(b) Ākhirash; ākhir-i-kār; ākhiru-l-amr; bi-

l-ākhir; ākhir ko; khātīme par; anjām-i-kār ko; bāre.

Lengthen, v. t. 1.—Barhānā; lambāyī meñ barhānā; aur lambā k.; tūl k.

2.—Darāz k.; bahut dinon tak qāim r.; daurān barhānā; tūl k.; kisi shai kī muddat barhānā.

3.—Tawālat d.; kisi shai meñ waqt sarf k.; phailānā; lambā-chaurā k.

4.—Talafluz meñ darāz k. yā khaiñhnā.

Lengthen, v. i. Aur darāz ho-jānā; aur barhā; aur lambā ho-jānā.

Lengthways, } n. Lambāyī meñ; tūl meñ; lambān meñ.

Lengthwise, } n. Lambāyī meñ; tūl meñ; lambān meñ.

Lengthy, a. Tawīl; bahut lambā; tūl-o-tawīl; mutawwal; lambā-chaurā; jismeñ barī tawālat ho; thorā yā mukhtasar nahīn.

☞ Said chiefly of discourses, writings, and the like.

Lenience, } n. Narmī; mulāimat; rahm; rahm-dilī.

Leniency, } n. Narmī; mulāimat; rahm; rahm-dilī.

Lenient, a. 1.—Mulaiyin; musakkīn.

2.—Taskīn-bakhsh; jisse taklīf meñ āram mile; narm; mulāim.

3.—Jismeñ saḥti yā tashaddud na ho; narm-dil; rahīm; narm; saḥt nahīn. [rahm ke sāth; tarahhumāna.

Leniently, ad. Narmī se; mulāimat se; saḥti yā tashaddud se nahīn.

Lenity, n. Narm-dilī; tabīʿat kī mulāimat; narmī; rahm yā rahm-dilī; tarahhum; bartāw jismeñ tashaddud yā saḥti na ho.

☞ Opposed to *severity* and *rigour*. [wajh se ho; mazarrat; ziyān.

Lesion, n. (Law) Woh nuqsān jo kisi muʿahade ke pūrā na kiye jāue kī

Less, a. Dūse kī nisbat chhotā thorā yā kam; itnā ziyāda yā kasīr nahīn; itnā barī nahīn; kam-tar; kih-tar; qalīl-tar.

Less, ad. Isqadar (itnā) nahīn; kam-tar; dūse ke itnā nahīn (usse kam).

Lessee, n. (Law) Thika-dār; mustājir; ijāra-dār; theka yā ijāra l. w.; paṭṭa-dār. [wagūra meñ kam k. (usko ghaṭānā); thorā yā chhotā k.

Lessen, v. t. 1.—Ghaṭānā; kam k.; qad miqdār taʿdād yā shumār

2.—Sifat hālat yā darje meñ kam k.; rutba ghaṭānā; qadr-o-man-

zilat meñ kamī k.; zalīl k.; nīchā k.

Lessen, v. i. 1.—Ghaṭānā; kam h.; baṭur jānā; qad miqdār taʿdād yā

shumār wagūra meñ kam ho-jānā. [meñ kam ho-jānā.

2.—Darje sifat yā ziyādatī meñ kam ho-jānā; ghaṭ jānā; waqʿat

Lesson, n. 1.—Sabaq; woh shai jise tālib-i-ʿilm (mutaʿallim) apne muʿal-

lim yā ustād ko parh sunāye; kitāb kā woh hissa jise tālib-i-ʿilm ko

ek martaba parhā ho. [fazihat; gosh-māli.

2.—Nasihat-i-shadīd; sar-zanish; chaḥm-numāyī; barī nasihat-

3.—Jo bāt tajribe se sikhī jāe (muʿlūm ho); jo haʿiqat tajribe ke

Lessor, n. (Law) Ijāra d. w.; thika d. w.; paṭṭa d. w. [baʿd khule.

Lest, conj. Aisā na ho ki; tā-kī fulān amr kā wuqūʿ na ho; is khauf se

ki; mubādā; Khudā-na-khwāsta.

Let, v. t. 1.—Ijāzat yā ikhtiyār d.; imtināʾ se bāz-ānā; na roknā; chhor

d.; jāne d.; rawā r.; jāiz r.; koyī fīʿl karne d.

To let alone—Chhor d.; tark k.; jon kā toh rahne d.; hāth na dīnā yā lagānā;

jaise kā taisā rahne d.; rahne d.; na chhepnā.—*To let blood*—Khūn bahānā

jaise rag se; fasd kholnā yā l.—*To let down*—Niche giṛ d.; niche biṭhāl d.;

niche utār d.; nīchā k.—*To let drive*—Zor se chhorāyā pheknā wasalan

tir yā patthar kā.—*To let in or into*—(a) Andār (bbitar) āne d.; dākhil k.;

andar kar l —(b) Jānā; pahle se jagah kar-ke ghustā d. jaise lakṛī ke ṭukre kā.
To let loose—Chhor d.; jāne d.; khol d.; khulo-band kar d.; qaid yā imtina'
 kā uṭhā l; be rukawāt ghūmne-phirne d.—*To let out*—(a) Bāhar nikāl d.;
 nikāl jāne d.—jaise kisi jānwar ko.—(b) Phailānā yā dhilā k.; barhūnā.—(c)
 Theke ijāre yā kirāye par d.—*To let off*—(a) Kḥalās yā rihā k.—jaise kisi
 mu'ahade se; chhor d.; kisi ta'zīr se bachā d.; be saza kiye chhor d.; sūf
 chhor d. (*Colloquial*).—(b) Chhorā—jaise tir kḥwāl bandūq kā.

2.—Thike yā ijāre par d.; mustājiri meṁ d.; kisi mu'awazo ke
 'iwaz meṁ qabz-o-tasarruf dūse ke hawālo k.; kirāye par d.

Often followed by *out*.

Lethal, *a.* Muhlik; khūnkhwar; qātil; jisse halākat wuqū' meṁ āye;
 jisse jān jāti rahē; jisse maut ho.

Lethargy, *n.* 1.—Ma'mūl se ziyāda nūnd; gunūdgī jo maraz kī qism se
 ho; nīsī der-pā yā gahīrī nūnd jo mushkil se khule.

2.—Kāhili; sustī; be hiss-o-harakat h.; 'adam-tawajjuhī.

Letter, *n.* 1.—Harf; tahrīr kā lāzima-i-awwal.

2.—Khat; chitṭhī; ruqqa'; likhā yā chhapā huā payām.

3.—Ma'ni-i-lugwī; woh maflūm jo alfāz se hāsil ho; lafzi-ma'nī.

To observe the letter of the law—Qānūn ke maflūm-i-lafzi par lihāz k.; qānūn

ke alfāz ko mād-i-nazar r.; jo maushā-i-qānūn alfāz ko i'tibār se ho

4.—(*pl.*) 'Ilm; fazilat. [uspar lihāz r.]

A man of letters—'Ālim shakhs; fāzil shakhs; 'ālim-fāzil; likhā-parhā ādmī.

Letters of administration—(*Law*) Woh wasiqā jiske zarī'e se kisi mard yā

'aurat ko is bāt kī iḥtiyār diyā jātā hai ki woh kisi shakhs-i-mutawassā

ke māl-o-asbāb aur uski jāedād kī iḥtimām kare; chitṭhī yā sanad-i-muht-

mimī.—**Letter of attorney**—Muḥtār-nāma; woh nawishta jiske rū se ek

shakhs kisi dūse shakhs ko apnī jagah par kār-rawāyī kā mujāz kar detā hai.

—**Letter of credit**—Woh chitṭhī jiske zarī'e se hāmīl ko koyī raqam-i-mau'aiyan

dilāyī jāe.—**Letter of license**—Woh nawishta jiske rū se dāin apne madyūn-i-

musibat-zada ko adā-i-dāin ke liye muhlat doweṁ.—**Letters patent, overt, or**

open—Woh nawishta-i-mukammāl-o-musajjal jiske rū se kisi shakhs ko kisi

fi'l ke karne yā kisi istihqāq-i-kḥās ke mutasarrif hone kī iḥtiyār diyā jāe;

farmān; sanad; parwāna.—**Letters testamentary**—Woh sanad jo ahl-kār-i-

mujāz wasiyat-nāme ke subūt ke ba'd wasī ko wasiyat-nāme kī ta'mīl ke liye

Letter, *v. l.* Kisi shai par hurūf munaqqash k. jamānā yā banānā. [de.]

Lettering, *n.* 1.—See *supra*.

2.—Hurūf jo munaqqash kiye jamāye yā banāye jācū.

Levee, *n.* Mulāqātiyūn kā majma' jo subh ko ho; woh 'ām yā kisiqadar

makhilūt majma' yā darbār jo aksar shām ko huā kartā hai; darbār;

bādsbāhoṁ rājāoṁ yā umarā kā darbār.

Level, *a.* 1.—Jiskā ek hissa dūse hisse se ūnchā na ho; ūnchā-nichā

(nisheb-furāz) nahīn; barābar; chauras; musattah; hamwār.

2.—Ufuqī; ufuq kī sath ke barābar.

3.—Kisi aur shai ke barābar yā hamwār; balandī (ūnchāyī) meṁ

yaksūn yā barābar; ek hī khat yā sath par.

4.—Rutbe yā darje meṁ barābar; ham-martaba; ham-rafat; dūse

se barā nahīn; barābar yā barābar kā; ham-pāya.

Level, *v. l.* 1.—Barābar k.; chauras k.; musattah k.; hamwār k.;

pausel k.; ūnchāyī-nichāyī miṭā d.; nisheb-furāz rahne na d.

- 2.—Ufqī banānā. [sath barābar kar-d.; dīhā ko barābar kar-d.
 3.—Jitnā dūsrā ūnchū ho usīke barābar kar-d.; hamwār kar-d.;
 4.—Hālat yā darjo meñ barābar kar-d.; darja-i-musāwī kā banā d.;
 5.—Nishāna lagānā; sīdh par lagānā; shist lagānā. [ek kar d.
 6.—Kisī kī taraf jhukānā yā mukhātāb k.; kalnā-sunnā.
 7.—Manzūn k.; kisī ke hasb-i-hūl k. [se sādīh-kar nishāna lagānā.
Level, v. i. 1.—Nishāna lagānā; shist bāndhnā; bandūq yā tīr wagaira
 2.—Khayāl yā tabī'at ko mukhātāb k.; dīl ko rujū' k.
Level, n. 1.—Woh khat yā sath jo har jagah se gair-mutabarrik (sākin)
 pānī kī sath ke barābar ho; khat yā sath-i-arzī yā ufqī; khatt-i-musat-
 tah; sath-i-musattah; pansul yā pansel.
 2.—Balandī (rafat) meñ dūsrē ko barābar h.; musāwāt; barābarī.
 3.—Jāc-qarūr; hālat-i-sukūn; woh hālat yā jagah jismeñ nishēb-
 4.—Qā'ida; mansūba; tajwīz. [farāz na ho.
 5.—Sīdh; shast yā shist; nishāna.
 6.—Pansel karne kā āla; gunyā; sādhnī.
 To take a level—Pansel k.; do nā-hamwār (nichī-ūnchī) jagahon kā nishēb-farāz
 (unkī ūnchāyī-nichāyī) nikālū (daryāft k.).
Leviabie, a. Jo tushkhis aur wusul ko qābil ho; jise qāim kar-ke tahsīl
 kar sakeñ. [wazu kom h.; subkī.
Levity, n. 1.—Halkā-pan; kisī shai meñ ba-nisbat dūsrī bhūri chīz ke
 2.—Chhichhorā-pan; be-sabātī; talawwun; sanjīdagī kā na r.;
 khafif khafif bāton kī taraf mailān; tabī'at meñ istiqlāl kā na r.;
 be-fikrī; allhar-pan.
Levy, v. t. 1.—Jam' k.; ekattihā k.; kharā k.; bhartī k.; naukār r.
 "Said of troops, to form into an army by enrolment, conscription,
 &c." Webster.
 2.—Tashkhis ke ba'd tahsīl k.—jaiso mahsul yā khirāj wagaira;
 wusul k.; jam' k.; lagānā; ugāhnā.
 3.—(a) Jam' k. yā tang-talabī se wusul k. (b) Banānā ta'mīr yā
 qāim k.; kharā k.; ūthānā; dālnā. (c) Jūdād-i-manqūla yā gair
 manqūla kī nisbat ijrā-i-digri 'amal meñ lānā.
 To levy a fine—Zar-i-jurmāna wusul k. jaise ba-zarī'a-i-qurqī-o-nilām wagaira.—
 To levy war—Lafāyī kharī yā shurū' k.; hamlo ke liye musallah h.; hamla k.
LEX, n. [Lat.] Qānūn.
LEX FORI, [Lat.] (Law) Qānūnī 'adālat.
LEX LOCI, [Lat.] (Law) Qānūn i-muta'alliq-i-maqām-i-mu'āhala; qānūn-
 i-mukhtasu-l-maqām; woh dastūr jo kisī khās maqām par jāri ho.
LEX MERCATORIA, [Lat.] (Law) Tājirōñ yā mahājanoñ kā qānūn
 khwāh dastūr. [manzila-i-qānūn samjhā jāc.
LEX NON SCRIPTA, [Lat.] (Law) Dastūr yā rawāj-i-qadīm jo ba-
LEX SCRIPTA, [Lat.] (Law) Woh qānūn jo majma'-i-wāzi'ān-i-qawāwīn
 kī taraf se likh-parh-kar mushtahar ho. [khās mulk se muta'alliq ho.
LEX TERRE, [Lat.] (Law) Qānūn-i-muta'alliq-i-sar-zamīn; qānūn jo kisī
 Lexicographer, n. Lugāt khwāh farhang kā musannif yā muallif.
 Lexicography, n. 1.—Lugāt-nawīsī; lugāt kī tasnif kā fan.
 2.—Lugāt kī tasnif ke usūl; 'ilm-i-lugāt.
Lexicon, n. 1.—Lugāt; farhang.
 2.—Gair-mulk kī zabān kī lugāt.

Liability, n. 1.—Woh zimma-dārī jo qānūnan kḥwāh insūfan kisī par 'aid ho; muākḥaza; jawāb-dihī; zimmadārī.

2.—Mustaujib yā sazā-wār h.; mailān; tābi' h.; kisī bāt meñ par saknā (kisī shakhs yā shai kī nisbat kisī bāt kā ho-saknā). [zar-i-zimmagī,

3.—(pl.) Dain yā duyūn; jiskā adā k. farz ho; jo wājibu-l-adā ho; **Liab, a. 1.**—Qānūnan yā insūfan zimma-dār; muākḥaza-dār; jawāb-dih; zimma-dār. [kā zimma-dār hotā hai.

The surety is *liable* for the debt of his principal—Zūmin asl madyūn ke dain

2.—Mustaujib; sazā-wār; tābi'; lāhiq.

Used with reference to evils.

Liab to imprisonment—Mustaujib-i-qaid; jo qaid ho-sake; jiskā qaid ho-jāwā mumkin ho.—**Liab** to censure—Mustaujib-i-sar-zanish; jiskī la'nat-malāmat ho-sake.

LIAISON, (lī'a-zūng) n. (Fr.) Ittihād; irtibāt; āshnāyī; khusūsan woh muhabbat-i-nā-jāiz jo kisī mard aur 'aurat ke darmiyān ho.

Liar, n. Jo jāubūh-kar jhūth kahe; darog-go; jhūthā.

Libel, n. (Law) Aisi tahrīr jisse izāla-i-haisiyat-i-'urfī ho; aisā nawishta jisse us shakhs kī bad-nāmī (zillat aur ruswayī) ho jiskī nisbat woh likhā gayā ho; koyī kitāb risāla tahrīr yā taswīr wagaira jo 'adāwatan tayyār kar-ke mushtahar kī-jāe aur uskī wajh se log us shakhs kī tahqīr karen yā uspar hañsen jiskī nisbat woh kitāb wagaira ban-kar mushtahar huyī ho; tahrīr wagaira jiskī wajh se hatk-i-'izzat ho.

Libel, v. t. Tahrīr yā taswīr wagaira ke zarī'e se kisī kī badnāmī karānū yā 'awām ko usse mutanaffir k.

Libelous, a. [Written also *libellous*] Hatk-āmez; muzil-i-haisiyat-i-'urfī; jismeñ aisi bātēñ dākhil hon jinse kisī shakhs kī tahqīr ho aur log usse mutanaffir ho-kar uspar hañsen.

Liberal, a. 1.—Wasi'; 'ām qism kī; jismeñ 'ilm-i-adab (nazm-o-nasr wagaira) aur 'ulūm bhī 'umūman dākhil hon; jo shurfā ke liye muzaiyib ho; jo itnā na ho ki usse sirf zarūrī kār-rawāyī ho-jāe balki darja-i-'ālā kā ho; jisse tahsil-i-'ulūm aur zabān-dānī donoñ ho.

2.—Dast-kushāda d. w.; sakhi; faiyāz; jiskā dil khulā ho; jo dād-dihish meñ bukhālat na kare; tang-dil nahīn; barā d. w.; daryū-dil; Hātim kā sū dil r. w.; dene meñ Hātim.

Said of a giver.

3.—Jismeñ apnī garaz shāmil na ho; jo tang-dilī se na kiya jāe; wasi'; baland; jismeñ gairon kā naf' shāmil ho.

Liberal sentiments or views—Kḥayālāt-i-baland yā wasi'; aise kḥayālāt jo tang-dilī se qāim na kiye jāen.—*Liberal* policy—Aisi maslahat yā hikmat-i-'amali jismeñ apnī garaz shāmil na ho balki usse auron kā naf' maqsūd ho.

4.—Jo khule hāth (dast-khushāda) diyā jāe; jo ifrāt se yā bahut diyā jāe; barā; kasīr; wāfir; bahut; jismeñ faiyāzī zāhir kī-jāe.

Said of a gift.

5.—Bahut; ifrāt se.

(se) bahnā.

A *liberal* discharge of matter or water—Mawād yā pānī kā bahut sū (ifrāt

6.—Khulā-khulā; gair-mahdūd; lafzī nahīn; jismeñ tangī na kī-jāe; jismeñ ṭhik-ṭhik asl kī pairawī na kī-jāe.

A *liberal* translation—Aisi tarjama jo lafzī yā harf-ba-harf na ho; tarjama jismeñ asl kī mutāba'at kḥub na kī-jāe.—A *liberal* construction—Tāwīl yā

ta'bir jo ba-ri'ayat-i-lafzi na ki jae ; aisi ta'bir jismeñ tangi na ki jae (jo ba-kushāda-peshāni ki-jāe).

7.—Umūrāt-i-mulki yā mazhabī meñ un usūl kā pā-band nahīn jo pable se qāim hoñ ; āzād-manish ; nazm-o-nasq-i-riyāsāt meñ āzādāna bartāw kā hāmi ; jisse is qism ki āzādī zāhir ho yā jo uskā natija ho.

“*Liberal* has of before the thing bestowed, and to, before the person or object on which any thing is bestowed ; as, to be *liberal* of praise or censure ; *liberal* to the poor.” *Webster*.

Liberal, n. Aisā shakhs jo umūrāt-i-mulki yā mazhabī meñ āzādāna bartāw yā kār-rawayī meñ madad de. [muñh na moñnā.

Liberality, n. 1.—Faiyāzi ; sakhawāt ; hātimī ; dād-dihish (dene) meñ

2.—Sakhawāt kā koyī khās fi'l ; dād-dihish ; dān ; 'atiya ; bakhsish.

3.—Dil ki barāyi ; 'ālī-hausalagī ; kushāda-dilī ; tabī'at ki safāyi ; lagāwat kā na r. [sāth nahīn.

Liberality, ad. 1.—Faiyāzi ke sāth ; dil khol-kar ; be-direg ; bukhī ke

2.—Dūsroñ ke faide par khūb lihāz rakh-kar ; 'ālī-hausalagī se ; zillat yā khud-garazī ke sāth nahīn.

3.—Lafzi nahīn ; thik-thik (huwa-huwa) nahīn ; khulā-khulā.

Liberty, n. 1.—Āzādī ; apne hasb-i-khwāh 'amal karne ki salāhiyat ; imtinā' pā-bandī yā qaid se barāat.

2.—Woh ikhtiyār jo ā'lā adnā ko de ; ijāzat ; parwānagī ; hukm.

3.—Ikhtiyār ; barāat ; woh istihqāq-i-khās jispar koyī shudāmad yā 'atiya ke zarī'e se mutasarrif ho.

4.—Kisqadar āzādī ; hudūd-i-mu'aiyan ke andar āne-jāne ki ijāzat masalan mahbas meñ ; woh maqām khwāh hudūd jahān yā jinke andar is qism ki āzādī kā nafāz ho.

5.—Jo bāteñ akhlāq-o-ādāb wagaira ke muta'alliq hoñ unkā lihāz na rakhnā yā unpar lihāz rakhne meñ gaflat k.

To take a *liberty* or *liberties*—Us bāt yā un bātoñ kā k. jo ādāb-o-akhlāq yā munāsabat ke khilāf hoñ ; kisi bāt kā kah d. yā kār-guzarnā ; us āzādī se mustafid h. jo khāssatan hāsil na ho.

6.—Is bāt kā ikhtiyār ki jo chāhe pasand kar le ; kisi bāt par majbūr kiye jāne se āzādī ; jabr-o-ikrāh se barāat ; ikhtiyār.

At liberty—Āzād ; be-qaid ; be-rok ; be-atkāw.—*Civil* or *political liberty*—Khā-

riji hukūmat se kisi riyāsāt ki āzādī ; kisi riyāsāt ke rahne wāloñ kā apne

huqūq par bilā-mudākhlat mutasarrif rahnā ; mulki āzādī.—*To set at*

liberty—Qaid se rihā k. ; band se chhoṛnā ; āzād k. ; rihā k. ; khalās k. ;

makhlāsī bakhsnā ; rukāwat se chhoṛnā.—*To be at liberty*—Āzād rahnā ;

ikhtiyār r. ; imtinā' se barī rahnā ; be-rukāwat h. ; be-qaid h.—*Liberty of the*

press—Woh āzādī jo bilā-nigrāni-i-qānūni kitāboñ ke chhāpne yā mushtahar

karne ki nisbat hāsil ho ; apne hasb-i-khwāh har shai ko chhāp-kar mushta-

har karne kā ikhtiyār par is shart se ki mushtahar karne wālū is istihqāq

ko burī tarah kām meñ na lāye yā aisi koyī bāt mushtahar na kare jo 'awām

yā ashkhas-i-khās ke liye muzir ho warna woh sazā kā mustajib hogā.

Moral liberty—Apne hasb-i-khwāh har-fī'l ke karne kā ikhtiyār jo insān ko

uske farūz ke lihāz se lābudi hotā hai.—*Religious liberty*—Mazhabī khayālāt

yā parastish ki nisbat āzādī. [d. ; barī k.

Liberate, v. t. Qaid se āzād k. ; rihā k. ; khalās k. ; chhoṛ d. ; chhoṛā

Librarian, n. Kutub-khāne kā muhāfiz yā dāroga ; woh shakhs jiski taht meñ koyī kutub-khāna ho.

Library, *n.* 1.—Kutub-khāna; kitāboñ kā zakhira; ijtimā'-i-*l*-kutub. [ghar.

2.—Koyi'imārat yā kamra jismeñ kitāboñ raheñ; kutub-khāna; kitāb-Licensable, *a.* Jiski nisbat qānūnī ijāzat dī-jā-sake.

License, *n.* 1.—Ikhtiyār yā ijāzat jo kisi kām ke karne ke liye dī-jāe; woh ijāzat-i-hāzābita jo kisi fi'l ke karne ke liye minjānib-i-hākīm-i-mu-

A license to sell gunpowder—Bārūt bechne kī ijāzat. [jāz dī-jāe.

2.—Ijāzat-nāma; sanad; paṭṭa; hukm-nāma; laisans; woh wasiqā-i-tahrīrī jiske rū se kisi fi'l ke karne kī ijāzat dījāe.

A man is not permitted to retail spirituous liquors till he has obtained a license—Koyi shakhs mujāz nahīñ hai kī sharāb kī khurda-faroshi kare tā-waqteki woh ijāzat-nāma hāsil na kar-le.

3.—Āzādī meñ hadd-i-i'tidāl se tajāwuz; be-andāza āzādī; āzādī kā isti'māl-i-bejā; qānūn yā tahzīb ke khilāf āzādī.

☞ Written also *licence*.

License, *v. t.* Ijāzat d.; ikhtiyār d.; ijāzat dekar imtinā'-i-qānūnī ko raf' kar d.; kisi khās fi'l ke anjām yā kisi khās haisiyat se 'amal karne kā mujāz k.; rawā yā jāiz r.

To license a man to sell gunpowder—Kisi shakhs ko bārūt bechne kī ijāzat d.

To license a physician—Kisi tabīb ko tabābat kī ijāzat d. (is bāt kī ijāzat d. kī woh tabibon kā peshā kare). [pāwe; laisans-dār.

Licensee, *n.* (Law) Woh shakhs jise ijāzat dī-jāe; woh shakhs jo laisans

Licenser, *n.* Ijāzat d. w.; woh shakhs jo auroñ ko ijāzat dene kā mujāz ho.

Licentious, *a.* 1.—Had se ziyāda āzādī r. w. yā āzādāna bartāw k. w.; qānūn yā akhlāq-o-ādāb kā lihāz na r. w.; aubāsh; khule-band rahne. w.; rind. [lagām; be-qaid; be-rukāwat.

2.—Qānūn yā munāsabat ke had ke bāhar (usse mutajāwiz); be-Licentiousness, *n.* Aubāshī; had se ziyāda āzādī; qānūn yā rusūm-i-ādāb kī tahqīr; āwāragī; rindī.

Lie, *n.* Darog-goyī-i-mujrimāna; woh jhūṭhī bāt jo dhokhā dene kī garaz se kahī-jāe; jānbūjh-kar rāstī se inhirāf; jhūṭh; jhūṭhī bāt; darog.

To give the lie to—Jhūṭhā banānā; jhūṭhā k.; jhūṭhlānā.—*A man's actions may give the lie to his words*—Kisi shakhs ke fi'l uske qaul ko jhūṭhlā sakte haiñ; kisi shakhs kī bātēñ uske kāmōñ se jhūṭhī thahar saktī haiñ.

Lie, *v. i.* Dhokhā dene kī niyat se jhūṭh bolnā; bayān-i-darog k.; khi-lāf-bayānī k.; kisi bāt kā kahnā yā kisi fi'l kā k. jisse dūsre ko aisi hālat meñ dhokhā ho ki woh asl-i-haqīqat ke jānne kā mustahaq ho yā taqāzā-i-insāniyat yah ho ki bayān-i-wājib kiyā-jāe; jhūṭh kahnā.

Lie, *v. i.* 1.—Zamīn par phail-kar parnā; bistar wagaira par āram k.; barābar parnā; leṭnā; phaile-pare rahnā.

☞ "Often with *down* when predicated of living creatures." Webster.

2.—Wāqī' h.; kisi khās maqām par rahnā. [wāqī' hai.

This place lies to the west of that—Yah jagah us maqām ke pachechham taraf

3.—Rahnā; kisi hālat meñ rahnā. [condition." Webster.

☞ "Often followed by some word or phrase denoting a state or

To lie fallow—Be-taraddud parā rahnā.—*To lie open*—Khulā parā rahnā.—*To*

lie hid—Chhipā parā rahnā.—*To lie at one's mercy*—Kisi ke rahm par mun-

hasir rahnā ya'ni is amr par munhasir rahnā kī jaisā who chūhe kare.—*To lie*

grieving—Ranj meñ parā rahnā.—*To lie under one's displeasure*—Kisi ko

gazab yā qahr meñ h.

4.—Muta'alliq h.; munhasir yā mauqūf rahnā; shāmil h.

☞ With *in*.

5.—Dera k.; muqīm h.; ṭhaharnā; kabīn so rahnā.

6.—(*Law*) Chal-saknā; qāim rah saknā; manzūrī ke qābil h.; ho-saknā; samā'at ke qābil h.; jāiz h.; qānūnan qābilu-s-samā'at h.

An appeal *lies* in this case—Is muqaddame meñ apīl chal saktā (qāim rah-saktā) hai; is muqaddame meñ apīl kī gunjāish hai (apīl ho-saktā hai).—No action *lies* in the present instance—Is mu'āmale meñ nālīsh nahīn ho-saktī.

To lie at the heart—Kisī chīz kā shauq dil par jamā yā banā rahnā; kisī shai kī baṛī fikr yā tamannā kā kisī ke dil meñ rahnā.—The publication of a work like this has ever *lain at my heart*—Is kitāb sī ek kitāb ke shā'i karne kā shauq hamesha mere dil par banā rahā hai (iskī tamannā mujhe hamesha rahī hai). *To lie by*—(a) Kisī ke pās rahnā yā rakkhā rahnā.—The manuscript is *lying by* him—Woh qalamī kitāb yā nawishta (likhī na kī chhapi huyī chīz) uske pās hai—(b) Ārām k.; mīhnat mauqūf kar d.—We *lay by* during the heat of the day—Din ko garmī ke waqt ham log ārām karte the (us waqt ham logoñ ne mīhnat mauqūf kar dī thī).—*To lie down*—Zamīn yā kisī dūsrī ham-wār jagah par letnā; ārām k.—*To lie hard or heavy*—Girāñ-bār h.; jābr h. yā guzarnā; bojh h.; bhārī h.—The income tax *lies hard or heavy* upon the people—Mahsūl-i-āmadani logoñ par girāñ-bār hai.—*To lie in*—Laṛkā jannā; zachā-khāne meñ h.; saur meñ h.—*To lie in one*—Kisī ke ikhtiyār (qābū yā bas) meñ h.; kisī ke haiyāz-i-iqtidār meñ h.; kisī se muta'alliq h.; kisī se ho-saknā (ban-paṛnā).—The decision of cases does not *lie in* him—Maqaddamat kā faisala uske ikhtiyār meñ nahīn hai.—*To lie in the way*—Sadd-i-rāh h.; mukhīl h.; māni' h.; ṭhokar h.—Remove the objections that *lie in the way* of an amicable adjustment—Tasfiya-i-bāhamī meñ jo 'itirāzāt kail (māni') hoñ unheñ raf' kar do.—*To lie in wait*—Chhipe pīre rahnā; kamīñ-gūh meñ rahnā; ghāt meñ rahnā; hamla karne yā pakarne kā mauqa' dekhā k.—*To lie on or upon*—Farz zimma yā kām h. It *lies on* the plaintiff to maintain his action—Apnī nālīsh kā sābit k. mudda'i kā farz hai (uskā subūt mudda'i ke zimme hai).—*To lie on hand*—Pās h.; hāth yā qabzo meñ rahnā; be-bikā rah-jānā; be-bikā paṛā rahnā.—*To lie on the hands*—Be-shagali yā be-kārī meñ guzarnā; jald na guzarnā; girāñ-bār (bhārī) h.—Men are sometimes at a loss to know how to employ the time that *lies on their hands*—Log ba'z waqt is bāt meñ hairān rah-te haiñ ki apne be-shagali ke waqt ko kyūnkar sarf karen.—*To lie on the head of*—Kisī se mansūb kiya jānā (us par 'āid kiya jānā).—*To lie over*—(a) Wājibu-l-adū hone ke ba'd gair-muaddā paṛā rahnā jaise bank meñ kisī lot (note) kā.—(b) Kisī waqt-i-āyinda ke liye multawī kiya jānā—jaise kisī tajwīz kā majma'-i-mujawwizīn meñ.—*To lie under*—Kisī shaimē mubtalā rahnā (usmeñ giriftar yā lāhiq rahnā); kisī ke hāth ke niche dabe rahnā.—*To lie with*—(a) Kisī ke sāth qiyām k. yā sonā.—(b) Kisī se ham—sulbat (ham-bistar) h.; uske sāth mubāsharat k.—(c) Muta'alliq h. yā ta'alluq r.; zimma h.—It *lies with* you to make amends—Talāfi k. tumhāre ta'alluq (zimme) hai.

Lief, ad. Khushī se; ragbat se; ba-dil-o-jān; ba-sar-o-chashm; be-takalluf.

☞ "Used in familiar speech in the phrase, I had as *lief* go as not.

Had, in this phrase, is probably a corruption of *would*." *Webster*.

Lien, n. (*Law*) Da'wi-i-jūiz; woh bār yā muākhaza jo jāedād-i-manqūla yā gair-manqūla par ifā-i-dain ke liye ho; woh haq jo dāin ko apne mad-yūn ki jāedād par tā adā-i-dain qābiz rahne kā ho; kafālat; istigrāq.

Lieu, n. Jagah; 'iwaz; maqām; badal. [badle meñ.

In lieu of—Jagah meñ; ba-jāe; 'iwaz meñ; ba-'iwaz; maqām par; badal meñ;

Life, n. 1.—Wujūd; jīnā; woh aiyām jisimeñ wujūd qāim rahe (jismeñ jānuwar khwālī nabātāt jīte raheñ). [yā darakht jītā (qāim) rahe.

The life of a tree, or a horse—Darakht yā ghora kā wujūd; jīte din ghora

2.—Woh aiyām jismeñ rūh aur jism-i-insānī yak-jā raheñ; paidāish aur maut ke mābain kā zamāna; ziudagī; ziudagānī; zist; hayāt; jāu.

3.—Ma'āsh; zist kī zāhiri sūrat; ranj yā rāhat kī hālat; nekī yā badī ke lihāz se sarf-i-zindagī (rahne) kā tariq; chāl-o-chalan; ra-wish; dhang; atwār; waz'.

4.—Woh shakhs yā shai jiske bā'is se dūsre shakhs yā shai meñ quwwat yā himmat pare; jispar kām-yābī yā musta'idī se kisi bāt kī pairawī kā madār ho; kisi shai kī jāu; madāru-l-mahām.

5.—Zinda-dilī; chustī; chālākī; musta'idī; quwwat. [(naql) nahīn.

6.—Shakl-i-haiyu-l-qāim; aslī shakhs yā hālat; shabih nahīn; utārā

A picture is taken from the life—Taswīr shai-i-haiyu-l-qāim kī utāri (khīnchi)

7.—Shakhs; insān; ādmī. [jāti hai.

How many lives were sacrificed?—Kitne shakhs qurbān huye (kitne jāneñ tasudduq huyīn yā gayīn); kitne ādmī mare yā māre gaye?

8.—Jāndāron kā silsila; kul jāndār; jāndāron kā majmū'a.

9.—Kisi shakhs ke guzashta hālat; sawānih-i-'umrī; kisi shakhs kī zindagī kī kaifiyat (uskā tazkira).

10.—Rutba; martaba; qadr-o-manzilat; hālat; rahan; jis hai-siyat se koyī 'awām meñ rahe. [nichāyī.

High life—'Alī martaba; baqī qadr-o-manzilat.—*Low life*—Zillat; kamīnagī;

11.—Mu'āmalāt-i-insānī; woh ma'mūlī bāteñ yā sūnihe jo insān se muta'alliq hoñ; daurān-i-kār; rozinarre kī bāteñ; ma'mūlī wāqī'āt.

12.—Jo apnī jān kī tarah 'azīz ho; pyārā; jān ke barābar 'azīz.

Life of an execution—(*Law*) Kisi hukm-nāma-i-'adālat ke jūri rahne ke aiyām; woh zamāna jab kisi hukm-nāma-i-'adālat kī mī'nāl guzri na ho (munqazī na huyī ho).—*To the life*—Bi-'ainihī; bi-jinsihī; aisi kī shakhs-i-haiyu-l-qāim se bi-jinsihī mushābahat rakkhe; thik-thik asl ke mushābih; hū-ba-hū; pūrī-pūrī; min wa 'in.—*The portrait was drawn to the life*—Woh taswīr bi-jinsihī yā bi-'ainihī khīnchi thī; woh taswīr hū-ba-hū asl kī mā'īnd thī.

Life-annuity, n. Woh rupaye jo kisi ke hīn-i-hayāt use sāl-ba-sāl diye jāweñ; zar-i-sālāna-i-hīn-i-hayātī. [hīn-i-hayātī; haqqiyat-i-hīn-i-hayātī.

Life-estate, n. Woh milk jo qābiz kī zindagī tak qāim rahe; millkiyat-i-

Life-giving, a. Jān-bakhsh; jismeñ zinda karno kī quwwat ho; jisse dam par jāe; quwwat-bakhsh; muqawwī.

Life-guard, n. Muhāfiz-i-jān yā zāt; woh afsar-i-'ālā yā jalīlu-l-qadr jo bād-shāh yā kisi dūsre zī-rutba shakhs ke sāth rahā kartā hai; muhāfiz-i-jism; kisi kī zāt kā muhāfiz.

Life-insurance, n. Jān-bīma; woh mu'āhada jisko rū se ek raqam-i-mu'aiyan kisi shakhs ke marne par adā kī jāe. [qāim rahe.

Life-interest, n. Haqq-i-hīn-i-hayātī; woh haq jo kisi kī zindagī tak

Lifeless, *a.* 1.—Murda; be-jān; be-dam; jismeñ jān yā dam na ho; jisse rūh parwāz kar-gayī (nikal gayī) ho. [be-jān.

2.—Jismeñ zor quwwat tāqat yā dam na ho; sust; kāhil; be-dam;

3.—Be-maza; jismeñ kisī tarah kī lazzat na ho; phikā; utrā huā; be-

4.—Jismeñ musta'idī na ho; be-hiss-o-harakat; sust. [dam; be-jān:
Life-like, *a.* Zinda shaḡhs kī tarah; hū-ba-hū jāndār kī māuind; goyā
boltī huyī—jaise taswīr. [kā; tamām zindagī kā; sārī 'umr kā.

Life-long, *a.* Jo 'umr bhar qāim rahe; jo sārī zindagī meñ rahe; 'umr bhar

Life-time, *n.* 'Umr; jab tak zindagī rahe; qiyām-i-zindagī; hīn-i-hayāt.

Life-weary, *a.* Zist se tang; zindagī se 'ārī; jīne se bezār yā nā-ḡhush;
jise zindagī bhārī (gīrāūbār) ho.

Lift, *v. t.* 1.—Uthānā; baland k.; niche se ūñchā k.; ūpar ko ūthānā.

2.—Bartarī d.; 'ālī-martaba banānā; qadr yā rutba barhānā.

3.—Phulā d.—jaise gurūr se.

Often with *up*.

4.—Apnī jagah se hatā d.; lokar chāl d.; chorā-ke (chorī se) le-jānā.

Lift, *v. i.* 1.—Kisī bhārī chīz ke ūthāne kī koshish k.; kisī shai ke ūthāne
yā le-kar chalne meñ quwwat kām meñ lānā. [zāhir meñ baland h.

2.—Uṭhnā; ubhārnā yā baland h.; ūñchā (baland) hote nazar ānā;

Lift, *n.* 1.—Uṭhānā yā ubhārnā; ūthān yā ūthāw; ubhār.

2.—Woh shai jo ūthāyī jāne wālī ho.

3.—Uṭhāne meñ madad; har qism kī imdād. (*Colloquial*).

To give one a *lift*—Kisī ko kisī kām meñ madad d. (uski imdād yā i'anat k.; use
sahānā yā kandhā d.; uske kām meñ hāth lagā d.).

4.—Zarūrāt-i-ashadd. ; aisā kām jiske anjām meñ uske karne wāle ko
kul apnī quwwat kām meñ lānī parē yā jo uski quwwat ke bāhar ho.

To help one at a *dead lift*—Kisī ko 'ain zarūrāt ke waqt (zarūrāt-i-ashadd kī

Light, *n.* 1.—Raushnī; nūr; ūñjālā; jot. [hālāt meñ) madad d.

2.—Koyī shai jisse ūñjelā ho-jāe yā chīzeñ sāf sāf dekhāyī deno
lageñ masalan sūraj sitārā sham' chīrāg wagaira; raushnī.

He called for a *light*—Usne raushnī talab kī (kahā kī sham' yā chīrāg lāo).

3.—Raushnī ke andar jāne ka zarī'a (uski rāh) jaise raushan-dān

4.—Zindagī; hastī; wujūd; jān; zist. [tāb-dān wagaira.

5.—Khirkī ke dhāñche meñ shishe kā ḡhāna; shishe kā ek ṭukrā.

A window with twelve *lights*—Khirkī jismeñ bārah shishe jāre hoñ.

6.—Dil kā raushan k. w.; ta'līm; 'ilm; woh shai jisse koyī bāt samajh
meñ āne (dil par khulne) lage; raushnī-i-ḡhātīr yā zamīr; wāqifiyat;
bātoñ kā jānnā. [namūd ho.

7.—Din; fajr; tarkā; bhor; jis waqt subh kī raushnī pahle

8.—Madd-i-nazar; sāf sāf dekh parnā; woh hālāt jab koyī shai nazar
parne lage; woh hālāt jab koyī shai dekh parē yā samajh meñ āye ḡhwāl
ma'lūm ho; i'lān; tashhīr; 'awām ko nazar ānā yā ma'lūm h.

To bring to *light*—Zāhir h.; kholnā; nikālnā; dekhānā; ma'lūm karānā; i'lān
d.—To see the *light*—Zāhir h.; khulnā; fāsh h.; jalwa-i-zuhūr meñ ānā;
zuhūr-pazīr h.

9.—Tauzīh; tashrīh; tamsīl yā nazīr se sābit k.; samajhne kā zarī'a.

One fact may throw *light* on another—Ek wāqī'a se dūsre wāqī'a kī tashrīh yā

tauzih ho-sakti hai; ek hāl se dūsri hāl khul saktā (ma'lūm par saktā yā samajh meñ ā-saktā) hai; ek bāt dūsri bāt ke samajhne kā zari'a ho-sakti hai.

10.—Woh maqām yā jagah; jahān se kisī shai ko dekheñ yā gaur kareñ; woh bāt jisse kisī shai kī nisbat wāqifiyat yā tamsil hāsil kareñ; pahlū; ruḳh; nazar.

In whatever *light* we view this event—Jahān se yā jis jagah se ham is mājare ko dekheñ (ya'nī jis dhang tarz tariq dhab ruḳh yā pahlū se ham is par gaur kareñ).—To exhibit a subject in a variety of *lights*—Kisī bāt ko anwā' aqsūm (tarah tarah) se zāhir k. [faḳhr.

11.—Jo numāyān yā qābil-i-lihāz ho; namūna; nazir; zarbu-l-masal; *Ancient lights*—(Law) Khirkiyān wagaira jo qūm ko-kar bilā-taḳhallul rabeñ aur shudūmad ki wajh se jāiz ho-jāeñ.—*To come to light*—Khulnā; zāhir h.; nikalnā; milnā.—*To stand in one's own light*—Apni bilbūdī men āp hārij (muḳbil yā mānī) h.; apni māyusi kā sabab āphi h.; apne hī bā'is se nā-kām rahnā; apnā kām āp bigārnā.

Light, α. 1.—Halkā; bhāri nahīn; jismeñ wazn kam ho.

2.—Girān-bār nahīn; jo āsānī se uṭh sake; jiskā tahammul bilā-diḡqat ho-sake; jise āsānī se sah sakeñ; jise suhūlat se lejā-sakeñ; halkā—jaise bojh wagaira; subuk. [kar sakeñ; mushkil nahīn; halkā; āsān.

3.—Jisko āsānī se bardāsh kar-sakeñ; jise suhūlat se (sah) meñ

4.—Jise jald hazm kar-sakeñ; jo jald hazm ho (pach) sake; jo mi'de ke liye girān-bār na ho; saqil nahīn; sari'u-l-hazm; zūd-hazm; halki yā halkā jaise gizā yā khānā. [asbāb ladā na ho jaise jahāz wagaira.

5.—Jispar bahut bār na ho; jo bahut bojhi na ho; jispar bahut sā

6.—Khafif; bārī nahīn; abam nahīn jaise galatī yā bhūl.

7.—Tund nahīn; tez nahīn; dhūmī—masalan hawā.

8.—Jispar dabāw jald pahunch sake; jispar khafifkhafifbātōn kā asar ho sake; gair mustaqil; mazbūt nahīn; mutalawwin; be-soche-bichāre

9.—Bad-kār; bad-chalan; 'ismat-tirāz nahīn—jaise 'aurat. [kām k. w.

10.—Kam-wazn; kaṭā huā; jismeñ se kuchh kam kardiya gāyā ho; jiskā wazu ba-miqdār-i-jāiz na ho—jaise sikka. [kirkirī—jaise mittī.

11.—Jo āsānī se chūr chūr ho jāe; bhurbhurī; balwī; retilī;

12.—Bhāri bhāri hathiyār lagāye yā bāndhe huye nahīn.

13.—Tez; chust; chūlāk; jismeñ koyī rukāwat na ho. [kā nahīn.

14.—Gahirā nahīn; ḡhanā nahīn; khafif; halkā; ba-ifrāt nahīn; zor

“*Light* is used in the formation of many compounds of very obvious signification.” *Webster*.

To make light of—Nā-chiz samajhnā; haqir tasawwur k.; 'adam-tawajjuhī k.; iltifāt na k.; be-iltifātī k.—*To set light by*—Kam-qadr samajhnā; qadr na k.;

be-waq'at tasawwur k.; biqārat kī nazar se dekhnā.

Light, α. 1.—Unjelā; raushan yā roshan; tārīk yā āndherā nahīn; sūf.

2.—Suped yā sufed; supedī māil; bahut gahrā nahīn; halke rang

Light, v. t. 1.—Jalānā; raushan k.; bālnā; sulḡānā. [kā; halkā; phikā.

2.—Raushnī k.; raushnī phailā d.; sham' yā chirāḡ wagaira jalā ke unjelā yā raushan k.

3.—Raushnī lekar rāh dekhānā; raushnī lekar sāth chalnā.

Light, v. i. 1.—Kahīn yā kisī ke pās ittifaqan ā-pahunchnā; ittifaqiya pā jānā; ittifaqan hāth lag jānā; parnā; girnā.

“*With on or upon*.”

2.—Urte urte kahīn nīche utar-ānā; baiṭh-jūnā; qarār pakarnā.

☞ With *on* or *upon*.

3.—Utar-nā—jaise ghoṛe yā gārī se.

☞ With *down*, *off*, or *from*.

Lighten, *v. i.* 1.—Chamak uṭhūā; chamak ke sāth hi raushnī kā phail jānā; bijli kī tarah chamaknā; lahaknā; damaknā; cham cham k.

2.—Tārīkī kā kisīqadar daf' ho-jūnā; sāf ho-jūnā; khul jānā jaise bādāl yā pānī kā. [kahīn raushnī k.

Lighten, *v. t.* 1.—Raushan k.; unjela k.; kahīn se tārīkī dūr kar d.;

2.—Halkā k.; wazu kam k.; girānī daf' k. [dosh k.

3.—Aisā kar-d. ki kam girān-bār yā taklīf-dih ho; halkā k.; subuk-

4.—Khush k.; masarrat baḥshnā; hulāwat d.

Light-fingered, *a.* Lekar chale-jāne meṅ tez; chori par māl; chhotī chhotī chīzōn ke chorāne kā 'ādī; hath-lapak.

Light-footed, *a.* Daurne yā nāchne meṅ tez; subuk-ran; subuk-raftār.

Light-hearted, *a.* Ranj yā fikr se āzād; khush; bashshāsh; khush-dil.

Lightly, *ad.* 1.—Halke se; āhistagī se; zor se nahīn.

2.—Jiskā āsar dil par khūb na ho; be naqsh-i-ka-l-hajar huye.

3.—Afsurda-dilī se nahīn; khushī se. [jhaṭpaṭ.

4.—Be-gair barī kāwīsh yā dushwārī ke; thoṛī mihnāt se; sahl meṅ;

5.—Be-sabab; bilā-wājh; bilā wujūh-i-qawī; pūj taur par.

6.—'Ismāt ke sāth nahīn; shoḳhī se; behūdagī se.

7.—Tez yā tezi se; chaṭ-paṭ; phurtī se; tez qadmoṅ.

8.—Khushī ke sāth; be-taruddud; be-fikrī se. [gaar-o-taammul na ho.

Light-minded, *a.* Be-sabāt; gair-mustaqil; mutalawwīn; chanchal; jismeṅ

Like, *a.* 1.—Miqdār sifāt yā darje meṅ barābar; bi-'ainīhi mushābih; ṭhīk ṭhīk dūsre kī mānīnd. [mānīnd.

2.—Yak-gūna (qarīb qarīb) musāwi yā barābar; mushābih; yaksān;

3.—Aglab; qarīn-i-qiyās; jisse ummed yā yaqīn kī wajh pāyī jāe.

Had like—Qarīb-qarīb (yak-gūna) ho-chukā thā; thoṛā hī (zarā hī sāt) baqī thā.

Like, *n.* Koyī shakhs yā chīz jo dūsre ke barābar yā uskī mānīnd ho; hū-ba-hū dūsre kī tarah; utārā; naql; muqābil.

The like may never happen again—Mamkin haikī is qism kī bāt phir kabhī na ho.

☞ "Elliptically for *like thing*, *like event*, *like person*." Webster.

Like, *ad.* 1.—Usī kī tarah; kisī dūsre kī mānīnd.

2.—Jaisā karnā chāhiye; jaisā munāsib yā zebā ho.

3.—Galīban; aglab hai; qarīn-i-qiyās hai. [chāhnā.

Like, *v. t.* Kisī se darja-i-i'tidāl par khush rahnā; pasand k.; rāzī rahnā;

Like, *v. i.* Pasand k.; chāhnā. [tum chāho yā tumheṅ pasand ho.]

You may go or stay, as you *like*—Tumheṅ iḥtiyār hai kī jāo yā thahro (jaisā

Likelihood, *n.* Sachāyī yā asliyat kī zāhirī sūrat; ihtimāl; āsār; dāul; dhang; qarīna; sūrat.

There is little *likelihood* of his success—Uskī kāmyābī ke bahut kam āsār yā dhang haiṅ; uske kāmyāb hone kā bahut kam ihtimāl yā qarīna hai.

Likely, *n.* 1.—Qābil-i-i'tibār; qarīn-i-qiyās; bāwar kiye jāne ke lāiq.

A likely story—Bayān-i-qābil-i-i'tibār; aisā bayān jo bāwar ho-sake.

2.—Jiskā honā qarīn-i-qiyās yā qarīn-i-ihtimāl ho; jisse yā jismeṅ ummed kī wajh pāyī jāe.

☞ Followed by an infinitive.

[hai] ki woh kal jāe.

He is *likely* to go to-morrow—Ummed hai kī woh kal jāe; galīban (qarīn-i-qiyās

3.—Jise log pasand kar-sakeñ; jismeñ 'umda 'umda sifateñ hoñ; jiskā tariq mu'azzaz ho; jisse khus̄hī ho; honhār.

Likely, *ad.* Gāliban; qarīn-i-qiyās lai ki.

Likeness, *n.* 1.—Mushābahat; mutābaqat; dūstre ki mānind h.

2.—Shabīh; kisi shakhs jānuwar yā chīz ki taswīr k̄hwāh shabīh.

Like-wise, *conj.* Isī taur se; 'alā-hāza-l-qiyās; nīz; bhī; 'alāwa iske.

Liking, *n.* 1.—Ragbat; khus̄hī; rījh; chāh; pasand; kisi shai ki taraf kashish; kisi chīz par tabī'at kā ā-jānā (lag jānā).

This is to your *liking*—Yah tumhāre hasb-i-k̄hwāh hai (isko tum pasand karte ho)—He has taken a *liking* to that book—Woh us kitāb par rījh gayā hai

(uspar 'āshiq yā farefta ho gayā hai; uskī tabī'at us kitāb par lag yā ā

Limb, *n.* 1.—Hāshiyā; kanāra; had; kor; zih. [gayi hai].

2.—'Uzw yā 'azw; ang; koyī niklā huā hissa jaise bāth pair.

3.—Darakht ki shākḥ yā ḡal.

Limb of the law—Qānūn-pesha logoñ se ek.

Limit, *n.* Had; woh hissa jahān kisi shai kā k̄hātima ho-jāe; hadd-i-in-tihāyī; sarhad; siwānū; menḍ; mī'ād.

Prison limits, or, simply, *limits*—Mahbas meñ yā uske ird-gird woh mahdūd jagah jiske andar qaidī ko āne-jāne ki ijāzat ho.

Limit, *v. t.* 1.—Had qāim kar-d.; had-bāndhnā.

2.—Mahdūd k.; kisi hadd-i-mu'aiyan se mutajāwiz na hone d.; muqaiyad k.; pā-band-i-quyūd k.

3.—Mahdūd-i-ma'nī k.; kisi lafz ke ma'nī kā itlāq kisi k̄hās shai par k.; ma'nī ke ītibār se maḥsūs k.

Limitation, *n.* 1.—Had-bandī; had bāndhnā yā qāim kar d.

2.—(*pl.*) Quyūd; woh hālāt jinse kisi amr kā ta'aiyun ho-jāe.

3.—Qaid; rok; zabt; tahaddud.

4.—Woh qaid jo kisi lafz ke ma'nī meñ lagāyī jāe.

5.—(*Law*) Woh mī'ād-i-mu'aiyana-i-qānūn jiske ba'd koyī mudda'i apne da'we kā uafāz nālīsh ke zarī'e se nahīn kar saktā; mī'ād-i-nālīsh; hadd-i-samā'at.

Law, or statute, of *limitation*—Qānūn-i-hadd-i-samā'at; qānūn-i-tamādi; woh āyīn jismeñ nālīshoñ ki mī'ād muqarrar ho.—*Limitation* bar, or bar of *limitation*—'Ariza-i-tamādi; luhūq-i-tamādi; hadd-i-samā'at kā 'ariza.

Limited, *a.* Mahdūd; tang; kotāh; wasī' nahīn; qalil.

Line, *n.* 1.—Paṭuye ki dorī; patli dorī yā rassī.

A cloth-line—Woh dorī jispar kapre latkāye jūte haiñ.

2.—Qalam ki lakīr; qalam ki kashish 'ām isse ki sīdhī ho yā ṭerhī; bārik khat; satar; jadwal; lakīr.

3.—Kisi shakl ki berūnī had; had; dhāñcha.

4.—Sīdhī qatār; musalsal silsila yā saf.

A line of houses, or of soldiers—Makānoñ kā silsila yā sipāhiyoñ ki qatār (saf).

5.—Ruqq'a; ek mukhtasar (chhoṭā sā) khat; ek mukhtasar nawish.

A line from a friend—Dost kā ruqq'a yā parcha. [ta; shuqqa; parcha.

6.—Pesba; kār-o-bār; rozgār; kām; kām kā sāga. [wāle log.

Men in the same line of business—Ham-pesha log; ek hī qism ke kām karne

7.—Tarz; tariq; kisi maqsad ke anjām ke liye jo rāh pakṛī jāe yā jo tariq ikhtiyār kiya jāe; bahs yā dalīl kā tariq k̄hwāh silsila.

8.—Nasl; pīrhī; ek mūris-i-ā'lā ki nasl; laṛke-bāloñ yā rishta-dāroñ

kā silsila jo ek mūris-i-ā'lā se ho; silsila-i-qarābat; silsila-i-nasl.

The ascending *line*—Silsila-i-qarābat-i-mutasā'ida jaise bāp dādā par-dādā wagaira.—The descending *line*—Silsila-i-qarābat-i-mutanazzila masalan laṭkā potā parotā wagaira.—The *line* of descent—Silsila-i-paidāish.—The *male line*—Silsila-i-aulād-i-zukūr.

9.—Sīdh; sīdhī qatār.

[hoñ(ek silsile yā sīdhī qatār meñ hoñ).

The houses must all stand in a *line*—Chābiye ki kul makānāt ek hī sīdh meñ

Line, *v. t. 1.*—Jhurriyāñ dālnā; khatoñ kā nishān banā d.; lakīr banā d.

2.—Bhitar poshish d.; astar d. yā lagānā; koyī chīz bhitar jar marh yā lagā d.; bhitallā d. yā lagānā; bhitar r.

To *line* a garment with silk—Pairāhan wagaira meñ reshmi kapre kī astar lagānā—To *line* a box with paper or tin—Sundūq meñ kāgaz yā tīn marhū.

To *line* a purse with money—Thaili ke bhitar (thaili meñ) rupaye-paise r.

3.—Hifāzat yā bachāw ke liye kisī chīz ke barābar r.

To *line* works with soldiers—Qal'e wagaira ke kanāre kanāre hifāzat kī nazar se sipāhiyōñ ko barābar rakh yā muta'aiyan kar-d.

4.—Aur qal'-bandī wagaira karke yā zāid admī rakh-kar mazbūt k.

5.—Marhū; ūpar se kuchh bataur khol yā gilāf ke charhānā.

Lineage, *n.*—Nasl; aulād; khāndān; ek mūris-i-ā'lā kī aulād; kul; bans; hasab-o-nasab; gharānā. [se banā ho.

Lineal, *a. 1.*—Mukhattat; jiskī tarkīb khatoñ (lakīroñ) se ho; jo khatoñ *Lineal* designs—Naqshahā-i-mukhattat; aise naqshe jinmeñ mahz khat khīnche hoñ. [hāsīl ho.

2.—Mūris se ba-khatt-i-mustaqīm paidā; maurūsī; jo mūrisoñ se

Lineal descent—Ek mūris se ba-khatt-i-mustaqīm paidāish—*Lineal* succession—Silsila-i-wirāsat jo mūris se ba-khat-i-mustaqīm hāsīl ho.

Lineal measure (usually written *linear measure*)—Lambāyī kī nāp.

Lineally, *ad.* Ba-khatt-i-mustaqīm; sīdhā.

Lineament, *n.*—Sūrat; shakl; daul; banāwat; garhan; khatt-o-khāl; chihre kī zāhirī sūrat; chīhrā-muhrā.

Linger, *v. i. 1.*—Tawaqquf k.; 'arsa k.; der tak rahnā yā thahre rahnā.

2.—Kisī amr kā tasfiya ba-āhistagī k.; pas-o-pesh meñ rahnā; hais-bais meñ rahnā; taammul k.; āgā-pichhā k.

3.—Kisī hālat meñ 'arse tak rahnā; jhelā k.; ghulnā; righurnā.

Lingering, *a.*—Muzmin; der-pā; jo bahut dinoñ tak rahe; jo bahut tūl khīnche. [tak usse sihat na pāye.

A *lingering* disease—Bimārī jo bahut dinoñ tak rahe; maraz jiskū mariz 'arse

Linguist, *n.*—Zabān-dān; bahut sī zabāneñ jānne wālā.

☞ “Usually applied to a person well versed in the languages taught in colleges,—Greek, Latin, and Hebrew.” *Webster*.

Lining, *n.*—Jo kuchh kisī chīz ke bhitar astar yā poshish ke taur par lagā yā marhā ho; astar; bhitar kī poshish; bhitallā.

Link, *n. 1.*—Zanjir kī ek karī yā uskā ek halqa; zanjir; karī.

2.—Koyī chīz jise duhrā-kar zanjir kī tarah uskā muñh band kar-deñ; phandā; qulāba.

3.—Koyī shai jisse dūsrī chīzeñ juṭ chāeñ (āpas meñ mil-jāeñ); kisī musalsal shai kā ek juz; kisī shai kē silsile kā hissa jisse woh qāim rahe yā jiske alag kar dene se silsila tūṭ jāe. [(wasl kar-d.).

Link, *v. t.*—Joṇā; koyī chīz darmiyān meñ rakh-kar bāham milā d.

Link, *v. i.*—Juṭ jānā; wasl ho-jānā; āpas meñ mil-jānā; ekaṭṭhā ho-jānā.

Lion, *n. 1.*—Sher; asad; babar; singh (sinha).

2.—Koyī dilehasp aur 'ajīb-o-garīb shai.

To visit the lions of a place—Kisī jagah ki dil-chasp aur 'ajīb-o-garīb chizōn ko jā-kar dekhnā (wahāū ke 'ajībāt dekhnā).—*Lion's share*—Hissa-i-kasir; dūsrē ki nisbat ziyāda. [together is taken by the strongest." Webster.

“Applied to cases where most of what is gained by parties acting

Lip, *n.* 1.—Hoñth; lāb.

2.—Kisī chiz kā kanāra; kor; hāshiya; lab; kagar; auñth; bārī.

To make a lip—Hoñth laṭkā d.; gusse yā tahqir se hoñth blichkā d.

Lip-labour, *n.* Hoñthon ki mihnāt jismēn dil kī shirkat na ho; bāteñ jo dil se na niklēn (kahī jāēn); nirī ūpar kī bāteñ; mahz zabānī jam'-kharch; nirī bāteñ; gair-muta'alliq yā fuzūl bāteñ; kalām-i-lāya'nī; lagwiyāt. [nahīn; gair-munjamid.

Liquid, *a.* 1.—Rāqīq; saiyāl; bahtā yā bahne ke lāiq; thos yā sakht

2.—Mulāim; narm; sāf; khush-ilhān; jo sunue meñ bhalā ma'lūm de.

3.—Jiske talaffuz (bolne) meñ sakhti na ho; saqil nahīn—jaise harf.

Liquidate, *v. t.* 1.—Sāf yā shaffāf banā d.; tazabub yā ibhām raf' k.

2.—Sāf kar d.—jaise kisī dain (qarz) ko; adā k.; be-bāq k.; tai k.; tasfiya k.; paṭānā; chukā d.; niptā d.; deḡālnā; utārā.

Liquidation, *n.* Tasfiya-i-duyūn; qarz yā zar-i-bāqī kī ta'dād kī tanqīh yā uskā ṭhik ṭhik ṭhahranā; tasfiya aur be-bāqī; chukautā; paṭāw. [wagaira.

Liquor, *n.* 1.—Koyī rāqīq yā saiyāl shai masalan pānī dūdh khūn 'araq

2.—Tēz sharāb 'ām isse ki khamīr dekar baue yā chulā kar.

To be in liquor—Hālat-i-nasha meñ h.; bad-mast yā sar-shār h.; matwālā rahnā; nashe meñ chūr rahnā; dārū piye mast rahnā; maḡmūr h.

LIS PENDENS [Lat.] (*Law*) Muqaddama-i-mutadāira; muqaddama jo faisal na huā ho. [qaddama hanoz faisal na huā ho.

LIS SUB JUDICE [Lat.] (*Law*) Muqaddama-i-gair-munfasila; jo mu-

List, *n.* Fihrist; band; fard.

List of witnesses—Gawāhoñ kī ism-nawīsī.

Listen, *v. t.* 1.—Sunne kī garaz se khūb mutawajjih h.; kān lagānā; sunnā; kān d.; kān dhar ke sunnā.

2.—Salāh mānnā (uske mutābiq 'amal k.); nasihat par kār-band h.; mānnā; farman-bardārī k.; hukm bajā-lānā. [daurān meñ.

LITE PENDENTE [Lat.] (*Law*) Daurān-i-tajwiz meñ; muqaddame ke

Literal, *a.* 1.—Aslī; haqīqī; jaisā ki lafz se nikle; lafzī; istilāhī yā isti'āre kā nahīn; lugwī; gair-mujāzī.

The literal meaning of a phrase—Kisī 'ibārat ke lafzī yā gair-istilāhī ma'nī; kisī 'ibārat ke woh ma'nī jo uske alfāz se niklēn.

2.—Lafz-ba-lafz; lafzī; ṭhik ṭhik lafzōn ke mutābiq; khulā yā bilā mutāba'at-i-alfāz nahīn; jismēn lafzōn kī pairawī kī-jāe.

A literal translation—Tarjama-i-lafzī; aisā tarjama jismēn alfāz kī pairawī yā pābandī ho; taht-lafzī tarjama. [āratān nahīn.

Literally, *ad.* 1.—Alfāz ke aslī ma'nī par lihāz kar-ke; istilāhan yā isti'-

2.—Alfāz kī khūb pā-bandī karke; lafz-ba-lafz; lafzan-lafzan; harf-ba-harf; lafzī. [se muta'allig.

Literary, *a.* 1.—'Ilmī; 'ilm-mansūb; muta'alliq ba-'ilm; 'ālimōn ('ulamā)

2.—'Ālim; 'ilm meñ fāiq; fāzil; 'ilm-i-adab khūb jānne w.

A literary man—'Ālim yā 'ālim shakhs; shakhs-i-zī-'ilm; fāzil; pandit.

3.—Jo likhī yā chhapī huyī tasūifoñ par mushtamil ho; 'ilmī.

- Literary property*—Milk-i-'ilmī ya'nī chhapī khwāh likhī huyī tasnīfāt.
- Literate**, *a.* 'Ālim; fāzil; khwānda; sāhib-i-'ilm; 'ilm-i-adab aur 'ulūm
- LITERATIM**, *ad.* [Lat.] Harf-ba-harf; harfun-harfan. [jāne w.
- Literature**, *n.* 1.—'Ilm; fāzilāt; 'ilmīyat; kitābōn se wāqifiyat.
- 2.—Woh kul 'ilmī tasnīfāt jinmeñ 'ilm aur khayāl ke sāre nātije tahrīr ke zarī'e se qāim rakkhe jāte haiñ.
- 3.—'Ilm-i-adab. Isse 'ulūm (sciences) mustasnā haiñ aur 'ilm-i-tawā-rīkh 'ilm-i-sarf-o-nahw 'ilm-i-ma'ānī 'ilm-i-'urūz aur zabāneñ wagaira ismeñ dākhil haiñ. [nālīsh-i-'adālat meñ masrūf.
- Litigant**, *a.* Nizā'-i-'adālat par māil; qānūnī nizā' k. w.; muqaddame yā
- The parties *litigant*—Mudda'ī aur mudda'a'alaih; fariqāin-i-muqaddama; mutakhlāsīmāin; jo log bāham nizā'-i-'adālat meñ masrūf hoñ; mutanāzi'in; woh log jo āpas meñ muqaddama laheñ.
- Litigant**, *n.* Mudda'ī yā mudda'a'alaih; ahl-i-muqaddama; woh shakhs jo koyī muqaddama 'adālat meñ laṛtā ho; fariq-i-muqaddama; jo nizā'-i-'adālat meñ mashgūl ho. [dihī k.; munāza'at k.; nizā'-i-'adālat k.
- Litigate**, *v.t.* Qānūnī takrār k.; muqaddama dāir karke laṛnā yā uskī jawāb-To *litigate* a cause or a question—Kisi muqaddame yā amr-i-mutanāzi'a-i-fih ki nisbat 'adālat meñ laṛnā.
- Litigate**, *v. i.* Nizā'-i-qānūnī k.; 'adālat ke silsile se muqaddama chalānā.
- Litigation**, *n.* Nizā'; munāza'at; muqaddama-i-'adālat; nālīsh-i-qānūnī; 'adālat kā jhagrā. [kare: jhagrālū; munāza'at kā shāiq; muqaddama-bāz.
- Litigious**, (litid-jus) *a.* 1.—Nizā'-i-'adālat par māil; jo muqaddamāt laṛā
- A *litigious* man is a bad neighbour—Aisā shakhs jo nizā'-i-'adālat par māil rahe (muqaddama laṛā kare) burā hamsāya hotā hai; woh ham-sāya achchhā nahīñ hotā jo munāza'at kā shāiq ho.
- 2.—Qābil-i-bahs yā takrār; jiskī nisbat jhagrā ho-sake; jhagre kā.
- Litigious* right—Aisā haq jiskī nisbat nizā' ho-sake; haqq-i-qābil-i-nizā'.
- Litigiousness**, *n.* Jhagrālū yā muqaddama-bāz h.; muqaddamāt-i-'adālat meñ masrūf hone yā unkī pairawī kī ragbat (uskā mailān).
- Little**, *a.* 1.—Qad yā wus'at (lambāyi-chaurāyī) meñ chhoṭā; kotāh; nanuhā, khurd; kochak.
- A *little* animal—Ek chhotā jānwar.—A *little* piece of ground—Thorī sī zamīn.
- 2.—Jiskā qiyām thorī der tak rahe; jo ba-libāz-i-zamāna darūz na ho; mukhtasar; der tak na rahne wālā; qalīl; thorā; zarā.
- A *little* time—Waqt-i-qalīl; itnā waqt jo jald guzar jāe.
- 3.—Miqdār yā ta'dād meñ kam; bahut nahīñ; ziyāda nahīñ; qalīl; thorā yā thorā sū; kuchh; juzwī. [Mablag-i-qalīl; thorā se रुपये.
- A *little* food—Gizā-i-qalīl yā qalīl-i-miqdār; thorā sū khānā.—A *little* sum—
- 4.—Zor yā tāsīr meñ kam; qawī nahīñ; za'if; khafīf; nā-chīz; bahut
- Little* attention—Tawajjuh-i-khafīf; bahut kam tawajjuh; kam ihtiyāt. [kam.
- Little**, *n.* 1.—Miqdār yā ta'dād-i-qalīl; thorī sī chīz.
- He demanded much and obtained *little*—Usne bahut (miqdār-i-kasīr) māngā aur kam (miqdār-i-qalīl) pāyā.
- 2.—Thorī sī jagah.
- 3.—Koyī chhotī yā khafīf shai; koyī nā-chīz shai.
- A *little* contracted from *by a little*, or *but a little*—Thorā sū; zarā sū; kuchh ek; kisī-qadar; thorī der tak; thorē 'arse tak; tuk ek.—Stay *a little*—Thorī der tak thahro; zarā thahar jāo.—This medicine is *a little* *astringent*—Yah dawā kisīqadar qūbiz hai.

Little, *ad.* 1.—Kisīqadar; khafif sā; kuchh; zarā sā.

2.—Bahut nahīn; qadre-qalil; thoṛā sā; kuchh kuchh.

☞ Often with *a* preceding it.

[jān r.

Live, *v. i.* 1.—Zinda rahnā; zī-hayāt rahnā; jinā; hayiū-l-qāim rahnā;

☞ Applied to animals and plants.

2.—Aiyām basar k.; dīn kāṭnā; zindagī basar k. yā guzrānnā;
'adat yā hālat ke lihāz se zindagī yā waqt ko kisī tarz-i-khās par basar
k.; rahnā. [ārām yā khushī se rahnā.

To live in ease or happily—Ārām yā khushī se dīn kāṭnā (zindagī basar k.);

☞ Said of persons.

3.—Rahnā; qiyām r.; sukūnat r.; sukūnat-pazīr h.; kahīn apnā mas-
kan yā ghar (rahne kī jagah) banā l.; kisī jagah par qiyām yā sukūnat-

4.—Khānā; parwarish pānā; guzrān k. [i-mustaṭīl r.; basnā.

Horses live on grass—Ghore ghās khāte haiñ (ghās se parwarish pāte haiñ).

5.—Basar-i-augāt k.; rāziqa yā rizq hāsīl k.; ma'āsh hāsīl k.; guzar

☞ With *on* or *by*. [k.; jinā; apne ko pālū.

They live by labour—We apnī rizq mihnat se hāsīl karte haiñ; we mihnat
karke jīte haiñ.—What does he live on?—Woh kyūnkar basar-i-augāt kartā

hai; uskī ma'āsh kyā hai?
6.—Wāqī'ī zindagī basar k.; khushī se basar k.; khush-hāl h.;
hazz-i-zindagī ūṭhānā; 'aish se rahnā; 'aish-o-ārām meñ dīn kāṭnā.

To live with—(a) Kisī ke sāth sukūnat yā qiyām r.; kisī ke jahāñ ṭikuā yā
firo-kash h. (b) Ham-suhbat h.; ham-khwāb yā ham-bistar h. jaise mard
aur 'aurat k.; mubāsharat k.; sāth sonā. [ādatan rahnā.

Live, *v. t.* 1.—Basar k. (kāṭnā) jaise zindagī; kisī hālat meñ hamesha yā
To live a life of ease—Ārām meñ zindagī basar k.; hamesha yā 'ādatan ārām
se rahnā; muraṭṭahu-l-hāl rahnā.

2.—Kisī ke mutābiq 'ādatan'amāl k. [(dāf' yā firo) hone ke waqt tak rahnā.
To live down—Aisi tarah par rahnā kī koyī shai maglūb ho-jāe; kisī shai ke maglūb

Live, *a.* 1.—Zinda; murda nahīn; jītā.

A live ox—Jītā (zinda) bail. [chūr-zarb; chāq-chauband; jūgtā huā.

2.—Zinda-dil; musta'id; chust-o-chālāk; bedār-magz; garm-josh;

A live man—Zinda-dil yā bedār-magz shakhs; chūr-zarb ādmī.

3.—Jismeñ āg ho; bujhā nahīn; jaltā huā; sulagṭā huā; dahaktā huā.

A live coal—Be-bujhā koelā; koele kī angārā; dahaktā koelā.

4.—Chamkilā; chatkilā; shokh—jaise rang.

Live stock—Ghore maweshī aur chhōṭe chhōṭe palūye jānwar.

Livelihood, *n.* Zindagī qāim rakhne kī zarī'a; jīne kī sabīl; rizq yā rāzi-
qa; rozī; ma'āsh yā ma'ishat; wajh-i-ma'āsh; kafāf; wajh-i-kafāf;
khur-o-nosh; nān-nafqa; wajh-i-guzrān; rotī.

Liveliness, *n.* 1.—Zinda-dilī; bashāshat; shokhī; chilbilābat.

2.—Zāhir meñ jān-dār zinda-dil yā shokh ma'lūm d.

Lively, *a.* 1.—Tez; chālāk; musta'id; chust-o-chālāk; phurtilā; qawī.

2.—Khush; bashshāsh; zinda-dil; jān-dār; dam-dār.

3.—Jo hū-ba-hū jān-dār kī tarah ho; boltī huyī—jaise taswīr.

4.—Tez; chamkilā; bhaṛkilā; shokh; chamchamūtā; chatkilā—jaise

Living, *a.* 1.—Zinda; jān-dār; murda nahīn. [rang.

2.—Jo zamīn se hamesha jāri rahe; rawān; balṭā huā; baṇdhā
yā rukā huā nahīn. [jān par-jāo.

3.—Jisse 'amal zinda-dilī aur quwwāt paidā ho; jisse kisī chīz meñ

Living, n. 1.—Auqāt-basārī kī sūrat; ma'āsh; ma'ishat; rāziqa.

2.—Jīnā; zist; āram se zindagī basar k.

Load, n. 1.—Bojh; bār; woh shai jo kisi chiz meñ yā kisi shai par ek jagah se dūsri jagah le-jāne ke liye rakkhi jāwe; jo lejāyā khwāh uṭhāyā jāwe.

A heavy load—Bhārī bojh; bār-i-girāh.—A light load—Halkā bojh; bojh jo girāh-bār na ho.

2.—Jisqadar ek shakhs le-jā sake; jisqadar ek gārī wagaira meñ [samā sake; bhārī bojh.

3.—Woh shai jiskā bojh dil par pare yā jisse dil ko ranj khwāh sadma pahunchē; bār-i-khātir; wabāl-i-jān; khalajān.

A load of care—Fikr kā bojh; bār-i-fikr.—His life is a load—Uski zindagī bojh (girāh-bār) hai; zindagī use wabāl hai.

4.—Ba'z chizon ke liye ek khās paīmāna jismeñ ek martaba ntni hī chiz ā-jātī hai jitni us bār-bardārī par jā-sake jo uske liye makhsūs ho; bhartī; ladāw.

[ek martaba ā-sake.

A load of wood or coal—Lakṛī yā koola jo kisi khās wazu kī gārī wagaira meñ

5.—Jisqadar kisi bandūq wagaira meñ bhārū jāwe.

A load of powder—Usqadar bārūt jitni ek martaba kisi bandūq wagaira meñ bhārī jā sake.

[jitnā ki jā sake.

Load, v. t. 1.—Lādnā; bojh r.; bojhnā; bhārī k.; itnā rakhnā yā charhānā

To load a camel—Ūṭ par bojh lādnā.

2.—(a) Itnā rakhnā ki girāh-bār aur taklīf-dih ho.

To load the stomach with food.—Mi'de ko gīz se is-qadar pur karnā ki taklīf ho; pet meñ itnā khānā bhār lenā ki taklīf ho.

(b)—Koyī 'umda shai ifrāt se d. yā 'atā k.

To load a person with honours—Kisi shakhs ko bahut 'izzat bakhsnā.

3.—Kisi shai meñ ūpar se kuchh milākar use bhārī kar-d.

To load a cane—Kisi beñt ko lohā wagaira lagā kar bhārī k.

4.—Āmezish k.; milāwat k.

The wine was loaded—Us sharāb meñ milāwat (āmezish) ki gayī thī.

5.—Bandūq wagaira meñ bharnā jaise bārūt golī wagaira.

Loan, n. 1.—'Āriyat d.; mangni d.; udhār d.; qarz d.

2.—Woh shai jo 'āriyat yā mangni dijāwe; koyī shai jo ek shakhs ko uski darakhwāst (istid'ā) ke mutābiq thore roz tak kām meñ lāne ke liye is shart par dijāwe ki wahī khās shai wāpas hogī yā uske badle meñ usī kī ham-qīmat shai dijāegī [mangni yā udhār dijāwe.

A loan of a book or of bread—Kitāb yā roti jo hasb-i shart-i-musarraha-i-bālā.

3.—Woh shai jo isti'māl-i-'ārizī ke liye is shart par dijāwe ki wahī shai wāpas hogī yā uskā ham-māliyat badal diyā jāegā magar donoñ hālatoñ meñ uske isti'māl kā kuchh mu'āwaza bhī milegā.

☞ "In this sense, loan is generally applied to money." Webster.

A loan bearing no interest—Aisā qarz jispar sūd na liyā jāwe; be-byājū qarz; qarz-i-hasana.

[pher; udhār.

A verbal loan, or one not acknowledged in writing—Dastgardān qarz; hath-

4.—Isti'māl kī ijāzat; kām meñ lāne kā ikhtiyār.

A loan of credit—Kisi ke i'tibār (uske suk) ke kām meñ lāne kī ijāzat.

Loan, v. t. 'Āriyat mangni yā musta'ār d.; udhār d.; thore roz tak kām meñ lāne ke liye bilā mu'āwaza is shart par denā ki shai-i-'āriyatī wāpas kī-jāwegī masalan kitāb—khwāh is shart se ki shai-i-musta'ār kā ham-māliyat badal-i-jinsī wāpas hogā masalan roti—yā thore roz ke isti'māl ke liye is shart par denā ki usī kī ham-māliyat-o-ham-jins shai ma' kisi-qadar mu'āwaza-i-isti'māl ke wāpas hogī jaise रुपये aur unkā sūd.

Loan, *v. t.* Rupaye yā dūsrī qīmatī chīz udhār yā qarz d.; qarz kḥwāh
[musta'ār d.]
Said of the lender.

Loath, *a.* Nafrat se bharā huā; mutanaffir; rāgib yā ma'il nahūn; nā-
kḥush; muñh phere huye; mutaassif. [pher l. (usse nihāyat nafrat k.).

Loathe, *v. t. 1.*—Kisī shai se nafrat k.; khāno-pīne se bi-l-kul muñh
2.—Bahut hī nā-pasand k.; mutanaffir h.

Loathsome, *a.* Jisse nafrat paidā ho; jo tabī'at ko mutanaffir kar-de
(pher de); makrūh; kañh; nafrat ke qābil; nafrat-angez.

Local, *a. 1.*—Kisī kḥās jagah (maqām) se muta'alliq; kisī mauqa'-i-
mu'niyan yā mahdūd se ta'alluq r. w. [hālāt-i-makānī.

Local circumstances—Woh hālāt (bāteñ) jo kisī maqām se muta'alliq hoñ;

2.—Kisī kḥās jagah maqām yā zil'e ke liye makḥsūs yā uspar
mahdūd; mukhtassu-l-maqām.

A local custom—Woh rawāj jo kisī kḥās maqām yā zil'e se muta'alliq ho; rawāj-
i-mukhtassu-l-maqām; desāchār; desbewhār; mulk kā rawāj.—*A local*

disease—Woh bimāri jo kisī kḥās jagah par ho.—*Local actions*—(Late) Woh
muqaddamat jinkā wahīn dāir houā zarūr ho juhāñ binā-i-mukhtassamat

[paidā huyī ho.]
Distinguished from *transitory actions* *q. v.*

LOCALE *n. 1.*—(Fr.) Maqām; jagah; mauqa'. [maqām par jūrī ho.

2.—Koyī qā'ida dastūr tarz-i-kalām yā koyī dūsrī bāt jo kisī kḥās

Localism, *n. 1.*—Kisī maqām se makḥsūs h.

2.—Boli yā kār-rawāyī kā dhāng jo kisī kḥās zil'e meñ jāri ho;
woh muhāwara yā tarz-i-kḥās jo kisī maqām-i-kḥās ke liye makḥsūs ho.

Locality, *n. 1.*—Kisī jagah yā kḥās maqām par rahnā.

2.—Kisī jagah yā zil'e wagaira kī qaid.

3.—Jagah; maqām; mauqa'; woh jagah jahāñ koyī shai wāqī' ho.

Locally, *ad.* Jagah ke lihāz se; ba-i'tibār-i-makān; bi-l-makān; kisī
kḥās jagah meñ yā par. [alāhidagī yā dūri-i-bi-l-makān r.

To be *locally* separated or distant—Jagah ke lihāz se 'alāhida yā dūr rahnā;

Locate, *v. t. 1.*—Rakhnā; qāim k.; kisī kḥās jagah yā mauqa' par
qāim k. yā baithālnā.

2.—Kisī 'imārat wagaira kī jagah yā uskā mauqa' nām-zad kar d.

Lock, *n. 1.*—Tālā; qufl. [ek ke upar ek bhir jānā.

2.—Ek meñ jakar d.; kash-ma-kash; jakar uṭhnā; hil-dol-na saknā;

3.—Band wagaira jo nadī yā nahr wagaira ke pāñī kā bāhāw

4.—Bandūq kā ghorā. [rokne ke liye ho.

5.—Pech; dāwā; kushṭi-bāz kī pakar.

6.—Bāl kī lat; zulf; kākul; gesū. [lagānā; muqaffal k.

Lock, *v. t. 1.*—Tālā-kunji lagānā; tālā lagānā denā yā bharnā; qufl

2.—Kisī shai ko is tarah band kar d. kī woh chal na sake. [band r.

3.—Band kar d. goyā qufl meñ; bāhar nikalne na d.; bhitar hī r.;

4.—Jakar d.; kisī shai kī rawāñī ko qat'an rok d.

5.—Gher l.; kḥūb liptā l.; nihāyat hī gale se lagā l.

6.—Band banānā—jaise nahr meñ.

Lock-up, *n.* Hawālāt; woh jagah jahāñ ashkḥās-i-giriftār-shuda ba-taur-
i-ārīzī (thore roz ke liye) hirāsāt meñ rakkhe jāte haiñ; hājat.

LOCO CITATO, (Lat.) Ba-maqām-i-mutazakkira-i-bālā; jis jagah kā zikr
upar hai wahīñ yā wahāñ. [rahnā.

Locomotion, *n. 1.*—Ek jagah se dūsrī jagah jānā; jā-ba-jā mutaharrik

- 2.—Ek jagah se dūsrī jagah jāne kī quwwat; harakat.
Locomotive, *a.* 1.—Ek jagah se dūsrī jagah jāne w.; jo apuī jagah tabdīl kare yā uskī salāhiyat rakkhe; mutaharrīk.
- 2.—Harakat paidā k. w. yā ek jagah se dūsrī jagah harakat d. w.
LOCUM TENENS, (Lat.) Qāim-maqām; woh shakhs jo thore roz ke liye kisī kā 'iwaz muqarrar kiya jāe; 'iwaz; mukhtār yā kār-pardāz; woh shakhs jo kisī dūsrē kī taraf se yā uske 'iwaz meñ kār-rawā ho.
- LOCUS CRIMINIS**, (Lat.) Maqām-i-wuqū'-i-jurm; woh jagah jahāñ koyī jurm ho.
LOCUS IN QUO, (Lat.) Woh jagah jis meñ (jahāñ); jis jagah meñ yā
LOCUS SIGILLI, (Lat.) Woh jagah jahāñ muhr sabt ho (ho yā chhapī [par.Usually abbreviated to L. S. [ho); muhr sabt rahne kī jagah.
- Lodge**, *v. t.* 1.—Thore yā ziyāda 'arse ke liye hifāzat kī garaz se r.
 2.—Rahne kī jagah d.; qiyām-i-'ārizī ke liye jagah d.; thore 'arse tak rahne kā thekānā kar d.; panāh d.; chhipā r.; utarnā; thahrnā; tīkānā; rāt basne kī jagah d.
- 3.—Garā d.; dāl d.; paithāl d.; nasab kar d. [yā baithāl d.
 4.—Dil-nashīn k.; zih-nashīn k.; khātir-nashīn k.; dil meñ jamā
To lodge an information—Istigāsa k.; nālīsh k. yā nālīshī h.; faryād k.; da'wā k.
- Lodge**, *v. i.* 1.—Thore 'arse tak āram k. yā muqīm rahnā masalan ek rāt ek hafta ya ek mahīna; firo-kash h.; utarnā; tīknā.
 2.—Loṭ jānā; gir-kar ulājh jānā—jaise nāj ke danṭon kā.
- Lodger**, *n.* 1.—Woh shakhs jo kirāye ke makān meñ rahe khwāh shab bhar dūsrē ke makān meñ sowē; kirāya-dār; bharaīt.
 2.—Woh shakhs jo kahīn thore dīnon tak rahe.
- Lodging**, *n.* 1.—Ek rāt ko liye āram kī jagah; thore 'arse tak qiyām kī jagah; sukūnat-i-'ārizī; kamra.
 2.—Kisī shai ke qiyām (thaharne) kī jagah; jāe-qarār.
Lodging-house—Kirāye kā makān; woh makān jahāñ kirāye par qiyām kā bandobast rahe.—*Lodging-room*—Woh kamra jis meñ koyī shakhs kirāye par rahe.—*Board and lodging*—Khānā aur rahne kā makān; khānā-pīnā aur thaharne kī jagah. [rafi'u-sh-shān.
- Lofty**, *a.* 1.—Ūñchā; sar-baland; murtafu'; baland; uñchāyī meñ barā;
 2.—Jalīlu-l-qadr; 'ālī-martabat; buzurgī meñ barā.
 3.—Jisse gurūr (ghamand) pāyā jāe; magrūr; mutakabbir.
 4.—Jisse 'azmat buzurgī yā barāyī zāhir ho.
 5.—Laq-o-daḡ; 'ibārat yā tarz-i-kalām ke i'tibār se 'umda. [ahmaq.
- Logger-head**, *n.* Kunda-i-nā-tarāsh; kaudan; ullū; kūrḥ-magz; gāwdā;
To be at loggerheads, to fall to loggerheads, or to go to loggerheads—Āpas meñ mār-pīṭh karne lagnā; laṛne lagnā; jhagarṇā; laṛnā; ghūsam-ghūṣā k.; hūthā-pāyī [k.; muṭhbheṛ k.
- Logic**, *n.* Mantiq; 'ilm-i-mantiq; 'ilm-i-munāzara.
Logical, *a.* 1.—Mantiq ke muta'alliq; jo mantiq meñ musta'mal ho; man-
Logical subtleties—Mantiqī bārīkiyān; kunhiyāt-i-mantiq. [tiqī.
 2.—Qā'ida-i-mantiq ke mutābiq; ma'qūl.
A logical inference—Mantiqī natīja; natīja-i-ma'qūl. [mumaiyiz.
 3.—'Ilm-i-mantiq meñ mūhīr; qiyās-o-munāzare ke fan meñ mūhīr;
A logical head—Dimāḡ-i-mumaiyiz; aīsā dimāḡ jis meñ qiyās aur munāzare kī quwwat ho. [mantiqī taur par.
Logically, *ad.* Qawā'id-i-mantiq ke mutābiq; mantiq ke rū yā qā'ide se;

Logician, *n.* Sāhib-i-mantiq; mantiq-dān; mantiqī; 'ilm-i-mantiq meñ faiq (uskā khūb jānne w.). [lagūnā; sustī k.; sustī meñ waqt khonā.
Loiter, *v. i.* Chalue meñ sustī k.; āhistagī se chalnā; 'arsa k.; der
Lone, *a. 1.*—Jahān koyī na ho; jahān tanhāyī kā 'ālam (nirālā) ho; jahān koyī ātā-jātā na ho. [ua hoñ.

2.—Akelā; tanhā; ek hī; jiske qurb-o-jawār meñ (ās-pās) dūsre

3.—Mujarrad; jiskī shādī na huyī ho yā jo bewa ho; be-byāhī yā bewa. [se alag h.

Loneliness, *n. 1.*—Tanhāyī; goshe meñ h.; logon se kanāre h.; bastī

2.—Khalwat-guzīnī; tanhāyī meñ rahne kī ragbat; gosha-nashīnī.

Lonely, *a. 1.*—Jahān yā jiske gird-pesh (āge-pīchhe yā ās-pās) koyī na ho; sunsān; tanhā; akelā. [aur koyī na ho.

2.—Tan-i-tanhā; akelā; apne siwā dūstrā sāthī na r. w.; jiskē sāth

Lonesome, *a.* Jahān sunsān yā saunnātā ho; jahān koyī na ho; akelā; ujār; logon se alag; ābādī se ware.

Long, *a. 1.*—Mutawwal; lambā; wasī.'

☞ Opposed to *short*, and distinguished from *broad* or *wide*.

2.—Zamāne (waqt) ke lihāz se darāz yā mutawwal; darāz; madīd; bahut; barā. [woh bahs jo der tak qāim rahe.

A long while—'Arsa-i-darāz; bahut din.—A long debate—Bahs-i-mutawwal;

3.—Bahut dūr; ba'id; jiske wuqū' meñ bahut 'arsa ho.

4.—Kisī khās paimāne ke i'tibār se lambā; lambāyī meñ; tūl meñ.

A yard long—Ek gaz lambā; tūl meñ ek gaz; gaz bhar.—A mile long—Ādh kos lambā; mil bhar lambā.

5.—Jo āhista āhista āwe; jo tawaqquf se āye. [āyegā].

He will not be long in coming—Woh āne meñ tawaqquf na karegā (woh jald

6.—Nihāyat tawīl; jisse tabī'at thak jāe yā ghabrā uṭhe; bahut lambā-chaurā (tūl-o-tawīl).

A tale should never be too long—Qisse ko hargiz bahut tawīl na honā chāhiye; kahānī hargiz barī lambī-chaurī (bhārī) na honī chāhiye.

7.—Jo der khwāh dūr tak qāim rahe; jiskā silsila der yā dūr tak rahe—jaise nazar āwāz dāstān mūrison kā silsila wagaira.

8.—Wasī'; dūr-bīn; jo ba-lihāz-i-waqt-i-āyinda dūr tak phailē.

Long views—Khayālāt-i-wasī'; aise khayālāt jo āge ko dūr tak phailē.

☞ "Long is often prefixed to other words to form compounds denoting great extent, remoteness in time or place, continuance, or extended duration of that which is signified by these words, and they are usually of very obvious meaning; as, *long-armed, long-delayed, long-lost, &c., &c.*" Webster.

In the long run—Bi-l-ākhīr; anjām ko; anjām-i-kār ko; ākhīr meñ; jumla umūr par lihāz kar-ke.—Long dozen—Bārāh se ek ziyāda; terah.—Long home—Qabr

Long, *ad. 1.*—Barī dūr tak; barē fāsile yā wus'at tak. [yā mant.

A long extended line—Khat jo bahut dūr tak phailā ho.

2.—Barī der tak; bahut 'arse tak; muddat-i-darāz tak.

3.—Kisī zamāna-i-ba'id par 'ām isse ki woh mā-qabl ho yā mā-ba'd.

Not long before—Bahut 'arse ke qabl nahīn; bahut din pahle nahīn.—Not long after—Bahut 'arse (barī der) ke ba'd nahīn; bahut din pīchhe nahīn. [bhar.

4.—'Amām 'arse yā muddat meñ; sūre waqt meñ; tamām; sārā; He writes all day long—Woh sūre din (tamām roz yā din bhar) likhā kartā hai.

Long, *v. i.* 1.—Nihāyat mushtāq h.; kamāl shauq r.; dil se chāhnā.

② Followed by an infinitive, or by *after* or *for*.

2.—Kisi chiz ko khāne ko tarasnā. [khāne kā bahut jī chāhnā.

To long for fruit—Phaloñ ke khāne ki nihāyat ārzū (tamannā) r.; phaloñ ke

Long-sighted, *a.* 1.—Jo bahut dūr se dekh sake; pesh-bīn; dūr-andesh; zakī; dūr-bīn; 'aqil.

2.—Jise dūr ki chīzeñ sāf dekh paṛeñ lekin nazdik ki nahīñ.

Look, *v. i.* 1.—(With the prepositions *to*, *at*, *on*, *after*, *for*, and *toward*)

Uske dekhne ki garaz se kisi shai ki taraf nigāh k.

② "To look on, implies more of dignity or deliberation in the act of looking than to look at; to look after, for, and toward, imply that the object is not present to the eye, but is to be sought for." *Webster*.

2.—(With *to*, *at*, or *on*.) Kisi shai ki taraf mutawajjih yā muḥātab h.; jāñchnā; dekhnā-bhāñnā; imtilāñ k.

3.—(With *after* and *for*) Dekhne ki koshish k.; kisi shai par fikr ke sāth nigāh r.; dhūñdhnā; talāsh k.; dhūñdh kar nikālñā; ummed-wārāna muntazir rahnā; takā k.; tāk lagāye rahnā; intizār yā ummed meñ rahnā. [yā samajhnā; hal k.; 'uqda-kushāyī k.

4.—(With *through*) Kisi bāt meñ pañhnā yā ghusnā; khūb dekhnā

5.—(With *about*) Chāroñ taraf dekhñā; har taraf nazar k.; chaukannā rahnā; nigrāñ rahnā; hoshyār rahnā; bedar (khabar-dār) rahnā.

6.—(With *into*) Gaur se dekhñā; ba-nazar-i-taammul mulāhaza k.; jāñchnā; khūb dekhñā-bhāñnā. [jāñchnā; khūb jāñchnā

7.—(With *over*) Ek ek karke dekhñā; ek ko dūsre ke ba'd

To look over accounts—Hisāb jāñchnā yā khūb jāñchnā; hisāb ko raqam-ba-raqam dekhñā (uske har ek raqam ki jāñch-partāl k.).

8.—Zāhir meñ ma'lūm h.; dekh paṛnā; koyī khās sūrat r.

The patient looks better than he did—Woh mariz pahle se acchehā ma'lūm hotā hai; ba-zāhir woh mariz ba-nisbat pahle ke acchehā hai. The clouds look rainy—Bādāl barsāñ ma'lūm dete haiñ (unki sūrat se pāñ jāñ hai ki meñh barsegā) [rū r.; rukh r., muqābil h.; sāmnē h.

9.—Kisi khās samt ko h.; kisi khās jāñib par yā kisi khās taraf h.; The gate looks eastward—Woh phūṭak pūrab taraf hai; woh phūṭak mashriq-roya hai (uska rukh yā muñh pūrab ko hai). [muḥātab ho; libāz karo.

10.—(Used imperatively to call attention) Dekho; nazar karo;

To look about, and to look about one—See Look No. 5.—To look after—See Look No. 3.—To look down on, or upon—Be-i'tināyī se pesh āñ; talqīr k.; hiqārat

ki nazar se dekhñā; kuchh na samajhnā; nā-chiz tasawwur k.—To look for. Same as to look after.—To look on—(a) Libāz r.; qadr k.; tauqīr k.; āñ r.

(b)—Samajhnā; tasawwur k.; khayāl k.; kisi ki nisbat tāe qāim k. (c)—Kisi chiz ko sirf dekhā k.; maliz tamāshāyī hokar rahnā; maliz nazāra k.; sirf dekhne se wā-ta r.—To look out—Nigrāñ rahnā; khabar r.; takā k.

To look to (a)—Nigrāñ k.; khabar l. yā r.; ihtiyāt k. (b)—Kisi shai ke pāne ki ummed r.; kisi se is bharose yā ummed par mustadā'i h. ki usse kuchh mile.—The creditor may look to the surety for payment—Dāñ ko ikhtiyār hai ki apne rupaye ke adā ke liye zāmin se mustadā'i ho; dāñ apne rupaye pāne ki ummed zāmin se rakh saktā hai.—To look through—Khūb dekhñā yā samajhnā.

Look, v. i. 1.—Dekh kar yā maujūd rah-kar dabānū mar'ub yā maglūb k.

To look down opposition—Muḥālāfat ko muḥālifu ki taraf dekh-kar yā unke

2.—Nazar se dekhānū yā zāhir k. [sāmue rah kar raf' k.

To look in the face—Dilēri se muqābala k.; laḥāyī ke liye muqābil h.—To look

out—Talāsh karke (dhūḥḍh-kar) nikālū; chunnā; pasand k.; muntāḥab

k.—To look up a thing—Kisi shai ko dhūḥḍh kar (talāsh yā justjā se) nikālū.

Look, v. 1.—Rū; chihra; sūrat; muḥ; shukl; nigāh; nazar; chitwan.

A high look is an index of pride—Ūchī nazar gurūr ki nishāni hai.—A down-cast

look indicates modesty, bashfulness, or depression of mind—Nīchī nazar se

hiḥb sharmindagi yā dil ki pazhumardagi zāhir hoti hai.

2.—Dekhnā; nigāh k.; nigāh; nazar.

Looker-on, n. Dekhne w. [dekhṭā ho usse kuchh ta'alluq na rakkhe.

Looker-on—Nazzāra-biḥ; mahz tamāshāyī; jo sirf dekhā kare par jis shai ko

Look-out n. 1.—Kisi shai yā mājare ke liye ihtiyāt se dekhnā yā uskā
nigrah rahnā. [nazar āwe (dekhī jāe).

2.—Woh maqām jahān se kisi shai ke har-chahūr taraf ki kaifiyat

Loop, n. 1.—Phandā; halqā; chakkār; phāṣā.

2.—Chhotā sā sūrāḥ; mokhā; khafif se gunjāish.

Loop-hole, n. Sūrāḥ yā shigāf jisse koyi shai nikal jāe; nikālne ki rāh;

bachne yā nikal-bhāgne kā zar'ā (uski sabil yā gunjāish).

Loose, a. 1.—Be-bāndhā; be-silā; khulā; gair-mujallad.

The loose sheets of a book—Kitāb ke be-bāndhe (gair-mujallad) takhte.

2.—Tang nahīn; chust nahīn; dhilā.

A loose garment—Dhilā kapṛā; aisi posāk jo tang na ho.

3.—Nazdik nazdik nahīn; jismeñ majma'-i-kasir na ho.

4.—Ghanā nahīn; jhirjhirā.

A cloth of loose texture—Kapṛā jiski bunāwat ghanī na ho; jhirjhirā kapṛā.

5.—Mukhtasar nahīn; ṭhik ṭhik nahīn; muḥmal; gair-mu'āyan;

be-tartib; muntashar yā pareshān.

A loose style—'Ibārat-i-muḥmal; aisi 'ibārat jismeñ iḥtisār na ho yā jo ṭhik

ṭhik hasb-i-hāl-i-mazmūn na ho; 'ibārat-i-be-rabt; woh 'ibārat jismeñ jor-

tor na ho; 'ibārat-i-muntashar.

6.—Jismeñ pābandi-i-quyūd na ho; sakht yā karā nahīn.

A loose observance of rites—Ru-um kā bartāw bilā pābandi-i-quyūd; sakhti yā

karāyī se ṭhik ṭhik rusūm kā na mānū. [āte hoḥ).

7.—Jisko qabz na ho; jisko ijābat khul kar hoti ho (dast dhile

8.—Aubāsh; āwāra; bad-f'il; be-'ismat; fāhish yā fāhisha; bad-chalau-

jaise mard yā 'aurat. [darj hoḥ.

9.—Jismeñ fuhsh 'ibārat ho; jismeñ kalimāt-i-nā-mulāim yā bad

At loose ends—Gair-murattab; muntashar; jismeñ bad-nazmī ho; jiske iḥtimām

meñ be-ihtiyātī ho; jiski nisbat gaffat ki-jāwe.—To break loose—Qaid;

(ziudān) se bhāg jānū; tashaddud ke zar'e se āzādī hāsīl k.; mār-pit karte

bāhar nikal jānū.—To let loose—Rukāwat yā qaid se āzād k.; ribā k.; chhor

d.; āzād k.; khalāṣ k. [khul sake; dhilā.

Loosely, ad. 1.—Kas-kar nahīn; mazbūt nahīn; is tarah par ki āsānī se

2.—Be-bāndhā; khulā huā; gair-basta.

3.—Aubāshāna; nasāih ke lihāz se jin bātoñ kā khayāl zarūr ho bilā

lihāz unke; pāk-dāmanī se nahīn; bilā pābandi-i-quyūd; be-qā'ida; be-rāh.

4.—Gāfilāna; be-i'tināyī se; be-parwāyī se.

Loosen, v. t. 1.—Khol d.; dhilā kar d.; kisī shai kī bastagī tanāw maz-būti yā istihkām ko qāim na rahne d.

2.—Polā k.; dhilā kar d. [peṭ chalānā.

3.—Qabz raf' kar d.; aisā kar d. ki ijābat bilā-diqqat yā ziyāda ho; Loosen, v. i. Dhilā ho-jānā; bastagī sakhtī mazbūti yā qabz kā raf' ho-jānā.

Looseness, n. 1.—Dhilāpan yā dhilāyī; kushādagī; kasā bañdhā karā yā mazbūt na rahnā.

2.—Thik thik usūl yā qā'ide ke mutābiq na h.; gair-pābandī; be-qā'idagī; bad-chalūī. [ismatī.

3.—Hamesha kī āwāragī; bad-fī'li; nā-pāk-dāmanī; be-'iffatī yā be-

4.—Ishāl; dastoñ kā kasrat se ānā; ifrāt se ijābat kā h.; peṭ chalnā.

Lop, v. t. 1.—Kisī shai ke sire (ūpar ke hisse ko) kāṭ l.; ūpar se kāṭ chhāñṭ yā qalam-karke chhoṭā kar d.; kisī shai ke fuzūl ajzā nikāl d.

2.—Kisīqadar kāṭ ke jhukā d.

3.—Girā d.; laṭkā d.

Lop, v. i. Laṭkā k.; nīche ko girnā jhuknā yā laṭaknā.

Loquacious, a. 1.—Jo har waqt bāt kiyā kare; bakwādi; bātūnī.

2.—Barbariyā; jo bak kar bhedoñ ko khol de.

Loquacity, n. Har waqt yā fuzūl bakne kī 'ādat; andāz se ziyāda bāt karne kī ragbat; behūda goyi; bakbak.

Lose, v. t. 1.—Khonā; gañwānā; zāi'a k.; kisī shai kā bataur-i-khud hāth se nikāl jāne d.; kisī shai se is tarah judā kiyā jānā ki yah ma'lūm na ho ki woh kahāñ hai; gum kar d.; be-thekāne rakḥ d.

To lose a book—Kitāb kho d. [hār jānā; zāl kar d.

2.—Muqābale meñ kāmyāb na ho-kar kho d.; na jituā; na pānā;

To lose money in gaming—Qimār-bāzī (jāñ khelne) meñ rupaye hār jānā yā kho d.—To lose a battle—Laṭāyī (yā laṭāyī meñ) hār jānā; laṭāyī meñ nā-kāmyāb h. (shikast khāñ yā na jituā).

3.—Kisī shai se mahrūm kiyā jānā; kisī shai kā apne qabze meñ na rah jānā; kisī shai kā hāth se jātā rahnā; kho d.

To lose one's life—Jāñ kā hāth se jātā rahnā; jāñ se mahrūm h. (use kho d.)

To lose men in battle—Laṭāyī meñ ādmī kho d. (unkā hāth se nikāl jānā)

Opposed to keep. [zāi'a h. yā mārū jānā).

4.—Kām yā tasarruf meñ na lānā; pheñk d.; zāi'a kar d.; be-fāida lagānā; barbad k.; talaf k.; rāegāñ k.; urā d.; phūñknā yā phūñk d.; luṭānā yā luṭā d.; muft khonā; kharāb k.

To lose a fortune by gaming—Qimār-bāzī (jāñ) meñ daulat kā barbad k.; jūye meñ māl-o-matā' kā urā d. phūñknā khwāl talaf k.—To lose the benefits of instruction—Ta'lim ke fāidoñ ko muft kho d. yā rāegāñ k.; fawā'id-i-ta'lim

5.—Gumrah h.; is tarah bhūl jānā ki phir na mile. [zāi'a kar d.

To lose the way—Gumrah ho-jānā (rāsta bhūl jānā); rāh kho d.

6.—Pareshān yā muntashar k.

7.—Barbad k.; tabāh k.; gārat k.

To lose a ship by a storm—Tāfān meñ jahāz kā barbad tabāh yā gārat ho-jānā.

8.—Nigāh se gāib ho-jānā; phir na dekhnā.

He lost his companion in the crowd—Uskā hamrahī bhīr meñ uskī nigāh se gāib ho-gayā; kasrat-i-hujūm kī wajh se usne apne sāthī ko phir na dekhī.

9.—Na pānā; pāne se qāsir rahnā.

To lose ground—Pichho rah jānā; ba-tadrīj nuqsāñ yā mazarrat uṭhāñ.—To

lose heart—Be-dil ho-jānā; himmat hār-jānā yā kho d.; buzdil ho-jānā; dar-

jānā.—To lose one's self—Pāreshān ho-jānā; hairān h.; āshufta-khātīr ho-jānā; ghabrā jānā. Khwāb-i-gaflat meñ paṛ jānā; be-khud ho-jānā; hāfize aur 'aql kā kuchh 'arse tak be-kār ho-jānā.

Lose, v. i. 1.—Muqābale meñ kisī shai kā kho d.; na jītā.

2.—Zail ho-jānā; nuqsān uṭhānā yā nāqis ho-jānā; ghaṭ jānā; jawāb de d.; kām na k.; kār-gar na h. [jiskī jīt na ho.]

Loser, n. Nuqsān uṭhāne yā sahne w.; jiskā nuqsān ho; hārne w.;

Losing, a. Nuqsān paidā k. w.; jisse yā jismeñ nuqsān ho; ghāṭe kā; jisse yā jismeñ ghāṭā ho. [ghāṭe kā kām yā rozgār.]

A losing business—Aisā kām jismeñ yā jisse nuqsān ho; kār-i-ziyān-kār;

Loss, n. 1.—Khonā; ziyān; nuqsān; itlāf; mahrūmī; barbādī; ṭoṭā; ghāṭā; The loss of property—Jāedād kā khonā; nuqsān-i-māl. [khisāra.]

2.—Barbādī; tabāhī; nuqsānī; gārat jānā.

The loss of a ship, or of an army—Jahāz yā fauj ki barbādī (uski tabāhī).

3.—Tāzī'a; sarf-i-be-fāida; muft khonā; behūdagi meñ zāi'a k.

A loss of time or labour—Tāzī'a-i-waqt yā mihnāt; waqt yā mihnāt kā sarf-i-be-fāida.

4.—Woh nuqsānī jo ṭapakne yā bahne kī wajh se ho; chhij; khād.

5.—Woh log jo māre jāweñ aur zaḥmī wa giriftār hoñ; woh māl-o-matā' jo dushman ke qabze yā hāth meñ paṛ jāe; māl-i-magrūta.

To bear a loss—(a) Nuqsānī bharnā yā d.; ṭūṭā (ṭoṭā) bharnā; khisāra d.; tāwān d.—(b) Nuqsān kā mutahammil h.; nuqsān yā khisāra sah l. ya'nī usse dab

na uṭhnā.—To be at a loss—Ghabrā uṭhnā; pāreshān ho-jānā; hairān h.; hais-bais meñ paṛ-jānā; kisī amr kā tā'ayun na kar saknā; pas-o-pesh meñ rahnā;

hālat-i-tazāzub meñ rahnā; shash-o-panj meñ h.—Without loss of time—Fi-l-faur; be-tawaqquf; jhaṭ-paṭ; turant; ma'an; be-dirang.

Lost, a. 1.—Kho-gayā; gum-shuda; jo na mile; jo be chāhe (āp hī āp) hāth se nikal jāwe; aisi jagah meñ galatī se rakkhā yā chhoṛā huā jo ma'lūm na ho yā bhūl gayī ho.

A lost book—Kitāb-i-gum-shuda. [se kho jāe.]

2.—Jo har jāwe; jo jītā na jāwe; jo muqābale meñ nā-kāmī kī wajh

A lost stake—Hāri yā hari huyī bāzī; bāzī jo jītī na jāe; hār ki bāzī.

3.—Jo hāth se jātā rahe; jisse mahrūmī ho; jo phir apne pās yā qabze meñ na rah jāe. [kho jāe; ābrū jo phir bāqī na rahe.]

A lost limb—Aisā 'azw jo phir jism meñ qāim na rahe.—Lost honour—Ābrū jo

4.—Gair-musta'mala; gair-mutasarrifa; zāi'a-shuda; jo 'abas kām meñ lāyā gayā ho; jo talaf ho-gayā ho; jo kho diyā gayā ho. [ho.]

A lost day—Woh din jo kām yā masraf meñ na āyā ho; aisā roz jo rāegāñ gayā

5.—Gum-gashta; gum-shuda; jo rāh bhūl gayā ho; jise sīdhlī rāh na mile; jise woh maqām na mile jahāñ jānā maqsūd ho; jo munta-shar yā pāreshān ho-jāe; bhaṭaktā huā. [yā mārā gayā.]

6.—Barbād-shuda; jispar tabāhī ā-gayī ho; gārat-shuda; dūb gayā A ship lost at sea—Jahāz jo samundar meñ tabāh yā gārat ho gayā ho (dūbā yā

mārā gayā ho). [kā khayāl yā hosh na rahe ki hamārā fi'l bejā hai.]

7.—Jiskā dil patthar ho-gayā ho; jo lā'ilāj ho-jāwe; jisko is bāt

A profligate lost to shame—Aisā fāsiq jismeñ sharm bāqī na rahe; aisā bad-kār jo hayā kho baiṭhe.—Lost to all sense of honour—Ābrū-bāḥḥta; jisko 'izzat

kā mutlaq khayāl na rahe; be-hayā; mahz be-hayā.

8.—Jo nazar na paṛe; jo mahsūs na ho.

A person lost in a crowd—Jo shakhs bhir meñ nazar na paṛe.

Lot, n. 1.—Woh amr jiskā wuqū' be-gair insān ke chāhe yā pesh-bīnī kiye ho; ittifaq; qismat; taqdīr; nasīb; bhāg.

2.—Aisī tadbīr jiske zarī'e se kisī bāt kā tasfiya ittifaq par chhor diyā jāe ya'nī usmeñ insān kī pasand yā khwāhish ko dakhl na ho.

3.—Woh hissa jo kisī ko ittifaqiya mile; jo kuchh be-gair tadbīr kiye mil jāe; bahra; bakhra; jo kuchh kisī ko uskī taqdīr se mil-jāe. [lāt.

4.—Ek shakhs kī hissa i-judā-gāna; judā-gāna hissa; 'alāhida hissa; A lot of goods—Jisqadar asbāb ekatthā (yāk-jū) rahe.—List of lots—Lāt-bandī.

5.—Bahut sā; ta'dād yā miqdār-i-kasīr (*Colloquial*).

Lots of people—Bahut se log.

To cast lots—Qur'a dālnā; qur'a-andāzī k.; pāsā yā koyī dūsri chiz pheknā jiske zarī'e se hasb-i-iqrār-i-bāhamī kisī amr kī talqīh ho-jāe—*To draw lots*—Kisī bāt kī tanqīh is tarah par k. ki minjumla balut sī chizoñ ke jinke nishān uṭhāne wāle ko ma'lūm na hoñ ekchiz uṭhā li-jāwe; chitṭhī dālnā; nām nikālnā; qur'a uṭhānā.—*To pay scot and lot*—Haisiyat ke mutābiq mahsūl d.; hasb-i-istitā'at mahsūl adā k. [jo kān meñ zor se lage.

Loud, a. 1.—Jismeñ barī āwāz ho; baland-āwāz; pur-shor; zor kā; 2.—Jisse barī tākīd pāyī jīe; jiskā asar dil par bahut ho; tākīdī.

Loud, ad. Zor se; baland āwāz se.

Loudly, ad. 1.—Ba āwāz-i-baland; bare zor yā shor se; dhūm machāke; pukār-kar; nihāyat dād-be-dād karte huye; bahut ro-pīṭ ke; bahut gul machāte.

Lounge, v. i. Sustī meñ waqt khonā; makkhī mārñā; idhar-udhar bekār phirā k.; pare phirñā; harza-gardī k.; tūng phailāye pare rahnā; āram se takiya lagāye pare rahnā. [nisāri; ulfat.

Love, n. 1.—Pyār; chāh; muhabbat; dūsre par barī mihrbānī yā jān-

2.—Shauq; chāh; ārzū; tamaunnā; dil kā laguā; khwāhish.

The love of home—Hubbu-l-watan; ghar kī muhabbat yā chāh.

3.—Jise pyār karen; pyārā; dost; ma'shūq; sanam; jānī.

4.—Nek-khwāhī; khair-andeshī; dil kī bhalāyī; mihrbānī; dūsroñ

5.—'Ishq; kām-dew. [kī bihtari.

Labour of love—Woh mihnāt yā kām jo kisī kām yā shakhs par tabī'at ke ā-jāne kī wajh se az-khud (begair kisī dūsre kī tahrīk ke) kiya jāe.—*Of all loves*—Ba-hama-wujūh; har sūrat se; zarūr.—*To make love to*—Kisī kī nisbat apne jazba-i-muhabbat yā shauq kī izhār k.; shādī kī dar-khwāst k. (uskā mutamannī h.)—*To play for love*—Be-gair kuchh bāzī lagāye (hārjīt thahrāye) koyī khel khelūā; mahz tafrihan koyī khel khelnā.

Love, v. t. 1.—Kisī se khush yā mahzūz h.; kisī par tabī'at kā ā-jānā (dil lag jānā); kisī kī chāh r. (usko chāhnā); kisī ko pyārā yā 'azīz r.; kisī se ulfat yā muhabbat r.; kisī par fidā yā 'āshiq h.

2.—Kisī kī bhalāyī chāhuā; kisī par nek-andeshī kī nazar se dekhñā.

Lovely, a. Pyārā; pyār ke lāiq; 'azīz yā 'azīz rakhne ke lāiq; har-dil-'azīz; jismeñ aisī sifateñ hoñ ki log usko chāheñ (pyār karen yā

Lover, n. 1.—Pyār k. w.; chāhne w.; dost; tālib. ['azīz jāneñ).

2.—Khusūsan woh mard jo kisī 'aurat ko chāhe (pyār karen; uspar 'āshiq fareftā yā fidā ho.); 'āshiq; yār; āshnā.

3.—Kisī shai kī chāhne w.; jisko kisī shai masalan 'ilm yā kutub wagaira kā kamāl shauq ho.

Love-sick, *α. 1.*—Mariz-i-'ishq; 'ishq kā mārā (uskā bīmār); jo kisi kī chāh meñ mar yā tarāp rahā ho; jo kisi kā shaidāyī yā maftūñ ho.

2.—Kisi 'āshiq-i-zār ('ishq ke bīmār) kā batāyā huā yā jisse us 'ishq kā izhār ho jismeñ koyī mar rahā ho.

Low, *α. 1.*—Nīchā; ūñchā yā baland nahīñ; nisheb; past.

Low ground—Nīchi zamīn; nisheb zamīn; ūñchī zamīn nahīñ.

2.—Ma'mūl ke mutābiq ūñchā nahīñ; past; kotāh.

A man of low stature—Past-qad shaḵhs; chhoṭe qad kā ādmī.

3.—Ufuq ke nazdik.

[nazdik rahtā hai.

The sun is low at four o' clock in winter—Jāre meñ chār baje āftāb ufuq ke

4.—Gahirā; nīchī; jismeñ nīche ko zamīn kī taraf bahut utār ho.

A low valley—Gahirā darrā; do pahārōñ ke darmiyāñ kī zamīn jismeñ bahut utār ho (jo bahut nīchī ho).

[se kam; sastā.

5.—Ma'mūlī sharḥ (nirḵh bhāw yā miqdār) se kam; qīmat-i-ma'mūlī

A low price of corn—Galle kī qīmat jo nirḵh-i-ma'mūlī se kam ho.—*Low*

wages—Kam mazdūrī; mazdūrī jo sharḥ-i-ma'mūlī se kam ho.

6.—Ūñchī yā baland nahīñ; zor kī nahīñ; dhīmī; past—jaise āwāz.

7.—Tāqat yā zinda-dilī na r. w.; bujhā huā; pazhmurda; afsurda; girā huā; be-jāñ; be-dam.

Low spirits—Bujhī huyī tabī'at; ḵhātir-i-afsurda; kamzor tabī'at.—*Low in*

spirits—Pazhmurda-dil; afsurda-dil yā afsurda-ḵhātir; jiski tabī'at giri

huyī ho; be-jāñ yā be-dam.—*His courage is low*—Uski himmat bujhī huyī

(giri yā past) hai; woh kam-himmat (past-himmat) hai.

8.—Zalilū-l-haisiyat; kam-rutba; miskīñ; firo-māya.

Men of low condition—Zalilū-l-haisiyat log; kam-rutba log.

9.—Nīchā; kamīna; zalil; 'ām; razil; gair-mu'azzaz; danī.

A person of low mind—Aisā shaḵhs jiski tabī'at kamīnī nīchī yā zalil ho.

10.—Rafī' yā baland nahīñ; ḵhayāl yā kalām meñ baland ('ālī) nahīñ;

A low comparison—Tashbih-i-zalil.—*Low language*—Pūj yā zalil 'ibārat. [zalil.

11.—Jisse quwwat-i-haiwānī (jāñ) nikal gayī ho; za'if; kamzor;

A low pulse—Za'if yā kamzor nabz; be-dam nāñī. [jismeñ zor na ho.

12.—Mu'tadil; darja-i-i'tidāl par; saḵht yā shadīd nahīñ; jismeñ sozish (jalan) na ho; gair-muhriq.

Low heat—Darja-i-i'tidāl kī garmī; saḵht garmī nahīñ.—*A low fever*—Tap-

i-gair-muhriq; buḵhār jismeñ sozish (dāh jalan yā garmī) na ho.

13.—Tabāh-hāl; ḵhastā-hāl; mufliṣ; tang-hāl; garīb.

The rich are often reduced to a low condition—Daulat-mand aksar tabāh-hāl

(tang yā mufliṣ) ho jāte haiñ.

[jo bahut ziyāda na ho.

14.—Jismeñ mabālaga na ho; jismeñ i'tidāl par lihāz rahe; ma'qūl;

A low estimate—Aisā taḵmina jismeñ ta'dād barḥā kar qāim na kī jāwe;

taḵmina-i-ma'qūl.

[hoñ; sāda; sāf.

15.—'Umda yā muqawwī nahīñ; jismeñ masāle wagaira pare na

A low diet—Sādī gīzā; sādā ḵhāñā; gīza-i-muqawwī nahīñ.

“Low is often used in the formation of compounds which require no special explanation; as, *low-bred, low-minded, &c.*” *Webster.*

Low-life—Kisi mulk ke garīb yā be parḥe-likhe logōñ ke shumūl meñ rahnā.

Low, *ad. 1.*—Balañdī par nahīñ; ūñchāyī par nahīñ; nīche.

2.—Ma'mūlī qīmat se kam par; kam qīmat par; sastā; arzāñ;

3.—Zamīn ke nazdik.

[kamīti dāmoñ par.

4.—Zalil hālat meñ; zillat se; 'ijz se.

5.—Āwāz dabā kar; dhīmī āwāz se; zor se nahīn; ba-āwāz-i-baland nahīn; shor se nahīn; muṭh meṅ.

6.—Itā'at muḥlisī yā be-ābrūyī kī hālat meṅ.

Lower, v. t. 1.—Niche utārṇā; niche girāṇā; niche lāṇā.

2.—Ghaṭāṇā; kam k.; torṇā; firo k.

[torne ke liye.

To lower the pride of man—Insān ke gurūr ke kam karne ghaṭāṇe yā

3.—Qīmat yā ta'dād wagaira ghaṭāṇā yā kam k.; kam k.; ghaṭāṇā.

To lower the rate of interest—Sūd kī sharh kā ghaṭāṇā yā kam k.—To lower the price of goods—Māl kī qīmat kam k.

Lower, v. i. 1.—Gir jāṇā; dhaṅs jāṇā; kam ho-jāṇā; ghaṭ jāṇā; utar jāṇā.

Lower, v. i. 1.—Bādal kā ghir (gher) āṇā; chhā jāṇā; tūfān kā sāmān

2.—Chīn-ba-jabīn h.; gusse meṅ dekh paṇā.

[dekhāṇā.

Lowly, a. 1.—Baland nahīn; rafī'u-sh-shān nahīn; past.

2.—Zalil; nichā; kam-rutba; be-qadr.

3.—'Ājiz; miskīn; garīb; jisko gurūr na ho; jo apne ko barā na samjhe; jismeṅ khāksārī ho.

[gairat ke sāth.

Lowly, ad. 1.—'Ājizī se; iukisārī se; khāksārī se; niyāz-maudī ke sāth;

2.—Zillat se; adnā hūlat meṅ; be guir shān-o-shaukat yā 'azmat ke.

Lowness, n. 1.—Nichāyī; kisī aur shai ke muqābil kam ūchā h.

2.—Zalilu-l-hālī; pastī; rutbe kā kam h.; 'izzat yā martabat kā na h.

3.—Tabī'at yā atwār ke lihāz se zillat; be ābrūyī; kaminagī; nichāyī.

4.—'Ibārat yā khayālāt kā baland na h.

5.—The contrary to loftiness.

6.—'Ijz; inkisār; farmān-bardārī; itā'at.

7.—Past-dilī; past-himmatī; dil kā mazbūt na h.; afsurda-dilī; afsurda-khātirī; dil kā pazhmarda h.

8.—Shiddat yā sakhtī meṅ kamī.

9.—Qīmat yā māliyat meṅ kamī; arzānī; sastī.

[sanjīdagī.

10.—Āwāz kā mulāim h.; āwāz meṅ karakhtagī kā na h.; āwāz kī

Loyal, a. Bādshāh kā khair-khwāh; sarkār kā khair-khwāh; jo apnī sarkār (apne bādshāh) se dagā-bāzī na kare; nainak-halāl; wafā-dār; bā-wafā; dagā na k. w.

[lovers." Webster.

Loyalty, n. Bādshāh (sarkār) kī khair-khwāhī; shauhar yā chāhne wāle se wafā-dārī; namak-halālī; khair-khwāhī; wafā yā wafā-dārī.

Lucid, a. 1.—Sāf; shaffāf; durakhsān; tābān; chamkīlā.

2.—Sāf; wāzih; jo jald samajh meṅ ā-jāe; sarī'u-l-fahm; jisko dīda-i-dil se ba-suhūlat dekh sakeṅ.

3.—Jab fahm durust rahe; jab saudā yā junūn se dil par tārīkī yā intishār na ho; jisse 'aql-i-salīm kā barābar 'amal-darāmad payā jāwe.

Lucid interval—Naubat-i-diwānagī; woh hālat jab junūn ke daure ke ba'd majnūn kī 'aql durust rahkar phir junūn kā दौरa ho; junūn ke do dauroṅ ke mabain majnūn ke sahīhu-l-'aql rahne kī zamāna.

Luck, n. 1.—Jo kuchh kisī shakhs par pare; achchhī yā burī bāt jo kisī insān ke faide yā khushī ke muta'alliq wāqī' ho aur jise amr-i-ittifāqī tasawwur kareṅ; is qism ke bahut se wāqī'āt jo ittifāqī samjhe jāweṅ; ittifāq; qismat; nasīb; baḥt; maqsūm; bahra.

2.—Bāton kā anjām-i- nek ; bahut se achchhe sawānih kā ekaṭṭhā h. ; khush-qismatī ; khush-nasībī ; baḥtāwarī.

To be in luck—Kisī fāide kā hāsil h. yā kisī amr meṁ bilā ummed kāmyāb h. ; jis amr meṁ insān kā qābū na ho useṁ fāida uṭhānā yā kāmyāb h. ; khush-tālī' yā khush-nasīb h. ; farḥhunda-tālī' h. ; sāhib-i-igbāl h. ; baḥtīyār h. ; ratī chamaknā.

Luckily, *ad.* Khush-nasībī se ; khush-qismatī se ; achchhe bhāg se ; baḥhair-o-khūbī ; husu-i-ittifāq se ; dīn achchhe hone ke sabab se.

They luckily escaped injury—Unke nasīb (dīn yā aiyām) achchhe the ki we In a good sense. [sadme se bach gaye.]

Luckless, *a.* Bad-qismat ; bad-nasīb ; nā-kām ; bad ; nā-mas'ūd.

Lucky, *a. 1.*—Khush-nasīb ; khush-qismat ; sāhib-i-taqdīr ; jisko kāmyābī ho.

2.—Mubārak ; muwāfiq ; mas'ūd ; jismeṁ ittifāqan yā ummed ke kḥilāf kāmyābī ho.

Lucrative, *a.* Jisse māl-o-matā' hāsil ho ; naf'-baḥsh ; fāida-baḥsh ; jismeṁ rupaye yā māl ki afzāish (baḥtī yā taraqqī) ho ; gunjāishī ; mufid ; naf'e kā ; fāide kā. [(jismeṁ naf' ho).]

Lucrative business or office—Aisā kār-o-bār yā 'uḥda jo naf'-baḥsh ho

Ludicrous, *a.* Jisse mahz haṁsī paidā ho ; haṁsāne wālā ; khel kā ; aisā ki uspar haṁsī to āwe par uskī taḥqīr na ho.

Luggage, *n.* Jiske lejāne meṁ diqqat pare ; bhārī aur waznī bojh ; khusūsan chamṛe ke sandūq aur asbāb wagaira jo musāfir apne sāth le jāe ; musāfir ki gaṭhri-moṭri ; safar kā asbāb. [garm ; kunkunā.]

Lukewarm, *a.* Kisīqadar garm ; na garm na sard ; nīm-garm ; shīr-

Lukewarm water—Āb-i-nīm-garm ; kunkunā pānī ; pānī jo na garm ho na sard.

2.—Sar-garm nahīn ; jismeṁ garm-joshī na ho ; sard-mihr ; jismeṁ be-parwāyī yā be-i'tināyī ho.

Lull, *v. t.* Kisī tarah par masalan pair wagaira āhista āhista dabā-kar sulā d. ; taskīn d. ; sākin kar d. ; ṭhaṇḍhā kar d. ; hālat-i-qarār meṁ kar-d. ; chup karānā. [jānā ; kuchh' arse ke liye band yā kam ho-jānā.]

Lull, *v. i.* Āhista āhista par jānā ; dhīmā h. yā dhīmā par jānā ; dab

Lull, *n. 1.*—Taskīn dene ki quwwat yā khāssiyat ; taskīn-baḥshī.

2.—Tufān yā intishār ke ba'd kuchh der tak sukūn yā qarār ; sannātā ; ṭhaṇḍhā. [sitāre wagaira.]

Luminary, *n. 1.*—Koyī shai jisse raushanī hāsil ho khusūsan sūraj chāṇḍ

2.—Woh shakhs jo kisī mazmūn ko sharh de yā jisse insān ko raushan-zamīrī hāsil ho

Luminous, *a. 1.*—Chamaktā huā ; raushan ; durakhshān ; nūrānī.

2.—Chamkilā ; chaṭkilā ; shokh—jaise rang.

3.—Sāf ; wāzih ; aisā ki baḥhūbī samajh meṁ āwe ; ma'qūl aur musharrah—jaise dalil. [kī na ho.]

Lump, *n. 1.*—Kisī chīz kā chhotā sā ṭukrā jiskī shakl kisī qism-i-khās A lump of earth—Mitti kā ḍhelā yā ḍhoṇḍhā.—A lump of sugar—Misri ki ḍali ; misri kā ṭukrā.—A lump of butter—Makkhan ki goli.

2.—Bahut sī chīzeṁ jo bilā tamīz ekaṭṭhī kar-dījāweṁ ; bahut sī chīzeṁ jo ek sāth milā dijāeṁ (maḥlūt kar-dījāeṁ) ; ḍher ; majmū'a yā kḥalt-malt. [ṭhā ; sab kī sab ; jituā ho woh sab ; yakmusht ; ekaṭṭhā.]

In the lump—Bi-l-kul ; kul ; yakjā ; bi-l-ijmāl ; sāre kā sārā ; ekaṭṭhe kā ekaṭṭhā.
Lump, *v. t. 1.*—Ekaṭṭhā k. ; yakjā k. ; majmū'a k. ; bilā lihāz-i-tafsil ek meṁ (yakjā) kar-d.

- 2.—Bi-l-ijmāl lihāz k.; bahut se shakhsōn yā chīzōn kā zikr ekhī sāth k.
- Lunacy, n.** Ek qism kā junūn; junūn-i-daurī; woh junūn jismeñ maj-nūn kabhī sahīhu-l-hawās rahtā hai aur kabhī maslūbu-l-hawās; woh junūn jo hameshe qāim na rahe balki uskā daura huā kare; saudā;
- Lunar, a. 1.**—Chānd se nishat r. w.; qamarī. [khābt; dīwānagi.
- 2.—Chānd sā; māhtāb kī māniud.
- 3.—Jiskā hisāb yā shumār chānd ke dauroñ se kiya jāe; qamarī.
- Lunatic, a. 1.**—Jise junūn ho; majnūn; pāgal; khābt; fātiru-l-'aql. [kare.
- 2.—Jisse junūn (pāgal-pan) pāyā jāe; jo fātiru-l-'aql par dalālat
- Lunatic, n.** Majnūn-i-daurī; woh majnūn jiske hawās kabhī kabhī durust rahā karen; pāgal; dīwāna; bāwlā; bawrahā; shakhs-i-mas-
- Lurch, n.**— [lūbu-l-hawās; fātiru-l-'aql.
- To leave in the lurch*—Qabāhat meñ chhor d.; pareshānī meñ chhor d.; hālat-i-bekasī meñ chhor d.; tanhā chhor d. yā kuchh madad na d.
- Lure, v. t.** Kisī aisī shai ke zarī'e se apnī taraf rāgib k. (khīnchnā yā bulānā) jisse khushī yā naf'e kī ummed ho; lubhānā; lālach dekar apnī taraf khānchnā; koshish k.; māl yā mukhātab k.
- Lurk, v. t. 1.**—Chhipā parā rahnā; is tarah parā rahnā ki koyī na dekhe; nazar ke bāhar rahnā; logon kī ānkh bachā ke rahnā; nazar se dūr rahnā; makhfī rahnā; dabā yā dabkā rahnā.
- 2.—Ghāt meñ rahnā; kamīn gāh (tāk yā ghāt) meñ baiṭhnā.
- Lurking-place, n.** Kamīn-gāh; chhipne kī jagah; poshida jagah; woh jagah jabān koyī nazar bachā ke (chhip-kar) rahe.
- Luscious, a. 1.**—Nihāyat lazīz; bahut hī zāiqe-dār; nihāyat shīrīn; bahut hī mīthā; khush-zāiqā; jiskā sawād achchhā ho.
- 2.—Nā-guṭār; nā-pasandīda; makrūh.
- Lust, n. 1.**—Kamāl shauq; barī tamannā; kisī shai ke apne qabze meñ rakhne yā uske mutasarrif hone kā shauq.
- 2.—Nafs-i-amṡāra; shahwat; nafs-parastī; mastī.
- Luster, } n. 1.**—Āb; tāb; chamak; damak; kundan sī chamak; nūr;
- Lustre, } raushanī; bharak; jilā.**
- 2.—Shuhrat; nāmwarī; nām-o-nishān.
- 3.—Ek tarah kā fānus jismeñ shīshe kī qalameñ lagī hoñ.
- Luxuriance, } n. Kisī shai khusūsan nabātāt kā kasrat se (ba-ifrāt yā**
- Luxuriance, } bahut) paidā h. (ugnā jamnā yā barhnā); kasrat; ifrāt;**
- Luxuriant, a.** Kasīr; bahut sā; ba-ifrāt; bahut barhne w. [bahutāyat.
- Luxurious, a. 1.**—'Aish-o-'ishrat meñ basar k. w.; khūb 'aish-o-jāish k. w.; khāne-pīne nafs-parastī karne 'umda 'umdā poshāk pahinne aur achchhī achchhī sawārī-shikārī meñ shab-o-roz (kasrat se) mubtalā r. w.
- 2.—Jisse 'aish-o-'ishrat meñ madad mile; jisse khāne-pīne libās-poshāk pahinne aur sawārī wagaira ba-kushāda-peshānī rakhne meñ ārām
- 3.—Pur-takalluf; jispar har tarah kī ni'mat muhaiyā ho. [hāsil ho.
- Luxury, n. 1.**—'Umda 'umda aur sarf-angez khānā bilā takalluf yā fuzūl khānā-khilānā; khush-zāiqā gīzā aur achchhī achchhī shar-āben khūb khānā-pīnā yā khilānā-pilānā; 'aish-o-'ishrat; 'aish-jāish; bhog-bilās; qīmatī poshākeñ bilā takalluf pahinnā aur bahut achchhī-achchhī sawārī r. [khush-zāiqā khāne-pīne kī chīz.
- 2.—Koyī shai jisse hawās-i-khamsā ko khushī ho; ni'mat; koyī

Lying, *ppr.* of lie.

Lying along—Phnile parē rahnā; leṭe parē rahnā; takiya kiye huye parē rahnā.

—*Lying-in* (a)—Laṛkā jāune kī hālat meṁ rahnā; zachā meṁ rahnā; saur meṁ rahnā.—(b) Laṛkā jāunā. A *lying-in*-woman—Zachā (jachū yā jachchā); alwānti

M

Machiavelian, *a.* Umūr-i-muta'alliqa-i-riyāsāt meṁ chālāk; 'ilm-i-siyāsāt meṁ barrāf; ibtimām (nazm-o-nasq)-i-saltanat meṁ fitrat se bharā huā (chālāk dāwn-ghāt k. w. yā joṛ-ṭoṛ lagāne w.).

Machiavelianism, } *n.* Bataur-i-khud 'amal-darāmad ke liye umūr-i-mulkī meṁ chālākī aur fitrat.

Machiavelism, } meṁ chālākī aur fitrat.

Machination, *n.* 1.—Kisī maqsad (khususān maqsad-i-bad) ke anjām ke liye mansūba tadbīr yā bandish.

2.—Tadbīr; bandish; mansūba; fitrat; mukhālifāna yā dagābāzāna tadbīr; woh makr-āmez bandish jo samajh-būjh kar (gaur-o-fikr se) kijāe; khoṭī tadbīr; ghāt; dāwn; ṭoṛ-joṛ; jugat.

Machine, *n.* 1.—Kal; jāutr; āla; āla-i-jarr-i-saqīl.

“The term *machine* is most commonly applied to such pieces of mechanism as are used in the industrial arts, for mechanically shaping, dressing, and combining materials for various purposes, as in the manufacture of cloth, &c. Where the effect is chemical, the contrivance is usually denominated an *apparatus*, not a *machine*; as, a *bleaching apparatus*. Many large, powerful, or specially important pieces of mechanism are called *engines*; as, a *steam-engine* &c.” Webster.

2.—Koyī āla yā tadbīr jisse kisī shai ko quwwat aur asar paidā karne kī tāqat pahunchē yā koyī natīja-i-maqsūd paidā ho; woh kul pechīda silsila jiske zarī'e se koyī intizām qāim rahtā yā chaltā hai;

Machinery, *n.* 1.—'Umūman sab kalēn; kul kalēn. [intizām; bandish.

2.—Kal wagaira ke woh ajzā jo istarah par bane aur tartīb pāye hoṁ ki unke zor se woh kal wagaira chal sake; kisī kal ke purze jinke bā'is se woh kal chal sake; kal-kāntā yā kal-bal.

The *machinery* of a watch—Jebī gharī ke purze.

3.—Woh tadbīren jinke bā'is se kisī shai kī kārrawāyī qāim rahe.

Mad, *a.* 1.—Khalal-i-dimāg r. w.; pareshān; majnūn; bāwlā; jiskī 'aql meṁ futūr ho.

2.—Jiskā dil qābū meṁ na rahe; jo kisī sakht tabrik-i-qalbi masalan khauf dard yā gusse wagaira kī wajh se majnūn yā bekhud ho jāe (apne meṁ na rahe); jisko kisī amr kā nihāyat ishti'āl ho khusūsan jiske dil meṁ kisī bāt kī khwābīsh yā ragbat babut hī yā

Followed by *after*. [ba-tarz-i-nāma'qul paidā ho.

3.—Jo junūn kī wajh se ho yā jisse izhār-i-junūn ho; jisse pareshānī zāhir ho; jo diwānagī yā gusse kī tahrīk se ho.

4.—Nihāyat gusse meṁ; gusse se ishti'āl-i-tab' rakhtā huā.

Madden, *v. t.* Diwāna k.; majnūn saudāyī yā pūgal banānā; khābt kar d.; gazabnāk k.; nihāyat gusse meṁ dālnā; khishunnāk k.

Madden, *v. i.* Majnūn h.; majnūnāna kār-rawāyī k.; istarah 'amal k. ki goyā junūn ho. [majnūn (pūgal) kī tarah.

Madly, *ad.* 1.—Be-'aqli se; be-samjhī se; barī 'ujlat se; wahshat se;

- 2.—Nihāyat be-wuqūfi se; baṛī hī sargarmī yā josh se.
Madman, *n.* Pāgal; majnūn; dīwāna; saudāyī; bāwlā; sirī; khabṭ;
 jisko khalal-i-dimāg ho; fātiru-l-'aql.
Madness, *n.* 1.—Majnūniyat; junūn; fātiru-l-'aqlī; dīwānagī; saudā.
 2.—Josh-i-wahshat; gazab; tundī.
 The *madness* of despair—Josh-i-yās; nā-umedi ki wahshāt.
Magazine, *n.* 1.—Woh maqām jahān koyī chīz jam' ki-jāe; maḡhzan;
 godān; hathiyār gole bārūt rasad wagaira rakhne ki jagah; megzīn.
 2.—Woh risāla jismen mukhtalif qismon ke kāgazūt auqāt-i-
 mu'aiyan par mushtabar kiye jāen.
Magistracy, *n.* 1.—Majistret kā 'uhda yā rutba.
 2.—Jumla hukām; 'āmilīn; kul hukām-i-faujdārī.
Magistrate, *n.* Sarkārī mulkī afsar jise iḡhtiyār-i-'āmilāna hāsīl ho;
 majistret; hākim-i-faujdārī; 'āmil.
Magnanimity, *n.* Dil ki barāyī; 'ālī-himmatī; 'ulu-l-'azmī; aisī barī
 tabī'at jo khatre aur taklif meṁ mutmayin aur mustaqil rahe intiqām
 (badlā lene) kā khayāl mutlaq na rakkhe be-insāfī aur kamīnagī
 se mutanaffir rahe aur achchhe kāmōn ko nuqsān uṭhā ke bhī kare.
Magnanimous, *a.* 1.—Barī tabī'at kā; barā dil r. w.; 'ālī-himmat;
 baland-hausala; jiskī fikr baland ho; jisko zalīl bāton se nafrat ho.
 2.—Jo kuchh natija-i-'ulu-l-'azmī ho; jisse 'ālī-himmatī pāyī jāe;
 faiyāz aur mu'azzaz; jismen khud garazī (apnā matlab) na ho.
Magnificence, *n.* Barāyī; faiyāzī; saḡhāwat; 'azīmu-sh-shān h.; shān-o-
 shaukat; tumtarāq; dhūm-dhām; 'azmat; karr-o-far; ṭhāt-ḡāt;
 jāh-o-jalāl; ṭhāt. [tumtarāq kā; barē dhūm-dhām kā; 'azīm.
Magnificent, *a.* 1.—Barā bhārī; 'azīmu-sh-shān; jalīlu-l-qadr; barē
 2.—Jisse 'azmat barāyī yā shān-o-shaukat zāhir ho.
Magnify, *v. t.* Barā yā aur barā banānā; kisī shai ke zahīrī qad-o-
 qumat ko barhānā; barhānā; chhoṭī chīz ko barī dekhlanā; jitnī
 barī koyī chīz ho usse ziyāda use dekhlanā. [barāyī; dīl-daul.
Magnitude, *n.* 1.—Miqdār; qad-o-qāmat; lambāyī-chaurāyī; chhoṭāyī
 “Applied to things that have length, breadth, and thickness.”
 2.—Barāyī; 'azmat; 'ulu-l-'azmī. [i'ebster.
 3.—Tāsīr yā natije ke lihāz se barāyī
 In affairs of *magnitude*, di-dāin not to take counsel—Barē barē kāmōn meṁ
 (umūr-i-aham ki nisbat) salāh lene se nafrat na karo.
Mail, *n.* 1.—Zīrah; baktar; jaushan; chiltah.
 2.—Koyī shai jisse jism ki hifizat ho.
Mail, *n.* 1.—Woh thailā jismen chitṭhiyān aur kāgazūt rakh-kar ek
 ḡakkhāne se dūse ḡakkhāne meṁ pahuṅchāyī jāen.
 2.—Ashyā-i-mahmūla-i-thaila-i-ḡik; jo kuchh ḡakkhāne ke zarī'e se
 bhejā jē masalan chitṭhiyāt kāgazāt wagaira.
 3.—Woh ḡarī wagaira jispar ḡak jāwe; ḡak-ḡarī.
Mail, *v. t.* ḡak ke zarī'e se bhejne ke liye taiyār k.; rawānagī ke liye
 ḡak-khāne meṁ ḡakhil k.; ḡak par rawāna k. [salāhiyat rakhtā ho.
Mailable, *a.* Jo ma'mūlan ḡik par jātā yā ḡak ke zarī'e se jāne ki
Mail-boat, *v.* ḡak ki kashtī; jis kashtī par sarkārī ḡak ātī-jātī ho.
Mail-coach, *n.* Woh ḡarī jispar sarkārī ḡak āyā-jāyā kartī hai

Main, v. l. 1.—Kisī shakhs kā koyī 'azw is tarah par kāṭ 1. yā tor d. ki woh laṭāyī meñ apñi hifāzāt bakhūbī na kar-sake yā apne dushman ko izā na pahuñchā sake; lunj banā d.; pangul kar d. [kar.d.]

2.—Koyī juzw-i-lāzimī (zarūrī hissa) nikāl 1.; ghaṭā d.; be-kār

Main, n. 1.—Tāqat; zor; jahd-i-balīg; baṭī koshish.

With might and *main*—Tāqat aur zor ke mutābiq; jisqadar qābū ho; hatta-i-maqdūr; qābū bhar; zor bhar.

2.—Juzw-i-kasir; hissa-i-kasir; ziyāda hisssa.

3.—Bahr-i-mubīt yā bahir; samundar ya'ni daryā wagaira nahīn.

4.—Barr-i-āzam ya'ni jazīra nahīn

For the *main*, or in the *main*—Beshtar; kasrat se; bahut kuchh; bahut sā.

Main a. l.—Baṭā; wasī; 'azīm. [bālā; muqaddam; awwal.]

2.—Khās; asl; qad rutba 'azmat yā waq'at wagaira meñ sab par

Mainly, ad. l.—Khusūsan; khāssatan; khās-kar; dar-asl; asl meñ.

2.—Bahut; bahut kuchh; beshtar; shiddat se; kulliyatan; tamām tar; bi-l-kul.

Main spring, n. Kisi kal ki kamānī jo sab se ziyāda kārāmād ho; khusūsan woh kamānī jisse jebī yā dharam ghaṭī chale; khās wajh-i-tahrīk; kisi amr ke wuqū' kā sab se qawī sabab; kisi shai ki 'illat-i-fā'ilī.

Maintain v. l. 1.—Kisī khās hālat meñ r. yā qāim r.; barqarār r.; qāim r.; sāqit yā zail na hone d.; sañbhāle rahnā; joñ kā toñ r.

To *maintain* the digestive powers of the stomach—Mi'de ki quwwat-i-hāzima ko qāim barqarār yā joñ kā toñ r. (zail na hone d.).—To *maintain* one's reputation—Apñi nek-nāmī qāim r.

2.—Kisi shai ko apne qabze se bāhar na jāne d.; qāim aur mahfūz r.; de na d.; chhoṛ na d.; hāth se jāne na d.; na khonā.

To *maintain* a place or post—Kisi jagah par qābiz yā qāim rahnā; kisi jagah ko chhoṛ na d. yā usko qāim aur mahfūz r.

3.—Jāri r.; band na kar d.; qāim r.; mauqūf yā sāqit na hone d.

To *maintain* a conversation—Kisi guftgū ko jāri r.; bātchāt karte jānā.

4.—Barqarār r.; qāim r.; kisi shai ke masārif kā mutahammil h.

To *maintain* state or equipage—Sāmān-i-tuzuk yā sawārī-shikāri r. khwāh us-ke masārif kā mutahammil h.

5.—Khānā-kapra wagaira d.; parwarish k.; pardākht k.; jo kuchh zarūr ho use baham pahuñchāna; nāu-o-nafqa d.; roṭī-kapre ki kha-bar-giri k.

6.—Dalīl yā wujūh ke zor se qāim r.; 'aql ke zor se qāim r.; kisi amrkā tayaqqun ke sāth kahnā aur uske sābit karne par āmāda rahnā.

To *maintain* an argument—Kisi bahs kā dalīl yā 'aql ke zor se qāim r.—He *maintains* that this is true—Woh is bāt ko istihkām ke sāth kahtā aur us ke sābit karne par āmāda hai ki yah sach hai. [amr kā wujūb sābit k.]

7.—Sābit k.; wājib ṭhahrānā; bachānā; mahfūz r.; qāim r.; kisi

To *maintain* one's right or cause—Apñā haq yā da'wā sābit k. qāim r. yā wājib ṭhahrānā. [sāth kahnā.]

Maintain, v. l. Koyī bāt mazbūtī se kahnā; kisi amr kā tayaqqun ke **Maintainable, a.** Jo qāim bahāl yā barqarār rah sake; jo chal sake; jo mauzūr ho-sake; jise rawā rakh sakeñ; jise bahs ke zor se qāim rakh sakeñ; jise wujūb-i-da'wā ke zarī'e se barqarār rakh sakeñ; qābil-i-mahfūz.

Maintainor, n. (Criminal Law) Woh shakhs jo kisi aise muqaddame ko jismeñ woh khud koyi farīq na ho minjumla farīqain ke kisi farīq ko imdād-i-naqdi wagaira de-kar laṛāye. [hifāzat; bachāw.

Maintenance n. 1.—Bahāli; qiyām; barqarārī; bahāl yā qaim r.; 2.—Zarī'a-i-parwarish; wasila-i-pardākht yā guzrān; zarūrī aur āram kī chizon kā baham pahunchānā; khānā-kapṛā wagaira de-kar parwarish k.; nān-o-nafqa; roṭī-kapṛā; khur-o-posh; pardākht.

3.—(Criminal Law) Kisi muqaddame meñ minjumla farīqain ke ek farīq ko rupaye wagaira dekar use laṛānā.

Majestic, a. 'Azīmu-sh-shān; zu l-qadr; wālā-shān; barī shaukat kā; barā; rafī'u-sh-shān; shāhāna; jalīlu-l-qadr; 'azīm; bar-e rutbe kā.

Majesty, n. 1.—'Azmat; 'ālī-martabat; rafat; tamkanat; hashmat; jalāl; kisi shakhs yā shai meñ woh sifat yā uskī woh hālat jisse dekhne wāle ke dil meñ ba-lihāz-i-buzurgī uske haibat paidā ho.

2.—Woh ta'āimī kalima jo bādshāhoñ aur unkī bogamāt kī nisbat isti'māl kiyā jātā hai.

May it please your majesty—Qibla-i-'ālam; jahān-panāh; sultān-i-'ālam; hazrat.

☞ In this sense, it admits of the plural; as, their majesties (i. e. both the king and the queen) attended the concert.

Major, a. Ta'dād miqdār yā wus'at meñ kasīr.

The major part of the assembly, the revenue, or the territory—Majma' māl yā mulk kā juzw-i-kasīr. [pahunchā ho.

Major, n. (Law) Bālig shakhs; woh shakhs jo qānūnan bulūg ko

Majority, n. 1.—Sinn-i-bulūg; bulūg; bulūgiyat; pūrā sin; woh hālat ('unr) jab kisi nau-jawān shakhs ko apne ta'alluqāt ke ihtimām ke liye apne mulk ke qānūn ke mutābiq iḥtiyār hāsīl ho.

2.—Ta'dād-i-kasīr; nisf se zāid.

3.—Woh farq jo kisi shai yā juzw-i-kasīr-o-qalīl meñ ho khusūsan rāeñ kī woh ta'dād jo kisi kāmyāb ummedwār ko haq meñ ba-mu-qābala ummedwār-i-nā-kām ke ziyāda ho.

Make, v. t. 1.—Majbūr k.; jabriya karānā; zabardastī k.

They should be made to rise at an early hour—Unhoñ 'ala-s-sabāh uthnā chāhiye; unko bar-e tarke uthne par majbūr karā chāhiye (uthnā chāhiye).

2.—Banānā; ashya yā chizon se tarkīb d.; shakl banānā; judī sūrat qāim k.; wujūd d. yā wujūd meñ lānā. [wujūd meñ lānā.

3.—Paidā k.; hastī meñ lānā; nestī se hastī meñ lānā; 'adam se

4.—Banānā; tarkīb d.; mukhtalif ajzā yā chizon ko yakjā karke ek majmū'i shai banānā. [ta'dād-i-majmū'i qāim hotī hai.

These several sums make the whole amount.—In judāgāna raqmoñ se kul

5.—Hunar ke zarī'e se banānā; masnū'i banānā; gair-asli banānā.

Natural or made delights—Asli yā masnū'i khushiyān; woh khushiyān jo jibillī yā gair-asli (gair-jibillī) hoñ.

6.—Ba-taur fa'il ke kisi natīje kā paidā karānā.

Who made you write this letter?—Yah chitṭhī tum se kisne likhwāyī?

7.—'Aidā k.; hāsīl k.; kisi shai ke milne kā hā'is h.

Good tillage is necessary to make good crops—Achchhi fasl paidā karne ke liye zarūr hai kī zamin khūb joti jāe. Prosperity makes friends—Baḥṭiyārī dost paidā kartī hai.

☞ "Often used with a noun to form a phrase equivalent to the simple verb that corresponds to such noun; as, to make complaint, for to complain; to make record of, to record." Webster.

- 8.—Karnā; anjām k.; tai k. [k.; tari se dūr tak safar k.
To make a journey—Safar k. To make a long voyage—Barā safar-i-daryāyī
9.—Kisi hālat meñ k.; banānā; qāim k. [Zāhir k.; janānā.
Who made you an arbitrator?—Tum ko kisne sālis banāyā?—To make known—
10.—Karuā; qāim k.; paidā k.
To make friendship—Dosti k. yā paidā k.
11.—Rakhuā.
To make abode—Sukūnat r.; rahnā; ābād h.; maskan-guzīn h.
12.—Ba-taur manāfi' ke paidā k.; hāsil k.; paidā k.; ekaṭṭhā yā
jam' k.; apnī koshish ke natīje kī tarah pānā; pānū—jaise naf'.
To make money by husbandry—Zirā'at se rupaye paidā k.—To make a largo
profit—Barā manāfi' hāsil k. pānā yā honā. [sāmān durust k.
13.—Muhaiyā k.; baham pahuñchānā (juhānā); taiyār k.; sāz-o-
To make a dinner—Khāne-pīne kī chizeñ muhaiyā k.
14.—Bayān k.; ma'lūm karānā; samajhuā; tasawwur k.
He is not the fool you make him—Woh isqadar be-wuqūf nahīn hai jitnā kī
tumbhāre bayān se pāyā jātā hai yā tum use samajhte ho. [pā qāim k.
15.—Sākht k.; jhūṭh banānā; masnū'ī banānā; kharā k.; be-sar-o-
He made the story himself—Usne khud yah qissa kharā kiya; usne khud yah
bāt be sar-o-pā qāim kī. [se kār-āmad h.
16.—Honā; kār-āmad h.; kām kā h.; kisi kā kām d.; kisi haisiyat
This person will never make a good teacher—Yah shakhs hargiz achchhā mu'al-
lim na hogā; is shakhs se mu'allimīkā kām aslā'umda tariq paranjām na hogā.
17.—Dekhnā; dekh pānā; kisi ke sāmne pahuñchuā; pahuñchuā.
18.—Chalte chalt'e kahīn pahuñchnā. [pahuñcho.
We made our way to the next village—Chalte chalte ham log dūse gāw meñ
To make a bed—Sone ke liye bistar murattab k.; palang durust k.; bichhāwan
wagaira palang par bichhā-kar use sone ke liye durust kar-d.—To make account
of—Qadr k.; tauqir k.; pās yā khayāl k.; samajhnā; ginuā.—To make amends
Pūrā k.; talāfi k.; jisqadar nuqsān ho usī ke barābar mu'āwaza d.; nuqsān
kī māliyat yā ta'dād ke barābar d.; toṭā bharnā yā d.—To make away—(a)
Nikāl ke bāhar kar d.; dūr kar d.; mār dālnā; halāk kar dālnā; jītā na
chhōrnā; zāi'a kar-d.—(b) Muntaqil k.; dūse ko d.; intiqāl k.; hawāla k.—
To make believe—Hila k.; bahāna k.; istarah par 'amal k. kī goyā.—To make
choice of—Kisi shai ko ba-muqābala auroñ ke tarjih de-kar l.; pasand k.;
chun l.; muntaḥhab kar l.—To make default—(Law) Hāzīr na h.; jawāb-dihī
na k.; hāziri yā jawāb-dihī se qāsir rahnā; 'adālat meñ na ānā yā da'we kī
tardīd na k.—To make free with—Āzādāna bartāw k.; be-takallufī k.; be-
takallufī ke sūth pesh ānā.—To make good—(a) Qāim r.; mahfūz r.; bachā
r. yā bachānā; sābit k.; pāya-i-sadāqat ko pahuñchānā; tasdiq k.—(b) Pūrā
k.; wafā k.; takmilā k.—To make good one's word, promise, or engagement—
Apnī bāt khwāh apne wa'de yā mu'āhade ko pūrā k.; ifā-i-qaul yā mu'āhada
k.; apne kahe huye ke mutābiq k. (usko pūrā k.)—(c) 'Iwaz yā mu'āwaza d.;
badlā d.; ek shai kī jagah par usī kī ham-māliyat shai d.—To make good
a loss or damage—Nuqsānī yā khisāra d. (bharnā); toṭā d.; tāwān d.; nuqsānī
kā pūrā k.; nuqsān kā mu'āwaza d.—To make light of—Nā-chiz samajhnā;
be-i'tināyī yā hiqārat se pesh ānā; haqīr jānnā; kuchh na samajhnā.—To
make love to—Izhār-i-muhabbat karke apnī taraf māil karāne kī koshish k.—
To make merry—Khānā-pīnā; khushi k.; khush h.; dhūm-dhām machānā.—
To make much of—Muhabbat yā tauqir k.; nihāyat 'umda samajhnā; barī
masarrat kā bā'is tasawwur k.; kisi shai kā nihāyat mushtāq h.; bahut hī

'aziz r.—*To make no difference*—Mutlaq waq'at yā asar na r.; aisā honā ki jiski kuchh parwā na ho; har hālat meñ yaksūñ h.—*To make no doubt*—Kuchh shubhā na r.; yaqīn r.; mutayaqqin h.—*To make no matter*—Kuchh waq'at na r.; kuch aham na samjhā jūnā; yaksūñ h.; kuchh asar yā farq na r.—*To make nothing for*—Kisī bāt meñ mufid na h.; i'ānat tāyid yā istihkām meñ kārgar na h.; kuchh kār-gar na h.; kuchh asar na k.—*Mere assertions make nothing for an argument*—Kisī dalil kī tāyid meñ sirf bātoñ kā kah denā kār-gar nahīñ hotā; mahz bātoñ kā kalnā hī balis ke liye mufid nahīñ hotā.

To make oath—(Law) Jo tarīq qānūn meñ mu'aiyan ho uske mutābiq qasam khānā; qānūnī tarīq par halaf karnā lenā yā uṭhānā.—*To make of*—(a) Samajhnā.—He knows not what to make of the news.—Woh us khabar ko baḥbūbī nahīñ samajhtā; woh khabar uskī samajh meñ nahīñ ātī; woh nahīñ jāntā ki us khabar se kyā samjhe. (b) Kisī shai se koyī natīja paidā k. (nikālā). (c) Samajhnā; giṇnā; tauqīr k.—*To make out*—(a) Daryāft k.; ma'lūm k.; nikālā; kisī bāt ko sūf sūf samajh jūnā.—He cannot make out the meaning of this sentence—Woh is jumle ke ma'nī ko daryāft nahīñ kar saktā (nikāl nahīñ saktā); is figre kā matlab use baḥbūbī samajh nahīñ partā. (b) Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahuñchānā; shahādāt yā dalāil se sābit k. (sachchā yā wājib ṭhahranā)—The plaintiff, not being able to make out his case, withdrew the suit—Chūñki mudda'ī apne da've ko sābit na kar sakā lihāzā woh nālīsh se dast-bardār (dast-kāh yā kanāra-kash) ho gayā. (c) Denā; baham pahuñchānā; pānā yā muhaiyā k.; milnā; dastyāb h.—He promised to pay, but was not able to make out the money, or the whole sum—Usne dene kā wa'da kiyā par use rupaye yā kul rupaye mil na sake (woh unko muhaiyā na kar sakā).—*To make over*—Kisī shai kī haqqiyat ko muntaqil k.; intiqāl k.—He made over his estate in trust—Usne apnī haqqiyat amānat ke taur par muntaqil kī.—*To make suit to*—Kisī ko apnū mihr-bān-i-hāl k.; shūdi ke liye kisī 'aurat ko apnī taraf māil k.—*To make sure of*—(a) Mutahaqqaq samajhnā; yaqīnī samajhnā; pakkā jānūnā. (b) Apne qabze meñ jānā.—*To make up*—(a) Jam' kar-ke ekaṭṭhā k.; ekaṭṭhā karke tūda k.—*To make up the amount of rent*—Zar-i-lagān (yā zar-i-kirāya) jam' kar-ke ekaṭṭhā k.—*To make up a bundle*—Buqcha banānā ya'nī jo chīzeñ hoñ unko ekaṭṭhā karke ek meñ bāndh d. (b) Raf' k.; raf'-daf' k.; tai k.; niptānā; sulh k.—*To make up a difference or quarrel*—Kisī ikhtilāf-i-bāhamī yā qaziye ko raf' yā tai k. (c) Kamī pūrī k.; kisī shai ke pūrā karne ke liye jisqadar usmeñ kam ho uskā d. yā muhaiyā k.—Five rupees are wanted to make up the stipulated sum—Zar-i-ma'hūda ke pūrā karne ke liye pāñch rupaye kī kamī hai; jisqadar rupayon kā qarār thā usmeñ pāñch rupaye kam haiñ. (d) Muḥtalif hissoñ yā nījā se tarkīb d. That work is made up of eight parts—Us kitāb kī tarkīb āṭh hissoñ se hai (ya'nī usmeñ āṭh hisse haiñ.) (e) Banānā; taiyār k.; ḍauliyānā; kisī shakl par banānā.—*To make up a lump of sugar into pills*—Mīsī kī ḍalī kī goliyāñ banānā. (f) Tasfiya k.; tai k.; tasfiye ke liye murattab k.; chukānā; bāqī nikāl-kar chukā d.—*To make up accounts*—Hisāb tai k. yā tasfiye ke liye murattab k.; hisāb chukā d. (g) Ṭhahranā; ṭhānā; pakkā k.; koyī natīja-i-qat'ī qāim k.—*To make up one's mind*—Ape dil meñ

kuchh thaharā l.; 'azm-i-bi-l-jazm k.; dil meñ pakkā kar l.; apne jī meñ pukhta kar l. (thūn l.). (h) Mu'awaza d.; badlā d.; pūrā k.; bharnā; denā. To make up a loss—Nuqsānī kā badlā d.; ṭoṭā bharnā—To make water—(a) Peshāb k.; istinjā k.; mūtnā. (b) Tapuknā; rasānā.—To make way—(a) Taraqqī k.; āge barhnā. (b) Rāh nikālā yā kholnā; rāh sāf k.; rāsta banānā; jo kuchh sadd-i-rāh do usko haṭī ke rāh sāf kar d.—To make words—Fuzūl-goyī k.; bahut baknā; bāteñ barhānā (bauānā).

Make, v. i. 1.—Māil yā rujū' h.; chalnā; barhnā; harakat k.

He made towards home—Woh ghar ki taraf chalā; woh ghar ki jānib māil huā—The tiger made at the sportsmen—Sher shikāriyōñ ki taraf chalā.

2.—Mu'in h.; kārgar h.; muassir h.

This argument makes nothing in his favour—Yah dalil uske haq meñ kuchh bhī kārgar nahīñ hai—He believes wrong to be right, and right to be wrong, when it makes for his advantage—Woh gair-wājib ko wājib aur wājib ko gair-wājib us hālāt meñ bāwar kartā hai jab usse uskā faida mutasawwar hotā hai.

To make against—Nuqsān pahunchāne par māil h.; māil ba zarar-rasānī h.—

This argument makes against his cause—Is baḥs se uske mu'āmalē ki kharābī kā qarīna hai.—To make away with—Halāk k.; barbad k.; talaf k.; mār dālnā. To make bold—Jurat k.; himmat k.; dilerī k.; kisi bāt kā bilā ijāzat k.—To make for (a)—Kisi ki taraf chalnā; kisi taraf ko rāhī h. yā rāh l.—We apprehended a tempest approaching, and made for a harbour.—Tūfān ki āmad ke ihtimāl se hanlog ek bandar ki taraf chale. (b) Fāida-baksh h.; nāfi' h.; mufid h.; sūdmānd h.—A war between commercial nations makes for the interest of neutrals—Tijārat karne wālī qaumōñ ke mābāin laṭāyī kā honā un qaumōñ ko nāfi' hotā hai jo kisi jānib nahīñ hotīñ.

To make out—Kāmyāb h.; ba-darja-i-ākhir kisi kām ko kar saknā.—He made out to reconcile the contending parties—Woh mutanāzi'in ke mābāin sulh karāne meñ kāmyāb huā; ba-darja-i-ākhir woh laṭne wālōñ meñ sulh karā sakā.—To make up (a)—Nazdik ānā; pahunchnā.—He made up to us with boldness—Woh dilerī se ham logōñ ke pās āyā. (b) Bāham mil jūnā yā dost ban jūnā; sulh kar-l.—To make up for—'Iwaz d.; badlā d.; mu'awaza k.—To make up with—Kisi se nizā'-i-bāhamī ko raf' kar l.; kisi se phir dostāna kar l.; kisi se sulh kar-l.; mil-jūnā (mel kar l.)—To make with—Kisi se muttāfuq-r-rī'e h.; kisi se rī'e meñ ittifaq k.

Make, n. Banāwaṭ; sākhṭ; ajzā ki tarkīb; ta'mir; shakl; sūrat; ḍaul; haiat; tarāsh; tarāsh-khānāsh.

Make-peace, n. Sulh karāne w.; jo jhagāṛne wālōñ meñ sulh karāye.

Maker, n. 1.—Khalīq; sāni'; paidā k. w.; āfrīninda.

2.—Kisi shai kā banāne w.; kārīgar; sāni'.

A maker of watches—Ghaṭiyōñ kā banāne w.; ghaṭī-sūz.

Make-shift, n. Hikmat yā hikmat-i-'amālī; waqt ki tadbīr; woh tadbīr jo kisi zarīrat ke raf' karne ke liye waqt par kar lī-jāe.

Make-weight, n. Pāsang; pasangā; jo wazu pūrā karne ke liye tarāzū meñ ḍāl diyā jāe; kisi bāt ki kamī ke purā karne ke liye koyī khafif yā nā-chīz bāt khwāh shai jo milā di-jāo.

Making, n. Banāwaṭ; sākhṭ; tarkīb; kārī-garī.

Of one's own *making*—Kisi kī khās banāyī huyī.

Maladministration, *n.* Intizām-i-nāqis; bad-intizāmī yā bad-nazmī; bad-'amalī; jis kām kī nigrānī yā hukūmat kisi ke sipurd ho uskā uskī nisbat ihtimām achchhā na k.

Malady, *n.* 1.—Insān ke jism kī bīmārī; aisi bīmārī jo bahut dinon se ho yā jisne mazbūt jar pakar li ho; maraz-i-kuhna yā sakht; futūr-i-jismānī kī wajh se jo maraz wagaira paidā ho.

2.—Badī; 'aib; naqs; burāyī; khotāyī; dil kā kharāb h.

MALĀ FIDE (*Lat.*) Bad-niyatī kā; fāsīd; farebī; khotā; jismeñ dhokhā dene kī niyat ho. Bad-niyatī se; burī niyat se; dagābāzī se; dhokhā dene kī niyat se; ba-niyat-i-fāsīd; khotāyī se; farebau. [irāda.

MALĀ FIDES (*Lat.*) Bad-niyatī; burī niyat; dhokhā yā fareb dene kā

MALĀ PROPOS, (*Fr.*) *ad.* Be-mauqa'; ba-waqt; ba-tarz-i-nāmunāsib.

Malcontent *n.* Jo nārāz ho khusūsan sarkārī ra'iyat jo nā khush ho; woh shakhs jo apnī nārāzī bāton yā fāsh fāsh fi'lon ya'nī bagāwat

Male, *a.* Nar; narīna; muzakkar. [wagaira sa zāhir kare.

Male, *n.* Woh jāndār jo jins-i-zukūr se ho; nar; mard; muzakkar.

Malefactor, *n.* Mujrim; woh shakhs jo irtikāb-i-jurm kare; jo shakhs qānūn kī khilāf-warzī is tarah par kare ki uspar sarkār kī jānib se muqaddama qāim ho-kar uskī sazā (khusūsan sazā-i-maut) ho.

Malevolence, *n.* Bad-khwāhī; bad-andeshī; dūsron kī taraf tabī'at kī burāyī; khabāsat; dūsron ko zarar pahuñchāne kī khwāhish.

Malevolent *a.* Bad-khwāh; dūsre kī burāyī chāhne w.; dūsron kī nuqsān-rasānī par māl; dūsron ko taklīf meñ dekh-kar khush h. w.; bugzī; 'adāwatī; kapṭī.

Malfeasance, *n.* [Written also *malefeasance*] (*Law*) Us fi'l kā karnā jise karnā na chāhiye; fi'l-i-nā-munāsib k; bad-fi'lī yā bad-'amālī; fi'l-i-nā-jāiz yā khilāf-i-qānūn; kisi aise fi'l-i-muzir kā karnā jiske na karne kā mu'āhada rahā ho yā jiske karne kā haq karne wāle ko na ho.

Malice, *n.* 1.—Dushmanī; bad-khwāhī; bad-andeshī; bad-sigālī; dūsre kā nuqsān chāhna; yah khwāhish r. ki dūsre par musibat pare; dūsron ko nuqsān pahuñchāne kī ragbat; bilā wajh yā mahz nafsāniyat se khwāh intiqāman dūsre kī zarar-rasānī kī khwāhish; bugz-i-lillāh; woh 'adāwat yā kīna jo bilā wajh-i-ishti'āl paidā ho; khabāsat.

2.—(*Law*) Dil kī badī; khabāsat; nuqsān-rasānī kī zalīl khwāhish; bilā wajh-i-ma'qūl kisi fi'l-i-nā-jāiz ke karne kā irāda; dūsron ke huqūq yā hifāzat kā khayāl na r. [adāwat-i-sābiqa wa shadid.

Malice aforethought, or prepense—Kīna jo pahle se samajh-būjh-kar rakkhā jāe;

Malicious, *a.* 1.—Bad-bātin; bad-andesh; bad-khwāhī yā 'adāwat r. w.; kīna-war; bugzī; bilā-wajh dūsron ke zarar pahuñchāne par māl.

2.—Jo bugz yā kīne ke sabab se ho; jo 'adāwatan kiya jāwe; jo natija-i-khabāsat ho.

A malicious report—Aisi khabar jo 'adāwatan phailāyī jāe.

3.—(*Law*) Bure irāde se; nuqsān pahuñchāne kī niyat se.

Malicious abandonment—Jorū yā khasam kā ek dūsre ko bilā wajh-i-ma'qūl

chhor d.—*Malicious prosecution or arrest*—(*Law*) Siga-i-diwānī yā faujdārī meñ bilā wajh-i-ma'qūl kisi muqaddame kā bā-qā'ida qāim kiya jānā yā giriftārī 'amal meñ ānā; nālīsh yā giriftārī jiskā zuhūr 'adāwat yā khabāsat kī wajh se ho.

Maliciously, *ad.* Bugz se (bugzan); kine ki rāh se; barī 'adāwat yā dushmanī ki wajh se; bad-andeshī ke bā'is; sarīhī nuqsān pahunchāne kī niyāt (uske irāde) se.

Malign, *a.* 1.—Dūsroṅ kī taraf barī hī burī tabī'at r. w.; saḡht kīna yā 'adāwat r. w.; bad-andesh; bad-ḡhwāh; bad-bātin; dil kā ḡhabīs.

2.—Nā-muwāfiq; nā-mas'ūd; zabān; bad; burā; jisse nuqsān kā ihtimāl ho.

Malignance, } *n.* 1.—Ḡhabāsāt; badī; burāyī; ḡiyat darje kī bad-
Malignancy, } andeshī; saḡht 'adāwat dushmanī yā bugz; kīna;
dūsroṅ kī burāyī chāhūnā.

2.—Nā-muwāfaqat; nā-musā'adat; burāyī; nuḡḡsat.

3.—Zor; shiddat; jiske saḡ jāne kā ḡhaṡkā ho—jaise nāsūr; jismeṅ maut ke wuḡū' kā ihtimāl ho—jaise koyī bimārī.

Malignant, *a.* 1.—Nuqsān-rasānī taklif-dihī yā musibat ḡlne par māil; nihāyat bad-andesh yā kinawar; saḡht 'adāwat r. w.; badī par dil se musta'id.

2.—Nā-muwāfiq; nā-mas'ūd; mauḡūs yā nahs; jiskā asar muzir ho.

3.—Jisse maut kā ihtimāl ho; jismeṅ jān jāne kā ḡhaṡkā ho; saḡht; shadīd.

Malignity, *n.* 1.—Dūsre se saḡht dushmanī yā uskī bahut hī burāyī chāhūnā; saḡht 'adāwat; kamāl bad-andeshī; ḡhabāsāt; burāyī; bugz-i-lillāh; dūn-himmatī kī wajh se bad-ḡhwāhī; dilī kīna yā

2.—Saḡhtī; shiddat; halākat par māilān. [dushmanī.

Mal-practice, *n.* Bad-kāwī; tariq-i-nā-jāiz yā bad; qawā'id-i-mustamirra ke ḡhilāf 'amal-darāmad; qā'ida-i mu'aiyan ke ḡhilāf kisī bāt kā k.; bad-mu'āmalagī; bad-waz'ī; bad-chālī yā bad chaluī.

Maltreat, *v. t.* Bad-sulūkī k.; burī tarāh se pesh ānā; kaj ḡhulḡī jihālāt yā nā-mihrbānī se pesh ānā; achchhā bartāw na k. [pesh ānā.

Maltreatment, *n.* Bad-sulūkī; burā bartāw; kaj-ādāyī; burī tarāh se
MALUM, *n.* (Lat) Badī; burāyī.

Malum in se (Law)—Woh bāt jo fi-nafsihī (ḡhud yā fi-aslihi) burī ho; woh amr jiskā bad honā ḡhilḡī ho.—*Malum prohibitum*—Fi'l-i-nā-jāiz jo mamnū' ho; fi'l jo is wajh se nā-jāiz ho ki woh ḡnūnan mamnū' ho.

Malversation, *n.* Bad-ā'mālī; bad-chaluī; bad-waz'ī; zalīl zalīl hīle ḡhwāh fareb-āmez fitrat; kisī mansab par qāim rahne kī hālat meṅ rishwat-sitānī yā istihsāl-i-bi-l-jabr.

Man, *n.* 1.—Banī-ādam; jins-i-insānī kā ek fard; insān; shakhs; ādmī; bashar; nās. [jo mard jāwān ho-gayā ho.

2.—Mard; bālig shakhs; jo shakhs siun-i-bulūḡ ko pahunchā ho;

☞ “As distinguished from a woman or a boy.” *Webster*.

3.—Kul insān; banī-ādam; banī-i-insān; ādamzād; nau'-i-insān.

4.—Mard; jo nihāyat qawī yā nek ho; jismeṅ mardoṅ kī sifateṅ kasrat se hoṅ; jismeṅ barī mardānḡī ho.

5.—Mard naukār; mulāzim-i-zukūr; banda; ḡhādīm.

☞ “Strictly, always with a possessive pronoun.” *Webster*.

6.—Zauj; shauhar; ḡhasam; ḡhāwind; mard; woh shakhs jiski shadī ho-chukī ho; byāhā mard.

7.—Are sāhib; aji; are; miyām; janāb; hazrat.

"Used as a familiar term of address, often with impatience, and in a disparaging sense." *Webster.*

8.—Ek shaḥḥs; koyī shaḥḥs; koyī.

Man of straw—Kāth kā putlā; aisū shaḥḥs jiskū kuchh ru'b-dāb (mān-dān khwāh 'izzat-o-tauqir) na ho; woh shaḥḥs jiskī nakel dūsre ke hāth meñ ho; mom ki nāk; shaḥḥs-i-munhasir-bi-l-gair; nū-chiz shaḥḥs; woh shaḥḥs jisko kuchh waq'at na ho.—*To be one's own man*—Apne dil ko qābū meñ r.; apnī tabī'at ko iḥtiyār meñ r.; apne dil ko hāth se be-hāth (be-iḥtiyār) na hone d.; hālat-i-be-khudi meñ na h.; apne meñ rahnā.

Man, v. t. 1.—Ādmiyon ko ta'ināt k.; kisī kām ke anjām ke liye ba-tā'dād-i-kāfi ādmi-muhaiyā yā maujūd kar-d.; ādmi bharuā yā rakhnā.

2.—Mazbūtī d.; mazbūt k.; qawī banūnā; mustahkam k.

Manacle, n. (Generally in the plural) Hath-kaṛī.

Manacle, v. t. 1.—Hath-kaṛī dālnā yā kisī aur tadbīr se hāthoñ ko bāndh d. [rawāyi band kar-d.; bāndh d.]

2.—Pāband k.; qaid meñ dālnā; ā'zā yā aslī quwwatoñ ki kār-

Manage, v. t. 1.—Hukūmat aur ilitimām meñ r.; chalānā; rahnumāyī k.; ihtimām k.; intizām k.; band-o-bast k.; sarbarāhi k.; insirām k.; anjām d.

2.—Hoshyārī se bartāw k.; fitrat ke zarī'e se kām nikālūnā; apne mansūboñ ki taraf chālākī se dhulānā; apne hasb-i-khwāb chālākī se kām nikālūnā. [muḥtāb karū saktā hai (dhulā saktā hai).]

He can manage him to his own views—Woh use apnī rāe ki taraf chālākī se

3.—Ihtiyāt yā kifāyat se baratnā; kifāyat-shi'ārī se kām meñ lānā.

4.—Ghoṛe ko pher-phār ke durust k.; ghoṛe ko chāl sikhānā yā apne qābū meñ r.; nikālūnā yā durust k.

Manage, v. i. Kām kā intizām k. yā use chalānā; kār-ḥāna yā kār-o-bār jāri r.; intizām ihtimām yā insirām k.

Manageable, a. 1.—Jise suhūlat se kām meñ lā-saken; jiske mutaharrīk karne yā kām meñ lāne meñ dushwārī na ho.

2.—Jise apne qābū meñ lā-sakeñ; jise 'inān-i-iḥtiyār meñ lā-sakeñ; jo muñh kā narm ho; jo muñh-zor na ho; jise rām kar sakeñ.

A manageable horse—Muñh kā narm ghoṛā; aisū ghoṛā jo muñh-zor na ho,

3.—Jisse apnī khwāhish yā apne irāde ke mutābiq ba-suhūlat kām nikāl sakeñ. [baratne chalāne yā kisī kām meñ lāne kā tarīq.]

Management, n. 1.—Intizām; ihtimām; bandobast; insirām; kār-rawāyī;

2.—'Aiyārī; makkūrī; chālākī; salīqa; chustī; jugat; fitrat; tadbīr.

Often in a bad sense.

3.—Woh sab log jo kisī kār-i-nāham ke insirām meñ masrūf hoñ; mudabbirīn; muntazimīn; woh sab log jo kisī kām kā band-o-bast karte hoñ.

Manager, n. 1.—Muhtamim; munsarim; sarbarāh-kār; kār-pardāz; kār-guzār; kār-kun; kār-bārī; kārinda; gumāshṭa; munīb.

2.—Woh shaḥḥs jo kifāyat-shi'ārī se kām kare; jise juz-rasī ke sāth kār-rawāyī khūb ātī ho; barā juz-ras.

MANDAMUS, n. (Lat.) Woh hukm jo 'adālat-i-akbar se kisī 'adālat-i-

asgar khwāh kisī afsar-i-sarkārī ke nām kisī amr-i-khās ke anjām ke liye jāri ho. [nāma-i-'adālat; 'adālat kā parisapt (precept).

Mandate, *n.* Hukm-i-sarishta; hukm; farmān; hukm-i-imtina'ī; hukm-

Mandatory, *a.* Mutazammīn-ba-hukm; jismeñ kisī bāt kā hukm ho; jis-meñ kisī amr ki hidāyat ho; āmirā; hidāyatī.

The mandatory provisions of a law—Kisī qānūn ke woh ajzā jinmeñ kisī amr ki nisbat hukm-i-khās ho.

Manful, *a.* Mardānagī k. w.; jisse mardānagī yā himmat pāyī jāe; diler; mardāna; bahādur; 'ālī-manish; baland-himmat.

Manhood, *n.* 1.—Jawānī; shabāb; mardānagī; insān ki hālat jab woh larak-pan se tajāwuz kar jāe.

2.—Mardānagī; rujūliyat; mardī.

Mania, *n.* 1.—Junūn; dīwānagī; dil ki saḡht pareshānī

2.—Had se zāid yā be-andāz shauq; sir; khābt; junūn.

Maniac, *a.* Josh-i-junūn meñ mubtalā; khalaḡ-i-dimāg se wahshī banā

Maniac, *n.* See *supra*. [huā; pāgal; majnūn; dīwāna.

MANLY A POTU, (*Lat.*) Junūn jo sharāb-khwārī ki kasrat se ho.

Manifest, *a.* Jo sīf sīf ānkh se dekh parē; jo sīf sīf samajh meñ ā sake; jiske dekhne yā samajhne meñ dushwārī na ho; sīf; wāzih; zāhir; 'ayān; numāyān; azhar-mina-sh-shams; baḡhūbī raushan.

Manifest, *v.* 1. Aisā kar d. ki khūb dekh yā samajh parē; sīf sīf dekh-lā-nā; zāhir k.; numāyān k.; āshkārā k.; shubhe yā shak se barī kar d.; raushan k.; huwaidā k.

Manifestation, *n.* Izhār; inkishāf; zuhūr; dekh parnā yā samajh meñ ānā.

Manifestly, *ad.* 'Alāniya; sīf sīf; khulā khulā; ba-tarz-i-fāsh; barmalā; badīhī; sarīhī taur par.

Manifesto, *n.* Kisī bādshāh ki jānib se apne irādōn kā barmalā izhār khwāh kisī aise si'l ki nisbat jo wuqū' meñ ā chukā ho yā āne wālā ho apnī rāe aur wujūh kā i'lān. [bahut ziyāda.

Manifold, *a.* 1.—Anwā' aqsām kā; shumār meñ bahut; be-shumār; kasīr;

2.—Jo mukhtalif waqtoñ meñ yā tarah tarah se zāhir ho; gūnagūn;

3.—Applied to words in the singular number. [bū-qalainūn.

Mankind, *n.* Bani-'adam; jins-i-'adam; nan' i-insān; ādamzād; kul insān; insān; bashar. [bahādurī; shujā'at; mardī; buzurgī.

Manliness, *n.* Mardānagī; mardoñ ki sifat r.; jawān-mardī aur dilerī;

Manly, *a.* Mardāna; un sifatōñ se mausūf jo insān ke liye zebā hoñ; larakoñ yā 'auratoñ sā nahīñ; mard ki mānind; mazbūt; diler; be-khauf; 'azīm-sh-shān; rasī'u-sh-shān; jisse 'azmat yā buzurgī zāhir ho.

Manner, *n.* 1.—Tarz-i-kār-rawāyī; kisī bāt ke karne yā anjām dene kā tarīq; taur; waz'; dāul; dhaug; dhab.

2.—Kisī ki kār-rawāyī wagaira kā khās tarīq; tarz-i-khās; tarz-i-ma'mūlī; woh dhaug jiskā koyī 'ādi ho masalan.—(a) Kisī musannif ki tahrīrkā tarz yā uske khayālāt kūsilsila; musawwir wagaira ahl-i-san'at kā tarīq-i-khās. (b) (*pl.*) Waz'; chāl-chalan; chāl-dhāl; ādāb; aḡhlāq; 'umda aur muaddabāna tarīq; nishast-bar-khāst aur rasīfār-gusfār kā muhazzab tarīq; munāsib yā shāista chāl; shurafā ke tarīq. (c) 'Ādat; kisī kām ke karne kā ma'mūlī tarīq; rawish; chitwan.

3.—Qism; waz'; dhaug; nihj; tarah.

In a manner—Kisīqadar; kuchh yā kuchh kuchh; ek ma'nī se; yak-gūna; ek tarah se ya'nī achchhī tarah se pūrā pūrā yā tamām-o-kamāl nahīn.—*To be taken in, or with, the manner*—'Ain hālat-i-irtikāb-i-fī'l meñ giriftār h.; kisī kām ke karne ke waqt hī pakṛe jānā—*To make one's manners*—Salām k.; tas-limāt. yā ādāb bajā lānā; yah kahūā ki bandagī yā kornish līnī.

Mansion, n. Maskan; rahne kī jagah; makān; makāu jo kisīqadar 'ālī-shān yā laq-o-dag ho.; kisī amīr-i-kabīr kā mahal sarā yā daulat-sarā; daulat-khāna. [dālūā; khūn; qatl.

Manslaughter, n. 1.—Ādmī yā ādmiyōn kī halākat; insān kā mūr 2.—(*Law*) Bilā bugz-i-sarihī yā ma'nawī kisī insān kā ba-tarz-i-nājāiz halāk k. [jāwe.

Manual, a. 1.—Hāth ke mutā'allīq; hāth kā; dastī; jo hāth se kiya

Manual labour—Hāth kī mīhnat; jo riyāzat hāth se kī-jāwe.

2.—Hāth kā banāyā huā; hāth kā kiya huā; dastī.

A deed under the king's sign *manual*—Woh wasīqa jispar khās bādshāh ke hāth ke dastkhāt sabt hoñ. [dastī kitāb; risāla; safīna.

Manual n. Ek chhotī kitāb jise hāth meñ ba-suhūlat leja sakeñ; ek

Manufactory, n. Woh makān yā jagah jahān koyī chīz banāyī jāwe; kārkhāna; godām; kargāh (corruptly kargah).

Manufacture, n. 1.—Kapre asbāb zurūf yā kāgaz wagaira ke banāne kā 'amal; hāth san'at yā kal ke zari'e se kisī qism kī aisī chīzōñ ko jīumeñ peshkar se hāth na lagā ho is shakl par kar d. ki we kām meñ ā-sakeñ; sākht; banāwat; dast-kārī; san'at; kapre kā bunnā; bartanoñ kā garhnā.

2.—Woh shai jo hāth kal yā san'at ke zari'e se ashyā-i-nā-sākhta se banāyī jāwe jaise kapre lohe ke bartan jūte zīn wagaira.

Manufacture, v. t. 1.—Hāth san'at yā kal ke zari'e se nā-sākhta chīzōñ se banā-kar aisī shakl par kar d. ki kārāmad ho-sake.

To manufacture cloth—Hāth yā kal wagaira se kaprā banānā.

2.—Nā-sākhta ashyā ko kām ke liye suḍaul banā d.

To manufacture wool, cotton, silk, or iron—Aise ūn sūt resham yā lohe se jo apnī aslī haisiyat par ho kām kī chīzōñ banānā.

Manufacture, v. t. Dastkārī wagaira meñ masrūf rahnā.

A *manufacturing community*—Woh log jo dastkārī wagaira meñ masrūf raheñ. [rahte hoñ.

A *manufacturing district*—Woh zil' jahān ke log dastkārī wagaira meñ lage

Manufacturer, n. Dast-kār; woh shakhs jo ashyā-i-nā-sākhta (be-kamāyī yā be-banī-banāyī chīzōñ) se kār-āmad chīzōñ ke hāth yā kal wagaira ke zari'e se banāne meñ masrūf rahe; banāne w.; bunne w.; garhne w.; dast-kār; kārīgar. [kar āzād kar d.; 'atāq.

Manumission, n. Gulāmī se āzādī; gulām ko halqa-ba-goshī se najāt de-
MANU PROPRIA, (Lat.) Apne hī hāth se; ba-dast-i-khās.

Manuscript, a. Hāth kā likhā; qalamī; chhapā nahīn.

Manuscript, n. Hāth kī likhī huyī kitāb; qalamī kitāb; hāth kā likhā huā kāgaz; wasīqa-i-tahrīrī ya'nī chhapā huā nahīn.

Many, a. Jismeñ bahut se afrād dākhil yā shāmil hoñ; chand nahīn; thore se nahīn; bahut; bahutere; bahut se; kasīr yā kasrat se.

☞ "Many is prefixed to a great number of words forming compounds which need no special explanation." *Webster.*

As many as—Jitne; jisqadar.—*So many*—Itne; isqadar.—*Many a* or *an*—Bahutere; boshitar; bahuteroñ se har ek.—*The many*—Ta'dād-i-kasir; hujūm; 'awām.—*Too many*—Andāz yā had se ziyāda mazbūt; shumār meñ bahut hī ziyāda (*Colloquial and low*).

Map, n. Naqsha; kūgaz yā dūstī chīz par zamīn yā uske k'isī juzw kī sath kī kaifiyat jo munaqqash ho; zamīn kā naqsha; kisi mulk kā *Field-map*—Shajra; naqsha-i-kishtwār. [naqsha.

Map, v. t. Zamīn ke kisi juzw kā naqsha banānā; naqsha khūchnā.

Mar, v. t. 1.—Nāqis banā d.; nuqsān pahuñchhūnā; zarar pahuñchhūnā; bigārnā; kharāb kar-d.; kuchh kāṭ kar bigār d.

2.—Kisi kī achchhī sūrat ko bigār d.; bad halāt kar-d.; bad-sūrat kar-d.; shakl kharāb kar d. [har nikal jānā; lūṭpāt karte phirnā.

Marand, v. i. Lūṭ kī talāsh meñ ghūmnā; lūṭ-pāt karne kī niyat se bā-

Marble, n. 1.—Saug-i-marmar; marmar; saug-i-khārā; ek qism kā khūb-sūrat patthar j.spar 'umda jilā ho-saktī hai. [mānind ho.

2.—Saug-i-unarmar kī banī huyī chīz; woh shai jo saug-i-marmar kī

3.—Saug-i-marmar par kisi qism kī sa'at yā tahrir. [sakhṭ chīz kī.

4.—Golī jo larke khelte haiñ 'ām isse kisang-i-marmar kī ho yā kisī aur

Marble, v. t. Raug ba-rang kā banānā; tarah tarah ke rang nikāl nā; 'abri k.

To marble the edges of a book, or the surface of paper—Kitāb kī zih yā kūgaz kī sath par 'abri banānā.

March, v. t. 1.—Qadam-qadam aur bā-qā'ida chalnā—jaise sipāhiyōñ kī; jāngī tariq par chalnā; kūch k.; rawāna h.; barhnā; chalnā.

2.—Saujīdagī yā 'azmat se chalnā; sābit qadamī se chalnā; khirāmāñ khirāmāñ chalnā.

March, v. t. Jāngī qā'ide ke mutābiq saf ārāsta karke chalnā; fauj kā rawāna k.; bā-qā'ida aur musalsal tariq par chalnā.

March, n. 1.—Fauj kā ek thaharne ke muqām se rawāna ho-kar dūstro qiyām kī jagah tak jānā; lushkar kā kūch; nuhzat.

2.—Taraqqī; saujīdagī yā gaur-o-taammul kī chāl; raftār-i-mauzūñ wa musalsal; barābar āge ko chalnā.

3.—Woh musāfat jo tāi kī-jāe; jisqadar fāsile tak chalen.

A march of twenty miles—Bīs mil kā safar; bīs mil kā kūch.

4.—Bāja yā tumbūr wagaira jo sipāhiyōñ ko kūch kī ittīlā' deno ko liye fauj meñ bajāyā jātā hai.

Margin, n. 1.—Kanāra; lab; hāshiya; ṭaṭ yā tīr.

The margin of a river—Lab-i-daryā; daryā kā kanāra; nadī kā ṭaṭ.

2.—Hāshiya; tahrir yā chhāpe meñ safhe kā woh hissā jo kanāro par khālī chhor diyī jāe.

3.—Kisi chīz ke kharīd karne aur uske bechne meñ qimat kā ikhtilāf jisse naf' hī gunjāish ho. [wāqī'ī ke mā-bāin ho.

4.—Woh ikhtilāf jo kisi shai kī takhmīnī ta'dād aur uski ta'dād-i-

To leave a margin for incidental expenses—Masārif-i-'arizi kī gunjāish rahne d.

Margin, v. t. 1.—Safhe ke hāshiye par likhnā (usmeñ mundarj k.).

2.—Kanāra magzī kor yā āñchal lagānā; hāshiya lagānā; auñṭh lagānā; munāfi'-i-āyinda yā kār-pardāz kī 'aqlmandī se baḥtī hone kī gunjāish chhor d.

Marginal, a. 1.—Hāshiya-mansūb; hāshiye ke muta'alliq; hāshiye kā.

A marginal witness—Gawāh-i-hāshiya; gawāh jiski gawāhi kisi wasiqe ke hāshiye par likhī rabe.

2.—Jo kuchh hāshiye par likhā yā chhāpā jāe.

A marginal note—Tambīh yā yād-dāsh̄t jo hāshiye par mundarj ho.

Marginally, ad. Kitāb wagaira ke hāshiye mein.

Marine, a. 1.—Samundar se muta'alliq; samundarī yā samundar kā.

2.—Jo samundar mein ho; jiskā wuqū' samandar mein ho; jo samundar mein kiya jāe; jahāzī; baharī; jo samundar mein kām anjām de.

3.—Jo samundar ki lahron se ban jāe; jo samundar ke pāni ke ghatīe-barīne se ban-jāe.

Marine, n. 1.—Sipāhi jo jahāz par kām de; baharī fauj kā sipāhi.

2.—Umūr-i-baharī; baharī fauj kā intizām; jahāz-rānī aur baharī fauj kā sga; kisi mulk ke kul jahāz; bahar.

Mariner, n. Jahāz-rānī; jahāzī; jahāz chalāne mein madad d. w.; mallāh.

Marital, a. Shauharī; zauji; khāwindī; shauhar yā zauj se muta'alliq.

Marital rights—Huqūq-i-shauharī.

Maritime, a. 1.—Samundar ke kanāre yā uske nazdik wāqī'; naf'-nuq-sān ke khayāl yā ihtiyār ke zarī'e se samundar se ta'alluq r. w.

2.—Samundar ke kanāre ke nazdik rahne wālon se muta'alliq; jahāz-rānī aur umūr-i-baharī se 'alāqa r. w.; baharī.

Mark, n. 1.—Nishān; kisi chiz par istarah kā nishān jo nazarāyī de; khat nuqta naqsh shakl wagaira jo mukhātab karāne yā kisi amr ki ittilā' ke liye banā de.

2.—Kisi shai ki maujudagi kā subūt; is bāt kā subūt ki fulān amr ke wuqū' kā bā'is fulān thī; aisi 'ulāmat jo kisi shai par dalālat kare; nishān yā nishānī; 'ulāmat; sanad; dalil; kisi bāt ki nishānī jo ha-mesha qāim rabe. [tanqir.

3.—Barī muntāzī; barī fauqiyat; barī nām o-nishān; barī 'izzat-o-

A man of mark—Nihāyat muntāz shakhs; aisi shakhs jo dūstroñ par fauqiyat rakkhe; barī nām-o-nishān r.w.; zī-rutba shakhs.

4.—'Alāmat-nishānī; nishān jo apne dastkhāt ke 'iwaz woh shakhs banā de jise likhnā na ātā ho.

5.—Nishāna; woh shai jispar nishāna lagāyā jāe; hadaf; woh shai jis tak pahunchne yā jispar zarb lagāne ki koyī fikr rakkhe; woh shai jiskā husūl maqsūd ho.

6.—'Izzat rutbe yā mansab kā tagma khwāh nishān.

Mark, v. 1.—Kisi chiz par nishān banānā; nishān-i-wāzih k.; kisi shai ki shinākht ke liye uspar apnā nām yā apne nām ke ibtidāyī hurūf likhnā yā banānā; kisi shai par kisi amr ke izhār ke liye kisi qism kā nishān banānā yā kar d.; kisi chiz se koyī nishān banā d. yā kuchh khāineh d.; dāg d.; godnā; kuchh kāt l.; pahuchān yā tamīz ke liye koyī nishān kar d. yā banā d. [rakh l.; khayāl kar l.; dekhnā; khūb gaur se dekhnā.

2.—Libāz k.; mukhātab yā mutawajjih h.; khayāl r.; zihn mein To mark out—Mushtahar k.; nishān-dihī k.; nāmzad k.

Mark, v. 2. Kisi shai par tawajjuh-i-khās k.; nukta-chīnī ki nazar se dekhnā; libāz k.; khayāl k.

Market, n. 1.—Kisi shahr yā balde mein woh jagah jahān khāne-pine

ki chizen yā maweshī wagaira bār-i-'ām farokht hoñ; woh jagah jahāñ chizen nilām na hoñ balki bataur nij ke unki kharid-farokht ho; bāzār; chauk; gudrī; mandī; hāt; ganj.

2.—Māng aur bikrī; āpas meñ adlā-badlī; chizon ki kharid yā bikrī; chizon ki bikrī yā kharid ki sharh; chizon ki kharid-farokht ki sharh; bhāw; nirkh; dar.

“Market is often used in forming compounds, the meaning of which is very obvious.” *Webster*. [bātehit k.

Market, *v. i.* Bāzār meñ saudā k.; kharid-farokht kā bhāw-tāw yā uski

Marketable, *a. i.*—Farokht ke liye pesh karne ke lāiq; qābil-i-farokht; bechne ke lāiq; farokhtanī; bāzār meñ le-jāne ke qābil; bikrī ke qābil.

2.—Jo bāzār meñ jāri ho; jiski chalan bāzār meñ ho; bāzārī.

Marketable value—Qimat jo bāzār meñ jāri ho; qimat hasb-i-nirkh-i-bāzār; bāzārī yā bāzār ki qimat; jis qimat par koyi chiz bāzār meñ bikti ho.

Marking, *n.* Nishān muhr yā hurūf jo kisi chiz par banā diye jien.

Marksman, *n. i.*—Nishāna-bāz; nishāna lagāne meñ hoshiyār; jo goli khūb chālāye.

2.—Jo likhnā na jāne ke sabab se apni 'alāmat-nishānī banā de.

Marriage, *n.* Shādī k. yā shādī; nikāh; byāh; izdiwāj; 'aqd; ganth-bandhan; katkhudāyī. [jāte haiñ.

Marriage favours,—Suped gotē yā phulōn ke hār jo shādī ke waqt pahne

“Marriage is properly the act which unites the two parties, and matrimony the state into which they enter. Marriage is, however, often used for the state as well as the act.” “Marriage is frequently used in forming self-explaining compounds.” *Webster*. [lāiq; byāhne ke lāiq.

Marriageable, *a. i.*—Jiski 'umr shādī ke qābil ho; shādī yā nikāh ke

Married, *a.* Jo shādī yā nikāh ke zari'e se qūim ho; zaujī; nikāhī.

The married state—Hālat-i-zaujī.

Marry, *v. t. i.*—Shādī karānā; byāh karānā; nikāh parhānā; 'aqd karānā yā bāndhnā; ganth-bandhan karānā; qānūn yā dastūr ke mutābiq zan-o-shū ki haisiyat qūim k.

2.—Byāh kar d.; nikāh kar d.; shādī kar d.

To marry one's daughter to a person—Apni larki ki shādī kisi se kar d.; apni dukhtar kā nikāh kisi se kar d.; apni beti ko kisi se byāh d.

3.—Kisi se shādī kar lenā masalau kisi mard kā kisi 'aurat se yā kisi 'aurat kā kisi mard se.

“A man marries a woman, or a woman marries a man. Both of these uses are equally well authorized.” *Webster*.

Marry, *v. i.* Shādī k.; byāh k.; 'aqd k.; nikāh k.; bataur zauj aur zauja ke bāham mil jānā; jorū aur khasam ho-jānā; khasam yā jorū kar-l.

Martial, *a. i.*—Larāyī kā yā larāyī ki jo larāyī ke liye munāsib ho; jangī.

Martial music—Jangī bāja.

2.—Larāyī kā 'ādī; jangī; jarrār; diler.

A martial nation or people—Aisi qaum yā aise log jo jang ke 'ādī hoñ; jangī qaum; larāhki yā jarrār qaum.

3.—Muta'alliq-ba-jang; jangī; fauji; mulki nahīñ.

Martial law—Jangī yā fauji qānūn; woh qānūn jo larāyī bagāwat yā dūsrī zarurat-i-ashad ke waqt nāfiz kiya jāe.

Martyr, *n. i.*—Shahid; jiski jān mazhab ki himāyat meñ jāe.

2.—Jo kisi usul yā bāt ke qūim rakhne ke liye apni jān apni haist-yat khwah koyi dūsrī chiz jo use bahut 'azīz ho kho de.

Marvel, n. 1.—Woh shai jo khayāl ko mukhātab karke ta'rif yā hairat paidā kare; ta'ajjub; i'jāz; karāmat; hairat yā hairat ki bāt; achambā; mu'jaza.

Marvel, v. i. Hairat k. yā mutahaiyir ho-jānā; hairān ho-jānā; ta'jjub k.; muta'ajjib h. [jub kā; nādir; turfa.

Marvelous, a. (Written also *marvellous*) 1.—Hairat-angez; 'ajib; ta'aj-2.—Jo bāwar na ho-sake; jispar tamām-o-kamāl yaqīn na ho-sake; mu'jaze yā karāmāt ki bāt; nā-qābil-i-i'tibār; khūrij-az-qiyās.

Masculine, a. 1.—Jins-i-zukūr se; unās yā niswān se nahīn; muzakkār. 2.—Mard kā; mardānā; 'auratōn sā nahīn; nā-mard nahīn; mazbūt; qawī. [iūt aur patthar baiḥālne kā ho; rāj; rājgir; mi'mār.

Mason, n. Woh shakhs jiskā pesha diwāroṅ yā kisi qism ki 'imārat meṅ **Masonry, n. 1.**—Rāj kā pesha yā fan; rājgir; mi'mār; faun-i-mi'mār.

2.—Rājgir yā mi'mār kā banāyā huā kām; woh kām jo iūt aur patthar se banā ho; pakkā; pukhta [pind yā pindā; dhalā yā dālī; rās.

Mass, n. 1.—Dher; ambār; miqdār-i-kasir jo yakjā ho; tūda; majmū'a; 2.—Miqdār; barāyi; qad-o-qimat.

3.—Bahut si chizen jupar bilā lihāz-i-ajzā unke ijmālan lihāz kiyā jāwe; kisi shai kā khās juzw; juz-i-ā'zam; khās hissa.

The masses—'Awāmu-n-nās; 'ām log.

As distinguished from the less numerous privileged classes.

Massacre, n. Bilā tamiz insān ki halākat; bahut se logoṅ ko sang-dilī se yā muhazzab logoṅ ke dastūr ke khilāf mār dālnā; sard-mihri se jān kā l.; qatl-i-'ām; khūn-rezi; khūn-bārī; khūn-fishānī; qatl-i-'ām; hashr-i-'ām; kaṭakūṭ.

Massacre, v. t. Be-rahmi se insān kā kusht-o-khūn k.; nā-jāiz tariq par aur bilā-wajh logoṅ ko tah-i-teg k. (mār dālnā); qatl-i-insān k.

Massive, a. Bhārī; waznī; barā sā; tūde ki tarah; barā aur bhārī. [khail.

Master, n. 1.—Barē rutbe ikhtiyār yā hukūmat kā shakhs; afsar; sar-2.—"It is employed as a title of respectful address, but more usually in a familiar way to an inferior, a young person, or a boy." *Webster*.

As a title of address, the word is pronounced *mister* and written *Mr*.

2.—Mālik; khudāwand; sāhib; hākīm; hukmrān; muhtamim; mun-sarim; kisi shai ki milkīyat yā uskā qabza r. w. [khāwind; mālik.

3.—Āqā; afsar; woh shakhs jiske taht-i-hukūmat (nātaht) log hoṅ;

Correlative of *slave*, *servant*, *apprentice*, *assistant*, &c.

4.—Mudarris; mu'allim; ustād; parhāne (dars dene) w.; gurū.

5.—Woh shakhs jo kisi 'ilm fan yā peshe meṅ khūb māhir ho; kisi peshe meṅ barā mumtāz shakhs; woh shakhs jiski sanad log māneṅ; kisi fan wagaira meṅ tāq pukhta yā pakkā. [gaiz na h.

To be master of one's self—Apne dil ko bi-l-koṭ apne qābū meṅ r.; maglūb-i-

"*Master*, signifying *chief*, *principal*, *masterly*, &c., is often used in the formation of self-explaining compounds." *Webster*.

Master, v. t. 1.—Apne qābū yā ikhtiyār meṅ k.; maglūb k.; sar k.; da-bāna; zabt yā bas meṅ k.

2.—Kisi bāt par is tarah qādir h. ki woh baḥhūbī samajh pare yā uskā itlāq kar sakeṅ; kisi bāt meṅ pukhta (pakkā yā māhir) h.; kisi shai meṅ khūb dastiras paidā k. (us par hāwī h.); pūrā h.; kāmīl h.; kamāl hāsil k. khwāb kamāl ko pahunchānā.

Master-hand, n. Barā kārigar; kisi fan meṅ tāq; ustād.

Master-key, n. Kūnji jisse bahut se tāle khulēn. Woh 'ām bāt jisse bahut mushkilāt hal hoñ; bahut si qabāhatōñ ke raf' karne ki ek 'ām tadbīr.
Masterly, a. Jisse wāqifiyat-i-tāmma yā darja-i-ā'lā ki hunarmandi zāhir ho; jo lāiq aur fāiq shakhs ke hash-i-hāl ho; nihāyat 'umda; jismeñ baṛi qābiliyat yā hunarmandi sarf ho; ustādāna; hunar kā.

Master-piece, n. 1.—Koyi bāt jismeñ baṛi yā ma'mūl se ziyāda hoshyārī sāhir ki-jāe; awwal darje ki kār-rawāyi; ustādāna kām. [rakhtā ho; khūbī.

2.—Baṛi 'umda; woh bāt jismeñ koyi baṛi yā khās qism ki liyāqat
Match, n. 1.—Koyi shakhs yā chiz jo sifat meñ dūsrē shakhs yā dūsrī chiz ke barābar yā mushābih ho; jo dūsrē ki barābari yā uskā muqābala munāsib taur par kar-sake; barābar; joṛ; ham-palla; hamsar; muqābil; barābar wālā; sānī. [muqābala; bāzī; hoṛ; shart.

2.—Tāqat yā hunar ki āzmāish khwāh buzurgī ke imtihān ke liye
 3.—Shādī; byāh; 'aqd.

4.—Jiskī shādī hone wāli ho; jo shādī ke zarī'e se mile.

Match, v. t. 1.—Dūsrē ke barābar yā muqābil h.; dūsrē se muqābala kar saknā; hamsarī meñ kāmīyāb h.; barābar h. yā barābari k.; jawāb h.; musāwī h.

2.—Kisi chiz kā joṛ laganā; kisi ke muqābil uskā barābar yā joṛ k.; kisi ke sāmne uskā hamsar k.; taqābul k.; ek shai ke muqābale meñ

3.—Barābar ham-andāz yā hash-i-hāl k.; muwāfiq k. [dūsrī shai r.

4.—Shādī kar d.; byāh d.; nikāh kar-d.

Match, v. i. 1.—Byāh jānā; shādī kiya jānā.

2.—Ham-qad ham-shakl yā ham-sifat h.; muwāfiq mutābiq yā mu-shābih h.; mel khānā; tulnā; mauzūn h.

Matchless, a. Lā-sānī; lā-jawāb; be-misāl; be-nazīr; be-badal; fard; jiskā sānī yā muqābil na ho; anūthā; jiskā joṛ na ho. [kī mā ho-gayī ho.

MATERFAMILIAS, (Lat.) Woh 'aurat jise laṛke-bāle hoñ; 'aurat jo laṛkon
Material, a. 1.—Mujassam; mādḍi; jismānī; rūhanī nahīn.

2.—Mazbūt; bā-waq'at; aham; zarūrī; muqaddam; jisko begair kām na chale; baṛā; jiskā asar ho yā pahuñch sake; kār-āmad.

This is not material to the case—Yah amr is muqaddame ke liye zarūrī nahīn
 hai (iskā asar is mu'āmrle meñ na hogā)—A material point—Amr-i-aham;

baṛi bāt; zarūrī bāt; aisi bāt jisse dar-guzar na ho-sake; bāt jo muqaddam ho.

Material, n. Woh shai jisse koyi chiz banī ho yā banāyi jāe; masālih (masāla); asbāb; sūz-o-sāmān; saranjām; luwāzima; mawād.

Materiality, a. 1.—Jismāniyat; mādḍa r.; mādḍi h.

2.—Zarūrat; aham yā muqaddam h.; kār-āmad h.

Materially, ad. 1.—Mādḍe ki hālat meñ.

2.—Fi-nafsihī; dar-asl; haqiqat meñ.

3.—Ba-darja-i-gāyat; ba-tarz-i-aham; bahut; bahut kuchh; zarūr.

MATERIEL, n. (Fr.) Asbāb yā sūz-o-sāmān wagaira masalan fauj kā asbāb goli bārūt aur khāne-pīne ki chīzeñ wagaira lekin lashkarī log nahīn; kisi madarsatu-l-'ulūm (college) ki 'imārat kutub-khāne aur ālāt wagaira par uske afsar log nahīn.

“That in a complex system which constitutes the materials, or instruments employed, in distinction from the personnel, or men.” Webster.

Maternal, a. Mādar-mansūb; mādari; jo mān ke lāiq ho; mādarāna;
Maternally, ad. Mādarāna; mān kā sā. [mān sā; mān kā sā.

Matricide, n. 1.—Mādar-kushi; qatl-i-mādar; mān kā mār dālānā.

2.—Mādar-kush; jo shakhs apni mān ko mār dīle.

Matrimonial, a. 1.—Shādī ke muta'alliq; mansūb-ba-izdiwāj; byāh kā; nikāhī; izdiwājī; shādī kā.

Matrimonial rights or duties—Huqūq yā farāiz-i-shādī; shādī ke huqūq yā lawā- [zim.

2.—Jo shādī se hāsīl ho; jo nikāh se mustakhraj ho.

Matrimonial power—Jo ikhtiyār shādī ke zarī'e se hāsīl ho.

Matrimony, n. Shādī; byāh; nikāh; izdiwāj.

Matter, n. 1.—Woh chīz jisse koyī shai tarkīb pāwe; mādā; asl; kisī shai kā khās jūz; kisī shai kā jūzz-i-lāzīmī; lubb-i-lubāb; khulāsa; janhar.

2.—Hayūlā; jirm; jism; woh shai jisse 'ālam-i-zāhirī aur jumla ashyā-i-mujassam banī hai; woh shai jise hawās-i-khamisa se ma'lūm kar sakeñ yā jismeñ phailne kī quwwat yā makāniyat ho.

3.—Woh shai jiskī nisbat yā jiske bāb meñ kisī amr kā wuqū' ho; jis shai kī nisbat irāda qiyās bayān yā bartāw kiyā jāwe; woh amr jiskī nisbat kār-rawāyī mubāhasa tajwiz khayāl istigāsa yā kār-rawāyī-i-qānūnī wagaira kī jāwe; kisī shai kā maushā; mu'amala; muqaddama; da'wā; nālīsh.

This is a *matter* of praise—Yah ta'rif kī bāt hai; yah amr aisā hai jiskī nisbat ta'rif zarūr hai.—In the *matter* of—Fulān ke mu'amale meñ; ba-muqaddama i-fulān. [silā; woh bāt jisse kisī ko ta'alluq yā sarokār ho.

4.—Kām; mu'amala; mājara; bāt; amr; daurān-i-kār; bātoñ kā sil-

Matters have succeeded well thus far—Yahān tak bāteñ ba-wajh-i-ahsan anjām pāyīñ.—Thus the *matter* ended—Woh kām yā mu'amala yūn khātīme ko pahunchā; us bāt kā yah anjām huā—How do *matters* stand?—Kyā hāl hai?

5.—Kisī bāt kā sabab khusūsan kisī ranj yā taklīf-dih amr kā bā'is; qabāhat; taklīf—masalan jab koyī shakhs 'alīl hotā hai to yūn pūchhte haiñ :—What is the *matter*?—Kyā hāl hai? ya'nī sabab-i-'alālat kyā hai.

6.—Jab gul-o-fasād yā takrār hotī hai us waqt yūn istifsār karte haiñ.—What is the *matter*?—Kyā mājarā hai? ya'nī is shor-o-gul yā takrār kī wajh kyā hai.

7.—Jab koyī kal-i-mutaharrik daf'atan ruk jātī hai to yah kahte haiñ—What is the *matter*?—Kyā kaifiyat hai? ya'nī iske daf'atan ruk jāne kā sabab kyā hai yā ismeñ kaun sī qabūlat wāqī' huyī. [bāt; parwāh kī bāt.

8.—Koyī amr jo qābil-i-lihāz ho; amr-i-aham; barī bāt; muzāiqe kī No *matter*—Koyī muzāiqe kī bāt nahiñ; kuchh parwāh nahiñ; koyī amr qābil-i-lihāz nahiñ; kuchh barī nahiñ; kyā huā; khair.

9.—Mawād; pīb; rīm; phorē wagaira ke pakue par jo mādā khārij ho; panchhā. [jo kuchh jam-jamā-kar taiyār ho.

10.—Koyī tahrīr wagaira jiskā chhāpnā matlūb ho; chhāpe ke liye *Matter of fact*—Amr-i-wāqī'; wāqī'a; jis amr kā wuqū' wāqī'ī huā ho; jo bāt asl meñ (sachmuch yā haqiqat meñ) ho; bāt jo khayālī yā qiyāsī na ho; nafsul-aamr; thīk thīk; thīk bāt; sachchī bāt.—*Matter of law*—Amr-i-qānūnī; amr-i-muta'alliq-i-qānūn; qānūn kī bāt.—*Matter of record*—Amr-i-tahrīrī; aisī bāt jo likhī-parhī ho; woh amr yā bāt jise kāgazāt se sābit kar sakeñ.—*Upon the whole matter*—Kul par lihāz karke; sab bātoñ par i-hayāl karke; ba-lihāz-

Matter, v. i. Barī bāt h.; muzāiqe kī bāt h.; kām kī bāt h. [i-jumla-marātīb.

Used with *it, this, that, or what*, chiefly in *negative* phrases.

Mature, a. 1.—Būlig yā bālīgā; bulug ko pahunchā huā—jaise mard; shādī ke qābil—jaise 'aurat.

Of mature age, or mature of age—Bālig yā bāliga; sinn-i-bulūg ko pahuñchā huā (mard); shādī ke qābil ('aurat.)—Mature in years—Musin aur kār-āzmūda yā [jahān-dida.

2.—Pakkā; pukhta; jo pukhtagī ko pahuñchā ho.

Used of plants.

3.—Mukammal; taiyār; sijil; jismen kul kār-rawāyī ho-chuki ho; ba-hama-wujūh murattab; kām meñ laye jāne ke liye taiyār; pakkā; pakāpakīyā taiyār; pukhta; kāmīl.

The plan was mature—Woh mausūba mukammal yā har tarah par durust thā.

A mature judgment—Tajwiz-i-kāmīl; pakkī rāo.—Mature consideration—Gaur-i-kāmīl; kisi bāt ke har pahlū aur jawānib par gaur.

4.—Pakkā; jismen rīm ā gayī ho—jaise phoṛā.

Mature, v. t. 1.—Pakānā; pukhta k.; pukhtagī ko pahuñchānā.

2.—Kisi kār-i-khās ke liye taiyār yā durust k.

Mature, v. i. 1.—Pukhta h.; durust h.; sijil h.; kām ke laiq taiyār h.; kāmīl ko pahuñchnā; kāmīl h.

Wine matures by age—Din pā ke sharāb durust ('umda) ho-jātī hai; sharāb joñ joñ purānī hotī hai usmēñ 'um-l-gī ātī jātī hai.—The judgment matures by age and experience—Sin aur tajrībe se 'aql meñ pukhtagī ātī hai.

2.—Mitī kā pūjūā; muddat kā guzarnā; adā-i-zar kā jo waqt mu'-aiyan ho us tak pahuñchnā; wājibu-l-adā h.—jaise hundī wagaira kā.

Maturity, n. 1.—Pukhtagī; takmīl; mukammal yā purā h.; paknā yā pakāwat; rasīdagī.

2.—Rupaye ke dene kā jo waqt mu'-aiyan ho uskā purā h.; wājibu-l-adā h.; mitī kā purā h. yā pūjūā; inqizā-i-mī'ād; hundawī wagaira kī muddat kā guzar jānā. [qaul-i-sahih, usul-i-musallam.

Maxim, n. Masala; qaul; usul-i-qāim-shuda; kahāwat; maqūla; badīha; A maxim of law—Masala-i-qānūn.

MAXIMUM, n. (Lat.) Darja-i-gāyat; hadd-i-gāyat; sab se ziyāda; had se ziyāda; sab se burā (bare se burā) miqdār.

Opposed to minimum.

Meager, } a. 1.—Gosht se khālī yā jismen bahut kam gosht ho; dublā; Meagre, } patlā; lāgar; haqīr.

Applied to animals.

2.—Kamzor; shor; ūsar; banjar; zar-khez nahīn.

A meagre soil—Jo zamin kamzor yā shor ho; aisi zamin jo zar-khez na ho; ūsar.

3.—Pūj; lachar; za'if; jismen bahut se 'umda 'umda khayālāt na hoñ; jismen 'ibārat kī matānat na ho.

A meagre style or composition—'Ibārat yā tasnīf jo pūj ho; aisi 'ibārat yā tasnīf jismen 'umda 'umda khayālāt yā 'ibārat-i-matin na hoñ.

Mean, a. 1.—Mumtāz yā balaud nahīn; 'ām; za'if; 'ājiz.

2.—'Ālī-manish nahīn; past-tabī'at; mu'azzaz nahīn; dūñ; kamīna; kam-himmat; jisko apnī ābrū kā pās na ho.

3.—Be-waq'at; nī-chīz; kam-qadr; be-tauqīr; lihāz yā khayāl ke qābil nahīn; qābil-i-tahqīr; haqīr; zulīl.

Mean, a. 1.—Mutawāssit; ausat darje kā; darmiyānī; bīch kā; bīchlā.

In the mean time or while—Is bīch meñ; is darmiyān meñ; is asnā meñ; itno

2.—Ausat.

"Mean is sometimes used in the formation of compounds, the sense of which is obvious without explanation." Webster.

Mean, n. 1.—Jo do hadd-i-gāyī ke darmiyān meñ ho; bīch kī jagah yā

darmi'yānī maqūm; darja-i-mutawassit; ausat; i'tidāl; andāz; be-andā-zagī yā ziyādātī nahīn; had se ziyāda na honā. [hotī hai.

There is a mean in all things—Sab bā'ōn meñ i'tidāl hotā hai; sab bā'ōn kī had

2.—*pl. (a)* Jiske bā'is yā madad se koyī maqsad hāsil ho; woh bāt jo kisī shai-i-maqsūd ko hāsil hone meñ mu'īn ho; tadbīr; zarī'a; wa-sātat; shart-i-zarūrī; lāzima-i-zarūrī; mūjīb; sabab. *(b)* Āmadanī yā āmad; māl; māl-o-matā' wagaira jise murafahu-l-hālī kā lāzima-i-zarūrī samajhte haiñ; istitī'at; maqdarat; gunjāish; sarmāya; jāedād.

By all means—Lāzib; zarūr; khwābī-na-khwābī; ba-har-taqdīr; be-shak; bilā.

shubha; yaqīnā; min-kull-i-wujūh; ba-hama-wujūh; har tarah se; be chūke.

By any means—Kisī tarah; kisī tarah par; kisī nihj se; muthlaqā; ba-tarzi-mumkina.—By no means or by no manner of means—Aslā nahīn; yaqīnī nahīn;

kisī tarah nahīn; kisī rū se nahīn; zarā bhī nahīn; hargiz nahīn; wajhan-mina-l-wujūh; kisī sūrat se nahīn; kisī nihj par nahīn. [k.; chūhnā; irāda r.

Mean, *v. t. 1.*—Dil tabī'at khayāl yā zihñ meñ r.; manshā r.; niyat r. yā

2.—Zāhir k.; dalālat k. yā dāl h.; batlānā; ma'nī r.; murād h.

Mean, *v. i.* Khayāl r.; manshā r.; ma'nī r.

Meander, *n. 1.*—Pechīda rāh; rāh jo ghūm-phirke ho; chakkar; pher.

2.—Tarīq-i-nā-rāst; kisī bāt kī rāh jo sīdhī na ho; pechīda chāl; pe-chidagī; uljhāw; uljhan; chakkar; pareshānī; hairānī. [tabdīl-i-samt k.

Meander, *v. t.* Ghūm ke chalnā; pher khākar phirnā; ghūm-kar bahnā;

Meander, *v. i.* Ghūmnā; phirnā; chakkar khānā; pechīda yā pech-dār h.

Meaning, *n. 1.*—Jo kuchh dil khayāl yā tasawwur meñ jamā rahe go uskā izhār sarīhī na ho; manshā; maqsūd; murād.

That is not his meaning—Woh uskā manshā (maqsūd yā murād) nahīn hai; yah bāt uske dil yā zihñ meñ nahīn hai.

2.—Irāda; niyat; 'azm; manshā; madd-i-nazar; markūz-i-khātīr.

3.—Ma'nī; mafhūm; murā l.; jo kuchh samjhā jāe; woh bāt jiskā izhār yā i'lān likhne yā bolne wāle ko manzūr ho; woh amr jo qaul yā fī' se

Meaningless, *a.* Be-ma'nī; jiske kuchh ma'nī na honā. [zāhir kiya jāe.

Meanly, *ad. 1.*—Zalīl taur par; rutbe darje yā haisiyat meñ zalīl; aisi tarah parjisse muflisī kam-haisiyatī bad-atwārī yā past-himmatī wagaira zāhir ho.

2.—'Izzat yā ābrū ke sāth nahīn; aise tarīq par jo munāsib na ho; tahqīr ke sāth; be-adabāna; bilā-pāsi-adab; subukī se; khifāt ke sāth.

Meanness, *n.* Zillat; kamīnagī; 'umdagī barāyī yā buzurgī kā h.; kam-

himmatī; past-himmatī; be-ābrūyī; bukhī; tang-dilī; zarg-barq na h.; 'umda yā dhūm-dhām kā na h.

Means, *n. pl. 1.*—Āmadanī; gunjāish; ma'āsh.

2.—Tadbīr; upāi; zarī'a. See Mean, *n.*

Meantime, } *n.* Is darmi'yān (bieh) meñ; is 'arse meñ; is asnā meñ;

Meanwhile, } ismeñ; itne meñ. [ho-sake.

Measurable, *a. 1.*—Jise nūp sakeñ; paimāish ke qābil; jiskā shumār

2.—Darja-i-i'tidāl par; thorā; ba-miqdār-i-qalīl; kuchh.

Measure, *n. 1.*—Kisī chīz kā 'arz tūl yā uskī dabīzat wagaira jo kisī

qā'ida-i-mu'ayan ke mutābiq mahsūb ho; qad-o-qāmat yā wus'at jo munaqqah ho-kar zāhir kī jāwe; miqdār yā wus'at-i-takhmīnī.

2.—Miqdār-i-mu'ayan jisse tqjāwuz na kiya jāwe; had; kisī amr kā

hissa-i-mu'ayana; andūz-i-munāsib. [i-munāsib.

3.—Miqdār yā darja jo had se ziyāda (be-andāz) na ho; i'tidāl; zabt-

In measure, with measure—I'tidāl se yā i'tidāl ke sāth; had se ziyāda nahiñ; be-andāz nahiñ.—*Without, or beyond, measure*—Be-andāz; andāz se bāhar; had se ziyāda; ba-had; bahut yā ifrāt se.

4.—Woh qā'ida jiske rū se kisi chīz kā miqdār daryāft karen; woh miqdār jiske mutābiq kisi chīz ki tashkhis qāim karen; woh qā'ida jiske mutābiq kisi chīz ki nisbat tajwiz karen yā uskā andāza thahrāwen. God's goodness is the measure of his providence—Khudā ki nekī se uski razzāqī

kā hāl daryāft ho-saktā hai.

5.—Woh āla jiske zari'e se miqdār yā lambāyī-chaurāyī wagaira kā ta'ayun ho; māp; wazn; tol; bāt; paimāna; jarib.

6.—Pūrā yā kāfi miqdār.

7.—Miqdār-i-gair-mu'ayan; qadar; darja.

In some measure—Kisiqadar; kisi darje tak.—*A great measure*—Miqdār-i-kasir; bahut sā; hissa-i-kasir; bahut kuchh.

8.—Kisi maqsad ke anjām ki tadbir; koyi fi'l tadbir yā kār-rawāyī jo kisi amr kē takmil ke liye maqsūd ho; tadbir; tajwiz; upāi; tahaiya; fikr; 'ilāj; chāra.

“An extensive signification of the word, applicable to almost every act preparatory to a final end, and by which it is to be attained.” *Webster*.

An effectual measure—Tadbir jo kārgar ho; woh fikr jo apnā asar paidā kare.—*Political measures*—Mulki tadbiren; woh bāten jinse intizām-i-riyāsat durust ho.—*Legislative measures*—Woh sab tadbir tajwiz yā kār-rawāyī jo kisi amr ki nisbat qānun banāne ke liye ki-jāe.

To have hard measure—Sakhtī se bartā jānā; kisi ki nisbat yā uspar sakhtī kī h.; kisi par kāpāyī tashaddud yā zulm kā h.—*To take measures*—Taiyārī k.; sāmān k.; tahaiya k.; sāz-o-sāmān durust k.; tadbir k.; zari'a baham pahuñchānā.—*Lineal or long measure*—Lambāyī ki nāp; khutūt yā fāsile ki paimāish.—*Liquid measure*—'Araq wagaira ki nāp.—*Square measure*—Mukassar paimāish; kisi sath ki lambāyī chaurāyī ki nāp.

Measure, v. t. 1.—Kisi qā'ide yā tariq-i-mu'ayan ke rū se kisi shai ke miqdār wagaira kā hisāb k. yā thahrānā; kisi chīz ke maqādir ya'ni lambāyī chaurāyī wagaira nikālū; tashkhis k.; tajwiz k.; paimāish k.; nāpū; ta'ayun-i-qimat yā māliyat k.

2.—Tai k.; qat'-i-masāfat k.; chalnā; jānā. [muwāfiq k.]

3.—Ham-andāz k.; muwāfiq k.; barābar k.; kisi dūsrī shai ke *Measure* your desires by your fortunes—Apni khwābishoñ ko apni daulat ke ham-andāz karo; jitni daulat (jitnā māl-o-matā') tumhāre pās ho usi ke mutābiq har shai ki khwābish karo.

4.—Nāp-kar d.; wazn kar-ke d.; tol-kar taqsim k.

Measure, v. i. Nāp yā paimāish meñ kisi andāz se h.; lambāyī chaurāyī yā motāyī meñ ek miqdār-i-khās r. [meñ paun gaz hai.]

This piece of cloth measures three-fourths of a yard—Yah kapre kā tukrā nāp

Measured, a. 1.—Nāp wazn kiya huā yā tulā; i'tidāl par kiya huā; mu'tadil; barābar; yaksān; hamwār; mustaqil.

He walked with measured steps—Woh tol tol kar qadam rakhtā thā; woh tula qadmon se chaltā thā; woh nāp nāp kar qadam uñhātā thā; uski chāl yaksān yā barābar thī.

2.—Mahdūd; mashrūt; muqaiyad; mu'ayan. [āni se.]

In no measured terms—Ba-'ibarat-i-mahdūd yā mashrūt nahiñ; kushāda-pesh-

Measurement, n. 1.—Nāpnā; paimāish k.; nāp; paimāish; masāhat; nāp-jokh. [chaurāyī; 'arz-o-tūl.

2.—Jisqadar nāp yā paimāish se ṭhahre; miqdār; raqba; lambāy-f.

Measuring, a. Jo nāp paimāish yā masāhat meñ musta'mal ho (kāñ meñ A measuring chain—Nāp (nāpne) kī zanjīr; jarīb [āye).

Mechanic, n. Jo kaloñ yā auzāroñ se kāñ kare; kāriḡar yā mazdūr par kisāñ nahīñ; ahl-i-hirfa; ahl-i-san'at; woh shakhs jo lakrī yā loho wagaira kī chizoñ se kisī qism kī ohīz yā kal wagaira jiske banāne meñ auzār kī zarūrat paḡe banāwe.

Mechanic, a. 1.—Kaloñ se muta'alliq; kaloñ kī sākhṭ ke fan se **Mechanical, a.** ta'alluq yā nisbat r. w.; bartan asbāb auzār yā ārāish wagaira kī ohizoñ ke banāne ke humar se mansūb.

He is employed in *mechanical* labour—Woh mazdūrī kartā hai; woh dast-kārī meñ masrūf hai.—Ho lives by *mechanical* occupation—Woh dastkārī (hāth kī mihnat) se basar-i-augṭ kartā hai.

2.—Jo 'ilm-i-jarr-i-saqil ke qā'id ke mutābiq banāyā yā kiyā jāwe.

3.—Jo kal ke zarī'e se kiyā jāe; jo be chāhe yā koshish kiye hotā jāwe; jiskā wuqū' begair uskī ragbat ke ho; jo 'ādat ke zor se na kī irāde yā fikr-o-taammul ke zarī'e se ho; jo mahz 'ādatan huā kare.

Mechanically, ad. 1.—Jarr-i-saqil ke qawā'id ke rū se; kāri-gārī se.

2.—Jismānī tāqat yā quwwat ke zarī'e se.

3.—Qawānīn-i-harakat ke rū se; az-khud; 'ādatan yā 'ādat ke zor se; be-samjhe; be-chāhe; be irāda kiye; yūñhīñ; āp hī āp.

Mechanics, n. 'Ilm-i-jarr-i-saqil; woh 'ilm jismeñ ajsām par zor (bojh) paḡe kā bayān hotā hai.

Mechanism n. Kal wagaira kī tarkīb sākhṭ yā banāwaṭ; purze; tor-jor; jarr-i-saqil ke qā'id ke mutābiq kal kī harakat. [māhīr.

Mechanist, n. Kal-sāz; kaloñ kī banāne w.; 'ilm-i-jarr-i-saqil meñ **Medal, n.** Tagma; woh sikka jispar kisī qism kī naqsh wagaira kisī mājare yā kisī nāmī-girāmī shakhs ke yādgār ke liye banā diyā jāe yā jo kisī ko uskī liyāqat ke silo meñ diyā jāe; tangā.

Meddle, v. i. Bilā zarūrat gustākḡhāna khwāh nā-muunnāsib tarīq par kisī dūsre ke kāñ meñ sannā; kisī aise kāñ meñ sharīk h. jisse kuchh sarokār yā ta'alluq na ho; kisī dūsre ke kāñ meñ is tarah hāth ḡālūā kī usso ranj paidā ho; be kaho sune bīch meñ paḡnā.

It is usually followed by *with*, sometimes by *in*.

To meddle and make—Dūsroñ ke ta'alluqāt meñ mudākḡhalat k.; daḡhl d.

Meddler, n. Daḡhl d. w.; be-jā mudākḡhalat k. w.; jis bāt se kuohh sarokār na ho usmeñ jī lagāne yā hāth ḡālūo w.

Meddlesome, a. Mudākḡhalat-i-bejā kī 'ādī; jo ḡairoñ ke mu'āmalāt meñ dast-andāzī kiyā kare; jo khud-ba-khud dūsroñ ke kāmoñ meñ paḡā kare. [ho; jo darmiyāñ meñ hāñ ho.

Mediate, a. 1.—Bīch kī; bīchlā; darmiyāñ; jo do chizoñ ke bīch meñ 2.—Bi-l-wāsta 'amal k. w.; dūsro ke zarī'e se kār-rawāyī k. w.

Mediate and immediate causes—Wujūh-i-bi-l-wāsta wa bilā-wāsta.

Mediate, v. i. Do yā zāid farīq ke darmiyāñ batur unke dost-i-wāhid ke paḡnā; darmiyāñ yā miyāñ-jī bannā; sālīs-i-bi-l-kḡhair h.; wasātat k.; do mutanāzi'in ke mābain raf'-i-nizā' ke liye be-garazāna kār-rawāyī k.; bīch-bīchāw k. [miyāñ meñ paḡ-kar raf'-i-shar-karāñ (jḡagrā miṭāñā).

To mediate between parties or nations—Mutākḡhāsīmāin yā qaumoñ ke dar-

Mediate, v. t. Darmiyān meñ par ke karānā; apne wasile zarī'e yā was-ātāt se karānā; apne darmiyān yā bich meñ karānā.
To mediate a peace—Bich meñ par-kar sulh karānā.

Mediately, ad. Kisi ke darmiyān meñ; kisi ki wasātat se; kisi dūsre ke darmiyān (bich) meñ; ba-wasātat; kisi asl se nahīn balki far' se.

A landlord lets a holding to a tenant, and the tenant sub-lets a portion of it to an under-tenant. In this case, the sub-tenant holds his lands immediately of the tenant but *mediately* of the landlord.—Zamiūdār kuchh arāzi asāmi ko detā hai aur asāmi usmeñ se kuchh apne shikmī ko. Is sūrat meñ asāmi i-shikmī kā qabza ba-darja-i-ūlī asl kāsht-kār se lekin ba-darja-i-sāni zamiūdār se hāsil hotā hai (ya'ni use apni haqqiyat zamiūdār se *mutawassut asl kāsht-kār* ke hāsil hoti hai).

Mediation, n. Wasātat; darmiyānagī; bich-bichāw; jin shakhson ke darmiyān nizā' ho unke bich meñ uske nipṭine ke liye parnā; shafā'at.

Mediator, n. Darmiyāni; mutawassit; miyānji; jo shakhs do farīq-i-mukhālif ke darmiyān sulh karāne kī niyat se parē; shafā'at k. w.; sālis-i-bi-l-Mediatorial, a. Miyānji-mansūb; darmiyāni ke muta'alliq. [khair.

Mediatorial character—Darmiyāni (bich wāle) kī hāsiyat.

Medical, a. 1.—Tibbi; tib kī; tabābat-mansūb; 'ilāj-mansūb; dawāon se muta'alliq; fann-i-sihhat-i-amrāz se nisbat r. w.; dāktari.

The medical profession—Tabābat; peshā-i-tabābat; tabīb log; atibbā; dāktar log.

A medical dictionary—Dawāon kī lugat.

2.—Sihhat-āwar; daf'-i-maraz kī quwwat r. w.; tibbi.

The medical properties of a plant—Kisi darakht kī khāsiyat-i-tibbi.

3.—Jo ta'līm-i-'ilm-i-tib ke liye mauzū' yā qāim kiya gayā ho.

Medical schools.—Woh madrase jahān 'ilm-i-tib kī ta'līm ho yā jo us 'ilm kī ta'līm ke liye qāim hoñ.

Medicament, n. Jo shai binaāriyon yā zaḥmoñ ke achchhā karne ke liye kām meñ laiyā jae; dawā; 'ilāj; lep; zamād; marham.

Medicinal, a. 1.—Jismeñ maraz ke daf' yā kam karne kī khāsiyat ho; dāfi yā mukhaffi-i-maraz; sihat-bakhsh yā mukhaffi-i-amrāz-i-jismāni; jisse badan kī bimāri dūr yā kam ho-jāwe.

2.—'Ilāj se muta'alluq; dawā se nisbat r. w.

Medicinally, ad. Dawā ke taur par; dawā kī khāsiyat rakhte huye; dawāan; sihat-i-maraz ke liye.

Medicine, n. 1.—Dawā; 'ilāj; dārū; darmān.

2.—Tib yā 'ilm-i-tib; woh 'ilm jo insidād sihat yā khiffat-i-maraz-i-jism-i-insāni ke muta'alliq ho; baldak.

The study of medicine—Tahsil-i-tib yā 'ilm-i-tib.

Medico-legal, a. Wāqī'āt-i-tibbi ke lihāz se qānūn se ta'alluq r. w.

MEDIETAS LINGUÆ, [Lat.] (Law). Majma'-i-ahi-i-jūri jismeñ ādhe log desī hōn aur ādhe gair mulk ke—Is qism kī jūri us waqt mun'aqid hoti hai jab kisi gair mulk ke mulzam kī nisbat tahqiqāt-o-tajwiz darpesh ho.

Mediocre, a. Mutawassit qism kā; jismeñ darja-i-i'tidāl kī yā kam 'um-dagi ho; na bahut achchhā na bahut burā; ma'mūli; 'ām qism kā.

Mediocrity, n. Darja-i-i'tidāl; ausat darje kī hālat; ausat darja; kuchh; kisiqadar.

Meditate, v. i. 1.—Gaur k.; kisi bāt ko fikr ko sāth sochnā; kisi bāt ko barābar sochte rahnā; kisi bāt ko dil meñ pher-phar kar ke samajh-nā; dhyān k.; sochnā; bichār k.; murāqabe meñ jānā.

- 2.—*Irāda* r.; *zihn* meñ r.; *nīyat* r. [tajwīz k.
Meditate, v. t. *Mansūba* k.; *irāda* k.; *fikr* r.; *dil* meñ *mansūba* bāndhnā;
Meditation, n. *Gaur*; *fikr-o-taammul*; *kisī* bāt kā *dhyān* jo *khūb* yā
barābar banā *rahe*; *barī* soch; *khaуз*; *kisī* bāt kī soch kā *dil* meñ
rahnā; *istigrāq*; *murāqaba*.
- Meditative*, a. 1.—*Gaur-o-fikr* kā 'ādī; *dhyān* meñ lagā *rahne* w.
 2.—*Jisse* *kisī* bāt kā *khaуз* pāyā jāe; jo *kisī* bāt ke sochne meñ
sarf ho yā uske liye *munāsib* ho.
- Medium*, n. 1.—*Kisī* *chīz* ke *anjām* kā *zarī'a*; woh *shai* *jiske* *zarī'e* se *kisī*
amr kā *wuqū'* ho; *kisī* bāt ke *hone* kā *wasīla*.
 2.—Jo *bīch* meñ yā *dūsri* *chīz*on ko *darmiyān* hāil ho; *bīch* kī *chīz*.
 3.—*Mutawassit* *jagah* yā *darja*; *ausat* *darja*.
 4.—*Ek* *qism* kā *kāgaz* jo *takhmīnan* 23 *inch* *lambā* aur 18 *inch*
chaurā hotā hai aur *chhāpne* meñ *kām* ātā hai. [yā *kiyā* jāe.
- Mood*, n. 1.—*In'ām*; *mu'āwaza*; *sila*; jo *kuchh* *liyāgat* ke *sile* meñ *diyā*
Meek, a. 1.—*Halīm*; *zūd-ranj* *nahīn*; *burdbār*; *mutahammil*; jo *bātoñ*
ko *bardāsht* *kare*; *mulāim-mizāj*; *naṛm-dil*; *mutī'*; *mutakabbir* *nahīn*.
 2.—*Khudā* kī *marzī* par *tawakkul* r. w.; *sābir* aur *mutahammil*.
- Meet*, v. t. 1.—*Milnā*; *mulāqāt* k.; do *mulkhālif* *jawānib* se ā-kar *ekatthā*
h.; *rū-ba-rū* yā *dū-ba-dū* h.; *chār-chashm* h.; do *shakhsoñ* kī *nazroñ*
(ānkhon) kā *chār* h. [uske *bhāyi* se *sarak* par *mulāqāt* huyī.
He met his brother on the road—Woh *apne* *bhāyi* se *sarak* par *milā*; *usse* aur
 2.—*Larāyi* meñ *bāham* *milnā* yā *muqābil* h.; *muqābala* k.
The armies met each other—*Faujēñ* *bāham* *muqābil* *huyīñ*.
 3.—*Pānā*; *pahunchnā*; *kisī* par *nūzil* yā *wāqi'* h.; *milnā*.
The criminal has met the punishment he deserved—*Mujrim* ne woh *sazā*
pāyī *jiskā* woh *sazāwār* *thā*; *us* *mujrim* kī *sazā-i-munāsib* *huyī*.
 4.—*Kisī* ke *haq* meñ *ri'āyat* k.
To meet half way—(a) *Fāsila-i-mu-āwī* se *ākar* *bāham* *milnā*. (b) *Badarja-*
j-musāwī *murā'at* k.; *āpas* meñ *kuchh* *kuchh* *chhoṛ-chhoṛā-kar* *barābar* *ho-*
jānā—*To meet an argument*—*Kisī* *bahs* ko *rad* k.; *kisī* *hujjat* kī *tardid* k.;
kisī *dalil* kā *jawāb* d.
- Meet*, v. i. 1.—*Ekatthā* *ho-jānā*; *nazdik* *pahunch* *jānā*; *sāth* *ho-jānā*; *ek*
dūsre se *mil* *jānā*; *chār-chashm* *dū-ba-dū* yā *muqābil* *ho-jānā*; *mulā-*
qāt h.; *milnā*.
My friend and I will meet on the road—*Mujh* se aur *mere* *dost* se *sarak* par
mulāqāt *ho gī*; *merā* aur *mere* *dost* kā *sāth* *rāste* meñ *ho-gā*. [larāyi h.
 2.—*Larāyi* meñ *bāham* *muqābil* h.; *muqābale* meñ *ānā*; *muqābala* yā
The armies met at Cabul—*Faujēñ* *Kābul* meñ *bāham* *muqābil* *huyīñ*; *faujēñ*
kā *muqābala* *Kābul* meñ *huā*; *faujēñ* ke *mābain* *Kābul* meñ *larāyi* *huyī*.
 3.—*Yakjā* h.; *ekatthā* h.; *jam'* h.; *baṭurnā*; *jālsa* k.
The council met at 10 o' clock—*Kauñsal* ke *log* *das* *baje* *jam'* *huye*; *arbh-*
i-kauñsal kā *jālsa* *das* *baje* *huā*.
To meet with—(a) *Milnā*; *āge* par *jānā*; *āsmne* par *jānā*; ā-paṛnā. (b) Often
with the sense of an unexpected event. We *met with* *many* *things* *worthy* *of*
observation—*Ham* *logoñ* ko *bahut* *si* *chīzēñ* jo *lihāz* ke *qābil* *thīñ* *mil* *gayīñ*;
lihāz ke *qābil* *bahut* *si* *chīzēñ* *ham* *logoñ* ke *āsmne* par *gayīñ*. (b) *Mulāqī* h.
sahbat meñ *sharīk* h.; *sāth* h.; *milnā*.—*He shall meet with us there*—Woh
ham *logoñ* se *wahāñ* par *milegā*; *uskā* *ēthī* *ham* *logoñ* se *us* *jagah* *ho-gā*.
 (c) *Kisī* *āise* *nugsan* *wagaira* kā *sahūñ* *jiskī* *ummed* *pahle* se *na* *ho*; *kisī* *balā*

meñ daf'atan parjānū (mubtalā yā giriftār ho-jānū).—To 'meet with a fall—Yakāyak gir parnā.—To meet with a loss—Daf'atan nuqsān uṭhānū. (d) Muqābala k.; sahnā; kisī balā meñ parnā.

Meet, a. Munāsib; sazāwār; hasb-i-hāl; lāiq; kisī kām yā maqsad ke anjām ke lāiq; taiyār yā durust; subhite kā.

Meeting, n. 1.—Yakjā h.; ijtīmā'; chār-chashmī; mulāqāt; didār; wisāl. A meeting of friends—Dostōn kā yakjā h.; ijtīmā'-i-ahbāb; didār yā wisāl-i-ahbāb; ahbāb ki mulāqāt.

2.—Jamū'at; majma'; log jo ekaṭṭhā hoñ; jalsa; mahfil; sabhā.

The meeting was numerous—Majma' kasīr thā; bahut se log ekaṭṭhā the.

—The meeting dissolved at sunset—Gurūb-i-aftāb ke waqt jalsa baikhāst hoā; āftāb dūbne par mahfil (sabhā) uṭhī.

Melancholy, n. Mālīkhūlyā; ranj ke sadme se dil kī pazhmurdagī; afsur-dagi-i-khātir; udāsī; malāl; tabī'at kā bahut aur barābar murjhāyā (udās) rahnā; udāsī jo shiddat se aur hardam chhāyī rahe.

Melancholy, a. 1.—Udās; afsurda-dil; pazhmurda-khātir—jaise shakhs.

2.—Jo 'ādatan maginūm (udās) rahe—jaise tabī'at; ranjida; tārik.

3.—Āfat-nāk; ranj-āwar; gam-nāk; jisse koyī saḥit balā paidā ho khwāh kisī bare ranj kā sāmna ho.

MELEE, n. (mī-lā') (Fr.) Larāyī jismeñ larne wāle bīham maḥlūt ho-jāen; dhūngā-mushṭī; hāthā-bāñhi yā hāthā-pāñī; haugāma; larāyī jis-meñ donon farīq hāthoñ-hāth larēñ; muṭhbher.

Meliorate, v. t. Aur achchhā k.; bihtar banānā; taraqqī d.; aur 'umda k.; mulāim k.; kam talqā aur nā-guwar kar-d.

Mellow, a. 1.—Narm; mulāim; saḥit karakṣit chimṛī yā karā nahīñ.

2.—Pukhtagī se mulāim; gudāz; gulgulā; pukhta; rasīda; pakkā.

A mellow apple—Seb-i-gudāz yā pukhta; seb jo pak kar mulāim ho-gayā ho.

3.—Narm; mulāim; saḥit nahīñ; dhañsā; bhurbhurā.

A mellow soil—Mulāim zamin; bhurbhuri mittī.

4.—Jo hawās-i-khamsa ko karakṣit yā nā-guwar na ma'lūm ho; mulāim; 'umda; nāfis; nāzūk; latīf.

“Said of sound, colour, flavour, and the like.” Webster.

5.—Khūb pukhta; sin-rasīd; khush yā khush-mizāj; mahzūz.

6.—Nashe se masrūr; nashe ke surūr meñ; kisiqadar maḥlmūr; nashe meñ chūr nahīñ; madh-mātā.

Mellow, v. t. 1.—Pakānā; pukhta k.; pukhtagī ko pahuñchānā; pakākar mulāim kar d.; 'umda aur nāfis kar d.; pakne yā bahut dīnoñ tak rahne kī wajh se kisī shai kī saḥtī ko raf kar-d.

2.—Narm k.; tor d.; chūr chūr kar d.

Earth is mellowed by frost—Pāle se mittī narm yā bhurbhuri ho-jātī hai.

Mellow, v. i. Mulāim ho-jānā; paknā; ghul jānī; narm ho-jānā; pukhta ho-jānā; 'umdagī ko pahuñchānā; dimāg ko pahuñchānā.

Fruit, when taken from the tree, soon mellow—Phal jab darakṣit se ṭūṭā hai jald pak jātā hai.—Wine mellow with age—Dīn pākar sharāb 'umda ho-jātī hai; joñ joñ dīn guzarte haiñ sharāb apne dimāg ko pahuñchti jātī hai (usmeñ 'umdagī ātī jātī hai).

Melodious, a. Khush-ilhīn; khush-āwāz; surilā; sunne meñ achchhā; mīthā yā mīṭhī [khush-ilhānī; khush-nawāyī.

Melody, n. Sur chāhe gīne meñ ho yā bajāne meñ; lai; rāg; tarāna;

Melt, *v. t.* 1.—Galānā; ghulānā; pighlānā; toghlānā; kisi munjamid shai ko garmī ke zari'e se raqīq yā saiyāl k.; pānī kar-d. [narm kar d.]

2.—Muhabbat rahm yā ham-durdī wagaira se mulāim kar d.;

3.—Kamzor kar d.; za'if kar d.; kisi shai kī mazbūtī ko bāqī rahns na d. [jānā; saiyāl ho jānī; pānī ho-jānā.]

Melt, *v. i.* 1.—Gal jānā; ghul jānā; pighal jānā; toghal jānā; raqīq ho

2.—Narm mulāim yā halīm h.; pighal jānā; pasījuā; muhabbat wagaira se narm ho-jānā; kamzor ho-jānā; shikast ho-jānā yā tūṭ jānā; riqqat ā-jānā; mar'ūb ho-jānā.

Member, *n.* 1.—'Azw; ang; masalan hāth pair kān ungli wagaira.

2.—Kisi jamā'at yā guroh kā ek shakhs; yake-az-arbāb-i-majlis wagaira; kisi jamā'at kā sharik; woh shakhs jo kisi majme' meñ shirkat rakkho; kisi jalso kā sharik (uskā ek rukn); mimbar. [mimbarī.]

Memberships, *n.* Shirkat-i-jalsa; kisi jamā'at yā guroh meñ sharik h.;

Memento, *n.* Ishāra; kināya; imā; kisi bāt kā sochānā; yād-dihī; yād-dilāno ke liye ittilī; woh shai yā amr jisse koyī bāt yād āye.

Memoir, *n.* 1.—Tazkira yā sarguzasht; woh hālāt jo likhno wālo ke zātī tajrībe aur yāddāshst se likhe jāen; kisi amr ke sawānih jismeñ sāniha-nigār khud bhī sharik rahā ho; bilā-tartīb aur nā-mukammal dāstān.

2.—Kisi shakhs kā sarguzasht; sawānih-i-'umrī; beshtar woh sawānih-i-'umrī jinmeñ tartīb aur takmil kā lihāz khās taur par na rakkhā jāe.

3.—Kisi shai-i-qābil-i-libāz kī kaifiyat; kisi shai ke muta'alliq tah-qiqāt kī kaifiyat-i-tahrīrī; kisi jamā'at kī rūdād aur kār-rawāyī.

Memorable, *a.* Yād rakhne ke lāiq; mashhūr; ma'rūf; muuntāz; nāmwar; qābil-i-yād.

Memorandum, *n.* 1.—Jis shai kā yād rakhnā manzūr ho uskā nawishta; yād-dāshst; kisi bāt kī yād-dihī ke liye mukhtasar tahrīr; khulāsa.

2.—(Law) Kisi mu'āmalā kī mukhtasar yād dāshst-i-tahrīrī yā kisi dastāwez kā khāka; wasīqa jo ba-tarz-i-mukhtasar aur mujmal likhā jāe.

Memorandum-book—Kitāb jismeñ yād-dāshst ke liye bāteñ likh lī jātī hātā; yād-dāshst kī kitāb.

MEMORIA TECHNICA, *n.* [Lat.] Woh tadbīr jo hāfize ko madad dono ke liye kī-jāwe; woh bāt jo kisi shai ke yād rakhne ke liye soch

Memorial, *a.* 1.—Yādgār; jisse koyī bāt yād raho. [kar nikāl jāe.]

2.—Jo yād raho; jo bhulā na ho.

Memorial possession—Qabza jiski kaifiyat wāqifin ko yād ho.

Memorial, *n.* 1.—Woh shai jo kisi shakhs yā sānihe wagaira kī yādgār ke liye muqsūd ho; aisi chiz jiske zari'e se koyī dūsri chiz yād rah sako; yādgār.

2.—Wāq'āt kī kaifiyat-i-tahrīrī jo majma'-i-wāzi'an-i-qawānīn yā dūsre majm'e yā shakhs ke huzūr meñ bhojī yā pesh kī jāwe; sarāhat -i-wāq'āt jo darḥwāst ke shumūl meñ pesh kī jāe; 'arz-dāshst; wājibu-

Memorialist, *n.* 1.—'Arz-dāshst likhno w. [1-'arz; 'arzi.]

2.—Woh shakhs jo majma'-i-wāzi'in-i-qawānīn khwāh kisi dūsre majme' yā shakhs ke huzūr meñ koyī 'arz-dāshst pesh karo; sāil.

Memorialize, *v. t.* Kisi ke huzūr meñ 'arzdāshst yā wājibu-l-'arz guzrānnā khwāh pesh k.; wāq'āt kī kaifiyat 'arzi ke zari'e se pesh k.

MEMORITER, *ad.* [Lat.] Hāfize se; yād se; zihn se.

Memory, *n.* 1.—Hāfiza; quwwat-i-hāfiza; woh zihni quwwat jiske zari'e se khayālāt yā wāq'āt-i-guzashta kā 'ilm qāim rahe; sudh; chet.

To escape from memory—Bhūlnī; bhūl jānā; yād na rahnā.

2.—Woh zamāna jiske andar guzrī huyī bāteñ yād rah sakeñ; woh muddat jiske mābnu wāqī'āt-i-guzashta kā 'ilm qāim rahe yā rah-sake; yād; hosh; surt.

The revolution in the Punjab was before my memory—Jis zamāne meñ inqilāb-i-riyāzat Panjāb meñ huā woh merī yād se bāhar hai (mujhe yād nahiñ ātā)

—The revolution in Cabul was within the author's memory—Kābul meñ inqilāb-i-saltanat us waqt huā jo musannif ko yād hai (yā yad ā-saktā hai).

3.—Kisī shakhs yā mājare kī yād jo zamāna-i-ba'd tak qāim rahe; bāteñ kā piche se barābar yād rahnā; bhūl na jānā; yād rakke jāne kī hālat; farāmoshi se barāst. [lānā yā zāhir k.; dhāmkanā; dhāmki d.

Menace, v. t. 1.—Kisī par āfāt nāzil karne kī ragbat yā uskā irāda dekh-
[Webster. "Usually followed by *with* before the event threatened."

2.—Kisī ko dhāmki d.; darānā dar dekhānā yā mukhawwaf k.; khauf-zada k.; kisī ke dil meñ is bāt kā khayāl paidā karānā kī fulāñ shakhs ham se badī karegā [dhāmki; tahdid; tukhwif; ghurki; ānkheñ dekhānā.

Mend, v. t. 1.—Kisī āfāt ke nāzil karne kī khwāhish yā uske irāde kī numāish.

Mend, v. t. 1.—Marammat k. masalan kisī tūṭī phaṭī bigrī sarī galī wāgūra chīz kī; jo chīz kisiqadar kharāb ho-gayī yā bigar gayī ho usko phir se durust kar d.; paiwand lagānā, jor lagānā; phir se sudhārnā yā murattab k. [re kī marammat k.

To mend a road—Tūṭī sarak kī marammat k.—To mend a garment—Phaṭe kap-

2.—Hālat-i-sihhat meñ az sar-i-nau kar-d.; badal kar aur achchhā kar d.; thik yā durust kar d.; islāh k.; jald jald barhānā; tez k.

To mend a feeble or broken constitution—Kamzor yā ukhṛe huye jism ko phir se sahih-o-salim k.—To mend one's manners—Kisī ke atwār kī islāh k.; kisī kī

3.—Madud d.; turaqqī d.; bihtar k. [chāl sudhārnā.

This plausible apology does not mend the matter—Is rāst-numā ma'zarat se is mu'āmla meñ bihtari nahiñ hotī; is ma'zarat se jo zāhir meñ durust hai bigrī huyī bāt bin nahiñ jāti. [raqqī pānā.

Mend, v. i. Bihtar h.; pahle se achchhā h.; bihtari kī hālat meñ h.; ta-

A sick man mends (is convalescent)—Bimār shakhs rū-ba-sihhat hotā hai (ya'nī uski tabī'at achchhi hone lagti yā sihhat par āti hai).

Mendacious, a. Dagā-bāz; dhokhā dene kā 'ādī; kāzib; darog go; jhūthā.

Mendacity, n. Dagābāzi; dhokhā dene kī khwāhish yā uski taraf ināilān; jhūth kahne kī 'adat; darog-goyī; jhūṭhāyī.

Menial, a. 1.—Naukaron ke muta'alliq; mulāzimīn-i-khāngī se nisbat r. w.; khidmat-gāron se mansūb; zalil; chhoṭā.

These men are employed to perform only menial offices—Yah log sirf un kāmoñ ke karne ke liye muta'aiyan haiñ jo khidmatgār kiya karte haiñ; yah log sirf chhoṭe chhoṭe kāmoñ (khidmat-i-adnā) ke liye muqarrar haiñ.

2.—Naukaron ke zirge se muta'alliq; silsila-i-khuddām se muta'al-liq yā yake-az-khuddām; ek shāgird-pesha; chhoṭī chhoṭī khidmateñ k. w.; khidmat-guzār yā khidmatī. [mat ke liye muta'aiyan ho.

A menial servant—Naukar; chākar; khidmatgār; shāgird; woh mulāzim jo khid-

Menial, n. 1—Vide menial servant.

2.—Kamīna; aisā shakhs jiski chāl yā tabī'at zalil (nīchī) ho.

MENSA, n. (Lat.)—

A mensa et toro—(Law) Sone aur khāne se. Ek qism kā talāq jisko zari'o se

- zaujatain (jorū aur khasam) meñ 'alāhidagī to ho-jāti hai par shādī kā rishta nahīn tūttā. [matlab.]
- MENS LEGIS**, (Lat.) Manshā-i-qānūn; nafs-i-qānūn; qānūn kā asl
- Mental**, *a.* Dil kā yā ki; dilī; zihnī; 'aqlī; mudrika; samajh ke muta-'alliq. [sarāsari tariq par kuchh kahuā.]
- Mention**, *n.* Yād-dihī; tazkira; zikr; mazkūr; charchā; kisi shai ki nisbat
To make mention of—Tazkira yā zikr k.; mazkūr k.; charchā k. yā chalāwā; kisi shakhs yā chiz ki nisbat sarāsari taur par kuchh kahuā; bat chalāwā.
- Mention**, *v. t.* Kisi kā tazkira k.; kuchh thorī sā kah-kar mas'alan nām wāgaira le-kar kisi ki taraf mukhātab karāwā; kisi ko yād dilāwā; kisi kā zikr-i-mukhtasar k.; nām l.; kuchh kah d.; kisi wāq'ia-i-khās kā zabānī kahuā yā likhnā.
- Mentionable**, *a.* Tazkire ke qābil; zikr ke laiq; jiskī charchā kar-sakeñ.
- Mercantile**, *a.* Saudāgaron yā unke kār-o-bār se muta'alliq; tijārat se mausūb; ajnās ki kharīd-o-farokht se ta'alluq r. w.; mahājani; tijāratī; tirājat k. w.; saudāgari k. w.
- Merchandise**, *n.* 1.—Saudāgari; tijārat; bewpār yā byāpār.
 2.—Ashyā-i-tijārat; saudāgari kā māl; jo kuchh saudāgar log kharīd-farokht kareñ; asbāb; ajnās; māl; saudā; saudā-sulf.
- ☞ "Provisions daily sold in market, horses, cattle, and fuel, are not usually included in the term, and *real estate* never." *Webster.*
- Merchant**, *n.* Barā saudāgar; tājir-i-kalān; jo shakhs chizeñ is garaz se kharīd kare ki unheñ phir beche; jo shakhs asbāb kharīd-farokht kiya kartā hai; saudāgar; bewpārī yā baipārī; banjārā.
- Merchant-man**, *n.* Saudāgari kā jahāz; tijārat kā jahāz; woh jahāz jispar asbāb lad-kar dūse mulkon meñ jāwe.
- ☞ Distinguished from a *man-of-war*. [sab.]
- Merchantry**, *n.* Saudāgaron ki jamā'at; kul saudāgar; jitne tājir hoñ woh
- Merciful**, *a.* 1.—Rahīm; jismeñ rahm ho; jo rahm kare; jo mujrimon par rahm kar-ke unke jarāim mu'af kar-de; jo af'al-i-had ki sazā-dihī par rāgib na ho. [kā dukh samjhe.]
 2.—Izā-rasānī par māl nahīn; sang-dil nahīn; narm-dil; jo dūron
- Merciless**, *a.* Be-rahm; be-pir; nā-tars; jismeñ rahm na ho; sang-dil yā sakht-dil; jiskā dil patthar sā ho; jiskī tabī'at patthar sī ho; be-dard;
A merciless tyrant—Zālim-i-be-rahm. [jisko tars na āye.]
 2.—Sang-dil; sakht; karā; jo kisi ko nā chhore; jo be-rahmī se 'amal kare. [kuchh unke sāmne pare sab ko bahū le-jāeñ.]
The merciless waves—Sakht lahreñ; aisi lahreñ jo kisi ko nā chhoreñ ya'ni jo
- Mercurial**, *a.* 1.—'Utārid-sifat; chust; chālāk; phurtilā; zinda-dil; garmjosh yā qawī; musta'id. [nation—Qaum-i-zinda-dil; musta'id qaum.]
A mercurial youth—Phurtilā jāwān; chust-o-chālāk jāwān—*A mercurial*
 2.—Rupaye paidā k. w.; makkār.
 3.—Simābī; jismeñ pārā ho; jiskī tarkīb pāre se ho; pāre kā.
Mercurial medicines—Dawāeñ jinki tarkīb pāre se ho; dawāeñ jismeñ pārā
- Mercury**, *n.* 1.—'Utārid; budh; dabīr-i-falak. [milā ho.]
 2.—Pārā; simāb. [dūt. Akhbār.]
 3.—Khabar-rasān; harkāra; woh laṛkā jo khabar lekar bhejā jāe;
- Mercy**, *n.* 1.—Rahm; rahmat; dayā; khatāon par chashm-poshī ki khwāhish; jis bartāw kā mujrim sazāwār ho uske sāth usse 'umda

bartāw; mujrīm yā madyūn par tars khā-kar insāf se dar-guzarne ta'zīr ko mu'āf karne yā dāin ke bakhsh dene kī khwāhish; 'afw; āmurzish; mihr; shafā'at; karam; shafaqat.

2.—Rahm khwāh shafaqat kā fi'l yā uskā bartāw; dard; tars; narmī; mulāimat; tarāhhum.

To be, or to lie, at the mercy of—Kisī ke iḥtiyār meṁ bil-kul h.; kisī ke rahm yā shafaqat ke siwā aur koyī zarī'a bachāw kā na r.; kisī ke hāth meṁ istarah h. kī wahi jo chāhe kare; sarāsar kisī ke bas meṁ yā uski marzī ke tābi' h. *The accused is at the mercy of the Court*—Mulzam bi-l-kul 'adālat ke iḥtiyār meṁ hai; 'adālat ke rahm ke siwā mulzam ko apne bachāw kā aur koyī zarī'a nahīn hai; woh tamāmtar 'adālat ke hāth meṁ hai 'adālat jo chāhe kare—*To cry mercy*—Mu'āf māngnā; mu'āfi kā khwāstgār h.; mu'āfi chāhuā; ma'zarat k.; yah kaluā kī mere hāl par rahm karo meri jān-bakhshī karo yā mujhe chhor do.

Mere, a. Sirf yah aur kuchh nahīn; fulān shai ke siwā aur koyī chiz nahīn; yahī yā wahi; aur sab se 'abālida; mahz; nirā; nirālā; nipaṭ; faqat; mujarrad.

Merely, ad. 1.—Bi-l-kul; tamāmtar; kulliyatan; sāf-sāf; nirā.

2.—Sirf; faqat; isī tarah aur kisī nihj par nahīn; juz iske aur kisī maqsad se nahīn; itne-hī ke liye; sārā maqsad mudda'ā yā manshū yahī hai.

I undertook this work merely for the benefit of my countrymen—Sirf (mahz yā faqat) apne ham-watanoṁ ke fāide ke liye main ne is kitāb kā taiyār k. gawārā kiya. [jazb kar d.

Merge, v. t. Garq kar d.; ḍubā d.; ek shai ko dūsri shai meṁ shāmil yā **Merge, v. i.** Garq yā mugarraḡ ho-jānā; ḍub jānā; shāmil yā jazb ho-jānā; kisī shai kā dūsri shai meṁ is tarah mil jānā kī phir uskā patā na lage. [dūsre mu'āhade meṁ jazb yā shāmil ho-jānā.

Merger, n. (Law) Ek haqqiyat khwāh mu'āhade kā dūsri haqqiyat yā **Meridian, n. 1.**—Dopahar; nīmroz; zuhr. [balandī; 'urāj; kamāl.

2.—Kāmyābi yā iqbālmandī wagaira kā ā'lā-tarīn martaba; nuj; *Calculated for or fitted or adapted to, the meridian of*—Kisī shai ke hālāt-i-muta'alliq-i-maqūn yā uski haisiyat khwāh khās zarūriyāt ke hasb-i-hāl yā uske liye munāsib—*This measure is adapted to the meridian of that country*—Yah tadbīr yā tajwiz us mulk ke liye ba-lihūz wahnā ke hālāt khwāh khās zarūratōn ke munāsib hai.

Merit, n. 1.—Nekī yā 'umdagī jiske zarī'e se koyī shakhs 'izzat yā samra-i-nek kā mustahaq hotā hai; qābiliyat; liyāqat; koyī kām yā 'umda bāt jiske bā'is se 'izzat hotī yā jiskā jazā-i-nek miltā hai.

☞ "Applied to morals, to excellence in writing, or to valuable servi-

2.—Waq'at; 'umdagī; khūbī; achhāyī. [ces of any kind." *Webster.*

☞ Applied to things.

3.—Woh samra-i-nek jiskā koyī mustahaq ho; haqq-i-wājib; samra-i-liyāqat; woh shai jo koyī mihuat yā liyāqat se hāsīl kare.

4.—*pl.* Husn-o-qubh; rūḍād; haqqat-i-hāl.

Merit, v. t. 1.—Musta'idī yā husn-i-khīdmātī ke zarī'e se hāsīl k.; mustahaq h.; lāiq h.; saẓāwar h.; bataur in'ām ke talab karne kā haq-r.

2.—Wājib h.; lāiq h.; mustaujib h.; saẓāwār h.; shāyān h.

☞ In an ill sense.

Every violation of law *merits* punishment—Qāudn kī har ek k̄hilāf-warzī wā-jibu-t-ta'zīr (sazā ke lāiq) hotī hai.

Meritorious, *a.* Shāista; bāista; in'ām yā 'izzat 'ke lāiq; mu'āwaze ke qābil; 'umda; lihāz ta'zīm yā nāmwarī wagaira ke lāiq.

Meritorious services—K̄hidmāt-i-shāista yā bāista; 'umda 'umda yā achche kām.

Merriment, *n.* K̄hushī; khel jiske sāth shor-o-gul bhī ho; chuhāl; hañsī-thaṭṭhe yā gul-gapāre ke sāth k̄hushī.

Merry *a.* 1.—K̄hush aur pur-shor; k̄hushī se shor machātā huā; tihāyat zarif aur k̄hush-mizāj; masrūr; bashshāsh; itnā k̄hush kī qahqahū mār

2.—Jisse hañsī yā k̄hushī paidā ho. [ke hañs uṭhe.

A merry jest—Aisā thaṭṭhā jispar koyī hañs uṭhe yā k̄hush ho—To make merry—K̄hush h; bashshāsh yā mahzūz rahnū; hañsī-k̄hushī se khānā-pinā; khāte-pite aur qahqahē uṛāte jānū.

Mesh, *n.* Jāl kā sūrākh; jāli; shabka.

Mesne, (meen) *a.* (*Law*) Darmiyānī; bīch kā; mutawassit.

Mesne process—Hukmnāma ya kār-rawāyī-i-darmiyānī; woh kār-rawāyī jo kisī muqaddame ke ibtidā aur intihā (shurū' aur ākhir) ke darmiyān ho; kār-rawāyī -i-mutawassit—*Mesne profits*—Wāsilāt; zar-i-wāsilāt; jāedād-i-gair-manqūla kā manūf' jo aiyām-i-be-dakhlī-i-nūjiz kī būbat uske mālīk ko milā hai; arfīzī wagaira kī āmadānī jo be-jū mudākhalat karne wālē ko hāsīl huyī ho aur jisko mālīk-i-zī-haq mudākhalat-i-bejā kī nūlīsh meñ dilā-pā saktā hai.

Mess, *n.* 1. Jis-qadar khānū ek martaba pakāyā yā khāne ke liye chunā jāe; shakhs i-wāhid yā ashk̄hās-i-muta'addid ke ek martaba khāne ke liye gizā. [khāne ke liye sāmne rakkhī jāe.

A mess of pottage—Jis-qadar gosht aur sabzī (tarkārī) ek martaba pakāyī yā

2.—Woh log jinkā khānū yakjāyī taiyār hotā hai aur jo ekaṭṭhā khāte hañ; k̄husūsan faujī afsar jo ek-hī dastar-k̄hwān par (ekaṭṭhā yā bāham) khāte hañ.

3.—Khichrī; mukhtalif chīzeñ jo be-tamizī se bāham maḥḥlūt kar dijāweñ; intishār; paresānī; khalt-malt; ghāl-mel; gad-mad.

By mixing these papers together, he has made a mess of them—In kāgazāt ko bāham milā-kar usne bataur khichrī ke kar diyā; khalt-malt karke usne in kāgazōñ ko muntashar kar diyā. [piyāla h.; ekaṭṭhā khānū khānū.

Mess, *v. i.* Khānū; ek sāth khānū; ham-ta'ām h.; ham-nawāla-o-hum-

Message, *n.* Koyī tahrīrī yā zabānī ittilā' yā k̄habar wagaira jo ek shakhs dūsre shakhs ke pās bheje; paigām; payām; k̄habar; sañdesū; samāchār.

Messenger, *n.* K̄habar lejāne w.; nāmabar; qāsīd; paigām-bar; harkāra; jo shakhs zabānī yā tahrīrī ittilā' k̄habar yā da'wat kā k̄hat wagaira pabunehāwe.

Messuage, *n.* (*Law*) Makān-i-maskūna ma' 'imārathā-i-mulhiqa wa sahn wa arāzī i-muttasila jo usī gharāne ke logoñ ke sarf ke liye maḥsūs hoñ; rahne kā makān aur woh dūsre makānāt aur sahn wagaira jo uske muta'alliq hoñ.

Metal, *n.* 1.—Filz; dhāt—jaise sonā chāñdī tāñbī lohā jasta wagaira.

2.—Kankar yā patthar ke reze jo sarak par bichhāye jāto hañ.

Metal, *v. t.* Sarak wagaira par patthar ke reze yā kankar bichhānā.

Metallic, *a.* Dhāt kā; filzī; dhāt kī māniñd.

Mete, *n.* Paimāñsh; had; sarhad.

☞ Used chiefly in the plural, in the phrase *metes and bounds*.

To divide an estate by *metes and bounds*.—Kisi mahāl (haqqiyat-i-arūzī) ko paimānīsh aur had-bandī ke zarī'e se taqsim k.

Method, n. 1.—Tartīb; kisi bāt ke karne kā bā-qā'ida tariq yā tarz; tarz-i-khās; nafsū-l-amr ke izhār yā tahqīqāt kā 'aqlī tariq; qā'ida; nazm; taur; dhang; dhab.

Without *method*, business of any kind will fall into confusion—Be-gair tartīb ke har tarah kā kām muntashar ho-jūgī; bad-nazmī har shai ko muntashar kar-degi.

2.—Silsila jo kisi shakhs ke liye maḥsūs ho; safāyī aur wazāhat se kisi shai kā pesh k.; nazm tawzīb yā tartīb; intizām.

Methodical, a. Bā-qā'ida murattab; munāsib aur aslī tariq par tartīb diyā huā; aisi tarah tartīb pāye huye ki kisi shai kī tawzīb meṁ madad mile; musalsal; bā-qā'ida; bā-tartīb; tartīb-wār.

Methodical accounts—Hisāb jo bā-qā'ida murattab ho.—The *methodical* arrangement of the parts of an argument—Kisi baḥs ke ajzā kī musalsal tartīb.

Methodically, ad. Tartīb ke sūth; qā'ide se; aslī silsile ke mutābiq; aise dhang yā tartīb se ki usse taklif na ho. [d. ki usse suhūlat ho.

Methodize, v. t. Tartīb d.; qā'ide yā silsile se durust kar-d.; aisi tartīb

Midday, n. Nīm-roz; do-pahar; zuhr; nisfu-u-nihār.

Midday, a. Do-pahar kā; zuhrī yā zuhr kā. [barābar fasl par.

Middle, a. Darmiyānī; bīch kā; mutawassit; ausat kā; donoṁ taraf se The *middle* station of life—Zindagi kī hālat-i-mutawassit; na bahut amirī na bahut garibī. The *middle* course is most safe—Ausat kā tariq nihāyat mahfūz hotā hai ya'nī kisi bāt meṁ ziyādatī khatar-nāḥ hotī hai. [pounds.

Middle is sometimes used in the formation of self-explaining compounds—**Middle-aged, a.** Mutawassit 'umr kā; adber; insān kī ma'mūlī 'umr ke qarīb qarīb nisf tak pahunchā huā; paintīs yā chālīs baras se lekar paintālīs yā pachās baras tak kā.

Middling, a. Mutawassit rutbe hālat qad yā sifat kā; donoṁ taraf se yak-gūna barābar; na bahut ziyāda na bahut kam; darmiyānī; bīch kā; ma'mūlī; rāsī; ausat darje kā; na bahut ā'lā na bahut adnā.

Midnight, n. Nisfu-l-lail; ādhī rāt; rāt ko hārah bajē; nisf shab.

Midnight, a. 1.—Ādhī rāt kā; nīm-shabī; jiskā wuqū' nisfu-l-lail meṁ ho.

Midnight studies—Woh tahsil-i-'ilm jo nisf shab ko kī-jāe; ādhī rāt kā likhnā parhnā. [bahut hī yā nipat āndherā.

2.—Utnā āndherā jitnā ki ādhī rāt ko hotā hai; nihāyat tārīk;

Midst, n. Darmiyānī yā bīch kā hissa; darmiyān; bīch.

In the midst of—Darmiyā meṁ; kisi shai se ghire rahne kī hālat meṁ; kisi shai meṁ inbtalā rahne kī hālat meṁ; jis hālat meṁ kisi shai kā nihāyat hujūm rahe; us hālat meṁ jab kisi shai kā saḥt galaba rahe; 'ain kisi bāt ke darmiyān yā bīch meṁ.

Midwife, n. Dāyī-janānī; woh 'aurat jo dūsrī 'auraton ko larḳā janne ke waqt madad de; 'aurat jo larḳe janāne ke fan meṁ māhir ho; qābila.

Midwifery, n. 1.—Larḳā janāne kā fan.

2.—Larḳā janānā; larḳe kī paidāish meṁ mu'yīn h.

Mien, n. Nazar; waz'; dhang; tariq; zāhiri sūrat; chāl; chāl-dhāl; chalan.

Might, n. Jismānī yā zihnī quwwat khwāh tāqat; irāde yā khayāl kī mazbūti; kisi kām ke anjām kā zarī'a yā wasīla; qābiliyat; istitāt; zor; maḥdūr; qābū.

To do a thing with all one's *might*—Koyī bāt apne hatta-l-maḥdūr k. (uske karne meṁ koyī daḳīqa uṭhā na r.)—*With might and main*—Jahūn tak zor

quwwat yā tāqat ho; jabān tak koshish ho-sake; hatta-l-maqdūr; zor bhar; jabān tak ban pare; hatta-l-imkān; qūbū bhar.

Mightily, ad. 1.—Zor se; barī tan-dihī se; quwwat se; mazbūtī se; bari koshish yā musta'idi se. [quial.]

2.—Bahut yā bahut hī; nihāyat; ba-darja-i-gāyat; bahadde (Collo.

Mighty, a. 1.—Barā mazbūt; nihāyat zorāwar; qawī; tez; waq'at r. w.

2.—Bahut barā; qad tāsir yā sifat meñ barā; aham; 'azīm.

3.—Jisse quwwat zāhir ho; jo tāqat ke zor se kiyā jāe; 'ajīb-o-

4.—Nihāyat 'umdā; achchhā; barā. [garib.]

Mighty, ad. Bahut yā bahut hī; nihāyat; az-bas; az-had (Colloquial).

Migrate, v. i. 1.—Sukūnat ikhtiyār karne kī garaz se ek mulk yā riyāsāt se dūsre mulk yā riyāsāt meñ jānā; tabdīl-i-sukūnat k.; naql-i-watan k.; sukūnat-i-mustaqil yā chand roz ke liye ek mulk ko chhor-kar dūsre mulk meñ jā-rahūā. [Webster.]

☞ "To change residence in the same city or state is not to migrate."

2.—Mausim-i-khizān meñ thanḍhe mulk se garm mulk meñ jānā aur phir fasl-i-bahār meñ palat ānā—jaise parindon kā.

Migration, n. Ek bādshāhat riyāsāt yā mulk ko chhor ke dūsre bādshāhat wagaira meñ sukūnat-i-dawāmī yā 'arizī ke liye jā-basnā; naql-i-watan; naql-i-makān. [jākar rahne w.]

Migratory, a. 1.—Naql-i-watan k. w.; ek mulk se dūsre mulk meñ

2.—Gardinda; ghumantā; charāyī ke liye kabhī dūsre jagah jāne w.; garm mulk se thanḍhe mulk meñ jāne w.

Mild, a. 1.—Rahm-dīl; jiskā dil mulāim aur salīm ho; salīmu-t-tab'; mīhrbān; rahīm; shafaqat-farmā; karā sakht yā sang-dīl nahīn.

2.—Jisse sakhtī yā turshī zāhir na ho; jisse mīhrbānī pāyī jāe; jismeñ karāyī na ho; 'ināyat kā yā kī. [kī nazar.]

A mild look—Aisi nazar jisse sakhtī zāhir na ho; nazar-i-'ināyat; mīhrbānī

3.—Karūā tez kāṭ karne wālā yā qawī nahīn; jiskā 'amal kam ho; tez khatṭā yā talkh nahīn; musakkin; mulāim yā halkā.

A mild liquor—Halkī sharāb; sharāb jo tez karwī yā qawī na ho.—A mild cataplasm—Halkū lep; lep jo kāṭ na kare; zamād jisse taskin ho.—A mild cathartic or emetic—Dast yā qai kī halkī dawā; dast yā qai kī dawā jismeñ hiddat yā shiddat na ho. [shadīd nahīn.]

4.—Narm; jo hawās-i-khamsa ko bhalā ma'lūm ho; tund yā A mild air—Dhīmī hawā; bād-i-tund yā shadīd nahīn.—A mild light—Dhīmī raushnī; bahut tez yā karī raushnī nahīn.

☞ Sometimes used in the formation of self-explaining compounds.

Mildness, n. 1.—Mulāimat; narmī; hilm; burdbārī; rahm; sakhtī wagaira se 'amal na k.; bhalā ma'lūm d.; khush-guwārī.

2.—Girmī-sardi kā i'tidāl par h.; i'tidāl; achchhī hālat.

Mile, n. 5280 fīṭ kā fāsila; 1760 gaz khwāh 80 jarīb kā fāsila; ādh kos.

Mileage, n. Safar kā bhatta ba-hisāb-i-fī-mīl.

Milepost, } n. Mil-numā sitūn yā patthar; woh sitūn yā patthar jo kī

Milestone, } mīl ke fāsile par nasab kiyā jāe.

Military, a. 1.—Jangī sipāhiyon khwāh hathiyār yā larāyī se ta'alluq r. w.; umūrāt-i-jang se muta'alliq; fanjī harbī yā jangī.

A military appearance—Sipāhiyāna sūrat; jangī sūrat.—Military discipline—Qā'ida-i-fauji; jangī intizām.

2.—Sipah-garī par māmūr; jiske ta'alluq hathiyār chālāne kā kām ho; lashkarī; 'askarī; jangī; jarrār.

A *military man*—Sipāhī; faujī; lashkar; jāngī shakhs.

3.—Sipāhiyāna; jāngī; jo sipāhī ke liye muzaiyib ho.

Military bravery—Sipāhiyāna dilerī.—*Military virtue*—Aisi nekī yā khūbī jo sipāhī ke liye mauzūn ho.

4.—Jo sipāhiyāna khidmāt yā bare bare kāmōn ke anjām se hāsīl ho. *Military renown*—Woh shuhrat yā nām-wari jo ba-haisiyat-i-sipāhī achchhe achchhe kāmōn ke anjām se hāsīl ho; sipāh-garī ki shuhrat.

5.—Dastūr yā qā'idā-i-faujī ke mutābiq; fauj ke rawāj ke muwāfiq. The conduct of the officer was not *military*—Us afsar kā tariq fauji dastūr yā qawā'id ke mutābiq na thā; us afsar ki chāl dastūrāt-i-lashkarī ke khilāf thī.

Military tenure—Arāzī jo kisi ko khidmāt-i-jāngī ke anjām ke shart par di-jāe; zamīn jo kisi ko is wa'de par mile ki woh laṛayī ke waqt lagēgā.

Military, n. Kul sipāh; fauj; lashkar; ahl-i-saif.

Militate, v. i. Mukhālif h.; mutazād yā gūr-in-unīsib h.; kisi ke khilāf h. yā 'amal k.; muzir h.; mazarrat pahunchānā.

Used with *against*.

Militia, n. Kisi riyāsāt meñ woh log jinke nām sipāhiyōn meñ likhe hon aur jinko qawā'id wagaira karni pūrtī ho par sipāhgārī kā kām unse sirf ashadd-i-zarūrat meñ liyā jītā ho.

“Distinguished from regular troops, whose sole occupation is war or military service.” *Webster*.

Mince, v. l. i.—Kāt kāt kar bahut chhote chhote tukre kar-d.; bārik kātānā. To *mince meat*—Gosht ko qina k.; gosht ko kofta k.; gosht ko kāt-kar bārik k.

2.—Chabā chabā ke bātēn k.; zabānī adā karne meñ kisi mazmūn ko ghatā d.; mukhtasar kar-d.; kāt l.; chhor d.; alfāz yā 'ibarat meñ qat'-burid k.; ādhī bāt kahnā aur ādhī nahīn.

Mince, v. i. 1.—Chalne meñ dūr dūr yā lambe lambe qadam na r.; khirāmān khirāmān chalna; nazākat se chaluā; aṭhākiliyōn se chaluā; matakhte chaluā; apnī chāl-ghīl meñ banāwaṭ r.

2.—Āhistagī se bolnā; nazākat se bāt k.

Mind, n. 1.—Niyat; manshā; irāda; maqsad; qasd; garaz.

He did this with a wicked *mind*—Yah bāt usne burī niyat yā irāde se ki.

2.—Ragbat; khwābīsh; marzī; tabī'at; chāh.

I wish to know your *mind*—Main tumhārī khwābīsh yā marzī jānā chāhtā hūn. He had a *mind* to go—Uski khwābīsh jāne ki thī; woh jāyā chāhtā thā.

3.—Rāe; tajwīz; khayāl; 'aqīda.

To express one's *mind*—Apnī rāe zāhir k.—To be of one *mind*—Muttafiqur-rāe h.; chand shakhsōn kā kisi amr ki nisbat tajwīz-i-wāhid k.; ek dil h.

4.—Hāfiza; yād; yād-dāshit.

To put one in *mind*—Kisi ko yād dilānā.—To call to *mind*—Yād k.; soch kar phir se yād k.—To be out of one's *mind*—Kisi bāt kā bhūl jānā (uskā yād na r.)—Time out of *mind*—Woh zamāna jo yād na rahe; imtidād-i-lā-ta'ad; muddat-i-darāz; zamāna jo yād ke bāhar ho.

5.—Insān meñ quwwat-i-fahm yā quwwat-i-mudrika; bātoñ ke samajhne yā unke sabab ke daryāft karne ki tāqat; aql; hosh; zihū.

A sound *mind*—'Aql-i-salīh yā salīm.

6.—Qalb; dil; khātir; zamīr.

[nā; dil meñ ṭhahrā lonā.

To make up one's *mind*—Apnī rāe yā tajwīz qāim k.; musammam irāda k.; ṭhān-

Mind, v. t. Kisi shai ki taraf mukhātab h.; kisi chiz par dhyān yā dil lagānā; tawajjuh se nazar k.; aham tasawwur k.; barī bāt samajhnā

(jānū yā khayāl k.); lihāz k.; khayāl k.; mānā; hukm bajā lānā; ta'mil-i-irshād k.: kisi kī taraf itā'at kī nazar se mukhātab rahnā.

Never mind—Iskā lihāz na karo; iskā khayāl mat karo; kuchh muzāqa nahīn; kuchh harj nahīn; kyā muzāqa; koyī yā kuchh bāt nahīn; koyī harj kī bāt nahīn; kuchh parwāh nahīn; kyā parwāh; jāne do; chalo ho chukā; khair.

Minded, a. Rāgib; māl; chāhuc w.

[*minded*. &c.

Minded is much used in composition; as, *high-minded*; double-**Mindful**, a. Mutawajjib; jo kisi bāt par fikr se khayāl rakkhe; jo kisi bāt ko yād rakkhe; lihāz r. w.; khayāl r. w.

Followed by *of*.

Mine, n. 1.—Kān; khān; ma'dan; zamīn meñ woh gār jahān se filziyāt yā dūse ma'daniyāt khod-kar nikāle jāte haiñ. [are taken.

Distinguished from *quarries*, or the pits from which stones only

2.—Surang; qal'a wagaira ke andar yā uske niche woh jagah jahān garhā khod-kar bīrat bhar dete haiñ tāki jab usmeñ āg lagā deñ woh qal'a yā dūsi shai barhā l ho-jāo.

Mine, v. i. Zamīn meñ surang yā garhā khodnā; ma'daniyāt wagaira ke nikāle khwāh qal'a wagaira ke dhā dene ke liye surang khodnā.

Mine, v. t. Kisi kī bunyād khod-kar yā aur sabīl se nikāl d.; jar khodnā; ahista ahista yā khusyatan tabāh (barhūd yā kharāb) k.

In a *metaphorical* sense, *undermine* is generally used.

Mineral, n. Ma'danī shai; kānī shai; kān kī chīz; jo chīz kān se khod-kar ni-

Mineral, a. 1.—Ma'daniyāt se muta'alliq; ma'danī; kānī yā kān kā. [kāli jāe

2.—Jismeñ ma'daniyāt milī hoñ; jismeñ kānī ašyā kī āmezish ho.

Mingle, v. t. 1.—Milānā; ek kar d.; makhūt k.; murakkab k.; āmezish k.; khalt-malt k.; gad-mad k.; kayī chīzōñ ko ek meñ shāmīl kar-d.

2.—Ganda k.; āmezish karke bigar d.; ālūda k.; milāwat karke as-
liyat meñ futūr dīnā. [rishā paidā k.

3.—Bāham rābt-zabt karānā yā suhbat meñ milānā; āpas meñ

Mingle, v. i. Mil-jānā; makhūt ho-jānā; ek ho-jānā; ek meñ mil-jānā.

Minimize, v. t. Ghatā ke chhoṭe se chhoṭā kar d.; kam se kam kar d.

MINIMUM, n. (Lat.) Qalīl-tariñ miqdār; aqāl-i-miqdār; chhoṭe se chhoṭā miqdār; woh shai jo be-waqt ho; shai-i-nā-chīz; chhoṭī yā khafīf chīz.

Minister, n. 1.—Naukar; mātaht; darja-i-adnā kā madadgār; kār-pardāz.

2.—Wazīr; diwān; madārū-l-muhām; woh shakhs jisko bādshāh umūrāt-i-riyāsat kā intizām sipurd kare; rukn-i-saltanat.

3.—Woh shakhs jo kisi bādshāh yā riyaṣat kā qāim-maqām banā-
kar dūse mulk ke bādshāh ke huzūr meñ bhejā jāe; elchī; safir.

4.—Purohit; imām; mullā; pādri; paṇḍā.

Minis . . . . . Denā; baham pahuñchānā; muhaiyā k.; raf-i-hājat k.

Minis, n. 1.—Bataur mulāzim-i-huzūrī yā kār-pardāz ke 'amal k.; mauṣ . . . yā hāzīr rahkar kām k.; kisi qism kī khidmat k. 'ām isse kī dīni ho yā dunyawi.

2.—Zarūrī chīzeñ baham pahuñchānā; zarūrī chīzeñ kisi ko d.; rifāh yā ārām ke zarī'e baham pahuñchānā; kisi ke liye rifāh kī sūrat paidā k.; hājat-rawāyī k. [hoñ; ijrāyī kāmōñ se ta'alluq r. w.

Ministerial, a. 1.—Āmilāna; un kāmōñ se muta'alliq jo 'adālatāna na

Distinguished from *judicial*.

2.—Purohit kā; purohiti; pādriyon se muta'alliq; pādriyon kā.

3.—Riyāsat ke wazīron se muta'alliq; wuzarā umarā yā arākūn-i-saltanat se uisbat r. w.

Ministerially, *ad.* Āmilānā; āmil ke taur par yā uski haisiyat se. [kāmtar.

Minor, *a. l.*—Asgar; kisi dūse kī nisbat chhoṭā; dūse se chhoṭā; kihtar; Opposed to *major*. [uahū; jismeñ waq'at na ho; be-waq'at.

2.—Qalil; chhoṭā; khafif; nā-chiz; khās na'ūn; baṛī yā aham *Minor* sums—Chhoṭī chhoṭī raqmeñ; ruqūn-i-khafif.—*Minor* arguments—Dalāil-i-be-waq'at; khās khās dalileñ nahiñ.

Minor, *n.* Nā-bālig; jo bulūg ko na pahuñchā ho; wah shakhs jo kam-siñ ke bā'is apne wālidain yā walī ke taht-i-hukūmat rahe aur qāūn ke rū se mu'ahāde aur apnī jāedād kā ihtimām na kar-sake; jo shakhs qāūn ke mutābiq siñ-i-bulūg ko na pahuñchā ho (bālig na huā ho).

Minority, *n. l.*—Nā-bāligi; nā bālig rahne kī hālat yā uskā zamāna; hadd-i-bulūg ko na pahuñchnā.

2.—Qillat; kami; kasrat nahiñ—jaise kisi shakhs ke intikhab yā kisi amr kī tajwiz meñ rāe dene wālon yā rāeon kī.

Opposed to *majority*.

Minus, *a.* Kam; jo minhā yā waz' kiyā jāe; jo ghaṭāyā jāe; jo nikāl liyā jāe.

Minute, *a. l.*—Bahut chhoṭā qulil yā khafif; miqdār yā qad meñ bahut chhoṭā; nā-chiz; haqīr.

2.—Jismeñ chhoṭī chhoṭī bāton par lihāz rakkhā jāe; jismeñ nukta-chiñ kī jāe; jismeñ bārikī nikālī jāe yā mū-shigāfī kī jāe.

A *minute* observation—Aisā qaul jismeñ har juz par lihāz kiyā jāe.

Minute, *n. l.*—Lamha; lahza; ghaṭe kā sāthwāñ hissa; sāth daqīqa.

2.—Tahrīr-i-mukhtasar; thoṛā se likh leñ; kisi bāt kī tahrīrī yād-dāsht yā uskā khulāsa.

To take *minutes* of a conversation or debate—Kisi guftgū yā mubāhase kī yād-dāsht yā uskā khulāsa likh l.—To take *minutes* of a contract—Yād rakhne ke liye kisi mu'ahade ke hālat mukhtasar taur par likh r.

Minute, *v. t.* Kisi shai kā khulāsa yā uski mukhtasar kaifiyat likh l.; likh l.; ṭānk l., ba-tarz-i-mukhtasar qalam-band k.; kisi bāt ko khulāse ke taur par likh l.; yād-dāsht likh l.

Minute-book, *n.* Yād-dāsht kī kitāb.

[mātam zāhir ho.

Minute-gun, *n.* Ek ek minit ba'd top kā chhūtnā jisse koyī musibat yā

Minuteness, *n. l.*—Bahut hī chhoṭāyī; bahut bārik yā chhoṭā h.

2.—Chhoṭī chhoṭī bāton par lihāz; baṛī bārikī. [daqāiq; nukte.

Minutia, *n. (Law)* Mufassal kaifiyat; juzziyāt; chhoṭī se chhoṭī bāteñ;

Used chiefly in the plural (*minutiae*). [achambhe kī bāt.

Miracle, *n. l.*—Ta'ajjub kī bāt; aisi bat jisse hairat ho; achambhā;

2.—Aisā wāq'ā jo ma'mul ke khilāf ho; karāmat; mu'jiza; i'jāz.

Miraculous, *a. l.*—Masihāyī; i'jāz ke taur par; jo karāmāt se ho; qudratī.

2.—Ma'mul yā had se ziyāda 'ajib-o-garīb; silsila-i-tabi'i se baṛh-kar.

Mirth, *n.* Suhbat kī khushī; woh baṛī khushī jo ahabāb kī suhbat meñ ho; chahālpahal; dhūm-dhām; 'aish-o-jaish.

Misadvice, *n.* Burī salāh; salāh-i-bād.

[yat-i-bejā k.

Misadvise, *v. t.* Kisi ko burī salāh d.; kisi ko burī rāh dekhlanā yā hidā.

Misallegation, *n.* Bayān-i-galat; galat-bayānī.

Misallege, *v. t.* Galat bayān k.

Misapplication, n. Isti'māl-i-be-jā; itlāq-i-be-jā; jis shai par itlāq wājib na ho uspar itlāq; kisi maqsad-i-nā-jāiz meñ sarf.

Misapply, v. t. Bure taur par isti'māl k.; be-jā isti'māl k.; bure kām meñ lānā; sarf-i-be-jā k.; be-jā itlāq k.; jis shai yā shakhs se muta'alliq karnā chāhiye usse muta'alliq na k.

Misapprehend, v. t. Galat samajhnā; ma'nī mafhūm yā matlab samajhne meñ galatī yā khatā k.; galat-fahmī k.

Misapprehension, n. Galat-fahmī; galatī; kisi shakhs kā mafhūm galat samajhnā; kisi wāqi'a ke samajhne meñ khatā yā galatī k. -

Misappropriation, n. Tasarruf-i-be-jā; tasarruf-i-nā-jāiz; khurd-burd; gabu-o-tasarruf; khā-jānā; tagallub. [tartīb meñ galatī k.

Misarrange, v. t. Be-tartībī k.; nā-munāsib tartīb par r.; kisi shai kī

Misbehave, v. t. Bad-chalnī k.; bad-uslūbī k.; nā-munāsib tartīb iḥtiyār

کے. Often used with a reciprocal pronoun. [k.; burī chāl chalnā.

Misbehaviour, n. Bad-chalnī; bad-atwārī; kaj-khulqī; bad-akhilāqī;

bad-mu'āmalagī; bad-uslūbī; tartīb-i-be-jā. [galat hisāb k.

Miscalculate, v. t. Hisāb yā shumūr meñ galatī k.; hisāb meñ chūk jūnā;

Miscarriage, n. 1.—Nā-kāmī; nā-kāmyābī; kisi kām ke anjām kā achelhī

2.—Bad-tuīqgī; bad waz'ī; burī chāl; tartīb i-be-jā. [ua h.

3.—Isqāt-i-hamal; waz'-i-hamal; peṭ girmā.

Miscarry, v. i. 1.—Jo natīja maqsūd ho uskā na nikalnā; kāmyāb na h.; nā-kāmī h.; jo bāt chāhī gayī ho uskā na h.; bigar jūnā; na baunā; sāqit ho-jūnā; kār-gar na h.; rāegān h.

کے. Applied to persons or undertakings, and to things.

The attempt has *miscarried*—Woh koshish kām-yāb na huyī (kār-gar na huyī yā rāegān huyī). [ho-jūnā.

2.—Jahān pahunchnā maqsūd ho wahān na pahunchnā; talaf

The letter has *miscarried*—Us khat kā jahān pahunchnā maqsūd thā wahān na pahunchnā (asnā-i-rūh meñ talaf ho-gayā).

2.—Isqāt ho-jūnā; suqūt-i-hamal ho-jūnā; hamal (peṭ) kā gir-jūnā.

Miscellaneous, a. Makhlūt; milājulī; khalt-malt; anwā' aqsām kā; tarah tarah kā; mutafarriq; mutafarriq qismoñ kā; pachmel.

Mischarge, v. t. Kisi ko nām hisāb likhne meñ galatī k.; kisi raqam ko jisko nām ba-madd-i-kharch qāim karnā chāhiye us'ke nām galatī se qāim na k. balki dūsrē ke nām chāpḥānā; madd-i-munāsib meñ na likhnā. [kā siyāha-i-galat; bhul-khatī.

Mischarge, n. Kisi ko nām kisi hisāb ko qāim karno meñ galatī; hisāb

Mischief, n. 1.—Nuqsān jo jāubūjh-kar yā ittifāqiya kiya jāe; nuqsān jo be-parwāyī be-wuqūfī yā kujrawī so ho; ziyān taklīf yā ranj jo kisi insān se pahunchē; mazarrat; khisāra; aksar woh badī yī ranj jo bo-i'tināyī kī wajh so yā khel meñ ho-jāe. [kharābī.

2.—Taklīf yā ranj kā bā'is; woh bāt jisse izā pahunchē; burā'ī;

Mischief-maker, n. Nuqsān-rasān shakhs; woh shakhs jo bahkā-kar jhagrā karāye; jo targīb dokar dushmanī karāwe; jo jhagre lagīye yā adāwat karāye. [karāne w.; āg lagāne w.; musid; fitna-pardāz.

Mischief-making, a. Nuqsān karāne w.; ziyān-kār; dushmanī yā takrār

Mischivous, a. 1.—Ziyān-kār; nuqsān-rasān; zarar-rasān; bad; fitna-angaz; fitna-pardāz; musid.

A *mischievous* man or disposition—Mufsid shakhs ya tabi'at; fitna-purdaaz shakhs ya tabi'at. [izā-rasūū.

2.—Sharir; nuqsūn pahunchāne par' māil; taklif-dih; ranj-dih; A *mischievous* boy—Sharir larkā; larkā jo taklif diya ya diq kiya kare.

Misconceive, v. t. or v. i. Galat samajhnā; samajhne meñ galatī k.; ta'bir-i-gair-i-sahih k.; kisi shai ki nisbat 'galat rāe qāim k.; kisi amr meñ galat-fahmī k.; kisi bāt ke samajhne meñ bhūl k.

Misconception n. Khayāl-i-galat; khayāl-i-khām yā fāsid; rāe-i-galat; kisi shai ki nisbat galat-fahmī.

Misconduct, n. Tarīq-i-be-jā; bad-ā'mālī; bad-atwārī; bad-uslūbī; bad-nazmī; be-intizāmī; kisi kām kā burī tarah se chālānā.

Misconduct, v. t. Burī tarah par chālānā; bad-nazmī k.; kisi kām ko bad-uslūbī be-intizāmī yā bad-ihitimāmī se k.

Misconduct, v. i. Bad-chālī k.; bad-waz'ī k.; tarīq-i-bad ikhtiyār k.

Misconstruction, n. Ta'bir-i-galat; lafzon yā bāton kī gair-sahih ta'bir; aslī ma'nī yā maflūm kā sahih sahih na samajhnā.

Misconstrue, v. t. Ta'bir-i-galat k.; tāwil-i-gair-sahih k.; kisi ko maflūm ma'nī yā matlab ko galat samajhnā yā samjhnā.

Miscount, v. t. Galat-shumārī yā shumār-i galat k.; gintī meñ bhūl k.; gintī meñ chūk jānā. [tārikh likhne meñ galatī k.

Misdate, v. t. Tārikh-i-galat likhnā; sahih tārikhī darj yā qāim na k.; *Misdeed*, n. Fil'i-bad; burā kām; fil'i-qabīh yā fāsid; fisq-o-fujūr.

Misdemeanour, n. Bad-chālī; bad-ā'mālī; bad-tarīqgī; khatā; be-intizāmī; bad-nazmī; be-ihitimāmī. [chūk.

2.—Jurm-i-khāfī; chhoṭī chhoṭī khatāyen aur firo-guzāsh; bhūl-*Misdirect*, v. t. 1.—Kisi ko galat patā-thekānā batlānā; kisi ko patā dene meñ galatī bhūl yā khatā k. [batlānā.

To *misdirect* a passenger—Kisi musāfir ko kisi jagah kā patā-thekānā galat

2.—Jis shakhs ke nām yā jis maqām par bhejnā chāhiye uske pās yā wahān nahīn balki aur kisi ke nām yā aur kahīn bhejnā—jaise koyī

Misdirection, n. 1.—Patā-thekānā batāne yā likhne meñ galatī. [khat.

2.—(Law) Woh galatī jo ahl-i-jūrī ko muqaddame ke hālāt ke bayān karne meñ hākim-i-'adālat kare.

Misemploy, v. t. Kisi kām meñ na lānā; zā'i kar-d.; rāegān k.; must khonā; burī tarah yā bure kām meñ isti'māl k.; be-jā isti'māl k.; kār-i-bejā meñ sarf k.; burī rāh meñ lagānā; isti'māl-i-bad k. [dākhilā.

Mis-entry, n. Siyāha-i-galat; hisāb meñ kuchh galatī se likh d.; galat

Miser, n. Tamnā'; barā hī lālchī shakhs; bakhil yā abkhal; woh daulat-mand shakhs jo iflās ke khauf se har tarah kī taklif uthāye.

Miserable, a. 1.—Ranj taklif musibat iflās yā burāyī ke khauf kḥwāh kisi dūsri wajh se nihāyat malūl; āshufta; khastā-hāl; nā-shād; kisi bā'is se taklif meñ mubtalā; bad-nasīb; kam-bakht; tabāh yā tabāh-hāl.

2.—Ranj-āwar; taklif-dih; jisse malūl yā taklif paidā ho.

3.—Nihāyat zalil yā haqir; nihāyat shikasta-hāl; jisse barī muslisī yā gurhat pāyī jāe; jispar muslisī barastī ho.

4.—Nihāyat kamzor yā shor—jaise zamīn.

5.—Barā kamīna yā zalil; nihāyat haqir—jaise koyī shakhs.

Miserably, ad. Kambakhtī se; musibat ke sāth; nihāyat bure taur par; zillat ke sāth; taklif yā ranj meñ.

Miserly, *a.* Barā lālchī; kanjūs; barā bakhlī; kafau-ghasot; makkhī-chūs.
Misery, *n.* 1.—Tabīlat kī barī nā-shādī; darja-i-gīyat kī taklīf 'ām isse kī jismānī ho yā qalbī; barī taklīf; barā sadma; tabāhī; kharābī; skāmat; khwārī. [pahuñchti hai; rauj yā taklīf ke aslī bure asbāb.

2.—Musibat; balā; woh aslī badiyān yā kharābiyān juse taklīf
Misfeasance, *n.* (Law) Fī'l-i-nā-jāiz; fī'l-i-muzir yā be-jā; kisi aise fī'l kā ba-tarz-i-nā-munāsib k. jo jāiz tarīq par ho-saktā ho.

Misfortune, *n.* Kam-bakhtī; bad-nasībī; bad-qismatī; shūmī-i-tālī; musibat; āfat; balā; shāmat.

Misgive, *v. t.* Shak aur khauf se bhar d.; dil meñ kisi amr kā tayaq-qun rahne na d.; khatī k.; dhokhā d.; jawāb d. [me, him, them.

کے Usually applied to the heart and followed by such pronouns as
Misguide, *v. t.* Gumrah k.; zalalat meñ dūnā; galatī meñ dūnā; terhī rāh batlānā; sīdhe rāste par na le-chalnā.

Mishap, *n.* Burā ittīfāq; terhā saujog; kam-bakhtī; musibat; shāmat.

Misinform, *v. t.* Kisi ko galat khabar d.; kisi se wāqī'at-i-gair-sahih bayān k.; jhūthī khabar d.; sahīh sahīh khabar se muttali' na k.

Misinstruct, *v. t.* Hidāyat-i-galat k.; be-jā sikhlanā; ta'līm-i-galat k.; batlāne yā sikhlanē meñ galatī k.

Misinterpret, *v. t.* Ta'bīr-i-galat k.; galat samajhnā yā bayān k.; matlab ko samajhne yā bayān samjhāne meñ galatī k.; kisi ke mafhūm kī tafsīr sīkhat ke sāth na k.

Misinterpretation, *n.* Galat ta'bīr k.; ta'bīr-i-galat; samajhne yā sam-jhāne meñ galatī. [be-dhab milānā.

Misjoin, *v. t.* Gair-mauzūn yā nā munāsib tarīq par shāmil k.; be-jor yā

Misjoinder, *n.* (Law) Kisi muqaddame meñ ashkhās yā bināhā-i-mukhāsamat kā shumūl-i-galat; ok hī da'we meñ mukhtalif aur jadāgāna da'wān kā nā-jāiz shumūl; ta'addud-i-da'wī; farīq kā ishtimāl-i-bejā.

Misjudge, *v. t.* Kisi bāt kī tajwīz meñ galatī k.; galat tajwīz k. [qāim k.

Misjudge, *v. i.* Tajwīz meñ galatī k.; chūk jūnā; khayāl yā rāe-i-fāsid

Mislay, *v. t.* 1.—Bejā qāim k. yā lagānā [be-jā la'ayā gayi hai.

The charge has been mislaid upon him—Yah da'wā yā jurm upar galat yā

2.—Kisi aisi jagah rakh d. jo yād na pare; gum kar-d.; be-thekāne r.; kabīn rakh-kar bhūl jānā.

Mislead, *v. t.* Burī rāh dokhlānā; tarīq-i-bejā par le-chalānā; gumrah k.; khatā meñ dālānā; bhūlānā; bhūl karānā; bhatkānā; bahkānā; dhokhā d.; mugālata d. [jisse dhokhā ho.

Misleading, *ppr.* Gumrah k. w.; bhūl meñ dālne w.; dhokhā d. w.;

Mismanage, *v. t.* Bad-nazmī k.; burī tarah par chalānā; burā ihtimām k.; munāsib band-o-bast na k.; bigār d.; darham-barham kar-d.; abtar kar-d. [bastī.

Mismanagement, *n.* Be-intizāmī; bad-nazmī; be-ihitmāmī; be-band-o-

Misnomer, *n.* (Law) 1.—Kisi shakhs ke aslī nām meñ galatī; ek nām kā dūse nām kī jagah isti'māl k.; tasmiya-i-galat.

2.—Aisā nām yā laqab jo galat yā gair-muta'alliq ho.

Misplace, *v. t.* Jis jagah par rakhnā chāhiye wahān na r.; kisi be-jā maqām par r.; shai-i-nā-munāsib par r. yā qāim k.

Misplead, *v. i.* 'Uzrāt kī peshī meñ khatā k.; 'uzr-i-galat posh k.

Mispleading, *n.* (Law) 'Uzrāt kī peshī meñ galatī; 'uzr-i-galat.

Misprint, v. t. Chhāpne meñ galatī k.; galat chhāpuñ.

Misprint, n. Chhāpe ki bhūl; galatī-i-tab'; asl ke khilāf chhāpā.

Mispronounce, v. t. Galat talaffuz k.; talaffuz meñ galatī k.

Misproportion, v. t. Ek chiz ko dūsrī chiz ke ham-andāz karne meñ galatī k.; be-jor-jor milānā.

Misquote, v. t. Galat hawāla d.; istidlāl-i-gair-sahih k.

Misreport, v. t. Galat bayān k.; kisi shai ki nisbat aisā bayān k. jo sahih na ho. [se kisi shai ki nisbat bayān-i-gulat yā darog k.]

Misrepresent, v. t. Jhūṭh yā galat bayān k.; khabāsat lā'ilmī yā gaffat

Misrepresentation, n. 1.—Jhūṭh yā galat bayān k. [bhūl yā khabāsat se.

2.—Bayān-i-darog yā gair-sahih 'am isse ki be-parwāyī se ho khwāh Miss, v. t. 1.—Wār kā khālī jūnā; na laḡnā; tīr-ba-hadaḡ na h.; shai-i-maqsūd tak na paluñchuā yā uskā hāsil na h.; na milnā; na pānā.

2.—Kisi shai ki 'adam-maujūdagi kā hāl ma'lūm k. yā is bāt kā ma'lūm h. ki jis maqām par fulān shai kā honā tasawwur kiyā gayā thā wahāñ par woh nahīñ hai; kisi shai kā na milnā; gum h.; kisi shai ki ihtiyāj ma'lūm h. yā uskā khabāñ dil par guzarnā; kisi shai ke hāth se nikal jāne par afsos k.; chāhnā; hājat r.

3.—Matrūk k.; dar-guzar k.; yūñhiñ rah-jūnā; na pānā.

Miss, v. i. 1.—Na laḡnā; na baiṭhūnā; idhar-udhar nikal jānā; bahak-jānā; jidhar thīk jānā chāhiye udhar na jānā.

2.—Nā-kāmyāb h.; chūk jānā; khatā kar-jānā.

3.—Na pānā; na milnā; daryāft na kar-sakuñ.

With of

4.—Galatī k.; bhūl k.; chūk jānā; khatā k. [balki aur kabhi bhej d.]

Mis-send, v. t. Bhejne meñ galatī k.; jahāñ-bhejnā chāhiye wahāñ nahīñ

Missile, a. Jisko hāth se khwāh kisi aur tarah par pheñk sakeñ.

A missile weapon—Woh hathiyār jise pheñk-kar māreñ khwāh kisi aur sabil se chhoreñ—jaise tīr neza bhālā patthar golī golā wagaira.

Missile, n. See *supra*.

Missing, a. Kisi shai kā us jagah par na rahnā jahāñ uske milne ki um-med ho; gum; nahīñ; talab yā talāsh ke waqt maujūd nahīñ; apuñ jagah par nahīñ; apne thekāne par nahīñ. [hai].

That book is missing—Woh kitāb apuñ jagah par nahīñ hai (gum hai yā nahīñ). **Mission, n. 1.**—Bhejnā yā bhejā jānā; anjām-i-kār kā ihtiyār pakar shakhs-i-zi-ikhtiyār ki taraf se bhejā yā ta'ināt kiya jānā.

2.—Woh bāt jo nāma-bar paigām-bar yā mukhtār ke zimme ki-jāe; paigām; farz yā kām jiske anjām ke liye koī bhejā jāe; woh bāt jiski ta'mil kisi ke zimme ki-jāe.

3.—Woh sab log jo kisi kām ke anjām ke liye bheje jāeñ; jitne log kisi khidmat ke anjām-o-insirām ke liye muta'aiyan hoñ.

4.—Pādrion ke rahne ki jagah yā unkā guroh.

Missionary, n. Jo mazhab phailāne ke liye bhejā jāe; pādrī.

Mis-spend, v. t. Bejā sarf k.; zā'i k.; be-niatlab yā bure kām meñ laḡnā; talaf k.; barbād k.; urā d.; kho d. [batlānā].

Misstate, v. t. Galat bayān k.; kisi shai ki nisbat galat-bayānī k.; jhūṭh

Misstatement, n. Bayān-i-galat 'am isse ki zabāñi ho yā tahrīrī; bayān

Mist, n. 1.—Kuhṛā; kuhāsa. [jo sahih na ho.]

2.—Woh shai jisse tarīkī chhā jāe yā āñkhoñ ke āge parda par jāe.

Mistake, v. t. 1.—Kisī shai kī girift meñ khatā k.; galat samajhnā yā tasawwur k.; galat-fahmī k.; thīk thīk na samajhnā; bhūlnā; chūkhnā.

2.—Galatī kī wajh se ek bāt kī jagah dūsri bāt samajhnā; ek shai ke 'iwaz dūsri shai ko galatī se qāim k.

To be mistaken—(a) Galat samjhā jānā; thīk yā sahīh na samjhā jānā.—(b)

Gumrah kiñ jānā; galatī k.; galat-fahmī k.; bhūl k.; chūk jānā.

Mistake, v. i. Rāc yā tajwiz meñ khatā k.; khām-khayālī yā galat-fahmī k.; galatī khatā yā bhūl k. [khayālī; galatī; bhūl; chūk; khatā.

Mistake, n. Rāc tajwiz yā tariq meñ galatī; galatī; galat-fahmī. khām-

Mistaken, a. 1.—Galatī kā qusūr-wār; jisse galatī bhūl yā chūk huiyī ho.

He is mistaken—U-se galatī ho-gayī; usne bhūl kī.

2.—Jiske samajhne yā khayāl karne meñ galatī huiyī ho.

The sense of the passage is mistaken—Is 'ibarat ke ma'ni ke samajhne meñ galatī huiyī (ikā mafhūm galat samjhā gayā yā sahīh sahīb nahīn samjhā gayā).

3.—Galat; gair-sahīh; be-jā.

A mistaken notion—Khayāl-i-galat.

Mistress, n. 1.—Woh 'aurat jo sāhiba-i-ikhtiyar sāhiba-i-hukūmat yā sāhiba-i-milkiyat ho; woh 'aurat jo afsar ho; khāndān yā madrase wagairā kī afsar. [woh 'aurat jo kisī amr meñ māhir ho.

2.—'Aurat jo kisī bāt meñ barī humar-mand yā nspar qādir ho;

3.—Woh 'aurat jise koyī dil se pyār kare; woh 'aurat jiske qābū meñ kisī kā dil ho; mahbūba; ma'shūqa; dil bar.

4.—Woh 'aurat jo ba-jāe zanjā ke ho par huqūq-i-zaujiyat use hāsil na hoñ; zan-i-madkhūla; suraiya; rakhelī; haram; chor-mahal.

Mistrust, n. Be-'itibārī; gair-mu'tamadi; shubha; bad-gumānī; bad-zanī.

Mistrust, v. t. Bad-gumānī k.; shak k.; bad-gumānī yā hasrat se nazar k.; bad-zan rahnā; shubha r.

Misunderstand, v. t. Galat samajhnā; samajhne meñ khatā galatī bhūl yā chūk k.; be-jā samajhnā; galat fahmī k.; kuchh kā kuchh samajhnā.

Misunderstanding, n. 1.—Galat-fahmī; galatī; bhūl; chūk; khatā.

2.—Nā-ittifāqī; ikhtilāf; tanāzu'; qabāhat; nizā'-i-khāfif; khalish; kaj-fahmī; khat pat; shakar ranjī; bad-mazagī

Misuse, v. t. 1.—Nā-munāsib bartāw k.; burī tarah isti'māl k.; bure kām meñ lānā; itlāq-i-bad k.

2.—Bad-sulūkī k.; bad-uslūbī k.; burī tarah pesh ānā.

Misuse, n. 1.—Isti'māl-i-bejā; bure kām meñ lānā; nā-munāsib tārīq

2.—Bad-sulūkī; burā bartāw. [par musta'mal k.

3.—Isti'māl-i-galat; itlāq-i-bejā; bejā tārīq par lagānā.

Misuser, n. (Law) (a) Kisī haq kā isti'māl-i-nā-jāiz. (b) Apne haq se zāid yā uske khilāf kām meñ lānā.

Mitigate, v. t. 1.—Halkā k.; ghatānā; kam k.; takhfif k.

To mitigate pain or grief—Dard yā ranj ko kam k. yā usmeñ takhfif k. [kamī k.

2.—Kisī kī sakhti ko kam k.; i'tidāl par k.; sakhti yā shiddat meñ

To mitigate cold—Sardi kī sakhti yā shiddat ko kam k.; sardi ko i'tidāl par k.

3.—Ziyāda tabammul ke qābil kar-d.; ghatānā; kam k.; shiddat yā sangīnī ko kam kar d.

To mitigate punishment—Sazā kam k. (ghatānā yā usmeñ takhfif k.).—To mitigate a sentence—Kisī hukm-i-sazā meñ takhfif yā kamī k.

4.—Kisī tāwān wagairā kī ta'dād ko ghatānā yā kam kar d.

Mitigation, *n.* Kam k. yā kam kivā jānā; kisi rauj dard sakhtī āfat sazā ta'zir yā dūsrī balā meñ kamī yā takhfiḥ. [halkā k. w.]

Mitigative, *a.* Takhfiḥ k. w.; kam k. w.; ghaṭāne w.; taskīn d. w.;

MITTIMUS, *n.* [Lat.] (*Law.*) (a) Woh hukm-nāma-i-'adīlat jiske zarī'e se koyī mujrim qaid meñ bhejī jāe. (b) Woh hukm jiske rū se kisi mut-qaddame ke kāgazāt ek 'adālat se utā-kar dūsrī 'adālat meñ chālē jūweñ.

Mix, *v. t. 1.*—Mukhtalif chizon ko bāham milānā; āmezish k.; khalṭ-malt k.; makhlūt k.; sānuā; gad-mad k.

Applied both to solids and liquids.

2.—Kisi kī suhbat meñ milnā yā sharik h.; kisi se rafāqat k.; kisi se bahut milnā; sānuā. [nahīn hotā (nunmeñ nahīn santā).]

He does not mix himself among the people—Woh logoñ kī suhbat meñ sharik

3.—Milā-kar banānā; ajzī ko bāham mutaharrik karke paidā k.; kḥās kḥās ajzā-i-mukhtalifa se tarkīb d.; makhlūt k.; milānā; murakkab k. [donoñ shāmīl hoñ.]

Mixed action—(*Law*) Aisi nālīsh jismeñ jāedād-i-manqūla aur gair-manqūla

Mix, *v. t. 1.*—Bāham makhlūt ho-jānā; khalṭ-malt ho-jānā; ek dūse se mil-jānā; gad-mad ho-jānā; sau jānā.

2.—Milnā; sharik h.; ham-suhbat h.; sānuā.

To mix in society—Logoñ kī suhbat meñ sharik h. (unse milnā-julnā).

Mixture, *n. 1.*—Milānā yā miljānā; āmezish; ikhtilāl; milāwat.

2.—Jo kuchh milā ho; jiskī tarkīb mukhtalif ajzā se ho. [kiyā jīe.]

3.—'Araq-i-murakkab; woh 'araq jo bahut sī dawāeñ milākar taiyār

Mob, *n.* Balwāyī jamā'at; hangāma khez jamā'at; logoñ kā paresān majma'; kisi maqsad-i-nā-jāiz wagaira ke liye logoñ kā bātor (majma').

Mock, *v. t. 1.*—Hiqārat yā tamaskḥur kī nazar se kisi kī naql k.; muñh banānā; hañsī ke liye naql k.

2.—Hiqārat se bartāw k.; haqīr samajhnā; hañsnā.

3.—Kisi ko māyūs k.; dhokhā d.; tarsānā; lalchānā. [mahrūm k.]

To mock expectation—Ummed meñ dhokhā d.; ummed par kḥanda mārū;

Mode, *n. 1.*—Tarīq; tarz; shakl; dhang; dhab; waz'; uslūb; tarāsh-kharāsh.

2.—'Am rawāj; kisi shahr yā qaum kā 'am dastūr; waz'.

Model, *n. 1.*—Namūna; dhāñcha; sāñcha; qālib; kḥāka. [nāp.]

2.—Woh shai jisse kisi chīz kā andāz kiyā jāe; paimāna; kaindā;

3.—Nazīr; tamsīl; namūna; woh shakhs yā shai jiskī taqlīd kī-jāe (jisko dekh-kar usikī pairawī karen; usikī māniud kuchh karen).

4.—Kisi haiyu-l-qāim shai kī utnī hī barī yā usse chhotī shabīh; shabīh jo hū-ba-hū asl sī ho; kisi kā ṭhīk utārā; kisi kī bi-'ainīh naql.

Model, *v. t.* Kisi namūne ke mutābiq banānā; kisi kḥās ḍaul par banānā; ḍaul yā tarah ḍālnā; kisi kḥās sūrāt yā shakl kā banānā; sāñcha dhāñcha yā kḥāka banānā; kisi shai kā namūna banānā jisse aslī shai banāyī jāe.

Moderate, *a. 1.*—Mahdūd; pā-baud; i'tidāl par lihāz r. w.; kisi amr meñ hadd-i-munāsib se tajāwuz na k. w.; jo kisi bāt meñ ziyādatī na kare.

Moderate in eating or drinking—Khāne-pine meñ i'tidāl par lihāz r. w.; jo kḥur-o-nosh meñ ziyādatī na kare. [na pare.]

2.—Miqdār meñ mahdūd; andāz se ziyāda nahīn; jismeñ bahut sarf

He keeps a moderate table—Woh khāne-pine kī chīzeñ bahut ziyāda nahīn rakhtā; uske khāne-pine kā sāmān bahut sarf-angez yā andāz se ziyāda nahīn hotā.

3.—I'tidāl par; mu'tadil; shadīd sakht yā tund nahīn; dhīmā; ziyāda nahīn; ausat darje kā.

Moderate heat—Sakht-garmī nahīn; i'tidāl kī garmī.—*Moderate abilities*—Ausat darje kī liyāqat; mutawassit qābiliyat.

Moderately, ad. Darja-i-i'tidāl par; bahut ziyāda nahīn; i'tidāl ke sāth; bilā sakhtī yā tashaddud; ausat darje par; dhīmepan se; thoṛā sā.

Moderation, n. 1.—Zabt-i-munāsib; har qism kī ziyādatī se baiāat; i'tidāl; miyāna-rawī. [rahnā; dhīraj.

2.—Hilm; tahammal; tabī'at kā i'tidāl; qarār; dil kā ek tarah par

Modern, a. Zamāna-i-hāl yā maujūda se muta'alliq; us waqt se ta'alluq r. w. jise guzre bahut 'arsa na huā ho; hāl kā; qadīm nahīn; muddat-i-darāz kā nahīn; thoṛe dinoñ kā; jadīd.

“*Modern* is opposed to *ancient*; *recent*, to what has been past for no considerable length of time.” *Webster.*

Modest, a. 1.—Jisko munāsabat kā khayāl ho; shokh yā gustākḥ nahīn; muaddab; magrā nahīn; jismen tashakḥkhus na ho; jo dīng na māṛā kare; 'ājiz; miskīn; munkasir; garīb—jaise koyī mard.

2.—Pāk-dāman; 'ismat-tīrāz; mahjūb; hayā dār; jismen un bātoñ kā lihāz rahe jo unās ('auratoñ) ke liye munāsib hoñ; jo bad-chalau na ho; bā-'iffat—jaise 'aurat.

3.—Jismen ziyādatī na pāyī jāe; jismen i'tidāl par lihāz rahe; jismen be-andāzagi na ho; jo ausat darje kā ho; behūda yā fuzūl nahīn; lā-tāil nahīn; ma'qūl; wājib.

A *modest request*—Istidl'ā i-ma'qūl; aisi darḥwāst nahīn jismen sāl kī behūdagi yā ziyādatī pāyī jāe. [kamāl adab se.

Modestly, ad. 1.—Dilerī sh. ḥ. yā guṭākḥi ke sāth nahīn; muaddabāna;

2.—Aise taur par ki be-sharmī yā be-gairatī pāyī na jāe. [pāyī jāe.

3.—Bahut ziyāda nahīn; behūdagi ke sāth nahīn; jisse fuzūlī na *Modesty, n.* 1.—Munkasir h; inkisār; woh sifāt jisse insān apnī 'umdagī aur buzurgi kā khayāl bahut ziyāda na rakkhe; gurūr wag'ira kā na r.; apnī tayīñ kam aur dūsoñ ko ziyāda samajhnā; ḥ. ḥ. sārī; gurbat; 'ijz; firo-tauī. [khush-atwārī; nek-chalni.

2.—Pāk-dāmanī; 'ismat; 'iffat; bad-chalni kā na h.; hayā; gairat;

Said in reference to women.

Modification, n. 1.—Tarmīm; shakl badal ke nayī sūrat kā banānā; kisi chiz kī nayī shakl banānā; tabādala-i-haiat; nayī sūrat pakarṇā yā ikhtiyār k. [dhang; hālat.

2.—Shakl yā tarz-i-ḥ. s.; shakl yā hālat-i-tabdil-shuda; sūrat;

Modified, p. p. 1.—Sūrat yā sifāt-i-zāhiri men tabdil; mubaddal; badlā huā.

2.—Jo i'tidāl par kiya gayā ho; jiske woh ajzā badal diye gaye hoñ jinpar i'tirāz ho-sake.

Modify, v. t. 1.—Sūrat yā sifāt-i-zāhiri badal d.; kisi shakl kā banānā; kisi shai ko nayī shakl d.; tarmīm k.; badalnā.

To *modify* the terms of a contract—Kisi mu'āhade kī sharāit ko tabdil k.

2.—Darje yā wus'at men kam k.; ghaṭā d.; i'tidāl par kar-d.; taikhif k. [bandī ho; rasmi; rawājī.

Modish, a. Rasm yā dastūr ke mutābiq; jismen waz' kī nihāyat hī pā-*MODUS, n.* [Lat.] Tarīq; tarz; dhang; rāh.

Modus operandi—Tarz-i-kārrawāyī; kām karne kā tarīq.

Moiety, n. Do barābar hissoñ men se ek; nisf; ādhā.

Moist, a. Kisīqudar bhīgā; martūb; nam; tar; sūkhā nahīn.

Moisten, v. t. Nam k.; tar k.; gilā k.; kuchh kuchh bhīgā d.

Moisture, *n.* 1.—Namī; kisiqadar tarī; rutūbat; jisse koyī shai nam yā tar ho-jāe; thoī si saiyāl shai.

Molehill, *n.* Miṭṭī kī dher jo zamīn khod-kar chhachhūndar lagā detī haiñ; kisi barī bāt ke muqābale meñ koyī chhoṭī bāt; koyī khafif dushwārī yā qabāhat. [dukḥ d.; hairān k.]

Molest, *v. t.* Taklif d.; diq k.; be-chain k.; chherchhār k.; pareshān k.;

Molestation, *n.* Taklif d. yā pāuā; izā-rasānī; taklif-dihī; ranj d.

Moment, *n.* 1.—Lamha; lahza; dam; sā'at; pal; chhan.

2.—Waq'at; 'umdagī; asar yā tāsīr ke lihāz se barīyī.

Momentary, *a.* Jo ek lahze meñ ho-jāe; jo sirf dam bhar rahe; jiskā qiyām nihāyat thore 'arse tak ho; uā-pāedār-i-mahz; mahz 'arizi; ek sā'at

Momently, *ad.* 1.—Ēk lahze ke liye; dam-bhar ke wāste. [yā dam kā.

2.—Koyī dam meñ; ek lahze meñ; har lahza yā har ān.

Momentous, *a.* Aham; barā; bhārī; girāñ; bā-waq'at; 'azīm.

Monarch, *n.* 1.—Farmāñ rawā-i-mutlaq; bādshāh; shāhaushāh; sultān; malik.

2.—Qism-i-wāhid meñ auroñ se barā; shāh; sar-tūj; afsar; sar-khail; [barī.

A lion is called the *monarch* of wild beasts—Sher ko shāh-i-bahāim kabte haiñ.

Monarchical, *a.* 1.—Farmāñ-rawā-i-wāhid ke ikhtiyār meñ; ek bād-shāh ke tābi'.

2.—Shāhī; bādshāhat se muta'alliq; sultānī; saltanat-mausūb.

Monarchy, *n.* 1.—Bādshāhat; saltanat; woh riyāsat jahāñ hukūmat-i-mutlaq ek bādshāh ke hāth meñ ho; maurūsī bādshāhat.

2.—Bādshāh kā qalam-rah; saltanat; bādshāhat; mumlakat.

Monetary, *a.* Rupaye-paise ke muta'alliq; naqdī.

Money, *n.* 1.—Ashrafī rupaye yā paise wagaira jo farmāñ-rawā-i-'ahd ke hukm se bankar unse tijārat kā zarī'a qāim kiya jāe; sikkā; sim-o-zar-i-maskūk. [ta'mal hoñ.

2.—Bank ke loṭ wagaira jo kharīd-farokht meñ sikkē kī jagah mus-

3.—Zar; daulat; māl; naqd.

Money-broker, } *n.* Khurdiya; sarrāf.

Money-changer, } [rupaye-wālā.

Moneyed, *a.* 1.—Zar-dār; jiske pās bahut rupaye-paise hoñ; māl-dār;

Often used in distinction from *rich in real estate*.

2.—Naqdī.

Moneyed capital—Naqdī sarmāya.

Money-lender, *n.* Jo rupaye qarz de; mahājan; jo len-den kare; sāhū-kār; bewhāriyā. [lis; tihī-dast.

Money-less, *a.* Be-zar; jiske pās kauṛī na ho; jiske pās takā na ho; muf-

Money-matter, *n.* Rupaye-paise kā mu'āmala; len-den kā mu'āmala; rupaye ke kharch kā hisāb; dāin-o-madyūn kā hisāb yā lekḥā.

Money-order, *n.* Jo rupaye ek ḍāk-khāne meñ jam' kiye jāen unke pāne ke liye dūsre ḍāk-khāne ke nām hukm.

Money's-worth, *n.* 1.—Woh shai jisse rupaye paidā hoñ; zar-khez shai.

2.—Pūrī qīmat; kisi shai kī qīmat jo rupaye-paise ke hisāb se ho.

Monogamist, *n.* Jo dūsri shādi jāiz yā rawā na rakkhe.

Monogamy, *n.* Sirf ek zauja se shādi k.; un logon kī hālat jo ek hī zauja ke pā-band raheñ yā zauja-i-awwal kī wafāt ke ba'd phir shādi na kareñ.

Monopolize, *v. t.* 1.—Bāzār meñ kisi jins yā māl ko sab kḥa sab is garaz

se kharid kar-l. yā le l. ki qimat barhā kat woh farokht kiya jāe yā hasb-khwāh uski qimat wusul ki-jāe; ijāra l.

2.—Kisi maqām par bilā-shirkat-i-gaire tijarat kā haq hāsil k.; kisi khās jagah par yā kisi khās mulk meñ kisi māl yā asbāb ke farokht kā ikhtiyār hāsil k. yā r.; ijāra l. yā r.

3.—Kisi shai ko kul apne ikhtiyār meñ kar-l. yā hāsil k.; apnā l.; dūsre ko liye baqī na chhornā.

Monopoly, n. Kisi qism ke asbāb ke kharid-o-farokht yā kisi mulk khwāh bāzār meñ uske kharid-farokht kā kul ikhtiyār jo ba-zarī'a-i-ijāzat-nāma-i-sarkārī hāsil ho khwāh bāzār meñ chizon ke kul kharid kar leue se ho; kharid-o-farokht ki ijāzat aur uskā ikhtiyār; kisi chiz par ikhtiyār yā qabza-i-gair mushtaraka; ijāra; theka.

Monotonous, a. Ek hi āwāz yā sur kā; barābar ek hi tarah par qūm; jiski nau'iyat meñ tabādul na ho.

Monotony, n. 1.—Ek hi āwāz sur yā rāg kā istarah barābar qāim rahnā ki uske sunte sunte tabī'at tang ā-jāe; bolne yā gāne meñ lahje yā sur kā tabdil na h.

2.—Kisi shai kā ek tarah par h. jisse tabī'at ko nafrat ho; kisi shai meñ tagaiyur-o-tabaddul kā na h; ek hi fi'l shai yā bāt kā yaksān taur par pailham wuqū' yā zuhūr jo tabī'at ko girān-bār ho.

Monster, n. 1.—Koyi aisi shai jise uske gair-ma'mūli qism ke hone ki wajh se log tāk lagā ke dekhā karen yā jiske dekhne se hairat ho; koyi shai jo ma'mūl ke khilāf barī yā chhotī ho khwāh 'ajib-o-garīb sūrat yā sifat rakhti ho; 'ajibul khilqat; achambā.

2.—Koyi shai jo qudrati silsile ke khilāf paidā ho; nihāyat bad-sūrat bad-haiat yā bad-shakl shai. [zarar-rasān.

3.—Koyi shakhs jo nihāyat bad ho; ma'mūl se ziyāda kharāb yā

Monstrous, a. 1.—Jismeñ 'ajib-o-garīb sifateñ hon; jo asli sūrat ke bahut hi khilāf ho; qudrati silsile ke khilāf; ma'mūl ke khilāf.

2.—Bahut barā; 'azīmu-sh-shān; 'ajib-o-garīb; jisse hairat paidā ho.

3.—Jo dekhne yā sunne meñ makrūh ho; nafrat-angez; haibat-nāk; khauf-nāk; muhib; haul-nāk; darāwnā.

Monstrous, a. Nihāyat hi; bahut hi; had se ziyāda (*Colloquial*).

Monstrously, ad. 1.—'Ajib tarah se; qudrati silsile ke khilāf; ma'mūl se ziyāda; aisi tarah ki khauf ma'lūm de; itnā yā isqadar ki usse tabī'at dahle.

2.—Ba-hudde; nihāyat hi; ba-darja-i-gāyat; had se ziyāda; i'tidāl se guzrā huā. [hafte kā zamāna.

Month, n. Mahīna; mäh; shahr; mās; sāl kā bārahwān hissa; chār

Calendar month—Māh-i-taqwīmī—Yah woh Angrezī mahīne haiñ jo ma'mūli jantri wagaira meñ atthāyis untis tis yā ektis din ke qāim hote haiñ ya'ni January lagāyat December.—*Lunar month*—Māh-i-qamrī.—*Solar month*—Māh-i-shamsī.

Monthly, a. 1.—Jo ek mahīne tak qāim rahe yā ek mahīne meñ tai ho; māhi; shahrī. [wār; mahīne-mahīne.

2.—Jo mahīne meñ ek martaba yā mäh-ba-mäh ho; mähāna; mäh-

Monthly, ad. Mahīne meñ ek bār; har mahīne meñ; mahīne-mahīne.

Monument, n. Woh 'imārat sitūn yā patthar wagaira jo kisi shakhs mājare yā kām wagaira ki yād-dihī ke liye ho; yād-gār; yād-dihī kā zarī'a; koyi shai jiske dekhne se koyi guzashta bāt yād āye.

Monumental, *a.* Yādgār kā khwāh usse muta'alliq uspar kanda kiya huā yā uske hasb-i-hāl; jisse yād banī rahe; yād-gār qāim r. w.

Mood, *n.* Mizāj ki hālat; dil ki kaifiyat; gussa wagaira ke lihāz se dil ki 'arizi kaifiyat; mizāj; tabi'at.

An angry mood—Gusse ki hālat.

Moon-light, *n.* Chāūd ki raushni; chāūdni.

Moon-light, *a.* Chāūdni; jismeñ chāūd ki raushni ho; jo chāūdni rāt meñ ho; jiskā wuqū' shab-i-māh meñ ho. [munāzara k.; hujjat k.]

Moot, *v. t. 1.*—Jānib-i-isbāt-o-nafī bahs k.; bahs ke liye pesh k.; bahs k.; This question was never mooted—Is amr par kabhi bahs yā hujjat na huyi;

yah amr-i-mashkūk kabhi bahs ke liye pesh na huā.

2.—Mashq ke liye bahs k.; mahārat ke liye mubāhasa k.; mashshāqī hāsil karne ke liye farzī suwālāt qāim karke unpar bahs k. [liye bahs k.]

To moot points in law—Umūr-i-qāūni ki nisbat mashshāqī yā mahārat ke

Moot, *v. t.* Mu'āmala-i-farzī ki nisbat bahs k. yā 'uzrāt pesh k.

Moot-case, *n.* Koyī bāt mu'āmala yā nizā' jo bahs ke liye pesh ho; bāt jo bahs ke qābil ho; amr-i-tasfiya-talab; amr-i-mā-bihī-n-uizā'.

Moot-point, *n.* Same as above.

Moral, *a. 1.*—Adab ke muta'alliq; insān ke bāhamī bartāw tariq yā at-wār ke muta'alliq; jismeñ wujūb aur gair-wujūb kā lihāz rahe.

2.—Qānūn-i-haqqāni ke tābi' aur nek yā bad fi'lūn ki salāhiyat r. w.; jispar un farāiz kā anjām farz ho jo 'awāmu-n-nās se muta'alliq hon.

A moral agent—Woh fū'il jisse nek yā bad fi'l kā wuqū' ho; aise fi'l ki salāhiyat r. w. jispar nek yā bad (bure yā bhale) kā itlāq ho-sake

3.—Jiski tāyīki subūt-i-'aqli yā qiyās se ho; jiskā madār bāton ke ma'mūli silsile ke tajribe par ho; jispar kār-rawāyī ho-sake; qarīn-i-ihimāl; qarīn-i-qiyās.

Moral certainty—Woh tayaqqun jo kisi amr ki nisbat 'aqli dalāil se hāsil ho.

4.—Qawā'id-i-wujūb ke mutābiq; un qā'idon ke mutābiq jo Khudā ki jānib se insān ke bāhamī bartāw ki nisbat qāim hon; nek; wājib.

That action is not moral—Woh kāu nek yā wājib nahīn hai.—Moral law—Woh al-kām-i-Ilāhī jinki pā-bandī āpas ke bartāw meñ insān par farz ho.

Moral philosophy—'Ilm-i-adab; 'ilm-i-akhilāq; 'ilm-i-farāiz-i-insāni.—Moral sense—Wājib aur gair-wājib kā jibillī khayāl; woh tamiz jo nek-o-bad ki nisbat insān ko bilā lihāz-i-ta'lim wagaira bi-l-khāssiyat hāsil ho.

Moral, *n. 1.*—Akhlāq; ādāb; farāiz-i-zindagi kā bartāw; atwār; tariq; Usually in the plural. [chāl-dhāl; chalan; kho; khaslat.]

2.—Woh tah jo kisi dāstān wagaira meñ ho; paud; mā-hasal; nasihat; natīja; woh bāt jo kisi qisse wagaira se ma'lūn ho aur 'amal ke qābil ho; nukta.

Morality, *n. 1.*—Adab; 'ilm-i-adab; 'ilm-i-akhilāq; nasāih; woh farāiz jinkā anjām insān meñ bāham honā chāhiye.

2.—Neki; zāhiri neki; akhlāq-mansūb farāiz kā bartāw.

Morally, *ad. 1.*—Akhlāq ke ma'ūi se; adab khwāh 'ilm-i-adab ke rū se.

2.—Neki se; diyānat-dāri se; khūbī ke sāth; achchhāyī se.

3.—Wāqī'āt yā tajribe ke lihāz se jis bāt ko insān ki 'aql qābil kare yā qarīn-i-qiyās samjhe uske mutābiq; bāton ke ma'mūli silsile aur insān ki tamiz ke mutābiq; 'aqlan; natīja-i-'aqli ke rū se.

It is morally impossible for a hypocrite to keep himself long on his guard

—Daurān-i-kār meñ makkār ke liye aslā mumkin nahīn hai ki bahut roz tak apnā nigrūn rahe.—Referring to the circumstances of the case, I am *morally* certain that the plaintiff's assertion is false—Hālāt-i-muqaddame ke lihāz se merā dil yaqīnī yah kahtā hai (mujhe is bāt kā dil meñ yaqīn hai) ki mudda'ī kā bayān jhūṭh hai.

Morbid, *a.* Sahih-o-sālim nahīn; mariz; 'alil; mubtalā-i-maraz; bimār; bigrā huā; jo bimārī se paidā ho. [kiyā jāe uski nisbat ziyāda.

More, *n.* 1.—Ziyāda-tar miqdār ta'dād yā shumār; jis shai se muqābala 2.—Jo kuchh kisī aur ke 'alāwa ho; koyī aur zāid shai; aur; aur bhī. *No more*—Iske siwā aur kuchh nahīn; isse ziyāda kuchh nahīn; bas; ho-chukā.

More, *a.* 1.—Dūsre kī nisbat sifat darje yā miqdār wagaira meñ ziyāda. Used with singular nouns and applicable to everything, material or immaterial.

2.—Ta'dād meñ ziyāda-tar; dūsre kī nisbat shumār meñ ziyāda.

Used with the plural.

3.—Zāid; aur dūsra yā dūsre; kisī ke 'alāwa aur; aur kuchh.

More, *ad.* 1.—Miqdār wus'at yā darje meñ dūsre se ziyāda; ziyāda-tar.

Used with an adjective to form the comparative degree.

2.—Dūsri bār; ba-martaba-i-sānī; phir; aur.

More and more—Aur bhī ziyāda; aur ziyādati ke sāth.—*No more*—Qāim nahīn; jiskā wujūd mutlaq lāqī na ho; jo kuch kar gayā ho; jo mar-gayā ho; nest-o-nā-būd-shuda; barbūd ho-gayā.—Aristotle is *no more*—Arastū ab qāim nahīn hai; Arastū ab maujūd yā haiyū-l-qāim nahīn hai (woh mar-gayā yā guzar gayā).—Alexandria is *no more*—Shahr-i-Askandriya nest-o-nābūd (barbūd) ho-gayā.—*No more*!—Ab kuchh na kaho; ab main kuchh sunne na pāūn; khāmosh; bas; ho chukā.

Used in commands, in an elliptical form of address.

The more—Isse bhī ziyāda; aur bhī ziyāda; ba-lihāz us wajh ke jo bayān ho-chuki hai.—*The more-the more*—Jitnā hī ziyāda-utnā hī ziyāda. [ma'hāzā.

Moreover, *ad.* Jo kuchh kahā gayā uske 'alāwa; mā-siwā iske; yah bhī;

"*Besides* denotes simply that a connection exists between what has been said and what is now to be added. *Moreover* marks the addition of something particularly important to be considered." Webster.

MORE SUO, [Lat.] Ba-taur-i-khud; apne hī taur par; apne hī dhang par; apnī hī rāh par; apnī khwāhish ke mutābiq. [martā.

Moribund, *a.* Qarībū-l-marg; marne ke kanāre; lab-i-gor; jān ba-lab;

Morning, *n.* 1.—Subh; fajr; sahar; ādhī rāt se lekar dopahar din tak.

2.—Pahlā hissa; shurū' kā hissa; awāil; ibtidā.

Morning, *a.* Sahri; fajr kī; jo subh ko ho.

Morose, *a.* Tursh-mizāj; karā; sakht; ghunnā.

Morsel, *n.* 1.—Luqma; nawāla; kavar; thorā se khānā; zarā sī gizā.

2.—Thorī sī koyī chīz; zarā sā ṭukrā; pāra; pārchā. [mar jāe.

Mortal, *a.* 1.—Fānī; maut ke tābi'; fanā-pazir; jisko maut āye; jo Man is mortal—Insān fānī hai.

2.—Muhlik; jisse wuqū'-i-halākat ho; jisse zindagi kā khātima ho-jāe; jisse jān nikal jāwe (jī na bache); kāri; qātil. [bar na ho.

A mortal wound—Zakhm-i-kāri; muhlik zakhm; aisā zakhm jisse majrūh jān-maut apnā kām kar-sake; jahān yā jab maut āye.

4.—Insānī; insān-i-fānī se muta'alliq; insān kā; ādmī kā.

5.—Nihāyat; shadīd; sakht; jisse jī khijlā uthe; izā-rasāū.

Mortal foe, or enemy—Dushman-i-jān; jānī dushman; jān kā gāhak; aise dushman jo kisi tarah rāzī na ho; dushman jo apne mukhālīf kī tabāhī par hama-tan āmāda ho.

Mortal, n. Woh wujūd jo mant ke tābī' ho; insān; bashar.

Mortality, n. 1.—Fauā-pazirī; mant ke tābī' h.; zarūr marnā.

2.—Maut; marg; nestī; barbādī.

3.—Maut kī kasrat; bahut se ādmiyoh yā jānwaroh kā marnā; kisi khās waqt yā khās logoh meñ murdoh kī majmū'i ta'dād.

A great mortality—Maut kī bari kasrat; maut kī garm-būzārī; bahut se insān yā haiwānāt kā marnā. [sihlat yā jān-bari na ho.

Mortally, ad. 1.—Ba-tarz-i-kārī; muhlik taur par; aise taur par kī phir *Mortally* wounded—Zakhm-i-kārī khāye huye; jise ai-ā zakhm lagā ho kī woh phir usse jān-bar na ho; zakhm-i-muhlik khāye huye.

2.—Ba-darja-i-gāyat; nihāyat shiddat se; bahut hī.

Mortgage, n. (Law) Rihu; bandhak; adā-i-dain ke liye ba-taur kafālat ke jāedād kā intiqāl-i-shartī jo us dain ke adā ho jāue ke ba'd sūqit ho jātā hai.

A simple mortgage—Disht-bandhak; rihu-i-mutlaq; rihu-i-bilā-dakhl; rihu-i-bil-kafālat.—An usufructuary mortgage—Bhog-bandhak; rihu-i-intifā'i; rihu-i-bil-mahāsīl; paṭ-bandhak.—A sub-mortgage—Rihu-dar-rihu.—A mortgage for a term of years—Rihu-i-mi'ādi.—A conditional mortgage—Rihu-i-shartī; bai'i-bil-wafā.—A deed of mortgage—Rihu-nāma; dastāwez-i-rihu.—A deed of conditional mortgage, or a conditional mortgage deed—Rihu-nāma-i-shartī; rihu-nāma-i-bai'i-bil-wafā.

Mortgage, v. t. (Law) Rihu k. yā r.; makfūl k.; mustagraq k.

Mortgage-deed, n. (Law) See under Mortgage, n.

Mortgagee, n. (Law) Murtahin; rihu-dār; woh shakhs jiske pās jāedād rihu rakhi jāe; woh shakhs jisko nām rihu-nāma likhā jāe.

Mortgager, n. (Law) Rāhin; rihu k. w.; woh shakhs jo apni jāe-dād makfūl kare; woh shakhs jiskī taraf se rihu-nāma likhā jāe.

☞ "Mortgagor is an orthography that should have no countenance." Webster.

Mortification, n. 1.—Kisi jāndār ko ek 'azw kā murda ho-jānā (uskā be-jān be-hissa-o-harakat yā be-kār ho-jānā).

2.—Nafs-kushī; kasr-i-nafs; parhez-gārī yā jism par har qism kī sakhtī karke nafs-i-ammāra wagaira ko apne bas meñ k.

3.—Gurūr-shikānī; ghamand kā ṭūṭnā; sar yā gardan kā nīchā h.; zillat; ranj; kulfat. [bāt; woh amr jisse kisi bāt kā shāq dil ko ho.

4.—Woh bāt jisse sar nīchā ho-jāe; ranj kā bā'is; ranj dilāne wālī

Mortify, v. t. 1.—Kisi jān-dār ke kisi 'azw ko murda yā be-kār kar d.; be-jān be-dam yā be-hiss-o-harakat kar d.

2.—Mazhabī riyāz wagaira se jismānī yā dunyāwī khwāhishoh ko bujhā d.; nafs-kushī k.; jī ko mārñā; nafs-i-ammāra ko apne qābū yā bas meñ k.

3.—Ranj pahunchānā; ranjida k.; dil tor d.; afsurda-khātir k.; gardan-nīchī kar d.; 'ājiz k.; zer k.; ghamand ko dhānā.

Mortifying, a. Jisse tabī'at past ho-jāe; dil-shikān; khātir-shikān; 'ājiz k. w.; jisse dil kā umang jātā rahe yā ghamand ṭūṭ jāe.

Mortmain, n. (Law) Arāzī wagaira k̄a aise shakhs ke qabze meñ rahnā jo use muntaqil na kar-sake.

☞ "Alienation in *mortmain* is an alienation of lands or tenements to any corporation, sole or aggregate, ecclesiastical or temporal, particularly to religious houses, by which the estate becomes perpetually inherent in the corporation, and unalienable." *Blackstone-Webster*.

Mortuary, n. Dafn kī jagah; madfan; qabristān; goristān; harwār.

Mortuary, a. Murdoñ ke dafn ke muta'alliq.

Most, a. 'Ta'dād yā miqdār meñ sab se ziyāla; sab se barā; auroñ se shumār meñ barh-kar; beshtar; kasrat se; aksar.

Most, ad. Nihāyat hī; ba-darj-i-gāyat; bahut hī.

Most, n. Sab se ziyāda shumār yā hissa.

To make the most of—Bahut hī 'aziz r.; dil se qadr k. yā chāhnā; ganīmat jānnā samajhnā yā tasawwur k.—At the most—Bahut se bahut; ziyāda se ziyāda; intiḥā ko; ba-darj-i-gāyat.

Mostly, ad. Beshtar; kasrat se; khāssatan; khās karke; bahut hī; bahut kuchh. [ho-chukā ho.

Mother, n. 1.—Māñ; mādar; wālida; mahtārī; woh 'aurat jise laṛkā

☞ Correlate to *son* or *daughter*.

2.—Woh shai jisse kisi dūsri shai k̄a wujūd ho; jahāñ se koyī shai paidā ho; mabdī; woh shai jis meñ koyī dūsri shai qāim ho; jar; asl; mamba'.

Mother country—Watan; zād-būm; maulad; janm-bhūm.—A *mother plant*—Woh daraḳht jisse qalam yā chashma liyā jāe; daraḳht jis meñ paivand lagāyā jāe.

3.—Ek būrhi 'aurat; woh 'aurat jo dūsre kī khabar-giri aur nāz-parwarī kare yā use bataur wālida ke salāh wagaira de.

Mother, a. 1.—Jo paidāish se hāsil ho; aslī; jibillī; paidāishi; khilqī.

Mother wit—Paidāishi 'aql.

2.—Watanī; desī; jo wālidañ yā mūrison se hāsil ho; aslī; mādarī.

Mother language or *tongue*—Desī zabāñ; mulkī zabāñ; aslī zabāñ; mādarī zabāñ.

Mother-in-law, n. Kisi ke shauhar yā zauja kī māñ; sās; khush-dāman.

Motherless, a. Be māñ k̄a; jiskī māñ na ho; jiskī māñ mar-gayī ho.

Motherly, a. 1.—Mādar-mansūb; māñ se muta'alliq; mādarī.

Motherly authority—Ikhtiyār yā hukūmat-i-mādarī.

2.—Mādarāna; jo māñ ke liye zebā ho; māñ k̄a s̄a; mihrbān-āna.

Motherly love—Mādarāna muhabbat; māñ k̄a s̄a pyār.

Mother-tongue, n. 1.—Woh zabāñ jisse koyī dūsri zabāñ nikli ho.

2.—Kisi ke watan kī zabāñ; mulkī zabāñ; desī (des kī) bolī; mādarī zabāñ. [makāñ; jagah k̄a tabādala.

Motion, n. 1.—Ek jagah se dūsri jagah jānā; harakat; jumbish; naql-i-☞ Opposed to *rest*. [raftār.

2.—Munāsib harakat; jumbish yā harakat k̄a tarz; dhang; rawish;

3.—Harakat yā jumbish kī tāqat; naql-i-makāñ kī salāhiyat; ek jagah se dūsri jagah jā-saknā.

4.—'Tajwiz; jo bāt sochāyī jāe; talwīk; darkhwāst; woh bāt jo tajwiz ke liye aise majma' meñ pesh kī-jāe jo bātoñ par guur-o-fikr ke liye yakjī ho.

Motion, v. i. Hāth uthā-kar yā use harakat dekar kisi maushā ko zāhir k.

To *motion* to one to take a seat—Hāth ke ishāre se kisi se baitḥne keliye kahnā.

Motionless, a. Be-harakat; sākin; jo jumbish na kare; jo hile-dole nahīñ.

Motive, a. Harakat d. w.; jismen harakat deue kī quwwat na ho; jo mutaharrik karne par mūl ho; muharrik; hilāne-dolāne w.

Motive, n. Bā'is-i-tahrīk; wajh-i-tahrīk; woh bāt jiske sabab se kisī amr ke pasand karno yā chāhne kī targīb ho; sabab; bā'is; wajh; mūjib; targīb deue wālī shai; woh bāt jiskī wajh se kisī sh'ī ke karno kī targīb ho; maqsad; nazar; taqrīb.

MOTU PROPRIO, (Lat.) Az-khud; apnī ragbat se; apnī khwāhish se; bi-r-ragbat. [morcha.

Mound, n. Banāyā huā mittī kā dhūhā yā tūda; pushta; dhus; fasīl; [morcha.

Mount, v. t. 1.—Sar-buland h.; ūchā h.; ūpar ko jānā; chāḥnā.

2.—Ghoṛe par sawār h.; kisī dūse jānwar kī pīṭh par chāḥnā.

3.—Kisī mā'iyat yā waq'at kā h.; kisī ta'dād yā had ko pahūch-na; majmū'ī ta'dād kā h.

Mount, v. t. 1.—Ghoṛe yā dūse jānwar par sawār h.; sawāri k.

2.—Ghoṛe kī pīṭh par baiṭhālū; ghoṛe par sawār karānā; sawāri ke liye ghoṛe wagaira muhaiyā k. [ārasta k.; suñwārā.

3.—Chāḥnā; lagānā; baiṭhālū; kām ko laiq banā d.; jānā;

To mount a gun on a carriage—Top ko gūṛī par chāḥnā.—To mount a map or picture on cloth—Naqshe yā taswīr ko kapṛe par chāḥnā yā jamānā.—To

mount a diamond—Hīre ko khāne meṁ baiṭhālū yā jānā.

4.—Rakhnā; kisī shai kā kahīn muhaiyā kiyā yā lagāyā jānā.

The fort mounts a hundred cannon—Us qī'le meṁ saṁ zarb topeṁ lagī haiṁ.—

The ship mounts ten guns.—Us jahāz par das topeṁ haiṁ (lagī haiṁ).

Mountain, n. 1.—Pahār; koh; jibl; parbat. [baṛī chīz.

2.—Koyī shai jo qad-o-qūmat meṁ pahār kī mānind ho; koyī

Mountain, a. 1.—Pahārī; kohistānī; jo pahārōṁ par mile (dastyāb ho); jo pahār par jāme; jo pahār par rahe. [sh-shān.

2.—Pahār sī jāise qad meṁ; pahār kī tarāh; bahut barā; 'azīmu-

Mountainous, a. 1.—Pahārī; kohistānī; pahārōṁ se bharā huā; jahān bahut se pahār hoṁ.

A mountainous country—Pahārī mulk; jis mulk meṁ kasrat se pahār hoṁ.

2.—Pahār sī barā; bahut barā; 'azīm-sh-shān.

A mountainous heap—Pahār sī yā bahut barā tūda; barā bhūri dher.

Mourn, v. i. 1.—Ranj yā afsos zāhir k.; muta'assif h.; afsos k.; gamgū h.;

2.—Mātami libās pahīnā; mātam ke kapṛe pahīnā. [mātam k.

Mourn, v. t. 1.—Kisī ke liye yā kisī bāt par ranj gam yā mātam k.

2.—Afsos ke tarīq par kahū; nauha yā nauha garī k.; nāla k.; nāla-o-fugāū k. [yū mātam karo.

Mourner, n. 1.—Jo shakhs kisī nuqsān yā musibat par ranj afsos gam

2.—Jo shakhs mātami kapṛe pahīn kar jūwāze ke sāth jāwe.

Mournful, a. 1.—Ranj yā gam se bharā huā; gam-nāk; gam zāhir k. w.; jisse gam kā izhār maqsūd ho.

2.—Ranj d. w.; gam paidā k. w.; jisse afsos ho; mātam-khez.

Mourning, n. 1.—Gam; mātam; ranj; afsos; nauha garī.

2.—Mātami libās; kapṛe jo mātam karne wāle pahīnte haiṁ.

Mourning, p. a. Jo ranj yā afsos zāhir karne ke liye kām meṁ lāyā jāe; mātami; jo mātam-kuninda pahue yā jo usko husb-i-hāl ho.

Mourning garment—Mātami libās; woh kapṛe jo mātam-kuninda pahue.

Mouth, n. 1.—Muñh; dahan; dahān.

- 2.—Sūrākh; fam: dahau; muñh; muñhā; muhāna; dahāna; rāh. The *mouth* of a pitcher—Gharē kā muñh; sūrākh jisse gharā bhara yā khālī kiya jāta hai.—The *mouth* of a well—Kuyeñ kā muñh yā muñhā; sūrākh yā rāsta jisse kuyeñ ke bhitar jā sakeñ.—The *mouth* of a cannon—Top kā muñh ya'ni woh sūrākh jiske zarī'e se top meñ golā wagaira bharā jāe aur top ke chhūthe ke waqt udhar hī se nikle; muñhā.—The *mouth* of a river—Daryā kā muhāna yā dahāna; woh rāh jisse ek daryā kā pānī dūse daryā meñ girtā hai.
- 3.—Khlās kalām k. w.; jo shakhs sab kī taraf se izhār-i-rāe kare.
- 4.—Manshā-i-kalām; guftgū kā zarī'a; jiskī nishat guftgū karen. The story is in every body's *mouth*—Yah qissa har shakhs kā manshā-i-kalām hai; yah dāstān zabān-zad-i-'awām hai.
- To make a *mouth*, to make *mouths*—Muñh banānā yā bigārnā; muñh terhā k.; kisi par hañshā yā uspar biqārat kī nazar se dekhnā; chihānā.—Down in the *mouth*—Muñh laṭkāye; chihā utrā huā; afsurda-khātir; dil-tang; malūl; ranjida; udās.—To stop the *mouth*—Muñh rokū yā band k.; chup kar-d. yā ho-jānā; nādim yā sharmīda k.; ghabrā d.; shashdar kar-d.; hairān
- Mouthed**, a. Muñh rakhtā huā. [kar d.; māt k.]
- Used chiefly in composition.
- Hard-mouthed—Muñh-zor—jaise ghorā; jo lagām ko na māne (usse na ruke).
- Foul-mouthed—Muñh kā kharāb; jo kalimāt-i-fuḥsh kā 'ādī ho (gālī-galanj kiya kare). [i-iddi'āyī; zabānī dost; kahue kā yār.]
- Mouth-friend**, n. Jo dostī kā dam bhare par asl meñ dost na ho; dost.
- Mouthful**, n. 1.—Jitnā ek martaba muñh meñ āwe; muñh-bhar. 2.—'Thorā; thorā sā; luqma; nawāla; kaur. [muñh lagāyā jāe.]
- Mouth-piece**, n. 1.—Muñh se bājne wāle bāje kā 'woh hissa jis meñ 2.—Woh shakhs jo dūron kī rāe zāhir kare.
- Movable**, a. Mutabarrik; harakat-pazīr; jo jā-ba-jā muntaqil ho-sake; jisko harakat de-sakeñ; jisko ek jagah se dūsrī jagah uṭhā-kar le-jā sakeñ; mustaqil yā mustahkam nahīn; nasab (garā huā) nahīn; manqūla.
- Movable property*—Jāedād-i-manqūla; māl-i-manqūla.
- Movable**, n. Māl-i-manqūla; shai-i-manqūla; woh chīz jo kahīn nasab na ho; asbāb; jins; chīz-bast; āraish kī chīzeñ; asāsu-l-bait.
- Generally in the plural, and distinguished from houses and lands.
- Move**, v. t. 1.—Harakat d.; mutabarrik k.; chalā d.; āge ko haṭā d.; kisi chīz kī jagah badal d.; jumbish d. 2.—Dil par asar k.; dil ko mutabarrik k.; wujūb ke izhār se 'amal par rāgib k.; kah-sun yā targīb dekar rāgib karānā; ubhārnā. 3.—Dil meñ rahm paidā k.; tabī'at ko mulāim k.; dil meñ narmī lānā yā narm-dil k.; dil par choṭ lagānā (us meñ dard paidā k.); kisi bāt kā josh paidā k. 4.—Tajwīz k.; tahrīk yā sifārish k.; jalsā-i-'ām meñ kisi bāt ko gaur-o-tajwīz ke liye bā-zābita pesh k.; manzūrī kī garaz se kisi tajwīz ko pesh k.; kisi ko kuchh sochānā yā uske āge pesh k.; dārkhwāst k. To move a court by petition—Suwāl yā dārkhwāst ke zarī'e se 'adālat meñ kisi amr kī tahrīk (istid'ā yā dārkhwāst) k.
- Move**, v. i. 1.—Harakat yā jumbish d.; ek jagah se dūsrī jagah jānā; kisi tarah par ek maqām se dūse maqām par jānā; naql-i-makān k.; chalnā. [hīlnā.] 2.—'Amal (kisi fi'l ke karne) par rāgib h.; dil chalānā; rūh chalānā;

3.—Tabdīl-i-makān k.; rahue kī jagah badalnā; ut̄h jānā musalam ek makān se dūse makān meñ ek shahr se dūse shahr meñ 'alā-hāza-l-qiyaś. [k.; sifārish k.]

4.—Gaur-o-tajwiz ke liye koyī anr pesh k.; hāteñ sochānā; tahrīk Movement, n. 1.—Harakat; jumbish; jagah yā haiat kā tabādula; kisi sabīl se ek maqām se dūse maqām par jūnā; aslī yā munāsib chāl; raftār; 2.—Tahrīk-i-qalb; dil kā hiluā-ḡuluā; josh; jazba-i-tabī'at. [chāl.]

3.—Harakat kā tarz yā tariq; chāl yā raftār kā dhang khwāl andāz.

4.—Woh shai jisse harakat paidā ho; woh shai jo kisi dūsrī shai ko mutaharrik kare; harakat d. w.; mutaharrik k. w.; chālāne w.

5.—Woh log jo hamesha is bāt kī koshish meñ ruhate haiñ ki 'awām Opposed to the conservative party. [ke huqūq qāim hoñ.]

Mover, n. 1.—Harakat dene wālā shakhs yā harakat dene wālī shai.

2.—Woh shakhs jo koyī anr tajwiz yā mauzūrī ke liye pesh kare; muharrik.

Moving, a. Dilpar asar k. w.; jiskā asar yā jiskī tāsīr dīl par ho; purdard; riqqat-ungez; jisse tabī'at pighal jāwe; jigār-soz; jo dil par dard paidā karne ke qābil ho; jiskī choṭ dīl par lage; muassir. [riqqat se.]

Movingly, ad. Aisi tarah ki dīl par choṭ lage (asar ho); dard ke sāth;

Much, a. Miqdār yā ta'dād meñ ziyāda; der-pā; jo der tak qāim ruke; kasīr-t-ta'dād; kasīr; wāfir; bahut; ziyāda.

Much, n. 1.—Bahut sā; ba-miqdār-i-kasīr; bahut kuchh. [koyī baṛī bāt.]

2.—Koyī gair-ma'mūlī bāt; koyī ta'ajjub kī bāt; amr-i-qābil-i-lihāz;

As much as (used as an adjective or noun)—Jitnā utnā; jisqadar-usqadar; miq-

dār-i-musāwi; barābar miqdār.—Return as much money as you receive on

borrowing—Qarz lene ke waqt jitne rupaye tumheñ mileñ utne hi wāpas

karo; zar-i-qarza ba-miqdār-i-musāwi wāpas karo.—Twice as much—Kisi

miqdār ke barābar do-chand (uskā dūgnā).—You ask for a seer of rice, but

I will give you twice as much—Tum ek ser (ser bhar) baṛī māngte ho par

main tumko iskā do-chand (do ser) dūngā.—Five times as much—Kisi miq-

dār kā pañchgūnā ya'ni agar koyī shai pañch ho to uskā pañch-gūnā ya'ni pañch-

chūs ho-gā.—As much as (adverbially)—Ba-miqdār-i-musāwi; barābar; kisi

dūse ke barābar; yaksān.—One man loves power as much as another loves

gold—Ek shakhs iḡhtiyār kā utnāhi mushtāq hotā hai jitnā ki dūsrā zar kā

(ya'ni donoñ kā shauq barābar hotā hai)—Too much (as a noun)—Andāz se

zūid miqdār; bahut hi yā bahut ziyāda.—(Adverbially) Had se ziyāda; darja-

i-gāyat tak; ba-darja-i-gāyat; isqadar ki had se guzar jāwe.—To make much of

—Nihāyat 'umda yā giān-qadr samajhū; baṛī qadr k.; baṛī 'ināyat-o-tawaj-

jūh se pesh ānā yā sulūk k.; chāhnā; pyār k.; khūsūsiyat ke sāth 'umda

tasawwur k.

Much, ad. 1.—Bahut; nihāyat; ifrāt se; kasrat se; kahū; baṛh-kar.

Qualifies adjectives and adverbs almost exclusively in the com-

parative degree. [faster—Dūse ki nisbat bahut tez (usse kahū baṛh-kar tez).

Much stronger—Ba-nisbat dūse ke bahut mazbūt; kahū ziyāda mazbūt.—Much

2.—Aksar; bār-bār; der tak; bahut.

Think much, speak little—Der tak yā bahut socho aur kam bolo.

3.—Qarīb qarīb usī hālat meñ; yak-gūna; nazdik nazdik.

This is much the same as that—Yah yak-gūna (qarīb-qarīb) waisāhi hai jaisā

ki woh. [cawān.]

Mulct, n. Jurmāna yā jarīmāna; ta'zīr-i-naqdī; rupaye-paise kā dand;

Mulet, v. t. 1.—Kisī jurm kī sazī ba-zarī'a jurmāna-i-naqdī ko k.; kisī jurm kī pādāsh meñ tawān-i-naqdī 'āid k.; jurmāna k. yā lagāna.

2.—Kisī shai so mahrūm k.; ta'zīran yā tādīban kisī shai ko na d.

Multifarious, a. Anwā' aqsām kā; mukhtalif qismoñ kā; tarah tarah kā; gūnāgūn; rang-ā-rang; rang rang kā; bahut se ajzā-i-mukhtalifa se murakkab; bahut se mukhtalif hissoñ se banā huā.

Multifariousness, n. 1.—Bahuterī tarahon; anwā' aqsām; buqalamūnī.

2.—(Law) Ek hi 'arzi-da'wo yā nālīsh meñ aise da'woñ kā bejā shāmil kar-d. jo judā gāna hoñ aur ek dūro se muta'alliq na hoñ; da'woñ kā bejā-shumūl; ta'addud-i-da'wī. [talif qismoñ kā h.

Multiplicity, n. 1.—Anwā' aqsām kā h.; tarah-ba-tarah kā h.; mukht-

2.—Bahut sī chizon kā ijtīmā'; ta'dād-i-kasir; kasrat; bahutāyat.

Multiply, v. t. Ta'dād meñ barhānā; shumār barhānā; kasiru-t-ta'dād k.; ziyāda k.; kisī shai meñ afzāish k.; izdiyād-i-miqdār k.; kisī chiz meñ aur milānā. [ziyāda ho-jānā; barhānā; kasiru-t-ta'dād h.

Multiply, v. i. 1.—Ta'dād yā wus'at meñ taraqqī pānā; shumār meñ

2.—Phailnā; ziyāda tāsir pakarnā.

Multitudo, n. 1.—Bahutāyat; kasrat; kasiru-t-ta'dādī.

2.—Bahut se log; logon kā majma' i kasir; bhīr; barī bhīr; amboh; hujūm; izhdihūm; kasrat.

The multitude—'Awāmu-u-nās; kasrat se log; 'awām.

MULTUM IN PARVO, (Lat.) Thorē meñ bahut; thorī jagah meñ bahut. [kā; sansārī.

Mundane, a. Duniyā ke muta'alliq; duniyāwī yā duniyāwī; arzī; zamīn

Municipal, a. Shahr se muta'alliq; shahrī; logon kī us jamā'at se muta'alliq jisko shakhs-i-wāhid ke taur par umūrāt ke intizām kī ikhtiyār ho.

Municipal law—Woh qānūn jo kisi riyāsat ke shahrion se muta'alliq ho.

"Distinguished from commercial law, political law, and the law of nations." Webster.

Municipality, n. Woh zila' jismeñ shahrion ke muta'alliq khās qānūn nā'iz (jāri) ho. [faiyāzī; faiz; karam; bāth khol ke d.

Munificence, n. Sakhāwat yā sakhā; dūd-dihish meñ nihāyat darje kī

Munificent, a. Nihāyat faiyāz; barā sakhi; jawwād; barā dono w.

Muniment, n. (Law) 1.—Pushti; himāyat; muhāfazat; bachāw. [madad.

2.—Jisse muhāfazat ho; qal'a; garhī; hifāzat kī jagah yā uskā zarī'a;

3.—Nawishta; woh subūt-i-tahrīrī jiske rū se koyī shakhs apnā haq muta'alliq-i-haqqiyat sūbit kar saktā hai; haqqiyat ke wasiqe aur kāgazāt; qibālujāt aur kāgazāt.

Munition, n. Larāyī meñ bachāw kī kul chizon; larāyī ke asbāb; larāyī kā sāz o-sāmān aur khāne-pīne kī chizen; har qism kī larāyī kā sāz-

Mural, a. Diwār kā; diwār sā. [o-sāmān.

Murder, n. 'Adāwat-i-sābiqa kī wajh se 'ām isse kī uskā izhār huā ho yā nahiñ insān kī halākat; qatl-i-'amd; qatl-i-insān jo 'amdan bugz yā khabāsat kī wajh se wuqū' meñ āyo.

Murder, v. t. 1.—Qatl-i-'amd k.; qatl-i-'amd kā murtakib h.; 'adāwat-i-sābiqa kī wajh se kisī shakhs ko mār dānā yā halāk k.

2.—Zāil kar d.; khatm kar d.; munqat' k.

Murdered, a. Maqtūl; jo qatl huā ho; jo mārā yā halāk kiya gayā ho; jiskī halākat wuqū' meñ āyi ho.

Murderer, n. Qatl-i-'amd kā mujrim; qātil; khūnī; woh shakhs jo sihat-i-hawās meñ 'adāwat-i-sābiqā kī wajh se ba-tarz-i-nā-jāiz kisi insān ko halāk kare.

Murderous, a. 1.—Qatl-i-'amd kā mujrim; halākat-i-bi-l-'amd kā mujrim.

Applied to persons.

2.—Jiske sāth qatl-i-'amd (khūn yā halākat bhī) ho; jiske shumūl meñ qatl-i-'amd kā wuqū' bhī ho; jiske shumūl meñ khūn-rezi bhī ho; *Murderous rapine*—Lūṭ ma' khūn yā qatl-i-'amd. [jo sang-dili se kiya jāe.

3.—Khūn-khār; khūn-rez; halākat kā shāiq.

Murderous tyranny—Zulm jismeñ khūn-rezi bhī ho.

4.—Jismeñ halākat pahle se soch li-jāe.

Murderous intent—Pahle se halākat kī niyat. [jharjharāhat; tarṭarāhat.

Murmur, n. 1.—Dhīmī muntashar aur nā sāf āwāz—jaise bahte pānī kī;

2.—Da'ī dabi shikāyat; dabi zabān se nāla-o faryād; aisi faryād jiskā izhār pūrā pūrā na ho, shikāyat jo khul kar (ba-āwāz-i-baland aur sāf sāf) na ki-jāe; burburāhat.

Murmur, v. i. 1.—Shahd kī makkhiyon kī tarah gūnjnā yā bhinbbhināna; pānī ke chashme kī tarah jharjharānā; raawwāj labron kī māniad dhardharānā; jaugal meñ hawā kī misāl sansanānā.

2.—Āhista āhista aur dabi zabān se shikāyat kī bāteñ kahnā; dil hī dil meñ nārāz ho-kar kisiqadar izhār-i-nārāzi k.; kiṭkiṭānā yā gur-rānā; khul ke shikāyat kī bāteñ na kahnā; burburānā.

“With *at* before the thing which occasions discontent; or with *at* or *against* before the active or direct cause of the evil.” *Webster*.

Muscle, n. Paṭṭhā; 'asab; jāndāron meñ harakat kā āla.

Muscular, a. 1.—Jo paṭṭhe se ho; 'asabī.

2.—Mazbūt; qawī; zorāwar.

Museum, n. Woh makān jahīn qudrati 'ilmī yā masnū'ī 'ajīb-o-garīb chizeñ rakkhi jāti hai; 'ajāib-khāna; 'ajāib-ghar.

Must, v. i. or auxiliary. 1.—Is lufz se kisi kām ke karne kī zarūrat sābit hoti hai 'am isse ki woh zarūrat insān kī zāt se ta'alluq rakkhe yā uske farāiz se.

A man *must* eat for nourishment—Jism kī parwarish ke liye zarūr hai ki insān gizā khāwe; insān ko chāhiye ki gizā khāye tāki uskā jism tahlil na ho balki taraqqī pāye.—We *must* submit to the laws—Qawānīn kī itā'at hamlogoñ par farz hai; hamlogoñ ko chāhiye ki qānūn ko māneñ.—He *must* attend the court—Lāzim hai ki woh 'adālat meñ hāzir ho; use 'adālat meñ hāzir honā paregā; use 'adālat meñ hāzir hote banegā.—You *must* do this—Is bāt kā karnā tum par farz wājib yā lāzim hai; zarūr hai ki tum yah amr karo; yah tumheñ karnā chāhiye; yah bāt tumheñ karni paregi.

2.—Kisi haisiyat ke qiyām yā kisi maqsad ke anjām ke liye insān meñ kisi amr kī liyāqat yā munāsabat khwāh uskā lāzimī yā zarūrī h. *Treasurers must* be honest—Khazāncheyon ko munāsib hai ki mutadaiyin hon; khazāncheyon ke liye imān-dārī munāsib hai (lāzimī yā zarūrī hai).

Muster, v. t. Mulāhaze aur qawā'id ke liye sipāhiyon ko jam' k.; sipāhiyon shakhsōn yā chizon ko jam' yā ekaṭṭhā k.

To muster up—Kisiqadar dushwārī se koyi shai mujtama' jā hāsil k.; kisi qadar koshish se baham pahuñchānā.

Muster, v. i. Jam' h.; ek jagah par ekatthā h.

Muster, n. 1.—Mulāhaze jāize yā qawā'id wagaira ke liye fauj kā ijtīmā'.

2.—Ijtīmā' aur numāish; ok hī sāth bahut sī chīzōn kī numāish (unkā dekhilānā); ijtīmā'; bator.

To pass muster—Jīze yā mulāhaze meñ pasand h. yā ānā (puandida thaharnā yā kisi waqf khwāh 'aib kā na nikalnā).

Mutabī'iy, n. Shakl sūrat hālat yā khās sifaton meñ tabādala-pazīr h.; tabādala pazīrī; talawwun; nā-pāedārī; badal saknā; tabādale kī salāhiyat r.; be-sabātī; 'adam-i istiqlāl.

Mutablo, a. 1.—Badalne ke lāiq; tabādala-pazīr; jo badal jāe yā jisko tabdil kar-sakeñ; jiskī sūrat khāsiyat yā nau'iyat tabdil ho sake.

2.—Mutalawwin; nā-pāedār; gair-mustahkam; be-sabāt; jismeñ istihkām yā qarār na ho; jo badal jāe; jismeñ sabāt na ho.

Mutation, n. 1.—Tabdil k.; badalnā. [o-badal; tagaiyur.

2.—Tabādala; sūrat yā sifāt meñ tabaddul; badal jānā; radd-

Mutation of names—Tabādala-i asmā; nāmōn kā taboddul; ek shakhs ke nām kī jagah dūse shakhs ke nām kā qām h.; ek shakhs kā nām nikāl kar dūse kā nām dikhil k.; dākhil-khōrij; intiqāl-i-nām.

MUTATIS MUTANDIS, [Lat.] Tabādala-i-zarūri ke ba'd; jo kuchh badalne ke lāiq ho yā jiskā badalnā wājib ho uske tabdil karne ke ba'd.

MUTATO NOMINE, [Lat.] Nām badal ke; tabdil-i-nām ke ba'd.

Mute, a. 1.—Muñh-band; zabāñ-band; kisi khās wajh se chup yā sākī; jo kisi khās sabab se na bole; jo kuchh na bole; khāmosh. [ban-jāe.

2.—Jismeñ bolne kī salāhiyat na ho; jo kisi khās sabab se gūngū

3.—Gair-malfūz; jo bolā na jāe; maḥṣī muḥitafi yā ma'dūla; jiske

سُئِدَ Said of certain letters. [bolne meñ dam band ho jāe.

To stand mute (Law) Kisi mudda'ā'ālūh kā 'adālat meñ fard-i-jurm ko sunāyo jāne ke ba'd kuchh jāwāb na d. khwāh koyī 'uzr pesh na k. balki chupchāp khaṭā rahnā. [azw k.; ang-bhang kar d.

Mutilate, v. t. 1.—Kisi jāndār kā koyī 'azw yā khās hissa kāṭ l.; qat'-i-

2.—Kisi shai masalan 'imīrat yā mīrat wagaira ke kisi hisse ko kāṭ l. ṭor d. yā aur tarah par judā kar-d.

3.—Kisi shai ke zarūri hisse ko ghaṭī yā talaf kar-d. khwāh nikāl l. jisse woh nāqis (nī-tamām) rah jāe; chhūṭnā; kāṭ-kuṭ k.; qat'-burid k.

Mutilation, n. Qat'-i-'azw; kisi 'azw yā zarūri hisse kī ṭor d. kāṭ l. nikāl yā dūr kar-d.; qat'-burid; ang-bhang.

Mutineer, n. Biḡī; jurm-i bagāwat kā mujrim; barrī yā baharī fauj kā mulāzim jo apne afsarōn ke hukm ke khilāf sar uṭhā-kar sāf sāf bagāwat kare yā 'udāl-i-hukm kī koshish kare.

Mutinous, a. 1.—Biḡī; bagāwat par māl; balwe kī khwābish r. w.; barrī yā baharī fauj kā mulāzim jo apne sīge kī āyīn-o-qawānīn kī khilāf-warzī par āmāda ho yā khulkar unkī mukhālafat kare.

2.—Fitna-pardāz; fitna-angez; muḥsid; daḡa-o-fasād k. w.

Mutiny, n. Balwa; bagāwat; barrī yā baharī fauj ke mulāzimīn kā apne hākimoñ se sarkashī k.; hākimoñ kā hukm sāf sāf na mānnā; hukumat-i-jāiz kī nisbat jaur-o-zulm ke sāth mātahṭōn kā ta'arruz.

Mutiny, v. i. Mulāzimīn-i-fauj kā apne afsarōn se sarkashī yā bagāwat k.; jurm-i-bagāwat kā mujrim h.; apne afsar se sar-tābi k. (uskā hukm na mānnā).

Mutter, v. t. Kudūrat se yā izhār-i-shikāyat ke liye āhista āhista aur hothon ko dabā-kar kuchh kahā; bhunbhunā; munmunā; bud-budā; ranj yā shikāyat se muñh hī muñh meñ kuchh kahā.

Mutter, v. t. Muñh hī muñh meñ yā āhista āhista kuchh kahā; buṛbuṛā; munmunā.

Mutual, a. Bāham 'amal karne yā nisbat r. w.; jo ek se dūse ko milo; jo ek de aur dūsā le; bāhamī; āpas kā; bāham-digari; jiskā adlā-badlā ho; jiskā bartāw jūnibain (donon taraf) se ho; jānibain kā; tarfain (donon taraf) kā.

Mutual love—Muhabbat-i-bāhamī; do shakhsōn kā āpas meñ ek dūse ko pyār k.—*Mutual assistance*—I'āwat-i-bāhamī; ek dūse ki madad.—*Mutual consent*—Ek dūse ki razāmāndī; ek dūse ki manzūri; tawāfuq; jānibain ki razāmāndī; donon taraf ki razā.

Mutually, ad. Bāham; āpas meñ; yake-bā digare; bāham-digar; ek dūse ko; jānibain yā tarfain se; donon taraf se; fī-mābain; bā khudhā.

MUTUUS CONSENSUS, See "mutual consent" under Mutual.

Myriad, n. 1.—Das hazār.

[na ho; hazāron; lākhoñ; karoroñ.

2.—Ta'dād-i kasir; shumār meñ bahut hī; jiske shumār kī ta'dād

Myself, pron. Main khud; āpī; main hī; merī siwā dūsrā nahīñ; main

Used for emphasis. [in-zāt-i-khās yā bi-z-zātili.

I myself will do it—Main yah āp hī (khud yā bi-z zātili) karūñ-gā.—I have done it myself—Yah main ne khud kiyā hai; yah merā hī kiyā huā hai.

2.—Apnī tayīn; apne ko. [verb, without emphasis.

Used instead of *me*, as the object of the first person of a reflexive

I will defend myself—Main apnī tayīn (apne ko) bachāūñgā; main apnā bachāw yā apnī hifāzat karūñgā.

Mysterious, a. Mutā'alliq-i-rāz; rāz sā; jismeñ rāz (bhed) ho; munglāq; dushwār-fahm; jiskā samajhnā mushkil ho yā kisī tarah munkin na ho; jismeñ gaib kī bāteñ hoñ; jo insān kī fahm ke bāhar ho; jise ādmī samajh na sake.

Mystery, n. 1.—Bāz rāz kī bāt; bārā yā gahirā bhed; sirr-i-akbar; aisi bāt jo bi-l-kul ma'lūm na ho yā ihtiyāt se chhipāyī jāe aur isi wajh se bā'is-i-hairat ho; aisi bāt jo be samjhāye samajh meñ na āye; gaib.

2.—Aisi bāt jo 'aql ke zor se mushkil kar-dī jāe; mu'ammā; chis-tāñ; ramz.

N.

Nail, n. 1.—Nākhun; nah yā nañh; insān ke hāth aur pair kī ungliyoñ ke nākhun.

2.—Chirye (parind) yā dūse jānwaron kā panja changul yā changāl.

3.—Kil yā kāñṭa jo do lakṛī ke takhton ke jorñe meñ kām ātā hai; woh kāñṭa jo kisi chiz ke latkāne ke liye diwār meñ bafaur khūñṭī ke jor diyā jātā hai.

4.—Sawā do inch yā gaz kā solahwāñ hissa; girah kā sā ek nāp.

On the nail—Hāth meñ; fauran; bilā tawāqquf; turant; udhār nahīñ—To pay money *on the nail*—Rupaye fauran de d.; रुपये हथ में (नक़्क़ार) धर d.; naqd adā kar d.; fauran chukū d.; udhār na k.—*To hit the nail on the head*—Tir-ba-hadaf k.; sachchā yā thik nishāna lagāñā; aslī bāt ko pakarñā; magz-i-sakḥun ko pahuñchñā.

[jakaṛ-band k.

Nail, v. t. 1.—Kāñṭa gārñā; kāñṭoñ se band yā mazbūt k.; kāñṭoñ se

2.—Band kar-d. jaise melh se; kisi saude kī nisbat pāband kar d.; kisi bahs yā bayān kī nisbat zabān band kar d. ya'ni aisā kar d. ki use khwāhī-na-khwāhī taslīm karnā pare; pakaruā yā girift k.; phande yā dām meñ ḍilnā. [jhuṭhāyī sabit kar d. tāki woh phāline na pāwe.

*To nail a lie, assertion, and the like—*Kisi jhūṭhī bāt wagaira ko kholkar uski **NAIVETTE**, n. Aslī yā paidāishī sādagī; sādagī yā dil kī safāyī jismeñ banūwat na ho. [uryān; ughār.

Naked, a. 1.—Jo kapron se ḍhañpā na ho; be-satr; nangā; barahna;

2.—Jise hifāzat yā bachāw kā zarī'a na ho; khulā; gair-musallāh; jiske hifāzat kī koyī sūrat na ho. [umāyān.

3.—Chhipā yā sūrat tabdīl kiye huye nahīn; jo nazar na pare; sāf;

4.—Jismeñ koyī khārijī bāteñ shāmil na hoñ; jismeñ koyī bāt barhāyī na gayī ho; jismeñ mubālaga yā ma'zrat wagaira na ho.

5.—Kḥālī; jismeñ kisi kī i'ānat na ho; jiskā koyī madadgār na ho; jise zarūrī zarī'a yā wasīla hūsīl na ho.

6.—Mahz; nirā; sirf; khālī.

*Naked eye—*Sirf ānkh ya'ni bilā i'ānat dūrbin wagaira ke.

Name, n. 1.—Nām; ism; khitāb; laqab; kunniyat. [awān kī rāe.

2.—Zātī wasf; jo kuchh 'awām kisi kī nisbat kaheñ yā samjheñ;

A good name—Nām-i-nek; nek-nāmī; 'awām kī achchhī rāe; 'awām kī kisi ko achchhī kahnā yā samajhnā.—A bad name—Nām-i-bad; bad-nāmī; logon kī burī rāe; 'awām-n-nās kī kisi ko burā (bad) kahnā yā samajhnā.

3.—Baṛīnek-nāmī; shuhrat; ta'rīf; mumtāzī; 'izzat; sarfurāzī; baṛāyī.

A man of name—Baṛī nek-nām yā mu'azzaz shakhs; nihāyat zī'izzat yā mumtāz shakhs.—A great name—Baṛī shuhrat; baṛī nek-nāmī; baṛī ta'rīf yā 'izzat;

4.—Nām-o-nishān; nām; yādgarī; yād. [baṛī baṛāyī.

*Christian name—*Woh nām jo 'Isāyī mazhab ke paīro ko istibāg ke waqt diyā

jātā hai aur 'alāwa khāndānī nām ke hotā hai—*John Alone—*Ismeñ John

'Isāyī nām hai aur Alone khāndānī.—*In name—*Sirf kahne ko; mahz nām

ke liye; dar-asl nahīn; sachmuch nahīn; haqīqat meñ nahīn; barā-i-nām.—A

friend in name—Mahz nām ke liye dost; sachchā dost nahīn; haqīqat meñ

dost nahīn.—*In the name of—*Kisi kī taraf se; kisi kī jānib se; kisi kī ijāzat

se; kisi kā qāim-maqām banakar; kisi dūse kī hālat meñ rakh kar.—*To call*

names—Kisi ko kharāb kharāb nām lekar pukārnā; kisi ko dushman-āmez

nām meñ se pukārnā; kisi ko gāliyañ de-kar pukārnā; gāliyañ d.; burā bhalā

kahnā.—*To take a name in vain—*Kisi kā nām subkī se l.; kisi kā nām lekar

jhūṭhī qasam khānā. [mulaqqab k.; khitāb k.

Name, v. t. 1.—Kisi kā nām rakhnā; mausūm-ba-ism k.; mausūm k.;

2.—Nām le-kar yād k.; kisi kā nām l.; kisi kī taraf ba-zarī'a uske

khitāb ke mukhātab k.; zikr k. [batlānā; sarāhat ke sāth batlānā.

3.—Kisi maqsad ke liye nāmzad k.; nām le-kar muqarrar k.;

Nameless, a. 1.—Be nām kā; jiskā koyī nām na ho; be-nām-o-nishān.

2.—Gumnām; ma'rūf nahīn; mashhūr nahīn; jiskā nām log na

Namely, ad. Ya'ni; jiski sarāhat ya tafsīl yah hai. [jānte yā lete hoñ.

Namesake, n. Ham-nām; woh shakhs jiskā nām dūse kā sū ho; samī.

Narcotic, a. Jisse jald bimāri na ho dard kam ho aur uñd āye—jaise

dawāeñ; jisse be-hoshī wagaire paidā ho aur ba-miqdār-i-kāfi khāne kī

hālat meñ khāne wālā mar jāe—jaise zahr.

Narcotic, *n.* Woh chiz jismeñ upar likhi hui sifateñ hoñ.

Narrate, *v. t.* Kahnā yā bayān k. jaise koyi dāstān; kisi shai ke hālāt bayān k.; kisi mu'āmale kī mufassal kaifiyat likhnā yā bayān k.; kisi wāqī'a ko ba-sarāhat likhnā yā kahnā.

Narration, *n.* 1.—Kisi mājare ke hālāt kahnā yā bayān k.

2.—Jo kuchh bayān kiya jāe; kisi mu'āmale yā mājare kī kaifiyat-i-zabānī yā tahrīrī; kaifiyat; hikāyat; maql.

Narrative, *a.* 1.—Bayān ke mutā'alliq; kisi sānihe yā mu'āmale ke hālāt se ta'alluq yā nisbat r. w.; jismeñ koyi bayān-i-khās yā musalsal kiya jāwe. [hālāt ke bayān par rujū'; nāqil; rāwī.

2.—Qissa rawāyat yā dāstān kahne par māil yā rāgib; mājaron ke Narrative, *n.* Hikāyat; dāstān; rawāyat; jo kuchh bayān kiya jāwe; kisi sānihe yā mu'āmale kī mufassal aur musalsal bayān.

Narrator, *n.* Bayān k. w.; rāwī; nāqil; hāki; muhaddis; jo wāqī'āt-o-sawānih ko hālāt mufassal likhe yā zabānī kahne

Narrow, *a.* 1.—Bahut kam chaurā; kushāda yā wasī' nahīn; jismeñ ek jānib se dūsri jānib bahut kam fasl ho; tang; sakrā yā saukrā; kam-arz; jiskā pāt kam ho. [pāt kam ho; daryā jo 'arz meñ kam ho.

A narrow board—Sakrā yā kam chaurā takhta.—A narrow river—Daryā jiskā

2.—Bahut kam wasī'; nihāyat mahdūd; tang.

A narrow compass—Dāira yā halqa-i-tang; chhoti gheirā.

3.—Tang; qalila-l-bazā'at; kam-māya; thori pūñji r. w.

To be in narrow circumstances—Tang-hāl yā tangī meñ h.; qalila-l-bazā'at h.; thori pūñji r.; aurāfihū-l-hāl yā farizū-l-bāl na h.

4.—Dil-tang yā dil kā t ng; ku hīda-dil nahīn; jiskī tabī'at yā jisko khayālāt wagaira tang hoñ (wasī' na hoñ); jismeñ dard kam ho; fāiyāz yā sakhi nahīn; bukhl r. w.; jismeñ khud-garazī (apne matlab kā

5.—Nazdik; thore fāsile ke bīch meñ. [khayāl) ho.

6.—Nazdik; āfat se bachne ke liye mushkil se kāfi; jisse bare khat-re meñ parne kā nihāyat ihtimāl ho.

Narrow escape, See under Escape, *n.*

7.—Jismeñ khūb chhān kī jāwe; jiske anjām meñ barī ihtiyāt yā taf-tish kī jāwe; jismeñ is bāt kā khayāl rakkhā jāwe kī yah kām thikthik ho.

A narrow search—Aisi talāsh jismeñ khūb chhān kī jāwe; barī fikr yā taftish ke sāth just-jū.—A narrow inspection—Mulāhaza yā mu'āyanā jismeñ is bāt kā khayāl rahe kī koyi bāt mulāhaza—talab rah na jāwe; kisi chāi ko khūb dekhnā (uske har rag-o-reshe ko dekhnā).

 Narrow is not unfrequently prefixed to words, forming with them compounds of very obvious signification; as, narrow-bordered, narrow-witted, and the like.

Narrow, *v. t.* 1.—Kisi shai kī chaurīyī yā 'arz ko ghaṭā d.; tang kar d.; khūch kar chhotā yā mahdūd kar d.; kisi shai kī wus'at ko kam kar d.

2.—Kisi shai ke dāire ko tang kar d.; kisi shai kī wus'at ko ghaṭā d.; ziyāda-tar khud-garaz kar d.; mahdūd k.; tang k.; khūch l.

To narrow one's views or knowledge—Apne khayālāt ya 'ilm ke dāire ko tang k. yā usko bahut wus'at na d. (na phailānā)—To narrow a question in dis-

cussion—Mubāhasa meñ kisi amr-i-nizā'i ko mahdūd kar d. ya'nī usko bahut

Narrowly, *ad.* 1.—Bahut kam wus'at se. [tawālat na d.

2.—Tangī se; barī wus'at se nahīn. [ihtiyāt se.

3.—Barī just-jū se; nihāyat taftish se; bārikī se; nazdik se;

To search *narrowly* — Barī just-jū se talāsh k.; ihtiyāt se dhūndhnā. — To watch *narrowly* — Nazdik se (khūb ānkḥ garā kar) dekhnā; ihtiyāt se nigrah rahnā.

4. — Zarā sā; thoṛe hī farq se; mushkil se; tangī se; diqqat se; qarīb-qarīb.

He *narrowly* escaped death — Woh maut se zarābī sā bach gayā; uskī maut qarīb āgayī thī (woh qarību-l-marg thā) par woh bach gayā; woh ba-mushkil (ba-diqqat) marne se bach gayā; woh marte marte bach gayā.

Narrow-minded, *a.* Tangdil; tang-hūsala; past-himmat; dūn-himmat; chhoṛe dil yā chhoṛī tab'at kā; jiske khayālāt tang yā past hon; jis-men faiyāzī na ho; jisse kam-hausalagī pāyī jāwē.

Narrowness, *n.* Kam-chaurā h.; tangī; kotāhī; qillat; qillat-i-ma'āsh; 'usrat; tang-dastī; muflisī; dil kā tangī; buḥhl. [angez; jisse qai āye.

Nasty, *a.* 1. — Nihāyat gaunda; barā hī mulā galiz yā mukaddar; nafrat-2. — Fuhsh; mugalliz; phūhar; kharāb; gaunda.

Natal, *a.* Paidāish se muta'alliq; wilādat se nisbat r. w.; paidāish (janam) kā; jiskā āgāz tārīkh i-paidāish se ho.

The *natal* day — Paidāish (janm) kā din; roz-i-wilādat. — *Natal* hour or place —

Paidāish kā waqt yā paidāish kī jagah

Nation, *n.* 1. — Kisi mulk ke sab bāshinde jo bādshāh yā riyāsat-i-wāhid ke zer-i-hukūmat (tābī) hon; qaum; nasl.

2. — Kasīru-ta'dād; bahut yā bahut sā; bahut hī.

National, *a.* 1. — Kisi qaum se muta'alliq; qaumī; jiskā ta'alluq bi-l-kul qaum yā nasl se ho; 'ām.

A *national* custom — Qaumī dastūr; dastūr jo sārī qaum se muta'alliq ho. — A

national calamity — Qaumī yā 'ām musibat; woh musibat jismeḥ kisi qaum ke sab log muṭalā hon.

2. — Apne mulk se muhabbat (yā be-andāz mahabbat) r. w.; apnī hī qaum par fidā yā bi-l-kul usikā sharik yā usikī taraf; mut'assib.

Nationality, *n.* 1. — Apnī qaum se barī ulfat r.; apnī qaum kā bahut pās k.; apnī qaum kī nihāyat tarafdārī k. [qaumī josh.

2. — Qaumī sifat; woh kul sifāt jinke liye koyī qaum mashhūr ho;

3. — Zabān aur ansāf ke lihāz se jinsiyat yā qaumiyat kā lihāz; qaum.

4. — Qaum-i-judāgāna yā wāhid ke taur par wujūd; qaumī wahdat aur kulliyat. [uske hālāt se ta'alluq yā nisbat r. w.; desī mulkī.

Native, *a.* 1. — Paidāish se muta'alliq; kisi kī paidāish kī jagah khwāh *Native* land — Woh sar-zamīn jahān kisi kī paidāish hui ho; zād-būm (janam bhūm). — *Native* colour — Paidāishī rang.

2. — Jo paidāish se hāsil ho; jo kisi ke sāth paidā ho; paidāishī; aslī; khilqī; jibillī; jise hāsil karnā na parā ho; qudratī

Native rights — Paidāishī huqūq; aise huqūq jo paidāish ke zarī'e se hāsil

hon — *Native* genius — Aslī yā khilqī zihānat. — *Native* simplicity — Aslī sādagī;

woh sādagī jiske hāsil karne kī zarūrat na parī ho balki woh paidāishī ho.

3. — Qudratī; jo kārīgarī se na banā ho; gair-masnū'ī; jiske banāue meḥ san'at na karnī parī ho.

Native, *n.* Woh shakhs jo kisi jagah yā mulk meḥ paidā huā ho; kisi des kā rahne wālā; kisi mulk yā maqām kā mutawattin.

Nativity, *n.* 1. — Wujūd; hastī meḥ ānā; dunyā meḥ ānā; paidā honā; janm lenā; paidāish; wilādat; janm; maulūd.

The *nativity* of Christ — Hazrat-i-Masīh kī paidāish. — The *nativity* of Muham-

ma'd—Muhammad Sahib ka ma'ulūd.—The nativity of Krishna—Krishna Ji ka janm.

2.—Paidāish kī jagah yā uskā waqt khwāh paidāish ke muta'alliq [jo kaifiyateh (bāteñ) hoñ.
To east, or calculate, one's nativity—Kisi ke paidā hone ke waqt sitāron kī
kaifiyat daryāft karke batānā; kisi kī paidāish ke waqt uskā zāicha (janm
kundali yā grah-kundali) durust karke uske hālāt bayān karnā.

Natural, a. 1.—Qudratī; kisi shai kī tarkīb se muta'alliq; paidāishi haisiyat
se ta'alluq r. w.; tabi'i; jibilli; lazimī yā nihāyat zarūri; khās; banāyā
yā hāsil kiya huā nahīn; gair-asli nahīn; iddī'ayī nahīn; sirishti;
paidāishi; asli.

The natural growth of animals.—Jānwaron kī qudratī bālidagi (asli bārñ).

Natural strength—Asli yā paidāishi tāqat (ya'ni tāqat jo hāsil kī huyi na
ho).—Natural appearance—Asli sūrat; sūrat jismēñ banāwat na ho.—Natural
colour—Asli rang; rang jo masnū'i (banāyā huā) na ho.

2.—Silsila-i-qudratī ke mutābiq; tariq-i-asli ke muwāfiq; umūrāt
ke silsila-i-mu'niyāna ke mutābiq; asli; istisnāyī yā shadid nahīn;
jāiz; ma'mūli; qā'ide kā

Natural conclusions—Asli natije; natij-i-jāiz; jo bāteñ ma'mūli silsile ke
rū se natije ke taur par hāsil hoñ.—Natural death—Ma'mūli maut; maut jo
qazā i-ilāhī se waqū' meñ āwe; maut jo āp hi āwe; kisi kī mār-pīt wagaira

Opposed to violent or premature. [se na marnā; apni maut.

3.—Chizōñ ke silsila-i-maujudā se ta'alluq r. w.; sirisht se ta'alluq
r. w.; sirisht tabi'at yā qudrat se muta'alliq.

Natural science—'Ilm-i-tabi'i.

4.—Huqīqat yā asliyat ke mutābiq; sachchā; asli; jismēñ banāwat
na ho; jismēñ mubālaga na ho (na kuchh bārñyā jāwe aur na kuchh
Said of action, delivery, &c. [ghatāyā).

A natural gesture—Jism kī harakat ba-tarz-i-asli; badan kī hilaūā dōlāūā
lekin aisi tarah par nahīn ki usmeñ banāwat pāyī jāwe.

5.—Jis shai kī naql kī jāwe usī kī māuind; asl hī ke mutābiq;
bijinsihī; thik thik; hū-ba-hū; bi-'ainih.

Said of any thing copied or imitated.

A natural portrait—Shabih jo bijinsihī asl kī māuind ho.

6.—Shar'i yā jāiz nahīn; zauj-i-i-maukūha (byāhutā) se nahīn;
nutfā-i-harām; waladu-z-zina; waladu-l-harām.

A natural child—Woh laṛkā jo zauja-i-maukūha se paidā na ho; laṛkā jo
nutfā-i-harām se ho; woh beṭā yā beṭī jo byāhī 'aurat se paidā na ho.

Naturalize, v. t. 1.—Muzāwalat aur 'adat se sahl aur mānūs kar d.;
tabi'i banā d. [ke huqūq d. yā 'atā k; apne mulk kā yā desī banā l.

2.—Kisi gair mulk ke shakhs ko kisi mulk yā shahr ke mutawattin

3.—Apnā banā l.; asli desī yā mulkī kī tarah qabūl yā ikhtiyār k.

4.—Ilash-i-hāl yā munāsib k.; 'ādī k.; khūgar k.

Naturally, ad. 1.—Bi-t-tab'; bi-l-asālat; tabi'at ke zor se; 'ādatan nahīn;
paidāishi; banāwat se nahīn; bi-l-khāsiyat.

He is naturally prone to evil—Woh bādī par bi-t-tab' mālīl hā; uskā mailān
bādī kī jānib banāwat kī rāh se nahīn hā.

2.—Ma'mūli tariq par; silsila-i-mu'niyān ke mutābiq; āp hī āp;
fi-nafsihī; fi-aslihī; khud-ba-khud. (nikaltā hā.

The consequence naturally follows—Yah natija ma'mūli taur par yā āp hī āp
3.—Az-khud; āp hī āp; be jote-hoye; be lagāye.

- This plant must have grown *naturally*—Yah paudhā ap hi ap ugā ho-gā.
 4.—Hū-ba-hū; aslī sirisht ke mutābiq; be-banāwat; thik thik;
 jaise kā taisā; aslī hi kī tarah; bi-'ainih.
Nature, n. 1.—Kisī khās shai kī majmū'ī sifateñ; māhīyat; asliyat;
 jibillī yā paidāishī khāssiyat; kisi shai kī tarkīb kā khās taif; haisiyat.
 2.—Qism; tarah; dhang; waz'; nau'iyat; nau'; chāl; rang.
 3.—Bātoñ kā bañdhā huā yā mu'niyan silsila; bātoñ kā ma'mūlī
 tariq; ma'mūl; dastūr; qā'idā; rit.
 4.—Khilqat; dunyā; 'ālam; kāināt; makhlūqāt; sirisht (sirishṭī);
 sansār; jahān; jo kuchh Khudā ne banāyā yā paidā kiya ho.
 5.—Quḍiat; Khāliq yā uski quḍrat kā 'amal.
 6.—Aslī muhabbat yā ta'zīm-o-taklīm.
 7.—Asliyat; banāwat nahiñ; ma'mūlī bāt kī pairawī. [yā chāl.
 8.—Aisā shakhs jismeñ fahm aur matānat-i-waz' ho; tabī'at samajh
 9.—Po-hish yā satr ke itibār se aslī hālat; be-satrī; nangā
 10.—Paidāish; janm (janam). [rāhuā; 'uryānī.
 By nature—Paidāish se; janm se.
 11.—Khāssiyat; asliyat; nau'iyat; jauhar; tabī'at; khāssa; mizāj.
 Good nature—Ash nek-mizājī; paidāish nek-nihādi; hai-dil-'azīzī.—*Ill nature*—
 Aslī bad-mizājī; khilqī bad-tuati; tabī'at kī paidāishī burāyī.—*In a state of*
nature—Nangā; barahna; be-satr; barahna-mādarzād; waisāhi nangā jaisā pai-
 [dāish ke waqt.
Naught, n. Kuchh nahiñ; nafi
 To set at naught—Nā chiz samajhnā; khafif tasawwur k.; haqir jānnā; libāz
Naught, ad. Kuchh bhī nahiñ; mutlaq nahiñ. [na k.; na mānnā.
Naught, a. Be-waq'at; be-qadr; nikammā; nākāra; burā.
Naughty, a. Naṭkhat; sharir; jo nuqsān kiya kare. [jahāz-rānoñ kā.
Nautical, a. Jahāz-rānoñ yā jahāz-rānī se muta'alliq; jahāz-rānī yā
Naval, a. Jahāzoñ se muta'alliq; jahāzī; babrī.
 Opposed to military.
Navel, n. 1.—Nāf; nabhlī.
 2.—Kisī shai kā darmiyānī hissa; bich; wast.
Navigable, a. Jahāz-rānī ke lāiq; kishtiyōñ ke chalne ke lāiq; jismeñ
 jahāz yā kishtiyān chal sakeñ. [sawār ho-kar jānā.
Navigate, v. i. Safar-i-daryāyī k.; tarī kā safar k.; jahāz yā kashtī par
Navigate, v. t. 1.—Jahāzoñ par 'ubūr k.; jahāzoñ par sawār hokar is
 pār se us pār jānā; samundar wagaira meñ jahāzoñ par jānā.
 2.—Jahāz chalānā; jahāz-rānī k.; jahāz le-jānā.
Navigation, n. 1.—Jahāz par sawār ho-kar jānā; jahāzoñ khwāh kishti-
 yōñ par tarī kā safar k.; jahāzoñ yā kashtiyōñ ke chalne ke lāiq h.
 2.—'Ilm yā fann-i-jahāz-rānī; jahāz chalāne kā hunar; nākhudāyī;
 3.—Zarī'a-i-jahāz-rānī; jahāz; kishtiyān. [mallāhī.
Aerial navigation—Qutbāroñ meñ baith kar hawā meñ chalnā yā idhar udhar
 phirnā.—*Inland or internal navigation*—Daryāoñ jhiloñ ya uahroñ meñ kisi
 mulk ke andar kishtiyōñ kā chalnā; mulk ke andar kishtiyōñ par jānā.
Navigator, n. 1.—Nākhudā; woh shakhs jo jahāz-rānī kā fan khūb
 jāntā ho; jahāz chalāne w.; jahāz-rān. [qā'ide wagaira ma'lūm hoñ.
 2.—Fann-i-jahāz-rānī kā risāla; woh kitāb jisse jahāz chalāne ke
Navy, n. 1.—Bahr; woh sab laṛāyī ke jahāz jo ek sūth chalen.
 2.—Kisī qaum yā bādshāh ke kul jāngī jahāz.

3.—Kisī qaum ke jāngī jahāzōn ke afsar aur log ; jāngī jahāzī fauj ;
Nay, *ad.* 1.—Nahīn ; nafi yā inkār kā kalima (lafz). [fauj-i-bahri.]

Now superseded by *no*.

2.—Sirf yahī-nahīn balki fulān bāt bhī ; aisāhī nahīn ; tanhā (akele)
yahī nahīn ; is lafz se yah zāhir hotā hai ki taraqqī-i-kalām ke liye
kuchh aur barhāyā jāegā. [uskā mutaqāzī bhī huā.]

He requested an answer ; nay, he urged it—Usne jāwāb māngā hī nahīn balki

Nay, *n.* Nafī ; inkār.

Near, *a.* 1.—Bahut dūr nahīn ; ba'īl nahīn ; nazdik.

(a) Jagah ke lihāz se dūr nahīn ; nazdik ; muttasil ; qarīb yā qurb meñ. His
house stands *near* a river—Uskā makān daryā ke nazdik hai. (b) Waqt ke
i'tibār se dūr nahīn ; qarību-l-wuqū' ; jo hone (wuqū' meñ āne) ke qarīb ho ;
jiskā zuhūr meñ ānā dūr na ho.—The man fell and was *near* destruction—
Woh shakhs gir kar qarību-l-halāwat thā (c) Darja-i-qarābat meñ dūr
nahīn ; rishte yā qarābat meñ nazdik ; nazdiki rishta r. w.—A *near* rela-
tion—Rishtadār-i-qarībī ; aisā shakhs jo qarābat-i-qarība rakkhe. (d) Dili
muhabbat yā ta'alluq r. w. ; jisse ta'alluq-i-khās ho ; dili ; 'aziz ; pyārā ;
ham-ā'iz —A *near* friend—Dost-i-qarībī ; dili dost ; yār-i-gār ; muhibb-i-'aziz ;
pyārā yār.—A *near* concern—Aisi bāt jisse ta'alluq-i-khās yā dili ho ; aisi
bāt jisse ba-lihāz naf' o-nuq-ān yā kumayālāt ko kisī ko ta'alluq ho. (e) Us
shai ke nazdik jiski pairawī yā taqlid kī jāwe ; khulā bilā qaid yā muntashar
nahīn ; pahlū-ba-pahlū ; lafzi ; thik thik ; bijinsihī asl kī tarah.—A *version near*
the original—Tarjama jo asl se pahlū-ba-pahlū ho ; aisā tarjama jismeñ
asl se farq na ho ; tarjama jismeñ asl kī pābandī ho (uski pairawī kī jāwe).
(f) Sawār yā hāñkne wāle ke udhar kā ; do khwāh zaid ghore yā bail
wagaira jab kisī sawārī meñ ek hī sāth jote jāweñ to unmeñ se woh ghorrū
yā bail wagaira jo bāyīñ taraf pāre.

Opposed to *off*.

2.—Jisse goyā shai-i-maqsūda aur nazdik ājāwe ; nazdik kū ; sidhā ;
jo qarīb hī ho ; jo thore hī fāsile par ho.

A *near* way—Nazdik rāh yā nazdik kī rāh ; sidhī rāh.

3.—Tang-dast ; jiskī mūthī band rahe ; bakhil ; sakhi nahīn. [*ser.*]

"Near should be followed by *to*, but this is often omitted." [*Webbs.*]

Near, *ad.* 1.—Jagah waqt tarīq yā darje ke lihāz se thore hī fasil par ;
dūr nahīn ; ba'id nahīn ; qarīb qarīb ; lagbhag. [bahut der nahīn hai.]

It is *near* 12 o'clock—Qarīb qarīb bārah bajne kā waqt hai ; bārah bajne meñ

2.—Yak gūna ; 'anqarīb ; nazdik nazdik.

The payment of such a sum would go *near* to ruin him—Aisi raqam kā denā
yak-gūna uski barbādi kā bā'is hogā.

Near, *v. t.* Nazdik ānā ; nazdik pahunchnā ; qarīb ānā.

Also used *intransitively*.

Nearly, *ad.* 1.—Bahut dūr nahīn ; bare fāsile par nahīn.

2.—Nazdik nazdik ; qarīb qarīb. [rishta rakhne wāle do shakhs.]

Two persons *nearly* related—Do shakhs jo qarābat-i-qarība rakkhe hoñ ; nazdiki

3.—Bahut hī ; az bas ; kisī ke naf'-u-ugṣān yā uski dili khushī se
bahut ta'alluq r. w. [se sulh rakhne kī ham ko bahut hī (azbas) fikr hai.]

It *nearly* concerns us to preserve peace with our neighbours—Apne ham-āyoh

4.—Yak-gūna ; qarīb qarīb. [honā bahut kam bāqī hai.]

The fact is *nearly* proved—Woh wāqī'a yak-gūna sābit ho-gayā hai (uskā sābit

5.—Bukhlālat se; barī tangi se.

Nearness, n. 1.—Qurb; nazdīkī yā nazdīk h.; thore hī fāsile par h.

The nearness of the Treasury to the Bank is a boon to the pensioners—Kḥazāne kā Bank ke nazdīk (yā bank se thore hī fāsile par) honā wazīfā-dārōn ke liye.

2.—Qarūbat-i-qarībī; kḥeshī; kḥūn kā ek honī; yak-jihātī. [ganūmat hai. The nearness of brothers and sisters—Bḥāyōn aur bahuōn kī kḥeshī (mukā ek hī kḥūn se honā.) [meljol r-

3.—Nihāyat rabt-zabt; ittihād-i-qalbī; ek jān do qālib h.; nihāyat

4.—Kḥarch meṁ tangī yā bukhāl; khissat; kanjūs.

Neat, a. 1.—Bahut sāf; sāf-suthrā; najāsāt yā gaudagī se-pāk; maillā-kuchālī nahīn; jismen mail na ho. [na ho.

Neat clothes—Bahut sāf yā sāf-anthre kapre; kapre jismen najāsāt yā gaudagī

2.—Us sab se pāk jo nā-zebū ho yā jisse bad-mazāqī waghira pāyī jwe; mukallaf; sāda aur khushnumā; pāk yā pākiza; shusta; suthrā.

A neat dress—Poshāk-i-mukallaf; pahūne ke kapre jinki sādagī hī khushnumā ho—A neat style—'Ibārat-i-pākiza yā shusta; aisi 'ibārat jismen koyī kalima nā muzayib yā saqil na ho.

3.—Apne hunar yā fan meṁ pukhta (pakkā); chālāk.

A neat thief—Pakkā chor; chālāk chor; duzd-i-hoshiyar.

Neatly, ad. 1.—Safāyī se; sāf; suthrā. [kī chizon ke.

2.—Nafāsāt se; achchhe mazāq se; begair fawqu-l-bharak āraish

3.—Kḥūsūrtī se; 'umdagī se; achchhī tarah.

Neatness, n. 1.—Safāyī; gaudagī yā najāsāt se barī h.

2.—Pākizagī; shustagī; bure yā saqil alfāz se khālī h.

3.—Muhz be-fāida yā nūz zebāish kī chizon kā na rahnā; kisī shai ke mukhtalif hisson ke joṛ-tor kā durust h.

Necessarily, ad. Kḥwāhī-na-kḥwāhī; bi-z zarūr; chār-nā chār; nā-guzr; aisi tarah par ki uske siwā aur kuchh na ho; muqarrar; lābudī; kḥwāh-ma-kḥwāh.

Necessary, a. 1.—Zarūrī yā zarūr; lāzimī; nā-guzr; jiske khilāf hargiz na ho-suke, jisse najāt (chhutkārā) na ho; jisse bach na sake; jo kḥwāhī na kḥwāhī ho (wuqū meṁ āye).

Death is a necessary end—Maut anjām-i-zarūrī (lāzimī) hai; ākhīr meṁ maut se koyī najāt nahīn pā saktā; ākhīr-i-amr maut kḥwāhī-na-kḥwāhī āti hai.

2.—Nihāyat zarūr; bahut zarūrī; jiske be-gair kām nā chale (kār-barāī na ho sake); jiski zarūrat lā-muhālā pare; lāzim-malzūm.

Air is necessary to support animal life—Jāndār kī zindagī ke qiyām ke liye hawā lāzim-malzūm hai (ya'ni agar hawā na ho to jāndār jī nahīn saktā).

3.—Ba zarūrat yā majbūran 'amal k. w.; jo bi-r-ghbat yā apnī Opposed to free. [kḥwāhish se kām na kare.

Is man a necessary agent?—Kyā insān ba-zarūrat yā majbūran 'amal kartā hai?

Necessary, n. 1.—Shai-i-zarūrī; woh chiz jo kisī maqsad ke wāste zarūr Used chiefly in the plural. [ho; zarūrat kī chiz.

2.—Jāe-zarūr; pṛekhāna; chharchhobī.

Necessitate, v. 1.—Jisse kisī amr kī zarūrat paidā ho; jisse koyī bāt kḥwāhī-na-kḥwāhī karnī pare; jisse koyī amr nā-guzr ho.

2.—Kisī ko kisī bāt ke karne par majbūr k.; majbūr k.; kisī ko aisi hālat meṁ kar d. ki use koyī khās kām zarūr karnā pare.

Necessitous, a. 1.—Nihāyat muhtāj yā mufliṣ; mufliṣī se tang.

Applied to persons.

2.—Tang ; taklif-dih.

In *necessitous* circumstances—Tang-hāl ; 'u'arat meñ ; muñi-i ki hālāt meñ.

Necessity, n. 1.—Baṭī yā ashadd-i-zarūrat ; nihāyat zarūrī h

2.—Baṭī tangī ; ifās-i-shadīd ; sakht muhtājī ; hājāt-i-shadīd.

3.—Zarūrī shai ; jis bāt ki baṭī zarūrāt ho.

Used chiefly in the plural.

4.—Jabr yā majbūrī ; woh khārijī yā bātini zor jise rok na sakeñ ; qazā yā taqdir ; mashīyat ; bhāwī. [se jiskā rokna ihtiyār meñ nā ho.

Of necessity—Majbūran ; kisi amr kā karnā lazīm ākar ; kisi aisi bāt ke lihāz

Neck, n. Gardan ; galā ; kisi shai kā hissa jo insān ki gardan ki māniud ho.

Neck and crop—Bi-l-kul ; tamāmtar ; sāṭā—*Neck-break*—Pūrī tabāhi ; bi-l-kul

barbādī.—*To break the neck of an affair*.—Kisi bit ki aśī tāqat yā uske

khās zor ko tor d. ; kisi shai ko aisi hālāt meñ kar d. ki phir us-e kuchh

zarar pahunch na sake ; kisi bāt ko apne qābū meñ kar l. ; rok d. yā woh fi'l-

ikhās k. jo kisi dūstre amr kā māni' ho.

Necklace, n. Hār yā gale kā hār (masalan hīre panne yā motī wagaira kā) ; mālā jaise mūngo sone khwāh aur qism ke dānon kā.

NÉE, (nā) pp. Yuh lafz Angrezi meñ us waqt isti'māl kiya jātā hai jab kisi 'aurat ki shādī ke pahle uskā khāndāni nām bhī zāhir karnā zarūr hotā hai masalan Edith Aunesley née Steel.

Need, n. 1.—Ihtiyāj ; kisi shai ki zarūrāt ; kisi chīz ki baṭī zarūrāt ; zarūrāt-i-ashadd ; nihāyat darje ki chāh yā māng ; woh hālāt jismeñ chāra-sāzi yā kisi shai ki baham-rasāni zarūr ho.

2.—Muñisi ; tangdastī ; gurbat ; be-rizqī ; garī'ī.

Need, v. t. Kisi chīz ki ihtiyāj r. ; chāhnā ; muhtāj h. yā hājāt r.

Need, v. i. Zarūr h. ; darkār h. ; zarūrāt pāpnā.

Needful, a. Zarūr ; darkār ; matlūb.

[be-fūida.

Needless, a. Jiskī zarūrāt na ho ; gair-zarūrī ; fuzūl ; 'abas ; lā-hāsil ;

Needlessly, ad. Bilā zarūrāt ; fuzūl ; yūñhiñ ; 'abas ; nāhaq.

Needs, ad. Zarūr ; chār-nā-chār ; khwāhī-na-khwāhī.

Generally with *must*, and equivalent to *of need*.

Needy, a. Nihāyat garīb ; tang-hāl ; muñis ; jise mu'āshh ki taklif ho ; muhtāj ; kangāl.

[qābil ho ; nihāyat fāsīd.

Nefarious, a. Nihāyat hī bad ; shiddat se qalīl ; itnā burā ki mafrat ke

Negation, n. 1.—Inkār ; yah kahnā ki fulān bāt sach yā waqī'ī nahīñ hai ; yah kahnā ki fulān amr na munjūd hai aur na uskā wujūd huā

The opposite of *affirmation*. [yā hogā ; tardīd ; mañi.

Affirmation and negation—Iebāt aur inkār ; iqrār aur inkār ; hañ aur nahīñ.

2.—Inkāri bayān ; woh dalīl jo inkār se hāsil ho ; tardīd.

By way of *negation*—Tardīd ki nazar se ; tardīdan.

Negative, a. 1.—Jisse inkār zāhir ho. ; jo mañi par dalālat kare ; mañfi ; inkāriya ; jisse kisi amr ke ijāb se inkār kiya jāe.

Opposed to *affirmative*.

2.—Jisse kisi aisi shai kā 'adam-wujūd (na houā) sābit ho jo munāsib ho yā jiskī ummed rakkhī jāwe ; jisse kisi bāt kā subūt na ho ; jisse kisi amr ki tardīd ho yā uskā bi-l-'aks sābit ho ; mañfi.

Opposed to *positive*.

A *negative* argument—Bāhs-i-mañfi ; sāliba.

3.—Jismeñ kisi bāt ke rokne yā band karne ki quwwat yā tāsīr na ho.

A *negative* voice—Kisi āyū ke nafāz ke rok-dene kā ihtiyār.

Negative, n. 1.—Woh kalām jisse kisī shai kī nisbat inkār yā imtinā' ho; woh kalām jo harf-i-īsbāt ke māqabl harf-i-nafī ke lāne se banē; kalām-i-mukhālīf yā tardidī.

2.—Woh lafz jisse inkār zāhir ho; harf-i-nafī masalan *nahīn*

3.—Kisī qāuūn kī manzūrī ke rok dene kā istihqāq yā ikhtiyār.

4.—Farīq-i-munkir yā mukhālīf kā qaul; nisbat i-inkārī.

The question was decided in the *negative*.—Us bahs kī tajwīz ba-tarz-i-nafī huyī.

Negative pregnant.—Ek shai kā inkār jisse dūsrī shai kā īsbāt pāyā jāe.

Negative, v. t. 1.—'Tardid k., kisī amr kī nisbat yah deklā d. kī yah aslī yā haqīqī nahīn hai; natīja-i-bi-l-'aks sābit k.; ultī ṭhahrānā.

2.—Rāe dekar nā-manzūr k.; nafāz yā manzūrī se inkār k.; khārij

Applied to legislative measures.

[kar d.]

Negatively, ad. 1.—Ba-tarz-i-manfī; inkār ke sāth yā inkār se.

2.—Bi-s-salb; aisi tarah jisse kisī shai kā na h. pāyā jāe.

Neglect, v. t. 1.—Kisī amr meṁ jisqadar mutawajjih hona chāhiye utnā mutawajjih na h.; kisī shai kī nisbat apnā farz adā na k.; kisī bāb meṁ jo kuchh karnā wājib ho use na k.; jis bāb meṁ taraqqī khabar-girī yā aur kisī dūsrē fī' kā karnā zarūr ho use na karnā balki joṁ kā toṁ chhor d.; tark k.; 'adam-tawajjuhī yā be-tawajjuhī k.; ghaflat k.

To neglect one's duty—Apne farz ko anjām na d.—To neglect one's business—

Apne kām meṁ jitnā mutawajjih honā chāhiye utnā mutawajjih na h.; apne kār-o-lār meṁ ghaflat k.

2.—Iltifāt na k.; lihāz na k., khulq yā 'izzat ke sāth pesh na ānā; 'adam-tawajjuhī yā be-iltifātī k.; tahqīr k. [yā 'izzat ke sāth bartāw na k.]

To neglect strangers—Ajnabiyoṁ se be-iltifātī k.; nā āshnā shakhs-oṁ se khulq

Neglect, n. 1.—'Adam-tawajjuhī; be-iltifātī; 'amadan khīwālī ghaflat yā be-parwāhī se apnā farz adā na k.; kisī kām ke karnē se qā'ir rahnā (use na k.); aisi 'adam-tawajjuhī jispar ilzām 'āid ho-sake; ghaflat.

2.—Tahqīr; tark-i-khulq; husn-i-aḥhlāq se pesh na ānā; khātirdārī yā 'izzat na k. [mutawajjih.]

Neglectful, a. 1.—Ghīl; ghaflat shī'ār; be-khabar; be-parwāh; guir-

2.—Jo kuchh ho-sake yā karne ke lāiq ho uskā 'ādatan na k. yā chhor diyā k.; fī'l-i-munāsib yā mumkinu-l-wuqū' ke tark karne par mālīl yā uskā 'ādī.

3.—Tahqīr k. w.; jo 'izzat yā tawāzu' se bartāw na kare.

4.—Jisse ghaflat tahqīr yā be-l'tināyī zāhir ho.

Negligence, n. Tagāful; tark-i-farz; us bāt ko 'ādatan na karnā jiskā karnā munāsib ho; 'amdan yā be-parwāhī se un bātoṁ kā na karnā jinkā karnā zarūr ho. [undone or unattended to.] Webster.

"Negligence is the habit, and neglect the act, of leaving things

Negligent, a. Ghaflat-shī'ār; jo hamesha ghaflat kiyā kare; be-khabar; be-parwāh; ghīl; jo kām yā zarūrī ta'alluqāt meṁ jī na lagāwē.

Negotiable, a. Qābil-i-intiqāl; jise 'ibārat-i-zahrī likh-kar dūsrē ke nām muntaqil kar sakeṁ; qābil-i-bai'-o-shurā; becho aur kharīde jāne ke lāiq; jise mālīk dūsrē shakhs kī taraf is tarah muntaqil kar sake kī shai-i-intiqālī kā mālīk muntaqil-ilāih ho-jāwē.

Negotiate, v. i. 1.—Dūsrē shakhs se kharīd-o-farokht kī bātechit k.; mu'āmalā ṭhahrānā; saudā ṭhahrānā.

To negotiate with a person for the purchase of something—Kisī shakhs se kisī shai kī kharīdārī kī bātechit k. (uski kharīdārī kā mu'āmalā ṭhahrānā).

2.—Dūsre se 'ahd-o-paimān wagaira kī guftgū k.; kīsī se sulli yo tijārat kī nisbat bāt-chit k. (qaul-o-qarār k.); ek kā paigām dūsre ke pās pahunchānā.

Negotiate, *v. t.* 1.—Kīsī dūsre se bāham guft-gū aur qaul-o-qarār kar-ke kīsī shai kā hāsīl k.; kīsī bāt kā intizām dūsre se k.; kīsī bāt kā ihtimām dūsre se k.

2.—Mu'awaza-i-ham-qimat ke 'iwaz meñ (jitne kī chiz ho usikī barābar rupaye wagaira lekar) muntaqil k.; bechnā; farokht k.; intiqaḷ k.

Generally applied to notes, bills of exchange, &c.

Negotiation, *n.* 1.—Mu'amala k. yā ṭhahranā; tijārat ke muta'alliq kām k.; dūsre se kharidne yā bechne kī bātehit k.; kharid-farokht ke shar'it dūsre se tai k.

2.—Qaumōñ ke mabain insirām-i-kār; 'ahd-o-paimān wagaira karne ke liye do ri'yasaton ke mabain apne apne wakilon kī ma'rifat guftgū.

Neighbour, *n.* 1.—Woh shakhs jiskī sukūnat dūsre shakhs ke nazdik ho; jiskā makān dūsre ke makān se dūr na ho; ham-sāya; parosī; [ham-jawār.

2.—Nazdik kā mulk; pās kā mulk.

Neighbour, *a.* Dūsre ke nazdik; muttasil; ek ke ba'd hī.

Neighbour, *v. t.* Kīsī ke nazdik h.; kīsī kā ham-sarhad yā ham-dānda h.; kīsī kī had par h.; muttasil h. [meñ basnā.

Neighbourhood, *n.* 1.—Ham-sāya h.; hamsāyagī; nazdik rahnā; paros

2.—Paros; jawār; qurb; woh jagah jo dūr na ho; nazdik kā zil'; woh maqām jahāñ ke hāshindon par hamsāyagī kā itlāq ho-sake.

3.—Qurb-jawār ke log; ās pās ke rahne wāle; ird-gird ke basne wāle; paros ke rahne wāle; bāshindagān-i-gird-pesh.

Neighbouring, *a.* Nazdik rahne w.; jo nazdik ho yā wāqī' ho.

The neighbouring inhabitants—Nazdik ke bā-hinde; jo log nazdik rabte hoñ; ās-pās ke basne wāle.—Neighbouring countries—Nazdik ke mulk; gird-pesh ke mulk; jo mulk bāham muttasil hoñ.

Neighbourly, *a.* 1.—Jo hamsāya ke liye zebā ho; jo parosī meñ bhalā ma'lūm ho; jis meñ khulq muhabbat yā mihrbānī pāyī jāe; dostāna.

Neighbourly dealing—Hamsāya kā bartāw; khush-qulqī yā mihrbānī kā bartāw.

2.—Āpas meñ khalā-malā r. w.; jo bahut āyā jāyā kare; jo kasrat se āmad-o-raft rakke; milansār.

Friend, you are not neighbourly—Ai dost tum meñ to bāham āmad-o-raft (khalā-malā) rakhe kī 'adat nahīñ hai; ai yār tum to dūson se miltehi nahīñ.

NEM. CON. (Lat. for *Nemine Contradicente*) Bi-l-ittifāq; ek dil yā ek rāe ho-kar; bilā-ta'arruz. [begair iske kī koyī rāe meñ ikhtilāf kare.

NEM. DISS. (Lat. for *Nemine Dissentiente*) Bilā-ikhtilāf-i-rāe-i-ahde;

Nephew, *n.* Bhāyī kā larkā; bhatijā; bahin kā larkā; bhānjā.

Nepotism, *n.* 1.—Bhatijon yā bhānjon kī muhabbat.

2.—Rishtamandon se had se ziyāda ulfat r.; apne qarābat-dāron par mihrbānī r. (uukā pās k.); apnī rishta-maudī ke kḥayāl se kīsī kī dast-giri k. aur liyāqat yā da'wi'-i-jāiz par libūz na k.

Nerve, *n.* 1.—'Asab; rag; patḥhā; nas.

2.—Jismānī tāqat; dil kī mazbūti; khatre yā taklif-i-zāti kī hālat meñ ghabrā na jāne (apne dil ko qābū meñ rakhe) kī quwwat; aisi jurat aur bardāshat kī kīsī hālat meñ usmeñ lagzish na ho.

To strain every nerve—Baṛī koshish k.; sa'i-i-balig k.; khūb daṛ-dhūp k.; baṛī daṛ k.; jahān tak ho sake fikr k.; zamīn-o-āsmān ek kar d.

Nerve, v. t. Quwwat d.; tāqat bakhshnā; mazbūt k.

Nervous, a. l.—Mazbūt; qawī; porhā.

A nervous arm—Qawī bāzū. [khayālāt yā 'ibārat meṇ zor pāyā jāe.

2.—Jismeṇ dil kī mazbūti ho; jisse dil kī mazbūti zāhir ho; jiske

A nervous writer—Woh likhne wālā jiskī tahrīr ('ibārat) meṇ zor pāyā jāe.

3.—Ā'sāb se muta'alliq; jo ā'sāb meṇ jā-guzīn ho.

A nervous fever—Tap jo ā'sāb meṇ ho. [ghabrā jāe; kam-zor (*Colloquial*).

4.—Jiske ā'sāb kam-zor yā marīz hoṇ; jiskā dil jald (thoṛe hī meṇ)

Nervousness, n. l.—Quwwat; tāqat; zor; bal; mazbūti.

2.—Ragoṇ yā ā'sāb kī kamzori; dil kā jald ghabrā uṭhnā. [hadd-i-gāyat.

NE PLUS ULTRA, [Lat.] Iske āge yā siwā aur kuchh nahīn; darja yā

NERVUS PROBANDI, [Lat.] Khās bahs; khās dalil yā hujjat.

Nest, n. l.—Āshiyāna; khoṇṭā; ghoṇslā; baserā. [addā; logoṇ kī jamā'at.

2.—Rahne kī jagah; qiyām-gāh; jahān bahut se log rah saken;

Usually in an ill sense. [shuhde.

A nest of rogues—Shuhdoṇ ke qiyām kī jagah (unkā addā yā akhārā); bahut se

3.—Bahut se nise ghaṭ-baṛh sundūq dabbe yā kaṭore wagaira jo ek dūse meṇ samā jāeṇ; aisi chīzoṇ kā ganj yā ganjīna.

Net, n. l.—Machhli chiryē yā dūse jānwaroṇ ke pakarṇe kā jāl.

2.—Woh bāt yā tadbīr jo kisī ke phānsāne yā dhokhā dene ke liye kī jāe; dām; jāl yā jāujāl. [wagaira.

Net, a. l.—Khālis; be-amezīsh; jismeṇ kuchh milā na ho—jaise sharāb

2.—Jo kuchh kharch wagaira dekar bache; jisqadar minhā (mujrā) honā chāhiye uskī minhāyī (mujrayī) ko ba'd jo bache; khālis; pakkā yā pakkī; nīrā; jitnā kisī chīz meṇ ghaṭānā yā kam karnā chāhiye usko ghaṭāne yā kam karne ke ba'd jo rah jāe.

Net profit—Naf'-i-khālis; kharch wagaira dekar jo manāfi ho.—*Net income*—

Khālis ūmadānī; kharch wagaira minhā de-kar jo kuchh bach jāe—*Net*

produce—Pakkī nikāsi; pakkī paidāwār.—*Net weight*—Khālis wazn; jo

kuchh tol meṇ minhā kar denā ho us sab kī minhāyī ke ba'd jo rah jāe.

Sometimes, but less properly, written *nett*. [nā-khush k.

Nettle, v. t. Khijhlānā; chīrhānā; kuṛhānā; diq k.; ranjīda k.; nā-rāz k.;

Neutral, a. l.—Donoṇ taraf se kisī taraf nahīn; na idhar na udhar;

na is taraf na ustaraṭ; na is jānib na us jānib; do mutanāzi'in meṇ se kisī kā sharīk nahīn; alag; be-'alāqa; be-lagāw. [thalag rahe.

2.—Jo minjumla do farīq ke kisī kī taraf-dārī na kare; jo alag-

3.—Na bahut achchhā na bahut burā; ausat darje kā achchhā yā burā. [kisī farīq kā sharīk na ho.

Neutral, n. Woh shakhs yā qaum jo dūsoṇ ke mābain jo dūsoṇ ke mābain nizā' kī hālat meṇ

Neutrality, n. l.—Dūsoṇ ke mābain nizā' kī hālat meṇ kisī farīq kā

sharīk na h.; kisī jānib shīrkat na r.; be-parwāhī; be-garazī.

2.—Un bādshāhoṇ yā riyāsatoṇ kā ittīfāq jo do farīq ke darmiyān jhagṛe kī hālat meṇ kisī ko sharīk na hoṇ.

Neutralize, v. t. l.—Be-ta'alluq kar d.; aisi hālat meṇ kar d. ki mukh-

talīf farīq yā rāceṇ se kuchh sarokār na rahe. [yā be-lagāw kar d.

2.—Kisī shai kī khusūsiyat yā tazād ko dūr kar d.; be-hiss-o-harakat

- 3.—Jis shai meñ khāssiyat-i-kīmīyāyī ho uskī tāsīr ko miṭā d.; be-
asar kar d.; 'amal bāqī rahne na d. [i-guzashta yā āyinda meñ.
Never, *ad.* 1.—Kabhi nahīn; kisi waqt nahīn; na ab aur na zamāna-
2.—Mutlaq nahīn; zarā bhī nahīn; hargiz nahīn; zinhār nahīn.
Never so—Jitnā pahle na rahā ho; hamesha yā har hālat se ziyāda; khusūsiyat
ke sāth; bi-t-takhsīs; kitnā hī; jitnā chāho utnā. [par libāz na karke.
Nevertheless, *ad.* Is par bhī; tispar bhī; bā-wujūd iske; tāham; fulān amr
New, *a.* 1.—Jiskā wujūd thore hī 'arse se ho yā jo thore hī dinoñ kā
banā ho; jiskā āgāz yā wuqū' hāl hī meñ huā ho; bahut roz kā nahīn;
Opposed to *old*, and used of things. [hāl kā; jadīd; nayā; nau.
2.—Jo shai pahle na dekhī gayī ho; jisse log pahle wāqif na rahe
hoñ; jiskā zuhūr hāl meñ huā ho; jo shai hāl meñ ijād yā zāhir huyī
ho; jiskī asliyat hāl meñ sābit huyī ho; nayā; jadīd
The *new* continent—Nayā barr-i-āzam; barr-i-āzam jisse log pahle wāqif na
rahe hoñ yā jo hāl meñ zāhir kiya gayā ho.—A *new* theory—Khayāl-i-jadīd;
woh khayāl jiskī asliyat hāl hī meñ sābit huyī ho.
3.—Jo phir se shurū' ho; jiskā āgāz az-sar-i-nau ho; jiskā daura waqt-
i-mu'ayan par huā kare.
Said of any thing that recurs periodically.
A *new* week—Woh hafta jo ek hafte ke guzarne ke ba'd shurū' ho; hafta-
i-jadīd; nayā hafta.—A *new* moon—Chānd jo ek mahīne ke khatm hone
ke ba'd phir se nikle; māhtāb jiskā daura har mahīne ke shurū' meñ hotā
hai; māh-i-nau; hilāl; dūj kā chānd.—A *new* year—Nayā sāl; sāl jo dūsre
sāl ke khātme par shurū' ho. [zaz khāndūn kā nahīn.
4.—Qadīm nahīn; jadīd; nasl-i-qadīm se nahīn; kisi purāne mu'az-
That officer is a *new* man—Woh afsar ek nayā ehakhs hai; woh afsar kisi nasl-
i-qadīm wa mu'azzaz se nahīn hai.
5.—'Ādī nahīn; mānūs nahīn; khūgar nahīn; jisko kisi bāt ki 'ādat
na ho; jo kisi bāt ko bakhūbī na jānta ho; anā'ī; nayā.
That merchant is *new* to the trade—Woh tājir tijārat kā 'ādī yā usse mānūs
nahīn hai; us caudāgar ko tijārat ke hālāt bakhūbī mā'lūm nahīn haiñ.—That
horse is *new* to the harness—Woh ghorā pahle kā jōṭā nahīn hai; us ghor
ko gāri wagāira khūchne ki 'ādat pahle se nahīn hai.
6.—Kisi wāqī'a ke ba'd āyā huā; tāza-wārid; hāl kā āyā huā.
New is much used in composition, adverbially, in the sense of
newly, recently, to qualify other words, as in *new-born*, &c.
New-born, *n.* Nau-zād; jiskī paidāish hāl hī ki ho; jise paidā huye thore
hī din bīte hoñ. [jise āye ziyāda din na guzre hoñ.
New-comer, *n.* Tāza-wārid; hāl-wārid; thore dinoñ kā (hāl kā) āyā huā;
New-fashioned, *a.* Nau-tarz; nayī waz' kā; ikhtirā'-i-hāl kā.
Newly, *ad.* 1.—Hāl kā; tāza-ba-tāza; thore dinoñ kā. [na rahā ho.
2.—Naye dhaug se; naye tarz par; aise tariq par jiskā wujūd pahle
3.—Nayī shakl se; jo sūrat pahle rahi ho uske khilāf.
News, *n.* Nayī khabar; tāzī khabar; nayā hāl; jo kuchh hāl meñ huā
ho uskī ibtidāyī ittilā'.
Good news—Khush-khabarī; muzhda; nīsī khabar jiske sunne se khushī ho.
Bad news—Akhhār-i-bad; burī khabar; khabar-i-wahelat-asar. [hāi.
Newsboy, *n.* Woh larkā jo khabar kā kagaz (ulghbār) lejā-kar taqsim kartā

News-monger, n. Khabar-pesha; woh shakhs jiskā khās kām yah ho ki khabar sunā aur kahā kare; khabaron kā sunnā aur kahnā jiskā shewa ho.
Newspaper, n. Akhbār; khabar kā kāgāz; khabar kā parcha. [hain.
News-room, n. Woh kamra jahān log baiṭh kar akhbār wagaira parhtēn
News-vender, n. Akhbār-farosh; khabar ke kāgazon kā bechue wālā.
New-year, a. Naurozī; nauroz kā; nauroz se muta'alliq; jo sāl ke pahle din se muta'alliq ho.

New-year gifts—Khaṭat yā baḥshish-i-naurozī; jo kuchh nauroz ko diyā jāwe; jo kuchh naye sāl ke pahle din diyā jātā hai; nauroz kā tuhfa.

New-year's-day, n. Sāl kā pahla diu; jis diu baras yā sāl shurū ho; January ki pahli tāriḥ; nau-roz.

Next, a. 1.—Jo jagah ke lihāz se sab se nazdik ho; nazdik-tarīn; qarīb-tarīn; woh do shakhs yā chizeṅ jinke darmiyan koyī dūsrī shai hāil na ho; kisī ke ba'd hī āge yā pīchhe. [pīchhe hī.

2.—Silsile meṅ ek dūse se milā huā; silsile ke lihāz se āge hī yā

3.—Darje sifat rutbe haq yā qarābat meṅ sab se nazdik. [dūsrā.

4.—Waqt ke i'tibār se dūse ke ba'd hī āne w.; ek ke pahle yā pīchhe

Next, ad. Waqt yā bārī ke lihāz se kisī ke ba'd hī (pīchhe hī) āne wālā.

Nice, a. 1.—Khush-zāiqa; latif; mazedār; miṭhā yā shirīn; jo khāne meṅ bahut achchhā ma'lūm ho.

A nice dish—Khush-zāiqa-gizā; maze-dār yā latif khānā.

2.—Jisse khushī ho; jo dil ko margūb ho; jise dil chāhe; jisse dil ko masarrat ho; farhat-baḥsh.

A nice party—Jalsa-i-farhat-baḥsh; ai-ā jalsa jisse dil khush ho. [nafis.

3.—Hoshyār yā achchhe kāriḡar kā banāyā huā; bārik; nihāyat 'umda;

4.—Applied to texture, composition, or colour.

5.—Sahīh saḥīb; ṭhīk ṭhīk; jaisā chāhiye waisā hī; mauzūn; barjasta.

Nice proportions—Ṭhīk ṭhīk andāz; jis qadar chāhiye utnā hī.—*Nice*

rules—Qawā'id-i-mauzūn yā barjasta; aise qā'ide jo ṭhīk ṭhīk hoṅ.

6.—Daqīq; bārik; jismeṅ koyī nukta yā baṛī bāriki ho.

A nice point—Daqīq yā bārik bāt; nukta yā nukte ki bāt.

7.—Jo khafif se khafif naqson galtiyoṅ yā be-tartībīyoṅ par lihāz kare; jismeṅ bārik-bīnī pāyī jāe; jismeṅ zare zare ikhtilāfāt par khayāl rahe.

A nice judge—Mujawwiz-i-bārik-bīn (nukta-chīn); aisā shakhs jo kisī bāt ki tajwīz meṅ uski bi-l-kul kunhiyāt (kor-kasar naqāiz yā bārikiyoṅ) par lihāz

rakkhe.—*A nice judgment*—Bārik tajwīz; kisī bāt ki tajwīz jo bārik-bīnī se kijāwe (jismeṅ chhoṭī chhoṭī bātoṅ par bhī khayāl rakkhā jāe).

8.—Baṛāhī waswāsī; baṛā nukta-chīn; jiskī tashaffī yā diljam'i mushkil se ho-sake; jo kisī ki bāt par jald mutmayīn na ho-jāe; jise khush karnā dushwār ho. [āge-pīchhe ki khabar rakkhe.

9.—Jo phūk-phūk qadam rakkhe; jo bahut hī chaukas rahe; .o

Nicely, ad. 1.—Bāriki se; ṭhīk ṭhīk; jaisā yā jitnā chāhiye waisā yā utnā hī.

2.—Achchhi tarah safāyī se; 'umdagī se; bahut hī khūb; baṛī hī khūbī ke sāth (*Colloquial*). [chīzoṅ ke rakhne ke liye banāte hain; āla.

Niche, n. Tāq wagaira jo diwāron meṅ mūratoṅ yā dūsrī kharī zebāish ki

Nick, n. Ittifāq-i-hasna; achchhi achchhi bātoṅ kā (jitnī bāteṅ sa'd hoṅ unkā) ekaṭṭhā ho jānā; 'ain waqt; ṭhīk ṭhīk waqt; woh 'ain waqt jo kisī kām ke anjām ke liye zarūrat yā suhūlat ke lihāz se matlūb ho; jit kā pāsa yā jit kā dānw.

Nickname, n. Woh nām jisse koyī shakhs az rāb-i-hiqārat tamaskhur yā tafzih mausūm kiyā jāe; jo nām hañsī dillagī yā gālī dene kī rāh se rakkhā jāe; tabqirī yā dushnām-āmez khitāb; woh khitāb jo bahut mānūs rahue kī wajh se diyā jāwe.

Nickname, v. t. Koyī zalī nām r.; kisi baqir nām se pukarnā.

Niece, n. Bhāyī kī larki yā beṭī; bhatījī; bahin kī beṭī; bhānjī.

Niggard, n. Barā bakhl aur tama'i shakhs; woh shakhs jo kaurī kaurī bachāwe yā mar mar ke (ro ro ke) kharch kare; makkhī-chūs; kanjūs; abkhal; barā khasis. [se (khūb bachā ke) k. w.]

Niggard, a. Bakhl; makkhī-chūs; barā lālchī; koyī kām barī chaukasī

Niggardly, a. Jo dūron se lene dene meñ barī lālch (tam') rakkhe; barā makkhī-chūs; jo bahut hī bachā bachā ke kharch kare; nihāyat

Nigh, a. 1.—Jagah yā waqt ke lihāz se dūr nahīn; nazdik. [dil-taug.]

2.—Darje qarābat yā hālat wagaira meñ dūr nahīn; nazdiki; [qurībī.]

Nigh, ad. 1.—Nazdik; qarīb; kanāre. [qurībī.]

2.—Yak-gūnā; qarīb qarīb. [mar hī chukā thā.]

He was *nigh* dead—Woh yak-gūna mar gayā thā; woh qarīb-i-marg thā; woh

Night, n. 1.—Rāt; shab; lail; gurūb-i-āftāb se tulū'-i-āftāb (sūraj) ke nikalne se uske dūbne) tak kā waqt. [nazar khwāh samajh na pāre.]

2.—Tārikī; uigāh yā dil se chhipā rahnā; woh hālat jab koyī shai

3.—Tajāhul; 'aql aur dil kī tārikī; ānkh aur dil donoñ par parda

4.—Musibat; āfat; balā; dukh. [parā rahnā.]

5.—Maut; khātima-i-zindagī ke ba'd kā waqt.

“*Night* is used in the composition of many words of very obvious signification, denoting that which pertains to night, or that which takes place, appears, moves, goes, is formed, or is used, in the night, &c.”

Webster. [rahī ho.—*To-night*—Āj kī rāt; im-shab.]

In the *night*—Yakāyak; dafatan; nāghān; ek bārgī; jiskī ummed pahle se na

Night-cart, n. Gārī jo rāt ko pāekhānoñ se mailā uthāne ke liye muqarrar

Night-fall, n. Din kā khātima; khātima-i-roz; shām. [rahtī hai.]

Nightly, a. 1.—Jo rāt ko kiyā jāe; jiskā wuqū' rāt ko ho; jo rāt ke

waqt ho; jo rāt ko nazar āwe.

Nightly sports—Rāt ke khel-tamāshe; woh khel-tamāshe jo rātoñ kō huā

karte haiñ.—**Nightly dews**—Rāt kī shabnam; os jo rāt ko partī hai.

2.—Jo har shab ko ho; jo har rāt ko kiyā jāe. [hai.]

The watch goes his *nightly* round—Pahredār (chaukidār) har rāt ko gasht kartā

Nightly, ad. 1.—Rāt ko; shab ko.

2.—Har shab ko; har rāt ko.

Night-soil, n. Pāekhānoñ kā mailā; jāezarūr kī galāzat; galiz.

Night-watch, n. 1.—Rāt kā pahra; jab jab rāt ko pahredār badle jāeñ;

pās-i-shab; pahar rāt.

2.—Rāt kā pahredār chaukidār yā muhāfiz; jo rāt ko pāsbanī kare.

NIHIL, n. [Lat.] Kuchh nahīn.

Nihil dicit (Law)—'Uzr jismēñ qarz se inkār kiyā jāe; dāin kā qabul na k.

Nihil dicit (Law)—Mudda'a 'ālaih kā mujib na h.; mudda'a 'ālaih kī taraf se

muqaddame kī jawābdihī kī na h.—A judgment by *nihil dicit*—Faisala jo

bilā jawābdihī-i-mudda'a 'ālaih sādīr ho.—*Nihil ad rem*—Mauqe' kī koyī

bāt nahīn; koyī aisi bāt nahīn jo mauzūn ho.

NIL, *n.* [Lat.] Kuchh nahīn; hisāb wagaira meñ jis raqam ke muqābale meñ yah lafz likhā jātā hai to usse yah samjhā jātā hai ki woh raqam nafi (nadārad yā kuchh nahīn) hai lihāzā use nazar-andāz kar d. chāhiye. [ho; bād-raftār.

Nimble, *a.* Subuk-rau; jo tez chale; jo suhūlat aur chustī se mutaharrik ho. Sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *nimble-footed*, &c.

Nip, *v. t.* 1.—Kisī chīz kā sirā uñgliyon se dabā kar kāt d.; noch d.; kāt d.; chhurī yā qaiñchī se kātñā yā qalam kar d. [bālidagī meñ mānī' h. 2.—Mār d.; bejān kar d.; gārat kar d.; zor tor d.; barhne na d.; The frost has *nipped* the corn—Pāle ne galle ko mār diyā; pāle se nāj kā barhñā ruk gayā.—*To nip in the bud*—Joñ bālidagī shurū' ho usī waqt barbād kar d.; shurū' hi meñ tabāh halāk yā gārat kar d.; kisī shai ke nashw-numā hone ke pahle hī use qat'a-burīd kar ke khāk meñ milā d.; kisī shai ko uske namūd hote hī bigār dālnā.

NISI, (*conj.*) [Lat.] 1.—Agar nahīn; dar sūrat na hone fulān amr ke.

2.—(*Law*) 'Adālat kī kārrowāyī meñ is-lafz se yah samjhā jātā hai ki agar ek mī'ād-i-mu'āiyana ke qabl 'adālat kā koyī hukm-i-khās tarmīm na karāyā gayā yā uskī nisbat koyī kārrowāyī-i-imtiuā'yī na huyī to mī'ād-i-mu'āiyana par woh hukm nāfiz ho jāegā.

Rule nisi—Hukm-i-shartī.

Nobility, *n.* 1.—Dil kī barāyī; 'ulu-l-'azmī; 'azmat; shān-o-shaukat; woh sifat jismeñ dilerī faiyāzī 'ālī-himmatī be-khaufī aur isī qism kī aur khūbiyān dākhil haiñ. [darje rutbe aur khitāb ke zarī'e se mumtāzī.

2.—Sharāfat; najābat; amīrzādagī; 'ālī-nizhādī; qadāmat-i-khāndān;

3.—Amīr log; umarā; shurafā; kisī riyāsāt ke woh sab log jinko khitāb mile hoñ aur tarah tarah kī ri'āyateñ unkī nisbat kī jāti hoñ. [hoñ.

Noble, *a.* 1.—Barā; jalīlu-l-qadr; buzurg; jismeñ nichī aur zalīl bāteñ na hōñ. A noble mind—Barī tabī'at; aisi tabī'at jismeñ nichī aur zalīl bāteñ na hoñ.

A noble deed—Barā kām; kār-i-buzurg; jalīlu-l-qadr kām.

2.—'Alīshān; 'azīmu-sh-shān; barā bhārī; laq-o-daq.

A noble edifice—'Alīshān (barī bhārī yā laq-o-daq) 'imārat.

3.—'Alī-martaba; 'ālī-nasab; barā khāndān kā; khāndān-i-sharīf se; barā rutbe kā; zī-jāh; barā barā khitāboñ se mulaqqab.

Of noble blood—Nasl yā khāndān-i-sharīf se; 'ālī-nasab; purāne aur barā gharāne kā.—A noble personage—Barā rutbe kā shakhs; shakhs-i-zī-jāh.

4.—Sakhī; faiyāz.

A noble heart—Faiyāz dil; sakhi tabī'at. [pounds; as, noble-born, &c.

Noble is sometimes used in the formation of self-explaining com-

Noble, *n.* Amīr; sharīf; najīb; barā ādmī.

Nobleman, *n.* Umarā se ek; amīr; sharīf; najīb; zī-mansab; rukn-i-saltanat; 'ālī-nasab; barā khāndān kā. [ulu-l-'azmī.

Nobleness, *n.* 1.—Buzurgī; barāyī; sharāfat; 'ālī-himmatī; dil kī barāyī; 2.—Barāyī; 'azīmu-sh-shānī; rafāt; balandī.

Nobly, *adv.* 1.—Sharīf khāndān kā; mu'azzaz khāndān kā; barā gharāne kā.

Nobly born or descended—Sharīf khāndān se paidā; barā gharāne se paidā; 'ālī-nizhād. [(barā hausale) se.

2.—'Alī-himmatī se; jawān-mardī se; mardānagī se; 'ālī-hausalagī

A deed nobly done—Kām jo 'ālī-himmatī yā mardānagī se kiyā jāe.

3.—Dhūm-dhām se; barā; karr-o-far se; barē tūmār ke sāth;
barē sūz-o-sāmān se; barē thāt se.

He was *nobly* entertained—Ūski barī ziyāfat huyī; uski tawāzu' dhūm-dhām
(karr-o-far yā barē sūz-o-sāmān yā thāt) se huyī.

Nobody. *n.* 1.—Koyī nahīn; koyī shakhs nahīn; koyī bhī nahīn.

2.—Nā-chīz shakhs; zalīl yā haqīr shakhs; marduk (*Colloquial*).

Nocturnal, *a.* 1.—Rāt se nisbat *r. w.*; jo rāt ko kiyā jāe; jiskā wuqū' rāt

2.—Jo apnī khurīsh rāt ko talāsh kare. [(shab) ko ho.

Nocturnal birds—Woh parīnd jo chāre kī talāsh meñ rāton ko urā karte haiñ.

Nod, *v. i.* 1.—Age yā idhar-udhar sar ko jald jhukā d.; sar ke bal jhuk jānā.

Persons *nod* in sleep—Log niñd meñ jhuk jhuk ke girte haiñ; niñd se log sar
ke bal jhuk jāte haiñ.

2.—Sar jhukā kar barāe-nām salām k.; salām ke liye zarā sar ko
jhukā d.; kisi bāt kī manzūrī zāhir karne kī garaz se sar ko jhukā d.;
With *at* or *to*. [sar jhukā ke ishāra k.

3.—Ūghnā; jhapkī l.; alsānā.

Nod, *v. i.* Sar jhukā kar kisi bāt kī izhār k.

To *nod* approbation—Sar jhukā kar manzūrī zāhir k.

Nod, *n.* 1.—Kisi shai ke agle hisse yā sire ko girā khwāh jhukā d.

2.—Kisi bāt kī manzūrī zāhir karne yā mā'uūlī salām ke liye
khwāh niñd kī hālat meñ yā ishāre khwāh hukm ke wāste sar ko

3.—Kisi khwāhish yā josh-i-tabī'at kī izhār; hukm. [jhukā d.

Noise, *n.* 1.—Kisi qism kī āwāz; aisi āwāz jo sun parē; saut; sadā.

A loud *noise*—Āwāz-i-baland; zor kī āwāz.

2.—Na'ra; barā shor; shor-i-befāida; gul-gapārā; shor-o-gul;
dhūm-dhām; ba-āwāz-i-baland zor dekar yā der tak bakā k. jisse
taallī shikāyat yā takrār zāhir ho; shor-sharāba; guhār; hū-hā;
hullar; duhāyī tihāyī.

3.—Shuhrat; kisi bāt kī kasrat se zikr; kisi bāt kī zabān-zad-i-
khalāiq ('awām kī zabān par) h.; kisi bāt kī barī charchā.

Noiseless, *a.* Jisse āwāz paidā na ho; chupechāp; sūkit; be-shor-o-sharāba.

Noisome, *a.* 1.—Sihhat ke liye muzir; nuqsān-rasān; jisse bīmārī
wagairā paidā ho; jisse tandurustī meñ zawāl āwe; fāsīd; muzil;
kharāb. [meñ achchhā ma'lūm na ho.

2.—Jiskī bū burī ma'lūm ho; ja dekhne sunne chakhne yā chihūne

Noisy, *a.* 1.—Pur-shor; gaugāyī; jo barā shor machāye; haugāma-khez.

2.—Jahān bahut hī shor yā dhūm-dhām rahe.

NOLENS VOLENS, [Lat.] Khwāhī-na-khwāhī; khwāh-ma-khwāh; woh
chāhe yā na chāhe; chār-nā-chār; jabran-qahran; ta'wān-o-karhan.

NOLLE PROSEQUI, [Lat.] (*Law*) Pairawī karne kī khwāhish na r.;
kārrawāyī-i-mazīd par rāgib na h.; pairawī se dast-kash h. (hāth
khīnch l.). Is' ibarat se yah zāhir hotā hai kī mudda'ī apne dā'we se
bi-l-kul yā minjumla kayī mudda'ā 'alaihoñ ke ba'z kī nisbat dast bardār
hotā hai yā āūki mustagīs yā paiokar-i-sarkārī qat'an yā kisi khās
jurm kī nisbat dast-bardārī kartā hai.

NOLO CONTENDERE, [Lat.] (*Law*) Maiñ 'uzr nabīn kiyā chāhtā. Mu-
qaddama-i-faujdarī meñ mulzam kā ek qism kā 'uzr jo us muqaddame
ke maqāsīd ke liye ba-hama-wujūh ba-manzila-i-iqbāl-i-jurm hotā hai.

Nomadic, a. Un qaumoñ se muta'alliq yā unkī mānind jo shikār yā charāyī kī talāsh meñ jā-ba-jā ghūmākarti haiñ; ghūmne w.; gardinda; ghumanīā.
Nomenclature, n. 'Ilm kī kisi shakhs ke muta'alliq kisi shakhs yā ashkhās kī khās istilāheñ; kisi 'ilm yā fan men chizoñ ke nām; kisi shu'ba-i-'ilm ke kul mustalahāt. [ho; ismwār.

Nominal, a. 1.—Nāmoñ kā; nām se muta'alliq; jiskī tarkīb nāmoñ se
A nominal index—Fihrist-i-ismwār; fihrist jis meñ sirf logoñ ke nām ba-qaid-i-waldiyyat-o-sukūnat wagaira likhe hoñ

2.—Sirf nām ke liye; mahz barāe nām; aslī nabiñ; farzī.

A nominal difference—Ikhtilāf yā farq jo mahz nām ke liye ho ya'nī asl meñ na ho.—*A nominal balance*—Bāqī-i-farzī; kahue ko bāqī; nām ke wāste bāqī.—*A nominal purchaser*—Khariḍār-i-farzī; aslī khariḍār nahiñ.

Nominally, ad. Nām ko; sirf nām ke liye; mahz barāe nām.

Nominate, v. t. 1.—Nām lenā; nām lekar batlānā; nām batlānā.

2.—Kisi 'uhde yā jagah ke liye nāmzad k.; muqarrar k.; kisi ummedwār ko kisi mansab yā 'uhde par muqarrar hone ke liye tajwīz k.; ba-haisiyat-i-ummedwār kisi jagah par taqarrur ke liye kisi
Nomination, n. 1.—Nāmzad k. yā h.; taqarrur; tajwīz. [kā nām pesh k.

2.—Nāmzad yā muqarrar karne kā ikhtiyār; ikhtiyār-i-taqarrur.

Nominee, n. 1.—Jo shakhs kisi 'uhde ke liye nāmzad yā tajwīz ho.

2.—Woh shakhs jise dūsre ne kisi 'uhde kām yā mansab ke liye nāmzad yā tajwīz kiyā ho; jo shakhs kisi mansab par qāim kiye jāue kī garaz se tajwīz ho.

Non-ability, n. 1.—'Adam-qābiliyat; lāiq yā qābil na h.

2.—(Law) Kisi muqaddame meñ mudda'ī kī nisbat yah 'uzr ki woh qānūnān is nālīsh ko dāir nahiñ kar saktā; ūzr-i-'adam-qābiliyat-i-irjā'-i-nālīsh.

Non-acceptance, n. 'Adam-ijāb; kisi shai ko qabūl na k. yā uske ijāb meñ gaffat k.; na sakārnā; sakārne meñ chūk jānā. [wāqifiyat.

Non-acquaintance, n. Na jānā; wāqif na h. yā na rahuā; 'adam-

Nonage, n. Nābāligī; bulūg ko na pahuñchnā; qānūn ke mutābiq puḡh-tagī ko na pahuñchnā; kam-sinī.

Non-alienation, n. Muntaqil na k. yā na h.; 'adam-i-intiqāl.

Non-appearance, n. Muqaddame kī pairawī yā jawābdihī ke liye 'adālat meñ hāzir na h.; gair-hāzirī; 'adam-hāzirī.

Non-assumpsit, [Lat.] (Law) Usue zimma nahiñ uṭhāyā yā iqrār nahiñ kiyā. Mu'āhade kī khilāf-warzī yā uske ta'mīl na hone kī wajh se jo nālīsh-i-khisāra ho usmeñ mudda'ā'alaihi kā yah 'uzr kī maiñ ne fulāñ amr kā mu'āhada nahiñ kiyā.

Non-attendance, n. Gair-hāzirī; hāzir na h. yā hāzir na rahuā.

Nonce, n. Hāl kī talab yā zarūrat; maushā; maqsad.

For the nonce—Is mauq'e ke liye; zarūrat-i-hāl ke liye (Colloquial).

Non-claim, n. Qānūnī mī'ād (mī'ād-i-mu'āyaua-i-qanūn) ke andar da'we kā pesh na k.

Non-compliance, n. 'Adam-ta'mīl; ta'mīl meñ gaffat yā chūk; ta'mīl na k.

NON COMPOS, } [Lat.] Sahih-i-l-hawās-nahiñ; maslūbu-
NON COMPOS MENTIS, } l-hawās; majnūn; fātiru-l-'aql; jiskī 'aql durust na ho; jiskī dil thekāne se na ho; jiskī 'aql meñ paidāishī yā ittifāqiya futūr ho; diwāna; pāgal.

NON-CONSTAT, [Lat.] (*Law*) Yah ma'lūm nahiin hotā; yah bāt sāf yā wāzih uahiin hai

Nonentity, *n.* 1.—'Adam-wujūd; nestī; kisī shai kā na h.

2.—Woh shai jiskā wujūd na ho; woh chīz jo na ho.

NON EST FACTUM, [Lat.] (*Law*) Qarza-i tamassukī meñ mudda'ā 'alaih kā yah 'uzr ki yah tamassuk hamārā likhā nahiin hai.

NON EST INVENTUS, [Lat.] (*Law*) Hukmāma-i-'adālat par sharif yā nāzir kī yah kaifiyat kī mudda'ā 'alaih dastyāb na huā; mudda'ā-'alaih ke na milne kī nisbat nāzir kī kaifiyat.

Non-execution, *n.* 'Adam-ta'mil; ta'mil meñ gaffat yā pahlū-tihī; na karnā; unjām na k.; 'adam-wafā.

Non-existence, *n.* 1.—'Adam-wujūd: nestī; kisī shai kā na h.

2.—Woh shai jiskā wujūd na ho; woh chīz jo na ho; shai-i-ma'-dumu-l-wujūd. [uskā na k.

Non-feasance, *n.* (*Law*) Tark-i-fi'l-i-wājib; jis bāt kā karnā munāsib ho

Non-fulfilment, *n.* Pūrā na k.; 'adam-ifā yā 'adam-wafā; 'adam-ta'mil.

Non-joinder, *n.* (*Law*) Kisī muqaddame meñ aise shakhs kā mudda'ī yā mudda'ā 'alaih na bauānā jiskā mudda'ī yā mudda'ā 'alaih bauānā wājib rahā ho.

NON-LIQUEF, [Lat.] Is lafz kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab koyī shakhs kisī bahs kī nisbat is wajh se hūn yā nahiin kuchh nahiin kahitā ki woh apne dil meñ kisī bāt ko thahrā nahiin saktā.

Non-observance, *n.* 'Adam-ta'mil; ta'mil meñ gaffat yā chūk; kisī bāt par lihāz na k. (use na k).

NON-OBSTINTE, [Lat.] (*Law*) Bawujūde ki; jo kuchh kahā gayā yā kahā jāne wālā hai uske khilāf. Qawāim aur farāmīn-i-shāhī kā woh juz jisse yah sābit ho ki farmānrawā kī yah ijāzat hai ki fulān amr bāwasf imtinā' dūse qānūn ke ba-tarz-i-jāiz ho saktā hai.

Non-payment, *n.* Na-dēnā; 'adam-adā; dene meñ gaffat yā chūk.

Non-performance, *n.* 'Adam-ta'mil; 'adam-anjām; 'adam-wafā; kisī kām kā na k; kisī kām ke karne meñ chūk jānā yā usse qāsir rahnā.

Non-plus, *n.* Uljhāw; hairānī; mushkil i-lā-hal; tazabzub kī hālat; zieh.

Non-plus, *v. t.* Ghabrā d.; hairān yā pareshān kar-d; shashdar.kar d.; aisā kar d. ki insān kuchh na kar-sake; hakkābakkā kar d.

Non-production, *n.* 'Adam-dar-peshī; pesh karne meñ qāsir rahnā; pesh na k. [kā yā unkā kiya huā nahiin.

Non-professional, *a.* Jisko kisī peshe se ta'alluq na ho; peshawar logon

A *non-professional* man—Woh shakhs jise kisī peshe se ta'alluq na ho yā jisko us peshe se ta'alluq na ho jiskā zikr pesh ho.—A *professional* man—Aisā

naqsha jise kisī ahl-i-pesha ne (aise shakhs ne jo naqsha-kashī kī pesha kartā ho) banāyā ho; ahl-i-pesha naqsha-kash kī taiyār kiya huā naqsha.

NON PROS, [Abbreviation of Lat. *non prosequitur*] (*Law*) Faisala jo mudda'ī ke khilāf is wajh se ho ki woh pairawī ke liye hāzir na huā ho.

Non-pros, *v. t.* Pairawī na k.; sāqit ho-jāne d.

 Said of a suit.

Non-rendition, *n.* Jo kuchh wājib ho uskā na k.; 'adam-anjām.

Non-resident, *a.* Jo kisī khās maqām khwāh apnī haqqiyat yā mauqa'-i-munāsib par na rahe; apnī khās jagah yā apnī arāzī wagaira par na rahne w.

A *non-resident* cultivator—*Asūmī-i-pāhī-kūshṭ*; woh *kūshṭkār* jo us jagah yā us mauze' meñ na rahtā ho jahāñ uskī arāzī hoñ.—A *non-resident* officer—Woh afsar jo kisi kḥās maqām par muqīm na rahe (yā'nī jisqadar jagheñ uske ta'alluq hoñ wahāñ jā jā ke kām anjām kiyā kare).

Nonsense, *n.* 1.—Woh lafz yā 'ibārat jiske kuchh bhī ma'nī na hoñ yā jisse koyī munāsib kḥayāl paidā na ho; behūdagi; lāya'nī bāteñ; lag-2.—*Muzakḥrafāt*; be-kār bāteñ. [wiyāt; wāhiyāt.

NON SEQUITUR, [Lat.] *Natīja-i-khilāf*; natīja-i-gair-lāzīmī yā nājāiz.

Non-suit, *n.* (*Law*) Apne muqaddame ki pairawī meñ mudda'ī ki gāflāt yā chūk; muqaddame kā ruk jānā; kisi muqaddame se mudda'ī ki dast-bardārī 'ām isse ki uskī yah wajh ho ki' woh apne dil meñ samajhtā ho ki ham ise sābit na kar sakeñge yā ki 'adālat ne apnī yah rāe zāhir ki ho ki yah mu'āmalā chal na sakegā kḥwāh uskī nisbat dast-bardārī kā hukm diyā ho. [mudda'ī ke da'we ko kḥārij kar d.

Non-suit, *v. t.* (*Law*) Dast-bardārī yā 'adam-pairawī ki wajh se kisi

Non-tenure, *n.* (*Law*) Mudda'ā'ālāih kā yah 'uzr ki jis arāzī ki nisbat mudda'ī hamārā qabza bayāu kartā hai uspar ham qābiz nahīn haiñ; 'uzr-i-mudda'ā'ālāih mush'ir-i-'adam-muqābazat-i-arāzī.

Non-user, *n.* (*Law*) Kisi haqq-i-āsāish yā dūsre haq ke nafāz meñ gāflāt k. yā use nafāz na k.; kisi ki zamīn par rūstā yā nābdān wagaira ke muta'alliq kḥwāh kisi dūsre haq ke kām meñ lāne meñ gāflāt k. yā **Nook**, *n.* Goshā; konā; tanhāyī ki jagah. [uskā kām meñ na lānā.

Noon, *n.* 1.—Do-pabar; nīm roz; nisfu-u-nahār; bārah baje.

2.—Bare 'urūj kā waqt.

Normal, *a.* Kisi qā'ide yā usūl-i-mu'aiyan ke mutābiq; kisi ma'mūlī tarz par; kisi bāndhe dhang par; jisse koyī natīja-i-maqsūd bar-āye; jisse ma'mūlī kām huā kare; kḥilāf-i-qā'ida nahīn; bā-qā'ida; qarīne ke mutābiq. [ta'lim kā madrasa.

Normal school—Woh madrasa jahāñ sirf ibtidāyī ta'lim ho; mudarrisoñ ki

NOSCITUR A SOCIIS [Lat.] (*Law*) Yah maqūla aksar wasūiq-i-qānūnī ki ta'bīr meñ musta'mal hotā hai aur isse us qā'ide kā izbār hotā hai ki kisi lafz ke ma'nī un alfāz se ma'lūm ho sakte haiñ jo uske sāth

Nose, *n.* 1.—Nāk; binī. [yā uske shumūl meñ hoñ.

2.—Sūnghne ki quwwat; quwwat-i-shāmwa; bū; bū-bās.

3.—Chhuchchhī.

The nose of a bellows—Dhaunkni ki chhuchchhī.

Nose of wax—Koyī shai jise idbar-uhar pher sakeñ yā ba-suhūlat kisi shakl ki banū sakeñ; nisā shakhs jisse jo kuchh chābiye karā lijiye; jo munhasir bi-l-gair ho.; mom ki nāk.—A nose of wax, to be turned every way—Mom ki nāk jidhar pherā phīr gayī.—To have one's nose on the grindstone—Mazlūm h.; dābāyā jānā; mustaujīb-i-istihsāl-i'bi-l-jabr h.; nāk ragaṛnā.—To lead by the nose—Andhe ki tarah le jānā; jis rāh par chāhnū usī par le chālnā; apnā mutī' kḥūb hī kar l.; jidhar chāhnū udhar hī nāk pakar ke pher d.; kisi ki nakel apne hāth meñ r.—To make a bridge of one's nose—Kisi qism ki tawāzu' meñ kisi ko nazar-andāz kar d. (chhoṛ d.); sharāb wagaira ki taqsim meñ kisi ko jānbūjh-kar chhoṛ d.—To measure noses—Milnā.—To pay through the nose—Be-andāz qimat d.—To put one's nose out of joint—Kisi ko kisi ki nazroñ se girā-kar kḥud uskā manzūr-i-nazar ban jānā.—To take

pepper in the nose—Nārāz ho-jānā; kḥafā ho-jānā.—To thrust one's nose into—Kisi kām meṁ be kabe-sune bāth dālmā; kisi bāt meṁ be-pūchhe dakhil d.—To wipe one's nose of—Kisi shai se mahrūm k.; chbiu l.

Nose, *v. l.* 1.—Sūṅghuā; patā lagūnā; talāsh karke nikālūā.

2.—Dū-ba-dū muqābala k.; shokhī yā gustākhi k.; tauhin k.

NOTA BENE (*N. B.*) [*Lat.*] Kḥūb lihāz rakkho; hargiz nazar-andāz na karo; kḥūb dekho. [zarūr ho.

NOTANDUM, *n.* Lihāz ke qābil bāt; woh shai jispar kḥayāl karnā Chiefly used in the plural—*notanda*.

Notable, *a.* 1.—Lihāz ke qābil; sāf; wāzih; zāhir.

2.—Yād rakhne ke lāiq; mashhūr; mumtāz; ma'rūf.

Notable, *a.* Mashhūr shakhs yā chiz; nāmī shakhs; shai jisko umūd ho.

Notable, *a.* Husn-intizāmī ke liye mashhūr; barā kifāyatī; barā mihnatī; tez; chust-o-chālāk. [ke qābil; nihāyat 'umdagī se.

Notably, *ad.* Lihāz ke qābil; is darje tak ki uspar lihāz ho-sake; yād

Notarial, *a.* 1.—Notary yā notary public kā.

A notarial seal—Notary ki muhr.

2.—Notary kā kiyā huā; notary kā liyā huā.

A notarial act—Notary kā fi'l; jo kām notary ne kiyā ho.

Notary, *n.* Woh ahlkār-i-sarkārī jo apnī muhr se wasāiq wagaira ko musaddaq kartā hai tāki woh dūstre mulk meṁ sahīh mutasawwar hoṁ.

Generally called a *notary public*.

Note, *n.* 1.—Nishān; 'ulāmat; woh bāt jisse koyī shai jānī jāe.

2.—Woh nishān jo kisi shai ki taraf mukhātāb karāne ke liye banāyā jāe; woh nishān jisse yah maqsūd ho ki jahān woh ho us maqām par tawajjuh-i-khās zarūr hai yā woh maqām kḥūb lihāz ke qābil hai.

3.—Kaifiyat-i-mukhtasar; hāshiya; woh 'ibarat jo tafsīran kitāb ke hāshiye 'meṁ likh dijāwe; kisi musannif ki tasūif par sharh; jo kuchh nukta-chiṁi tanzīh yā tamsīl dene ki nazar se likh diyā jāwe.

4.—Ek chhoṭī si chitṭhi; mukhtasar khat; ruqqa'; shuqqa'. [wa'da ho.

5.—Likha yā chhapā kāgaz jismeṁ qarz ki wusūl-yābī aur uske adā kā

A note of hand—Ruqqa'; ṭip; qarz kā ruqqa'; jo hāth se likh diyā jāe.—A promissory note—Ruqqa' mush'ir-i-wa'da-i-adā-i-qarz; woh kāgaz (chhapā yā likhā huā) jismeṁ wusūl-yābī-i-zar aur uske adā kā wa'da ho.

6.—Nām; nāmwarī; shuhrat; 'izzat; qadr. [jiski jo qadr karte hoṁ.

A man of note—Nāmwar shakhs; mashhūr yā mu'azzaz shakhs; aīsā shakhs

7.—*pl.* Woh nawishta jise dekh dekh taqrīr karen; woh nawishta jise muqarrir ba-tarz-i-mukhtasar yā mutawwal apnī i'ānat ke liye murattab karte haiṁ.

8.—Hāfize ki madad ke liye tahrīr-i-mukhtasar; bātoṁ ko mukhtasar tariq par is garaz se likh lenā ki unke dekhne par mufassal kaifiyat yād pare; yāddāsh; kḥulāsa. [gaur se dekhnā.

Note, *v. l.* 1.—Kisi bāt par ihtiyāt se lihāz k.; kisi taraf mukhātāb h.;

2.—Likh l.; qalam-band kar l.; tānk l.

Every fact was noted down—Har ek wāqi'a likh liyā gayā thā.—Note it in a book—Is ek kitāb meṁ likh lo (darj kar lo yā tānk lo).

3.—Hāshiya likh d.; sharh likh d.

A book well noted—Kitāb jismeṁ hāshiye kḥūb likhe hoṁ; muhashshā kitāb.

Note-book, *n.* Yād-dāsh ki kitāb; woh kitāb jismeṁ yād rakhne ke liye bāteṁ mukhtasar tariq par likh lijāti haiṁ.

Noted, a. Jise log khūh jānte hoñ; jo logoñ meñ nek-nāmī ke zarī'e se ma'rūf ho; mashhūr; nāmwar; mumtāz. [ke lāiq.

Noteworthy, a. Qābil-i-lihāz; gaur ke qābil; dekhne yā samajhne

Nothing, n. 1.—Kuchh nahīñ; koyī chīz nahīñ.

Opposed to *anything* and *something*.

2.—Nestī; 'adam-wujūd; nañ ki hālat; kuchh na rahnā.

3.—Aur koyī chīz nahīñ; aur kuchh nahīñ.

Nothing but this is wanting—Iske siwā aur kisī chīz ki kamī nahīñ hai.

4.—Koyī hissa juz miqdār yā darja nahīñ; kisiqadar bhī nahīñ; kuchh bhī nahīñ. [fareb nahīñ hai.

There is *nothing* of fraud in this transaction—Is mu'āmale meñ kuchh bhī

5.—Be-waq'at; be-qadr; be-mauqa' aur be-mahal; dūsre ke muqābale meñ kuchh nahīñ yā mahz be-qadr khwāh nā-chīz; be-bazū'ati; zalil yā khasta hālat. [be-waq'at tasawwur k.

To make *nothing* of—Khafif yā nā-chīz samajhnā; kuchh dushwār na samajhnā;

Nothing, ad. Kuchh bhī nahīñ; zarā bhī nahīñ.

Notice, n. 1.—Lihāz; khayāl; kisi bāt kā hawās-i-khamsa yā 'aql se ma'lūm k.; kisi bāt kā asar jo hawās-i-khamsa par pahunchē.

To take *notice* of something—Kisi bāt par lihāz yā khayāl k.; kisi bāt ko dekh kar yā aur tarah par hawās-i-khamsa ke zarī'e se ma'lūm k.; kisi bāt ko 'aql se daryāft k. (dil se ma'lūm k.).

2.—Kisi zarī'e se ittilā'; wāqifiyat; khabar; i'lān; 'ilm.

To give *notice*—Ittilā' d.; khabar d.

3.—Woh nawishta tahrīr yā kāgaz jiske zarī'e se kisi amr ki ittilā' dijāwe; ittilā'-nāma; ishtihār; notīs. [bartāw.

4.—'Tawāzu'; mudārāt; tawāzu'-tadrīm; 'izzat-o-tauqir; 'izzat ke sāth

Notice, v. t. 1.—Dekhnā; mulāhaza k.

We *noticed* no improper conduct—Ham logoñ ne koyī bad-tarīqagī na dekhi.

2.—Lihāz k.; parwāh k.; khayāl k.; dil meñ lānā; mutawajjih h.

His conduct was rude, but I did not *notice* it—Uskā tarīq jāhilāna thā par main ne uspar lihāz yā khayāl na kiya.

3.—Zikr k.; izhār-i-rāe k.; kisi bāt ki nisbat kuchh kahnā yā likhnā; apne mulāhaze wagaira kā natīja barmalā zāhir k. [tir-dārī k.

4.—Tawajjuh k.; tawāzu'-mudārāt k.; akhlāq ke sāth pesh ānā; khā-

Noticeable, a. Lihāz ke qābil; dekhne ke lāiq; jispar tawajjuh ho-sake.

Notification, n. 1.—Ittilā' d. yā ittilā'-dihī; i'lān k.; janānā; zabānī likhkar yā kisi dūsre tarīq par 'awām yā kisi shakhs-i-khās ko kisi bāt ki bā-zābita ittilā' d.; i'lān; ittilā'; khabar.

2.—Ittilā'-i-tahrīrī yā zabānī; ishāron se ittilā' [i'lān-nāma.

3.—Woh nawishta jiske zarī'e se ittilā' dijāe; ittilā'-nāma; ishtihār;

Notify, v. t. Mushtahar k.; janānā; zāhir k.; ma'lūm karānā; i'lān k.; khabar. [bār d.

Often with *to*.

To *notify* a fact to a person—Kisi ko kisi wāqi'a ki ittilā' d.

Notion, n. 1.—Khayāl; tasawwur; jis shai ko jān sakeñ yā qiyās kar sakeñ uskā dil se daryāft k.; jo chīzeñ āñkhoñ se dekh na pareñ yā sirf samajh meñ ā-sakeñ unkā tasawwur; jo kuchh kisi shai-i-nāpadid ki nisbat dil meñ samajh leñ.

2.—'Tajwiz; rāe; tayaqqun; ummed; khayāl.

Notional, a. 1.—Khayālī yā jisse khayālāt zāhir hoñ.

2.—Jo mahz khayāl meñ ho; qiyāsī; khayālī.

Notoriety, n. 1.—Mashhūr h. yā shuhrat; 'awāmu-n-nās ko ma'lūm h.; 'umūman logoñ ko ma'lūm h.; ma'rūf-i-'awām h. [ma'lūm h.]

The notoriety of a crime—Kisī jurm kī shuhrat yā uskā hāl 'umūman sab ko

2.—Kasrat se logoñ kā wāqif h.; wāqifiyat-i-'amma; angusht-numāyī; kisi amr se 'umūman logoñ kā 'alāniya wāqif h.

Notorious, a. Ma'rūf wa zabān-zad-i-'awām; jise sab log jānte aur uskā zikr karte hoñ; jiskī asliyat par sab ko yaqīn ho; 'ālam par zāhir; dunyā par raushan; zāhir; sab ko ma'lūm.

Almost always used in an ill sense.

Notoriously, ad. Ba-tarz-i-ma'rūf; 'umūman; bar-malā; 'alāniya; jismeñ koyi parda na ho; khulī-khulā; is tarah par zāhir yā mashhūr ki usse inkār na ho-sake.

Notwithstanding, ad. conj. and prep. Yāh na rokegā; yāh mānī na hogā; bā-īn-hama; bā-wujūd iske; goki fulān amr ho bhī tāham; agarche fulān bāt ho tispar bhī. [k.; gīzī d.; qūt d.; khilānā-pilānā.]

Nourish, v. t. 1.—Parwarish k.; pālā; khilā-pilā ke barhānā yā barā The child was nourished with milk—Woh laṛkā dūdh pilā ke pālā gayā.

2.—Kisī shai ko sahārā dekar barhānā; kisi chiz ko madad dekar taraqqī d.; taqwīyat d.; pushti d.

To nourish rebellion—Sahārā dekar bagāwat ko barhānā; bagāwat meñ taqwīyat d.—To nourish the virtues.—Madad dekar khūbiyon meñ taraqqī karānā;

Nourish, v. i. Bālidagī meñ taraqqī pānā. [nek bātoñ meñ taqwīyat d.]

Nourishing, p. a. Jisse bālidagī meñ taraqqī ho; jisse barhne meñ madad mile aur ghatna rukjāe; muqawwi; quwwat d. w.; pusht.

A nourishing diet—Gīzā-i-muqawwi; aisi khāne-pine kī chiz jisse jism meñ kamī nahīn balki taraqqī ho.

Nourishment, n. 1.—Parwarish k. yā parwarish pānā; parwarish.

2.—Woh shai jisse parwarish ho ya'ūī kamī na hone pāye balki taraqqī ho; gīzā; khānā; qūt; jisse haiwānāt yā nabātāt ke jism ghaṭen nahīn balki barhen. [khabargiri.]

The nourishment of the sick—Timār; mariz ke khāne-pine aur har tarah kī

Novation, n. (Law) Tajdid-i-dain; purāne qarz kī jagah nayā qarz qāim k.; qarz kā nayā-purānā k.

Novel, a. Jiskī bunyād hāl kī ho; jo hāl meñ jāri huā ho; qadīm nahīn; nayā; aisi tarah kā jiskā hāl pahle ma'lūm na rahā ho yā jo ma'mūlī na ho; ma'mūlī ke khilāf; jisse tabi'at mukhātab ho yā usko hairat ho; gair-ma'mūlī; 'ajīb.

Novel, n. Woh masnū'ī dāstān jo nasr meñ likhā jāe aur jisse josh-i-tabi'at khusūsan josh-i-'ishq yā muhabbat kā izhār ho; afsāna yā afsāna-i-'ishq; qissa; kahānī.

Novelty, n. 1.—Nayā h. yā nayāpan; hāl kā h.; hāl meñ jāri h.

2.—Koyī jadīd shai; koyī nayī yā 'ajīb bāt.

Novice, n. Jo shakhs kisi kām meñ nayā ho; jise kisi kām meñ khūb wāqifiyat yā mahārat na ho; kisi shai kā mubtadi; tiff-i-maktab; jisne koyī kām hāl meñ shurū' kiya ho lihāza usse wāqifiyat-i-tāmma usko na ho; nau-āmoz; nā-āzmūda-kār; kachchā.

Now, ad. 1.—Fi-l-hāl; is waqt; ab; jis waqt kisi bāt kā mazkūr ho us waqt; jis waqt kisi bāt kī tajwiz pesh ho usi waqt; hāl; alhāl; bi-l-fi'l; indīnōñ; āj-kal. [nānchi; ab-ki; khaīr.]

2.—Is sūrat meñ; hālāt-i-maujūda ke lihāz se; wāzih ho; chu-

Now and now—Phir-phir ; bār-bār ; mutawātir ; aksar ; beshtar—*Now and then*—Kabhi kabhi ; gāh-gāh yā gah-gāh ; gāhe-māhe ; jab-tab ; bilā ta'āyun-i-waqt waqfa dekar ; kasrat se yā bārha nahīn.—*Now—note*—Ek ke ba'd dūsre ; ek waqt-dūsre waqt ; kabhi-kabhi.—*Now high, now low*.—Kabhi ūchā kabhi nīchā ; ek waqt meñ baland dūsre waqt meñ past ; pahle baland phir past. [āyām meñ ; āj-kal.

Now-a-days, ad. Is zamāne meñ ; hāl ke zamāne meñ ; indinon ; in
Noway, { ad. Kisi tarah nahīn ; kuchh bhī nahīn ; zarā bhī nahīn ;
Noways, } mutlaq yā hargiz nahīn.

Nowhere, ad. Kahiñ nahīn ; kisi jagah nahīn ; kisi hālat meñ nahīn.

Nowise, ad. Same as *Noways*.

Noxious, a. 1.—Muzir ; jisse nuqsān ho ; zarar-rasān ; fāsīd ; jisse kisi shai meñ zawāl āye ; sihhat yā taudurustī ke liye muzir ; jisse sihhat meñ futūr pare.

Noxious air—Hawā-i-bad ; buri yā nuqsān karne wālī hawā—*Noxious food*—

Gizā-i-muzir ; aīsā khānā jisse sihhat meñ futūr pare ya'ni bimāri paidā ho.

2.—Jisse atwār yā kirdār meñ khalal wāqī' ho ; jisse badi paidā ho.

Noxious practices—Ā'māl-i-bad ; aise kāmōn kī karne jisse atwār yā kirdār meñ burāyi paidā ho.

Nucleus, n. Kisi shai kī markaz ; woh shai jiske ird-gird dūsre chīzeñ jam' hoñ. [kī poshish na ho ; be-satr.

Nude, a. 1.—Nangā ; barahna ; dhañpā-topā nahīn ; jiske ūpar kisi tarah
A *nude statue*—Nangi mūrat.

2.—Be-waq'at ; gair-nāfiz ; bātil ; ka-l-'adam. [chal na sake.

A *nude contract*—Mu'āhada-i-gair-nāfiz yā ka-l-'adam ; aīsā qaul-o-qarār jo

Nudity, n. 1.—Nangā-pan ; 'uryānī ; barahmagī ; ba-satrī.

2.—*71.* Be-satr hisse ; nangi sūratēñ.

NUDUM PACTUM, [Lat.] (Law) Mu'āhada jo bilā mu'āwaza mun'aqid hone kī wajh se bātil ho ; mu'āhada-i-mahz ; nirā qaul-o-qarār.

Eugatory, a. 1.—Nā-chīz ; bekār ; 'abas ; pūj ; lāya'ūl.

2.—Be-waq'at ; be-tāsīr ; gair-muassir ; rad ; bātil ; be-kār ; nikammā.

Nuisance, n. 1.—Ranj dene wālī chīz ; woh shai jisse taklif aur izā ho ; jisse ranj yā nuqsān pahuñche ; amr-i-bā'is-i-izā yā mazarrat.

2.—Jisse ārtān meñ futūr pare ; jisse ranj pahuñche ; jisse taklif yā khisāra ho.

A *public nuisance*—Amr-i-bā'is-i-taklif-i-'awām ; woh bāt jisse kisi maqūm ko rahne wāloñ ko 'umūman taklif pahuñche yā jo unke nuqsān kī sabab ho.

A *private misance*—Woh bāt yā shai jisse kisi khās shakhs ko ranj yā nuq-ān pahuñche. [ashkhās ko taklif yā nuqsān pahuñche.

Nuisancer, n. (Law) Woh shakhs jiske bā'is 'awām yā khās khās

Null, a. Jismeñ jawāz-i-qānūnī na ho ; jo qānūn ke rū se jāiz yā wājib nā-ta'mīl na ho ; jo qānūnan chal na sake (qāim na rah sake) ; be-tāsīr ;

be-asar ; nā-jāiz ; bātil ; ka-l-'adam ; be-kār ; lagw yā nā-chīz ; kuchh nahīn.

Nullify, v. t. Bātil k. ; nā-jāiz kar d. ; jawāz-i-qānūnī se mahrūm kar d. ; qānūnan be-waq'at kar d. ; qānūn ke rū se chalne na d.

Nullity, n. 1.—Bātil yā ka-l-'adam h. ; 'adam-wujūd yā be-waq'atī.

2.—Woh shai jo qānūnan bātil yā ka-l-'adam ho ; nā-jāiz ; be-tāsīr ; kuchh nahīn. [na jān rahe.

Numb, a. Be-hiss-o-harakat ; jismeñ na jumbish karne kī quwwat ho

- His limbs are numb with cold.—Uske ā'zī sarī se be-hiss-o-harakat haiñ
(thithur gaye haiñ; be-dam yā sun ho gaye haiñ). [kar d.; be-jān kar d.]
- Numb, *n. l.* Be-hiss-o-harakat kar d.; be-his kar d.; thithrā d.; be-dam
- Number, *n. l.*—'Adad; shumār; ta'dād; nambar (corruptly *lambar*).
2.—Majmū'a-i-afrād; kasrat; majma'-i-kasir; baṛī jam'iat; bahut;
3.—*pl.* Nazm; shi'r; wazn-i-shi'r. [kitne; bahutere.]
- Odd number—Tāq; phut. Even number—Juft; joṛā.
- Number, *v. l.* 1.—Ginnā; shumār k.; gintī k.
2.—Kisī chiz kā shumār qāim k.; gintī kā silsila qāim kar-ke har
fard par shumār kā handasa qāim k.; nambar d. lagānā yā qāim k.
3.—Kisī ke shumāl yā zirge meñ shumār k.; kisī ke majme' meñ
sharik samajhnā. [dākhil r.; shumār yā ta'dād meñ h.]
4.—Ta'dād meñ h.; gintī meñ h.; shāmil r.; mushtamil rahnā;
The army numbers fifty thousand—Us fauj ki ta'dād pachās hazār hai; woh
fauj ta'dād meñ pachās hazār hai; us lashkar meñ pachās hazār sipāhī haiñ.
- Numberless, *a* Shumār ke bāhar; jiskī gintī na ho-sake; be-shumār;
- Numeral, *a. l.*—'Adad-mansūb; jiskī tarkīb 'adad se ho. [an-ginat.]
2.—Jisse 'adad kā izhār ho; jisko handase ki jagah par qāim karen.
Numeral letters—Hurūf-i-raqmī; hurūf jo bajāe ā'dād likhe jāwēñ; hurūf-
i-abjad—masalan X bajāe 10 ke ātā hai; L bajāe 50 ke; C bajāe 100 ke;
D bajāe 500 ke; M bajāe 1000 ke.
- Numeral, *n.* Raqam yā harf jisse koyī 'adad zāhir ho masalan 1, 2, 3,
wagaira jinko Angrezī meñ Arabic numerals kahte haiñ yā I, V, X, L,
wagaira jo Roman numerals kahlāte haiñ.
- Numerous, *a.* Shumār meñ bahut; 'adid; kasir; jismeñ bahut se log
dākhil hoñ; jismeñ log kasrat se hoñ.
A numerous army—Fauj-i-kasir; jis fauj meñ bahut se log hoñ.
- Numerously, *ad.* Ba-kasrat; kasratse; baṛe hujūm ke sāt; baṛī bhīr kar ke.
A meeting numerously attended—Majma'-i-'azim yā kasir; jis majme' meñ
log kasrat se maujūd hoñ; jalsā jismeñ baṛī bhīr yā baṛā hujūm ho.
- Nuncupative, } *a.* Zabānī; tahrīrī nahīñ; likhā huā nahīñ.
Nuncupatory, }
- A nuncupative will, or testament—Wasīyat-i-zabānī; wasīyat jo mūsī ne sirf
zabānī ki ho aur jiske subūt kā madār mahz zabānī shahādāt par ho go
woh piche se qalam-band ho-jāe. [waqt kiya jāe.]
- Nuptial, *a. l.*—Shādī yā nikāh mansūb; jo shādī byāh yā nikāh ke
Nuptial rites and ceremonies—Shādī ke rusūm; woh rusūm jo shādī ke waqt
hote (adā kiye jāte) haiñ.
2.—Jisse shādī ki bunyād mazbūt ho-jāe; jisse shādī kā honā pāyā jāe.
The nuptial knot—'Aqd-i-nikāh; woh girah jo shādī ke waqt bāndhī jātī hai;
gañth-bandhan.
- Nuptials, *n. pl.* Shādī; byāh; izdiwāj; nikāh; 'aqd; shādī ke rusūm.
- Nurse, *n. l.*—'Aurat jo bachehoñ ki khabargiri ke liye muqarrar ho;
dāya yā dāyī; 'aurat jo dūse ke bachehe ko dūdh pilāye; dāyī-
dūdh-pilāyī; 'aurat jo kisī ki bimārdārī kare. [wagaira meñ madad mile.]
2.—Woh shakhs yā shai jisse kisī ki ta'lim parwarish yā taragqi
To put to nurse, or to put out to nurse—Dāyī ke pās khabargiri ke liye bhej d.;
dāyī ke sipard k. (khabar-giri ke liye sauṛpā).—Wet nurse—Dāyī-dūdh-
pilāyī; woh 'aurat jo dūse ke lapke ko dūdh pilāye.
- Nurse, *v. l.* 1.—Dūdh pilānā; dūdh pilā ke pālā; dāyī-garī k.

2.—Bimārdārī k.; timār k.; bimār ki khabargīri k.; bimār ke pās hāzir rahnā.

3.—Darakht wagaira ki kamzorī ko ihtiyāt kar ke raf' k. aur unki bālidagī meñ madad d.; jis shai par tawajjuh darkār ho uspar mutawajjih ho-kar uske maqs ko raf' k.

4.—Taraqqī dene ki garaz se kisī shai kā ihtimām ihtiyāt aur kifāyat-shī'ārī se k. [rakkhe jāen.

Nursery, n. 1.—Makān meñ woh jagah yā kamra jahān larke ihtiyāt se

2.—Darakhton kā zaḥhira; woh jagah jahān chhoṭe chhoṭe darakht is garaz se lagāye jāte hain ki wahān se ukhār kar dūsri jagah nasab kiye jāen.

3.—Woh jagah jahān kisī shai ko ba-fikr-i-tamām taraqqī dījāti hai.

Nurture, n. 1.—Parwarish; khabar-gīri; ihtiyāt; ta'lim.

2.—Woh shai jisse parwarish ho; gizā; khānā; qūt.

Nurture, v. t. 1.—Khilānā-pilānā; parwarish k.; pālā; posnā.

2.—Ta'lim d.; tarbiyat k.; sikhānā-parhānā.

Nutrimēt, n. 1.—Woh shai jisse parwarish ho; woh shai jisse haiwānāt yā nabātāt barhen aur jo kuchh unke jism se ghaṭe uske zarī'e se phir pūrā hotā jīe; gizā; khurāk; qūt; khānā; āhār.

2.—Woh shai jisse kisī chiz meñ taraqqī ho.

Nutrition, n. 1.—Haiwānāt yā nabātāt ki bālidagī meñ taraqqī d. yā jisqadar unke jism se zā'ia hotā jāe usko pūrā kar d.; woh 'amal jisse gizā hazm ho kar mukhtalif khiltoñ meñ miljāti aur jism ko tāqat bakhshtī hai.

2.—Qūt; parwarish; woh shai jisse qūt hāsil ho yā parwarish ho.

Nutritious, a. Muqawwī; jo badan ko barhāwe; pushṭ.

Milk is very nutritive—Dūdḥ bahut muqawwī (pushṭ) hai.

Nutritive, a. Jisse parwarish ho; jismeñ gizāyī tāqat ho; muqawwī.

A nutritive food—Gizā-i-muqawwī.

Nut-shell, n. Koyī mukhtasar chhotī yā be-qadr chīz.

To be or lie in a nut-shell—Bahut thōre meñ tai ho-saknā; sahl meñ (bilā diqqat yā taraddud) tasfiya pā-saknā; thōre hī meñ bayān ho-saknā; bahut iḳhtisār ke sāth yā sahl meñ kabhe jāne ke qābil h.

The remedy lies in a nut-shell—I-kā 'ilāj bahut hī mukhtasar yā sahl hai.

O.

Oath, n. Halaf; qasam; koyī bayān yā iqrār-i-sālih jismeñ uski sadāqat ke subūt ke liye Kḥudā kā wāsta diyā jāwe.

On oath—Ba-halaf; halfan; halaf uṭhā ke yā halaf se; Kḥudā kā wāsta de-kar;

qasam khā ke—To admini-ster an oath—Halaf d.; qasam khilānā—To take

⚡ A false oath is called perjury. [an oath—Halaf uṭhānā; qasam khānā.

Obdurate, a. Saḥt; patthar sā; nihāyat hī khurāb; jismeñ badī par bargiz afsos nā ho; jismeñ burāyī kā pachhtāwā nā ho; jo taubāh yā

⚡ Always in a bad sense. [istigfār nā kar sake.

He has an obdurate heart—Woh saḥt-dil (sangdil) hai; uskā dil patthar sā hai; usko badī par kuchh bhī pachhtāwā nahīn hai.

Obedience, n. Itā'at; farmān-bardārī; hākīm kā hukm mānnā; tabī'at; jis bāt ko karne kā hukm ho uskā karnā aur jis fi'l kā karnā mamnū' ho uskā nā karnā.

Obedient, *a.* Mutī'; farmān-bardār; hukm ke tābi'; tābi'dār; hukm mānno aur mamnū'āt se ihtirāz k. w.; jo rokne se ruk aur dabāne se dab jāe.

Obeisance, *n.* Ādāb; taslīm; salām; kornish; bandagi.

Obey, *v. t.* 1.—Kisī ki bāt sunnā; kisī kā hukm mānū; kisī ki itā'at k.; kisī ke hukm ki ta'mil k. (use bajā lānā); jo bāt man' kijāe use na k.

2.—Kisī ki hukūmat ke tābi' h.; kisī kā mahkūm h.; mutī' h.; farmān-bardār k. [tābiq k.]

3.—Kisī ki tahrīk yā uske zor khwāh 'amal ko mīnū yā uske mutō obey nature—Tābi'at ko mānū. Yāh muhāwara aksar insān ki zarūri hājatoñ ke raf' karne masalan baul-o-barāz (pāekhūna-o-peshāb wagaira) ke muta'alliq isti'māl meñ ātā hai.—To obey conscience—Imān ke mutābiq 'amal k.; jaisā

Obit, *n.* 1.—Maut; wafāt. [imān ke rū se ma'lūm ho waisābi k.]

2.—Tajhiz-o-takfīn; kriyā-karm.

3.—Woh rusūm jo mutawaffā ki wafāt ke dīn har sāl kiye jāwēn.

Post obit [Lat. Post obitum] Marne ke ba'd; wafāt ke ba'd.

OBITER, *ad.* Zimnan; rawā-rawī meñ; chalte phirte.

Obiter dictum—Woh bāt jo zimnan kahī jāe; jo kuchh rawī-rawī meñ kahī jāe.

Obituary, *a.* Kisī shakhs yā ashkhās ki wafāt ke muta'alliq.

An obituary notice—Kisī shakhs ko marne ki ittilā'; marne ki khabar.

Obituary, *n.* Kisī mare huye shakhs kā hāl; kuifiyat-i-shakhs-i-mutawaffā; kisī shakhs-i-marhūm ki wafāt ki ittilā' aur uske mukhtasar hālāt.

Object, *n.* 1.—Koyī khayālī yā mādī shai jiske daryāft-i-hāl meñ dīl masrūf ho; koyī shai jo wāqī'i yā tasawwur meñ dīl ke sāmne ho tāki woh use dekh kar uski nisbat gaur-o-fikr kare; shai; chīz.

2.—Jo kuchh markūz-i-khātīr ho; jo kuchh manshā-i-'amal yā koshish ho; jis bāt kā karnā yā hāsīl karnā dīl ko manzūr ho; woh shai jiski just-jū ki-jāe yā woh chīz khwāh bāt jisko koyī dhūndhe; manshā; maqsad; wajh-i-tahrīk; sabab-i-gāyī; garaz; matlab.

Object, *v. t.* 1.—Āge r.; pesh k.; muqābale meñ r.; sāmne kar d.

2.—Tardīd ki nazar se pesh k.; kisī bāt ko galat yā be jā tasawwur karke uske khilāf wajh pesh k.

Object, *v. i.* Bātoñ yā dalīl meñ roknā; kisī ke khilāf wujūh pesh k.; 'uzr k.; i'tirāz k.; mu'tariz h. yā ta'aruz k.; kisī ki tardīd k.

☞ Usually followed by *to*.

The defendant *objected to* the admission of the plaintiff's witnesses.—Mudda'a'alaih ne mudda'i ke gawāhoñ ke liye jāne par i'tirāz kiya.

Objection, *n.* 1.—I'tirāz k.; 'uzrdār h.; bahs yā guftgū meñ roknā.

2.—'Uzr; i'tirāz; tardīd; wajh yā dalīl-i-mukhālīf; jo kuchh kisī ke khilāf kahā jāe; jarah.

The defendant's *objections to* the plaintiff's claim have been removed.—Mudda'i ko da'we ki nisbat mudda'a'alaih ke 'uzrāt raf' ho-gaye.

Objectionable, *a.* Jiski nisbat wājib taur par i'tirāz ho-sake; qābil-i-'uzr yā i'tirāz; jispar i'tirāz wārid hone kā ihtimāl ho; jispar jarah yā hujjat kar-sakeñ; jiske khilāf kuchh kah sakeñ; jispar galatī yā

Objective, *a.* Berūnī; khārijī; zāhiri. [bojāiyat kā itlāq ho-sake.]

Objector, *n.* 1.—'Uzr yā i'tirāz k. w.; kisī bāt ke khilāf dalāil yā wujūh

Obligation, *n.* 1.—Pāband k.; majbūr k. [pesh k. w.; 'uzr-dār.]

2.—Woh bāt jisse pābandī ho; woh bāt jiskā karnā qānūn yā az-rāh-i-insāniyat farz ho; kisī mānnat wa'de qasam yā qānūn wagaira

kī pābandī; woh fi'l jiske bā'is se ek shaḥṣ ko dūsre shaḥṣ kī nisbat chār-nā-chār kuchh karnā yā kisi fi'l se dar-guzar karnā parē; woh bāteñ jinkā karnā qānūn wa'de yā mu'āhade ke rū se ḡhwāh muwānisat aḡḡ-lāq yā mihrbānī wagaira ke sabab se zarūrī ho; dilī farz; zāhiri farz.

3.—Mashkūrī; mamnūnī; ihsāumandī; kisi kī 'ināyat yā mihrbānī kā shukrguzār h.

To be under an obligation, or under obligations, to a person—Kisi shaḥṣ kī 'ināyat yā 'ināyatoñ kā ihsāumand yā shukrguzār h.; kisi kā marhūn-i-minnat h.; kisi kī mihrbāniyoh kā bojh apne ūpar r.

4.—(Law) Dastāwez jisimeñ kisi bāt kī shart ho aur us shart kī ta'mil na hone ke 'iwaz kisi tarah kī ta'zīr bhī qāim ho; dastāwez-i-shartī wa ta'zīrī.

Obligatory, a. Qānūnan yā Imānan wājibu-t-ta'mil; jisse koyī farz qāim ho; jisse kisi kām kā karnā yā usse darguzar karnā lāzimī ho; lāzimī; [farzī; jisse kisi bāt kī qaid ho-jāe.

Oblige, v. t. 1.—Majbūr k.; pāband k.; kisi tarah kā (masalan qānūn zarūrāt imānābrū wagaira kā) bojh dāl kar kisi bāt ko ḡhwāhī-na-ḡhwāhīkarānā.

2.—Mamnūn k.; marhūn-i-minnat k.; ihsāumand k.; mashkūr k.; zerbār-i-minnat yā ihsān k.; kisi ko sāth kuchh ihsān k. (uspar mihrbānī ḡhwāh 'ināyat k.); ḡhush k.; bā'is i-masarrat h.

To oblige one with a loan of money—Kisi ko rupaye qarz dekar mamnūn (zerbār-i-minnat yā mashkūr) k.—Please oblige us with your company at dinner—Ba-rāh-i-mihrbānī 'ināyat farmā ke khāne meñ haalogoñ kī shirkat farmāiye.—To be obliged to a person for some act of kindness—Kisi mihrbānī ko liye kisi kā mamnūn marhūn mashkūr yā shukrguzār h. [jāe; dāin.

Obligee, n. (Law) Woh shaḥṣ jiske nām dastāwez-i-shartī-o-ta'zīrī likhī Obliger, n. Mamnūn k. w.; ihsān k. w.; mashkūr k. w.

Obliging, a. Mamnūn yā 'ināyat karne par māl; jo wāqī'i mihrbānī kare; ḡhaliq; sāhib i-murawwat; mihrbān. [de; madyūn.

Obligor, n. (Law) Jo shaḥṣ dūsre ke nām dastāwez-i-shartī-o-ta'zīrī likh-Oblique, a. 1.—Kharā nahīn; ba-ḡhatt-i-mustaqīm nahīn; ba-ḡhatt-i-mu-
tawāzī nahīn; ḡham yā kaj; tīrchhā; ārā; terhā; jhukā huā.

2.—Jo ba-ḡhatt-i-mustaqīm paidā na ho; jo bāp aur beṭe ke silsile meñ na ho; jihatī.

Obliquely, ad. 1.—Sidhe nahīn; kharā yā ba-ḡhatt-i-mustaqīm nahīn.

2.—Sarīhī nahīn; ishāratān; kināyatan; zimnan; sāf sāf nahīn. [h.

Obliquity, n. 1.—Ārā yā tīrchhā h.; ba-ḡhatt-i-mustaqīm yā mutawāzī na

2.—Neki kī rāh par na chalnā; ḡmrahī; bad-atwārī.

3.—Qawā'id-i-ma'mulī kī ḡhilāf-warzī; be-qā'idagī; be-zābitagī.

Obliterate, v. t. 1.—Miṭā d.; chhil d.; ponchhi ḡlānā; mahw kar d.; mahkūk kar d.; dho ḡlānā.

To obliterate a writing by erasure or any other process—Kisi tahrir ko chil

2.—Miṭānā; mahw kar d.; mahw-o-mansi kar d.; imtidād ke zarī'e se ḡhwāh aur kisi taur par barbād yā nest-o-nābūd kar d.

To obliterate ideas—ḡhayālāt ko miṭā yā bhulā d.

Oblivion, n. 1.—Bhulā d. yā bhul jānā; yād na rahnā; farāmoshī; nisyān.

To be buried in oblivion—Bi-l-kul bhul jānā; tamūntar mahw-o-mansi ho-jānā; aḡlā yād na rahnā.

2.—Mu'āfi-i-jarāim; bādshāh kī taraf se 'umūman jarāim aur qusū-
[rāt kī mu'āfi.

Oblong, *a.* Lambāyī meñ ziyāda aur chauṛāyī meñ kam; mustatil; jo 'arz meñ ziyāda ho par tūl meñ kam; 'arz se lambā.

Obloquy, *n.* Kalām-i-ilzām-āmez; woh bāteñ jinmeñ gāliyañ mili hoñ; aisi bāteñ jinse ba-lihāz unki zāt ya unke af'al ke logoñ kī tahqīr ho; aisi bāteñ jinse log auroñ ke nazdik haqīr yā bure ma'lūm hoñ; buhtān; ilzām.

Obnoxious, *a.* 1.—Mustalzim-i-ilzām; mustajib-i-sazā; jispar ilzām wārid ho-sake; jispar lim lag sake; barguzida yā pasandida nahin; jo mazammāt ke qābil ho.

2.—Jisse dūse ko ranj pahuñche; jisse auroñ ko nafrat ho (log muta-nafrīr hoñ); makrūh; jo dūse ko guwārā na ho. [taujib; sazāwār.

3.—Kisī dūse kī pāband; zimmadār; muākḥazadār; jawābdih; *mus-Obnoxious to laws*—Pāband-i-qawānīn; jismeñ qawānīn kī pabandī yā zimmadārī ho.—*Obnoxious to exception*—Mustajib-i-i'tirāz; jiski nisbat jarah ho-sake.

4.—Mazir; nuqsān pahuñchāne w.; zarar-rasān.

Obscene, *a.* 1.—Ganda; nāpāk; fuhsh; mugalliz; jisko dekh yā samajh kar ranj khwāh nafrat ho; jisse bā-'ismat yā nafis shaḥḥs ko ranj pahuñche; jismeñ hayā kī lihāz na ho.

Obscene language—'Ibārat-i-fuhsh; mugallizāt; aisi 'ibārat jise samajh kar dil ko ranj yā nafrat ho.—*Obscene pictures*—Fuhsh taswīreñ; aisi taswīreñ jinko dekh-kar 'ismaat yā nafāsat ke lihāz se ranj ho.

2.—Mailā; gauda; kharāb; jisse nafrat paidā ho. [i-bad zāhir ho.

3.—Nā-mas'ūd; nā-mubārak; jisse burā shugūn payā jīe; jisse fāl-

Obscenely, *ad.* Aise tariq par jisse be-'iffatī yā be-'ismatī ho; gandagī se; fuhsh tariq par; be-hayāyī ke sāth.

Obscenity, *n.* 1.—Fuhsh-kalāmī; kisī bāt ke zāhir karne khwāh kisī shai kī numāish meñ gandagī; bātoñ yā chīzoñ kī is qism kī honā kī unse dil kī safāyī meñ khalāl wāqī' ho (dil ko nafrat ho).

2.—Af'al-i-qabīh; bure kām; shahwat-parastī.

Obscure, *a.* 1.—Tārik; andherā; jismeñ raushnī na ho.

2.—Sarī'u-l-fahm nahīn; jo juld samajh meñ na āwe; jo sāf sāf samajh na pare; mushkil; muḥmal; dushwār-fahm; muglaq; mashkūk.

An obscure passage in a writing—Kisī tahrir meñ aisi 'ibārat jo sarī'u-l-fahm na ho (muḥmal yā dushwār-fahm ho).

3.—Jo bahut mashhūr na ho; jise bahut se logoñ ne dekhā na ho; jo tanhāyī yā goshe meñ ho; jo nazar ke bāhar ho; jo isqadar fāsile par ho kī nazar na pare.

An obscure house—Makān jo bahut mashhūr na ho yā jise bahūt se logoñ ne dekhā na ho; makān jo goshe meñ yā isqadar fāsile par ho kī nazar na pare.

4.—Mashhūr yā ma'rūf nahīn; gumnām; 'ājiz; miskīn; garīb; shikasta-hāl.

An obscure person—Gumnām shaḥḥs; aisi shaḥḥs jise log bahut kam jānte hoñ.

—A person of *obscure birth*—Aisi shaḥḥs jiske hasab-o-nasab se log bahut kam wāqif hoñ; aisi shaḥḥs jiske wālidain mashhūr na hoñ.

5.—Jo baḥḥbī parhā na jāe; nā-sāf; andhā.

An obscure inscription—Aisi kitāb jise baḥḥbī parh na sakeñ; andhī likhwaṭ.

6.—Sāf yā pūrā pūrā nahīn; nāqis; adhūrā. [na parnā.

An obscure view of remote objects—Jo chizeñ dūr par hoñ unke sāf sāf dekh

Obscure, *v. t.* 1.—Andherā kar d.; tārik banā d.

2.—Kisqadar andherā kar d.; tiragī phailā d.; kuchh kuchh andherā kar d.; chhipā d.; nazar se chhipā d.; aise kar d. kī phir

nazar na āwe yā kam nazrāyī de; aisā kar d. ki kam parhā jāe yā samajh meñ āsake; buzurgi k̄hūbsūrtī yā nāmwarī meñ kam kar d.

Obscurely, *ad.* 1.—Safāyī se nahīn yā sāf nahīn; pūrā pūrā nahīn.

2.—Nazar ko bāhar; aisī hālat meñ ki nazar na āwe; poshidagī meñ; goshe yā 'uzlat meñ; mashhūr taur par nahīn.

3.—Sāf sāf nahīn; wāzih taur par nahīn; aise taur par nahīn ki k̄hūb samajh parē; muhmal taur par; mujmilan.

4.—Ishāratan; kināyatan; zimnan; khol ke yā sāf sāf nahīn.

Obscurity, *n.* 1.—Tārīkī; raushni kā na h.

2.—Dunyā se kanāre h.; 'uzlat-guzinī yā gosha-nisihni; takhliya; takhliye meñ rahnā. [(parhe jāne ke qābil) na h.]

3.—Iglāq; gair-sarī'u-l-fahmī; muhmal yā mashkūk h.; māyūqrā

4.—Gair-mashhūr yā gumnām h.; miskīnī; 'ājiz hālat; pastī.

Obsequious, *a.* Had se ziyāda farmān-bardār; is darje kā mutī' ki usse zillat yā kamīuagī pāyī jāe. [khushāmad kare.]

An *obsequious* flatterer—Had se ziyāda chāplūs; woh shakhs jo zillat ke sāth

Obsequy, *n.* Tajhīz-o-takfīn; kriyā-karm; murdanī ke rusūm.

☞ Rare in the singular; chiefly used in the plural (*obsequies*).

Observable, *a.* Lihāz ke qābil; jispar lihāz yā k̄hayāl ho-sake; jispar k̄hūs tawajjuh darkār ho.

Observance, *n.* 1.—Lihāz; ta'mil; pābandī; bajā-āwarī; kisī qā'de wagaira ke mutābiq k. yā 'amal k.; mutāba'at; pairawī; ri'āyat.

The *observance* of rules, ceremonies, or laws—Qawā'id rusūm yā qawā'in ki pābandī yā mutāba'at.

2.—Mazhūbī rusūm kā anjām; zāhirī pūjāpāt kā k.

3.—Woh bāt jispar lihāz yā tawajjuh zarūr ho; sarrishṭa; zābita; woh bāteñ jinkā bartāw zarūr ho.

4.—Adab; 'izzat; rasmi ta'zīm-o-takrīm.

☞ "*Observance* denotes the keeping of a rule or law with strictness; while *observation* signifies either the act of *observing* (considering attentively or remarking) or some remark made as the result thereof." *Webster*.

OBSERVANDA, *n. pl.* [Lat.] Lihāz ke qābil bāteñ; woh bāteñ jinpar lihāz tawajjuh yā k̄hayāl zarūr ho.

Observant, *a.* 1.—Nigrān; dekhne ya lihāz karne w.; jo tawajjuh ke sāth dekhe yā samjhe; jo kisī bāt ko nazar-andāz na kare.

An *observant* traveler—Woh saiyāh jo har shai ko tawajjuh ke sāth dekhe.

2.—Mutī'; hukm māuno wālā; 'amal k. w.

☞ With *of*.

Observation, *n.* 1.—Dekhnā yā lihāz k.; kisī shai par nigāh yā tawajjuh; mulāhaza; mushāhada; tawajjuh yā gaur se kisī shai kā dekhnā; dil ki wāqifiyat; dil kā kisī bāt ko ma'lūm k. yā uspar lihāz k.

The orasures in the deed did not fall under his *observation*—Is wasiqe meñ jo kuchh mahkūk (chhilā) thā use use na dekhā.—The distinction between hurt and grievous hurt escaped the assessors' *observation*—Asesarōñ ko zarar aur zarar-i-shadid meñ farq ma'lūm na huā.

2.—Woh k̄hayāl jo kisī shai ke dekhne yā uspar tawajjuh karne se qāim ho; mushāhada yā tawajjuh kā natīja 'am isse ki woh dil hī meñ rakh liyā jāe yā zāhir kar diyā jāe; kisī shai ke dekhne yā uspar gaur karne se jo kuchh akhṛz kiya jāe yā mustambat ho; mulāhaze kā natīja; kisī bāt ko dekh yā soch kar jo kuchh bhālā yā burā kahā jāe.

The *observations* of Govt. as made on a review of the financial statements are sound. — Gavarnment ne naqshajāt-i-mālī ko mulāhaza farmā ke jo kuchh apuī rāe zāhir farmāyī hī woh sabih hai.

Observe, v. t. 1.—Kisīqadar tawajjuh se dekhnā; kisīqadar gaur se mulāhaza yā mushāhada k.; zarā dil lagā kar yā dhyān se dekhnā.

I saw the figure but *observed* nothing peculiar in it — Māiū ne woh shakl dekhī par usmeñ koyī bāt az qism-i-khās mulāhaza na kī.

2.—Kisī bāt ko dil se ma'lūm k.; samajhnā; dīda-i-dil se dekhnā. To *observe* nice distinctions in arguments — Daliloñ meñ bārik bārik bātōñ ko samajhnā (unpar dīda-i-dil se lihāz k.).

3.—Apuī rāe yā khayāl ko zāhir k. yā kahnā; jo kuchh dekhā yā samjhā ho uskī nisbat kuchh kahnā; zimnan kuchh kahnā; ittifaqiya kah d.; mulāhaze yā gaur ke natije meñ kuchh kahnā. [ri'āyat k.]

4.—Mazhabī khayāl se māunā; mazhab yā rasm ke lihāz se
5.—Ta'mil k.; pā-bandī k.; bajā lānā; māunā; kisīke mutābiq kuchh k. To *observe* a rule — Kisī qā'ide kī pā-bandī yā ta'mil k.; kisī qā'ide ko māunā yā uske mutābiq 'amal k.

Observe v. i. 1.—Mutawajjih h.; lihāz k.; khayāl k.

2.—Kisī kī nisbat kuchh apuī rāe zāhir k.; kahnā.

Followed with *upon*.

Observer, n. 1.—Jo kisī bāt par khūb lihāz tawajjuh yā dhyān rakkhe; jo kisī amr kī nisbat ihtiyāt hoshyāri yā tawajjuh se nigrah rahe.

Creditors are great *observers* of set days and times — Aiyām aur auqāt-i-mu'āyan kā lihāz dāim khūb rakhte haiñ. [dekhā (mulāhaza kiyā) kare.]

2.—Jo wāqī'ī dekhne meñ māsruf rahe; jo 'ādatan kisī shai ko An astronomical *observer* — Jo ajrām-i-falaki ko dekhā kare; jo sitāre wagaira ke mulāhaze kā 'ādī ho. [bāt par 'āmil rahe; jo kisī bāt ko kare.]

3.—Jo kisī qānun qā'ide dastūr yā rasm kī pā-bandī rakkhe; jo kisī

4.—Wafā k. w.; pūrā k. w. masalan wa'de yā qaul kā. [khayāl r. w.]

5.—Mazhabī khayāl se māune w.; mazhab kī pā-bandī kī wajh se

Observing, a. Khūb tawajjuh k. w.; jo 'ādatan lihāz kiyā kare; jo kuchh hotā ho uspar nazar khayāl yā lihāz r. w. [jo huā kartī haiñ.]

He is an *observing* man — Us shakhs kā khayāl unhiñ bātōñ par rahā kartā hai

Obsolescent, a. Jo matrūku-l-isti'māl hotā jātā ho; jiskā isti'māl yā rawāj band yā masdūd hotā jātā ho.

Obsolescent words — Woh alfāz jinkā isti'māl tark yā masdūd hotā jātā ho.

Obsolete a. Jārī yā murawwaj nahīñ; matrūku-l-isti'māl; jiskī pursish bāqī na rahe; jiskā bartāw bāqī na rahe; rad; mausūkh; bātil.

Applied chiefly to words, writings, or observances.

Obstacle, n. Sadd-i-rāh; thokar; jo āge barhne na de; jo taraqqī meñ mukhil hārij yā māni' ho; rukāwat; atkāw.

Prejudice is an *obstacle* to improvement — Ta'assub taraqqī meñ māni' hotā hai; ta'assub se taraqqī ruk jātī hai.

Obstinacy, n. 1.—Rāe yā irāde ko isqadar mazbūt kar-l-kī woh phir na badle yā barī diqqat se tabdil ho; kisī rāe irāde yā silsile kī pairawī sābit-qadami se aur aksar nā-ma'qūl taur par k.; aisī pakar pakarnā kī chāho kuchh hī kaho-suno yā karo par jumbish na ho; haṭh; isrār. [se raf' ho.]

2.—Aisī mazbūt jar pakar l. kī 'ilāj wagaira se na chhūte yā mushkil The *obstinacy* of a disease or evil — Kisī bimāri yā burāyī kā isqadar jā-guzīñ ho-jūnā (jar pakar l.) kī woh kisī tadbir se raf' na ho (mushkil se dūr ho).

Obstinate, a. 1. — Jo kisi rāe yā irāde par nihāyat mazbūti se qāim rahe; jiskā 'azm bi-l-jazm ho; jo kisi tarah na māne; haṭṭhī; magrā; gardan-
 ۴۴ Usually in a bad sense, implying unreasonableness. [kash.
 2. — Jo jald raf (daf' yā dūr) na ho; jo āsānī se na chhūṭe; jo jald firo na ho-jāe. [dushwār ho.

An *obstinate fever* — Aisi tap jo āsānī se na chhūṭe; aisa bukhār jiskā daf'iyā
Obstinately, ad. Haṭṭh ke sāth; zid so; aise mazbūt irāde se ki usmeñ lagzish na ho; aisi ṭhān ṭhān kar ki woh mushkil se chhūṭe. [machāye.
Obstreperous, a. Pur-shor; jo shor se bharā ho; shorī; gaugāyī; jo barī dhūm
Obstruct, v. t. 1. — Band kar d.; masdūd kar d. jaise kisi rāh ho; bich meñ aise aise thoṅkar dāl d. ki āmad-o-raft band ho-jāe. [ānā-jānā band ho-jāe.

To *obstruct* a road — Sarak band kar d.; sarak par koyī aisi shai rakhi d. jisse
 2. — Nikalne na d.; rok d.; āṛ d. [(nikalne nahīn dete).
 Clouds *obstruct* the light of the sun. — Bādāl sūraj ki raushni ko rok dete haiñ

3. — Rok d.; mukhil h.; sust kar d.; jald jald hone na d.
 Progress is often *obstructed* by difficulties — Aksar qabūhatoñ ki wājḥ se jald taraqqī nahīn hoti.

Obstruction, n. 1. — Roknā yā rok diyā jānā; rukāwaṭ. [thokar.

2. — Woh shai jisse rukāwaṭ ho; amr-i-mānī'; sadd-i-rāh; āṛ; rok;
 ۴۴ *Obstructions* are removed; *obstacles*, surmounted.

Obstructive, a. Hārij; mukhil; rukāwaṭ k. w.; jiskī wājḥ se koyī chīz ruk-jāe; insidād par māil; jo qabūhatoñ pesh kare yā jisse qabūhatoñ pesh āwen; jo atkāw kare. [aise dhang se ki koyī bāt ruk jāe.

Obstructively, ad. Aisi tarah par ki rukāwaṭ khalal yā harj wāqī' ho;
Obtain, v. t. Koshish ke zaur se pānā; hāsil k.; kisi chīz kā qabza pānā 'am isse ki woh 'arizi ho yā dawāmi.

Obtain, v. i. Jāiz rah jānā; barqarār yā qāim rahnā; maqbūl h.; jāri yā rūij rahnā yā h.; rawāj pānā yā pakarṇā; phailnā; murawwaj h.

The practice of levying taxes on trades does not *obtain* now — Peshoñ par mahsul lena kā dastūr ab qāim (murawwaj) nahīn hai.

Obtrude, v. t. 1. — Bilā ijāzat yā talab kabīñ dākhil k.; kisi jagah yā hālat meñ zabardastī yā fareb se khwāh bilā talab dāl d. ghūsā d. yā bhīr lagā d.

2. — Nā-munāsib isrār ke sāth kisi bāt ko pesh k.; kisi shakhs ko rū-ba-rū uski marzī ke khilāf kisi bāt ko pesh k.

To *obtrude* one's self — Jahāñ apnī zarūrat na ho wahāñ chale jānā; kisi jam'at yā suhbat meñ be bulāye yā wahāñ ke hāziriñ ki marzī ke khilāf ghūs jānā.

Obtrude, v. i. Bilā istihqāq ghūs jānā yā dākhil ho-jānā; be kahe-sune yā taqāze ke sāth kisi bāt ko pesh k.; dilerī yā gustākhi se apnī tayīñ

Obtrusion, n. Nā-jāiz tariq par dākhil dar-ma'qūlat. [pesh pesh (āge) kar-d.

Obtrusive, a. Dākhil dene par māil; dūsroñ meñ ghūs-paiṭh-kar chale jāne kā khwāhāñ; dūsroñ ke darmiyān be-bulāye jāne par rāgib.

Obverse, n. 1. — Sikko kā woh rukh jidhar chihra yā sar ho; sikke yā tagme kā rū ya'nī woh hissa jidhar chihra yā kitāba ho.

۴۴ Opposed to *reverse*.

2. — Woh bāt jiskā kisi dūsri bāt meñ shāmil rahnā lāzimī ho; woh amr jisse koyī dūsri amr lāzim ātā ho.

Obviate, v. t. Raf' k.; daf' k.; dūr k.; tāl d.; nikil d.; bich se haṭā d.; safāyī kar d. ya'nī kisi qabūhat 'uzr yā i'tirāz ko rahne na d.; shurū' hī yā (ibtidā hī) meñ dūr kar d. (haṭā d.).

Obvious, a. Jiskā hāl jalā khul jāe yā jo jalā dekh khwāh samajh parē; sāf; zāhir; wāzih; khulā; āshkāra; jiske dekhne yā samajhne meñ taraddud na ho.

Obvious to the eye, or to the mind—Jo shai sāf sāf dekh yā samajh parē.

Obviously, ad. Sāihī; sāf sāf; 'ayān taur par; khulā khulā; barmalā; 'alāniya. [khwāh wuqū' yā zuhūr meñ āye.

Occasion, n. 1.—Wāqi'a; sāniha; ittifāq; mājara; jo kuchh ho-jāe

2.—Mauqa'-i-munāsib; suhulat kā waqt; mauqa' jo dhab se mil-jāe; woh waqt mauqa' yā hālat jismeñ kār-barāri ho (matlab nikāl jāe).

3.—Woh wāqi'a yā kaifiyat jiske sabab se kisi aise amr kā wuqū' ho jiski ummed pahle se na rahī ho; sabab-i-ittifāq; woh bāt jiske bā'is se koyī dūsri bāt paidā ho. [paidā huā!

What was the occasion of this custom? Yāh dastūr kyūnkar yā kis wajh se
4.—'Arizī zarūrat; zarūrat yā ihtiyāj-i-ittifāq; kisi bāt kā mauqa' jiske sāth kisi shai kī hājat yā talab bhī ho.

There is no occasion for producing this document—Is nawishte ke pesh karne kī koyī zarūrat nahīn hā. [yā zarūrat; jab kām parē; waqt yā mauqa' par.

On occasion—Waqtan-fa-waqtan; jab zarūrat hājat yā ittifāq parē; 'yuda-l-hājat

Occasion, v. t. Kisi bāt kī saṁb yā bā'is zimman paidā kar d.; paidā k.; mājib h.; karānā; asar pahunchānā; uṭhānā; kharā k.; barpā k.

Occasional, a. 1.—Jo kabhī kabhī ho; jo waqt yā mauqa' ke lihāz se kiyā jīe yā zuhūr meñ āye; jisse kisi bāt kī zarūrat paidā ho; ittifāq; 'arizī.

Occasional remarks—Woh bāteñ jo mauqa' ke lihāz se ya'nī silsilawūr nahīn
2.—Jo ittifāqiya paidā ho. [bulki jā-ba-jā hasb-i-zarūrat kalī jāen.

The occasional origin of a thing—Kisi shai kī buyyād jo ittifāqiya par jāe.
3.—Jiskā zuhūr kisi mauqa' par ho. [par kī-jāe.

An occasional discourse—Woh guftgū jo kisi khās mājare ke wuqū' meñ āne

Occasionally, ad. Ittifāqiya; jab zarūrat parē; jab jab subhītā yā mauqa' ho; humesha nahīn; jab-tab; kabhī kabhī; kadhī-kadhī; gah-gāh; [gāhe-māhe.

Occident, n. Pachchhim; magrab; garb.

Occidental, a. 1.—Jo pachchhim meñ ho; jo magrib meñ wāqi' ho; pachchhim kā; magrabī. [Pachchhim kā sonā.

Occidental climates—Pachchhim ke des; magrabī mulk.—*Occidental gold*— Opposed to *oriental*.

2.—Jo āstāb ke ba'd gurūb ho; jo sūraj ke pichhe dūbe.

An occidental planet—Woh saiyāra jo āstāb ke ba'd gurūb ho.

3.—Jismeñ karāyī damak yā khubsūrtī kam ho; jismeñ darja-i-awwal kā āb wāgairā na ho.

 Said of precious stones and gems; opposed to *orient*.

Occult, a. Jo dekh yā samajh na parē; jo nazrāyī na de; poshida; maḥfī; lā-ma'lūm; jiskā hāl khulā na ho. [qabza; dakhil-kārī.

Occupancy, n. Qābiz h. yā qābiz rahnā; dakhil k. yā rakhnā; dakhil;

Occupant, n. Qabza k. w.; woh shakhs jo kisi shai par wāqi' qābiz yā mutasarrif ho; jis shakhs ke dakhil meñ koyī chiz ho; qābiz; dakhil;

Occupation, n. 1.—Qabza yā dakhil k.; qābiz h. [mutasarrif.

2.—Qabza; dakhil; tasarruf.

Lands in the occupation of a tenant—Zamīn jo kisi asāmī ke qabze meñ ho.

3.—Woh bāt jismeñ waqt aur tawajjuh sarf ho; kisi shakhs kā khās kām; shagl; peshā; kām; rozgār; byāpār yā baipār; tijārat; jo kām rizq khwāh daulat hāsil karne kī garaz se kiyā jīe. [meñ r.

Occupy, v. t. 1.—Qabza k. yā r.; mutasarrif h. yā rahnā; qabze yā dakhil

That room is already *occupied*—Us koṭhri meñ koyī pahle hī se hai (uspar qābiz hai).

2.—Bharṇā; chheknā; chhipānā; kisī ke 'arz-o-tūl (lambāyī-chau-

The camp *occupies* five acres of ground—Woh kḥaima pāñch ekar zamīn chheke (ghere huye yā uspar kharā) hai.—The writing *occupies* a sheet of paper—Woh tahrir ek taḥte kagaz par hai.

3.—Muqarrar k.; kām meñ lagānā.

4.—Masrūf k.; kām meñ lagānā; mashgūl k.

Every man should be *occupied*, or should *occupy* himself, in some useful labour—Har shaḥs ko chāhiye ki kisī kām ki bāt meñ mihuat kare yā apne ko mashgūl rakkhe.

[dhyān meñ ānā.

Occur, v. i. 1.—Dil meñ ānā yā guzarnā; kḥayāl meñ ānā yā guzarnā;

The thought did not *occur* to me—Woh kḥayāl mere dil meñ na guzrā; us bāt kā kḥayāl mujhko na huā; woh bāt mere dil meñ na āyī.—It does not *occur* to my recollection—Yah bāt mujhe yād nahīn āti (yād nahīn partī).

2.—Nazar ānā; dekh parnā; jā-ba-jā milnā; jagah jagah milnā; jahān-tahān h. yā milnā.

This word does not *occur* in that book—Yah lafz us kitāb meñ nahīn miltā (nazar nahīn ātā).—It *occurs* in several places in my compilation—Merī tālif meñ woh kayī jagah hai (miltā hai).

3.—Honā; wāqī' h.; sar-zad h.; wuqū' meñ ānā.

Occurrence, n. Wāqī'a; sāniha; jo kuchh ho-jāe yā bīte; koyī amr-i-ittifāqī; aisī bāt jo begair irāda yā ummed kiye ho-jāe; mājara; ittifāq.

Octroi, (ok-trwa') n. 1.—Tijārat kā haq jismeñ dūsrū sharīk na ho; woh log jinko bilā-shirkat-i-gaire tijārat kā haq hāsil ho.

2.—Mahsūl jo un paidāwaron par lagtā hai jise kisī shahr ke andar lāte haiñ aur yah aksar shahr ke phāṭak par wusūl kiya jātā hai; chungī.

Ocular, a. Jo āñkh se dekhā gayā ho; jo dekhne par mauqūf ho; jo wāqī'i dekhne se hāsil ho; chashm-did. [ke zarī'e se mile; subūt-i-'ainī.

Ocular proof or evidence—Subūt-i-chashm-did; aisā subūt jo āñkh se dekhne *Oculist*, n. Jo āñkhon kī bimāriyon ke 'ilāj meñ hoshyār ho yā unke changā karne kā da'wā kare; sathiyā; kuhhāl.

Odd, a. 1.—Phuṭ; jiskā joṛā dūstre ke sāth na lagā ho; juft nahīn; tāq; akelā; āp hī āp; yakka; furd; jo do barābar hisson par bañṭ na sake jaise—ek tīn pāñch sāt wagaira.

2.—Jo kuchh kisī ta'dād-i-mu'aiyan yā aisī ta'dād ke ba'd bāqī rah jāe jise das se bañṭ sakeñ; bāqī; dūstroñ meñ shāmil nahīn.

Five hundred rupees and *odd*—Pāñch sau kayī rupaye.—Twelve rupees and

odd annas—Bārah rupaye aur kayī āne.

3.—'Ajīb; 'ajīb-o-garīb; ma'mūl ke kḥilāf; qism-i-kḥās kā; nirālā.

An *odd* phenomenon—'Ajīb qism kī sūrat; woh shai jo nirālī yā nirālī tarah

kī dekh pare.—An *odd* fellow.—'Ajīb shaḥs; nirālā yā anūṭhā shaḥs; 'ajīb

Said of a person in dislike or contempt. [admi.

4.—Jise log bakhūbī na jānte hoñ; jiskī kisī ko parwāh na ho;

nā-chīz; khafīf; jo bahut kām kā na ho. [nahīn haiñ.

Some *odd* books are missing—Kuchh aisī kitāben gum haiñ jo bahut kām kī

5.—Gair-murawwaj; zāhir meñ nā-mūnasib; jisse kām chalne yā

nikalne kā qarīna na ho. [hai (nā-munāsib hai yā isse kām nā niklegā).

This is an *odd* way of doing business—Kām karne kā yah tarīq ma'mūlī nahīn

6.—Jis waqt kuchh kām na rahe; jo khālī rahe; jo ma'mūlī shagī kā ho uske 'alāwa; fursat kā.
He may do it at *odd* times—Woh ise fursat ke waqt kar saktā hai.—I will take some *odd* time to do this business—Is kām ke karne ke liye main koyī fursat kā waqt tajwīz karūngā.

Oddity, n. 1.—Jo kuchh ma'mūlī yā rāij ho uske khilāf h.; 'ajib yā turfa qism kā h.; nīrālā-pan; nīrālē dhang kā h.
Oddity of dress—Posbāk kā nīrālā-pan (unālī waz' kā h.). [tāq yā fard ho.

2.—Koyī phut yā be-jor chiz; woh shai jiskā jorā na ho; chiz jo A collection of *oddities*—Bhut si phut (be-jor) chizeh.

3.—'Ajib-o-garib shakhs; 'ajib tarah kā admī (*Colloquial*).

Odd-looking, a. 'Ajīb sūrat r. w.; jiskī shakl nīrālī ho.

Oddness, n. 1.—Fard tāq yā phut h. [h.; ku-dhang h.

2.—'Ajīb qism kā h.; turfa tarah kā h.; qism-i-khās kā h.; be-dhab

Odds, n. sing. and pl. Ikhtilāf jo ek ke haq meñ aur dūse ke khilāf ho; muqūbale meñ ek chiz kā dūsrī se barh jānā; nā-bamwārī; farq; tafawut; kamī-beshī; galaba; fauqiyat.

At odds—Nizā' yā ikhtilāf ki hālat; jhagrā; bigār; takrār.—To be at *odds*—Jhagrā yā takrār r.; āpas meñ laṛāyī yā bigār r.; bāham nizā' r.—To set at *odds*—Jhagrā karā d.; bigār yā takrār karā k.; laṛā d.; nizā' barpā karā d.—*It is odds*—Yah amr qarīn-i-qiyaś hai; yah bāt qiyās meñ ātī hai (iske khilāf hone ki ummed kam hai).—*Odds and ends*—Jo kuchh chhūṭ yā rah jāe; bachū-bachāyā; chhūṭā-chhūṭā; jo kuchh ṭūṭā-phūṭā rah-jāe; reza-

Odious, a. 1.—Nafrat ke qābil. [purza; kūṭā-karkat; ākhor; agram-bagram.

An *odious* name—Nām jo nafrat ke qābil ho.

2.—Nā-guwar; nā-pasandīda; makrūh; najis; jisse nafrat paidā ho; jisse jī bigar jāe yā phir jāe.

An *odious* sight—Aisi chiz jiske dekhne se dil ko nafrat ho.—An *odious* smell—Najis bū; bad-bū; bū jisse jī bigar jāe.

3.—Jisse nafrat paidā; jisse hasad yā ḍāh paidā ho; jisse ranjish ho; jo dushmanī yā nārāzgī kā sabab ho.

To utter *odious* truth—Aisi sachchī bāt kā kahnā jisse kisī ko ranj pahūnche.

4.—Mustajib-i-nafrat; jisse nafrat ki jāe; jisse kisī kā dil phir jāe; jisse kisī ki tabī'at haṭ yā phaṭ jāe.

He has rendered himself *odious* to the people—Log usse nafrat karne lage; logon ki tabī'at usse haṭ gayī (unke dil usse phaṭ gaye).

Odium, n. 1.—Nafrat; karāhiyat; nārāzī; dil kā haṭ jānā; tabī'at kā

2.—Woh bāt jisse nafrat paidā ho; karāhiyat. [phir jānā.

Odour, a. Bū; bās; mahak; khushbū yā badbū.

To be in *bad odour*—Maurid-i-'itāb h.; kisī ki nazaron se gir jānā; khafagī yā nārāzī meñ paṛnā.—He is in *bad odour* with his master—Uskā āqā usse nārāz hai. [meñ achchhī mahak ho.

Odoriferous, a. 1.—Khushbū'd. w.; mu'attar k. w.; khushbū-dār; jis-

2.—Khushbū lejāne wālī—jaise hawā. [bū achchhī ho.

Odorous, a. Jismeñ khushbū ho yā jisse woh paidā ho; jiskī mahak yā

Of, prep. Yah lafz kisī sabab mabdā zarī'a bānī yā fā'il se kisī shai kā nikalnā (paidā h. yā zuhūr meñ ānā) zāhir kartā yā ek shai kā tā'alluq dūse se batātā hai jaisā ki zail se zāhir hotā hai:—

(a)—Woh shai jisse koyī chiz nikle yā paidā ho khawāh uskā bā'is mabdā wagaira.—He is of a race of kings—Uski paidāish yā woh bādshahon ki nas

se hai.—He is of noble blood—Woh nutfā-i-sharif se hai.—I received this gift of him—Yah hiba main ne usse payā.—(b) Qabza yā milkīyat; woh nisbat jo sifat aur mauṣūf ke mābain ho.—The land of the landlord—Zamīndār ki zamin ya'ni jiskā mālik yā qābiz zamīndār hai.—A man of courage—Jurāt r. w. ḥimā ya'ni ḥimī jo us sifat se mauṣūf ho.—(c) Woh shai jaise dūsrī shai tarkīb pāye (bane).—A sword of steel—Faulād ki talwār.—(d) Kisī kul kā juz yā kisī ta'dād-i-majmū'ī se kuchh; jis ta'dād yā shumār kā zikr ho na meñ se kuchh.—Of this little he had some to spare—Is thore meñ se woh kuchh de saktā thā.—The most renowned of all—Sab se yā sab meñ nīlāyat māshhūr.—(e) Woh bāt jisse kisī shakhs yā shai ko tahrīk ho.—They went of their own will—Wo apnī hi khwāhish se gaye—No body can move of it-elf—Kisī jī-m meñ khud-ba-khud jumbish nahīn ho-saktī.—(f) Kisī shai se nisbat yā tā'alluq—To boast of one's actions—Apne kāmōñ ki nisbat dīng mārṇā.—(g) Kisī maqām se fāṣila (dūri ma'āfat yā bu'd).—Within a mile of the village—Gāw se ek mil ke andar (ādī ko ke bhīt r).—(h) Waqt ke lihāz se nazdīkī yā dūri.—He came within an hour of the appointed time—Jo waqt muqarrar thā usse pahle ek ghante ke bhītār hī woh āyā.—(i) Nām ke sāth yā lafz (of) mu'āwāt yā yakānīyat par dalālat kartā hai.—The city of Rome—Rūm kā shahr (j) Jagah yā waqt ke lihāz se nisbat.—The people of Benares—Bunārā ke log.—In the days of Caesar—Qaisar ke zamāne meñ.—Of late—Hāt meñ; us waqt jise guzre bahut 'arṣa nahīn huā.—Of old—Sābiq meñ; zamāna-i-sābiq khwāh guzarhīa meñ; sābiqān; us waqt jise guzre bahut dīn bītē; zamāna-i-sālaf meñ; pahle.

GE, a. Jo ba-jānīb-i-muqābil yā dūsrī taraf khwāh dūr par ho.

The off horse or ox in a team—Woh ghoṛā yā bail jo dūsrī taraf yā dūr par joṭā

OFF, ad. In distinction from the *nigh* or *near* horse or ox. {yā baṇdhā ho.

(a) Fāṣila; dūri; bu'd; ma'āfat.—The house is a mile off—Woh makān ek mil par (ek mil ke fāṣile par) hai. (b) Kisī shai kā haṭā d. nikāl d. yā judā kar d.—To take off the hat or cloak—Topi yā libā'ī utār l.—To cut off—Kāṭ qālnā (kāṭ kar judā kar d)—To peel off—Chhil qālnā (chhilkē ko us shai se judā kar d. jisameñ woh lagā ho) (c) Kisī shai kā chālā jānā takhīf yā band ho-jānā khwāh chhūṭ jānā yā chhoṛ d.—The fever goes off—Bukhār chhūṭ jātā hai.—The pain goes off—Dard chālā yā nikal jātā hai (chhūṭ jātā hai) (d) Dū-ri taraf; jānīb-i-mukhālif ko. अर् Equivalent to from, away; not toward. To look off—Dū-ri taraf dekhnā. अर् Opposed to on or toward. (e) Kisī bahis kā juzz-i-mukhālif (dū-rā pahlū).

Off-hand—Be-gair pahle se intizām bandobast yā sāmān kiye huye; begair pahle se tahaiya kiye huye; pahle se soch-bichār-kar nahīn; āl-badīha; bar-jasta; be-sākhṭa.—To do a thing off-hand—Kisī bāt kā āl-badīha yā bar-jasta (be-gair pahle se soche-bichāre) k.—Off and on—Ek waqt to dīl lagā kar masrūf aur dū-re waqt gūb yā sust; kabhī chust kabhī sust.—To be off Chāl d; rawāna h.; mau-do-gyārāh h-jānā; kisī mu'āshade yā irādē se mun-harīf h. (Colloquial).—To come off—Honā; wāqī h.; zuhūr meñ ānā—When does the exhibition come off?—Numāish kab hone wāli hai yā kab hogī? To get off—(a) Utarnā; niche ānā.—(b) Bach jānā; bach nikalnā; chhūṭ jānā.—To get off scot-free—Sāf yā be-dāg bach jānā (bach nikalnā); be ānch āye bach jānā.—To go off—(a) Chālō jānā; rawāna ho-jānā; chhoṛ jānā. (b) Chhūṭnā; dagnā; chalnā jaise top kā.—Well off, ill off, badly off—Kāmyābī yā

nā-kāmī ki hālat meñ achchhi yā burī hālat meñ ; farīgu-l-bāli yā taklif meñ ;
Off, prep. Kisi shai par nahīn. [kām chaltā yā kām band.

He was not off the bed the whole day—Woh sūre din bistar se alag na huā
Off, interj. Dūr ; dūr ho ; chal ; haṭ. [(uspar parā thā).

“A command to depart, either with or without contempt or abhorrence.” *Webster.*

Offence, n. 1.—Nārāz k. ; sadma pahuñchānā ; zarar.

2.—Qānūn ki sarīhi khilāf-warzī ; qānūn ke khilāf ‘amal-darāmad
 yā ‘amal ; jurm ; gunāh ; qusūr. [gussa paidā karāne w.

3.—Jisse ranj paidā ho ; jo gusse ko bharkāye (gussa dilāye) ;

4.—Nārāzī ; nā-khushī ; gussa ; khafagi ; ‘itāb ; bezārī ; ranjish.

To give offence—Nārāz yā nā-khush k. ; gussa dilānā yā khafā k. ; ranj d.—To
 take offence—Nārāz h. ; nā-khush h. ; ranjida h. ; gussa k. ; khafā h. ; burā
 mānnā. [kām āte hain jaise talwār wagaira ; larāyī ke hathiyār.

Weapons of offence—Ālat-i-harb yā zarb ; woh hathiyār jo hamla karne meñ

Opposed to *weapons of defence*. [wagaira na pahuñchāne w.

Offenceless, a. Be-shar ; be-gunāh ; ma’sūm ; gaū ; bholā ; kisi ko ranj

Offend, v. t. 1.—Nā-khush k. ; nārāz k. ; bezār k. ; ranj dilānā ; khijhānā ;
 āzurda k. ; khafā k. [zarar pahuñchānā ; nuqsān k.

2.—Sadma pahuñchānā ; choṭ lagānā ; dard paidā k. ; taklif d. ;

To offend the conscience—Imān ko sadma yā choṭ pahuñchānā.—Strong light
 offends the eye—Tez raushnī se āñkh ko zarar pahuñchānā hai.

Offend, v. i. 1.—Jo āyin Khudā ki taraf se nāzil huyī ho yā insān ki banāyī
 ho uske khilāf ‘amal k. ; jurm k. (uskā murtakib h.) ; taqṣīr yā gunāh

2.—Nārāz k. ; nā-khush k. ; gussa dilānā yā paidā k. [k. ; mujrim h.

To offend against—(a) Kisi ko apne fi’l se nuqsān pahuñchānā ; kisi ke haq
 meñ be-insāfi k. (b) Kisi ki nisbat jurm kā murtakib h. ; khilāf-warzī k. ;
 khilāf ‘amal k. ; na mānnā ; pābandī na k.—To offend against a law or
 rule—Kisi āyin yā qā’ide ki khilāf-warzī k. (usko na mānnā).

Offender, n. Mujrim ; jurm k. w. ; qānūn-i-rabbānī yā insānī ke khilāf
 ‘amal k. w. ; qusūr-wār ; gunah-gār ; mudākhalat-i-be-jā k. w. ; nuqsān

Offense, n. See Offence. [pahuñchāne w.

Offensive, a. 1.—Jisse nārāzī nākhushī yā kisiqadar gussa paidā ho ;
 ranj-dih yā ranj-āwar ; nā-guwar. [nā-khushī ho.

Offensive words—Ranj dilāne wāle kalām ; bāteñ jinse sunne wāle ko gussa yā

2.—Jisse taklif ho ; jisse karāhiyat yā nafrat paidā ho ; jo guwarā
 na ho ; nā-pasandida ; jise hawās-i-khāmsa pasand yā qabūl na karen.

An offensive smell—Bū jisse dil ko nafrat yā karāhiyat ho ; bad-bū.

3.—Jisse burāyī yā nuqsān paidā ho ; muzir ; nā-muwāfiq.

Offensive to the stomach—Mi’de ke liye muzir yā nā-muwāfiq.

4.—Jo hamle meñ musta’mal ho ; jisse wār kī jāe.

An offensive weapon—See *Weapons of offence* under *Offence*.

5.—Ibtidāan hamla k. w. ; pahle charhāyī k. w. ; hamla-āwar ; tākht-
 āwar ; chheṭ yā chheṭ-chhār k. w. [se shurū’ ho.

An offensive war—Woh larāyī jismeñ hamla yā chheṭ pahle ek farīq kī taraf

Opposed to *defensive*. [charhāyī kare uskā fi’l.

Offensive, n. Farīq-i-hamla-āwar kī hālat yā kaifiyat ; jo farīq hamla yā
 Opposed to *defensive*. [pable hamla k.

To act on the offensive—Larāyī meñ farīq-i-awwal h. ; larāyī shurū’ k. ; chheṭnā ;

Offensively, ad. 1.—Aisi tarah par ki nā-rāzī yā nū-khushī paidā ho; ranj dilāne ke tarīq par.

2.—Muzir tarīq par; nuqsān pahuñchāne ke dhang par.

3.—Ibtidāan hamle ke tarīq par; laṛāyī kī chhīṛ karne kī rāh se.

4.—Aisi tarah par ki hawās-i-khamsā ko burā (nā-guwar makrūh yā nā-pasandida) ma'lūm ho. [nā-pasandidagī; makrūhiyat; burāyī.

Offensiveness, n. Nā-guwar muzir nā-muwāfiq yā burā h.; mazarrat; **Offer, v. t. 1.**—Kisi ke pās yā uske āge lānā; ijāb yā inkār (lene yā na lene)

ke liye āge r.; kisi ke āge koyī shai is nazar se rakhi d. ki agar woh chāhe to use le-le warna wāpas kar de; hāzir k.; maujūd k.; pesh k.

He offered me a sum of money—Usne kuchh rupaye mere rū-ba-rū pesh kiye; usne mujh se kahā ki isqadar rupaye maujūd haiñ lenā ho to lo.

2.—Zabānī yah kahnā ki main tumheñ fulān shai detā hūñ; pesh k.; main se kahnā ki yah lo par us chīz ko wāqī'ī pesh na kar-d.; kisi se kahnā ki agar chāho to fulān chīz le-lo. [meri aūgūthī le-lo.

I offer you my ring—Main tumheñ apni aūgūthī detā hūñ; agar tum chāho to

3.—Parastish yā 'ibādat meñ pesh-kashī khwāl nāzr k.; pūje meñ charhānā; qurbānī k.; charhānā mācnā yā bal d.; parastish wagaira meñ adā k. jaise shukriya.

4.—Qīmat in'ām ujrāt mazdūri yā mushāhara apnī taraf se dene ke liye kahnā; kisi se yah kahnā ki ham tumko falān shai kī qīmat isqadar denge fulān kām ke 'iwaz itnā bataur in'ām ke denge 'alā-hāza-l-qiyās.

I offer ten rupees for this ring—Is aūgūthī ke (iske 'iwaz meñ yā iski qīmat) main das rupaye detā hūñ.—To offer a salary—Kisi se yah kahnā ki tum ko isqadar mushāhara milegā.—To offer violence—Mārpiṭ k.; lamla k. yā

shurū 'k.; mārne lagnā; pahle hāth chālānā yā chhornā. [ā-pahuñchnā.

Offer v. i. 1.—Pesh ānā; āge ānā; quib yā nazdik ā-jānā; pahuñchnā yā The occasion offers—Mauqa' pesh ātā hai (pahuñch jātā yā ā-pahuñchitā hai).

2.—Zabānī pesh (hāzir yā maujūd) ho jānā; kisi bāt kī nisbat apni āmādagī zāhir k.; yah kahnā ki ham fulān bāt par (isko karne par) rāzī haiñ. [apni āmādagī zāhir ki.

He offered to accompany his brother—Apne bhāyī ke sātñ jāne kī nisbat usne

Offer, n. 1.—Woh bāt jo is garaz se pesh kī jāe kī fāiq-i-sānī chāhe to

manzūr kare yā nā-manzūr; woh bāt jiskā karnā yā na karnā dūsre

2.—Woh bāt jo ibtidāan kisi kī taraf se pesh kī jāe. [par mauqūf ho.

3.—Qīmat d. (lagānā yā dene ko kahnā); woh qīmat jo kharīdār

apni khushī se dene par āmāda ho. I made an offer of 4 rupees for the box, but the offer was considered

insufficient.—Main us sundūq kī qīmat chār rupaye detā thū par woh nū-

kāfi samjhī gayī.

Offering, n. Woh nazr-niyāz jo parastish ke muta'alliq kī jāe; jo kuchh gunāh ke kaffāre meñ pesh kiyā jāe; qurbānī; charhāwā; baldān; hawan; jo kuchh pūje meñ charhāyā jāe.

Office, n. 1.—Woh khās farz yā zimma-dārī kī bāt jo hākim kī taraf se kisi sarkārī kām ke anjām ke liye sipurd ho; 'uhda; mansab; khidmat;

The office of a judge—Jaj kā 'uhda yā mansab. [naukari.

2.—Kisi khās qism kā kām; koyī parde kī khidmat yā parde

The office of a midwife—Dāya-garī; dāyī-janāyī kā kām. [kā kām.

3.—Woh kām jiskā nikalnā kisi khās shai se maqsūd ho khwāb jo kisi khās shai se nikle yā uikālā jāe; woh kām jiske anjām kī munāsa-bat kisi khās shai meñ ho.

We enjoy health when the several organs of the body perform their respective offices—Jab jism ke mukhtalif quwe apnā apnā kām kiya karte hain ham log tandarust rahte hain.

4.—Woh kām jo kisi shakhs par dūsrē kī taraf se (uski jānib yā uske haq meñ) karne ke liye dīlā jāe yā jiskā anjām dūsrā shakhs ap-hi-ap apne zimme kar le; dūsrōñ kā kām; koyi khidmat-i-khās; farz; rasmī kām; insān ke bāhamī farāiz. [khwābiyān.

Good or kind offices—Hasanāt; husn-sulūkiyān; achelhe kām; ihsānāt; khair.

5.—Woh jagah jahāñ kisi qism kā kām dūsrōñ kī taraf se huā kartā hai; woh makān yā qat'-i-makān jismeñ sarkārī ahl-i-kār sarkārī kām karte hain; sarishta; daftar.

The Sub-registrar's office—Sab-rajistrār kā sarishta yā daftar.

6.—Woh shakhs yā ashkhās jinke zimme koyi khās sarkārī kām ho; ahl-i-sarishta; sarishte ke log. [(sariste ke logoñ ko de di hai).

I have notified the office—Main ne fulān amr ki ittilā' sarishte meñ kar di hai

7.—*pl.* Bāwarehī-khāna wagairā jo makān ke muta'alliq hotā hai.

Officer, *n.* 'Uhda-dār; afsar; mansab-dār; woh shakhs jo qāuūnāñ kisi 'uhde par māmūr ho; woh shakhs jo kisi khidmat-i-sarkārī ke anjām kā mujāz kiya gayā ho; hākim; 'āmil; mülki fauji bahri yā dīni afsar.

Officer, *v. t.* Ahl-karōñ se bharuā; kisi par yā kabhiñ afsar muqarrar k.

Official, *a. 1.*—Sarkārī 'uhde se mansūb; muta'alliq i-sarishta; hākimāna; sarkārī.

Official duties—Woh kām jo 'uhda-i-sarkārī se muta'alliq hōñ; sarkārī kām; [nīj ke kām nahiñ.

2.—Jo sarishta-i-munāsib yā hākim-i-mujāz se mustakhrāj (niklā) ho; jo ikhtiyār-i-hākimāna ke rū se kiya jāe; jiskā i'lāñ hākimāna ikhtiyār se ho.

An official statement—Woh bayāñ jo ba-ikhtiyār-i-hākimāna kiya jāe ya'ni [nīj ke taur par nahiñ.

Official, *n.* Woh ahlkār-i-darja adnā (mā-taht) jise ikhtiyār-i-'āmilāna hāsil ho; ahl-kār jise 'adālatāna ikhtiyār hāsil na ho.

Officially, *ad.* Hākim yā afsar-i-mujāz kī taraf se; ikhtiyār-i-jāiz ke rū se; jo ikhtiyārāt-i-khās hāsil hōñ unke mutābiq; sarishte ke rū se; sarkārī taur par (nīj kī tarah nahiñ).

Accounts officially rendered—Hisāb jinkā muhāsaba afsar-i-mujāz de.—Reports

officially verified—Khabarēñ jinkī tasdiq ahlkār-i-mujāz kī taraf se ho.

Letters officially communicated—Chitthiyāñ jo sarkārī taur par bheji jāēñ.

Officiate, *v. i. 1.*—Apne 'uhde kā kām anjām d.; kisi 'ām khidmat ke kār-i-munāsib ko k.

The priests who officiate at the temple of Viswanāth are generally well-to-do persons—Viswnāth jī ke mandir ke pandā aksar farigu-i-bāl hain.

2.—Kisi dūsrē shakhs ke lawāzim-i-mansabī ko anjām d.; kisi dūsrē kā mansabī kām bataur qāim-maqām ('iwaz) ke k.

Followed by *for.*

Officiating, *a.* Dūsrē kā kār-i-mansabī anjām d. w.; qāim-maqām; 'iwaz.

Officious, *a. 1.*—Mihr-bāñ meñ andāz se zāid musta'id yā 'ujlat k. w.; taqāze ke sāth khidmat-guzār (kām-k. w.).

2.—Jis kām se kuchh sarokār na ho usmeñ hāth dālne w.; fuzūl dākhil d. w. (dākhil-dar-ma'qūlat k. w.); apnī be-'aqlī se bilā-talab i'ānat yā nek-khwābī k. w.

Officiously, *ad.* 1.—Shafaqat (mihir-bānī) se; ba-fikr-i-tamām.

2.—Nihāyat hi musta'idī yā 'ujlat so.

3.—Gustākḥāna; gustākḥī kī rāh se; shokḥī se.

Officiousness, *n.* Dūsre kī khidmat-guzārī meṁ munāsabat se zāid sar-garmī; be kahe-suno dūsroṁ ke kām meṁ dast-andāzī; nā munāsib

Offset, *n.* 1.—Shāḥḥ jo daraḥt kī jar se nikle. [(be mauqa') musta'idī.

2.—Raḡam-i-mujrāyī; jo kuchh kisi dūsre chīz ke badle meṁ diyā jāe.

Offset, *v.* *t.* Ek hisāb ko dūsre hisāb meṁ mujrā d.; ek farīq ke mutālābe se dūsre farīq kā mutālāba tāi karā d.

Offspring, *n.* Larḳā yā larke; tiḥ yā atfāl; aulād; nasl; larke-bāle go mūris i'ālā se kitnī hī pushtoṁ kā farq ho.

Ogle, *v.* *t.* Muḥabbat kī rāh se (shauḡiya) kankhiyoṁ se dekhṇā; tāki dūsre apnī taraf muḥḥātab ho uskī taraf gosha-i-chashm se dekhṇā;

Ogle, *n.* Kankhī; nazar chhipā-kar ek taraf dekhṇā. [nazāre mūrṇā.

Oil, *n.* Tel; raugan.

To burn the midnight oil—Ādhī rāt (nisf-i-shab) tak ḥlwāh rāt ko der tak chīrāg kī raashnī ke sāmne baith-kar tahsīl-i-'ilm k.

Oil, *v.* *t.* Tel lagānā; tel malnā; rangān malnā. [rauganī; muraggan.

Oily, *a.* 1.—Jismeṁ tel malā ho; jismeṁ tel ho; jismeṁ rauganiyat ho; Oily matter or substance—Rauganī mādḍa yā shai.

2.—Tel sā; raugan kī tarāh.

An oily appearance—Tel kī si (rauganī) sūrat.

Old, *a.* 1.—Kām-sin nahīn; burhā yā buḡḡhā; purānā; kuhan-sāl; bahut dīnoṁ kā; jo bahut dīn rah chukā ho; jīne ke jo ma'mūlī aiyaṁ muqarrar nahīn unke ākhīr tak pahūnchā huā; derīna.

Applied to animals or plants.

An old man—Buḡḡhā ādmī; shakhs-i-kabīr-sin (musin); pīr; derīna shakhs.

An old tree—Purānā daraḥt; daraḥt jo bahut dīnoṁ kā ho.—Old age—

Burhāyī yā burhāp; pīrī; kibr-sinī; za'ifī.

“This adjective is placed after the noun that designates the time lived; as three years old. Webster.

2.—Nayā yā tāza nahīn; bahut dīnoṁ kā; jiskā qiyām 'arse se rahā ho; hāl kā banā yā paidā kiya huā nahīn; purānā; derīna; kuhua; qadīm.

Old wine—Purānā sharāb; mai-i-kuhua; bahut rozōṁ kī banī huyī sharāb.

An old garment—Purānā pahīnne kā kaprā; kaprā jo hāl kā banā na ho.—An

old friendship—Purānī dostī; muḥabbat-i-qadīmī; dostī jo bahut 'arse se ho.

3.—Jiskā wujūd pahle (sābiq) se ho; sābiq kā; pahle kā; jo qadīmu-

An old law—Purānā qāun; qāun jo pahle se chālā ātī ho. [l-aiyām se ho.

4.—Jiske qiyām kā ta'ayun na ho; jiskā wujūd pahle se rahā ho par uskī tahqiq wāq'ī na ho.

How old are you! Tum kitne dīn ke ho! Tumhārī 'umr kyā hai! A year old—Ek sāl (sāl bhar) kā; yak-sāla. [ghaṭṭhā par gayā ho.

5.—Mashshāq; puḥḥta-kār; tajriba-kār; pakkā; jisko kisi bāt kā

An old offender—Mujrīm-i-puḥḥta-kār.—Old in vice—Burāyī meṁ pakkā; jisko bādī kā ghaṭṭhā par gayā ho. [se jote-bote hoṁ.

6.—Mazrū'a-i-qadīm; jo 'arse se kāsht meṁ ho; jisko bahut dīnoṁ

An old land—Arāzi-i-mazrū'a-i-qadīm; zamīn jo bahut dīnoṁ se joti-boyi jāti ho

Opposed to *new* land, that is, land lately cleared and cultivated (arāzi-i-nau-ābād). [be-kār; bosīda.

7.—Purānā; bahut dīnoṁ kā; phatā huā; sarā-galā; nikammā;

Old clothes—Purāne (phaṭe yā sar-e-gale) kapre.

8.—Sin-rasida; sāl-khurda; bahut dinon kā; jismen nau-jawān si zihni quwwat yā dūsrī sifaten na hon; kharūb; zalil.

Used disparagingly as a term of reproach.

9.—Purāni waz' kā; goyā zamāna-i-qadīm kā; jiskī tabī'at 'āli ho-gayī ho; nihāyat khush-o-khuram; bashshāh; dil khush k. w.; pasandida.

Of old—'Arsa-i-darūz se; zamāna-i-qadīm se; salaf se; āge se.—Old age—

See supra No. 1.—Old school—Zamāna-i-qadīm ke log; woli log jinke sifāt-i-

zātī tariq yā khayālāt zamāna-i-salaf ke hasb-i-hāl hon—A gentleman of the

old school—Mard-i-sharif jo qudamā se khwāl qudamā sū ho.—An old

school pandit—Purāne zamāne kā pandit; pandit jiski chāl-dhāl yā jiskā

soch-bichār purāne waqt ke mutābiq ho. [banā huā jo ab jāri na ho.

Old-fashioned, a. Purāni chāl (waz') kā; us waz' yā dastūr ke mutābiq

Oldness, n. 1.—Qadāmat; kuhnagi; purānā qadīm yā bahut dinon kā h.

The oldness of a building—Kisi 'imārat ki kuhnagi (uskā purānā h.).

2.—Piri; burhāpā; sin-rasidagi; bahut dinon kā h.; purānā h.;

purānā-pan; kuhnagi; derinagi.

[kā purānā h.

The oldness of a man—Mard kā burhāpā.—The oldness of a tree—Darakht

Omen, n. Kisi aisi bāt ki 'alāmat (nishāni) jo āyinda hone wāli ho; woh

wāqī'a jisse yah tasawwur kiyā jātā hai ki koyī bāt age chalke hone

wāli hai; fāl; shugūn.

Ominous, a. 1.—Jisse yah ma'lūm ho ki āyinda par koyī burāyī hone

wāli hai; burāyī āfat yā musibat par dalālat k. w.; nā-mas'ūd; nā-mu-

bārak; bad-shugūn; nāh; manhūs; fāl-i-bad zāhir k. w.; ashubh.

2.—Mubārak; nek-fāl; jisse bihtari ki 'alāmateh pāyī jāen; jisse

bhalāyī ki ummed pāyī jāe; shubh.

Omissible, a. Chhore jāne ke qābil; qābil-i-tark; matrūk hone ke lāiq.

Omission, n. 1.—Tark; amr-i-mu'āsib yā lāzimī'ke karne meh ghat yā chūk.

"Omission may be innocent or criminal: *innocent*, when no duty

demands performance, but *criminal* when duty is neglected." Webster.

2.—Jo amr tark kardiya jāe; jo bāt chhor di jāe; kisi bāt ko

likhne yā uski nisbat zikr karne meh ghat yā chūk; firo-guzāst.

The omission of a word or clause—Kisi lafz yā figre kā ghat se na likhnā;

(uske likhne meh chūk jānā). An important omission—Koyī barī bāt jo

ghat yā chūk se rah-jāe; firo-guzāst-i-aham.

Omit, v. t. 1.—Sāqit kar-d.; chhor d.; darj yā nām-zad na k.; qalam-

andāz k.; na likhnā yā zikr na k.; matrūk yā tark k.; dar-guzar k.

2.—Nazar-andāz k.; firo-guzāst k.; ghat se chhor d.; jiskā karnā

lāzimī yā wājib ho uskā na k.; kisi kām ke karne yā kisi shai ke

isti'māl meh lāne meh chūk jānā yā usse ihtirāz k. [jānā.

To omit an opportunity of writing a letter—Khat likhne ke mauq'e par chūk

Omnifarious, a. Sab qism kā; har tarah kā; anwā' aqsām kā.

Omnipotent, a. 1.—Jiskī tāqat yā qudrat be-had ho; qādir-i-mutlaq.

The Being that can create worlds must be *omnipotent*.—Jis wujūd meh 'ālamon

ke paidā karne ki qudrat hai uski qudrat zarūr bebad hogi

2.—Jismen kisi khās qism ki be-had quwwat ho.

Omnipotent love—'Ishq jisse barhkar koyī shai qawī nahin hai.

The Omnipotent—Khudā; Qādir-i-mutlaq.

Omnipresent, a. Ek hi waqt har jagah rahne w.; hamejāyī; sarb-byāpak.

Omniscient, a. Sab bāteh jāne w.; hama-dān; jiske 'ilm ko pāyān na

ho; 'ālimu-l-gaib; sarvagya.

On, prep. 1.—Kisī chīz kī sath yā uske ūparī hisso par usse milā huā aur usike sahāre par qāim.

My book is *on* the table—Merī kitāb mez par ya'nī uske ūparī hisso par hai.—

The house rests *on* its foundation—Who mak' in apnī bunyād par ya'nī usī ke sahāre par qāim hai.

2.—Kisī shai kī taraf aur uskī sath par—isso yāh pāyā jātā hai ki koyī shai mutaharrik hokar dūsri shai kī sath kī taraf ātī yā us—Rain falls *on* the earth—Meñh zamin par girtā (barastā) hai. [par girtī hai.

3.—Kisī shai kī sath ke ūparī khwāh bāharī hisso ko chhū-kar kisī To play *on* a harp—Chaug bajānā. [hī kā k.

4.—Siwāe; 'alāwa—is ma'nī meñ yah lafz taraqqī par dalālat kartā hai. [Dher ke dher; tūde par tūda.

Loos *on* loos—Nuqsān par nuqsān; khiāre par khi-āra.—Heaps *on* heaps—

5.—Kisī shai kī mauqū' yā uske wāqī' hone kī jagah.

The vessel is *on* shore—Woh jahāz samundar ke kanāre lagā hai.—*On* each side—Har taraf yā uske nazdik.—Benares is *on* the Ganges—Bauāra daryā-i-Gang par (uske nazdik) hai.

6.—(a) Kisī shakhs yā shai par inhisār yā istidlāl; kisī par bharosā. To depend *on* a person for assistance—Madad ke liye kisī shakhs par bharosā

k.—To rely *on*—Kisī shakhs yā shai par istidlāl (takiya yā bharosā) k.—(b) Kisī chīz kī bunyād; kisī shai kī madār; woh shai jispar koyī bāt qāim ho.

—The money was borrowed *on* a bond—Woh rupaye tamassuk par (uski bunyād par) qarz liye gaye.

7.—Kisī waqt par; kisī zamāne meñ. [nahīn karto.

On the Sabbath Christians abstain from labour.—Itwār ko 'Isāyī log milnat

It is usual to say, *at* the hour, *on* or *in* the day, *in* or *on* the week, month, or year.

8.—Sabab yā wajh ke lihāz se kisī amr ke wuqū' ke waqt.

On public occasions—Kār-i-sarkār ke muta'alliq yā 'ām mauqū' par.

9.—Taraf; liye; wāsta.

Have pity *on* him—Upar (uski taraf) rahm karo.

In this sense, *on* indicates the object of some passion.

10.—Kisī shai kī hifāzat ke liye; kisī shai ko khatre se bachāne ke liye. [yahān se chālā jā.

Hence, *on* thy life—Dryden.—Agar apnī jān kī hifāzat tujhe manzūr ho to

11.—Kisī shai kī wāsta dekar. Is ma'nī se yā to kisī shai kī wāsta zāhir hotā hai yā woh us shai ke muqābil ātā hai jiskā wāsta dilāyā jāe.

He promised *on* his word—Usne apne qaul kī wāsta dekar wāda kiya (ya'nī

kahā ki agar ham apnā wāda pūra na karen to hamko jhūṭhā yā badqaul samajhā)—He affirmed *on* his honour—Apnī ābrū kī wāsta dekar usne

bayān kiya ya'nī kahā ki agar hamārā bayān sahīh na ho to hamko bad-diyānat ya be-imān samajhānā. [uski dū'ā.

12.—Kisī ke zimme; kisī par kisī āfat wagaira kī ānū pahnā yā *On* us be all the blame—Kul ilzām ham logoñ ke zimme ho (ya'nī agar fulān

amr na ho to jo kuchh ilzām ho woh ham logoñ par pāre).

13.—Ba-wajh; ba-sabab; bā'is se; kisī amr ke wuqū' ke ba'd hī.

On the ratification of the treaty, the armies were disbanded—'Ahd-o-paimān

ke pūṭhā ho jāne par (uske pakkā hojāne ke ba'd hī) faujēñ tor di-gayīñ.

14.—Kisī shai kī taraf yā usso muta'alliq; kisī shai ke muqābale meñ yā usse 'alāhida.

On our part, expect punctuality—Ham logoñ ki taraf se (jahūñ tak ham logoñ ko ta'alluq hai) thik waqt par kām karne ki ummed rakkho.—*On* one side and *on* the other—Ek jānib aur dūsri jānib. Yahūñ 'alāhidagi yā muqā-bala zāhir hotā hai.

“*Upon* is used in the same sense with *on*, often with elegance, but frequently without necessity or advantage.” *Webster*.

On a sudden—Yakāyak; daf'atan; achūnak yā achūnachak; ek hi daf'.—*On fire*—(a) Jaltā yā jalte huye; sozāñ. (b) Gussa-i-shadid yā gazab meñ; gazab-nāk; khishm-nāk; aisi būlat meñ jab tabi'at āg ho rahi ho.—*On high*—Balandī par. *On the alert*—Hoshiyār; musta'id; chaukas; bedār.—*On the way, on the road*—Jāte safar karte yā chalte huye; rāh meñ; asu-i-rāh meñ.—*On the wing*—Uṛte huye yā uṛte; hālat-i-parwāz meñ; jāte; rawāna hote.

On, ad. 1.—Āge; barhe; āge ko. [chale chalo.

Move *on*—Āge chale chalo—Go *on*—Barhe chalo; āge ko chalo; āge chalo; 2.—Barābar; lagātār; be silsila torē; be band kiye yā roke; barā-Sleep *on*—Soye raho; sonā band yā mauqūf na karo. [bar; yak-lakht.

3.—Silsile meñ āge barhā huā. [beṭe se pote ko 'alā-hāza-l-qiyās auroñ ko.

From father to son, from the son to the grandson, and so *on*—Bāp se beṭe ko 4.—Lagā huā; judā nahīñ.

He is neither *off* nor *on*—Woh sūbit-qadam (matīn) nahīñ hai; uskā dil mustaqil (mazzbūt) nahīñ hai; uski tabi'at badlā kartī hai.

5.—Badan se lagā huā. [pahne nahīñ hai.

His clothes are not *on*—Uske kapre badan par nahīñ haiñ; woh apne kapre

“*On*, when it expresses contact with the surface of a thing, is opposed to *under*, *off*, or *within*; and when it expresses contact with the side of a thing, is opposed to *off*.” *Webster*.

To put *on*—Badan par lagā yā pahin l. jaise hathiyār khawāh kapre.

Once, ad. Ek martaba; ek hi bār; ek hi daf'; āge; pahle; sūbiq meñ; kisī guzre zamāne meñ.

At *once*—(a) Fauran; bilā-tawaqquf; ek hi waqt meñ; ba-tadrij nahīñ; rafta-rafta nahīñ. (b) Ek hi waqt; ek sāth; yak-musht; bāham; yak-jā; ek ho-kar; ikaṭṭhā.—They all moved at *once*—Wo sab ek hi sāth chale.—*Once and again*—Bār-bār; mutawātir; phir phir; mukarrar sikarrar.

ON DIT, (ōng'dē) (*Fr.*) Unkā gaul hai; we kahṭe haiñ; yah kahā jātā hai; uṛtī khabar; afwāh. [logoñ ki kahāwat hai.

It is a mere *on dit*—Yah ek niri uṛtī khabar (mahz afwāh) hai; yah to sirf

One, a. 1.—Sirf ek; wāhid; ek hi; kayī nahīñ; shumār meñ ek.

One book—Ek hi kitāb.

2.—Koyī shakhs jiskā tasawwur yā zikr bilā khusūsiyat kiyā jāo.

If *one* should enquire—Agar koyī pūchhe yā pūchhegā.—He is the brother of *one* Krishnā Rāma—Woh ek shakhs kā bhāiy hai jiskā nām Krishnā Rāma hai.

It is often used in this sense with *some*, *any*, or *no*.

Will *some one* speak?—Koyī boleḡā?—It is sometimes joined with *another* to denote a reciprocal relation; as, they did not contend with *one another*—We ek dūse se (bāham) na jhagre. Used as a pronoun, *one* may be in the plural; as, the great *ones* of the earth—Dunyā ke bare bare log.—They came with their little *ones*—We apne bachchoñ samet āye.

3.—Yah lafz is ma'nī meñ ikhtilāf muqābala yā kisī aisi khās shai par dalālat kartā hai jo dūsri shai-i-makhsūs ke khilāf ho.

“*Opposed to another*,

It is *one* thing to promise, and *another* to fulfil—Wa'da k. ek bāt hai aur uskā

4.—Do men se ek.

[wafā k. dūsrī.

Ask from *one* side of heaven to the *other*—Āsmān ke ek taraf se dūsrī taraf

❧ Opposed to *other*.

[tak daryāft karo.

5.—Muttasīq ho-kar ek; 'alāhida 'alāhida nahīn; majmū'ī gair-mun-qasima yā mujmal; muttasīq; yaksūn; ek hī.

The assessors are of *one* mind—Āsesar muttasīq-r-rāe (ek rāe) hai.

6.—Ek qism kā; ek tarah kā; ek hī; mushitarak.

[ek hai.

In these cases, the cause of action is *one*—In muqaddamat meñ wajh-i-nālish

❧ *One* is often used in forming compound words, the meaning of which is obvious without special explanation.

All *one*—Ek hī bāt; ek hī; yak-sūn.—It is *all one* what course you take—Jo koyī

tariq tum iḳhtiyār karo sab yaksūn hai.—At *one*—Muttasīq; āpas meñ mil-

julā; kisi bāt meñ mel r. w.—The witnesses are not *at one* as to the facts—

Wāqī'at ki nisbat gawāh muttasīq-i-bayān nahīn hai (we ek hī bayān nahīn

karte).—In *one*—Ek ho-kar; yak-jū hokar; ek jam'at ban-kar.—*One* day

—(a) Zamāna-i-guzashta meñ kisi khūḍ dīn; kisi khūḍ roz jo guzar gayā ho.

(b) Is ma'nī meñ zamāna-i-āyinda par bhī bilā ta'āyūn-i-waqt dakālat karī

hai.—You will *one* day repent of your folly—Ek dīn (kisi dīn jo āne wālā hai)

tum apnī bewuqūfi par pachhtāwge.

Onerous, *a.* Bhārī; girān-bār; jisse koyī dab uṭhe; jiskā sadma dīl par

pahunche.

[ho; nā-wājib; gair-munsifāna.

One-sided, *a.* Yak-tarfa; ek hī jānib kā; jismeñ jāba yā taraf-dārī na

A *one-sided* view or statement—Yaktarfi rāe yā yaktarfa bayān; aisi rāe yā

aisā bayān jo nā-wājib yā insāf ke khilāf ho.

Only, *a.* 1.—Ek hī; wāhid; tanhā; mujarrad.

He was the *only* man present—Wahī ek shakhs (akelā wahī) maujūd thā.

2.—Apnī qism kā ek; fi-nafsihī; akelā; thanhā; apne aur ham-qismoñ ke sūth nahīn; jiskā zikr ho wahī aur dūsrā nahīn.

An *only* child—Ikhtāṭ larkā; akelā larkā.

[r. w. yā fauq.

3.—Aur sab par mumtāz; aur sab se barh ke; auroñ par fauqīyat

He is the *only* pleader in Benares—Bānaras meñ wahī ek wakīl hai ya'nī aur

sab wukalā par woh fauqīyat rakhtā hai.

[faqat.

Only, *ad.* Ek hī tarah par yā ek hī garaz se; akelā; tanhā; sirf; mahz;

Onset, *n.* Charhāyī; yūrish; hamla-i-shadīd; zor-o-shor kī charhāyī;

fauj yā sipāhiyōñ kā kisi dushman yā qal'e par charh jānā; chhāpā.

ONUS, *n.* [Lat.] Bār; bojh; farz; zarūrat.

Onus probandi—[Lat.] Kisi bāt ke sābit karne ke liye subūt dene kā farz;

bār-i-subūt; subūt kā bojh; subūt kī zarūrat.

Onward, *a.* 1.—Āge barhā huā yā āge barhne w.

2.—Kisi shai-i-maqsūd kī jānib māl; barhā huā; taraqqī pāyā huā.

Onward, *ad.* 1.—Āgo; sāmne; āge yā sāmne ko.

2.—Thorā sā āge barhkar; thorē hī āge.

Ooze, *v. i.* Āhista āhista bahnā; kisi chīz se chhan-kar nikalnā; rasnā; chhoṭe chhoṭe sūrākhōñ se bahnā.

Oozy, *a.* Jismeñ kichar ho; kichar sā (uskī mānind).

[guzar na ho.

Opaque, *a.* 1.—Shaffāf nahīn (gair-shaffāf); jismeñ raushni kī shu'ā kā

2.—Andhā; dhundhlā; tārīk.

Open, *a.* 1.—Jismeñ āmad-o-raft kī mumāna'at na ho; band nahīn; mas-

dūd nahīn; khulā; jismeñ āne-jāne kī rāh rukī na ho; jo harakat ko na

roke yā usmeñ mukhlil na ho; jismeñ qufl (tālā) band na ho; jo ūpar se chhipāyā yā kisi chiz se dhaukā na ho.

An open door—Khulā darwāza; darwāza jo band na ho.—An open road—Khuli saṛak; saṛak jispar āne-jāne ki rukāwaṭ na ho.—An open box—Khulā sundūq; sundūq jismeñ qufl band na ho.—An open harbour—Khulā bandar; bandar jismeñ āmad-o-raft mamū' na ho.—An open field—Khulā maidān; maidān jismeñ darakhit na hoñ.

2.—Jisko be-takalluf kām yā tasarruf meñ lā-sakeñ; jisko bilā-rukāwaṭ parh sakeñ; jahāñ bilā-khalish jā-sakeñ; mukhlī poshida yā nij kā nahīñ; 'ām; jiske isti'māl meñ kisi bāt ki qaid na ho; jahāñ har shakhs ko rasāyī ho; khulā.

An open letter—Khulā khat; khat jo band yā sar-ba-mulr na ho.—An open book—Khuli kitāb; kitāb jiske parhne meñ koyī bāt māñī na ho.—An open library—Kutub-khāna jahāñ āmad-o-raft ki mumāna'at na ho; 'ām kutub-khāna.—An open court—Khuli kachahri; darbār-i-'ām; kachahri jismeñ kisi ke āne-jāne ki qaid na ho.—An open view or prospect—Madd-i-nazar-i-'ām; madd-i-nazar jismeñ koyī shai darmiyān meñ hāl na ho.

3.—Khulā huā; khilā huā; band yā simtā nahīñ. [phūl; gul-i-shigufta.

An open hand—Khulā hāth; dast-i-kushida.—An open flower—Khilā huā

4.—Bilā-kashish; sāf-dil; sarī'u-l-fahm; khush; faiyāz; sakhlī.

5.—Chhipā yā mukhlī nahīñ; poshida nahīñ; jo nazar āye; sāf; be-riyā; jismeñ makr-o-fireh na ho.

6.—Jismeñ barf na jāne; jismeñ pālā na pāre.

7.—Jiskā tasfiya na huā ho; jo tai na pāyā ho; jiski bāqī nikālī na gayī ho; jo band na ho-gayā ho jaise hisāb.

8.—Baharā nahīñ; sunne par rāzī; shinwāyī par āmadā; shinwā.

9.—Jiskī bahs meñ koyī imtinā' na ho; qābil-i-bahs; jo kisi faisale se tai na pā-chukā ho yā jo kisi faisale ki wajh se chal na sake.

10.—Jo āsāñ se malfūz ho; jiske bolne meñ muñh band na ho-jāe.

In open—Bar-mālā; aisi tarah par ki khūb nazar pāre; chhipā-ke nahīñ; batāz-i-fāh; khulā-khuli.

Open, v. t. 1.—Kholnā; qufl khol d.; jangla wagaira haṭākar khol d.; jis kisi shai se kuchh band ho usko haṭākar khol d.

To open a door or gate—Darwāza yā phūṭak khol d.

2.—Muhṛ tor-kar khol d.

To open a letter—Khat ki muhr tor-kar use khol d.; band khat ko khol d.

3.—Jo ajzā nazdik nazdik hoñ unko judā k.; kholnā.

To open the lips—Laboñ ko kholnā.—To open a book—Kitāb kholnā.

4.—Jis shai se koyī dūsrī shai chhipī ho use haṭākar khol d.

To open a pit—Jangulī jānuwaroñ ke phānsāne ke liye jo khandaq banā ho

5.—Chir d.; khol d.; chherṇā; nashtar d.; fard l. [use khol d.

To open a vein—Kisi rag ko khol d. (uski fard l.)—To open a boil—Phoṛa ko

6.—Tor d.; phūr d.; shaq k.; do kar d. [chirṇā (usmeñ nashtar d.).

The earth was opened in many places by an earthquake—Zalzale ki wajh se zamin bahuteri jagahoñ par phat gayī (shaq ho-gayī).

7.—Sāf kar d.; ṭhokaroñ ko haṭākar durust k. [banz d.

To open a road—Saṛak khol d.; jo kuchh ṭhokar wagaira ho use nikākar saṛak

8.—Phailānā.

To open the hand—Hāth phailānā.

9.—Kāg yā dāt wagaira haṭākar kholnā.

To open a bottle—Botal kholnā.

10.—Shurū' k.; āgāz k.; hālāt kā ibtidān kahā yā likhnā; ibti-

[dān pesh k.

The Govt. Pleader *opened* the case on the part of the Crown—Wakil-i-Sarkār ne Sarkār kī jānīb se muqaddame ke ibtidāyi hā'āt bayān kiye.

11.—Kholnā; zāhir k.; fāsh k.; parda uṭhānā.

He *opened* his mind very freely—Usne apne dil kā hāl bahut hī jī khol-kar kahā.

12.—Faiyāz kar d.; sakhi banā d.

To *open* the heart—Dil ko faiyāz kar-d.

13.—Topon ko pahli martaba chhornā.

[lagnā.

To *open* a heavy fire on the enemy—Dushman par bahut sī topeñ chhorne

14.—Shurū' k.; āgāz k.; jāri k.; qāim k.

To *open* a correspondence—Murāsālāt shurū' k.; khat-kitābat jāri k.—To *open* an account—Hisāb-kitāb shurū' yā qāim k.; lekha dālnā.

Open, v. i. 1.—Apnī tayīn khol d.; khul-jānā; judā ho-jānā; shaq ho-jānā.

The earth *opened*—Zamīn khul gayī (shaq hogayī yā phat gayī).

2.—Nazar parne lagnā; dekh parne lagnā.

The harbour *opened* to our view—Bandar ham logon ko nazar āne lagā.

3.—Shurū' h.; jāri h.; hone lagnā.

The sales of stock *opened* at par—Stock notes barābar par bikne lage.

Open-eyed, a. Jiski ānkhen khulī rabeñ; hoshyār; khabar-dār; chaukas.

Open-handed, a. Sakhi; faiyāz; dast-kushāda; jo dene-lene meñ khūch na rakkhe.

Open-hearted, a. Sāf-dil; jiske dil meñ chhakkū-panjā na ho; be-riyā; be-makr-o fireb; kushāda-dil; jaundat-i-tab' r. w. [mokhā (mūnkā).

Opening, n. 1.—Khulī jagah; shigāf; rauzan; sūrākh; rakhma; chhed;

2.—Ibtidā; āgāz; shurū'; namūd-i-awwal; pahla-zuhūr.

Openly, ad. 1.—Bār-i-ām; bar-malā; ba-tarz-i-fāsh; chhip-kar nahīn; poshida yā poshidagī meñ nahīn; kuchh parda na rakkhe; bilā-ikhfā.

2.—Sāf-sāf; sarīhī; be makr-o-riyā; begair dil meñ kuchh rakkhe

Openness, n. Khulā rahuā yā khulā h.; kushādagī ikhfā talbīs-i-sūrat ibhām yā tazabzub se barāat; safāyī; sāf-dilī; i'tidāl—jaise āb-o-hawā kā.

Operate, v. i. 1.—Kām yā mihnāt k.; 'amal k.; jismānī quwwat kām meñ l.; kal k. zor lagānā.

2.—Munāsib jismānī tāsīr paidā k.; tabī'ī yā qudratī natīja paidā k.; insān ke jism par ba tarz-i-munāsib asar k.

3.—Dil par asar k.; dil par tāsīr paidā k.; muassir h.

4.—Insān ke jism par auzār (āle) ke zarī'e se 'amal-i-jarrāhī k.; chīr-phāṛ k.; 'amal-i-jarrāhī k. [wuqū' meñ lānā.

Operate, v. t. 1.—Paidā k. jaise asar; karānā; kisī natīje kā bā'is h.;

2.—Kām meñ lānā yā kām meñ r.; chalānā.

To *operate* a machine—Kisī kal ko kām meñ lānā yā chalānā.

Operation, n. 1.—'Amal; tāsīr; zor; jism kal yā 'aql kī kār-rawāyī; nafāz.

The effects of the *operation* of a medicine on the stomach—Mī'de par kisī dawā ke 'amal kī asar.—Manual *operation*—'Amal-i-dastī; hāth kī kām.—

The *operation* of motives, reasons, or arguments, on the mind—Dil par niyat wujūh yā dalāil kī tāsīr.—Medicinal drugs of rare *operation*—Dawāen jinkā zor yā 'amal shūz (bahut kam) ho.—To come into *operation*—Nāfiz (jāri) h.

2.—Jo kuchh ho yā anjām pāye; kisī pakke mansūbe (pukhta tadbīr) kī natīja; barrī yā baharī fanj ke harakāt-o-sakanāt.

3.—'Amal-i-jarrāhī; chīr-phāṛ; hāth se khwāh kisī auzār ke zarī'e se us 'amal kī k. jo insān ke jism ke kisī āise hisse kī silhat ke liye

maqsūd ho jismen maraz ho khwāh woh tūt-phūt gayā ho yā haqđi wagaīn apnī jagah se haṭ gayī ho.

Operative, a. 1.—Jismen asar yā 'amal kī tāqat ho; jismānī yā 'aqlī quwwat ko kām men lāne w.; tā-ir paidā karne men qawī.

2.—Kār-gar; muassir; munāsib tāsir paidā k. w.; jo tāsir maqsūd ho uskā paidā k. w.; nāfiz. [shai jisse koyī natīja paidā ho.

Operator, n. 1.—'Āmil; woh shakhs yā shai jo 'amal kare; shakhs yā

2.—Hāth yā āloñ ke zarī'e se insān ke jism par 'amal k. w. mas-alan fassād ya'nī fasd kholne w.; chīr-phār k. w. jaise phore wagaire kā; jarrāh; rag yā haqđi wagaīra baithāhne w.

Opinative, a. 1.—Apnī rāe par isrār ke sāth (haṭh se) qāim rahne w.; jo bāt pahle jī men samā jāe usī par arā rahne w.; haṭṭhī; khud-rāe.

2.—Jiskī bunyād mahz rāe par ho; khayālī; qiyāsī; zannī.

Opinion, n. 1.—Rāe; khayāl; qiyās; tajwiz; samajh; pindār; dānist (jān yā bichār); kisi amr-i-tajwiz-talab kī nisbat rāe.

2.—Woh khayāl yā tasawwur jo dil men ashkhās yā unkī sifāt kī nisbat qāim hotā hai; tashkhis; 'umda rāe; qadr; qadr-shināsi yā qadr-dānī.

He has won golden opinions—Logon kī rāe uskī nī-bat 'umda hai.—A good or favourable opinion—'Umda khayāl; kisi shakhs yā shai ko achchhā samajh-

nā yā tasawwur k.—A bad opinion—Burā khayāl; kisi shakhs yā shai ko achchhā na samajhnā.—A private opinion—Kisi kī nij kī rāe; kisi kī zāti khayāl.—However, I have no opinion of these things—Bahar-taqdir mujhe

3.—Mazbūt 'uqūl; mustaqil rāe yā tajwiz. (in bātoñ kī qadr nahīñ hai. Religious opinions—Mazbūt mazhabī 'aqida.—Political opinion—Umūr-i-mulki

kī nisbat mustaqil rāe yā tajwiz.

4.—(Law) Kisi amr-i-nīza'i kī nisbat kisi mujawwiz kī tajwiz.

Opinionate, a. Kaṭṭar; jo apnī rāe ko na chhore; jo apnī hī tajwiz

Opinionated, a. par sūbit-qadmi se yā nā-munāsib tariq par qāim rahe; haṭṭhī; jo apnī samajh par takiya kiye rahe (arā rahe).

Opinionative, a. Apnī rāe par isrār-i-nāwājib k. w.; jo pahle se qāim kī huyī rāe ko na chhore; haṭṭhī; khud-rāe.

Opponent, a. 1.—Mukhālafat par māl; mukhālīf; khilāf; zidd; mutazād.

2.—Sāmne (muqābil men) wāqī'; sāmne yā muqābale men.

Opponent, n. 1.—Mukhālafat k. w.; mukhālīf; dushman; bagī; harif.

2.—Zabānī bahs yā munāzare men i'tirāz k. w.; fariq-i-mukhālīf; fariq-i-sānī.

Opportune, a. Waqt-i-munāsib par maujūd; mauqā'-i-munāsib par khwāh zarūrat ke waqt muhaiyā yā phir zuhūr men āne w.; mauq'e kā; bar-waqt; munāsib; shāista; jaisā chāhiye waisā. [chāhiye usī waqt.

Opportunely, ad. Mauq'e par; waqt-i-munāsib par; 'uñ waqt par; jis waqt

Opportunity, n. 1.—Munāsib yā subhīte kā waqt; waqt jo kām nikālne ke liye achchhā ho; achchhā waqt aur dūsri achchhī bāteñ; mauqā'; mahal; subhītā; gawñ; ausar; fursat.

A wise man will make more opportunities than he finds—'Aql-mand ko jitne mauq'e hāth āte hain unse ziyāda mauq'e woh khud nikāl letā hai.—Neglect no opportunity of doing good—Neki kā koyī mauqā' hāth se na jāne do; jabhī ho sake tabhī neki karo. [ārām ho.

2.—Munāsib zarī'a; aisā wasila jisse suhulāt ho; aisī tadbīr jisse I had no opportunity to send the letter—Us khat ko bhejne kā mujhe koyī

munāsib zarī'a na thā.—*Opportunities* rarely occur, or frequently offer—

Mauqe' (achehhe zarī'e) shūz milte yā aksar pesh āte haiñ,

Oppose, v. t. 1.—Muqābil meñ r.; ham-palla yā ham-waq'at karke tāsir ke rokne yā zāl karne ke liye kisi dūstre ke muqābale meñ r.

To *oppose* one argument to another—Ek bahs dūstri bahs ke muqābil pesh k. tāki bahs-i-mukhālīf rad ho-jāe.—I may, without presumption, *oppose* my single opinion to his.—*Locke*—Main bilā takabbur mahz apnī rāe ko uskī rāe ke muqābil kar saktī hūñ.

☞ With a direct or indirect object.

2.—Mukhālāfat k.; fauj bahs yā dūstri sabiloñ se roknā; muqābala k.; muzāhamat k.; ta'arruz k.; i'tirāz k.; 'uzr k.; āf d.; rok d.; mānī' h.

☞ With a direct object.

The army *opposed* the progress of the enemy, but without success—Fauj ne dushman ko āge barhne se rokā par kāmyābī na huyī.—Several members strenuously *opposed* the bill, but it passed—Kai meinbarōñ ne us musawwada-i-qānūn kī nisbat ahiddat se mukhālāfat kī par woh manzūr hogayā.

3.—Roknā; is tarah roknā kī rukāwat ho-jāe.

The army was not able to *oppose* the progress of the enemy—Dushman ko āge barhne se woh fauj is tarah rok na saktī kī wāqī' i rukāwat ho-jāe.—I am too weak to *oppose* your cunning. *Shak.*—Main i-qadar kamzor hūñ kī tumbhārī chālāki mero roke ruk nahīñ saktī.

4.—Kisi ke sāmne r.; kisi ke muqābil (muqābale meñ) r. [khālāfat k. **Oppose, v. i.** Munāzare (zabānī bahs) meñ kisi kī nisbat i'tirāz yā mu-
Opposer, n. Muqābala k. w.; fariq-i-mukhālīf; fariq-i-sānī; usul munāzare yā bahs meñ khilāf; mukhālīf yā mukhālāfat k. w.; harīf.

Opposite, a. 1.—Dūstre ke muqābil wāqī'; sāmne kharā yā wāqī'; dūba-dū; sāmne; āge; jiskā munh dūstre ke sāmne ho; mahāzī.

☞ Often with *to*.

He has a house *opposite* to the church—Girjā ke sāmne (usko muqābil yā mahāzī) uskā ek makān hai.—Rāmānagar lies on the *opposite* side of the Ganges.—Rāmānagar daryā-i-Gang ke mahāzī (sāmne) wāqī' hai. [w.; ultā.

2.—Mukhālīf; mutazād; bar-'aks; dūstre se kuchh munāsabat na r.

☞ "Usually with *to*; applied to effects or tendencies, to signification, feeling, and the like." *Webster*.

3.—Khilāf; mutazād; bar-'aks.

[kalimāt-i-mutazād.

Words of *opposite* significations—Alfāz jinke ma'nī bāham mukhālīf hōñ;

Opposite, n. 1.—Muzāhamat yā mukhālāfat k. w.; muqābala k. w.; harīf;

2.—Amr-i-mukhālīf; woh bāt jo kisi dūstri bāt ke khilāf ho. [dushman.

Oppositely, ad. 1.—Sāmne; ek dūstre ke muqābil.

2.—Ultā; mukhālīf; ek dūstre ke khilāf.

Opposition, n. 1.—Kisi dūstre ke muqābil (muqābale meñ) wāqī' h.; kisi dūstre ke sāmne yā mahāzī kharā rahnā.

The *opposition* of two buildings—Do 'imāratoñ kī ek dūstre ke mahāze (muqābil yā sāmne) h. [fat; i'tirāz; tardīd.

2.—Ikhtilāf; rokne bāz rakhne yā zāl karne kī koshish; mukhālā-

He makes *opposition* to the measure—Usko us tajwiz kī nisbat ikhtilāf hai.

The bill passed without *opposition*—Woh musawwada-i-qānūn bilā-ta'arruz manzūr hogayā.—Will any *opposition* be made to the suit?—Kyā us nālīsh

3.—Sadd-i-rāh; rukāwat.

[kī tardīd (jawāb-dihī) hogī?

The river meets with no *opposition* in its course to the ocean—Woh daryā be rukāwat bahkar samundar meñ mil jātā hai.

4.—Muqābala; muqāwamat; rok-ṭok.

The *opposition* of enemies—Dushmanō kā muqābala.

5.—Ikhtilāf; usūl meñ ikhtilāf (tanāquz yā takhāluf); bar-gashtagī. The *opposition* of the heart to the laws of God—Qawānu-i-rabbāni se dil ki

6.—Naf'-nuqsān tajwīz yā irāde meñ ikhtilāf. [bar-gashtagī.

The two parties are in *opposition* to each other—Fariqain meñ bāham ikhtilāf hai. [kā h.

7.—Ma'nī mafhūm yā matlab meñ ikhtilāf; ma'nī kā tarah tarah. One term used in *opposition* to another—Ek lafz jiskā isti'māl dūsre ke khilāf ho.

8.—Tanāquz; gair-munāsabat; ikhtilāf; tardid.

9.—Mukhālifu ki majmū'i jam'i'at; jumla mukhālifu; Inglisṭān meñ Pārliment ke woh arākin jo wuzarā ke khilāf hon

Oppress, v. t. 1.—Dabā d.; sakhti be-rahmī yā be-insāfi se dabānā; zer-dast k.; aisi bātoñ kā bojh dālnā jo khilāf-i-'aql hon; nā-munāsabat sakhti yā shiddat se pesh ānā (bartāw yā sulūk k.;) jaur-o-jafā yā zulm k.; majbūr k.; tang k.; izā d.; satānā; ta'addī k.

To *oppress* a nation with taxes—Kisi qaum ko nā-munāsib mahsūlō se tang k.

2.—Maglūb k.; kisi chiz ke bojh se dabā d.; zer k.

To be *oppressed* with grief—Ranj ke galabe se dab uṭhnā; ranj se dab uṭhnā.

3.—Girān-bār h. yā guzar-nā; kisi shai par bojh ki tarah paṛnā. [hai.

Excess of food *oppresses* the stomach—Gizā ki ziyādati mī'de ko girān-bār hoti

Oppressed, a. 1.—Mazlūm; jaur-rasīda; jafā-kashīda; sitam-rasīdu; dabā yā dabā huā; bojhā huā; maglūb; kisi qahr meñ paṛā huā.

Oppression, n. 1.—Dabānā; zer k.; nā-munāsib taklif bojh yā mihnat dālnā; bejā nuqsān k.; zulm; tashaddud; be-rahmī; jaur-o-jafā; sitam; kharāj yā khidmat kā nā-munāsib bojh dālnā.

2.—Taklif; mazlūm yā maglūb hone ki hālat.

3.—Woh shai jiskā bojh paṛe; sakhti; be-insāfi; be-rahmī; shiddat yā tashaddud. [māndagī.

4.—Jism yā dil par bojh; pazhmurdagī; girānī; āskat; kāhili;

Oppressive, a. 1.—Nihāyat hī girān-bār; jiskā bojh munāsib tariq par uṭh na sake; nihāyat hī shadīd yā sakht; itnī sakht ki insāfan wājib

Oppressive taxes—Aise mahsūl jo bahut hī girān-bār hon. [ua ho.

2.—Jo zulm ki niyat se ho; zālīmāna; jābirāna.

Oppressive commands—Jābirāna ahkān.

3.—Bhārī; girān-bār; apne bojh se dabā d. w.; nihāyat darje kā

Oppressive grief—Sakht yā shadīd mātām khwālī ranj.

Oppressor, n. Zulm karne yā dabāne w.; jo dūsroñ par gair-wājib bojh dīle; zālīm; sitamgar yā sitam-gār; jafā-kār; jafā-pesha; bid'atī; jābir; zabar-dast; mardum-āzār.

Opprobrious, a. 1.—Jisse malāmat yā ihānat zābir ho; malāmatī aur tabqīrī; zālil aur fuhsh; dushnām-āmez; jismeñ gāliyāñ mili hon; kharāb; zabūn; saqt; fuhsh tamaskhur se bharā huā.

Opprobrious language—'Ibārat jisse malāmat yā ihānat zābir ho; fuhsh yā kharāb 'ibārat.—*Opprobrious* words—Zālil aur fuhsh kalimāt; zabūn bāteñ.

2.—Badnām; ruswā; haqīr; makrūh; bad; burā.

An *opprobrious* name—Badnām nām; nām jiski ruswāyī ho.

Opprobrium, n. Ihānat yā hiqārat se mili huyī malāmat yā sarzanish; ruswāyī; bad-nāmī; be-ābrīyī.

Option, n. 1.—Pasand karne kâ ikhtiyār; pasand yā intikḥāb kâ istih-gāq; pasand; intikḥāb; tarjih (ek ko dūsre se acchebhā samajhnā).

We leave this to your own *option*—Yah bāt ham-log tumhārī hī pasand par chhor dete haiñ (is amr kī nisbat tumko ikhtiyār hai jaisā chāho waisā karo).

2.—Chāhnā yā chāh; khwāhish.

“*Option* is liberty to choose, and has respect to freedom from external constraint in the act of choosing; *choice* is an act of the will itself. We leave a thing to a man's *option*, and he makes his *choice*.” *Webster*.

Optional, a. 1.—Kī-kī kī khwāhish yā pasand par mauqūf (munhasir yā chhūṭā huā); tarjih dene par mauqūf; ikhtiyārī; kisi kī khwāhish yā pasand ke mutābiq h. w.; kisi ke chāhne yā na chāhne par chhūṭā huā.

It is *optional* with you to go or stay—Jānā yā thahānā tumhāre liye ikhtiyārī hai (chāho tum jāo chāho na jāo).

2.—Jisko rū se kisi amr kâ ikhtiyār hāsīl ho; jisko mutābiq pasand yā nā-pasand kâ ikhtiyār ho; kisi bāt ko dūsre kī pasand par chhor d. w.; ikhtiyārī.

The order for the witness's attendance was *optional*—Us hukm ko rū se gawāh ko ikhtiyār thā ki hāzīr ho yā na ho.—Registrations of documents are either *optional* or compulsory—Daatāwezōñ kī rajistārī yā to ikhtiyārī hotī hai

Opulence, n. Daulat; māl; hashmat; dhan; tawangārī. [yā kizimī.

Opulent, a. Jiske pās barī mu'ishat yā jāedād ho; daulat-maud; māl-dār; tawangār.

Or, conj. Is lafz se yah samjhā jātā hai ki do bātoñ ke darmiyān karne wāle ko ikhtiyār hai ki chāhe ek kare yā dūsre par donoñ nahīñ.

You may read or write—Tum ko ikhtiyār hai ki parho yā likho; chāho parho

It corresponds to *either*. [chāho likho.

Oral, a. Muñh se kahī huyī; malfūzī; likhī (tahrirī) nahīñ; zabānī; lisānī; taqrirī.

Oral traditions—Zabānī rawāyateñ; rawāyāt-i-tahrirī nahīñ.—*Oral* testimony—Shahādāt-i-zabānī (lisānī yā tahrirī nahīñ). [bol-kar.

Orally, ad. Zabānī; likh-kar nahīñ; tahrir ke zarī'e se nahīñ; muñh se;

Oration, n. Woh taqrir jo khush-bayānī ke sāth kisi khās mauq'e masalan kisi mutawaffā kī tajhiz-o-takfin khwāh kisi sāl-girah yā isī qism ke aur mauq'oñ par kī jāe; khush-taqrirī ke sāth wa'z yā bayān.

“Distinguished from an argument or plea delivered in court, from a speech made off-hand, &c.” *Webster*.

Orator, n. 1.—Woh shakhs jo kisi khās mauq'e par kisi bare sūnihe kī kaifiyat 'awām ke rū-ba-barū khūb shadd-o-mud ke sāth (barhā ke yā dhūm-dhūm se) bayān kare.

2.—Woh shakhs jo bār-i-'ām fasāhat-o-balāgat se taqrir kare; woh shakhs jo 'awām ke rū-ba-rū khush-bayānī ke hīe mashhūr ho; sakhuu-pardāz; muqarrir; jiskā laqlaqa khūb durust ho; khush-bayān yā khush-taqrir. [bārī.

Orchard, n. Bāg; mewa-bāg; jis bāg meñ khās-kar phaldār darakht hoñ;

Ordeal, n. 1.—Kisi shakhs kī mujrimī yā be-gunāhī kī tanqīh kā qadīm tarīq. [ke sāth (khūb thoñk-bajākar) jāñch-partāl.

2.—Sakht imtihān; āzmāish jismeñ sakhti dekhlayī jāo; barī sihat

Order, n. 1.—Chizōñ kī bā-qā'ida yā silsila-wār tartīb; tartīb; nazm; kisi shai kā qā'ide ke mutābiq yā ba-tarz-i-mu'aiyan paiham rakkhā-

A word of *extensive application*. [jānā.

The *order of troops*—Sipāhiyōn ki saf-bandī.—The *order of books* in a library—Kutub-ḵhāne meḥ kitāboḥ ki tartib.—Good *order* is the foundation of all good things—Burke.—Sab aḥchhi bātoḥ ki bunyād husn-i-intizām hai.

2.—Durustī; munāsib hālat; ma'mulī hālat; woh hālat jo bonī chāhiye; munāsib sūrat.

The muskets are all in good *order*—Sab bandūqēn aḥchhi hālat meḥ (durust) hai.—The bodily organs are in *order*—Jismānī quwwateḥ aḥchhi hālat meḥ haiḥ ya'ni koyi maraz wagaira lāhiq nahiḥ hai.

3.—Munāzare ke qā'ida-i-mustamirra ke mutābiq us amr par sābit-qadam rahnā jiskī bahs pesh ho.

The member is not in *order*—Woh member qā'ide ke mutābiq amr-i-nizā'i par sābit-qadam nahiḥ hai (usko chhor kar dūsi bā; par bahs kar rahā hai).

4.—Kārawāyī kā ma'mulī (mu'ayyan yā baḥdhā huā) tarīq.

The motion is not in *order*—Yah tahrīk qā'ide ke mutābiq nahiḥ hai.

5.—Nizām; silsila; kārawāyī yā 'amal kā mustaqil tarīq.

This is against the natural *order of things*—Yah bāt nizām-i-qudratī ke ḵhilāf hai.—It could not occur in the *order of nature*—Qudratī silsile ke lihāz se is bāt kā wuqū' nahiḥ ho-saktā thā.

6.—Hukm; farmān; irshād; hākim ki (hākimāna) hidāyat

The magistrate has made an *order* to arrest the murderer—Majistret ne us ḵhūnī ki giriftārī kā hukm diyā hai.—The general gave *orders* to march—Jarnail sāhib ne kūch kā hukm diyā.

7.—Jiske rū se kārawāyī kā koyī tarīq muqarrar kiyā jāe; nazm-o-nasq kā qā'ida; qā'ida jo nāfiz yā qāim ho; qā'ida; zābita; sarishta; qānūn; usūl. [qawā'id-o-zawābit.

The rules and *orders of a legislative house*—Majmā-i-wazī'ān-i-qawānīn ke 8.—Intizām; band-o-bast.

The meeting was turbulent; it was impossible to keep *order*—Woh majma' haḡama-ḵhez thā libāzā band-o-bast (intizām) kā qāim n. mumkin na thā.

9.—Chizoḥ ke ḵharīd karne yā māl ke baham pahuūchāne kā hukm; farmāish; rupaye dene kā tahrīrī hukm.

10.—Darja; rutba; tabqa; qism; guroh; jamā'at.

The higher or lower *orders of society*—Darja-i-ā'lā yā adnā ke log; bare yā chhoṭe log; sharif yā razil log.—The *order of nobles*—Amīroḥ kā tabqa.—

Military *orders*—Ahl-i-saif (jangī logoḥ) kā darja yā unki jamā'at.

11.—Mazhabī jamā'at; mazhabī firqa yā guroh; mazhabī silsila; panth; kisi ḵhās 'uqīde ke log. [guru; swāmī; āchārī; pīr; murshid; hādī.

The head of a religious *order*—Kisi mazhabī firqe yā guroh kā afsar; mahant;

12.—Zarūrī tadbīr; zarūrī ihtiyāt; fikr.

Take *order* for the safety of the soldiers—Sipāhiyōn ki hifāzat ki tadbīr karo.

General *orders*—Jarnailī hukm; woh hukm jo fauji afsar-i-ā'lā ki taraf se fauj ke logoḥ ke nām jāri hote haiḥ.—In *order*—Ba-garaz; garaz se; maqsad se; kisi bāt ke anjām ke liye; tāki koyī amr ho.—*Order of the day*—Woh kām jo majma'-i-wazī'ān-i-qawānīn meḥ kisi ḵhās roz ke liye silsilawār muqarrar kiye jāte haiḥ.

Order, v. l. 1.—Tartib d.; murattab k.; tartīb yā silsile se r.; qā'ide ke mutābiq durust kar-d.; silsila-wār yā kisi ḵhās maqsad ke liye durust k.; sudhārnā; intizām-o-insirām ke liye bā-qā'ida kar-d.

To *order* domestic affairs with prudence.—Ghar ke kāmōḥ ko 'aql-mandī se su-

2.—Kisi ko koyī hukm d.; irshād k.; farmānā; hidāyat k. [dhārnā.

3.—Mazhabī silsile meñ dākhlil k.; pādī banānā.

4.—Ihtimām k.; chulānā; baud-o-bast k.; intizām k.

Order, v. i. Hukm d.; irshād k. [darham-barham.

Orderless, a. Be-tartīb; gair-murattab; be-qā'ida; qā'ide ke k̄bilāf;

Orderly, a. 1.—Tartīb se; qā'ide ke mutābiq; bā-qā'ida; silsila-wār.

2.—Intizām yā qā'ide kā lihāz r. w.

3.—Jo dhūm-dhām na kare; jo chup-chāp rahe; jo thekāne se rahe; ihāte se torā-kar nikal na jāne w.

Orderly children—Laṛke jo dhūm-dhām na machāyeñ (chup-chāp raheñ).—

Orderly cattle—Maweshī jo torā-kar apñi jagah se chale na jāyā karōñ.

4.—Jo husn-uslūbī se ho; jo 'umda tartīb silsila yā qā'ide se ho; jismeñ intizām aur qā'ide kā lihāz rahe; jismeñ shor-sharāba yā bad-nazmī ho. [qā'ida; barābar; thekāne se.

Orderly, ad. Qā'ide se; jo silsila muqarrar ho uske mutābiq; bā-

An *orderly march*—Kūch jo intizām aur qā'ide se ho.

Ordinal, a. Jo tartīb yā silsila-i-mu'aiyan batlāye. [tiarā] wagaira.

Ordinal numbers—Ā'dād-i-sifātī jaise awwal duwvum siwum (pahlā dūsarā

Ordinance, n. Qā'ida jo hākīm kī taraf se muqarrar kiya jāo; kār-rawāyī kā dawāmi qā'ida; āyīn; qānūn; hukm; fatwā.

Ordinarily, ad. Qā'ida-i-mu'aiyan ke mutābiq; zābita-i-mu'aiyan ke rū se; 'umūman; aksar; beshtar; bahuteri hālatoñ meñ.

Ordinary, a. 1.—Jo qā'ida-i-mustamirra ke mutābiq ho; silsila-wār; ma'mūlī; 'ām; dastūr ke mutābiq; rasmi; rāj; murawwaj.

The *ordinary forms of law or justice*—Āyīn yā inṣāf ke ma'mūlī zawābit.

2.—Ma'mūlī darje kā; buzurg yā mumtāz nahīñ; 'umdagī meñ dūsroñ se barh-kar. [barh-kar hoñ

Men of *ordinary judgment*—'Ām tamiz ke log; log jo samajh meñ dūsroñ se

3.—Ma'mūlī; rasmi.

Ordinary conversation—Ma'mūlī bātchit.

4.—Adnā; jismeñ 'umdagī kam ho.

That is an *ordinary book*—Woh to ek adnā kitāb hai.

5.—Khūb-sūrat khūb-rū jamil yā hasin nahīñ; dekhna'k nahīñ; sāda; be-namak; be-raunaq; jismeñ zāhiri husn na ho; kam-rū.

An *ordinary woman*—'Aurat jo hasin na ho; kām-ru 'aurat.—An *ordinary face*

—Chihra jispar namak (raunaq āb yā husn) na ho.—*Ordinary original*

jurisdiction (Law)—Samā'at-i-ibtidāyī kā woh ikhtiyar jo kisi 'adūlat ko fi-nafsihi hāsil ho aur 'arizi taur par 'atā na huā ho.

Ordinary, n. 1.—(Law) Woh hākīm jisko ibtidāyī muqaddamāt kī samā'at kā ikhtiyār istihqāq ke rū se hāsil ho na ba-zarī'a-i-tafwiz.

2.—Woh shai jo 'umūman musta'mal ho (kām meñ ātī ho).

3.—Woh makān juhāñ pūre khāne kī qinut kisi sharh-i-mu'aiyan ke mutābiq li-jūti ho ya'ni khāne ke har ek shai kī qimat khāne wāle ko judī judī denī na pare; woh khāne kī chizeñ jo is qism ke kār-khāne meñ milti haiñ.

In *ordinary*—Wāqī'i aur hamesha kām k. w.; auqāt-i-mu'aiyan par hūzīr rah kar kām k. w.—A *physician in ordinary*—Woh tabib jo kisi amir ke pās

hamesha yā auqāt-i-mu'aiyan par hūzīr rah-kar 'ilāj wagaira kiya kare.—An

embassador in ordinary—Woh kafir jo kisi mulk-i-gair ke bādshāh ko huzūr

ORE TENUS, [Lat.] Zabānī; lisānī.

[hamesha hūzīr rahe.

Organ, n. 1.—Woh āla yā zarī'a jisse koyī kār-i-abam ho yā maqsad-i-'azim hāsil ho khusūsan kisī jāndūr kā woh khlqī hissa jisse koyī nisā kḥās kām ho jo us jāndār kī zindāgi yā tandurusti ke qāim rahne ke liye zarūr ho; quwwat.

The tongue is the *organ* of speech—Zabān āla-i-kalām hai.—The muscles are the *organs* of motion—Paṭṭhe ālāt-i-harakat hai; ā'sāb ke zarī'e se harakat hoti hai.

[bat wagairā] kā zarī'a.

2.—Do shakhsōn yā jamā'atōn ke darmiyān murāsālāt (khat-kitā-

3.—Arganūn yā argan; ek nihāyat kḥush-āwāz (surilā) bāja.

Organize, v. t. 1.—Munāsib quwwatōn se tarkib d.; munāsib quwwatōn d.; is tarah banānā kī ek juz dūsre juz ke sāth 'amal kar-sake.

2.—Munāsib hissōn par taqsim karke har ek ke hasb-i-hāl ahl-kār mūqarrar k. tāki kul kī kār-rawāyī bataur ek majmū'i jamā'at ke To *organize* a party—Qā'idē yā silsile se ek guroh yā jamā'at qāim k. [ho-sake.

“Applied to products of the human intellect, or to human institutions, as a science, a government, an army, and the like.” *Webster*.

Orient, a. 1.—Namūd h. w.; nikalne w.; bar-āmad h. w. jaise sūraj.

2.—Mashriqī; sharqī; pūrbi.

3.—Chamkila; durakhshān; ābdār; chamaktā huā; jagjagātā huā; nihāyat 'umda; ā'lā qism kū; kāmīl; pūrā.

Pearls round and *orient*—Gol aur ābdār motī.

Orient, n. 1.—Ufuq kā woh hissa jahān subh ko sūraj pahle namūd hotā hai; pūrāb; mashriq yā sharq. [the; shāistagi kī ibtidāyī jagah.

2.—Asia ke mulk; woh maqām jahān awāil meṅ log mubazzab

Oriental, a. 1.—Sharqī; mashriqī; pūrbi; pūrāb kā.

“Opposed to *occidental* or *western*.”

2.—Pūrāb se nikalne w.; pūrāb meṅ wāqī'. [i-sharq.

Oriental, n. Duniyā ke kisī pūrbi (sharqī) hisse kā rahne w.; mutawattin-

Orientalist, n. 1.—Duniyā ke sharqī hissōn kā bāshinda; pūrāb kā rahne w.

2.—Woh shakhs jo pūrāb (Asia ke mulkōn) kī zabāneṅ aur wahān kā 'ilm-i-adab kḥub jāntā ho.

Orifice, n. Kisī nāl yā dūsre jauf kā muṅh yā sūrākh; muṅh; sūrākh.

The *orifice* of a wound—Zakhm kā muṅh; dahan-i-zakhm.—The *orifice* of an artery—Shiryān kā muṅh. [ish; āgāz; shurū'.

Origin, n. 1.—Kisī shai kā wujūd-i-awwal (uski ibtidā); masdar; paidā-

2.—Woh shai jisse koyī dūsri shai ibtidāan nikle; chashma yā sarchashma; bā'is; sabab; bunyād; jisse kisī shai kā wujūd yā āgāz ho; jar; nasl; nizhād; asliyat; nasab.

Original, n. Woh shai jo apnī ham-qism chīzōn se muqaddam ho; pahlī part; woh shai jisse koyī naql yā tarjama murattab ho yā jiskī shabih qalam chhāpe yā dūsri sabīl se banāyī jāe; asl; musawwada.

The translation is not equal to the *original*—Tarjama asl ke barābar nahīn hai.—If the *original* can not be produced, an authenticated copy will be

allowed—Agar asl kāgāz (woh kāgāz jo ibtidāan murattab huā ho) pesh nahīn ho-saktā to naql-i-musaddaqa manzūr kī-jāegī.

Original, a. 1.—Silsile yā tartīb meṅ sab se muqaddam; auroṅ se pahle; ibtidāyī; awwalīn; aslī; shurū' kī. [qawānīn.

The *original* laws of a country—Kisī mulk ke ibtidāyī (aslī yā sab se pahle ke)

2.—Jiskā tarjama na huā ho; jise musannif kām meṅ lāyā ho;

“Said of a language.” [musta'mala-i-musaunif.

The *original* text of Manū — Manū kī aslī 'ibārat ya'nī uskā tarjama nahīn.

3.—Jismēn naye naye khayālāt ke ijād karne kī quwwat ho;

An *original* genius — Aisī zihnat jo naye khayālāt paidā kar-sake. [mukhtari.

Originality, *n.* Asl yā muqaddam h.; asliyat yā taqaddum.

Originally, *ad.* 1.—Shurū' se; ibtidā se; fi-aslihi.

2.—Pahle; pahle-pahal; ibtidāan; shurū' meñ.

3.—Musannif-i-awwal kī taraf se; banāne ke waqt.

A book *originally* written by another hand — Kitāb jise uske banne hī ke waqt dūre shakhs ne likhī ho ya'nī jise musannif ne apne hāth se na likhī ho.

Originate, *v. t.* Kisī shai kī bunyād dālnā (usko shurū' k.); bastī meñ lānā; wujūd d. yā wujūd meñ lānā; binā paidā k.; ibtidāan paidā k.; zuhūr meñ lānā yā karānā. [bunyād parnā; nikalnā.

Originate, *v. i.* Hastī meñ ānā; wujūd pakarnā; shurū' h.; hone lagnā;

The scheme *originated* with the magistrate — Us tajwiz kī bunyād sāhib-i-majistret se parī.—It *originated* in pure benevolence — Uskī ibtidā mahz khair-khawāṣṣa huyī. [bunyād dāne w.

Originator, *n.* Bānī; bānī-mabānī; bādī; shurū k.-w.; ibtidā karne yā

ORIGO M.LLI, (Lat.) Bādī kī jar; kisī burāyī kī bunyād; binā-i-fasād.

Ornament, *n.* Ārāish kī chiz; jisse zebāish yā husn kī taraqqī ho; ārāish; sajawat; woh chiz jiske bā'is se dūsrī chiz dekhne meñ ziyāda khūb-sūrat ma'lūm ho yā jisko usse zinat ho; zewar; gahnā.

The ornaments of the legs — Woh chizeñ jo pairoñ meñ zinat ke liye pahñī jāti hūñ masalan karē chhore pāzeb wagaira; pair meñ pahinne ke zewarāt (gahne).

 Jewels are ornaments of dress in which the *precious stones* form

Ornament, *v. t.* Ārāsta k.; ārāish d.; sajunā; sañwārnā. [a principal part.

Ornamental, *a.* Muzaiyib; ārāish-dih; jisse khūb-sūrtī barh-jāe; jisse ārāish ho; khush-numā; zeb-dih; zinat-bakhsh; sajawat ke liye.

Orphan, *n.* Woh larḳā jiske bāp aur māñ donoñ margaye hoñ; yatīm; be-mādar-o-pidar; be māñ-bāp kā; be bāp kā yā be māñ kā.

Orphan, *a.* Wālidain se mahrūm kiyā gayā; yatīmāna.

Orphan, *v. t.* Yatīm banānā; be bāp-māñ kā kar-d.

Orphanage, *n.* Yatīmī; yatīm hone kī hālat.

Orthodox, *n.* Mazhabī 'uqide meñ pakkā; mazhabī kitāboñ ke aslī usūl par i'tiqād r.-w.; dīn-dār; imāndār; apne mazhab kā barā pā-band (nihāyat mu'taqid); kāfir mulkīd yā nāstik nahīn.

An *orthodox* Hindū — Pakkā Hindū; mazhab-i-Hindū kā nihāyat pā-band.—

An *orthodox* Mussulman — Dīn-i-Islām meñ pakkā; Muslim.—An *orthodox* Christian — Dīn-i-'Isawī kā pakkā mu'taqid.

Oscillate, *v. i.* Āge-pīchhe jumbish k.; jhūlnā; hudūd-i-mu'aiyana ke andar tabdil yā kam-o-besh h. [gayā yā zābir kiyā huā.

Ostensible, *a.* Jo dekh parē; zāhirī; numāyūñ; dekhlayā bayān kiyā

An *ostensible* reason — Wajh-i-zāhirī; zāhirī sabab. [meñ.

Ostensibly, *ad.* Ba-asbāb-i-zāhir; zāhir meñ; dekhne meñ; bādiu-n-nazar

Ostentation, *n.* Behūda suzūl yā lagw numāish; fukhr kī rāh se kisī shai kī numāish; kisī shai kā is garaz se dekhlanā ki dekhne-wāle ta'rīf yā khushāmad karēñ; ṭim-ṭim; namūd; numāish.

Ostentatious, *a.* Barī numāish kā shāiq; numāish kā itnā mushtāq ki logoñ ko burā ma'lūm de; khud-sanā; khud-farosh; jisse numāish yā khud-sanāyī pāyī jāe.

Other, pron. and a. l.—Jis shai kī sarāhat ho-chukī ho usse mukhtalif; ek hī nahīn; yaksān nahīn; ham-shakl nahīn; ek qism kā nahīn; zāid; minjumla do ke dūsrā; digar; gair; dūsrā.

2.—Yah nahīn balki uske khilāf; sāmne yā uske muqābil.

The other side of a river—Daryā kī samt-i-muqābil; daryā ke is pār nahīn balki uspār.—*The other day*—Kisi guzre zamāne meñ jo ba'id na ho par is bāt kā thekānā na ho kī woh kab guzar gayā; bahut 'arsa nahīn guzrā; thore din huye; do ek din huye.

Otherwise, ad. Ba-tarz-i-digar; aur tarah par; aur hālatoñ meñ; dūsrī sūrat-oñ meñ; aur bātoñ meñ; aur umūr meñ; warna; wagar na; wa-illā; nahīn to. [chāhiye; zarūrī yā wājib hai.

Ought, v. imp.; pp. or auxiliary, Munāsib hai; laiq yā shāyān hai; Oust, v. t. Be-dakhl k.; nikāl d.; kisi kā qabza uṭhā d.

Ouster, n. Be-dakhlī; ikhrāj; qabze kā le l. (usse mahrum kar-d.).

Out, ad. l.—[Opposed to *in* or *within*] Bāhar; berūn; bāharī taraf; andar yā bhitār nahīn; kisi ghiri huyī jagah yā hadd-i-mu'ayan ke bāhar. Yah lafz bahut se khās khās ma'nōñ meñ isti'māl kiyā jātā hai jaisā zail se sābit hotā hai:—

(a) Bāhar; ghar par nahīn; makān par nahīn.—*The master of the house is out*—Sāhib-i-khāna ghar par nahīn haiñ (bāhar gaye haiñ). (b) Khul jāne yā fāsh hone kī hālat meñ.—*The secret is out*—Woh bhiḍ khul gayī (zāhir yā fāsh ho gayā). (c) Maḥfī nahīn; پوشیدā yā chhipā nahīn; parde meñ nahīn. (d) Bujhā; gul; jaltā nahīn; raushan nahīn.—*The fire is out*—Āg bujh gayī.—*The candle is out*—Chirāg gul ho-gayā. (e) Kharch yā khālī ho-jānā; chuk jānā.—*The wine is out*—Sharāb kharch ho gayī. (f) Kisi shai kā na rahu.—*We are out of bread corn*—Ham logoñ ke pās rotī banāne kā galla nahīn hai. (g) Muhtājī meñ; maqrūz; kharch kiye huye; kamī meñ; nuqsān uṭhāye huye; gūṭe meñ.—*He was out of pocket*—Uskā jeb khālī thā (uske pās jo kuchh thā woh kharch ho-gayā thā)—*He was out fifty rupees*—Woh pachās rupaye qarz rakhatī thā.—(h) 'Uḥde par māmūr nahīn; bekār; kām se nahīn; kām se lagā nahīn.—*I care not who is in or who is out*—Mujhe iski parwāh nahīn hai kī kaun bā-kār hai yā kaun be-kār ('uḥde par māmūr hai yā gair-māmūr).—*He is out of business*—Woh bekār hai (uskā kām band hai).—(i) Bāhar; ghar par nahīn; kisi jalse tamāshe yā numāish wagaīra meñ.—*He was not out to-day*—Woh āj ghar se bāhar na niklā ya'nī asīr-o-tamāshe wagaīra ke liye kahiñ na gayā.—*The man was out in a frolic last night*—Woh shā-kha kal rāt ko kahiñ bāhar gūne-bajāne meñ sharik thā.—(j) Ākhir-tak; bi-l-kul; tamām-tar; tamām 'arse meñ.—*To sleep out the whole morning*—Subh kī sarā waqt so ke bitāñ.—*Hear me out*—Merī bāt ākhir tak (kul) sun lo.—(k) Khul ke; qahqaha mār-ke; be-tahāsha; jī khol-kar; bilū rukūwat; khilkhilāke; is tarah kī sunāyi de; durakhshād; chamācham; khūb.—*To laugh out*—Qahqaha mār-ke bahānā; khilkhilā uṭhā.—*To shine out*—Chamācham chamaknā.—(l) Mālik ke pās (qabze yā hāth meñ) nahīn.—*The land is out upon a lease*—Woh zamīn dūstre ke qabze meñ theke par hai.—(m) Jūnib-i-khatī; sāhīb nahīn; silhat par nahīn; chūk (khatā yā galatī) k. w.—*He is always out in his calculations*—Woh hamesha apne hisāb meñ galatī kar'tā hai.—(n) Hairān; pareshān; uljhān yā uljhāw meñ; ghabrahāt meñ—I

have forgot my part and I am out—Apne muta'ellig kī kām main bhūl gayā aur hairān (ghabrāyā) hūn.—(o) Panāh meñ yā sarposh ke andar nahiñ; dhaupā yā chhipā nahiñ; phate kapre pahne huye.—To be out at the knees or elbows—Ghutnoñ yā kulniyoñ ko chhipāye na rahuñ; phate-chite kapre pahne rahuñ.—(p) Dūr; dūr ho; chālā jā; nikal jā.—Out and out—Bi-l-kul; tamāntar; be kuchh bāqī rakkhe.—Out of—Yah muhāwara ibtidā bunyād yā masdar par dalālat kartā hai ya'nī us shai par jisse koyī dūsrī shai nikle.—Plants grow out of the earth—Paudhe zamīn se nikalte haiñ.—He paid me out of his own funds—Usne apne hī sarmāye se mujhe rupaye diye.

2.—Natiñ; māñkār; jisse wajh-i-tahrīk zarī'a yā sabab zāhir ho. A thing is done out of envy, spite, or ambition—Koyī bāt qāh kīne yā hausale 3.—Aśl kī naql; kisi 'ibārat kī i'āda. [ke sabab se kī-jāti hai.

Equivalent to *from*.

To cite or copy out of Horace—Horace kī 'ibārat kī i'āda k. yā usse naql k.

4.—Kisi jagah se chale jānā; andar yā bhitār na h.

Out of the house—Makān meñ nahiñ.

5.—Chhutkārā; najāt; mukhlasi; rihāyī.

To be delivered out of afflictions—Ranjōñ se chhutkārā (najāt) pānā.

6.—Khārij yā mustasua kiyā jānā; bar-tarfi; bar-gashtagi; inhirāf; 'adam-manjūdagi yā tark.

Out of favour—Nazroñ se utrā yā girā huñ; maurid-i-'itib.—Out of use—Is-timāl meñ nahiñ; matrūku-l-isti'māl.—Out of place—Be-mauqā; be-mahal; be-jā.—Out of fashion—Gair-murawwaj; jāri (rāij) nahiñ.

7.—Tark yā inhirāf; munāsibāna lihāz meñ chūk jānā.

He will not be flattered or frightened out of his duty—Woh khushāmad yā khauf kī wajh se apne farz ke anjām se na chūkegā.—He attempted to laugh men out of virtue—Woh is bāt kī koshish meñ thā ki hañs-hañs-kar logoñ ko neki se munharif karā de.

8.—Jo bāt 'ām bā-qā'ida yā munāsib ho usse inhirāf; hadd-i-munāsib se tajāwuz kar-jānā; behūdagi; khilāf-qā'idagi; be-'uwwānī; gair-munāsabat.

Out of all rule—Bi-l-kul khilāf-i-qā'ida.—He is out of order—Woh pareshān hai.

9.—Ma'mūlī yā aslī hālat par na rahnā; abtar yā be-tartīb h.

The mouth is out of taste—Muñh kī maza apnī aslī hālat par nahiñ hai; muñh bad-maza hai.—The instrument is out of tune—Woh bāja be-surā ho-gayā (uskā sur bigar gayā). [dar na h.

10.—Kisi shai ke bāhar h; kisi shai ke hudūd-i-mu'aiyan ke an-To be out of hearing—Samā'at ke bāhar h.; isqadar fāsile par h. ki bāt sun na pare.—Out of sight—Nazar ke bāhar; jise dekh na sakeñ.—Time out of mind—Zamāna jo yād na pare; itne dinōñ kī ki woh yād na āye.

11.—Ziyādati; shiddat.

Equivalent to *beyond*.

They were astonished out of measure—We had se ziyāda mutahaiyar huye.

12.—Kisi shai kī bi-l-kul nikal jānā yā kuchh bāqī na rahnā.

To be out of breath—Be-dam ho-jānā; dam kī bāqī na rahuñ.—Out of hope—Nā-ummed; yās kī hālat meñ.

Out of frame—Tartīb yā hālat-i-munāsib meñ nahiñ; darham-barham; mun-tashar; abtar; be-tartīb.—Out of hand—Faurān; h-l-saur; bilā-tawaqquf; jhatpat.—Out of one's time—Bulūg ko pahunchā; nā-bāligi jāti rahi.—Out of print—Koyī kitāb wagaira jisqadar chhapī ho uskā sab bik jāne kī

wajh se bāzār meñ na h. ya'ni kharidāri ke liye na milnā.—*Out of season*—Wagt yā fasl-i-munāsib par nahīñ; be-mausim; be-mauqa'; be-wagt; khilāf-i-mahal.—He is witty *out of season*—Uskī zarāfat khilāf-i-mahal (be-mauqa') hai.—The seed was sown *out of season*—Tukhm-rezi waqt-i-munāsib par na hui; bij be-wagt boye gaye.—*Out of sorts*—Nāsāz; 'alil; bīmār; bad-maza; munaggas.—*Out of temper*—Khijlāyā; barham yā barham-mizāj; ranjida; khafā; mukaddar.—*Out of tune*—(a) Surilā nahīñ; surdār nahīñ; karāḥt; be-mel; khush-āhang nahīñ; jiski āwāz aciehhī na ho.—Bells *out of tune*—Ghaṭe jinki āwāz karāḥt ho (surilī na ho). (b) Khush-dil nahīñ; barham yā barham-mizāj nahīñ; khijlāyā; jhunjhlāyā; muntashir.—He is *out of tune*—Woh khijhlāyā huā (khafā) hai; uskā mizāj barham hai.

Out-act, v. t. Ziyāda yā had se ziyāda k.; 'amal yā kām meñ barh jānā.
Out-balance, v. t. Wazn meñ barh jānā; wazu (tol) yā tāsir meñ kisī se barhkar h. [d.; kisī se barhkar qimat deue par āmāda h.

Out-bid, v. t. Ziyāda boli holnā; dūse ke muqābale meñ ziyāda qimat
Out-break, n. Ġadar; balwa; shorish; josh-o-kharosh; josh.

Out-building, n. Aslī makān (makān-i-maskūna) se 'alāhida par usīke muta'alliq dūsrā makān.

Out-cast, n. Nikālā huā; khārijī; ghar khwāh mulk se nikālā huā; jilā-watan; zalil shakhs; aubāsh; khāna-ba-dosh; mardūd.

Outcome, n. Woh bāt jo kisī dūsrī bāt se nikle yā mustambat ho; natija; maāl-i-kār. [hānk-pukār; duhāyī-tihāyī.

Outcry, n. 1.—Barā shor; baṭī chillāhat; dād-be-dād; nāl-o-faryād;
2.—Ġul-ḡapārī; shor ke sāth mukhālafat yā nafrat kā izhār.

Out-do, v. t. Koyī bāt dūse se barh-kar k.; barh-jānā; sabaqat le-jānā; kisī ke kām kātūā; kisī par fuuqiyat le-jānā.

Out-door, a. Ghar ke bāhar hone yā rahne w.

Out door patients—Woh mariz jo kisī shifā-khāne meñ rah-kar 'ilāj na karen balki wahāñ se dawā lekar chale jāñ.

Opposed to *in-door patients*.

Out-doors, ad. Bāhar; ghar ke bāhar; ghar ke andar nahīñ.

Outer, a. Berūni; jo bāharī taraf rahe; jagah yā mauqe ke libāz se dūse ki nisbat dūr; khārijī; bāhārī; bāhar kā; ūparī; ūpar kā;

Opposed to *inner*. [bhitar kā yā andarūni nahīñ.

The *outer wall*—Bāhar ki (berūni) diwār. [jo ghar se kahīn bāhar jāe.

Out-fit, n. Safar ke liye jahāz kā sāz-o-sāmān; us shakhs kā sāz-o-sāmān

Out-grow, v. t. 1.—Kisī dūse se barh-jānā. [ki woh phir kām ki na rahe.

2.—Kisī shai ki nisbat qad-o-qāmat yā 'umr meñ isqadar barh-jānā
Children *out-grow* their garments—Larke qad-o-qāmat meñ isqadar barh jāte haiñ ki unkī poshāk phir unke kām ki nahīñ rahtī (be-kār ho-jātī hai).—Men *out-grow* their usefulness—Mard isqadar musin ho-jāte haiñ ki we phir kār-āmad nahīñ ho-sakte. [chhotī 'imārat.

Onthouse, n. Sadr makān se thore hī fāsile par koyī chhotā makān yā

Outlast, v. t. Dūse ki nisbat ziyāda (ziyāda dinon tak) thaharnā yā chalnā; qiyām yā pāedārī meñ kisī se barh jānā. [d. (māt kar d.).

Outlaugh, v. t. 1.—Hañsī meñ kisī se barh-jānā; hañsī meñ kisī ko harā

2.—Hañs-kar dil tor d.; hañsī meñ uṛā d.; hañs-kar zalil kar d.

Outlaw, n. Jo shakhs qānūn ke istifāda yā uskī himāyat se mahrūm ho; jo qānūn ke naf' yā hifāzat se mustasnā kiyā gayā ho.

Outlaw, v. t. 1.—Qānūn ke faide aur uskī himāyat se mahrūm k.

2.—Ikhtiyār-i-qānūn se khārij kar-d.; jawāz-i-qānūnī se mahrūm

Outlay, n. 1.—Lagānā; sarf k.; kharch k. [kar-d.]

2.—Lāgat; sarf yā sarfa; kharch. [koyī shai bāhar nikal-jāe.]

Outlet, n. Nikās; makhrāj; bāhar jāne kī rāh; woh rāh yā zarī'a jisse

Outline, n. 1.—Khatt-i-muhīt; bāharī khat. [sha; dhāncha.]

2.—Naqsha jismeñ rang-āmezi na huyī ho; khāka; kaachhā naq-

3.—Kisi mansūbe ke tamhīlī marātib; woh ibtidāyī bāteñ jinse

kisī tadbīr mansūbe yā fikr kī hāl 'umūman ma'lūm ho.

Outlive, v. t. Kisi shakhs yā shai ke ba'd bhī ziinda yā qāim rahnā; haiyū-i-qāim rahnā; kisi shai wagaira ke ma'dūm hone ke ba'd bhī qāim yā ba quid-i-hayāt rahnā.

A man sometimes outlives his children—Ba'z waqt koyī shakhs apne larke-bilōñ ke guzar jāne ke ba'd bhī ziinda rahtā hai.—He is now outliving his estate—Uskī jādūd to uske hāth se nikal gayī par woh hanoz ziinda hai.—To outlive one's means—Āmadanī se ziyāda kharch r.

Outlook, n. 1.—Nigāhbānī; khabardārī.

2.—Woh jagah jahan se nigāh-bānī kī jāe.

3.—Jo kuchh bāhar dekhne se nazar pare; madd-i-nazar; āgam; āge kī ummed; homahār; jo bāt āyinda hone wālī ho.

Outlying, a. 1.—Jo kisi dūsri jagah ko bāhar yā sarhad par ho; ek sarhad yā siwāne par; ham-dānda; ham-sarhad.

2.—Dūr; ba'id; fāsile par; juzz-i-ā'zam se pare.

Outnumber, v. t. Shumār meñ barh-jānā; ba-nisbat ek shumār ke ziyāda h.; dūsre ke muqābale meñ ta'dād yā gintī meñ barh-jānā.

Out-of-door, a. Ghar ke bāhar kā; maidān meñ; ghar ke andar nahīñ.

Out-of-door exerci-e—Maidān kī ri'āzat; woh ri'āzat jo khulī jagah meñ (maidān meñ) kī-jāe masālun maidān lā tahalnā ghore par arwārī k. 'ālā-hāza-i-

Out-of-doors, ad. Ghar ke bāhar; maidān meñ. [qiyās.]

Out-of-the-way, a. Ma'mūlī tarīq ke khilāf; jo tarīq rāij ho uske khilāf; gair-ma'mūlī; 'ajīb; anūthā. [raho nahīñ.]

Out-patient, n. Mariz jo kisi shifā-khāne se dawā wagaira le par wahāñ

Out-post, n. Woh maqām jo lashkar-gāh ke bāhar ho khwāh us jagah se fāsile par jahan fauj kā khās hissa ho; chaukī; nāka.

Outrage, v. t. Sakhtī ke sāth aur be-jā tarīq par pesh ānā; sakht-sust kahnā; kalimāt-i-nā-mulāim kahnā; kisi tarah kī bad-uslūbī yā kaj-khulqī se sadma pahunchānā; bid'at yā zulm k.; jabr ke zarī'e se nuqsān pahunchānā.

Outrage, n. Woh bid'at jo logoñ par kī-jāe aur jisse unko zarar pahunchē; shiddat kī be-unwānī; nuqsān-i-shadid; woh nuqsān jo sīnā-zorī se kiyā-jāe.

Outrageous, a. Bid'at-āmez; 'aql yā hayā kī had se mutajāwiz; nihāyat nā ma'qūl yā fuhsh; shadid; tund; 'azīm; kabīr; bahut hī barā; be-had; andāz se ziyāda.

Outrageous crimes—Jarīm-i-kabīra; baro baro jurm. [hī; ba-shiddat.]

Outrageously, ad. Barī shiddat yā sakhtī se; tundī se; josh se; nihāyat

Outreason, v. t. Dalīl meñ barh-jānā; bahs meñ sabaqat le-jānā.

Outright, *ad.* 1.—Fauran; bilā-tawaqquf; jhatpat; fi-l-faur.

2.—Bil-kul; tamāmtar; kulliyatan; pūrā-pūrā; nihāyat hī.

Outrun, *v. t.* 1.—Daur meñ āge barh jānā; isqadar tez daurnā ki dūsrā pichhe rah-jāe.

[h.; tarjih r.

2.—Darje yā sifat wagaira meñ barh-kar h.; sabaqat le-jānā; afzal

Outsell, *v. t.* 1.—Bikrī meñ barh jānā.

2.—Ashyā-i-farokht-shuda kī qīmat meñ barh jānā.

3.—Dūsre kī nishat ziyāda qīmat par biknā. [shurt'; awāil.

Outset, *n.* Kisī kām par pable-pahal (ibtidāan) qadam r.; āgāz; ibtidā;

Out-settler, *n.* Jo dūsrōn se dūr par ābād ho.

Outside, *n.* 1.—Kisī shai kā berūnī hissā; ūpar kā yā ūparī hissā; asbāb-i-zāhirī; zāhirī sūrat; jo dekh parē yā numāyān ho; jo kuchh ūpar ūpar ho; berūnī sūrat yā shakl; rū. [siwā makhṭaq aur kuchh nahīn dekhte.

Created beings see nothing but our outside. Addison—Hamārī sūrat-i-zāhirī ke

2.—Woh jagah jo kisī ihāte ke bāhar ho.

I threw open the door of my chamber, and found the family standing on the outside—Main ne apne kamre kē darwāza khol diyā to dekhā ki qabāil ghar ke bāhar khare haiñ. [itnā ki usse ziyāda na ho-sake; hadd-i-intihāyī.

3.—Ta'dād miqdār yā wus'at wagaira kī hadd-i-gāyī; darja-i-gāyat;

At the outside—Ba-darja-i-gāyat; had se ziyāda; ziyāda se ziyāda; jis ta'dād kē zikr ho usse barh-kar nahīn.

Outside, *a.* Zāhirī; berūnī; khārijī; sūri; ūpar kā; ūparī.

Outsider, *n.* Jis amr yā shakhs wagaira kā zikr pesh ho usse ta'alluq na r. w.; jisko kisī dūsrē ke naf'-nuqsān se wāsta na ho; jiske khayālāt aur tarah ke hoñ; khārijī shakhs; shakhs-i-gair; gair; bāhar w.; ūpar w.

Outstanding, *a.* Jo wusūl na huā ho; jiskī tahsīl bāqī ho; jo adā na huā ho; gair-wusūlī; gair-muhassala; gair-muwaddā. [loh; zar-i-lahua; lahna.

Outstanding debts—Duyūn-i-gair-wusūlī; woh qarz ke rupaye jo adā na huye

Outstrip, *v. t.* Āge ho-jānā; barh jānā; sabaqat le-jānā; pichhe dabāl.

Outwall, *n.* Kisī 'imārāt yā qal'e kī berūnī (bāharī) diwār.

Outward, *a.* 1.—Ūpar kā; ūparī; berūnī; bhitar kā nahīn.

The outward coat of an onion—Pyāz ke ūpar kā chhilkā.

2.—Zāhirī; sūri; khārijī; jo dekh parē.

3.—Berūnī taraf kā; jo bāhar kī taraf ho.

Outward, *ad.* 1.—Bāharī hisson kī taraf; bāhar kī taraf.

2.—Kisī mulk yā bandar se; kisī gair mulk ko; samundar ko.

A ship bound outward—Jahāz jiskū gair mulk ko jānā ṭhahrā ho.

Outward-bound, *a.* Jiskā gair-mulk ko jānā ṭhahrā (qarār pāyā) ho.

Said especially of ships, and opposed to home-ward-bound.

Outwardly, *ad.* Zāhirī tariq par; ba-zāhir; zāhir meñ; ūpar se; bāhar se;

Opposed to inwardly. [khārijan.

Outweigh, *v. t.* 1.—Wazu (tol) meñ barh jānā.

[r. yā le-jānā.

2.—Waq'at tāsīr yā 'umdagī meñ barh jānā; tarjih r.; fauqiyat

Out-wit, *v. t.* Bandish (mansūbe) meñ barh jānā; dhokhā d.; buttā d.;

jul d.; kisī ko fitrat meñ maglūb k.; 'aiyārī meñ dūsrē par sabaqat le-jānā; māt k.; harā d. [kām yā mihnāt k.

Outwork, *v. t.* Kām yā mihnāt meñ barh jānā; dūsrē kī nishat ziyāda

Oval, *a.* Baizāwī; aṇḍē kī shakl yā sūrat kā; aṇḍē sā; bādāmī.

Over, (prep.) 1.—Ūpar; par. [*over our heads*—Bādal jo hamāre saron par haiñ.
The smoke rises *over* the city—Dhuān shahr ke ūpar uṭhtā hai—The clouds

 Opposed to *below*.

2.—Ār-pār; ek taraf se dūsri taraf. [chaltī hai.

A boat sails *over* a lake—Kashtī jhīl par (usmeñ is pār se us pār tak)

3.—Sath par; sārī sath par; jisqadar wus'at ho us sab par.

To wander *over* the earth—Zamīn par (sārī dunyā meñ) phirnā.—To walk *over* a field—Sāre maidān meñ pā-pyāda ghūmnā.

4.—'Umdagi qadr-o-manzilāt yā waq'at meñ barāyī.

The advantages one thing has *over* another—Woh galaba jo 'umdagī wagairā ke lihāz se ek shai ko dūsri shai par hotā hai.

5.—Hukūmat yā iqtidār meñ bālā-dast jisse sarbarāhī yā bukūmat

 Opposed to *under*. [kā istihqāq yā ikhtiyār zāhir ho.

6.—Kisī kī nisbat nigrān; kisī kī nisbat ihtiyāt yā fikr r. w.

He keeps watch *over* the house—Woh makān kī nigrānī kartā hai.

7.—Kisī ke ūpar; chhipā d. w.; ḍubā d. w.

The water is *over* the shoes—Pānī jorē ke ūpar hai.

8.—Sāre (tamām) waqt meñ; shurū' se ākhir tak.

To keep any thing *over* right—Kisī chīz ko sārī rāt (rāt bhar) r.—To do a thing *over-right*—Kisī bāt kā shām hī ko (rāt ko sone ke pahle) kar d.

masalan jab safar kī tahaiya ho to uske qabl shām hī ko asbāb wagairā kā

Over, ad. 1.—Ek jānib se dūsri jānib tak. [bando-bast kar d.

A board a foot *over*—Taḥta jo ek jānib se dūsri jānib tak (qutr meñ) ek fuṭ ho.—A tree a foot *over*—Darakht jiskā girda (peṭā) ek fuṭ ho.

2.—Uspār; ba-jānib-i-muqābil; sāmne kī taraf.

The boat is safe *over*—Kashtī hifāzat se uspār pahuñch gayī.

3.—Ek se dūsre kī taraf muntaqil h.

To deliver *over* goods to another—Māl ko dūsre ke hawāla k.

4.—Ek mulk se dūsre mulk meñ ba-zarī'a-i-intiqāl. [meñ lānā.

To bring anything *over* to India—Kisī shai kā dūsre mulk se Hindustān

5.—Ūpar se; sire par se.

6.—Miqdār-i-mu'aiyan se ziyāda; jo had muqarrar ho uske bāhar.

7.—Tamāmtar; bi-l-kul; shurū' se ākhir tak; pūrā-pūrā.

To read *over* a book—Kisī kitāb ko shurū' se ākhir tak parhnā.—To argue a question *over* again—Kisī amr-i-nizā'i kī nisbat khūb yā bahs-i-kāmil k.

Over again—Ek martaba aur; mukarrar; phir; ba-takrār.—*Over against*—Muqābil meñ; sāmne.—*Over against* this church stands a hospital—*Addison*—

Is girjā ke sāmne (uske muqābil) ek shifā-khāna hai.—*Over and above*—Ji kuchh samjhā gayā yā jiskī qaid kī-gayī ho usse zāid; 'alāwa; siwā.

He gained, *over and above*, the good will of the people—Iske 'alāwa usne logoñ kī khushnūdi bhī hasil kī.—*Over and over*—Bār-bār; ba-takrār;

phir-phir; mukarrar-sikarrar.—*To give over*—(a) Kisī se bāz ānā (usse dast-bardār h.); kisī se hāth khīñch l. (use chhor d.)—*To give over* an enterprise—

Kisī bare kām ko chhor d. (b) Kisī se hāth dho baiṭhnā; kisī kī nisbat nā-ummed ho-jānā.—The physicians have *given over* their patient—Tabib apne marīz se hāth dho baiṭhe.

Over, a. 1.—Guzrā; ho-gayā; guzasht ho-gayā; raft-guzasht huā.

The exhibition is *over*—Numāish ho-chukī.

2.—Ūpar kā; jisse koyī dūsri shai chhipe.

Over-shoes—Woh jūte jo kisī dūsre jorē ke ūpar unkī hifāzat ke liye pahne jāen.

Over-act, v. t. Hadd-i-munāsib se ziyāda k. ; andāz se zāid k.

He over-acted his part—Jisqadar usko karnā thā usse ziyāda usne kiya.

Over-act, v. t. Jitnā zarūr ho usse ziyāda 'amal k. ; kār-rawāyī meñ had se tejāwuz k.

Over-anxiety, n. Andāz se ziyāda fikr ; kisī bāt kā had se ziyāda chāhnā.

Over-anxious, a. Had se zāid khwāst-gār yā fikr-mand ; kisī bāt kā andāz se ziyāda chāhne yā uski fikr r. w.

Over-awe, v. t. Ru'b khauf yā buzurgī se mar'ūb k. (darānā) ; apne dabāw yā dar se kisī dūse ko ubhāne (sar uṭhāne) na d.

Over-balance, v. t. Wazn waq'at yā 'umdagī meñ barh jānā ; mol tol yā achhāyī meñ kisī dūse se barh ke h. ; dabā d. ; gālib ānā.

The evils which spring from vice overbalance all its pleasures—Jo burāiyāñ badī se paidā hotī haiñ usne uski kul khushiyāñ dab jātī haiñ.

Over-balance, n. Wazn waq'at yā 'umdagī meñ ziyādātī ; jo shai kisī dūsrī shai kī nisbat darja-i-musāwāt se ziyāda ho ; galaba ; kasrat ;

Over-bear, v. t. Dabā d. ; maglūb k. ; zer k. ; tor d. [ziyādātī.]

Over-bear, v. t. Had se ziyāda phailnā yā larke-bāle paidā k.

Over-bearing, a. Magrūr aur hukūmatī ; shokhī yā be-hayāyī se dabāne yā zer k. w. ; ghamandī ; dabāne w. [usse ziyāda lagānā.]

Over-bid, v. t. Qimat-i-munāsib se ziyāda d. ; jisqadar qimat wājib ho

Over-bid, v. t. Dūse kī nisbat ziyāda qimat d. ; qimat charhānā yā barhā d. ; dūse se barh-kar dām d. yā lagānā.

Over-board, ad. Juhāz ke bāhar ; jahāz par se. [pārnā.]

To fall overboard—Jahāz par se girnā ya'nī jahāz yā kashtī se pānī meñ gir

Over-built, a. 1.—Jiske ūpar kuchh makān wagaira banā ho. [teñ hoñ.]

2.—Jismeñ bahut kuchh banā ho ; jismeñ nihāyat kasrat se 'imāra-

An overbuilt part of a town—Shahr kā woh hissa jismeñ nihāyat kasrat se

Overburden, v. t. Andāz se ziyāda bojh bhar d. (lād d.). [imāratan hoñ.]

Over-cast, v. t. 1.—Andherā kar d. ; tārīk kar d. ; bādāl kī tarah ohhā l.

2.—Shumār meñ andāz se ziyāda qāim k. ; had se ziyāda tashkīl k.

Overcharge, v. t. 1.—Andāz se ziyāda bhārī bojh lādū ; girān-bār k. ; jabr k.

2.—Had se ziyāda bhar d. ; amboh kar d. ; kasrat se dākhil kar d.

3.—Bahut golā yā golī aur bārūt bhar d. jaise top yā bandūq meñ.

4.—Hisāb meñ andāz se ziyāda kharch kī mad meñ dālnā ; kisī ke

nām kī raqam jītne wājib ho usse ziyāda qāim k. [nām qāim k.]

Over-charge, v. t. Had se ziyāda kharch kī mad meñ dālnā yā kisī ke

Over-charge, n. 1.—Andāz se ziyāda bojh yā lādāw.

2.—Woh raqam jo wājib se ziyāda hisāb meñ ba-madd-i-kharoh

qāim kī-jāwe (kisī ke nām par yā use denā par).

3.—Golā-bārūt jo andāz se ziyāda top meñ bharā jāe.

Over-come, v. t. 1.—Maglūb k. ; harā d. ; shikast d. ; kisī par fath pānā yā gālib ānā ; kisī par sabaqat le-jānā.

To overcome enemies in battle—Larāyī meñ dushmanon par gālib ānā.

2.—Raf k. ; daf k. ; hal k. ; tai k. ; dūr k. [dūr k.]

To overcome difficulties or obstacles—Mushkilāt yā qabāhaton ko hal khwāst

Overdo, v. t. 1.—Jitnā karnā chāhiye usse ziyāda k. ; andāz se ziyāda k.

2.—Andāz se zāid kām yā mihnat karke dūse par jabr k.

3.—Andāz se ziyāda josh d. pakānā yā bhūnnā ; jalā d.

Over-draw, v. t. Jitne kā haq ho usse ziyāda kisī se chāhnā ; jisqadar yāftanī (pānā) ho usse ziyāda kī hunqī wagaira likh-kar talab k. ;

- jitnā kisi ke nām kisi bank yā mahājan wagaira ke bahi-khāte meñ jam' ho usse ziyāda kī hundī wagaira likhnā (usse ziyāda talab k.).
- Over-drive, v. t.** Gāṛī wagaira bahut hī tez hāñknā; be-tahāsbā hāñknā yā hañkwānā.
- Over-due, a.** Jiske adā kā waqt guzar gayā ho; jiskī muddat yā mī'ād guzrī ho; munqazi-l-mī'ād; jiske chukāye jāne kī mitī pūj kar uske ba'd bhī kuchh dīn bite hoñ. [(jiskī mī'ād munqazi ho-gayī ho).]
- An *overdue note*—Ruq'a jiske rupaye ke adā karne kā waqt guzar gayā ho
- Over-estimate, v. t.** Andāz se ziyāda takhmina yā tashkhis k.
- Over-estimate, n.** Takhmina jo andāz ke bāhar ho; takdama jo bahut
- Over-feed, v. t.** Andāz se ziyāda gizā khilā d. [barā yā ziyāda ho.]
- Over-flow, v. t. 1.**—Ūpar se bahā d.; phailā d. jaise pānī; garqāb k.; tah-i-āb k.; labrez k.
- 2.—Tūt paṛnā; ubal paṛnā; kasrat-i-shumār se chhipā d.; bhar d.
- Over-flow, v. i. 1.**—Ūpar se bah jānā; umad kar kanāre se bah jānā; labrez hokar ūpar hī ūpar rawāñ ho-jānā.
- 2.—Ifṛāt se h.; kasrat se h.; bahut h.; wāfir h.; bharā rahnā.
- Over-fond, a.** Had se ziyāda mushtāq.
- Over-grow, v. t. 1.**—Bālidagī yā sabzī se chhipā l.
- 2.—Kisi dūse kī nisbat barh jānā; barh-kar dūse ke ūpar ho-jānā.
- Over-grow, v. i.** Munāsib yā aslī qad se ziyāda barh jānā; andāz se ziyāda
- Over-haul, v. t. 1.**—Ūpar phailā d.; ūpar khaiñch l. [barā ho-jānā.]
- 2.—Mulāhaze mu'āyane yā jāñch ke liye ulaṭ palat k.; marammat kī garaz se khūb dekhnā-bhālnā; dekhnā; mu'āyana k.
- 3.—Kisi hisāb ko phir se (mukarrar-sikarrar) jāñchnā. [ke darje par.]
- Over-head, ad.** Ūpar; ūñchāyī par; ohhat par; ūpar ke marātib par; ūpar
- Over-hear, v. t.** Isqadar sunā jānā maqsūd yā munāsib ho usse ziyāda sunnā; ittifaqiya sun l.; bolne wāle kī rasī-joyī be-gair sunnā; sun pānā; chup-chāp sun l.; kān par jānā.
- Over-land, a.** Jo khushkī se kiyā jāe; khushkī kā.
- An *overland journey*—Khushkī kā safar; safar jo khushkī se kiyā jāe.
- Overlay, v. t. 1.**—Chhipā d.; phailā d.; achchhi tarah dhāñp d.
- A country *overlaid* with inhabitants—Mulk jo bāshindōñ se chhip gayā ho.
- 2.—Ūpar se chhipā d.; kisi shai kī bālāyī poshish lagānā yā charhānā; mañḍhūnā.
- To *overlay* capitals of columns with silver—Sitūnōñ ke siron par chāñdī charhānā.—Cedar *overlaid* with gold—Sone se mañḍhī huyī deodār kī lakṛī.—
- To *overlay* a subject—Kisi bāt par khāk ḍālnā.
- 3.—Isqadar chhipā d. (dhāñp-top d. yā kapre uṛhā d.) ki dam ghut jāe. [dam ghut jāe.]
- To *overlay* an infant—Kisi bachehe ko isqadar kapron se chhipā-kar r. kī uskā
- 4.—Dabā d.; sulagne na d.; hawā lag-kar sulagne na d.
- 5.—Used corruptly for *overlie*.
- 5.—Chhipā d.; chhipā l.; tārīk kar d. [d.]; be-andāz bhar d.
- Over-load, v. t.** Andāz se ziyāda bojh yā asbāb lād d. (bhar d. khwāh charhā
- To *overload* a cart—Kisi chhakre par andāz se ziyāda bojh lādñā.—To *overload* the stomach—Mī'de ko khāne-pine kī chizon se andāz se ziyāda bhar d.
- Over-logical, a.** Silsila-i-mantiqī par andāz se ziyāda lihāz r. w.; mantiq

ke mahz zawābit yā qawā'id ki intihā se zāid pābandī k. w.; mantiq kā gulām. [chī ho.

Over-look, v. t. 1.—Aisi jagah se dekhna jo kisi dūsrī jagah kī nisbat ūn-
[shahr ko dekhna.
Applied to persons.

To stand on a hill and overlook a city—Pahār par khare ho-kar uske ūpar se
2.—Kisi dūsrī jagah kī nisbat balandī par wāqī' h. yā isqadar baland

Applied to things. [h. ki niche kī chīz nazar āwe.
The tower overlooked the town—Us burj se woh shahr nazar ātā thā.

3.—Kisi dūsrī shakhs ke piche se dekhna; kisi shakhs ke shāno
(kandhe) ke piche khare hokar dekhna.

To overlook a paper when one is writing—Likhne kī hālat meñ likhne wāle ke
piche khare hokar uski tahrir ko dekhna.

4.—Ihtiyāt se dekhna mulāhaza yā mu'ayana k.; nigrahānī k.

5.—Nazar-i-sānī k.; phir se jāchnā; ihtiyāt se dekhna-bhālnā.

6.—Jān-bājī-kar lihāz na k.; ri'āyat kī nazar se dar-guzar k.;
mu'āf k.; igmāz k.; āukh band kar-l.; chashm-poshī k.; sazā yā
chashm-numāyī na k.; jāne d.; tarah d.

To overlook one's faults—Kisi ke qusūroñ par igmāz k. (usse dar-guzar k.).

7.—Be-ihtiyāti se khwāh sahwan kisi bāt ko chhoṛ d. (uspar lihāz
na k.); nazar-andāz kar-d.; dūsrī chīzōñ kī taraf nazar karne kī wajh
se us sbai ko na dekhna jo madd-i-nazar yā nazdik ho; isqadar dūr
nigāh phailānā kī nazdik kī chīz dekhne se rah-jāe.

Over-night, n. Woh waqt jab shām guzar jāe aur rāt shurū' ho; kal kī
rāt; shab-i-guzashtā; dī-shab. [i-guzashtā meñ; dī-shab.

Overnight, ad. Kal kī rāt; us rāt ko jo kal ke dīn ke ba'd huyī; shab-

Overpay, v. t. 1.—Andāz yā yāftanī se ziyāda d.; jitnā munāsib yā
wājibu-l-adā ho usse barh-kar d.; haq se ziyāda d.

2.—Qimat se ziyāda d.; jitnā ke laiq ho usse ziyāda d.

Overplus, n. Fāzil; jo kuchh dene ke ba'd bach jāe; jo kuchh kisi miq-
dār-i-mujawwza se zāid rah-jāe; baqāyā; bachat.

Overpower, v. t. 1.—Kisi aisi quwwat yā zor kā asar pahunchānā jiskā
tahammul na ho-sake. [mutahammil nahīn ho-saktīñ.

The light overpowers the eyes—Woh raushni isqadar tez hai ki āukheñ uski

2.—Zor ke zarf'e se dabānā; maglūb k.; shikast d.; harānā; is-
tarah yā aisi hālat meñ kar d. ki koyī shakhs kām yā itā'at bo zabān
khole kiyā kare.

Over-rate, v. t. Andāz se ziyāda qimat lagānā; māliyat 'umdagi yā waq'at kā
taḥmīna (uski tashkīhīs yā uskā andāz) isqadar k. ki woh sach na ho.

Over-reach, v. t. 1.—Kisi taraf ko dūsrī se āge ho-jānā; kisi ke ūpar
ho-jānā; kisi se phailāw meñ barh jānā (usse wus'at meñ tajāwuz k.).

2.—Makkārī bila-o-fareb khwāh dūr-andeshī se kisi ko dhokhā jul
yā fareb d. khwāh uspar gālīb ā-jānā; dagā k.; buttā d.; 'aiyārī
wagairā se apne dām-i-fireb meñ lānā.

Over-ride, v. t. 1.—Andāz se ziyāda sawārī k.; is shiddat se sawārī k.
ki ghoṛā uskā mutahammil na ho; ghoṛe kī tāqat se ziyāda uspar
sawārī k. [sabaqat le-jānā).

2.—Sawārī meñ kisi ke āge nikal jānā (usse barh jānā yā uspar

3.—Bātil rad yā mansūkh kar-d.; mustarad k.; qāim rahne na d.

This law overrides all previous acts—Is qānūn se sābiq ke sab ekat rad yā man-
sūkh ho-jāte haiñ.

Over-rule, v. t. 1.—Kisi shai par gālib ānā yā use dabā d.; maglūb yā zer-dast k.; galaba yā zor se apne ikhtiyār meñ k.

The law must *override* all private opinions of right and wrong—Wujūb aur gair-wujūb ki nisbat kul zātī khayālāt par qāuūn ko zarūr galaba honā chāhiye.

2.—(Law) Nā-manzūr yā khārij k.; rad k.; mansūkh k.; kisi ke khilāf tajwiz k.; kāṭ d.; miṭā d. [lat ne nā-manzūr kiyā.

The plea or objection was *overruled* by the court—Us 'uzr yā i'tirāz ko 'adā.

Over-run, v. t. 1.—Kahiñ phail jānā; tamām ug ānā yā jam jānā; bi-l-kul chhipā d.; dhānp d.; bhar jānā. [gayī] hai.

That field is *overrun* with weeds—Us khet meñ ghās-pāt tamām ug āyī (jam

2.—Kahiñ tamām ghūmnā; kahiñ phail-kar qābiz ho-jānā; lūṭ-pāṭ k.; tākht-o-tārāj k.; mukhālifāna yūrishon se izā d.

3.—Shumār meñ kasrat se phail jānā.

4.—Pair se dabā-kar (kuchil-kar) nuqsān pahuñchānā.

5.—Daur meñ kisi se āge ho-jānā (nikal-jānā); isqadar tez daurnā ki dūsrā daurne-wālā pichhe rah-jāo.

Over-seer, n. Nigrānī k. w.; girdāwar; muhtamim; karorā; sarbarāh.

Over-sell, v. t. Dūsre kī nisbat ziyāda qimat par farokht k.; dūsre ke muqābale meñ barh-kar bechnā; kisi se barh jānā yā sabaqat lejānā.

Over-set, v. t. 1.—Ulaṭ-palaṭ d.; tale-ūpar kar d.; zer-o-zabar kar d.; bun-yād yā us shai par se ulaṭ d. jispar koyī chiz sañbhli ho; auñdhā kar d.

To *overset* a coach—Gārī ko ulaṭ d. (niche-ūpar yā tale-ūpar kar d.).

2.—Gārat kar d.; tah-o-bālā-kar d.; barbād k.; tabāh k.

To *overset* the constitution of a state—Kisi riyāsat ke intizām ko tah-o-bālā kar-

Over-set, v. t. Ulaṭ jānā; niche-ūpar (tale-ūpar) ho-jānā. [d. (ulaṭ-palaṭ d.).

Over-shadow, v. t. 1.—Kisi par sāya dālnā (sāya-figan h.).

2.—Panāh d.; bachānā; muhāfazat k.; himāyat k.; kisi par sāya (zill-gustari) k.; hāmī h. [pār (bāhar) jāe.

Over-shoot, v. t. 1.—Goli wagaira is tarah par chalānā ki nishāne ke **2.**—Tezī ke sāth ūpar se nikal jānā; lāñghnā; ṭap jānā.

To *overshoot one's self*—Had se ziyāda jurat k.; munāsabat se ziyāda da'wā k.

Oversight, n. 1.—Ihtiyāt ke sāth nigrānī; khabar-girī; khabar-dārī; nigah-bānī; sar-kobī.

2.—Galatī; bhūl; chūk; khatā; chūk; sahw; firo-guzāsht.

Oversleep, v. t. Andāz se ziyāda der tak sonā; kisi waqt-i-mu'aiyan ke ba'd tak sote rahnā.

To *oversleep* the usual hour of rising—Uṭhne ke ma'mulī waqt ke ba'd bhī sote rahnā; isqadar der tak sonā ki uṭhne kī ma'mulī waqt nikal jāe.

Overslip, v. t. Nikal jāne d. aur lihāz na k.; be kiye be dekhe yā be kām meñ lāye guzar jāne d.; tark k.; sahw kar-jānā; chūk jānā; gāñwā d.; hāth se nikal jāne d.; yūñhīñ guzar jāne d.

To *overslip* time or opportunity—Mañq'e yā waqt ko yūñhīñ nikal jāne d.

Overspread, v. t. 1.—Tamām phail jānā; chhipā l.

The deluge *overspread* the earth—Sailāb sārī zamīn par phail gayā.

2.—Tamām muntashar ho-jānā; chbitrā uṭhnā. [barhā ke kahnā.

Overstate, v. t. Andāz se ziyāda zor dekar bayān k.; mubālaga k.; bahut

Over-stay, v. t. Jitnā thaharnā chāhiye usse ziyāda thaharnā; kisi hadd-i-mu'aiyan ke ba'd bhī thahre rahnā. [rahnā.

To *overstay* the appointed time—Jo waqt muqarrar ho uske ba'd tak thahre

Overstep, v. t. Had se bāhar qadam r.; barh jānā; tajāwuz k.; mutajā-wiz h.; had se guzar jānā.

Overstock, v. t. Andāz se ziyāda bhar d.; amboh kar d.; jitne kī zarūrat ho usse ziyāda muhaiyā k.; pāt d.; gānj d.

To *overstock* a market with goods—Kisī bāzār meñ māl pāt d.—To *overstock* land with seed—Zarūrat se ziyāda zamīn meñ bij dālū.

Overstrain, v. t. Andāz se ziyāda tānnū; had se ziyāda koshish k.; jitnā chāhiye usse ziyāda hāth-pair hilānū.

Overt, a. 1.—Numāyān; zāhir; jispar parda na parā ho; jo 'ām ho; fāsh. *Overt* virtues—Neki ke fī'l jo 'alāniya hoñ; nekiyāñ jo zābir hoñ.

2.—(*Law*) Chhipā nahiñ; fāsh; khulā huā.

An *overt* act of treason—Bādshāh se namak-harāmī kī fāsh fī'l. **CS** An *overt* act (*criminal law*)—Woh fī'l jo 'alāniya kisī niyat-i-mujrimāna ke mutābiq aur uske zāhir karne ke liye kiya jāe.—A market *overt*—Woh bāzār jahāñ chīzeñ khulē-maidān bikhē.—A pound *overt*—Babke huye maweshī wagaira ke liye woh ihāta-i-sarkārī jo ūpar se khulā ho (jismeñ chhāwnī wagaira na ho).

Overtake, v. t. 1.—Daur ta'āqub raftār yā harakat meñ kisī ke barābar pahuñchuā; pakarnā; dharnā; daur-kar yā pichehā karke kisī ko pakarnā yā uske barābar pahuñchuā.

Though pursued by several men, he was not *overtaken* by any of them—Go kayī shakhsōñ ne uskā pichehā kiya par koyī uske barābar na pahuñchā yā use pakar na sakā.

2.—Kisī par nāzil h.; kisī par piche se parnā; dafātān ā-parnā.

Overtask, v. t. Kisī par kām kā bojh andāz se ziyāda dālū; kisī ke zim-me bahut hī ziyāda kām kar d.

Overtax, v. t. Had se ziyāda mahsūl lagānā; be-andāz khirāj mūngnā.

Overthrow, v. t. 1.—Ulat d.; tah-o-bālā kar d.; zer-o-zabar (niche-ūpar) kar d.

2.—Barbād k.; mismār k.; dhā d.; shikast-i-kāmil d.; fath k.;

Overthrow, n. 1.—Ulat-palaṭ; zer-o-zabar. [nest-o-nābūd k.; gārat k.

2.—Barbādī; tabābī; kharābī.

The *overthrow* of the state—Saltanat kī barbādī.

3.—Shikast; halākat; pāe-māli; hār.

The *overthrow* of enemies—Dushmanōñ kī shikast.

Overthwart, a. 1.—Sāmue yā muqābil kā; sarak uspār kā; rāh uspār kā.

2.—Zāwiya-i-qāima par kāṭṭā huā. [bītoñ ko kāṭne w.

3.—Chirchirā-jaise mizāj; ziddī; mukhālif; ikhtilāf yā tardid k. w.;

Overthwart, prep. Is pār se uspār; ek taraf se dūsri taraf.

Overtop, v. t. 1.—Kisī ke sire (choṭī) par h. yā wāqī' h.

2.—Tajawuz k.; barh jānū; sabaqat le-jānā; afzal h.; tarjih r.

3.—Khilāf-warzī k.; lihāz na r.; hadd-i-tidāl se guzar jānā. [dāl d.

4.—Apnī buzurgī se dūsre kī waq'at ko kam kar d.; tārik kar-d.; khāk

Overtrade, v. i. Pūñjī (surmāye) se barh kar tijārat k. khwāh isqadar māl kharid k. ki uskī qimat ke dene kī wus'at na ho yā woh māng se ziyāda ho. [zūri ke liye pesh kī-jāe.

Overture, n. Tajwiz; istid'ā; woh bāt jo gaur khwāh mauzūrī yā nā-man-

Overturn, v. t. 1.—Jaṭ se ulat d.; niche se palaṭ d.; ultā-paltā k.; zer-

2.—Barbād k.; gārat k.; tabāh k. [o zabar k.

3.—Maglūb k.; shikast d.; harā d. [qimat kī be-andāz tashkhis.

Over-valuation, n. Andāz se ziyāda māliyat kā ta'aiyun; kisī shai kī

Over-value, v. t. Jisqadar qimat munāsib ho usse ziyāda qāim k.; had se ziyāda 'umda yā bā-waq'at samajhnā. [jah h.

Overweigh, v. t. Dūsre kī nisbat wazn meñ barh jānū; gālib ānū; muraj.

Overweight, n. 1.—Qānūn yā rawāj ke mutābiq jisqadar wazn matlūb ho usse ziyāda. [yā 'umdagī meñ ziyādatī.]

2.—Wazn ki beshī; galaba; rujahān; dūsre ki nisbat wazn waq'at

Overwhelm, v. t. 1.—Kisi aisi shai ke niche dabā d. jismeñ tundi aur wazn ho aur jo sab ko gher le yā tamām phail jāe.

To overwhelm with waves—Maujōñ (lahrōñ) se dabā d.

2.—Dubā d.; garq kar d.; dabā d.

To be overwhelmed with cares—Fikrōñ se dab uṭhnā; garq-i-afkār h. (fikrōñ [se woh bayān jhūṭh sābit huā.]

The story was proved by *overwhelming* testimony to be false—Galaba-i-shahādāt
Overwork, (v. t. & t.) Tāqat se ziyāda kḥud kām k. yā dūsre se karānā; jisqadar mihnāt kā tahammul ho usse ziyāda mihnāt k. yā karānā.

Over-work, n. Kām jo mu'ābada yā kār-rawāyī ke waqt-i-mu'aiyana se ziyāda kiyā-jāe; had se ziyāda mihnāt; riyāzat-i-shāqqa; mihnāt jisse badañ thak yā ukhar-jāe. [bār-i-dain r.; kisi farz kī pā-band kiyā-jānā.]

Owe, v. t. 1.—Dharānā; qarza rakhnā; maqrūz (qarz-dār yā dain-dār) h.;

The merchants owe a large sum to foreigners—Yah saudāgar mulk-i-gair ke logōñ ke bahut maqrūz haiñ.—A son owes help and honour to his father—

Bete par farz hai ki apne bāp ki madad aur 'izzat kare.

2.—Majbūran (kḥwāhī-na-kḥwāhī) kisi se mansūb k.; kisi amr ke liye kisi kā mashkūr mamnūn yā marhūn-i-minnat h. (ihsān-mand h.).

The prisoner owes his release to his counsel—Apñi maḥlasī ke liye woh qaidi apne kauñsali kā mamnūn (ihsān-mand) hai. [dādāñi.]

Owing, p. a. 1.—Jiskā adā k. (denā) farz ho; wājibu-l-adā; yāftanī; pānā; The money owing to a labourer—Rupaye jo kisi mazdūr ki yāftanī hoñ.

2.—Jisko kisi shai yā sabab se nisbat de sakeñ; jo kisi shai yā sabab se muta'alliq kiyā jā-sake.

Misfortunes are often owing to vices—Musibateñ aksar badiyōñ se (unke sabab se) ūṭī haiñ. [sakeñ.]

3.—Jisko kisi fā'il se nisbat de-sakeñ (kisi shakhs se mansūb kar—His recovery from sickness is owing less to his physician than to the strength of his constitution—Uski sihat ko uske tabīb se isqadar mansūb nahīñ kar-sakte jitni ki uski jismānī quwwat se.

Own, a. Kisi kā; kisi kā kḥās; maḥsūs; jismeñ dūsre ki shirkat na ho; haqīqī (muja'zī nahīñ); aslī (farzī yā nisbatī nahīñ).

Most frequently following a possessive pronoun, as, *my, our, thy, your, his, her, it, their*, in order to render emphatic the idea of ownership or property, and sometimes of exclusive ownership." Webster.

His own father—Uskā haqīqī (na ki muja'zī) bāp.—My own composition—Meri hi tahrir ya'nī dūsre ki nahīñ.—No man was his own—Koyī apne hawāa meñ na thā.

Own, v. t. 1.—Bataur milkiyat ke r.; kisi shai ki nisbat qānūnī yā jāiz haq r.; kisi shai kā mālik yā qābiz h.; kisi shai ke qabz-o-tasarruf kā haq bilā-shirkat-i-gaire r.

To own a house—Makān r. (uskā mālik yā qābiz h.).

2.—Kisi shai kā qabza taslim k.; milkiyat wagaira kā da'wa k. yā yah kahnā ki fulāñ shai hamārī hai.

To own one as his son—Kisi ki nisbat yah kahnā ki woh to merā hī betā hai.

3.—Iqbāl yā qabul k.; iqrār k.; muqir h.; i'tirāf k.; taslim k.; apne ūpar l.; apne sar par orhnā yā kahnā ki iske jawāb-dih ham haiñ.

To own a fault—Qusūr kā iqrār k.

Owner, *n.* Mālik; mālīk-i-jāiz; kisi shai kī nisbat istihqāq-i-qānūnī yā jāiz r. w. 'ām isse kī qabza ho yā na ho; wālī; sāhib; dhannī; khudā-wand; khāwind.

Ownership, *n.* Mālik h.; mīlkiyat yā mālīkiyat; haqq-i-mīlkiyat; haqq-qiyat; qabze kā haqq-i-gair-mushtaraka; da'wā yā istihqāq-i-jāiz yā Oyer, *n.* (*Law*) Kisi wasiqe yā dastāwaz wāgaira kī samā'at. [wājib.

The defendant in court prays oyer of the bond sued upon—Jo mudda'ā'alah 'adalat meñ hāzīr hai uskī yah dākhawast hai kī jis dastāwaz kī banyād par nālīsh huyī hai woh use sunā di-jāe.

P.

Pace, *n.* 1.—Qadam khususan woh fasl jo pyāda-pā chalne meñ donoñ pairon ke darmiyan paidā ho (pace).

“A linear measure, of certain length, derived from the supposed length of the natural step of a man, and denoting a double as well as a single step.” Worcester.

2.—Chalne meñ pair kī harakat-i-wāhid (uskā ek martaba parnā); [qadam.

3.—Chalne kā tarīq; chāl; rawish; raftār; chalne meñ tezi kā miqdār.

To keep or hold pace with—Kisi ke barābar rahnā; jitnā dūsrā chale usī ke barābar chalnā; kisi bāt meñ dūsrē ke piche na rahjānā (uske barābar yā ham-palla rahnā); kisi kī pairawī qadam-ba-qadam k.

Pace, *v. t.* 1.—Chainā; jānā; jumbish k.

2.—Qadam qadam chalnā; āhista āhista (dhīme dhīme) chalnā.

Pace, *v. t.* 1.—Kisi jagah par qadam sañbhāl sañbhāl-kar r.; kahīñ [par āhista āhista chalna.

2.—Qadam se nāpnā.

3.—Sañbhāl-kar chalnā; chalnā yā āge barhānā; kisi shai ko bā-qā'ida (silsile se yā khūbi ke sāth) le-chalnā (chalānā). [etc.

Paced is often used adjectively in composition; as, *slow-paced*,

Pacific, *a.* 1.—Sulh-kun; jo sulh ke liye mauzūn ho; jismeñ raf'-i-nizā' kī salāhiyat ho; jiske bā'is sulh ho-jāe; mulāim; jisse takrār raf' ho-jāe; jisse tabī'at kā ishti'āl jātā rahe (dil thandhā ho-jāe).

Pacific words or measures—Aisi bāt-ēn yā tadbīrēn jinse jhagrā raf' (firo) ho-jāe.

2.—Jiske sāth shāh na ho; jismeñ sulh pāyī jāe; sākin; thandhā.

Pacify, *v. t.* 1.—Thandhā k.—jaise gusse yā tabī'at ke dūsrē josh ko; firo k.; sākin k.; kisi ke josh-o-kharosh ko mitānā; dhīmā k.; hālat-i-qarār meñ kar-d.; kisi ke intishār ko raf' k.

2.—Kahīñ phir sulh qāim kar-d.; amn-chain kar-d.

Pack, *n.* 1.—Gaṭhiyā; gaṭhrī jo uṭhā-kar pīṭh par lejāne ke liye banāyī jāe; buqcha jise bāndh-bāndh-kar kahīñ bhejue yā lejāne ke wāste durust karen.

2.—Ek qism kī bahut sī chīzeñ masalan (a) Woh sab shikārī kutte jo ikatṭhā rakke jāen aur yak-jāyī shikār karen. (b) Woh sab log jo kisi bure mānsūbe yā kām meñ sharik (muttafiq) hon; tāifa; guroh. [banānā.

Pack, *v. t.* 1.—Bāndh-kar gaṭhiyā banānā; ikatṭhā bāndhkar gaṭhrī [Often used with up.

To pack wool—Bahut sā ūn ikatṭhā bāndhkar uskī gaṭhrī (gaṭhiyā) banānā.

To pack up rags—Kaproñ ke tukroñ ko ikatṭhā bāndhkar unki gaṭhrī banānā.

2.—Kisi chiz meñ khūb dabā dabā kar yā nazdik nazdik r.

To pack goods in a box.—Sundūq meñ khūb dabākar yā satākar asbāb r.

3.—Jis chiz meñ koyīshai rahne wālī yā jāne wālī ho usmeñ use bhar d. (kas d.); kahiñ dūsri jagah bhejē jāne kī garaz se kisi chiz meñ kas-kar bhar d. yā tale-ūpar rakh d.; bharna; thūsūnā yā bhitar thūs d.

To pack a trunk—Chamṛe ke sundūq meñ kapre bhar d.

4.—Kisi nā-jāiz maqsad ke hāsīl karne ke liye farebī aur nā-wājib tarīq par ikatthā (yak-jā) k.; sāzish karke yak-jā k.; milānā; sāzish k.; gānth-nā; nā-wājib aur farebī tadbīron se karnā karānā yā apnī taraf kar-ī.

To pack a jury—Aise ahl-i-jūri muntakhab k. jo kisi farīq kī taraf-dāri karen.

5.—'Ujlat se rawāna k.; fauran bhej-d.

To send packing—Nikāl d.; be-i'tināyi khwāh be-ābrūyi ke sāth rukhsat kar d.; be-gair sāhib-salāmat wagaira (bilā libūz-i-rusūm-i-ādāb) rukhsat kar d.

(yah kahnā kī chalo dūr ho chale jāo yā yahān se nikal jāo).

Pack, v. t. 1.—Gaṭhiyā yā gaṭhri banānā; asbāb ko bāndhbūndh-kar buqcha durust k.; sundūq wagaira meñ asbāb ko kas-kar r.

2.—Subūlat se rakkhā-jā-sāknā; dūsri jagah bhejē jāne ke liye achchhi tarah ban-saknā; istarah dab yā baith jānā kī kasī huyī gaṭhri kī shakl ho-jāe.

[the drain—Bālū nābdān meñ baith jātā hai.

The goods pack well—Woh māl achchhi tarah kasjātā hai.—The sand packs in

3.—Buri tadbīron meñ sharīk h.; nā-jāiz maqāsīd ke liye shirkat ikhtiyār k.; sāzish k.

[do-gyārah ho-jānā.

4.—Chal d.; jhatpat rawāna ho-jānā; rafūchakkar ho-jānā; nau-

Generally with off or away.

Package, n. 1.—Gaṭhri wagaira bāndhna yā uske bāndhne kī waz'.

2.—Gaṭhri; gaṭhiyā; buqcha; gatthā.

3.—Māl-o-asbāb kī gaṭhriyān banāno kā sarfa (kharch).

Pack-cloth, n. Kapṛā jismeñ asbāb bāndhā jāe; beṭhan.

Packet, n. 1.—Pulindā; buqcha; ek chhotā pārsal.

2.—Chitthiyon kī ḍāk.

Packet, v. t. Pulindā banānā.

PACTA CONVENTA, [Lat.] Woh sharteñ jo āpas meñ tai pāyeñ.

Padlock, n. Woh qufl (tālā) jo kisi chiz meñ jarā huā na ho balki ūpar se lagāyā aur khol liyā jāe.

[meñ band k.

Padlock, v. t. Ūpar se qufl lagākar band k.; band k.; muqaffal k.; tāle

Page, n. Larḳā yā kam-sin shakhs jo kisi bādshāh yā amīr kī khidmat meñ

Sometimes called page of honour. Worcester. [hāzir rahe.

Page, n. Safha; chhapi yā qalamī kitāb ke warq kā ek jānib.

Page, v. t. Safha dāg k. (dāgnā); safhe kā shumār likhnā.

Pain, n. 1.—Sazā jiskī dhamkī fāsh taur par (barmalā) dijāwe khwāh woh sazā jo uṭhāyi jāe; ta'zir; taklif yā musibat jo kisi jurm kī pādāsh meñ dāli-jāe yā kisi jurm se ba-taur uske natīje ke muta'alliq kī-jāe.

None shall presume to fly under pain of death.—Addison—Bhāgne kī jurat kisi ko na karnī chāhiye kash agar kisi ne kī to woh apnī jān se hāth dhowegā (mār dālā jāegā).—To do a thing on pain of one's displeasure—Kisi bāt ke karne meñ yah yād rakhnā kī agar ham is fi'l ke murtakib hoñge to fulān shakhs hamse nā-rūz hogā.

2.—Jismānī taklif; dard; jismānī sadma 'ām isse kī khafif ho yā shadid; woh musibat jo badān (jism) ko uṭhānī (jhelni) paṛe.

3.—Dil ki be-chainī; qalbī sadma taklif yā musibat; ranj; fikr; andesha-i-khātir; dilī intishār; malāl.

4.—Mihnat yā saḥt mihnat; riḡāzat-i-shāqqa; taklif jo kī yā uthāyī jāe; kisi shai kī nisbat barī koshish; dard-i-sar; mashaqqat; kasālā; diqqat.

⑤ Used chiefly in the plural. "*Pains*, as used in this sense, although really in the plural, is commonly used as a singular noun." *Webster*.

To take *pains*—Mihnat k.; riḡāz k.—To be at the *pains*—Mihnat uthānā; taklif

5.—Dard-i-zih; woh dard jo larkā janne ke waqt hotī hai. [uthānā.

Pain, *v. t.* Be-chain k.; be-qarār k.; dil se qarār uthā lenā; taklif d. yā sadma pahuūchānā ā'm isse kī woh taklif yā sadma kam ho yā ziyāda; dukhānā; dard yā ranj pahuūchānā.

Painful, *a. l.*—Taklif se bharā huā; jismānī yā qalbī be-chainī khwāb taklif paidā k. w.; ranj-dih; izā-rasān; ranj-āwar; musībat se bharā huā. [ho; dushwār; mushkil.

2.—Jismēn barī mihnat darkār ho; diqqat-talab; jo barī mihnat se *Painstaking*, *a.* Barā mihnati; dil lagākar mihnat k. w.; jo kisi tarah par mihnat meṅ kotāhī na kare (use uthā na rakkhe); apne hatta-l-wus' koshish (jidd-o-jahd) k. w.; jafā-kash.

Paint, *v. t. l.* 1.—Rangnā; rang-āmezi k.; rang lagānā; rang lagākar ārāsta k.; tarah tarah ke rang lagānā.

To *paint* a house—Makān rangnā (usmeṅ qism qism ke rang lagākar use zīnat d.).

2.—Rang-āmezi ke zarī'e se kisi kī shakl (shabih) banānā yā musawwiri k.; kisi shai kī sūrat rangon se paidā (qāim) k.

To *paint* a portrait—Kisi khinchī-buyī taswīr (shabih) meṅ rangāmezi k.

To *paint* landscape.—Kisi madd-i-nazar kī taswīr rang bhar bhar ke banānā.

3.—Dil par munaqqash kar d.; dil par āyīne kī tarah se dekhilā d.; naqsh-i-ka-l-hajr kar d.; dil par taswīr kī sī kaifiyat kar d. (munaqqash kar d.). [lānā.

Paint, *v. i. l.* 1.—Musawwiri k.; naqqāshī k.; fann-i-musawwiri kām meṅ

2.—Zebāish ke liye chihra rangnā; is garaz se muṅh par rang malnā kī uskā husn (uskī khūb-sūrtī) barh-jāe. [taiyār kiya jāe; rang.

Paint, *n. l.*—Rang jo raḡan wagaira meṅ milākar rang āmezi ke liye

2.—Woh shai jisse chihre kī damak barhe (chihra khūb-sūrat ma'lūm ho); ubṭan yā gāza wagaira jo zebāish ke liye muṅh par malā jāe.

Painter, *n.* Musawwīr; rang-sāz; jo fann-i-musawwiri rang-sāzi yā naq-

Painting, *n. l.*—Musawwiri; naqqāshī; rang-āmezi. [qāshī meṅ māhir ho.

2.—Naqsh-o-nigār; kisi chiz kī shabih jismēn rang-āmezi buyī ho (rang bharā gayā ho); taswīr.

Pair, *n.* Ek tarah aur sūrat kī do chizeṅ jo ek hī maqsad ke liye ek sāth kām meṅ āyeṅ khwāh ek dūse ke liye mauzūn hoṅ; joṛā; juft; joṭ;

Pair, *v. i. l.* 1.—Joṛā khānā; joṛā lagnā; juftī khānā. [joṛ; jug; zauj.

Birds *pair* in summer—Parind garmī ke mausim meṅ joṛā (juftī) khāte haiṅ.

2.—Dūse se munāsabat r.; dūse ke liye mauzūn h. (uske hasb-i-hāl h.); mel khānā; mel milnā.

Pair, *v. t. l.* Joṛā lagānā; joṛā banānā; do muqābil kī chizeṅ ek sāth k.

To *pair off*—(a) Kisi majme' se do do karke 'alāhida ho-jānā (b) Majma'-i-

wāzi'n-i-qawāuīn meṅ do mukhtalifu-r-rāe membaron kā āpas meṅ ittifaq karke rāe liye jāne ke waqt jāse meṅ nā rahnā.

Palace, *n. l.*—Būdshāh shāhanshāh rāja mahārāja nawwāb yā kisi aur

- munitāz shakh̄s ke rahne kā 'azīmu-sh-shān makāu; mahal; mahal-sarā; daulat-sarā; aiwān; rāj-bhawan; rāj-mandir.
- 2.—Rahne ki jagah jo barī laq-o-daḡ ho.
- Palatable, *a.* 1.—Khush-zāiqā; lazīz; maze-dār; swādik.
- 2.—Khush-guwār; jo burā (nā-guwār) na ma'lūm de; jo achchhā
- Palate, *n.* 1.—Kām; tālū. [lage (ma'lūm de).
- 2.—Zāiqā; maza; swād (sawād); ras.
- 3.—Mazāq; woh zihni quwwat jisse bātoñ kā lutf dil ko ho; ras.
- Pale, *a.* 1.—Surkh nahīn; gulāb ke phūl sā nahīn; jiskā rang faq (urā) ho; dhumlā; dhumdhā; pilā; zard; jhāūwrā; siyāhī liye huye supaidī; jispar halāwat (tāzagi) na ho. [faq ho; pilā mūh.
- A pale face—Chihra jispar surkhī yā rang ki tāzagi na ho; chihra jiskā rang
- 2.—Tābān yā durakhshān nahīn; damaktā huā nahīn; kundan sā nahīn; jismeñ chamak yā damak kam ho; dhumdhā; mandā; phikā.
- Pale, *n.* Ghiri huyi jagah; ihāta; koyī mahdūd jagah yā qalam-rau.
- Out of the pale of civilization—Tahzīb ki had se khārij (khilāf-i-tahzīb)—Out of the pale of limitation—Tawāḍi se khārij; jiski mī'ād bāqī na ho.
- Palliate, *v.* 1.—Ma'zarat k.; 'uzr-o-ma'zarat ke zarī'e se jurm khatā qusūr yā badī wagaira ko chhipā d. (uspar khāk dālnā); takhsif k.; ghatānā; musfīd bāteñ kah-kar jurm wagaira ko halkā banā d.
- 2.—Shiddat kam kar-d jaise kisi maraz ki; ghatā d.; takhsif k.
- Palliation, *n.* 1. Ghatānā yā ghatnā; kisi jurm ke nihāyat qabīl hālāt kā ikhsā; bayān-i-muwāfiq ke zarī'e se takhsif-i-jurm.
- 2.—Khifāt-i-maraz; bimāri kā ghatānā yā ghatnā.
- Palliative, *a.* 1.—Ma'zarat wagaira ke zarī'e se jurm wagaira ki sanghī kam k. w.; jisse kamī yā takhsif ho. [musakkīn; takhsif-kunīnda.
- 2.—Bimāri yā dard ghatāne w.; jisse bimāri wagaira kam ho-jāo;
- Palliative, *n.* 1.—Jurm wagaira ki sakhti kam k. w.
- 2.—Jisse dard maraz yā kisi dūsri balā ki shiddat meñ kamī yā khifāt ho (woh ghat jāe). [zard; pilā; jhāūwrā.
- Pallid, *a.* Jiskā rang faq (kam yā urā) ho; jo surkh-o-suped na ho;
- Palm, *n.* 1.—Kaf-i-dast; hatheli. [chaurāyī.
- 2.—Ek qism ki māp; tin yā chār inch ki lambāyī ki nāp; hāth ki
- 3.—Galaba; fath; jīt.
- Palm, *v.* 1.—Hāth se chhūnā; hāth lagānā.
- 2.—Hatheli meñ chhipā l.; antī mārānā. [dhokhā dekar chālā d.
- 3.—(especially with off)—Fareb se gale lagānā yā sar mañḍhūnā;
- Palpable, *a.* 1.—Jisko chhū-kar ma'lūm kar-sakeñ; jo lams se mahsūs ho; jise ma'lūm kar-sakeñ; jo mahsūs ho-sake.
- 2.—Jise āsānī se (sahl meñ) jān sakeñ; sāf; 'ayān; jo sauran ma'lūm parē aur khul jāe; fāsh; sarīhī; shadīd; sakht; bahut hī burā yā barā.
- Palpably, *ad.* Sāf-sāf; khulā-khulā; sarīhan yā sarīhī; fāsh taur par.
- Palpitate, *v.* 1. Dharaknā; dhak-dhak k.; uchhalnā; tarāpnā; tarpharānā.
- Palpitation, *n.* Dil ki dharak; ikhtilāj-i-qalb; sakht jismānī harakat khauf yā bimāri wagaira ke sabab se dil yā nabz kā ba-shiddat aur ma'inūl se ziyāda dharaknā. [palne huye.
- Paltry, *a.* Zalīl; haqīr; nā-kāra; nā-chīz; khwār; mubtazal; chithrē
- Pamphlet, *n.* Ek yā chand talchte kūgaz ki banī huyī chhoṭī kitāb jisko aurāq sī diye gaye hoñ par unki jild-bandī na huyī ho; ek chhoṭī guir-mujallad kitāb jiski zaḡhāmat kam ho; tablaq; risāla.

Pane, n. Shisho kâ chankor tukra; shisha jo murabba' tarâshkar kewâr wagaira meñ jar diyâ jâe.

Panegyric, n. Kisi mumtâz shakhs yâ baḥo kâam ki ta'rif meñ jo kuchh khush-bayânî se kahâ jâe; madh-âmez taqrîr yâ kalâm; ta'rif; sanâ; tausîf.

Panel, n. 1.—Lakṛî kâ tukhta jise kewâr ke chankathe meñ jar deto haiñ; dilhâ. [kul ahl-i-jurî.

2.—(Law) Un ashikhâs ki fihrist jo ba-taur ahl-i-jurî ke talab hoñ; Pang, n. Gâyât darje ki taklif; baṛî hî izâ; baṛî jismânî taklif; dard jo thore 'arse tak shiddat se rahe; taklif jo rah-rah-kar ho aur nikal jâe.

The pangas of death—Taklif jo marne ke waqt shiddat se ho; jāñ-kandani; naz'. **Panic, n.** Khauf jo yakâyak ho-jâe; dar jo daf'atan begair kisi wâqî'i sabab ke khwâh kisi khauf sabab yâ khatre ke ihtimâl-i-galat se paidâ ho; haul.

The troops were seized with a panic—Sipâhiyon par yakâyak khauf galib ho-gayâ.—They fled in a panic—We daf'atan hira'nû ho-kar (dar-kar) bhâg gaye.

Panic, a. Shiddat kâ; jo nâgahân yâ daf'atan ma'lûm ho; khayâlî yâ [be-asl. Said of fear or fright.

Pant, n. i. 1.—Hâñphnâ; dam' (sâns) phâlnâ; mihnat ko ba'd khwâh kisi shai ke jazba-i-shauq se dil par tahrîk hone se jald jald yâ diqqat se taunsius kâ h. (marnâ; kisi shai par jân d. (uski firâq meñ tarapnâ).

2.—Kisi shai ki baṛî arzû tamannâ yâ khwâhish r.; tarasnâ; 3.—Ma'mûl se ziyâda shiddat yâ tezi se harâkat k.; khauf wagaira

Paper, n. 1.—Kâgaz; qirtâs. [ke sabab se dil kâ dharakuñ.

2.—Kâgaz kâ takhta waraq yâ parcha.

3.—Koyl chhapâ yâ qalami wasiqâ; nawishta; tahrîr.

4.—Chhapâ huâ parcha jo auqât-i-mu'aiyan par shâ'i'a ho; akhbâr; khabar kâ kâgaz. [intiqâl ke qâbil hoñ.

5.—Ruqq'a-i-wa'da-i-adâ-i-zar-i-hundawî wagaira; qarz ke wasiqe jo

6.—Kamron ki diwâron meñ mañdhline kâ kâgaz; abri. [case, &c.

Often used in forming self-explaining compounds; as, *paper-*

Paper credit—Rupaye ke adâ ke wa'do ke ruqq'e wagaira khwâh lot' (notes)

yâ hundiyân jinke i'tibâr par mahjani len-den hotâ hai.—*Paper money*—

Lot' (notes) wagaira jo bûdshâh-i-waqt ki jānib se ijrâ hoñ aur jinko log

sikke ki 'iwaz meñ leñ.—*Waste paper*—Bekâr kâgaz jo pheñk diyâ jâe aur

puryon ke bûndhline yâ jalâne wagaira ke siwâ aur kisi kâam kâ na ho; radî

(colloquially radî). [se na ureñ yâ muntashar ho-jâeñ.

Paper-weight, n. Khule kâgazon ke dabâne ki chhoṭî chîz tâki we hawâ

Par, n. 1.—Musâwât; barâbarî; qîmat meñ barâbarî; begair haṭṭe yâ

barhti ke h.; wahi mâliyat yâ asli ta'dâd jo kisi mahajani kâgaz meñ

2.—Hâlat yâ haisiyat meñ barâbarî, [likhi ho.

On a par—Barâbar; yaksân; musâwi; hain-haisiyat yâ ham-rutba wagaira;

jo hâlat dâsre ki ho usi hâlat meñ.—Bills of exchange aro at par, above par,

or below par—See under Exchange. [dekhlanâ.

Parade, n. 1.—Numâish; karr-o-far; shikoh; dhûm-dhâm; fakhrîya

2.—Panj ki numâish; numâish yâ maulâhaze wagaira ki nazar se

sauj kâ ijtimâ' aur uski saf-ârâyî wagaira; pareṭ; qawâ'id. Qawâ'id

ke maiddân yâ maqâm ki nisbat bhi yah lafz lâyâ jâtâ hai.

3.—Woh shai jiski numâish ho yâ jo numâish ki garaz se tartîb

pâyâ; tamâsha; dhûm-dhâm ki bârât yâ julûs.

Parade, v. t. 1.—Numāish k.; auroñ ko fakḥūya dekhlanā; aise tariq par dekhlanā jisse namūd yā numāish ma'lūm ho.

2.—Jangī qā'ide ke mutābiq jam' aur safārāyī k.

Parade, v. i. 1.—Numāish kī garaz se idhar-udhar phirnā; is maqead se idhar-udhar chalnā phirnā kī log dekheñ.

2.—Faujī qā'ide ke mutābiq saf bāndh-kar idhar-udhar ghūmnā-phirnā; jam' hokar jangī qā'ide ke mutābiq safon kā bāndh jāwā.

Paragraph, n. Kisi kalām yā tahrīr kā hissa-i-judāgāna; kisi tahrīr yā bāb kā juzw jo kisi mazmūn se muta'alliq ho 'aṇi isse kī usmeñ ek yā kayī jumle hoñ; daf'.

Paragraph, v. t. Daf'-wār murattab k.; judāgāna dafāt meñ likhnā; ek daf'e meñ likhnā; daf'-bandī k. [mutābaqat r. w.]

Parallel, n. 1.—Ek hī samit r. w.; ek hī jānib mailān r. w.; kisi shai se To run parallel with something—Kisi shai ke mutābiq yā barābar h.

2.—Kisi se bahutere umūr meñ mushābahat r. w.; māuind; mushābih; ham-shakl; kul zarūrī ajzā meñ barābar.

A parallel case—Muqaddama jo dūse muqaddame ke ham-shakl (ham-qalib yā ham-pahlū) ho; muqaddama jiske hālāt kaserat se dūse muqaddame ke mushābih (usikī tarah) hoñ. [shābahat; barābarī; yaksāniyat.]

Parallel, n. 1.—Beshtar yā kul khās khās umūr meñ mutābaqat; mur

2.—Tashbih; muqābala; mushābahat kī tahqiq.

To draw a parallel between two characters—Do shakhsōñ meñ muqābala k. (yā dekhnā kī unke mālūm kīn kīn bātoñ meñ mushābahat hai).

3.—Woh shai jo kul khās khās bātoñ meñ dūse ko barābar yā uskī māuind ho; sānī; musannā; kisi sā dūsrā.

Paramount, a. Sab se barā; rutbe qadr-o-manzilat yā waq'at meñ sab se barā; akhar; jiskā khitāb yā ikhtiyār sab se barh-kar ho; sab par afzal; sab par gālib.

Paramour, n. Woh mard jo kisi 'aurat ko pyār kare yā woh 'aurat jo kisi mard ko chāhe; pyārā yā pyārī; 'āshiq yā ma'shūq; yār; āshnā; rakhelī; suraiya; zan-i-madkhūla.

Paraph, n. Woh khat waguira jo dastkhat ke niche khīnch yā hanā dete haiñ—khusūsān is garaz se kī koyī ja'l waguira na banāne pāye.

Paraphernalia, n. pl. 1.—Woh chīzēñ jo koyī 'aurat un chīzōñ ke 'alāwa jo use jakez meñ mili hoñ apne sāth apnī susrāl meñ laye aur jinpar uske shauhar ke marne ke ba'd usikā ikhtiyār rahe masalan pahinne

2.—Zewarāt; āraish kī chīzēñ; sūz-o-sāmān. [ke kapre aur zewarāt.]

Paraphrase, n. Kisi asl 'ibārat kā is garaz se dūsrī shakl par i'āda kī uske ma'nī sāl sāl aur khūb khul jāeñ; dūsrī aur hāziq 'ibārat meñ kisi asl tahrīr kī tawzīh; ek hī khwāh dūsrī zabān meñ tawālat ke sāth tarjama.

Paraphrase, v. t. Sarāhat ko sāth tawzīh ta'bīr yā tarjama k.; kisi musannif kī 'ibārat ke mazmūn ko ziyāda-tar wazāhat aur tafsīl ke sāth bayān (adā k.) [kisi dūse kī 'ibārat ko khol-kar bayān k.]

Paraphrase, v. i. Ziyāda-tar buet-o-sharh ke sāth ta'bīr yā tawzīh k.;

Parasite, n. Ghūm-phir-kar dūsrōñ ke sāth khāne w.; khushāmad-barāmad karko umarā ke sāth khāne w.; tufailī; roṭitor; jo chāplūsī ke zarī'e se dūse se lagā-bajhā rahe. [majmū'a.]

Parcel, n. 1.—Miqdār-i-gair-mu'aiyan; koyī dher yā miqdār; jumla;

2.—Chand chizen jo yak-jā rakkhi jāen; buqcha; gaṭhrī; pulinda;

3.—(Law) Juz; hissa; tukra; kisi kul kā juzw. [bidri; peṭi.]

One piece of ground is part and parcel of a greater piece—Zamin kā ek qat' dūre bare qat'-i-arāzi kā juz hotā hai.

Parcel, v. t. Mukhtalif hisson yā ajzā par taqsim k.; bānt kar hisen hissa judā kar d.; ulag alag baḥḥra kar d.

Often with out.

Parcel, a. and ad. Juzwī yā nisf; kisi-qadar; kuchh-kuchh.

Parcenary, n. (Law) Wirāsat meṁ shirākat; jo haqqiyat mūris se do yā zāid shakhsōn ko pahūche uskā qabza; paṭṭidāri

Parcener, n. (Law) Wāris i-sharik ya'nī minjūmla do yā zāid shakhsōn ke ek shakhs jisko wirāsat ke rū se haqqiyat shirākat meṁ milkar bataur shai-i-wāhid ke uske qabze meṁ rahe; paṭṭi-dār; sharik; sājhī.

Parch, v. t. 1.—Ūpar ki sath ko jalā d.; jhulas d.; bhūnnā; biryān k.

2.—Nihāyat hī khushk kar d.; bahut hī sukhā d.

Parch, v. t. Jhulas uṭhnā; ūpar se jal-bhūnnā; bahut hī sūkh jānā (khushk ho-jānā). [likhne ke lāiq banāte hai; raqq.]

Parchment, n. Pherī yā bakri ki khāl jise kamā-ke (banā-chunā ke)

Pardon, v. t. 1.—Kisi shai ko jo kisi qusūr yā jurm ki pādāsh meṁ wājibul-lakḥz ho chhor d.; kisi tāwān se dar-guzar k.; baḥḥsh d.; mu'af k.

To pardon one his life—Kisi ki jāū-baḥḥshi k.

2.—Kisi ta'zir ko mu'af kar d.; be-sazā kiye chhor d.; jāne d.; chashm-numāyī yā ta'zir se bari k.; mu'af k.; 'afw-i-taqsir k.

To pardon an offence—Jurm ko mu'af kar d. ya'nī mujrim ki gardan se uskī bār utār ke use be-jurm tasawwur k.—To pardon an offender—Mujrim ke jurm se dar-guzar k. ya'nī use sazā se bari k.—Pardon me—Mujhe mu'af karo; queūr mu'af; gustākhi mu'af. Yah 'ibarat aksar nisi hālat meṁ musta' mal hoti hai jab mutakallim husn-i-aḥlāq ke sath apne muḥbūtab ke kalām se munkir hoti, yā uski tardid kiya chāhtā hai.

Pardon, n. Mu'afi; 'afw; kisi jurm ki sazā (uski ta'zir) se dar-guzar; tambih se mujrim ki barāat; gunāh yā taqsir se najāt khwāh muḥḥlasi.

Beg your pardon—Mu'af kijiye. Is muḥāware kā isti'mal kaarat se us hālat meṁ hotā hai jab kī 'āmi' mutakallim kī bāt baḥḥbī nahī sunā yā samjhtā aur chāhtā hai kī woh phir se kahī jāe.—Conditional pardon—Mu'afi-i-chert'.—Free pardon—Mu'afi-i-mutlaq.

Pardonable, a. Mu'afi ko qābil; 'afw-pazir; jiski ta'zir se dar-guzar ho-sake; jise mu'af yā nazar-andāz kar-sakeṁ. [w.; gaffār; khatā-baḥḥsh.]

Pardoning, p. a. 1.—Mu'afi par mēil; mu'af k. w.; āmurz-gār; baḥḥshne

2.—Jisko mu'afi kā ikhtiyār ho; mu'afi ke istihqāq yā iqtidār kā nafaz d. w.; 'afw-i-taqsir kā ikhtiyār d. w.; 'afw-mansūb.

Pare, v. t. 1.—Kāṭnā; tarāshnā; chhīlnā; katarnā; kisi tez āle se kāt l.

To pare the nails—Nākhun tarāshnā yā lenā; nāḥh kāṭnā.—To pare off the rind of fruit—Mewa ke chhīlkā ko chhīl d. To pare away redundancies—

2.—Thorā thorā karke ghaṭānā; taqlil k. [Fuzūliyat ko nikāl d.]

Parent, n. 1.—Nasī paidā k. w.; bāp yā mān; wālid yā wāliḍa; mādar yā pidar. [bā'is; masdar; asl; jar.]

2.—Woh shai jise koyī dūsrī shai paidā ho; paidā k. w.; sabab;

Parentage, n. Paidāish; nasī; asl; wālidain kī qadr-o-manzilāt ke lihāz se haisiyat; ḥāndānī haisiyat; nasab; gharānā; kul.

Parental, *a.* Wālidain se nisbat *r. w.*; pidarī yā mādarī; jo wālidain ke liye zebā ho; jo muhabbat yā shafaqat kī rāh se ho; buzurgāna.

Parenthesis, *n.* Lafz yā jumla jo tafsīr yā tauzīl ke liye dūsre jumle ke darmiyān rakkhā jāe par jisko asli jumle kī tarkīb se kuchh wāsta na ho aur na asli jumle kī takmil meñ uskī wajh se futūr ho; jumla.^{ad} i-mu'tariza. [palla h.; barī mutābaqat; mushābahat; munāsabat]

Parity, *n.* Barābarī; musāwāt; barābar waq'at *r.*; hām-haisiyat yā han^{uā}-
Parlance, *n.*— [bōl-chāl m.]

In common parlance—Ma'mūlī bāt-chit meñ; 'ām tarz-i-kalām meñ; ma'ī hrīr
Parley, *v. i.* Dūsre se bātchit *k.*; aise amr kī nisbat bāham guftgū *k.* jī meñ fariqain ko ta'alluq ho; zabānī suwāl-o-jawāb *k.*; khusūsan dushman; se suwāl-o-jawāb *k.*; ganīm se guft-o-shanīd (kahā-sunī) *k.* masalā; ek qaidiyon ko leno-dene laṛāyī ke mauqūf hone yā sulh ke bāb meñ. *w.*

Parley, *n.* Āpas meñ bātchit yā guftgū; mubāhasa; woh bātchit suwāl-o-jawāb yā guft-o-shanīd jo khusūsan do fariq-i-mukhālīf yā dushmano ke darmiyān ho; woh rawārāwī kī sulh kī guftgu jo aise do fariq kī mābain ho jo āmāda-ba-jung hon.

Parliament, *n.* Inglisṭān meñ arākīn-i-mulk-o-millat aur mukhtārā^{lib} i-rī'āyā kī majlis; qaumī majlis; pārliment.^{ko}

Parliamentary, *a.* 1.—Qaumī majlis (pārliment) se muta'alliq.

2.—Jo pārliment se nāfiz yā sādīr ho.

3.—Pārliment ke qawā'id aur dastūrāt ke mutābiq; majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke qawā'id-i-mustamirra aur dastūrāt ke muwāfiq.

Parol, *n.* (*Law*) Zabānī izhār yā bayān; qaul-i-zabānī.

Parole, *n.* [senses." Webster.] "Commonly written *parol* as a term in law, and *parole* in other

Parol, *a.* Jo zabānī kahā jāe; zabānī; lisānī; taqrīrī; tahrīrī nahīn.

Parole, *n.* *Parol evidence*—Shahādāt-i-zabānī (lisānī).—*Parol arrest*—Giriftārī jo hākīm-i-faujdarī ke zabānī hukm ke mutābiq ho.—*Parol contract*—Mu'āhada-i-zabānī yā tahrīrī jiskā nawishta 'adālat meñ na ho yā jo muhr-i-'adālat se mukammal na ho. [ua d.—jaise kisī zarb yā wār ko.

Parry, *v. t.* 1.—Rok d.; pher d.; ṭāl d.; āṛ r.; apne upar āne yā parne
2.—Ṭāl d.; bachā jūnā; ṭālmatol kar d.

Parry, *v. i.* Rok d.; ṭāl d.; bachā jūnā; kauāre kar d.; dūr kar d.

Parsimonious, *a.* Juz-ras; rupaye kā isti'māl yā sarf khūb bachā bachā ke *k.* w.; had se ziyāda kifāyatī; kanjūs; baḳhīl; makkhī-chūs; tāmi'; lālchī.

Parsimony, *n.* Zar yā māya ke isti'māl meñ juz-rasī; rupaye-paise ko khūb bachā bachāke kharch *k.*; barī hī kifāyat-shī'ārī; buḳhl; makkhī-chūsī; be-faizī.

Part, *n.* 1.—Kisī shai-i-munqasima kā juz 'ām isse kī musāwī ho yā gair-musāwī; jo shai kul se kam ho; ṭukṛa; juz; hissa; kasr; juzz-i-tarkībī.

2.—Kisī shai kā hissa jo aur hisson ke barābar ho; barābar hissa.

3.—Juzw-i-insān; insān ke jism yā rūh kā juzw; 'azw; hissa-i-tarkībī.

4.—(*pl.*) Sifāt; jauhar-i-zātī; zihnī quwwatēn; liyāqat; qābiliyat; isti'dād; fahm-o-firāsāt; woh mukhtalīf sifateñ jo kisī shakhs meñ hon.

5.—(*pl.*) Jagah; maqām; mulk; azlā'; des; iqlīm; khitta. [bakhra.

6.—Woh hissa jo kisī ko taqṣīm ke rū se mile; qismat; hissa;

7.—Sarokūr; alāqa; ta'alluq; garaz; shirkat.

- 8.—Taraf; jānib; farīq; naf'-o-nuqsān meñ shirkat; firqa; tar; or.
To take one's part—Kisi kī taraf ho-jānā (uski taraf-dāri k.); kisi farīq kī jānib-dāri k.; kisi kā sharik ho-jānā. [ho; farz; kār-i-khās.
- 9.—Mihnat kām yā tāsīr-garī meñ shirkat; kām jo kisi ke zimme
To have done one's part—Jo kuchh apne zimme ho usko kar d.; apne farz ko anjām de-chuknā. [shukhs ke zimme ho.
- 10.—Suāṅg wagaira meñ woh bhes yā naql wagaira jo kisi khās
For my part—Jahāñ tak mujh se ta'alluq haṛ; jahāñ tak mujh ko wāsta hai; merī yā apnī taraf se.—For the most part—'Umūman; beshtar; aksar; kasrat se.—In good part—Mustahsan samajh ke; khanda-peshānī ke sāth; khushī ke sāth (ba-khushī); nārāzī ke sāth nahīñ; bhalā jān-kar; achchhā samajh-kar.—In ill part—Gair-mustahsan samajh-kar; burā jān-kar; khush hokar nahīñ; nārāzī yā nā-khushī se.—In part—Juzwī yā juzan; kisiqadar; kuchh; bi-l-kul nahīñ—Part and parcel—Juzw-i-lāzimī; hissa; ang.
- Part, v. t. 1.—Bāntnā; judā k. yā tornā; tukre tukre k.
2.—Hisse lagānā; taqsim k.; bakhra bāntnā.
3.—Judā k.; alag k.; tafriqa dālnā; ek sāth na rahne d.
4.—Darmiyān meñ parnā; bēch meñ hāil yā wāqī' ho-jānā; alag
5.—Rutūbat judā k.; nichornā. [kar d.—jaise do larne wālon ko.
6.—Dhāt ko judā yā sāf k.
- Part, v. i. 1.—Alag alag yā tukre tukre ho-jānā; judā ho-jānā; do tuk ho-jānā; ek dūsre ko chhornā; rukhsat h.; bidā h.
2.—Haṭ yā chhūt jānā; judā ho-jānā; nikal jānā; chhor d.
To part with—Kisi se judā h.; chhor d.; tark kar d.; dast-bardār h.; hāth se jāne d.; kho d. [bahra-andoz h.; shirkat r.; sharik h.
- Partake, v. i. 1.—Kisi shai meñ dūsron ke sāth sharik h. hissa l. yā
☞ “Usually followed by *of*, sometimes less properly by *in*.” Webster.
2.—Kisi dūsre sī sifat yā khāssiyat yā uskā sā da'wā khwāh istihqāq r.
☞ Usually followed by *of*.
3.—Dākhil yā shāmil kiyā jānā; khārij yā badar na kiyā jānā.
- Partaker, n. 1.—Dūsron ke sāth shirkat yā hissa r. w.; sharik; hissa-dār.
☞ Followed by *of* or *in*.
2.—Kisi badī meñ sharik; rafiq; sāthī; shirkat r. w.; mu'āwin.
- Partial, a. 1.—Jiskā usar sirf ek juz par pahunche; 'ām yā bilā-istisnā nahīñ; tamām-o-kamāl yā bi-l-kul nahīñ; juzwī; thorā; qadre; kam; pūrā nahīñ.
2.—Ek farīq kī taraf māl; kisi mu'āmale yā bahs meñ ek farīq yā pahlū kī nisbat dūsre farīq yā pahlū kī jānib ziyāda jhukā huā; taraf-dār; jānib-dār; ek farīq ke muqābale meñ dūsre farīq kī ziyāda-tar himāyat k. w.
3.—Nā-ma'qūl taur par kisi shai kā pās k. w.; bejā himāyat k. w.
- Partiality, n. 1.—Jānib-dāri; taraf-dāri; pās yā pās-dāri; rū-o-ri'āyat; pachh (pakhsī); ek farīq kī taraf yā ek jānib ko nā-jāiz rujahān.
2.—Auron ke muqābale meñ kisi ek khās shai kī taraf ziyāda-tar mailān; kamāl shauq; khās zauq.
- Partially, ad. 1.—Kisiqadar; kuchh; juzwī; thorā; sab kā sab nahīñ; bi-l-kul yā sārā nahīñ. [ke sāth; pāsdāri ke sāth.
2.—Jānib-dāri ke sāth; taraf-dāri se; nā-wājib ri'āyat yā nā-haq-koshī

Partibility, n. Qābil-i-taqsim h.; bañtue yā alag kiye jāne ke lāiq h. tafriq-pazīrī; 'alāhida yā judā judā ho-saknā. [h. ki woh bañt sake.

The *partibility* of an inheritance—Kisi irs kī taqsim ke qābil h. (is tarah kī Partible, *a.* Qābil-i-taqsim; bañtue yā 'alāhida kiye jāne ke lāiq; jisk tafriq yā taqsim ho-sake. [meñ dūstre kā sāth d. w. (uskā sāthī)

PARTICEPS CRIMINIS, [Lat.] (*Law*) Sharik-i-jurm; kisi jurm kekarī

Participant, n. Sharik; shirkat r. w.; sājhī; hissa-dār.

Participate, v. i. Dūstroñ kī shirkat r.; sharik h.; sājhī h.

 Sometimes followed by *of* or *in*.

Participation, n. 1.—Shirkat; sājhā; ishtirāk yā mushārakat.

2.—Tafriq; taqsim; bañtāyī.

Participant, n. Shirakat r. w.; sharik; sājhī.

Particle, n. 1.—Zarra; reza; nihāyat hī chhoṭī chīz.

2.—Juzw-i-khafif; zarā bhī; kuchh bhī.

Particular, a. 1.—Kisi shai ke ek juz se muta'alliq; 'ām nahīn; ek h. shakhs yā chīz se 'alāqa r. w.; nafsī; zātī; khās; takhsīsī; makhsūs.

2.—Jisko uske dūstre ham-jimsoñ se bakhiubī tamīz kar-saken; gai mu'aiyan nahīn; jiskī takhsīs ho-sake; khās.

3.—Jismeñ koyī 'ajīb-o-garīb sifat ho; khās tawajjuh yā lihāz ke lāiq; ma'mulī nahīn; qābil-i-lihāz; anūthā; nādir; khās.

4.—Mufradāt (ek ek bāt) par tawajjuh r. w.; har ek khās amr (har rag-o-resha) madd-i-nazar r. w.; kisi amr ke muta'alluq juz-o-kul par khayāl k. w. [r. w. ki uskā dil jald khush na ho.

5.—Kisi shai kā baṭā hī mazāq r. w.; 'juzziyāt par isqadar khayāl.

6.—(*Law*) Jismeñ sirf ek juz shāmil ho jaise haqqīyat.

Particular, n. Ek bāt yā kaifiyat; amr-i-wāhid; hissa-i-judāgāna; daḡīqa; juz; tafsīl; khās bāt.

To tell all the *particulars* of a story—Kisi bayān ke muta'alliq kul bāteñ kah d.; kisi amr kī kaifiyat min-o-'in kah d. Some *particulars* have been reserved—Kuchh bāteñ rakh chhoṭī gayīñ (sab bāteñ nahīñ kahī gayīñ).

Full *particulars*—Mufasssal hāl; sab bāteñ; juz-o-kul; musharrah kaifiyat; sārī rū-dād.—*In particular*—Khusūsan; khās-kar; bi-l-khusūs; 'ala-l-khusūs.

Particularity, n. 1.—Tafsīl; sarāhat; sharh; kisi bāt kī chhoṭī na d.

2.—(a) Qism-i-khās kī sifat; khusūsiyat; nirālā-pan. (b) Khās bāt; baṭī sarāhat ke sāth tafsīl. (c) Woh shai jismeñ kisi ko koyī khās yā zātī tā'alluq ho.

Particularize, v. t. Judā-judā yā tafsīl-wār bayān k.; ek ek karke yā mufasssal dekhā d.; sarāhat k.; beore ke sāth batānā. [wār kahnā.

Particularize, v. i. Ek ek bāt kahnā yā uski taraf mutawajjih h.; tafsīl.

Particularly, ad. Judā-judā; alag-alag; ek ek karke; fardan-fardan; 'alāhida-'alāhida; khusūsiyat ke sāth; khās taur par; khāssatan.

Partisan, n. [Written also *partizan*] Kisi farīq yā firqe kā sharik; jo kisi farīq yā amr se bahut hī (dik-o-jāñ se) tā'alluq rakhtā ho; sharik; rafīq; taraf-dār. [liye munāsib hon.

Partisanship, n. Shirkat; taraf-dārī; khayālat yā tariq jo taraf-dār ke Partition, *n.* 1.—Bāntnā yā bānt; taqsim; tafriq; 'alāhidagī.

2.—Woh shai jisse koyī dūsrī shai bāntī yā judā kar-dī jāwe; jisse kisi shai ke mukhtalif hisse judā ho-jāeñ; khusūsan woh bhitar kī

diwār jiske zarī'e so kisi makān kā qat' yā hissa dūstre qat' yā hisse se ulag kar-di-yā jae; diwār-i-fāsil; hadd-i-fāsil; khatt-i-fāsil.

3.—(Law) Jāedād-i-arāzi meī haqqiyat-i-mushtaraka yā gair-munqasima kī 'alūhidagī 'ām isse kī shurakā kī razā-mandī se ho yā jubriya qānūnī tarīq par; taqsim-i-haqqiyat; baṭwāra; bānt-bākhra.

A private partition—Taqsim-i-khāngī.—A public partition—Taqsim-i-sarkārī.

Pa A partition by arbitration—Taqsim-ba-zarī'a-i-sūliet.—A perfect partition—

Pa Taqsim-i-mukammal.—An imperfect partition—Taqsim-i-gair-mukammal.

A partition by metes and bounds—Taqsim-az-rū-i-paimān wa had-bandi.

Pa Partition fees—Taqsim kī ujrat.—Deed of partition—Taqsim-nāma.

Partition, v. t. 1.—Taqsim k.; baṭwāra k.; bāntnūl.

2.—Diwāron ke zarī'e se jude jude qat'ūt (khand yā hisse) qāim k.

P Partly, ad. Kuchh; kisīqadar; qadre; thoṛā; bi-l-kul nahīn; pūra pūra nahīn.

Partner, n. 1.—Fī'l yā ranj-o-rāhat meī dūstre kī sharik; sharik; rafīq; sāthī.

P 2.—(Law) Kisi kām yā peshe meī dūstre kī sharik; sājhī; shirākātī

P kārkhāne kī sharik (sājhī); hisse-dār; kisi tijārat wagaira meī jo

P sarmāya lagāyā jāe uskā mālīk-i-sharik.

P 3.—Woh mard yā 'aurat jo dūstre ke sāth mil-kar nāche.

4.—Zauj yā zauja; jorū yā khasam.

Partnership, n. 1.—Sharik h. yā rahnā; dūstre kī sharakat; shirkat.

2.—Kisi kār-o-bār ke shurū' karne aur chālāne ke liye do yā zāid shakhsōn kī sharakat; sharakat jo istarah par qāim ho; sājhā; sājhe kī roz-gār kār-khāna yā kār-o-bār; kampanī (company) jo dāimi taur par qāim kī jāe; koṭhī; dūkān.

3.—(Law) Jo ashikhās mu'āhade ke mujāz hoī unmeī is amr kī mu'āhade-i-bāhamī kī manāfi' meī shirkat kī shart par kisi tijārat yā kār-o-bār-i-jūiz ke chālāne ke liye we apne apne rupaye yā māl lagāyēn khwāh bi-l-ishtirāk mihnāt karen.

To enter into a partnership—Sharakat kī kār-o-bār k.; sājhe kī rozgār k.; sājhā k.—Silent partnership—Woh sharakatī kār-khāna jismeī shurakā sirf rupaye ya'ni sarmāye meī sharik hoī par us kār-khāne ke ihtimām wagaira se unko kuchh sarokār na ho.

4.—Naf'-o-nugsān yā jāedād meī sharakat.

Deed of partnership—Sharakat-nāma; dastāwez-i-sharakat.—Deed of dissolution of partnership—Dastāwez-i-infisāk-i-sharakat; woh dastāwez jiske zarī'e se sājhā tūt jāe.

Party, n. 1.—Kisi maqām ke 'awāmu-n-nās meī woh log jo dūstroī ke khilāf rāe yā manshā meī bāham muttāfiq hoī; guroh; firqa; jathā; mandālī; tabqa.

2.—(Law) 'Adālat ke laṛne wāloī se ek; nizā'-i-'adālat meī mud-da'i yā mudda'a'alaili; mutakhhāsimaī-i-muqaddama se ek; furīq.

3.—Woh shakhs jo kisi kām meī sharik ho; kisi bāt ke naf'-o-nugsān meī sharik; sharik.

This man was not a party to the affray—Yah shakhs hangāme meī sharik na thī.—He is not a party to the contract—Woh sharik yā farīq-i-mu'āhade nahīn hai; woh mu'āhade meī sharik nahīn hai.

4.—Taraf; jānīb; or; log jo ek dūstre ke khilāf hoī.

5.—Log jo kisi da'wat wagaira meī nawed ke zarī'e se bulāye jāen;

jalsa; majlis; jo log khāne-pīne yā nāch-o-rang wagaira meñ sharik hone ko liye bulāye jāēñ. [shukhs; kas; ādmī.]

6.—Shakhs-i-wāhid; kisi shakhs ko muqābale meñ dūsrā shukhs;

7.—Woh thore se fauji sipāhī jo kisi khās kām ke aujām karne ko liye kahiñ bheje jāēñ.

An accused party—Mulzam; mustagās-'alaih; jispar tuhmat lagāyī gayī ho.

An interested party—Ahl-i-garaz; ahl-i-mu'āmala.—A party to a suit—Fariq-i-muqaddama; mudda'i yā mudda'-'alaih.—Opposite or adverse party—Fariq-i-sāni; fariq-i-mukhālif; taraf-sāni.—The parties to a case—Fariqin; jānibain; mudda'i aur mudda'-'alaih donoñ.—Parties to a deed—Muta'ā qidain-i-wasiqa; jo log ki-i dastāwez ko likhne meñ sharik hoñ.—Parties to a transaction—Muta'ā qidain-i mu'āmala; jo log kisi mu'āmale meñ sharik hoñ.

Party-coloured, a. Jiske jude jude hisse jude jude rang ke hoñ; jismeñ kayī tarah ke rang hoñ; rang-ba-rang; bāqalamūñ. [paridesī.]

Party-jury, n. (Law) Woh ahl-i-jūri jinmeñ ādhe log desī hoñ aur ādhe

Party-wall, n. Do makānoñ ke bēch ki diwār (unkā darmiyānī parā); diwār jo do makānoñ meñ hadd-i-fāsil ho. [namūd hāl meñ huā ho.

P.L.V.E.N.U, n. (Fr.) Nau-khez shakhs; nayā muwāb; jis shakhs kā Pass, v. i. 1.—Jānā; chaluā; ek nihī par ek jagah se dūsrī jagah muntaqil h.; gznarnā; ek jagah se dūsrī jagah jānā.

Usually with a following adverb or preposition, defining the kind of motion; as, to pass on, out, in, into, from, under, &c." Webster.

2.—Ek hālat se dūsrī hālat meñ h.; hālat tabdil k.; ho-jānā; badal jānā; qabze ke i'tibār se tabdil ho-jānā.

3.—Ek shakhs se dūsrē shakhs ke pās jānā; diyā-liyā jānā; phailnā; chaluā; rāij h.; maqbūl h.; kharāb yā be-kir samajh-kar pheñk na diyā jānā. [paise ki tarah chal jāte haiñ (diye-liye jāte haiñ).]

Counterfeit coins sometimes pass as money—Talbi-i-sikke ba'z anqāt rupiye.

4.—Samjhā jānā; mutasawwar h.; khayāl kiya jānā; logoñ meñ ginā yā qadr kiya jānā. [āqil samajhnā.]

To pass for a wise man—'Aql-mand shakhs samjhā jānā; kisi ko logoñ kā

5.—Kisi khās shakhs yā maqām ke ek taraf se dūsrī taraf guzar jānā; kisi ki rāh yā mulāhaze wagaira se nikal khwālā guzar jānā.

With a preposition; as, by, over, &c.; as, to pass by one; to pass over the road." Webster.

6.—Rafta rafta nikal jānā; guzar jānā; hīl jānā; nikal jānā; gūih Usually with away. [ho-jānā; kho jānā; hāth se jātā rahnā.]

7.—Wāqī' h.; wuqū' meñ ānā; zuhūr meñ ānā; honā; wāqī' wuqū' h.

8.—Manzūr h.; majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ki jānīb se manzūrī h. yā manzūr kiya jānā; ba-taur qānūn ke manzūr kiya jānā; nāfiz h.; sādīr h.

The bill may pass—Mumkin hai ki woh qānūn kā musawwada manzūr ho-jāo.

9.—Mihak-i-imtihān par t̤aharnā; mulāhaze meñ manzūr (maqbūl) h.; achchhī tarah kārrawāyī ke lāiq h.; kām kā h. yā kām chālā saknā.

10.—Be rukāwat yā muzāhumat nikal jīnā; is tarah nikal jānā ki koyī khabar na le; firo-guzāst k.; chhor d. [andāz kar-diya.]

We saw the act, but let it pass—Hum logoñ ne woh ā'l dekhā par us-e nazar.

11.—Talwār ghusefnā; ghusefnā.

12.—Ek mālīk se dūsrō ki taraf muntaqil h.

To pass into—Ba-tadrij (āhista āhista) h.; rafta rafta badalnā; do chizon yā rangon kā āpas meñ is tarah mil-jul jānā ki is bāt kā batlā saknā mumkin

na ho ki kaun kahā chhūṭā aur kabān ahurū' huā.—*To pass on or upon*

—(a) Kisi par honā yā bitnā; nāzil h.; asar pahunchānā (b) Tanqih k.; tajwiz k.; faisala yā hukm-i-sazā sadir k.

Pass, v. t. 1.—Tujāwuz kar jānā; kisi had se guzar jānā.

The sun has *passed* the meridian—Sūraj khatt-i-nisfu-n-nahār se guzar gayā (do-pahar ho-gayā).

2.—Idhar se udhar (ispār se uspār) jānā; 'ubūr k.; pār kar jānā.

To *pass* a river—Daryā ke pār chale jānā ('use 'ubūr kar jānā).

3.—Sarf k.; basar k.; kāṭnā; guzrānā; bitānā.

To *pass* time—Wāqt kāṭnā (sarf k. yā bitānā).

4.—Chalānā; rawān k.; bhejā; pahunchānā.

To *pass* a pauper from one town to another—Kisi muslis ko ek shahr se dūse shahr meṁ pahunchā (bhej) d.

5.—Sarāsari meṁ chalā d.; jald jald harakat d.

He had only time to *pass* his eye over the accounts—Usko itni hī mulikāt thī ki hīṣāb ek nazar ya'nī sarāsari se dekh le.

6.—Ek mālik se dūse mālik kī taraf munṭaqil k.; intiqāl k.;

7.—Chhānā; chhāne se ṭapkā l. [hechnā; bai' k.; firokht k.]

8.—Munh se nikālā; sālir k.; kahā; zabān par lānā.

To *pass* sentence or judgment—Hukm-i-sazā yā faisala-sādir k. (sunānā).—To *pass* censure—La'nat-mālānat (ziṣr-o-taubīk) k.; burā kahā.

9.—Khatm k.; pūrā k.; anjām ko pahunchā d.; bāqī na chhoṛnā.

10.—Firo-guzāsh k.; chhoṛnā; karne yā kahne meṁ gaffat k.

11.—Manzūr k.; jāiz r.; batāur jāiz yā munāsib ke taslīm k.

To *pass* an account—Kisi hīṣāb ko munāsib aur wājib samajh kar manzūr kar l.

12.—Manzūr k.; un kul marātib kī tai k. jo jawāz ke liye zarūr hoṅ; nāfiz qarār d.

The legislature *passed* the bill into a law—Majma'-i-wāz'īn-i-qawānīn se woh musawwada i-qānūn manzūr ho kar batāur qānūn ke nāfiz qarār payā.

13.—Dhokhā dekar chalā d.; chhālā; kāmyābī ke sāth k.

To *pass* a trick on one—Kisi ko makt se chhāl l.

14.—Lihāz k.; kḥayāl k.; fikr yā parwāl r.

To *pass* off—Fareh yā makt se kisi ko gile māndhū; dhokhā deke gile lagānā

To *pass* on or upon—See *supra* No. 13.—To *pass* over or by—Nazar-andāz k.;

lihāz na k.; kḥayāl na k.; darguzar k.; mu'af k.; chashm-numāyī yā tambih na k.

Pass, n. 1.—Jidhar se koī jāe yā guzre; rāh; guzar; rāsta jo tang aur dushwār-guzār ho; rāh jo kisi khatar-nak maqām meṁ ho; pahār ke ūpar kī rāh.

2.—Kisi shakhs ke āmad-o-raft (āne-jāne) kī istid'ā yā uskā hukm; woh nawishta jiske zarī'e se koī guzar yā ā-jā sake; rāh-dārī kī parwāna; nikāsi kī chitṭhī; be-rukāwat āne-jāne kī ṭikāṭ.

3.—Hālat; naubat; darja-i-gāyat; intihā; ākhirī hālat.

To *bring to pass*—Karānā; wuqū' meṁ lānā; zuhūr meṁ lānā; wāqī' hone kī bā'is h.; kisi bāt ke hone kī sabab h.—To *come to pass*—Honā; wāqī' h.; zuhūr meṁ ānā; naubat pahunchānā.

Passable, a. 1.—Guzar ke qābil; jispar jā yā chal sakeṅ; jāhān kashtī wagairā par jā-sakeṅ; 'ubūr ke qābil.

The roads are not *passable*—Rāheṅ yā sarakeṅ guzar ke qābil nahīn hain (unpar koī ā-jā nahīn saktā).—The stream is *passable* in boats—Us daryā ko kash-tiyōṅ par 'ubūr kar-sakte hain.

2.—Jise chālā yā jūrī kar-sakeñ; rāj; murawwāj; pazirāyī ke qābil jo qabūl kiye jāne ke lāiq ho; jo dast-ba-dast muntaqil ho-sake yā hotā ho.

False coins are not *passable*—Khotē sikke chāl nahīn sakte.

3.—Jo bilā i'tirāz i-qawī yā 'aiḥ-joyī ke chāl-sake; jiske log muta-hammil ho-sakeñ; pazirāyī ke lāiq; manzūrī ke qābil; darja-i-i'tidāl k; rās; kām-chalāū; kuchh (kisiqadar) achchhā.

Passage, n. 1.—Sawāri par jānā; safar jaise tarī k; khwāh gārī yā chhinkhe wagnira par; guzar k; istihqūq yā āzādī.

2.—Kirāya—jaise jahūz par āne yā jāne k; bhārū.

The ship in which he had taken his *passage* not sailing on the date fixed, he had to apply for a refund of the *passage*—Jis jahūz par uskā jānā thahar chukā thā woh tarīkh-i-mu'ayyana ko rawana na huq lihaaz usko apne zar-i-kirāya ko wāpasi k; dar-khwast karni parī.

3.—Jahūn se kūch k.; mānt; wāqūt; mamūt. [shai āye-jāyo,

4.—Āne-jāne k; rāh; āmad-o-raft k; rāsta; woh rāh jidhar se koyī

5.—Woh kamra wagnira jisse hokar kisi 'imārat ko dūsro' kamron meñ koyī jā-sake; āmad-o-raft k; rāh.

6.—Wuqū' hono anjām pāne yā zuhūr meñ āne k; tarīq; mājara; wāqī'a; sāniha; jo kuchh ho-jāe.

7.—Kis kitāb yā tasnif k; hissa; zimn; daf'a; intikhāb.

8.—Un kul marātīb k; tai k. jo kisi shai ke bā-qā'idā jāiz qarār pāne ke liye lābudī hon; manzūrī; nafāz; sudūr.

The *passage* of a law, or of a bill into a law, by a legislative body.—Wāzi'ā-i-qawānīn k; jānib se kisi qānūn yā musawwada-i-qānūn k; manzūrī.—*If passage*—Mustaqil taur par qiyām na r. w.; ek jagah se dū-ri jagah jāne w. Is mu-bāwara k; itlāq khūsūsan un parindon par hotā h i jo mazur-i-khizān aur bahār meñ hamesha shamāl se junūb k; aur junūb se shamāl ko jāyā karte haiñ.—Yah' ibārat ba'z auqāt khāna-badlā shakhsan par bhī sādīq āt hai.

Pass-book, n. Woh kitāb yā bahī jismeñ kharidār k; ittilā' ke liye saudāgar un chīzon ko likh (lākh) rakhte haiñ jo bilā-adā-i-qimat (udhār) kharid k; jāti haiñ. [musāfir jo kisi sawāri par safar kare.

Passenger, n. Āne yā jāne w.; āyind-rawind; musāfir; khūsūsan woh *PASSIM, ad.* [Lat.] Jā-ba-jā; jahūn-tahūn; har jagah; har kahīn.

Passing, a. & ad. Nihāyat; bahadde; bahut h; ba-shiddat.

Passion, n. 1.—Jo kaisiyat dil par ma'lūm ho; kisi shai k; tāsīr jo dil ko mahsūs ho; josh intishār yā be-qarārī jo dil meñ paidā ho masalan khwāhish ummed khauf khushī ranj muhabbat wagnira.

The eloquence of the orator is employed to move the *passions*—Fasīh k; shirīn-kalāmī dil ko hilā deti hai.

2.—Gussa; gazab; qahr; kisi bāt par bahut hī hurā mānnā; pech-o-tāb.

3.—Muhabbat; pyār; 'ishq; shauq; jazba; kisi shai par hamatan fidā h. (uspar jān d. yā nichhāwar k.); kamāl ishtiyāq; barī hī ragbat; walwala; lau. [kare.

4.—Woh shai jiskī pairawī koyī bare shauq yā kamāl khwāhish se *Passionate, a. 1.*—Jisko jald gussa ā-jāe; jo ihānat wagnira ke bā'is jald ghabrā uthe yā pareshān ho-jāe; jo jald jhallā uthe jaise shakhs.

2.—Jismeñ harā josh pāyā jāe; qawī; kamāl; jismeñ barī garm; *Passionate desire*—Kamāl shauq. [joshī ho.

Passionately, ad. 1.—Dil se; kamāl ārzū tamannā yā shauq se; barī

garm-joshi se; baye jazbe ke sath; dil-o-jān se.

2.—Gusse ke sath; taish khā-kar; bahut hī burā mān-kar; raus meñ.
Passive, a. 1.—Fā'il nahīn balki maf'ūl; tahammul k. w. (mutahammil);
 kisi fi'l kā khud na k. w.; jispar dūstroñ kā asar pahuñche.

They were *passive* spectators, not actors in the scene—We log us tamāsho
 meñ mahz tamāshāyī the na ki tamāsha-gar (sirf tamāsha dekhte the uske
 karne meñ sharik na the).

[tok (muzāhamat) na ho.
 2.—Kisi shai ko bilā-ta'arruz qabūl yā bardāsht k. w.; jismeñ rok-
Passive obedience—Itā't jo bilā-ta'arruz ki-jāwe.—*Passive* submission to the
 laws—Akhām-i-qawānīn kā begair muzāhamat ke mān l. (unki ta'mil yā
 pā-bandi).

[dārāna; chup-chāp; begair kuchh kiye.
Passively, ad. Bilā-ta'arruz; sar-jhukāye; be rok-tok kiye; farmāñ bar-
Pass-key, n. Woh kunjī jisse kayī tāle khulēñ.

Pass-port, n. 1.—Woh tahrirī ijāzat jo kisi ko bādshāh yā hākīm-i-mujāz
 ki taraf se is garaz se dī jāwe ki woh be-rukāwaṭ yā khatre ke sārī
 riṣāsāt se guzre yā ek mulk se dūstre mulk meñ khwāh kisi khās
 samundar meñ jahāz par jāe; be-gair ma'mulī mahsūl diye kisi
 aise māl yā nīsī chīz kā ek mulk meñ le-jūnā lānā yā wahāñ se dūstre
 mulk meñ le-jūnā jiskā lānā yā le-jūnā man' ho; rāhdārī kā par-
 wāna; nikāsi ki chīṭṭhī; rawāna.

2.—Woh bāt jiske bā'is koyī hifāzat yā tayaqqun ke sath kisi hālat
 se guzar jāe yā usko 'awāmu-n-nās qabūl karēñ.

Past, p. a. Maujūd yā āne wālā nahīn; us waqt jo guzar chukā ho;
 guzrā (guzashta) yā hītā huā; jo ho-chukā ho; māzī.

The past—Guzrā yā gayā huā; waqt jo guzar yā nikal gayā ho; zamāna-
 i-guzashta (māzī).

Past, prep. 1—Hālat tarīq yā darjo meñ kisi had se mutajāwiz (uske
 bāhar); kisi shai ki pahuñch yā asar se bāhar; āge barh-kar; pār;
 pare; dūr; bāhar.

Past cure or help—Fā'ilāy yā lāchār; jiskā 'ilāj yā chāra na ho.—*Past* endur-
 ance—Tahammul ke bāhar (jo bardāsht na ho-sake; sahā na jā sake).

2.—Ba'd; pichhe; waqt ke bāhar.

At half *past* seven—Sārhe sāt baje ya'nī sāt bajne ke ba'd adh ghante par.

Paste, n. 1.—Leyī; ahūr; māñṛī.

2.—Ek qism kā shaffāf aur chamkīlā shisha jisse naqli jawāhīrāt
 bante haiñ; banāyā huā (masnū'i) jawāhīr.

Pastime, n. Khel; tafrih; dil-bahlāw; jisse tabī'at bahal-kar waqt
 khushi meñ kaṭ jāe; khel-tamāsha.

Pasturage, n. 1.—Maweshī kā charānā; charāyī; charwāhī; galla-bānī.

2.—Charā-gāh; maweshī ke charne ki jagah.

3.—Maweshī ke khāne ki ghās; charī.

Pasture, n. 1.—Maweshī ke charne ki ghās; jo kuchh maweshī char ke
 khāyeñ; ohārā. [lagī rahe; charā-gāh.

2.—Zamīn jabāñ maweshī aur ghoṛe wagairā ke khāne ke liye ghās
Canman of pasture (Law)—Dūstre ki zamin par uski yā auroñ ki sharākat meñ
 maweshī ke charāne (ghās khilāne) kā haq.

Pasture, v. t. Charānā yā khāne ke liye ghās maujūd k.

The farmer pastures fifty oxen—Woh kisāñ pachās bail charātā yā pachās
 bailoñ ko ghās khilātā hai.—*The land will pasture fifty oxen*—Us zamīn
 meñ pachās bailoñ ke khāne ki ghās hotī hai.

Pasture, *v. i.* Ghās charnā yā khānā; charnā.

Pat, *a.* Waqt jagah yā maqsad ke hasb-i-hāl; munāsib; subhīte kā; thik; durust; mauzūn (*Colloquial*). [se.]

Pat, *ad.* Thik munāsib waqt par; manq'e se; munāsabat ke sāth; subhīte

Pat, *v. t.* Ungliyon yā hāth se āhista āhista mārā; thapki d.; thapthapānā.

Patch, *n.* 1.—Paiwand; chakti; kapre kā tukrā jo marammat ke liye dūstre kapre meñ lagāyā jāe. [āye.]

2.—Paiwand sī koyī chīz; kisi chīz kā tukrā jo marammat meñ kām

3.—Sbishe wagaira kā tukrā jo pachchī-kārī meñ lagāyā jāe.

4.—Zamīn kā tukrā; qat'; chhotā tukrā jo 'alāhida ho.

5.—Reshamī kapre kā tukrā jisse chihre kā koyī 'aib chhipāyā jāe.

Patch, *v. t.* 1.—Paiwand lagānā; chakti lagānā; kapre kā tukrā sī-kar marammat kar-d. [mat k.; tīp-tāp k.; thop-thāp k.]

2.—Jā-ba-jā jo lagā ke marammat k.; bhadde taur par maram-

3.—Zebāish ke liye chihre par reshmī kapre ke tukre lagānā.

4.—Yukāyak yā jhatpat banānā; jhatpat yā bilā-libāz-i-silsila banā l.

To patch a quarrel—Yukāyak yā jhatpat jhagarne lagnā.—To patch up a negotiation.—Kisi bāt kā qaul-o-qarār jhatpat kar-l.—To patch, up, a story—Qissa jorā; bāt garhūā yā banānā.

Patchwork, *n.* Dāg-dozī; hazār-mekhī; jo tarah tarah ke tukron ko jo-kar banāyā jāe; koyi shai jiski tarkīb gair-mauzūn yā nā-munāsib ajzā se ho; koyi chīz jo bhadde taur par banāyī jāe; koyī chīz jismeñ jo yā paiwand lagāye jāen [ām; numāyān.]

Patent, *a.* 1.—Khulā; phailā; zāhir; chhipā nahīn; 'ayān; āshkārā;

2.—Jisko 'awāmu-n-nās parh sakeñ; 'ām.

“Said of a document conferring some right or privilege.” *Webster*

Patent, *n.* Woh sanad jiske rū se kisi shakhs yā fariq ko kisi amr kā istihqāq-i-khās diyā jāe; sanad jiske rū se kisi shakhs ko apni ijād ki-huyī chīz kī nisbat chand sāl ke liye istihqāq-i-khās hāsīl ho.

Patent, *v. t.* Sanad ke zarī'e se 'atā k., kisi ijād kā istihqāq-i-khās kisi shakhs ke liye hāsīl k.

Patentee, *n.* Woh shakhs jisko sanad ke rū se istihqāq-i-khās 'atā kiya jāe.

Paternal, *a.* 1.—Pidarī; bāp kā; ābāyī; jisse bāp kī sī tabī'at zāhir ho; jisse hidāyat yā ta'līm meñ mihrbānī pāyī jāe.

Paternal affection—Muhabbat-i-pidarī; bāp kī muhabbat.

2.—Pidarī; jo bāp se hāsīl ho (mile); ābāyī; maurūsī.

A paternal estate—Milk-i-ābāyī; bāp kī jāedād. [rāh; bāt.]

Path, *n.* 1.—Rāh; rāsta; tariq; guzar-gāh; ma'mulī rāh; baūdhī huyī

2.—Paidal (pā-piyāda) chalne kī tang rāh; pag-dandī.

3.—Kārrawāyī kā tariq; rāh; dhang; 'amal-dar-āmad kā tarz.

Pathetic, *a.* Jiskā dil par asar ho; jisse dil meñ dard riqqat yā ranj wagaira paidā ho; dard-angez; jigar-soz; dil-soz. [dard-nāki se.]

Pathetically, *ad.* Aise taur par ki dil par asar paidā ho; dil-sozi se;

Pathless, *a.* Jismeñ rāh na ho; jahān piṭī sarak wagaira na ho; jahān koyī ātā-jātā na ho; lā-guzar. [dard; dil-sozi; asar.]

Pathos, *n.* Woh shai jisse dil meñ dard afsos yā ranj wagaira paidā ho;

Pathway, *n.* 1.—Rāh; rāsta; pyāda-pā (paidal) chalne kī tang rāh;

2.—Tariq; tarz; dhang; 'amal-dar-āmad kā tariq. [pag-dandī.]

Patience, *n.* 1.—Sabr; tahammul; bardāsht; mustbat taklif mihnāt

yā ishti'āl wagaira kī hālat meñ mizāj^{ke} mutahammil nōne m. u.; kisi burāyī kā chupchāp sah leuā; dhīraj; subūrī; burd-bārī. [qāim r.

2.—Mihnat yā koshish meñ istiqlāl; sābit-qadmī; dhuun; mizāj kā Patient, a. 1.—Sābir; mutahammil; burd-bār; taklif ranj yā musibat wagaira ko chupchāp sah leue-wālā; kisi aise amr kī shikāyat na k.-w. jisse dil ko sadma pahūñcho; kisi hāt kī pairawī yā koshish meñ sābit-qadam; dhuun; dhīraj ke sāth mihaat k. w.; pitte-mār; gam-khwār. [andāz se ziyāda chāhne-wālā nahīn.

2.—Satr-o-qarār ke sāth kisi shai kā muntazir; jald-bāz nahīn; Patient, n. 1.—Woh shakhs yā shai jispar koyī khārījī asar pahūñche; woh shakhs yā shai jo kisi asar-i-berūnī ko bilā-ta'arruz qabūl kar-le.

2.—Mariz jo kisi mu'ālīj kā 'ilāj kartā ho; woh bimār jo kisi tabīb kā 'ilāj kare.

☞ "Generally used as a correlative to *physician* or *nurse*." Webster.

In-patient—Woh bimār jo shifā-khāne meñ rahne kī jagah aur khānā bhi pāye.

—Out-patient—Mariz jisko shifā-khāne se sirf dawāyeñ mileñ

Patiently, ad. Sabr ke sāth; tahammul ke sāth; dil-jam'ī se; jam'ī-yat-i-khātir se; be-sabri yā shikāyat ke sāth nahīn; sābit-qadmī se; istiqlāl ke sāth; dhīraj se; nā jāiz 'ujlat ke sāth nahīn. [alliq.

Patricidal, a. Pidar-kushī se muta'alliq; bāp ke mār dālne ke muta-Patricide, n. Pidar-kushī yā pidar-kush; bāp kā mār-dilnā yā uskā mārne-wālā. [ābāyī; jaddī; bāp-dādā kā.

Patrimonial, a. Maurūsī; jo mūrison se ha-zar'ā-i-wirāsāt hāsil ho; A patrimonial estate—Milk-i-maurūsī; jo haqqiyat mūrison (bāp-dādā) se hāsil ho.

Patrimony, n. Haq yā haqqiyat jo kisi ko wirāsāt ke rū se uske mūrison se hāsil ho; haqq-i-maurūsī; milk-i-ābāyī; bapautī; warsa; mūrās; irs; tarka. [chāhne aur uskī himāyat aur hifāzat k. w.

Patriot, n. Mulk-dost; watan-dost; hubbu-l-watan; apne mulk kā

Patriot, a. Jo apne mulk kī bhalāyī ke liye ho; uske liye zebā yā munāsib jisko apnī mulkī bihbūdī manzūr ho.

Patriotic, a. See *supra*. Jismeñ apne mulk kī muhabbat bhārī ho; jiske dil meñ hubb-i-watan kī tahrīk ho.

Patriotism, n. Hubbu-l-watani; jis shakhs meñ watan-dostī ho uskī khūbiyāñ aur ā'māl; mulk kī muhabbat (chāh).

Patrol, n. 1.—Rāt ke waqt faujī sipāhiyōñ kī gasht; sipāhiyōñ kā is garaz se rāt ko ghūm-phir ke gasht k. ki dekheñ kyā kaifiyat hai aur khaima-gāh kī nisbat kisi tarah kā khutkā to nahīn hai; shah-gard;

2.—Woh sipāhī jo rāt ko nigrānī ke liye gasht kareñ. [tilāya.

Custom's patrol—Parmit kā girdāwar; patrāul.

Patrol, v. i. Khaima-gāh wagaira ke gird gasht k.; gārad ke sipāhiyōñ (guard) kā har-chahār taraf ghūm-phir ke dekhnā kī kyā ho rahā hai; gasht k.; girdāwarī k.; tilāya-phirnā.

Patrol, v. t. Gasht k.; har-chahār taraf ghūmna-jaise santrī (sentry) kā.

Patron, n. Himāyat madad yā muhāfuzat k. w.; hāmī; madadgār; mu'in; dast-gir; murabbī; taraqqī meñ i'ānat k. w.; sar-parast; pusht-pauāh; pushtī-bān; bāñh-gahue w.

Patronage, n. Qism-i-khās kī dast-girī; kisi shakhs ke manshū meñ i'ānat; kisi mausūbe kī tāyīd; dast-girī; himāyat; sar-parastī; pusht-pauāhī; mihrbānī yā i'ānat.

Patronize, v. t. Kisi ki himāyat yā dast-gīri k.; sahārā d.; madad d.; mu'ān h.; hūmī h.; 'ināyat (mihrbānī) k.; pardākht k.; qāim-o-bar-qarār r.; tāyid k.; pushtī d.; taraqqī meñ madad d.

Patronymic, n. Mardōñ yā 'auratōñ ke nām jo unke wālidain yā mū-risōñ se nikleñ; kunniyat; all; khāndānī nām.

Patter, v. i. Parparānā; tartarānā; patpatānā.

Pattern, n. 1.—Asl jiskī naql banāyī jāe; khāka; dhāncha; namūna; naqsha; woh shai yā fi'l jiskī taqlid kī-jāe.

The pattern of a machine—Kal kā namūna.—A pattern of patience—Sabr kā namūna ya'nī isqadar sūbir ki usko dekh-kar dūstre bhī subūrī ikhtiyār karēñ.

2.—Woh juz jisse kul kī sūrat yā sifat ma'lūm ho; namūna; bāngī; kisi aisi shai kī tarz (uskī tarah) jismēñ bel-būṭe wagairā hoñ.

A pattern of cloth—Kapre kā namūna.—Chintz of a beautiful pattern—Khūb-sūrat qism kī chhiṭ; tarahdār chhiṭ.

2.—Pahinno ke kapre (poshāk) kā namūna.

Pattern, v. t. 1.—Naql utārnā; taqlid k.; kisi kī nazir dekh-kar kuchh k.; naqsha utārnā; khāka khaiñchnā.

2.—Bataur nazir ke kām ānā; tamsil h. [taqlid k.; utārā utārnā. To pattern after—Dekhā-dekhi k.; pairawī k.; jaisā dūsrā kare waisāhī k.;

Paucity, n. Ta'dād yā miqdār meñ kamī; qalilu-t-ta'dādī; qalilu-l-miqdār h.; qillat; kotāhī. [kare; kangāl.

Pauper, n. Garīb shakhs; mufliṣ; itnā muhtāj ki khairāt par guzrān

Pauperism, n. Mufliṣī; be-istitā'atī; auqāt-basarī kā zarī'a na r.; isqadar muhtāj h. ki khairāt par basar karnā pare. [muhtāj banā d.

Pauperize, v. t. Mufliṣ banā d.; iflās kī hālat meñ kar d.; kangāl kar d.;

Pause, n. 1.—Sukūn yā qarār-i-'arizi (zarā sā ṭhahar jānā); kisi fi'l ke daurān meñ thoṛī sī rukāwaṭ; ṭhaharāw; rukāwaṭ. [dubdhā.

2.—Shubhe kī wajh se rukāwaṭ; taammul; pas-o-pesh; āgā-pīchhā;

3.—Parhne yā bolne meñ khafīf sī rukāwaṭ (zarā sā ṭhahar jānā).

4.—Kisi tahrir kā daf'; likhne meñ ek mazmūn ko ek jagah khahatm karke dūstre kā nayā daf' qūim k.

Pause, v. i. 1.—Kisiqadar (thoṛī der tak yā zarā sā) ṭhahar jānā; kuchh der tak kisi kām kā k. band kar d.; bolne wagairā meñ zarā ruk jānā; kuchh der tak band-rab jānā; ṭhahar jānā; taammul kar jānā;

2.—Ruk jānā; hote hote kuchh der ke liye band ho-jānā. [dam l.

To pause upon—Kisi bāt kī nisbat gaur k.; kisi shai kī nisbat soch meñ h.

Pausingly, ad. Rukāwaṭ ke sāth; ruk ruk ke; ṭhahar ṭhahar ke; ba-taammul.

Pave, v. t. 1.—Ghorōñ gāriyōñ yā paidal chalne wāloñ ke āram ke liye patthar yā iñṭ kā farsh banā d.; kisi saḥt chiz se farsh-bandī k.; kharanjā banānā; chahkā lagānā. [kar d.; āsān k.

2.—Rāsta banānā; rāh nikālñā; kisi shai kā jāri h. yā honā sahl

Pavement, n. Farsh; kharanjā-bandī; chahkā; patthar yā iñṭ wagairā zamīn par biohhā-kar aīsā rāsta banā d. ki āne-jāne meñ āram mile.

Pawn, n. 1.—Koyī māl asbāb yā chiz jo rupaye qarz lene kī hālat meñ bataur kafālat ke dāin ke pās rakh dī jāe; girwī; bandhak. [Webster.

“Applied only to goods, chattels, or money, and not to real estate.”

2.—Kisi wa'de ke pūrā karne ke liye shart.

In pawn, at pawn—Marhūn; giro; makfūl; aṭā-huā.

Pawn, v. t. 1.—Giro r. yā mārūnā; bandhak k.; rupaye qarz lene ki hālat meñ koyī māl-asbāb maksfūl k. [lagānā; hoj badnā.

2.—Kisī wa'de ke ifā karne ke liye mashrūt k.; bāzī lagānā; shart **Pawn-broker, n.** Jo koyī jins rakh-kar rupaye qarz de; girwī-gaṭṭhe k. **Pawn-broking, n.** Girwī-gaṭṭhe k. roz-gūr; giro-dārī. [roz-gūr k. w.

Pawnee, n. Woh shakhs jiske pās koyī chiz giro rakkhī jāe; girwī l. w.

Pawner, } n. Giro r. w.; woh shakhs jo chiz giro rakh-kar rupaye qarz le.
Pawnor, }

Pay, v. t. 1.—Khidmat wagaira kī 'iwaz meñ jo kuchh kisī k. pānā ho use bhar d.; kisī ke dāin k. ifā k.; mu'āwaza-i-wājib k.; badlā ('iwaz) d.; ajr d.; qarz chukā d. (bhar yā patā d.).

2.—Badlā d.; jo kuchh nuqsān kisī se pahuñchā ho uskā 'iwaz mu'āwaza k.; sazā k.; dānd d.; mārūnā.

3.—Wa'de wagaira ke rū se jis amr k. farz ho uskā k.

4.—Apne buzurg (bare) kī jānib apnā farz adā k.; shāistagi yā aḳhlāq k. jo kuchh muqtazā ho uskā k.

To pay respect to a magistrate—Majistret kī ta'zīm k.—To pay due honour to parents—Wālidāin kī wājib tauqir k.—To pay off—(a) Haqqu-l-khidmat dekar rukhsat kar d. (b) Badlā l.; sazi d.; jazā d.—To pay on—Mārte jānā; zarb par zarb lagāte jānā; aur zor se mārūnā (Colloquial).

Pay, v. t. Mu'āwaza k.; jo kuchh sarf pare yā taklīf ho uskā munāsib 'iwaz d.; is qism k. h. ki usse kharch k. mu'āwaza yā naf' ho; jis-qadar koshish yā mihnāt darkār ho uske lāiq h.

To pay for—(a) Talāfi k.; badlā d.; kisī bāt k. sadma uṭhānā. (b) Kisī shai k. badal d.; kisī shai k. sarfa d.; kisī bāt meñ jo kuchh kharoh pare uskā d.; dānd bharnā; bharnā bharnā; tāwān d.

Pay, n. 'Iwaz; mu'āwaza; badlā; ajr; dām; qimat; ajr; haqqu-l-khidmat yā mihnāt; ajūra; mihnātāna; mazdūri; mushāhara; tankhwāh; darmāha; mahīna; mawājib; kirāya; jo kuchh kisī chiz ke badle meñ diyā jāe.

Payable, a. Diye jāne ke lāiq; jiskā diyā jānā munāsib ho; jo diyā jā-sake yā denā ho; jo wājib taur par kisī se kisi ko pānā ho; wājibu-l-adā; jo jāiz taur par dilāyā jā sake.

Pay-bill, n. Fard-i-dādni; chitṭhā; jo kuchh rupaye mazdūroñ yā sipāhi-yoñ ko wājibu-l-adā hoñ unki fard (chitṭhā).

Pay-day, n. Rupaye dene yā qarz ke adā karne k. dīn; jis dīn mazdūri yā rupaye dene k. wa'da ho. Roz-i-hisāb yā shumār; yaumu-l-jazā.

Payee, n. Jis shakhs ko rupaye denā chāhiye; woh shakhs jiskā nām hundāvi wagaira meñ is garaz se likhā jāe ki uske rupaye usko milēñ khwāh us shakhs ko diye jāen jise dene k. woh hukm de; yā-binda-i-zar; pāne-wālā. [uske rupaye qābiz-i-hundī ko dilāye jāen.

Payer, n. Dene wālā. Woh shakhs jiske ūpar hundī likhī jāe aur jisse

Pay-master, n. Dene wālā; jo shakhs kisī ko uskī ūjrat wagaira de; fauj wagaira meñ woh afsar jiske zimme logon ke mushūhare k. d. ho; bakhshī; fotā-dār.

A good paymaster—Kharā d. w.; rupaye nāk par dhar d. w.; jo rupaye ke dene meñ tālmatol na kare; khari asāmī. A bad paymaster—Jo diqqat se (tālmatol karke) rupaye d.; jo mal-māl-ko rupaye de; jo dene meñ kharāyī na rakkhe; lichar asāmī.

Payment, n. 1.—Denā; adā k.; chukā d.

2.—Jo kuchh diyā (adā kiyā) jāe; kisī dain yā wa'de ke ifā meñ jo kuchh diyā jāe; rupaye jo diye jāen; mu'awaza; badlā; jazā; sazā yā ta'zīr-i-munāsib. [bakhshī-khāna.

Pay-office, n. Woh jagah yā sarishta jahāñ sarkārī dūyūn adā kiye jāen;

Payer, n. (Law) Same as Payer (*q. v.*) and distinguished from the payee.

Peace, n. 1.—Sukūn yā qarār kī hālat; takhallul yā pareshānī kā na h.; āram; amn-o-amān; sannātā.

2.—Larāyī kā na h.; jang se barāt yā uskā band ho-jānī; sulh; āshtī; amn; dūsrī qaum se larāyī kā na h.; mulk meñ danga-o-fasād kā na h.; khāngī jhagre-takrār yā nizā' kā na h.

3.—Woh amn-o-amān jo qūnūnāñ honā chāhiye; 'awām kī khairi-yat; 'awām meñ danga-o-fasād kā na h.

To keep the peace—Hifz-i-amn r.; danga-o-fasād na k.—To break the peace—Danga-o-fasād k.; naqz-i-amn k.; 'awām ke amn meñ futūr dālnā.

4.—Dil meñ khauf gusse yā fikr wagaira kā na h.; qarār; diljam'i; jam'iyyat; taskīn; itmīnān; sulh. [mel; ittifaq; banāw; mel-jol.

5.—Jin shakhsoñ meñ nizā' (takrār yā ikhtilāf) ho unke mābain sulh; *अथ* "Peace is sometimes used as an exclamation in commanding silence, quiet, or order." Webster. Chup! Khūmosh! Gul (shor yā dhūm) na machāo! Shor-sharāba na karo!

At peace—Sulh kī hālat meñ; larāyī takrār khusūmat yā khāna-jangī wagaira meñ masrūf nahīñ.—Justice of the peace—Ek adnā qism kī hukūm jise 'adālatāñā ikhtiyārūt hūsil hon. —To hold one's peace—Chup rahnā; khūmosh rahnā; apne khayālāt kī izhār na k.; dabe-dabāye baithe rahnā; na bolnā; muñh na kholnā—To make one's peace—Sulh k. yā karānā; gusse yā khusūmat ko dabā d.—To make peace—Larāyī band kar d.; jhagṛā takrār yā dushmanī wagaira rahne na d.

Peaceable, a. 1.—Jab larāyī balwa yā danga-o-fasād wagaira na rahe; jab sulh yā amn-o-amān rahe; jab dūsrōñ se larāyī na rahe.

2.—Sulh par māl; jiskī tabī'at meñ sharr-o-fasād na ho; āshtī-pasand; jisko larāñā-bhīrñā achchhā na ma'lūm ho.

3.—Jismeñ fikr yā intishār na ho jaise tabī'at; mutmayin; bā qarār.

4.—Jo mār-pīṭ yā qatl wagaira kī wajh se na ho; gaur-tabī'ī nahīñ jaise maut. [fasād; bilā intishār; bilā takhallul.

Peaceably, ad. Sulh ke sāth; be-jang-o-jadal; chup-chup; be-fitna-o-

Peaceful, a. 1.—Jab yā jahāñ sulh ho; jab yā jahāñ larāyī hangāma yā sharr-o-fasād wagaira na ho; jiswaqt yā jis jagah amn-o-amān ho.

2.—Jisse sulh (āshtī) paidā ho—jaise kalām; mulāim; jisse sunne wāle ko ishtī'āl na ho. [chāp; āhistagī se.

Peacefully, ad. Sulh ke sāth; begair jang yā danga-o-fasād ke; chup-

Peace-maker, n. Sulh karāne wālā; mel (milāp) karāne w.; jo larne wāloñ meñ sulh (mel) karā de.

Peal, n. Woh baland āwāz yā āwāzeñ jo ghaṭoñ ke bajne bā-laloñ ke garajne topon ke chhūṭne logon ke hujūm meñ unke shor-o-gul machāñ wagaira se paidā hon; ghaughanāhat; gargarāhat; garaj; dandanāhat; gul-ga-pāra; shor.

Peal, v. i. Baland aur gahrī āwāzeñ paidā k.

Peal, v. t. 1.—Shor se bhar d.

- 2.—Bajānā; āwāz paidā k.; mashhūr k.
- Pearl, *n.* 1.—Motī; dur.
- 2.—Koyī besh-qīmat chīz; gauhar; jauhar.
- Artificial pearls—Banāye huye (wasnū'i) 'motī; bārīk shīshe ke bane huye
motī jo sūrat aur āb meñ asli motī se hote haiñ.
- Pearl, *v. t.* 1.—Motī jāna yā gūndhuā; motī lagānā yā tākknā.
- 2.—Motī kī shakl aur sūrat kā banānā.
- Pearl, *v. i.* Motiyon se mushābahat r. (ukī mānind h.).
- Peasant, *n.* Dehātī ādmī; dihqān; kisān; khetihār; khetī-bārī k. w.
- Peck, *n.* 1.—Khushk chizon kā ek paimāna.
- 2.—Bahut; bahut sī; kasrat se—(*Colloquial*).
To be in a peck of troubles—Bārī musibateñ jhelnā; anwā' aqsām ki taklifon
meñ muhtālā h. (bahut dukh pānā yā uṭhānā).
- Peck, *v. t.* 1.—Chonch mārñā; chonch ghuser d.
- 2.—Kisī nok-dār bathiyār se mārñā; kudālī wagaira se khodnā.
- 3.—Chonch se uṭhā l.; chūgnā; tūgnā; chunnā.
- Peck, *v. i.* Chonch se yā usīkī mānind kisī dūsrī chiz se mārñā.
To peck ut—Khafif zarb lagānā (halkī mār mārñā); khafif khafif 'aib nikālñā
(nukta-chini k.).
- Peculate, *v. t.* Sarkārī māl tasarruf kar-jānā; sarkārī rupaye-paise jo
amānatān sipurd hoñ unko churā l.; gabn k.; khurd-burd k.; churānā.
- Peculation, *n.* Us sarkārī māl yā rupaye-paise kā gabn-o-tasarruf jo
intizāmān yā kharch ke liye kisī ko sipurd hoñ; zar-i-sarkārī kā
khurd-burd; tagallub-tasarruf. [khiyānat k. w.]
- Peculator, *n.* Zar-i-sarkārī kā gabn-o-tasarruf k. w.; amānat meñ
- Peculiar, *a.* 1.—Ek hī shakhs kā; shakhs-i-wāhid se maḥsūs; jo dūron
ko na ho; nij kā; zātī masraf kā; 'āin nahīñ; khās; maḥsūs.
- 2.—'Ajīb; anūṭhā; nīrālā; khās qism kā. [kā khās māl.]
- Peculiar, *n.* Māl jis meñ dūsrē kī sharākat (dūsrē kā sājhā) na ho; kisī
- Peculiarity, *n.* Woh shai jo kisī shakhs yā chiz ke liye maḥsūs ho; jo
ek hī shakhs yā chiz se ta'alluq rakhe yā us meñ pāyā jāe; khūsū-
siyat; ikhtisās; nīrālāpan.
- Peculiarize, *v. t.* Maḥsūs k.; khās qism kā banānā.
- Peculiarly, *ad.* Khās tarz par; khāssatan; bi-ṭ-takhsīs; 'ajīb tarah se;
gair-ma'mūlī taur se. [kī sharākat ke ho.]
- PECULIUM, *n.* Māl jo kisī kī nij kā khwāh 'alāhida yā begair dūsrē
A woman's peculium—Stridhan. [bat r. w.]
- Pecuniary, *a.* 1.—Rupaye-paise khwāh daulat yā māl-o-matā' se nis-
- Pecuniary losses—Rupaye-paise yā daulat kā nuqsān.
- 2.—Naqdī.
- A pecuniary penalty—Tāwān-i-naqdī. [bansāwli.]
- Pedigree, *n.* Mūrison kā silsila; nasl; khāndān; shajra; kursī-nāma;
- Peel, *v. t.* 1.—Chhilkā yā chhāl khīnch-kar nikāl l. ya'nī hāth se chhil
1. par koyī chhuri wagaira kām meñ na lānā. [chhāl khānch-kar tor l.]
To peel an orange—Nārangi kā chhilkā chhilnā—To peel a tree—Darakht kī
“When the knife only is employed, the operation is called *paring*,
as, to *pare* an apple.” Webster. [kāṭnā; muqashshar k.]
- 2.—Jānwar kī khāl udherñā yā darakht wagaira kī chhāl torñā yā
Usually with off. [rahne na d.]
- 3.—Nangā kar-d.; lūṭ l.; lūṭ-pāṭ k.; mūṇṇā; sar ke bāl tak

Peel, v. t. Chhil jānā; tukhar yā udhir jānā.

☞ "Often used with an *adverb*, as *readily*, *easily*, &c." *Webster*.
It *peels easily*—Yah sahl meñ chhil jātā hai.

Peel, n. Kisi chiz kā chhilkā yā post; qishr.

The *peel* of an orange—Nārangī kā chhilkā.

Peep, v. t. Dekh parne laguā; namūd h. shufū' h.; nikalnā; tulū' h.; pahle-pahal apnī sūrat dekhānā; kisi shai kā aisi jagah barāmad h. (nikalnā) jahāñ woh chhipī rahī ho;—jhāñknā; āñkhen dabā ke dekhnā.

Peep, n. Namūd-i-awwal; pahle-pahal sūrat kā dekhānā; jhāñkī; fireb kī chitwan; kisi shai kā aisi jagah se namūd h. jahāñ woh chhipī ho.

Peep-hole, } *n.* Sūrākh yā shigāf jisse koyī tāke par dūsrā shakhs
Peeping-hole, } use dekh na sake.

Peer, n. 1.—Rutbe sifāt jauhar-i-zātī yā tariq wagaira meñ dūsrē ke barābar; barābar; hamsar; sāñī; joṛā.

2.—Ham-'asr; sāthī; ham-jolī; rafiq; yār; ham-chashm.

3.—Amir; nuwwāb. [be-misāl; yaktā; sab se barh-kar.

Peerless, a. Jiske barābar (muqābil) dūsrā na ho; lā-sāñī; lā-jawāb;

Peevish, a. Chīchīrā; jo jald khijlā uthe; tuuuk-mizāj; zūd-ranj; jis-kā khush k. mushkil ho; kalima-i-shikāyat har-dam zabān par lāne w.; tund-khū; jhagrālū. [wāyī; tunāk-mizājī; zūd-ranjī.

Peevishness, n. Chīchīrāpan; shikāyat par mailān; tursh-mizājī; kar.

Pellucid, a. Jismeñ raushnī kā guzar ho; nihāyat sāf; sheffāf; andhā nahiñ.

☞ "A *pellucid* is distinguished from a *transparent* body in not giving distinct vision of illuminated objects seen through it." *Webster*.

Pelt, v. t. Kisi chiz ko phenk-kar mārñā.

To *pelt* with stones—Patthar phenk-kar mārñā.

Pen, n. 1.—Qalam; kilk; khāma.

A quill *pen*—Par kā qalam.—A gold *pen*—Sone kā qalam.

2.—Likhne wālā; kātib; muushī; muharrir.

Pen, v. t. Likhñā; qalam-band k.; tahrir k.

Penal, a. 1.—Jismeñ jarām (jurmon) kī ta'zīr (sazā) muqarrar ho.

A *penal law*—Qānūn-i-ta'zīrī.—A *penal clause*—Ta'zīrī daf' shart yā madd.—

A *penal provision*—Sazā kā hukm.

2.—Jiske bā'is yā badle meñ sazā lāzim āye; wājibu-t-ta'zīr.

A *penal act* or offence—Fi'l yā jurm jo sazā ke qābil ho.

3.—Jo ta'zīran ā'id kiyā jāwe (bataur sazā ke qāim kiyā jāe).

Penal interest—Sūd jo ta'zīran (tāwān ke taur par) dilāyū jāe.—*Penal code*—

Jarām kī ta'zīr se muta'alliq qawānīn kā majmū'a; majmū'a-i-ta'zīrāt.—

Penal laws—Woh qawānīn jinke rū se koyī fi'l mamū' ho aur jiske karne ke badle meñ koyī sazā muqarrar ho; qawānīn-i-ta'zīrī.

Penalty, n. 1.—Sazā; ta'zīr; kisi jurm kī sazā; woh sadma-i-zātī yā muta'alliq-i-jāedād jo qānūn yā fāisala-i-'adālat ke rū se ta'zīran (sazā ke taur par) kisi jurm ke karne ke 'iwaz meñ qāim kiyā jāe.

☞ "A *fine* is a pecuniary *penalty*—The usual *penalties* inflicted on the person are whipping, cropping, branding, imprisonment, hard labour, transportation, or death." *Webster*.

2.—Woh sadma jo kisi shart kī ta'mil na karne kī hālat meñ koyī mu'āhade ke zar'e se uthānā qabūl kare; woh rupaye jo kisi zar-i-ma'hūd ke na dene khwāh kisi mu'āhade kī ta'mil na hone kī wajh se kisi ko bataur tāwān ke dene parēñ; tāwān; dānd; nuqsān.

On or under penalty of—See *Paib; n.*

Penance, n. Woh jismāni taklif wagairā jo kisī shakhs ko apne gunāhoñ kī pādāsh meñ apne dīn ke hādi ke hukm se uṭhānī paṛe kḥwāh jo gunah-gār kḥud-ba-kḥud apne afsos ke zāhir karne ke liye nṭhāye; pachhtāwā; kaffāra; tawbāh; prāyāschhitta.

To do penance—Taubā k.; prāyāschhitta k.; apne gunāhoñ par afsos zāhir karne ke liye roza (brat) wagairā. r.

Pendency, n. Gair-munfasila rahne kī hālat; daurān; dāir rahmā.

During the pendency of a suit or petition—Jab tak kisī muqaddame yā darḥwāst kā faisala na ho; daurān-i-muqaddama yā darḥwāst tēn (tā-in-fisāl yā tai pāne uske; jab tak woh zer-i-tajwiz rahē).

Pendent, d. l.—Mu'allāq; ūpar se sañbhālā huā; laṭaktā huā; āwezāā.

2.—Niklā huā; ubhṛā huā; ūpar se laṭkā huā.

PENDENTE LITE, [Lat.] (Ldw) Daurān-i-muqaddama meñ; jab muqaddama chal rahā ho (jīn aiyām meñ usmeñ kār-rawāyī ho rahi ho.)

Pending, p. a. Gair-munfasila; zer-i-tajwiz; jo tai na pāyā (faisal na huā) ho.

A pending suit—Muqaddama jo gair-munfasila (zer-i-tajwiz) ho.—*A list of pending cases*—Marjū'a (mutadāira yā gair-munfasila) muqaddamāt kī fihrist.

Pending, prep. Daurān meñ; dāir rahne kī hālat meñ; darmiyān; tak; tā; jab tak ki fulān amr na ho yā woh qāim rāhe.

This was done pending the suit—Yah bāt tā-tasfiya-i-muqaddama kī-gayī.—

The prisoner was released on bail, pending the decision of his appeal—

Apne apil ke faisale tak (tā-infisāl-i-apil apne) qaidi zamānat par chhor diyā gayā (rihā huā).

[kisī ke bhitar jagah kar l.

Penetratē, v. t. l.—Andar dākhil h.; bhitar ghūs yā paith jānā; dhañsnā;

2.—Dil par asar k.; ma'lūm karānā; dil meñ jagah k.

3.—Dil meñ ghūsā; man meñ paithnā; jī meñ paithnā; kisī shai ke mazmūn yā ma'nī ko pahuñchnā; samajhnā; bāt ko pahuñchnā yā usko pā-jānā; 'aql se daryāft k.; magz-i-sukhan ko pahuñchnā.

Penetratē, v. t. Guzarnā; jagah k.; samajh meñ ānā; ma'lūm h.

Penetrating, a. l.—Dūsri shai meñ ghūsne kī quwwat r. w.; ghūsne w.;

2.—Zukī; tez; mumaiyiz; jald samajhne w. [tez; pār kar-jāne w.

A penetrating mind—Tez tabī'at; aisi tabī'at jo bātoñ ko jald samjhe.

Penetration, n. l.—Ghusnā; paithnā yā paith; dukhūl.

[fahmī.

2.—Tabī'at kī tezi; zihānat; dūr-binī; dūr-andeshī; tez-nazarī; tez-

A man of great penetration—Aisī shaḥs jiski tabī'at nihāyat tez ho; jo bātoñ meñ kḥūb ghūse paithē yā dūbe kḥwāh unko jhaṭpāṭ samajh jāe.

Penetrative, a. l.—Ghūshne w.; paithne w.; tez; zīrak; samajh-dār;

2.—Dil par asar paidā karne kī quwwat r. w. [bārik-biñ.

Penitence, n. Pachhtāwā; ranj; gunāhoñ par dil kā ranjida yā mutaas-sif h.; tauba; istigfār; pashemānī.

Penitent, a. Gunāhoñ yā taqsīroñ par ranj yā afsos k. w.; pachhtāne w.; apnī gunah-gārī par sachche dil se afsos k. w. aur apnī tayīn sudhārne par kamar-basta; tauba k. w.; peshemān.

Penny, n. l.—Ek Angrezī sikka jo māliyat meñ shilling ke bārahweñ

2.—Koyī chhotī raqam; paisā; kauṛī. [hisse ke barābar hotā hai.

He will not lend a penny—Woh takā bhī (koyī kḥatīf raqam bhī) qarz nahīn detā.—*To turn an honest penny*—Imāndārī se paisā kamānā.

Penny-wise, a. Chhoti chhoti raqmeñ bachāne aur baṛi raqmeñ luṭāne w.; baṛe baṛe kāmōñ meñ kañjūsi k. w.

Used chiefly in the phrase *penny-wise and pound foolish*—Ashrafyāñ luṭāne w. aur koelōñ par mulir k. w.

Pension, n. Woh zar-i-mu'ayan jo kisi ko uski khidmat-i-sābiqa ke lihāz se diyā jāo; jo kuchh kisi ko waqt-i-mu'ayan par tark-i-mulāzamat karne khwāh pīrāna-sāli yā mu'zūrī wagnā ki wajh se diyā jāe; jo kuchh un sipāhiyōñ ko sarkār se diyā jāo jo apne kām se ma'zūr ho-jāeñ yā jo kuchh aise sipāhiyōñ ke bāl-bachchoñ ko mile jo laṭāyī meñ kām āyēñ; wazīfa; alūfa; inglis; pinshin. [mu'ash d.]

Pension, v. t. Kisi ko wazīfa d.; khazāna-i-sarkārī se sālāna mudad-i-Pensionary, **a.** 1.—Wazīfa pāne w.; jiski parwish wazīfe se ho.

2.—Wazīfe kā.

Pensioner, a. Wazīfa-dār; pinshin-dār; inglis pāne w.

Pensive, a. 1.—Soch meñ yā udās; baṛe soch-bichār meñ; baṛi fikr meñ; har dam soch meñ aur gamgīñ rahne w.

2.—Jisse soch aur udāsi zāhir ho. [gīñ se.]

Pensively, ad. Udāsi ke sāth; soch ke sāth; baṛi fikr yā kisiqadar gam-Pensiveness, **n.** Fikr yā fikr mandī; udāsi; soch; gam-gīñ; dil-gīñ.

Penurious, a. 1.—Jisse qillat yā kamī zāhir ho; kam; qulil; jo kasrat se yā māl-ā-māl na ho.

2.—Rupaye-paise (zar) kā isti'māl nihāyat hī bachā bachī ke ar-tangī se k. w.; baṛā hī kañjūs yā makkhī-ehūs; abkhal. [abīñ.]

Penury, n. Be-bazā'atī; kisi tarah ki āmadani kām na r.; muhtājī; tī not dastī; tihī-dastī; muslisī; garībī. [ster.]

Peon, n. Chhaprāsī; piyāda; muzkūrī; dustakī.

People, n. 1.—Kisi jamā'at bulde shahr yā qaum ke ashkhās; log.

The English *people*—Inglisān ke log; Angrez. The Indian *people*—Hindustān ke log; Hindustānī.

“In this sense, the word is not used in the plural, but it comprehends all classes of inhabitants, considered as a collective body, or any portion of the inhabitants of a city or country.” *Webster*.

2.—Be likhe-parhe log; nā-khwāñda log; juhulā.

3.—'Awām-u-n nās; 'ām qism ke ādmī; rutbe wāle nahīñ.

4.—Kisi khās qism ke log; kisi qaum yā jamā'at ke juzwī log.

5.—'Umūman sab log; ashkhās. [um'mūr k.]

People, v. t. Bā-hindoñ se ābād k.; rahne wāloñ se basānā; ābād k.;

Per, prep. [Lat.] Ba-zarī'n; ba-wasūtāt; ma'rifat; se; hāth se; sihab; wāste; fī; har; pichhe; dar.

Send the money *per* bearer—Rupaye bāmīl ke hāth (jo shakhṣ chitṭhī lejātā hai uski ma'rifat) bhej do. His wages were two rupees *per* day—U-kā ajūra do rupaye roz ke hisāb se thā; woh do rupaye roz ujrat pātā thā.—So much *per* man—Fī kas (ādmi pichhe yā har ek ādmi ke liye) i-qadir.—*Per annum*—Fī sāl; sālāna; har sāl; ek baras ke liye.—*Per capita*—(a) Fī kas; fī sar. (b) (Law) Bī-r-rās; apne khās haq ke zarf'o se.—*Per centum* (usually abbreviated to *per cent.*)—Fī sad; saikarē par yā saikarā pichhe.—*Per contra*—Bī-l-aks; kisi ke khilāf yā bar'-aks.—*Per curiam*—(Law) 'Adālat ki jānib yā taraf se; 'adālat se. *Per diem*—Fī yaum; yaumiya; ek roz yā din kā; rozānā.—*Per fraudem* (Law)—Fareb se.—*Per mensem*—Māhāna; fī

māh; mahina; mahine pichhe; mahine meñ yā har mahina.—*Per quod*—Jisso; jiske bā'is.—*Per saltum*—Jant karke (jhapaṭke); dū'atan; yakṣyak; sidhe—*Per se*—Fī-nafsilī; āp-hi-ap; khud—*Per stirpes* (*Law*) Bi-l-uṣṣil; mūrisoñ ko haq yā zarī'e se; wīṣṣ-atan yā wīṣṣ-at ke haq ko rū se.—*Per testes*—Gawāhoñ so.—*Per totam curiam*—Kul 'adūlat se; ijlās-i-kāmil se; sab hāki-moñ kī tajāz so.

Peradventure, ad. Ittifāqan; shāyad; mumkin hai; ho saktā hai.

Perceivable, a. Ma'lūm kiye jāne ke qābil; jisko dīl se jān sakeñ; jo hawās-i-khamsa ko mahsūs (ma'lūm) ho-sake; jisko dekh sun sūñgh ohakh yā ma'lūm kar sakeñ. [ho-sake.

Perceivably, ad. Aisi tarah par ki ma'lūm ho-sake; aisā kī mahsūs

Perceive, v. t. 1.—Hawās-i-khamsa yā jism ko ā'zā ke zarī'e se khārijī ohizoñ kī kaifiyat daryāft k.; ma'lūm k.; mahsūs k.

2.—Jānū; samajhnā; 'aql se dekhuā yā ma'lūm k.; sach samajhnā; lihāz k.; musāhada k.; tamīz k.

3.—Kisī shai kā asar pahūchnā.

Percentage, n. Kuṣṣishan yā mahsūl wāgaira jo saikaro par diyā jāe.

Perceptible, a. Jo mahsūs ho-sake; ma'lūm hone ke lāiq; jisko hawās-i-khamsa se daryāft kar-sakeñ; qābil-i-id'āk yā tamīz

Perception, n. 1.—Hawās-i-khamsa yā 'aql ke zarī'e se ma'lūm k.; zihn 'o ma'lūm k.; tahsī; khārijī aṣhyā kā 'ilm jo dīl ko ho.

—Idrāk; fahm; samajh; khayāl; tasawwur. [baitḥnā; baitḥnā.

1, v. t. Addē yā ohlatrī wāgaira par kisī parind kā baitḥnā yā ā-

Penet v. t. Addē wāgaira par baitḥnā.

Perce, ad. Ittifāq se; ittifāqan; shāyad; sanjog se; qazī-kār.

Perforily, ad. Qat'ī taur par; yaqīnī taur par; is tarah kī phir bahs kī gunjāish na raho; do-tūk; pakkā.

Peremptory, a. 1.—Jismēñ bahs yā hujjat kī gunjāish na raho; sarīhī; sāf-sāf; qat'ī; do-tūk; be-chūñ-o-churī; tahakkumīna; nātiq; mut-laq; jo rad hītil yā mansūkh na ho-sake; jo palat na sako.

A *peremptory order*—Hukm-i-nātiq; qat'ī hukm ya'nī hukm jo phir na badlo; pakkā hukm. A *peremptory sale*—Qat'ī bai' yā nilām; bai' jo rad na ho-sake (palat yā miṭ na sako).

2.—Rie yā tajwīz meñ mustahkam; mustaqil. [istihqāq.

Peremptory challenge (Law)—Bilh izhār-i-wajh alī-i-jāri par i'tirāz yā uskā

Perfect, a. 1.—Pārā; kāmil; nāqis (adḥūṭā) nahīñ; gair-mukammal nahīñ; jismēñ kul zarū'ī bāteñ hoñ; be-'aib; be-kam-o-kāst; ghaṭ-barḥ nahīñ; tamīm-o-kamāl.

2.—Kisī bāt meñ kāmil (usko pūrī pūrī jāne w.); kisī fan meñ bakhūbī māhir. [meñ; sahīha-l-'aql.

3.—(a) Zātī khūbiyōñ meñ kāmil; kāmil; siddh. (b) Apne hawās

Perfect, v. t. 1.—Takmila k.; takmil yā kamāl ko pahūchnā; is tarah par pūrā kar d. ki kisī tarah kī kamī na rah jāe; kisī shai ke liye jo kuohh lawāzim hoñ un sab ko yakjā kar d.

2.—Aisā sikhlanā ki koyī kunh bāqī na rah jāe; kisī fan meñ pakkā (kāmil yā māhir) kar d.

Perfection, n. 1.—Kamāl; puṣhtagī; ustādī; kisī shai kā pūrā pūrā jānū (usmeñ māhir h.); jo sifuteñ zarūrī hoñ un sab kā r.

2.—Woh sifat jauhar yā tahsīl jo ba-darja-i-gāyat 'umda yā girān-bahā ho; koyī baṛī yā kamāl darje kī khūbī.

Physical perfection—Kisī qudratī shai meñ uskī quwwaton yā sifaton kā pūrā pūrā aur mazbūt aur uske kulajzā meñ lāham ma'qūl munāsabat kā h.—

Moral perfection—Kul zātī khūbiyon aur ausāf kā pūrā pūrā r.—*To perfection*—Pūrā pūrā; tamām-o-kamāl; kāmīl taur par; baṛī hī 'umdagi ke sāth.

Perfectly, ad. Pūrē taur par yā pūrē darje ko; tamām-o-kamāl; tamām-tar; bil-kul; sarāsar; ṭhik-ṭhik; sahīh-sahīh; ba-hama-wujūh; har tarah par.

Perfidious, a. 1.—Be-īmān; bad-'ahd; i'tibār kī hālat meñ dhokhā d. w.; dagā-bāz; be-wafā; jhūṭhā; khāyīn; bad-diyānat jaise shakhs; jo bad-niyatī yā qaul ke khilāf kare.

2.—Jo dagābāzī kī niyat se ho; jismeñ dagā yā fireb hō; be-īmānī kā; farebī jaise fi'l. [dhokhā deke.]

Perfidiously, ad. Dagābāzī se; fireb se; be-īmānī se; be-wafāyī se;

Perfidy, n. Be-īmānī; bad-'ahdī; be-wafāyī; namak-harāmī; dagā-bāzī; khiyānat; aisa fi'l jisse i'tibār jātā rahe.

“*Perfidy* is not applied to violations of contract in ordinary pecuniary transactions.” *Webster*. [sālānā; barmānā.]

Perforate, v. t. Sūrākh k.; kisī nok-dār anzār se chhednā; bedhnā;

Perforation, n. 1.—Sūrākh k.; chhednā yā chhed k. [sāl; bedh.]

2.—Sūrākh 'ām isse kī aslī ho yā kisī anzār se banāyā jāe; chhed;

Perforce, ad. Zor yā saṁkṭī se; jabran; majbūran; chār-nā-chār; khwāhī-na-khwāhī. [huñchānā.]

Perform, v. t. 1.—Karnā; anjām k.; pūrā k.; tai k.; khātīme ko pa-To perform two days' labour in one day—Do dīn kī mīhnat ek dīn meñ k.; jo bāt do dīn mīhnat karne se ho use ek hī dīn meñ kar-d.—To perform a duty—Kisī farz ko anjām k. [wagaira; nibāhnā.]

2.—Pūrā k.; adā k.; wafā k. jaise wa'da mu'āhada yā mannat

Perform, v. i. Kisī kām ko anjām d. khusūsan koyī bāja bajānā yā aisā tamāsha wagaira k. jismeñ hunar aur tezi darkār ho.

Performable, a. Jo ho-sake anjām pā-sake yā kiyā jā-sake; jismeñ ta'mīl yā pūrā kiye jāne kī salāhiyat ho; shudānī; honhār.

Performance, n. 1.—Kisī shai kā anjām yā ikhtitām; insirām; karnā; ta'mīl; ifā; pūrā k.; bajā-āwarī. [Kisī farz kā anjām yā uskā pūrā k.]

The performance of work—Anjām-i-kār; kām kā k.—The performance of duty—

2.—Kām; fi'l; jo kuchh kiyā jāe. [kasrat.]

3.—Suāṅg; naql; tamāsha-garī; nāchnā yā gānā-bajānā; kartab;

4.—Tasnīf; kitāb wagaira jo tasnīf kī-jāe (likhī yā banāyī jāe).

Perfunctorily, ad. Be-ihtiyātī se; ānkh-band karke; be-parwāyī se; phenkāphenk; aise taur se kī sirf zāhir meñ ho-jāe; dīl se nahīn; jī lagā ke nahīn.

Perfunctory, a. Jo kuchh be-dīlī yā sard-mīhrī se mahz adā-i-farz ke liye kiyā jāe; jo kuchh nīrā ānkhēn band karke kiyā jāe; jismeñ be-parwāyī gāflat yā be-ihtiyātī ho; phenkāphenk; jo sirf bojh ṭālne yā galā chhorāne (subuk-doshī) kī garaz se kiyā jāe. [mabādā; kadāchit.]

Perhaps, ad. Shāyad; mumkin hai; ho-saktā hai; ho; ba'id nahīn;

Peril, n. Khatra; khatar; jokhim; kisī shakhs kī zāt yā jāedād kā

- kisi wajh se ma'riz-i-ziyān yā zawāl meñ paṛnā; khatra jo fi-l-faur wuqū' meñ āue w. ho yā sar par ā-pahuñchā ho.
At one's peril—Apne jokhim par; apne sar; apne ko khatre meñ dāl-kar; apne ūpar jokhim ūbhāke. [āfat meñ dālnā.
Peril, v. t. Khatre meñ dālnā; jokhim meñ dālnā; zawāl meñ dālnā;
Perilous, a. Khatre se bharā huā khwāh jismeñ khatra ho; pur-khatar; khātar-nāk; jismeñ sarāsar jokhim ho. [kar phir se sburū' ho.
Period, n. 1.—Daura; jisqadar sālon yā dinoñ meñ koyi daura purā ho.
 2.—Koyi waqt-i-mu'aiyan jiskā khātima sāl mahine yā din ke i'tibār se ho; zamāna; 'arsa; mī'ad.
 3.—Khātima; anjām; ākhīr; had.
 4.—Kisi hālat-i-maujūda khwāh kisi shai ke wujūd yā silsila-i-sawānih kā gair-mahdūd zamāna; waqt; zamāna.
 5.—Kisi shai ke qāim rahne kā ma'ūlī waqt (uski muddat).
 6.—Jumla; 'ibārāt; daf'a.
Periodical, a. 1.—Jo ek daure khwāh kayi dauroñ meñ ho; dauri; naubatī.
 2.—Jiskā wuqū' waqt-i-mu'aiyan par gardish se ho; jo waqt-i-mu'aiyan par ho; phir-phir h. w. [nikle (shāi' ho).
Periodical, n. Woh risāla yā parcha jo auqāt-i-mu'aiyan par matbe' se
Periodically, ad. Jo auqāt muqarrar hoñ unpar; ma'mūlī waqtoñ par.
Perish, v. t. 1.—Barbād h.; nest h.; talaf h.; zāi' h.; kuchh na rah jānā; mit jānā; ka-l-'adam ho-jānā; jātā rahnā; gārat ho-jānā; zāil ho-jānā.
 2.—Mar jānā; jān nikal jānā; fāt h. [jānā jaise kisi 'azw kā.
 3.—Be-dam yā be-jān ho-jānā; rafta rafta bekār yā khushk ho.
Perishable, a. 1.—Mustajib-i-zawāl; jo zāil aur nest-o-nā-būd ho-jāe; fanā-pazir; jo mit jāe. [jald talaf ho-jāe.
 2.—Jo jald zāil ho-jāe (bigar jāe yā sar-gal jāe); sarī'u-z-zawāl; jo Property of a *perishable* nature—Sarī'u-z-zawāl māl; jo chiz bahut dinoñ tak joñ ki toñ na rah sake (jald sar-gal jāe).
Perjure, v. t. (Law) Hākim-i-mujāz yā 'adālat ke rū-ba-rū jān-būjh kar jhūthā halaf ūthānā (jhūthī qasam khānā); kisi jhūthī bāt ki nisbat dīda-o-dānista jhūthā halaf ūthānā; darog-halfi kā murtakib h.
 Used reflexively. [halaf ke rū se jhūthī gawābi di).
 The witness *perjured* himself—Us gawāh ne darog-halfi ki (usne jān-būjh-kar
Perjury, n. (Law) Darog-halfi; halaf-darogī; qānūnī tariq par halaf diye jāne ki hālat meñ jān-būjh-kar jhūthī qasam khānā; kisi kār-rawāyī-i-'adālat meñ halaf ūthākar aisi bāt ki nisbat jo muta'alliq-i-mu'āmala ho 'amdan jhūth bayān k.
Permanence, n. Ek hi hālat yā jagah meñ rahnā; qiyām; istihkām;
Permanency, } be-gair sūrat yā khāssiyat ke tabdīl huye ek hi hālat meñ rahnā; sabāt; dawām.
Permanent, a. Ek hi hālat meñ rahne w.; be-gair tabādala-i-haiat yā nau'iyat ek hi shakl par qāim rahne w.; ek hi jagah yā ek hi tarz par hamesha rahne w.; dawāmī; mudāmī; istimrārī; muqarrarī; mustaqil; pāedar. [o-bast.
 A *permanent* settlement—Band-o-bast-i-dawāmī; istimrārī yā muqarrarī band.
Permanently, ad. Mustaqil taur par; mustahkam hālat meñ; kahīn jam-kar; dāimī yā dawāmī taur par; istihkām ke sath.

- Permeable, a.** Jismen kisi saiyāl shai kā guzar ho-sake; qābil-i-nafūz.
Permeate, v. t. Kisi shai men uske sūrākhoñ yā darzoñ se ghusnā; kisi shai men aisi tarah paithnā ki woh na tūṭe-phate aur na uske aijā apñi jagah chhoreñ; nafūz k.; paithnā. [of loose texture." Webster.
 "Applied especially to fluids which pass through substances
- Permissible, a.** Jiskā rawā r. munāsib ho; jāiz; rawā yā rawā rakkhe jāne ke qābil; jo sahā jā sake.
Permission, n. Ijāzat; qa'ide ki manzūri yā razā-mandi; kisi fi'l ke karne kā iḥtiyār yā uski ijāzat; parwānagī.
Permissive, a. 1.—Jiske rū se ijāzat di jāe; rawā r. w.; jiske zarī'e se koyi bāt rawā yā jāiz rakkhi jāe.
 2.—Jo bilā-ta'aruz jāiz rakkhā jāe; manzūr yā maqbūl-shuda; ijāzati. [yā insidād.
Permissively, ad. Ijāzat se; parwānagī se; razā-mandi se; bilā imtinā'
Permit, v. t. 1.—Kisi fi'l ke karne ki ijāzat sarīhī taur par d.; parwānagī d.; rawā r.; jāiz r.; tahammul k.; bardāshī k.; sahnā; mau' na k.; na roknā. [zarī'a d. (uske karne ke qābil k.).
 2.—Salāhiyat d.; kisi bāt ko ho-sakne d.; kisi fi'l ke karne kā Old ago does not permit us to retain the vigour of youth—Burhāpe men hām ko is bāt ki salāhiyat nahīn hoti ki shabāb ki quwwat ko qāim rakh-sakne (burhāpā juwāni ki tāqat ko rahne nahīn detā).
Permit, n. Woh ijāzat-i-tahriri jo parmit-ghar kā afsar yā dūsrā afsar-i-mujāz māl ko kahīn bāhar yā ek jagah se dūsrī jagah lejāne ko liye khwāh māl wagaira ke utārne ki nisbat de; rawanna; rāh-dārī kā parwāna.
Pernicious, a. Jisse halākat barbādī yā zarar ho-sake; nihāyat muzir yā zarar-rasān; jisse barā hī nuqsān ho; bahut burā kharāb yā fāsīd; muhlīk; muzīl.
 Pernicious to health—Sihhat ke liye muzir; jisse tandurustī na rahe.—Pernicious to morals—Na-āh ke liye kharāb (jisse unki khūbī zail ho-jāe).
Perpendicular, a. Khūb sīdha; kharā; mustaqim.
Perpetrate, v. t. Koyi zalil yā nuqsān-rasāni kā fi'l k.; koyi burā kām k.; murtakib h.; mujrim h.
Perpetration, n. Irtikāb; kisi jurm wagaira kā k.
Perpetrator, n. Jurm kā irtikāb k. w. (uskā murtakib h. w.); mujrim.
Perpetual, a. Kabhī mauqūf yā band na h. w.; jo zamāna-i-lā-ta'ad tak qāim rahe; be-pāyān; jismen rukāwat yā khalal na ho-sake; mudāmī; dawāmī; jisko baqā (qiyām yā pācdārī) ho; 'arizi nahīn; istimrārī. [bar; har-waqt.
Perpetually, ad. Mudām yā mudāmī taur par; hamesha; sadā; barā-
Perpetuate, v. t. Baqā d.; hamesha ke liye qāim k.; nest-o-nābūd na hone d.; makhw-o-mansi na hone d.; lā-zawāl k.; kisi shai ko is tarah qāim k. ki phir woh na miṭe.
Perpetuity, n. 1.—Hameshgi; baqā; abad; kisi zamāna-i-lā-intihā tak barābar qāim rahnā; sabāt; istimrār; mudāwamat; dawām.
 2.—Koyi shai jo hamesha qāim rahe; jo zamāna-i-lā-ta'ad tak qāim rahe; woh shai jise intihā na ho.
 3.—Kisi haqqiyat kā dawām khwāh 'arsa-i-darāz ke liye nā-qābil-i-intiqāl ho-jānā; haqqiyat-i-istimrārī yā dawāmī.

In perpetuity—Hamesha yā dawām ke liye; istimrārī taur par.

Perplex, *v. t.* 1.—Pechīda k.; uljhā d.; isqadar pechīda aur mushkil kar d. ki samajh meñ na āye yā sulajh na sake. [meñ dālkār hairān k.

2.—Pareshān k.; hairān k.; ghabrā d.; pas-o-pesh yā fikr wagaira

3.—Diq k.; tang k.; satānā. [rāhat; maḥmusa; shubha; dūbdhā.

Perplexity, *n.* Uljhāw; uljherā; pechīdagī; hairānī; pareshānī; ghab-

Perquisite, *n.* Ma'mūlī mushāhare yā ujrat-i-muqarrarī ke 'alāwa jo kuchh naqd yā jins kisi khidmat ki 'iwaz meñ diyā jāe; kisi khās kām ke badle meñ jo kuchh haqq-i-milnat qānūn ke rū se kisi ahl-kār ko dilāyā jāe.

Persecute, *v. t.* 1.—Nuqsān pahunchāne diq karne yā izī-rasānī ke liye kisi kā pichhā k.; bugz yā 'adawat se kisi ko taklīf d.; tang k.; bakho-
re meñ dālnā. [ke sabab se kisi ko ranj pahunchānā tang k. yā sazā d.

2.—Kisi khās 'aqīde yā usūl-i-mazhabī yā tariq-i-'ibādat ki pairawī

Perseverance, *n.* Jis kisi kām kā bīrā (bār yā zimma) uṭhāyā jāe usmeñ dhun; jo koyī kām shurū' kiya jāe yā jis kisi bāt par qadam rakkhā jāe uski barābar pairawī (usko barābar karte jānā); sābit-qadamī; istiqlāl.

☞ "Applied alike to good and evil." *Webster.*

Persevere, *v. i.* Jis kisi kām kā bīrā uṭhāvā jāe usko dhun ke sāth k.; jo bāt yā tadbīr shurū' ki-jāe uski pairawī sābit-qadamī se k.; jo bāt shurū' ki-jāe usko chhor na d.

Persist, *v. i.* Kisi kām yā tariq ki pairawī meñ mustaqil aur sābit-qadam rahnā; bā-wujūd mukhālafat ke kisi tariq par 'amal kiye chaluā; ierār k.; haṭh k.; arnā.

☞ "Frequently implies more obstinacy than *persevere*, particularly in that which is evil or injurious to others." *Webster.*

Persistence, } *n.* Kisi aisi bāt par sābit-qadam rahuā jo shurū' ki-gayī
Persistency, } ho; haṭh; isrār; ar; zid.

Persistent, *a.* Dhunī; kisi bāt meñ lagā rahne w.; mustaqil; lā-tajum; haṭhī; sābit-qadam; musir. [haisiyat kā izhār.

Person, *n.* 1.—Kisi qisse yā naql wagaira meñ kisi ki naql yā uski

2.—Kisi qism ki haisiyat 'ām isse ki mausabī ho yā koyī aur.

3.—Sūrat; shakl; bashra; tan; badan; jism.

4.—Zi-rūh; insān jo haiyu-l-qāim (ziinda) ho; mard 'aurat yā laṭkā; fard-i-bashar; bani-ādam se koyī. [siyat zāhir na ki-jāe.

5.—Koyī shakhs; ek ādmī; aisā shakhs jiski nisbat koyī khusū-
Artificial person (Laro) Koyī sanad-yāfta yā mulki jamā'at.—*In person*—Āp hi; ba-zāt-i-khās; bi-z-zātili; khud; asālatan; qāim-maqām ke zarī'e se nahīb.

Personable, *a.* Suḍānī; khūb-sūrat; jamil; dekhnaawk; jiski sūrat-shakl achchhī ho; tarah-dār; khush-andām. [suāng; bhes.

Personage, *n.* 1.—Kisi ki sūrat jo ikhtiyār yā zāhir ki-jāe; naql;

2.—Koyī zi-rutba mu'azzaz yā nām-war shakhs.

3.—Sūrat yā zāhirī sūrat; qad-o-qāmat; sajj-dhāj; dhang; waz'; kisi khās qism ki nazar yā sūrat wagaira; woh shakhs jiski taraf log is wajh se mukhātāb hon ki uski sūrat wagaira meñ koyī khusūsiyat ho.

Personal, *a.* 1.—Shakhsōñ (mardōñ yā 'auratōñ) na ki chizōñ se muta-'alliq; shakhsī. [r. w.; zāti; nafsī; khās; nij kā.

2.—Kisi shakhs se muta'alliq; kisi ki zāt se ta'alluq yā nisbat

3.—Jismānī; sūrī; zāhirī; sūrat se muta'alliq.

4.—Sarihi; bi-z-zātili; jismeñ dūsre kā darmiyān na ho; bi-l-mushāfaha; dū-ba-dū; chār-chashm ho-kar.

5.—Ashkḥās ke tarz-o-tariq aur ā'māl par is tarah 'aid hone w. ki usse tahqir mutasawwar ho; kisi ki zāti tahqir paidā k. w.

Personal action (Law) See under Action.—*Personal estate or property (Law)*—

Māl-i-maṅqūla masalan aisi chizeñ jo 'arizi qism ki hoñ aur jā-ba-jā muntaqil ho-sakeñ. Haqqiyat-i-a'āzī wagaira par iskā itlāq nahiñ hotā.—*Personal knowledge*—Zāti wāqifiyat; mulāqāt.—*Personal representatives (Law)*—Kisi

shakhs-i-mutawassā ke wasī yā muhtamim.

Personality, n. 1.—Shakhsiyat; jo kisi shakhs se ta'alluq rakke.

2.—Koyi taqrir yā tahrir jisse uske ā'māl ki nisbat kisi shakhs ki tahqir ho. [rah-kar; qāim-maqām yā 'iwaz ki ma'rifat nahiñ.

Personally, ad. 1.—Bi-z-zātili; sarihi; asālatan; khud; āp maujūd

To be personally present—Khud (asālatan) bāzir h.

2.—Kisi shakhs-i-khās ki nisbat; khusūsan; khās karke.

Personalty, n. (Law) Māl-i-maṅqūla.

Personate, v. t. 1.—Kisi ki haisiyat ikhtiyār k.; jhūthī sūrat banā ke kisi ki jagah khud qāim ho-jānā; talbis-i-sūrat k.; fireb-dihī ke liye dūsre shakhs ki sūrat yā haisiyat ikhtiyār k. [kā pakarnā (ikhtiyār ki.)

Personation, n. Talbis-i-sūrat; fireb ki niyat se dūsre shakhs ki sūrat.

Personnel, n. (Fr.) Woh ashkḥās (log) jo kisi mulāzamat-i-sarkārī meñ Distinguished from *materiel* (q. v.). [māmūr hoñ.

Perspicuity, n. Safāyi; wazāhat masalan bayān ki; jald samajh meñ āne ki salāhiyat; tazabzub yā ibhām se barāat; tahrir yā 'ibarat ki woh khūbi jisse likhne wāle ke khayālāt dūsre ko bilā-taammul thik thik samajh meñ ā-jāeñ.

Perspicuous, a. Jo sāf sāf samajh meñ āye; jiske samajhne meñ kuchh shubha na rah jāe; muzabzub yā muhham nahiñ; sarī'u-l-fahm.

 "*Perspicuous* is usually applied to intellectual objects, and *conspicuous* to objects of ocular perception." Webster.

Perspicuously, ad. Sāf sāf; wazīh taur par; wazāhat ke sāth; aise tarz par ki jald (subūlat se) samajh meñ ā-jāe.

Perspiration, n. Pasīna; 'araq; pasew.

Perspire, v. i. Pasīna ānā; pasīnā; pasīna nikalna; 'araq lānā.

Persuade, v. t. Bahs salāh iltijā yā suwāl-o-jawāb ke zarī'e se kisi bāt kā asar kisi ke dil par pahunchānā; kāfi yā ma'qūl wujūh pesh karke kisi bāt par kisi ko māil yā rāgib k.; targib d.; tahrir k., samjhānā; manānā. [kisi amr par rāgib yā māil k.

Persuasion, n. 1.—Targib-dihī; dalāil yā wujūh wagaira ke zarī'e se

2.—Rāgib yā ma'qūl kiye jāne ki hālat; woh mustahkam rāe yā tayaqqun jo dūsroñ ki bahs yā apne gaur-o-fikr se paidā (qāim) ho.

3.—'Aqida; imān; dīn; mat; panth; woh log jo kisi 'aqide ke pāband hoñ; kisi mat yā panth ke log.

Men of the same persuasion.—Log jinkā 'aqida wāhid (ek) ho; ek mat yā panth ke log. All persuasions concur in the measure.—Is tajwiz meñ har ek 'aqide ke log muttāfiq haiñ (sab mat wāle isko mānte haiñ).

Persuasive, a. Jo dil ko kisi bāt par māil kare; dil par asar paidā k. w.; jisse kisi bāt kā yaqīn dil par ho; jismeñ ma'qūl karne ki quwat ho; bā-tāsir.

- Persuasively**, *ad.* Aisi tarah se ki dil ko targīb ho; aise dhang se ki dil par yaqīn ho-jāe; aise dūab se ki koyī bāt dil par jamī jāe (zihn-nishīn ho-jāe). [be-takalluf; dhīṭhāyī se bharā huā.
- Pert**, *a.* Gustākḥ; shokḥ; be-tamīz; be-gairat; nā-munāsib tarīq par
- Pertain**, *v. t.* Kisī kī mulkīyat haqqīyat yā uskā farz h.; kisī kā h.; azān h.; muta'alliq h.; 'alāqa r.; nisbat r.
- Pertinacious**, *a.* Zid ke sāth kisī rāe maqsad yā irāde par qāim rahne w.; haṭhī; ziddī; apnī rāe par nā-munāsib tarīq par qāim rahne w.
- Pertinaciously**, *ad.* Zid ke sāth; haṭh ke sāth; aṛ ke; kisī rāe yā manshā par mazbūtī ke sāth qāim rah-kar; isrār se.
- Pertinaciousness**, } *n.* Rāe yā manshā par mazbūtī se qāim rahnā (us-
- Pertinacity**, } meṇ lagzish na k.); isrār; haṭh; zid.
- Pertinence**, } *n.* Jo bāt pesh ho usse munāsib tarīq par nisbat r.; mu-
- Pertinency**, } nāsabat; mauzūniyat; ṭhik baiṭhnā yā h.; chaspān h. yā rāst ānā.
- Pertinent**, *a.* Jo bāt pesh ho usse muta'alliq; bar-jasta; ṭhik; mauzūn; ma'qūl; munāsib; jo shai-i-maqsūd par rāst āye; jo bāt maqsūd ho uske mugāir nahīn (uske muta'alliq).
- Pertinently**, *ad.* Munāsib tarīq par; ṭhik; ma'qūl taur se; bar-jasta; bar-mahul; mauzūn; jaisā chāhiye waisāhī.
- Perturbed**, *pp.* or *a.* Pāreshān; muztar; be-qarār; be-chain.
- Perusal**, *n.* Parhnā; mutāla'a; dars.
- Perusé**, *v. t.* Parhnā; mutāla'a k.; dars k.; dil lagāke (tawajjuh ke sāth) parhnā. [yā bhitār jīnā; sarāyat k.
- Pervade**, *v. t. 1.*—Sūrāḥ yā darz wagaira ke zarī'e se ghushā paiṭhnā
- 2.—Kisī shai meṇ bi-l-kul paiṭh yā phail jānā; tamām-o-kamāl hāwī h.; kul par asar pahuñchānā; sab meṇ h.; kisī shai ke har rag-o-reshe meṇ h. [gardan-kash.
- Pervarse**, *a. 1.*—Be-jā bāt par haṭh k. w.; muḥālāfat par māl; ziddī;
- 2.—Chirchirā; tunuk-mizāj; dūsroṅ kī bāt kātne aur unko ranjīda k. w. [mizājī se; amr-i-nā-wājib par isrār ke sāth.
- Perversely**, *ad.* Ranj pahuñchāne ke irāde se; chirchīrepan se; tunuk-
- Perverseness**, *n.* Muḥālāfat karne yā ranj pahuñchāne par mailān; gardan-kashī; bad-mizājī; dūsroṅ kī bāt kā 'ādatan na mānnā yā jo kuchh munāsib ho uske khilāf k.; haṭh; zid.
- Perversion**, *n.* Rāstī yā munāsabat se inhirāf; jo kuchh aslī manshā yā maqsad ho usse dar-guzar; aisā tabādala jisse kisī shai kī hālat aur kharāb (bad-tar) ho-jāe; kisī maqsad yā isti'māl-i-be-jā meṇ kisī shai kā nā-jāiz taur par lānā; ultā bartāw.
- A perversion of the laws—Qawānīn kī be-jā ta'bīr yā unkā itlāq-i-galat—A perversion of reason—Dalāil-i-'aqlī kī isti'māl-i-be-jā yā galat.*
- Pervert**, *v. t.* Jāda-i-rāstī yā munāsabat se bar-gasht k.; jo kuchh ṭhik yā wājib ho uspar qāim na rahne d.; burī niyat yā jānib-dārī kī wajh se kisī shai kī ta'bīr galat k.; bigārnā; kisī shai ke aslī isti'māl yā maushā meṇ futūr dālnā.
- To pervert justice—Manshā-i-insāf meṇ futūr dālnā; insāf meṇ kharābī dālnā.—To pervert nature—Tabi'at ko bigā d. yā kharāb k. (use jāda-i-rāstī yā munāsabat se munharīf k.)—To pervert the meaning of an author—Kisī musannif ke mazmūn yā maushā kī ta'bīr galat k.*

Pervious, a. 1.—Jismeñ kisi shai kā guzar ho-sake; jismeñ दूसरी चीज़ ghus yā paith sake; nafūz-pazir; qūbil-i-dukhūl.
Glass is *pervious* to light—Shishe meñ ranahni guzar kar-sakti hai.

2.—Jo samajh meñ ā-sake; jisko dida-i-dil ('aql) se dekḥ sakeñ.

Pest, n. 1.—Wabā; marī; woh muhlik bimārī jismeñ bahut se log ek hi waqt meñ muhtalā hoñ.

2.—Koyī shai jo wabā si ho; jis shai se bahut hi nuqsān yā mazar-rat ho khwāh kisi qism kī tabāhi āye; wabāl; balā.

The talebearer, the gambler, the libertine, the drunkard, are *pests* to society—Chugal-khor qimār-bāz aubāsh aur sharāb-ḥwār 'awāmu-n-nās ke liye balāyeñ haiñ.

Pester, v. t. 1.—Taklif d.; diq k.; ranj pahunchānā; chherchhār k.; satānā; dukh d.; tang k.; khafif khafif bāton se jān khā-jānā. [ho; pāṭ d.]

2.—Is tarah bhār jānā yā ikatṭhā ho-jānā ki tabī'at ko nā-guwār

Pestilence, n. 1.—Jo kuchh muzir yā khurāb ho. [logoñ 'ko ho-jāe.]

2.—Wabā; marī; koyī chhūt kī bimārī jo ek hi waqt bahut se

3.—Jo kuchh dunyā meñ wabā kī khāssiyat rakkhe; jisse sharr-o-

fasād yā badī paidā ho. [chāue w.; zarar-rasāñ.]

Pestilent, a. Wabāyī; wabā kī khāssiyat r. w.; muzir; nuqsān-pahun-

Pestilential, a. 1.—Wabā paidā k. w.; jisse amrāz-i-muta'addī paidā hoñ.

2.—Muzir; nihāyat taklif-dih; jisse yaqīnī zarar (nuqsān) pahunchē.

Petition, n. Darkhwāst; 'arz-dāshṭ; 'arzi; suwāl; wājibu-l-'arz.

Petitioner, v. t. Darkhwāst d. guzrānnā yā pesh k.; kisi ri'āyat yā haq kī nisbat kisi se darkhwāst (istid'ā) k.; māngūā; suwāl k.

Petitionary, a. 1.—Sāil; suwāl lekar āne w.; kisi shai kī istid'ā k. w.

2.—Jismeñ kisi qism kī istid'ā yā darkhwāst ho; istid'āyīya.

Petitioner, n. Jis shakhs ke muqābale meñ suwāl guzrānā jāe (jisse uski jawāb-dihī karāyī jāe); musūl-ilāh; tarāf-i-sānī; fariq-i-sānī.

Petitioner, n. Suwāl d. w.; sāil; darkhwāst-dihanda; woh shakhs jo koyī darkhwāst-i-zabānī yā tahrīrī pesh kare. [sangū nahiñ; angir.]

Petty, a. 1.—Chhoṭā; khafif; nā-chīz; halkī; baṭā yā 'azīm nahiñ;

2.—Ā'lā darjo kā nahiñ; darja-i-adnā kā; asfal.

Petulance, n. Jhak; jhunjhlīhat; jhallāhat; tunuk-mizājī; gussa jo āye

Petulance, n. aur jhatpat nikal jāye; chirchirāhat. [mizāj.]

Petulant, a. Chirchurā; zūd-ranj; shikāyat par māil; shokh; talawwun-

Phase, n. Sūrat; haiat; jo kuchh ānkh ke sāmnā āye; kisi shai-i-wāhid kī mukhtalif sūraton se ek; ek hi chiz kī tarah tarah kī shaklon se ek shakl.

Phenomenon, n. Sūrat; jo kuchh dekḥ paṛe; jo kuchh ānkh ke sāmnā āye; jo kuchh bādin-na-nazar meñ dekḥ paṛe; mazhar; koyī 'ajīb-o-

garīb yā gūr-ma'mūlī sūrat; aisi sūrat jiske wujud kā sabab faurān zāhir na ho-jāe. [hiassa; juzz-i-kalām.]

Phrase, n. 1.—Koyī mukhtasar 'ibārat yā chhoṭā sū jumla; jumlo kā

2.—Koyī khās tarz-i-kalām; kisi shakhs ko bayān kā lab-o-lahja; kisi qism-i-khās kā kalām; bi-muhāwara mukhtasar kalām; muhā-

wara; tarz-i-sukhan; istilāh. [kahnā; bolnā; nām r.]

Phrase, v. t. 'Ibārat yā qism-i-khās kī 'ibārat meñ izhār-i-mudda'ā k.;

Phraseology, n. 1.—Tarz-i-kalām; 'ibārat; woh qism-i-khās ko alfāz jo kisi jumle meñ lāye jāñ; muhāwara.

2.—Kisī zabān ke kul muhāwarāt.

Physic, *n.* 1.—Bīmāriyon ke achchhā karne kā fan; tib; baidak.

2.—Dawā; dārū; 'ilāj.

3.—Dast-āwar (pāe-khāna lāne wālī) dawī; jullāb; mushil, rechak.

Physic, *v. t.* 1.—Dastāwar dawā d.; jullāb d.; mushil d.

2.—Chāngā k.; dawā k.; 'ilāj k.; sihat kī tadbīr k.

Physical, *a.* 1.—Māddi; asli; qiyāsī yā rūhānī nahīn; qudratī.

2.—'Ilm i-tabi'āt se mutā'alliq; jismēn qudratī kaifiyatōn ke wujūh aur ta'alluqāt kā bayān ho yā unse nishat r. w.

3.—Khārījī; jo hawās-i-khamsa se ma'lūm ho-sake; jismānī.

Physically, *ad.* Qiwān-i qudrat ke mutābiq; tabī'ī taur par; bi-t-tab'; jibillī taur par. [liye.]

Physician, *n.* Hakīm; tabīb; baid; mu'aliy; jo bīmāriyon kī dawā bat-

PHYSIQUE, *n.* (*Pr.*) Kisi shakhs ke jism kī asli tārīk; jussa; badan.

Pick, *v. t.* 1.—Kisī aisi chiz ko jo dūsrī chiz se lagī ho khāinch yā tor 1.; hāth se tor d.—jaise phal darakht se.

To pick apples or oranges—Seb yā nārangiyān tornā.

2.—Dāntōn ungliyon yā chaugulon khwāh kisī chhoṭe āle se kisī aisi chiz ko sāf k. jo dūsrī chiz se lagī ho; khodnā; sāf k.

To pick the ears—Kānoṅ ko khodnā (sāf k.)—To pick the teeth—Dāntōn ko sāf k.; khilāl k.; kharkā k.

3.—Apne sar par l.; mol l.; kharīdnā; dhūndh ke kharā k.

To pick a quarrel—Jhagā mol l.; be bāt kī bāt nikāl-kar takrār k.; jang-joyī k.

4.—Tornā; judā judā k.; tūmnā jaise roān.

5.—Godnā; koyī nokilī chiz kisī dūsrī chiz meṅ dhaṁsānā.

6.—Ungliyon yā hāthōn se nikāl-kar chorā l. [katarānā.]

To pick the pocket—Kisī ke jeb se kuchh chorī kī niyat se nikāl l.; jeb

7.—Kisī nok-dār auzār se khol d.

To pick a lock—Tēkuye wagaira se tālā khol d. [kar-d.; chhāṭnā.]

8.—Chunnā; munṭakhab k.; khās khās chizon ko auron se judā

Often with out.

To pick up—Ungliyon yā choṅch se uṭhā l.; jā-ba-jā se chunnā; jam' k.; ikāṭ-

thā k.; yak-jā k.; baṭornā.—To pick a hole in one's coat—'Aib nikālā; naqṣ nikālā; harf-giri k.; nukta-chini k.; rakḥna nikālā.

Pick, *v. i.* 1.—Āhista āhista yā luqma luqma khānā; chūngnā; tūngnā.

2.—Kisī bāt ke karne inēn juz'iyāt par khayāl r. (uski nishat koyī

3.—Chorānā; chorī k. [daqīqa uṭhā na r.)

Pick, *n.* 1.—Koyī tez nok-dār āla.

Often used in composition; as, a tooth-pick; a pick-lock, &c. [Webster.]

2.—Pasand; intikhāb kā istihqāq; is bāt kī haqq kī jo ohāhe chun le.

To have one's pick—Is bāt kā haqq r. kī jo ohāhe pasand kar le.

Pictorial, *a.* Taswiron ke mutā'alliq; jismēn tauzīh ke liye taswiron banī hoī; bā-taswir; jismēn taswiron ban jān.

Picture, *n.* 1.—Taswīr; chitra; kisī shai kī shabih jismēn rang-āmezī huyī ho; kisī shakhs yā shai kī shabih.

2.—Musawwiri; uqqāshī; naqsh-o-nigār.

3.—Sūrat yā shabih; woh shai jiske dekhne se kisī dūsrī shai kā khayāl uski mushābahat kī wajh se ho.

Picture is sometimes used in forming self-explaining compounds; as, picture-book, picture-seller; &c.

Picture, v. t. Kisi shai ki taswīr khīnehnā yā banānā; kisi shai kā khayāl paidā karānā; sāf sāf yā khūb yād dilānā.

Piece, n. 1.—Kisi shai kā tukrā yā hissa jo kisi nihj par us kul shai se kāṭ chīr tor yā phār ke judā kiyā jāe; tukra; purza; pārchā; juz; tūk; lakht; qat'; pāra; thān.

To cut in *pieces*—Kāṭ-kar tukre tukre k. To break in *pieces*—Tor-kar tukre tukre k. To tear in *pieces*—Phār-kar purze purze k.—A *piece* of paper—Kāgaz kā tukra parcha yā purza.—A *piece* of land—Qat'-i-nrāzi—A *piece* of cloth—Kapre kā tukrā yā thān. [judā ho; kul nahīn; juz.

2.—Kisi shai kā hissa jo usse alag na ho yā mahz qiyāsī taur par A *piece* of excellent information—Koyī nihāyat 'umda khabar.

3.—Koyī tasuif yā tahrīr wagaira jo bahut mutawwal na ho; koyī shai jo san'at se banāyī gayī ho.

4.—Koyī judā-gāna kām; judī mihnat.

A *piece* of work—Ek kām.

5.—Sikka.

[*piece*—Aṭhannī.

A two-anna *piece*—Doannī—A four-anna *piece*—Chauannī—An eight-anna

6.—Top yā bandūq.

7.—Shakhs.

[*Webster.*

“Often, but not always, used slightly or in contempt”

A *piece*—Har ek yā ek ek ko; fi kas; ādmī pichhe. Of a *piece*—Ham-qism; ek hī tā'ah kā; mushūbah. They seemed all of a *piece*—We sab zāhir meñ ek tarah ke the. Sometimes followed by *with*. By the *piece*—Thān kā thān; pūrā thān.

Piece, v. t. Paiwand lagānā; joṛ lagānā; tukre tukre lagā-kar barhānā.

To *piece out*—Ek yā kayī joṛ lagākar barhānā.

Piece, v. i. Juṭ jānā; simaṭ jānā; ek ho-jānā.

[kare.

Piece-broker, n. Woh shakhs jo kapron ke tukre bikrī ke liye kharīd

Piece-goods, n. Kapre jo aksar thān ke thān beche jāte haiñ jaise kamraḥ (cambrie) lankilāt (long-cloth) wagaira.

Piece-meal, ad. 1.—Tukre-tukre; reza-reza; chūr-chūr; chaknāchūr.

2.—Thorā thorā; ba-tadrij

Piece-work, n. Theke kā kām.

Pierce, v. t. 1.—Dhañsānā; garānā; chubhānā.

[jā-rahnā.

2.—Ghus jānā; paith jānā; bhitar jā-rahnā; ghus-paith ke andar

3.—Dil par asar k.; lagnā; chubhnā; dil meñ dhañsnā.

4.—Koyī bhed pā-jānā; kisi kā mansbā jān jānā; dūbnā.

Pierce, v. i. 1.—Ghus jānā; paith jānā; chubh jānā.

2.—Same as No. 2 of above.

3.—See *supra* No. 4.

[bat aur ta'zim.

Piety, n. 1.—Adab-i-farzandī; mān-bāp khwāh doston yā mulk kī muhab-

2.—Khudā-parastī; taqwā; pārsāyī; 'ubūdiyat.

Pile, n. 1.—Dher; ambār; tūda; chīzōñ kā gol yā ūñchā dher.

2.—Murde ke jalāne ke liye lakrī wagaira kā dher.

A funeral *pile*—Chitā.

3.—Koyī barī 'imārat yā bahut sī 'imāraten; makān.

Pile, v. t. 1.—Dher lagānā; jam' k.; tūda k.; ambār k.

2.—Ikattḥā k.; yak-jā k.; jam' k.

3.—Labrez k.; labālab kar yā 'bhar d.

Piles, *n.* (*pl.*) Bawāsir.

[sīr; bawāsir jismēn khūn na nikle.

Bleeding-piles—Khūnī bawāsir; bawāsir jo khūn de.—*Blind-piles*—Bādī bawāsir.
Pilfer, *v. i.* Thorī thorī chizeñ churānā; khafif chorī k.; chhoṭī chizoñ kī chorī k. [chāyīnān.

Pilferer, *n.* Jo khafif khafif chizeñ chorāye; uchakkā; uṭhāyī-girā;

Pilgrim, *n.* Woh shakhs jo apne watan se dūr-o-darāz kā safar is garaz se ikhtiyār kare ki kisi mutabarrak maqām wagaira par ziyārat ke liye jāe; zāir; jātrī.

Pilgrimage, *n.* Woh dūr-o-darāz kā safar jo kisi mutabarrak maqām wagaira par ziyārat ke liye kiya jāe; jātrā; tirath-jātrā.

Pillage, *n. l.*—Lūt; lūt-mār. [mār-piṭ ke zari'e se liya jāe; lūt; ganīmat.
2.—Jo kuchh dūse se khusūsān larāyī meñ dushman se khulā-khulī

Pillage, *v. t.* Bār-i-ām mār-piṭ karke rupaye-paise yā māl-o-asbāb chhīn

Pillar, *n. l.*—Sitūn; pāya; khambhā. [l.; lūt l.; lūt-mār k.

2.—Koyī shai jo sūrat meñ sitūn si ho.

A pillar of smoke or fire—Dhuāñ yā āg kā shu'la jo sitūn ki shakl par uṭhe.

3.—Woh shakhs jisko mazbutī aur pāe-dārī ke lihāz se sitūn se tashbīh deñ; rukn. [qiyām ho.

The pillars of state—Arkūn-i-saltanat; wuzarā aur unarā jaise saltanat ko

Pilot, *n. l.*—Woh shakhs jo samundar wagaira meñ khatre ke maqāmoñ par jahāz ko hifāzat ke sāth le-jāe; nā-khudā.

2.—Rahnumā; woh shakhs jo dūse kā kār-o-bār chalāye; jiske hāth meñ dūse ki nakel ho (*Colloquial*).

Pin, *n. l.*—Laṭī yā lohe wagaira ki mekḥ; kīl; khūṭī; chob.

2.—Ālpin; ghundī-dār sūyī.

3.—Khafif chiz; koyī mahz nā-chiz shai; adnī bāt.

It is not a pin's matter—Yah koyī khafif bāt nahīn hai—I care not a pin—Mujhe kuchh bhī parwāh nahīn.

4.—Koyī chiz jo mekḥ si ho-masalan kisi bāje wagaira ki khūṭī.

Pin, *v. t.* Bāndhūnā aṭkānā yā jorñā jaise ālpin kīl yā kāñṭe wagaira se.

Pinch, *v. t. l.*—Chutkiyon dānton panjōñ yā kisi auzār wagaira ke bīch meñ dabānā; chutkī l. yā bharnā.

2.—Do sakht chizoñ ke bīch meñ rakh-kar dabānā. [kāṭnā; mārñā.

3.—Tang k.; taklif d.; muhtāj k.; satānā; aīnthuā; maroṛnā;

4.—Dabānā; saqche meñ dālñā; tang k.; qabāhat meñ dālñā.

Pinch, *v. i. l.*—Dubānā; sakht yā karā h.; uljhāw meñ dālñā.

2.—Bachānā; tangī k.; lālach k.; tam' k.

Pinch, *n. l.*—Chutkī; jo kuchh chutkī meñ liya jāe.

2.—Musibat jo dāli jāe yā uṭhānī parē; dabāw; tangī; sakhtī; taklif; dushwārī; qabāhat.

Pine, *v. i. l.*—Pazhmurda h.; kisi musibat yā fikr meñ tahlil h. yā ghul jānā; dublā ho-jānā; gal jānā; laṭ jānā; dhañs jānā.

Often followed by *away*. [ghulā jānā; huraknā.

2.—Kisi shai ki tamannā meñ tahlil ho-jānā; kisi chiz ki ārzū meñ Usually followed by *for*.

Pinhole, *n.* Sūyī kā sūrākh; bahut hī chhoṭā sūrākh.

Pioneer, *n. l.*—Woh log jo fauj ke sāth yā uske āge is garaz se rakkhe jāte hañ ki sarḳoñ ko sāf yā unkī marammat karen dhus wagaira banāyen khwāh surang wagaira khodeñ.

- 2.—Jo shakhs दूसरे के आगे जाकर जो कुछ सद्-इराह (रास्ते में थोकर वाग़ैरा) हो उसको दूर करे या रास्ता दुरुस्त करे; rahnumā; hādī.
- Pious, a. 1.**—Jo apne mā-bāp yā buzurg se muhabbat rakke yā unkā
 2.—Khudā-parast; dīn-dār; muttāqī; pārsā; dharmī. [adab māne.
 3.—Jo Khudā-parastī ke khayāl se ho; jo dīn-dārī ke lihāz se ho.
 4.—Jo kuchh mazhab kī oṭ meñ kiyā jāe (uske hile yā bahāne se ho).
Pious frauds—Woh farebī kār-rawāyiyāñ jo mazhab ke hile se (uske oṭ meñ) kī jāeñ.
- Piracy, n. 1.**—(*Law*) Samundar meñ dāka dālne (dāka-zanī) kā jurm; samundar meñ nā-jāiz taur par lūṭ-mār karke kisī kā māl chhīn l.
 "A crime answering to robbery on land." *Webster*.
 2.—Dūsroñ kī tasnīf bilā ijāzat unke shāi' karke qānūn-i-haqq-i-musavvifi kī khilāf-warzī.
- Pirate, n. 1.**—Jo shakhs samundar meñ dāka dāle; daryāyī dākū.
 2.—Jo shakhs qānūn-i-haqq-i-tasnīf kī khilāf-warzī kare; woh shakhs jo dūsroñ kī tasnīfāt bilā ijāzat unke shāi' kare.
- Pirate, v. i.** Samundar meñ dāka dālne (dāka-zanī yā dākaitī k.).
Pirate, v. t. Chorī ke zarī'e se khwāh bilā istihqāq yā ijāzat dūsroñ kī tasnīf yā tahrīr ko apnī banā l.
- Piratical, a. 1.**—Samundar meñ mār-pīt karke lūṭ-pāṭ k. w.
 2.—Daryāyī dāka-zanī kā; lūṭ-pāṭ kā. [(gasab) k. w.
 3.—Jo haqq-i-tasnīf kī chorī se hāsīl ho; haqq-i-tasnīf chorāne
- Pit, n. 1.**—'Amīq gār jo zamīn meñ ho; garhā jo zamīn meñ khod-kar banāyā jāe yā āp hī āp ho-jāe; kuñā; kuñd. [narkh.
 2.—Tubtu-s-surā; woh gār jiskī gahrāyī kī thāh na lage; dozakh;
 3.—Qabr; gor; turbat. [koyī phāñs jāe; dām; jāl; phandā.
 4.—Jangali jānwaroñ ke phāñsāne kā khandaq. Woh shai jismeñ
 5.—(a) Bagal. (b) Qar-i-mī'da. (c) Garha yā dāg jo chechak ke nikalne ke hā'is jism meñ ho yā par jāe. [jam' hoñ.
 6.—Tamāsha-gāh meñ woh sab se nichī jagah jahāñ tamāshayī
 7.—Woh jagah jahāñ murg yā kutte laṛāye jīeñ.
To have the power of pit and gallies—Qaid aur phāñsi kā ikhtiyār r.
- Pitch, n. 1.**—Ūchāyī yā nichāyī 'ām isse kī woh kitnī hī ho; kisī darje kī bulandī yā pastī; darja; martaba; naubat; hālat; had; intihā.
 2.—Dhāl; nisheb; utār.
- Pitch, v. t. 1.**—Pheñknā; girānā; uchhālne.
 2.—Gārā; istāda yā nasab k.; kharā k.; silsile se lagānā.
Pitched battle—Woh laṛāyī jismeñ donoñ taraf kī faujeñ kisī khañs maqām par jam-kar laṛeñ.
- Pitch, v. i. 1.**—Ūtarne; baiṭhnā; uṛne ke ba'd ārām ke liye ā-kar baiṭhnā.
 2.—Sar ke bal girnā.
 3.—Pasand k.; thahrānā; ikhtiyār k. [mātāmī.
 "With on or upon."
- Piteous, a. 1.**—Jisse rahm paidā ho; gam-nāk; ranj se bhārā huā;
 2.—Zalīl; khwār; wājibu-r-rahm.
 3.—Jisse rahm zāhir ho; dard-āmez.
 4.—Bahut kam; khafīf.
- Pitfall, n.** Woh garhā jo jangali jānwaroñ yā ādmiyoñ ke phāñsāne ke liye banāyā jāe aur ūpar se kuchh kuchh chhipā rahe.

Pith, *n.* Kisi shai ki quwwat ya jan; kisi shai ka lazimi ya labudi juz (hissa); kisi shai ki kul quwwat jo yakji ho; khulasa; lubb-i-lubab; jauhar; asl; sar; magz; sat; guda; taqat; zor; quwwat; waq'at; azmat; buzurgi; [chusti se.

Pithily, *ad.* Zor ke saith; bari mazbuti se; matanat se; waq'at ke saith;

Pitainess, *n.* Pur-magz h.; pur-mazmun h.; lubb-i-lubab h.; mazbuti; zor.

Pithless, *n.* Be-magz; be-dam; be-jan; kam-zor; qawi ya mazbut nahin.

Pithy, *a.* 1.—Gude-dar; magz-dar; ras-dar.

2.—Pur-mazmun; pur-ma'ni; jismein zor paya jae; qawi.

3.—Jiske kalām pur-magz zor-dar aur mauq'e ke hash-i-hal hon.

Pitiable, *a.* Wajibu-r-rahm; rahm ke laiq; is qabil ki uspar dard ma'lum ho; zalil; khasta; khwar.

Pitiful, *a.* 1.—Dard-mand; narm dil; rahim; jiske dil mein un logon ki nisbat ranj aur ham-dardi ho jo musibat mein giriftar hon. [afsoos ho.

2.—Zalil; haqir; khafif; tahqir ke qabil; itna kam ya zalil ki uspar

Pitiless, *a.* 1.—Jismein rahm na ho; be-rahm; sang dil—jaise shakhs;

2.—Jispar dil mein dard (rahm) paida na ho—jaise halat. [dur-mohi.

Pittance, *n.* 1.—Khana jo khaniat ke taur par diya jae; khairat.

2.—Khafif chiz; qalil miqdār ya ta'dad.

Pity, *n.* 1.—Woh ranj ya ruhani sadma jo ek shakhs ko dusre ki taklif ki wajah se ho; dusre ke ranj ya taklif par dard ya ham-dardi; rahm; dard-mandi; riqat; dil-sozi.

2.—Rahm ka ba'is ya woh shai jispar rahm aye; ranj ki bat; woh bat jispar afsos ho; afsos ki bat; jae-i-taassuf; haif; afsos.

☞ In this sense, the word has a plural, chiefly in the phrase *it is a thousand pities* (Colloquial).

Pity, *v. t.* Kisi ki nisbat dard ya ranj ma'lum k.; kisi ki ham-dardi k.; rahm k.; kisi ki taklif par afsos k. [riqat se; dardmandi se.

Pityingly, *ad.* Rahm ya tars ka kar; tarahhumana; afsos ke tariq par;

Placable, *a.* Jo manaye mau jae; jo kahne-sunne se thandha ho-jae; jiske gusse ya ranj ko firo (dur ya thandha) kar-saken; jismein darguzar ho; narm-dil. [chaspān kar diya jae.

Placard, *n.* Koyi likha ya chhapā huā kāgaz jo kisi manzar-i-'ām par

☞ "It is now an advertizement, or a libel, or a paper intended to censure public or private characters, or public measures, posted in a public place." *Webster*. [lagā d. (chaspān ya āwezān kar d.).

Placard, *v. t.* 1.—Koyi tabir ya hatk-amez 'ilān kisi manzar-i-'ām par

☞ Sometimes used in a good sense.

2.—'Ām taur par ittilā' d.; mushtakar k.; i'lān k.

Place, *n.* 1.—Koyi kha jagah; koyi maqām jo kisi kha shai ya masraf ke liye maqsud ho; jagah jo aur jagahon se alag ho; jagah; maqām; thaur; thawn; mauqa.

2.—Rutba; martaba; darja; paya; manzilat; rutba ya waq'at jo kisi ko apne ham-jinon mein ho; halat; 'uhda; mansab; khidmat; naukari; pesha; rozgar

3.—Jagah; gunjaish; mauqa'; wajah; kisi shai ka imkān.

4.—Shahr; balda; qasba; gawn.

5.—Koyi maqām jahan qal'-bandi hui ho; garhi; qal'a.

6.—Mulk; kisi qaum ke rahne ki jagah; sar-zamīn; wilāyat;

7.—Jagah; jāe; 'iwaz; badlā. [diyār; bādshāhat.

To give place (a) Jagah k.; rāh nikālā—(b) Jagah d.; gūlib hone d.; kisi se dabnā; kisi ki sunnā.—*To have place*—(a) Jagah r. yā pānā; jā-guzān h.; gunjāish r.; daḡhl pānā. (b) Wāqī'ī h.; ashiyat r.; asli yā wāqī'ī wujūd r.—*To take place* (a) Honā; wāqī' h.; sar-zad h.; wuqū' meḡ ānā; sūdīr h.; sach-much h.—(b) Kisi par muqaddam h.; tarjih r.—(c) Asar r.; tāsīr paidā k.—*To take the place of*—Kisi ki jagah par (uski 'iwāz meḡ yā ba-jāe uske) qāim kiya jānā (uski qāim-maqām h.).

Place, *v. t. 1.*—Kisi khās jagah par qāim k.; rakhnā; jagah d.; muqarrar k.; bithānā; muta'āyan k. [baitḡhānā; kisi khās hālat meḡ r.

2.—Kisi mansab par qāim māmūr yā muqarrar k.; nasab k.;

3.—Rakhnā; lagānā; karnā.

To place confidence in a friend—Kisi dost par i'tibār k. yā r. *To place one's affections on an object*—Kisi chīz par dil lagānā (usko chāhnā yā pyār k.).

4.—Rakhnā; lagānā.

To place money in a bank—Kisi bank meḡ रुपये r. yā lagānā.

5.—Sūd par d. yā lagānā; sūd par qarz d. jaise रुपये.

Placid, *a.* Khush; bashshāsh; āsūda; mutmayin; pareshān nahīn; salīm; halīm; burdbār; sākit. [osh; begair shor-o-sharābe ke.

Placidly, *ad.* Burd-bārī se; tahammul se; chuḡchāp; bilā josh-o-khar-Placidly, { *n.* Hilm; burdbārī; jam'iyyat-i-khātīr; qarār; tab'i'at kā pare-Placidness, } shān na rahnā; bashshāsh; khush-tab'i.

Plagiarism, *n.* Dūse shakhs ki tasnīfāt kā chorānā yā dūse ki 'ibārat apnī tahrīr meḡ is qaraz se dāḡhl kar d. ki woh kul tahrīr apnī hī samjhi jāe; 'ibārat ki chorī; 'ilmī sariqa. [dūron ki 'ibārat chorāne w.

Plagiary, *n.* Woh shakhs jo fi'l-i-musarrāha-i-bālā kā murtakib ho;

Plague, *n. 1.*—Koyī shai jisse taklif yā izā ho, koyī baḡi musibat yā taklif.

2.—Wabā; marī; maraz-i-muta'addī.

3.—Koyī baḡi qudratī balā yā musibat; āfat-i-samāwī. [k.; pareshān k.

Plague, *v. t. 1.*—Diḡ k.; chheḡnā; tang k.; satānā; taklif d.; hairān

क. A very general and indefinite signification.

2.—Bīmāri balā yā kisi qism ki qudratī musibat se tang k.

Plain, *a. 1.*—Barābar; musattal; chauras; jismeḡ usheb-o-farāz na ho; nīchā-ūnchā nahīn; nā-hamwār nahīn.

A plain surface—Sath jo barābar ho (nā-hamwār na ho).

2.—Sāda; khūbsūrat yā zarq-barq nahīn; sūfiyāna.

A plain dress—Sūfiyāna yā sādi postlāk.

3.—Be-riyā; sīdhā-sāda; jismeḡ makkārī 'āiyārī yā chālākī na ho; jismeḡ banāwat na ho jaise shakhs. [yā bayān.

4.—Sīdhā-sīdhā; sāf-sāf; jismeḡ banāwat na ho jaise koyī dāstān

5.—Aslī; sāf-sāf; jismeḡ chlakkā-panjā na ho; sachchā; jo dil khol ke kahā jāe.

I will tell you the plain truth—Main tum se asl haqīqat (nīri sachchī bāt) kahūngā.—*To be plain with you*—Main tum se fulān amr sach-sach (dil khol-

6.—Nīrā; nipat; mahz; mutlaq. [kar) kahtā hūn.

A plain fool—Nīrā be-wuqūf; nipat mūrakh.

7.—Jo sāf sāf samajh parē; sāf; wāzih; 'ayān; muḡmal nahīn.

Plain words—Alfāz-i-gair muḡmal, Plain language—'Ibārat jo sāf sāf samajh meḡ āye.

8.—Sāda; jismeñ ghī yā garm masāle wagaira bahūt na paṛe hoñ; gawī nahīñ; besh-qīmat nahīñ.

A plain diet—Sādī gīzā.

9.—Jismeñ bel-būṭe na hoñ yā jo rañgā na ho jāise kapṛā.

10.—Mushkil nahīñ; jismeñ uljhāw na ho; salīs; sarīn-i-fahm; sahl; āsān; sāf.

A plain case in law—Aisi qānūnī bāt jo mushkil na ho; ek sahl qānūn kī bāt.

11.—Jo jalā dekh yā ma'lūm paṛe; jiski talāsh yā jiske pāne meñ diqqat na ho; tūrik nahīñ. [pare.

A plain comece—Rūh jo sīdhi ho; tariq jo jalā samajh meñ ā jāe yā ma'lūm

In plain—Khol-kar; sāf-sāf; asl-asl; darhaqiqat; sach-sach; sach pūchho to.

Plain, ad. Aisi tarah kī jalā samajh meñ ā-jāe; sāf sāf; sūdagi se; beriyāyī se; be chhakke-panje ke.

Plain, n. 1.—Hamwār zamīn; sarpaṭ maidān. [kā khet.

2.—Laṛyī kā maidān; maidān-i-jang; razm-gāh; ma'rika; laṛyī

Plain-dealing, a. Jo kuchh apne dil meñ ho use jī khol-kar aur sach-sach kahne w.; imāūdār; sachchā; jiske qaul-o-fi'l meñ 'aiyā'ī (makkārī yā chhal-bal) na ho; rāst-bāz; dil kī sāf—jaise shakhs.

Plain-dealing, n. Dil khol-kar aur sachchī sachchī bātēñ kalnā; bilā makt-o-fireh bartāw k.; sachāyī; rāst mu'āmalagi; kharā mu'āmala; kharā bewhār. [kapaṭ na ho; jismeñ chhakke-panjā na ho.

Plain-hearted, a. Sāf-dil; jiskā dil sachchā ho; sīna-sāf; jiske dil meñ

Plainly, ad. 1.—Bilā makt-o-fareh; sāf sāf. [barq na ho.

2.—Sādagi se; sūfiyānā yā sūfiyāna taur par; jismeñ kuchh zarq-

3.—Sāf-dil se; begair chhakke-panje ke; imāūdārī se; rāstī yā rāst-bāzī se; sachāyī se.

4.—Sāf sāf; nise taur par kī dekhne yā samajhne meñ diqqat na ho.

5.—Muhmal taur par nahīñ; wazāhat ke sīth; sāf-sāf; sarīhī taur par.

Plainness, n. 1.—Hamwārī; barābarī; ūchā-nichā na h.

2.—Sādagi; banāwat kī na h.; āraish kā na h.

3.—Sāda-lauhī; dil meñ chhakke-panje kā na h.; sachāyī; rāst-bāzī; tabī'at kī sūdagi yā safāyī.

Plaint, n. 1.—Wāwailā; duhāyī-tihāyī; nāla-o-fugān; baland āwāz se ranj kī izhār; faryād; kisi zarar kī nisbat dād-bedād. [kā suwāl.

2.—(Law) 'Arzī-du'wā; 'arzi-i-nālish; nālish kī darḳhwāst; istigāse

Plaintiff, n. (Law) Mudda'i; nālishī; dād-ḳhwāh; da'widār; mustagis.

Opposed to Defendant.

Plaintive, a. 1.—Jismeñ kisi gam alam yā ranj kī izhār ho; jo koyī gam yā ranj zāhir kare.

2.—Jisse dard yā ranj zāhir ho; gam-nāk; hazīn; ranj d. w.

Plan, n. 1.—Naqsha; khāka. [kar yā zabānī zāhir kiyā jāe.

2.—Mansūba; tadbīr; tajwīz; kisi bāt ke anjām kā tariq jo likh-

Plan, v. t. 1.—Naqsha banānā; khāka taiyār k. yā khāichnā.

2.—Mansūba bāndhnā; tajwīz kar-ko nikālūnā; bandish k. yā bandish bāndhnā; naqsha bāndhnā. [wār; chauras.

Plane, a. Nichā-ūchā (nasheb-o-sarāz) nahīñ; barābar; musattah; ham-

Plane surveying—Mutawassit qat'āt-i-arūzī kī ma'mulī paimāish jisse uukī hāt ma'lūm ho-jāe—Plane table—Takhta-i-musattah.

Plane, n. 1.—Sath-i-musattah; sath jo hamwār (barābar) ho.

2.—Raudā.

Plane, v. t. Barābar k.; hamwār k.; lakṛī ke takhte wagaira kī nūchāyī nichāyī ko randā mārkar dūr kar-d.; satī ko hamwār banānā.

Plank, n. 1.—Āre se chirā huā lakṛī kī chauṛī aur moṭī takhta.

2.—Kovī sahāro kī chūz masalan takhta wagaira jispar uadī wagaira

Plank, v. t. Takhte lagānā yā jarnā; takhta-bandī k. [ke pār utren.]

Plant, n. 1.—Nabāt; nakhi; paudhā; mudhā; keṛā; nihāl.

2.—Woh nasab kī huyī (garī huyī) chizen aur anzār wagaira jo kisi peshe yā kāri-garī ke muta'alliq kār-rawāyī ke liye zarūr hoñ.

3.—Jul; butlā; dhokhā; makr kī bāt; chhal-bal (*Colloquial and low*). [bij; bonā.]

Plant, v. t. 1—Jamne ke liye zamīn meñ rakh-kar chhipā d. jaise

2.—Lagānā; darakhton ko bithāl-kar (lagā yā nasab karke) taiyār k. To plant a garden or orchard—Chaman yā mewa-bāg (bāri) lagānā.

3.—Baithilnā; nasab k.; lagānā—jaise chhotī darakht yā kisi nabātāt kī jar. [ki woh tarāqqī pakṛe.]

4.—Paidī k.; ankhuā jamānā ya'nī kisi shai kī bunyād dālnā tā

5.—Basānā; ābād k.; qāim k.

6.—Jārī aur qāim k.; kisi shai ke usūl ibtidāan qāim k.

7.—Gārīnā; nasab k. jaise jhauḍā; kabīn rakh-kar nishāne par lagānā—jaise top.

Plantation, n. 1.—Woh jagah jahān paudhe lagāye jāen; zamīn jo jotī-boyī jāe; zamin jahān darakht lage (nasab) hoñ; paudhon kī zakhīra.

2.—Woh ābādī jo kisi naye mulk meñ pahle-pahal ho; qasba yā gāwñ jo ibtidāan ānād ho.

Planter, n. 1.—Lagāne w.; bone w.; upjāne w.

2.—Naye mulk kī āwāz meñ madad d. w. [palastar; kahgil.]

Plaster, n. 1.—Makānāt kī dīwār wagaira kī astar-kāri kī masāla;

2.—Palastar jo kisi zakīm wagaira par rakkhā jāo.

Plaster, v. t. 1.—Makānāt kī dīwār wagaira meñ palastar lagānā; astar-

2.—Zakīm par palastar r. [kāri k.; kahgil lagānā.]

3.—Ūpar se chuknā d.; kisi shai ke 'nibon yā be 'unwāniyon ko chhipā d. (uspar khāk dāl d.); raugan-i-qāz malnā; qal'ī k. (*Colloquial*).

Plate, n. 1.—Pattar; kisi dhāt kī ṭukṛā jo barābar phailā yā chauras kar-divā jāe par moṭāyī meñ ek tarah kī ho.

☞ A sheet of metal is thinner than a plate.

2.—Sone yā chāñḍī ke bartan (tashtariyān piyāle wagaira) jo ghar ke kām ke liye baute hūñ. [sone ke naliñ.]

3.—Tāñhe pital wagaira ke qal'ī kiye bartan (ya'nī asli chāñḍī yā

4.—Tāñhe pital wagaira kī ṭukṛā jispar kuchi kanda kiya huā (khodā) ho; chhipā yā naqsh jo is qiam ko kande se utārī jāe; kisi tarah kī chhapī huyī taswīr. [mulamma' khwāh uskī qal'ī k.]

Plate, v. t. 1.—Sunā chāñḍī khwāh koyī dūsri dhāt chaghānā yā uskī

☞ "Said especially of overlaying with silver." Webster.

Plated vessels—Chāñḍī kī qal'ī ke bartan; bartan jispar chāñḍī kī qal'ī ho. A

plated harness—Ghore lā sūz jispar chāñḍī kī qal'ī ho.

2.—Waraq banānā; pattar banānā.

Plausibility, n. Rāst-numāyī; zāhir meñ wājib yā durust ma'lūm h.

Plausible, a. Jo zāhir meñ bhalā ma'lūm de; jo bādiu-n-nazar meñ (bā-zāhir) durust ho; numāishi; rāst-numā.

A *plausible* argument—Bāh jo ba-zāhir durust ho; aisi dalil jisko sunkar zāhir meñ itminān ho-jāe par dil se uspar yaqīn na ho.

Plausibleness, n. Same as *Plausibility*.

Plausibly, ad. Aisi tarah par ki zāhir meñ durust ma'lūm ho; numā-ishi tariq par; aise taur se ki log manzūr yā pasand karen.

Play, v. i. 1.—Khushī yā tafrih ke liye koyī mashgala k.; naf'e yā anjām-i-kār ke liye nahīn balki mahz tafrihan kuchh k.; khelūā; khel-kūd k.; lah-o-la'b k. [nā; kuchh qadr na k.

2.—Nā-chiz samajhnā; khel k.; allharpane aur be-parwāyī se barat-To *play* with one's health or life—Apnī tan-durustī yā jān ki qadr na k. (uski kuchh fikr na r. yā use khel samajhnā).

3.—Kisi ke sāth koyī khel khelūā; bāzī khelnā; kisi se kuchh hār-jīt badnā. [money—Rupaye-paise ki hār-jīt k.

To *play* at cards or dice—Ganjifa yā tāsh khwāh chausar khelnā—To *play* for

4.—Dhokhā d.; jul d.; buttā d.; chhahnā.

To *play* false with a person—Kisi shakhs ko dhokhā d. (use chhahnā).

5.—Koyī bāja bajānā.

To *play* on a flute—Bānsuri yā bansī bajānā. [amal k.

6.—Harakat k.; kabhi phail jānā aur kabhi sikur; kām d.; chahnā;

7.—Naql k.; suāng baunā yā k.; rūp bharnā. [woh k.

8.—Kisi khās haisiyat se 'amal k.; jo fi'l kisi ke liye maḥshūs ho To *play* the fool—Be-wuqūfi ki bāt k.; alimaq kā sā fi'l k.—To *play* the woman :—Aurat kā kām k.; jo kām 'auratōn ko karnā chāhiye wahī k.

9.—Kisi tarah par harakat k.; idhar-udhar bilūā-ḍolnā.

Play, v. t. 1.—Chalānū; harakat d.; kām meñ lānū.

2.—Koyī bāja bajānā.

3.—Khel k.; bāzī k.; khel ke sāth kām meñ lānū.

4.—Naql k.; kisi dūse ki sī kār-rawāyī k.; karnā; 'amal k.; kisi 'ām qism ki haisiyat meñ 'amal k.; jo fi'l dūsrā 'umūman kartā ho

5.—Dil bahlānā yā hār-jīt ke liye koyī khel khelnā. [uski mānind k.

To *play* off—Dekhlānū; numāish k.; karnā; kām meñ lānū; 'amal meñ lānū.—

To *play* on or upon—Dhokhā d.; apne dām-i-fireb meñ lānū; tahqir k.; muh birānū; bewuqūf banānā. [jāe; khel; bāzī; lahwa-la'b.

Play, n. 1.—Koyī khel jo khushī tafrih yā dil bahlāne ke liye khelā

2.—Kulel; chochlā; dil-bahlāw; kūd-phānd. [ganjifa tāsh wagaira.

3.—Khel jo hār-jīt yā tafrih ki nazar se khelā jāe jaiso chausar

4.—Mashq; kasrat; mahārat; rabt. [lāt-i-bāhamī kā dhang.

5.—Kārrawāyī; isti'māl; kām; āpas meñ bartāw kā tariq; mu'āma-

Fair *play*—Rāst-mu'āmalagi; imāndāri.—Foul *play*—Bad-mu'āmalagi; be-

6.—Naql; suāng; lila; nāṭak yā uskā tamāsha. [imāni.

7.—Bāja bajānā.

8.—Harakat; chāl 'ām isse ki qā'idō se ho yā nahīn; harakat ki gunjāish; chalne ki jagah; be-takallufāna aur suhūlat ke sāth kār-rawāyī. [ki gunjāish; wus'at; jagah.

9.—Kārrawāyī ki āzādī; kisi shai ke wus'at dene yā uski numāish To *hold in play*—Masrūf r.; kisi kām meñ lagāyo rahnā; dam na lene d.

Plea, n. 1.—(Law) Mudda'i ko da'we ki nisbat mudda'a'alaihi kā jawāb; 'uzr; jawāb jismen mudda'i ke da'we se iqrār ho yā inkār.

2.—Muqaddama-i-'adālat; nālish; muqaddama-i-faujdarī.

3.—Jo kuchh apne bachāw k̄hwāh apne fīl ke wājib ṭhahrāne ke liye kahā jāe; 'uzr; ma'zarat.

4.—Kisī amr kī istid'ā yā iltijā jo isrār ke sāth kī-jāe.

Plead, *v. i.* 1.—Kisī da'we kī tāyīd yā tardīd meñ 'uzrāt pesh k.; kisī shai ke haq meñ yā uske k̄hilāf wujūh pesh k.; kisī ko bahs yā iltijā se taigīb dene kī koshish k.

To plead in one's favour—Kisī ke haq meñ 'uzr-ma'zarat k.—To plead for the life of a criminal—Kisī mujrim kī jān bachāne ke liye 'uzrāt pesh k.

2.—(Law) Mudda'ī ke da'we kī jawāb-dihī k.; mudda'ī ke bayān aur da'we se munkir h. yā nise wāqī'āt bayān k. jinse yah sābit ho kī uskā da'wā sarsabzi ke qābil nahīn hai; kisī muqaddame meñ wāqī'āt kī bayān k.; kisī muqaddame kī pairawī yā jawāb-dihī k.

Plead, *v. t.* 1.—Kisī amr ke subūt tāyīd yā wujūb meñ kuchh kahnā yā pesh k.; ma'zarat meñ pesh k.

The law of nations may be pleaded in favour of the rights of ambassadors—Safiroñ ke haq meñ un qā'idōñ par istidlāl ho-saktā hai jinke rū se muk̄h-talif qaumeñ āpas meñ bartāw karti haiñ.—To plead one's age or sickness in excuse of his fault—Apne qusūrāt kī ma'zarat meñ yah kahnā kī bur̄hūpe yā himāri kī wajh se mīñ dar-guzar ke lūq hūñ.

2.—Kisī mujawwiz yā 'adālat ke rū-ba-rū wujūh yā dalāil pesh k.; 'adālat meñ bahs k. [jūri ke rū-ba-rū bahs k.

To plead a cause before a court or jury—Kisī muqaddame meñ 'adālat yā ahl-i-

ḥukm "In this sense, *argue* is more generally used by lawyers." Webster.

3.—Qānūnī jawāb-dihī yā da'wī-i-qānūnī kī tardīd meñ kuchh kahnā aur pesh k.

To plead usury—Kisī sūd ke da'we kī nishat kahnā kī yah qānūn ke k̄hilāf (nā-jāiz) hai. To plead a statute of limitations—Kisī da'we kī tardīd meñ qānūn-i-hadd-i-samū'at par istidlāl k. (yah kahnā kī sulūṭ qānūn ke rū se iske samū'at kī mī'ād guzar gayī). [tāyīd yā tardīd meñ kah sakeñ.

Pleadable, *a.* Jiskī nishat 'uzr kar-sakeñ; jo kuchh kisī amr ke subūt Pleadable at law—Jispar qānūn ke rū se istidlāl kar-sakeñ.

Plouder, *n.* Wukil.

Pleadings, *n. pl.* (Law) Woh likhe huye (tahrīrī) bayānāt jo mudda'ī aur mudda'ā 'alaih apne apne qaul ke subūt meñ pesh karen masalan 'arzi-i-nālish yā bayān-i-da'wā (the declaration, count, or narration of the plaintiff) jawāb-da'wā (the plea of the defendant in reply) jawāb-i-jawāb (the replication of the plaintiff to the defendant's reply) radd-i-jawāb (the defendant's rejoinder) hadd-i-jawāb (the plaintiff's sur-rejoinder) wagaira; k̄gāzāt (kawāgaz)-i-arba'; furīqain ke bayānāt-i-tahrīrī.

Pleasant, *a.* 1.—Pasandīda; jisse khushī ho; khūb; margūb; khush-gūwār; jo dil k̄hwāh hawās-i-k̄hamsa ko bhalā ma'lūm de; mufarrīh.

A pleasant voyage—Woh safar-i-daryāyī jisse dil ko farhat (khushī) ho.—A rose is pleasant to the smell—Gulāb kī phūl sūnḡhne meñ acheliḥā hotā hai (quwwat-i-shāmma ko khush-gūwār hotā hai).

2.—Khush; jisse dil ko khushī ho—jaise suhbat yā majma'; bashshāsh; zinda-dil; zarif—jaise shakhs.

ḥṣ "Pleasant is more particularly applied to things in the concrete; as, pleasant weather; a pleasant day, ride, situation, &c." Webster.

Pleasantry, *n.* 1.—*Khushī*; *bashūshat*; *masarrat*; *ihitizāz*.

2.—*Bāt* jisse *tabī'at khushī* ho; *mazāq*; *zarāfat* kī *bāt*. [shād k.

Please, *v. t.* 1.—*Khushī* paidā k.; *khush* k.; *maḥzūz* k.; *masrūr* k.;

2.—*Rāzi* k.; *āsūda* k.; *tashaffī* k.; jī *bhar* d.

To be pleased in or with—*Pasand* k.; *manzūr* k.; *khush* h.—*To be pleased to do a thing*—*Kisi bāt ko khushī se* (*ba-khushī yā khush ho-kar*) k.; *kisi bāt kā karnā pasand k.* (*usko chūh se k.*). [k.; *'ināyat se k.*

Please, *v. t.* *Kisi bāt kā k.* *mihrbānī se qabūl* k.; *manzūr* k.; *mihrbānī*

“*In entreaty or courtesy, please and please you.*” *Webster.*

Pleasing, *a.* *Jisse khushī* ho; *jo hawās-i-khūnisa yā dil ko margūb* ho;

khush-āyand; *maqbul*; *jo bhalā ma'lūm de* (*achchhā lage*).

Pleasurable, *a.* *Jisse khushī* ḥasil ho; *farhat-baḥsh*; *margūb*.

Pleasure, *n.* 1.—*Khushī*; *rāhat*; *ihitizāz*; *surūr*; *masarrat*; *ānand*.

“*Opposed to pain.*”

2.—*Aiyāshī*; *hazz-i-nafsānī*; *mubāsharat*; *bhog-bilās*.

3.—*Jo kuchh tabī'at kalie yā chāhe*; *khwāhish*; *pasand*; *marzī*; *manshā*; *irāda*; *hukm*.

4.—*Mihrbānī*; *'ināyat*; *karam*; *jisse dūsra khush* ho.

At pleasure—*Apne hasb-khwāhī*; *jaisā jī chāhe*; *apni marzī yā pasand ke mutābiq*; *jaisā jī men āye waisāhī*.—*He can vary his scheme at pleasure*—*Woh apne maustābe ko apni marzī ke mutābiq badal saktā hai* (*jaisā chāhe waisāhī use tabdil kar-de*).

Pledge, *n.* 1.—*Jo chiz giro* (*giran*) *yā bandhak rakkhī jāe*; *māl-i-manqūla* *jo dāin kī kafālat men khwāh kisi mu'āhade ke ifā ke kafālat kī nazar se dūsre ke pās bataur amānat ke rakh diyā jāe*. *Woh mu'āhada jo māl-i-manqūla ke is tarah par rakh dene se dāin aur madyūn ke darmiyān qāim ho*; *giro*; *bandhak*; *rihn*.

2.—*Woh shai jo kisi fi'l ke anjām ke kafālat ke taur par dī yā sanjhi jāe* *masālan kisi kā kisi bāt ke karne ke liye dūsre ko zabān kā d. yā usse wa'de kā k.* *'alā hāza-l-qiyās*. [kī *khwāhish kā izhār*.

3.—*Sharāb pine ke qabl dūsre kī tandurustī* (*uski sihat-o-'āfiyat*)

To hold in pledge—*Kafālat ke taur par apne qabẓe men r.*; *apne pās amānat men r.*—*To put in pledge*—*Giran r.*; *bandhak k.*

Pledge, *v. t.* 1.—*Giro r.*; *makfūl* k.; *bandhak k.* *yā r.*; *bataur kafālat yā itmīnān ke kisi ke pās kuchh rakh d.*; *itmīnān ke wāste de d.*; *zar-i-qarza ke itmīnān men kisi ke pās koyī chiz az qism-i-manqūla rakh d.*

“*This word is applied chiefly to the depositing of goods or personal property. When real estate is given as security, we usually apply the word Mortgage.*” *Webster.*

2.—*Zabān ḥarnā*; *qaul-o-qarār* k.; *wa'da* k.

3.—*Sharāb pine ke waqt kisi kī sihat-o-'āfiyat* (*uski tandurustī*) *kī nisbat pahle kalimāt-i-munāsib kalnā*.

Pledgee, *n.* *Woh shakhs jiske pās koyī chiz giran rakkhī jāe*; *girwī-dār*.

Pledger, *n.* *Giran rakhne w.*; *bandhak k.* *w.*

Plenipotentiary, *n.* *Woh shakhs jise kisi kām ke anjām kā purā purā ikhtiyār diyā jāe*. *Woh safir yā elchī jisko mulk-i-gair ke bādshāh ke huzūr men ḥazir rah-kar 'ahd-o-paimān khwāh kisi dūsre kām ke karne kā ikhtiyār-i-kāmil diyā jāe*; *mukhtār-i-kul*; *wakil-i-mutlaq*; *madāru-l-muḥām*.

Plenipotentiary, a. Jismen pūrā pūrā ikhtiyār (ikhtiyār-i-kāmil) ho.

Plentiful, a. 1.—Kasir; māl-ā-māl; bharā-pūrā; wāfir; bahut; har ek maqsad ke liye kāfi; firāwān; rel-pel; paṭā huā. [jismen galla ifrāt se ho.

A plentiful fortune—Barī daulat; daulat-i-kasir.—A plentiful harvest—Fasal

2.—Kasrat se fasl paidā k. w.; jismen koyī chiz kasrat se ho; zar-khez; jismen paidāwār kasrat se ho.

A plentiful year—Woh sāl jismen galla wagairā kasrat se paidā ho.

Plentifully, ad. Kasrat se; ifrāt se (ba-ifrāt); bahutāyat se; bahut.hi.

Plentifulness, n. Kasrat; ifrāt; bahutāt.

Plenty, n. Ifrāt; kasrat; bahutāt yā bahutāyat; kisī shai kā pūrā yā kāfi miqdār; isqadar ki apne aur dūsrōn ke wāste bhī kāfi ho; rel-pel.

Pliable, a. 1.—Jhukāye yā kham kiye jāne ke lāiq; jo āsānī se jhuk sake; jo dabāne se turant dab jāe aur tūte nahīn; lachilā; damdār.

2.—Jiski tabī'at mulāim ho; jo dabāne se jald dab jāe qāil karne se jald ma'qūl ho jāe targīb dene se jald bas meñ ā-jāe yā sikhāne se be-taraddud sikh jāe; jisko dūsrā jald apne bas meñ yā apne dhang par kar le; mom ki nāk.

Pliant, a. 1.—Jhukāye jāne ke qābil; jo sahl meñ jhuk jāe; jo be tūte turant dab jāe; lachilā; dam-dār; narm; mulāim—jaise mom.

2.—Jisko bhalāyī yā būrāyī ki targīb jald ho-sake; jisko kisī shai kī taraf sahl meñ rāgīb kar sakeñ; mazbūt yā mustaqil nahīn; gair-lā-tajum.

Plight, v. t. Makfūl k.; marhūn k.; jokhim yā khatre meñ dālnā.

To plight one's faith, honour, or word—Apne imān ābrū yā qaul ko hār-d-ya'nī yah kahnā ki agar fulkū bāt na ho to main be-imān be-ābrū yā bad-qaul samjhā jāū.

“Never applied to property or goods.” “Pledge is applied to property as well as to word, faith, truth, honour, &c.” Webster.

Plight, n. 1.—Musibat yā musibat kī hālat; khatre kī hālat.

2.—Hālat; naubat; dasā.

In good plight—Achchhī hālat meñ.—Miserable or wretched plight—Tabāh yā zalil hālat.—Bad plight—Buri hālat; kharāb hālat; dur-dasā.

Plod, v. i. 1.—Haule haule chalnā yā kām k.; jum ke mihnāt ke sāth kuchh k. yā dhun se chaluā. [sāth tahsīl-i-'ilm k.

2.—Sakht mihnāt k.; barā zor mārñā; āhista āhista aur riṣāz ke

Plot, n. 1.—Thorī sī zamīn; chhoṭā qat'-i-arāzī; zamīn kā takhtā.

2.—Khet yā qat'-i-arāzī wagairā kā naqsha jo paīmāish ke ba'd kagaz par banāyā jāe.

Plot, n. 1.—Kisī maqsad khusūsan bure maqsad ke anjām ke liye koyī tadbīr fireb yā bandish; sāzish; guṭ; chhalbal; upāe. [meñ shirkat.

2.—Kisī bandish yā sāzish meñ shirkat; kisī dagābāzī kī tadbīr.

Plot, v. t. Dūse ko khusūsan kisī riṣat yā uske muntazimīn ko zarar pahunchāne kī tadbīr bandish yā uskā maṁsūba k.; sāzish k.; tadbīr k.; bandish k. [bandish bāndhuā.

Plot, v. t. 1.—Tajwīz k.; tadbīr k.; kisī barī bāt kā maṁsūba bāndhuā;

2.—Naqsha banānā.

Plough, n. 1.—Hal; qulba.

2.—Qulba-rānī; hal jotnā; taraddud; kāsht; zirā'at.

Plough, v. t. 1.—Hal jotnā yā chalānā; qulba-rānī k.

2.—Chārnā; do tūk k.; phārnā jaise lahar.

3.—Ulat d.; barbad k.; dhā d.; wīrān k.; ujāṛ d.

To plough in—Hal chālā ke chhipā d.; bij dālne ke ba'd hal chālānā.—To plough up or out—Hal chālākar zamīn ke bāhar kar d. (nikāl d.).

Pluck, v. t. 1.—Jhatke se tornā yā khaīncī l.; choṭhānā; nochnā.

To pluck feathers from a fowl—Murg yā murgi ke par nochnā yā ukhērnā.—To pluck mangoes—Ām tornā.

2.—Imtīhān meṁ nā-kāmyāb k. (girā d. yā nā-kām r.); liyāqat kī satad ke lāiq na samajh-kar imtīhān meṁ rad kar-d.

To pluck away—Tor l.; noch l.; choṭh l.—To pluck down—Girā d.; dhā d.; mīmār k. Tanazzul kar-d.; ā'lā hālat se adnā hālat meṁ kar-d.—To pluck off—Nochnā.—To pluck out—Nikāl l.; judā kar-d.—To pluck up—(a) Jar se ukhār l.; istisāl k.; bunyād bāqi na rahne d.; nest-o-nābūd kar d.; barbad k. (b) Dhāras dharna; himmat na hūrnā yā himmat bāndhnā.

Pluck, n. Himmat; jurat; dhāras; mukhālafat yā be-dili kī hālat meṁ Plucky, a. Himmat kā yā himmat r. w.; jo jald himmat na hāre. [dhun.

Plump, a. 1.—Charbī yā gosht se phulā-phulā; jāsim; gudāz; moṭā-tazā; jiskā badan bhar āyā ho; gol.

A plump boy—Moṭā-tāza laṛkā.

2.—Sarāsar; bi-l-kul; tamūmtar; nirā; mahz.

A plump lie—Sarāsar jhūṭhī bāt.

[loquial].

Plumply, ad. Pūrā-pūrā; bi-l-kul; sāf-sāf; dil khol-kar; be-bākāna (Col.

To assert a thing plumply—Koyī bāt dil khol-kar (sāf-sāf yā be-bākāna) kahnā.

Plunder, v. t. Kisi kā māl-o-asbāb jabriyā le-l.; lūṭ l.; chhīn l.; zabardasti se le-l.; barmalā mār-piṭ karke le-l.

Plunder, n. 1.—Jo kuchh dushman se jabriyā liyā jāe; ganīmat; tākht; tārij; lūṭ; lūṭ-pāṭ.

2.—Jo kuchh chori lūṭ-pāṭ yā fireb se mile.

Plunge, v. t. Dūbānā; gota d.; pānī yā kisi dūsrī sāiyāl shai meṁ dūbānā; gosht kīchar miṭṭī yā isī qism kī kisi dūsrī shai meṁ dhaṁsānā yā ghuseṛnā.

To plunge the body in water—Badan ko pānī meṁ dūbānā.—To plunge a dagger into the breast—Chhāṭī meṁ kaṭār ghuseṛnā.

Plunge, v. i. 1.—Pānī wāgaira meṁ ghusnā; gotā mārṇā yā ghus jānā.

To plunge into the river—Daryā meṁ gotā mārṇā yā ghus jānā.

2.—Musibat khwāh kisi aisi hālat meṁ paṛnā jisse nikalnā dushwār ho.

[Laṛāyī meṁ ulājh yā phas jānā.

To plunge into debt—Bahut qarz-dūr (maqrūz) ho-jānā.—To plunge into war.—

3.—Sar ke bal gir paṛnā.

[ho ghus jānā.

Plunge, n. 1.—Pānī khwāh kisi dūsrī chiz meṁ jismeṁ ghus jānā mumkin

2.—Muñh-zor ghoṛe kī tarah muñh ke bal gir paṛnā.

Ply, v. t. 1.—Zor se aur bār bār lagānā; lagāye chalnā; lapet yā chhipā d.; farsh yā paṭṛā kar d.

2.—Taqāza k. yā mutaqāzī rahnā; kisi se kisi shai kī nisbat saḥt taqāza yā tang-talabī k.; piche paṛe rahnā; tang k.

[rahnā.

3.—Mihnat se mashgūl k.; dhun se lagānā; lagāye rahnā yā lagā

4.—Mihnat se k. yā anjām k.

Ply, v. i. 1.—Sābit-qadmī se koyī kām k.; jam-ke kuchh k.

2.—Mihnat yā haṭh ke sāth jānā; jaldī se jānā.

3.—Kisi kām meñ kḥūb lage rahnā; masrūf rahnā.

4.—Barābar ānā-jānā; hamesha āyā-jāyā k.

Pocket, *n.* Jeb; kisa.

“Pocket is often used in the formation of compound words denoting that which pertains to, or is carried in, a pocket, etc., and usually of very obvious signification.” *Webster.*

Pocket, *v. t.* 1.—Jeb meñ rakh l.; jeb meñ chhipā l.

2.—Churānā; chori se le l.

To pocket an insult or affront—Jis bāt se apnī taulīn ho usko chup-chāp sah

1. (uspar burā na mānnā yā uskī talāfi na chāhnā).

Point, *n.* 1.—Nok—jaise sūyī kāñṭe yā talwār wagaira kī.

2.—Sūyī wagaira ke nok kā nishān.

3.—Nuqta; mḥāyat hī chhoṭī jagah.

4.—Lahza; lamḥa; ān; dam; kanūra; lab.

He is on the point of departure—Woh jāyā chāhtā hai (‘angarib jāne wālā hai)

To be at the point of death—Qaribu-l-marg (jān-ba-lab marne ke kanāre yā lab-i-gor) h.; marne meñ kuchh ‘arsa na h.

5.—Darja; martaba; hālat; naubat; balandī yā pastī kī halat.

6.—Thīk jagah.

He left off at the point where he began—Jahāñ usne shurū’ kiyā thā thīk usī [jagah chhor diyā]

7.—Woh bāt jiskī wajh se koyī kisi shai kī taraf mukḥātab ho yā jisse kisi kī niyat yā uske zāti ausāf zābīr hon; kḥususiyat; kḥāssiyat; aisi bāt jo kisi meñ numāyān ho.

The good or bad points of a man—Kisi shakhs kī achchhi yā buri kḥāssiyateñ; woh achchhi yā buri bāteñ jinkī wajh se uspar logon kī nazar pare.

8.—Bahs yā guftgū meñ koyī kḥās kalām; kisi bahs yā dāstān kā manshā; kḥulāsa-i-kalām yā mubāhasa; amr-i-kḥās; shai-i-wāhid.

In what point do we differ? Kī amr-i-kḥās kī nisbat ham meñ ikhtilāf hai?

All points of controversy are adjusted—Woh kul bāteñ jinkī nisbat takrār thī tai pā-gayīñ.—*In every point*—Har bāt meñ; har tarah.—*In point of fact*—Wāqī’i; amr-i-wāqī’i ke lihāz se.

9.—Woh amr jispar kisi ko istidlāl ho; woh bāt jiskī waq’at par kisi ko isrār ho; jo amr maqsūd ho; woh bāt jiskī nisbat koshish kī jāe; manshā; maqsad; mudda’ā; naqd-i-murād; murād. Woh amr yā haqīqat jispar libāz-i-kāmil munāsib ho. Koyī chhoṭī bāt; mu’amala-i-kḥafīf; halkī bāt.

At point, on the point—Bahut hī nazālik; kanāre par; qarib.—*Point of view*—

Jis jagah se kisi shai ko dekheñ yā uspar gaur karen; jis i’tibār yā ma’nī se kisi bāt ko dekheñ yā socheñ—*To make or gain a point*—Apnī murād kā hāsil k.; kisiqadar āge barhnā (taraqqī k.).—*To strain a point*—Hadd-i-munāsib se tajāwuz kar-jānā; andāz se guzar jānā; munāsabat yā farz se

Point, *v. t.* 1.—Nok-dār banānā; tez k.; nok nikālñā. [tajāwuz kar-jānā.

2.—Nishāna yā shast bāndhnā; kisi shai kī taraf nishāna lagānā.

3.—Kisi kī taraf mukḥātab karānā; tawajjuh dilānā; ittīlā’ d.

To point out—Ungli yā kisi dūsrī chiz se dekhānā; nishān d.; nishān-dihī k.; sāf dekhā yā batā d. [ke liye ungli uṭhānā.

Point, *v. t.* 1.—Kisi shai ko dekhāne aur uskī taraf mukḥātab karāne

With at.

2.—Kisi zarī’e se sāf sāf dekhānā.

[tauhīn k.; angusht-numā k.

To point at—Kisi shai kī taraf ishāra karko yā tawajjuh dilāke uskī tahqīr yā

Point-blank, *a.* Sarihi; sāf; wāzih.

A point-blank assertion or denial—Sarihi bayān yā inkār.

Pointed, *p. a.* 1.—Tez; nok-dār; nokilā.

2.—Tez; sakht; sāf aur pur-ina'ni.

A pointed rebuke—Tez yā sakht jhikī.

Pointedly, *ad.* 1.—Tezi se; sakhti se.

[kar; wazāhat ke sāth.

2.—Sāf-sāf sarihi taur par; kisi bāt kī taraf sarihi tawajjuh dilā.

Pointing-stock, *n.* Hañsi yā tahqir kī chiz; woh shai jo angusht-numā ho.

Pointless, *a.* Jismen nok na ho; be-nok; jismen tezi yā sakhti na ho.

Poison, *n.* 1.—Zahr; sam; bikh; māhur; halāhal.

2.—Woh shai jisse neki men futūr yā zawāl ā-jāe; asar-i-bad.

Poison, *v. t.* 1.—Zahr men bujhānā; zahrilā kar d.

2.—Zahr se nuqsān pahunchānā yā halāk k.

3.—Bigār d.; kharāb kar d.; futūr dāl d.; kisi shai kī nau'iyat yā usul ko kharāb kar d. yā uski khushi ko munaggas k.

To poison one's ears—Kisi ke kām bhar d.; kisi ke kām phūk d.; kisi ko dūse ki taraf se bad-zan yā bad-gumān kar d. [men futūr ā-jāe.

Poisonous, *a.* Zahrilā; zahr-dār; sammī; fāsīd; jisse kisi shai kī asliyat

Police, *n.* Woh ahl-kār jo 'umūman shahron men intizām ke qāim rakhne

aur qawānin ke nafāz dilāne ke liye rakkhe jāte hain; ahl-i-pulis;

pulis ke log 'amle yā mulāzimīn. Inhiṁ mulāzimīn se jarāim kā insidād aur unkī surāg-rasāni bhi karāyī jāti hai.

Police Constable—Pulis kā chaprāsī yā barqandāz; woh ahl-kār-i-pulis jo apne halqe men gasht kare aur is amr kī nigrāni rakkhe ki danga-o-fasād na hove pāye.—*Police officer*—Siga-i-pulis kā afsar.—*Police station*—Woh maqām jabān ahl-kār-i-pulis jam' ho-kar kām yā naukarī par ta'ināt kiye jātē aur jabān we mujrimon ko le-jāen; thāna; kotwālī.

Policeman, *n.* Same as Police Constable.

Policy, *n.* 1.—Kisi qaum par hukm-rāni kā fan yā tariq; woh tadbiren jo kisi mulk kā bādshāh apne mulk ke logon ke faide ke liye kare.

Domestic policy—Kisi qaum men mulki intizām kā tariq.—*Foreign policy*—

Woh tadbiren jo gair mulk kī qaumon se nisbat rakkhe.—*Commercial policy*—Tijarat se nisbat rakhne wali tadbiren.

2.—Umūrāt-i-riyāsāt ke insirām kā silsila yā unkā ihtimām 'ām isse ki gair mulk kī riyāsaton se muta'alliq ho yā kisi mulk ke khās intizām se; tadbir-i-mumalakāt; rājanīti; woh dūrandeshī yā dānāyī jo farmān-rawāon men umūr-i-riyāsāt ke ihtimām-o-insirām kī nisbat khwāh 'ām ashkhās men apne nij ke kāmōn ke band-o-bast ke muta'alliq ho; fann-i-hukūmat; husn-i-intizām; umūr-i-dunyāwī men 'aql-mandī. [ʿamālī; 'aql-mandī; zīrakī.

3.—Makkārī; 'aiyārī; chālākī; joṭ-ṭoṭ; fitrat; jugat; hikmat-i-Policy, policy of insurance, or assurance—Bime kā saṭṭa.

Polish, *v. t.* 1.—Chiknā aur chamkilā k.; ragur-kar chiknā aur chamak-dār banā d.; ghoṭnā; muhra k.; saiqal k.; jilā d.; opnā; sāf k.; chamkānā; raugun k.

2.—Tabzīb d.; muhazzab banānā; wahshat dihqāniyat yā bhaddepan ko miṭā yā dho d.; 'umda aur khaliq banā d.; kharād par charhā d.; siṭil kar d.; ārāsta kar-d.; sudhār d. [kilā ho-jānā.

Polish, *v. i.* Chiknā ho-jānā; jilā pā-jānā; ūpar se barābar aur cham-

Polish, n. 1.—Jilā; saiqal; chamak aur chiknāhat jo kisi chiz ke upar malne yā ragarne wagaira se ā-jātī hai; op; chiknāhat; jhalak; safāyī.

2.—'Umdagī; shustagī; tahzīb; khush-akhilāqī; nek-waz'ī; bhal-

Polite, a. Khush-atwār; khush-tarīq; muhazzab; khalīq; khush-akhilāq; shāyasta; salimu-t-tab'; ahl; dūson se insāniyat ke sāth bartāw k. w.; sishtāchār r. w.

Politeness, n. Khush-atwārī; khush-waz'ī; shāistagī; tahzīb; murawwat; insāniyat; sishtāchār; ādmīyat; bhalmansāt; logon ko mam-

Politic, a. 1.—Mulki; siyāsāt ke muta'alliq. [nūn karne kī ragbat.

2.—'Umda; ma'qūl; achchhā; durust; khūb soch-bichār ke nikālā huā; jisse matlab-barārī ho (kām nikle chāhe achchhā ho yā

☞ Said of measures. [burā].

3.—'Aql-mand; dūr-andesh; dūr-bīn; chālāk; makkār; 'aiyār; bhhale-bure kā khayāl na r. w. jaise shakhs.

Political, a. 1.—Umūrat-i-mulki se muta'alliq; saltanat kī baton yā uske kāmōn se nisbat r. w.; qaumī umūr se ta'alluq r. w.; muta'alliq-i-tadbir-i-saltanat; siyāsāt-mansūb; rājanīti kā.

2.—Jo 'uhde yā sarkārī ta'alluq se hāsīl ho; sarkārī.

Politician, n. 1.—'Ilm-i-siyāsāt-i-mudan aur fann-i-hukm-rānī meñ māhir; 'ilm-i-siyāsāt-dāfī; jo rājanīti khūb jāne.

2.—Makkār; 'aiyār; mudabbir; fitratī; jugat-bāz. [tanat.

Politics, n. 1.—'Ilm-i-siyāsāt; rājanīti; fann-i-hukūmat; tadbir-i-sal-

2.—Umūrat-i-mulki yā do farīq-i-mukhālīf kā ikhtiyār ke liye bahām jhagarnā; mulki tadbiron yā kisi farīq kī bandishon kī kāmyābī ke liye makr-o-fireb yā bad-diyānatī kī kārrawāyī.

Polity, n. 1.—Kisi qaum yā riyāsāt ke mulki intizām kā tarīq; riyāsāt kā nizām yā band-o-bast; kisi riyāsāt ke kul sigoñ ke intizām (nazm-onasq) kā silsila.

2.—Kisi shai ke intizām kā tarīq yā uske usūl. [ālūda k.

Pollute, v. t. 1.—Ganda k.; najis k.; nāpāk k.; kharāb k.; bigārnā;

2.—Be-hurmat k.; be'izzat k.; bigārnā; kharāb k.; najāiz tarīq par mubāsharat k. [nā-pākī.

Polution, n. 1.—Najis k. yā najis ho-jānā; najāsāt; gandagī; ālūdagī;

2.—Ihtilām; lūnd (khwāb) khwāh mubāsharat ke siwā kisi dūsrī hālat meñ manī kā gir jānā.

Polygamist, n. Kasīru-l-azwāj yā kasīru-l-azwājī jāiz r. w.

Polygamy, n. Kasīru-l-azwājī; ek hī waqt meñ ek se zāid jorū yā khasam kā r.; 'umūman us shakhs kī hālat jise ek se zāid jorūn hoñ.

Polyglot, a. Jismeñ kayī zabāneñ hoñ yā muta'addid zabānon se nisbat r. w.; kayī zabānon kā yā kayī zabāneñ r. w.

Pomp, n. 1.—Baṛe dhūm-dhām aur raunaq kī sawārī; jilo jismeñ bahut kuchh shāu-o-shaukat aur tuzuk ho.

2.—Shān-o-shaukat kī numāish; ihtishām; tumtarāq; karr-o-far; zarq-barq; numāish; thāt; banāw-chunāw; dhūm-dhām yā dhūm-dhāṛak.

Pompous, a. 1.—Jismeñ dhūm-dhāṛak ho; dhūm-dhāṛak kā; karr-o-fur kā; jismeñ bahut kuchh thāt-bāt ho; dhūm-dhām kā; 'azīmu-sh-shān; shān-

2.—Numāishī; fakhrīya; barhāwe kā; jismeñ mubālaga ho. [dār.

Ponder, v. t. Man meñ tolnā; gaur se nazar k.; gaur k.; fikr-o-taammul k.; jāñchnā; sochuā; k̄hauz k.; bichārū; kisi bāt par 'arse tak gaur o-fikr k. (usko der tak dhyān dekar sochnā-bichārū).

Ponder, v. i. Sochnā; bichārū; gaur; k.; k̄hauz k.

Usually followed by *on*.

[o-taammul.

Ponderingly, ad. Gaur ke sāth; fikr ke sāth; soch-bichār ke; ba-fikr-Ponderous, *a.* 1.—Barā bhārī; nihāyat girāñ-bār; waznī.

A ponderous shield—Barī bhārī dhāl.—A ponderous load—Waznī yā barā bhārī bojh; bār-i-girāñ yā girāñ-bār.

2.—Zor k̄; jiskā sadma bahut kuchh ho.

Poor, a. 1.—Be-māl-o-matā'; be-zar; jiske pās māl-o-asbāb na ho; rūfīs; muhtāj; kangāl; garīb. Is lāfz k̄ itlāq un shakhsōñ par bhi hotā hai jo māl-o-matā' se bi-l-kul khālī na hoñ par unke pās daulat
A poor man—Garīb admī.—Poor people—Gurāba; kangle. [na ho.

2.—(Law) Isqadar be-bazā'at kī sarkār se parwarish k̄ mustahaq ho.

3.—Be-dam; be-jān; za'if; kamzor; jismeñ zor yā husn-i kalām na ho—jaise 'ibārat waḡaira; lachar; be-ma'nī; haqīr; zalīl; pūj. [nā-kāfi.

4.—Be-waq'at; gair-i-aham; be-kār; lā-tāil; khafīf; nikammā; mahz
A poor excuse, plea, or apology—Mahz nā-kāfi 'uzr yā ma'zarat; aisā 'uzr yā aisi ma'zarat jisko kuchh waq'at na ho (jo be-kār ho).

5.—'Umda nahīñ; aduā qism k̄; zalīl; chhoṭī qīmat k̄; māliyatī (qīmatī yā bare dām k̄) nahīñ—jaise koyī chīz. [ho—jaise zamin.

6.—Zar-khez nahīñ; ūsar; shor; jismeñ paidāwār kī quwwat kam
Poor soil—Ūsar zamin; arāzī-i-shor.—The ground is become poor—Us zamin kī quwwat-i-paidāwār zail ho-gayī.

7.—Nā-chīz; haqīr; jisko kuchh waq'at na ho.

In my poor opinion—Merī haqīr yā nāqis rāe meñ.

8.—Wājibu-r-rahm; ham-dardī ke qābil; be-chāra; kambakht;

9.—Dublā; lāgar; motā yā farbih nahīñ. [bad-nasib.

A poor horse—Dubla ghoṛā.

10.—Chhoṭā; kharāb; 'umda nahīñ.

A poor crop—Kharāb fasl; fasl jismeñ daraḡht chhoṭe chhoṭe ho-kar rah-jāeñ.

11.—Jismeñ ārām yā qarār na mile; jismeñ be-chainī rahe; buri; bhārī.

[buri tarah se kāṭī; use rāt bhārī thi).

The patient has had a poor night—Us mariz ko rāt ko be-chainī thi (usne rāt

12.—Jo 'umda na ho; jo kisi maqsad ke husul ke liye kāfi yā munāsib na ho; nā-kāfi; gair-munāsib; nikammā; kharāb. [nigora.

13.—(a) Pyārā; 'azīz; be-chāra—(b) Kam-bakht; bad-nasib;

The poor (a)—Woh log jinke pās koyī jāe-dād na ho; muhtāj log; gurabā; masūkin.—(b) (Law)—Jo log sarkārī khairāt par auqūt basar karen; jinki auqūt-basari sarkārī khairāt se ho.

Poor-box, n. Woh sundūq jismeñ garībōñ kī madad ke liye rupaye-paise jam' kiye jāeñ. [khairāt-khāna; muhtāj-khāna.

Poor-house, n. Woh sarkārī makān jahāñ garībōñ kī parwarish ho;

Poor-laws, n. Woh qānūn jo guraba kī parwarish ke liye mauzū' (bane) hoñ. [mufisī meñ.

Poorly, ad. 1.—Garībī se; tangī yā mufisī se; be-zarī kī hālat meñ;

To live poorly—Tangī se basar k.; mufisī rahnā; be-zarī kī hālat meñ rahnā.

2.—Jab kām-yābī kam yā kuchh bhī na ho; bālīdagī naf'e yā faido ke lihāz se kam.

To succeed *poorly* in business—Kār-o-bār meñ kam yā kuchh bhī kām-yāb na h. (kām-dhām yā rozgār kī khūb na chalnā)—To grow *poorly*—Kam jamnā paidā h. yā upajñā; itnā paidā na h. ki usse naf' ho.

3.—Zillat ke sāth; himmat hār ke; be-dilī se. [nahiñ.]

4.—'Umdagi ke sāth nahiñ; 'umda taur par nahiñ; shān ke sāth *Poorly*, a. Kuchh kuchh bimār; kisīqadar 'alī; kasal-mand; munaggas; sabiñ yā tandurust nahiñ (*Colloquial*).

Poor-rate, n. Mahsūl jo gurabā ki parwarish yā imdād ke liye lagāyā jāe.

Pop, n. 1.—Āwāz jo tar se ho. [pap.]

2.—Ek qism kā sharbat jo kisīqadar āwāz ke sāth botal se nikle;

Chiefly used in composition; as ginger-*pop*, lemon-*pop*.

Pop, v. i. 1.—Tar se bolnā; tarak uṭhnā.

2.—Jhat se (yakāyak) ghus ānā yā nikal parñā.

3.—Daf'atan jā-ba-jā harakat k.; jast k. [i'lān k.]

Pop, v. t. 1.—Yakāyak ghuseñ d.; jhat se dāl d.; kisī bāt kā daf'atan

2.—Garmi se yakāyak chīṭkā d.

To *pop off*—Tāl d.; kanāra-kashī k.; qabūl yā manzūr na k.

Pop, ad. Ekāek; yakāyak; daf'atan; jhat se ākar yā namūd ho-kar.

Populace, n. 'Awāmu-n-nās; 'ām qism ke log; 'ām log; jumhūr; har qism ke log (ashkhās) 'ām isse ki we razil hoñ yā sharif ta'lim-yāfta hoñ yā jāhil 'ālī-mansab hoñ yā zalil khwāh koyī barā pesha karte hoñ yā chhoṭā. [muta'alliq.]

Popular, a. 1.—'Ām logoñ ki; 'awāmu-n-nās ki; khalāiq ki; 'awām ke

2.—'Awām ke hasb-i-hāl; 'ām logoñ ke liye mauzūn; sāda; sīdhā-sāda; jo jald samajh meñ ājāe; sarī'u-l-fahm; mushkil yā dushwār-fahm nahiñ. [maqbūl-i-'ām; jo 'umūman logoñ ke dilon ko bhāye.]

3.—Jise 'awām pasand karen; jo 'umūman logoñ ko pasand ho;

4.—Jo logoñ meñ phaili ho; bahut hī phaili hui; 'ālam-gīr—jaise maraz (bīmārī).

Popularity, n. (a) Logoñ ke hasb-i-hāl yā unke pasand-i-khātir h.; logoñ ke nazdik 'azīz aur mu'tamad h. (b) 'Ām yā adnā qism kā h.

Popularly, ad. 1.—'Ām taur par; isi tarah ki log khush hoñ.

2.—'Awāmu-n-nās ke khayālat ke mutābiq.

Population, n. Ābādī; woh kul log yā bāshinde jo kisī mulk yā uske ek hisse meñ rahiñ; bastī.

Populous, a. Bāshindoñ se bharā huā; ābād; ma'mūr; khūb basā huā; jismeñ mulk ki wus'at ke i'tibār se bahut bāshinde hoñ.

Pore, n. 1.—Masām (pl. masāmūt); sūrākh; mafaz; jāūdār ke post meñ woh chhoṭe chhoṭe sūrākh jinse pasīna nikle.

2.—Dūsri chīz meñ koyī chhoṭā sūrākh (chhed) yā kisī chīz ke nikalne-paithne ki rāh.

Pore, v. i. Āhista āhista sabr ke sāth kitāboñ yā tahrīrāt kā parñnā; dhyān yā jī lagā kar barābar dekhnā-bhālnā; dīda-rezī k.

Often with *on* or *over*.

Porous, a. Sūrākh-dār; masām-dār; jismeñ 'urūq ke nikalne ki rāh ho.

Port, n. 1.—Bandar; woh jagah jāhāñ tūfān wagaira se mabfūz rahne ke liye jāhāz jā sakte haiñ.

2.—Āmad-o-raft ki rāh; phāṭak; darwāza; dar.

3.—Chāl; chāl-ghāl; tariq; dhang; waz'; rawish; raftār; chalne kā tariq; zāhiri sūrat.

Portable, *a.* Lejāne ke qābil; jise ek jagah se dūsri jagah leja sakeñ; bhāri (girān-bār) nahūn; jiske le-jāne meñ dushwāri na ho; halkā; subuk; jisko apne hāth meñ yā apne jism par kahūn rakhkar khwāh sawāri meñ apne sāth leja sakeñ.

Portend, *v. t.* Āgam dikhlanā batānā yā jatānā; jo honhār ho uskī nishānī dikhlanā; pahle se kisi hāt ki 'alāmat zāhir k.; āge se jatānā; dalālat k. [balā] āne wālī ho uskī nishānī; nuhū-sat ki 'alāmat.

Portent, *n.* Burā shugūn; fāl-i-bad; burī nishānī; jo musibat (āfat yā **Portentous**, *a.* 1.—Burā shugūn batlāne w.; fāl-i-bad zāhir k. w.; kisi āfat ke āne par dalālat k. w.; manhūs; nahs.

2.—'Ajib; 'anjib-o-garīb; bahut barā; deo sā.

Porter, *n.* 1.—Darbān; dewāhī-dār; jo darwāze yā phāṭak par ta'ināt rahe; jo darwāze par is garaz se muta'iyau rahe ki dūsroñ ke payām sune ya le. [meñ hojī lejae.

2.—Moṭiyā; pallo-dār; bār-bardār; hammāl; jo mazdūri ke 'iwaz

Portfolio, *n.* 1.—Khule kagazāt ke rakhne ke liye barī kitāb ke barā-bar tablaq juz-dān wagaira; muqawwa.

2.—Kisi riyāsat ki wuzārat.

Portion, *n.* 1.—Hissa; juz; bhāg; ṭukrā; khand.

2.—Bakhra; bahra; hissa jo taqsim (bāṭ) par mile; ans.

3.—Tarke kā hissa jo kisi ke larke yā wāris ko uske māl-i-matrūka ke taqsim ke waqt mile yā qānūn ke rū se pahuñche.

4.—Jahez; daijā; stridhan.

Portion, *v. t.* 1.—Bāṭhnā; taqsim k.; hissa hissa judā k.; hissa lagānā.

2.—Jahez d.; stridhan d.

Portmanteau, *n.* Is lafz kā itlāq aksar us chirmī thaile yā peṭi par hotā hai jismeñ pahūne ke kapre wagaira rakhkar safar meñ le-jāte haiñ.

Portrait, *n.* Kisi shakhs ke chihre yā sāre jism ki shabih; taswir; shabih. *A photographic portrait*—'Aks ki taswir.

Portray, *v. t.* 1.—Kisi ki taswir yā shabih khaiñchlnā banānā yā utārnā.

2.—Bayān k.; 'ibārat meñ sūrat bāndhnā yā naqsha utārnā.

3.—Taswiroñ se sajānā (ārūsta k.)

Pose, *n.* Jis hānt se koyī shakhs kharā ho; woh hānt jo dekhne wāle par tāsir paidā karne ke liye ikhtiyār ki jāe.

The pose of an actor—Naqqāl ki hānt; jis dhang se naqqāl kharā ho.—*The pose of a person whose likeness is taken*—Us shakhs ke kharā hone kā dhang jiski taswir khaiñchi jāe (uski apni sūrat ko apne qarīne se banā kar kharā h.)

Pose, *v. t.* 1.—Rok d.; thahrā d.; ār d.; shashdar banā d.; ghabrā d.

2.—Ghabrā dene ki niyat se suwālāt pūchhnā; khod khod ko pūchhnā; hāt ki jaṛ pūchhnā; suwālāt pūchhke ghabrā d.; bārik bārik bāteñ pūchhkar uljhā d. yā pareshān kar d.; istifsārāt se zabān band kar d. [bārik bārik bāteñ pūchhne w.

Poser, *n.* 1.—Jo mushkil mushkil suwālāt pūchhkar ghabrā de; khūb

2.—Suwāl yā bayān jisse koyī ghabrā uthe yā uskī zabān band ho-jāe.

Position, *n.* 1.—Rakkhe jāne ki hālat; jis hālat meñ koyī shai rahe; jis dhang (dhab tarz yā waz') se koyī shai kharī yā rakhi rahe; āsan; dūsri chizon khwāh ek hi chiz ke mukhtalif hissoñ ke 'tibār se kisi chiz ke wāqi' hone kā dhang yā mauqā'. [mauqā'; maqām.

2.—Woh maqām jahān koyī shakhs yā shai wāqi' ho; jagah;

3.—Woh bāt jispar koyī apnī dalīl qāim kare; da'wā; woh bāt jiske lihāz yā i'tibār se koyī bahs shurū' kī-jāe; usūl jo kisi bahs meñ qāim kiya jāe; jo bāt usūl ke taur par pesh kī yā kahī jāe khwāh jispar kisi kā madār ho yā jiskā subūt darkār ho; masala; muqaddama.

To define one's position—Apne da'we ko sarāhat ke sūth qāim k.—To be in a false position—Galat da'wā k.; jis amr par baha kā madār ho uskā galat h.

4.—Dūsron ke muqābale meñ rutba martaba yā darja; haisiyat; waq'at. [nabiin.

Positive, a. 1.—Sarihi; jiskā bayān sāf sāf ho; gair-zimnī; ma'nawī We have his positive declaration to the fact—Is waqī' kī nisbat ham uskā

bayān-i-sarihi rakhte haiin.—The testimony is positive—Shahādat sarihi hai ya'ni zinam yā ma'nawī nahiin hai (gawāhi dene wāle kā bayān sāf sāf hai).

2.—Asli; haqiqi; wāqī'i; jiskā wujūd asl meñ ho. [adam-i-wujūd ho. Positive good—Bhalāyī jo waqī' ho ya'ni mabz asl nahiin kī usmeñ burāyī kā

3.—Sarihi; jiskā madār hālūt yā qarāin par na ho; jismeñ kisi qism kī hujjat na ho-sake; qatī' yā qat'i; badihi.

Positive proof—Subūt-i-sarihi; aikā subūt jiskā madār hālūt yā qarāin par na ho. 4.—Jisko kisi bāt kā pūrā pūrā yaqīn yā bharosā ho.

The witness is very positive that he is correct in his testimony—Us gawāh ko apnī gawāhi (shahādat) ke sarihi hono kā pūrā yaqīn hai.

5.—Jiskā 'amal sarihi taur par ho-sake.

A positive voice in legislation—Qānūn-garī meñ rāe dene kā sarihi iqtidār.

Positively, ad. 1.—Ba-tarz-i-mutlaq; fi-nafsihi; kisi dūsri shai par inhisār na karke; kisi dūsre ke muqābale meñ nahiin.

2.—Dar-asl; fi-l-haqiqat; bi-z-zātihi; sarihi; paidāishi.

3.—Yaqīnī; muqarrar; bilā-shakk-o-shubha; zarūr yā bi-z-zarūr.

4.—Tahakkumāna; nihāyat tākid ke sūth; bahut zor dekar.

5.—Sarihi taur par; sāf-sāf; kināyatan nahiin. [rakhkar.

6.—Pūre yaqīn ke sūth; apne qaul kī silhat par pūrā bharosā

Positiveness, n. 1.—Asliyat; kisi shai kā haqiqat meñ wujūd r.; kisi shai kā mabz na honā nahiin; wāqī'iyat. [taur par kahna.

2.—Tayaqqun-i-kāmil; pūrā yaqīn yā bharosā; kisi bāt kā qat'i

Possess, v. t. 1.—Apne qabze meñ r.; apne hāth meñ r.; qābiz-o-muta-sarrif h.; qabz-o-tasarruf r.; qabza-o-dakhl r.

2.—Kisi shai kī nisbat istihqāq-i-jāiz r.; kisi shai kī nisbat wājib haq r.; kisi shai kā mālīk h.; kisi chīz par wājib da'wā r.

3.—Kisi mudda'ā kā hāsil k.; anjām k.; pūrā k. [charhnā.

4.—Dabānā; muglūb k.; zer-dast k.; bas yā qābū meñ k.; lagnā;

☞ Said of evil spirits, passions, &c. [āgūh k.; jatānā.

5.—Dakhl k.; mālīk yā qābiz banānā; wāqif k.; muttala' k.;

☞ Followed by of or with before the thing possessed. [meñ r.

Possession, n. 1.—Rakhnā; apne taht-o-tasarruf meñ r.; apne qabze

2.—(Law) Kisi jāedād kā apne ikhtiyār yā taht-i-hukūmat meñ r.; qabza yā qabza-i-wāqī'i; qabz-o-tasarruf; qabza-o-dakhl; mudā-khalat; 'amal; milkīyat 'ām isse kī jāiz ho yā nā-jāiz.

Actual possession—Qabza-i-wāqī'i; kisi shai par kisi fariq kā qabza-i-sarihi.—

Constructive possession—Kabza-i-tāwili; kisi fariq kā kisi shai ke qabza i-sarihi kā sirf mustahaq h.

3.—Shai-i-maqbūza; jo kuchh kisi ke qabze meñ ho; jis shai kā

koyī mālik ho ; jo shai kisī ke taht-i-tasarruf meñ ho,

Foreign possessions—Woh mulk jo kisi bādshāh ke qabze meñ apne mulk-i-khās ke 'alāwa gair mulkoñ meñ hoñ; gair mulk kī bādshāhat.

4.—Isrār; dakhl—jaise shayātīn wagaira kā; junūn; pāgal-pan.

To give possession—Dakhl d.; qabza d. yā karā d.; dakhl kar d.; dūre ke ikhtiyār yā taht meñ kar d.—To take possession—Qabza l. yā kar l.; apne ikhtiyār yā tasarruf meñ kar l.; qābiz (dakhl) ban jānā.—Writ of possession (Law)—Dakhl-dihānī kā hukm-nāma yā parwāna.—Possession is nine points of the law—Al-qabzo-dalilu-l-milk; qabza milkiyat par dalālat kartā hai (uskā subūt hai).

Possessor, n. Qābiz; dakhl; mālik; hukm-rān; kisī shai kā waqī'i r. w. yā uskā mutasarrif. [mutasarrif.

Possessory, a. Qābiz-mansūb; shai-i-maqbūza se nisbat r. w.; dakhl r. w.; Possessory action or suit (Law) Nālīsh jo dakhl yā istiḥqāq-i-dakhl par mabni ho; nālīsh jo qabza dilā-pāue ke liye kī-jāe yā jismeñ istiḥqāq-i-qabza kī nizā' ho. [yā mumkin ho).

Possibility, n. 1.—Imkān; wujūd kā imkān; woh bāt jo ho-sake (shudani 2.—(Law) Woh bāt jiskā honā aur na honā donoñ mumkin ho; amr-i-muhtamalu-l-wuqū'; jāedād meñ haqq-i-mashrūt.

Possible, a. 1.—Jo ho-sake yā wujūd rakh-sake; jo bi-l-fi'l yā āyinda par ho-sake; jo kiya jī-sake; is qābil kī wujūd rakh sake yā khayāl meñ ā-sake; mumkin; honhār; shudauī. [ba'id ho.

2.—Jiskā honā yā wuqū' mumkin to kam ho par qiyās se bahut A certain thing is possible, but very improbable—Fulān amr kā honā yā zuhūr meñ ānā mumkin to shāyad hī ho par qiyās se bahut hī ba'id hai.

Possibly, ad. 1.—Ba-tarāz-i-mumkina; jis tarah se mumkin ho (ho-sake). 2.—Shāyad; jismeñ koyī amr muhāl yā khilāf-i-aql na ho.

Post, n. 1.—Lakrī lohā yā patthar wagaira jo kisī chiz ke saḥbāhāne ke liye kharā kiya jāe; sitūn; khambā; chob; thūnī.

2.—Woh jagah jahān koyī shai qāim kī-jāe masalan woh maqām jahān ek yā zāid sipāhī hifāzat kī nazar se ta'ināt kiye jāen; thāna; chaukī.

3.—'Uhdā; mansab; khidmat; naukari; kāīm; āsāmī; jagah.

4.—Dāk kā harkāra; chitṭhī-rasāñ; dākiyā.

5.—Dāk; dākgārī.

6.—Chitṭhī likhne kā ek qism kā kāgāz.

From post to pillar, or from pillar to post—Ek hālat se dūserī hālat meñ; jā-ba-jā phokar khāte phirnā (mārā phirnā).—To ride post—Bhāgā-bhāg jānā; be-tahāshā ghorā pheñke jānā; barī tezi se jānā.—To travel post—Ghoron kī dāk biṭhāl-kar kabīn jānā.

Post, v. i. 'Ujlat ke sāth safar k.; jald jald tai k.

Post, ad. 1.—Dāk ke ghoron par; dāk par.

2.—Barī 'ujlat ke sāth; nihāyat jaldī se.

Post, v. i. 1.—Kisī aisi chiz masalan takhte wagaira khwāh aisi jagah par lagā d. (chaspan yā āwezān k.) jahān 'awām kī ittīlā' ke liye ishtihār lagāye (lāṭkāye yā chipkāye) jāte hoñ; mushṭahar k.; i'lāu k.

2.—Ruswā k.; badnām k.; tashhīr k.; 'awām meñ badnām k.

3.—Kisī jagah par ta'ināt k.; qāim k.; muta'aiyan k.; kharā k. yā biṭhālnā. [meñ chhorā dālūā yā lagānā.

4.—Dāk par rawāna k.; dāk par yā dāk ke zarī'e se bhejnā; dāk

5.—Kisi hisāb ko yād-dāshṭ jākar yā kachchī bahī se khāte yā pakkī bahī meñ charhānā; khāte meñ charhānā; khatiyānā.

Postage, *n.* Dāk kā mahsūl; chitṭhī yā kisi aisi chiz kā mahsūl jo sarkārī dāk ke zarī'e se jā sake.

Postage-stamp—Dāk kā tikat.

Postal, *a.* Dāk-khāne yā dāk se muta'alliq.

Postal arrangements—Dāk kā baud-o-bast.

Post-date, *v. t.* Jo tāriḳh aslī ho uske pīchhe kī tāriḳh qāim k.

To post-date a contract—Jis tāriḳh ko mu'āhada ho woh tāriḳh nahīn balkī uske pīchhe kī tāriḳh uskī nisbat qāim k.

Post-day, *n.* Jis din dāk āye yā jāye; dāk kī āmad yā rawānagī kī tāriḳh. [siyāha h. jo sahwan (bhūl se) rah-gayā ho.

Post-entry, *n.* 1.—Parmit-ghar meñ us māl kā mukarrar yā pīchhe se 2.—Hisāb meñ kisi raqam-i-zāid yā ma'bad kā siyāha; jo raqam zāid yā pīchhe se hisāb meñ darj ho (charhāyī jāe). [muakhḳhar.

Posterior, *a.* Zamāne (waqt) ke lihāz se kisi ke ba'd yā pīchhe kā;

Posteriority, *n.* Kisi ke ba'd (uske pīchhe) h.; taakhḳhur.

Opposed to *priority*.

Posterity, *n.* Aulād; nasl; larke-bāle; santān; woh sab log jo ek mūris se paidā hon; pusht; pīrhī; beṭe beṭiyān nātī poto wagaira.

Contrasted with *ancestry*.

Post-haste, *n.* Safar meñ dāk kī sī tezī ('ujlat).

Post-haste, *ad.* 'Ujlat yā tezi ke sāth; daurā-daur; jald-jald.

Posthumous, *a.* 1.—Jo apne bāp ke marne ke ba'd paidā ho yā apnī mā ke marne par uske peṭ se nikālā jāe.

A posthumous child (son or daughter) Larḳā yā larḳī jiskī paidāish uske bāp yā uskī mā kī wafāt ke ba'd ho. [huyī kitāb wagaira.

2.—Jo musannif kī wafāt ko ba'd chhape masalan kisi kī tasnīf kī

3.—Kisi ke marne ke ba'd qāim rahne wālī shai—jaise nek-nāmī

Post-man, *n.* Dākiyā; dāk kā harkārā. [wagaira.

Post-mark, *n.* Dāk-khāne kī nishānī yā muhr jo kisi chitṭhī par ho.

Post-mark, *v. t.* Chitṭhī wagaira par dāk kī muhr k.

Post-master, *n.* Dāk-khāne kā muhtamim.

POST-MORTEM, [Lat.] Maut ke ba'd.

A post-mortem examination of a body—Kisi kī lāsh kī mulāhaza (usḳā dekhnā-bhānā) jo uske marne ke ba'd ho.

Post-office, *n.* Dāk-khāna; dāk-ghar.

Post-paid, *a.* Jiskī nisbat dāk kā mahsūl de diyā gayā (adā ho-chukā) ho.

Post-pone, *v. t.* 1.—Kisi āyinda waqt (zamāna-i-āyinda) par multawī kar d.; ṭāl d.; multawī k.; iltiwā meñ r.; ḍāl r.

To postpone the consideration of a bill or question to the afternoon, or to the following day—Kisi musawwada-i-qānūn yā lahs kī tajwiz si-pahr yā roz-i-āyinda tak multawī r.

2.—Waq'at yā 'umdagī meñ dūsre se kam samajhnā.

Post-ponement, *n.* Iltiwā; kisi kām kā kuchh 'arse ke liye ṭāl d. (ma'rīz-i-iltiwā meñ r.); mauqūfī; tākhīr.

Postscript, *n.* (Abbreviated into P. S.) Woh 'ibārat jo khat meñ uske khatin aur dast-khat se mukammal hone ke ba'd barhāyī jāe; mukarrar ān (īn yā yah) kī.

Posture, n. 1.—Ānkh aur dūse khās khās ā'zā ke 'itibār se jism ki haiat; āsan; shakl; sūrat 'am isse ki aslī ho yā banāwaṭ kī.

2.—Hālat 'am isse ki hālat-i-zāhirī kī ho yā dil kī; dhaug; dhab.

Pot, n. 1.—Miṭṭī yā lohe khwāh dūsrī dhāt kā bartan jo chaurā to kam par gahīrā ziyāda ho aur ghar ke tarāh tarāh ke kāmōn meñ lāyā jāe—jaise hāndī gharā charwā karwā loṭā baṭloyī gamla wagaira.

2.—Piyāla jaise sharāb kā; ābkhora.

3.—Jisqadar koyī chīz ek bartan meñ ā-sake.

To go to pot—Barbād tabāh wirān ujār yā sarf ho-jāu (Colloquial).

Potable, a. Pine ke lāiq; jo is qābil ho ki piyā jā-sake; noshidānī.

Pot-companion, n. Ham-piyāla; sharāb pine meñ sāth d.w. Is lafz kā itlāq 'umūman un shakhsōn par hotā hai jo 'ādatan kasrat se sharāb pine

Potency, n. Quwwat; tāqat; zor; asar; tāsīr; iḥtiyār; iqtidār. [hain.]

Potent, a. 1.—Qawī; tāqat-dār; zorāwar; bā-tāsīr.

A potent medicine—Dawā jismeñ bārī quwwat yā tāsīr ho.

2.—Barā iḥtiyār yā iqtidār r. w.; barā sāhib-i-hukūmat—jaise

3.—Jiskā asar dil par bahut ho; qawī; mazbūt. [shakhs.]

A potent argument—Barī mazbūt dalil.

Potently, ad. Barē zor yā musta'idī se; quwwat se; shiddat se; bahut hī.

Potulent, a. 1.—Kisqadar nashe meñ; yak-gūna madhosh (nashe meñ 2.—Pine ke lāiq; noshidānī. [chūr].)

Pounce, n. 1.—Rāl kā bārīk safūf jo kāgaz par siyāhī kā phailnā rokne ke liye kām meñ ātā hai.

2.—Kāgaz par khāka utārne ke liye koele kā safūf jise malmal waigaira kī potlī meñ rakh-kar kām meñ lāte hain.

Pounce, v. t. Rāl kā safūf chhīraknā yā malnā—jaise kāgaz wagaira par.

Pounce, n. Shikārī parind kā panja yā chaugul. [se pakār l.]

Pounce, v. t. Kisī par yakāyak gir parnā; ṭūṭ parnā; ṭūṭ par-ke chaugul

☞ With on or upon.

Pound, n. 1.—Ek qism kā wazn jo takhmīnan ādh ser hotā hai. [Webster.]

☞ "Consisting of twelve ounces troy, or sixteen ounces avoirdupois".

2.—Ek Angrezī tilāyī sikka (the gold sovereign) jo takhmīnan das rupaye kī māliyat kā hotā hai. [wāyī se urāne w.).

Pound-foolish—Barī raqamōn ke kharch karne meñ gair-muhtāt (unko be-par-

Pound, n.—Ihātā-i-sarkārī jismeñ we maweshī band rakkhe jāte hain jo dūse ke khet wagaira meñ charte yā qānūn ke hukm ke khilāf bahke phirte pakre jāen; phāṭak; maweshī-khāna.

Pound covert—Ihātā-i-sarkārī jo ūpar se khulā na ho masalan astabal yā dūsrī 'imārat.—*Pound overt*—Ihātā-i-sarkārī jo ūpar se band na ho.

Pound, v. t. Ihātā-i-sarkārī meñ band kar d.; maweshī-khāne ke dhitar rakh chhornā.

Pound, v. t. 1.—Kisī bhārī āle se paiham mārṇā jiske nishān ban-jāen.

2.—Kūṭnā; chhūṭnā; kuchalnā; safūf k.; chūrā k. [nisbat tāwān.]

Poundage, n. Ihātā-i-sarkārī se chhorāne ke liye bahke huye maweshī kī

Pound-breach, n. Band maweshī ke chhorāne ke liye ihātā-i-sarkārī meñ zabardastī se ghus jānā. [khāne kā pahre-dār.]

Pound-keeper, n. Ihātā-i-sarkārī kā muhāfiz; phāṭak-dār; maweshī

Pour, v. t. 1.—Koyī saiyāl shai kisī bartan meñ yā kisī bartan se uṇḍelnā; dhālṇā; dhār bāndh ke girānā.

☞ Followed by out, from, in, into, against, on, upon, under, &c.

- 2.—Kasrat se nikālā; bāhar bhejnā. [ham nikālā yā jāri h.
Pour, v. i. Bahnā; dhāro kī tarah chalnā yā zor se bahnā; barābar pai-
Poverty, n. 1.—Ifās; muflisī; muhtājī; ārām ko sāth auqāt-basārī kā
 zarī'a na r.; garībī; be-bazā'atī; tihī-dustī; tangī.
 2.—Kisī shai kī kamī—khusūsan khayālāt yā alfāz kī qillat.
Powder, n. 1.—Safūf; chūr; bukni; ohūrā; burāda; būrā.
 2.—Bārūt.
 3.—Bāloñ yā muñh meñ malno kā khushbū-dār masāla.
Powder, v. t. 1.—Safūf chūr yā bukni k.; pīs-kar bārik safūf banānā.
 2.—Masāla lagānā yā malnā—jaise bāloñ meñ.
 3.—Namak ohhīraknā; namak mal-ko r.—jaise gosht meñ.
Powder, v. i. Safūf ho-jānā; ohūr ho-jānā; bukni ban-jānā.
Power, n. 1.—'Amal kī salāhiyat 'ām isse kī poshīda ho yā khilqī; kisi
 fi'l ke karne yā uske anjām kī quwwat; anjām-i-fi'l kī qābiliyat; tāsīr
 paidā karne kī salāhiyat 'ām isse kī jismāni ho yā dilī; tāqat; zor;
 quwwat; bal; qābū; bisāt. [kām meñ tāqat yā zor.
 2.—Woh quwwat jo kisi shai ke anjām meñ kām meñ lāyī jāe;
 3.—Kisī shai ke tahammul yā bardāshht kī salāhiyat; asar pahunchā-
 ye jāne kī qābiliyat; kisi bāt ke bojh ke uṭhā sakne kī quwwat.
 4.—Kisī quwwat kā 'amal meñ lānā; zor kā kām meñ lānā; kisi
 tarah ke dabāw kā kām meñ lānā; ikhtiyār; iqtidār; hukūmat;
 5.—Riyāsat; bādshāhat. Hākīm; nāzim. [hākīmī.
 6.—Barī yā bahri fauj; fauj yā bahr; lashkar.
 7.—Zihni yā rūhāni quwwat.
 8.—Zor jisse harakat yā dabāw paidā ho. [diyā jae.
 9.—Ikhtiyār-i-jāiz; woh ikhtiyār jo qūnūn ke mutābiq kisi ko
Power of Attorney—See Attorney.
Powerful, a. Qawī; kisi qism ke barē barē natījoñ ke paidā karne kī
 quwwat r. w.; tāqat-dār; zorāwar; mazbūt; zabar-dast; tawānā;
 shahzor; bālī; sakht; bahut hī tez. [se; zabardastī se.
Powerfully, ad. Barē zor se; barī tāsīr ke sāth; qawī taur par; mazbūtī
Powerless, a. Jismēñ quwwat zor yā tāqat na ho; kamzor; nā-tawān;
 jismēñ kisi tarah kī tāsīr paidā karne kī salāhiyat na ho; nirbal;
Practicability, } n. Ho-saknā; wuqū'-pazīrī; imkān. [be-bas.
Practicableness, }
Practicable, a. 1.—Kiye jāne yā anjām pāne ke lāiq; jo ho-sake;
 ma'rūf tadbīroñ se jiskī karnā mumkin ho; shudāni; honhār.
 2.—Jisko kām meñ lā-sakeñ; jispar chul-sakeñ; qābil-i-guzār.
Practical, a. 1.—Kām yā 'amal se mutā'alliq.
 2.—Jisko kām meñ lā-sakeñ; jise isti'māl kar sakeñ; kār-āmad;
 muḥid; wāqī'ī kām kā; khayālī yā qiyāsī nahīñ.
 3.—Jise 'ilm aur 'amal donoñ hoñ; jo apne 'ilm ko kisi kārāmad
 tariq par kām meñ lā-sake; jise usūl kā 'ilm aur uski mashq bhī
 ho—jaise shakhs.
 4.—Jo mashq yā tajribe se hāsīl ho; jo karte karte hāsīl ho yā ho.
Practical skill or knowledge—Hunar-mandi yā 'ilm jo mashahhāqī (kartab yā
kasrat) se hāsīl ho; 'ilm-i-bā-'amal.—Practical joke—Kisi ke sāth aisī dillagi
jise log uspar qahqahe urāne (thaṭṭhā mārne) lagēñ yā jise is bāt kī koshish
kijāe kī log uspar khanda-zanī karen (hañsēñ); kisi ke sāth is qism kī natkbatī
jise usko nuqsāñ yā ranj pahunchē.

Practically, *ad.* 1.—'Amal ke muta'alliq. [yā karte karte.

2.—Mashq yā kasrat-i-isti'māl ke zarī'o se; tajrībe se; kartā' se

3.—'Amal ke i'tibār se; dar-asl; dar-haqīqat; fi-l-haqīqat; fi-l-wāqī'.

Practice, *n.* 1.—Woh fi'l jo aksar yā bataur ma'mūl ke kiye jāen; ek qism ke fi'l jo silsile se kiye jāen; ma'mūl; muzāwalat; dastūr; 'ādat; rabt; mashq.

The *practice* of rising early or of dining late—Jald uṭhne yā der ko khānā khāne kī muzāwalat ya'nī bataur ma'mūl ke subh ke uṭhnā yā der karke khānā khānā—The *practice* of virtue or vice—'Ādatan neki yā badi kā k.

2.—Rozmarre kā isti'māl; ma'mūlī bartāw; ma'mūlī taur par kām

3.—'Amal; kisi shai kā wāqī'i k. [meñ lāyā-jānā.

4.—In distinction from *theory*.

4.—'Amal; bartāw; rozmarre ke kāmōñ meñ 'ilm kā itlāq.

The *practice* of medicine or law—'Ilm-i-tib yā qānūn kā 'amal (uske u-ūl kā rozmarre ke kāmōñ meñ bartāw).

5.—Kisi peshe kī wus'at. [kasrat se marizōñ kā 'ilāj kare.

A physician of large *practice*—Tabīb jiskī tabābat ko barī wus'at ho ya'nī jo

6.—Chālākī; 'aiyārī; hīrfat; makr-o-fireb; chhul-bal; fitrat.

7.—Usually in a bad sense.

7.—(Law) Qānūn ke usūl aur 'adālatōñ ke muqarrar kiye huye qā'idōñ ke mutābiq muqaddamāt kī kār-rāwā'i kā tarz-o-tarīq aur sil-sila; zābita-i-'adālat; sarīshat; dastūr; qā'ila.

Rules of *practice*—Da-tārū-l-'amal.

Practice, [Written also *practise*] *v. t.* 1.—Aksar kḥwāh bataur dastūr yā 'ādat ke k.; barāwar karte rahnā (kiyā k.).

To *practice* gaming—'Ādatan yā aksar jūā khelūā.—To *practice* fraud or deception—Fareb yā dagā-bāzī kiyā k.

2.—Koyī pesha yā tijārat wāgaira k.; karpā; amal k.; mashq k.

To *practice* law or medicine—Qānūn yā tabābat kā pesha k.—To *practice* surveying—Masābat kī mashshāqī k. (sikhne kī garaz se paimānīsh kiyā k.).

Practice, *v. i.* 1.—Mashq k.; ta'līm faide yā tafrih kī nazar se koyī fi'l

2.—Mashq ke zarī'e se sikhnā. [mutawātir yā 'ādatan kiyā k.

3.—Fareb k.; chhul-bal k.; makr k.; fitrat k.

4.—Koyī pesha (khususān tabābat yā qānūn kā pesha) k.

Practitioner, *n.* Qānūn yā tabābat kā pesha k. w.

Praise, *n.* 1.—Ta'rīf; tausīf; wasf; sifat; sunā; ūfrīn; sarāhnā; bakhān; madh; tahsīn; kisi kā gun ganā.

2.—Sipās; hamd; Bārī-ta'ālā kī kḥidmat meñ khushī ko sāth adā-i-shukr; Kḥālīq kī takbīr (uski barāyī gānā); stutī. [i-tausīf.

3.—Woh shai jiskī ta'rīf kī jāe; mamdūh; manshā-i-tahsīn; wajh-

Praise, *v. t.* 1.—Ta'rīf k.; tausīf k.; apnī pasandidagī kā izhār k.; sarāhnā; bakhānā; gun ganā jaise kisi ādmī yā uske kānon kā.

2.—Kḥudā kī buzurgī kā izhār k.; hamd-o-sanā k.; stutī k.; barāyī k. [jo sarāhne ke lāiq ho.

Praiseworthy, *a.* Ta'rīf ke lāiq; qābil-i-tahsīn; mustahsan; 'umda;

Pray, *v. i.* 1.—Kisi shai kī istid'ā dil se k.; iltijā k.; iktimās k.; minnat k.; bintī k.; shauq se māngnā yā darḥwāst k.

2.—Kḥudā se du'ā māngnā; namāz parhnā; stutī k.; bhajan k.

I *pray*, or, by ellipsis, simply *pray*—Main tumse iltijā kartā hūñ; merī istid'ā yā darḥwāst tum se yah hai. Is muhāwaro kā isti'māl suwāl pūchhne

khwāh apne mukhātāb se kisī shai kī istid'ā karne yā isī tarah kī kisī dūsri hālat meñ hotā hai.

Pray, v. t. Kisī se 'kisī bāt kī istid'ā yā darḵhwāst dil se k.; iltijā k.; iltimās k.; minnat k.; mustad'i h.; sāil h.; suwāl k. [chāhñā.

To pray in aid (Law)—Jis shakhs ko muqaddame se ta'alluq ho usse madad

Prayer, n. 1.—Kisī darḵhwāst yā 'arz-dāsht kā woh hissa jismeñ sāil kī istid'ā mundarj ho; istid'ā; darḵhwāst; bintī; woh bāt jo sāil chāhe.

2.—Du'ā; namāz; wazīfa; munājāt; stutī; bhajan; pūjā.

Preamble, n. Dibācha; tamhīd; 'unwān; muqaddama; qānūn kā woh ibtidāyī hissa jismeñ uske wujūh aur maqāsīd likhe hoñ.

Precarious, a. 1.—Dūsre kī marzī yā khushī par mauqūf; jo dūsre ke hasb-khwāh tabdil yā zāil ho-jāe; jo dūsre ke qabze meñ mahz ri'āyatan rahe.

2.—Jiskā kisī ke qabze meñ rahnā mutahaqqaq na ho; mushtabah; gair-mu'aiyan; jiskā madūr aise sababon yā wāq'ion par ho jo ma'rūf na hoñ yā jinkā hāl pahle se ma'lūm na ho; jiske qāim rahue yā na rahue kā thekāna na ho; be-sabāt; bi-l-kul aisi bāton par munhasir jinkā wuqū' zamāna-i āyinda meñ ho yā na ho.

☞ "Temporal prosperity is *precarious*; personal advantages, health, strength, and beauty, are all *precarious*, depending on a thousand accidents." Webster.

Precariously, ad. Dūsron kī marzī yā khwāhish par; munhasir-bi-l-gair; aisi tarah kī pakkā thekānā na ho; be-sabātī ke sāth; 'arizī taur par.

Precariousness, n. Gair-mutahaqqaq yā be-ta'aiyun h.; dūsron kī khwāhish yā marzī khwāh aisi bāton par munhasir h. jinkā 'ilm pahle se na ho; qāim rahne yā na rahne kā thekāna na r.; be-sabātī.

Precatory, a.—

Precatory words (Law) Wasiyat-nāmon meñ aise alfūz jinke zari'e se kisī amr kī tahrīk istid'ā iltijā khwāhish yā unmed zāhir ki-jāe.

☞ Used in contradistinction to *express directions*.

Precaution, n. Kisī bāt kī pahle se ihtiyāt yā khabar-dārī; is bāt kī pesh-bandī kī nuqsān na hone pāye yā naf' jo hāsīl ho woh mahfūz rahe; woh tadbīr jisse badī dūr rahe yā nekī qāim rahe khwāh kāmyābī hāsīl ho; pesh-bandī; tadārūk. [pāye yā naf'-i-maujūda mahfūz rahe.

Precaution, v. t. Is garaz se pahle se jatā yā sochā d. ki nuqsān na hone

Precautionary, a. Jo pesh-bandī kī nazar se ho yā jismeñ pesh-bandī pāyī jāe; jisse nuqsān-i-āyinda na hone pāye yā naf'-i-maujūda mahfūz rahe; pesh-bandī kī; jo muqtazā-i-ihitiyāt ho.

Precede, v. t. 1.—Jagah yā waqt ke silsile ke i'tibār se pahle chaluā; taqdīm k.; kisī dūsri shai ke lihāz se pahle wāqī' h.; pesh-rawī k.

2.—Rutbe yā waq'at meñ kisī par muqaddam h.

Precedence, } n. 1.—Taqdīm yā taqaddum; pesh-rawī; mansab rutbe

Precedency, } yā waqt meñ taqaddum (kisī par sabaqat r.); ek shai ke i'tibār se dūsri kā pahle wāqī' h. (wuqū' yā zuhūr meñ āuā).

2.—Dūsre kī nisbat ziyāda-tar mu'azzaz jagah kā istihqāq; dūsre ke muqābale meñ buzurgī yā taqaddum; martabe buzurgī yā 'izzat meñ dūsre par fauqiyat r. (usse barh-kar h.).

Precedent, a. Muqaddam; aglā yā āge kā; sābiq kā; mā-qabl; pablā yā pahle kā.

[p'idā h. mashrūt ho.

Precedent condition (Law) Woh bāt jiske hone par kisī istihqāq kā hāsīl yā

Precedent, n. 1.—Koyī qaul yā fī'l jo kisi fī'l-i-mā-ba'd ke jawāz ke liye nazīr ke taur par pesh ho-sake yā kām āye; nazīr; tamsil; namūna.

2.—Woh bāt jiske pahle hone se kisi dūsri bāt ke hone kī 'alamāt pāyī jāe; nishānī; jo hoihār ho uski 'alāmat.

3.—(Law.)—'Adālat kā faisala jiski pairawī usike ham-shakl mu-qaddamāt ke infisāl meñ tamsilau kī-jāe; woh sanadi faisala jiski pāban-di 'adālaton meñ kī-jāe; woh tarz-i-kār-rawāyī jispar tamsilau 'amal kiya jāe; nazīr.

Precedented, a. Jiski nazīr maujūd ho; jo tamsil ke rū se jāiz ho. [irshād.

Precept, n. 1.—Nasihat; pand; hidāyat jispar 'amal dar-kār ho; hukm;

2.—(Law) Hukm-i-tahrīrī; ek qism kā hukm nāma; parisapt.

Precinct, n. Had; sarhad; siwāna; 'alāqa; 'alāqa-i-hukūmat.

Generally used in the plural.

Precious, a. 1.—Barē mol yā dām kā; barī qīmat kā; barā qīmatī; girān-bahā; besh-qīmat. [hī 'umda; besh-bahā.

2.—Girān-qadr; jiski barī qadr-o-manzilāt (tauqīr) kī jāe; nihāyat

3.—Nā-kārā; nikammā; qābil-i-tauqīr; khūb; achchhā.

In irony and contempt.

Precious metals—Sonā-chāndī; zar-o-sīm.—**Precious stones**—Jawāhirāt. [karār.

Precipice, n. Ikhārā utār; kharī dhāl; kandalā; dhāl yā dhālūnā zamīn;

Precipitance, } n. Nihāyat hī 'ujlat; nīsi jaldī jo jaldī karne wāle ko sar

Precipitancy, } ke bal girā de; kisi irāde ke fahrahane rāo ke qāim
karne yā kisi maqsad ke aujām meñ ta'jil; barī utāwlī; be-tamīzī ke sāth 'ujlat. [nīche ko girne w.

Precipitant, a. 1.—Sar ke bal girne yā jhonke se chalne w.; barī tezi se

2.—Barā hī jald bāz; utāwlā; ta'jil-kār.

3.—Jiske wuqū' meñ barī 'ujlat kām meñ lāyī jāe.

4.—Jo daf'atan (yakāyak) zuhūr meñ āye yā jhatpat ho-jāe.

Precipitantly, ad. Barī utāwlī se; barī jaldī se; nihāyat 'ujlat ke sāth; be-tamīzī ke sāth; 'ujlat se; be-samjhe-būjhe; jhatpat; afā-tafīrī ke sāth. [se girā d.

Precipitate, v. t. 1.—Sar ke bal girā d.; karāre kandale yā unchāyī par

2.—Barē shauq yā zor-o-shor se āge ko chalānā; kisi kām meñ jaldī machānā ('ujlat k.); utāwlī k.; be-tamīzī ke sāth jaldī k.;

Precipitate, v. i. 1.—Sar ke bal girnā; aundhā girnā. [harbarī k.

2.—Bilā sāz-o-sāmān ke 'ujlat k.

Precipitate, a. 1.—Sar ke bal girne balne yā jhonke se chalne w.

2.—Munāsabat se ziyāda jald-bāz; barā ta'jil-kār; kisi kām meñ sar ke bal gir parne w.; be-tamīzī ke sāth 'ujlat k. w.

3.—Jismeñ munāsib taur par gaur-o-taammul na kiya jāe; jo jald-bāzī ke sāth kiya jāe; jismeñ be-tamīzī ke sāth 'ujlat kām meñ lāyī jāe. [jhatpat tamām ho.

4.—Jismeñ fauran maunt kā wuqū' ho; shadīd; jismeñ kisi kām

Precipitation, n. 1.—Sar ke bal girā d. yā gir parnā.

2.—Zor ke sāth aur tezi se girnā bahnā yā jhonke se chalnā. [jaldī.

3.—Barī 'ujlat; harbarī; 'ujlat ke sāth harakat; be-tamīzī ke sāth

Precipitous, a. 1.—Bahut hī kharā.

2.—Sar ke bal; sīdhā yā tezi se nīche ko girne w.; barā dhālūnā.

- 3.—Jismen nā jīz 'ujlat kī-jāe; jismen jald-bāzī kī-jāe; jo jhat-pat kar-diya jāe; so samajh-būjh ke na kiya jāe. [jaldī se.
- Precipitously**, *ad.* Kharī; sar ke bal; anūdha; barī utāwli se; barī
- PRECIS**, (prā-sē) *n.* (Fr.) Khulāsa; intikhāb.
- Precise**, *a.* 1.—Gair-mahdūd muhmal gair-mutahaggaq yā mushtabah nahīn; jiskī yā jiske hudūd kī qaid ho; mu'aiyan; thik; 'ain.
- 2.—Qā'ide kā nihāyat hī pā-band; phūnk phūnk qadam r. w.; zūbito kā barā khayāl r. w.; rusūm kā barā pā-band.
- Precisely**, *ad.* 1.—Thik thik; jo kuchh haqiqat ho bi-jinsihi usike mutābiq; jisā qā'ida muqarrar ho thik usike muwāfiq; sahīh sahīh; bi-'ainili; hū-ba-hū; min-o-'in. [men nihāyat hī saḥtī yā ihtiyāt ke sūth.
- 2.—Had se ziyāda takalluf ke sūth; zāhiri bārtāw yā rusūm-i-adab
- Preciseness**, *n.* 1.—Muhmal mashkūk yā bilā-ta'aiyun na h.; thik thik h.; sihlat; durustī; min-o-'in h.; bi-jinsihi h. [saḥt pā-bandī.
- 2.—Zābiton yā qā'idon kā had se ziyāda khayāl; rusūm-i-adab kī
- Precision**, *n.* Thik thik (bi-jinsihi) qā'ide ke mutābiq h.; hudūd-i-mu'aiyan ke bāhar na h.; thik thik h.; bi-jinsihi h.; sihlat; durustī.
- “Precision denotes a strict conformity to rule as opposed to every thing vague, indefinite, or uncertain, and is always used in a good sense; as, *precision* of thought or language; *precision* in military evolutions, &c.—*Preciseness* is frequently taken in a bad sense, especially when applied to persons or their conduct, denoting an excess of nicety, formal manners, &c.” *Webster*.
- Preclude**, *v. t.* Rasāyi dakhil yā tasarruf men māni' h.; rok d.; bāz r.; mahrūn k.; na hone d.; wuqū' yā zuhūr men na āne d.; pahle se rāh band kar d.; bataur natij-i-lāzimi ke khwāh zimman māni' h.
- Preclusion**, *n.* Man' k. yā mamnū' h.; mumāna'at; mahrūmī; rukāw; rok.
- Preclusive**, *a.* Māni' yā māl-ba-imtinā'; pahle se qabāhateñ dāl-kar rok d. w.; hārij; muzāhim.
- Preconceive**, *v. t.* Pahle se khayāl men lānā; pahle se dil men qāim k.; kisi shai kī nisbat pahle se khayāl kar l. yā rāe qāim k.
- Preconcert**, *v. t.* Pahle se bandish k. (man-sūba bāndhna); kisi bāt ko pahle se āpas men samajh-būjh ke tai k.
- Precursor**, *n.* Āge chalne w.; pesh-rau; pāvak; woh bāt jo kisi amr ke wuqū'ke pahle ho-kar uske 'augarib wāqi hone par dalālāt kare; woh amr jisse kisi dūse amr ke wuqū' kī 'alāmat pāyī jāe.
- Precursory**, *a.* Jo pahle se āye yā āga chalo; jisse kisi bāt kī uske ba'd wuqū' men ane kī 'alāmat pāyī jāe. [manūd hon.
- Precursory symptoms of a fever*—Woh 'alāmateñ jo bukhār āne ke pahle
- Predatory**, *a.* Luterā; lūṭ-pāt k. w.; jismen lūṭ-pāt ho; gārat-gari k. w.
- Predecease**, *v. t.* Dūse kī nishat jald mar jānā; kisi kī wafāt ke pahle guzar jānā; pahle mar jānā.
- Predecessor**, *n.* Woh shakhs jo kisi hālat khwāh mansab yā 'uhde waghira ke i'tibār se dūse kā muqaddam ho (uske pahle us mansab waghira par rahā ho); woh shakhs jiske ba'd koyī dūsrā ho yā āye; mutaqqaddim. [may, perhaps, be sometimes used for it.” *Webster*.
- “Distinguished from ancestor who is of the same blood; but it
- Predial**, *a.* 1.—Arāzi yā mazra' par mushtamil (jismen arāzi shāmil ho); *Predial estate*—Jāedād i-arāzi; haqqiyat-i-arāzi yā gair-mauqūla. [arāzi kā.
- 2.—Arāzi se muta'alliq.
- 3.—Jo arāzi se paidā yā hāsil ho.

Predicament, n. Hālat; koyī khās hālat yā kaifiyat—khusūsan bad-bakhtī yā baī taklif kī hālat; burī hālat yā naubat.

Predicate, v. t. Kisi shai kī nisbat kuchh ba-tarz-i-*isbāt* kahūā.

Predicate, v. t. Kahuā; iqrār k.; *isbāt* ke taur par kahūā. [jāte.]

Predicate, n. Jo kuchh muṭadā kī nisbat *isbāt* yā naṣī ke taur par kahā

Predict, v. t. Pahle se kahūā; peshīn-goyī k.; gaib kī khabar d.; āgam batānā yā kahūā.

Prediction, n. Jo kuchh pahle se kahā jāe; jo kuchh hone wālā ho uskā hāl pahle se batlāūā; peshīn-goyī; khabar-i-gaib; fāl-goyī.

Predilection, n. Kisi shai ke haq meñ pahle se rāe qāim kar l.; kisi chiz par pahle se ijh jānā; kisi shai kī nisbat pahle se mailān-i-khātīr; taraf-dārī; jānib-dārī. [pahle se lagā d. (muḥkhatāb kar d.).]

Predispose, v. t. 1—Pahle se māil kar d.; kisi shai kī jānib tabī'at ko 2.—Pahle se munāsib yā hasb-i-hāl kar yā banā d.

Predominance, } n. Galaba; buzurgī; rujahān; dūsroñ se baṛh jānā;

Predominancy, } quwwat tāqat tāsīr yā iḥtiyār meñ dūsre par fauqiyat. [par fauqiyat r. w. (usse baṛhkar).]

Predominant, a. Dūsroñ par gālib; quwwat tāsīr yā iḥtiyār meñ dūsre

Predominate, v. t. Dūsre ke muqābale meñ quwwat asar yā iḥtiyār meñ baṛh-kar h.; galaba r. yā gālib h.; dūsre se baṛh-kar h.; apne qābū meñ r.; dabāye rahuā; zer-dast banā r.; mustaulī kī.

Pre-eminence, n. 'Umdagī meñ buzurgī (dūsre se baṛh-kar h.); sifat yā haisiyat wagaira meñ dūsroñ par fauqiyat r.; buzurgī; tarjih; fauqiyat; 'azmat; fazilat. Badī meñ dūsre se baṛh-kar h.

Pre-eminent, a. Auroñ se baṛhkar; baṛoñ meñ baṛā; fazilat meñ afzal; kisi nīsi bāt ke liye mumtāz jo mu'azzaz yā qābil-i-ta'rīf ho; baṛhā huā. Burī sifatoñ meñ dūsroñ se baṛhā huā.

Pre-eminently, ad. Auroñ se baṛh-kar; dūsroñ kī nisbat kahiñ ziyāda; bahut hī; az-bas; dūsroñ par fauq ho-kar.

Pre-emption, n. Shuf'a yā haqq-i-shuf'a; woh haqq-i-muqaddam jo kisi ko kisi shai kī kharīdārī kī nisbat dūsroñ ke muqābale meñ ho.

Pre-emption based on well-established local custom and usage—Shuf'a-i-rawājī.

Pre-emption provided for in the village administration paper at the time of settlement—Shuf'a-i-wājibu-l-arzī.

Pre-emptor, n. Haqq-i-shuf'a r. w.; haqq-i-shuf'a ke rū se dūsroñ ke muqābale meñ kharīdārī kā murajjah haqq r. w.; shafī'.

A *pre-emptor* by vicinage—Khalit-i-jūr.—A *pre-emptor* who is a partner in the property sold—Khalit-i-fi-naṣi-i-mubī'; shafī'-i-sharīk.—A *pre-emptor* who is a participator in its appendages—Khalit-i-fi-haqq-i-l-mubī'; shafī'-i-khalit.

Preface, n. Dibācha; tamhīd; muqaddama; woh bāteñ jo kisi kalām yā kitāb wagaira ke shurū' karne ke qabl tamhīlan kahī yā likhī jāen; bhūmikā. [cha likhnā; tamhīd qāim k.; bhūmikā bāndhnā.]

Preface, v. t. 'Tamhīd ke sāth shurū' k.; tamhīd k. yā bayān k.; dibā-

Prefatorial, a. Jo bataur dibāche ke kām āye.

Prefatorial remarks—Jo bāteñ dibāche ke taur par likhī yā kahī jāen; tamhīd.

Prefer, v. t. 1.—Pesh k.; guzrānūā; denā; dākhil k.; kisi kī kḥidmat meñ guzrānūā pesh k. yā d.; karnā.

 Said especially of a request, prayer, or the like.

2.—Taraqqī d. ; pāya yā rutba barhānā ; sarfarāz k. ; ā'lā darje ko pahūnchānā ; barhānā ; baland k.

3.—Dūsre se barh-kar samajhnā ; ba-nisbat dūsre ke ziyāda 'izzat yā tauqir k. ; tarjih d. ; dūsre par murajjah samajhnā ; achchhā jānūā ; bihtar samajhnā ; ek ke muqābale meñ dūsre kī taraf ziyāda māil h. ;

Often followed by *to, before, or above*.

Preferable, *a.* Dūsre par murajjah ; dūsre kī nisbat ziyāda pasand ke laiq ; ziyāda-tar pasand ke qābil ; ziyāda-tar mustahsan ; dūsre se achchhā. [pasand k. barh-kar jānūā ; dūsre kī nisbat ziyāda pasand k.]

Preference, *n.* 1.—Tarjih ; dūsre kī nisbat achchhā samajhnā ; dūsre se

With *to, above, before, or over* before the thing postponed.

2.—Woh shai jise tarjih deñ ; woh shakhs yā shai jise tarjih dī-jāe ; woh shakhs yā shai jise dūsre kī nisbat ziyāda pasand karen.

Preferential, *a.* Tarjih dene zāhir karne yā rakhne w. ; murajjih.

Preferment, *n.* Rutbe yā mansab meñ taraqqī d. yā pānā ; taraqqī ; sarfarāzī ; sarbalandī ; bartarī ; ā'lā darja ; darje meñ fazilat ; barhti.

Prefix, *v. t.* Kisi dūsre shai ke pahle (mā-qabl) yā uske shurū' meñ rakhnā lagānā yā jorānā. [lagā diyā jāe kī uske mā'nī badal jāen.]

Prefix, *n.* Harf lafz yā juz-i-lafz jo kisi lafz ke shurū' meñ is garaz se

Pregnancy, *n.* 1.—Hāmila rahne kī hālat ; hamal ; garbh ; woh hālat jab kisi 'aurat ke pair bhāri rahen (use larkā hone wālā ho).

2.—Zar-khezī ; ser-hāsili ; quwwat-i-tjād ; mā'mūl se ziyāda waq'at yā gunjāishi ; kisi shai meñ baṛī baṛī bāton yā mazāmīn wagaira kā h.

Pregnant, *a.* 1.—Hāmila ; garbhavatī ; gābhīn ; peṭ se ; 'aurat jiske pair bhāri hon (jisko larkā hone kī ummed ho).

2.—Baṛā ; bhāri ; mā'nī-khez ; baṛe waq'at kā ; nihāyat baṛā ; pur-mā'nī ; mā'mūl se ziyāda waq'at r. w.

Prejudge, *v. t.* 1.—Kisi mu'āmale ke sunne ke pahle hī uskī nisbat apnī rāe qāim kar d. ; kisi mu'āmale kī nisbat baḥs aur wāq'at ke baḥhūbī mā'lūm hone ke pahle hī tajwiz kar d. ; pūrī aur kāfī taftish ke pahle tajwiz k. ; pahle se fāisala yā hukm sādīr kar-d. [na huā ho.]

Pre-judical, *a.* Kisi aisi bāt kī tajwiz se muta'alliq jiskā fāisala pahle

Prejudice, *n.* 1.—Woh rāe yā fāisala jo bilā-taftish-i-kāmil kiya jāe ; woh rāe yā ragbat jo kisi shai ke khilāf bilā-wujūh i-munāsib yā bilā-wāqifiyat-i-kāmila ho ; kisi shai ke haq meñ yā uske khilāf pahle se kuchh nā-munāsib tajwiz kar-l. ; ta'assub ; pachh.

2.—Nuqsān ; zarar ; mazarrat ; bigār ; kharābī.

Prejudice, *v. t.* 1.—Kisi amr kī nisbat aisi rāe qāim kar d. jiskī galatī yā sihbat kā imtihān nā huā ho yā jo us amr ke muta'alliq wāq'at aur hālat se baḥhūbī wāqif na rahne kī hālat meñ qāim ho ; aise khayālat se jo 'ujlat ke sāth aur gair-sahīh taur par paidā kiye gaye hon dil ko kisi amr-i-tajwiz-talab ke ek yā dūsre jānib māil kar d. ; be khūb samjhe-būjhe ek taraf jhukā (qāim kar) d. ; ta'assub-i-nā-jāiz paidā kar-d. ; muta'assib banā d.

2.—Zarar (nuqsān) pahūnchānā ; gazand yā sadma pahūnchānā ; futūr paidā k. ; bigārānā ; kharāb k. yā kharābī lānā.

Prejudicial, *a.* Muzir ; nuqsān paidā k. w. ; gair-nāfī' ; mazarrat kā bā'is ; jisse khalāl yā futūr ho.

Prejudicial to health—Sibhat ke liye muzir; jisse tandurasti meñ zawāl āge
—*Prejudicial to trade*—Tijārat meñ nuq-ān paidā k. v. (uske liye gair-nāfi).

Prejudicially, ad. Aise taur par ki nuqsān pahunchē; aise tarīq se ki ziyān ho; aise dhang se ki siwāe nuqsān ke naf' na ho.

Preliminary, a. Ibtidāyī; tamhīdī; shurū' kā; pahle kā; jo kisī asl kalām yā kām ke pahle ho.

Preliminary measures—Marātib-i-tamhīdī; jo bāteñ pahle (shurū') meñ ki-jāeñ—*Preliminary articles to a treaty*—Woh sharteñ jo kisī 'ahd-o-paimān ke pahle tai pāyeñ.

Preliminary, n. Jo kuchh asl kalām yā kām wagaira se muqaddam (uske pahle) ho; amr-i tamhīdī yā ibtidāyī; jo kisī bāt ke tahaiye meñ kiyā jāe. [gat wagaira nāchī yā bajāyī jāe alī-bāza-l-qiyās.

Prelude, n. 1.—Nāichne bāja bajāne yā gūne wagaira ke pahle jo kuchh 2.—Jo bāt hone wālī ho usī 'alāmat; honhār ki nishānī; dībācha; tamhīd; shurū'; āgāz; ibtidā. [usse pahle kuchh bajā d.

Prelude, v. t. 1.—Gat bajānā; lai bharnā; jo kuchh bajāna manzūr ho 2.—Shurū' meñ bajāyā jānā. [yā bāndhnā.

Prelude, v. i. Gat wagaira bajānā; bataur tamhīd ke h.; tamhīd uṭhānā
Premature, a. 1.—Jo aslī yā munāsib waqt ke pahle pak jāe—jaise phal.

2.—Jo waqt-i-munāsib ke pahle wāqī' ho pahunchē kḥwāh kiyā yā ikhtiyār kiyā jāe; waqt ke bahut pahle h. w.

A premature birth—Ma'mūlī waqt ke pahle larke kī paidā h.—*A premature measure*—Woh tadhīr jo waqt-i-munāsib ke pahle ki-jāe; be-waqt kī shahnāyī; be-mauqū' kār-rawāyī. [jāe jaise koyī ittīlā' yā khabar.

3.—Jo bilā tasdiq yā subūt-i-munāsib ke pahunchē yā qabūl karli-

Prematurely, ad. 1.—Bahut jald; waqt se bahut pahle; waqt-i-munāsib 2.—Bilā subūt yā tasdiq-i-munāsib. [ke pahle.

Premeditate, v. t. Pahle se soch-bichār l.; pahle se mausūba aur bandish k.; āge se samajh-būjh l.; qabl se tahaiya kar-l.

Premeditate, v. i. Pahle se sochnā kḥayāl k. yā phirā-ghumā ke dil meñ tajwīz k.; gaur-o-taammul k.

Premeditation, n. 1.—Pesh-andeshī; pahle se soch-bichār k.

2.—Pesh-bandī; mausūba yā bandish jo pahle se ki-jāe.

Premeditated, pp. or a. 1.—Pahle se sochā yā bichārā huā.

2.—Jiskā mausūba yā irāda pahle se kiyā jāe; jiskī bandish qabl se ho; bi-l'amd. [jāe.

Premeditated murder—Qatl-i-bi-l'amd; khūn jo pahle se band-o-bast karke kiyā

Premise, v. t. Tamhīdan (bataur tamhīd ke) kahuā yā likhnā; jo kuchh āge chal ke kahā yā likhā jāe uski tauzīh yā uske samajhne meñ madad dene ke liye kuchh pahle se kahnā yā likhnā; tamhīd k.; sugrā wa kubrā qāim k. tāki unpar dalāil-i-mā-ba'd qāim hon.

Premise, v. i. Marātib-i-tamhīdī bayān k.

Premises, n. pl. 1.—Āge chal-ke bahs karne (bahs-i-māzīd) ke liye jo kuchh pahle se kahā yā mān liyā jāe; jo kuchh pahle se farz kiyā yā mān liyā jāe.

2.—(Law) Kisī wasiqe (dastāwez) kā woh hissa jismeñ wāhib-o-mauhūb (dene aur lenē wāle) aur shai-i-muntaqil-shuda kī sarāhat ho; 'unwān-i-dastāwez jo habendum se muqaddam ho; woh shai jo kisī wasiqe ke rū se muntaqil ki jāe masalan makānāt arāziyāt wagaira. Asl 'imārat aur woh dūsrī 'imārateñ jo uske muta'alliq hon.

Premium, n. 1.—Sila; ajr; mu'awaza; in'am; jo kuchh muqābale kī kār-rawāyī meñ 'umdagī ke natīje ke taur par milne wālā ho; jo kuch kisi kār-i-aham meñ kāmyābī ke sile ke taur par diye jāne ke liye kahā jāe.

2.—Qarz lene kī hālat meñ jo kuchh saikare pīchhe sūd ke 'alāwa mahājan ko diyā jāe; nazrāna.

The bank lends money to parties at a *premium* of 2 per cent.—Bank se logon ko do rupaye saikare nazrāne par rupaye qarz diye jātē haiñ.

3.—Bīmā karne ke 'iwaz meñ jo kuchh bīmā karne wālon ko diyā jāe.

4.—Beshī; barhī; bhāw-barhtī. [yā istihqāq.

Prender, n. (Law) Uske diye jāne ke pahle kisi shai ke lene kī ikhtiyār
Pre-occupancy, n. Dūsre ke pahle qabza kar l. yā uskā istihqāq.

Pre-occupy, v. t. 1.—Kisi shai par dūsre ke pahle qabza kar-l.; dūsre ke pahle apne hāth meñ kar l. [d. (zih-nashīn kar-d.).

2.—Pesh-bandī kī nazar se yā be-samjhe-būjhe zihn meñ qāim-kar

Pre-ordain, v. t. Pahle se thahrānā yā muqarrar k.; kisi shai kā ta'ayun pahle se kar d.; muqaddar k.

Preparable, a. Taiyār kiye jāne ke qābil; jo taiyār ho-sake.

Preparation, n. 1.—Kisi khās maqsad masraf kām yā hālat ke liye taiyār yā durust k.; taiyārī; sāmān; band-o-bast; tahaiya; musta'idī; āmadagi.

2.—Woh fi'l jisse kisi bāt kā band-o-bast ho jāe; koyī bāt jisse kisi dusrī bāt kā sāmān ho-jāe uskī rāh nikāl di-jāe yā uskā āgāz ho-jāe; koyī fi'l yā tadbīr jo kisi bāt ke tahaiye meñ kī jāe.

3.—Jo shai kisi khās maqsad ke liye banāyī taiyār kī yā tarkīb dī (murakkab banāyī) jāe. Dawā jo mariz (bimār) ke isti'māl ke laiq ho.

Preparatory, a. Jo pahle dar-kār ho; jo kisi shai meñ kār-āmad ho; jisse kisi bāt ke anjām kī salāhiyat paidā ho; jo pahle munāsib tadbīron ke hone ke bā'is kisi bāt kī rāh khol de; woh fi'l jo kisi dūsre fi'l ke muqaddam aur uske hasb-i-hāl ho; mā-qabl kā; ibtidāyī; tamhīdī.

Prepare, v. t. 1.—Kisi khās maqsad ke liye mauzūn k. (uske hasb-i-hāl kar d.); taiyār k.; aisi hālat meñ kar d. ki masraf yā kām meñ ā-sake; thīk k.; durust k.

2.—Kisi bāt kā sāz-o-sāmān muhaiyā k. (uskā tahaiya k.); taiyār k.; maujūd k.; baham pahuñchānā; saranjām k.; juṭnā; juhānā.

Prepare, v. i. 1.—Kul sāz-o-sāmān ikatṭhā yā durust k.; sab tarah kī taiyārī k.; jitnī chīzēñ hon sab ko thīk aur thekāne se k.; chīzēñ ko apne apne qarīne se r.

2.—Apne ko taiyār k.; taiyār yā musta'id h.; zorūrī tadbīron kā pahle se k. [thī kā mahsūl.

Prepay, v. t. Peshgī yā pahle se de d.; pahle hī chukā d. jaise kisi chhīṭ-

Prepense, a. Jiskī fikr yā bandish pahle se huyī ho; jiskā mansūba yā band-o-bast pahle se huā ho; jo pahle se soch rakkhā gayā ho.

☞ Usually placed after the word it qualifies; as, malice *prepense* is necessary to constitute murder.

Preponderance, } n. 1.—Wazn meñ barh jānā.

Preponderancy, } 2.—Ikhtiyār zor quwwat yā waq'at meñ galaba.

A *preponderance* of evidence—Galaba-i-shahādat. [waznī (ziyāda bhārī) h.

Preponderate, v. t. 1.—Wazn meñ barh jānā; dūsre kī nisbat ziyāda

2.—Dūsre par galaba yā fauqīyat r. (usse baḥḥ-kar h.)

Preponderate, v. i. 1.—Tol meñ baḥḥ jānā; jhuk jānā jaise tarāzū kā palla.

2.—Dūsre ki nisbat ziyāda qawī h.; ek taraf ko jhuk jānā.

Preponderation, n. Galaba; ziyādati; dūsre ki nisbat wazn meñ ziyāda h. (baḥḥ jānā); ziyādati-i-wazn ke bā'is ek taraf ko jhuk jānā.

Prepossess, v. i. 1.—Pahle se qabza kar l.—jaise kisi zamīn yā arāzī par; pahle se apne hāth meñ kar l. (le-l.)

2.—Pahle se dil ko is tarah apne bas meñ kar l. ki dūsri bātoñ ko usmeñ dakhil na ho; kisi shai ki taraf pahle se māl kar d. (jhukā d.) kisi shai ke haq meñ yā uske khilāf peshtar se ragbat paidā kar d.

☞ "*Prepossess* is more frequently used in a good sense than *prejudice*."

Webster.

Prepossessed, pp. Kisi shai ke haq meñ yā uske khilāf pahle se māl.

Prepossessing, a. Apnī taraf māl karno ki quwwat r. w.; jismeñ is bāt ki salāhiyat ho ki koyī uskā pās yā uskī qadr khwāh muhabbat kare.

The countenance, address, and manners of a person are sometimes *prepossessing* on a first appearance—Aksar auqāt ba'z shakhsoñ ke bāzire unki bolchāl aur unke tarz-o-tariq aise hote hain ki unke dekhne hī dūsre unki taraf muḥabtab (māl) ho jāte hain.

Prepossession, n. 1.—Qabza-i-muqaddam; pahle hī le l. (qabza kar l.).

2.—Rāe jo pahle hī qāim kar li-jāe; kisi shakhs yā shai ke haq meñ yā uske khilāf un khayālāt kā asar jo pahle se jam jāen (hoñ yā qāim ho-jāen).

Preposterous, a. Tabī'at yā 'aql ke khilāf; husūl-i-muqaddam ke liye mu-nāsib nahīn; mahz aur sāf sāf be-wuqūfāna; lāya'nī; bi-l-kul lagw yā 'aql ke khilāf; be-jā; behūda; amūdhā; abtar. [abtarī.]

Preposterousness, n. Behūdagī; tabī'at yā 'aql ke khilāf h.; lagwīyat; **Prerogative**, n. Woh qism-i-khās kā istihqāq jismeñ dūsre ki shirkat na ho; haqq-i-muqaddam wa mū-qābil-i-ibtāl; mansub-i-khās; khās haq

Presage, n. 1.—Woh bāt jisse kisi aisi bāt ki 'alāmat pāyī jāe jo hone wālī ho; koyī aisā wāqī'a jo fi-l-hāl maujūd ho aur jisse kisi aise wāqī'a ki 'alāmat zāhir ho jo hone wālā ho; 'alāmat; nishānī; fāl; shugūn; āgam. [pesh-blof.]

2.—Jo bāt hone wālī ho uske dekhne ki quwwat yā uskā dekhna; **Presage**, v. t. Pahle se ma'lūm k.; peshūn goyī k.; pahle se batānā; kisi bāt ki 'alāmat peshtar se zāhir k.; jo bāt maujūd ho uske zarī'e se āyinda hone wālī bāt ki 'alāmat zāhir k.

Prescribe, v. t. 1.—Āyinda ki hidāyat ke liye hukm d.; hidāyat yā rah-numāyī ke liye khwāh bataur qā'ide ke qāim k.; qat'i hukm d.; hukm d.; hidāyat k.; muqarrar k. [yā batānā; dawā batlānā; dawā tashkīk kar-d.]

2.—Kisi muriz ko yā uske liye koyī dawā batlānā; nuskhā likhnā **Prescribe**, v. i. 1.—Hukm chalanā; hukūmat k.; hidāyat k.; dūsroñ se kahna ki tum fulān bāt karo.

2.—Nuskhā likhnā yā batlānā; likh-kar yā zabānī dawāñ batlānā.

3.—(Law) Haqq-i-qadāmat kā da'wā k.; kisi shai ki nisbat is bunyād par istihqāq kā da'wā k. ki woh hamāro sarf aur tasarruf meñ ☞ With for. [shudāmad se hai.]

Prescribed, pp. or a. Jo hukm ke rū se mu'aiyan ho; mu'aiyana; mahkūma; muqarrarī; hukm se qāim.

Prescription, n. 1.—Nuskha ; kisi bimāri ke daf' karne ke liye dawāch ma' unke tarz-i-isti'māl ke batlānā.

2.—(Law) Haqq-i-qadāmat ke rū se da'wā ; kisi shai kī nisbat is bunyād par da'wā ki woh hamāre sarf-o-tasarruf meñ zamāna-i-lā-ta'ad yā shudāmad se hai ; woh istihqāq jo shudāmad ke tasarruf se hāsīl ho ; woh istihqāq jo qabza-i-darāz ke rū se hāsīl ho.

“*Prescription* differs from *custom* which is a local usage, while *prescription* is personal, annexed to the person only—*Prescription* only extends to incorporeal rights, such as common, &c.” *Webster*.

Prescriptive, a. Jo shudāmud ke isti'māl aur tasarruf par mabnī yā uske rū se hāsīl ho ; jo rawāj par qāim ho ; rawājī. [uspar mabnī ho.

A *prescriptive* right or title—Haq yā istihqāq jo shudāmad ke rū se hāsīl yā

Presence, n. 1.—Kisi shakhs yā shai kī kisi khās maqām par rahnā ; Opposed to *absence*. [manjūdagi ; rahnā.

2—Woh jagah jahān koyī manjūd rahe ; aisi jagah jahān se koyī shai kisi ko dekhī yā sun paṛe 'ulā-hīza-l-qiyās ; is qism kī qurb ki darūmiyān meñ koyī shai hāl na ho ; dū-ba-dū pahunch jānā ; muwā-juha ; nazdikī. [darbār yā darbār kī kamra.

3.—Kisi 'ālī-rutba shakhs kī huzūrī ; huzūr ; jānāb. Dīwān-i-khās ;

4.—Huzūr ; jānāb ; koyī barā shakhs.

5.—Hāzirīn ; jo log kisi barē shakhs ko āge jam' hon ; darbārī log.

6.—Waz' ; tarīq ; adā ; sūrat ; dhang ; chāl-dhāl.

Presence of mind—Istiqāl-i-tabl'at ; dil kī mutmayin aur hawā kī bajā rahnā ; jān'iyat-i-khātir jiske bā'is kisi afat-i-nāgahān ke ā-jāne kī hālat meñ insān

bāt-chit yā kār-rawāyī ke karno meñ ghabrā na uṭhe ; khauf wagaira ke bā'is se tabl'at kī mustar yā pareshān na ho-jānā (uski ghabrā na uṭhā). [nazdik.

Present, a. 1.—Manjūd ; hāzir ; gāib yā 'adam-manjūd nahīn ; sūmne ; āge ;

2.—Jo bi-l-ā'ī ho (manjūd yā qāim ho) ; jo is waqt jāri yā ho rahā ho ; jo na to ho-chukā ho aur na shurū' hone wālā ho ; guzrā yā āne wālā (guzashta yā mustaqbil) nahīn ; hāl yā hāl kī ; ab yā ab kī ; bartanān (jo bit rahā ho).

3.—Jo madd-i-nazar yā zer-i-tajwīz ho ; jo āge yā pesh ho.

4.—Jismeñ tawaqquf na ho ; turant ; fi-l-faur ; bilā-tākhīr.

5.—Musta'id ; taiyār ; zarūrat ke waqt taiyār. [milhrbān-i-hāl.

6.—Tawajjuh aur iltifāt k. w. ; be-khabar yā gair-mutawajjih nahīn ; *The present*—Zamāna-i-hāl ; waqt-i-manjūda ; jo waqt guzar rahā ho.—*At present*—Fi-l-hāl ; bi-l-ā'ī ; is waqt ; in dinoh ; ab.

Present, n. 1.—Pesh-kash ; tuhfa ; nazar ; bhenṭ ; bakhshish ; in'ām ; 'atīya ; jo kuchh kisi ko yūhīn (bilā-mu'āwaza) de-diyā jāe.

2.—pl. (Law) Wasīqa-i-hāzā ; dastāweẓ-i-intiqāl paṭṭa qabūliyat mukhtār-nāma yā koyī dūsrā wasīqa.

Know all men by these *presents*—Is tahrīr (wasīqa) ke rū se sab ko ma'lūm ho.

In this sense, rarely used in the singular.

Present, v. t. 1.—Kisi barē ke āge (kisi buzurg ke rū-ba-rū) pesh yā kharā kar-d. (uske āge lo-jākar hāzir yā manjūd kar-d.). Kisi buzurg ke huzūr meñ hāzir h. ; kisi barē ke āge ānā.

In the latter sense, used with the reciprocal pronoun.

2.—Dikhlānā ; pesh-i-nazar k. ; āge dharnā ; dekhne yā sunne ke liye kisi ke rū-ba-rū pesh k. ; zūhir k.

3.—*Denā*; *hawāla* k.; *dast-ba-dast* d.; *kisi* ke *taht* *yā qabze* *meñ* d.

4.—*Ba-taur* 'atiya *yā bakhshish* ke d.; *denā*; 'atā k.; *peshkash* k.

To *present* a man *with* a suit of clothes—*Kisi* ko *ek* *joṛā* *kapṛā* d. ('atā *yā* *marhamat* k.)

5.—*Tajwiz* ke *liye* *majma'-i-wāzi'an-i-qawānīn* *yā* 'adālat *wagaira* ke *rū-ba-rū* *pesh* k.; *guzrānā*; *pesh* k. [nā *yā* *pesh* k.

To *present* a memorial, petition, &c.—*Darḡhwāst* *yā* 'arz-dāshṭ *wagaira* *guzrān-*

Presentation, n. *Pesh* k. *yā* *pesh* h.; *peshū*; *izhār*; *numāish*; *namūd*.

Presentation copy—*Kisi* *tasnif* *kā* *nusḡha* *jo* *musannif* *kī* *jānib* *se* *kisi* *ko* *pesh*. *kash* *kiṛā* *jāe*; *koyī* *kitāb* *jo* *musannif* *dūstre* *ko* *ba-taur* *nazr* *ko* *de*.

Presently, ad. *Fauran*;; *bilā-tawaqquf*; *abhi*; *turant*; *jald*; *thoṛe* 'arse *meñ* *yā* *thoṛe* 'arse *ko* *ba'd* *hi*; *isi* *waqt*; *jhatpat*; *der* *na* *hone* *pāyegī*.

Preservable, a. *Is* *lāiq* *ki* *bachā* *rakkhā* *jāe*; *jisko* *mahfūz* *rakh* *sakeñ*; *jisko* *bigarṇe* *yā* *khārāb* *hone* *na* *deñ*.

Preservation, n. *Bachā* (*mahfūz*) r.; *muhāfazat*; *inhifāz*; *tahaffuz*; *nuqsān* *talaf* *yā* *zī'i* *na* *hone* d.; *bachāw*; *rakshā*; *ṭuṭue-phuṭue* *saṛne-galne* *yā* *kisi* *aur* *tarah* *par* *bigarṇe* *na* d.

“When a thing is kept entirely from decay, or nearly in its original state, we say it is in a high state of *preservation*.” *Webster*.

Preservative, a. *Sadme* *nuqsān* *yā* *itlāf* *se* *mahfūz* *rakhne* *kī* *quwwat* *yā* *sifat* r. w.; *māil-ba-hifūzat*.

Preservative, n. *Bachāne* w.; *muhāfiz*; *woh* *shai* *jo* *kisi* *shakhs* *yā* *shai* *ko* *sahih-o-salim* *yā* *sadme* *khwāl* *nuqsān* *wagaira* *se* *mahfūz* *rakkhe*; *woh* *shai* *jisse* *kisi* *shai* *ke* *zail* *yā* *talaf* *hone* *meñ* *insidād* *ho*.

Preserve, v. t. 1.—*Nuqsān* *yā* *barbādī* *se* *bachānā*; *badi* *mazarrat* *yā* *khatre* *wagaira* *se* *mahfūz* r.; *hifūzat* k.; *sahih-o-salim* r.; *be-gazand* r.; *ānch* *na* *āne* *yā* *lagne* d.; *salāmat* r.; *amn* *meñ* r.; *rakshā* k.

2.—*Chīnī* *yā* *namak* *wagaira* *milā-kar* *bigarṇe* *khārāb* *hone* *yā* *saṛne-galne* *na* d.; *ānchār* *yā* *murabba* *wagaira* *banā* *ke* *rakh* *chhoṛnā*; *bachā* r.

3.—*Barābar* *qāim* r. (*usmeñ* *farq* *na* *āne* d.) *jaise* *sūrat-i-zāhirī*.

To *preserve* game—*Shikār* *ke* *jānwarōn* *ko* *shikār* *yā* *halāk* *kiye* *jāne* *se* *mahfūz* r. (*kisi* *ko* *unheñ* *mārne* *yā* *shikār* *karne* *na* d.) [rakkhe *jāeñ*.

Preserve, n. 1.—*Phal* *wagaira* *jo* *murabbe* *yā* *ānchār* *wagaira* *banāke*

2.—*Woh* *jagah* *jahāñ* *shikār* *yā* *khāne* *meñ* *kān* *meñ* *lāye* *jāne* *kī* *garaz* *se* *jānwarōn* (*masālan* *shikārī* *jānwarōn* *yā* *machhliyon* *wagaira*) *kī* *hifūzat* *kī-jāe*.

Preserver, n. 1.—*Woh* *shakhs* *yā* *shai* *jiske* *zarī'e* *se* *dūstre* *shakhs* *yā* *dūstrī* *shai* *kī* *hifūzat* *ho*; *barbādī* *yā* *badi* *se* *bachāne* *yā* *mahfūz* r. w.; *muhāfiz*; *hāfiz*; *rakshak*.

2.—*Phaloñ* *ke* *murabbe* *yā* *ānchār* *wagaira* *banāne* w.

Preside, v. t. 1.—*Afsar-i-ālā* *kī* *hāisiyat* *se* *hukm-rāñ* *rahnā*; *hukūmat* k.; *kār-rawā* h.; *mīr-i-majlis* *banūā*; *sadr-nishīn* h.; *sardār* h.

2.—*Nigrānī* k.; *karore* *ke* *taur* *par* *nigah-bānī* k.

Presidency, n. 1.—*Ihtimām*; *nigrānī* *aur* *khābar-gīrī*.

2.—*Mīr-majlisī*; *sadr-nishīnī*; *sardārī*.

3.—*Sadr-nishīnī* *kā* *zamānā* *yā* 'ahd; *woh* *aiyām* *jab* *tak* *koyī* *kahīñ* *kā* *mīr-i-majlis* *yā* *sadr-nishīn* *rahe*.

4.—*Sūba*; *ihāta*; *kisi* *sardār* *kā* 'alāqa.

- President, n.** Kisi jamā'at yā kampanī wagaira kā afsar-i-ā'la jo uske umūrāt ke ihtimām-o-insirām ke liye muntakhab yā muqarrar kiya jāe; afsar; mir-i-majlis; sadr-nishīn; sūba; hākim; afsar-i-ā'la.
- Press, v. t. 1.**—Dabānā yā dābnā; chānpnā; ūpar se bojh dāl-kar dabānā.
- 2.—'Araq wagaira nikālne ke liye dabānā; nichornā; gārnā; pernā; dabā nichor yā per ke ras wagaira nikālne.
- 3.—Chiknā yā barābar karne ke liye shikanje wagaira mean dabānā yā kasnā—jaise kaprā yā kāgaz wagaira.
- 4.—Liptānā; gale lagānā; god meñ dabā l.
- 5.—Tangī meñ dālnā; taklīf yā musibat meñ dālnā.
- 6.—Majbūr k.; tang k.; hukūmat yā zarūrat se kisi bāt ke karne par majbūr k.; tākid yā taqāze ke sāth kisi amr ke liye majbūr k.
- 7.—Zor se chalānā; tez chalānā; er kasnā.
- 8.—Kisi ke dil par munaqqash karānā (jamānā); tākid ke sāth kisi bāt ko zihni-nishīn k. [ke liye majbūr k.]
- 9.—Naukarī (khusūsān bahri fauj yā jahāz ki naukarī) qabūl karne
- Press, v. i. 1.**—Dabāw dālnā; bhāri parnā; zor se girnā; hujūm k.; bhīr k.; kisi par girnā.
- 2.—Dhakke dete aur hujūm karte āge chalnā; zor ke sāth yā ghus-paith ke apni rāh kar-l.; ghuste-paithre āge chalnā.
- 3.—Kisi bāt kā zor dil par shiddat se parnā; aisā asar paidā k. jo qawī ho yā jisse kisi amr ki nisbat majbūri ho-jāe.
- 4.—Be-manqa' yā tang karne ke liye kisi ke nazdik jānā.
- Press, n. 1.**—Āla yā kul jis meñ koyī shai dabāyī kasi yā perī jāe—masalan shikanja kolhū wagaira. Bā'z waqt is līfz se woh jagah yā makān bhī maqsūd hotā hai jahan ek yā zaid kaleñ chalti hon—jaise matba' (chhāpa-khāna yā chhāpa). [jāeñ.]
- 2.—Chhāpne ki kal; jis kal meñ kitā'beñ yā akhbār wagaira chhāpe
- 3.—Chhāpne aur mushtahar karne (tab' aur shāi' karne) kā fau yā kām; woh kul chhāpi huyī chizeñ jo matbe' se shāi' hon.
- 4.—Sundūq wagaira jis meñ chizeñ hifāzat se rakhi jāeñ.
- Correspondence press**—Khāne-dār alemāri wagaira jis meñ murāsulat qism-wār murattao ho-kar alag alag rakhe jāeñ.
- 5.—Zarūrat; shiddat; kasrat; kām ki barī pukār yā bhīr.
- A press of business**—Kasrat-i-kār; jab bahut se zarūri kām phailē raheñ.—
- Liberty of the press**—Chhāpe ki āzādi; kitābon risāloñ yā akhbār wagaira ke bilā-pā-bandi-i-sharāit shāi' karne ki āzādi lekin jab buhtān āmez yā fasād barpā karne wālī fhwāh aisi bāteñ mushtahar ki-jāeñ jo nasāih ke khilāf hon to us hālat meñ un bātoñ ke i'lān karne wāle ki sazā ki jāti hai.
- Pressing, p. a.** Shadid; jisse tangī ho (jān zagte meñ parē); jisse kisi bāt kā taqāza pāyā jāe; hujūm-āwar; jispar tawajjuh yā jiskī islāh nihāyat zarūri ho; ashadd; zurūri. [tang-talabī ke sāth; shiddat se; bahut hi.]
- Pressingly, ad.** Dabā ke; zor yā taqāze ke sāth; bujid ho-kar; ba-isrār;
- Pressure, n. 1.**—Dabānā yā dabāyā jānā; dabāw; nichornā yā gārnā.
- 2.—Bojh yā zor pahunchāye jāne ki wajh se ek shai par dūsrī shai kā dabāw; dabāw; dāb; chānp.
- 3.—Jisse jism ko taklīf pahunche yā tabī'at meñ afsurdagi āye; saḡht ranj taklīf musibat tangī dushwārī pareshānī yā woh taklīf jo in āfaton se paidā ho; su'ubat; saḡhti; shiddat.

The pressure of poverty—Muflisi ki shiddat; jo saḥt taklif iflās ki wajh se ho.

The pressure of taxes—Mahsulōn ki saḥti ya'ni woh pareshāni yā taklif wagaira jo kasrat se mahsulōn ko lagāye jāne ki wajh se ho.—The pressure of sorrow—Ranj ki shiddat; taklif jo qalb ko babut ranj hone ki wajh se pahuñche.

4.—Shiddat; kasrat; ashadd-i-zarūrat; hujūm; bhīr; taqāza.

The pressure of business—Kasrat-i-kūr; bahut se zarūri kāmōn kā phailā h.; kāmōn ki bhīr.

[bāzi; chhal-bal.

Prestige, n. 1.—Batte-bāzi; nazar-bandī; dhokhā; afsūn-garī; butte-

2.—Woh waq'at jo agli kām-yābi se paidā ho; jo barī barī bāteñ anjām pā chuki hoñ unki bunyād par aisi bātoñ ke āyinda anjām pāne ki ummed; woh ru'b-dāb jo agle afāl yā rahau se ho; ru'b; dhānk; bāt; dāb.

Presumable, a. Jisko qarīne ke rū se sach mān sakeñ; jisko sahil tasawwur kar sakeñ; jisko bilā tahqiq yā be-gair shahādut-i-sarihī ke bāwar kar-sakeñ; qiyās ke qābil; qarīn-i-qiyās.

Presumably, ad. Kisi bāt ko be-gair subūt-i-badilī ke sach mān-kar; qiyāsan; qiyās ke rū se; qiyās se; qiyāsi taur par; qarīne se sahil tasawwur karke.

Presume, v. t. Be dekhe-bhāle yā begair kisi sarīhi subūt ke khwāh qiyās ki bunyād par kisi bāt ko sach samajh yā mān l. khwāh bāwar karne ke qābil tasawwur k.; aise wujūh ko jo subūt-i-qā'i ki had tak na pahuñche hoñ qawī khayāl karke kisi bāt ko sach ke taur par mān l.; dalāil-i-aqlī ke rū se kisi bāt kī qāil ho-jāuā; mān l.; furz kar l.; qiyās kar l.

Presume, v. i. 1.—Kisi amr ko wujūd yā uski asliyat ko aise wujūh ki bunyād par tasawwur yā furz kar l. jo qawī samjhe jāte hoñ go we subūt ke had ko na pahuñchte hoñ; pahle hī se yaqīn kar l.; sochnā; khayāl k.; tasawwur k.

2.—Jitnā kisi amr kā tayaqqun ho yā jisqadar wajh uske bāwar karne ki ho usse ziyāda use samajhnā; haḍd-i-munāsib se tajāwuz kar-jānā; kisi bāt ki nisbat jurat ke sāth 'amal k.; kisi bāt par munāsabat se ziyāda istidlāl k. yā zor d.; āzād-āna bartāw k.; dhithāyi k.; bhūlnā; ghamand k.; apne ūpar barā bharosā k.

Presumption, n. 1.—Subūt-i-qarāin par bāwar k. yā furz kar-l.; nā-mukammal subūt par i'tibār; rāe; zan; gumān.

2.—Wajh-i-qiyās; subūt-i-qarāin jo qāti' na ho; qiyās-i-qawī; zann-i-qawī; gumān-i-qawī; zaun-i-gālib.

The presumption is that an event has taken place, or will take place—Qiyās-i-qawī hai ki koyi sāniha ho-chukā yā hogā.

3.—Munāsabat se ziyāda jurat; aisi rāe yā aisi tarīq jismeñ nā-jāiz zor diyā jāe yā andāz se zāid apne ūpar takiya (bharosā) rakkhā jāe yā ghamand pāyā jāe; nā-munāsib bharosā; gusrākhi; shokhi; mubādirat; dilēri; dhithāyi; dhithāyi ke sāth kisi bāt kī birā aisi hālat meñ ūthānā jab kām-yābi ki ummed munāsib tarīq par na ho khwāh ma'mulī qarīne is bāt ke na hoñ ki uskī anjām ba-khair hogā.

4.—(Law) Qabl isse ki uskī asliyat sābit yā mutahaqqaq ho-jāe kisi waq'iā yā bāt kī sahil tasawwur kar l. (mān l.); kisi gair-mutahaqq-

qaq wāqī'e kā wujūd dūsre ma'rūf yā sābit-shuda wāqī'e se unke ta'alluq-i-bāhami ke tajriba-i-sābiqa kī bunyād par akhḥ kar l.; kisi shai kī asliyat yā uskā waqī'i h. be-gair uske subūt-i-sarihī yā yaqīnī ke mahz subūt-i-wāqī'ātī yā qarāin kī bunyād par tasawwur kar l.; qiyās-i-qānūnī. [jisko pahle se khayāl karke mān leñ.]

Presumptive, a. Qiyāsī; khayālī; jiskī bunyād subūt-i-qarāin par ho;

Presumptive evidence—Subūt-i-qiyāsī yā wāqī'ātī; subūt-i-gair-sarihī; woh subūt jo aise hālāt se hasil ho jo bataur-i-lāzimī yā ma'mūlī kisi wāqī'a se ta'alluq rakkheñ; jo sarihī (badīhī yā baiyin) na ho.—*Presumptive heir*—See *Heir presumptive* under *Heir*. [qarūn-i-'aql hoñ.]

Presumptively, ad. Qiyās se yā qiyās ke rū se; aisi bāton ko mān-kar jo

Presumptuous, a. l.—Andāz se ziyāda diler aur apne ūpar bharosā r. w.; kāmyābī kī wajh-i-ma'qūl na hone kī hālāt meñ bhī kisi kām meñ jurat k. w.; nihāyat hī khafif bunyād par jokhim uṭhāne w.—gustākḥ; shokḥ; nā-munāsib taur par āzādāna bartāw k. w.; be-hayā; be adab; dhīṭh—jaise shakhs. [se paidā ho.]

2.—Khayālī; qiyāsī; jo apne ūpar had se ziyāda bharosā rakhne

3.—Jo 'amdan kiyā jāe; jo be-bākāna kiyā jāe; jiske karne meñ kisi ma'rūf amr-i-lāzimī kī khilāf-warzī kī-jāe.

Presuppose, v. t. Pahle se mān l.; pahle se ṭhahrā l.; farz kar l.; qiyās kar l.; kisi shai par muqaddam dalālat k.

Pretend, v. t. l.—Jhūṭh-mūṭh dikhlanā; jhūṭh numāish k.; zāhir meñ dikhlanā; dhokḥā dene kī niyat se kisi shai kā izhār k.; bahānā (hīla) k.; iddī'a-i-fāsīd k. [da'wā k.; da'wī-dār h.]

2.—Kisi shai kā da'wā k.; kisi shai kī nisbat apnā haq zāhir k.;

Pretend, v. i. Kisi bāt kā da'wā k. 'am isse kī da'wā sachchā ho yā jhūṭhā; istihqāq zāhir k.; da'wā pesh k.; kisi bāt kī koshish k.; kisi haisiyat ke rakhne yā kisi bāt ke anjām kar-sakne kā ba-zāhir da'wā k.

☞ Usually with *to*. [kisi bāt kā da'wā yā jhūṭhā da'wā k. w.]

Pretender, n. Kisi gair-asli shai kī numāish k. w.; jhūṭhī numāish k. w.;

Pretendingly, n. Gustākḥāna; be-adabāna; shokḥī se; dhīṭhāyī se.

Pretense, } n. l.—Us bāt kā pesh k. yā karṇā jisse dhokḥā ho; jhūṭhī

Pretence, } numāish; hīla; bahāna; banāwat; bhagal.

Under *pretense* of patriotism—Hubb-i-watan ke hile se (uskī oṭ meñ); apne mulk kī muhabbat kā zāhir meñ izhār karke.

☞ Sometimes preceded by *on*; as, *on pretense* of Cæsar's death.

2.—Da'wā chāhe sach ho yā jhūṭh.

Pretension, n. l.—Da'wā chāhe sachchā ho yā jhūṭhā; kisi shai kī nisbat istihqāq yā uske rakhne kā da'wā zāhir meñ is garaz se k. kī dūsre log aisi bāt par i'tibār karen jo asli na ho yā agar asli ho bhī to uskā hāl kisi ko ma'lūm na ho yā usko logon ne qabūl na kiyā ho; iddī'a; istihqāq jiskā izhār yā da'wā kiyā jāe.

Pretext, n. Hīla; bahāna; 'uzr; banāwat; ūparī dikhāw; zāhirī wajh yā maushā jo asli wajh yā mansbā par khāk ḍālne (uske chhipā rakhne) kī garaz se qāim kiyā yā mān liyā jāe.

Pretty, a. l.—Nazākat yā husn kī wajh se khush-numā; kisīqadar khūbsūrat; sāf-o-suthrā yā nafīs par ā'lā darje kā nahīn; khāsa; pākīza; dekhnawk; achchhā yā 'umda par bahut achchhā yā 'umda nahīn.

2.—Jismeñ banāwat ke sāth safāyī ho; albelā; chhailchikanīyā.

☞ Used in an ill sense. [jaise shakhs.

3.—Zail; qābil-i-tahqir; makr-āmez—jaise koyī fīl-i-bad; makkār

☞ Used ironically.

Pretty, *ad.* Kisiqadar; kam-o-besh; kuchh kuchh; thorā-bahut; bahut nahūn. [jūnā; kisi par fauqiyat le-jāna.

Prevail, *v. i.* 1.—Gālib ānā; galaba pānā; bartarī hāsil k.; kisi se baḥh

☞ Sometimes with *over* or *against*.

2.—Jārī rahnā; nafāz r.; tāsir r.; gālib rahnā; asar r.; rāj rahnā yā rawāj r.; khūb phailā rahnā.

The fever prevailed in a great part of the city—Bukhār shahr meñ dūr tak khūb phailā thā.—This custom prevails there—Yah dastūr wahān phailā (jārī yā rāj hai).—These arguments ought to prevail with him.—In dālī-lōn kā asar uspar (uske dīl par) honā chāhiye.

3.—Targib d.; rāgib k.; māil k.; rāzī k.; manā l.

☞ With *on*, *upon*, or *with*.

4.—Kāmyāb h.; jīt jānā; kār-gar h. [quwwat ho; bā-tāsir.

Prevailing, *p. a.* 1.—Gālib; jiskā asar ziyāda-tar ho; jismeñ ziyāda-tar

2.—Bahut phailā huā; jiskā galaba bahut ho; nihāyat 'ām; bahut hī rāj. [paidā karne meñ nihāyat qawī tāsir; kām-yābī.

Prevalence, *n.* 1.—Galaba; istilā; barī quwwat yā tāsir; kisi natīje ke

2.—Barā rawāj; bahut phailnā; galaba; shiddat se jārī rahnā; nihāyat 'ām taur par h. yā phailā rahnā. [fathmand.

Prevalent, *a.* 1.—Gālib; zabar-dast; bartar; dūsre par fauqiyat r. w.;

2.—Rāj; murawwaj; jo bahut rawāj pāye ho (phailā ho); gālib; jise log bahut mānte hon—jaise rāe. [tak phailā ho.

3.—Bahut phailā huā; nihāyat 'ām; jo bahut logon ko ho yā dūr A prevalent disease—Bimārī jo kserat se logon ko ho; maraz jisneñ bahut se log muḥtalā hon (jo 'alām-gīr ho).

☞ What customarily prevails is *prevalent*; as, a *prevalent* fashion. What actually prevails is *prevailing*. *Prevalent* may be used either before or after its noun; as, the *prevalent* winds are west, or the west winds are *prevalent*; while *prevailing* can be used only before its noun; as, the *prevailing* wind is west." Webster.

Prevaricate, *v. i.* 1.—Ulaṭ-pher k.; pahlū badalnā; sīdhī bāt chhor-kar pechida tarīq ikhtiyār k.; rāstī se munharif h.; be imānī kī bātēñ k.; sachchī bāt ke kahne se gurez k.; āre-bale kahnā; jo kuchh pūchhā jāe uskī nisbat gol-gol bātēñ is garaz se kahnā kī bāt ṭal jāe aur kuchh hāl na khule.

Prevarication, *n.* Tāki sachchī bāt na kahī jāe (aṣl-haqīqat kā inkishāf-na ho) pher-phār ke bātōn kā kahnā; ṭal-maṭol; hān-hūn; āre bale; sachchī aur rāst-mu'āmalagī ke tarīq se bargashtagī; lagzish; khilāf-bayānī.

Prevent, *v. t.* Roknā; kisi shai ke darimyan meñ paṛ ke use rok d.; bāz r.; mānī' h.; muḥhil h.; muzāhimī h.; insidād k.; band k.; man' k.; āpnā; kisi shai kā ānā pahunchnā yā honā rok.d.

Preventer, *n.* Rokne w.; bāz r. w.; mānī'; jisse kisi amr kā insidād ho (woh ruk jāe; usmeñ rukāwat par jāe).

Prevention, *n.* Insidād; mumānā'at; imtinā'; rukāwat; rok; atkāw; muzāhamat; kisi shai ke āne yā pahunchne meñ rokṭok. [mānī'.

Preventive, *a.* Rokne par māil; jisse kisi shai kā ānā ruk jāe; rokne w.;

A medicine preventive of disease—Dawā jisse bimārī ruk jāe (uskā ānā yā honā band ho-jāe). [hārīj ho; bāz r. w.]

Preventive, n. 1.—Rokne w.; jo kisī shai ke āne yā pahunchne meñ hone pāye) pahle se isti'māl kī jāe. [sābiq kā; peshtar kā; māqabl.]

Previous, a. Muqaddam; jo kisī dūsrī shai ke pahle ho yā wāqī' ho; aglā; A previous intimation—Ittilā'-i-māqabl; kisī bāt kī ittilā' jo uske hone ke pahli [di yā kijāe.]

Previously, ad. Pahle se; peshtar se; qabl se; āge se.

Prey, n. 1.—Māl-o-asbāb jo laṭāyī meñ dushman se chhīn liyā jāe; ganī-mat; lūṭ kā māl. [jāe.]

2.—Shikār; said; jo kuchh khā jāne kī garaz se jabrīya pakar liyā

3.—Lūṭ-pāṭ; takht-o-tārā; gūrat-garī. [dūsrē jāuwarōn kā gosht khāye.]

Animal or beast of prey—Shikārī jāuwar; gosht-khor jāuwar; woh jāuwar jo

Applied to the larger animals as lions, tigers, hawks, vultures, &c., rather than to insects." Webster.

Prey, v. i. 1.—Lūṭ kā māl l.; lūṭ-pāt kā māl ikaṭṭhā k.; lūṭnā; zor-o-zulm se khānā; pakar ke nigal jānā; shikār k. [jātā hai.]

The wolf preys on sheep—Bheriyā bherī kā shikār kartā hai (use pakar ke khā

2.—Rafta-rafta (āhista āhista yā dhīre dhīre) khā jānā; ba-tadrīj zūl yā barhād kar d.; galā d.; ghulā d.; ghaṭa d.; tahlil kar d.; laṭā d.

Grief preys on the body and spirits—Ranj jism aur rūh ko tahlil kar detā hai

Love preys upon one's life—'Ishq ghulā ke mār dāltā hai.

Price, n. 1.—Qimat; mol; dām; saman; jisqadar māliyat bechne wālā apnī chiz kī qarūr de; woh ta'dād jispar koyī shai bechī yā kharīd

kī-jāe; badal jo naqd yā jins ke zarī'e se diyā jāe; jo bhāw kharīd-furokht meñ diyā yā māngū jāe; jo kuchh bāzār kī nirkh ke mutābiq.

2.—Qadr; bahā; 'umdagī; mol. [kisī qism ko jins ke liye diyā jāe.]

3.—Badlā; mu'awāzu; samra; ajr; phal.

Price-current or price-list—Nirkh-nāma.

Price, v. t. Qimat lagānā; dām lagānā.

Pride, n. 1.—Gurūr; takabbur; ghamand; bad se ziyāda apnī buzurgī (barāyī) kā khayāl r. aur aksar dūstron ko nā-chiz samajhnā; ahankār.

2.—Apnī liyāqat kā khayāl aur un bāton se nafrat jo zalil yā nā-sazāwār hon; 'umda qism kī zātī tauqīr; ausāf-i-zātī kī buzurgī kā

In a good sense. [khayāl; tafakkhūr.]

3.—Gurūr ke sāth bartāw; shokhī; shekhī; akar; aiūth; ghamand; nakhwat. [kare (nāzān ho); tauqīr-i-zātī kī bunyād.]

4.—Woh shai jispar koyī gurūr kare; woh shai jispar koyī nāz

5.—Ārāish; zebāish; sajawat; ārāstagī. [fur; dhūm-dhūm.]

6.—Numāish; namūd; shān-o-shaukat; bharak; ān-bān; karr-o-

7.—Balundī; 'urūj; unchāyī.

Pride, v. t. Gurūr k.; ghamand k.; nāz k.; apnī barāyī par fakhr k.; apne muñh miyān miṭṭhū baunā; taallī kī lenā; dūng mārṇā.

Used reflexively; as, they pride themselves in their wealth, dress, or equipage.

PRIMA-FACIE, (fā'shi-ē) (Lat.) Bādiu n-nazar meñ; dekhne hī meñ; ba-zāhir; badilī; sarīhī; nazar dūlte hī; dekhte hī.

Primarily, ad. Pahle; ibtidāan; awal; awalān; asl meñ; aslī yā ibti-dāyī ma'nī (mafhum yā manshā) ke lihāz se.

Primary, a. 1.—Pahlā; ibtidāyī; asli; jiskā waqū' yā zuhūr waqt ke i'tibār se pahle ho; muqaddam. [haiya (sāz o-sāmān) ho jo usse barh kar ho.

2.—Silsile ke i'tibār se pahlā; ibtidāyī; jisse kisī aisi shai kā ta-

3.—Qadr-o-mauzilāt yā waq'at men sab se barhkar; khās; muqaddam; awwal; sab par hālā; sab se barh-kar; sab se barā.

Prime, a. 1.—Aslī; pahlā; ibtidāyī; waqt ke lihāz se muqaddam.

☞ "In this sense, the word is nearly superseded by *primitive*, except in the phrase *prime cost*." *Webster*. [ā'lā: ā'zam; kalūn; sab se barā.

2.—Rutbe darje qadr-o-mauzilāt yā waq'at men sab par muqaddam;

3.—Ā'lā qism kā; nihāyat hī 'umda; awwal darje kā.

4.—Uthtā huā; ubharā huā: āgāz men.

Prime, n. 1.—Pahlā hissa; shurū' kā hissa; shurū' āgāz ibtidā yā awāl jaise dīn sāl wagaira kā; tarkā; bhor; subh; bahār.

2.—Zindagi hī bahār; shabāb; 'unfawān-i-shabāb; uṭhtī yā charṭī jawānī; joban; pūrī tan-durustī quwwat yā khūb sūrtī. [barh-kar ho.

3.—Jo silāt men sab se 'umda ho; 'umda-tarīn hissa; jo hissa sab se

Primeval, a. Zamāna-i-salaf kā; aḡle dīnoḡ kā; asli; ibtidāyī; pahlā.

Primitive, a. 1.—Ibtidāyī; asli; shurū' kā; aḡle zamāne kā; pahlā; aḡlā.

2.—Aslī; ibtidāyī; gair-mushtaq; jo dūse se niklā na ho.

Primogeniture, n. 1.—Wālidān-i-wālid se pahle-pahal paidā h.; larḡoḡ men silsila-i-paidāish ke rū se buzurgī; khālaf-i-akbar h.; jethā h. (jethāyī). [se barī beṭī ko hāsīl ho.

2.—(Law) Wāris hone kā woh khās haq jo sab se bare beṭe yā sab By, or by right of, *primogeniture*—Us istihqāq ke rū se jo bare beṭe yā barī beṭī hone kī wajh se hāsīl ho. [i-mushtawāt rakhte hoḡ unmeḡ afsar.

PRIMUS INTER PARES [Lat.] Barābaroḡ men barā; jo log darja-

Prince, n. 1.—Woh shakhs jiskā rutba sab se balaḡd ho; woh shakhs jo mansab aur iqtidār men sab se barh-kar ho; bādshāh; shāh; sultān;

☞ Sometimes, but rarely, applied to a female sovereign. [malīk; rājā.

2.—Bādshāh kā larḡā; shāh-zāda; malīk-zāda; kuḡwar; rāja-kuḡmār; khāndān-i-shāhī se (usse paidā). [Wales." *Webster*.

☞ "In England, the eldest son of the king is created *Prince of*

3.—Kisī khās riyāsāt yā mulk kā rayīs wālī yā sardār jo bādshāh i-waqt kā mā-taht ho. [zī-iqtidār.

Princely, a. 1.—Shāhī; bādshāhī; nihāyat hī bare rutbe kā; barā hī

2.—Jo bādshāh sā ho yā uske liye muzaiyib ho; shāhāna; 'azīmu-sh-shān; 'ālī-shān; bahut barā; kasīr; jismeḡ kisī shai kī qillat (kamī yā kotāhī) na ho.

Principal, a. Khās; rutbe zātī sifāt yā 'izzat men sab se barā; waq'at men sab se barh-kar; sadr; nihāyat aham; sab se barā; ā'lā; asl; muqaddam; mūl. [dhān; mudḡdh.

Principal, n. 1.—Sardār; afsar; sar-guroh; sarkhail; mukhiyā; pra-

2.—Madrāsē kā afsar-i-ā'lā

3.—(Law) Asl mujrim; shakhs jisse koyī jurm khās-kar sādīr ho; woh mu'īn jo jurm ke irtikāb ke waqt maujūd ho.

☞ Distinguished from an *accessory*.

4.—Asl madyūn; woh shakhs-i-khās jiske zimme koyī dāin ho.

☞ Distinguished from a *surety*.

5.—Asl malīk; jo shakhs apnī jānīb se mukhtār wagaira muqarrar

☞ Distinguished from an *agent*.

6.—Zar-i-asl; rupaye jo bataur dain ke wājibu-l-adā hoñ yā sar-māye ke taur par kisī kām meñ lagāye jāēñ; jam'; asl; mūl (corruptly *mūr*).

☞ So called in distinction from *interest* or *profit*.

Principality, n. 1.—Farmān-rawāyī; hukm-rānī; bādshāhat.

2.—Qalam-rau; woh mulk jispar bādshāh hukm-rāñ ho; riyāsat; saltanat; sūba; rāj; mulk; woh mulk jiske nām se uskā bādshāh (rājā yā rayīs) mausūm ho. [sak se barh-kar; sab se ziyāda.

Principally, ad. Khās-kar; khusūsan; sab ke ūpar; sab par muqaddam;

Principle, n. 1.—Kisī shai kā sabab mabdā yā uskī bunyād; jis shai se koyī chiz nikle; asl; jar; binā; mādā; 'unsar; juzw-i-tarkībī; jis shai se dūsri shai tarkīb pāye (bane).

2.—Bunyād; binā; woh shai jisse kisī qawl fi'l khwāh silsila-i-af'āl yā bahs kī tāyīd ho; madār; asl (*pl.* usūl).

On what *principle* can this be affirmed or denied? Kis bunyād par yah bāt kabī jā-saktī yā usse inkār ho-saktā hai? He reasons on sound *principles*—

Uskī bahs kā madār sahīh usūl par hai.

3.—Qā'ida-i-kullīyā; masala; usūl; gur; aisā masala yā qā'ida jisse dūsre masāil yā qawā'id mustakhraj huye hoñ yā jiupar we mubnī hoñ; tattwa.

4.—Woh bāt jispar i'tiqād lāyā jāe 'ām isse ki woh nafs-u-l-amr ho yā na ho par uske mutābiq kār-rawāyī kī-jāe yā uspar koyī silsila qāim kiyā jāe; zābita; qā'ida; rīti; mat; dharm.

Principle, v. t. 1.—Koyī rāe masala yā 'aqīda kisī ke dil par mazbūtī se qāim karānā; kisī qism kā 'aqīda (achchhā ho yā burā) zih-nashīñ

☞ Used chiefly in the participle. [karānā.

2.—Dil par naqsh k.; dil par jamā d.; khātir yā zih-nashīñ k.

Print, v. t. 1.—Chhāpnā; tab' k.; chhāpe kī kal se chhāp-kar barhānā.

2.—Dabā-kar nishān k.; chhāpnā; chhāpā lagānā; kisī shai par nishān yā naqsh kar d. [wagaira chhāpnā.

Print, v. i. 1.—Chhāpe kā kām k.; chhāpnā; chhāpī kā peshā k.; kapre

2.—Kitāb shāi' k. (chhāp-kar use phailānā).

Print, n. 1.—Naqsh; nishān; chhāpa.

2.—Har qism ke chhāpe ke hurūf kī chhāpī huyī chiz; chhāpa.

3.—(a) Kisī shai kī chhāpī huyī shabih; taswīr; naqsha. (b) Kha-baron kā parcha; akhbār. (c) Chhāpā huā kaprā; chhāp; dares.

4.—Thappā; muhr; chhāpa; naqsh karne kā āla; woh shai jiskī sūrat kisī dūsri shai par ban jāe.

In print—Chhāpā huā; chhāp-kar matbe' se niklū huā; jiskā i'lān chhāpne ke ba'd huā ho; jo tab' pūkar shāi' huā ho.—*Out of print*—Koyī chhāpī kitāb

wagaira jo farokht ke liye bāqī na ho ya'nī us shakhs ke pās uskī jildēñ bikri ke liye maujūd na hoñ jo unko 'umūman shāi' kartā ho.

Printer, n. Chhāpne w.; tab' k. w.

Printless, a. Jiskā nishān na par jāe; jisse naqsh na ban jāe.

Prior, a. Pahlā; aglā; sābiq kā; muqaddam; dūsre ke i'tibār se (uske muqābale meñ) pahle kā. [qāim huā ho.

A prior debt—Dain-i-muqaddam ya'nī woh qarz jo kisī dūsre qarz ke pahle

Priority, n. Kisī ke pahle kā h.; taqaddum.

Priority of debts—Dūsron ke muqābale meñ apne dain ke pāne kā haqq-i-muraj-jah; wusūl-i-dain meñ taqaddum kī haq.

Prison, n. Mahbas; zindān; qaid-khāna; jel-khāna (jail). [asir; baṇdhua.
Prisoner, n. 1.—Qaidi; jo shakhs mahbas meṇ rakkhā jāe; mahbūs;

2.—Jo shakhs giriftār yā zer-i-hirāsāt ho 'ām isse ki mahbas meṇ rakkhā jāe yā nahīn; mudda'ā'alaih-i-zer-i-hirāsāt.

Privacy, n. 1.—Aisi jagah rahnā jahān kisi se mulāqāt yā dīd-shanīd na ho; khalwat-guzīnī; gosha-nashīnī; tanhāyī meṇ rahnā.

2.—Woh jagah jahān kisi se mulāqāt yā dekhā-dekhī na ho; khalwat; gosha; tanhāyī; parda.

3.—Jo kuchh kiyā yā kahā jāe uskā ikhfā; poshidagī; parda.

Private, a. 1.—Kisi kā khās; kisi kī zāt -i- khās kā yā usse muta'alliq; kisi kī zāt se makhsūs; nij kā; zāti; khānagī; 'ām nahīn; a'wām se muta'alliq nahīn; jisko dūsroṇ se ta'alliq na ho; 'alāhida; judāgāna.

A man's *private* opinion, business, or concerns—Kisi kī nij kī rūe uskā kār-o-bār yā uske ta'alluqāt.—A man's *private* expenses—Kisi kī zāt-i-khās ke (uske nij ke yā zāti) masārīf.—*Private* property—Nij kā māl; māl jismeṇ dūsra sharik na ho.—*Private* interests—Zāti naf'; naf' jismeṇ dūsra sharik na ho.—*Private* affairs—Umūrāt-i-khānagī; nij kā kār-o-bār.

2.—Logoṇ se alag-thalag; jahān kisi se mulāqāt yā dīd-shanīd na ho; goshe kā; tanhāyī kā; khalwat kā.

A *private* room—Taḥhliye kā kamra; kamra jahān kisi se mulāqāt yā dīd-shanīd na ho.—*Private* prayer—Du'ā yā namāz jo tanhāyī meṇ parhī jāe.

3.—Jise koyī sarkārī 'uhda yā mansab na ho; jo koyī sarkārī kām pāye na ho. [lāzim-i-sarkār.

A *private* person—Woh shakhs jo koyī sarkārī 'uhda na rakhtā ho; gair-mu-

4.—Jisse 'awām wāqif na hoṇ; jo poshida yā makhhī ho; jo dar-parda ho.

A *private* negotiation—Mu'amala jo dar-parda ho (jisse log 'umūman wāqif na hoṇ).—*In private*—(Law) Khufyan yā khufyatan; chhipā ke; dar-parda;

khulā-khulī nahīn; bār-i-'ām nahīn; bar-malā nahīn.—*Private* act or statute—Woh qānūn jo khās khās ashkhās yā khās qism ke logoṇ yā khās shai se ta'alluq rakkhe. “Opposed to a *general law*, which operates on the whole community” Webster. *Privateness* or *wrong*—Woh taklif yā nuqsān ki bāt jo khās-kar ashkhās-i-wāhid se ta'alluq rakkhe.—*Private* way—Dūsre

ki zamīn par ba-taur nij ke āne jāne kā haq.

Privately, ad. 1.—Poshida taur par; khul-ke yā bār-i-'ām nahīn; ba-tarz -i-fāsh nahīn; chupke-se; chhipā ke yā chhip ke.

2.—Aise taur se ki jis shai kā mazkūr ho uskā asar kisi shakhs yā ashkhās par pahūnche. [rūm rahnā yā uskā na h.; 'usrat; tangī; taklif.

Privation, n. 1.—Mahrūmī; āram ke liye jo shai zarūrī ho usse mah-

2.—Jo shai kisi ke pās ho uskā uske qabze se nikāl l.; kisi shai kā

3.—Na honā; 'adam-maujudagī. [haṭā d. yā uskā talaf kar-dālnā.

Privilege, n. Woh qism-i-khās kā haq jo qānūn yā rawāj ke rū se kisi shakhs yā jamā'at wagaira ko hāsil ho; us bār se barāat jo dūsroṇ par partā ho; kisi qism-i-khās kā faida yā naf'; woh haq yā zimmadārī wagaira se barāat jo dūsroṇ ko yā sab ko hāsil na ho; kisi nafe' kā tasarruf-i-khās yā kisi burāyī yā bār se barāat; naf'; faida.

Privilege, v. t. 1.—Kisi ko koyī istihqāq-i-khās 'atā k. (denā) yā kisi shai se barī k.; bari k.; koyī khās qism kā haq d.

2.—Barī k.; najāt d.; chhoṛānā.

Privileged, p. a. Kisi qism-i-khās kā haq r. w.; kisi mu'akhaze farz khid-māt yā mahsūl wagaira se barī; mustahaq; mujāz.

Privileged communication (Law)—Woh bāt-chit yā khat kitābat jo kisi ahl-i-mu'āmalā aur uske mushir-i-qānūnī ke darmiyān ho aur jiskā if-hā be-gair razā-mandī ahl-i-mu'āmalā ke na ho-sake; woh guft-gu yā nāma-payūn jo wakīl aur muwakkil ke inā-bāin ho aur bataur rāz ke mutasawwar ho
Privileged debts—Woh duyūn jo tarka-i-mutawaffa yā jāedād-i-madyūn-i-muflis se qarz ke adā karne kī hālat meñ aur duyūn se muqaddam adā kiye jāen; duyūn-i-muqaddam.

Privy, n. 1.—Kisi bāt kā 'ilm jo poshida taur par ho; woh wāqifiyat jo kisi ko dūsre kī nij kī bāt kī ho; wāqifiyat jisso razā-mandī yā
2.—Bhed kī bāt; rāz; bhed. [ittifāq zāhir ho; rāz-dārī.

3.—(*Law*) Kisi mu'āmalā-i-khās kī nisbat logoñ meñ ittifāq; haq-qiyat ke huqūq-i-wāhid kī nisbat āpas meñ nisbat.

4.—Badan ke woh hisso jinkā chhipā rahuā muqtazā-i-hijāb ho; andām-i-nihānī; jism ke woh maqāmat jinkī be-satrī munāsib na ho.

Privy, a. 1.—Khās; nij kā; apnā; kisi kā khās; jo nij ke kāmōñ ke liye
The privy purse—Jeb-i-khās. [makhsūs ho; 'ām nahīñ.

2.—Makhfi; poshida; chorī kā; fāsh yā 'ām nahīñ; chhipā.

A *privy attempt to kill*—Kisi kī halākat kī dar-parda koshish.

3.—Fakhliye kā; tanhāyī kā; nij kā; jahāñ 'ām taur par logoñ kā guzar na ho. [dūsre kā sharik; mahram; dar-parda wāqif.

4.—Poshida taur par jāune w.; kisi parde kī bāt ke jāune meñ

Privy chamber—Mahal-i-shāhi meñ fakhliye kā kamra; diwān-i-khās.—*Privy council*—Woh mu'azzas wa mumtāz log jo umūrāt-i-saltanat meñ shūra dene ke liye bādshāh kī jānib se muntakhab kiye jāen; mushirān-i-saltanat.

Privy, n. 1.—(*Law*) Sharik; jo shakhs kisi chiz se ta'alluq rakkhe; jo dūsre kī qāim kī huyī haqqiyat meñ haq rakkhe; woh shakhs jo aise mu'āhade yā intiqāl meñ haq rakkhe jismeñ woh khud sharik na ho.

2.—Pāc-khāna; jāe-zarūr; baitu-l-khalā.

Prize, n. 1.—Jo kuchh laṛāyī meñ dushman se chhīn liyā jāe; kisi qism kā māl yā asbūb jo lūṭ-pāt se mile; lūṭ; ganīmat; yagmā; jahāz jo laṛāyī meñ dushman se chhīn liyā jāe.

2.—Jo dūsre se mile; jo chiz mile aur 'umda samjhaī jāe; nī'mat.

3.—Kisi bāt ke muqābale meñ jo kuchh hāsil ho yā diyā jāe; in'ām jo kisi qism ke kām meñ mile; koyī 'umda chiz jo mil jāe.

4.—Chitthī parue (qur'a-andāzī) kī hālat meñ jo kuchh kisi ko hāth lag jāe. [qīmat kī sharh (mol kī bhīw) thahrānā.

Prize, v. t. 1.—Qīmat lagānā; dām lagānā; qīmat-i-takhlīmīnī qaim k.;

2.—Barī qadr k.; girāñ-bahā samajhnā; 'aziz jāunā; gauīmat

PRO, [Lat].—

[samajhnā; bī-waq'at tasawwur k.

Pro et con, or pro and con—Kisi ke haq meñ aur uske khilāf; kisi amr ke su-būt aur uskī tardid ke liye.—*Pros and cons*—Woh bāteñ jo kisi amr ke

haq meñ yā usko khilāf kabī yā pesh kī jāen; naf-o-muqstū; fawāid-o-gair-fawāid; subūt-o-tardid; bhalāyī-burāyī.

Probability, n. 1.—Qarīna; ihtimāl; qiyās; sachāyī kī sūrat.

2.—Jo bāt zāhir meñ sach yā aslī ma'lūm de; qarīn-i-qiyās.

In this sense, the word admits of the plural number; as,

The probabilities of the case are in favour of the defendant—Is muqaddame ke qarāin mudda'ā'alaih ke haq meñ mufid hain.

Probable, a. 1.—Aglab; gālib; qarīn-i-qiyaṣ; jiske haq meṁ subūt ziyāda ho aur uski tardīd kam ho; jiski tāyīd meṁ aisā subūt ho jo dīl ko yaqīn karāne par māl ho par jisse kisiqadar shubha baqī rah jāe; qarīn-i-ibtimāl; muhtamal.

2.—(Law) Jisse kisi bāt kā qarīna paidā ho; jisse kisi amr ki tāyīd yā uske bāwar karne ki wajh paidā ho par uskā subūt na ho.

Probably, ad. Gāliban; qarīn-i-qiyaṣ hai; yahān tak ki bāwar karne ki gunjāish ho; zāhir meṁ sach yā aslī; ho; chāhiye-to.

Probate, n. (Law) (a) Hākim yā 'adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū kisi' shakhs -i-mutawaffā ke wasiyat-nāma-i-ākhir ke jawāz kā subūt; wasiyat-nāma-i-sābit-shuda ki naql jo 'adālat ki muhr se musaddaq ho-kar wasī logon (ausiyā) ko ma' sanad-i-tasdiqī subūt-i-wasiyat-nāma ke dī-jāwe.

(b) Wasiyat-nāme ke subūt ke lene kā istihqāq yā ikhtiyār.

Probate Court, or Court of Probate—'Adālat jo wasiyat-nāmon ke subūt ke lene aur unki tasdiq karne ki mujāz ho.—*Probate duty*—Woh rusūm-i-sarkārī jo wasiyat-nāme ke zari'e se jāedād ke muntaqil hone par adā ho.

Probation, n. 1.—Imtihān; āzmāish; jānch; parakh; koyī kārrawāyī jo asl-i-haqīqat ke daryāft ke liye ki-jāe.

2.—'Iddat.

The term, or period, of probation—Zamāna-i-'iddat. *Vide G. L. T.*

Probationary, a. Jisse kisi shai yā shakhs kā imtihān ho; jo imtihānan wuqū' meṁ āye.

A probationary appointment—Taqarrur jo imtihānan wuqū' meṁ āye.

Probationer, n. Jo zer-i-imtihān ho; jiski kārrawāyī imtihānan dekhī jāti ho; nau-āmoz.

Probe, v. t. 1.—Zakhm wagaira meṁ salāyī dāl-kar usko dekhna-bhālne.

2.—Khūb taṭalnā; taftish k.; barī jānch k.; wujūh aur hālāt ki taftish wāqī'i taur par k. [wājib ho thīk waisāhi k.]

Probit, n. Barī diyānat; sachāyī; rāst-guftārī; rāst-bāzī; jo kuchh

Problem, n. Masala jo hal karne ke liye pesh kiya jāe; suwāl; bāt jo jānch-partāl yā sābit karne ke liye qāim ki-jāe; 'uqda jiskā hal karnā mushkil ho; bāt jiskā wārā-nyārā k. sahl na ho; bahs-i-mashkūk.

Procedure, n. 1.—Kārrawāyī kā tariq; 'amal-darāmad; bartāw; kār-rawāyī; tadbīr jo ki-jāe ('amal meṁ lāyī jāe); kāmōn kā silsila; kār-rawāyī (kāim chalāne) kā zābita yā tarz. [barhnā.]

Proceed, v. i. 1.—Ek jagah se dūsri jagah ko āge jūnā; āge chalnā; āge
“Applied to persons or things. This word, thus used, implies that the motion, journey, or voyage, had been previously commenced, and to proceed is then to renew or continue the motion or progress.” *Webster.*

2.—Kalām (bāt) kā ek silsila khatm karke dūsra silsila shurū' k.

3.—Nikalnā; paidā h. jaise kisi masdar yā sar-chashme se; nāfiz

4.—Kisi bāt ki pairawī k. [h.; sādīr h.]

5.—Taraqqī k.; āge barhnā.

6.—(Law) Nālīsh k. aur uski pairawī k. (use chalānā); koyī kār-rawāyī qānūnī tariq par shurū' karke chalā le-chalnā.

“In this sense, often followed by *against*.”

7.—Tāsīr paidā k.; muassir h.; muta'allīq h.; lagnā; itlāq r.

Proceeding, n. 1.—Woh fi'l jo kisi manshā yā kām ke anjām ke muta'allīq kiya jāe; kār-rawāyī; tadbīr; mu'āmala; kām; harakat; 'amal; dūsron ke sāth bartāw yā 'amal-dar-āmad kā silsila.

A legal, or an illegal, *proceeding*—Jūiz yā nā-jāiz kār-rawāyī; kām jo qānūn ko mutābiq yā uske khilāf ho.—A cautious *proceeding*—Kār-rawāyī jo ihtiyāt ko sath ki-jāe. The *proceedings* of the legislature—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānin ki kār-rawāyīkū—To adopt *proceedings*—Kār-rawāyī k.; tadbīr 'amal meñ lānā.

2.—(*Law, pl.*) (a) Woh kul kār-rawāyī jo kisi muqaddame ke muta'alliq ki-jāe; rūdād-i-muqaddama; jo kuchh tadbīr kisi mu'āmale meñ ki-jāe. (b) Kisi muqaddame ko kāgazāt (uski misl). (c) Rūbakār. To institute *proceedings*—Nālīsh k.; da'wā k.; istigāsa pesh k.

Proceeds, n. Āmadanī; nikāsi; paidā-wār; mahāsīl; saman; māl-o-as-bāh wagaira bik-kar jo kuchh uski qīmat naqd ho.

Gross *proceeds*—Kachchī nikāsi; paidāwār-i-khām; āmadanī jismēn se kharch minhā na huā ho.—Net *proceeds*—Pakki nikāsi; paidā-wār-i-pukhta; kharch wagairā minhā dekar jo kuchh kisi āmadanī meñ bach jāe.—Sale-*proceeds*—Bai' yā nilām kī zar-i-saman.—*Proceeds* of land—Arāzī kī āmadanī yā paidāwār; mahāsīl; zar-i-bā'il.

Process, n. 1.—Tarāqqī; ba-tadrij āge ko barhnā; mailān.

2.—Silsila-wār kār-rawāyī; kisi bāt kī barābar hotā jānā; daurān; silsila. [afāl yā 'amal-i-musalsal.

3.—'Amal; āzmāish; woh bātēn jo silsila-wār imtihānan ki-jāe;

4.—Harakat khwāh barhne yā ghatne wagaira kī silsila.

5.—Daurān; barābar guzrā yā niklā-jānā; murūr—jaise aiyām (waqt yā zamāne) kī.

6.—(*Law*) Kisi muqaddame kī kul kār-rawāyī jo shurū' se ākhīr tak ho. Woh kār-rawāyī jo jāwāb-dihī karāne kī garaz se mudda'ā-'alaih ko 'adālat meñ hāzīr karāne kī nisbat ki-jāe. Is lafz kī itlāq 'umūnan 'adālat ko kul hukm-nāmon par hotā hai.

Original process—Woh tadbīrēn jo mudda'ā 'alaih ko 'adālat meñ hāzīr hone par majbūr karne ke liye ki-jāe.—*Mesne process*—Woh ahkām jo muqaddame ke faisal hono ke qabl kisi amr-i-darimiyanī kī nisbat jāri kiye jāe; ahkām-i-darimiyanī.—*Final process*—Hukm-nāma-i-ijrā-i-digri.—*In process*—Jāri; hotā huā; daurān-i-kār meñ; shurū' ho-kar khātīmē ko na pahunchā huā. Is muhāware kī itlāq kisi aisi bāt kī nisbat hotā hai jo shurū' ho-ohukī ho par khātīmē ko na pahunchī ho (jo ho-rahi ho).

Procession, n. Log jo qatār bāndh-kar pā-piyāda yā sawāriyon par bā-qā'ida yā kisi rasm-i-khās ke mutābiq chalen; julūs; sawāri.

A marriage *procession*—Bārāt; julūs jo shādī meñ nikle.—A funeral *procession*—Log jo kisi kī la'sh yā usko janāze ke sath jāe.

Proclaim, v. t. 1.—Mushtahar k.; ittilā'-i-'ām ke zarī'e se kisi shai kī khūb i'lān k.; kisi bāt ko logon ko khūb jānānā; manādi k.; dhin-dhorā pītnā; mashhūr k.; tasht-az-bām k.; kisi bāt ko chāron taraf phailānā; ishtihār d.; bār-i-'ām kahnā; 'awām par zāhir kar-d.

Proclaimed, pp. Jiskā i'lān hākim kī taraf se huā ho; jiskī ittilā' 'awām ko di-gayī ho; mushtahar-shuda; ishtihārī.

A *proclaimed offender*—Mujrim-i-ishtihārī; aisā mujrim jiskī giriftārī wagaira kī nisbat sarkār se ishtihār huā ho.

Proclaimer, n. Mushtahar k. w.; ishtihār d. yā k. w.; i'lān k. w.; dhin-dhorā pītnē w.; manādi k. w.; jo kisi bāt kī ittilā' 'awām ko de (uso sab logon ko jānā de).

Proclamation, *n.* 1.—Mushtabar *k.*; khūb mashhūr *k.*; zābite ki ittilā'; 'am qism ki ittilā'; i'lām yā i'lān; dhindhora; ishtihār; dugdugi yā duggi. [di-jāe; ishtihār-nāma yā ishtihār; i'lān.]

2.—Woh kāgaz jiske zarī'e se kisi bāt ki zābite ki ittilā' logon ko. Proclivity, *n.* Ragbat; mailān; khwāhish; shauq; rujahān. Procrastinate, *v. t.* Kal par yā ek din se dūstre din par tāl d.; kisi zamāna-i-āyuda par muhawwal *k.*; multawī *k.*; āge par tāl yā haṭā d. Procrastinate, *v. t.* Sustī *k.*; der *k.*; tāl-mātōl *k.*; dirang *k.*; tawaq-quf *k.* [i-āyinda par muhawwal *k.*]

Procrastination, *n.* Tāl-mātōl; tāl-tūl; dirang; āj-kal *k.*; kisi zamāna. Procreate, *v. t.* Paidā *k.*; bachchā d.; janmānā; taulid *k.*

Procreation, *n.* Taulid; tanāsul; paidāish.

Procreator, *n.* Paidā *k. w.*; janāne *w.*; wālid; bāp.

Procreative, *a.* Quwwat-i-aulid *r. w.*; jismēn paidā karne ki tāqat ho.

Procure, *v. t.* 1.—Pānā; hāsīl *k.*; baham-pahuūchānā jaise māng-kar qarz le-kar koshish mīhnat yā kharid kar-ke. [acquire." Webster.

2.—Karānā; tadbīr karke anjām ko pahuūchānā; kisi shai ke wuqū' (uske hone) kā bā'is h.; zuhūr meñ lānā.

Prodigal, *a.* 1.—Fuzūl-kharch; andāz se ziyāda kharch *k. w.*; rupaye-paise yā dūsi chizeñ bilā zarūrat kharch *k. w.*; masārif meñ gair-muhtāt; urāū; luṭāū; kharrāch; musrif; juz-ras yā kifāit-shī'ār nahīn; barbād *k. w.*

2.—"A man may be prodigal of his strength, of his health, of his life or blood, as well as of his money." Webster. [wāfir; fuzul.

2.—Jo andāz se ziyāda yā bilā-zarūrat kharch kiya jāe; kasir; Prodigal expenses—Masārif-i-fuzūl; jo kuchh bilā-zarūrat kharch kiya jāe.

Prodigal, *n.* Woh shakhs jo fuzūl yā bilā-zarūrat rupaye-paise kharch kare; musrif; kharrāch; urāū; fuzūl-kharch shakhs.

Prodigality, *n.* Fuzūl-kharchī; isrāf; rupaye-paise kā behūda kharch *k.* (uskā urānā yā barbād *k.*); be-andāz faiyāzi.

3.—Opposed to frugality, economy, and parsimony.

Prodigious, *a.* 1.—Bahut barā; 'azīmu-sh-shān; qad-o-qāmat miqdār yā 'arz-o-tūl wagaira meñ bahut hī barā. [ma'lūm ho.

2.—'Ajīb; jisse hairat ho; 'ajūbā; anokhā; jo ma'mūl ke khilāf

Prodigiously, *ad.* 1.—Nihāyat hī barā; bahut hī barā; itnā barā ki

2.—Nihāyat hī; bahut hī; ba-hadde (Colloquial). [usse hairat ho.

Prodigy, *n.* 1.—Koyī shai jo ma'mūlī qudratī silsile ke isqadar khilāf ho ki usse hairat paidā ho. [barā 'ilm-o-fazl *r. w.*

A prodigy of learning—Ma'mūlī 'ālimon se barh-kar 'ālim-o-fūzil; bahut hī

2.—Koyī gair-ma'mūlī bāt jisse nek yā bad fāl nikālā-jāe; nuhū-sat; utpāt.

3.—'Ajību-l-khilqit; jānwar wagaira jo ma'mūl ke khilāf ho. Produce, *v. t.* 1.—Pesh *k.*; hāzir lānā; āge lānā; dikhlanā; rū-ba-rū *k.* To produce a witness or evidence in court—Gawāh yā subūt 'adilat meñ pesh

2.—Paidā *k.*; upjānā; deūā; janūā. [k. (hāzir lānā). Trees produce fruit—Darakhṭon se phal paidā hote haiū.—The earth produces grass—Zamīn meñ ghās upajti hai.—The seas produce fish—Samundaron meñ machhliyan paidā hoti haiū.

3.—Paidā k.; kisī shai ke hone yā wāqī' hone kā bā'is h.; kisī shai kī binā h.; barpā k.; ūṭhānā

Small causes produce great effects—Chhote chhote sababon se bare bare natije paidā hote haiñ.—Vice produces misery—Badī se musibat paidā hotī hai (uske bā'is se musibat kā zubūr hotā hai). [gari k.]

4.—Bauānā; khās khās kāmoñ ke liye taiyār k.; sākht k.; sūrat—A manufacturer produces excellent wares—Dast-kār 'umda 'umda chizeñ banā.

5.—Denā; paidā k.; kisī shai ke hāsil hone kā bā'is h. [tā hai.]

Money produces interest—Rupaye se sūd hotā hai (miltā hai). [qāim r.]

6.—Barhānā; darāz k. yā darāzī d.; tūl k.; ziyāda dinoñ tak Produce, n. Jo kuchh paidā ho uppe yā nikle; paidāwār; mahāsil; nikā-sī; khetī-bārī (zīr'at) kī paidāwār; jo kuchh zīr'at se hāsil ho.

Produce of tanks, lakes, &c.—Jalkar.—Forest produce—Bankar.—Product of trees—Phalkar. [qābil.]

Producible, a. Paidā hone pesh kiye jāne ūpjāye yā barhāye jāne ke Product, n. Paidāwār; mahāsil; natija; phal; samra.

Production, n. 1.—Paidā k. ūpjānā yā pesh k.; taulid; paidāish; peshī.

2.—Jo kuchh paidā kiya yā banāyā jāe; mahāsil; mihnāt kā natija yā phal.

The productions of the earth—Zamīn kī paidāwār ya'nī kul nabātāt aur phal wagaira.—The productions of art—San'at ke natije masalan har qism kī dast-kāriyāñ taswīreñ khod kar banāye huye kām wagaira.—The productions of intellect or genius—Natija-i-fahm yā jaudat-i-tab' masalan nazm-o-nasr kī tasnīfāt. [tije paidā hoñ.]

Productive, a. 1.—Jismēñ paidā karne kī quwwat yā sifat ho; jisse na-Productive labour—Woh riyāz (mihnāt) jisse paidāwār kā shumār yā uskī miqdār barh jāe; woh mihnāt jisse kisī qism kā naf' ho. [bā'is h. w.]

2.—Paidā k. w.; wujūd meñ lāne w.; kisī shai ke paidā hone kā

3.—Ūpjāū; zar-khez; jismēñ fasl khūb paidā ho. [pesh k.]

Profert, n. (Law) Kisī nawishte yā kāgaz kā bār-i-'ām 'adālat meñ Profess, v. t. 1.—Kisī bāt kā iqrār barmalā k.; iqrār k.; qabūl k.; sab ke rū-ba-rū muqir ho.; bilā-taammul kisī bāt kā iqbāl yā iqrār k. [k.]

2.—Da'wā k.; iddī'ā k.; sūrat pakarṇā yā ikhtiyār k.; dikhānā; zāhir

3.—Kisī shai ke jāanne kā da'wā k.; kisī shai meñ apnī qābīliyat zāhir k.; apnī nisbat yah kahṇā kī main aīsā yā waisā hūñ; kisī fan yā 'ilm meñ apnī mahārat zāhir k.

Professed, p. a. Jo bar-malā zāhir qabūl yā taslīm kiya gayā ho.

A professed foe—Aīsā shakhs jisse khulā-khulī 'adāwat ho.—A professed Christian—Aīsā shakhs jiskā 'Isāyī honā musallam ho.

Professedly, ad. Apne muñh se; apne iqrār se; bar-malā kah-ke; sāf-sāf; fāsh-taur par; khulā-khulā.

Profession, n. 1.—Kisī bāt kā izhār jo bar-malā kiya jāe; kisī bāt kā iqrār yā iqbāl jo 'awām ke rū-ba-rū kiya jāe; apne khayālāt yā i'tiqād kā 'ām logon ke rū-ba-rū qabūl k.

Professions of friendship—Dostī kā izhār jo kisī se bar-malā kiya jāe.—A profession of faith or religion—Apne 'aqīde yā dīn kā izhār yā iqbāl 'awām ke

2.—Da'wā; iddī'ā. [rū-ba-rū k.]

3.—Woh kām jo koyī samajhtā aur husūl-i-ma'āsh ke liye kartā ho; kām; peshā; rozgār; uddīm (uddyam ya uddam); byohār (vyavahār); beopār (vyāpār).

The three professions, or learned professions—Is 'ibārat kā itlāq 'ilm-i-Ilāhī (theology) qānūn (law) aur tib (medicine) par hotā hai.

☞ "The word is not applied to an occupation merely mechanical, agricultural, or the like." *Webster*.

4.—Woh sab ashkhās jo kisi peshe meñ masrūf hoñ.

This practice is disgraceful to the medical profession—Is bāt kā karnā tabibon ya daktaron ke liye ma'yūb ya bā'is-i-hakk hai.

Professional, a. Kisi peshe se muta'alliq; peshe kā.

Professional duties—Woh bāteñ jinkā karnā kisi par uske peshe ke i'tibār se farz ho.—*Professional character*—Tarz-o-tariq jo kisi peshe ke liye maḥsūs ho.

Professionally, ad. Peshe ke rū se; peshe ke zarī'e ya uske i'tibār se.

Proffer, v. t. Qabūl hone kī nazar se pesh k.; yah kahā ki fulān shai ham tumheñ dete haiñ isko qabūl-karo (lo ya mauzūr karo); dene kī niyat se pesh k. [lo (karā lo).

To proffer services—Kisi se kahnā ki hum hāzīr haiñ jo khidmat chāho ham se

Proffer, n. Jo kuchh dūre se uski mauzūrī ke liye kahā jāe; woh bāt jo is garaz se kabī jāe ki mukhātab use mun-ūr ya qabūl kare.

Proficiency, n. Kisi 'ilm ya fan meñ taraqqī; qiwāliyat ya liyāqat-i-'ilmī; fazilat; isti'dād. [o-fāiq; kāmīl; māhir; barā zi-isti'dād.

Proficient, a. Kisi 'ilm ya fan meñ khūb taraqqī kiye huye; barā lāiq.

Proficient, n. Kisi kām 'ilm ya fan wagaira meñ barī māhir; ustād; gunī; fāzil; kāmīl.

Profit, n. 1.—Kharch ke 'alāwa jo kuchh mile; jisqadar qīmat sarf se zāid mile; jo kuchh faida-i-naqdī kisi mu'āmale meñ ho; naf'; mauāfi'; manfa'at; faida.

Net profit—Jo kuchh lāgat kisi chīz kī ho usse ziyāda par use farokht karne kī hālat meñ sab kharch ke mujrā dene ke ba'd jisqadar bache; naf' ya mauāfi'-i-khālis.

2.—Kisi qism kā faida; mihnāt ya koshish se jo kuchh naf' ho;

'umda natije; aise natije jo kār-āmad hoñ; naf'; sūd; achchhā phal;

Profit and loss—Naf'-o-nuqsān; hān-lābh; sūd-o-ziyān. [lābh.

Profit, v. t. Khud naf' uṭhāwā ya dūron ko naf' pahuñchānā; faida hāsil k. ya bakhsnā; kār-āmad h.; nāfi' h.; taraqqī meñ madad d.

Profit, v. i. 1.—Naqdī naf' hāsil k.; faida uṭhāwā; taraqqī k.

2.—Kār-āmad h.; naf' bakhsnā; faida k.; kār-gar h.

Profitable, a. Naf'-bakhs; nāfi'; naf' kā; naf' dene ya pahuñchāne w.; faide kā; faida-bakhs; jisse naf' ho; sūd-mand; kāmī kā; kār-āmad; mufid. [ki kār-āmad ho; jisse taraqqī ho.

Profitably, ad. Aisi tarah par ki faida ho; naf' ke sāth; aise dhang se

Profitless, a. Jisse kuchh faida ya naf' na ho; be-sūd; be-faida; be-kār; khālī-az-naf'; 'abas; lā-hāsil.

Profligacy, n. Bad-fi'lī; fisq-o-fujūr; aubāshī, shuhdā-pan; luch-pan; badī aur nasāih ke khilāf af'al meñ kasrat se muhtalā rahnā; rāt-din bure fi'l kiyā karnā.

Profligate, a. Sakht bad-kār; neki wagaira kā mutlaq lihāz ya pās na r. w.; sakht bad-kār ya bad-fi'l; khul-kar aur be-bayāyī ke sāth aubāshī k. w.; barā hī fāsiq (bad-kār); badī ke karne meñ apnī ābrū kā khayāl na r. w.; barā fāsiq-o-fujūr; luchchā; shuhdā.

Profligate, n. Barā bad-kār shakhs; aisā shakhs jisko bar-malā bad-kārī

karne meñ sharm na āye; jis shakhs ko nekī wagaira kā mutlaq khayāl na ho; barā kharābātī; barā nangā; barā lucheḥā; pāpī yā mahā-pāpī.
PRO FORMĀ [Lat.] Tartīb-i-zābita ke liyo; tartībān yā tartībī.

A *pro forma* defendant—Mudda'a'alaih-i-tartībī; jo shakhs mahz tartīb yā takmil-i-zābita ke liye mudda'a'alaih banāyā jāe.

Profound, a. 1.—Gahirā; 'amīq; jo sath se dūr tak nīche ho.

2.—Jismeñ bahut sar jhukāyā jāe; no nihāyat 'ijz-o-iukisārī ke sāth kiya jāe; jismeñ gurbat yā firo-tanī zāhir ki-jāe.

A *profound bow*—Salām jo bahut sar jhukā ke kiya jāe.

3.—Barā; jiskā asar yā khayāl dil par bahut kuchh ho.

The circumstance made a *profound* impression on his mind—Us bāt kā barā hī asar uske dil par huā.

4.—Barī samājh-būjh kā; jo bātoñ meñ bahut hī ḍūbe; kisī bāt yā 'ilm ki tūh ko pahunchne w.; hāziq; kāmil; fāzil.

A *profound scholar*—Barāhī 'ālim-o-fāzil; 'allāma; barā pandit—A *profound mathematician*—Barā riyāzī-dān; jisko riyāziyāt meñ barā dakhil ho.

5.—Poshida; makhfi; chhipā huā; jiskā hāl kisī ko mā'lūm na ho.

Profoundly, ad. 1.—Bahut; barē ranj ke sāth; barē ta'alluq-i-khātir ke

2.—Barī zīrakī fazilat yā bārīk-bīnī ke sāth; bahut; nihāyat. [sāth.

Profoundness, } n. Gahrāyī; 'umuq; fazilat; tabāhhur.

Profundity, }

Profuse, a. 1.—Andāz se ziyāda faiyāz; be-had dād-dihish k. w.; fuzūl-kharch; nihāyat darje ki sakhawāt r. w.—jaise shakhs.

2.—Be-andāz; fuzūl; had se zāid—jaise kharch. [behūda taur par.

Profusely, ad. 1.—Fuzūl-kharchī ke sāth; fuzūl taur par; musrifāna;

2.—Bahutāyat ke sāth; bahut; kasrat se; ifrāt ke sāth.

Profuseness, } n. 1.—Be-andāz yā fuzūl akhrajāt; fuzūl kharch; israf.

Profusion, }

2.—Ifrāt; barī kasrat; buhtāt yā bahutāyat. [i-mustaqim.

Progenitor, n. Jadd; buzurg; purkhā; hāp-dādā; mūrīs-ba-silsila.

Progeny, n. Aulād; nasl 'ām isse ki insān kī ho yā dūsre jāudāroñ kī; santān; āl; larke-bāle; bāl-bachche; khāndān.

Prognostic, a. Nishānoñ yā 'alāmatoñ se aisī bāt zāhir k. w. jo āyinda hone wālī ho; pesh-numā; āgam dekhlāne w.; āge se zāhir k. w.

Prognostic, n. Woh 'alāmat jisse kisī wāqī'a-i-āyinda ki kaifiyat zāhir ho; pesh-khaima; kisī bāt kā āgam. Peshin-goyī; pesh-khabarī; āgam batānā.

Prognosticate, v. t. Āgam janānā; āyinda par dalālat k.; pahle se khabar d.; kisī bāt kī 'alāmat yā nishānī zāhir k.

Programme, n. Kisī 'ām jalse yā tamāshe wagaira meñ jo būteñ hone wālī hon yā jis silsile se unkā honā qarār pāye uskī mukhtasar kaifiyat yā tauzih.

Progress, n. Āge ko harakat; pesh-rawī; āge barhnā; bālidagī meñ afzāish (barhti) yā taraqqī; 'ilm wagaira meñ taraqqī; kisī kām kā chal nikalnā (uskī taraqqī); kisī shai meñ har amr kī nisbat ba-tarzi-i-mumkina ba-tadrij taraqqī.

In *progress*—Rū-ba-taraqqī; hotā jātā; chaltā chalā-chaltā yā hotā chaltā.—

To *make progress*—Taraqqī k.; chal-nikalnā.—During the *progress* of a suit

—Daurān-i-muqaddama meñ; jis 'arso yā zamāue meñ kisī muqaddame meñ kārrawāyī ho rahī ho.

Progress, v. i. Taraqqī k.; āge baṛhnā; āge ko chale chalnā; chale chalnā.

To progress favourably or well—Achehhi tarah chalnā; baḥhūbī taraqqī k.

Progressive, a. 1.—Āge chalne w.; āge ko harakat k. w.; rū-ba-taraqqī;

Progressive motion—Āge ko harakat; taraqqī. [jisse taraqqī pāyī jāo.

☞ Opposed to *retrograde*.

2.—Taraqqī kī.

A progressive state—Taraqqī kī hālat.

Prohibit, v. t. 1.—Man' k.; māni' h.; roknā; hukm ke zor se bāz r.;

kisī amr kī nisbat tabakkumāna kahnā kī ise na karo. [right." Webster.

☞ "Applicable to persons or things, but implying authority or

2.—Masdūd k.; band k.; roknā; mahrūm k.; muzāhim h.

Prohibition, n. Imtinā'; mumāna'at; rok; kisī f'il se bāz rahne kī mumāna'at; manhāyī.

Writ of prohibition (Law)—Woh hukm jo 'adālat-i-akbar se 'adālat-i-asgar ke nām is garaz se jāri kiyā jāo kī kisī khās muqaddame meū jo mahkama-i-mā-taht meū dāir ho kār-rawāyī multawī rakkhī jāe; hukm-i-ḥatīmā'ī.

☞ By ellipsis, *prohibition* is used for the writ itself.

Prohibitive, } a. Imtinā'ī; jisse mumāna'at insidād yā rukāwat ho;

Prohibitory, } jisse mumāna'at pāyī jāo.

Project, v. t. 1.—Dālū—jaise sāya.

2.—Dil meū sochnā; tajwiz k.; bichārnā; mansūba k.; soch ke nikālnā; kisī bāt ke karne kī koyī tadbīr ya hikmat nikālnā; ijād k.

3.—Kisī shai kī sūrat kā khāka banānā; naqsha khāṭṭnā.

Project, v. i. Nikāl ānā; ubhar ānā; kisī chiz ke bāhar phail jānā; āge ko jhuk yā baṛh ānā.

Project, n. 1.—Mansūba; tajwiz; bichār; irāda; jo bāt sochī yā bichārī jāe; jugat; upāe; tadbīr; ikhtirā'; ijād; bandish; hikmat.

2.—Aisā mansūba jo mahz behūda ho; aisā irāda jiskā anjām mumkin na ho.

[ḥayālī pulāw pakāyā kare).

A man given to projects—Jo shakhs behūda mansūbe kiya kare (hamesha

Projection, n. 1.—Dālū; nikālnā.

2.—Hissa jo bāhar nikāl ho—jaisē makān kā chḥajjā; ubhrā huā hissa; jo kuchh kisī chiz ke bāhar nikāl āyā ho. [uskā irāda.

3.—Mansūba; tadbīr; tajwiz; hikmat; jugat; jo bāt karnī ho

4.—Naqsha; khāka; ḍaḍ; ḍhāṇchā.

Prolific, a. 1.—Jo bahut bachche de; jismeṁ kasrat se phal paidā hoṁ; bachcha-kash; kasīru-l-aulād; musmir; phal-dār.

☞ "Applied to plants producing fruit, animals producing young,

&c.—usually with the implied idea of frequent or numerous production;

as, a *prolific* tree, female, and the like." Webster. [nikleṁ; chust; tez.

2.—Jismeṁ bāton ke paidā karne kī quwwat ho; jisse natije kasrat se

Prolif, a. 1.—Lambā; tawil; mutawwal; tūl; jismeṁ kisī bayān yā

bahs ke muta'alliq juzziyāt (chhoṭī chhoṭī bāton) kī bhī sarāhat ho.

☞ "Applied only with reference to discourse, speech, and writing."

Webster. [yā bolne] meṁ bāton ko khūb tawālat de (baṛhāye).

2.—Jisko tawālat-i-kalām pasand ho; jo tahrīr yā taqrīr (likhne

☞ Applied to a speaker or writer.

Prolifity, n. Tawālat; tūl-kalāmī; juzz-o-kul kī tafsīl.

☞ "Applied only to discourses and writings." Webster.

Prolong, *v. t.* 1.—Darāz k.; daurān barhānā; tawil k.; barhānā; qāim r. yā silsila qāim r.

2.—Kisi zamāna-i-ba'id par multawī k.; āge ko dūr tak tāl d.

3.—Phailānā; lambā k. [iltiwā ke zari'e se waqt kā barhā d.

Prolongation, *n.* Darāzī; imtidād; barhānā yā barhāw; tawaqquf yā

Prominence, } *n.* 1.—Kisi shai kī sath ke ūpar ubhārā yā niklā rahnā;

Prominency, } ubhār; ūchāyī; jo kuchh ubhār yā bāhar nikal āye.

2.—Angusht-numāyī; shuhrat; namūd; nāmwarī; iftikhār.

Prominent, *a.* 1.—Niklā'huā; ubhār huā; ūchā.

2.—Sāf sāf zāhir; numāyān; namūdār; aisā ki uske qad-o-qāmat yā mau'q'e kī wajh se logoñ kī nazar uspar pare; jo nihāyat sāf sāf nazar āye; jispar nazar baḥhūbi pare. [sub se barh-kar nāmī-girāmī.

3.—Mashhūr; nāmīwar; nihāyat mumtāz; auroñ par fauqiyat r. w.; **Prominently**, *ad.* Aisī tarah kī ubhārā yā niklā rahe; aisī tarah kī dūsre hisse dab jāeh; nihāyat hī; ba-darja-i-gāyat; aisī tarah kī dil par asar ho; angusht-numāyī ke sath; shuhrat ke sath.

Promiscuous, *a.* 1.—Mili-julā; maḥhlūt; khalt-malt; ghāl-mel; gad-mad; muntashir; jismeñ ajzā-i-muḥhtalifa kī tamiz na ho-sake; garbar; jismeñ farq yā tamiz na ho-sake. [kī tamiz na ho.

2.—'Am; kisi shakhs-i-wāhid par mahdūd nahīn; jismeñ ek dūsre **Promiscuously**, *ad.* Maḥhlūt taur par; be-tartībī se; khalt-malt; bilā-tamiz; bilā-tartīb; gad-mad. [ahd-o-paimān; bāt; zabān.

Promise, *n.* 1.—Wa'da; iqrār; qaul-o-qarār; qarār-dād; 'ahd; paimān;

To make a promise—Wa'da k.; iqrār k.; qaul k. yā hārnā; bāt hārnā; zabān d. yā hārnā—To fulfil, make good, or perform, a promise—Wa'da wafā k.;

wa'da yā qaul pūrā k.; apnī bāt r.—To break a promise—Bad'ahdī k.; wa'de ke khilāf āmāl k.; 'ahd-shikanī k.; qaul pūrā na k.

2.—(Law) Woh 'ahd-o-paimān yā mu'āhada jo ek shakhs dūsre se kisi khās amr ke karne yā na karne kī nisbat zabānī yā likh-kar kare.

3.—Ummed; tawaqqū'; āyinda kī nām-warī kī ummed; woh bāt jisse āge chal-kar nām-warī kī bunyād yā ummed pāyī jāe.

A youth of great promise—Barā honhār jawān; aisā kam'umr shakhs jiskī nisbat is bāt kī barī ummed ho kī bar-āyinda usko bahut kuchh 'urūj hogā.

Promise, *v. t.* 1.—Kisi fi'l ke karne khwāh kisi shai ke deno yā anjām karne wagaira kā qaul-o-qarār k.; wa'da k.; qaul k.; zabān d.; bāt hārnā; mau'ūd k.; iqrār k. [sā yā ās d.; yaqīn karānā.

2.—Kisi shai kī ummed d. yā paidā k.; tawaqqū' paidā k.; bharo.

3.—Kisi shai ke deno kā qaul-o-qarār k.; kisi qism ke naf' pahuñ-chāne kā wa'da k. yā yaqīn dilānā. [dilānā (uskā tayaqqun karānā).

Promise, *v. i.* 1.—Wa'da yā mazbūt iqrār ke zari'e se kisi bāt kā yaqīn

2.—Ummed d.; tawaqqū' d.; kisi bhalāyī kī ummed karne kī wajh paidā k. Is ma'nī meñ yah lafz shāz burāyī par bhī dalālat kartā hai.

To promise one's self—Kisi bāt kā yaqīn r.; kisi bāt kā pūrā bhārōsā (uskā tayaqqun-i-kāmil) r. [(uskā pūrā na k.).

Promise-breach, *n.* 'Ahd-shikanī; khilāf-wa'dagī; wa'de ke khilāf k.

Promisee, *n.* Woh shakhs jisse koyī wa'da kiya jāe; mu'āhid-lahū.

Promiser, } (Law) *n.* Wa'da k. w.; qaul-o-qarār k. w.; kisi bāt kā bīrā

Promisor, } (zimma) uṭhāne w.; mu'āhid. [i-wāsiq ho.

Promissory, *a.* Jismeñ kisi shai ko karne yā na karne kā wa'da yā iqrār-

Promissory note (Law)—Woh tahrir jisṁēn kisī waqt-i-mu'ayan par yā uske pahle rupaye ke dene khwāh kisī māl ke hawāla karne kā wa'da us zar-i-saman ko 'iwaz meṁ ho jo mu'ahid ko milā (wusūl huā) ho.

Promote, v. t. 1.—Kisī 'umda chīz ke baṛhne wus'at pāne yā ziyāda 'undagi hāsīl karne meṁ madad k.; kisī burāyī ke zor ke baṛhne khwāh uske khud ziyāda hone meṁ i'ānat k.; baṛhānā; taraqqī d.; taqwīyat d.; tāyīd k.; pushtī d.

2.—Ubhārnā; kharā k.; bar-pā k.

3.—Baṛe rutbe darje yā 'izzat ko pahuñchānā; 'ālā-martaba k.; pāya-i-buland (baṛā rutba) d.; ūñchā darja k.; taraqqī d. yā bakhsnā.

Promotion, n. 1.—Taraqqī; afzāish; taqwīyat; himāyat.

2.—Rutbe yā 'izzat kī afzāish; taraqqī; sarfarāzī; sar-bulandī.

Prompt, a. 1.—Musta'id; kamar-basta; zarūrat ke waqt kār-rawāyī ke liye chust-o-taiyār; khushī ke sāth chaṭ-paṭ kār-rawāyī k. w.

☞ Said of persons.

2.—Jo jhaṭ-paṭ khwāh musta'idī yā khushī ke sāth kiya jāe.

☞ Said of conduct.

Prompt, v. t. 1.—Tahrīk k. yā d.; targīb d.; ubhārnā; musta'id k. [āmāda k.]

2.—Madad d.; jo alfāz kisī shakhs ko daurān-i-kalām meṁ bhūl jāen unko yā unke ba'd ke alfāz ko malfūz karke (bol-kar) mutakalim ko madad d.; tālib-i-'ilm ko us bāt kā sochā denā jo use bhūl gayī ho yā uske samajh meṁ na ātī ho; luqma d.; sochānā; batlā d.

Promptitude, n.—Musta'idī; mauje' par kisī bāt kī fauran tanqīh kār-
Promptness, } ke kār-rawāyī k.; chustī; kisī bāt ke karne par amā-
dagi; khushī ke sāth kisī bāt kā fauran k.

Promptly, ad.—Musta'idī ke sāth; jhaṭ-paṭ; jald; shitābī se; khushī ke sāth; turant; be-taammul.

Promulgate, v. t.—Mushtahar k.; i'lān k.; 'ām taur par zāhir k.; ishtihār d.; manādī k.; kholnā; phailānā. [tashhīr.]

Promulgation, n.—I'lān; ishtihār; izhār-i-fāsh yā 'ām; manādī; ish'at;

Prone, a. 1.—Āge ko jhukā huā; khamīda; sīdhā yā kharā nahīn.

2.—Paṭ; auñdhā; peṭ ke bal; chit nahīn.

3.—Sar ke bal; niche ko daur mārta huā.

4.—Dhālūān; jo zāhir meṁ nisheb ho; niche ko jhukā huā.

5.—Mīl; rāgib; āmāda; musta'id; chāhne w.

☞ "Applied to the mind or affections, usually in an ill-sense; as men prone to evil, prone to strife, &c." Webster.

Proneness, n. 1.—Sar jhukāye rahnā; gardan nichī kiye rahnā.

2.—Auñdhā rahna; paṭ rahnā; chit na h.

3.—Dhāl; nisheb; utār.

4.—Dil tabī'at yā mizāj kā kisī shai par māl rahnā; mālān; rag- [bat; tabī'at; shauq.]

Pronounce, v. t. 1.—Sāf sāf bolnā; bolnā; talaffuz k.; aisī tarah par malfūz k. ki sāf samajh meṁ āye.

2.—Qā'ide yā zābite ke sāth kah sunānā; sādīr k.; sunānā; denā.

To pronounce judgment—Tajwiz (faisala) sādīr k.; faisala sunānā.—To pronounce a sentence—Hukm-i-sazā sādīr k. yā sunānā.—To pronounce sentence of death on a criminal—Kisī mujrīm kī nisbat sazā-i-maut (phānsī) kā hukm d. (qatl yā qisās kā fatwā d.).

3.—Qarār d.; thahrānā; qāim k.; zāhir k.

To pronounce an act to be a fraud—Kisī fīl ko fareb qarār d.

Pronunciation, n. 1.—Talaffuz; uchchāran; bolnā. [karne kā dhang.

2.—Lahja yā lab-o-lahja; alfāz ke bolne kā tarīq; kalām ke adā

Proof, n. 1.—Āzmāish; imtihān; tajriba; koshish yā 'amal jo kisī wāqī'a khwāh nafsū-l-amr ko subūt yā daryāft ke liye kiya jāe; jānch; parakh; parikshā (corruptly *parichchā*).

2.—Us darje kā subūt jisse kisī haqīqat yā amr-i-wāqī'a kī nisbat dil par tayaqqun aur i'tiqād paidā ho; subūt; shahādāt; dalil; burhān.

3.—Mazbūtī yā sakhtī jiskī wajh se kisī shai meñ dūsrī shai kā dabāw 'yā asar na pahuñche; sakhtī yā mazbūtī jo dūsrī shai ke ghusno yā paithne meñ māni' ho. [(jo gole yā goli ko rok rakkhe).

A wall that is proof against shot—Dīwār jismeñ golā yā goli ghūs na sake

4.—Dil kī mazbūtī; matānat jismeñ lagzish na āye; qāim-mizājī.

5.—Tezī—jaise sharāb kī. [Isko *proof*-sheet bhī kahate hain.

6.—Chhāpā jo sihat (galtiyoñ kī durustī) ke liye uṭhāyā jāe. Proof, a. Rokne meñ mazbūt; jisse koyī shai ruk jāe.

Proof against harm—Koyī bāt jo nuqsān ko roke (jiskī wajh se nuqsān na hone pāye).—Water-proof—Woh chiz jo pānī ko rok rakkhe (apne bhitar pānī ko paithne na de).—Fire-proof—Woh chiz jismeñ āg kā asar na pahuñche (jo āg se na jale).

Prop, v. t. 1.—Thūnī lagā ke girne na d.; kisī chiz se āp rok yā sañbhāl r.

To prop an old building—Chānd lagā ke purāne makān ko girne se bachā r.

2.—Sañbhāl r.; qāim r.; bārqarār r.; zawāl na āne d.

Prop, n. Woh chiz jo kisī bojh ko sañbhāl rakkhe; jis chiz par koyī shai ṭhahri yā sañbhālī rahe; sahārā; āp; thūnī; chānd; āsrā; bharosā; andhe kī lakṛī; 'asā-i-pirī. [darakht; bārhanā; paidā k.; upjānā.

Propagate, v. t. 1.—Phailānā—jaise kisī jāuwar kī nasl yā kisī qisim kā

2.—Phailānā—jaise āwāz yā raushanī; āge ko bārhanā yā qāim r.

3.—Ek shakhs se dūsrō shakhs ko pahuñchānā; kisī shai kā 'ilm dūsrōn ko pahuñchānā; ijād k. aur phailānā; jā-ba-jā (ek jagah se dūsrī jagah) pahuñchānā; mushtahar k.; mashhūr k.

To propagate a story or report—Koyī qissa yā khabar phailānā.—To propagate a religion—Koyī mazhab phailānā (uske bahut se murid banānā).

Propagate, v. t. Bachcha d.; paidāish ke zari'e se bārhanā; nayī nayī shākhoñ yā naye darakhton ke paidā hone kī wajh se bārhanā yā taraqqī pānā.

Propel, v. t. Āge ko chalānā; zor dekar āge ko hatānā; chalnā yā chalānā; dhakelnā; āge ko ṭhelnā. [bāt par dil lagāye huye.

Propense, a. Bhalāyī yā burāyī par māil; rāgib; kisī achchhī yā buri

Propension, } n. Mailān yā mail; ragbat; jibilli (asli yā paidāishī)

Propensity, } khwāhish; dil kā rujū' h. 'ām isse kī achhāyī kī taraf ho yā burāyī kī; mail-i-khatir.

Proper, a. 1.—Apnā; kisī kā khās (usikā); haqīqī; sagā.

“It may be joined with any possessive pronoun; as *our proper son*.” “*Own* is often used in such phrases; ‘at *your own proper cost*.’ This is really tautological, but sanctioned by usage, and expressive of emphasis.” Webster.

2.—Jo kisī shakhs yā shai ke liye makhsūs ho; jo kisī shakhs yā chiz meñ bataur sirisht yā māhiyat ke (zātī yā jibillī) ho; gair-mush-tarak. [kisī ko liye khāssatan laīq yā munāsib.

3.—Jo kisī ke liye mauzūn yā munāsib ho (uske hasb-i-hāl ho);

4.—Wājib ; durust ; munāsib ; hasb-i-hāl ; uchit ; ṭhik ; jaisā chāhiye waisāhī. [yā 'ibārat wagairā.]

5.—Sahih ; durust ; ṭhik ; jo rūj yā murawwaj ho—jaise koyī lafz Properly, *ad.* 1.—Munāsib taur par (munāsibāna) ; wājib tariq par ; jaisā chāhiye waisāhī ; ṭhik-ṭhik ; kamā-haqqu-hū ; munāsabat ke sāth.

2.—Dar-asl ; fi-l-haqiqat ; asl meñ ; ṭhik-ṭhik.

Property, *n.* 1.—Khāssiyat ; khāssa yā khawās ; wasf ; woh amr jo kisī shai ke liye maḥsūs ho ; sifāt jo kisī shai meñ qism-i-khās se ho ; jauhar-i-zātī ; aslī yā paidāishī sifāt khāssiyat yā wasf. [hāsil ho.]

2.—Sifāt-i-masnū'i ; jo wasf san'at yā insān ke zar'ie se kisī shai ko

3.—Woh shai jo kisī shaḥṣ ki khās ho ; woh shai jismeñ koyī dūsrā shaḥṣ uske mālik kā sharik na ho ; woh shai jiskī nisbat kisī ko haqq-i-jūiz (qānūnī) hāsil ho 'ām isse ki woh uspar qābiz ho yā na ho ; milk ; jāedād ; māl ; dhan ; milkīyat.

4.—Kisī shai ke qabze tasarruf aur intiqāl kā istihqāq jismeñ dūsrē ki shirkat na ho ; haqqīyat ; mālikīyat yā milkīyat.

5.—Jāedād 'ām isse ki arāzī ki qism se ho khwāh naqd (rupaye-paise) yā jins (asbāb).

A man of large property—Barā sāhib-i-jāedād shaḥṣ ; woh shaḥṣ jiske pās bahut kuchh zamīn yā barī daulat khwāh bahut sā asbāb ho.

Literary property—Woh istihqāq-i-khās jo musannif ko apnī tasnīfāt ke chhāp-kar shā' karne aur unse naf' uṭhāne ki nisbat hāsil ho.

Prophecy, *n.* Jo kuchh āyinda hone wālā ho uskā izbār ; peshīn-goyī ; gaib-goyī ; ilhām. [se batlānā ; peshīn-goyī k. ; gaib ki bāt batānā.]

Prophecy, *v. t.* Āge kā hāl kahnā ; jo kuchh hone wālā ho uskā hāl pahle

Prophet, *n.* 1.—Peshīn-go ; jo kuchh āyinda h. w. ho uskī kaifiyat pahle

2.—Rasul ; paigambar ; nabī. [se batlāne w. ; āgam batāne w.]

Prophetic, } a. Jismeñ gaib ki bāteñ hoñ ; jismeñ woh bāteñ hoñ jo

Prophetic, } āyinda hone wālī hoñ ; jisse āyinda hone wālā waqī'at

Used with *of* before the thing foretold. [zāhir hoñ.]

Proximity, *n.* 1.—Waq̃t yā jagah ke lihāz se nazdiki ; qurb jo ba-i'tibār zamān yā makān ke ho.

2.—Nazdiki rishta ; qarābat-i-qarība ; rishta yā nātā jo dūr kā na ho.

Propitiate, *v. t.* Jo koyī nā-rāz ho usko manā-kar apnā mihr-bān-i-hāl k. ; rāzī k. ; ṭhandhā k. ; manānā ; mihrbān k.

Propitiatory, *a.* Jismeñ mihr-bān (rāzī yā ṭhandhā) karne ki quwwat

Propitious, *a.* 1.—Mihrbān—jaise shaḥṣ. [ho ; jisse koyī rāzī ho-jāe.]

2.—Rahīm ; karīm ; gunāhoñ ki mu'āfi aur barakat dene par must-ta'id—jaise Khudā.

3.—Muwāfiq ; 'umda ; mubārak ; achchhā—jaise waqt.

Proportion, *n.* 1.—Woh bāhamī nisbat jo do chizon meñ ho.

Let a man's exertions be in proportion to his strength—Insān ko chāhiye ki apnī quwwat ke mutābiq (uske ham-andāz yā barābar) koshish kare.

2.—Ek hisse yā shai ki dūsrē hisse yā shai se ma'qūl munāsabat ; mauzūniyat-i-ajzā ; munāsabat-i-bāhamī.

The proportion of one limb to another in the human body—Insān ke jism meñ ek 'uzw ki dūsrē 'uzw se munāsabat.—The proportion of the length and breadth of a room to its height—Kisī kamre ke tūl-o-'arz (uskī lambāyi chaurāyi) kē uski bulandī (uñchāyi) ke andāz par h.

3.—Woh hissa jo kisī ko us hālat meñ mile jab koyī chīz pūrī pūrī kisī qā'ide yā usūl ke mutābiq taqsim kī (bāntī) jāe; barābar yā wājib hissa; bakhrā.

To ascertain the *proportion* of profit to which each partner in a company is entitled—Manāfi' ke hissa-i-musāwi yā munāsib kī tahqiq jiskā istihqāq kisī jamā'at ke har ek sharik ko ho.

4.—Woh munāsabat jo ajzā yā ek qism kī mukhtalif chīzōn meñ ho; kisī shai ke ajzā kī tartīb yā taqsim jo munāsib taur par ho.

To be out of *proportion*—Be-andāz h.; jo andāz-i-munāsib ho uske mutābiq na h.; kuḍāul yā be-ḍāul h.; bhaddā h.; be-qarīna h.—In *proportion*—Jaisā ki; jis-qadar ki; ba-qadar; ba-andāz.

Proportion, *v. t.* 1.—Andāz-i-munāsib par k. jaise ek shai ko dūsre shai ke andāz par yā kisī shai ke ek hisse ko uske dūsre hisse ke andāz par; ham-andāz k.; barībar k. [ko uskī bulandī ke andāz par k.

To *proportion* the size of a building to its height—Kisī 'imārat ke 'arz-o-tūl 2.—Sudāul banānā; munāsabat ke sāth banānā; sughar banānā.

Proportional, *a.* Ham-andāz; munāsib; barābar; ham-wār; muwāfiq; ek dūsre ke andāz par; bāham munāsabat r. w.

Proportionally, *ad.* Andāze se; munāsabat ke sāth; ba-qadar-i-andāz; ba-andāz-i-munāsib; hasb-i-andāz; jitnā chāhiye utnā hī.

Proportionate, *a.* *Vide* *Proportional*.

Proportionate, *v. t.* Same as *Proportion* (*v. t.*), though less used than it.

Proportionately, *ad.* See *Proportionally*.

Proposal, *n.* Jo bāt tajwīz yā ijāb ke liye pesh kī-jāe; mansūba yā irāda; jo bāteñ yā sharteñ pesh kī-jāeñ; darḵhwāst; tajwīz; kisī bāt kī guft-gū yā bātehit. [(āge lānā yā dharnā).

Propose, *v. t.* 1.—Tajwīz bahs ijāb yā manzūrī ke liye pesh k.; pesh k.; 2.—Irāda k.; chāhnā; kisī bāt kī irāda zāhir k.

To *propose* to one's self—Irāda k.; dil meñ mansūba k.; niyat yā 'azm k.

Proposition, *n.* Jo bāt pesh kī-jāe; jo kuchh tajwīz karne khwāh qabūl yā ikhtiyār karne kī garaz se pesh kiya jāe; darḵhwāst; tajwīz; sharteñ jo manzūrī ke liye pesh kī-jāeñ. [ke liye pesh k.

Propound, *v. t.* Pesh k.; āge r.; dikhlanā; madd-i-nazar karānā; tajwīz

Proprietary, *n.* 1.—Mālik; jisko kisī shai kī nisbat istihqāq-i-khās hāsil ho; jisko kisī chīz kī nisbat apne hī istihqāq ke rū se haq hāsil ho.

2.—Kul (sab) mālik; jumla mālikān.

Proprietary, *a.* Mālik kā; mālik ke muta'alliq; mālikāna.

Proprietor, *n.* Woh shakhs jise kisī shai kī nisbat haqq-i-qānūnī yā istihqāq-i-khās hāsil ho am isse ki woh shai uske qabze meñ ho yā na ho; mālik; haqqiyat-dār.

Proprietorship, *n.* Mālikīyat; haqqiyat; mālik yā haq-dār h.

Propriety, *n.* Kisī qā'ida-i-musallama yā sahih ke mutābiq h.; jo usūl qā'ide yā dastūrāt mu'aiyan hon unkī mutābaqat; munāsabat; wājibiyat; durustī; sihat; ma'qūliyat; mauzūniyat.

PRO RATA, [Lat.] Rasūdī; parte ke mutābiq; hisse ke mutābiq; jitnā jiskā hissa ho; ba-qadar-i-hissa.

PRO RE NAT [Lat.] Hasb-i-zarūrat; hālat ke muwāfiq; jaisī zarūrat yā hālat ho uske lihāz se; kisī khās zarūrat ke liye.

Prosecute, *v. t.* 1.—Pahuñchne anjām yā pūrā karne kī garaz se pichhā

yā pairawī k.; kisi shai ke hāsīl karne khwāh uskī takmīl ke liye koshish kiye chaluā; jo koshishēn shurū' ho-chukī hoñ unko qāim r.; qāim r.; pairawī k.; chalānā.

☞ "This word signifies either to *begin* and *carry on*, or simply to *continue* what has been begun." "The latter is the genuine sense of the word, but both are well authorized." *Webster*.

2.—'Amal-i-qānūnī ke zarī'e se hāsīl karne kī koshish k.

3.—(*Law*) Kisi shakhs kī nisbat is garaz se istigāsa k. kī woh sazā pāye; 'adālat-i-mujiz meñ kisi par kisi jurm yā qānūn kī khalāf-wazī kā ittihām lagānā yā uspar is garaz se nālīsh k. kī woh sazā-yāb ho; nālīsh k.; da'wā k.

☞ "Applied to civil suits for damages, as well as to criminal suits, but not to suits for debt." *Webster*. "To *prosecute* differs from to *persecute* as in law it is applied to the legal proceedings only, whereas *persecute* implies cruelty, injustice, or oppression." *Webster*.

Prosecute, v. t. Qānūn ke mutābiq nālīsh karke uskī pairawī k. (usko chalanā).

[pairawī jo zihū yā jismānī koshish ke zarī'e se kī-jāe.

Prosecution, n. 1.—Kisi shai ke husūl yā anjām kī koshish; kisi shai kī

2.—(*Law*) (a) 'Adālat-i-qānūn yā insāf meñ kisi istihqāq ke hāsīl karne khwāh kisi zarar kī dād-rasi aur tadārūk ke liye nālīsh kā rujū' k. aur uskī pairawī; mudda'ī kī jānīb se kār-rawāyī-i-'adālat meñ pairawī. (b) Siga-i-faujdārī meñ nālīsh aur uskī pairawī; sarkār kī jānīb se kisi mujrim ke muqābale meñ bā zābita da'wā pesh karke tā-faisala-i-ākhir uskī pairawī k.

Prosecution of a case—Muqaddame kī pairawī.—Default of *prosecution*—

'Adam-pairawī—For, or on behalf of, the *prosecution*—Sarkār yā mudda'ī kī jānīb se; jānīb-i-subūt.—Witnesses for the *prosecution*—Gawāhū-i-sarkārī yā subūt; mudda'ī ke gawāh.

Prospect, n. 1.—Jo kuchh āñkhoñ ke sāmne dekh pāye; manzar; madd-i-nazar; woh jagah aur chizeñ jo āñkhoñ ke sāmne dekh parēñ.

2.—Jo kuchh madd-i-nazar ho uskā naqsha.

3.—Ummēd; tawaqqū'; ās; ummed kī wajh; aisi bāt jiske lihāz se kisi shai kī ummed kī-jāe.

Prospective, a. 1.—Āyinda yā āge kā; zamāna-i-āyinda se nisbat r. w.

A *prospective* benefit—Naf-i-āyinda; jo fāida āge chal-ke houc wālā ho.

☞ Opposed to *retrospective*.

2.—Dūr-bīn; dūr-andesh; pesh-bīn.

Prospectively, ad. Āyinda ke lihāz se; āge se.

Prospectus, n. Kisi tasnīf ya'nī kitāb waḡaira kā ishtihār jismēñ uske hālāt mukhtasar likhe hoñ aur yah bhī darj ho ki woh kab aur kyūñ-kar ehlap-kar shāi' hogī aur ba'z auqāt kitāb kā namūna bhī is qism ke ishtihār ke sāth hī hotā hai; ishtihār; ittīlā'; i'lān.

Prosper, v. t. Fāida bakhshnā; mu'mīn h.; kām-yāb k.; sarsabz k.

Prosper, v. i. Kām-yāb h.; sarsabz h.; phalnā-phūlnā; 'urūj pānā; baḡīnā; fāida uṭhānā; taraqqī pānā.

Prosperity, n. Jo chīz achchhī yā margūb ho uskā hāsīl h. yā usmeñ taraqqī; kisi kām waḡaira meñ taraqqī; kām-yābī; shai-i-maqsūd kā husūl; iqbāl; iqbāl-mandī; bihbūdī; auj-mauj; udai; firoz-mandi; bakht-yāri; baḡtī.

- Prosperous, a. 1.**—Jismeñ kām-yābī yā taraqqī hāsil ho; jo shai margūb ho uski pairawī meñ kām-yābī hāsil k. w.; fāida yā taraqqī hāsil k. w.; rū-ba-taraqqī; kām-yāb; fath-yāb; iqbāl-mand yā bā-iqbāl; phaltā-phūltā; sarsabz; bakht-āwar; bharā-pūrā; saphal.
 2.—Muwāfiq; mukhālīf nahīn—jaise hawā.
- Prostitute, v. t. 1.**—Kasab karwānā; kamwānā; kharchī kamwānā.
 2.—Zalil yā nā-sazā-wār kāmōñ meñ lagānā; mu'āwazā lekar bure kām karne denā; ba-taur-i-khud chhor d. ki jo burā yā ruswāyī kā kām chāhe kare. [qahba; randī.]
- Prostitute, n. 1.**—'Aurat jo kasab karāye (kharchī kamāye); kasabī;
 2.—Jo shakhs mu'āwaze ke badle meñ koyī zalil kām kare; ajūra lekar kisī qism kā ruswāyī kā kām k. w. [burā kām karānā.]
- Prostitution, n. 1.**—Kasab; bad-kārī; chhinālā; kisī 'aurat kā 'umūman
 2.—Kuchh lekar koyī burā kām k.; jo shai apne ikhtiyār meñ ho use bure kāmōñ meñ lānā. [paṛā huā.]
- Prostrate, a. 1.**—Lambā paṛā huā; zamīn yā kisī dūsri sath par phailā
 2.—Sar-ba-sujūd 'ām isse ki inkisāi ke izhār ki garaz se ho yā 'ibādat ke liye. [aurdhā kar d.]
- Prostrate, v. t. 1.**—Girā d.; bichhā d.; farsh k.; sar ke bal girā d.;
 2.—Tabāh kar-d.; barbād kar d.; zāl kar d. yā zawāl lānā; ujār d.; past kar d.; qāim na rahne d.; tuhs-nahs kar d.; tah-o-bālā kar d.; ulaṭ d. [sijda k.]
- 3.—Sar-ba-sujūd h.; 'ājizī se khwāh 'ibādat ke liye sar jhukā ke
 Used reflexively.
- 4.—Bi-l-kul ghatā d.; tahlīl yā zāl kar d. masalan quwwat.
- Prostration, n. 1.**—Girā d.; paṭ kar d.
 2.—Girnā; ta'zīm aur 'ibādat kī nazar se ghuṭnōñ ke bal gīrnā (sijda yā dandwat k.); sijda; dandwat.
 3.—Bahut dhañs jānā (pazhmurda yā afsurda ho-jānā).
 A prostration of spirits—Pazhmurdagi-i-khātir; dil kā dhañs jānā; tabi'at meñ baṛī udāsi kā chhā jānā.
- Protect, v. t.** Khatre yā nuqsān se bachānā; mahfūz r.; hifāzat muhāfazat yā bachāw k.; salāmat r.; panāh meñ r.; rakshā k.; himāyat k. yā hāmī h.
- Protection, n. 1.**—Hifāzat tahaffuz yā muhāfazat; nuqsān sadme yā izā se bachīw; panāh; amān; zill sāya yā chhāyā; zill-i-himāyat; rakshā; āṛ; pushtī. [pushtī-bān.]
- 2.—Woh shai jo dūsre ko sadme se bachāye yā mahfūz rakkhe;
 3.—Woh tahrīr jisse kisī qism kī hifāzat ho; woh rāh-dārī kā par-wāna wagaira jisse koyī chher-chhār se bach jāe.
 4.—Barāat; mu'āfi; chhuṭkāra.
 Suitors and witnesses attending a court are entitled to protection from arrest—
 Farīq-i-muqaddama aur gawāh jo 'adūlat meñ hāzir hoñ giriftārī se barāat ke mustahaq hote haiñ.
- Protector, n.** Muhāfiz; bachāne w.; hifāzat k. w.; hāmī; sarparast; murabbī; pushtī-bān yā pusht-panāh; rakshak; pālak.
- PROTEGE, n. (Fr.)** Jo dūsre kī hifāzat aur himāyat meñ ho; woh shakhs jiskī koyī himāyat yā dastgīrī kare; jo kisī kā āwarda yā man-zūr-i-nazar ho; himāyati ghorī.

PRO TEMPORE, [Lat.] Waqt-i-manjūda ke liye; bataur 'arizī intizām ke. Substantive *pro tempore* (sub *pro tem*)—'Arizī taur par mustaqil—Is 'ibarat kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab koyī shakhs kisi 'uhde par pūre taur se mustaqil muqarrar nahīn kiyā jātā lekin chand roz ke liye mustaqil taur par muqarrar hokār us 'uhde kā pūrā mushāhara pātā hai.

Protest, *v. i.* 1.—Imān se kahū; kisi wāqī'a yā rūe kā izhār imān se k.; kisi amr kā izhār 'am taur par yā bā-qā'ida k.; gawāhī d.; shahādat k.; khul ke kahū. [inkār k.; hujjat k.]

2.—Izhār-i-mukhālafat k.; kisi shai kī nisbāt i'tirāz k.; na mānū; With *against*.

Protest, *v. t.* 1.—Kisi amr kā izhār yā iqrār imān se k.

2.—Kisi bāt ke iqrār yā inkār meñ khwāh kisi qaul ke subūt ke liye kisi ko apnā gawāh banānā.

To *protest a bill of exchange*—(Law) See *infra* No. 2 (a).

Protest, *n.* 1.—Majma'-'i-wāzi'ān-i-qawānīn kī kār-rawāyī se ikhtilāf kā bā-zābita tahrīrī izhār.

2.—(Law) (a) Woh zābite kī tahrīr jo *notary public* kisi *bill of exchange* ke ek part par uske qābiz kī dakhwāst ke mutābiq us hālat meñ kar detā hai jab uske sakārne yā rupaye ke dene se inkār kiyā jāwe chunāuchi is tahrīr ke rū se asl nawīsanda aur dūse ashkhās-i-muta'alliqīn kul akhrājāt wa saman wa khisāra wa sūd ke zimmadār qarār pāte haiñ aur is tahrīr kī ittīlā' us fariq ko bhī dī jātī hai jo isī *bill of exchange* kī bechī kiye ho. (b) Woh bā-qā'ida izhār-i-wāqī'āt jo *notary public* yā dūse ahl-i-kār-i-mujāz ke rū-ba-rū bandar meñ pahunch-kar aise jahāz kā afsar kare jispar kisi qism kī tabāhī ā-gayī ho. Is bayān meñ muzhir yah dikhātā hai ki jo kuchh khisāra yā nuqsān huā woh jahāz yā uske ahl-kārōn yā un logōn kī wājh se nu huā jo uspar sawār the lihāza in sab ko uskā zimmadār qarār pānā na chāhiye. (c) Woh 'uzr yā i'tirāz jo fariq-i-adā-kunanda-i-mahsūl wagaira kī jānīb se qabl yā waqt-i-adā nisbat wujūb-i-mutālabā is bāt ke sābit karne ke liye kiyā jāe ki jo kuchh usne diyā woh apnī khushī se na diyā.

Prototype, *n.* Woh asl shai yā namūna jiske mutābiq koyī chīz banāyī jāe; woh namūna jiske mutābiq koyī shai kanda ki-jāe yā sānche wagaira meñ dhālī jāe; asl; namūna; woh shai jiski taqlid ki-jāe (naql utārī jāe). [der tak qāim r.; lambānā; tawālat d.]

Protract, *v. t.* 1.—Tūl d. yā tūl k.; barhānā; 'arse yā der tak chālānā;

2.—Multawī k.; tūl d.; uthā r.; kisi zamāna-i-ba'id par mauqūf r.

Protrude, *v. t.* Nikālū; bāhar k.; bāhar ko pheñk d.; khārij k.

Protrude, *v. i.* Phūṭ nikālū; āge ko nikāl ānā.

Protuberance, *n.* Āmās (sūjan) jo badan par ho; giltī wagaira jo ubhar āwe; koyī shai jo ās-pās kī chīzōn ke muqābale meñ phūl nikle yā ubhar āye. [pās ho uske lihāz se ziyāda phūlā yā ubhrā huā.]

Protuberant, *a.* Ūnehā phūlā huā; ubhrā huā; niklā huā; jo kuchh ās-

Protuberant, *v. i.* Phūl ānā; ubhar ānā; ūpar ko uth ānā; nikāl ānā.

Proud, *a. i.*—Magrūr; mutakabbir; ghamandī; shekhī-bāz; mudam-mig; magrā; shānkārī; dīng mārne w.; kisi bāt par phūlā huā (uāzān).

 Followed by *of* before the object.

2.—Jispar gurūr yā fakhr ho-sake ; baṛā ; 'azīmu-sh-shān ; kabīr ; 'ālī-shān ; fūqu-l-bharak ; laq-o-daḡ.[karte ; ān-ṭhān se ; numāish karte.
Proudly, ad. Gurūr ke sāth ; ghamand ke sāth ; mutakabbirāna ; akarḡūn
Provable, a. Qābil-i-subūt ; jisko sābit kar-sakeñ.

Prove, v. t. 1.—Āzmānā ; imtihān k. ; tajribe yā kisī qism 'ke imtihān ke zarī'e se kisī shai kī haqīqat yā sifat jo lā-ma'lūm ho daryāft k. ; jānchnā.

2.—Shahādāt-i-zabānī khwāh dūsre subūt ke zarī'e se kisī amr kī haqīqat yā asliyat khwāh kisī wāqī'a ko sābit mutahaḡḡaq yā mu-shakḡḡkhas k. ; sābit k. ; pāya-i-subūt yā tahqīḡ ko pahnūchnā.

3.—Kisī shai kī asliyat yā jawāz (uskā ja'li yā masnū'ī na h.) sābit k. ; pāya-i-tasdiq ko pahnūchnā.

To prove a will—Kisī wasiyat-nāme kī asliyat aur jawāz ko sābit k.

Prove, v. i. 1.—Imtihān k. ; āzmāish k.

2.—Imtihān yā āzmāish se pāyā jānā ; ṭhaharnā ; sābit h.

A medicine proves salutary—Imtihān ke ba'd koyī dawā siḡḡat ke liye mufid ṭhahartī hai. [meñ pāyā jānā.

3.—Natīje yā maāl-i-kār se sābit h. ; pīchhe se ṭhaharnā ; āḡḡhir
The report proved to be false—Woh ḡḡhabar āḡḡhir ko yā pīchhe se ḡḡlat ṭhaharī.

The wound proved to be mortal—Āḡḡḡhir meñ woh zaḡḡḡm muḡḡlik huā (us se majrūḡ kī jān gayī).

4.—Dikhlanā ; tahqīḡ karānā ; sābit k.

This argument proves how erroneous is the common opinion—Is dalil se sābit hotā hai kī 'awām kī rāe kitnī ḡḡlat hai.

Proverb, n. Kahāwat ; maḡḡlā ; masala ; zarbu-l-masal ; masal ; kaḡḡtūt ; purānā aur 'ām ḡḡaul ; 'āqilāna masala.

Proverbial, a. 1.—Jo ma'rūf yā zabān-zad-i-'awām ho ; jisko sab log māneñ ; jiskī charchā sab koyī kare ; rāij ; murawwaj ; zarbu-l-masal ; mashḡḡr-i-'awām.

2.—Kahāwat sā ; masal ke liye mauzūn ; ba-taur zarbu-l-masal ke.

Proverbially, ad. Masal ke taur par ; 'umūman ; 'awāmu-n-nās kī zabān se.

Provide, v. t. 1.—Pahle se muḡḡaiyā k. ; peshtar se baham pahnūchnā ; āyinda ke isti'māl ke liye yakḡḡ yā ikaṭṭḡḡhā k. khwāh taiyār r. ; sāz-o-sāmān k. ; āḡe se juṭā yā juḡḡā r. ; pahle se le yā banā r.

2.—Denā ; baham pahnūchnā ; maujūd k.

☞ Sometimes followed by *with*. Provide, in a transitive sense, is followed by *against* or *for* ; as, to provide warm clothing *against* the inclemencies of the weather, or to provide warm clothing *for* winter.

Provide, v. i. 1.—Sāz-o-sāmān baham pahnūchnā yā kisī shai se mahfūz rahne kī sabīl k. ; kisī āfat ke rokne yā usse bachne kī tadbīr k.

To provide against the inclemency of the weather—ḡḡarmī sardī waḡḡaira kī

sakḡḡḡtī se bachne kā band-o-bast h. —To provide for the education of a child—

Larke kī ta'līm kā intizām k. (uske likhne-paḡḡhne kā band-o-bast k.).

2.—Kisī bāt kī shart pahle se k.

The agreement provides that the party shall incur no loss—Iḡḡḡḡr-nāme meñ yah shart hai kī fariḡ kā kuchḡḡ nuḡḡsān na hogā.

Provided, conj. Ba-sharte kī ; shart yah hai kī ; is fahmīd par (yah samajḡḡ kar) kī ; agar.

☞ Followed by *that*.

Providence, n. 1.—Dūr-andeshī aur us shai kā muhaiyā k. jo āyinda ke isti'māl ke liye zarūr ho yā munāsib sās-o-sāmān kā tahaiyā.

2.—Woh ihtiyāt jo dūr-andeshī ke sāth Kḥāliq apne maḥhlūq kī kartā hai; razzāqī; kār-sāzi; Kḥudāyī.—Kḥudā; razzāq; rāziq; Īswar; Parameswar; Vidhātā. [ʿāqibat-andeshī.

3.—Kār-o-bār ke insirām khwāh umūrāt-i-kḥānagi ke ihtimām meṁ **Provident, a.** Jisko hājateṁ pahle se ma'lūm hoṁ aur woh unke ruf karne kā intizām kare; dūr-andesh; ʿāqibat-andesh; mudabbir; muhtāt; pesh-bīn; jo zarūrateṁ āyinda pesh āne wālī hoṁ unkā intizām peshtar se k. w. [i-Ilāhī se ho.

Providential, a. Jo Kḥudā kī razzāqī se ho; Kḥudā-sās; jo hukm-Province, n. 1.—Saltanat yā riyāsāt kā juzw (hissa) jo dāru-s-saltanat se fāsile par ho; sūba; mulk; ʿalāqa; mulk kā woh hissa jo kisī ahlkār-i-kḥās kī nigrānī hukūmat yā ʿalāqe meṁ ho.

2.—ʿIlm ke kisī shu'ba kā hissa.

3.—Kisī shakhs kā khās kām farz yā mansab; khidmat yā ʿalāqa jo kisī shakhs ke liye mauzū' ho (uske liye khās-kar muqarrar ho).

Provincial, a. 1.—Kisī mulk kā yā uske muta'alliq; sūbe kā; asl bād-shāhat yā riyāsāt ke muta'alliq. [jāen.

2.—Dehātī; nā-tarāshida; gair-shusta; jisse dehātī tarz-o-tarīq pāye **Provincialism, n.** Koyī khās qism kā lafz yā tarz-i-kalām jo kisī mulk ke berūn-jāt meṁ rāij ho; dehātī muhāwarā yā boli; gaṁwārōh kī boli.

Provision, n. 1.—Baham-rasāuī; sās-o-sāmān; tahaiyā; kisī bāt kā pahle se band-o-bast.

2.—Jo chizeṁ baham pahuñchāyī jāen; taiyārī; jo tadbireṁ peshtar se kī-jāen ʿam isse kī muhāfazat bachāw yā hamle ke liye hoṁ khwāh hājat-ravāyī kī garaz se; jo kuchh ikatṭhā kiyā jāe yā pahle se durust ho rahe; taiyārī; band-o-bast; tahaiyā; sās-o-sāmān.

3.—Khāne-pine kī chizeṁ jo ikatṭhā kī-jāen; kisī qism kī khāne kī chizeṁ jo jam' kī-jāen yā muhaiyā karke rakkhī jāen; ashya-i-kḥurdanī. Often in the plural.

4.—Kisī bāt kī shart jo pahle se kī-jāe; shart; mu'āhada-i-mā-qabl; koyī hukm-i-kḥās jo kisī qānūn meṁ ho; woh sharāit jo kisī zarūrat-i-āyinda ke liye kī-jāen khwāh tadbireṁ jo aise mauqe' ke liye pahle **Provision, v. t.** Khāne-pine kī chizeṁ baham pahuñchāuā. [se ho raheṁ.

Provisional, a. Jo zarūrat-i-fi-l-hāl khwāh āyinda ke liye muhaiyā kiya jāe; jo ʿarizi taur par qāim kiya jāe; ʿarizi; chand-roza; thore dinōh ke waste; shartī. [ke liye; zarūrat-i-fi-l-hāl ke liye.

Provisionally, ad. Intizāman; ʿarizi taur par; chand roz (thore dinōh)

Proviso, n. Shart; kisī qānūn iqrār-nāme khwāh dūsri tahrir meṁ ʿibarat-i-shartī; iqrār yā mu'āhada-i-mashrūt. [barham k.)

Provocation, n. 1.—Ishti'āl-i-tab'; kisī ko chhernā (uske mizāj ko A sudden provocation—Ishti'āl-i-tab'-i-nūgabaṁ; kisī ko istarāh par chher d. kī woh yakāyak gusse meṁ ā-jāe.

2.—Jisse ishti'āl-i-tab' ho; jisse gussa bharakutṭhe; woh bāt jiskī wajh se kisī ke dil meṁ ranjish ho-jāe. [tabrik d.; josh meṁ lānā; paidā k.

Provoke, v. t. 1.—Ubhārnā; bar-augekhta k.; uksāuā; harakat meṁ lānā; 2.—Gussa dilānā; khishm-nāk k.; nā-rāz k.; khafa k.; chirhānā; risānā; bezār k. [gussa yā ranj dilāne w.

Provoking, p. a. Jisse ishti'āl-i-tab' ho (dil meṁ gussa yā ranj paidā ho);

Provoking words—Aisi bātēn jinse sunno wāle ko gussa paidā ho; kalimāt-i-ishti-
'al-angez.—*Provoking treatment*—Bartāw jise tabī'at ko ishti'āl yā ranj ho.

Prowess, n. Laṛāyī meñ bahāduri; jawāñ-mardī; laṛāyī meñ be-khaufī;
khatre se na dardī. [(āgo yā piche hī) kā; qarīb-tarīn.

Proximate, a. Nazdik-tarīn; nibāyat hī nazdiki; kisi ke qabl yā ba'd hī
Proximate cause—Bā'in-i-qaribi; sabab jiske sath hī natija paidā ho.

As distinguished from the *remote, mediate, or predisposing cause*.
Proximity, n. Qurb; qurbat; nazdiki 'ām isse ki jagah ke i'tihār se ho
yā rishta wagaira ke. [pesh ho uske ba'd wāle mahīne] ki koyī tārīkh.

Proximo, n. Dūsre mahīne (māh-i-āyinda ya'nī jis mahīne meñ koyī bāt
On the 3rd *proximo*—Tisri māh-i-āyinda ko misalan agar koyī March ke mahīne
meñ kaho—'Come to me on the 3rd *proximo*'—to uskā yah matlab hogā ki
April mahīne ki tisri tārīkh ko mere pās āo.

Proxy, n. 1.—Dūsre ki taraf se kisi fi'l ke karne kā iktiyār.

2.—Woh shakhs jo dūsre kā qāim-maqām banāyā jāe (jise dūsre
ki taraf se kār rawāyī kā iktiyār diyā jāe). [dene kā mujīz ho.

3.—Woh tahrir jiske rū se ek shakhs dūsre shakhs ki taraf se rū
Prudence, n. Dānāyī; mu'āmalāt meñ 'aql-mandī; ihtiyāt; hoshyārī;
'āqibat-andeshi; bare bare kāmōñ ko aujām ke muta'alliq gaur-o-fikr
aur logoñ se mushwara karne aur apnī khās tamīz ke kām meñ lāne
meñ ihtiyāt; apno maqāsīd ke aujām meñ wājib tadbīroñ kā k.

Prudent, a. 1.—Hoshyār; muhtāt; mu'āmalāt meñ 'āqilāna kār-rāwāyī
k. w.; bare bare kāmōñ meñ ma'ul-i-kār kā khayāl r. w.; siyānā;
chaukas; ancheṭ; dūr-andesh—jaise shakhs.

2.—Jo dūr-andeshī kā muqtazā yā natīja ho; jisse hoshyārī 'aql-
mandī yā ihtiyāt zāhir ho—jaise koyī fi'l.

3.—Kifāyat-shi'ār yā jismeñ kifāyat-shi'ārī ki-jāe.

A *prudent woman*—Kifāyat-shi'ār 'aurat.—*Prudent expenditure of money*—
Juz-rasī ko sath sarf-i-sar.

Prudently, a. 1.—Ba-ihtiyāt-i-tamūn; baṛī chaukasī yā hoshyārī se;
2.—Kifāyat ke sath; juz-rasī ke sath. [tamīz ke sath; 'āqilāna.

Prune, v. t. 1.—Kāṭnā; chhāṭnā—jaise darakhton ki fuzil yā baṛhī
huyī shakheñ; qalam k. [wārnā.

2.—Kisi shai ke fuzūl ajzā ko nikāl d. : thik k.; durust k.; sañ-
To cut and prune—Kāṭ-chhāṭ k.; tarāb-kharāb k.; qal'-qam' k.; ghātā baṛhā
ko thik-thak k.; kam-o-be-sh karke durust (sijil) k.

Pry, v. i. (Gaur se dekhnā; bakhūbī dekhnā-bhālnā; tafṭish ki nazar se
kisi bāt ko daryāft karne ki koshish k.; jāyūsi yā tajassus k.; jhāñknā;
bhed l.; jis shai tak jald guzar na ho uske hāl ke ma'lūm karne ki fikr k.

“Often employed with an implied reproach.” *Webster*.

PSEUDO, (Greek) Jab yah lafz kisi dūsre lafz ko shurū' meñ milāyā jātā
hai to uske ma'nī *jhūṭhā, masnū'i* (bauāwat kā) *iddi'āyī yā kāzīb* ke hote

Often used in the formation of self-explaining compounds. [hain.
Pseudonymous, a. Jismeñ jhūṭhī nām likhā ho ya'nī aslī nām chhipā
ke koyī farzī nām likh diyā gayā ho.

Puberty, n. Woh sin jab mardoñ aur 'auratoñ meñ bachchoñ ke janāno
aur janno ki salāhiyat ho; bulūg; shabāb; jawānī.

Public, a. 1.—'Awām kā yā 'awām se muta'alliq; kisi qaum ri'yāsāt yā
jumhūr ke muta'alliq; sāri khalāiq (sab logoñ) kā; kisi khās shakhs kā
uahiñ; sarkārī; rājā kā.

Public good—'Awāmu-n-nās (sab logon) ki bhalāyī.—*Public calamity*—'Ām musibat; aisi balā jis meñ sab log giriftār (mubtalā yā paṛe) hon.—*Public service*—Sarkārī mulāzamat; rūjā ki chākārī; kār-i-sarkār.—*Public property*—Sarkārī māl.—*A public law*—Qānūn jiski pā-bandi kisi qaum yā riyāsāt ke logon par wājib ho.

2.—Jise sab log jān sakeñ; jo har qism ke logon meñ jāri (phailā) ho; ām; jo 'awām ko ma'lūm ho; ma'rūf; mashhūr.

Public report—'Ām khabar; aisi bāt jo 'awām ko ma'lūm ho.

3.—Jisko sab log barat sakeñ (apne kām meñ lā-sakeñ); 'ām.

A public road—Shārī-i-'ām; aisi sarak jispar sab log ā-jā sakeñ.—*Public works*—Ta'mirāt-i-sarkārī; woh ta'mirāt jo sarkārī kharch se engineer logon ki ma'rifat hon.

Public, n. Kḥalāiq; kisi qaum yā riyāsāt ke sab log; 'awāmu-n-nās; kḥās-o-ām; kḥalqu-l-lāh; sab log; log.

The public are informed—Sab ko ittīlā' di jāti hai.—*In public*—Khule maidān; khule kḥazāne; sab ke (sab logon ke) āge; 'alāniya; parde meñ nahiñ; takhliye meñ nahiñ; chhip ke nahiñ; bār-i-'ām; bar-malā; ba-tarz-i-fāsh.

Publication, n. 1.—Mushtahar k.; janānā; i'lān; ishtihār; tashhīr; izhār; ifshā; tahrīr taqrir yā chhāpe ke zari'e se kisi amr ki ittīlā' 'awām ko d. [bilā qīmat taqsim karke phailānā; ishā'at.

2.—Kisi kitāb yā tahrīr kā 'awām meñ farokht ke zari'e se khwāh

3.—Jo shai mushtahar ki-jāe; jisko i'lān diyā jāe; koyi risāla yā kitāb jo farokht ke liye pesh ho yā 'awām meñ yūhūñ phailāyī-jāe.

Publicity, n. 1.—Shuhrat; i'lān; tashhīr; sab ko ma'lūm ho-saknā.

Publicly, ad. 1.—'Ām taur par; aisi tarah ki sab log dekheñ yā jāneñ; bilā ikhfā; chhipā ke nahiñ; barmalā; bār-i-'ām; khulā-khulā; khul-

2.—'Awām ki taraf se; jumhūr ke nām se. [ke; 'alāniya.

Public-spirited, a. 1.—'Awāmu-n-nās ki taraqqī (bihtarī yā bhalāyī) chāhne w.; rifāh-i-'ām ke liye zātī nuqsān uṭhāne par mālī; kḥair-kḥwāh-i-kḥalāiq; kḥalāiq ki taraqqī chāhne w.—jaise shakhs.

2.—Jo 'awām ki rifāh ke lihāz se ho.

A public-spirited measure—Woh tadbir jo rifāh-i-'ām ke liye ki-jāe.

Public-spiritedness, n. 'Awāmu-n-nās ki bhalāyī ki ragbat; 'umūman logon ko naf' pahuñchāne ke liye khud nuqsāu uṭhāne par āmadagi; kḥalāiq ki kḥair-kḥwāhī.

Publish, v. t. 1.—I'lān k.; 'awāmu-n-nās ko ma'lūm karānā; sab par zāhir k.; kisi poshida bāt ko zāhir kar-d.; ifshā k.; zāhir k.; phailānā; mushtahar k. [chhāp-kar phailānā; nikālānā.

2.—Kisi kitāb ko shai' k. (use bechnā yā bechne ke liye phailānā);

3.—Chalānā; jāri k.; rawāj d.; phailānā—jaise koyi jā'li yā mas-nū'i kāgaz. [kā i'lān dene khwāh mushtahar k. w.

Publisher, n. 1.—Kisi poshida yā lā-ma'lūm bāt kā zāhir k. w.; kisi amr

2.—Kitāb yā risāle wagaira kā shāi' k. w. (use bechne w. yā bikri ke liye rakhne w.); kisi kitāb wagaira kā chhāpne aur bechne w.

3.—Kāgaz-i-masnu'ī kā chālāne w. [(uskā tāb' aur shāi' k. w.).

Puerile, a. Larḥon sā; tiflāna; bachchoñ sā; chhichhorā; kḥafif; oohhā.

Pugnacious, a. Larānkā; jhagrālū; jang-jū; takrārī; jo jhat lar-baiṭhe.

Puisne, a. (Law)—Dūsre ki nisbat rutbe meñ chhoṭā yā adnā.

- Pull, v. t. 1.**—Khainchnā; apnī taraf ko khainchnā; aiinchnā; apnī taraf
 2.—Tornā; tor-kar ikaṭṭhā k.; baṭornā. [khinchnē ki koshish k.
To pull fruit—Phal tornā.
 3.—Khinch-kar chalanā.
 . *To pull down*—(a) Tornā; dhānā; mismār k.; girānā jaise makān. (b) Zer-
 o-zabar k.; ulaṭ-palaṭ d.; barbād k.; tah-o-bālā k. (c) Zer yā zer-dast k.; zalil
 k.; 'ājiz k.; past k. *To pull off*—Khainch-kar alag alag k.; tornā. Ahista
 se utār lenā—jaise topī yā koyī pahinne kā kapṛā—*To pull out*—Nikāl lenā;
 khainch-kar bāhar kar-l.—*To pull up*—Jaṛ se ukhār l.; istisāl k.; nest-
Pull, v. i. Khainchnā; zor se khainchnā. [o-nābūd k.; mitā d.
To pull at a rope—Rassi ko khainchnā.—*To pull apart*—Khainche jāne par alag
 alag ho-jānā (ṭūṭ jānā).—*To pull up*—Bāg roknā; rās roknā; rok l.; thahrā
 d.; āge chalne na d. [(chalāne) ki koshish.
- Pull, n. 1.**—Zor se khinchāw; apnī taraf khainch-kar harakat dene
 2.—Ragrā; jhagrā; kashākash; kash-ma-kash; aiinchnā-tānī.
Pulse, n. Nabz; nāṛī.
To feel one's pulse—Kisi ki nabz dekhnā (uske dil ko ṭaṭolnā); kisi ki thūh l.;
 kisi ki rāe ma'lūm yā daryāft karne ki koshish k.; kisi ke dil kā bāl jāne ki
Pump, n. Pāuī uṭhāne ki kal; pamp. [koshish k. (uskā indiyā l. yā dekhnā).
Pump, v. t. 1.—Pamp se uṭhānā—jaise pānī.
 2.—Er-pher ki bāteṅ pūchh-kar koyī khās amr daryāft karnā.
To pump out secrets—Erā-pheri se bhedoṅ kā ma'lūm kar l.; makr-o-fireb ke
 suwālāt pūchh-kar rāzoṅ (bhed ki bātoṅ) ko daryāft kar-l.
 3.—Kisi se bhed lene ke liye makr-āmez suwālāt pūchhnā.
Pump, v. i. *Vide supra* No. 1. [hai; panch.
Punch, n. Ek āhanī āla jo kisi shai meṅ sūrākh karne ke kām meṅ ātā
Punch, v. t. 1.—Panch se sūrākh k.
 2.—Garānā; khodnā.
To punch one with the elbow—Kisi ko kuhniyānā (kuhnī se dhakelnā).
Punctual, a. 1.—Jo waqt kisi bāt kā muqarrar ho uskā ṭhik ṭhik khayāl
 r. w.; waqt kā pā-band; qaul kā pā-band; jis bāt ke jis waqt karne kā
 wa'da ho uskā ṭhik usī waqt par k. w.
A punctual man—Woh shakhs jo waqt kā pā-band ho; jo shakhs koyī kām
 ṭhik waqt par kare; jo shakhs koyī fīl waqt-i-mu'aiyan par kare.
 2.—Jo waqt-i-mu'aiyan par ho yā kiyā jāe; jo waqt muqarrar ho
 usīpar 'and karne (palaṭne) w.; jiskā wuqu' ṭhik waqt par ho.
A punctual payment—Jo kuchh ṭhik waqt par diyā jāe ya'nī jis waqt uske dene
 kā wa'da ho usī waqt diyā jāe.
Punctuality, n. Waqt ki pā-bandī; jis kām kā jo waqt muqarrar ho uskā
 ṭhik usī waqt par k. [waqt; jis waqt kā wa'da ho ṭhik usī waqt.
Punctually, ad. Ṭhik waqt par; bar-waqt; jo waqt muqarrar ho usī
Punish, v. t. 1.—Kisi gubāh yā qusūr ke badle meṅ taklif d. nuqsān
 pahunchānā yā musibat meṅ dālnā; sazā-i-jismānī d. yā qaid wagaira
 ki sazā k. [tārnā; sazā k.
 2.—Sudhārne ki niyat se taklif wagaira d.; tambih k.; ta'zīr k.;
 3.—Kisi jurm ki pādāsh meṅ mujrim ki sazā k. (uski ta'zīr k. yā
To punish theft—Chori ke badle meṅ chor ki sazā k. [usko ta'zīr d.).
Punishable, a. 1.—Sazā ke lāiq; wājibu-t-ta'zīr.
 2.—Mustajib-i-sazā; jiski sazā qānūnān yā haqqan ho-sake.
 Said with reference to persons or offences.

Punishment, *n.* 1.—Sazā-dihī; sazā k. yā d.

2.—Sazā; ta'zīr; siyāsāt; tadārūk; dand. [dākhil ho.

Punitive, *a.* Sazā kā; ta'zīrī; jiske rū se sazā dī-jāe; jismeñ ta'zīr

Puny, *a.* Chhoṭā aur kam-zor; aduā; chhoṭā; kihtar; ṭaiñ; nannhā.

Pupil, *n.* Putlī; mardum-i-shashm; mardumak.

Pupil, *n.* 1.—Shāgird; talmīz, chelā; tālib-i-'ilm; laṛkā yā laṛkī jiskī ta'lim koyī mu'allim kartā ho.

2.—Nā-bālig; kam-sin shakhs jo kisi walī kī muhāfazat meñ ho.

3.—Laṛkā yā laṛkī jisko sinn-i-bulūg hāsil na huā ho.

Puppet, *n.* Guṛiyā; kath-putlī; putlī.

2.—Woh shakhs jiskī nakel dūsre ke hāth meñ ho; jo dūsre kī marzī ke mutābiq kām kare.

Purchasable, *a.* Jisko kharīd kar-sakeñ (mol le-sakeñ); jo kisi mu'āwaze ke badle meñ mil-sake; qābil-i-ishtirā. [hāsil k.

Purchase, *v. t.* 1.—Pairawī karke hāsil k.; dhūndh ke pānā; pānā;

2.—Rupaye-paise yā uske ham-qīmat badal ke 'iwaz meñ hāsil k.; kharīd k.; kharīduā; mōl l.; kinnā; bisāhnā [uṭhā ke hāsil k.

3.—Koyī shai mihnat yā khatra khwāh koyī dūsre qism kā sadma

4.—(Law) (a) Darkhwāst de-kar jāī karānā yā hāsil k. jaise koyī hukm-i-'adālat. (b) Wirāsāt yā tarke ke 'alāwa aur kisi sabil se hāsil k.

Purchase, *n.* 1. (Law) (a) Wirāsāt ke siwā aur kisi sabil se arāzī wagaira kā hāsil k. (b) Koyī hukm-i-'adālat darkhwāst dekar hāsil k.

2.—Qīmat yā ham-qīmat badal ke 'iwaz meñ kisi shai kā istihqāq yā uskī milkīyat hāsil k.; kharīdārī; mōl l.; ishtirā.

3.—Woh shai jo dhūndh ke khwāh badal-i-hamqīmat dekar mile; jo kuchh mihnat karne khatra uṭhāne yā fitrat wagaira ke zarī'e se mile.

4.—Jo kuchh uskī māliyat ke barābar zar-i-saman dekar mile.

Purchase-saman—Zar-i-saman yā saman; kisi kharīd kī buyī shai ke 'iwaz meñ jo kuchh rupaye diye jāēñ yā jinke dene kā qaul-o-qarār ho.—Purchase and sale—Kharīd-farokht yā kharīd-o-farokht; bai'-o-shurā; mōl l. aur bechrā.

Purchaser, *n.* 1.—Woh shakhs jisko koyī māl rupaye-paise ke 'iwaz meñ mile; kharīdār; mushtarī; kharīdne w. yā kharīd k. w.

2.—(Law) Woh shakhs jisko koyī haqīyat-i-arāzī fath yā hiba wagaira ke zarī'e se hāsil ho yā kisi aur sabil se gair-az-wirāsāt mile.

Pure, *a.* 1.—Jismeñ koyī kharījī shai na milī ho; sāf; khālīs; jismeñ āmezish (koyī dūsī chīz milī) na ho; nīrā; nirmāl.

2.—(a) Pāk-dāman; mā'sūm; be-gunāh; nīr-dosh; be-makr-o-riyā; 'aiḥōñ se barī—jaise shakhs. (b) Un chīzōñ se bai' jinse nuqsān burāyī yā najāsāt paidā ho; pāk; aslī; sachchā; haqīqī; kāmīl.

Applied to things and actions.

3.—Jismeñ kisi qism kī nā-munāsib bāt shāmil na ho; sāf—jaise niyat. [nahīñ; pakkā; kisi aur shai se ta'alluq na rakhtā huā.

4.—Mahz; nīrā; uipat; mutlaq; wahī aur uske siwā aur kuchh Purely, *ad.* 1.—Aisi tarah kī koyī is qism kī chīz milī na ho jo kharījī yā muzir ho yā jisse badī yā gandagī paidā ho; pāk-dāmanī ke sāth; asl-asl; be-makr-o-riyā; 'asmat se.

2.—Begair iske kī kisi dūsri shai se ta'alluq yā uspar inhisār ho; mahz; mutlaqan; kulliyatan; bi-l-kul; tamāmtar.

Pureness, n. Safāyī; un chizon se barī h. jinse zarar badī yā najāsat paidā ho; sūdazī; pākizagī; ma'sūmiyat; asliyat; kharāyī; jismen nā-munāsib 'ibarat yā alfāz waguira na hoñ; suthrāpan. [mus-hil.

Purgative, a. Jismen antriyon ke sāl karne kī quwwat ho; rechak;

Purgative, n. Jullāb kī dawā; woh dārū jisse mi'de kī safāyī ho-jāc.

Purge, v. t. Sāl k.; gaudagī najāsat yā fuzūliyāt ko dūr k.; jo kuchh ālāish ākhor yā kudūrat ho usko dūr kar-d.; tanqīya k.; malāmat [dūr kar-d.

Followed by *away, of, or off*.

Purge, v. i. 1 —Sāl ho-jūnā; kudūrat kā nikal jūnā.

2.—Jullāb kī dawā se mutawātir dastoñ kā ānā.

Purge, n. Mus-hil; dast-āwar dawā; jullāb.

Purify, v. t. 1. —Sāl k.; khārijī chizon ko dūr kar d.; jo kuchh milāwat yā ālāish ho use dūr kar-d.; sāl-o-suthrā (pāk-o-sāl) k.

2.—Dil kī burāyī ko dūr kar d.; safāyī-i-qalb k.

Purify, v. i. Sāl ho-jūnā; kudūrat kā dūr ho-jūnā. [barī h.

Purity, n. 1.—Safāyī; be milāwat kā h.; khārijī chizon kī āmezish se

2.—Mailā na h.; safāyī—masulan kisī kapre kī. [safāyī.

3.—Be-gunāhī; 'asmat; 'iffat; ma'sūmiyat; pāk-dāmanī; pārsāyī;

4.—Safāyī; bure manshā se barāat—jaise niyat yā irāde kī.

5.—Shustagī—jaise 'ibarat kī; ajuabī muhāwaron yā kalimāt-i-nā-munāsib se barī h. [jawānib; ās-pās.

Purlicu, n. Kisī maqām kā berūnī hissa; hawālī; gird-o-nawāh; atrāf-o-

Purloin, v. t. 1.—Churānā; chorī se le-l.; chorī k.

2.—Kitābon yā nawishton se churā ke l. yā chorī k. [se mile.

Purparty, n. (Law) Haqqiyat kā hissa jo kisī sharik ko taqsim ke rū

Purport, n. Manshā; murād; ma'nī; mafhūm; mudda'ā; matlab; arth; āshai. [r.; zāhir k.

Purport, v. t. Mazmūn se zāhir k.; mafhūm se batlānā; ma'nī yā murād

Parportless, a. Be-ma'nī; bilā mudda'ā; jiskā koyī manshā na ho.

Purpose, n. 1.—Woh bāt jiskā hāsīl yā anjām h. kisī ke madd-i-nazar ho; woh manshā jisse kisī amr kī nisbat fikr tadbir yā koshish kī-jāc; maqsad; garaz; murād; irāda; matlab; niyat.

We labour for the *purpose* of subsistence—Basar-i-auqāt ke liye ham log mihnat karte haiñ. [yā burā.

2.—Anjām; maāl-i-kār; natīja chāhe nek ho yā bad (achchhā ho

To answer a *purpose*—Koyī natīja paidā k.—To no *purpose*—Jiskā koyī natīja

na ho; mahz be-kār; 'abas; be-sūd; be-fāida; lā-hāsīl.—Of *purpose*, on *purpose*—Pahle se irāde karke; 'amdan; bi-l-irāda; pahle se man-sūba karke;

jis shai kā zikr ho uskī taraf tabi'at rujū' karke. [*purpose*." Webster.

“On *purpose* is more generally used, but the true phrase is of

Purpose, v. t. Irāda k.; dil meñ thahrā yā thān l.; pahle se man-sūba

Purpose, v. i. Irāda yā 'azm r.; chāhnā; dil meñ r. [pakkā kar-l.

Purposely, ad. Irāda karke; man-sūba karke; 'amdan; jānbūjh-kar;

bi-l-qasd; qasdan; pahle se soch-bichār ke; samajh-būjh ke.

Purse, n. 1.—Rupaye-paise rakhne kī thailī; kīsa; surra; baṭnā.

2 —Khazāna.

The public *purse*—Khazānā-i-sarkārī.

[diye jien.

3.—Jisqandar rupaye ghur-daur meñ jītne wāle ko bataur bāzī ke

Light purse, or empty purse—Mufliṣī; be-zarī; be-istitā'atī; tihī-dastī.—*Long purse, or heavy purse*—Daulat; zar; māya.—*Sword and purse*.—Kisī qaum kī fauj-o-lashkar aur daulat; teg-o-deg.

Pursuable, a. Pairawī pichhā yā ta'āqub ke lāiq; jiskā pichhā ho-sake; jo pichhā kiye jāne ke qābil ho. [ke liye barābar koshish yā kār-rawāyī.

Pursuance n. 1.—Pairawī; ta'āqub; pichhā; kisī shai ke anjām yā husūl
In pursuance of the main design—Asl manshā kī pairawī meṁ.
2.—Natīja.

In pursuance of—Mutābiq; hasb; muwāfiq; ba-ittibā'; ba-ta'mil; kisī shai kī

Pursuant, a. Jo kisī shai ke bā'is yā uskī pairawī meṁ ho; mutābiq; muwāfiq; hasb; ba-mūjib.

This measure was adopted pursuant to a former order—Hukm-i-sābiq ke mutābiq (uskī ta'mil ke liye yā uske rū se) yah tadbīr 'amal meṁ āyī.

Pursue, v. t. 1.—Uske pakarṇe kī garaz se kisī kā pichhā k.; kisī ke pichhe daurānā; ta'āqub k.; ragednā.

2.—Dhūndhnā; hāsil karne ke liye tadbīren 'amal meṁ lānā (karnā).

To pursue a remedy at law—Chāra-kār-i-qānūnī ke hāsil karne ke liye koshish k.

3.—Kisī rāh par chalnā; kisī muqsad ke hāsil karne ke liye kisī tariq kā iḥtiyār k. (uspar chalnā yā uskī pairawī k.).

What course shall we pursue?—Kis rāh par ham logon ko chalnā chāhiye (kaun sā tariq ham logon ko iḥtiyār karnā chāhiye)?

4.—Kisī rāh par chālē chalnā (uspar qāim rahnā); masrūf rahnā.

5.—Kisī nazir kī pairawī k.; tatabbu' k.; kisī kī dekhā-dekhī k. (usko dekh kar usī kī tarah k.).

6.—Khusūmat ke sāth pichhā k.; muākhaza k.; 'azāb meṁ dālnā.

Pursuit, n. 1.—Ta'āqub; pichhā; shikār ke liye yā larāyī meṁ kisī ke pichhe daur k. [sa'ī; koshish; talāsh; just-o-jū.

2.—Kisī shai ke husūl yā anjām kī garaz se uskī pairawī; pairawī;

3.—Kār-o-dār kā silsila; kisī manshā ke husūl ke liye hamesha masrūf rahnā; mashgala; shagl.

4.—Kisī bāt kī koshish kā qāim r. (uskī pairawī kiye chalnā).

Purview, n. 1.—(Law) Qānūn kā woh hissa jisse dibācha mustasūā ho; matan-i-qānūn jo dibāche ke ba'd hotā hai.

2.—Kisī qānūn kī had yā uskā manshā; kisī qānūn kā kul manshā yā uske kul ahkām. [tak iqtidār ho.

3.—Hadd-i-iḥtiyār; haiyiz-i-iḥtiyār; wus'at; gunjāish; julān

Push, v. t. 1.—Dhakkā d.; dhakelnā; pichhe se zor pahuñchā ke āge ko 2.—Takkar mārṇā; sīnḡh kī nokoṁ se mārṇā. [haṭānā.

3.—Isrār yā tākid ke sāth āge chalānā; āge ko barhānā yā taraqqī d. To push an objection too far—Kisī 'uzr yā i'tirāz par bahut hī (jitnā wājib ho usse ziyāda) isrār yā istidlāl k. (usko chalāye chalnā).

4.—Dalīloṁ se ghabrā d.; bahs meṁ uljhā d.; majbūr k.; kisī natīje par majbūran pahuñchānā.

5.—Taḡāze se taṅg k.; bahut mutaqāzī h.; diq'k.; taṅg k.; zich k.

To push down—Dhakkā dekar girā d.; de-mārṇā; paṭak d.

Push, v. i. 1.—Dhakkā d.; dhakelnā; takkar mārṇā.

2.—Koshish k. yā āge ko barhānā.

3.—Khil ānā; nikal ānā; phūṭnā.

4.—Age ko chālē chalnā; āge barhe chalnā; jald jald chalnā.

Push, n. 1.—Dhakkā; ṭhelā; rel; hūl; jhoṅk; takkar.

2.—Zor yā dabāw jo kisī chiz par pahuñchāyā jāe.

3.—Hamla; yūrish; jidd-o-jahd-i-balig; kisī bāt kī baṛī koshish.

Pusillanimity, *n.* Dil kī kam-zorī; buz-dilī; dil meñ jurat yā mazbūti kā na hī; khafif khafif yā aise khatron se durnā jo mahz khayālī hon.

Pusillanimous, *a.* 1.—Kam-himmat; dūn-himmat; buz-dil; jiske dil meñ jurat bahādūrī aur mazbūti na ho; nā-mard; dar-poknā; kādar—jaise shakhs. [pasti-i-tabī'at kī wajh se ho.

2.—Jo past himmati yā buz-dilī kā natija ho; za'if ya'nī jo zu'f yā

Put, *v. t.* 1.—Rakhnā; dharnā; baithālnā; qāim k.; jā-guzīn k.

Put is applicable to *state* or *condition*, as well as to *place*.

2.—Kisī ke āge tajwīz ijāb yā inkār (qabūl yā nā-manzūr karne) ke liye pesh k.; pesh-i-nazar k.; pesh k.; tawajjuh dilānā.

To put a question—Koyī suwāl kisī ke āge uskī tajwīz ke liye pesh k.; suwāl pūchhnā.—To put a case—Kisī shai ke muta'alliq jo hālāt hon kisī ke āge is garaz se pesh k. ki woh unkī nisbat kuchh tajwīz kare.

3.—'Ibārat meñ bayān k.; zāhir k.; kahuā.

To put a matter ably—Kisī amr kā izhār qābiliyat ke sāth k. (jo kuchh uskī kaifiyat ho use liyāqat ke sāth kahnā yā zāhir k.).

4.—Majbūr k.; kaurānā; kisī shai ke karne par majbūr k.

5.—Targīb d.; tahrīk k. ubhārpnā; uksānā.

To put away—(a) Chhorpnā; tark k.; kharīj k.; badar k. (nikāl d.).—(b) Talāq d.—To put back—(a) Rok r.; aṭkā r.; dāl r.—(b) Apnī asli jagah par phir kar d.—(c) Dharam gharī kī sūyion ko piche haṭā d.—To put by—Tāl d.—jaise koyī bāt.—To put down—(a) Maglūb k.; dabā d.; zer-dast k.; pāe-māl k.—

(b) Ma'zūl yā zalil k.; iqtidār ikhtiyār yā mansab chhīn l.; dabā d.; past kar d.; miṭā d.; rad kar d.; sākit (chup) kar d.—To put forth—(a) Nikālānā yā phailānā.—(b) Zāhir k.; kām meñ lānā; dikhānā.—(c) Pesh k.; pūchhnā—jaise koyī suwāl yā paheli wagaira.—(d) Shā' k.—jaise kitāb.—To put forward—(a) Kisī 'aise mansab par taraqqī d. jo ā'lā darje kā ho yā jis-

meñ zimma-dārī ziyāda ho; taraqqī d.—(b) Barhpnā; chālānā; madad d.—(c) Dharam-gharī kī sūyian āge ko haṭā d.—To put in—(a) Dūron ke mā-bain dākhil k.; dushwārī se dākhil k.—(b) (Law) 'Adālat meñ bā-zābita pesh k.; kāgazāt-i-'adālat ke shumūl meñ r.; dākhil k.; guzrānā.—To put fear—Da-

rāpnā; khauf dilānā; mukhawwaf k.—To put in mind—Yād dilānā yā rakhnā.

To put in practice—Kām meñ lānā; karnā; 'amal k.—To put into another's hands—Sipurā k.; kisī ke zimme yā uske taht meñ k.—To put off—(a) Kanā-

re kar d.; utār d.; rad kar d.; dūr kar d.—(b) Tūl d.; tālmaṭol k.; mabrūm k.; māyūs k.—(c) Dāl r.; multawī r.; tūl d.; āge ko haṭā d.—(d) Fareb ke sāth chālā d.—To put on or upon—(a) Pahinnā; oṛhnā; charhā l.; lagā l.—(b)

Ikhtiyār k.; banā l.; pakar l.—(c) Lagpnā; dālnā; 'āid k.—(d) To be put on—Dhokhā khānā dhokhe meñ ānā yā dhokhe meñ parnā. Used chiefly in

the passive form.—To put out—(a) Nikāl d.; be-daṭhl kar d.—(b) Nikālānā; shigufta k.; khilānā.—(c) Bujhpnā; thandhā kar d.; gul k.—jaise sham' chī-

rāg yā āg.—(d) Sūd par lagānā; byāj par udhār (qarz) d.—jaise rupaye.—(e) Nā-rūz k.; khafā k.; mushta'il k.; gussa dilānā.—(f) Nikālānā; phailānā

jaise hāth.—(g) Pareshpān kar d.; ghabrā d.—jaise kisī ko parhne yā bolne meñ (use rok d.).—(h) (Law) Kholnā; nikālānā; qāim k.—To put out lights—

Jharokhe dariche yā khipkiyān banānā qāim k. yā nikālānā.—(i) Joṛ ke bāhar

kar-d.; khiskū yā haṭā d.—*To put out the eyes*—Andhū kar d.; āḥkheñ nikāl l.; basārat zāl kar-d.—*To put over*—(a) Ikhtiyār d.; afsarī d. yā afsar bandūz (b) Kisi bāt kā hasr kisi dūse shakhs yā shai par k.—(c) Multawī k.; ṭāl d.—*To put to*—(a) Jorñā; milānū; ikaṭṭhū k.—(b) Kisi par hawāla k.; ḍālū—*jaise khatre meñ*—*To put to a stand*—Rok d.; qabūhatoñ ki wajh se āge baṭhne na d.—*To put to death*—Mār ḍālū; halāk k.; qatl k.—*To put together*—Jorñā; milānū; yakjā k.; shūmil k.—*To put to it*—Bhut tang k.; taklif d.; hairān k.; uljheñ meñ ḍālū; qabūhat meñ ḍālū.—*To be put to it*—Mushkil h.; qabūhat h.; dushwār h.—*To put to the sword*—Tal-i-teg k.; qatl k.; halāk k.—*To put to trial or on trial*—Kasautī par chapḥūnū; āzmānū; imti-hān k.—*To put trust in*—Itibār k.; bharosā r.—*To put up*—Sānnue r.; 'ām taur par pesh k.—*To put up goods to sale at auction*—Nilām ke liye asbāb 'ām taur chun yā lagā d.; jo chizeñ nilām hone wālī hoñ unko bār-i-'ām

Put up, v. i.

[rakḥ d.]

To put forth—Nikālñ; ugnā; jamnā.—*To put in*—Da'wā pesh k.—*To put in for*—Kisi shai kā ummed-wār h.; kisi shai ki nisbat apñi tayīñ ummedwār-āna pesh yā hāzīr k.—*To put up*—Utarnā; sro-kash h.; qiyām k.; ṭaharnā; derā k.—*To put up with*—(a) Be-badlū liye sazā kiye yā burā mūne sah l.; pi-jānū; jāne d.; tarah d.; nazar-andāz k.; bar-dāsh k.—(b) Bilā izhār-i-mu-khālafat yā nā-razā-mandī qabūl kar-l.—*To put up with bad fare*—Kha-rāb gīzā khā l. aur uski nisbat apñi nū-rāzī kā izhār yā 'uzr na k.

Putative, a. Jo 'umūman samjhū yā kḥayāl kiya jūtā ho; farzī; ma'rūf; mujāzī; haqīqī nahīñ. [karte hoñ.]

The *putative* father of a child—Woh shakhs jise log kisi larke kā bāp tasawwur
Putrefy, v. l. Saṛā d.; is tarah saṛā yā galā d. ki bad-bū āne lage; uḥsā d.
Putrefy, v. i. Saṛ jānū; gal jānū; ubas jānū; is tarah saṛ jānū ki 'ufūnat (bad-bū) āne lage.

Putrid, a. Saṛā; galā; uḥsā; muta'affin; bosīda.

 Said of animal or vegetable matter.

Q.

Quack, v. i. 1.—Kāñ-kāñ k.; battakḥ yā hañs ki tarah shor machānā.

2.—Dīng mārñā; taallī ki lenā; fakhr ki bāteñ kahū; fakhr k.; logon ko sunā-kar kisi bāt kā jhūṭh da'wā k.; apñi numāish ke liye zor zor se kuchh kahñā; apñi barāyī āp hi k.; kḥud-faroshī k.; apne munh se miyāñ-miṭṭhū bannā.

Pretenders to medical skill *quack* of their cures—Jin logon ko fann-i-tabābat kā jhūṭh da'wā hotā hai we dūron ko sunā-kar kahā karte haiñ ki ham ne fulāñ fulāñ marizon ko achchhā kiya.

3.—Nīn hakīm kā kām k.; kachchī hakīmī k.; 'atāyī-pau k.

Quack, n. l.—Kāñ-kāñ; bat ki āwāz; hañs ki bolī.

2.—Tabābat kā fakhrīya da'wā k. w.; nīm hakīm; kachchā tabīb; anāṛī baid; nādān dārū-dārbañ k. w.

3.—Aisi bāt ke jānne kā da'wā k. w. jo use ma'lūm na ho; kisi 'ilm yā huṣar kā jo use ma'lūm na ho jhūṭhā da'wā k. w.

Quack, a. Jhūṭhī tabābat se muta'alliq; jise nīm hakīm (kachche tabīb yā baid) kām meñ lāte hoñ.

A *quack* medicine—Woh dawā jise kacheche tabīb kām meñ lāweñ.

Quackery, n. Jhūṭhe tabīb ke fukhrīya da'we yā uskī tabābat; jhūṭhī tabābat; nīm hakīm kī dīng yā uskī kachechī hakīmī; khud-faroshī; kath-baidī. [wāfiq h.; milnā; ṭhik h.]

Quadrate, v. i. Mutābaqat r.; mel khānā; joṛ khānā; mauzūn h.; mu-
Followed by *with*.

Quadrennial, a. 1.—Chāhār sālā; jismeñ chār baras shāmil yā dākhil
A *quadrennial* period—Muddat-i-chār-sālā; chār baras kā zamāna. [hoñ.]

2.—Chār baras meñ ek bār h. w.; jo chār sāl meñ ek martaba ho.

Quail, v. i. Dab-jānā; bālat-i-yās meñ ho-jānā; pazhmurda yā afsurda-khātir ho-jānā; dil ṭuṭ jānā; taklif yā khatre ke khauf se be-dil ho-jānā; himmat hār d.; phir muqābale kī tāqat na r.; jī chhoṛ d.; hi-chakne lagnā. [dil ke kisi josh ke sabab se bilnā (larzān h. yā kañpnā).]

Quake, v. i. 1.—Kāñpnā yā kañpnā; tharrānā yā thartharānā; ḍar sardī yā

2.—Nanī aur tarī kī wajh se hilnā (jumbish k. yā mutaharrik h.)
jaise tar zamīn kā; kisi qism ke bare sadme se tharrā uṭhnā.

The *earth quakes*—Zamīn kañptī hai; zalzala (bhudol) ātā hai.—The *moun-*
tains quake—Pahār tharrāte (hiltē) haiñ.

Quake, n. Kañkapi; tharrāhat; thartharāhat; larza; halchal; hil uṭhnā.

Qualifiable, a. Jismeñ takhfīf yā kamī kar-sakeñ; jise tarmīm kar-sakeñ; jisko ghaṭā yā sudhār sakeñ.

Qualification, n. 1.—Lāiq k.; lāiq h.

2.—Woh shai jisse kisi amr kī liyāqat ho; woh paidāishī (khilqī jibillī yā zātī) jauhar jisko zarī'e se kisi meñ kisi 'uhde yā mausab waguira kī liyāqat paidā ho yā jiske wasile se woh kisi zātī sifat ko qāim rakh sake; liyāqat; qābiliyat; isti'dād; wasf yā sifat; gun; zarūrī bātoñ kā rukhnā.

3.—Ikhtiyār-i-qānūnī; woh bāt jiskā honā qānūnan zarūr ho.

4.—Qaid; pā-bandī; tarmīm; takhfīf; kamī; ghaṭāw.

Words may be used in a general sense, without any *qualification*—Alfāz ko 'ām ma'nī meñ bilā qaid ke isti'māl kar sakte haiñ [tarīq meñ mashshāq.]

Qualified, p. a. 1.—Lāiq; fāiq; kisi kām se wāqif aur uske anjām ke

2.—Mahdūd; pā-band-ba-quyūd; jismeñ qaid lagī ho; jismeñ kisi tarah kā rok kardiyā gayā ho; jismeñ tarmīm huyī ho; jiskī koyī khās sūrat banā dī gayī ho.

Qualify, v. t. 1.—Jaisā darkār ho waisāhī kar-d.; kisi ko khūrījī yā zarūrī sifatōñ se mansūf k.; lāiq k. masalan kisi jagah 'uhde yā peshe ke liye; kisi maqsad ke anjām ke wāste jis 'ilm hunar yā dūsri sifat kī zarurat ho use baham pahuñchānā; isti'dād paidā k.; qābil banānā; musta'id k.; qānūnī ikhtiyār d. yā qānūnan qābil banānā.

2.—Ek andāz par lānā; kisi sur se milā d.; badal kar (ulaṭ-palaṭ kar) asli yā ma'mulī dhang par khwāh surilā kar d.

3.—Jo bāt kī 'ām gair-mahdūd yā hāziq ho usko khās shakl par yā mahdūd kar-d.; tarmīm k.; kisi khās sūrat kā k.; qaid k.; qaiden (quyūd) lagānā; kisi tarah kī rukawat dāl d.; istisnāon se mahdūd k.

To *qualify* a statement, claim, or proposition—Kisi bayan da'we khwāh tajwiz ko mahdūd (pā-band-i-quyūd) kar d. [quwwat ko kam k.]

4.—Kam k.; narm k.; ghaṭānā; takhfīf k.; kisi shai kī sakhtī yā To *qualify* the rigour of a statute—Kisi qānun kī sakhtī ko kam k. (usmeñ takhfīf k.) [ta'alliq ho.]

Quality, n. 1.—Khāssiyyat; sifat; woh bāt jo kisi jism yā shai se mu-

- A natural quality—*Ḳhīlqī* (asli zāti yā paidāishi) sifāt yā *ḵhāssiyyat*.—Whiteness is a natural quality of snow—*Sufaidī* barī ki *ḵhīlqī* sifāt hai yā 'nī barī ki paidāish hi supaid hoti hai.—An accidental quality—'Arizi sifāt; sifāt jo paidāishi na ho.—The fluidity of metals is an accidental quality—*Filziyyāt* kā raqīq h. ek 'arizi sifāt hai.—Essential qualities—*Sifāt-i-lāzimī*; woh bāteñ jo kisi shai ke wujūd ke qāim karne ke liye lāzimī hoñ.—Sensible qualities—*Sifāt-i-hissī*; ašhyā ki woh sifateñ jo hawās-i-ḵhāssa se mahsūs ho-sneñ masalau sūraj ki rauḥānī kapre kā rang wagaira. [burāyī.
- 2.—Dūsri shai ke libāz se kisi shai ki nau'iyat; qism; achhāyī yā The quality of an action in regard to right and wrong—Jā wa bejā (wujūb-o-gair-wujūb) ke libāz se kisi fi'l ki nau'iyat. [ḵhāssa; ḵhāssiyyat.
- 3.—Kisi *ḵhās* natije ke paidā karne ki quwwat yā tāqat; tāsir; The qualities of medicines—*Dawāñ* ki tāsir (unkā *ḵhāssa* yā uki *ḵhāssiyyat*).
- 4.—Neki yā badī; achhāyī yā burāyī. [achchhi yā buri sifateñ.
- Good qualities, or bad qualities—*Achhāyīñ* yā *burāyīñ*; nekiyāñ yā badiyāñ;
- 5.—Jo sifāt kasab karke hāsīl ki jīe; woh 'umdagī jo paidāishi na ho balki sikh kar hāsīl ki gayī ho.
- 6.—Haisiyat; mansab; iqtidār. [ḵhās hālat.
- 7.—Auroñ ke muqābale meñ rutba; haisiyat; dūsroñ ki nisbat koyī People of every quality—Har qism ki haisiyat ke log; tar tarah kā rutba rakhe wāle shakhs. [darje meñ buzurgī (tarjīb); baland pāya.
- 8.—Buzurg martaba; dūsroñ se baḥ-kar darja; hasab-o-nasao yā Persons of quality—'Alī-martaba log; woh log jinkā martaba baland ho.—The quality—Woh sab log jinkā rutba yā pāya baland ho; sab bare bare log;
- ☞ As distinguished from the mass, or vulgar. [umarā; shurafī; 'amāhid.
- Qualm, n. 1.—Bīmāri gashī taklīf yā dard kā yakbārgī ho-jānā; kisi qism ki taklīf kā daf'atāu uṭhnā; 'aziyat. [ḵhwāhish.
- 2.—Mi'de (peṭ) meñ tabḵhīr kā yakāyak h.; matlī; qai karne ki
- 3.—Imān kā ḵhadsha yā uski ḵhalish; imān kā ḵhutkā.
- Quandary, n. Dushwārī; qabāhat; mushkil; uljhāw; pechidagī yā pher; shak; shubha; tazabzub; kisi bāt kā pakkā na h.
- Quantity, n. 1.—Miqdār; qadar; andāza yā andāz; itnā yā utnā h. na ki kam-o-besh; jise nāp tol yā wazu kar-sakeñ; jo ghuṭ-baḥ sake.
- 2.—Ta'dād-i-takhmīnī yā ta'dād-i-mu'āyan; jumla yā miqdār; koyī juz yā hissa; ta'dād-i-kasīr; baḥī ta'dād; bahut kuchh; baḥī raqam;
- 3.—Juzw-i-kasīr; bahūt sū; baḥī mu'tād. [baḥī miqdār.
- A medicine taken in quantities—*Dawā* jo bahut bahut *ḵhāyī* jāe.
- Quantity of estate—(Law) Kisi haqqiyat ki mī'ād yā uski miqdār.
- QUANTUM, n. Miqdār; ta'dād; andāz.
- Quantum meruit—[Lat.] (Law) Is wa'de ki bunyād par nālīsh ki mudda'ā 'alaih mudda'i ko usqadar mihnātāna (haqqu-l-mihnāt yā ḵhidmat kā ājr degā jitne ke pāne ke laiq mudda'i ho.—Quantum sufficit or quantum suff. —[Lat.] Miqdār-i-kāfi; kāfi mu'tād; kisi chiz ki miqdār jo kāfi ho.—Quantum valcat—[Lat.] (Law) Woh nālīsh jismeñ mudda'ā 'alaih se ašhyā-i-farroḵt-shuda ki qimat ba-qadar-i-māhiyat unke māñgi (talab ki) jāe.
- Quarantine, n. 1.—Chālīs din ki muddat.
- 2.—Chālīs din yā koyī zamāna-i-gair mahdūd jismeñ bandar meñ pahunchne par kisi jahāz ki nisbat yah shubha ho-kar ki jo log ispar sawār haiñ we kisi maraz-i-sāri meñ muṭalā haiñ kanāre ke logoñ se bi-l-kul āmad-o-raft band kar-dī-jāe.

3.—(*Law*) Chālis dīn kī muddat jismeñ kisī bewa ko us makān meñ rahne kā iḥtiyār rahtā hai jispar marte waqt uskā shauhar qābiz rahā ho.

Quarantine, v. t. Samundar ke kanāre ke logon se āmad-o-raft kī mumā-na'at k.; jis jahāz kī nisbat yah shak ho ki ispar koyī chhūt kī bīmārī phailī hai usko samundar ke kanāre se dūr par rahne ke liye majbūr k.

Quarrel, n. 1.—Jhagrā; takrār; qaziya; khafif mār-piṭ yā dhiṅgā-mu-shṭī; gālī-galauj; gul-gupārā; ṭaṭṭā; bakherā; munāqasha; gusse ke sāth takrār; kahā-sunī.

2.—Bigār; dostī kī ṭūṭ jānā; mel kā na rahnā; do shakhsōñ ke darmiyān iḥtilāf-i-fāsh; khaṭpat; chakh; nā-chāqī.

To pick a quarrel—Jang-joyī k.; jān-būjh-kar jhagrā kharā k.; 'amdan qaziya barpā k.; zabardastī kā jhagrā nikālā; jahāñ takrār na ho wahāñ usko qāim k.

Quarrel, v. i. 1.—Zor zor se takrār k.; shor machīkar aur gusse ke sāth jhagrānā; jhagrā yā bakherā k.; gālī-galauj k.; munāqasha k.; āpas meñ bigār khare h.; laṭnā; hāthā-pāyī k.

 Used of two persons, or of a small number. [ittifāq na k.

2.—Be-mel h.; be-joṛ h.; muwāfaqat na r.; sūrat yā haiat meñ

3.—'Aib-joyī k.; lim lagānā; naqs nikālā; dosh d.; harf-gīrī k.

Quarrel, v. t. Laṭ-laṭ ke kisī bāt par majbūr k.; qaziya karke koyī fi'l chār-nā-chār karānā.

To quarrel a man out of his estate or rights—Laṭ-laṭ-ke kisī shakhs ko uskī jāe-dād yā haqqīyat ke chhor dene par majbūr k.; takrār yā bakherā karke kisī shakhs se uskī jāe-dād yā haqqīyat chhurā d.

Quarrelsome, a. Jhagrālū; takrārī; bakherīya; jhagarne aur shor machāne w.; khafif khafif laṭāyion par mālī; jo jald chīḥ-kar laṭne lage; zūd-rānj; tunuk-mizāj.

Quarry, n. Zamīn meñ woh jagah jahāñ se makān wagaira banāne ke liye patthar kāt-kar nikālā jātā hai; patthar kī khān; sangistān.

 Mine generally signifies the pit from which metals and coals are taken. From *quarries* are taken stones for building, as marbles, freestone, **Quarry, v. t.** Patthar kī khān se khod-kar nikālā. [slate, and the like.

To quarry marble—Sang-i-marmar ko uskī khān se khod yā kāt-kar nikālā.

Quarter, 1.—Chār hisson meñ se ek; chauthā hissa; chauthāyī yā chauth; hissa-i-chahārumī; rub'.

2.—Aṭṭhāyīs pound ya'nī chaudah ser kā ek wazn.

A quarter of sugar—Chaudah ser chini.

3.—Ek ton (takhmīnan aṭṭhāyīs man) galle kī chauthāyī.

A quarter of wheat—Ek ton gehūñ kā chauthā hissa.

4.—Kisī chaupāye jānwar kā ek hāth yā ek pair aur woh hisse jo usse lage hon; kisī murde jānwar kā chahārumī hissa jismeñ ek hāth yā ek pair bhī shāmil ho.

 Often used in composition.

5.—Kisī madrasat-i-'ulūm meñ tulabā ke tahsīl kī muddat; sāl kā chauthā hissa ya'nī tū mahīne khawāh kam-o-besh. [mahāl.

6.—Kisī mulk yā shahr kā koyī khās hissa; zil'; muhalla; tola;

7.—Woh maqām jahāñ laṭāyī meñ fauji afsar aur sipāhī ta'ināt

 Chiefly used in the plural. [kiye jāte haiñ.

8.—Woh jagah jahān koyī thore roz tak rahe; 'arizī qiyām kā ma-qām; amn-o-āsāish kī jagah; hifāzat; āram.

Usually in the plural.

9.—Mauqa'-i-munāsib; khās yā munāsib jagah; woh jagah jo mu-qarrar kī-gayī ho; thaharne kī khās jagah.

10.—Dushman se rahm ke sāth bartāw; fath-mand yā fariq-i-gālib kī ri'āyat yā mihrbānī; apne naf' ke liye dushman kī tabāhī se gurez.

Head-quarters—Fauji āfsar-i-ā'lā kā khāima yā dāira-i-daulat.—To give or show quarter to—Larāyī meñ dushman ke mutī' ho—jāue par use bataur qnidi ke rakh l.; hāre dushman ke mār dāine se hāth khāiūch l.; apnā mutī' (tābi'-dār) banā l. [par taqsim k.

Quarter, v. t. 1.—Chār barābar hisson par bāñtnā; chār-hisās-i-musāwī.

2.—Jude jude hisson meñ k.; 'alāhida 'alāhida hisse k.

3.—Hifāzat kī jagah yā khāne-pīne kā sāmān d.; thore 'arse tak rahne kā samān muhaiyā k.; kisi ko hifāzat kī jagah d.

To quarter soldiers—Sipāhiyon ko hifāzat kī jagah meñ r. (unke 'arizī qiyām k. sūz-o-sīmān kar-d).

Quarter, v. i. 1.—Tiknā; firokash h.; utarnā; 'arizī taur par qiyām k.; thore roz ke wāste muqīm h. [chauthā hissa dākhil ho.

Quarterly, a. 1.—Jismeñ hissa-i-chahārumī shāmīl ho; jismeñ sāl kā *Quarterly* seasons—Mausim jismeñ tin tin mahīne shāmīl hōñ.

2.—Jiskā i'āda sāl kī har ek sih-māhī ke khātime par ho; jo sāl meñ tin tin mahīne par huā kare; sih-māha.

Quarterly payments of rent—Tin tin mahīne par kirāye yā lagān kā diyā jānā.

Quarterly, n. Woh kitāb jo sāl kī har ek sih-māhī meñ chhappe; jo kitāb sāl meñ chār bār chhappe. [ke chauthāyī hisse meñ ek martaba.

Quarterly, ad. Sih-māha; sih-māhī sih-māhī; tin tin mahīne par; sāl The returns are made *quarterly*—Naqshe tin tin mahīne par bante haiñ.

Quash, v. t. 1.—Dabā d.; firo k.; ekbārgī bi-l-kul mitā d.

To quash a rebellion—Balwe ko ek bārgī bi-l-kul mitā d. (firo k.). [k.

2.—(Law) Mitā d.; rad mausūkh yā sūqit kar-d.; bātil k.; ka-l- 'adam

To quash a conviction—Tajwiz-i-subūt-i-jurm ko mausūkh (rad) k.

QUASI, (Law) Goyā kī; ek tarah par; kisi khās ma'nī meñ; kisi khās darje tak; kisi chiz kī tarah; kisi shai kī māniud.

Used as a prefix or first member of a compound.

A quasi contract—Mu'ābada-i-zimni; woh fi'l jiskī wajh se ek shakhs kisi dūstre shakhs kā pā-band ho-jāe par un donoñ ke mubain koyī qaul-o-qarār asl meñ na ho.—A quasi argument—Jo kuchh dalil kī shakl par ho yā bataur dalil ke kām meñ lāyā jāe. [ho; jisko ukāyī āti ho.

Queasy, a. 1.—Jisko matli kī bīmāri ho; jiskā jī qai karne ko chāhtā

2.—Tunuk-mizāj; nāzūk-mizāj; mirzā-manish; sukuār. [paidā hōñ.

3.—Jisse tabi'at phir jāe; jisse dil ko ranj ho; jisse taklif-dih khayālāt

A queasy question—Aisā suwāl yā aisā istifsār jisse dil ko ranj pahūnche.

Queen, n. 1.—Bādshāh kī begam; khātūn-i-sultān; rānī.

2.—Malika; sultān; rānī.

Queen-consort—Jo bād-shāh-i-waqt ho uski begam.—*Queen-dowager*—Bādshāh-i-marhūm kī begam.—*Queen-mother*—Bādshāh-i-marhūm kī begam jo sultān yā sultāna-i-'ahd kī māñ bhi ho.—*Queen-regent, or queen-regnant*—Malika jo ba-istihqāq-i-khud hukm-rāñ ho.—*Queen's bench*—Inglistān meñ woh 'adālat jokisi malika kī hayāt meñ Court of Record kahlāti hai.—*Queen's counsel*—Woh

Bāristar (Barrister) log jo sanad-i-Bāristari ke pāne ke ba'd muntakhab ho-
kar shāhi kauhsali (counsel) muqarrar hote haih—*Queen's evidence*—(Law)
Woh sharik-i-jurm jo min-jānib-i-sarkār apne shurakā ke muqābale meñ
gawāh banāyā jātā hai; gawāh-i-sarkārī.

Queer, a. Ma'mūl ke khalāf; kisi 'ajib tarah par ma'mūl ke khalāf; 'ajib-
o-garīb; nādir; anūthā; anokhā; jiske dhang niralē hoñ; niralā; ni-
rālī tarah kā. [kiya jāe.—A queer look—Niralī chitwan.

A queer story—Anūthā bayān; 'ajib bayān; bayān jo ma'mūlī taur par na

Quell, v. t. 1.—Dabānā; firo k.; torñā; band yā mauqūf k.
To quell an insurrection or sedition—Bagāwat yā hangāme ko firo k.

2.—Taskīn d.; takhfif k.; thandhā k.; kam k.

To quell grief—Ranj meñ taskīn d. yā ranj ko kam k.

Quench, v. t. 1.—Bujhānā; thandhā k.; firo k.; sard k.—jaise shu'le
yā āg ko. [d.; nikāl yā bujhā d.; ma'dūm k.

2.—Dūr k.; mitā d.; band k.; takhfif k.; nest-o-nā-būd k.; taskīn

To quench thirst—Pyās bujhā d.; tishnagi raf' kar-d.—To quench love—'Ishq

yā shu'la-i-'ishq ko bujhā d.; muhabbat bāqī na r.

Querulous, a. 1—Jo 'ādatan kisi amr kī shikāyat kiya kare; jo hamesha
kisi bāt kā gila kare; gila-guzār—jaise shakhs. [jāe.

2.—Jisse izhār-i-shikāyat ho; jisse faryād pāyī jāe; jisse gila pāyā

A querulous tone of voice—Āwāz kā woh lahja jisse kisi bāt kī shikāyat

Query, n. Suwāl; istifsār jiskā jawāb matlūb ho. [pāyī jāe.

☞ This word, or its abbreviation (*Qu.* or *Qy.* or the sign ?) is often
put after a word or statement regarded as doubtful.

Quest, n. Talāsh; dhūndh; just jū; joyāyī; khoj.

To rove in quest of a thing—Kisi chiz kī talāsh meñ ghūmnā.

Question, n. 1.—Pūchh-pūchh; suwāl; istifsār; istifhām. [izhār l.

To examine by question and answer—Suwāl-o-jawāb ke zari'e se imtihān yā

2.—Jo kuchh pūchhā jāe; woh bāt jiskā jawāb darkār ho; suwāl;

What is the question? Suwāl kyā hai? Kyā pūchhā jātā hai? [pursish.

3.—Bahs; mubāhasa; munāzara; takrār; zabānī jhagrā.

It is to be put to question—Yah lāt bahs-talab hai.

4.—Woh bāt jiskī nisbat tahqiqāt yā taftish darkār ho; manshā-

i-tahqiqāt yā istifsār; woh bāt jiskī nishat pūchh-pūchh karnā ho;

5.—Shubha; shak; hujjat; takrār; kalām. [amr-i-tahqiqāt-talab.

This story is true beyond all question—Yah bayān bilā-shubha sach hai; is

bayān kī sachāyī meñ kuchh bhī shak nahīn hai.

In question—Jiskī nisbat istif-ār yā bahs pesh ho; jiskī nisbat hujjat hotī ho;

mutanāza'a khwāh mutanāza'a-fih.—The matter or point in question—Amr-i-

mutanāza'a-fih; woh bāt jiskī tahqiqāt yā bahs pesh ho.—Leading question—

Woh suwāl jisse gawāh yā us shakhs ko jisse suwāl pūchhā jāe yah ma'lūm

ho-jāe kī ham-ko fulān jawāb denā chāhiye; nisā suwāl jisse gawāh yā mustaf-

sīrilāh jawāb soch jāe; suwāl-i-ishārī; hidāyati suwāl; suwāl-i-mūsil-i-ila-

l-maqsūd.—Out of the question—Libāz ke qābil nahīn; jispar libāz darkār

na ho; muhāl-i-mutlaq; jo kisi tarah na ho-sake.—Past question—Bilā-

shubha; be-shak; lā-raib; albatta; lā-kalām; be-hujjat.

Question, v. t. 1.—Kisi se koyī bāt suwālāt pūchh kar daryāft k.;
suwālāt ke zari'e se tahqiqāt k. yā izhār l.; kisi se suwāl karke

kuchh pūchhnā. [yaqīn k.

2.—Kisi bāt par shak yā shubha k.; kisi amr kī nisbat dil meñ

3.—I'tibār ke qābil na samajhnā; jāiz tasawwur na k.; mushtabah samajhnā; i'tirāz k.; jarah k. [pāne kī garaz se bāteñ pūchhnā.

Question, v. i. 1.—Ek yā zāid suwāl pūchhuā; pūchh-pāchh k.; jawāb

2.—Suwālāt ke zarī'e se bahs k.; munāzara ba-zarī'a-i-suwālāt k.

Questionable, a. Qābil-i'tirāz; jiskī nisbat shubha yā i'tirāz ho-sake; mashkūk; mashkūk-fih; mushtabah; jispar yaqiu na ho; jiskī nisbat bahs ho-sake.

Quibble, n. Jis amr kī nisbat bahs pesh ho usse gurez; sāf sāf sachchī bāt ke kahne se kanāra-kashī; hila-hawāla yā hila-bāzī; tālmaṭol; bahāna; fitrat; nukta-chīnī; harf-girī.

Quibble, v. i. Amr-i-mutanāza'a-fih yā nafs-i-amr se kisi hile yā fitrat wagaira ke zarī'e se gurez k.; jis bāt kī bahs yā hujjat pesh ho usko bāteñ banā ke tāl d.

Quick, a. 1.—Tez; barrāq; chust-o-chālāk; chust; musta'id.

He is remarkably quick in his motions—Woh apnī harkatoñ meñ nihāyat tez yā chust hai.—He is a man of quick parts—Us shakhs kī samajh-būjh tez hai; woh shakhs liyāqat meñ barrāq hai.

2.—Sust yā āhista nahīn; jo 'ujlat se ho; jo jald ho; tez; 'ājil; jo thore 'arse meñ ho yā wāqī' ho.

To be quick with child—Hamal kī us hālat meñ b. jab larke meñ jān par jāe.

Quick, ad. 1.—Jald; tezi se; shītābī se; 'ujlat se; bilā-tawaqquf.

Run quick—Tez dauro.—Be quick—Jaldi karo; tawaqquf na karo.

2.—Thōpī der meñ; 'arsa-i-qalīl meñ; jald; fauran; bilā-tākhīr.

Go and return quick—Jā aur fauran (thōpī hī der meñ yā jald) phir ā.

Quick n. Jāndār gosht; zī-biss hisse.

Penetrating to the quick—Jo bahut mahsūs ho; jo bhītar (kaleje) tak paīṭh jāe.—Cut to the quick—Jān nikāl liyā.

Quicken, v. t. 1.—Zinda k.; jān dāl d.; jilā d.; murde ko zinda (be-jān ko jān-dār) kar d.; phir se quwwat (quwwat-i-tāza) bakhshuā.

2.—Zinda-dil chust-o-chālāk yā bashshāsh k.; kisi ko ziyāda quwwat d.; tar-o-tāza k.; tez k.; ubhārnā yā bhārkānā; tahrīk d.

3.—Tez k.; tezi yā 'ujlat kā bā'is h.; kisi shai ko aisā kar d. ki usmeñ 'ujlat ā-jāe. [jald jald chale yā ure

To quicken motion or flight—Harakat yā parwāz ko tez kar d.; aisā kar d. ki

Quicken, v. i. 1.—Zinda ho-jānā; jān par jānā; zinda-dil yā barq ho.

2.—Tezi se chalnā; 'ujlat ke sāth harakat k. [jānā.

Quicklime, n. Chūnā jo kankar patthar yā sīp wagaira ko khūb pakā-kar banāyā jāe; barī kā chūnā; patthar kā chūnā; sīp kā chūnā; āhak; tafta. [tawaqquf; bilā-tākhīr; jismeñ der na ho.

Quickly, ad. Jald yā jaldi se; 'ujlat yā tezi se; ba-tā'jil; fauran; bilā-

Quickness, n. 1.—Harakat kī tezi; 'ujlat; rawānī; jaldi; sur'at.

2.—Tezi; chustī; musta'idi; barrāqī.

Quickness of the imagination or wit—Khayāl yā 'aql kī tezi.—His mind had, indeed, great quickness and vigour—Fi-l-haqīqat uski tabī'at meñ barī tezi aur quwwat thi (woh nihāyat barrāq aur qawī yā mazbūt thi).

3.—Hawās kī tezi; hawās-i-khamsa se chizoñ ke fauran ma'lūm

4.—Zāiqe kī tezi; talkhī. [karne kī quwwat.

Quicksighted, a. Tez-nazar; tez-'aql; dekhne yā samajhne meñ tez.

Quick-silver, a. Pārā; simāb; zibaq.

Quicksilvered, a. Jispar pārē aur ṭin ke waraq kī qal'ī ho.

Quicksilvering, *a.* Āyine ke pusht par pāre aur tin ke warnq kī qal'ī.
Quick-witted, *a.* Tez-fahm; 'aql kā tez; hāzir-jawāb; bar-jasta jawāb d. w.
Quiddle, *v. i.* Khafif khafif mashgaloñ meñ waqt sarf yā zāi' k. yā kām
 kī (mufid) bātoñ kī taraf subkī se (ūpar hī se dil se nahīñ) mutawaj-
 jih h. [ham-qīmat shai.]

QUID PRO QUO, [Lat.] Ek shai kī 'iwaz dūsri shai; 'iwaz-mu'āwaza;
Quiescent, *a. i.*—Sākin; gair-mutaharrik; hālat-i-qarār meñ; jumbish
 kartā huā nahīñ. [harrik jism.]

A quiescent body—Koyī jism jo hālat-i-qarār yā sukūn meñ rahe; gair-muta-

2.—Jismeñ josh na ho; jismeñ harakat na ho; jo bharkā na ho;

3.—Gair-malfūz; sākit; jo bolā na jāe. [jismeñ walwala na ho.]

Quiet, *a. i.*—Be-kharkhasha; be-jhanjhat; shor-o-sharāba yā dauga-o-
 fasād se barī; jismeñ kisī tarah kā khalal na ho. [ke sāth jinā.]

A quiet life—Aisi zindagī jismeñ kisī tarah kā jhanjhat na ho; sulh (amn-chain)

Benares is quiet at present—In dinōñ Banāras meñ danga-o-fasād nahīñ hai.

2.—Kisī ko ranj na d. w.; abtarī yā taklīf pida k. w. nahīñ; jo
 shorish barpā na kare; halīm; salīm; narm; mulāīm; garīb; qānī';
 burdbār. [jo hawā ke bā'is mauj-zan (mutalātim yā lahrāta) na ho.]

3.—Sākin; jismeñ hawā kī wajh se harakat paidā na huyī ho;

A quiet atmosphere—Kura-i-bādī jo sākin ho ya'nī hawā zore se na bahī ho.

A quiet sea—Samundar kā sākin rahnā ya'nī hawā kī wajh se uskā mauj-
 zan na h. [khalat yā chher-chhār na kī ho; jo barābar ek tarah par ho.]

4.—(Law) Jismeñ khalal wāqī' na huā ho; jismeñ kisī ne mudā-

The quiet possession or enjoyment of an estate—Kisī haqqiyat par qabza yā ta-
 sarruf bilā mudākhalat-i-alde; kisī jāedād par ek tarah par yā bilā-khalal
 qābiz yā mutasarrif rahnā.

5.—Rotā nahīñ; hāth-pair paṭaktā nahīñ; be-qarār nahīñ.

A quiet child—Laṛkā jo royā na kare; laṛkā jo chup-chāp (qarār se) rahe.

Quiet, *n. i.*—Sukūn; qarār; kisī shai ke mutaharrik na rahne kī hālat.

2.—Dangā-o-fasād yā shor-o-gul kā na rahnā; amn; amn-chain; sulh;
 hifūzat; ārām.

At quiet—Khāmosh; be-shor-o-sharāba; chup-chāp; sulh ke sāth; amn meñ

In quiet—Chup-chāp; chupke se; be kuchh kahe-sune; aisi tarah kī koyī
 na dekhe; be-shor machāye.

Quiet, *v. t. i.*—Harakat ko band kar d.; harakat yā jumbish na karne
 d.; chālne na d.; sākin kar d.; hālat-i-qarār meñ kar d.

2.—Thandhā kar d.; dabā d.; kam kar d.; takhfif k.; firo k.;
 amn kī hālat meñ kar d.; taskīn d.

To quiet the passions—Tabī'at ke joshōñ ko firo k. yā dabā d.—*To quiet pain*
 or grief—Dard yā ranj ko kam yā firo k.—*To quiet disorders*—Bad-nazmiyōñ

ko dafā k.; jo kuchh darhamī-barhamī ho use rafā karke amn qāim kar d.

Quietly, *adv. i.*—Bilā harakat; be hile-dole; hālat-i-sukūn yā qarār meñ.

To lie or sit quietly—Be hile-dole parē yā baithe rahnā.

2.—Be shor-o-sharāba be dauga-o-fasād be jhagra-o-takrār khwāh
 be dhūm-dhām machāye; sulh ke sāth; amn se; chain se.

To live quietly—Chain se rahnā; sulh se zindagī basar k.

3.—Sabr ke sāth; tahammul ke sāth; burdbārī se; be ghabrāye;
 bilā iztirāb; bilā intishār-i-tabī'at.

Men ought to submit quietly to unavoidable evils—Mardoñ ko chāhiye kī un
 balāōñ ko sabr ke sāth sah leñ jo chār-nā-chār ātī haiñ.

4.—Be shor machāye; chupehāp; āhista se; dhīre se; he kuchh kahe-sune; āwāz-i-buland se; begair kuchh bole yā be kuchh khar-bārābat machāye; nīsī tarah ki koyī kuchh yā zarā bhī na dekhe.

He quietly left the room—Woh kamre se chupehāp (āhista) se yā be kuchh kahe-sune) chālā gayā.

Quill, *n.* 1.—Kisī chīṛye kā barā aur mazbūt par jisko bataur qalam

2.—Āla-i-tahrīr; qalam. [wagaira ke kām meñ layēh.

3.—Īkhār-pusht (sāhī) kā kāntā. [lapette haiñ; māsūr; nāecha.

4.—Narkat kā tukrā jismeñ kapra bunne wāle bānā ke liye sūt

To carry a good quill.—Achchhā likhnā; khush-khat likhnā; khush-nawis h.

Quill-driver, *n.* Ahl-i-qalam; muharrir; kātib; khāma-farsā; likhnī-mal.

Quillet, *n.* Bārīkī; nukta; pechīda bāt; uljhāw ki bāt; mugālate ki bāt.

Quilt, *n.* Toshak yā gadda wagaira jo do kapron ke darmiyān ūn rūyī yā dūsri chīz bhar kar si ke banāte haiñ. [garm chīz bhar kar si d.

Quilt, *v. t.* Kisī kapre ke abre aur astar ke bich meñ koyī mulāim aur

A quilted bed-cover—Rūyī wagaira bhari huyī toshak wagaira.—A quilted coat

—Woh duhrā kurtā jismeñ rūyī bhari ho.

Quilting, *n.* Palang-posh; khān-posh wagaira; woh naqsh-o-nigār rakhne wāli chīz jo palang ki toshakon khwāh aur chīz par ūpar se dāl di jāe. [tak rahe; panj-sāla.

Quinquennial, *a.* Jo pāñch baras meñ ek martaba ho khawāh pāñch sāl

A quinquennial settlement—Woh bandobast jo, pāñch baras tak qāim rahe;

bandobast-i-panj-sāla.

Quire, *n.* Disti ya'ni chaubīs takhta kāgaz. [liye chale jānā.

Quit, *v. t.* 1.—Chhor d.; kahiñ se thore roz ke wāste khwāh hamesha ke

“It does not necessarily include the idea of *abandoning* without a qualifying word.” Webster. [khwāh dawām ke liye chhor d.

To quit one's house for an hour, or for ever—Apnā ghar ek ghante ke wāste

2.—Anjām ko pabuñchānā; ākhir tak kar d.; pūrā pūrā kar d.; is tarah par kar d. ki kuchh bāqī na rah jāe; tamām-o-kamāl (bi-i-kul) kard.

3.—Adā k.; wafā k.; kisī shai se khalās yā āzād k.

To quit the debt of gratitude—Bār-i-minnat se khalās (subuk-dosh) k.; kisī kā shukriya adā k.

To quit cost—Mu'āwāza-i-munāsib d.; kharch patānā yā bhar d.; kisī shai ke kharch kā mu'āwaza kar d.; iwaz-mu'āwaza kar d.; fāida baqshnā.—

The cultivation of barren land will not always quit cost—Arāzi-i-shor ki zir'at hamesha fāida-baḡhsh nahiñ hoti; ūsar zamīn ke jotne-bone meñ jo kuchh kharch partā hai woh hamesha usse paṭ nahiñ jātā

To quit scores—Donon pallā barābar kar d.; musāwi k.; mutālabā-i-bāhamī se sāt kar d.; tasfiya-i-hisāb k.; wusul-bāqī barābar kar d.; chukā d.; raf-daf k.

QUITAM, *n.* [Lat.] (Law) Woh istigāsa jo kisī mujrim ki nisbat sarkār aur mukhbīr donon ki taraf se kiya jāe.

Quit-claim, *v. t.* (Law) Kisī shai ki nisbat da'wā chhor d. (da'we se dastbardārī likh-kar dast-bardār h. aur kisī ke haqq-i-mukhālīf aur mu-rajjah ki nisbat apnī zimma-dārī na k.

Quit-claim, *n.* (Law) Da'we se dast-bardārī; dast-bardārī ki dast-āwez; woh wasiqa jiske zarī'e se kisī jāedād ke haqq-o-marāfiq yā kul da'we se dūse ke haq meñ dast-bardārī ki jāe aur dast-bardārī kuninda kisī tarah ki zimma-dārī hīlatan yā sarāhatan apne ūpar na le.

Quite, *ad.* Bi-l-kul; sab; tamām; kulliyatan; pūrā-pūrā; tamām-o-kamāl; sab kā sab; sarāsar yā sar-ba-sar.

The work is not *quite* done—Woh kām bi-l-kul nahīn ho-chukā.—The object is *quite* accomplished—Woh maqsad tamām-o-kamāl pūrā hogayā; woh bāt pūrī hogayi. [zimmī aur koyī khidmat nahīn rahtī.]

Quit-rent, *n.* (*Law*)—Woh zar-i-lagān jiske dē dene par asāmī ke

Quittance, *n.* 1.—Qarz yā dāin se barāt; farig-khatī; sāfi-nāma.

2.—Mu'awaza; badlā; wāpas denā.

Quiver, *n.* Tarkash; j'ba; tiroñ ke rakhne kā khāna.

Quiver, *v. i.* Tharrānā yā thartharānā; kānpnā yā kānpnā; larzāū h.

To *quiver* with fear or with cold—Dar yā sardi se kānpnā (larzāū h.)

QUI VIVE, (kē vēv) (*Fr.*)—

To be on the *qui vive*—Hoahyār rahnā; chaukannā rahnā; khabardār rahnā; chaukās rahnā; bedār rahnā; gūfī na h.

QUO ID, [*Lat.*] Bu-nisbat; ba-libāz; muta'alliq; jab tak.

QUO AD HOC, [*Lat.*] Iski nisbat; is shai-i-khās ki nisbat yā iske muta'alliq.

QUO ANIMO, [*Lat.*] Kisi niyat yā irādē se.

QUOD, [*Lat.*] Kyūnki; woh; jo.

QUO JURE, [*Lat.*] Kis haq se; kis istihqāq ke zari'e se.

QUO MODO, Kis tarah se; kyūnkar; kis tarz par; kis dhang se.

QUONDAM, [*Lat.*] Sābiq kā; pahle kā; jo pahle thā; pahlā.

A *quondam* king or friend—Sābiq kā bādshāh yā dost.

Used adjectively.

Quorum, *n.* Kisi jama'at ke 'uhdadāron yā arākīn se utne 'uhdadār yā rukn jitne se qānūn yā qawā'id-i-jalsa ke mutābiq ba tarz-i-jāiz kār-rawayī ho-sake. [pare; parta; bakhra.]

Quota, *n.* Hissa-i-rasadi; woh hissa yā miqdār jo har ek ke zimmī

Each state was ordered to furnish its *quota* of troops—Har ek riyāsat ko yah hukm diyā gayā ki apne apne hisse ke sipāh de.—Each landholder has paid his *quota* of revenue—Har ek zamindār ne apne apne parte ke mutābiq mālguzārī adā ki.

Quotation, *n.* 1.—Iqtibās; dūsre shakhs ki 'ibarat ki naql k.

2.—Woh 'ibarat jiski naql ki-jāe yā jiskā hawālā diyā jāe; kisi kitāb yā nawishte kā woh hissa jo kisi bāt ki sanad yā tamsil ke liye nām-zad yā pesh kiya-jāe khwāh uskā i'āda ho.

3.—Chīzōñ ki nirkh (unkā bhāv) yā uskā batlānā.

Quote, *v. t.* Kisi musannif ki kitāb ki 'ibarat kā hawālā d.; sanad yā misāl ko liye kisi musannif yā kalām karne wālē ki 'ibarat yā kalām ko batlānā (uskā i'āda k. yā pesh k.)

R.

Race, *n.* Ek mūris-i-ā'lā ki aulād; ek shakhs ki nasl; woh khāndān firqa qaum yā log jinki asl ek ho; nasl; nizhād; kul; bans; khān-dān.

Race, *n.* 1.—Daur; daur meñ taqābul; muqābale ki daur; bāzī ki hār-jit ke liye daur 'ām isse ki pā-piyāda ho khwāh ghore wagaira par; tez-raftārī; jald jald jānā yā chalnā.

2.—Daur yā daura; kisi qism ki harakat yā raftār; kārrowāyī kā tariq; jis silsilo se kisi amr ki koshish ki-jāe; silsila; 'amal; daurān.

The *races*—Ghur-daur kā majma'.

Race, *v. i.* Daurṇā; jald daurnā; hār-jit kī shart lagā-kar daur k.

Race, *v. t.* Daurṇā; tezi se chalānā.

[k.; aīṇṭhnā.

Rack, *v. t. 1.*—Phailānā yā khaiṇchnā; zor yā shiddat se phailānā; jabr

2.—Shikanje yā pahīye par khaiṇchnā; us āle se taklif pahuṇchānā
jis se āzā aur badān ke jor khīṇch uṭheṇ. [(sadmā-i-qalbī pahuṇchānā).

3.—Sakht taklif d.; 'aziyat pahuṇchānā; nihāyat hī dīl dukhānā;

4.—Jabr-sitānī se tang.k.; khālī kar d.; kuchh na chhornā.

Rack, *n. 1.*—Shikanja; woh āla-i-izā-rasānī jispar hīlat-i-istifsār meṇ
muḥjrimōn yā mushtabah shakhsoṇ ke jism ko āhista āhista phailā
ke yuhān tak khaiṇchte hain kī bā'z waqt haddiyān jor se khasak
jāti hain. Yāh āla muḥjrimōn se jabriya iqār karāne ke liye musta'.

2.—Kisī shai ke phailāne kā koyī āla.

[mal hotā hai.

3.—Pāiṭh wagaira jispar chīzeṇ tartīb se rakkhī jāen.

Used in composition; as, a clothes rack, a bottle rack, and the
like. [ke khilāne ke liye sūkhī ghās rakkhī jāti hai.

4.—Khule muṇh kā lakṛī kā bartan jismeṇ ghorōn aur maweshiyōn
To put to the rack—Barī taklif pahuṇchānā; sakht izā d.; bahut hī dukh d.

Rack, *n.*

Rack and ruin—Pūrī tabāhī; barbādī; tahs-nahs; zawāl-i-kāmil (Colloquial)

To go to rack—Talaḥ ho-jānā; zāl yā barbād ho-jūnā; garat yā tabāhī ho-
jānā (Colloquial).

Rack-rent, *n.* Sālāna lagān jo hadd-i-gāyat yā apnī pūrī ta'dād ko
pahuṇchā diyā gayā ho; intihā kā kirāya; sangīn jam'.

Radiance,

Radiancy, } *n.* Chamak; damak; raushnī; tajallī; jot; prakāsh.

Radiant, *a.* Jisse shu'ā yā kirneṇ phūṭeṇ; raushan; munawwar;
darakhshān; tāb-dār; chamak-dār.

Radical, *a.* Aslī; jar bunyād yā intihā tak pahuṇohne w.; tamām-o-
kamāl; pūrā-pūrā; jismeṇ kuchh chhūṭ na jāe; intihāyī; gāyī; kāmil.

Radically, *adv.* Asl meṇ; usūl meṇ; bunyād (jar) hī se; fī-aslihī.

A system radically wrong—Usūl yā silsila jiskī bunyād hī galat ho

Rag, *n. 1.*—Chitharā; phaṭā-chiṭā kaprā; lattā; dhajjī; ṭukrā; reza;
paiwand. [maili-kuchaili poshāk.

2.—(pl.) Phaṭe-purāne kapre; gudṛī gūdar yā gūdrā; kharqā;
In rags—Phaṭe-chiṭe kapre pahne huye; kharqā-posh; gudṛī lapete huye.

Rage, *n. 1.*—Shiddat; sakhtī; tezi; tundi; kisī taklif-dih shai kī barī
sakhtī yā shiddat. [pyūs kī sakhtī yā shiddat.

The rage of pain—Dard kī shiddat.—The rage of hunger or thirst—Bhūkh yā

2.—Sakht gussa; gazab; qahr; kop; gussa jiske bardāsht kī tāb
na lāyī jā sake; woh taish kī kaifiyat jismeṇ insān sakht sakht bā-
teṇ kabe tarah tarah kī sūrat banāye yā josh-o-kharosh meṇ āye.

3.—Barī shiddat; sakhtī; barā josh-o-kharosh—jaise tūfān kā;
gazab-nākī. [ārzū.

4.—Kisī shai kā kamāl shauq; kisī chiz kī barī hī tamaunā yā
The rage for money—Rupaye-paise kī barī hī khwābīsh.

5.—Woh shai jiskī barī tamaunā ho; jis shai kī just-jū yā pairawī
be-had yā nā-munāsib shauq ke sāth kī-jāe.

Rage, *v. i.* 1.—Gusse se jal-bhun ke kabāb h.; gazab-nāk h.; gusse se
qahr meṇ ānā; āg-babūlā h.; lāl-pilā h.; sakht taish meṇ ānā.

- 2.—Gusse mein ā-kar shor-o-sharāba machānā; tundi se chalnā; shiddat se harakat mein ānā.
- 3.—'Umūman phail-jānā; 'ālam-gīr ho-jānā; phail-kar halāk k.
- Ragged, *a.* 1.—Jo phat ke yā ragar khā-kar tukre tukre ho-jāe; phatā-chitā; jiske latte nikal āye hon; jo purze-purze ho-gayā ho—jaise koyī
- 2.—Uñchā-nichā; nā-hamwār; nisheb-o-farāz. [purānā kaprā.
- 3.—Chithre pahne huye; gudri lapete huye—jaise koyī shakhs.
- Rail, *n.* 1.—Lakri yā lohe wagaira kā jangla; katarā yā kath-gharā.
- 2.—Lohe kā chhar jispar gariyon ke pahiye dhalakto chalte hai.
- By rail—Sarak-i-āhanī se; rel par.
- Rail, *v. t.* Jangla lagānā; kath-gharā yā katarā lagānā; lakri yā lohe ke chharon se gherā. [lā'nat-malāmat k.; gāliyān d.
- Rail, *v. i.* Kalimāt-i-sakht aur dushnām-āmez kahnā; sakht-sust kahnā; Followed by *at* or *against*.
- Railing, *n.* Jangla; kath-gharā yā katarā; gherā.
- Railery, *n.* Tamaskhur yā hajw-i-malih; hansī-thatthā; dillagi kī bāten; maskharagi kī bāten; zarāfat.
- Railroad, } *n.* Lohe kī sarak; sarak-i-āhanī; rel kī sarak. [(vastra).
- Railway, }
- Raiment, *n.* 'Umūman pahinne ke kapre; poshish; kapre-latte; bastra
- Food and raiment—Khānā-kapra; roti-kapra; khurish wa poshish.
- Rain, *v. i.* 1.—Barasnā; taqātur h.; tarashshuh h.; pāni parnā.
- It rains—Mein barastā (partā) hai; pāni barastā (partā) hai; bārish hoti hai.
- 2.—Tapaknā; bahnā; jāri h. [kī ānkhen a-shk-bār thiin.
- Tears rained from their eyes—Unki ānkhoñ se āsū tapakte the (jāri the); un-
- Rain, *n.* Mein; bārish; bārān; barkhā.
- The rains—Barāt; fasl-i-bārān; bārish ke dīn; barshkāl.
- Rain-fall, *n.* Bārish; mein kā barasnā; pāni jo barse.
- Rain-water, *n.* Āb-i-bārān; mein kā pāni. [hoti ho.
- Rainy, *a.* Jab mein ifrāt se barse; jab pāni barastā ho; jab bārish
- Raise, *v. t.* 1.—Uthānā—jaise patthar yā bojh khwāh aur koyī shai jo
- 2.—Sīdhā khayā k.—jaise mastūl. [niche rakhi yā leṭāyi ho.
- 3.—Kharā k.; banānā; bunyād par qāim aur ikatthā k.
- To raise the frame of a house—Makān kī dhāncha khayā k.
- 4.—Ta'mir k.; banānā—jaise diwār wagaira.
- 5.—Paidā k.; ikatthā k.; mujtam' k. [paidā yā ikatthā k.
- To raise a great estate out of small profits—Khasīf manā' se bari mā'ishat
- 6.—Barhānā; buzurgi d.; pastī se balandī ko pahunchānā; pāya buland k.; taraqqī d.; rutba yā 'izzat barhānā.
- 7.—Barhānā; ziyāda kar-d.—jaise māliyat yā qīmat. [karke karānā.
- 8.—Josh mein lānā; barpā k.; ubhārnā; bar-angekhta k.; tahrīk
- 9.—Jagānā; bedār k.; uṭhānā.
- 10.—Quwwat barhānā; aur qawī k.; sustī dūr kar-ke tāqat d.
- 11.—Wujūd d.; hastī mein lānā; murde se zinda k.; jān dālnā; jilānā.
- 12.—Ijād k. aur phailānā; uṭānā; nikālānā; mushtahar k. jaise
- 13.—Karnā yā machānā jaise shor-o-gul. [khabar wagaira.
- 14.—Zor se kahnā; baland āwāz se kahnā; shor ke sāth kahnā.
- 15.—Ikatthā k.; wusūl yā tahsīl k.; jam' k.; yak-jā k.; mujtam' k.; farāham k.; baham pahunchānā; sarmāya baham pahunchānā.

- 16.—Ikattā k.; jam' k.; naukar r.; mulāzamat meñ dākhl k.
 17.—Paidā k.; upjānā—jaise galla.
 18.—Uṭhānā—jaise khamīr se.
 19.—Josh meñ lānā jaise tabī'at ko; tāza quwwat d.; zinda-dil k.
 20.—(Law) Paidā yā qāim k.—jaise kisi shai kā isti'māl.
 21.—Shiddat yā sakhtī ko ziyāda k.; aur tez (shadīd) k.
To raise a siege—Muhāsara uṭhānā; jo fauj kisi jagah ko ghære ho use wahāñ se uṭhā l. aur muhāsara ke zarī'e se us jagah ke lene ki koshish se bāz-ānā yā dast-kash h.
- Rally, v. t.** Jo fauj muntashar yā pareshān ho-gayī ho use yak-jā karke sudhār d.; phir jam' k.; phir ikattā k.
- Rally, v. i. 1.**—Silsile yā qā'ide se ho-jānā; phir tartīb se ho-jānā jaise un sipāhiyōñ kā jo pareshān kar-diye khwāh bhagā diye gaye hoñ; jam' h.; ikattā h.; baṭurnā. [sibhat h. yā pānā.
 2.—Zail-shuda quwwat kā phir ānā (hāsil h.); phir se tāqat ānā;
Rally, v. t. Thaṭṭhā yā la'n-ta'n k.; zarāfat yā hajw-i-malih k.; thaṭṭhā mārñā; āwāza pheñkñā.
- Ram, v. t. 1.**—Thasnā yā ṭhūsnā; zor karke bharnā; dabā kuchal yā dhañsā ke bharnā; gaz se bharnā; mogre yā durmaṭ se bharnā.
- Ramble, v. i.** Be-gair kisi manshā-i-khās ke pā-piyāda ghūmuā ghore par sawār ho-kar phirñā yā kashtī wagaira par jā-ba-jā ānā-jānā; jagah jagah jānā; āwāra ghūmnā; harza-gardi k.; chāroñ taraf phirā k.; mārā phirñā; bhaṭkā phirñā.
- Ramble, n.** Be-gair kisi manshā yā kār-i-khās ke jā-ba-jā ghūmte phirñā; sair jo mahz tafrihan kī-jāe; gul-gasht; jidhar chāhnā yūñhiñ sair ke liye nikal jānā. [(bachāw yā ār) ho.
- Rampart, n. 1.**—Jisse hamle se hifāzat rahe; woh shai jisse muhāfazat
 2.—Qal'e kī diwār; shahr-panāh; fasil. [ho; karwā; ubsā; ausā.
- Rancid, a.** Jiskī mahak baṛī tez ho; jismeñ baṛī jhār ho; jiskī bū karī
- Rancour, n.** Nihāyat hī (gāyat darje kī) khusūmat yā 'adāwat; dushmanī jisne dil meñ baṛī jagah kī ho; dili 'adāwat; khusūmat-i-shadīd.
- Rancorous, a.** Khusūmat-i-shadīd se bharā huā; jisse baṛī dushmanī zāhir ho; isqadar kine se bharā huā ki woh miṭ na sake; jismeñ baṛī hī 'adāwat pāyī jāe. [qā'idagī yā be-tartībī; ittifaq.
- Random, n.** Be ṭhaur-ṭhikāne kī gardish yā rāh jo be-ṭhaur ho; be-
At random—Ittifaqī; be-ṭhaur-ṭhikāne; atkal-pachchū; bilā lihāz kisi tariq-i-mu'ayan yā amr-i-khās ke.
- Random, a.** Jo atkal-pachchū ho; jo be ṭhaur-ṭhikāne kiya jāe; jo pahle se samajh-būjh ke na ho; ittifaq par chhūṭā huā (ittifaqī); jo koyī bāt dil meñ pahle se ṭhān ke na kiya jāe.
- Range, v. t. 1.**—Saf-bandī k.; qatār kī qatār kharā k.; parā bāndhuā yā jamānā; silsile se qāim k.; kisi khās jānib kar d. (qāim k.)
 2.—Bā-qā'ida tartīb d.; qism-wār yā silsila-wār r.
 3.—Kisi maqām par ghūmnā; kahīñ gasht k. yā guzarnā.
 4.—Kanāre kanāre yā nazdik nazdik barābar chalnā. [ghūmnā.
- Range, v. i. 1.**—Āwāra phirñā; idhar-udhar ghūmnā; be-ṭhaur-ṭhikāne
 2.—Palle yā ṭappe par jānā; barābar nikal jānā.
 3.—Kisi khās samṭ meñ wāqī' h.; ek hī samṭ r.; mutawāzī h.; ek hī khat yā sīt meñ h.; ek sūt meñ h.

4.—Kanāre yā pās se guzarnā.

☞ With *along*.

[hī sīt yā sūt meñ hoñ.

Range, n. 1.—Qatār; silsila; saf; pangtī; pāntī; bahut sī chizeñ jo ek

2.—Gash; sair; idhar-udhar ānā-jānā (ghūmnā-phirnā). [dast-ras.

3.—Wus'at; phuilāw; guñjāish; qābiliyat; iqtidār; rasāyī; pahuñch;

4.—Dehāt meñ woh maiddān jahāñ maweshī ghūm-phir ke chareñ.

Rank, n. 1.—Qatār; saf; silsila; pangtī. [qatār kī qatār khare hoñ.

2.—Sipāhiyon kī saf; parā; faujī sipāhī jo barābar yā pahlū-ba- pahlū

3.—Darja; rutba; mansab—jaise burri yā bahri faujī afsaron kā.

4.—Tabqa; qism; darja.

5.—Qadr; manzilat; buzurgī; haisiyat; darja; rutba; sifat.

6.—'Āli martaba; barā darja; logon meñ barī qadr-o-manzilat; pāya-i-baland; raf'at; barā nām-o-nishān.

To take rank of—Kisi par fauqiyat r.; dūre ke ūpar jagah pāne kā istihqāq r.

Rank, v. t. 1.—Barābar pahlū-ba pahlū yā qatār kī qatār r. [qāim r.

2.—Kisi khās qism darje yā tabqa meñ r.; kisi khās darje meñ

3.—Tartīb d.; silsila-wār r.; qā'ide ke mutābiq murattab k.

Rank, v. t. 1.—Kisi khās darje qism silsilo yā hisse meñ rakkhā yā tartīb diyā jānā; rakkhā jānā.

2.—Hum-darja yā ham-rutba h.; ham-palla samjhā jānā; kisi kā ham-sar mutasawwar h.; dūre ke barābar qābil-i-iltifāt tasawwur kiya jānā; waq'at r. [numū.

Rank, a. 1.—Jo khūb barh yā nikal āwe—jaise ghās waghira; kasīru-l-

2.—Darja-i-'ālā kā; barā hī; bahut hī; shiddat se; shadīd; nihāyat hī; jo i'tidāl se tajāwuz kar-jāe.

3.—Qawī; mazbūt; jo chhūṛāne se na chhūṛe.

To take a rank hold—Barī yā mazbūt pakar pakarā.

4.—Jismeñ quwwat-i-paidāwār bahut ho; jismeñ fasl kasrat se paidā ho; barī upjāñ—jaise zamīn; bahut hī zar-khez; ser-hāsil.

5.—Jiskī bū barī tez ho; karwā; talkh.

Rankly, ad. Barī numū ke sāth; zor se; shiddat se; bahut hī.

Ransack, v. t. 1.—Lūṭnā; bi-l-kul lūṭ-pāṭ l.; tākht-o-tārāj k.; isqadar lūṭ l. kī kuchh na rah jāe.

2.—Khūb dhnādnā; kisi jagah meñ jā-kar uske har ek hisse ko dekhnā; kisi shai ko har juzw ko dekhnā-bhālnā. [nūzādī; najūt.

Ransom, n. 1.—Qaid gulāmī yā dushman ko qabze se rihāyī; makhlasī;

2.—Jo kuchh rupaye-paise qaidī kī rihāyī yā us māl-o-asbāb ko chhūṛāne ke liye diye jāen jo ganīm ko qabze meñ ā-gayā ho; jo kuchh qaidī ke chhūṛāne ke liye diyā jāe; dushman ko qabze se māl-o-matā' kī wāpasi kī garaz se jo kuchh denā pare; qaid se rihāyī pāne khwāh ta'zir se barānt hāsil karne yā māl-o-matā' ko zabtī se bachāne ke liye jo kuchh diyā jāe.

3.—(Law) Jo kuchh rupaye kisi bare mujrim ke jurm kī mu'āfi aur uskī makhlasī ke liye diye jāen; woh jurmāna jo sazā-i-jismānī ke 'iwaz meñ diyā jāe; khūn-bahā; fidya; diyat.

Ransom, v. t. Jisqadar tai pāye woh dekar kisi qaidī ko qaid se yā mujrim ko sazā se khwāh māl-o-matā' ko zabtī se bachānā; chhūṛānā; najūt hāsil k.; khūn-bahā yā fidya dekar chhūṛānā.

Rap, v. i. Khatkhatānā; dastak d.

To rap on the door—Darwāza khaṭkhaṭānā (uspār dastak d.).

Rap, *v. t.* Khaṭkhaṭānā; dastak d.

To rap out—Yakāyak zor se kah d.; dhar se bol uṭhānā.

Rap, *v. t.* 1.—Chhīn l.; lekar rāhī h. (chal d.).

2.—Dil yā khayālāt ko jazb kar-l.; be-khud banā d. yā be-khudi meñ dāl d.; khushī ke māre apne jāme meñ rahne na d.

To rap and rend—Dhar-pakar ke jo kuchh ho chhīn l.; takht-o-tarāj k.; hamla kar ke lūṭ-pāṭ l.; chhīn-chhān l.

Rapacious, *a.* 1.—Lūṭerā; gārat-gar; jo mār-piṭ kar-ke chhīn-chhān lene kā 'adī yā uspar māil ho; jabriya le-lene w.

2.—Jo khāne ke liye pakar liyā kare; jo shikār kar-ke ya'nī dūsre jānwaroñ ko pakar ke khāyā kare—jaise jānwar. [(chhīn) kar.

Rapaciously, *ad.* Gārat-garī se; lūṭ-pāṭ ke; mār-piṭ ke zabar-dastī le

Rapaciousness, *n.* Gārat-garī; lūṭ-pāṭ yā jabriya le-lene par tabī'at kā mailān; zor-o-zulm se le-lene kī ragbat. [ādāt.

Rapacity, *n.* 1.—Gārat-garī; sakht-giri; lūṭerā-pan; lūṭ-mār karne kī

2.—Bilā lihāz i-insāf jāur-o-zulm ke sāth le-lenā; pāne kī lālch jo had se ziyāda ho; gāyat darje kī tam'. [mujāma'at.

Rape, *n.* (Law) Zinā-bi-l-jabr; kisī 'aurat ke sāth uskī marzī ke khilāf

Rapid, *a.* 1.—Bahut hī subuk-raw; tez; jo jald jald harakat kare (chale)

A rapid flight—Tez-parwāzī—A rapid motion—Tez harakat. [paiham h. w.

2.—Jald jald barhne w.; 'ujlat ke sāth taraqqī k. w.; jald jald

Rapid growth—Bārḥ (taraqqī yā bālidagi) jo jald jald ho.—Rapid recurrence—

Kisī shai kā 'ujlat ke sāth mutawātir wāqī' h.

3.—Jiske muñh se kalām jald jald nikleñ.

A rapid speaker—Tez-kalām.

Rapidity, *n.* Tezī; 'ujlat; rawānī; jald jald barhnā.

Rapidly, *ad.* Tez yā tezi se; barī 'ujlat yā tez-rawī se; bahut jald jald;

jhaṭ-paṭ; jharājhar. [chal d.

Rapine, *n.* 1.—Lūṭ; lūṭ-pāṭ; gārat-garī; chīzoñ kā zabardastī se lekar

2.—Mār-piṭ; zor-o-zulm; ta'addī; zabardastī.

Rapture, *n.* Be-khudi jo khushī kī wajh se ho; wajd; hāl; khushī kī shiddat; gāyat darje kī khushī; aisi khushī kī ādmī phulā na samāe

(jāme se bāhar ho-jāe). [latīf.

Rare, *a.* 1.—Jiske ajzā bahut judā judā hoñ; ghanā nahīn; patlā; raqīq;

2.—Jo kuchh kuchh jā-ba-jā ho; muntashar. [ma'mūlī; turfa.

3.—Jo aksar na huā kare; jo shāz ho; jo ma'mūlī na ho (gair-

4.—Ma'mūl se barh-kar 'umda; isqadar 'umda kī shāz mile; nā-

dir; kam-yāb; anūṭhā; anokhā; nirālā; tuhfā; 'ajīb.

Rarely, *ad.* Shāz; shāz-o-nādir; aksar nahīn; kam; kam-tar.

Rareness, *n.* 1.—Patlā-pan; riqqat; latāfat.

2.—Gair-ma'mūlī h.; aksar wuqū' meñ na ānā (na honā).

3.—Kam-yābī; waq'at jo uskī qillat kī wajh se kisī shai ko hāsil

Rarity, *n.* 1.—Riqqat; latāfat; patlā-pan. [ho; nudrat; tuhfagī.

2.—Kam milnā yā wāqī' h.; ma'mūlī taur par yā ma'mūlī taur kā

na h.; aksar na huā karnā; anūṭhā-pan; anokhā-pan.

3.—Jo shai kam-yāb ho; koyī nādir shai; woh shai jiskī qadr uske

kam milne kī wajh se ho; anūṭhī (nirālī qism kī) chīz.

Rascal, n. Jo shakhs dhokā de aur bad-diyānati kare; dagā-bāz; pāji; nā-bakār. [and indicating less enormity or guilt than *villain*.] *Webster*.

“Especially applied to men and boys guilty of the lesser crimes,
Rascality, n. Zalil qism kī dagā-bāzī yā bad-diyānati; fareb jo kamīnagī ke sāth kiya jāe; pāji-pan.

Rash, a. 1.—'Ujlat ke sāth mashwara d. w. yā kār-rawāyī k. w.; jald-bāz; ta'jil-kār; begair achchhī tarah soche-bichāre aur be-ihitiyātī ke sāth koyī bāt thān l. w. yā koyī kām kar-guzarne w.—jaise shakhs.

2.—Jo nā-munāsib 'ujlat ke sāth yā begair khūb soche-bichāre kahā yā kiya jāe. (measures—Tadbireh jinko koyī bārī 'ujlat ke sāth kar-guzre.

Rash words—Bāteñ jo be khūb soche-bichāre yā jhatpat kah di jāen—*Rash Rashly, ad.* 'Ujlat ke sāth; be khūb soche-bichāre; jaldi se; begair achchhī tarah samjhe-būjhe; utāwālī se; be-dhārak.

Rashness, n. Kisi irāde ke karne yā kisi kām kā bīrā utāhane meñ nā-munāsib 'ujlat; utāwālī; 'ujlat jo be-samjhe-būjhe kī-jāe; be-wuqūfī ke sāth khatre se na dārnā; begair achchhī tarah soche-bichāre kuchh

Rat, n. Chūhā; mūsh; mūsā. [kar-baitḥnā.

To smell a rat—Bad-gumān yā bad-zan h.; shubha k. yā r.; shubhe kī wājḥ se chāukannā rahnā. [sharḥ se ho-sake

Ratable, a. 1.—Qābil-i-tashkḥīs-i-qīmat; jispar tashkḥīs-i-mālīyat kisi

2.—Jispar qānūn ke rū se mahsūl lag-sake yā lagāyā gayā ho.

3.—Parte ke mutābiq; hissa-i-rasadi ke mutābiq.

Ratably, ad. Jitnā partā pare; jitnā hissa-i-rasadi ho; partā baitḥāl yā lagā-ke; hissa-i-rasadi ke mutābiq.

Rate, n. 1.—Woh andāz jisse kisi shai ke miqdār yā uskī mālīyat kī tashkḥīs kī-jāe; kisi shai kī qīmat yā ta'dād jo mu'ayau ho; sharḥ; dar; hisāb; bhāw; nirkh.

2.—Darja; hisāb; jisqadar koyī kām kiya jāe.

3.—Mahsūl jo kisi shai par uskī āmadani yā mālīyat ke ītibār se ba-hukm-i-hākim 'awām se uske isti'māl kī nisbat liya jāe.

4.—Kamī-beshī jo chaubīs ghantō meñ dharam gharī kī chāl meñ ho ya'nī uske tez yā sust chalne se aslī waqt meñ ho.

At any rate—Ba-har-hāl; jo kuchh kī ho; kuchh hī ho; har sūrat meñ; khair.—

At this or that rate—Is yā us hisāb se; itnā yā utnā; isqadar yā usqadar.

Rate, v. t. Tashkḥīs-i-qīmat k.; andāza k.; shumār k.; kisi shai kī waq'at yā 'umdagī daryāft k. [chashm-numāyī k.; khūb dāitḥnā.

Rate, v. t. Zor se jhirkī d.; la'nat-malāmat k.; zījr-o-taubīkh k.; sakht

Rateable, a. See Ratable.

Rate-payer, n. Mahsūl d. w.

Rather, ad. 1.—Ziyāda-tar khushī yā ragbat se; ba-nisbat ek shai ke dūsri shai ko murajjah samajh-kar; ek shai ko muqābale meñ dūsri shai ko pahle hī se pasand karke.

2.—Kisi shai ke bar-khilāf; kisi amr ke bar-aks; jo kuchh mazkūr ho-chukā ho uske khilāf; balkī.

3.—Kisiqadar; kuchh; wāqī'i go qat'i taur par nahīn; bi-l-kul nahīn par kisiqadar to sahī.

4.—Ziyāda-tar munāsabat ke sāth; ziyāda-tar sihhat ke sāth.

The rather—Ziyāda-tar 'ujlat ke sāth; ziyāda-tar is sabab se; khusūsan; 'ala-l-khusūs; ziyāda-tar ma'qūl wājḥ se; wājḥ-i-khūs ke bū'is.—*Would rather, or*

had rather—Is muhāware ke yah ma'nī hote hai ki mutakallim fulāū shai ko kisi dūsrī shai par tarjih detā hai (usko usse achchhā samajhtā hai).

☞ “This phrase (*had rather*) may have been originally, ‘I’d rather,’ for *I would rather*, and the contraction afterward mistaken for *had*—Correct speakers and writers generally use *would* in all such phrases; *I would rather*, I prefer; I desire in preference.” *Webster*.

Ratification, *n.* Manzūr k. yā manzūr h.; manzūri; dūstre ke fi'l ko man-zūr k. aur jāiz qarār d.; tasdiq; istihkām; istiqrār; tausiq.

Ratify, *v. t.* Pasand aur manzūr k.; jāiz thahrānā (gardāunā yā qarār d.); qāim-o-barqarār r.; mustahkam k.; pakkā kar d.; kisi kār-pardāz yā mulāzim ke fi'l ko tasdiq k. (yah kahnā ki uskā fulān fi'l jāiz aur

Ratio, *n.* Andāza; miqdār; darja; nisbat; munāsabat. [durust hai].

Ration, *n.* Khāne-pīne ki chizon ki miqdār-i-mu'āyan jo sipāhiyon ko fauj meñ di-jāti hai aur usmeñ ghoron kā dāna ghās wagaira bhī

Rational, *a. l.*—‘Aql-mansūb; ‘aqlī; ma’qūl. [shāmīl hai].

2.—Zi-‘aql; sāhib-i-‘aql; jisko quwwat-i-mudrika (idrāk) hāsil ho; nātiq; mutlaq uahīn.

3.—Jo khilāf-i-‘aql na ho; behūda wāhiyāt fuzūl be-wuqūfānā yā khayālī wagaira nahīn—jaise koyī fi'l wagaira; ‘āqil; jo ‘aql ke khilāf ‘amal na kare—jaise shakhs.

Rationally, *ad.* ‘Aqlan; ‘aql ke mutābiq; ma’qūliyat ke sāth.

Rattan, [written also *ratán*] *n.* Bed; beñt yā bet. Beñt ki chhari.

Ravage, *n.* Barbādī; tabāhi; wirānī; tabāhi jo insān yā haiwānāt ke zor-o-zulm yā qudratī sababon se ho; gārat-garī; jo barbādī lūt-mār yā kisi aur qism ki shiddat ki wajah se ho.

Ravage, *v. t.* Jaur-o-zulm se barbād k.; jabr-o-qahr se gārat k.; wirān yā tabāh kar-d.; gārat yā tahs-nahs kar-d.; lūt-pāt l.; khāk-siyāh kar-d.; ujār d. [hūda baknā; bāwlā h.; diwāna h.; pāgal ho-jānā.

Rave, *v. i.* Fātiru-l-‘aql ho-jānā; dimāg meñ khālāl par jānā; be-

Ravel, *v. t.* Kisi chiz ke bal yā pech ko khol d.; kisi shai ki aīnthan ko khol d.; jo shai buni yā girah di ho uski bunāwat yā girahon ko khol d.; suljhā d.; khol d. [bal yā pech kā miṭ jānā.

Ravel, *v. i.* Khul jānā; sulajh jānā; bunāwat yā girahon kā khul jānā;

Raving, *ppr. or a.* Shorīda-sar; diwāna; bāwlā; pareshān-khātir.

Ravishly, *ad.* Shorīda-sarī se; barī walshat ke sāth; pareshānī se.

Ravish, *v. t. l.*—Ba-zor (zabardastī se) chhīn-kar ohāl d.; zabar-dastī se chhīn l.; jabriya le-l. [meñ lānā; dil-rubāyi k.; mau har l.

2.—Māre khushī ke jāme se bāhar kar d.; be-khud banā d.; wajd

3.—Kisi ‘aurat ke sāth khilāf-i-marzī uske jabriya sulbat k.; zinā-bi-l-jabr k.; zabardastī se bigārnā kharāb k. yā be-hurmat k.

Ravishment, *n. l.*—Zabar-dastī se yā bilā razāmandī ke le-bhāgnā; bhagā le-jānā—jaise larkeñ ko unko wālidain ke qabze se nā-bālig ko uske walī se yā zauja ko uske shauhar se.

2.—Be-khudī; gāyat darje ki khushī; shādī-marg.

3.—Zinā-bi-l-jabr; zabar-dastī se kisi ‘aurat ki hurmat le-l.

Raw, *a. l.*—Jiski aslī hālat tabdīl na hui ho; be-pakā huā; jo garmī pahūchā ke khāne ke lāiq na kar diyā gayā ho; kābichā; khām; nā-rasīda; jo apnī aslī hī hālat meñ ho. [rasīda.

Raw meat—Be-pakāyā (kachchā) gosht.—*Raw fruit*—Kachchā phal; mewa-i-nā-

2.—Nā-āzmūda-kār; nā-tajriba-kār; nayā; pakkā (puḡhta-kār) nahīn; anārī—jaise ādmī (shakhs).

3.—Nayā; be-āzmāyā-huā; jiskā imtihān na huā ho. [na ho-chukā ho].
A raw trick—Koyī mākṛ kī bāt jo nayī nayī ijād buyī ho (jiskā imtihān pahle

4.—Sard; ṭhandhā; isqadar ṭhandhā aur martūb kī nā-guwār ho—

5.—Be-kātā yā be-baṭā. [jaise dīn hawā yā mausim.

Raw silk or cotton—Be-baṭā resham yā be-kātī rūyī.

6.—Jismen āmezish (milāwat) na ho—jaise sharāb.

7.—Be-galājī aur chhānī huyī—jaise charbī.

8.—Be-sijhāyā huā—jaise chamṛā.

9.—Jispar se chamṛā (post) nikal yā chhil gayā ho—jaise zaḡhm.

Ray, n. 1.—Kiran; shu'ā'; jot; partaw.

2.—'Aql kī raushnī; fahm; basārat; nazar; samajh; samajh-būjh.

Raze, v. t. 1.—Jar se ulaṭ d.; zer-o-zabar kar-d.; ḡhā d.; mismār k.; munhadim k.

2.—Nest-o-nā-būd k.; istisāl k.; jar se ukhār d.; gārat kar-d.

Reach, v. t. 1.—Phailānā; nikālānā; pasārnā.

2.—Hāth phailā ke d.; hāth se d.; dast-ba-dast-(hāthoñ-hāth) d.

To reach one a book—Hāth phailā ke kitāb kisī ko d.

3.—Hāth phailāne par pānā; hāth khwāh kisī aur shai ke phailāne se jo hāth men ho kisī dūsarī shai ko chhū pānā. [chhū saktā.

I can not reach the object with my cane—Maiñ us chiz ko apne beñt se nahīñ

4.—Kisī par asar pahuñchānā; ghusnā; paṭhnā; kisī shai tak isqadar phailnā ki usko apne men shāmil kar l.; kisī ke ma'nī matlab yā maushā ko pahuñchuā.

5.—Kisī maqām yā jagah tak phailnā; chhū l.

6.—Pahuñchnā; hāth āwā; milnā; kahīñ yā kisī ke pās ānā.

7.—Koshish mihnāt yā tahsīl ke zar'e se koyī shai hāsīl k.; hāsīl k.; pānā; kisī qism kī koshish se kisī bāt ko pahuñchuā.

Reach, v. i. 1.—Hāth phailānā. [hāth-pair mārñā.

2.—Kisī shai ke hāsīl karne kī koshish k.; kisī bāt ke pāne ke liye

3.—Waqt wagaira ke i'tibār se phail-kar kisī dūsarī shai tak pahuñchnā usko hāsīl k. yā uske barābar h. [shish k.

To reach after or at—Kisī shai tak dast-ras hāsīl karne yā uske pāne kī ko-

Reach, n. 1.—Phailānā yā phailāw; wus'at; hāth wagaira phailā ke chhū lene kī salāhiyat [tāqat; maqdūr; haiyiz-i-iqtidār.

2.—Iqtidār; qudrat; dast-ras; bas; pahuñch; daur; iḡhtiyār;

3.—Zihn kī rasāyī; pahuñch; qābiliyat; liyāqat.

4.—Fitrat; bandish; pech; dāw; hāth-kañḡā.

Re-act, v. t. Mukarrar k.; phir k.; dobāra k.; kisī shai kā i'ada k.

Re-act, v. i. 1.—Kisī shai ke zor yā tāsīr ko palāṭ d.; uske muḡhālīf zor pahuñchāke kisī shai ke 'amal ko rok d.

2.—Ek dūsre par 'amal k.; bāham 'amal k. [tāsīr yā quwwat ko roknā.

3.—Muḡhālāfat k.; kisī ke ḡhilāf 'amal k.; roknā; bāz r.; kisī shai kī

Re-action, n. 1.—'Amal-i-muḡhālīf; jānib-i-muḡhālīf ko mailān; samt-i-muḡhālīf ko harakat; ultā 'amal yā asar; palṭāw; dūsre 'amal yā zor kā roknā; bāz-gasht; harakat-i-ma'kūs.

Read, v. t. 1.—Paṛhnā-'ām isse ki ba-āwaz-i-baland ho yā dil hī dil menī (khol-kar ho yā chuṡhāp); alfāz yā 'ibārat ko dekhte aur samajhte chale jānā; mutālā'a k.; pāṭ k.; bāñchnā.

2.—Bakhūbī jānnā; samajhūnā.

3.—'Alāmāt nishānāt yā qiyāfe wagaira se daryāft k. yā samajhūnā; dekh-kar (mulāhaze yā mu'āyane se) kisī shai kā maṭlab samajhūnā; dekh-kar ma'lūm k.; qiyāfe se pahchānnūnā.

Read, *v. i.* 1.—Qarāat k.; kitāb wagaira parhnā.

2.—Bahut kutub-bīnī k.; bahut parhūnā; parhne meṁ kasrat se masrūf rahnā (uskā mashgala bahut r.). [(ma'lūm) k.]

3.—Parhne se jānnā; kitāboṅ kī sair (unke mutāla'a se) daryāft

Followed by *of*.

4.—Likhā yā likhā huā h.; tahrīr h.; likhā pāyā jānā (milnā).

Read, (red) *a.* Parh ke sikhā yā jāntā huā; kitābeṅ khūb parhe huye; 'ālim; fāzil; pandit; parhā huā; khwānda.

Well read is the phrase commonly used.

Readable, *a.* Parhne ke lāiq; jo parhā jā-sake; mā-yuqrā; jismeṁ parhe jāne kī salāhiyat ho; mutāla'a (dars) ke qābil.

Reader, *n.* 1.—Parhne w.; qārī; jo tahrīrat (likhī huyī chizeṅ) parhe; khwānda (in compound *khwānda*)

The reader (of records)—Misī-khwān; woh shakhs jo 'adālat meṁ mislōn ke kagazāt hākim ko parh sunāye.—The reader (in a press)—Woh shakhs jo chhāpe-khāne meṁ galtiyoṅ kī sihbat ke liye chhāpe huye kagazāt parhe.

2.—Laṛkoṅ ke parhne ke liye muntakhabāt; laṛkoṅ ke parhne kī kitāb; kisī zabān meṁ mahārat hāsil karne ke liye ibtidāyī kitāb.

Readily, *ad.* 1.—Fauran; jbatpat; turant; be-taraddud; be-takalluf; sahl meṁ; āsānī se; jald; fi-l-badīha.

2.—Khushī se; khaṇda-peshānī se; be-taammul; bilā-'uzr; pachhtā ke nahīn; dil se; ba-tīb-i-khātir.

Readiness, *n.* 1.—Musta'idī; taiyārī; kamar-bastagī; āmadagī;

To be in readiness—Taiyār yā musta'id r.; kamar-basta r. [al kā na h.]

2.—Tezī; musta'idī; subūlat; phurtī; barjastagī; rukawāt yā kha-

3.—Khushī; tib-i-khātir; chāh; shauq; razāmandī; ragbat.

To grant a request with readiness—Kisī istid'ā ko khushī se (pachhtā ke nahīn)

qabūl k.—To grant assistance with readiness—Dil yā shauq se madad d.; bi-ragbat mu'yin h.; be-taammul i'āhat k.

Reading, *p. a.* Parhne kā 'ādī; jo kitāb wagaira kasrat se parhā kare.

Reading, *n.* 1.—Dars; mutāla'a; pāt; parhnā.

2.—Kitāboṅ kī tahsil; fazilat-i-'ilmī.

A man of extensive reading—Woh shakhs jisne bahut si kitābeṅ parhīṁ hoṅ; woh shakhs jisne barī fazilat-i-'ilmī hāsil kī ho.

3.—Kisī likhī yā chhapi huyī kitāb wagaira meṁ jis tarz par koyī khās lafz yā 'ibarat likhī rahe yā parhī jāe.

4.—Kisī qānūn kitāb yā 'ibarat wagaira kī ta'bīr.

Reading-room, *n.* Woh makān jahān akhbār wagaira maujūd rakkhe jāte haiṁ aur log unke parhne ke liye jāyā karte haiṁ.

Ready, *a.* 1.—Taiyār; sās-o-sāmān se durust; thik-thāk; waqt par maujūd; murattab; lais; nīsī tarah par ārasta kī kār-āmad ho.

2.—Rāzī; taiyār ya'nī dil se musta'id; āmadā; kamar-basta; mutaassif (pachhtāwe meṁ) nahīn; māl; rāgīb; kisī fi'l ke karne yā kisī sadme ke uṭhāne par shauq yā khushī se āmadā.

3.—Har qism kī kār-rawāyī meṁ tez; chust-o-chālāk; bar-jasta

k. w.; fauran yā bilā-taammal k. w.; sust yā kund nahīn; jiskā wuqū' fi-l-badīha ho.

4.—Jiskī wajh se der na ho; jo fauran hāth āye; maujūd; nazdik; jo āsān (sahl) ho; bahut subhīte k; jismeñ kuchh taraddud na karnā

5.—Lag-bhag; kanāre; qarīb; qarību-l-wuqū'. [pare.

☞ With a following infinitive.

Ready to go—Jāne par yā jāne ke liye taiyār; 'anqarīb jāne w.; jāyā chāhtā.

Ready money—Zar-i-naqd; naqd rupaye; fauran adā karne kī sabīl.—To make *ready* payment—Jo kuchh kisi kā pānū ho use fauran de d.; uaqd de yū chukā d.—To make *ready*—Sāz-o-sūmān k.; taiyārī k.; tahaiya k.; chīzeñ muhaiyā k.; band-o-bast k.

Ready, ad. Taiyār; lais; sāz-o-sūmān se durust; jismeñ der na ho.

Ready-made, a. Banā-banāyā; pahle se taiyār; jo hukm dekar (far-māish) karko na banwāyā jūe; jo is garaz se maujūd rakkhā jāe kī talab ke waqt fauran mile. [yāsī nahīn.

Real, a. 1.—Aslī; haqīqī; jo fi-l-haqīqat ho yā maujūd ho; farzī yā qī-

2.—Aslī; sachchā; jhūṭhā yā khotā nahīn; masnū'ī naqlī yā banā-

3.—Aslī; sachchā; iddī'āyī (banūwat kā) nahīn. [wat kā nahīn.

4.—(Law) Gair-manqūla chizon masalan arzī wagaira se ta'al-

☞ *Real* estate opposed to *personal* or *movable* property. [luq r. w.

Reality, n. 1.—Asliyat; haqīqat; wāqī'a; nafsu-l-amr; kisi shai kā mahz ba-zāhir nahīn balki asl meñ h. (wujūd r.)

In *reality*—Asl meñ; haqiqatan yā dar-haqīqat; sachmuch; wāqī'i; fi-l-wāqī'.

2.—Woh shai jo mahz khayālī yā iddī'āyī na ho; woh jo fi-l-haqīqat ho; wujūd-i-wāqī'i; shai-i-haqīqī.

Realization, n. 1.—Kisi shai kī asliyat sābit k. yā uskā sābit h.

2.—Sachchā bāwar k. yā samajhnā.

3.—Wujūd yā zuhūr meñ lānā; wusūl; tahsīl; kar-dikhānā.

Realize, v. t. 1.—Aslī kar d.; khayālī yā farzī se wāqī'i kar d.; wujūd meñ lānā; kar dikhānā; pūrā k.; anjām ko pahunchānā; wuqū' yā zuhūr meñ lānā; siddha k.; sādhanā.

To *realize* a scheme—Kisi mansūbe ko pūrā k.; jo bāt khayāl yā zihn meñ ho usko wāqī'i kar dikhānā.

2.—Aslī yā wāqī'i ma'lūm karānā; kisi shai kī nisbat dil par yah munaqqash k. kī yah aslī hai; kisi shai kā barā khayāl dil par h.; apne khayāl meñ yā zātī tajrībe se kisi shai ko wāqī'i yā aslī bāwar k. tasawwur k. yā samajhnā; kisi shai kī asliyat ko pūrī pūrī samajhuā; apnā sā samajhnā yā apne ūpar sādiq lānā.

3.—Wāqī'i hāsil k.; koshish aur fikr ke natije kī tarh par hāsil k.; pānā; hāsil k.; wusūl k.; tahsīl k. [wāqī'i; nafsu-l-amr meñ.

Really, ad. Dar-asl; sachmuch; fi-l-haqīqat; haqīqat meñ; asl meñ;

☞ "*Really* is often used familiarly as a slight corroboration of an opinion or declaration." *Webster*.

Realm, n. 1.—Bādshāhat; mumlakat; saltanat; rāj.

2.—Mulk; sūba; siga; qismat.

Realty, n. Jāedād-i-gair-manqūla.

☞ "So written in legal language for *reality*." *Webster*.

Reap, v. t. 1.—Haṁsuye se kāṭnā—jaise anāj; 'kāṭ ke jam' (ikatthā k.); dirau k.; launā; kāṭnā. [nek yā bad samra hāsil k.]

2.—Pānā; hāsil k.; uṭhānā; mihuat yā kām kā phal (saṁra) pānā;

Reap, v. i. 1.—Kāṭāyī k.; launā yā launayī k.; dirau k.

2.—Riyūz yā ā'māl kā phal pānā.

Rear, n. 1.—Push; pichhlā yā pichhe kā hissa; rū nahīn. [ho.]

2.—Fanj yā bahr kā woh hissa jo sab ke pichhe (jo auroṁ ke pichhe)

Opposed to *front* or *van*.

In the rear—Auroṁ ke pichhe; sab ke ākhir meṁ.

Rear, v. t. 1.—Pālnā; posnā; parwarish k.; khilā-pilā ke taiyār k.; ta'līm d.; paṛhānā-likhānā; sikhā-paṛhā ke taiyār k.

2.—Jagānā; ubhāṛnā; uṭhānā.

Rear, n. Pichhlā; pichhe kā.

Rear, v. i. Pichhle pairon par kharā h.; 'alaf h.; chirāg-pā h.

Reason, n. 1.—Wajh; sabab; bā'is; bahs; dalīl; mūjib; woh bāt yā khayāl jiski bunyād par koyī rāe qāim kī-jāe; kisi natije ke qāim karne kī ma'qūl wajh; woh bāt jo kisi amr kī wajh-i-ma'qūl tasawwur kī-jāe; woh bāt jiske sabab se koyī fi'l kiyā jāe. [fahm.]

2.—Quwwat-i-mudrika; nutq; 'aql; idrāk; samajh; buddhī; gyān;

3.—Wujūb; insāf; 'adl; munāsabat; durustī; wājibiyat; jiski tāyīd 'aqlan ho, [hoṁ na bahut kam; da'we jo insāf aur 'aql ke rū se jāiz hoṁ.]

4.—I'tidāl; mutālabāt jo darja-i-i'tidāl par hoṁ ya'ni na bahut ziyāda

By reason of—Ba-wajh; ba-sabab; sabab yā bā'is se.—*In reason, in all reason*—Insāf ke rū se; insāfan; ma'qūliyat ke sāth; 'aqlan.

Reason, v. i. 1.—Quwwat-i-mudrika ko kām meṁ lānā; 'aqlī natije nikālānā; 'aql daurānā yā larānā; apnī 'aql ke zor se natije qāim k.

2.—Bahs k.; mubāhasa k.; munāzara k.; jo bāteṁ pahle se ma'lūm yā zāhir hoṁ unse naye yā lā-ma'lūm natije nikālānā.

To reason with—Kisi se bahs k.; dalāil ko zarī'e se kisi ko kisi bāt se āgāh karne khwāh uskī nisbat use qāil karne yā targib देने kī koshish k.

Reason, v. t. 1.—Bahs k.; mubāhasa k.; dalīlon ke zarī'e se kisi bāt ko har ek pahlu se dekhānā.

2.—Bahs ke zarī'e se rāgib k.; dalīlon se qāil k.

Reasonable, a. 1.—Jo mahkūm-i-'aql ('aql ke tābi') ho; 'aql ke sāth sochne bolne yā 'amal k. w.—jaise shakhs; 'aql ke mutābiq; wājib; munāsib; durust; ma'qūl.

2.—Andāz yā i'tidāl se zāid nahīn; jitnā munāsib yā wājib ho utnāhī; mutawassit (ausat darje kā); ma'qūl; na bahut ziyāda na bahut kam. [sabat; 'aqlī usūl ke mutābiq h.; i'tidāl.]

Reasonableness, n. Ma'qūliyat; 'aql ke mutābiq h.; wujūb; munā-
Reasonably, ad. Ma'qūl taur par; 'aql ke sāth (uske mutābiq); 'aqlan; darja-i-i'tidāl par; i'tidāl ke sāth; pūra pūra nahīn; na bahut kam na bahut ziyāda. [tarkī.]

Reasoner, n. Bahs k. w.; munāzara k. w.; 'aqlī dalīleṁ pesh k. w.;

Reasoning, n. 1.—Bahs; taqrīr; kisi kī tardīd yā uske ma'qūl karne ke liyē dalāil pesh karne kī quwwat yā dalīlon-kā pesh k.

2.—Woh bāteṁ jo bahs meṁ pesh kī-jāeṁ; subūt yā dalāil jo silsile ke sāth pesh kiye jāeṁ; bahs kā silsila yā tarīq.

Reasonless, *a.* 1.—'Aql se khālī; jisko 'aql na ho; be-'aql.

2.—'Aql ke khilāf; nā-ma'qūl; behūda; be-jā.

Reassure, *v. t.* 1.—Phir se himmat dālnā; khauf yā dar dūr kar d.; jis kisi kī himmat harī jāti ho uske dil meñ az-sar-i-nau jurat dāl d.; darne yā khauf khāne na d. [karānā; bīma-dar-bīma karānā.

2.—Jis shai kā bīma pahle se ho-chukā ho uskā bīma phir dūse se
Rebel, *n.* Bagīwat k. w.; bagī; balwāyī; sar-kash yā gardan-kash; jis
riyāsāt kī itā'at kīsī par farz ho usse us shakhs kī sartābī 'am isse kī
ba-zarī'a-i-tark-i-hukūmat us riyāsāt ke ho khwāh ba-zarī'a jang-joyī-i-
fāsh ke; jo shakhs apne hākim ke hukm ko na māne balkī use miṭā
Rebel, *a.* Bagī; sar-kash; bigrā yā phirā huā. [dene kī koshish kare.

Rebel troops—Bigrī yā phirī huyī fauj; bagī sipāh.

Rebel, *v. i.* Bagāwat k.; bagī h.; bulwā k.; riyāsāt se dagā kar-ke lar-
nā; sar-kashī k.; phir jānā; gardan-kashī k.

Rebellion, *n.* 1.—Bagāwat; balwa; sarkashī; inhirāf; apne bādshāh kī
itā'at kā fāsh tarīq par chhor d.; dagā-bāzī ke sāth apne bādshāh se
larne lagnā. [ta'arruz.

2.—Fāsh taur par hākim kā muqābala; hukūmat-i-jāiz se barmalā
Rebellious, *a.* Bagī; bagāwat meñ masrūf; jis riyāsāt kī itā'at wājib-o-
farz ho uskī hukūmat kā dagā-bāzī ke sāth tark k. w.; hukūmat-i-jāiz
se tashaddud ke sāth ta'arruz k. w. [lautnā.

Rebound, *v. i.* Palṭanā; palṭā khānā; bāz-gasht k.; pichhe ko phirnā yā

Rebound, *v. t.* Palṭānā; pichhe ko haṭānā; lautānā; bāz-gasht k.

Rebound, *n.* Palṭā yā palṭāw; bāz-gasht; lautāw.

Rebuff, *n.* 1.—Pichhe haṭānā; rukāwat jo jhaṭpaṭ aur yakāyak ho.

2.—Dafatan insidād; shikast; inkār; istid'ā kī nā-manzūrī; dhatkār.

Rebuff, *v. t.* Pichhe ko haṭā d.; yakāyak rok d.; mār-piṭ kar khwāh
turshī yā nā-mulāimat se dūr kar d.; dhatkār d.

Rebuke, *v. t.* La'nat-malūmat ke sāth roknā chup karānā yā dabā d.;
nārāzī kā izhār karke bāz r.; khūb aur sarāsarī taur par sarzanish k.;
chashm-numāyī k.; jhiraknā yā jhirki d.; dāṭnā; dapaṭnā; nasihat-
fazihat k.; ghuṛkī d. [mālī; dānt; dapaṭ.

Rebuke, *n.*—Ghuṛkī; jhirki; qusūron kī nishat chashm-numāyī; gosh-
To be without rebuke—Is tarah par rahnā kī chashm-numāyī yā la'nat-malūmat
kī zarūrat paidā na ho; ilzām se barī r.; be-gunāh r. [mānī' h.; dūr k.

Rebut, *v. t.* (Law) Tardīd k.; dalīl 'uzr yā subūt-i-mukhālīf se roknā;

Rebut, *v. i.* (Law) Jawāb d. jaise mudda'ī ke juwābu-l-jawāb kā; hadd-i-
jawāb dākhil k. [kī tardīd; hadd-i-jawāb.

Rebutter, *n.* (Law) Amr-i-wāqī'āt kī nisbat mudda'ī ke juwābu-l-jawāb

Recall, *v. t.* 1.—Palṭā l.; wāpas le l.; wāpas bulā l.; lautā l.; wāpas
talab k.; phir āne kā hukm d.

2.—Mansūkh k.; ulaṭnā; rad k.; kīsī fi'l-i-mā-ba'd se rad k.

3.—Yād k. jaise bhūlī bāt ko.

Recall, *n.* Bāz-talabī; palṭāw; tansīkh; jo kuchh ho-chukā ho usko
palṭā yā miṭā d. [ke laiq na h.

To be past recall—Is qābil na honā kī palṭā diyā jā-sake; lā-tajam h.; wāpasī
Recant, *v. t.* Jo kuchh pahle kahā jā chukā ho uske khilāf kahnā; kīsī
bayān-i-sābiq kī tardīd k.; apne qaul ko apne hī fi'l se rad kar d.;
palat d.; rad yā bātīl kar-d. [ko bātīl k.; kah-kar mukar jānā.

Recall, *v. i.* Apnī zabān (apnī bāt yā apne qaul) ko palat d.; apne qaul

Recapitulate, v. t. I'āda k. jaise un khās khās bātoñ k̄ā jo kisī bahs wagaira meñ pahle kahī jā chukī hoñ; kisī bahs wagaira ke khās khās wāqī'āt k̄ā khulāsa bayān k. ; ikhtisār ko sāth bayān k. ; mukhtasar karke kahñā. [(mukhtasar bayān).]

Recapitulation, n. Kisī bahs wagaira kī khās khās bātoñ k̄ā ikhtisār

Recede, v. i. 1.—Pichhe ko haṭ jānā; bāz-gasht k. ; palaṭ jānā; haṭ-jānā.

2.—Da'we se dast-bardār h. ; bāz ānā; kisī tajwīz yā qaul se munharif h. [de d.]

Recede, v. t. Wāpas d. ; pahle qābiz ko de d. ; qābiz-i-sābiq ko wāpas

Receipt, n. 1.—Pānā; pahuñch; wusūl-yābī; rasūl. [tafsil.]

2.—Nuskhā; kisī shai ke tarkīb dene ke liye uske ajzā kī tahrīrī

3.—Rasid; woh tahrīr jiske rū se naqd yā jins ke pāne k̄ā iqrār kiyā jāe; bharpāyī; dākhilā; qabzu-l-wusūl.

4.—Jo kuchh mile; āmad yā āmadani. [the like.]

Receipt, v. t. In distinction from what is expended, paid out, sent away, and
Receipt, v. t. Kisī shai kī rasid d.

To receipt goods delivered by a sheriff—Sherif ke diye huye māl kī rasid d.

Receipt, v. t. Rasid d.

To receipt for money paid in liquidation of an account—Us rupaye kī rasid d. jo kī-hisāb ke chukāne (tai karne) ke liye diyā gayā ho. [qābil i pazirāyī.]

Receivable, a. Liye jāne ke qābil; munzūr yā taslīm kiye jāne ke lāiq;

Receive, v. t. 1.—Lenā jaise koyī aisi shai jo dī bhejī khwāh adā kī jāe 'alā-hāza-l-qiyās; qabūl k. ; munzūr k. ; inkār na k. ; lautī yā kanāre

2.—Pānā; milnā; ba-taur apnī yāstani wagaira ke pānā. [na kar d. He received the money on the day it was due—Jis din rupaye wājibu-l-adā the usī din use mile.]

3.—Koyī shai dūre se kisī tarah se pānā chāhe burī ho yā bhalī.

4.—Honā. [contagion—Chhūt se kisi bimāri k̄ā h.]

To receive a wound by a shot—Golī se zakhmī h.—To receive a disease by

5.—Akhz k. ; qabūl k. jaise koyī rāe yā khuyāl wagaira; ikhtiyār k.

6.—Qabūl k. ; munzūr k. ; mānuā; qāim r. ; jāiz r. jaise koyī das-tūr yā rawāyat wagaira.

7.—Istiqbāl k. ; jo shakhs apne yahāñ āye usse khushī ke sāth milnā aur uskī tawāzu'-mudārāt k. ; apne yahāñ rakhuā aur khilānā-pilānā; khātir-dārī ke sāth pesh ānā.

8.—"In this sense, sometimes used elliptically, with omission of the object; as, a lady receives on certain days." Webster.

9.—Apnī rafāqat yā suhbat meñ dākhil k. ; apnā sharik banānā.

10.—Kisī shai kī gunjāish r. ; is qābil h. kī usmeñ koyī dūsrī shai ā yā samā (ant) sake; dākhil karne kī salāhiyat r.

11.—Sahnā; bardāsh t k. ; uṭhānā.

12.—Bār-yāb hone d. ; kisī ko ba-līhāz-i-hāsiyat-i-mansabī uske āne d.

13.—Yah jān-kar kī woh churāyā huā hai chor se chori k̄ā māl l.

Receiver, n. 1.—Kisī tarah par lene w.

2.—(Law) Woh shakhs jo 'adālat se kisī māl-i-nizā'ī k̄ā amānatdār muqarrar ho; amīn; woh shakhs jo ba'z hālaton meñ kisī shirkatī yā madyūn-i-nā-dār wagaira ke māl-o-asbāb k̄ā kafil aur muhtamim 'adālat kī jānib se muqarrar kiyā jāe. [māl-i-masrūqā l. w.]

3.—Jānbūjh-kar chor se chori k̄ā māl l. w. ; thāngī; dīda-o-dānista
Recency, n. Nayā-pan; hāl k̄ā h. ; tāzāgī; tajaddud.

The *recency* of the transaction cannot be denied—Is bāt se inkār nahīn ho-saktā ki yah mu'āmala hāl kā hai.—The *recency* of a wound—Zakhm ki tāzagi (uskā hāl hi kā h.).

Recent, a. Jiskī bunyād hāl meñ paṛī ho jiskā wujūd hāl meñ qāim huā ho yā jo hāl meñ zuhūr-pazīr huā ho; bahut dinon kā yā purānī qism wagaira kā nahīn; jiskā hāl pahle se ma'lūm na ho; tāza; nayā; jadīd; hāl kā; jo hāl meñ milā yā wuqū' meñ āyā ho.

Recent news or intelligence—Khabar-i-tāza; tāzi yā nayī khabar; nayā hāl yā samāchār.—A *recent event or transaction*—Mājara yā mu'āmala jiskā wuqū' hāl meñ huā ho.

Recently, ad. Hāl meñ; tāza-ha-tāza; bahut dinon kā nahīn.

Advices recently received—Samāchār jo hāl meñ āye hoñ.—A town *recently* built or repaired—Shahr jiskī ta'mīr yā tarmīm hāl meñ huyī ho (jisko bane yā marammat huye bahut din na huye hoñ).

Recentness, n. Nayā-pan; tāzagī; hāl kā h.; tajaddūd.

Receptacle, n. Woh jagah yā zarf jismeñ koyī shai dākhil ho yā rahe.

Reception, n. 1.—Pānū; pahuñchnā; dākhil h. yā dukhul; dākhil k.

2.—Istiqbāl; jo koyī apne yabān mihmān ke taur par āye usse milnā aur uski khātir-dārī k. yā is qism ke milne aur mudārāt kā tariq; tawāzu'; mudārāt; khātir yā khātir-dārī; satkār; āwbhagat;

Recess, n. 1.—Pichhe ko haṭnā; murāja'at; bāz-gasht. [sishtāchār.

2.—'Am qism ko kār-o-bār se dast-kashī; kanāra-kashī; dast-bar-dārī; gosha-nashīnī; kām-dhām se hāth khainch l.

3.—Tāq āla mokha wagaira. [awām se kanāre rahe

4.—Khalwat; gosha; tanhāyī ki jagah; woh jagah jabān koy

5.—Tanhāyī; gosha-nashīnī; khalwat-guzīnī.

6.—Kār-o-bār yā kārrawāyī kā kuchh der ke liye band ho-jānā; muhlat; fursat; waqfa; chhutī; ta'attul-i-kār.

7.—Daqīqa; 'uqda; aisi bāt jo poshida yā mushkil ho; kunh; sirr.

Recipient, n. Pāne w.; lene w.; girinda; woh shakhs yā shai jo kisī shai ko aḥz kare; woh shai jismeñ koyī dūsri shai dākhil ho; zarf.

Reciprocal, a. 1.—Painam h. w.; bārī bārī se h. w.; mutabaddil.

2.—Bāhamī; jānibain se h. w.; jānibain kā; jo donoñ taraf se (fariqain ki jānib se) ho; āpas kā; paraspar.

Reciprocally, ad. Āpas meñ; bāham; jānibain se; bā-khudhā; aisi tarah ki ek dūsre kā asar barābar donoñ par pahuñche. [jāe.

Reciprocate, v. i. Aisi tarah kārrawāyī k. ki bāham 'iwaz-mu'āwaza hotā

Reciprocate, v. t. Āpas meñ adlā-badlā k.; bāham mu'āwaza k.; 'iwaz-mu'āwaza k. [kā; bayān

Recital, n. 1.—Kisī shai ke hālāt kā kabnā masalan kisī sānihe wagaira

2.—Jo kuchh kabā yā bayān kiyā jāe; bayān; dāstān.

3.—Dūsre ke alfūz yā kisī tahrīr ki 'ibārat kā i'āda (uskā phir se kah yā paṛh sunānā).

4.—(Law) Kisī wasīqe yā tahrīr meñ kisī wāq'ā ki sarāhat is garaz se k. ki jis mu'āmale kā mazkūr ho usse uske wujūh ma'lūm ho-jāeñ.

Recitation, n. 1.—Alfūz kā i'āda; takrār-i-kalām; bayān.

2.—Koyī bayān wagaira pahle se taiyār yā yād karke sāmi'in ko sunā d.; dūron ki kahī huyī chīzeñ yād karke sāmi'in ko kah sunānā.

Recite, v. t. 1.—Kisi' nist shai ko kah yā parh sunnā jo pahle se taiyār k̄hwāh qalam-band yā yād kar-lī gayī ho 'alā-hāza-l-qiyās; kisi likhī yā chhapī huyī tahrir ko dekh-kar uske 'ibarat ko bayān k. yā parh sunnā. [kahnā.

2.—Bayān k.; tafsīl-wār kahnā; beore ke sāth kahnā; juz-o-kul **Recite, v. i.** Dūroñ kī tasnīfāt ko zabānī yād karke sūmī'n ko sunnā. **Reckless, a.** Be-parwā; gāfil; be-khabar; allhar; gaffat-shī'ar; āge-pichhe kā khayāl na r. w.

Recklessly, ad. Be-parwāyī ke sāth; be-fikrī se; be-ihitiyāti se.

Recklessness, n. Be-parwāyī; be-fikrī; gaffat; be-ihitiyāti; be-khabarī.

Reckon, v. t. 1.—Hisāb k.; ginnā; shumār k.; ek ek karke hatlānā.

2.—Kisi ke shumār yā darjo yā sisile meñ ginnā; ruthe yā wasf ke lilāz se tauqir k.; samajhnā; mānnā; qadr k.; ādar k.; 'izzat k.

Reckon, v. i. 1.—Hisāb k.; ginnā; shumār k. [nikālū.

2.—Hisāb tai yā sāf k.; hisāb ko jāñch-kar jam'-kharoh kī bāqī *To reckon for*—Kisi shai kī nisbat muākhazadār h.; kisi shai kā tawān d.

To reckon on or upon—Takiya yā bharosa k.; kisi shakhs yā shai par pūri ummed rakht-kar kisi bāt kī manstaba bāndhnā yā uski nisbat tadbireñ 'amal meñ lānā; kisi par apni ummed qāim k.—*To reckon with*—Āpas meñ hisāb-kitāb k.; bāhamī tasfiya-i-hisāb k.

Reckoning, n. 1.—Hisāb; shumār; gintī.

(a) Waqt kā hisāb.—(b.) Da'wañ aur hisābon kā tasfiya; tasfiya-i-duyūn wagaira; hisāb ke tai karne kī garaz se uskā āpas meñ muqābala karke samajhnā-būjhnā.

Short reckonings make long friends—Āpas meñ jald jald hisāb tai karte rahne se doston kī muhabbat bahut dinon tak qāim rahī hai.

2.—Khāno-pīne ke akhrājāt jo mihmān se sūhib-i-khāna talab kare.

3.—Qadr; tauqir; 'izzat; gintī; shumār; hisāb.

Reclaim, v. t. 1.—Wāpasī kī da'wā k.; wāpas chāhnā; phirwānā.

2.—Zalālat gumrahī yā gunahgāri se palṭā ke neki kī rāh par kar d.; sudhārnā; durust k.; sīdhī rāh par k.

3.—Ta'līm mihnat yā kāsht-kārī wagaira ke zarī'e se us hālat meñ kar d. jo margūb ho; jo shai uftāda wirān yā garqāb ho usko us hālat se chhurā ke achchhi hālat par kar d.; mādūs k.; palnā banānā; hilānā-jaise kisi janglī jānwar wagaira ko; kāsht-kārī (jotne-bone) ke lāiq kar d. jaise us zamīn ko jo pāni meñ dūbi ho yā jismeñ jangal ho 'alā-hāza-l-qiyās.

4.—Apne da'we kā izhār az-sar-i-nau karke use sābit k.; apne istihqāq ke rū se kisi shai kī wāpasī kī da'wā k.; kisi shai ke qabze ke wāpas dilā-pāne kī koshish k.

Reclaimable, a. Jo sudhar sako; islāh-pazir; durusti ke qābil; jise mānūs kar sakeñ; jise jotne-bone ke qābil banā sakeñ.

Recline, v. t. Teknā; ek taraf ko jhukānā; uṭhgānā-jaise sar ko takiye

Recline, v. i. Letnā; āram k. [wagaira par.

Recognition, n. Pahchānnā yā pahchānā jānā; iqbal; ijāb; zābite kī iqrār; waqifiyat jiskā iqrār yā izhār kiya jāe; yādgar.

Recognizable, a. Is qābil kī use jān pahchān yā qabūl kar sakeñ.

☞ Written also *recognisable*. [shinākht.

Recognizance, n. 1.—Kisi shakhs yā shai kī nisbat iqbal; iqrār; izhār;

2.—(*Law*) Woh iqrār-nāma jo kisī 'adālat yā majistret-i-mujāz ke huzūr meñ kisī khās fi'l ke karne kī nisbat dākhil ho masalan usī khwāh dūsri 'adālat meñ hāzīr hone yā hifz-i-amn wagaira kī nisbat; muchalka.

Recognize, [Written also *recognise*] *v. t.* 1.—Pahchānnā; shinākht k.; us shakhs yā shai ko jiskā 'ilm pahle se ho dekh-kar yah kahūā ki yah wahī shakhs yā shai hai. [par rāzī h.; kisī shai ke 'ilm kā izhār k.

2.—Bā-zābita qabūl k.; taslim k.; qabūl yā manzūr wagaira karne Recognize, *v. t.* 'Adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū muchalka likhnā. [ka likhā jāe.

Recognizee, [Written also *recognisee*] *n.* Woh shakhs jiske haq meñ muchal-

Recognizer, [Written also *recogniser*] *n.* Pahchānne w.; shinākht k. w.

Recognizer, [Written also *recogniser*] *n.* Muchalka likhne yā dākhil k. w.

Recoil, *v. i.* 1.—Pīchhe ko haṭ palat yā laut jānā; ultī harakāt k.; bāz-gasht k.; wāpas h.; pas-pā hone par majbūr kiyā jānā.

2.—Jhijbaknā; pīchhe ko haṭ jānā masalan kisī aisi bāt par jo nā-guwar-i-khātīr yā ranj-dih wagaira ho.

Recollect, *v. t.* Yād k.; khayāl meñ lānā; phir zihn meñ lānā. [use ikaṭṭhā k.

Recollect, *v. t.* Phir jam' k.; phir ikaṭṭhā k.; jo kuchh muntashar ho-gayā ho

Recollection, *n.* 1.—Yād; yādgārī. [bāteñ yād ā-sakeñ.

2.—Bātoñ ke yād karne kī quwwat yā woh zamāna jiske mābain kī
The events mentioned are not within my *recollection*.—Jin mājaroñ kā zikr hai woh merī yād ke bāhar haiñ ya'nī we isqadar 'arse ke haiñ ki mujhe yād nahīñ āte.

Recommend, *v. t.* 1.—Dūsre se ta'rīf k.; zikr-i-khair karke dūsre kā manzūr-i-nazar karānā; achchhe achchhe hālāt bayān karke dūsre ke sipurd k. uskā mamdūh-ilāih banānā yā usko mihrbān-i-hāl karānā; is garaz se ta'rīf k. ki mamdūh-ilāih dūsre ke nazdik maqbūl ho; sarāhuā; talisn k.; sifārish k.; taqrīb k.; shafā'at k.

2.—Maqbūl karānā; maurad-i-'ināyat k.; kisī par mihrbān karānā.

3.—Salāh d. yā batānā jaise koyī 'amal fi'l tadbīr yā upāe wagaira.

Recommendation, *n.* 1.—Sifārish; is garaz se ta'rīf-o-tausīf ki dūsra pās yā i'tibār kare yā aḳhlāq ke sāth pesh āye.

2.—Kisī aisi bāt kā batānā jo karne yā ikhtiyār karne ke qābil ho.

3.—Woh bāt jiskī wajh se dūsra mihrbān-i-hāl ho; woh shai yā sifat wagaira jiskī wajh se dūsra achchhī tarah se mile yā mihrbānī ke sāth pesh āye; woh wasf jiske bā'is se koyī kisī bāt ko qabūl aur ikhtiyār kare.

Recommendatory, *a.* Sifārishī; sifārish kā; jismeñ ta'rīf-o-tausīf ho.

Recompense, *v. t.* 1.—Mu'āwaza d.; badlā d.; mukāfāt k.; talāfi k.; khidmat yā nuqsān wagaira kā badlā d.; ajr d.

2.—Barābar kā badlā d.; wāpas d.; badlā d.

☞ In a bad sense.

Recompense, *n.* 'Iwaz; mu'āwaza; badlā; ajr; samra; mukāfāt; jazā; sazā; tāwān; dand. [sakeñ; sulh-pazīr.

Reconcilable, *a.* 1.—Jisko phir milā sakeñ; jisse tajdīd-i-muhabbat karā Parties not *reconcilable*—Aise log jismeñ bāham sulh na ho-sake.

2.—Jismeñ mutābaqat yā muwāfaqat ho-sake; jismeñ ikhtilāf-i-shadīd na ho; mutābiq; muwāfiq; ek tarah kā; yaksāñ.

Reconcile, *v. t.* 1.—Sulh karānā; mel karānā; rabt aur dostī phir se qāim karānā; milāp karānā; bigār ke ba'd phir dost banānā; rāzī k.

2.—Apne dil ko kisi bāt par rāzī yā qānī' k. yā usse bilā intishār

With *to*.

[kisi bāt ko qabūl karā d.]

3.—Mutibiq k.; muwāfiq k.; mauzūn k.; ek mel kā kar d.

Followed by *with* or *to*.

4.—Tūi k.; tasfiya k.; niptānā; raf' k.; chukānā; dūr k.

Reconciliation, *n.* 1. Mel karānā yā k.; sulh; milāp; tajdid-i-muhabbat; musālahat; nā-ittifāqī yā dushmanī ke ba'd az-i-sar-i-nau (phir se) dostī kā ho-jānā. [guir-muttafiq hoñ; tatābuq.]

2.—Un chizon meñ mutābaqat jo ba-zāhir āpas meñ muhtalif yā

Reconciliatory, *a.* Jisse sulh mel yā banāw ho; jo muhabbat kī tajdid meñ kār-āmad ho. [huā.]

Recondite, *a.* 1.—Makhfi; poshida; jo dekh yā samajh na pare; chhipā

2.—Gāmiz; muglag; gūrh; daqīq; gubirā.

Record, *v. t.* 1.—Kisi shai ko likh chhāp yā kanda wagūra karke is garaz se r. ki woh bhūlne na pāye; kisi bāt kī yāddasht likh l.; kisi bāt ko kitāb wagaira meñ is manshā se likh l. ki uskā subūt-i-sahih qāim rahe; darj-i-rajiṣṭar k.; fihrist meñ chārhī l.

Record, *n.* Rajiṣṭar; bahī; kisi tahrir ki naql-i-sahih yā bā-zābita yā kisi waqī'at aur kār-rawāyī kī kaifiyat jo qāim rahne kī garaz se ek kitāb meñ chārhī (likh) lī jāe; woh kitāb jismeñ is qism kī naql yā kaifiyat muundarj ho; woh tahrir jise 'adālat kā ahl-i-kār-i-mujiz murattab kare aur jismeñ kisi muqaddama-i-marjū'a-i-'adālat kī kār-rawāyion ke mukhtasar hālāt darj hoñ; misl; daftar; kul kāgazāt-i-muqaddama.

Record-keeper, *v.* Muhāfiz-dafatar.

Record-room, *n.* Dafatar-khāna. [juz-o-kul bayān k.; beore-wār kahnā.]

Recouht, *v. t.* Mufassal kahnā; tafsīlwār bayān k.; kisi shai kī kaifiyat

Recourse, *n.* Madad yā hifāzat kī darakhwāst; isti'ānat; kisi se madad chāhnā; chāra-kār talab k.; chāra-joyī k. [(usse ruju' lānā).]

To have recourse to a person or thing—Kisi shakhs yā shai se madad chāhnā

Recover, *v. t.* 1.—Phir pānā; naye sar se qabza pānā; wāpas pānā; barāmad k. [jo zarur gūfat se pahuñchā ho uskī talāfi kar-d.]

2.—Talāfi k.; mu'āwaza k.; kisi shai ke nuqsān ko raf' kar-d.;

3.—Bīmārī yā gashī wagaira se sihhat d.; phir taudurastī qāim k.;

4.—Pahuñchnā; jā pahuñchnā. [ārām k.; changā k.; achchhā k.]

5.—(Law) Bu-taur mu'āwaze ke pānā; khisāre yā dañ kī 'iwaz meñ

pānā; dilā pānā; 'adālat kī digri ke zarī'e se kisi shai kā haq hāsil k.

Recover, *v. t.* 1.—Bīmārī se sihhat pānā; achchhā h.; shifā pānā;

Followed by *of* or *from*. [changā h.]

2.—Musibat ke ba'd apnī asli kaifiyat yā hālāt par h. [hālāt meñ h.]

To recover from a state of poverty—Mufisi se najāt pā-kar phir achchhā

3.—Digri pānā yā hāsil k.; nālīsh meñ kām-yāb h. (use jītnā).

The plaintiff has recovered in his suit—Mudda'i ke nālīsh yā da'we kī digri

ho-gayī (woh jīt gayā).

Recoverable, *a.* Phir milne ko qābil; jo wāpas mil sake; bīmārī se sihhat pāne ke qābil; sihhat-pazir; shifā-pazir; jo musibat wagaira se najāt pākar apnī asli hālāt par ho sake; is qābil kī hālāt yā haisiyat-i-sābiqa par phir 'aud kar-sake; jo madyūn yā qābiz-i-sābiq se phir mil-sake; qābilu-l-husul; qābilu-l-wusul.

Recovery, n. 1.—Bāz-yāft; jo shai hāth se nikal gayi ho uskā phir hāth ānā; jis shai kā qabza kho gayā ho uskā phir qabze meñ ānā; bar-āmad.

2.—Bīmārī zu'f gashī yā isī qism kī dūsri hālat se najāt pākar apnī usī hālat pūr honā; sihat; shifā; zillat yā musibat ke ba'd phir achebhi hālat meñ h.

3.—Kisī muqaddame meñ 'adūlat kī tajwiz aur digri ke rī se kisī shai kī nisbat farīq-i-mukhālīf se apne haq kā dilā-pūnā; dilā-pānī.

Recreate, v. t. Rūh ko tāzagi d.; jān dāl d.; jilā d.; thakāwat yā susti ke ba'd tabī'at ko tāzī kar-d.; mūdāgi dūr karke tabī'at ko hālāwat bakhshnā; halkā k.; khush k.; bashshāsh k.; bahlānā.

Recreate, v. i. Tāfrīh k.; ji bahlānā.

Recreation, n. Tāfrīh; farhat; mihnāt ke ba'd quwwat aur arwāh kī tāzagi; dil-bahlāw; dillagi; khel-kūd; sair-o-tamāsha.

Recreative, a. Tāzagi bakhshne w.; jisse jān par jāe (nayī quwwat ā-jāe); mihnāt yā taklīf ke ba'd tabī'at kī kasī ko dūr k. r.; mufar-rīh; farhat-bakhsh; jisse jī bahal jāe. [lagāye wahī ilzām uspar lagānā.

Recriminate, v. i. Ultī da'wā k.; ultī ilzām lagānā; jo ilzām mustagis

Recrimination, n. 1.—Ultī tuhmat lagānā; ultī ilzām r.

2.—(Law) Itihām-i-mukhālīf; ilzām lagāne wāle par mulzam kā ilzām; da'wā jo mustagis-ānuh mustagis par karo.

Recruit, v. t. 1.—Jo shai zāl ho-gayi ho uskī bharti k. (usko phir se pūrā k.); kisī shai meñ kisī chiz kī kamī ko pūrā k.

2.—Kisī kī zāl-shuda quwwat ko phir se qāim k.; quwwat yā sihat kī tajdīd k.; phir mazbūt kar-d.

3.—Fauj meñ naye sipāhī bharti k.; nigah-dāshī ke zarī'e se fauj ko pūrī k. yā uskī kamī raf kar d.

Recruit v. i. 1.—Phir se gosht kā chārḥ āna (moṭī-tāzi ho-jāna); sahil-i-badan ho jānā 'alā-hāza-i-qiyās. [kāme ke liye naye ādmī rakhnā.

2.—Naye sipāhī bharti k.; nigah-dāshī k.; faujī khidmāt yā dūstre

Recruit, n. 1.—Jo shai zāl ho-gayi ho uskī bharti.

2.—Nayī bharti kā sipāhī; nayā mulāzim; rangrūt.

Rectifiable, a. Islāh-pazīr; jisko sahil durst yā ṭhik kar-saknā.

Rectification, n. Sihat; durstī; jo kuchh be-jā yā galat ho uskī sihat tarmīm yā durstī; islāh. [k.; sudhārnā.

Rectify, v. t. Siḥhā k.; sahil k.; durst k.; islāh k.; ṭhik k.; tarmīm

Rectitude, n. Usūl yā ā'māl kī rāstī; rāst-hāzī; sachāyī; diyānat; imān-dāri; nasāih ke qawā'id kī ṭhik pairawī (uspar pūrā pūrā 'amal k.).

Recur, v. i. 1.—Palatnā; mukarrar yā mutawātir wāpas ānā; phir yād ānā.

2.—Kisī waqt-i-mu'ayan ke ba'd khwah kisī qa'ida-i-muqarrar ke

3.—Kisī se rujū lānā; madad māngnā yā chāhū. [mutābiq wāqī' h.

Recurrence, } n. Phir wāqī' h.; murāja'at; isti'ānat; chāra-joyī;

Recurrency, } madad dhūndhnā.

Recurrent, a. Waqtan-fa-waqtan murāja'at k. w.; phir āne yā hone w.; dāura k. w.; rah rah kar palṭā khāne w.

Recusant, a. Hath ke sāth inkār k. w.

Redeem, v. t. 1.—Phir kharīd kar l.; sidya de-kar chhurā l.; badal-i-ham-qimat de-kar qaid yā gulāmi se chhurā yā āzād karā d. khwah kisī furz yā zimadāri wagaira se barī karā d.

2.—Jo kuchh farokht kar diyā gayā ho usko phir kharid kar-d.; shai-i-muntaqil-shuda ki qimat uske qabiz ko dekar phir use apne qabze mein kar l.

3.—Chhurānā; bachānā; najāt d.—jaise taklif wagaira se.

4.—Talāfi k.; 'iwaz-mu'awaza k.; badlā d.

5.—Kaffāra k.; prashchit k.; danḍ bharnā.

6.—Jis bāt kā wa'da ho usko k.; wa'de ko pūrā k.; ifā-i-wa'da k.

7.—(Law) Zar-i-asl wa sūd wagaira yāftani-i-murtahun adā karke haqqiyat-i-marhūna ko wāpas l. yā uspar az-sar-i-mu qābiz hone kā haq hāsīl k.; infikāk k.; fakku-r-rihn k.; bandhak se chhurānā.

8.—Jo pamesari loṭ (promissory note) hundāvi yā dūsrī kafālat-i-dāin kisi riyāsāt jamā'at yā shakhs-i-wāhid ki taraf se di-gayi ho usko kharid kar l. yā uske rupaye naqd adā kar-d. [ku-r-rihn ho-sake. Redeemable, a. 1.—Qābil-i-infikāk; jisko rihū se chhurā sakeñ; jo fak-

2.—Jisko naqd rupaye dekar mol le-sakeñ yā jiske badle mein naqd rupaye de-sakeñ aur isi nihj par woh shai riyāsāt yā asl mu'ahid ke qabze mein ā-sake.

Redemption, n. 1.—Giriftār-shuda māl yā qaidiyon ko mu'awaza-i-musāwī dekar kharid kar-l. (chhurā l.); chhurākārā; makhlāsī; rihāyī.

2.—Rupaye-paise mihnāt khwāh dūsrī sabīl se gulāmi wagaira se āzādī yā makhlāsī kā hāsīl k.

3.—(Law) Infikāk-i-rihn; fakku-r-rihn; haqqiyat kā rihū se chhurānā; zar-i-rihn aur sūd wagaira chukā-kar jāedād-i-rihnī kā chhurā l. yā is qism ki jāedād ko rihū se chhurākār phir se uspar qābiz hone kā istihqāq. [kharid kar-liyā jānā.

4.—Qābiz-i-hāl ko unki qimat naqd dekar loṭ wagaira kā phir se Red-hand, ad. 'Ain hālat-i-irtikāb mein; thik usi waqt jab koyī kisi kām ke karne mein lagā rahe (woh kām kartā rahe).

“Said of a person taken in the act of homicide.” Webster. Red-hot, a. Lāl bhabhukā; angāre sā surkh; isqadar garm kiya huā ki surkh ho-jāe. [laṭ jānā; palṭā diyā jānā.

Redound, v. i. 1.—Mauj yā sailāb (lahr yā bāṛh) ki tarh laut jūnā; pa-

2.—Wāpas ānā; ba-taur natije ke h.; asar pahuñchānā ya paidā

3.—Zāid h.; fāzil h.; bāṛh jānā.[k.; muataj h.; madad d.; karānā.

Redress, v. t. Talāfi k.; mu'awaza k.; raf' k.; daf' k.; subuk-dosh k.;

chāra-sāzi k.; dād-rasī k.; faryād-rasī k.

To redress wrongs—Jo kuchh zātī nuqsān kisi ko pahuñche uski durustī yā

talāfi k.—To redress grievances—Jo kuchh sadma kisi ko pahuñchā ho uskā

'ilāj k.; kisi ki shikāyatōn ko dūr k. (uski faryād-rasī yā dād-rasī k. uske

faryād ko pahuñchānā yā uski faryād ki dād d.).

Redress, n. 1.—Chāra-kār; chāra-sāzi, dād-rasī; faryād-rasī; subuk-

doshī; 'ilāj; nuqsān mazarraat yā zulm se bachānā; haq-rasī, rifāh.

2.—Chāra-sāz yā chāra-gar; haq-rasī k. w.; kisi ko nuqsān yā zulm

wagaira se bachāne w.

Reduce, v. t. 1.—Kisi hālat mein kar d. chāho achchhi ho yā burī.

To reduce a man to poverty—Kisi shakhs ko muslis banā d.; kisi ko hālat-

i-ifās mein kar d. (use tili-dast muhtāj yā garib banā d.).—To reduce a sub-

stance to powder—Kisi shai ko sufūf banā d.—To reduce one to despair—

Kisi ko hālat-i-yās mein kar d. (use māyūs k.).

- 2.—'Arz tūl dabāzat qad-o-qāmat miqdār yā māliyat ko ghaṭā d.; kam kar d.; ghaṭā d.; zalil yā past kar d.; futūr dāl d.; bigāṛ d.
To reduce expenses—Akhrājāt kam kar-d.; kharch ghaṭā d.—To reduce a sum or amount—Kisī raqm ki ta'dād ko kam kar-d. (ghaṭā d.).
- 3.—Maglūb k.; mutī' k.; apne zer-i-hukūmat k.
- 4.—Qisim-wār yā jinswār k.; tartib d.; qā'ide ke mutābiq kar d.; pā-band-i-qawāid kar d.; kisiqadar mahdūd-ba-quyūd kar d.
- Reduction, n.** Ghaṭānā yā ghaṭnā; kisi hālat-i-khās meṁ tabdīl h. yā kar-diyā jānā; ghaṭāyā jānā; maglūb yā tābi' kiya jānā; zer-dast kiya-jānā.
- Redundance, } n. 1.—Fāzil h.; andāz se ziyāda h.; kasrat; ziyādati;**
Redundancy, } bahutāyat; bahutāt.
- 2.—Jo shai fuzūl yā andāz se zāid ho. [hut; kasir; wāfir.
- Redundant, a. 1.—**Asī yā zarūrī miqdār se ziyāda; andāz se zāid; ba-
2 —Jisqadar alfāz zarūrī yā kār-āmad hoṁ unse zāid kām meṁ lāne w.
- Re-entry, n. (Law)** Us'arāzī kā phir se qabza pānā jo pahle apne qabze se nikal gayī ho; asāmī ke zar-i-lagān na dene yā patṭe ki shartōṁ ki ta'mil na karne ki wajh se patṭa dene wāle kā phir apnī arāzī kā apne qabze meṁ kar l.
- Refer, v. t.** Ittilā'-dihī yā faisale ke liye dūsre shakhs yā dūsri 'adālat ke hawāla (sipurd) k.; kisi bāt ko is matlab se dūsre ko sauṁpnā ki woh uske hālāt batlāye yā jis kisi bāt kā usmeṁ jhagrā ho usko niptā de.
- Refer, v. i. 1.—**Ta'alluq r.; 'alāqa r.; nisbat r.; nishān-dihī k.; batlānā.
2.—Chāra-joyī k.; istimād k.; rujū' lānā; madad chāhuā.
3.—Kināya k.; hawāla d.; istidlāl k.; mutawajjih yā mukhātab karānā; khayāl ko rujū' karānā. [yā hālāt daryāft k.).
4.—Wāqifiyat yā kisi qism ke itmīnān ke liye istiswāb k. (pūchhnā)
- Referable, a.** Jispar kisi dūsre ke sāth lihāz ho-sake; mansūb hone (nisbat diye jāne) ke qābil; rujū' kiye jāne ke lāiq.
- Referee, n.** Woh shakhs jisko koyī amr-i-nizā'i faisale ke liye sipurd kiya jāe; sālis; munhasir-'alaih; panch; mauqūf-'alaih.
- Reference, n. 1.—**Faisale yā hālāt wagaira ke daryāft ke liye dūsre ke pās bhejṁā yā uske sipurd k.
2.—Lihāz; ta'alluq; khayāl; pās; nazar; nisbat. [khayāl kar-ke.
In reference to—Kisī shai ke lihāz se; kisi ki nisbat; kisi bāt par nazar yā
3 —Kināya; ishāra; imā; kisi ki taraf rujū' k.
4.—Woh shai jispar istidlāl kiya yā hawāla diya jāe.
5.—(Law) Jis mu'āmale ki nisbat takrār ho usko faisale ki nazar se ek yā zāid ashkhās ke sipurd k.
- Refine, v. t. 1.—**Sāf k.; khālis banā d.; khārijī chizon ko dūr kar-d.; gandagī nikāl kar sāf-o-suthrā kar-d.
2.—Jisqadar burāyī yā 'aib wagaira ho usko dūr-karke pāk-o-sāf banā d.; mafis banā d.; khūb sijil kar-d.; jilā d.; saiqal kar-d.; durust k.; sudhārnā; ārāsta k.; muhazzab muaddab yā shāista banānā.
- Refine, v. i. 1.—**Pāk-o-sāf ho-jānā; sāf-o-suthrā ban jānā; najāsat se barī ho-jānā. [(pānā).
2.—Sibhat latāfat yā kisi qism ki 'umdagī meṁ taraqqī pakarṁā
- Refinement, n. 1.—**Sāf k. yā sāf h.; sufāyī; khārijī yā gandī chizon se judā kiya jānā; khālis banāyā jānā.
2.—Jo kuchh nā-shāista yā khilāf-i-tahzīb wagaira ho usse barāat;

ā'lā darje ki tarbiyat tartib yā durustī; shustagī; tarāsh; kharād par charhūnā; nafāsat; 'umdagī.

3.—Be-andāz bārīki yā nukta-chīnī; bārīk-bīnī jo aslī na ho; jis-men andāz se zāid safāyī ki-jāe. [ke ba'd paltā d.

Reflect, v. t. 1.—Pīchhe ko phernā; pīchhe dīlnā; kisi sath par lagne

2.—'Aks dālnā; kisi shai ki shabih yā sūrat 'aks ke zarī'e se paidā k. Reflect, v. i. 1.—Mun'akis h.; 'aks dālnā; raushanī yā garmī wagaira paltūnā; shu'ā yā kirnoh ko phernā.

2.—Jo kuchh dil men guzar rahā ho uspar baḥhūbī tawajjuh k.; dil ki guzashta kaifiyaton yā guzre huye mājaron par phir se khayāl k.; khūb gaur k.; khauz k.; sochnā; bīte huye kā dhyān k.; fikr k.; andesha k. [k.; dosh d.; harf lānā yā lagānā; lim lagānā.

3.—Ilzām dīlnā; ilzām khiffat subkī yā be-ābrūyī kā bā'is h.; ta'n

With on.

Reflecting, a. 1.—'Aks dālne w. [dhyān men rahā kare.

2.—Gaur-o-fikr kā 'ādī; jo bahut soch-bichār kiya kare; jo bahut A reflecting mind—Tabī'at jo gaur-o-fikr ki 'ādī ho; dil jo dhyān men rahe.

Reflection, n. 1.—In'ikās; 'aks; parchhāyī; chhāwn; sāya; partaw.

2.—Jo bāt dil men pahle se ho uskī taraf uskā palātūnā; baḥā khauz; gaur-o-fikr; taamul; dhyān; soch-bichār; tasawwur; khayāl; guzri huyī bāton kā khayāl. [jo khayālat asl-i haqiqat se paidā hoñ

3.—Natija-i khauz; bahut soch ke ba'd jo khayāl yā rāe qāim ho;

4.—Ilzām; la'n; ta'n; dosh; harf; kalauk.

Reflux, n. Jazr; bhāthā; utār. [utār.

The flux and reflux of the tides—Madd-o-jazr; juār-bhāthā; daryā kā charhāw-

Reform, v. t. 1.—Phir se banānā; az-sar-i-naū paidā k. yā sūrat d.

2.—Nayī aur bihtar sūrat yā hālat men r.; aslī achchhī hālat par phir kar d. khwāl buri hālat se achchhī hālat men k.; bad-tar se bihtar kar-d.; durust k.; sudhārnā; islāh d.; tādīb k.; ṭhik k.

Reform, v. i. Achchhī hālat par 'aud k.; durust ho-jānā; islāh pakarnā; phir ṭhik ho-jānā. [bihtari; buri hālat se achchhī hālat men phir h.

Reform, n. Jo kuchh nāqis bad kharāb yā zalil ho uskī durustī; durustī;

Reformation, n. Phir se durust k. yā h.; abtari kā bihtari se mubaddal h.; tarz-o-tariq wagaira men jo kuch futūr ā-jāye uskī islāh; kisi qism ki burāyī yā kharābī kā sudhārnā; durustī; marammat; tah-zīb; tādīb; sudhrāw yā sudhārnā.

Reformatory, n. Tādīb-khāna; woh jagah jahān kam-sin mujrimon ki tādīb ya islāh ho (unko achchhī bāteñ sikhāyī jāen).

Reformer, n. Kisi bāt kā sudhārne w.; jo koyī burāyī wagaira ho uskī islāh k. w.; adīb; muslih; muhazzib.

Refractoriness, n. 1.—Tamarrud; haṭh ke sāth muḥhālafat yā nā farmānī; ar yā arīyal-pan; machlāyī; sar-kashī; gardan-kashī. [diqqat.

2.—Galāye yā piṭ-kar khwāl garmī pahuñchā-kar baḥhāye jāne men Said of metals.

Refractory, a. 1.—Mutamarrid; haṭh ke sāth muḥhālafat yā 'udūl-hukmī k. w.; isrār ke sāth nā-farmānī k. w.; muharif; sar-kash; gardan-kash; jisko mahkūm na kar-sakeñ.

2.—Jo galāne se jald na gale yā piṭ kar baḥhāne se jald na baḥh-sake jaise dhāt wagaira; jispar garmī kā asar jald na pahuñche.

Refractory, n. Mutamarrid; sar-kash; gardan-kash; baṭh ke sāth hukm na mānne w. [apne ikhtiyār mein r.]

Refrain v. t. Bāz r.; rokṇā; hadd-i-mu'aiyan ke andar r.; qābū mein r.;

Refrain, v. i. Kār-rawāyī yā dast-andāzī se bāz r.; gurez k.; parhez k.; ijtihād k.; dar-guzar k.; bache yā bachāye rahṇā; dūr rahuā.

With from.

Refresh, v. t. Phir tāza kar-d.; arwāh ko az-sar-i-nau quwwat yā tāzagi bakhshṇā; māndagi yā pazhmurdagi dūr kar-d.; phir qawī kar-d.; naye sar se jin dāl d.; khush k.; farhat d.; shādāb k.; thandhā kar-d.; garini dūr kar-d.

Refreshing, p. a. Thandhak pahuṇchāne w.; musarrīh; farhat d. w.; halāwat d. w.; tāzagi bakhshne w.; zinda-dil k. w.; māndagi wagaira dūr k. w.

Refreshment, n. 1—Tāza k.; tāzagi; phir se quwwat d. yā dil ko tāzagi bakhshṇā; taklīf ke ba'd ārām; pazhmurdagi ke ba'd dil kī shigaf-tagi; ārām; āsāish; rāhat; sukhi; chain; shādābī; tar-o-tāzagi.

2—Woh shai jisse dil ko tāzagi yā quwwat ho-jāe; gizā jo dil ko tar-o-tāza (phir se qawī yā mazbūt) karne ke liye khāyī jāe; nāshṭa; jalapān; kalewā. [amū; saran.]

Refuge, n. 1—Khatre yā musibat se panāh yā hifāzat; āṛ; sāya;

2—Woh shai jo khatre musibat yā balā se mahfūz rakke (bachāye yā panāh de); malāz; mānan; jā-i-panāh; koyī maqām jahān dushman ko rasāyī nā ho; koyī hifāzat kā maqām.

3—Tadbīr jo hifāzat ke liye kī-jāe; upāe; bandish; jugat; hikmat; jatan; ilāj; chāra.

Refugee, n. Jo shakhs kisī panāh kī jagah mein jā-kar panāh le. Jo shakhs mulkī afrā-tafri wagaira kī hālat mein panāh kī nazar se dūse mulk mein khwāh dūse bādshāh kī saltanat mein bhāg-kar chalā jāe.

Refulgence, } n. Raushanī; chamak; tajallī; nūr; āb-o-tāb; tāb.

Refulgency, }

Refulgent, a. Barā chamkilā; khūb raushan; durakhshān; munawwar; tāhān; chamaktā huā; nūrānī; raunaq-dār; jalwa-gar.

Refund, v. t. Wāpas k. yā d.; pher d.; lautā d. [unko wāpas kar d.]

To refund money taken wrongfully—Jo rupaye be-jā taur par liye gaye hoṅ

Refusal, n. 1—Inkār; nā-manzūrī; jo kuchh māṅgā yā chāhā jāe uskā na d. yā jo kuchh qabūl karne ke liye pesh kiyā jāe uskā na lenā.

2—Dūron kī nisbat kisī shai ke leno kā haqq-i-murājāh; leno yā na leno kā ikhtiyār; kisī kī rāe par is bāt kā chhoṛ d. ki woh kisī khās shai ko chāhe le chāhe na le.

To give one the refusal of an employment—Kisī naukari ke qabūl karne yā na karne kā ikhtiyār kisī ko d. (yah bāt uskī rāe par chhoṛ d. ki chāhe woh us naukari ko qabūl kare chāhe usse inkār kar-de)—To have the refusal of a thing—Kisī shai kī manzūrī yā nā-manzūrī (uske ijāb yā inkār) kā ikhtiyār r.; is bāt kā ikhtiyār r. ki jo chiz dī jāe use chāho lo yā na lo.

Refuse, v. t. 1—Qabūl na k. jaise koyī istid'ā mutālaba da'wat yā hukm; jo shai chāhī yā talab kī-jāe usko na d. yā na k.; inkār k.; nā-manzūr k.; na mānnā. [rad kar d.; nā-manzūr k.]

2—Jo kuchh diyā jāe usko qabūl na k. (uske leno se inkār k.);
 “Refuse expresses rejection more strongly than decline.” Webster.

- Refuse, *v. z.* Lenā na manzūr k.; qabūl na k.; inkār k. yā lenese inkār k.
 Refuse, *a.* Be-kār; nikammā; jo kisī kām kā na ho; jo na lenese ke qābil samajh-kar chhor diyā jāe; nā-kārā.
- Refuse, *n.* Jo be-kār samajh-kar na liyā khwāh rad kar diyā jāe; raddī; fuzla; ākhor; be-kār shai. [galat thahrāyā jā-sake.
- Refutable, *a.* Qābil-i-tardid; jisko rad yā bātil kar-sake; jo jhūthā yā
- Refutation, *n.* Tardid; ibtāl; takzīb; jūth yā galat thahrānā; kisī bahs rāe shahādāt masalo yā usūl ko dalīl yā subūt-i-mukhālīf ke zari'e se bātil kar d.; butlān; khandan.
- Refute, *v. z.* Bahs shahādāt yā subūt-i-mukhālīf se bātil aur rad k.; jhūth yā galat sūbit k. (thahrānā); rad k.; tardid k.; bātil k.; kāṭnā; khandan k. [opinions or theories, to *refute* a disputant." Webster.
- Regal, *a.* Bādshāhī; bādshāh kā; shāhāna; khusrāwāna; sultānī; rājā kā.
- Regard, *v. z.* 1.—Lihāz k.; kisī kī taraf mutawajjih h. (aspar tawajjuh k.); khushūsiyat ke sūth dekhnā yā lihāz k.; baṛā khayāl r.; iltifāt k.
 2.—Ta'zīm k.; bahut zi-waq'at yā pāk wagaira samajhnā; adab k.; parwā k. [lihāz k.
 3.—Qadr k.; samajhnā; khayāl k.; mānnā; ginnā; shumār k.; To regard the person—Zāhiri 'izzat daulat yā ikhtiyār ke liye qadr k.; zāhir-parastī k.
- Regard, *v. z.* Khayāl yā parwā r.; samajhnā. [tawajjuh; taammul; lihāz.
- Ragard, *n.* 1.—Tawajjuh wa ta'alluq-i-khātir; dhyān; gaur; iltifāt;
 2.—Adab; lihāz; qadr; muhabbat; ri'āyat; murawwat; pās.
 To have high regard for a person—Kisī shakhs kī baṛī tauqir k. (usko bahut achchhā yā zi-qadr samajhnā; uskā baṛā pās k.).
 3.—Bāb; nisbat; ta'alluq yā 'alāqa.
 In regard to—Nisbat yā ba-nisbat; ba-lihāz; bāb meṁ; kisī ke muta'alliq.
 With regard to—Ba-lihāz; ba-khayāl; kisī bāt par khayāl kar-ke.
- Regardful, *a.* Lihāz karne yā rakhne w.; mutawajjih; multaṭif.
- Regardless, *a.* Tawajjuh yā khayāl na r. w.; be-fikr; be-parwā; gāfil;
- Regency, *n.* 1.—Hukūmat; riyāsāt; farmān-rawāyi. [be-khabar.
 2.—Us shakhs kā mansab yā 'alāqa-i-hukūmat jo ba-taur qāim-maqūm bādshāh ke hukm-rān ho; bādshāh kī nayābat.
 3.—Woh log jinko bādshāh kī nā-bāligī majnūniyat yā gaibat meṁ bataur uske qāim-maqūm ke riyāsāt kā intizām sipurd ho; muntazimān-i-saltanat; nizāmat.
- Regent, *a.* 1.—Gālib; jiskā koyī mahkūm ho. [nafūz-i-igtidār k. w.
 2.—Dūsre ke qāim-maqūm ke taur par hukūmat k. w.; mukhtārāna Queen regent—See below Queen.
- Regent, *n.* 1.—Hākim; hukm-rān; farmān-rawā; 'āmil; nāzim.
 2.—Jo shakhs bādshāh kī nā-bāligī 'adam-maujūdaṅgi yā nā-qābiliyat kī hālat meṁ hukm-rānī kare; jisko ikhtiyār-i-saltanat bataur bādshāh ke qāim-maqūm ke tafwiz hoṅ; mukhtār-i-mulk; nāibu-s-
- Regicide, *n.* 1.—Bādshāh-kush; bādshāh kā halāk k. w. [saltanat.
 2.—Bādshāh-kushī; bādshāh kī halākat.
- REGIME, (rā'zheem) Hukūmat yā ihtimām kā tarz yā tariq; hukūmat kī nau'iyat; bā-qā'ida hukūmat; nazm; intizām.
- Regimen, *n.* 1.—Qā'ide kī hukūmat; qā'ida; nazm; intizām. [maqsūd ho.
 2.—Koyī tadbīr yā 'ilāj jissē ba-tadrīj 'umda natījon kā nikalūā

3.—Kisi khās natije ke husūl ke liye bā-qā'ida khānā-pīnā; qiyām yā hifz-i-sihhat ke liye kisi qā'ida-i-mu'aiyan ke mutābiq khāne-pīne kā silsila; timār; parhez; path; band-o-bast ke sāth rahnā.

Region, *n.* 1.—Mulk; iqlīm; sar-zar'mīn; diyār; khitta; tabqa; kish-war;

2.—Jism kā koyī hissa; mauza'. [marzbūm; des; mandal; chakra

Register, *n.* 1.—'Adālat wagaira kī kārrawāyion kī kaifiyat jo sarishte yā zābite ke mutābiq likh-kar rakkhī jāe; kisi qism ke hālāt jo yād rahne kī nazār-se likh-kar rakh liye jāen; nawishta jo yād-dāsh't ke liye murattab kiya jāe; fihrist yā fard; chitṭha; bahī; rajistar.

2.—Woh ahl-kār yā shakhs jo 'adālaton kī kārrawāyion kī kaifiyat kitāb meñ likh yā darj kar liya kare; sāhib-i-rajistar; rajistarār.

A register of deeds—Sāhib-i-rajistar-i-wasūiq; ahl-kār jiske zimme wasiqon (dastāwezon) kī rajistarī ho.

Register, *v. t.* 1.—Rajistar (bahī yā kitāb) meñ darj k. (charhānā yā siyāha k.); zābite ke mutābiq aur sāf-sāf likh l.; āyinda kār-āmad hone kī garaz se likh r.

2.—Fihrist meñ darj k. (charhānā yā likhnā); fard meñ likhnā.

Registrar, *n.* The same as Register, *n.* No. 2.

Registration, *n.* See Register, *n.* No. 1.

[rāj; siyāha.

Registry, *n.* 1.—Rajistar (bahī yā kitāb) meñ darj k. yā likh l.; indi-

2.—Woh maqām jahāñ rajistar rakkhe jāen.

3.—Wāqi'āt jo silsila-wār likh rakkhe jāen.

Regret, *v. t.* Ranj k.; afsos k.; taassuf k. yā mutaassif h.; pachhtānā; udās h.; malūl h. yā malāl k.; gam k.; kisi ke zā' ho-jāne (uske bāth se nikal jāne) khwāh uski judāyī par ranj k.; masosnā; sok k.

Regret, *n.* Ranj; gam; afsos; malāl; taassuf; pachhtāwā; dukh; woh qulbi sadma jo kisi aisi bāt par ho jisse dīl dukhe; woh pachhtāwā jo kisi aisi shai-i-zāil-shuda ke khayāl āne par ho jo kisi waqt meñ bā'is-i-masarrat rahī ho; ranj jo dīl ko kisi nā-pasandīda bāt ke wuqū' meñ āne par ho.

Regreiful, *a.* Ranjīda; gamgīn; udās; malūl; mutaassif; afsos meñ.

Regreifully, *ad.* Ranj ke sāth; afsos se; taassuf ke sāth.

Regular, *a.* 1.—Jo kisi qā'ide ke mutābiq ho; bā-qā'ida; bā-zābita; jo kisi qā'ida-i-mu'aiyan qāwūn usūl bāndhe huye tariq yā dastūr ke mutābiq ho; bāndhā huā; ma'mūlī; qā'ide kā yā qā'ide ke mutābiq.

2.—Jo qā'ide kā pā-band ho jo kisi bāt ko sābit-qadamī se vā ek taur par kiya kare. Jismeñ bilā-wajh-i-muwvajjih yā 'aql ke khilāf tagaiyur-o-tabaddul na huā kare. Jiskā daura auqāt-i-mu'aiyan par huā kare. Jiskī pairawī barābar huā kare. Jismeñ silsila yā qā'ida malhūz rahe.

3.—Jiskī ta'lim yā tarbiyat qā'ida-i-mu'aiyan ke mutābiq huyī ho; jisne koyī bāt qā'ide se sikhī ho. [mutābiq dāir ki-jāe.

A regular suit.—Nālish-i-nambarī; nālish-i-ām; nālish jo qānun ke usūl ke

Regularity, *n.* Qā'ide yā silsila-i-mu'aiyan kī mutābaqat (uske mutābiq h.); zābite ke mutābiq h.; bā-zābitagī; silsila; tartīb; nazm; usūl i-mu'aiyan ke mutābiq h.; kisi tariq par sābit-qadamī se khwāh ek tarah par qāim rahnā (chale chalnā); yak-sāniyat; matānat.

Regularly, *ad.* Bā-qā'ida; qā'ide ke mutābiq; yakeān; barābar; tartīb ke sāth; silsila-wār; musalsal; jo qā'ida silsila yā tariq muqarrar ho uske mutābiq.

Regulate, v. t. 1.—Qā'ide silsile yā tariq-i-mu'niyan ke mutābiq durust k.; qā'ide se chalānā. [thak kar-d.; ihtimām k.; dūl par lāwā.

2.—Silsile se kar d.; band-o-bast bāndhnā; durust kar-d.; thik-

3.—Pā-band-i-quyūd k.; qāideh lagānā; kisi shai kī nisbat qā'ide

Regulation, n. 1.—Qā'ide ke mutābiq kar-d. yā ho-jānā. [qām kar-d.

2.—Ihtimām yā hukm-rānī kā qā'ida yā silsila; won usūl jiske mutābiq koyī kār-rawāyī kī-jāe; jis hidāyat ke ba-mūjib koyī kām chalāyā jāe; qāūn; āyin; qā'ida; zābita; dastūru l-'amal.

Rehearse, v. t. 1.—I'āda k.; jo kuchh ek martaba kabā jā chukā ho usiko phir se kahānā; mukarrar kahnā yā bayān k.; dūsre ke kalām kā i'āda k.; kisi kī 'ibārat yā tasnif zabānī bayān k.

2.—Bayān k.; kahnā; kah-sunānā; tazkira zikr yā mazkūr k.

3.—Āzmāne aur taraqqī dene kī nazar se kisi shai ko qabl isse ki woh 'awām ke rū-ba-rū sunāyī yā bayān kī jāe takhlive meñ parhnā yā mashq k. [fareh kī wujh se wāpas kar-d.; tansikh-i-bai.]

Rehibition, n. (Law) Jo shai kharīd kī-gayī ho uskā bā' ko kisi waqs yā

Reign, n. 1.—Bādshāhat; bādshāhī yā pādshāhī; saltanat; firman-rawā-yī; rāj; hukūmat; iqtidār-i-shāhī. [zamāna; rāj.

2.—'Ahd-i-saltanat; 'ahd-i-farmān-rawāyī; 'ahd-i-shāhī; hukūmat kā

Reign, v. i. 1.—Hukm-rānī k.; bādshāhat k.; saltanat k.; hukūmat k.; rāj k.; iqtidār-i-shāhī nāfiz k.; 'inān-i-hukūmat apne qabze meñ r. Phailnā; gālib h.

Re-imburse, v. t. Wāpas d.; pher d.; jo kuchh rupaye khazāne vā kisi kī nij se kharch huye yā liye gaye hon khwāh aur tarāh par hāth se nikal gaye hon unko phir apne jagah par dhar d. yā purā kar d.; lauṭā d.; bhar d.; purā k.; mu'awaza d.

☞ "The word is used before the person expending, or the treasury from which the advances are made, or before the expenses. We say to

re-imburse the individual, to *re-imburse* the treasury, or to *re-imburse* the

Re-imbursement, n. Wāpasi; chukāw; paṭāw; adā. [expenses." Webster.

Rein, n. 1.—Bāg; 'inān; rās; bāg-dor; zimām. [ikhtiyār; iqtidār.

2.—Rokue apne qābū meñ rakhne yā hukūmat kā zarfā; hukūmat;

To give the reins to—Kisi bāt ke karne kā ikhtiyār yā uski ijāzat kisi ko de-d.;

be rukāwat chhor d.; mutlaq-i-'inān kar d.—*To take the reins*—Apne ikhti-

yār hāth yā qābū meñ kar yā rakh l.; khud afsari yā hukm-rānī k.; 'inān-i-

hukūmat apne hāth meñ l.—*Without rein*—Bilā rukāwat; be-qaid.

Rein, v. t. 1.—Bāg par roknā yā sañbhālnā.

2.—Roknā; qābū meñ r.; zabt meñ r.; ikhtiyār yā bas meñ r.

RE INFECTA [Lat.] Jis shai kā wuqū' na huā ho; jo bāt na kī gayī ho; jis shai kā takmila na huā ho.

Re-instate, v. t. Phir qabza d. yā apnī aslī hālat par kar-d.; hālat-i-sā-biqā par kar d.; jo hālat kisi kī pahle rahī ho usī par kar-d.

Reiterate, v. t. Phir phir kahnā yā karānā; mukarrar-sikarrar kahnā; hār bār kahnā yā karnā.

Reiteration, n. I'āda; takrār. [rij kar-d.; kanāre kar-d.; nikāl d.

Reject, v. t. 1.—Be-kār yā zalil samajh-kar phenk d. yā rad kar-d.; khā-

2.—Lene yā qabūl karne se inkār k.; takabbur yā tursh-rūyī se (ghamand yā rukhāyī ke sāth) inkār k.; na qabūl k.

3.—Nā-manzūr k. yā mauzūr na k.; nā-masmū' k.; na qabūl k.
Rejection, *n.* Nā-manzūri; inkār; rad; tark; 'adam-i-ijāb; qabūl yā mauzūr karno se inkār.

Rejoice, *v. i.* Khush h.; nihāyat mazhūz h.; bahut hī masrūr yā bash-shāsh h.; az-had khush h.; bāg-bāg h.; shādmān h.; khushī se phūle na samānā. [paidā k.]

Rejoice, *v. i.* Khush k.; masrūr yā shād k.; mahzūz k.; khushī d. yā

Rejoicing, *n.* Khushī kā izhār; 'nash-o-jaisī; ānand; utsav; bilās; bihār; chahal-pahāl. Woh shai jissō khushī ho; khushī paidā karno wālī shai.

Rejoin, *v. i.* 1.—Jawāb kā jawāb d.

2. (Law) Mudda'ī ki tardīd k.; radd-i-jawāb dākhl k.

Rejoinder, *n.* 1.—Jawāb kā jawāb yā mahz jawāb. [radd-i-jawāb.]

2.—(Law) Mudda'ī ke jawāb ki tardīd meñ mudda'ī'ā'īh kā jawāb;

Relapse, *v. i.* 1.—Phisal-kar pīchhe ko hat jānā; palatnā.

2.—Paltā khānā; si'l yā hālat-i-sābiqa par 'aud k.; hālat-i-sihhat se hālat-i-maraz par 'aud k.; chāngā ho-kar phir bīmār ho-jānā; duhrānā; sudharne ko ba'd phir badī yā gum-rāhī meñ parnā.

Relapse, *n.* Pāda-i-maraz yā tariq-i-bad; sihhat-i-jismānī yā nekī-badī ke lihāz se phir aslī burī hālat par 'aud k.

Relate, *v. i.* 1.—Bayān k.; kahnā; kisi wāqī'ā ke mufasssal hālat kā zikr k.; naql k.; kathamā; bakhānā; sunānā.

2.—Rishita karānā; rishtadār k.; sambandh yā nātā karānā.

Relate, *v. i.* Kisi qism ki nisbat r.; 'alāqa yā ta'alluq r.; muta'alliq h.;

Followed by to. [lagūw r.; sarokār r.]

Relation, *n.* 1.—Bayān; tazkira; zikr; mazkūr; wāqī'āt ki knifiyat; naql; haqiqat. [ke mā-bain ho.]

2.—Nisbat; ta'alluq; 'alāqa; rabt-i-bāhamī; woh nisbat jo chizōñ

3.—Rishita; rishita-dārī; qarābat; khweshī; nātā; sambandh.

4.—Rishita-dār yā rishtadāra: qarābatī yā qarābat-dār; rishtamand; nāte-dār; sambandhī; 'azīz.

Relationship, *n.* Kisi qism ki rishita-dārī; kisi tarah kā nātā.

Relative, *a.* 1.—Muta'alliq; jo dūstre se nisbat rakhe.

2.—Dūstre ke sāth nisbat rakhne se paidā h. w.; mutlaq yā qāim-bi-zāt nahīñ; dūstre par munhasir yā mauqūf; jispar dūstre ke i'tibār se lihāz kiya jāe.

Relative terms—Alfāz-i-mutanā'ih—jaise wali wa nā-bālig (guardian and ward)

Eqā wa mulāzim (master and servant) zan-o-shā jorū aur khasām zanj aur

zanja (husband and wife) zamindār aur n-ṣarī (landlord and tenant).

Relative, *n.* Rishitadār khusūsan haqiqī rishtadār. [yā ba-zīt-i-khās nahīñ.]

Relatively, *ad.* Dūstre ke ta'alluq ko lihāz se; dūstre ke i'tibār se; fī-nafsihī

Relax, *v. i.* 1.—Dhilā k.; tangī saḡhtī yā tanāw wagaira ko kam kar-d.; narm k. [d.]; kisi shai ko zor ko kam kar-d.

2.—Kisi shai ki shiddat yā saḡhtī ko takhfif kar-d. (usko ghaṭā

3.—Ārām d.; fāhat bakhshnā; bahlānā; khush k.

4.—Qabz raf k.; dhilā k.; khol d [bhandhī ho-jānā; sust par jānā.]

Relax, *v. i.* 1.—Dhilā yā kam-zor ho-jānā; ziyāda narm yā kam saḡht ho-jānā;

2.—Tafrih k.; dīl bahlānā. [narmī; raf-i-qabz.]

Relaxation, *n.* 1.—Dhilā k. yā h.; dhilāyī yā dhilā-pan; mulāimat;

2.—Mihnat ki takhfif; tafrih; dīl-bahlāw; tafarruj.

Relay, n. Dāk kē ghore jo sarak par is garaz se maujūd rakkhe jāte haiñ ki joiñhiñ dāk pahūñche ghore badal diye jāēñ aur sawāri sauran āge ko rawāna ho. [khalās k.; jāne d.; rihā k.]

Release, v. t. 1.—Chhor d.; rukawat yā qaid se āzād kar d.; āzād k.;

2.—Dard fikr taklif yā ranj wagaira se āzād k.; kisī muākhaze yā ta'zir se bari k.; chhūṇā; najāt d.

3.—Chhor d.; dast-bardār h. jaise kisī mutālaba-i-jāiz se.

4. (*Law*) Arāzi wagairā ko shakhs-i-zī-haq kī taraf muntaqil kar-ke uske istihqāq se dast-bardār ho-jānā. [rukawat se āzādī.]

Release, n. 1.—Rihā k. yā h.; rihāyī; makhlasī; āzādī; har qism kī 2.—Fikr taklif yā kisī bār se subuk-doshī

3.—Zimmadāri yā muākhaza-i-dain wagaira se barānt; har qism ke mutālabe se safāyī yā chhutkārā; wā-guzāst.

4.—(*Law*) Kisī qism ke haq yā da'we se dast-bardāri; arāzi wagaira kī nisbat ek shakhs kā dūsre shakhs-i-zī-istihqāq kī taraf apnī haq-qiyat kā intiqāl. Is qism kī dast-bardāri kā wasīqa; fārig-khatī (deed of release). [jānā jaise shai-i-maqrūqa kā.]

Release from attachment—Wāguzāst-i-qurqī; qurqī se chhūt jānā yā bari ho. **Relent, v. i.** Mulāim-mizāj ho-jānā; ziyāda-tar halīm-o-rahīm ho-jānā; rahm k.; tars khānā; dil meñ dard ma'lūm k.

Relentless, a. Jispar ham-dardi yā mu'āfi kī dardkhwastōñ kā kuchh asar na ho; jiske dil par dūsroñ kī musibat kā kuchh khayāl na ho; be-rahm; be-dard; be-pīr; nirdayī; kaṭhor; sang-dil.

Relessee, n. Woh shakhs jiske haq meñ fārig-khatī likhī jāe.

Relessor, n. Fārig-khatī likhne w.

Relevance, } n. Muta'alliq h.; ta'alluq; munāsabat; jo bāt pesh ho

Relevancy, } usse ta'alluq r.

Relevant, a. Jo mu'āmala pesh ho usse muta'alliq; khārij-az-bahs nahīñ; chaspan; mauzūñ; amr-i-nizā'i par ba-tarz-i-munāsib sādiq āne w. (us bāt par thik lagne w.). [honā ki uspar bharosā ho-sake.]

Reliability, a. Mu'tabar; i'tibār yā istidlāl ke qābil h.; is qism kā

Reliable, a. Qābil-i-i'tibār; istidlāl ke lāiq; takiya yā bharosā kiye jāne ke qābil; mu'tabar; jispar i'tibār yā istidlāl ho-sake; itminān ke qābil.

A reliable witness—Mu'tabar gawāh; gawāh jiskā bayan i'tibār yā istidlāl ke lāiq ho.—**Reliable evidence**—Shahādāt jo i'tibār ke qābil ho (jispar istidlāl ho-sake).—**A reliable statement**—Bayān jispar i'tibār kar-sakeñ (yaqīn h.).

Reliability, n. Same as Reliability. [sakeñ]

Reliably, ad. Aisi tarah par ki i'tibār ke qābil ho-sake.

Reliance, n. 1.—I'tibār; istidlāl; bharosā; yaqīn; i'timād; jo shai mustanad samjhī jāe uspar itminān.

2.—Woh shai jispar i'tibār kiya jā-sake; yaqīn kā madār; woh shai jispar yaqīnan bharosā kiya jā-sake. [rah-jāe.]

Relic, n. 1.—Jo kuchh baqī rah-jāe; zawāl yā tanazzul ke ba'd jo baqī 2.—Lāsh; mitṭī; walī yā shahīd kī lāsh yā uskā koyī hissa.

3.—Yād-gar; jo kuchh yād-gar ke taur par rakkhā jāe.

Relict, n. 'Aurat jiskā shauhar mar gayā ho; bewa; rūñd; bīdhawā.

Relief, n. 1.—Jis shai se jismāni yā rūhāni taklif ho uskā daf'iya-i-kullī yā juzwī; ranj taklif dard fikr andesha musibat yā kisī qism kī taklif-dih shai kā daf'iya yā takhfiñ jisse kisī-qadar rahāñ ho; āram; sukh; chain; rahāñ; taskīn; tasallī; āsāish; madad; imdād; upakār.

2.—Woh shai jisse taklif wagaira kam yā raf' ho.

3.—Jo sipāhi kām par ta'ināt hoñ unkā usse chharāyā jānā (subuk-dosh kiya jānā) aur unkī jagah par dūstroñ kā ta'ināt h; badlī; badlī ke sipāhi. [chāra-kār; haq rasī.

4.—Kisī mazarrat ki talāfi-i-juzzi yā kullī; dād-rasī; chārasāzi yā To get or obtain relief—Dād ko pahunchnā; dād pānā; haq-rasī h. yā haq ko pahunchnā; chāra-kār pānā yā hāsīl k.

Relieve, v. t. 1.—Kisī shai ke bojh ko uthā l. yā haṭā d.; aisā kar-d. ki kam girān-bār yā taklif-dih ho; halkā kar-d.; ghaṭā d.; takhfīf kar d.; āram d.; taskīn d.; kisī bār taklif yā musibat wagaira se āzād yā subuk-dosh k.; tasallī yā tashaffī d.; madad d.; upakār k.

2.—Badlī k.; jo shakhs kisī kām par mu'aiyan ho uski jagah par dūstre ko ta'ināt kar-ke use subuk-dosh k.

3.—'Adālat yā qānūn ke zarī'e se kisī ko rafāh pahunchānā (uski faryād-rasī dād-rasī yā chāra-sāzi k. yā uske nuqsānāt kā mu'awaza dilānā); haq-rasī k.; kisī ke haq meñ insāf k.

Religion, n. 1.—Khudā-parastī; taqwā yā ittiqā; dharm.

2.—'Aqīde aur 'ibādāt kā koyī tariq; dīn; mazhab; millat; mash-rab; 'aqīda; mat; imān. [sub ke sāth k. w.; muta'assib.

Religionist, n. Kisī mazhab kā dil se pairaw; kisī dīn ki pairawī ta'as-

Religious, a. 1.—Mazhabī yā mazhab kā; dīnī; mazhab se ta'alluq r. w.; jismeñ dīn ki batēñ hoñ yā jisse is qism ki batēñ ma'lūm hoñ; mazhab ke liye makhsūs.

2.—Mazhabī; mazhab ke rū se (uske mutābiq) 'amal k. w.; dīn-dār; imān-dār; Khudā-tars; pārsā. Jo mazhabī kāmōñ ke karne meñ (farāiz-i-dīnī ke anjām meñ) basar kī-jāe jaise zindagī. Jo mazhabī kāmōñ ke liye makhsūs ho jaise makān. [darkār ho.

3.—Thik-thik; jismeñ karāyī kī-jāe; jaisā ki mazhab ke rū se Relinquish, v. t. 1.—Dast-kash h.; chhor d. yā chhor-kar chale jānā; tark kar-d. [khāñch baithnā; dar-guzar k.

2.—Bāz ānā; kisī shai ki nisbat da'we se dast-bardār h.; hāth To relinquish back, or to—Chhor d.; dast-bardārī k.; dast-kash h.—To relinquish a claim to another—Dūstre ke haq meñ da'we se dast-bardār h.

Relinquishment, n. Dast-bardārī; dast-kashī; apne da'we se bāz-ānā (use chhor d. yā usse dar-guzar k.).

Relish, v. t. 1.—Khushī ke sāth chakhnā yā khānā; kisī shai kā maza yā zāiqā pasand k.; khush ho-kar khānā; kisī bāt se khush h.; kisī bāt se haz uthānā; 'kisī shai ki 'umdagī kā maza ma'lūm k.

2.—Khushbū-dār maze-dār yā zāiqe-dār kar-d.; aisā banā d. ki chakh-ne yā khāne meñ margūb ho.; maze-dār banā d.; khush-guwar kar-d.

Relish, v. i. 1.—Zāiqā yā maza r.; khushī yā masarrat kā bā'is h.; haz 2.—Maza r.; bū-hās khush-bū yā swād r. [dene ke qābil h.

Relish, n. 1.—Maza; zāiqā; lutf; swād; ras.

2.—Khush karne ki quwwat; woh sifat jiske bā'is kisī shai kā haz uth sake; lutf; ras; khūbī; maza.

3.—Wasf; khāssiyat; sifat; maza; khūsūsiyat. [yā chāh; mazāq.

4.—Kisī shai ki ragbat yā uski jānīb mailān; shauq; khwāhish; chāṭ

5.—Woh shai jo maza paidā karne ke liye kām meñ lāyī jāe; jo kuchh khāne ke sāth use maze-dār karne ke liye khāyā jāe.

Reluctance, } *n.* Kashīdagi-i-khātir; khiūch; nū-rāzī; nā-khushī; afsos;
Reluctancy, } direg; be-dilī; dil kā kisi shai kī nisbat bi-l-kul mu-

With *to* or *against* before the object. [khālīf h.

Reluctant, *a.* 1.—Kisi shai kī nisbat dil se bi-l-kul mukhālīf; nā-razū-
maud; nā-khush; mukhālīf; mutaassif; be-dil; kashīda-khātir;
khiūchā huā. [kiyā jāe.

2.—Jo afsos ke sāth dil se nikle; jo be-dilī yā kashīda-khātirī se
Reluctantly, *ad.* Be-dilī se; chālī yā ragbat se nahīn; tīb-i-khātir se
nahīn; afsos ke sāth; talī'at ke khilāf; wale-bar'andash. [inhisār k.

Rely, *v. t.* P'tibār k.; i'timād k.; bharosā k.; takiya k.; istidlāl k.;

With *on*.

Remain, *v. t.* 1.—Dūsroñ ke chale jāne ke ba'd pichhe rah jānā; dūsri
chīzōñ ke haṭā diye jāne khwāh zālī kar-diye jāne ke ba'd chhūṭ-
jānā; kisi ta'dād yā miqdār ke minhā hone yā kāt liye jāne
ke ba'd bāqī chhūṭ jānā; be shāmīl huye rah jānā; bāqī rahnā yā
bachnā; bach rahnā; rah jānā.

2.—Kisi jagah par mustahikam khwāh kisi haiat yā hālat meñ gair-
mubaddal rahnā; be-kam-o-kist (be ghaṭ-baṭh) yā joñ-kā-toñ rahnā;
qāim rahnā; bar-qarār rahnā; ek hī hālat meñ rahnā; ṭlaharnā;
tiknā; rahnā; ek hī shakl par rahnā; zālī na h.; hāth se nikal na
jānā; apne qabze meñ rahnā; mahw-o-mansī na ho-jānā (bhūl na
[jānā].

Remain, *n.* 1.—Lāsh; miṭṭī.

2.—Jo kuchh ek juzw (hisse) ke 'alāhida ho-jāne nikāl diye jāne yā
talaf kar diye jāne ke ba'd rah bach yā chhūṭ jāe.

Used only in the plural.

Remainder, *n.* 1.—Jo kuchh ek juzw ke 'alāhida ho-kar nikal jāne ke
ba'd rah jāe; jo kuchh ek hisse ke guzar jāne ke ba'd rah-jāe; jo
kuchh tafriq yā kisi qism kī minhāyī ke ba'd bach jāe; bāqī; baqā-
yā; mā-baqā; bachat. [time par mauqūf ho.

2.—(Law) Woh haq jiskā nafāz aur tasarruf dūsre haq ke khā-
Remainder-man, *n.* (Law) Woh shakhs jisko koyī haq kisi khās haq ke
khātīme par pahuñchne ke ba'd pahuñche.

Remand, *v. t.* Jis shakhs yā shai kī talabī kahīñ ho wahāñ se use laṭā d. ;
wāpas bhejū; paltā d. ; wāpas bulā bhejū; pher d. yā pher bulāū;
phir sipurd k.

To remand a prisoner in custody—Qaidī ko hirāsāt meñ wāpas bhejū.—To re-
mand a case for further enquiry—Muqaddama ko talqīqāt-i-mazid ke liye

Remand, *n.* Wāpasī; pher d. [wāpas bhejū.

Order of remand—Hukm-i-wāpasī.

REMANET, *n.* (Law) Woh muqaddama jiskī talqīqāt-o-tajwiz 'adālat
ke ijās ke auqāt-i-mu'aiyan ke mā-bain na ho-sake; muqaddama jo

Remark, *n.* 1.—Lihāz; khayāl; nazar. [multavī kar-diya jāe.

2.—Jis shai par lihāz kiyā jāe uski nisbat talīrī yā zabānī izhār-i-
rāe; jo amr qābil-i-lihāz ho uskā mazkūr; jo kuchh kisi amr kī nis-
bat ittifaqiya yā zimnan kahā jāe.

Remark, *v. t.* 1.—Kisi shai par lihāz k.; dekhnā; nazar k.; mulāhaza k.

2.—Jo kuchh dekhā gayā ho usko likh-kar yā zabānī zāhir k.; kisi
shai kī taraf mukhātab karūnā; itṭilā' d. ; tawajjuh dilāū; jo kuchh
dekhā jāe usko zāhir k.

Remark, *v. i.* Kahnā; zabān par lānā.

Remarkable, *a.* Lihāz ke qābil; gaur ke lāiq; dekhne ke lāiq; mashhūr; gair-ma'mūlī; 'ajīb-o-garīb; jispar khās-kar lihāz darkār ho yā jispar hairat ho-sake; 'ajab; 'ajūba.

Remarkably, *ad.* Aisī tarah par yā isqadar ki lihāz ke qābil ho; 'ajīb-o-garīb tarah se; az-bas; ba-shiddat; nihāyat hī; bahut hī.

Remediable, *a.* Qābil-i-'ilāj; 'ilāj-pazīr; sihhat-pazīr; jiskā 'ilāj ho-sake; jisko changā kar-sakeñ.

Remedial, *a.* Jisse kisī shai kā 'ilāj hāsil ho; jisse kisī shai kā 'ilāj yā daf'īya maqsūd ho; jisse kisī badī kā dūr k. maqsūd ho; jisse chāra-garī yā chāra-sāzī ho khwāh maqsūd ho.

Remediless, *a.* Lā-'ilāj; jisse sihhat mumkin na ho; jiskī nisbat sihhat ki ummēd na ho; jiskā tabādala yā insidād na ho-sake; jo 'ilāj-pazīr na ho; jiskī talāfī na ho-sake; jo badal yā pālāt na sake.

Remedy, *n. 1.*—'Ilāj; dārū; darmān; dawā; koyī khāne yā lagāne ki dawā jisse bīmārī dūr ho-kar sihhat hāsil ho.

 With *for*. [islāh; upāi; 'ilāj; tadbīr; tadāruk.

2.—Woh shai jisse kisī qism kī burāyī raf' ho; muslih; chāra;

 With *for, to, or against*.

3.—(*Law*) Kisī haq ke hāsil kārne khwāh kisī zarar kī nisbat apnī dād pāne kī qānūnī tadbīr; chāra-kār-i-qānūnī; qānūnī 'ilāj.

Remedy, *v. t.* 'Ilāj k.; sihhat bakhshnā; changā k.; durust k.; thīk k.; daf'īya k.; talāfī k.; burāyī ko dūr k. (raf' k.).

Remember, *v. t. 1.*—Yād k.; kisī shai kā phir khayāl k.; chetnā; sudh k.

2.—Yād r.; na bhūlnā; hamesha khayāl yā zihn meñ r.; hāfize meñ tar-o-tāza r.; farāmosh na hone d.; kisī shai kī nisbat shukr-guzārī muhabbat ta'zim yā kisī dūse josh-i-tabī'at se khayāl k.; dhyān

Remembrance, *n. 1.*—Yād; sudh; chet; hāfiza; yād-dāsht. [meñ r.

To bear in remembrance—Yād r.; na bhūlnā.

2.—Woh shai jisse koyī bāt yād rahe yā yād āye; yādgārī; ni-shānī; yād-gār yā yād-dāsht; yād dilāne wālī shai.

3.—Hāfiza; woh zamāna jiske andar koyī wāqī'a yād rahe; woh zamāna jis tak kisī bāt ko koyī yād rakh sake; yād. [sudh karānā.

Remind, *v. t.* Yād dilānā yā rakhānā; suchānā; khayāl karānā; chitānā;

Reminder, *n.* Yād dilāne wālī shai; jisse koyī bāt yād ā-jāe; yād-dihī kī chitṭhī; tākidī chitṭhī.

Remise, *v. t. (Law)* Wāpas bhejnā yā denā; 'atā-kuninda (dene-wāle) ko wāpas kar-d. (pher d.); kisī shai kī nisbat da'we se dast-bardār ho-jānā; dast-āyez ke zarī'e se dast-bardār h. yā chhoṛ d.

Remise, *n. (Law)* Wāpasī; kisī da'we se dast-bardārī.

Remiss, *a.* Farz yā kār-o-bār ke anjām meñ musta'id yā chust nahīn; wa'don ke ifā meñ muhtāt yā musta'id nahīn; sust; dhīlā; kāhil; gāfil; qaul ko mutlaq yā waqt-i-munāsib par pūrā na karne w.

Remissible, *a.* Dar-guzar ke lāiq; mu'afi ke qābil; 'afu-pazīr.

Remission, *n. 1.*—Kamī; takhfif; i'tidāl par ho-jānā; dast-kashī; dast-bardārī; chhūṭ.

[se dast-bardārī; gunāh kī mu'afi.

2.—Us shai se dast-bardārī jo wājibu-l-adā ho; da'we haq yā farz

3.—Kisī bīmārī yā dard ke zor khwāh shiddat meñ 'āzizī takhfif.

 In this sense "distinguished from *intermission*, in which the disease leaves the patient entirely for a time." Webster.

Remissness, n. Sustī; kāhili; majhūliyat; 'adam-musta'idī; kām kā thīk waqt par na k.; kisi kām farz yā qaul par bar-waqt yā wājib tan-dihī ke sāth mutawajjih na h.; dhilāyī; gāfiat.

Remit, v. t. 1.—Wāpas bhejnā; lautā d.

2.—De-d.; chhor d.; phir se qāim yā bar-qarār k.

3.—Sakhti meñ kami yā takhfi k.; shiddat yā zor ko ghaṭā d.

4.—Mu'af k.; dar-guzar k.; jurm kī ta'zir ke haq se dast-bardār h.; bakhshnā. [irsāl k.]

5.—Rupaye yā hundavi wagaira kisi ke pās kahīn dūr bhejnā; **Remit, v. i.** Zor yā shiddat kā kam ho-jānā; sakhti kā ghaṭ jānā; dhīmā ho-jānā; kuchh 'arse ke liye zor kā haṭ jānā.

Remittance, n. 1.—Rupaye yā hundavi wagaira kahīn dūr bhejnā; chālān.

2.—Rupaye wagaira jo dūr bheje jāen.

Remittent, a. Jo waqtan-fa-waqtan ghaṭ jāyā kare—jaise bimāri; jiski shiddat gah-gāh kam ho-jāyā kare.

Remitter, n. 1.—Jo rupaye wagaira kahīn dūr bheje.

2.—Mu'af k. w.; bakhshnā w.

Remnant, n. 1.—Bāqī; jo kuchh ek hisse ke judā ho-jāne nikal jāne khwāf talaf ho-jāne ke ba'd bach jāe; jo kuchh ek hisse ke khatm yā tai ho-jāne ke ba'd rah jāe.

2.—Kḥafif hissa; thorā hissa; zarā sā nishān; ṭukrā; reza-purza.

Remonstrance, n. 1.—Radd-o-kad; kisi tajwiz ke kḥilāf wujūh kā shadd o-mad ke sāth pesh k.; woh bāten jo kisi tajwiz yā fi'l kī mukḥālāfat meñ zor de-kar pesh kī-jāen; shikāyat; 'arz-i-shikāyat.

2.—Nasihat; fahmāish; tambīh.

Remonstrant, a. Jisse hikāyat-shikāyat pāyī jāe; jismeñ kisi amr kī tar-did ke wujūh-i-qawī hon; jismeñ radd-o-kad ho.

Remonstrate, v. i. Kisi fi'l tajwiz yā kār-rawāyī kī tardid meñ (uske kḥilāf) wujūh-i-qawī pesh k.; radd-o-kad k.; radd-o-badal k.; kḥūb zor de-kar yah kahū ki agar tum fulān amr se dar-guzar na karoge (usko karte rahoge) to woh tumbāre liye muzir ho-gā yā tum qusūrwar ṭaharāye jāoge; hujjat yā hujjat-hikāyat k.; jarah k.; i'tirāz k.

☞ "We remonstrate with a person, and against the course he has adopted." Webster.

Remorse, n. Woh sakht sadma jo kisi ke dīl meñ is bāt ke kḥayāl se ho ki ham se gunāh huā; jurm ke irtikāb ke kḥayāl se jo masos dīl meñ hotā hai; pashemāni; nadāmat; pachhtāwā; afsos; masosā; qalaq.

Remorseful, a. Pachhtāwe afsos yā nadāmat se bharā huā. [na k. w.]

Remorseless, a. Be-rahm; sang-dīl; kaṭhor; dūse kī musibat par kḥayāl

Remote, a. 1.—Ba'id; dūr-o-darāz; nazdik nahiñ; bahut dūr; pare par.

☞ Said in respect to time or place.

2.—(a) Dūr; mugāir; mukḥalif; kḥilāf; muttāfiq nahiñ. (b) Qarābat meñ dūr kā; nazdiki nahiñ. (c) 'Alāhida; dūr. (d) Aslī nahiñ; dūr kā. (e) Kḥafif; nū-chiz; bahut kam.

Remotely, ad. 1.—Waqt yā jagah ke lihāz se dūr par; nazdik nahiñ;

2.—Qarābat yā rishte ke i'tibār se dūri r. w.; ba'id. [fāsile par.]

3.—Kḥafif sā; qadre-qalil; zarā sā. [bu'd; fasil; kami; qillat.]

Remoteness, n. Jagah waqt yā qarābat wagaira ke lihāz se dūri; fāsila;

Removable, a. Kisi mansab yā 'uhde se ma'zūlī khwāh bar-tarfī ke lāiq; jise ek jagah se dūsri jagah uṭhā-kar le-jā sakeñ.

Removal, n. 1.—Ek jagah se dūsri jagah uṭhā le-jānā.

2.—Ma'zūlī; bar-tarfī; mauqūfī.

3.—Daf'īya; dūr kar-d.

4.—Naql-i-makān; ek jagah se dūsri jagah par kar diyā jānā.

5.—Khātima; daf'īya; bāqī yā qāim na rahne d.

Removal of attachment—Wā-guzāsh-t-i-qurqī. [d.; haṭā d.; nikāl d.]

Remove, v. t. 1.—Jis jagah par koyī shai ho wāhān se use uṭhā yā haṭā

2.—'Udde se ma'zūl kar-d.; mauqūf kar-d.; chhuṛā d.

3.—Dūr kar-d.; daf' kar-d.; nikāl d.; zūl kar-d. [taqil karānā.

4.—Ek 'adālat se dūsri 'adālat meñ le-jānā yā uṭhwā le-jānā; mu-

Remove, v. i. Naql-i-makān k.; jagah badal d.; ek jagah yā maqām se dūsri jagah yā maqām par jānā; tabdīl-i-sukūnat k. [ke qābil ho.

Remunerable, a. Ajr yā mu'awaza diye jāne ke lāiq; jo mu'awaza pāne

Remunerate, v. t. Kisi khidmat khisāre sarf yā dūsri shai kā badal d.; ajr d.; haqqu-s-sa'i (mihnatāna) d.; ajūra d.; ujrat d.; sila d.

☞ In a good sense.

Remuneration, n. Mu'awaza; haqqu-l-mihnat; haqqu-s-sa'i; ajr; ajūra; ujrat; mihnatāna; badal yā badlā; khisāra. [badlā mile.

Remunerative, a. Jisse mu'awaza maqsūd ho; jisse munāsib 'iwaz yā

Rencounter, n. 1.—Muqābala; larāyī; jang.

2.—Larāyī jo ittifaqiya ho-jāe; larāyī jo do shakhsoñ yā chhoṭi gurohoñ ke darmiyan yakāyak aur be gair pahle se tabaiya kiye ho-jāe.

Rencounter, v. t. Dushman se nāgahāñ muqābil ho-jānā; bhir jānā; khafīf larāyī ho-jānā. [kar-d.; phār d.; chīr d.; shaq kar d.]

Rend, v. t. Kisi shai ke ajzā ko zor se yā daf'atan shiddat se judā judā

Render v. t. 1.—Wāpas d.; pher d.

2.—Dālū; 'aid k.; lenā jaise badlā.

3.—Māngne par d.; denā; hawāla k.

4.—Karnā.

To render a service—Koyī kām yā khidmat k.

5.—Denā; taiyār kar-ke denā. [yā de-d.; muhāsabā d.]

To render an account—Hisāb d. yā samjhā d.; hisāb taiyār kar-ke dākhil kar-d.

6.—Karnā. [(wājibu-t-ta'zir) k.]

To render a person liable to punishment—Kisi shakhs ko mustalzim-i-sazā

7.—Ek zabān se dūsri zabān meñ tarjama k.

☞ "We say, to *render* a word, a sentence, a book, or an author, in-
To render back—Wāpas d.; lautā d. [to a different language." Webster.

Rendering, n. Tarjama; ulthā. [i-dastūr ikatṭhe hote hoñ.

Rendezvous, n. 1.—Woh jagah jahāñ milnā ṭhahrā ho yā jahāñ log hasb-

2.—Jagah jo fauj ke yak-jā hone ke liye muqarrar ho; woh maqām jahāñ kisi bahr ke jahāz ikatṭhe hoñ. Fauj ke bharti karne ki jagah.

Rendition, n. 1.—Wāpasī; gair-mulk ki riyāsāt ke mutālabe par kisi mujrim ki hawālagi; larāyī meñ dushman ke tābi' ho-jānā.

2.—Tarjama; ulthā.

Renew, v. t. 1.—Nayā kar d.; hālat-i-sābiqa par kar d.; nayī jān dāl d.; asli hālat par qāim kar-d.; phir se qāim k.; az-sar-i-nau paidā k.; mukarrar ta'mir k.; marammat k.

2.—Naye sar se (phir se) shuru' k.; phir se āgāz k.

3.—Pāda k.; mukarrar kahnā yā karnā.

4.—Tajdid k.; nayā-purānā k.; pahlī dastāwez ke qarz ki tajdid nayī dastāwez likh kar k.; dān wagaira ki tajdid k. [saken.]

Renewable, *a.* Qābil-i-tajdid; badalne ke lāiq; jisko naye sar se kar-

Renewal, *n.* 1.—Tajdid; az-sar-i-nau banānā yā karnā.

2.—Dastāwez-i-jadid ki bunyād par qarz ki tajdid.

3.—Woh shai jiski tajdid ho.

Renounce, *v. t.* 1.—Inkār k.; qabūl na k.; kisī shai ki nisbat apne haq yā da'we se inkār k.; kisī shai ke da'we se munkir h.; is kahne se inkār k. ki fulān shai bamārī hai; 'ām taur par is bīt kā p'lān k. ki fulān shai se ham hamesha ke liye qat'au dast-bardār hote haiñ.

2.—Kisī shai ke ta'alluq yā tasarruf se dast-bardār h.; chhoṛ d.; tark k.; tyāgnā; tajnā; tark k.; 'āq k.

Renovate, *v. t.* Tajdid k.; nayā banā d.; aslī hālat par 'kar-d.; abtari wagaira ko ba'd achchhi hālat meñ kar-d. [d. Tajaddud; nayā ban jānā.

Renovation, *n.* Tajdid; kharāb yā zāil wagaira ho-jāne ke ba'd nayā kar-

Renown, *n.* Shuhrat; nām-warī; bare bare kāmōñ ki barī ta'rif se jo ā'lā darje ki nek-nāmī hāsil ho; nīm; kirti; jas (yas).

☞ Always in a good sense.

Renowned, *a.* Mashhūr; ma'rūf; nām-war; bare bare aur jawān mardā-na kāmōñ muntāz sifutōñ yā 'azmat ke liye mashhūr; jalilu-l-qadr; nāmī;

Rent, *n.* Shigāf; shaq; chāk; darz; darār; chīr; khoñch. [nāmī-girāmī.

Rent, *n.* Lagān yā zar-i-lagān; bhej; nikāsi; zamīn kā mahsūl; māl-guzārī jo asāmī zamīndār ko de; kirāya; bhīrā—jaise makān kā.

Rent-arrear—Baqāyā-i-lagān; zar-i-lagān jo adā na huā ho.

Rent, *v. t.* 1.—Lagān yā kirāye par d.; arāzi yā makān wagaira kā qabz-o-tasarruf lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ 'atū k.

The owner of an estate or house rents it to a tenant for a term of years—Arāzi yā makān kā mālīk lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ chand sāl ke liye use a 'amī ya kirāya-dār ko de detā hai.

2.—Arāzi yā makān wagaira ko lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ patṭe wagaira ke zarī'e se le-kar apne qabze meñ r.

The tenant rents his estate for a year—Asāmī apnī arāzi par ek sāl ke liye patṭe

Rent, *v. i.* Lagān yā kirāye par diyā jānā. [ke zarī'e se ba-ad-i-lagān qābiz hai]

Rental, } *n.* Jam'-bandī; fard-i-jam'-bandī; nikāsi ki fard.

Rent-roll, }

Renunciation, *n.* Tark; inkār.

Repair, *v. t.* 1.—Marammat k.; phir se durst k.; sudhārnā; zarar pahunchne yā kisiqadar zāil hone ke ba'd phir ṭhīk-ṭhāk yā achchhi hālat meñ kar-d.

2.—Mu'awaza d.; badlā d.; khisārā d.; nuqsān bharna; dand bharnā.

Repair, *n.* Marammat; durstī; nuqsān ki bharti; talāfi.

Out of repair—Be-marammat; ṭūṭā-phūṭā—Under repair—Marammat hone ki

Repair, *v. i.* Janā. [hālat meñ; zer-i-marammat.

☞ With to.

Repairable, } *a.* Marammat ke lāiq; qābil-i-marammat; jiskī marammat

Reparable, } ho-sake; jisko phir se durst kar-saken; islāh-pazīr; jiskī mu'awaza yā jiskī talāfi ho-sake. [d.; islāh.

Reparation, *n.* 1.—Marammat; durstī; phir se achchhi hālat meñ kar-

- 2.—Talāfi ke liye jo kuchh kiyā jāe; nuqsān yā k̄hisāre k̄a mu'ā-waza; 'iwaz: badlā; tāwān; dān; dānd. [jawābī.]
- Repartee, *n.* Jawāb jo bar-jasta aur zarāfat ke sāth diyā jāe; hāzīr.
- Repast, *n.* Khānā; gizā jo khāyī jāe; jo kuchh khāyā jāe; bhojan; āhār.
- Repay, *v. t. 1.*—Wāpas d.; adā k.—jaise qarz yā peshgī diye huye rupaye; chukānā; bharnā: pher d.; de-dālū; paṭā d.
- 2.—Badlā d.; 'iwaz d.; mu'āwaza d.
- 3.—In a good or bad sense.
- 3.—Naye sar se d.; phir d.; du-bāra d.
- Repayable, *a.* Jo wāpas diyā jāwe (diyā jāne wālā ho); wājibu-l-adā.
- Repayment, *n. 1.*—Wāpasī; bhar yā chukā d.
- 2.—Rupaye wagaira jo wāpas kiye jāen.
- Repeal, *v. t.* Mansūkh k. masalan wasiqā wasīyat-nūma āyīn yā qānūn; rad k.; bātil k.; kal-'adam kar-d.; faskh kar-d.
- Repeal, *n.* Mansūkhī; istirdād; infisākh; rad yā bātil kiyā jānā.
- Repealable, *a.* Mansūkhī ke qābil; jo rad yā mansūkh ho-sake; qābilu-l-infisākh; jisko sādīr-kumanda hī mansūkh kar-sake.
- Repeat, *v. t. 1.*—Mukarrar kahnā; phir karnā koshish k. banānā iqdam k. yā bolnā; i'āda k.; duhrānā; takrār k.
- 2.—Jo kuchh ek shakhs kar yā kah chukā ho wahī karnā yā kahnā
- 3.—Followed by *self*, and used reflexively.
- Repeatedly, *ad.* Mukarrar; ek martaba se ziyāda; bār-bār; mutawā-tir; bār-bār; phir-phir; mukarrar-sikarrar balki aur bhī kayī bār.
- Repel, *v. t. 1.*—Pichhe ko hatā d.; phir jāne par majbūr k.; āge barhne na d.; hatā d.; lautī d. [muqābala k.; raf' k.]
- 2.—Tardīd k. jaise kisi bahs kī; roknā; kāṭnā; kām-yābī ke sāth
- Repel, *v. i.* Pichhe ko hatā d.; rok d.; āge barhne-na d.
- Repent, *v. i. 1.*—Apne kisi bāt ke karne yā na karne par ranjida udās yā mutaasif h.; pachhtānā; kaf-i afsos malnā; hāth malnā.
- 2.—Jo kuchh wuqū' meñ ā-chukā ho uskī wajh se ranjida yā nārāz ho-kar apn tabī'at yā tariq ko badal d.
- 3.—Apne gunāh par afsos karke uskī mu'āfi k̄a k̄hwāstgār h.; gunāh se dast-bardār h.; tauba k.; istigfār k. [nā; afsos k.]
- Repent, *v. t.* Kisi bāt par dil k̄a dukhnī; ranj ke sāth yād k.; pachhtā.
- Repentance, *n.* Pachhtāwā; afsos jo kisi fi'l ke karne yā na karne par ho; gunāh ke liye tauba; istigfār.
- Repentant, *a. 1.*—Tauba par māl; gunāh par mutaasif; pachhtātā huā.
- 2.—Jisse gunāh kī nisbat afsos zāhir ho; jisse gunāh k̄a pachhtāwā pāyā jāe.
- Repertory, *n. 1.*—Woh jagah jahāñ chīzeñ is nazar se tartīb ke sāth rakhi jāen ki talāsh ke waqt āsānī se mil jāen masalan kitāb kī fibrīst
- 2.—Khazāna; maḥzan. [i-mazāmīn wagaira.]
- Repetition, *n. 1.*—I'āda; takrār; duhrāw; mukarrar (dubāra) kahnā yā k.
- 2.—Hāfize se (zabānī) parhnā yā sunānā.
- 3.—Alfāz yā mazmūn-i-wahid ko mukhtalif alfāz meñ ba-takrār is garaz se kahnā ki sāmi'in ko dilon par k̄hūb asar ho.
- Repine, *v. i.* Koft meñ pare rahnā; bhītar hī bhītar jalā k.; rashk yā gila kiyā k.; kurhā k.; barbarāyā k.
- 3.—With *at* or *against*.

Replace, v. t. 1.—Jahūn koyī shai pahle rahī ho wahīn use phir rakh d.; jis mausab wagaira par koyī pahle rahā ho usī par use phir qāim kar d.
 2.—Wāpas k.; ohukā d.; pher d. [par uskā badal qāim kar d.
 3.—Jo shai kahīn se hatā dī-gayī khwāh zāī' ho-gayī ho uskī jagah
 4.—Kisī kī jagah par qāim h.; kisi shai kī ihtiyāj ko raf' k.; dūs-re kī jagah par kām ānā yā kām d.

Replenish, v. t. Ghatne yā khālī hone ke ba'd phir bhar d.; phir se pūrā k.; khūb pur k.; ifrāt se bhar d.; isqadar bhar d. kī māl-ā-māl ho-jāe; ma'mūr k.; labrez k. [bharā.

Replete, a. Bi-l-kul bharā huā; labrez; ma'mūr; pur yā pūrā; bharpūr;

Replevin, n. (Law) Jis māl-o-asbāb aur maweshī kī qurqī nā-jāiz tariq par

Replication, n. 1.—Jawāb. [huyī ho uske dilā pāne kī nālīsh.

2.—(Law) Mudda'ā'alaih ke 'uzr yā jawāb kī nisbat umūr-i-wāqī'āt ke muta'alliq mudda'ī kā jawāb; jawābu-l-jawāb.

Reply, v. t. 1.—Jawāb d. 'ām isse kī zabānī ho yā likh-kar.; uttar d.

2.—(Law) Mudda'ā'alaih ke jawāb kī tardid k.; jawābu-l-jawāb dākhil k. yā pesh k.

Reply, v. t. Jawāb d.; kisī ke jawāb meñ kuchh zabānī kahnā yā likhnā.

Reply, n. Jawāb; uttar; tardid.

Report, v. t. 1.—Le-jānā yā le-ānā jaise jawāb; jawāb meñ ittilā' d.; jis kisī ke zimme kahīn jākar tahqīqāt yā taftīsh kā kām sipurd huā ho uskā 'un bāton kī ittilā' d. jo daurān-i-tahqīqāt meñ usne dekhī hoñ yā usko daryāft huyī hoñ; ittilā' d.; khabar d.

2.—Ek dūsre se kahnā; 'awām meñ phailānā; kahnā; bayān k.

It is reported—Yah kahū jātā hai; yah bāt 'awāmu-n-nās meñ phailī hai; yah bāt 'umūman kahī jātī hai; log yah kahte hain.

3.—Zābite kī ittilā' d.; sarishte ke qa'ide ke mutābiq pesh k.

4.—'Adālat ke faisaloñ aur muqaddamoñ ke hālāt ko 'ilān d. (unki kaifiyat likhnā).

5.—Kisī kī taqrīr yā kisī majma'-i-ām kī kārrawāyion kī yāddāshht likhnā; kisī kī taqrīr sun-kar use hū-ba-hū likhte jānā.

To be reported, or usually, to be reported of—Nek yā bad zikr h.; ta'zim yā mazammāt ke sūth mazkūr h.—To report one's self—Apnī tayīn afsar ke pās (uski khidmat yā huzūr meñ) hāzīr karke sudūr-i-hukm yā ijra-i-kār ke

Report, v. t. 1.—Wāqī'āt (hālāt) kī ittilā' d. [liye taiyār r.

Report, n. 1.—Khabar yā ittilā'-i-hāl jo āye; istifsār ke jawāb meñ jo kuchh wāqī'āt kī kaifiyat likh-kar yā zabānī pesh kī-jāe; rapāt (Colloquial).

2.—Afwāh; shuhrat; jo kuchh log 'umūman kabeñ; khabar jo 'awām meñ phailī ho; bāzārī khabar.

3.—'Awām meñ nek-nāmī yā bad-nāmī.

Of good report—Nek-nām.—Of bad or ill report—Bad-nām.

4.—Āwāz jaise bandūq wagaira kī.

5.—Kār-rawāyī aur wāqī'āt kī woh kaifiyat jo koyī afsar-i-mātaht afsar-i-ā'lā ke huzūr meñ pesh kare.

6.—'Adālat kī rāe yā faisale khwāh kisī muqaddāme kī bahs aur us kī nisbat tajwiz-i-'adālat kī kaifiyat. Jis kitāb meñ is qism kī kaifiyat likhī ho usko bhī report kahte hain. [yā pūrī pūrī tahrīfī kaifiyat.

7.—Kisī 'ām taqrīr yā majma'-i-ām kī kārrawāyion kī mukhtasar

Reporter, n. 1.—Woh ahl-kār yā afsar jo 'adālat ki kār-rāwāyion aur faisalon yā majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke mubāhason ki kaifiyat likhe.

2.—Woh shakhs jo 'am jalso wāgaira ki kār-rāwāyion ki ittilā'-i-tahrīri akhbāron ko de.

Repose, v. t. 1.—Ārām d.; āsūish d.; qarār d.; mutmayin k.

2.—Rakhnā yā karnā; itmīnān ke sāth r.; i'tibār k.; bharosā k.

To repose trust or confidence in a person's veracity—Kisi shakhs ki sachāyī par

Repose, v. t. 1.—Parā rahnā; thuharnā yā thahrā rahnā. [i'tibār k.]

2.—Ārām k.; ārām yā tabī'at ko tūza kārne ke liye leṭnā; sonā.

3.—I'tibār k.; takiya k.; bharosā k.

Repose, n. 1.—Ārām; istirāhat; āsūish; sonā; nīnd; sukh; chain.

2.—Dil-jam'i; jum'iyat-i-khātir; qarār; bechāini kā na h.; itmīnān; kal.

Reposit, v. t. Rakhnā; dharnā; bachāw yā hifāzat ke liye r.; is garaz se r. ki sadma na pahūnche. [hon yā rakkhi jī-sakēn; makhzan.]

Repository, n. Woh jagah jahan chizen hifāzat ki nazar se rakkhi jāti

Reprehend, v. t. 1.—Jhirkī d.; sarzanish k.; malāmat k.

2.—Ilzām d.; lim lagānā; dosh lagānā; nindā k.; tuhmat d. yā lagānā.

Reprehensible, a. Qābil-i-ilzām; ilzām ke laiq; sarzanish ke qābil; dosh lagāne ke laiq; ma'yūb; chashm-numāyī ke laiq.

Reprehension, n. Ilzām; sarzanish; malāmat; fāsh tuhmat.

Represent, v. t. 1.—Mushābahat ke zari'e se zāhir k. yā dikhilānā; shabih dikhilānā; rūp dikhānā.

2.—Naqsha banānā; musawwirī wāgaira ke zari'e se kisi ki shabih banānā yā paidā k.; nayī sūrat khaṭī k. [ki se kartab dikhānā.]

3.—Naql k.; suāng banānā; kisi kā bhes dharnā yā banānā; kisi

4.—Kisi ki jagah par h.; kisi kā kām k.; kisi ki taraf se ba-taur us-ke mukhtār nāib yā qāim-ma-jām ke guft-gū aur kār-rāwāyī k.

5.—Wirāsat ke istihqāq ke zari'e se kisi kā qāim-maqām h.

6.—Dikhilānā; zāhir k.; kisi shai ki nisbat apne khayālāt aur taj-wiz zāhir k.; kisi shai ki hālat yā kaifiyat batlānā; bayān yā zāhir k.; bayān k.; kisi shai kā hāl bayān k.; dalāil bahs yā wāqī'āt ke bayān ke zari'e se zāhir k.

Representation, n. 1.—Izhār; bayān; sūrat-hāl; guzārish.

2.—Mūrat; shabih; sūrat; taswir; but. [amal kā zāhir k.]

3.—Naqsha; kisi mushābih shai ke zari'e se kisi shai ki shakl yā

4.—Naql; suāng.

5.—Zabānī bayān; wāqī'āt yā dalilein jo kisi bayān mubāhase yā darḥwāst wāgaira meñ pesh ki-jāēn; izhār; bayān.

6.—Qāim-maqāmī; dūsre ki jagah par kār-rāwāyī.

7.—Woh kul asbkhās jo kisi qaum yā jamā'at ki taraf se ba-taur us-ke qāim-maqām ke kār-rāwāyī karen.

Representative, a. 1.—Jisse kisi shai ki shabāhat zāhir ho; jismeñ kisi shai ki shabih ke izhār ki salāhiyat ho.

2.—Dūsre ki haisiyat yā ikhtiyār kā r. w. [zāhir ho.]

Representative, n. 1.—Woh shakhs yā shai jisse dūsre ki shabāhat

2.—Kār-pardāz nāib qāim-maqām yā mukhtār wāgaira jo dūsre ki taraf se ikhtiyār pā-kar ba-jāi uske kār-rāwāyī kare.

3.—(*Law*) Qāim-maqām; woh shaḵḵs jo wirāsat ke istihqāq ke zarī'e se kisi kā qāim-maqām ho.

“The executor or administrator is ordinarily held to be the *representative* of a deceased person, and is sometimes called the *legal representative*, or the *personal representative*. The heir is sometimes called the *real representative* of his deceased ancestor. The heirs and executors or administrators of a deceased person are sometimes compendiously described as his *real and personal representatives*.” *Webster*.

Repress, *v. t.* 1.—Dabā d.; firo k.; maglūb k.

2.—Roknā; bāz r.

Repression, *n.* 1.—Dabā d.; firo kar d.

2.—Rukāwat; rok; zaht.

Repressive, *a.* Dabā d. w.; firo k. w.; mānī'; dāfi'.

Reprieve, *v. t.* 1.—Phānsi ke hukm ko ba'd sudūr uske multawī r.; kuchh 'arse tak ta'mil-i-hukm-i-sazā ko ma'rīz-i-iltiwā meṇ r.

2.—Kisi taklif se kuchh 'arse ke liye nājat d. (usko kuchh arse tak halkī kar-d.) [iltiwā.

Reprieve, *n.* 1.—Hukm-i-sazā khusūsan hukm-i-sazā-i-maut kā ā'rīzī

2.—Ārām yā subuk-doshī kā zamāna; muhlat; waqfa.

Reprimand, *v. t.* 1.—Saḵht sarzanish k.; la'nat-malāmat k.; kisi qusūr kī 'illat meṇ jhīrkīyān d.

2.—Kisi hukm kī ta'mil ke muta'alliq 'alāniya hākimāna zijr-o-taubīkh k.; chashm-numāyī k. yā gosh-mālī d.; maurad-i-'itāb k.

Reprimand, *n.* Kisi qusūr ke liye shiddat se jhīrkīyān d.; chashm-numāyī 'ām isse kī nij ke taur par ho yā 'ām taur par; tahdīd; dānt-ḍapaṭ; dhatkār; ghurkī; 'itāb.

Reprisal, *n.* 1.—Jo kuchh ganīm ne le-liyā yā rakh chhoṛā ho uske badle yā mu'āwaze ke taur par uskī koyī chīz apne qabze meṇ kar l.

2.—Jo kuchh dushman se intiqāman yā khisāre ke purā karne ke liye le -liyā jāwe.

3.—Kisi be-rahmī ke fīl kā badlā lene kī garaz se us qaidī ko izā d. yā halāk kar dīlnā jo dushman ke qabze se hāth āyā ho.

Reproach, *v. t.* Shiddat aur ba'z auqāt tahqīr ke sāth sar-zanish k.; kisi qusūr kī nisbat bahut saḵht-sust kahnā; malāmmat k.; zijr-o-taubīkh k.; āre hāthoṇ l.; burā-bhalā kahnā; dhikkārnā; dutkārnā; jhīraknā; lathernā.

Reproach, *n.* 1.—La'nat-malāmat; sar-zanish; chashm-numāyī; tahqīr yā haṇsī ke sāth jhīrkī; fazīhat; tafzīh; saḵht-sust; dhikkār.

2.—Sharīn; bad-nāmī; be-ābrūyī; ruswāyī. [gaira ho.

3.—Woh shai jispar ilzām dālā jāe khwāh tahqīr yā haṇsī wa-

Reproachful, *a.* 1.—Malāmat-āmez; tahqīr-āmez; jisse sar-zanish aur tahqīr zāhir ho; dushnām-āmez; nā-shāista.

2.—Jisse sar-zanish kī zarūrat paidā ho; sazāwār-i-sarzanish; jispar nadāmat ho; zalīl; khwār; zabūu.

Reprobate, *v. t.* 1.—Hiqārat yā saḵht nā-pasandidagī ke sāth nām-manzūr k.; rad k.; nā-manzūr k. [begair mu'āfi ke chhoṛ d.

2.—Mardūd k.; jo kuchh sazā ho usī par hālat-i-yās meṇ khwāh

Reprobate, *a.* Fāsiq; fājir; mardūd; kharāb-o-khāsta; gayā-guzrā; nihāyat hī bad; saḵht bad-kār.

- Reprobate**, *n.* Aubāsh; lucheḥā; mardūd; gayā-guzrā shakhs; kharāb-ādmī.
- Reproof**, *n.* Malāmat; la'nat-malāmat; sar-zanish; ilzām jo dū-ba-dū (munh par) diyā jāe; chashm-numāyī; kisi qusūr ko 'iwaz meḥ gosh-mālī; jhirkī; daktār. [khā sake.
- Reprovable**, *a.* Ilzām ke lāiq; qābil-i-sar-zanish; is lāiq ki jhirkī pā yā
- Reprove**, *v. t.* Dū-ba-dū jhirkī d.; qusūr-wār kahnā; ilzām d.; zijr-otaubikh k.; la'nat-malāmat k.; sar-zanish k.
- Republic**, *n.* Woh saltanat jismeḥ ikhtiyār-i-shāhī ko khās-o-'ām ke qāim-maqām nafāz dete hain; jumhūrī saltanat.
- Republic of letters*—'Alim-ó-fāzil log; 'ulamā wa fuzalā.
- Republican**, *a.* 1.—Jumhūrī saltanat ke muta'alliq; jumhūrī.
- 2.—Jumhūrī saltanat ke usūl ke mutābiq.
- Republican**, *n.* Jumhūr-dost; jiskī rāe jumhūrī saltanat ke haq meḥ ho yā jo is qism kī hukūmat ko aur aqsām kī hukūmaton par tarjih de.
- Republication**, *n.* 1.—Kitāb wagaira jo pahle tab' hui ho uskā tab'-i-sāniyā
- 2.—Tajdid yā az-sar-i-nau i'lān jaise wasīyat-nāma-i-sābiq kā. [jadid.
- Republish**, *v. t.* Az-sar-i-nau tab' k.; phir se chhāpnā; phir se i'lān k.; mukarrar mushtahar k. [qabūl na k.; bātīl thahrānā.
- Repudiate**, *v. t.* 1.—Rad k.; be-ta'alluq ho-jānā; chhor d.; tark k.;
- 2.—Munkir h.; inkār k.; qabūl karne yā dene se inkār k. jaise
- 3.—Chhor d.; talāq d. [dain (qarz) ke.
- Repudiation**, *n.* 1.—Inkār; qabūl yā ikhtiyār na k.
- 2.—Kisi saltanat yā ri'yāsāt kā apne dūyūn ke adā karne se inkār.
- 3.—Talāq; chhor d.; tark kar-d.
- Repugnance**, *n.* Tabī'at usūl yā sifat wagaira kā ikhtilāf; mukhālafat;
- Repugnancy**, *f.* ta'arruz; zid; mugāirat; kisi shai kī taraf se tabī'at kā khinchā rahnā (uspar māl yā rāgib na h.); khūch; nafrat; kashidagi; gurez. [mutazād; mūnāsabat ke khilāf; gair-munāsib.
- Repugnant**, *a.* Mukhālif; mugāir; kisi ke khilāf; mutanāqiz; bar-khilāf; Usually followed by *to*.
- Repulse**, *n.* 1.—Āge barhne na pānā yā pichhe ko haṭā diyā jānā; mu-
- 2.—Inkār; nafī. [zāhamat; shikast.
- Repulse**, *v. t.* Pichhe haṭā d.; pas-pā k.; mār-haṭānā; shikast d.
- Repulsion**, *a.* Pichhe haṭā d. yā pichhe haṭā diyā jānā; muzāhamat; hazīmat; shikast. [sake; rokne-wālā; dāfi'; haṭāne w.
- Repulsive**, *a.* 1.—Rokne par māl; rokne meḥ kām āne-wālā; jo rok
- 2.—Jismeḥ sard-mihri pāyī jīe; khinchā huā (kashida); jisse naf-rat ho; nā-pasandida; jiskī wajh se kisi ke nazdik āne kā jī na chāhe.
- Repulsive manners*—Aise tariq kī unki wajh se koyī nazdik na āye; kaj-khulqī; aise tariq kī log unki wajh se dūr raheḥ.
- Reputable**, *a.* Nek-nām; jise log achchhī samjheḥ; mustahsan; bā-tauqīr; mu'azzaz; qābil-i-tahsīn.
- ☞ "It expresses less than *respectable* and *honourable*, denoting the good opinion of men, without distinction or qualities." *Webster*.
- Reputably**, *ad.* Nek-nāmī ke sāth; ābrū ke sāth; be-ābrūyī se nahīn.
- Reputation**, *n.* 1.—Nek-nāmī; 'izzat āb-rū yā waq'at jo 'awām kī nazaron meḥ achchhā hone kī wajh se ho; nām; jas (yash); kīrti; 'umūman achchhā samjhā jānā.
- 2.—Achchhī yā burī sifat jo logoḥ meḥ mashhūr ho.

Repute, *v. t.* Samajhnā; khayāl k.; ginnā; shumār k.

Repute, *n.* 1.—Nek-nāmī; 'izzat yā āb-rū jo 'awām kī rāe meñ achchhā samjhe jāne kī wajh se ho. [Bad-nām.

Men of *repute*—Nek-nām log.—Of good *repute*—Nek-nām.—Of bad *repute*—Request, *n.* 1.—Iltijā; istid'ā; darḥwāst; māngnā; chāhuā; kisi bāt ke liye kahā. [kū k.

To do a thing at a person's *request*—Kisi kī darḥwāst ke mutābiq kisi bāt

2.—Woh shai jiskī istid'ā yā darḥwāst kī-jāe; jo kuchh māngā yā chāhā jāe. [istid'ā kare usko manzūr k.

To grant one's *request*—Kisi kī darḥwāst mauzūr k. ya'nī jis shai kī woh

3.—Māng; chāh; talab. [kharīdārō ko ho.

In *request*—Matlūb; kharīdārō ko matlūb; jiskī māng talab yā chāh

Request, *v. t.* Dil se māngnā; kisi shai kī nisbat apnī tamannā zāhir k.; darḥwāst k.; iltijā k.; kisi kī taraf muḥātab ho-kar usse kisi qism kī istid'ā pesh k.; istid'ā k. [munāsabat ke sāth ho-sake.

Requirable, *a.* Mānge yā chāhe jāne ke laiq; jiskī talab wujūb yā Require, *v. t.* 1.—Talab k.; isrār ke sāth māngnā; istihqāq aur hukūmat ke zarī'e se chāhuā; chār-nā-chār chāhuā.

2.—Lābud h.; darkār h.; zarūr yā matlūb h.; chāhuā.

Requirement, *n.* 1.—Chāh; talab; māng; khwāhish; istid'ā.

2.—Jo kuchh chāhā jāe; jo kuchh darkār matlūb yā zarūr ho; lāzīmī yā tahakkumāna hukm; shart-i-zarūrī yā lāzīmī.

Requisite, *a.* Jo kuch fi-nafsihī yā hālāt ke lihāz se zarūr ho; isqadar zarūrī kī be-gair uske kām na nikal sake; lābudī; lāzīmī; zarūrī.

Requisite, *n.* Jo shai darkār yā zarūr ho; jo shai lābudī ho.

Requisition, *n.* 1.—Chāh; talab; darḥwāst.

2.—Darḥwāst jo goyā istihqāqan kī-jāe; mutālaba.

3.—Woh bā-qā'ida mutālaba jo ek saltanat yā riyāsat kisi firārī kī wāpasī yā hawālagī kī nisbat dūsri saltanat yā riyāsat se kara.

Requit, *n.* Kisi kām kā badlā chāhe nek ho yā bad; mu'āwaza; jazā; sazā; mukāfāt; ḍand; badlā; palṭā.

Requite, *v. t.* Samra-i-nek d.; achchhā badlā yā ajr d.; neki ke badle meñ neki k. Badī ke 'iwaz meñ badī k.; ḍand d.; sazā d.; jazā d.

Rescind, *v. t.* Mansūkh k.; rad k.; faskh k.; mustarad k.

Rescindment, } *n.* Mansūkhī; tansūkh; istirdād; infisākh; rad yā bātil

Rescission, } kar d.; gair-nāfiz qarār d.

Rescissory, *a.* Nāsikh; jisse kisi dūsri shai kī tansūkh lāzīm āye.

Rescue, *v. t.* Qaid tashaddud khatre yā kisi musibat se chhūrānā yā āzād k.; wāqī'i rukāwat se chhūrānā; jis kisi par koyī āfat āyī ho usko usse bachānā; chhūrānā; nikālānā; bachānā; rihā k.; āzād k.; najāt d. [shaddud yā khatre se najāt (bachāw yā chhūṭkārā).

Rescue, *n.* 1.—Jabriya yā kisi kī mudākhalat ke zarī'e se rukāwat. ta-

2.—(Law) Jo chizeñ qānūn ke hukm ke mutābiq qurq huyī hoñ unkā jabriya aur nā-jāiz tariq par le-lenā yā le-kar chal d.; giriftārī yā qaid se kisi shakhs ko zabardastī se chhūrā lo-jānā.

Rescuer, *n.* Chhūrāne w.; bachāne w.; najāt d. w.; khalās k. w.

Rescusee, *n.* (Law) Woh shakhs jo qaid yā giriftārī se nā-jāiz tariq par chhūrā liyā jāe.

Research, n. Wāqī'āt yā usūl kī taftīsh meñ barī tahqīqāt yā just-o-jū; nafsū-l-amr (sachchī bāt yā asl-i-haqīqat) ke daryāft meñ mīhnat ke sāth yā lagātār just-o-jū (dhūndh) k.; taftīsh; tajassus; kāwish yā kāwish ke sāth talāsh; barī khoj; bahut pūnchh-pānchh.

Research, v. t. Barābar fikr ke sāth dhūndhnā yā tahqīq k.; riyāz ke sāth just-jū k.; khūb jānch k.; barī talāsh dhūndh yā taftīsh k.

2.—Phir se dhūndhnā; az-sar-i-naū taftīsh k.

Resemblance, n. 1.—Mushābahat; ek tarah kā (yaksūn) h.; shabāhat; zāhirī sūrat yā sifāt (sīrat) meñ tashabbuh.

2.—Woh shai jo dūstre kī mānind ho; shabīh; tamsīl.

Resemble, v. t. 1.—Kisī kī mānind h.; sūrat-shakl qad-o-qāmat yā khāsiyat meñ yaksūn (ek tarah kā) h.; mushābahat r.; ek shakl kā h.; mushābih h.; mīlnā; kisī kā sā h. [kī mānind hai; nisbat d.

2.—Tashbīh d.; muqābala k.; yah kahñā kī fulāñ shai fulāñ shai

Resent, v. t. 1.—Burā mānnā; nuqsān yā be-'izzatī samājhnā; kisī-qadar nā rāz h.; khafā h.; gussa h. [chīrñ jāe.

Resentful, a. Burā mānne w.; jisko jald gussa ā-jāe; zūd-ranj; jo jald

Resentment, n. Nā-khushī; nā-rāzī; gussa; gussa jo zātī zarar ke khayāl se

Reservation, n. 1.—Ikhsā; 'adam-i-izhār; chhipā r.; zāhir na k. [paidā ho.

2.—Woh shai jo zāhir yā munkashif na kī-jāe; jo shai pesh na kī-jāe yā de na dī-jāe.

3.—(Law) (a) Kisī dast-āwez kā woh juzw (hissa) jiske zarī'e se

koyī shai bachā rakkhī jāe (na dī jāe). (b) Shart; 'ibarat-i-shartīya.

Reserve, v. t. Āyinda kām meñ lāne ke liye rakh chhornā; fi-l-hāl kām meñ na lānā balki kisī dūstre maqsad ke liye rakh chhornā; rakh chhornā; bachā r.; lagā r.; zamāna-i-āyinda ke liye jam' kar rakhnā.

Reserve, n. 1.—Jo kuchh dūstre kām ke liye khwāh āyinda kām meñ lāye jāne kī garaz se rakh liyā. jāe; jo kuchh fi-l-hāl sarf yā istīmāl meñ na lāyā jāe; jis shai ko kisī waqt ke liye lagā rakkheñ.

2.—Dil kī woh bāt jo zāhir na kī-jāe.

3.—Qaul yā fi'l meñ āzādāna bartāw na k.; ihtiyāt ke sāth bartāw k.; kashīdagī-i-khātīr; nā-āshnā-mizājī; pumba-dahanī; kam-sukhānī;

4.—(Law) Istisnā; qaid; shart. [sankoch; libāz.

5.—Woh chune huye sipāhī jo saf-i-jang meñ āyinda kī zarūrat ke liye rakh liye jāte haiñ; woh fauj jo zarūrat ke waqt ke liye rakh li-jātī hai. [rakkhā huñ; zaḡhīre yā khazāne meñ.

In reserve—Dūstre khwāh kisī masraf-i-āyinda ke liye rakkhā huñ; bachā ke

Reserved, p. a. Qaul yā fi'l meñ āzādāna bartāw na k. w.; apne khayālāt aur dil ke hālāt dūstre par zāhir na k.-w.; āzādāna yā dil khol-kar apne hālāt dūstroñ se na kahne w.; kam-sukhān; sankochī; ghunnā; rūkhā; khiñchā huñ; nā-āshnā-mizāj; jī khol-kar kisī se bāteñ na k.-w.

Reservoir, n. Woh jagah jahāñ koyī chīz āyinda ke istīmāl ke liye rakkhī jāe khusūsan woh maqām jahāñ pāñī is garaz se jam' rakkhā jāe kī zarūrat ke waqt kām meñ lāyā jāe masalan hauz wagaira.

Reside, v. i. Rahnā; hamesha yā kuchh 'arse tak rahnā; kuchh 'arse tak sukūnat-i-mustaqil r.; barābar rahnā; sukūnat r.; ghar h.; būd-o-bāsh h. yā r. [tiqāmat; qiyām.

Residence, n. 1.—Kisī maqām par barābar kuchh 'arse tak rahnā; is-

- 2.—Rahne ki jagah; maskan; jāe-i-sukūnat; ghar; būd-o-bāsh kā maqām. [kāri makān.]
- Residency, n.** Razīdantī; sāhib-i-razīdant (resident) ke rahne kā sar-
- Resident, a.** Kisī maqām par barābar kuchh 'arse tak sukūnat yā qiyām r.-w.; rahne w.; qiyām r.-w.; istihkām ke sāth qāim.
- Resident, n. 1.**—Jo shakhs kahiñ kuchh 'arse tak rahe yā sukūnat rakkhe; sākin; rayis; rahne w.; bāshinda.
- 2.—Wakil-i-shāhi jo riyāsat-i-gūr meñ rahe; razīdant
- “A term usually applied to ministers of a rank inferior to that of ambassadors.” *Webster.*
- Residuary, a.** Us hisse ke muta'alliq jo bāqī rah-jāe; kisī mūsī ke us juzw-i-jāedād ke muta'alliq jiskī nisbat koyī hiba aur wasīyat-i-khās na ho aur jo duyūn aur shai-i-mauhūba ke adā karne ke ba'd bāqī *A residuary heir—'Asaba—Vide G. L. T.* [bach jāe.]
- Residue, n. 1.**—Jo kuchh ek hisse ke nikāl lene 'alāhida kar dene yā
- 2.—Kisī qarz yā hisāb kā baqāyā. [haṭā dene ke ba'd rah jāe.]
- 3.—(Law). Kisī mūsī kī jāedād kā woh hissa jiskī nisbat usne apne wasīyat-nāme meñ koyī hiba aur wasīyat-i-khās na kī ho aur jo duyūn aur shai-i-mauhūba ke de dene ke ba'd bach jāe.
- Residuum, n.** Jo kuchh kisī shai ke kisī tarah par 'alāhida yā sāf karne ke ba'd rah jāe; jo kuchh khās khās chīzōñ ke nikāl dene ke ba'd rah jāe; bāqī yā baqiya.
- Resign, v. t. 1.**—Kisī mausab yā zimmadārī se bā-qā'ida dast-bardār ho-jānā (use chhoṛ d. yā usse musta'fi h.); isti'fā d.; dast-kash h.
- 2.—Dast-bardār h.—jaise kisī bāt ke da'we se.
- 3.—Taslim k.; tābi' h.; kisī par chhoṛ baiṭhnā; tawakkul k.; taslim wa razā ikhtiyār k.; Khudā kī marzi par qāni' ho-jānā; bilā muzāhamat yā shikāyat qabūl kar-l.; sar-i-taslim kham kar-d.
- Resignation, n. 1.**—Dast-bardārī; dast-kashī; isti'fā; chhoṛ d. jaise kisī da'we qabze yā khwāhish wagaira kā.
- 2.—Bilā 'uzr qabūl yā taslim kar l.; chup-chāp mān l.; tawakkul; taslim-o-razā; apnī tayīn mashīyat-i-Ilāhī par chhoṛ d.
- Resigned, p. a.** Mutī'; itā'at qā'ul k. w.; mān l. w.; rāzi-ba-razā; mutawakkil; zabān-i-shikāyat na kholne w.; Khudā kī marzi par qāni' (uske tābi').
- Resist, v. t. 1.**—Roknā; bāz r.; āpnā; muqābala k.; muzāhamat yā muqāwamat k.; hujjat k.; itirāz k.; 'uzr k.; rokne shikast dene yā māyūs karne kī koshish k.
- Resistance, n.** Roknā; rok; rok-ṭok; muzāhamat; muqāwamat; muqābala; 'uzr; i'tirāz; kisī shai ke zor yā khārijī dabāw khwāh asar ko na mānūnā (usse na ruknā).
- Resistible, a.** Jisko rok sakeñ; jisse muzāhim ho-saken.
- Resistless, a.** Jise rok na saken; jo rokne se na ruke. [chukī ho.]
- RES JUDICATA** [Lat.] Amr-i-tajwīz-shuda; woh bāt jiskī tajwīz ho-
- Resolute, a.** Jo gal yā pighal sake.
- Resolute, a.** Mazbūt; mustaqil; ustuwār; sābit-qadam; kisī maushā kī pahawī barābar k. w.; diler; jiskā irāda pakkā ho; ṭhanā huā; driph.
- Resolutely, ad.** Mazbūti se; ustuwāri se; sābit-qadamī se; istiqlāl ke sāth; barābar dhun ke sāth; dilerī se; kisī bāt ko dil meñ ṭhān ke.
- Resoluteness, n.** Irāde kī mazbūti; mustaqil irāda; pakkī ṭhān; istiqlāl; tabi'at kī mazbūti jismeñ lagzish na ho.

Resolution, *n.* 1.—Kisi murakkab shai ke ajzā kā judā yā 'alāhida k.; pechida bāton kā suljhānā; muhmalāt kā hal k.

2.—Mussammam irāda; 'azm-i-bi-l-jazm; pakkā irāda; mustaqil irāda; woh manshā yā irāda jo dil meñ thān gayā ho.

3.—Mazbūti; ustuwārī; istiqlāl; ulu-l-'azmī.

4.—Majma' i-wāzi'ān-i-qawānin ki tajwiz yā faisala khwāh woh bāt jo us majme' ki tajwiz ke liye pesh ki-jāe.

“We call that a *resolution*, which is reduced to form and offered to a legislative house for consideration, and we call it a *resolution* when adopted. We say, a member moved certain *resolutions*; the house proceeded to consider the *resolutions* offered; they adopted or rejected the *resolutions*.” *Webster*.

5.—Kisi jamā'at-i-sanad-yāfta yā ashkhās ke kisi majme' ki tajwiz jo qā'ide ke mutābiq qāim ki-jāe. [pazir; hal hone ke laiq.

Resolvable, *a.* Jiske ajzā ko judā judā kar-sakeñ; qābil-i-tashrīh; tajziya-Resolve, *v. t.* Kisi shai ke ajzā-i-tarkībī ko alag alag k.; kisi murakkab shai ke ajzā ko judā judā k.; pighlānā; galānā; tashrīh k.

2.—Kisi pechida bāt ko suljhānā; kisi 'uqde ko hal k.; uljhāw ko miṭānā; mushkilāt ko hal k.; tashrīh k.; sāf sāf bayān k.; 'uqda ku-

3.—Tajwiz rāe-dilī yā faisale ke zarī'e se qāim k. [shāyī k. (kholnā).

4.—Aslī hālat ko tabdil karke mukhtalif shakl kā banānā.

Resolve, *v. i.* 1.—Mustaqil irāda k.; 'azm-i-bi-l-jazm k.; dil meñ thān l. (ṭhahrā yā pakkā kar l.).

2.—Rāe-dilī ke zarī'e se kisi bāt ki tajwiz qāim k.

3.—Gal jānā; ghul jānā; pighal jānā.

4.—Kisi shai ke ajzā-i-tarkībī kā judā judā ho-jānā.

Resolve, *n.* Musammam irāda; 'azm-i-bi-l-jazm; pakkā irāda; woh bāt jo dil meñ thān li-jāe; qat'i rāe.

Resort, *v. i.* 1.—Jānā; ānā-jānā; āmad-o-raft r.

2.—Madad chāhnā; isti'ānat k.; chāra-joyī k.; apne naf' ke liye kisi si kisi bāt kā rujū' lānā; rujū' k. [ke pās jānā yā darkhwāst k.

Resort, *n.* 1.—Rujū' lānā; madad chāhnā yā dhūndhnā; isti'ānat; kisi

2.—Woh jagah jahān koyī 'ādatan jāyā kare; woh maqām juhān aksar majma' huā kare; āmad-o-raft ki jagah; guzar-gāh.

Last resort—Chāra-joyī yā haq-rasī ki ākhīr tadbīr yā tadbīreñ. Woh 'adālat jiske hukm ki nā-rāzī se apil na ho-sake; 'adālat jiskā faisala nātiq ho.

Resource, *n.* 1.—Woh shai jisse madad yā sahārā mile; woh tadbīr jo koyī shakhs apnī madad hifāzat yā kisi shai ki baham-rasānī ke liye kare; tadbīr jo hanoz na ki gayī ho; chāra; 'ilāj; upāe; hikmat; daur; jukti.

2.—(pl.) Rupaye-paise ki pūñjī; sarmāya; māya; rupaye-paise yā aur koyī chīz jisse dūsrī chīzeñ baham pahuñch sakeñ; zarī'a; dāulat ke paidā karne yā hājāt-i-zarūrī ke baham-rasānī ki gunjāish yā qābiliyat; rupaye-pāne yā kisi aur chīz ke ikatthā karne (baham pahuñchāne) kā zarī'a; kisi qism kā zarī'a jo maujūd ho; paidāwār.

Respect, *v. t.* 1.—Khās tawajjuh se dekhnā yā lihāz k.; khās lihāz ke qābil samajhnā; 'izzat k.; adab k.; lihāz k.; mānnā; dūsrē se barh-

2.—Kisi se nisbat yā ta'alluq r.; 'alāqa r. [kar samajhnā.

To respect the person — Haq aur insāf ko nazar-andāz kar-ke kisī ki zāhiri ḥālat par is tarah se lihāz k. ki rāy yā tijwiz meṁ uskā asar yā usse mazarrat

Respect, *n.* 1.—'Tawajjuh; lihāz; pās; kbiyāl. [pahuṁche.

2.—Adab; ta'zīm; tauqir; 'izzat; hurmat; qadr; ādar; mān; iltifāt; pās; woh tauqir yā 'izzat jo log dūsrōn kī achchhi sifaton yā mashhūr 'umdagī ki karte haiṁ.

3.—(*pl.*) Ādāb; taslimāt; ta'zīm; kornish; dandawat.

To send one's respects to another—Kisī ki khidmat meṁ ādāb taslimāt yā dan-

4.—'Alāqa; nisbat; lagāw; ta'alluq. [dawat kahlā yā likh bhejnā.

Followed by *of*, but more properly by *to*.

"The phrases *in respect of* and *in regard to* may, in most or all cases, be interchanged for the sake of variety." Webster.

Respectability, *n.* 'Izzat; hurmat; tauqir; sharāfat; woh hālat yā sifāt jiskī wajh se 'izzat yā hurmat ho.

Respectable, *a.* 1.—'Izzat hurmat yā tauqir ke lāiq; wājib-i-ta'zīm; mu'azzaz; zī-'izzat; 'izzat dār; tauqir yā lihāz ke qābil; woh 'umdagī yā sifateṁ r.-w. jo ta'zīm ke qābil hoṁ yā jinkī wajh se ta'zīm hosake.

2.—'Umdagī yā ta'dad meṁ na ziyāda na kam (ausat darje kā); ma'qūl; achchhā; 'umda.

Respectful, *a.* Muaddab; jisse yā jismeṁ adab pāyā jāe.

Respectfully, *ad.* Adab ke sāth; muaddabāna; aise tarz par ki kisī ki wājib tauqir pāyī jāe. [mutlaq.

Respective, *a.* 1.—Kisī dūsrī shai se ta'alluq r.-w.; nisbatī; gair-i-

2.—Maḥsūs; khās shakhsoṁ yā chizōn se fardan fardan 'alāqa r.-w.; apnā-apnā; jo jiskā ho; jisko jisse ta'alluq ho.

Respectively, *ad.* Jaisā har shakhs yā shai se muta'alliq ho; jo jiske muta'alliq ho; jo jisse ta'alluq rakkhe; apnā-apnā; fardan-fardan; furāḥa-furāda. [aur pbir use bāhar nikāl d.

Respiration, *n.* Dam yā sāns l.; tanaffus; phepharōn meṁ hawā bharnā

Respiratory, *a.* Jo dam lene ke kām āye; jisse sāns li-jā-sake; tanaffus-mansūb. [liye kuchh khānā-pīnā.

Respire, *v. i.* 1.—Ārām k.; dam l.; sāns l.; rūh ko tāzagī bakhshe ke

2.—Hawā phephare meṁ bhar-kar bāhar nikāl d. tāki zindagī

Respire, *v. t.* Sāns bharnā aur nikālṁ; dam l.; sāns nikālṁ. [qāim rahe.

Respite, *n.* 1.—Jo bāt muqarrar ho uskā ṭāl d.; iltiwā; muhlat; tawaquf; tākhir.

2.—Mihnāt kā kuchh 'arse tak band kar-diyā jānā; kisī kār-rawāyī yā 'amal kā kuchh der ke liye multawī kar-diyā jānā; waqfa; taammul; ārām karne (dam lene) kī muhlat.

3.—(*Law*) (*a*) Jis shakhs kī nisbat phānsī kā hukm ho uskī sazā ki ta'mil kā thoye 'arse tak multawī kar-diyā jānā—(*b*) 'Adālat meṁ hāziri kī muhlat jo ahl-i-jurī ko wāqt-i-mu'aiyan ke ba'd di-jāe.—(*c*) Mi'ād-i-qanūnī ke ba'd adā-i-dāin kī muhlat.

Respite, *v. t.* (*a*) Multawī k.; ṭāl d. (*b*) Hukm-i-sazā-i-mant kī ta'mil ko rok r. (*c*) Fursat d.; ārām d.

Resplendence, { *n.* Nūr; baṛī chamak; tajallī; jalwa; āb-o-tāb;

Resplendency, { durakhshānī. [shān; nūrānī; chamaktā huā.

Resplendent, *a.* Nihāyat hī chamkilā yā raushan; munawwar; durakh-

Respond, *v. i.* 1.—Jawāb d.

- 2.—Mutābiq h.; muwāfiq h.; mutābaqat k. [kā zimmadār k.
 3.—Zimmadār h.; muākḥazadār h.; mu'āwaza d.; adā k.; dene
Respondent, a. Mutābiq; muwāfiq. [jawāb-dihī k. w.; rispāndant
Respondent, n. (Law) Muquddame meñ jawāb d. w.; siḡa-i-apil meñ
Respondentia, n. Us māl-o-asbāb ki kafālat par qarz jo jahāz par ladā ho.
 “It differs from *bottomry* which is a loan on the ship itself.”
Response, n. Jawāb; uttar. [Webster.
Responsibility, n. 1.—Zimma-dārī; jawāb-dihī; zimma; muākḥaza
 “Used in the plural. [jaise kiśi amānat yā dāin wagaira kā.
 2.—Woh shai jiskā koyī zimma-dār yā jawāb-dih ho.
 3.—Adā-i-zar ki istitā't; jo kuchh mu'āhada (qaul-o-qarār) ho uske
 adā karne kā zarī'a. [muākḥaza yā mutālaba ho-sake.
Responsible, a. 1.—Muākḥaza-dār; zimma-dār; jawāb-dih; kafil; jisse
 The surety is responsible for the debt of his principal—Zāmin ael madyūn
 ke dāin kā zimma-dār hotā hai.
 2.—Jisko kiśi zimmadārī ke ifā karne ki istitā't ho; jiske pās
 dāin ke adā karne ke liye kāfi jāedād ho.
 To have a *responsible* man for surety—Zāmin aisā shakhs chāhiye jiske pās
 zar-i-zamānat ke adā ke liye kāfi jāedād ho.
Rest, n. 1.—Sukūn yā qarār ki hālat; harakat yā mihnat kā band rahnā;
 āram; āsāish; qarār; istirāhat; rāhat; sukh; kal; chain.
 2.—Kiśi aisī shai kā na honā jisse thakāwat āye yā pareshānī paidā
 ho; amu; chain; sulh; hifāzat. [ṭek; rok.
 3.—Woh shai jiske sahāre par koyī chīz ṭahiri yā rukī rahe; ār;
 4.—Ārām-gūh; ārām karne ki jagah; dawāmi sukūnat kā maqām;
 hamesha rahne ki jagah. [mant.
 5.—Kḥwāb (sonā); nīnd; woh nīnd jisse sone wālā phir na jage;
Rest, v. t. 1.—Kiśi qism ke kām yā harakat ko band kar d.; ṭahar
 jānā; ruk jānā; thaṇbh jānā; āram k.
 2.—Us sab se barī ho-jānā jisse thakāwat āye yā pareshānī ho;
 hālat-i-sukūn yā qarār meñ h.; dām l.; sustānā.
 3.—Letnā; āram k.; uṭhangnā.
 4.—Kiśi shai par ṭahare rahnā; kiśi chīz ke sahāre par rahnā.
 5.—Sonā; āram k.
 6.—Ākḥi nīnd sonā, marnā; murda ho-jānā.
 7.—Takiya k.; sahāwā k.; itibār k.; bharosā k.; istidlāl k.
 To rest on a man's promise—Kiśi shakhs ke wā'de par bharosā k.
 8.—Mutmayin rahnā; rā i rahnā; qāni' rahnā; itmīnān r.
 To rest with—Kiśi ke ikhtiyār meñ h.; kiśi par munhasir yā mauqūf rahnā—It
 rests with him to decide—Faisala k. uske ikhtiyār meñ hai; tajwīz kā madār
Rest, v. t. 1.—Āram yā qarār se r.; āram d. [usī par hai.
 2.—Rakhnā jaise kiśi sahāre par; dharnā.
Rest, n. 1.—Ek hisse ke 'alāhida kar-diye jāne ke ba'd jo kuchh waq'i
 yā zihn meñ bāqī rah jāo; bāqī yā baqiya; mā-baqā; bachā huā.
 2.—Dūsre log; bāqī log; jo log kiśi qaul yā bayān meñ shāmil
 hon nuke 'alāwa dūsre log. [expressing plurality." Webster.
 “In this sense, *rest* is a noun but with a singular termination.”
Restitution, n. Kiśi shakhs ko us shai yā istihqāq kā paltā d. (phir de
 d. yā wāpas kar d.) jisse woh nā-haq mabrūm kiya gayā ho; kiśi shai

kā uske mālīk-i-jāiz ko wāpas kar d.; kisi nuqsānī yā k̄hisāre k̄ mu-
'āwaza yā badlā d.; talāfi; mu'āwaza-dihī.

Restive, a. 1.—Jo āge na chale yā pichhe ko bhāge; ariyal—jaise ghorā.

2.—Jabr ta'zīr yā mukhālafat kī hālat meñ be-qarār; be-chain;
be-sabr. [kul].

Restless, a. 1.—Be-chain; be-qarār; be-kal; muztarib; byākul (vyā-
2.—Jo be-chainī se kaṭe; jismeñ qarār (ārīm yā chain na ho);
jismeñ nīnd na āye. [rāt bhar be-chain yā be-qarār rahā.

The patient has had a *restless* night—Us mariz ne rāt be-chainī se kaṭī (woh

3.—Jisko kabhī qarār na ho; chanchal; jisko hamesha harakat
huā kare. [qarār na ho.

4.—Jisko sulh yā amn na bhāye; jo dāwāndol rahe; jiske dil ko

5.—Jo apnī hālat wagaira par qānī' na rahe; jiskā jī ghūmne-phirne
k̄hwālī apnī jagah yā hālat ke tabdīl karne par mālīl rahe; be-qarār;

6.—Jo danga-o-fasād par mālīl rahe; jo qarār se nā rahe. [be-sabr.

Restlessness, n. Be-qarārī; be-chainī; iztirāb; pareshānī; be-kālī; nīnd

kā na ānā; ārām na milnā. [sake.

Restorable, a. Is qābil ki apnī hālat yā haisiyat-i-sābiqa par phir ho

Restoration, n. 1.—Apnī aslī jagah yā hālat par phir kar d. yā kar-
diyā jānā; hālat-i-sābiqa par phir qāim kar-diyā jānā; bahālī; tajdid;

phir se qāim h. [sar-i-nau qāim h.

2.—Silhat; bimārī wagaira se phir achchhā h.; tandurustī kā az-

3.—Kisi zillat yā k̄hwārī kī hālat se phir achchhī hālat meñ h.;
bure se phir bhalā h. [qawwī; quwwat-bak̄sh; tāqat d. w.

Restorative, a. Jisse quwwat yā tāqat wagaira phir se hāsīl ho; mu-

Restorative, n. Woh dawā jisse phir tāqat āye; adwīya-i-muqawwī;
tāqat dene wālī dawā. [par kar-d.; marammat k.; sudhār nā.

Restore, v. t. 1.—Tabāhī yā zawāl wagaira kī hālat se phir aslī hālat

2.—Jo shai kisi se kho yā nā-jāiz tarīq par usse lekar rakh li gayī ho
uskā use wāpas de d.; mālīk ko pher d.; lautā d.; phir apne

thīkāne kar d. [silhat d.; ārām k.

3.—Phir tandurust yā mazbūt kar-d.; changā k.; achchhā k.;

4.—Kisi ki jagah par yā uske 'iwaz meñ d.; badle yā mu'āwaze

5.—Tajdid k.; phir se qāim k.; az-sar-i-nau qāim k. [meñ d.

6.—Jo shai zāl yā kharāb 'ho-gayī ho usko phir se durust kar-d.

Restrain, v. t. 1.—Roknā; bāz r.; kārrawāyī karne yā āge barhne se
kisi tarah par rok r.; dabā r. yā dabā d.; firo k.; maglūb r.; dar

meñ r.; khāif r.

2.—Māhdūd k.; qaid meñ r.; roknā; pā-band i-quyūd k. [roknā.

3.—Mahrūm k.; kisi shai kā apne hasb-i-k̄hwālī mutasarrif hone na d.;

Restrainable, a. Roke jāne ke lāiq; is qābil ki rokā jā sake.

Restraint, n. 1.—Rok; rukāwat; zabt; qaid; āṛ; harakat yā kisi fīl
se bāz r.; apnī k̄hwābīsh ke mutābiq kārrawāyī karne na d.

2.—Woh shai jisse kisi bāt kī qaid ho jaise qāuūn yā imtīnā'

wagaira; qaid; pā bandī; woh shai jisse kisi amr kā rok yā insidād
ho; woh chiz jisse koyī bāt ruki yā dabī rahe.

Restrict, v. t. Qaid lagānā; hadd-i-mu'āyan se tajāwuz na karne d.;

pā-band k.; roknā; bāndhnā; māhdūd k.; muqaiyad k.; āṛ lagānā.

Restricted, p. p. Māhdūd; jismeñ qaid lagī ho.

Restriction, n. Qaid; rukāwat; āṛ; rok; zabt; pā-bandī; hadd-i mu-'aiyan se tajāwuz na karne d.

Restriction of words—Qaid-i-ḡhās jo alfāz ke ma'nī meṇ lagāyī jāe.

Restrictive, a. Jismeṇ rokne kī quṡwat yā uskā ma'ilān ho; hadd-i mu-'aiyan ke andar r. w.; qaid meṇ r. w.; jisse koyī shai qaid meṇ rahe.

Result, v. i. 1.—Nikalnā; paidā h.; natija nikalnā hāsil yā paidā h.; ḡhātime yā anjām ko pahunchnā. [burā niklegā.]

This measure will *result* in good, or in evil—Is tadbīr kā natija achchhā yā

2.—Wāqī'at dalāil hālāt mashwara ḡhayāl yā koshish wagaira se ba-taur natije ke paidā h. (muntaj h.).

Evidence *results* from testimony—Subūt shahādāt se paidā hotā hai.—Plea-

sure *results* from friendship—Dostī se ḡhushī hāsil hotī hai.

Result, n. Natija; phal; samra; hāsil; maāl-i-kār; jo kuchh ba-taur natije ke nikle; woh natija jo kisī 'amal wagaira se paidā ho.

Resultless, a. Lā-hāsil; jiskā natija kuchh na ho; be-sūd.

Resumable, a. Jise phir wāpas le-sakeṇ; bāzyāft ke qābil; zabtī ke lāiq; phir ikhtiyār ya shurū' karne ke lāiq.

RESUME (rā'zū'mā') (Fr.) ḡhulāsar; ikhtisār; muḡhtasar bayān; koyī mutawwal bayān jiskā ikhtisār kiya jāwe.

Resume, v. t. 1.—Jo kuchh diyā gayā ho use pher l. (phir le-l.); jis shai ko koyī le-gayā ho use pher (wāpas) le-l.; wāpas kar-l.; bāz-yāft k.;

2.—'Adam-maujūdagi ke ba'd phir l. [zabt kar-l.]

To *resume* a seat—Jis jagah se koyī uṡh gayā ho wahīn uskā phir ā-kar baith-nā; apne baithne ke maqām par phir baithnā. [k.; az-sar-i-nau āḡāz k.]

3.—Phir se shurū' k.; jo shai ruk-gayī ho usko mukarrar shurū' To *resume* an argument—Jo bahs ek martaba shurū' ho-kar ruk gayī ho usko phir shurū' k. [(wāpasī)]

Resumption, n. Zabti; bāz-yāft; pher l. yā phir le-l.; wāpas le-l.

Resurrection, n. Murde se zinda h.; mar-ke phir jīnā; qabr se uṡhnā; qiyāmat (hashr) ke dīn mare huye ādmīyon kā phir jī uṡhnā.

Resuscitate, v. t. Phir jīlānā; phir zinda k.; jo zāhir meṇ mar-gayā ho usko phir se jīlānā; az-sar-i-nau jān dīlnā.

Retail, v. t. 1.—ṡukra-ṡukra kar-ke bechnā; thoṡā thoṡā kar-ke bechnā; ḡhurda-faroshī k.; phuṡkar bechnā.

2.—Opposed to *selling by whole-sale*.

2.—Thoṡā thoṡā kahnā; bahūteron se kahnā.

Retail, n. ḡhurda-faroshī; phuṡkar bikrī. [thoṡā thoṡā kar-ke beche.]

Retailer, n. ḡhurda farosh; ḡhurdiyā; phuṡkar bechne w.; jo asbāb

Retain, v. t. 1.—Apne qabze meṇ r.; jūdā na k.; apne qabze se jāne na d.; rakh chhorṡā; chale yā nikal jāne na d.

2.—Mushāhara de-kar r.; kirāye yā ajūre par r.; naukār r.; mīh-

natāna de-kar apnā kām karānā; mīhuatāne par muḡarrar k.

To *retain* a counsellor—Apne muḡaddame kī pairawī ke liye mīhuatāna de-kar

Retainer, n. 1.—Rok r. w.; rakh chhorne w. [kauṡsalī muḡarrar k.]

2.—Jo naukār rakkhā-jāe; naukār; mulāzim; ḡhādīn; jo lagā-

liṡṡā rahe; jo kisī ke pās hāzir-bāsh rahe; naukār jo aksar apne

mālik kī wardī pahīn-kar uske hamrāh rahe.

3.—(Law) Woh rupaye jo kisī kauṡsalī (counselor) ko kisī muḡad-

dame kī pairawī ke liye ḡhwāh is garaz se diye jāeṇ ki woh rupaye

dene wāle ke farīḡ-i-muḡḡālīf kī taraf se us muḡaddame meṇ kār-

rawāyī na kare. Is qism ke rupaye ko *retaining-fee* bhī kahte haiṇ.

Retaliate, v. t. Badlā l.; jazā d.; burāyī ke 'iwaz meñ burāyī k.; badī Retaliate, v. t. Badlā l.; badī ke badle meñ badī k. [ke badle meñ badī k.

To retaliate upon an enemy—Dushman se badlā l.; dushman jaisā apne sāth kare waisāhi uske sāth k. [meñ burāyī k.

Retaliation, n. Badlā; intiqām; 'iwaz; mukāfāt; jazā; burāyī ke badle

Retard, v. t. l.—Der karte jānā; rokā k. yā rokte rahnā; āge barhne na d.; taragqī meñ aur tākhīr k.; 'ujlat na hone d.

2.—Aur der k.; waqfa dālnā; tāl d.; tākhīr k.

Retention, n. l.—Rakh chhorā yā rakh chhorā jānā; dāsht; muhāfazat.

2.—Quwwat-i-māsika; woh zihūī quwwat jisse khayālāt dil meñ

3.—Rok r.; rukāwat; zabt. [qāim rahn (bhūl na jāen).

4.—(Law) Woh istihqāq jiske rū se qarz kā adā k. rok rakkhā jāe; woh istihqāq jiske zarī'e se koyī shakhs tā adā hone apne dāu ke madyūn kī jāedād ko apne qabze se judā na kare; kafālat; bār-i-dāin.

Retentive, a. Jismeñ kisi shai ke rakh chhorne kī quwwat ho; jismeñ yah tāqat ho kī kisi chiz ko pakar rakkhe (use nikal jāne na de); mumsik; muākhiz. [le. The retentive faculty—Quwwat-i-māsika.

A retentive memory—Aisā hāfizā kī jo kuchh zihna meñ rahe woh jald na bhū-

Reticence, n. Khāmoshī; sukūt jo barābar qāim rahe; jis amr kā maz-kūr ho uskī nisbat guft-gū se gurez.

Reticent, a. Sākit; khāmosh; chap-chap; jo dil khol-kar bātchit na kare.

Retinue, n. Woh log-bāg jo kisi amir-i-kabir ke sāth rahn khūsusan jāb woh safar meñ yā kahīn bāhar jāe; jo log kisi amir ke jilau meñ (uske sāth yā uskī sawāri meñ) rahn; sāthī-sanghātī; tufaili log.

Retire, v. t. l.—Alag ho jānā; kanāre ho-jānā; dast-kash yā kanāra-kash ho jānā; gosha-nishīnī ikhtiyār k.; 'uzlat-guzīn h.

To retire from the world—Sausār se alag ho-jānā; tariku-d-dunyā ho-jānā; jāhān ke logon se rāh-o-rasm chhor-kar goshe meñ baithe rahnā.

2.—Larāyī yā khatre se bhāgnā; hifāzat kī nazar se kanāre ho-jānā; tafrih ke liye ek jagah se dūsri jagah chale jānā.

3.—Mulāzamat se dast-kash ho-jānā; sarkārī naukarī chhor baithnā.

4.—Barkhāst h.—jaise kisi jalse yā majme' kā.

Retirement, n. l.—Gosha-nishīnī ikhtiyār k. suhbat se kanāre ho-jānā 'uwām se kanāra-kashī k. khwāh mansab wagaira se dast-bardār .h.; gosha-nishīnī; 'uzlat-guzīnī; khalwat-guzīnī; mulāzamat wagaira se dast-kashī (hāth khuinch l.).

2.—Woh jagah jāhūn koyī takhlīye meñ jā-baithe; woh maqām jāhūn logon se beshtar mulāqāt (miluā) na ho; takhlīye kā makān;

Retort, v. t. l.—Piche ko mornā yā jhukānā. [khalwat yā khalwat-gāh.

2.—Paltānā; wāpas k.; lautā d.

3.—Bahs kī tardīd k.; ilzām ke badle meñ ilzām lagānā; jhirkī ke 'iwaz jhirkī d.; jo shakhs apne sāth kaj-khulqī kare usse kaj-khulqī k.

Retort, v. t. Bahs yā tuhmat kī tardīd k.; bahs ke jāwāb meñ bahs pesh k. khwāh tuhmat ke 'iwaz tuhmat lagānā; sakht jāwāb d.

He retorted upon his adversary with severity—Usne apne mukhālīf ko sakht (karā) jāwāb diyā.

Retort, n. Bahs ke jāwāb meñ bahs tuhmat ke jāwāb meñ tuhmat yā kaj-khulqī ke 'iwaz meñ kaj-khulqī; jāwāb jo jhatpat aur zarāfat ke sāth diyā jāe.

“A retort is a short and pointed reply, turning back on an as-

sailant the censures or derision he had thrown out. A *répartee* is usually a good-natured return to some witty or sportive observation of another, in which 'diamond cuts diamond' without any loss of good humour on either side."

[asl kā patā lagānā.]

Retrace, v. t. 1.—Pichhe ko khainch le-chalnā; ulte dekhnā; far' se 2.—Pichhe ko paltānā; jo rāh yā tariq pahle ikhtiyār kiya gayā ho usī par chalnā yā le-chalnā; ultā chalnā; harakat yā 'amal-i-ma'kūs k. To retrace one's steps—Ulte pāon chalnā.—To retrace one's proceedings—

Kisī kūr-rawāyī ko phir ākhīr se shurū' tak k.

Retract, v. t. 1.—Lauṭā yā paltā l.; apne qaul (apnī kahī huyī, bāt) ko pher l. (use ulat d.); kah-kar mukar jānā; bāt pher l.; nakarnā yā mukar jānā.

2.—Khainch samet yā sikoṛ l.

[zabān pher l.]

Retract, v. i. Kah-kar phir jānā; apnī zabān ko palaṭ d.; apnī bāt yā *RETRACT*, n. [Lat.] (*Law*) 'Adūlat meñ apne da'we se mudda'ī kā bar-malā dast-bardār h. jisse woh phir kahīn nālīsh nahīn kar-saktā.

Retreat, n. 1.—Kisī khatre yā kisī shai se kanāra-kashī jo nā-guwar ho.

2.—Takhlīye yā muhāfazat kī jagah; panāh kā maqām; jāe-i-amn; māman; khalwat. [logoñ kī suhbat se kanāra-kashī.]

3.—Khalwat-guzīnī; gosha-nishīnī; takhlīya; shor-o-sharāba yā **Retreat, v. i. 1.**—Kisī jagah se hat jānā; kanāre ho-jānā; gosha-nishīnī ikhtiyār k.; takhlīye meñ jā-baithnā.

2.—Apnī jagah par lauṭ jānā; pichhe ko hat jānā.

3.—Dushman ke sāmne se hat jānā; pīṭh d.; pīṭh phernā.

Retrench, v. i. 1.—Kāṭnā; chhūṭnā; qat' yā qat'-burīd k.; tarāshnā.

2.—Kam k.; ghatānā; mukhtasar k.; taqlīl k.; takhfīf k.; ikhtisār k.

To retrench superfluities or expenses—Fuzūliyāt yā akhrājāt ko kam k. (un-meñ takhfīf yā ikhtisār k.). [chalānā.]

Retrench, v. t. Kam kharch kar-ke guzrān k.; thore kharch se kām It is more reputable to retrench than to live embarrassed—Qarzdar rahne kī nisbat thore kharch par guzrān k. ziyāda-tar nek-nāmī kī bāt hai.

Retrenchment, n. 1.—Tarāsh-kharāsh; katar-byonṭ; kāṭ-chhāṭ; jo kuchh fuzūl ho uskā daf'iya (uskā nikāl d. yā dūr kar-d.).

2.—Kamī; taqlīl; takhfīf; ikhtisār; ghatānā; bahut se thora k.

The retrenchment of expenses—Taqlīl-i-masārif; kharch kā ghatā d.

Retribution, n. Mu'āwaza; badlā; ajr; samra; phal; fi'l ke mutābiq uskā 'iwaz; kām kī achhāyī yā burāyī ke muwāfiq uskā mu'āwaza khusūsan woh jazā-i-nek yā bad jo qiyāmat ke dīn loggī ko milegā.

Retrieve, v. t. 1.—Phir pānā; phir hāsīl k.; nuqsān yā mazarrat ke ba'd phir apnī aslī achchhī hālat par qāim kar-d.

To retrieve one's character—Kisī ke chāl-o-chalan ko usmeñ futūr āne ke ba'd phir pahle kī tarah 'unda kar-d. (usko phir sudhārnā yā durust kar-d.).

2.—Lauṭānā; paltānā; wāpas lānā.

Retro-active, a. Jiskā 'amal ultā ho-sake yā honā maqsūd ho; jo guzash-ta par muassir ho; jiskā asar guzrī huyī bāton par ho.

Retroactive law or statute—Woh qānūn jiske rū se aise fi'l mujrimāna yā qābil i-sazā qatār pūyeh jo uske nafāz ke qabl sādīr huye hon (huye yā wuqū-meñ āye hon);—qānūn jiskā asar un fi'lon par pare jo uske nafāz hone ke pahle ho-chuke hon.

Retrocede, v. t. Phir baḥsh d.; phir 'atā k. (de d.); wāpas de-d.

Retrocede, v. i. Wāpas jānā; palat jānā; laut jānā.

Retrograde, a. 1.—Pichhe yā samit-i-mukhālīf ko chalne w.; mukhālīf; mutazād; ultā. [w.; māl-ba-tanazzul.

2.—Pichhe ko chalne yā harakat k. w.; bihtari se abtari men parne

Retrograde, v. i. Pichhe ko chaluā yā harakat k. [ki taraf rujū'.

Retrogressive, a. Pichhe chalne w.; māl-ba-tanazzul; bihtari se abtari

Retrospect, v. i. Pichhe ko dekhnā; palat ko nazar k.; guzashta par muassir h. [khayāl yā dhyān; pas-bīnī; pas-nazarī.

Retrospect, n. Guzri huyi bāton par lihāz; jo kuchh bit chukā ho uskā

Retrospection, n. 1.—Guzri bāton kā khayāl.

2.—Jo bāton guzar chuki hoñ unpar lihāz karne ki quwwat.

Retrospective, a. 1.—Guzri huyi bāton par nazar k. w.; bitī huyi bāton par lihāz karne ki salāhiyat r. w.

A retrospective view—Un bāton kā dhyān yā lihāz jo guzar chuki hoñ.

2.—Guzashta umūrāt se muta'alliq; guzri huyi bāton par muassir.

A penal statute can have no retrospective effect or operation—Qānūn-i-ta'zirī kā nafāz yā 'amal guzri huyi bāton par nahi ho-saktī.

Retrospectively, ad. Aisi-tarāh ki guzri huyi bāton par asar pahuncho; pichhli bāton par lihāz ke tarīq se.

Return, v. i. 1.—Wāpas jānā yā ānā; laut jānā yā ānā; maqām-i-wāhid par phir jānā yā ānā; 'aud k.; phir usi hālat men ho-jānā; usi maz-

2.—Phir ānā; mukarrar ānā; pherā k. [mun ki taraf phir 'aud k.

3.—Ek zamāna-i-mu'ayan yā gair-i-mu'ayan ke ba'd phir namūd yā shurū' h.; mu'awadat k.; 'aud k.; phir daura k.; palatnā yā lautnā.

4.—Jawāb d.; jawāb men kalnā. [paltā d.; wāpas k.

Return, v. i. 1.—Wāpas lānā le-jānā yā bhejnā; pher d.; lautā d.; To return a borrowed book—Maugnī ki kitāb ko wāpas kar d. (pher d.).

2.—Pher d.; phir de-d.

To return borrowed money—Qarz ke rupaye phir de-d. (phir adā kar d.).

3.—Jazā d.; badlā d.—jaise kise badī kā.

4.—Jawāb d.

To return an answer—Jawāb d.

5.—Muhāsaba d.; apne afsar ko hisāb samjhānā; zābite ke rū se ittilā' yā khabar d.; sarishte ke qā'ide ke mutābiq kaifiyat bhejnā.

6.—Kisi 'adālat yā sarishte men wāpas bhejnā.

To return a writ—Kisi hukm-nāme ko wāpas bhejnā.

7.—Sarishte ke mutābiq kaifiyāt d. yā guzrānā.

An officer returns his proceedings on the back of a writ—Ahl-i-kār hukm-nāme ke pusht par apni kār-rawāyī ki kaifiyat detā hai.

8.—Bhejnā—jaise kisi ahl-i-kār ke pās hifazat ke liye; jahān 'umūman chizeñ rakkhī jātī hoñ wahīn hifazat se rakkhe jāne ko liye bhejnā. [jānā; mu'awadat; murāja'at; phir hālat-i-sābiqa par ho-jānā.

Return, n. 1.—Wāpasī ya'nī maqām-i-wāhid par (usi jagah) phir ānā yā

2.—Wāpasī ya'nī pher d.; phir de-d.; adā k. yā chukā d.; lautā d.; mu'awaza; mukāfat; jazā;

3.—Asli hālat par ho-jānā; asli shai ki taraf murāja'at k. (lautnā).

4.—Daurā; kisi zamāna-i-mu'ayan men phir usi maqām par ānā; phir lautnā; waqt-i-mu'ayan par phir ānā.

5.—Jo rupaye kharch kiye yā pahle se lagāye jāen unkā mu'awaza-i-naqdī khwāh aur koyī badal; mihnāt kā mu'awaza (badlā); naf'; ma-nāfi'; faida.

6.—(*Law*) (a) Ahl-kār-i-mujāz ke pās yā 'adālat-i-mujāz meñ kisi hukm-nāme wagaira kī wāpasī. (b) Woh kaifiyat jo zahr-i-hukm-nāma (hukm-nāme kī pīth) par uski ta'mil yā 'adam-ta'mil kī nisbast likhī ho; kaifiyat-i-ta'milī. (c) Ahl-i-kamishan (commissioner) kī kaifiyat; woh kaifiyat jiske zarī'e se koyī kamishan (commission) wāpas kiya jāe.

7.—Radd. *Vide*. G. L. T.

[yā pher diyā jāe.

Returnable, *a.* 1.—Wāpasī ke qābil; jo wāpas ho-sake; is laiq kī lautā

2.—(*Law*) Jiski wāpasī yā jiskī kaifiyat kā bhejā jānā qānūnan matlūb ho; jiskā denā qānūn ke mutābiq zarūr ho.

A writ or precept returnable at a certain day.—Hukm-nāma yā parisapt jise kisi tārīkh-i-mu'ayan par ma' kaifiyat-i-ta'mil uske 'adālat-i-jrā-kuninda meñ wāpas honā chāhiye.—A verdict returnable to the court.—Ahl-i-jūrī kī rāe yā tajwiz jiskā izhār 'adālat meñ qānūnan matlūb ho.

Return-day, *n.* 'Adālat meñ mudda'ā 'alaih kī hāzirī aur sharīf (sheriff) ke liye saman (summons) kī wāpasī aur uski ta'mil ke muta'alliq apnī kār-rawāyī kī kaifiyat guzrāne kī tārīkh.

Reveal, *v. t.* Zāhir k.; ishā k.; aisi bāt kā jānānā jo pahle lā-ma'lūm khwāh chhipī rahī ho; khol d.; munkashif k.; dikhlānā.

To reveal secrets.—Bhed kī bātoñ kā khol d. (unko zāhir kar d.).

Revenge, *v. t.* Badlā l.; intiqām l.; bair l.; paltā l.; jo kuchh sadma taklīf yā mazarrat wagaira pahuñchī ho uske 'iwaz meñ dīda-o-danista aur az-rāh-i-bugz insāf aur insāniyat ke khilāf izā pahuñchānā.

“We say, to *revenge* an injury or insult, or, with the reciprocal pronoun, to *revenge ourselves* on an enemy or for an injury, that is, to take vengeance or satisfaction.” *Webster*.

Revenge, *n.* 1.—Badlā; intiqām; paltā; jo kuchh sadma pahuñchā ho uske 'iwaz meñ 'adāwatan sadma pahuñchānā.

To take revenge.—Badlā l.; paltā l.; intiqām l.

2.—Khawāhish-i-intiqām; kīne kī wajh se us shakhs kī burāyī chāhnā jise ham par koyī sadma pahuñchāyā ho.

Revengeable, *a.* Qābil-i-intiqām; badlā lene ke laiq.

Revengeful, *a.* Kīne se bharā huā; pur-az-intiqām; kīna-war; jiske dil meñ is bāt kī baī arzū ho ki jo sadma usko pahuñchā ho uske badle meñ apne mukhālīf par sadma pahuñchāye yā uske sāth badī kare; badlā l. w.

[se; bugz nikālne ke irādo yā uski niyat se.

Revengefully, *ad.* Badlā lene kī niyat se; intiqāman; bair lene kī rāh

Revenue, *n.* 1.—Kisi qism kī jāedād kā manāfi' yā mahāsil wagaira jo kisi shakhs ko kāsīl ho; āmadanī; āmad; paidāwār; yāft.

2.—Mahsūlōñ muskirāt mahāsil-i-parmit yā arāzī wagaira kī sālāna āmadanī jo kisi qaum yā riyāsāt ko wusūl ho-kar agrāz-i-riyāsāt ke liye khazāne meñ jam' ho; mālguzārī; māl; mahāsil; madākhil; jam';

Reverberate, *v. t.* 1.—Paltānā—jaise āwāz ko. [talsīl; fotā; khazāna.

2.—'Aks dālnā.

3.—Pichhe ko haṭā d.; is taraf se us taraf ko haṭā d.

Reverberate, *v. i.* 1.—Gūñjnā.

2.—Paltā jānā; paltā yā haṭā diyā jānā; bāz-gasht k.

Revere, *v. t.* Ta'zīm k.; buzurg jānūnā; adab k. yā mānūnā; 'izzat k. [mān.

Reverence, *n.* 1.—Ta'zīm; adab; tauqir; ihtirām; takrīm; saumān; ādar;

2.—Woh fi'l jisse adab zāhir ho; ādāb; kornish; taslim; dāndawat;

salām; bandagi.

To do reverence—Adab k.; ta'zim k.; fi'l-i-tā'zimī k.

Reverence, *v. t.* Ta'zim k.; takrīm k.; adāb k.; ādar k.; māunā; 'izzat k.
Reverend, *a.* Wājibut-ta'zim; ta'zim ke lāiq; buzurg; mu'azzam;
mukarram. [ecclesiastics." Webster.

☞ "Often employed as a title of respect given to the clergy or
Reverential, *a.* Jo adab ke libāz se paidā ho; jisse adab yā ta'zim zāhir
ho; ta'zimī; takrīmī.

Reversal, *n.* Tansīkh; istirdād; mansūkhī; bātīl yā ka-l-'adam qarār diyā
jānā; kulliyatan tabdīl kar-diyā jānā. [lautānā; paltānā.

Reverse, *v. t.* 1.—Pichhe ko pher d.; jānib-i-mukhālīf ko rukh pher d.;
2.—Bil-kul badal d.; ulaṭ d.; palaṭ d. [kar-d.

3.—Tale-ūpar kar d.; tah-o-bālā kar-d.; zer-o-zabar kar d.; aundhā

4.—Gīrat kar d.; barbād kar-d.

5.—Ek kī jagah par dūsrā rakh d.; muntashir kar-d.

6.—(Law) Tajwīz-i-mukhālīf ke zarī'e se ulaṭ d.; mansūkh k.; rad
k.; mustarad k.; bātīl kar-d.; nā jāiz kar-d.; qāim na r [mansūkh kar-d.

To reverse a judgment, sentence, or decree—Tajwīz hukm-i-sazā yā dīgri ko
Reverse, *n.* 1.—Tagaiyur; tabaddul; inqilāb; pher; pherphār.

2.—Abtarī; gardish; musibat; nuḥṣat. [khalīf ho.

3.—Zidd; ultā; woh bāt jo kisi dūsrī bāt ke bi-l-kul yā sarīhī

4.—Pusht; pīth; kisi tagme yā sikke kā woh hissa jidhar sar yā
sūrat munaqqash na ho.

Reverse, *a.* Ultā; ma'kūs; munqalib. [jise palaṭ sakeṅ.

Reversible, *a.* Mumkinu-t-tansīkh; jo mansūkh yā mustarad ho-sake;

Reversion, *n.* 1.—(Law) Kisi haqqiyat kā woh hissa-i-mā-baqā jiskā
qabza wāhib ko haqqiyāt-i-khās-hiba-shuda ke sāqit hone ke ba'd
hāsil ho. [āyinda wāris hone kā haq.

2.—Qabza yā tasarruf-i-āyinda kā haq; istihqāq-i-wirāsat-i-āyinda;

Reversionary, *a.* Istihqāq-i-wirāsat-i-āyinda ke mutā'alliq; jiske tasarruf
kā istihqāq asl mālik ke-ba'd paidā ho; jiskā tasarruf kisi haq-i-khās
ke sāqit hone ke ba'd ho-sake.

A reversionary interest or right—Istihqāq-i-wirāsat-i-āyinda.

Reversioner, *n.* Woh shakhs jisko haqqiyat-i-arāzī wagaira kā haq kisi
haqqiyat-i-khās ke sāqit hone ke ba'd hāsil ho; woh shakhs jisko is-
tihqāq-i-wirāsat-i-āyinda hāsil ho.

Revert, *v. t.* 1.—Ulaṭ d.; ultā pher d.; munqalib kar-d.

2.—Pichhe ko haṭā yā pher d.

Revert, *v. i.* 1.—Palaṭnā; phirnā; 'aud k.

2.—(Law) Kisi haqqiyat kā asl mālik kī taraf us hālat meṅ 'aud k.
jab ki uskī 'atā kī-huyī koyī haqqiyat-i-khās sāqit ho-jāe; asl mālik
kī taraf phir palaṭnā rāji' h. yā 'aud k.

Revest, *v. t.* 1.—Phir poshāk pabīnānā.

2.—Phir 'atā k. yā d.; qabza yā mansab phir d.

Revest, *v. i.* 'Aud k.; mālik-i-sābiq kī taraf phirnā (usko phir hāsil h.).

The title or right revests in A after alienation—Intiqāl ke ba'd woh haq phir
Zaid kī taraf 'aud kartā hai.

Review, *v. t.* (a) Nazar-i-sānī k.; chhapne ke pahle kisi tahrīr ko phir
se dekhnā-bhālnā; uske chhapne ke qabl kisi nayī kitāb kī nazar-i-
sānī k. (b.) Kisi shai ke husn-o-qubuh (uskī achhāyī aur burāyī) ke
daryāft karne kī garaz se usko khūb dekhnā-bhālnā; nukta-chīnī kī

nazar se dekhnā-bhālnā. (c.) Kisi shai ki hālat ko qā'ide ke mutābiq yā zābito ke rū se jāchnā; q'ide ke mutābiq mulābaza k.

Review, n. 1.—Nazar-i-sānī; guzashṭa bātoṅ par phir se lihāz; phir se dekhnā-bhālnā. [nazar-i-sānī.

2.—Ghaṭāne-barhāne yā tarmīm ki garaz se mukarrar mu'āhaza;

3.—Jo kitāb nayī nayī shāi' huyi ho usko nukta-chīnī ki nazar se dekh-bhāl kar uske husn-o-qubul ki nisbat apnī rāe kā izhār.

4.—Fauj yā sipāhī kā mulāhaza jisse is amr kā daryāft karnā maq-sūd ho ki āyā sipāhī qā'ide ke pā-band aur unke sāz-o-sāmān durust haiṅ yā nahīṅ.

5.—Woh risāla jismeṅ nayī kitāboṅ ki kaifiyat ya'nī unke husn-o-qubulh wagaira ke hālāt waqṭan-fa-waqṭan ebhapā karte haiṅ; risāla-i-

Review of judgment—Faisale ki tajwiz-i-sānī. [taqriz-i-kutub.

Reville, v. t. Gālī d.; kalimāt-i-tahqīrī aur dushu'ūm-āmez kahnā; lā-zabān kahnā; biqārat ki bātoṅ kahnā.

Revise, v. t. 1.—Nazar-i-sānī k.; phir dekhnā-bhālnā; silḥat ki garaz se ihtiyāt ke sāth dekhnā-bhālnā; phir paṛhnā.

2.—Nazar-i-sānī kar-ke tabdīl aur tarmīm k.

Revision, n. Nazar-sānī; tajwiz-i-sānī; silḥat ki garaz se phir dekhnā-bhālnā; nigrānī; mulāhaza-i-sānī; islāh ke liye phir se jāchn k.

An application for revision—Nigrānī ki darḥwāst; darḥwāst-i-sīga-i-nigrānī

—A revision case—Nigrānī kā muqaddama; jo darḥwāst sīga-i-nigrānī meṅ di-jāe.

Revisional, } a. Nazar-i-sānī se muta'alliq; sīga-i-nigrānī se ta'alluq
Revisionary, } r. w.

A revisional jurisdiction—Ikhtiyār-i-sīga-i-nigrānī.

Revival, n. (a.) Kisi shai ki taraf naye sar se tawajjuh. (b.) Be-itināyi aur zawāl ke ba'd mazhabī umūr meṅ phir dil lagānā; woh zamāna jab log apne dīn ki taraf goyā phir be-dār ho-jāeṅ; mazhabī umūr meṅ khās taur par ta'alluq-i-khātir. (c.) Majhūl yā pazhmurda rahne ke ba'd tabī'at kā phir tar-o-tāza ho-jānā; phir se jān par jānī; phir jī uṭhnā. (d.) Phir hone lagnā yā phir taraqqī pānā—jaise tijārat wagaira kā. (e.) Phir rawāj pānā—jaise kisi dastūr yā waz' kā. (f.) (Law) Kisi shai ko phir waq'at jawāz aur wafāz d.; tajdīd.

Revive, v. t. 1.—Phir jī uṭhnā; phir judā ho-jānā; phir jān par-jānā; phir tar-o-tāza yā mazbūt ho-jānā.

2.—Gāflat farāmoshī tārīkī yā afsurdagī ki hālat se uikal-kar phir apnī aslī hālat par ho-jānā; saūbhāl uṭhnā; panapnā.

Revive, v. t. 1.—Phir zinda kar d.; az-sar-i-naū jān dāl d.; phir zinda-dīl kar-d.; majhūliyat afsurda-dīlī khwāh be-dīlī ko dūr karke phir tabī'at ko bahāl kar-d. [qāim kar-d.

2.—Jo shai gāflat yā pazhmurdagī ki hālat meṅ ho-gayī ho use phir

3.—Phir yād dilānā yā karānā; tawajjuh dilānā; be-dār kar d.

Revocable, a. Qābil-i-tansīkh; jo mansūkh yā rad ho-sake; jise rad yā

Revocation, n. 1.—Mansūkh k. yā h. [bātil kar-sakeṅ; jise miṭā sakeṅ.

2.—Mansūkhī; tansīkh; istirdād; rad yā bātil kar-d.; woh fil' jiske zarī'e se shakhs-i-mujīz kisi fil'-i-sādir-shuda ko rad yā bātil kar-de khwāh kisi ihtiyār ijāzat hiba yā faida wagaira ko jo usne dūse ko baḥshā ho miṭā de.

Revocatory, *a.* Nāsikh; mansūkh yā rad k. w.; miṭāne w.; wāpas l. w.
Revoke, *v. t.* Wāpas le-kar mansūkh k.; mansūkh k.; rad yā mustarad k.; miṭā d.; bātil kar d.; ka-l-'adam kar d.; gair-nāfiz qarār d.

“A law, decree, or sentence is *revoked* by the same authority which enacted or passed it. A charter or grant which vests rights in a corporation can not be legally revoked without the consent of the corporation. A devise may be *revoked* by the deviser, a use by the grantor, and a will by the testator.” *Webster.*

Revolt, *v. i.* Itā'at tark kar d.; apne bādshāh yā riyāsāt kī wafā-dāri aur tābi'-dāri chhor d.; bādshāh kī hukūmat se munharif h.; bagī h.; phir jānā—jaise kisī mulk yā qaum ke logon kā apne bādshāh se.

Not applied to individuals.

Revolt, *v. t. 1.*—Pher d.; bhagā d. [d. ki karāhiyat ko sāth khinch uthe.

2.—Mutanaffir k.; nafrat ke sāth pher d.; bar-gasht k.; aisā kar-

Revolt, *n.* Apne bādshāh yā riyāsāt kī wafā-dāri aur itā'at se inhirāf; gardan-kashī; bagāwat; balwa; sar-kashī; rū-gardānī.

Revolution, *n.*—Gardish; chakkar; ghumāw; mihwar par yā markaz ke gird ghumnā.

2.—Lautāw; paltāw; jis jagah par koyī shai pahle rahī ho wahin [uskā wāpas yā palat ānā.

3.—'Arsa; zamāna.

4.—Tabādala-i-kullī; bi-l-kul badal jānā; tagaiyur-i-tamma; inqilāb.

5.—Intizām-i-riyāsāt meñ baṭā tagaiyur-o-tabaddul khwāh tabādala-i-kullī; mulk ke nazm-o-nasq meñ kullahum radd-o-badal; bagāwat jo takmil ko pahunch jāo; inqilāb yā inqilāb-i-saltanat. [saltanat ho.

Revolutionary, *n.* Inqilāb-i-saltanat se ta'alluq r. w.; jisse inqilāb-i-

Revolve, *v. i.* Ghumnā; gardish k.; daura k.; chakkar k.

Revolve, *v. t. 1.*—Ghumānā; gardish karānā; charkh mārṇā; phirānā.

2.—Bār-bār gaur k.; dil meñ ghumā-phirā ke sochnā; kisī bāt par mukarrar-sikarrar gaur k. [(unpar bār-bār gaur k.)

To *revolve* thoughts in the mind—Bātoñ ko dil meñ ghumā-phirā ke sochnā
Reward, *v. t. 1.*—Badlā d. ya'nī neki ke 'iwaz meñ neki k. aur bādī ke badle meñ bādī; mu'āwaza d.; jazā d.; samra d.; phal d.; ajr d.; 'iwaz d.; silā d.; sawāb d.; sazā d.

Reward, *n. 1.*—Jo kuchh neki yā bādī ke badle meñ diyā jāe khusūsan neki kā badlā; khidmat wagnāra kā mu'āwaza yā badal; koshish kā 'iwaz; badlā; mu'āwaza.

2.—Kisī ki mihnat yā kām kā ajr; phal; samra; in'ām.

3.—Rishwat; jo kuchh insāf meñ futūr dālne ke liye diyā jāo.

4.—Jisqadar rupaye koyī kisī mujrim kī giriftārī yā surāg-rasānī (uske patā lagāne) ke liye denā manzūr kare; jo kuchh koyī kisī shai-i-talaf-shuda ke bar-āmad karāne ke liye denā qabūl kare; in'ām.

5.—Sazā; kisī bādī kā mu'āwaza-i-munāsib. [meñ diyā yā liyā jāe.

6.—Jo kuchh kisī fi'l ke karnā yā usse dar-guzar karnā ke 'iwaz
REX, *n.* (Lat.) Bādshāh.

Rich, *a. 1.*—Ma'mūl se ziyāda māl r. w.; jisko pās arāzī māl-o-asbāb yā rupaye-paise ifrāt se hoñ; daulat-mand; māl-dār; zar-dār; tawangar; dhanī; dhanwān; garīb muflis yā muhtāj nahīn; amīr; dūsron yā apne ham-jinon se ziyāda zamīndārī yā naqd-o-jins r. w.

2.—Ma'mūr; khūb bharā-pūrā; ābād jaise khazāna; jismen ihtiyāj se kahīn ziyāda ho. [mugarraq; nihāyat 'umda; jo bare kharch se mile.

3.—Besh qīmat; qīmatī; girān-bahā; bare mol yā dām kā; zarq-barq;

A rich dress—Zarq-barq nihāyat 'umda yā qīmatī poshāk.—Rich furniture—Makān kī āraish ān 'umda yā qīmatī sūz-o-sāmān (uske sajne kī qīmatī chīzeñ).

4.—Jismen 'umda yā qīmatī ajzā hoñ; nihāyat masāle-dār khush-bū-dār muraggan lazīz tar yā muqawwī jaise-khāne yā pīne kī chīzeñ.

5.—Halkā nahū; chaṭkīlā; bharkīlā; shoḥh-jaise rang.

6.—Surīlī; mīṭhī jaise āwāz. [ho:jaise zamīn.

7.—Zar-khez; ser-hāsīl; upjāū; jismen galla wagaira ifrāt se-paidā

8.—Jahāū tarah tarah kī 'umda 'umda-khāne kī chīzeñ ifrāt se hoñ.

A rich table or entertainment—Khānū yā da'wat jismen tarah tarah kī 'umda 'umda khāne kī chīzeñ chuñi hoñ.—The rich—Daulat-mand log; ahl-i-dawal; umarā.

Riches, n. (pl.) Woh shai jiskī wajh se koyī daulat-mand ho; daulat; dhan; māl-o-matā' rupaye-paise yā arāzī wagaira kā ifrāt se h.

“This is in the singular number in fact, but treated as the plural.” [sāth; bahut sarmāye ke sāth.

Webster.

Richly, ad. 1.—Daulat ke sāth; bahut se naqd-o-jins yā mu'ishat ke

A hospital richly endowed—Shifā-khāna jiske liye sarmāya-i-kāsir hiba yā

2.—Zarq-barq; barī lī 'umdagī se. [waqf ho.

Richly dressed—Zarq-barq poshāk pahine huye.

3.—Ifirāt se; kasrat se; bahut yā bahut kuchh.

4.—Sachmuch; haqiqatan yā haqiqat men; dar-asl; bahuthī; nihāyat hī; pūre taur se; waqī'i yā waqī'i taur par; pūrā-pūrā; kamā-haqqhū.

Richness, n. 1.—Daulat-mandī; maldārī; daulat; amīrī; tawangarī.

2.—Kisī shai kā ifrāt yā kasrat se r.; ma'mūr h.; bharā-pūrā h.

3.—Zar-khezī; ser-hāsīlī; bahut upjānā yā paidā k.

4.—'Umda 'umda sifateñ yā gizāyat kasrat se r.; jismen bahut sī qīmatī yā 'umda chīzeñ parī hoñ; 'umdagī; girān-bahāyī.

5.—Kisī shai men us shai yā sifat kā kasrat se h. jisse woh dīl-chasp yā mufarrih wagaira ho-jāe.

Rid, v. t. 1.—Āzād k.; chhurānā; khalās k.; najāt d.; kisī shai ko uljhāw se alag kar-ke bachānā; rihā k.; uddhār k.; sāf k.; dūr k.

To get rid of—Najāt pānā; rihāyī pānā; apnī tayīn kisī balā yā uljhe se churānā; dūr k.; daf' k.; kisī chiz se apnā galā chhurānā.

Riddle, n. 1.—Woh bāt jo qiyās se hal kī-jāe (nikālī jāe); aisī bāt jiske pūchhne par koyī ghabrā uṭhe; chīstān; pahelī; mu'ammā; būjh-bujhawwal; gol bāt.

2.—Koyī bāt jo muzabzab ho; koyī bāt jisse ghabrahāt paidā ho.

Riddle, v. i. Mubham taur par bāt kahnā; kisī bāt ko khol-ke na kahnā; gol gol bāteñ kahnā; mu'ammā bolnā.

Ride, v. i. 1.—Charhūnā; sawār h. yā sawār ho-kar chalnā jaise ghore yā kisī dūse jānwar par; kisī sawārī par chalnā.

“In England, present usage confines the verb *ride* chiefly to motion on horseback, and when an excursion in a carriage or other vehicle is intended, the expression is ordinarily *to take a drive*.” Webster.

2.—Pānī men yā uskī sath par chalnā; kisī saiyāl shai par chalnā.

3.—Kisī shai par saūbhilā rahnā; ṭhaharnā; baiṭhūnā; harakat kī hālat men kisī sahāre par ṭhahrā rahnā.

4.—Sawārī k.; ghore par aksar sawār huā k. [sawār huā kartā hai.

He rides often for his health—Woh apnī tandurustī ke liye aksar ghore par

- 5.—Shahsawārī k.; ghoṛe ko khūb apne qābū meñ r.; chābuk-sawārī k.; khūb āsan jamūnā. [chahñā.]
- 6.—Ghoṛe kā sawār ko sañbhāle rahñā; pīṭh sawārī kī hālat meñ Ride, v. t. 1.—Sawārī k.; sawār h.
- 2.—Lagām yā nakel apne hāth meñ r.; apne qabze yā bas meñ r.; nāch-nachāñā; apne hasb-khwāh shokhī ke sāth hukm-rāñī k.
To ride and tie—Kisī ke sāth bārī bārī se miñnat aur āram k.
- Ride, n. Ghoṛe par sawār ho-kar kabhū jāñā; ghoṛe wagaira kī sawārī.
- Rider, n. 1.—Sawār; jo koyī ghoṛe yā dūse jāñwar par sawār ho
- 2.—Chābuk-sawār; shah-sawār; ghoṛā nikālne w. [(charhe); rākhī.]
- 3.—'Ibārat jo kisī hāth kī likhī buyī chiz meñ uske khatm ho jāne ke ba'd 'alāhida kagaz ke parche par barhā di-jāe; woh zimn yā daf' jo Pārliment (Parliament) ke kisī musawwada-i-qānūn meñ barhāyā jāwe.
- Ridicule, n. Hīqārat ke sāth kisī shakhs yā shai par hañsī; aisi bāteñ jo kisī shakhs yā shai kī nisbat is nazar se kahī jāen kī kisīqadar tahqīr ke sāth log us shakhs yā shai par hañsen; tazhik; hañsī; ṭhaṭṭhā; tamaskhur.
- “Ridicule and derision are not exactly the same, as derision is applied to persons only, and ridicule to persons or things. We deride the man but ridicule the man or his performances.” Webster.
- Ridicule, v. t. Hīqārat kī bāteñ kahkar kisī par hañsñā; ṭhaṭṭhā mārñā; tazhik k.; kisī shakhs yā shai kī nisbat hīqārat ke sāth hañsī paidā karāñā.
- Ridiculous, a. Jisse hīqārat-āmez hañsī paidā ho; qābil-i-tahqīr-o-tazhik; jispar koyī hīqārat kī nazar se ṭhaṭṭhā mār-sake; mazhake ke qābil; hañsī ke lāiq; behūda; wāhiyāt.
- Ridiculously, ad. Is taur se kī hīqārat ke sāth uspar hañsī āwe.
- Ridiculousness, n. Hañsī ke qābil h.; qābil-i-tazhik h.; behūdagī yā
- Riding, a. Sawārī ke qābil; charhne ke lāiq [behūda-pan.]
- Riding is often used in the formation of self-explaining compounds; as, riding-cloak, riding-habit; riding-whip, and the like.
- Rife, a. Phailā yā phailā huā; khūb jāñī; 'ālam-gīr.
- “It is used of epidemic diseases.” Webster.
- Right, a. 1.—Sīdhā; rāst; terhā nahīñ; nihāyat hī sīdhā—jaise rāsta.
- 2.—Kharā; mustaqīm; sīdhā; kham yā kaj nahīñ.
- 3.—Wājib; jā; munāsib; sachchā; haqīqī; mauzūñ; hasb-i-hāl; sazā-wār; shāyāñ.
- 4.—Aslī; wāqī'i; sachchā; jismeñ shubhe kī gunjāish na ho.
- 5.—Sabīh; durust; ṭhīk; galat nahīñ; wāqī'a ke mutābiq; ṭhīk faisala sādīr karne w.; ṭhīk tajwīz k. w.
- 6.—Dāhīnā; bāyāñ nahīñ; dāñyāñ; rāst; yamīñ; baro hī subīte k.; nihāyat āram kā; jo bahut phurtī se kām meñ lāyā jā sake.
The right hand—Dāhīnā yā dāñyāñ hāth; daat-i-rāst.
- 7.—Dāhīne hāth kī taraf; dāhīnā.
The right side—Dāhīnī taraf.
- 8.—Achchhī tarah tartīb diyā sudhārā sañwārā yā ārāsta kiyā huā; bā-qā'ida; musalsal. [sīdhā.]
- 9.—Pahīñne meñ jiskā ūpar (bāhar kī taraf) rahñā maqsūd. ho;
The right side of a piece of cloth—Kisī kapre kā berūñī hissa (usqā sīdhā).

10. Us shakhs ke dāhine hāth jiskū muñh kisī daryā ke muhāne kī taraf ho.

On the right — Dāhinī taraf; us taraf jidhar dāhinā hāth ho; jānib-i-dast-i-rāst yā jānib-i-rūst. — *Right and left* — Donoñ yā sab taraf; chāroñ taraf; har-jānib (Colloquial).

“Right is used elliptically for *it is right, what you say is right, Right, ad.* 1.—Sidhā; ba-khatt-i-mustaqīm. [true.” Webster.

2.—Sachāyī aur insāf ke sāth; wājib taur par; ṭhik yā ṭhik-ṭhik.

3.—Jaisā ki wāqī’a ho; jaisī haqīqat ho; haqīqat yā aḥliyat ke mutābiq; ṭhik-ṭhik; sachchā-sachhā; jaisā ho waisāhī; sahilh-sahilh;

4.—Bahut hī; barā-hī; nihāyat hī. [haq-haq.

5.—Prefixed to titles; as, *right* honourable; *right* reverend.

5.—Sachmuch; haqīqatan; dar-asl; wāqī’i.

Right, n. 1.—Rāsti; rāst-bāzī; Kḥudū kī marzī ke mutābiq kārrawāyī; hukm-i-Ilāhī kī mutāba’at. [biq kārrawāyī.

2.—Qawānīn kī mutāba’at; sachāyī munāsabat yā insāf ke mutā-

3.—Insāf; ‘adl; jo kuchh wājib yā munāsib ho. [ṭhik h.

4.—Sihhat; galat na h.; jo kuchh sahilh ho uske mutābiq h.; ṭhik-

5.—Wājib da’wā; da’wi-i-jāiz; istihqāq-i-qānūnī; mālīkiyat; haqq-i-milkiyat; bagair dūsre kī sharākat ke qā’iz rahne kā ikhtiyār-i-qānūnī; tasarruf; haq; woh haq yā hissa jo kisī ko kisī milkiyat (jadedād) meñ hāsil ho.

6.—Woh istihqāq-i-jāiz jo kisī aḥlāq ke usūl ke rū se hāsil ho.

7.—Istihqāq jo hukūmat-i-shāhī ke rū se hāsil ho.

8.—Kisī shai kī nisbat da’wi-i-jāiz; istihqāq-i-ḥāsh.

9.—Ikhtiyār; iqtidār; qānūnī ikhtiyār.

10.—Dāhinī taraf; jānib-i-rāst.

11.—Woh rukh jiskā bāhar kī taraf (ūpar) rahnā maqsūd ho—jaiso kisī kapre wagaīra kā berūnī hissa; sīdhā.

To act to rights, to put to rights—Achehī tarah tartīb d; ḥūb sikhle yā qā’ide se kar-d; ṭhik kar d.; sudhār d; ṭhikāne se kar d.; jo chiz bigar gayī ho usko qā’ide ke mutābiq durust kar d.

Right, v. t. 1.—Aslī yā munāsib hālat par kar-d.; sīdhā kar-d.; ṭhik yā durust kar-d.; jo bāt be-jī yā ṭerhī par-gayī ho usko ṭhik kar d.

2.—Kisī ke haq meñ insāf k.; haq-rafi k.; dād d.; jo kuchh zarar kisī ko pahunchā ho uski tulāfi uske haq meñ kar-d. [janā.

Right, v. i Munāsib yā aslī hālat par ho jānā; sīdhā ho-jānā; ṭhik ho-
Rightful, a. 1.—Wājib; ṭhik; jāiz; jo insāfan durust ho.

2.—Qānūn-i-mustamirra ke rū se ṭhik yā wājib da’wā r. w.; zī-haq; mujāz; mustahaq.

3.—Jo istihqāq ke rū se ho; jo da’wi-i-jāiz ke mutābiq ho. [qānūnan.

Rightfully, ad. Istihqāq qānūn yā insāf ke rū se; haqqan; insāfan;
Rightfulness, n. Wājibiyat; wujūb; qawā’id-i-huqūq ke mutābiq h.

Right-hand, n. Dāhinā hāth; dast-i-rāst. Aksar dāhine hī hāth ko sab se ziyāda kām meñ lāte aur wahī nihāyat hī mazbūt aur ziyādatar āram-dih aur phurtīlā hotā hai. [ko kām meñ lāyā kare.

Right-handed, a Jo ‘ādatan yā ziyāda-tar suhūlat ke sāth dāhine hāth
Rightly, ad. 1.—Wājib taur se; diyānat ke sāth; imāndārī se; rāstī ke sāth; insāf ke rū se. [tarah se; be-tarz-i-mauzūn.

2.—Munāsib taur se; munāsabat ke sāth; ṭhik; jaisā chāhiye usī

3.—Asl-i-haqiqat yā wāqī'a ke mutābiq; ṭhik ṭhik; galat nahīn.
 Rigid, *a.* 1.—Karā; jo jhukāne se jald na jhuke; lachilā nahīn.

☞ "Applied to bodies or substances that are naturally soft or flexible, but not fluid. Opposed to *flexible*." *Webster*.

2.—Karā; sakht-mizāj; rāe meñ sakht; qāi'de wagaira ke bartāw meñ sakhtī r. w.; sakht-gīr.

☞ Opposed to *lax* or *indulgent*.

3.—Sakht; karā; ṭhik-ṭhik—jaisā qā'ida wagaira.

4.—Wājib par sakht—jaise koyi tajwiz yā hukm-i-sazā wagaira.

5.—Ṭhik-ṭhik hukm-i-sazā yā qānūn ke mutābiq.

Rigid execution—Ta'mil jo ṭhik-ṭhik hukm ke mutābiq ki-jāe.

Rigidity, *n.* 1.—Karāyi; sakhtī; nā-mulāimat; lachak na khā saknā; lachilā na h.; apnī sūrat ko tabdil na hone d.

☞ Opposed to *flexibility*, *ductility*, *malleability*, and *softness*.

2.—Sakhtī jo sūrat yā tarīq se pāyī jāe; durushtī; kaṭhorpan; karakhtagī. [na jhuke]; aisi tarah ki bal na khāe.

Rigidly, *ad.* 1.—Karāpan se; aisi tarah ki kham na khāe (jhukāne se

2.—Sakhtī se; karāyi se; ṭhik-ṭhik; bilā-rū-o-rī'āyat; narmī se nahīn; ba-shiddat. [h.; mulāim na h.]

Rigidity, *n.* 1.—Karāpan; sakhtī; kham khāne yā jhukne ke qābil na

2.—Sakht-mizājī; kaṭhorpan; rāe yā 'amal ki sakhtī; durushtī.

☞ Expresses less than *inflexibility*.

Rigmarole, *n.* Bahut se muntashar yā behūda bayānat; bewuqūfāna guftgū; harza-goyī; behūda-goyī; aisi bāteñ jismeñ koyī silsila yā matlab pāyā na jāe. (*Colloquial*).

☞ Used often as an *adjective*; as, a *rigmarole* story.

Rigour, *n.* 1.—Karāyi; sakhtī; karakhtagī.

2.—Mausim yā fasl ki sakhtī; shiddat.

3.—Rāe yā mizāj ki sakhtī; karāyi; durushtī.

4.—Har qism ki sakhtī uṭhā kar zindagī basar k.; riyāzat; zuhd; khud-ba-khud har tarah ki taklif yā ranj uṭhānā khwāh parhez-gā'i k.

5.—Sakhtī; sakht-gīrī; bilā rī'āyat wagaira ke kisi bāt kā ṭhik ṭhik k.

Rigorous, *a.* 1.—Sakht-gīr; karā; kisi tarah ki takhfif yā kamī na k.w.

2.—Sakht; ṭhik-ṭhik—jaise chāhiye ṭhik waisehī; jismeñ sakhtī yā karāyi ki jāe; jo be-direg kiya jāe; jismeñ koyī daqiqa uṭhā na rakkhā jāe. [sāth ho.]

3.—Nihāyat hī ṭhik yā sahīh; ṭhik-ṭhik; jo bahut hī ihtiyāt ke

4.—Shadīd; sakht; jismeñ barī sardī pare. [mihnat karnī pare.]

Rigorous imprisonment—Qaid i-sakht; qaid ki woh hālat jismeñ qaidī ko

Rigorously, *ad.* Sakhtī ke sāth; shiddat se; karāyi se; bilā rū-o-rī'āyat; be-direg; nihāyat nukta-chīni ke sāth; ṭhik-ṭhik; bārikī ke sāth.

Rigorousness, *n.* Sakhtī; shiddat; karāyi; durushtī; bārikī.

Rim, *n.* Kisi shai kā kanāra hāshiya yā kor; lab; bār; auṭh. [*Webster*.

☞ "Usually applied to things which are circular or curving."

Ring, *n.* 1.—Halqa; dāira; girdā; maṇḍal; chakra; gherā.

2.—Uṅgliyon meñ pahinne ki aṅgūṭhī (angushtari) chhallā yā muṇḍarī; kānōn meñ pahinne ki bālī; nāk meñ pahinne kā nath.

3.—Ihāta; bārā; gherā.

4.—Log jo halqā bāndh-kar baiṭheñ ; mandālī.

Ring, v. t. 1.—Halqā banānā ; ghernā.

2.—Aṅgūṭhiyāñ pahinānā—jaise uṅgliyon meñ.

Ring, v. t. 1.—Bajinā—jaise ghintī ghañṭā wagaira.

2.—Ghañṭī wagaira bajā-kar āwāz paidā k.

3.—Bār-bār khwāh ba-āwāz-i-buland yā dil se kahnā.

Ring, v. i. 1.—Bajānā.

2.—Āwāz paidā k.; gūñjuā.

3.—Gūñjā k.; jhan-jhan kiya k.; jhanjhanānā.

4.—Kisī khabar yā charchā se bharā rahnā.

The whole town rings with his fame—Sāre shahr meñ uski nām-warī hai; uskā shuhra tamām shahr meñ hai.

Ringleader, n. Aisi guroh kā afsar jo qānūn kī khilāf-waizī yā kisī nā-jūiz fi'l meñ masrūf ho—masalan bāgiyon yā balwāyon kā afsar 'alā hāza-l-qiyās; sargana; sur-guroh; mukhiyā; bāni-i-fasād.

Rinse, v. t. 1.—Pāñī dāl-kar sāf k.; dhonā; khañghalnā. [Webster.

“Applied especially to hollow vessels; as to *rinse* a bottle.”

2.—Dhone ke ba'd phir yā phir-phir pāñī se sāf k.; halkā shob d.; mahz sāf pāñī meñ bhigo-kar pachhāṛnā.

“*Washing* is performed by rubbing, or with the use of soap; *rinse*ing is performed with clear water, without much rubbing or the use of soap. Clothes are *rinse*d by dipping and dashing; and vessels are *rinse*d by dashing water on them, or by slight rubbing.” Webster.

Riot, n. 1.—Shor-o-sharāla; shor-o-gul; dhūm-dhām; gul-gapārā; shokhī ke sāth yā āzādāna bartāw.

2.—(Law) Tīn yā zāid ashkhās kā ba-ikhtiyār-i-khud ikatṭhā ho-kar mār-piṭ aur dhūm-dhām ke sāth kisī aise fi'l kā karnā jisse amñ meñ futūr pare; balwā; hangāma; dangā-o-fasād.

To run riot—Shutr-i-be-muhār kī tarah (bilā rukāwat) 'amal k. yā chalnā.

Riot, v. i. 1.—Shor-o-gul machānā; khar-mastī k.; gul-gapārā machānā; khāne-pīne yā aur qism ke hazz-i-nafsānī uṭhāne meñ i'tidāl se tajā-wuz k. [jaise nabz kā.

2.—Bare josh-o-kharosh meñ ānā; nihāyat shiddat se dharaknā—

3.—Hangāma balwā yā dhūm-dhām machānā.

Rioter, n. 1.—Andāz se zāid 'aish-o-'ishrat meñ masrūf rahne w.

2.—(Law) Balwā k. w.; un tīn yā zāid ashkhās meñ se ek jo 'amdan yakjā ho-kar mār-piṭ aur dhūm-dhām machāte koyī aisā fi'l karen jisse naqz-i-amñ ho.

Riotous, a. 1.—Anbāshāna; behūda; 'aish-o-jaish meñ masrūf rahne w.

2.—Balwāyī; majma'-i-khilāf-i-qānūn ke qism kā; hangāma-khez

3.—Balwāyī—jaise ashkhās. [jaise majma'.

Rip, v. t. 1.—Kāt yā phār-kar kisī shai ke ajzā ko alag alag, yā judā judā kar-d.; phār dālnā; kāt dālnā; chāk k.; chīrnā; phārnā; shaq k.; kisī qism kā sadma pahunchā ke tor yā phor-d.

“Most commonly used with *up*, *open*, *off*, or *out*.

2.—Chīr yā phār kar nikālnā.

3.—Talāsh yā inkishāf-i-hāl ke liye khwāh tabādāle kī garaz se phār-kar khol d.; chhān dālnā; ṭaṭol mārñā; dhūndhte dhūndhte tah ko pahunch jānā; khol d.; zāhir kar d.

“Usually with *up*.”

Rip, *n.* Chāk; shaq; chīr; phār; jagah jo phat jāe.

Riparian, *a.* Daryā ke kanāre kā; jo lab-i-daryā ho; jo kisī nadī ke tīr yā kanāre par ho. [pakkā; rasīda.

Ripe, *a.* 1.—Jo kātne ke liye taiyār ho; jo pak gayā ho; pukhta; Ripe fruit—Pakkā phal.—Ripe corn—Galla jo kātne ke laiq ho-gayā ho; pakkā 2.—Kām ke laiq taiyār; is qābil ki masraf meñ ā-sake. [anā]. Ripe cheese—Panīr jo khūne ke qābil taiyār ho.—Ripe wine—Sharāb jo pine 3.—Pakkā; pakkā huā—jaise phoṛā wagaīra. [ke laiq ho-gayī ho. 4.—Pūrā; kāmīl.

A ripe scholar.—Pūrā fāzil; pūrā pandīt. [taiyār; musta'id; āmāda.

5.—Taiyār; pakā-pakāyā durust; kārawāyī shurū' karne ke liye

6.—Pakke phal ki tarah surkh aur phulā-phālā.

7.—Pukhta; kāmīl—jaise rāe.

Ripen, *v. i.* 1.—Paknā; pukhta h. [sāz-o-sāmān se durust ho-jānā.

2.—Pakkā h.; takmīl ko pahuūchnā; thik-thāk durust yā taiyār h.;

Ripen, *v. t.* 1.—Pakānā; pukhta k.

2.—Pakkā k.; thik-thāk yā durust k.; takmīl ko pahuūchnā; mukammal k.; taiyār k. [durustī; taiyārī.

Ripeness, *n.* Pukhtagī; pakkā k. yā h.; pakāwat; takmīl; pūrā ho-jānā;

Rise, *v. i.* 1.—Uthnā; ūpar ko ūthnā; charhnā; su'ūd k.; bulandī par jānā; baland h.; ūnchā h. [karte haiñ].

Birds rise in the air—Parind hawā meñ balandī par jāte haiñ (baland-parwāzī

2.—Uthnā; sone yā āram karne ki jagah ko chhor d.; bistar ko chhor d. [āla-s-sabāh bistar se ūthnā.

To rise from bed—Bistar se ūthnā; so-kar ūthnā—To rise early—Sawere ūthnā;

3.—Uthnā; sidhā yā kharā ho-jānā jaise girne yā leṭ jāne ke ba'd.

4.—Baithne ki jagah se ūthnā; baithne ke ba'd ūthnā.

To rise from a chair—Kursī se ūthnā.

5.—Ugnā; jamnā; ūncha yā lambā h.; buland h. misl darakht ke.

6.—Tugyanī par h.; charhnā; barhnā; charhāw par h.; aur ūnchā h.

A river rises after a rain—Barish ke ba'd daryā barhtā hai. [dene lagnā.

7.—Namūd h.; nikalnā; nazar ānā; ma'lūm hone lagnā; dikhāyī

A boil rises on the skin—Jild-i-badan par phoṛā nikal ātā hai. [udai h.

8.—Ufuq ke ūpar namūd h.; nikalnā; ugnā; tulū' h.; bar-āmad h.;

The sun rises—Sūraj nikaltā hai; āftāb tulū' hotā hai.

9.—Paidā h.; zuhūr meñ ānā; nikalnā; wujūd meñ ānā; bar-pā h.

Great evils sometimes rise from small imprudences—Ba'z auqāt khafif khafif be-'aqlī ke harakāt se barī barī āfateñ bar-pā (paidā) hotī haiñ.

10.—Harakat meñ ānā; chalne lagnā.

The wind rose at 12 o'clock—Hawā bārah baje chalne lagī.

11.—Ziyāda shadīd yā tund h.; tuudī pakarnā; aur tez h. [hi gayī.

The wind continued to rise till 3 o'clock—Tīn baje tak hawā ki tundi barhtī

12.—Paidā h. yā daf'atan paidā ho; upajnā; ubharṇā.

A thought now rises in my mind—Mere dīl meñ ab ek khayāl paidā hotā hai mujhe ab ek bāt kā khayāl hotā hai. [pānā; daulat meñ taraqqī pānā.

13.—Taraqqī pānā; ruthe meñ barhnā; 'awām ki nazaron meñ 'urūj

14.—Bagāwat k.; balwa k.; bagī h.; kisī sarkār yā riyāsat se khul-kar mukhālāfat k.; dūsri qaum par hamla karne ke liye hathiyār le-kar ikatthā h. [bhāw charh jānā; mañhgā ho-jānā; tez ho-jānā.

15.—Barhnā; ziyāda ho-jānā; qīmat kā yā qīmat meñ barh jānā;

☞ Said of salable commodities.

- 16.—Aur barā ho-jānā; barh ānā; phul uṭhnā.
 Said of a 'boil, tumour, and the like.
- 17.—Shiddat yā sakhti meṁ barh jānā.
 Said of heat.
- 18.—Aur buland ho-jānā; ziyāda barh jānā yā ūnchī ho-jānā jaise
- 19.—Ta'dād yā miqdār meṁ barh jānā; aur ziyāda ho-jānā. [āwāz kā.
- 20.—Said of debt or expense.
- 20.—Josh-o-kharosh meṁ ānā; mukhālīf ban jānā; dushman ho-jānā; kisi ke muqābale meṁ sar uṭhnā; kisi par mukhālīfana yūrish k. [ko phir saṁhbal jānā; auron par fauqiyat le-jānā.
- 21.—Taraqqī pānā; haisiyat meṁ aur barh jānā; 'urūj pānā; gir
- 22.—Aur qawī yā dil-chasp h.; aur ā'lā h.; aur zor pakarnā; aur
 Said of style, thought, or discourse. [buland h.
- 23.—Dil meṁ ānā; khayāl meṁ guzarnā; jī meṁ upajnā.
- 24.—Qabr se uṭhnā; mār ke jīnā; phir zinda h.
- 25.—Barkhāst h.; uṭhnā; multawī h.; 'adālat wagairā ke ijlās kā waqt-i-mu'āyan ke ba'd band ho-jānā; band h.
- 26.—Ūpar ko uṭhnā; sath ke ūpar buland h.; ūnchā h.
- Rise, n. 1.—Uṭhān; ubhār; charhāw; su'ūd.
 2.—Bulandī; ūnchāyī; ūpar ko charhāw. [chiz nikle.
 3.—Asl; ibtidā; āgāz; woh shai jisse yā woh jagah jahān se kōyī
 4.—Taraqqī; ziyādatī; afzāish; barhtī; 'urūj.
 Rise and fall—Taraqqī-o-tanazzulī; kamī-beshī; barhnā-ghatnā.
 5.—Āwāz kī bulandī; sur kā ūnchā h.
- Riser, n. Uṭhne w.
 An early riser—Sawere uṭhne w.; jo so-kar 'ala-s-sabūh uṭhe.
- Risible, a. Jismeṁ haṁsī paidā karne kī salūhiyat ho; jo haṁsī paidā kar-sake; haṁsī ke qābil; mazhake ke lāiq; khush-kun.
 "Risible differs from ridiculous, as the latter implies something mean or contemptible, and risible does not." Webster.
 "Risible is sometimes used as a noun, in the plural, for the muscles and other organs that produce laughter; as, unable to control one's risibles." Webster.
- Rising, p. a. 1.—Daulat iqtidār yā nāmwarī meṁ taraqqī par; rū-ba-taraqqī.
 2.—Jo barh par ho; jo sinn-i-bulūg ko pahuñchtā aur dunyā ke kār-
 [o-bār ke lāiq ho-rahā ho.
- Risk, n. 1.—Khatra; khatar; jokhim.
 2.—Nuqsān kā khatra; māl kī nuqsānī kā ḍar.
 To run a risk—Khatre meṁ parnā; jokhim meṁ parnā; jokhim uṭhnā; apnī tayīn khatre meṁ ḍālnā.—To take a risk—Jokhim uṭhnā; bīmā k.; bīmz uṭhnā.
- Risk, v. t. Khatre meṁ ḍālnā; ma'rīz-i-khatar meṁ r.; jokhim meṁ ḍālnā; nuqsān meṁ ḍālnā; ma'rīz-i-zawāl meṁ ḍālnā; himmat kar-ke kisi bāt kā bīrā uṭhnā.
- Rite, n. Qā'ida-i-mu'āyan ke mutābiq 'ibādat; kār-i-mazhabī jo qā'ide ke rū se kiyā jāe; mazhabī rasm yā dastūr; rīti; vidhi.
 Funeral rites.—Rusūm-i-tajhīz-o-takfīn; kriyā-karm (corruptly kiriyā-karam).
- Rival, n. Woh shakhs jisko usī shai kī joyāyī ho jiskī kisi dūsre ko ho; woh shakhs jo usī shai ke hāsil karne kī kōshish meṁ ho jiske husūl

kā sā'i koyi dūsrā ho aur jo sirf ek hī shakhs ko mil-sake; raqīb; hamsar; harif.

Rivals in love—Woh do shakhs jo ek shakhs ko pyār karen; woh do ashkhs jinko bāham raqābat kā da'wā ho.—*Rivals for a crown*—Woh do shakhs jo kisi saltanat ke pāne meñ bāham sā'i hoñ.

Rival, a. Ek hī da'wā r. w.; muqābil-kā da'wā r. w.; buzurgī meñ dūsrē se barh jāne ki koshish k. w.

Rival claimants—Woh log jo bāham ek shai ke da'widūr hoñ.—*Rival claims*—Muqābil ke da'we; da'we jo do ashkhs bāham karen.

Rival, v. t. 1.—Kisi-ke sāth barābarī kā da'wā k.; kisi ke muqāble meñ shai-i-wāhid (ek hī chiz) ke hāsil karne ki koshish k.

2.—Barābar rahne yā barh jāne ki koshish.

Rivalry, n. Barābarī; ham-sarī; raqābat; muqābala; harifī. [chir d.

Rive, v. t. Kisi qism kā zor pahunchā-ke phār d.; shaq k.; do-tūk k.;

Rive, v. i. Do-tūk ho-jānā; phar jānā; chir uṭhnā; shaq ho-jānā.

River, n. 1.—Daryā; nadī.

2.—Barī dhārā; ifrāt yā kasrat se bahnā; kasrat; bahutāt.

Rivet, n. Mekh; kil; kāntā.

Rivet, v. t. 1.—Mekh jānā; kil thoṅknā lagānā yā jānā.

2.—Mazbūtī se bāndhnā; mazbūt k.; ustuwār k.; lā-tajum k.; aisā kar d. ki phir lagzish na khāe.

Road, n. Sarak; shāri'-i-ām; rāsta; rāh; bāt; dagar. [road—Kachhī sarak. A metalled road—Pakki sarak; sarak jispar kankar pite hoñ.—An unmetalled

“The word is generally applied to highways, and, as a generic term, it includes highway, street, and lane.” Webster.

On the road—Rāste meñ; rāh meñ; jāte huye; asā-i-rāh meñ.—*To take to the road*—(Law) Shāri'-i-ām par rah-zani k. (barī sarak par dāktā dālnā).

Roadway, n. Sarak kā woh hissa jispar gāriyon ki āmad-o-raft ho.

Roam, v. i. Ghūmnā; phirnā; be-mutlab idhar-udhar phirā k.; āwāra phirnā; ramnā; mārā phirnā; bhaṭaktā phirūā. [garajnā; tarāpnā.

Roar, v. i. 1.—Dakarnā; rānbhnā; jānwar ki tarah shor machānā;

2.—Zor se chillānā; chikh mārānā—jaise dard yā musibat ki hālat

3.—Zor se chillānā; chighārnā—jaise gusse meñ. [meñ.

4.—Us qism kā pareshān shor k. jaisā tund hawā daryā ki lahrōn chaltī huyi gāriyon bahut se logon ke ikatṭhā shor machāne khwāh isi tarah ki chizon se paidā ho.

5.—Hangāmā k.; dhūm-dhām machānā; shor-o-gul k. [ṭhatṭhā mārānā.

6.—Qahqaha mār-kar haṁsnā; ba-āwāz-i-baland haṁs uṭhnā; zor se

Roar, n. 1.—Garaj; tarāp; dakār; rānbh; jāngli jānwar kā shor.

2.—Shor jo dard musibat yā gusse wagaira ki kālat meñ koyi kare; chinghār; chillāhaṭ. [ron khwāh isi qism ki dūsi chizon se.

3.—Pareshān shor jo barābar hotā rahe—jaise tund hawā yā lah-

4.—Qahqaha; khushī kā shor.

Roast, v. t. 1.—Garmi pahunchā-kar āg par rakh-kar khwāh tanūr meñ pakānā—jaise khāne kā gosht; kabāb k.; pakānā yā taiyār k.; bhūnnā.

“To roast meat on a spit, in a pan, or in a tin oven, &c.; to bake meat in an oven; to broil meat on a gridiron.” Webster.

2.—Bhūnnā; biryān k.; seṅknā; khāne ke liye āg ki garmi se taiyār k. [barī harārat paidā k.

3.—Mizāj ko shiddat se garm kar d.; ba-shiddat taish meñ lānā;

- 4.—Sakht chutki l.; hañsi meñ jalānā (*Colloquial*). [chiz.
Roast, n. Bhunī huyī chiz; khāne ke liye āg wagaira par pakāyī huyī
To rule the roast—Sar-khail h.; sur-guroh h.; pesh-i-imām h.; sab par fauq
 r.; hukumat k.; ikhtiyār r.
Roast, v. t. Ag kī garmī se pak jānā; bhun jānā; señk-jānā.
Rob, v. t. 1.—Chhīn l.; zabardasti le-l.; churā ke nangā kar-d. (bi-l-kulchurā
 1.); lūt l.; chori se le-l. [sariqa-i-bi-l-jabr k.; dākā dāl-kar le-l.
 2.—(*Law*) Kisī shakhs se koyī māl jabriya yā khauf dilā-kar le-l.;
 3.—Kisī se kuchh le-l.; mahrum k.
Robber, n. Sariqa-i-bi-l-jabr k. w.; mār-piṭ karke yā dar dikhā-kar kisī
 se māl-o-asbāb yā rupaye-paise chhīn l. w.; dākū; dakait; qazzāq;
 rah-zan. [jaur-o-zulm kar-ke kisī se kuchh le-l.
Robbery, n. 1.—Zabar-dasti se chhīn-ohhor yā chori; mār-piṭ-kar yā
 2.—(*Law*) Dūsre shakhs se mujrim-āna tariq par uskī marzī ke
 khilāf khwāh jabriya yā darā-kar naqd yā jins le-l.; sariqa-i-bi-l-jabr;
 dākaitī; qazzāqī; rah-zanī.
 “Robbery differs from theft, as it is effected by open violence;
 whereas theft is committed by stealth, or privately. These words should
 not be confounded.” *Webster*.
Robe, n. Ek tarah kī dhīlī poshāk jo aur kapron ke ūpar khusūsan ā’lā
 darje ke log pahinte haiñ; jubba; pūrāhan; jāma; choga.
 “The robe is properly a dress of state or dignity, as of princes,
 judges, priests, &c.” *Webster*. [latif banā d.
Robe, v. t. Jāma wagaira pahinānā; malbūs k.; ārasta k.; husīn yā
Robust, a. 1.—Mazbūt; qawī; zorāwar; jismeñ quwwat aur tandurustī pāyī
 jāe; shah-zor; jo isqadar mazbūt aur sahih-o-salim ho ki garmi sardi
 wagaira aur har qism kī sakhti bardāshht kar-ke barābar mihnat kar-sake.
 2.—Jismeñ quwwat dārkār ho; jismeñ shah-zori kī zarūrat ho.
Robustness, n. Mazbūti; shah-zori; quwwat; tāqat; zor-āwari; sahibu-
Rock, n. 1.—Chatān yā chatṭān; patthar kā bahut barā dhokā. [l-badanī.
 2.—Woh chiz jo chatān kī tarah mazbūt ho; panāh yā pusht-
 panāh; sahārā; ār; jāe-i-panāh; āsrā; māman.
Rock, v. t. Hilānā; dulanā; jhulanā; idhar-udhar chalānā; thartharā
Red, n. 1.—Shākh; ṭabūi; dālī. [d. yā chakkar meñ lānā.
 2.—Sazā-dilī yā tādīb kā ek āla; chhārī; qumchī.
 3.—Nāpue kā ek āla; kisī shai kī lambāyī ke nāpue kā āla jo
 pāñch gaz yā sārhe solah fiṭ lambā hotā hai.
Rogue, n. 1.—(*Law*) Āwāra shakhs; khāna-ba-dosh; bewuqūf-āna haṭh
 ke sāth bhīkh māngne w. [harām-zāda; dagā-bāz; ṭhag.
 2.—Āisā shakhs jo jānbūjh-kar be-imāni kare; bad-diyānat;
 3.—Khafīf sū pyār kā ek lafz. [bad-diyānati kā fi’l.
Rognery, n. 1.—Bad-zāti liye huyo makr-o-fareb; dagā-būzi; fareb;
 2.—Bad-diyānat shakhs kā tariq; dagā-bāz ke ā’māl; kaj-rawī kī
Roguish, a. 1.—Bad-diyānati kā; farebī; be-imāni kā. [bāteñ; naṭkhaṭī.
 2.—Kbel-kūd meñ kisiqadar taklif-dih sharir yā naṭkhaṭ.
Role, (rol) n. Koyī numāyān fi’l yā kām jo kisī se ho.
Roll, v. t. 1.—Ghumānā; phirānā; dhulkānā; luṛhkānā.
 2.—Lapetnā; gole yā goliyān banānā; tah k.; goliyānā.
 3.—Luñriyānā; guriyānā; battī banānā.

- 4.—Zor aur tezi ke sāth āge ko barhā yā bahā le-jānā. [barābar k.
5.—Belan belnā; belnā; belan se phailānā; belan se chauras yā
6.—Chhoṭī chhoṭī pahiyon par ghumānā; phirānā; chakkar d.

To roll one's self—Loṭnā.

[chakkar mārānā.

- Roll v. t. 1.—Ghūmnā; phirnā; gardish k.; chaṛkh kī tarah ghūmnā;
2.—Kisī shai par barābar girā k.; dhulaktā rahu; zor se girnā.
3.—Daurā k.; ghūmnā; gardish k.
4.—Phirnā; ghūmnā; halqe meñ phirnā. [idhar-udhar phirnā.
5.—Samundar kī lahron kī tarah kabhī upar aur kabhī niche h.;
6.—Tūfān wāgaira kī hālat meñ pānī meñ idhar-udhar māre yā
7.—Dāwān-dol h.; lahrānā. [thokareñ khāte phirnā.
8.—Loṭnā; lūṛhāknā; larkharātā chalnā.
9.—Lapaṭ khā-kar lambā yā gol ban-jānā.
10.—Belan se phailnā.

Roll, n. 1.—Ghumāw; phirāw; lūṛkhāw; dhulkāw.

2.—(a) Dhele torne kā ek bhāri belan. (b) (pl.) Belan jo us kal
meñ lage rahte haiñ jismeñ lohe wāgaira ko garm kar-ke chaddā yā
rel (rails) wāgaira banāte haiñ.

3.—Loṇḍā; golā; battī; biṛā; choṅgā; pind yā pindī; puplī;
pīṇṛī. [jise lapet sakeñ.

4.—Wasīqa jo pārchment kāgaz yā kisī dūsri aisi chiz par likhā jāo
5.—Koyī sarkārī yā sarishte kā kāgaz; rajistar; fihrist; fard.

6.—Kapṛā jise lapet kar belan kī shakl par banā deñ.

To call the roll—Kisī wajhe' ke logon ke nāmōn kī fihrist le-kar nām-ba-nām
is garaz se pukārñā kī jāwābon se yah daryāft ho kī kaun hāzir aur kaun
gair-hāzir hai; hāziri l.

Roller, n. 1.—Lūṛhakne yā dhulakne w. khusūsan lakṛī patthar yā lohe
wāgaira ke belan jo tarah tarah ke kāmōn meñ āte haiñ.

2.—Dhājī; paṭṭī; kapṛe kī lambī-chaṛī paṭṭī jo 'amal-i-jarrāhī
ke muta'alliq kām meñ ātī hai. [kahte haiñ.

3.—Chhāpe kī istilāh meñ siyāhī lagāne ke belan ko bhī roller
Rolling, p. a. Pahiyon par yā goyā unpar dhulakne ghūmne yā chalne
w.; ghūmne w.; phirne w. [chhāt; chhappar; chhān; chhājan.

Roof, n. 1.—Makān yā dūsri 'imārat kī chhat; saqf; paṭāw; pāṭan;
"The same name, roof, is given to the sloping covers of huts, cabins,
and ricks; to the arches of ovens, furnaces, &c." Webster.

2.—Gumbad yā gumbaz; mihrāb; qubba; jo shai chhat kī si ho.

The roof of heaven—'Arab; gumbaz-i-falak.

3.—Muñh ke upar kā hissa; tālū. [k.; chhapar-bandī k.

Roof, v. t. 1.—Chhat banānā lagānā yā ḍālnā; pāṭnā; chhānā; pāṭan
2.—Panāh d.; sāya. d.

Roofing, n. 1.—Chhat banānā yā pāṭnā; chhānā; chhājan; chhapar-bandī.

2.—Chhat banāne yā be-pāṭne kā asbāb masāla yā sāz-o-sāmān.

3.—Chhat; pāṭan; chhājan; chhapar; sāya.

Roofless, a. 1.—Be-chhat yā pāṭan kā; be-chhappar kā.

A roofless house—Be-chhat kā makān; jo makān paṭā yā chhāyā na ho; jis
ghar meñ chhappar na ho. [māñ.

2.—Jisko makān yā ghar na ho; jisko panāh na ho; be-ḥhān-o-

Room, n. 1.—Jagah; jagah jo kisī kām ke liye 'alāhida yā ḥhās taur

par muqarrar kī-jāe; wus'at; gunjāishī; barī lambī-chaurī yā tang jagah; jagah jo khālī ho (bharī na ho); jāe.

2.—Makān kā woh hissa jisko dūstre hisson se hadd-i-fāsil ya'nī diwār wagāira ke zarī'e se judā kar-deñ; koṭhri; kamra.

A drawing-room—Baithak; nishast kā kamra; logon se milne kā kamra; gol-ghar.—A bed-room—Sone kā kamra; āram-gāh; khwāb-gāh.

3.—Kisī shai ke qabūl yā manzūr karne kī jagah; dākhil karne kā imkān yā uskī salāhiyat; a'māl karne (kisī fi'l ke karne) kī āzādī; mau-qa'-i-munāsib; gunjāish; mahāl; dāwā; jagah.

In this case, there is no room for doubt or for argument—Is mu'āmale meñ shubhe khwāh bahs kī jagah yā gunjāish nahī hai. [qāimī meñ.

4.—Dūstre kī jagah; 'iwaz; goyā kisī ke ba'd yā uskī qāim-ma.—We often place one thing in the room of another—Ham log aksar ek chiz kī jagah par (uske 'iwaz yā badle meñ) dūstro chiz rakh dete haiñ.—One officer comes in the room of a former one—Afsar-i-sābiq ke ba'd (uskī jagah par) dūsrā afsar ātā hai.

To give room—Jagah d. ; kanāre ho-jānā; haṭ jānā; dūstro ke guzarne yā baithne ke liye jagah khūlī chhor d.—To make room—Jagah k. ; kisī chiz ke liye rāsta khōl yā banā d. (uske liye rāh kar d.); kisī chiz kī rāh meñ jo kuchh thokar ho usko haṭā d. [sakeñ yā unki gunjāish ho-sake).

Roomful, n. Jisqadar yā jitne kī ek kamre meñ ā-sakeñ (samā yā rah Roomy, a. Jismeñ ifrāt se jagah ho; wasī; lambā-chaurā; barā; kalāñ; bare 'arz-o-tūl kā; kushāda. [haiñ; addā; chakkas; baserā.

Roost, n. 1.—Woh daudā yā dūsrā sahāra jispar pariud rāt ko baithte 2.—Woh kul pariud jo ikatṭhe baserā kareñ.

At roost—Baserā meñ; āram aur sone kī hālat meñ.

Roost, v. i. Dande darakht yā kisī dūsrī chiz par rāt ko baithnā sonā yā

Root, n. 1.—Jar; bekḥ. [ārām k. ; baserā l. ; adde par baithnā; āram k. 2.—Jar jo khayī jāe; kand; mūl.

3.—Kisī chiz kā woh hissa jo darakht kī jar kī mānind ho. [binā.

4.—Kisī shai kī ibtidā yā uskā bā'is; sabab; masdar; bunyād;

5.—Mūris; aslī shākh; aslī qaum.

6.—Woh lafz jisse dūstre alfāz baneñ; masdar; mādda; dhātū.

To take root.—Jar pakarnā; nasīb yā qāim ho-jānā; jā-guzīn h. ; barḥ-kar phail jānā.—To take deep root—Khūb yā mazbūt jar pakarnā; mazbūti se qāim ho-jānā; khūb baith jānā; gar jānā.

Root, v. i. 1.—Jar pakarnā; zamīn meñ ghul jānā.

2.—Mazbūti se qāim ho-jānā; pakkā ho-jānā; jamnā; jā-guzīn h.

Root, v. t. 1.—Zamīn meñ yā goyā zamin meñ khūb dhaūsā ke nasab k. (gārnā); mazbūti yā istihkām ke sāth qāim k. ; mustahkam k. ;

Used chiefly in the plural. [dīl-nishīn k. ; jā-guzīn k.

2.—Jar se ukhār l. ; istisāl k. ; nest-o-nābūd k. ; bekḥ-kanī k. ;

With up, out, or away. [khod-kar nikāl d.

Rootless, a. Be-jar kā; jar se khālī; jismeñ jar na ho.

Rooty, a. Jar-dār; jarilā; jismeñ jareñ bharī hoñ.

Rope, n. 1.—Rassī jo barī mazbūt aur khub bhāñjī huyī ho aur 'umū-man ek inch (ek tasū) se kam motī na ho.

"It differs from cord, line, and string, only in its size; being the name given to all sorts of cordage above an inch in circumference. Indeed, the smaller ropes, when used for certain purposes, are called lines." Webster.

- 2.—Bahut si'chizen jo ikatthi gūndh di-jāen; lari; māla.. [tūt jāe.
Rope of sand—Rabṭ yā ittibād jo qawī na' ho; kisi shai kī silsila jo sahl meṭ
Rope, v. i. Tār baṇdhā yā uṭhnā; qiwām kā tār-baṇdhā; las pakarnā.
Rope-ladder, n. Kamand. [laslasā; chipchipā.
Ropy, a. Jismēn tār baṇdh-sake jaise koyī las-dār chiz; lasila, lasdār;
Rosary, n. Gulāb ke darakhton kā zakhira; gulāb kā takhta; woh jagah
jahān gulāb ke darakht jamāye jāen; gulzār; gulistān.
Rose, n. 1.—Gulāb; gul; ward.
2.—Hazāra.
3.—Gulābi rang; gulāb ke phūl kā sā rang.
Rose is sometimes used in the formation of self-explaining
compounds; as, *rose-faced, rose-hued, rose-red*, and the like.
Under the rose [Lat. *sub rosa*] Dar-parda; khufyatan; chhipkar; chhipa ke;
poshida; aisi tarah kī zāhir na ho (hāl na khule).
Rose-water, n. Gulāb; 'araq jo gulāb ke phūlon se chulāyā jāe.
Rosy, a. Jismēn gulāb kī rangat sūrat yā sifat ho; gulābi; gulfām; gul-
gūn; gulāb sā; surkh; lāl-bhābhūkā; gulāb ke phūl kī mānind;
khūb-sūrat; dil-fareb.
Rot, v. i. Sar jānā; gal jānā; pāns ho-jānā; bosida ho-jānā.
Rot, v. t. Galānā; sarānā; ganda kar-d.; bosida kar-d.
Rotate, v. i. Ghūmnā; gardish k.; markaz ke gird ghūmnā.
Rotate, v. t. Ghumānā; chhakar d.; gardish meṭ lānā. [daurān.
Rotation, n. 1.—Chāk kī mānind ghumāw; pahiye kī si gardish; daur.
2.—Kisi shai kā bārī bārī yā silsile se wuqū'; afsaron yā dūron
ke auqāt-i-mu'āyan par apne mansab se dast-bardār hone aur unki
jagah par dūron ke taqarrur kā silsila; bārī; naubat; tabādala-i-
3.—Kisi arāzi par bārī bārī se ek ke ba'd dūsrī fasl kā bonā. [silsila.
Rotatory, a. 1.—Mihwar par ghūmne w.; chāk kī tarah phirne yā gar-
2.—Ek dūse ke ba'd āne w.; jiskā daura silsile se ho. [dish k. w.
Rote, n. Bilā lihāz uske ma'nī ke kalām kā mutawātir i'āda; i'āda-i-
mahz; ratāw.
To learn by *rote*—Kisi kalām wagaira ko nire ratne ke zor se sikh yā yād kar-l.;
nok-i-zabān yā az-bar kar-l.; bak-bak ke yād kar-l. aur ma'nī se kuchh
Rotten, a. 1.—Sarā; bosida; galā; galā-pachā. [khabār na r.
2.—Jiski mahak se karāhiyat paidā ho; muta'affin; jisse nafrat
paidā ho. [sida; nāqis; jisse dhokhā ho; jiske usūl nāqis ho.
3.—Mazbūt yā i'tibār ke qābil nahīn; sahih-o-sālim nahīn; bo-
Rotundity, n. Golāyi; kure kī sūrat kā h.; golā h.
Rotundness, n. Golāyi; kure kī sūrat kā h.; golā h.
Rough, a. 1.—Nā-ham-wār; gair-i-musattah; barābar nahīn; ūnchā-
nchā; jismēn nisheb-farāz ho; arbar; kharbar; behar—jaise rāh yā
zamin. [koyī jawāhir.
2.—Jispar jilā na huā ho; jo safāyi se tarāshā na gayā ho—jaise
3.—Maywāj yā mauj-zan; jismēn lahreṭ shiddat se uṭhtī ho;
jismēn khūb talātum ho—jaise samundar wagaira.
4.—Bhaddā; pareshān; bhōndā; bikhrā huā; be-daul.
5.—Said of dress, appearance, and the like.
6.—Khalīq yā mihrbān nahīn; wahshī; nā-tarāshida; rūkhā; kaj-
khulq; khushk; sakht.
7.—Said of temper, manners, and the like.

- 6.—Jismeñ saḥti yā tashaddud pāyā jāe; jismeñ karāyī ho; nā-
 Said of measures, actions, and the like. [shāista; nā-mulāim; karā.
 7.—Karīhu-s-saut; karī; jo sunne meñ bhalī na ma'lūm ho—jaise
 8.—Karūā; talkh; tursh—jaise zāiqā. [āwāz.
 9.—Tund; jab tūfān chaltā ho; jab hawā āndhī kī tarah bahtī ho.
 Said of weather, wind, and the like.
 Rough customer—Mukhālīf jo taklif-dih ho (Colloquial).—Rough draught—
 Musawwada; kharrā; khāka; chitṭha; musawwada jiskā takmīlā na huā ho.
 Roughly, ad. 1.—Aisi tarah kī barābar (ham-wār) na ho; is tarah par
 ki musattah na ho; ūnchā-nīchā. [rukhāyī se; be-tamīzī se.
 2.—Saḥti se; nā-mulāimat se; kaj-khulqī se; jāhilāna tarīq par;
 3.—Bad-mazagī se; karūāyī se; talkhī se.
 4.—Tundī se; tūfān kī tarah; āndhī sī.
 5.—Is tarah kī sunne meñ nā-guwār ho; karīhu-s-sautī se. [nabīn.
 6.—Shiddat ke sāth; saḥti ke sāth; āhistagī yā narmī ke sāth
 Roughness, n. 1.—Nā-hamwārī; ūnchāyī-nīchāyī; nisheb-farāz.
 2.—Zāiqe kī bad-mazagī; talkhī; karūāyī; turshī. [d.); bad-āhangī.
 3.—Karīhu-s-sautī; sunne meñ nā-guwār h. (achchā na ma'lūm
 4.—Bad-mizājī; rukhāyī; karāyī; kaj-akhilāqī; jāhilāna bartāw;
 wahshiyāna bartāw.
 5.—Nā-mukammal h.; nā-tamām rahnā; be-jilā rahnā.
 6.—Hawā kā tundī ke sāth chalnā; tūfān kī sī kaifiyat kā rahnā;
 āndhī kā chalnā. [kā zor se ūṭhnā (talātum h.)
 7.—Mawwājī; hawā kī shiddat se samundar wagaira meñ lahrōñ
 Roughshod, a. Jiske pairōñ meñ nok-dār na'leñ jarī hoñ—jaise ghoṛā.
 To ride rough-shod—Kisī tarīq kī pairawī bilā libāz is amr ke k. ki usse dūarōñ
 ko taklif pahunchegī yā nahīñ. [sā; goshe-dār yā nukilā nahīñ.
 Round, a. 1.—Mudawwar; gol; halqe sā; kurayī; mustadir; kamān
 2.—Pūrā; nāqis nahīñ; aisi 'adad jisko das se taqsim karne par
 3.—Khafīf nahīñ; kasīr; barī. [kuchh bāqī na rah jāe.
 A round sum or price—Barī raqam yā qimat.—A good round sum—Ek achchhī
 barī raqam; ma'qul raqam-i-kasīr. [kar kahā-jāe.
 4.—Jo pūrā pūrā yā sāf sāf kahā-jāe; yaqīnī; qat'ī; jo dil khol-
 Said of a statement or assertion.
 Round robin—Woh tahriri dar-khwāst wagaira jismeñ dast-khat karne-wāle apne
 apne dast-khat ek halqe ke gird karen tāki yah ma'lūm na ho ki kis shakhs
 ne sab se pahle dast-khat kiya.—At a round rate—Jald; 'ujlat ke sāth.
 Round, n. 1.—Dāira; gherā; halqa; girdā; chakkar; kura; golā; mandāl.
 2.—Woh bāteñ jo silsile se hotī hotī wahīñ khātīme ko pahunchēñ
 jahāñ unkā āgāz huā ho; daur yā daura; jisqadar waqt aisi bāteñ ke
 anjām meñ sarf ho.
 3.—Kisī kām kā daur jo chand ashkhās is tarah bārī bārī se yā ek
 dūre ke ba'd karen kī goyā we halqa bāndh-kar baithe hoñ.
 4.—Kām jo bārī bārī se paiham kiye jāēñ.
 5.—Nāch jo ghūm ghūm kar nāchā jāe. [mandālī kare.
 6.—Woh bāt jo kisī majme' ke sab log karen; jo bāt mandālī kī
 7.—Sirhī kā ḍandā; zīna.
 8.—Gasht; raund.
 "The officer and men who perform this duty are called the
 rounds." Webster. [jānā.
 9.—Kisī mansab par ek dūre ke ba'd mansab-dāroñ kā qūim kiya

- Round, ad.** 1.—Chāroñ taraf; har-chahār taraf; girdāgird. [meñ.
2.—Gol yā gol-gol; golāyī meñ; dāire meñ; halqe meñ; chakkar
3.—Ek taraf se dūsri taraf; ek jānib se dūsri jānib; ek fariq se
dūsre fariq ki taraf; ek pahlū se dūsre pahlū par.
To come or turn round—Pahlū yā rāo badalnā; ek pahlū se dūsre pahlū par yā
ek rāo se dūsri rāo par ho-jānā.
4.—Sidhe nahīn; ba-khatt-i-mustaqīm nahīn; ghūm-kar; aisi rāh
se jismeñ ba-nisbat sidhe rāsto ke ziyāda chalnā pāre.
5.—Halqe meñ—jaiso dostoñ yā makānāt ke.
The invitations were sent round—Da'wat ke khat chāroñ taraf ya'ni sab dostoñ
ke yabāñ yā ghar ghar bhej diye gaye; newā ghumā diya gayā.—*All round*—
Har taraf; chāroñ taraf; kisi maqām par tamām.
Round, prep. 1.—Kisi shai ke chāroñ taraf; kisi ke har chahār taraf.
“In this sense, *around* is much used, and *all* is often used to
modify the word; as, they stood *all round*, or *around*, him.” *Webster*.
2.—Chāroñ taraf; sab hissoñ meñ.
To go round the city—Shahr ke chāroñ taraf (uske kul hissoñ meñ) ghūmnā.—
To come or get round one—Khushāmād kar-ke yā mugālata dekar kisi se apnā
matlab nikāl l.; thagnā; chhlnā (*Colloquial*).
Round, v. t. 1.—Gol k. yā banānā; goliyānā; mudawwar banānā.
2.—Pūrā k.; takmil ko pahūchānā.
3.—Gird ghūmnā; ohakkar lagānā.
Roundabout, a. 1.—Sidhā nahīn; gair-sarihi; jo ghumā-phirā ke ho;
pech kā; pher kā; be-rabt, gair-musalsal.
2.—Wasi'; jo dūr tak phail sake.
“In any sense, this word is inelegant.” *Webster*.
Roundish, a. Kisiqadar gol; kuchh gol; gol sā; golāyī liye huye.
Roundly, ad. 1.—Gol-gol; goli shakl par.
2.—Sāf-sāf; dilerāna; be-bākāna; jī-khol-kar; khol-kar; khulā-
3.—Tezi se; 'ujlat ke sāth; jald-jald. [khuli; fāsh-fāsh; pūrā-pūrā.
4.—Bi-l-kul; bar-jasta; zor-dekar; sachmuch.
Roundness, n. 1.—Golāyī yā gulāyī; golā yā mudawwar h.
2.—Safāyī; be-bāki; tayāqqun; kharāyī. [jagānā).
Rouse, v. t. 1.—Jagānā; bedār k.; uṭhānā; khwāb se bedār k. (niñd se
2.—Susti kāhiliyat humq yā 'adam-tawajjuhī ki hālat se ubhār d.;
musta'id kar-d.; zinda-dil kar-d.; hoshiyār kar-d.; khwāb-i-gaflat se
3.—Josh meñ lānā; harakat d.; kharbarā d.; hilā d. [be-dār kar-d.
4.—Chaukannā k.; achambhe meñ ḍalnā; mutahaiyar k.
Rouse, v. i. 1.—Jagnā; uṭhnā; bedār h.
2.—Musta'id ho-jānā; hoshiyār ho-jānā; chāq-o-chauband ho-jānā;
bedār ho-jānā; gaflat ki hālat se jag uṭhnā.
Rout, n. Fauj ki shikast; sipāhiyōñ ki hār; shikast khā-kar bhāgne ki
hālat meñ fauj ki ahtari aur pareshānī.
Rout, v. t. Fauj ko shikast de-kar darham-barham kar-d.; harākar
pareshān yā muntashir kar-d.; titar-bitar kar-d. [wālī ho.
Route, (rōt) n. Rāh; rāsta; tariq; jo rāh tai ki-jāe yā tai ki-jāne
“We use *route* for a course of passing, and not without reference
to the passing of some person or body of men; but *route* is not the road
itself.” *Webster*.

Routine, (rōo-teen), *n.* 1.—Woh kām tafrih yā khushī jiskī pairawī har roz yā aksar kī-jāe; woh kār-o-bār yā sarkārī sarishte kā kām jo hamesha yā aksar huā kare; ma'mulī kām; sarkārī daftarōn ke baṁdhe huye (ma'—

2.—Woh fi'l yā kārāwāyī jo 'ādatan hamesha kī-jāe. [mūlī] kām.

Rove, *v. i.* Ghūmnā; āwāra-gardi k.; be-ṭhaur-ṭhekāne phirā k.; bhataktā

Rove, *v. t.* Kahīn phirnā yā ghūmnā. [phirnā; harza-gardi k.

☞ "This is an elliptical form of expression,—over, through, or about being understood." *Webster*. [awāra; harza-gard.

Rover, *n.* 1.—Ghūmue w.; āwāra-gardi k. w.; behūda phirne w.;

2.—Mutalawwin-mizāj shakhs; jis shakhs ke mizāj meṁ qiyām na

3.—Lūṭerā; dākū; gārat-gar; rah-zan. [jiskā dil jald jald badlā kare.

Row, *n.* 1.—Qatār; saf; pāntī; pankti; tāūtā; lar; woh log yā chizeṁ jo ho;

2.—Sair jo kashtī khete khete kī-jāe. [silsile se barābar rakkhī hoṁ.

Row, *v. t.* 1.—Dānron se khenā jaise kashtī; khenā; chalānā.

2.—Kashtī khe-kar kisi ko kahīn le-jānā (use kahīn pahunchā d.).

Row, *v. i.* Dān se khenā.

2.—Dān se zor se chalnā; khene kī bālat meṁ chalnā.

Row (rou), *n.* Haugāma; shor-o-sharāba; gul-gapāra; dhūm-dhām; hullar; tantā; bakherā; balwā.

Royal, *a.* 1.—Bādshāhi; shāhi; shāhāna; khusrawānā; rājā kā.

2.—Jo bādshāh yā begam ke liye muzayib ho; shāhāna; shāhwār; 'azīmu-sh-shān.

3.—Sharīf; najīb; nāmī-girāmī; nāmī; mashhūr; wālā-qadr.

Royally, *ad.* Shāhi taur par; shāhāna; bādshāh kī mānīnd; jisā bād-shāhoṁ ke liye mauzūn yā munāsib ho; jisā rājāoṁ ko chāhiye.

Royalty, *n.* 1.—Bādshāhat; khusrawī; mansab-i-shāhi; rājāyī.

2.—Bādshāh; shāh; khusraw; rājā.

3.—Huqūq-i-shāhi; jo kuchh bādshāh kā ba-taur uske haq ke ho.

Rub, *v. t.* 1.—Malnā; ragarnā; hāth phernā; ghisnā; poṁchlnnā; sāf k.; mānjnā; mal-dal ke sāf k.

2.—Potnā; lipnā; kisi shai kī sath par koyī chiz patlī phailānā.

3.—Jilā d.; saiqal k.; chamkānā; jhakājhak k.

☞ With over.

To rub down—Mal ke sāf k.; kharahrū k.—jaise ghore ko.—*To rub off*—Ragar ke dūr kar d.; mal ke sāf kar-d.—*To rub off rust*—Mal yā ragar ke morcha

chhurā d. (zang ko sāf kar-d.).—*To rub out*—Mitānā; chhil d.; ragar ke nikāl d.—*To rub out a mark or letter*—Kisi nishūn yā harf ko chhil ke mitā yā

nikāl d.—*To rub out a stain*—Ragar ke dhabbe ko sāf dar-d.—*To rub up*—(a) Sāf k.; jilā d.; saiqal k.; bārnīs k.; chamkilā k.—(b) Jagānā; uksānā; kām

meṁ lānā.—*To rub up the memory*—Bātoṁ ko ukher ke yād karānā; hāfize meṁ lānā.

Rub, *v. i.* 1.—Ragar yā ragrā khānā; ghisnā. [ko kām meṁ lānā.

2.—Dushwārī se chalnā; mushkil se guzarnā; ghus-paiṭh ke chalnā.

Rub, *n.* 1.—Ragar; mālīsh; ragrā; mardān.

2.—Woh bāt jisse harakat meṁ dushwārī yā khalal wāqī' h.; woh bāt jiskī wajh se kisi shai kā āge barhnā ruk. jāe; rukāwat; imtinā;

muzāhamat; woh qabāhat yā rukāwat jiskā dūr k. mushkil ho; woh dushwārī jo ba-mushkil hal ho; jhanjhat; diqqat; kash-ma-kash; tangī; woh bāt jisse taklif ho. [lāmat.

3.—Woh bāt jiskī choṭ dil par lage; ta'na; mihnā; ghurkī; ma-

Rubbish, *n.* Kūrā-karkat; khas-o-khashāk; khār-o-khas; be-kūr chīz; un'chizon kī dher jo kisi kām kī na hoñ; woh chīz jisko koyī na pūchho; giri-parī 'imāraton ke reze-purze (chūr-chār yā kūrā-katwār).
Ruddiness, *n.* Surkhī; lālī; gosht kī shokh gulābī rangat; us darje kī surkhī jisse barī tandurustī pāyī jāe.

☞ "Applied chiefly to the complexion or colour of the human skin; as, the *ruddiness* of the cheeks or lips." *Webster*.

Ruddy, *a.* 1.—Surkh; lāl; lāl rang kā.

2.—Surkh-o-supaid; gul-fām; gulāb ke phūl sū shokh rang kā jisse yah sābit ho kī jis shakhs ke chihre wagaira kī aisi rangat hai woh bahut hī sahīb-o-sālim hai.

Rude, *a.* 1.—Jo kāri-gari ke sāth na banā ho; jismeñ san'at kharch na hui ho; jismeñ 'umdagī na āyī ho; jo sijil na ho; jismeñ saiqal yā jilā na diyā gayā ho; bhaddā; angarh; khardarā; nā-hamwār; jiskī

☞ Said especially of material things. [tarāsh-kharāsh durust na ho.

2.—Nā-tarāshida; be-tamīz; gair-muhazzab; kaj-khulq; bad-akhilāq; dihqān sū; gañwārī; jāhilāna; bhaddā; be-lihāz; gustākḥ.

☞ Said of persons, or of conduct, skill, and the like.

3.—Tund; tez; shadid; sakht; pur-josh; karā; tūfān-sā.

☞ Said of the weather, of storms, and the like.

4.—Sakht; shadid; khūn-khwār; wahshiyāna; kaṭṭar.

☞ Said of war, conflict, and the like.

5.—Jāhil; ni-parh; nā-tarāshida; hunar-mand yā mashshāq nahīn; be-hunar; gair-mashshāq; korā; nipat anārī; gañwār; mūrḥ; mūrkh (corruptly mūrakh); jarḥ; wahshī; jāngalī—jaise shakhs.

6.—Sāda; gair-fasīh; jismeñ kisi qism kī san'at na ho; nirā sidhā sidhā—jaise tarjama.

Rudely, *ad.* Bhaddē-pan ke sāth; safāyī yā nafāsat ke sāth nahīn; shiddat se; zor-o-zulm ke sāth; jāhilāna yā jāhilon kī tarah; be-tamīzi ke sāth; ujad-pan se; be-adabāna; gustākḥāna; be-lihāzī ke sāth.

Rudeness, *n.* Bhaddā-pan; nā-hamwārī; nichā-ūcha tūtā-phūtā h.; nafāsat yā safāyī kā na ho; kārigari ke sāth na banāyā jānā; bad-akhilāqī; kaj-khulqī; jāhilāna bartāw; tuudī; sakhtī; shiddat; tezi; be-tamīzi; be-lihāzī; gañwār-pan; anārī-pan; ujad-pan; jihālat; sādagi; be-lutfī yā be-namakī.

Rudiment, *n.* 1.—Asl; ibtidāyī usūl; jo bāt pahle sikhī jāe; māl; jar; mahz ibtidāyī bāt; āgāz-i-mahz; bismillāh; sri-gānesh. [mabādī.

2.—Kisi 'ilm yā fan ke usūl; kisi shu'ba-i-'ilm kī ibtidāyī bāteñ;
Rudimental, } *a.* Ibtidāyī; shurū' kā; jismeñ kisi shai kī mahz
Rudimentary, } ibtidāyī bāteñ hoñ (nire uske usūl hī hoñ); mabā-
 diyāt se mutā'alliq. [malāl k.

Rue, *v. t.* 1.—Ranj k.; pachhtānā; afsos k.; mutaassif h.; hāthī malnā;

2.—Ranj dilānā; gam-gīn k.; dukh d.; malūl k. [afsos āye.

Rueful, *a.* 1.—Jisse ranj paidā ho; gam-gīn; ranj-dilāne w.; jispar

2.—Jisse ranj kā izbār ho; mātamī; ropī; muharramī.

Ruffian, *n.* Woh shakhs jo bilā-khauf har qism ke jurm ke karne par āmāda ho; dākū; rah-zan; ṭhag; khūnī; qātil; aīsā shakhs jo dhūm-dhām machāye aur logon se be-rahmī ke sāth pesh āye...

Ruffle, *v. t.* 1.—Shikan dālnā; chīn dālnā; jhurri dālnā; chunnā.

2.—Darham-barham kar-d.; tah-o-bālā kar d.; harakat de-kar nā-hamwār kar-d.; hālat-i-sukūn meñ rahne na d.

3.—Pareshān k.; be-qarār k.; khalal dālnā; hālat-i-qarār meñ rahne na d.; muztarib k.; jam'iyat-i-khātir ko miṭā-kar be-chain kar-d.

4.—Ghabrā d.; intishār meñ dāl d.; darham-barham kar-k.

Ruffle, *n.* 1.—Kamrakḥ yā dūsre 'umda kapre kī paṭṭī jo kisi pahinno ke kapre kī kor meñ lagāyī jāe.

2.—Pareshānī; intishār; iztirāb; ghabrāhat; be-qarārī.

To put the mind or temper in a ruffle—Tabī'at yā mizāj ko pareshān kar-d.; tabī'at meñ intishār yā ghabrāhat paidā kar-d.

Rugged, *a.* 1.—Nā-hamwār; ūchū-nichū; nisheb-farūz; aṛbaṛ; bebaṛ; ūbhaṛ-khūbaṛ; khardarā; jiskī sath barābar na ho.

2.—Jo barābar na ho; jo khūbsūrat yā qā'ide se (suḍaul) na ho.

3.—Sakht-mizāj; kaṛā; kaṛuā; rūkhā; tund-mizāj.

4.—Tūfānī; tund; jab jhakkaṛ yā andhaṛ bahut ho; tez.

☞ Said of weather, wind, storms, and the like.

5.—Karaḥt; kaṛī; sunne meñ karīh; karīhu-saut—jaise āwāz wagairā. [gusse se bhari huyī—jaise chitwan.]

6.—Jisse nā-rāzī yā gusea zāhir ho; jisse chīn-ba-jabīnī pāyī jāe;

7.—Wahshiyāna; jāhilāna; jismeñ tundi yā sakḥṭī pāyī jāe.

☞ Said of conduct, &c.

Ruggedness, *n.* Nā hamwārī; ūchāyī-nichāyī; khardarāhat; bad-mizājī; sakḥṭī; jāhilāna bartāw; bad-akhilāqī; tūfāniyat; tundi.

Ruin, *n.* 1.—Tabāhī; barbādī; zawāl; kisi shai meñ aīsā tabādala kī uskī wajh se woh bardād yā kulliyatan be-kār ho-jāe; pāe-mālī; kharābī; wīrānī.

2.—(more generally ruins)—Jo kuchh gir-par-kar tūt-phūt yā kharāb ho-jāne kī wajh se be-kār ho-jāe; kisi gire-pare yā wīrān-shuda (ujre-pujre) makān gal'a yā shahr wagairā kā bachā-bachāyā hissa; khaṇḍahar (coruptly khaṇḍahar); wīrāna; kharāba. [iflās.]

3.—Barbād yā bekār ho-jāne kī hālat; abtarī; tabāhī; wīrānī; To be in ruins—Hālat-i-zawāl yā tabāhī meñ h.—To go to ruin—Tabāh bar-bād yā nā-kāra ho-jānā. [bādī ho; sabab-i-zawāl; bā'is-i-tabāhī.]

4.—Woh bāt jisse tabāhī āye; woh amr jisse nuqsān zawāl yā bar-Ruin, *v. t.* Tabāh k.; barbād k.; gārat k.; sakht nuqsān pahuūchānā; pāemāl k.; mismār k.; miṭā d.; nest-o-ūā-būd kar-d.; muslis banā d.; tabāhī meñ dālnā; khāk meñ milā d.; zer-o-zabar yā tah-o-bālā k.; dhā d.; girā d.; ujār bigār yā satyānūs kar-d.; nās kar-d.; khaṇḍahar kar-d.

Ruinous, *a.* 1.—Tabāh k. w.; barbād k. w.; jisse tabāhī yā barbādī ho; muzir; mukhrib (kharābī paidā k. w.); jisse wāqī'ī zawāl āye yā jo zawāl lāne par māl ho.

2.—Girā-parā; uftāda; mismār-shuda; tūt-phūtā; ujarā-pujrā; munhadim; jo khaṇḍahar ho-gayī ho—jaise 'imārat. [be kā.]

3.—Jo kuchh girā-parā ho uskā; wīrāne kā; khaṇḍahar kā; kharā-Ruinously, *ad.* Aīsī tarah kī kharābī bar-bādī yā tabāhī āye; is nihj par kī barbādī ho; aīsī tarah kī zarar pahuūcho.

Rule, *n.* 1.—Jadwal khīnchne kā āla; sīdhī satar banāne kā āla; rūl.

2.—Woh bāt jo hidāyat ke liye qāim kī-jāe; woh bāt jo hākim ko

hukm yā rawāj ke rū se qāim kar-dī jāe; qānūn; qā'ida; jo bāt ba-taur usūl ke qāim kar-dī-jāe; tarīqa; dastūr; riti; marjād.

3.—Kār-rawāyī kā ma'mūlī yā mu'ayan tarīq; tarz-o-tarīq; rawish.

4.—Hukūmat; farmān-rawāyī; bādshābat; saltanat; rāj; 'amaldārī; hākīmī; iqtidār; dāb; sāhibī.

5.—(Law) (a) Woh hukm jiske mutābiq 'adālatōn meñ kār-rawāyī ho; zābita; sarishta. (b) 'Adālat kā hukm jo kisi muqaddame ke farīqain ke mā-bain sūdir ho; jo hukm 'adālat se kisi muqaddame meñ sūdir ho.

Rules of practice—Dastūr-i-'amal; woh qā'ide jinke mutābiq kār-rawāyī ki-jāe.

Rule, v. t. 1.—Jadwal khaiñchnā; sidhī satrōn ke nishān jādwal-kash se banā d.; rūl k.

2.—Kisi par hukm-rānī k. (uspar hukm ohālānā); kisi kī nisbat apne iqtidār kā nafāz k.; utizām yā insirām k.; mahkūm k.

3.—Qā'ida qāim yā muqarrar kar-d.; kisi bāt kā hukm yā tajwiz ke rū se qāim k.; munaqqah faisal yā tajwiz k.

4.—(Law) Kisi kī nisbat koyī hukm sūdir k.; hukm ke zarī'e se kisi fī'l kā kisi se karānā; hukm d.

Rule, v. i. 1.—Ikhtiyār yā hukūmat r.; hukm-rānī k.

Often followed by *over*. [qā'ida-i-'adālatāna muqarrar k.

2.—(Law) Faisal k.; tajwiz k.; koyī 'adālatāna hukm sūdir k.; koyī

3.—Honā; qāim rahnā; ausat par qāim rahnā. [kar hai].

Prices *rule* lower than formerly—Pahle kī nisbat nirkh kam hai (bhāw ghat-)

Ruler, n. 1.—Jadwal yā sidhī satrōn banāne kā āla; jādwal-kash; rūl.

2.—Hākīm; hukm-rān; farmān-rawā; bādshāh; 'amil; nāzim; sardār; adhikārī.

Ruling, p. a. 1.—Jisse jādwal-kashī ho; jo satrōn ke nishānāt ke qāim karne meñ kām āye. [apne hāth meñ r. w.]

2.—Qālib; khās; hukm-rānī k. w.; hukūmat k. w.; 'inān-i-hukūmat

Rumble, v. i. Ghargharānā; gargarānā; āhistagī se garajnā.

Ruminate, v. i. 1.—Jugālī k.; pagurānā; pagūrī yā pagur k.

2.—Sochnā; biohārnā; gaur k.; khauz k.; bār-bār sochnā; dhyān

Ruminate, v. i. See *supra*. [k.; fikr k.]

Rumour, n. 1.—Afwāh; urfī-khabar; khabar jo 'awām meñ phailī ho; gap; bāzārī khabar; charchā; kisi bāt kā tazkira jo har shakhs kī zabān par ho lekin yah ma'lūm na ho ki uski bunyād kyā hai.

2.—Kisi amr-i-wāqī'a kī khabar; koyī mustauad bayān.

3.—Nām-warī; shuhrat; nām.

Rumour, v. t. Mashhūr k.; khabar phailānā yā urānā; afwāh urānā; kahnā yā zabānī kahnā; charohā yā tazkira k.

Run, v. i. 1.—Chalnā 'ām isse ki pairōn se ho yā pahiyōn par.

2.—Daurnā; tez chalnā; jald jald chalnā.

3.—Phailnā; āge barhnā.

The fire runs over a forest.—Āg jangal meñ phail jātī hai.

4.—Zor se chalnā; jhāpāt-kar chalnā; takkar khānā.

One ship runs against another.—Ek jahāz dūsrē se takrā (takkar khā) jātā hai.

5.—Khushkī yā tarī meñ chalnā; chalnā; guzarnā.

6.—Daur meñ muqābala k. [rafū-chakkar h.; firār h.]

7.—Bachāw ke liye bhāg jānā; khatre se bachne ke liye bhāgnā;

- 4.—Rawān; shikasta; sahl. [sāth likh sakein.
A running hand—Khat-i-shikasta; hurūf yā khat jisko subūlat yā 'ujlat ko
Running fight—Woh larāyi jismein ek farīq bhūge aur dūsrā uskā pichhū kare
 par bhūgne wālā larāz jāe.—*Running fire*—Bandūqon yā topōn kā barābar
 chhūṭā k.—*Running title*—Kitāb kā nām jo har safhe ke sare par chhapā rahe.
- Running, n.** 1.—Daur.
 2.—Jo kuchh bah-kar nikle.
 3.—Nāsūr wagaira so jo kuchh nikle.
- Rupture, n.** 1.—Tūṭ; phūṭ; kisi sadmo kī wajh se phūṭ yā phat jānā.
 2.—Jhagrā; uā-ittifāqī; phūṭ; bigār; larāyi 'am isse kī shakhsōn meī
 ho yā qaumoī meī; qaumoī ke mā-bain fāsh khusūmat yā larāyi.
 The parties or nations have come to an open rupture—Un shakhsōn yā qau-
 moī ke darmiyan 'alāniya khusūmat yā larāyi paidā ho-gayi.
- Rupture, v. t.** Torṇā; phorṇā; sadma pahuūchā ko phār d. (judā kar d.)
Rupture, v. i. Tūṭ phūṭ yā phat jānā.
- Rural, a.** 1.—Dihāt kā; diḥ-mānsūb; diḥī; shahrī nahīn; diḥāt ke
 liye mauzūn (uske lāiq); diḥāt sā (uski mānind); diḥqānī; gānw kā;
 2.—Zirā'at-mānsūb; kāsht-kārī ke muta'alliq. [gānwārī.
- Ruse, (rōoz) n.** Makr; hila; fareb; chhal-bal; fitrat.
Rush, n. Mahz khafif yā nā-chīz shai; tinkā; khas-o-khāshāk.
Rush, v. i. 1.—Jhapatnā; jhapat-kar zor se dhūm machāte chalnā; zor-o-
 shor ke sāth āge ko chaluā; dhānsnā; ṭūṭnā yā ṭūṭ parnā; arrānā;
 barharāhat ke sāth chalnā.
 2.—Nā-jāiz sar-garmī ke sāth yā be-gair khūb soche-bichāre aur
 sāmān kiye huye kisi shai meī masrūf h. (usmeī hāth lagānā); be-
 soche-samjhe k. [se āge nikal jānā.
- Rush, n.** Jhapat; relā; jhokā; hallā; zor-o-shor ke sāth harakat; jhat
Rust, n. 1.—Zang; morecha. [phūndī; kāyī; burā asar; tāsir-i-bad.
 2.—Koyī chiz jiskī sūrat yā tāsir moreche sī ho; mail; kiṭ; pha-
Rust, v. i. 1.—Morecha lagnā; zang pakarnā; zang-ālūd h. [se sust ho-jānā.
 2.—Kāhilu-l-wujūd ho-kar zalil ho-jānā; kuchh kām na karne kī wajh
 3.—Khārijī chīzōn masalan gard-o-gubār ke lagne se bigar jānā.
- Rust, v. t.** 1.—Morecha lagānā; zang se khā jānā.
 2.—Imtidād aur kāhili se kharāb kar-d.
- Rustic, a.** 1.—Dihāt ke rahne wāloī kā; diḥātiyoī kā; diḥqāniyoī kā.
 2.—Jāhilāna; gānwārī; nā-tarāshida; bhaddā; gair-muhazzab.
 3.—Sāda; moṭī; jismeī kisi qism kā takalluf na ho. [sīdhā.
 4.—Be-sajū huā; sāda; jismeī kisi qism kī zebāish na ho; nirā sādā
- Rustic, n.** Dihāt kā rahne w.; diḥātī; diḥqān; gānwār.
Rusticity, n. Diḥqāniyat; diḥātī-pan; diḥqāniyoī sā tarīq; jahālat; ujad-
 pan; bhaddā-pan; moṭā-pan; sādagi; bholā-pan; kisi qism kī hīrfat yā
 san'at kā na h. [sūkho pattoī kī ragaṛ kī sī halkī āwāz paidā k.
- Rustle, v. i.** Jharjharānā; sarsarānā; khar-kharānā; reshmī kapre yā
Rusty, a. 1.—Zang-ālūd; morecha khāye huye; morecha lagā huā.
 2.—Sust; kām na karne yā kām meī na lāye jāne kī wajh se kharāb.
Ruthless, a. Be-rahm; be-dard; sang-dil; kathor; nir-mohī yā nir-dayī;
 be-tars; kaṭṭar. [yāna yā wahshiyōn ke tarīq par.
- Ruthlessly, ad.** Be-dardi ke sāth; be-rahmī se; sang-dili se; wahshi-
Ruthlessness, n. Be-rahmī; be-dardi; dūstroī kī musibat par tars na
Ryot, n. Ra'iyat; kāsht-kār; kisān; mazārī; asāmī. [khānā; sang-dili.

S.

Saber, } *n.* Saif; teg; shamsher; talwār; sawāron ke bāndhne kī tal-
Sabre, } wār.

Saber, } *v. t.* Saif se mārṇā kāṭṇā yā halāk k.; tal-i-teg k.; talwār se
Sabre, } qalam k. [sā ho; shirīn; miṭhā; shakkarīn.

Saccharine, *v.* Shakar-mansūb; jismen shakar kī khāssiyat ho; jo chīni
Sacerdotal, *a* Purohitoṅ se muta'alliq; purohitoṅ kā; purohitī; piron kā;
marshidoṅ kā. [jismen kitāben aur kāgazāt rakh kar le-chaleṅ.

Sachel, (written also Satchel) *n.* Chhoṭā thailā; thailī; chhoṭā thailā
Sack, *n.*—Kapre yā chamṛe wagaira kā barā thailā jismen har qism ke

ajṇīs rakh-kar ek jagah se dūsri jagah le-jāeṅ; borā; gaṭṭhā; gon;
Sack, *v. t.* Dore men rakhnā yā bharnā; gaṭhiyōṅ men r. [gaṭhiyā.

Sack, *n.* Lūt—jaise kisi balde yā shahr kī; kisi shahr par chhāpe kā
parṇā aur uskā lūṭā jānā; gārat-garī; tākht-o-tārāj.

Sack, *v. t.* Kisi shahr yā qasbe ko chhāpa paṛ-kar lūṭnā; tākht-o-tārāj
k.; lūṭpāt k. yā lūt l.; lūt ke gārat kar-d.

Sacred, *a.* 1.—Muqaddas; pāk; Khudā yā uskī 'ibādat se muta'alliq;
jo 'am dunyāwī kāmōṅ se 'alāhida karke Bārī ta'ālā aur uskī 'ibādat
ke liye makhsūs kar diyā jāe.

2.—Jo Khudā kī taraf se nāzil ho aur jismen dīnī ahkām hoṅ.

3.—Khudā aur dīnī umūrāt ke muta'alliq hālāt likhne w.

4.—Mazhab yā 'ibādat-i-Ilāhī se ta'alluq r. w.; agrāz-i-dīnī (maz-
habī kāmōṅ) men kām āne w. [kiyā huā.

5.—Mutabarrak kiyā huā; makhsūs kiyā huā; chaṛḥāyā huā; arpan

With to [mu'azzam; mukarram; mānya; puja.

6.—Jisko ta'zīm kā nihāyat hī haq ho; nihāyat wājibu-t-ta'zīm;

7.—Jiskā tornā fashk yā fāsh k. kufr ho; jiskā kharāb k. bigarṇā
yā khol-d. (zāhir yā fāsh kar-d.) jāiz yā rawā na ho. [ta'zīm ke sāth.

Sacredly, *ad.* 1.—Dīn-dāri ke sāth; jisā kī dīn kā muqtazā ho; wājib

2.—Istihkām ke sāth; mazbūti ke sāth; tākid ke sāth.

To observe one's word *sacredly*—Apne qaul par istihkām ke sāth qāim rahnā;
is bāt kā khūb khayāl r. kī apni zabān chhūṭne na pāye (jo bāt kabī gayī ho
uske khilāf hone na pāye).—A secret to be *sacredly* kept—Rāz jo ba-tākid
makhsūs h. [makhsūs h.

Sacredness, *n.* 1.—Pākī; quds yā taqaddus; umūrāt-i-mazhabī ke liye

2.—Nā-qābil-i-infisākh h.; is qism kā na h. kī fashk ho-jāe (ṭūṭ
jāe yā shikast ho-jāe ya'ni istihkām ke sāth qāim na rahne).

Sacrifice, } *a.* Jo qurbānī men kār-āmad ho; jo bal dene men kām
Sacrificial, } āye.

Sacrifice, *v. t.* 1.—Kisi dewtā wagaira ko kuchh chaṛḥānā; qurbānī k.;
sadqa k.; niyāz k.; bheṭ k. yā chaṛḥānā; arpan k.; tasadduq k.;
fidā k.; balidān k.

2.—Kisi shai ke hāsil karne ke liye kuchh barbad k. de yā kho-d.;
tasadduq k.; nisār k.; fidā k.; kisi bare maqsad ke husul yā kisi
farz-i-kāzimi ke anjām ke liye kisi shai se bāz ānā (usko apne hāth se
de-d.); kisi kām men kuchh aisi tarah lagānā jisse nuqsān yā taklif ho.

We should never *sacrifice* health to pleasure, nor integrity to fame.—Ham
logōṅ ko hargiz munāsib nahīn kī hazz-i-nafsāni ke liye sihat ko khwāh nām.

3.—Barbad k.; halāk k.; talaf k. [wari ke liye diyānat ko khoyn.

Sacrifice, n. 1.—Qurbānī; balidān; bali (*corruptly* bal); sadqa; niyāz; nazr; jo kuchh kisi dewtā ko chharhāyā jāe; tasadduq; jo shai qurbān kī-jāe.

“Animals offered in sacrifice are called *victims*; sacrifices in which no blood is shed, are called *unbloody sacrifices*. *Sacrifices* are *expiatory*, *impetratory*, and *eucharistical*; that is, atoning for sin, seeking favour, or expressing thanks.” *Webster*.

2.—Kisi shai ke liye kisi shai kā talaf k. yā use apne hāth se de-d. k̄hwāh kho baiṭhnā; dūsre ke mamnūn karne ke liye kisi qism kā nuqsān khud uṭhnā; ek 'umda chiz kā dūsri 'uinda-tar chiz ke liye tassadduq kar-d.; kisi bāt ke liye jiskī zarūrat ziyāda-tar ho dūsri chiz ko be-direg apne qabze se de kho yā lagā d. Jo shai is tarah par kho de yā lagā dī-jāe uspar bhī is lafz kā itlāq hotā hai.

Sacrificial, a.—Qurbānī se ta'alluq yā 'alāqa r. w.; qurbānī meñ shāmil yā dākhil; qurbānī k. w.; balidān hom yā yagya (jagya) meñ dākhil.

Sacrilege, n. Pāk chizoñ ke kharāb karne kā jurm; jo chizeñ mazhabī kāmōñ ke liye maksūs yā dīn-dār shakhsōñ se khās taur par muta'alliq hoñ unkā dunyā-dār shakhsōñ ko de-d. yā 'ām qism ke kāmōñ meñ lānā.

Sacrilegious, a. Mutabarrak chizoñ kā kharāb k. w.; jo mutabarrak chizoñ ke kharāb karne kī wājḥ se nā-pāk yā ganda ho-jāe; jismeñ is qism kī chizoñ kī kharābī dākhil ho; nā-pāk; kufr kā.

Sad, a. 1.—Gam-gm̄; udās; malūl; ranjīda; afsurda-khātir; pazhmurda; dil-gir; magmūm; mahzūn; dil-tang; mātami sūrat banāye huye.

2.—Sanjīda; jiskā mizāj bhārī ho; khush-mizāj yā mutalawwīn nahīn. [yā gam paidā k. w.]

3.—Ranj-āwar; ranj-dih; jisse ranj yā malāl ho; musibat-nāk; ranj

4.—Kharāb; maṭkhat; taklif-dih; bad; burā; tang k. w. (*Colloquial*).

Sad is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *sad-hearted*, *sad-looking*, and the like. [sūrat kar yā banā d.

Sadden, v. t. Udās kar-d.; magmūm banā d.; udāsī chhā d.; mātami

Sadden, v. i. Udās ho jānā; udāsī chhā jānā; magmūm yā malūl ho-jānā.

Saddle, n. Zīn; kāṭhī.

Saddle, v. t. 1.—Zīn dharnā yā kasnā; kāṭhī rakhnā yā bāndhnā.

2.—Kisi par koyī bār yā bojḥ ḍālnā; lādnā; bojhnā; zer-bār k.

To saddle with costs—Kharāche kā bojḥ ḍālnā; zerbār-i-kharcha k.; kharcha 'āid k. [ranj musibat yā taklif ho; burī tarah se.

Sadly, ad. Udāsī ke sāth; ranj ke sāth; musibat ke sāth; aisi tarah kī

Sadness, n. Udāsī; malāl; gam; ranj; afsurdagi-i-khātir; pazhmurdagi-i-khātir; ganginī; dil-giri; dil-tangi; sūrat par udāsī yā mātami kā chhāyā rahnā; chihre par tārikī kā chhāyā rahnā.

Safe, a. 1.—Nuqsān zarar yā khatre se barī; jismeñ khauf-o-khatar na ho; be-zarar; mahfūz; sahīl-o-salīm; sahīl-o-salāmat; bhalā-changā.

2.—Khātire se bachāne yā mahfūz r. w.; nuqsān se bachāne w.; jiskī wājḥ se koyī shai khatre meñ na pare; hifāzat ke sāth r. w.; jispar takiya yā bharosā ho-sake.

3.—Jo is hālat meñ kar-diyā jāe ki na usko zarar pahunchē aur na woh kisi ko zarar pahunchā sake; hifāzat meñ yā hifāzat se; mahfūz.

Safe, n. Hifāzat kī jagah; rupaye-paise lotḥ wagaira qimatī chizoñ ke hifāzat se rakhne kā sandūq jo āg se na jale; aisa sandūq jismeñ khāne-pāne kī chizeñ jānvarōñ se mahfūz rahēñ.

Safe-conduct, n. Jiske bā'is rāh yā rāsta khair-o-'āfiyat se kaṭe; sipāhī yā gārad (guard) jo hifāzat kī nazar se kisi shakhs ke ham-rāh ganīm ke yā begāne mulk meñ jāe; tahrīr (rawannā yā parwāna waghaira) jo kisi shakhs ko is maqsad se di-jāe ki uske zarī'e se woh ba-hifāzat safar kar-sake. [chīz; bachāw kā zarī'a; panāh yā pusht-punāh; ār.

Safe-guard, n. 1.—Woh shai jisse hifāzat ho; hifāzat yā muhāfazat kī

2.—Sipāhī yā gārad (guard) jo musāfir kī hifāzat ke liye ta'ināt ho.

3.—Rāh-dāri kā parwāna; badraqā; parwāna-i-rāh-dāri jo bādshāh. kī taraf se kisi ajnab (pardesi) ko is garaz se diyā jāe ki woh uske qalam-rau meñ ba-hifāzat rahe. [d.; bhāgne se mahfūz r.

Safe-keeping, n. Zarar se mahfūz r.; muhāfazat; hifāzat; nikal jāne na **Safely, ad.** 1.—Hifāzat ke sāth; bilā-khauf-o-khatar; aisi tarah ki bure natijon ke nikalne kā koyī khatra na ho; ba-tamāniyat; ba-itminān.

2.—Bilā-zarar; aisi tarah ki kisi qism kā nuqsān na pahunchē.

3.—Aisi tarah ki nikal jāne yā bhāgne na pāye; saḥt hirāsāt meñ; jakar-band.

Safeness, n. 1.—Nuqsān yā khatra se barāat (barī h.); be-zarar yā be-khatar h.; be-jokhim h.; mahfūz h. [itminān h.

2.—Hifāzat ke qābil h.; is lāiq h. ki bachāw ho-sake; qābil-i-

Safety, n. 1.—Hifāzat; bachāw; khatra se barī h.; zarar ziyāu yā nuqsān se bai h.; aisi na h. ki usmeñ jokhim ho; be-jokhim h.

2.—Itibār yā bharose ke lāiq h.; itminān ke qābil h.; aisi h. ki nuqsān waghaira kī taraf se itminān rahe (uskā khauf-o-khatar na rahe).

3.—Muhāfazat yā hifāzat; bhāg jīne se bachāw; is tarah hifāzat se r. ki bhāg yā nikal na jāe; hirāsāt-i-shadīd; jakar-band r.

Sagacious, a. Jiske khayāl meñ bāt turant ā-jāe; tez-'aql; zūd-fahm; jo bāton kī tah ko jald pahunch jāe; 'āqil; dānā; zīrak; zakī; chatur; sayānā.

Sagaciousness, n. Tez-fahmī; zūd-fahmī; zīrakī; 'aql kī tezi aur sa-Sagacity, } majh kī durusti; chaturāyi; sayānāpan.

Sage, a. 1.—'Āqil; dānā yā dānishmand; mudabbir; jo bārikī ke sāth bāton ko samajh aur tujwīz kar-sake; dūr-bīn; dūr-andesh; sanjīda.

2.—Jo natija-i-'aql (dānish-mandī) ho; 'āqilāna; jo kḥub samajh-būjh-kar kiya yā kahā jāe; jo matlab-barāri ke liye nihāyat mauzūn ho.

Sage, n. 'Āqil shakhs; jis shakhs meñ sanjīdagī aur 'aql-mandī ho kḥu-sūsan aisi shakhs jo bahut sin-rasīda hone kī wajh se wajibu-t-ta'zīm aur apuī rāe-i-sāib aur dūr-andeshī ke liye mashhūr ho; barā fail-sūf; barā dānā-o-dīnā shakhs; hakīm-i-hāziq; 'ālim; shaikh; rishī;

Sail, n. 1.—Bād-bān; pāl. [muuī; buddhī kā sāgar.

2.—Kisi qism kā jahāz; kashtī. [lar." Webster.

3.—"In this use, the plural has usually the same form as the singu-

3.—Tarī kā safar; kashtī yā jahāz par kā safar (uspar chalnā).

To loose sails—Pālon ko khol yā phailā d.—*To make sail*—Aur (ziyāda) pāl

phailānā.—*To set sail*—Pāl tannā yā phailānā; safar-i-daryāyi shurū k.; ja-

hāz rawāna h. yā khulnā; jahāz par chalnā.—*To strike sail*—Salāmi kī ga-

raz se yā yakūyak hawā ke jhoḥkon ke chalne ke bā'is pālon ko nichā kar-

d.; apuī chhutāyi qabūl k.; apuī barāyi kā da'wi kam kar-d.—*Under sail*—

Pāl phailē yā tane huye; jahāz ke chalne kī hālat meñ.

Sail, v. i. 1.—Pālon meñ hawā bharne ke sabab se āge chalnā—jaise

jahāz kā pāu par (samundar meñ); tairnā—jaise machhlī waghaira kā.

2.—Jahāz par sawār ho-kar chalnā; tarī se jānā.

3.—Jahāz par rawāna h.; jahāz par safar shurū' k. [denā parē.

1.—Burābar chale chalnā; is tarah par uṇā kī dainon ko zor na
Sail, v. t. 1.—Jahāz par pālon kī madad se chalnā.

2.—Kahīn uṇā.

3.—Jahāz chālānā.

Sailer, n. Jahāz yā kashī wagaira.

☞ "With qualifying words descriptive of speed or manner of sailing; as, a heavy *sailer*; a fast *sailer*." Webster.

Sailor, n. Jahāzī; khalāsi; jo jahāz chālāye yā jahāz chālāne ke 'amal ko samjhe; kashī chālāne w.; mallāh.

Sake, n. 1.—'Illat-i-gīyī; manshā; maqsad; murād; garaz; wajh; sabab; pās; khatīr; hāsil karne kā manshā.

For the sake of—Fulān maushā se; fulān shai ke hāsil karne kī garaz se; fulān amr ke liye.—For his sake—Uske liye; uske wāste; uskī khatīr se.—For man's sake—Insān ke liye; ādmī ke wāste.

Salable, a. Farokht (bikrī) ke lūq; qūbil-i-farokht; qūbil-i-bai'; jiskā kharidār jald mil-jāe; jiske bahut log tālib hon—Qūbil-i-nilām; jo nilām mein bik jāe. [se dī-jāe.

Salary, n. Mushāhara; tanqhwāh; talab; ajūra; talab jo sāl ke hisāb

☞ "Usually a fixed sum to be paid by the year." "When wages are stated or stipulated by the month, week, or day, we do not call the compensation *salary*, but *pay* or *wages*; as in the case of military men and labourers." Webster.

Salary, v. t. Kisi kā mushāhara muqarrar kar-d.; kisi ko mushāhara d.

Sale, n. 1.—Farokht; bikrī; bai'; qūnat-i-naqdī ke ulā hone yā uske adī hone ke wālo par ek shakhs kā dūre shakhs ke hāth jāedād kā

2.—Bechne kā mauqā'; bikrī; talab; māng; chāh. [muuntaqil k.

To have a ready sale for a thing—Kisi chiz kā jald bik jānā (uske kharidār kā fauran maujū-d ho-jānā).—To find no sale for one's goods—Kisi ke māl-o-asbāb kī bikrī kā na h.—Of sale, on sale, for sale—Bikrī ke liye; kharīdār ke liye.

Salework, n. Kūm jo bikrī ke liye baue; chizen jo mahz bechne kī garaz se banāyī jāen; kām jo be-ihtiyāti se kiya jāe. [huā.

Salient, a. 1.—Kūdtā; nehaltā; kūd-kar chaltā; jast mār-kar chaltā

2.—Nikaltā; ubhartā; bāhur yā ūpar ko nikaltā; niklā yā ubhrā huā. [lūm de).

3.—Namūdār; numāyān; aisā kī khud-ba-khud zāhir ho jāe (ma'-

Saline, a. 1.—Namakūn; jismein namak milā (shīmil dākhil yā parā) ho.

2.—Jismein namak kī khāssiyat pāyī jāe; namakūn; khārā; lonchhā-

Sally, n. 1.—Jast; kūd. [hā; shor.

2.—Jhapat-kar nikalnā; tūt parnā; jo sipāhī muhāsare mein hon unkā muhāsara karne wālon par dafatan tūt parnā (yūrish yā hamli k.)

3.—Ma'mūlī rāh ko chhoṛ-kar dūsrī rāh par chale jīnā; gasht; sair.

4.—'Aql khayāl yā wahm kā parwāz (unkī daur); tarang; josh.

5.—Jāda i-'tidāl yā istiqlal se tajāwuz; wahshat; walwala; lahar; kalol; khel; sukī yā behūdagi kā fīl; qā'ida-i-ma'mūlī se inhiṛāf.

Sally, v. i. Kūd yā jhapat-kar bāhar jīnā; tūt parnā; kisi qal'e wagaira se muhāsara karne wālon par hamla karne ke liye sipāhiyon kā

Salt, n. 1.—Namak; lon yā non; rāmrās. [yakāyak nikal parnā.

2.—Maza; zāiga; swād; ras; bū; bās.

Salt, *a.* 1.—Namakīn; jismeñ namak ho; jismeñ namak milā shāmil yā dākhlil ho; jismeñ namak kā maza ho; shor; khārā yā khārī; namak-dār; nonchhāhā; lonā; salonā.

2.—Jo khāre pānī meñ jāme; jismeñ khārā pānī bharā ho.

3.—Kaṛnā; talkh; tez; kaṛā yā sakht. [k.; lon d.; lon ḍalnā.

Salt, *v. t.* Namak chhīraknā milānā yā namak ḍāl kar pakānā; namakīn

Saltish, *a.* Kisiqadar namakīn; jismeñ darja-i-i'tidāl par namak milā ho; salonā; kuchh lonā; lonchhāhā.

Saltiness, *n.* 1.—Namak milā h.; namakīniyat; shoriyat; khāripan.

2.—Namak kā maza; namakīn zāiga. [sihhat-bakhsh.

Salubrious, *a.* Sihhat ke liye mufid; sihhat-āwar; jisse tandurusti barhe;

Salubriousness, *n.* Sihhat-āwar yā sihhat-bakhsh h.; hifz-i-sihhat ke

Salubrity, *n.* liye mufid yā muwāfiq h.; aisā h. ki usse tandurusti qīm rahe. [ustī ki taraqqī ho; hifz-i-sihhat ke liye mufid.

Salutary, *a.* 1.—Sihhat-āwar; tan-durusti ke liye mufid; jisse tandur-

2.—Jisse 'awām ki salāmāti 'āfiyat yā amn meñ taraqqī ho; jisse

koyī mufid kām nikle; faida-bakhsh; nāfi'; sūd-mand; jisse kisi kām-ki bāt meñ madad mile. [rāma k.

Salute, *v. t.* 1.—Salām k.; taslīm k.; namaskār k.; pranām k.; rāma-

2.—Bosa d. yā l.; chūmnā. [izhār k.

3.—Salāmi d. yā utārnā; top wagaira chhor-kar kisi ki ta'zīm kā

Salute, *n.* 1.—Salām; kornish; baudagī; ādāb; taslīm; namaskār;

2.—Bosa; chummā. [pranām; ḍundawat.

3.—Salāmi; kisi ki ta'zīm ke liye top wagaira kā chhūṭnā.

Salvage, *n.* 1.—In'am yā mu'awaza jo un logoñ ko diyā jē jo begair kisi ke kahe jahāz yā uske māl-o-asbāb ko khatre se bachāne meñ madad den. [bach jāe.

2.—Woh māl-o-asbāb jo jahāz par kisi qism ki tabāhi ke ba'd

Salvation, *n.* 1.—Bachāw; tabāhi khatre yā kisi ba'i musibat se

2.—Najāt; rast-garī; mukti; moksh. [muhāfazat.

3.—Dushmanon ke panje se rihāyī d.; bachāne ki quwwat.

Same, *a.* 1.—Mukhtalif yā dūsrā nahīn; wahī.

2.—Ek hi qism jins yā tarah kā; qad-o-qāmat wagaira meñ yaksān;

jis shai se muqibala kiya jē usse nau'iyat yā sifat meñ mukhālif.

nahīn; mutābiq; gair-i-mukhālif; mushābih; ham-shakl; yaksān;

dūsrē ke barābar (waisāhi); ek-hī; sam yā samān; musāwī; thik dūsrē

sā (dūsrē ki māniud); bi-'ainihī.

3.—Jiskā mazkūr ho chukā ho yā 'anqarīb hone wālā ho.

Sameness, *n.* Ek hi tarah kā h.; yaksāniyat; 'adam-i-ikhtilāf; mushā-

bahat-i-qarība; mutābaqat; muwāfaqat; mel; barābarī.

Sample, *n.* 1.—Kisi shai kā ek juzwa (uskā ek hissa) jo mulāhaze ke

liye pesh kiya jē yā jiskā dikhānā is garaz se maqsūd ho ki dekhne

wālā samjhe ki baqiya shai bhī isi qism ki hai; namūna; bāngī.

2.—Nazir; misāl; drishtānt. [kā namūna yā uski bāngī pesh k.

Sample, *v. t.* 1.—Kisi shai ki ham-shakl dūsrī shai dikhānā; kisi chiz

2.—Kisi chiz ki bāngī (uskā namūna) l.

Sampler, *n.* 1.—Namūna dikhāne w.

2.—Kisī kām kā namūna—khusūsan sūyī ke kām (sozan-kārī) kā namūna; namūna.

Sanative, *a.* Shifā-bākhsh; sihhat-bākhsh; jo āram yā changā kar-sake.

Sanatory, *a.* Sihhat-āwar; jisse taudurnstī hāsil ho; āram k. w.

“Sanatory and sanitary, though both derived from the Latin *sanare*, to heal, and often used as synonymous, are not properly so, and should not be confounded. *Sanatory* is appropriately used to signify *conducive to health*, while *sanitary* has the more general meaning of *pertaining to health*.” Webster.

Sanctify, *v. t.* 1.—Pāk k.; muqaddas k.; mutabarrak k.; kisī pāk yā mazhabī kām ke liye ‘alāhida yā makhsūs k.; rusūm-i-khās adā kar-ke pāk banā d.; pavitra (*corruptly* pabitr) k.

2.—Gunāh se pāk-o-sūf (barī) k.; dil kī burāyion ko dūr kar-ke pāk-o-sūf kar-d.; duniyā aur uske makrūhāt se tabī‘at ko pher-kar Bārī ta‘ālā kī taraf rujū‘ kar-d.

3.—Pāk yā wājibu-ta‘zīm wagaira banā d.; nisā kar d. kī koyī bigār na ake; sanadī banā d.; mustanad k.; swād kar-d.; muhr kar-d.

Sanction, *n.* 1.—Manzūrī; qā‘ide ke rū se manzūrī; kisī afsar kā woh fi‘l-i-mansabī jiske zarī‘e se dūsre shukhs yā ashkhās kā fi‘l manzūr ho kar jāiz qarār diyā jāe; kisī shai ko jāiz thahī‘nā yā qarār d.; kisī shai ko mustanad qarār d.; kisī shai par sūd kar-d.; bahālī; pasand aur qabūl k.; tāyid; istihkām; sanad; kisī shai kī tāyid jo shahādāt iqtidār yā rawāj wagaira ke zarī‘e se hāsil ho.

2.—Dūsre kī marzī yā uske ikhtiyār wagaira ko nafāz dilāne ke liye jo bāt kalī yā ki-jāe. [r.; sahīh r.; sūd k.; ijāzat d.]

Sanction, *v. t.* Jāiz yā mustanad qarār d.; manzūr k.; bahāl r.; rawā

Sanctity, *n.* 1.—Pākī; safāyī; muqaddas; tubārat; ‘umdagi; achhāyī.

2.—Sanjidagi; ‘azmat; nā-qābil-i-inhirāf h.; mazhabī pā-bandī.

Sanctuary, *n.* 1.—Mutabarrak maqām; pāk jagah; parastish kī maqām; ‘ibādat-gāh.

2.—Woh panāh kī jagah jahān mazhab ke rū se kisī ko dakhil na ho; māman; panāh aur hifāzat kā maqām; amn; panāh; āṛ; bachāw kī jagah. [jagah.]

Sanctum, *n.* Mutabarrak jagah; takhlīyo kā maqām; akele rahne kī

Sand, *n.* 1.—Reg; bālū; ret.

2.—(*pl.*) (*a*) Registān: woh qat‘āt-i-arāzī jahān siwāo bālū ko aur kuchh na ho. (*b*) Retī; bālū kī zamin ke bare bare tukre jo daryā ke haṭ jāne kī wajh se dekh parēn.

Sand, *v. t.* Bālū dālū phailānā yā bichhānā.

Sandy, *a.* 1.—Bālū kā bālū se bhārā huā yā bālū kī mānind; bālū se patā yā chhipā huā; retilā; balūa.

2.—Bālū ke rang kā; zardī-mūl surkh rang kā.

Sane, *a.* 1.—Sahih-o-sālim; jismen kisī tarah kā khalal wāqī‘ na ho; tandurust; bhalā-changā.

2.—Jiske dimūg (samajh) men fatūr na ho; jisko khalal-i-dimūg na ho; sahih-i-‘aql; sahih-i-l-hawās; gair-maslūb-i-l-hawās; jiskī ‘aql aur dūsri zihnī quwwateṅ durust hoṅ. [pūgal (majnūn) na ho.]

A sane person, or a person of a sane mind—Sahih-i-‘aql shakhs; jo shakhs Saneness, *n.* Sahih-i-‘aqlī; sahih-i-l-hawāsī; khalal-i-dimūg kā na h.

Sanguinary, a. 1.—Jismen̄ barī khūū-rezī ho; jismen̄ bahut se log hulāk hoū; jismen̄ bahut lahū bahāyā jāe.

2.—Khūū-khwār; khūū kā pyāsā; sang-dil; khūū-rezī kā shāiq.

Sanguine, a. 1.—Surkh; lāl; jiskī raugat lahū kī sī ho; kasīru-d-dam.

2.—Sar-garm; pur-josh; garm.

3.—Achehhe se achehhe kī ummed r. w.; nā-ummedī na r. w.; pūrā bharosā yā yaqīn r. w.; ummed se bharā huā (kisi bāt kī pūrī ummed r. w.). [apne matlab ke hāsil hone kī pūrī ummed rakh-kar.

Sanguinely, ad. Sar-garmi se; shauq se; kāmyābī ke tayaqqun ke sāth;

Sanguineness, n. 1.—Surkhī; lālī; jild-i-badan men̄ khūū kī raugat.

2.—Sar-garmi; shauq; harārat-i-mizāji; pūrā bharosā; tayaqqun. **Sanitary, a.** Sihhat-mansū; sihhat se muta'alliq; jo husūl-i-sihhat ke liye maqsūd ho; hifz-i-sihhat se muta'alliq.

Sanity, n. Sihhat; sahīh-o-sālim rahūā; durustī; sahīhū-l-'aqlī; hosh-o-hawās kā ba jā rahūā; sihhat-i-'aql; dil kī woh hālat jab 'aql nihāyat

Sap, n. Darakhton̄ kā dūdh; ras; 'araq; shir. [hī durust rahe.

Sap, v. t. 1.—Surang khodnā; khod yā bahā-kar tah-o-bālā (ulaṭ-palaṭ) kar-d. (gārat yā barbad kar-d.).

2.—Jar se khod dūnā; istisal k.; nest-o-nā-būd kar-d. [chaluā.

Sap, v. i. Surang khod-kar chaluā; chup-chāp bhitar hī bhitar khodte

Sapid, a. Zāiqe dār; jismen̄ zāiqā ho; maze-dār; khush-zāiq; laziz; jismen̄ achehhe swād ho. [samajh; 'ilmīyat.

Sapience, n. 'Aql mandī; dānish-mandī; zīrakī; samajh-būjh; dānāyī;

Sapient, a. 'Aql; dānishmand; bā-tamīz; zīrak; samajh-dār.

Sapless, a. 1.—Dūdh se khālī; jismen̄ dūdh ras yā 'araq na ho.

2.—Khushk; purānā; pazhmurda; sūkhā yā murjhāyā huā.

Sappy, a. 1.—Dūdh se bharā; ras-dār; 'araq-dār.

2.—Nau-jawān; kam sin; kam-zor; mazbūt nahīn.

3.—Za'ifu-l-'aql; jiskī samajh kam-zor ho.

Sarcasm, n. Koyī sakht dushnām-āmez kalām; koyī hajo kī bāt jo kisi-qadar hiqrāt ke sāth kahī jāe; ta'na yā ta'u-tashnī'; bolī-ṭholī; aisi haṁsī kī bāt jiskī choṭ mukhātab ke dil par lage.

Sarcastic, a. Nihāyat hī tanz se bharā huā; hajo-āmez; isqadar

Sarcastical, f. sakht kī usse nafrat ho.

Satē, v. t. Kisi ke shauq yā ishtihā ko pūrā k.; āsūda k.; ser k.; jī bhar-d.; aghā d.; jisqadar aslī khwāhish ho usse ziyāda khilā d.

Satiate, v. t. 1.—Kisi ke shauq yā ishtihā ko pūrā k.; shikam-ser khilānā; ba-qadar-i-khwāhish muhzuṣ k.; ser k.; āsūda k. [āsūda kar-d

2.—Jisqadar aslī khwāhish ho usse ziyāda bhar d.; gāyat darje tak

Satiety, n. Serī; āsūdagi; aghāyī; jis qadar jī chāhe usse ziyāda bhar jānā; hazz-i-nafsānī kī ziyādatī jisse tabī'at mutanaffir ho-jāe.

Satisfaction, n. 1.—Woh kaifiyat jo dil men̄ kisi khwāhish ke pūrī hone se paidā ho; woh itmīnān jo kisi shai par bi-l-fi'l qābiz-o-mutassarif rahne se paidā ho; taskīn; tashaffī; jam'iyat-i-khātīr; dil-

2.—Khush k. yā khush h. [jam'yī.

3.—Woh itmīnān jo dil ko kisi shai ke mutahaqqaq hone se hāsil ho; woh tamāniyat jo shak shubha yā ibhām ke raf' hone se ho;

4.—Khushī; ihtizāz; woh bāt jisse dil ko masarrat ho. [tayaqqun.

5.—Mu'awazā; baḡlā; 'iwaz; talāfi; kaffāra; mukāfāt; pādāsh; jisse kisi shai kā 'iwaz ho-jāe.

6.—Be-bāqī; chukawtā yā chukāw; paṭāw; adā yā adāigi; kisi da'we yā mutālabe wagaira kā ifa yā uskā tasfiya.

To make full satisfaction—Ifā-i-kāmil k.; pūrā pūrā adā k.; sab kā sab de-d.—
To receive a sum in full satisfaction of a debt—Kisi dān ke ifā-i-kāmil meñ koyī raqam (kisi-qadar rupye) pānā.—To enter satisfaction on record—Kisi qism ke mutālabe ke adā hono ki kafiyaṭ qalam-band k.

Satisfactorily, ad. 1.—Aisi tarah ki khushī yā itminān ho.

2.—Is tarah ki kisi bā. kā yaqin ho-jāe; aisi tarah ki kisi bāt ko dil bhāwar kar-le; khātir-khwāh; hasb-i-itminān; aise tarīq par ki dil bhar-jāe (dil-jam'iyi ho-jāe).

Satisfactory, a. 1.—Jisse dil kā shubha raf' ho-kar itminān ho-jāe; qābil-i-itminān; jispar bilā shakk-o-shubha takiya (bharosā yā istidlāl) ho-sake. [kā kaffāra ho-jāe; ma'qūl; kāfi.

2.—Jisse kisi shai kā mu'awazā yā uski talāfi ho-jāe; jisse kisi shai

Satisfy, v. t. 1.—Hājat khwāhish yā shauq ko pūrā k.; āsūda k.; ser k.; jī bhar-d.; jis shai ki chāh ho usko pūrī kar-d.

2.—Kisi ke mutālaba-i-jāiz ko pūrā kar-d.; kisi ki yāstani uso do-d.; kisi ke da'we yā dāin wagaira ko chukā-d.; adā kar-d.; de-d. yā do-ḡalnā; ifā k.; nibṭā d.

3.—Shak shubhe yā ibhām se bari k.; yaqin paidā karānā; kisi ke dil ko mutmayin k.; itminān karānā; tabī'at bhar d.; qāil kar-d.; biwar karānā; manānā.

Saturate, v. t. Pūrē taur par milā yā bhigo d.; isqadar dāl yā bhar d. ki phir bharne ki gunjāish na rah-jāe; pūrā pūrā yā khūb bhar-d.; ser kar-d. [gustākhi ke sāth; dhithāyi se.

Saucily, ad. Be-bākāna; shokhī yā be-bhayāyi se; be-sharmi ke sāth; Sauciness, n. Be-sharmi; be-adab; gustākhi; dhithāyi; buzurgoñ ki tahqir. [be-adab; be-gairat; buzurgoñ ki tauhin k. w.

Saucy, a. 1.—Had se ziyāda shokh; gair-muaddab; gustākhi; dhithā; 2.—Jisse shokhī yā behayāyi zāhir ho jaise chitwan wagaira.

Saunter, v. t. Behūda ghūmnā; āwāra-gardi k.; āwāra phirnā; khāk chhānte phirnā. [aur har tarah ki taraqqī karte hon; be-jotā-hoyā.

Savage, a. 1.—Jangali; bayābhūi; us jagah se dūr jabān insān ruhite 2.—Wahshī; jangali; banailā; jo pālā huā (paluā) na ho jaise jānwar. [wagaira se na huyi ho.

3.—Gair-muhazzab; jāhilāna; wahshiyāna; jiski durusti ta'līm Savage manners—Jāhilāna yā wahshiyāna tarīq; gair-muhazzab atwār.

4.—Jisse be-rahmi pāyī jāe; be-rahm; sang-dil; kaṭṭar; be-dard; wahshiyāna; jo insāniyat ke khilāf ho.

Savage, n. 1.—Insān jo apni nālī nā-tarāshida hālat meñ ho; jis shakhs ne ta'līm na pāyī ho; jiski tahliz wa tādib na huyī ho; jangali ādmi; wahshī shakhs. [mutlaq rahm na ho.

2.—Nihāyat be-rahm-o-be-dard shakhs; aisā shakhs jisko dil meñ Savagely, ad. Wahshiyāna tarīq par; be-rahmi ke sāth.

Savageness, n. 1.—Wāushat; jangali-pan; gair-muhazzab yā jāhil rahne 2.—Be-rahmi; sang-dili; khūn-khāri. [ki hālat; nā-ahliyat.

Save, v. t. 1.—Mahfūz r.; bachānā; sahih-o-sālim r.; nuqṣān barbadī yā kisi aur qism ki āfut se bachāye rahuā; khatre se bachānā.

2.—Sarf yā talaf ho-jāne se bachāye rahnā; zāi' yā kharch na ho-jāne d.; āyinda ke liye bachā r.; jam' k.; pas-andāz k.; rakh chhornā

3.—Bachā d. masalan kisi ko kisi aisi bāt se jo uske liye bā'is-i-taklif yā mazarrat ho. [hone d.]

4.—Na hone d.; bāz r.; rok d.; raf' kar-d.; wuqū' yā zuhūr na

5.—Kisi shai ko apne hāth se na nikal jāne d.; pakar r.; aise muq'e' se leuā yā kām meū lūnā kī kho na jīe; kisi shai kī nisbat waqt par āmāda (taiyār yā musta'id) rahnā.

To save appearances—Asbāb-i-zāhiri durust r.; kisi aisi bāt ko zāhir na hone d. jiskā khul jānā bā'is-i-hak-i-ābrū wagaira ho.

Save, v. i. Kharch na hone d.; kifāyat k. [kāl-kar yā minhā de-kar.

Save, prep. Siwā; 'alāwa; bi-istisnā; chhor-kar; mustasnā karke; ni-

Saver, n. 1.—Āfat yā barbādī se bachāne mahfūz rakhne yā najāt d. w.; hāfiz; muhāfiz. [shi'ār; kifāyatī.

2.—Jo nuqsā nā hone de; jo kharch meū kifāyat kare; kifāyat-

Saving, p. a. 1.—Mūsārif-i-fuzūl se parhez r. w.; kifāyat-shi'ār; fuzūl-kharch nahin; kifāyatī; juz-ras. [nuqsān bhī na ho.

2.—Jiskī āmadanī se uskī aslī kharch bach-jāe; jisse naf nahin to

Saving, n. 1.—Jo kuchh kharch yā talaf hone se bachā rakkhā jāe;

2.—Istisnā; qaid. [bachat; wārā; ubār.

Savings-bank, n. Woh bank-ghar jismeū log apnī bachat yā kamāyī sūd par jam' karte hain. [khush-bū.

Savour, n. 1.—Zāiqā yā bū; maza aur bū-bās; lazzat; swād; mahak;

2.—Khās lazzat yā sifat; khāsiyat; ai-sā mizāj yā rang wagaira jisse kisi shai meū ba-muqābala dūsrī shai ke tamiz ho-sako.

Savour, v. i. 1.—Kisi khās qism kī bū yā maza r.

2.—Kisi dūsrī shai kī sifat yā nau'iyat r.; kisi shai ke hone par dalālat k.; kisi shai kā asar zāhir k.; ba-zāhir kisi dūsrī shai kī mānind ma'lūm d.; bū-bās r.; bū paidī k.; kisi shai par dalālat k.

With of.

Savour, v. t. Khushī ke sāth chakhuā yā sūnghanā; kisi shai meū haz uthānā; pasand k.; chīhuā; kisi shai kī tāyid k. (uske haq meū yā ba-haq uske h.). [pasand yā mauzūr kar-ke.

Savourily, ad. Shauq ke sāth; maze yā lazzat ke sāth; khush ho-kar;

Savouriness, n. Lazzat; maza yā maze-dārī; zāiqā yā bū kī khush-guwārī

Savoury, a. Jo sūnghanā yā chakhne meū khush-guwār ho; maze-dār; khush-bū-dār; pasandīda; achehhā; jo bhalā ma'lūm de.

Saw, n. Ārā; karānt; karot

Saw, v. t. 1.—Āre se chīrnā; āre se kāṭnā yā judā k.

2.—Āre se chīr-kar banānā.

Saw, v. i. 1.—Ārā chakānā; āra-kashī k.

2.—Āre se chīrnā yā kāṭ k.

3.—Āre se chīr-jānā (kaṭ-jānā).

[muūh se bolnā; zāhir k.

Say, v. t. 1.—Kahnā; batānā yā batlānā; bolnā; zabān se kahnā;

2.—Sunānā; phir se bayān k.; duhrānā.

3.—Kisi shai kī nisbat koyī rāe qāim k.; kisi shai kī nisbat yaqīn r.; kisi bāt ke muta'alliq dil meū kuchh thahrā l.

4.—Bahs yā dalīl meū pesh k. khwāh kahnā; kisi shai kī tāyid yā tardīd meū kuchh kahnā.

5.—Jawāb d.; jawāb meñ (jawāban) kahñā; ba-taur jawāb ke kahñā.
It is said, or they say—Yah bāt 'amūman kahi jāti haiñ; yah bāt zabān-zad-i-'awām hai; yah afwāh khabar yā shuhrat hai; log kahte haiñ.—*Say* (in the imperative used parenthetically)—Kaho yā hām se kaho; bolo; zabān kholo.—
That is to say—Ya'nī.

Saying, n. Jo kuchh kahā jāe; jo bāt kahī j̄e; jumla jo bolā jāe; qaul; kahāwat; zarbu-l-masal; kalām; sukhān; maqūla; bāt.

Scaffold, n. 1.—Machān; pāyath; dhūñjā; gargaj.

2.—Mujrim ke phāñsī dene kā ūñchā chabūtara yā gargaj.

Scaffolding, n. 1.—Pāyath; machān; gargaj.

2.—Machān yā pāyath kā asbāb.

Scald, v. t. 1.—Garm pāñi wagaira se jalāñā; kisi garm saiyañ shai se chhulā kar yā usmeñ dubā kar dard yā sadma pahuñchāñā.

2.—Ag par khwāh pāñi wagaira meñ ubālñā josh d. yā khaulñā.

Scald, n. Jild-i-badan par aur gosht meñ garm pāñi wagaira se jalne kā zaḥm.

Scalding-hot, a. Itnā garm ki badan kā chamrā jalā de. [āla.]

Scale, n. 1.—Tarāzū kā palrā yā pallā; tarāzū; chízoñ ke wazn karne kā تارazu “Chiefly used in the plural when applied to the whole instrument or apparatus for weighing.” *Webster*.

2.—Choiyāñ; sarhñā yā sihrā; chhilkā; dewlī; dyūlī; paprī; part

3.—Sirhī. [yā parat; paprā; rūsi; bhūsi; kechul.]

4.—Fāsile yā 'arz-o-tūl kī paimāñish kā āla. [meñ ruthe kā darja.]

5.—Utār-charhāw; darja; silsila; zanjīra; ek dūsre ke muqābala

Scale, v. t. 1.—Choiyāñ chhurāñā; chhilkā chhurāñā yā utārñā; sihrā nikālñā; patlī patlī parteñ nikālñā yā ukhārñā.

2.—Sirhī se charhñā; sirhī lagā-kar charhñā.

3.—Andāza k.; wazn k.; toluā; muqābala kar-ke dekhñā.

Scale, v. i. Patlī patlī parteñ ban-kar jhar yā gir jāñā. [*qual.*]

Scamp, n. Barā pāñi; barā hī bad-zāt; bad-ma'āsh; harām-zāda. [*Collo.*]

Scamper, v. i. Bhāg jāñā; rafū-chakkar h.; chal d.; lambā h.; nau-dogyārah h.; champat h.; khisak d. [masalan tarīq.]

Scamperish, a. Pāñiyon sā—juisā ki bad-zātoñ yā bad-ma'āshon kā ho;

Scan, v. t. 1.—Nukta-chiniñ aur ihtiyāt ke sāth jāñchñā; khūb jāñch yā chhāñ k.; harf-ba-harf jāñch-partāl k.; ba-ihtiyāt imtihan k.

2.—Taqtī' k.; wazn k.

Scandal, n. 1.—Ranj jo pahuñchāyā jāe yā ma'lūm ho; ilzām jo kisi fi'l-i-be-jā yā qabih kī wajh se 'āid ho; ittihim; buhtān; tuhmat.

2.—Woh bāt yā khabar jisse kisi kī bad-nāmī ho; aisi bāt jo jhūth aur nek-nāmī ke liye muzir ho; hatk-ūmez bāt jo be-i'tināyī ke sāth yā jhūth kahi jāe.

3.—Sharm; be-ābrūyī; hatk yā hatk-i-ābrū; nadāmat; bad-nāmī.

Scandalize, v. t. 1.—Nā-rāz k.; nā-khush k.; kisi aise fi'l se jo mujrimā-na samjhā jāe kisi kā dīl dukhāñā. [hatk kā bā'is h.]

2.—Malāmat k.; tuhmat lagāñā; bad-nām k.; hatk k.; kisi ke

Scandalous, a. 1.—Jisse nā-rāzī paidā ho; nū-guwar; nā-pasandīda; zabūñ; qabih; jisko ma'yūb kah-sakeñ; jo nihāyat hī nā-munāsib ho; nā-sazā.

- 2.—Jisse hatk-i-ābrū ho; jisse bad-nāmī ho; jisse nadāmat paidā ho; jo bā'is-i-naug-o-namūs ho; jisse'ilzām 'āid ho; jisse izāla-i-haisi-yat-i-'urfī ho; tahattuk-āmez; jisse be-hurmatī ho. [guwār ho. Scandalously, *ad.* 1.—Aisi tarah se ki nadāmat ho; aise tarīq se ki nā-2.—'Aib-joyī ki niyat se; harf-girī ke maushā se. [bā'is-i-hatk h. Scandalousness, *n.* Zabūn qabīh yā būrā h.; nā-guwār h.; ma'yūb h.; SCANDALUM MAGNATUM, [Lat.] (*Law*) Woh tubmat-āmez taqrīr yā tahrīr jo kisī zī-rutba shakhs ko zarar pahuñchāne kī garaz se kī yā
- ☞ "Usually abbreviated *scan. mag.*" Webster. [mushtahar kī-jāe. Scant, *v. t.* 1.—Mahdūd k.; tang k.; kam k.; bukhīl ke sāth bartāw k. 2.—Mukhtasar k.; kotāh tang yā qalīl k. Scant, *v. t.* Kam ho-jānā; ghaṭ jānā; qāsir h. Scant, *a.* Pūrā bahut yā kasīr nahīn; jo ba-mushkil kāfī ho; jis-qadar matlūb ho usse kam; qalīl; nā-kāfī; bas yā kāfī nahīn. Scantily, *ad.* Ba-tarz-i-nā-kāfī; pūrā pūrā nahīn; bharpūr nahīn; bahutāyat ke sāth nahīn; kifāyat ke sāth; tangī se; kam; qillat ke sāth; thorā. [yā ifrāt se na h.; 'usrat. Scantiness, *n.* Qillat; kamī; kotāhī; tangī; kāfī taur par na h.; kasrat Scantly, *ad.* Qillat se; tangī se; pūrā yā kāfī taur par nahīn; 'usrat ke sāth; kasrat yā ifrāt se nahīn. Scantness, *n.* Kotāhī; qillat; tangī; kamī; kāfī na h.; thorā yā chhoṭā h. Scanty, *a.* 1.—Barā yā wasī' nahīn; tang; chhoṭā; qalīl. 2.—Istīmāl yā rof'-i-zarūrat ke liye kasrat se nahīn; bahut yā pūrā pūrā nahīn; kasīr nahīn; mushkil se kāfī; kam; thorā. [bakhīl. 3.—Kisī shai ko kifāyat yā bare bukhīl ke sāth kam meñ lāne w.; Scar, *n.* Zuḥm yā phore wagaira kā nishān jo sihhat ke ba'd jism par bāqī rah jāe; dāg; chakattā; chitti. [yā chitti dāluā. Scar, *n. t.* Zuḥm wagaira kā dāg yā nishān dāl d. yā par jānā; chakattā Scarce, *a.* Kasrat yā ifrāt se nahīn; mutālabe ke i'tibār se kam; kam-yāb; jo āsānī se na mile; shāz; jo ma'mulī taur par na mile; nā-yāb; durlabh; birlā; anokhā. Scarce, } *ad.* Mushkil se; dushwārī se; qillat se; shāz; tangī se; joñ- Scarcely, } hiñ. Scarceness, } *n. l.*—Qillat; kotāhī; kamī; kasrat se na h.; tangī; 'usrat; Scarcity, } qabt. 2.—Kam-yābī; nā-yābī; shāz h.; kasrat se na h. yā milnā. Scare, *v. t.* Yakāyak darā d.; dafatan dil meñ khauf paidā kar-d.; mukhawwaf k.; darwānā; khāif k. yā khauf dilānā; chauñkānā; dahshat di-khānā. [batā-kar kanāre kar-d. To scare away—Dar dikhā ke kanāre kar-d.; khauf dilāke hatā d.; dū-dabak Scarecrow, *n.* Koyī khauf-nāk chīz jo nāj ke khetōñ meñ is garaz se nasab kar-dī-jāe ki uske khauf se kawwe khwāh koyī dūse parind wahāñ na jāyeñ; koyī khauf dilāne wālī shai jismeñ kisī tarah kā khatra na Scath, *n.* Nuqsān; zurar; khisāra; ziyān; barbādī. [ho; khauf-i-'abas. Scath, } *v. t.* Kisī ko nuqsān pahuñchānā; zarar pahuñchānā; ziyāñ k.; Scathe, } talaf k.; barbād k. Scatter, *v. t.* 1.—Chāron taraf chhīt d.; chhitrā d.; dūr dūr dāl yā pheñk d.; jā-ba-jā r. chāhe dūr dūr ho yā nuzdik nazdik.

2.—Mukhtalif atrāf meñ phailā d.; kisi shai ko jo yak-jā ho muta-farriq kar-d.; muntashir kar-d.; pareshāu kar-d.; darham-barham kar-d.; idhar-udhar phailā d.; titarbitar kar-d.; dūr dūr kar-d.; yak-jā rahne na d.; tū-terah kar-d.

Scatter, *v. i.* Muntashir ho-jānā; parāganda ho-jānā; titarbitar ho-jānā; chhitphut ho-jānā; idhar-udhar phail jānā.

Scattered, *pp. or a.* Muntashir yā muntashir; parāganda; dūr-dūr phailā huā; dūr-dūr wāqi'; titar-bitar; tū-terah; jā-ba-jā wāqi'; alag-alag. Scattering, *p. a.* Qair-muttasīq; ek nahīn; bahut se logon ke mā-bain baham mukhlāif. [riq; nazdik nazdik nahīn; dūr-dūr; yak-jā nahīn.

Scatteringly, *ad.* Titarbitar; tū-terah; jahān-tahān; jā-ba-jā; mutafar-Scavenger, *n.* Jo shakhs shahr meñ mailā sāf karne ke liye muqarrar ho; mailā uṭhāne w.; khāk-rob; jārob-kash. [jāe; tamāsha-gāh.

Scene, *n. 1.*—Tamāsha-gāh meñ woh jagah jahān naql wagaira dikhlayi

2.—Tamāsha-gāh kī āraish aur sūz-o-sāmān jo bataur badal us ma-qām ke ho jahān tamāshe kī aśl kaifiyat wāqi' huyi ho; tamāsha-gāh meñ parda wagaira jiske bā'is tamāsha ba-zāhir aśl ma'lūm detā hai. To go behind the scenes—Parde ke piche ho-jānā; oṭ meñ ho-jānā; dar-parda kār-rawāyi k.; khulke koyi kām na k.

3.—Kisi naql yā tamāshe kā woh hissa jo bilā-tagaiyur-i-maqām yā waqt ho; kisi tamāshe kā hissa-i-udnā.

4.—Woh maqām waqt yā hālat wagaira jismeñ kisi amr kā wāqi' h. tasawwur kiyā jāe; woh jagah jahān us shai kā wāqi' h. khayāl kiyā jāe jiskā tazkira kisi dāstān nazm yā naql wagaira meñ ho; jāe-i-mājara; mauqa-i-wāridāt; woh jagah jahān kisi amr kā wuqū' huā ho (jahān koyi bāt huyi ho).

5.—Woh kul chizeñ jo ek hī sāth pesh-i-nazar hon; chizeñ jo silsilawār dikhlayi jāen; madd-i-nazar; numāish; tamāsha; did.

6.—Suāṅg; naql; tamāsha; nāṭak.

Scenery, *n.* Kisi jagah kī zāhiri sūrat jo nazar parē; un anwā' nqām kī chizeñ kī sūrat jo dekh parē; woh mukhtalif chizeñ jo ek sāth nazar ke sāmne āyeñ; did; mauzar; samā; bahār; fiza; qudratī chizeñ kā majmū'a jo ek sāth dekh parē. [wuqū' huā ho.

2.—Tamāsha-gāh kī taswīr; us jagah kī shabih jahān kisi amr kā Scent, *v. t. 1.*—Sūṅghuā; quwwat-i-shāmma ke zarī'e se ma'lūm k.

2.—Khushbū-dār banānā; mu'attar k.; bāsnā; khushbū milānā. Scent, *n. 1.*—Muhak; bū; bās; gandh; gamak; khush-bū; sugandh.

2.—Sūṅghne kī quwwat; quwwat-i-shāmma. [H'ebster.

3.—Muhak ke zarī'e se shikār kā piche; kisi shai kī pairawī kā Scepter, } n. 1.—'Asā-i-shāhī. [tariq; patā; lik.

Sceptre, } 2.—Ikhtiyār-i-shāhī; bādshāhī hukūmat; bādshāhat; saltanat.

Scepter, } v. t. Bādshāhī ikhtiyār d.; hukūmat-i-shāhī tafwiz k.

Sceptre, } Schedulē, *n.* Zābite kī fihrist; fihrist jo bā-qā'ida taiyār kī-jāe; fard; ta'liqa yā fard-i-ta'liqa; fihrist jo kisi wasiqe meñ munsalik (shāmil) kī-jāe masalan wasiyat-nāme yā patte wagaira meñ.

“A schedulē is a formal list or inventory prepared for legal or

'business' purposes." "A *schedule* must have the titles and descriptions explicitly given, and be properly attested." *Webster*.

Scheme, n. 1.—Nazm; intizām; silsilā; band-o-bast.

2.—Jo bāt ki-jāne-wālī ho uski bandish; tadbīr; mansūba; bandish; hikmat; fitrat; tajwīz.

To form, lay, or contrive, a *scheme*—Mansūba bāndhnā; tadbīr k.; bandish k. **Scheme, v. t.** Tadbīr k.; mansūba k.; bandish k.

Scheming, p. a. Bandishī; mudabbīr; hīrat-bāz; makkār; ohhālī.

Scholar, n. 1.—Tālib-i-'ilm jo kisi madrase meñ parhtā ho; kisi ustād kā shāgird; woh shakhs jo kisi ustād ke zer-i-ta'lim ho; tālib-i-'ilm; shāgird; talmīz; chelā; vidyārthī (*corruptly* bīdyārthī).

2.—Jo tahsil-i-'ilm meñ masrūf ho; 'ālim; fāzil; kisi 'ilm kā khūb jāne w.; jo shakhs apne 'ilm ke liye mashhūr yā mumtāz ho; pandit; vidwān. [muzaiyib ho]

Scholarly, a. 'Ālimāna; fāzilāna; jaisā ki 'ālim ko chāhiye (uske liye **Scholarship, n.** 1.—'Ilm; 'ilm-o-fazl; tahsil-i-'ilmī; 'ilmīyat; fazilat.

2.—Tālib-i-'ilm-kā wazīfa; jo kuchh tālib-i-'ilm ke basar-i-auqāt ke liye muqarrar ho.

Scholastic, } a. 'Ālimāna; jo 'ālim se muta'alliq yā uske liye muzaiyib **Echolastical, } ho; madrasa yā madrasā se muta'alliq.**

School, n. 1.—Madrasa; maktab; dālistān; pāthshālā; woh maqām jahān 'ilm sikhāyā jāe; woh jagah jahān 'ilm ki tahsil ki jāe. Woh kul tulabā jo kisi madrase meñ ek yā zāid ustādoñ ke mā-taht ta'lim pāyēñ. [hoñ.]

2.—Tulabā ki ta'lim yā kul tulabā jab likhne-parhne meñ masrūf

3.—Judāgāna firqa; woh log jo kisi khās shakhs ki ta'lim ki pairawī karte hoñ; jo log kisi 'ām masale ke qāil hoñ; jo ta'lim-i-wāhid par 'amal karen. [k.; ta'lim d. yā k.]

School, v. t. 1.—Madrase meñ ta'lim d.; sikhānā; parhānā; tarbiyat

2.—Tādīb k.; dāb ke sāth tarbiyat k.; sikhānā; nasihat-fazihat

k.; sarzanish k.; la'nat-mulāmat k. [mahz muṭadī.

School-boy, n. Tifl-i-maktab; tifi-i-dālistān; jo 'ilm ke usūl sikhtā ho;

School-fellow, n. Ham-maktab; ham-dars; madrase kā sāthī; jisne dūstre ke sāth ek hi madrase meñ ta'lim pāyī ho.

School-house, n. Madrase kā makān; jis makān meñ madrasa ho.

☞ "Applied only to buildings for subordinate schools, not to colleges." *Webster*.

Schooling, n. 1.—Ta'lim jo madrase meñ ho; ta'lim; tarbiyat.

2.—Ta'lim kā mu'awaza; tankhwāh jo ustād ko laṭkon ki ta'lim ke 'iwaz meñ di jāe. [dapat.]

3.—Jharkī; gosh-mālī; chashm-numāyī; tambih; sar-zanish; dīnt-Science, n. 'Ilm; kisi shai kā mutahaqqaq 'ilm; asl-i-haqīqat yā wāqi-

'āt ki fahm (uskā dil se samajhnā).

SCIENTER, [Lat.] Dida-o-dānista; jān-būjh-kar.

Scientific, a. Usūl-i-'ilm ke mutābiq yā unpar munhasir; 'ilmī; jo 'ilm meñ musta'mal ho; jo kisi shai ki pūrī aur musalsal wāqifiyat zāhir kare.

Scientifically, ad. 'Ilmī tarīq par; 'ilm ke usūl yā qawā'id ke mutābiq. **SCILICET, [Lat.]** contracted from *scire licet* Ya'ni.

☞ Often abbreviated to *sc.*, or *ss.*

Scoff, *v. i.* Shokhī yā gustākhi ke sāth hañsūā khwāh mazhā'ka k.; kisi ko burā-bhalā kahūā; kisi' kī nisbat hañsi ke sāth tahqīr zāhir k.;

With *at*.

[ta'na-zanī k.; upahās k.

Scoff, *v. t.* Hañsi yā tahqīr k.; thatthā mārūā; kisi' kī nisbat sakht-kalāmī k. [jāe; izhār-i-istikrāh yā taubīn; ta'n-tashuī'.

Scoff, *n.* Hañsi mazhaka yā mazammat jiskā izhār tahqīr ke sāth kiya-

Scold, *v. i.* Kisi kā 'aib nikāl-kar be-tamīzi se shor machānā; zor se ghuṛakuā; sakht jhīrkī d.; latheruā; jhāpnā; jhīrjhīrānā.

With *at*.

[lāmat k.; bahut burā-bhalā kahuā.

Scold, *v. t.* Be-tamīzi aur zor-o-shor ke sāth jhīrkī d.; sakht la'nat-ma-

Scold, *n.* 1.—'Aurat jo be-tamīz aur bad-zabān wa pur-shor ho; kur-kasā; larāñkī aur muñh kī phūhar 'aurat.

2.—Jhīrkī; shor-o-shurāba; tañā.

[kī; lather; jhār.

Scolding, *n.* Ghuṛkī; dānt-dapat; be-tamīzi aur zor-o-shor ke sāth jhīr-

Scope, *n.* 1.—Woh shai jo kisi' ke madd-i-nazar ho; jis shai yā maqsad kī taraf tabī'at mutawajjih ho; jis shai tak rasāyi yā jiskā anjām maqsūd ho; ākhīr irāda manshā yā niyat; murād; maqsad; garaz.

2.—Kisi shai kī nisbat āzādāna nazar phailāne yā irāda karne kā mauqu' yā uskī gunjāish; kārrawāyi kī gunjāish jagah yā wus'at; kisi bāt kā mauqu' ifrāt se h.; āzādī; āzādāna (be-rukāwat) bartāw kī gunjāish; quīd se āzādī; chalne kī jagah; maidān; samāyi. [jhulasnā.

Scorch, *v. t.* 1.—Ūpar se jalā d.; kisi shai kī sath ko garmī se jalā d.;

2.—Sakht garmī pahuñchānā; garmī se khushk kār-d. (sukhā d.).

Scorch, *v. i.* Ūpar se jul-jānā; jhulas-jānā; bhun uñhūā; khushk ho-jānā; sūkh-jānā.

[diyā jāe.

Score, *n.* 1.—Khat; nishān jo kisi chīz kā hisāb rakhne ke liye banā

2.—Hisāb; yāftānī kā hisāb; qarz; dāin; lekha.

3.—Wajh; sabab; hā'is; wāsta; khātīr; kāran.

4.—Kotī; bis yā bisi.

[mu'awaza d.; badlā d.

To *quit scores*—Hisāb tui k.; hisāb kī wā'il-bāqi durust k.; ifā k.; bhar d.;

Score, *v. t.* 1. Khat yā lakir khaiñch-kar khwāh khurach yā kāṭ-kar nishān k.; kāṭne kī niyat se chailiyāñ chhuṛānā; khurāsh k.

2.—Kisi chīz kā hisāb rakhne ke liye wāzih wāzih khaton kā nishān k.; khod-kar nishān k. tāki koyī hisāb yād rahe.

3.—Kisi shai kā nawishta yā hisāb r.; likh r.; qāim k. yā lagānā.

Scorn, *n.* 1.—Sakht tahqīr; woh hiqārat jo kisi shai ko nihāyat zalil aur be-waqt tasawwur karne kī wajh se paidā ho.

2.—Woh shai jo haqīr samajhī jāe; jis chīz ko qābil-i-tahqīr tasawwur karen; jo chīz nihāyat hī nafarat tahqīr yā hañsi ke lāiq ho.

To *laugh to scorn*—Hañ-nā; muñh banānā yā birānā; qābil-i-tahqīr samajh-kar khauda-zanī k. (thatthī mārūā).

Scorn, *v. t.* Nihāyat tahqīr k.; bahut hī haqīr samajhūā; hargiz apne lāiq na samajhūā; nafarat k.; hiqārat k.; khūffat k.; nā-chīz khayāl k.

Scornful, *a.* Hiqārat se bhārā huā; tahqīr-āmez; hiqārat k. w.; shokh-chashm; kisi ko nā-chīz yā haqīr samajhne w.

Scornfully, *ad.* Barī hī hiqārat ke sāth; ba-tahqīr; shokhī ke sāth; gustākhanā.

[sūl; chanda; jurmāna; tāwān.

Scot, *n.* Jisqadar mahsūl wagaira lagāyā yā diyā jāe uska ek hissa; mah-

Scot and lot—Mahsul jo ma'mūli taur par ba-libāz-i-istitā'at unke ri'āyā par
Scot-free, a. 1.—Mahsul wagaira se barī ; be-mahsul. [lagāyājāc.

2.—Be-zarar ; sāf ; sahīh-o-sālim ; be-ūnch lage ; be-gair kisi qisṡa ke sadmā ke pahūnche huye ; be-gazand.

Scoundrel, n. Nichā uikammā ādmī ; pājī ; hārām-zāda ; be-gairat yā fā-siq ; pāpī ; khal ; luqandrā ; shuhdā ; bad-zāt.

Scour, v. t. 1.—Sāf karne kī garaz se kisi khardarī chīz se khūb malnā ; ragar-kar sāf k. ; māñjuā ; sāf k. ; chamā-cham k. ; mail yā gard-o-gubār wagaira se sāf k. ; sāf karke phir apnī aslī hālat par kar-d.

2.—Mi'de ko khūb sāf k. ; shiddat se ijābat lānā. [yā dūr kar-d.

3.—Mal yā sāf kar-ke dūr kar-d. ; jhārū pher d. ; bahā le-jānā ; baṭā

4.—Kisi jagah se jald guzar jānā ; ba-khūbi yā bi-l-kul tai yā pār k.

Scour, v. i. 1.—Kisi chīz ko mal-kar sāf k.

2.—Sāf k. ; safāyī paidā k. yā lānā. -

3.—Ijābat kā be-andāz h. ; dastōn kā had se ziyāda ānā.

4.—Tez daurnā ; ghūmnā ; chal d. ; bhāg jānā.

Scourge, n. 1.—Korā ; chābuk ; tāziyāna ; saza-dihī yā tādiḡ kī āla.

2.—Sazā ; ta'zīr jo intiqāman kī-jāe ; saza intiqām yā izā-rasānī kā zarī'a ; āfat ; balā ; jo bā'is-i-izā-rasānī ho ; koyī burāyī yā āfat jo barā-bar qāim rahe. [tāziyāna d. yā tāziyāna lagānā.

Scourge, v. t. 1.—Zor se chābuk mārṡnā ; korōn se khūb piṡnā ; saza-i-

2.—Sakht saza k. ; saza d. ; gunāh yā qusūr ke 'iwaz meñ tambi-han ta'zīr k. ; izā pahūnchānā ; taklif d.

Scout, n. Jo shakhs surāg aur khabar-rasānī ke liye bhejā jāe ; jo shakhs larāyī kī hālat meñ is garaz se ta'ināt kiya jāe ki woh fauj ke āge yā fāsile par jā-kar guñim ko hālat daryāft kare aur dekhe ki kisi qism kā khatra to nahīn hai ; jāsus ; bhediya ; mukhbīr.

Scout, v. t. 1.—Bāhar jā-kar jāsūs l. ; kisi ke harakāt-o-sakanāt daryāft k. ; fikr ke sāth dekhṡā-bhālnā.

2.—Mukhbīrī ke liye kahīn jānī yā kahīn se guzarnā ; ghūm-phir-ke āhat l. [k. ; mukhbīrī k.

Scout, v. i. Guñim ke harakāt-o-sakanāt kī nigrānī ke liye jānā ; jāsūs

Scowl, v. i. Bhāweñ charḡhānā ; chīn-ba-jabīn h. ; tewrī charḡhānā ; nāk-bhañ charḡhānā ; tursh-rū h. ; raujīda yā gusse meñ ma'lūm d.

2.—Tārik yā pur-āshob dikhlayī parṡnā.

Scowl, v. t. Gusse kī nazar se dekhṡā ; chīn-ba-jabīn ho-kar dūr kar-d.

Scrabble, v. t. Nā-hamwār khatōn ke nishān banānā ; be-ṡhaur-thekāne hurūf likhnā ; behūda tariq par satreñ khāinchnā yā hurūf likhnā.

Scrabble, n. Hāthōn yā ghuṡṡnōn ke bal chalnā.

Scramble, v. i. 1.—Hāthōn aur ghuṡṡnōn ke bal charḡhṡnā ; kisi chīz ko hāth se pakar-kar chalnā yā charḡhṡnā aur badan ko āge khiskānā.

2.—Jo shai ma'gūb ho use shauq se pakarnā ; jhat se pakar l. tāki dūsrā nā lene pāye ; be-takalluf pakar l. ; jo chīz zamīn par girī ho uske liye dūsrōn ke muqābale meñ koshish k.

Scramble, n. 1.—Hāthōn kī madad se charḡhṡnā ; hāthōn ke bāl charḡhayī.

2.—Kisi shai kī nisbat dūsrē ke muqābale meñ sar-garmī ke sāth koshish. [kā ṡukrā.

Scrap, n. 1.—Chhoṡā ṡukrā ; pāroba ; purza ; ṡukrā jo kāṡ liya jāe ; kāgaz

2.—Kisī likhī yā chhapī huyī chīz kā ek hissa; juzw; be-jor intī-
khāb; mukhtasar khulāsa. [khabūt kāt-kar wasl kar-diye jāeñ.

Scrap-book, *n.* Woh sādi kitāb jismeñ kitāboñ aur kāgazoñ ke munta-
Scrape, *v. t. 1.*—Kisī shai kī sath ko kisī tez yā khār-dārāle se khurach-
nā; ragarnā; malnā; khurachnā; karonā; chhilnā; ghisnā.

2.—Mal yā ragar kar dūr kar-d. (nikāl d.).

3.—Barī mihnāt-mazdūri kar-ko jam' k.; barī tangī se hāsīl k. yā
bachā r.; thorā thorā paidā yā ikatthā karke jam' k.

To scrape money together—Barī mihnāt yā tangī se jor-bator-kar rupaye ikat-
thā k.—To scrape together a good estate—Thorī thorī kar-ke ek barī jāe-
dād ikatthī k. [baṣmad ke zarī'e se kisī ko apnā āshnā banānā.

To scrape acquaintance—Apne ko wāqif k.; kisī se āshnāyī hāsīl k.; khushāmad.

“A low phrase introduced from the practice of *scraping* in
bowing.” Webster.

Scrape, *v. i. 1.*—Kharkharānā; kirkirānā; karakht āwāz paidā k.

2.—Pair pīchhe ko haṭā ko be-saliqagī ke sath salām k.

Scrape, *n. 1.*—Khurachne ke āle yā pair wagaira kī ragar se jo āwāz
paidā ho; karkarāhat; khurkhurāhat; charcharāhat.

2.—Salām; bandagī; salām jo be-saliqa kiya jāe.

3.—Nā guwār aur pareshān karne wālī hālat; woh kaifiyat jisse bilā
diqqat najāt na ho; uljhāw yā uljherā; diqqat; qabāhat; jhunjhat;
janjāl; durdasā; mushkil. [h.

To get into a scrape—Qabāhat meñ parnā yā phānsnā; pareshānī meñ mubtalā
Scraping, *n. (pl.)* Jo kuchh khurach yā bator ko ikatthā kiya jāe; khur-
chan; chhilān; kūṛākarkat jo khainchkar ikatthā kiya jāe.

Scratch, *v. t. 1.*—Khurachnā; bakotnā; nochnā; kharbotnā; khasotnā;
choonthnā; kisī chīz kī nok se khurkhurā yā khafīf sā zakhmī kar-d.

2.—Panje se khodnā khurachnā yā garhā kar-d. [kar-d.

To scratch out—Chhil d.; mitā d.; mahkuk kar-d.; chhil mal yā ragar ke sath
Scratch, *v. i.* Panje se khurachnā. [zakhm; bakot; zarā sā kat jānā.

Scratch, *n.* Kharāsh; ūpar kā zakhm yā nishān, khoñch; khasot; khafīf

Scrawl, *v. t.* Behūda khat khainchnā yā nishān banānā; jhat jhat aur
be-parwāyī se likhnā; ghasīt-kar yā pheñk-phāñk ke sath likhnā; bad-
khat likhnā.

Scrawl, *v. i.* Bad-khat likhnā; ghasīt-kar likhnā; nikammā likhnā. [khāt.

Scrawl, *n.* Tahrīr jo bad-khat ho; jaldī kī burī likhāwat; ghasīt; bad-

Scream, *v. i.* Zor se chillānā; yakāyak zor-o-shor ke sath chillā uṭhnā

jaise khauf khā-kar yā dard kī shiddat kī wajh se; chīkh mīrnā;

Scream, *n.* Chīkh; chinghār; chillāhat; kōk. [chīkhnā; chinghārānā.

Screech, *v. i.* Zor se chillā uṭhnā; chinghārānā; chīkh mīrnā; khauf yā

Screech, *n.* Chīkh; chinghār; chillāhat. [shiddat-i-dard se chīkhnā.

Screen, *n.* Woh shai jiskī wajh se taklīf zarar yā khatra dūr yā raf rahe;

jo shai muhāfiz-i-khatar yā taklīf ho; woh shai jisse kisī chīz kā sām-

nā bachā rahe; pardā; taṭṭī; ār; oṭ; chīq; qanāt; jhūp, taṭṭar.

Screen, *v. t.* Panāh d.; chhipāyo rahnā; taklīf zarar yā khatrese bachānā;

ār yā oṭ meñ r.; chhipā-kar bachānā; chhipānā.

Screw, *n.* Pech yā peñch. [sakhti k.; sakht jāuch-partāl k.

To put under the screw—Khūb kasnā; mihak-i-imtihān par khūb chārhnā;

Screw, *v. t. 1.*—Pech ghumānā; pech lagānā; pech se dabānā kasnā yā

mazbūt k.

2.—Dabānā; nichornā; khūb kasnā. t

3.—Kisī par tashaddud k.; kisī se sakhtī ke sāth pesh ānā; ziyāda-

4.—Munh bigārnā; munh terhā k. [sitānī k.]

To screw out—Nichornā; dabā kar l.; jabriya lāsīl k.—To screw up—Majbūri se karānā; rakht dabāw pahunchā ke karānā.—To screw in—Ghumā-phirā-kar ghusepnā.

Scribble, v. t. 1.—Jald jald likhnā; be-ihitiyātī se khwāh bilā-lihāz i-sihhat yā nafāsat likhnā; ghasit yā khainch-kar dhar d.

2.—Gandī tahrīr se bhur d.

Scribble, v. i. Ghasitnā; bad-khat likhnā; be-ihitiyātī se likhnā. [waṭ.]

Scribble, n. Ghasit; bad-khat; 'ujlat yā be ihtiyātī kī tahrīr; nikammī likhā-

Scribā, n. Kātib; muharrir; mutasaddī; munshī; dabir; naql-nawīs.

Scrip, n. 1.—Koyī mukhtasar tahrīr sanad yā fihrist; kāgaz kā ṭukṛā jispar kuchh likhā ho; ruq'ā; purza; shuq'ā.

2.—Ek tarālī kā sarṭifikat (certificate) jo qarz ke badle meñ diyā jāe; kisī bank yā dūsrī jamā'at ke nām sarmāye kā sarṭifikat; kisī jāedūd-i-sharākati ke hisse kā sarṭifikat.

Script, n. (Lau) Koyī asl wasīqa yā dastāwez.

Scrivener, n. 1.—Jiskā peshā kitābat ho; jo shakhs mu'āhade kī dastāwezen khwāh dūsrē wasāiq ba-taur peshe ke likhe; mutasaddī; qibāla-nawīs; 'arāiz-nawīs

2.—Jo sūd par rupaye chalāye; jo sūd par rupaye rakkhe.

3.—Khush-nawīs; jo khush-nawīsī sikkhiye.

Scroll, n. Kāgaz wagaira jo lapet kar rakkhā jāe; nawishta jo mulātafe kī shakl par banā ke rakkhā jīe; fard; fihrist; band.

Scrub, v. t. Zor se malnā yā rugārnā; safāyī yā jilā karne kī garaz se kūnchī wagaira se malnā rugārnā māñjnā yā ghisnā.

Scrub, v. i. Milnat aur kanjūsi k.; milnat karke gayat darje ke bukhil ke sāth basar k. [shakhs; mardak; telī kā bāil.]

Scrub, n. 1.—Jo shakhs barī riyāz karne par zillat ke sāth rahe; zalil

2.—Adnā chīz; koyī chhotī aur zalil shai.

3.—Jhārū wagaira jo ghis gayā ho; purānā jhārū wagaira.

Scrubby, a. Chhotā aur zalil; kotālī-qad; jiskī bāṛh ruk gayī ho.

Scruple, n. 1.—Nihāyat hī qulil miqdār.

2.—Pas-o-pesh; taammul; waswasa; shubha; shak; kisī kām meñ is wajh se pas-o-pesh ki uske wājib yā qarīn i-maslahat hone kī tanqīh mushkil ho; nek-o-bad ke khayāl se taammul; kisī amr kī tanqīh yā kisī kārrawāyī ke karne meñ āgā-pīchhā. [k.; shak k.; shash-o-panj meñ h.]

To make scruple—Nek-o-bad ke khayāl se pas-o-pesh (āgā-pīchhā) k.; taammul

Scruple, v. i. Kisī amr kī tajwiz yā kārrawāyī meñ taammul k.; imān yā maslahat ke khayāl se ruk jānā; mushkil samajh-kar ruk jānā; shak-o-shubha yā pas-o-pesh k.

 Nearly always followed by an infinitive. [ishtibāh k.; shak k.]

Scruple, v. t. Shubhe kī nazar se dekhnā; bāwar karne meñ taammul k.;

Scrupulosity, n. Shak; kisī amr kī tajwiz yā kārrawāyī meñ ishtibāh; ihtiyāt jo is khayāl se paidā ho kī koyī amr be-jā khwāh koyī ranjida na hone pāye; is bāt kī bāṛh hī khayāl kī jo kuchh ho ṭhik ṭhik aur munāsib tarīq par ho.

Scrupulous, a. 1.—Wahm se bharā huā; shakkī; wāhmī; waswāsī; jo kisi bāt par rāe qāim karne khwāh 'amal karne meñ pas-o-pesh kare; tā-ki mubādā kisi ko ranj pahūñche yā be-jā fi'l ho-jāe kisi amr ki tanqih yā tajwiz ihtiyāt ke sāth k. w.; phūñk phūñk kar qadam r. w.
2.—Jo ihtiyāt ke sāth kiya jāe; jo thīk thīk kiya-jāe.

3.—Muhtāt; khabar-dār; wāqī'āt par khūb khayāl r. w.

Scrupulously, ad. Juzziyāt par khūb khayāl rakh-kar; is bāt kā khūb khayāl rakh-kar ki jo kūchh ho thīk thīk ho; pas-o-pesh ke sāth; waswase ke sāth; ba-ihtiyāt-i-tamām; hoshyārī yā chaukasī se.

Scrupulousness, n. Waswasa; wahm; sachāyī munāsabat yā sawāb-dīd ke lihāz se kisi bāt ke munaqqah karne khwāh kisi fi'l ke irtikāb meñ baṛī ihtiyāt.

Scrutinize, v. t. Khūb taftish k.; achchhī tarah se taṭolnā; kisi bāt ki jāñch yā tahqīqāt bārik-bīnī ke sāth k.; baṛī chhān k.; khūb dekhnā-bhālnā. [partāl; chhān; taṭol; baṛī just-o-jū (dhūñdh yā khoj).]

Scrutiny, n. Baṛī taftish; juzz-o kull ki tahqīqāt; bārikī ke sāth jāñch.

Scuffle, n. 1.—Quwwat kā imtihan jo do shakhs āpas meñ lipaṭ-kar karen; āpas meñ lipaṭ-kar is garaz se laṛnā ki dekhēñ do shakhsōñ meñ se kaun gir jātā hai. [dexterity at arms' length." Webster.

2.—"In distinction from *wrestling* which is a trial of strength and

2.—Gaṭ-paṭ; dhūngā-mushtī; hāthā-pāyī; muṭhbher; laṛāyī jis-meñ be-tamizī ke sāth mār-pīṭ ho; dangā; jūrī-paizār; dhaul-dhap.

Scuffle, v. i. 1.—Do shakhsōñ kā bāham lipaṭ-kar laṛnā. [dhakkā k.

2.—Dhūngā-mushtī k.; hāthā-pāyī k.; jūrī-paizār k.; dhakkam-

Scurrile, a. Jo maskhare ko zeb de; jismeñ nihāyat fuhsh yā dushnām-āmez kalimāt hoñ; jismeñ kamīnagī kī bāteñ shāmil hoñ.

Scurrility, n. Aisi nīchī gañwārī phakkar-paue kī bāteñ yā gālī-galanj jo kamīnōñ yā maskharōñ khwāh isī qism ke logoñ ke muñh se nikle; nihāyat burī burī gālī-āñ yā fuhsh thaṭṭhe kī bāteñ (dillagiyañ) wagaira. [w. jo sirf maskharōñ ke liye rawā rakkhe jāēñ.

Scurrilous, a. 1.—Kamīnōñ sī bāteñ k. w.; aise kalimāt zabān par lāne

2.—Jismeñ kamīnagī kī bāteñ yā gālī-galanj ho; ganda; kharāb;

Sea, n. 1.—Bahr; daryā; qulzum. [bad; fuhsh.

2.—Samundar; sāgar. [harakat.

3.—Lahar; manj; hilkorā; tarang; talātum; pānī ke sath kī

Sea is often used in the composition of words of very obvious signification.

At sea—Samundar par; khushkī se dūr.—*At full sea*—Balandī par; auj par; baland; ziyāda.—*Beyond the sea or seas*—Riyāsāt qalam-rau iqlīm yā mulk ke bāhar.—*Hulf seas over*—Pūrā matwālā nahīñ; nashe meñ chūr nahīñ [*Colloquial*].—*To go to sea*—Jahāz-rānī kā pesha iktiyār k.; mallāhī k.

Sea-farer, n. Jahāzī; mallāh. [masrūf rahe.

Sea-faring, a. Jahāz-rānī kā pesha k. w.; jo hamesha jahāz-rānī meñ

Sea-going, a. Samundar par chalne w. ya'nī jo daryā meñ na chale

Seal, n. 1.—Muhr. [jaise jahāz.

2.—Lāh wagaira jo dastāwez par lagā-kar muhr se chhāp di-jātī hai, To give a deed under hand and seal—Dast-khat aur muhr se murattab kar-ke dastāwez likh dā.

- 3.—Lākh (lāh) wagaira jisse khat yā dūsrā kāgāz band kiyā jāe.
- 4.—Woh shai jisse kisī shai kī tairīd yā tasdiq ho; woh shai jisse kisī amr kā tayāqqun ho-jāe; woh shai jisse kisī dūsrī shai ko wusūq
- Seal, v. t. 1.**—Tasdiq ke liye muhr k. yā sabt k. [hāsil ho.
To seal a deed—Kisī dastāwez par uski tasdiq ke liye muhr kar d. (sabt-kar d.).
- 2.—Muhr lagā-kar band kar-d.; sar-ba-muhr k.; muhr se band k.
To seal a letter—Kisī khat ko band karke uspar mulir kar-d. (usko sar-ba-muhr k.).
- 3.—Kisī shai par is garaz se muhr chhāp d. ki usse log yah sam-jheñ ki yah sarkārī wazū yā nāp wagaira ke mutābiq ṭhik ṭhik hai.
- 4.—Band kar l.; band r.; na kholuā; maḥfi r.
Sometimes with *up*.
- Search, v. t. 1.**—Kisī shai ke barāmad karne kī garaz se khūb yā bi-l-kul dekhnā-bhālnā; dekh-kar just-o-jū k.; talāsh k. yā talāshī l.; dhūndhnā yā dhūnrhnā; khojnā; hernā.
To search a house—Kisī ghar ko dhūnrhnā; khāna-talāshī k.—To search the person—Jāma-talāshī l.; kisī ke jism par ke kapre-latte is garaz se dekhnā-bhālnā ki koyī shai usmeñ chhipī to nahīñ hai.
- 2.—Tahqīqāt k.; just-o-jū k.; daryāft k.; dhūndhnā. [dekhnā.
- 3.—Kisī āle se ṭaṭol kar kisī shai kā hāl daryāft k.; salāyī ḍāl-kar
- 4.—Jāñchnā; jāza l.; imtihan k.; kasautī par kasnā.
To search out—Dhūnrh-kar nikālne; talāshī karkē barāmad k.; khoj nikālne; jab tak na mile dhūndhā k. (talāsh meñ lage rahnā).
- Search, v. i.** Dhūnrhnī; talāsh k.; just-o-jū k.; taftish k.
To search for—Kisī kī talāsh k.; dhūnrh-kar nikālne kī koshish k.; joyāyī k.
- Search, n.** Talāsh; just-o-jū; dhūndh yā dhūnrh; khoj; taftish; tahqīqāt; barāmad karne (nikālne) kī pairawī.
- Searching, p. a.** Jisse bachāw yā gurez mushkil ho; jismeñ khūb paith ki-jāe; saḥt. [kār-gar na ho.
- Searchless, a.** Jiski talāsh mumkin na ho; jismeñ talāsh yā tahqīqāt
- Search-warrant, n. (Law)** Talāshī kā hukm-nāma (wārant); woh hukm-nāma jo qānūn ke mutābiq kisī shakhs ke nām chorī khwāh kisī aur qisn ke chhipāye huye māl ko ghar wagaira kī talāshī le-kar nikālne ke liye jāri ho.
- Season, n. 1.**—Mausim; fasl; ritu (rit yā rut); sāl kī chār faslon se ek ya'ni bahār khizāñ garmī yā sardī; sāl kā woh hissa jiski tamīz ba-libāz garmī sardī wagaira ke ki-jāe.
- “We distinguish the *season* by prefixing its appropriate name, as the spring—*season*, summer—*season*, &c.” Webster.
- 2.—Jo waqt jis bāt ke liye munāsib ho; munāsib waqt; subhite kā waqt; achchhā sanjog; jo waqt ma'mulī yā muqarrar ho.
- 3.—Kuchh muddat waqt 'arsa yā zamāna; muddat-i gair-darāz.
In season—Achchhe waqt se; achchhe mauq'e yā mahal se; isqadar jald ki jo maqsūd ho uskā anjām ho-jāe.—Out of season—Be-waqt; waqt-i-munāsib ke ba'd; jo waqt ma'mulī yā muqarrar ho uske ba'd.
- Season, v. t. 1.**—Banāwā; taiyār k.; kisī shai ke liye mauzūñ yā munāsib k.
- 2.—'Ādī k.; khū-gar k.; pakkā k.; imtidād-i-waqt yā 'ādat ke zarī'e se kisī kām ke liye taiyār k. [taiyār k.
- 3.—Khushk yā saḥt kar-ke taiyār k.; asli rutūbat ko dūr-karke

4.—Khāne ke lāiq banānā; maze-dār banānā; zāiqā yā maza paidā k.; masāladār banānā; masāle wagaira dāl-kar maze-dār banānā.

5.—Aisā kar-d. ki usse haz uthe; khush-guwār yā pasandida banā-d.; margūb banā d. [khāssiyat ko kuchh milā-kar durust kar-d.

6.—I'tidāl par kar-d.; mu'tadil banā d.; kisī shai ki khilt mizāj yā

7.—Ibtidāyī ta'līm d.; shurū' kī bāteñ sikhlanā.

Season, *v. i.* 1.—Pak jānā; kām ke lāiq ho-jānā; kisī jagah kī āb-o-hawā se muwāfaq kar-jānā. [wajh se khushk aur sakht ho-jānā.

2.—Asli rutūbat ke nikal jine yā kisī dūsrī shai ke dākhil hone ki Seasonable, *a.* Mauq'e kā; waqt kā; jo achchhe waqt se yā mauqa'-i-munāsib par āye wāqī' ho yā kiya jāe.

Seasonableness, *n.* Waqt par yā mauq'e se h.; itnā jald h. ki jo kuchh maqsūd ho woh ho-jāe; kisī maqsad ko anjām ke liye waqt se h.

Seasonably, *ad.*—Mauq'e se; bar-waqt; waqt-i-munāsib par; thik waqt par; jis waqt chahiye usi waqt; aise waqt ki kār-barārī ba-khūbī ho-jāe.

Seasoned, *pp. or a.* Jismen woh shai milī yā chhirkī ho jisse 'umda zāiqā paidā ho; masāle-dār; chhaukā-baghārā; jo i'tidāl par lāyā gayā ho; jiskī shiddat kam kar-di-gayī ho; pakkā yā pakāyā huā; khushk aur sakht kiya huā.

Seasoning, *n. i.*—Jo shai khāne meñ is garaz se milāyī jāe ki uskā zāiqā aur 'umdi ho-jā; masalan namak masāle khushbū-dār sabziyāñ turshī yā shirīni wagaira.

2.—Woh shai jo kisī dūsrī shai meñ uski latāfat barhāne ke liye izād ki-jāe; namak niroh; latāfat ziyāda karne wālī shai. [tirpīyī wagaira.

Seat, *n. i.*—Baithne kī chiz; woh chiz jispar koyī baitho—jaise kursī mondhā

2.—Baithne kī jagah; takht; masnād; kursī; mansab. [maqām.

3.—Mahal; jāe-i-sukūnat; maskan; ghar; makān; dārūl-qarār; sadr

4.—Jagah; mauqa'; kisī shai ke wāqī' hene kī jagah. [peñdī.

5.—Kisī shai kā woh hissa jispar koyī baitho; miyāñī; talī; talā;

6.—Nishast; baithne kā haq; woh jagah jo kisī ke baithne ke liye makhsūs ho; baithne kī ma'mūlī jagah.

7.—Woh maqām jahāñ koyī shai qāim ho-gayī ho. [baithak.

8.—Ghore par kisī ke baithne kā dhang yā tariq; nishast; āsan;

Seat, *v. i.* 1.—Baithāna yā biṭhānā. [muqarrar k.; jā-guzīn k.

2.—Kisī mansab jagah yā 'uhde wagaira par qāim k.; qāim k.;

3.—Kisī ke baithne kī jagah makhsūs yā muqarrar k.; baithne

4.—Mazbūtī ke sāth qāim k.; nasab k. [kī jagah d.

5.—Dūsrī peñdī miyāñī yā talī wagaira lagā kar marammat k.

Scede, *v. i.* Kisī jumā'at wagaira kī shirkat chhor d. (usse dast-kash yā kanāra kash ho-jānā); apnī tayīn alag yā 'alāhidā kar-l. [kasī

Secezio, *n.* Kisī jumā'at kī shirkat se 'alāhidagī; dast-kashī; kanāra-

Seclude, *v. i.* 1.—Dūsrōñ se alag band kar-d.; gosha-nishīnī ikhtiyār k.; logon kī suhbat se kanāra-kash ho-jānā; dūsrōñ se rāh-o-ra'm chhor-kar kanāre band ho-jānā.

2.—Masdūd kar-d.; paithne na d.; andar jāne na d.; bāz r.

Seclusion, *n.*—Suhbat se kanāra-kashī; tark-i-ta'alluq; tanhāyī meñ rahnā; 'uzlat-guzīnī; gosha-nishīnī; 'alāhidagī; qaid meñ r.

Second, *a. i.*—Jo pahle ke ba'd hī ho; waqt yā maqām ke lihāz se pahle ke ba'd hī hone yā āne w.; dūsrā; duwam; sāñī; dūjā.

- 2.—Waq'at quwwat 'umdagī martabe yā rutbe meñ dūsre se kam;
 [aduā; kihatar; kamtar; utartā huā.
At second hand—Ba-martaba-i-sānī; aslī maqām se nahīn; aslī shaḡhs se nahīn;
 dūsri jag'h yā dūsre shaḡhs kā bhejā huā; ibtidān nahīn; kisi ke qabza-o-
 tasarruf meñ rahne kām meñ laye jāue yā be-kār ho-jāne ke ba'd.
- Second, n. 1.—Dūsre ke ba'd āne w.; waqt jagah yā rutbe wagaira ke
 lihāz se dūsre ke ba'd yā usse ghaṭ-kar; dūsri; sānī.
- 2.—Jo shaḡhs dūsre ke ham-rāh uskī tāyīd aur madad ke liye rahe;
 muwaiyid; madad-gār; pushti-bān; pusht-pauāb; do shaḡhsoñ ke
 nu-bain muqābale kī jang meñ dūsre kā madad-gār. [hissa.
- 3.—Sāniya; lamha; minit (minute) yā darje (degree) kā sāthwān
- Second, v. t. 1.—Madad dene ke liye kisi ke sāth rahnā; sahārā d.;
 pushti d.; insidād k.; taqwiyat d.; dūsre kī koshish meñ madad d.;
 kisi kī bāt ko-sānblālū; tāyīd k. [kī ho; kisi tahrīk yā tāyīd kī tāyīd k.
- 2.—Kisi amr kī tahrīk meñ khud bhī wahī rāe d jo tahrīk-kunanda
- Secondarily, ad. Darja-i-duwum meñ; ibtidān nahīn; ba-martaba-i-
 sānī; ba-martaba-i-ālā nahīn; sāniyan; jaisā ibtidān maqsūd rahā
 ho waisā nahīn.
- Secondary, a. 1.—Dūsre darje kā; waq'at wagaira meñ darja-i-duwum
 kā; aslī nahīn; qism-i-awwal kā nahīn; darja-i-adnā kā; adnā; mā-
 taht; awwal darje kā nahīn.
- 2.—Dūsre ke diye huye ikhtiyār ke zar'e se 'amal k. w.
- Secondary evidence—See Evidence. [rawāyī k w.
- Secondary, n. Mā-taht; nāib; mukhtār; dūsre ko zer-i-hukūmat kār.
- Seconder, n. Jo shaḡhs dūsre kī koshish meñ madad de yā uske qaul
 khwāh talūk yā tujwīz kī tāyīd kare; muwaiyid; hānī; madad-gār;
 pushti-bān.
- Second-hand, n. Qabza jo mālik-i-sābiq se muntaqil ho-kar hāsīl ho.
- At second hand*—Vide Second, a.
- Second-hand, a. 1.—Aslī nahīn; ibtidāyī nahīn; jo dūsre se hāsīl ho.
- 2.—Nayā nahīn; jo dūsre ke pās rah chukā ho; jise dūsri pahle
 kām meñ lā-chukī ho; musta'mal; bartā huā. [darja-i-duwum.
- Second-rate, n. 1.—Barāyī-chhuṭāyī martabe yā 'umdagī wagaira meñ
- Second-rate, a. Qad-o-qāmat rutbe waq'at yā 'umdagī wagaira meñ dar-
 ja-i-duwum kā; ā'lā qism kā nahīn; awwal darje kā nahīn.
- Secrecy, n. 1.—Ikḡfā; poshīdagī; tanhāyī; dūsroñ kī nazar yā 'ilm se
 bāhar rahnā. [bāteñ chhipāye rahnā.
- 2.—Rāz-dāri; parda-dāri; bhed kā na kholnā yā zāhir k.; parde kī
- Secret, a. 1.—Makhfi; poshīda; chhipā huā; jiskā 'ilm 'awām ko na ho;
 jise siwāe shaḡhs-i-muta'alliq ke aur koyī na jāntā ho; rāz kā; bhed kā.
- 2.—Jo goshe yā tanhāyī meñ ho; jise koyī dekh na sake; jo takh-
 liye meñ ho; jise koyī na jāntā ho;
- 3.—Poshīda; jo dekh na pare; jo zāhir ('ayān yā āshkārā) na ho.
- 4.—Jiskā 'ilm sirf Khudā ko ho; gaib kā.
- Secret, n. 1.—Jo bāt koshish ke sāth chhipāyī jāe; jiskā hāl 'umūman
 logon ko ma'lūm na hone pāye; jo zāhir na kiya jāe yā qābil-i-izhār
 na ho; rāz; bhed; parde kī bāt.
- 2.—Jo bāt zāhir na ho; jo bāt lā-ma'lūm ho; mahram.

3.—(pl.) *Satr*; *parda*; *andām-i-nihānī*; *jism kā woh hissa jiskā chhipā rahnā muqtazā-i-hijāb ho.*

In secret—*Takhliye* meñ *yā takhliye* kī *jagah* meñ; *poshidagī* meñ; *chhip* ke *yā chhipā* ke; *aisī hālat yā jagah* meñ *jo dekh na pare*; *khufyatan*; *ikhfā* ke *sāth*; *ekānt* meñ; *'alāhida.*

Secretary, n. 1.—*Woh shakhs jo kisī shakhs-i-khās yā kampanī (company) wagaira kī jānib se ahkām khutūt murāsālāt yā aur qism ke kāgazat wagaira ko likhne ke liye muqarrar ho; sakartarī; mīr-munshī; dīwān; huzūr-nawīs.* [o-insirām ho.

2.—*Woh afsar jiske ta'alluq riyāsāt ke kisī khās sige kā ihtimām—The secretary of state—Woh afsar jiske ta'alluq riyāsāt ke umūr ke muta'alliq ke murāsālāt gair mulk kī riyāsatoñ ke sāth hoñ.*

Secretary-ship, n. *Mīr-munshī-garī; sakartarī kā 'uhda.*

Secrete, v. t. *Chhipā d.*; *poshida r.*; *maḥfi r.*; *aisī jagah r. kī koyī na dekhe yā jāne*; *chhip jānā*; *fīrār ho-jīnā*; *poshida ho-jānā.*

Secretly, ad. *Chhip-kar*; *chhipā-kar*; *khufyatan*; *poshidagī* meñ *yā poshidagī* ke *sāth*; *chori-chorī*; *dhake-dhake*; *chupke se*; *aisī tarah kī dūsroñ ko wāqifiyat na ho (dūsre log na jāneñ).*

Sect, n. *Woh log jo kisī khās masale yā masāil ke rū se jiske wo pairau hoñ dūsroñ se tafriqa ikhtiyār kar-leñ; firqa; guroh; mazhabī firqa yā jamā'at; panth.*

Sectarian, a. *Firqa yā firqoñ se muta'alliq; kisī mazhabī jamā'at ke liye maḥsūs; kisī mazhabī firqa ke masāil aur ta'alluqāt meñ sar-garm.*

Sectary, n. *Kisī mazhabī firqa kā sharik; kisī khās mazhabī ta'lim dene-wāle kā pairau murīd yā chelā; jo khās mazhabī silsila muqarrar ho usse kanāra-kash ho-jāne w.*; *rāfizī; khārijī; bid'atī; panthī.*

Section, n. 1.—*Kāṭnā yā kāṭ-kar judā judā k.*; *taqtī.*

2.—*Hissa jo baqiya se judā kar-liyā jāe; bhāg; bānt; qat'a; juzw.*

3.—*Kitāb wagaira kā hissa; bāb kā hissa-i-adnā; qānūn wagaira kā hissa; dafa.* [Webster.

④ "In laws, a section is sometimes called a paragraph or article."

4.—*Shahr buldo mulk yā ābādī kā ek hissa; logoñ kī jamā'at kā ek hissa; tabqa; guroh.* [andarūnī hissa dekh pare.

5.—*Kisī shai masalan 'imārat wagaira kā kharā naqsha jismeñ uskā Secular, a. 1.*—*Jo sau baras meñ ek martaba ho yā mānū jāe.*

2.—*Is dunyā se muta'alliq; pāk yā rūhānī chizoñ se ta'alluq na r. w.; un chizoñ se nisbat r. w. jinko rūh se ta'alluq-i-khās na ho balki jism se; dunyāwī; laukik.*

Secure, a. 1.—*Fikr yā andeshe se khālī; mutmayin; gair-i-mashkūk; shakk-o-shubhe se barī; kisī amr kā tayaqqun (uskā pūrā bharosā) r. w.*

④ With of.

2.—*Be-andāz bharosā r. w.; gair-muhtāt; be-khabar; be-parwā.*

④ In a bad sense. [wajh na ho; yaqīn r. w.

3.—*Apnī rāe par tayaqqun r. w.; shubha na r. w. yā jisko shubho kī*

4.—*Mahfūz; be-khatar; jo hamle ko rok sake.*

④ Applied to persons and things, and followed by *against* or *from*.

Secure, v. t. 1.—*Mahfūz k.; khatre ke ihtimal ko raf' kar-d.; khatre meñ parne se bachā d.; hifāzat k.; bachāw k.*

2.—Kisi shai ke na milnē yā kho jāne ke khatre ko bi-l-kul dūr kar-d.; pakkā kar-d.; mutahaqqaq kar-d.; tayaqqun ke sāth thahrā d.; itminān kar-d.; dil-jam'i kar-d.; is bāt kā thikānā kar-d. ki fulān qarz wagnira adā ho-jēgā. [makfūl kar-d.]

To secure a debt by mortgage—Kisi dain ke adā hone ke itminān ke liye jāedād

3.—Band kar-d.; aisā band mahbūs yā muqaiyad k. ki khul yā nikal jāne na pāye; aisā kar-d. ki khul yā nikal na jā-sake; aisā band-o-bast k. ki kisi tarah bhāg na sake; giriftār kar-ke qaid meñ r.

To secure a prisoner—Kisi qaidi ko is ihtiyāt se muqaiyad r. ki woh nikal na bhāge; qaidi ko pakar kar jakar-band r.—To secure a door—Darwāza band kar-d. [ko pukhtagī ke sāth apne qabze meñ lānā.]

4.—Kisi shai kā qabza pānā; tayaqqun ke sāth hāsil k.; kisi shai To secure an estate—Koyī haqqiyat hāsil k.; kisi jāedād ko apne qabze meñ lānā. [sāth.]

Securely, *ad.* Muhāfazat ke sāth; bilā-khauf; be-khatke; itminān ke Security, *n.* 1.—Hifāzat; kisi qism ke khatre se wāq'i hifāzat; bachāw.

2.—Woh shai jisse hifāzat ho; khatre se bachāne-wālī shai.

3.—Khauf andeshe yā fikr se najāt; hifāzat kā tayaqqun; itminān; dil-jam'i; hifāzat ke band-o-bast meñ gāfiat; be-andāz be-parwāyī.

4.—Jo shakhs dūse ki zamānat kare (uskā zāmin yā kafil bane); jo shakhs dūse ke furz ke anjām kā bīrā uṭhāye; zāmin; kafil.

5.—Jo shai qarz ke itminān meñ dī yā anānatan rakhlī jāe; woh shai jo kisi mu'āhade ki ta'mil ke liye makfūl kī jāe; zamānat; kafālat.

6.—Hifz-i-amn yā nek-chañi kī zamānat; fi'l-ziminī; muchalka.

7.—Dain yā māl kā subūt; kafālat-nāma; dastāwez. [latu-l-māl.]

Government securities—Kafālat-nāmajāt-i-sarkārī.—Valuable security—Kafā-

Sedate, *a.* Mutmayin; jisse jam'iyyat-i-khātir jāyī jāe; sakin; guir-muztarib; sanjida; gambhir; dhīrā; dhīmā; jisse intishār yā gussa wagnira zāhir na ho.

Sedateness, *n.* Jam'iyyat; sanjidagī; qarār; tahammul; burd-bārī; itminān; hīlat-i-sukūn; be-qarārī kā na h.; intishār kā nā h.

Sedentary, *a.* 1.—Bihut yā der tak baithne kā 'ādī; jo 'ādatan der tak yā bahut baithē; jo baith-kar kasrat se waqt guzrāne.

A sedentary man—Aisā sakhs jo kasrat se baithā hī rahe.

2.—Jismeñ bahut ('arse yā der tak) baithnā parē. [parē.]

A sedentary occupation or employment—Shagl yā kām jismeñ kasrat se baithnā

3.—Jo kasrat se baithne meñ yā baith-kar basar ho.

A sedentary life—Zindagī ke din jo kasrat se baith-kar basar kiye jāen.

Sediment, *n.* Pāñi yā dūsrī raqīq shai meñ jo kuchh niche baith jāe; talchhat; durd.

Sedition, *n.* Shorish jo riyāsāt meñ bar-pā ho par bag'wat kī had ko na pahunchē; fitna; fasād; futūr; ishti'āl dene-wālī bāteñ kah yā phailī kar riyāsāt se logoñ ke diloñ ko nū-i-āz kar-d. aur 'umūman khalāiq ke amn meñ futūr dāl d. [authority, as mutiny is to military.]

"Sedition is a local or limited insurrection in opposition to civil

Seditious, *a.* 1.—Jismeñ fasād ho; jisse fasād pāyā jāe; fitne se bhārā Seditious behaviour—Fitna-pardāzi kā tariq; fasād kī chāl. [hu.]

2.—Jisse fasād paidā ho; fitna-angez.

Seditious words—Fitna-angez kalimāt (fasād paidā karne wālī bāteñ).

3.—Fasādī; shora-pusht; sar-kash; qānūn se sakht mukhālafat paidā karāne w.

Seditiously, *ad.* Fitna-pardāzī ke sāth; mufsidāna; qānūn kī nisbat mukhālafat-i-shadīd ke sāth; aisi tarah kī khalāiq ke amr meñ futūr parē.
Seduce, *v. t.* 1.—Khushāmad wa'de yā rishwat wagairā ke zari'e se rāh-i-rāst se bar-gasht k.; badī kī taraf rāgib k.; burāyī par māil k.; gum-rāh k.; bahkānā; targīb dekar buī rāh par le chalnā; kharāb k.; bigārnā; wargalān-kar kharāb k.

2.—Bahkā-kar bigār dālnā (be-hurmat kar-d.); targīb de-kar be-ābrū kar-d.; targīb de-kar be-'asimat kar-d.

Seducement, *n.* 1.—Targīb; phuslāhat.

2.—Bahkāne kī tadbireñ; targīb-dihī yā kharāb karne kā fan; khushāmad darog-goyī aur mugālata-dihī.

Seducer, *n.* 1.—Bahkāne w.; badī par māil karāne w.; bigārne w.; jo shakhs apne chhal-bal se kisi 'aurat kī pāk-dāmanī meñ futūr dāl de; kuṭnā.

2.—Gum-rāh karne-wālī shai; badī kī jānib māil karne-wālī shai.

Seducible, *a.* Jisko gum-rāh kar-sakeñ; jo bahkāne se bahak sake; bigārne ke lāiq.

Seduction, *n.* Gum-rāhī; apne farz se bar-gasht kar-d.; khushāmad yā dagā ke zari'e se kisi 'aurat ko apnī pāk-dāmanī ke tark karne par māil k. [ne w.]

Seductive, *a.* Gum-rāh k.-w.; apnī zāhir-nunāyī se dhokhe meñ dāl-

Sedulous, *a.* Mihnatī; kisi bāt kī pairawī meñ mashaqqat ke sāth lagā rahne w.; kār-o-bār yā kisi maqsad ke anjām kī koshish meñ barābar-sābit-qadmī aur dhun ke sāth lagā rahne w.; taudih; sā'ī.

Sedulously, *ad.* Mihnat ke sāth; mashaqqat ke sāth; tan-dihī se; jadd-o-jahd ke sāth. [sa'ī; jadd-o-jahd.]

Sedulou3nez3, *n.* Mihnat; mashaqqat; sābit-qadmī ke sāth mihnat;

See, *v. t.* 1.—Āñkh se dekhū; kisi shai ke wujūd aur zāhirī sifatoñ kā 'ilm quwwat-i-bāsira ke zari'e se hāsil k.; dekhū; nazar k.; tāknā; nigāh k.

2.—Dīda-i-dil (dil kī āñkh) se dekhū; khayāl k.; tasaywur k.; dil se ma'lūm k.; samajhū; tamīz k.; būjhu; daryāft k.; jānnā.

3.—Dekhū k. yā dekhte rahnā; ihtiyāt r.; kisi shai kī taraf tawajjuh r.; khabar-dār rahnā yā khabar-dāri r.

4.—Mulāqāt k.; dīdār k. yā hāsil k.; kisi se milne ko jānū.

5.—Kisi se bāt-chit k. yā rāh-o-rasm r. [āñkh se dekh saknā.]

See, *v. i.* 1.—Dekhū kī quwwat r. yā usko kām meñ lānā; basārat r.;

2.—Dil se samajhū; paithū; ghusnā; samajhū; tamīz k.

☞ Often followed by a preposition; as, *through* or *into*.

To *see through* the plans or policy of another—Dūsre ke mansūboñ yā uskī hikmat-i-'amālī ko samajhū—To *see into* artful schemes and pretensions—Farehī bandishoñ aur da'woñ ko samajhū.

3.—Jāñchū; tahqīqāt ke zari'e se daryāft k.

See whether the estimate is correct—Is taḥmīn ke jāñcho kī sahīh hai yā nahīñ.—*See to it*—Is shai kī taraf khūb tawajjuh karo; iski taraf mutawajjih ho; ispar gaur karo; iski ihtiyāt karo yā iski khabar rakkho.—*Let me see, let us see*—Is muhāware kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab mutakallim (bolne w.) kisi amr kī tajwīz yā ispar gaur karne meñ mutawajjih huā chāhtā khwāh kisi shai-i-tajwīz-talab kī taraf dūsre ko muḥbātāb karāyā chāhtā

hai.—*See*—Is lafz ko ba'z waqt sīga-i-amr meñ is garaz se isti'māl karte hññ ki kisi shai yā maushā-i-kalām ki taraf dūseroñ ko tawajjuh dilāyeñ.—

To see about a thing—Kisi shai par tawajjuh k.; kisi shai ki nisbat gaur-o-

Seed, n. 1.—Tukhm; bij; biyā.

[tajwiz k.

2.—Nutfa; manī.

3.—Asl; mādā; jisse koyī shai paidā ho; jar; bunyād.

4.—Nasl; nūlād; laṛko-bāle; 'ajāl-o-atfāl; bāl-bachche; sāntān.

5.—Khāndān; nasab; paidāish.

Seedy, a. Purānā aur phatā-chitā; muflis aur khasta-o-khwār; mailē-kuchailē kapre pabine buye; zalil sūrat r.-w. (*colloquial*).

Seeing, conj. Ba-lihāz is wāq'ā ko; ba-khayāl iske; yah samajh-kar;

Often with *that*. [chūnki; az-ān-jā-ki.

Seek, v. t. 1.—Kisi shai ki talāsh meñ jāwā; dhūndhnā yā dhūndhnā; talāsh k.; khojuā; just-o-jū k.; joyāyī k.; jā-ba-jā dhūndhte phirnā; kisi shai ke bar-āmad karne ki koshish k. [pāne ki koshish k.

2.—Māgnā; talab k.; darḥwāst k.; kisi tarah se hāsīl karne yā

Seek, v. i. 1.—Tuhqīqāt yā just-o-jū k.; daryāft karne ki koshish k.; patā

2.—Koshish k.; sa'i k.; judd-o-juhd k. [lag-kar nikālne ki fikr k.

To seek after—Kisi shai kā pichhā k. (uski pairawī k.); ta'āqub k.; nikālne yā bar-āmad karne ki koshish k.—*To seek for*—Talāsh k.; dhūndhnā; nikālne ki koshish k.

Seem, v. i. Ma'lūm h.; zāhir meñ h.; ba-zāhir h.; zāhir sūrat r.; dekh-parnā; dikhāyī d.; nazar-ānā. [samjhi jāti hai; yah kahā jātā hai

It seems—Yah bāt zāhir meñ sach yā wāq'ī ma'lūm hotī hai; yah bāt sach

“*Should seem, Would seem.* These phrases differ only in strength. We use “*Should seem*” when the case is so strong as to render the inference almost a *necessary* one; we use “*would seem*” to express a prevailing semblance or probability, with, perhaps, a slight implication that the case may be otherwise.” *Webster*.

Seeming, p. a. Zāhiri; zāhir meñ kisi shai ki mānind ma'lūm d. w.; bādiu-n-nazari; zāhir-numā. [meñ; bādiu-n-nazar meñ.

Seemingly, ad. Zāhir meñ; ba-zāhir; dekhne meñ; sūrat meñ; shubāhat

Seemly, a. Kisi shai mauq'e maqsad yā haisiyat ke liye mauzūn; zebā; muzaiyab; sazā-wār; munāsib; shāyān; laiq; phabtā; suhātā.

Seizable, a. Giriftārī ke qābil; qurqī ke laiq; jiski giriftārī yā qurqī ho-sake. [(daf'atan) apne panje hāth yā qabze meñ kar-l.;

Seize, v. t. 1.—Yakāyak tūt kar pakar l.; jhapat-kar pakar l.; yakāyak

2.—Jabriya apne qabze meñ kar-l. 'ām isse ki istihqāq ho yā na ho.

3.—Daf'atan ā-jānā; yakāyak dabā l.; pakar l.; tūt parnā.

4.—Hukm-nāme yā ikhtiyār-i-jāiz ke zari'e se kisi shai ko apno talit meñ kar-l.; qurq kar-l.

“We say, to *arrest* a person, to *seize* goods.” *Webster*.

To be seized of—Qabza r.; apne qabze meñ r.; qābiz rahuñ.—*To seize on or upon*—Jhapat-kar pal ar l.; apne qabze meñ kar-l.

Seizin, n. 1.—(*Law*) Qabza; kisi haqqiyat kā qabza.

2.—Jo shai qabze meñ ho; jis shai par qabza ho.

Seizure, n. 1.—Pakarū yā pakrā jūnā; daf'atan apne qabze meñ kar-l.

2.—Apne qabze yā ikhtiyār meñ r.; qabza.

3.—Jo shai qabze meñ kar-li-jāe; shai-i-maqbūza. [nahiñ.

Seldom, *ad.* Shāz; aksar nahiñ; kasrat se nahiñ; shāz-o-nādir; bār-bār

Select, *v. t.* Bahut sī chīzōñ meñ se chun-kar le-l; dūsroñ par tarjih de-kar le-l.; chun-l.; chhāñtū yā chhāñt-l.; intikhāb k.; muntakhab k.

Select, *a.* Bahut sī chīzōñ meñ se tarjih de-kar nikālā huā; dūsroñ kī nisbat ziyāda 'umda yā besh-bahā; khās qism kī 'umdagī r. w.; chidā; chunā huā; muntakhab; murajjuh.

Selection, *n.* 1.—Chunnā yā chunā jānā; bahut sī chīzōñ meñ se murajjuh samajh-kar intikhāb k.; intikhāb; chhāñt; kisi shai ko dūsroñ se 'umda samajh-kar chun l. [intikhāb kī huyī chīzōñ kā majmū'a.

2.—Jo shai muntakhab kī-jāe; jo chīz auroñ meñ se chun li-jāe; Self, *n.* 1.—Kisi shakhs kī zāt-i-khās; apñi zāt; shakhsīyat.

2.—Zāti naf'-nuqsān; apne naf'e kā khayāl; khud-garāzī.

 Self is united to certain personal pronouns and pronominal adjectives to express emphasis or distinction. Thus, for emphasis, I *myself* will write; I will examine for *myself*. It is also used *reflexively*; as, I abhor *myself*; he loves *himself*.

 "*Self* is used in the formation of innumerable compounds, usually of very obvious signification, in most of which it denotes either the agent or the object of the action expressed by the word with which it is joined, or the person in behalf of whom it is performed, or the person or thing to, for, or towards, whom or which a quality, attribute, or feeling expressed by the following word, belongs, is directed, or is exerted, or from which it proceeds; or it denotes the subject of, or object affected by, such action, quality, attribute, feeling, and the like." Webster.

Selfish, *a.* Apñi hī zāt kī yā apñi hī fikr r. w.; bilā lihāz dūsroñ ke naf'-o-nuqsān ke apñi hī bhalāyī kā khayāl r. w.; khud-garāz; matlabī yā khud-matlabī; garāz-bāwlā. [kā khayāl rakh-kar; khud-garāzī se.

Selfishly, *ad.* Aisi tarah par jisse khud-garāzī zāhir ho; sirf apne faide

Selfishness, *n.* Khud-garāzī; khud-matlabī; apñi hī bhalāyī yā khushi kī fikr; niri apñi bibhūdi kā khayāl.

Sell, *v. t.* 1.—Saman yā zar-i-saman le-kar dūsre ke hāth muntaqil k.;

zar-i-naqd ke badle meñ de-d.; bechnā; farokht k.; bai' k.

 "Sell is correlative to *buy*, as one party *buys* what the other *sells*. It is distinguished from *exchange* or *barter*, in which one commodity is given for another; whereas in *selling* the consideration is usually money, or its representative in current notes." Webster.

2.—Rupaye wagaira ke 'iwaz meñ de-d.; apne farz ke anjām se inhirāf yā imān faroshī ke liye kisi badal-i-naqdī yā dūsre sile kā qabūl k.; dagā k. [chāñā; jāñ jāñe kā pūrā pūrā mu'awaza l.

To sell one's life dearly—Kisi kā apñi jāñ lene-wāloñ ko baṛā nuqsān pahuñ.

Sell, *v. i.* 1.—Bechnā; farokht k.

2.—Biknā; bikri h.; farokht h.; bai' h.

Semblance, *n.* 1.—Sūrat; zāhirī shakl; haiat.

2.—Mushābahat; wāqī'i yā zāhir meñ kisi dūsri shai ke mānind h. (usī kī tarah kā h.); kisi shai kī shubāhat r.

Semble, v. i. (*Law*) Yah lafz jab kisi amr-i-qāunūnī ke bayān ke qabl ātā hai to us se yah samjhā jātā hai ki us amr-i-muta'alliq-i-qāunūn ki tajwiz 'adālat ne sarihī taur par nahīn kī balki uski nisbat sirf apni rāe zāhir kar-dī.

SEMI, [*Lat.*] Jab is lafz ko kisi dūsre lafz kā juzw-i-mā-qabl banāyēn to uske ma'nī nīsf (ādhe) ke hote hai aur ba'z waqt kisi-qadar bhī hote hai.

[ki ta'lim 'ilm ke mukhtalif shu'bo'n me'n ho; dabistān. **Seminary, n.** Ta'lim ki jagah; madrasa; woh maqām jahān kam-sinon **Send, v. t.** 1.—Bhejunā; rawāna k.; ek jagah se dūsri jagah bhejunā.

To send a messenger—Harkāra bhejunā yā rawāna k.

2.—Kisi shai ko ek jagah se dūsri jagah bhejunā bhijwānā yā pahuunchwānā; irsāl k.; rawāna k. [wānā.

To send a letter—Khat bhejunā ya'nī usko ek jagah se dūsri jagah pahuunch-

3.—Chālānā; pheunknā; chhoṛnā; dālūnā; hāth khwāh kisi āle ke zor yā dūsre zari'e se kisi shai ko aisi harakat āge ko d. ki woh dūr par jā-

4.—Kahīn jāne aur kisi fi'l ke karne ki ijāzat d. yā hidāyat k. [gire.

5.—Dālūnā; nāzil k.

To send away—Rukhsat kar-d.; rawāna kar-d.; jāne d; jawāb de-d.; nikāl d.

—To send forth or out—Paidā k.; nikālūnā; phailānā.—To send in—Bhejunā; chālān k.—To send word—Kahlā bhejunā; payām yā khabar bhejunā.

Send, v. i. Khabar wagaira lejāne ke liye kisi ko bhejunā; kisi maqsad ke anjām ke liye kār-pardāz yā harkāra wagaira rawāna k.

To send for—Maṅgwānā; talab k.; maṅgā bhejunā; bulā bhejunā; bulwānā; āne yā bhej dene ke liye kahlā bhejunā.

Sender, n. Bhejue w.; irsāl-kunanda.

[fauqiyat r. w.).

Senior, a. 'Umr mansab yā rutbe me'n dūsre se barā (uspar tarjih yā **Senior, n.** 1.—Jo shakhs dūsre se 'umr me'n barā ho; jiskā sin dūsre ki nisbat ziyāda ho. [ho; darje yā rutbe me'n muqaddam.

2.—Woh shakhs jo kisi mansab par dūsre se pahle māmūr huā

Seniority, n. 1.—Dūsre ke muqābale me'n 'umr me'n ziyāda h.; dūsre par 'umr me'n fauqiyat r.; paidāish me'n taqaddum; paidāish ke waqt ke i'til-ār se barāyī yā buzurgī.

2.—Mansab me'n taqaddum; rutbe me'n barāyī.

Sensation, n. 1.—Khayāl; tasawwur; woh khayāl jo dil par hawās-i-khamsa ke zari'e se paidā ho; jo khayāl khārijī chīzōn se paidā ho; woh khayāl jo jism ki andarūnī hālat me'n kisi tarah ke tagaiyur ke hone ki wajh se paidā ho. [māddī ashyā se paidā ho'n

2.—Mahz rūhānī khayālāt; woh achchhe yā bure khayālāt jo gair-

3.—Josh; jazba; kisi shai ki nisbat barā ta'alluq-i-khātir. [quwwat.

Sense, n. 1.—Hiss; jismānī quwwatōn se kisi shai ke ma'lūm karne ki

2.—'Aql ke zari'e se daryāft; samajh; būjh; tamiz; 'aql; buddhi;

3.—Rāe; tajwiz; khayāl. [wuqūf; idrāk.

4.—Ma'nī; mafhūm; matlab; manshā; mazmūn; arth.

5.—Khabar; tayaqqun; dil se ma'lūm karne ki quwwat; gyān.

Common sense—Woh jibilli quwwat jo 'umūmān sab ādmiyōn me'n rahti hai aur jisse ma'lūmāt ki sachāyī aur jhuthāyī aur fi'lon ki achhāyī aur burāyī ki tamiz ho-saktī. Woh ma'mūlī yā 'ām qism ki samajh-būjh jiskā kisi shakhs me'n kam h. use majnūn yā be-wuqūf banā detā hai. Paidāishi sawajh-būjh wagaira.—The five senses.—Hawās-i-khamsa ya'nī lāmisa bāsira

sāmi'a shānma aur zāliqa (chūhūno dekhne sunne sūnghne aur chakhne ki quwwat).—To be in one's senses—Hawās durust h.; hoash meñ h.; hawāsi

Senseless, *a.* 1.—Be-hiss; be-jān; murda. [thikāne h.; lā-hawās h.

2.—Be-dard; jismeñ ham-dardī na ho.

3.—Be-'aql; be-samajh; be-wuqūf; jahmaq; gāwdā; nīr buddh.

4.—Jo 'aql-i-salīm ke khilāf ho; be-wuqūf-āna; behūda.

Senselessness, *n.* Be wuqūf; be-'aqlī; himāqat; nā-dāni; behūdagī.

Sensibility, *n.* 1.—Hiss; jāndārōñ meñ woh quwwat jiske zari'e so khārijī ashya kā asar unko ma'lūm de.

2.—Zūd hissī; nazūkat-i-hiss; kisi shai ke jald yā khūb ma'lūm karno ki quwwat; tunuk-hawāsi; josh yā ham-dardī kā jald paidā ho jānā. [ho-jānā.

Sensibility to pleasure—Khushi kā dil meñ jald paidā ho-jānā; jald khushi

Sensible, *a.* 1.—Khārijī ohizōñ ko asar pahuñchne ki salāhiyat r. w.; jismeñ hiss ho. [qābil-i-hiss.

2.—Jo hawās-i-khamsa ko zari'e so mahsūs (ma'lūm) ho-sake;

3.—Jisko dil ma'lūm kar sake; jo dil ko mahsūs ho.

4.—Dil yā hawās-i-khamsa ko zari'e se ma'lūm k. w.; kisi shai ko dil yā hawās-i-khamsa ko zari'e se jānne w.; mahram; wāqif.

5.—Jisko dil par bātoñ kā jald yā bahut asar pahuñche; bātoñ ko jald samajhne ki quwwat r. w.; fahīm; samajh-dār; 'aql; dānā.

6.—Mutmayin; qāil; kisi bāt ko is tarah sūf sūf samajh jāne w. ki uskā yaqīn dil par ho-jāe.

7.—Ma'qūl; jismeñ 'umda 'umda 'aql lī bāteñ hoñ; jismeñ ma'qūl dalāil hoñ. [hone ko tariq par.

Sensibly, *ad.* 1.—Aisi tarah ki hawās-i-khamsa ko ma'lūm de; mahsūs

2.—Is tarah yā isqadar ki kisi shai kā asar dil yā jism par ho.

3.—Zāhir meñ; khārijan. [sāth.

4.—Samajh-būjh ke sāth; 'aql-mandī ke sāth; 'āqilāna; dānāyī ke

Sensitive, *a.* 1.—Zī-hiss; jispar khārijī ohizōñ kā asar pahuñch sake; jismeñ ashya i-khārijī ko asar pahuñchne ki salāhiyat ki 'ulāmātēñ pāyī jāeñ.

2.—Jispar khārijī ohizōñ ke 'amal kā asar jald pahuñche; jiske dil par bātoñ kā asar jald pahuñche; nihāyat asar-pazīr; jispar kisi bāt ki tā'sīr jald ho. [jismānī; rūhānī nahīñ.

Sensual, *a.* 1.—Hawās-i-khamsa se muta'alliq; jism se ta'alluq r. w.;

2.—Ihtizāz-i-nafsānī se muta'alliq; hirs-o-hawā se muta'alliq;

3.—Used in a bad sense. [aubāshāna; mastāna.

3.—Hazz-i-nafsānī meñ garq; 'aiyāsh; nafs-parast; shahwatī; nafs-i-ammāra ki pairawī k. w.

Sensuality, *n.* Nafs-parastī; shahwat-parastī; hazz-i-nafsānī meñ garq rahnā; nafs-i-ammāra ki pairawī meñ hama-tan masrūf rahnā.

Sentence, *n.* 1.—(Law) Tajwīz yā faisala jo 'adālat se kisi mujrim ki nisbat sādīr ho; tajwīz-i-'adālat jo muqaddama-i-faujda'i meñ bār-i-'ām bā-zābita sādīr ki-jāe; hukm-i-sazā.

"In technical language, sentence is used only for the declaration of judgment against one convicted of a crime. In civil cases, the decision of a court is called a judgment." Webster.

2.—Qaul; masala; maqūla; koyī mukhtasar nasihat-āmez qaul.

3.—Fiqra; kalām; jumla. [sunānā

Sentence, *v. t.* Sazā kā hukm d.; hukm-i-sazā sādīr k.; sazā kā fatwa

To sentence a convict to death, to transportation, or to imprisonment—Jis mulzim par koyi jurm sābit ho uski nisbat saaz-i-maut 'ubūr-i-daryā-i-shar khwāh qaid kā hukm d. [wat r. w.]

Sentient, *a.* 1.—Zi-hiss; bā-hawās; kisi shai ko ma'lūm karne ki quw-Sentient, *n.* Hawās w.; ahl-i-idrāk; zi-hawās.

Sentiment *n.* 1.—Woh rāe jo dil-meñ gaur yā dalāil-i-'aqlī ke qāim karne ko ba'd qāim ho; rāe; tajwīz; dil kā fuisala; khayāl. [pāidā ho.

2.—Kisi 'ibārat kā mazmūn; woh rāe yā khayāl jo kisi 'ibārat se

3.—Hiss; idrāk; narm-dili; josh.

Separable, *a.* Jise judā 'alāhida yā mutafarriq kar-sakeñ; judāyī-pazir; munkiun-t-tafīq; judā kiye jāne ke lāiq; jo alag alag kar-diyā jī-sake; jismmeñ 'alāhidagī ho-sake.

Separate, *v. t.* Judā k.; alag k.; 'alāhida kar-d.; algā d.; mutafarriq kar-d.; mufāraqat karā d.; ta'alluq chhuṛī d.; be-ta'alluqī karā d.

2.—Bich meñ wāqī' h.; hāil h.

3.—Alag kar-d.; kisi khās masraf yā kān ke liye auroñ meñ so chun l.; chunnā; intikhāb k.; chhāntnā.

Separate, *v. i.* Alag h.; judā ho-jānā; 'alāhida ho-jānā; mutafarriq ho-jānā; ek dūre se kauāre yā judā ho-jānā; mutafarriq ho-jānā; bichhūnā. [bichhūnā.

Separate, *a.* 1.—Auroñ se alag; judā; 'alāhida; mutafarriq; mahjūr;

2.—Alag; be-ta'alluq; be lagāw; miā huā nahīñ; judā.

3.—Jism se judī; gur-mujassam.

Separately, *ad.* Judā judā; alag alag; judāgāna; mutafarriq; ek ek karke; 'alāhida 'alāhida; bi-l-iftirāq; fardan fardan; ek sāth nahīñ.

Separation, *n.* 1.—Judāyī; tafriq; 'alāhidagī; alag alag ho-jānā; mulhjarat; mufāraqat; ek sāth na rahnā; algāw; bilgāw.

2.—Kisi shai ke ajzā kā judī judā kar-d.; tajziya. [iftirāq.

3.—Talāq; jorū-khisam (zau-o-shū) kī 'alāhidagī; zaujatin kī

Septenary, *a.* 1.—Haft-gāna; sāt se banā huā.

2.—Sāt baras tak qāim rahne w.; jo sāt sāl tak rahe.

Septennial, *a.* 1.—Sāt baras tak qāim rahne w.; jiskā qiyām sāt sāl tak rahe; jo sāt baras rahe; haft-sāla. [sāl par ho.

2.—Sāt baras meñ ek martaba h. w.; jiskā wuqū' yā daura sāt sāt

Septuagenary, *a.* Sattar kā yā sattar baras kā; haftād-gāna yā haftād-

Septuagenarian, } *n.* Jis shakhs ki 'umr sattar baras ho. [sāla.

Septuagenary, } *n.* Woh jagah jahān insān kī lāsh dafn kī-jāe yā jo us

Sepulcher, } maq-al ke liye maḥsūs ho; madfan; gor yā goristān;

Sepulchre, } qabr yā qabristān; maqbara; marqad, mazār; turbat.

Sepulchre, } *v. t.* Dafn k.; gāruā; qabr d.; qabr meñ r.; gor meñ r.;

Sepulchre, } gor d. [logoñ kī yad-gārī meñ banāyī jāeñ.

Sepulchral, *a.* Dafn qabr yā un yād-gāroñ se muta'alliq jo mare huye

Sepulture, *n.* Tadfin; tajhīz; gār-top.

Sequel, *n.* 1.—Pichhlā nissa; juzw-i-māba'd; silsila; zail. [yāza.

2.—Natija; anjām-i-kār; anjām; maāl-i-kār; phal; samra; kham-

Sequence, *n.* 1.—Silsila; tartīb; tasaleul.

2.—Natija; maāl-i-kār; phal; anjām.

Sequester, v. t. 1.—(*Law*) Kuchh 'arse ke liye mālik se judā kar-l.; jin shakhsōn ke darmiyān jhagrā ho unke qabze se nikāl-kar aise shakhs ke qabze meñ de-d. jisko shai-i-nizā'i se kuchh wāstā na ho; dūsre shakhs kī jāedād ko apne qabze meñ karke us waqt tak rakhe rahnā jab tak ki uske manāfi' se mutālaba khwāh' adālat kī dīgri kā ifā na ho-jāe; qurq k.; zabt k.

2.—'Alāhida k.; alag k.; dūsri chizon se judā kar-d.

To sequester one's self—Logon ki suhbat se apni tyāñ judā kar-d.; kanāra-kash h.; takhliye yā tanhāyī meñ rahne ki garaz se gosha-nishini ikhtiyār k.

Sequester, v. i. (Law) Kisi bewe kā apne shauhar ke matrūke se be-Sequesterate, v. t. See Sequester. [r. ta'alluq (dast-kash) ho-jānā.

Sequestration, n. 1.—(*Law*) Kisi shakhs kī jāedād kā us waqt tak zabt jab tak ki uske manāfi' wagairā se kisi mutālabe kā ifā na ho le;

2.—Judāyī; gosha-nishini; uzlat-guzini. [zabti; qurqi.

Serene, a. 1.—Pharchā aur dhīmā; jab toz hawā yā badli na ho; sāf.

2.—Burdhār; pareshān nahīn; gair-muzturib; jisse dil meñ intishār na-piyā jāe. [Europe: as, *serene* highness; most *serene*." Webster.

☞ "*Serene* is given as a title to several princes and magistrates in *Serenely, ad.* Dhīme-pan se; āhistagi se; chup-chāp; aisi tarah ki dil pareshān na ho.

Sereneness, } n. 1.—Sāf aur pharchā h.; sukūt; sannātā; amn yā amn-Serenity, } chain; sulh.

2.—Burdhār; tahammul; mizāj kā yaksān h.; woh hālat jab pareshān-khātiri na rahe; āhistagi; dhīmā-pan.

☞ "*Serenity* is used as a title belonging to certain ranks and degrees of dignity; as, your *serenity*." Webster.

Serial, a. Silsile kā; silsila-wār; musalsal; jiske hisse musalsal (ek dūsre ke ba'd) shāi' hon.

Serially, ad. Silsila-wār; musalsal; barābar tartīb-war; qā'ide se ek **SERIALTY, (Lat.)** Silsila-wār; tartīb-wār; qā'ide ke mutābiq ek dūsre ke ba'd. [kā barābar ek dūsre ke ba'd h.; zanjira.

Series, n. Silsila: tartīb; tasalsul; daur; qatār; sar-rishta; kisi shai garu; jismeñ sanjidagi pāyī jāe; chhichorā yā mutalawwin nahīn.

2.—Jo kuchh kahe use dar-asl chāhne w.; ki-i bāt ko mahz hañsi ke taur par na kahne w.; jhūṭhī tamhīd na bāndhne w.; kisi bāt ko ba-taur wāqī'a ke kahne w. [ki bāt?

Are you serious, or in jest?—Jo tum kahte ho woh sach hai yā mahz hañsi

3.—Barā; aham; bhārī; waznī; subuk yā khafif nahīn; jismeñ barī waq'at ho. [jokhim yā dar ho.

4.—Jisse kisi shai kā khauf yā ihtimāl paidā ho; jismeñ khatra

Seriously, ad. Sanjidagi se; bhārī pan se; sachmuch; subkī yā chhichore-pan se nahīn; bahut hī; bahut kuchh; shiddat se.

Seriousness, n. 1.—Sanjidagi: tahammul; dhīrā-pan; gambhīratā.

Servant, n. 1.—Naukar; chākar; khādim; khidmat-gūr yā khidmat-guzār; mulāzim; mard yā 'aurat jisko khidmat ke liye kisi ke hukm ke tābi' rakheñ; sevak; dās.

☞ "The word is correlative to *master*. *Servant* differs from *slave*, as the *servant's* subjection to a master is voluntary, the *slave's* is not," Webster.

- 2.—Tābi'-dār; farmān-bardār; banda; khāk-sār; khādim; khāk-pā.
Is ma'nī meñ yah lafz izhār-i aḳhlāq ke liye kām meñ layā jāta hai.
- Serve, v. t. 1.**—Kisi kā kām k.; kisi ke liye mihnāt k.; dūsre ke naf'e ke wāste barābar yā khās khās waqton meñ kuchh kārrawāyī k.; kisi kī khidmat k.; khidmat-guzārī k.; naukarī k.; chākarī k.; sevā k.; kām k.; pūjānā; pūjā k.; ānādhānā k.; parastish k. [madad d.
- 2.—Kisi ke taht meñ kām d.; mu'īn h.; darja-i-adnā kā kām d.;
- 3.—Khānā khāne ke waqt hāzīr rahnā; dastar-khīwān ke muta'alliq khidmaton ke anjām ke liye hāzīr rahnā.
- 4.—Khāne kī chīzeñ muraṭṭab karke taqṣīm k.; parosnā.
- ☞ Generally with *up* or *out*. [meñ yā kisi ke liye matlāb hoñ.
- 5.—Kisi kā kām k.; un khidmaton ko anjām d. jo kisi maqām
- 6.—Kisi shai ke liye kāfī h.; itmīnān kar-d.; āsūda kar-d. [nikālūnā.
- 7.—Kisi shai kī jagah kār-āmad h.; kisi chiz kā kām -d.; kisi kā kām
- 8.—Sulūk k.; baitāw k.; kisi se pesh ānā; kisi kī jānīb 'amal k.
He *serred* me very ill.—Usne mujh se nihāyat bad-sulūki kī; woh mujh se bahut buri tarah se pesh āyā.—He *serred* me a trick.—Usne mujhe dhokhā diyā.—
To *serve* an attachment, or *servit* of attachment.—Qurq k.; kisi shakhs ko giriftār yā uske māl ko qurq kar-l.—To *serve* a process.—Hukm-nā me kī ta'mil k. ya'nī jis fariq ke pām kā ho usko use is liye parh sunnā ki woh uske mazmūn se āgāh ho-jāe yā usko khwāh uske muḳhtār ko hukm-nāme kī naql-i-musaddaqa de-d. yā uske maskan par chhor jānā.—To *serve* a warrant.—Giriftārī ke hukm-nāme kī ta'mil k. ya'nī uskā mazmūn parh dene ke ba'd mudda'ā'alāh ko giriftār kar-l.—To *serve* the time.—Waqt ke zarfāt ke muwāfiq kār-rawāyī k.; zamāna-sāzi k.
- Serve, n. i. 1.**—Khidmat k.; gulāmī k.; dūsre ke liye mihnāt yā aur koyī kām k.; mutī' h. [ghar ke kāmōn ko anjām d.
- 2.—Khidmat-gārī k.; hāzīr rahnā; chākarī k.; naukar rah-kar
- 3.—Mulāzamat k.; kisi 'ulde yā mānsab ke farāiz ko anjām d. masalan barri yā bahri fauj wagnira meñ naukarī k.
- 4.—Kār-āmad h.; kām ānā; kisi maqsad ko anjām d.; kāfī h.
- Service, n. 1.**—Naukarī; chākarī; mulāzamat; khidmat; sewā; dūsre ke faide ke liye khwāh ūske hukm ke mutābiq mihnāt k.; pūjā; parastish; 'ibādāt.
- 2.—Khidmat jo khādim kare; sewak kī sewā; madad yā mihrbāuī jo dūsre ke sāth kī-jāe; farz jo wājibu-l-adā yā muwaddā ho; khidmat.
- 3.—Rusūm-i-mazhabī jo kisi wāqī'a yā rasīm ke adā ke liye makhsūs hoñ. [mansabī; barri yā bahri fauj kā kām; sipāhī ke kāmōn kā anjām.
- 4.—Woh kām jiskā k. kī-i mānsab ke muta'alliq farz ho; kār-i-
- 5.—'Umda khidmat yā kām; faida jo pahūnchāyā jāe; woh bāt jisse naf' yā dīl kī khushī ziyāda ho; faida; sūd.
- 6.—Salām; baṇdagī; ādāb; taslīmāt; izhār-i-adab jo dū-ba-dū yā payām ke zari'e se ho. [waqt 'umūman lagāye (chun-kar rakkhe) jāeñ.
- 7.—Khāne ko bartan jo mez par chune jāeñ; bartan jo khāne ke *Service of a writ, process, &c. (Law)*—'Adālat ke hukm-nāme wagaira kī ta'mil; kisi hukm-nāma-i-'adālat kā kisi fariq yā gawāh ke pūs pahūnchānā tāki us par uski ta'mil lāzim ho; hukm-nāme kā us shakhs ko parh sunnā jisko ittilā' d. manzūr ho yā uski naql-i-musaddaqa use khwāh uske muḳhtār ko de-d. yā uske ma'mūlī rahne kī jagah par chhor jānā.

Serviceable, a. Kām kā; kām dene w.; kār-āmad; jisse dil kī khushi barhe yā kisi qism kā naf' ho; mufid; nāfi'; sūd-mand.

Serviceableness, n. Kār-āmadānī; sūd-mandī; mufid h.; kisi qism ke naf' pahunchāne mein kām mein ānā.

Servient, a.—

[Dominant.

Servient tenement or estate—(Law) Woh shai jispar haqq-i-ārāish kā bār ho—See
Servile, a. 1.—Naukar yā gulām se muta'alliq yā usko liye mauzūn; gulām-āna; zalil; jo dūse par inhisār kī wajh se paidā ho.

2.—Mutī'; tābi'; dūse ke zer-i hukm.

3.—Nihāyat darje kī zalil; chāplūsī se bhari hui.

Servilence, n. Zillat; gulāmī; kāmīnagī; fromāyagī; gulām kī sī
Servility, n. ta'zim-o-takrīm; kisi shai kī gulāmī (usko ba-taur gulām ke mānū yā'nī zillat ke sūch uskī pairawī k.).

Servitude, n. 1.—Kī-i āqā kī itā'at bi-r-ragbat yā jabriya qabūl k.; khidmat; chākāī; gulāmī; halqa-ba-goshī; tābi'-dārī; kisi shakhs yā shai par gulām āna inhisār.

2.—(Law) Woh istihqāq jisko rū se koyī shai 'ām istihqāq ke khilāf isti'māl yā ārāish ke liye kisi dūsrī shai yā dūse shakhs ke tābi' ho.

“The object of a *servitude* is either to suffer something to be done by another, or not to do something, and never consists in doing anything.” Webster.

Session, n. 1.—Kisi 'adālat kamīsal (council) yā wāzi'ān-i-qawānīn wagūra kā ijlās (unkā wāqī'i baithnā); isī qism ke logon kā insirām-i kār ke liye wāqī'i yak-jā h.; ijlās; jūsa; nishast.

2.—Woh zamāna yā muddat jab tak kār-rawāyī ke liye 'adālat wagūra kā ijlās har roz bowe; 'adālat ke ijlās kā zamāna; ijlās-i-sigā-i-faujdarī

To hold session—Muqaddamat-i-faujdarī kī tahqīqāt-o-tajwīz ke liye ijlās k.; daura k.; muqaddamat-i-qābul-i-inhisāl-i-'adālat-i-Se-shan kī tahqīqāt-o-tajwīz ke liye ijlās k.; ijlās-i-Se-shan k.

Set, v. t. 1.—Bithānā; baithālnā; rakhnā; dharnā; kisi khās hālat mein r.; kisi shai ko kharī kar-ke r. yā'nī litā kar nālū.

2.—Kisi hālat mein r.; kisi maqām par r. qāim k. yā jamānā; lagānā; jamānā; qāim k.

3.—Kī-i shai ko aisi tarah baithāl d. ki apni jagah se na tūle khwāh uskī hālat yā hūiat tabdil na ho; mazbūti se baithālnā; mustahkam yā pāe-dār banā d.; is tarah jumā d. ki harakat na kar-sake.

4.—Qāim k.; lagānā—jaise dām (qīmat).

5.—Pahle se thahrā l.; dil mein thān l.; musammam kar-l.; aisi banā l. ki lā-tajūm rahe; kisi qā'ide ko mutābiq qāim kar-d.

6.—Apne hasb khwāh durust k.; sudhārnā; durust k.; thik k.; kisi shai-i-mu'ayan ke mutābiq durust kar-d.; qā'ide par kar-d.

7.—Lagānā; nasab k.—jaise darakht wagūra.

8.—Jagānā; murassā' k.; lagānā—jaise uaginā wagūra.

9.—Phir apni asli hālat yā jagah par kar-d.; bithāl d.; kisi shai masalan huddi wagūra ko jo apni jagah se hat yā tū; gayi ho phir jor yā bithāl d.

10.—Lagānā—jaise dil; karūnā yā qāim k.—jaise muhabbat.

11.—Muqarrar k.; ta'ayun k.; qāim kar-d.; thahrā d.—jaise kisi bit ke liye koyī waqt yā din.

- 12.—Ta'ināt k.; kisi ko kisi khās kām par muqarrar k.
 13.—Rok d.; phaṁsā d.; dhaṁsānā; ā r.; āge chalne na d.
 14.—Ghabrā d.; uljhā d.; hairān k.; pareshān k.
 15.—Tez k.—jaise usturā.
 16.—Khol-kar phailānā; phailānā—jaise kashti kā pāl.

To set about—Shurū' k.—jaise koyi kām; hāth lagānā; kisi kām meṁ lagnā yā masrūf h.—*To set one's self against*—Kisi se dushmani yā muḥbālafat ikhtiyār k.—*To set against*—Taḡābul k.; dūsre se muqābala k.; jab do chizon kā bā-ham tabādala ho tab ek ko dūsre se milānā (muqābala k.).—*To set off one thing against another*—The same as *to set against*.—*To set a-going*—Chalānā yā chalā d.; harakat meṁ lānā.—*To set apart*—Kisi khās kām ke liye 'alāhida kar-d.; auroṁ se judā kar d.; alag kar-d.; algā d.; kisi khās masraf ke liye rakh choṛnā.—*To set aside*—(a) Nazar-andāz k.; lihāz na k.; chhōr d.; bālā-i-tāq r.; baḥs se khārij kar-d. (b) Nā-manzūr k.; khārij kar-d. (c) Mansūkh k.; rad k.; faskh k.—*To set at defiance*—Muqābala k.; muḥbālafat k.—*To set at case*—Taskīn d.; hālat-i-qarār meṁ kar-d.; chain se kar-d.; be-chaini ko raf' yā dūr kar-d.—*To set at naught*—Be-qadr samajhnā; haqir jānū; zalil tasawwur k.; kuchh na ginna; chuṭkiyōṁ par uṛū d.—*To set a trap, snare, or gin*—Shikār phaṁsāne ke liye jāl phailānā; dhokhā dekar dūsre ke ikhtiyār meṁ kar-dene ki tadbir k.; kisi ko dūsre ke phande yā panje meṁ dālne ki tadbir k.; makr kā jāl phailānā.—*To set at work*—Kām meṁ lagānā yā masrūf karānā; kām karne ki hidāyat k.; yah kahnā ki fulān kām is tarah shurū' karo.—*To set before*—(a) Sāmne 'yā āge rakh d.; pesh k.; dikhānā. (b) Pasand karne ki garaz se pesh k.; kisi se kahnā ki yah shai maujūd hai agar pasand ho to ise lo.—*To set by*—(a) Alag yā kanāre kar-d.; rad yā nā-manzūr k.—(b) Qadr k.; tauqir k.; pās yā lihāz k.—*To set down*—(a) Likh-kar qāim k.; darj k.; qalam-band k.; siyāha k.; chaḥlānā.—(b) Qāim k.; muqarrar k.; mu'aiyan k. (c) La'nat-malāmat k.; sar-zanish k.; jbirki d.—*To set eyes on*—Dekhnā; nazzāra-bāzī k.; kisi shai par ānkheṁ garānā; gaur se dekhnā; ghūrnā.—*To set forth*—(a) Dikhānā; pesh-i-nazar r.; numāish k. (b) Zāhir k.; i'lān k.; mushtahar k.—*To set forward*—(a) Āge baḥhānā; āge ko chalānā.—(b) Taraqqī d.—*To set free*—Qaid band yā gulāmī se āzād k.; āzād k.; chhūṛnā; khalās k.; gulū-khalāsi k.—*To set in*—Rāh par kar-d.; chalā d.; shurū' (bismillāh) karā d.—*To set in order*—Tartīb d.; murattab kar-d.; sudhārnā; qā'ide yā silsile se kar-d.—*To set off*—(a) Kisi kul se ek juz alag kar-l.; kisi maqsad ke liye maḥsūs kar-d.; 'alāhida yā judā kar-d.—(b) Ārāsta k.; saḥwārnā; zebāish d.; sajnā.—(c) Kisi shai kā bayān baḥhā-kar k.; ta'rif k.; sanā-khwānī k.—(d) Dūsre ke muqābale meṁ ba-taur uske badal-i-musāwī ke r.—*To set on or upon*—(a) Ubhūrnā; targīb d.; bahkānā.—(b) Kisi kām meṁ mashgūl k. (lagānā).—(c) Kisi shai par dil lagānā; kisi chiz ki nisbat dil meṁ kuchh thān l.—*To set one's self against*—Kisi se dushmani yā muḥbālafat k.—*To set on fire*—(a) Kisi shai meṁ āg lagānā; jalā d.—(b) Kisi ke gusse ko baḥkānā; mushtā'il k.; khijānā.—*To set on foot*—Chalānā; jāri k.; ibtidān qāim k.—*To set out*—(a) Thahrānā; qāim k.; muqarrar k.; mu'aiyan k.; ta'aiyun kar-d.; mahdūd kar-d.; nishān de-kar judā kar-d.—(b) Ārāsta k.; saḥwārnā.—(c) Dikhānā; zāhir k.; numāish k.—(d) (Law) Bayān k.; bi-tafsil bayān k.; khol-kar (mufassal) likhnā.—*To set over*—(a) Ba-taur karore

nigalbān hūkim yā afsar ke muqarrar k.—(b) Muntaqil k.—*To set right*—Durust k.; tartib d.; thik k.; silsile yā qū'ide se kar-d.—*To set to*—Kisi shai meñ kuchh lagū yā wasl kar-d.; lagū d.; sabt k.—*To set up*—(a) Kharū k.; istāda k.; qūim k.; ta'mir k.; banānū.—(b) Koyī nayī shai qūim k.; kisi nayī chiz ki bunyād qūim k.; qūim k.—(c) Is qūbil kar-d. ki koyī nayī kār-o-bār shurū' kar-sake.—(d) Sāmne (madd-i-nazar) qūim k.; aisi jagah r. ki dekh pare.—(e) Baland k.; ūchī k.—jaiso ūwāz; zor se kahū.—(f) Pesh k.; kisi bāt ko is garaz se pesh k. ki log use ba-taur nafsū-l-amr ke ūñneñ yā qabūl karen; qūim k.—jaiso koyī rīle yā masala—(g) Patti ki hūlat se 'urtij ko pahunchūnū; kisi taur par dāulat-mand banū d.—(h) Chhapne ke liye sise ke hurūf jamānū; tāki koyī tahrir chhapne ke liye taiyār ho usko alfūz aur satrōñ wagaira meñ tartib d. [zawūl h.

Set, v. i. 1.—Ufuq ke niche jānū; dūbnā; baiṭhnā; gurūb h.; ast h.;

2.—Bahū; rawān h.; kisi khās samt (jānib yā taraf) ko chalnā; kisi taraf ko jhuknā. [kar] ūṭhānū; kamar bāndhnū.

3.—Masrūf h.; apnī tayīn lagānū; kisi kām kā musta'idī se (ji lagānū *To set about*—Shurū' k.; āgāz k.; qadam r.; hāth lagānū.—*To set forward*—

Chalnā; āge ko barakat k.; āge barhnā.—*To set in* (a) Shurū' h.; kisi khās hūlat meñ dūkhil h. (b) Apnī tayīn kisi khās hūlat meñ qūim k.; qūim ho-jānū —*To set off*—Safar shurū' k.; rawāna h.; chalnū.—*To set on or upon*—(a) Shurū' k.—jaiso safar yā koyī barū kām. (b) Hamla k.; hamla-āwar h.; ūṭ pāgnā; mār-piṭ karne lagnā.—*To set out*—Safar yā koyī silsila shurū' k.; koyī kām shurū' k. (use karne lagnū).—*To set to*—Masrūf h.; apnī tayīn lagānū (mashgūl k.).—*To set up* (a) Koyī kār-o-bār (kām-dhām yā roz-gār) shurū' k.; mā'ūl ke hāsil karne kō koyī tariq iḡhtiyār k. (b) Kisi bāt kā da'wā fāsh fūsh k.; yah kahū ki ham meñ fulāñ fulāñ sifateñ haiñ yā ham yah khwāh woh kām kar sakte haiñ; da'wā k.

Set, a. 1.—Mazbūt; mustaqil; huṭṭhī; apnī rāo par sābīt-qadmi se qūim rahne w. [būti se qūim rahe.

A man set in his opinions or way—Jo shakhs apnī rāo yā apne tariq par maz-

2.—Ma'mūli; qū'ide kā; rasmi; zābite kā; bāndhā huā.

3.—Mu'aiyan; muqarrar; mustamarra; bāndhā huā.

Set, n. 1.—Gurūb; ast; zawāl-i-āstāb; sūraj wagaira kā baiṭhnā; āstāb yā kisi dūro jirm-i-falakī kā ufuq ke niche ho-jānū.

2.—Jo kuchh baiṭhālā rukkhā yā jamāyā jāo; koyī chhotā darakht jo kahīn baiṭhālā (lagāyā yā nasab kiya) jāo.

3.—Ek qism kī bahut sī chizeñ jo 'umūman ek sāth kām meñ lāyi jāeñ; ek mel yā joṛ kī chizeñ jo is tarah baui hoñ ki ek hī sāth kām meñ āyeñ; set.

“A set implies more than two which are called a pair.” Webster.

4.—Bahut se log jo dastūr yā mansab ko rī se bāham muttāfiq hoñ; bahut se log jinmeñ ek tarah kī sifateñ hoñ; bahut se ashkhās jo rāe meñ muttāfiq hoñ; ek mel kī bahut sī chizeñ.

5.—Samt; jānib; jis jānib yā taraf dhārā wagaira kā bahāw ho.

Dead set—(a) Woh sukūn yā qarār kī hūlat jo dushwārī wagaira ke hāil ho-jāne se paidā ho. (b) Qimār-bāzi ke zarī'e se dhokhā देने ke liye sāzish yā bandish; hamla jo samajh-būjh-kar kiya jāo.—*To be at a dead set*—Kisi hūlat meñ joñ kō toñ rah jānū; daldal meñ phāns-jānū.

Set-off, n. 1.—Mujrāyi; miuhāyi.

2.—(*Law*) Da'wi-i-mukhālīf; ek farīq ke da'we ke muqābale meñ dūsre farīq kā da'wā; da'wā jo mudda'ī ke da'we ke muqābale meñ mudda'a'alāih pesh kare.

“In a *set-off*, the defendant acknowledges the justice of the plaintiff's demand, but *sets* up a demand of his own to counter-balance it in whole or in part.” *Webster*. [yā biṭhlā d. (qāim kar-d.).

Settle, v. t. 1.—Ghūmne-phirne ke ba'd kabīn mustaqil taur par ṭhahrā

2.—Qāim' kar-d.; jamā d.; kisi maqām par istihkām ke sāth qāim

3.—Kār-o-bār (kān-dhām yā roz-gār wagaira) meñ lagā d. [kar-d.

4.—Shādī kar-d.; byāh d.

5.—Istihkām d.; mustahkam kar d.; mazbūtī se qāim kar-d.

6.—Jo shai mushtabah yā muzabzah ho use sāf kar-d.; shubhe ko raf' kar-d.; tai kar-d.; tasfiya kar-d.; niptā d.; shak dūr kar-d.

7.—Tayaqqun ke sāth qāim k.; kisi bāt kā hamesha ke liye ṭhahrā d.; mustaqil taur par qāim kar-d. [panj (ūgā-pichhā) dūr kar-d.

8.—Shubhe yā pas-o-pesh meñ rahne-na d. (na chhoṛnā); shash-o-

9.—Ikaṭṭhā yā yak-jā kar-d.

10.—Pāwī barasue (bārish) ke ba'd khushk aur sakht kar-d.

11.—Jamā d.; baithāl (biṭhāl) d.; tah-nishīn kar-d.

12.—Hiba k.; 'atā k.; kisi 'amal-i-qānūnī yā jāiz ke zari'e se d.

13.—Mazbūtī se (khūb) lagānā—jaise dil kā kisi shai par.

14.—Mutmayin kar-d.; intishār dūr k.; hālat-i-qarār meñ kar-d.

15.—Basānā; ābād k.

16.—Tai k.; tasfiya k.; niptānā; chukānā; faisal k.; āpas meñ samajh-būjh-kar khatm kar-d.—jaise koyī bahis yā jhagrā wagaira.

17.—Tai k.; chukānā; tasfiya kar-d.; niptī d.; be-bāq kar-d.; jam'-kharch milā-kar band kar-d.—juise hisāb; adā kar-d.; de-dilā ke sāf k.; chukṭī kar-d.

Settle, v. i. 1.—Baith jānā; niche ko dhaūs-kar ṭhahar jānā.

2.—Basnā; ābād h.; sukūnat ikhtiyār k.; maskan-guzīn h.; būd-o-bāsh k. yā ikhtiyār k.

3.—Shādī kar-ke khāna-dāri kī kaifiyat qāim k.

4.—Tagaiyur-o-tabaddul ke ba'd kisi mustaqil hālat meñ ho-jānā.

5.—Naql-o-harakat kā band ho-jānā; ṭhikāne se yā bālat-i-istiqlāl meñ ho-jānā; bhaṭkā na phirnā.

6.—Mustahkam ho-jānā; pāe-dār ho-jānā; sabāt ikhtiyār k.

7.—Qarār pakarnā; ek jagah par ṭhaharnā.

8.—Ṭhaudhā h.; josh-o-kharosh kī hālat kā miṭ jānā.

9.—Mahr kī 'iwaz meñ zauja ko koyī jāedād d.; stridhan d.

10.—Bojh ke zor se baith jānā; ikaṭṭhā ho-jānā.

11.—Khushk aur sakht ho-jānā—juise zamīn kā bārish yā pālā parne ke ba'd. [meñ samajh-būjh l.; chukānā.

12.—Jhagrā yā hisāb tai k. (chukānā niptānā yā raf'-daf' k.); āpas

Settlement, n. 1.—Baithāl nā yā baith jānā; qāim k. yā qāim ho-jānā.

2.—Niche baith jīnā—juise talchhat kā; tah-nishīn ho-jānā.

3.—Jāedād jo zauja ko mahr kī 'iwaz meñ dī-jāe yā uskā d.; stridhan yā uskā d. [band-o-bast qāim k.

4.—Shādī kar-ke khāna-dāri qāim k.; byāh kar-ke ghar-bār kā

- 5.—Thikāne se ho-jānā; āwāra-gardī ke ba'd sukūnat-i-mustaqil
- 6.—Ābād k.; basānā; woh jagah jahān log ābād hoñ. [ikhtiyār k.
- 7.—Tasfiya; chukautī; be-bāqī; mutālabāt-i-jāiz kī tashkīhīs yā hisāb ke rū se jo kuchh bāqī ho uskā adā kar-diyā jānā.
- 8.—'Tasfiya-i-nizā'; jhagṛe kā niptāw; sulh; raf'-dād. [taur par d.
- 9.—(Law) Qānūn ke mutābiq kisi ko kisi shai kā qabza mustaqil
- A settlement made with each individual cultivator—Asūmī-wār band-o-bast
- Land-revenue settlement—Arāzi kī māl-guzārī kā band-o-bast. Settlement of
- lapsed rent-free tenures—Zabt-shuda arūziyāt-i-mu'āfi kā band-o-bast. A
- triennial settlement—Sih-sāla band-o-bast; jo band-o-bast tīn baras tak qāim
- rahe—A quinquennial settlement—Panj-sāla band-o-bast; jo band-o-bast
- pāñch baras tak qāim rahe—A decennial settlement—Dah-sāla band-o-bast; jo
- band-o-bast das baras tak maंसūkh na ho—A duo-decennial settlement—Duāz-
- dah-sāla band-o-bast; bārah sāl tak qāim rahne-wālā band-o-bast—A permanent
- settlement, or a settlement made in perpetuity—Band-o-bast-i-dawāmi; band-o-
- bast jo hamesha qāim rahe (kabhi maंसūkh na ho)—A temporary settlement
- Band-o-bast-i-chand-roza yā 'ārizi; jo band-o-bast thōre dinon ke liye ho—
- A summary settlement—Band-o-bast-i-sarāsari—A farming settlement—Band-
- o-bast-i-mustājiri—An existing, or current, settlement—Band-o-bast-i-maujū-
- da—A settlement officer—Muhtamim-i-band-o-bast; band-o-bast kā hākim.—
- Settlement papers, or record—Kāgazūt-i-band-o-bast; misl-i-band-o-bast—
- Settlement proceeding—Rūbakār-i-band-o-bast.
- Sever, v. l. 1.—Alag k.; judā kar-d.; ek shai ko dūsri shai se 'alāhida kar-d.
- 2.—Kāt dāluā; kāt-kar judā kar-d.; 'alāhida kar-d.; ek men na lagā
- 3.—Judā r.; alag r.; farq r.; mustasnā k. [rahne d.
- 4.—(Law) Alag alag kar-d.; kisi shai ke ajzā ko judā judā kar-d.;
- kisi shai ke qabze men 'alāhidagi kar-d. (uskā qabza alag kar-d.); bāñt
- Sever, v. i. 1.—'Alāhidagi yā farq kar-d.; tamiz k. [d.; taqsim kar-d.
- 2.—Judā yā alag ho-jānā; farq farq ho-jānā.
- Several, a. 1.—Judā yā judāgāna; 'alāhida; do yā zāid men mushtarak
- nahiñ; khās; makhsūs; mufrad.
- 2.—Mukhtalif; mutafarriq; judāgāna; kayī ek. [kayī; do-chār.
- 3.—Do se ziyāda par kasrat se nahiñ; kayī ek; muta'addid; chand;
- A joint and several note or bond—Woh wa'de kā ruq'a yā dastāweẓ jo do
- yā zāid shakhson kī jānib se-tahrir pāyū ho aur unmen se har ek yā kul
- ashkhās par uske rupaye kā adā k. farz ho.
- Severally, ad. Judā-judā; judāgāna; auron se alag; bi-l-infrād; fardan-
- fardan; alag-alag; ek sāth nahiñ.
- ☞ "To be jointly and severally bound in a note, bond, &c.,
- creates an obligation upon two or more, who have signed it, to pay the
- whole unitedly or individually." Webster.
- Severalty, n. Baqiya yā dūsron se 'alāhida hone kī hālat; 'alāhidagi.
- Estate in severalty—Haqqiyat jispar uskā qābiz apne khās haq ke zari'e se
- qabza rakkhe aur jismen kisi dūsre kī shirkat na ho. [Webster.
- ☞ "Distinguished from joint-tenancy, coparcenary, and common."
- Severance, n. 1.—'Alāhida k.; judā k.; bāñt d.; judāyī; 'alāhidagi.
- 2.—(Law) Do yā zāid ashkhās jo kisi hukm-nāma-i-'adālat men
- sharik hoñ unko judā judā kar-d.; do yā zāid mudda'ā 'alaihon kā

judāgāna 'uzroñ yā jawāboñ kā pesh k.; haqqiyat-i-ijmālī meñ zawāl-i-shirkat (sharākat kā miṭā diyā jānā).

Severe, a. 1.—Sakht; durusht; karā; nā-mulāim; jismeñ narmī na ho.

Severe words—Sikht yā nā-mulāim alfāz; karī karī bāteñ—*Severe treatment*

—Bartāw jismeñ narmī na ho; sakhti; tashaddud.

2.—Nihāyat sakht; andāz se zāid shadid; jismeñ khatāyeñ yā galtiyan nazar-andāz na ki-jāeñ

Severe government—Nihāyat sakht hukumat.—*Severe criticism*—Nihāyat shadid

ya'nī aisi nukta-chīnī jismeñ bhūl-chūk wagaira se dar-guzar na kiya-jāe.

3.—Sakht; shadid; jismeñ rahm na kiya jāe. [rahm kā khayāl na ho.

Severe punishment—Ta'zīr-i-shadid; sakht sazn.—*Severe justice*—Insāf jismeñ

Opposed to *Cheerful, Gay, Light, Lively.*

4.—Sanjida; gambhīr; nihāyat hī bhāri-bharkam—jaise sūrat.

5.—Shadid; jisse taklif pahunchē; izā-dih; pur-dard; ranj-āwar.

6.—Shadid; sakht; giyat darje kā; jo goyā kāte khāe.

Severe cold—Giyat darje ki sardi; jāra jo badan ko kāte khāe.

7.—Mukhtasar; jismeñ fuzūliyāt ko dakhil na ho; chust—jaise 'ibarat bahs wagaira. [nukta-chīnī ki-jāe (bāl ki khāl nikālī jāe).

8.—Jiskā tahammul mushkil se ho; karā; sakht; jismeñ barī

A severe test—Kisi bāt ki jāch jo barī sakhti se ki-jāe; kisi shai kā imtihan jismeñ barī nukta-chīnī ki-jāe.

Severely, ad. Sakhti tundī yā talkhi ke sāth; shiddat se; barī karāyi ke sāth; aisi tarah ki barī izā ho; nihāyat hī; bahut hī; be-rahmī ke sāth.

Severity, n. 1.—Sakhti; karāyi; narmī yā mulāimat kā na h.; durushti.

2.—Barī karāyi; nihāyat darje ki sakht-giri.

3.—Andāz se zāid sakhti; had se ziyāda h.; be-had yā bahut hī h.

4.—Shiddat; sakhti; izā-rasānī.

5.—Nihāyat darje kā h.; shiddat—jaise garmī sardī wagaira ki.

6.—Be-rahmī yā zālim-āna bartāw; sakhti; ta'zīr ki sakhti.

7.—Karāyi; barī nukta-chīnī; bāl ki khāl nikālā.

Sew, v. t. Sīnā; doḡht k.

To sew up—Si-kar band kar-d.; sī d.

Sew, v. t. Silāyi k.; sīnā.

Sewer, n. Nal panāla yā nābdān jo zamīn ke niche pānī yā mailā wagaira bahāne ke liye banāyā jāe; nal nahr yā panāle jo shahroñ meñ zamīn ke tale tale bane rahte haiñ; badar-rau; moñhri muñhri yā mori.

Sewerage, n. 1.—Panāle yā nābdān kā banānā,

2.—Panāle yā badar-rau jo shahr wagaira meñ banāye jāeñ.

3.—Jo chizeñ panāle wagaira meñ jam' aur unse khārij hoñ (unse bah-kar nikleñ).

Sexual, a. Jins-mansūb; jisse jins ki tamīz ho; jinsī; nar aur mādē ke āzā se ta'alluq r. w.; nar aur mādē meñ farq zāhir k. w.

Sexual intercourse, connection, or commerce—Mubāsharat; mujāma'at; jimā'; ham-bistari; ham-khwābi; maithun; bhog.

Shabbily, ad. Mailā-kuchailā; ganda; zalil; phatā-chitā; chithrā-gudrā.

Shabbiness, n. Phatā-chitā h.; chithre-chithre h.; zillat; khwār; kamīnagi.

Shabby, a. 1.—Phatā-chitā; chithrā; ganda; jiske latte-purze ur-gaye hoñ.

2.—Phatē-chitē kapre pahine huye; mailē-kuchailē kapre pahine huye.

3.—Zalil; khwār; kamīna; haqir. [na sake; zanjir lagā d.; jakar d.

Shackle, v. t. 1.—Kisi ke hāth-pair bāndh d.; jismeñ woh khud chal-phir

- 2.—Is tarah par pā-band yā band kar-d. ki kār-rawāyī ruk-jāe yā kām k. w. ghabrā uthe; rok d.; sadd-i-rāh h.
- Shackle, n. 1.**—Berī hāth-kaī rassī wagaira jisse hāth-pair is tarah jakar-band kar-diye jāen ki hil-dol na sakeñ. [wāqī' ho.]
- 2.—Woh shai jiskī wajh se kār-rawāyī ruk jāe yā usmeñ pareshānī
- 3.—Pairoñ meñ pahinne kā ek tarah kā gahnā jaise pā-zeb wagaira.
- ☞ Generally used in the plural.
- Shade, n. 1.**—Sāya; jo tārīkī raushanī kī shu'ā ke darmiyan kisi shai ke hāl hone kī wajh se paidā ho; chhāñh; chhāyā; chhāñw.
- ☞ "Shade differs from shadow, as it implies no particular form or definite limit; whereas a shadow represents in form the object which intercepts the light." Webster.
- 2.—Tārīkī; tiragī; zulmat; andherā; andhakār [gosha; khalwat.
- 3.—Tārīk jagah; jis jagah raushanī kā guzar na ho; goshe kī jagah;
- 4.—Sāya; ā; hifāzat; bachāw. [pret.
- 5.—Rūh jab kī jism se parwāz kar-jāe (judā ho-jāe); sāyā; bhūt;
- 6.—Rang kā darja yā kamī-o-beshī.
- 7.—Nihāyat hī khafif ikhtilāf; aisā tagaiyur-o-tabaddul jo mushkil se mahsūs ho; darja; tāw-bhāw. [pāye.
- 8.—Parda; ā; woh shai jisse raushanī yā garmī andar āne na
- Shade, v. t. 1.**—Sāya k.; ā k.; kisi shai se raushanī ko dūr r.; sāya dālnā; chhāyā k. [panāh meñ r.
- 2.—Sadme zarar yā nuqsān se bachānā; mahfūz r.; chhipānā;
- 3.—Tārīkī se chhipā d.; tārīk k.
- Shadeless, a.** Be-sāye kā; jismeñ sāya na ho; sāya-dār nahīn; be ā k.
- Shadiness, n.** Sāya-dār h.; sāya-dārī.
- Shadow, n. 1.**—Sāya; chhāyā; 'aks; parchhāyīñ.
- 2.—Tārīkī; zulmat; andherā.
- 3.—Jo shai kisi shakhs yā dūsrī shai ke sāth hī sāth rahe; aisi shai jiskā sāth dūsrī shai se chhurānā mumkin na ho.
- 4.—Kisi shai kī nāqis aur khalīf sī sūrat; shabih-i-nā-mukammal; kisi shai kī 'alāmat; nishānī. [dhokhā.
- 5.—Jo shai aslī na ho; woh shai jismeñ aslīyat na ho; chhalāwā;
- Shadow of death*—Khauf-nāk tārīkī taklif yā maut.
- Shadow, v. t. 1.**—Sāya k.; chhāyā k.; 'aks dālnā; tārīkī phailā d.; chharōñ taraf andherā kar-d.
- 2.—Bachānā; hifāzat k.; khatre se mahfūz r.
- 3.—Titar-badli k.; dhūp-chhāñh bharnā.
- 4.—Kisiqadar yā nā-mukammal tariq par dūsrē kī sūrat zāhir k.; kisi shai kā namūna dikhlāna (uskī 'alāmat zāhir k.); kisi shai kā nishān zāhir k. yā batlānā. [lūm kisi ke sāth hī sāth rahnā.
- 5.—Parchhāyīñ kī tarah sāth rahnā; pichhe lagā rahnā; be-ma'
- Shadowy, a. 1.**—Sāya-dār; jisse sāya ho; tārīk; andherā; tīra.
- 2.—Bahut raushan nahīn; kisiqadar raushan.
- 3.—Jisse kisi shai kī khafif sī kaifiyat ma'lūm de; kisi shai par dalālat k. w.; kisi shai kī 'alāmat yā nishānī zāhir k. w. [gair-aslī.
- 4.—Aslī nahīn; jiskā wujūd asl meñ na ho; hubābī; bād-hawāyī;
- Shady, a. 1.**—Sāya-dār; jismeñ tamām sāyā (chhāyā) ho. [pahuñch sake.
- 2.—Raushanī yā garmī se mahfūz; jismeñ raushanī yā garmī na

Shaft, n. 1.—Koyī chiz jiskī shakl lambī aur belan sī ho; dāl shākh yā muslā waghaira; kisi shai kā hissa jo belan sū ho.

2.—Tīr kā woh hissa jismeñ par aur sirā logā hotā hai; tīr; bān.

3.—Dastā; beñt; mūth; qabza jo kisi hathiyār meñ lagā ho.

4.—Gārī kā bam.

5.—Dhurā.

Shaggy, a. 1.—Jhabrā; lambe lambe bāl yā sambūr r. w. [dharā.

2.—Nā-hamwār; ūnehā-nichā; ūkhar-khābar; kharkharā yā khar-

Shake, v. t. 1.—Hilānā; kañpānā; larzānā yā larzīn kar-d.; jumbish d.; jhatkānā; dūlānā yā dōlānā; dablānā; jhikornā; jhijhornā.

2.—Kisi shai kī ustuwārī (mazbūtī) meñ zu'f dāl-d.; kisi shai ko jar se hilā d.; khatre meñ dūl d.; kisi shai ke miṭā dene kā khauf paidā karānā.

3.—Waswasa yā shubha paidā karānā; kisi shai kī mazbūtī meñ futūr dālnā; kisi kī himmat yā jurāt ko past kar-d.; be-dil kar-d.

To shake hands with—(a) Kisi se mil jānā; kisi se mel ittīfāq yā sāzish kar-l. (b)

—Kisi se rukhsat h.; hāth milānā jaise mulāqāt yā rukhsat hone ke waqt

—*To shake off*—(a) Dūr kar-d.; jhār-d.; jhatkār yā jhijhor-kar nikāl d.;

hilā-dūlā-kar nikāl d.; daf' kar-d.—(b) Apnā galā chhuṛānā; apnī gulu-

khalāsi k.; chhuṭkārā pānā; najāt pānā; apnī jān chhuṛānā yā chhuṭī k.

Shake, v. i. Hilnā; dōlnā; larzān h.; kañpānā; tharrānā; thartharānā; dagdaganā; dagmagānā. [āhat; hilāw; dūlāw.

Shake, n. Kañpkañpī; thartharī; larzish; jumbish; tazalzul; dagmag-

Shaky, a. 1.—Jo kām kā na samjhā jāe; porhā yā mazbūt nahīn.

2.—Kañptā huā; larzān; jismeñ ra'sha ho; jo hilāne-dūlāne se kañpe. [ra'sha ho.

A shaky hand—Hāth jo harakat dene kī hālat meñ kañpne lage; hāth jismeñ

Shallow, a. 1.—Gahirā nahīn; chhichhlā; pā-yāb; jismeñ 'umuq

2.—Kḥafif; jo-gahirī na ho jaise āwāz. [(gahirāyī) kam ho.

3.—Jismeñ samajh kam ho; jo mushkil yā gāmiz bātoñ meñ khūb

dūb paith yā ghus na sake; sīdhā-sāda; sāda-lauh; 'āqil nahīn; nā-

dān; jūhil; jo bātoñ ko sirf ūpar se jān yā samajh sake.

Shallow, n. Woh jagah jahān pānī gahira na ho (kam ho); char; retī; pā-yāb jagah.

Shallow-brained, a. Za'ifu-l-'aql; kam-samajh; be-wuqūf; kam-'aql; jo 'aql se khālī ho; kūrh-magz; nā-dān. [yāb h.; chhichhlā h.

Shallowiness, n. 1.—Gahirāyī kā na h.; kam gahirā h.; pā-yābī yā pā-

2.—Be-'aqlī; bātoñ meñ khūb dūbne yā paithne kī quwwat na r.;

be-magzī; dimāg kā 'aql se khālī h.; be-wuqūfī; himāqut.

Sham, a. Jhūṭhā; masnū'ī; ban'yā huā; aslī nahīn; iddī'āyī; ūpar se dekhne kā; dikhawwā; banāwatī; naqlī.

Sham, v. t. 1.—Dhokhā de-kar dākhil k.; dhokhe se ghusānā.

2.—Kisi kī sī sūrat banānā; naql k.; utārā utārā; iddī'ā k. [jānā.

To sham Abraham—Bināri yā kam-zorī kā bahānā k.; bimār yā kam-zor ban

Sham, v. i. Banāwat k.; jhūṭhā da'wā k.; naql k.; makr k.; dhokhā

d.; hila k. [gairat.

Shame, n. 1.—Sharm; hijāb; nadāmat; hayā; 'ār; lāj; sankoch; nang;

2.—Nadāmat kā sabab yā bā'is; woh bāt jisse sharm paidā ho;

woh bāt jisse nadāmat ho aur ādmī dūsroñ kī nazaroñ meñ zalil ho-jāe. [andām-i-nihānī; satr.]

3.—Jism ke woh hisse jinkā chhipā rahnā muqtazā-i-hijāb ho; *For shame!* Sharm kī bāt hai; tum ko sharmānā chūhiye; tum ko is bāt par gairat ānī chūhiye.—*To put to shame*—Sharmānā; sharminda k.; lajunā yā lajwānā; nahlānā; gairat dilānā; sharm ma'lūm karānā. [pashe'nān k.]

Shame, *v. t.* 1.—Sharminda k.; lajwānā; gairat dilānā; nādim k.; 2.—Be-ābrū k.; be-'izzat k.; be-hurmat k.; zalil k.; khafif k.

Shame-faced, *a.* Sharm-gūn; sharm-sār; mahjūb; muñh-chor; sankochī; lajārī; lajjāwant; jo jald ghabrā uñhe.

Shameful, *a.* 1.—Jisse sharm yā nadāmat paidā ho; jisse nek-nāmī meñ futūr ho; jo bā'is-i-hatk-i-ābrū ho.

2.—Ma'yūb; burā; mazmūm; jisse dūsre sharmāyeñ.

Shamefully, *ad.* Aisī tarah kī nadāmat yā be-ābrūyī ho; zillat yā rus-wāyī ke sāth; fazihat se yā fuzihat ke sāth; aisī tarah kī dūsroñ ko sharm āye.

Shameless, *a.* Be-sharm; be-hayā; be-gairat; sharm se khālī; jismeñ hayā na ho; be-hijāb; jisko ābrū kā khayāl na ho; nir-lajj; behamāyat; nangā. [khī se.]

Shamelessly, *ad.* Be-hayāyī ke sāth; be-gairatī se; be-sharmī se; gustā-Shamelessness, *n.* Be-gairatī; be-sharmī; be-hayāyī; 'izzat yā ābrū kā

Shape, *v. t.* 1.—Banānā; paidā k. [khayāl na r.]

2.—Kisī khās sūrat yā shakl kā banānā; kisī shai ko koyī sūrat yā shakl d.; sāñche meñ dhālnā; garhnā; banānā.

3.—Kisī shai yā maqsad ke hasb-i-hāl banānā; thik k.; sudhārnā; kisī khās shai kī taraf rujū' k. [paidā k.]

4.—Khayālī sūrat bāndhnā; khayāl yā tasawwur k.; banānā; Shape, *n.* 1.—Sūrat; shakl; banāwat; zāhiri sūrat; haiat; kisī shai kī banāwat jisse uskī zāhiri sūrat kā tayaqqun ho-jāe; qat'; ḍaul.

2.—Sūrat-dār shai; zāhiri sūrat; shakl; ākār; zī-wujūd.

3.—Woh sūrat jo kisī shai ko 'ibarat meñ dī-jāe; sūrat jo khayāl yā tasawwur meñ bāndhī jāe; tamsil; namūna.

Shapeless, *a.* Bad-sūrat; bad-shakl; bad-haiat; be-ḍaul; bad-qat'; jis-Share, *n.* 1.—Juz; hissa; bahra; bāñt. [kī sūrat suḍaul na ho.]

2.—Kisī sharākatī yā ijmālī shai kā hissa; hissa jo dūsroñ kī shirkat meñ hāsil ho; bakhra; qismat; sahm (*pl.* sihām); bhāg; hissa (*pl.* hisas); judāgāna hissa; hissa jo taqsim ke rū se thahre; paṭṭī; jisqadar kisī shai meñ kisī kī shirkat ho.

To go shares—Sharik h.; yaksūn (barābar yā musāwī) ta'alluq r.; hissa r.

Share, *v. t.* 1.—Bāñtnā; taqsim k.; hissa lagānā; do yā zāid shakhsoñ ke mā-bain taqsim k.

2.—Dūsroñ ke sāth sharik yā mutasarrif h.; kisī meñ hissa yā uskā ek juz r.; qabza-i-sharākatī yā ijmālī r.; sharākat r.; sharik h.

Share, *v. i.* Sharākat r.; hissa pānā.

Share-holder, *n.* Kisī sharākatī sarmāye yā jūdād meñ hissa r. w. yā uskā mālik; hissa-dār; sharik; sājhī; paṭṭī-dār; sahm.

Sharer, *n.* Hissa r. w.; hissa-dār; kisī shai meñ dūsre kā sharik; khushī yā ranj meñ dūsre yā dūsroñ kā sharik; sharik; sājhī; sahm.

Sharp, *a.* 1.—Paṭṭī bāñh yā bārik nok r. w.; jisse koyī shai jald kaṭ

jāe yā jo āsānī se kisi shai meñ ghūs jāe; kund yā bhothrā nahīn; [dār.
tez; burrān.

2.—Nokilā; gol nahīn; kisiqadar nok-dār; jismeñ choṭī ho; choṭī-

3.—Tez; tez-tab'; bātoñ meñ jald tamiz karne yā farq nikālne
w.; paithne w.; ghūsne w.; mūjid; zarif. [quwwat ho; tez.

4.—Jismeñ kisi shai ke jald yā bārikī ke sāth ma'lūm karne kī

5.—Zāiqe yā maze meñ tez; karṇā; tursh; khaṭṭā; talkh; tez.

6.—Jo suune meñ karakht (karī) ma'lūm ho; tez.

7.—Sakht karwī yā karī-jaise bāteñ; durusht; ta'na-amez; jiskī
choṭ sunne wāle ke dil par lage; kathor; sakht; nihāyat sakht-gir.

8.—Ghizā kā nihāyat mutalāshī; tez—jaise ishtihā (bhūkh). [w.

9.—Kisi shai kī talāsh meñ sar-garm; kisi shai ko bahut dhūndhne

10.—Shadid; tund; sakht; pur-kharosh; josh se bhari huyī—jaise

11.—Shadid; sakht; jo bahut ma'lūm de. [larāyī.

12.—Nihāyat dard-nūk yā taklif-dih; jismeñ dard kī nihāyat
shiddat yā taklif ho.

13.—Apne naf'e kā barā hī khayāl r. w.; len-den meñ karāyī r. w.;
apne naf'e ke liye kauṛī kauṛī par khayāl r. w.; mol-tol kharid-
farokht yā apne haq ke mutalabe meñ nihāyat sakhtī r. w.; tez;
chālāk; kāiyān; chatur; charbānk; hoshyār.

 Sharp is often used in the formation of self-explaining com-
pounds; as, *sharp-edged*, *sharp-pointed*, and the like.

Sharp, v. i. Mol-tol yā kisi mu'amale ke ṭhahṛāne meñ makr-o-fareb k.;
chālākī k.; hīrat k.; 'aiyārī k.

Sharpen, v. t. 1.—Tez k.; sān dharnā yā r.; bārḥ charḥānā yā d.; nok-dār
yā nokilā banānā; painānā; tewnā; chokhā k.; dam d. yā dam-dār k.

2.—Shauq barḥānā; ziyāda chust-o-chālāk k.; aur phurtilā banāwā.

3.—Tez kar-d.; barḥā d.; kisi shai kī shiddat aur taklif ko
barḥā d. [aql ko.

4.—Tez k.; barḥānā; taraqqī d.; tezī paidā k.; jaulān k. jaise

5.—Kisi shai ke mahsūs karne kī quwwat ko tez k. yā barḥā d.

6.—Gizā khwāh kisi qism kī ihtizāz-i-nafsānī kī khwāhish ko barḥā
d.; kisi bāt ke shauq ko barḥā yā bharkā d. [se bhar d. yā sakht kar-d.

7.—Aisā kar d. kī dil par uskī choṭ lage; tanz se bhar d.; sakhtī

8.—Ziyāda khaṭṭā yā tursh kar-d.; karṇā kar-d. [tez k.

9.—Shiddat sakhtī yā taklif ko barḥā d.; aur dard-angez kar-d.;

Sharpen, v. i. Tez h.; kisi shai kī tezī kā barḥ jānā.

Sharper, n. Chizon kī kharid-farokht yā mu'amalāt kī bāt-chīt ke tai
karne meñ chālāk; dhokhā-dharī k. w.; kāiyān; chālāk; ṭhag; uchak-
kā; dhurt; jo kharid-farokht yā jūā khelne meñ logon ko dhokhā
de; chālāk; 'aiyār; fitratī. [se; zor se; chithār ke sāth.

Sharply, ad. Tezī se; chokhāyī se; shiddat se; sakhtī ke sāth; tundi

Sharpness, n. Tezī; karwāyī; talkhī; turshī; khaṭāyī; dard yā musī-
bat kī shiddat; sakhtī; sakht-kalāmī yā ta'n-o-tashnī se bharā h.;
tundi; shiddat.

Sharp-sighted, a. 1.—Tez-nazar; 'angā-nazar; jiskī nigāh tez ho; jo
kisi chiz ko jald dekh le. [zirak; samajh-dār.

2.—Tez-'aql; zūd-fahm; bātoñ ko jhaṭpaṭ (jald) samajhne w.;
Shatter, v. t. 1.—Fauran yā yakkārgī ṭukṛe ṭukṛe kar-d.; zor se tor

phor phār yā judā karke purzo purze kar-d.; phār d.; shaq kar-d.;
pāsh-pāsh kar-d.; churchūr kar-d.; pāra-pāra kar-d.; chaknūchūr kar-d.

2.—Pareshān kar-d.; darham-barham kar-d.; 'aql meñ futūr dāl
d.; hawās meñ khalal paidā kar-d.; dīwāna yā pāgal banā d.
Shatter, v. i. Tukro tukre ho-jānā; kiśi sadme se chūrchūr purze-purze
yā pāsh-pāsh ho-jānā.

Shatter, n. Jo chīz kiśi sadme se tūṭe uske tukre reze yā pārchē.

⚡ "Used generally in the plural, and chiefly or solely in the
phrases, *to break or rend into shatters.*" Webster.

Shave, v. t. 1.—Mūndnā; hajānat k.; usturo wagaira se kāṭnā yā
banānā; bāl banānā; islāh yā islāh-i-khat k.

2.—Qatle k.; patle patlo waraq utārnā.

3.—Nangā kar-d.; kapre utār l.; jabr-sitānī k.; zabardasti se lo-l.;
mūnd l.; har l.; chhīn-chhīn l. [dagā-bāzī k.

Shave, v. t. Kharīd-farokht meñ baṛī karāyī aur sakhtī k.; ṭhagnā;
Shaver, n. 1.—Mūndne w.; hajjām; nūyī. [ṭhag; dagā-bāz.

2.—Kharīd-farokht meñ baṛī karāyī r. w.; len-den meñ chālāk;
Shear, v. t. Quñchī yā katarnī wagaira se kāṭnā tarāshnā yā katarnā;
Shears, n. Qañchī; katarnī; mīqrāz. [bheṛī ke bāl katarnā.

⚡ "Shears differ from scissors chiefly in being larger." Webster.

Sheath, n. Miyān; niyām; gilāf; khol.

Sheathe, v. t. Miyān meñ r.; miyān k.; gilāf k.; khol meñ r. [meñ k.
To sheathe the sword—Larāyī yā khusmāt band k.; sulli k.; talwār miyān

Shed, v. t. 1.—Bhānā; dhālkānā; nikālnā.

2.—Girānā; jhārnā; chhoṛnā.

3.—Phailānā; nikālnā; chhitrānā.

4.—Pānī wagaira is tarah se bahānā ki ūpar hī se bah jāo aur jis
shai par se bahe uske andar na ghuse. [ho uske girā d.

Shed, v. i. Jhārnā; chūnā; ṭapknā; girnā; jis shai se koyī chīz chhipī

Shed, n. Chappar; sāebān; osārā yā usārā; chhān.

Sheer, a. Mahz; nīrī; nīpāṭ; khālī; fuqat; bi-l-kul; sarāsar; utnā hī
jitnā ki zāhir meñ ho.

Sheet, n. 1.—Palang par bichhāne ki chādar; palang kī chādar.

2.—Kāgez kī taḥtā 'ām isse ki begair lapetā ho yā toṛ kar uske

3.—Koyī shai jo phailī ho. [waraq bane hoñ.

A sheet of water—Pānī kī chādar.—A sheet of copper or iron—Tānbe yā lohe

4.—(pl.) Kitāb; risāla. [kī chādar (corruptly chādīar.)

⚡ "Sheet is often used in composition to denote that the substance

to the name of which it is pre-fixed is in the form of sheets, or thin plates
of leaves; as, *sheet-brass, sheet-copper, sheet-iron.*" Webster.

Shelf, n. Tānd makhān yā almārī jo dīwār se mulhiq yā alag khāne-
pine yā dūsre qism ke barton khwāh kitābon ke rakhne ke liye
banāyī jāti hai. [patthar sī ho; chhilkā; post; khol.

Shell, n. 1.—Bā'z phaloñ aur jānwaron kī ūpar kī poshish sakht yā

2.—Ghoñghā; ghoñghī; kaurī; kharanhrā; sankh; sīp; sadaf.

3.—Golā; bam kā golā.

4.—Ande ke ūpar kī poshish (uske ūpar kā yā berānī chhilkā).

5.—Makān jo sirf bahar se ban-kar rah-jāe.

6.—Mahz khārījī numūish; nīrā dikhāwā; nīrī banāwat.

Shell, v. t. 1.—Chhilke ko tor yā dūr kar-d.; chilke ko tor-kar andar se gūde (magz) ko nikāl l.

2.—Dāne ko bāl se judā k. jaise juār ke dānoñ ko.

3.—Kisī shai par gole mār-nā; golon se dhā d.

Shell, v. i. Gir jānā—jaise post yā chhilke kā; chhilkā chhor yā girā d. Bhūsi se alag ho-jānā.

Shelter, n. 1.—Woh shai jo kisī dūsrī shai ko nuqsān yā taklīf se bachāye; panāh; bachāw; āṛ; sāya; hifāzat.

2.—Muhāfiz; bachāne w.; pusht-panāh; hāmī; wālī.

3.—Hifāzat; panāh; himāyat.

Shelter, v. t. 1.—Sadme nuqsān izā yā hamle se mahfūz r.; bachānā; panāh d.; chhipā-kar r. tāki koyī dekh na sake.

2.—Mahfūz r.; khatre se bachānā; sahīh-o-sālim r. [panāh l.

3.—Kisī panāh kī jagah meñ chale jānā; kisī mahfūz jagah meñ Used reflexively. [nazar se sūrat badal d.

4.—Logon kī nazar se bachānā; poshīda r.; maḥbfī r.; hifāzat kī

Shelter, v. i. Panāh l.; amn l.; hifāzat dhūndhnā. [panāh kī jagah na ho.

Shelterless, a. Be-panāh; be-āṛ; be-sāya; be-ḥān-o-mān; jise ghar yā

Shelve, v. t. 1.—Tānd yā almārī lagānā.

2.—Kanāre rakh-d. ki phir dekh na paṛe; dabā r.; ḍāl r.

Shield, n. 1.—Dhāl; sipar.

2.—Koyī shai jisse muhāfazat ho; bachāw; hifāzat; panāh; āṛ.

3.—Muhāfiz; bachāne w.; pusht-panāh; hāmī; pushtī-bād.

Shield, v. t. 1.—Khatre se mahfūz r.; bachānā; muhāfazat k.; hamle yā

2.—Dūr r.; kisī shai ke sadme se bachānā. [zarar se mahfūz r.; āṛ k.

Shieldless, a. Be-panāh; be-āṛ; be-rok; jiskī hifāzat kā koyī sāmān

Shift, v. t. 1.—Badalnā; tabdīl k.; mutagāiyar k. [na ho.

2.—Ek jagah yā hālat se dūsrī jagah yā hālat meñ muntaqīl k.

3.—Kisī dhang se tāl d. yā kanāre kar-d.

4.—Badalnā; tabdīl k. jaise kapṛe (libās).

5.—Naye kapṛe pahinnā.

To shift about—Samt-i-muḥhalīf ko pher yā ghumā d.—*To shift off*—(a) Tāl d.;

multawī r.; ma'rīz-i-iltiwā meñ r. (b) Subuk-dosh k.; bār yā bojh utārnā.

Shift, v. i. 1.—Ek jagah yā samt se dūsrī jagah yā samt meñ tabdīl ho-jānā; jagah badalnā; phirnā; harakat k.

2.—Apne mashgale yā usūl ko badal d.

3.—Kapṛe ḥusūsan niche ke kapṛe tabdīl k.

4.—Kisī maqsad ke anjām ke liye tarah tarah kī tadbīr k.; band-o-bast k.; intizām k.; upāe k.; basar-i-auqāt yā rizq ke baham pahuñchāne kī tadbīr k.; jab ek tadbīr kār-gar na ho to use chhor kar dūsrī tadbīr 'amal meñ lānā.

5.—Kaj-o-pech ke tariq iḥtiyār k.; ṭerhī rah par chalnā.

6.—Tabdīl-i-maqām k.; jagah badalnā.

Shift, n. 1.—Ek shai se dūsrī shai kī taraf phirnā (rujū' h.); tadbīr jo kisī mushkil (amr-i-dushwār) ke pesh āne kī hālat meñ kī-jāe; woh bāt jo kisī dūsrī bāt ke kār-gar na hone kī hālat meñ kī-jāe; tadbīr; upāi; chāra; jatan; juktī (jugat).

2.—Dhokhā dene kī tadbīr; fareb; fitrat; kisī bure maqsad ke anjām kī tadbīr; koyī fitrat jo is garaz se kī-jāe ki kisī badī kā hāl na khule yā usse jān bach-jāe.

3.—Qumis; zanāni kurtī.

[kar-l.

To make shift—Wagt par kisī tadbīr kā k.; intizām kar-l.; rāh nikāl l.; upāi Shiftless, *a.* Jo apnī gafilat yā nā-liyāqatī se apne rāziqā ke baham pahuñ-chāne meñ kām-yāb na ho; jisko tadbīreñ na ma'lūm hoñ yā jo sūd-mand tadbīreñ na kare; be-chāra; lā-chār; muhtāj; be-dast-o-pā.

Shifty, *a.* Jo fauran kisī bāt kī tadbīr kar-sake; jisko har shai kī chāra-kār ma'lūm ho. [akhshān h.

Shine, *v. i.* 1.—Chamaknā; raushan h.; manawwar h.; tābāñ yā dur-

2.—Shokh h.; chamaknā; raushan h.; zinda-dil h.

3.—Resham kī tarah jhalaknā yā chamaknā; chamkilā h.

4.—Khush-numā raunaq-dār yā khūb-sūrat ma'lūm d.

5.—Mashhūr numāyāñ yā mumtāz h.; sar-bar-āwarda h.; sarfarāz h.; nāmī h.; nāmī-girāmī h. [dayā k.; kirpā k.; nazar-i-'ināyat k.

To cause the face to shine upon—Mihrbān h.; mihrbān-i-hāl h.; mihir-bāni k.; Shining, *a.* 1.—Chamkilā; raushan; durakhshāñ; jagmagātā; jhalaktā.

2.—Mashhūr; mumtāz; numāyāñ; nāmī; jiskā barā namūd ho.

Ship, *n.* Jahāz; barī kashī jo samundar meñ chale.

Ship, *v. t.* 1.—Dūsri jagah bhejne kī garaz se jahāz yā kisī qism kī kashī par charhānā; tarī se bhejnā yā le-jānā.

2.—Jahāz par kām karne ke liye naukār r.

3.—Jahāz par l.

4.—Kisī shai ko apnī jagah par qāim k.

To ship off—Jahāz par bhejnā; tarī se rawāna k.

Ship, *v. i.* Jahāz par kām karne ke liye naukār r.

Ship-wreck, *n.* 1.—Jahāz kī tabāhī; hawā aur lahrōñ ke sadme se kanāre par charh jāne yā kisī dūsre sabab se jahāz kā ṭukre ṭukre ho-

2.—Jahāz jispar tabāhī āye yā gārat huye jahāz ke ṭukre. [jānā.

3.—Pūri barbādī; bi-l-kul tabāhī.

Ship-wreck, *v. t.* 1.—Kanāre yā pahār wagaira par charh-jāne khwāh hawā aur lahrōñ ke zor se jahāz kā tabāh k.

2.—Jahāz kī tabāhī kī wajh se musibat meñ dālnā; jahāz ke gārat hone ke sabab se samundar ke kanāre par jānā.

Shirk, *v. t.* Bachā jānā; jān bachānā; galū chhurānā; ṭāl-maṭol k.; ṭāl-maṭol karke dūr rahnā; khisak d.

Shiver, *v. i.* 1.—Kānpnā yā kānpnā; thartharānā; hilnā; larzāñ h.; larzish k. jaise sardī larze khauf yā haibat se.

2.—Fauran chūr chūr yā ṭukre ṭukre ho-jānā; reza reza ho-jānā.

Shivery, *a.* 1.—Larzāñ; kānpnā huā; thartharātā huā.

2.—Jo āsāñ se ṭukre ṭukre ho-jāe; bahut thos nahīñ; narm; bhur-bhurā; churchurā. [ghat; jhund; gol.

Shoal, *n.* 1.—Majma'-i-kasīr jo yak-jā ho; bhīr; amboh; kasrat; jam-

2.—Woh jagah jahāñ kisī daryā jhīl yā samundar kā pāñi chhichhlā (pā-yāb yā kam gahirā) ho; char; retī yā rét; bālū kā thek.

Shoal, *v. i.* 1.—Jhund ke jhund jam' h.; kasrat se ikatthā h.; bhīr k.; paṭ jānā; chhā jānā; hujūm k.

- 2.—*Aur chhihhlā h. ; kam gahirā hotā jōnā.*
- Shock, n. 1.**—*ṭakkar ; sadma jo ek shai ke dūsri shai se zor ke sūth ṭakrā jāne se paidā ho ; sadma ; zarb ; chapet ; dhakkā ; ṭakkar.*
- 2.—*Sakht banā ; faujōn yā dushmanōn kā muqābala ; muqābala ; jang ; muṭhbher ; mūrāmārī.*
- 3.—*Woh bāt jisse dil ko sadma pahuñche ; woh shai jo dil meñ ranj paidā karāye ; woh amr jisse dil ranjida barham yā bezār ho.*
- Shock, v. t. 1.**—*Ṭakkar khilānā ; ṭakrānā ; ṭakkar d. ; muqābala k. ; sāmnā k.*
- 2.—*Ḳhauf yā nafrat paidā k. ; mutanaffir k. ; dil pher d. jaise kisi nafrat paidā karne wālī yā Ḳhauf-nāk shai se ; nihāyat bezār nā-rāz yā ranjida k. ; nā-guwar guzarānā.*
- Shocking, a.** *Ḳhauf paidā karāne w. ; kisi shai se dil ko Ḳhauf yā nafrat ke sūth pher d. w. ; nihāyat ranj d. w. ; bahut hī mutanaffir ; jo az-bas nā-guwar ho ; nihāyat wahshat angez yā nā-pasand ; jisse dil bharak*
- Shoe, n. 1.** *Jūtā ; pā-posh. [yā phir jāe.*
- 2.—*Na'l—jaise ghore kī. [ṭāki wabān kā hissa ghis na jāe.*
- 3.—*Shām yā shāmī—Yah aksar chharī wagaira ke niche lagāte haiñ*
- Shoe, v. t. 1.**—*Na'l jānā ; na'l bāndhnā ; na'l-bandī k. ; chau-bandī k.*
- 2.—*Shāmī lagānā ; peñde meñ lohā wagaira jānā.*
- Shoot, v. t. 1.**—*Chhornā ; chalānā jaise tir yā golī.*
- Followed by a word denoting the missile as an object ; as, to*
- 2.—*Mārñā—aise golī wagaira se. [shoot an arrow or a bullet.*
- Said of the person or thing hit, as an object.*
- 3.—*Zor se phenknā dālnā yā girānā.*
- 4.—*Nikālnā ; āge ko phenknā yā dhakelnā.*
- 5.—*Kisi shai se ho-kar yā uske niche se jald guzar yā nikal jānā.*
- Shoot, v. i. 1.**—*Chhornā ; chalānā ; dāgnā.*
- To shoot at a target or mark—Chānd-mārī k. yā nishāna lagānā.*
- 2.—*Zor se nikālnā ; ṭūṭnā ; tezi se chalnā.*
- A shooting-star—Shahāb-i-sāqib ; tāra jo āsmān se ṭūṭ-kar girtā hai.*
- 3.—*Ghusnā ; tir kī tarah pār h. yā lagnā ; aisā ma'lūm d. kī goyā*
- 4.—*Phaṭnā yā phūṭnā. [koyī chiz kaleje meñ ghusī jāti hai.*
- His temples shoot—Uski kan-paṭiyāñ phaṭī jāti haiñ ya'nī dard kī shiddat se use ma'lūm hotā hai ki kan-paṭiyāñ phaṭī jāti haiñ*
- 5.—*Nikalnā ; nūkhūnā ; kaliyānā ; phūṭnā ; nūkur yā sūyī ni-*
- 6.—*Taraqqi k. ; ubharñā ; barhnā. [kalnā.*
- 7.—*Phail-jānā ; tamām phail-jānā.*
- 8.—*Āge ko nikal-ānā ; bāhar nikal-ānā ; nikal-paṭnā. [jānā.*
- To shoot a head of—Daurne urne yā jabūz chalāne meñ barh jānā (sabaqat le-*
- Shoot, n. 1.**—*Bandūq yā tir wagaira kā chhūṭnā ; nishāna-bāzī.*
- 2.—*Tir wagaira kī mār yā uskā iqdām.*
- 3.—*Chhoṭī shākh ; ṭahuī ; pallaw ; killā. [bāz.*
- Shooter, n.** *Chhorne w. ; chalāne w. ; tir-andāz ; gol-andāz ; nishāna-*
- Shooting, n. 1.**—*Bandūq wagaira kā chhornā ; tir-andāzī.*
- 2.—*Ṭapak ; ṭis.*
- 3.—*Bandūq wagaira se jānwarōn kā shikār ; sniyādi.*
- Shop, n. 1.**—*Dūkān ; woh makān jismeñ bikrī kī chizeñ bataur Ḳhurde ke ya'nī thok nahīñ balki thoṛī thoṛī bikeñ.*

2.—Woh makān jismeñ kāri-gar kām karen; kār-khāna; dūkān.

 Shop is often used in the formation of self-explaining compounds; as *shop-rent*, *shop-thief*, and the like.

To talk shop—Un muhāwarōn kā isti'māl k. jo kisī ke peshe se muta'alliq hoñ.

Shop, v. i. Chīzeñ kharīd karne ke liye dūkān dūkān phirnā (dūkānoñ *Shop-book*, n. Dūkān kā bahī-khātā. [par jānā].

Shop-keeper, n. Dūkān-dār; khurda-farosh.

 "In distinction from one who sells by wholesale." *Webster*.

Shop-lifter, n. Woh shakhs jo kharīdārī ke hīle se dūkān par jā-kar wahāñ chīzeñ churāye; uṭhāyī-girā; uchakkā.

Shop-lifting, n. Dūkān kī chorī; dūkān se kisī chīz kā churānā.

Shop-man, n. 1.—Chhoṭā roz-gārī; dūkān-dār; khurdiyā.

2.—Dūkān kā naukār.

Shore, n. Samundar kā kanārā; sāhil.

Shore, n. Chāñṛ; thūnī; ṭhek; ṭekan.

Shore, v. t. Chāñṛ d. yā lagānā; thūnī yā ṭhek lagānā.

 Usually with *up*.

[qalīl; thoṛā; chhoṭā.

Short, a. 1.—Lambā nahīñ; jo lambāyī yā tūl meñ ziyāda na ho;

A *short* distance—Thoṛā yā kam fāsila.—A *short* ferry—Ma'bar jo lambāyī meñ ziyāda na ho; ghāt jismeñ is pār se us pār tak utār kam ho (jahāñ daryā wagaira kā pāṭ kam ho).

2.—Jiskā zamāna kam ho; jiskā daurān (qāim rahne kī muddat) kam ho; tang; darāz nahīñ; kotāh; thoṛe dinoñ yā thoṛī der tak rahne yā ṭhabarne w.

A *short* absence—Thoṛe 'arse yā thoṛe dinoñ tak maujūd na rahnā.

3.—Miqdār meñ kam; qalīlu-l-miqdār; jisqadar matlūb ho utnā nahīñ; nā-kāfī; qalīl; kam; thoṛā. [na h.; thoṛā kam yā qalīl h.).

A *short* supply of provisions—Khāne-pine kī chīzoñ kī qalīl miqdār (unkā kāfī.

4.—Ba-tarz-i-kāfī muhaiyā nahīñ; kam maujūd; kam; jis-qadar munāsib yā ma'mūl ho utnā nahīñ; jitnā matlūb maqsūd yā ummed kiyā gayā ho utnā nahīñ balki usse kam; nāqis.

A quantity *short* of our expectations—Jisqadar kī ummed rahī ho usse miqdār meñ kam.—This account is *short* of the truth—Yah bayān bi-l-kul sahih nahīñ hai.

5.—'Anqarīb yā qarīb; jald; zamāna-i-āyinda meñ der ke ba'd His departure would be *short*—Woh jald rawāna hogā. [nahīñ.

6.—Jismeñ samajh kī quwwat kam ho; wasī' nahīñ; kotāh; tang; chhoṭā; barī nahīñ—jaise 'aql; qawī nahīñ—jaise hāfizā. [bar nahīñ.

7.—Kam; dūsre kī nisbat waq'at tāsīr yā quwwat meñ kam; barā—Nothing *short* of pride could work his ruin—Gurūr ke siwā aur koyī shai use tabāh nahīñ kar-saktī thī. [jāe; jalā-katā.

8.—Mukhtasar; karā; sakht; jisse khijlāhaṭ yā bad-mizājī pāyī.

9.—Bhurbhurā; khasta; jo fauran ṭūṭ jāe yā chūr chūr ho-jāe.

Payable at *short* sight—Pesh hone ke ba'd thoṛe'arse meñ wājibu-l-adā ya'nī hundawī wagaira jiskā rupaya uske pesh hone ke ba'd thoṛe hī 'arse meñ adā ho-jāe. [pounds; as, *short-armed*, *short-footed*, and the like.

 Short is used in the formation of numerous self-explaining com-

At *short* notice—Thoṛe 'arse meñ; thoṛī der meñ; jald; jhat-paṭ.—*To cut short*

—Mukhtasar k.; kotāh k.; kātnā; chhāṭnā; bahut chhoṭā yā nāqis banā d.—*To fall* or *come short*—(a) Kam h.; kār-rawāyī ke liye kāfī na h.; kāfī yā bas na h. (b) Chūknā; qāsīr rahnā; na karnā; anjām na k.—*To stop short*—Fauran ruk yā ṭhabar jānā; jahāñ pahuñchnā maqsūd ho wahāñ tak

begair pahuñche ruk jānā.—*To turn short*—Jagah hī par ghūm jānā; begair chakkar diye phir jānā.

Short, n. Mukhtasar hāl kaifiyat yā bayān; kḥulūsa; koyī bāt jo thoṛe meṇ kahī jāe.

The short of the matter is this—Is bāt ki mukhtasar kaifiyat yah hai.— *In short*—Chand alfāz meṇ; mukhtasaran; qissa-kotāh; al-qissa; algaraz; kḥulūsa yah hai.—*The long and short*—Kul; sārā; bi-l-kul; jumla.

Short, ad. 1.—Bahut 'arse tak qāim na rahne w.

Short-enduring joy—Khusbī jo thoṛe din qāim rahe; 'arizi khusbī.

☞ "In connection with verbs, *short* is a modifying word, or used adverbially; as, to come *short*, &c." *Webster*.

Short-coming, n. (a) Fasl wagaira ki kamī ya'nī uskā pūrā pūrā na h.

(b) Anjām-i-farz meṇ gafāt yā qusūr; kotāhī; jo kuchh karnā wājib ho uskā pūrā pūrā na k. [ko ghaṭānā; kam k.; mukhtasar k.; kāṭnā.

Shorten, v. t. 1.—Chhoṭā k. masalan kisī shai ki nāp wus'at yā muddat

To shorten distance—Fāsila ghaṭānā yā kam k.—To shorten days of calamity—Musibat ke dinon ko ghaṭānā yā kam k.

2.—Kisī shai ki ta'dād yā miqdār ko kam k.; kam k.; ghaṭānā;

3.—Kisī shai se mahrum k. [khaliñch l.; roknā; pā-band k.

4.—Bhurbhurā yā khasta k.

Shorten, v. i. 1.—Ghaṭnā; kam h.; ghaṭtā jānā; kam hotā jānā.

2.—Khinch-kar chhoṭā ho-jānā; sikur-kar ghaṭ jānā.

Short-hand, n. Mukhtasar tahrir; tahrir kā ek tariq jismeṇ alfāz ke badle meṇ hurūf qāim kar-diye jāte haiṇ yā alfāz meṇ ikhtisār kar-diya jāta hai yā nishānāt qāim kiye jāte haiṇ; sar-i-harf likhnā.

Short-lived, a. Jo bahut roz tak ziṇda yā qāim na rahe; 'arizi; chand-roza; nā-pāedar.

Shortly, ad. 1.—Jald; 'angarib; thoṛe 'arse meṇ; koyī dam meṇ;

2.—Mukhtasaran yā ikhtisār ke sāth; thoṛe meṇ; chand lafzon meṇ.

Shortness, n. Ikhtisār; mukhtasar h.; thoṛe 'arse tak qāim rahnā;

darāz na h.; na pahunchnā yā qāim rakhne ki quwwat na r.; kamī;

kotāhī; qillat; tangī; qusūr. [bandhī ho; kam-nazarā; moṭī nazar w.

Short-sighted, a. 1.—Jo dūr tak yā dūr se na dekh sake; jiskī nazar

2.—Jisko āge ki bāteṇ dūr tak na ma'lūm hoṇ; jo bāton ko kḥub

yā dūr tak na samajh sake; kam-fahm; kam-'aql. [undes.

3.—Jisko āyinda kā khayāl kam ho; gifi; be-khabar; nā-āqibat-

Short-sightedness, n. 1.—Kotāh-nazari; dūr se ba-kḥubī na dekh saknā.

2.—Kotah-andeshī; mushkil yā gahiri bāton ko kḥub na samajh

saknā; āgam ko dūr tak na samajh saknā. [lah; be-wuqūf.

Short-witted, a. Kam-'aql; be-'aql; jisko samajh kam ho; nādān; sūda.

Shot, n. 1.—Zarb; mār; zad; chhornā; chalānā yā dāgnā. [*Webster*.

☞ "The plural, *shots*, may be used, but *shot* is used in both numbers."

2.—Golā yā goli; jo kuchh bārūt ke zor se top yā bandūq wagaira

meṇ bhar-kar chhoṛā jāe. [waron ke shikār meṇ kām āte haiṇ.

3.—Sise ke har qism ko chharre jo parind aur dūsre chhoṭe jān-

☞ "These are not called *balls* or *bullets*." *Webster*.

4.—Goli wagaira ki daur; jahān tak goli wagaira chhūṭ-kar pahunchē;

5.—Nishāna-bāz; jo bandūq se nishāna lagāye. [tappā; pallā; zad.

Shoulder, n. 1.—Shāna; kandhā; dosh; moundhā.

2.—Piṭh kā uparī hissa; insān ke jism kā woh hissa jispar bhāri

bojh nihāyat āsānī se uth saktā hai.

☞ Often used in the plural.

- 3.—Sahārā; sañbhāne yā sañbhāl rakhne kī quwwat; jo kisi shai ko ubhār aur sañbhāl rakkhe.
- 4.—Kisi jānwar kī agli rān jo kāt-kar bechī jāe. [tak ho-sake] zor mārñā.
To put one's shoulder to the wheel—Kisi kām ke anjām meñ hatta-l-wus' (jahāñ
Shoulder, v. t. 1.—Kandhe se dhakelnā; zor se dhakkā d. [dārī uthānā.
- 2.—Kandhe par rakhnā yā uthānā; kisi bāt kā bojh yā uskī zimma-
Shout, v. i. Khushi se shor machānā yā chillānā; jai-jai-kār k.; hamle ke waqt dil barhāne ke liye sipāhiyon ko lalkārnā.
To shout at—Shor machā ke kisi kī hañsī yā tahqīr k.
Shout, n. Shor; kharosh; na'ra; chillāhat; jai-jai-kār; lalkār; bahut se logon kā ekbārgī shor machākar apnī khushi kā izhār k. yā himmat dilānā.
 [k. yā usko dekhānā; kisi ke sāmne kar-d.
- Show, v. t. 1.**—Dikhānā yā dikhlanā; pesh-i-nazar k.; kisi ke āge pesh
To show one's self to a person—Apnī tayīn kisi ke rū-ba-rū pesh k. ya'nī uske sāmne jā khare h. ki dekho ham maujūd haiñ.
 2.—Dikhlanā; ma'lūm karānā; jānānā; samjhānā; batlanā.
 [k. yā usko dekhānā; kisi ke āge pesh
 3.—Dikhā d.; nishān-dihī k.; batā d.
Show him his room—Use uskī kothri dekhā do; usko uskā kamrā dikhā do.
 4.—Rāsta batānā; rah-numāyī k.; le-jānā. [le-jānā.
To show a person into a parlour—Kisi ko rah dekhāte mulāqāt ke kamre meñ
 5.—Sābit k. jaise subūt shahādat yā 'aqli dalāil se; kisi bāt kī wajh aur kaifiyat batlanā yā bayān k.; zāhir k.; taurīh k.
To show cause—Kisi bāt kī nisbat uske wuqū' meñ āne yā na āne kā sabab dikhlanā (uskī wajh aur dalil pesh k.).
 6.—Mar'i r.; bakhshnā; karnā.
To show favour—Mīhr-bānī k.; ri'āyat k.; nazar-i-'ināyat mar'i k.
To show forth—Zāhir k.; mushtabā k.; i'lān k.—*To show his paces* (said especially of a horse)—Chāl yā tezi wagaira dikhlanā-jaise ghorē kī.—*To show off*—Numāish k.; numāish ke tariq par dikhlanā.
Show, v. i. Ma'lūm d.; nazar ānā; dekh parūā; sūrat yā zāhir meñ h.
Show, n. 1.—Zāhirī sūrat; numāish; asliyat nahīñ.
 2.—Jo kuchh dikhlayā jāe; tamāsha; dīd; sair; līlā; jo kuchh dekhe jāne ke maqsad se bāhar nikālā yā murattab kiya jāe; nu-
 3.—Tum-tarāq; tīp-tāp; namūd; takalluf; numāish. [māish.
 4.—Sūrat; mushābahat; kisi dūstre kī mānīnd h.
 5.—Zāhir-dārī; hīlā; bahāna; dikhāwā; zāhirī numāish.
Show of hands—Majma'-i-'ām meñ rāe dene ke liye hāthon kā uthānā.
Shower, n. 1.—Thore 'arse tak meñh yā oloñ kī bārish; lahdar.
 [k. yā usko dekhānā; kisi ke āge pesh
 2.—Jo kuchh meñh kī tarah hawā se ifrāt ke sāth jald jald gire; bauchhār; jhārī; bārish; barkhā.
A shower of arrows—Tiron kī bauchhār; tiron kā barasnā.
Shower, v. t. 1.—Pānī barsā ke bhigā d.; meñh se khūb tar kar d.
 2.—Faiyāzī ke sāth d.; ifrāt se bāñtnā yā chhīñnā; bhar d.; barsā d.
Shower, v. i. Rah-rah-kar barasnā. [ke pānī kī jhārī lagī rahe.
Showery, a. Jab meñh rah-rah-kar mutāwātir barse; jab thahar thahar
Showily, ad. Numāish ke tariq par; tumturāq ke sāth; shān-o-shaukat se; dikhāwe ke liye. [namūd; bharak.
Showiness, n. Numāish; numāishī h.; barā tumturāq; barā dikhāwā;

Showy, *a.* Numāishī; jisse numāish ho; jiski taraf koyi mukhātab ho; namūdār; saugu-l-bharak; zarq-barq; durakhshān; chamkilā; bhar-kilā; bharak-dār; raunaq-dār; 'umda.

Shred, *v. t.* Kāt yā phār kar chhoṭe chhoṭe tukre k.; khusūsan kapre yā chamre ki tang (kam chaturī) aur lambi lambi dhajjiyān kāt yā phār kar banānā. [banāyī jāe.

Shred, *n.* 1.—Kapre wagaira ki lambi sakri dhajji jo kāt yā phār kar 2.—Tukra; reza; pārchā; purza.

Shrewd, *a.* 1.—Makkār; 'aiyār; fitratī; chālāk; siyānā; harif; chatur; dhurt. [dekhne w.

2.—Zirak; dūr-bīn; bārīk-nazar yā bārīk-bīn; bātoṅ ko kḥūb

3.—Jo makkārī yā zirakī se ho yā jismen makkārī yā zirakī ho.

“One who is *shrewd* is keen to detect errors, to penetrate false disguises; to foresee and guard against the selfishness of others.” *Webster*.

Shrewdly, *ad.* Chālākī se; zirakī se; hoshyārī se; 'aiyārī se; chaturāyī se; 'umda taur par qiyās karke; achchhī tarah atkal se. [bārīk-bīnī.

Shrewdness, *n.* Chālākī; 'aiyārī; hoshyārī; chaturāyī; zirakī; tamīz;

Shriek, *v. i.* 1.—Chikh mār-nā; chillānā; chingbār-nā; yakāyak ḍar jāne yā saḥt jismānī yā qalbī sadme wagaira ke sabab se chillā uṭhnā; chigghār-nā.

2.—Chillā chilla ke mātām k.; chikh mār-kar ranj zāhir k.

Shriek, *n.* Chikh; chillāhaṭ; chinghār; na'ra; yakāyak khauf paidā hone yā saḥt jismānī sadme wagaira ke sabab se chillā uṭhnā (chillāhaṭ).

Shrill, *a.* Tez; mihīn; bārīk; ghusne wālī.

Shrill, *v. i.* 1.—Mihīn āwāz d. yā paidā k.; patli āwāz paidā k.

Shrill, *v. t.* 1.—Mihīn āwāz paidā kar-nā.

2.—Ghusnā; chubhnā; zakhmī k. [tang ho-jānā; khusk ho-jānā.

Shrink, *v. i.* 1.—Sikuṛ jānā; shikan par jānā; simaṭ jānā; khiñch-kar 2.—Haṭ jānā; pichhe ko haṭ jānā yā kanāra khainch jānā jaise khatrese.

3.—Khauf ḍar yā musibat ki wājḥ se hichaknā yā pichhe ko haṭnā.

Shrink, *v. t.* Sikuṛnā; sikuṛā d.; sikuṛ kar chhoṭā yā tang kar-d.

Shrivel, *v. i.* Sikuṛ jānā; jhurri par jānā; shikan par jānā; chū par jānā; simaṭ jānā; khiñch jānā. [ḍalnā yā sikuṛ d.

Shrivel, *v. t.* Jhurriyān ḍāl d.; mushakkan kar-d.; sameṭ d.; sikuṛan

Shroff, *n.* Sarrāf.

Shroud, *n.* Kafan; woh chādār jismen murde ki lāsh lapetn.

Shroud, *v. t.* 1.—Kafnānā; takfīn k.; lāsh ko chādār men lapetnā.

2.—Chhipānā; baḥhūbī hifāzat k.; dhāpnā; sar-posh k.; kisi shai par parda ḍalnā (uski parda-poshi k.).

Shudder, *v. i.* Khauf ḍar yā nafrat se kañpū; sardi se kañpū; thar-tharānā; larzān h.; tharrānā. [larza; tharthari.

Shudder, *n.* Khauf wagaira se kap-kapī yā kañp-kañpī; thartharāhaṭ;

Shuffle, *v. t.* 1.—Idhar-udhar ghumānā-phirānā; dast-ba-dast phernā.

2.—Idhar-udhar kar-ke milā d.; abtar kar-d.; darham-barham kar d.; pareshān kar-d. [yā paithā d.

3.—Idhar-udhar karke dākhil kar d.; pareshānī paidā kar-ke nikāl

To shuffle off—Haṭā d.; apnā galā chhurānā; apni maḥblasi hāsīl k.—*To shuffle up*—Jhaṭpaṭ milā d. (maḥhlūt kar-d.); garbar kar-ke kar-d.; fareb ki niyat se abtari yā pareshānī paidā karke kuchh kar-ḍalnā.

Shuffle. *v. i.* 1.—Jagah badalnā; bagaleñ jhāñknā; khilāf-bayānī k; munāsib suwāloñ ke jawāb dene meñ tālmaṭol k.; is nīyat se hila-hawāla tālmaṭol yā lagzish k. ki aslī hāl na khulē; sāf jawāb se gurrez k.; bāt khā-jānā; bāt banānā; bāt phernā.

2.—Fitrāt k.; tadbīr k.; hāth-pāwō mārñā; koshish k.; upāi k.

3.—Pāwñ ghasiṭṭe chalnā; laṭpaṭāte chalnā.

Shuffle, n. Makr; hila; fareb; tālmaṭol; chhal-bal; fitrat; herā-pherī.

Shuffling, p. a. Hila-sāzī kā; jisse hila-hawāla pāyā jāe.

A shuffling excuse—'Uzr jisse hila-sāzī pāyī jāe; hila-hawāla.

Shun, v. t. Bachānā; ihtirāz k.; gurez k.; kauāre rahnā; bachā rahnā; na paṛnā; rābita na r.; na milnā; suhbat na k.; parhez k.; bāz rahnā; dūr rahnā; alag rahnā; ijtināb k. [āmad-o-raft na ho-sake.

Shut, v. t. 1.—Band k.; lagānā; denā; masdūd k.; is gāṭaz se band kar-d. ki

2.—Rok d.; andar jāne na d.; bāz r.

3.—Band k.; mūṭhī bāndhnā; sikor l.; khaiñch l.

To shut in—(a) Bhitār band kar-d.; mahbūs k. (b) Sāmñā rok d.; kisi shai ko darmiyān is tarah hāl h. ki woh dekh na paṛe.—*To shut off*—Bāz r.; audar āne na d.—*To shut out*—Aisā kar d. ki koyī shai andar jā na sake; bhitār na jāne d.; bhitār jāne kī rāh rok d.—*To shut together*—Milā d.; joṛ d.; piṭkar ek dil kar-d.—*To shut up*—(a) Band kar-d.; andar jāne kī rāh masdūd kar-d. (b) Rok d.; darmiyān meñ hāl ho-kar guzar band kar-d.—(c) Band k.; mahbūs k.; qaid kar-d.; tāle meñ band kar-d.—(d) Khatm h.; khatime ko pahunchnā; ākhir h.—(e) Hukūmat bahs yā jabr se sākit (chup band yā khāmosh) kar-d.; hukūmat wagaira ke zor se zabān band kar-d. [ho-jānā.

Shut, v. i. Band ho-jānā; mūñd jānā; masdūd ho-jānā; āp hī āp band

Shy, a. 1.—Jo nazdik āne meñ dare; ihtiyāt yā buz-dilī kī wajh se dūr rahne w.; nazdik jāne se parhez yā gurez k. w.; bharakne w.

2.—Kashīda-khātīr; gair-mānūs; rūkhā; āzādāna rabt-zabt (khalā-malā yā bartāw) na r. w.; nā-āshnā yā nā-āshnā-mizāj; mahjūb; sharmilā.

3.—Muhtāt; hoshyār; is bāt kī ihtiyāt r. w. ki koyī bāt aisī na ho-jāe jo lā'ilāj ho; kisi kām kī tadbīroñ ke karne meñ ihtiyāt r. w.; chaukas; chaukannā.

Shy, v. i. Jhijhak yā bharak kar kanāre haṭ jānā; chamaknā; bharaknā.

Shyness, n. Kashīdagī; nā-āshnā-mizājī; bharak; chamak; hijāb; ru-

SIC, [Lat.] Yūñ; is tarah; is nahj par; aise. [khāyī; chahuñk.

☞ "This word is sometimes used in quoting from others with a view to call attention; as, 'the author states there are 4000 different words [*sic*] in Arabic for the word camel!' The word *sic* is here introduced to show the quotation has been rightly given." Webster.

Sick, a. 1—Jismeñ yā jiske sāth matlī ho; qai karne par mūil.

A sick head-ache—Sar-dard jiske sāth futūr-i-mīdā aur matlī bhī ho.

2.—Mutanaffir; kisi shai se baṛī nafrat r. w.; kisi chiz ko bi-l-kul nā-pasand k. w.; bezār. [k. ya'nī use zarā bhī pasand na k.).

To be sick of flattery—Kushāmad se nihāyat mutanaffir h. (usse bi-l-kul nafrat

3.—Kisi qism ke maraz meñ muṭtalā; bīmār; 'alīl; tan-durust nahīñ; māñdā; rogī; kasal-mand.

To be sick of a fever—Bukhār meñ muṭtalā h.; bukhār āññ.

☞ "In England, *ill* is now more commonly used when disease is spoken of." Webster.

The sick—Bīmār yā bīmār log; jo log muṭtalā-i-maraz hoñ.

Sick-bed, *n.* Bistar jispar bimār soye.

Sicken, *v. t.* 1.—Bimār k.; bimār yā mariz banā d.

2.—Matli paidā k.; qai karne kī khwābish paidā k.

3.—Mutanaffir k.; nafrat paidā k.

Sicken, *v. i.* 1.—Bimār h.; 'alil h.; mānda paṛnā; mubtalā-i-maraz h.

2.—Ser h.; jī bhar jānā; jī phir jānā; bezār h.

3.—Nafrat kā bā'is h.; girān-bār h.

4.—Mutanaffir h.; nafrat se bhar jānā; saḥt nafrat karne lagnā.

5.—Kam-zor hoj-ānā; zāl ho-jānā; murjhā jānā.

Sickish, *a.* 1.—Kisiqadar bimār yā 'alil; kuchh bimār.

2.—Nafrat paidā k. w.; matli paidā k. w. [mubtalā-i-maraz rahnā.

Sickliness, *n.* 1.—Hālat-i-marizī; hamesha bimār rahnā; 'ādatan

Applied to persons. [karne kā mailān.

2.—Woh hālat jisse bimārī bahut paidā ho; kasrat se bimārī paidā.

Sick-list, *n.* Jo log bimār hoū unke nāmōn kī fihrist.

Sickly, *a.* 1.—Mariz; tan-durust nahīn; kisiqadar yā 'ādatan mariz; jo kuchh kuchh bimār ho yā hamesha bimārī meṁ mubtalā rahe.

2.—Kasrat se bimārī paidā k. w.; jab shiddat se maraz paidā hoū.

3.—Jo mariz sā ho; jo bimār kī sūrat rakke; kam-zor; za'if; jiske chihre kā rang zard ho-jāe; zard-rū; mānda. [h. yā uskī hālat.

Sickness, *n.* 1.—Bimārī; bimār h.; bimārī kī hālat; maraz meṁ mubtalā

2.—Bimārī; maraz; rog—khusūsan matli; mālīsh.

Side, *n.* 1.—Kisi chiz kā woh hissa jo chaurā aur lambā ho yā us shai kī sath; pahlū; taraf; samt; or; bagal ya'ni kor yā kanāra nahīn.

2.—Hāshiyā; kor; dāman; kanāra; kisi chiz kā tūl (uskī lambāyī).

3.—Bāzū; bagal; pahlū; woh hissa jidhar pasliyān rahtī hai.

4.—Woh hissa jo sire aur tale ke bich meṁ ho; pahār waghera kā

5.—Kisi shai kā ek hissa yā uskī sath. [chaphāw yā utār.

6.—Samt; jānib; taraf; rukh; or.

7.—Firqā; tabqa; fariq; tar; koyī shakhs yā ashkhās jo dūsre shakhs ya ashkhās ke muḥbālīf hoū; taraf; jānib; or.

8.—Khāudān kī shākh (uskā shu'ba); paidāish kā 'alāhida silsila; nasl; gotra; kul; paksh; jānib; taraf; paidāish kā silsila jo min-jumla wālidain ke ek kī taraf se ho.

9.—Ta'alluq jo kisi ko dūsre ke muqābale meṁ ek se ho; masala jo dūsre masale ke khilāf ho; rāe jo dūsri rāe ke mutazād ho; haq; pachchh (paksh); or.

By the side of—Nazdik; qarīb; pās.—To choose sides—Kisi qism kī kasrat meṁ muqābale ke liye fariq yā logoṁ ko muntaḥab k.—To take sides—Jo fariq kisi dūsre fariq ke muḥbālīf ho uskī rāi ko qabūl k. yā uske naf'-nuqsān meṁ sharik h.—Side by side—Pahlū ba-pahlū; pās-pās; kisi ke sath yā uske shāmīl; saṭe aur sine se sīna barābar kiye huye.—Side of the court.—Siga-i-'adālat.—Opposite side—Fariq-i-sāni yā fariq-i-muḥbālīf; taraf-i-sāni yā taraf-i-digar; mudda'ā 'alaih.—On all sides—Chāroṁ taraf; har-chahūr taraf; chāroṁ or; chahudis.

Side, *a.* 1.—Pahlū kā; bagal kā; bagalī; rukh yā alang kā.

2.—Tirohā; sīdhā nahīn; gair-i-sarīh; zimnī.

Side, *v. i.* Muḥbālafat kī hālat meṁ ek fariq kī rāe ko dūsre fariq ke

- muqābale meñ taslim k. yā uske naf'-o-nuqsān meñ sharik ho-jānā;
jānib-dārī pās-dārī yā taraf-dārī k.; pās k.; pachehh (paksh) k.
- Sidelong, *a.* Bagalī; pahlū ke bal; tirchhā; sidhe sāmne nahīn;
Sider, *n.* Jānib-dār; taraf-dār; pachehhī (pakshī). [kankhiyōn kī.
- Sideways, } *ad.* 1.—Ek taraf; ek jānib ko; ek pahlū par; jhukā huā.
Sidewise, }
- 2.—Tirchhā; āṛā; ek taraf.
- Siding, *n.* Jānib-dārī; taraf-dārī; ek farīq kī taraf ho-jānā.
- Sidle, *v. i.* 1.—Tirchhā chaluā; ṭerhā chaluā; ek bagal jhuke chaluā.
2.—Pahlū ke bal leṭnā yā parnā.
- Siege, *n.* 1.—Muhāsara; nargā; gherā; kisī qal'e ke chārōn taraf yā āge
fauj kū is liye rakh d. ki jo log qal'e ke andar hoñ woh itā't qabūl
2.—Kisī shai ke hāsil karne ke liye barābar koshish. [kar-leñ.
To raise a siege—Muhāsara uṭhā l.
- Sift, *v. t.* 1.—Chalūi wagaira meñ chhānū; jhāruā; chālū.
2.—Judā k.; alag k.; algānā.
3.—Chhān k.; bure-bhale kī tamīz k.; judā judā kar-ke dekhnā ki
kyā achchhā hai aur kyā burā; taftīsh k.; khūb jāñch k.; nukta-
chīnī ke sāth dekhūā-bhālū; khūb tahqīq k.; mathauā. [nikālū.
To sift out—Ihtiyāt ke sāth talāsh k. yā dhūndh-kar nikālū; chhān-kar
- Sigh, *v. i.* 1.—Āh bharnā; āh mārū; āh khañchnā; māñdagī thakāwat
ranj yā gam wagaira kī wajh se āh mārū.
2.—Mātam k.; ranj k.; gam k. [ma'lūm ho.
3.—Āh-zanī kī hālat sī āwāz paidā k.; aisi āwāz paidā k. jo mātamī
- Sigh, *v. t.* 1.—Ranj k.; mātam k.; kisī kī nisbat āh mārū.
2.—Āh mār-kar zābir k.; kisī shai masalan ranj yā gam kā
[izhār āhoñ se k.
- Sigh, *n.* 1.—Āh; sāñs; lambī sāñs.
To heave a cold sigh—Thandhī sāñs bharnā; āh-i-sard khañchnā.
2.—Ranj yā gam kā izhār. [ranj ke sāth.
- Sighingly, *ad.* Thandhī sāñs bhar-kar; āh mār-kar khañch yā bhar kar;
Sight, *n.* 1.—Dīd; āñkh se chīzōñ kā dekhū; nazzāra; darshan; daras.
To gain sight of a thing—Kisī shai ko dekh l.—*To have a sight of a thing*—
Kisī shai ko dekhū—*To lose sight of a thing*—Kisī shai kā nazar se gūb
ho-jānā.—*Out of sight*—Nazar ke bahar; jo dekh na pāre.—*Out of sight*,
out of mind—Har ki az dīda dūr az dīl dūr. [nazar; jot yā āñkhoñ kī jot.
- 2.—Dekhne kī quwwat; quwwat-i-bāsira; basārat; bīnāyī; nigāh;
To lose one's sight—Nigāh kho d.; nā-bīnā ho-jānā; āñdhā ho-jānā; āñkh se
na dekhū.—*The sight usually fails at or before fifty years of age*—Pachās
baras ke sin meñ yā usse qabl aksar āñkheñ jawāb detī haiñ (basārat bīnāyī
yā nazar jāti rahtī hai.)
- 3.—Madd-i-nazar; jahāñ tak nigāh phail sake uske bhītar hī h.;
aisī mauq'e par wāqī' h. ki dekhne ke waqt koyī shai darmiyān meñ
hāil na ho; nazar; jahāñ tak basārat ko wus'at ho. [dekhne se dekh pāre.
To be within sight—Madd-i-nazar h.; nigāh ke sāmne h.; aisi jagah par h. ki
- 4.—Jo kuchh dekh pāre; dīd; tamāsha; koyī uayī aur mulāhaze
(dekhne) ke qābil chīz; jo kuchh 'ajīb-o-garīb ho.
- 5.—Mulāhaza; dekhū; wāqifiyat.
A letter intended for the sight of only one person—Khat jo sirf ek shakhs
ke dekhne ke liye maqsūd ho ya'nī jiskī nisbat yāh manzūr ho ki use ek hī
- 6.—Āñkh; āla-i-nazar; jisse dekheñ. [shakhs parhe aur dūsrā nahīn.

To take sight—Nishāna bāndhnā ya lagānā; shist lagānā.—At sight, after sight
—Pesh kiye jāne ke waqt yā uske ba'd; darshanī yā mi'ādi jaise hundi
wagaira. [ām par ya'nī numāyānī ho.

Sightly, *a.* 1.—Nazar ke sāmne; jo dūse se dekh parē; jo manzar-i-
That house stands in a sightly place—Woh makān manzar-i-ām par hai ya'nī
aise maqām par hai ki sab log use dūr se dekh sakte haiñ.

2.—Khush-numā; dekhnauk; dīdārū; khush-manzar; khūb-sūrat.

Sign, *n.* 1.—Nishān; nishānī; 'alāmat; chihhānī; 'koyī shai jisse koyī
dūsrī shai jānī jāe yā zāhir ho; koyī namūdār shai harakat zāhiri
'alāmat yā wāqī'a jisse kisī dūsrī shai kī maujūdagi yā uskā qarib ā-
jānā zāhir ho. [koyī khwāhish yā hukm zāhir ho; ishāra.

2.—Harakat fi'l sar kā jhukānā yā badan kā hilānā-dulānā jisse

3.—Karāmat; mu'jaza; koyī 'ajīb-o-garib bāt wāqī'a yā zāhiri ka-
rashma. [sūd ho; subūt; shahādat; subūt-i-'aiñ; dalil.

4.—Koyī zāhiri wāqī'a wagaira jisse kisī dūsrī shai kā subūt maq-

5.—Takhtī wagaira jo kisī makān ke nazdik nasab kī yā laṭka dī-
jāe tāki usse yah ma'lūm ho ki jo shakhs us makān meñ rahitā hai
woh kaun sā peshā kartā hai yā us makān meñ kyā bantā yā biktā hai.

6.—Yād-gār; nishānī; koyī bāt jiske zari'e se koyī dūsrī bāt yād rahe.

Sign, *v. t.* 1.—Dast-khat k.; al-'abd k.; sahih (corruptly *sahī*) k.;
kisī kāgaz yā wasiqe wagaira par ya'nī uske zail meñ khwāh jo kuchh
iqrār yā mu'ahada wagaira usmeñ likhā ho uske niche apnā nām is
garaz se likh d, ki uskī tasdiq ho-jāe.

To sign one's name—Apnā nām kāgaz par likh d.; kisī kāgaz par apnā dast-
khat kar-d. (sabt kar-d.); al-'abd k.; apne hāth se dast-khat k.

☞ "Signing does not now include sealing." Webster.

2.—Hāth se batānā yā ishāra k.; dūse ko koyī bāt jatāne yā
jānāne ke liye hāth hilānā.

Signal, *n.* 1.—Jo ishāra āpas meñ samajh-būjh-kar is garaz se qāim kiya
jāwe ki kisī sānihe hukmī yā khatre kī ittilā' us shakhs ko dī jāe jo
dūr par ho; āpas ke ittifaq se kisī kār-rawāyī wagaira kī ishāra.

2.—'Alāmat; nishānī; kisī amr ke wuqū' kā pahle se ishāra.

Signal, *a.* Ma'mūl se baḥh-kar ya'nī usse ziyāda nāmī-girāmī; nihāyat-
barā; mashhūr; aham; yād-gār, ke qābil; nāmī.

☞ "Generally, but not always, used in a good sense." Webster.

Signal, *v. t.* 'Alāmaton ishāron yā nishānon se i'lān k.

Signalize, *v. t.* 1.—Mashhūr yā mumtāz k.; nām-war k.; nāmī banānā;
ma'mūl se baḥh-kar nām-war k. [ra-i-mu'aiyan ke zari'e se k.

2.—Kisī shai ke maujūd rahne yā wuqū' meñ āne kā i'lān kisī ishā-

Signally, *ad.* Mashhūr tariq par; nihāyat 'umda tariq par; aisi tarah jo
qābil-i-yādgār ho; nām-āwarī ke sāth; bare numāyānī tariq par.

Signature, *n.* Apne hāth se likhā huā kisī shakhs kā nām jisse yah
maqsūd ho ki jis tahrir ke zail meñ usne apnā nām likhā woh uskī
khwāhish yā irāde ke muwāfiq hai; dast-khat; al-'abd.

Sign-board, *n.* Takhtā jispar 'awām kī ittilā' ke liye koyī apne peshe kī
kaifiyat yā yah likh-kar lagā detā hai ki uske yahān kaun kaun si chīzeñ

Signer, *n.* Dast-khat k. w.; dast-khat-kuninda; al-'abd k. w. [biktī haiñ.

Signet, *n.* Muhr—khususān woh muhr-i-shāhi jo bādshāh kī nij kī chitṭhiyon
yā 'atīyāt-i-shāhi ke wasiqon par sabt ho; khātīm; muhr-i-shāhi.

Signet-ring, n. Woh angūṭhī jismeṁ muhr-i-shāhī nasab ho; nij ke muhr kī angūṭhī; muhr.

Significance, } n. 1.—Ma'nī; mafhūn; murād; matlab; manshā; woh;
Significancy, } bāt jiskā zāhir k. maqsūd ho.

2.—Waq'at; 'azmat; barāyī; qadr.

Significant, a. 1.—Bā-ma'nī; ma'nī-dār; jismeṁ koyī matlab ho yā jisse koyī bāt zāhir ho; jisse kisī shai kī 'alāmat pāyī jāe; jo kisī shai, par dalālat karo; jo kisī chiz kī nishānī ho.

2.—Jisse kisī wāqī'a yā mājare kā izhār ho.

[sāth.

Significantly, ad. Aisi tarah par jisse kisī amr kā izhār ho; ma'nī ko

Signification, n. 1.—Izhār; ishāron yā lafzon ko zarī'e se khayālat kā dūstre par izhār.

[mafhum; murād; matlab.

2.—Ma'nī; jo kuchh kisī ishāre nishān yā lafz se samjhā jāe;

Significative, a. 1.—'Alāmat-i-khārijī ke zarī'e se kisī shai par dalālat k. w.

2.—Bī-ma'nī; ma'nī-dār, jisse koyī ma'nī paidā ho; jisse kisī matlab murād yā manshā kā izhār ho.

Signify, v. t. 1.—Koyī shai ishāron yā lafzon ke zarī'e se zāhir k.; kisī khayāl khwāhish mudda'a yā hukm kā izhār kuchh kah-kar sar hilā kar jism yā ānkhoṁ ko harakat de-kar khwāh kisī dūstre qism ke ishāre se k.; zāhir k.

[kisī shai par dalālat k.

2.—Ma'nī r. yā paidā k.; kuchh matlab mudda'a yā mafhum r.; The word Sabbath signifies rest.—Lafz-i-Sabbath ke ma'nī āram haiṁ; is lafz kā mafhum mīhnat ke ba'd āram karnā hai.

[qābil samjhā jānā.

3.—Waq'at r.; muzā'qa r.; qadr r.; barā samjhā pānā; lihāz ke It signifies much or little—Yah ek baṛī yā chhoṭī bāt hai.—It signifies nothing—Yah koyī bāt nahīn hai; kuchh muzā'qa nahīn—What does it signify? Is'ā kyā muzā'qa?

Silence, n. 1.—Sunsān; sannāṭā; āwāz yā shor kā mutlaq na h.

2.—Sukāt; na bolnā; khāmoshī; pumba-dahnī; chup rahnā;

3.—Ikhtā; poshīdagī; parda.

[kuchh na kahnā.

These things were done in silence—Yah bāteṁ poshīdagī yā pardo meṁ huiṁ; yah bāteṁ chhīp-kar ki-gayṁ.

4.—Sannāṭā; chupehāp; gusse ya shor-sharābe wagaira kā band-

5.—Mazkūr na h.; furāmoshī; sukāt.

[ho-jānā.

Silence, int. Chup ho; chup; khāmosh.

﴿﴾ "Used elliptically for *let there be silence, or keep silence.*" Webster.

Silence, v. t. 1.—Chup rahno par majbūr k.; majbūr kar-ko chup karā d.; bolne yā shor machāne na d.; sākit yā khāmosh kar-d.

2.—Hālat-i-qarār meṁ kar-d.; sākin kar-d.; ṭhāndhā kar-d.; rok d.

3.—Khatm kar-d.; mauqūf kar-d.; rahne na d.; bāqī ha r.

Silent, a. 1.—Jahān āwāz yā shor na ho; sunsān; bi-l-kul sannāṭā; bi-l-kul chupehāp. [bātūnī nahīn; bakwādī nahīn; chuppā; chupkā.

2.—Bīt karno par rūgib nahīn; mutūh-band; chup; khāmosh;

3.—Hālat-i-qarār meṁ; gair-mutaharrik; paṭ yā paṭā huā; sākin; jismeṁ khāl na ho.

[meṁ sharik par kām meṁ nahīn.

4.—Gair-āmil; khud kām na k. w.; sarmāyo ko baham-pahunchāne A silent partner in a commercial house—Mahājani ke kār-o-īr ke liye रुपये ke done meṁ sharik par kām karno meṁ nahīn.

5.—Sākit; khāmosh; jo kisī shai kā zikr na kare; jismeṁ kisī shai kā zikr mazkūr yā uskī charohā na ho; chup.

Silently, *ad.* Be-bole; chupchāp; begair shor machāye; be kuchh kahe-
Silk, *n.* 1.—Resham; abresham. [sune; begair zikr yā charchā kiye.

2.—Reshmī kaprā.

“ In this sense, the word has a plural, *silks*, denoting different
 sorts and varieties, as black *silk*, white *silk*, coloured *silks*.” *Webster*.
Silk, *a.* Reshmī; resham kā.

Silken, *a.* 1.—Resham kā banā huā; reshmī. [narm.

2.—Resham sā (uski tarah yā mānind); chhūne meñ mulāim yā

3.—Narm; mulāim; latif; kapī yā saḥt nabīū.

4.—Reshmī kapīe pahine huye.

Silky, *a.* 1.—Reshmī; resham kā; resham kā banā huā.

2.—Resham ki mānind; chhūne meñ narm aur chiknā.

Silliness, *n.* Be-wuqūfī; za'ifu-l-'aqlī; kam-fahmī; nā-dānī; 'aql-i-salīm
 kā na r. ya h.; sāda-lauhī; bholāpan; sādagī-i-tabī'at; sidhāyī.

Silly, *a.* 1.—Za'ifu-l-'aqlī; be-wuqūf; gāwdā; ahmaq; jisko 'ām qism ki
 bhī 'aql na ho; sāda-lauh; sidhā-sāda; bholā jaise koyī admī.

2.—Jo be-samjhi (kam-'aqlī) se ho; jismeñ be-wuqūfī pāyī jāe; jo
 'aql ke khilāf ho jaise koyī fī'l waguira.

Similar, *a.* 1.—Thik mushābih; thik thik kisī ki mānind; bi-jinsihī; jaisā
 dūsrā ho thik usī tarah yā usī tarah kā; yaksān; sarikhā; sā.

2.—Kuchh kuchh dūsrē sā; yak-gūna mushābih; aksar bāton meñ

[dūsrē ki sī shabāhat r. w.
Similarity, *n.* Mushābahat; bi-l-kul yā kuchh kuchh dūsrē ki mānind
 h.; yaksāniyat; mutābaqat; shabāhat-i-tāmma.

A similarity of features—Sūrat-shakl sūrat-i-hāl yā khatt-o-khāl meñ mushāba-
 hat.—*Similarity* between two objects—Do chizon kā ek tarah kā h.; do chizon
 ke darmiyān mutābaqat.

Similarly, *ad.* Usī tarah; usī ki mānind; jaise dūsrā hai waisehī; 'alā-
 hāza-l-qiyās; usī ki mānind; usī ke mutābiq.

Similitude, *n.* 1.—Mushābahat; yaksāniyat; nau'iyat sifat yā sūrat
 meñ dūsrē ki mānind h.; mutābaqat; mel. [uski sī hai).

2.—Tashbih: ek shai ko dūsrī shai se tamsil d. (kahnā ki yah

Simple, *a.* 1.—Mufrad; tauhā; akelā; dūsrē se milā huā nahīn; gair-
 murakkab; be-milā; khālis. [banāwat na ho; sidhā-sāda.

2.—Sāda: jismeñ kisī tarah ki sajawāt na ho; sidhā; jismeñ koyī

A simple dress—Sādī poshāk.—A simple narration—Sidhā bayān.

3.—Jismeñ makr-o-fireb dagā-bāzī yā dui na ho; be-riyā; sachchā;
 sādiq; kharā; sidhā-sāda jaise koyī shakhs.

Simple manners—Sidhā-sāda tariq; sachchā tariq.

4.—Jismeñ bhul-chūk na ho-sake; sāf; jo samajh meñ ā-sake jaise
 bayān. [darje ki ho; be-wuqūf; sāda-lauh; mūrakh.

5.—Kam-samajh; 'āqil yā zīrak nahīn; jiskī samajh-būjh ausat

Simple-hearted, *a.* Dil kā sidhā; sachche dil kā; be-riyā; kharā; kapṭī
 nahīn. [chhalī na ho.

Simple-minded, *a.* Sādī tabī'at r. w.; jismeñ chhakkā-panjā na ho; jo

Simpleton, *n.* Sāda-lauh; kam-'aql; be-wuqūf; ahmaq; khafīfu-l-harakat.

Simplicity, *n.* 1.—Gair-murakkab h.; be-milā h.; milāwat se khālī h.

2.—Kayī ajzā se tarkīb na pāwā; kayī tukṛe purze yā hisse kā na h.

3.—Dil meñ makr-o-fireb kā na h.; makkārī yā dagā-bāzī ki jānib

mailān na r.; du-rangī yā dui na r.; sachhayī; sādagī; sidhāyī;

4.—Sādagi; banāwat na r. [tabī'at kī tezī aur dūr-andeshī na r.

5.—Mushkil yā muglaq na h.; sāf sāf h.

6.—Kam-aqlī; be-wuqūfī; ahmaqpan; gawdāpan. [tafrīd; tauzih. Simplification, *n.* Tashīl; sahl banā d.; sahl kar-d.; mufrad banā d.; Simplify, *v. t.* Mufrad banā d.; kisi shai ko ajzā ko judā judā kar-d.; jo kuchh hālāt hon unko bayān kar-ke sāf aur wāzih kar-d.; sahl kar-d.; āsān banā yā kar-d.; kisi shai ke karne yā banāne kī sahl yā mukhtasar rāh dikhā d. (uski tarkīb batā d.); salīs kar-d.

Simply, *ad.* 1.—Sidhe-sidhe; sidhāyī ke sāth; be-makr-o-fareb; sādagi ke sāth. [tanhā; sirf; mahz; faqat; akelā; aur kuchh nahīn.

2.—Fī-nafsihī; begair kisi dūsrī shai ke milāye yā izāfa kiye huye;

3.—Be-wuqūfī se; nāḍānī se; be-aqlī se; kam-aqlī se.

Simulate, *v. t.* Kisi shai kī sūrat pakaruā par asl meñ na h.; taqlīd k.; iddī'a-i fāsīd k.; bahāna k.; bhagal banānā; banāwat k.; naql k.

Simulation, *n.* Jhūthī sūrat pakarnā; jhūthī shakl banānā; naql; banāwat; bhagal; pakhand; zāhir-dārī. [what is true." Webster.

“Distinguished from *dissimulation*, which disguises or conceals Simultaneous, *a.* Ek hī waqt meñ rahne yā hone w.; jiskā wujūd yā wuqū' zamān-i-wāhid meñ ho; ham-zamān.

Simultaneously, *ad.* Ek hī waqt meñ; ek hī sāth; zamāna-i-wāhid meñ; jis waqt koyī dūsrī bāt ho usī waqt; ma'an.

Simultaneousness, *n.* Wuqū' yā wujūd ba-zamān-i-wāhid; ek hī waqt meñ honā yā rahnā. [warzī; badi; bad-kārī; 'isyan; khatā.

Sin, *n.* Gunāh; pāp; ma'siyat; aparādh; dosh; hukm-i-Ilāhī kī khilāf.

Sin, *v. i.* 1.—Gunāh k.; pāp k.; kisi nahj par hukm-i-Ilāhī ko 'udul k.; kisi furz-i-ma'ūf ke khilāf 'amal k.

“Often followed by *against*.

2.—Jo kuchh insān ke liye munāsib ho uske khilāf k.; insān ke huqūq yā qānūn kī khilāf-warzī k.; kisi jurm kā murtakib h.; khilāf k. Since, *ad.* 1.—Ba'd; ba'd se; kisi amr ke wuqū' ke ba'd se ab tak. [yā 'amal k.

He has not seen his brother since his return from home—Jab se woh ghar se wāpas āyā usse aur uske bhāyī se mulāqāt nā huyī ya'nī wāpasi ke ba'd se

2.—Guzrā; bitā; huā; munqazī huā; isse qabl yā pahle. [ab tak. The murder took place two years since—Us khūn ko huye do baras huye yā

guzre ya'nī khūn hone ke ba'd do baras bite.

Since, *prep.* Kisi amr ke wuqū' ke waqt se; kisi wāqī'a ke ba'd jo zamāna guzre usmeñ yā uske mā-bain; kisi ke ba'd; ba'd; pichhe.

“With a past event or time for the object." Webster.

Since, *conj.* 1.—Jab se; jis zamāne se; jis waqt se ki.

2.—Chūnki; ba-libāz is ke ki; is liye ki; dar-hāle-ki; har-gāh yā har-gāho ki; jab is bāt par khayāl kiyā jāe ki.

Sincere, *a.* Zāhir aur bātin meñ ek; aslī; sachchā; haqīqī; jismeñ banāwat na ho; jo mahz zāhir-dārī ke liye ikhtiyār kiyā yā kahā na jāe; jis-meñ chhal yā kapaṭ na ho; kharā; sūrat aur sirat donoñ meñ yaksān.

Sincerely, *ad.* Sachāyī se; imān-dārī ke sāth; diyānat ke sāth; sāf-dilī se; begair banāwat ke; rāst-būzī se; jhūthāyī se nahīn.

Sincereness, { *n.* Sachāyī; dil meñ makr-o-fareb wagaira kā na h.; dil yā Sincerity, { piyat kī sachāyī; sadāqat; ikhlās; zāhir-o-bātin kī safāyī.

Sinecure, *n.* 'Ukda yā naukari jismeñ mihnat yā koyī nīsī khidmat na

karnī paye jo mihnāt-talab ho; naukari yā mansab jismē āmadānī to ho par uske muta'alliq koyī kām na ho. [kām na ho.

Sinecurist, *n.* Jis shakhs kī naukari aisi ho ki usmē āmadānī to ho par *SINE DIE*, [Lat.] Bilā-ta'āyun-i-tāriḳh; begair kisī tāriḳh ke muqarrar kiye huye. [phir pesh hone ke liye koyī tāriḳh muqarrar na kī-gayī.

The case was adjourned *sine die*—Woh muqaddama multawī huā par uske *SINE QUĀ NON*—Shart-i-lāzīmī; shart-i-lā-budī; aisi bāt jiske begair koyī dūsri bāt na ho sake; jiske begair kuchh na ho-sake. [pāk; 'āsī.

Sinful, *a.* 1.—Gunāh se bharā huā; gunah-gār; pāpī; fajir; fāsiq; nā-Sinful men—Gunah-gār log; pāpī log.

2.—Jismē gunāh ho; jo ahkām-i-Ilāhī ke khilāf ho.

Sinful actions—Gunāh se bhare huye fīl; aise kām jo Khudā ke hukm ke *Sing*, *v. i.* 1.—Gūnā; nagma-sarāyī k.; alāpnā. [khilāf kiye jāen.

2.—Chahchahānā; chahchahē mārānā; kuhuknā; bolnā.

3.—Sānsānānā; sāsanāhat kī āwāz paidā k. [se k.

4.—Kisī bāt ko nazm mē kahūā; kisī shai kī ta'rif ash'ār ke zarī'e *Sing*, *v. t.* 1.—Gānā; alāpuā; nagma-sarāyī k. [bayān k.

2.—Kisī kī ta'rif mē ash'ār kahūā; nazm mē kuchh kahūā yā

Single, *a.* 1.—Wāhid; ek; akelā; mufrad; 'alāhida; alag; jismē siwāe ek ke dūsra na ho; fard; khās. [gār ke.

2.—Tanhā; akelā; tan-i-tanhā; iklā; begair kisī sāthī yā madad-

3.—Be-byāhā; jiskī shādī na huyī ho; nā-kad-khudā; mujarrad; kuārā. [—Be-byāhī (kuārī) 'aurat.

A single man—Mard jiskī shādī na huyī ho (jo mujarrad ho)—A single woman

4.—Ikahrā; duhrā nahīn; ik-laṛā; jismē dūsri laṛ na baṭī ho.

A single thread—Ikabrā dhāgā. [ke muqābil sirf dūsra shakhs ho.

5.—Jismē donoṁ jānib sirf ek ek shakhs ho; jismē ek shakhs

A single fight—Akele akele kī laṛāyī; laṛāyī jismē ek shakhs is jānib aur

6.—Gair-murakkab; khālīs; an-milā. [dūsra us jānib ho.

7.—Gair-muta'assib; sachchā; gair-jānib-dār.

Single, *v. t.* Kisī ek shakhs yā chiz ko bahut se shakhsōn yā chizōn mē se chun l.; auroṁ mē se chhāṭ l.; alag kar-l.

Single-handed, *a.* 1.—Jahān yā jiske pās sirf ek shakhs kām k. w. ho.

2.—Akelā; āp hī āp; begair dūsre kī madad ke.

Singleness, *n.* 1.—Wahdat; sirf ek h.; aur sab se judā yā alag h.; do yā zāid na h.; iklāyī; tanhāyī; tajarrud.

2.—Sādagi; sachāyī; tabī'at yā niyat kī safāyī; du-rangī yā duyī na r.; be-riyāyī; rāsti; rāst-bāzī; sādāqat; sidq.

Singly, *ad.* 1.—Ba-zāt-i-khās; fardan fardan; judā judā; alag alag;

2.—Sirf; akelā; tanhā. [bi-l-infirād; bi-l-ishtirāk.

3.—Tan-i-tanhā; iklā; be-gair kisī sāthī sharik yā rafīq ke; āp-hī-āp. [nahīn; gair-ma'mulī; 'ajib-o-garīb tarah kā.

Singular, *a.* 1.—Khās qism kā; be-nazir; lā-sānī; ma'mulī taur kā

2.—'Alā qism kā; jiskā barābar yā muqābil shāz nikle; nādir; ma'-mūl se burh-kar; nīrālā; anokhā.

3.—'Ajīb tarah kā; 'ām qism kā nahīn balki uske khilāf.

☞ "Often employing something censurable or not approved."

4.—Fard; jiskā jawāb yā sānī na ho; lā-sānī. [Webster.

Singularity, *n.* 1.—Khusūsiyat; kisī shai kī woh sifat jiske zarī'e se woh dūsroṁ se tamīz kī-jāe; khās yā qism-i-khās kā wasf.

- 2.—Aisi sifat yā sūrat jo ma'mul ke k̄hilāf ho; jo kuchh 'ajib-o-garib yā lihāz ke qābil ho. [jo dūsroṅ ko hāsil nā ho.]
- 3.—Kisi k̄hās qism ke haq yā istihqāq kā r.; koyī aisā istihqāq r. Singularly, *ad.* 1.—K̄hās taur par; aisi tarah yā itnā ki dūsroṅ meṅ na pāyā jāe; 'ajib-o-garib qism yā tarah se; anokhepan ya nirālepan se.
- Sinister, *a.* 1.—Bāyān; jānib-i-chap; chap; yasār yā yasār kā.
- Opposed to *dexter* or *right*.
- 2.—Nā-mubāarak; gair-mas'ūd; manhūs; burā; zabūn; muzir; nuqsān karāne w.; k̄harāb; fāsīd; khoṭā; be-imāuī kā; dagābāzī kā.
- Sinister* means—Buri khoṭī yā be-imānī ki tadbireṅ.—*Sinister* motive or purpose—Fāsīd manshā yā niyat; buri niyat yā k̄harāb irāda.
- Sink, *v. i.* 1.—Dhasnā; dūbnā; nichā hotā jānā; barābar yā ba-tadriṅ girtā jānā; baiṭh jānā. [jānā.]
- 2.—Bhitar ghus jānā; kisī shai kī sath ke niche chale jānā; paiṭh
- 3.—Munaqqash ho-jānā; tabī'at meṅ is tarah paiṭhnā ki asar barābar qāim rahe; asar-pazir h.
- 4.—Kisī shai ke bojh se dab uṭhnā; dab jānā.
- 5.—Kam-zor ho-jānā; ghat jānā; zawāl par h.; zāil h.; parṇā; girnā; ghaṭnā; utarnā; miqdār meṅ ghaṭ jānā yā kam ho-jānā.
- Sink, *v. t.* 1.—Dhasnā; dūbnā; pānī meṅ garq k. (burānā).
- 2.—Khod-kar taiyār k.; khod-kar banāna—jaise kuān wagaira.
- 3.—Zalīl k.; past k.; girānā; utārnā; kam k.; ghaṭānā.
- 4.—Tabāh k.; gārat k.; barbād k.; nās kar-d.
- 5.—Ghaṭā d.; miqdār meṅ kam kar-d.; talaf k.
- 6.—Past kar-d.; dabā d.; maglūb kar-d.
- 7.—Girā d.; past kar-d.; zawāl lūnā; kisī ke zawāl kā bā'is h.
- 8.—Ghaṭā d.; kam kar-d.; qīmat yā māliyat kī ta'dād ko ghaṭā d.
- 9.—Ta'dād ghaṭā d.; de-kar kam kar-d. yā kuchh bhī rahue na d.
- To *sink* the national debt—Qaumi qarz ko kuchh adā kar-ke kam kar-d. yā de-dilā-kar bi-l-kul sāf kar-d.
- Sink, *n.* 1.—Maile pānī ke bahāne ke liye nālī muhrī yā parnālā.
- 2.—Nābdān ke muta'alliq lakṛī patthar yā lohe wagaira kā bartan jismeṅ mailā pānī jam' ho.
- Sinner, *n.* Gunah-gār; 'āsī; pāpī; fajir; fāsiq; kukarmī.
- Sip, *v. t.* 1.—Ghūnṭ ghūnṭ pīnā; thoṛā thoṛā pīnā; jur'a jur'a pīnā.
- 2.—Chūsṇā; chusaknā.
- 3.—Kisī shai meṅ se kuchh pīnā.
- Sip, *v. i.* Thoṛā sā pīnā; ghūnṭ ghūnṭ pīnā.
- Sip, *n.* 1.—'Araq wagaira kā ghūnṭ ghūnṭ pīnā. [zarā sā zāiqa yā maza le-l.]
- 2.—Ghūnṭ; jur'a; kisī shai kī k̄hafif sī zāiqa-chashī; kisī chīz kā
- To take a *sip*—Ek ghūnṭ pī l.; zarā sā zāiqa chakh l.
- Sir, *n.* 1.—Ek ta'zīmī kalīna jo mu'azzaz yā wājibu-t-ta'zīm mardoṅ kī taraf k̄hitāb karne meṅ musta'mal hotā hai; sāhib; jānāb; huzūr.
- Is lafz kā isti'māl sāga-i-jam' meṅ bhī us hālat meṅ hotā hai jab koyī wā'iz apne sām'in kī taraf muk̄hātab ho-kar unse kuchh kahtā hai.
- 2.—Jis shakhs ko Knight yā Baronet kā k̄hitāb diyā jātā hai uske nām ke mā-qabl bhī *Sir* kā lafz musta'mal hotā hai.
- Sister, *n.* 1.—Bahān yā bahīn; ham-shīra; k̄hwābir yā k̄hwāhar.
- Co-relative to Brother. [ho.]
- 2.—Woh 'aurat jo dūsri 'aurat kī ham-mazhab yā ham-jins wagaira

3.—Ham-qism; ham-jins; ham-haisiyat; ek qism kā.
 Sister-in-law, *n.* (a) Shauhar kī bahan; nand; nanad; dewrānī. (b) Jorū kī bahan; sālī; jethānī. (c) Bhāyī kī jorū; bhāwaj; bhābhi; bhailū. [bat se bhari hui.]

Sisterly, *a.* Bahan sī yā bahan kī sī; jo bahan ke liye zebā ho; muhab-Sit, *v. i.* 1.—Baithnā; chūtār ke bal baithnā; āsan mār-kar baithnā.

“Said of human beings, and sometimes of other animals.” *Webster.*

2.—Sewnā; adde par baithnā; pairon ke bal baithnā—jaise parind.

3.—Ārām kī hālat meñ rahnā; ārām k.; rahnā; kisī hālat meñ

4.—Parū; rahnā jaise bojh; guzarnā; lagnā. [rahnā.]

Grief sits heavy on his heart.—Uske dil par ranj kā bojh yā bhāri sadma hai.

—A weight or burden sits heavily upon him—Bojh uspar girān-bār guzartā hai (usko bhāri lagtā yā ma'lūm partā hai).

5.—Honā ya'nī jism par thik baithnā yā na baithnā; thik h. yā baithnā; durust h.; rāst ānā—jaise qad par.

A coat sits well or ill—Angarkhā yā to thik hotā hai yā nahiñ ya'nī jiske liye taiyār huā ho uske badan par yā to chipak-kar baithtā hai yā dhilā-dhālā khwah tang hotā hai [masrūf rahnā; kachahrī k.

6.—Ijlās k.; nishast k.; baithnā; kā-i-sarkārī ke anjām meñ

The court sits daily.—'Adālat kā ijlās har roz hotā hai.—The commissioners do not sit regularly—Ahl-i-kamishan kā ijlās barābar nahiñ hotā.

To sit at meat—Khānā khāne baithnā.—To sit down—(a) Kursī wagaira par baith

jānā.—(b) Muhāsara shurū' k.—(c) Ābād h.; mustaqil taur par sukūnat ikhtiyār

k.—(d) Qarār pakarū; mutmayin ho-kar baith rahnā ya'nī kisī kām kī

pairawī mauqūf kar-d.—To sit for a portrait—Taswīr khiñchwāne ke liye

baithnā; apnī taswīr khiñchwānā.—To sit up—(a) Uth baithnā.—(b) Baithē

rahnā; na letnā; jagā k.; bistar par na jānā.—To sit up late at night—Rāt

ko der tak jagā k. (baithē rahnā yā na sonā).—(a) Dekhā k.; khabargiri k.

nigrān rahnā.—To sit up with a sick person—Bimār ko dekhā k.—(d) Baith

saknā.—He is too ill to sit up—Woh isqadar bimār hai kī baith nahiñ saktā.

Sit, *v. t.* 1.—Baithnā; sawār h. yā sāvārī k.; āsan jamānā. [hai].

He sits a horse well—Woh ghore par khūb baithtā hai (uskā āsan khūb jamtā

2.—Baithālnā.

“To sit me down, to sit him down, to sit them down, equivalent to I seated myself, &c., are familiar phrases used by good writers, though deviations from strict propriety.” *Webster.*

Site, *n.* Woh jagah jahān koyī shai qāim kī-jāe : mauqa'; jagah; aisi jagah jahān koyī shai hamesha ke istīmāl ke liye banāyī yā qāim kī-jāe yā woh maqām jo aisi shai ke banāne yā qāim karne ke liye pasand kiyā-jāe. [chiz par baithē.]

Sitting, *n.* 1.—Nishast; baithak; jis dhang se koyī kisī baithne kī

2.—Kisī baithne kī jagah yā chiz par baith jānā.

A sitting down—Baith jānā.

3.—Taswīr khiñchwāne ke liye baithnā yā jo waqt usmeñ sarf ho.

4.—Jalsa; ijlās; ashkhās-i-zī-ikhtiyār kā kām karne ke liye apnī

jagah par maujūd yā ikatthā h.

5.—Kisī kām meñ kuchh 'arse tak barābar lagā rahnā; kisī parh-

ne likhne ke shagl meñ kuchh 'arse tak bilā rukāwat lagā rahnā.

6.—Khel kām yā mulāqāt kī hālat meñ baithne kā waqt. [baithnā.]

7.—Senā yā sewnā; bachche nikālne ke liye parindon kā andon par

Situate, } *a.* Istihkām ke sāth qāim; wāqī'; jā-guzīn; shakhsōn yā
 Situated, } chīzōn ke i'tibār se kīsī hālat meñ h.

To be *situate* or *situated*—Honā yā wāqī' h.; qāim h.

Situation, *n.* 1.—Maunq'; jagah.

2.—Hālat; sīrat; haisiyat.

3.—Jagah; 'uhda; mansab; naukari; khidmat; asāmī.

Six, *n.* Chha; shash.

To be *at six* or *seven*, or, as more generally used, *at sixes and sevens*—Ahtar yā
 pareshān h.; titar-bitar h.; tīn-terah h.; darham-barham h.

Size, *n.* 1.—Barāyī; qad-o-qāmat; qad; qāmat; zakhāmat; jasāmat;
 qīl-daul; lambāyī chaurāyī; barāyī-chhotāyī; sath ki lambāyī-chaurāyī.

2.—Un bahut sī chīzōn kā ma'mūlī paimāna jo bikrī ke liye banāyī
 jāti haiñ—jaise jūte dastāne wagnāra. [lihāz se durust k.

Size, *n.* 4. Qad ke mutābiq durust yā murattab k.; lambāyī-chaurāyī ke
 Sized, *a.* 1.—Qad yā lambāyī-chaurāyī ke mutābiq durust kiya huā.

2.—Khās qad-o-qāmat r. w.; khās qism ki lambāyī-chaurāyī r. w.

Chiefly used in compounds; as, *large-sized*, *common-sized*,
middle-sized, &c.

Skeleton, *n.* 1.—Huiwān ke jism ki haddiyān jo gosht se judā ho-kar
 apnī apnī asli jagah yā hālat par rah jāch; thathrī. [ho.

2.—Kisī chīz kā dhūncha; khās khās hisse jūpar auron kā madār

3.—Khāka; dhūncha; 'unwān aur ibtidāyī umūr; kisī tasnīf ke
 mukhtalif maddāt aur uske muta'alliq ki 'ām qism ki bātēñ.

4.—Nihāyat dublā-patlā shakhs; jiske jism meñ haddī aur chamrē
 ke siwā aur kuchh na rah jāe.

Sketch, *n.* Kisī chīz kā khāka yā dhūncha; khām yā kachchā naqsha;
 kisī shai kā ibtidāyī yā gair-mukammal khāka; musawwada.

Sketch, *n.* 4. 1.—Kisī chīz ki ek 'ām sūrat khari k.; khāka yā musawwa-
 da taiyār k.; dhūncha banānā; kachchā naqsha banānā.

2.—Kisī shai ke muta'alliq khās khās bātōñ yā khayālōn ko qāim
 kar ke uskā mansūba bāndhnā.

Skill, *n.* Kisī 'ilm yā fan kā 'ilm-i-bā'amal; kisī 'ilm yā hunar meñ
 khūb muzāwalat ya'nī usse achchhī tarah mānūs h. aur use jhat-pat
 aur suhulat ke sāth kām meñ lā-salnā; kisī 'ilm yā fan meñ dast-gāh;
 mahārat; mashshāq; dast-gāh; dast-i-qudrat; ustādi; hunar; wāqif-
 kāri; chālāk-dastī; tez-dastī; gun; hathaūfī.

Skilled, *a.* Kisī shai se bakhūbī wāqif yā mānūs; māhir; mashshāq;
 hunar-mand; kisī shai kā 'ilm aur 'amal donoñ r. w.; kisī chīz ko
 khūb jānne w. (uskā gunī).

Followed by *in*.

Skillful, *a.* Hunar-mand; kisī fan meñ khūb māhir; tez-dast; mashshāq;
 kāri-gar; liyāqat ke sāth anjām d. w.; kisī fan yā peshe ke muta'alliq
 hāth se kār-rawāyī karne meñ chālāk; bāri mahārat yā mashq r. w.;

Often followed by *at* or *in*. [pūrā; pakkā.

Skillfully, *ad.* Hunar-mandī ke sāth; kāri-garī se; bāri hoshyārī ke
 sāth; tez dastī se; bare funn-o-firāsāt ke sāth; chustī-o-chālākī se.

Skillfulness, *n.* Hunar-mandi; tez-dastī; kisī bāt yā kām ke achchhī
 tarah karne ki qābiliyat; tamīz ke sāth aur thik thik-har kām ke
 karne ki liyāqat; mazāq ke sāth aur qawā'id par lihāz rakh-kar kār-

rawāyī ki salāhiyat; 'ilm aur qābiliyat jo tajrībe se hāsil ho; mash-shāqī; ustādī; sughrāyī; mahārat.

Skim, v. t. 1.—Karchhanī yā kaf-gīr wagaira ke zarī'e se ūpar se khainch utār yā kāṭ 1.—jaise dūdh ki bālāyī; khainch-kar nikāl 1.

2.—Kisī shai ki sath ke nazdik se guzarṇā; kisī shai ki sath ko khafif sū chhūtā chalnā. [uske nazdik nazdik barābar chalā jānā.

Skim, v. i. 1.—Subkī se chalnā; barābar chalā jānā; sath chhūte yā

2.—Ūpar hī ūpar jhaṭ se guzar jānā; kisī shai par 'ujlat aur kam-tawajjuhī ke sāth libāz k.

Skin, n.—Khāl; chamrā; post; chirm; chām; jild.

2.—Jānwar kā chamrā jo uske badan se judā kar-diyā jāe 'ām isse ki sūkhā yā begair sūkhā yā kamāyā ho; khāl.

3.—Darakhṭon yā phalon kā chhilkā.

Skin, v. t. 1.—Khāl chamrā yā post utār khwāh khainch 1.

2.—Chamre se mañḍhuā; ūpar se dhānp yā chhipā d.

Skin, v. i. Post se chhip jānā; chamre se dhānk jānā.

Skinless, a. Jismen chhilkā na ho yā jiskā chhilkā nihāyat patlā ho.

Skinless fruit—Be chhlike kā phal yā jis phal men bahut hī bārīk chhilkā ho.

Skip, v. i. Kūdṇā; phāṇḍṇā; jast k.; kulānch mārṇā; bakrī yā bherī ke bachche ki tarah kudakṇā.

To skip over—Nazar-andāz k.; firo-guzāst k.; chhor d.

[jānā.

Skip, v. t. Chhor jānā yā d.; nazar-andāz kar-jānā; bhūl jānā; ḍānk

Skip, n. 1.—Kūd; jast; uchhāl; chhalāng. [juz kā firo-guzāst.

2.—Ek shai ko chhor-kar dūsri shai par guzar jānā; kisī shai ke ek

Skirmish, n. 1.—Jang men koyī khafif sī laṛāyī; jo fanjen dūr dūr par hoṇ unke darmiyān halkī laṛāyī; fanj jo pare par ho uskī chhoṭī obhoṭī ṭoliyon ke mā-bain khafif jang.

2.—Nizā'; jhagrā; munāqsha; mubāhasa; nokjhok; kashākash.

Skirt, n. 1.—Kurtī yā aṅgarkhe wagaira ke niche kā hissa jo ḍhilā

2.—Hāshiya; kauāra; lab; dāman. [ḍhilā hotā hai; dāman.

The skirt of a forest—Jangal kā hāshiya yā kanara; dāman-i-sahrā.

Skirt, v. t. Kanāre kanāre lagānā; kanāra yā hāshiya banānā; kisī ko kanāre yā hāshiye se lagā huā barābar h. [rahuā; sarhad par rahnā.

Skirt, v. i. Hāshiye par h.; kanāre par h.; dāman par h.; kanāre par

Skulk, v. i. Dabak jānā; goshe men ho-jānā; kone men chhip jānā; dabak-kar nikāl jānā tā-ki jisse apnī tāyīn bachānā maqsūd ho woh sāmne na pare.

Skulk, } n. Jo shakhs dabkā yā kone men ghūsā rahe; jo apnā

Skulker, } furz anjām na kare; jo apne kām ko dūse par ṭāl de.

Sky, n. 1.—Āsmān; falak; ākāś.

2.—Mausim; rit; āb-o-hawā.

☞ Often used in the formation of self-explaining compounds; as, *sky-aspiring, sky-coloured, sky-roofed*, and the like. [phailā huā nahīn,

Slack, a. 1.—Khinchā huā nahīn; tanā huā nahīn; ḍhilā; mazbūti se A *slack rope*—Ḍhilī rassi; rassi jo khūb khinchī yā tanī na ho.

2.—Kam-zor; lachar; ḍhilā; jisse koyī shai mazbūti se na pakrī jāe.

3.—Sust; majhūl; sahl-ankār; jisqadar mihnāt chāhiye utnī na k. w.; musta'id yā sar-garm nahīn; ḍhilā; ahādī; gāfil.

4.—Sust; tez nahīn; be zor kā. [nahīn; achchhī tarah nahīn.

Slack, ad. Kam kam; kisiqadar; bakhūbī nahīn; jitnā chāhiye utnā

- Slacken, v. i.** 1.—Dhīlā ho-jānā; karāyī yā mazbūtī meñ kam ho-jānā;
 2.—Sust ho-jānā; dhīlā ho-jānā; gāfil ho-jānā. [tanāw kam ho-jānā.
 3.—Bastagī kho d.; chūrchūr ho-jānā; reza-reza ho-jānā
 4.—Kam ho-jānā; saḡbtī meñ kam ho-jānā; shiddat kā ghaṭ jānā.
 5.—Tezī ghaṭ yā nikal jānā; aur ābista chalnā yā bahuā.
 6.—Zail ho-jānā; za'if ho-jānā; ghaṭ jānā.

Slack, Slacken, } *v. t.* 1.—Dhīlā kar-d.; tanāw kam kar-d.

2.—Rok r.; sui-yāzī ke sāth kām meñ na lūnā.

3.—Pānī dāl-kar bujhānā; bujhānā.

4.—Rokuā; insidād k.; bāz r.

5.—Kisī shai ke zor quwwat yā tezī wagaira ko kam kar d.

“Applied to exertion, gait, heat, pain, and the like.” *Webster.*

Slackness, n. Dhīlāpan; tanāw yā khiñchāw kā na h.; sustī; gāflat;
 'adam-tawajjuhī; kisī shai kī taraf kisī khās mailān kā na h.; kamzori;
 zor yā shiddat kā na h. [bujhānā—jaise chūnā; butānā.

Slake, v. t. Bujhānā—jaise pyās; ṭhandhā k. maslan āg; pānī dāl-kar

Slake, v. i. Bujh jānā; ṭhandhā ho-jānā.

Slam, v. t. Zor se band k.; dhar se mār-nā.

Slander, n. 1.—Jhūṭhā bayān yā jhūṭhī khabar jo kisī kī nisbat adā-
 watan is garaz se kahī jāe ki uski nek-nāmī meñ futūr pare; gībat;
 kisī ke piche uski nisbat 'adāwat kī rāh se jhūṭhī jhūṭhī bāteñ is
 liye kalnā ki log use burā jāneñ; bad-go'ī.

2.—(Law) Bātoñ ke zarī'e se izāla-i-baisiyat-i-'urfi; jhūṭhī aur hatk
 paidā karne-wālī bāteñ jo dūsre kī nuqsān-rasānī aur be-ābrūyī ke liye
 zabān par lāyī jien; buhtān; iftirā.

Slander, v. t. Bad-nām k.; izāla-i-baisiyat-i-'urfi k.; kīne kī rāh se jhūṭhī
 bāteñ kuh-kar nuqsān pahunchānā; 'adāwatan jhūṭhe jhūṭhe qisse
 kahī yā phailā kar nek-nāmī meñ dhabbā lagānā yā futūr dālnā; buhtān
 dāg yā kalank lagānā; jhūṭhī lim lagānā.

Slanderer, n. 'Adāwat kī rāh se jhūṭhī jhūṭhī khabareñ phailā-kar kisī
 ko zarar pahunchāne w.; mustarī; jhūṭhī lim lagāne w. [kā 'ādī.

Slandorous, a. 1.—Jisse buhtān kī bāteñ nikleñ; iftirā par mālī yā us-
 hoñ; hatk-āmez; buhtān se bharī huyī. [ek qism kī bol-chāl.

Slang, n. Bol-chāl ke muhāware jo gair-mustanad aur shusta na hoñ;

“Especially, such [language] as is in vogue with some class in
 society; as, the slang of the theatre, of college, of boatmen, &c.” *Webster.*

Slant, a. Dhālūnā; tīrchhā; sidhā yā kharā nuḥīn.

Slant, v. t. Tīrchhā kar-d.; dhāl kar-d. yā dhālūnā banā d.

Slant, n. Dhāl.

Slap, n. Tamāñche kī mār; kisī chauṛī chīz kī mār; tamāñcha; dhaul;
 thappar; chaṭkanā; lappar. [thappar mār-nā; thappar-yānā.

Slap, v. t. Tamāñcha lagānā yā mār-nā; dhaul lagānā yā dhauli-yānā;

Slap, ad. Dhar se; dhab se; jhatpat; chaṭpat; sauran; turant.

Slaughter, n. 1.—Insān kī jān kī barī aur fuzūl halākat; khūn-rezī;
 kusht-o-khūn; mār-pīṭ ke zarī'e se bahut se logoñ kī jān kā jānā;
 jān kushī; qatl; jidāl; qitāl. [halākat.

2.—Qassābī; zabhī; bikrī ke liye bailoñ yā dūsre jānwaron kī

Slaughter, v. t. 1.—Mārnā; halāk k.; qatl k.; khūn-rezī k.; bahut sī jāneñ barbād k.; laṛāyī meñ jān l.

2.—Zabḥ k.; bechne ke liye mārnā. [jānwar zabḥ kiye jāte haiñ.

Slaughter-house, n. Maslakḥ; mazbah; woh makān jahāñ bikrī ke liye

Slaughterous, a. Muhlik; khūn-khwār; khūn-rez; khūnī; ghātak.

Slave, n. 1.—Gulām; banda; halqa-ba-gosh; dūse kī marzī ke bi-l-kul tābī; jisko āzādāna kār-rawāyī kā iḥtiyār na ho balki woh kulliyatan dūse kī mahkūm ho.

2.—Woh shakhs jo kisī shai ko rok na sake; jis shakhs kā dil uske qābū meñ na ho; jo shakhs be-iḥtiyār kisī shai ke tābī ho-jāe. [jāe.

A slave to lust—Shahwat-parast; jo shakhs be-iḥtiyār shahwat meñ guriftār ho.

3.—Jo shakhs gulām kī mānind mihnāt kare; qulī; mazdūrā; pissū. [as, *slave-dealer, slave-market, slave-merchant, and the like.*

Slave is often used in the formation of self-explaining compounds; **Slave, v. i.** Sakht riṣāz k.; shiddat se mihnāt k.; gulām kī tarah mashaqqat k. [tābī' h.; halqa-ba-goshī.

Slavery, n. Gulāmī; bandagī; kisī shakhs kā bi-l-kul dūse kī marzī ke **Slave-trade, n.** Gulāmōñ kī tijārat; mardoñ aur 'auratoñ ko kharid-kar dūr-o-darāz ke mulkōñ meñ le-jānā aur unheñ ba taur gulāmōñ ke bech dālnā; burda-faroshī. [ho; gulāmāna; zalī; kamīnōñ sā; dūñ.

Slavish, a. 1.—Gulāmōñ kā yā unse muta'alliq; jo gulāmōñ ke liye munāsib

2.—Jismēñ barā riṣāz karnā parē; mazdūr kī sī; zalī; jismēñ gulām kā sā riṣāz karnā parē.

Slavishly, ad. 1.—Kamīnagī se; zillat se; nīchepan ke sāth; gulāmāna.

2.—Pissū kī tarah; mazdūr kī tarah; gulām kī mānind.

Slavishness, n. Halqa-ba-goshī; gulāmī; zillat; kamīnagī.

Slay, v. t. Qatl k.; zabḥ k.; kisī hathiyār se khwāh mār-piṭ-kar mār dālnā; halāk k.; khatm kar-d.; nest kar-d.; halāl kar dālnā.

Slayer, n. Halāk qatl yā zabḥ k. w.; qātil; khūnī; jān l. w.

Sleep v. i. 1.—Sōnā; nīnd l.; sūtnā.

2.—Qāfil rahnā; tawajjuh na k.; be-fikr rahnā; ohaukas yā khabar-dār na rahnā; be-parwāyī ke sāth rahnā; khwāb-i-gaflat meñ rahnā.

3.—Hālat-i-qarār yā sukūn meñ rahnā; be-kār rahnā; be hiss o-harakat rahnā; chupchāp parā rahnā; lihāz na kiṃā jānā; zer-i-mu-

Sleep, n. Nīnd; khwāb; naum; āram. [bāhasa na h.

A sound sleep—Gahirī nīnd; gaflat kī nīnd.

Sleeping, p. a. Jo sone meñ guzre.

Sleeping partner—See Dormant.

Sleepless, a. Jismēñ yā jisko nīnd na āye; jismēñ mind muyassar na ho; jo jāgte bite guzre yā kate. [barām ho.

A sleepless night—Jis rāt ko nīnd na āye; jo rāt jāgte kate; jis shab ko khwāb

Sleeplessness, n. Nīnd ka na ānā; ānkh kā na lagnā; bedārī; be-khwābī.

Sleepy, a. 1.—Nīn-lāsā; nīnd se bharā huī; sone par rāgib; māil-ba-khwāb; khwāb-ālūd; alsāyā.

2.—Nīnd paidā k. w.; jisse nīnd āye; naum-āwar.

A sleepy drink—Woh shai jiske pine se nīnd āye (pine wālā so-jāe).

3.—Sust; kāhil; majhūl; bhārī.

Sleeve, n. Āstīn; baholī; bāñh.

To laugh in the sleeve.—See Laugh, v. i.—*To pin or hang on the sleeve of*—Kisī ke tābī' h. yā k.; kisī par munhasir rahnā yā k.

Sleeve, *v. t.* Āstīn lagānā; bāñh lagīnā.

Sleight, *n.* 1.—Shu'bada-bāzī; buqqa-bāzī; dīth-bandī; indrajāl; koyī kartab jo aisi phurtī se kī-jāe ki yah na ma'lūm ho ki woh kyūn-kar

2.—Chābuk-dastī; chālākī; tez-dastī. [huyī.

Slender, *a.* 1.—Patlā; motā yā dabiz nahīn; lambāyī ke lihāz se daur

2.—Kam-zor; za'if; mazbūt yā qawī nahīn; khafif; kam. [meñ kam.

Slender hope—Ummēd-i-za'if; kam ummed; khafif ummed.—A slender constitution—Kam-zor badan.

3.—Khafif; nā-chīz; qalīl; thoṛā; qadre-qalīl. [būjh kam ho.

A man of slender intelligence—Kam-fahm shakhs; woh shakhs jisko samajh-

4.—Qalīl; nā-kāfi; kam; jispar rahm yā tars āye.

Slender means of support—Basar-i-aūqāt kā zari'a jo kāfi na ho.—Frequent begging makes slender alms—Bār-bār māngue se bhikh kam milti hai.

5.—Kam; ziyāda nahīn; jismeñ i'tidāl kā lihāz rakkbā jāe.

A slender diet—Kam gizā; thoṛā khānā.

Slenderly, *ad.* Kam yā kam kam; thoṛā; qillat ke sāth; nā-kāfi taur par; kasrat so yā zivādātī ke sāth nahīn; halkā.

Slenderness, *n.* Bāiki; patlā h.; patlāpan; patlāyī; mazbūt na h.; kam-zorī; zu'f; qillat; kamī; kāfi na h.; thoṛāyī; ziyādātī kā na h.

Slice, *v. t.* 1.—Patle patle ṭukṛe tarāshnā; kisi shai se ek bārik chaurā ṭukṛa tarāsh l.; qāsh utārñā; phāñk tarāshnā; waraq utārñā.

2.—Ṭukṛe ṭukṛe k.; kāt kar hisse hisse judā k. [jo kāt liyā jāo.

Slice, *n.* Wuraq; qatlā; qāsh; phāñk; kisi chīz kā chaurā patlā ṭukṛa

Slide, *v. i.* 1.—Phisalñā; khisakñā; khasakñā; kisi shai kī sath par phisalñā ya'nī begair kūde yā dhulke chalā jāñā; be hile-dole barābar chalā jāñā. [lūm ek hālat se dūsrī hālat meñ ho-jāñā.

2.—Chupchāp be-ma'lūm guzartā jāñā; āhista āhista aur be-ma'-

3.—Bilā dushwīri yā rukāwat kisi dūsrī shai meñ jā rahñā.

Slide, *v. t.* 1.—Ghuserñā; khaskā-kar dāl d.

2.—Be-ma'lūm dākhil kar-d; ghuser d.

Slight, *a.* 1.—Za'if; khafif; qawī nahīn.

A slight effort—Khāfif (thoṛī si) koshish; bārī koshish yā sa'ī-nahīn.

2.—Nā-piedār; mazbūt nahīn; jo der pī na ho; sarī'u-z-zawāl.

A slight structure—Ta'mīr-i-nā-piedār; koyī shai jo banāyī jāe par mazbūt na ho ya'nī bahut dīnoñ tak qāim na rah sake.

3.—Gahira nahīn; khafif sū; zarū sū.

A deep impression—Khafif asr; asr jo der tak qāim na rahe.

4.—Sakht yā shadīd nahīn; jiski shiddat na ho; khafif; kisīqadar.

A slight disease, illness, or indisposition—Khāfif bīmārī 'alālat yā nā-sāzi-i-tab'.—A slight pain—Shiddat kā dard nahīn; khafif dard.

5.—Nā-chīz; bā-waq'at nahīn; gair-i-aham.

6.—Qawī nahīn; mazbūt nahīn; za'if; jisse koyī ma'qūl ho-sake—jaise bahs wajh yā dalīl; nā-ma'qūl yā gair-i-ma'qūl.

7.—Sarā-sarī; bādīn-n-nazarī; uparaūchhā; wāqī'i yā kāmīl nahīn.

A slight examination—Tahqīqāt-i-sarā-sarī; wāqī'i yā kāmīl taftīsh nahīn.

8.—Qawī yā bhārī nahīn; dublā; patlā.

9.—Be-waṇṇ; za'ifu-l-aql; nā-dān. [tawajjuhī; tagāful; hīqārat.

Slight, *n.* Kisīqadar tahqīr jo be-iltifātī yā snhw kī wajh se zāhir ho.; 'adam-
 ६३ "It expresses less than Contempt, Disdain, and Scorn." Webster.

Slight, *v. t.* Be-waṇṇ'at aur nā-qābil-i-lihāz samajh-kar be-iltifātī k.; tahqīr k.; gaflat k.; nā-tawajjuhī k. [darāmad k. (bartāw k.).

To slight over—Jhatpat kar jāñā; uparaūchhā k.; be-parwāyī ke sāth 'amal-

- Slightly, ad.** Ḡafilāna; gair-muaddabāna; tahqir ke sāth; khiffat ke sāth. [shiddat ke sāth nabūn; halke se; haule se.
- Slightly, ad. 1.**—Khafif sā; thorā sā; kisiqadar; ūpar hī ūpar; ziyāda yā 2.—Ḡafiat ke sāth; be-libāzi se; 'adam-tawajjuhī se; kisiqadar haqārat se. [mazbūt yā bhāri na h.; sirf ūpar se h.
- Slightness, n. 1.**—Khiffat; khafī yā halkā h.; halkāpan; kam-zorī; 2.—Ḡafiat; be-iltifātī; 'adam-tawajjuhī.
- Sling, n. 1.**—Dhelwāns; gophan; salākhan. 2.—Pheñk; zad; zurh; chalānā. 3.—Hāth ke zakhmī hone kī hālat meñ paṭṭī jo uske laṭkāye rahne ke liye gale se laṭkā di-jāe; gal-paṭṭī; gal-jandrā yā gal-gandā. 4.—Sikhar; chibānā.
- Sling, v. t. 1.**—Gopman yā dhelwāns se pheñknā; dhelwāns chalānā. 2.—Is tarah laṭkānā ki jhūlne lage; jhulānā.
- Slip, v. i. 1.**—Phisal jānā; khisak jānā; be-gair kūde dhulke yā pair se chale kisi shai kī sath par barābar chale jānā. 2.—Phisal jānā; pair jamā ke na chalnā. [hārā pair phisal jāye. Walk carefully, lest your foot should slip—Ihtiyāt ke sāth chalo muṭā lā tum- 3.—Apnī jagah se haṭ jānā; sarak jānā; ṭal jānā; khisak jānā. [hai. Usually with out. A bone may slip out of its place—Haddī apnī jagah se khisak yā ṭal jā saktī hai. 4.—Dabak-kar nikal jānā; dumī dabū-kar chalā jānā; chupke se [chal d.; saṭak jānā. With away. 5.—Galatī k.; bhūlnā; chūknā; bhūl yā chūk k.; khatā k. [pā jānā. 6.—Yakāyak yā be-ma'lūm nikal yā guzar jānā. 7.—Sahwun dākhl ho-jānā; bhūl se paṭh jānā; galatī se dākhl An error may slip into a writing notwithstanding all possible care—Bā-waaf ihtiyāt-i-mumkina ke tahrir meñ galatī sahiwan ho-saktī hai. 8.—Be-ma'lūm jāta rahnā; kho jānā; gāib ho-jānā. To let slip—Phande se chhurā d.; khol d.—jaise shikārī kutte ko.
- Slip, v. t. 1.**—Chupke se pahuñchā yā dākhl kar-d.; chupchāp dāl d. 2.—Firo-guzāst k.; ḡafiat se kho d.; ḡafiat kī wajh se hāth se nikal jāne d. [wajh se hāth se nikal jāne na deñ. Let us not slip the occasion—Ham ko chūbiye kī is mauqe' ko apnī ḡafiat kī 3.—Qalam k.; kāṭnā; chhāṭnā; tarāshnā. 4.—Kisi ke pās se nikal bhāgnā; dhokhā de-kar chal d. [se lihāz na k. From is here understood. 5.—Khol d.; chhor d. 6.—Girā d.; pheñk d.; chhurā l. [se lihāz na k. 7.—Ḡafiat se nazar-andāz k. yā chhor d.; 'adam-tawajjuhī kī wajh To slip over the main points of a subject—Kisi mazmūn ke muta'alliq kḥās kḥās būton ko ḡafiat se nazar-andāz kar-d. (chhor d. yā chhor jānā). To slip on—Jaldī se yā dhilā-dhālā pahin l.; gale meñ dāl l.; aṭā l.
- Slip, n. 1.**—Phislāhat; rapaṭ; bichhal. [jān-būhj-kar na ho. 2.—Galatī khatā yā bhūl-chūk jo nā-dānista ho-jāe; bhūl-chūk jo 3.—Qalam; dālī; ṭahni. 4.—Fīrār; yakāyak yā chhip-kar nikal bhāgnā yā chhor jānā. To give one the slip—Kisi ke taht se nikal bhāgnā; kisi ko chhor-kar chupchāp chal d.; kisi ke pās se yakāyak bhāg jānā. 5.—Kam chaurī lambī dhajji; lambā par kam chaurā ṭukrā; purza; ṭukrā; chiṭ; band; pārchā yā parcha.

- A slip of paper—Kāgaz kū band; kāgaz kū chit yā parcha.
- Slip-knot, *n.* Sarak-phānsī; sakar-muddhī; dewrhi girah; rassī wagaira kī girah jo phisal jāe (sarak jāe.)
- Slipperiness, *n.* 1.—Phislāhat; chiknāhat.
2.—Be-sabātī; nā-paedār; be-istihkāmī; mazbūti na r.
- Slippery, *a.* 1.—Chiknā; phislāhā; phisal j. w.; jo chipak yā simat na
2.—Jispar pakkā bharosā na ho-sake; be-sabāt. [jāe; bichhlāhā.
3.—Jiskā dhar yā pakar r. sahl na ho; jo chupke se chal de.
4.—Jiske pair na jamein; jo mazbūt-o-sābit-qadam na ho.
5.—Be-sabāt; mutalawwin; jo badlā (tabdil huā) kare; jiskā
thikānā na ho; gair-mustaqil. [woh asar-pazir hogā yā nahīn.
6.—Jiskā asar gair-mutahaqqaq ho; jiskī nisbat yah shubha ho ki
- Slipshod, *a.* 1.—Begar erī charhāve jūte pahine huye.
2.—Jismein be-i'tināyī yā be-parwāyī pāyī jāe; lachar; phūhar;
behūda; atwār yā tarz-i-'ibārat wagaira mein be-ihtiyāt.
- Slit, *v. t.* 1.—Lambā kātā; lunbe lambe tukre yā dhajjiyān kātā.
2.—Kisī shai mein lambī chīr chīrnā.
3.—Phārnā; chīrnā; shigāf k.
- Slit, *n.* Lambī chīr; lambā chhed; chhotā sūrākh
- Slope, *n.* 1.—Dhāl; utār; jhukāw; niche kī taraf jhukāw.
2.—Dhālwan zamin; charhāw. [terhā le-chalnā.
- Slope, *v. t.* Dhāl k.; dhālwan banānā; jhukānā; tirchhā k.; tirchhā yā
- Slope, *v. i.* Tirchhā h.; jhukā h.; dhālwan h.
- Sloping, *a.* Jhukā yā jhukā huā; tirchhā; dhālwan.
- Sloth, *n.* 1.—Āhistagī; dhilāyī; der; dirang. [majhūlī; āskat.
2.—Kām yā mihnāt kī taraf tabī'at kā māl na h.; sustī; kāhilī;
- Slothful, *a.* Sust; kāhil; āskatī; majhūl; āram-talab; ālasi; jiskā jī
kām yā mihnāt karne ko na chāhe. [taraf tabī'at kā māl na h.
- Slothfulness, *n.* Sustī; kāhilī; āram-talabī; majhūliyat; āskat; kām kī
- Sloven, *n.* Jis shakhs ko apne kapre-latte kī fikr na rahe; jo shakhs
safāyī kī fikr na rakkhe; woh mard yā larkā jo kabhī sāf-o-suthrā na
rahe; galiz ādmī; phūhar; mailā-kuchelā ādmī.
- Slovenliness, *n.* Phūharpan; kapre-latte kā sāf na r.; 'ādatan safāyī kā
na r.; hamesha mailā-kuchelā rahnā.
- Slovenly, *a.* 1.—Poshāk yā safāyī se gāfil; najis; mailā-kuchelā.
A slovenly man—Mailā-kuchelā ādmī; woh shakhs jo hamesha mailā-kuchelā
kapre pahine yā mailā rahe. [mailā-kuchelā.
2.—Dhilā dhālā; abtar; be-tartib; pareshān; sāf-suthrā nahīn;
- A slovenly dress—Dhilā-dhālī yā mailā-kuchelī poshāk.
- Slovenly, *ad.* Be-parwāyī aur gandagī ke sāth; safāyī ke sāth nahīn;
mailā-kuchelā; dhilā-dhālā; phūharpan ke sāth.
- Slow, *a.* 1.—Barī der mein thorī dūr chalne w.; tez nahīn; jo jald jald
barakat na kare (na chale); āhista-khīrām; sust; dhīrā; dhilā; sust
chalne w.
2.—Jiskā wuqū' jald na ho; jo der ke ba'd ho; der mein h. w.
3.—Mustā'id nahīn; bar-jasta nahīn; sust; kund; mithā; jisse
kisī amr kā wuqū' fi-l badiha na ho.
4.—Ta'jil-kār nahīn; jald-bāz nahīn; soch-bichār-kar kām k.w.;
sust; chālāk yā chust-o-chālāk nahīn. [ma'lūm ho.
5.—Waqt mein pichhe; jisse thik waqt nal in balki pichhe kā waqt

The watch is *slow*—Woh jehā ghārī sust chaltī hai ya'ni usse thik waqt ma'lūm nahīn hotā balki woh piche ko haṭṭī jāti hai.

6.—Jald jald taraqqī na k. w.; jo jald jald āge na barhe; āhista āhista taraqqī pāne w.

7.—Jiskī samajh moṭī ho; batīu-l-fahm; kund-zihn; 'aql kā kund.

 Slow is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *slow-paced*, *slow-winged*, and the like.

Slowly, *ad.* Āhistagī se; dhīre dhīre; dhīme dhīme; jald jald nahīn; ta'jil ke sāth nahīn; sustī se yā sust; jhaṭpaṭ nahīn; ba-der; der se; haule haule.

Slowness, *n.* Sustī; āhistagī kī chāl; tez na chalnā; dhīre dhīre āge ko chalnā; 'adam-musta'idi; chustī-o-chālākī kā na h.; kund-zihni; dirangī; kāmoū kā der meū k.

Sluggard, *n.* Jo shakhs 'ādatan kām-chor sust aur majhūl ho; kāhil shakhs; ālasī yā āskatī ādmī; ahadī.

Sluggard, *a.* Sust; kāhil; majhūl; dhilā; āskatī; ālasī; ahadī.

Sluggish, *a.* 1.—Hamesha kā sust aur kām-chor; kāhilu-l-wujūd; dhilā; āskatī; ālasī. [(chale).

2.—Jiskī chāl sust ho; jo bahut kam harakat yā jumbish kare

3.—Jismeū harakat kī quwwat na ho; be-hiss-o-harakat; majhūl.

Sluggishly, *ad.* Sustī se; kāhilī se; majhūlī se; āskat se; ālas se; ahadī-pan se; ānkh malte huye. [āskat; ālas; majhūlī.

Sluggishness, *n.* 1.—Ārām-talabī yā sustī jo paidāishī yā 'ādatan ho;

 Applied to persons.

2.—Harakat kī quwwat na r.; chalne-phirne kī tāqat na r.

 Applied to inanimate matter.

3.—Āhistagī; dhīre dhīre chalnā; dhīmī chāl.

Slumber, *v. i.* 1.—Ūghnā; jhapki l.; ānkh jhapknā.

2.—Sonā; nūnd l.

3.—Gāfil sust kāhil yā majhūl rahnā. [khwāb i-gaflat nahīn.

Slumber, *n.* Halkī nūnd; gahirī nūnd nahīn; jhapki; kacchī nūnd;

Slur, *v. t.* 1.—Dāg lagānā; dhabbā lagānā; mailā k.; gānda k.; be-ābrū

2.—Chhipānā; khāk dālnā; nazar-andāz k. [k.; zalil k.

Slur, *n.* 1.—Dāg; dhabbā; kalank; khafif ilzām yā hatk kī bāt; kisī-qadar be-'izattī yā be-ābrūyī.

2.—Dhokhā; dagā-bāzī; roḥāh bāzī; fareb; jul; jhānsā.

Sly, *a.* 1.—Jo chhipā-kar koyī kām hāth kī is safāyī se kare kī use koyī dekh na sake; chālāk; hoshyār; be-dār; kāyān.

 In a good sense.

2.—Makr-o-fareb se bharā huā; dar-parda nuqsān pahunchāne w.; makkār; dagā-bāz; chhalī; dhokhā d. w.

3.—Makhfi; poshida; chhipā huā; jo chhip-kar makkārī aur chālākī se kiya jāe. [ne-pan se.

Slyly, *ad.* Makkārī 'aiyārī yā hilā-bāzī se; dagā-bāzī se; fitrat se; sayā-Smack, *v. i.* 1.—Hoṭhoṭ ko isqadar dabā-kar bosa l. kī jab we judā hoṭ to ek tarah kī āwāz paidā ho; zor se chummā l.

2.—Kisī chīz ke chakhne ke ba'd hoṭhoṭ ko judā karne ke waqt ek tarah kī āwāz paidā k.; chapchap k.; chaṭchaṭ k.

- 3.—Ek qism kâ maza r.; kisi khâs qism kâ zâiqā r.; ek tarah kī lazzat r. [ten r. yā zāhir k.]
- 4.—Kisi sifat yā khâssiyat kī maujūdagi yā uske asar kī aslī 'alāma-
Smack, v. t. 1.—Aisi tarah chummā l. kī chaṭ sī āwāz paidā ho.
- 2.—Hoṭhoṭ se chapchap k. [k.; tarṭarānā.]
- 3.—Phaṭkārā; chaṭkhānā; chālā yā mār-kar tarāqe kī āwāz paidā
Smack, n. 1.—Bosa jo bi-āwāz-i-baland liyā jāe.
- 2.—Laboṭ kī chapchapāḥaṭ yā chābhuk kī tarāqe kī āwāz.
- 3.—Zāiqā; maza; lazzat; achchhā swād yā rus.
- 4.—Chaṭākā; chaṭākḥā; dhap
- 5.—Thorā sā; miqdār-i-qalil; thoṛī sī chīz jo maza daryāft karne ko liye khwāh namūne (bāngī) ke taur par dī-jāe
- Small, a. 1.—Barē dīl-dul kâ nahīn; miqdār yā darje meṅ kam; barā nahīn; chhoṭā; nanuhā; khafif; zarā sā; kotāh; barā lambā-chaurā nahīn; barē qadd-o-qūmat kâ nahīn.
- 2.—Kam-waq'at; barā yā aham nahīn; khafif; nā-chīz; chhoṭā; halkā; adnā. [ho; jismeṅ der na lage.]
- 3.—Mukhtasar; chhoṭā; jiskā mazmūn tawīl (lambā-chaurā) na
- 4.—Bārik; mihīn; patlī—jaise āwāz; jo baland na ho. [ho.]
- 5.—Qalil; thoṛā; kasīr-t-ta'dād nahīn; jiskī ta'dād kam yā thoṛī
- 6.—Darje meṅ kam; khafif; kam; qulil; thoṛā; bahut yā ziyāda nahīn. [chhoṭā yā patlā ho.]
- Small, n. Kisi shai kâ chhoṭā yā bārik hissa; kisi chīz kâ juz jo Smallness, n. (a) Chhotāyī; khurdi; qad wus'at ta'dād miqdār māliyat yā darje wagaira meṅ kamī; khuffat; qillat; barā yā aham na h. (b) Bīrkī; narmī; khush-āhangī. [parāhūṭ.]
- Smart, n. 1.—Chalak; julān; karak; chunchunāḥaṭ; tīs; ṭapak; par-
2.—Sakht rūhānī taklif; barā ranj; barī jalān.
- Smart, v. t. 1.—Parparānā; chunchunānā; chhanchhanānā; jalnā; phaṭ-
nā; lagnā; chilaknī; chinang mārānā. [sadma uṭhānā.]
- 2.—Dīl kâ sakht yā bahut hī dukhnā; nihāyat qalbī yā rūhānī
- 3.—Sazā pānā; ta'zīr bardāsh t. k.; bure sadme yā natīje sahnā.
- Smart, a. 1.—Tez; chubhne w.; jisse jism ke khâs hisse meṅ shiddat kâ dard paidā ho.
- 2.—Sakht; shadīd; shiddat kâ; barā; nihāyat taklif-dih.
- 3.—Tez; qawī; zor kâ; shiddat kâ; sakht.
- 4.—Jismeṅ tezi yā chālākī pāyī jāe; hāzīr-jawāb; jo jhaṭpaṭ koyī bāt paidā kare (suchāye) yā jawāb de; hoshyār; chatur; sayānā.
- 5.—Tez aur maṅ'q'e kâ; zarāfat se bharā huā—jaise jawāb yā koyī
- 6.—Fauq-i-bharak; zarq-burq poshāk pahīne huye. [qaul.]
- 7.—Tez; tāzī—jaise hawā.
- Smartly, ad. Shiddat se; nihāyat taklif se; tezi se; jhaṭpaṭ; musta'idī ke sāth; zarāfat se; fauq-i-bharak; tarāwe se; numāish ke taur se.
- Smartness, n. Shiddat; sakhti; tezi; karāyī; zinda-dilī; chustī; zarāfat; hāzīr-jawābī. [chūr-chūr kar-d.; purze-purze kar d.]
- Smash, v. t. Sadma pahunchā-kar ṭukre-ṭukre kar-d.; pāsh pāsh kar d.; Smatter, v. i. 1.—Begair khūb wāqifiyat rakkho gufigū k.; be-jāne
- 2.—Bahut kārā muzāq yā khafif sī wāqifiyat r. [bātehit k.]

Smatterer, n. Sirf khaṣif si bālāyi wāqifiyat r. w.; kisī shai kī kunhiyāt se wāqif nahīn; uparchaṭ.

Smattering, n. Khaṣif wāqifiyat; kunhiyāt (mushkil yā bārik bāton) kī na jānā; sirf ūpar kī kuchh bāton jānā; wāqifiyat-i-juzwī.

Smear, v. t. 1.—Ūpar se malnā yā lagānā; chupānā; potnā.

2.—Najis k.; lūda k.; bigārnā; ganda k.

Smell, v. t. Sūnghnā; mahakuā; hū l.

[ma'lūm'k. (Low phrases).

To smell a rat—Qawī shubha r.; nihāyat ishtibāh k.—To smell out—Dānāyi se

Smell, v. i. 1.—Bū yā mahak d. kḥwāh paidā k.; kisī kḥās qism kī bū-

Followed by of.

[bās r.

To smell of smoke—Dhuñān kī mahak r.—To smell of musk—Kasturi kī si

2.—Koyī kḥās sifāt kisīqadar r.

[kḥushbū r.

3.—Sūnghnā; quwwat-i-hīmuma ko kām men lānā.

4.—Dānāyi ke sāth 'anāl k.

Smile, v. i. 1.—Muskurānā; muskānā; tabassum k.

Opposed to frown.

[haṁsnā; haṁsī k.

2.—Muskurāhaṭ kī nazar yā chitwan se kisīqadar tahqīr zāhir k.;

3.—Kḥush-o-khurram ma'lūm d.; uisī sūrat r. jiske dekhne se kḥushī paidā ho; khilnā; phūlnā; bahār par h.; joban par h.; lahlahānā. [h.

4.—Yāwarī k.; madad-gār h.; madad d.; mihrbān-i-hāl h.; yāwar

Smile, v. t. Kisī amr kā izbār muskurā-kar k.; muskurā kar apne dil kā koyī hāl zāhir k. [kḥud ba-kḥud kḥushī mauzūri yā mihrbānī zābir ho.

Smile, n. 1.—Tabassum; muskurāhaṭ; chilhre kī woh kḥāss sūrat jisse

The contrary to frown.

2.—Muskurāhaṭ jisse kḥushī nahīn balki tahqīr wagaira zāhir ho.

3.—Tāyid; madad; yāwarī; yāri; mihrbānī.

The smiles of Providence—Tāyid-i-ā-mānī; Kḥudā kī mihrbānī yā madad.

4.—Kḥushī se bhārī huyī sūrat; kḥushī kī surat; joban; bahār; sar-sabzī. [jisse mihrbānī zāhir ho.

Smiling, a. Muskurāti yā muskurātā; kḥush-o-khurram; bashshūsh;

Smilingly, ad. 1.—Muskurāte; muskurā yā muskī kar; muskurāhaṭ ke sāth; tabassum-kunān; khanda-peshānī se; kḥushī kī nazar se.

Smite, v. t. 1—Kisī shai par hāth yā mūki chālānā kḥwāh usko patthar yā kisī bathiyār se mārṇā; mārṇā; hathanre se mārṇā.

2.—Mār-kar kḥwāh kisī qism ke bathiyār se jān le. l.; mār dālnā; balāk k.; kisī shai kī zarb se mahlūk k.

This word is never applied to the destruction of life by poison, by accident, or by legal execution.

3.—Lafāyī men mār-ke harā yā haṭā d.; jang men shikast d.

4.—Muhabbat yā kḥauf kā asar pahunchānā; 'ishq yā sinān-i-'ishq se mār dālnā; kḥauf se mār dālnā.

To smite off—Kāṭ dālnā—To smite out—Toṭ-kar nikāl l.

Smoke, n. Dhuñān; dukhān; dūd.

Smoke is sometimes joined with other words, forming self-explaining compounds; as, smoke-cloud, smoke-dried, smoke-wreath, and

Smoke, v. i. 1.—Dhuñān d.; dhuñān uṭhnā.

[the like.

2.—Raftār kī tezi se gard o-gubār uṭhānā yā uṭānā.

3.—'Iambākū yā tamākū pīnā; huqqa pīnā; churaṭ pīnā.

Smoke, v. t. Dhuñān lagānā yā d.; dhuñēñ meñ ya'nī jahāñ dhuñāñ hotā ho wahāñ laṭkānā; dhuñēñ se sukhānā; dhuñēñ kī mahak d.

2.—Sulgānā; jalānā; pīnā yā nosh k.—jaise huqqa.

Smoky, a. 1.—Jisse dhuñāñ nikle; dhuñāñ paidā k. w.

2.—Dhuñēñ kī sūrat yā khāssiyat r. w.; dhuñēñ sā; dhuñēñ kī mānind.

3.—Dhuñēñ se bharā huā; ghanā.

4.—Jismeñ ātash-dāñ wāgaira kā dhuñāñ bhar jāyākare. [kharāb ho-jāe.

5.—Jo dhuñēñ ke sabab se bad-rang ho yā kālā par jāe; jo dhuñēñ se

Smooth, a. 1.—Jiskī sath barābar ho; jo chhūne meñ khurkhurā na ma'lūm de; nā-hamwār nahīñ; ham-wār; barābar; musattah; chauras;

2.—Sāf; musaffā; jilā-dār; muhre-dār; chiknā aur chamkīlā. [silpat.

3.—Gair-mawwāj; āhista āhista bahitā huā; jiskī harakat yaksūñ ho; jismeñ pareshāñī yā rukāwaṭ na ho.

4.—Rawāñ; shirīñ; fasīh; mauzūñ; salīs; jo bilā rukāwaṭ yā bilā taammul zabāñ se jāri rahe. [bharā huā.

5.—Mulāim; taskīñ-bakhsh; khushāmad-āmez yā khushāmad se

 Smooth is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *smooth-bodied*, *smooth-faced*, and the like. *Webster*.

Smooth, v. t. 1.—Barābar k.; musattah k.; ham-wār k.; chiknā k.

2.—Āsāñ kar-d.; sadd-i-rāh (rukāwaṭ wāgaira) ko dūr kar d.;

3.—Shirīñ banānā; karakhṭagī ko dūr k. [sāf kar d.

4.—Kisī shai kī shiddat yā sangīñī ko kam k.; takhḥif k.; ghaṭānā.

5.—Dhīmā k.; ṭhaudhā k.; taskīñ d.

6.—Raf' k.; dūr k.; āsāñ k.—jaise mushkil ko.

Smoothly, ad. Barābar; yaksāñ; hamwārtariq par; bilā talātum; bilā takhal-lul; sahl tariq par; bilā-dushwārī; suhūlat se; shirīñī se; fasāhat se.

Smoothness, n. Barābar yā musattah h.; ham-wārī; nichā-ūñchā na h.; khurkhurā na h.; narmī; mulāimat; salāsāt; fasāhat; shirīñī.

Smother, v. t. 1.—Dam ghuṭā-kar mār dālnā; sāñs rok-kar jāñ le-l.; isqadar galā dabā d. ki tanaffus ruk jāe (sāñs na āye); jisqadar hawā ziñdagī ke liye zarūr ho usse mahrūm k.; habs-i-dam k.

2.—Rākh wāgaira se chhipā-kar hawā na lagne d.; sulagne na d.

3.—Dabā r.; is tarah chhipā r. ki 'awām kī nazar na pare; poshida r.

Smother, v. i. 1.—Dam ruknā; galā ghuṭnā.

2.—Dabā rahnā; ohhipā rahnā.

3.—Āhista āhista jalnā par dhuñāñ na d.; bhitar hī bhitar sulagnā.

Smother, n. Dhuñāñ; shadīd gard; bahut gard-ogubār

Smoulder, v. i. Is tarah jalnā ki dhuñāñ na nikle; bhitar hī bhitar sulagnā. [(pntī) ho.

Smudge, n. Dāg; dhabbā yā dhappā; koyī shai jo kisī chīz meñ potī

Smuggle, v. t. 1.—Jis māl kā kahīñ ānā yā wahāñ se bāhar jāñ sarkār kī taraf se mamnū' ho uskā us maqām par chhipā-kar lāñ yā wahāñ se kahīñ bāhar le jāñ; jis māl par mahsūl qāwūnan wājibu-l-adā ho usko bilā adā-i-mahsūl khufvatan kahīñ le-āñ yā le-jāñ; naqlu-l-māl bilā-

2.—Chupke se le-jāñ; ohnā-kar le-jāñ. [jawāz.

Smuggler, n. 1.—Woh shakhs jo nā-jāiz yā mahsūlī māl bilā adā-i-mahsūl qāwūn ke hukm ke khilāf chhipā-kar kahīñ bāhar se lāye yā bāhar le-jāye; nā-jāiz tariq par chorī se māl le-jāne w.

- 2.—Woh kashtī yā jahāz jispar nā-jāiz māl chorī se bilā adā-i-mahsūl
Snack, *n.* Hissa ; bakhra. [jāe.
 “ Now chiefly or wholly used in the phrase, *to go snacks* with one,
Snake, *n.* Sānp ; sarp ; nāg ; mār. [that is, to have a share.” *Webster*.
 “ The common and general name”. *Webster*.
Snaky, *a.* 1.—Sānp kā ; sānp kī tarah ; sānp kā sā ; pechīda ; jismeñ
 2.—Makkār ; aiyyār ; dagā-bāz ; dhokhe-bāz. [pech-o-tāb ho.
 3.—Sānpōñ se bharā yā chhipā ; jismeñ sānp lipṭe hoñ.
Snap, *v. t.* 1.—Fauran tor d. ; chitkṭhā d. ; chaṭ se tor d. ; chaṭkā d.
 2.—Khaṭkhaṭānā ; tarkānā ; karṭkūnā. [khānā ; bakot l.
 3.—Dāntōñ se yakāyak kāt yā pakar l. ; habak l. ; kāt yā phār
 4.—Kāt khāne ko daṛnā ; gusse se bhārī bāteñ yakāyak aur tezi ke
 5.—Phaṭkārñā—jaise chābuk. [sāth kahne lagnā ; sakht bāteñ kahnā.
To snap off—(a) Daf’atan (yakāyak) tor d. (b) Habak l. ; ekā-ekī kāt l.—*To*
snap one up, to snap up one sharp—Tez-kalāmī k. ; karī karī bāteñ kahnā ; daf’
 atan rok d. ; chīrchirā-kar yā gusse ke sāth rok d.
Snap, *v. i.* 1.—Chaṭ yā tar se ṭūṭ jānā ; ek-bārgī do ṭūkre ho-jānā ; cha-
 2.—Kāṭne kī koshish k. ; dāntōñ se pakarne kī koshish k. [ṭaknā.
 3.—Gusse se bhārī huyī karī karī bāteñ jhaṭjhaṭ kahnā.
Snap, *n.* 1.—Kisī shai kā daf’atan ṭūṭ yā phaṭ jānā ; chatak ; tarāk.
 2.—Habak ; dāntōñ se ek-bārgī pakar l. yā uskī koshish.
 3.—Phaṭkār—jaise chābuk kī.
 4.—Lālchī shakhs ; tāmi’ ; harīs.
 5.—Jo ek martaba meñ jhaṭ se pakar liyā jāe ; jhapatṭā.
Snappish, *a.* 1.—Katabā ; kāṭne w. ; kāṭne kī shāiq. [tunuk-mizāj.
 2.—Jhallā-kar jāwāb d. w. ; chīrchirā ; zūd-ranj ; tursh-mizāj ; karuā ;
Snappishly, *adv.* Tunuk-mizājī se ; chīrchirā-kar ; gusse ke sāth ; karwāyī
 yā karuāyī se. [karuāyī.
Snappishness, *n.* Zūd-ranjī ; tunak-mizājī ; chīrchirāhaṭ ; chīrchirāpan ;
Snare, *n.* 1.—Dām ; phandā ; jāl ; phaṇsarī-dār rassī yā ḍorī jismeñ
 chīryōñ kī ṭāng phaṇs jāti hai.
 “ A snare is not a net.” *Webster*. [phaṇsī ; jāl ; kamand.
 2.—Koyī shai jismeñ koyī phaṇs-kar taklīf meñ pare ; dām-i-balā ;
Snare, *v. t.* Phaṇsānā ; bajhānā ; phande meñ lānā yā ḍālnā ; kisī aisi
 musibat pareshānī yā khatre meñ ḍālnā jiskī ummed pahle se na rahī ho.
Snarl, *n.* 1.—Aise kutte kī tarah gurrānā jo gusse se bharā ho ; gur-
 rāhaṭ kī āwāz paidā k. ; ghurakuā. [be-tamīzī se guft-gū k.
 2.—Tursh-rūyī se bolnā ; jāhiloñ kī tarah barbarānā ; ghurak d. ;
Snatch, *v. t.* 1.—Jhapat-kar khwāh bilā ijāzat yā be-takallufāna le-l. ;
 jhapat l. ; chhīn l. ; uchak l. ; hāth mārūnā ; khaiñch l. [le-jānā.
 2.—Khaiñch le-jānā ; pakar-kar kahīñ dūsri jagah le-bhāgnā ; uṭhā
Snatch, *v. i.* Pakar l. ; yakāyak pakarne kī koshish k.
Snatch, *n.* 1.—Jhapat ; jhapatṭā ; dast-burd ; chhīn-chhor ; aiñch-khaiñch ;
 pakar ; girift ; yakāyak pakarne kī koshish.
 2.—Thorī der tak musta’idī ke sāth koyī kār-rawāyī ; kuchh
 ‘arse tak kisī kām kā musta’id ho-kar k. ; jhapatṭā ; ruk ruk ke kār-
 3.—Ṭukrā ; thorā sā ; khafif sā ; juzwī. [rawāyī.
Sneak, *v. i.* 1.—Chupke se chal d. ; dabak-kar nikal jānā ; dum dabā-

kar chal d.; is khauf yā sharm se ki koyī na dekhe āhista se chal d.;
khisak jānā; saṭāk d. [pairon paṛnā.

2.—Kamīnī chāl chalnā; dabnā; chapnā yā chaṇpnā; talwe chāṭnā;
Sneak, *n.* Kamīnā; zalīl shakhs; dānī shakhs; dabail; chāplūs.

Sneaking, *p. a.* 1.—Zalīl; kamīnā; dabail; dabbū; muñh chhipāye
aur jān churāye paṛā rahne w.; dūn; firo-māya.

2.—Makkhī-chūs; kanjūs; lālchī.

Sneer, *v. i.* 1.—Nāk chaṛhānā; nāk sikorṇā; tahqīr kī nazar se nāk
chaṛhānā yā muñh banānā. [pheṛknā; āwāza kasnā; ta'na-zanī k.

2.—Dar-parda haqārat kī bāteñ kahnā; bolī-ṭholī bolnā; mihnā
Sneer, *v. t.* 1.—Muñh banā-kar kuchh kahnā. [ta'na-zanī k.

2.—Nāk chaṛhā-kar kisi kī tahqīr k.; haṁsnā; mihnā mārṇā;
Sneer, *n.* 1.—Haqārt kī nazar; izhār-i-tahqīr ke liye nāk kā sikorṇā; aisi
chitwan jisse naṭrat mazhaka yā haṁsī ma'lūm ho.

2.—Boli-ṭholī; āwāza; tanz.

Sneeringly, *ad.* Nāk chaṛhā-kar; haqārat kī nazar se; tahqīran; tan zan.

Sneeze, *v. i.* Chhīṅknā.

Sneeze, *n.* Chhīṅk; 'atsa.

Snore, *v. i.* Kharrāṭā mārṇā; nāk bajānā; kharrāṭe l.

Snore, *n.* Kharrāṭā; nāk kā bajnā yā bolnā.

Snow, *n.* Barf; him.

☞ *Snow* is often used to form compounds, most of which are of
very obvious meaning; as, *snow-capped*, *snow-clad*, and the like.

Snow, *v. i.* Barf girnā; barf paṛnā.

☞ Chiefly used impersonally; as, it *snows*; it *snowed* yesterday.

Snowy, *a.* 1.—Barf kī mānind sufed; barf sā ujlā yā dhaulā.

2.—Barf se bharā yā dhakā huā; barf se chhipā huā.

3.—Sufed yā supaid; sāf-o-suthra; be-dāg; jismeñ dhabbā na lagā
ho; pāk-o-sāf. [zauish; dāñṭ.

Snub, *n.* Rok-tok yā jhīrkī; ghurkī; zijr-o-taubīkh; ghoñṭ ghāñṭ; sar-

Snub, *v. t.* Rokuā; dūṭnā; la'nat-malāmat k.; sarzauish k.; jhīraknā;
ta'ne se bharā huā jāwāb de-kar khwāh koyī ta'n-o-tashnī' kī bāt kah-
kar rokuā toknā yā jhīraknā

Snuff, *n.* 1.—Sham' kā gul; battī kā julā huā hissa.

2.—Suñghnī; magz-raushan; uās.

To take in snuff—Gussa yā khafā h.; nā-rāz h.; bezār h.—Up to snuff—Dhokhā
khāne ke lāq nahīn; dāna; zirak; hoshyār; chaukas

Snuff, *v. t.* 1.—Dam (sāns) ke sāth khāñchhuā; bhītar l.; khīñchnā.

2.—Suñghnā; mahak l.; bū l. [mārṇā; ghurrānā.

Snuff, *v. i.* 1.—Zor yā shor se dam l.; farrānā; phuñkārṇā; pharrāṭā

3.—Gul tarāshnā; gul l. yā kāṭnā; gul katarnā.

4.—Nā-rāz h.; khafā h.; bezār h.

Snuffer, *n. pl.* Gul-gīr; gul-tarāsh; gul kāṭne yā katarne kā āla.

Snug, *v. i.* Liptā rahnā; chiptā yā saṭā rahnā.

Snug, *a.* 1.—Liptā; chintā; saṭā huā; bahut nazdik lagā yā dabā huā.

2.—Lagā-liptā; chhipā; pōshīda; khulā nahīn; aisi tarah ki koyī
na dekhe. [ārām-dih.

3.—Durust; bi-l-kul ārām yā subhīte kā; sāf; nazdik-nazdik aur

Snuggle, *v. i.* Saṭ-kar rahne ke liye idhar-udhar khisaknā; subhīte yā

Snugly, *ad.* Saṭ-kar; nazdik; hifāzat se. [garmī ke liye saṭ-kar leṭnā.

So, *ad.* 1.—Isqadar; usqadar; itnā; utnā.

[isī tarah.

2.—Jaisā; jitnā; jistarāh ki; isī tarah; 'alā-hāza-l-qiyās; yūn-hiṇ;

“Used correlatively, following *as*, to denote comparison or resemblance; sometimes, also, following *inasmuch as*.” *Webster*.

3.—Aisī tarah; yahān tak; jahān tak; isqadar; itnā.

“Used correlatively with *as* or *that* coming after.” *Webster*.

4.—Babut; nihāyat; isqadar ki bayān se bāhar hai.

5.—Usī tarah; usī nahj par; jaisā ki bayān huā hai; is yā us hālat meṇ; aisī hālat yā sūrat meṇ; is tarah.

“With reflex reference to something just asserted or implied; used also with the verb *to be*, as a predicate” *Webster*.

6.—Is liye; is wajh se; is sabab se; lihāzā.

“Used both as an adverb and a conjunction.” *Webster*.

7.—Achchhā; khūb; bihtar; aisā-hi ho; khair; bhalā.

“Used to express assent.” *Webster*.

8.—Bhalā; bāre; har-gāh aisā hai yā aisī bāt hai.

“Used as an expletive.” *Webster*.

So forth—Āge yā aur bhi isī tarah; isī tarah kā aur bhi; 'alā-hāza-l-qiyās; isī tarah.—*As much as*—Jitnā; jisqadar yā jis darje tak ho.—*So, so*—(a) Achchhā achchhā; bhalā.—(b) Kisiqadar; itnā ki jisse kām chāl jāe; kār-ravāyī ke lāiq.—*So that*—Tū-ki; isliye ki; yahāntak ki.—*So then*—Pas aisā huā; isliye; pas; natīja yah huā; maāl-i-kār yah hai.

So, conj. Ba-sharte-ki; shart yah hai ki; dar-hāle-ki.

Soak, v. t. 1.—Kisī shai ko us waqt tak pānī wagaira meṇ chhor yā rahue d. jab tak woh usko khūb jazb na kar-le; pānī wagaira meṇ bhigonā; bhijānā yā bhigānā.

2.—Bhigonā; tar k.; bi-l-kul nam yā odā kar d.

3.—Masāmāt se khaiñchuā yā jazb k.

4.—Tamām bhigo-kar bhitar ghūs yā paith jānā.

Soak, v. i. 1.—Pānī wagaira meṇ bhigā rahnā.

2.—Masāmāt wagaira meṇ ghūsā paithnā yā jazb h.

Soar, v. i. 1.—Uṛ-kar ūpar jānā yā charbūnā; buland-parwāzī k.

2.—Buland h.; su'ūd k.; khayāl yā tasawwur meṇ buland h.; 'ā'ishān h.; 'ulu-l-'azmī k.; 'ālī-hansalagī k.

Soar, n. Buland-parwāzī; uṛān; su'ūd; uṛ-kar bulandī par jānā

Sob, v. t. Sisaknā; siskī bharnā; nihāyat ranj ke sāth yā ānsū bhar-kar āh mārñā; subaknā; hichkī bañdhnā; yakāyak chhātī uchhāl uchhāl

Sob, n. Siskī; sisak; ṭhunuk; subkī. [kar ronā-piṭnā.

Sober, a. 1.—I'tidāl ke sāth sharāb pine w.; sharāb-khwāī wagaira meṇ hamesha i'tidāl par nazar r. w.; parhez-gār.

A sober man—Aisā shakhs jo i'tidāl ke sāth sharāb-khwāī kare; jo shakhs sharāb pine meṇ ziyādātī na kare.

2.—Nashe meṇ chūr nahīn; sharāb ke nashe se bad-mast nahīn; mat-wālā nahīn; sharāb piye par uske nashe se be-hosh nahīn; sahibu-l-'aql.

3.—Pāgal yā majnūn nahīn; khayāl-parast nahīn; harārat yā gusse se bharā nahīn; apne dil ko qābū meṇ r. w.; 'aql-i-salim par 'amal k. w.; jo gusse meṇ ā-kar khilāf-i-'aql 'amal na kare.

4.—Jo gusse kā natīja na ho; jismeṇ gusse ko dakhil na ho; dhīmā; be-josh-o-kharosh.

5.—Tarz-o-tarīq 'ādat yā sūrat meñ sanjida; gambhīr; sanjida; [bhārī.
Sober, *v. t.* Hosh meñ lānā; nashā dūr kar-d.
Sober, *v. i.* Hosh meñ ā-jānā; nashe kā jātā rahnā.

Often with *down*.
Soberly, *ad.* I'tidāl ke sāth; parhez-gārī ke sāth; ahistagī se; be-gair [par rahe.
josh-o-kharosh ke; sanjīdagī se; dhīrepan se.
Sober-minded, *a.* Salimu-t-tab'; jiskā mizāj hamesha sanjida aur i'tidāl
Soberness, } *n.* 1.—Badmastī se barāat; sharāb-khwārī meñ hamesha
Sobriety, } i'tidāl kā lihāz r.; parhez-gārī. [dhīratā.

2.—Sanjīdagī; gambhīratā.
3.—Garm-joshi ihtizāz-i-nafsānī yā khayāl-parastī kā na h.; dhīraj;
Sociable, *a.* 1.—Suhbat-dārī par māl yā uske liye munāsib; dūsroñ se
milne par āmāda; āshnā-parast; āshnā-mizāj; dost-dār; milansār;
majlis-dost; melī. [rāgib; chuppā yā ghunnā nahīn.
2.—Be-takalluf hātehīt par āmāda; dūsroñ se bātehīt karne par
3.—Jahāñ bāt-chīt kā mauqā' mile. [kārne meñ be-takalluf.
4.—Āzād-āna bāt-chīt k. w.; jo bahut dil khol-kar bāt kare; bāt

Sociableness, *n.* Milansārī; āshnā-mizājī; suhbat-dārī par mailān; logoñ
se suhbat rakhne aur bāt-chīt karne kī khwāhish; logoñ kī suhbat
meñ rahnā aur be-takalluf bāt-chīt k.; āshnā-parastī.
Sociably, *ad.* Milansārī se; āshnā-mizājī se; be-takallufāna; kbul-kar;
mukhallā-bi-t-tab' ho-kar; unsyat ke sāth; jaisā sāthī ko chāhiye.
Social, *a.* 1.—Suhbat yā suhbat dārī se muta'alliq; suhbat-dāroñ yā
'awām se ta'alluq r. w.; khalāiq kā; 'awām kā; 'amma; sab logoñ kā.
2.—Dost-āna guft-gū meñ sharīk hone par āmāda yā rāgib.

3.—Suhbat-dār; āshnā-mizāj; āshnā-parast; suhbat meñ sharīk
Socialism, *n.* 'Ilm-i-mu'āsharat. [hone par māl; milansār; melī.
Sociality, *n.* Āshnā-parastī; āshnā-mizājī; milansārī; uns; muwānasat.
Socially, *ad.* Dost-dārī ke tarīq par; uns ke sāth; āshnā-parastī kī rāh se.
Society, *n.* 1.—Woh log jo kisi 'arizī yā dāimī maqsad ke liye bāham
muttafiq hoñ; bāhamī naf'e khushī yā kār-rawāyī ke liye sharākat;
sharākat; ittihād; ittifaq.

2.—Woh kul ashkhās jo kisi hissa-i-mulk meñ yā kisi khās zamāne
meñ raheñ; woh ashkhās jinmeñ bāham koyī 'ām rābita-i-ittihād ho;
woh log jo ek dūsre ko rafīq aur dost-āshnā samjheñ; kisi tabqa-i-
khalāiq ke woh log jo ziyāda-tar muhazzab aur tarbiyat-yāfta hoñ;
jo log bāham qa'ide ke sāth tawāzu'-mudārāt rakkheñ; firqa; jamā'at;
majma'; anjuman; majlis; mandalī; sabhā.

3.—Rafāqat; suhbat; sāth; sangat; mel-jol; uns; ikhtilāt.
Socket, *n.* 1.—Woh sūrākh jismeñ koyī chīz thīk thīk baithālī jāe; woh
khālī jagah jismeñ koyī dūsri chīz jā-kar thāhre; kisi chīz kā ghar.
The socket of the teeth—Woh khālī jagah jismeñ dānt jame rahte haiñ.—The
sockets of the eyes—Khāna-hā-i-chashm; ānkhoñ ke ghar.

2.—Sham'-dān meñ woh sūrākh jismeñ mom-battī lagā dī jāti hai.
Soft, *a.* 1.—Jo dabāne se jald dab jāe; jo jald kaṭ jāe; jispar kisi shai
kā naqsh jald ban-jāe; saḥt yā karā nahīn; narm; mulāim.

2.—Jo chhūne meñ khardharā yā khurkhurā na ma'lūm de; jis-
meñ lams kī hālat meñ saḥtī na pāyī jāe; chiknā; nāzuk; mulāim;
gudgudā; gulgulā; pichpichā; pilpilā.

- 3.—Khush-guwar; pasandida; jo bhalā ma'lūm de.
 4.—Jo dekhne meñ burā na ma'lūm ho; jo ānkhon ko margāh ho; khush-numā; halkā; shokh nahīn. [mithā; suhāwnā.
 5.—Karīhu-s-saut nahīn; jiske sunne se khushī ho; shirīn; mulāim;
 6.—Mulāim; mihrbān; sakht yā be-dard nahīn; narm; jispar kisī bāt kā jald asar ho; nāzūk—jaise tabī'at.
 7.—Buz-dil; jari yā mardāna nahīn; kam-zor.
 8.—Be-namak; khārā yā shor nahīn; jismeñ namak kā laus na ho.
 9.—Jisko piṭ-kar jald phuillā sakeñ; narm; mulāim.
 10.—Ārām-kā; be-khatke; jo kisī pareshānī kī wajh se uchaṭ na jāe. Soft slumbers—Sukh-nīnā; be-khatke-kī nīd.
 11.—Khulq se bharā huā; jismeñ husn-i-aḥlāq pāyā jāe; shāista; Soft, *ad.* Āhista-āhista; dhīre; haule; chup-chāp. [jisse shāistagi zāhir ho. Soft, *int.* Thāhro; thāhar; thāhar yā ruk jā; itnī jaldi na kar; bas. Soften, *v. t. 1.*—Narm yā aur narm k.; mulāim k.; narmānā; sakhtī ko kam yā dūr k.; karāyī ko kam k. [rahmī ma'lūm de.
 2.—Pighlānā, tundi yā sakhtī ko kam k.; aisā kar-d. kī dard yā
 3.—Kisī shai kī shiddat sakhtī yā sangīnī meñ khiffat paidā k. (usko
 4.—Taskīn d.; qarār d.; kam k.; halkā k. [mulāim yā halkā kar-d.)
 5.—Kisī shai kī khāssiyat ko badal d.; aisā kar-d. kī sakhtī yā be-tamīzi kam ho-jāe khwāh uā-rāzī kī wajh kam bāqī rah-jāe.
 6.—Chamak yā shokhī ko kam kar-d.; halkā kar-d.
 7.—Nāzūk banā d.; zannāna banā d.; kam-zor kar-d.
 8.—Karakhtagi kam kar-d.; kisiqadar shirīn yā khush-āhang kar-d. Soften, *v. t. 1.*—Mulāim ho-jānā; sakhtī ghaṭ jānā; isqadar narm ho-jānā kī dabāne se dab jāe.
 2.—Wahshat sakht-mizājī yā be-rahmī kam ho-jānā.
 3.—Haṭh yā be-dardi kam ho-jānā; pighalne lagnā; dard yā ranj ma'lūm h.; afsos ma'lūm h.
 4.—Sakhtī karāyī yā shiddat kam ho-jānā.
 Soft-hearted, *a.* Narm-dil; mulāim tabī'at kā; rahīm; halīm; salīm; jiskā dil mom kī tarah pighal jāe.
 Softly, *ad.* Narmī se; zor se nahīn; karāyī se nahīn; āhista se; zor se nahīn; dhīre se; shor ke sāth nahīn; ba-āwāz-i-buland nahīn; josh-i-muhabbat se. [chiknūhaṭ; nazākat; mulāimat.
 Softness, *n. 1.*—Narmī; karāyī nahīn; dabāne se dab jāne kī wasf;
 2.—Latāfat kī wajh se hawās-i-khamsa ko khush-guwar hone kī sifat ya'nī chhūne dekhne yā sunne wagaira meñ bhalā lagnā.
 3.—Narmī; mulāimat; khush-uslubī; salāmatī; i'tidāl par h.
 4.—Kam-zorī; zannāna-pan; sāda-laubī; sādagī; buz-dilī.
 SOI DISANT, (swā'de-zōng) [Fr.] *a.* Apnā nām khud rakkhe huye; apnī tayīn khud mausūm kiye huye; iddī'ayī; farzī; banāwaṭ kā; apne ko banāye yā zāhir kiye huye.
 Soil, *v. t. 1.*—Ūpar mailā kar-d.; ganda kar-d.; gard-ālūd kar-d.; mailā kar-d.; dāg lagā d.; dagīla kar-d.; mailā-kuchelā kar-d.
 2.—Kisī khūrijī shai se chhipā d.; ālūda kar-d.; bhar-d.
 3.—Khād dālnā; pāṣnā. [uāqis chīz jo dūsri shai par lagī ho. Soil, *n. 1.*—Mail yā mailā; gilāzat; gandagi; najāsat; kisī qism kī

2.—Dāg; dhabbā; kalank; dhappā. [dhoñ kī parwarish hotī hai.

3.—Mitti; zamīn ke ūpar kī tah; woh murrakkab shai jisse pau-

4.—Mulk; sar-zamīn; des.

5.—Khād; khāt; pāñs; gobar.

Sojourn, v. i. Kuchh 'arso tak rahnā yā būd-o-bāsh r.; 'arizī taur par khwāh bu-taur ajnab ke kahīn sukūnat r. yā rahnā; khush-bāshī k. yā khush-bāsh h.; kisi jagah ko apnī sukūnat-i-mustaqīl kī jagah na samajh-kar wahān chand roz ke liye rahnā.

Sojourn, n. Sukūnat-i-'arizī; qiyām-i-chand-roza; khush-bāshī; thore dinon tak kahīn usī tarah rahnā jaise musāfir par-des meñ ruhtā hai.

Sojourner, n. Jo shakhs sukūnat-i-'arizī rakkhe; par-desī yā musāfir jo kahīn thore dinon tak rahe; khush-bāsh; musāfir.

Solace, v. i. 1.—Ranj yā musibat kī hālat meñ khush k.; tasallī d.; tashaffī d.; taskīn d.; dilāsā d.; dhīraj d.

Applied to persons.

Solace, n. Ranj meñ tasallī; ranj yā fikr meñ tashaffī; dilāsā; dhīraj; dhāras. Woh shai jisse musibat meñ tashaffī ho; woh hāt jisse dukh khat yā ghat jāe; farahat dene wālī shai. [yā āftābī; sūraj kā.

Solar, a. i.—Sūraj se ta'alluq rakhne yā nikalne w; shamsī; āftāb kī
The solar system—Nizām-i-shamsī.—Solar rays—Sūraj ki kirnē.

2.—Jiskā hisāb āftāb kī gardīsh se ho; shamsī.

The solar year—Sal-i-shamsī. [meñ naukar ho; lashkarī; 'askarī.

Soldier, n. i.—Faujī mulāzim; jangī fauj kī naukar; sipāhī jo fauj

2.—Diler laṭāikā; jis shakhs ko faun-i-harb (laṭāyī ke hunar) meñ barā tajriba ho; jo shakhs shujā'at meñ nām-war ho; bahādur; sūr-bīr; jodhā.

Used by way of emphasis or distinction. "In this sense, an officer of any grade may be denominated a *soldier*." Webster.

Soldier-like, Soldierly. } a. Sipāhī kī tarah: jaisā kī sachche sipāhī ke liye zebā
yā munāsib ho; jawān-mardān; bahādurāna; jangī;
sipāhīāna; dilerāna; mu'azzaz.

Soldiery, n. Sipāh; kul lashkarī; sipāhī peshā log; jangī log.

Sole, a. i.—Ākelā; tanhā; wāhid; iklā; apnā koyī shu'uk na r. w.; khud ya'nī begair kisi dāstre ke 'amal k. w.; jiskā koyī sharīk na ho;

2.—(Law) Kuṭiā; be hyāhā; mujarrad. [āp-hī-āp; sirf.

A femme sole—V. Femme Sole.

Solely ad. Ākeṭā; tanhā; be-gair dāstre ke; faqat; mahz; nirā; sirf.

To rest a cause solely on one argument—Kisi mu'āmale ko sirf ek bahs par qāim k. (uskā mulāz kulliyatan ek dalil par r.)—To rely solely on one's own strength.—Mahz apnī quwwat par bharoṭ k.; bi-l-kul apne zor-i-bāzū par rahnā.

Solemn, a. i.—Jo mazhabī rusūm aur dhūm-dhām ke sāth ho; jo mazhab ke rū se jāiz ho; jiske sāth mazhabī rusūm adā kiye jāē; pāk; mutabarrak.

2.—Sanjīda; sālih; jismeñ Khudā kī buzurgī kā khayāl rakkhā jāe.

3.—Gambhīr; dhīr; ru'h-dār; sanjīda. [Khudā kā wāsta dilāyā jāe.

4.—Pāk; jo mazhab ke rū se farz ho; jismeñ sanjīdagī ke sāth

5.—(Law) Jo qā'ide ke mutābiq ho; jismeñ kul matālib-i-qānūn kī mutāba'at ki-jāe (jō bi-l-kul qānūn ke hukm ke mutābiq ho).

- Solemnity, n. 1.**—Mazhabī rasm; jo rasm ba-pā-bandī-i-mazhab adā ho.
 2.—Woh rasm jisse kisi shai kī buzurgī aur barāyī kī khayāl paidā
 3.—Sanjidagī; matānat ke sāth sanjidagī; barāyī; 'azmat. [ho.
 4.—Woh khauf yā ru'b jo kisi barī shai kī nisbat khārijī (zāhiri)
 bāton se paidā ho; nīsī zāhiri sūrat jo apnī buzurgī se mar'ūb kar-de.
 5.—(Law) Bāton kī bā-qā'ida lihāz; qā'ide kī kār-rawāyī; qā'ide
 kī woh bāteñ jinkā karnā kisi shai ke jawāz ke liye lāhudī ho.
Solemnization, n. Dhūm-dhām ke sāth anjām; shuhrat yā nām-o-nishān
 ke sāth karnā. [anjām),
 The solemnization of a marriage—Shādī kī dhūm-dhām ke sāth karnā (uskā
Solemnize, v. t. 1.—Mazhabī rusūm ke mutābiq anjām d.; jo qā'ide dīn
 ke hoñ unke muwāfiq k. [ke sāth k. yā khushī mānā.
 2.—Dhūm-dhām se k.; nīsī tarāh k. kī shuhra phail jāe; khushī
Solemnly, ad. Sanjidagī ke sāth yā sanjidagī se; gambhīratā se; bā-qā'ida;
 sachāyī ke sāth; sachche dil se; bā-zābita aur min-jānīb-i-hākīm-i-
 mujāz; mazhabī sanjidagī ke sāth Khudā kī wāsta de-kar.
Solicit, v. t. 1.—Ishtiyāq ke sāth kisi se kuchh māṅgnā; kisi se sāl h.
 yā suwāl k.; mustad'ī h. yā istid'ā k.; kisi se kisi bāt kī darkhwāst k.
 2.—Pāne kī koshish k.; bāsil karne kī fikr k.; sā'ī yā khwāstgār
 h.; talāsh k.; dhūndhnā.
 3.—Jagānā; kholuā; ubhāgnā; uksānā; bulānā; talab k.; tahrīk d.
Solicitation, n. 1.—Istid'ā; darkhwāst; iltimās; 'arz; minnat-samājat;
 kisi shai ke bāsil karne ke liye kisi se kisiqadar ba-jidd h.; bintī;
 2.—Tahrīk; talab. [charaurī.
Solicitor, n. Tālib; khwāst-gār; kisi shai kī dil se chāhne w.; kisi shai
 kī mustad'ī; multamis; māṅgne w.; talab-gār yā talab k. w.
 2.—Is lafz kī itlāq attorney yā advocate par bhī hotā hai.
Sollicitous, a. 1.—Fikr-mand; khwāhān; khwāst-gār; chāhne w.; kisi
 shai ke bāsil karne kī nihāyat hī khwāhish-mand; jo kisi shai kī bāsil
 k. bahut hī chāhe.
 2.—Mutafakkir; andeshe meñ; andesha-nāk yā andeshe se bharā
 huā; fikr-mand; mutaraddid yā taraddud meñ; ta'alluq-i-khātir r. w.;
 Followed by about or for. [kisi bāt kī soch r. w.
Solicitously, ad. Fikr ke sāth; andeshe ke sāth; ta'alluq-i-khātir ke sāth;
 ba-taraddud; be-qarāri se; ihtiyāt aur fikr ke sāth.
Solicitousness, n. Fikr; taraddud; andesha; ta'alluq-i-khātir; be-
Solicitude, } chainī yā be-qarāri jo burāyī ke khauf yā bhalāyī kī
 khwāhish se paidā ho; khalish; khadsha; iztirāb; chintā; tashwīsh.
Solid, a. 1.—Munjamid; saḡht; karā; saiyāl yā raqīq nahīn; basta;
 mustahkam.
 2.—Khālī polā polkā pulkhā yā khukhlā nahīn; ṭhos; bharā huā;
 jiske bhitar khālī na ho; mādde se pur; ghanā; dabīz; bhārī.
 3.—Mazbūt; porhā; ustuwār; ṭhos; puḡhta; sangīn.
 4.—Aslī; haqīqī; qawī; mazbūt; sachchā; wājib; ṭhīk; aisā nahīn
 kī usse dhokhā ho; i'tibār ke qābil; khafīf yā pūj nahīn; bā-waq'at;
 be-sar-o-pā nahīn. [meñ yā zāhir-numā nahīn.
 5.—Sanjida; matīn; khafīfu-l-harakat yā ochhā nahīn; mahz zāhir
Solid, n. Woh shai jo saiyāl na ho; munjamid shai; ṭhos chiz.
Solidity, n. 1.—Mazbūtī; saḡhtī; injimād; saiyāl na h.

2.—Bharā h.; mādde se khalī na h.; polā yā khukhlā na ho.

3.—Matānat; mazbūti; ustuwāri; ma'gūliyat; sibhat; sachāyī; rāsti; jawāz; tahqīq; mushtabah yā gair-i-matahaqqaq na h.
Solidly, *ad.* Mazbūti se; ustuwāri se; khūb saṭ-kar; haqiqatan; sach-much; wujūh-i-qawī ki bunyād par.

Solidness, *n.* 1.—Mazbūti; sakhtī; karāyī; injimād; ghanā yā basta h.

2.—Sibhat; as-iyat; matānat; mazbūti; sachāyī; jawāz—masalan dalāil wujūh yī usūl wagaira kā.

Soliloquy, *n.* Āp-hi-āp bāt k.; bāt-chīt jo koyī shakhs tan-i-tanhā kare; bāt-chīt jiskā koyī mukhātub na ho; khud-kalāmī.

Solitarily, *ad.* Tanhā; tanhāyī meṅ; akele; jab koyī sāthī na ho; be-gair kisī sāthī yā saugī ke. [khalwat-guzīnī; hamesha iklā rahnā.

Solitariness, *n.* 1.—Tanhāyī; logon ki suhbat se parhez; gosha-nishīnī;

2.—Sunsān; sannātā; tanhāyī; kisī shakhs yā jān-dār kā maujūd [na rahnā.

Applied to place.
Solitary, *a.* 1.—Akelā (iklā) rahne w.; jiske sāth koyī na rahe; jiskā koyī sāthī na ho; jo tan-i-tanhā rahe; jiskā koyī suhbatī na ho.

2.—Jahān kisī kā ānā-jānā (kisī ki āmad-o-raft) na ho; logon ki suhbat yā unke majm'ae se dūr; goshe ki; tanhāyī ki—jaise jagah;

3.—Tārik; āndherā; sunsān; haibat-nāk. [jahān ekānt rahe; nirālā.

4.—Wāhid; ek yā ek hi; akelā yā iklā; mufrad; ek ke siwā dūsra nabīn; mujarrad.

Solitude, *n.* 1.—Tanhāyī; akelā rahnā; gosha-nishīnī; 'uzlat.

2.—Sannātā; tanhāyī; logon ki jama'at se dūr h.; kisī kā na rahnā.

3.—Nirālī jagah; jahān ekānt rahe; wirāna; jagal; ujār.

Soluble, *a.* Jo pānī wagaira meṅ ghul sake; galne ghulne yā pighalne ke lāiq; jismeṅ tablīl hone ki salāhiyat ho; jo tablīl ho-sake.

Solution, *n.* 1.—'Uqda-kushāyī; kisī mushkil bāt kā hal k.; kisī qabāhat yā shak kā daf'iya; tauzih; suljhāw; tashrih.

2.—Dain se makhlasi; qarz ko chukī-kar usse chhutkārā.

Solvable, *a.* 1.—Qābil-i-tauzih yā tashrih; jisko hal kar-sakeṅ; jo hal ho-sake; jiskā 'uqda khul sake.

2.—Jisko adā kar sakeṅ; jo adā ho-sake; jo diyā jā sake.

Solve, *v. t.* Tauzih k.; tashrih k.; kholnā; 'uqda-kushāyī k.; jo kuchh mubham yā mushkil ho uskā tasfiya k.; hal k.; suljhānā; sāf k.; safāyī k.; jis shai ke samajhne meṅ dushwārī ho usko sāf kar-d.

Solvency, *n.* Kul duyūn yā mutālabāt-i-jāiz ke adā karne ki istitā'at salāhiyat yā qābiliyat; adā-i-duyūn kā maqdūr; zī-istitā'atī.

Solvent, *a.* 1.—Galāne w.; jismeṅ kisī shai ke galā dene ki quwwat ho.

2.—Kul duyūn-i-jāiz ke adā karne ke lāiq; jo bi-l-kul wājib qarz adā kar-sake; jisko apne wājib qarz ke chukā dene kā maqdūr (uski istitā'at) ho. [ki istitā'at rakhtā hai (unko adā kar saktā hai).

The merchant is solvent—Woh saudāgar apne kul duyūn-i-jāiz ke adā karne

3.—Kul wājib qarz ke chukāne ke liye kāfī; jisse bi-l-kul dain-i-jāiz adā ho-sake. [saktā hai.

The estate is solvent—Woh jāedād isqadar hai ki usse kul wājib dain adā ho.

Some, *a.* 1.—Kuchh; kisiqadar; itnā yā itne jiskī miqdār yā ta'dād kā ta'āyun na ho-sake; chand; ba'z.

Some water—Kuchh yā kisi-qadar p̄nī ya'nī kam ho yā ziyāda par kisi khās miqdār kā nahīn.—Some persons—Kuchh log ya'nī gair-i-mu'ayan ta'dād ke log.—Some writers say—Ba'z yā chaghd musannifoñ kā gaul hai.

2.—Koyī; kisi—Is ma'nī meñ yah lafz kisi aise shakhs chīz yā sānihe wagaira par dalālat kartā hai jo khusūsiyat ke sāth ma'lūm na ho.

Some person, I know not who, gave me the information—Kisi shakhs ne par na ma'lūm kisne mujhe fulān amir ki ittīlā' di.—At some period or other—Kisi na kisi zamāne meñ; ek yā dūse waqt.

3.—Bahut nahīn; thorā; kisiqadar.

To some extent—Kisiqadar; bahut nahīn; kuchh kuchh.

4.—Takhminan; qarīb yā qarīb-qarīb; kam-o-besh; ek.

Some two or three persons—Takhminan do tin shakhs; ādmī do tin ek—Some seventy miles distant—Takhminan yā kam-o-besh sattar mil dūr.

5.—Ba'z; ek hisse yā juz ke; kuchh ek; koyī.

Some men believe one thing, and others another—Ba'z yā kuchh log ek shai par i'tiqād lāte haiñ aur ba'z yā dūse log dūsrī par.

 In such words as *handsome*, *metesome*, *gladsome*, and the like, "some has primarily the sense of *like* or *same*, and, in usage, it indicates a considerable degree of the thing or quantity; as, *mettlesome*, full of mettle or spirit; *gladsome*, very glad or joyous." Webster.

Somebody, *n.* 1.—Koyī yā koyī shakhs; aīsā shakhs jo lā-ma'lūm yā 2.—Zi-waq'at shakhs; mu'azzaz shakhs. [gair-mutahaggaq ho.

Somehow, *ad.* Kisi yā kisi na kisi tarah se; ek tarah se yā dūsrī; kisi aise tariq se jo abtak ma'lūm nahīn hai; kisi taur se; kisi na kisi sūrat se.

The thing must be done somehow—Yah yā woh bāt zarūr kisi sūrat se karnī yā honī chāhiye—The thing must have happened somehow or other—Woh bāt zarūr kisi na kisi tarah huyī hogī.

Something, *n.* 1.—Koyī shai jo lā-ma'lūm yā gair-mutahaggaq ho; koyī bāt jiskā ta'ayun na ho; koyī bāt jo lā-ma'lūm ho; kuchh na kuchh; koyī na koyī bāt; koyī na koyī shai; koyī chīz.

2.—Ek hissa; juz; kisiqadar; thorā; qadre; kisiqadar; kuchh; thorā-bahut; kuchh-ek; thorā-ek. [sābiq meñ.

Sometime, *ad.* 1.—Kisi zamāna-i-sābiq meñ; kisi waqt meñ; pahle;

2.—Kisi zamāna-i-āyinda meñ; kabhī āge chal-kar.

Sometimes, *ad.* 1.—Kabhī-kabhī; rah-rah-kar; ba'z ba'z waqt; hamesha

2.—Kisi waqt; ek waqt. [nahīn; jab-tab; gah-gāh.

Sometimes or other—Kisi na kisi waqt; kabhī na kabhī. [kisiqadar.

Somewhat, *n.* Kam-o-besh; thorā-bahut; kuchh na kuchh; kuchh-kuchh;

Somewhat, *ad.* Kisiqadar; kuchh; thorā-bahut; thorā sa.

Somewhere, *ad.* Kisi aisi jagah jiskā thikānā na ho; kahīn na kahīn; kisi maqām-i-lā-ma'lūm par. [mutra; pūt; khulat; sāhib-zāda.

Son, *n.* 1.—Betā; larḳā; pisar; farzand; ibn; walad; putr (correctly

2.—(pl.) Aulād; nasl; santān; abnā yā banī.

3.—Koyī kam-sin shakhs jo ba-taur larḳe ke khitāb kiya jāe; pisar-i-mutabaunnā; chelā; murīd.

4.—Kisi khās maqām kā mutawattin yā bāshinda; sākin; rahne w.

Song, *n.* 1.—Nagma; sarod; gān; rāg; chahchahā; zamzama; tarāna.

2.—Gīt; gazal; gazal wagaira jo gāyī jāe.

3.—Nazm; pad.

4.—Mahz nā-chīz shai.

Old song—Koyī kḥafif yā nā-chīz bāt.

Son-in-law, *n.* Dāmād; khwesh.

Sonorous, *a.* 1.—Āwāz-dār; jo bajāne se āwāz de.

2.—Buland-āwāz; jismēn sāf yā baland āwāz nikle.

3.—'Āli-shān; 'azīmu-sh-shān. [ke ba'd; jald; turant.

Soon, *ad.* 1.—Thore 'arse meñ; thoṛī der meñ; kisi kḥās yā farzī waqt

2.—Jisqadar waqt roz guzartā ho uske pahle; jo waqt tasawwur kiyā jae usse qabl; sawere; waqt se pahle

3.—Ragbat ke sāth; kḥushī ke sāth; bilā-taassuf. [*will*." Webster.

4.—"In this sense, accompanying *would*, or some other word expressing

As soon as, so soon as—Johūn; johūn-toṇṭīn; jis yā jisī waqt; ba-mujarrad.

Sooth, *n.* —

In sooth—Asl meñ; haqiqat meñ; sach puchho to; fi-l-haqiqat; dar-asl.

Soothe, *v.* 1.—Kḥushāmāḍ k.; mīṭhī mīṭhī bāton se kḥush k.; chum-

2.—Thandhā k.; taskīn d.; tasallī d. [kārnā; puchkārnā; mauānā.

3.—Kḥush k.; mahzūz k.; musarrat d. [dene ke liye pesh kī-jāen.

Sophism, *n.* Jhūṭhī bahs yā dalīl; bahs-i-bātil; galat dalīl jo dhokhā

Sophist, *n.* Hujjat-i-galat pesh k.w.; jo jhūṭhī dalīl pesh kare; behūda

hujjatī. [dhokhe kā; jismēn dhokhā ho.

Sophistical, *a.* Jismēn hujjat-i-galat ho; galat; bātil; sahīb nahīn;

Sophisticate, *v.* 1. Āmezish kar-ke nikamūnā kar-d.; milā-kar kḥarāb kar-

d.; nuqsān yā zarar pahunchānā; bigār d.; kḥarāb kar-d.

Sophistry, *n.* Galat-bahs; dalīl jo sirf zābir meñ durust ho; hujjat-i-

Soporiferous, { a. Nīnd paidā k. w.; jisse nīnd aye; kḥwāb paidā k. w.;

Soporific, { bātil; dhokhe kī dalīl.

Soporous, { naum-āwar.

Sordid, *a.* 1.—Zalīl; kamīnā; nīchā; danī.

2.—Kamījūs; barā lālchī; makkhī-chūs; kḥasis; nihāyat tang-dīl.

Sordidly, *ad.* Kamīnagī ke sāth; zillat ke sāth; nīchepan se; lālch se.

Sordidness, *n.* Kamīnagī; zillat; danūat; nīchāpan; khissat; tang-dīl;

Sore, *n.* 1.—Zakhm; ghāw. [zillat ke sāth bukhī.

2.—Nāsūr; phorā; qarha. [jalau ho; jo dard kare.

Sore, *a.* 1.—Jo mulāim ho aur chhūne se dard kare; jismēn sozish yā

2.—Nāzūk; mulāim—jaise tabī'at yā dil jismēn dard yā ranj jald

ma'lūm ho; jo kisi bāt ke marzī ke khilāf hone se jhatpat chīrḥ uṭhe;

jo bahut jald chīrehīrā yā kḥijlā uṭhe.

3.—Pur-āshob; uṭhī huyī; jismēn āmās surkḥī aur sozish wagaira

ho; jismēn sūjan lālī aur jalau wagaira ho. [sozish wagaira ho.

Sore eyes—Pur-āshob ānkheñ; ānkheñ jo āmās kar-ayen aur jismēn surkḥī aur

4.—Jismēn dard kī shiddat ho; saḥt; shadīd; taklīf-dīh; musibat-

nāk; barā; 'azīm.

Sore, *ad.* 1.—Dard-nākī se; shiddat se; saḥtī se; nihāyat hī.

2.—Bahut; nihāyat; ba-shiddat; gāyat darje kā; kamāl.

Sorely, *ad.* See No. 2 *supra*. [mulāim h. ki dabāne se nihāyat dard ho.

Soreness, *n.* Dard-nākī; kisi jāndār ke jism ke kisi hisse kā isqadar

Sorrow, *n.* Ranj; gam; afsos; malāl; udāsī; sok yā sog; woh be-chainī

yā dilī sadma jo kisi aslī yā qiyāsī achchhī shai ke hāth se nikal jāne

yā uske milne kī ummed kī māyūsī se paidā ho; dil-gīrī; āzurdagī.

Sorrow, *v. i.* Ranj k.; ranjīda h.; afsos k.; udās h.; malūl h.; gamgīn h. yā gam k.; sok k.

Sorrowful, *a. l.*—Ranj se bharā huā; ranjīda; udās; gamgīn; ranj zāhir k. w.; ranj meñ parā yā muṭtalā rahne w.; afsurda-dil; pazh-murda-khātir; dukhī; nihāvat malūl. [ranj-dih.]

2.—Ranj paidā k. w.; udā-i lūe w.; jisse afsos paidā ho; gum-nālk;
Sorrowfully, *ad.* Ranj ke sāth; aise tarīq par ki rānj paidā ho; jisse
Sorrowfulness, *n.* Gam-gīnī; ranjīdagī; udāsī; malāl. [udāsī ho.]

Sorry, *a. l.*—Ranjīda; gamgīn; udās; malūl; mutaassif; afsurda; āzurda; dil-gīr.

☞ "It does not ordinarily imply severe grief, but rather slight or transient regret. It may be, however, and often is, used to express deep grief." *Webster.*

2.—Zulīl; kamīnā; be-haqīqat; pūj; be-dam; be-waq'at.

Sort, *n. l.*—Qism; tarah; jins; mau'; qabīl; bhānt.

2.—Tarz; tarīq; dāul; dāang; sūrat; shakl.

3.—Darja; andāz; miqdār.

4.—Joṛā; juft; mel.

Out of sorts—'Alīl; binār; nā-sāz. (*Colloquial*).

Sort, *v. t. l.*—Ek tarah kī chīzēñ dūsri chīzēñ se algā kar judī judī qismoñ meñ k.; qism-wār judā k.; qism qism k.; jo chīz jis qism kī ho usko uskī ham-qism chīzēñ ke sāth r.

2.—Abtari kī hālat ko dūr-karke intizām yā silsile se kar-d.

3.—Ikaṭṭhā k.; bānt-kar ek sīth r.

4.—Chunnā; intikhab k.; chhūṭnā.

Sort, *v. i. l.*—Ek qism kī dūsri chīzēñ meñ mil-jānā; mel-khānā; ek qism yī mel kā h.; joṛ khānā; laggā khānā.

2.—Ham-suhbat h.; milnā; sharīk h. [māish k.]

3.—Mutābiq h.; muwāfaqat k.; mauzūn h.; munāsabat r. yā nu-

4.—Bāham muttafiq ho-jānā; mil jānā yā sulh kar-l.; ham-sāz ho-

Soul, *n. l.*—Rūh; jān; ātmā; prān; jīv. [jīnā.]

2.—Samajh; 'aql; idrāk; fahm.

3.—Kisī shai kī jān; woh shai jiske bā'is se koyī dūsri shai qāim rāhe; kisī shai kā juz-i-ā'zam; kisī chīz kā woh hissa jiske be-gair woh rah

4.—Peshwā; rah-bar; sardār; jo kisī kām kī jān ho; jān. [na sake.]

5.—Rūh; jān; khulāsa; asl; khās hissa.

6.—Himmat; dam; jūrat; garm-joshī; dil kī barāyī.

7.—Insān; bashar; ādmī; shakhs; kas; mutanaffis.

There was not a soul present—Ek shakhs bhī maujūd na thā.

☞ *Soul* is used in the formation of numerous compounds, most of which are of very obvious signification; as, *soul-betraying*, *soul-calming*, and the like.

☞ "*Soul* is used as a familiar appellation for a person, usually with an epithet expressing some qualities of the mind; as, alas! poor *soul*; he was a good *soul*." *Webster.*

Sound, *a. l.*—Musallam; pūrā-pūrā; be-ṭūtā-phaṭā; nāqis yā nikammā nahīn; saṛā-galā (bosīda) nahīn; be-'aib; be-naqs; samūchā; sābit; zaḥmī yā chuṭlā (choṭ khāyā huā) nahīn; be-gazand; be-zarar; be-kaṭā-kuṭā.

2.—Tan-durust; sahīh-o-sālim; mariz nahīn; mubtalā-i-maraz nahīn; bhalā-changā; jiske kul ā'zā musallam aur apnā 'amal purā

3.—Mazbūt; porhā; mustahkam; ustuwār. [purā karte ho.

4.—Sach yā sachchā; jiski tāyīd qūnūn se hotī ho; wājib; bā-waq'at; zor-dār; mazbūt; qawī; nā qūbil i-tardīd; jo mu-tarad yā bātīl na ho-sake; nāqis nahīn; istihqāq aur qūnūn par mabnī; ma'

5.—Bhārī; jo zor se parē—jaise zarb (wār). [qūl; thīk; durust.

6.—Gahirī; gāhī; gaffat kī; jo na tūte; jo na nechte—jaise nūnd.

7.—Sahīh; durust; jismeñ futūr na parā ho; jis meñ burhīpe yā kisi hādise kī wajh se zu'f na ā-gayā ho; gair-muntashir; gair-wahshī; gair-maslūb.

A sound mind—Sahīh tabī'at; hosh-o-hawās kī durustī; sabāt-i-'aql; 'aql-i-sahīh.

Sound is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *sound-headed*, *sound-hearted*, and the like.

Sound, *ad.* Gahirā; be-khabar; khūb; ghorā-bech-kar. [thāh l.

Sound, *v. t.* 1.—Kisi shai kī gahirāyī nāpnā; kisi chīz kī gahirāyī kī

2.—Kisi kī niyāt ṭaṭolnā dekhnā yā daryāft k.; kisi kī poshida khwāhishen daryāft k.; thāh l.; āzmānā; mihak-i-imtihan par r.; indiyā l.; peṭ meñ paṭhnā; ṭaṭolnā; kisi ke dil kā hāl daryāft k.; kisi ke irāde rāe khwāhish yā marzī ko taftīsh kar-ke daryāft k.

Sound, *n.* 1.—Āwāz; sadā; bhōng; saut; shor; haurā.

2.—Behūda shor; shor jiskā koyī maushā yā matlab na ho; nirā shor; siwā shor ke aur kuchh nahīn; khālī-bāt.

Sound, *v. i.* 1.—Āwāz d. yā paidā k.; āwāz nikalnā; bajnā; bolnā.

2.—Phailnā; mashhūr h.; mushtahar h.; i'lān pānā.

3.—Ma'lūm h. yā ma'lūm d.; zāhir h.; pāyā jūnā

Sound, *v. t.* 1.—Bajānā; phūnkā.

2.—Aisi tarah kahnā ki sun parē; sur nikālnā.

3.—Kisi chīz kī āwāz ke zarī'e se hukm d. yā hidāyat k.; koyī chīz phūnk yā bajā kar kisi bāt kā ishāra k.

4.—Mashhūr karnā yā karānā; mushtahar k.; phailānā; naqqāra d. yā bajānā; ta'rif k.; gun gānā.

Soundly, *ad.* Sihhat ke sāth; ba-dil; dil se; shildat se; zor se; khūb hī; tarātar; thīk-thīk; aisi tarah ki dhokhā yā galatī na ho; begair bhūl-chūk ke; mazbūtī se; gahirī nūd se; is tarah ki jagāne se jald nūd na khule.

Soundness, *n.* Musallam h.; pū ā h.; kisi tarah nāqis na h.; be-ṭūṭā-phaṭā be-zarar yā be-sarī gulā h.; sahīh-o-sālim h.; be-'aib h.; kisi tarah futūr na parnā; mazbūtī; matānat; sihhat; durustī; sachāyī; rāstī; gumāhī (zailāt) se barī h.

Sour, *a l.*—Jiskā maza karūā ho; zūiqe meñ tez; tursh; khattā; talkh.

2.—Phaṭā yā phirā huā; jamā huā; bigarā huā—jaise dūdh; khaṭ-ṭā; udsā. [tursh; nāzuk-mizāj; sakht.

3.—Karūā—jaise mizāj; chirechirā; zūd-ranj; jald khijlā uṭhne w.;

4.—Jisse nā-rāzī zāhir ho; jo nā-khushī par dalālat kare.

Sour, *v. t.* 1.—Khattā kar-d.; karūā kar-d.; tursh yā talkh banā d.

2.—Bad-mizāj kar-d.; chirechirā banā d.; karūā kar-d.; bigir d.

3.—Be-chain kar-d.; be-zār kar-d.; khushī ghaṭā d. yā kam kar-d.

Sour, v. i. 1.—Khatti ho-jānā; tursh talkh yā karuā ho-jānā.

2.—Chirchirā yā bad-mizāj ho-jānā.

Source, n. 1.—Chahsma-i-āb; pāni kā sotā; sar-chashma.

2.—Woh shai jisse kisī dūsrī shai kī iotidā ho; masdar; binā; jisse koyī shai nikle yā paidā ho; aṣl; jaṣ.

3.—Bāni; mabdā; bāni-mabānī.

Sourish, a. Kisiqadar khattā; kuchh karuā; māil-ba-talkhī yā turshī.

Sourly, ad. Tursh-rūyī se; talkhī yā talkh-mizājī se; karuā ho-kar; chirchirā-kar; nārāz ho-kar. [zūd-ranjī.

Sourness, n. Talkhī; khattāpan; turshī; mizāj kī karuāhat; tuuuk-mizājī; **SOUVENIR, (soov'neer')** [Fr.] n. Yād-gār yā yād-gārī.

Sovereign, a. 1.—Ikhtiyār men sab se barh-kar; sab se barā yā buzurg; 'ālī-iqtidār; afsar; sar-khail; mutlaq; mutlaqu-l-'ināz; dūsrē ke tābī' nahīn; jisko aslī ikhtiyār hāsil ho yā uskā mustabaq.

2.—Gāyat darjē kā asar paidā k. w.; sab se barh-kar; nihāyat hī muassir; sab se barā; gālib. [(uskē tābī') na ho.

Sovereign state—Khud-mukhtār riyāsat; jo riyāsat dūsrī riyāsat kī mā-taht

Sovereign, n. Bādsbāh yā malika; shāh yā begum.

Sovereignty, n. Bādsbāhat; saltanat; riyāsat; farmān-rawāyī; rāj.

Sow, v. t. 1.—Bonā—juise bij; ronpnā.

To sow good seed—Achehhe bij bonā.

2.—Bonā; tukhm-rezī k.; bij dālnā.

To sow ground or land—Zamin men bij bonā; zamin men tukhm-rezī k.

3.—Phailānā; chāron taraf phailānā; pasārnā; tawālat k.; barhānā; paidā k.; bunyād dālnā. [fasād kā bij bonā yā fasād barhānā,

To sow discord or dissension—Jhagṛē kī bunyād dālnā yā jhagṛā phailānā;

Sow, v. i. Bij bonā; is garaz se tukhm-rezī k. kī bij ugeṇ aur unse koyī **Sower, n. 1.**—Bij bone w.; tukhm-rezī k. w. [shai paidā ho.

2.—Paidā k. w.; taraqqī d. w.; phailāne w.

Space, n. 1.—Wus'at; gunjāish; phailāw; jagah; maidān. [yān ho.

2.—Jisqadar koyī shai phailī ho; fasl jo do yā zāid ashyā ke darmi-

3.—Waqt kā miqdār; fasl jo waqon ke mā-bain ho; 'arsa; mud-dat; waqfa. [fāsila.

4.—Kitābon kī satron yā satron ke alfāz ke mā-bain fasl dūri yā

Spacious, a. 1.—Khūb phailā huā; bahut chaurī; barā lambā-chaurā; wasī'. [farākh; kushāda; lambā-chaurā; laq-o-daḡ.

2.—Jismeṇ barī wus'at yā khūb gunjāish ho; chhoṭī yā tang nahīn;

Spaciousness, n. 1.—Wus'at; lambāyī-chaurāyī; phailāw; farāhī; **Span, n. 1.**—Bālisht yā bilisht; bittā; nau tasū. [kushādagi; pasār.

2.—Thorā 'arsa; mukhtasar zamāna; thorā sā waqt; thorī mud-

Span, v. t. 1.—Bālisht se nāpnā; bitte se nāpnā. [dat.

2.—Kisī chiz kī ek taraf se dūsrī taraf tak nāpnā; mihrāb kī tarah phailānā; nāpnā; ghernā.

Spare, v. t. 1.—Girān-bahā tasawwur k.; qimatī samajhuā; 'azīz r.; kifāyat-shī'ārī ke sāth kām men lānā; ihtiyāt se baratuā; bachā kar kharch k.; bachā r.; mahfūz r.; fuzūl-kharchī na k. [de d.; chhoṛ d.

2.—Pachhtā-kar hāthī se nikal jāne d.; jāne d.; nikal jāne d.;

3.—Be-gair bahut taraddud yā taklif ke kisī shai ko judā k.; de-d.; begair kisī ke kām chālānā; apne hāth yā qabze se nikal jāne d.

- 4.—Chhoṛ d.; bāz ānā yā rahnā; tark k.; dast-kash h.
 5.—Khatre yā sazā se bachā d.; zarar-rasānī se dast-bardār h.; muhabbat ke sāth sulūk k.; mihrbānī se bartāw k.; rahm aur dar-
 6.—Bāz r.; bachā d. [guzar k.]
 7.—Talaf yā barbād na k.; nd l.; chhoṛ d.
 8.—Bachānā; hāsil k.
- Spare, v. i.** 1.—Kifāyat se rahnā; juz-rasī k.; fuzūl-kharchī na k.
 2.—Dar-guzar k.; taammul yā waswasa k.
 3.—Rahm k.; dar-guzar k.; mu'āf k.; bakhsh d.; mihrbānī k.
- Spare, a.** 1.—Qalil; thoṛā; kasrat se nahīn; ifrāt se nahīn; bahut ziyāda nahīn. [ho; fāltū; khālī; jo zarūrat se bach jāe
 2.—Zarūrat se ziyāda; fāzil; jiskī hājat na ho; jo kām meñ na ātā
 I have no spare time on my hands—Merā koyī waqt khālī nahīn hai ya'nī
 main har-waqt masrūf (kāam meñ lagā) rahitā hūn; mujhe kisi waqt fursat
 nahīn rahtī.
 3.—Jo kuchh zarūrat ke waqt ke liye bachā rakkhā jāe.
 A spare knife—Chhuri jo kām meñ na lāyī jāe balki is niyat se rakhi li-jāe ki
 zarūrat ke waqt kām de.
 4.—Dublā; lagar; dublā-patlā; jiske badan meñ gosht na ho.
- Spareness, n.** Dublāpan; lāgarī.
- Sparing, a.** 1.—Qalil; thoṛā; kam.
 2.—Thoṛā; ziyāda; bahut nahīn; ifrāt yā kasrat se nahīn.
 3.—Juz-ras; muhtāt; kifāyat-shī'ār.
 To be sparing of one's words—Fuzūl-kalāmī na k.; apne kalām ko tawālat na
 d.; bachā bachā kar kuchh kahnā yā likhnā.
- Sparingly, ad.** Kifāyat yā juz-rasī ke sāth; ifrāt se nahīn; fuzūl nahīn;
 i'tidāl ke sāth; shāz; bahut kam; aksar nahīn; ihtiyāt se; hoshyārī se.
- Spark, n.** 1.—Chingārī—jaise āg yā kisi jaltī huyī shai kī; chingī; lūti.
 2.—Koyī chhoṛī chamakī huyī chīz; jhalak; raushanī jo jald gāib
 ho-jāe. [ibtidā'ī usūl; ibtidā jo za'if ho; juzw-i-khāfī.
 3.—Jo shai chingārī kī tarāh jald bhabhak uṭthe; bij jo na jame;
 4.—Chhail-chikanīyā; chhailā; bānkā.
 5.—'Āshiq; chāhne w.; pyār k. w.
- Sparkle, v. i.** 1.—Chingārīyāñ nikalnā, phūl jharnā.
 2.—Chameham k.; chamchamānā; chamaknā; jhilmilānā; jhalak.
 3.—Chamaknā; zinda-dilī zāhir k. [nā; jigjigānā; jhaljhalānā.
 4.—Bulbule uṭhnā. [zinda-dil; nūr-fishān.]
- Sparkling, ppr. or a.** Chamkilā; chamaktā huā; chatkilā; raunaq-dār;
Sparse, a. Mutafarriq; ghanā nahīn; chhitar-bitar; jahāñ-tahāñ qāim
 yā ābād; muntashir; titar-bitar; thoṛā thoṛā jagah jagah phailā huā.
- Spatter, v. t.** Koyī sniyāl shai chhīraknā; kisi chīz par pānī yā kīchar
 wagīra chhīraknā; idhar-udhar chhīraknā yā dālnā.
- Speak, v. i.** 1.—Bolnā; bāt k.; nutq r.; goyāyī r.; kalām k.
 2.—Izhār-i-rāe k.; bātechit k.; guftgū k.; bahs k. [k.; bolnā.
 3.—Majma'-i-ām meñ apne khayālāt kā izhār k.; taqrīr k.; kalām
 4.—Kisi kā zikr k.; kisi kī nisbat kuchh kahnā; oharchā k.
 5.—Bājnā; bolnā; āwāz d.
 To speak with—Kisi se bātechit k.; kisi se guftgū k.—To speak well for—Kisi
 ke haq meñ bā'is-i-ta'rīf-o-tausīf yā mufid h.; kisi kī nisbat koyī achohhī
 bāt zāhir k. (izhār-i-nek k.)

Speak, v. t. 1.—Bolnā; kahnā; malfūz k.

2.—Zāhir k.; mashhūr k.; mushtahar k.

3.—Bolnā; bātehīt k.; guftgū k.—jaise kisi zabān meñ.

4.—Ma'lūm karānā; i'lān k.; zāhir k.; dikhānā.

5.—Sukūt se zāhir k.; 'alāmatoñ yā ishāroñ se batānā.

6.—Kah d.; pahunchā d.; batā d.

Speaker, n. 1.—Bolne w.; kalām k. w.

2.—Bār-i-'ām taqrīr k. w.; muqarrir.

3.—Mīr-majlis; sadr-nishīn; jis jalsa i-'ām meñ bātoñ par gaur-o-fikr ho uskā sadr-nishīn yā taqrīr-kuninda jo intizām bhī qāim rakkhe aur bahsoñ kā silsila bā-qā'ida chalāye.

Special, a. 1.—Ek qism yā jins se muta'alliq.

2.—Khās; qism-i-khās kā; auroñ ke khilāf; ma'mūl ke khilāf; gair-ma'mūlī; ma'mūl se kisiqadar barh-kar yā ziyāda. [muḥhtas.

3.—Khās; makhsūs; kisi khās shakhs yā maqsad ke liye mauzū';

A special act—Koyī ekat ya'nī qānūn jo kisi khās maqsad ke liye banāyā jāe.

4.—Jismeñ kisi khās shai yā mazinūn kā zikr ho; 'ām nahīn.

A special dictionary—Qism-i-khās kī lugat masalan tib yā qānūn kī; aisi lugat nahīn jismeñ 'umūman har qism kā mazmūn ho.

5.—Jo 'umdagī meñ auroñ par fauqīyat rakkhe; jo sab se barh-kar ho.

In special—Khūsūsān.—Special administration (Law) Mutawaffā kī ba'z khās chizoñ kā ihtimām na kī 'umūman uske kul matrūka kā. Ikhtiyār-i-ihtimām-i-tarka-i-mutawwaffā jo kisi khās aiyañ ke liye yā kisi khās wajh ke qāim rahne ke zamāna tak ke liye 'atā kiyā jāe masalan us zamāne ke liye jab tak wasīyat-nāme ke probate yā haqq-i-muhtamimī kī bahs kā faisala na ho.—Special deposit—Koyī khās shai jo amānatan rakkhī jāe.—Special issue—Amr-i-tanqih-talab jo kisi khās 'uzr par mabni ho.—Special jury—Woh khās peshe' haisiyat yā liyāqat ke log jo ba-libāz-i-hālāt-i-muqaddama kisi fariq kī dārkhwāst par ahl-i-jurī muqarrar hoñ.—Special session—'Adālat kā gair-ma'mūlī ijlās.—Special statute or law—Woh qānūn jo majna'-i-wāzi'ān-i-qawāuīn meñ poshida taur par kisi khās shakhs kī nisbat banāyā jāe.

Specially, ad. 1.—Khās taur par; aise tarīq par jo ma'mūlī na ho; gair-

2.—Kisi khās manshā yā maqsad ke liye. [ma'mūlī tarah par.

Specialty, n. (Law) Mu'āhada-i-khās; dastāwez; dain kā wasīqa-i-tahrīrī jispar madyūn kī muhr sabt ho. [rokar; naqd; sikka.

Specie, n. Paise rupaye yā ashrafiyāñ jo zarī'a-i-tijārat haiñ; zar-i-naqd;

In specie—Naqdī; zar-i-naqd yā naqd.

Species, n. 1.—Nau'; sinf.

2.—Qism; tarah; bhāntī; prakār.

Specific, } a. 1.—Kisi jins se muta'alliq; woh khāssiyat yā sifateñ r. w.

Specific, } jo kisi khās jins kī dūsrī chizoñ meñ na pāyī jāeñ; jinsi.

2.—Jisse koyī khūsūsiyat ho; khās; makhsūs; mahdūd; jisse kisi amr kā ta'aiyun ho-jāe.

A specific statement—Bayān-i-khās; kisi amr kī nisbat koyī khās bayān.

Specific legacy—(Law) Hiba-i-khās; woh shai jo khūsūsiyat ke sāth hiba kī jāe masalan koyī asāsu-l-bait wagaira jo sarāhat ke sāth hiba kiyā-jāe.

Specific, n. Kisi bimārī kī khās dawā; kisi maraz kī hukmī dawā; woh 'ilāj jo khwāhī-na-khwāhī kār-gar ho.

Specifically, ad. 1.—Jins ki khāssiyat ke mutābiq; khās taur par; bi-l-khusūs; khāssatan; khās-karke. [ta'ayun.

Specification, n. 1.—Hudūd ki nishān-dihī; kisī shai ke hudūd kā

2.—Hālāt ki sarāhat; tasrīh; zikr-i-khās; mufassal yā tafsīl-wār bayān; ta'ayun; tashkīh.

3.—Woh tahrīrī bayān jismen kisī ahl-kār-i-sarkārī ki nisbat ittihānat ki tafsīl mufassal mundarj ho.

Specify, v. t. Khūsūsivat ke sāth bayān k.; tafsīl-wār likhnā yā batānā; sarāhat k.; tasrīh k.; nām-ba-nām batānā; nām-le-le-kar kahā.

Specimen, n. Namūna.

“A specimen is a representative of the class of things to which it belongs; as, a specimen of photography. A sample is a part of the thing itself, designed to show the quality of the whole, or of what is not exhibited.” Webster.

Specious, a. 1.—Zāhirī; numāishī; 'ayān; khulā huā; khush-numā; jo dekhne meñ bhalā ma'lūm de; sūrat-harām.

2.—Zāhir meñ durust; bādin-n-nazar meñ sahīh; ūpar se dekhne meñ munāsib wājib yā thīk; jo pahile dekhne meñ achchhā ma'lūm de.

Speciously, ad. Aisi tarāh se ki zāhir meñ durust wājib yā thīk ma'lūm de; bādin-n-nazar meñ sihhat ke sāth.

Speciousness, n. Zāhir-numāyī; zāhir meñ durust h.; ūpar se dekhne meñ thīk durust yā wājib ma'lūm parnā.

Spectacle, n. Numāish; tamāsha; jo kuchh dikhlāyā jāe; jo kuchh 'ajīb-o-gurīb shai ki taur par dikhlāyā jāe; koyī shai jo mulāhaze (dekhne) ke qābil ho; sūrat; dīd.

2.—(pl.) Chashma; 'ainak.

3.—(pl.) Koyī shai jisse kisī dūsrī shai ke samajhne meñ madad [mile. Spectator, n. Dekhne w.; tamāsh-bīn; nazzāra-bīn; jo shakhs kisī shai ki numāish ke waqt maujūd rahe; tamāshāyī; dikhwaīyā.

Speculate, v. t. 1.—Kisī bāt ko dil meñ ghumnā-phirā-kar har pahlū aur jawāuib se dekhnā; gaur k.; fikr k.; khauz k.; sochnā; bichārnā; khayāl k.; lihāz k.

To speculate on political events—Mulki mājaron par gaur k (unki nisbat [sochnā])

2.—Koyī māl yā chīz is ummed par kharīd k. ki uski qīmat jab āyinda ko barh jiwegī tab woh naf'e ke sāth bikegī; naf'-i-āyinda ki ummed par māl wagaira kharīd k.

To speculate in sugar—Sastī rahne ki hālāt meñ chīni kharīd kar-l. tāki qīmat chah-jāne ke waqt uski bikrī se manafī' ho. [sochnā; 'aqlī taftīsh.

Speculation, n. 1.—Gaur; fikr; tajwīz; kisī shai ki nisbat dil meñ 2.—Dil kā mansūba; mansūba jo dil meñ bāndhā jāe; gaur kā natīja; mahz qiyās yā khayāl; rāe; mahz soch-bichār kā natīja jiski sadāqat wāqī'a yā 'amal se na ho; silsila-i-khayālāt jo gaur-o-fikr ke ba'd qāim ho. [hālāt meñ usse manafī'-i-kasīr ho-gā.

3.—Māl wagaira ki is ummed par kharīdārī ki qīmat barh jāne ki

Speculative, a. 1.—Gaur kā 'ādī; sochne w.; bichārne w.—jaise koyī shakhs. 2.—Jo soch-kar qāim kiya jāe; qiyāsī; khayālī; jiski asliyat kā subūt tajrībe 'amal yā wuqū' se na ho.

A scheme merely speculative—Mansūba jo mahz qiyāsī ho.

3.—Āyinda ke naf'e ki ummed par māl wagaira ki kharīdārī se [muta'ulliq. Speculatively, ad. 1.—Soch-kar; gaur kar-ke.

2.—Qiyās meñ qiyāsī taur par yā qiyāsan; mahz khayāl meñ; 'amal meñ nahīn. [āge chal-kar fāida uthe.

3.—Is ummed se ki jo māl wagaira bi-l-fīl kharīd kiya jāe usse Speculator, n. 1.—Gaur ke ba'd kisi bāt kā qāim k. w.; qiyāsī bāteñ qāim k. w.; khayālī mansūba bāndhne w.

2.—Jo shakhs māl-o-asbāb zamīn yā dūsrī chīzeñ is tawaqqu' par kharīd kare ki us shai kī qīmat ke barh jāne kī hālat meñ uskī bikrī se usko naf' ho-gā.

Speech, n. 1.—Nutq; goyāyī; bol; bolne kī quwwat; guftār.

2.—Kalām; suḵhan; bolī; zabān; taqrīr.

3.—Koyī khās zabān; bhāshā.

4.—Zikr; charchā; bītehīt; 'ām qaul.

5.—Taqrīr jo bā qā'ida 'awām ke rū-ba-barū kī-jāe; taqrīr; wa'z.

6.—Khayālāt kā izhār.

Speechless, a. Jo kuchh der tak na bole; chup; khāmosh; sākit; jiskī zabān band ho-jāe; jiskī goyāyī jītī rahe; quwwat-i-natīqa se mahrūm.

Speed, v. i. 1.—Jaldī k.; 'ajalat k.; jald jald chalnā yā harakat k.

2.—Jis chīz kī talāsh ho use pā-jānā; kām-yāb h.; sarsabz h.

3.—Achchhī yā burī hālat meñ h.; chalnā; guzarnā; nibhnā.

Speed, v. t. 1.—'Ajalat yā ta'jil karānā; jald bhejnā yā rawāna k.; jhat-pat bhej d.; jald le-jānā; utī le-jānā. [chalānā; i'ānat k.

2.—Sarsabz k.; kām-yābī d. yā kām-yāb k.; madad de-kar āge ko

3.—Jald anjām (khātima) ko pahunchānā; pūrā karā d.; natīja bar-lānā nikālā khwāl paidā karānā. [tamām k.

4.—'Tabāh k.; barbād k.; zawāl lānā; halāk k.; mār-dānā; kām

Speed, n. 1.—'Ajalat; tezi; sur'at; jaldī; shitābī; ta'jil; utāwalī.

A horse runs with speed—Ghorā tez daurtā hai—To execute an order with speed—Kisi hukm kī ta'mīl jhat-pat k.

2.—Tez-gāmī; chāl kī tezi. [Pūri tezi; jitnī tezi mumkin ho utnī.

A horse of speed—Tez-qadam ghorā; ghorā jiskī chāl meñ tezi ho—Full speed—

3.—Kām-yābī; kisi kām meñ bibhūdi; achchhā phal; nek natīja; manzil-i-maqsūd tak rasāyī (wahāñ tak pahunchnā); baḳht-yārī; bahra-mandī.

“In the phrase *God speed*, there is probably a mistake in considering it as equivalent to *may God give you success*. The true phrase is, probably, *good speed*; *good*, in Saxon, being written *God*. I bid you or wish you *good speed*, that is, good success.” Webster.

Speedily, adv. Jald; 'ajalat ke sāth; jhat-pat; fauran; turant; thore 'arse meñ; jaldi se; daurādaur.

Speediness, n. Ta'jil; jaldī; shitābī; tezi; utāwalī; chaṭakwāyī.

Speedy, a. Dhīrā yā sust nahīn; tez; subuk; phurtīlā; utāwalā; 'ajilāna.

A speedy flight—Tez-parwāzī; tezi ke sāth urnā.—A speedy dispatch of business—Kām kā jhatpat kar-d.; 'ajalat yā tezi ke sath anjām-i-kār.

Spell, n. Jādū; sihr; ṭonā; ṭotkī; laḳkā; manṭar (correctly *mantra*).

Spell, v. t. 1.—Hurūf yā nishānāt ke zarī'e se daryāft k.; parh-kar

With out.

[jānnā ma'lum yā daryāft k.

2.—Hijje k.; kisi lafz ke harfōñ ko judā judā batlānā.

3.—Likhne yā chhāpne meñ harfōñ kī sihbat kā lihāz r.; sahīh imlā likhnā; ṭhīk hijje k.

- 4.—Farefta k.; maftūn k.; jādū meñ phānsā l.
Spell, *v. z.* Likhne-parhne meñ tabajji kī sihbat kā khayāl r.; thik thik hijje k.; sihbat ke sāth imlā likhnā yā batānā.
Spelling, *n.* 1.—Kisī lafz ke hurūf judā-gāna batānā yā lafzon kā sihbat-
 2.—Tabajji; imlā; hijje. [i-hurūf ke sāth likhnā khwāh chhāpnā.
 Bad *spelling* is disreputable to a gentleman—Mard-i-sharif ke liye imlā kī galatī bā'is-i-hatk hotī hai.
Spend, *v. t.* 1.—Kharch k.; sarf k.; uṭhānā; lagānā.
 2.—Uṭānā; talaf k.; barbād yā zāi' k.; bi-l-kul kho d.; itnā kharch kar-d. kī kuchh bāqī na rah-jāe.
 To *spend* an estate in g-ming—Kisī milk yā jāedād ko jūā khelne meñ urā yā kho d.—The provisions were *spent*—Khāne-pīne kī chizen kul sarf (kharch) ho-gayīn.
 3.—Bitānā; guzrānā; guzar yā nikal jāne d.; kāṭnā—jaise waqt.
 4.—Zor yā tāqat bi-l-kul nikāl l.; be-dam kar-d.; thakā d.; harā d.; sust kar-d. [baratnā.
Spend, *v. z.* 1.—Kharch k.; sarf k. yā sarf meñ lānā; rupaye-paise ko He *spends* like a prudent man—Woh dūr andeshī ke sāth rupaye-paise kharch
 2.—Gāib ho-jānā; ur-jānā; kho-jānā. [kartā hai.
Spender, *n.* 1.—Kharch k. w.; sarf k. w.
 2.—Fuzul kharch k.w.; musrif; kharrāch; urāū; luṭāū.
Spendthrift, *n.* Fuzul-kharch; jo behūdagi yā be-'aqlī ke sāth rupaye-paise kharch kare; urāū; luṭāū; musrif; jo apnī milkīyat fuzul-kharchī meñ urā de. [haiyiz; iqtidār yā ikhtiyār; ihāta.
Sphere, *n.* 1.—Kār-rawāyī 'ilm yā ikhtiyār kī had; dāira; halqa;
 A *sphere* of action—Woh halqā yā had jiske andar kār-rawāyī ho-sake. Within the *sphere* of one's knowledge—Kisī ke ihāta-i-'ilm meñ ya'nī jahān tak use ma'lūm ho—This man treats of matters not within his *sphere*—Yah shakhs aisi bātoñ kī nisbat tahrir yā taqrir kartā hai jo uske hadd-i-iqtidār meñ
 2.—Kutba; martaba; logoñ kā tabqa. [nahīn haiñ.
 Persons moving in a higher *sphere* claim more deference—Jo lōg ā'lā darje ke logoñ se rabt rakhte haiñ we ziyāda-tar wājilbu-t-ta'zim hote haiñ.
Spheric, } *a.* Gol; mudawwar.
Spherical, }
Spill, *v. t.* 1.—Girā d.; ohhalkā d.; kisī bartan meñ se bahā yā dhalkā d.; zāi' k.; chhiṛaknā yā chhiṭnā; idhar-udhar phailā d.; ittifiqiya girā d.
 “Applied to fluids and to substances whose particles are small
 2.—Bahānā—jaise khūn; girānā. [and loose.” *Webster*.
Spin, *v. t.* 1.—Kāṭnā—jaise rūvī wagaira.
 2.—Khīnch-kar bahut hī barhānā; āhista āhista yā ba-tadrij banānā; bahut dūr tak phailānā; tawālat d.; tūl-o-tawil k.
 With *out*.
 3.—Der kar-ke zāi' k. yā khonā; kāṭnā; bitānā.
 To *spin out* the day in idleness—Sustī meñ din kāṭnā.
 4.—Ghumānā; phīlānā.
 5.—Banānā; phailānā.
Spin, *v. z.* 1.—Katāyī k.; kāṭnā.
 2.—Jald jald ghūmnā; phīrnā; chakkar mārṇā.
 3.—Dore kī mānind nikalnā; chhoṭī dhār meñ bahnā; dhār bandhnā.

Spinster, *n.* 1.—'Aurat jo katāyī kare; kātne wālī.

2.—(*Law*) Be-byāhi 'aurat; kuārī aurat; zan-i-gair-mankūha.

☞ "Used in legal proceedings as a title, or addition to the surname." *Webster.*

Spirit, *n.* 1.—Josh-i- tabī'at jo jāndār ko ho yā uskā natīja; jān; dam; sar-garmī; josh; jurat; himmat; buland-hausalagī; musta'idī.

To speak or act with *spirit*—Josh-i-tabī'at yā sar-garmī ke sāth guft-gū yā kām.

k.—The young man has the *spirit* of youth—Us nau-juwān meñ josh-i-jawānī hai—The troops began to recover their *spirits*—Sipāhiyōñ meñ phir himmat

2.—'Aql kī quwwat; zihn. [ān lagī.]

3.—Mizāj; tabī'at; khaslat; kho; mail; dil yā qalb kī hālat yā kuifīyat.

A man of a generous *spirit*—Aisā shakhs jiskī tabī'at meñ saḡhāwat ho; saḡhī;

4.—Rūh-i-insānī; prān; jān jab kī tan se nikal jāe. [faiy'z-dil.]

☞ "In distinction from the body in which it [the soul] resides." *Webster.*

5.—Barā shauq; kisī khās shai kī taraf tabī'at kā josh ke sāth māl h.

6.—Musta'id yā chust-o-chālāk shakhs; zinda dil yā 'ālī-himmat

shakhs; woh shakhs jiske dil meñ khās qism kī sifateñ pāyī jāeñ.

7.—(*pl.*) Zinda-dilī; hashāshat; khushī yā khush-tabī'.

To be in good *spirits*—Khush yā basāshāsh rahnā—We found our friend in

very good *spirits*—Ham logoñ ne apne dost ko nihāyat hī khush pāyā.

8.—Barī mushābahat; jān; khās khās sifateñ yā khūbiyāñ. [haiñ.]

The copy has not the *spirit* of the original—Us naql meñ asl kī khūbiyāñ nahīñ

9.—(*pl.*) Muqattar (chulāyī huyī) sharāb; alkuhal; angūr aur boza

kī sharāboñ ke 'alāwa dūsri sharābeñ jinmeñ al-kuhal ziyāda ho jaise

rum whiskey brandy wagaira.

10.—Matlab; mudda'ā; mafhūm; aslī maushā; asl ma'nī; woh

ma'nī yā murād nahīñ jo alfāz se paidā ho balki asl likhne wāle kī niyat.

☞ *Spirit* is sometimes joined with other words forming compounds of

very obvious signification; as, *spirit-moving*, *spirit-stirring*, and the like.

Spirit, *v. t.* 1.—Jān dāl d.; taqwiyaat d.; ubhārñā; josh paidā k.;

himmat dālñā yā barhāñā; dam dālñā; diler k.

☞ Sometimes followed by *up*. [jānā kī kisī ko khabar na ho.]

2.—Shaitān kī tarah le-bhāgnā; aisā le urnā le-bhāgnā yā bhagā le.

☞ Often with *away*. [josh; jismeñ barā kham-dam ho.]

Spirited, *p. a.* Zinda-dil; jān-dār; dam-dār; josh se bhārā huā; pur-

☞ "Used also in composition, denoting the state of the mind, or the

character of the disposition; as, in high-*spirited*, low-*spirited*, mean-

spirited, and the like." *Webster.*

Spiritedly, *ad.* Zinda-dilī se; himmat ke sāth; dil kī mazbūtī se; sar-

garmī se; dilerānā; kham-dam se.

Spiritless, *a.* 1.—Be-dam; be-jān; zinda-dil nahīñ; khush yā bash-

shāsh nahīñ; pazhmurda-khātir; afsurda-dil; jiskī tabī'at bujh gayī ho.

2.—Quwwat se khālī; jismeñ jān himmat yā josh na ho; past-

himmat; kam-himmat; buz-dil. [jāñ; marā huā.]

3.—Jismeñ dam bāqī na ho; murda; ma'dūm; nest-o-nā-būd; be-

Spiritual, *a.* 1.—Rūhānī; jismen jān ho; gair-jismānī; gair-mujassam;

2.—Zihni; 'aqli; bātinī; fahm-o-idrāk se muta'alliq. [nafsānī.]

3.—Qalb yā rūh kī hālat se muta'alliq; jisko ā'māl-i-zāhirī se

sarokār na ho; pāk; mutabarrak; sāf.

4.—Dunyāwī yā mulkī umūrāt se ta'alluq na r. w.; jisko dinī

bātoñ se sarokār ho; dinī; mazhabī; dharm kā.

Spiritually, ad. Rūhānī tarīq par; aise tarīq par jo jismānī yā nafsānī burāyion se barī ho; sachche mazhab ke manshā ke mutābiq; rūh yā qalb kī safāyī se; sachche yā sāf dil se.

Spirituons, a. 1.—Jān-dār; patlā aur mutagaiyir; bārīk; khālīs; jis-men kisi qism kā tabādala ho-sake.

2.—Jismen alkuhal ho yā jo alkuhal se bane; tez.

Spite, n. Bugz; kīna; 'adāwat; 'inād; khushūnat; bair; lāg.

In spite of—Kisi kī kul koshishon ke khilāf; jo kuchh fikr yā paṛawī kī-jāe us sab ke bar-'aks; kisi ko hech kar-ke; kisi ko na mān-kar; bā-wujūd; bā-waṣf.—*To owe one a spite*—Kisi se bahut burā maunā; kisi se nihāyat nafrat r. yā nā-rāz rahnā.

Spite, v. t. 1.—Kisi se nā-rāz yā ranjīda rahnā; khafā yā bezār rahnā.

2.—Nuqsān pahuñchānā; kurhānā; khusūmat kā bartāw k.; mukhālafat k. [yā zarar pahuñche; bād-andesh; dāhī; drohī.

Spiteful, a. Bugz yā kīne se bharā huā; is bāt kā khwahān kī ranj izā

Spitefully, ad. Ranj izā yā zarar pahuñchāne kī khwāhish se; bugzau; kīne kī rāh se; bād-andeshī se.

Splash, v. t. Pānī kī chhīṭen dālnā; pānī aur kīchar uchhāl-kar phenkū.

Splash, v. i. Pānī dhabdhabā ke idhar-udhar phenkū.

Spleen, n. 1.—Tillī; tāptillī; pilahī; barwaṭ; tihāl.

2.—Gussa; chhipā huā bugz; kīna; bād-mizājī.

To vent one's spleen—Apnā gussa yā kīna nikālā (bāteñ kah-kar use zāhir k.).

3.—Gusse kā josh yā daura; josh-i-gazab.

Splendid, a. 1.—Chamaktā huā; durakhshān; nihāyat raushan.

2.—Dikhnaṅk; 'azīmu-sh-shān; bahut hī barā; laq-o-daḡ; barē tūmturāq kā; bahut barā. [barā.

3.—Mashhūr; nāmī; nāmī-girāmī; numāyān; dhūm-dhām kī;

Splendidly, ad. Nihāyat hī chamak-damāk se; barē shān-o-shaukat se; barē karr-o-far se; barē tūmturāq se; barē dhūm-dhām se; barē julūs yā numāish ke sāth.

Splendor, n. 1.—Barī raushanī; barī chamak; barā āb-o-tāb; tajallī.

2.—'Umdagī aur nafāsat kī barī numāish; 'azmat; dhūm-dhām; shān-o-shaukat; karr-o-far; ṭhāt; ṭhāt-bāt; tūmturāq; iltishām; jāh-o-

3.—Shuhrat; barāyī; nāmwarī. [jalāl.

Split, v. t. 1.—Chīrnā; lambāyī men chīrnā; phārnā; do-ṭūk k.

2.—Judā kar-d.; kisi sadme se do-ṭūk kar-d.; shigāf k.

To split a hair—Mū-shigāfī k.; bāl kī khāl khāñchnā.

3.—Tafriq kar-d.; nifāq paidā kar-d.; kayī farīq kar-d.; judā judā kar-d.; alag alag kar-d.; nā-ittifāqī yā jhagrā paidā kar-ke alag alag kar-d.

Split, v. i. 1.—Judā ho-jānā; alag ho-jānā; phat jānā; shaq ho-jānā.

2.—Hañsī se phat parnā; hañste hañste phat jānā (shaq ho-jānā).

3.—Phat jānā; chūrchūr ho-jānā; pāsh-pāsh ho-jānā; reza-reza

Spoil, v. t. 1.—Lūṭnā; mār-piṭ-kar chhīn chhān l.; lūṭ-pāṭ l. [ho jānā.

To spoil one of his goods—Kisi kā asbāb chhīn yā lūṭ l.; mār-piṭ-kar kisi kā asbāb lūṭ l. yā usse chhīn l.

2.—Mār-piṭ-kar le-l.; zabardastī se le-l.; jaur-o-zulm se le-l.

To spoil one's goods—Kisi kā asbāb jabriya yā zabar-dastī le-l.

3.—Bigār d.; kharāb kar-d.; zāil kar-d.; zawāl pahuñchā-kar nest o-nā-būd kar-d.; sarā d.

4.—Nuqsān pahuñchā-kar be-kār (nikammā) kar-d.; kisī shai ko aisā nuqsān yā zarrar pahuñchānā ki woh phir qāim na rabe; barbād kar-d.; tabāh kar-d.; gārat kar-d.; bi-l-kui bigar dālnā yā kharāb Spoil, v. i. 1.—Lūt-pāt k.; girat-garī k.; mār-pit-kar chūhīn l. [kar-d.

2.—Kharāb ho-jānā; bigar jānā; sar jānā; 'umdagī kho-d. Spoil, n. 1.—Jo kuchh mār-pit-kar dūsrōn se mile; māl jo lūt ke zarfē se dushman se mile; ganīmat; lūt kā māl; yagnā.

2.—Jo kuchh koshish se hāsil ho; jo kuchh untjā-i-sā'ī ho.

3.—Lūt; lūt-pāt; dakaitī; tākht-o-tārāj; ujār; barbādī.

4.—Kharābī; bigarne (kharāb hone) kā sahūb.

Spokesman, n. Jo shakhs dūsrē kī taraf se taqrīr kare (bole).

Spontaneity, } n. Ap-hi-āp yā apnī hī tabī'at ragbat khwāh mailān.

Spontaneousness, } i-khātīr se bilā-jabr yā khārījī dabāw ke kār-rawāyī yā 'amal karne kī sifāt.

Spontaneous, a. 1.—Bi-t-tab' paidā h. w.; jiskī ragbat khwāhish yā mailān khut-ma-khud ya'nī bilā-jabr-o-ikrāh ke paidā h.; jiskī nisbat dil ap-hi-āp musta'id ho; jisko tabī'at ap hi-āp ya'nī begair dūsrē ke dabāw ke chāhe; irāda; ikhtiyār.

A spontaneous gift—Hiba-i-irādī; ba'kshish yā hiba jo begair dūsrē ke dabāw ke (az-khud yā bi-r-ragbat) kiya jāe.

2.—Jo kuchh tabī'at kī tahrīk se paidā ho; jo ap hi-āp ho; jo begair kisī khārījī dabāw ke ho; tab'-zād. [tahrīk ke ho.

Spontaneous motion—Harakat jo ap-hi-āp ho; harakat jo begair kisī khārījī

3.—Jo be lagāye (jamāye yā nasab kiye) paidā ho; jiske paidā karne meñ insān ko mihnat na karnī pāye.

Of spontaneous growth—Khud-ro; ap-hi-āp jamne agne yā paidā h. w.; jisko kisī ne lagāyā na ho; khud-rusta.

Spontaneously, ad. 1.—Ap-hi-āp; khud-ba-khud; az-khud; bi-r-ragbat; bi-t-tab'; apnī khwāhish yā tabī'at se.

He acts spontaneously—Woh az-khud yā apnī hī tabī'at se kār-rawāyī kartā hai.

2.—Apne hī zor yā apnī hī quwwat se; begair kisī khārījī sabab yā Used of things. [ba'is-i-tahrīk ke.

Sporadic, } a. Iklā; tanha; mufrad; jahāñ-tahāñ; idhar-udhar phailā Sporadical } huā; 'ālam-gir nahīñ.

A sporadic case of disease—Bīmārī jo kisī ek ko ho-jāe (tamām ya'nī 'umūman logoñ meñ phail na jāe).

Sporadic disease—Bīmārī jo 'umūman logoñ meñ phailī na ho; maraz jo 'ālam-gir na ho balkī log usneñ mutafarriq yā jā-ba-jā muhtalā hon.

Sport, n. 1.—Jisso tabī'at bahal-kar khush ho-jāe; khel; tafirih; khushi; ta-nāsha; bāzī. [bolī-tholī.

2.—Hañsī; mazhaka; naql; khel; haqārat-āmez khushi; chuhāl;

3.—Khel kī chiz; khilaunā; jo idhar-udhar mārā phire.

4.—Shikār—jaise chirrōñ jānwarōñ yā machchhlī wāgaira kā.

In sport—Hañsī meñ yā hañsī kī rāh se; khel kī rāh se yā khel usneñ; tafirihan; mazāqan yā mazāq ke liye; dil-lagi kī rāh se.

Sport, v. i. 1.—Tafirih k.; dil bahlānā; dil khush k.

Used with the reciprocal pronoun.

2.—Kisī qism ke khel se zāhir k. [phāñd k.).

Sport, v. i. 1.—Khelnā; khel-kūd k.; idhar-udhar kudakūñ (kūd-

2.—Shikār k.; said-o-shikār meñ masrūf-rahnā.

- 3.—Nā-chīz samajhnā; khafif haqīr yā nā-chīz samajh-kar kisī shai ki nisbat sanjidagī ke sāth bartāw na k.
- Sportful, *a.* 1.—Khilārī; hañsor; dil lagī bāz; khush-mizāj; jo kasrat se lahw-lə'b (khel-kūd) meñ masrūf rahe.
- 2.—Jo hañsi meñ kiya jāe; jo mahz khel kī rāh se ho.
- Sportfully, *ad.* Khel ke taur par; taurīh ke liye; hañsi meñ; dil bah-lāne kī garaz se; khel ke sāth yā khel ke liye.
- Sportive, *a.* Khilārī yā khilwārī; khush-mizāj; khush-tab'.
- Sportively, *ad.* Khush-mizājī se; khel meñ; hañsi meñ; thaṭṭhe meñ.
- Sportiveness, *n.* Khilārīpan; khel-kūd; khush-mizājī; chuhāl.
- Sportsman, *n.* 1.—Shikārī; jānuwaroñ machhliyoñ aur parindoñ kā
- 2.—Baṛā shikārī; faun-i-saiyādī meñ tāq yā māhir. [shikār k. w.]
- Spot, *n.* 1.—Dāg; dhabbā; dhappā; jagah jo bad-rang ho-jāe.
- 2.—Nek-nāmi meñ dāg yā dhabbā; hatk; be-ābrūyī; naqs; 'aib.
- 3.—Muḥtasar jagah; jagah; maqām; koyī khās jagah.
- Upon the spot—Fi-l-faur; fauran; usī waqt; usī jagah; usī dam; qabl isse ki koyī harakat yā jumbish kare; be-gair iske ki koyī apnī jagah se haṭe.
- Spot, *v. t.* 1.—Dāg lagānā; dhabbā lagānā; dagilā k.; bad-rang kar-d.
- 2.—Bad-nām k.; kalauk lagānā; kalauk kā tīkā lagānā; dāg lagānā; be-ābrū k. [dhabbā na lagā ho; be-gunāh; be-'aib.]
- Spotless, *a.* Be-dāg; ilzām yā gundagī se sūf; pāk-sūf; jismeñ dāg yā
- Spousal, *a.* Shādī kā; byāh kā; izdiwājī; nikāhī. [yā khasam.]
- Spouse, *n.* Mard yā 'aurat jiskī shādī huyī ho; shauhar yā zauja; jorū
- ☞ "We say of a man that he is the spouse of such a woman; or, of a woman, she is the spouse of such a man." Webster.
- Spouseless, *a.* Be shauhar kī—jaise 'aurat; be zauja kā—jaise mard.
- Spread, *v. t.* 1.—Bichhānā; phailānā; kholnā; tānnā.
- To spread a carpet or table-cloth—Dari yā dastar-khwān bichhānā.—To spread a sail—Pāl tānnā yā phailānā.
- 2.—Phailānā; chāroñ taraf dūr tak phailānā jismeñ aur jagah chhip jāe; har chahār taraf dūr tak nikālnā—jaise darakhtoñ kā apnī shākhoñ ko. [mashhūr k.; aur logoñ ko janānā.]
- 3.—Phailānā—jaise khabar yā shuhra; zāhir k.; mushtahar k.; To spread a report—Koyī khabar phailānā (usko aur mashhūr k.).
- ☞ Often accompanied by abroad.
- 4.—Phailānā—jaise koyī bīmārī; aur logoñ ko marīz bīmār yā
- 5.—Phailānā—jaise khush-bū. [mubtalā k.]
- 6.—Phailānā; lagānā. [par palastar lagānā.]
- To spread manure—Khād phailānā.—To spread plaster on the ground—Zamīn
- 7.—Lagānā; chunnā; murattah yā tuiyār k.; bichhā-kar khāne-pine
- To spread a table—Mez lagānā yā chunnā. [kī chīzeñ muhaiyā k.]
- Spread, *v. i.* 1.—Phailnā; chāroñ taraf se aur lambā-chaufā h.
- 2.—Khinch yā piṭ kar phailnā.
- 3.—Phailnā; aur mashhūr h.; ziyādatar shuhrat pānā.
- 4.—Ek jagah se dūsri jagah phailnā. [miqdār.]
- Spread, *n.* 1.—Wus'at; phailāw; pasār; lambāyī-chaufāyī ke lihāz se
- 2.—Hissoñ kā phailāw. [khush-dilī; khush-tab'ī; basbāshat.]
- Sprightliness, *n.* Zinda-dilī; jān; tezi; zor; chustī-o-chālākī; phurtī;

Sprightly, a. Zinda-dil; tez; chust-o-chālāk; qawī; khush; bashshāsh; jismeñ phurtī yā tezi kī-jāe; shokh; chulbulā. [phalāngnā.

Spring, v. i. 1.—Kūdnā; phāndnā; jast k.; chaukarī bharnā; uchhalnā; 2.—Tezi ke sāth zor se nikalnā; beg se chalnā; phūtnā; nikalnā.

3.—Panāh kī jagah se yakāyak nikalnā; chauñk uṭhnā.

4.—Pichhe ko haṭnā yā palāṭnā; lachaknā; lachnā; damnā.

5.—Ainṭh jānā; terhā ho-jānā; jhuk jānā; maroṛ khānā.

6.—Bāhar nikal ānā; namūdār h.; dekh paṛne lagūnā; nikalnā; ug-nā; phūtnā; paidā h.; jam-kar ūpar ānā.

Usually or often followed by *up, forth, or out*. [janamnā.

7.—Paidā h.; kisi kī nāl se h.; kisi mūris kī aulād h.; nikalnā;

8.—Kisi usūl se nikalnā; kisi shai kā natīja h.; kisi wajh se paidā h.

9.—Baṛhnā; taraqqī pānā; sarsabz h.

To spring at—Kisi kī taraf kūdnā; jast mār-kar kisi shai tak pabuñchne kī

koshish k.; jhapṭnā—*To spring forth*—Nikal yā kūd-kar bāhar ānā; jha-

paṭ-kar bāhar nikalnā; zor se nikalnā.—*To spring in*—Jhapṭ-kar bhitar jānā;

kūd-kar paṭhnā; jhaṭ se ghus jānā.—*To spring on or upon*—Kisi par ṭuṭ

parnā; hamla k. yā hamla-āwar h.

Spring, v. i. 1.—Ubhār d.; uṭhā d.; zamīn khwāh panāh lene kī jagah se uṭhā d. [kar nikalnā; bandish bāndhnā.

2.—Paidā k.; nikalnā; yakāyak tajwiz k.; daf'atan paidā k.; soch-

3.—Urā d.—juise surang.

4.—Yakāyak band-kar d.

Spring, n. 1.—Kūd; phānd; phalāng; jast; jhapṭṭā; zagand.

2.—Bāz-gasht; kisi lachkilī shai kā āge khinchne ke ba'd phir apnī

3.—Lachak; dam [aslī hālat par ho-jānā.

4.—Masdar; sar-chashma; jahāñ se yā jisse koyī shai hāsil ho;

jahāñ se koyī dhārā nikle; sotā. [kat paidā ho.

5.—Sabab; binā; asl; bunyād; jar; woh shai jisse koyī fī'ī yā hara-

6.—Bahār; fasl yā mausim-i-bahār; fasl-i-rabī' yā rabī'; basant

(vasant). [jāne ke ba'd phir sīdhā ho-jāe; halkā; subuk.

Springy, a. 1.—Lachilā; lachkilā; dam-dār; jo jhukāye yā kham kiye

2.—Jismeñ jast kī quwwat ho; jo dūr tak kūd sake.

3.—Chashmoñ yā sotoñ se bhārā huā; nam; tar; bhīgā huā; martūb.

Sprinkle, v. i. 1.—Chhiraknā; chhiṭnā; dālnā. [rānā.

2.—Kisi shai par chhiraknā yā chhiṭnā; dālnā; bakhernā; bhurbhu-

To sprinkle the earth with water—Zamīn par pānī chhiraknā.

3.—Dhōnā; sāf k.; pāk-o-sāf k. [būñdoñ kā paṛ jānā.

Sprinkle, v. i. Thorā pānī barasnā; pānī ke chhiṭe parnā; waqt-be-waqt

Sprinkling, n. 1.—Chhirkāw; meñh kā thorā thorā barasnā; halkī yā

khafif bārish; sīñchāw.

2.—Kisi shai kī ta'dād yā miqdār jo ziyāda ho; kojī thorī sī chīz

jo idhar-udhar phailī ho; thorē se mutafarrīq log. [turāq na r. w.

Spruce, a. Nafīs; sāf-suthrā; banā-chunā; banā-ṭhanā; pāk-sāf par tum-

Now chiefly applied to persons." Webster. [safāyī paidā k.

Spruce, v. i. Sajnā; banānā-chunānā; sañwārnā; ārāsta k.; banāwat kī

Spruce, v. i. Apnī banāwat k.; sañwārnā; sajnā.

Spur, n. 1.—Mahmeẓ; mekh; eṛ; kāñṭā.

To set spurs to a horse—Ghorē ko eṛ lagā-kar daṛṇā; ghorā daṛṇā.

2.—Targīb; tahrīk; tahrīs. [mardāna fi'lōn ke karne kī tahrīk hotī hai.
The love of glory is the spur to heroic deeds—Nāmīwārī ke shauq se jānwān-

3.—Wob shai jisse kisī amr kī tahrīk ho.
To do a thing upon the spur of the moment or occasion—Waqt ke hālāt yā

ashadd-i-zarūrat ke lihāz se koyī fi'l kar-guzarnā.
Spur, v. t. 1.—Eṣ lagānā; mahmeẓ dabānā; dauṛānā; qadam tez k.

2.—Kisī fi'l ke karne kī targīb d.; kisī shai kī nishat ziyādatar
musta'idī ke sāth pairawī karne kī targīb d.; nabhārnā; targīb d.;
3.—Kānte (ma mez) lagānā. [tahrīk k.; dil barhānā.

Spur, v. i. Āge barhānā.

Spurious, a. 1.—Aslī nahīn; masnū'yī; jhūṭhā; jismeñ āmezish (milā-
wat) ho; sākhṭa; libāsī; naqlī; banauā; usī shakhs yā shai kī nahīn
jissē uskī (kisī shai kī) asliyat mansūb kī-jāe. [jāiz se nahīn.

2.—Nutfā-i-be-tahqīq; walad-i-harām; ziwā yā harām kā; nutfā-i-
A spurious child—Tifl-i-waladu-l-harām. [h.; taqlid; jhūṭhāyī.

Spuriousness, n. 1.—Talbīsī fāsīd yā gair-i-aslī h.; aslī yā sachchā na

2.—Gair-i-sahīhu-n-nasabī; harām-zādagi; aslī nasl se na h.
Spurn, v. t. 1.—Haṭā d.—jaise pair se; lāt mār-ke kanāre kar-d.;
ṭhokar mār d. [sāth pesh ānā; nā-chīz samajhnā.

2.—Haqārat ke sāth rad k.; qabūl karne meñ nafrat k.; tahqīr ke
Spurn, v. i. 1.—Lāt mārṇā; ṭhokar mārṇā.

2.—Kisī shai ke rad karne meñ haqārat zāhir k.; haqīr samajh-kar
mukhālāfat k.; nafrat ke sāth ta'arruz k. [samajhnā.

Spurn, n. Tahqīr ke sāth rad k.; tahqīr; be qadrī; be-waqrī; nā-chīz
Spy, n. 1.—Jo shakhs dūsroñ ke tarz-o-tarīq kī hamesha nigrānī rakkhe;
jo shakhs is garaz se ta'ināt kiya jāe ki dūsroñ kī chāl-o-chalan kā
nigrānī rahe.

2.—Jāsūs; mukhbir; hhediya; surāg-rasān; jo shakhs dushman
ke lashkar meñ is liye bhejā jāe ki wahān ke kul hālāt daryāft kare
aur afsar-i-mujāz ko khufiyatan khabar pahunchāye.

Spy, v. t. 1.—Dekh pānā yā dekh l.; dūr se dekhṇā; kisī chhipī huyī
chiz ko dekh l.; dekhṇā. [nikālṇā.

2.—Barī taftīsh yā jānch ke ba'd daryāft k.; khūb dekh-bhāl-kar
3.—Khufiyatan (chhip-kar) dekhṇā bhālṇā aur hāl daryāft k.

Spy, v. i. Barī dhūndh k.; khūb ṭaṭolṇā; barī taftīsh k.
Squabble, v. i. Ek dūsre se barh jāne ke liye jhagarnā; dhīngā-mushtī
k.; jhagrā tantā yā larāyī k. [tantā.

Squabble, n. Dhīngā-mushtī; qaziya; khafif takrār; bakherā; jhanjhat;
Squalid, a. Gaffat kī wajh se mailā; mailā-kuchelā; ganda; nihāvat hī
mailā. [kisī aurat kā khauf se yā bachche kā gusse yā taklif se.

Squall, v. i. Chillā uthnā; zor se shor machānā yā chikh-mārṇā—jaise
Squall, n. Chillāhat; chikh; kūk.

Squander, v. t. Fuzūl-kharchī k.; behūda sarf k.; be-tamizī ke sāth
khonā; talaf k.; urānā; luṭānā; kho d.; phūnk d. yā phūnk-tāpnā;
barbād k.; gañwānā. [yā khone w.; urāū; luṭāū.

Squanderer, n. Musrif; fuzūl-kharch; behūda sarf k. w.; urāne luṭāne
Square, a. 1.—Murabba'; chau-khūntā; chau-kor; chau-gosha; chau-
konā. [dārī k.

2.—Aisā ki sab ke haq meñ barābar insāf ho; ṭhik; wājib; imān-

Square dealing—Wājib len-den; imāndāri kā saudā.

3.—Barābar; jismeñ kuchh bāqī na rah jāe; be-bāq; chuktā; sāf.

To make or leave the accounts *square*—Hisāb sāf yā barābar kar-d.; hisāb be-bāq kar-d.; hisāb meñ kuchh bāqī na lagā r.

All *square*—Sab thik yā tai.

[from this word.

 Square-built, square-cut, and other similar compounds are formed

Square, n. 1.—Jo shai murabba' ho; chau-kor chiz; chau kor tukrā; chau-kor shisha. [chau-rahā.

2.—Woh chau-kor zamīn jiske har-chahār taraf makānāt hoñ;

3.—Munāsabat; mel; barābarī; musāwāt; qā'ida; ittifiq.

On the *square*, or upon the *square*—Imān-dāri se yā imān-dāri ke sāth; safayī aur diyānat ke sāth.—On, or upon, the *square with*—Kisi ke sāth rābita-i-musāwāt r. (uske sāth barābarī kā darja r.); barābar rahna.—To be at *square*—Lagū; takrār yā jhagrā r.—To break no *square*—Ranj na pahunchānā; nā rāz na k.; mukhālafat paidā na k.; ikhtilāf na r.—To break *square*—Kisi bañdhe huye silsile se inhirāī k.—To see how the *squares go*—Yah dekhna ki khel kis dhang par chal rahā hai.

Square, v. t. 1.—Murabba' banānā. [hāl k.; kisi ke mutābiq durust k.

2.—Sudhārnā; durust k.; thik k.; kisi shai ke munāsib yā hasb i-

3.—Is tarah barābar k. ki koyī farq yā bāqī na nikle; jam' kharch barābar k.; be-bāq k.; chuktā k.; tasfiya k.; niptānā; tai k.

To *square accounts*—Hisāb tai k.; lekha barābar yā dewthā k.; tasfiya-i-hisāb k.; lekha chukā d. [saqat r. yā muwāfiq h.; mel khānā; milnā.

Square, v. i. 1.—Mutābaqat r. yā mutābiq h.; thik thik milnā; muwā-

2.—Mukā tannā; ghusā uṭhānā.

 Often with *up*, sometimes with *off*.

Squeamish, a. Nāzūk-mizāj; nāzūk-dimāg; mirzā-manish; kisi shai se bahut jald nafrat k. w.; khafif khafif be-'unwāniyon par nā-rāz h. w.; chirchirā; waswāsī; mushkil-pasand.

Squeamishness, n. Nāzūk-mizāji; mirzā-manishī; mushkil-pasandi; khafif khafif be-'unwāniyon par nā-rāz ho jānā; andāz se ziyāda waswasā r.

Squeeze, v. t. 1.—Do chizon ke darmiyan dabānā; khūb dabānā; nichornā; gārnā.

2.—Zer k.; tang k.; izā pahunchānā; pīs dālūnā; har qism ki sakhti kar-ke khwāh tarah tarah ke bojh dāl, aur mahsūl lagā kar dabānā yā zer k.

To *squeeze out*—Dabā yā nichor kar nikālūnā—jaise pānī yā 'araq wagaira.

Squeeze, v. i. Ghus-paith-kar nikal jānā; dabā-kar nikal jānā; dhakke-

To *squeeze through*—Dhakke dete ghus-paith-kar nikal jānā. [dete chale jānā.

Stab, v. t. 1.—Koyī nokilā hathiyār gaṛnā yā chubhānā; kochnā; godnā; ghuseṛnā—jaise chhuri kaṭār yā barchhi wagaira.

2.—Isqadar zakhmī k. ki majrūh ko zarar pahunchē yā uski jān jāe; koyī nok-dār hathiyār chubhā yā ghuseṛ-kar halāk kar dālūnā.

3.—Chhip-kar zarar pahunchānā; 'adāwatan jhūṭh kah-kar khwāh buhtān lagā-kar muqsān pahunchānā.

To *stab reputation*—Kisi ki nek-uānī meñ dar-parda zarar pahunchānā; 'adāwat ki rah se jhūṭhi bātēn kah-kar khwāh jhūṭhā ilzām lagā-kar kisi ki nek-uānī meñ futūr dālūnā. [(majrūh yā ghāil) k.

Stab, v. i. 1.—Nok-dār hathiyār—jaise chhuri kaṭār wagaira se zakhmī

- 2.—Kāri zaḥm lagānā; aisā ghāil k. ki ghāil kī jān na bache.
To stab at—Kisī par chhurī wagaira chalānā; chhurī wagaira mārne kī dhamkī.
Stab, n. 1.—Koñch; hūl; bhoñk; kisī nok-dār hathiyār kā ghuseṛnā.
 2.—Chhurī kaṭārī yā barchhī wagaira kā zaḥm. [chhip-kar kiyā jāe.
 3.—Zarar jo dar-parda (poshida taur par) pahunchāyā jāe; nuqsān jo
Stability, n. 1.—Ustuwārī; mazbūtī; qāim rahne kī quwwat; pāe-dārī;
 istihkām. [mizājī; tasmīm-i-irādat; gair-talawwun-tab'yī.
 2.—Chāl-o-chalan kī mazbūtī; irāde kī mazbūtī; istiqlāl; qāim-
Stable, a. 1.—Mazbūtī se qāim; jo jald hil na uṭhe yā ulaṭ-palaṭ na
 jāe; ustuwār; mustahkam; mustaqil; mazbūt; pāe-dār.
 2.—Irāde kā mazbūt; sābit-qadam; mustaqil-mizāj; qāim-mizāj;
 mutalawwin nahīn; jo āgā-pīchhā na kiya kare; jo pakkī ṭhān ṭhāne.
A stable man—Qāim-mizāj shakhs; aisā shakhs jiske irāde mazbūt hoñ.
 3.—Mazbūt; mastahkam; jo jald na chhūṭ jāe khwāh turk kar-diyā
 jāe; jisne tagaiyur-o-tabaddul na ho; matīu.
A man of stable principles—Aisā shakhs jiske usūl meñ matānat ho ya'nī jo
 apne usūl ko jald na chhore yā tadḍil kare. [rakkhe jāeñ.
Stable, n. Tawela; istabl (corruptly *astabal*); makān jisne ghore
Stable, v. i. Tawele yā istabl meñ r. [matānat.
Stableness, n. Mazbūtī; pāe-dārī; istihkām; ustuwārī; istiqlāl; qiyām;
Staff, n. 1.—Lakṛī; lāṭhī; chharī; kisī āle yā hathiyār kā lambā dastā.
 2.—Chharī yā lāṭhī jo koyī shakhs pā-piyāda chalne kī hālat meñ
 sahāre yā hifāzat ke liye hāth meñ le-kar chale; jisse koyī shai
 qāim yā sañbhālī rahe. [Zindagī kā sahārā; woh shai jisse zindagī qāim rahe.
The staff of one's age—Kisī ke burhāpe kā sahārā; 'asū-i-pirī.—*A staff of life*—
 3.—Sontā dandā yā chharī wagaira jo koyī apne hāth meñ ba-taur
 nishān-i-hukūmat ke le-chale; mansab yā hukūmat kā nishān.
 4.—Kisī barē kār-khāne meñ woh log jo ijrā-i-kār ke liye muqarrar
 hoñ; kisī sarishte meñ woh ahl-kār jo ijrā-i-kār aur hākim ke hukm
 kī ta'mil ke liye muta'aiyan hoñ.
To have or keep the staff in one's own hands—Apnī milkiyat apne qabze meñ r.;
 kisī shai kī hukūmat apne hi iḥtiyār meñ r.; khud qādir aur hukm-rān rahnā.
Stage, n. 1.—Zamīn yā ma'mūlī sath se kisīqadar baland farsh yā
 chabūtra jispar kisī shai kī numāish kī-jāe yā koyī tamāsha wagaira
 dikhlāyā jāe. [nāṭak.
 2.—Tamāsha-gāh; jahān nāṭak wagaira dikhlāye jāeñ; tamāsha;
 3.—Woh jagah jahān kisī shai kī numāish bār-i-'ām ho; woh ma-
 qām jahān kisī ma'rūf (mashhūr yā barē) fi'l kā wuqū' ho; woh
 jagah jahān koyī aisī bāt ho jo qābil-i-lihāz ho.
 4.—Jis sarak par musāfir hamesha āte-jāte hoñ wahān ṭhaharne yā
 āram kī jagah; chaukī; ṭikān; farod-gāh—woh jagah jahān dāk
 ke ghore badle jāeñ; marhala. [gāh ke mā-bain ho.
 5.—Manzil; masāfat; woh fāsila jo khushkī ke safar meñ do farod-
A stage of ten miles—Das mil (pañch kos) kī manzil.
 6.—Qadam; darja-i-taraqqī; woh darja jahān tak koyī shai ghaṭe
 yā barhe; woh had jahān tak kisī shai meñ tagaiyur-o-tabaddul ho;
 darja; naubat; hālat.
Stager, n. Jisne dunyā ke tamāshe khūb dekhe hoñ; jisne zamāne kī
 garmī-sardī khūb sahī ho; kār-āzmūda shakhs; tajriba-kār shakhs;
 jahān-dīda shakhs; gurg-i-bārān-dīda; 'aiyār; makkār.

Stagger, v. i. 1.—Kharē hone yā chalne meñ idhar-udhar hīnā yā jum-bish k.; qadam yā pair jamā-kar kharā na h. yā na chalnā; ḍagma-gānā; lar̥kharānā; latpatānā.

2.—Pair jamā-kar na ṭhaharnā; lagzish k.; halchal h.; haṭne pas-pā hone yā bhāgne lagnā; pair na ṭhaharnā (na sañbhalnā); bas na chalnā.

3.—Pas-o-pesh k.; waswase meñ paṇnā; shak-o-shubhe meñ paṇnā; hichkichānā; āgā-pīchhā k.; dil ke tayaqqun ko kisīqadar kho d.; irāde kī mazbūti meñ farq ā-jānā.

Stagger, v. t. 1.—Lar̥barā d.; lar̥kharā d.

2.—Pas-o-pesh meñ ḍāl d.; waswasa paidā karā d.; dil meñ shak-o-shubha paidā karā d.; pareshān kar d.

Staggeringly, ad. Lar̥barāte yā lar̥kharāte huye; lagzish karte huye; pas-o-pesh ke sāth; taammul yā shubhe ke sāth.

Stagnancy, n. Woh hālat jab koyī saiyāl shai harakat rawānī yā gardish meñ na rahe (na chale na bahe yā na ghūme-phīre).

Stagnant, a. 1.—Rawānī (jārī) nahīn; bahitā nahīā; harakāt meñ nahīn; gair-i-mutaharrik; kharā; rukā huā; baūdhā.

2.—Sust; jāri yā chaltā nahīn; mandā; dhīlā; dhīmā; paṭ; be-kār; majhūl; jo kām karne meñ basar na ho.

Stagnate, v. t. 1.—Bahnā band ho-jānā; na chalnā; ruk-jānā; na chalne kī wajh se kharāb yā ganda ho-jānā.

2.—Khūb na chalnā; khūb jāri na rahnā; sust ho-jānā; mandā ho-jānā; paṭ h. yā par-jānā. [chaltā na rahnā; gair-mutaharrik rahnā.

Stagnation, n. 1.—Rukāwat; jāri na rahnā; gardish band ho-jānā;

2.—Na chaluā yā khūb na chalnā; sust yā mandā ho-jānā.

The stagnation of business—Kām-dhām kā band ho-jānā; roz-gūr (kār-o-būr) kā khūb na chalnā.

Staid, a. Sanjida; mustaqil-mizāj; matīn; qā'ide yā dil-jam'i se kām k. w.; wahshī talawwun-tab' yā khayāl-parast nahīn.

Staidness, n. Sanjīdagī; matānat; sābit-qadamī; istiqlāl.

☞ The opposite of *wildness* or *levity*.

Stain, v. t. 1.—Dāg lagānā; dhabbā ḍālnā; dhappā ḍālnā; dagilā kar-d.; bigār d.; kharāb kar-d.; ganda kar-d.

2.—Rangnā; rang meñ dubonā yā bornā.

3.—Chhāpnā; jis rang kī zamīn ho usī rang kā nahīn balki dūsre rang kā chhāpnā chhāpnā. [ṭikā lagānā; ruswā k.

4.—Bad-nām k.; ilzām lagānā; dāg lagānā; kalank yā kalank kā

Stain, n. 1.—Dāg; dhabbā; dhappā. [nāmī.

2.—Kalañk yā kalank kā ṭikā; bad-nāmī kā dāg; ruswāyī; bad-

3.—Bā'is-i-ilzām; woh shai jisse nadāmat ho.

Stainless, a. Be-dāg; gunāh ke ilzām se barī; be-'aib; pāk; sāf; be-barf.

Stair, n. 1.—Zīna; sirhī.

2.—Zīne jo makān ke andar ek darje se dūsre darje par jāne ke liye lage hote haiñ; sirhiyāñ jo ghar meñ niche se upar jāne ke liye

☞ Commonly used in the plural. [lagī hotī haiñ.

Below stairs—Makān ke niche ke darje hisse yā marūtib meñ.—Flight of stairs

—Jitnī sirhiyāñ makān ke ek darje tak jāne ke liye hoñ.—Up stairs—Makān

ke upar ke darje hisse yā kamroñ meñ; koṭhe par. [sañbhle hoñ.

Staircase, n. Nard-bān; sirhī ya'nī kul zīne aur woh chizeñ jupar we

Stake, n. 1.—Khūntī; khūntā; mēkh. [hor; shart.

2.—Bāzi; jo chiz bāzi meñ lagāyī jāe; jis chiz se hār-jīt kī-jāe; dānw;
At stake—Khatre meñ; jokhim meñ; ma'riz-i-khatar meñ; jiske nuqsān yā
jispar sadma pahūnehue kā khauf ho.

Stake, v. t. 1.—Mekhoñ meñ bāndhnā yā mekhoñ par ṭhabrānā kḥwāh
unke zar'ie se hifāzat k. [kar hād bāndhnā.

2.—Mekheñ gār kar hudūd qāim k. (hād-bandī k.); khūntiyān gār
With out.

To stake out land—Mekheñ gār-kar kisi-zamīn ke hudūd qāim k.

3.—Badnā; dānw par r. yā lagānā; bāzi lagānā; kisi shai kī nisbat
hār-jīt kī shart badnā. [amānatān rakkhī jāe.

Stake-holder, n. 1.—Woh shakhs jiske pās hār-jīt kī shart par koyī chiz

2.—(Law) Kisi aisi shai kā amānat-dār jiskī nisbat do yā zāid
ashkḥās da'wī-dār hoñ; woh shakhs jiske pās aise rupaye yā māl
rakkhē jāen jinkā da'wā kayī shakhsōñ ko ho.

Stale, a. 1.—Purāne hone kī wajh se phikā yā be-maza; jiskī quwwat
tezī aur khushkī bahut dimoñ tak rakkhe rahue ke sabab se jātī rahe.

2.—Tāza nahīn; tāza banā huā nahīn; bāsī; shabīna.

3.—Jismeñ shabāb kā husn bāqī na ho; jismeñ jawānī kī kaifiyat
rah na jāe; utrā huā; jiskā joban utar gayā ho.

4.—Jo kām meñ āte āte ghīs uṭhe; 'ām; jiskā lutf kasrat-i-isti'māl
se jātā rahe; jismeñ nayāpan aur khush karne kī quwwat bāqī na
rahe; purānā; kuhna.

Stale affidavit—(Law) Halaft-nāma jo ek sāl se zāid kā ho.—Stale demand—Da'wā
yā mutālaba jo muddat se pesh na huā ho; barā purānā da'wā

Staleness, n. 1.—Be-mazagī; phikāpan.

2.—Pūj yā lachar h.; 'ām qism kā h.; be-dam h.

Stall, n. 1.—Ghore yā bail ke rakhne aur khilāne kī jagah; astabal kā
woh hissa jismeñ ek ghore kī gunjīsh ho. [jāe.

2.—Chhoṭā kamra yā sāe-bān jahāñ bīkrī kā māl khol-kar rakkhā

Stall, v. t. 1.—Aṅgarē yā astabal meñ r.; tawele meñ r.

2.—Is tarah kiñchar meñ dhañsā d. ki āge chul na sake.

Stalwart, a. Diler; jawān-mard; jarī; shujā'; barī himmat kā; pur-
josh; mazbūt; zor-āwar; porhā. [taken its place." Webster.

"Stalworth is now disused, or but little used, stalwart having

Stammer, v. i. Lafzoñ kā talaffuz ruk ruk ke k.; ruk-ruk-kar bolnā;
halkānā; tutlānā; luknat k.; za'ān lagnā. [fūz k.

Stammer, v. t. Ruk-ruk-kar bolnā; pūrā nā bolnā; nāqis taur par māl-

Stammer, n. Halkāhat; tutlāhat; luknat; bolne meñ zabān kī lagzish

Stamp, v. t. 1.—Pair se mārñā piṭnā dabānā ya dhañsānā. [(laṭkharābat).

To stamp the ground—Zamīn par pair piṭnā yā paṭaknā.

2.—Kisi shai par kisi chiz kā nishān yā koyī sūrat banānā; naqab
k.; ṭhappā lagānā; kisi shai par munāqqash k. [d.—jaise dil par.

3.—Khūb jamānā; khūb zihñ-nishīñ k.; munāqqash k.; naqsh kar-

4.—Zarb k.—jaise sikka; banānā; garhnā. [tarāshnā.

5.—Kāgaz yā chamṛe wagaira ke kāṭne ke āle se mukhtalif shakleñ

Stamp, v. i. Pair zor se niche ko dabānā; zamīn par pāoñ zor se paṭaknā.

Stamp, n. 1.—Dabānā; piṭnā. [banāye jāen.

2.—Ṭhappā; woh āla jisse dūsri chizoñ par naqsh yā nishān

3.—Nishān jo ṭhappe se paidā ho (ban-jāe); chhāpā; naqsh.

- 4.—Naqsh yā ṭhappā ki huyī chiz.
 5.—Nishān yā muhr jo mahsūlī māloṇ par is bāt ke sābit karne ko liye banā di-jāe ki sar-kārī mahsūl adā ho-gayā.
 6.—Ṭikat; istāmp.
A postage stamp—Dāk ke mahsūl kā ṭikat.—*A receipt stamp*—Rasid kā ṭikat.
 7.—Kāgaz yā chamṛe wugaira ke muḥṭalif shakloṇ par turāshne kā āla. [nāmī yā bad-nāmī.
 8.—Kisī shai kā nām jo bhalā yā burā nikal jāe; kisī shai kī nek-
 9.—Sanad; waq'at. [audāz; tarīq.
 10.—Banāwat; dāul; sūrat; shakl; chāl chalan; chāl-ḡhāl; qimāsh;
Stamp-duty, *n.* Isṭāmp kā rusūm; istāmp kā mahsūl.
Stanch, *a.* 1.—Mazbūt aur ḡhūb kasā huā; ṭhos; jismeṇ koyī futūr na ho. [dili; pakkā; pūrā.
 2.—Usūl kā pakkā; sābit-qadam aur sargarm; mustaqil-mizāj;
A stanch friend—Pakkā dost; ai-ā dost jo apnī dostī par sābit-qadam rahe.
 ८३ Written also *Stannch*.
Stanchness, *n.* Mazbūtī; sābit-qadamī; istihkām; usūl kī pukhtagī yā un-par istiqlāl ke sāth qāim rahnā; pakkāpan; ḡhūb lagā rahnā.
Stand, *v. i.* 1.—Khaṛā rahnā; istāda rahnā; apnī bunyād par qāim rahnā; gir na jānā; misl ār na ho-jānā; jūr se lagī aur sidhā khaṛā
 2.—Honā; wāqī' h.; kisī jagah par qāim h. [rahnā.
 3.—Āge na barhnā; āge qadam na r.; ṭluhar jānā; ruk jānā; taammul kar-jānā; khaṛī ho-jānā.
 4.—Qāim rahnā; bahāl rahnā; joṇ kā toṇ rahnā; barqarār rahnā; gair-mutazalzal rahnā; lā-tajum rahnā; be-zarar rahnā; be-gazand rahnā; mazbūt banā rahnā.
 5.—Apnī jagah par qāim rahnā; nibāh h.; nā-kām na h.; kām-yāb h.; kām-yābī hāsil k.; mahfūz rahnā; jīt jānā.
Every case stands or falls on its own merits—Har ek muqaddame meṇ hār-jīt uskī rū-dāl par hotī hai.
 6.—Ek hī hālat meṇ hamesha qāim rahnā; qāim mustahkam yā mazbūt rahnā; muqābil meṇ khaṛī h. yā muqābala k.
 7.—Un usūl kī pairawī k. jo pahile se qāim hoṇ; rāh-i-rāst par chale chalnā; gum-rāh na h.; badī se parhez k
 8.—Koyī jagah silsila yā rutba r. khwāh uspar qāim rahnā.
 9.—Kisī ḡhās hālat meṇ h.; wujud r.; honā.
 10.—Munāsabat r.; inwāṣṣat r.; hasb-i-hāl h.; mel khānā.
 11.—Kisī shai kā ummedwār h.; ummedwārāna pesh ānā. [bahnā.
 12.—Ruk jānā; baṇdh jānā; rawān na rahnā; jūr na rahnā; na
 13.—(*Law*) (a) Jaise kā taisā rahnā; hālat-i-maujūda par qāim rahnā; nāfiz rahnā; qāim rahnā; jāiz rahnā.—(b) Adālat meṇ hāzīr h.
To stand against—Muqāwala k.; roknā; muzāhamat k.; muzāhim h.—*To stand by*—(a) Pās rahnā; nazdik h.; mahz tamāshayī kī tarah khaṛī rahnā; maujūd rahnā.—(b) Bālā-i-tāq (tāq par dharā) rahnā; kanāre dharā yā paṛ rahu; 'adaun-tawajjuhī meṇ paṛ rahnā.—(c) Saṇbbālānā; madad d.; sahāra d.; himāyat k.; chhor na d.; muhāfiz h.; bachāw k.—*To stand fast*—Mustahkam rahnā; jamā rahnā; gair-mutazalzal aur lā-tajum rahnā.—*To stand firmly on*—Kisī bāt se mutamayin rahnā yā uskā yaqīn r.—*To stand for*—(a) Ummedwār h.; ummedwārāna pesh ānā.—(b) Kisī kī taraf h.; hāmi yā

- madad-gūr h.; sahārū d.; pachchh k.; himūyat k.—(c) Kisi kī jagah par h.; kisi kā 'iwaz yā qāim-maqām h.—*To stand in hand*—Kisi ke haq meñ mufid h.; kūr-āmad h.; nūfi' h.—*To stand off*—(a) Dūr rahnā; fāsile par rahnā.—(b) Ta'mil na k.; na mānnā.—(c) Dūr hi dūr kī sāhib-salāmat (dostī yā rabt-zabt) r.; bahut mel-jol na r.; alag rahnā; dūr rahnā.—(d) Ubhār h.—*To stand one in*—Khareh paṇṇā yā baiṭh-nā; sarf h.; lagnā.—*To stand out*—(a) Nikla yā ubhār h.—(b) Muzāhamat se bāz na ānā; na mānnā; itā'at qabūl na k.; tarah na d.—*To stand to*—(a) Dhun ke sāth lagā rahnā; koshish kiye chahnā; zor chālāye chahnā.—(b) Kisi irāde yā rāe par qāim rahnā.—(c) Kisi bāt par qāim rahnā; kisi mu'āhade bayān yā qaul-o-qarār se munharif na h.—(d) Na bhāgnā; qāim rahnā.—(e) Mutābaqat yā munāsabat r.; khilāfua h.—*To stand up*—Kharā h. yā uṭh kharā h.—(b) Bolne yā kām karne ko' liye kharā h.—*To stand up for*—Himūyat k.; bachānā; pushtī d.; kisi shai ko jāiz thaharānā.—*To stand upon* (a) Qadr k.; gurūr k.; fakhr k.; garv k.—(b)
- Stand, v. t. 1.**—Bardāsht k.; sahnā; mutahammil h. [Isrār k.; zor d.]
 2.—Muqābala k.; muqābale meñ na haṭnā; zer-dastī qabūl na kar-l.
 3.—Taslim k.; qabūl k.; mān l.
To stand it—Mazbūti se bardāsht k.; apnī bāt yā hālat par qāim rahnā. (*Colloquial*).—*To stand one's ground*—Apnī jagah par qāim rahnā; apnī jagah se na haṭna; apnī bāt (apne qaul yā apnī dalil) par qāim rahnā (use na chhornā yā usmeñ hār na jānā).—*To stand trial*—Tahqiqāt yā taftish meñ barābar qāim rahnā; be-gair tahqiqāt yā imtihān ke chhor na d.
- Stand, n. 1.**—Khare hone kī jagah; woh muqām jahān kisi maqsad ke anjām ke liye log āram se khare raheñ.
 2.—Shahr meñ woh jagah jahān gāriyān wagaira kharī hoñ.
 3.—Thahrāw; rukāwat; qiyām.
To make, or come to, a stand—Thahar jānā; ruk jānā.
 4.—Woh shai jispar koyī chiz rah-sake yā rakkhī jāe.
 5.—Chhotā sū mez; bartan wagaira ke rakhne kī jagah.
 6.—Woh jagah jahān udā-i-shahādāt (gawāhi dene) ke liye gawāh 'adālat meñ kharā ho.
To be at a stand—Kisi shubhe yā dushwārī ke sabab se ruk jānā; rok diyā jānā; ulajh jānā; ghabrā uṭhnā; pas-o-pesh meñ par jānā.—*To make a stand*—Dushman se picchhā kiye jāne kī hālat meñ usse muqābala karne ke liye thahar jānā.
- Standard, n. 1.**—Nishān; jhandā; patāka; dhajā (correctly *dhwajā*); pharahrā; 'alam; bairaq. [jāe; sarkārī paimāna yā bāt.]
 2.—Bāt paimāna yā wazu jo hākim-i waqt kī manzūrī se qāim kiyā
 3.—Jo kuchh 'awām-n-nās yā mu'azzaz logoñ kī rāe kī bunyād par khwāh dastūr yā 'awām kī manzūrī se ba-taur qā'ide yā namūne ke qāim kiyā jā; parakh yā parakhue kī kasautī; mihak-i-imtihān.
 4.—Khare sone aur chāndī aur usmeñ milāwat kā wazu jo sikka banāne kī garaz se hākim-i-waqt kī taraf se muqarrar ho.
- Standard, a. Sanādī; mustanad; jiski waq'at meñ kabhī kamī-beshī**
Stander-by, n. See By-stander. [na ho.]
- Standing, v. a. 1.**—Jo qānūn yā rawāj wagaira ke rū se qāim ho; jo hamesha qāim rahe; mudāmī; dawāmī yā dāimī; 'arizī nahīn; muqarrar yā muqarrara.
 2.—Pāe dār—jaise rang; jo uṭ na jāe; jo saq na ho-jāe; pakkā.
 3.—Bāhtā nahīn; rawān nahīn; jiskā bahnā jāri na rahe; kharā.

4.—Jisko naql-o-harakat na ho; jo ek jagah nasab rahe.

5.—Istāda; khaṇā; be-kafā.

Standing, n. 1.—Qiyām; daurān; wujūd; muddat; qadāmat.

A custom of long *standing*—Bahut dinon kā rawāj; dastūr jo 'aise yā mud-dat se chālā ātā ho; purānā dastūr.

2.—Kisi 'uhde mansab yā haisiyat par qāim rahnā.

An officer of long *standing*—Afsar jo apne mansab par bahut dinon se qāim

3.—Khare hone kī jagah.

[ho; afsar-i-berina; purānā afsar.

4.—Logon meṁ haisiyat; auron ke muqābale meṁ martaba; nek-nāmi; waqr; rutba; darja; qadr-o-manzilat

Stand-point, n. 1.—Jar; bunyād; asl; woh maqām jahān se chizeṁ yā bāteṁ dekhi jāeṁ; jis mauq'e yā jagah se usūl par gaur-o-fikr aur unki nisbat tajwiz karen.

Stand-still, n. Rukawat; ruk-kar jahān kā tahān rah jānā.

Staple, n. 1.—Jo chiz yā tijarat kā māl kisi khās mulk yā zil'e meṁ

2.—Aslī juz; nihāyat aham yā barī chiz. [paidā ho; asl paidāwār.

Staple, a. 1.—Muqarrar; mu'ayan.

2.—Jo bikri ke liye hamesha paidā kī yā banāyī jāe; khās; asl.

Star, n. 1.—Sitāra; akhtar; kaukab; najm; tārā; tarayī.

2.—Sitāre kī shakl kā tamga jo izhār-i-martaba ke liye sine par lagāyā jātā hai. [jātā hai.

3.—Sitāre sā nishān [*] jo tahrir yā chhāpe meṁ banā diyā

☞ "Used as a reference to a note in the margin, or to fill a blank in writing or printing, where letters are omitted." *Webster.*

☞ *Star* is often used in the formation of compound words of very obvious signification; as, *star-aspiring*, *star-beam*, and the like.

Star, v. t. Sitāre jārnā; sitāron kī mānind chamaktī huyī chizon se sajnā.

Stare, v. t. Ghurnā; kisi chiz ko nazar garā kar dekhnā; ānkheṁ phar-kar dekhnā; taktakī lagāna; ānkheṁ khol-kar tākā yā takā k.

Stare, v. t. Kisi shai ko shauq ke sāth dekhnā; tāk lagānā yā taknā.

To stare [one] in the face—Kisi kī ānkheṁ ke sāmne h.; kisi shai kā isqadar

Stare, n. Tak; taktakī.

[numāyān h. kī usse inkār mumkin na ho.

Stark, a. Mahz; nirā; bi-l-kul; tamāmtar; sarīhī; sarāsar; mutlaq.

Stark, ad. Kulhiyatan; bi-l-kul; sarāsar; ba-tarz-i-mutlaq; mutlaqan;

Stark naked—Bi-l-kul nangā; nangā mādar-zād.

[tamām yā tamāmtar.

Starless, a. Jab sitāre mutlaq dekh na pareṁ; jab sitāron kī raushanī

Starlight, n. Sitāron kī raushanī; tāron kī chamak.

[na ho.

Starlight, a. Sitāron se raushan.

[kib se muzaiyan.

Starry, a. 1.—Sitāron se bharā huā; jismeṁ sitāre kasrat se hon; kawā-

2.—Sitāron kā yā jo sitāron se paidā ho.

3.—Sitāron kī mānind raushan; sitāron kā sā.

Start, v. t. 1.—Chauṅknā; chauṅk uṭhnā; jhājhnā; hairat dard yā kisi dūsri wāj se yakāyak uchhal yā kūd purnā.

2.—Pichhe ko haṭnā; bharāknā.

[karne lagnā.

3.—Chalnā; rawāna h.; daur daur yā safar shurū' k.; shurū' k.;

To start after—Kisi ke pichhe chalnā; pichhā k.; ta'āqub k.—*To start against*—

Kisi se ummedwārī meṁ muqābala k.—*To start for*—Kisi 'uhde kā ummed-wār h. (uski ummedwārī k.)—*To start up*—Chauṅk uṭhnā; yakāyak uṭh kharā h.; yakāyak buzurgi yā waq'at hāsīl k.

- Start, v. t. 1.**—Yakāyak mutaharrik kar-d.; chauṇkā d.; mukhawwaf kar d.; ek-bārgī pareshān kar-d.; ubhār d.; bhagā d.
 2.—Harakat d. yā harakat meṇ lānā; yakāyak pesh-i-nazar (sāmne)
 3.—Ījād k.; ikhtirā' k.; nikālā. [kar-d.; paidā kar-d.
 4.—Apnī jagah se yakāyak haṭā d.; khiskā yā ṭāl d.
- Start, n. 1.**—Chauṇk; hairat haibat yā dard wagaira se ek-bārgī kūd yā uehbal parnā; kisi wajh se yakāyak harakat meṇ ānā yā mutaharrik h.; bharak; chamak; wahshat. [jhapattā; phalāṅg; qulāṅch.
 2.—Kisi bāt kā daf'atan kar-guzarnā; rah-rah kar kisi bāt kī koshish;
 3.—Josh; walwala; dhun; tarang; umaug; lahar. [rawānagī.
 4.—Safar yā kisi kām ke silsile kā āgāz; kisi maqām se rawāna h.;
To get or have the start—Dūsre se pabale shurū' k.; ek hī qism ke kām meṇ dūsre se barh jānā; sabaqat le-jānā; mār-le-jānā; pesh-dastī k.
- Startingly, ad.** Chauṇk-chauṇk-kar; rah-rah-kar; jhapattā-mār-kar; kabhi-kabhi yakāyak josh meṇ ā-kar. [yā rawāna ho).
- Starting-point, n.** Woh maqām jahān se harakat shurū' ho (koyī chale
- Startle, v. i.** Chauṇkānā; chauṇk uṭhnā; dahal jānā; daf'atan khauf wagaira ma'lūm hone kī wajh se hil jānā. [bharānā; darā d.
- Startle, v. t.** Darānā; chauṇkānā; hairat paidā k.; mutahaiyar kar-d.;
 Startle, n. Sadma jo yakāyak khauf hairat yā khatre ke dar se dil ko pahunche; chauṇk; bharak; dhak; jhakh.
Startling, ppr. or a. Chauṇkāne w.; bharāne w.; yakāyak khauf paidā karā d. w.; jiske sabab se ek-bārgī tabī'at dar-jāe.
- Starvation, n.** Bhūkhoṇ marnā yā mārā jānā; fāqa-kashī.
- Starve, v. i. 1.**—Sardī se marnā; jāron marnā.
 2.—Bhūkhoṇ marnā; bhūkh yā muhtājī kī sakht taklif uṭhānā; nihāyat iflās kī hālat meṇ rahnā; barī tangī meṇ rahnā.
- Starve, v. t. 1.**—Bhūkhoṇ marnā.
 2.—Qahṭ se taklif meṇ dālnā yā maglūb (zer-dast) k.
 3.—Kisi shai kī ihtiyāj (uske na hone yā baham na pahunche) kī wajh se halāk yā barbād kar-d.
- State, n. 1.**—Hālat; kaifiyat; naubat; dhang; taur; waz'; māhiyat; rūdād; dasā; gati; kisi wujūd yā shai kī kaifiyat jo kisi khās waqt
 2.—Rutba; martaba; darja; haisiyat. [meṇ ho.
 3.—'Azmat; shān-o-shaukat; jāh-o-jalāl; barāyī; dhūm-dhām; shīkōh; hashmat; tumturāq. [banānā ho; wāzi'an-i-qawānīn.
 4.—Kisi mulk meṇ logon kā woh majma' jiske zimme qānūn kā
 5.—Kisi riyāsāt ke khās khās log; mudabbirān-i-saltanat; kisi riyāsāt meṇ woh ashkhās jo wahān ke madāru-l-muhām hon.
 6.—Bādshāhat; riyāsāt; saltanat; rāj; sarkār.
- ☞ When *state* is joined with another word, it denotes public, or what belongs to the community or body politic, or to the government."
- Webster.**
State affairs—Umūrāt-i-saltanat; riyāsāt kī būten; mulkī mu'āmalāt.—A *state secret*—Riyāsāt kā rāz yā bhed.—*State paper*—Kāgaz jo umūrāt-i-riyāsāt ke mutā'alliq ho.
- State, v. t.** Kisi shai ke hālat bayān k.; mufassal ya bi-l-ijmāl (bi-l-kul) likh d.; pūrā pūrā bayān k.; bi-t-tafsil kahnā; tafsil-wār likhnā yā

- kahnā; musharrab kahnā 'arz yā guzārish k.; bayān k.; zabānī kahnā; khol-kar kahnā. [mu'aiyan par huā kare.
- Stated**, *a.* 1.—Mu'aiyan; muqarrar; bañdhā huā; ma'mūlī; jo auqāt-i-2.—Bañdhā huā; muqarrar; jismeñ radd-o-badal na ho.
- Statedly**, *ad.* Auqāt-i-mu'aiyan par; barābar; jo waqt muqarrar ho barābar usī waqt par. [shān sūrat; tamkanat; dabdaba; jalāl-i-sīr it.
- Stateliness**, *n.* Barāyī; 'azīmu-sh-shānī; shān-o-shaukat; 'azīmu-sh-shān; jalīlu-l-qadr; bahuṭ barā; 'alī-martaba; baland khayālāt r. w.; ūchā; bayā. [ikh-kar.
- Statement**, *n.* 1.—Bayān i'āda yā guzārish 'ām isse kī zabānī ho yā 2.—Wāqī'āt yā hālāt kā tahrīrī izhār; hālāt jinkā i'āde zabānī kiya jāe; kisi mu'āmale ke hālāt kā bayān.
- 3.—Naqsha; kaifiyat; fard i-hisāb; lekha.
- State-prisoner**, *n.* Jo shakhs umūr-i-saltanat ke muta'alliq jarāim meñ qaid ho; asir-i-sultānī; shāhī qaidī.
- Statesman**, *n.* Umūr-i-saltanat ke insirām kī qābiliyat ke liye mashhūr; fun-i-hukūmat meñ māhir; ilm i-siyāsāt dān; mudabbir-i-umūr-i-saltanat; mudabbir.
- Statesman-like**, *a.* Mudabbir-i-saltant ke se dhang yā unki si dānāyī r. w.; mudabbirāna; jo mudabbir ke liye mauzū yā munāsib ho.
- Statesmanly**, *ad.* Aise tarīq se jo mudabbir-i-saltanat ke hasb-i-hāl ho.
- Station**, *n.* 1.—Kisi shai ke khare hone kī jagah—khusūsan woh jagah jahān koyī shakhs yā chiz hamesha thahre yā kuchh der tak rahe. (a) Rel-gīryon ke thaharne kā maqām; istāshan. (b) Woh maqām jahān kār-i-mansabī ke anjām ke ba'd kisi 'alāqe kī pulis (police) ke log jam' hon; istāshan; thāna. [kāri kā kām yā sīga jo kisi ko sipurd ho.
- 2.—'Uḥda jispar koyī māmūr kiya jāe; mansab; mulāzimat-i-sar-3.—Shagl; peshā; kām; kār-o-bār.
- 4.—Hasiyat; hālāt; rutba; darja; zindagī kī hālāt.
- Station**, *v. t.* Rakhnā; qām k.; kisi jagah 'uhde yā mansab par muqarrar yā ta'īnāt k.; bañdhāna; qām k.; thahrānā; nasab k.; muta'aiyan k.; māmūr k.
- Stationary**, *a.* 1.—Jo āge yā pichhe na chale; bādīn-n-nazar meñ gair-mutaharrik; mazbūt; mustahkam; ustuwār; pāe-dār; ek jagah par qām.
- 2.—Jo taraqqī na kare; jo 'aql buzurgī yā 'umda meñ roz-ba roz tarraqqī na pāye; jo ziyādatar barā yā aur 'umda na hotā-jāe.
- Stationer**, *n.* Kāgaz qalam dawāt aur likhne ke dūse sāmān bechne w.
- Stationery**, *n.* Kāgaz qalam siyāhī aur likhne kī dūsrī chīzeñ.
- Statistic**, { *a.* Logon kī hālāt unke intizām-i-khāna-dārī jāedād aur
- Statistical**, { āmadani wagaira se muta'alliq; umūr-i-jumhūr ke muta'alliq.
- Statistics**, *n.* Kisi qaum kī tan-durustī darāzi-i-hayāt intizām-i-khāna-dārī hunar ma'āsh āmadani aur mulk kī hālāt wagaira ke muta'alliq wāqī'āt; kisi khās qism ke logon ke muta'alliq wāqī'āt; kisi aisi bāt ke muta'alliq wāqī'āt jo dil-chasp ho; woh bāteñ jinkī kaifiyat 'ada-don se zāhir ho-sake yā naqshe kī khāna-purī ke zarī'e se dikhlāyī jā-suke. [mūrat (properly mūrṭi); but; sanam.
- Statue**, *n.* Kisi jūn-dār kī shabīh jo kanda kar-ke (khod-kar) banāyī jāe;

Statute, *n.* Insān ke qad kī aslī unchāyī; dīl.

STATUS, *n.* [Lat.] Haisiyat; hālat; mansab; apnī haqqiyat kī nisbat kī shakhs kī haisiyat; haqqiyat-i-arāzī ke muta'alliq kīsī kā istihqāq.

STATUS IN QUO, } [Lat.] Aslī hālat yā haisiyat; jo hālat pahile thī;
STATUS QUO, } jis hālat meñ yā par koyī shai sūbiq meñ rahī ho.

To restore a building to its status quo—Kīsī 'imārat ko apnī aslī hālat yā haisiyat par phir qāim kar-d. ya'nī jo hālat uskī kīsī dūstre amr ke wuqū' ke pahile rahī ho usī hālat par use phir kar-d.—Things remain in statu quo—Dāteñ joñ-ki-toñ haiñ; hālat sūbiq-dastūr haiñ ya'nī jo kaifiyat sūbiq meñ thī wahī ab bhī hai.

Statutable, *a.* 1.—Qānūn ke mutābiq banāyā yā jāri kiyā gayā; jo majma'-i-wāzī'ān-i-qawānūn ke banāye qānūn se nikle yā paidā ho.

2.—Jo qānūn ke mutābiq ho. [banāyā huā qānūn.

Statute, *n.* 1.—Kīsī riyāsat yā mulk ke majma'-i-wāzī'ān-i-qawānūn kā "Statute is commonly applied to the acts of a legislative body consisting of representatives." Webster.

2.—Koyī dawāmī qā'ida jo kīsī jamā'at kī taraf se qāim kiyā jāe.

Statute of limitations—(Law) Qānūn-i-hadd-i-sanā'at; tamā'ilī kā qānūn; woh qānūn jiske mutābiq kīsī mī'ād-i-mu'aiyan ke ba'd huqūq kā nafāz nālīsh ke zarī'e se nahīñ ho-saktā.

Statutory, *a.* Qānūnī yā qānūn kī; mahkūma-i-qānūn; jisko qānūn kī sanad ho; jo qānūn ke rū se jāiz rakkhā gayā ho.

Staunch, *a.* See Staunch.

Stave, *v. t.* 1.—Kīsī shai meñ tor-kar surākh kar-d.; tor yā phor d.

2.—Haṭā d.—jaise lāṭhī wagaira se.

 With off. [yā haṭā d.; ta'wīq meñ ḍālnā.

3.—Zabardastī ṭāl d.; nā-haq laīt-o-lāl meñ ḍālnā; kīsī tarah se ṭāl

To stare off the execution of a project—Kī-i mansūbe ke anjām ko nā-haq ṭāl d. (use nā-haq rok d. yā laīt-o-lāl meñ ḍāl r.).

4.—Bahā d.; dhalkā d.; pīpā tor-kar nikāl yā bahā d.

Stay, *v. t.* 1.—Rahnā; kīsī jagah rah jānā; ṭhaharā rahnā; ruk rahnā; ṭhahar jānā; chup-chāp kharā rahnā; muqīm h. yā rahnā; qiyām k.;

2.—Kīsī hālat meñ rahnā. [ṭik jānā.

3.—Muntazir rahnā; intizār k.; rāh dekhnā.

4.—Ruk jānā; ṭhahar jānā; taammul k. [r.; thām r.; jāne na d.

Stay, *v. t.* 1.—Rok d.; rok r.; āge barhne na d.; bāz r.; āṛ r.; thānbh-

2.—Hilno-ḍolne yā girne na d.; sañbhāl r.; sahāre par rok r.; maz-būṭī se ṭhaharā r. [taskīn d.

3.—Dhānsne na d.; zu'f na āne d.; tāqat sañbhāl r.; kīsīqadar

Stay, *n.* 1.—Ṭhaharāw; ṭikāw; qiyām; istiqāmat.

2.—Sahāra; jispar yā jisko zor se koyī chīz ṭhahar jāe; āsrā; āṛ.

Stead, *n.* Dūstre kī jagah (uskā 'iwaz yā badlā); qāim-maqāmi.

In stead of—Kīsī kī jagah; kīsī kī 'iwaz.—To stand in stead, or to do stead—Kām-kā (kār āmad) h.; bare naf'e kā h.; nihāyat mufīd h.

Steadfast, *a.* 1.—Mazbūt yā mazbūṭī se qāim; khūb garā huā.

2.—Sābit-qadam; ustuwār; mustahkam; mutalawwin nahīñ; gair-mutazalzal; sābit-qadam.

Steadfastly, *ad.* Mazbūṭī se; sābit-qadamī se; pakkā.

Steadfastness, *n.* Mazbūti; ustuwāri; sābit-qadamī; puḡhtagi; istiqlāl; matānat; usūl par-mazbūti se qāim rahnā.

Steadily, *a.* Mazbūti se; sābit-qadamī se; istiqlāl ke sāth; barābar; hame-sha; bilā-taammul; bilā-taḡhallul; bilā-inḡirāf.

Steadiness, *n.* Mazbūti; ustuwāri; sābit-qadamī; istiqlāl; barābar ek tarah par chalnā (ek qism kā tariq r.). [uahiḡ.

Steady, *a.* 1.—Mazbūti se kharā yā qāim; jamā huā; hiltā-doltā 2.—Mustaqil; sābit-qadam; gair-mutalawwin; jiskī tabī'at jald badal na jāe; apne itāde par barābar qāim rahne w.; jo kisī amr kī pairawī barābar kiye jāe: qāim-mizāj.

3.—Yaksān; barābar; ek rāh par chālā jāne w.; jiskā silsila barā-bar qāim rahe; jo na ghaṡe na barhe; jo tabdil na ho. [k. yā r.

Steady, *v. t.* Hilne phirne yā girne na d.; saḡbhāl r.; sahārā d.; mazbūt

Steal, *v. t.* 1.—Chorī k.; churā l. yā churā le-jānā; be-gair istihqāq yā 2.—Chhip-kar (chup-ke se) chal d. [ijāzat ke le-l.; duzdī k.; sariqa k.

3.—Chālākī se yā nise tariq par ki koyī na jāne le yā har l.—jaise dil; churā l.; har l.; moh l. [koshish k. ki koyī bāt chhip-kar chal jāe.

4.—Chhipā-kar yā aisi tarah kuchh k. ki koyī na dekhe; is bāt kī **Steal**, *v. t.* 1.—Chorī k.; duzdī k.; sariqe kā murtakib h.

2.—Chupke se chal d.; aisa chal d. ki koyī na dekhe.

Stealing, *n.* 1.—Chorī; sariqa; duzdī; dāsre kā māl be-gair uskī wāqifi- 2.—Jo chiz churāyī jāe; māl-i-masrūqa. [yat yā razā-mandi ke le-l.

Chiefly used in the plural.

Stealth, *n.* Kisī kām kā ba-tarz-i-maḡhfī (chhipā yā churā-kar) k.; poshida kār-rawāyī; kām jo auron se chhipā-kar kiya jāe; aisa tariq

In either a good or bad sense. [jiskā hāl dūsre na jāneḡ.

Stealthily, *ad.* Chupke se; chorī se; chhipā-kar; ḡhufyatan; maḡhfī taur se; ikḡfā ke sāth. [maḡhfī; poshida; be ma'lūm; makkārī kā.

Stealthy, *a.* Jo chorī se kiya jāe; jo ḡhufyatan ho; jo chupke se ho;

Steam, *a.* Bhāph; bāph; buḡhār; dhuḡnā jo pānī se uṡhtā hai.

Steam, *v. t.* 1.—Dhuḡnā yā bāph ho-kar uṡhnā nikalnā yā uṡ jānā; bu-ḡhār kī sūrat meḡ uṡ-jānā; bāph chhornā.

2.—Dhuḡneḡ ke zor se chalnā. [k.

Steam, *v. t.* Bhāph par r.; bāph d.; bhāph par narm k. pakānā yā taiyār

Steam-boat, *n.* Dhuḡnā-kash; duḡhānī kashtī. [chale.

Steam-engine, *n.* Dhuḡneḡ kī kal; duḡhānī kal; jo kal bhāph ke zor se

Steel, *n.* 1.—Faulād; polād; ispāt.

2.—Hathiyār; silāh; aslaha; sbastra.

3.—Koyī shai jo nihāyat saḡht ho; saḡhtī; karāyī; karakḡtagī.

Steel is often used in the formation of compounds of very obvious meaning; as, *steel-clad*, *steel-hearted*, and the like.

Steel, *v. t.* 1.—Faulād charḡhānā; nok yā bāḡh par polād lagānā.

2.—Karā kar-d.; nihāyat saḡht banā d.; sang-dil banā d.; saḡhtī paidā kar-d. [ḡbhālwān.

Steep, *a.* Kharā; jiske charḡhāw yā utār meḡ barā jhukāw ho; bahut

Steep, *n.* ḡbhālwān jagah ṡilā yā pahār wagaira; kandalā.

Steep, *v. t.* Pānī wagaira meḡ bhigonī yā tar k.; kisī chiz ko pānī wagaira meḡ us waqt tak rahne d. jab tak woh use bi-l-kul jazb na kar-le.

Steer, *v. t.* Chālānā—jaise jahāz; rah-numāyī k.; hidāyat k.; le-jānā; kisī ko rāh dikhlānā.

Stem, n. 1.—Darakht wagnairā kā aslī hissā; woh mazbūt hissā jispar shākheñ sañbhālī raheñ; tanī; bonṭ.

2.—Dāl; dār; dālī; shākḥ.

[asl.

3.—Kḥāndān kī aslī shākḥ; nasl; kḥāndān; kul; mūrison kā silsilā;

4.—Ālād; nasl; far'; kḥāndān kī shākḥ; bans.

Stem, v. t. 1.—Pānī chīrnū yā kāṭnū; dhār ko roknā; dhār par chārḥnū

2.—Roknū; muzāhamut k.; bāz r.; insidād k.

Step, v. i. 1.—Pair ko harakat d.; pair yā pairon se āgo chalnū yā pichho baṭnū; chalnū; qadam qadam jānū yā chalnū.

2.—Jānā; thoṛī dūr pā-piyāda jānū; thoṛe fāsile tak ṭahalte jānū.

3.—Saujīdagī āhistaagī yā sābit-qadamī se chalnū.

To step aside—Thoṛī dūr chāle jānū; logon kī suhbat se alag ho-jānū.—*To step*

back—Pichhlī bāton kā kḥayāl k.; tabī'at ko zamīna-i-guzashtā kī taraf rujū'

k.—*To step forth*—Āgo baṭhū yā ānū.—*To step in or into*—(a) Kisī jagah

meñ jānū yā kisī hālat meñ ho-jānū—(b) Thoṛe 'arṣe ke liye andar jānū yā

dākhil h.—(c) Bilā-takalluf qabza pānū; daf'atan qabza kar-l.—*To step out*—

Step, v. t. Qadam r.

[Qadam lambe k. par tezi ko dākhil na d.

Step, n. 1.—Qadam; gām; jitrū ok martaba pair uṭhā-kar koyī chāle.

2.—Sīḥī kā dandī; zūce kī pāya.

3.—Chalne yā dāurne meñ jitrū dūr tak pair par.

4.—Thoṛī dūr; fāsila-i- qulil; qadam.

It is distant but a step—Woh kam fāsile par hai; woh ek hī qadam par hai.

5.—Darja; maubāt; qadam.

Step by step—Ba-tadrīj; darja-ba-darja; qadam-ba-qadam; āhista-āhista.

6.—Tarāqqī; āge baṭhū; qat'ī fāida yā naf'.

7.—Pair kā nishān; naqsh-i-pā; qadam; nishān; patā.

8.—Chāl; chalne kā tariq.

9.—Kār-rawāyī; tadbīr; 'amal; si'l; upāe; harakat.

Step, n. Sauteḷā; akḥyāfi; haqiqī nahīn.

“A prefix used in composition before father, mother, brother, sister, son, daughter, child, &c., to indicate that the person thus spoken of is not a blood-relative, but is a relative by the marriage of a parent; as, a *step-mother* to X is the wife of the father of X, married by him after the death of the mother of X.” *Webster*.

[guzar-jāe.

Stopping-stone, n. 1.—Patthar jispar pair rakh-kar pānī aur kīchāṛ se

2.—Tarāqqī kā zarī'a; woh bāt jiske sabab so bihbūdī ho

Stereotyped, n. a. Mustahkam aur gair-mubaddal; is tarah par qāim kiyā huā kī badal na sake.

[paidā na ha; zar-khez nahīn.

Sterile, a. 1.—Ūsar; banjar; shor; jismeñ bahut kam yā kuchh bhī

2.—Bāñh; jise bacheho na hoñ.

3.—Kḥayālāt se kḥālī; kūḥ-magz.

Sterility, n. Shoriyat; bāñhpan; zar-khezī na r.; ūsar h.; bacheho na paidā k.; kḥayālāt se kḥālī h. [r.; bacheho paidā karne kī quwwat le-l.

Sterilize, v. t. Shor banānū; ūsar banānū; zar-khezī kī quwwat bāqī na

Sterling, a. Asli; kḥālī; nihāyat 'umda; ā'la qism kā; kharā.

Stern, a. 1.—Garī huyī aur ba-zāhir saḥt-o-tahakkumāna; saḥt; durusht; karī yā karwī; rūkhī.

A stern look—Aisi chitwan jismeñ dekhne w. saḥtī aur hukūmat kī nazir se kisi kī taraf ghūre; karwī nazar.—A stern countenance—Rūkhā chihirā; rū-

2.—Saḥt-mizāj; karī; be-rahm; kaṭhor.

[khi sūrat.

3.—Nihāyat mustahkam; jismeñ lagzish yā jumbish na ho.

Sternly, ad. Saḥtī se; turshī se; karwāyī se; rūkhāyī se; karwī sūrat banā-kar; tabakkun-āna.

Sternness, n. Saḥtī; talkhī; tursh; karwāyī; rūkhāyī.

Stew, v. t. Ahista-ahista josh d. (ubālnā); thoṛā thoṛā yā narm āg par sijhānā; thoṛā ubālnā; dam-pukht k.

Stew, v. i. Dhīme-dhīme paknā; ahistā ahistā josh khānā; dam-pukht h.

Steward, n. Woh shakhs jo kisi bare gharāne meñ khwāh kisi barī im-lak par umūr-i khāna-dārī ke insitām dūso mulāzimīn kī nigrānī māl-guzārī khwāh āmadānī kī tahsīl aur hisāb wagaira ke murattab karne ke liye rakkhā jāe; kār-pardāz; sarbarāh-kār; kārinda; gu-

Stick, n. 1.—Chharī; qamehī; tahū; lakrī; lāṭhī; ḍauḍā. [māshā.

2.—Koyī shai jiskī sūrat chharī sī ho.

A stick of sealing wax—Lākh yī lāhī kī battī.

Stick, v. t. 1.—Ghusā d.; dhaṁsā d.; chubhā d.; koṇehnā; godnā; god-

2.—Dhaṁsā-kar lagā yā ṭhahrā d.; ghusā d. [kar mār ḍāluā.

3.—Baithālnā; jamā d.

4.—Lagā d.; chipkā d.; chaspān kar-d.; saṭā d.; joṛ d.

To stick out—Nikal d.; ubhār d.

[jānā.

Stick, v. i. 1.—Lag jānā; chipak jānā; chaspān ho-jānā; saṭ jānā; lipaṭ

2.—Jahān kā tahān rah jānā; is tarah lag rahuā kī mushkil se haṭe; simaṭ jānā; jam rahuā. [jānā; phāns jānā; aṭak jānā.

3.—Āge na barh saknā; āge chalne se ruk jānā; ruk-jānā; ṭhahar

4.—Ghabrā uthnā; pareshān ho-jānā; pas-o-pesh meñ par jānā; āgā-pichhā karne lagnā; hais-bais meñ par jānā. [jhan meñ ḍāl d.

5.—Mushkilāt yā waswase paidā k.; shash-o panj meñ ḍāl-d.; ul-

6.—Dostī aur muhabbat meñ khūb simaṭ jānā; ek jān de qālīb ho-jānā.

To stick at—Āgā-pichhā k.; pas-o-pesh k.; taammul k.—To stick by—(a) Khūb

simaṭ rahuā; sābit-qadam h.; mazbūti se sabārā d.—(b) Lipaṭ-kar taklif-dih

h.—To stick out—Nikal ānā; ubhār ānā.—To stick to—Khūb lagā rahnā;

na chhornā; istiqlāl ke sāth pairawī k.; pichhā na chhornā; sābit-qadam rah-

nā.—To stick upon—Jamnā; rukū yā ṭhahrā rahnā; na chhornā; tark na k.

Stickle, v. i. 1.—Kisi na kisi taraf ho jānā; ekyā dūso farīq kī jāuib-dārī k.

2.—Haṭh ke sāth nā-kāfī wujūh par jhagrā bahs yā takrār k.

3.—Ek farīq ko chhor-kar dūso farīq kī taraf ho-jānā; kabhī ek taraf h. kabhī dūso; istiqlāl ke sāth kisi ek kā sāth na d.

Sticky, a. Jo chipak jāe; chipchipā; lastasā; lāsē-dār; jo kisi chiz par lag rahe; jismeñ chimaṭ yā simaṭ rahne kī khāssiyat ho

Stiff, a. 1.—Jo jald na jhuke; lachilā yā dam-dār nahīn; karā; saḥt.

2.—Na raqīq na sāiyāl; gāṛhā aur las-dār; na to narm aur na saḥt. [barā zor ho.

3.—Tund; tez; shadid; jo jhonke se (bahut tez) chale; jismeñ

4.—Jo jald maglūb na ho; muqābale yā dhun meñ sābit qadam; ziddī; batṭhī. [ho.

5.—Jibillī aur be-takallufāna nahīn; pur-takalluf; jismeñ banāwaṭ

Stiffen, v. t. 1.—Karā kar-d.; saḥt kar-d.; aisā kar-d. kī narmi kam

2.—Aur gāṛhā banā d.; aur las-dār kar-d. [rah-jāe.

- 3.—Be-hiss-o-harakat kar-d.; be-jān kar-d.; majhūl banā d.
Stiffen, v. i. 1.—Karā ho-jānā; narmī kā kam-ho-jānā; aur sakht ho-jānā. [sakht ho-jānā.]
 2.—Aur gārḥā ho-jānā; gilzat kā barḥ jānā; yak-gūna (qarīb qarīb)
 3.—Aisā ho-jānā ki kisī bāt kā jald asar na ho; sakht yā patthar-sā ho-jānā; karāyī ā-jānā; aur ziddī yā sakht ho-jānā. [sāth.]
Stiffly, ad. Sakhtī yā karāyī se; mazbūtī se; ba-isrār; zid yā haṭh ke
Stiffness, n. 1.—Karāyī; sakhtī; narmī kā na h.; jhukne yā kham khāne ke
 2.—Kuchh narm aur kuchh sakht h.; gārḥāpan; gilzat. [qābil na h.]
 3.—Harakat na kar-saknā; be-hiss-o-harakat (sun) h.
 4.—Tanāw; khiñchāw.
 5.—Haṭh; zid; tamarrud; sar-kashī.
 6.—Takalluf; jabr; banāwat.
 7.—Sakhtī; durushtī; karāyī; rūkhāpan.
 8.—Tahrīr yā taqrīr meṁ banāwat; aslī sādagi aur suhūlat kā na r.
Stifle v. t. 1.—Dam ghuṭā d.; sāns rok d.
 2.—Rok d.; band kar-d.; bujhā d.; gul-kar d.
 3.—Kisī shai ko dabā d. (usko zāhir yā mashhūr na hone d.); chhipā d.; rok-kar miṭā d.; nām bāqī na rahne d.; miṭā d.
Stigma, n. 1.—Dāgne kā nishān; dāg.
 2.—Bad-nāmī yā be-ābruyī kā dāg; kalank kā ṭikā; dhabbā; siyāhī; aisa gair-mustahsan tarīq jisse āb-rū kho-jāe; harf; baṭṭā.
Stigmatic, } a. 1.—Jispar bad-nāmī kā dāg lag chukā ho; jisse ābrū
Stigmatical } meṁ baṭṭā lag gayā ho. [ilzām ho.]
 2.—Jisse bad-nāmī yā hatk-i-ābrū ho; jiske bā'is se koyī maurad-i-
Stigmatize, v. t. 1.—Dāgnā; dāg d. [nā; muñh kālā k.; ruswā k.]
 2.—Kalank kā ṭikā lagānā; harf lagānā; badnāmī kā dhabbā lagā-
Still, v. t. 1.—Chup karānā; band k.—jaise shor; khamosh k.; sākit k.
 2.—Harakat ko rok d.; rok r.; sākin kar-d.; hālat-i-qarār meṁ kar-d
 3.—Thaṇḍhā kar-d.; dhimā kar-d.; dabā d.; josh-o-kharosh afrā-tafrī yā ghabrāhaṭ ko firo kar-d.
Still, a. 1.—Sākit; khamosh; chup-chāp.
 2.—Jab shor-sharāba yā afrā-tafrā na rahe; sun; thir; gum-sum.
 3.—Be-hiss-o-harakat; be-gair hile-dole; but kī tarah. [talak.]
Still, ad. 1.—Is waqt tak; ab tak; hanoz; zamāna-i-hāl tak; āj tak yā
 2.—Bā-in-hama; bā-wujūd yā bā-wasf iske; tāham; tau-bhī; ispar bhī; tispar bhī; jo kuchh huā uske ba'd bhī.
 3.—Aur bhī; isse bhī ziyāda; jisqadar hai usse barḥ-kar.
 4.—Hamesha; barābar; sadā.
Still and anon—Rah-rah kar aur mutawātir; bār-bār; hamesha; barābar.
Still, n. 1.—Sharāb chulāne kā bartan aur uske asbāb.
 2.—Woh makān jahān sharāb chulāyī jāe; āb-kārī kā godām.
Still-born, a. Jo marā paidā ho; jo paidāish ke waqt zinda na rahe.
Still-house, n. Same as No. 2 of Still, n.
Stillness, n. Sukūt; sukūn; sannāṭā; khamoshī; qarār; dhīmāpan; hara kat yā josh-o-kharosh wagaira meṁ na rahnā.
Stimulant, a. 1.—Muharrik; jisse tahrīk ho.
 2.—Woh shai jisse rūh dil aur shirāyīn ko quwwat ho.
Stimulant, n. See the above, No. 2.

Stimulate, v. t. 1.—Ubhārnā; bedār k.; zin-dil k.; sa'i-o-koshish kī quwwat barhānā; targīb d.; rāgīb k.; dil barhānā.

2.—Rūh dil aur shirāyīn ko quwwat baḥshishnā.

Stimulation, n. 1.—Tahrīk; targīb; tahrīs; uksānā; ubhārnā.

2.—Rūh dil aur shirāyīn kī quwwat kā barh jānā.

Stimulative, a. Same as Stimulant, a.

Stimulous, n. 1.—Tabī'at barhāne wālī bāt yā chīz; woh shai jisse dil ko kisi bāt ke karne kī targīb ho.

2.—Muqawwī dawā.

Sting, n. 1.—Nesh; khār; ḍank; ḍans.

2.—Nesh yā ḍank kā gosht meṁ ghusā d.

3.—Koyī shai jisse nibāyat taklīf ranj yā dard ho.

Sting, v. t. 1.—Ḍank mārṇā; ḍānsnā.

2.—Dukhānā; dard ranj yā taklīf paidā k.

Stingily, ad. Barē buḥhl ke sāth; kbissat se; makkhī-chūsī ke sāth; kanjūsī se. [kī lālach (tam'); zalīl qism kī lālach; barī tang-dilī.

Stinginess, n. Buḥhl yā buḥhālat; kanjūsī; makkhī-chūsī; gāyat darje

Stingy, a. Barā hī tang-dil aur lālachī; harīs; tāmi'; kanjūs; makkhī-chūs; dī kī tang; baḥhl; sūm yā shūm.

Stink, v. t. Barī bad-bū paidā k.; aisi mahak r. jisse tabī'at phir jāe; bad-bū k.; basnā; ubasnā; bisānd ānā.

Stink, n. Barī bad-bū; aisi mahak jisse tabī'at ko nafrat ho; bad-bū; ta'āffūn; 'ūfūnat; bisāneṁdh; durgandh.

Stint, v. t. Hadūd-i-mu'aiyan ko andar rok r.; mahdūd k.; muqaiyad k.; had bāndh d.; kisi hadd-i-mu'aiyan se tajāwuz na karne d. (usse āge barhne na d.); band kar-d.; rok d.

Stint, n. 1.—Had; qaid; rok; wus'at; phailāw. [jāe.

2.—Miqdār-i-mu'aiyan; jisqadar hissā ṭhahrāyā yā muqarrar kiya

Stipend, n. Mushāhara-i-mu'aiyan; jisqadar mushāhara bāndhā ho; haqq-i-khidmat jo dīn mahīne yā sāl ke hisāb se muqarrar ho; wazīfa; ulūfa; darmāha. [dhī ho; haqq-u-s-sa'i-i mu'aiyan ki 'iwaz meṁ kām k. w.

Stipendiary, a. Mushāhara-dār; darmāhe-dār; jiskī ujrāt yā talab bān-

Stipendiary, n. Mushāhara-dār; darmāha-dār; dīn mahīne yā sāl ke hisāb se apne khidmāt kī bāndhī mazdūrī pāne w.

Stipulate, v. t. Kisi fi'l ke karne yā na karne kā mu'āhada kisi shakhs yā jamā'at se k.; qaul-o-qarār k.; mu'āhada k.; bāt-chīt ṭhahrānā; sharteṁ

Stipulation, n. 1.—Ta'āhhud; bāt-chīt yā qaul-o-qarār ṭhahrānā. [tai k.

2.—Jo kuchhī tai pāye yā ṭhahre; jis amr kā ta'aiyun bi-l-maqta' ho-jāe; qaul-o-qarār; shart; bāt-chīt; mu'āhada; iqrār.

Stipulator, n. Qaul-qarār k. w.; mu'āhada k. w.; mu'ābid; shart k. w.

Stir, v. t. 1.—Jumbish d.; harakat d.; kisi tarah par jagah badalnā; chalānā; hilānā; ḍalānā.

2.—Ma'rīz-i-bahs meṁ lānā; paidā k.; kharā k.; uṭhānā. [kānā.

3.—Ubhārnā; targīb de-kar paidā k.; bar-pā k.; ishti'āl d.; bhar-

To stir up—(a) Hilā d.; ḍalā d.—(b) Bar-āngeḳhta k.; ubhārnā; targīb yā taq-

wiyāt d.; mushta'il k. yā ishti'āl d.; bhar-kānā.—(c) Paidā k.; shurū' k.—(d)

Tez kar-d.; jān ḍāl d.; taqwiyāt d.; aur zinda dīl kar-d.

Stir, v. t. 1.—Apnī tayīn harakat d.; jumbish k.; apnī jagah badalnā;

hālūt-i-sukūn (qarār) meṁ na rahnā.

- 2.—Jānā; pā-piyāda yā kisi sawārī wagaira par jānā. [sust na rahnā.
 3.—Mutaharrik rahnā; naql-o-harakat kiya k.; kuchh kiya k.;
 4.—Lihāz kiya jānā; maushā-i-kalām h.; jiskī nisbāt bāt-chūt ho
 (bāt chale). [dharakkā; chahal-pahal.
- Stir, n. 1.**—Shor-o-gul; shor-o-shagab; haurā-dhūm; gul-gapārī; dhūm-
 2.—Hangāma; balwa; afrā-tafri; khalbalī; hullay; harbarī; dawā-
 3.—Pareshān-khātiri; dil kā intishār; iztirāb. [dawish; hal-chal.
- Stitch, v. t. 1.**—Sīnā; bakhiyā k.
 2.—Sī-kar ikatthā kar-d.; ikatthā jor d.
To stitch up—Sūyi-dore se marammat k. yā jor d.; sī d.
- Stitch, v. i. 1.**—Sīlāyī k.; dokht k.
 2.—Tāukā; bakhiyā; siwan. [kaifiyat ma'lūm de; chubhan.
 3.—Tapak; kusak; tis; aisā dard jismein sūyī ke chubhne kī sī
- Stock, n. 1.**—Darakht kā muslā; tanā; darakht kā woh hissa jisse shā-
 kheñ nikal-kar usipar sañbhli raheñ.
 2.—Dālī yā shākḥ jismeñ paiwand lagāyā jāe. [bhuchch.
 3.—Sitūn; khambhā; thūi.
 4.—Be-aql shakhs; be-wuqūf yā kund-zihn shakhs; mūrakh;
 5.—Kisi khāndān kā bānī; woh asl shakhs jiskī aulād kisi khāndān
 ke log hoñ; nasl; khāndān; kul; kisi khāndān ke mūrīs aur we log jo
 unse ba-khatt-i-mustaqīm paidā hoñ—jaise beṭe pote wagaira.
 6.—Rupaye jo kisi kār-o-bār meñ lagāye jāeñ; rupaye jo kisi shakhs yā
 koṭhī wagaira kī taraf se roz-gār meñ lagāye jāeñ; rupaye j, tijārat yā
 bime wagaira meñ lagāye jāeñ; sarmāya; pūñjī; asl; tijārat kā māl.
 7.—(pl) Rupaye jo kisi sar kār ko qarz diye jāeñ yā kafālat-nāmājāt
 jo aise rupayon kī 'iwaz meñ kharīd hoñ. [jam' yā ikatthī kī-jāe.
 8.—Chīzeñ jo muhaiyā kī-jāeñ; zakḥīra; makḥzan; koyī shai o
 9.—Maweshī yā bheriyāñ jo kisān apne kheton par jam' rakkeñ
 [kām meñ layeñ yā paida kareñ.
 10.—(pl.) Kāth; turum.
Dead stock—Zir'at ke ālāt aur paidā-wār jo kām meñ laye jāne ke liye
 jam' raheñ.—“In distinction from *live stock*, or the domestic animals
 on a farm.” *Webster*. See No. 9—*Stock in trade*—Kisi dūkān-dār ke bikrī
 ke asbāb; kārī-gar ke auzār wagaira.—*To take stock*—Māl-i-maujūda kī
 fihrist banānā.
- Stock, v. t. 1.**—Jam' k.; āyinda ke isti'māl ke liye jam' r. jaise tijārat
 kā māl wagaira. [haiyā kar-d.
 2.—Khās khās zarūrī chīzeñ baham pahuñchānā; bhar d.; mu-
To stock up—Jar se khod d.; nest-o-nābūd kar-d.; khod dānā.
- Stomach, n. 1.**—Mī'da; jhojh.
 2.—Ishtihā; bhūkh; gizā kī ragbat.
 3.—Ragbat; khwāhish; mailāu; pasand.
- Stone, n. 1.**—Putthar; sang.
 “When we speak of the substance generally, we use *stone* in the
 singular; a house or well of *stone*. But when we speak of particular,
 separate masses, we say *a stone* or *the stones*.” *Webster*.
 2.—Jawāhīr; ratna (colloquially *ratan*).
 3.—Lauh; yād-gār jo mare huye shakhson kī yād-gārī ke qāim rakhne
 4.—Patharī; sang-i-masāna. [ke liye banāyī jāe; sang-i-kitāba.

5.—Guthli; koeli; chinyān.

6.—Be-hissi aur be-dardi.

[taklif par na dukhe.

A heart of stone—Patthar kā dil; dil jismeñ dard na ho; dil jo dūsrōñ kī

Stone is prefixed to some words to qualify their signification;

as, stone-blind, stone-still, and the like.

To leave no stone unturned—Jo kuchh ho yā ban sake sab k.; batta-l-wus'

khūb koshish k.; kisi maqsad ke aūjām ke liye jo kuchh tadbīr hosake sab

k.; koyi tadbīr daqīqa yā āsar uṭhī na r. [mārnā yā dheloñ se mār dālnā.

Stone, v. t. 1.—Pattharōñ se mārñā yā halāk k.; sangsār k.; dhole

2.—Koeli yā chinyān waguira nikāl l. [muzbūt k.

3.—Upar se patthar jaynā biṭhālnā yā nasab k.; pattharōñ se

Stone-blind, a. Bi-l-kul andhā; jisko zarā bhī na sūjhe (dekh pare).

Stone-dead, a. Patthar kī tarah be-jān; jismeñ zarā bhī dam na ho.

Stone-hearted, a. Sakht-dil; sang-dil; be-rahm; be-dard; nirdayī.

Stony, a. 1.—Patthar kā patthar kā banā huā patthar sā yā jismeñ patthar bhare khwāh kasrat se hoñ; sangi yā sangīn; pathrīlā.

2.—Pathrā d. w.; patthar banā d. w.; badal-kar patthar kar-d. w.

3.—Be-rahm; be dard; sakht; kathor; kaṭṭar.

Stony-hearted, a. Same as Stone-hearted.

Stoop, v. i. 1.—Badan ko āge jhukā d.; khare hone yā chalne kī hālat meñ jhuk jānā; nihurnā; nawnā; nihurānā yā nawānā.

2.—Itā'ut qabūl k.; zer-dast ban-jānā; majlūr ho-kar sar-jhukānā (kisi ko apnā barā kar-ke mānnā); sar-nigūn h.

3.—Apne rutbe yā darje kā khayāl na kar-ke kisi aise fīl kā k. jo ba-zāhir uske khilāf samjhā jāe; bilā lihāz-i-kasr-i-shān kisi fīl kā k.; kisi adnā bāt kī taraf matawajjih h.

4.—Jhapatnā; girnā; shikār par tūṭnā; utarnā; nīche anā.

Stoop, v. t. Jhukā d.; nīche ko jhukā d.

Stoop, n. 1.—Jhukāw; āge ko jhuknā. [chhoṭōñ se 'ājizī kā bartāw.

2.—Inkisār; apne martaba yā buzurgī kā khayāl chhoṭ-kar apne

3.—Jhapatnā; parind kā apne shikār par tūṭ paṛnā. [mūndnā.

Stop, v. t. 1.—Bānd kar-d.; kuchh bhitar bhar-kar muñh band kar-d.;

2.—Rok d.; band kar-d.; aisā kar-d. ki āmad-o-raft na ho-sake; lā-gu-

3.—Āge baṛhne na d.; rok r.; bāz r.; ṭhahrā r.; ṭhānūh r. [zar kar-d.

4.—Kisi fīl ke karne se bāz r.; chalne na d.; asar-pazīr na hone-d.; nāfiz yā jāri na hone-d. (nafāz yā ijrā ko rok d.); muzāhim h.; muzāhamat k.; aṭkā r.; multawī kar-d.; ma'rīz i-iltiwā meñ dāl d.

Stop, v. i. 1.—Ruk jānā, āge na baṛhnā.

2.—Kisi 'amal yā kār-rawāyī meñ ruk jānā (usko rok yā band kar-d.); harakat yā 'amal se dast-kash ho-jānā.

Stop, n. 1.—Ṭaharnā yā ṭahrā diyā jānā; rukāwaṭ; harakat 'amal yā kār-rawāyī kā insidād; ṭahrāw; aṭkāw. [amr-i-mānī; rukāwaṭ.

2.—Woh shai jisse rukāwaṭ yā insidād ho; sadd-i-rāh; rok; aṭkāw;

Stoppage, n. Rukāwaṭ yā rok; insidād; ta'arruz; rok d. yā ruk jānā.

Stopper, n. Rokne yā band k. w.; muzāhamat k. w.; insidād k. w.; jisse koyī shai ruk jāe yā band ho-jāe; dāt; ṭhepī; ṭheñṭī; ṭhekī.

Stopper, v. t. Dāt de-d.; ṭhepī lagā d.; dāt se band kar-d.

Stopple, n. Woh chīz jisse kisi bartan (zarf) kā muñh band ho-jāe;

Stopple, v. t. Kisi chīz kā muñh ṭhepī se band kar-d. [ṭhepī; dātṭā yā dāt.

Storage, n. 1. — Hifāzat ke liye godām meñ rakh d.; godām meñ māl-o-
2. — Godām meñ māl ke rakhne kā haq-i-hifāzat. [asbāb ki hifāzat.

Store, n. 1. — Jo shai yak-jā ki-jāe; ifrāt; kasrat; miqdār-i-kasīr; ta'-
dād-i-kasīr. [maḥzan; zaḥhira; bhandār; kothī.

2. — Woh maqām jahān bahut sī chizeñ ikatṭhī ki-jāeñ; godām;

3. — (pl.) Chizeñ-khusūsan khāne-pīne ki chizeñ jo kisī khās maqsad
se jam' ki-jāeñ; rasad 'ām isse ki khāne-pīne ki chizeñ ki ho yā hathi-
yār khwāh gole-bārūt wagaira ki; sāmān; saranjām. [maujūd.

In store — Jam'; taiyār; maujūd; muhaiyā; baham-rasānī ke liye taiyār yā
Store, v. t. 1. — Ikatṭhā k.; jam' k.; farāham k.; bhar d.; pur k.; ma'-
mūr k.; baham pahunchānā.

2. — Āyinda ke liye jam' k.; sarf-i-āyanda ke liye yak-jā k.

3. — Hifāzat ki nazar se godām wagaira meñ r.

Store-house, n. Woh makān jismeñ har qism ki khusūsan khāne-pīne
ki-chizeñ ikatṭhī yā jam' ki-jāeñ; godām; bhandār; khattā.

Store-keeper, n. Godām kā muhāfiz; dāroga-i-godām. [meñ mazkūr ho.

Storied, p. a. 1. — Jiskā zikr hikāyat meñ ho; jo kisī bayān yā dāstān

2. — Jiskā zikr tawāriḥ meñ ho; kisī shai kā un dāstānoñ ki wajh
se dil-chasp h. jo usse muta'alliq hoñ; guzrī huyī bātoñ ke sabab se

3. — Kayī mauzil darje yā marātib kā. [wājibu-t-ta'zīm.

A two-storied house — Do-manzila makān; do darje yā marātib kā ghar.

 In this sense, used chiefly in composition.

Storm, n. 1. — 'Tufān; āndhī; meñh yā barf ki bārish.

2. — Logoñ meñ barī khalbalāhaṭ; mulkī yā khānagi tahalka;
bagāwat; balwa; jang; halchal; khalbalī; halbalī; amn meñ futūr.

3. — Kisī qal'e wagaira par zor-o-shor ki charḥāyī; charḥāyī; relā;
hallā; tākht; hamla; kisī qal'e par sipāhiyoñ kā sīrhiyāñ lagā-kar
charḥ jānā aur phāṭak wagaira tor-kar bhītar ghus jānā.

4. — Sakht musibat; āfat; balā; zor kā jhoṅkā.

 Storm is often used in the formation of self-explaining com-
pounds; as, *storm-menacing*, *storm-proof*, and the like.

Storm, v. t. Hamla halla dhāwā yā charḥāyī k.; kisī qal'e ki diwāroñ par
charḥ aur phāṭak wagaira tor-kar uspar qabza kar lene ki ko-shish k.

Storm, v. i. 1. — 'Tufān bar-pā k.; āndhī uṭhānā. [meñh kā barasnā.

2. — Bare zor se hawā kā bahnā; tund hawā ke sāth oloñ barf yā

 Used impersonally.

3. — Gussa k.; taish meñ ānā; gazab-nāk h.; gusse se bare josh-o-
kharosh meñ h. [tundī se chaltī ho; jab tufān zor se chaltā ho.

Stormy, a. 1. — Tufānī; tufān se paidā h. w.; tund; jab hawā barī

2. — Sakht tahalke yā shiddat ki wajh se paidā h. w.

Story, n. 1. — Kisī sānihe ke hālāt kā bayān; jo kuchh guzar chukā ho
uskā dāstān; dāstān; bayān; hikāyat; qissa.

2. — Kahānī; gap; itihās; charittar (correctly *charitra*), naql;

3. — Jhūṭh; darog (colloquial). [afsāna; banāwaṭ kā bayān.

4. — Marātib; darja; mauzil; mahal.

 In this sense, written also *storey*.

Stout, a. 1. — Mazbūt; tanāwar; moṭā-tāza; kuṅgrā; risht-pusht;

2. — Diler; jawān-mard; bahādur. [shahzor.

3. — Qaddāwar; bare dīl-daul kā; barā dīl r. w.; barā (colloquial.)

4.—Magrūr; haṭṭhī; jo apnī pakar na chhore.

 Stout is sometimes used in forming compounds of very obvious signification; as, *stout-built*, *stout-hearted*, and the like.

Stoutly, *ad.* Dilerī se; jurat se; zid ke sāth; isrār ke sāth; sābit-qadamī se; dil ko mazbūt kar-ke; bilā-lagzish; mazbūtī se.

Stoutness, *n.* Mazbūtī; tanāwarī; qaddāwarī; haṭh; pakar; ṭhān.

Stow, *v. t. 1.*—Rakhnā; mauq'e se r.; muuāsib jagah par r.; qarīne yā silsile se nazdik nazdik r.

2.—Kisī chiz meī koyī shai tartīb se yā nazdik nazdik r. khwāh jam' k.; dabā yā kas kar bharnā; tab-ba-tah r. [phirnā.

Straggle, *v. i. 1.*—Sidhī rāh se bahak jānā; bhatak jānā; bhaṭaktā

2.—Be-matlab yā be-ṭhikāne ghūmā k.; āwārā phirā k.

3.—Andāz se ziyāda baṛh jānā; chhitrānā. [farq h.

4.—Idhar-ud har yā mutafarriq h.; ek dūsre se 'alāhida yā farq-Straight, *a. 1.*—Sidhā; mustaqīm; ṭeṛhā yā tirchhā nahīn.

2.—Rāst-bāz; sachchā; munsif aur mutadaiyan; sachāyī yā wujūb se gurez na k. w. [arse meī.

Straight, *ad.* Fauran; jhaṭpat; turant; turt; fi-l-faur; bahut hī thore

Straighten, *v. t.* Sidhā k.; rāst k.; bal nikālā; kham yā kajī ko dūr k.

Straightforward, *a.* Sidhā; rāst; jāda-i-rāstī se inhirāf na k. w.; jismeī

Straightforwardness, *n.* Sidhāyī; rāstī; rāst-bāzī. [kaj-o-pech na ho.

Straightway, *ad.* Fauran; fi-l-faur; bilā-tawaqquf; be-diraug; be gair der kiye huye. [phailānā; chaṛhānā.

Strain, *v. t. 1.*—Zor se khaiñchnā; tānnā; baṛī koshish se phailānā;

2.—Maqdūr bhar koshish k.; hatta-l-wus' pairawī k.; jahān tak ho-sake fikr-o-tadbīr k. [yā kām karne kī wajh se sadma pahunchānā.

3.—Maṛōṇā; murkānā; karkānā; andāz se ziyāda koshish mihnat

4.—Kasnā; jakarṇā; aur kas-kar bāñdh d.

5.—Gair-i-aslī banā d.; jabriya karānā; ragbat ke khilāf karānā.

6.—Chhānūnā; chulānā; ṭapknā. [k.; khūb zor k.; baṛī jān-fishānī k.

Strain, *v. i. 1.*—Baṛī koshish k.; khūb hāth-pāñw mārṇā; jidd-o-jahd-i-balig.

2.—Chhannā; chūnā; ṭapknā; rasnā; jharnā. [yā koshish.

Strain, *n. 1.*—Baṛī koshish; sakht jān-fishānī; andāz se ziyāda mihnat

2.—Maṛōṛ; moch; kachak; lachak.

3.—Kār-rawāyī kā silsila; dhang; tarz-o-tarīq; tahrīr yā taqrīr kā silsila jo barābar chalā jāe; tarz-i-kalām; tarz-i-'amal.

4.—Nagma; git; āwāz; lai; kisī gat kā khās hissa.

5.—Ragbat; mailān; paidāishī khāssiyat.

Strait, *a. 1.*—Tang; sakrā yā sañkrā; chaurā nahīn; kushāda nahīn.

2.—Mushkil; dushwār; taklif se bharā huā; tang—juise hālāt.

Strait, *n.* Taklif; tangī; dushwārī; musibat; 'usrat; iflās; pareshānī; dukh.

 Used either in the singular or plural.

Straiten, *v. t. 1.*—Tang k.; qaid-i-farang meī ḍālnā; tangī meī ḍālnā;

2.—Tānnā; kasnā; jakarṇā; khūb khaiñchnā. [zich k.

3.—Taklif meī ḍālnā; hairān k.; tangī meī ḍālnā; muflisī yā dūsrī qismī kī ihtiyāj se zīq meī ḍālnā; hālāt tang k. [ihtiyāj; qillat.

Straitness, *n.* Tangī; sakhti; shiddat; musibat; dushwārī; taklif;

Strange, *a. 1.*—Nayā; jo pabīle se jānā sunā yā dekhā na ho.

2.—'Ajib; 'ajīb-o-garib; jisse hairat yā ta'ajjub ho; gair-i-ma'mūlī; ma'mūl yā 'ām qā'ide ke khalāf; 'ām yā 'ām qism kā nahīn; anokhā; nīrālā; turfa; nādir.

3.—(Sometimes uttered by way of exclamation).—Wāh; 'ajīb bāt hai; turfa karashma hai; tamūsho kī bāt hai. [isqadar kī ta'ajjub ho. Strangely, *ad.* 'Ajib tarah se; aise tarz yā dhang se kī hairat ho; itnā yā Strangeness, *n.* 1.—Kashīdagī-i-khātīr; sard-mihri; nā-āshnā-mizājī; khushkī. [nīrālāpan.

2.—'Am tarz-o-tariq yā khayālāt ke khalāf h. (unse mutābaqat na r.);

3.—'Ajīb-o-garib qism kā h.; hairat paidā karne kī quwwat r.; isqadar ma'mūl ke khalāf h. kī nayepan se ta'ajjub ho; anokhāpan.

Stranger, *n.* 1.—Par-desī; dūse mulk kā rahne w.; gair mulk kā bāshinda; bidesī.

2.—Woh shakhs jiskā watan (ghar) usī mulk mein na ho jahān woh maujūd ho balki us maqām se fāsile par ho; ek hī mulk mein dūse bulde shahr riyāsāt yā sūbe kā rahne w.

3.—Woh shakhs jisse koyī dūsrā shakhs wāqif yā āshuā na ho; jis shakhs ko dūsrā jāntā na ho; nā-āshuā; an-jān.

4.—Kisi shai se wāqif yā āshuā nahīn (usse nā-wāqif yā nā-āshnā).

5.—Mihmān; pāhun.

[zabt na rakhtā ho.

6.—Jo shakhs dūse kī suhbat mein dākhil na ho; jo dūse se rabt-

7.—(Law) Jo shakhs kisī fī'l mu'āhade yā istihqāq mein sharik na ho; mahz be-jā dast-andāzī k. w.; bilā istihqāq dast-andāzī k. w.; woh shakhs jo haṭh-dharmī se kisī shai kī nishbat apnā haq zāhir kare. Strangle, *v. t.* 1.—Dam band kar-ke mār dālnā; dam ghuṭī kar halāk kar-d.; galā dabī-kar mār dālnā; phānsī d.; galā dabānā.

2.—Dabā d. yā dabā r.; zāhir na hone d.; paidā na hone d. [halākat. Strangulation, *n.* Habs-i-dam; sāns rok-kar mār dālnā; galā dabā-kar

Stratagem, *n.* 1.—Fītrat-i-jang; laṭāyī kā ehhal-bal; tadbīr yā mansūba jo dushman ko dhokhā dene ke liye kiyā jāe; ganīm kī fureb-dihī kī bandish; dushman ko jul dene kī fikr; dāwā; ghāt.

2.—Kisī naf'e ke hāsīl karne ke liye joṛ-toṛ; jul; 'aiyārī; fītrat; mār-pech; kisī qism kī makr-āmezz tadbīr.

Straw, *n.* 1.—Geñhun jau jayī yā maṭar wagaira kā danṭhā.

☞ "When used of single stalks, it admits of a plural." *Webster.*

2.—Puāl; bichālī; payāl.

☞ "In this sense the word admits not the plural number." *Webster.*

3.—Be-kār nī-kannī yā nā-chīz shai; chhoṭī se chhoṭī chīz; khafīf-tarīn shai; zarra; khār; tinkā.

☞ *Straw* is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *straw-built*, *straw-stuffed*, and the like.

Man of straw—Qiyāsāt yā farzī shakhs; nisā shakhs jiskī kuchh ashiyat na ho; be-asl shakhs.—*Straw bail*—Nāqis zamānat; aise shakhsōn kī zamānat jo qābil-i-iftībār na hoñ.—*To be in the straw*—Laṭkā jannā.

Stray, *v. i.* 1.—Sīdhī rāh bhūl-jānā; gum-rāh ho-jānā.

2.—Sāth ehhoṛ-kar idhar-ndhar ghūmnā-phirnā; āwāra phirnā; ehṭe phirnā; hudūd-i-munāsib ke bāhar bhūl se nikalnā.

3.—Gum-rāh h. yā gum-rāhī mein paṛnā; zalālat mein paṛnā; rāh-i-rāst ko ehhoṛ d.; jo kuchh farz ho uske khalāf k.

Stray, *a.* Jo bahak-kar kabūn chālā jāe; bahkā huā; gum-rāh; bhaṭkā huā; bhūlā-bhaṭkā (*Colloquial*).

Stream, *n.* 1.—Pānī yā dūsī saiyāl shai jo dhār bāndh-kar bahe; daryā; nadī; nālā; dhār yā dhārā; koyī saiyāl shai jo kisi bartan wagaira se dhārā bāndh-kar bahe.

2.—Raushanī kiran yā shu'ā' ban-kar nikalnā khwāh phūtnā. [dhārā.

3.—Koyī shai jo kisi maḥraj se nikal-kar silsila-wār chālī jāe;

4.—Rau; jhoṅk; mailān; bahīw; tor; jhukāw; jis taraf koyī shai

Stream, *v. i.* 1.—Bahnā; dhār bāndh-kar bahnā yā chalnā. [chal nikle.

2.—Kasrat se nikalnā; ifrāt se bahnā; dhārā jāri h.

3.—Kiran ye shu'ā' ban-kar nikalnā.

4.—Phailnā; dūr tak lambāyī meṁ phailnā.

Street, *n.* Shahr meṁ koyī rāsta yā sarak; shāri'-i-'ām; rāsta jahān logon ki āmad-o-raft kasrat se ho; galī nahīn; shāh-i-rāh.

Street-door—Kisi makān yā 'imārat kā darwāza jo shāh-i-rāh par ho.

Strength, *n.* 1.—Quwwat; tāqat; zor; mazbūti; 'amal yā tahammul ki salāhiyat (kisi bāt ke karne yā bar-dāshit karne ke qābil h.); bal; sakat.

2.—Mazbūti; sakhti; kaṛāpan; ustuwāri; chimṛā-pan; be ṭūṭe yā jhuke kisi bojh yā dabāw ke sahne ki quwwat.

3.—Hamloṅ ke rokne ki quwwat; lā-guzar yā nā-qābil-i-taskhīr h.

4.—Istihkām; muḥāfazat; jawāz; mazbūti; natijon ke paidā karne ki quwwat. [panāh; pushtibān.

5.—Woh shai jispar bharosā yā takiya kiya jāe; sahārā; pusht-

6.—Fauj ki ta'dād yā shumār 'ām isse ki barrī fauj ho yā bahri; fauj;

7.—'Tahrīrkāzor; 'ibārat ki matānat; 'ibārat ki mazbūti. [lashkar; sipāh.

8.—Shokhī—jaise raushanī yā rang kī; chamak; safāyī.

9.—Tezi; khūbī; 'umdagī—jaise sharāb wagaira kī.

10.—Jhoṅkā; shiddat; tezi; zor—jaise hawā yā pānī wagaira kā. [kī.

11.—Sihhat; mazbūti; zor; ma'qūliyat—jaise bahs yā subūt wagaira

On or upon the strength of—Kisi shai par takiya yā bharosā kar-ke; kisi shai ki tawāḍ par. [yā mazbūti ko barhānā; mustahkam k; istihkām d.

Strengthen, *v. t.* 1.—Mazbūt k.; aur tāqat d.; kisi shai kī quwwat tāqat

2.—Taqwīyat k.; sahārā d.; irāde ko mazbūti d.

3.—Quwwat barhānā; aur mahfūz k.; pukhta yā pakkā k.

Strengthen, *v. i.* Mazbūt h.; aur mazbūti pakarnā yā hāsil k.

Strengthless, *a.* Nā-tawān; be-tāqat; nā-tāqat; quwwat se khālī; nirbal; kam-zor; abal.

Strenuous, *a.* Kisi amr par khūb zor d. w.; kisi bīt ko musta'idi se chālāne w.; sar-garm; kamar basta; pur-josh; musta'id; diler; mardāna; be-khauf; niḍar; jismeṁ koshish zāhir kī-jāe.

Strenuously, *ad.* Musta'idi se; sar-garmī se; zor ke sāth; shauq ke sāth; dilerī ke sāth; chustī-c-chālākī se.

Strenuousness, *n.* Musta'idi; shauq; sar-garmī; kamar-bastagī.

Stress, *n.* Zor; dabāw; bojh; sakhti; shiddat; waq'at; barāyī; koshish.

To lay stress on or upon—Kisi shai par zor ḍālnā; kisi bāt par zor d.; kisi amr par istidlāl k.

Stretch, *v. t.* 1.—Phailānā; lambāyī meṁ phailānā; lambā k.

2.—Chaurā k.; 'arz (chaurāyī) meṁ phailānā; chaurānā; pasārnā.

3.—Phailānā—jaise hāth; bāhar nikāl d.

4.—Tānnā; kasnā; khainchnā.

5.—Mubālaga k.; bahut hī burhānā.

[jānā.

Stretch, v. i. 1.—Phailnā; lambā yā chaurā ho-jānā; lambā-chaurā ho-

2.—Phail jānā; pasar jānā; wus'at meñ barh jānā (wasī' h.).

3.—Phailnā par tūtnā nahīn.

[k.; suzūl-goyī k.

4.—Asliyat se tajāwuz karā d. (larhā d.); mubālaga ke sāth zāhir

Stretch, n. 1.—Phailāw; pasār; lambā yā chaurā khwāh lambā-chaurā k.

2.—Zor; quwwat; bal.

[sake; ma'nī ke gāyat darje tak.

3.—Jahān tak ma'nī yā mafhūm ko wus'at ho; jahān tak ma'nī lag

4.—Ikhtiyār kā darja-i-gāyat; jahān tak ikhtiyār ko wus'at ho;

iqtidār kī had.

[bakhernā.

Strew, v. i. 1.—Phailānā; chhit-kar phailānā; chhitrānā; chhitnā;

"Always applied to dry substances separable into parts or particles."

Webster.

[kuchh chhitrā-kar chipā d.

2.—Chhitte jāno ko sabab se phail jānā; kisī shai ko uske ūpar

3.—Khūb phailā d.; dhilā kar-ko phailā d.

4.—Chārōn taraf phailā d.; mashhūr k.

[dhilā nahīn.

Strict, a. 1.—Khinchā huā; sakht; tang; kasā; jakrā; chust; tauā;

2.—Thik; sahīh; sakht; mū-ba-hū.

To keep strict watch—Sakht nigāh k. yā r.

3.—Karā; qā'idōn kī thik pā-bandī k. w.; jo thik thik qā'idō hoñ unpar 'amal k. w.; sakht yā sakht-gīr.

4.—Karā; sakht; jismōn narmī yā ri'āyat na ho; sangīn.

Strict lars—Aise qawānīn jinmeñ narmī yā ri'āyat na ho; karē qānīn.

5.—Mahdūd; wasī' nahīn; jiskī ta'būr sakhtī ke sāth kī-jāe.

Webster. "Strict is ordinarily taken in a good sense."

Strictly, ad. Sakhtī se; karāyī se; tangī se; thik-thik; hū-ba-hū; huwa-huwa; tākid ke sāth; ba-tākid; bilā-rū-ri'āyat.

Strictness, n. 1.—Tangī; chustī.

2.—Qawānīn qawā'id yā rusūm wagairā kī thik thik ta'mīl yā unkā māmū; sihbat kī shiddat se khayāl; kisī amr kī barābar yā thik thik

3.—Sakhtī; shiddat; karāyī; tashuddud.

[pā-bandī.

Stricture, n. P'tirāz; harf-gīrī; jo kuchh nukta-chīnī kī nazar se kahā jāe; bāteñ jo koyī dūsre ke khilāf uskī 'uīb-joyī kī nuzar se zabānī yā likh-kar pesh karō.

[gām.

Stride, n. Lambā qadam; ḡag; phalāṅg; phalāṅ; ūñṭ sā qadam; shutar-

Stride, v. i. 1.—Lambe lambe qadam r.; ḡag mārṇā; phalāṅg mārṇā.

2.—Pair chhitrā-kar chalnā; pāṭw phailā-kar kharā h. [pār ho-jānā.

Stride, v. i. Ek qadam yā phalāṅg meñ us pār jā-rahnā; ek ḡag meñ

Strife, n. 1.—Buzurgī sābit karnō ke liye koshish vā jhagrā; taqābul; barābarī kī takrār.

[larāyī; nizā' yā jung.

2.—Gusse yā 'adāwat kī wajh se takrār; jhagrā; tauṭā; jīt ke liye

3.—Muḡhālāfat takhāluf yā ikhtilāf; tazād.

[chīz.

4.—Jis shai kī nisbat takrār ho; bā'is yā sabab-i-nizā'; takrār kī

Strike, v. i. 1.—Mārṇā; hāth yā kisī āle wagairā se zarb pahuñchānā; sarīmā pahuñchānā; thoñknā; thāṭhānā; piṭnā; lagānā.

2.—Phenknā; jhat se ḡul d.; de-mārṇā; paṭak d. yā paṭak mārṇā.

3.—Zarb k. yā banānā—jaise sikka.

4.—Ghusānā; dhañsānā; bhitar pahuñchānā; dāḡhīl k.

5.—Parnā; girnā.

6.—Sazā d.; izā pahuñchānā; mārñā.

7.—Bajānā; āwāz se zāhir k.; thoknā; bajā-kar batānā.

8.—Nīchā k.; girā d.; utār d.; jhukā d.

9.—Qawī asar pahuñchānā; barā asar paidā k.

To strike the mind with surprise—Dil meñ hairat paidā k.; mutahaiyir k.—To strike with alarm, dread, or horror—Khauf yā dahshat paidā k.; khauf—zada k.; mukhawwaf k.

10.—Kisī khās tarz par daf'atan koyī asar paidā k.

The plan proposed strikes me favourably—Jo tajwiz pesh ki gayi hai usko main pasand kartā hūñ.—To strike one dead—Kisi ko yakāyak mār dālnā.—To strike one blind—Kisi ko daf'atau andhā banā yā kar d.

11.—Daf'atan koyī 'amal yā kār-rawāyī kar-ke paidā k.

12.—Kar-ke pakkā k.; thalwā yā durust kar-ke pukhta k.

To strike a bargain—Koyī sauda yā kharid-farokht ki bātehit kar-ke use pakkā k.

To strike a ledger or an account—Hisāb kī bidh milānā; hisāb meñ yah dekhnā ki jam'-kharach barābar hai yā nahīñ.—To strike hands with—(a)

Kisī se hāth milānā—(b) Kisī se mu'āhada yā qaul-o-qarār k.; kisī se ittifaq kar-l.—To strike off—(a) Hisāb se kāṭ nikāl yā kharij kar-d.; minhā kar-d.; ghaṭā d.—(b) Chhāpnā.—(c) Mār-kar yā daf'atan judā kar-d.; kāṭ yā chhānṭ

d.; qalam k.—To strike out—(a) Ragar-kar paidā k.; zor pahuñchā-kar nikālū.

(b) Nikāl d.; miṭā d.; qalam-zad kar-d.; chhil d.—(c) Daf'atan paidā k.; ijād k.; ikhtirā k.; soch-kar nikālū.—To strike sail—Ruk yā thahar jānū; āge

na barhū; jāhū kū tahāñ rah jānū.—To strike up—(a) Bajānā; bajānū shurā' k.; bajāne lagnā.—(b) Gānā yā bajānū shurā' k.; gāne yā bajāne lagnā.

Strike, v. i. 1.—Jhat se mār yā ghusā d.

2.—Mārñā; lagnā; ṭakrānā; jhan se lagnā.

3.—Bajūā; āwaz paidā h.

4.—Hamla k.; yūrish k.; hamla-āwar h.

5.—Charh jānā; samundar wagaira ke kanāre charh jānā.

6.—Jhat yā zor se nikal jānā; ghūs jānā.

7.—Is garaz se kām chhor d. ki ujrāt barh jāye yā ghatne na pāye.

To strike for—Daf'atau rawūna h.—To strike in—(a) Yakāyak dākhil h. (b)

Sath se haṭ jānū; gāib ho-jānū.—(c) Yakāyak ā-jānū; mukhil h.; rok d.—To strike in with—Kisī ki mutāba'at k.; dūstre ke hasb-i-hāl banānū; kisī ki taraf

ho-jānū; kisī ki shirkat fauran ikhtiyār k.—To strike out—Āwāra-gardī k.; yakāyak kahīñ nikal jānū.—To strike up—Bajānū yā bajāne lagnā.

Strike, n. Muttafiq ho-kar kām ki ziyāda ujrāt talab k.; sar-kashī ki rah se kām kā k. band kar-d. yā uskī taraf tawajjuh na k.

Striking, p. a. Nihāyat muassir; jiskā dil par barā asar ho; 'ajib; jisse hairat paidā ho; quwī; mazbūt; barā; thik-thik; dil par tāsir paidā

karne ke laiṅ. [ho; nihāyat hī; bahut hī; bā-tāsir; 'ajib dhang se.

Strikingly, ad. Aisi tarah ki dil par asar paidā ho; aisi tarah ki hairat

String, n. 1.—Dorī; rassi; tār; sutli; tānt; dorā; tāgā yā dhāgā khwāh isi qism ki koyī chiz jo dūsrī chizon ke bāndhne ke kām meñ āye.

2.—Fita; dorī.

3.—Larī; hār; mālā; dhāgā jismeñ koyī chiz gūndh di-jāe.

4.—Baje kā tār yā tānt.

5.—Darakht kā resha.

6.—Kamūn kī ḍorī yā tāūt.

[nathī huyī chīzeū.

7.—Bahut si chīzeū jo bāham milī hoñ; kisi chīz kī silsila; tār;
To have two strings to one's bow—Ek maqsad ke anjām yā husūl kī do tadbireñ r.

String, *v. t.* Tār charhūnā; tāūt lagānā.

2.—Tār milānā—jaise bāje kā.

3.—Gūnthnā gūthnā yā gānthnā; pironā.

4.—Khaīnch-kar kaṣ d.; mazbūt k.; quwwat d.

Stringency, *n.* Shiddat; baṛī khaīnch; torā; karāyī.

Stringent, *a. l.*—Nihāyat tākīdī; jiskī baṛī pā-bandī ho; sakht; karā;
jiske mutālabē shadīd hoñ. [dālnā jisse koyī chīz chhipī ho.

Strip, *v. t. l.*—Khaīnch yā udher l.; us shai ko khaīnch l. yā udher

To strip the clothes from a man's back—Kisi shakhs kī pīth se kapre khaīnch l.

2.—Poshish le yā utār l.; barahua k.; nangā k.; chhilnā;
chhilkā utārū; muqashshar k.; khāl khaīnch l.

To strip a man of his clothes—Kisi shakhs ke kapre utār yā utarwā l. (use
barahua yā nangā k.)—To strip the skin of a beast—Kisi jānwār kī khāl

3.—Mahrūm k.; le-l.; chhū l.; har l. [khaīnch l.

To strip a man of his possessions.—Jo kuchh kisi ke pās ho woh usse chhū

l. (usko uske qabze se nikāl l.).—To strip one of his rights—Kisi ko apne
huqūq se mahrūm k.

4.—Nangi k.; miyān se nikālū yā bāhar k.—jaise talwār.

5.—Jo kuchh dūdh bachā-bachāyā ho use bhī nichor l.—jaise gāe kā.

Strip, *n.* Kam chaurā lambā tukrā; dhajji; patṭī; dasī.

Stripe, *n. l.*—Dhārī; ḍoriyā; khat; jis rang kī zamīn ho usse khilāf rang

2.—Patṭī jo dūre rang kī kisi chīz meñ lagāyī jāe. [kī tahrīr yā lakīr.

3.—Chāouk korē yā bed wagairh kī zarb (mār).

“A blow with a club is not a stripe.” Webster.

Stripling, *n.* Chhokrā; kam-sin shakhs jo bulūg par ho; gabrū; larḳā.

Strive, *v. t. l.*—Koshish k.; sa'i k.; jidd-o-jahd-i-balig (dīl se yā baṛī
koshish) k.; baṛī mihmat yā jān-fishānī k.; baṛā riyāz k.; khūb zor k.

2.—Kisi shai ke khilāf koshish k.; laṛnā; jhagaṛnā.

“Followed by against or with before the person or thing op-

3.—Bāham muqābala k.; yake-bā-digare muqābil h. [posed.” Webster.

4.—Barābarī k.; ham-sarī k.; ham-chashmī k.

Strivingly, *ad.* Dīlī koshish se; hāth-pāwī mārte huye yā mār-kar. [jānā.

Stroke, *n. l.*—Zarb; takkar; ek shai kī dūsrī shai se laṛ bhīr yā takrā

2.—Mukhālifāna zarb yā hamla. [bat.

3.—Bīmārī yā taklīf kī jhatkā (uskā daf'atan ā-parnā); āfat; musī-

4.—Wār jo muhlik ho; sadma jisse jān-barī na ho.

5.—Dharam-gharī kī āwāz.

6.—Lakīr; khat; likhne yā taswīr khānīchne ke qalam kī kashish.

7.—Sana'at; ustādī yā ustādāna 'amal; kartab yā kārīgarī.

To give the finishing stroke to a thing—Kisi shai ke muta'alliq san'at-i-ākhir
kar-dikhānā (ustādī yā kārī-garī kī jo fi'l-i-ākhir ho use kar-ke us shai ko
khātīme ko pahūnchā d.); kisi shai kī ākhīr takmīla kar-d. (usko pūrā kar-d.);
khātīme ko pahūnchā d.

8.—Koshish jo daf'atan yā nāgahūn kī-jāe. [quial).

9.—Silsila-i-kār yā 'amal; kāmōñ kī silsila; bahut se kām (Collo-

Stroke, *v. t. l.*—Mīhrbāuī yā muhabbat zāhir karne ke liye hāth se
āhista āhista malnā; taskīn yā tashakkī d.; dilāsā d.

2.—Barābar k.; hamwār k.

[sāth ghūmnā.

Stroll, v. i. Āwār phirnā; paidal ghūmnā; behāda phirā k.; fursat ke
Štroll, n. Pā-piyāda gardish; kūcha-gardī; mahz be-kārī kī sair; bād-
hawāyī ghūm-pher.

[barī jismānī quwwat ho.

Strong, a. 1.—Qawī; mazbūt; tāqat-war; tawānā; jisko kām karne kī

2.—Jismēn bardāshī kī quwwat ho; jismēn tahammul kī salāhiyat
ho; jo sah sake; mazbūt; thos; porhā; zabar-dast.

3.—Jismēn khūb qal'-bandī ho; jo hamle sah sake; jo jald maglūb
na ho-sake; jisko āsānī se le na sakeh.

4.—Jiskī fauj quwwat 'ām isse kī barī ho yā baharī barī ho; jisko
ikhtiyār meñ fauj aur jahāz wagaira kasrat se hoñ; mazbūt; qawī.

5.—Jiske pās barī dāulat ho; jisko barī istitā'at yā āmadani ke
zari'e hoñ; zi-maqdūr; mutamawwal; zar-dār.

6.—Ta'dād yā shumār meñ kisī darje yā hadd-i-mu'āyan tak; jis-
qadar ta'dād yā shumār zāhir kī-jāe wahāñ tak.

An army ten thousand strong—Fauj jiskī ta'dād wāqī'ī das hazār ho.

7.—Tez; tund; shadīd; jismēn barī zor ho; jo tezi se chale.

8.—Paidāish se iqadar mazbūt kī bimāri kā asar na ho-sake;
sahih; sahih-o-sālim; qawī.

9.—Jo dīl par barī asar paidā kar-sake; jo tabī'at par bahut muasir
ho-sake; qawī; mazbūt; mutin; pakkā; ā'lā qism kā; pur-tāsīr; karī;
jiskā asar dīl par bahut kuchh ho; ma'qūl. [ma'qūl; pakkī dāleñ.

A strong argument—Bāhs-i-qawī; mazbūt dalīl.—Strong reasons—Wajūh-i-

10.—Sar-garm; pakkā; jo jald lagzish na khāe; kisī bāt meñ dīl
se lagā huā. [sifateñ hoñ; qawī; tez; karā.

11.—Jismēn koyī sifāt-i khās kasrat se ho; jismēn nihāyat 'umda

12.—Nihāyat tez; jismēn alkuhal kasrat se (ziyāda) ho; munashshī;
nashā paidā k. w. [chaṭkīlā; shokh—jaise raushanī yā rang wagaira.

13.—Jo nazar (ānkh yā basārat) par barī asar pahuñchāye; chamkīlā;

14.—Karwā; talkh—jaise maza yā zūqa; tez—jaise mahak (hū).

15.—Der-hazm; jo jald hazm na ho (na pache); nihāyat qawī.

16.—Jo mazbūtī se qāim ho-jīe; pāc-dār; jo jald rad na ho-sake;
jisko jald tabdīl na kar-sakeh; pakkā. [meñ barī quwwat ho.

17.—Nihāyat qawī; barī mazbūt; 'aql fahm yā hāfiza wagaira jis-

18.—Nihāyat zor-dār; pur-mazmūn; ma'nī-khez; chust; mutin;
chand alfāz meñ bahut ma'nī paidā k. w.

“Strong” is often used in the formation of self-explaining com-
pounds; as, *strong-bodied, strong-minded*, and the like.

Stronghold, n. Garh; qal'a; kot; hifāzat kī jagah; jagah juhūñ qal'-bandī ho.

Strongly, ad. Mazbūtī se; tāqat se; zor se; barī quwwat bare zor yā
barī shiddat ke sāth; aisi tarah kī hamla ruk sake; bahut zor ke sāth
yā zor de-kar; shudd-o-mad ke sāth; tākid ke sāth (ba-tākid).

A word of extensive application.

Structure, n. 1.—Tarz-i-ta'mīr; banāwat; sākht; gharat; jis shakl waz'

2.—Tarkīb; kisī shai ke ajzā kī tartīb. [yā dhang se koyī chīz banī ho.

3.—Jānwaron yā nabātāt kī banāwat. [imārat; imārat.

4.—Kisī qism kī imārat khūsūsān kisīqadar barī yā 'azīnu-sh-shūn

Struggle, v. i. 1.—Hāthā-pāyī k.; hāth-pair mārñā; chhatpatāñā.

2.—Barī koshish k.; barī jāñ-fishānī k.; saṭht mihnat yā riyāz k.;
larñā; jhagarñā yā jhagrā k.; koshish k.; hāth-pair mārñā.

3.—Sakht taklif uthānā; naz' (jān-kandani) meñ rahnā; kisi qism ki dushwārī khwāh musibat uthānā yā jheluā.

Struggle, n. 1.—Barī mihnāt yā jān-fishānī; kisi shai ke hāsīl karne yā kisi āfat se bach jāne kī barī koshish; hāth-pāwī mārṇā; aisā riyāz jismeñ badan ko torṇā paṛe; hāthā-pāyī; dhakkam-dhakkā; kushtam- [kushtī].

2.—Laṛāyī; jhagrā; taṇṭā; takrār; qaziya.

3.—Naz'; jān-kandani.

Stubborn, a. 1.—Barā hī ziddī; nā-ma'qūl taur paur haṭh k. w.; haṭṭhī; apuī rāe se hargiz jumbish na k. w.; jispar daliloñ kā asar na ho; sar-kash; gardan-kash; jo bal na khāe. [jo sābit-qadamī ke sāth ho.

2.—Jo dhun ke sāth kiyā jāe; jo barībar yā istiqlāl ke sāth ho;

3.—Kaṛā; lachilā yā lachkilā nahīñ; jo na jhuke; jo kham na ho.

4.—Kaṛā; dil kā mazbūt; be-gair faryād ke sahne (bardāsht karne) w.

5.—Jo jāld na gale; jisko jāld kamā na sakeñ; kaṛā.

Stubbornly, ad. Haṭh ke sāth; zid ke sāth; kaṛāyī ke sāth; be-jhuke; tamarrud yā gardan-kashī ke sāth.

Stubbornness, n. Haṭh; zidd; sar-kashī; gardan-kashī; tamarrud; kaṛāyī; sakhtī; narm yā lachilā na h.; jāld gal na jānā.

Student, n. 1.—Jo shakhs paṛhue-likhne meñ masrūf rahe; jo shakhs 'ilm ke hāsīl karne (uskī tahsīl) meñ lagā rahe; tālib-i-'ilm yā tālibu-1-'ilm; bīdyārthī (properly *vidyārthī*).

2.—Jo dīn-rāt kitābeñ paṛhā kare; mullā-kitābī; kitāboñ kā kīṛā.

3.—Jo kisi shai kī tahqīq yā tahsīl meñ masrūf rahe; jo kisi shai ke hālāt daryāft kare.

Studied, a. 1.—Jiski taftīsh khūb kī-gayī ho; jo mihnāt aur tawajjuh se paṛhī yā tahsīl kī-gayī ho; jispar khūb gaur kiyā gayā ho; jo khūb sochā-bichārā gayā ho.

2.—Kisi shu'ba-i-'ilm meñ khūb māhir; jisne tahsīl ke zarī'e se liyāqat hāsīl kī ho; fāzil; khwānda; 'ālim; pandīt.

3.—Jo pahile se soch-kar kiyā jāe; jo dīda-o-dānista kiyā jāe; jiskā soch-bichār peshtar se ho-chukā ho; jiskā tahaiya qabl se ho-chukā ho. [o-dānista; jān-būjh-kar; fikr-o-taammul se.

Studiedly, a. Pahile se soch-bichār-ke; peshtar hī se gaur kar-ke; dīda-Studious, a. 1.—Kutub-bīnī kā 'ādī; jo hamesha kitābeñ dekhā (paṛhā) kare; jo kitābeñ paṛh-kar hamesha tahsīl-i-'ilm kiyā kare; 'ilm-dost; mutāla'a-dost.

2.—Mutaammil; khauz-o-fikr kā 'ādī; mazāmīn (bātoñ) kī tahqīqāt meñ hamesha gaur-o-fikr meñ masrūf; soch-bichār kā yā soch-bichār k. w.; sāhib-i-fikr. [musta'id; sar-garm; tan-dih.

3.—Kisi bāt ke zāhir karne yā kisi maqsad ke husūl meñ sar-garm; 4.—Kisi shai kī taraf mutawajjih; muhtāt. [kiyā jāe.

5.—Jo soch-bichār-kar nikālā jāe; jo dīda-o-dānista (jān-būjh-kar) Studiously, ad. Kitāboñ kī taraf nihāyat tawajjuh ke sāth; baṛe gaur-o-fikr se; baṛe soch-bichār se; sar-garmī aur musta'idī se; mihnāt se; ba-mashagqat; ba-ihtiyāt; tawajjuh ke sāth.

Studiously, ad. Kitāboñ kī taraf nihāyat tawajjuh ke sāth; baṛe gaur-o-fikr se; baṛe soch-bichār se; sar-garmī aur musta'idī se; mihnāt se; ba-mashagqat; ba-ihtiyāt; tawajjuh ke sāth.

Studiousness, n. Kutub-bīnī meñ musta'idī yā sar-garmī; tahsīl-i-'ilm meñ tan-dihī; khauz-o-fikr; mihnāt; tawajjuh.

Study, n. 1.—Jo shai pahile se na ma'lūm ho uske sikhne ke liye kutub-

bīnī yā 'ilm hunar kḥwāh kisī dūsrī shai ke jānne meṇ dil kā lagānā; tahsīl-i-'ilm meṇ dil kā masrūf r.

2.—Dil kā kisī amr-i-kḥās meṇ masrūf r.; kisī shai meṇ mahw rahnā; kisī bāt meṇ dhyān d.; tawajjuh; kḥauz; fikr; taammul; soch; bichār.

3.—Koyī kḥās shu'ba-i-'ilm jiskī tahsīl kī-jāe; koyī shai jiskī taraf tawajjuh-i-kḥās kī-jāe; woh shai jo kḥusūsiyat ke sāth tahsīl kī-jāe. [kare.]

4.—Makān yā kamra jahān baiṭh-kar koyī shaḥs tahsīl-i-'ilm kiya
Study, v. i. 1.—Kisī shai kī taraf kḥūb dil lagānā; gaur k.; kḥauz k.; sochnā; bichārṇā; fikr-o-taammul k. [mashgūl rahnā.]

2.—Kitāboṅ ke paṛhue meṇ masrūf rahnā; tahsīl-i-'ilm meṇ

3.—Barī koshish k.; musta'idī kā sāth sā'ī h.; sar-garm rahnā.

Study, v. t. 1.—Dil lagānā; dil ko masrūf k.; sikhne aur samajhne kī garaz se paṛhnā aur tahqīqāt k.; tahsīl k.; paṛhnā; hāsīl k.

2.—Dhyān-dekar sochnā; tawajjuh ke sāth gaur k.; kḥūb taftish k.; achchhī tarah se dekhṇā-bhālnā yā sochnā-bichārṇā.

3.—Pahīle se soch-kar taiyār yā murattab k.; peshtar se gaur kar r.; zabānī yād kar-l.; azbar yā hifz kar-l. [masāla.]

Stuff, n. 1.—Woh shai jisse koyī chīz banāyī jāe; sāmān; asbāb;

2.—Bunī huyī chīz; kaprā.

☞ "In this sense, the word has a plural." Webster.

3.—Mādda; shai; chīz—kḥusūsan kḥafīf yā be-kār chīz; kūṛā-karkaṭ; be-wuqūfāna yā behūda taqrīr; wāhiyāt bāt.

☞ A very extensive use of the word. [ṭhūsṇā.]

Stuff, v. t. Bharnā; bhar-kar phailā yā phulā d.; bahut hī bojhṇā; To stuff a bedtick—Toshak yā gadde wagaira meṇ rūyī wagaira kas-kar bharnā

2.—Ghuseṛnā; dabānā; ṭhūsṇā.

3.—Masālih bharnā

To stuff meat—Gosht meṇ masālih bharnā.

4.—Rok d.; jakar d.; band kar-d.; habs kar-d.

5.—Numāish aur hifāzat kī garaz se kisī mare huye jānwar kī

6.—Bhar-kar banānā. [kḥāl meṇ kuchh bhar-d.]

7.—Wāhiyāt chīzoṅ se bhar d.; jhūṭhe yā behūda qissoṅ yā khayā-Stultify, v. t. 1.—Be-wuqūf banānā yā banā d. [lāt se bhar-d.]

2.—(Law) Kisī fi'l se bach jāne ke liye majnūniyat kā bayān k. yā subūt d. [girne kā kḥauf bo-jāe; ṭhes lagnā.]

Stumble, v. i. 1.—Ṭhokar kḥā-kar gir paṛnā; is tarah ṭhokar kḥānā kī

2.—Girte-parṭe larḥarāte yā larḥarāte chalnā.

3.—Bhūl k.; chūk k.; jurm yā galatī kā murtakib ho-jānā. [jānā.]

4.—Ā-girṇā; ā-paṛnā; kisī shai par ittifāqiya gir paṛnā yā hāth lag

☞ With on or upon.

Stumble, v. t. 1.—Ṭhokar lagā-ke girā d.; rok d.; āge baṛhne na d.;

2.—Ghabrā d.; uljhā d.; pareshān kar-d.; hairān k. [ṭhahrā d.]

Stumble, n. 1.—Ṭhokar; ṭhes.

2.—Bhūl; chūk; khatā.

Stumbling-block, } n. Bā'is-i-khatā; bhūl yā chūk kā sabab; woh bāt

Stumbling-stone, } jiskī wajh se koyī bhūle chūke yā khatā kare; ṭhokar. [zamīn meṇ rah-jāe; ṭhūṭh; ṭhūṭhā.]

Stump, n. 1.—Darakūt kā hissa jo tanā yā perī ke kaṭne ke ba'd

- 2.—'Uzw-i-badan kā hissa jo kisīqadar kaṭne yā zāi' ho-jāne ke
 3.—(pl.) Tāng; pair (*Colloquial*). [ba'd bach-jāe.
Stun, *v. t.* 1.—Sar meñ mār-kar bad-hawās k. yā sar phirā d.; zarb yā
 choṭ se be-hosh yā be-ḵhabar kar-d.
 2.—Bahirā kar-d.; kār phārnā. [na r.
 3.—Nihāyat mutahaiyir k.; hairān k.; shāsh-dar k.; hosh bāqī
Stunt, *v. t.* Bālīdagī meñ māni' h.; baṛhne na d.; dabā r.
 "Applied to animals and plants." *Webster*.
Stupefaction, *n.* 1.—Bad-hawās kar-d.
 2.—Bad-hawāsī; be-hoshī; be-ḵhabarī; be-hissi.
Stupefy, *v. t.* Bad-hawās kar-d.; 'aql kho d.; 'aql kund kar-d.; 'aql meñ
 futūr dāl d.; be-wuqūf banā d.; be-ḵhud kar-d.; hawās bāqī yā qāim
 na rahne d. [ajīb-o-garīb; hairat-afzā; bahut hī baṛā yā ūchā.
Stupendous, *a.* Isqadar 'ālī-shān yā buland ki hairat paidā ho; 'ajīb;
Stupid, *a.* 1.—Nihāyat hī kund-zihū; be-hosh; be-ḵhabar; bad-hawās;
 be-samajh; be-'aql; kūrḥ-magz; ghāmar; maud; be-wuqūf; kaudan.
 Said of persons.
 2.—Natīja-i-hamāqat yā jisse hamāqat zāhir ho; jismeñ sarf-i-sau'at
 yā zihānat na huā ho; be-lutf; be-maza; behūda; be-ma'uī.
Stupidity, } *n.* Be-'aqlī; 'aql kī baṛī kundī; hamāqat; be-ḵhabarī; sustī;
Stupidness, } majhūlī; kābīlī. [hissi.
Stupor, *n.* 1.—Thiṭhrāhat; hawās kā bahut ghaṭ dab yā ruk jānā; be-
 2.—Be-hoshī; be-'aqlī; be-ḵhabarī; apne naf'-nuqsān se be-ḵhabarī
 yā uskī taraf 'adam-tawajjuhī. [mushṭandā; nā-tarāshīda; laṭṭh.
Sturdy, *a.* 1.—Be-wuqūfī ke sāth haṭh k. w.; moṭā-tāza; kangrā;
 2.—Qawī; mazbūt; mast; dabang.
 3.—Sakht; karā; mazbūt.
Style, *n.* 1.—'Ibārat meñ ḵhayālāt ke izhār kā tariq 'ām isse ki tahrīrī
 ho yā lisānī; 'ibārat; mauqa'-i-numāish par alfāz-i-munāsib kā isti'-
 māl; inshā; kalām; tarz-i-kalām; tarz-i-taqrīr.
 2.—Ḵhitāb; laqab; tarz-i-ḵhitāb.
 3.—Woh had yā darja jahān tak kisī qā'ida-i-mu'aiyan kī mutāba'at
 kī-jāe; inshā-pardāzī yā āpas ke bartāw meñ nafāsat aur munāsabat;
 waz'; tariq; dhang.
Style of court—'Adālat kī kār-rawāyī kā tarz tariq yā dhang.
Style, *v. t.* Mulaqqab k.; kahnā nām r. yā pukārnā; uām-zad k.; mulaq-
 qab k.; ḵhitāb d.
Stylish, *a.* Nafāsat kī numāish kā 'ādī yā mushtāq; nihāyat bā-waz';
 baṛā hī waz'-dār; jismeñ waz'-dārī kī numāish ho (*Colloquial*). [h.
Suability, *n.* (Law) Nālīsh ke qābil h.; qānūnan nālīsh-i-dīwānī ke qābil
Suable, *a.* (Law) Nālīsh ke qābil; jiskī nisbat 'adālat meñ nālīsh yā
 da'wā ho-sake; aisā ki uskī nisbat 'adālat meñ jawāb-dihī karāyī
 jā sake. [mulāimat; pasandīdagī; dil-pazīrī; shirīnī.
Suavity, *n.* Ḵhush-uslūbī; husn; 'umdagī; ḵhūbī; achhāyī; narmī;
Sub-committee, *n.* Kamīṭṭī jo dūsarī kamīṭṭī ke mā-taht ho; kisī kamīṭṭī
 kā ek juz yā hissa.
Sub-contract, *n.* Mu'āhada-dar-mu'āhada; ṭhika yā ṭheka jo aslī theke
 ke ba'd diyā jāe; kaṭkīna. [se le.
Sub-contractor, *n.* Woh shakhs jo kām wagaira kā ṭheka aslī ṭheka-dār

Sub-divide, v. t. Hissa-dar-hissa k.; kisi bañṭī huyī chīz ke hissoñ ko aur bañṭuā; aur chhoṭe hissoñ par munqasim k.; jo kuchh bañṭ chukā ho usko pḥir bañṭuā; mukarrar taqsim k.

Sub-divide, v. i. Hissa-dar-hissa ho-jānā; aur bañṭ jānā.

Sub-division, n. l.—Taqsim-i-mukarrar yā sūnī; ajzā-dar-ajzā k. [qāim ho.

2.—Hissa-i-shikmī; bare hisse kā hissa; hissa jo taqsim-i-mukarrar se **Subdue, v. t. l.**—Zer-dast k.; maḡlūb k.; nichā dikhānā; mutī' k.; apne tābi' yā zer-i-hukūmat k.; past k.; dabānā; fath k.; sar k.; jīṭuā.

2.—Isqadar dabā d. ki pḥir ubhaṛ na sake; mārnā; bas meñ k.; qābū meñ k.

3.—Dabā d.; ḡalib-ānā; dabā-kar zor miṭā d.; kisi shai kī shid-dat ko bāqī yā qāim na rahne d. [dūr karke sīdhā k.

4.—Hilānā; qābū meñ k.; halīm banānā; tamarrud wagaira ko

5.—Targīb de-kar ḡhwāh aur narm tadbīroñ se daf' yā raf' k.

6.—Narm k.; mīom k.; pighlānā; mulāim banānā.

7.—Dil-rubāyī k.; man bar l.; taškḥir k.; farefta k.; maftūn k.; **Subjacent, a. l.**—Niche; tale; zer. [apnā shaidāyī banā l.

2.—Dūsre ke muqābale meñ nasheb meñ; dūsre kī nisbat nichā.

Subject, a. l.—Kisi ke niche wāqī'. [mutī'; tābi'; zer-i-hukūmat.

2.—Dūsre ke ikhtiyār aur hukūmat meñ; dūsre kā ikhtiyārī yā

3.—Mustaujib; saẓā-wār; qābil; laiq; mustalzim; jispar koyī shai nāzil sādīr yā wārid ho-sake; māl; kisi shai kī taraf mailān r. w.; jiskī nisbat kisi amr kā wuqū' jībīllī yā ḡhārijī wujūh ke sabab se ho-sake.

A country subject to extreme heat or cold—Mulk jismeñ nihāyat hī garmī yā sardī partī ho.—Subject to decay—Qābilu-z-zawāl; jo zail yā talaf ho-sake.—

Subject to punishment—Mustalzim-i-sāẓā.—Subject to—Ba-ri'āyat; ba-shart; mashrūt-ba; ba-pā-bandī; ba-ittibā'; kisi bāt ke tābi'.

Subject, n. l.—Ra'āiyat yā ru'iyat (pl. ri'āyā); parjā (correctly *prajā*); woh shakhs jispar kisi bādshāh kī farmān-bardārī aur uske qawāim kī mutāba'at farz ho.

2.—Woh shai jiskī nisbat koyī 'amal-i-zihnī kiyā jāwe; manshā-i-bahs yā kalām; woh shai jo zer-i-tajwīz yā zer-i-tahqīqāt ho; mazmūn; bāt; mudda'a; maushā; bāb; muqaddama.

3.—Woh shakhs jiskā zikr kiyā jāwe; mamdūh.

Subject, v. t. l.—Kisi ke hukm iqtidār yā 'amal ke tābi' k.; mutī' banānā; halqa-ba-gosh k.; ḡulām k.; toṛ dālnā; zer k.

2.—Maurād k. yā banānā; saẓāwār k.; laiq k.; mustaujib k.

3.—Tābi' k.; muḡkhaza-dār yā zimm-dār kar-d.

4.—Mutahammil k.; sahānā; bardāsht karānā.

Subjection, n. l.—Taškḥir; dūsre ke hukm ke tābi' k.

2.—Itā'at; farmān-bardārī; dūsre ke hukm ke tābi' rahnā; dūsre ke hukm aur ikhtiyār meñ rahnā.

Subject-matter, n. Woh shai amr yā bāt jo kisi bayān yā bahs meñ gaur-talab ho; woh bāt jiskī tajwīz kisi bahs meñ pesh ho.

Subjoin, v. t. Āḡḥir meñ milā d.; zail meñ shāmil kar-d.; kisi mazmūn ke kahe yā likhe jāne ke ba'd uspar kuchh izāfa kar-d.; zail yā āḡḥir meñ darj kar-d. [ḡhwah darj kiyā gayā ho.

Subjoined, pp. or a. Mashmūla-i-zail; jo āḡḥir meñ barḡayā milāyā

SUB JUDICE, [Lat.] Hākim yā 'adālat ke āge; gair-i-munfasila; jiskā faisala ab-tak na huā ho; zer-i-tajwiz-i-adālat khwah zer-i-tajwiz (gaur yā tajwiz meñ).

Subjugate, v. t. Maglūb k.; fath karke apne qābū meñ k.; jit-kar apnā mahkūm banānā; jit-kar apne bas yā hāth meñ lānā; jītnā.

Subjugation, n. Tashkīr; fath; bi-l-kul apne qābū bas yā ikhtiyār meñ kar-l. [paṭṭa jo asli theka-dār yā paṭṭa-dār dūsre ko de.

Sub-lease, n. (Law) Theka-dār-theka; kaṭkīna; shikmī paṭṭa; theka yā

Sub-let, v. t. Shikmī paṭṭa d.; kaṭkīna d.; apnā mā-taht thekadār qāim k.

Sublime, a. 1.—Buland; ūchā; rafī; ūpar uṭhā huā; rafī'u-l-makān.

2.—'Alī-manish; mumtāz; barā; 'ālī.

3.—Jisse buzurgī ta'zīm yā mardānagī wagaira kā khayāl paidā yā zāhir ho; 'azīmu-sh-shāu; barā; 'azīm; 'ālā; 'ālī; sanjīda; matīn.

“Said of an impressive object in nature, of a noble action, of a discourse, of a work of art, of a spectacle, and the like.” Webster.

4.—Khushī se phūlā huā; mast; khush; magan; ānand.

Sublime, n. Barā yā 'ālā mazmūn; 'ālī yā 'umda 'ibārat; 'ibārat jisse bare bare khayālāt zāhir hoñ; 'ālā darje kī 'ibārat.

Sublimely, ad. Bulandī se; buland-parwāzī se; 'ālī-dimāgī ke sāth; bare shān se; 'ālī-mazmūnī se yā ba-mazāmīn-i-'ālī. [bulandī.

Sublimeness, n. 'Alī-mazmūnī; buland-parwāzī; khayālāt kī bartarī yā

Sublimity, n. 1.—Rafat; bulandī; ūchāyī. [bartarī; 'azmat; barāyī.

2.—Bartarī; 'umdagī meñ barāyī; 'ālī-nizhādī; ausāf kī buzurgī yā

3.—'Alī-mazmūnī; khayālāt-i-buland; 'ālā qism ke khayālāt jinkā izhār usī qism kī 'ibārat meñ kiya jāe.

Sub-lunar, } a. Arzī; dunyāwī; zamīn kā; is dunyā ke muta'alliq.

Sub-lunary, } “Sub-lunary is the word chiefly used.” Webster. [ugne w.

Sub-marine, a. Samundar meñ pānī ke niche rahne 'amal karne yā

Submerge, v. t. 1.—Dubō yā dubā d.; pānī ke niche kar-d. [daryā-burd k.

2.—Tah-i-āb kar-d.; garqāb k.; sailāb k.; pānī se bahā le-jānā; Sub-merge, v. i. Pānī meñ dūb jānā; tah-i-āb ho-jānā; garqāb yā sailāb ho-jānā; dūb jānā; daryā-burd ho-jānā. [ho-jānā; sailābī.

Submergence, n. Dubā d. yā dūb jānā; garqāb k. yā h.; tah-i-āb k. yā

Submersion, n. 1.—Dūbānā yā dūbnā; garqāb k.; daryā-burd kar-d.; tah-i-āb k. [daryā-burdī.

2.—Dūb jānā; tah-i-āb ho-jānā; garqāb ho-jānā; garqābī; sailābī;

Submission, n. 1.—Kisī ke iqtidār yā hukūmat kā qabūl k.; apnī zāt aur ikhtiyār ko dūsre ke taht-i-hukūmat kar-d.; itā'at; farmān-bardārī.

2.—'Ijz; inkisār; apnī khurdī (chhuṭāyī) qabūl kar-l.; 'ājizī; firo-tanī; apnī tayīn bilā-'uzr dūsre kī marzī par chhoṛ d.; khāk-sārī.

3.—Iqbāl-i-jurm; qusūr kā qabūl kar-l.; bhūl-chūk (galatī) kā iqrār.

4.—Buzurg ke hukm kī ta'mīl; bare kā hukm mānnā; itā'at.

5.—(Law) Iqrār-nāma-i-sālisī; woh mu'āhada jiske rū se mutanāzī'īn apnī nizā' ko faisale ke liye sālison ke sipurd karen.

Submissive, a. Mutī; farmān-bardār; 'ājiz; itā'at ke qabūl karne par āmāda; apnī chhuṭāyī qabūl k. w.; apnī itā'at zāhir k. w.

Submissively, ad. Apnī chhuṭāyī qabūl kar-ke; 'ājizī ke sāth; 'ijz yā inkisārī se; khāk-sārī se.

Submissiveness, *n.* Firo-tanī; 'ājizī; inkisārī; iqrār-i-khurdī; apnī chhu-tāyī mān l.; iqrār-i-jurm; apnī khaṭā qabūl kar-l.

Submit, *v. t.* 1.—Apnī tayīn dūsre ke iḥtiyār meṇ kar yā chhoṛ d.; apne ko dūsre kī marzī par chhoṛ d.; apnī tayīn dūsre ke qābū meṇ

☞ With the reciprocal pronoun. [kar-d.; mutī' h.; itā't qabūl k.

2.—Dūsre yā dūsroṅ kī iqtizā-i-rāe yā tajwiz par chhoṛ d.; hawāla k.; tafwiz k.; sipurd k.; kisī ke āge istiswāban pesh k.; bhejnā; irsāl k.; iblāg k. [muqābale se bāz ānā; tābi'-ho-jūnā.

Submit, *v. i.* 1.—Dūsre ke zer-i-hukūmat ho-jūnā; ta'arruz chhoṛ d.;

2.—Dūsre kī rāe ke muqābale meṇ apnī rāe se dast-bardār h.

3.—Tābi' h.; itā't qabūl k.; dūsre kī hukūmat mān l.

4.—Begair shikāyat yā faryād ke qabūl kar-l.; kisī shai kā mutaham-mil chupchāp ho-jūnā. (ke tābi' h.)

Subordinacy, *n.* Mā-tahtī; kisī kā mā-taht h. (uskī hukūmat yā hukm

Subordinate, *a. i.* 1.—Qisṁ yā darja-i-adnā kā; nīche ka.

2.—Silsile nau'iyat rutbe iḥtiyār yā baṛāyī wagaira meṇ dūsre se kam; adnā darje yā rutbe wagaira kā; mā-taht; tābi'; zer-i-hukm yā hukūmat; shikmī. [kisī kā mā-taht; jo kisī ke tābi' ho.

Subordinate, *n.* Woh shakhs jo rutbe yā darje meṇ dūsre ke nīche ho;

Subordinate, *v. t.* 1.—Darja-i-adnā meṇ r.; kam-qadr k.; dūsre kī nībat waq'at meṇ kam samajhū.

2.—Tābi' k.; bas meṇ k.; qābū meṇ k.; maglūb k.

Subordination, *n.* 1.—Darja-i-adnā meṇ r.; mā-taht k. [mā-tahtī.

2.—Dūsre ke muqābale meṇ chhoṭā h.; darje yā rutbe kī chl, utāyī;

3.—Chhoṭoṅ meṇ darja; khurdoṅ meṇ martaba.

Suborn, *v. t.* 1.—(Law) Jhūṭhā half uṭhwā-kar darog-halfī karānā; jhūṭhī qasam khilā-kar darog-halfī kā murtakib k.

2.—Khufyatan yā sūzish kar-ke hāsil k.; gair-sarīhī yā nā jāiz tariq par hāsil k. khwāh zuhūr meṇ lānā.

Subornation, *n.* 1.—(Law) Kisī shakhs se half-i-darog uṭhwā-kar darog-halfī karāne kā jurm; darog-halfī kī targīb kā jurm.

2.—Kisī se fi'l-i-mujrimāna yā fi'l-i-bad karāne kā jurm.

Subpēna, *n.* (Law) Safina; gawāh wagaira kī talabī kā hukm-nāma jis-meṇ yah bhī hukm ho ki ta'mil-i-hukm na hone kī hālat meṇ saza-i-

☞ Written also *Sub-pena*. [qānūnī kī-jāegī.

Subpēna, *v. t.* (Law,) Safina ta'mil k.; kisī ke nām safina jāri k.

SUB ROSA, [Lat.] Khufyatan khufya yā khufye meṇ; chhipā-kar; poshīda; aisi tarah kī hāl na khule (ifshā-i-rāz na ho); iḥfā yā poshidagi ke sāth.

Subscribe, *v. t.* 1.—Apne hāth se dastkhat k.; kisī tahrir kī zail meṇ apnā dast-khat karke use manzūr k. yā apnī tayīn uskā pā-band k.;

2.—Apne dast-khat se tasdiq k. [al'abd k.; sahīh (vulgarly *sahī*) k.

3.—Apnā nām likh-kar dene ka wa'da k.; chanda d. manzūr k.

Subscribe, *v. i.* 1.—Manzūr k.; taslīm k.; ittifaq k.

☞ With *to*.

2.—Chande kī fihrist par apnā dastkhat kar-ke kisī khās raqam yā

Subscriber, *n.* 1.—Chanda d. w.; chanda de-kar kisī kām meṇ sharīk h. w.

2.—Kisī akhbār yā kitāb wagaira kī nisbat chande kā denā manzūr k. w.

Subscription, n. 1.—Koyī shai khusūsan koyī kāgaz jispar nām likhe yā

2.—Dast-khat; al-'abd. [dastkhat kiye jāen]

3.—Dast-khat ke zarī'e se manzūrī yā tasdīq.

4.—Jo raqam ba-taur chande ko dī yā manzūr ki jāe; bihrī; kul zar-i-chanda; chaydo kī raqamon kā majmū'n.

“We speak of an individual *subscription*, or of the whole *subscription* to a fund.” *Webster*.

Subsequence, } n. Kisi shai ke mā-ba'd h.; kisi ke pichhe ānū wāqī' h.

Subsequency, } yā h.

Subsequent, a. 1.—Kisi shai ke ba'd āno yā h. w. : mā-ba'd; pichhe kā yā pichhlā; ākhir; munākhīr; kisi dū-ri shai ke ba'd kisi zamāne meñ h. w.

Subsequent age or years—Zamānah i-mā ba'd kīhwāh sanū-i-mā-ba'd; pichhle zamāne yā 'il.—A period long *subsequent* to the foundation of Rome—Rūm kī bunyād parne ke bahut dinon ke pichhe kā zamāna.

2.—Silsila-i-muqām meñ kisi ke pichhe āne yā h. w.; pichhlā; mā-ba'd; pichhe kā. [daf' jo kisi dūse daf' ke ba'd ho.

A *subsequent* clause in a treaty—Kisi 'ahd-nāme ka daf-i-mā-ba'd ya'ni woh

Subsequently, ad. Pichhe se yā pichhe; waqt muqām yā silsile ke lihūz se kisi shai ke ba'd. [āge burhānā; taraqqī d.; madad k.

Subserve, v. t. Kisi shai meñ madad-gār yā mu'yīn h.; madad de-kar

Subservience, } n. Kām yā 'amal jisse kisi bāt meñ taraqqī ho; madad-

Subserviency, } gārī; kār-āmadanī.

Subservient, a. Madad dene ke qābil yā uspar māl; darja-i-adnā meñ kār-āmad; kisi bāt meñ madad d. w.; madad-gār; mu'āwin; muwai-yid; mā taht. [baith jānā.

Subside, v. i. 1.—Tah-nishīn ho-jānā; niche yā tale baith jānā; thirāna;

2.—Hālat-i-qarār meñ ho-jānā; josh band ho-jānā; dhīmā par jānā; thaundhā par jānā; ghat jānā.

3.—Niche ko jhukna; aur nichā h.; utār par h.; niche ko dhañsnā.

Subsidence, } n. 1.—Niche baith yā jum jānā; thirā jānā; tah-nishīn

Subsidency, } ho-jānā.

2.—Niche kī taraf jhuknā; utār par h.; dhāl h.

Subsidiary, a. Mu'yīn; madadgār; kisi natije ke paidā karne meñ madad d. w.; mu'āwin. [mu'āwin.

Subsidiary, n. Jo madad de yā jisse madad mile; madad-gār; mu'yīn;

Subsidize, v. t. Rupay de-kar kisi se madad l.

Subsidy, n. 1.—Naqli madad; rupayon kī imdād; rasad-rasīnī; rupaye kī gair-i-ma'mūlī madad jo bādshāh ko dī-jāe.

2.—Jo rupaye ek bādshāh yā qaum dūse bādshāh yā qaum ko de-kar kisi qaum ke muqābalo meñ apni madad ke liye fauj hāsīl kare yā aur tarah par madad le.

Subsist, v. i. 1.—Honā; maujūd rahnā; rahnā.

2.—Thuburnā; qāim rahnā; hālat-i-maujūda par qāim rahnā.

3.—Khānā-kuprā pānā; parwarish pānā; jīnā; guzrān k.

Subsist, v. t. Khilānā-pilānā; parwarish k.; pardākht k.

Subsistence, n. 1.—Wujūd; hastī.

2.—Ba-taur jauhar ke rahnā; kisi shai ke wujūd meñ qāim rahnā.

3.—Qat; zarī'a-i-parwarish; khānā-pīnā; roṭī-kuprā; nān-nafqa; khurāk; zar-i-khurāk; rupaye-paise tankhwāh yā ujrāt.

Subsistent, a. 1.—Wāqī'ī wujūd r. w.; maujūd.

- 2.—Zātī; jibillī; aslī; khilqī; paidāish se rahne w.
Substance, n. 1.—Wujūd; hastī; shai-i-qāim-bi-z-zāt; jo āp hī āp rahe; jo kuchh waqī'i qāim yā maujūd ho; jo bādisāt ko sañbhāl rakkhe.
 2.—Khublāsa; lubb-i-lubāb; asl; asl hissa; aslī juz; nichor; bīr; juz-i-aham yā khās. [ki khālī-
 3.—Asliyat; woh shai jo aslī ho na ki khayālī; jo chīz thos ho na
 4.—Jism; mādā; jismānī wujūd; woh shai jisse koyī chīz banī ho.
 5.—Māl-o-asbāb; jāedād; ma'āsh; daulat; dhan; pūñjī.
 A man of substance—Sāhib-i-ma'āsh; zi-jāedād; nbl-i-dawal; woh shakhs jis-
 kē dāulat ho. [haqiqī.
Substantial, a. 1.—Zātī; aslī; jauharī; wāqī'i wujūd r. w. yā maujūd;
 2.—Zāhiri yā qiyāsi nahīn; aslī; sachchā; wāqī'i; haqiqī.
 3.—Maddī; jismānī; mujassam.
 4.—Mazbūt; ustuwār; mustahkam; thos.
 5.—Māl-o-asbāb yā jāe-dād r. w.; jāedād yā ma'āsh r. w.; khāne-
 pine se khush; āsūda; khātā-pitā; ausat darje kā māl-dār.
Substantially, ad. Waqī'i taur par; asl meñ; sachmuch; haqiqatan yā
 haqiqat meñ; dar-asl; mazbūti se; istih-kām ke sāth; fi-nafsihi; fi-
 Substantialness n. Mazbūti; ustuwārī; pāe-dārī; istihkām. [aslihi.
Substantials, n. Aslī hisse; khās yā zarūrī hisse.
Substantiate, v. t. 1.—Wujūd d.; hastī d.; maujūd k.
 2.—Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahuñchānā; subūt yā shahādat-i
 jāiz ke zarī'e se kisī shai kī sadāqat sābit k.; pāya-i-tahqīq ko pahuñ-
 chānā; sahih thahrānā; mutahaggaq k.
Substantiation, n. Subūt; pāya-i-tahqīq ko pahuñchānā. [dala k.
Substitute, v. t. Dūsre kī jagah par r.; ba-jāe dūsre ke qāim k.; tabā-
Substitute, n. Jo shakhs dūsre kī jagah par rakkhā yā qāim kiyā jāe; jo
 shai ba-jāe dūsre shai ke qāim kī-jāe; qāim-maqām; 'iwaz; badal.
Substitution, n. Ek shakhs kī jagah par dūsre kā r. yā qāim k.; ek shai
 kī jagah par dūsre kā qāim k.; 'iwaz yā badal qāim k.; 'iwaz-mu'-
 āwaza. [mahrūm r.
Substraction, n. (Law) Kisī haq se dast-bardārī; kisī haq se dūsre ko
Subterfuge, n. Hila; bahāna; fitrat; chhal-bal; urāñjhāñyūn; talmatol;
 hikmat; fan-fareb; hila-sāzi; hila-bāzi; hila-hawāla; is garaz se
 hikmat yā makr kī sar-zanish na hone pāye yā koyī bahs gālib na āye.
Subterranean, } a. Zamīn kī sath ke niche ruhne w.; zamīn meñ yā
 Subterraneous, } zamīn ke niche wāqī'; jo zamīn ke niche yā tale ho;
Subtile, a. 1.—Rakīk; patlā; ghanā nahīn; latif. [tahtu-l-arz; zer-i-zamīn.
 2.—Nāzūk; mihīn; bārīk.
 3.—Tez; saḡht; shadīd. [aiyārī sābit ho.
 4.—Jismeñ 'aql kī tezi pāyī jāe; sāf; jisse tamīz zāhir ho; jisse
 5.—Makkār; 'aiyār; fitratī; chhalī; hikmatī.
 6.—Jiskā mansūba fitrat ke sāth kiyā jāe; farebī; makr-āmez;
 7.—Dagū-bāz; farebī; fareb-dih. [jismeñ dagū yā fareb ho.
Subtiley, ad. Bārīkī se; ghanā yā dabiz nahīn; makkāī se; chālākī se;
 fitrat se; barrāfī se; chhal se.
Subtleness, n. Bārīkī; patlāyī yā patlāpan; 'umdagī; 'aql kī tezi; 'aiyārī;
 fitrat; makkārī; hikmat; chaturāyī.
Subtilize, v. t. 1.—Patlā yā bārīk k.; kam dabiz banā d.

- 2.—Chhān k.; bāīkiyān nikālnā; bāl kī khāl nikālnā.
Sūbtle, *a.* 1.—Makkār; 'aīyār; hikmatī; fitratī; chhālī; chālāk.
 2.—Jo chālākī se nikālā yā ikhtirā' kiya jāe.
Subtlety, *n.* 1.—Makkārī; 'ayārī; hikmat; fitrat; chālākī; harrāfi.
 2.—'Aql kī tezi; bārīk-bīnī; tamīz kī bārīkī.
Suburb, *n.* Shahr ke woh hisse jo shahr-panāh ke bāhar par qurb-i-Suburbs, } shahr meñ hoñ; hawālī-i-shahr; sawād nawāh yā dāman-i-shahr; hawālī; nawāhī; atrāf; bāharī hisse; gird-nawāh.
 "The word may signify buildings, streets, or territory. We say a house stands in the *suburbs*; a garden is situated in the *suburbs* of London or Paris." *Webster*.
Suburban, *a.* Hawālī-i-shahr kī; hawālī-i-shahr meñ rahne w.; jo shahr ke gird-nawāh meñ ho; shahr ke ās-pās kī.
Subversion, *n.* Ulat d. yā ulat jānā; kulliyatan zer-o-zahar yā tah-o-bālā ho-jānā; bunyād kī ulat jānā; pūrī tabāhī; tahs-nahs; pāe-mālī; inqilāb; zer-zabarī. [lāne w.; nās k. w.]
Subversive, *a.* Gārat k. w.; zer-o-zabar k. w.; tahs-nahs k. w.; tabāhī
 Followed by *of*.
Subvert, *v. t.* 1.—Jaṛ se ulat d.; gārat tabāh yā barbad kar-d.; dhā d.; munhadim kar-d.; tahs-nahs kar-d.; tah-o-bālā kar-d.; pāe-māl kar-d.
 2.—Kharāb kar-d.; bigār d.; fāsīd banā d.; pareshān kar-d.
Succeed, *v. t.* 1.—Kisī ke ba'd h.; kisī kī jagah par h.; kisī kī jā-nishīn ya qāim-maqām h. [pīchhe ānā].
 2.—Mā-ba'd h.; kisī ke pīchhe h.; kisī ke natīje ke taur par h.;
Succeed, *v. i.* 1.—Pīchhe ānā; kisī ke ba'd ānā.
 2.—Dūsre kī jagah par ānā; pīchhe se h. ānā yā wuqū' meñ ānā.
 3.—Qābīz-i-hāl kī mu'zālī yā wafāt ke ba'd takht-i-shāhī par jāe uske baithnā; ba-taur jā-nishīn ke masnad-nishīn h.
 4.—Naqd-i-murād pāwā; jo kuchh maqsūd ho uskā anjām k.; kām-yāb h.; siddh h.; bar-ānā; khushī ke sāth anjām pānā.
 5.—Maqbūl h.; 'umūman pasand yā manzūr kiya jōnā.
Success, *n.* Kām-yābī; jīt; fath-yābī; bahra-mandī; kām-rānī; jis bāt kī koshish ho uskā ba-wajh-i-ahsan (achchhī tarah se) anjām pānā; jo shai markūz-i-khātīr ho uskā husūl; anjām-ba-khair.
Successful, *a.* Jismeñ kām-yābī ho; jisse matlab-barārī ho; jismeñ dil kī khwāhish bar-āye; jismeñ dil kī arman pūrā ho; jismeñ fath (jīt) ho; kām-yāb; 'uhda-barā.
Successfully, *ad.* Kām-yābī se; bahra-mandī se; achchhī tarah se; fahwa-l-murād; hasb-i-murād; khwāhish ke mutābiq.
Successfulness, *n.* Kām-yābī; kisī bāt kī apnī murād ke muwāfiq anjām ko pahunchnā; anjām-ba-khair. [ta'alluq ho yā jagah se.]
Succession, *n.* 1.—Silsila; bāton kī ba-tasalsul h. 'ām isse kī waqt se
 2.—Jā-nishīnī; qāim-maqāmī; kisī qā'ide ke mutābiq shakhsoñ yā
 3.—Nasl kī silsila; nasl; aulād; khān-dān; bans. [chizon kī silsila.
 4.—Haqq-i-wirāsāt; bāp ke mansab yā istihqāq par qāim hone kī haq; dūsre ke mansab rutbe yā haisiyat wagairā par dākhil hone kī istihqāq; haqq-i-jā-nishīnī.
 5.—Mūris kī jāedād ke qabze ke pāne kī haq.
Successive, *a.* Musalsal; silsile se h. w.; bilā takhallul yā fasl kisī ke ba'd āne w.; paiham; mutawātir.

Successively, *ad.* Silsila-wār; silsile se; ek ke ba'd dūsra; yake-ba'd-i-digare; paiham; ek par ek. [bakht; kam-bakht.

Successful, *a.* Nā-kām; jisse husul-i-mudda'ā na ho; nā-murād; bad-

Successor, *n.* Jā-nishīn; qāim-maqām; sajjāda-nishīn; jo shakhs dūse kī jagah par usī haisat se qāim ho.

Correlative to *predecessor*. Webster.

Succinct, *a.* Mukhtasar; mujmal; kotāh; thoṛī jagah meñ kiya huā.

Succinctly, *ad.* Mukhtasaran; ba-tarz-i-mukhtasar; ikhtisār ke sāth; thoṛe meñ. [tasar h.

Succinctness, *n.* Ikhtisār; kotāhī; tangī; ijmāl; thoṛe meñ h.; mukh-

Succour, *v. t.* Dushwāri hājat yā musibat meñ madad d.; imdād kar-ke taklif se najāt d.; madad d.; i'ānat k.; kumak k.; sahārā d.; hājat-rawāyī k.; upakār k.; sahāyata k.

Succour, *n.* 1.—Madad; i'ānat; kumak; sahārā; upakār; sahāyata; madad jiske zarī'e se qabāhat ihtiyāj yā taklif raf ho.

2.—Woh shakhs yā shai jiske zarī'e se subuk-doshī hāsīl ho; madad d. w. shakhs yā madad dene wālī shai.

Successful, *a.* Lā-chār; be-kas; jisko kisi tarah kī i'ānat na mil-sake; jisko koyī zarī'a-i-subuk-doshī hāsīl na ho.

Succumb, *v. i.* Rujū' ho-jānā; itā'at qabūl k.; sar-i-taslim kham kar-d.; sar jhukā d.; dam-ba-khud ho-kar rah-jānā; salb ho-jānā.

Such, *a.* 1.—Us qism kā; is qism kā; aisi yā is tarah kā; aisā; mā-niūd; mushābih; iskī yā uskī tarah; is sā; us sā.

“Followed by *as* before the thing to which it relates.” Webster

2.—Us khās qism yā nau'iyat kā jiskī sarāhat kī gayī ho.

3.—Wahī; waisāhī.

With *as*.

Such and such, or *such or such*—Fulān; koyī.

“Used to represent the object indefinitely, as particularized in one way or another, or one and another, not then mentioned.” Webster.

Suck, *v. t.* 1.—Muñh se khaiñchnā; muñh meñ khaiñchnā; khaiñch-kar

2.—Muñh se dūdh khaiñchnā; dūdh pīnā; chūs-nā. [bāhar nikāl-nā.

3.—Muñh meñ khaiñchnā; sokhnā; sokh l.; jazb kar-l.

To suck in, *to suck up*—Muñh meñ khaiñch l.; sokhnā; jazb kar-l.; suruk yā

suruk l.—*To suck out*—Muñh se khaiñch-kar bāhar nikāl l.; chūs-kar khālī

Suck, *v. i.* 1.—Chūs-nā; nichoṛ-nā; sokhnā. [kar d.; nichoṛ l.

2.—Dūdh pīnā; chūchi pīnā.

3.—Bhitar khaiñch l.; jazb kar-l.

Suckling, *n.* Dūdh kā bachchā; insān yā haiwān kā bachchā jo mā kā dūdh pītā ho; shīr-khwāra; shīr-khōra; shīr-khwār.

Sudden, *a.* 1.—Daf'atan (be-gair pahile se khabar huye) wuqū' meñ āne w.; yakāyak ā-jāne yā ā-parne w.; ekā-ekī h. w.; bilā-tahaiya-i-mā-qabl h. w.; nāghabān yā nāghāh (ittifāqiya) h. w.; aise waqt h. w. jab hone kī unimed na rahi ho; mufājāt.

Sudden fear—Dar jo yakāyak ma'lūm ho; khauf jo daf'atan ma'lūm parē.—

Sudden death—Marg-i-mufājāt; mant jo yakāyak ā-jāe.—*A sudden occurrence*—Woh bāt jiskā wuqū' daf'atan (nāghabān) ho.

2.—Jo 'ajalat ke sāth taiyār kiya yā kām meñ lūyā jāe; jald; tez.

Sudden, n.—

On a sudden, of a sudden—Daf'atan; nāgahān; yakāyak; ekā-ekī; akasmāt; yak-ba-yak; achānak; achānachak; begair iske ki pahile se kuchh tahaiya (sūz-o-sāmān) ho.; gair-i-mutaraqqab.

Suddenly, ad. Yakāyak; daf'atan; aisi tarah ki pahile se ummed na rahī hō; achānachak; jhatpat; ekā-ekī; akasmāt; nāgahān; nāgāh; yak-ba-yak; begair pahile se soche-bichāre yā tahaiya kiye huye.

Suddenness, n. Nāgahānī; be-gair pahile se ittilā' yā khabar ke ho-parṇā (wuqū' yā zuhūr meṇ ā-jānā); yakāyak ho-jānā yā ho-parṇā.

Sue, v. t. (Law) 'Amal-i-qānūnī ke zari'e se dād chāhnā yā apne haq ki chāra-joyī k.; kisī par qānūn ke mutābiq nālīsh k.; kisī par nālīshī h.; kisī ke muqābale meṇ yā uske nām se nālīsh k.; kisī aslī yā farzī haq ke liye 'adālat-i-dīwānī meṇ nālīsh k.; nālīsh k. yā rujū' k.; da'wā k. yā da'wī-dār h.

To sue out—(Law) Darkhwāst de-kar jāri karānā; darkhwāst guzrān-kar hāsīl k.

Sue, v. i. 1.—(Law) Nālīsh k.; qānūn ke mutābiq da'wā pesh k.; qānūn ke zari'e se chāhnā.

To sue for damages—Khisāre ki nālīsh k.; zar-i-harja kā da'wā k.

2.—Darkhwāst k.; istid'ā k.; darkhwāst yā istid'ā pesh k.; iltimās k.; iltijā k.; chāhnā; khwāst-gār h. [k.; bhugatnā; uṭhānā; jhelnā.

Suffer v. t. 1.—Ranj wagaira ke sāth sahnā; taklīf ke sāth bar-dāsht

2.—Mutahammil h.; mazbūti ke sāth uṭhānā yā bar-dāsht k.; dhaṅs yā baith na jānā; saṅbhāl r.

3.—Uṭhānā; sahnā; kisī shai kā asar bar-dāsht k.; ho-jānā.

To suffer a change—Tabdil ho-jānā.—*To suffer loss or damage*—Nuqsān yā khisāra uṭhānā. [ijāzat yā parwānagī d.; mutahammil h.

4.—Hone d.; rawā r.; jāiz r.; mau' na k.; na roknā; bāz na r.;

Suffer, v. i. 1.—Jismānī yā qalbī sadma uṭhānā; aisi bāt kā bar-dāsht

2.—Bhugatnā yā bar-dāsht k.—jaise sazā. [k. jo bā'is-i-taklīf ho.

3.—Nuqsān sahnā yā uṭhānā; zarar pahunchnā; khalal yā futūr parṇā; mazarrat h.; ziyān pahunchnā [dāsht ke qābil; jo sahā jā-sake.

Sufferable, a. Jāiz yā rawā rakkhe jāne ke qābil; tahammul yā bar-

Sufferance, n. 1.—Dukh kā sahnā; tahammul; bar-dāsht; dukh jo sahā jāe; taklīf; musibat.

2.—Sabr; subūri; sabr ke sāth tahammul; dhīraj.

3.—Ijāzat; parwānagī; razā-mandī jiskā izhār mumāna'at yā insīdād na karne ke bā'is se ho.

To do an act by sufferance—Ijāzat ke sāth koyī fi'l k.; mau' na kiye jāne khwāh roke na jāne ki wajh se kisī fi'l kā murtakib h.

Sufferer, n. 1.—Bar-dāsht k. w.; uṭhāne w.; mutahammil h. w.; dukh sahne w.; taklīf yā nuqsān uṭhāne w.; kisī shai kā sadma bar-dāsht

2.—Jāiz yā rawā r. w.; jo kisī bāt ko hone de. [k. w.

Suffice, v. i. Kāfi h.; kifāyat k.; bas h.; jo shai maqsūd ho uske liye pūrā yā uske barābar h. [liye kāfi h.; ser kar-d.

Suffice, v. t. Āsūda kar-d.; jī bhar-d.; jisqadar hājat yā talab ho uske

Sufficiency, n. 1.—Kifāyat; kāfi h.; matlab-barāri ke liye kāfi h.

2.—Kisī shai ke liye liyūqat; qābiliyat; isti'dād. [āsūda-hālī.

3.—Kāfi daulat yā maqdūr; isti'ā'at; kāfi wajh-i-guzrān; farāgat;

4.—Mā-bihi-l-ihtiyāj; sarmāya-i-wāfi.

5.—K̄hud-bīnī; gumān; apnā barā hī k̄hayāl r.
Sufficient, *a.* 1.—Kāfi; bas; ba-qadar-i-ihtiyāj; jisqadar matlūb ho utnā. [mujāz; zimma-dārī uṭhāne ke laiq.

2.—Lāiq; qābil; kāfi liyāqat r. w.; kāfi maqdarat yā liyāqat r. w.; Sufficiently, *ad.* Us darje tak jo kāfi ho; itnā yā utnā jisse kām nikal jāe (matlab-barārī ho); itnā ki āsūdagi ho-jāe; kāfi taur par; ba-tarz-i-kāfi; jitnā chāhiye utnā; jisqadar kifāyat kare; jitne se matlab pūrā ho-jāe (kām nikal jāe).

Suffocate, *v.* 1.—Dam ghuṭā-kar mār ḍālnā; sāns rok-kar jān le-l.; galā ghonṭnā; dam band k.; galā dabā-kar mār ḍālnā.

2.—Bujhā d.; thanḍhā kar-d.; butā d.

Suffocatingly, *ad.* Aisi tarah ki dam ghuṭ jāe; itnā yā isqadar ki dam ruk-jāe (habs-i-dam ho-jāe). [ghuṭānā yā dam kā ghuṭ jānā.

Suffocation, *n.* Sāns rok d. yā sāns kā ruk jānā; habs-i-dam; dam

Suffocative, *a.* Jisse habs-i-dam ho-jāe; jisse sāns ruk-jāe; dam band k. w.

Suffrage, *n.* 1.—Rāe; rāe jo kisī nizā' ke fāisale yā kisī mansab wagaira par māmūr karne ke liye kisī shakhs ke intikhab ke waqt di-jāe; bā-qā'ida yā bā-zābita izhār-i-rāe; manzūrī.

2.—Shahādat; gawāhī; tasdiq; manzūrī.

Suffuse, *v.* 1. Phailā d.; bhar d.; chhipā d.

Suffusion, *n.* Phailā d. yā phail jānā; bhar d. yā bhar jānā.

Suggest, *v.* 1. Suchānā; pher-phār-kar khayāl dilānā; ishāre se yā ishāratān batlānā; ibtidāan zikr k.; pahile mazkūr k.; dūsri chizōn ke zari'e se khayāl karānā; darte yā sharmāte chhernā khwāh suchānā;

Suggestion, *n.* 1.—Suchānā; sujhānā; sūchanā k. [sujhānā; sūchanā k.

2.—Bāt jo suchāyī yā sujhāyī jāe; ishāra; imā; kināya; jo kuchh pūre bharose yā dhiṭhāyī ke sāth na kahā jāe (jiskā mazkūr darte yā sharmāte ho). [jiskī tasdiq-i-halfi na ho.

3.—(Law) Ittilā'-dihī-i-bilā-half; ittilā' yā kisī wāqī'e kā bayān Suggestive, *a.* Jismen koyī ishāra yā kināya ho; jiske zari'e se koyī bāt sujhāyī yā suchāyī jāe; jismen kisī bāt kā ishāra ho.

Suicidal, *a.* Jurm-i-khud-kushī ke muta'alliq; khud-kushī kī qism kā.

Suicide, *n.* 1.—K̄hud-kushī; jānbūjh-kar (dida-o-dānistā) apnī tayīn khud halāk kar-ḍālnā; kisī shakhs-i-zī-shu'ūr aur sahih-l-hawās kā 'amdan apnī halākat kā āp murtakib h.

2.—K̄hud-kush; jo shakhs apnī tayīn āp halāk kare.

Suit, *n.* 1.—Shādi kī gūraz se kisī 'aurat ko apne bas meñ karne kī koshish; shādi ke liye izhār-i-'ishq yā 'ishq-bāzī.

2.—(Law) 'Amal-i-qānūnī ke zari'e se kisī maqsad ke hāsil karne kī koshish; nālīsh jo kisī haq ke hāsil karne ke liye kī-jāe; dād-rasī ke liye 'adālat meñ qānūn ke mutābiq darkhwāst kā guzrānnā; kisī 'adālat ke rū-ba-rū apne haq kī pairawī; nālīsh; da'wā; istigāsa; muqaddama.

3.—Jo kuchh jilau yā julūs meñ kisī amir-i-kabīr ke ham-rāh chale; musāhibīn; ham-rāhī yā ham-rikāb log; woh log jo apne mansab ke i'tibār se kisī bādshāh hākīm yā amir-i-kabīr ke ham-rāh yā ham-rikāb raheñ. [nounced sweet." Webster.

☞ "In this and the following sense often written *suite* and pro-

4.—Chīzeñ jo silsile se raheñ; ek qism kī chīzeñ jab yak-jā hoñ.

A suit of cards—Tāsh kā rang.

5.—Chand chīzēn jo ek sāth kām meñ lāyi jāēn aur jinkā ikatṭhā rahnā kār-rawāyī ke liye 'umūman' lābudī ho.

A suit of clothes. Kapre kā joṛā; ek martaba pahinne ke sab kapre.

Out of suits—Be-mel; be-joṛ; jisimeñ mel yā mutābaqat na ho.—To bring a suit

Nālīsh k.; nālīsh rujū' yā dāir k.; da'wā k. yā pesh k.; istigāsa rujū' yā

pesh k.—To follow suit—Dekhā-dekhi k.; jaisā dūsrā kare waisāhi k.

Suit, v. t. 1.—Kisī ke hasb-i-hāl k.; ṭhīk k.; mutābiq k.; muwāfiq k.; munāsib k. yā munāsabat paidā k.

2.—Rāst ānā; ṭhīk h.; mauzūn h.; kisī se mel khānā.

3.—Khush k.; rāzi k.; āsuda k.

He is well suited with his place—Woh apnī jagah se bahut rāzi yā khush hai.

Suit, v. i. Laiq h.; munāsib h.; hasb-i-hāl h.; muwāfiq ānā; mauzūn

Usually followed by *with* or *to*. [h.; mel khānā; ṭhīk h.

Suitable, a. Munāsib; hasb-i-hāl; laiq; mauzūn; ṭhīk; jo ṭhīk ho-sake; sazāwār; jo gālīban munāsabat rakkhe; mel kā; jo mel khā-

sake; joṛ kā; jo be-mel (be-joṛ) na ho.

Suitableness, n. Munāsabat; mauzūn; durusti; ṭhīk h.; mel kā h.; sazāwār; mel khā-saknā; muwāfaqat.

Suitably, ad. Munāsabat ke sāth; munāsibāna yā munāsib taur par; ba-tarz-i-mauzūn; aisi tarah ki ṭhīk ho; aisi tarah ki mel khā-sake (mel meñ mil sake); ṭhīk-ṭhīk; jaisā chāhiye usī tarah par.

Suite, n. See Suit, n. 3. [pesh k. w.; mustad'i; multamis.

Suitor, n. 1.—Sāil; dar-khwāst d. w.; kisī bāt ki darkhwāst yā iltijā

2.—Kisī 'aurat se shādī kā sāil; 'āshiq; 'ishq-bāzi k. w.

3.—(Law) (a) Mudda'i; 'adālat meñ da'wā pesh k. w.; farīq-i-muqaddama jaise mudda'i yā sāil wagaira. (b) Jo 'adālat meñ hāzīr rahe 'ām isse ki mudda'i ho yā mudda'ā'alaih sāil apilānt' gawāh khwāh ahl-i-jūrī wagaira. [barhamī; tursh-rūyī; takaddur.

Sulkiness, n. Muñh phulā l.; bhitar bī bhitar nā-khush yā ranjīda h.; [dīl bī meñ nā-khush rahnā.

Sulks, n. (pl.)—To be in the sulks—Muñh phulāye rahnā; nā-khush rahnā aur kuchh na kahnā;

Sulky, a. Muñh-phulā yā muñh phulāye huye; tursh-rū; baṭṭhī; chīrchīrā; gam-gūn; udās; barham; mukaddar.

Sullen, a. 1.—Tārik; āndherā; udās.

2.—Muzir; bad; kharāb; nāhs yā manhūs; nā-mas'ūd; nā-mubārak.

3.—Chīn-ba-jabīn (nāk-bhawī chāṛhāye) aur khāmosh (chup); chīrchīrā; tursh-rū; nā khush; mukaddar; bad-mizāj.

4.—Haṭṭhī; ziddi; mutamarrid.

5.—Sust; majhūl; bhārī; udās.

Sullenly, ad. Tursh-rūyī ke sāth; tārikī ke sāth; kudūrat ke sāth; haṭh ke sāth; tursh-rūyī se; kashidagī yā barhamī se.

Sullenness, n. Sukūt ke sāth. bad-mizājī; muñh-phulāye rahnā; muñh par tārikī kā chhāyā rahnā; haṭh; zid; sar-kashī; kashidagī; takad-

Sully, v. t. 1.—Ganda k.; mailā k.; dāg lagānā; ālūda k. [dur; barhamī.

2.—Tārik k.; dhuñdhlā k.; bigārnā. [lagānā.

3.—Dāg lagānā; dhabbā lagānā; kalank lagānā; safāyī meñ baṭṭā Sully, v. i. Dāg-dār yā dagilā ho-jānā; dhabbā lag-jānā.

Sully, *n.* Dāg; dhabbā; kalauk; mail.

Sultriness, *n.* Khamas; garmī aur khamas.

Sultry, *a.* 1.—Jahān nihāyat hī garmī jalau aur habs ho.

2.—Jab garmī kī shiddat aur khamas rahe.

Sum, *n.* 1.—Majmū'a; jumla; mizān; jam'; joṛ.

“Sum is now applied more generally to numbers, and number [to persons and things.” Webster.

2.—Ta'dād; raqam; mablag
3.—Khās khās bāteñ jupar ek sūth libāz kiyā jāe; khulāsa; lubb-i-lubāb; asl; nichor; natīja.

This is the sum of all the evidence in the case—Is muqaddame meñ kul shahadat kā khulāsa yah hai—The sum of all I have said is this—Jo kuchh main ne kahā hai us sab kā nichor (hāsil-i-kalām yā khulāsa) yah hai.

4.—Kamāl; intihā. [mizān lagānā; jam' k.; thik d.

Sum, *v. t.* 1.—Joṛ-kar ikaṭṭhā k.; jumla k.; majmū'a k.; joṛ dālnā;

Usually with *up*. [daryā ko kūze meñ band k.

2.—Mukhtasar k.; khulāsa nikālnā; chand alfāz meñ mahdūd k.;

Usually with *up*.

Sumless, *a.* Be-shumār; lā-intihā; jiskī ta'dād kā ta'āyun na ho-sake; be-ta'dād; jiskī gintī yā tashkhis mumkin na ho.

Summarily, *ad.* 1.—Sarsari yā sarāsari taur par; mukhtasaran; ikhtisār ke sūth; thoṛī 'ibarat yā chand alfāz meñ; thoṛe meñ; mujmalān.

2.—Mukhtasar tariq yā tarz se; bilā-tawaqquf; 'ajalat ke sūth; jhatpat. [jagah yā 'ibarat-i-mukhtasar meñ kiya jāe.

Summary, *a.* 1.—Khulāsa; mukhtasar; mujmal; jo ghatā-kar thoṛī

2.—Sarsari yā sarāsari; jo jald anjām ko pahnūchāyā jāe; jiskī ta'mil jhatpat ho. [khulāsa; ikhtisār.

Summary, *n.* Mukhtasar bayān; kisī mutawwal bayān kā khulāsa;

Summer, *n.* Garmī; mausim-i-garmā; tapish ke din yā aiyām.

Summer, *v. t.* Garmī kāṭnā yā bitānā; garmī kī fasl tai k.

Summer, *v. t.* Garmī ke mausim meñ barābar r.; garmī nibāhna.

Summit, *n.* 1.—Choṭī; sirā; sab se ūpar kā hissa; qulla; sar.

2.—Gāyat darja; intihā; auj; nihāyat darje kī bulandī yā unūchāyī.

Summon, *v. t.* 1.—Hukm ke zarī'e se kisī khās maqām par bulānā talab k. yā asālatan hāzīr hone kī hidāyat k.; 'adālat meñ hāzīrī kī ittilā' yā hukm d.; hukm ke zarī'e se talab k. [kar jawāb-dihī kare; saman jāri k.

2.—Kisī shakhs ko is amr kī ittilā' d. ki woh 'adālat meñ hāzīr ho-

3.—Kām meñ lānā; josh yā harakat meñ lānā; tahrīk d.

Summons, *n.* [With a plural termination; but used in the singular number. Plural *summonses*—Webster]. 1.—Kisī khās maqām par hāzīr hone yā kisī kār-i-sarkār par tawajjuh karne ke liye hākim yā afsar kā hukm.

2.—(Law) 'Adālat meñ hāzīrī kī ittilā' yā hukm; ittilā'-nāma-i-tahrīrī jo afsar-i-mujāz ke dast-khat se kisī shakhs par is garaz se ta'mil kiya-jāye ki woh mudda'ī ke dā'we kī jawāb-dihī yā ba-haisiyat-i-gawāh adā-i-shahādāt (gawābī done) ke liye kisī khās din (tārīkh-i-mu'āyana par) adālat meñ hāzīr ho; saman. [mutābiq kharch ho.

Sumptuary, *a.* Masārif se muta'alliq; kharch kā; jiske ba-mujib yā

Sumptuous, *a.* Sarf-angez; jismeñ sarf-i-kasir (barā kharch) ho yā paṛe;

laq-o-daḡ; 'ālī-shān; pur-takalluf; zarq-barq.

Sumptuousness, *n.* Girāh-bahāyī; sarf-angezī; shān-o-shaukat; jāh-o-Sun, *n.* 1.—Āftāb; khurshed; shams; mihr; sūraj. [jalāl; barāyī; 'azmat.

2.—Woh jagah jāhān dhūp āye; woh maqām jāhān āftāb kī shu'ā' parē; woh jagah jāhān sūraj kī kirneñ parēñ.

To stand in the sun—Dhūp meñ kharā h.; nīsi jagah kharā h. jāhān dhūp āti ho.—Under the sun—Dunyā meñ; zamīn par; rū-i-zamīn par; zamīn ke parde par; dunyā ke parde par; jāhān meñ.

☞ *Sun* is often used in the formation of compound words of very obvious meaning; as, *sun-born*, *sun-dried*, and the like.

Sun, *v. t.* Dhūp d. dikhlanā yā khilānā; dhūp meñ garm yā khushk k.; ghām meñ garmānā yā sukhānā. [alag kar-d.; algī d.

Sunder, *v. t.* Judā k.; 'alāhida k.; do-tūk k.; phār kāṭ yā tor kar alag-Sunder, *n.*—

In sunder—Tukre tukre; hisse hisse; alag alag; pāra pāra; do tūk.

Sundries, *n. (pl.)* Bahut sī mukhtalif yā chhoṭī chhoṭī chizen; mutafarriq chizen; phutkar chizen; mutafarriqūt.

Sundry, *a.* Kayī-ek; mutafarriq; ek yā do se ziyāda.

☞ "This word, like *several*, is indefinite; but it usually signifies a small number, sometimes many." *Webster*.

Sunless, *a.* Sāya-dār; jisko dhūp na lage yā jāhān dhūp na pahuñche.

Sunlight, *n.* Dhūp; āftāb kī raushanī.

Sunny, *a.* 1.—Sūraj kā; jo sūraj se nikle; sūraj kī mānind.

2.—Jo dhūp meñ rahe; jispar dhūp parā kare; jispar sūraj kī kirneñ kī garmī pahuñche.

3.—Sūraj ke rang kā. [na sakeñ.

Sun-proof, *a.* Jismeñ dhūp kā guzar na ho; jismeñ sūraj kī kirneñ paith

Sunrise, } *n.* 1.—Tulū' i-āftāb; āftāb ke tulū' hone (subh ko nikalne)

Sunrising, } kā waqt 'am isse kī dhūp ho yā badli.

2.—Pūrab; sharq; mashriq.

Sunset, } *n.* 1.—Gurūb-i-āftāb; āftāb ke gurūb hone (baithne yā

Sunsetting, } dābne) kā waqt; shām.

2.—Pachchim; garb; magrib.

[jāhān we parēñ.

Sunshine, *n.* 1.—Dhūp yā dhūp kī jagah; sūraj kī kirneñ yā woh jagah

2.—Woh jagah jāhān garmī aur' raushanī ho; garmī; raushanī.

Sunshine, } *a.* Raushan; sāf garm yā khush-numā; chamaktā huā;

Sunshiny, } durakhshān. [se.

SUO JURE, [Lat.] Apne khās haq ke rū se; apne hī istihqāq ke zarī'e

SUO MARTE, [Lat.] Apnī quwwat-i-bāzū se. [hī jānib (taraf) se.

SUO MOTU, [Lat.] Apnī hī tahrīk se; begair dūsre kī tahrīk ke; apnī

Sup, *v. i.* Shām kā khānā khānā; byāri yā byālū k.

Superabound, *v. i.* Nihāyat ifrāt yā kasrat se h.; kāfī se bhī ziyāda h.

Superabundance, *n.* Ifrāt; kasrat; bahutāyat; kāfī se bhī ziyāda h.; bahut hī h.; rel-pel. [firāwān.

Superabundant, *a.* Bahut; kasir; jisqadar kāfī ho ussī bhī ziyāda;

Superadd, *v. t.* 1.—Ūpar se milānā yā barhānā; jisqadar pahile barh chukā ho uspar aur barhānā; ūpar se jor d.

2.—Koyī khārijī shai izād yā shāmil k.

Superannuate, *v. t.* 1.—Burhāpe aur kam-zorī kī wajh se be-kār qarār d.

- 2.—Burhāpe (za'ifi) yā dūsrī qism kī kam-zorī kī wajh se pinsban (pension) de-d.
- Superannuation, *n.* Burhāpe ke sabab se kisī mansab par qāim rahne kī salāhiyat na r.; isqadar burhā ho-jānā kī phir kām ke lāiq na rahnā; pīrāna-sālī.
- Superb, *a.* 1.—Bahut barā; 'azimu-sh-shān; laqq-o-daḡ; 'ālī-shān.
2.—Nihāyat 'umda; bahut hī nafis.
- 3.—Numāishī; tumturāq kā. [barī hukūmat ho.
- Supercilious, *a.* 1.—Magrūr; mutakabbir; barā ghamandī; jismū
2.—Jisse izbār-i-takabbur yā tahakkum ho; mutakabbirāna; tahakkumāna. [ghamand.
- Superciliousness, *n.* Takabbur; gurūr; tahakkumāna mizāj yā bartāw;
Supereminence, *n.* 'Awām par fauqiyat; barī shubrat buzurgī yā
Supereminency, *n.* nām-warī; fozilat.
- Supereminent, *a.* Nihāyat buzurg barā yā nāmī-girāmī; 'umdagī meḥ dūsrōn se barh-kar; dūsrōn se bartar. [zarūrāt se ziyāda kiya jāe.
- Supererogation, *n.* Jisqadar furz yā darkār ho usse ziyāda k.; kām jo
Supererogatory, *a.* Jisqadar farz yā zarūr ho usse ziyāda; fuzūl. [nālīn.
- Superficial, *a.* 1.—Ūparī; ūpar kā; bālāyī; sathī; khārijī; andarūnī
2.—Sirf zāhiri bātoḥ ke ma'nī ko pahuṇchne yā samajhne w.; hāziq nahiḥ; gahirā ('amīq) nahiḥ; khām; kachchā; adhūrā; kun-biyāt se wāqif nahiḥ.
- A superficial scholar—Nim mulnā; aisā shakhs jo kisī 'ilm kī bārīkiyōn (kun-biyāt) se wāqif na ho; woh shakhs jo kisī 'ilm kī niri ūpar kī bāteḥ jāntā ho—Superficial knowledge—Kachchā yā nāqis 'ilm; kisī shai ke muta'alliq khārijī bātoḥ kā jānā par uske usūl se wāqif na h.
- Superficially, *ad.* Sirf ūpar se; mahz sath par; ūpar hī ūpar; bāhar hī bāhar; zāhir meḥ.
- Superficialness, *n.* 1.—Mahz zāhir meḥ h.; ūpar h.; sath par h.
2.—Khātif wāqifiyat; khārijī 'ilm; nira dikhāwā; mahz numāish par asl meḥ kuchh nahiḥ; kachchāyī; khāmī.
- Superfine, *a.* Nihāyat hī bārik yā 'umda; 'umdagī yā bārīki meḥ dūsrōn se barh-kar; az-bas nafis yā latif. [dār; bahutāt.
- Superfluity, *n.* 1.—Ifrāt; kasrat; jisqadar matlūb ho usse ziyāda miq-
2.—Woh shai jo ihtiyāj se ziyāda ho; jo shai apnī kasrat kī wajh se fuzūl ho-jāe; fuzūlī; fuzūl chiz.
- Superfluous, *a.* Ihtiyāj se ziyāda; jisqadar kāfi ho usse ziyāda; fuzūl; guir-zarūrī; be-kār; fāzil; audāz se ziyāda; bahut ziyāda hone kī wajh se be-kār. [zāidu-l-ihitiyājī.
- Superfluuousness, *n.* Fuzūlī; bahutāyat; bahutāt; ihtiyāj se ziyāda h.;
Superhuman, *a.* Jisqadar insān se mansūb ho-sake usse ziyāda; āsmānī; Khudāyī.
- Superinduce, *v. t.* Kisī shai par izād k.; kisī chiz par aur barhānā.
- Superintend, *v. t.* Kisī shai kī hifāzat aur nigrānī apne zimme r.; nigrānī k.; hukūmat ke sāth khabar-giri k.; sarbarāhī k.; nigah-bānī k.; tauliyat k.; insirām k.; ūpar se dekhnā; karorā ban-kar rahnā; muhtamimī k.
- Superintendence, *n.* Sarbarāhī; sarbarāb-kārī; ihtimān; nigrānī; nigah-
Superintendency, *n.* bānī; tauliyat; karorā-pan; insirām; sar-kobī.

Superintendent, n. Sarbarāh-kār; woh shakhs jiske zimme kisī shai kī hifāzat aur nigrānī ho; mutawallī; nigah-bān; munsarim; karorā; muhtamim; sarbarāh; dāroga.

Superior, a. 1.—Ūparī; ūpar kā; aur ūchā; aur buland.

2.—Mansab yā rutbe meñ dūsre se barh-kar; akbar; aur yā ziyāda barā; rutbe meñ aur buland.

3.—'Umdagī meñ dūsre se barh-kar; barāyī achhāyī yā kisī aur qism kī khūbī meñ dūsre par fauq yā fauqīyat r. w.; buzurg-tar; bartar; ba-nisbat dūsre ke ā'lā darje kā; afzal.

4.—Isqadar qawī ki dūsre kā asar yā dabāw uspar na pahunch sake; itnā barā yā mazbūt ki kisī dūsri shai ke tābī' na ho-sake.

With *to*.

[buzurg.

Superior, n. 1.—Jo sin ('umr) meñ dūsre se barā ho; barā; jethā;

2.—Jo martaba 'umdagī yā kisī qism kī sifatoñ meñ dūsroñ se barh-kar ho; dūsroñ par fazilat yā fauqīyat r. w.; afsar; sardār; barā.

Superiority, n. Buzurgī; barāyī; fazilat; bartari; fauqīyat; kisī bāt meñ dūsre-se barh-kar h. [par fauqīyat r. w.; akbar.

Superlative, a. Darje meñ sab se barh-kar; sab se barā; ā'lā; afzal; sab

Supernatural, a. Fauq-ul-makhluqāt; fauq-ul-'ādāt; 'ajīb-o-garīb; karā-mātī; qawānin-i-qudrat ke khilāf yā unse tajāwuz k. w.

Supernumerary, a. 1.—Ta'dād-i-mu'ayyana se zāid; jo ta'dād muqarrar ho usse barh-kar; zāid; fāltū; fāzil.

2.—Zarūrī yā ma'mulī ta'dād khwāh miqdār se ziyāda; jisqadar matlūb ho usse ziyāda. [ālāwa ho.

Supernumerary, n. Woh shakhs yā shai jo ma'mulī yā zarūrī ta'dād ke **Superscribe, v. t.** Ūpar yā bāhar likhnā khwāh kanda k.; kisī shakhs kā nām yā patā-ṭhikānā lifāfe par likhnā; sar-nāma yā lifāfu likhnā.

Superscription, n. Ūpar kī likhāwat; jo kuchh kisī shai ke bāhar yā ūpar likhā jāe; sar-nāma; lifāfe kī 'ibārat yā tāhīr.

Supersede, v. t. 1.—Dūsre kī jagah par ānā yā qūim kiyā jānā; dūsre kī jagah par muqarrar h.

2.—Kisī aisi shai ke zarī'e se bātil be-tāsīr yā be-kār kar-d. jo dūsre par gālib ho; kisī kī jagah par qūim ho-kar use rad mausūkh yā be-kār kar-d.; mitā d.; fuzūl banā d.; mu'attal (be-kār) kar-d.; uṭhā d.

Supersession, n.—Mausūkhī; tardīd; ta'attul; bar-tarfī; uṭhā diyā jānā.

Superstition, n. 1.—Mazhabī khayālāt yā kāmoñ meñ had se ziyāda sakhtī yā shiddat; gair-i-mahkūma dīnī rusūm ke anjām meñ nihāyat fuzūl waswasa; chhoṭī chhoṭī mazhabī bātoñ meñ wāhiyat khayālāt kā k.

2.—But-parastī; dīn-i-bātil; jhuthā mat; jhūṭhī 'ibādat.

3.—Had se ziyāda bārīkī; bare waswase ke sāth bātoñ kā ṭhik ṭhik khayāl r. [dīn-i-bātil kā izhār hō; but-parastī par dalālat k. w.

Superstitions, a. 1.—Dīn-i-bātil se muta'alliq yā usse paidā h. w.; jisse

2.—Dīnī umūrāt meñ andāz se ziyāda waswasa aur sakhtī r. w.; dīn-i-bātil kī hamesha pairawī k. w.; mazhab ke muta'alliq behūda khayālāt aur waswasoñ se bharā huā.

3.—Fuzūl waswasa r. w.; zarūrat se ziyāda waswāsī. [kī 'imārat.

Superstruction, n. Jo shai kisī bunyād par ta'mīr kī-jāe; 'imārat; ūpar

Superstructure, n. 1.—'Imārat jo kisi bunyād par ta'mir kī-jāe.

② "Used to distinguish what is erected on a wall or foundation from the foundation itself." *Webster.* [par qāim kī-jāe].

2.—Koyī shai jiskā madār kisi dūsrī shai par ho (jo kisi dūsrī chīz supervene, *v. t.* Ūpar se ā-jānā—jaise kisi khārījī shai kā; kisi dūsrī shai par wāqī' h.; wuqū' meñ ānā; honā; zuhūr-pazīr h. [rījī shai; bālāyī. Supervenient, *a.* Ūparī; khārījī; jo ūpar se āye—jaise koyī zāid yā khā-Supervise, *v. t.* Nigrānī k.; dekhā-bhālā k.; ūpar se dekhnā-bhālā; sar-barāhī k.; mulāhaza k. [iustāim.

Supervision, *n.* Nigrānī; mulāhaza; sarbarāhī; dekhnā-bhālā; ihtimām;

Supervisor, *n.* Nigrānī k. w.; sarbarāh yā sarbarāh-kār; muhtamīm; muasarim; karorā; dāroga. [utānā.

Supine, *a.* 1.—Chit; chāron shāne chit; pīṭh ke bal girā yā paṛā huā;

② Opposed to *prone*.

2.—Pichhe ko jhukā huā; is tarah jhukā huā ki sūraj ke sāmne paṛe. [kāhil.

3.—Gāfil; be-khabar; antā-chit; majhul; gair-mutāwajjih; sust; Supinely, *a.* Chit; muñh ūpar kiye huye; be-parwāyī be-khabarī yā gāfil ke sāth; kāhili se; ānkh malte huye; gunūdagi kī hālat meñ; be-fikr yā be-fikrī ke sāth. [parwāyī; gāfil; be-fikrī; be-khabarī.

Supineness, *n.* Chit paṛā rahnā; muñh ūpar kiye paṛā rahnā; susti; be-Supper, *n.* Shām kā khānā; khānā jo shām ko khāyā jāe.

Supperless, *a.* Begair shām ko khānā khāye; nān-i-shabīna ko muhtāj.

To go *supperless* to bed—Rāt ko be-khāye so rahnā.

Supplant, *v. t.* 1.—Makr-o-fureb se haṭā yā dūr kar-d.; fitrat se nikāl d.; kisi ko haṭā yā nikāl kar uskī jagah le-l.; kisi ko daf' karke uskī jagah par khud qāim ho-jānā.

2.—Rad kar-d.; miṭā d.; jaṛ se khod d. [khā-sake).

Supple, *a.* 1.—Lachilā; lachkilā; kham-dār; jo āsānī se jhuk jāe (bal-

2.—Mutī'; farmān-bardār; itā'at qabūl k.w.; haṭṭhī (ziddī) nabīn.

3.—Dūsroñ kī dil-joyī par māil; khushāmadi; chāplūs; khāya-bardār.

Supple, *v. t.* 1.—Mulāim aur lachilā banā d.; kham-dār banā d.; aisā kar-d. ki jhukāne se jhuk sake (bal dene se bal khā sake).

2.—Mutī' yā farmān-bar-dār banā d.; kisi kī marzī ke tābī' kar-d.; aisā kar-d. ki dūsrē kī itā'at qabūl kar-sake. [jānā.

Supple, *v. i.* Mulāim aur lachkilā ho-jānā; narm aur kham-dār ban-

Supplement, *n.* Woh shai jo kisi dūsrī shai meñ is garaz se barhāyī jāe ki uske naqāis raf' ho-kar uskā pūrā takmila ho-jāe; jo kuchh kisi kitāb yā tahrīr par is maushā se izāfa kiya jāe ki uskī khāmī raf' ho-jāe yā uskī galtiyoñ kī sihhat ho-jāe; tatimma; zamīma.

② "An *appendix* is that which is added to something, but is not essential to its completeness." *Webster.*

Supplement, *v. t.* Izāfa kar-ke (barhā-kar) pūrā yā mukammal k.; barhā-nā; izāfa k.; lagānā; shāmil k.; joṛnā.

Supplemental, { *a.* Zāid; jo kisi naqs ke raf' karne ke liye izāfa kiya

Supplementary, } (barhāyā) jāe; kisi shai kā tatimma yā zamīma.

Suppleness, *n.* 1.—Mulāimat; narmī; lachak; dam-dāri; āsānī se jhuk jāne kī salāhiyat r.

2.—Fauran mān l.; bilā-'uzr qabūl-kar-l.; suhūlat; āsānī.

Suppletive, } *a.* Jisse koyī nuqs yā kamī raf' ho; jo ba-taur zamīme yā
Suppletory, } tatīmme ke ho. [k. w.; k̄hwāst-gār; multajī; mustad'ī.

Suppliant, *a.* 1.—Dil se aur 'ājizī ke sāth māṅgne w.; multamis; iltijā
 2.—Jisse izhār-i-iltijā ho; jisse 'ājizī ke sāth kisī shai kī talab
 zāhir ho. [kā sāil yā mustad'ī.

Suppliant, *n.* Ājizī ke sāth kisī shai kā tālib; inkisār ke sāth kisī shai
Suppliant, *n.* Dil se aur 'ājizī ke sāth kisī shai kā tālib stil yā mus-
 tad'ī; gurbat aur inkisār ke sāth kisī shai kā multamis.

Supplicate, *v.* *t.* 1.—Kisī shai kī iltijā k.; kisī chiz kā dil se mustad'ī
 h.; dil se māṅgnā; 'ājizī ke sāth chāhnā yā talab k.; hāth joṛ-kar
 māṅgnā; chiraurī k.; bintī k.; minnat k.

2.—Kisī kī taraf muḥhātab ho-kar du'ā māṅgnā.

Supplicate, *v.* *i.* Iltijā k.; iltimās k.; minnat k.; dil se aur 'ājizī ke
 sāth dardhwāst k. (suwāl k. yā māṅgnā).

Supplication, *n.* 1.—'Ibādat ke waqt 'ājizī ke sāth dil se du'ā māṅgnā.

2.—Niyāz; iltimās; iltijā; minnat; 'arz; bintī; chiraurī.

Supply, *v.* *t.* 1.—Kisī nuqs ko raf' k.; kisī shai kī kamī pūrī k.; jis
 shai kī ihtiyāj ho use muhaiyā k.; shai-i-matlūb ko baham pahuñ-
 chānā; isqadar maujūd k. (baham pahuñchānā) kī kāfī ho; ba-qadar-
 i-mā-yuhtāj d. yā maujūd kar-d.

2.—Kisī kī jagah par kām ānā yā kām d.; kisī kī jagah par qāim
 ho-jānā; kisī kā qāim-maqām ban-jānā; kisī kā badal yā 'iwaz h.

3.—Denā; muhaiyā k.; baham pahuñchānā; lānā.

4.—Bhartī k.; māmūr k.; muqarrar yā qāim k. jaise kisī jagah
 ('uhde) par jo k̄hālī ho.

Supply, *n.* Sarf yā raf'-i- ihtiyāj ke liye chizoñ kā kāfī h.; khāne-pīne
 kī aur dusrī chizeñ jinse kisī fauj wagaira kī rozāna zarūrat raf' ho;
 rasad; sāmān; juhāw; juṭāw; k̄hep; bhartī.

☞ Used chiefly in the plural.

Support, *v.* *t.* 1.—Sañbhālā; sañbhāle rahnā; qāim r.; girne na d.;
 apne sahāre par qāim r.; thāmū; apne ūpar uṭhāye rahnā.

2.—Bardāsh̄t k.; sahnā; mutahammil h.; jhelwā; uṭhānā.

3.—Dhānsne baiṭhne yā pazhmurda hone na d.; ranj kī hālat meñ
 taskīn yā tashaffī d.; madad d.; taqwiyat d.; dilāsā d.; mahfūz r.;
 bachānā.

4.—Parwarish k.; pardāk̄ht k.; auqāt-basari kā zari'a baham pa-
 huñchānā; khānā-kapṛā d.; nān-nafqa (rotī-kapṛā) d.; imdād-i-k̄harch k.

5.—Chalānā; qāim rahne meñ madad d.; qāim r.; nibāhnā yā nibāh k.

6.—Tasdīq k.; sābit k.; pāya-i-subūt ko pahuñchānā; tāyid k. [k.

7.—Kām-yābī ke sāth jawāb-dihī k.; wājib yā jāiz ṭhahrānā; sābit

8.—Madad d.; sahārā d.; i'ānat k. [wagaira ke kisī kī imdād k.

9.—Kisī 'ām mauq'e par pās baiṭh yā khare rah-kar ba-taur nāib

Support, *n.* 1.—Sañbhālā; qāim r.

2.—Sahārā; taqwiyat; pushtī; madad; i'ānat; kumak.

3.—Woh shai jispar yā jiske zari'e se koyī dusrī shai qāim rahe;
 woh chiz jiske sabab se koyī dusrī chiz girne na pāye; thūnī khambhā
 (sitūn) bunyād (new) wagaira; ṭhek; ṭek; sahārā.

4.—Parwarish; pardāk̄ht; guzrān; rāziqa kī baham-rasānī.

- 5.—Qiyām; bahālī; muhāfazat; pāe-dārī; kisi hālat par barābar rahnā yā qāim rahnā; zawāl se hifāzat.
- Supportable, a. l.**—Bardāsht ke qābil; jiskā tahammul (jiskā koyī mutahammil) ho-sake; sahne ke lāiq; jo sahā jā-sake; jisko koyī sah-
2.—Jo qāim rah sake; jiskī tāyid ho-sake. [sake.]
- Supporter, n. l.**—Woh shakhs yā shai jiske sabab se kisi dūstre shakhs yā dūstri shai ko sahīrā madad yā āram wagaira mile.
2.—Hāmi; madad-gār; mu'āwin; muhāfiz; pushti-bān; sahbhālne
3.—Sharīk; jānib-dār; pachchhi. [w.; bāzū yā quwwat-i-bāzū.]
- Supposable, a.** Jiskī nisbat qiyās ho-sake; qābil-i-qiyās; jiskā wujūd qarīn-i-qiyās ho; jisko mān le-sake; farz kiye jāne ke lāiq.
- Suppose, v. t. l.**—Farz k. yā kar-l.; mān l.; bahs yā tamsil ke liye yah khayāl yā qabūl kar-l. ki fulān shai hai (maujūd yā qāim hai); ba-taur sach ke mān l.; sahīb taslīm kar-l.
2.—Khayāl k.; qiyās k.; bāwar k.; sach yā sahīh mān l.; sochnā.
3.—Kisi shai ke wujūd par dalālat k.; kisi shai ke hone kā khayāl paidā karānā; suchānā; wujūd yā asliyat par dalālat k. (dāl h.).
- Supposed, pp. or a.** Jo ba-taur sach ke mān liyā gayā ho; jo sahīh tasawwur kar liyā gayā ho; qiyāsī; farzī; jiskī asliyat taslīm ho-chukī (musallam) ho.
- Supposing, ppr.** Agar mān leñ yā mān liyā jāwe ki fulān shai maujūd yā sahīh hai; agar qiyās yā khayāl kar-liyā jāwe; farz kar-lo ki; ba-farz is amr ke ki; agar fulān amr ko sahīh mān leñ (samajh yā tasawwur kar-leñ).
- Supposition, n. l.**—Aisi bāt kā qiyās kar-l. sahīh mān l. yā uske wujūd kā taslīm kar-l. jo sābit na ho yā jiskā gair-i-sahīh h. ma'lūm ho;
2.—Shubha; ibhām. [farz; qiyās; gumān; tasawwur.]
- Supposititious, a.** Farzī; gair-i-asli; kāzib; jhūthā; masnū'ī; banāyā huā yā banāwaṭ kā; taqlidī; jo fareb se dūstre kī jagah par qāim kar-divā jāe.
- Supposititiously, ad.** Farzī tariq par; ba-tarz-i-fāsīd; qiyāsī taur par; qiyāsan; farzan. [o-nā-būd kar-d.]
- Suppress, v. t. l.**—Maglūb k.; dabānā; firo k.; zer-dast k.; miṭā d.; nest-
2.—Bāhar nikalne na d.; dabāye r.; bhitar hī bhitar rahne d.
3.—Dabā r.; khulne na d.; zāhir yā fāsh na hone d.; 'awām ko ma'lūm hone na d.; chhipā r.; na kahnā; na kholnā; rok r.; phailne na d.
4.—Rok r.; zabt kar r.; nikalne bahne khārij yā jāri hone na d.
- Suppression, n. l.**—Dabā d. yā dab jānā; firo k. yā ho-jānā; ikhfā; nikalne zāhir hone khulne yā fāsh hone na d.
2.—Insidād; rukāwaṭ; khārij hone bahne yā nikalne meñ rukāwaṭ.
- Suppressive, a.** Dabā denē par māl; jisse koyī shai dab jāe; dabā d.w.; chhipā r. w. [i'lān meñ māni' ho.]
- Suppressor, n.** Dabā r. w.; jo ubharne na de; jo kisi shai ke izhār yā
- Suppurate, v. z.** Paknā; mawād paidā k.; pib yā rim ā-jānā; pibiyānā.
- Suppuration, n. l.**—Pakāwaṭ; pakāw; pak jānā; pib kā ā-jānā; mawād
2.—Pib; rim; mawād. [kā paidā ho-jānā.]
- Supremacy, n.** Ikhtiyār yā iqtidār meñ sab se barh-kar h.; darja-i-ā'lā kā ikhtiyār yā iqtidār; afsarī; sardārī; fazilat; buzurgī; bartarī; 'azmat; barāyi.

Supreme, a. 1.—Darja-i-ā'lā kā zī-iqtidār; hukūmat meñ sab se barh-kar; ā'lā; sadr; bartur; buzurg. [(fauqīyat r. w.).

2.—Darja-i-ā'lā kā; nihāyat hī barā; nihāyat 'azīm; sab par fauq

3.—Darja-i-gāyat kā; nihāyat hī; had darje kā.

☞ “Usually joined with words having a bad sense.” *Webster*.

Supremely, ad. Darja-i-ā'lā kī hukūmat ke sāth; ba-hadde; ba-gāyat; nihāyat hī; barā hī.

Sure, a. 1.—Tahqīq ke sāth jāune aur yaqīn k. w.; pūrā pūrā bharosā yā yaqīn r. w.; dil se i'tiqād r. w.; kuchh shak-o-shubha na r. w.; tayaqqun (yaqīn) r. w.

I am sure—Mujhe yaqīn hai; main is amr ko tahqīq ke sāth jāntā aur uspar yaqīn kartā hūn; mujh ko fulān amr kā pūrā yaqīn hai (uski nisbat kuchh bhī shubha nahīn hai). [yaqīn r. w.]

2.—Kisī shai ke hāsil karne yā usko apne qabze meñ rakhne kā To be sure of success—Kām-yābī kā (uske hāsil karne kā) yaqīn r. w.

3.—Mutahaqqaq; jismeñ bhūl chūk yā khatā na ho; jispar takiya (bharosā yā i'tibār) ho-sake; jo yaqīnī khatā na kare; jisse yaqīnī māyūsī na ho; jo na chūke; tīr-ba-hadf; mazbūt; pāe-dār; thahrāū; jismeñ nuqsān yā tabādala na ho-sake; mahfūz; jismeñ khalāl wāqī' na ho-sake; māmūn; salāmat; be-khatar.

To be sure, or be sure—Be-shak; be-shubha; yaqīnan; yaqīnī; lā-raib; bi-l-yaqīn; zarūr.—To make sure—Pukhta pakkā yā mutahaqqaq kar-l.; is tarah mahfūz kar-l. ki asl maushū meñ futūr na paṛe; kisī shai kī nisbat aisā tayaqqun kar-l. ki usmeñ piche se koyī khalīsh paidā na ho. [[lā-raib,

Sure, ad. Yaqīnan; bilā-shubha; be-shak; ismeñ kuchh shubha nahīn;

☞ “But in this sense, *surely* is more generally used.” *Webster*.

Surely, ad. 1.—Yaqīn ke sāth; yaqīnan; tayaqqun ke sāth; be-shubha; be-shak; fi-l-haqīqat; sach; thīk; thīk-thīk; zarūr; ismeñ koyī yā kuchh shubha nahīn. [khauf yā khatra ho.

2.—Mazbūtī se; sābit-qadamī se; begair iske ki girne kā khatkā

Surety, n. 1.—Tahqīq; tayaqqun; yaqīn.

2.—Hifāzat; muhāfazat; bachāw; panāh.

3.—Sahārā; sabāt kī bunyād; woh shai jispar bharosā kiya jāe; jis shai se kisī dūsre shai kī nisbat itminān rahe.

4.—Nuqsān yā khisāre kī nisbat itminān; rupaye ke adā hone kī nisbat itminān yā dil-jam'i; zamānat; kafālat; zāminī; āṛ.

5.—(Law) Woh shakhs jo kisī asl fariq ke sāth uskā zāmin ho; woh shakhs jo kisī dūsre kī nisbat is bāt kī kafālat kare ki woh 'adālat meñ hāzīr hogā yā apnā qarz adā karegā khwāh kisī dūsre fi'i ko anjām degā; zāmin; hāzīr-zāmin; māl-zāmin; fi'l-zāmin.

Surety-ship, n. Zamānat.

Surface, n. 1.—Sath; jis shai meñ 'arz-o-tūl ho uskā berūnī hissa; bāharī hissa; ūpar kā hissa; safha; rū; bisāt.

2.—Zāhiri sūrat; jo kuchh ūpar dekh paṛe.

Surfeit, v. t. 1.—Isqadar khilānā-pilānā kī mi'de meñ girānī ho-kar futūr paṛ jāe; andāz se ziyāda khilā-kar bīmār yā be-chain kar-d.

2.—Ser kar-d.; isqadar bhar d. ki tabī'at āsūda ho-kar mutanaffir ho-jāe; aghānā; apbrānā. [khwāh be-chainī paidā ho.

Surfeit, v. z. Isqadar khā l. ki mi'da bahut bhāri ho-jāe aur bīmārī

Surfeit, n. 1.—Khāne-pīne kī ziyādatī.

2.—Girānī jo mī'de meñ andāz se ziyāda khāne-pīne kī wajh se paidā ho; ajiran; aphrāyī. [darja-i-i'tidāl se guzar jāe.

3.—Nafrat jo kisi shai kī ziyādatī kī wajh se paidā ho; seri jo

Surly, a. 1.—Barā chirchirhā; bad-mizāj aur be-tamīz; tursh-mizāj; karuā; bad-khulq; kaj-khulq; be-murawwat; nihāyat bad-mizāj;

2.—Tūfān-ālud; saḥt; pur-shor; tārīk. [kathor; karkas.

Surmise, v. t. Kḥayāl k.; qiyās k.; gumān k.; tasawwur k.; shak k.; kḥafīf subūt kī bunyād par kisi shai kā fi-l-hāl yā āyanda honā tasawwur k.; natīja nikālā yā aḥz k.

Surmise, n.—Kisi shai ke wujūd kā kḥayāl yā qiyās jo subūt-i-kḥafīf par mabnī ho; shak; shubḥa; gumān; zan; wahm; dagdaga.

Surmount, v. t. 1.—Bulandī meñ dūstre se baḥ jānā; ūchā yā buland h.

2.—Hal k.; raf' k.; maglūb k.; sar k.; gālib ānā; tai k.

To surmount difficulties—Mushkilāt ko hal h.; qabāḥatoñ ko raf' k.

3.—Sabaqat le-jānā; baḥ jānā; tajāwuz kar-jūnā. [sakeñ.

Surmountable, a. Jise hal kar-sakeñ; jo raf' ho sake; jispar gālib ā-

Surname, n. Kḥāndānī nām jiske'alāwa 'Isāyī ya'nī woh nām hotā hai jo istibāḡ ke waqt rakkhā jātā hai.

Surpass, v. t. Kisi bāt meñ dūstroñ se baḥ jānā 'am' jisse kī achchhī ho yā burī; baḥ jānā; sabaqat le-jānā; fazīlat r.; fauq r.; tarjih r.

Surpassing, p. a. Nihāyat hī 'umda; bahut hī ā'lā; ā'lā darje kā; dūstroñ se baḥ kar; auroñ par fauqiyat r. w.; dūstroñ par murajjih.

Surplus, n. 1.—Jisqadar kharch se bach rahe; kām meñ laye jāne ke ba'd jo kuchh bāqī rah jāe; jisqadar muqarrar yā matlūb ho usse ziyāda; fāzil; beshī; afzūnī; taufir; baḥti.

2.—(Law) Kisi mutawaffā kī jāedād kā woh hissa jo duyūn wagaira ke adā ke ba'd bāqī rah jāe; jāedād-i-mā-baqī.

Surplusage, n. 1.—Fāzil; baḥti; beshī; jisqadar dar-kār ho usse ziyāda.

2.—(Law) Fariqain-i-muqaddama ke bavānāt yā rūdād meñ woh bāteñ jo muqaddame se gair-mata'alliq yā fuzūl hone kī wajh se rad kar diye jāne ke qābil hon.

[qabze meñ kar-l.

Surprise, v. t. 1.—Dafatan aur nāgahān ā yā tūṭ parnā; yakāyak apne

2.—Kisi shai ke dafatan wuqū' meñ āne yā kisi gair-i-ma'mulī shai ke yakāyak namūd hone khwāh kisi isī qism kī bāt se mutahai-yir kar d.; hairān banā d.; hakkā-bakkā kar-d.; hairat meñ dīl d.

3.—Gḥabrā d.; pareshān kar-d.; intishār meñ dīl d.; muntashir kar-d.; gḥabrāḥaṭ meñ dāl d.

Surprise, n. 1.—Yakāyak tūṭ parnā; dafatan qabza kar-l.; chhāpā.

2.—Hairat; ta'ajjub; kisi-qadar gḥabrāḥaṭ aur hairat jo yakāyak paidā ho-jāe; tahaiyur.

Suprising, p. a. Hairat-angez; jisse hairat paidā ho; 'ajīb-o-garīb qism kā; aisi tarah kā ki usse hairat paidā ho; ta'ajjub ke qābil. [jawāb d.

Surrejoin, v. t. (Law) Mudda'i kā mudda'ā 'alaih ke jawābu-l-jawāb kā

Surrejoinder, n. (Law) Umūr-i-wāq'āt ke muta'alliq mudda'i kī jānib se mudda'ā 'alaih ke jawābu-l-jawāb kā jawāb; hadd-i-jawāb.

Surrender, v. t. 1.—Apnī tayīn dūstre ke ikhtiyār meñ kar-d.; dūstre ke

bas meñ ho-jānā; majbūr kiye jāne ki hālat meñ khwāh talab par kisi shai ko dūsre ke qabze meñ de-d.; de-d.; hawāla kar-d.; hāzīr kar-d.

2.—De-d.; ohhoṛ d.; dūsre ke haq meñ kisi shai se dast-bardār h.

3.—(Law) Hawāla kar-d.; de-d.; hāzīr kar-d.—jaise zāmin kā us shakhs ko jiskī usne zamānat kī ho kisi riyāsāt-i-gair kā us shakhs ko jo us riyāsāt meñ bhāg-kar gayā ho 'alā-hāza-l-qiyās.

4.—Kisi shai ke bas yā ikhtiyār meñ ho-jānā.

Used reflexively.

Surrender, *v. i.* Rujū' ho-jānā; apnī tayīn dūsre ke bas yā ikhtiyār meñ kar-d.; mutī' ho-jānā; itā'at qabūl kar-l.; sar jhukā d.

Surrender, *n.* 1.—Hawālagī; sipurdagī; apnī zāt yā kisi shai kā dūsre ke qabze ikhtiyār yā bas meñ kar-d.

2.—(Law) (a.) Kisi haqqiyat-i-khās kā aise shakhs ke qabze meñ kar-d. jisko haqq-i-wirāsāt-i-āyanda ho. (b) Zāmin kā us shakhs ko shakhs-i-mujāz ke sipurd yā hawāla kar-d. jiskī usne zamānat kī ho.

(c) Mulk-i-gair kī riyāsāt kā un shakhsan ko apne qabza se de-d. jo us riyāsāt meñ sazā-yābī se bachne ke liye bhāg-kar gaye hon.

Surreptitious, *a.* Jo chorī se kiya jāe; jo bilā-ikhtiyār-i-jāiz kiya jāe; jo fareban murattab yā dākhlī kiya jāe; churāyā huā; chorī kā; masrūqa.

Surreptitiously, *adv.* Chorī se; bilā-ikhtiyār; fareban; fareb se; chupke se; chupchāp. [k.; ghere meñ dālnā.

Surround, *v. t.* 1.—Chāron taraf se gher l.; narga dālnā; muhāsara

2.—Chāron taraf h. yā wāqī' h.; har chahār jānīb h. yā rahnā.

Surrounding, *ppr. or a.* Muhīt; gherne w. yā ghere huye; kisi shai ke chāron taraf wāqī'; zāhirī khārījī yā kisi shai se ta'alluq rakhne wāle

Surveillance, *n.* Nigrānī; hifāzat; hirāsāt; mulāhaza. [jaise hālat.

Survey, *v. t.* 1.—Kisi shai ko dekhnā yā mulāhaza k.; kisi buland maqām (ūnchī jagah) se tawajjuh ke sāth dekhnā. [se dekhnā.

2.—Dekhnā-bhālnā; ba-nazar-i-gaur mulāhaza k.; taftish kī nazar

3.—Kisi shai ko is garaz se dekhnā ki uski hālat mauqa' aur māliyat ma'lūm ho-jāe; kisi shai ko dekh-bhāl-kar uski hālat kī tanqih k.

4.—Paimāish k.—jaise zamīn kī; nāpnā; masāhat k.; jarīb-kashī k.

Survey, *n.* 1.—Tawajjuh ke sāth mulāhaza; ihtiyāt ke sāth dekh-bhāl; kisi shai kā 'ām mulāhaza—jaise kisi baland maqām se.

2.—Kisi shai kā khās tarz par dekhnā-bhālnā; mulāhaza-i-khās; kisi shai ke har ek juz-o-kul kī is garaz se jānch-partāl k. ki uski hālat miqdār yā nau'iyat ma'lūm ho-jāe; jānch; partāl; jānch-partāl; imtīhān-i-wāqī' ī; kisi shai kā khusūsiyat ke sāth dekhnā-bhālnā.

3.—Paimāish; masāhat; jarīb-kashī; nāp.

Surveyor, *n.* 1.—Sar-barāh; karorā; nigrānī k. w.; jo shakhs dūsron kī nigrānī ke liye muqarrar kiya jāe.

2.—Woh shakhs jo kisi shai ko is garaz se dekhe-bhāle ki uski hālat miqdār yā nau'iyat ko daryāft kare.

3.—Paimāish k. w.; nāpne w.; massāh; jo zamīn kī paimāish kare.

Survival, *n.* Kisi shakhs ke marne kisi shai ke ma'dūm hone khwāh kisi sānihe ke wuqūi ke ba'd kisi dūsri shai kā qāim rahnā; haiyu-l-qāimī.

Survive, *v. t.* Kisi shakhs kī hayāt ke ba'd qāim rahnā; kisi shai ke wujūd ke ma'dūm ho-jāne ke ba'd qāim rahnā; kisi shakhs yā shai ke

ba'd jītā rahnā yā rahnā; kisi sānihe ko wuqū' ke bād rahnā yā qāim rahnā; dūsre ki nisbat ziyāda jinā (ziyāda dinon tak qāim rahnā); haiyu-l-qāim rahnā. [rahnā.

Survive, v. i. Jītā rahnā; zinda rahnā; qāim rahnā; barābar maujūd **Surviving, a.** Zinda rahne w.; jo dūsre ko ba'd jītā rahe; haiyu-l-qāim. **Survivor, n. 1.**—Dūsre shakhs yā shai ke ba'd qāim rahne w.

2.—(Law) Minjumla do sharik haqqiyat-dāron ko woh shakhs jo dūsre ke marnē ko ba'd qāim rahe; jo do shakhs kisi shai meñ sharākat rakhte hon unmeñ se ek shakhs jo apno sharik ki wafāt ke ba'd zinda rahe; sharik-i-haiyu-l-qāim. [qāimī.

Survivorship, n. 1.—Dūsre ko marnē ko ba'd zinda rahnā; haiyu-l-

2.—(Law) Woh istihqāq jo kisi haqqiyat-i-mushtaraka meñ ek sharik ko dūsre sharik ki wafāt ke ba'd kul haqqiyat par qabza karlene kā hāsil ho.

Susceptibility, n. Asar qabūl karne ki salāhiyat; asar-pazirī; aklh; taakhlkhuz; kisi shai-i-zāid yā tabādala wagaira ke qabūl karne ki qābiliyat; josh-i-tabī'at ki salāhiyat; hissiyat.

Susceptible, a. 1.—Kisi shai-i-zāid yā tabādala wagaira ke qabūl karne ki salāhiyat r. w.; tabādala-pazir; asar-pazir; āqlhiz; mutahammil; mutaakhlkhiz.

A body susceptible of alteration—Woh shai jo tabādala-pazir ho (jo badal sake)—A body susceptible of pain—Jism jo dard yā taklif kā mutahammil ho sake. [pahuñch sake.

2.—Narm-dil yā narm; mulāim; asar-pazir; jispar būton kī asar Children are more susceptible than adults—Bālgon kī nisbat larḳon ke dil ziyāda mulāim hote hain (unpar būton kā jald asar hotā hai).

3.—Nāzuk; tunuk yā tunuk-hawās.

A man of a susceptible heart—Woh shakhs jiski tabī'at nāzuk ho.

Suspect, v. t. 1.—Kisi shai ke wujūd kā qiyās k.; begair subūt ko kisi shai kā honā kisiqadar khayāl kar-l.; gumān k.; shubha k.; shak k.

2.—Khafīf subūt par khwāh mutlaq subūt na hone ki hālat meñ bhī qusūr-wār tasawwur k.; irtikāb-i-jurm kā shubha k.; mazuñn k.

To suspect one of dishonesty—Kisi par bad-diyānati kā shubha k.

3.—Mushtabah samajhuā yā qarār d.; shak k.; i'tibār na k.; yaqīn na k.; shubha r. [k.; ki-i bayān ko mushtabah samajhuā.

To suspect the truth of a story—Kisi bayān ki sadāqat (sāchāyī) par i'tibār na

Suspect, v. i. Shubha k. yā r.; ishtibāhāt r.; kisi ki qusūr-wārī kā gumān k. yā r.; shak yā shukūk r. [par ki mashkūk ho-jāe.

Suspectedly, ad. Aisi tarah ki shubha ho (paidā ho); is tarah yā is nahj

Suspect, v. t. 1.—Laṭkā d.; āwezāñ k.; laṭkāñā; aṭkā d.; tāñgnā; mu'allaq r. [shai par r.; mauqūf r.; munhasir k.

2.—Kisi shai par munhasir yā mauqūf r.; ek shai kā madār dūsri

3.—Kuchh 'arse ke liye band yā mauqūf kar-d.; chalne na d.; āge barhne na d.; rok r.; ṭhahrā r.; aṭkā r.; multawī r.

4.—Hālat-i-tazabzub meñ r.; muzabzub r.; mauhūm r.; aisi hālat meñ r. ki kisi amr ki tanqīh na ho. [tasarruf se mahrūm r.

5.—Mu'attal k. yā r.; kisi mansab ki kār-rawāyī yā kisi āmadani ke

6.—Kisi shai ke nafāz ko kuchh 'arse tak rok r.; kuohh 'arse tak nafāz na hone d.; nafāz ijrā yā ta'mīl multawī r.

Suspense, n. 1.—Tazabzub kī hālat; kīsī bāt kā wārā-nyāra (tasfiya) na h.; kīsī khās amr par rāe kā qāim na h.; pas-o-pesh; shash-o-panj; hais-bais; shak; shubha; waswās; dubdhā.

2.—Kuchh 'arse ke liye rukāwat; tawaqquf; iltiwā; rok.

3.—(Law) Kīsī ke haq kā thore 'arse tak ma'rīz-i-iltiwā meñ rahnā (nafāz na pānā).

Suspension, n. 1.—Latkānā yā latākwānā; āwezān k.; āwezānī.

2.—Inhisār; kīsī shai kā wuqū' dūsī shai par mauqūf yā multawī r.

3.—Ta'wīq; tawaqquf; iltiwā.

4.—Kīsī amr kī tajwīz meñ tazabzub; tawaqquf; tasfiye se ihtirāz.

5.—Rok; rukāwat; thore 'arse tak band yā mauqūf rahnā.

6.—Kīsī shakhs kā apne ikhtiyārat mansab yā huqūq ke nafāz se ba-taur chashm-numāyī yā ta'zīr ke mahrūm yā bāz rakkhā jānā;

7.—Insidād-i-nafāz; jāri (nāfiz) rahne meñ rukāwat. [mu'attalī.

Suspension of arms—Latāyī kā dohon fariq ke sipah-sālārōn ke ittifaq se thore 'arse ke liye mauqūf (band) ho jānā; 'arizī sulh; iltiwā-i-jang.

Suspicion, n.—Shubha; ishtibāh; shak; zau; gumān; begair subūt ke yā bahut khafīf subūt kī bunyād par, kīsī shai ke wujūd kā qiyās; bad-gumānī; wahm. [gumān k. w.

Suspicious, a. 1.—Shakkī; shubha karne par mālī; begair subūt ke

2.—Jisse shubha yā khauf zāhir ho; mushtabah. [ke wujūh pāye jāen.

3.—Jispar shubha ho-sake; jisse shubha paidā ho; jismeñ ishtibāh

4.—Shubha r. w.; shakkī; mushtabah; bad-gumānī kā 'ādī; bad-gumān. [shubha paidā ho.

Suspiciously, ad. Shubhe ke sāth; mushtabah tarīq par; aisī tarah kī

Suspiciousness, n. Mushtabah h.; shubhe ke lāiq h.; is tarah kā h. kī shubha ho yā 'ād ho-sake; shakkī h.; tabī'at ko mushtabah r.

Sustain, v. t. 1.—Girne na d.; sañbhāle rahnā; bojh uthānā; qāim r.

2.—Tabī'at ko sañbhāle rahnā; nā-ummedi kī wajh se pazhmurda na hone d.; māyūs (nirās) na hone d. [paidā k.

3.—Parwarish k.; zinda r.; qūt baham pahunchānā; guzrān kā zarī'a

4.—Kīsī hālat meñ madad de-kar qāim r.; madad d.; taskin d.; rifāh kī sūrat paidā k.

5.—Bar-dāsht k.; mutahammil h.; uthānā; sahnā; jhelnā.

6.—Chalne d.; jāiz r.; qāim rahne d.; khārij yā nā-manzūr na k.; bar-qarār r.; sāqīt na hone d.

7.—Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahunchānā; shahādat se sābit k.; kīsī shai ko mukhtatim yā qat'i taur par sābit k. [rah sake).

Sustainable, a. Qāim rahne ke lāiq; chalne ke qābil; jo chal sake (qāim

Sustenance, n. 1.—Parwarish; qiyām; qāim rahnā. [āzūqa; khurāk.

2.—Woh shai jisse zindagī qāim rahe: qūt; gizā; khāne-pīne kī chīzeñ;

Swagger, v. i. Shor ke sāth shekhī k.; ba-āwāz-i-balund dīng mārūnā; gurūr dikhānā; bamaknā; gurūsh k.; gidaṛ-bhabhki dikhānā; dham-kānā; dhirānā; tang k.; diq k.

Swallow, v. t. 1.—Nigalnā; līnā; ghūṭnā; halq se mī'de meñ utārnā.

2.—Jazb kar-l.; sokh l.; gapak l.; nigal jānā.

Usually followed by *up*.

3.—Begair tahqiqāt yā pas-o-pesh ke mān qabūl yā ikhtiyār kar-l.—jaise rāe yā 'aqīdā; chup-chāp qabūl kar-l.

4.—Kul apnā l.; kul apne tasarruf meñ kar-l.; bi-l-kul apnā banā-l.

5.—Masrūf k.; mashgūl r.; lagā r. yā lagāye rahnā.

6.—Le-kar kho-d; kul sarf kar-d.; sab urā d.; kuchh bhī bāqī na r.
His expenses swallow up all his income—Uski kul āmadani uske masārīf meñ
khap jāti hai (kharch ho-jāti hai).

7.—Ulat d.; palat d.; kāṭnā; chhornā.

Swallow, n. 1.—Galā; halq; gulū; nareṭī.

2.—Maza; zāiqā; zauq; shauq; ragbat; chāh.

3.—Nigal jāne kī salāhiyat: jū'ul-baqarī; haukā.

4.—Jisqadar ek martaba khāyā yā piyā jā-sake.

Swamp, n. Dhasan; daldal; nichī zamīn jismeñ pānī bharā ho; martūb
zamīn; daldal jo samundar ke kanāre se dūr ho; pānk. dhaūsāw; jhābar.

Swamp, v. t. 1.—Daldal meñ dhāsanā; jaise (goyā) pānk meñ phaṁsā d.;

2.—Aisi qabāhutoñ meñ ḍilnā jīuse chhuṭkāre mushkil ho.

Swarm, n. 1.—Chhote chhote jānwaroñ yā kīroñ ke jhund khusūsān jab we
harakat meñ hoñ; shahd kī makkhiyāñ jab jhund kī jhund ek chhāte
se dūse chhāte par jāen yā sab kī sab ek sīth hamesha qiyām rakkheñ.

2.—Bhīr; jamā'at; dal—khusūsān woh log jo jhund ke jhund rawāñ
(chalte) hoñ.

Swarm, v. t. 1.—Shahd kī makkhiyoñ kā ek sāth chhatte se ur jānā

2.—Bhīr k.; hujūm k.; izhdihām k.; ek jagah jam' h; ikatṭhā h.

3.—Majma'-i-kasīr (bhīr) se bhar jīnā; jo log jhund ke jhund
chalte phirte hoñ unse bhar jānā; bharā rahnā; ifrāt se rahnā; ba-
kasrat h. [rang kā; gandum-rang; siyāh; kālā.

Swarthy, a. Siyah-fām; kñechh kuchh kñele rang kā; sāñwālā; pakke

Sway, v. t. 1.—Hā'h se hilānā yā achchhī tarah se kām meñ lānā;
chalānā; phernā; phirānā; bhāñjānā.

2.—Zor aur hukūmat kī asar pahuñchānā; zor aur hukūmat se
chalānā; hukūmat k.; hukm-rānī k.; dāb meñ r.; sardārī k.

3.—Ek taraf ko jhukā d.; ek jīnīb māl karā d.; pher d.; jhukā

Sway, v. i. 1.—Hukūmat k.; hukm-rānī k. [d.; ḍhulānā; māl k.

2.—Waq'at yā asar r.; asar paidā k. [khānā.

3.—Wazu yā bojh ke bā'is se ek taraf ko jhuk jānā; jhuknā; bal

Sway, n. 1.—Iqtidār jo hukm-rānī meñ kām meñ lāyā jāe; hukūmat;
ikhtiyār; iqtidār; tasallut; hukm-rānī. [kā ek taraf ko jhuk jānā.

2.—Asar; tā'ir; gulība yā ikhtiyār; dabāw; zor; tarāzū ke palle

Swear, v. i. 1.—Half uṭhānā; Khudī kā wāsta de-kar koyī bayān k.

2.—(Law) Halfan adā-i-shahādāt k.; half ke rū se izhār d.; half
uṭhā-kar gawābī d.

To swear to the truth of a statement.—Kisi bayān kī sadāqat kī nisbat halfan
adā-i-shahādāt k.—He swore that the prisoner was not present at the riot—

Usne half ke rū se izhār diyā (bayān kiyā) kī mudda'a 'alaih haugāme meñ

3.—Qasam khānā; sangand khānā. [maufūd na thā.

Swear, v. t. 1.—Half uṭhānā; half se kahnā.

2.—Half d.; half uṭhānā.

Often followed by *in*.

3.—Halfan bayān k.; halfan muttahim k.

4.—Qasam yā sangand ke sāth kisi kī wāsta dilānā.

- To swear the peace against one*—Kisi ke khalāf is bāt kā halfan zāhir k. ki usse hum ko apni nisbat halākat yā zarar-i-jismāni kā ihtimāl hai.
- Sweat, n. 1.**—Pasīnā; 'arq; sitrī.
- 2.—Mihnat; mashaqqat; riyāz; 'arq-rezī.
- 3.—Rutūbat; namī.
- Sweat, v. i. 1.**—Pasīnā h. nikalnā yā chhūṭnā; pasījuā
- 2.—Mihnat k.; mashaqqat k.; 'arq-rezī k. [kī tadbīr k.
- 3.—Rutūbat paidā h.
- Sweat, v. t. 1.**—Pasīnā bahānā; pasīnā nikalnā; badan se pasīnā nikalne
- 2.—Nikalnā; bahānā; kharīj k.
- Sweep, v. t. 1.**—Jhārū wagaira se sāf k.; jhārū d.; buhārānā.
- To sweep a room*—Kamre ko jhārū se sāf k. (usmeñ jhārū d. ya'nī uski gach yā farsh ko sāf k.).
- 2.—Khaiñch le-jānā; bahā le-jānā; baṭor yā buhār le-jānā.
- A river sweeps away a dam or rubbish*—Daryā bāndh yā kūrē-karkat ko bahā le-jātā hai.—*A flood sweeps away a bridge*—Bāṛh pul ko bahā le-jātī hai.
- 3.—Ek zarb meñ (ek hī martabe meñ) khwāh jhatpat bahuteron ko uṭhā le-jānā yā halāk kar-dālnā; safā-chaṭ kar-d.
- A pestilence sweeps off multitudes in a few days*—Chand dinon meñ log wabā meñ kasrat se mar jātē hain.
- 4.—Goyā jhārū dete chaluā; kisi par lagte chaluā; jhārte-baṭorte
- 5.—Khaiñchte le chaluā; dhūm-dhām ke sāth le-jānā. [chaluā.
- 6.—Bujānā. [chaluā.
- Sweep, v. i. 1.**—Tezī aur zor ke sāth phailte yā kisi shai kī sath se lagte
- 2.—Tezī aur zor ke sāth kisi shai par se guzarnā.
- 3.—Tuzuk ke sāth chaluā; dhūm-dhām ke sāth chaluā.
- 4.—Aisi tarah chaluā ki uskā asar dūr tak pahunchē. [dākhil k.
- 5.—Ek hī fīl yā bayān meñ bahut se shakhsōn ko shāmil yā
- A sweeping charge*—Aisā ittihām jo bahut se shakhsōn par-aid ho-sake.—*A sweeping declaration*—Bayān yā izhār jo bhut si-bāton par hāwī ho (jismeñ bahut si bāteñ dākhil yā shāmil hōñ).
- Sweep, n. 1.**—Jhārū d.; jārob-kashī; jhārū-buhārū; jhār-buhār; khāk-
- 2.—Dāira-i-zarb; jahān tak zarb kā asar pahunchē. [robī.
- 3.—Kisi ghūmne wālī shai kā halqa; jis halqe meñ koyī shai ghūme; daur; lapet; pher; ghumāw; jhapet.
- 3.—Kisi bahue wālī shai kā daur lapet yā pher; bahāw.
- 4.—'Ām qism kī sakht barbādī; aisi shiddat kī tabāhī jismeñ
- 5.—Pānī khaiñchne kī dhenklī. [log 'umūman mubtalā hōñ.
- 6.—Jārob-kash; jhārū d. w.
- Sweeper, n.** Jhārū d. w.; jārob-kash; khāk-rob; mihtar; bhāngī.
- Sweepings, n. (pl.)** Jo kuchh jhārū de-kar baṭorā (ikaṭṭhā kiyā) jāe; kūrā-karkat; buhārān; kūrā; katwār. [(talkh) nahīn; khatṭā nahīn.
- Sweet, a. 1.**—Shahd yā shakar kā sū maza r. w.; mīṭhā; shīrīn; karuā
- 2.—Sūnghne meñ khush guwār; khushbū-dār; mu'attar; mīṭhī jaise mahak yā bū; shīrīn. [narm; khush-ilbān; khush-āhang; surīn.
- 3.—Shīrīn—jaise āwāz; mīṭhī; khush-āyand; suhāwanī; madhur;
- 4.—Khush-numā; dekhne meñ bhalā; khūb-sūrat; dikhnawak; hasīn;
- 5.—Mīṭhā; khārī nahīn—jaise pānī; shīrīn; shor-nahīn. [māqbūl.
- 6.—Bad-maza nahīn; saṛā-galā yā bosīda nahīn; jiskā maza phir na gayā ho.

7.—Halīm; salīm; khush; bhalā; mihrbān; pasandīda—jaise tariq; dūsrōn ke sāth ihsān karne (uuko mamnūn yā mashkūr karne) par māil.

☞ Sweet is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *sweet-tempered*, *sweet-toned*, and the like.

Sweet, *n. (pl.)* 1.—Shīrīnī (mithāyī) shahd shakar wagaira. Ghar kī banī (khāna-sāz) sharāb wagaira. [khush-bū.

2.—Jiskī mahak mīthī ho; jiskī khush-bū khush-guwār ho; 'itr;

3.—Woh bāt jisse dīl ko khushī ho; khushī.

4.—Woh shakhs jise koyī pyār kare; pyārā yā pyārī; dulārā yā dulārī; mabbūb yā mabbūba.

Sweeten, *v. t.* 1.—Mīthā k. yā banānā; shīrīn k. [ihtizāz kar-d.

2.—Aisā kar-d. ki usse dīl ko khushī ho; khush-guwār k.; bā'is-i-

3.—Halīm yā salīm banā d.; mihrbān kar-d.

4.—Aisā kar-d. ki taklīf kam ho; ghatānā; takhīf k. [taraqqī d.

5.—Kisī shai kī 'umdagī ko barhā d.; kisī shai kī achchhī sifaton ko

6.—Ānkhon ke liye khush-guwār banānā; nāzūk kar-d.; latīf kar-d.

7.—Muzir chīzēn dūr kar-ke sāf-o-suthrā aur sihat-āwar banā d.

8.—Garm aur zar-khez banā d.

9.—Phir sāf-o-suthrā kar-d.; phir pāk-o-sāf banā d.

Sweeten, *v. i.* Mīthā ho-jānā; shīrīn ho-jānā. [mīthā.

Sweetish, *a.* Kisīqadar shīrīn yā maze meñ khush-guwār; kuchh kuchh

Sweetmeat, *n.* Shīrīnī; mithāyī; lauz.

Sweetness, *n.* Mīthāyī; shīrīnī; khush-guwārī; khush-bū; khush-ilhānī; khush-bayānī; husn-uslūbī; khūbī; achchhī; narmī; mulāimat; har-dīl-'azīzī; husn-i-akhlāq; murawwat.

Swell, *v. i.* 1.—Barh jānā; phūl uṭhnā; aur barā ho-jānā; phūlnā yā phūl jānā; waram k.; āmās k.; sūjnā.

2.—Kisī shai ke milne se qad-o-qāmat yā lāmbāyī-chaupāyī meñ barh jānā; phūl uṭhnā; umaḍnā; charhnā; barhnā; tugyanī par h.

3.—Mauj-zan h.; mauj mārūnā; lahrānā.

4.—Phūl uṭhnā—jaise ghamand se; jāme ke bāhar ho-jānā.

5.—Hawā se bhar jānā; phūl ke kuppā h.

6.—Mubālage se bharā h.; laffāzī yā lassānī se bharā h.

7.—Nikal ānā; namūdār ho-jānā; bāhar nikal ānā.

8.—Dekhne meñ barā ma'lūm d.; barh jānā; aur barā ho-jānā.

9.—Ti'dād meñ barh jānā; ka-iru-t-ti'dād ho-jānā.

10.—Aur buland h.—jaise awāz. [kār-rawāyī ('amal) k.

11.—Akarnā; akar-fū k.; tum-turāq se rahnā; numāish ke sāth

Swell, *v. t.* 1.—Kisī shai ke qad miqdār yā 'arz-o-tūl ko barhā d.; aur barā yā lāmbā-chaupā banā d. [ziyāda kar d.

2.—Aur sangīn kar-d.; kisī shai kī sangīnī ko barhā d.; taraqqī d.;

3.—Aur magrā kar-d.; gurūr wagaira se phulā d.

Swell, *n.* 1.—Qad kī darāzī (uskā barh jānā). [uskī bulandī-o-pastī.

2.—Āwāz kī taraqqī; āwāz meñ kamī-o-beshī; āwāz kī bulandī yā

3.—Charhāw; zamīn kī ba-tadrij bulandī.

4.—Lahr; mauj; talātum; barī barī lahreñ jo paiham uṭheñ.

Swerve, *v. i.* 1.—Jo bāt muqarrar ho usse iuhirāf k.; kisī farz se mun-barīf h.; kisī qāunūn farz yā rawāj ke khilāf 'amal k.; kaj rawī k. yā ikhtiyār k.; rāh-i-rāst par na chalnā; bar-gasht h. yā bar-gashtagī

- 2.—Ghūm-phir-kar charhnā. [ikhtiyār k.
Swift, *a.* Thore 'arse meñ dūr tak jāne yā chalne w.; tez chalne w.;
 tez-raftār; tez qadam; tez-rau; subuk-rau; subuk-raftār
 2.—Musta'id; taiyār; āmāda; kamar-basta.
 3.—Jhaṭpaṭ h. w.; jald wuqū' meñ āne w.
 Swift is sometimes used in the formation of self-explaining
 compounds; as, *swift-footed*, *swift-winged*, and the like
Swiftly, *ad.* Tezī se; subuk-raftārī; se; sabuk-rawī ke sāth; jhaṭ-paṭ;
 jald; jaldī se. [ʾajalat ke sāth chalnā; tezī kī sāth harakat; shitalī.
Swiftness, *n.* Tez-raftārī; tez-rawī; subuk-rawī; subuk-raftārī; tezī;
 "A word of general import, applicable to every-kind of motion,
 and to every thing that moves." *Webster*.
Swim, *v. i.* 1.—Tairnā; tairā k.; na ḍubnā; utarāyā rahnā; pānī wa-
 2.—Tairnā; pañwarnā. [gaira ke ūpar hī ūpar rahnā.
 3.—Kisī shai ke sāth hī sāth chalnā; chale chalnā; kisī shai
 4.—Barābar chale chalnā; lahrāte chalnā. [kī pairawī k.
 5.—Chakrānā; chakkar khānā yā chakkar meñ ānā; ghūmnā;
 phirnā; ghūm uṭhnā
 6.—Bāh chalnā; utarā jānā; ḍub jānā; bhīg jānā; tar ho-jānā,
 7.—Garq h.; bharā rahnā; kasrat se h.
Swim, *v. t.* 1.—Tairnā; pañwarnā; tair yā pañwar jānā.
 2.—Pānī meñ bhigo yā ḍubo d. tā-ki halke ajzā ūpar tairā karen.
 3.—Tairānā; pañwarānā; tairā-kar le-jānā.
Swimmer, *n.* Tairāk; pairāk; tairne yā pañwarne w.; shīnāwar.
Swindle, *v. t.* Sakht mugalata de-kar kisī se kuchh le-lenā; jān-būjh-kar
 kisī se kuchh chhul-l.; ṭhag l.; fareb se l.
 To *swindle* a man out of his property.—Kisī se uskā māl fareban le-l.; kisī ko
 ṭhag-kar kuchh uāl le-l.
Swindler, *n.* Ṭhag; dagā-bāz; farebiyā; jo anron ko 'amdan dhokhā de-
 kar kuchh le-le; jo jhūṭhī tamhidoñ par kisī se rupaye yā koyī chiz le-le.
Swing, *v. t.* 1.—Idhar-udhar chalānā; hilānā; ḍulānā.
 2.—Hilānā; ḍulānā; idhar udhar phernā.
Swing, *v. i.* 1.—Jhūlnā; jhūmnā; ḍolnā.
 2.—Jhūlā jhūlnā; jhūle par baṭṭh-kar jhūlnā.
 3.—Phānsī paṛnā (*Colloquial*).
Swing, *n.* 1.—Jhokā; idhar-udhar jumbish; pūng.
 2.—Laṭak; jhūm; ek jānib se ḍusrī jānib ko harakat.
 3.—Jhūlā; hiṇḍolā; pālūnā; jhūlnā
 4.—Kisī shai-i-mutaharrik kā zor yā asar.
 5.—Kūle-band rahnā; rok-ṭok (qaid) kā na rahnā; āzādī; be-
 qaidī; kushāda-peshānī se (khūb) jāri rahnā.
Swoon, *v. i.* Gas i kā 'ālam ho-jānā; gash ā jānā; murchhā khānā; jī ḍub
 jānā; be-hosh ho-jānā; murchhī jānā; murchhā ā-jānā.
 To *swoon* away—Gash ā-jānā; murchhā ā-jānā; murchhā jānā.
Swoon, *n.* Gash; murchhā yā murchhā; gashī.
Swoop, *v. t.* Ek-bārgī ṭuṭ-kar pakar l.; urte urte pakar l.; jhapṭ l.; jha-
 paṭṭā marnā. [le-jānā; jhapatṭā.
Swoop, *n.* Kisī shikārī parind kā apne shikār par jhapṭ-kar use pakar
Sword, *n.* 1.—Talwār; shamsher; saif; teg.

- 2.—Laṛāyī ke zarī'e se tabāhī; barbadī jo laṛāyī se ho.
- 3.—Intiqām; badlā; pādāsh; saza.
- 4.—Hukūmat aur iḡhtiyār kī nishānī.
- 5.—Laṛāyī; jaug; nizā'; takrār; jaug-o-jadal.
- 6.—Kisī mulk kā faujī iqtidār; fauj; ahl-i-saif.
- 7.—Fath aur hifāzat kī nishānī

Sworn, *pp.* or *p. a.*—

Sworn enemies—Jānī dushman; jin logon meṁ sakht 'adāwat ho; aise dushman jinmeṁ sulh (milāp) kī ummed na ho — *Sworn friends*—Jigari yā jānī dost; pakke dost; aise dost jinki dostī meṁ jald lagzish na ho.

Sycophancy, *n.* Zillat qism kī ḡhushāmād; chāplūsī; ḡhāya-bardāri.

Sycopant, *n.* Zillat ke sāth ḡhushāmād k. w.; bādshāhoṁ aur baṛe ā'miyon kī ḡhushāmād k. w.; ḡhushāmādī; chāplūs; dhokhā d. w.; d. gī-nāz.

Sycophant, *v. t.* ḡhushāmād k.; chāplūsī k.; zillat ke sāth ḡhushāmād k.; ḡhāya-bardāri k.; be pūchhe tarah tarah kī bāteṁ kah-kar kisī ko apnā mīhrbān-i-hāl k.; buhtān lagānā; tuḡmat d.

Sycophant, *v. i.* ḡhushāmād k.; chāplūsī k.

Symbol, *n.* Nishān; 'alāmat; chinbānī.

- 2.—Ma'nī-ḡhez harf.

Symbolic, { *a.* Kisī nishān se ta'alluq r. w.; az-qism-i-nishān; kisī shai

Symbolical, { par dalālat k. w.; mushābahat yā nishānāt se zāhir k. w.

Symbolical delivery—(Law) Kisī shai-i-mā'm-shuda kī 'iwaz meṁ koyī dūarī shai ba-taur uskī nishān yā ḡāh-maḡām ke de-d.—*Symbolical possession*—Qibza-i-ishṡilārī.

Symbolically, *ad.* Nishānoṁ se; 'alāmatoṁ se; kisī shai kī ḡhāsiyatoṁ batā-kar; kisī shai ko dūsrī shai se tashbīh de-kar.

Symbolize, *v. i.* Sifatoṁ yā ḡhāsiyatoṁ meṁ mushābahat r.

Symbolize, *v. t. 1.*—'Tashbīh d.; sifatoṁ yā ḡhāsiyatoṁ meṁ mutābiq k.

- 2.—Ek shai ko dūsrī shai ke izhār kā zā'ī'a hanāuā.

- 3.—'Alāmat yā nishān se zāhir h.

Symmetrical, *a.* Jisse izhār-i-munāsabat ho; mauzūniyat-i-ajzā r. w.; jiske hisse baṛāyī-ḡhuṭāyī ke lihāz se bāham munāsib hoṁ (munāsabat rakhte hoṁ); bā-andāz (andāz se); su-ḡaul; ḡhush-ḡarīma; ḡhush-us ū . [zūniyat ke sāth.

Symmetrically, *ad.* Munāsabat-i-ajzā ke sāth; ḡhush-ḡarīmagī yā mau-

Symmetry, *n.* Kisī shai ke mukhtalīf ajzā meṁ bāham munāsabat; kisī shai ke judāḡana ajzā kā baṛāyī-ḡhuṭāyī ke lihāz se ek dūsrē se munāsabat r.; kisī shai ke ajzā meṁ bāham mutābaḡat; munāsabat; mauzūniyat; tanāsab-i-ā'zā; ḡhush-andāmī; andāz; su-ḡaul; bā-ḡarīmagī; ḡarīma.

Sympathetic, { *a.* Ham-dardī zāhir k. w.; ham-dard; dard-sharik;

Sympatnetical, { ham-dūn; dūsrē ke dard ḡam yī ranj meṁ sharīk; dūsrē kī tarah ḡhud bī dard ma'lūm k. w.; dard-mand; ḡam-ḡhwār; dūsrē ke ḡam se maḡmūm; dūsrē ke dukh se dukhī.

Sympathetically, *ad.* Ham-dardī ke tariq par; ham-dardī ke bā'is se; dard-sharīkī se; dil-sozī se; ham-dāmī se.

Sympathize, *v. i.* Ham-dardī k.; dūsrē ke ranj yā taklīf ko jān-kar

khud bhī ranjida h.; dūsre kā dard-sharīk h.; dūsre ko dukhī dekh-kar ap bhī dukhī h.; dil-sozī k.; dūsre ko dukh-sukh meñ sharīk h.

☞ "Generally and properly used of suffering or pain, and not of pleasure or joy." Webster.

Sympathy, n. 1.—Ham-dardī; dard-mandī; dil-sozī; dūsre ko ranj gum yā taklīf meñ dekh-kar khud bhī ranjida yā magmūm h.

2.—Ham-mizājī; ham-tab'ī; dūsre kī sī tab'at r.; mizāj yā mailān-i-tab'at meñ ittīfāq. [tarahum; taras.

3.—Jo shakhs taklīf meñ ho uspar mīhrbānī kī nazar; rahm yā **Symptom, n.** 1.—Nishān; 'alāmat; āsar; woh shai yā woh bāt jo kisi dūsarī shai yā bāt ke hone par dalālat kare (jisse kisi dūsarī shai yā bāt kā h. pāyā jāe). [kī āmad pāyī jāo.

2.—Bīmārī kī zāhirī 'alāmat; woh bāt yā 'alāmat jisse kisi muraz **Symptomatic, a.** 1.—'Alāmāt ke muta'alliq; kisi dūsarī shai ke **Symptomatical, a.** wujūd par dalālat k. w.; dūsre ko sāth wāqī' h. w.

2.—'Alāmāt ('alāmāt) ke mutābiq. [taur par. **Symptomatically, ad.** 'Alāmāt se; āsir se; nishānūt se; 'alāmāt ke **Syngraph, n** (Law) Woh nawishta jispar kisi mu'ahade ko donoñ ya kul farīq ke dust-khat saht hoñ. [dūsre lafz ke hoñ; tarāduf.

Synonym, n. Ham-ma'nī lafz; woh lafz jisko ma'nī wahī hoñ jo kisi **Synonymous, a.** Shai-i-wāhid par dalālat k. w.; ek hī ma'nī paidā yā zihur k. w.; mutarādīf; ham-ma'nī.

System, n. 1.—Ashyā kī bā-qā'ida ijtīmā' (kisi qā'ida-i khās ko ba-mū-jib yak-jā h.); khāṣ khāṣ usūl yā wāqī'āt kā ba-tarz-i-mu'qūl musalsal aur pūṛā purā dikhlayā jānā; woh kul chīzeñ jo kisi qā'ida yā mau-shā-i-'ām ke zarī'e se bāham rabt (ta'alluq) rakkeñ; kisi shai-i-kāmil ke kul ajzā kā bī-qā'ida ittīhād; nizām; band-o-bast.

2.—Qā'ida; silsila; tartīb; dāul; tariq

3.—Jism; badan.

Systematic, a. Bā-qā'ida; musalsal; jiskī tarkīb tartīb yā banāwat **Systematical, a.** meñ is bāt kā lihāz rakkeñ jāo kī kul ajzā bāham munāsabat rakkeñ aur aul shai kā munshā fant na hone pāyo.

2.—Qā'ide ke mutābiq 'amal k. w.; bī-qā'ida kār-rawāyī k. w.

Systematically, ad. Qā'ide se; qā'ide ke mutābiq; bā-qā'ida; silsila-wār; ba-tarz-i-mu-salsal; tartīb-wār.

Systematize, v. 1. Bī-qā'ida murattab kar-d; qā'ide ke mutābiq **Systemize, v.** 2. durust k. yā tartīb d.; kisi silsile par kar-d.; silsila-wār kar yā banā d.

T.

[chiknā ho; taḡhtī; sillī

Table, n. 1.—Koyī musattah shai; kisi chīz kā ṭukrā jo patlā chauras aur

2 —Mez—jaise khāno kīm karne yā likhne kā.

3 —Khīnī jo mez par ohunā jāe; khāno kī chīzeñ jo mez par khāno kī garaz se rakkeñ jāeñ; khāno-pīne kī chīzeñ.

To keep a good table—Logon ko 'umda (achehihā) khānā khilānā; achehihā achehihā khāno-pīne kī chīzeñ mez yā dastar-khwān par mulaiyā k.

4.—Woh aḡhkhās (log) jo khāno ke waqt mez ke gird jur' (baithē) hoñ; jo log ikatṭhe ho-kar mez yā dastar-khwān par khāyeñ-pīyeñ.

5.—Lauh; taḡhtnā yā taḡhtī; paṭiyā.

6.—Taswir; woh musattah shai jispar kisi chīz kī shabīh ho.

7.—Fihrist; jo mazāmī-ī kisi kitāb' meñ mundarj hoñ unki fihrist ba-qaid-i-safha; jin khās khās bātoñ kā kisi kitāb wagura meñ maz-kūr ho unki fihrist; naqsha; fard.

A table of contents—Fihrist-i-mazāmīn

To lay on the table—Koyī tahrīk yā report (riport) wagaira kisi majm'e ke sadr-ul-hīn ke rū ba-rū pesh k.; rāe de-kar kisi tahrīk wagaira kī tajwiz ko multawī kar-d.—To serve tab'les—Qurabī ke liye rāzīqa baham pahunchāñ; garibon ko khāñā taqsim k.—To turn the tables—Mutunāzī'in kī hālat ko badal d.; kisi nizā' meñ hār-jit ke qarīne mutagāyir kar-d. ya'ni jisake hārne kī unmed ho use jitā d. aur jiske jitne kā dhang ho use harā d. [yā qāim kar-d.

Table, v. t. Fihrist banā d.; naqsha banā d.; fard banā kar usmeñ darj Table-land, n. Uñchī ham-wār zamīn. [waqt ho.

Table-talk, n. Khāne ke waqt kī oāt-chit; guftgū jo khāñā khāne ke Tabular, a. Khānoñ meñ tartīb diyā huī; naqshe meñ bharā huā.

A tabular statement—Naqsha jismeñ khāne banā-kar bhar diye jāñ; naqsha. Tabulate, v. t. Naqsha banāñ; naqsha khāñch-kar usmeñ darj kar-d.

Tacit, a. Jo zihn meñ ho par zāhir na kiyā jāe; bātinī; jiskā izhār mahz sukūt se ho; jo zimuan samajh liyā jāe; zimnī.

Tacit consent—Khāmoshī (chup rahne) ke zarī'e se mauzūrī; razā-mandī jo i'tirāz ke pesh na karne se samjhi jāe.

Tacitly, ad. Sukūt yā sukūt-warāī se; chup rah-kar; khāmosh rah-kar yā khāmoshī se; zimuan; na bolne yā i'tirāz pesh na karne se.

Taciturn, a. Chuppā; jo 'ādatan chup rahe; jiskī 'ādat bātehit karne kī na ho; jo kisi se na bole (bātehit na kare); pumba-dahan; kam-sakhun; maunī.

Taciturnity, n. Sukūt; pumba-dahnī; 'ādatan kisi se na bolnā; chup-pā-pau; bāt-chit meñ khiñchā rahnā.

Tack, v. t. 1.—Bāndhnā; jorñā; milāna; lagā d.; mulhiq kar-d. [tāñknā. 2.—Si-kar ikaṭṭhā kar-d.; natthī kar-d.; munsalik k.; gāūthnā;

Tacking, n. (Law) Jo mu'āhadāt-i-rihu mukhtalif waqtoñ meñ hoñ unkā ijtīmā'. Aisi hālat meñ tā-waqte kī kul rihnoñ kā infikāk na ho le kisi kharīdār-i-dar'miyānī kā da'wā pesh nahīn ho-saktā.

Tact, n. Khās qism kā fan; kisi kām kī khās qābiliyat yā liyāqat; dūn kī sūjh (bātoñ kī bārīk samajh); hālāt (yā hālāt-i-maujūda) ke lihāz se bātoñ ke fi-l badīha samajhne aur kār-rawāyī karne kī quwwat; shu'ūr; zīrakī; chaturāyī.

Tag, v. t. 1.—Ghundi yā ghundi-yāñ lagāñā.

2.—Ek chīz ko dū-rī chīz meñ jorñā; ba-taur tatimme yā zamīme ke wasl k. (milā yā jor d.); lagāñā; jorñā; bāndhnā.

Tag, v. i. Khūb picchā k.; dum ke picche lage rahnā.

To tag after a person—Kisi shakhs ke picche lage rahnā.

Tail, n. 1.—Dum; pūñchh.

[picchhlā hissa.

2.—Kisi shai ke niche kā hissa; adnā hissa; tufail yā tufailī;

3.—Koyī chīz jo dūr tak laṭaktī rahe; dumbāl yā dumbāla; pū-chhallā; dum-gazā. [meñ raheñ.

4.—Ham-rāhī log; jo log kisi ke sāth raheñ; jo log kisi ke jilau

To turn tail—Dum dabā-kar chal d.; bhāg jāñā; rafūchakkar ho-jāñā.

Taint, v. t. 1.—Koyī aisi shai milā d. jisse tabī'at ko nafrat ho yā jo muzir khwāh zahrīlī ho; bigir d.; kharāb kar-d.; ganda kar-d.; zahr-ālūd kar-d.; sammiyat paidā k.; sarā d.; ubsā d.

- 2.—Dhabbā lagānī; dāg lagānā; futūr dālānā. [jānā.
Taint, v. i. 1.—Bigar jānā; kharāb ho jānā; kisi shai-i fāsīd se chhū
2.—Sar jānā; ubas jānā; bigar jānā.
Taint, n. 1.—Dhabbā; dāg.
2.—Gandagī; asar-i-bad; kharābī; najāsāt; burāyī; bigār.
3.—Dig; duabbā; kalauk kā tīkā; be-ābrūyī; nek-nāmī par harf.
Taintless, a. Be-dāg; be-'aib; pāk; sāf; pākīza.
Take, v. t. 1.—Jo kuchh koyī de use le-l.
2.—Khush yā nā khush h; bhalā yā burā mānnā.
He takes it in good part—Woh fulān amr par khush hotā hai; use fulān bāt
bhalī ma'lūm detī hai H: takes it very ill—Woh bāt use bahut buri lagtī
hai (uspar woh bādut hī nā-khush hotā hai).
3.—Dhikhā d.; fareb d.; chhalnā; thagnā. [dīlūā.
4.—Pakṛ le jānī; giriftār k.; qaid k.; qaidī banīnā; ban l meū
5.—Parefta k.; khush k.; moh l.; har l.; bas meū kar-l.
6.—Jāl wagair meū phānā l.; phande meū phūnānā; pakarūā.
7.—Kisi khīś ma'nī meū samajhnā; ba-taur ma'nī mifhūm yā mu-
l take y meū ma'ning—Ma'n tamhārā matlab samajhtā hāū, [rād ke samajhnā.
8.—Lagānā; sarf k.; kām meū lānā. [sarf-i-augāt k).
To take time for deliveration—Soch-bichār meū waqt lagānā (gaur-o-fikr meū
9.—Manzūr k.; rāzī k.; mānnā; ta'mīl k.
To take a person at his word—Kisi shakhs kā kahnā manzūr k. (uske kahne
par 'amal k. yā uske mutābiq k).
10.—Qūim aur ikhtiyār k.; qūim kar-ke uske mutābiq kār-rawāyī k.
To take a resolution—Koyī rāe yā tajwīz qūim kar-ke uske mutābiq kār-
11.—Pakarūā; lenā; lagānā. [rawāyī k.
To take one by the hand—Kisi kā hāth pakar l.—To take in the arms—God
12.—Qubūl k.; ikhtiyār k.; pakarūā. [meū l.; ham-āgosh k.
To take a form or shape—Koyī sūrat yā shakl pakarūā.
13.—Lenā; koshish ke zarf se hāsīl k.
To take revenge—Badlā l.
14.—Khānā yā pinā—jaise gizā yā dawā.
To take food—Khānā khānā.—To take a glass of wine—Ek gīlās sharāb pinā.
15.—Chū l.; pāsā id kar-ke le-l.; muntākhāb kar-ke l.
Take what you please—Jo chāho chū lo (pasand kar-ke le-lo).—Take your
choice—Jo pasand āye le-lo; apne hasb-khwāh le-lo.
16.—Naql k.; utārā utārūā; dūsre kī shabīh utārūā.
17.—Qabūl k.; ījā k.; inkār na k.; lenā yā le-l.
18.—Dākhīl k.; lenā.
19.—Honā; ma'lūn k.
To take delight—Khush h; khushī ma'lūm k.
20.—Tahammul k.; matahammul h.; bardāshht k.; begair burā
māne sahnā; nā-khush na h. [mānnā.
To take a joke—Haūsi yā thāṭṭhe kī bāt bardāshht k; haūsi par burā na
21.—Mān l.; taslīm kar-l.; ba-taur sach ke mān l.; gair-i-mutanā-
zi'a tasawwur kar-l. [ke mān l.
To take a thing for granted—Kisi bāt ko farz kar-l.; kisi amr ko ba-taur sahīh
22.—Qiyās khayāl yā tasawwur k.; apnī dānist meū samajhnā;
23.—Charhūā; ānā; giriftār yā mubtalā k. [samajhnā.
To be taken with a fever—Bukhār ānā; bikhā meū mubtalā h.
24.—Kirāye par l.; lagān dene ke wā'de par l.

To take a house for a year—Ea sāl ke liye makān kirāye par l.

25.—Khinchnū yā banūnā—jaise taswīr.

26.—Fāth kar-ke apne tābi' kar-l.; ba-zor apne qabze meñ kar-l.; jīt kar apne qabze yā ikhtiyār meñ kar-l.

27.—Dekh paṛnā; hāl khulnā; inkishāf-i-hāl h.; zāhir ho-jānā.

He was taken in the very act—'Am hālat-i-irtikāb-i-fī' meñ use logoñ ne dekh liyā (uskā hāl khul gayā)

28.—Lagnā; darkār h.; zarūr h.; chāhā jānū; matlūb h. [agta hai.

It takes so much cloth to make a coat—Ek koṭ ke bauāne meñ isqadar kaprā

To take away—Le-l.; chhin l.; mahrūm k.; dūr kar-d.—To take care (a) Fikr

r.; fikr-mand k. (b) Khabar-dār rahnā; hoshyār rahnā; chaukas rahnā.—To

take care of—Nigrān rahnā yā nigāni k.; apni hifāzat yā muhāfazat meñ

r.—To take a course—Koyi tariq ikhtiyār k.; ta'dbireñ 'amal meñ lānā.

To take one's own course—Apni tajwiz ke mutābiq (apne hasb khwāh) kār-

rawāyī k.; jo kuchh apne jī meñ āye waisāhi k.—To take down (a) Ghaṭīnā;

zer yā zer-dast k.; toṛnā; dabānā. (b) Pi jānī. (c) Gira d.; dhā d.; utār

d.; toṛ d. (d) Likh l.; qalam-band k.—To take from—(a) Le-lenā; chhin

l.; mahrūm k. (b) Minhā kar-d.; ghaṭā d.; waz' kar-l.; bād d. (c) Bā'i-i-

hatk h.; be-ābrūyi karānā.—To take heed—Hoshyār h.; khabar-dār h.; ih-

tiyāt k. yā r.—To take heed to—Kisi shai ki taraf ihtiyāt ke sāth tawajjuh

k.—To take hold of—Pakar l.; kisi shai par qāim k.—To take in—(a) Gher

l.; muhit k.; chāon taraf se band kar-d. (b) Shāmil k.; dākhil k. (c)

Dagā d.; dhokhā d.; fareb d.; ṭhagnū (Colloquial). (d) Dākhil k.; bhitar

āne d.; bhitar paithne d.—To take in hand—Uthānā; zimmā yā biṛā uthā-

nā; kisi shai ke anjām karne ki koshish k.—To take notice—(a) Lihāz k.;

khāz tawajjuh ke sāth lihāz k. (uazar k. yā dekhnā) (b) Kisi fī' se yah sū-

bit k. ki lihāz huā; kisi shai ki nisbat kuchh kahū yā apni rāe zāhir k.—To

take oath—Half uthānā; 'adālat ke qā'ide ke mutābiq haif l.—To take off—(a)

Kisi shai par se haṭā d.; utār l.; ūpar se utār yā haṭā l. (b) Kāṭ l.; jaise sar

yā koyi 'uzw (c) Le-lenā-jaise jān. (d) Rad kar-d.; zūl kar-d.; bātīl kar d

(e) Haṭā d.; khainch l.; pher d. (f) Pi-jinā; khainch jānā. (g) Kharid k.;

tijārat meñ l. (h) Naql utārā (shabih baṛānā); musannā taiyār k.—To take

out—(a) Nikāl l.; judā kar-d.; minhā kar-d. (b) Haṭā d.; dūr kar-d.; sāt kar-

d.; miṭā d.; chhuṛā d.—To take part—Sharik h.—To take part with—Kisi

ke sāth sharik h.—To take place—(a) Wāqi 'h.; honā; zuhūr yā wuqū' meñ

ānā. (b) Asar-pazīr h.; gālib ānā —To take effect—Muaseir h.; jis natije kā

h. maqsūd ho wahī paidā k.—To take root—(a) Jar pakarā; ji-kar barhnā.

(b) Qāim ho-jānā jaise usūl.—To take up—(a) Uthānā. (b) Kharid k.; qariz

l. (c) Lenā; lagnā; masrūf karānā. (d) Pakarā; giriftār k. (e) Taslim

k.; bāwar k. (f) Sarzanish k.; la'nat-malāmat k. (g) Jahān se dūsrā chhōṛa

wahīn se shurū' k. (h) Lenā; lagnā; bharnā. (i) Apne zimmāe l.; dūre ki

'iwaz kisi bāt ko khud k. (uskā insirām k.). (j) Ikhtiyār k.; qabūl k. (k)

Tahsil k.; wusūl k.; tang-talabī ke sāth l. (l) Rupaye de-kar l.—To take

arms or to take up arms—Laṛāyī shurū' k.; laṛ-kar muqābala k.—To take

upon one's self—(a) Zimma uthānā; bojh (bār) uthānā; apne ūpar l. (b) Khud

qabūl kar l.; apne ūpar gawārā kar-l.—To take sides—Jin do fariq meñ nizā'

ho unmeñ se ek taraf ho-jānā; ek jānib ho-jānā; ek fariq ki shirkat ikh-

tiyār kar-l.—To take to heart—Dil par lagnā yā choṭ k.; kisi shai kā asar diṛ

par bahut hi ma'lūm k.—*To take advantage of*—Yakāyak pakar l.; kisi achchhi bāt se is tarah naf' uṭhānā ki usse dūsrē ko zarar paluñche.—*To take the advantage of*—Jo koyī naf'e kī bāt pesh āye usse fāida uṭhānā.—*To take air*—Khal jānā; 'awām par zūhir ho-jānā; fāsh ho jānā jaise kisi rāz (bhed) kā.—*To take a course*—Kisi khās samt ko chalnā; kisi khās tarz kī kār-rawāyī shurū' yā ikhtiyār k.—*To take leave*—Ruḥsat h.; alwidā' kahnā; chhoṛ-nā; bidā h.—*To take breath*—Dam l.; dam mār-nā; sāns l.; mihnāt ke ba'd dam lene ke liye zūrā ruk yā ṭbahar jāna; tar-o-tāza h.; jī bahlānā; sustānā.—*To take aim*—Nishāna lagānā; shist lagānā yā bāndhnā.—*To take along*—Le-jānā; liye chale jānā

Take, v. i. l.—Pakar-nā; lag jānā.

[tāsir r.

2.—Jis asar kā paidā h. maqsūd ho waisāhī asar paidā k.; aslī

3.—Khush k.; maqbūl h.; pasand ānā; bhānā.

4.—Rāh l.; kisi samt ko chal d.; koyī rāh pakar-nā; chalnā; jānā: sidhār-nā; rāsta l.; kisi bāt meṁ lagnā (usmeṁ apnī tayīn lagānā yā masrūf k.)

To take after—(a) Pairawī k.; jaisā dūsrā kare waisāhī k.; kisi ki dekhā-dekhi k.; naql k.; taqlīd k.; tatabbu' k. (b) Mushābahat r.; mānind h.; dūsrē ki tarah (uskā sā) h.—*To take in with*—Koyī tariq ikhtiyār k.; kisi bāt meṁ lagnā.—*To take on*—(a) Nibāyat hi udās h. (b) Kisi dūsrē ki haisiyat ikhtiyār k.; dūsrē ki si kār-rawāyī k.—*To take to*—(a) Kisi shai meṁ lagnā; kisi bāt meṁ dil lagānā; kisi bāt meṁ shauq se lagnā (uskā mashtāq h.); kisi shai meṁ lag jānā yā usmeṁ tabī'at lagānā. (b) Koyī tariq ikhtiyār k.; kisi shai meṁ apnī tayīn masrūf k. (usmeṁ masrūf h.)—*To take up*—Kha-yāl k.; sochnā.—*To take up with*—Qanā'at ke sāth qabūl k.; qānī' h.; bilā-'uzr qabūl kar-l.; chupchāp mān l.; sabr ke sāth qabūl kar-l.

Taking, n. l.—Taḡābuz: qabza kar-l.; pakar; girift; taākhuḡ.

2.—Intishār; pareshānī; ghabrāhat; saqcha.

Tale, n. l.—Qissa; kahānī; hikāyat; dāstān; masnū'ī yā jhūṭhā bayān; kisi sānihe ke muta'alliq juzziyāt kā bayān.

2.—Jo kuchh zabānī kahā jāe; zabānī bayān.

[nahīn.

3.—Tī'dād jo shumār se qāim ho; gintī; shumār; māp yā wazn

Tale-bearer, n.—Chugal-ḡhor; gammāz; lutrā; be-pūchhe-pāchhe tarah tarah ke hālāt kahne w.; gustākḡhāna tarah-ba-tarah kī ḡhabaren kahkar apnī behūdagī se logoṇ ke darmiyān futūr paidā k. w.

Tale-bearing, n.—Gammāzī; chugal-ḡhorī; lutrāyī yā lutrāpan.

Talent, n.—Zihnī qābiliyat 'ām isse ki jibillī ho yā hāsīl kī huyī; liyāqat; fahm-o firāsāt; jauhar; gun; kār-o-bār wagaira meṁ khās qism kī qābiliyat; kisi kām ke anjām kā shu'ūr.

Talented, a.—Liyāqat r. w.; zī-liyāqat; sāhib-i-liyāqat; qābil; lāiq; lāiq-o-fāiq; hunar-mand; gunī; sāhib-i-shu'ūr; zī-shu'ūr.

Talk, v. i. l.—Be-takallufāna bāṭchīt k.; milansirī se bolnā-chālnā; āpas meṁ bāṭchīt k.; guftgū k.

To talk with a person—Kisi se bāṭchīt k.; kisi se be-takallufāna bolnā-chālnā.

2.—Baknā; baḡbaḡānā; behūdagī ke sāth bāṭchīt k.; gustākḡhāna

3.—Bahs k.; dalil k.; qāil-ma'qūl k. [guftgū k.; baklak k.

To talk of—Bayān k.; zikr k.; mazkūr k.; charchā k.; kisi ki nisbat kuchh kahnā.—*To talk to*—Salāh d.; kisi nek kām kī targīb d.; āhistaḡī se chashm-unūyī yā sar-zanīsh k.; dhīre se dāṭṭnā; āhista se samjhānā (*Colloquia*).

Talk, v. t. 1.—Achehhi tarah se bolnā; bilā-takalluf bolnā; guftgū meñ kām meñ lānā. [tarah se] bātehit k.

To talk English—Angrezi bolnā; Angrezi zabān meñ bilā-takalluf (achehhi) 2.—Kahnā; bolnā; baknā.

To talk non-ense—Behūda baknā; lā-ya'ni baknā; wāhiyāt bāteñ kahnā; aisi, bāteñ kahnā jinke kuchh ma'ni na hoñ.

3.—Bātehit meñ gāhwānā bitānā yā guzrān d.

Often followed by away.

To talk over—Kisi shai ki nisbat guftgū k.; kisi amr ke muta'alliq bātehit k.; kisi bāt meñ gaur-o-tajwiz k.; bahs k.; āpas meñ kahnā-suanā.

Talk, n. 1.—Bātehit; guftgū; ham-kalāmī; āpas meñ bolehl; bāt; jo kuchh ek shakhs ma'mūlī bātehit meñ dūse se kahē; do yā zāid ashkhās ki bāhamī guft-o-shunūd.

2.—Afwāh; khabar; shuhra; gap. [kareñ; guftgū kā mazmūn.

3.—Manshā-i-kalām; woh shai jiski nisbat log āpas meñ bātehit

Talkative, a. Bahut bāt karne kā' ādi; onkī; bakwādi; bātūnī; bis-yār-go; fuzūl-go; daūda-dahan; barbariyā.

Talkativeness, n. Bak; bakwād; bisyār-goyī; fuzūl-goyī; bahut bakne ki 'adat; bātehit meñ bahut bolne ki 'adat; behūda goyī.

Talker, n. 1.—Bāt k w.; jo be-takalluf yā achehhi tarah se guft-gū kare; khush-taqir; khush-kalām.

2.—Jo shakhs bahut bāt kare; bakwādi; bakki; dūng-mārne w.; shekhi-bāz. [lamchhar.

Tall, a. 1.—Qad meñ ūñchā; darāz-qad; lambā; lāūbā aur dublā-patlā;

Tally, v. t. Mutābiq k.; munāsib k.; dūse ke hasb-i-hāl k.; mel milānā yā mel khilānā; munāsabat paidā k.

Tally, v. i. Munāsabat r.; munāsib yā mutābiq h.; mel khānā; hasb-i-

Followed by with. [hāl h.; chaspān yā mauzūn h.

Tame, a. 1.—Jiski asli wahshat aur bhaynk jāti rahī ho; jo admī se parach jāe; rām; paluā; hilā huā; rachā; gharelā; kṣānagi; jo insān se mānūs ho-jāe.

2.—Dabā huā; zer-dast; pazhmurda-kṣātir; be-dam.

Tame, v. t. 1.—Hilā l.; mānūs kar-l.; rām kar-l.; wahshat dūr kar-ke apne tābi' (apne bas meñ) kar-l.; wahshī ko rām kar-l.; paluā banā l.; rachānā; halīm aur mānūs banā d.; mutī' k.

2.—Dabā d.; firo kar-d.; zer k.; maglūb k.; ubharne na d.

3.—Muhazzab banānā; tahzīb silkhānā; shāista k. yā banānā.

Tamely, ad. Burdbārī se; frotanī se; bilā-ta'arruz; bilā-muzāhamat; zillat ke sāth; kamīnoñ, ki tarah; gulāmoñ ki mānind; bilā-izhār-i-khushūnat; begair kān hilāye; gardan nichī kar-ke; nā-mardi se.

Tameness, n. Burdbārī; hilm; bilā-'uzr 'itā'at; taubin yā zarar kā zillat ke sāth tahammul (uskā sahnā); kam-himmatī; past-himmatī; buz-dili; nā-mardi.

Tamper, v. i. 1.—Dast-andāzi k.; khafif khafif āzmāish k.; bilā-zarūrat chherchhār k.; nā-baq hāth dāluā; nā munāsib ta'iq par mudākhlat

2.—Khufyatan kār-rawāyī k.; sāzish k.; rishwat d. [k.; chherṇā.

To tamper with a document—Kisi dastāwez yā kūgaz meñ ja'l banānā (usmeñ kuchh barhā ghaṭā yā badal d.); kisi wasiqe ke alfāz yā hurūf meñ radd-o-badal k. (tahrif k.).—To tamper with a witness—Gawāh ko phor d. (use apnā kar-l.; milā l.); gawāh ko silkhā-parhā ke bigar d.

Tangible, *a.* 1.—Jo chhūne meñ ma'lūm de; jo lams se mahsūs ho-sake; mumkinu-l-mass.

2.—Jo hāth ā-sake yā hāth lag-sake; jo fauran zihn meñ ā-sake; jiskī nisbat 'amul-darāmad (kārrawāyī) ho-sake; wāqī'ī; ma'qūl.

Tantalize, *v. t.* Tarsānā; lalchānā; lahrānā; diq k.; tang k.; nihāyat hī māyūs k.; aisi ummedon paidā kar-ke hairān k. jo kabhī bar na āyeñ; sabz-bāg dikhānā; kisi achchhī shai ko dikhā-kar uskā shauq paidā karā d. par usse shāiq ko hamesha mahrūm r.

Tantumount, *a.* Barā bar; musāwī; hain-waq'at; ham ma'nī

Silence is sometimes tantumount to consent—Sukūt se ba'z waqt razā-mandi pāyī jāti hai; al-khamo-hī nim-razā

Tap, *v. t.* 1.—Kisi chhoṭī chiz se mārñā; bahut āhista se mārñā; 2.—Jūte meñ nayā talī chaḥhānā [āhista (dhīre se) chhūnā.

Tap, *v. i.* Khaṭkhaṭānā; thapthapānā. [dastak dī.

He tapped at the door—Woh kewār khaṭkhaṭā thā; usne darwāze par

Tap, *n.* 1.—Zarb jo āhista se lagāyī jāe; zarb jo kisi chhoṭī chiz se 2.—Talā; talī. [pahunchāyī jāe; thapki; dhap; thāp.

Tapis, *n.* — [(ho-rahi ho).

Upon the tapis—Zer-i-tajwiz; gaur meñ; jiski nisbat gaur-o-tajwiz pesh ho

Tardily, *ad.* Āhistaagī se; āhista-ihista; dhīre-dhīre; jald yā tez nahīñ; tez qadmī se nahīñ.

Tardiness, *n.* Āhistaagī; dirangī; sustī; der; nā-razāmandī; taassuf (pachhtāwā) jo sustī se zāhir ho; be dilī; dhilāpan.

Tardy, *a.* 1.—Sust; āhistaagī ke sath (āhista-āhista) ehalnō w.

2.—Der ke sath h. w.; jo waqt-i-munāsib par na ho; jismeñ tawaqquf ho; koyī kām ba-der k. w.; waqt-i-munāsib par kām na k. w.

Tare, *n.* Jis pipe thailē yā bartan wagaira meñ koyī jins ho uske wazu kī wjḥ se us jins ke wazu yā miqdār meñ kamī; minḥāyī yā muj-rayī jo bechne w. kharīdār ke haq meñ us pipe sundūq yā bartan wagura ke wazu ke bābat jins ke wazu se kar-de jismeñ woh jins ho; kardā; dharā yā dharā. [weight." W. bster.

“When the tare is deducted, the remainder is called the net

Tariff, *n.* Us mahsūl kī fihrist jo saudāgārī ke māl par uske kisi maqām meñ āne yā ek maqām se dūse maqām par bheje jāne kī hālat meñ diyā-jāe; mahsūl kā nirkh nāma.

Tarnish, *v. t.* 1.—Mailā kar-d.; gard-o-gubār se kharāb kar-d.; kisi shai kī chamak ko ghaṭā yā mitā d.; kisi shai ke āb-o-tāb ko kam yā zāil kar-d.; kisi shai ko kuchh kuchh yā mutlaq be-āb kar-d.

2.—Jo shai be dāg rahī ho usmeñ dāg yā dhabbā lagī d.; kisi shai kī safāyī ko ghaṭī yā mitā d.; dāg lagānā; dhabbā lagānā.

To tarnish reputation or honour—Nek nāmī yā 'izzat meñ dāg lagā d.; bad-nām yā be-ābrū kar-d.

Tarnish, *v. i.* Be-āb ho-jānā; āb-dārī kī jātā rahnā; dhuñdhlā ho-jānā; sivāhī daur jānā; kālā par jānā; andhā ho-jānā.

Tarry, *v. i.* 1.—Thahrā rahnā; muntazir rahnā; kisi kī intizār meñ thahrā rahnā. [kar-d.

2.—Der k.; tākhīr k.; tawaqquf k.; tāl d.; jānā yā ānā multawī

3.—Thahrnā; rahnā; qiyā u k.; ṭiknā; rah-jānā.

Tart, *a.* 1.—Khaṭṭā; tursh; tez; karūnā; jiskā zāiqā tez ho; talkh.

2.—Tez; sakht; karā; shadīd; jismeñ jhallāhaṭ pāyī jāe.

A tart reply—Sakht yā karā jāwāb; jāwāb jo jhallāhaṭ ke sāth diyā jāe.

Tartly, ad. Tezī se; sakhtī se; karāyī se; jhallāhaṭ ke sāth yā jhallākar; tursh-rūyī se.

Tartness, n. 1.—Talāhī; turshī; khaṭṭāpan; zāiqe ki tezi.

2.—Sakhtī; karāyī; shiddat; tezi.

Task, n. 1.—Kām jo dūsrā kisi ke muta'alliq kare. Iskā itlāq aksar aise kām par botā hai jiskī koyī had mu'ayan kar di-jāe.

2.—Kām; shagl; kām jo dūsrā ūthāye.

3.—Aisā kām jo girān-bār ho (bojh mu'lūm de); bār; bhār.

To take to task—Jhīraknā; sarzanish k.; la'nat-malakmat k.; dāṭnā; chashm-numāyī k.; āre hāth l. [uskī chashm-numāyī

To take one to task for idleness—Susti ke liye kisi ko dāṭnā (use jhīraknā yā

Task, v. t. 1.—Kisi ke zimme koyī kām k.; kisi ke liye koyī kām muqarrar k.; kisi se kahūā ki tum itnā kām yā isqadr mihnat karo.

2.—Kisi par kisi kām kā bojh dālnā; kisi par koyī sakht yā andāz se ziyāda bār (bojh) dālnā.

Taste, v. t. 1.—Zabān par rakh-kar yā zabān se chhulā-kar kisi shai kā imtihān k.; kisi shai kī miqdār-i-qulīl muñh meñ rakh-kar uskā zāiqe ma'lūm k.; chakhnā; maza ma'lūm k.; swād l.; zāiqe dekhnā ye l.

2.—Thorā se khā kar imtihān k.; koyī chiz thorī si khā l.

3.—Wāqī'ī imtihān kar-ke kisi shai se wāqifiyat hāsil k. (usse wāqif h.); imtihān k.; āzmānā; tajrība k.; bhugatnā [ūthānā; lazzat l.

4.—Kisi shai kā maza ūthānā; kisi shai ke tasarruf se khushī

Taste, v. t. 1.—Khāne 'gizā' kā zāiqe muñh se daryāft k. yā l.; khānā yā pinā; sirf thorā sā khānā yā pinā

To taste of each kind of wine—Thorī thorī har qism kī sharāb pinā.

2.—Koyī khās maza r.; koyī khās sifat haisiyat yā nau'iyat r.; kisi khās qism kī kaisiyat paidā k. yā r.

3.—Maza ūthānā; zāiqe chakhnā; imtihān k.; mutalazziz h.

4.—Thorā thorā baratnā; qillat ke sāth mutasarrif h.

Taste, n. 1.—Zāiqe-cha-hī; chakhnā; chāṭ.

2.—Kisi shai kā zāiqe yā maza jo use zabān par rakhne se ma'lūm ho; zāiqe; maza; sawād (*correctly* swād); lazzat. [tabī'at ko hāsil ho.

3.—Kisi shai kā maza jo dil ko hāsil ho; lazzat-i-rūhānī; lutf jo

“In this sense, the word is now followed by *for*. 'He had no taste for glory.' When followed by *of*, the sense is ambiguous, or rather it denotes experience, trial.” *Webster*.

4.—Tamīz; wuqūf; māsūn ke kāmōñ kī khūbiyōñ ke samajhne aur usse haz ūthāne kī quwwat; funūn wagaira ke muta'alliq san'atōñ kī khūbiyōñ kī tamīz kī quwwat; sulīqa; mazāq; ras.

5.—Tarz; dhang; dhab; uslūbī; qarīna; taur.

In good taste—Khush-uslūbī ke sāth; achhe tarz par; achhe taur se. [jāe

6.—Bāngī; namūna; tukrā; chh.ṭī sa tukrā jo khāyā yā chakhā

Tasteful, a. 1.—M. ze-dār; zā-ge-dār; khush zāiqe; swādīk; salonā.

2.—Jismeñ mazāq pāyā jāe; jisse izhār-i-mazāq ho; jo mazāq yā khush uslūbī ke sāth ho; jisse tamīz zāhir ho. [tamīz ke sāth.

Tastefully, ad. Mazāq ke sāth; khush-uslūbī ke sāth; achhe dhab se;

Tasteless, *a.* 1.—Jismen koyi maza (sawād) na ho; phikā; siṭhā; be-lazzat.

2.—Be-haz; be-lutf; jismen khushi paidā karne kī quwwat na ho; jismen ras na ho; niras. [khūb samajh sake.

Tasty, *a.* 1.—Sāhib-i-mazāq; khush-salīqa; jo har shai kī khūbī ko 2.—Nafis; 'umda; pākīza; jo mazāq ko sāth banā ho.

Taunt, *v. t.* Kalimāt-i-sakht kahā; sakht-sust kahā; burā bhalā kahā; la'nat-malūmat k.; sar-zanish k.; ta'na d.; ta'na mārā; jhīrā; lathērā; gālī d.

Taunt, *n.* Sakht-sust; kalimāt-i-sakht; burā-bhalā; nihāyat karī karī bātē; sakht la'nat-malūmat; ta'n-tashnī.

Tauntingly, *ad.* Ta'ne ke sāth, tūzan; la'nat-malūmat ke sāth; maz-hake ke taur par; gāliyā de-kar; taunīn ke sāth.

Tautologic, } *a.* Jismen takrūr-i-lafzī ho; jisse ek hī ma'nī paidā ho;

Tautological, } jismen ek hī bāt mukarrar-sikarrar kahī jāe; jismen ek hī bāt kā i'āda kiya jāe; mukarrar.

Tautology, *n.* Ek hī mazinūn kā i'āda jo mukhtalif alfāz ke zarī'e se kiya jāe; alfāz yā 'ibarat ko tabdīl kar-ke ek hī bāt kā bilā-zarūrat bār-bār kahā; takrār; takrūr-i-alfāz.

Tawdry, *a.* Nihāyat khush-numā aur khush rang par nafis yā latif nahīn; jismen nakhrā-tillā bahut kuchh ho par aslī husn (khūb-sūrtī) na ho.

Tawny, *a.* Sānwālā; jhānūrā; gandum-rang.

Tax, *n.* 1.—Mahsūl jo arāzī makānāt ghoron maweshiyon yā peshe waghaira par lagāyā jāe; ṭikas; kar; mahsūl; khazāna; khirāj; fota.

An annual tax—Sālāna mahsūl; mahsūl jo sāl-ba-sāl adā kiya jāe.—*A perpetual tax*—Dawāmi mahsūl; mahsūl jo hamesha adā karā par yā hamesha qāim rahe.

[anjām kisī mā-taht se muta'alliq kiya jāe.

2.—Kām jo kisī mā-taht ke zimme kiya jāe; koyī khās kim jiskā

3.—Bār; kām jo kisī par bār (bojh) ho; kām jo kisī ko nā-guwar ho.

4.—Ilzām; itihām; tuhmat.

Tax, *v. t.* 1.—Mahsūl lagānā yā qāim k.; ṭikas lagānā; khirāj lagānā.

2.—Bojh dānā; bār dānā. [ke kharche kī tī'dād.

3.—'Adālat ke iḥtiyār se tashkīh yā qāim k. jaisē kisī muqaddame

4.—Ilzām lagānā; tuhmat lagānā; sarzanish k.

☞ Usually followed by *with*, rarely by *of*.

Taxable, *a.* 1.—Jispar mahsūl lag sake (lagāyā jā-sake); jispar qānūn ke rū se mahsūl kī tashkīh ho-sake [āid ho-sake.

2.—Jo 'adālat se qānūn ke mutābiq mudda'ī yā mudda'ā 'alaih par *Taxable costs*—Kharcha jo qānūn ke mutābiq 'adālat se kisī fariq-i-muqaddama par qāim ho-sake.

Taxation, *n.* 1.—Tashkīh-i-mahsūl; mahsūl lagānā; kisī riyāsat kī ri'āyā par uskī jānib se mahsūl yā mahsūlon kī lagāyā jānā.

2.—Tashkīh-i-akhrajāt-i-'adālat; 'adālat ke kharche kā kisī fariq-i-muqaddama par qāim k.

Tax-free, *a.* Mahsūl se barī; jisko yā jispar mahsūl na denā parē.

Teach, *v. t.* 1.—Sikhānā yā sikhānā; batānā; āgāh k.; khabar d.; kisī ko us shai se wāqif k. jiskā 'ilm use pahile na rahā ho (jo woh peshtar na jāntā rahā ho). [shai se wāqif k.; kī bāt s. āgāh k.

2.—Ta'lim kī girāz se koyī masula usūl yā bāt batānā; batānā; kisī

3.—Ta'lim d.; mu'allim kī kām (mu'allimī) k.; sikhānā-parhānā; likhānā-parhānā; tarbiyat d.; kisi ko uske likhne-parhne meñ hidāyat k.; kisi kī silsila-i-dars tai karā d.

4.—'Ādi k.; khū-gar k.; mātūs k.; 'ādat dāl d.

5.—Ittilā' d.; muttālī' k.; pahilo se khabar d.; batānā; sikhānā.

Teach, *v. i.* Ta'līm d.; mu'allimī k.; sikhānā-parhānā.

Teachable, *a.* Sikhāye jāne ke lāiq; jo sikh sake; tarbiyat-pazīr; jo jald sikh jāe.

Teacher, *n.* 1.—Ta'līm d. w.; mu'allim; mudarris; ustād; miyāñjī; gurū.

2.—Dīni ta'līm d. w.; dīn kī bitēñ sikhāne w.; wā'iz; pīr; murshid;

Teaching, *n.* Ta'līm; tarbiyat; sikhānā.

[gurū.

Tear, *n.* Ānsū; āshk; āns; qatra-i-ashk; ānsū kā būnd. [choñthnā.

Tear, *v. t.* 1.—Phāñnā; chāk k.; chīrnā; chithuā; zakhmī k.; bakoñuā;

2.—Zor-o-zulm ke zarī'e se judā judā kar-d.; titar-bitar kar-d.; darham-barham kar-d.; mutafarriq yā muntashir kar-d.

3.—Zor se khaiñchnā; nochnā; khasoñnā.

4.—Sadma pahuñchā-kar toṛ d.; jar se ukhār d.

To tear from—Zabardastī se le-l; jabriyā le-l.; chhin l.—To tear off—Zor se khaiñch l.; udher d.—To tear out—Sakhti ke sāth khaiñch yā nikāl l.—To tear up—Udherāñ; ukherñā; khod d.; toṛ d.; jo sbai istikhām ke sāth nasab ho use sadma pahuñchā-kar jar se haṭā d.

Tear, *v. i.* Josh-o-kharosh ke sāth harakat aur 'amal k.; zor se jhapṭ-nā; gẓab-nāk h.; jhuñjhlānā; jhallānā; baurāhe sāñr kī tarah kār-rawāyī k. [dard; narm.

Tear-falling, *a.* Ashk-bār; ānsū bahātā huā; rotī huā; giriyāñ; pur-

Tear-ful, *a.* Āb-dida; jismeñ ānsū bhare hoñ; rotā huā; ashk-bār; giriyāñ. [dil; kathor.

Tearless, *a.* Jisse ānsū na baheñ; jismeñ ānsū na hoñ; be-dard; sakht-

Tease, *v. t.* Tang k.; diq k.; satānā; jāñ khānā; gustākhi yā tang-talabi se tang k.; khafif khafif istid'āoñ yā mazhakoñ se tang zich yā pareshāñ k.; kuñhāñ; chīñhāñ.

Technical, *a.* 1.—Kisī fan yā funūñ se muta'alliq; kisi 'ilm yā kār-o-bār wagaira se nisbat yā ta'alluq r. w.; istilāhī.

A technical word or term—Istilāh; istilāhī latz; woh latz jo kisi khās fan se ta'alluq rakkhe.—Technical language—'Ilm-i-istilāhī.

2.—Kisi 'ilm hunar yā kār-o-bār se maḥsūs; kisi khās peshe se ta'alluq r. w.; peshe kā; zūbīte kī. [kī nisbat kiyā jāe

A technical objection—'Uzr-i-be-zābitagi; i'tirāz jo kisi zūbīte kī kār-rawāyī

Technicality, } *n.* Funūñ se khusūsiyat r.; jo kisi peshe yā hufe wagaira

Technicalness, } se ta'alluq rakkhe (uske liye maḥsūs) ho; ist.lāh.

Technically, *ad.* Istilāhī taur par; funūñ yā peshoñ kī istilāhoñ ke ma'nī ke mutābiq.

Tedious, *a.* 1.—Thakāñ; jisko der tak qāim rahne yā tawil hone se thakāwat paidā ho; isqad ur tūl-o-tawil yā be-lutf kī jī ukṭā jāe (tabī'at 'āī ho yā tang ā-jī); girīñ; bhūī; ajīram; pahaṛ sā; udās.

2.—Sust; dhīrā; dhīmā; dhilā; mandā

[jāe

Tediously, *ad.* Aisi tarah par kī thakāwat ā jīo; is taur se kī tabī'at ukṭā

Tediousness, *n.* 1.—Der tak qāim rahne yā tawālat kī wājib se thakāwat.

2.—Tawālat; tūl-o-tawil n.; lambayī; lambāyī-chaurāyī.

3.—Thakāwaṭ paidā k.; tabī'at uktā d.

4.—Ānistagi yā susti jisse tabī'at uktā jāe.

Teem, v. i. 1.—Jannā-jaise bachchā; paidā k. masalan phal; bār-āwar h.

2.—Hāmila h.; peṭ se h. [qadar bharā h. ki ubal jāe; ifrāt se paidā k.

3.—Bharā h.; pur h.; nikālne yā paidā karne par āmāda h.; is-

Teens, n. (pl.) Terah baras se unuīs baras tak kī 'umr.

To be in one's teens—Terah baras se unuīs baras tak kī 'umr kā h.—To be out

of one's teens—Unuīs baras se zūid sin kā h.—To enter one's teens—Terahwān

Teeth, n. Dānt; dandān.

In the teeth—Sāibī; dū-ba-dū; ba-muqābala; muqābale meṭ.

[sāl shu'ū h.

Teeth, v. i. Dānt nikālne yā paidā h.; dānt lānā.

[tār.

Telegram, n. Tār kī khabar; khabar jo tār-i-barqī ke zarī'e se bhejī jāe;

Telegraph, n. Dūr khabar pahunchāne kā āla yā 'amal.

Electric telegraph—Tār-i-barqī; karak bijli.

Telegraph, v. t. Tār-i-barqī ke zarī'e se khabar bhejnā yā d.; tār d.

Telegraphic, a. i.—Tār-i-barqī se mansūb; jo tār-i-barqī ke zarī'e se

kiyā jāe. [jāe jaise khabar; tār kī.

2.—Jiskā i'lān tār ke zarī'e se kiyā jāe; jo tār ke zarī'e se bhejī

Tell, v. t. i.—Ek ek kar-ke batānā; gintī kar-ke (gin-kar) batlānā;

ginnā; shumār k.

[kahnā.

2.—Tafsīl-wār kahnā; kisī shai kā hāl bayān k.; bayān k.; hālāt

3.—Zāhir k.; fāsh k.; i'lān k.; kholnā; batlānā; ittilā' d.; kha-

bar d.; kah-kar batānā.

[rānā.

4.—Tamīz k.; ma'lām k.; daryāft k.; dekh-kar tashkhis k. (ṭhah-

Tell off—Ginnā; bāntnā; muqarrar k.

Tell, v. i. i.—Bayān k.; ittilā' d.; khabar d.

2.—Asar k.; koyī numāyān asar paidā k.; kisīqadar asar paidā k.

Every expression tells—Har ek 'ibarat ma'nī-khez hai (usse bolne wāle kā man-

shā zāhir hotā hai.)—A telling speech—Par tāsīr taqrīr; taqrīr jiskā asar

sāmī'in (sunne wālon) par ho—The great exertion tells upon his strength—Is

barī koshish yā mihnat kā asar uskī quwwat par hotā hai ya'nī woh kam-zor

hotā jātā hai (uski tāqat zāil hoti jātī hai)—Your bad writing will tell

against you in the examination—Tumhāri buri tahrīr intihān meṭ tumhāre

liye muzir hogi.—The prisoner's youth tells in his favour—Mudda'a'alaih

ki kam-sini uske liye (uske haq meṭ) mufid hai—To tell of—(a) Zikr k.; maz-

kūr k.; bayān k. (b) Kisī ke khilāf ittilā' k.; kisī kā koyī 'aib zāhir k.

Tell-tale, n. Jo logoṅ ke nij ke hālāt be-pūchhe gūroṅ se kahā kare;

jo aisi bāteṅ gairoṅ se kahī kare jinkā chhipanā muqtazā-i-dūr-au-

deshī ho; chugul khor; gammāz; lutrā.

Temerity, n. i.—Khatre ki nā-munāsib taṭhīn; be-'aqlī ke sāth khatre

se na ḍarnā; be-ḡāḡī; gāyat darje kī dilerī.

Temper, v. t. i.—Andāz se milānā; milā-kar taiyār k.; is tarah se

makhlūt k ki ek juz kī imezish se dūsrā juz durust ho jāe; i'tidāl par

lānā yā k.; do yā zūid chīzoṅ ko istarah bāham milā d. ki donoṅ meṭ

kisī sh u kī ziyādatī na rah-jāe aur kal shai hālāt-i-munāsib par ho-jāe.

2.—Manzūn k.; durust k.; ek dūstre ke ham-andāz k.; muwāfiq k.;

dūstre ke hasb-i-hāl k.; āpas meṭ ṭhik k.

3.—Narm k.; mulāim k.; dhīmā k.; ṭhandhā k.; taskīn d.

4.—Tāw d.; dam d.; ba-qadar-i-munāsib sakht (karā) k.

Temper, n. 1.—Imtizāj; mukhtalif qism kī chīzōn kī bāham āmezish; kisi murakkab shai kī hālat jo mukhtalif ajzā ke bāham tarkīb deue se paidā ho; tarkīb-ba-andāz-i-munāsib.

2.—Mizāj; tabi'at; khaslat; sirisht; k̄ho.

3.—I'tidāl; dhīmā-pan; dhīraj.

4.—Mizāj kī harārat; gussa; gazab; taish; khijlāhat.

The boy showed a great deal of *temper* when I reproved him—Jab main ne us larke ki sar-zanish ki woh nihāyat hi k̄hafā huā (taish yā gusse meñ āyā)—A man of violent *temper*—Gussa-war shakhs; jo shakhs jald khijlā uthe (gusse meñ ā-jāe).

5.—Tāw; dam; karāyi.

Temperament, n. Mizāj; sirisht; andarūnī tarkīb; hālat; khaslat; subhāw (*correctly* swabhāw).

Temperance, n. I'tidāl; lazzāt-i-nafsānī se haz uṭhāne meñ hamesha i'tidāl k̄ k̄hayāl (is bāt k̄ lihāz kī ziyādatī na hone pāye); zabt ke sāth yā nusat darje par ihtizāz; parhez; parhez-gārī; sanjam.

Temperance in eating and drinking—Khāne-pine meñ i'tidāl; parhez-gārī ke sāth khānā-pinā; andāz se ziyāda khānā-pinā nahīn. [nahīn.]

Temperate, a. 1.—Mu'tadil; i'tidāl par; be-andāz nahīn; had se ziyāda *Temperate* heat—I'tidāl kī garmi; andāz se ziyāda garmi nahīn.

2.—Parhez-gār; parhezī; lazzāt-i-nafsānī se i'tidāl ke sāth haz uṭhāne w.; sanjamī. [is bāt k̄ lihāz r. w. kī ziyādatī na hone pāye.]

Temperate in eating and drinking—Khāne-pine meñ parhez-gār; khāne-pine meñ

3.—Thandhā; dhīmā; jismeñ gussa wagaira na pāyā jāe; jisse tund-mizājī zāhir na ho; jismeñ gusse k̄ josh na ho.

Temperately, ad. 1.—I'tidāl ke sāth; parhez-gārī ke sāth; parhez se; ziyādatī yā fuzūlī ke sāth nahīn; ahistagi ke sāth; bilā-josh-i-gazab; dhīme-dhīme.

Temperateness, n. I'tidāl; parhez-gārī; ziyādatī k̄ na h.; dhīmā-pan.

Temperature, n. 1.—Mizāj; hālat; kaifiyat; kisi sifat k̄ darja.

2.—Garmi yā sardi k̄ darja; garmi-sardi kī kamī-beshī.

Tempered, p. a. Mizāj k̄; mizāj r. w.

A good-tempered man—Nek-mizāj shakhs.—Bad-tempered—Bad-mizāj.

Tempest, n. 1.—Āndhī yā tūfān jiske sāth meñh bhī barse ole parēñ k̄hwāh barf gire; bare zor-o-shor k̄ tūfān.

2.—Kisi shai k̄ barā josh-o-kharosh; kisi bāt k̄ barā hi halchal yā hullar; kisi shai k̄ barā wālā; sakht iztirāb.

Tempest is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *tempest-beaten*, *tempest-tossed*, and the like.

Tempestuous, a. Tūfānī; tūfān k̄ yā tūfān s̄; jub hawā nihāyat hi tund chalti ho; jab tūfān kī si kaifiyat rahe; zor-o-shor ke sāth bahti huyī—jaise hawā. [banāyā jāe; shiwāla.]

Temple, n. Mandir; dewal; ma'bad; mandir jo kisi dewtā kī pūjā ke liye

Temporal, a. 1.—Is zindagi dunyā yā sirf jism se ta'alluq r. w.; duniyāwī; sansārik; laukik; rūhānī nahīn.

2.—Mulki; nizām-i-saltanat se ta'alluq r. w.

Temporarily, ad. Sirf thore 'arse ke liye; hamesha ke liye nahīn; dawām ke liye nahīn; 'arizi taur par; chand roz ke wāste; thore dinon ke wāste.

Temporariness, n. Istiqāmat-i-'arizi; sirf thore dinon ke liye h.

Temporary, a. Sirf thore 'arse tak qāim rahne w.; jiske qiyām k̄ zamāna mahdūd ho; 'arizi; chand-roza; dawāmī nahīn.

Temporize, *v. i.* Waqt yā mauq'e ke lihāz se kār-rawāyī k.; kasrat-i-rāe yā hālāt ke lihāz se 'anal k.; zamāna-sāzi k.; waqt ke mutābiq baratnā; daf'u-l-waqtī k.

Temporizer, *n.* Zamāna-sāz; waqt ke mutābiq 'amal k. w.; zamāne ke muwāfiq baratne w.; jo rāe yā waz' rāiju-l-waqt ho usī ke mutābiq k. w. [koshish k.]

Tempt, *v. t.* 1.—Anjām karne yā pahunchne kī koshish k.; āzmānā;

2.—Targīb dene kī koshish k.; ubhārnā; bahkānā; targīb d.; igwā k. [mānā; imtilhān k.]

3.—Mihak-i-imtilhān par r. yā charhānā; kasauṭī par kasnā; āz-

4.—Badī kī jānib māil k. yā uskī koshish k.; targīb de-kar fi'l-i-be-jā karānā; badī kī targīb d.; qūl-ma'qūl kar-ke khwāh kisī qism kī tam' dikhā-kar bure fi'l ke karne par rāgib k.

Temptation, *n.* 1.—Badī kī targīb; burāyī ke liye wargalānnā; igwā.

2.—Targīb meṅ parnā; targīb kī wajh se badī par rāgib h.

3.—Targīb; tahrīs; tam'; lālach; lobh. [dāman-gir h.; eat dignā.

To fall into temptation—Lālach meṅ parnā; lobh meṅ phaṣnā; tam' lāhiq yā

Tempting, *p. a.* Dil lubhāne w.; jis meṅ dīl phaṅs jāe; dīl-rubā; dīl-kash.

Temptingly, *ad.* Aise tariq se kī tabī'at badī kī taraf māil ho-jāe; lālach de-kar; jis meṅ koyī phande meṅ ā-jāe (phaṅs jāe).

Tenable, *a.* Jo yūrish kī hālāt meṅ qāim rah-sake; jiskī muhāfazat us hālāt meṅ ho-sake jab koyī uspar hamla-āwar ho yā use lene kī koshish kare; qawī; mazbūt; ustuwār; mustahkam; ṭhahraū; ṭhaharne chal sakne yā qāim rahne ke lāiq.

A *tenable* fortress—Qal'a jo hamle kī hālāt meṅ mahfūz rah-sake.—The ground taken in the argument is not *tenable*—Jis bunyād par yah bāha mabni hai woh qāim nahin rah sakti.—A *tenable* plea—'Uzr-i-qawī yā ma'qūl; jo 'uzr chal-sake (sāblt ho-sake).

Tenableness, } *n.* Ustuwārī; mazbūtī; qāim rahne kī salāhiyat.

Tenability, }

Tenacious, *a.* 1.—Mazbūtī se pakarṇe w.; jis shai par qabza ho uspar qābiz rahne par māil; apnī chīz yā bāt ko na chhorṇe w.

Men *tenacious* of their just rights—Log jo apne huqūq-i-wājib par mazbūtī se qāim rahnē (unke chhorṇe par rāgib na hoṅ). [mazbūt.

2.—Pakar r. w.; māsik; der-pā; 'arse tak na chhorṇe w.; qawī; A *tenacious* memory—Qawī yā mazbūt hāfiza; aisā hāfiza kī jo kuchh yād kiyā jāe woh muddat-i-darāz tak na bhūle.

3.—Jo dūsri chīz meṅ lipaṭ jāe; laslasā; chipchipā.

Tenaciously, *ad.* Mazbūtī se; is tarah kī girift na chhūṭe; chimaṭ-kar; sakhti yā karāyī se; haṭh ke sāth. [bardār hone par rāgib na h.

Tenaciousness, *n.* 1.—Mazbūtī se pakar r.; chhorṇe dast-kash yā dast-

2.—Chipchipāhaṭ; laslasāhaṭ; chaspīdagī; chimṛāpan.

3.—Mazbūtī; jo bāteṅ zihni-nishīn ho gayīṅ hoṅ unkā na bhūlnā.

Tenacity, *n.* 1.—See *supra*.

2.—Chizon meṅ woh khāssiyaṭ jiskī wajh se unke ajzā begair sakht dabāw pahunchne ke ek dūsre se 'alāhida na hoṅ (ṭūṭ yā phūṭ na jāeṅ).

Tenancy, *n.* (*Law*) Arāzi khwāh makānāt wagaira kā qabza; arāzi wagaura ke qabze kī nau'iyat; dūsre kī jāedād kā qabza-i-chand-roza ('ārizī); kirāya-dārī; dakhlīl-kārī.

Tenant, n. (Law) Woh shakhs jo दूसरे के मा-ताहत अरज़ी क़व्वाह दूसरी ज़ादद-ि-ग़ैर-ि-मांगूला पर क़ाबिज़ रहे; woh shakhs jo दूसरे की अरज़ी या मक़ाऩ वाग़ैरा पर क़ाबज़-ि-अरज़ी रक्क़हे; असामी; रा'यत; क़ासत-क़ार; क़िराया-दार; भ़ारात; थ़िका-दार; क़ात्किना-दार.

A *tenant* at a fixed rate—Kāsht-kār-i-sharh-i-mu'āyan; asāmi-i-sharh-i-mu'āyan; kāsht-kār-i-sharh-i-muqarrarī.—An ex-proprietary *tenant*—Kāsht-kār-i-sāqitū-l-milkīyat—An occupancy *tenant*—Kāsht-kār-i-daḥlīl-kār.—A non-occupancy *tenant*, or a *tenant* at will—Kāsht-kār-i-gair-daḥlīl-kār; asāmi jisko haqq-i-daḥlīl-kārī na ho; kāsht-kār-ba-marzī-i-zamīndār; kāsht-kār jise haqq-i-muqā-bazat hāsīl na ho.

Tenant, v. t. Bataur asāmi kāsht-kār रा'यत थ़िका-दार या क़िराया-दार वाग़ैरा के क़ाबज़ा र.; क़ाबज़ा-ि-रा'यत र.; क़िराये पर ल.; जोत पर ल.; पाṭṭa likh-kar l.

Tenantable, a. Kīrāye वाग़ैरा पर दीये जाने के क़ाबिल; मारामत के इ'tibār से इस लाइक़ कि क़िराया-दार के रहने के लाइक़ हो.

Tenantless, a Jismen koi kīrāya-दार na ho; gair-ābād; khalī.

Tenantry, n Kī'āyā; asāmi.

Tend, v. t. l.—Bataur madad-gār या मुल्हāfज़ के किसी के हम-रāh ruhna; nigrāni k.; pās-bāni k.; galla-bāni k.; charāuā; nigrān-hāl ruhna; khabar-giri k.; muhāfazat k. [dekhnā; libāz k.

2.—Kisī shai kī taraf tawajjuh k. (mutawajjih h.); ihtiyāt से **Tend, v. t. l.**—Kisī khās samt ko chalnā; kisī taraf khās-kar jāni.

2.—Kisī manshā ya maqsad kī taraf rujū' h.; koi khās manshā r.; manshā r.; mailān r. ya paidā k.; asar r. ya tāsīr paidā k.

3.—Zarī'a h.; kisī shai kā wasila ya bā'is h.; madad d.; mu'yin h. **Tendency, n.** Kisī maqām shai ya natije kī taraf mailān; mail; ragbat; mailān; rujahān; kisī qism kā asar ya natija paidā karne kī wāqīf quwwat; manshā; murād; maqsad; mazmūn; mudda'a.

Tender, n. l.—(Law) Kisī dāin के अदा के लिये इस क़ायāl से रुपये पेश क. कि दर-सूरत ना अदा होने उसके किसी qism kā tāwān 'āid ho-gā; kisī qism kī khidmat के anjām के लिये इस wajh से apni musta'idi zāhir k. कि दर-सूरत ना anjām होने उसके किसी qism kā khisāra qāim hogā. [sikka.

Legal tender—Woh sikka jo mahkūma-i-qānūn ho; sikka-i-raijū-l-waqt; sar-kārī

2.—Kisī shai kā is garaz से पेश kiyā jānā ki woh qabūl ho khusūsān kisī khidmat (naukarī waग़ैरा) kī nisbat kisī kā yah kahnā kī ham iske anjām (karne ya bajā lāne) के लिये hāzir hain.

3.—Jo shai ijāb lene ya qabūl karne के लिये पेश kī-jāe.

This money is not a legal tender—Yah रुपये (ya'nī jo रुपये lene के लिये पेश kiye jāte hain) usī qism के nahīn hain jo mahkūma-i-qānūn hain.

Tender, v. t. l.—Tāwān ya nuqsān से bachne के लिये किसी mutālabe के ifā, men रुपये पेश क.

2.—Kisī shai kī nisbat kahnā ki yah qabūl ho; maqbūl hone kī garaz से किसी shai ko पेश क. (āge dhar d.).

Tender, a. l.—Jo dabāne से jald dab jāe torne से fauran tūt jāe 'alā hāza-l-qiyās; sakht nahīn; karā nahīn; narm; mulāim; komal; nāzūk.

2.—Sarī'u-l-hiss; jise dard jald ma'lūm de.

3.—Nāzūk; is qābil nahīn ki kisī qism kī sakhti bardāshst kare.

4.—Jo hanoz qawī aur lālig na ho; kam-zor aur naqīl; kam-sin; sagīr-sin; kburd-sāl; thore dinon kā.

5.—Jismeñ muhabbat ham-dardi yā mihrbānī ho; rahīm; dard-mand; pur-dard; dūse kī bhalāyī chāhne w.; jisko dūse kī taklif se bahut jald ranj ho; jiske dil meñ jald tars āye; jo dūse kī hālat par jald tars khā-kar uske qusūr ko mu'āf kar-de yā uspar mihrbānī

6.—Jisse dil ko ta'alluq ho; 'azīz; pyārā. [kare; narm; mulāim.

7.—Is bāt kī ihtiyāt r. w. kī koyī shai ba-dastūr mahfūz rahe; is bāt kī fikr r. w. kī kisi shai ko zarar na pahuñche (usmeñ futūr na pare).

With of.

8.—Jiskā manshā yah na ho kī dūse ko ranj pahuñchāye; narm-dil.

9.—Jisse dil dukhe; jisse tabi'at ko ranj pahuñche.

10.—Jisse dil meñ dard yā ham-dardi paidā ho; jisse muhabbat yā ham-dardi wagaira zāhir ho.

Tender is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *tender-looking*, *tender-minded*, and the like.

Tender-hearted, *a.* Jiskā dil nihāyat dard mand ho; jispar bātoñ kā asar ho-sake; jismeñ muhabbat rahm yā mihr-bānī kā khayāl jald paidā ho; narm-dil; rahm-dil; raqīqu-l-qalb; jiskā dil mom kī tarah pighal jāe. Tenderly, *ad.* Mulāimat ke sāth; narmī se; āhistagī se; suhūlat se; aisi tarah kī zarar yā izā na pahuñche; mihrbānī ke sāth; rahm yā shafāqat ke sāth; rahm-dili se; tarahhumāna.

Tenderness, *n.* 1.—Mulāim yā nāzūk h.; aisi yā is qābil h. kī jald tūt phūt yā zakhmī ho-jāe. [khayāl dil meñ jald paidā h.

2.—Narm-dili; dil kā mom sū h.; muhabbat yā rahm wagaira kā

3.—Kisi kī jānib shafāqat ke sāth tawajjuh; dūse kī bhalāyī kī fikr; is bāt kī fikr kī dūse ko taklif na pahuñchne pāye.

4.—Wastāsa; ihtiyāt; is bāt kī nihāyat hī ihtiyāt kī koyī fi'l-i-be-jā sar zad na ho yā kisi ko ranj na pahuñche.

5.—Kisi shai kī muhāfazat kī ba'i ihtiyāt; is bāt kī nihāyat khabar-dāri kī kisi shai ko zarar na pahuñche.

6.—Dil-sāzi; riqqat; dard; kalām meñ narmī yā mulāimat.

Tenement, *n.* 1.—Rahne kā makān; makān-i-maskūna; makān kā qat' (hissā) jismeñ ek kunbā (khāndān) rahe; qism-i-aduā kā makān-i-maskūna jo garibon ko kirāye par diyā jāe; makān jo kirāye par dene kī garaz se banāyā jīe. [masalan makānāt arāzī wagaira.

2.—(Less) Kisi qism kī jāedād-i-gair-mauqūla jispar qabza ho-sake

Tenemental, *a.* Un arāzīyāt se muta'alliq jo asāmiyon ko di-gayīñ hon; jispar asāmi qābiz hon yā jiskā qabza unko diyā jā-sake.

Tenementary, *a.* Asāmiyon ke dene ke lāiq; jispar asāmi qābiz hon.

Tenor, *n.* 1.—Qism; nau'iyat; qimāsh; tarz; tarah.

2.—Khayāl kā silsila jo barābar kalām meñ qām rahe; khayāl kā 'ām manshā; jis taraf ko khayāl 'umūman rujū' ho; mazmūn; manshā; ma'nī jo 'ām tarah par samjhe jīen; kul silsila-i-kalām; kul tarz-i-kalām; silsila; fahwā-i-kalām.

Tension, *n.* 1.—Khinchāw; tanāw; kasāw; phailāw. [sakhti; shiddat.

2.—Ba'i rihni koshish; barā sarf-i-dimāg; khayālāt kā barā josh;

Tentative, *a.* Intihān k. w.; jisse kisi bāt kā intihān kiyā jāe; jisse kisi bāt kī jāñch kī-jāe; jisse kisi shai kī āzmāish maqsūd h.

Tentatively, *ad.* Intihān ke taur par; intihānan; āzmāish ke liye.

Tenter, *n.* Kaprā phailāne yā tātne kā āla.

To be on the tenters—Kash-ma-kash meñ h.; zagto meñ h.; taklif be-chaini yā tazabzub meñ h.

Tenure, n. 1.—Jāedād khusūsan jāedād-i-gair-manqūla par qabza yā uskā istihqāq. [i-istihqāq-i-khās yā haqq-i-milkiyat wagnāra.

2.—Jāedād-i-gair-manqūla ke qabze kā tarz-i-khās masalau ba-zar'ā.

3. Kisī shai ke qabze kā 'ām tarīq.

Topid, a. Kisīqadar garm; darja-i-i'tidāl par garm; na bahut garm na bahut sard; shir—garm; nim-garm; kunkunā; gungunā.

Tepidity, } n. Kisīqadar garm h.; shir-garm h.; kunkunā-pan; darja

Tepidness, } -i-i'tidāl par garm h.

Tepor, } [dūsrī shai mahdūd ho-jāe.

Term, n. 1.—Had; sar-had; kisī shai kī intihā; woh shai jisse koyī

2.—Kisī shai ke qāim rahne kī muddat (uskā zamāna); jis 'arae tak koyī shai rahe (qāim yā maujūd rahe); mi'ād; muddat; koyī zamāna-i-mahdūd; mi'ād-i-mu'aiyana; waqt jiski ta'dād qāim kar-dī-jāe.

3.—(Law) (a) Kisī haqqiyat ke qabze kī mi'ād-i-mu'aiyana; woh kul zamāna jismeñ kisī haqqiyat kā qabza kisī ke hāth meñ rahe. (b) Mi'ād muddat yā muhlat jo kisī madyūn ko uske dāin ko adā karne ke liye dī-jāe. (c) 'Adālat ke ijlās kā zamāna. [ho; istilāh.

4.—Lafz; kalima; woh lafz jo kisī 'iln yā hunar ke liye maḥsūs

5.—(pl.) (Law) Sharāit; sharteñ; kisī mu'āhade kī sharteñ; woh bāteñ jo ek farīq-i-inu'āhuda pesh kare aur dūsrā qabūl aur jinke iḡāb se mu'āhuda mustahkam qarār pā-kar uskī pā-bandī farīqain par lāzim āye.

To bring to terms—Rāzi karānā; sulh karānā; sharteñ ke qabūl karne par āmāda k.; milānā.—*To make terms, or to come to terms*—Sulh kar-l.; mel kar-l.; bāham rāzi ho-jānā; āpas meñ qaul-o-qarār kar-l.—*To be on good terms*—Sulh yā dostī r.; ittifaq r.; mel r.—*To be on bad terms*—Nifaq r.; bigār r.; khatpat r.; 'adāwat r.—*For a term*—Kisī muddat ke liye; kisī khās zamāne yā waqt ke liye; mi'ādī. [kisī shai par kisī lafz kā itlāq k.

Term, v. t. Kāhnā; nām-zad k.; nām r.; qarār d.; mausūm k.; bolnā;

Terminable, a. Jiski had qāim ho-sake; intihā-pazīr; mi'ādī.

Terminate, v. t. 1.—Kisī shai kī had qāim k.; had bāndhnā; mahdūd k. [huñchānā; tamām k.; pūrā k.

2.—Khatm k.; khātime ko pahuñchānā; pāya-i-ikhtitām kō pa-Terminate, v. t. 1.—Had ko pahuñch jānā; ākhir h.; khatm h.; intihā h.; ruk jānā; mahdūd ho-jānā; band yā mauqūf ho-jānā; t̤abar jānā.

2.—Waqt ke lihāz se kisī had ko pahuñchnā; khatm h.; band yā mauqūf h.; pāya-i-ikhtitām ko pahuñchnā.

Termination, n. 1.—Had-bandī; ta'aiyun-i-hudūd; ikhtitām; itmām.

2.—Had; intihā; jugah yā wus'at ke lihāz se had kā ta'aiyun.

3.—Kisī shai kī muddat yā wujūd kā khātime; ikhtitām; itmām;

4.—Nātiḡa; anjām; maāl-i-kār; ākhir; phal. [ākhir yā khatm h.

Terrestrial, a. 1.—Zamīn kā yā usse muta'alliq; zamīn par rahne w.;

2.—Dunyā se muta'alliq; dunyāwī; sifi; sansārī. [arzi; khākī.

3.—Khushkī se muta'alliq; tarī se ta'alluq na r. w.

Terrible, a. 1.—Khauf-nāk; khauf paidā k. w.; bhayānak; bhayānkar; haibat-nāk; haul-nāk; dew kā sā; jisse khauf yā ru'b paidā ho.

2.—Be-had; andāz se ziyāda; nihāyat; gāyat darje kā; sakht; shadīd. (*Colloquial*). [dūsra dar jāe yā ru'b meñ ā-jāe; haibat-nāki se. **Terribly**, *ad.* 1.—Aisi tarah se ki khauf paidā ho; aise dhang se ki

2.—Shiddat se; nihāyat hī; bahut hī (*Colloquial*). **Terrific**, *a.* Dar paidā karāne w.; jisse khauf-i-'azīm paidā ho; muhib; haul-nāk; barā bhayankar; nihāyat hī bhayānak; barā darāwnā. **Terrify**, *v. t.* Khauf-zada k.; khauf paidā k.; darānā; darwānā; **Territorial**, *a.* 1.—'Alāqa yā zamīn ke muta'alliq; arzī. [dahlānā.

Territorial limits—Hudūd-i-arzī.—*Territorial jurisdiction*—'Alāqa-i-arzī; kisi shai kā iḥtiyār jo kisi maqām ke hudūd ke andar ho.

2.—Kisi khaś zil'e par mahdūd; jo kisi khaś diyār meñ ho. **Territorially**, *ad.* Hudūd-i-arzī ke i'tibār lihāz yā khayāl se; 'alāqa-i-arzī ke zarī'e se.

Territory, *n.* 1.—Woh raqba-i-arzī jo kisi riyāsat yā shahr wagaira ke hudūd ke andar yā uske 'alāqe se muta'alliq ho; mulk; diyār; zamīn; sar-zamīn; des.

2.—'Amal-dārī; qalam-rau; 'alāqa yā 'alāqa-i-hukūmat; rāj.

Terror, *n.* 1.—Gāyat darje kā khauf; aisa khauf jisse jism aur dīl donoñ dahāl uṭheñ; barī dahshat; barā dar; haibat.

2.—Woh shai jisse khauf paidā ho-sake; khauf-i-'azīm kā bā'is; jis ke sabab se tabī'at bahut hī dar-jāe.

☞ "Terror is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *terror-fraught*, *terror-stricken*, and the like." *Webster*. *The king of terrors*—Maūt; ajal; kāl.

Terse, *a.* Mukhtasar aur pākiza; fuzūliyat se barī; mukhtasar aur 'umda. **Tersely**, *ad.* Ikhtisār aur shustagī ke sāth; latāfat ke sāth; safāyī aur suthre pan se; mukhtasar taur par. [safāyī; suthrā-pan; ikhtisār.

Terseness, *n.* 'Ibārat kī shustagī; kalām kī khūbī pākizagī yā latāfat; **Test**, *n.* 1.—Azmāish; imtihān; parakh; kisi shai ke husn-o-qubuh (achhāyī aur burāyī) daryāft karne kī garaz se khūb chhān yā jāñch-

2.—Zarī'a-i-imtihān; kasautī; mihak; 'ayār. [partāl; kas. To bear or stand a test—Kasautī par thaharnā; jāñch meñ thik ānā yā utarnā; imtihān meñ thaharnā; kharūyī ('umdagī yā achhāyī) sābit h.

3.—Woh shai jisse kisi dusrī shai kā muqābala uski asliyat ke subūt ke liye kiya jāe.

4.—Tamīz kī nishānī; woh bāt jiski bunyād par koyī shai manzūr yā khārij kī-jāe; woh bāt jispar kisi shai kī manzūri yā nā-manzūri kā

5.—Tamīz; farq; bichār. [madār ho.

Test, *v. t.* 1.—Jo jāñch yā imtihān kā zarī'a muqarrar ho usse milānā; āzmānā; āzmāish k.; imtihān k.; kisi shai kī sachāyī yā asliyat imtihān ke zarī'e se sābit k.; kisi usūl yā qā'ida-i-mu'aiyan ke zarī'e se kisi shai kī asliyat kā imtihān k.; kasautī par charhānā; parakhnā; jāñchnā.

2.—(*Law*) Gawāhī kar-ketārīkh likh d.; ba-qaid-i-tārīkh tasdiq likhnā.

Testable, *a.* (*Law*) Jo wasiyat-nāme ke zarī'e se hiba ho-sake; jisko wasiyat kar-sakeñ; qābil-i-wasiyat; jisko wasiyat ke zarī'e se de-sakeñ.

Testacy, *n.* (*Law*) Marne ke ba'd wasiyat-nāma chhor jānā; wasiyat-i-**Testament**, *n.* (*Law*) Wasiyat-nāma. [jāiz chhor-kar marnā.

☞ "This is otherwise called a *will*, and sometimes a *last will and testament*." *Webster*.

Holograph testament—Mūsi ke hāth kā likhā huā wasiyat-nāmā; wasiyat-nāma jo wasiyat karne-wāle ne kul apne hāth se likhā ho.

Testamentary, a. 1.—Wasiyat-nāme yā wasiyat-nāmon se muta'alliq; wasiyat-nāme kā; wasiyatī.

2.—Jo wasiyat-nāme ke zarī'e se diyā-jāe; jo wasiyat ke zarī'e se hibu ho. [kisi wasiyat-nāme par ho.

3.—Jo wasiyat ke rū se kiyā jāe yā muqarrar ho; jiskā madār *Testate, a. (Law)* Wasiyat-nāma likh aur chhor kar; bā-wasiyat.

A person is said to die *testate*—Jo shakhs wasiyat-nāma likh-kar martā hai uspar is lafz kā itlāq hotā hai.

Testator, n. Mūsi; wasiyat-kunanda yā kuninda; jo shakhs wasiyat-nāma likh-kar mar-jāe; wasiyat k.w.

Testatrix, n. Mūsiya; 'aurat jo wasiyat-nāma chhor mare.

Testification, n. Adā-i-shahādat; gawāhī d. [de; sākhī (correctly *sākshī*).

Testifier, n. Shāhid; gawāh; jo shakhs kisi bāt ke subūt ke liye gawāhī

Testify, v. i. 1.—Kisi wāqi'a ke sābit karne ke liye likh-kar khwāh zabānī koyī bāt 'umūman kahuā; is garaz se gawāhī d. ki jo bāt dūsron ko ma'lūm na ho woh unpar zāhir ho-jāe; gawāhī d.; shahādat d. yā k.

2. (*Law*)—Half yā iqrār-i-sālīh ke rū se kisi bāt kā is manshā se zāhir k. ki 'adālat meñ koyī bāt sābit ho-jāe; kisi aise mu'āmale (muqaddame) meñ gawāhī d. jo 'adālat meñ pesh ho; muqaddama-i-mutadāira-

3.—Ilzām lagīnā; i'tirāz k. [i-'adālat meñ adā-i-shahādat k.

☞ *With against.*

Testify, v. t. 1.—Kisi shai kī nisbat gawāhī d.; kisi bāt kī sachāyi ko gawāhī se sābit k.; imānan (imān ke rū se) kahuā yā zāhir k.; shahādat de-kar kisi amr kī sadāqat sābit k.

2.—(*Law*) Kisi wāqi'a ke subūt ke liye 'adālat ke rū-ba-rū halfan yā iqrār-i-sālīh ke rū se kuchh kahuā yā bayān k.; 'adālat meñ is garaz se gawāhī d. ki koyī bāt sābit ho-jāe. [ho-kar.

Testily, ad. Chirchirā-kar; jhunjhlā-kar; nāk-bhawñ charhā-kar; khafā

Testimonial, n. Woh tahrir yā cārtīfikāt (certificate) jisse kisi kī nek-chalūī kī tasdiq ho; sanad-i-nek-chalūī. [subūt ke liye kiyā jāe.

Testimony, n. 1.—Bayān jo az-rū-i-half yā iqrār-i-sālīh kisi wāqi'a ke

☞ "Such affirmation, in judicial proceedings, may be verbal or written, but must be under oath or affirmation. *Testimony* is the declaration of a witness, and *evidence* is the effect of that declaration on the mind, or the degree of light which it affords." *Webster.*

2.—Bayān; izhār; iqrār. [d.

3.—Kisi shai kī barmalā tasdiq; kisi bāt kī nisbat khul-kar gawāhī

4.—Gawāhī; subūt; shahādat; kisi wāqi'a kā subūt.

5.—Jo ba-manzila-i-izhār ho; izhār; jisse koyī bāt sahīh sahīh zāhir ho.

Testiness, n. Tunuk-mizāji; zūd-rajī; chirchirāhat; chirchirāpan.

Testy, a. Chirchirā; tunuk-mizāj; zūd-raj; jo jald chirh uthe; nak-charhā; jiske khafā hote der na lage.

TÊTE-Â-TÊTE, (tāt'-tāt) [Fr.] n. Takhliye kī guft-gū; parde kī bāt-chit; rāz-o-niyāz kī bāten; nij (takhliye) kī mulāqāt.

TÊTE-Â-TÊTE, ad. Rū-ba-rū; āmne-sāmne; takhliye meñ; ba-taur rāz ke; nij ke taur par; mānūs tarīq-par.

Tether, v. t. Kisi jānwar ko rassī yā zaujir meñ is garaz se bāndh d. ki woh ek hadd-i-mu'aiyan ke andar khāyā-piyā yā charā kare; pagahe se bāndhnā. [ki asl 'ibārat; asl; matn; mūl.

Text, n. Asl tasnif jispar koyī hāshiya yā sharh likkhe; kisi musannif **Text-book, n.** Ta'lim kā risāla; kitāb jo parhne wālon ke liye muqarrar kar-dī-jāe; darsī kitāb; kitāb jo parhne ke liye madrase meñ mu-

Text-hand, n. Bare hurūf ki tahrir; khatt-i-jalī. [qarrar ho.

Textile, a. Bunā huā yā bune jāne kā qābil; bun-kar banā huā; bunā-wat kā. [matn meñ ho ya'nī sharh yā hāshiye meñ nahīn.

Textual, a. Asl tasnif se muta'alliq; jo asl tasnif meñ ho; jo asl yā

Textually, ad. Kisi kitāb ki asl yā uske matn meñ; asl ke mutābiq; jo

Texture, n. 1.—Bāft; bunāwat. [kuchh asl meñ ho uske mutābiq.

2.—Jo chiz bunī jāe; jo kuchh bun-kar bane; jāla.

3.—Bunāwat; banāwat; sākhṭ; tarkīb; kisi shai ke mukhtalif ajzā ki bāham tartīb; kisi shai ke ajzā-i-tarkībī ke āpas meñ mile rahne kā tariq.

Thank, v. t. Jo mihrbānī koyī kare uski 'iwaz meñ uskā shukrīva adā k.; shukr-guzārī k. yā shukr-guzār h.; adā-i-shukr k.; mashkūr h.; kisi kā ihsān-mand (mamnūn) h.; gun gānā; dhan mānnā; dhanyabād k.

☞ "The word is sometimes used ironically." *Webster.*

Thank, n. Izhār-i-ihsān; shukr; shukriya; shukr-guzārī; dhanyabād; shukrān-i-ni'mat; dhan.

☞ "Generally used in the plural." *Webster.*

Thankful, a. Mashkūr; mamnūn; ihsān-mand; shukr-guzār; shākir.

Thankfully, ad. Shukr yā shukr-guzārī ke sāth; ihsān ke sāth; ihsān-mandī se; haq-shināsī ke sāth. [ihsān.

Thankfulness, n. Shukr-guzārī; ihsān-mandī; izhār-i-ihsān yā shukr;

Thankless, a. Ihsān na mānne w.; ihsān-farāmosh; nā-sipās; nā-haq-shinās. [khar.

Thatch, n. Phūs wagaira jisse makānāt wagaira chhāye jāen; ghās;

Thatch, v. t. Phūs ghās yā khar wagaira se chhānā; chhājnā; chhappar

Thatcher, n. Chhāne w.; chhappar-band; chhawaiyā. [dālūā.

Thatching, n. 1.—Chhānā; chhawāyī; ohhāne kā hunar. [bandī kā sāmān.

2.—Chhāne kā asbāb; chhāne jisse chhājan banāyī jāe; chhappar-

Theater, } n. 1.—Woh 'imārat yā makān jismeñ qadīm zamāne meñ

Theatre, } tamāshayion ki tafrih ke liye tamāshe dikhāye jāte yā chizoñ ki numāish huā kartī thī; tamāsha-gāh; numāish-gāh.

2.—Woh makān jismeñ nāṭak wagaira hote haiñ; nāch-ghar; tamāsha-gāh; woh 'imārat jismeñ suāng banāye jāen yā naqlen ki-

Theft, n. 1.—Chorī; dudzī; sariqa. [jāen.

2.—(Law) Kisi shakhs ke māl-o-asbāb yā ashyā-i-manqūla kā nā-jāiz aur mujrimāna tariq par chorī ki nīyat se khufyatan le-l.; chorī; sariqa.

☞ "Theft differs from robbery, as the latter is a violent taking from the person, and of course not private." *Webster.*

Theme, n. Woh bāt yā mazmūn jiski nisbat koyī kuchh zabānī kahe yā likkhe. [gayā ho yā āne w. ho.

Then, ad. 1.—Us waqt ya'ni kisi khas waqt par 'ām isse ki woh waqt guzar

2.—Kisi amr ke wuqū' ke ba'd; ba'd hī; piche hī; turant.

3.—Is liye; is wajh yā sabab se; pas.

4.—Dūsre waqt, [waqt tak ki; jab tak ki.—*Till then*—Us waqt tak; tab tak.

Now and *then*.—Ek waqt aur dūsre; gab-gāh; kabhi-kabhi.—*By then*—Jis

☞ “Then is often used elliptically, like an adjective, for the *then* existing.” Webster.

The *then* administration.—Jo intizām us waqt jāri yā qāim thā; woh muntazim
-log jo kisi khās waqt meñ the; us waqt ke muntazimān.

Then, *con.* Us hālat meñ; to; pas.

Thence, *ad.* 1.—Wahāñ se; us jagah se; us maqām se.

☞ “It is more usual, though not necessary, to use *from* before

2.—Us waqt se; tab se.

[*thence*.” Webster.

3.—Us sabab se; us wajh se.

Thenceforth, *ad.* Us waqt se; uske pichhe; tab se; ba’d-azāñ; zāñ-ba’d.

Thenceforward, *ad.* Us waqt se āge; uske ba’d se.

Theoretic, } *a.* 1.—Qiyāsī; khayālī; qiyās ke muta’alliq yā uspar
Theoretical, } mahdūd.

2.—’Ilmī; ’amalī nahīñ.

[khayāl meñ; ’amal meñ nahīñ.

Theoretically, *ad.* Qiyāsī taur par; qiyās ke rū se; khayālī taur par;

Theory, *n.* 1.—Qiyāsī naqsha; khayālī mansūba yā bandish jiskā wā-
qi’i ’amal meñ lānā maqsūd na ho; qiyās; khayāl.

2.—Kisi ’ilm ke ’ām usūl kī tauzih.

3.—’Ilm; vidyā (corruptly *bidyā*).

☞ As distinguished from art.

4.—Usūl; qā’ida.

There, *ad.* 1.—Wahāñ; us jagah; us maqām par.

☞ “There is sometimes opposed to *here*.” Webster.

2.—Ba’z waqt is lafz kā isti’māl nidāyia is garaz se hotā hai ki jo
shai dūr par ho uski jānib tawajjuh dilāyī jāo.

There, there! Woh dekho, woh dekho! Look *there*! Wahāñ yā udhar dekho!

Here and there—Jā-ba-jā; jāhāñ-tahāñ; yahāñ-wahāñ; idhar-udhar.

Thereabout, } *ad.* 1.—Us jagah ke nazdik; us maqām ke pās; usī ke

Thereabouts, } nazdik ās-pās yā qarīb; wahiñ-kahiñ; usī ke ird-gird.

2.—Qarīb-qarīb; takhminān; us shumār darje yā miqdār ke qarīb;

lagbhag; kam-o-besh; ghaṭ-barh.

Thereafter, *ad.* 1.—Uske ba’d; uske pichhe; ba’d-azāñ.

2.—Uske mutābiq; uske ba-mūjib.

Thereat, *ad.* 1.—Us jagah; wahāñ.

2.—Uspar; us bāt par; us sāñhe yā wāqi’e par; us sabab se, [bah se.

Thereby, *ad.* Us se; us zari’e yā sabīl se; uski wajh se; us bā’is; tisse; us sa-

Therefore, *ad.* 1.—Jo bāt pahile kabī-gayī uski wajh se; is yā us sabab
se; is liye; lihāzā; binābar-āñ; badiñ wajh; isse; us-se; tis-se;

Therefrom, *ad.* Is-se yā us-se. [is-wāste.

Therein, *ad.* Ismeñ; usmeñ; is yā us jagah waqt yā chīz meñ.

Thereof, *ad.* Uskā yā iskā.

Thereon, *ad.* Uspar yā ispar.

Thereout, *ad.* Usmeñ se; ismeñ se.

Thereeto, } *ad.* Usmeñ; ismeñ.

Thereunto, } [mutābiq.

Thereunder, *ad.* Uske yā iske niche; uske yā iske rū se; uske yā iske

Thereupon, *n.* 1.—Uspar yā ispar.

2.—Us sabab se; uskī wajh se; uske bā'is se.

3.—Fauran; turant; jhatpat; be-dirang.

Therewith, *ad.* Us-se; is-se; uske sāth; iske sāth; ispar yā uspar.

They, *pr.* We; we log ya'nī woh mard yā woh 'aurateh; woh jānwar yā woh chizeh. [hai.]

They say (on dit) Log kahte hāi; yah kalā jāta hāi; yah zabān-zad (masblūr)

Thick, *a.* 1.—Ghanā; gārhā; patlā nahīn; galīz.

2.—Shaffāf yā sāf nahīn; gadlā; mukaddar; mailā; kichar sā.

3.—Moṭā; dabīz; gaf; purkār; dal-dār; sangīn.

4.—Gunjān; ghanā; nazdik-nazdik; pās-pās; kasrat se ek jagah; nazdik nazdik lagāyā yā biṭhlāyā huā; gajhin.

5.—Jo bār-bār ho; jo phir-phir ho; jald jald paiham hone yā āne w.; lagātār; paiham; mutawātir. [na nikleñ.]

6.—Jismeñ alfāz ke ṭukre yā alfāz sāf malfūz na hoñ (bolne meñ

7.—Kisiqadar bahīz; kisiqadar siql-i-samā'at r. w. (ūñchā sunne w.

Thick of hearing—Kuchh kuchh bahīz; kisiqadar diqqat se suntā huā; kisi-qadar

8.—Muḥallā-bi-t-tab'; nihāyat hī dosti yā dostānā bartāw r. w.; bāham bahut khalā-malā r. w.; shūr-o-shukar (*Colloquial*).

Thick is often used in the formation of self-explaining compounds; as *thick-barred*, *thick-grown*, and the like.

Thick, *n.* Nihāyat hī ghanā hissa; woh waqt jab kisi shai kī nihāyat kasrat yā shiddat ho; ghamsūn.

Thick and thin—Jo kuchh rāh meñ ho; jo kuchh sadd-i-rāh ho; kul qabāhateñ;

jītnē ṭhokar rāh meñ hoñ.—To follow a person through *thick and thin*—

Kisi shakhs kī piche kisi hālat meñ na chhōrnā (uske sāth āg aur pānī meñ

girnā); kisi ke sāth har tarah kī musibat jheluā.—To go through *thick and*

thin—Āg-pānī na dekhū yā usse na ḍarnā; garmī-sardī bardāsh k.; narmī-

sakhtī jheluā; har tarah kī qabāhateñ aur dushwāriyāñ uṭhānā.

Thick, *ad.* 1.—Bār-bār; jald-jald.

2.—Nazdik-nazdik; saṭ-kar.

3.—Ma'mūl se ziyāda niche tak; gahirāyī meñ dūr tak.

Thicken, *v. t.* 1.—Ghanā k.; gajhin k.; gunjān k.

2.—Gafsh k.; sangīn k.; darjōñ ko bhar d.

3.—Gārhā kar-d; thakkā k.

4.—Kisi shai kī kasrat kar-d.; kisi shai ko mutawātir yā paiham k.

5.—Gunjān yā aur gunjān k.; ta'dād yā shumār ko bār-hā d.

Thicken, *v. i.* 1.—Ghanā yā aur ghanā ho-jānā; gajhin ho-jānā. [ho-jūnā.]

2.—Dhundhlā ho-jānā; tārik ho-jānā; āb yā tāb (āb-o-tāb) kā kam

3.—Jam jānā; ṭhos ho-jānā; thakkā ho-jānā. [jāuā.]

4.—Shumār yā ta'dād meñ bār jānā; hujūm kar-jānā; bhīr ho-

5.—Tezī aur zor-o-shor ke sāth hone laguā.

Thickly, *ad.* Ghanā; gahirā; gunjān; paihām; mutawātir; jald jald.

Thickness, *n.* 1.—Gārhāpan; gārhā h.; ghanāpan yā ghanā h.; gilāzat yā galīz h.

2.—Nazdik nazdik yā saṭa saṭa h.; gunjāniyat; gajhin yā ghanā h.

3.—Moṭāyī; dabāzat; zaḥāmāt; dal yā dal-dārī.

4.—Siql-i-samā'at; ūñchā sunāyī d.; samā'at-meñ saqīlat; jhat se

Thief, *n.* Sāriq; duzd; chor; choṭṭā. [na sun l.]

Thieve, *v. i.* Chori k.; duzdi k.; churānā.

Thievish, *a.* 1.—Chori kā 'ādī; jo 'ādatan chori kiya kare.

2.—Chor ki tarni; chori se ya chhip-kar kar-rawāyī k. w.; mak-kār; poshida; makhsī.

3.—Chori ki qisim kā; chori kā. [mihūn; kāgazi.]

Thin, *a.* 1.—Patlā; jismeñ dabāzat (motāyī) kam ho; dal-dār nahīn;

2.—Raqīq; gārḥā nahīn; ghanā nahīn; patlā; galiz yā kasīf nahīn.

3.—Gunjān nahīn; ghanā nahīn; jahān majma' yā jum'iyat-i-kasīr na ho; jubān kisī shai ki kasrat na ho; jo gajhin na ho. [kā; ikahrā.

4.—Patlā; dublā; dublā-patlā; lāgar; motā nahīn; ikahrē badan

5.—Bārik; mihūn; khafīf; gāhiri yā bhari-pūrī nahīn jaise āwāz.

6.—Motā yā gafsh nahīn; jhirjhirā; aisā nahīn ki ār-pār na dekh pare; halkā; khafīf; chhipāne ko liye kāfī nahīn.

Thin is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *thin-faced*, *thin-peopled*, and the like. *Webster*.

Thin, *ad.* Ghanā nahīn; satā-satā yā nazdik nazdik nahīn; dūr-dūr; alag-alag; titarbitar; chhitā huā.

Thin, *v. t.* 1.—Patlā k.; raqīq-banā d.; gārḥe-pan ko kam kar-d.

2.—Kisī shai ke shumār yā jam'iyat ko kam kar-d.; ghatā d.;

3.—Raqīq k.; latīf k.; patlā k.; kam ghanī banā d. [kam kar-d.]

Thing, *n.* 1.—Mājarā; kām; bāt; sāñhiha; jo kuchh ho (wūqū' meñ aye); jo kuchh kahā yā kiya jāe; amr; fi'l.

2.—Chīz; shai; aisi chīz jismeñ jān na ho.

3.—Juz; hissa; kisīqadar; kuchh.

4.—Koyī shai jispar hīqārāt ke sāth nazar ki-jāe; koyī chīz jiskā wujūd barāe-nām khayāl kiya-jāe; be-chāra; garīb.

5.—(pl.) Kaprē; kaprē-latte; asāsi-l-bait; chīzeñ; chīz-asbāb; jo kuchh kisī kā ho (*Colloquial*). [bātoñ kā dil meñ khayāl k.]

Think, *v. i.* 1.—Dil ko kisī bāt meñ masrūf r.; dil meñ khayālat r.;

2.—Sochnā; khayāl k.; samajhnā; bichārnā; kisī amr ki nisbat

3.—Irāda r. yā k.; niyat r.; manshā r. [pukhta rāe qām k.]

4.—Qiyās k.; tasawwur k.; khayāl k.; gumān k. [soch-bichār k.]

5.—Gaur k.; khauz k.; fikr k.; sochnā; dhyān k.; khayāl k.;

6.—Kisī guzrī huyī bāt ko sochnā; yād k.; phir khayāl k.

To think of—Dil meñ khayāl k.; yād ānā yā paṛnā.—*To think much of*, or *to think well of*—Qadr k.; achchhā jānuā yā samajhnā; tauqir k.; 'izzat k.;

Think, *v. t.* 1.—Khayāl k.; tasawwur k.; qiyās k. [aziz r.]

2.—Mansūba k.; bandish k. yā bāndhnā; sāzish k.; tadbīr bāndhnā.

3.—Bāwar k.; samajhnā; khayāl k.

To think much—Bārī bāt jānuā yā samajhnā; rashk yā hasad k.—*To think scorn*—Hīqārāt k.; nafrat k.; nā-chīz samajhnā.

Thinker, *n.* Sochne w.; khās taur par sochne w.; gaur k. w.; tasawwur k. w.; khayāl k. w.

A close *thinker*—Bātoñ par khūb gaur k. w.; jo bātoñ ko khūb soche. A deep *thinker*—Bātoñ ko dūr tak sochne w.; bātoñ ki kunhiyāt par khayāl k. w.

Thinking, *n.* Qiyās; khayāl; tajwīz; rāe.

To my thinking—Merī rāe meñ; merī tajwīz meñ; jahān tak main samajhtā hūn (merī samajh yā mere samajhne meñ).

Thinly, *ad.* Ghanā nahīn; gunjān nahīn; mutafarriq; jā-ba-jā; thorā-thorā; dūr-dūr; kasrat se nahīn.

- Thinness, n.** 1.—Patlā-pan; motā na h.; dabiz na h.; dublā-pan; lāgarī; gārāhā na h.; riqqat; gafsh yā sangīn na h.
2.—Qillat; kasrat se na h.; jā-ba-jā yā mutafarriq h.
- Thirst, n.** 1.—Pyās; tishnagī. [kamāl ishtiṭāq.
2.—Kisī shai kī barī tamannā; kisī bāt kī barī hī khwābīsh yā ārzū; "For is now more generally used after *thirst*." Webster.
Thirst, v. i. 1.—Pyāsū h.; pyās ma'lūm d.; tishna h. yā tishnagī r.; 2.—Kamāl shauq ārzū yā tamannā r. [pyās lagnā.
- Thirsty, a.** 1.—Pyāsā; tishna; tishna-lab. [khālī; jhulsā huā.
2.—Nihāyat khushk; jismen mutlaq rutūbat na ho; rutūbat se
3.—Kisī shai kā nihāyat mutamannī; kisī bāt kī barī chāh chāt
- Thither, ad.** 1.—Wahān; us jagah. [yā arzū r. w.
2.—Us had anjām yā natije tuk.
Hither and thither—Idhar-udhar; jahān-tahān; jā-ba-jā.
- Thorn, n.** 1.—Khār; kāntā.
2.—Jo kuchh kānte kī tarah chubhe yā taklif de; taklif-dih shai; woh chiz jisse taklif (dukḥ) ho; taklif; fikr; zahmāt; jhanjhat; dunyā kī fikren. [kānte hoī.
- Thorny, a.** 1.—Khār-dār; kāntōn se bharā huā; kāntīlā; jismen
2.—Tez; chubhne w.
3.—Taklif-dih; izā-rasān; dukḥ-dāyī; jisse tabī'at tang ā-jāe; jisse hairānī yā paresānī ho; jismen tabī'at ulajh jāe.
- Thorough, a.** Pūrā; kāmīl; pakkā; pukḥta; tamām; sar-ā-sār; sar-ba-sar; kamāl darje kā. [jāte hoī.
- Thorough-fare, n.** Shārī-i-'ām; guzargāh-i-'awām; rāsta jahān log āte-
Thoroughness, n. Kamāliyat; tamām-o-kamāl h; pūrā (mukammal h.).
Thorough-paced, a. Pakkā; pūrā; kāmīl; koyī daqīqa nḥā nā r. w.
- Though, ad. and con.** 1.—Agarche; mān lo; farz kar lo; agar yah taslīm kar liyā jāwe; bā wujūde-ki; hālān ki.
2.—Magar; lekin.
 "Used in familiar language at the end of a sentence." Webster.
As though—Goyā ki; goyī ki; jaisē yā jaisā ki.
- Thonght, n.** 1.—Jo bāt dil meṁ sochī jāe; dil kā kisī khās shai kī taraf
2.—Khayāl; tasawwur; gumān; qiyās. [mutawajjih rahnā.
3.—Gaur; khauz; soch; fikr; tasawwur; khās taur par yā dil se
4.—Rāe; tajwīz; samajh; jo kuchh samajh meṁ āye. [soch-bichār.
5.—Irāda; maushā; niyat; mansūba.
- Thoughtful, a.** 1.—Jo soch-bichār meṁ rahe; khauz-o-fikr meṁ rahne w.; pur-fikr. [khwāhān.
2.—Mutawajjih; kisī shai kī taraf dil lagāye huye; kisī shai kā
3.—Gaur-o-khauz meṁ madad d. w.; soch-bichār ke liye mufid yā achchhā; jahān bātōn par gaur karne kā achchhā mauqa' ho.
- Thoughtfulness, n.** Barā soch-bichār; barā khauz; kāmīl gaur; fikr; andesha; taraddud; tashwīsh.
- Thoughtless, a.** Be-fikr; be-parwā; be-khabar; gāfil; alhar.
- Thoughtlessly, ad.** Be-fikrī be-khabarī yā be-parwāyī se; be-soch-o-bichāre; alharpane se; himāqat se. [alharpan.
- Thoughtlessness, n.** Be-fikrī; be-khabarī; be-parwāyī; be-tawajjubī;

Thousand, *a.* 1.—Hazār; das sau.

2.—Hazārōn; hazārḥā; bahut se; be-shumār.

Thousand, *n.* 1.—Hazār; das sau.

2.—Th'dād-i-kasir jiskā pāyān na ho; hazārōn; hazārḥā.

☞ "Thousand is sometimes used plurally without the plural termination; but it often takes the plural termination." Webster.

Thousandth, *a.* Hazārwān; kisi shai ke barābar hazār hisson meñ se

2.—Be-shumār; bahut hī. [ek hissa.

Thrash, *v. t.* 1.—Dāwnā; māñduā; kāñṛnā; piṭ-kār nāj kā dānā nikāl.

2.—Chhaṛī yā chābuk se khūb mārnā. [nā; piṭ-kar bhūsi chluṛānā.

☞ Written also *thrash*.

Thrash, *v. i.* 1.—Dāwnā; daurī k.

2.—Mihnat k.; sakht riyāz k.; jāñ-fishānī k.

Thrashing-floor, *n.* Nāj dāwno ki jagah; khaliḥān; khariḥān.

Thread, *n.* 1.—Tāgā; dbāgā; rishta; ḍorā.

2.—Sūt; tār.

3.—Silsila; tār; laṛ.

Thread and thrum—Burā-bhalā; achchhā aur burā ikatṭhā yā ek hī sāth.

Thread, *v. t.* 1.—Pironā; kisi shai ke sūrākh meñ ḍālnā-jaise suṛī ke.

2.—Taṅg rāh wagaira se guzarnā. [purānā.

Threadbare, *a.* 1.—Isqadar ghisā huā ki dbāge nazar parne lageñ;

2.—'Ām qism kā; isqadar musta'mal ki na, āpan yā lutf jāta rahe.

Threat, *n.* Dhamkī; bhabkī; takhwif; tahdid; kisi ko nuqsān izā yā taklif wagaira pahunchāne ke irāde kā izhār.

Threaten, *v. t.* 1.—Dhamkī d.; bhabkī d.; dhamkānā; kisi ko yah kah-kar darānā ki hain tumhāre sāth burāyī karenge (burī tarah se pesh āyenge); tahdid k.; takhwif k.

2.—Kisi balā āfat yā nā-guṛār shai ki āmad zāhir k.; 'alāmatoñ se yah zāhir k. ki kisi āfat yā nā-pasandīda shai kā wuqū' jald huā chāhtā hai.

Threatening, *p. a.* 1.—Jisse dhamkī zāhir ho; dhamkī kī; darāunī.

2.—Jisse yah zāhir ho ki koyī āfat jald āyā yā nā-guṛār bāt huā chāhtī hai; khauf dilāne w.

Threateningly, *ad.* Dhamkī dene ke tarīq se; dhamkī ke sāth; dhamkī de-kar; dhamkā-kar; ghurak-kar; tahdid yā takhwif ke sāth.

Thresh, *v. t.* See Thrash. [thrash or thresh, indifferently." Webster.

☞ "Thrash is the popular pronunciation, but the word is written

Threshold, *n.* 1.—Takhta patthar yā lakṛī kā tukṛā jo makān meñ darwāze ke niche lagāyā jāta hai; dōṛhī; dihlī; dahliz; sang-i-āst-ān; darwāza; phāṭak; mudkhal. [shurū'; bi-s-millāh.

2.—Woh maqām yā jagah jahān se kisi kī ibtidā ho; āgāz; ibtidā;

Thrice, *ad.* 1.—Sih-chand; sih-gūna; tignā; tīn martaba; tīn bār;

2.—Bahut hī; nihāyat hī. [tīn daf'.

☞ "Thrice is often used in composition, generally with an intensive force; as, in thrice-blessed, thrice-favoured, and the like." Webster.

Thrift, *n.* 1.—Kifāyat; kifāyat-shi'ārī; juz-rasī; māl-o-matā' kā juz-rasī ke sāth band-o-bast.

2.—Māl-o-matā' ke hāsil karno meñ kāṁ-yābī aur taraqqī; māl-o-matā' meñ taraqqī yā afzāish; naf'; taraqqī; iqbāl.

- 3.—Balidagi meñ taraqqi; zor se barhnā.
Thriftyly, *ad.* Juz-rasi ke sāth; kifāyat se; kām-yābi ke sāth; iqbāl-mandī ke sāth; bakhtyārī se. [ma'qūl intizām.
Thriftness, *n.* 1.—Kifāyat yā kifāyat-shi'ārī; juz-rasī; khāna-dārī kā
2.—Kār-o-bār meñ taraqqi; māl-o-matā' meñ afzāish.
Thriftness, *a.* Fuzūl-kharch; bad-intizām; urāū; juz-ras nahīn; taraqqi
par nahīn. [i-intizām ke sāth baratne w.
Thrifty, *a.* 1.—Juz-ras; kifāyat-shi'ār; māl-o-matā' ko kifāyat aur husn-
2.—Mihnat aur kifāyat-shi'ārī se taraqqi pāne w.; māl-o-matā'
ke hāsīl karne meñ iqbāl-mand; dāulat meñ taraqqi pāne w.; phalā-
3.—Jo jald jald yā zor se barhe—jaise darakht. [phulā; sar-sabz
Thrive, *v. i.* 1.—Mihnat kifāyat-shi'ārī aur husn-i-intizām se taraqqi
pānā; māl-o-matā' kī afzāish h.; phalū-phulū; barhnā; taraqqi pānā.
2.—Kisī kām meñ taraqqi pānā; barhtī h.; kām-yāb h.; kām-yābi
hāsīl k. [khūb phalū-phulū; sar-sabz h.; shādāb h.
3.—Dil-daul meñ barhnā; qad-o-qāmat meñ barhnā; khūb barhnā;
4.—Barhnā; taraqqi pānā; kisī 'umda shai meñ taraqqi pānā.
Throat, *n.* Galā; gulū; halaq; narētī; kanth.
To give one the lie in his throat—Kisī ko fāsh darog-goyī (sarihi yā sakht jhūth
bolne) kā muttāhim k.—*To lie in one's throat*—Sakht darog-goyī k.; nipat yā
sarihi jhūth bolnā.
Throb, *v. i.* Zor se yā jald jald dharaknā jaise dil yā nabz kā; ghabrahāt
yā paresānī kī wajh se dharaknā; tapaknā; dhakdhakānā; pharaknā;
Throb, *n.* Dharak; tapak; pharak; dhardharāhat. [thalaknā.
Throng, *n.* Hujūm; bhīr; izhdihām yā izdihām; melā; amboh; barī
kasrat. [jhund ānā; bhīr k.; bhar jānā; bhīr-bhār h.
Throng, *v. i.* Kasrat se ikatthā ho-jānā; hujūm kar-līnā; jhund ke
Throng, *v. i.* Hujūm kar-ke gher l.; bhīr kar-ke tang yā diq k.
Through, *prep.* 1.—Idhar se udhar tak; is taraf se us taraf tak; ek
jānib se dūsri jānib; ār-pār; sarāsar. [ho-kar; bīch meñ
2.—Kisī shai meñ se ho-kar; bhītar; darmiyān; andar; meñ se;
3.—Ba-zarī'a; ki-i shai ke zarī'e se; kisī shai ke bā'is yā sabab se;
kisī shai ke wasīle yā wasātat se. [jagah meñ
4.—Sarāsar; tamām; bi-l-kul; kisī sāre maqām par; kisī sirī
5.—Kisī shai ke darmiyān yā uske bīch meñ se; asnā meñ; rāh se;
meñ se ho-kar. [kul.
6.—Shurū' se ākhir tak; khātīme yā intihā tak; sarāsar; tamām;
Through, *ad.* 1.—Ek sirē se dūsre sirē tak; ek taraf se dūsri taraf tak;
ār-ār. [tak.
2.—Ākhir tak; anjām tak; intihā tak; jāhān tak maqsūd ho wāhān
*“Through is sometimes prefixed to other words; as, through-ticket,
through-train, and the like.” Webster.*
To drop through—Tukre-tukre ho-jānā; pūsh-pūsh ho-jānā; tabāh yā barbād ho-
jānā; zāl ho-jānā.—*To fall through*—Khātīme (anjām) ke pahīle chhor diyā
jānā jaise kisī tajwīz yā mausūbe kā; tark kar-diyā jānā; anjām ko na
pahūchnā; chal na saknā; kisī shai meñ kām-yābi kā na h.; nā-kām rahnā;
nā-kāmī h.
Throughout, *prep.* Bi-l-kul; sarāsar, har juz yā juzw meñ; har ek
hisse meñ; shurū' se ākhir tak; sarāpā; sar-tā-pā; dar-o-bast; ta-
mām; bhar; bhar meñ; kisī shai ke sāre hisse meñ.
Throughout, *ad.* Har ek hisse meñ; bi-l-kul; tamāmtar; sarāsar.

Throw, v. t. 1.—Pheñknā; uchhālñā; hāth yā kal se dūr yā fāsile par pheñknā; dālñā.

2.—Baṭñā jaise resham; aiñṭhñā; maṛoṛñā; bal d.

3.—Chāk par gaṛhñā jaise miṭṭi ke bartan; banāñā.

4.—Pheñknā jaise pāsa.

5.—Girāñā; chhoṛñā.

6.—Bhejñā; dālñā.

7.—Pahin l.; be-parwāyī se dāl l.

8.—Patāk d.; girā d.; kushtī meñ girā d.

9.—Dāl d.; zor se pheñk d.

To throw away—(a) Gaflat yā bewuqūfi se kho d.; behūda zāl' kar d.; urā d.; pheñk yā phūñk d.; bilā mu'awaze ke de d.; muft kho d. (zāl'kar d.). (b)

Manzūr na k.; nā-manzūr k.—*To throw back*—(a) Uṭhā jawāb d.; palat-kar

jawāb d. (b) Inkār k.; nā-manzūr k.—*To throw by*—Be-kār samajh-kar kauāre

dāl yā dhar d.—*To throw down* (a) Girā d.; dāl d.; mīsmār kar-d.; barbad

kar-d. (b) Darja-i-ālā se darja-i-adnā par kar-d.; darja ghaṭā d.; martaba

kam kar-d.; ma'zūl kar-d.—*To throw in*—(a) Bhitar dālñā—(b) Dākhil k.;

dūseroñ ko pās amānatuñ r.; bilā shumār yā ta'niyun-i-māliyat izād k. (c)

Chhoṛ d.; tark kar-d.—*To throw off* (a) Dūr kar-d.; kisi shai masalan bimāri

wagairā se safāyī yā najāt hāsīl k. (b) Dūr kar-d.; khārij kar-d.; bar-taraf

kar-d.; qāim na rahne d.—*To throw on*—Bharnā; bojhñā.—*To throw one's*

self down—Letñā; leṭ jāñā.—*To throw one's self on, or upon*—Apni tayiñ

kisi ki mīhrbānī yā rahm wagairā par chhoṛ d.; kisi par takīra (bharosā)

k.—*To throw out* (a) Khārij kar-d.; rad kar d.; bar taraf kar-d.; nikāl d.;

nā-manzūr kar d. (b) Zabān par lāñā; muñh yā zabān se nikālñā; bolñā.—

To throw up—Chhoṛā d.; dast-kash h.; musta'fi h. (b) Mī'de se khārij k.;

Throw, v. i. Pheñknā—ḷhusūsān pāsa pheñknā. [gai k.; rad k.]

Throw, n. 1.—Pheñk; uchhāl; hāth yā kal wagairā se pheñknā uchhālñā yā dālñā. [girne kā tarīq]

2.—Pāse kī uftād (uskā girnā yā paṛnā); pheñke jāne par pāse ke

3.—Ṭappā; fāsila; fāsila jispar tīr wagairā jā-kar gire.

Thrust, v. t. Zor se dhakelnā yā ghuseññā; pañṭhālñā; dālñā; ṭhelnā; ghuseññā; koñchuñā.

To thrust away or from—Dhakkā de-kar kanāre kar-d.; khārij kar-d.—*To*

thrust in—Ghuseññā; zor se pañṭhālñā.—*To thrust off*—Dhakkā d.—*To*

thrust on—Targīb d.; ubhūññā; uksāññā.—*To thrust one's self*—Ghus jāñā;

daḡhl d.; kahiñ be-bulāye jāñā; kahiñ aisi hālāt meñ jāñā ki logon ko nā-

guwār ho.—*To thrust out*—Nikāl d.; dūr yā daf' kar-d.; bāhar kar-d.—

To thrust through—Ghusāññā; ghuseññā; bhoñknā; chhuri wagairā se zaḡh-

niñ k.—*To thrust together*—Dabāññā; dabā-kar ikatṭhā k.

Thrust, v. i. 1.—Kisi nok-dār hathiyār ko ghuseññā; aise hathiyār se hamla k. jismeñ nok niklī ho.

2.—Dhakkā dete jāñā; ghus-pañṭh-kar āñā; bhīr k.; hujūm k.

Thrust, n. 1.—Hūl; bhoñk; khoñchā.

2.—Hamla; yūrish; wār.

Thump, n. 1.—Kisi bhārī chīz kā dhaṛāke yā dhamāke se girnā.

2.—Dhamāke kī āwāz jo kisi bhārī chīz ke yakāyak girne se paidā ho.

- Thump, v. t. 1.**—Kisi dabiz yā bhārī ohiz se mārñā; kisi bhārī ohiz se is tarah mārñā ki dhamāke ki āwāz paidā ho; thapthapāñā; pītñā;
Thump, v. i. Dhamāke se mārñā yā girñā. [thoñkñā; dhabdhabāñā.]
- Thunder, n. 1.**—Bijli ki garaj; ra'd; garaj; karak; tarap.
 2.—Kisi qism ki buland āwāz; kisi tarah ki āwāz jismeñ barā shor ho; garaj; barā shor.
 3.—Aisi dhamki jisse tabī'at dar-jāe yā chihuñk uthe.
- Thunder, v. i. 1.**—Garajñā; karakñā; tarapñā; ghargharāñā.
 2.—Baland yā ghargharāhaṭ ki āwāz paidā k. jo kuchh der tak rahe.
- Thunder, v. t.** Shor aur khauf ke sāth nikālñā; kisi dhamki ki bāt ko barmalā zāhir k.; kisi aise amr kā i'lān k. jisse takhwif ho.
- Thunderstruck, p. a.** Hakkā-bakkā; mutahaiyir; hairat-zada; hairān; shash-dar; kisi khauf paidā karne wālī yā aohambhe ki bāt ke ma'lūm hone yā nazar āne ki wajh se jiski goyāyī sāqit ho jāe (jo gūñgā ho-jāe ya'nī bol na sake).
- Thus, ad.** Is yā us tarah se; is nahj par; yūn; aisā yā aise [Webster.
 "The phrase *thus much* is sometimes equivalent to *this much*."]
- Thwart, v. t. 1.**—Kātnā; ārā jāñā [yūs k.; mahrūm k.]
 2.—Mukhālafat k.; kisi ke manshā ke khilāf yā bar-'uks k.; mā-
- Tick, n.** I'tibār; i'timād; sāk.
 To buy upon tick—Udhār kharid k.; i'tibār par kharid k.; udhār l.
- Tick, n. 1.**—Toshak; toshak jismeñ par ūn yā koyī dūsrī chiz bhārī ho.
 2.—Toshak kā dhārī-dār kaprā.
- Tick, v. i. 1.**—Thuk-thuk k.; kiṭ-kiṭ k.; khuṭ-khuṭ k. yā khuṭkhuṭñā.
 2.—Āhista se mārñā yā pītñā.
- Tick, n. 1.**—Khuṭkhuṭāhaṭ; āwāz jo jobī khwāh dharam gharī ke chalne ki halat meñ paidā hotī hai.
 2.—Koyī khafif yā chhotā nishān jo kisi shai ki taraf mukhātab karāne ke liye khwāh is bāt ke zāhir karne ki garaz se banā diyā jāe ki kisi shai kā jāiza kiya jāe; jāize kā nishān yā uski 'alāmat.
- Tick, v. t.** Jāize ke ba'd koyī khafif sā nishān banā d.; nishān kar-d.;
Tickle, v. t. 1.—Gudgudāñā; sahlāñā. [nishānī banā d.]
 2.—Khafif bātoñ yā chizoñ se khush k.; rijhāñā; hañsāñā.
- Tickle, v. i.** Gudgudī ma'lūm h.; khush h.
- Ticklish, a. 1.**—Jismeñ chhūne se jald gudgudī ma'lūm de.
 2.—Is tarah par kharā yā qāim ki chhūte hī gir parē; nā-pāedār; be-sabāt; jispar jald asar pahūñche.
 3.—Mushkil; nāzūk; bārīk; dushwār. [charhāw-utār.]
- Tide, n. 1.**—Juwār-bhāṭhā; madd-o-jazr; samundar wagaira ke pāñī kā
 2.—Sail; dhārā; bahāw; daur yā दौरा.
 3.—Sababon asaron yā sānihon kā ki-i khās jāñib ko mailān; 'umda asbāb (sababon) kā ek hī waqt meñ ikatṭhā h.; mauqa'-i-munāsib; achchhā waqt.
- Tide, v. t.** Dhāre yā juwār-bhāṭhe ke sāth bahā l. [ko hal k.]
 To tide over a difficulty—Kisi mushkil kām ko nibāh le-jāñā; kisi dushwārī
- Tidily, ad.** Sāfāyī ke sāth; sādagi-o-sāfāyī ke sāth; sāfāyī se.
- Tidings, n. (pl.)**—Kisi naye sāñiḥe ki kaifiyāt; khabar; ittilā'; samā-chār; khabar jiski ummed kisi khās jagah se kisi khās amr ke wuqū' ki nisbat ki-jāe.

Tidy, a. 1.—Sāf; sāf-o-suthrā; sāda par sāf-o-suthre kapre pahine huye; 'umdagī ke sāth murattab; jo hamesha munāsib tarīq par pāk-o-sāf (sāf-o-suthrā) rakkhā jāe.

Tie, v. t. 1.—Bāndhnā; dori wagaira se bāndh-kar girah lagā d. [lagānā.

2.—Lapeṭ-kar mazbūt girah lagā d.; gāṭhūnā; girah d.; bāndhnā yā

3.—Is tarah se milānā ki jald judāyī na ho; aisi tarah se bāham muttafīq k. ki tafriqa mushkil se ho; jakar d.; bāndh r.

4.—Majbūr k.; roknā; pā-band k.; mahdūd k.; bāndh d.; jakar d.; hukumat wagaira ke zor se majbūr k. yā rok d.

To tie down (a) Is tarah bāndh d. ki uṭh na sake. *(b)* Rok d.; pā-band k.; kār-ravāyī se bāz r.; kām karne na d.—*To tie up*—Bāndh d.; rok d.; pā-band kar-d.; harakat yā 'amal se bāz r.; chalne yā kām karne na d.

Tie, n. 1.—Girah; gāṭh; bandhan; bāndh.

2.—'Aqd; band; farz; girah.

[huā; tanā huā.

Tight, a. 1.—Dhilā yā khulā nahīn; khūb kasā yā jakrā huā; khiñchā

2.—Chūtā yā ṭapaktā nahīn; jo ṭapaktā na ho; aisā kasā yā jakrā huā ki koyī saiyāl shai bah na jāe.

[sake.

3.—Isqadar tang ki hawā kā gzar na ho; jismen hawā na jā-

4.—Chust; jo badan par chipak kar baithe; ṭhik; kasā huā.

5.—Phaṭā-chiṭā nahīn; sābit; sāf.

Tighten, v. t. Chust k.; tang k.; tānnā; kasnā; jakar nā; khiñchnā yā khiñchnā; kisī tarah se aur tang k. yā jakar nā.

Tightly, ad. Jakar yā kas kar; khiñch kar; tangī se; chustī se; safiyī se.

Tightness, n. 1.—Tanāw; khiñchāw; jakrāhaṭ.

2.—Safāyī—jaise poshāk kī; chustī.

Tile, n. Khapra; nariyā.

Tile, v. t. Khaprā chhānā.

Tiler, n. Khaprā chhāne w.; khaprail banāne w.

Tiling, n. 1.—Khaprail; khapre kī chhājaj.

2.—Khapre yā khapre

[golak; gallā.

Till, v. Rupaye-paise rakhne kā sandūq jo dūkān par rakkhā rahtā hai;

Till, prep. 1.—Kisī khās waqt tak; tak yā talak.

[us zamāne tak.

Till now—Ab tak; zamāna-i-hāl tak; is waqt tak.—*Till then*—Us waqt tak;

Till, v. t. Jot-kar bone ke liye durust k.; qulba-rānī k.; hal chālā-kar bone ke liye taiyār k.; taraddud k.

Tillable a. Jotne ke laiq; qulba-rānī ke qūbil; hal chālāne ke laiq; qūbil-i-taraddud; jisko hal chālā-kar bone ke laiq taiyār kar sake.

Tillage, n. Hal jot-kar bīj bone ke liye zamīn ko taiyār k. aur use aisi tarah se rakhnā ki usmen fusl paidā ho-sake; zirā'at; kāsht-kārī; kisnayī; jutāyī.

Timber, n. 1.—Lakṛī jo 'imārat wagaira banāne ke kām men ā sake.

“Usually said of felled trees, but sometimes of those standing.”

2.—Darakht kā tanā; perī.

[Webster.

3.—Ashāb; masālih; sāz-o-sāmān.

[jāti hai.

4.—Shaktīr; ballā; baṛī baṛī lakṛiyān jo 'imāraton men lagāyī

Timber, v. t. Lakṛī lagānā.

[zamāna; kāl; samāi.

Time, n. 1.—Waqt 'am isse ki guzrā maujūd yā āne wālā ho; zamān;

2.—Munāsib waqt; mausim; rit; mauqa.

[aiyām.

3.—Mahdūd waqt; zamāna jiskī ta'dād mu'aiyan ho; koyī khās

4.—'Umr; zindagī; mashgale ko lihāz so waqt' kā daurān; din;

5.—Waqt; koyī khās zamāna; 'ahd. [aiyām.

6.—Dard-i-zih kā waqt; larkā jāne kā waqt.

7.—Bār; martaba; daf.

The physician visits his patient three times in a day—Woh tabīb apne bimār ko din mein tin martaba dekhta hai (use dekhne ke liye tin bār jātā hai).

8.—Chand; gūna; part.

To double cloth four times—Kappo ko chār part k. (chaupartān).—Four times four, or sixteen—Chār kī chaugūna ya'nī solah; chār kī chahār-chand

9.—Kisī khās zamāne mein bātoṅ yā chizōn kī hālat. [solah

Good times—Who zamāna yā waqt jab har shai achchhi hūlat mein rahe—Hard times—Shiddat kā waqt; woh waqt jab har ek chiz kī qillat yā tangī rahe.

10.—Yah zindagī; is duniyā mein hastī yā wujūd (rahnā).

Time is often used in the formation of self-explaining compounds; as *time-beguiling*, *time-sanctioned*, and the like.

At times—Kisī kisi waqt; kabhi-kabhi; gāh-gāh.—In time—(a) Acholihe waqt;

'ain waqt par; thik waqt par; der kar-ke nahīn balki waqt se pahile.—(b)

'Arse ke ba'd; ākhīr ko; bi-l-ākhīr; anjām-i-kār ko; ākhīr-i-kār.—Time

enough—Waqt se; bar-waqt; kufī taur par pahile.—Time out of memory, or

time immemorial—(Law) Waqt jo yād ke bāhar ho; woh zamāna jo yād na

'āye; zamāna-i-lā intihā; zamāna-i-lā-ta'ad; bahut hī qadīm zamāna.—To

kill time—Jis bāt mein jī lago usmein is garaz se laga rahnā ki waqt haṣṣi-

khushī se guzar jāe (girāh-bār na ho).—To lose time (a) Der k.; tawaqquf k.;

'arsa k. (b) Bahut hī sust chalnā jaise ghaṭ.—From time to time—Waqtan-fa-

waqtan [pesh k. shurū' k. ya karnā.

Time, r. t. 1.—Waqt yā mauq'o ko hasb-i-hāl k.; waqt-i-munāsib par

2.—Waqt ke lihāz se thik k.; kisī ke sāth h.

3.—Waqt kī ta'ayyun yā andāza k.

Timely, a. Jo waqt-i-munāsib par ho; isqadar pahile yā sawere ki kisī fī'l ke anjām ke liye kufī muhlat ho; bar-waqt; thik waqt par; achchhe waqt par.

To give timely notice of a thing to a person. Kisī shakhs ko kisī shai kī ittīlā' waqt-i-munāsib par d. (jo waqt kisī bāt ke liye muqarrar ho usse kufī taur par pahile d.).

Timely, ad. Waqt se; jald; sawero; achchhe waqt par; waqt-i-munāsib par.

Time pleaser, } n. Zamāna-sāz; duniyā-sāz; jiske khayālāt aur tariq

Time-server, } zamāna-i-maujūda ke hasb-i-hāl hoṅ; jo khushāmad kī nazar se hākīm-i-waqt kī mutāba'at kare.

Time-serving, a. Jaisā muqtazā-i-waqt ho yā hākīm-i-waqt ko bhūye usī ke mutābiq khushāmad kī nazar se k.

Time-serving, n. Zamāna-sāzī; duniyā-sāzī.

Timid, a. Khāif; buz-dil; diler nahīn; jismein khatre se muqābala karnā

Timidity, n. Buz-dilī; kādarpan. [kī himmat na ho; darpoknā; kādar.

Timidness, a. Khāuf se bhārā h.; khatre se muqābale kī jurat yā dilērī na r.; hamesha darā k. [mein jurat na ho.

Timorous, a. 1.—Khatre se darta huā yā darne w.; buz-dil; kādar; jis-

2.—Jisse khāuf zāhir ho; waswasē se bhārā huā; shubhe se bhārā huā.

[darta; jurat ke sāth nahīn.

Timorously, ad. Buz-dilī ke sāth; khāuf ke sāth; kādar-pane se; darte-

Timorousness, *n.* Buz-dili; kādar-pan; khauf se bhārā h.; jurat na r.

Tincture, *n.* 1.—Hulkā rang; jhalak. [jāe].

2.—Khafif sā mazā jo kisī chiz meñ barhā diyā jāe (izād kar-diyā

3.—Koyī sifat jo kisī shai meñ izād kar-dī-jue. [ālūda k.; bharnā.

Tincture, *v. t.* 1.—Koyī khārijī rang kisī shai meñ khauf sā milā d.;

2.—Zihū-nishīn k.; dil meñ baithālnā; kisī aisi shai kā ek hissa

milā d. jisko aslī munāsabat na ho.

Tinge, *v. t.* Halkā rang d.; khauf sā rangīn k.; koyī khārijī shai milā d.

Tinge, *n.* Rang; rangat; zāiqā; mazā; koyī rang yā zāiqā wagaira jo

kisī dūsrī shai meñ khauf sā izād kar-diyā jāe. [rang.

Tint, *n.* Aslī rang yā zamīn ke 'alīwa koyī halkā rang; rang; khauf

Tint, *v. t.* Halkā rang rangnā yā d.; rangnā.

Tiny, *a.* Bahut hī chhotā; naunhā sā; zarā sā; thingnā sā; teuī.

Tip, *n.* Sirā; sar; nok; kanāra; kisī chhotī chiz kā gosha yā sirā.

Tip, *v. t.* 1.—Sire par lagānā; jānā; chāhīnā; kisī chiz ke sire yā nok par

2.—Āhista se mārñā; kisī chhotī chiz ke sire se mārñā. [chāhīnā.

To tip off—Dhāl-kar gira d.; dhāl d.—*To tip over*—Ulat d.; palat d. *To tip the*

wink—Ānkh mārñā; mukhātāb karāne ke liye ānkh mārñā yā jhīpkānā.—

To tip up—Ek gosha (konā) uṭhā-kar kuchh ulat d.

Tip, *v. i.* Sar ke bal girñā; mar jānā.

With off.

Tipsy, *a.* Sharāb ke nashe meñ chūr; sar-shār; mast; matwālā; kisī-

Tiptoe, *n.* Pāwñ kī ungī kā sirā. [qadar matwālā.

To be or to stand a tiptoe or on tiptoe—Kisī shai kī khabar r.; be-dār rahnā;

gālī na rahnā.—*To be a tiptoe with expectation*—Muntazir rahnā; rah taknā

(johnā yā dekhñā).

[tūl-o-tawil hikāyat-shikāyat.

Tirade, *n.* Lambī-chaufī (barī yā tūl-o-tawil) shikāyat; zor-o-shor kī

Tire, *v. t.* 1.—Mihnat kī wajh se kisī kī quwwat ko zāl kar-d. (use be-

dam kar-d.); thakā d.; māñda k. [kar mārñā.

To tire out—Bahut hī thakā d.; thakā mārñā; tang kar dālñā; harā d.; hairāñ

2.—Thakā d.; ziyāda tawajjuh kī quwwat bāqī na r.; isqadar

thakā d. ki kisī shai kā phir tahammul na ho-sake.

Tire, *v. i.* Thakñā; thak jānā; thak uṭhñā; hār jānā; tāqat nikal jānā;

quwwat zāl ho-jānā; tahammul bāqī na rahnā; sabr jātā rahnā; be-

sabr ho-jānā. [wat zāl ho-jāe.

Tiresome, *a.* 1.—Thakāñ; thakā d. w.; jisse thakāwāt ā-jāe; jisse quw-

2.—Jisse tabī'at thak jāe; jisse tahammul (sabr) jātā rahne; jisse

Tissue, *n.* 1.—Zarbaft; bādālā; tamāmī. [tabī'at hār jāe.

2.—Silsila; kisī shai kā silsila (tār) jo kahīñ se tūtā na ho.

The whole story is a tissue of falsehood—Sārī kabāñī jhūṭhī hai; kul bayāñ

jhūṭhā hai.

[rang kā banāñā.

Tissue, *v. t.* Sone yā chāñdī kā tār wagaira milā-kar buññā; rang-ba-

Tithe, *n.* 1.—Kisī shai kā daswāñ hissa; 'ushr; dahyak; khusūsan us

beshī kā daswāñ hissa jo arāzī wagaira ke manāfī se ho-kar pādriyōñ

ko unkī parwarish ke liye diyā jāe.

2.—Chhotā hissa; miqdār-i-qalil.

[jāe; 'unwāñ; peshāñī.

Title, *n.* 1.—Jo kuchh kisī shai ke upar ba-taur uske nām ke likh diyā

2.—Kisī kitāb kā sar-nāma jisse yah ma'lūm ho ki woh kitāb kis

mazmūn kī hai aur uske musannif kā nām kyā hai.

3.—Laqab; khitāb; padwī.

4.—Nām; ism.

5.—(Law) (a) Woh shai jiski bunyād par kisī shai kā qabza wājibi taur par be-gair dūsre kī shirkat ke mile; haqqiyat kī milkīyat kā madār; haq; istihqāq. (b) Woh wasīqa jisse koyī istihqāq sābit ho.

Title-deeds—Woh nawishte jinse subūt-i-milkīyat ho; qibālajāt; dastāwezāt-i-Title, v. t. Nām r.; mulaqqab k.; kisī nām se pukārnā. [haqqiyat.

Titter, v. t. Muñh dabā-kar hañsnā; khul-kar na hañsnā; khilkhilānā.

Titter, n. Khilkhilī; khilkhilāhat; hañsī jo khul-kar na āye.

Tittle, n. Zarra; zarre ke barābar; zarā sā; bahut hī chhotā hissa.

Titular, a. Mahz khitābi; sirf nām ko; barā-e-nām; sirf kahne ke liye (kahne ko); koyī mansab yā rutba mahz nām ke liye r. w.

Titularly, ad. Farzī yā khitābi tarīq par; sirf khitāb ke rū yā zarī'e se.

To, prep. 1.—Taraf; jānib; samt meñ; or; ko. [jātā hai.

He is going to church—Woh girje ko yā girje kī taraf jātā hai; woh girjā

2.—Is ma'nī meñ to ek hūlat se dūsri hūlat meñ hone par dalālat kartā hai. [hai.

He is rising to wealth and honour—Woh daulat aur 'izzat meñ taraqqī pā rahā

3.—Is ma'nī meñ to se khitāb zāhir hotā yā kisī taqrīr kā kisī kī jānib pesh kiya jānib pāyā jātā hai. [ma'i-kasir meñ pesh ki-gayā.

These remarks were addressed to a large audience—Yah bāteñ sāmi'in ke maj-

4.—Is ma'nī meñ to se kisī shai kī taraf tawajjuh yā tan-dihī zāhir hotī hai. [pāyā jātā hai.

5.—Is ma'nī meñ to se kisī shai ke 'alāwa kisī dūsri shai kā honā

6.—Is ma'nī meñ to se taqābul (muqābala) pāyā jātā hai.

They engaged hand to hand—We hāthoñ hāth (dast-ba-dast) laqe.

7.—Ba-tā'dād; tak; shumār meñ is-qadar.

8.—Is ma'nī meñ to se nisbat zāhir hotī hai. [nau ko sattāyīs se hai.

Three is to nine as nine is to twenty-seven—Jo nisbat tin ko nau se hai wabi

9.—Kabhi to qabze yā tasarruf par dalālat kartā hai.

10.—Ba'z auqāt to se kisī shai kā mahsūs h. pāyā jātā hai. [lihāz se.

11.—Ba-muqābala; muqābale meñ; kisī ke sāmne; kisī shai ke

12.—Tak; talak.

13.—Taraf; jānib; or.

[zāhir hotā hai.

14.—Ba'z auqāt to so kisī shai kā natija (anjām yā ma'ul-i-kār)

15.—Waste; ba garaz (garaz se); maqsad se; kisī shai ke liyo.

16.—Kabhi to had darje yā intihā par dalālat kartā hai.

To and fro—Āge-pichhe; idhar-udhar.—To the face—Muwājahe meñ; muqā-

bale meñ; sāmne; dū-ba-dū; gaibat meñ nahīñ; pichhe nahīñ.—To wit—Ya'nī.

Together, ad. 1.—Ek jagah; ek maqām par; yakjā; ikatthā.

2.—Ek waqt meñ; zamān-i-wāhid meñ.

3.—Ek sāth; sāth; mil-kar; bā-ham-digar; ikatthā.

4.—Bāham; ikatthā; ek meñ; ek sāth; ek dūsre ke sāth.

5.—Muttafiq ho-ko; bi-l ittifaq; miljul-kar; āpas meñ mil-kar.

Together with—Kisī ke sāth; kisī ke shumūl meñ; kisī ko milā-kar; ma'.

Toil, v. i. Mihnāt k.; jāñ-fishāñī k.; riyāz k.; kuchh 'arse yā der tak saḡht jismāñī riyāz k.; aisi mihnāt k. ki dil yā jism meñ thakāwaṭ ā jīe; daurdhūp k.; zor mārñā.

Toil, n. Aisi mihnāt jis meñ taklīf aur thakāwaṭ ho; mihnāt jo dil yā jism ko girāñ bār ho; riyāz-i-shāqqā; daurdhūp; mashaqqat.

Toilsome, a. Jismen sakht riyāz ho; jismen thakāwaṭ aur taklif ho; jo mashaqqat se ho; mihnat-talab. [yā kiśi sānihe kā izhār ho.

Token, n. 1.—'Alāmat; nishān; āsar; woh shai jisse kiśi dūsrī shai 2.—Muhabbat (dostī) kā yād-gār; woh shai jisse kiśi dūstre shakhs ki dosti ki yād-gārī qāim rahe; nishānī; yād-gār; koyī chīz jisse kiśi ki muhabbat yād āyā kare; dostī ki nishānī.

Tolerable, a. 1.—Tahammul ke qābil; bardāshṭ ke lāiq; jisko sah sakeñ; jiskā tahammul (jiskī bar-dāshṭ) ho-sake; jisko tabī'at yā dil sah sake.

2.—Darja-i-i'tidāl par 'umda yā pasandīda; aisā nahīn ki usse tabī'at mutanaffir ho; nihāyat 'umda yā pasandīda nahīn par aisā ki begair nafīrat yā ta'rruz wagaira ke use qabūl kar-sakeñ; jisse kām chal jāe; kām-chalāū; chalāū; kisiqadar achchhā; ausat darje kā 'umda. [sahā jā-sake.

Tolerably, ad. 1.—Aisi tarah ki bar-dāshṭ ho-sake; aise dhang se ki

2.—Kisiqadar achchhā yā achchhāyī ke sāth; aisi tarah ki kār-ra-wāyī ho-jāe (kām nikal jāe); kāmīl taur par nahīn; kuchh kuchh achchhā; tamām-o-kamāl nahīn. [guzar k. w.; jo kiśi chīz ko sah le.

Tolerant, a. Tahammul par māl; mutahammil; bardāshṭ k. w.; dar-
Tolerate, v. t. Bilā muzāhamat yā mukhālafat hone d.; na roknā; man' na karke jāiz r.; rawā r.; bāz na r.; māni' na h.; hone d.; sahnā; bardāshṭ k.; tahammul k. yā mutahammil h.

Toleration, n. Tahammul; bardāshṭ; khusūsan kiśi riyāsat meñ mazhabī khayālāt aur 'ibādat ke tariqon kā aisi hālat meñ jāiz r. jab we 'am a'qide yā tariq-i-mazhab ke khilāf hon.

Toll, n. Kiśi pul yā sarak par se guzarne (jāne) kā mahsūl; pul kā mahsūl; sarak kā mahsūl; mele yā bāzār wagaira meñ ebizon ke furokht karne (bechne) kā mahsūl. [uāfiz yā nā-jāiz qarār d.

Toll, v. t. (Law) Bātil k.; rad k.; mansūkh k.; mustarad k.; gair-i-

Toll, v. i. Bajnā; ghante kā ek tarah par rah rah kar bajnā.

Toll, v. t. 1.—Āhista āhista ek tarah par thōnk-kar ghanṭā bajānā.

2.—Bajā-kar batlānā yā zāhir k. jaise waqt.

Tollable, a. Jispar pul yā sarak par se guzarne ki hālat meñ mahsūl lag sake; qābil-i-adā-i-mahsūl. [se mahsūl wusūl kare.

Toll-gatherer, n. Mahsūl tahsil yā wusūl k. w.; jo pul wagaira par logon

Toll-house, n. Mahsūl-ghar.

Tomb, n. 1.—Qabr; gor.

2.—Mazār; marqad; maqbara; yād-gār jo qabr ke ūpar banāyā jāe.

Tomb, v. t. Dafn k.; qabr gārṇā; gor meñ r.; miṭṭī d.

Tone, n. 1.—Āwāz; sadā; nawā; āwāz ki qism—jaise nichī ūchī gahirī miṭhī wagaira. [ṭānā barhānā yā badalnā.

2.—Lab-o-lahja; dil ke josh ke zābir karne ke liye āwāz kā gha-

3.—Aisi tarah ki bol jo misl rone ke ho; ek tarah ki mātami yā

banāwaṭ ki āwāz; rīriyāhaṭ; gingināhaṭ; riqqat-angez āwāz; jhankhanā.

4.—Lai; sur.

5.—Tabī'at ki hālat; mizāj.

6.—Mazmūn; nau'iyat; maushā; mudda'a; fahwā. [ām tarz.

7.—Tarz-o-tariq akhlāq-o-ādāb yā khayālāt wagaira ki nau'iyat;

Tone, v. t. Āwāz banā-kar bolnā; banāwaṭ ke sāth bolnā.

To tone down—Nichā sur k.; āwāz dhīmī k.; i'tidāl par k.; kam kar-d.; kisī shai kī numāyān 'alānnatōn ko ghaṭī yā za'if kar-d.; halkā yā khaṭif kar-d.

—*To tone up*—Ūchā sur k.; āwāz ūchī (baland) kar-d.; baṛhānā; maz-

Tongue, n. 1.—Jibh; zabān; lisān. [būt k.; aur qawī k.

2.—Goyāyī; khush-taqrīrī.

3.—Zabān; kisī khāṣ qaum kī bolī.

[zabān na kholnā.

To hold the tongue—Zabān band r.; chup rahnā; khāmōsh rahnā; na bolnā;

Tonic, a. Jisse quwwat baṛhe; muqawwī; tāqat d. wālī—jaiso dawā; jisse kam zorī jāti rahe aur jism ke ā'zā sahih-o-sālim ho-jāe.

Tonic, n. Muqawwī dawā; dawā jisse tāqat baṛhe aur badan sahih-o-sālim (taundurust) rahe. [uihāyat hī; had se ziyāda.

Too, ad. 1.—Jisqadar kīfī ho usse ziyāda; andāz se ziyāda; bahut hī;

2.—Niz; bhī; kisī shai ke 'alāwa aur kuchh.

Tool, n. 1.—Auzār; hathiyār; lokhar.

2.—Woh shaṅhs jiske zarf'e se koyī apnā kām nikāle; woh shaṅhs jiskī nakel dūse ke hāth meṁ rahe; mom kī nāk.

ੴ "A word of reproach." *Webster.*

Tooth, n. 1.—Dānt; dandāū.

2.—Mazā; lazzat; zāiqā; sawād; ras. [kāntā.

3.—Koyī shai jo dānt sī ho; dandāū; dāntī; dānt; khūntī; shāṅh;

In spite of the teeth—Muḥālafat ke bā-wasf; jo kuchh ko-hish kī-jāe us sab ke khilāf; jitnī bāteṁ muḥālif hoṁ unko rad kar ke.—*In the teeth*—Sarīhī;

dū-ba-dū; muqābale meṁ; fāṁne.—*To cast in the teeth*—Muṁh par saḡht jā-wāb d.; muṁh par gāliyān d.; muṁh meṁ thūknā.—*Tooth and nail*—Dil-o-jān se; tan-man se; apne maqdūr bhar; hatta-l-wus'; jahān tak ho-sako (ban pāre).—*To show the teeth*—Dhamkī d.; dhamkānā.—*To the teeth*—Bar-mālā;

muṁh par; dū-ba-dū; bi-l-mushāfaha.

Tooth, v. t. 1.—Dānt lagānā; dānt banānā.

2.—Dandāne banānā; dānte kāṭnā yā nikālnā.

Tooth-ache, n. Dānt kā dard; dānt kī pīrā; dard jo dāntōn meṁ ho.

Toothless, a. Jise dānt na hoṁ; be dānt kā; poplā. [phuugī; phuunang.

Top, n. 1.—Kisī chiz kā sab se ūchā hissa; sirā; choṭī; ūparī sath; gulla;

2.—Gāyat darja; had; intihā. [awwal darja.

3.—Sab se ā'lā darja; ā'lā martaba; darja jo sab par fauq rakkhe;

4.—Sarganā; sar-khail; sab par fauqiyat yā tarjih r. w.

5.—Chāūdī; sar; sar ke ūpar kā bāl.

6.—Laṭṭā; bhaurā; bungī.

Top, v. t. 1.—Buland h.; ūchā h.

2.—Gālib h.; galaba r. [sabaqat le-jānā.

3.—Baṛh jānā; dūroṁ se baṛh jānā; tarjih r. yā murajjih h.;

Top, v. t. 1.—Sar dhūknā; ūpar ko hisse ko chhipā d.

2.—Ūpar ho-jānā; baṛh-jānā.

3.—Kisī shai ke ūparī hisso (uske sar yā sīre) tak pahunchnā.

4.—Sabaqat le-jānā; tarjih r.; baṛh jānā.

5.—Qalam k.; ūpar kā hissa kāṭ chhūṭ yā tarāsh l.

To top off—Pūrā k.; khatm k.; takmil ko pahunchānā; sijil k.; sīrāta k.

Topic, n. 1.—Koyī mazmūn (bāt) jiskī nisbat taqrīr yā baṭh kī-jāe.

2.—Woh shai jiskā tazkira yā bayān kiyā jāe; woh bāt jiskī nisbat guftgū ho; bāt; amr; manshū; mudda'ā; 'uwwān.

Torment, n. 1.—Gāyat darje ki taklif; 'uqūbat; 'azāb; had se zāid jismānī yā rūhānī taklif.

2.—Woh shai jisse taklif ranj yā izā ho; shai-i-bā'is i-taklif.

Torment, v. t. 1.—Sakht izā yā taklif d.; nihāyat hi jismānī yā rūhānī

2.—Musibat meñ dīlūā; dukh d.; taklif pahuūchānā. [taklif d.]

3.—Kurhānā; chirhānā; tang k.; hairān k.

Torpid, a. 1.—Jismen harakat ki quwwat zail ho-gayī ho; jo be-hiss ho; be-hiss-o-harakat; sun; ankāṛā huā; kaṭhuāyā huā.

2.—Sust; majhūl; kāhil.

Torpidity,

Torpidness, } n. 1.—Be-hiss-o-harakat h.; be-hissī; ankṛāhaṭ; tbiṭhrāhaṭ.

Torpidude,

2.—Majhūlī; sustī; kāhilī; hamāqat.

[tbiṭhrāhaṭ.

Torpor, n. 1.—Be-hissī; be-harakatī; sarmā-zadagī; wasmat; ankṛāhaṭ;

2.—Sustī; kāhilī; majhūlī; kundi; be-dimāgī; kūrhpānā.

Torrent, n. 1.—Pānī yā dūsrī saiyāl shai kā dhārā jo zor se bahe; dhārā jo yakāyak nikal-kar tezi ke sāth niche ko gire; sail; sailāb; nadi.

2.—Tor; kisī shai kā shiddat se jāri yā rawān h. (chaluā yā phail-na); kisī shai kā ba-shiddat ijrā h.

Torrid, a. 1.—Garmī se sūklā; khushk.

2.—Nihāyat hī garm; jaltā yā bhuūtā huā; mahrūq.

Tort, n. (Law) Kisi qism kā be-jā fi'l yā zarar; woh be-jā fil jiski nisbat 'adālat meñ da'wā (nālīsh) ho-sake; woh nuqsān (zarar) jo dūsrē ki zāt yā jāedād ko pahuūchāyā jāe; woh nuqsān (mazarrat) jiski nisbat qānūnan khisāra mil-sake.

Tortious, a. 1.—Muzir; jo ba-tarz-i-be-jā-kiyā jāe.

2.—(Law) Jisse woh zarar samjhā jāe jiski 'iwaz meñ qānūn ke rū se khisāra (zar-i-harjā) mil-sake.

Tortuous, a. 1.—Mukhtalif jawāuib meñ jhukā huā; pechida; pech-dār; ainhā huā; ghūmtā huā; marorā huā.

2.—Rāh-i-rāst se munharif; be-jā; jismen dhokhā ho.

Torture, n. 1.—Gāyat darje ki taklif; barī hī jismānī yā rūhānī taklif; 'azāb; 'uqūbat; siyāsāt; jān-kauī yā jān-kandaui.

2.—Sakht jismānī taklif jo kisī jurm ki ta'zir meñ khwāh kisī mulzim se jurm kā iqrār karāne ki garaz se pahuūchāyī jāe—jaise garm pānī yā āg chhirak-kar yā shikanje wagaira meñ khaiñch-kar.

Torture, v. t. 1.—Nihāyat hī talif d.; bahut tang k.; bahut diq d.; kurhānā.

[jūte wagaira mār-kar ta'zir k.

2.—Shikanje meñ khaiñchnā; garm pānī yā āg dāl-kar sazā d.;

Toss, v. t. 1.—Hāth se pheñknā khusūsān hatheli se ūpar ko pheñknā; ūpar ko pheñknā; uchhālā; lokānā.

[jhatkānā; jhatkā d.

2.—Yakāyak yā zor se ūpar ko ūthānā yā pheñknā; jhatkānā yā

3.—Ūthānā-baiṭhālā; kabhī ūpar kabhī niche k.; mauj mārā; hilānā; dūlānā; halehal k.

[uthal-pathal k.

4.—Be-qarār k.; pareshān k.; darham-barham k.; halehal dālā; 5.—Ulat-pulat k.; waraq-gardānī k.; masrūf k. yā r.

To toss off—Jhat se pī jānā; chahā jānā.

Toss, v. i. Chhatpatānā; lurrhāknā; dānwāndol h.; halehal h.; tal-mālānā; tarāpnā; tarphānā.

- To toss for*—Rupaye wagaira ki hārjit k.; koyī chiz bāzī lagā-kar jūā khelnā.
To toss up—Sikke ko hawā meñ uchhāl-kar uske girne ke rukh par hār-jit k.
Toss, n. 1.—Uchhāl; jhaṭak; lokāw. [uṭhānā.
 2.—Sar kī jhaṭak; sar kā jhaṭke ko-sāth ek khās tarz par ūpar ko
Total, a. 1.—Pūrā; kāmīl; tamām; jumla; bi-l-kul; sārā.
 2.—Samūchā; musallam; mutlaq; jiske ajzā alag alag na huye hoñ.
Total, n. Mizān; jumla; jam'; joṛ; kul; kul ta'dād.
A grand total—Mizān-i-ā'zam.
Totality, n. Kul miqdār yā ta'dād; jumla; kul.
Totally, ad. Bi-l-kul; kulliyatan; tamām; tamām-tar; sāre-kā-sārā; kullahum; sarāpā; juz-o-kul; yak-qalam; sab; pūrā-pūrā; nipaṭ; sārā.
Totter, v. i. 1.—Is tarah par hīlnā ki goyā girā chāhtā hai; larzāñ h.; kañpnā; lagzish k.; tharrānā; dagmagānā; dagdagānā.
 2.—Hīlnā; larbarānā; jumbish khānā; lagzish k.; dalmalānā.
Touch, v. t. 1.—Chhūnā; lagnā; bhīṛnā.
 2.—Mass k.; ṭonā; ṭatonā; ṭatolnā.
 3.—Pahuñchnā; milnā; bheñnā. [nisbat r.
 4.—Ta'alluq r.; sarokār r.; 'alāqa r.; muta'alliq h.; wāsta r.;
 5.—Khafif sā zikr k.; thoṛā sā bayān k.; chhernā.
 6.—Dast-andāzī k.; hāth lagānā; chhūnā; chhernā.
 7.—Dil par asar k.; dil ko hīlā d.; pighlānā; narm k.; mulāim k.
 8.—Khafif sā nishān k.; zarā sā qalam lagā d.; qalam chhulā d.
 9.—Satānā; taklif d.; dukh d.; chhūnā; chhernā; izā d.
 10.—Bajānā; chhernā. [ṭip-ṭip k.
To touch up—Marammat k.; kuchh kuchh durust kar-ke aur 'umda banāñā;
Touch, v. i. 1.—Chhū jānā; mil jānā; is tarah hālat-i-ittisāl meñ h. ki darmiyān meñ kuchh bhī fasl na rah-jāe.
 2.—Kisī shai kā khafif zikr k.; guftgū taqrīr yā kalām meñ kisī Often with *on* or *upon*. [bāt kā zarā sā tazkira k. (chher d.).
To touch at—Kabīñ ānā yā jāñā par ṭhabarnā nahīñ.
Touch, n. 1.—Chhūnā yā chhū jānā; ittisāl; do chīzōñ kā ūpar se saṭ.
 2.—Lams; quwwat-i-lāmisa; mass. [kar mil jānā.
Silk is soft to the touch—Resham chhūne meñ mulāim hotā hai.
 3.—Dil meñ josh-i-muhabbat paidā karne kī quwwat; tāsīr.
 4.—Josh; jazba; muhabbat.
 5.—La'n-ta'n; la'nat-malāmat; sarzanish; jhīrkī. [jāe.
 6.—Naqshe yā taswīr meñ jo kuchh qalam se ek martaba banāyā
 7.—Khatt-o-khāl; sūrat-shakl; chīhrā-muhrā. [ma; zarā; thoṛā.
 8.—Kisī shai kā juzwī hissa jo dūsri shai meñ maḥlūt ho-jāe; sham-
 9.—Ishāra; khafif sā suohā d.; zarā sā tazkirā yā zikr.
 10.—Imtihān; subūt; woh bāt yā shai jisse kisī dūsri shai kā im-
 tihān ho; woh sifaton jinkā imtihān ho-chukā ho (jo imtihan meñ ṭhabar gayīñ hoñ). [kar.
Touchily, ad. Tunuk-mizājī se; zād-ranjī se; chīrchīrā-kar; jhuñjhlā.
Touchiness, n. Zūd-ranjī; tunuk-mizājī; chīrchīrāhaṭ; jhuñjhlāhaṭ.
Touching, p. a. Jiskā asar dil par ho; dil-gudāz; jigar-soz; riqqat-angez; pur-dard; dard se bhārā huā. [ta'alliq; dar-bāb.
Touching, prep. Nisbat; ba-nisbat; bāb meñ; bāre meñ; bābat; mu-
Touchingly, ad. Riqqat ke sāth; dil-sozī ke sāth; nīsī tarah kī tabī'at hīl uṭhe (uspar asar ho); dard se yā dard ke sāth.

Touch-stone, *n.* 1.—Mihakk; mi'yār; kasauti; patthar jispar sonā-chāñ. dī parkhī jāe. [kā zarī'a.

2.—Kisī bāt kī parakh; kisī shai kī burāyī aur bhalāyī ke imtīhān

Touchy, *a.* Zūd-ranj; tunuk-mizāj; chirchirā; ātash-mizāj; jaljalā; jhanjhanā (*Colloquial*).

Tough, *a.* 1.—Jo lachilā ho par tūto nahīn; jo jhukāne se jhuke yā dabāne se se dab jāe par tūt na jāe; chimrā.

2.—Karā; sakht; mazbūt; jo sakhti bardāsht kar-sake; jo gar-mī sardī sah jāe; jo jald tūt (ukhar) na jāe. [sakeñ.

3.—Lasilā; las-dār; laslasā; lazij; jisko āsānī se judā na kar-

4.—Karā; sakht; jo bal na khāe.

5.—Sakht; shadid; zor-o-shor kā; tūnd (*Colloquial*).

Toughen, *v. i.* Chimrā yā aur chimrā ho-jānā; karā yā sakht ho-jānā.

Toughen, *v. t.* Chimrā yā aur chimrā k.; sakht k. yā banānā; karā k.

Toughness, *n.* 1.—Chimrā-pan; chimrāhat; lachilā h. par tūt na saknā.

2.—Mazbūti; karāyī; sakhti; banāwat yā jism kī mazbūti.

3.—Laslasāhat; chipchipāhat; lazij h.

Tour, *n.* Gasht; daura; kisi halqe kā safar (usmeñ ghūmnā).

Tour, *v. i.* Daura k.; safar k.; gasht k.; halqe meñ ghūmnā.

Tout, *v. i.* Gāñhak talāsh karto phirnā; dallālī k.

Touter, *n.* Jo gāñhak dhūndhtā phire; dallāl.

Toward, } *prep.* 1.—Kisī shai kī taraf; kisī kī jānib; kisī kī or.

Towards, }

2.—Nisbat; bāb meñ; bāre meñ; dar-bāb; ba-nisbat; jānib; taraf.

3.—Takhmīnan; qarīb.

Toward, } *ad.* Nazdik; qarīb; taiyār; āmāda; musta'id.

Towards, }

Toward, *a.* Kisī shai ke karne yā sikhne par taiyār (uske liye āmāda); nā-farmān-bardār nahīn; tunuk-mizāj nahīn

Tower, *n.* 1.—Ek qism kī 'imārat jo 'arz (chaurāyī) meñ kam par bu-landī (ūñchāyī) meñ ziyāda hotī hai; burj; minār; gargaj.

2.—Qal'a; kūt; garh; hāmī; muhāfiz; pusht-panāb.

Tower, *v. i.* Isqadar buland h. ki dūsrī chīzeñ nīche par jāeñ; bahut ūñchā yā buland h.; buland-parwāzī k.; charhnā; ūpar ūthnā.

Towered, *a.* Jismeñ zebāish ke liye burjī yā minār bane hoñ; jiski hifāzat burjoñ se ho.

Towering, *p. a.* 1.—Nihāyat buland; bahut ūñchā; 'ālī-shān.

2.—Darja-i-gāyat kā; shadid; had se ziyāda.

Town, *n.* Qasba; balda; shahr; nagar; pur yā purī.

Often opposed to *country*. [bāshindagān).

2.—Jo log kisī balde yā shahr meñ rahne hoñ (uske rahne wāle yā

3.—Dāru-l-khilāfat (rāja-dhānī) yā uske bāshinde. [anjām pāyeñ.

Town-hall, *n.* Woh 'ām 'imārat jismeñ kisī shahr ke muta'alliq ke kām

Townfolk, } *n.* Kisī shahr ke log ya'nī wahūñ ke dehatī nahīn.

Towns-people, }

Town-talk, *n.* Kisī jagah kī 'ām guftgū; woh shai jiski chirchā 'umū-man logoñ meñ ho.

Trace, *n.* 1.—Nishān jo kisī shai ke jāne ke ba'd rah jāe; naqsh-i- pā; pairon kī nishānī; lik.

2.—Kisī shai kā nishān jo usko wujūd ke nest ho-jāne (qāim na rahne) ke ba'd bāqī rah-jāe; kisī chiz kā hissa jo uske zawāl ke ba'd rah-jāe; nām-o-nishān; patā; nishānī; 'alāmat.

Trace, *v. t.* 1.—Kisī shai par chalnā; kisī jagah se guzarnā.

2.—Nishān k.; kisī naqsho wagaira par bārik kāgaz rakh-kar uskī naql utārnā; khāka utārna yā khāinchnā; naqsha khāinchnā.

3.—Jo shai pahile jā-chukī (guzrī) ho uskā nishān dekh-kar uskā patā lagānā; naqsh-i-pā (pairon ke nishān) se patā lagānā; surāg yā patā lagānā.

4.—Kisī shai kī pairawī thik-thik yā qadam-ba-qadam k.

Traceable, *a.* Jiskā patā lag sake; jiskā surāg chal-sake. [utārnā.

Tracing, *n.* 1.—Kisī shai ke ūpar bārik kāgaz rakh-kar uskī naql kā

2.—Rāh; ma'mūlī rāstā.

Tracing-paper, *n.* Ek qism kā bārik aur shaffāf kāgaz jisko naqsho wagaira par rakh-kar uskī naql utārte haiñ. [bāqī rah-jāe; lik.

Track, *n.* 1.—Woh nishān jo kisī shai ke guzar (chale) jāne ke ba'd

2.—Insān yā haiwān ke pair kā nishān; nishān; patā; naqsh-i-pā.

3.—Sarāk; rāsta; rāh; bāt; jis rāste se koyī shai guzre.

Track, *v. t.* Kisī nishān se patā lagānā; kisī ke naqsh-i-pā (pairon ke nishān) se uskā picchā k.

Trackless, *a.* Jispar pairon ke nishān na hoñ; jispar koyī kabhī chalā na ho; jispar kabhī kisī kā guzar na huī ho.

Track, *n.* 1.—Koyī shai jo khāinchnī yā phailāyī gayī ho; wus'at; 'arsa; tūl. [mul; des; diyār; khitta.

2.—Zamīn yā pānī kā tukrā 'ām isse ki barā ho yā chhoṭā; qat';

3.—Risāla; nuskhā; nāma; ek chhoṭā mazhabī risāla.

Tractable, *a.* 1.—Jisko āsānī se kisī rāh par le-chal-sakeñ; jo sahl meñ sikhlayā jā-sake; tarbiyat-pazīr; jisko bilā-diqqat apnā mahkūm banā sakeñ (apne hukm ke tābi' kar-sakeñ); aisā ki qābū meñ ā-sake.

2.—Jo ho-sake; jiskā anjām (honā) mumkin ho.

Tractableness, *n.* Tarbiyat—pazīrī; mahkūm banāyā jā-saknā; qābū

Tractile, *a.* Jo khāinchne se barh sake. [meñ laye jāne kī salāhiyat r.

Trade, *n.* 1.—Chizon kī kharīd-o-farokht 'ām isse ki thok kī thok ho yā thoṛī thoṛī; rupaye ke badle meñ kharīd-farokht; tijārat; saudāgarī; banij; byopār; baipār; bewhār; lenden.

2.—Kām jo koyī is garaz se sikhṭā aur kartā hai ki usse uskī auqāt-basari yā kisī qism kī manfa'at ho; peshā; rozgār; kām—jaise sonār lohār barhayī yā rāj wagaira kā.

③ "Distinguished from the liberal arts and learned professions, and from agriculture." *Webster.*

3.—Kām jismeñ koyī lagā rahe; shagl jismeñ koyī masrūf rahe; koyī aisā mashgala jispar log haqūrat kī nazar se dekheñ.

4.—Dastūr; ādat; kho; shewa; bān.

5.—Ek peshe ke log; ham-pesha log; tujjār; byopārī log.

Trade, *v. t.* 1.—Kharīd-farokht k.; apnī chizeñ de-kar dūson se chizeñ l.; apne māl ke badle meñ dūson kā māl l.; saudāgarī k.; tijārat k.; byopār k.; len-den k.

2.—Kharid-o-farokht kâ mu'amala-i-wâhid k.; apnâ mâl de-kar
3.—Sirf rupaye kî 'iwaz meñ kâñ k. [dûsre kâ koyî khâs mâl l.

Trade-mark, n. Tijarat kâ nishân; kâr-khûne kâ nishân; woh khâs
nishân jo koyî kârî-gar apnî banâyi huyî chiz wagaira par qâim kar-
de aur jiskî nishat uskâ istihqâq qânûnan jāiz rakkhâ jâe.

Trade-price, n. Qîmat jo ma'mulî kharidâron kî nishat saudâgar âpas meñ
kam leñ; kam qîmat jispar thok-furosh khurda-faroshon ke hâth
saudâgari ke mâl bechte haiñ.

Trader, n. Tājir; saudâgar; baipārî; byopārî yâ bewpārî.

Tradesman, n. Saudâgar; tājir; dukân-dâr.

Tradition, n. 1.—Hawâlagî; dûsre ke hâth meñ de-d.

2.—Râcon masalon dastûrât aur rusûm wagaira ke muta'alliq ba-
yânât jo zabânî pusht-dar-pusht chale âyey; riwâyat; kahâwat; naql.

3.—Hadîs.

Traditional, } a. Riwâyat se muta'alliq yâ usse niklâ huâ; jo mûrison
Traditionary, } se unki nasl ko mahz zabânî ma'lûm huâ ho; jo
waqtan-fa-waqtan zabânî chalâ âyâ ho; naqlî; samâ'yî; riwâyatî;
sunâ huâ; jo bāp ne beṭe ko zabânî batâyâ ho.

Traditionally, ad. Riwâyat se; kahâwat se; bāp se beṭe ne sun-kar;
waqtan-fa-waqtan zabânî ma'lûm ho-kar.

Traditive, a. Jo zabânî bāp se beṭe ko ma'lûm huâ ho yâ ma'lûm ho-sake;
jo waqtan-fa-waqtan zabânî chalâ âyâ yâ sunâ gayâ ho.

Traduce, v. t. Ilzâm d. yâ lagânâ; mulzim banânâ; muttahir k.; itti-
hâm d. yâ lagânâ; tuhmat lagânâ; bad-nâm k.; jānbūjhkar ('amdan)
galat bayân k.; nâ-haq bad-nâm k.; dosh d.; niudâ k.; nâ haq ruswâ
k.; jhūṭhâ lim lagânâ; kalauk lagânâ.

Traducer, n. Nâ-haq ilzâm lagâne w.; bad-nâm k. w.; tuhmat lagâne
w.; muftarî; kalauk lagâne w.; nindâ k. w.; lim lagâne w.

Traffic, n. 1.—Tijarat; saudâgarî; kharid-farokht; kâr-o-bâr; baipār.

2.—Rel par âne-jāue-wāle musâfiron kâ shumâr yâ us māl kî ta'dād
jo rel ke zarî'e se âye-jāye. [meñ dusrâ māl l. yâ d.

Traffic, v. i. 1.—Tijarat k.; saudâgarî k.; māl yâ zar-i-naqd ke badle

2.—Koyî zalil (nichâ) kām k.; kuchh le-kar koyî burâ kām k.

Traffic, v. t. Tijarat meñ tabādula k.; saudâgarî meñ adlâ-badlâ k.

Tragedy, n. Sāuiha-i-muhlik-o-gam-nāk; aisā gam se bharâ huâ mājarā jis-
meñ kisî kî jān gayî ho; woh mājarā jismeñ insān ke nî-jāiz tashad-
dud kî wajh se insān hî kî jān jāe; musibat; āfat; qiyāmat.

Tragic, } a. Naql-i-gam ke muta'alliq; naql-i-gam kî qism kâ.

Tragical, } 2.—Zindagi ke liye muzir; jismeñ jān jāe; gam-nāk; ranj-āwar;
mātamî; musibat-nāk; gam-ālūd.

3.—Ranjida; jisse ranj yâ mātām zābir ho; jisse jān kâ jānā pāyâ
jāe. [ranj ke sāth; mātām ke sāth.

Tragically, ad. Aise taur par ki ranj paidâ ho; jismeñ kisî kî jān jāe;

Train, v. t. 1.—Khainchnâ; ghasiṭnâ.

2.—Kashish k.; targib yâ makr wagaira ke zarî'e se khinchnâ;
targib d.; lubhānâ; wargalanâ; targib de-kar khwāh wa'da karke
ek fir se dūse fir kî taraf rāgib karānâ.

3.—Sikhā-parhā-kar durust k.; ta'lim de-kar aur mashq karā-ke durust k.; mashq karānā; mānjnā; tarbiyat d.yā k.; ta'lim k. yā d.

4.—Nikāl-kar khainchne ke lāiq banā d.—jaise bailon ko.

To train or train up—Ta'lim k. yā d.; sikhānā; ta'lim yā mashq ke zari'e se durust k.; sikhā-parhā-ke durust k. [phandā; jāl; dām.

Train, n. 1.—Tahrīs; targīb; tazwīr; makr-o-fareb; hila; dām-i-fareb;

2.—Jo kuchh kisī shai ke pichhe khinchā yā ghasitā jāe; kapre kā dāman jo pichhe se khinchā yā ghasitā chale; chiryē kī dum.

3.—Jo log kisī ke pichhe pichhe yā uske ham-rāh chale; jo log kisī ke sāth (uske ham-rikāb) ho; jilau; jo log kisī ke sāth jilau meñ chale. [tār; qatār; tāntā; zanjira; larī.

4.—Un chizon kā silsila jinko bāham ta'alluq ho; silsila; tasalsul;

5.—Silsila-wār tarīq; daur; daurān; rāh.

Things are now in a train for settlement—Bāteñ ab tai ho rahī (tai pū rahī) hai; bāteñ kā bi-l-i'l' tasfiya ho-rahā hai.—To be in a train—Kisī rāh (qhang yā tarīq) par h.; daurān yā daurān-i-kār meñ h.

6.—Rel kī gāriyon kā qatār (unkā silsila yā tāntā).

“Train” is the word universally used in England with reference to railway travelling; as, I came in the morning train, &c.” Webster.

Trainable, a. Ta'lim ke qābil; jiskī ta'lim ho-sake; tarbiyat-pazīr; jis-meñ tarbiyat kī salāhiyat ho.

Trait, n. 1.—Shu'sha; san'at; kārī-garī; qalam-kārī. [khāssa.

2.—Koyī khās tamīz kī 'ālamat; koyī aisi bāt jo numāyāñ ho;

Traitor, n. Be-wafāyī ke sāth apne mulk ke logon se dagā k. w.; apne bādsbāh se dagā (namak-harāmī) k. w.; khiyānat ke sāth apne mulk ko uske dushman ke qabze meñ de-dene w.; qal'a wagaira jo kisī kī mulhāfazat meñ ho namak-harāmī kī rāh se dushman ke hawāla kar-dene w.; apne mulk se larāyī dhūndhne w.; jo apne mulk ke fath kiye jāne meñ dushman ko madād de; gaddār; watan-dushman; bāgī; khāin; rājdrohī. [namak-harām; khāin; chhalī.

Traitorous, a. 1.—Jo dagā bāzī kā murtakib ho; dagā-bāz; be-wafā;

2.—Jismeñ dagā-bāzī ho—jaise koyī fi'l; jisse be-wafāyī yā namak-harāmī pāyī jāe. [kapat se.

Traitorously, ad. Dagā-bāzī se; be-wafāyī se; namak-harāmī se; chhal se;

Trammel, n. 1.—Chiryon yā machhliyon ke pakarne kā lambā jāl; shī-kār phānsāne kā ek tarāh kā phandā; jāl.

2.—Woh bāt jisse kisī dūsrī bāt ke chatpat hone kisī shai kī taraqqī yā kisī kī āzādāna kārrawāyī meñ rukawat (khalal yā futūr) par jāe; rok; atkāw; sadd-i-rāh. [mardan k.

Tramp, v. t. 1.—Rauñdnā; chahalnā; bār bār pairon se kuchalnā; lat-

2.—Pāñ meñ pairon se rauñd-kar sāf k.—jaise kapre.

Tramp, v. i. Safar k.; ghūmnā-phirnā; saiyāhī k.

Trample, v. t. 1.—Pair se kuchal d.; rauñdnā; pāe-māl k.; lat-mardan k.; pair se kāñdnā; gurūr haqārat khushī yā nafrat se kisī shai ko pāñw se malnā masalnā yā kuchalnā.

2.—Pāñw se kuchal-kar girā d.; pāe-māl kar-ke zamīn par bichhā d.

Trample, v. i. Haqārat se lāt mārñ; kisī shai ko haqīr yā nā-chīz se. [samajh-kar pāñw se kuchal d.

With on or upon.

2.—Zor aur tezī se chalnā.

Tranquil, *a.* Sākin; hālat-i-sukūn yā qarār meñ; pareshān yā muztar nahīn; dhīmā; halehal nahīn; amn-o-amān kī hālat meñ; sulh kī hālat meñ; muntashir nahīn; intishār kī hālat meñ nahīn.

Tranquillize, } *v. t.* Sākin kar-d.; hālat-i-sukūn yā qarār meñ kar-d.;
Tranquillize, } thandhā kar-d.; dhīmā kar-d.; amn-o-amān kī hālat
 meñ kar-d.; taskīn k. yā d.; dhīraj d.; amn-o-āsāish qāim kar-d.; sulh
 kī hālat meñ kar-d.

Tranquillity, *n.* Sukūn; qarār; āsāish; rifāh; dangā-o-fasād kā na h.; pareshānī se barāat (uskā na h. yā na rahnā); āsūdagi; istirāhat; itmīnān; tasallī; dhīraj.

Transact, *v. t.* Karnā; anjām d.; insirām k.; chalānā; jāri r.; nibīhnā.

To transact commercial business—Saudāgari k.; tijārat yā tijārat kā kār-o-bār k.—To transact business in person or by an agent.—Koyī kām khud k. yā apne kār-pardāz (kārīnde yā mukhtār wagairā) se karānā.

Treat, *v. t.* Kām chalānā; bātoñ kā insirām k.; kār-rawāyī k.; ihtimām k.

Transaction, *n.* 1.—Kisī kām kā k.; kisī bāt kā ihtimām; kisī amr kā insirām.

2.—Jo kuchh kiyā jāe; mu'āmala; kār-o-bār; bāt jo ho; amr jiskā

“A transaction is something already done and completed; a proceeding is either something which is now going on, or, if ended, is still contemplated with reference to its progress or successive stages.”

Transactor, *n.* Kisī kām kā karne aujām dene yā chalāne w. [Webster.

Transcend, *v. t.* 1.—Upar uṭhnā; charhnā; buland h.

2.—Kisī shai se guzar jānā; had se guzar jānā; tajāwuz k.

3.—Barh jānā; sabaqat le-jānā; fazilat r.; tarjih r.; kisī se barh jānā yā barh-kar h.

Transcendence, } *n.* Fazilat; buzurgī; kisī se bahut barh-kar h.; kisī
Transcendence, } par tarjih yā fauqiyat le-jānā; sabaqat; fauqiyat.

Transcendent, *a.* Nihāyat hī 'umda; 'umdagī meñ auroñ yā sab se barh kar; afzal; bartar; dūroñ par fauq yā tarjih r. w.; 'umda tarīn.

Transcendently, *ad.* Nihāyat hī 'umdagī se; barī khūbī se; nihāyat khāsi tarah se; bartarī se.

Transcribe, *v. t.* Naql k.; phir se likhnā; kisī chīz kī naql k. yā utārnā.

Transcript, *n.* Naql; asl tahrīr nahīn.

Transcriber, *n.* Naql-nawīs; jo shakhs kisī tahrīr kī naql kare.

Transfer, *v. t.* 1.—Ek jagah se dūsrī jagah le-jānā yā pahuñchānā; ek shakhs se dūsrē shakhs kī taraf muntaqil k.; dūsrī jagah yā dūsrē shakhs ke pās le-jānā.

2.—Kisī shai kā qabza yā uskā iqtidār dūsrē ke sipurd k.; intiqāl k.; ek shakhs se dūsrē shakhs kī taraf muntaqil k. jaise koyī haq; bechnā; farokht yā bai' k.; de-d.

Transfer, *n.* 1.—Intiqāl; muntaqil k. yā h.; kisī shai kā ek jagah yā shakhs se dūsrī jagah yā dūsrē shakhs ke pās muntaqil kiyā jānā (pahuñchāyā jānā).

2.—Bai' hiba yā dūsrī sabīl se kisī istihqāq yī jāedād kī ek shakhs se dūsrē shakhs kī taraf muntaqil kiyā jānā; intiqāl-i-haq yā haqqiyat.

Transfer of names—Intiqāl-i-nām; dākhil-khārij.—Transfer of a suit—Intiqāl-i-muqaddama; kisī muqaddame kā ek 'adālat se uṭh-kar dūsrī 'adālat meñ jānā—A private transfer—Intiqāl-i-khānagi.

Transferable, a. 1.—Intiqāl ke qūbil; jisko ek shakhs yā jagah se dūstre shakhs yā jagah par muntaqil kar-sakein.

2.—Jisko 'ibarat-i-intiqāl likh kar khwāh dūsrī tahrīr ke zarī'e se ek shakhs se dūstre shakhs kī taraf (uske pās yā uske nām) muntaqil kar-sakein; qābil-i-intiqāl; qābil-i-bai'-'o-shurā; jiskī bechī dūstre ke nām ho-sake.

Transferree, n. Jis shakhs ke nām intiqāl kiya jāe; muntaqil-ilaih.

Transference, } n. Intiqāl.
Transference, }

Transferrer, n. Intiqāl k. w.; intiqāl-kuninda.

Transferrible, a. Same as Transferable.

[wār-pār k.

Transfix, v. t. Chubhā yā garā kar ār-pār kar-d.; chhednā; phornā;

Transform, v. t. 1.—Kisī shai kī sūrāt badal d.; kisī shai kī shakl yā haiat tabdil kar-d.; sūrāt yā shakl tabdil (mutagāyir) kar-d.

2.—Ek shai ko tabdil kar-ke dūsrī shai banā d.; palat d.; badal d.
Transgress, v. t. Kisī qā'idā-i-mu'ayyana kī khilāf-warzī k.; kisī shai masalan qānūn ke khilāf 'amal k. (usko na mānnā); 'udūl yā 'udūl-hukmī k.; rad k.; tornā.

[gunāh k.; gunah-gār h.

Transgress, v. i. Kisī qānūn kī khilāf-warzī ke jurm kā murtakib h.;

Transgression, n. 1.—'Udūl-hukmī; khilāf-warzī; kisī qānūn kī had se tajāwuz kar-jānā; kisī qānūn kī khilāf-warzī; hukm kā na mānnā.

2.—Qusūr; jurm; khatā; taqṣīr.

Transgressor, n. Kisī qānūn kī khilāf-warzī k. w.; hukm na mānne w.; udūl-hukmī k. w.; gunah-gār; qusūr-wār; 'āsī.

Transient, a. 1.—'Arizī; thori der tak rahne w.; jo der tak na thahre (qāim na rahe); dawāmī nahīn; nā-pāe-dār; der-pā nahīn; chand-roza; bo-sabāt.

[nāqis; sarāsari.

2.—Jo jhatpat ho jāe; jiskā wuqū' ek lahze meṁ ho-jāe; nā-tamām;

Transiently, ad. Rawānī meṁ; sarāsari taur par; thore 'arse ke liye; istiqlāl ke sāth nahīn; mustaqil taur par nahīn.

[nagī.

Transit, n. 1.—Guzar; kahīn se jānā yā guzarā; jānā; le-jānā; rawā-To be lost in transit—Ek jagah se dūsrī jagah jāne meṁ kho jānā (zā'ī yā talaf ho-jānā); rāh meṁ kho jānā.

Transition, n. Ek jagah se dūsrī jagah jānā; ek hālat se dūsrī hālat meṁ ho-jānā; tabādala; tagāyir; tabaddul.

Transitory, a. Sirf thore 'arse tak qāim rahne w.; jald gāib ho-jāne w.; jhatpat guzar jāne w.; nā-pāe-dār; fānī; guzār; 'arizī; chand-roza.

Translate, v. t. 1.—Ek jagah se dūsrī jagah le-jānā; intiqāl k.; muntaqil k.

[tarjama k.; dūsrī 'ibarat meṁ bayān k.; ulthā k.

2.—Dūsrī zabān meṁ k.; kisī mazmūn ko dūsrī zabān meṁ adā k.;

Translate, v. i. Tarjama k.; tarjame meṁ masrūf rahnā.

Translation, n. 1.—Intiqāl; naql.

2.—Tarjama k.; dūsrī zabān meṁ k. yā adā k.

3.—Tarjama; ulthā.

Translator, n. Tarjama k. w.; jo mazmūn ek zabān meṁ ho usko dūsrī zabān meṁ adā k. w.; mutarjim; tarjamān.

[meṁ likhnā.

Transliterate, v. t. Ek zabān ke alfāz ko dūsrī zabān ke hurūf-i-tahajji

Translucent, a. Shaffāf; sāf; nirmal.

Transmission, n. 1.—Bhejānā yā bhejā jānā; ek jagah se dūsrī jagah

bhejnā; ek shakhs ke pās se dūsre shakhs ke pās bhejnā; irsāl; iblāg; rāwānagī; tarsīl.

2.—(Law) Woh haq jo kisī wāris yā mauhūb-lahū ko is bit kā hāsīl ho ki koyī irs wagaira jiskā woh mustahaq ho uske wārisoñ ko us hālat meñ bhī pahūñche ki woh bilī tasarruf yā nafāz uske mar-jāe.

Transmit, *v. t. 1.*—Bhejnā; bhej-kar pahūñchānā; pahūñchwānā; ek jagah se dūsri jagah bhejnā; ek shakhs se dūsre shakhs ke pās bhejnā; iblāg k.; irsāl k.; rawāna k.; pahūñchānā; paṭhānā.

2.—Kisī shai se ho-kar nikal yā guzar jāne d.

Transparency, *a.* Shaffāf h.; safāyī.

Transparent, *a.* Barrāq; shaffāf; sāf; jo is pār se us pār tak dekh paṛe; jismeñ raushanī ki shu'ā' is jānib se us jānib tak pahūñche aur is jānib se us jānib ki chīzeñ dekh paṛeñ.

Transparently, *ad.* Shaffāf taur par; safāyī ke sāth.

Transpire, *v. t. 1.*—Khul jānā; fāsh ho-jānā; logoñ ko ma'lūm ho-jānā; zāhir ho-jānā; āshkāra ho-jānā.

2.—Wāqī' h.; sar-zad h.; wuqū' meñ kuñ; honā; bitnā; ā-parnā; parnā; guzarnā.

[nasab k. yā bonā].

Transplant, *v. t. 1.*—Ek jagah se uṭhā-kar dūsri jagah lagānā (bañṭhānā)

2.—Ek jagah se le-jā-kar dūsri jagah ābād k. (qāim k. yā basānā)

Transport, *v. t. 1.*—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā yā pahūñchānā; le-jānā; pahūñchānā.

2.—Shahr-badar k.; jilā-watan k.—jaise kisī mujrim ko; mulk se khārij k.; 'ubūr-i-daryā-i-shor k.; kāle pāne bhejnā; samundar pār bhejnā.

3.—Khushī ranj yā gusse wagaira se be-khud kar-d. (apne ikhtiyār yā qābū meñ rahne na d.); khushī ke māre apne jāme meñ na rahne d.; mast kar-d.; wajd meñ lūnā.

Transport, *n. 1.*—Kisī shai kā ek maqām se dūsre maqām par le-jānā; bār-bardāri; dhulāyī; pahūñchānā; le-jānā.

2.—Jahāz jispar fauj yā rasad wagaira ek jagah se dūsri jagah pahūñchāyī jāe; jahāz jispar qaidī kisī kḥās maqām par bheje jāeñ.

3.—Barā josh; mastī; wajd; hāl; be-khudī; be-ikhtiyāri; khushī ke māre jāme se bāhar ho-jāne ki hālat.

4.—Qaidī jisko 'ubūr-i-daryā i-shor (kāle pānī bheje jāne) kā hukm ho.

Transportation, *n. 1.*—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā yā pahūñchānā; intiqāl.

2.—'Ubūr-i-daryā-i-shor kiya jānā; samundar pār bhejā jānā.

To sentence a person to transportation for life, or for a term of years—Kisī shakhs ki nisbat yah hukm d. ki woh mā dāmu-l-hayāt (zindagī bhar) yā kisī mi'ād-i-mu'ayyana tak ba-'ubūr-i-daryā-i-shor qaid rahe.

Transverse, *a.* Ārā; beṛfā; tirchhā.

Transversely, *ad.* Ārā; beṛfā; tirchhā; aureb.

Trap, *n. 1.*—Phandā; dām; jānwaroñ ke phaṇsāne ki kal.

2.—Kamīn-gāh; sitrat; fareb; koyī bandish yā peñch jismeñ insān yā haiwān be-sākhta paṛ jāeñ; ghāt; dāwā; chhalbal; janjāl.

Trap, *v. t. 1.*—Phande meñ phaṇsānā; dām meñ lūnā; pakarūnā; phaṇsānā; bñjhānā.

2.—Janjāl meñ dālnā; fīrat se apne qābū meñ k.; makr-o-fareb se apne dām meñ lānā; hikmat se yā jul de-kar apne hāth meñ k.
Trap, v. i. Jānwarōn ke phānsāne ke liye phandā lagānā.

Trappings, n. (pl.) 1.—Ārāish kī chīzeñ; zewar; peshāk; zāhirī aur ūpar kā singār; berūnī ārāish kī chīzeñ.

2.—Zewar wagaira jo ghorōñ ko pahināye jāte haiñ; zebāishī sāz.

Trash, n. l.—Jo chīz be-kār ho (kisī ke kām kī na ho); jo chīz kharāb yā kisī ke kām kī na ho; kūṛā-karkaṭ; khas-o-khāshāk; ghās-pāt; wāhiyāt chīz khusūsan darakhtoñ kī chhāñṭāñ ūkh kī khoiyā wagaira.

Trash, v. t. Tarāshnā; chhāñṭnā; nikammī chīz ko nikālnā yā dūr kar-d.

Trashy, a. Kūṛe-karkaṭ kī mānind; radī; be-kār; be-kām; nikammā; nā-kārā; hech-kārā; jisko koyī qabūl na kare (na pūchhe).

Travail, v. i. l.—Sakht mihnāt k.; baṛā riyāz k.; baṛī mihnāt k.

2.—Dard-i-zih meñ mubtalā h.

Travail, n. l.—Sakht yā shadīd mihnāt; baṛā riyāz; baṛī mihnāt.

2.—Dard-i-zih; laṛkā janne kī hālat.

Travel, v. i. l.—Pā-piyāda (paidal) chalnā; ṭahalnā.

2.—Kisī sawārī par kabīñ dūr jānā; safar k.; masāfat tai k.; rāh

3.—Guzarnā; bītnā; jānā; chalnā. [tai k.; musāfarat k.; jātrā k.

Travel, v. t. Kabīñ safar k.; kabīñ jānā.

Travel, n. l.—Safar; siyāhat; musāfarat. [koyī musāfir likkhe.

2.—(pl.) Kisī ke safar kā dāstān; safar-nāma; woh hālat-i-safar jo

“Often used as the title of a book that relates occurrences in
Traveler, n. Musāfir; saiyāh; jātrī; rāh-gīr; rāhī. [travelling.” *Webster.*

Written also *traveller.*

Traverse, n. Āṛā; beñṛā; tirchhā.

Traverse, n. l.—Woh shai jo kisī amr meñ hārij ho; shai-i-āriz; aisi bāt jiske ittīfāqiya ho-jāne se kisī dūsarī bāt meñ harj yā khalal ho.

2.—(Law) Us amr-i-muta’alīq-i-wāqī’āt se inkār jo daurān-i-muqad-dama meñ farīq-i-mukhālīf kī taraf se pesh ho.

Traverse, v. t. l.—Āṛā r.; āṛ-pār r. [mukhālāfat k.

2.—Kāt d.; rad k.; bāz r.; mānī’ h.; hārij h.; muzāhim h.; roknā;

3.—Kabīñ ghūmnā; safar meñ tai k.; tai k.; phirnā.

4.—’Ubūr kar-ke dekhñā; gaur se (ihtiyāt ke sāth) dekhñā; khūb jāñchnā; baṛkhūbī imtīhān k. [(inkār k.)

5.—(Law) Farīq-i-mukhālīf ke bayān se bā-zābita munkir h.

“When the plaintiff or defendant advances new matter, he avers it to be true, and *traverses* what the other party has affirmed.” *Webster.*

To *traverse* an indictment—Kisī jurm ke ilzām se inkār k.

Treacherous, a. Dagā-bāz; jismeñ dagā-bāzī ho; be-wafā; be-īmān; apne bādshāh se dagā (be-wafāyī) k. w.; āpas meñ logōñ se dagā k. w.; diyānat ke khilāf ’amal k. w.; gaddār; khāin; kapaṭī; chhalī.

Treacherously, ad. Dagā-bāzī se; be-īmānī se; namak-harāmī se; be-wafāyī se; chhal se; kapaṭ se. [kapaṭ; chhal.

Treachery, n. Be-wafāyī; be-īmānī; namak-harāmī; dagā-bāzī; dagā;

Tread, v. i. l.—Chalnā; qadam r.; pāñw r.

2.—Joṛā khāñā; juṭī khāñā—misl parindōñ ke.

To *tread on* or *upon*—(a) Kuchalnā; rauñdnā; kisī shai par haqārat se pāñw r.; chahalnā; malnā—(b) Kisī ke ba’d hī h. yā āñā.—To *tread upon the heels of*—Kisī ke pīchhe lage rahnā; kisī ke sāth hī sāth h. yā rahnā.

Tread, v. t. 1.—Kisī shai par chalnā yā qadam r.

2.—Pair se mārṇā yā dabānā.

[lāt mārṇā; maglūb k.

3.—Pair se kuchalnā; pair ke tale dabānā; haqārat wa nafrat se

4.—Jorā khānā.

[wagaira meṇ naql k.

To tread out—Pair se dabā-kar nikālṇā; dauṛī k.—To tread the stage—Nāṭak

Tread, n. 1.—Qadam yā qadam-bāzī; raftār; pair kṛ paṛnā; gām; ṭāp.

2.—Parindon kṛ jorā khānā; jor; juṭī.

3.—Rawish; chalne kṛ dhang; chāl; raftār.

Treason, n. Us riyāsāt ke zer-o-zabar karne ke iqdām kṛ jurm jiske sāth wafā-dārī mujrīm par farz ho; digī-bāzī ke sāth kisī riyāsāt kṛ mulk-i-gair ke bādshāh ke qabze meṇ kurā d.; namak-harāmī; be-wafāyī; bagāwat; apne bādshāh kī bad-khwāhī.

“In monarchies, the killing of the king, or an attempt to take his life, is *treason*. In England, to imagine or compass the death of the king, or of the prince, or of the queen consort, or of the heir apparent of the crown, is high *treason*, as are many other offences created by statute.”

Webster.

Treasonable, a. Apnī riyāsāt se be-wafāyī kṛ yā usse nisbat r. w.; jismeṇ riyāsāt se be-wafāyī yā namak-harāmī ho; jismeṇ apne bādshāh se dagā-bāzī kṛ jurm pāyā jāe yā dākhil ho.

Treasure, n. 1.—Jam' kī huyī daulat; rupaye-paise jo āyinda ke liye jam' hon; khazāna; ganj; jam' kiyā huī māl; zakhīra.

2.—Woh chiz jo kasrat (ifrāt) se āyinda ke sarf ke liye ikatṭhī (jam') ho; ifrāt; bahutāt; kasrat; ganj.

3.—Woh shai jiski baṛī qadr kī-jāe; koyī qimati (besh-bahā) chiz.

Treasure, v. t. Jam' k.; ikatṭhā k.; āyinda ke isti'māl ke liye ikatṭhā (jam') kar-ke r.—jaise rupaye-paise yā koyī dūsri chiz; baṭornā; rakh

Usually with *up*.

[chhornā.

Treasurer, n. Khazānchī; jiski taht meṇ khazāna ho; khazāno kṛ afsar.

Treasury, n. 1.—Khazāna rakhne kī jagah; woh jagah jahān sarkārī āmadanī jam' aur kharch ho; khazāna.

2.—Kisī riyāsāt kṛ woh sigā jiske sipurd har qism kī āmadanī aur kharch ho; khazāne kṛ mahkama (sigā).

[sī ikatṭhī ho.

3.—Makhzan; jahān koyī shai ifrāt se ho; jahān koyī chiz bahut

Treat, v. t. 1.—Sulūk k.; bartāw k.; pesh ānā.

2.—Kisī shai kī nisbat bayān k.; kisī amr kī nisbat khās taur par kuchh likhnā yā kahṇā (tahrīr yā taqrīr k.).

3.—Khilānā-pilānā; khāne pine kī tawāzu' k.; tawāzu' k.; mudārāt kī nazar se sharāb wagaira pilānā; khāne-pine kī khātīr-dārī k.

4.—Ilāj k.; mu'āluja k.; dawā k.

[ilāj k.

To treat a disease, or a patient—Kisī maraz yā mariz (bimārī yā bimār) kṛ

Treat, v. i. 1.—Bayān k.; tahrīr yā taqrīr k. (likhnā yā kahṇā); bahs

Followed by *of*.

[k.; mubāhasa k.

2.—Sulh k.; sulh kī bātēn k.; sulh kī sharteṇ tai k.

3.—Khilānā-pilānā; khāne-pine kī khātīr-dārī k.; mudārāt k.; sharāb wagaira kī tawāzu' k.

[kuchh kahṇā aur uskī bātēn sunnā.

To treat with—Kisī se mu'amala k.; raf-i-nizā' (jhagṛā nipṭāne) ke liye kisī se

Treat, n. 1.—Ziyāfat; da'wat; mihmānī; khānā-pīnā.

[waqt kī-jāe.

A parting treat—Rukhsatāne kī da'wat; ziyāfat jo kisī ke kabīn se jāne ke

- 2.—Jo kuchh khilāyā-pilāyā jāe; chīzeñ jo khāne-pīne ke liye dī-jāeñ; woh bāt jisse khushī hāsil ho; woh shai jisse tabī'at ko masarrat ho.
- Treatise, n.** Risāla; kitāb; nāma; nuskhā; woh tahrīr jo kisi khās shai kī nisbat kī-jāe aur jismeñ us shai ke usūl kī tashrīh yā bahs ho.
- Treatment, n.** 1.—Sulūk; bartāw; kisi se pesh āne kā tarīq yā dhang; jis tarīq par koyī kisi se barte; achchhā yā burā sulūk (bartāw).
- 2.—'Ilāj; mu'ālaja; kisi maraz ke rokne aur dūr karne kā tarīq yā uski tadbīr; kisi bīmari ke achchhā karne ke 'ilāj kā tarīq.
- Treating, n.** 1.—'Ahd-o-paimān; sulh kī bātehit; qaul-o-qarār; qarār-madār; jhagṛe ke nipṭāne ke liye mu'amala (bātehit).
- 2.—'Ahd-nāma yā mu'āhada jo do yā zāid qaumoñ khwāh bādshāhoñ ke mā-bain bā-zābita 'amal meñ ā-kar manzūr kiyā jāe; mu'āhada jo do yā zāid khud-sar riyāsatoñ ke darmiyān ho.
- Treaty of alliance—Ittibād-nāma—Treaty of peace—Sulh-nāma. A commercial treaty—'Ahd-nāma-i-tijarat—To conclude a treaty—'Ahd-o-paimān k.; ahd-*
- Treble, a.** Sih-chand; tigonā; tihṛā. [nāma likhnā.]
- Treble, v. t.** Tigonā k.; sih-chand k.; ek ke tīn kar- d.
- Treble, ad.** Tigonā; sih-chand.
- Tree, n.** 1.—Darakht; shajar; per.
- 2.—Jo shai darakht kī shakl par banāyī jāe.
- A genealogical tree—Shajra; kursi-nāma.*
- 3.—Lakṛī kā tukṛā; jo kuchh lakṛī kā banāyā jāe.
- Used in composition, as axle—*tree*, boot-*tree*, and the like.
- Tree of a saddle—Zin kī lakṛī; kathi*
- Tremble, v. i.** 1.—Kāupnā—jaise khauf sardī yā kam-zorī se; tharrānā yā thartharānā; larznā yā larzāñ h.
- 2.—Hilnā; dagmagānā; dagdagānā; thalaknā.
- 3.—Tharrānā—jaise āwāz; larḥarānā.
- Tremble, n.** Kānpkānpī; tharrāhaṭ; thartharāhaṭ; lagzish.
- To be all in a tremble—Ek-bārgī kānp uṭhnā.* [huā.]
- Tremblingly, ad.** Kānpṭe yā kānpṭe huye; larzāñ; tharrātā yā tharrātā
- Tremendous, a.** Jisse khauf paidā ho; jiskī shiddat sadme yā zor kī wajh se acham'hā yā dar paidā ho-jāe; haul-nāk; haibat-nāk; nihāyat tund; shiddat kā; shadīd; bare zor kā; nihāyat zor-o-shor kā; nihāyat tez. [se; aisi tarah kī khauf paidā ho; haul-nākī se.]
- Tremendously, ad.** Nihāyat shiddat se; bare zor-o-shor se; barī tundi
- Tremor, n.** Kānpkānpī; thartharāhaṭ; tharrāhaṭ; larzish; ra'sha; thartharī; begair irāda kiye hilne lagnā. [ra'she kī kaifiyat ho.]
- Tremulous, a.** Hiltā huā; thartharātā huā; kānpṭā huā; larzāñ; jismeñ
- Trench, v. t.** Kāṭnā yā khodnā masalan khandaq nahar yā nālī wagaira.
- Trench, v. i.** Nā-muūāsib taur par daḥl d.; bejā dast-andāzī k.; dast-darāzī k.; mudākhalat-i-bejā k.
- With upon.
- Trench, n.** Khandaq; garhā; khayīñ; nālī. [kī hālat; dar; haibat.]
- Trepidation, n.** Kānpkānpī (thartharāhaṭ) jo dar ke sabab se ho; khauf
- Trepass, v. i.** 1.—Dūsre kī zamīn kī had se guzar jānā; dūsre kī arāzī par ba-tarz-i-nā-jāiz qa'za kar-l.; mudākhalat-i-be-jā k.
- 2.—Daḥl d.; mukhil h.; i'tidāl se tajāwuz kar-jānā; tang-talabī (nā-muūāsib) taqāze se kisi ko taklif d. (pahuñchānā).

Trespass, n. 1.—(*Law*). Koyī fī'l-i-nā-jāiz jo zor-o-zulm ke sāth kisī shakhs ki zāt jāedād yā uske haq ke muta'alliq kiyā jāe; mudākhalat-i-be-jā. [lat-i-be-jā-ba-khāna; kisi ke ghar meñ nā-jāiz taur par ghus jānā. *House-trespass—Mudākhalat-i-be-jā.*]

2.—Nuqsān yā ranj jo kisī dūstre ko pahunchāyā jāe.

Trespasser, *n.* 1.—Mudākhalat-i-be-jā k. w.; kiśi kī arāzi par ba-tarz-i-nā-jāiz dakhil kar-l. w.; kiśi ke istihqāq meñ be-jā dast-andāzi k. w.

Triable, *a.* 1.—Imtihān ke qābil; jiskā āzmānā mumkin ho; jo āzmāyā jā-sake; jiskā imtihān ho-sake.

2.—Jiskī tahqīq't 'adālat meñ ho-sake; jiskī samā'at (tahqīqat-o-tajwīz) unāsib taur par 'adālat meñ ho-sake; qābil-i-samā'at; qābil-i-tajwīz.

Trial, n. 1.—Tāqat (quwwat) kā imtihān; zor kī āzmāish (uskā āzmānā); is garaz se zor-āzmāyī k. ki dekheñ uskā natija kyā hotā hai.

2.—Imtiḥān; āzmāish; tajriba; kasautī par kas-kār dekhnā; tajriba kar-ke dekhnā.

3.—Imtihān; woh taklif jismen tāqat sabr yā imān kī āzmāish ho; woh bāt jisse kisī kī zātī sifaton yā usūl kī pā-bandī wagaira kā imtihān ho; woh shai jisse badī kī targīb ho.

4. — (*Law*) 'Adālat-i-mujāz meñ kiṣī muqaddame ki tahqīqāt-o-tajwiz; 'adālat meñ kiṣī amr-i-wāqī'a ke muta'alliq nizā' ki tahqīqāt-o-tajwiz kā tarīq; kiṣī amr-i-nizā'i ki tajwiz ke liye 'adālat meñ qā-nūnī tarīq par un wāqī'āt ki tahqīqāt-o-taftīsh jinkī nisbat kiṣī muqaddama-i-mutadāira meñ bahs ho; tahqīqāt-o-tajwiz; tajwiz.

Under *trial* - Zer-i-tajwiz; jiskī tajwiz pesh ho; jiskū faisala na huā ho.—

An under-trial prisoner—Qaidī jo hanoz zer-i-tajwiz ho (jiskī nisbat 'adālat se hukm-i-ākhir sādīr na huā ho).—To commit for trial—Daura sipurd k.; tahqīqāt ke liye 'adālat-i-seshan meñ sipurd k. (bhejna).—To bring to trial—

Tribe, *n.* 1.—Khāndān; qaum; zāt; kul. [Mākhūz k.

2.—Fırqa; tāifa; guroh; ʔolī.

3.—Ek qism yā tarah kī chīzeñ; chīzeñ jinmeñ bāham mushābat ho; chīzeñ jinkī ba'z khāsiyateñ ek hoñ.

4.—Wahshiyōn kī qaum; gair-muhazzab logōn kī qaum; wahshiyōn kā guroh jo ek sardār yā riyāsāt ke mā-taht ho.

Tribunal, *n.* 'Adālat; kachahīrī.

Tributary, a. 1.—Bāj-guzār; mātahtī ke subūt khwāh hifāzat yā sulh ke liye dūsre ko khirāj (mahsūl yā kar) d. w.

2. — Mutī'; tābi'; mā-taht; adnā; chhoṭā.

3.—Kisī chīz kī rasad d. w. ; jisse koyī shai hāsil ho ; madad-gār ; jisse kisī dūsri chīz ko madad pahunche.

Tributary, n. Jo apne fath karne wāle bādshāh ko khirāj yā koyī raqam-i-mu'ayan is garaz se de ki hifz-o-amn qāim rahe yā yah bāt sābit ho ki woh uskī itā'at se munkir nahīn hai.

Tribute, n. 1.—Khirāj; bāj; na'l-bandī; kar; jo kuchh ek bādshāh yā qaum dūsre badshāh yā qaum ko sālānā khwāh ba-taur raqam-i-mu'

aiyan ke apni itā'at ke sabūt meñ khwāh hifz-i-amn ke liye yā kisi 'ahd-o-paimān ke rū se de.

2.—Jo kuchh koyī kisi ko uskī khidmaton kī 'iwaz meñ ba-taur nishānī ke de; jo kuchh kisi ko yah samajh-kar diyā jāe ki woh uske pāne ke lāiq yā uskā mustahq hai; peshkash; hadiya; nazr; bheñt.

A tribute of respect—Jo kuchh kisi ko ta'ziman peshkash kiya jāe (ba-taur hadiya yā nazr ke diyā jāe).

Trice, *n.* Lamba; lahza; chhan; pal; dam; ān; bahut hī thorā waqt.

In a trice—Ek lahze (dam yā pal) meñ; chhan bhar meñ; ānan-fānan; bahut hī qalil 'arse meñ. [h. w.]

Tricennial, *a.* Si-sāla; tis baras kā; tis baras meñ ek bār hone yā wāqī

Trick, *n.* 1.—Dhokhā dene kī garaz se koyī hila fitrat yā fareb; fareb jo kisi burī niyat se kiya jāe; koyī farebī bandish jo dunyā ko thagne ke liye ki-jāe; dagā, fareb; thag-bidyā; nakr-āmez kār-rawāyī jo bad-diyānatī se ki-jāe.

2.—Kartab hath-pher yā koyī dūsrī qism kī chālākī jo kisi ko ghabrā dene yā khush karne ke liye ki-jāe; dāw-peñch; shu'bada-bāzī; batte-bāzī. [bad-khoyī; kubān.]

3.—Aisā tarīq jisse zarar yā ranj pahunchē; natkhatī; sharārat;

4.—Koyī khās 'ādat yā dhang; khāssiyat; 'ādat; bān; lat; chaskā. [jhañsnā.]

To play one a trick—Chāl chalnā.

Trick, *v. t.* Dhokhā d.; jul d.; dagā k.; fareb k. yā d.; thagū; chhālū;

Trick, *v. t.* 1.—Arāsta k.; sañwārnā; singār k.; singārna; zebāish d. Often followed by *up, off, or out.*

2.—Khūka khūchnā; naqsha khaiūchnā par rang-āmezi na k.

Trick, *v. i.* Dagā aur fareb kar-ke m'āsh paidā k.; dagī-o-fareb ke zārī'e se auqāt-basārī k. [dagā bāzī.]

Trickery, *n.* Fitrat; fan-fareb; hila-bāzī; makkārī; butte-bāzī; chhal;

Trickish, *a.* Makkārī kā 'ādī; kharīd-farokht meñ chālāk; jo logon ko dhokhā aur fareb diyā kare; natkhat; dagā-bāz; 'aiyār; makkār; chhālī.

Trickle, *v. i.* Ahista ahista bahnā; jharnā; tapaknā; chūnā; patlī dhār se bahnā; dhalnā; dhalaknā; niche ko bah ānā.

Triennial, *a.* 1.—Tīn baras tak qāim rahne w.; jiskā qiyām tīn sāl tak rahe; sih-sāla. [sāl huā kare; sih-sāla.]

2.—Tīn baras men ek martaba h. w.; jiskā wuqū' yā zuhūr tīsre

Triennially, *ad.* Tīsre baras; tīn sāl meñ ek martaba.

Trifle, *n.* Aisī shai jisko bahut hī kam waq'at ho; nihāyat hī nā-chiz shai; nihāyat khafīf bāt.

Trifle, *v. i.* Kisi kām yā bātchit ke karne meñ sanjīdagī waq'at yā shūn kā khayāl na r.; subkī se kām yā bātchit k.; behūdā fīl yā guftgū k.; wāhiyat kām yā bātchit k.; lahw-la'b k.; khel-kūd k.; behūda kheloñ meñ masrūf r. [na k.; muñh birānā; chuṭkiyon meñ urānā.]

To trifle with—Kisi ko be-wuqūf banānā; adab yā sanjīdagī ke sāth bartāw

Trifle, *v. t.* Behūdagī meñ khonā yā sarf k.; barbūd k.; kisi achchhe kām meñ na lūnā; zāi' k.; gañwānā. [achchhe kām meñ sarf na k.]

To trifle away time—Waq't zā'i k.; tazi'yā-i-auqāt k.; waqt khonā (usko kisi

Trifling, *a.* Bahut qalīl; bahut thorā; nā-chiz; khafīf; mahz be-waq'at; adūā; chhoṭā; halkā. [ochhe-pan se; bilillepan se.]

Triflingly, *ad.* Subkī se; halke-pan se; behūdagī se; khiffat ke sāth;

Trilingual, *a.* Jismen tīn zabānon hoñ; tīn zabānon kâ.

Trim, *a.* Jaisā chāhiye waisāhī sudhārā huā; ṭhīk; lais; durust; murat-ta'; khidmat (kām) meñ liye jīne ke liye taiyār; mazbūt; chust; sāf; sif-o-suthrā; khush-numā; muqatta' aur tang-o-chust.

“We say of a person, he is *trim*, when his body is well-shaped and firm, and we say his dress is *trim*, when it sits closely to his body and appears tight and snug; and of posture we say, a man or soldier is *trim*, when he stands erect.” *Webster*.

Trim, *v. t. 1* —Durust k.; kisī kīm ke liye qā'ide se durust k.; ṭhīk-ṭhāk k.; taiyār k.; sudhārā.

2.—Ārāsta k.; sañwārā; poshāk pahīnā; singārā yā singār k.; āraish k.; āraish kī chīzeñ lagā kar sajuā.

3.—Kāt-chhāt-kar durust k.; ṭhīk karne kī garaz se chhoṭā kar-ā; tarāshnā; qalam k.; chhāṭnā; mūdnā; durust k.

4.—La'nat-māmar k.; lathernā; khūb jhīraknā (jhīrkiyān d.); āre hāth l. (*Colloquial*).

Trim, *v. i.* Donoñ pahīlū par chaluā; do farīq ke mā-bain is tarah par kār-rawāyī k. kī donoñ apnā jānib-dār samjheñ.

Trim, *n. 1*.—Poshāk; libās; jānī-jorā; kapre; āraish kī chīzeñ.

2.—Tartīb; nazm; hālat; haiat.

[hālat meñ h.

To be in good *trim*—Murattab h.; ṭhīk-ṭhāk h.; khūb durust h.; achehi

Trimly, *ad.* Achehi tarah se; 'umdagī se; safāyī se; silsile se; bā-qā'idā; qā'ide ke sāth; ṭhīk yā ṭhīk taur par; ṭhāt se; ṭhāt-bāt se.

Trip, *v. i. 1* —Thumaknā; subkī se chaluā; sabuk-raftārī k.; jald jald ahistagi se chaluā.

[kabīñ chale jānā.

2.—Mukhtasar safar k.; ṭhore dīn ke liye kabīñ jānā; yakāyak

3.—Sañbhal na sakne ke khauf se jhat se qadam uṭhā d.; ṭhokar khānā; laṛkharā ke gir paṛnā; lagzish k.

4.—Akhlāq-o-ālāb munāsabat yā qā'ide ke khlāf koyī fīl k.; bhūl k.; chūk k.; khatā k.

[na d.

Trip, *v. t. 1* —Girā d.; paṭak d.; pachhāṛnā; pair uṭhā d.; pair jamue

2.—Chalne na d.; qāim na rahne d.

3.—Galatī kī girift k.; pakāṛnā.

Trip, *n. 1*.—Kudak; ṭhumak chāl; thirak.

[daura.

2.—Thore dīn kā safar 'ām isse kī khushkī kā ho yā tarī kā; gashit;

3.—Thokar; ṭhes; pānw kā be-ṭhikāne par jānā; galatī se qadam kā be-jī maqām par par jānā.

4.—Bhūl; chūk; khatā lekin khatā-i-'azīm nahīñ.

5.—Lungi; aṛangā; āñṭī; chaprās.

Tripartite, *a. 1*.—Tīn hissoñ par muqasim (bañṭā huā); jiske tīn hisse yā tukre hoñ.

[naqleñ hoñ,

2.—Jiske tīn mushābil 'hisse hoñ; jiskī tīn parteñ hoñ; jiskī tīn

3.—Jo tīn shaṅkhsōñ ke mā-bain ho; jismen tīn farīq hoñ.

Triple, *a.* Tignū; sihgūnā; sih-chand; tīhrā yā 'ehṛā.

Triple, *v. t.* Tignū k.; tīhrānā; sih-chand k.; tīhrā k.

Triplicate, *a.* Tīhrā; tignū; sih-chand; jiske yā jismen tīn part hoñ.

Trite, *a.* Derīnā; jo isqadar musta'mal huā ho kī phir usmeñ koyī unyī yā khushī kī bāt pāyī na jāe; purānā; 'ām; ma'mūlī.

- Triumph, n. 1.**—Kām-yābī kī khushī; khushī jo kām-yābī se hāsīl ho.
 2.—Kām-yābī jisse khushī ho; fath; fath-mandī; jīt; jai.
- Triumph, v. t. 1.**—Dhūm-dhām se jīt (fath) kī khushī k.; fath-yābī kī khushī k. (uskī shādiyāna bajānā); jīt (fath pāne) par khush h.; kisi hāt meñ gālib āne par bahut khush h.
 2.—Fath pānā; kām-yāb h.; kām-yābī hāsīl k.; jītā; gālib ānā yā h.; galaba pānā. [meñ h.]
 3.—'Taraqqi pānā; sar-sabz h.; phalvā-phūlvā; tarāqqī kī hālat To triumph over—Hal k.; daf' k.; gālib ānā; raf' karne meñ kām-yāb h.
- Triumphal, a.** Fath ke muta'ulliq; fath-mandī kā; jīt kā; jo fath pāne kī hālat meñ kām meñ lāyā jāe (musta'mal ho); jisse izhār-i-zafar-yābī ho; jo fath-yābī ke shādiyāne (uskī khushī) meñ ho.
- Triumphant, a. 1.**—Fata-yābī kī wajh se khush; fath-mandī kā shādiyāna bajātā huā; jīt se khush.
 2.—Jisse kām-yābī kī khushī zāhir ho; jisse izhār-i-zafar-mandī ho.
 3.—Fath mand; fath-yāb; firoz-mand; bijayī (correctly vijayī).
- Triumphantly, ad.** Kām-yābī se; khushī se; fath-mandī se; fath kī khushī se. [chhotī; nā-chiz.]
- Trivial, a.** Khafīf; hech-kāra; nā-chiz; be-waq'at; be-qadr; adnī; halkā;
Trivially, ad. Subkī se; khushī se; muhtazal taur par; 'ām taur par; be-qadrī se. [hafte meñ tin daf'e nikle yā shāi' ho.]
- Tri-weekly, a.** Jo hafte meñ tin bār ho wāqī' ho yā kiyā jāe; jo har
- Troop, n. 1.**—Logōn kā majma'; bahut se log; jamā'at; kasrat; amboh; bhīr; gol; jathā; jhund.
 2.—Sipāhiyōn kī jam'iyat; fanj; lashkar; sipāh.
 3.—"Usually in the plural." Webster
 4.—"This word signifies soldiers in general, whether more or less numerous, including infantry, cavalry, and artillery." Webster.
- Trot, v. t. 1.**—Dulki jānī; dulki chaluā.
 2.—Tez chaluā; jald jald chaluā; daurā; bhāgnā.
- Trot, n. 1.**—Kūkar-chāl; dulki.
 2.—Burhiyā; burhī 'aurat; zāl.
- Trotter, n.** Dulki chalne yā jāne w.
- Trouble, v. t. 1.**—Khalbalā d.; khalbalī dāl d.; pareshān kar-d.; muztarib (muztar) kar-d.; ghabrā d.; byākul kar-d.
 2.—Chherehkhār k.; chhernā; ghabrā d.; ranj d.; dukh d.; tang k.; kushānā; taklīf d.; satānā; diq k.; izā d.; izā pahunchānā. [tasdī'ā d.]
 3.—Kis-iko taklīf d.; kisi ko tasdī'ā-dih (mutakallīf yā mutasaddī') h.;
 4.—"Used in polite phraseology." Webster. [ial and low].
 4.—Qarz kī nālīsh k.; zar-i-qarza ke dilā pāno kī da'wā k. (Colloqu-)
- Trouble, n. 1.**—Taklīf; pareshānī-i-khātir; pareshānī yā pareshān-khātī; izā; ranj; be-qarārī; be-chāinī; izā; musibat; 'azāb; balā; uljhan yā uljhāw; harānī. [-i sar; khalish; 'azāb.]
 2.—Woh hāt jisse taklīf ranj yā izā ho; amr-i-bā'is-i-taklīf; dard To take the trouble—Mihnat k.; riyāz k.; koshish k.; jidd-o-jahd k.; taklīf ughānā; apār apār taklīf guwārā k.—With great trouble—Barī taklīf yā diqqat se; bi-hazār taklīf yā diqqat; barī taklīf ughānā-kar.
- Troubler, n.** Taklīf d. w.; taklīf-dih; izā-rasān; mūzī; dukh d. w.; dukh-dāyī; āzār d. w.; tang yā diq k. w.; sitam-gar; satāne w.; ranj d. w.; khalal-andāz (khalal dālne w.)

Troublesome, *a.* Taklif-dih (taklif d. w.); izā-rasān; dukh-dāyī; tang k. w.; chherchhār k. w.; āzār d. w.; jo kisi ko bjh (bār yā bhāi) ho-jāe; kisi ke ārūm meñ khalāl dālne w.; jisse koyi tang-ā jāe (thak jāe); tang-talab; mutaqaẓī. [o-kharosh se bharā huā.]

Troublous, *a.* 1.—Jisneñ talātum ho; mauj-zan; khalbalāyā huā; josh-2.—Taklif se bharā huā; tamām dārham-o-barham; rauj-o-izā se bharā huā; pur-āshob; musibat-nāk.

Trover, *n.* (*Law*) (a) Kisi māl kā qabza pānā chāhe woh parā milā ko yā kisi aur tarah se. (b) Aise shakhs par khisāre kā da'wā jo parāyā māl kisi tarah se pāye aur māngue par use mālīk ko na de.

Truant, *a.* Sust; kām se bhāgue w. (ji churāne w.); sust aur kām ke anjīm meñ tāl-maṭol k. w.; kāhil; ālasī; kūcha-gard; jo behūda ghū-mā-phirā kare.

Truant, *n.* Jo āskat ke māre kām se bhichak rahe (uske karne ko na jāe); kāhil shakhs; jo shakhs āwāra (behūda) phirā kare; kūcha-gardī k. w.; sust larkā; larkā jo kām se bhāge (ji churāye).

To play truant—Āwāra ghūmā k.; āwāra-gardī k.; waqt ko sustī meñ gañwānā; idhar-udhar be-kār phirā k.

Truce, *n.* 1.—Fauj ke afsarōñ kī razāmandī se laṛāyī kā mauqūf ho-jānā (kuchh der tak ruk-jānā); thore 'arse ke liye laṛāyī kā band ho-jānā 'ām isse kī sulh kī bātchīt ke liye ho yā kisi dūsrī garaz se.

2.—Kār-rawāyī-taklif yā pizā' kī rukāwat; thori der ke liye insi-dād; thore 'arse ke liye qarār yā amn-chain.

Trudge, *v. i.* 1.—Pā-piyāda chalnā; paidal chalnā; pāñw pāñw jūnā.

2.—Mihnat se chalnā; pair ghasiṭte chalnā; diqqat se chalnā.

True, *a.* 1.—Wāqī'e ke mutābiq yā muwāfiq; asl-i-haqīqat ke mutābiq; jhūṭh galat yā gair-i-sahih nahīñ; sachchā; aslī; haqīqī; rāst; sādiq; wāqī'i.

2.—Ṭhik ṭhik; hū-ba-hū; sahih; bi'-ainih asl yā namūne ke mutābiq; jaisā asl ho ṭhik waisāhī; qā'ide ke mutābiq. [rakke].

A true copy—Naql-i-sahih; naql jo asl ke mutābiq ho (asl se ṭhik mutābaqt

3.—Dostī meñ sābit-qadam; wa'de kā sachchā; wafā-dār; namak-halāl; khair-khwāh; jhūṭhā mutalawwīn yā dagā-bāz nahīñ; sachchā; pakkā; mazbūt; rāsikh; sādiq.

4.—Aslī; masnū'i yā banāwat kā nahīñ; jismeñ kisi tarah kī milāwat na ho; iddī'ā'yī nahīñ; haqīqī; aslī; sachchā; wāqī'i.

5.—Sachchā; jhūṭhā (darog-go) nahīñ.

6.—Sidhā; rāst; terhā yā tirchhā nahīñ.

7.—Zī istihqāq; zī-haq; haqq-i-jāiz r. w.

[istihqāq r. w.]

True-born, *a.* Aslī; aslī paidāish kā; paidāish ke rū se kisi shai kā

True-hearted, *a.* Sachche dil kā; bā-wafā; imān-dār; sachchā; sādiq; be-wafā yā dagā-bāz nahīñ; be-riyā; kharā; rāst-bāz; sāf-dil.

Trueness, *n.* Sachāyī; asliyat; haqīqat; kharāyī; wafā-dārī; rāst-bāzī; diyānat-dārī; ṭhik ṭhik h.

True-penny, *n.* Imān dār shakhs.

[aslī ho wāhī.]

Truly, *ad.* 1.—Sachāyī ke sāth; sach-sach; jo sach ho wāhī; jo bāt

2.—Ṭhik-ṭhik; aisā kī sar-i-mū (bāl barābar bhī) farq na pare.

3.—Sachāyī ke sāth; imān-dārī se; wafā-dārī se.

4.—Haqīqat meñ; asl meñ; dar asl; wāqī'i; haqīqatan.

Trump, v. t. Dhokhā d.; fareb d.; chhalnā.

To trump up—Bandish kar-ke qāim k.; nā-munāsib tarīq par ikatthā k.; jhūth banānā; jhūthā khayā (qāim) k.; banā-kar qāim k.; sesar k.—*To trump up a charge*—Jhūthā itihām qāim k.; jhūthā ilzām lagānā; banāwat kā da'wā qāim k.; jhūthā muqaddama khayā k.

Trunk, n. 1.—Darakht kā tapā ya'nī uskā aslī hissa shākh aur jar wagaira nahīn; muslā; peṛī; jarwat.

2.—Ā'zā ko chhor-kar kisi jān-dār ke jism kā baqīya hissa; dhar.

3.—Hāthī kā sūnd (sūnr); khartūm.

4.—Chamṛe se mañdhā huā sandūq jismeñ kapṛe wagaira rakke jāen khusūsan safar meñ asbāb le-jāne kā sandūq.

Trust, n. 1.—I'tibār; i'timād; bharosā; takiya; kisi ki diyānat sachāyī munsifi dostī khwāh kisi 'umda usūl par yaqīn ke sāth takiya (bharosā); biswās (*correctly* viswās.)

2.—Māl yā saudāgarī ke asbāb kā is bharose par kisi ke hawāla kar-d. (usko de-d.) ki woh pichhe se uskī qīmat degā; māl kā tabādala jismeñ uskā badal fauran na mile; udhār.

To sell or buy goods on trust—Māl udhār bechnā yā kharīd k.

3.—Jo bāt hone wālī ho uskā yaqīn; jo amr āyinda h. w. yā muhtamilu-l-wuqū' ho uspar takiya; unmed; āsrā; yaqīn; bāwar.

4.—Jo kuchh kisi ko amānatan sipurd kiya jāe; jo kuchh kisi ko uske i'tibār par hawāla kiya jāe; amānat; zimma-dārī.

Breach of trust—Khiyānat; āmanat meñ khiyānat—A criminal breach of trust—Khiyānat-i-mujrimāna. [i'timād; mu'tamad-'alaih.

5.—Woh shai jispar i'tibār (takiya yā bharosā) kiya jāe; madār-i-

6.—Jispar i'timād kiya jāe uskī hālat yā uskā farz; zimma-dārī.

7.—(*Law*) Māl yā haqqiyat jo kisi ko yah yaqīn kar-ke sipurd kiya jāe ki woh dūsre ki marzī ke mutābiq yā uske naf'e ke liye use muntaqil karegā yā uske manāfi' ko kām meñ layegā; jāedād jo dūsre ke manfa'at ke liye kisi ke qabze meñ rahe; i'tibār jo māl wagaira kī nisbat kisi par kiya jāe; amānat.

Trust, v. t. 1.—I'tibār k.; i'timād k.; takiya k.; bharosā k.; biswās k.

2.—Yaqīn lānā yā k.; bāwar k.; kisi kī bāt ko sach samajhnā (mānnā).

3.—Kisi par i'tibār kar-ke koyī chiz uske sipurd k.; sipurd kī ihtiyāt (hifāzat) ke liye kisi ke hawāla k.; tafwīz k.; sauṇpnā; amānat r.; tahwīl meñ r. yā d. [bechnā.

4.—Udhār d.; udhār bechnā; āyinda qīmat milne ke bharose par

Trust, v. i. 1.—I'tibār k.; kisi ko apnā mu'tamad-'alaih banā l.

2.—Kisi shai-i-manjūda yā āyinda par pūrā bharosā yā yaqīn r.;

3.—Udhār bechnā. [yaqīn k.; bāwar k.

To trust in—I'tibār k.; takiya k.; bharosā k.—*To trust to*—Bharosā r.; i'timād k.; kisi kī bāt par yaqīn k.; takiya k.; istidlāl k.

Trust, a. Jo kisi ke qabze meñ ba-taur amānat ke rahe; amānat kā; amānatī; waqfi; jo waqf huyī ho jaise jāedād.

Trust-deed, n. Wasīqa jiske rū se koyī jāedād kisi khās masraf ke liye kisi amānat-dār ke sipurd ki-jāe; dast-āwez-i-waqf; dastāwez-i-amānat-dārī.

Trustee, n. Woh shakhs jisko koyī jāedād ba-taur amānat ke is garaz se sipurd ki-jāe ki usse khās khās shakhsoñ ko naf' pahunchē yā woh 'awāmu-n-nās ke kām meñ āye; woh shakhs jisko dūsre ke naf'e ke liye jāedād sipurd ki-jāe; sipurd-dār; amānat-dār; amīn.

- Trustful**, *a.* I'tibārī; qābil-i-i'tibār yā i'timād: mu'tamad; wafā-dār;
Trustfulness, *n.* Wafā-dārī; imān-dārī; mu'tabarī. [imān-dār.
Trustily, *ad.* Wafā-dārī se; diyānat se; imān-dārī se. [kharāyī.
Trustiness, *n.* Wafā-dārī; diyānat-dārī; imān-dārī; mu'tamadī; sachāyī;
Trustless, *a.* Nā qābil-i-i'tibār; gair-mu'tabar; be wafā.
Trustlessness, *n.* Gair-mu'tabarī; i'tibār ke qābil na h.; 'adam-mu'tamadi.
Trustworthiness, *n.* Mu'tabarī; mu'tamadī; i'tibār (i'timād) ke qābil h.
Trustworthy, *a.* I'tibār ke qābil; i'timād ke lāiq; mu'tabar; mu'tamad;
 jispar i'tibār ho-sake.
Trusty, *a.* 1.—Jispar tamāniyat ke sāth i'tibār ho-sake; jo munāsib
 taur se i'timād ke qābil ho; i'timād ke lāiq; mu'tabar; mu'tamad.
 2.—Jo khatā na kare; jo kām ke waqt na chūke; mazbūt; jo
 waqt par jāwāb na de.
Truth, *n.* 1.—Wāqī'a yā asliyat se mutābaqat; jo kuchh manjūd ho yā
 ho-chukā khwāh hone wālā ho thik thik usike mutābiq h.: haqīqat;
 rāstī; asliyat. [sach; jo kuchh sach hai wahī; jo kuchh thik thik ho.
 2.—Wāqī'at yā bāton kī asliyat; asl-i-haqīqat; sachchī bāt; sachāyī;
 3.—Rāst-bāzī; sachāyī; jhūth na bolnā; hamesha sach bolnā (sachchī
 bāt kahnā); sachchī bāt ke kahne kī taraf mailān; rāst-goyī.
 4.—Wafā-dārī; sābit-qadamī; istiqlāl.
 5.—Diyānt-dārī; imān-dārī; haq.
 6.—Bīt jiskī tasdīq ho-chukī ho; sachchā bayān yā qaul; usūl
 jo sābit ho-chukā ho; qā'ida-i-mu'niyan; amr-i-mutābaqqāq.
In truth—Fi-l-haqīqat; dar-asl; sachmuch; wāqī'i; fi-l-wāqī'; asl meñ.—*Of*
a truth—Asl meñ; lā-raib; be-shubhā; sachmuch.
Truthful, *a.* Sach; sachchī; sachāyī se bharā huā; rāst; sādiq.
Truthfully, *ad.* Sachāyī se; sachāyī ke sāth; rāstī se.
Truthfulness, *n.* Sachchā-pan; sachāyī; rāstī; sadāqat.
Try, *v. t.* Koshish k.; sa'i k.; jidd-o-jahd k.; iqdām k.; qurwat-āzmāyī k.
Try, *v. t.* 1.—Āzmāish se (āzmā-kar yā imtihān kar-ke) sābit k.; kisi
 shai kī kaifiyat daryāft karne ke liye use kām meñ lānā; tajriba k.;
 āzmānā; jūchnā; sābit k.; kasautī par charhānā; kasnā.
 2.—Sāf k.; galā-kar aslī hālat par k.; tāwnā.
 3.—Sakht āzmāish k.; mihak-i-imtihān par charhānā; kisi ko taklif
 d. yā pahuñchānā; izā d.; bā'is-i-taklif h.
 4.—(Law) 'Adālat-āna taftish k.; gawāhon ke bayānāt yā dūse
 adālat-āna subūt se aur qānūn ke usūl ke mutābiq tajwiz k.; tahqiqāt
 k.; samā'at k.; sunnā k.; tahqiqāt-o-tajwiz k.
 5.—Tajriba ke zari'e se kisi shai se wāqifiyat hāsil k.; āzmā dekhnā.
To try on—Pahin-kar dekhnā; is giraz se kapre ko pahin l. ki dekhē woh
 badan par thik hotā hai yā nahīn.—*To try out*—Jab tak faisala yā tasfiya
 na ho koshish kiye chalnā (kiye jānā).—*To try the eyes*—Āñkhoñ se bahut
 (andāz se ziyāla) mibnat l.; ba'ī dida-rezī k.; āñkhoñ par bahut zor
 pahuñchānā (unpar ziyāda zor dālnā).
Tub, *n.* 1.—Ek qism kā khule muñh kā lakrī kā bartan jo bahutere ghar
 ke kāmōñ meñ ātā hai; kathautā; kathautī; kathwat; kathrā; kūñd.;
 2.—Jisqadar chiz ek kathaute yā kathre meñ ā-sake. [nāñd.
 3.—Chhotā pīpā.
Tub, *v. t.* Kūñd yā nāñd meñ baiṭhālnā lagānā yā nasab k.

Tube, n. Nal; phouphi; chongā yā chongī; toñti; lakṛi dhāt yā shīshe kā nal jo pāñi wagaira ke lejāne ko kām meñ ātā hai.

Tube, v. t. Nal lagānā; chongā lagānā; toñti lagānā.

Tabular, a. Nal yā nali ki shakl kā; jismeñ nal lagā ho; nal sū; nālidār-Tuck, *v. t.* Sikorā; morā; sametnā; lapetnā; baṭornā; dabānā; chārhanā. [chīzeñ jo ba-taur guchchhe ke ikatthī hoñ.

Tuft, n. 1.—Guchchhā; lachchhā; khosha; dasta; bahut si chhoṭi chhoṭi 2.—Jhund; majma'; kunj.

Tumble, v. i. 1.—Lurhānā; loṭnā; chhaṭpaṭānā.

2.—Girnā; da'atan aur zor se niche ā-jānā; dhaṛ se gir parnā; lurhak-kar gir parnā; dhamliya jānā.

Tumble, v. t. 1.—Ulaṭnā; ulṭānā; ulaṭ-pulaṭ k.; jāñch yā talāsh ke Sometimes with *over*. [liye ulaṭnā-pulaṭnā; sar ke bal girā d 2.—Darham-barham k.; be-tartīb k.; shikan dālnā; raundnā; sal-waṭeñ dālnā. [out—Lurhā-ke bāhar kar-d.; dhiulkā-kar bāhar nikāl d.

To tumble down—Bo-ihitiyāti se paṭak d.; be-parwāyi se girā d—*To tumble*

Tumefaction, n. Sūjan; āmās; waram.

Tumefy, v. t. Phulā d.; baṛhā d.

Tumefy, v. i. Āmās kar-ānā; sūj uṭhā; phulnā; waram kar-ānā.

Tumid, a. 1.—Phulā huā; jo phul yā baṛh āyā ho; sūjā huā.

2.—Ubbhā huā; niklā huā; uṭhā huā.

3.—Tumturāq kā; jo sunne meñ barā ma'lūm de; jiskā mazmūn barā samjh pare; numāishī; zāhir meñ raugin; laṭāzi se bharā huā.

Tumor, n. Sūjan; sūj; āmās; waram; gili; gurmā yā gūlmā.

Tumult, n. 1.—Hangāma; balwa; shorish; shor-sharāba; dangā; khal-bali; halbali; hullar; āshob; baṛi shor-sharāba aur pareshāñi wagaira jo logoñ ke kasrat se jam' hone ki hālat meñ ho.

2.—Afrā-tafri; halchal; khalbali.

3.—Harbari; uthal puthal; baṛi pareshāñi; intishār.

Tumultuary, a. 1.—Jiske sāth hangāma ho; hangāma khez; balwāyi; pareshāñ; darham-barham; khalt-malt. [chaini ki.

2.—Be-qarār; pareshāñi se bharī huyi (pareshāñ)—jaise hālat; be-

Tumultuous, a. 1.—Pur-āshob; jiske sāth baṛā hangāma ho; jismeñ danga-o-fasād ho. [ho; pur-shor; be-qā'ida; hangāma-khez.

2.—Nihiyat pareshāñ; intishār se bharā huā; jismeñ baṛi khalbali

A tumultuous assembly or meeting—Hangāma-khez majma' yā jamā'at; logoñ kā majma' jismeñ baṛā shor-o-gul ho.

3.—Pareshāñ; muztar; be-qarār jaise tabi'at.

4.—Tund; sakht; shadid; jisse danga-o-fasād barpā ho; pur-āshob.

Tumultuously, ad Hangāme ke taur par; pur-āshob majm'e ke zari'e se; danga-o-fasād ke dhang yā tariq par; shor-o-gul aur danga-o-fasād ke sāth; hurdañgi se. [hangāma; āshob; bakheṛā; dangā.

Tumultuousness, n. Darhami-barhami; shorish; danga-o-fasād; khalbali;

Tune, n. 1.—Āwāz; lahja; āhang.

2.—Sur; tāl; tān; lai; ilhān; sarod; rāg.

3.—Tartīb; nazm; mel; ittifaq; qā'ida; ajzā ki munāsabat. (hone d.).

To keep a thing in tune—Kisi shai ko qā'ide se r. (usko darham-barham na

4.—Munāsib āwāz paidā karne ki hālat; surilāpau; ham-āhangī; khush-āhangī.

5.—Kisī shai kī woh hālat jab woh kām yā masraf meñ lāyī jī-sake; sahīh yā darust hālat; achchhi yā munāsib hālat; tabī'at yā nizāj kī munāsib hālat. [āwāz paidī ho; surilā banā yā kar d.]

Tune, *v. t. 1.*—Sur milānā; milānā; aisī hālat meñ kar-d. kī munāsib

2.—Hālat-i-munāsib par kar-d.; achchhi hālat meñ kar-d.

3.—Achchhe sur se gānā; khush-illhānī se gānā.

Tuneful, *a.* Surilā; khush-āhang; khush-āwāz; khush-illhān; jiskī āwāz achchhi (surilī) ho. [āwāz bo-suri ho.]

Tuneless, *a.* Be-surā; be-āhang; be-mel; surilā nahīn; bad-āwāz; jiskī

Turbid, *a.* Gadlā; dhabrā; mailā; kichar kī mānind; gāṛhā; sāf nahīn.

“Used of liquids of any kind.” *Webster.*

Turbulence, *n.* Muntashir hālat; danga-o-faṣād kī hālat; hangāma;

Turbulency, } āshob; shorish; khal-fishār; ābtari; pareshānī; khal-bali; halchal; dangā; balwā; raulā; harbarī.

Turbulent, *a.* 1.—Bare josh-o-kharosh meñ; uthal-puthal; mawwāj; mauj-zau; jismeñ lahreñ khūb ya'nī zor se uṭhti hoñ; jo pareshān hālat meñ ho; jismeñ amu o-amān na ho.

2.—Sar-kash; gardau-kash; mutamarrid; be-qarār; be-chain; chau-chal; nā-farmān-bardar aur barhamī par māil; mufsid.

3.—Shorish paidī k. w.; futūr dālne w.; darham-barham k. w.

Turgid, *a.* 1.—Phulā huā; sōjā huā; jo kisī andarūnī zor se apnī aslī hālat se ziyāda phail jāe-jaise koyī 'uzw. [lafāzi ho; tumturāq kā.

2.—Mubālage se bharā huā; jismeñ fuzūl numāish ho; jismeñ barī

A turgid manner of talking—Barī barī ke bāt karne kā tariq—A turgid style.

Mubālage se bhari hui 'ibarat; 'ibarat jismeñ fuzūl lafāzi yā numāish ho.

Turmoil, *n.* Mihnāt (riyāz) jisse tabī'at tang ā-jīe; taklif; danga-o-fusād kī wāj se intishār; pareshānī; intishār; chherehkhār; kharṛkha-sha; bakherā; halchal. [taiyār k. yā banānā.]

Turn, *v. t. 1.*—Kharīdnā; kharād par charhīnī yā utārnā; kharānī-kar

2.—Sūrat d.; sūrat yā shakl banānā; gāṛhnā; sānche meñ dhālnā; munāsib k.; kisī shai ke hasb i-hāl banānā yā k.; muqāsib hālat meñ r.

3.—Ghumānā; phirānā; chakkar d.; gardish d. yā gardish meñ lānā.

4.—Ulat d.; ultā kar-d.; zer-o-zabar kar d.; nīche-ūpar (tal-e-ūpar) kar-d.; ūpar kā nīche yā bhitar kā bāhar kar-d.; nīche kā ruṅh ūpar yā bhitar kā bāhar kar-d.; palatnā.

5.—Dūsri taraf phei d. māil yā mukhātab k.; aur taraf rujū' k.; samt-i-mukhālīf ko rujū' k. (phernā); phernā; phirānā.

6.—Kisī shai ke masraf yā kām ko tabdīl kar-d.; dūsre maqsad yā kām meñ lānā; muntaqil k.; masraf yā kām meñ lānā; lagānā; isti'māl k.

To turn a thing to good account—Kisī chīz ko achchhe kām meñ lānā.—To turn a thing to one's advantage—Kisī shai se uaf' uṭhānā (mustafīd h.).

7.—Kisī shai kī sūrat sifat hālat yā tāsīr ko badal d.; tabdīl k.; mutagāyir k.; qālib badal d.; ek shakl se dūsri shakl kā kar-d.; tarjama k. ultā k. [product of the change.” *Webster.*

“Often with to or into before the word denoting the effect or

8.—Phirā yā phei d.; mutanaffir k.; matli paidā k.

9.—Ghumā d.; daurān meñ lānā; chakkar d.

10.—Majnūn banā d.; dīwāna wahshī yā sar-garm kar-d.

11.—Ghumānā; phirānā; sochnā; bichārnā; dil meñ ghumā-phirākar

12.—Terhā kar-d.; jhukā d.; kham kar-d. [dekhnā.

13.—Kisī bāt kī munāsabat tabī'at meñ paidā k.; dil ko kisī shai ke liye munāsib k. yā banāna.

Used chiefly in the participle.

14.—Tursh k.; khatṭā kar-d.; karṇā kar-d.; phār d.

15.—Kisī rāe ke tark karne kī targib d.; kisī irāde se dil ko pher d.; ek taraf se dūsri taraf (ek pahlū se dūsre pahlū par) kar-d.

To be turned of—Kisī had yā ta'dād se barh jānā (usse tajāwuz kar-jānā).—*To turn a corner*—Kisī goshe (kone) se muṛ ke chale jānā.—*To turn aside*—Pher d.; bāz r.; ṭāl d.; haṭā d. yā l.—*To turn away* (a) Mulāzamat se bar-taraf kar-d.; mauqūf kar-d.; jawāb d.; barḥāst k.; naukarī chhuṛā d. (b) Dūr kar-d.; pher d.; ṭāl d.—*To turn down*—Lapetnā; tah k.; duhrānā.—*To turn in*—Mor yā duhrā d.; kor dabā d.; lapet-kar bhitar kar-d.—*To turn in the mind*—Sochnā; bichārnā; gaur k.; dhyān k.; dil meñ ghum-i-phirākar dekhnā.—*To turn off* (a) Haqārat ke sāth nikāl d.; nā-chīz samajh-kar apnī suhbat se kharij kar-d. (b) Chhor d.; tark kar-d. (c) Pher d.; ek taraf se dūsri taraf ko mukhātab kar d. (d) Karnā; koyī kām anjām k.—*To turn one's coat*—Ek taraf se dūsri taraf ho-jānā; farīq-i-mukhālif se mil jānā.—*To turn one's money or goods, to turn a penny*—Saudāgarī meñ adlā-badlā k.; barābar liyā-diyā k.; herpher lagāye rahnā; saudāgarī meñ naf' uṭhānā yā barhānā.—*To turn out* (a) Nikāl d.; bāhar kar-d.; kharij yā badar kar-d.; nikāl bāhar k. (b) Charāyī par le-jānā; charānā. (c) Mihnāt yā dast-kārī se paidā (taiyār) k.; pūrā pūrā taiyār (muḥaiyā yā maujūd) kar-d.—*To turn over* (a) Ulaṭ d.; palat d.; dhulkā d. (b) Muntaqil kar d.; intiqaḥ k. (c) Kitāb wagāra ke warāqon ko ek ek kar-ke kholnā aur dekhnā; warāq-gardānī k. (d) Ulaṭ-palat d.; tah-o-bālā kar-d.; tale-ūpar kar-d.—*To turn tail*—Zillat ke sāth dum dabā-kar bhāgnā.—*To turn the back*—Bhāg-jānā; chal d.; pīṭh dikhānā.—*To turn the buck on or upon*—Haqārat se pesh ānā; be-muraḥwatī ke sāth rad kar d.; muṛh pher yā mor l.; haqārat-se chhor d.; dast-kash ho-jānā.—*To turn the die or dice*—Nasīb ulaṭnā; pāsā phernā.—*To turn the edge of*—Kund k.; bhutṭā k.; tezi bāqī na rahne d.—*To turn the head or brain of*—Sar ghumā d.; sar chakrā d.; wahshī pāgal yā majnūn banā d.; bāwlā kar d.; 'aḥ ulat yā kho d.; be-tamīz kar d.—*To turn the scale*—Pallā bhāri kar-d.; gālib kar d.; kām-yāb kar-d.; buzurg (dūsre se barh kar) kar d.—*To turn the stomach of*—Mutanfir kar-d.; bimār kar (banā) d.—*To turn the tables*—Farīq-i-gālib ko maglūb yā maglūb ko gālib kar-d.—*To turn to*—Kisī se madad l.; kisī se rujū' lānā.—*To turn to profit, advantage, or the like*—Fāida uṭhānā; mustafid h.—*To turn upon*—Ulaṭ d.; palat d.; kisī kī tardid usī ke qaul se k.

Turn, v. i. 1.—Ghūmnā; phirnā; gardish k.; chakkar khānā.

2.—Madār h. yā r.; mauqūf h.; muhawwal h.; phirnā; atkā yā rukā rahnā; munhasir h. yā rahnā; tasfiya (faisala) mauqūf rahnā.

The decision turns on a single fact—Iskī tajwīz ek hī bāt par munhasir hai; ek hī wāqī'a par is faisale kā madār hai.—The question turns on a single point—Is bāt kā tasfiya ek hī amr par mauqūf (munhasir) hai; is baḥs ke faisale kā madār ek hī amr par hai.

3.—Natija paidā h.; maāl-i-kār h.; ākhir meñ koyī natija paidā k.; nikalūā; mā-basal h.; hāsīl h.

4.—Phirnā; dūsī taraf rujū' yā maāl h.; aur taraf phirnā; dūsri bāt meñ laguā (masrūf h.); muṇṭaqil h.

5.—Badal jānā; tabdil ho-jānā; sūrat shakl yā haint kā badal jānā; badalte badalte ho-jānā; ho-jānā.

6.—Kharād khānā; kharād par chahūnā.

7.—Turs ho-jānā; kaṭṭā ho-jānā; khaṭṭā ho-jānā; phaṭ jānā; bigar jānā; kharāb ho-jānā. [chakkar meñ ānā.

8.—Daura k.; ghūm uṭhūā; ghūmne (phirne) lagnā; ghumṭā ānā;

9.—Dūsri taraf jhuk jānā; dūsri jānib ko bal khā jānā.

To turn about—Dūsri taraf muḥh pher d.; muḥh pher l.—To turn away—(a)

Munharif h.; sidhī rāh ko chhor d. (b) Haṭ jānā; chal d.; rawānā h.—To

turn in (a) Jhuknā; muṇṭā. (b) Tīkne (sīro-kash hone yā utarne) khwāh

khāue-pine ke liye jā lā. (c) Palang (bistar) par jānā; sone ko jānā.—To

turn off—Phirnā; muṇṭā.—To turn on or upon (a) Jawāb d.; ulṭā yā sikhṭ

jawāb d. (b) Munhasir h.; mauqūf h.—To turn out (a) Apnī jagah se haṭ

yā ṭal jānā; kḥisak jīnā-jāise hadḍi (b) Bihār ko jhuk jānā; bāhar nikal

ānā (c) Bistar se uṭhūā; so-kar uṭhūā. (d) Zuhūr meñ ānā; ākhir ko h.;

nikalūā; natija h.—To turn over—Karwaṭ l.; pahlū badalūā.—To turn to

account, profit, advantage, and the like—Nāfi' h.; kār-āmad h.; maslahat-i-

waqt h.—To turn up—(a) Ūpār ko jhuk yā dūhrā jānā. (b) Zuhūr meñ

ānā; wāqī' h. wuqū' meñ ānā; namūd h. [daur.

Turn, n. 1.—Ghumānā; phirānā; ghumāw; phirāw; gardish; chakkar;

2.—Tabādala-i-samt; rāh tarīq yā silsile kā badal jānā; nayī rāh;

nayā ruḥh; naye ruḥh ki taraf mailān; nayā dhang; jo silsila sūrat shakl

yā dhang ho uske bar-aks koyī silsila wagaira; chalne kā dhang; sil-

sila-i-kār-rawāyī. [bure tarīq par chalnā

To take a good, or a bad, turn—Achchhā yā burā dhang pakarnā; achchhe yā

3.—Tugaiyur; tabaddul; inqilāb; ulāṭ-palaṭ. [gasht yā chakkar.

4.—Chihal-qadamī; thoṛī dūr tak kī pā-piyāda sair; muḥhtasar

5.—Daur jo silsile se ho; mauqa' jo silsile ke i'tibār se hāsīl ho;

mauqa'-i-munāsib; waqt-i-munāsib; naubat; bāri. [kā fīl.

6.—Koyī ittifaqī yā mauq'e kā kām; mihr-bānī yā bad-andeshī

7.—Subhītā; zarūrat; maushā; maqsad. [izhār kā tarīq.

8.—Sūrat; shakl; tarz; dhang; waz'; tarz-i-kālām; kisī bāt ke

By turns (a) Ek ke ba'd dūsra; bāri se; yake ba'd digare; silsila-wār; pai-

ham; 'ala-t-tawātūr. (b) Rah-rah-kar; thahur-thahar-kar; waqfa-dekar; har

waqt nahīn balki kuchh kuchh der ke ba'd.—In turn—Bāri se; sil-sile se;

jo silsila ho thik uske lihāz se.—To a turn—Thik-thik; pūrā-pūrā; pāre tur

par.—To take turns—Bāri bāri se k. (kān k.); e. dūsre ke ba'd h.

Turncoat, n. Jo apne farīq yā usūl ko chhor de; jo apne usūl se phir

jāe; apne usūl yā apnī bāt par qāim na rahue w.

Turning, n. 1.—Mor; woh maqām jahāñ koyī rāh muḥe yā phire; shāh-

rāh yā saṛak kā gosha.

2.—Inhirāf; sidhī rāh (munāsib tarīq) par na chalnā.

Turn-out, n. 1.—Mazdūri kī beshī ke liye kām kā chhor d.; kisī kām

kā k. is garaz se band kar-d. ki mazdūri barh-jāe.

2.—Sawāri; gāri-ghorā.

To have a good *turn-out*—'Umda gūri aur ghoṛā r.

3.—K̄hālīs paidāwār; paidāwār.

Turpitude, n. Usūl yā qaul-o-fi'l kī khilqī zillat; aisī badī jispar sharm āye; gīyat darje kī k̄habāsāt (badī); zillat; zalālat.

Tutelage, n. 1.—Sar-parastī; himāyat; atāliqī.

“Applied to the person protecting.” *Webster.*

2.—Kisī kī sar-parastī meñ rahne kī hālat; hifāzat; nigahbānī.

To remain under one's *tutelage*—Kisī kī hifāzat yā sar-parastī meñ rahnā.

Tutelar, } a. Jiske zimme kisī shakhs yā chīz kī hifāzat ho; muhāfiz;
Tutelary, } nigah-bān; hāmī. [larke kī zāt aur jāedād ho; walī.

Tutor, n. 1.—(Luo) Muhāfiz; sar-parast; atāliq; jiski taht meñ kisī

2.—Ustād; mu'allim; adīb. [sikhānā.

Tutor, v. t. 1.—Ta'lim d. yā k.; sikhlanā yā sikhānā; likhnā-parhnā

2.—Hukūmat yā sakhti ke sāth pesh ānā.

Tutorage n. Mu'allimī; atāliqī; ustādī; sar-parastī; wilāyat.

Tutorship, n. Atāliq yā ustād kā mansab; mu'allimī; ustādī; atāliqī.

Twelvemonth, n. Bārah taqwīmī mahīnoñ kā sāl; baras; sāl; baras-din.

Twenty, a. 1.—Bīs; bist; koṛī [na ho.

2.—Bahut; be-shumār; bī-yañ; koṛiyañ; ta'dād jiskā ta'āiyun

Twice, ad. 1.—Do martaba; do daf'; do bār; mukarrar; do-bāra yā

2.—Do-chand yā du-chand; dū-bāra; dūnā; dūgnā. [dū-bāra.

“*Twice* is often used in the formation of self-explaining compounds; as *twice-born, twice-told*, and the like.

Twilight, n. 1.—Shafaq; godhūlī; gaudhūrī.

2.—Shubha; ibhām; tazabzub; jhalak; k̄hafif sī raushanī. [dhumlā.

Twilight, a. 1.—Andherā; tārīk; jis meñ raushanī ka'n ho; sāya-dār;

2.—Jo shafaq meñ dekh parē; jo shafaq kī raushanī meñ kiya jāe.

Twin, n. 1.—Tauam; ham-zād; un do bachchoñ se ek jo ikatthe paidā hoñ.

“Used chiefly in the plural, and applied to the young of beasts, as well as of human beings.” *Webster.*

2.—Ek jo dūse se bahut hī mushābahat rakkhe.

Twin, a. 1.—Ek hī waqt paidā huye do se ek; tauam; ham-zād. [hoñ,
A *twin* brother or sister—Un do bhāiyañ yā bahinañ se ek jo ek hī sāth paidā

2.—Un do chīzoñ se ek jinmeñ bāham bahut hī mushābahat ho;
jo bahut hī dūse kī mānind (dūse sā) ho.

Twine, v. t. 1.—Baṭnā; bhāñjnā; bal d.; ek sāth baṭnā.

2.—Lapeṭnā; līpṭānā; ham-āgosh k.; chūroñ tarāflapeṭ l. [zabt r.

Twine, v. i. 1.—Āpas meñ bahut hī muttafiq ho-jānā; bāham bahut rabt-

2.—Ghūmnā; bauñṛiyānā; phirnā; bal khānā; pech-o-tāb khāte chalnā.

Twine n. 1.—Bal; pech; bhāñj.

2.—Sutlī; dori; tharrā; resmāñ

Twinkle, v. i. 1.—Āūkh ko jald jald kholnā aur band k.; michmichānā;
milmilānā; malkānā; palak mārṇā; jhīpkānā.

2.—Chamechamānā; chamakuā; jagmagānā; jhilmilānā yā jhal-malānā; jigjigānā; ṭimṭimānā.

Twinkle, } n. 1.—ṭimṭimāhaṭ; jhilmilāhaṭ; chamak; jhalak.

2.—Āūkh kī harakat; jhapak; jhapkī; āūkh kī tez harakat.

3.—Pal; jitnī der palak bhāñjue meñ lage; lamha; lahza; āu;
sā'at; dam; turfatu-l'-ain; chashm-zadan.

In the *twinkling* of an eye—Chashm-zadan (turfatu-l-'ain) meñ; palak bhāñj-te bhar meñ; ek dam yā sāt meñ; pal bhar meñ; ek ān meñ; bāt kī bāt
Twist, *v. t.* 1.—Uljhūnā; pechīda k.; maṛṛnā; aiñṭhnā. [meñ.]

2.—Aslī haiat yā ma'ui ko badal d.; ma'ui pher d.; matlab palat d.; aslī manshā yā mazmūn ko ulat yā bigā d.

3.—Banānī; gaṛhnā; kharā k.; jorū. [jānā.]

4.—Ghus jānā; mil jānā; ghūm-phir-kar ghus jānā (dākhl ho-
 ❧ Used reflexively.

5.—Ghernā; lapetnā; muhit k.

6.—Batnā; bhāñjnā; bal d.; aiñṭhnā; maṛṛnā.

Twist, *v. i.* Bal khānā; lipaṭnā.

Twist, *n.* 1.—Bal; pech; maṛṛ; aiñṭhan.

2.—Bal dene kā tariq; aiñṭhan. [naḥ; batā huā resham.

3.—Jo kuchh bat-kar banāyā jāe; dorī; sutlī; rassī; tāgā; dhāgā;

Twit, *v. t.* Kisi ko uskā naqs yā 'aib waga-ira yād dilā-kar tang k. chher-
 nā yā diq k.; la'nat-malāmat k.; tā'ua mārna; burā-bhalā kahnā;

ḡaṭṭnā; sar-zanish k. masalan kisi aise fi'l kī nisbat jo pahile wuqū'
 meñ ā-chukā ho. [jhapaṭ kar le-l.; chhūn l.

Twitch, *v. t.* Jhatke se khīnch l.; jhatkā dekar tor l.; khaiñch l.;

Twitch, *n.* 1.—Jhatkā; jhat se khaiñch l. [jakrahat.

2.—Paṭṭhon kā yakāyak khīnch yā tan uṭhnā; khīnchīw; tanāw;

Twitter, *v. t.* 1.—Chūñchūn k.; chūñchūn yā cheūcheñ k.; chahchahānā.

2.—Kaṇp yā pharak uṭhnā; pareshān ho-jānā; ghabrā uṭhnā.

3.—Khilkhilānī; muñh dabā-kar hañsnā.

Twitter, *n.* 1.—Chūñchūn; cheūcheñ; chahchahā. [ghabrāhat.

2.—Pharak; ā'sāb kā khafif sā kaṇp uṭhnā; khafif si pareshānī yā

Two, *a.* Do.

❧ *Two* is often used in the formation of self-explaining compounds;
 as, *two-bladed*, *two-headed*, and the like. [nisf.

In *two*—'Alāhida; alag; do tūk; do tūkre; do hisson meñ; ādhoñādh; nisf-ā-

Two-edged, *a.* Du-dhārā; jismeñ donoñ taraf dhār ho.

A *two edged sword*—Du-dhārī talwār.

Two-fold, *a.* Ek hi qism ke do yā do mukhtalif chīzeñ jo ek sāth (ikatṭhī)
 hoñ; dūnā; dagnā; do-chand; duhrā.

Two-fold, *ad.* Dugnā; du-chand; duhrā.

Two-handed, *a.* Du-hatthā; do-hāth w. yā r. w.; jiske do hāth hoñ.

❧ "Often used as an epithet equivalent to *large*, *stout*, *strong*, and
powerful." Webster.

Two tongued, *a.* Do zabān w.; dagā-bāz; makkūr; chhali; farebī.

Type, *n.* 1.—Kisi chīz kī nishānī; 'alāmat; woh shai jo kisi dūsrī shai
 par dalālat kare; chhāp; thappā; nishān jo munaqqash ho.

2.—Naqsh; naqsha; chhāpā; qism; tarah.

3.—Sise ke hurūf.

4.—Nishān; nishānī; jo shai āne wālī ho uskī sūrat yā shakl.

5.—Kisi maraz (bīmārī) kī khās sūrat yā 'alāmat.

Typic, } *a.* Dāl; dalālat k. w.; nishān yā 'alāmat zāhir k. w.; jo bāt
Typical, } āyinda hone wālī ho use kisi shakl namūne yā tashbīh se
 zāhir k. w.; 'alāmat; namūna; chīnh.

Typically, *ad.* Tamsilān; 'illatan; sūrat 'alāmat yā tashbīh ke taur par.

Typify, *v. t.* Mūrat sūrat namūne yā shabāhat se kisī dūsri bāt kā zāhir k.; 'alāmat yā nishīn se zāhir k.; batlānā; dikhānā; dalālat k. **Typography**, *n.* Sise ke hurūf kā chhāpā; chhāpe kā fan.

Tyrannic, } *a.* Zālim kā; zālim-āna; jo zālim ko hasb-i hāl ho; hukm-
Tyrannical, } rānī meñ nā-jāiz sakhtī r. w.; jābir; zālim; be-rahm;
sang-dil; qāhir; sitam-gār yā pur-sitam; zulmī.

Tyrannically, *ad.* Zālim-āna; jaur-o-sitam se; jābir-āna; zālim kī tarah;
Tyrannicide, *n. l.*—Zālim-kushī; zālim kā mārūā. [jaur-o-ta'addī ke sāth.

2.—Zālim-kush; zālim kā mārno w.

Tyrannize, *v. t.* Zālim-āna kār-rawāyī k.; zulm k.; zālim sā bartāw k.; jābr k.; jaur-o-ta'addī k.; sitam (jaur-o-sitam) k.; nā-jāiz shiddat ke sāth hukm-rānī k.; jaur-o-jafā k.; qānūn yā insāf ke khlāf logon par hukūmat kā zor dikhānā; muqtazā-i-insāf aur hukm-rānī ke khlāf gairon par tashaddud (sakhtī) k.; zabardastī k.; udham machānā.

☞ With over.

Tyranny, *n.* 1.—Zālim-āna hukūmat; zulm; zālim-āna bartāw; jaur; jaur-o-jafā; jābr; jābr-o-ta'addī; sitam; ri'āyā wagaira par qānūn aur insāf ke khlāf sakhtī; ri'āyā wagaira par nā jāiz tashaddud.

2.—Be-rahm-āna bartāw; sakhtī; tashaddud. [se barasnā.

3.—Shiddat; sakhtī; hawā kā shiddat se bahnā yā pānī kā kasrat

Tyrant, *n.* 1.—Kḥud-sar hākim; hukm-rān jo mutlaqu-l-'inān ho; bād-shāh jo kisī qānūn yā qā'ide kā pā band na ho.

2.—Bādshāh hākim yā āqā jo apne mā-tahton par zulm kare; jo shakhs apne ikhtiyār ko nā-jāiz tariq par nāfiz kare; zālim; jābir; mardum-āzār; jafā-kār; aisā āqā jiske dil meñ rahm na ho.

Tyro, *n.* 1.—Mubtadī; nau āmoz; jisne kisī 'ilm kī tahsīl mahz shurū' kī ho; nau-sikh; jo kisī shu'ba-i-'ilm kī niri ibtidāyī bāteñ jāntā ho; jisne kisī 'ilm meñ mahz bismi-l-lāh kiya ho.

2.—Jo shakhs kisī bāt se pure taur par wāqif na ho; kisī bāt meñ kḥām (kachhā); puḥta-kār nahīn.

U.

Ubiquity, *n.* Ek hī waqt meñ har jagah maujūd rahnā; zamāna-i-wāhid meñ har kahīn hāzir rahnā. [i-mutazakkira-i-bālā.

UBI SUPRA, (Lat.) Us maqām par jiskā zikr upar huā hai; ba-maqām ☞ "Noting reference to some passage or page before named."
Hebster.

Ugly, *ad.* Bhaddēpan se; burī tarah se; burī shakl se; bad-sūratī se.

Ugliness, *n.* 1.—Bad-shakl; bad-sūratī; karīh-manzari; bad-haiatī; kḥūb-sūratī kā na h.; sūrat (shakl) kā bhaddāpan; zisht-rūyī.

2.—Dil kī burāyī; kḥabāsāt-i-bātinī; bad-mizājī; chīrchīrāpan.

Ugly, *a.* 1.—Jiske dekhne se tabī'at ko nafrat (tabī'at muta'afīr) ho; bad-sūrat; bad-haiat; bad-shakl, karīh-manzar; qubh-sūrat; jiskī sūrat nā-guwar ho; bhaddā; be-ḍaḥl; jisse nafrat paidā ho; jisse dil ko karāhiyat ho; zisht-rū.

2.—Bad-mizāj; tursh-mizāj; chīrchīrā; jisse bad-mizājī pāyī jāe.

Ulterior, *a.* 1.—Kisī khat yā had ke udhar (uspār yā usse ware); udhar uspār yā kisī ke āge barh-kar wāqī'; idhar yā is taraf nahīn

2.—Mazid ; aur ziyāda ; aur dūr ; kisī ke ba'd āne w.

Ultior demands—Mutālabāt-i-mazid ; kisī mutālabē ke ba'd jo kuchh aur talab kiyā (māṅgā) jāe.—What *ultior* measures will be adopted is uncertain—Yah tabqīq nahīn hai ki jo tadbireṅ ho-chukī hain unke ba'd aur kaun si tadbireṅ 'amal meṅ āyēgi.

ULTIMA RATIO, (Lat.) Ākhir dalīl bahs yā tadbīr. [se pichhe kā.

Ultimate, *a.* 1.—Sab se dūr kā ; ba'id-tarīn ; ākhir darjē kā ; ākhir ; sab 2.—Gāyī ; intihāyī ; ākhir ; khās ; jo kul kā marja' ho.

3.—Kisī shai ke daurān yā silsila-i-natāij meṅ ākhir ; jo ba-martaba i-ākhir (ākhir yā anjām-i-kār ko) maqsūd ho.

Ultimately, *ad.* Ākhir ko ; bi-l-ākhir ; ākhir-i-kār ; ākhirash ; ākhiru-l-amr ; ākhir meṅ ; ant meṅ ; ant ko.

Ultimatum, *n.* Ākhir shart ; jo tajvīz ākhir meṅ pesh ki-jāe ; woh bhāteṅ yā sharteṅ jo ba-martaba-i-ākhir madār-i-sulh ke taur par pesh hoṅ ; woh 'umda tarīn sharteṅ jo kisī 'ahd-o-paimān karne wāle-kī taraf se pesh ho-sakeṅ aur jinse inkār ke ba'd 'ahd-o-paimān kā silsila phir qāim na rahe. [ke pahile guzrā ho ; pichhlā mahīna.

ULTIMO, *n.* Māh-i-guzashta ; mahīnā jo ākhir ko ya'nī hāl ke mahīne On the first *ultimo*—Māh-i-guzashta (pichhle mahīne) ki pahilī tarīkh ko.

Often contracted to *ult.* [rah na jāe.

ULTIMUS HERES, (Lat.) Wāris-i-ākhir ; jiske ba'd koyī dūsrā wāris **Ultra**, *a.* 1.—Jab yah lafz aise alfāz meṅ joṛā jātā hai jinse kisī maqām

kā ta'alluq zāhir ho to uske ma'nī *bāhar* yā *dusrī taraf* (*uspar*) ke *Ultra-marine*—Samundar pār ; samundar ke pār kā. [hote hain.

2.—Bahut hī ; nihāyat hī ; jo kuchh ma'mulī jibillī wājib yā munāsib ho usse zāid (ziyāda).

Umbrage, *n.* 1.—Sāya ; chhāyā ; chhānh. [ranjish ; burā mānnā.

2.—Zarar kā gumān ; ranj ; nā-rāzī ; khafagī ; kudūrat ; be-zārī ;

To give *umbrage* to a person—Kisī ko nā-rāz (raḥjida) k. ; kisī ke dil meṅ is

bāt kā gumān pānī ki 'alāh shakhs se ham ko zarar pahunchegā.—

To take *umbrage* at one's conduct.—Kisī ke tarz-o-tarīq (uski chāl) se nā-rāz h. ; kisī ki chāl par burā mānnā.

Umbrageous, *a.* Sāya-dār ; sāya k. w. ; sāya-gustār ; jisse yā jismeṅ siya ho ; chhāyā k. w. yā r. w.

Umpirage, *n.* 1.—Faisale kā iḥtiyār haq yā iqtidār jo sar-panch ko

2.—Sar-panch kā fuisala. [hāsil ho.

Umpire, *n.* 1.—Koyī tīsrā shakhs jiskī tajwīz par woh bahs yā takrār kulliyatan chhor di-jāe jo do shakhsōn ke darmiyān paidā ho ; sālīs.

2.—(Law) Woh tīsrā shakhs jo panchōn ke mā-bain iḥtilāf-i-rāe kī hālat meṅ nizā' yā aṅg-i-tajwīz-talab kī fuisala kar-de ; sar-panch.

Unable, *a.* Lāiq yā qābil nahīn ; kāfī quwwat istifā'at 'ilm yā hunar wāgaira na r. w. ; za'if ; kam-zor ; kam-tāqat ; nā-tāqat ; kam-bazā'at ; be-bas ; lāchār ; 'ājīz.

Unacceptable, *a.* Nā-maqbūl ; nā-pasandīda ; khush-guwār nahīn ; jisse tabī'at nā-khush ho-jāe ; jisse dil ko raṅj pahunchē ; nisā nahīn ki khushī ke sāth qabūl kiyā jā-sake.

Unaccomplished, *a.* Jo anjām na pāyā ho ; jo be-kiyā rah jāe ; nā-mukammal ; adhūrā ; gair-muhazzab ; nā-tarbiyat-yāfta ; jiske aḥlāq-o-ādāb kī durusti ta'lim se na huyī ho.

Unaccountable, *a.* 1.—Jiskī wājib bayān na ho-sake ; lā-jawāb.

2.—Jiskī tauzih mumkin na ho; jisko 'aql hal na kar sake; jisko qā'ide par na lā-sakeñ. [zimma-dār nahīn.]

3.—Jo muhāsabe kā zimma-dār na ho; muākhaza-dār nahīn; Unaccustomed, *a.* 'Ādī yā mānūs nahīn; gair-mānūs; jisko kisī chiz kā ghaṭṭhā na parā ho; nā-mahram. [r. w.]

Unacquainted, *a.* Nā-wāqif; nā-āshnā; gair-mānūs; khūb wāqifiyat na Unadvisable, *a.* Jo maslahat na ho; khilāf-i-maslahat; is qābil nahīn ki uskī nisbat tahrīk kī-jā-sake; jo qarīn-i-maslahat na ho; dūr-andeshī yā 'aql ke khilāf.

Unadvised, *a.* 1.—'Āqilāna yā qarīn-i-maslahat nahīn; jo qarīn-i-'aql na ho.

2.—Jo begair khūb soche-bichāre kiyā jāe; jismeñ 'aql ko dakhil na diyā jāe; jo ānkh band kar-ke kiyā jāe; jismeñ ihtiyāt na kī-jāe.

Unadvisedly, *ad.* Be-samjhe-būjhe; begair khūb soche-bichāre; khilāf-i-'aql; be-'aqli ke sāth; dūr-andeshī ke sāth nahīn; jhaṭ se; be-tahāsha.

Unaffected, *a.* 1.—Muhabbat yā josh se khālī; jiske dīl par kisī bāt kā asar na ho. [haqīqī; sachchā; sādīq; masnū'ī nahīn.]

2.—Begair banāwat kā; jismeñ banāwat na ho; sīdhā; sādā; aslī; Unaffectedly, *ad.* Begair banāwat ke; sachmuch; asl meñ; haqīqat meñ; wāqī'ī; begair riya-kārī (makkarī) ke.

Unalienable, *a.* Nā-qābil-i-intiqāl; jo muntaqil na ho-sake.

Unalienably, *ad.* Aisī tarah se ki muntaqil na ho-sake; aise dhang se ki intiqāl mumkin na ho. [sachchā.]

Unalloyed, *a.* Jismeñ milāwat (āmezish) na ho; khālīs; kharā; aslī;

Unanimity, *n.* Yak-dilī; ek-dil h.; rāe yā irāde meñ ittifaq; ek-mat h.

Unanimous, *a.* 1.—Ek-dil; rāe yā irāde meñ muttāfiq; muttāfiq-u-r-rāe; ek-mat; mukhtalifu-r-rāe nahīn.

2.—Jo ek-dil ho-kar qāim ho; jisse ittifaq-i-rāe zāhir ho; jismeñ sab muttāfiq hoñ; jismeñ kisī ko ikhtilāf (mukhtalafat) na ho; jiske khilāf koyī kuchh na kahe.

Unanimously, *ad.* Bi-l-ittifaq; jismeñ sab ko pūrā ittifaq ho; jismeñ sab log bakhūbī muttāfiq hoñ; ek-dil ho-kar; ek-rāe ho-kar; pūre ittifaq ke sāth.

Unanswerable, *a.* Jiskā jawāb na diyā jā-sake; jiskā jawāb-i-shāfi na ho; nā-qābil-i-tardīd; lā-radd; jiskī tardīd na ho-sake; jisko miṭā na sakeñ. [miṭ na sake; aise tariq par ki bātīl na ho-sake.]

Unanswerably, *ad.* Aisī tarah se ki rad na ho-sake; aise dhang se ki

Unappealable, *a.* Nā-qābil-i-apīl; jiskā murāfa'a na ho-sake; jo siḡa-i-apīl meñ 'adālat-i-akbar tak na pahuñch sake.

Unassuming, *a.* Shokh yā gustākḥ nahīn; magrūr nahīn; 'ājiz; munkasir; garīb; jo bare bare da'we na kare; gairat-dār; jisko kisī bāt kā zu'm na ho. [na ho; jiskā kuchh asar-na ho; lā-hāsil.]

Unavailing, *a.* Be-sūd; be-kār; be-fāida; 'abas; jisse natīja-i-maqsūd hāsil

UNA VOCE, (Lat.) Bi-l-ittifaq; ek-rāe ho-kar; ek-dil ho-kar.

Unavoidable, *a.* 1.—Jis ko rad yā bātīl na kar-sakeñ; nā-qābil-i-ibtāl; jo mansūkh na ho-sake; jiskī tansīkh mumkin na ho.

2.—Jisse bachnā mumkin na ho; jisse ihtirāz na ho-sake: nā-qābil-i-ihtirāz; lābudī; nā-guzir.

Unavoidably, *ad.* Lāchārī se; majbūrī se; majbūran; chār-nā-chār; khwāhī-na-khwāhī; aisī tarah se ki chūknā yā bachnā mumkin na ho.

Unaware, *a.* Nā-wāqif; be-khabar; wāqif yā āgūh nahīn; gāfil; be-parwā; nā-mukhātīb; gair-mutawajjh.

Unaware, } *ad.* Begair pahile se irāda yā tahaiya kiye huye; yakāyak;
Unawares, } daf'atan; jiski ummed pahile se na rahī ho; nāgahān;
nāgāh; akasmāt; achānak.

At unawares—Yakāyak; nāgahān; achānak.

Unbar, *v. t.* Khol d.

To unbar a gate—Phāṭak khol d.

Unbecoming, *a.* Nā-munāsib; gair-muzaiyib; nā-zebā; nā-shāista; fuhsh; nā-mauzūn; jo kiśi ko zeb na de (uske liye nā-munāsib yā uski shān ke khalāf ho); nā-sazā-wār; bad-numā.

Unbecomingly, *ad.* Bad-numāyī ke sāth; be-jū taur se; nā munāsib tariq par; aise tariq par jo khalāf-i-shān (nā-muzaiyib) ho.

Unbend, *v. t. 1.*—Sīdhā kar d.; utār d.; khol d. [tafrīh k.

2.—Kuchh 'arse ke liye āram k.; mihnāt riyāz yā koshish ke ba'd

Unbending, *p. a. 1.*—Jo jhuk na sake. [rahe; lā-tajum.

2.—Jo qāil na ho; jo apnī hī bāt māne; jo apne qaul par sābit-qadam

Applied to persons. [taqil.

3.—Jismēn kabhī farq na paṛe; jo joī kā toīn rahe; mazbūt; mus-

Applied to things. [dārī rahne na d.

Unbias, *v. t.* Be-ta'assub hauā d.; ta'assub dūr kar-d. (mitā d.); jānib-

Unbind, *v. t.* Bandoī ko khol d.; khol d.; bandish (bandhan) khol d.

Unblemished, *a.* Jismēn dhabbā na lagā ho; be-dāg; ilzām wagaira se barī; pāk; sāf; be-'aib; be-naqs; jismēn kalank kā ṭikā na lagā ho.

Unblushing, *a.* Be-sharm; be-hayā; be-gairat; shokh; gustākḥ; dhīḥ; nīr-lajja. [jiskā zuhūr hanoz h. w. ho; āne w.; āyanda yā āyinda.

Unborn, *a.* Jo ab tak paidā na huā ho; nā-zāyida; jiskā wujūd na ho;

Unbosom, *v. t.* Kushāda-peshāuī se khol d.; apnī poshida rāe yā dil ki bātoī ko jī khol-kar kah-d.; maḥfī taur par zāhir kar-d.; ba-taur rāz ke kah d. (fāsh k. yā khol d.). [be-pāyān; gair-i-mutanāhī.

Unbounded, *a. 1.*—Jiskī had na ho; lā-intihā; be-had; gair-mahdūd;

2.—Jispar koyī rok yā qaid na ho; jispar zabt na ho; be-intihā.

Unbrace, *v. t.* Dhilā kar-d.; utār d.; khol d.

Unbred, *a.* Kḥūb tarbiyat-yāfta nahīn; gair-muhazzab; jisne kḥūb ta'līm na pāyī ho; jāhil; be-tamīz; be-adab; nā-khalāf.

Unbridled, *p. a.* Be-qaid; be-zabt; rindāna; shadīd; saḥt; shiddat kā.

Unbroken, *a. 1.*—Jo tūtā na ho; pūrā; musallam. [ukhar na gayā ho.

2.—Jismēn zu'f na āyā ho; jo kam-zor na ho-gayā ho; jo tūt yā

3.—Jo hilāyā na gayā ho; jo sikhāyā na gayā ho; be-nikālā huā.

Unbrotherly, *a.* Jo bhāyī kī shān ke khalāf ho; jo bhāyī ko zeb nā de;

Unbuild, *v. t.* Dhā d.; mismār kar-d.; toruā yā tor dālūā. [nā-mīrbān.

Unceasing, *a.* Jo band yā mauqūf na ho; jo be-intihā yā bilā-ta'aiyun qāim rahe; mudāmī; hamesha qāim rahne w.; lagātār; jiskā tār (silsila) kabhī na tūte. [lagātār; hamesha.

Unceasingly, *ad.* Be-rukāwāt; begair band yā mauqūf huye; barābar;

Unceremonious, *a.* Be-takalluf; zāhir-parast nahīn; zāhiri qā'idōī ko nā baratue w.; mānūs tariq par bartāw k. w. [qā'ida; khalāf-i-qā'ida.

Unceremoniously, *ad.* Be-takallufāna; bilā-libāz-i-rusūm-i-zāhirī; be-

- Uncertain, a. 1.**—Gair-i-mutahaqqiq; jiskā pakkā thikānā na ho; mashkūk; mushatabah. [nahiñ; gair-i-mahfūz.]
- 2.—Jispar takiya (bharosā) na ho-sake; qābil-i-i'tibār yā istidlāl
- 3.—Mushatabah; pakki wāqifiyat na r. w.; tahqīq ke sāth na jāune w.; yaqīn na r. w.; shak yā shubha r. w.
- 4.—Natije kā tayaqqun na r. w.; is bāt ko yaqīnī na jāne w. ki nishāna wagaira thik kahān baiṭhegā yā kis samt ko rujū' ho-gā.
- Uncertainly, ad.** Tahqīq ke sāth nahiñ; yaqīn ke sāth nahiñ; pūre bharose ke sāth nahiñ; shubhe ke sāth; mashkūk taur par.
- Uncertainty, n. 1.**—Tazabzab; ibhām; shak; shubha; ihtimāl.
- 2.—Kisi shai ke wuqū' kā ihtimāl.
- 3.—Be-tahqīqī; thik thik ma'lūm na h.
- 4.—Jo bāt lā-ma'lūm yā gair-i-mutahaqqiq ho; lā-ma'lūm shai.
- Unchangeable, a.** Jo badal na sake; gair-i-mutgair; lā-tagair; jis-men tagair-o-tabaddul na ho-sake.
- Uncharitable, a.** Nek nahiñ; nek-andeshī ke kṣhilāf; sakht; karā; 'aib-joyī se bharā huī; jis-men harf-giri pāyī jāe.
- Unchaste, a.** Pāk-dāman nahiñ; nā-pāk; be-'ismat; fāhisha; bad-kār; chhināl. [nafs-parastī.]
- Unchastity, n.** Be-'ismatī; be-'iffatī; nā-pāk-dāmanī; shahwat-parastī;
- Uncivil, a. 1.**—Shāista yā muhazzab nahiñ; kaj-kṣhulq; bad-aṣṣhlāq; be-murawwat; gair-i-muhazzab—jaise shakhs.
- 2.—Jāhilāna; gair-i-shāista; nā-bāista; tahzīb se kṣhālī; insāniyat se kṣhālī—jaise atwār (tarīq).
- Uncivilized, a.** Gair-i-muhazzab; jiskī wahshiyāna hālat jon kī toñ ho; jāhil; jangali; ujadq; nā-tarāshīda; wahshī; be-salīqa.
- Uncivilly, ad.** Kaj-kṣhulqī se; bad-aṣṣhlāqī se; jāhilāna; wahshiyon kī mānind; be-lihāzī se; be-adabī se; be-murawwatī se; rukhāyī se; gusṭākhī se. [yā talab k. w.] na ho; lā-da'wā.
- Unclaimed, a.** Gair-i-mutada'wiya; jiskā koyī da'wī-dār (chāhne māūgne *Unclaimed property*—Lā-da'wī mā; mā jiskā koyī da'wī-dār (kisi ko da'wā) na
- Uncle, n. 1.**—Bāp kā bhāyī; chachā. [ho.]
- 2.—Mā kā bhāyī; māmūn. [galiz yā galiz se bharā huā.]
- Unclean, a. 1.**—Sāf nahiñ; nā-sāf; mailā; mailā-kuchailā; gandā;
- 2.—Nā-pāk; gunah gār.
- 3.—Shahwat-parast; nafs-parast; fājir; fāsiq; bad-kār.
- Uncleanness, n. 1.**—Mailāpan; gandagī; gilāzat; nā-pāki.
- 2.—Gunah-gārī; gunāh.
- Unclinch, v. t.** Band na rahne d.; khol d.
To unclinch the fist—Mūṭhī khol d.
- Unclose, v. t. 1.**—Khol d.; muhr tor d.—jaise khat kī.
- 2.—Zāhir kar-d.; fāsh kar-d.; khol d.
- Unclosed, a. 1.**—Be ghirā; gair-i-muḥit; khulā.
- 2.—Jo kṣhātime ko na pahuñchā ho; gair-i-muḥtatim.
- 3.—Band nahiñ; sar-ba-muhr nahiñ; khulā.
- Uncomeliness, n.** Bad-sūrati; bad-shaklī; bad-haiatī; karīhu-l-manzarī; bhaddā-pan; kṣhūb-sūrat na h.; bo-daulī.
- Uncomely, a.** Bhaddā; kṣhūb-sūrat yā kṣhush-numā nahiñ; bad-sab; kuḍaul; sūda; nū-guwār; nū-qābil-i-pasand; gair-mauzūn.

Uncomfortable, *a.* 1.—Ārām-dih nahiñ; jismeñ ārām na mile.

2.—Jismeñ yā jisse be-chainī ho; taklif-dih.

Uncommon, *a.* Ma'mūli nahiñ; gair-i-ma'mūli; shāz; nādir; nihāyat 'umda; 'ajīb; 'ujib-o-garib; jo aksar (kasrat se) dekhā yā sunā na jāe; kam-yāb; kam-tar; nirālā; anokhā; anūthā.

Uncommonly, *ad.* Gair-ma'mūli tariq yā darje par; nihāyat hī; bahut hī; ma'mūl ke bahut hī khilāf; shāz; aksar yā ma'mūlan nahiñ; bahut hī kam. [(na h.); nudrat; kam-yābī; kam-zuhūr meñ ānā.

Uncommonness, *n.* Ma'mūl ke khilāf h.; shāz h.; aksar wāqī' na h.

Uncommunicative, *a.* Jo kisi ko kuchh na batlāye; jo dūsrōn se khul-kar bāt na kare; jo auroñ se khinchā rahe; kashīda-khātir; pumbadahan; chuppā; rūkhā.

Uncomplying, *a.* Dūsrōn kā kahnā yā hukm na mānne w.; dūstre kī bāt qabūl karne par māil yā rāgib nahiñ; jo dūstre ke āge sar na jhukāye (sar-i-taslim kham na kare).

Uncompromising, *a.* Jo sulh-i-bāhamī se tai na ho-sake; jo sulh kī sharteñ qabūl na kare (unpar rāzī na ho); jo tasfiya-i-bāhamī na kare; haṭṭhī; ziddī; karā; jo na jhuke; jo dabāne se na dabe.

Unconcern, *n.* Be-ta'alluqī; be-fikrī; andeshe kā na r.; be-garazī; be-parwāyī. [ho; be-parwā; be-sarokār; be gam; mast; nichint.

Unconcerned, *a.* Be-fikr; be-garaz; jisko fikr ta'alluq yā andesha na "It has at sometimes before a past event, but about or for is more generally used before a past or future event." Webster.

Unconcernedly, *a.* Be-fikrī se; be-parwāyī se; be-garazī se; be-garaz-āna; be gam; bilā-ta'alluq-i-khātir.

Unconditional, *a.* Shartī yā mahdūd nahiñ; gair-mashrūt; bilā-qaid; mutlaq; kāmīl; jismeñ koyī qaid yā shart na lagī ho; jismeñ koyī agar-magar na ho. [sharāt; begair koyī qaid lagāye huye.

Unconditionally, *ad.* Bilā-qaid; ba-tarz-i-mutlaq; kāmīl taur par; bilā-

Unconscionable, *a.* Nā-ma'qūl; 'aql ke khilāf; na-munāsib; jisqadar 'aql-i-salim ke mutābiq chāhā yā ummed kiya jā-sake usse kahīñ ziyāda (baḡh-kar); be-andāz yā be-andāza.

Unconscious, *a.* 1.—Be-khabar; gāfil; na jānne w.; nā-wāqif.

2.—Jo ma'lūm na de; jo dil ko ma'lūm na ho.

Unconsciously, *ad.* Be-ma'lūm kiye; be-khabarī se; be-jāne; bilā-wāqifiyat.

Unconstitutional, *a.* Qānūn yā qā'ide ke mutābiq nahiñ; jo qā'ide se jāiz na ho; usūl-i-qānūn ke khilāf; band-o-bast ke khilāf; khilāf-i-nazm.

Uncontrollable, *a.* Jo zabt na ho-sake; jisko rok na sakeñ; jisko apne qabū meñ na lā-sakeñ; jisko apne bas meñ na kar-sakeñ; jo apne iḡhtiyār meñ na ā-sake; jiskī nisbat (jismeñ) bas na chale.

Uncontrollably, *ad.* Aisi tarah yā isqadar ki rokne se na ruke; itnā yā is tarah ki rukāwat mumkin na ho; bilā-ta'arruz; bilā-iqtidār-i-mu-zāhamat. [jispar i'tirāz wārid na ho-sake (na ho-sake).

Uncontroverted, *a.* Gair-i-mutanāzi'a; jiskī nisbat bahs yā nizā' na ho;

Unconvertible, *a.* Jiskī sūrat tabdīl na ho-sake; jiskī haiat meñ tagai-yur-o-tabaddul na ho-sake.

Uncord, *v. t.* Rassiyāñ dhīlī kar-d. yā khol d.; khol d.;

- Uncourteous, a.** Kaj-khulq; bad-aḳhlāq; be-murawwat; wahshī; be-tamīz; be-adab; jāhil; jismeñ mihrbānī aur murawwat na ho.
- Uncouth, a.** Gair-ma'mulī; 'ajīb; 'ajīb-o-garīb; bhaddā; bad-numā; bad haīat; kuḏul; angarh; gañwār sā; jo kasrat-i-isti'māl se pasandīda yā khush-numā na ho-jāc. [khāpan; nīrālāpan.
- Uncouthness, n.** Bhaddāpan; 'ajīb-o-garīb h.; nudrat; ajnabīyat; ano-
- Uncover, v. t. 1.**—Poshish uṭhā 1.; jis chīz se koyī shai' chhipī ho use haṭā yā dūr kar-d.; khol d.; sar-posh haṭā d.
 2.—Kapre utār 1.; nangā kar d.; barahna kar-d.
 3.—Makān kī chhat khol utār yā nikāl 1.
 4.—Topī utār 1.; sar nangā kar-d.
- Uncreated, p. a.** Jo hanoz paidā na huā ho; jiskā wujūd abtak na ho.
 2.—Gair-i-maḳhlūq; jiskī paidāish na huyī ho. [bādshāhat chhīn 1.
- Uncrown, v. t.** Taj-i-shāhi chhīn 1.; takht se ma'zūl kar-d. (utār d.);
- Uncurrent, a.** Gair-i-rāij; jo jāri na ho; jiskī chalan na ho; gair-i-murawwij; jo 'umūman rupaye ke lene dene meñ jāri na ho; jo barābar yā pūrī qīmat par na liyā jāc.
- Uncut, a.** Be-kaṭā; be-tarshā; gair-i-maqtū'a; nā-burīda.
 ② "Said especially of the leaves of books when they have not been separated by cutting or trimming in binding." Webster.
- Undamaged, a.** Jismeñ zarar (nuqsān) na pahunchā ho; jo kharāb na ho-gayā ho. [na ho kī yah kab kā hai.
- Undated, a.** Bilā-tārīkh; jismeñ tārīkh na likhī ho; jiskī nisbat ma'lūm
- Undaunted, a.** Be-khauf; be-dar; nidar; be-bāk; jān-bāz; diler; sāhasī; jiskā dil khauf kī wajh se tūt na jāc.
- Undeceive, v. t.** Dhokhā yā galatī wagaira dūr kar-d.; phir dhokhe meñ na parne d.; phir dhokhā (mugālata) na khāne d.; āñkheñ kholnā; kān kholnā yā khare kar-d. [na ho-chukī ho; jo tai na pā-chukā ho.
- Undecided, a.** Gair-i-munfasila; jiskā fāsala na huā ho; jiskī tajwīz
- Undefended, a. 1.**—Gair-i-mahfūz; jiskī hifāzat na kī-gayī ho; jiskī muhāfazat (jiske bachāw) kā band-o-bast na ho.
 2.—Jismeñ mudda'a'alaihi kī taraf se jawāb-dihī na huyī ho; jismeñ mudda'a'alaihi kī jānib se koyī wakīl wagaira na ho; jismeñ koyī jawāb yā 'uzr pesh na kiya jāc. [tauzih yā ta'rif na kī-gayī ho.
- Undefined, a. 1.**—Gair-i-mu'aiyan; gair-i-mushakḱhas; jiskī sarābat
 2.—Jiske hudūd kā ta'aiyun na ho; gair-mahdūd.
- Undeniable, a.** Jisso inkār na ho-sake; jiskī tardīd na ho-sake; nā-qābil-i-tardīd; jo sarīhī (sāf sāf) sach ho; sāf; fāsh; 'ayān.
- Undeniably, ad.** Aisi tarah kī inkār yā tardīd mumkin na ho; is safāyī se kī qābil-i-inkār yā tardīd na ho.
- Under, prep. 1.**—Niche; tale; zer; nīsi tarah kī koyī chīz ūpar ho.
 ② The correlative of *over, above, up, on*.
 2.—Kisī kī shāgirdī yā taht meñ; kisī ke mā-taht; kisī ke hukm ke tābi' (uske zer-i-hukūmat).
 3.—Dūsre ke muqābale meñ (dūsro se) kam.
 4.—Kam pāir; kam qīmat par; kam ko; kam dām ko; kam kā.
 5.—Hile se; bahāne se; kisī ke parde yā oṭ meñ; se.
 6.—Kisī kī nisbat rutbe darje yā martabe meñ kam. [hālat meñ.
 7.—Bojhā huā; ladā huā; bar-dāsht karte huye; tahammul kī

8.—Kisī shai ke niche dabe rahne ki hālat meñ; us hālat meñ jab kisī shai kā bār (bojh) ūpar se parā ho. [ki majbūrī (uskā k.) farz ho.

9.—Zimma-dārī yā pā-bandī ki hālat meñ; us hālat meñ jab kisī bāt

10.—Kisī nām se mashhūr yā ma'rūf; kisī nāme se.

11.—Zamāna yā 'ahd meñ; kisī ke waqt meñ; daurān yā daur meñ.

12.—Jo kisī khās sin ko na pahuñchā ho; kam; niche.

13.—Sūrat meñ; shakl meñ.

14.—Zer-i-hifāzat; zer-i-himāyat.

15.—Niche; zail meñ; meñ; kisī shai meñ dākhil yā shāmil.

16.—Musaddaq; dastkhatī (*corruptly* dastkhatī).

17.—Bahs yā tajwiz wagaira ki hālat meñ; jab kisī shai ki nisbat bahs yā tajwiz wagaira ho-rahi ho; jab koyī amr kisī bāt ke liye pesh

18.—Ba-mujib; mutābiq; hasb; zer; ba-ittibā'; az-rūe. [ho; zer; meñ.

Under arms—Hathiyārōn ko kām meñ lāne ke liye taiyār; musallah; bathiyār-band.—*Under fire*—Gole-bārūt ke sūmne; dushman ke gole ke muñh par.—

Under sentence—Us hālat meñ jab kisī ki nisbat hukm-i-sazā sādīr ho-chukā ho.—*Under the breath*—Dhimi āwāz se; nihāyat āhista se.

Under, ad. Nichī yā zalil hālat meñ; mā-tahtī yā itā'at meñ; zer-i-hukm; apne tābi' yā mā-taht.

☞ "Used chiefly in a few phrases; as, to bring *under*, to reduce to subjection; to keep *under*, to maintain in subjection; to control."

Webster.

[shikmī.

Under, a. Ruthe yā darje meñ dūsre se kam; mā-taht; adnā; tābi';

☞ "*Under* is often used in the formation of compounds, denoting that which is less than is right, proper, or ordinary, or which is inferior, subject, or subordinate to something; as, *under-secretary*, *under-tenant*, and the like." *Webster.*

Under-bid, v. t. Nīlām meñ kam boli bolnā; jītnī boli dūsre ki ho usse kam boli bolnā. [yā munāsib qīmat yā ujrat se kam māñgnā.

Under-charge, v. t. Kam qīmat lagānā; ghaṭ-kar dām lagānā; ma'mūlī

Underclerk, n. Muharrir jo sar-daftar ke mā-taht ho; nāib-muharrir; adnā darje kā mutasaddī. [kam kām k.

Under-do, v. i. 1.—Kām karne ki jisqadar liyāqat yā salāhiyat ho usse 2.—Jisqadar zarūr ho usse kam kām k.

Under-do, v. t. Khūb na pakānā; khām (kachhā) r.; adh-pakā r.

Under-drain, n. Paṭā huā nābdān nal yā parnālā.

Undergo, v. t. Sahnā; bardāsht k.; bhugatnā; tai k.; jhelnā; uthānā;

Under-ground, n. Jagah jo zamīn ki sath ke niche ho. [kāṭnā; bhognā.

Under-ground, a. Zamīn ke niche kā; zer-i-zamīn; zamīn ke tale.

Under-hand, ad. 1.—Chhipe-chhipe; khufyatān; chhipā-kar; poshida taur se; ikhfi ke sāth.

2.—Fareb ke zarī'e se; farebī taur par; fareb ke sāth.

Under-hand, a. Khufya; poshida; chhipā huā; makhfi.

☞ "Usually implying meanness or fraud, or both." *Webster.*

Under-let, v. t. 1.—Jisqadar munāsib kirāya wagaira ho usse kam par d.

2.—Ijāre ke zarī'e se ijāra (ijāra-dar-ijāra) d.; kaṭkina d.

Under-lie, v. t. 1.—Kisī ke niche h.; niche rahnā; niche wāqī' h.

2.—Kisi shai kā madār (uski jaṛ yā bunyād) h.; kisi chīz kī binā h.; kisi chīz ko sañbhāle rahnā.

Under-lie, *v. i.* Niche h. yā rahnā.

Under-line, *v. t.* Alfāz ke niche khat khīnch d.

Undermine, *t. 1.*—Girāne yā dhāne kī garaz se zamīn ko niche se khod d. yā khālī kar d.; surang daṛānā.

2.—Maḥfi tadbīroñ se kisi shai kī beḥ-kanī k. (uski jaṛ khodnā) khufyā tarīq se tabāh yā barbād kar-d.; jaṛ kāṭnā; chhipī chhipī
Underneath, *ad.* Niche; talo; zer. [burāyī k.

Underneath, *prep.* *Vide supra.*

Under-rate, *v. t.* Bahut kam qīmat lagānā yā ṭhahrānā; aslī yā wājibi qīmat se kam qīmat qāim k.; kam dām lagānā; kam āñknā.

Under-rate, *n.* Qīmat jo māliyat se kam ho. [bechnā.

To sell a thing at an under-rate—Kisi chīz ko uski māliyat se kam qīmat par
Under-sell, *v. t.* Jin chīzoñ ko koyī kisi qīmat par beche unḥīñ chīzoñ ko us shakhs kī nisbat kam (qīmat) par bechnā; dūsre kī nisbat arzāñ farokht k. (sastā bechnā); aune-paune bech dānā; dūsre ke muqābale meñ mol ghaṭā kar bechnā.

Under-sign, *v. t.* Kisi chīṭhī yā dast-āwez wagaira ke niche (uske zail yā ākhīr meñ) apnā nām likhnā (dast-khat k.); zail meñ dast-khat k. (sabt k.); niche yā ākhīr meñ al'abd k. [ākhīr meñ sabt hoñ.

The undersigned—Woh shakhs yā ashkhās jiske yā jinke dast-khat zail yā
Understand, *v. t. 1.*—Samajhnā; bñjhnā; kisi shakhs yā shai kī māu-shā samajhnā; jānnā; kisi shai kā 'ilm r. [jānnā.

2.—Kisi amr se wāqif yā muttali' h.; khabar r.; daryāft h.;

3.—Farz kar-l.; tasawwur k.; ta'bīr k.; tajribe yā 'aql se jānnā.

4.—Zāhir na k par murād r.; kināyatan samajhnā yā samjhā jānā; go sāf sarāhat na ho tāham kisi amr kī nisbat yah samajhnā kī woh
Understand, *v. i. 1.*—Zī-hosh h.; 'aql r.; 'āqil aur be-dār h. [maqsūd hai.

2.—Dūsre se jānnā sunnā yā ma'lūm k.

Understanding, *a.* Dānā; jānne w.; zīrak; hoshyār; 'āqil; hunar-mand.

Understanding, *n. 1.*—Idrāk; 'aql; fahm; quwwat-i-mudrika; samajh; bñjh; gyān; buddhi.

2.—Kāe yā dil meñ ittifaq; tasfiya-i-nizā'; raf'-dād; mel; sulh; ittifaq; jo kuch āpas meñ samajh bñjh jāe (tai ho-jāo).

To come to an understanding with another—Dūsre se sulh yā mel kar-l.; jo jhagrā dūsre se ho usko āpas meñ tai kar l.

Understandingly, *ad.* Samajh-kar; samajh-bñjh-kar; khūb jīn yā

Under-state, *v. t.* Jo kuchh asliyat ho usse kam bayān k. [samajh kar.

Under-take, *v. t. 1.*—Kisi shai meñ masrūf h.; koyī kām shurū' k.; kisi kām meñ lagnā; koyī kām karne lagnā; hāth lagnā; qadam r.

2.—Kisi kām ke anjām (uske karne) kā bīṛā (zimma) uṭhānā; kisi kām ke anjām kā mu'ābada k.; koyī kām uṭhānā (apne ūpar uṭhānā).
Under-take, *v. i. 1.*—Kisi kām kā bīṛā uṭhānā; koyī kām apne zimme k. yā uṭhānā. [hārnā.

2.—Wa'da k.; mau'ūd h.; iqrār k.; apnī tayīn pā-band k.; qaul

To undertake for—Kisi kī zamānat k.; kisi kā zāmīn h. yā baunnā.

Undertaker, *n. 1.*—Jo koyī kām uṭhāye; woh shakhs jo kisi kām meñ masrūf ho (lago). [dūsre ke kām ke anjām kā mu'ābada kare.

2.—Jo shakhs dūsre ke kām kā zimma (bīṛā) uṭhāye; jo shakhs

3.—Tajhiz-o-takfīn kā intizām k. w.

Undertaking, n. 1.—Woh kām jiskā bīṛī uṭhāyā jāe; woh kām jismeñ koyī masrūf ho yā jiske anjām kā woh iqdām kare; koyī barā kām (kār-i-āham); koyī jokhim (khatre) kā kām; 'azīmat; muhim.

2.—Us shakhs kā kām jo tajhiz-o-takfīn kā intizām kare.

Under-tenancy, n. Shikmī asāmi kī haqqiyat; haqqiyat jo asāmi yā patte-dār se hāsīl ho. [mī kī haqqiyat par qābiz ho.

Under-tenant, n. Shikmī; asāmi-i-shikmī; asāmi kī asāmi; jo kisī asā-

Under-valuation, n. Aslī qīmat se kam ta'āyun-i-qīmat yā māliyat; qīmat jo māliyat ke barābar na ho; qīmat yā māliyat kī tashkīhī meñ kamī.

Undervalue, v. t. 1.—Aslī māliyat se kam qīmat qīm yā tashkīhī k.; jo māliyat wāqī'ī ho uskī nisbat kam māliyat yā qīmat qāim k.

2.—Kam qadr k.; be-qadr samajhuā; be-waq'at tasawwur k.; zalīl jānnā; tahqīr k.; haqārat k.; nā-chiz jānnā yā samajhuā; haqārat se (haqārat kī nazar se) dekhūā.

Under-work, v. t. 1.—Jo kām dūsrā kartā ho usī qism kā kām ba nisbat uske kam ujrāt wagaira par k.; dūse se sastā kām k.

2.—Jar khodnā yā kāṭnā; maḥfī tadbīroñ se kisī ko tabāh yā barbād k.; chhip-kar kharābī k. [likhuā.

Under-write, v. t. 1.—Kisī shai ke niche likhnā; kisī dūsrī chiz ke niche

2.—Niche yā zail meñ al-'albd k.; kisī shai ke niche apnā nām

3.—Bīme ke kāgaz par apnā dast-khat k.; bīmā k. [likhnā.

Under-write, v. i. Bīmā k.

Under-writer, n. Bīme w.; bīmā k. w. [rāst-bāz; be-chhakke-panje kā.

Undesigning, a. Sachchā; sīdhā; be-riyā; jismeñ makr-o-fareb na ho;

Undetermined, a. 1.—Muzabzab; bilā-ta'āyun; jiskā tasfiya na huā ho; jo tai na pāyā ho; jiskā faisala na huā ho; gair-i-munfasila. [mu'āyan.

2.—Jiske hudūd kā ta'āyun na huā ho; gair-mahdūd; be-had; gair-

Undeviating, a. 1.—Jismeñ iuhirāf na ho; kisī rāh qā'ide usul yā man-shā se munharif yā bar-gasht na h. w. (na phirne w.); sābit-qadam; jo barābar chalā jāe; jiskā silsila (tār) na ṭūṭe. [ua ho.

2.—Jo galatī na kare; jismeñ gum-rāhi na ho; jo terbhā yā tirchhā

Undeviatingly, ad. Bilā-inhirāf; begair gum-rāh huye; sābit-qadamī se; barābar; sīdhe. [(zūī ho-jāe); 'ām yā 'ām qism kā; zalīl; nichā.

Undignified, a. Jalīl-i-qadr habīñ; jisse qadr yā martaba jātā rahe

Undirected, a. 1.—Jismeñ kisī kī hidāyat na ho; jiskā koyī hādī yā rah-numā (rāh dikhāne w.) na ho; jo apne taur par chhor diyā jāe.

2.—Jispar maktūb-ilāih kā nām na likhā ho—jaise khat.

Undisciplined, a. Jiskī ta'līm na huyī ho; jo qā'ide se sikhlāyā aur mashshāq na banāyā gayā ho; jo sikhā-kar qā'ide ke mutābiq durust na kiya gayā ho; kachchā; khām; be-sikhāyā-parhāyā.

Undivided, a. 1.—Jo bañṭ na jāe; pūrā; jismeñ khalal wāqī' na ho.

Undivided attention—Pūrī tawajjuh; khayal jo bañṭī yā muntashir na ho.

2.—Jo taqsim ke rū se judā (alag) na kiya gayā ho; gair-mun-qasim; be-bañṭā; musallam; pūrā. [na huyī ho.

An *undivided estate*—Haqqiyat yā jāedād-i-gair-munqasima; jo jāedād taqsim

Undo, v. t. 1.—Jo kuchh ho-chukā ho usko miṭā d.; mansūkh kar-d.; rad kar-d.; nafi kar-d.; apne yā kisī ke kiye ko qāim na rahne d.

- 2.—Khol dālnā; udher dālnā; bandish ko khol d.; judā judā kar-d.
- 3.—Muslis kar-d.; garib bānā d.; diwāliyā kar-d.; gārat tabāh yā barbād kar-d.; kharāb-o-khastā kar-d.; zūil kar-d.; kho d.; miṭā d.
- Undoing, *n.* 1.—Kiye ko miṭā d.; kisi fi'l kī mansūkhī.
- Undoubted, *a.* Gair-mushtabāh; jo ma'riz-i-bahs meñ na lāyā gayā ho; jispar shubha na kiyā gayā ho; jo mashkūk-fi na ho; gair-i-mashkūk.
- Undoubtedly, *ad.* Be-shubha; bilā-shubha; be-shak; lā-raib; albatta; aur kyā; ismeñ kuchh shak shubha yā hujjat nahīñ hai.
- Undress, *v. t.* 1.—Kapre utārnā; naugā (barahna) k.
- 2.—Zewār utār l.; āraish kī chīzeñ le-l.
- 3.—Zakhm kī paṭṭī khol d.; zakhm se phāhā haṭā d.
- Undress, *n.* Dhile kapre; dhilī libās.
- Undue, *a.* 1.—Jo wājibu-l-adā na ho; jiskī nisbat mutālabe kā haq paidā na ho-chukā ho. [na ho.
- 2.—Nā-wājib; nā-munāsib; nā-jāiz; be-jā; jo wājib yā durust
- 3.—Jo kisi qā'ida-i-mu'ayan ke mutābiq na ho; andāz se ziyāda; be-had; be-andāz; bahut; jismeñ i'tidāl se tajāwuz kiyā jāe.
- Undulate, *v. t.* Āge-pīche yā nīche-ūpar lahron kī māuind harakat d.; lahrānā; hilornā.
- Undulate, *v. i.* Lahrānā yā laharānā; hiloreñ l.; mauj-zan b.; hilornā.
- Undulate, } *a.* Lahar kī māuind; lahron kī tarah; mauj sū; lahar sū.
- Undulated, }
- Undulation, *n.* Lahar kī si chāl yā harakat; hilorā; hilkorā; lahar.
- Undulatory, *a.* Labrātā; hilortā; mauj-zan; laharon kī māuind muta-harrik.
- Unduly, *ad.* Nā-jāiz yā nā-munāsib tarīq par; jaisā farz yā munāsib ho us tarah nahīñ; ba-qadar-i-munāsib nahīñ; andāza-i-munāsib par nahīñ; jitnā chāhiye utnā nahīñ; bahut ziyāda; bahut hī; be andāz; had
- Undying, *a.* 1.—Jo zūil na ho; jispar zawāl na āye; lā-zawāl. [se ziyāda.
- 2.—Jo na mare; jo fanā na ho; gair-fānī; ajar; amar; lā-zawāl.
- Unearth, *v. t.* Zamīn ko bāhar kar d. khwāh nikāl d.; chhipā na rahne d.; khol d.; zāhir kar-d. [qabāhat ke sāth; āsānī se nahīñ.
- Uneasily, *ad.* Be-qarāri se; be-chainī se; dard yā taklif se; mushkil se;
- Uneasiness, *n.* Be-chainī; be-qarāri; be-tābī; be-kālī; be-ārāmī; kisi-qadar taklif; kisiqadar andesha fikr yā intishār. [chain se nahīñ.
- Uneasy, *a.* 1.—Jise kisiqadar dard yā taklif ho; be-chain; be-qarār;
- 2.—Jise kisiqadar taklif ho.
- 3.—Kisiqadar fikr-maud (mutafakkir); pareshān-khātir; muntashir; jisko dil meñ qarār na ho; be-qarār; muztarib.
- 4.—Jo khush-numā na ho; jise dūson ko kisiqadar taklif yā ranj ho; nā-guwar; nā-pasandīda; bhaddā.
- Unembarrassed, *a.* 1.—Pāreshān nahīñ; pareshān-khātir nahīñ; ghabrāyā huā nahīñ; qāim-mizāj nahīñ; mustaqil-mizāj nahīñ.
- 2.—Naqdī qabāhaton se barī; jisko रुपये-paise kī tangī (taklif) na ho; jispar bār-i-dāin (qarz kā bojh) na ho. [pechidagi na ho.
- 3.—Jismeñ koyī uljhāw (uljhan) na ho; jismeñ kisi qism kī
- Unencumbered, *a.* Bilā-muākhaza; be-kharḥasha; jispar bār-i-dāin (qarz kā bojh) na ho; jispar koyī dāin (qarz) qāim na ho.

Unequal, *a.* 1.—Gair-musāwī; barābar nahīn; qad yā 'arz-o-tul wāgaira meñ barābar nahīn; 'iln sin yā haisiyat wāgaira meñ dūstre ke barābar nahīn; kam-o-besh; chhotā-barā; adnā; dūstre se chhotā kam yā ghatkar; nā-kāfī. [yā ek tarah par nahīn.]

2.—Jo barābar yā bā-qā'ida na ho; jo yaksān na ho; ek tarah kā **Unequaled**, *a.* Jiskī barābarī na ho-sake; lā-sānī; jiskā jawāb na ho; be-misl; be-nazir; jiskī mānind dūsrā na ho.

Written also *unequaled*.

Unequally, *ad.* Gair-musāwī tarīq par; barābar nahīn; kam-o-besh; mukhtalif darjōñ meñ; andāz-i-munāsib se nahīn; nā-hamwār.

Unequivocal, *a.* 1.—Gair-mushtabah; sāf; sarīh; jismeñ koyī shakk-o-shubha na ho. [talif ta'bireñ na ho-sakeñ.]

2.—Jiske ma'nī meñ ishtibāh na ho; gair-muzabzab; jiskī mukhtalif darjōñ meñ; andāz-i-munāsib se nahīn; nā-hamwār.

Unerringly, *ad.* Aisi tarah ki bhūl chūk yā khatā na ho; be-chūke; jiske ma'nī meñ ishtibāh na ho; gair-muzabzab; jiskī mukhtalif darjōñ meñ; andāz-i-munāsib se nahīn; nā-hamwār.

Unerring, *a.* 1.—Jo galatī na kare; jisse galatī na ho-sake; be-chūk yā 2.—Jo na chūke; jo khatā na kare; yaqīnī; tūr-ba-hadaf; ṭhik; sahīh; bar-jasta; hukmī. [be-gair khatā ke; hukmī.]

Unerringly, *ad.* Aisi tarah ki bhūl chūk yā khatā na ho; be-chūke; jiske ma'nī meñ ishtibāh na ho; gair-muzabzab; jiskī mukhtalif darjōñ meñ; andāz-i-munāsib se nahīn; nā-hamwār.

Uneven, *a.* 1.—Jo barābar na ho; jo chauras na ho; gair-i-musattah; nā-hamwār; ūñchā-nīchā; bihar; khar'bar; nisheb-o-farāz. 2.—Gair-musāwī; lambāyī meñ barābar nahīn. [i-tāq.]

Unevenness, *n.* Nā hamwārī; musattah chauras yā barābar na h.; sath ki gair-barābarī; ūñchāyī nīchāyī; nisheb-o-farāz h.; biharpan.

Unexampled, *a.* Be-misl; be-misāl; jiskī mānind dūsrā na ho; lā-sānī; be-nazir; jiskā jor na ho.

Unexceptionable, *a.* Jispar jarah na ho-sake; jispar yā jiskī nisbat koyī i'tirāz na ho-sake; nā-qūbil-i'tirāz; be-'aib; jismeñ koyī naqs na ho; 'umda; achchhā; bahut 'umda.

Unexceptionably, *ad.* Aisi tarah ki koyī i'tirāz yā hujjat na ho-sake.

Unexpected, *a.* Jiskī ummed na ho; jiskā wuqū' begair pahile se ittilā' rahne ke ho; jiskā band-o-bast pahile se na ho; nāgahān; yakāyak; gair-mutaraqqib.

Unexpectedly, *ad.* Aisi tarah ki pahile se ummed yā khabar na rahī ho; nise waqt yā nise taur se ki pahile se kuchh ummed na rahī ho; dafatan; yakāyak; nāgahān; ekā-ek; achhānak; achhānachak; auchaṭ meñ.

Unfailing, *a.* 1.—Jo bi-l-kul khālī yā kharch na ho-jāe; jo barābar chālā chale (qāim rahe); jo waqt par jawāb na de. [pakkā.]

2.—Jismeñ chūk na ho; jo zarūr wafā kiya jāwe; hatmī; yaqīnī;

Unfair, *a.* 1.—Be-imān; sachchā yā rāst-bīz nahīn; dhokhā d. w.; fitratī; dagī-bāz; bad-mu'āmala. [meñ wājibiyat yā insāf kā lihāz na ho.]

2.—Jismeñ imāndārī kā khayāl na rahe; khotā; fāsīd; kāsid; jis-
Unfair practices—Be-imānī ke 'ā'l; khotē kām.—*Unfair dealing*—Bad-mu'āmalagi; khotā mu'āmala.

3.—Jo be-imānī se paidā yā hāsīl ho; jo dhokhā dene se hāsīl ho.

Unfairly, *ad.* Wājib tarīq par nahīn; be-imānī se; dagī-bāzī se; bad-mu'āmalagi se; wājibiyat ke sath nahīn; insāf ke lihāz se nahīn; be-insāfī se; gair-munsifāna tarīq par; be-jā.

- Unfairness**, *n.* Be-īmānī; dagā-bāzī; bad-mu'āmalagi; be-insāfi.
- Unfaithful**, *a.* Be-wafā; be-īmān; jo apne wa'da wagaira ko wafā (pūrā) na kare; jo apne i'tibār ko qāim na rakkho; dagā-bāz; farebī; bad-diyānat; bad-qaul; bad-'ahd; kapaṭī; chhalī; apne kām meṁ gāfil.
- Unfaithfully**, *ad.* Be-wafāyī se; be-īmānī se; bad-'ahdī se; bad-qaulī se; dagā-bāzī se; fareb se; khiyānat se; namak-harāmī se; kapaṭ se; chhal se; gaffat se; nāqis taur par.
- Unfaithfulness**, *n.* Be-wafāyī; be-īmānī; bad-'ahdī; bad-qaulī; khiyānat; dagā-bāzī; apne wa'do wagairo kā pūrā na k.; aisā fi'l k. jisse i'tibār jātā rahe
- Unfashionable**, *a.* Waz' ke kḥilāf; kḥilāf-i-waz'; jo tariq jāri ho uske mutābiq nahīn; bā-waz' nahīn; jo waz' murawwij ho usko kḥilāf; chalan ke kḥilāf.
- Unfashionableness**, *n.* Kḥilāf-i-waz' h.; jo tariq jāri yā rūij ho uske mutābiq na h.; tariq-i-murawwija kā lihāz na r.; jo chāl yā dastūr jāri ho usse inhirāf; jo rawāj ho uske kḥilāf 'amal k.
- Unfashionably**, *ad.* Rawāj yā waz' ke kḥilāf; jo waz' yā dhang jāri ho uske mutābiq nahīn. [khol d.]
- Unfasten**, *v. t.* Dhilā kar-d.; khol d.; ukhār d.; bandish (bandhan)
- Unfathomable**, *a.* Jiskī thāh na lag sake; jiskī gahirāyī kā patā na lag sake; 'amīq; athāh.
- Unfavourable**, *a.* Nā-muwāfiq; nā mas'ūd; mukḥālīf; kḥilāf; dil-shikan; muwāfiq nahīn; muzir; guir-muwaiyid; jisse taqwīyat yā tāyid na ho; nā-mas'ūd; kḥarāb;—mufid nahīn; guir-mufid.
- Unfavourableness**, *n.* Nā-muwāfiqat; nā mus'ādat; mukḥālāfat; muzir h.; kḥilāf h.; muwāfiq na h.; kḥarābī yā kḥarāb h.; mufid na h.; aisā na h. ki kisi shai ki tāyid yā taraqqī ho.
- Unfavourably**, *ad.* Nā-muwāfiqat se; nā-mus'ādat se; aise tariq se nahīn ki tāyid yā taraqqī ho; burī tarah se; achche tariq par nahīn; kḥilāf-i-murād; be-iltifātī se; nā mihirbānī se.
- Unfeeling**, *a.* 1.—Be-hiss; jismeṁ hawās na ho. [mohī; nir-dayī; kaṭhor.
2.—Jismeṁ rahm yā dard na ho; be-dard; be-rahm; sang-dil; nir-
- Unfeelingly**, *ad.* Be-dardi se; be-rahmī se; sang-dilī se; sakhtī se.
- Unfeelingness**, *n.* Be-hissī; be-dardī; be-rahmī; sang-dilī; dil ki karāyī yā sakhtī. [sādiq; aslī; rāst.
- Unfeigned**, *a.* Jismeṁ banāwat na ho; be-riyā; gair-masnu'ī; sachchā;
- Unfetter**, *v. t.* 1.—Berī kāṭnā; zanjīr khol d.; qaid se rihā k.; chhornā.
2.—Rukāwat dūr kar d.; āzād k.; rihā k.; khalās k.; najāt d.
- Unfilial**, *a.* Jo beṭe yā beṭī ke liye nā-munāsib ho; jo larke ko zeb na de; nā-khalāfi kā.
- Unfinished**, *a.* Nā-tamām; jo pāyā-i-iḥtitām ko na pahunchā (khatm na huā) ho; nā-mukammal; gair-mukammal; adhūrā; jismeṁ bār-i-ākhir hāth na lagā ho; jo anjām ko na pahunchāyā gayā ho.
- Unfit**, *a.* Nā-lāiq; lāiq yā qābil nahīn; nā-munāsib; gair-mauzūn; kisi shai ki qābiliyat yā salāhiyat na r. w.
- Unfit**, *v. t.* 1.—Nā-lāiq kar yā banā d.; kisi shai se ma'zūr kar-d.; kisi fi'l ke karne ki quwwat qābiliyat yā haisiyat bāqī na r.; kisi shai ki salāhiyat bāqī na r.

- 2.—Lāiq na r.; qābil na chhoṇā; jo sifateñ kiśi shai ke liye zarūr hoñ unko bāqī na r. [āna; jis tarah par chāhiye waise nahīn.]
- Unfitly**, *ad.* Na-munāsib taur se; ba tarz-i munāsib nahīn; nā-munāsib.
- Unfitness**, *n.* Nā-qābiliyat; nā-liyāqatī; gair-munāsabat; jaisi quwwat yā liyāqat chāhiye waisī na r.; kiśi khās haisiyat ke liye mauzūn yā usko hasb-i-hāl na h.
- Unfix**, *v. t. 1.*—Band khol d.; us shai se judā kar-d. jo kiśi dāsri shai ko pakre ho; darham-barham kar-d.; mutazalzal kar-d.; be-qarār kar-d.
- 2.—Galā d.; ghulā d.; pighlā d.; pīni sā kar-d.
- Unfold**, *v. t. 1.*—Kiśi chīz ki tah ko khol d.; phailā d.; chanṛā kar-d.
- 2.—Jo shai dhakī yā band ho use khol d.; āre kar-d.; sāmne (pesh-i-nāzar khwāl madd-i-nazar) kar-d.; tafsīl ke sāth khol k.; ba-tadrij zāhir kar-d.; zāhir kar-d.; khol d.; kah d.; parda darī k. (pardā uṭhā d.)
- 3.—Darbe ke bāhar kar-d.; bherī khūne se nikāl d.
- Unforgiving**, *a.* Jo jarām se dar-guzar (unko m'āf) na kare; jismeñ dar-guzar na ho; jo khatā na bakhshe.
- Unfortunate**, *a.* Bad-nasīb; kam-bakht; kam-nasīb; be-nasīb; nā-kām-gīr; nā-kām; bā-iqbāl nahīn; mauhūs; jise nuhūsāt ghere ho; jisko sar par kam-bakhtī sawār ho; abhāgā; jismeñ kām-yābī na ho.
- Unfortunately**, *ad.* Bad-nasībī se; nā-kāmī se; shūmi-i-tālī se; kam-bakhtī se; bad-bakhtī se; lā-chūrī se.
- Unfounded**, *a.* Jiskī jāy (asl yā bunyād) na ho; be-asl; be-bunyād; be-sar-o-pā; behūda; lugw; bātil; lā-hāsil.
- Unfrequented**, *a.* Jahān log bahut kam (shāz) āte-jāte hoñ; jahān insān ki amad-o-raft bahut kam ho.
- Unfrequently**, *ad.* Aksar nahīn; shāz; shāz-o-nādir; kabhī-kabhī, [be-kas.]
- Unfriendly**, *a.* Jiskā koyī dost na ho; jiskā koyī hāmī yā madad-gār na ho;
- Unfriendliness**, *n.* Nā-mihrbānī; rukhāyī; nā-āshuā-mizājī; be-unsī.
- Unfriendly**, *a. 1.*—Nā-mihrbān; be-uns; rūkhā; muḳhālīf; jismeñ khair-khwāhī yā murawwat na ho; be-murawwat. [usmeñ taraqqī na ho.]
- 2.—Nā-muwāfiq; gair-mufid; jisse kiśi shai ko madad na mile yā
- Unfruitful**, *a. 1.*—Gair-musmir; be-samar; jo na phale; jismeñ phal na
- 2.—Jise aulād na ho; jise larke-bāle na hoñ; bāñjh. [ho.]
- 3.—'Abas; be-fāida; be-sūd; jismeñ koyī achchhā natija paidā yā koyī nok kām na ho.
- 4.—'Usar; banjar; jismeñ kuchh paidā na ho; zar-khez nahīn.
- Unfruitfulness**, *n.* Gair-bār āwari; musmir yā zar-khez na h.; paidā karne ki quwwat yā salāhiyat na r.
- **Applied to persons or things.**
- Unfurl**, *v. t.* Jo chīz lapeṭī ho use khol d.; khol d.; phailā d.
- Unfurnished**, *a. 1.*—Be-sāmān; be-sāz-o-sāmān; jismeñ kursī mez yā shisha-ālāt wagaira lage na hoñ; be-sajī; jismeñ āraish kī chizeñ na lagī hoñ; gair-ārāsta; gair-murattab.
- 2.—Khālī; bhārā-pūrā nahīn.
- Ungenerous**, *a. 1.*—'Āli-manish ('āli-mizāj) nahīn; bare dil-o-dimāg kā nahīn; tang-dil; past-himmat; kam-hausala; be-faiz—jaise shakhs.
- 2.—Bārā nahīn; aisā nahīn jisse 'āli-hausalagī yā daryā-dilī pāyī jāe—jaise kām; zalil; nichā.

Ungenerously, *ad.* Tang-dilī se ; kamīnagī se.

Ungentlemanly, *a.* Shurafū kī shān ke khlāf ; jo sharifon ko zeb na de ; razilon kā sā. [zor ; be-lagām ; wahshī ; sar-kash ; be-qābū.

Ungovernable, *a.* Is qābil nahīn kī malikūm kiya yā rokā jī-sake ; muṭh-

Ungraceful, *a.* Bad-zeh ; gair-muzaiyib ; nā-pasandīdā ; kḥub-sūrat aur nafis nahīn ; jismen nafāsat na ho ; bad-numā ; bhaddā ; be-dhangā yā kudhangā. [nahīn ; be-saliqagī se ; be-dhangī se.

Ungracefully, *ad.* Bhaddepan se ; phūhar-pan se ; kḥush-uslūbī se

Ungracefulness, *n.* Bhaddāpan ; phūhar-pan ; nafāsat kā na h. ; be-

Ungracious, *a.* 1.—Zabūn ; kharāb ; makrūh ; nafrat ko qābil. [dhangāpan.

2.—Kḥush āyand nahīn ; jo achchhā na lage ; nā-pasandīdā ; jisse dūsrē ko ranj pahuṅche. [zūr na kare.

3.—Nā-maqbūl ; jise log kḥushī se qabūl na karen ; jise koyī man-

Ungraciously, *ad.* Nā-kḥushī yā nā-pasandīdagī se.

Ungrateful, *a.* 1.—Mashkūr yā mannūn nahīn ; jo kuchh mihrbānī kī gayī ho uskī shukr-guzār nahīn ; nā-sipās ; namak-harām ; nā-haq-shinas ; kāfir-i-nīmat ; ihsān-farāmoshī ; jo nekī kā badlā na de yā nekī ke badle mein badī kare.

2.—Nā-pasand ; maqbūl nahīn ; nā-guwār ; jo achchhā na lage.

Ungratefully, *ad.* 1.—Nā-shukrī se ; nā-sipāsī se ; namak-harāmī se ; be-wafāyī se ; ihsān-farāmoshī se. [ko achchhā lage].

2.—Nā-pasandīdagī se ; aisi tarah nahīn kī maqbūl-i-khātir ho (dil

Ungratefulness, *n.* 1.—Nā-shukrī ; nā-sipāsī ; namak-harāmī ; be-wafāyī ; Nā-pasandīdagī ; nā-guwār h. [ihsān-farāmoshī ; nekī kī 'iwaz badī.

Ungrounded, *a.* Be-bunyād ; be-asl ; behūda ; bātil ; lagw.

Ungrudgingly, *ad.* Dil se ; kḥushī se ; be-direg ; ba-dil-o-jān ; pachhtākar nahīn ; ba-tib-i-khātir. [chaukī na ho.

Unguarded, *a.* 1.—Gair-mahfūz ; jiskī hifāzat na hotī ho ; jispar pahrā-

2.—Be-parwī ; gāfil ; be-khabar ; khabar-dār hoshyār yā chaukas nahīn ; jisko khatre kī taraf tawajjuh na ho.

3.—Jo gaslat ke sāth kahā yā kiya jāe ; jo ihtiyāt ko sāth kiya yā kahā na jāe ; jis si'l ke karne yā jis bāt ke kahne mein be-parwāyī kī jāe.

Unguardedly, *ad.* Be-ihitiyātī se ; be-khabari se ; be-fikrī yā be-parwāyī se ; khatre kā kḥub khayāl na rakhi-kar ; be-sanjhe-būjhe.

Unhandy, *a.* 1.—Tez-dast-nahīn ; chālāk yā hoshyār nahīn ; jo hāth phurtī se na chālāye ; bhaddā ; anārī ; phūhar. [se ; musibat se.

Unhappily, *ad.* Bad-bakhtī se ; kam-bakhtī se ; shūmi-i-tāli' se ; abhāg

Unhappiness, *n.* Kam-bakhtī ; bad-bakhtī ; shūmi-i-tāli' ; bad-nasibī ; musibat. [Wester.

“Unhappiness usually expresses less than misery or wretchedness.”

Unhappy, *a.* 1.—Bad-nasib ; kḥush-nasib nahīn ; nā-kām ; nā-murād.

2.—Kisiqadar musibat yā taklif kī hālat mein ; nā-kḥush ; nā-shād.

3.—Manhūs ; gair-i-mas'ūd ; nā-mubārak ; bad ; burā.

Unhealthiness, *n.* 1.—Hālat-i-sihbat mein na rahuā ; mariz rahuā ; hamesha kam-zor yā 'ulil rahuā.

2.—Kam-zorī ; sahīh-o-salīm na h. ; mazbūt na h.

3.—Sihbat ke liye musid na h. ; tan-durustī ke liye muwāfiq na h.

Unhealthy, *a.* 1.—Jo tan-durust na ho ; jismen tan-durustī na ho ; jism kā sahīh-o-mazbūt na rahuā ; jo hamesha kamzor yā bīmār rahe ; mariz ; bīmār ; mazbūt yā tawānā nahīn.

2.—Jismen bīmāri kasrat se ho; jo hisz-i-sihhat ke liye nā-muwāfiq na ho; jismen log kasrat se bīmār hoñ; jismen bīmāriyāñ hoñ (paidā hoñ).

3.—Nā-muwāfiq; sihhat ke liye muzir; jisse bīmāriyāñ paidā hoñ.

4.—Mariz; jismen sihhat ki 'alāmat na pāyi jāe; jo natija-i-sihhat na Unheard, a. Jo sunā na gayā ho; gair-masmū; jiskī bāt koyī na sune. [ho.

2.—Gair-ma'ruf; gair-mashhūr; nām-war yā nāmī nahīñ; mashhūr nahīñ; gum-nām; jisko log na jāneñ. [khi yā suñi na gayī ho.

Unheard of—Nayā; anūbhā; jiskī koyī nazir na ho; jadid; jo kabhī pahile de- Unheeded, a. Jiskī fikr yā parwā kisi ko na ho; jiskā kuchh lihāz na kiyā jāe; jiskī taraf koyī tawajjuh yā khayāl na kare.

Unheeded, a. Be-khabar; be-parwā; gair-mutawajjih; gāfil.

Unheeding, a. Be-parwā; be-khabar; gāfil. [kānoñ men tel dāl-kar.

Unheedingly, ad. Be-parwāyī yā be-khabarī se; āñkhen band kar-ke;

Unhesitating, a. Gair-mutaammil; jo shak yā shubhe men na parā rahe; kamar-basta; āmada; taiyār; jo āgā-pichhā (pas-o-pesh) na kare.

Unhesitatingly, ad. Bilā-taammul; bilā-pas-o-pesh; begair āgā-pichhā kiye; be-shakk-o-shubha kiye; musta'idī se; fauran.

Unhinge, v. t. 1.—Chūl ukhārnā; chūl par utār yā haṭā 1.

2.—Apñī jagah se haṭā d.; sadma pahunchā-kar ukhār d.

3.—Be-qarār kar-d.; pas-o-pesh men ḍāl d.; mutazalzal (ḍīwāñ-ḍol) kar-d.; pareshān kar-d. [ummed paidā kare.

Unhoped, a. Jiskī ummed na ki-gayī ho; isqadar qarīn-i-qiyās nahīñ ki Unhoped for—Same as above.

Uniform, a. 1.—Jo ek hī shakl yā tarz par hamesha rahe; ek hī darjo par hamesha qāim rahue w.; jo badlā na kare; jismen tabādala na huā kare; gair-mutagaiyir; yaksāñ; ek tarah kā.

2.—Dūsroñ ki shakl yā tarz kā; jaise dūsre hoñ waisāhī; ek hī qā'ide yā tariq ke mutābiq; ek dūsre ke mutābiq yā muwāfiq; bāham mutābaqat r. w.

3.—Jismen kabhī ilchtilāf na ho; jo hamesha yaksāñ rahe.

Uniform, n. Wardī; bānū; ek tarah ki poshāk jo ek qism ke log pahineñ. To be in one's uniform—Apñī wardī pahine rahnā.—In full uniform—Pūrī wardī pahine huye; jo poshāk qā'ide ke rū se muqarrar ho woh sab pahine huye.

Uniformity, n. 1.—Yaksāniyat; ek qism kā h.; na badalnā; mutagaiyir na h.; hamesha ek tarah par rahnā; hamwārī; yak-rangī. [ham-rangī.

2.—Ek namūne yā qā'ide ke mutābiq h.; mushābahat; mutābaqat;

3.—Munāsabat; tanāqуз kā na r.; barābar ek tarah kā h.

4.—Kisi shai ke ajzā kā ek dūsre ki mānind h.

5.—Hamesha ek tarah kā (yaksāñ) rahnā; kabhī na badalnā.

Unimpaired, a. Be-zarar; jismen koyī kamī na huyī ho; be-kum-o-kāst; joñ kā toñ; jismen imtidād yā kisi qism kā zarar pahunchue kī wajh se zu'f na āyā ho.

Unimpeachable, a. Nā-qābil-i-ilzām; jispar koyī ittihām 'āid na ho-sake; be-ḍāg; be-'aib; jismen koyī naqs yā futūr na ho; jispar ilzām na lag sake; be-ilzām; sāf; be-khalish; 'umda; achchhā; jiskī nisbat koyī 'tirāz na ho-sake.

Unimproved, a. 1.—Jisne taraqqī na ki ho; jiskī haisiyat-i-zāti yā 'aqlī barh na gayī ho; jisne 'ilm akhlāq-o-ādāb yā 'umdagī men taraqqī na pāyi ho.

2.—Jo kāñ khwāh kisi 'umda kāñ men na lūyā gnyū ho; gair-musta'mal.

3.—Be-jotā-boyā; gair-mazrū'a; be-taraddud.

Unincumbered, a. 1.—Ladā yā bojā uahīn; jispar koyī boj na rakkhā ho.

2.—(*Law*) Jispar kisi qism ke dain kā bār na ho; jispar kafālat-i-rihn wagaira na ho; jo zer-bār-i-dain yā muākhaza na ho; be-khalish; muākhaza-i-dain se pāk-o-sāf.

Uninhabited, a. Gair-ābād; jismeñ yā juhāñ log rahite na hoñ; jismeñ ābādī na ho; be-basā; ujār; bāshindon se khālī.

Uninjured, a. Be-zarar; be-gazand; jisko kisi qism kā zarar (nuqsān) na pahunchā ho; sadme se mahfūz.

Unintelligible, a. Jo samajh meñ na āye; samajhne ke qābil uahīn; ba'idu-l-fahm. [(āp-hi-āp yā be-chāhe) ho-jāe.

Unintentional, a. Gair-irādī; jiskī nisbat irāda na kiya jāe; jo az-khud

Uninterested, a. 1.—Be-ta'alluq; be-garaz; koyī sarokār yā wāsta na r. w.; jo kisi qism kā jokhim na uṭhāye ho.

2.—Jiskā dil yā jiskī tabī'at kisi shai meñ lagī na ho.

Uninterrupted, a. Jiskā silsila tūṭī na ho; musalsal; jo barābar chalā jāe; jiskā tār na tūte; jismeñ fasl na ho.

Uninterruptedly, ad. Lagātār; barābar; hamesha; bilā-wāqfa. fikhtilāt.

Union, n. 1.—Milānā yā mel; ittisāl; ittifāq; joṛ; sanjog; milāp;

2.—Mel; ittifāq; milāp; dilon meñ ittifāq (mel); bāhamī rabt-zabt; muwāfaqat; ittihād; ekā.

Unique, a. Be-misl; be-misāl; jiske barābar dusrā na ho; lā-sūnī; jiskā joṛā na ho; 'umdagī meñ fard; yakta; tāq; nirālā; anokhā; auṭhā;

Unison, n. Mel; ittifāq; ittihād; rabt. [ek; apnī qism kā ek.

In unison—Muttāfiq; ham-ābang; mel rakhtā huā; ham-sāz.

Unit, n. Ek; ekāyī; ekan; ekkā; wāhid. [sāṭnā.

Unit, v. t. 1.—Jornā; milānā; wasl k.; lagānā; juṭānā; saṭānā;

2.—Shādī yā ahd-o-paimān ke zarī'e se bāham marbut k.; āpas meñ ta'alluq yā muhabbat paidā karānā; āpas meñ milānā.

Unite, v. t. 1.—Ek ho-jānā; ek meñ juṭ jānā; saṭ yā simaṭ jānā.

2.—Kisi f'l (kān) meñ sharik ho-jānā; ittifāq kar l.; muttāfiq ho-jānā; bi-l-ittifāq (ek dil ho-kar) kār-rawāyī k.; āpas meñ mil jānā; gañṭh jānā. [shāmil; jo ek ho yā ban gayā ho.

United, pp. or a. Muttāfiq; muttāhid; maṭhlūt; ek meñ milā huā yā

Unitedly, ad. Ek ho-kar; ek dil ho-kar; bi-l-ittifāq; mil-kar; sharik ho-kar; āpas meñ mil-kar; bāhamī koshish se; ek sāth.

Unity, n. 1.—Wahdat; wahdāniyat; ahdīyat; ek h.; ekāyī.

2.—Ittifāq; mel; yaksāciyat; mutābaqat; ek yā yaksān h.

3.—(*Law*) Bhaiy-i-chūrā; haqqīyat-i-shūmilātī.

Universal, a. 1.—Sab (kul) par hāwī; jiskā asar kul par ho; gair-mahdūl; 'āla-n-gīr; 'ām; bi-l-'umūm; jo sab par phaile.

2.—Kul; sārā; bi-l-kul; sab; jumla; tamām.

Universality, n. Kul par hāwī h.; tamām phail jānā; 'alam-gīr h.; 'umūman phailnā yā itlāq r.

Universally, ad. Bi-l-'umūm; aisi tarah ki sab par hāwī ho; bilā-istisnā; jismeñ koyī chhūṭ na jāe; sab kahīn; sārē 'ālam meñ.

Universe, n. Is lafz kā itlāq zamīn wa āsmān aur un kul chizon par hotā hai jo unse muta'alliq hoñ; jumla maṭhlūqāt; sārī khilqat; jāhān; 'ālam; kāināt; khalqu-l-lāh; sansār; dunyā.

University, n. Madrasatu-l-'ulūm; woh madrasa-i-'āzam jismeñ jumla 'ulūm kā dars hotā ho aur fazilat ke khitāb milte hoñ.

Univocal, a. Ek ma'nī kā; jisse sirf ek ma'nī nikle.

“A *univocal* word is opposed to an *equivocal*, which has two or more significations.” *Webster*.

Unjust, a. 1.—Khilāf-i-insāf 'amal k. w.; jo kuchh muqtazā-i-insāf ho uske mutābiq kār-rawāyī na k. w.; gair-munsif-mizāj; insāf-pasand nahīn; zālīm; jafā-kār; adharmī. [wājib; nā-munāsib; nā-haq.

2.—Jo insāf aur wujūb ke khilāf ho; nā-wājib; nā jāiz; be-jā; gair-
Unjustifiable, a. Jiskā wujūb (wājib h.) sābit na ho-sake; jiski tāyīd meñ koyī 'uzr pesh na ho-sake (kuchh kabā na jā-sake); nā-jāiz; gair-wājib.

Unjustifiably, ad. Aisi tarah ki jāiz qarār na pā-sake; nā-jāiz yā nā-wājib tarīq par. [haq-nā-haq; be-insāfi se; bilā lihāz-i-insāf.

Unjustly, ad. Nā-jāiz tarīq par; nā-munāsib taur par; be-jā; nā-haq;

Unkind, a. Nā-mihrbān; gair-mulfaṭ; nek-andesh nahīn; be-mihr; be-rahm; be-dard; be-murawwat; rūkhā; khushk; nirdayī.

Unkindliness, n. Nā-mihrbānī; be-murawwatī; rūkhāyī.

Unkindly, a. 1.—Nā-mihrbān; mihrbān nahīn. [sarisht ke khilāf.

2.—Gair-i-taḥīf; khilāf-i-'ādat; khilāf-i-fitrāt; khilāf-i-waz'-i-fitrī;

3.—Nā-muwāfiq; kharāb; muzir.

Unkindly, ad. 1.—Nā-mihrbānī se; be-murawwatī se; lutf-o-muhabbat ke sāth nahīn; be-rahmī se; sakhtī se; rūkhāyī se. [khilāf ho.

2.—Khilāf-i-waz'-i-fitrī; aise tarīq par jo sarisht yā 'ādat ke
Unkindness, n. Nā-mihrbānī; be-murawwatī; aslī muhabbat kā na h.; khulq-o-murawwat kā bartāw nahīn; be-rahmī; khushkī; rūkhāyī.

Unknowingly, ad. Jān yā jān-būjh kar nahīn; nā dānista; tajāhulāna; bilā-wāqifiyat; bi-l-irāda nahīn; 'amdan nahīn.

Unknown, a. Lā-ma'lūm; gair-i-ma'rūf; jise koyī na jāntā ho; anjān; be-jānā. [utārnā-jaise bojh.

Unlade v. t. Bojh utārnā; jahāz yā kishtī par se bojh utārnā; haṭānā;

Unlawful, a. Nā-jāiz; khilāf-i-qānūn; jo qānūn ke mutābiq na ho; jo qānūn ke rū se jāiz na ho; nā-rawā; jo qānūnan rawā na rakkhā jāe;

Unlawful assembly—Majma'-i-khilāf-i-qānūn. [khilāf-i-shar'.

Unlawfully, ad. 1.—Nā-jāiz tarīq par; qānūn yā haq ke khilāf; aisi tarah ki qānūn ki khilāf-warzī ho; jāiz taur par nahīn; khilāf-i-haq; khilāf-i-shar'. [nahīn; shādī se nahīn.

2.—Harām tarīq par; zan-i-mankūha se nahīn; hyābī 'aurat se

Unlawfulness, n. 1.—Nā-mashrū'iyat; nā-jawāzī; khilāf-i-qānūn h.

2.—Harām kā h.; zanjā-i-sahīha (byābī bibī) se paidā na h.

Unlearn, v. t. Sikhī-sikhāyī bāt bhūl-jānā; furāmosh k; bhulā d.; bhūl-jānā; pahile sikhī huyī bāt ko bhūl-jānā aur uske khilāf nayī bāt sikhnā. [na ho to; ba-istisnāe us hālāt ke ki is yā us bāt ko chhor-kar.

Unless, con. Siwāe iske ki; begair iske ki; jo na; agar fulān amr (bāt)
Unless we eat, we shall die—Agar ham na khāyēn to ham mar jāenge; jo ham na khāyēn to ham na jīyēn; begair iske ki ham khāyēn ham zarūr mar-jāenge.

Unlike, a. Gair-mushābih; mukhtalif; aur yā dūsre qism kā; ek tarah kā nahīn; dūsre ki mānind nahīn.

Unlikelihood, } n. Ba'idu-l-qiyaṣī; qiyās yā ihtimāl se ba'id (dūr) h.;

Unlikelihood, } qarin-i-'aql yā qiyās na h.

- Unlikely, a.** 1.—Qiyās ke khilāf; ba'id-az qiyās; qarīn-i-qiyās nahīn; jiskī 'ummed 'aql ke rū se na ho-sake; gair-i-muhtamil; au-honī.
The thing you mention is very *unlikely*—Jis bāt kī zikr tum karte ho woh nihāyat ba'id-az-qiyās hai (uski ummed 'aql ke rū se bahut hī kam hai).
- 2.—Jismeñ kām-yābī kī ummed na ho; jo gālībān ehal na sake; jo honhār na ho.
He employs very *unlikely* means to effect his object—Apne maqsad ke anjām ke liye woh aisi talbireñ kartā hai jinse hargiz kām-yābī kī ummed nahīn ho-saktī.
- Unlikely, ad.** Aise tarīq se jo khilāf-i-qiyās ho; ba'idu-l-qiyāsī se.
- Unlimited, a.** 1.—Gair-mahdūd; jiskī koyī had na ho; be-had.
- 2.—Jiskā koyī ta'aiyun na ho; gair-mu'aiyan; gair-mushakḥkhas; jismeñ istisnāyeñ na hoñ.
- 3.—Bilā-qaid; mutlaq; jismeñ koyī rok na ho.
- Unliquidated, a.** Gair-mushakḥkhas; jo tai na pāyā ho; jiskā tasfiya yā ta'aiyun na huā ho; jiskī ṭhik ta'dād qāim na hui ho.
Unliquidated damages—(Law) Tāwān yā zar-i-harja jiskī ṭhik ta'dād kī tash-khis na hui ho; zar-i-khis-tar-i-gair-mushakḥkhasa.
- Unload, v. t.** 1.—Bojh utār l.; bojh utār-kar khālī yā halkā kar d.
- 2.—Subuk-dosh k.; jo shai girān-bār yā taklif-dih ho usse subuk-dosh k.; bojh utārñā. [khol d.; tālā khol d.]
- Unlock, v. t.** 1.—Jis shai meñ qufl (tālā) band ho use khol d.; qufl
- 2.—'Umūman khol d.
- Unlooked-for, a.** Jiskī ummed na kī-gayī ho; jiskī tawaqqu' na rahī ho; jo dafatan (yakāyak) ho yā wuqū' meñ ā jāe; gair-i-mutaraqqiba.
- Unloose, v. t.** Khol d.; dhlā kar d. [Webster.
- قَزَ: "This word is unnecessary, the idea being expressed by loose."
- Unlovely, a.** Pyārā nahīn; 'azīz nahīn; un sifaton se khālī jinkī wajh se log pyār karen ('azīz rakkeñ); nā pasandida, nā-guwar; jisse logoñ ko khushī na ho. [tālī' se.]
- Unluckily, ad.** Bad-bakhtī se; bad-nasībī se; kam-bakhtī; se; shūmī-i-
- Unluckiness, n.** Bad-bakhtī; kam-bakhtī; bad-nasībī; kam-nasībī.
- Unlucky, a.** 1.—Bad-nasīb; bad-bakht; kam-bakht—jaise shakhs;
- 2.—Jismeñ kām-yābī na ho; nā-kām; be-sūd; gair-nāfi'. [abhāgā.
- 3.—Nahs; manhūs; nā-mubārak; sabz-qadam; zabūn.
- Unmake, v. t.** Kisi shai kī sūrat aur sifaton ko qāim rahne na d.; wujūd ko mitā d.; banī hui chiz ko bigār d.; mitā d.; nasht kar-d.; tor d. [ua ho]; zanāna.
- Unmanly, a.** 1.—Jo mard ko zeb na de (uske liye mauzūn yā munāsib
- 2.—Jo 'ālī-himmat shakhs ke lāiq na ho; zalil; danī; kamīna; buz-dilāna. [bad-tamīz.
- Unmannered, a.** Be-adab; be-tamīz; kaj-khulq; jāhil; bad-akhlāq;
- Unmannerly, a.** 1.—Gair-muhazzab; bad-atwār; nā-tarāshīda; bad-khulq; be-libāz; be-tamīz; ujadḍ; gañwār. [kā khayāl na rakkhā jāe.
- 2.—Jo natīja-i-be-tamīzī ho; jo be-libāzī se kiya jāe; jismeñ adab
- Unmannerly, ad.** Be-adabī se; be-tamīzī se; kaj-khulqī se; ujadḍpan se; gañwārpan se. [ho; be-ma'nī; lagw; muhmal.
- Unmeaning, a.** 1.—Jiske ma'nī kuchh na hoñ; jiskā kuchh matlab na
- 2.—Jisse fahm-o-sirāsāt zāhir na ho; jisse fahim (samajh-dūr) h. pāyā na jāe.

Unmerciful, *a.* Be-rahm; rahīm nahīn; be-dard; sang-dil; mu'āfi yā dar-guzar par māil nahīn; nirdayī; kaṭhor. [fāsh; 'ayān; āshkāra.
Unmistakable, *a.* Jiske samajhne meñ galatī na ho-sake; sarīh; sāf;
Unnatural, *a.* 1.—Asli yā tab'ī nahīn; gair-asli; gair-i-tab'ī; sarisht yā fitrat ke khilāf; qawānu-i-qudrat ke bar-'aks; khilāf-i-waz'-i-fitri;
 2.—Majāzi; gair-haqiqī. [khilāf-i-tab'at; khilāf-i-'adat.

An *unnatural* father—Pidar-i-majāzi; haqiqī yā asli bāp nahīn.

Unnaturally, *ad.* Khilāf-i-tab'at; khilāf-i-'adat; sarisht ke bar-'aks; waz'-i-fitri ke khilāf.

Unnecessarily, *ad.* Bilā-zarūrat; nā-haq; fuzūl; muft meñ; bilā-wāsta.

Unnecessary, *a.* Gair-zarūrī; jiskī zarūrat na ho; jo hālāt ke lihāz se darkār na ho; 'abas; fuzūl; bilā-zarūrat; nā-haq kā; muft kā.

Unneighbourly, *a.* Jo parosī ke liye zebā yā munāsib na ho; jo marāsim-i ham-sāyagī ke khilāf ho; mihrbānī aur dostī ke khilāf; dostāna bartāw ke khilāf; jismeñ pās-i-murawwat na ho.

Unnerve, *v. t.* Zor khiñch yā nikāl l.; quwwat zail kar d.; kam-zor kar d.; nā-tawān k.; nā-tāqat k.; nirbal k.; bal har l.

Unobtrusive, *a.* Daḡhl-dar-ma'qūlāt na k. w.; gustāḡh yā shokḡh nahīn; balīm; salīm; mahjūb; munkasir.

Unoccupied, *a.* 1.—Gair-maqbūza; kisī ke qabze (daḡhl) meñ nahīn; jispar koyī ābād na ho; gair-ābād; uftāda; partī.

2.—Gair-masrūf; kām meñ masbgūl (lagā huā) nahīn; be-kār; khālī; fursat rakhtā huā.

3.—Be-kār; be-masraf; jismeñ koyī kām na hotā ho—jaise waqt.

Unopened, *a.* Be-khulā; band; masdūd; gair-kushāda; sar-ba-muhr.

Unopposed, *a.* Bilā-muzāhamat; bilā-ta'arruz; jismeñ rok-tok na ho; jismeñ jawāb-dihī na kī-jāe; jismeñ kisī tarah kī muzāhamat na kī-jāe.

Unostentatious, *a.* 1.—Jismeñ numāish na ho; jismeñ tumturāq na ho; be-karr-o-far; sāda; mahjūb; munkasir.

2.—Chaukilā yā chatkilā nahīn; fauqu-l-bharak nahīn.

Unowned, *a.* 1.—Jiskā koyī mālik na ho; jiskā koyī da'wī-dār na ho; be-mālik kā; lā-da'wā. [hamārā kiyā huā hai.

2.—Jisko koyī apnā na kahe; jiskī nisbat koyī na kahe kī yah

Unpack, *v. t.* Bañdhi chīzeñ kholnā; gaṭhrī yā gaṭhiyā wagaira kholnā. [be-diyā huā.

Unpaid, *a.* 1.—Gair-muwaddā; jo adā na huā ho; be-chukāyā huā;

2.—Jisne apnī yaftanī na pāyī ho; jisko uskā pānā na milā ho. [ho.

Unpaid for—Jiskī qimat adā na huyī ho; jo udhār (bilā adā-i-qimat) liyā gayā

Unpalatable, *a.* 1.—Zāiqe dār yā maze-dār nahīn; zāiqe meñ khush-guwār nahīn; bad-maza. [margūb na ho; jise koyī pasand na kare.

2.—Nā-guwār; nā-pasand; jisse koyī khush na ho; jo logoñ ko **Unparalleled**, *a.* Lā-sānī; jiske barābar dūsrā na ho; jiskā muqābil na ho; be-misl; be-misāl; be-nazir; anokhā; anūṭhā.

Unpleasant, *a.* Nā-guwār; jisse khushī (masarrat) hāsīl na ho; nā-pasandīda; jo na suhāwe; jo achchhā na lage;—jisse haz na uṭhe.

Unpleasantness, *n.* Nā-khushī; nā-rāzī; bad-hazzī.

Unpopular, *a.* Jise 'awām pasand na karen; jisse 'awāmu-n-nās khush yā rāzī na ho; jo logoñ ko nā-pasand ho; bad-nām; nek-nām nahīn.

Unsatisfied, *a.* 1.—Bahrā-pūrā nahīn; khub ser nahīn; āsūda nahīn.

2.—Nā-khush; nā-rāz; khush yā rāzī nahīn.

3.—Mutmayin nahīn; gair-mutmayin; qāil nahīn; pūrī tashaffī kī hālat meī nahīn; pūre taur par mutmayin nahīn.

4.—Jiskā ifā-i-kāmil na ho; gair-muwaddā; jo be-bāq na huā-ho; be-chukāyā huā. [kuchh bhī sawād na ho.]

Unsavoury, *a.* 1.—Be-maza; jismeī kīsī qism kā zāiqā na ho; jismeī

2.—Bad-zāiqā; bad-maza; jismeī bad-bū ho.

3.—Nā-guwār; jisse tabī'at ko nafrat ho.

Unsay, *v. t.* Bāt ko palat d.; inkār k.; mukar jūnā; kuchh kah-kar yah kahā ki hamne yah nahīn kahā.

Unscrupulous, *a.* Jiske dil meī kīsī bāt kā waswasa na ho; jo kīsī bāt meī shakk-o-shubha na rakkhe; bo-i; bo-īmān; jo kīsī usūl kā-pā-band na ho; jiskā dil kīsī bāt meī na ruke. [khol d.]

Unseal, *v. t.* Muhr tor d.; muhr khol d.; jo chīz sar-ba-muhr ho use

Unseasonable, *a.* 1.—Be-waqt; waqt-i-munāsib par nahīn; jis waqt

2.—Waqt-i-ma'mūlī ke ba'd; der kar-ke. [chāhiye us waqt nahīn.]

3.—Be-mauqa'; be-mahal; jo waqt ko hasb-i-hāl (usko liye munāsib) na ho; be-waqt kā; jo bure waqt ho.

4.—Be-fasl; be-mausim.

Unseasonably, *ad.* Waqt se nahīn; mauq'e se nahīn; be-waqt; be-mauqa'; waqt-i-munāsib par nahīn; ma'mūlī waqt par nahīn; aise waqt nahīn jo kām-yābī ke liye nihāyat munāsib ho.

Unseconded, *a.* Jiskī tāyid koyī na kare; be-tāyid.

Unseemly, *a.* Bad-numā; nā-zebā; gair-muzaiyib; jo na phabe; jo achchhā (blalā) na ma'lūm de; nā-shāista; behūda; nā-munāsib; nā-ma'qūl; jo na suhāwe. [dida.]

Unseen, *a.* 1.—An dekh; jo dekhā na gayā ho; jiskā hāl na khulā ho; nā-

2.—Jise dekh na sake; jiskā hāl khul na sake.

Unsettle, *v. t.* Jo shai nasab yā qāim ho usmeī lagzish dāl d.; mutazalzal kar-d.; be-sabāt kar-d.; qāim rahne na d.; muzabzab kar-d.

Unsheathe, *v. t.* Miyān se bāhar k. (nikālū) jaise talwār.

To unsheathe the sword—Larāyī k.; jang k.; larū.

Unightly, *a.* Jo ānkhoī ko margūb na ho; jo dekhne meī burā ma'lūm de; bad-numā; bad-shakl; karih-manzar.

Unskillful, *a.* Anāpī; nā-dān; hunar-mand nahīn; āzmūda-kār aur tezdast nahīn; bhaddā; jo hāth kī safāyī se kām na kare.

✍ Written also *unskillful*.

Unsociable, *a.* Suhbat-dārī ke qābil nahīn; milaūsār nahīn; gair-mānūs; be-uns; jisko suhbat-dārī yā bātehīt pasand na ho; jo akelā (iklā) yā chupchāp rahe. [muntaqil na huā ho.]

Unsold, *a.* Be-bikā; gair-farokht-shuda; jo zar-i-saman kī 'iwaz meī

Unsound, *a.* 1.—Nāqis; khām; kachchā; kharāb; achchhā nahīn; 'aib-dār; nikammā. [durust nahīn.]

2.—Kam-zor; nā-tawān; nirbal; bīmār; marīz; sahīl nahīn; tan-

3.—Mazhab kā pakkā nahīn; dīn par sābit-qadam nahīn; rāsikh-i-i'tiqād nahīn; nāqis; kachchā.

4.—Diyānat-dār nahīn; bo-īmān; nā-qābil-i-i'tibār; dagā-bāz; farobī.

5.—Sachchā nahīn; sādiq nahīn; wafā-dārī se khalī.

- 6.—Galat; be-jā; sahīh yā durust nahīn; jismeñ dhokhā ho; bātil.
 7.—Mazbūt nahīn; sakht yā thos nahīn; khūb jamā huā nahīn.
 8.—Gahiri nahīn; uohtī buyī; muntashir; pareshān.
 9.—Khūb jamī huyī nahīn—jaise sāk; nāqis; jo mushtabah ho; jiskī nisbat shubha ho-sake. [fatīru-i-aql; jiskī 'aql meñ futūr ho.
 Of unsound mind—Nāqisu-l-'aql; maslūbu-l-hawās; khabt; pāgal; majnūn;
Unsoundly, *ad.* Pūre taur par nahīn; kāmīl taur par nahīn; achchhī tarah se nahīn; nāqis taur par.
Unsoundness, *n.* Khāmī; kachāyī; nuqs; futūr; sahīh yā durust na h.; mazbūt na h.; be-'aib na h.; kharābī; kam-zorī; nā-tawānī.
Unsparring, *a.* Be-direg; kisī amr meñ bukhīl na r. w.; kisī bāt meñ tangī na-k. w.; jo koyī bāt bachā yā uṭhā na rakkhe; kifāyati nahīn; daryā-dīl; fūyāz.
Unsparringly, *ad.* Be-direg; kasrat se; dīl khol-kar; ifrāt se.
Unspeakable, *a.* Muñh se kahne ke qābil nahīn; jo ba-khūbī yā kāfi taur par bayān na ho-sake; nā-qābil-i-bayān; na-guftanī.
Unspotted, *a.* Be-dāg; be-'aib; jismeñ dhabbā na lagā ho; be-khalish; jismeñ futūr na parā ho.
Unsteady, *a.* Be-sabāt; mutalawwin; jisko qiyām na ho; jo badlā kare; jo ek hālat meñ der tak na rahe; be-qarār. [khol-d.
Unstitch, *v. t.* Silāyī tor-kar khol d.; tūñke khol yā tor d.; joṛ
Unsuccessful, *a.* Nā-kām-yāb; nā-kām; jismeñ kām-yābī na ho; jiske natīje meñ kām-yābī na ho; jo kām-yāb na ho (nā-kām rahe); bad-nasīb; nā-murād; jismeñ yā jisse natīja-i-maqsūd paidā na ho; jiskā anjām mufīd yā hasb-i-khwāh na ho.
Unsuccessfully, *ad.* Nā-kāmī ke sāth; begair achchhā natīja paidā kiye huye; nā-murādī se; begair matlab-barārī ke; bad-bakhtī ke sāth.
Unsuitable, *a.* 1.—Munāsib yā hasb-i-hāl nahīn; lāiq nahīn; kār-āmad nahīn; kām-kā nahīn.
 2.—Gair-muzaiyib; nā-munāsib; nā-mauzūn; nā-shāista. [nahīn.
Unsuitably, *ad.* Nā-munāsib taur par; be-mel; be-joṛ; jaisā chāhiye waisā
Unstilled, *a.* Be-dāg; jismeñ dhabbā na lagā ho; jismeñ mail na āyī ho; sāf; pāk; jismeñ badī kī tuhmat na lagī ho; jismeñ kalank kā tīkā na lagā ho.
Unsupported, *a.* Jiskī tāyīd na ho; jo kisī ke sahāre par qāim na ho; jiskā koyī mu'āwin madād-gār yā hāmī na ho; be-sahāra; be-madad.
Unthinking, *a.* 1.—Bātoñ par khayāl na k. w.; jo bātoñ ko na soche; be-fikr; be-khabar; allhar; be-ihitiyāt; be-parwā; gāfil; jismeñ soch-bichār na ho. [zāhir ho.
 2.—Jisse khauz-o-fikr kī 'alāmat pāyī na jāe; jisse be-fikrī sābit yā
Untidy, *a.* Sāf-suthre kapre pahine huye nahīn; murattab yā durust nahīn; sāf nahīn.
Untie, *v. t.* 1.—Khol d.; girah khol d.; gāñth khol d.
 2.—Bandhan khol d.; bandish khol d.; chhor d.; bañdhā na rahne d.
 3.—Rukāwat dūr kar d.; khol d.
 4.—Suljhānā; uljhan miṭā d.; khol d.; hal k.
Until, *prep.* Tak; talak; jab tak ki; jab talak ki; tā-waqte-ki.
 “Until is always the same part of speech in fact, and has the same signification.” Webster.

Untimely, *a.* Waqt se nahīn; be-waqt; jo ma'mūlī yā aslī waqt ke pahile ho (wāqī' ho); be-mauqa'; mufājāt.

Untimely death—Marg-i-mufājāt; maut jo be-waqt yā waqt se pahile ho.

Untimely, *ad.* Aslī yā ma'mūlī waqt ke pahile; be-waqt; be mauqa'.

Untiring, *a.* Thakne w. nahīn; jismeñ yā jisko thakāwat na āye; sābir; mutahammil; jo sabr se bardāsht kiya jāe.

Untold, *a.* 1.—Be-kahā; begair bayān kiya huā: jiskā izhār na huā ho;

2.—Be-ginā; jiskā shumār na huā ho. [jo zāhir na kiya gayā ho.

Untoward, *a.* 1.—Sar-kash; haṭhī; ziddī. [nā-ma'qūl.

2.—Bad-numā; gair-mustahsan; nā-munāsib; kharāb; burā; be-jā;

3.—Jismeñ yā jisse taklif ho; taklif-dih; jiskā band-o-bast ach-

Untowardly, *ad.* Zid yā sar-kashī se; haṭh se. [chhī tarah na ho-sake.

Untowardly, *a.* See Untoward No. 1.

Untraveled, *a.* 1.—Jahān log āte-jāte na hoñ; jahān musāfiron kā guzar na huā ho. [hāsil na kiya ho.

2.—Jisne ajnab mulk kabhī na dekhā ho; jisne safar kar-ke tajriba

Untrue, *a.* 1.—Sach nahīn; jhūṭhā; galat; wāqī'e ke khilāf; nā-rāst.

2.—Be-wafā; jismeñ wafā-dārī na ho; apne farāiz ko pūrā na k.

w.; jhūṭhā. (mutābiq nahīn.

Untruly, *ad.* Sachāyī ke sāth nahīn; jhūṭhāyī ke sāth; asliyat ke

Untruth, *n.* 1.—Jhūṭhāyī; nā-rāsti; sach na h.; 'adam-i-sadāqat.

2.—Jhūṭhā bayān; jhūṭh yā jhūṭhī bāt; darog; qaul-i-galat.

Unused, *a.* 1.—Gair-musta'mal; jo kām meñ na layā gayā ho; jo kabhī

kām yā isti'māl meñ na āyā ho.

2.—Kisī bāt kā 'ādī nahīn; jisko kisī bāt ki 'adat (muzāwalat) na ho; jise kisī bāt kā malaka na ho.

Unusual, *a.* Gair-ma'mūlī; jo ma'mūlī na ho; jo shāz (shāz-o-nādir) ho; jiskā wuqū' yā zuhūr 'umūman na ho. [o-nādir; kam.

Unusually, *ad.* Ma'mūl ke khilāf; aksar nahīn; beshtar nahīn; shāz; shāz

Unutterable, *a.* Nā-qābil-i-izhār; jiskā izhār yā bayān na ho-sake; nā-

qābil-i-bayān; bayān ke bāhar; jo kuhā na jā sake. [khol d.; dikhānā.

Unveil, *v. t.* Naqāb uṭhā l.; burqa' haṭā d.; ghūnghat uṭhā l.;

Unwarily, *ad.* Be-parwāyī se; be-khabarī se; be-ihtiyāti se; allhāpane se.

Unwarrantable, *a.* Nā-jāiz; nā munāsib; khilāf-i-insāf; be-jā; gair-wājib; nā-rawā; khilāf-i-wujūb. [sanad yā hukm par mubnī na ho.

Unwarranted, *a.* 1.—Gair-i-mustanad; jiskī koyī sanad na ho; jo kisi

2.—Gair-mutahaqqiq; jiskā tayaqqun na ho; jo yaqīnī na ho.

3.—Jiskī 'umdagī yā achhāyī ki nisbat koyī mu'āhada (qaul-o-qarār) na huā ho.

Unwary, *a.* Gāfil; jo khatre se khabar-dār na raho; be-khabar; gair-muhtāt; jo apnī hifāzat na rakkhe; jo muṭh ke bal khatre meñ gir

Unwearied, *a.* 1.—Be-thakā; jisko thakāwat (māndagi) na āye. [pare.

2.—Jismeñ thakāwat na āye; jo barābar hotā jāe; jisse koyī thak

Unweighed, *a.* 1.—Be-tolā huā; jiskā wazu daryāft na huā ho. [na jāe.

2.—Jo khūb sochā-bichārā na jāe; jiskī chhān (taftish) samajh-būjh-kar na kī-jāe; be-samjha-būjhā; bin-sochā-bichārā.

Unwelcome, *a.* Khush-āyand nahīn; jo margūb na ho; jisse dil ko khushī na ho; jo maqbūl-i-khātir ho; nā-guwār.

Unwell, *a.* Achehbā nahīn; nā-sūz; 'alīl; kisiqadar 'alīl; kuchh kuchh bīmār; baḡhūbī sabīh-o-tan-durust nahīn; kasal-mand.

☞ "It expresses less than Sick." *Webster.*

Unwholesome, *a.* 1.—Sihhat ke liye muzir; sihhat-āwar nahīn; jo tan-durusti ke liye mufid na ho; nā-muwāfiq.

2.—Muzir; jisse zarar (nuqsān) ho; gair-i-nāfi'.

Unwieldy, *a.* Jisko mushkil se harakat de-sakeñ; bhārī; waznī; jiskā wazn (bojh) bhārī ho; girān-bār; bahut barā.

Unwilling, *a.* Jo kisi bāt ko apnī khwāhish ragbat yā razā-mandī se na kare; rāgib yā āmāda nahīn; mutaassif; nā-rāz; nā-khush.

Unwillingly, *ad.* Apnī khwāhish yā ragbat se nahīn; apnī khushī se nahīn; khush ho-kar nahīn; kbanda-peshānī se nahīn; pachhtā kar; afsos ke sāth; be-dilī se. [kā na r; taassuf; pachhtāwā.

Unwillingness, *n.* Nā-razā-mandī; nā-khushī; kisi shai kī jānib mailān

Unwise, *a.* 1.—'Āqil nahīn; nāqisu-l-'aql; jismeñ 'aql kam ho; be-'aql; be-wuqūf; be-tamīz. [liye munāsib na ho.

2.—Be-wuqūf-āna; jo muqtazā-i-'aql na ho; jo matlab-barārī ke Unwisely, *ad.* Khilāf-i-'aql; 'aql-mandī ke sāth nahīn; 'āqil-āna nahīn; be-wuqūf-āna; be-wuqūfī ke sāth.

Unwittingly, *ad.* Nā-dānī se; nā-dānista; jān yā jān-būjh-kar nahīn; lā-'ilmī se; be-khabarī kī wajh se; kisi bāt ke na jānne ke sabab se; 'amdan nahīn.

Unwonted, *a.* 1.—Gair-mānūs; 'ādī nahīn; gair-marbūt; nā-āshnā.

2.—Gair-ma'mulī; jo aksar na huā kare; jiskā wuqū' yā zuhūr shāz ho. [kar-ke; nā-shāista tarīq par.

Unworthily, *ad.* Liyāqat ke lihāz se nahīn; qābiliyat par wāqī'ī lihāz na

Unworthy, *a.* 1.—Nā-lāiq; jismeñ liyāqat yā qābiliyat na ho.

2.—Nikammā; kharāb; khotā. [khilāf-i-shān; jisse kasr-i-shān ho.

3.—Nā-zebā; gair-muzaiyib; jo hatk-i-ābrū kā bā'is ho; nā-munāsib;

☞ With of.

Unwrap, *v. t.* Kisi lapetī huyī chiz ko khol d. [gair-tahrīrī; zabānī; lisānī.

Unwritten, *a.* 1.—Jo likhā (tahrīrī) na ho; jo hawāla-i-qalam na huā ho;

2.—Jispar koyī tahrīr (kuchh likhā) na ho; sāda; korā.

Unyielding, *a.* Jo dabāne se na dabe yā manāne se na māne; jo na jhuke; karā; sakht; hatthī; ziddī.

Up, *ad.* 1.—Ūpar; bulandī par; niche kī taraf nahīn; unchāyī par; bālā.

☞ The opposite of down.

2.—Bistar se uṭhā; bistar par letā parā yā sotā nahīn; jāgā; uṭhā.

3.—Uṭhā; baithā huā nahīn.

4.—Niklā huā; chhipā huā nahīn.

5.—Ta'mīr kī hālat meñ; banāye jāne kī hālat meñ.

6.—Ufuq ke ūpar; niklā; tulū'.

7.—Paresānī kī hālat meñ.

8.—Taraqqī kī hālat par.

9.—Bulandī yā urūj kī hālat meñ.

10.—Charhne kī hālat meñ; charhāw par.

11.—Bagāwat kī hālat meñ; sar-uṭhāye huye.

12.—Barhne kī hālat meñ; bārḥ par; charhāw par; tugyāne par.

13.—Nazdik āne yā pahuñehno kī hālat meñ.

14.—Saf-bandī yā saf-kashī kī hālat meñ; tartīb ke sāth.

15.—Kam-sinī se bulūg kī jānib; sigr-sinī se kibr-sinī kī jānib.

16.—Kisī ke barābar; kisī se kam nahīñ; kisī ke piche yā usse dūr wagaira nahīñ; tak; tā-ba. [kul; tamām.

17.—Takmil ke sāth; mukammal; bi-l-kul; sārā; sab kā sab;

18.—Ba'z waqt *up* ko ba-jāo *get up* ke isti'māl karte hain aur uske ma'nī *uñho* yā *uñhe* ke hote hain.

It is all up with him—Woh ho-chukā; woh kho gayā.—*The time is up*—Waqt i-mu'ayana guzar gayā; waqt ho-chukā; jo waqt muqarrar hai woh ā-pahuñ-chā.—*To blow up* (a)—Phulā d.; phailā d.—(b) *Uṛā d.*—*To come up with*—Kisī ke barābar pahuñch jānā; kisī kī piche kar-ko uske barābar pahuñch jānā.—*To draw up*—Silsile yā qā'ide se tartīb d.; murattab k.; munāsib tariq par durust k.—*To grow up*—Pukhtagī yā bulūg ko pahuñchnā.—*Up to* *si .f*—Āzmūda-kār; tujribā-kār; chaukas aur wāqif; jo dhokhā na khāe (*Colloquial*).—*Up and down*—Ek jagah se dūserī jagah tak; idhar-udhar; āge-

Up, n. Bulandī yā 'urūj kī hālat; taraqqī; charḥtī; barḥtī. [piche.

Ups and downs—Nisheb-o-farāz; utār-charḥāw; taraqqī-o-tinazzuli (*Colloquial*).

Up, prep. Ūpar; kisī ke ūpar; par.

Upbraid, v. t. 1.—Kisī anr-i-be-jā yā qābil-i-nadūmat kī ittihām kisī par lagānā; la'nat-malāmat k.; sar-zanish k.; jhiraknā.

“Followed by *with* or *for* before the thing imputed.” *Webster*.

2.—Ghuraknā; dāñṭnā; sakht jhirkī d.

Uphill, a. 1.—Jo charḥāw par ho; jo ūpar ko jāe yā jāti ho.

2.—Mihnat-talab; diqqat-talab; mushkil; dushwār; kaṭhin.

Uphold, v. t. 1.—Ūpar ko ūṭhānā; ūñchā k.; buland k.

2.—Qāim r.; bahāl r.; bar-qarār r.; girno yā sāqit hone na d.

3.—Tāyid k.; pushti d.; taqwiyat d.; bachānā.

Uplift, v. t. Ūṭhānā; ūpar ko ūṭhānā; ūñchā k.

Used chiefly in the participle.

Upon, prep. Par; ūpar; bālā.

[pensed with.” *Webster*..

“*Upon* has the sense of *on*, and might, perhaps, be wholly dis-
To assume upon (*Law*)—Wa'da k.; zimma ūṭhānā.—*To take upon*—Ikhtiyār k.

Upper, a. Jagah darje or rutbe wagaira meñ dūsre se barā; dūsre kī nisbat ūñchā yā buland; ūpar kā; ūparī.

Upperhand, n. Bartari; buzurgī; barāyī; galaba; bālā-dāstī; fauqiyat.

Uppermost, ad. Sab par gālib; sab se barh-kar; sab ke ūpar; bālā-tar; sab se ūñchā; jagah rutbe yā ikhtiyār wagaira meñ sab par fauqiyat r. w.

Upright, a. 1.—Kharā; sidhā; istāda; mustaqīm.

2.—Rāst-bāz; diyānat-dār; mutadaiyin; sachchā; imān-dār; kharā.

3.—Jismeñ imān-dārī par libāz rakkhā jāo.

Uprightly, ad. 1.—Kharā; sidhā.

2.—Imān-dārī se; diyānat se; sachāyī se; kharāyī se; rāst-bāzī se.

Uprightness, n. 1.—Sidhā-pan; istiqūmat; kharā (mustaqīm) h.

2.—Diyānat; rāst-bāzī; rāstī; imān-dārī; kharāyī; usūl yā 'amal-dar-āmad meñ sachāyī; āpas ke bartāw meñ diyānat aur insāf ke

Uprise, v. i. Ūṭhānā; nikalnā; tulū' h. [lihāz se 'amal k.

Uproar, n. Barā dhūm-dhūm; barā hangāma aur shor-o-gul; gul-gapārā; hānk-pukār; hullaḥ; haurā-dhūm; kulāhal; hāhūkār.

Uproot, v. t. Jar se ukhār dālnā; goyā jar se ukhār d.; istisāl k.; bekḥ-kani k.; kuchh bhī bāqī na r.; bi-l-kul dūr kar-d.

Upset, v. t. 1.—Ulaṭ d.; ulaṭ-pulaṭ d.; tale-ūpar kar-d.; auṇḍhānā.
2.—Rad k.; mansūkh k.; bātil k.

Upshot, n. Ākḥir natīja; maāl-i-kār; anjām-ākḥir; ikhtitām; kḥātima.

Upside, n. Ūpar kā hissa; jo hissa sab ke ūpar rahe.

Upside down—Tale-ūpar; zer-o-zabar; ear niche pāon ūpar; darham-barham; ultā-pulṭā; nihāyat muntashir; bi-l-kul abtar.

Upstairs, ad. Ūpar kī manzil meṅ; ūpar ke marātib par; koṭhe par.

Upstart, v. i. Chauṅknā; yakāyak jhapṭnā.

Upstart, n. 1.—Woh shakhs jo adnā hālat se yakāyak/daulat-mand zī-ikhtiyār yā mu'azzaz ho-jāe; nau-daulat; nau-khez; nayā nawwāb; kal kā

2.—Koyī shai jo yakāyak nikal yā jhapṭ paṛe. [ādmī.

Upward, a. Ūpar kī taraf rujū' yā mukḥātib.

Upward, } *ad. 1.*—Ūpar kī taraf; ūpar ko; niche ko nahīn.

2.—Ūparī hisson meṅ; ūpar.

3.—Zāid; bilā-ta'niyun.

Upward of—Ziyāda; kisi khūs ta'dād se ziyāda; taḥminan; qarib.

4.—Jahān se koyī shai niklī ho uskī taraf; kisi shai kī asl yā

Urban, a. Shahr kā; shahrī. [masdar kī jānib.

An urban population—Kisi shahr kī ābādī; kisi shahr ke sab bāshinde.

Urbane, a. Kḥush-akhlāq; kḥaliq; kḥush-kḥulq; muhazzab; shāista; bā-murawwat yā sāhib-i-murawwat; ahl; jismen ādmīyat ho.

Urbanity, n. Ādmīyat; insāniyat; kḥush-akhlāqī; tahzib; shāistagi; akhlāq; nek-nihādī; bhal-mansi; ahlīyat. [relnā.

Urge, v. t. 1.—Āge ko dhakelnā; āge barḥānā; āge chalne ko zor d.;

2.—Kisi ke dil par dabāw yā zor dālnā; wajh dikhlā ke yā dalilon se rāgib k.; targib d.; dabānā; tang yā tang-talabī k.; taqāza k.; mutaqāzī h. [kisi shai kā izbār ba-tākid k.

3.—Isrār ke sāth pesh k.; zor de-kar dikhāna kahnā yā bayān k.;

Urgency, n. 1.—Zarūrat kī shiddat; majbūrī jo zarūrt kī wajh se ho; zarūrat kā dabāw yā bojh.

The urgency of want or distress—Muhtāji yā taklif kī shiddat; tangī yā majbūrī jo ihtiyāj yā musibat kī wajh se ho.—The urgency of the occasion.—

Waqt kī zarūrat; kisi khūs mauq'e ke libāz se kisi shai kī nihāyat zarūrat.

2.—Taqāza; tang-talabī; istid'ā (darkḥwāst) jo isrār ke sāth kī-jāe; kisi bāt kī darkḥwāst jo dil se kī-jāe. [chāhi jāe.

The urgency of a request—Darkḥwāst jiskī manzūrī isrār (tākid) ke sāth

Urgent, a. Tākidī; zarūrī; jismen kisi shai kī nisbat tākid taqāza yā tang-talabī ho; jiskī nisbat fi-l-faūr kār-rawāyī dar-kār ho; ashadd-i-zarūrī; nihāyat zarūrī; aisā aham kī fauran uskī nisbat tawajjuh dar-kār ho. [zor se; dabāw ke sāth.

Urgently, ad. Ba-taqāzā; ba-tākid; taqāze yā tākid ke sāth; shiddat se;

Usable, a. Qābil-i-isti'māl; jisko kām meṅ lā-sakeṅ.

Usage, n. 1.—Bartāw; sulūk; bewhār; kisi shakhs kī jānīb kisi kā tarīq.

2.—Muddat-i-darāz (bahut dinon) tak kisi shai kā tasarruf; rawāj; dastūr; rasm; āyin; qā'ida; rīt (correctly rīti); āchār.

Family usage—Kul kī rit; kulāchār; rasm-i-khāndān.—Local usage—Rawāj-i-mukhtassu-l-maqām; dastūr-i-sar-zamīn; mulk kā dastūr yā rawāj.—Im-memorial usage—Shudāmād-i-qadīm; qadīm rawāj; purānā dastūr.—Judicial usage—'Adālat kā dastūr; zābita; earrishta. [hāwara; isti'māl.

3.—Kisī khās ma'nī meñ kisi lafz kā hamesha musta'mal h.; mu-Use, n. 1.—Kisī shai kā kām meñ lānā; kisi shai se khidmat l.; kām; isti'māl; khidmat; kisi shai ko baratnā (uskā bartāw); tasarruf.

2.—Kām meñ lāne kī zarūrat yā hājat; zarūrat; hājat; matlab; garaz; darkār. [yah kitāb mujhe ab darkār nahīn hai.

I have no further use for this book—Mujhe ab is kitāb kī zarūrat nahīn hai; 3.—Kār-āmad h.; naf' yā fāida jo kisī shai se hāsīl ho; sūd-mandī;

phal; hāsīl. [dostī mere liye kār-āmad hui hai.

His friendship has been of use to me—Uskī dostī se mujhe naf' huā hai; uskī

4.—Kasrat-i-isti'māl; kisi shai kā barābar kām meñ ānā yā lāyā jānā; rasm; rawāj; dastūr.

5.—(Law). Arāzī aur haqqiyat kā naf' yā manāfi'; mahāsīl.

“Use imports a trust and confidence reposed in a man for the holding of lands. He to whose use or benefit the trust is intended, shall enjoy the profits. An estate is granted and limited to A for the use of B.” Webster.

Contingent use, or springing use—(Law) Kisī shai kā tasarruf jo kisī amr ke āyinda wuqū' meñ āne par mauqūf yā mashrūt ho; tasarruf-i-shartī.—Ces-

tuy que use—(Law) Woh shakhs jisko kisī arāzī wa haqqiyat ke manāfi' ke tasarruf kā istihqāq hāsīl ho.—In use—Kām meñ; isti'māl meñ; musta'mal; rāj; jāri; jo barābar bartā jātā ho.—Of no use—Be-kār; nikammā; be-sūd; jisse kuchh fāida na ho.—Of use—Kām kā; kār-āmad; mufid; nāfi'; sūd-mand; fāida-bakhsh.—Out of use—Kām meñ nahīn; be-kār; matrūku-l-isti'māl; khārij-az-isti'māl.—To make use of, to put to use—Kām meñ lānā; isti'māl meñ lānā; isti'māl k.; baratnā; khidmat l.

Use, v. t. 1.—Kām meñ lānā; kām l.; khidmat l.; kisi shai se fāida uṭhānā (usse mustafid h.); kām yā matlab nikālā; baratnā; isti'māl k.; sarf k.; kharch k.; chālānā.

2.—Bartāw k.; sulūk k.; pesh ānā; 'amal k.; chāl chālānā.

To use one well or ill—Kisī ke sāth achchhī yā burā sulūk k.; kisi se achchhī yā burī tarah se pesh ānā.

3.—Kisī bāt kā hamesha yā 'ādatan k. [se mānūs k.

4.—'Ādi k.; 'ādat dālā; khū-gar k.; kasrat-i-isti'māl (muzāwalat)

To use up—Bi-l-kul kharch kar dālā; kuchh bāqi na chhorā.

“To speak of making use of another generally implies a degrading idea, as if we had used him as a tool.” Webster.

Use, v. i. 'Ādi h.; khū-gar h.; koyī bāt hamesha kiyā k.; kisi bāt kī 'ādat par jānā.

Useful, a. Naf'e yā fāide se bhārā huā; nāfi'; fāida-bakhsh; mufid; sūd-mand; kār-āmad; kām-kā; jisse koyī achchhī bāt paidā ho; jis-meñ achchhe natīje ke paidā karne kī quwwat ho; jo kisī shai kī bihbūdi meñ mu'yīn ho. [be-fāida nahīn; kār-āmad tarīq par.

Usefully, ad. Aisi tarah kī kuchh fāida ho; fāide ke sāth; naf'e ke sāth; Usefulness, n. Sūd-mandī; fāida-mandī; kār-āmadānī; kār-āmad hone kī salāhiyat; koyī achchhī natīja paidā kar-saknā.

Useless, a. Jo kiśi kām meñ na ā-sake; be-kār; jisse koyī achchhā na-tīja paidā na ho; jisse koyī achchhā kām na nikle; be-fāida; be-sūd; mufid nahīn; 'abas; rāegāñ; be-masraf; lā-hāsil; behūda; bād-hawāyī; nikammā; wāhiyāt; fuzūl. [na ho; lā-hāsil; nā-haq; muft.

Uselessly, ad. Be-fāida; be-sūd; aisi tarah se ki kuchh fāida yā hāsil
Uselessness, n. Be-kār h.; lā-hāsil h.; lā-hāsilī; kiśi achchhe kām ke na h.; jo maushā ho uske husūl ke lāiq na h

Usher, v. t. Dākhl k.; taqrīb k.; kiśi ke āge jānā yā chalnā; pesh-rawī lāiq k.; mulā-qāt karānā; bheñt karānā.

Usual, a. Ma'mūlī; jiskā wuqū' ba-taur ma'mūl ke ('umūman) huā kare; jo aksar huā kare; jiskā rawāj yā dastūr ho jāe; jo jāri yā rāij ho; 'ām.

Usually, ad. Ma'mūlī taur par; 'umūman; aksar; beshtar; ba-taur rawāj yā dastūr ke.

Usufruct, n (Law). 1.—Woh istihqāq jiske zarī'e se koyī kiśi kī jāedād yā haqqiyāt kā is tarah par mutasarrif ho ki asl shai meñ kiśi qism kā futūr na pare. [mahāsil (uskī amādani); manāfi yā wāsilāt.

2.—Mahāsil; mahāsil-i-shai-i-marhūna; jo jāedād rihū ho uskā

Usufructuary, a. Mahāsil ke muta'alliq; intifā'i.

Usufructuary mortgage—See. Mortgage, n.

Usurer, n. Woh shakhs jo qānūnī sharh se ziyāda sūd le; nā-jāiz sūd khāne yā l. w.; ziyāda yā barā byāj khāne w. [khāne w.

Usurious, a. 1.—Jo ziyāda sūd le; andāz se zāid sūd khāne w.; barā sūd

A usurious person—Woh shakhs jo na-jāiz (qānūnī sharh se ziyāda) sūd le.

2.—Jismeñ nā-jāiz sūd kā qaul-o-qarār ho.

A usurious contract—Mu'āhada jismeñ nā-jāiz sūd kā qaul-o-qarār ho.

Usurp, v. t. Jabriyā yā bilā-istihqāq apne qabze meñ kar-l; chhīn l.; gasab kar-l; dabā baiṭhnā; mār baiṭhnā; dast-darāzī yā zabar-dastī se l.

“Usurp is not applied to common dispossession of private property.” Webster.

Usurpation, n. Dūsre ke iḥtiyār yā haqqiyāt kā bilā-istihqāq chhīn-kar uspar mutasarrif h.; gasb; nā-jāiz aur zālīm-āna tarīq par dūsre kā iḥtiyār chhīn-kar uspar mutasarrif h.; dūsre kā iḥtiyār chhīn-kar uskī haq-talafī k.

“Commonly used with of, sometimes with on or upon.” Webster.

Usurper, n. Jo shakhs bilā-istihqāq dūsre ke iḥtiyār yā haqqiyāt ko chhīn le; gāsib; dast-darāz; dabā baiṭhne w.

Usurpingly, ad. Gāsib-āna; gasb kar-ke; zabar-dastī chhīn-kar; bilā-istihqāq-i-jāiz; aisi hālat meñ ki wājib da'wā na pahuñchtā ho.

Usury, n. Qarz kā sūd jo qānūnī sharh se zāid diyā jāe; nā-jāiz sūd; sūd jo andāz se ziyāda ho.

Utensil, n. Āla; anzār; hathiyār; zarf; bartan; bāsan; khusūsan woh anzār yā bartan jo khānā pakāne khwāh khāna-dārī yā zirā'at ke kām

Uterine, a. Jiski mā ek ho par bāp dūsra. [meñ lāyā jāe.

Uterine brother—Bhāyī jo ek mā par dūsre bāp se paidā ho; birādar-i-akhayāfi; sahodar bhāyī; bhāyī jo ek kokh se paidā ho.

Utility, n. Kār-āmad h.; achchhā natīja paidā k.; kiśi mufid bāt meñ naf' bakhshnā; sūd-mandī; fāida; naf'.

Utilization, n. Mufid banānā; fāida uṭhānā; naf'-angezī.

- Utilize**, *v. t.* Kām meñ lānā ; naf' uṭhānā ; mustafid h. ; fāida bāsil k.
Utmost, *a.* 1.—Jo sab se dūr wāqī' ho ; nihāyat hī dūr ; intihāyī ; ākhir.
 2.—Gāyat darje k̄ā ; nihāyat darje k̄ā ; az had.
Utmost, *a.* Jahāñ tak mumkin ho ; jahāñ tak maqdarat ho ; hatta-l-maqdūr ; hatta-l-imkān ; had darje kī koshish ; maqdūr bhar koshish.
 He has done his *utmost* —Jahāñ tak usse ho-sakū usse kiyū ; usne koyī koshish uṭhā na rakkhī ; usne koyī daqīqa na chhoṛī ; usne hatta-l-maqdūr koshish kī.
 Try your *utmost* —Jahāñ tak ho-sake koshish karo ; hatta-l-imkān koshish se bāz na ho. [k̄ā ; mutlaq.
Utter, *a.* 1.—Pūrā ; kāmīl ; tamām ; sārā ; intihā k̄ā ; kullī ; had darje
Utter ruin — Pūrī tabāhī ; satyānās.
 2.—Qat'ī ; kullī ; mutlaq.
 An *utter* refusal — Inkār i-qat'ī ; bi-l-kul inkār.
 3.—Mahz ; nirā ; pūrā ; bi-l-kul ; tamām-tar.
Utter strangers — Mahz ajnab ; bi-l-kul ajnab.
Utter, *v. t.* 1.—Chalānā ; jāri k. ; kharīd-sarokht meñ chalā d. [i'waz meñ d.
To utter coin or notes — Sikka yā loṭ chalāñ ya'nī use kisī ko uskī yāftanī kī
 2.—Zāhir k. ; zabān se nikālna ; kalnā ; bolnā ; talaffuz k. ; malfūz k. ; munh se nikālna ; kholnā ; fāsh k. ; i'lān k.
Utterable, *a.* Kahe bole yā zāhir kiye jāne ke laiq.
Utterance, *n.* Izhar ; talaffuz ; bolne kā dhang yā tarīq ; ikhrāj ; munh se nikālna ; lahja ; adā ; lab-o-lahja ; uchchāran.
Utterly, *adv.* Bi-l-kul ; tamām-tar ; kulliyatan ; sarāsar ; sārā ; nihāyat
 1.2, tamām-o-kāmāl ; nipat ; mutlaq ; pūrā-pūrā ; pūrē darje tak.
Uttermost, *a.* Nihāyat ; ma' darje na, ~~utmost~~ darje k̄ā.
Uttermost, *n.* Gāyat darja ; had darja ; jo kuchh yā jahāñ tak mumkin ho ; jitnā ban pare ; jitnā maqdūr ho. [kushī.
Uxoricide, *n.* 1.—Shauhar k̄ā apnī jorū ko mār dālnā ; zau-kushi ; zauja-
 2.—Jo apnī zauja ko mār dālo ; zau-kush. [jān so fidā ho.
Uxorious, *a.* Zau-murīd ; jorū k̄ā gulām yā ṭaṭṭū ; jo apnī bibī par dil-o-

V.

- Vacancy**, *n.* 1.—Khulū ; khālī rahnā ; be-shagli ; kām meñ lagā na rahnā ; fursat ; muhlat ; waqt ; sustī ; kāhili ; be-khabarī.
 2.—Khālī jagah ; khālā ; jahāñ kuchh na ho. [fasl.
 3.—Khālī jagah jo do chizon ke darmiyān ho ; shigāf ; darār ; darz ;
 4.—Be shagli k̄ā waqt ; jis waqt koyī kām yā mashgala na rahe ; fursat k̄ā waqt ; muhlat yā kām ke band rahne k̄ā waqt ; chhutī.
 5.—Jagah yā 'uhda jo khālī ho ; asāmī jo khālī ho ; 'uhda yā mau-sab jispar koyī māmūr na ho.
Vacant, *a.* 1.—Khālī ; pur nahiñ ; bharā nahiñ
 2.—Jismeñ koyī kām yā fikr na ho ; jab be-kārī yā be-shagli rahe ; jab koyī mashgala na rahe ; khālī [par koyī muqarrar na rahe.
 3.—Jispar koyī shakhs qābiz bahāl yā māmūr na rahe ; khālī ; jis-
 4.—Be-fikr ; kisī bāt kī soch meñ lagā huā nahiñ ; kisī shai kī nisbat gaur-o-fikr meñ masrūf nahiñ. [na ho.
 5.—(Law) Lā-wāris ; lā-da'wā ; jiskā koyī wāris qābiz yā da'wī-dār
Vacate, *v. i.* 1.—Khālī k. ; khālī chhoṛnā ; qabza (qabza-o-daḥl) chhoṛ d. ; māmūr na rahnā.

- 2.—Mansūkh kar-d.; rad kar-d.; bātil kar d.; gair-nāfiz qarār d.; nā-jāiz qarār d.; jāiz rahne na d.
- Vacation, n.** 1.—Tansikh; ibtāl; istirdād; gair-nāfiz qarār d.
- 2.—Kisi muqarrar kām yā kār-rawāyī wagaira kā band ho-jānā; waqfa; nāga; mublat; qarār; āram; [ta'til; chhutī.
- 3.—'Adālat kī kār-rawāyī kā kuchh 'arse tak mauqūf (band) rahnā; [magānā.
- Vacillate, v. i.** 1.—Idhar-udhar hīlnā-dolnā; larḥharānā; tharrānā; dag-2.—Pas-o-pesh k.; shash-o-panch meṇ rahnā; lagzish k.; sābit-qadam na rahnā; mutazalzal h.; āgā-pichhā k.; hais-bais k.
- Vacillation, n.** 1.—Idhar-udhar hīlnā; ḍagmagāhat; lahar kī sī chāl.
- 2.—Hais-bais; talawwun; pas-o-pesh; lagzish; be-istiqlālī; tabī'at kā ek bāt par qūim na rahnā; tabī'at kā badlā k.; āgā-pichhā.
- Vacuity, n.** 1.—Khalā; khālī rahnā; bharā (pur) na rahnā.
- 2.—Khalā; khālī jagah.
- Vacuum, n.** Khalā; khālī jagah; woh jagah jismeṇ koyī shai na ho.
- Vagabond, a.** 1.—Idhar-udhar phirtā yā phahrātā huā; kisi khās jagah meṇ phirtā huā nahī. [āwāra; āwāra-gard; ghumantā; phirantā; khāna-ba-dosh.
- 2.—Jo jā-ba-jā phirā kare aur koyī mustaqil sukūnat na rakkhe;
- Vagabond, n.** Jo shahr-ba-shahr yā jā-ba-jā phirā kare aur kahīn sukūnat-i-mustaqil na rakkhe aur us jagah par us jagah par sukūnat na kare koyī zarī'a ho; āwāra; har-jāyī; khāna-ba-dosh shakhs.
- Vagary, n.** Khayālat kā muntashir rahnā; wahshat; pareshān-khayālī; behūda-khayāl; mauj; wahm; lahar; tarang.
- Vagrancy, n.** Be-khān-o-mān ghūmā k.; āwāra-gardī; kūcha-gardī; harza-gardī; idhar-udhar phirā k. aur koyī pakkā rahne kā thikāna na r.
- Vagrant, a.** 1.—Gair-mu'aiyan; jiskā koyī khās intizām na ho; be-qarār; āwāra; jiskā koyī pakkā thikānā na ho.
- 2.—Ghumantā; gardinda; jo jā-ba-jā āwāra ghūmā kare aur koyī mustaqil sukūnat na rakkhe; khāna-ba-dosh.
- Vagrant, n.** Āwāra ghūmne w.; har-jāyī; jo behūda phirā kare; jiske rahne kā koyī pakkā thikāna na ho yā jo kisi khās maqām par qiyām na rakkhe.
- Vague, a.** 1.—Gair-mu'aiyan; be-sar-o-pā; jiskā sar-pair na ho; jiskā thikānā na ho; mashkūk; mubham; gair-mustahkam; behūda; wāhī-tabāhī. [mutahaqqiq.
- 2.—Jiskī koyī sanad na ho; gair-mustanad; be-thikāne; urṭī; gair-A vague report—Urṭī khabar; nīsī khabar jiskī tahqīq na ho. [nabīn.
- Vaguely, a.** Mubham tariq par; āwāra; be-thikāne; tahqīq ke sāth
- Vagueness, n.** Ibhām; be-tahqīqī; jiskā ta'aiyun na ho; pareshānī; āwāragī. [wāhiyāt; be-kār; nā-qūbil-i-itminān; khafif; pūj.
- Vain, a.** 1.—Be-asl; be-sar-o-pā; be-waq'at; be-bunyād; behūda; bātil;
- 2.—Be-tāsir; gair-muassir; rāegān; be-fāida; lā-hāsil; be-sūd; jo kār-āmad na ho; jisse kuchh naf' na ho.
- 3.—Chhoṭī chhoṭī chīzōn yā bātoṅ par magrūr; khafif khafif bātoṅ ke jānne par itirāyā huā; apnī liyāqat par phūlā huā (nāzān); khud-bīn; itirā; phūlā; ghamandī.
- 4.—Numāishī; jismeṇ tum-turāq ho.

In vain—Be-fāida; be-sūd; lā-hāsil; 'abas; nā-haq; jiskā kuchh natija yā asar na ho; muft; behūda.

Vain-glorious, *a.* Jismeñ shekhī ho yā jo shekhī dikhlāye; apne kartab par had se ziyāda fakhr k. w. (nāzān); be-andāz ghamand se phulā huā; gurūr se bharā huā; fakhrīya; mutakabbirāna.

Vain-glory, *n.* Apne kartab par had se ziyāda fakhr; behūda shekhī; jhūthā ghamand; dil kā be-andāz phul uṭhā; baṛī shekhī; kaṅgal-tirr.

Vainly, *ad.* 1.—Be-fāida; nā-haq; 'abas; behūda; jisse kuchh hāsil na ho;

2.—Fakhr ke sāth; gurūr ke sāth; ghamand ke sāth; shekhī se. [muft.

3.—Be-wuqūfi se; bilillepan se; behūdagi se. [gar h.

Vainness, *n.* 1.—Lā-hāsilī; gair-sūd-mandī: be-fāida yā 'abas h.; nā-kār-

2.—Jhūthā fakhr; jhūthī shekhī; jhūthā ghamand.

Valediction, *n.* Rukhsat; a-l-widā'.

Valedictory, *a.* Rukhsat ke waqt kā; jo rukhsat hone ke waqt ke liye mauzūn yā mauzū' ho; jismeñ a-l-widā' kaheñ.

Valetudinarian, } *a.* Marīz; bīmār; jiskī sihhat meñ futūr ho; kam-zor;

Valetudinary, } za'if.

Valetudinarian, } *n.* Marīz shakhs; woh shakhs jiske quwe kam-zor yā

Valetudinary, } marīz hoñ; jo sihhat hāsil karne meñ sā'ī ho.

Valiant, *a.* 1.—Jisko khatre kā khauf na ho; diler; jawān-mard; shujā'; bahādūr; sāhasī. [mardī kā—jaise kām.

2.—Jo dilerī ke sāth kiya jae; jismeñ bahādūrī dikhlāyī jae; jawān-

Valiantly, *ad.* Dilerī ke sāth; bahādūrī ke sāth; jawān-mardī ke sāth; mazbūtī se; dilerāna; mardānagi se. [khaufī.

Valiantness, *n.* Mazbūtī; tāqat; zor; dilerī; shujā'at; bahādūrī; be-

Valid, *a.* 1.—Mazbūt; qawī; sachchā; wājib; jāiz; kam-zor (za'if) yā nāqis-nahīn; achchhā; 'umda; ma'qūl; pakkā.

A valid argument—Mazbūt dalil; hujjat-i-qawī.—*A valid objection*—Jāiz yā ma'qūl 'uzr.—*A valid reason*—Wajh-i-ma'qūl; mazbūt sabab yā dalil.

2.—(*Law*) Qānūnan jāiz yā qawī; jo qānūn ke rū se nāfiz ho-sake; jiskā takmila bā-qā'ida huā ho; jiskā istirdād istihqāq ke rū se na ho-sake; jiskī tāyīd qānūn yā istihqāq se ho-sake; jāiz; mukammal; kāmīl.

A valid deed—Wasiqa-i-jāiz.—*A valid instrument*—Dastāwez jiskā takmila qā'ide ke mutābiq huā ho; jāiz dastāwez.—*A valid claim*—Jāiz da'wā; da'wā jo qānūn yā istihqāq ke rū se jāiz ho.

Validity, *n.* 1.—Jawāz; wujūb; mazbūtī; ma'qūlīyat; wājibīyat; sihhat; durustī; qāil karne kī salāhiyat.

2.—(*Law*) Jawāz-i-qānūnī; qānūnan jāiz yā qawī h.; woh sifat jiskī wajh se koyī shai qānūnan yā insāfan rad yā bātil na ho-sake; istihkām.

Validly, *ad.* Jāiz tariq par; ba-tarz-i-jāiz; ba-tarz-i-ma'qūl; jāiz taur par; aisi tarah yā isqadar ki kisī shai ko istihkām (mazbūtī) hāsil ho yā kisī amr kī nisbat koyī qāil ho-jāe.

Valour, *n.* Dil kī mazbūtī; bahādūrī; shujā'at; dilerī; mardānagi; jawān-mardī; be-khaufī ke sāth laṛne kī jurat; mardumī.

Valorous, *a.* Jismeñ bahādūrī ho; jo bahādūrī dikhlāye; diler; shujā'; jarī; bahādūr; be-khauf; mazbūt; mardāna.

Valorously, *ad.* Dilerī se; bahādūrī se; jawān-mardī se; mardānagi se; dilerāna; bahādūrāna. ['umda aur qadr ke qābil sifateñ r. w.

Valuable, *a.* 1.—Qīmatī; māliyatī; besh-qīmat; girān bahā; besh-bahā;

2.—Lāiq; 'umda; jo qadr ke qābil ho; qābil-i-tauqir; 'aziz yā 'aziz rakhne ke qābil. [mich] ho.

Valuable, n. Qimati chiz; besh qimat chiz jo kisi ke pas (uske qabze)
Valuation, n. 1.—Ta'ayun-i-qimat; ta'ayun-i-maliyat; qimat yā maliyat ki tashkhis; takhmīna; takdama; kisi shai ki qimat yā maliyat kā qim k. (uskā thahrānā).

2.—Qimat jo kisi shai par lagāyi (rakhlī yā qaim ki) jāe; maliyat jo takhmīnan qaim ki-jāe; qimat; mol; ānkā yā lagāyā huā dām.

Value, n. 1.—Kisi shai mein woh khūbi yā khūbiyān jinke bā'is se woh kār-āmad ho; 'umdagī; fāida; waqat; wasf; qadr; natijon ke paidā

2.—Ma'ni; shik manshā yā matlab. [karne ki salāhiyat.

3.—Qimat; shart; takhmīni qimat; jisqadar rupaye kisi shai ke badle mein mile; qimat jo kisi shai ke furokht hone (uskī bikri) par mile; mol; dām.

Value received—Is 'ibarat kā isti'māl aksar hundi wagaira mein is bāt ke zāhir karne ke liye hotā hai ki us hundi wagaira kā zar-i-saman adā ho-gayā hai

Value, v. t. 1.—Qimat lagānā; dām lagānā yā ānkā; qimat tashkhis k.; qimat thahrānā; ta'dād iqtidār yā waqat wagaira ke lihāz se samajhnā.

2.—Qadr k.; barī tauqir k.; ta'zim-o-tauqir k.; barā jānnā; bahut chāhnā; balut mānnā; 'aziz jānnā yā rakhnā.

Valueless, a. Be-waqat; be-qadr; nā-chiz; nā-kāra; kisi kām kā nahīn.

Vanish, v. i. 1.—Nazar se gāib ho-jānā; phir dekh nā pa'nā; dikhāyī na d.; ba-tadrīj gāib ho-jānā; hawā ho-jānā; rafū-chakkar ho-jānā.

2.—Mit jānā; nest-o-nā-būd ho-jānā; guzar yā nikal jānā; jātā rah-nā; phir bāqi yā qaim na rahnā; ma'dūm ho-jānā; nām lene ko bli na rah jānā.

Vanity, n. 1.—Be-asliyat; jhuthāyī; be-bunyādī; be-sar-o-pāyī

2.—Khafif bāton par nāz yā fakhr; chhotī chhotī bāton par dil kā phul uṭhnā; jhuthā fakhr; niri shekhi; gurūr; ghamand; numāish; khud-bini; khud-pasandi.

3.—Behūda shai; koyī be-bunyād khayālī yā gair-asli shai; behūda khwābish; befāida koshish; khafif mihnāt jisse kuchh sūd na ho; khushī jiski kuchh asliyat na ho; behūda yā be-kār pairawī; be-kār numāish; khayāl-i-bātil.

Vanquish, v. t. 1.—Maglūb k.; fath k.; harā d.; larāyī mein jīt jānā; sar k.; gālib ānā; shikast d. [chale na d.; lā-jawāb kar d.

2.—Dabā d.; zer-dast k.; rad k.; bahs mein qāil k.; band kar-d.

Vantage-ground, n. Hālat yā jagah ke lihāz se dūse par fauqiyat; jagah yā hālat jiski wajh se ek shakhs ko dūse shakhs par galaba fauqiyat yā buzurgī ho; mufid mauqa; fāide ki jagah yā hālat.

Vapid, a. Be-jān; be-dām; murda; be-ras; utrā; siṭhā; be-maza; jismein zāiqā yā lutf bāqi na rahe; phikā; be-namak.

Vapidity, n. Be-mazaqī; be-lutfī; phikā-pan; be dam yā be-jān h.;

Vapidity, n. Be-namakī; be ras kā h. [uṭhtā hai; buphārā.

Vapour, n. 1.—Bukhār; bāph; bhāph; dūl; dhuān; bukhār jo pāni se

2.—Koyī shai jisko qiyām yā sabāt na ho; koyī chiz jo jald guzar jāe; khayāl-i-bātil; behūda khayāl; jhuthī manj; behūda tarang.

Vapour, v. i. 1.—Bukhār yā bīph ho-kar nikal jānā; dhuñān ho-kar ur jānā; bāhar khinch jānā. [chaurī hāñknā; khud-faroshī k.]

2.—Shekhī chhāntnā; diṅg mārñā; taallī kī l.; dūn kī l.; lambī-Vapour, v. t. Bukhār kī shakl par urā d.; dhuñēn kī tarah nikāl d.

Vaporous, a. 1.—Bukhārāt se bharā huā.

2.—Bādī; bayālā; riyāhī.

3.—Bātil; bebūda; khām; khayālī.

Variable, a. 1.—Jo badal sake; tabādala-pazīr; jismēn tagaiyur-o-tabaddul kī salāhiyat ho; mutagaiyir. [be-sabāt; jisko istiqlāl na ho.]

2.—Jo badlā yā tabdīl huā kare; mutalawwin; chanchal; nā-pāe-dār;

Variableness, n. Talawwin; tabādala-pazīrī; badlā k.; be-sabātī; be-istiqlālī; be-qarārī; mutagaiyir hone kī salāhiyat

Variance, n. 1.—Tabādala; tagaiyur; hālat kā tabdīl ho-jānā (badal jānā).

2.—(Law). 'Adālat kī ek qism kī kār-rawāyī ke do hissoñ meñ ikhtilāf masalan kisi bayān aur uske muta'alliq subūt meñ.

3.—Ikhtilāf jisse takrār yā nizā' paidā ho; nā-ittifāqī; jhagrā; takrār; phūt; nā-chāqī; nifāq

At variance—Mukhtalif; khilāf; bar'-aks; nā-ittifāqī kī hālat meñ; nizā' yā takrār kī hālat meñ; bāham khūsūmat rakhte huye; āpas meñ 'adāwat rakhte huye.

Variation, n. 1.—Kisī shai kī sūrat hālat yā sifatōñ meñ kisiqadar tabādala; kuchh kuchh farq; ikhtilāf; tagaiyur-o-tabaddul; tafāwut.

2.—Ikhtilāf kī had; jisqadar aslī hālat se farq ho; jahāñ tak yā jitnā farq kisi shai meñ ho.

Variegated, v. t. 1.—Zāhirī sūrat meñ ikhtilāf paidā k.; rang-ba-rang kā k. yā banānā; tarah tarah ke rang paidā k.; būqalamūñ k.

Variegation, n. Rang-ba-rang kā k. yā h.; mukhtalif rangōñ kā h.; būqalamūñ; rangōñ kā ikhtilāf.

Variety, n. 1.—Ikhtilāf; nau'-ba-nau' kā h.; tarah-ba-tarah kā h.; mukhtalif chīzōñ kā bāham ikhtilāt; aisi chīzōñ kī bāham āmezish jinki sūratēñ mukhtalif hon.

2.—Bahut sī mukhtalif chīzēñ; mukhtalif aqsām (qismēñ); anwā'-o-aqsām; qism-ba-qism (tarah tarah yā tarah-ba-tarah) kī chīzēñ.

3.—Ikhtilāf; farq; tafāwut.

4.—Tajāwuz; kamī-beshī; aslī hālat kā badal jānā.

Various, a. 1.—Mukhtalif; qism qism kā; tarah tarah kā; anwā' aqsām yā anwā'-o-aqsām kā; judā judā; muta'addid; kayī ek; ek dūsre ke khilāf.

2.—Jo tabdīl ho-sake (badal sake); gair-mu'aiyan; gair-muqarrar; be-sabāt; jo badlā kare; jis-ko sabāt na ho.

3.—Rang-ba-rang kā; būqalamūñ. [aqsām se; badal badal kār.]

Variously, ad. Kayī tarah se; mukhtalif tarahōñ se; tarah tarah se; anwā'

Varnish, n. 1.—Raugan; rang; luk; bārnīs (Colloquial).

2.—Jo asl meñ yā banāne se bārnīs kī tarah ho; chamkilī sūrat.

3.—Zāhirī numāish; woh shai jisse koyī dūsri shai zāhir meñ (dekhne meñ) bhali ma'lūm de; chamak-damāk; qal'ī; mulamma'; rang-raugan.

Varnish, v. t. 1.—Raugan k.; luk k. yā pheruā; rangnā; bārnīs k.

2.—Koyī aisi shai ūpar se lagā d. jisse zāhir meñ 'umda sūrat dekh parē; sañwārnā; 'aib chhipānā.

3.—Bātoñ ke zarī'e se kisi burī shai kī achchhi sūrat dikhlānā; namak-mirch lagānā; bāt chiknānā; raugan-i-qāz malnā.

Vary, v. z. 1.—Kisī shai kī sūrat tabdīl kar-d.; sūrat shakl yā haiat wagaira badal d.; kisīqadar badal-kar aur tarah kā banā d.

2.—Ek shai ko dūsri shai se badal d.; tabādalu-i-bāhamī k.

3.—Mukhtalif qismoñ kā banānā; tarah-ba-tarah kā banānā; rang-ba-rang kā k.

Vary, v. z. 1.—Kisī tarah par badal jānā; kuchch kuchh mutagayir ho-jānā; dūsri tarah kā ho yā ban jānā; tabdīl ho-jānā; dūsre dhang kā ho-jānā. [ek dūsre ke khilāf h.; ek dūsre se (āpas meñ) na milnā.

2.—Bāham ikhtilāf r. yā mukhtalif h.; ek dūsre se mel na khānā;

3.—Paiham badalnā; ek dūsre ke ba'd tabdīl h.

4.—'Tajāwuz k.; iuhirāf k.; phirnā; bhaṭaknā.

Followed by *from*.

5.—Ikhtilāf r.; ittifaq na r.; jhagarnā; mukhālafat r.

Vassal, n. 1.—Ra'iyat; asāmī; parjā (*correctly* prajā).

2.—Tābi'-dār; wābasta; mulāzim; naukār; gulām; chākar.

Vassalage, n. 1.—Ra'iyat yā asāmī hone kī hīlat.

2.—Tābi'-dārī; mā-tahtī; tab'iyat; gulāmī. [laq-o-daḡ; nā-paidā-kanār.

Vast, a. 1.—Nihāyat wasī'; baṛā lambā-chaufā; bahut hī baṛā; 'azīm;

2.—Shumār yā ta'dād meñ bahut hī baṛā; kasīr; be-shumār.

3.—Baṛā; 'azīm; saḡht; shadīd; bahut hī bhārī; shāqqa.

4.—Nihāyat hī aham; baṛā bhārī; jisko baṛī waq'at ho.

Vastly, ad. Bahut; bahut kuchh; bahut hī; dūr-o-darāz tak; khūb lambā-chaufā; lambāyī-chaufāyī meñ dūr tak; ba-kasrat; kasrat se.

Vastness, n. Baṛī was'at; baṛī lambāyī-chaufāyī; baṛā qad-o-qāinat; baṛī dīl-daul; baṛī baṛāyī; baṛī waq'at; baṛī 'azīmat.

Vaunt, v. z. Shekhī k.; dīng mārūnā; dūu kī l.; lambī-chaufī hānknā; taallī kī l.; khud-faroshī k.

Vaunt, v. z. Kisī chīz par shekhī k.; kisī shai kī behūda numāish k.; numāish ke sāth zāhir k.; kisī shai kā izhār fakhr ke sāth k.

Vaunt, n. Fakhr ke sāth apnī baṛāyī yā numāish; dīng; taallī; khud-faroshī; shekhī; gurūr ke sāth numāish.

Vehemence, n. 1.—Shiddat; zor; tezī; saḡhtī; tundī; ḡlaba. [jazba.

2.—Baṛī sar-garmī; baṛī josh; baṛī harārat; baṛī garm-joshī; baṛā

Vehement, a. 1.—Jismeñ baṛā zor ho; baṛe zor-o-shor kā; shadīd; saḡht; tund; bahut tez; baṛe shadd-o-madd kā.

2.—Jismeñ baṛī sar-garmī ho; garm-joshī se bharā huā; nihāyat sar-garm; jazbe se bharā huā; shauq se bharā huā.

Vehemently, ad. Shiddat se; zor se, baṛe zor-o-shor se; nihāyat hī tezī yā tundī se; baṛe jazbe se; shadd-o-madd se.

Vehicle, n. 1.—Jispar kisī shai ko le-jāen yā le-jā sakeñ masalan ḡarī chhakrā bahli larhiyā wagaira; sawārī; markab.

“The word is more generally applied to wheel carriage.” *Webster*.

2.—Kisī shai ke pahunchāne yā batlāne kā zarī'a; woh shai jisse kisī bāt kā 'lān dūsre par kiya jāe. [chhipāyā jāe.

Veil, n. Burqā; naqāb; parda; ghūnghaṭ; woh bārīk kaprā jisse muñh

Veil, v. z. 1.—Burqā' dāl yā pahin l.; ghūnghaṭ se muñh chhipā l.; naqāb yā parda dālnā. [r.; chhipāye r.

2.—Chhipānā; poshīda r.; dhūpnā; dhakā (chhipā) r.; parde meñ

Vein, *n.* 1.—Rag; nas; pai.

2.—Darz; shigāf; chūr.

[lahariyā (khat yā lakīr).

3.—Lakīī yā sang-i-marmar wagaira meñ rang-ba-rang kī dhārī yā

4.—'Umda khayālāt wagaira kā silsila; larī; daur. [manish; sīrat.

5.—Khāssa; mizāj; tabī'at kā muilān; khās qism kā zihū; kho;

Veined, *a.* Dhārī-dār; khat-dār; lakīr-dār; lahariyā. [rāwī.

Velocity, *n.* Tezī; sur'at; 'ajalat; jaldī; shitābī; harakat kī tezī; tez-

Venal, *a.* Rag yā ragon se muta'alliq; jo ragon meñ rahe yā ho.

Venal, *a.* Jo zar (rupaye-paise) yā dūsre qimati badal kī 'iwaz meñ kharid yā hāsīl kiya jāe; jiski kharid farokht ho; jo bikri ke liye rakkhā jāe; jo kharid karne se mile; kharid kiya (kharidā) huā; mol liyā huā.

“*Venal* supposes either an actual purchase, or a readiness to be purchased, which places a person or thing wholly in the power of the purchaser.” *Webster.*

Venality, *n.* Kharid kiye jāne ke lāiq h.; liyāqat mansab yā khidmat kā rupaye-paise yā kisi dūsrī shai kī 'iwaz meñ bechā (farokht kiya) jānā; zar ke asar ke tabī' hone kī hālat. [farokht k.; bai' k.; bikri k.

Vend, *v. t.* Naqdī badal kī 'iwaz meñ dūsre ke hāth muntaqil k.; bechnā;

“*Vend* is applicable only to wares, merchandise, or other small articles, not to lands and tenements.” *Webster.* [ridār; bai'-dār.

Vendee, *n.* Woh shakhs jiske hāth koyī chiz bechī jāe; mushturī; kha-

Vender, *n.* Bechne w.; bāī'; farokht k. w.; faroshinda; farokht-kunānda.

Vendible, *a.* Bikri kā; bikāū; jisko bech sakeñ; qābil-i-farekht.

Vendible, *n.* Bikri kī chiz; saudā; jo chiz bechne ke lāiq ho.

Vendor, *n.* See Vender.

Vendition, *n.* Farokht; bikri. [buzurg; mu'azzam; mukarram.

Venerable, *a.* 1.—Qābil-i-ta'zīm; wājibu-ta'zīm; 'izzat-o-tauqir ke lāiq; 2.—Pāk; muqaddas; muhtarim.

Venerate, *v. t.* Ta'zīm k.; adab k.; 'izzat k.; hurmat k.; ādar k.; saumān k.; mānū; mu'azzaz jānū. [pūjā; satkār.

Veneration, *n.* Ta'zīm; takrīm; tauqir; adab; mān; ādar; tahrīm;

Vengeance, *n.* Sazā jo nuqsān pahunchāne yā kisi jurm kī 'iwaz meñ di-jāe; mukāfāt; intiqām; badlā; qahr se bhārā huā intiqām; badlā lene kī khwābīsh jo had se ziyādā ho.

To take vengeance—Badlā l.; intiqām l.—To wreak one's vengeance on another—

Kisi se intiqām yā badlā l.—With a vengeance—Bare zor se; bari shiddat se; aisi tarah kī sakht sadma pahuncha.

Venial, *a.* 1.—Mu'afi ke qābil; qābil i-'afw; jisse dar-guzar ho-sake; jisko bilā sar-zanish nazar-andāz kar-sakeñ; sangin nahīn; khafīf; chhotā.

2.—Jāiz; rawā. [sam; bikh.

Venom, *n.* 1.—Woh shai jo zindagi ke liye muhlik yā muzir ho; zahr;

“Generally used to express noxious matter that is applied externally, or that is discharged from animals, as that of bites and stings of serpents, scorpions, &c.” *Webster.*

2.—Bugz; kina; khabāsat. [liye muzir; muhlik.

Venomous, *a.* 1.—Zahr se bhārā huā; zahrilā; jāū-dār kī zindagi ke 2.—Muzir; nuqsān pahunchāne w.; bugzī; mūzī; kīne se bhārā huā. [ne ke liye sūrākh yā rāsta.

Vent, *n.* 1.—Chhotā sūrākh; hawā yā kisi qism kī saiyāl shai ke nikal-

2.—Kisi band yā poshūda jagah se nikal jāne kā mauqa'; bāhar nikālū; ikhrāj; izhār; i'lān; zabān par lānū.

To give rent to—Nikālū; bāhar k.; zāhir k.—To take rent—Nikālū; zāhir h.; fāsh ho-jānū; khul jānū; sab ko ma'lūm ho-jānū.

Vent, v. t. 1.—Kisi chhote sūrākh se nikālū. [d.; ugal d.]

2.—Band jagah se nikal jāne d.; nikāl d.; kah d.; zāhir kar-d.; khol

Venter, n. (Law) Mā; mādar; wālida.

Ventilate, v. t. 1.—Hawā d.; khultā aur hawā-dār banā d.; khol-kar aisā banā d. ki hawā bakhūbī āye-jāye; kahūn tāzi hawā pahnūchānū;

2.—Phaṭaknū; pachhornā. [hawā se ṭhaudhā k.]

3.—Zāhir k.; 'awām ko dikhlanā.

Ventilation, n. 1.—Hawā-dār k. yā hawā pānū; hawā ke be-rukāwaṭ āne-jāne ki band-o-bast; hawā jo pahnūchā, i jāe.

2.—Bhūsi aur gard nikālne ke liye nāj ko phaṭaknū yā pachhornā.

3.—'Awām par izhār; sab logoṅ par zāhir k (unko dikhlanā yā batānā).

Venture, n. 1.—Koyī kām jiskā natija ma'iz ittifiq par munhasir ho; koyī khatre kā kām; jokhim; kisi shai kā khatra ek aise amr ke wāqī' hone par uṭhānū jiskā hāl pahile se yaqīn ke sāth ma'lūm na ho; qismat-āzmāyī; bāzi; hor. [sake; ittifiq; nasīb; bhāg; parālabdh.]

2.—Woh bāt jiskā hāl pahile se ma'lūm na ho yā ma'lūm na ho.

3.—Jo shai khatre meṅ ḍālī jīe; woh chiz jiskā jokhim uṭhāyā jāe; jo chiz tijārat ki nazar se jahāz par rawāna ki-jāe.

At a venture—Qismat par; tan-ba-taqdir; begair āgā-pichhā soche yā dekho; bilā lihāz is amr ke ki māal-i-kār kyā hogā; utakkār-lāis.

Venture, v. i. 1.—Apne ūpar jokhim uṭhānū; kisi bāt ke karne yā kahne khwah kisi shai ke birā uṭhāne ki jurat yā dilerī r.; himmat k.

2.—Jokhim yā khatra uṭhānū.

To venture at, or to venture on or upon—Kisi shai meṅ masrūf (mashgūl) hone ki jurat k.; kisi bāt kī iqdām k. par kām-yābī kā kuchh bhī tayāqqun na r.

Venture, v. t. 1.—Khatre (ma'rīz-i-khatar) meṅ ḍālū; jokhim uṭhānū; khatrā uṭhānū [bhejuā (rawāna k.); sirf unmed par bhejuā.]

2.—Qismat-āzmāyī ki nazar se bhejuā; taqdir par khel-kar kahūn

Venturesome, a. Himmat-war; jurat w.; jo jokhim uṭhāne meṅ na dare; jo be-taammul khatre meṅ par jāe; diler; be-khauf; jān-bāz; be-bāk.

Venturous, a. Diler; janwān-mard; dil kā karī; be-khauf; be-bāk; jari; mardāna; jān-bāz; dhitlā; sāhasī; niḍar.

Venue, n. (Law). Qurb-o-jawār; qurb; nazdik jagah; woh jagah yā mauqa' jahān kisi fi'l yā wāqī'a kā wuqū' meṅ ānā (wāqī' h.) bayān kiya jāe; woh jagah jahān koyī nālīsh rujū' (dāir) ki-jāe.

To lay a venue—Kisi fi'l yā wāqī'a ke wuqū' ki jagah batlānā; yah zāhir k. yā kahnū ki fulān bāt fulān maqām par huyi. [tan sach bole.]

Veracious, a. Sachchā; rāst-bāz; rāst-go; hamesha sach bolne w.; jo 'āda-

Veracity, n. Sachchāyī; rāst-goyī; hamesha sachchāyī kā khayāl r.; rāst-guf-tārī; sidq-bayānī; hamesha ('ādatan) sach bolnā. [(sachchī bāteṅ kahne)]

A man of veracity—Sachchā ādmī; jo shakhs 'ādatan (hamesha) sach bole

“The veracity of facts” is not correct language. Webster.

Verbal, a. 1.—Zabānī; jo kisi ko sunā-kar kahā jāe; lisānī; tahrīrī (likhā huā) nahīn.

A verbal message—Payām-i-zabānī.—A verbal contract—Zabānī mu'āhada.

2.—Sirf lafzōn se ta'alluq r. w.; mahz lafzī; nira' al-fāz se muta'alliq.

A *verbal* dispute—Nizā'i-lafzī; takrūr jo mahz alfāz kī nisbat ho; bātoñ kā
3.—Lafzī; lafz-ba-lafz. [jhaḡrā.

A *verbal* translation—Tarjama-i-lafzī; tarjama jo lafz-ba-lafz ho.

Verbally, ad. 1.—Zabānī; tahrīrī nahīn.

2.—Lafz-ba-lafz; lafzī.

To translate *verbally*—Lafzī tarjama k.; lafz-ba-lafz tarjama k.

VERBATIM ad. (Lat.) Lafz-ba-lafz; unhiñ alfāz (lafzoñ) meñ.

To tell a story *verbatim* as another has related it—Jin lafzoñ meñ kisī ne koyī
bāt kalī ho unhiñ alfāz meñ us bāt ho phir kahūñ.

VERBATIM ET LITERATIM, (Lat.) Lafz-ba-lafz aur harf-ba-harf.

Verbiage, n. Bilā zarūrat bahut se lafzoñ kā isti'māl; alfāz kā fuzūl
isti'māl; alfāz kā behūda isti'māl.

Verbose, a. Jismeñ alfāz kasrat se hoñ; jo zarūrat se ziyāda alfāz isti'
māl karo; jismeñ bilā zarūrat bahut se alfāz hoñ; tūl; tūl-o-tawīl;
mutawwal; laffāz; ziyāda-go. [verbose argument—Tūl-o-tawīl bahu.

A *verbose* speaker—Jis shakhs ke kalām meñ laffāzī ho; fuzūl kalām k. w.—A

Verboseness, } n. Tūl-kalāmī; lafzoñ kā fuzūl isti'māl; jisqadar zarūrat
Verbosity, } ho usse ziyāda alfāz kā kām meñ lānā; kalām kī tawā-
lat; laffāzī [harā; shādāb; tar-o-tāza; hariyālā.

Verdant, a. 1.—Chhote chhote darakhitoñ yā ghās se dhakā huā; sabz;
2.—Khām-pārā; kachehā; dunyā ke hālāt se wāqif nahīn; jo jald
dhokhā khā jāe (*Colloquial*).

Verdict, n. 1.—(*Law*). Kisī amr-i-wāqī' kī nisbat jo ahl-i-jūrī ke rū-ba-rū
tahqīqāt-o-tajwīz ke liye pesh ho 'adālat ke istifsār ke muta'alliq unkā
jawāb; jo bāt ahl-i-jūrī ke sāmne tahqīqāt-o-tajwīz ke liye pesh ho
uski nisbat unki rāe yā tajwīz.

2.—Faisala; tajwīz; rāe jo zāhir kī jāe.

Verdure, n. Sabza; sabzī; nabātāt kī tar-o-tūzagī; shādābī; hareī; harāpan.

Verge, n. Kanārā; lab; hāshiya; had; intihā.

Verge, v. i. 1.—Niche kī taraf jhuknā; kham h.; dhāl h. [chūñā.

2.—Kanāre yā lab par h.; māl h.; ru'ū' h.; nazdik h.; qarīb pahuñ.

Verifiable, a. Tasdiq ke qābil; jiski tasdiq ho-sake; jo subūt-i-nā-qābil
i-tardīd se sābit ho-sake; jiski tāyīd ma'qūl subūt se ho-sake.

Verification, n. Tasdiq k. yā h.; kisī shai kī asliyat yā sihhat kī tasdiq;
kisī shai kī sachāyī kā sābit k.; tasdiq; isbāt.

Verify, v. t. 1.—Kisī amr kī sihhat yā sadāqat ko sābit k.; kisī bāt kī
sachāyī sābit k.; tasdiq k.; tāyīd k. [sihhat ko sābit k.

2.—Tahqīqāt yā shahādāt i-jāiz ke zarī'e se kisī shai kī asliyat yā

Verily, ad. 1.—Sachmuch; fi-l-wāqī'; haqīqatan; haqīqat meñ; dar-
asl; lā-raib. [fi-aslihi; sachmuch; dar-asl.

2.—Baro tayaqqun ko sāth; nihāyat hī bharosā kar-ke; wāqī'i;

Verity, n. 1.—Asliyat; sachāyī; wāqī'iyat; kisī bayān wagaira kā wā-
qī'a ke mutābiq h. (usse mutābaqat r.).

2.—Sachchā bayān; sachchā 'aḡīda.

Vernacular, a. Us mulk kā jahān kisī kī paidāish huyī ho; desī; mulkī;
watanī; kisī kī mulkī; kisī ke mulk kī. [zabān Hindī hai.

Hindī is our *vernacular* language—Hindī hamārī desī zabān hai; hamārī mulkī

Vernacular, n. Mulki yā desī zabān; kisī kī mādārī zabān. [ho).

Vernal, a. 1.—Bahār kā; bahārī; jo fasl-i-bahār meñ nikle (uge yā namūd

2.—Shabāb kā; jawānī kā; bahār-i-'umr kā. [hiū; chanchal.

Versatile, *a.* 1.—Jiskī rāo badlā kare; mutalawwū; mustaqil-mizij na-

2.—Jo suhūlat ke sāth (āsānī se) ek shai se dūsī shai kī taraf phir jāe (rujū' ho-jāe); jisko naye kām meñ fauran lagī sakeñ; jise mukh-talif bātoñ kī taraf be-takalluf rujū' kar-sakeñ.

Versatileness, } *n.* 1.—Talawwū; tagaiyur-o-tabaddul par āmadagī; ba-

Versatility, } dal jāne kī salāhiyat r.

2.—Naye kāmōñ yā nayī bātoñ kī taraf suhūlat ke sāth tabī'at rujū' karne kī quwwat; jaulānī.

Versed, *a.* Tajribe tahsil yā mashq wagaira ke zari'e se wāqif yā māhir; māmūs; mashshāq; khūb wāqif; ba'khūbī āgāh; khūb jānūtā huā; āz-mūda-kār; tajriha-kār.

Versed in the details of business—Kār-o-bār ke juz-o-kul se wāqif.

Version, *n.* 1.—Tarjama k.; ek zabān kī 'ibarat kā dūsri zabān meñ lānā.

2.—Tarjama; 'ibarat jo ek zabān se dūsri zabān meñ lāyī jāe.

Vertiginous, *a.* 1.—Ghūmtā; gardish kartā; chakkar khātā. [āye.

2.—Jisko daurān-i-sar ho; jiskā sar ghūme (phire); jisko chakkar

Vertigo, *n.* Daurān-i-sar; ghūmtā; ghumrī; chakkar; bhanūri.

Very, *a.* 1.—Aslī; haqiqī; sachchā.

2.—Wuhī; wahī; thik wahī; 'ain.

In very deed—'Ain hālat-i-fi'l yā irtikāb-i-fi'l meñ; thik kām karto yā kām karne kī hālat meñ.—This is the very man we want—Yah wuhī shakhs hai jise

In these phrases, very is emphatical. [ham log chāhte haiñ.

Very, *ad.* Nihāyat; nihāyat hī; bahut; bahut hī; shiddat se; had se ziyāda; az had; az-bas; kuchh kam yā chhoṭā nahiñ; gāyat; gāyat darje kā. [daryā kā bahāw kuchh kam tez nahiñ hai.

The river flows very rapidly—Daryā nihāyat (nihāyat hi) tez se bahāt hai;

“Before participles, *very* is followed by *much*, or more rarely, by some nearly equivalent adverb; as, *very much* hurt; *very greatly* surprised; *very far* gone.” *Webster*.

Vessel, *n.* 1.—Woh shai jismeñ koyī chiz rakkhī jāe; koyī shai jiskī petā khālī ho—jaise pipā ketlī botal pyāla rikābī wagaira; bartan;

2.—Jahāz; kashhti; nāw. [zarf; bāsan.

3.—Rag; nas; shiryān. [pahinī jāe; libās; poshāk; jāma.

Vest, *n.* 1.—Kapṛā (libās) jisse jism kī poshish ho; poshāk jo ūpar se

2.—Poshish jo kisī shai par ūpar se parē. [pahinte haiñ.

3.—Futāhī kī qism kā be āstīn kī kapṛā jo koṭ (coat) ke tale mard

“In England, the original word *waistcoat* is always used for the garment worn immediately under a coat.” *Webster*.

Vest, *v. t.* 1.—Kapṛā pahinānī; poshāk pahinānā; libās pahinānā; mal-būs k.; chhipnā; dhūnkā; khūb gher d.

2.—Denā; 'atā k.; tafwiz k.; sipurd k.

Followed by *with*.

3.—(Law) Qabza d.; kisī shai ke tasarruf-i-fi-l-hāl yā āyinda kā mustaqil istihqāq d. jiskā nafāz fauran ho.

Vest, *v. t.* Milnā; pahuñchnā; qāim yā uñfiz h.

Upon the death of the ancestor, the estate, or the right to the estate, *vests* in the heir at law—Mūris kī wafāt par tarka yā uskā istihqāq wāris-i-qanūni ko pahuñchtā hai.

Vested, p. a. Mustahkam; mustaqil; muhtamilu-l-wuqū' yā mu'attal na-hiṇ; aisā nahiṇ ki uskā nafāz kisī dūsrī bāt par mauqūf yā rukā huā ho.

Vested rights — Mustaqil huqūq; aise huqūq jūkā nafāz kisī amr ke wuqū' par munbasir yā mauqūf na ho.

Vestige, n. Puir kā nishān jo zamīn par rah jāe; naqsh-i-pā; nishān yā nishānī; 'alāmat; us shai kī khafīf nishānī jo ab bāqī yā qāim na ho; bāqī-baqāyā; chihānī; patā yā khafīf sā patā; us shai kā baqiya hissa jise guzre (talaf yā zāil huye) muddat huyī

Vestment, n. Poshāk; libās; jāma; pahinne kā koyī kaprā.

Vesture, n. See *supra*.

Veteran, a. Kisī shai khusūsan sipahgarī ke kāmon meṇ purānā mash-shāq; baṛā tajriba-kār; nihāyat kār-āzmūda; pukhta; pakkā.

Veteran, n. Kisī kām yā fan khusūsan laṛāyī ke kāmon meṇ bahut dinon kā mashshāq shakhs; aisā shakhs jo kisī mulāzamat (naukarī yā khidmat) meṇ būrḥā ho-gayā ho; kār-āzmūda shakhs; purānā sipahī.

Veto, n. 1.—Hākim-āna imtiūā'; khusūsan woh ikhtiyār jo kisī aise musawwada-i-qānūn kī nā-manzūrī kā hādshāh yā majma'-i-wāzī'ān-i-qawānīn ke mir-majlis wagaira ko hāsil ho jiskī manzūrī us majme' ke dūstre arākīn kī jāuib se ho-chukī ho; us ikhtiyār kā nafāz.

2.—Kisī qisim kī hākimāna mumāna'at; imtiūā'. [nafāz rok d.

Veto, v. t. Kisī musawwada-i-qānūn ko nā-manzūr kar-ke us qānūn kā

Vex, v. t. 1.—Khafīf khafīf ishti'āl kī bāton se gussa dilānā; chhernā; tang k.; diq k.; izā pahuūchānā; hairān k.; ranj dilānā; taklīf d.; kurhānā; khijhānā; satāna; dukh d. [futūr dālnā.

2.—Paresḥān k.; be-chain k.; be qarār k.; sukūn yā qarār meṇ *Vexed question*—Woh tahqiqāt jiskī tawālāt se log tang ā-gaye hon yā jis meṇ nihāyat isrār ke sāth bahs huyī ho; woh bahs (amr-i-nizā'i) jiskā faisala mushkil ho aur jis meṇ bahut kuchh mubāhala ho.

Vexation, n. 1.—Chhernā yā chherā jānā; ranjish; taklīf: be-qarārī; be-zārī; āzurdagī; musibat; izā; azīyat.

2.—Woh shai jisse taklīf ho; woh shai jiskī wājḥ se āram na mile.

3.—Qānūnī kār-rawāyī ko zarī'e se taklīf-dihī; 'adāwatī nālīsh ke zarī'e se taklīf-dihī (tang yā diq k.) khwāh hairānī.

Vexatious, a. 1.—Ranj d. w.; ranj-dih; jisse dil ko ranjish ho; taklīf-dih; jo chher chhār kiyā kare; āzār-dih; mūzī; jisse dil ko be-qarārī

2.—Musibat meṇ dālna w.; tang k. w.; āfat-nāk. [(paresḥānī) ho.

3.—Ranjish taklīf yā be-qarārī se bharā huī; musibat-nāk.

Vexatious suit—(Law) Nālīsh jo taklīf-dihī kī garaz se khwāh bilā-wājḥ kī-jāe; da'wā jo izā-rasānī yā taklīf-dihī kī nazar se kiyā jāye; nālīsh jo sirf tang karne kī niyat se dāir kī jāe.

Vexatiously, ad. Aisī tarah se ki baṛī taklīf yā be-qarārī ho; taklīf yā ranj dene kī garaz se; izā pahuūchāne ke manshā se.

Via, n. (Lat.) Rāh; rāsta; sarāk.

Via, ad. Rāh se; rāste se; kahīn se hote yā ho-kar (*Colloquial*).

Via Mirzāpūr—Mirzāpūr kī rāh se; Mirzāpūr ho-kar (wahān se hote).

Viand, n. Khāne kī chīz; khāne kā sāmān; gīzā; khānā; bhojan; āhār.

☞ Used chiefly in the plural.

Vibrate, v. i. 1.—Idhar-udhar harakat k.; jhūlnā; jhūmūnā; hīlnā; dōlnā.

2.—Thartharānā; āwāz paidā k.

- 3.—Ek hālat se dūsrī hālat meñ h.; ek bāt par qāim na rahnā; mutazalzal h.; dignā; dagdagānā.
- Vibrate**, *v. t.* 1.—Chamkānā; hilānā; jhulānā; laplapānā.
- 2.—Idhar-udhar harakat kar-ko batānā; kañpkañpānā; tharthānā.
- Vibration**, *n.* Thartharānā; thartharā; āge-pīchhe jald jald harakat k.; jhumāw; dūlāw; kañpkañpī; gharī ke langar kī sī chāl.
- Vibratory**, *a.* Jhūmtā huā; jhūltā huā; hara. at-i-shāqūlī d. w.; gharī ke langar kī tarah idhar-udhar hilāne w. [meñ diyā gayā ho.
- Vicarious**, *a.* 1.—'Iwaz kā; nāib kā; qāim-maqām kā; jo dūstre kī 'iwaz 2.—Dūstre kī tarah se yā uskī 'iwaz meñ kām k. w.; dūstre ke qāim-maqām kī tarah kām ('amal) k. w. [badal ke qāim kiya jāe.
- 3.—Jo dūstre kī jagah par kiya yā bar-dāshit kiya jāe; jo ba-taur
- Vice**, *n.* 1.—Naqs; 'aib; khāmī; dāg; dhabhā; khotīyī.
- 2.—Badi; burāyī; bad-kārī; bad-fi'lī; khabāsat; kharābī; sharārat.
- Vice**, *n.* Jab yah lafz kisi aise dūstre lafz ke mā-qabl rakkhā jātā hai jo kisi shakhs par dalālat kare to usse yah zāhir hotā hai ki woh shakhs kisi-kā qāim-maqām hai yā darja-i-duwām kā rutba khwāh ikhtiyār. [yār rakhtā hai.
- VICE**, *prep* Jagah par; 'iwaz meñ; ba-jāe; ba-'iwaz.
- Vice-president**, *n.* Nāib mir-majlis; woh afsar jo kisi majma' ke sadr-anjuman kā nāib ho. [s-saltanat kā.
- Viceragal**, *a.* Nāib-i-saltanat yā nayābat-i-saltanat se muta'alliq; nāibu-Viceroy, *n.* Kisi bādshāhat yā mulk kā hākīm jo ikhtiyārāt-i-shāhī ke sāth ba-taur bādshāh ke qāim-maqām ke uske nām se hukm-rānī kare; nāibu-saltanat; qāim-maqām-i-shāhī; sūba-dār; nawwāb.
- Viceroyalty**, } *n.* Qāim-maqām-i-shāhī kā rutba mansab ikhtiyār yā 'ulāqa
- Viceroyship**, } -i hukūmat
- VICE VERSA** (*Lat.*) Jab kī 'ibarat yā kaifiyat ko maqlūb kar-deñ (ulāt deñ); uskā ultā; zidd-i-ān. [jawār; paṛos; ās-pās.
- Vicinity**, *n.* Nazdik yā ās-pas kī jagah khwāh jagahēñ; jawār; qurb-o-Vicinity, *n.* 1.—Qurb; nazdikī; dūr par na h.
- 2.—Qurb; ās-pās; paṛos. [kī jagahēñ.
- 3.—Hawālī; gird-nawāh; ird-gird; atrāf; atrāf-o-jawānīb; nazdik
- Vicious**, *a.* 1.—Nāqis; pūrā yā kāmīl nahīñ; jismeñ koyī naqs yā 'aib ho; khotā; 'aib-dār. [zabūn; fāsīd; khotā.
- 2.—Burā; bad; kharāb; jiske usūl yā tarīq kharāb hoñ; qabīh;
- 3.—Jo sāf na ho; ganda; kharāb; nāqis; nā-pāk; burā; sihlāt ke liye
- 4.—Asli nahīñ; khālīs nahīñ; jismeñ āmezish (milāwat) ho. [muzir.
- 5.—Muñhzor; sar kash; jo sharārat yā naṭkhaṭī kiya kare; jo khūb hilā na ho.
- Viciously**, *ad.* Badi se; burāyī se; khotāyī se; sachāyī neki safāyī yā munāsabat ke khilāf; 'aib ke sāth; naqs ke sāth; ba-tarz-i-fāsīd; durus-tī ke sāth nahīñ.
- Viciousness**, *n.* Badi; khabāsat; burāyī; bad-fi'lī; bad-kārī; sharārat; 'aibī yā nāqis h.; fisq-o-fujūr meñ rahnā; fāsiq-o-fājir h.; gunah gūnā.
- Vicissitude**, *n.* 1.—Tabādala jo silsile ke sāth ho; ek shai ke ba'd dūsrī shai kā barābar h. yā zuhūr meñ ānā.
- 2.—Tabādala; inqilāb; gardish; herpher; tagaiyur-o-tabaddul jaisā insān ke kāmōñ yā mo'āmalāt meñ.

Victim, n. 1.—Jitā jān-dār jo kisi dewta ko khwāh kisi mazhabī rasm ke anjām meñ bal charhāyā jāe; qurbānī; bal; balidān (*corruptly* baldān); sadqa.

2.—Woh shakhs jiskī jān kisi shai kī pairawī yā kisi ihtizāz-i-naf-sānī meñ jāe; jo shai kisi chiz kī pairawī waguira meñ talaf ho-jāe.

3.—Woh shakhs yā jān-dār jisko dūsra shakhs yā jān-dār halāk kar-dāle yā zarar-i-shadīd pahunchāye; maqtūl; mazlūm; āfat-rasīda.

4.—Jo shakhs kisi ke dām-i-fareb meñ par yā phanā jāe; jo dhokhā khā jāe; jo dhokhe meñ ā-jāe (mugīlata khā jāe); asāmī; said; shikār; chiriyā (*Colloquial*).

Victimize, v. t. Qurbān k.; tasadduq k.; bal d.; halāk k.; barbād k.; asāmī banānā; hajāmat k.; sar mūdnā (*Colloquial*).

Victor, n. Jiskī jīt laṛāyī meñ ho; jo kisi qism ke jhagre meñ dūsre par gālib āye; jo jang meñ fath pāye; fath-mand; firoz-mand; jo laṛāyī
 ④ Often followed by *at*. [meñ dushman ko shikast de.

④ "We apply *conqueror* to one who subdues countries, kingdoms, or nations; but we use *victor* when we speak of one who overcomes a particular enemy, or in a particular battle." *Webster*.

Victorious, a. 1.—Fath-mand; firoz-mand; jiskī jīt laṛāyī meñ ho; jis-ne jang meñ fath pāyī ho; jo dushman par gālib āyā ho; jisne dushman ko maglūb kiya ho; zafar-yāb; fath-masīb; jītā (laṛāyī jītā) huā.

2.—Fath-yābī kī; fath kā; jīt kā; jab jīt ho.

3.—Jisse izhār-i-fath ho; jo fath-mandī par dalālat kare.

Victoriously, ad. Fath mandī ke sāth; jīt ke sāth; muzaffar-o-mansūr; firoz-mandī se.

Victory, n. Laṛāyī meñ dushman kī shikast; jhagre meñ mukhālīf kī hār; jang nizā' yā takār meñ galaba pānā (gālib ānā); fath; zafar; nusrat; galaba; jīt; jāi. [chānā; rasad d.; rasad-rasānī k.

Victual, v. t. Khāne-pine kī chīzeñ baham pahunchānā; rasad pahūn-

Victuals, n. Insān ke khāne kī gizā; woh shai jisse insān kī zindagī qām rahe; khānā; khurāk; khāne pine kī chīzeñ; ashyā-i-akl-o-shurb.

④ "This word is never applied to that on which beasts or birds feed and is chiefly used to denote food for men when cooked or prepared

VIDE, (Lat.) Dekho; mulāhaza karo. [for the table." *Webster*.

④ "Used to direct attention to something." *Webster*.

VIDELICET, ad. Yā'nī.

④ Often abbreviated to *viz.*

Vie, v. i. Dūsre se barh jāne kī koshish k.; dūsre ke muqābale meñ uspar tarjih (faṣṣiyat) le-jāne kī koshish k.; ham-sarī (barābari) kā da'wā k.; muqābala k.; dekhā-dekhī k.

View, v. t. 1.—Tawajjuh ke sāth dekhnā; jānch karne kī garaz se dekh-nā; dekhnā; mushāhada k.; ānkh se jānchnā (dekhnā-bhālnā); mulāhaza k.; dhūndhnā. [khayāl k.; gaur k.

2.—'Aql se dekhnā; 'aql se tajwīz k.; sochnā; sochnā-bichārnā; *View* the subject in all its aspects—Is yā us bāt khwāh mazmūn ke har ek pahlu par gaur karo.

④ "View differs from *look*, *see*, and *behold*, in expressing more particular or continued attention to the thing which is the object of sight." *Webster*.

View, n. 1.—Nazar; nigāh; ānkh se dekhnā; mulāhaza; mushāhada.

2.—Tajwīz; gaur; kḥayāl; soch-bichār; 'aql yā samajh se bāton kī tahqīqāt. [wāqī'āt kī munāsib tajwīz.]

A just view of the arguments or facts in a case—Kisī mu'āmale meṁ dalāil yā

3.—Nazar (ānkh) kī pahūnch (rasāyī); jahān tak āgo (sāmue) dekh parē; madd-i-nazar; nigāh kī had.

To be in view—Sāmue dekh parnā; nazar (ānkh) ke sāmue h; madd-i-nazar h.—Within one's view—Jahān tak kisī kī nazar daup (pahūnche) usī ke andar; kisī kī nazar ke bāhar nahīn.

4.—Jo kuchh dekh parē; kaifiyat jo dekhne wāle ko ma'lūm de; jo kuchh kaifiyat dil par khule (dil ko ma'lūm ho).

5.—Naqsha; khāka.

[dekhne yā samajhne kā dhang.]

6.—Rāe; tajwīz; kḥayāl; samajhne kā tariq; kisī shai ke 'aql se

7.—Manshā; niyat; maqsad; irāda; na'c kī ummed; matlab; garaz;

8.—Sūrat; shakl. [mudda'ā.]

Vigilance, n. Bedārī; kḥabar-dārī; j̄igte rahnā; hoshyārī; nigrānī; nigah-bānī; chaukasī; chīron taraf dekhne rahnā; ihtiyāt; hifāzat.

Vigilant, a. Kḥatre kī kaifiyat ke daryāft karne aur usse bachne meṁ mutawajjil; jo hifāzat ko band-o-bast meṁ dil lagāye; bedār; hoshyār; nigrān; chaukas; chaukanuā; chārzarb; jo āgo-pichhe kā kḥayāl rakkhe; mutanabbih.

Vigilantly, ad. Hoshyārī se; kḥabar-dārī se; be-dārī se; chaukasī se.

Vigour, n. 1.—Quwwat-i-jismānī; badan kī zor; tāqat; bal.

2.—Zihnī quwwat; 'aql kā zor.

3.—Haiwānāt yā nabātāt kī quwwat; zor; bal.

4.—Tāqat; zor; bal; asar paidā karne kī salāhiyat.

Vigorous, a. 1.—Tāqat-wār; tāqat-dār; qawī; mazbūt; zor-āwar; jise quwwat-i-jismānī khūb ho; zabar-dast; shah-zor; tawānā; balawān; bālī.

2.—Jisse zihnī yā jismānī quwwat kā izhār ho; jismeṁ zihnī yā jismānī quwwat sarf ho; qawī; mazbūt; saḥt; shadīd; barī.

Vigorously, ad. Mazbūtī se; zor se; barī tāqat ke sāth; shah-zorī se; barī musta'īdī se; barī koshish ke sāth.

Vile, a. 1.—Haqīr; zalīl; khwār; nā-kāra; nā-chīz; be-qadr.

2.—Kamīna; pāji; sharīr; bad-zāt; fajir; fāsiq; Kḥudā aur achchhe logon kī nazaron meṁ haqīr; gunah-gār; bad; kḥarāb; nā-bakār; najis; nīch. [kī nadāmat ho (sharm āye).]

Vilely, ad. 1.—Zillat ke sāth; kamīnagī se; nīchoṁ kī tarah; aisi tarah

2.—Buz-dilī ke sāth; nā-mardī se; dar-kar; past-himmatī se.

Vileness, n. 1.—Kamīnagī; zillat; sifā-pan. [gāyat darje kī kḥarābī.]

2.—Bādī; burāyī; gunah-gārī kī wajh se zillat yā khwārī; nā-bakārī;

Vilify, v. t. Bad-nām k.; buhtān lagā-kar logon kī nazaron meṁ zalīl karne kī koshish k.; kalauk lagānā; lim lagānā; 'aib lagānā; zalīl yā kḥafif k.

Village, n. Gāw; diḥ; diha (pl. dihāt yā dihāt); mauza'; rūstā. [tāyī.]

Villager, n. Gāw kā rahne w.; gāwār; dihātī; dihqānī; dihqān; rūstā-

Villain, n. Bad-zāt shakhs; nihāyat hī kḥarāb shakhs jise sangīn jarām kiye hon yā jo uuko kar-saktā ho; jo jān-būjh-kar lucheḥpan kare; jo 'amdan bad-zātī kare; aisi shakhs jo dīda-o-dānista bad-ma'āshī kare; lucheḥā; gundā; bad-ma'āshī.

Villainous, *a.* 1.—Lucheche sâ; zalil; kamîna; kharâb; rizâla; bad-kirdâr.

2.—Jo barî bad-kirdârî kâ natija ho; nihâyat hî zabûn yâ kharâb; gâyat darje kâ qabîh (kharâb).

3.—Sharârat se bharâ huâ; zillat yâ kamînagî se bharâ huâ.

Villainy, *n.* 1.—Barî bad-zâtî; barî sharârat; pājīpan; khabâsat; barî burāyî. [kharâb] fi'l.

2.—Jurm; bad-zâtî kî fi'l; luchechāpan; nihâyat hî qabîh (burâ yâ

Written also *Villany*.

Vincible, *a.* Maglûb hone (kiye jāne) ke lâiq; jisko sar kar-sakeñ; jisko zer yâ zer-dast kar-sakeñ; jispar gûlib ā-sakeñ; jisko jît sakeñ.

Vinculum, *n.* Gāñth; girah; 'aqd.

Vindicate, *v. t.* 1.—Kām-yābî ke sāth bachānā; wājib yâ jāiz thahrānā; kisi shai kâ wujûb yâ jawāz sābit k.; sābit k.; qāim k.

2.—Inkār yâ 'uzr ke muqābale meñ sachchā yâ sahîh thahrānā;

3.—Lar-kar yâ dūsri sabil se bachānā. [wājib thahrānā; sābit k.

Vindication, *n.* Hifāzat k.; muhāfazat; bachāw; bū-wasf inkār ke wājib sābit k. yâ thahrānā; tūyid; subūt; isbāt; subūt yâ 'amal-i-qānūnî ke zari'e se sābit k.; larāyî wagūira khwāb dūsri sabil se muhāfazat.

Vindictory, *a.* 1.—Jisse kisi shai kâ wujûb sābit ho; jisse koyî shai jāiz yâ wājib thahre.

2.—Sazā-d. w.; ta'zîrî; jiske zari'e se intiqām (badlā) liyā jāe.

Vindictive, *a.* Intiqām kâ 'ādî; jo hamesha badlā liyā kare; kîna-war; kîne se bharā huâ; bugzî. [man.

Vindictively, *ad.* Badlā lene ke tariq par; badlā lene kî rāh se; intiqā-Vindictiveness, *n.* Kîne se bhari huyî tabi'at; bugz; kînawarî.

Violable, *a.* Jisko tor sakeñ; jo torā jā sake; jo shikast ho-sake; qābil-i-infisākh; jismeñ sadma yâ zarar pahuñch sake; jismeñ futūr par sake.

Violate, *v. t.* 1.—Bigārnā; kharāb k.; sadma yâ zarar pahuñchānā; futūr dālnā; khalal dālnā.

2.—Shikast k.; khilāf k.; khilāf-warzî k.; faskh k.; sakhti ke sāth mitā d.; tor dālnā; na mānnā; nā-pāk k.; ālūda k.; ganda k.

3.—Bikr-shikani k.; hurmat l.; chīrā tornā; zinā-bi-l-jabr k.; kharāb kar dālnā; be-'ismatî k.; 'ismat meñ khalal dālnā.

Violation, *n.* 1.—Takhallul; khalal-andāzî; naqz; intiqāz; futūr dālnā.

2.—Inhirāf; shikastagî; khilāf-warzî; na mānnā; khilāf kārrawāyî yâ 'amal k.; naqz; 'adam-i-ifā.

A violation of law—Qānūn kî khilāf-warzî; hukm-i-qānūn se inhirāf (uskā na mānnā)—A violation of covenants—Mu'āhadon kî khilāf-warzî (unukā purā na k. yâ unke khilāf k.); 'ahd-shikani.

3.—Mutabarrak chizon kî tahqir; nā-pākî; be-tauqirî; adab na mān-

4.—Zinā-bi-l-jabr; izāla-i-bikārat; bikr-shikani; be-'ismatî. [nā.

Violator, *n.* 1.—Khalal dālne w.; futūr dālne w.; pareshānî paidā k. w.

2.—Torne w.; shikast k. w. (*shikan* in composition); inhirāf k. w.; khilāf-warzî k. w.

3.—Nā-pāk k. w.; be-adabî se pesh āno w.; najis yâ ganda k. w.

4.—Zinā-bi-l-jabr k. w.; bigārne yâ kharāb k. w.; bikr-shikan; be-hurmat k. w.

Violence, *n.* 1.—Shiddat; sakhti; zor; bal; tezî; tundî; sadma.

2.—Jazba; josh-o-kharosh; josh-i-tabī'at; khayāl kâ josh; tezî.

3.—Sina-zorī; jaur-o-zulm; jabr; ta'addī; zabar-dastī; ziyādatī; zulm; sitam; jāfā-kārī; mārpiṭ; dhīngā-dhīngī; har tarah ke jarām; To do violence to a person—Kisi par jabr yā mār-piṭ k. [hamla; zad-o-kob.

4.—Shiddat; zor; sakhtī—jaise kisi bimārī kī.

5.—Khilāf-warzī; 'adam-mutāba'at; na mānūnā; inhirāf.

Offer no violence to the laws—Qawānīn kī khilāf-warzī na karo (unse inhirāf na karo ya'nī unko māno, unpar 'amal karo).

6.—Zinā-bi-l-jabr; bīkr-shikanī; bākira 'aurat kā kharāb kar dālnā. To do violence on—Hamla k.; mār dālnā.—To do violence to—Jabr k; khalaṭ yā futūr dālnā; zarar pahūnchānā.

Violent, a. 1.—Sakht; shadīd; tuṇd; tez; jismen barā zor-o shor ho; jo bare zor se chale bahe yā rawān ho; gẓab-nāk; zor kā; shiddat-kā.

2.—Jo qānūn yā istihqāq ke khilāf ho; jismen nā-munāsib yā nā-jāiz tarīq par sakhtī kī jāe; jismen jaur-o-zulm ho; jismen mārpiṭ (zad-o-kob) yā hamla ho.

A violent attack—Hamla-i-shadīd; mārpiṭ ke sāth hamla.

3.—Jo jabr se paidā ho (natīja-i-jabr ho); jo ẓaz-khūd (āp-lī-āp) paidā na ho; gair-i-tabī'i; gair-ma'mulī. [piṭ wagrān se sadme se ho.

A violent death—Maut jiskā wuqū' khud-ba-khud (āp hī āp) na ho; maut jo mār-

4.—Sakht; shadīd; tuṇd; tuṇd-mizāj.

5.—Shiddat kā; gẓyat darje kā; nihāyat.

6.—Jo irāda kar-ke na kiā jāe; jo jabrīya karāyā jāe.

Violent presumption,—(Law) Kisi bat kā qiyās jo uske muta'alliq hālāt ke subūt se paidā ho; qiyās-i-gālib yā qawī.

Violently, ad. Zor se; shiddat se; tuṇdī se; tezī se; jabr se; jabrīya; ba-jabr; ba-zor. [doshiza; kumārī; kuṇārī.

Virgin, n. 'Aurat jo mard ke sāth ham-bistar na hui ho; bākira;

Virginity, n. Doshizagī; bīkr; bīkārāt; kuṇārpan.

Virile, a. 1.—Mard kā; narīna; jins-i-zukūr se muta'alliq.

2.—Mardāna.

Opposed to *puerile* or *feminine*.

Virility, n. 1.—Mardānagī; bālig mard kī hālāt.

2.—Taulīd kī quwwat; rujūliyat; mardī; mardānagī.

Virtual, a. Zimnī; ma'nawī; wāqī'i nahīn.

The virtual presence of a man in his agent or substitute—Apne kār-pardāz yā qāim-maqān ke zarī'e se kisi kā zimnān maujūd nahīn (wāqī'i nahīn).

Virtually, ad. Zimnām; ma'nān; sirf asar yā natīje ke zarī'e se; kisi farzī yā qiyāsī asar ke zarī'e se; kisi dūsri shai kī wasāṭāt (uske zarī'e) se.

Virtue, n. 1.—Kisi khās natīje ke paidā karne kī quwwat yā salāhiyat; quwwat; zor; tāsir; asar; hukm.

2.—Nekī; farāiz kā anjām aur badī se ihtirāz; bhalāyī.

3.—Koyī khās qism kī 'umdaḡī khūbī yā sifāt.

In or by virtue of—Kisi shai ke zor se; kisi chiz kī tāsir yā asar se; kisi chiz ke zarī'e yā hukm se; ba-zarī'u; ba-mājib; az-rūe; us iḡhtiyār se jo kisi shai ke rū se hāsīl ho.

Virtuous, a. 1.—Nek; sālih; 'umda; achchhī; be-'aib; niko-kār; nek-khaslat; nek-kirdār; dharmī; pāk-bāz; dīn-dār.

2.—Pāk-dāman; bā-'ismat; pākīza; pārsū.

Applied to women.

Virtuously, ad. Nekī se; nek-bakhtī se; khūlī se; dīn-dārī se; dharm se; jaisā-chāhiye yā jaisā farz ho usike mutābiq.

Virulence, } n. 1.—Chaṭpaṭ yā fauran nuqsān pahuñchāne kī sifāt;
Virulency, } nuqsān-rasūnī meñ tezi; tozi; burā natīja paidā karne kī
 quwwat; zahrilāpan; sammīyat.

2.—Mizāj kī tezi; sakht shiddat; baṛī sakhtī; baṛī hī khabāsāt;
 khatāyī; nihāyat karūpan yā khoṭāpan.

Virulent, a. 1.—Nihāyat zahrilā; jismeñ baṛī sammīyat ho; nuqsān
 pahuñchāne meñ bahūt hī tez; qātil. [huā; khatāyī se bharā huā.

2.—Jismeñ sakht khusūmat ho; khabāsāt bugz yā burāyī se bharā

Visage, n. Chihra bashra yā chitwan; rū; muñh; manzar.

“Chiefly applied to human beings.” Webster.

Viscid, a. Lasilā; chipchipā; las-dār; jo chipak yā chimat jāe; las-dār;

Viscous, a. Same as Viscid. [lu'āb-dār.

Visible, a. 1.—Jo āñkh se dekh paṛe; jo nazar paṛe; jisko dekh sakeñ;
 jo sāmne (madd-i-nazar) ho.

2.—Zāhir; numāyān; āñkhārā; namū-dār.

Visibleness, n. Dekh paṛnā; namūdār h.; zāhir yā numāyān h.

Visibly, ad. Aisi tarah kī nazar āye (dekh paṛe); aise dhang se ki āñkh
 ko dekh paṛe; sāf-sāf; zāhir meñ; numāyān tarīq par.

Vision, n. 1.—Khārijī chizōñ ko dekhū; wāqī'ī dīd; sachmuch dekhū.

2.—Dekhne kī quwwat; quwwat-i-bāsira; basārat; bināyī; nigāh;
 nazar; jot. [āye; dīd.

3.—Jo kuchh dekh paṛe; jo shai nazar āye; jo chīz dekhne meñ

4.—Jo kuchh āñkh se nahīñ balkī khayāl meñ dekh paṛe; sāya;
 sūrat-i-wahmī; khayālī sūrat. [khayāl; wahm; lahar; tarang.

5.—Khayālī shai; jis shai kā wujūd maliz khayāl meñ ho; khwāb-o-

Visionary, a. 1.—Jo khayālāt meñ muṭtalā rahe; jiske khayāl meñ
 tarah tarah kī bāteñ paidā huī karen; khayāl-parast; jo behūda
 khayālāt meñ paṛā rahe; wahmī.

2.—Jiskā wujūd maliz khayāl meñ ho; aslī yā haqīqī nahīñ; qiyāsī;
 khayālī; be-asl; be-bunyād; be-sar-pair-kā (be sar-o-pā). [futūr ho.

Visionary, n. 1.—Jiske khayālāt pure-shūn raheñ; jiske khayālāt meñ

2.—Jo nise mansūbe kiyā kare jinkā anjām mumkin na ho; jisko aisi
 bāt meñ kām-yābī kī ummed ho jo dūsroñ ke nazdik behūda ma'lūm
 ho; khayāl-parast. [mulāqāt ke liye ānā-jānā.

Visit, v. t. 1.—Dekhne ke liye ānā yā jānā; milne ko jānā yā ānā;

2.—Mulāhaze jāñch yā kī-i kharābī wagaira ke raf' karne ke liye
 jānā yā ānā; kalīf jā-kar kī shai ko dekhū mulāhaza yā jūñch-partāl
 k.; dekhū-bhūñhū; mu'ayana k.; mulāhaza k.

3.—Sazā jazā yā ajr i-nek wagaira ke dene ke liye nāzil h.; achchhā

yā burā badle ke liye ānā (nāzil h.); kisi ke sāmne ānā; kisi kī nisbat
 tajwīz k. [milne ke liye jāyā k.; dūsroñ se mulāqāt ko jānā.

Visit, v. i. Sāhib-salāmat qūim r.; sāhib salāmat kiyā k.; dūsroñ se

Visit, n. 1.—Dūsre se milne ke liye jānā; kisi kī mulāqāt ke liye uske
 ghar jānā; mulāqāt; mulāzamat; ziyārat; bheñṭ; 'ayādat; bīmār-pursī.

2.—Kisi maqām par uske dekhne ke liye jānā; gusht; sair; mulāhaza;
 qā'ide kā mulāhaza; apne mansab ke rū se kisi jagah ko mulāhaze
 ko liye jānā. [koyī waqtan-fa-waqtan kiyā kare.

Visitable, a. Jiskā mulāhaza yā mu'ayana huā kare; jiskā mulāhaza

Visitant, n. Jo mulāqāt ke liye jāe; jo dūsre se milne ko jāye yā āye; jo kisī dost ke makān par bataur mihmān ke rahe.

Visitation, n. 1.—Mulābaza; mu'āyana.

2.—Gazab-i-Ilāhī; qahr-i-Ilāhī; balī; āfat; musibat; qahr.

Visiting, p. a. Kisī maqām par jā-kar uske mulābaza yā mu'āyana karne kā mujāz. [ke liye āye yā jāye; mulāqātī; milne w.; bheūt k. w.]

Visitor, n. 1.—Jo kisī se milne jāe; jo kisī se dostāna yā rasmi mulāqāt

2.—Woh afsar yā shakhs jisko is bīt kā ikhtiyār diyā gayā ho ki woh kisī maqām par jā-kar yah dekhā kare ki āyā qānūn aur qā'ide khwāh un sharteñ ki waqī'ī ta'mīl hotī hai yā nahīn jo kisī kār-khāne ke bānī ne qāim kiñ hoñ; mulābaza k. w.; mu'āyana k. w.

Visitorial, a. Us shakhs se muta'alliq jisko qānūn yā qā'ide ke rū se kisī jagah ke mulābaze yā uski nigrānī kā ikhtiyār ho; mulābaza karne wāle afsar kā yā usse muta'alliq.

Visual, a. Basūrat se muta'alliq; jo dekhne meñ kām āye; jiske zarī'e se dekheñ. [nabātātī.]

Vital, a. 1.—Zindagī (hayāt) se muta'alliq 'ām isse ki haiwānī ho yā

2.—Jo zindagī meñ mu'īn ho; jiske begair zindagī (hayāt yā jāu) qāim na rah sake; jīne ke liye zarūr; jān-bakhs; hayāt-bakhs.

3.—Jismen jāu ho; jān-dār; zinda; jītā.

4.—Jis jagah jāu ho; jispar zindagī kā madār ho; jispar zindagī munhasir yā mauqūf ho. [lābudī; nāguzir.]

5.—Nihāyat zarūrī; nihāyat aham; nihāyat kār-āmad; lābud yā

Vitality, n. Quwwat-i-haiwānī; jāu; jān-dārī; hayāt; rūh; prān.

Vitalize, v. t. Zinda k.; jān dālūā; zindagī bakhsuā; rūh dālūā.

Vitality, ad. 1.—Aisi tarah ki jān par jāe; jān-bakhsī ke taur par.

2.—Fi-aslihi; dar-haqīqat; haqīqatan. [zindagī] mauqūf ho.

Vitals, n. 1.—Haiwānāt ke jism ke woh hisse jinpar unkā jinā (unkī 2.—Jān; zindagī; kisī shai kā woh hissa jo uske qāim khwāh sahīl-o-sālim rahne ke liye zarūr ho. [asliyat meñ futūr dāl d.]

Vitiate, v. t. 1.—Nāqis kar-d; kharāb kar-d.; bigār d.; kisī shai kī

2.—Kisī ke asar ko bi-l-kul yā kisīqadar kho d.; bātil kar d.; rad kar-d; ka-l-'adam kar-d.; sāqit kar-d.; zāl kar-d.; kisī wasīqe yā mu'āmule ke jawāz ko sāqit kar-d.

Vitiation, n.—Kharāb k. yā h.; kharābī; bigār-nā yā bigār-nā; barbādī; fāsīd k. yā h. [rahne na d.]

2.—Butlān; vā-jawāzī; rad yā mansūkh kar d.; nafāz ke qābil

Vituperate, v. t. Naqs nikāl-nā; 'aib nikāl-nā; la'nat-malāmat k.; jbirkiyān d.; bahut gāliyān d.; sar-zanish k.; āre hāthoñ l.; ilzām d. yā lagānā.

Vituperation, n. Ilzām; sar-zanish; la'nat-malāmat; kalauk; jbirki.

Vivacious, a. Zinda-dil; shigufta-khātīr; bashshāsh; tez; chālāk; dil-chālāk; dil-shād.

Vivaciousness, } n. Zinda-dilī; bashshāshat; shigufta-khātīrī; dil kī tezi

Vivacity, } yā chālākī; chustī; phurtī.

VIVĀ VOCE, (Lat.) Zabānī; lisānī; likh-kar (tahrīrī) nahīn.

Vivid, a. 1.—Shoḡh; chaḡkilā; chamkilā; khultā; bhabhukā; tez; shigufta; tar-o-tāza; aslī; sachchā.

2.—Zinda-dil; bashshāsh; shād; shoḡh.

- Vividly**, *ad.* 1.—Zinda-dilī se; aisi tarah par ki goyā jān parī ho; maz-
2.—Shokhī se; chatkilepan se. [būti se.
3.—Aisi tarah ki dil par khūb raushan ho-jāe (khul jāe).
Vividness, *n.* Shokhī; jān yā jān-dārī; zinda-dilī; tezi; āb-dārī; chaṭak;
Vocabulary, *n.* Farhang; lugat; kosht. [chamak.
Vocal, *a.* 1.—Jise awāz ho; āwāz-dār; jise bolne kī quwwat dī-gayī ho.
2.—Jo āwāz ke zarī'e se paidā ho; jo āwāz se nikle; sauti; jo gale
Vocal music—Gānā; nagma-sarāyī.—*Instrumental music*—Bāja. [se uikle.
Vocally, *ad.* 1.—Āwāz se; bol-kar; aisi āwāz se ki sun pare.
2.—Zabānī; lisānī; alfāz ke zarī'e se; alfāz se; lafzan.
Vocation, *n.* Peshā; shuḡl; kām; rozgār; koyī khās kām; byāpār (*correctly* vyāpār); haipār.
Vociferate, *v. i. l.*—Zor se chillānā; chīkh mārṇā; shor machānā. [kahnā
Vociferate, *v. t.* Baland āwāz se (ba-āwāz-i-bāland) kahnā; pukār kar (zor se)
Vociferation, *n.* Chillāhat; shor; chīkh; baland āwāz se kuchh kahnā;
hānpukār; haurā; chigghār; chinghār; wāwailā; gulgapārā
Vociferous, Jo barā shor kare; shorī; gangāyī; jo chillā-kar kuchh
kahe; jo shor ke sāth (ba-āwāz-i-bāland) bole. [shor ke sāth.
Vociferously, *ad.* Chillā-kar; shor-machākar; ba-āwāz-i-bāland; bare
Vogue, *n.*—
In vogue—Rāj; murawwaj; jāri; logon meṁ musta'mal yā jāri; chaltā.
Voice, *n.* 1.—Āwāz; saut; sadā; kūk; bol.
2.—Bolne kī quwwat; bolne gāne yā dūsri tarah par āwāz paidā
karne kā dhang yā tarīq; khās qism kā lahja; kisi khās maushā ke liye
3.—'Ibārat; alfāz; zabān. [koyī khās qism kī āwāz; lahja; sur.
4.—Rāe yā pasand jo zāhir kī-jāe; rāe jo koyī de; khwāhish marzī
khwāh pasand yā nā-pasand wagaira kā izhār.
Voiceless, *a.* Be-āwāz; be-zabān; jismeṁ āwāz nā ho; jisko rāe ke dene
yā zāhir karne kā ikhtiyār nā ho.
Void, *a.* 1.—Khālī; jismeṁ koyī shai nā ho; jismeṁ koyī rahtā khwāh
koyī asbāb wagaira nā ho; jab koyī mashgala yā kām nā ho; jo bharā
2.—Muhtāj; 'ārī; khālī; mahrūm; barī; nā rakhtā huā. [nā ho.
Void of wisdom—'Aql se khālī; be-'aql; jise 'aql nā ho.
3.—Jispar koyī māmūr nā ho; khālī
4.—Qānūn jāiz yā wājibu-t-ta'mil nahīn; bātil; ka-l-'adam; nest;
aisā nahīn kī uskī wajh se kisi mu'āhade wagaira meṁ farīqat par
pā-bandī lāzim āye; kisi haq ke intiqāl yā tāyīd ke liye kār-gar nahīn;
jo kāfī taur par apnā asar paidā nā kar-sake.
5.—Be-asl; be-sar-o-pā; lagw; behūda.
6.—(*Law*). Jo qānūn ke rū se mutlaq jāiz yā qābilu-n-nafāz nā ho;
Void, *n.* Khālī jagah; khalā; khulū. [ka-l-'adam aur nā-qābil-i-manzūrī.
Void, *v. t.* 1.—Khālī kar d.; khālī chhor d.; chhor d.; tark kar-d.
2.—Nikālṇā; bāhar k.; khārij k.; rahne nā d.
3.—Bātil yā nā-jāiz kar-d.; rad k.; mansūkh k.; ka-l-'adam k.
Voidable, *a.* 1.—Khālī kiye jāne ke lāiq; nikāl dene ke qābil.
2.—(*Law*). Qābilu-l-infisākh; jo nā-jāiz aur gair-nāfiz qarār pāne ke
lāiq ho; mansūkh kiye jāne yā hone ke qābil; jo bātil yā ka-l-'adam
qarār pā-sake.
 "A voidable contract may be ratified and confirmed; to render
it null and of no effect, it must be avoided." Webster.

Voidness, *n.* 1.—Khalī h.; pur (bharā) na h.; na r.; kisi chiz ke be-gair h. [na h.]

2.—Bātil yā ka-l'-adam h.; be-tāsir yā be-asar h.; wājibu-t-ta'mil

Volatile, *a.* 1.—Jo zā'i ho-kar bāqī na rahe; jo āsānī se hawā' kī shakl par ho-jāe; jo jald ur jāe; kāfūr-sifat; ur jāne w.

2.—Zinda-dil; khush-mizāj; khush-tab'; tabī'at-dār; mutalawwin; chanchal; jo badlā kare; sīnāb-tab'; ochhā.

Volatileness, *n.* 1.—Kāfūr-sifatī; bukhār yā hawā kī tarah ur jāne kī Volatility, } khāssiyat. (talawwun-tab'i; be-sabāti.

2.—Baṛī zinda-dilī; khafīfa-l-harakātī; chilbilāhat; chullipan;

Volatilize, *v. t.* Kāfūr-sifat banā d.; bukhār kī mānind nikāl yā urā d.; bāph kī tarah urā d. [khwāhish kā kām meñ lānā.

Volition, *n.* 1.—Khwāhish; pasand; kisi mānshā yā irāde kā qāim k.; 2.—Kisi bāt kī khwāhish yā kisi irāde ke qāim karne kī quwwat.

Volley, *n.* 1.—Shalākh; shalaq; bāḥ; bāṛ; bahut sī bandūqōn kā ek sāth chhūṭnā; bahut sī goliyōn kā ek-bārgī chhūṭnā.

2.—Bahut sī chīzōn kā ek hī sāth nikāl yā phūṭ paṛnā; bauchhār; bhar-mār; bārish; jhar yā jharī.

Volley, *v. t.* Ek-bārgī chhōṛnā; bāḥ mārṇā.

Volley, *v. i.* Ek sāth chhūṭnā; ek-bārgī chhūṭnā yā dagnā; bauchhār yā bāḥ kī tarah nikālṇā yā chalnā.

Voluble, *a.* 1.—Suhūlat (āsānī) se ghūmne yā phirne w.; dawwār; jo jald harakat meñ ā-jāe (mutaharrik ho-jāe); jo jhapṭ chalne lage; lūṛhakne w.

2.—Alfūz ke malfūz karne (lafzōn ke bolne) meñ suhūlat yā safāyī se harakat k. w. (chalne w.); jo bolne meñ jald jald aur safāyī se chhale-jaise zabān; jo jald jald (tezī-se) bole; tarrār; charb-zabān; lus-sān—jaise shakhs.

Vollubly, *ad.* Lūṛhaktā yā ghūmtā huā; tarrārī se; lassānī ke sāth.

Volume, *n.* 1.—Chhāpe yā qalamī (likhe huye) takhte jo ikatṭhe baṛdhe hoñ 'ām isse kī woh kul ek kitāb ho yā kisi kitāb kā ek hissa ho khwāh kayī kitābeñ hoñ; kisi baṛī kitāb kā hissa jiskī jild alag baṛdhī ho; jild; kitāb; jarīda.

2.—Ghumāw; lapet; bīṛā; pech; pher. [ho.]

3.—Miqdār; lambāyī-chaṛāyī; gherā; girdā; jisqadar jagah ghiri

Voluminous, *a.* 1.—Pech-dār; jismeñ bahut sā ghumāw yā pher ho; jismeñ bahut lapet ho; lapet-dār. [baṛī ho; baṛī.]

2.—Jiskī kayī jildēñ hoñ; jiskī kayī kitābeñ hoñ; jiskī zaḥhāmat

3.—Jisne bahut kuchh likhā ho; jiskī tasnīfat bahut sī hoñ; jisne kisi kitāb kī muta'addid jildēñ likhī hoñ; jiskī banāyī kayī kitābeñ hoñ. [deñ h.]

Voluminousness, *n.* Zaḥhāmat; baṛā h.; kayī jildon meñ h.; kayī jil-

Voluntarily, *ad.* Apnī khwāhish yā marzī se; az-khud; āp-hi-āp; apnī khwāhish se; begair dūsre kī tahrīk yā targīb wagaira ke; bi-r-ragbat; bi-l-irāda; khud-ba-khud; 'amdan; qasdan; dīda-o-dānista; āp se; jān-būjh-kar. [yā ikhtiyār kiye huye fī'l kā natīja ho.]

Voluntary, *a.* 1.—Ikhtiyārī; jo khwāhish se paidā ho; jo apne pasand

2.—Jo dūsre kī mudākhalat kī wajh se majbūr ho-kar na kiya jāe;

jo dūstre ke karāne se na kiyā jāo; jo bilā jabr-o-ikrāh kiyā jāo; jo kisi ke dabāne yā zor pahuñchāne se na ho; jismeñ dūstre kī targīb yā tahrīk na ho; jo apnī ragbat razā-mandī yā khwāhish se kiyā jāe; jo āp-hī-āp ho; az-khud; āp yā āp-hī-āp; khud-ba-khud.

3.—Jo bi-l-irādā yā bi-l-'amd kiyā jāo; jo jānbūjh-kar kiyā jāe; jo niyat kar-ke kiyā jāo; jiskā wuqū' qasdan ho.

4.—Marzi par munhasir yā mauqūf; marzi (khwāhish yā apne chāhne) ke tābi'; jo khwāhish ke mutābiq ho; ikhtiyārī.

5.—Jisko apne hasb-i-khwāh 'amal karne kā ikhtiyār ho; jo āzād-ānā'anal kar-sake; jisko kisi shai kī khwāhish kā ikhtiyār ho; mukhtār.

6.—(Law). Jo apnī razā-o-ragbat se ho; jo majbūrī se na kiyā jāe; jo natija-i-jabr na ho; jo kisi kī khwāhish marzi yā razā-mandī se kiyā jāo; jiskā koyī mu'awaza na diyā jāo; jiski 'iwaz meñ kuchh diyā yā liyā na jāo; jiskā badal-i-naqdī na ho. [kare.

Volunteer, *n.* Jo apnī khushī se fanji yā koyī dūsrī naukari ikhtiyār Volunteer, *a.* Apnī khushī se naukari ikhtiyār k. w.; jismeñ nise log hon jinhon ne khud-ba-khud naukari ikhtiyār kī ho.

Volunteer, *v. t.* Khud hī (khud-ba-khud yā āp-hī-āp) pesh k.; bilā talab yā jabr ke d. khwāh yah kahā ki ham fulān kām karne ke liye tai-yār (āmāda) haiñ.

To volunteer one's services—Khud-ba-khud ya'nī begair dūstre ke kahe kisi kām ko karne ke liye hẏzīr (āmāda) ho-jānā; begair dūstre ke kahe naukari karne par musta'id ho-jānā.

Volunteer, *v. i.* Begair dūstre ke kahe yā dabāye āp-hī-āp koyī naukari ikhtiyār k. [ho; jo hazz-i-nafsānī meñ dīn-rāt masrūf rahe; bhogī.

Voluptuary, *n.* 'Aiyāsh; jisko 'aish-o-'ishrat ke siwā aur koyī kām na Voluptuous, *a. 1.*—Khushī se bharā huā; jisse hazz-i-nafsānī uthe (hāsil ho); jisse shahwat paidā ho. ['aiyāshī kare.

2.—Jo 'aish-o-'ishrat meñ paṛā rahe; jo had se ziyāda (bahut hī)

Voluptuously, *ad.* 'Aiyāshī meñ: 'aish-o-'ishrat meñ.

Voluptuousness, *n.* 'Aiyāshī; aubāshī; shahwat-parastī; nafs-parastī; bhog-bilās; 'aish-o-'ishrat; ihtizāz-i-nafsānī meñ kasrat yā shiddat se masrūf rahnā; dīn-rāt 'aish-o-'aish meñ rahnā.

Vomit, *v. i.* Qui k.; rad k.; oknā; chhāñtnā; istifrag k.; pheñknā;

Vomit, *v. t. 1.*—Upar ko pheñknā; pheñknā; rad ke sāth nikāl d. [ugalnā. ६३ "It is often followed by *up* or *out* but without necessity, and to the injury of the language." Webster.

2.—Kisi khālī jagah se nikālñā; bāhar nikālñā; ugalñā.

Voracious, *a.* Marbhukhā; jisko khāne kī baṛī khwāhish ho; bahut hī bhūkhā; khāñ; peṭū; jū'n-l-baqar; jisko khāne khāne paṛī ho; darind yā darinda; nigal jāne ko taiyār; aisā ki usmeñ jo kuchh paṛe salb ho-jāe. [ki goyā nigal jāyā chūhtā hai.

Voraciously, *ad.* Marbhukhe kī tarah; baṛī lālch ke sāth; aisī tarah

Voraciousness, } *n.* Marbhukhāpan; jū'n-l-baqarī; khāne kī baṛī khwā-
Voracity, } hish; darindagi; nigal jāne kā shauq; haukā; khūñ-
khwārī. [jo kisi mannat ke sabab se ho.

Votary, *a.* Jiskā wa'da huā ho; jiski mannat ho; ma'hūd; mau'ūd;

Votary, *n.* Jo kisi khās kām 'ibādat yā tahsil-i-'ilm wagaira meñ barābar lagī rahe; ābid; banda; gulām; jāñ-nisār; sewak; dās; bhakt; upāsak.

Vote, n. 1.—Kisī shakhs yā majm'e kī khwāhish pasand yā rāe jo kisī muqarrar aur jāiz tarīq par zāhir kī-jāe; kisī aisi tajwiz kī nisbat khwāhish marzi tarjih yā pasand kā izhār jismen rāe-dihanda bhī dūsrōn kī mānind ta'alluq rakhtā ho 'ām isse kī woh tajwiz kisī mansab par kisī shakhs ke muntakhab kiye jāne ke muta'alliq ho yā qawānīn aur qawā'id wagaira kī manzūrī se nisbat rakhtī ho.

2.—Woh shai jiske zarī'e se kisī shakhs ke intikhāb yā bāton kī tajwiz ke waqt kisī dūse kī marzi yā tarjih zāhir kī-jāe; rāe-dihī kā parcha; parcha-i-izhār-i-rāe; rāe dene yā rāe ke zāhir karne kā tikaṭ; qur'a.

3.—Kisī majm'e men kasrat se logon kī rāe kā izhār; bahut se logon kī kisī qism kī rāe ko izhār ke zarī'e se faisala-i-jāiz; galaba yā kasrat-i-rāe.

Vote, v. i. Parche yā tikaṭ wagaira ke zarī'e se khwāh zabānī logon ko intikhāb yā qānūn wagaira kī manzūrī khwāh kisī 'ām naf-o-nuqsān kī bāt kī tajwiz men rāe khwāhish yā tarjih kā zāhir k.; rāe d.

To vote for a person—Kisī shakhs ke liye (uski nisbat yā uske haq men) rāe d.
—To vote honestly—Imān-dāri se rāe d. [dihī ke zarī'e se intikhāb k.

Vote, v. t. 1.—Rāe-dekar pasand k. (chun l. yā muntakhab k.); rāe. The citizens voted their candidate into office with little opposition—Shahriyon ne apne ummedwār kī nisbat bilā-mukhālafat rāe-dekar use mansab par qāim (māmūr) kar diyā. [kar] d. yā 'atā k.

2.—Rāe de-kar manzūr qāim yā 'atā k.; izhār-i-rāe kar-ke (rāe de- Voter, n. Rāe d. w.; rāe-dihanda; jisko qānūnan rāe-dihī kā istihqāq ho.

Vouch, v. t. 1.—Gawāh qarār d.; gawāh banāwā; kisī se gawāhī dilwānā; istishhād k.; sākhshī (corruptly sākhī) k. yā banāna. [k. yā tthahrānā.

2.—Iqrār k.; tasdiq k.; jāiz yā rawā r.; bayān se sābit k.; sābit

3.—Tāyid k.; qāim k.; mustahkam k.; sābit k.

4.—(Law) Kisī haq ke sābit karāne ke liye 'adālat men talab karānā.

Vouch, v. i. Gawāhī d.; shahādāt k.; pūri pūri tasdiq k.; tasdiq-i-kāmil k.

I can not vouch for the truth of the report—Is khabar kī sachāyī kī nisbat main adā-i-shahādāt nahīn kar-saktā (gawāhī nahīn de saktā); main is amr kī tasdiq nahīn kar-saktā kī yah khabar sach (sahi) hai.

Voucher, n. 1.—Tasdiq-kunanda; gawāh; shāhid; jo kisī shai kī nisbat shahādāt de (usko tasdiq kare).

2.—Kitāb bahī kāgaz yā dastāwez jisse hisāb kī tasdiq ho yā kisī qism ke wāq'āt sābit kiye jāen; subūt; sanad; dalil; dastāwez; lekḥā; rasid; khokḥā.

Vouchsafe, v. t. 1.—Bilā kḥāuf-o-khatar hone d.; be-khatḥe hone d.; be-jokhim hone d. [bānī k.

2.—Bakhsishnā; 'ināyat k.; 'atā k.; mihrbānī kar-ke d. yā mihr-

Vouchsafe, v. i. Apne rutbe martabe yā qadr-o-manzilat kā kḥayāl na kar-ke kisī adnā bāt kā karnā manzūr k.; mihrbānī kī nazar se koyī fi'l k.; rujū' h.; dabnā; jhuknā; mihrbānī k.

Vow, n. 1.—Ira'da jo mazhabī 'aqide ke mutābiq Kḥudā yā kisī dewtā wagaira kā wāsta de-kar kiyā jāe; ihrām; mannat; niyat; 'ahd; māntā; sankalp. [wa'da.

2.—Wafā-dāri k.; 'ahd yā wa'da; khulūs yā sidq-i-muhabbat kī

Vow, v. t. 1.—Mannat k.; niyat k.; 'ahd k.; manautī k.; sankalp k.; māntā k.; mannat mānnā; chaḥbāne kī niyat yā uskā wa'da k.

2.—Imān se kahnā; hulaf se kahnā.

Vow, *v. i.* Mannat k.; mazhabī qā'ido ke mutābiq wa'da ('ahd-o-paimān) k.
Voyage, *n.* Samundar kā safar; daryā kā safar; tarī kā safar; dūr-o-darāz kā safar jo tarī ke zarī'e se kiya jāe; jāhūzī safar; safar-i-bahrī.
Voyage, *v. i.* Safar k. 'ām isse ki khushkī se ho yā tarī se; tarī kā safar k.; daryā yā samundar kā safar k.

Voyage, *v. t.* Tai k.; guzarnā; 'ubūr k.; pār h.

Vulgar, *a. l.*—Logon se muta'alliq; jumbūr se ta'alluq *r. w.*; 'ām; jo 'awām ke isti'māl mein ho; desi; mulkī.

2.—'Awāmu-n-nās se muta'alliq; jisko shāista yā ta'līm-yāfta logon se ta'alluq na ho; jāhilon kā; jāhil-āna; muntaḥhab yā mumtāz nahīn; kam-waq'at; be-waq'at.

3.—Nā-tarbiyat-yāfta; nā-tarāshīda; dihqānī; gañwār; jo ahl-i-mazāq ko na bhāye; jo un logon ko margūb na ho jinke khayālāt 'umda hon; kamīna; zalil; dūn; nīch yā nīchā.

Vulgar, *n.* 'Awāmu-n-nās; 'ām log; 'ām qism ke log; gañwār ādmī; nīch log; teli-tamboli.

☞ "It has no plural termination, but has often a plural verb." [Webster.]

Vulgarism, *n.* Dihqānī muhāwara yā bolchāl; gañwārī bolchāl yā lab-

Vulgarity, } *n. l.*—Zalil hālat; kamīnon ki hālat yā knifīyat. [o-lahja.]

Vulgarness, } 2.—Dihqānīyat; gañwārpan; bhaddāpan; gañwārī bolchāl *r.*

Vulgarly, *ad. l.*—'Ām taur par; 'umūman; 'awāmu-n-nās mein; 'ām tarīq par; gañwārī bol (gañwārōn ki bolchāl) mein. [bad-saliqagī se.]

2.—Zalil taur par; jāhālat se; gañwārpan se; dihqān ki tarāh;

Vulnerable, *a. l.*—Jo zaḥmī ho-sake; jise zaḥm yā ūparī choṭ pahuñch sake. [pahuñch sake; jispar wār ho-sake.]

2.—Jismeñ sadma pahuñch sake; jisko zarar (ziyān yā nuqsān)

W.

Wabble, *v. i.* Idhar-udhar larḥharāte chalnā; ḍagmagāna; chakkar khānā; ghūmnā; phirnā.

☞ "Said of a turning or whirling body." Webster.

Wade, *v. i. l.*—Aisi chiz mein chalnā jismeñ pāon chālā jāo; pānī kīchar yā hālū wagaira mein pair dhaūsāte chalnā; helnā; pā-yāb chalnā.

2.—Dushwārī yā mihnat se chalnā khwāh guzarnā; diqqat yā jān-fishīnī ko sāth 'ubūr k. (tai k. yā guzarnā); aisi chīzōn yā hālatōn se āhista āhista guzarnā jinmein har qadam par rukāwat yā pareshānī ho.

To wade through difficulties—Qabāhatōn (mushkilāt) ko tai k.—To wade through an intricate case—Kisi pech-dār (pechida yā uljhāw ke) muqaddame par 'ubūr k.

Wade, *v. t.* Pānī wagaira mein hal-kar is pār se us pār nikal yā guzar jānā; chal-kar pār ('ubūr) k. [rā yā urā le-jānā.]

Waft, *v. t.* Pānī wagaira mein bahā le-jānā; tairā le-jānā; hawā mein tai-

Waft, *v. i.* Pānī wagaira mein bahnā tairnā yā urte phirnā.

Wag, *v. t.* Jhāt jhāt (jald jald) idhar-udhar harakat d.; idhar-udhar hilānā; hilānā; ḍulānā; chalānā.

☞ "Wag expresses particularly the motion of the head and body used in buffoonery, mirth, derision, sport, and mockery. It is applied also to birds and beasts; as, to wag the tail." Webster.

Wag, *v. i.* 1.—Idhar-udhar jumbish yā harakat k.; hīlnā; dōlnā; chalnā. [wagnira meñ jald jald harakat k.]

2.—'Amal (kār-rawāyī k.); harakat k.; chalnā; jumbish k.; naql

Wag, *n.* Maskhara; khilwārī aur zarif shakhs; zarif; thaṭṭhe-bāz; thaṭholiyā; thaṭhol; hañsor.

Wage, *v. t.* 1.—Badnā; lagānā; dāwī par lagānā; hār jīt k.

2.—Āpnī tayīn khatre meñ dālnā; kbatra yā jokhim uṭhānā.

3.—Masrūf h.; chalanā; karnā; shurū' k.

To wage war—Larāyī k.; larā; jang k. yā usmeñ masrūf h.

Wager, *n.* 1.—Bāzī; dānw; jo kuchh kisī takrār yā bahs ke natije par amānatan mashrūt rakkhī yā jam' kiya jāe. [lagāyī jāe.]

2.—Woh shai jiskī bābat (jiske bāb meñ) dāwī badā khwāh shart-

3.—(Law) Mu'āhada jo do yā zāid ashkhīs ke mā-bain is mazmūn se ho ki kisī amr-i-muhtamilu-l-wuqū' ke hone yā na hone par unmeñ se ek shakhs ko isqadar rupaye diye jāenge khwāh koyī dūsri chiz hawāla ki-jāegī. [hoṛ badnā yā lagānā; dānw badnā.]

Wager, *v. t.* Shart k.; badnā; bāzī lagānā; shart lagānā yā badnā.

Wages, *n.* [Plural in termination, but singular in signification] 1.—Aj-ūra; mazdūrī; mu'āwaza jo kisī aise shakhs ko diya jāe jo thike par kām kare; hāth ke mihnat kī mazdūrī; haqqu-l-khidmat.

“We speak of servant's wages, a labourer's wages, or soldier's wages; but we never apply the word to the rewards given to men in office, which are called *fees* or *salary*.” Webster.

2.—Ajr; phal; samra; jazā; pādāsh; badlā; jo kuchh kisī shai ke badle meñ diya jāe yā mile.

Waggery, *n.* Maskharagī; maskharāpan; zarāfat; hañsi; thaṭholi; thaṭṭhā; khel; khillī; boli-tholi jo dillagī kī rāh se boli jāe.

Waggish, *a.* 1.—Maskhara; jo khel meñ dhaul-dhap yā naṭkhaṭī kare; hañsi yā dillagī meñ sharārat k. w.; hañsor; khilārī; thaṭhol; sharīr; dhūrt. [rāh se yā maskharagī meñ kiya jāe.]

2.—Jo khel ke taur par yā khel meñ kiya jāe; jo maskharagī kī

Waggishness, *n.* Maskharagī; maskharā-pan; khel meñ sharārat; hañsi yā dillagī jismeñ naṭkhaṭī bhī ho; thaṭṭhe-bāzī; khillī-bāzī; sharārat; shokhī.

Wagon, *n.* Chār pahiye kī gārī; chau-pahiyā gārī; chhakrā; bojh lādne kī chauphiyā gārī; chhakrā jispar māl lād-kar ek jagah se dūsri jagah pahuñchāyā jāe.

Wagon, *v. t.* Chhakre par lād-kar le-jānā. [chāyā k.]

Wagon, *v. t.* Chhakre par lād-kar ek jagah se dūsri jagah māl pahuñ-

Waif, *n.* Māl jo parā mile; chiz jo parī mile; māl yā chiz jiskā koyī mālīk na ho; jo kuchh ittifaqiya mil jāe; māl-i-muft.

Wail, *v. t.* Ranj k.; mātām k.; gam k.; ronā-piṭnā; afsos k.; nāla k.; girya-o-zārī k. [ki logoñ ko sun parē; ronā; nauha k.]

Wail, *v. t.* Zor se ronā-piṭnā; aisi tarah se mātām yā izhār-i-ranj k.

Wail, *n.* Zor se ronā-piṭnā; ha-āwāz-i-buland-girya-o-zārī; nāla-o-zārī; roārohat; shor-o-gul ke sāth izhār-i-mātām yā gam.

Wait, *v. i.* 1.—Intizār meñ rahnā; muntazir rahnā; rāh dekhā yā takā k.; kisī shakhs ke pahuñchne khwāh kisī bāt ke hone tak thahre rahnā; sabr ke sāth thahre rahuñ; chale na jānā; sabr. k. yā r.

2.—Kisī shakhs ya bāt khwāh kisī waqt ke pahuñchne ke intizār meñ kār-rawāyī multawī r. (kām band r.).

3.—Ghāt meñ rahnā yā baiṭhnā; kamiñ-gāh meñ rahnā.

To wait on or upon (a) K̄hidmat meñ hūzīr rahnā; kisī ki k̄hidmat (uskā kām) k.; ba-taur k̄hidmat-gār yā mulāzim ke hūzīr rahnā.—(b) Kisī ke pās jānā; kisī ki k̄hidmat meñ hūzīr h.; milne ko jānā; mulāqāt ke liye jānā; kām se khwāb-rasmi tarīq par jānā.—(c) Natija nikalnā; maāl-i-kār h.

Wait, v. t. Kisī kā muntazir rahnā; kisī ke intizār meñ rahnā; kisī **Wait, n.**—

To lie in wait.—Ghāt meñ rahnā; ghāt meñ baiṭhnā yā lago rahnā; i; garaz se chhipe rahnā ki dushman par ek-bārgī ṭūṭ parēñ; ghāt lagānā; jāl phailānā; apne phande meñ phañsāne ki koshish k.; apne dām meñ lāne kā mauqa' dekhā k.—*To lay wait.*—Ghāt meñ rahnā yā baiṭhnā; kamiñ-gāh (ghāt ki jagah) banānā.

Waiter, n. K̄hidmat-gār; naukār; chākār; mulāzim jo kisī ki k̄hidmat meñ raho. [yā da'wā na k.; dast-kash yā munkir h.]

Waive, v. t. 1.—Chhoṛ d.; kisī shai ko da'we se dast-bardār h.; isrār

2.—(Law) Aise haq se dast-bardār h. jisko apne hasb-khwāh nafāz dilā-sakeñ; chhoṛ d.; tark k.; dast-kash h.

Waiver, n. (Law) Istihqāq se dast-bardārī; kisī haq da'we yā murā'āt par isrār ke sāth qāim na rahnā (use chhoṛ d.; usse dast-kash ho-jānā).

Wake, v. i. 1.—Jāgte rahnā; jāgā k.; tākā k.; āñkh na bānd k.; na sonā.

2.—'Aish-o-jaish meñ rāt ko dor tak jāgte rahnā; rāt ko 'aish-o-jaish (khānā-pinā yā bad-mastī) k.

3.—Jāg yā jag uṭhnā; nīnd khul (uchat) jānā; bedār ho-jānā; phir na sonā; jāg parnā; āñkheñ khulnā.

4.—Harakat meñ ānā; musta'id ho jānā; chust-o-chālāk ho-jānā; sustī yā kāhili chhoṛ-kar uṭh kharā h.

Wake, v. t. 1.—Jagānā; bedār k.; uṭhā d. [angelkhta k.]

2.—Harakat yā kām meñ lānā; tahrik d.; ubhārnā; uksānā; bar-

3.—Phir zinda kar-d.; phir jilā d.; goyā khwāb-i-marḡ se be-dār kar d.; az-sar-i-nau jān dīl d.; phir jilā d. [chaukas; hoshyār.]

Wakeful, a. Jāgtā; sotā nahīñ; bedār; jise nīnd na āye; khabar-dār;

Waken, v. i. See Wake, v. i.

Waken, v. t. See Wake, v. t.

Walk, v. i. 1.—Pā-piyāda chalnā; pair se chalnā; qadam qadam chalnā; na bahut tez aur na bahut āhista chalnā; chahal-qadamī k.; paidal chalnā. [nā; phirnā; ghūma-phirā k.; mashī k.]

2.—Warzish yā tafrih ki garaz se pā-piyāda chalnā; ṭhalnā; ghūm-*To walk in.*—Andar jānā; bhitar jānā; dākhil h. jaise makān meñ.

Walk, v. t. 1.—Chalnā; guzarnā; gasht k.; sair k.; ghūmnā; phirnā.

2.—Āhista āhista chalnā; dhīro dhīro le-jānā; ṭhalnā; ṭahlāte le-jānā; qadam qadam le-jānā; āhishtā āhista hāñkuā.

Walk, n. 1.—Āhista āhista paidal chalnā; begair daure yā kūde chalnā.

2.—Hawā khāne (hawā-khorī) yā warzish ki garaz se ṭhalnā; sair; gul-gasht; chahal-qadamī; mashī.

3.—Chalne kā tarīq; chāl; raftār; rawish; chalno kā dhang.

4.—Jahān yā jismen koyī ṭahle; jisqadar dūr koyī pā-piyāda jāe; ṭhalne ki jagah; sair-gāh; maidān; rāh jo paidal chalno wāloñ

khwāh hawā-khorī ke liye banāyī jāe aur jiske donoñ taraf darakht lage hoñ.

5.—Rāh; rāsta; sarak; phirne kī jagah; āmad-o-raft kī jagah; jagah jahāñ koyī kām hamesha huā kare; 'arsa; maidān; iqtidār; haiyiz; haiyiz-i-iqtidār.

6.—Tariq; rawish; chāl; dhang; rawaiya; waz'.

Wall, n. 1.—Dīwār; bhīt.

2.—(pl.) Morcha-bandi; qal'a-bandi; fasil; qal'a wagaira jo dushman ke hamle se bachne ke liye banāyā jāe.

To drive to the wall—Nākoñ meñ dam kar-d.; bahut zer yā tang k.; kisi par gālib ānā; kisi ko apnā zer-dast banā l.—*To go to the wall*—Bahut tang h. yā ānā; nākoñ meñ dam ānā; maglūb ho-jānā; zer-dast ho-jānā.—*To take the wall*—Tarjīh r.; martabe meñ kisi se barh-kar h.

Walling, n. 'Umūman har qism kī dīwār; dīwār kā masāla (uske banāne kā asbāb). [lotpot k.]

Wallow, v. i. 1.—Miṭṭī yā kichar meñ khwāh kisi dūsri chiz par lotnā;

2.—Najāsāt meñ rahnā; barā gunāh k.; haiwānoñ kī māniind bartāw k.; nā-shāista tariq iḥtiyār k.

Wan, α. Jiski rangat zard ho; pilā; zard-rū; jiski sūrat bīmār sī ho; jiske chihre kā rang faq (utarā) ho.

Wander, v. i. 1.—Be-ṭhaur-ṭhikāne phirā k.; yūñhīñ idhar-udhar ghūmā k.; āwāra-gardī k.; behūda phirā k.; chāroñ taraf ghūmā k.; dāwāñ-dol rahnā; bhaṭaktā phirnā.

2.—Chale jānā; ghar se chale jānā; bahak-kar kahīñ chale jānā; gum-rāh ho-jānā; inhirāf k.; bar-gasht h.; bhaṭaknā; be-rāh h.; jāda-i-rāstī se munharif h.; apne farz ko anjām na k.

3.—Bahak jānā; muntashir ho-jānā; 'aql ke kḥilāf kām ('amal) k.

Wanderer, n. Āwāra ghūmue w.; āwāra-gard; jo be-fāida ghūmā kare; dāwāñ-dol; jo apne farz ko anjām na kare.

Wane, v. i. 1.—Ghaṭnā; kam h.

[Webster.

“Especially applied to the illuminated part of the moon.”

2.—Zawāl par h.; kamī par h.; utār par h.; utarnā; dhalnā.

Wane, n. 1.—Kamī jo chānd meñ nazar āye; mihāq.

2.—Zawāl; ghaṭī; kamī; inhitāt; tanazzul.

Want, n. 1.—Ihtiyāj; kisi shai kī hājat; jis shai kī hājat yā khwāhish ho uskā na h. khwāh qillat se h.; kamī; kotāhī; 'adam-maujūdagi.

2.—Mufisi; muhtājī; tihī-dastī; tangī; ifās. [(kisi shai kā na h.).

3.—Zarūrat; hājat; ihtiyāj.

4.—Jis shai kī zarūrat yā khwāhish ho; woh shai jiske hāth se nikal jāne kā qalq ho; koyī kār-āmad yā khush karne wālī shai jo apne qabze meñ na ho (apne pās maujūd na ho).

Want, v. t. 1.—Na rakhnā; kisi shai se khālī h.; kisi shai kā muhtāj h.; kisi shai kī ihtiyāj r.; kam h. [tālib h.; hājat r.; matlūb h.]

2.—Kisi kār-āmad munāsib yā zarūrī shai kī ihtiyāj r.; chāhuā;

3.—Kisi shai kī khwāhish yā uskā shauq r.; kisi shai kī tamannā r. (uskā mutamanni h.); kisi shai ke liye dil yā jī chāhnā.

4.—Qāsir h.; nāqis h.; naqs yā kamī r.; kisi shai kā na r.

Want, v. i. 1.—Kam h.; nāqis h.; kāfī na h.; pūre taur par na h.; na r.; ghaṭnā.

2.—Na h.; na rahnā; maujūd na rahnā; hāzīr na rahnā.

3.—Tark k.; matrūk k.; ohhoṛ d.; khatā k.; chūknā; gāflat k.

Wanting, *n. a. l.*—'Adam-maujūd; gair-hāzīr; na-dārad; gāib; mat-lūb; dar-kār; nahīn; kamī; kotāhī.

2.—Dhīlā; qāsīr; kotāh; majhūl.

Wanton, *a. l.*—Jo bilā-qaid idhar-udhar phirā yā urā kare; jo khushī yā khel ke liye idhar-udhar phirā kare; khilārī; chanchal. [āzād.

2.—Jo be-andāz tez chale; be-lagām; be-rok; be-zabt; khulā;

3.—Jo khūb shiddat se upjā ho; jismeñ andāz se ziyāda (kasrat se) ugā jamā yā barhā h.

4.—Be-qā'ida; be-dhangā; jo silsile yā qā'ide se banā na ho.

5.—Aubāsh; fājīr; fāsiq; rind; kasrat se shahwat-parast.

Wanton, *v. t.* Bilā-qaid phirnā; khule phirnā; bad-mastī k.; barā 'aish-o-jaish k.; aubāshī karte phirnā.

Wantonly, *adv.* Āzād-āna; āzādī se; bilā-qaid; be-rukāwat; khulā; khulā-khulā; khule-bandoñ; khel-kūd karte huye; khushī ke sāth; bad-mastī se; shokhī se; rindāna yā rindōñ kī tarāb; lahw-la'b ke sāth.

War, *n. l.*—Mukhālafat; nizā'; takhāluf; takrār; dushmanī; 'adāwat; khusūmat; bair; larāyī; jhagrā.

2.—Qaumoñ yā bādshāhoñ meñ hathiyār kī larāyī; larāyī jo kah-sun-kar aur khulā-khulī ho; harb; ma'rkā; kār-zār; muhārba; razm; jang; juddh (*correctly* yuddh); sangrām.

An *offensive war*—Larāyī jo koyī qaum kisi qaum par' khud hamla kar-ke shurū' kare.—A *defensive war*—Larāyī jo dūserī qaum ke hamla-āwar hone par apnī hifāzat (apne bachāw) ke liye kisi qaum ko karnī pare.—A *civil war*—Larāyī jo kisi mulk yā qaum ko mukhtalif gurohoñ yā tabaqoñ meñ ho; mulkī larāyī; khāna-jangi.—A *public war*—Larāyī jo khud-mukhtār riyāsatoñ ke mabain ho.—*War department*—Larāyī kā mahkama yā sāga; - sāga-i-jang. [(hunar).

3.—Sipah-garī kā fan; larāyī yā sipah-garī kā peshā; larāyī kā fan

War, *v. t. l.*—Jhagarnā; barā jhagrā k.; mukhālafat k.; takrār k.

2.—Larnā; larāyī k.; jang k.; kisi qaum par harbe ke zor se charhāyī k.; muhāraba k.; juddh k.

Ward, *v. t.* 'Tāl d.; rok d.; hatā d.; daf' k.; phernā; kisi aisi shai ko rok r. jisse nuqsān kā ihtimāl ho; barā jānā.

☞ "To ward off is now the more general expression." Webster.

Ward, *n. l.*—Hifāzat; nigrānī; chaukī; pahrā; rakhwālī.

2.—Jis shakhs ke zimme hifāzat ho; muhāfiz; pās-bān; chaukī-dār; pahre-dār; nigah-bān.

3.—Muhāfazat; hifāzat; hirāsāt; nazar-bandī; kisi kī chaukī (uske pabre) meñ rahnā; kisi muhāfiz kī hifāzat meñ rahnā. [meñ ho.

4.—Woh nā-bālig yā shakhs jo kisi walī kī muhāfazat (hifāzat)

5.—Muballa; tolā; halqa; shahr wagaira kā koyī khās hissa jo kisi kī muhāfazat meñ ho. [hoñ.

6.—Shifā-khāthe kā woh hissa jismeñ kisi khās qism ke marīz rahte

Warden, *n.* Nigah-bān; muhāfiz. [rakhwāl.

Warder, *n.* Hifāzat k. w.; muhāfiz; pās-bān; nigah-bān; pahra-dār;

Ware, n. Saudāgarī kā māl-o-asbāb; māl; saudā; jius; asbāb; kḥās qism kī chizeñ; māl-o-asbāb.

“Although originally and properly a collective noun, it admits of a plural form, when articles of merchandise of different kinds are meant. It is often used in composition; as, *hard-ware*, *glass-ware*, *tin-ware*. &c.”

Webster.

Warehouse, n. Asbāb rakhne kā makān; godām; koṭhī; māl-khāna.

Warehouse, v. t. 1.—Godām meñ r. yā jam' k.; koṭhī meñ bifāzat se r.

2.—Mahsūl ke adā hone tak parmiṭ-ghar meñ rahne d. yā rakhnā.

Warfare, n. Larāyī; larāyī-bhīṛāyī; jang; jang-o-jadal; muḥāraba; dushman se jang.

Warily, ad. Hoshyārī se; khabar-dārī se; ihtiyāt se; dūr-andeshī se; 'āqilāna pesh-binī ke sāth; chaukasī se; ḍar ḍar ke; qadam phūnk phūnk-kar; bedār-magzī se.

Wariness, n. Hoshyārī; khabar-dārī; dūr-andeshī; dūr-binī; chaukasī; bedār-magzī.

[razm-pesha.

Warlike, a. 1.—Larne ke laiq; larāyī ke qābil; jarrār; larākā; jang-jū;

2.—Jang-mansūb; larāyī kā; jangī; sipah-garī kā; sipābhīyāna.

Warm, a. 1.—Jismeñ kisiqadar garmī ho; garm; sard (ṭhandhā) nahīn; hār; tattā; tāt.

[pare.

2.—Jahān garmī rahe; garm; jahān sardī kam yā kuchh bhī na

3.—Sar-garm; josh se bharā buā; sard mihr nahīn; he-parwā nahīn; musta'id; tan-dih; sā'i.

[jharpi ho; jismeñ josh-o-kharosh ho.

4.—Shadid; saḥt; gazab-nāk; zor-o-shor kā; jismeñ bārī jharpā-

5.—Fārigu-l-bāl; muraḥḥu-l-hāl; māl-dār; zar-dār; rupaye wālā; kḥush-hāl; kḥush-guzrān; khātā-pītā.

[r.; tāt k.; tattā k.

Warm, v. t. 1.—Kisiqadar garmī pahunchānā; garm k.; garmī d.; garm

2.—Masrūf k.; shauq dilānā yā paidā k.; tabī'at (jī) lagānā; sar-garmī paidā k.; josh paidā k.; lagānā; ubhārṇā; takrik d. yā k.

Warm, v. i. 1.—Kisiqadar garm ho jānā; tāt yā tattā ho-jānā; siknā; sik uṭhnā.

[jānā.

2.—Sar-garm ho jānā; josh meñ ā-jānā; garmā uṭhnā; josh se bhar

Warm-hearted, a. Zinda-dil; muhabbat r. w.; dili; qalbī; sachchā; sādiq.

[ā-jāe.

Warmly, ad. 1.—Kisiqadar garmī ke sāth; aisi tarah kī kuchh garmī

2.—Shauq se; sar-garmī ke sāth; dil se; ba-dil-o-jīn.

Warmth, n. 1.—Garmī; darja-i-i'tidāl kī harārat; kisiqadar garmī; tābish; hiddat; tapish.

2.—Josh; sar-garmī; tapāk; jazba; shauq; dil-sozī; jān-sozī.

3.—Kisiqadar gussa yā kīna; josh-o-kharosh; harārat; sar-garmī.

Warn, v. t. 1.—Jatānā; chetānā yā chitānā; khabar-dār k.; pahile se āgāh kar-d. (jatā yā jānā d.); ittilā' d.; khabar d.; bulānā; talab k.

2.—Kisi aise khatre kī ittilā' d. jiske wuqū' kā ihtimāl ho yā jo jald wuqū' meñ āne w. ho; kisi aisi bāt se khabar-dār kar-d. jisse gālībān nuqsān ho (zarar pahunchē); mutanabbih k.; fahmāish k.; jis burāyī kā khatkā ho uskī nisbat peshtar se khabar-dār kar-d.

Warning, n. 1.—Tambih; khatre yā burāyī wagaira kī peshtar se khabar; fahmāish; nasihat.

- 2.—Ittilā' jo peshtar (pahile) se di-jāe; kisi bāt kī pahile se khabar.
Warp, v. i. 1.—Phirnā; aiñthnā aiñth uñnā yā aiñth jānā; bal khā jānā; mur jānā; terhā ho-jānā; phir jānā.
- 2.—Sidhe sachehe yā munāsib tariq se phir jānā (usko khilāf 'amal k.); munharif h.; rū-gardān h.; phirnā.
- 3.—Urne meñ kisi taraf ko jhuk jānā yā lahrāte chalnā; chiryon kī jhund kī tarah phirnā aur lahrānā. [kar-d.
- Warp, v. i. 1.**—Aiñth-kar-bad-shakl yā terhā kar-d.; marornā; tirchhā
- 2.—Kāh-i-rāst se pher d.; terhā kar-d.; bigā d.; kharāb kar-d.;
Warp, n. Tānā. [munharif kar-d.
- Warrant, v. t. 1.**—Bachānā; mahfūz r.; kisi ko nuqsān se bachne kā yaqīn (bharosā) dilānā; hifāzāt kā itmīnān kar-d.; kisi fi'l ke karne yā usse dar-guzar karne kā ikhtiyār d. tā-ki jis shakhs ko yah ikhtiyār diyā jāe woh apne fi'l kī wajh se kisi nuqsān yā khisāre kā zimma-dār qarār na pāye; barī k.
- 2.—Jāiz r.; rawā r.; mustasnā k.; wājib qarār d.; tāyid k.
- 3.—Yaqīn dilānā; bāwar karānā; tayaqqun ke sāth kahnā.
- 4.—(Law) (a) Kisi maubūb-lahū kī us haqqiyat kī nisbat diljam'i karānā jo uske haq meñ hiba huyi ho; itmīnān karānā—(b) Māl ko kharidār ko is bāt kā itmīnān karā d. ki agar uski kharidāri meñ kisi qism kā futūr wāqī' hogā to usko khisāra mil jāegā. (c) Kisi māl ke kharid karne wāle ko is bāt kā itmīnān dilānā ki māl utnāhi yā waisāhi hai jaisā ki usse bayān kiya gayā. (d) Kisi māl ke kharidār se is bāt kā mu'ahada k. ki agar māl kī nau'iyat meñ kisi qism kā futūr yā khisāra ho to uskā mu'awaza kar diyā jāegā.
- Warrant, n. 1.** Woh shai jiske rū se koyi dūsrī shai jāiz rakkhi jāe; ijāzat-nāma; fi'l wasīqa yā dastāwez jiske rū se kisi ko dūsrē kī taraf se kisi amr ke karne kā ikhtiyār diyā jāe; fi'l yā wasīqa jiske zarī'e se kisi ko koyi haq yā ikhtiyār hāsil ho aur woh nuqsānī yā khisāre se bachā rahē; ijāzat; ikhtiyār.
- 2.—(Law) Hukm-nāma jiske rū se kisi ahl-i-kār ko is bāt kā ikhtiyār diyā jāe ki woh us mujrim wagaira ko jiskā nām us hukm-nāme meñ darj (likhā) ho giriftār kar-ke 'adālat meñ pesh kare; wāranṭ.
- A warrant of arrest—Giriftāri kā hukm-nāma yā wāranṭ.—A search-warrant—Khāna-talāshī kā wāranṭ yā hukm-nāma; hukm-nāma jiske zarī'e se kisi ko is bāt kā ikhtiyār diyā jāe ki woh kisi makān yā dūkān wagaira meñ māl-i-masrūqa ke barāmad karne kī wāh kisi dūsrē hukm kī ta'mil ke liye andar jāt-kar talāshī le. [kafālat; zamānat.
- 3.—Woh shai jisse kisi amr kī tamāniyat (uskā itmīnān) ho-jāe;
- 4.—Woh shai jisse kisi bāt kā subūt yā uski tasdiq ho; sanad; dastāwez. [chiz ke lene kā ikhtiyār diyā jāe.
- 5.—Woh nawishta jiske rū se kisi ko rupaye ke wusūl yā kisi dūsrī
- Warrantable, a.** Jo kisi hukm yā ikhtiyār ke zarī'e se jāiz yā rawā qarār pāye; wājib; qābil-i-wujūb; munāsib; haq.
- Warrantably, ad.** Jāiz tariq par; wujūb ke sāth; munāsibāna.
- Warranty, n. 1.**—(Law) (a) Mu'ahada-i-zimni yā ma'nawī jiskā yah manshā ho ki kisi mu'ahade ke muta'alliq jo kuchh sarābatan yā kināyatan kahā yā wa'da kiya gayā woh thik thik waisāhi hai yā hogā. (b) Kisi bīme ke muta'alliq is bāt kā qaul-o-qarār (mu'ahada)

ki jis shai kī nisbat bīma huā hai khwāh uske jokhim ke muta'alliq fulān fulān bāteñ haiñ hoñgī yā ho-chukīñ.

2.—Kafālat; itmīnān kā zarī'a; dil-jām'ī kī sūrat; woh bāt jisse dil ko itmīnān (tabī'at mutmayīn) ho. [nat k.; zāmin h.

Warranty, *v. t.* Kafālat k.; dil-jām'ī k.; itmīnān k.; kafil h.; zamā-Warrior, *n.* Sipāhī; jo shakhs dilerī aur jāwān-mardī ke liye mashhūr ho; bahādur; gāzi-mard; shujā'; askarī; lashkarī; jodhā (*correctly* yoddhā).

Wary, *a.* Jo khatre se hoshyār rahe; jo is bāt kī khūb ihtiyāt rakhe ki koi dhokhā yā mugālatā dene na pāye; jo apnī tayīn ihtiyāt ke sāth khatron se bachāye rahe; waswāsī; jo dūr-andeshī kī wajh se dārtā rahe; chaukas; chār-zarb; khabar-dār; hoshyār; muhtāt; chaukannā.

Wash, *v. t.* 1.—Dhonā; dho-kar sūf k.; pānī meñ dūbā yā mal-kar sūf k.; nikhārnā; kachārnā; shob d. yā k.; safāyī kī garaz se dho dālnā.

2.—Pānī se nahā d.; tar k.; kisī shai par gir yā par kar use bhigo d.; kisī shai ke upar se khwāh usse lag-kar bahnā; pānī se chhipā d.; tah-i-āb kar d.

3.—Pānī ke bahāw ke zor se kāṭ yā chhil d.; bah-kar kāṭ le-jānā; bahā le-jānā; khaiñch le-jānā; baṭor le-jānā; daryā-burd yā daryā-Used with *away, off, out, &c.* [shikast k.

4.—Patlā rang lagānā; halkā aur patlā rang k.

5.—Charhānā; qul'ī k.; upar se pānī phernā; marhānā.

Wash, *v. t.* 1.—Nahānā; gusl k.; ashnān (*correctly* snān) k.

2.—Pānī meñ kapre dhona; phīñchnā; kachārnā. [yā ur na jānā.

3.—Dhone meñ kachārnā; shob par qāim rahnā; dhone par phaṭ

4.—Kāṭ jānā; daryā-burd yā daryā-shikast ho-jānā.

Wash, *n.* 1.—(a) Gusl; nahān; (b) shob; dhulāyī; (c) jis qādar kapre ek martaba dhoye jāeñ; kisī gharāne ke kapron kā dhonā (unkī dhulāyī).

2.—Jisqadar zamīn daryā yā sam undar ki pānī se dhak jāe khwāh kabhī tar aur kabhī khushk rahe; daryā wagaira kā woh hissa jahāñ pānī bahut hī kam ho; daldal; pāñk.

3.—Jo kuchh pānī kī wajh se ikatṭhā ho-kar kabhī rah yā par jāe.

4.—Woh shai jisse koi dūsrī shai dhoyī yā rangī jāe khwāh jo kisī dūsrī shai par malī yā charhāyī jāe yā jisse kisī chiz ko bhigoyeñ (tar karen) —masalan chihre par khwāh dāntoñ yā bāloñ meñ malne kā 'araq yā woh 'araq wagaira jo bataur dawā ke upar se lagāyā jāe 'alā-hāza-l-qiyās. [māl k.

Waste, *v. t.* 1.—Barbād k.; tabāh k.; gārat k.; wirān (ujār) k.; pāe-

2.—Āhista āhista ghaṭā d.; ba-tadrīj zarar pahunchānā; khote khote ghaṭā d. yā kam kar d.; kul kharch kar dālnā; kuchh bhī bāqī rahne na d.; tahlil kar-d.; ghulānā; sukhānā yā chhijānā.

3.—Muft yā be-ihitiyātī se khonā; fuzul kharch k.; muft meñ silpāṭ k.; bilā kisī badal-i-naqdī ke kharch kar-dālnā; behūda yā nā-haq kho d.; phūñknā; phūñk tāpnā; talaf kar-d.; zāi' k.; urā d.; muntashir-karke (phailā-kar) khō d.

4.—(Law) Kisī jāe-dād haqqiyat yā māl ko 'amdan nuqsān zarar yā ziyān pahunchānā; kisī jāe-dād ke muta'alliq kī 'imārat wagaira

ko jān-būjh-kar bar-bād hone d.; 'amdan talaf k.; 'amdan nuqsānī pahunchānā. [sūkhnā.

Waste, v. i. Ghat jānā; tahlil ho-jānā; chhijnā; laṭnā; ghulnā;

Waste, a. 1.—Sunsān; tira; tārīk; ujār.

2.—Jo be-kār paṛi rahe—jaise zamīn; uftāda; partī; jismen kuchh paidā na ho; gair-mazrū'a; be-jotā-boyā; gair-ābād; be-kār; radī; jiskā koi muhā-saba na ho. [waste—Wārān; ujār; be chīrāg.

Waste land—Partī zamīn; arāzi-i-uftāda; āsar.—**Waste paper**—Raddī.—**Laid Waste, n. 1.**—Tabāhī; barbādī; wārānī; ujār; itlāf; phūnk-tāp; tazī'a; isrāf; sarf-i-behūda; kharābī; pāc-mālī; bilā-zarūrat yā be-ihitiyātī se khonā.

2.—Wārānā; ujār jagah; jagah jo gair-ābād yā be-kār paṛi rahe; jagah jahān koi rahitā na ho yā jo kām meṁ na āye; jangal; zamīn jo uftāda paṛi ho; gair-mazrū'a yā wārān zamīn.

3.—Be-kār shai; kisi chiz kā bāqī hissa jo kām meṁ na āye; kūrā-karkat; katran; chhāṭan; ākhor. [pahunchāyā jāe.

4.—(Law) Nuqsān ziyān yā zarar jo arāzi yā 'imārat wagaira ko **Waste-basket, n.** Raddī ki ṭokri.

Waste-book, n. Kharrā; kharā-bahī; kachchā khātā yā kachchī bahī; bahī jismen len-den yā kharīd-firokht ki yād-dāshṭ pahile likh li jāte hai. [āye; jo bā'is-i-takhrīb-i-jāedād ho.

Wasteful, a. 1.—Jisse kharābī yā barbādī ho; jisse jāedād par zawāl **Wasteful expenses**—Aise kharāch jinse jāedād barbād ho-jāe.

2.—Bilā-zarūrat yā be-kār māl ko sarf k. w.; fuzūl-kharāch; musrif; urāṭ; luṭāṭ; phūnkne w.

A wasteful person—Fuzūl-kharāch; musrif; jo shakhs nā-haq apnā māl khoye. **Wastefully, ad.** Fuzūl-kharāchī ke sāth; musrif-ānā; behūda masarīf (wāhiyāt kharāch) meṁ.

Waster, n. Khone w.; zāi' k. w.; talaf k. w.; barbād tabāh yā nuqsān k. w.; urāṭ; luṭāṭ; jo māl-o-matā' ko behūda khoye; fuzūl yā be-kār sarf (kharāch) k. w.; musrif.

Watch, n. 1.—Bedārī; sone se parhez; nigrānī; pās-bānī; khabar-dārī; chaukāsī; bedārī hoshyārī yā nihāyat ihtiyāt ke sāth tawajjuh; pahra; chaukī; nigah-bānī; kisi shai kī hifāzat yā kisi shī' ke insidād ke liye nigahbānī; rāt ke waqt pahra chaukī yā hifāzat.

2.—Chaukī-dār; pahra-dār; nigah-bān; ek yā zāid ashkhās jo chaukī-pahre ko liye ta'ināt hoṁ; sautri (correctly sentry); gārd (correctly guard); pās-bān.

3.—Chaukī dār kā 'uhda yā mansab; chaukī-dārī; pās-bānī; woh jagah jahān chaukī-dār pahra dene ko liyo ta'ināt kiya jāe.

4.—Rāt kā woh hissa jab ek shakhs yā kayī ashkhās pahra deṁ; 5.—Jehī ghari. [do pahre ke bēch kā waqt; pās; pahar.

To be on the watch—Kisi amr ke waqt kā barābar nigrān rahnā; jis bāt ke hone kā ihtimāl ho uski taraf barābar tawajjuh r.—**To keep watch and ward**—Pahra-chaukī d.; barābar pahra d. yā hifāzat k.; rāt-o-din pahra-chaukī d. (nigah-bānī k.). [jagā k.

Watch, v. i. 1.—Jāgto rahnā; jagā k.; na sonā; bedār rahnā; barābar

2.—Mutawajjih rahnā; dekhā k.; takā k.; nigrān rahnā; pahra d.; pās-bānī k.

3.—Kisi chiz ko intizār meṁ rahnā; kisi shai kā muntazir rahnā;

intizār k. ; rāh taknā yā dekhnā; mauqa' dhūūdhnā; ausar dekhnā; āsarā dekhnā; rāh dekhnā; bāt johnā. [bimār-dārī k.

4.—Kisī mariz ke pās nigrānī kī nazar se rāt ko rahnā; shab ko *To watch over*—Kisī shakhs yā shai ko ihtiyāt ke sāth dekhnā k.; kisī shai kī nigrānī aur ihtiyāt is garaz se k. ki bhūl-chūk aur jokhim na hone pāye.

Watch, v. t. 1.—Kisī shai kī taraf tawajjuh (dhyān) r.; kisī ke ā'māl yā harakāt-o-sakanāt ko kisī garaz se dekhā k.; nazar ke sāmne (madd-i-nazar) r.; dekhā k.; nigāh se dūr na hone d.; nazar se gāib na hone d.; nigrānī k. yā nigrān rahnā; kisī bāt ke zāhir karne yā

2.—Hifāzat k.; pās-bānī k.; nigāh-bānī k. [rokne ke liye nigrānī k.

Watchful, a. Nigrān; bedār; hoshyār; khabar-dār; chaukas; chaukannā; mutawajjih; jo kisī bāt kī ihtiyāt rakkhe.

“With of before the thing to be regulated; as, to be *watchful* of one's behaviour; and *against* before the thing to be avoided; as, to be *watchful against* the growth of vicious habits.” *Webster.*

Watchfully, ad. Hoshyārī se; chaukasī se; khabar-dārī se; be-dārī se; jo kuchh farz ho uskā khūb khayāl rakh-kar; tan-dihī se; dil-dihī se.

Watchfulness, n. Be-dārī; nīnd kā uā ānā; ānkhoṅ kā na jhipaknā; khatre se bachne yā is garaz se ki bhūl-chūk kḥawāh koyī bad-ā'mālī na hone pāye khūb musta'idī ke sāth ihtiyāt r.; hoshyārī; khabar-dārī; chaukasī; ihtiyāt; khatke yā shak ke sāth tawajjuh.

Watch-guard, n. Gharī kī zunjir yā fīta wagaira. [dār rakkhe jāe.

Watch-house, n. 1.—Chaukī; woh makān jahān chaukī-dār yā pabre-2.—Woh jagah jahān ahl-kār-i-pulis logoṅ ko giriftārī ke ba'd rakkhen; hawālāt; gārad. [kare.

Watch-maker, n. Gharī-sāz; jo shakhs gharīyān banāye aur marammat **Watchman, n. 1.**—Jo shakhs qal'e wagaira meṅ pahre par muqarrar kiya jāe; santrī. [de; chaukīdār; pahre-dār; pās-bān; gurait.

2.—Jo shakhs shahroṅ kī sarakōṅ yā makānoṅ par rāt ko pahra

Water, n. 1.—Pānī; āb; jal.

2.—Samundar; bahr; jhīl; daryā; nadī; bahtā yā kharā pānī.

To go by water—Tārī se jānā yā safar k.

3.—Peshāb; baul; mūt.

4.—Hīre kī rangat yā chamak; pānī; āb.

A diamond of the first water—Nihāyat sāf aur shaffūf hīrā.—Of the first water—Umdagī meṅ sab par fauq (sab se barh kar); awwal darje kā; nihāyat hī 'umda; afzal

“*Water* is often used in the formation of words, denoting that which belongs to, is made of, or grows or is situated in, water. It is used also in forming many self-explaining compounds; as, *water-beaten*, *water-borne*, and the like.” *Webster.*

To hold water—Jismeṅ begair tapke (chūye) pānī rah sake; chitkā yā tūṭā-phūṭā na h.; durust h.—*To make water*—Peshāb k.; mūtnā; baul k.

Water, n. 1.—Pānī se bhigonā yā tar k.; pānī d.; āb-pāshī k., ser-āb k.; bharnā; paṭānā; siṛchnā.

2.—Pine ke liye pānī d.; pānī pilānā.

To water cattle and horses—Maweshī aur ghorōṅ ko pānī pilānā.

3.—Lahariyā dālnā; āb d. [ānā; dabdabānā.

Water, v. i. Pānī bahnā; pānī bhar ānā; ānsū wagaira bah yā bhar *The mouth waters*—Muṅh meṅ pānī bhar ānā; kisī shai ko dekh-kar be-sākhtā uspar tabī'at kā rūgib ho-jānā; kisī chīz ke liye bahut hī jī chāhnā.

Water-closet, n. Pāc-khāna khusūsan woh pāc-khāna jismeñ mailā bahāne aur safāyī ke liye pānī kī kul wagaira lagī ho.

Water-course, n. 1.—Pānī kā dhārā; daryā; nadi; sotā.

2.—Ser-ābī (āb-pāshī) kī garaz se arāzī meñ pānī pahunchāne ke liye nahr yā nālī wagaira; badar-rau; majrā-i-āb; baharwān.

Waterish, a. 1.—Pānī sā; pānī kī tarah; pānī kī mānind; patlā; ābī.

2.—Kisqadar nam; tar; martūb.

Water-mark, n. 1.—Pānī ke charhne kā nishān; woh nishān jisse yah ma'lūm ho kī sailāb kī hālat meñ pānī kisqadar buland huā thā (charhā yā kharā thā). [meñ banā diye jāen; muhr-i-ābī.

2.—Hurūf muhr yā nishān wagaira jo tayyār karne ke waqt kāgāz

Water-proof, n. Jismeñ pānī ghus na sake; jismeñ pānī kā guzar na ho; isqadar mazbūt aur gaf kī pānī bhitar na jā-sake; jismeñ pānī asar na kare. [pare.

Water-rate, n. Pānī kā mahsūl; jo mahsūl pānī leue kī 'iwaz meñ denā

Water-tight, a. Isqadar kusā yā jakrā huā kī pānī bhitar na jāe yā bāhar na nikle khwāh na tapke; jo na chūye.

Water-work, n. Pānī kī kalen.

۞ Used chiefly in the plural.

Watery, a. 1. Pānī kī mānind; pānī kā sā; patlā yā shaffāf; raqīq.

2.—Pancā; be-maza; phikā; pauihā; niras; jismeñ pānī hī pānī ho.

3.—Pānī se bhārā huā; jismeñ pānī bhārā ho; pur-āb; nam; tar.

4.—Ābī; pānī kā.

Wave, n. 1.—Lahar; mauj; halorā; halkorā.

2.—Nā-hamwārī; sath kī uñchāyī-nichāyī; nasheb-farāz.

3.—Lahariyā. [hilā-kar kiya jāe.

4.—Hāth kā jholā; jhakolā; ishāra jo hāth yā jhandī wagaira

Wave, v. i. 1.—Phurphurānā; lahrānā; lahr kī tarah idhar-udhar hilnā; hiloreñ mārñā; halkorñā; dholnā; jhakole l.; mauj-zan h.

2.—Hilnā; nishān kī tarah hilnā.

Wave, v. t. 1.—Ūñchā-nichā k.; lahreñ uñhānā; tamawwuj k.

2.—Phirānā; ghumānā; nachānā; chamkūnā.

3.—Hāth wagaira hilā-kar kiś shai kī taraf mukhātib yā mutawaj-

Wave, v. t. Same as Waive. [jih karānā; ishāra k.

Waveless, a. Jismeñ lahreñ na uthti hoñ; mawwāj yā mauj-zan nahīñ; jo hālat-i-sukūn yā qarār meñ ho; sākīn.

Waver, v. i. 1.—Idhar-udhar hilnā (jumbish k.); idhar-udhar dholnā yā chalnā; lahrānā; dagmagānā; larḥharānā.

2.—Ek rāe par qāim na rahnā; kabhi kuchh aur kabhi kuchh rāe qāim k.; mutazalzal (dāwāndol) h.; pas-o-pesh (āgā-piehhā) k.; dub-dhe meñ rahnā; kiś bāt par istiqlāl ke sāth qāim na rahnā; lagzish kiya k.; taammul; k. [sāth; taammul ke sāth.

Waveringly, ad. Pas-o-pesh ke sāth; āgā-piehhā karte; shubhe ke

Wax, n. (a) Mom. **(b)** Kān kī mail; kān kā khūnt. **(c)** Lāh; lāk yā lākh.

Wax, v. t. Mom malnā lagānā yā ragarnā. [hotā jānā.

Wax, v. i. 1.—Qad meñ barhñā; barhñā; aur barā h.; barhtā yā purā

۞ Opposed to *wane*.

2.—Ek hālat se dūsri hālat meñ ho-jānā; honā; ho-jānā; ho-ānā.

To *wax* warm or cold—*Garṁ yā sard ho-jānā*.—To *wax* feeble—*Kam-zor ho-jānā*.—To *wax* worse and worse—*Barābar abtar hote jānā*; *bigartā yā bi-*

Waxen, a. 1.—*Mom kā banā huā*; *momī*. [*gartā hī jānā*.]

2.—*Mom-sā*; *mom* ki *mānind*; *narm*; *mulāim*; *jo jald pighal jāe*—*jaise dil*. [*weshī yā dūsre jānwarōn ki āmad-o-raft ho*.]

Way, n. 1.—*Rāh*; *rāsta*; *sarak*; *gali*; *koyī jagah jāhān insān ma-*

2.—*Masāfat*; *dūri*; *bu'd*; *fūsila*; *pallā*; *ṭappā*.

3.—*Rāh*; *āmad-o-raft* ki *gunjāish*; *rāsta*; *guzar*; *āne-jāne* ki *rāh*.

4.—*Jis samt* ko *harakat* yā *raftār* ho; *samt*; *rukh*; *rū*; *sū*; *jā-nih*; *or*; *kār-rawāyī* kā *mailān*; *kisī manshā yā fīl* ki *jānib mailān*; *manshā*; *mudda'ā*; *ma'nī*. [*mansūba*; *jugat*; *tarkib*; *sabil*.]

5.—*Kisī shai* ke *anjām* yā *kisī mudda'ā* ke *husūl* kā *tariq*; *tadbīr*;

6.—*Tarz*; *tariq*; *ḍhang*; *waz'*; *rāh*; *taur*; *ḍhab*; *kār-rawāyī* kā *tariq*. [*rīq*; *'amal-darāmad* kā *tariq*; *rāh*; *silasila*.]

7.—*Qā'ida*; *tariq-i-mu'niyan*; *rahan*; *ḍhang*; *watira*; *rawish*; *ta-*

8.—*Tariq* jo *kisī* ne *apne dil* meñ *ṭhān* liyā ho; *kār-rawāyī* yā *'amal-darāmad* kā *mustahkam tariq*; *ḥās qism* ke *ḥayālāt* yā *tariq*; *irāda*; *mizāj*. [*meñ ṭhānī ho wāhī k*.]

To have one's *way*—*Jo kuchh mizāj yā dil* meñ *āye wāhī k*; *jo kuchh dil*

By the way—*Zimuan*; *qat'-nazar* *kisī* *asl mazmūn* yā *bāt* ke.—*By way of*

—*Ba-taur*; *ba-hāsiyat*; *goyā* *kisī manshā* se.—*In the family way*—*Hāmila*; *jis*

ko *larkā* h. w. ho; *jis 'aurat* ke *pair bhūri* hoñ.—*(Colloquial)*.—*In the way*—

Hārij; *sadd-i-rāh*; *ṭhokar*; *mānī*.—*Out of the way*—*(a)* *Jisse rukāwat* yā

harj *wagaira* *ua* ho.—*(b)* *Alag*; *kanūre*; *ma'mūl* yā *munāsib tariq* ke *ḥilāl*;

be-qā'ida; *gair-ma'mūl*; *be-jū*; *galat*.—*Right of way*—*(Law)* *Dūsre* ki *zamin*

par *āmad-o-raft* (*āne-jāne*) kā *haq*; *haqq-i-murūr*.—*To go one's way*, or *to come*

one's way—*Jānā yā ānā*—*To go the way of all the earth*—*Marnā*.—*To make*

one's way—*Koshish* yā *mihnāt* se *taraqqī* *pānā*; *taraqqī* *pāte* *jānā*; *baṛhte*

jānā.—*To make way*—*Jāne* ki *rāh* *k*; *jagah* *ḥālī* *k*; *jagah* *nikālān*; *gunjāish*

k.—*Ways and means* (*a*) *Tariqe*; *sabīl*; *woh bāteñ* *jinke* *kisī kūm* meñ

subūlat (*āsānī*) ho. (*b*) *Rupaye paidā* *karne* ki *tadbīreñ* yā *sabīl*; *āmādānī*

ke *zari'e*.

“*Way and ways* are used in certain phrases in the sense of *wise* ; as, he is no *ways* a match for his antagonist.” *Webster*.

Waylay v. t. *Kisī* ke *liye ghāt* meñ *rahnā*; *pakarne* *lūṭne* yā *mār ḍālne* ki *garaz* se *kisī* ko *rāste* meñ *takā* *k*; *rāh mārṇā*; *rah-zanī* *k*; *rāh-roknā*; *baṭmārī* *k*.

Waylayer, n. *Jo ghāt lagāye dūsre* ke *lūṭne* *pakarne* *khwāh mār ḍālne* ke *liye* *rāh* meñ *baṭhā* *rahe*; *rah-zan* yā *rāh-zan*; *quttā'u-t-tariq*.

Wayward, a. *Jisko apnī* *hī* *rāh* *pasand* ho; *jo apnī* *hī* *tabī'at* ke *mutābiq* *kār-rawāyī* *kare*; *ḥud-pasand*; *haṭṭhī*; *ziddī*; *ḥud-rāe*; *jo apnī* *hī* *rāe* *par chale*; *magarā*; *shokh*; *sar-kash*. [*magarāpan*.]

Waywardness, n. *Ḥud-pasandī*; *ḥud-rāyī*; *haṭh*; *zidd*; *sar-kashī*;

Weak, a. 1.—*Jismeñ jisimānī quwwat* *bahut kam* ho; *jiske badan* meñ *kam tāqat* ho; *kam-zor*; *nā-tāqat*; *za'if*; *marfz*; *jismeñ hālāt* *bāqī* *na* ho; *sabīh* (*tan-durust*) *nahīn*.

2.—*Is lāiq nahīn* ki *ziyāda* *bojh* *sañbhāl* *sake*; *kam-zor*; *bodā*.

3.—*Jo jald ṭūṭ jāe*; *jo sahaṭ* meñ *ṭukre* *ṭukre* *ho-jāe*; *mazbūt* *nahīn*; *kam-zor*.

4.—Narm; mulāim; jo chat se tūt jāe; lachilā; chimrā.

5.—Jo khārijī dabāw yā hamle ko rok na sake; jo bilā-diqqat fath yā maglūb ho-jāe; kam-zor. [buland nahīn.

6.—Jismeñ zor kam ho—jaise āwāz; nīchī; dhīmī; za'if; ūnchī yā

7.—Jismeñ ma'mūlī yā zarūrī ajzā khūb khwāh kasrat se na mile hoñ; jismeñ aise juzw kam mile hoñ jinse tabi'at ko harārat aur taq-wiyat ho; jo ma'mūl ke mutābiq qawī yā tez na ho; halkā; phikā; khafif; sabuk. [khās kām anjām na ho; za'if; kam-zor; naqih.

8.—Jismeñ kisī khās kām ke anjām kī salāhiyat na ho; jisse koyī

9.—Kam-'aql; za'ifu-l-'aql; be-tamīz; gabī; batī; murda; be-dam; jo bāton ko khūb na samjhe; 'ājiz.

10.—Jo natīja-i-kam-fahmī ho; jisse be-'aqlī zāhir ho; jo be-samjhī se paidā (uskā natīja) ho yā uspar dalālat kare; bewuqūf-āna; jāhil-āna; jo hamāqat se paidā ho. [dil kā pakkā yā mazbūt nahīn.

11.—Jismeñ pūrā i'tiqād yā yaqīn na ho; jiske 'aqīde meñ zu'f ho;

12.—Jo tam' yā targīb wagaira ko rok na sake; jiske dil par bā-ton kā asar jald ho-jāe; jismeñ jald lagzish ā-jāe; za'if; kam-zor.

13.—Jismeñ qāil yā ma'qūl karne kī salāhiyat na ho; qawī ma'qūl yā sahīb nahīn; be-bunyād; be-sabāt; jiskī tāyīd kisī shai se na ho; za'if; kam-zor; lachar; pūch.

14.—Jismeñ matānat na ho; qawī yā mazbūt nahīn.

15.—Jo jāri yā bā-tāsīr na ho; za'if.

16.—Jismeñ woh bāteñ na hoñ jinse mulkī intizām meñ quwwat hāsil ho; be-iqtidār; kam-zor; za'if; jisko woh bāteñ hāsil na hoñ jo kisī hākīm yā qaum ke liye lābudī hoñ.

Weak side—Naqs; 'aib; khāmī; kachāyī; zu'f.

 Weak is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *weak-eyed*, *weak-minded*, and the like.

Weaken, *v. t. 1.*—Kam-zor k.; quwwat ghaṭā d. yā kam kar d.; tāqat yā zor rahne na d.; bal har l.; za'if (nā-tawān) kar-d.; nir-bal kar-d.; nā-tāqat kar-d.

2.—Halkā kar-d.; quwwat kam kar d.; tezī ghaṭā d. (kam kar d.).

Weak-hearted, *a.* Kam-himmat; past-himmat; be-dil.

Weakly, *ad. 1.*—Zor yā tawānāyī ke sāth nahīn; zu'f ke sāth; mazbūtī ke sāth nahīn; buz-dilī ke sāth; jarat ke sāth nahīn.

2.—Zu'f-i-aql ke sāth; za'ifu-l-'aqlī se; kam-fahmī se; be-samjhī se; be-tamīzī yā be-shu'ūrī se; aisī tarah kī zarar pahuñche.

Weakly, *a.* Za'ifu-l-jussa; jiske badan meñ quwwat na ho; kam-zor; nā-tāqat; za'ifu-l-bunyān; marīz; bīmār. [nā-tawānī; naqāhat; zu'f.

Weakness, *n. 1.*—Kam-zorī; nā-tāqatī; jismānī quwwat kā na h. yā na r.;

2.—Afsurda-dilī; bashāshat kā na h.; pazhmurdagī-i-khātīr.

3.—Be-sabātī; 'adam-i-istiqlāl; irāda mazbūt na r.

4.—Zu'f-i-'aql; be-wuqūfī; hamāqat; jo kuchh begair khūb soche bichāre yā be-wuqūfī ke sāth kiyā jāe; be-'aqlī kā kām.

5.—Naqs; 'aib; khaṭā; burāyī; khoṭāyī.

 Often used in the plural. [r.; zu'f; kam-zorī.

6.—Dil par asar na k.; dil par tāsīr paidā karne kī salāhiyat na

Weal, *n.* Kisī shakhs yā shai ke sahīh-o-sālīm rahne kī hālat; musibat yā zawāl kī hālat nahīn; bihbūdī; taraqqī; khush-hālī; rifāh; kām-rānī.

Public *weal*—Rifāh-i-khalāiq; rifāh-i-'ām.

Wealth, *n.* Daulat; māl-o-matā'; bahut si dhulat māl-o-asbāb yā zamīn wagaira jo kisi ke pās ho; zar; zar-dārī; dhan.

Wealthiness, *n.* Daulat-mandī; māl-dārī; zar-dārī; tawangarī.

Wealthy, *a.* Daulat-mand; māl-dar; zar-dār; tawangar; dhani; dhana-mān; gani; jiske pās bahut si zamīn rupaye-paise yā loṭ wagaira hoñ yā jiske pās yah chizeñ 'awāmu-n-nās se ziyāda hoñ.

Wean, *v. t. 1*—Dūdh chhurānā; parwarish kā madār mā par qāim na r.

2.—Jis shai ko jī chāhe us se ulfat (muhabbat) chhurī d.; kisi khwāhish se bāz r.; dil ko kharūch l.; jō shai na ho yā hāth se nikal jāe uski phir khwāhish na r. [kisi ko māre yā apni tayīn bachāye.

Weapon, *n.* Hathiyār; harba; silāh; āla-i-harb; woh shai jisse koyī

The *weapons* of rude nations are clubs, stones, and bows and arrows—Modern *weapons* of war are swords, muskets, pistols, cannon, and the like." *Webster*. [sallah.

Weaponed, *a.* Hathiyār lagāye (bāndhe) huye; hathiyār-band; mu-

Weaponless, *a.* Jiske pās koyī hathiyār na ho; be-hathiyār; nihattā; gair-musallah [nā; orhūā yā orhe rahnā; latkāye rahnā.

Wear, *v. t. 1*—Pahinnā; pahine rahnā; lagānā; lagāye rahnā; bāndh-
To *wear* a coat—Kurtā ya koṭ pahinnā—To *wear* a sword—Talwār bāndhūā yā latkāye rahnā.

2.—Raknūā; zāhir meñ h.; ūpar se dikhānūā yā dekh pānā.

To *wear* a smile on one's countenance—Khanda-peshāui h.; chilre yā bashre se khushi zāhir k.; haūsnu kh l.

3.—Pahinte-pahinte ghis ragaṛ yā phār dālnā; kaśrat-i-isti'māl se zāi' kar dālnā; khīyā dālnā; ghis dālnā; be-kār kar-d.; phir kām ke laiq na rahne d.

4.—Hamesha kī ragaṛ wagaira se kharāb yā zāi' kar-d. khwāh ghaṭī d.; āhista āhista ghaṭī d.; chhijā d.; kam yā gāib kar-d.; kho d.; bāqī na chhoṛnā.

5.—Ragaṛte-ragaṛte yā ghiste-ghiste hanānā paidā k. yā kar-d.

6.—Ba-tadrij asar pahunchānūā yā paidī k.; āhista āhista karānā yā zuhūr meñ lānūā.

To *wear away*—Chhijānūā; āhista āhista ghiste yā ragaṛte kharāb kar-dālnā ghaṭī yā miṭī d.—To *wear off*—Ragaṛte yā āhista āhista chhijāte ghaṭī yā miṭī d.—To *wear out*—(a) Ragaṛ wagaira ke sabab se talaf yā be-kār kar dālnā.—(b) Jhelnā; diqqat ke sāth basar k.—(c) Satānūā; tang k.; diq k.; halāk k.; thakā mārūā.—(d) Quwwat kharāb l.; be-dam kar-d.; jism meñ hālat bāqī na rahne d.; kisi kī tāqat ko nichor l.

Wear, *v. i. 1*—Isti'māl kī hālat meñ qāim rubnūā; ṭhabarnā; chalnā; barte jāne par ghis phat yā ragaṛ na jānūā.

2.—Isti'māl kī wajh se talaf kharch yā kam ho-jānūā; kām meñ lāye jāne khwāh ziyāda aiyām guzarne ke sabab se nuqsān pahunchnā.

3.—Āhista āhista guzarnūā; diqqat se kaṭnūā yā bītnā; mushkil se basar h.

To *wear off*—Āhista āhista guzar jānūā (jātā rahuā miṭī jānūā yā dūr ho-jānūā)—

To *wear weary*—Thak jānūā; tang ho yā ā-jānūā; 'ājiz ā-jānūā.

Wear, *n. 1*—Pahinnūā yā pahinā jānūā; isti'māl ke bā'is se phat ragaṛ yā ghis jānūā; ragaṛ khā yā ghis kar kam ho-jānūā.

2.—Jo chīz pahinī jāo; tarz-i-libās; poshūk; waz'.

Wear and tear—Nuqṣān jo kisi shai ke ghis jāne kī wajh se ho; nuqṣān jo kisi shai ke barte jāne yā kisi hādise wagaira ke sabab se pahunchē.

Wearable, a. Pahinne ke lāiq; jo phinā jā-sake; poshidanī.

Wearer, n. 1.—Pahinne w.; orhne w.; lagāne w.; bāndhne w.; rakhne w.

2.—Jo shai ghaṭe yā ghis jāe; jo chhij jāe.

Weariness, n. Thakāwat; māndagi; thakān; susti; quwwat kā bāqī na rahnā; kasal; susti; be-qarārī jo der tak intizār karne khwāh intizār meñ māyusi wagaira ke sabab se ho.

Wearing, p. a. Pahinne kā; jo pahinne ke liye maqsūd ho; poshākī.

Wearing apparel—Pahinne ke kaprō; pārchai-poshidanī.

Wearisome, a. Thakān; jisse thakāwat ā-jāe; māndagi paidā k. w.; jismeñ tabī'at thak jāe khwāh tang ā-jāe; girān-bār; jo tabī'at ko bhāri guzro; sakht; diqqat-talab; taklīf-dih. [kar-saknā.

Wearisomeness, n. Girān-bārī; bhāri yā diqqat-talab h.; thakāwat paidā

Weary, a. 1.—Thakā; mānda; kasal-mand; jiskī tāqat milnat wagaira kī wajh se zāl ho-jāe; jismeñ quwwat tahammul yā sabr wagaira bāqī na rah jāe.

2.—Jisse thakāwat paidā ho; jisse tabī'at 'ārī yā tang ā-jāe.

“This word, followed by *of* before the cause, means, exhausted of patience; as, to be *weary of* marching; to be *weary of* reaping; to be *weary of* study.” *Webster*.

Weary, v. t. 1.—Thakā d.; tang kar-dālnā; be-sabr kar-d.; tahammul bāqī na r.; mānda kar-d.; sust kar-d. [qarār kho d.

2.—Der tak rahne yā thaharne kī wajh se be-sabr kar-d.; sabr-o-

3.—Tang k.; hairān k.; nāk meñ dam kar-d.; harānā yā harā d.

To weary out—Nihāyat hī thakā d.; thakā-kar be-dam kar-d.; isqār thakā d. kī kuchh bhī quwwat bāqī na rah jāe.

Weather, n. 1.—Garmī-sardi khushkī-tarī yā tūfān wagaira ke i'tibar se hawā kī hālat; badli pāni khwāh hawā wagaira kī kaifiyat; mausim; rut (*correctly* ritu).

2.—Mausim kā badalnā (usmeñ tagūyyur-o-tabaddul kā h.); hawā kā hālat kā kabhī kuchh aur kabhī kuchh rahnā. [shiddat).

Stress of weather—Hawā kā shiddat se bahnā; tūfān kī tezi (takā zor; uski

Weather, v. t. 1.—Kisi kī shiddat ko bar-dāshk k.; kisi shai se muqābala k. aur usko roknā; sañbhālnā; sahnā; āpnā; roknā.

To weather a point—Muḥālafat kī hālat meñ bhī kisi maqsūd ko hāsil yā anjām k.—*To weather out*—Diqqat ke bā-waṣf kām-yābi ke sith muqābala k. yā roknā.

“*Weather* is used with several words, either as an adjective, or as forming part of a compound word.”—*Webster*.

Weather-proof, a. Jismeñ tūfān aur bārish wagaira kuchh asar na kar-sake. [tagūyyur-o-tabaddul hone ke qarīne samajh jāe.

Weather-wise, a. Jo pahile se hawā wagaira kī kaifiyat yā usmeñ

Weave, v. t. 1.—Binnā; bunnā; gāṭhnā; gāṭhnā; ek meñ milānā; khūb mazbūt kar-d.; āpas meñ khūb nath d.; darmiyān meñ dākhil kar-d.; bich meñ ghuseṛ d.; dūl d.

2.—Kuprā būnnā; koyī shai banānā; tarkīb d.; banānā.

Weave, v. i. 1.—Bunnā; būnāyī k.; nūr-bāfi yā nūr-bāfi kā pesha k.

Weaver, n. Bunno w.; binne w.; julāhā yā julāha; nūr-bāfi; momin.

Wed, *v. t.* 1.—Shādi k.; nikāh k.; byāh k.; 'aqd k.; izdiwāj k.

2.—Shādi kar-d.; byāh d.; nikāh paṛhā d.; kaṇyā-dān kar-d.

3.—Is tarah bāham milā d. ki silsilā na ṭūte; mazbūti ke sāth milā d.; āpas meṁ jakar d.; mazbūti se liptā d.

Wed, *v. t.* Shādi k.; nikāh k.; byāh k.; in'qād k.

Wedding, *n.* Shādi; byāh; nikāh; 'aqd yā 'aqd-i-nikāh; izdiwāj; rusūm-i-izdiwāj; da'wat wagaira jo shādi ke waqt ho.

“Wedding is often joined to other words, forming compounds denoting that which pertains to, or is used at, a wedding or weddings; as, *wedding-cake, wedding-cards, and the like.*” *Webster.*

Wedlock, *n.* Shādi; byāh; nikāh; izdiwāj; 'aqd; 'aqd-i-nikāh.

Born in wedlock—Zauja-i-sahiha yā mankūha se paidā; jiski paidāish byāhi jorū se ho; byāhūtā kā jama; waladu-l-halāl; khalafu-s-sidq; harām kā nahiṁ.—Born out of wedlock—Waladu-l-harām; harām kā; byāhi bibi kā nahiṁ; waladu-z-zinā; khalafu-s-sidq nahiṁ.

Weed, *n.* 1.—Kisi qism kā darakht jo be-kār yā taklif-dih ho; galle ghās yā jhārī wagaira meṁ woh darakht jo insān ke liye kār-āmad na hoṁ balki nāj ke darakhton ko zarar pahuñchāyeṁ khwāh bad-numā hoṁ.

2.—Ghās-pāt; kūrā karkaṭ; ākhor; fuzūl yā be-kār chizeṁ.

3.—Mātamī poshāk jo' aurateṁ pahintī haiṁ masalan kisi bewa ke mātamī kapre. [ghās wagaira ko nikāl d.; nirānā; sohnā.

Weed, *v. t.* 1.—Nuqsān pahuñchāne wale darakhton ko nikāl d.; kharāb

2.—Jo shai muzir ho use nikāl yā dūr kar-d.; jis chiz se nuqsān yā ranj pahuñche use nikāl bāhar k. [chun-chun kar nikāl d.

To weed a kingdom of bad subjects—Kisi saltanat se uski kharāb ri'āyā ko

Weeder, *n.* Nirāne w.; jo kisi shai se uske muzir yā be-kār ajzā ko nikāl de. [purāni mislon se raddī (be-kār kūgaz) nikālā kare.

A record-room weeder—Daftar-khūne kā woh ahl-kār jo auqāt-i-mu'āyana par

Weedy, *a.* Jismeṁ kharāb ghās wagaira kasrat se ho; jahān nuqsān pahuñchāne wale darakht wagaira ifrāt se uge hoṁ.

Week, *n.* Hafta; sāt din ki muddat; niyām-i-haft-roza.

Weekly, *a.* Jo hafte meṁ ek martaba āye wāqī' ho yā kiya jāe; hafte meṁ ek bār zuhūr yā wuqū' meṁ a. w.; hafta-wār. [kar nikle).

Weekly, *n.* Akhbār wagaira jo hafte meṁ ek martaba shāi' ho (chhap-

Weekly *ad.* Hafte meṁ ek martaba; har hafta; haft-hafta; hafta-ba-hafta; sāt sāt din par; sāt din meṁ ek bār.

Weep, *v. t.* 1.—Ronā; girya k.; girya-o-sārī k.; ānsū bahānā; ashk-bārī k.; ro-kar ranj wagaira zāhir k.; āb-dī-la h.

2.—Ranj k.; afsos k.; faryād k.; shikāyat k.; ronā.

3.—Qatra qatra bahnā; ṭop ṭop bahnā.

4.—Pāni bahnā; chūnā; ṭapaknā; bahut nam h.; bhigā yā tar h.

5.—Shākhon kā laṭkā h.; jhuknā; sar-nigūn h.

Weep, *v. t.* 1.—Afsos k.; ranj k.; mātam k.; kisi bāt par ronā.

2.—Girānā ḍalnā bahānā yā ṭapaknā—jaise ānsū; qatra qatra girānā yā ṭapaknā. [tarah uṭhānā ki woh hawā meṁ lataktī rahe.

Weigh, *v. t.* 1.—Ūpar ko uṭhānā; ubhārnā; charhānā; kisi shai ko is

2.—Tolnā; wazn k.; tarāzū par rakh-kar wazn daryāft k.; kisi shai ki nisbat is amr kā ta'āyun k. ki woh kitnī waznī hai (uskā wazn kisqadar hai); jokhnā.

3.—Wazn meñ kisī dūsrī shai ke barābar h.; wazn r.

4.—Dil meñ gaur k.; kisī rāe ke qāim karne ke liye sochnā yā gaur k.; dil meñ khūb tolnā; kisī amr kī tashkībīs barē khauz-o-fīkr ke sāth k.; khayāl k.; tajwīz k.; bichārnā. [lihāz k.; pās k.]

5.—Samajhuā; qābil-i-lihāz samajhuā; qābil-i-iltifāt tasawwur k.; To weigh down—(a) Wazn (tol) meñ dūsrē se barh jānā. (b) Bojh se dabā d.; zor se dabānā; pazhmurda k.

Weigh, v. i. 1.—Wazn r.; wazu meñ h.; tol meñ h.; tulnā; waznī (bhārī) h.

2.—Bā-waq'at tasawwur kiya jānā; waq'at r.; 'aql ke rū se barā (aham) samjhā jānā; mīzān-i-'aql meñ tulnā.

To weigh with a person—Kisī shakhs ke nazdik waq'at r. (uski dūnist yā rāe meñ waq'at r. yā barā h.). [barā bojh honā.]

3.—Zor se dabānā; girān-bār h.; nā-guwār yā sakht guzarnā; To weigh down—Apne hī bojh se dab jānā; apne bojh ke niche ap dab jānā.

Weight, n. 1.—Wazn; bojh; girānī; bhārīpan. [koyī chīz tolī jāe.]

2.—Bāṭ; baṭkharā; lohe sīse yā pīṭal wagaira kā baṭkharā jisse

3.—Wazn kā andāz jo muqarrar ho jaise tolā wagaira.

4.—Koyī bhārī chīz; waznī shai.

5.—Dabāw; bār; bojh; bhār; dāb; chānp; tor.

The weight of care or business—Fīkr yā kāmī kā bār (bojh).—The weight of grief—Rauj kā sadma; bār-i-alam.

6.—Waq'at; tāsīr; asar; 'azmat; barāyi; qadr; rutba.

An argument of great weight—Bahs jisko barī waq'at ho; nihāyat bā-tāsīr dalīl; hujjat-i-aham.

Weightily, ad. 1.—Bhārīpan se; saqālat se; wazn ke sāth.

2.—Waq'at ke sāth; dabāw se; asar ke sāth.

Weightiness, n. 1.—Girānī; bhārīpan; wazn; waznī h.

2.—Mazbūtī; waq'at; pur-tāsīrī; bā-asarī; ma'qūliyat; qāil karne kī quwwat; matānat.

Weighty, a. 1.—Wazn-dār; waznī; bhārī; girān. [qāil ho-jāe.]

2.—Aham; bā-waq'at; qawī; matīu; mazbūt; ma'qūl; jisse koyī

Weighty reasons—Wujūh-i-qawī; ma'qūl wujūh; aisi wajheñ yā dalīleñ jisse koyī qāil ho-jāe (uske dil ko itminān ho-jāe).

Welcome, a. 1.—Maqbūl; jisko khushī ke sāth apne ghar meñ rakkheñ khilāyeñ-pilāyeñ aur boleñ-chāleñ—jaise mihmān.

2.—Jiske āne yā milne se khushī ho; jo khushī kā bā'is ho; khush; khush-āyand; dil-pasand; mubārak.

A welcome present—Tuhfa jiske lene meñ khushī ho; pesh-kash jo dil ko margūb ho.—Welcome news—Khush-khabarī; khabar jisse (jiske milne yā sunne se) dil ko khushī ho.

3.—Kisī shai ko bilā-mu'āwaza (muft) lene yā baratne kā iḥtiyār r. w. (uskā mujāz).

You are welcome to the use of my library—Mere kutub-khāne se ap-ba-khushī (bilā kisī mu'āwaze ke) mustafid ho-sakte haiñ.

“Welcome is used elliptically for you are welcome.” Webster.

To bid welcome—Kisī se mihrbānī ke sāth pesh ānā; āwbhagat k.; tawāzu' mudārāt k.

Welcome, n. Kisī mihmān yā aise shakhs kī khātir-dārī jo pahilepahil āye; āwbhagat; mudārāt; tawāzu'; satkār; ādar.

Welcome, v. t. Mihrbānī ke sāth sāhib-salāmat k.; marhabā kahā; mihmān-nawāzī kī rāh se ba-khushī milnā aur khilānā-pilānā; āwbha-gat k.; ādar k.; sanmān k.; tapāk se l. yā mili.ā.

Welfare, n. Kisī bāt meñ bihtarī; bihbūdī; taraqqī; khushī; tandurustī aur dunyā kī ma'mūī nīmatoñ kā r.; har balā se bache rahnā; khairiyat; khair-o-'āfiyat; sihat-o-'āfiyat; khair-salāh; bhalāyī;

Well, n. 1.—Chashma; sotā. [bihtarī; sukh; chain; kushal.

2.—Kuā; kuān; indārā yā inārā; kūp; chāh.

To dig or sink a well—Kuān khodnā.

Well, a. 1.—Achchhā; bhalā; bihtar; khūb; pasandīda; qarīn-i-masla-hat; maslahat kī bāt; ahsan; hālāt yā haisiyat ke lihāz se 'umda; khush-nasībī yā khush waqtī kī bāt; nāfi'; naf'-bakhsh; khushī kī bāt; āram suhulat yā subite kī bāt; mubārak; mangal; shubh.

2.—Tan-durust; sāhib-o-sālīm; sāhibu-l-badan; bhalā-changā; kisī maraz meñ muhtalā nahīn; 'alil yā bimār nahīn; achchhā; nirogī; sukhī.

3.—Maurad-i-'ināyat; kisī kī himāyat meñ; jisko koyī māne.

Well, ad. 1.—Achchhe yā munāsib tarīq par; thik-thik; wājib tarah par; wājibiyat ke sāth; burāyī yā badī ke sāth nahīn.

2.—Kisī kī haisiyat ke hasb-i-hāl; jaisā mauqa' ho usī tarah; aisi tarah kī koyī khās maqsad bar āye yā kām nikle; munāsib tarīq par; achchhī tarah yā achchhī tarah se; pūre taur par; bakhūbī; kāfī taur par; tamām-o-kamāl; sarīsar; bil-kul.

3.—Achchhī tarah se; ba-wajh-i-ahsan; khūb yā khūbī ke sāth; san'at ke sāth; pūre kartab se; jismeñ hunar khūb dikhlāyā jāe; kārigari ke sāth. [ho.

4.—Bahut hī; nihāyat hī; itnā yā isqadar kī dil ko khushī hāsīl

5.—Ta'rif ke sāth; tausif ke sāth; mazammāt ke sāth nahīn; nindā kar-ke nahīn. [kahnā; kisī kī nisbat zikr-i-khair k.

To speak well of a person—Kisī kī ta'rif k.; kisī kī tausif k.; kisī ko achchhā

6.—Subite ke sāth; āram ke sāth; suhulat ke sāth; āsānī se;

7.—Bahut; thorā nahīn; ziyāda. [naf'e ke sāth.

To be well advanced in life—Bahut dinon kā h.; sin yā 'umr meñ ziyāda h.; musin h.; būrhā h. [kuchh huā achchhā huā; phir; hūn.

8.—Khair; achchhā; bhalā; khūb; aur kyā; kyā muzāiqa; jo

“Well is prefixed to many words, especially to adjectives and participles, forming a kind of loose compound with them, expressing what is right, fit, laudable, or not defective, and usually of very obvious signification; as, *well-designed*, *well-directed*, and the like.” *Webster*.

As well as—Aur bhī; wa nīz; kisī dūsrī shai se kam nahīn; jitnā ki; jaisā

ki.—*Well enough*—Na bahut achchhā na bahut burā; na itnā achchhā na

itnā burā; darja-i-'itidāl par achchhā; khāsa; khūb; jisse itminān ho-jāe;

qābil-i-itminān; jisko phir badalnā na pare.—*Well off*—Khush-hāl; muraḥḥu-

l-hāl; khush-guzrān; jiske pās jāedād-i-kasir (bahut māl-o-matā') ho; 'urūj

yā taraqqī kī hālāt meñ.—*Well to do*—Same as *Well off*;—used also adjectively

—*Well to live*—Khāne-pīne se khush; dāl-roṭī se khush; khātā-pītā; āsūda

yā āsūda-hāl. [sukh.

Well-being, n. Bihtarī; bihbūdī; barhtī; taraqqī; salāhiyat; salāmātī;

Well-born, a. Jiskī paidāish l hāndīn-i-sharīf yā mu'azzaz se ho; khān-dānī; khāndān i-sharīf-o-najīb kī; achchhe ghar kā; razīl (kamīna) naliñ; kulīn. [suhbat-yāfta; khush-atwār.

Well-bred, a. Muhazzab; shāista; khush-khulq; khaliq; nek-atwār;

Well-informed, a. Jisko hālāt sihbat ke sāth (bāteñ thik thik) ma'lum hoñ; wāqif yā wāqifu-l-hāl; jise sabih hālāt khūb ma'lūm hoñ; samajh-dār; fahīm.

Well-intentioned, a. Nek-niyat; khush-niyat; jiskī niyat bad na ho; jiskī maushā fāsīd na ho; jiske dil meñ khuṭāyī na ho.

Well-known, a. Jisko log bakhubī (khūb) jānte hoñ; jise log 'umūman mānte hoñ; mashhūr; ma'rūf; nāmī; nām-war.

Well-meaning, a. Same as Well-intentioned. [meñ adaq.

Well-read, a. Jisne khūb parhā ho; 'ālim; fāzil; pandit; kisī shai
 Followed by *in*.

Welter, v. i. Lotēā—jaise khūn yā kīchar wagnāra meñ.

Wet, a. 1.—Jismeñ pānī ho; rutūbat se bharā huā; martūb; tar; nam; nam nāk; bhīgā; bhijī; odā; gilā; jiske ūpar pānī yā koyī dūsrī saiyāl
 2.—Nihāyat martūb; barsātī; jab bārish ho (pānī barse). [shai ho.
Wet weather—Barsātī mausim; jab meñh barse (bārish ho).

Wet, n. 1.—Pānī; rutūbat; tarī; namī.

2.—Barsāt; jab kuhāsā partā ho. [mānind kisī dūsrī chīz se bhar d.

Wet, v. t. Nam k.; tar k.; bhīgā d.; bhigo d.; bhijānā; pānī yā usī kī
To wet one's whistle—Sharāb pinā. (Colloquial.)

Wetness, n. 1.—Namī; rutūbat; tarī; odāpan; gilāpan; bhīgā rahnā.

2.—Barsāt kī sī kaifiyat h.; kuhro yā kuhāse kā shiddat se parnā (chhāyā rahnā.)

What, pr. 1.—Kyā; kaun; kis.

[kitnā.

2.—Kaisā 'ajīb-o-garīb; kitnā barā yā kitnī barī; kaisā; kisqadar;

3.—Jo; jo kuchh; woh shai jo; us tarah yā qism kī chīz jaisī kī.

4.—Kisqadar; kuchh to.

[Webster.

“With a following preposition, especially *with*, with repetition.”

5.—Jo kuchh main samajhtā hūñ; jo kuchh mere zihn meñ hai; jo bāt yā kaifiyat hai.

In the above sense, used in such phrases as *I tell you what*.

What not—Kyā kuchh nahīn ya'nī jin chīzōñ ko nām liye gaye unke 'alāwā aur bhī kayī chīzēñ muḥtālif qismon kī haiñ.—*What, ho ! hot ! are !*—*What if*—Agar fulāñ amr ho to kyā muzāiqa; agar fulāñ bāt ho to kyā hogā yā kaun sā natija paidā hogā.—*What though*—Farz kar-jo kī; ha-farz iske kī; agar yah mān bhī liyā jāwe kī; agar isko taslīm bhī kar-leñ kī; agar is yā us bāt ko sach bhī mān yā gardān leñ; agar yah bhī ho to.

Whatever, pr. Jo kuchh; yah ho yā woh; chāhe yah ho khwāh woh; jis qism kā ho; khwāh ek shai ho yā dūsrī; jo-jo; sab-kuchh.

Whatever, a. Jo kuchh; jis kisī; kaisā hī; kisī.

Less used than *whatever*—“Indeed, it is nearly obsolete.” Webster.

Wheedle, v. t. 1.—Dam d.; mīthī mīthī bātoñ se phuslānā; khushāmad k.; lallopatto k.; dam-dilāsā d. [apne dhang par kar-l.

2.—Khushāmad ke zarī'e se apne qābū yā bas meñ k.; dam de-kar

Wheedle, v. i. Khushāmad k.; chaplūsī k.; lallopatto k.

Wheel, n. 1.—Pahiyā; charakh; charakhī; chakkar; ghirni; phirkī; chāk; chaklī; charkhā; charkh; rahnāḥ yā rahnāḥ; garārī.

2.—Koyī ghūmue wālī chīz; jis shai meñ gardish ho; koyī gol

3.—Gardish; ghūmāw; chakkar; daur. [chīz; koyī mudawwar shai.

Wheel, *v. t.* 1.—Pahiyoñ par le-jānā.

2.—Ghūmānā; chakkar d.; gardish meñ lānā; gardish karānā; phirānā. [gardish k.

Wheel, *v. &* 1.—Ghūmānā; phirūā; chakkar khānī; chakkar meñ ānā;

2.—Phirūā; muḡnā; ek jānib (samt yā taraf) se dūsri jānib (samt yā taraf) ko phir jānā; ek rukh se dūsre rukh ho-jīnā.

3.—Chakkar khānā; pher khānā.

4.—Luḡhaknā; dhulak kar āge ko jānā.

Wheeled, *p. a.* Pahiye-dār; jis meñ pahiye hoñ.

[Webster.

☞ "Used chiefly in composition; as, a four-wheeled carriage."

Whelm, *v. t.* 1.—Pāñi wāgaira se chhipā d.; kisi shai meñ ḡubā d.; ḡubānā; hornā; garq k. [chīz ke bojh se bahut hī dabā d.

2.—Bi-l-kul chhipā d.; sar se pair tak garq kar-d.; dabā d.; kisi

When, *ad.* 1.—Kab; kis waqt; kād.

2.—Jis waqt; jab; jad; jis waqt kisi amr kā wuqū' ho yā uske b'ud hī; joñ; johīñ; jyonhīñ; tad; tab.

3.—Har-gāh; dar-hāle-ki; go us waqt yā usi hālat meñ.

Whence, *ad.* 1.—Kahāñ se; kis jagah se; kis masdar yā bunyād se; iski jar kyā hai; yah kahāñ se nikli hai; iski ibtidā kyūñkar huyī; kaise; kis tarah; kyūñkar.

2.—Jis jagah se; jahūñ se; jis bunyād wāgaira se; woh maqām yā masdar wāgaira jahūñ se yā jisse; jis wāqī'a yā usūl se.

☞ "From whence may be considered as tautological, from being implied in whence; but the use is well authorized, and, in some cases, the use of it seems to give force or beauty to the phrase." Webster.

Whencesoever, *ad.* Jahāñ kahīñ se; jis kisi jagah se; jahāñ se; jis kisi sabab yā masdar se; kahīñ se.

Whenever, *ad.* Jab kabhī; jis ki-ī waqt; jab hī; jab; jis waqt.

Whenssoever, *ad.* Jis kisi waqt; jab kabhī; jab yā jab hī; jis waqt.

Where, *ad.* 1.—Kis jagah; kahāñ; kis hālat yā mauq'e meñ; kahāñ

2.—Jahāñ; jis jagah; woh jagah jahāñ. [ko; kis maqām ko.

Whereabout, } *ad.* 1.—Kis jagah ke nazdik; kis maqām ke pās yā mutta-

Whereabouts, } sil; kaun si jagah; kis jagah. [Webster.

☞ "In this sense, the form whereabouts is more commonly used."

2.—Jisse; jiski nisbat; jiske hāre meñ; jiske bāb meñ.

3.—Patā; thikānā; jagah; maqām.

☞ In this sense, "often used colloquially as a noun." Webster.

Whereas, *con.* Chūñ-ki; az-bas-ki; dar-hāle ki; az āñ-jā-ki; is lihāz se ki; har-gāh; wāzih ho; maḡhfi na rahie.

☞ Used to introduce a preamble.

2.—Hāl āñ-ki; jab ki asl meñ; jab ki dar-haqīqat; asl yā sach to yah hai ki; har-gāh iske bar-'aks (khilāf).

Whereat, *ad.* 1.—Jispar; tispar.

2.—Kis-par; kis bāt yā kis shai par.

Whereby, *ad.* 1.—Jisse; jiske bā'is yā zarī'e se.

2.—Kisse; kis zarī'e se.

Wherefore, *ad.* 1.—Jis bā'is se; jis se; jis sabab se.

2.—Kis sabab se; kis bā'is se; kyūn-kar; kyon; kāhe ko; kis liye.

Wherein, *ad.* 1.—Jis meñ; jis bāt jis waqt jis kitāb yā jis shai wagaira

2.—Kis meñ; kis bāt meñ; kis amr meñ. [meñ.]

Whereof, *ad.* 1.—Jis kā; jis se.

2.—Kis se; kis shai se; kis chiz se.

Whereon, *ad.* Jis par.

Wheresoever, *ad.* Jis kisī jagah; jahān kahīn; jahān; jis maqām par; jis jagah; bilā-ta'ayun-i-maqām; jahān.

Whereupon, *ad.* Jis par; jiske bā'is (sabab) se; jiskī wajh se.

Wherever, *ad.* Jahān kahīn.

Wherewith, *ad.* 1.—Jis se; jiske sāth.

2.—Kis se; kis shai se.

Whet, *v. t.* 1.—Tez karne kī garaz se malnā ghisnā yā ragarnā; tez k.; chokhā k.; sām dharnā; bār r.; dhār d. yā dharnā; painā k. yā

2.—Tez k.; ubharnā; jagānā; paidā k. [painānā.]

To whet the appetite—Ishtihā paidā k.; lbūkh tez k. yā jagānā.

3.—Ullānā; uksānā; bar-angekhā k.; chhernā; mushṭa'il k.; gussa paidā k.; gusse meñ lānā yā gussa dilānā; khafā k.; garm k.

Whet, *n.* 1.—Sām; dhār; bār.

2.—Ishtihā paidā karne wālī shai; lbūkh jagāne (lagāne yā barhāne) wālī chiz; jis shai se ishtihā tez ho (uskā galaba ho).

Whether, *con.* Khwāh; yā; āyā; ki; kyā; 'am isse ki; go.

Followed by *or*.

Which, *pr.* 1.—Kaun; kaunsā; jitnī chizon yā shakhson ke nām liye

2.—Jo; jise; jaun; jaun-sā. [yā batāye jāte hain unmeñ se kaun.]

“Formerly, but not now, used for persons.” *Webster.*

3.—Woh yā woh shai jo; we yā we chizen jo; jo chiz yā chizen;

Take which you will—Jo chāho le-lo. [jo shai yā ashyā.]

Whichever, { *pr.* Jo; jo kuchh; jo koyī; jis kisī; jaun sā; jise;

Whichsoever, { chāhe ek yā dūsri; jo-hī; jo-jo.

While, *n.* Waqt; muddat; zamāna; 'arsa; samai; kāl; din.

Hē was some while in this country—Woh kuchh 'arse tak is mulk meñ thā;

kuchh din (thorē dinon tak) woh is mulk meñ thā.—One while—Ek waqt;

kisī waqt.—To stay one's while—Kuchh der thāhar jānā; zarā taammul k.;

zarā ruke rahnā.—Worth while—Jisqadar waqt sarf honā ho uske lāiq; jis-

qadar waqt aur mihnat sarf ho uske lihāz se wājib yā munāsib; jisqadar

kharch (sarf) pare uske lāiq; dard-i-sarī ke lāiq.

While, *ad.* 1.—Jab; jis hālat meñ; jab tak; jab talak; jis asnā meñ;

har-gāh; dar-hāle-ki. [yā khushī se guzrānnā (bitānā yā kāṭnā).]

While, *v. t.* Gānwānā; bitānā; sarf k.; makkhiyān mārṇā; khushī meñ

Usually followed by *away*.

Whilst, *ad.* The same as While, which sec.

Whim, *n.* Dil kā yakāyak kisī taraf phir jānā (rujū' ho-jānā); man kī

manj; dil kā tarang; lahar; umang; khayāl jo talawwun-i-tab' se

paidā ho; khābt; sanak; wahm; khayāl-i-khām.

Whimsical, *a.* 1.—Taraṅgī; laharī; manmanjī; wahm-o-khayālāt se

bharā huā; khābt; mutalawwun; sanakī; wahmī; khayālāt-i-khām

- 2.—'Ajīb; 'ajīb-o-garīb; anokhā; anūthā; turfa. [r. w.
Whimsically, *ad.* Talawwun-tab'i se; taraug yā mauj se; lahar se;
 khām-khayālī se; khabt kī wajh se.
Whimsicalness, *n.* Talawwun-mizājī; talawwun-tab'i; khabt; mau kī
 mauj; khayālāt-i-khām kā r.; 'ajīb-o-garīb qism kā mizāj; tawabhum.
Whine, *v. t.* Shikāyatan ronā; bachchoū kī tarah ronā; kamīnoū kī
 tarah ḍar-ḍar-kar shikāyat k.; ririyānā; jhikhuā; jhankhuā.
Whip, *v. t. 1.*—Chābuk mārṇā yā lagānā; tāziyāna mārṇā; kore mārṇā
 2.—Dorī se ghumānā jāise laṭṭū. [yā lagānā.
 3.—Kore tāziyana yā bed se mārṇā; sazā-i tāziyāna k.; bed se
 mārṇā. [liyān d.
 4.—Ta'na-zanī k.; chuṭkī l.; burā kahnā; burā-bhalā kabnā; gā-
 5.—Lapetnā.
 Often with *about, around, or over.* [lapaknā.
 6.—Jhaṭ se lenā yā haṭānā; jhaṭkā d.; jhaṭke se kbūch l.;
 With *into, out, up, and the like.*
Whip, *v. i.* Phurtī se chalnā; chal d.; rafū-chakkar ho-jānā; jhaṭ se
 bhāg jānā; ghūm phir yā muṛ kar bhāg jānā; uchak-kar koyī kām k.
Whip, *n. 1.*—Chābuk; tāziyāna; korā.
 2.—Kochwān; gārī hānkne w.
Whip and spur—Nihāyat 'ajalat ke sāth; jhaṭpat; bahut hī jald.
Whirl, *v. t. 1.*—Jald jald ghumānā; jhaṭ-jhaṭ yā tezī se ghumānā;
 ghumānā; phirānā; chakkar d.
Whirl, *v. i. 1.*—Jald jald ghumānā; tezī se chakkar khānā yā phirṇā;
 khūb gardish k.; bahut hī chakkar mārṇā.
 2.—Jhaṭ se chal d.; nau-do-gyārah ho-jānā.
Whirl, *n. 1.*—Tez gardish; jald jald ghumāw; jhaṭ jhaṭ chakkar khā-
 nā; gardish; dāra; chakkar; ghumāw.
 2.—Jo chīz jald jald ghūme; jo shai tezī se chakkar khāe.
Whirlpool, *n.* Bhañwar; girdāb; warta.
Whisper, *v. i. 1.*—Āishta bolnā; sāns dabā-kar bolnā; aisī tarah se
 bolnā kī sāns bāhar na nikle; phusphusānā; kānā-phūsī k.; kau-
 phuskī k.; sar-goshī k.; kān meṁ kahnī; kīnā-kānī k.
 2.—Bhichak-kar bāt k.; shubhe ke sāth bāchhī k.; ḍar-ḍar-kar
 ihtiyāt se guftgū k. [burāyī paidā ho.
 3.—Chupke se bandish bāndhnā; sāzish k.; aisī tadbīreṁ k. jinse
 Followed by *against.* [bāhar na nikle.
Whisper, *v. t. 1.*—Āishta se bolnā; phusphusānā; aisā bolnā kī āwāz
 2.—Kisī ke kān meṁ kuchh kahnā; sar-goshī k.; kau-phuskī k.
Whisper, *n. 1.*—Sar-goshī; kīnākānī; phus-phusāhā; kan-phuskī; kānā-
 2.—Bāt jo ihtiyāt ke sāth yā ḍar-kar kī yā kahī jāe. [phūsī.
Whisperer, *n. 1.*—Sar-goshī k. w.; kānā-phūsī k.; jo kisī ke kān meṁ
 bāt kahe. [chugal-khor; gammāzī.
 2.—Bhed kī bāteṁ kahne w.; chhip-kar khabar pāhuñchāne w.;
Whist, *a.* Jo na bole; jo shor na kare; sākit; khāmosh; chupchāp.
 “This adjective, like some others, nearly always follows its
 noun. We never say, *whist* wind; but the wind is *whist*.” Webster.
Whist, *int.* Chup yā chup raho; khāmosh; na bolo.
Whit, *n.* Zarra; reza; nihāyat hī chhotā hissa; tinkā; til.

A *whit*—Zarre ke barābar; zara sū; tinke ke barābar, kuchh bhī; mutlaq.

White, a. 1.—Sufaid supaid sufed suped safed yā saped; ujlā; dhaulā; set (*correctly* swet); shukl; gorā; khālis barf. ke rang kā; barf sū; tārīk nahīn. [meñ khūn kī aslī rangat rah na jāe.

2.—Zard; pīlā; chihre yā rukhsārōñ kā rang urā huā (faq); jis-

3.—Sāf; sāf-o-suthrā; pāk-o-sāf; be-dāg; be-'aib; be-naqs; jis-meñ dhabbā na lagā ho; jismeñ kalank kā tīkā na lagā ho.

4.—Supaid; sufed; burhāpe ke sabab se suped; jiske bāloñ kī siyāhī yā aur koyī aslī rangat jātī rahī ho.

5.—Ma'sūm; be-gunāh; khush; mubārak; sa'id; achchhā; bhalā.

White, n. 1.—Sufed rang; sufaidī.

2.—Koyī sufed chīz; suped dāg; nishāna.

3.—Gorā admī; gorā.

Whiten, v. t. Sufed k.; ujlā k.

Whiten, v. i. Sufaid h.; ujlā ho-jānā; aur ujlā ho-jūnā.

Whiteness, n. 1.—Sufaidī; supaidī; supedī; dhaulāpan; ujlā-pan.

2.—Surkhī kā na h.; zardī; pīlāpan; phikāpan; dhaulāyī.

3.—Safāyī; pākizagī; suthrāpan; be-dāg h.; be-'aib h.; dhabbe kā

Whither, ad. 1.—Kidhar; kahīn; kis jagah. [na lagā rahnā.

2.—Jidhar; jis jagah; jahūn.

3.—Kis ko; kahīn tak; kiske pās.

“*Whither* is now, to a great extent, obsolete, except in poetry, or in compositions of a grave and serious character. *Where* has taken its place, as in the question, “*Where* are you going?” &c.

Whithersoever, ad. Jahān kahīn; jis kisī jagah.

Whitish, a. Kisī qandar sufaid; kuchh ujlā; supaidī māl; dhaulā sā.

Who, pr. Kaun; kisne; kiskā; kinkā; kise; kisko; kinke; kinheñ; jo; jisne; jise; jinkā; jinko.

Whoever, pr. Jo koyī shakhs; jo koyī; koyī shakhs jo; woh mard yā 'aurat jo; koyī jo; jo-jo; joyī. [kam-o-kāst; purā; kāmīl.

Whole, a. 1.—Kul; bi-l-kul; sārā; sagrā; tamām; jumla; sab; be-

2.—Musallam; purā; nāqis yā nā-tamām nahīn; jiskā koyī juzw (hissa) kam na ho; samūchā; sābit; sārā; dar-o-bast; jumla.

3.—Jismeñ sadma zarar yā nuqsān na pahunchā ho; be-gazand; jiskā silsila na tūṭā ho; jismeñ nuqsān na pahunchā ho.

4.—Sahīh-o-tan-durust; sahīh-o-sālim; bhalā-changā; achchhā.

Whole blood—See Blood, n.

Whole, n. 1.—Samūchī chīz; kisī shai ke kul ajzā; sārā; sab kā sab; kul; hamagi; jam'iyat; jumla; sab hisse; kulliyat.

2.—Ajzā kī bā-qā'ida tarkīb; silsila; nizām.

Upon the whole—Kul yā sab bātoñ par lihāz kar-ke; jumla umūr par khayāl kar-ke; ba-lihāz-i-jumla marātīb; sab bātoñ par gaur kar-ke; bi-l-jumla; fi-l-jumla. [aib h.

Wholeness, n. Samūchā yā purā h.; kulliyat; jam'iyat; kāmīl yā be-

Wholesale, n. Thok-bikrī; thok-faroshī; gadd kī bikrī; khurda-faroshī nahīn. [nikāle yā kiye.

By wholesale—Tamām-tar; be-tamīzī ke sath; bilā-intiyāz; begair kuchh farq

Wholesale, a. 1.—Gadd kā gadd kharīd karne yā bechne. w.; jo thok kā thok kharīd karē aur beche.

A wholesale merchant—Saudāgar jo chīzeñ thok kī thok kharīd karē aur beche.

2.—Thok kā yā thok kī; thok-faroshī kā yā kī.

The wholesale price—Thok dām yā qimat jo thok-faroshī meū bāsil ho (mile).

Wholesome, *a.* 1.—Jo sihbat ko taraqqī de; sihbat ke liye mufid; tan-durustī ke liye nāfi; sihbat-āwar; sihbat-bakhsh.

2.—Dil ko mufid; aḥlāq-o-ādāb meū zabab yā bihbūdī ke liye mufid; jisse bhalā yā bhalāyī ho; 'umda; aehchhi; nek; ma'qūl; mufid; kār-āmad; jisse 'awām ko khushī yā rifāh ho. [ko liye nāfi] h.

Wholesomeness, *n.* 1.—Sihbat-āwarī; sihbat meū mufid h.; tan-durustī

2.—Naf-bakhshī; bihbūdī meū mu'īn h.; kār-āmad yā mufid h.; khushī meū taraqqī kī salihyat r. [sarāsar; pure taur par; pūrā pūrā.

Wholly, *ad.* 1.—Bi-l-kul; tumā n-tar; ta-nām-o-kamāl; kulīyatan;

2.—Aur chizon ko mustasnā kar-ke; dū-ri chizon ko chhor-kar; yak-qalam; mutlaq; mahz; sārā; sab.

Whom, *pr.* Kise; kisko; jise; jisko.

Whomsoever, *pr.* Jis kisi ko.

Whose, *pr.* Kiskā; jiskā.

Whosoever, *pr.* Jis kisi kā.

Whosoever, *pr.* Jo koyī; jo shakhs; jo koyī shakhs kī; har kise kī [bāshad; koyī.

Why, *ad.* 1.—Kis sabab yā wajh se; kis maqad se; kis bā'is se; kyon; kāhe yā kāhe ko; kis wāste; kis liye; kis kāran.

2.—Jis bā'is yā sabab se; jis liye; jis wajh se; jiske bā'is; jiske

3.—Jis wāste; jis sabab se; jis bā'is se. [kāran; jiske wāste.

Wicked, *a.* 1.—Burā; bad; khurāb; fāsīd; khotā; bad-kār; gunah-gār; nasāih ke khilāf; neki ke khilāf; zabūn; ma'yūb; qabīl.

Said of persons and things.

2.—Isqadar naḥkaṭ yā sharir kī haṁsī āye; baṛā utpātī nahīn; gāyat darje kā sharir nahīn (Colloquial). [sat se; shararat se.

Wickedly, *ad.* Badī se; burāyī se; gunahgārī se; bad-kārī se; khabā-

Wickedness, *n.* 1.—Badī; burāyī; gunāh; gunah-gārī; khabāsat; shararat; bad-ā'milī; tabī'at kī burāyī; af'al-i-bad; bure kām; bad-atwārī; bad-tarīqagī. [chaurā; 'azīm; bahut baṛī; sarāh; kushāda.

Wide, *a.* 1.—Hur taraf se nihāyat wasī; jiskā baṛā phailāw ho; wasī;

2.—'Ariz; chaurā; pahnā; chaklā; taug yā sakarā nahīn; jiskā

'arz bahut ho; chaurāyī meū ziyāda. ['arz kā.

3.—Koyī khās chaurāyī r. w.; kisi hadd-i-mu'aiyan kā 'arz r. w.;

4.—Dūr; ba'id; fisile par; fasl r. w.

Wide is often used in the formation of self-explaining compounds; as, wide-beaming, wide-extended, and the like.

Wide, *ad.* Dūr tak; dūr-o-darāz tak; fāsile tak; dūr-dūr.

Widely, *ad.* 1.—Dūr tak; dūr-dūr; dūr-o-darāz.

2.—Bahut hī; bahut kuchh; nihāyat; baṛā; gāyat darje kā.

Widen, *v. t.* 1.—Chaurā k.; chaurānā; chaklānā; kushāda k.; wasī k.; farāk k.; phailānā; chaurāyī (wus'at yā 'arz) meū barhānā; aur ziyāda k. [phail jānā; 'ariz h.; pasaruā; kushāda h.

Widen, *v. i.* Chaurā yā aur chaurā ho-jānā; barh jānā; wasī ho-jānā;

Wideness, *n.* 1.—Chaurāyī; 'arz; wus'at.

2.—Phailāw; pāt; chaklāyī; pahn yā pahan; lambāyī-chaurāyī

Widow, *n.* 'Aurat jiskā shauhar ziinda na ho; bewa; rānd (corruptly rānd); bidhawā.

Widow, v. t. Bewa kar-d.; rāṇḍ banā d.; hālat-i-bewagī meṁ kar d.

☞ "Rarely used except in the participle." *Webster.*

Widower, n. Raṇḍwā (*corruptly* raṇḍnā); woh mard jisne apnī jorī (zauja yā lībī) ke mar jāne ke ba'd phir shādī na kī ho.

Widowhood, n. Bewagī; raṇḍāpā; bewa rahne kī hālat.

Width, n. 'Arz; chaurāyī; chaklāyī; ek taraf se dūsri taraf tak phailāw; pahan; panā; pāt; pasār.

Wield, v. t. 1.—Pūre taur par yā pūrī tāqat se kām meṁ lānā; āsānī se chalānā; baḥlūbī chalānā; hāth se chalānā; uṭhānā.

2.—Istī'māl k.; kām meṁ lānā; hāth se chalānā; barātnā.

To wield the scepter—Saltanat k.; bādshāhī k.; hukm-rānī k.; farmañ-rawāyī k.

Wife, n. 'Aurat jiskī shādī ba-tarz-i-jūiz kisī mard se huyī ho; zan-i-maukūha; byāhutā; jorū; zauja; bibī; abliya; qabila; mihari; istri (*correctly* strī). [huyī ho.

Wifeless, a. Be jorū kā; jiskī bibī na ho; be-byāhā; jiskī shādī na

Wild, a. 1.—Wahshī; jangalī; jo jangal yā maidān meṁ rahe; jo ghūmā yā phirā kare; palūā nahīn; jo insān se hilā (mānūs yā parchā) na ho; jo ghar meṁ pal kar sadhā na ho; bayābānī; sahrāyī; banailā.

2.—Khud-ro; jo be hōye uge; jiske paidā hone meṁ insān kī madad aur fikr dar-kār na ho; khud-rusta; jiskī paidāish qudratī ho; jo bin-pale jānwaron se hāsīl yā paidā ho. [rahtā na ho.

3.—Ujār; wīrān; gair-ābād; jismeṁ bastī (ābādī) na ho; jismeṁ koyī

4.—Wahshī; jangalī; shūista nahīn; nā-tarbīyat-yāfta; gair-muhazzab; nā-tarāshida; jiskī ta'lim wagaira na huyī ho.

5.—Be-rok; be-qaid; be-qā'ida; be-sabāt; gair-mahkūm; kisī ke hukm ke tābī' nahīn; khayālī; wahmī; jiske dimāg meṁ khalal ho; sar kash; tund-mizāj; be-lagūm; tūfānī; mutalawwūn; chauchal; jismeṁ jorjor yā silsila na ho; jo qā'ide ke mutābiq khūb sudhārā na gayā ho; jo qarīn-i-'aql na ho; jo qarīn-i-qiyaas na ho; khilāf-i-'aql yā qiyās. [mutahhiyir; mutawahhish; pareshān.

6.—Jisse baqā josh yā saḥt intishār khwāh ghabrāhat zāhir ho;

☞ "*Wild* is prefixed to the names of many plants to distinguish them from such of the names as are cultivated in gardens; as, *wild* apple, *wild* grape, and the like." *Webster.*

Wild, n. Jangal; gair-ābād aur gair-mazrū'ā jagah; registān; bayābān; sahrā; dasht; wīrān.

Wilder, v. t. Rāh bhūl jānā yā bhulā d.; uljhāw yā mushkilāt se ghabrā d.; pareshān k.; hairān k.; bhaṭaknā yā bhaṭkānā.

Wilderness, n. Jangal; bau; wīrānā; sahrā; dasht; bayābān.

Wildly, ad. 1.—Be-jote-boye; āp-hī-āp; wahshiyāna; begair insān se hile parche yā mānūs huye.

2.—Pareshānī ke sāth; intishār kī hālat meṁ; ghabrāhat ke sāth; ghabrāyā yā ghabrāyā huā; uchakke kī tarah; wahshī jānwar kī māniud; aisi tarah kī goyā kāfā yā khayā chāhtā hai. [behūdagi ke sāth.

3.—Be-parwāyī se; talawwun-tab'ī se; be-'aqlī se; khilāf-i-'aql;

Wildness, n. 1.—Ujār yā ujaṭī hālat; be-jote-boye rahne kī hālat; sahrāiyat; ujṛāpan. [yōn kī sī chūl-dhāl

2.—Wahshat; ghūmne-phirne kī bad se ziyāda khwāhish; wahshī-

3.—Wahshīpan; darindagī; darinda-ḡhoyī; bhaḡrak; wahshat; ramī

4.—Āwāragī; ḡhābt; sir; tawāhhum; wahshat. [dagī.

5.—Silsile yā ḡā'ide kī 'adam-pā-bandī; be-ḡā'idagī; ḡā'ide kā pā-band na h.

Wile, n. Fitrat jo kisi ko apne phauḡde meḡ phauḡsāue yā dhokhā dene kī ḡaraz se kī-jāe; makr; hīla; fareb; jul; dhokhā; dagā yā dagā-bāzī; chhal; chhalbal; robāh-bāzī; buttā.

Will, n. 1.—Woh quwwat-i-zihni jisse insān is amr kī tanqīh kar-saktā hai kī do yā zīd bātōn meḡ kauḡ sī bāt manzūr yā iḡhtiyār karnī chāhiye; do yā zīd chizōn meḡ intīḡhāb kī quwwat.

2.—Marzī; ḡhwāhish; irāda; ḡasḡ; pasand; ḡhusbī; kisi bāt kī chāh

3.—Hukm; mashiḡyat; razā; farmān; marzī. [yā ragbat.

4.—Woh shai jiskī nihāyat hī ārzū (tamaunā yā ḡhwāhish) ho; jo shai dil ko bahut hī matlūb yā margūb ho.

5.—(Law.) Wasiyat; wasiyat-nāma.

☞ "Wills are written, or nuncupative, that is, oral." Webster.

At will (Law)—Marzī par.—To hold an estate at the will of another—Kisi ha-ḡiyat par us waḡt tak ḡābiz rahnā jub tak uske mālīk kī taraf se be-daḡbhlī na karāyī jāe.—A tenant at will—See Tenant—Good will—(a) Mīhrbānī; 'inīyat; shafaḡat—(b) ḡhāir-ḡhwāhī; nīko-ḡhwāhī; kisi kī bhalāyī chāhna—(c) (Law) See Good will.—Ill will.—Bad-ḡhwāhī; bad-andeshī; 'adāwāt; ḡhusūmat; dushmanī.—To have one's will—Apnī māḡgī murād pānā; apnī ārzū pūri k.; jis shai kī ḡhwāhish ho uskā hāsil h. yā milnā.

Will, v. t. 1.—Chāhna; ḡhwāhish k. yā r.; ārzū k. yā r.; tamaunā r.; kisi shai ke rakhue pāne yā hāsil karne par māil (rāḡib) h.

2.—Jab will kisi dūse fīl ke sāth ātā hai to usse us fīl kā sudūr (houā) kisi zamāna-i-āyinda meḡ pāyā jātā hai.

I will go—Main jāūḡā

☞ "In the first person, 'I will' denotes willingness, consent, promise; and when 'will' is emphasized, it denotes determination or fixed purpose. In the second and third persons, the idea of distinct volition, wish, or purpose, is evanescent, and simple certainty is appropriately expressed; as, 'You will go' or, 'He will go,' describes a future event as a fact only. To emphasize will denotes (according to the tone or context) certain futurity or fixed determination." Webster.

3.—Irāda k.; ta'āyun k.; ḡhāhrānā; dil meḡ yah ḡhān l. kī fulān amr ho yā na ho; chāhna; hukm d.; irshād k. [wasiyat-nāma likh d.

4.—Wasiyat k.; wasiyat ke zarī'e se de-d.; kisi shai kī nisbat Wōuld or I wōuld—Main chāhtīhūḡ; merī ḡhwāhish hai; kyā ḡhūb hotā.—

Wōuld God, or wōuld to Heaven—ḡhudā kartā yā kare; yā ḡhudā.

Will, v. i. 1.—Irāda k.; chāhna.

2.—Māil yā rāḡib h.; chāhna; ḡhwāhish k.; pasand k.

3.—Kisi bāt ko dil meḡ ḡhān yā ḡhāhrā l. (uskā musammam irāda r.); kisi bāt ko dil se chāhna.

4.—Wasiyat k.; wasiyat-nāme meḡ bidāyat k.

Willful, a. Jo kisi amr kī ma'ḡūliyat ko taslīm na kare balki apnī rāe par aḡā rahe; haḡḡhī; ziddī; ḡhud-rāe; ḡhud-pasand; ḡhud-sar; muḡh-zor; sar-kash.

Willfully, *ad.* Haṭh ko sāth; zid ke sāth; kḥud-rāyī yā kḥud-pasandī se.
Willfulness, *n.* Kḥud-pasandī; haṭh; zid.

Willing, *a.* 1.—Kisī shai ko ba-kḥushī karno yā deno w.; kisī shai par tabī'ut māil r. w.; dil meñ muḥhālafat na r. w.; inkār na k. w.; māil; rūgib; āmāda; rāzī; nā-rāz yā nā-razā-mand nahū; musta'id; taiyār; kḥush; chāhne w.; kḥwāhū; mutamannī.

2.—Jo apnī pasand se yā beg-ur afsos ko qabūl kiyā jāe; jo chāh se iḥtiyār kiyā jāe; jo kḥud pasand kar-liyā jāe.

Willingly, *ad.* Kḥushī se; chāh se; apnī razā-o-ragbat se; bilā-taassuf; pachitā-kar nahū; be-pachitāye; apnī hī pasand marzī yā kḥwāhish se; ba-sar-o-chashm; sar-ānkhon se; ba-dil-o-jān; shauq se; tamannā se; chāh-kar.

Willingness, *n.* Razā-mandī; razā-o-ragbat; kḥwāhish; kisī bīt ko karne yā na karne par dil ki āmādagī; shauq; tamannā; kḥwāhish; ārzū.

Wily, *a.* Makkār; sitra'i; 'aiyār; chālāk; mutasannī; robāh-bāz; ghāṭī; chhālī; kapuṭī; dhāt; jo kisī maqsad ko bar-lāne ke liye makr-o-fareb kare.

Win, *v. t.* 1.—Muqābale yā larāyī meñ jītū; ham-sarōñ yā muqābala karne wāloñ par gūlib ā-kar hāsil k.; jītū; fath pānā; sar k.

2.—Itāzī k.; mihrbān-i-hāl k.; apnā banā yā kar l.; moh l.; apne hāth (qūbū yā bas) meñ kar-l.

3.—Apnī taraf kar-l.; apnā hāmī yā madad-gār banā l.; apnī jānib kar-l.; apnā taraf-dār banā l. [bāzī le-jānū.

Win, *v. t.* Jītū; fath pānā; zafar-yāb h.; gālib ānā; kān-yāb h.; To win on or upon (a) Farest; kar-l.; moh l.; apne bas yā iḥtiyār meñ kar

l.; apnā mihrbān-i-hāl banā l.; lubhā l.; man bar l. (?) Gālib ānā

Wince, *v. t.* 1.—Jhijakū; jhijhak uṭhū jaise dard yā zarb wagnā se pichhe hat jānā; chānūkū; chānūk uṭhū.

2.—Pushtak jhāgnā; dulatti jhāgnā mārṇā yā phonkṇā.

Wind, *n.* 1.—Hawā; bād; pawan; bayār; batīn.

2.—Hawā jo kisī 'amal wagnā se paidā karāyī jāe.

3.—Sāhs; dam; taassuf ki quwwat.

4.—Hawā jo mi'de aur antriyon meñ paidā ho; rih; riyāh; bādī; bāyī; hawā; bāt. [koshish; goz-i-shutar.

5.—Hawā sī khafīf yā nī chiz shai; niri hawā; niri gap; be-sūd

Down the wind—Hawā ke rukh par aur usko sāth chaltā huā.—To be in the

wind—Chhipe chhipe taiyār h.; kḥufyatan āz-o-āimān h.; sī hīlat meñ

h. ki shubhā yā qiyās ho-sake go'īlān yā ijbāl na huā ho (*Colloquial*).—To

raise the wind—Rupye khaṛo (hāsil yā ikattā) k. (*Colloquial*).—To take

or have the wind—Mauqā' pānā; qābū mīlū; gālib ānā.—To take wind, or to

get wind—Kḥul jānā; zāhīr ho-jānā; phūṭ jānā; rab ko ma'lūm ho-jānā; fāsh

ho-jānā; tashit-az-bām ho-jānā; masḥūr ho-jānā; phail jānā; pashida na

rahnā. [huñchānā.

Wind, *v. t.* 1.—Hawā meñ yā hawā ko sāmno r.; hawā d.; hawā pa-

2.—Mahak se ma'lūm k.; bā ko zarf'o se kisī shai masalan jānwar

Wind, *v. t.* Bujānā; phuk-kar bajānā. [wagnā kā pichhā k.

Wind, *v. t.* 1.—Lapeṭnā; phernā; marornā; niñṭhū; kayī phere de-

kar ghumānā; kisī chiz ko ohāroñ taraf lapeṭnā; giruliyānā; girulī

banānā; lapeṭ-kar gol banānā.

Data entered

13 MAR 2003

2.—Lapeṭnā; gher l. yā gher r.; god meṭ r. yā liye rahnā.

3.—Kisi shai par pūrā iqtidār r.; apne hasb-khwāh chālānā; apnī khwāhish ke mutābiq radd-o-badal (tagaiyur-o-tabaddul) k.; jaisā jī chāhe waisāhi badal d.; chālānā; hukūmat k.; hukm-rānī k.

4.—Kināyatan dākhil k.; ishāron se dākhil k.; ghumā-phirā-kar dākhil k.; dil meṭ ghar k.

5.—Baṭnā; bhānnā; bal d.; koyī baṭī huyī chiz lapeṭnā.

To wind off—Udheṛnā; bal kholnā.—*To wind up*—(a) Lapeṭnā; golīyānā; golf banānā. (b) Khatm k.; khatime yā intihā ko pahūchānā; bisarjan k.; tai k.;

tasfiya k.; niptānā—(c) Kūkū; kūṛī d.; chārḥānā; kasnā; is garaz se durust yā murattab k. ki barābar chālā jāe yā 'amal kiyā kare; phir se durust kar-d.

Wind, v. i. l.—Ghūmnā; bār bār ghūmnā phirnā yā chakkar khānā; kisi chiz meṭ yā uske chāron taraf lipaṭ jānā; girulī mār l.

2.—Ghūmtā huā h.; bal yā kham khātā huā h.; jhukā h.; gol phirā h.

3.—Idhar-udhar phirnā; kabhī idhar kabhī udhar jānā; chakkar khānā; pher khānā.

To wind out—Chhūtnā; khalā h.; najāt pānā; nikalnā.

Winding, a. Muṛā huā; phirā huā; pechdār; pech-o-tāb khāye huye; chakkar-dār; ghūmtā huā; sidhā nahīn.

Winding, n. Ghumāw; phirāw yā pher; mor; chakkar.

Windingly, ad. Ghūnte; ghūm-phir karke; chakkar khāte; muṛte; pech-o-tāb khāte; ghūm-kar.

Winding-sheet, n. Kafan; lāsh lapeṭne kī chādar.

Window, n. l.—Khirki; jharokhā; darichā; gurfa. [kā chaukthā.

2.—Darwāza jo khirki meṭ lagāyā jāe; khirki kā darwāza; khirki

Window, v. t. Khirkiyān lagānā.

Wind-tight, a. Jismeṭ hawā kā guzar nā ho (hawā na jā sake).

Windward, n. Woh samṭ yā ruḥ jidhar se hawā bāhe; hawā kā ruḥ.

To lay an anchor to the windward—Kām-yā'ī yā hifāz ke liye pahile se tad-bireṭ k.; pesh-bīnī yā pesh-pandi k. [hawā chale.

Windward, a. Jo hawā ke ruḥ par ho; jo us samṭ par ho jidhar se

Windward, ad. Hawā ke ruḥ par; us taraf jidhar se hawā baṭī ho.

Windy, a. l.—Hawā kā; hawā-dār.

2.—Tund; tūfānī; jab hawā nihāyat zor-o-shor se chaltī ho.

3.—Jisse riyāh paidā hoṅ; jo rih paidā kare; bādī; bayālā; naffākh.

4.—Jiske sāth riyāh hoṅ yā jo riyāh se paidā ho; bādī kā; riyāhī.

5.—Khālī; chhūchhā yā chhūchhā; behūda; lagw; be-asl; be-mānī; hawā kī mānind; bād-hawāyī. [dukhtar-i-raz.

Wire, n. l.—Sharāb jo angūr se banāyī jāe; angūri yā angūr kī sharāb;

2.—Sharāb; mai; mul; bāda; dāru; madirā.

3.—Nasha; bad-mastī; mad-hoshi

Wing, n. l.—Bāzū; dainā; bāi. [pankh.

2.—Daine kī mānind koyī chiz jisse urne meṭ madad mile; par;

3.—Parwāz; urān; tairān.

To be on the wing—Hālat-i-parwāz meṭ rahnā; urṭā (parrān) rahnā—*To take wing*—Urne lagnā.—*To make wing to a place*—Kahiṭ ur-kar jānā.

4.—Urne kī tahrīk yā targib; urne kā zarī'a; tez chalne kī sabīl.

5.—Woh shai jo kisi dūsrī shai ke pahlū yā bagal meṭ lagī ho; ek qism kī do chizon se ek jo kisi dūsrī shai meṭ lagī hoṅ.

6.—'Imārat jo kisi asl yā barī 'imārat ke bagal meñ banī aur usse chhotī ho. [yasār.

7.—Fanj yā paltan wagaira kā dānyāū yā bāyāū hissa; yamīn;
On the wing—Dainon par sañbhilā yā unke zor se urtā huā; urtā yā urtā huā;
parīū; hālat-i-parwāz meñ.—On the wings of the wind—Nihāyat sur'at
(tezi) ke sāth; hawā se bāteñ kartā; hawā ko ghore par sawār.—Under the
wing or wings of—Kisi ki hafāzat yā himāyat meñ; kisi ke zer-i-sāya; zill-
i-himāyat meñ.

Wing, v. t. 1.—Par lagānā; urno yā tez chalne ke qābil k.; quwwat-i-
parwāz d.

2.—Dānyen-bāyen kuchh madad wagaira ke liye lagānā yā r.

3.—Urā le-jānā. [be-kār kar d.

4.—Dane tor d.; par tor yā noch d.; par katar yā tor d.; par tor-kar
To wing a flight—Urne ki koshīsh k.; par mārñā; ur jānā; parwāz k.

Winged, p. a. 1.—Par-dār; bāzū-dār; parand; urno w.; urtā huā.

2.—Tez; 'ujalat se bhārā huā.

3.—Par ukhre huye; daineñ meñ choṭ khāye huye.

4.—Parindon se bhārā huā; jāhān parind (chiriyāū) kasrat se hoñ.
Wing-footed, a. Tez-raṣṭār; tez-rau; bād-pā; tez yā tezi se chalne w.;
hawā se bāteñ k. w. [jo bulandī par jā yā ur na sake.

Wing-loss, a. Be-pāl-o-par; be bāzū yā daine kā; jise pankh na hoñ;

Wink, v. t. 1.—Āñkheñ jhaṭ se band kar-l.; palkon ko jhaṭpat band kar-l.

2.—Palkon ko jald jald khelnā aur band k.; āñkh jhapkānā;
palak mārñā; āñkheñ milmilānā. [se ishāra k.

3.—Palkon ki harakat se ishāra k.; āñkh mārñā; sankiyānā; āñkh

4.—Jān-būjh-kar āñkheñ band-kar l. jismeñ koyī chiz dekh na
pare; kisi bāt par igmāz (chashm-poshi) k.; nazar bachā jānā; sah
l.; kuchh lihāz yā kḥayāl na k.; maḥṣiyānā; āñkh chhipānā; goyā
na dekhñā.

Generally with at.

5.—Jhilmilānā; dhuñdhlā h. aur hilañā.

Wink, n. 1.—Jhapki; palak mārñā.

I lay awake and could not sleep a wink—Main paṛ jāgā kiyā aur jhapki tak na
āyī.—I could not sleep one wink—Main ne ek martaba bhi palak na mārī;

2.—Ishāra jo āñkh se kiya jāo; āñkh kā ishāra; kankī; sankī;
sain; maṭki [gālib; fath-yāb.

Winner, n. Jitne w.; muqābale yā laṛāyī meñ kām-yābī hāsil k. w.;

Winning, a. Dil-fareb, dil-rubā; lubhāne w.; apne bas meñ k. w.;

mohne w.; sohāwanā. [rupaye.

Winning, n. Rupaye jo laṛāyī yā muqābale meñ jite jāen; jit ke

Winnow, v. t. 1.—Ūsānā; dāñwānī; phatakñā; pachhoṛnā

2.—Jāñelnā; taftish k.; chhān k.; sach aur jhūṭh meñ tamiz-

karne ke liye chhān k.; nek-o-bad meñ tamiz k. (farq nikālñā); haq-

2.—Dulānā; par mārñā; pankh mārñā. [o-nā-haq meñ tafriqa k.

Winter, n. Sardī kā mausim; jāṛā; sarmā; mausim-i-sarmā; zamistān.

Winter, v. t. Jārā kātñā; mausim-i-sarmā basar k.; jāṛā bitānā.

Winter, v. t. Rakhnā khilānā yā band-o-bast k.

Winter-beaten, a. Sarmā-zada; jāṛo kā mārū yā satāyā huā; jāṛo ki

sakhti (shiddat) uṭhāyo huye.

Winter-quarters, *n.* (*pl.*) Jāron meñ fauj ke qiyām kī jagah; mausim-i-sarmā kā qiyām-gīh; woh jagah jahān fauj waguira jāre ke mausim meñ rahe. [i-hāl; jāre sā; jāre kā; sard; thandhā; tufānī.

Wintery, *a.* Jāre ke liye muuzūn yā muuāsib; mausim-i-sarmā ke hasb-

Written also *winty*.

Wipe, *v. t.* 1.—Safāyī kī guraz se kisī mulāim chīz se malnū; mal-kar sāf k.; poñchhū; poñchh-kar sāf k. [d; dūr kar-d.

2.—Poñchh dīlū; poñchh-kar hatā yā dūr kar-d.; mitā d.; sāf kar-

Usually followed by *away*, *of*, or *out*.

Wire, *n.* Tār.

Wire, *v. t.* 1.—Tār se bāndhnā; tār lagānā.

2.—Tār meñ gūndhnā yā pironā.

3.—Tār meñ phānsānā; tāron meñ bāndhnā.

4.—Tār d.; tār-i-barqī par khabar bhejnā.

Wire-draw, *v. t.* 1.—Tār khūchnā; tār-kashī k.; tār banānā.

2.—Lambā k.; barhānā; khāīchnā.

3.—Bahut tūl-o-tawil k.; barī tawālat (barī tūl) d.; bahut barhānā.

Wire-drawer, *n.* Tār-kash.

Wire-puller, *n.* Chhip-kar (khufyatan) kār-rawāyī k. w.; bandish k. w.

Wire-pulling, *n.* Khufyatan kār-rawāyī ihtimām yā band-o-bast; sāzish; bandish. [huā.

Wiry, *a.* 1.—Tār kā banā huā; tār kī mīnind; tār kī tarah khīōchā

2.—Jo garmī-sardī bardāsh-t kar-sake; jisko saḡltī kī tabammul ho; mazbūt; porhā; chimṡā; saḡht.

Wisdom, *n.* 1.—'Aql; 'aql-mandī; dānāyī; dānish; samajh; samajh-būjh; fahm; firāsāt; tamīz; wuqūf; fahm-o-firāsāt; zī-hoshī; shu'ūr; gyān; buddhi.

2.—'Ilmī yā 'amalī haqīqat; 'ilm jo hāsīl kiya gayā ho; 'ilm; hikmat. [barī wāqifiyat r. w.; 'ālim; fāzil.

Wise, *a.* 1.—Dānā; jān-kār; jānne w.; wāqif-kār; māhīr; raushan-zamīr;

2.—'Ilm se istifāda-i-munāsib k. w.; munāsib tarīq par 'ilm se fāida uṡhāne w.; sach aur jhūṡh munāsib yā gair-munāsib meñ ḡhūb tamīz k. w.; jo 'umda-tarīn būteñ pasand kar-ke unke anjām ke liye waisibī tadbīren kare; 'āqil; dānā; 'aql-mand; dānish-mand; zīrak; fahīm; samajh-dār; buddhimān.

3.—Hunar-mand; hoshyār; chālāk; māhīr.

4.—Khudā-tars; pāk-bāz; dīn-dār; mazhabī.

5.—Jo muqtazī-i-dānish ('aql-mandī) ho; 'āqilāna; 'aql-mandī se bharā huā; jisse achēhe natīje baḡhubī paidā hoñ; mudabbirāna; jo mard-i-'āqil ke liye zebā (munāsib) ho; sanjīda; gambhīr.

Wise, *n.* Tarz; tarīq; dhang; tarah; taur; dhab.

"This word is nearly obsolete, except as used in such phrases as *in any wise*, *in no wise*, *on this wise*, and the like." *Webster*.

"*Wise* is often used in composition, as in *likewise*, *otherwise*, *lengthwise*, &c., in which *ways* is often erroneously substituted for it; as *otherways*, *lengthways*, and the like." *Webster*.

Wisely, *ad.* 'Aql-mandī ke sāth yā se; 'āqilāna; tamīz ke sāth; dānāyī se; dānish-mandī ke sāth; shu'ūr se; wuqūf se; chaturāyī se; budhī-mānī se.

Wish, v. i. 1.—Chāhnā; tamannū r.; ārzū r.; khwāhish r. yā k.; mu-
2.—Māil h.; rāgib h.; chāhnā. - [tamannī h.; shauq r.; mushṭāq h.

3.—Kisī chiz kī nmmed-r.; kisī bāt kī iltimāl yā khauf r.

Wish, n. t. 1.—Chāhnā; kisī shai kī kamāl ārzū yā tamannū r.; kisī bāt
kū bahut hī mushṭāq h.; kisī shai par māil yā rāgib h.; khwāhish
k.; khwāhūn yā khwāst-gār h.

2.—Kisī shai kī nisbat khwāhish k. yā zāhir k.; kisī ke haq meñ
du'ā yā bad-du'ā k.; du'ā d.; la'nat bhejū; kosnā. [armān.

Wish, n. 1.—Khwāhish; shauq; ārzū; tamannū; chāh; ishtiyāq;

2.—Izhār-i-khwāhish; istid'ā; durkhwāst; du'ā yā bad-du'ā.

3.—Shai-i-matlūb; woh chiz jiskī khwāhish kī-jāe; murād; naqd-
i-murād; maqsad; mudd'ā; mālūb; ārzū; manshā; jis chiz ko jī
chāhe; jis bāt par talīfāt lagī ho.

Wisher, n. Chāhne w.; khwāhish k. yā r. w.; khwāh yā khwāhūn (in
compound); izhār-i-tamannū yā ārzū k. w. [ne w.

Wishful, a. 1.—Shauq yā kamāl shauq r. w.; chāhne yā bhut nī chāh-

2.—Jisse shauq zāhir ho; jisse kisī bāt kī ārzū pāyī jāe; shāiq;
mushṭāq. [chāhne w.

Wistful a. Dil se mutawajjih; garq; shāiq; kamāl ārzū r. w.; bahut hī
Wistfully, ad. Gaur ke sāth; fikr ke sāth; tawajjuh se; ba-taammul;
dil se; shauq khwāhish yā ragbat se; just-o-jū so.

Wit, v. i. Yā'nī.

“Now used only in the infinitive, *to wit*, which is employed,
especially in legal language, to call attention to a particular thing, or to
a more particular specification of what has preceded, and is equivalent
to *namely, that is to say.*” Webster.

Wit, n. 1.—'Aql; fahm; samajh; samajh-būjh.

2.—(pl) 'Aql-i-salīm; hosh-o-hawās kī durustī; silhat-i-hawās;
khalal-i-dinnāg nahīn; jab 'aql meñ futūr na ho.

To lose one's wits—'Aql kho d.; hosh jāte rahnā; 'aql meñ futūr par jānā.—

Out of one's wits—'Aql khoye huye; bad-hawās; hawās-bākhṭa.—At the wits
end—Mutahaiyir; hawās-bākhṭa; hakkā-bakkā; jab 'aql kām na kare; jab
koyī bāt yā tadbīr na sājhe.

3.—Zahīn shakhs; baṛā 'āqil yā 'ālim; zarīf; latīf-sauj; hāzīr-
jawāb; khush-tab'; jo shakhs zarāfūt hāzīr-jawābī yā khush-tab'ī
wagāira ke liye maslihūr ho.

With, prep. 1.—Se; sabab se; bā'is yī bā'is se; māre; ba-wajh; wajh
se; zarī'e se; ba-zarī'a. [dad-gār.

2.—Kisī kī taraf; kisī kī dost yā hāmī; kisī kī jānīb-dār yā ma-

3.—Kisī ke muqābale meñ; se; sāth; kisī ko khilāf.

4.—Taqābul; muqābala; mol; mutābaqat.

One thing compares well with another—Ek shai dūserī shai se khūb mutābaqat
rakhtī hai (khūb mel yā joṛ khātī hai; muqābale meñ khūb shahartī hai).

5.—Sāth; mu'iyat meñ; ham-rāh; suhbat meñ; rafāqat meñ; saug;

6.—Shumūl meñ; sāth; kisī ke sāth yā sāth hī. [saugat meñ.

7.—Āpas ke rah-o-rasm dād-o-sitad yā bartāw meñ; se; sāth.

8.—Sharākat meñ; sājhe meñ; sāth.

9.—Ba'd hī; sāth hī; kisī bāt ko sāth hī.

10.—Meñ; mābain; darmiyān; bich; nazdik; dānist yā rāe meñ; tashkhis yā samajh meñ; bārtāw meñ.

Withdraw, v. t. 1.—Us shai ko le-l. jo kisi ke tasarruf meñ rahī ho; wāpas kar l.; pher l.; uṭhā yā batā l.; nikāl l.; laṭā l.

2.—Qāim na r. yā nā rahne d.; uṭhī l.; rad yā mansūkh kar d.; laṭā l.; dast-bardār h. yā dast-bardārī k.; dast-kash h.; bāz ānā.

3.—Wāpas bulā l.; kahīn se pher bulānā yā laṭī l.; uṭhā l.; rahne na d.

Withdraw, v. i. Chal d.; chale jānā yā chale ānā; kahīn (kisi jagah) se uṭh ānā; kisi majme' se chale ānā; uṭh jānā. [guzāshī.

Withdrawal, n. Wāpasī; dast-kashī; dast-bardārī; kanāra-kashī; wā-

Wither, v. i. 1.—Kumhlānā; murjbānā; khushk ho-jānā; jhurā jānā; halāwat (tāzagi) kho d.; phir shādāb na rahnā. [chichuknā.

2.—Rutūbat-i-haiwānī bāqī na rahnā; sukḥ jānā; khushk ho-jānā; d.

3.—Zāl ho-jānā; guzar jānā; miṭ jānā. [d.

Wither, v. t. 1.—Kumhlā d.; sukḥā d.; khushk kar-d.; jalā d.; murjbā

2.—Rutūbat-i-haiwānī ke na hone kī wajb se jhurīyā dāl-kar khushk kar-d.; sukḥā d.; chuchkā d.; khushk kar-d. [na r.

3.—Miṭā d.; zāl kar-d.; barbād kar-d.; qāim na rahne d.; bāqī

Withhold, v. t. 1.—Rok r.; bāz r.; haṭā r.; kām meñ na lānā; na chalānā; sañbhāle rahnā.

2.—Rok chhornā; na d.; dabā r.; āp r. [andarūnī hisse meñ.

Within, prep. 1.—Kisi ke bhitar; kisi ke andar; bāhar nahiñ; andarūn;

2.—Kisi shai ke hudūd yā halqe ke andar; tūl yā lambāyī meñ dūse se baṛh-kar (ziyāda) nahiñ; waqt ke lihāz se dūse se ziyāda nahiñ; miqdār meñ ziyāda nahiñ; bhitar; andar; meñ.

Within five miles—Pāñch mil ke andar ya'nī uske bāhar nahiñ—*Within an hour*—Ek ghante ke andar ya'nī ek ghante ke guzarne ke pahile hī—*Keep your expenses within your income*—Āmadanī se ziyāda kharch na karo; jitnā mile utne hī meñ kharch karo; kharch ko āmadanī se baṛhne na do.

3.—Kisi ke dast-ras yā ikhtiyār meñ; bāhar nahiñ; mutajāwiz nahiñ; kisi shai ke hudūd ke andar.

Within, ad. 1.—Bhitar; bhitar hī bhitar; andar; dil meñ.

2.—Ghar meñ; makān ke andar; makān par.

Without, prep. 1.—Bāhar; berūn; andar nahiñ; bhitar nahiñ.

2.—Kisi shai ke hudūd ke bāhar; kisi kī pahunch ke bāhar; dast-ras meñ nahiñ; bāhar.

3.—Sāth nahiñ; bilā; begair; kisi shai kī 'adam-maujūdagi meñ; kisi chiz ke na hone kī hālat meñ; kisi shai se judā alag yā 'alāhida rahne kī hālat meñ; begair kisi shai ke kām meñ lāye; bilā ta'alluq kisi shai ke; kisi chiz ko chhor-kar; be; bidūn; binā; bin.

4.—Bajuz iske kī; siwāe iske kī; tā-waqte kī; jub tak nahiñ; agar na; jo na; warn na. [Webster.

“In this sense, now rarely used by good writers or speakers.”
Without day—Same as *Sine die*, q. v.

Without, ad. Andar nahiñ; bhitar nahiñ; bāhar; ghar ke bāhar; berūn; bāhari taraf; bāhari or.

Withstand, v. t. Roknā; muqābala k.; āpnā; bāz r.; sāmnā k.

Witless, *a. 1.*—Be-'aql; be-samajh; kūṛh-magz; jise soch-bichār na ho; jo bātoṅ par gaur na kare.

2.—Jo be-tamīzi se kiyā jāe; jo 'aql ke rū se na ho.

Witling, *n.* Jise kam 'aql yā samajh ho; jisko 'aql-mandī yā tezī kā nīrā da'wā ho; 'aql-mand-kī dum.

Witness, *n. 1.*—Shahādāt; gawāhī; kisi wāqī'a yā mājare kī tasdīq.

2.—Woh shai jisse kisi amr kā subūt hāsil ho; woh chīz jisse koyī bāt sābit ho.

3.—Wāqifu-l-hāl; wāqif-kār; jis shakhs ko rū-ba-rū (sāmne) koyī bāt ho yā jo kisi dūsri sabīl se kisi bāt se zātī wāqifiyat rakkhe.

An eye—*witness*—Chashm-did gawāh; gawāh-i-royat; woh shakhs jiskī ānkh ke sāmne koyī bāt ho.—An ear—*witness*—Gawāh-i-sam'i; woh shakhs jise koyī bāt sunī ho.—Marginal *witness*—Gawāh-i-hāshiya; hāshiye kā gawāh.

4.—(Law) (a) Woh shakhs jo kisi muqaddame meṅ gawāhī de; jo shakhs 'adālat meṅ adā-i-shahādāt kare—(b) Jo shakhs kisi dastāwez par gawāhī kare; jo apnī shahādāt se kisi wasīqe yā dastāwez kī tasdīq kare—(c) Jo gawāhī de; gawāh; shāhid; sākhī (*correctly* sākshi).
Witness, *v. t. 1.*—Kḥud maujūd rah-kar dekhnā yā wāqifiyat hāsil k.; ba-chashm-i-kḥud (apnī ānkh se) dekhnā; maujūd rahne ke sabab se jānnā; mushāhada k.; zātī yā sarīhī wāqifiyat r.

2.—Gawāhī d.; shahādāt d.; kisi amr kī tasdīq k.; shāhid h.

3.—Kisi dastāwez wagaira ko apne sāmne likhe jāte dekh-kar uskī asliyat ke subūt ko liye uspar apne dast-khat k.; gawāhī k.; tasdīq k.
Witness, *v. i.* Gawāhī d.; tasdīq k.; shāhid (gawāh) banuā.

Witted, *a.* Samajh-dār; jisko samajh-būjh ho.

Used chiefly or only in composition.

Witticism, *n.* Fiqrā yā 'ibārat jismeṅ aslī zarāfat na ho; zarāfat kā iq-dām; bhuddā mazāq; mazāq jismeṅ bauāwat ho.

Wittily, *ad.* Zīrakī se; 'āqilāna tarīq par; dānāyī se; hunar-mandī se; zarāfat ko sāth; mazāq ke sāth yā mazāq se.

Wittingly, *ad.* Jān-kar; jān-būjh-kar; dīla-o-dānista; 'amdan; bi l-'amd.

Witty, *a.* Zarīf; zarāfat se bhārā huā; hāzir-jawāb; dillagī-bāz; thāthol.

2.—Jismeṅ zarāfat ho yā pīyī jāe; mazāq se bhārī huyī—jaise bāt; mazāqiya—jaise kalām; ta'n-āmez; jismeṅ ta'n-o-tashnī ho.

Woe, *n. 1.*—Ranj; gam; balā; musibat; āfat; barī musibat; sakht

2.—La'nāt; bad-du'a; sarāp (*correctly* shāp). [āfat; barā dukh.

Woful, } *a. 1.*—Magmūm; gam yā ranj se bhārā huā; musibat-zada;

Woeful, } musibat kā mārā; gam-nāk; gamgīn; udās; sogwār. [ho.

2.—Musibat-nāk; āfat-angez; āfat-nāk; jisse ranj yā musibat paidā

3.—Kam-bakht; bad-bakht; zalīl; khwār; manhūs; nigorā.

Wofully, } *ad. 1.*—Gam-nākī se; ranj ke sāth; afsos ke sāth; mātām

Woefully, } ke sāth.

2.—Ba-shiddat; nihāyat hī; zillat ke sāth.

Wolf, *n.* Bheriyā; huṅrār; gurg.

To keep the wolf from the door—Ifḥs ko dūr r.; muflisī ko na āne d.; fāqon na marne d.; fāqa na hone d.; fāqa-kashī se bāz r.

Woman, *n. 1.*—'Aurat; zan; istri; mihrārū.

2.—Laundī; dāyī; māmā; dāsī; cherī.

Woman-hood, *n. 1.*—'Auratoṅ kī hālat sifāt yā khāssiyyat.

2.—'Auratē; unās; striyān.

Womanish, *a.* 'Aurat ke lāiq; 'aurat kī sifateh r. w.; zanāna; mardāna nabīn; mard kā sā nahīn; jo 'auraton ke liye zebā ho; jo mardon ko muzaiyib na ho.

“Often in a reproachful sense.” *Webster.* [i-zanān; striyān.

Woman-kind, *n.* 'Aurāt yā 'aurateh; mastūrāt; unās; jins-i-unās; firqa-

Womanly, *a.* Zanāna; jo 'auraton ke zeb de; 'auraton kā sā.

Womanly, *ad.* 'Aurat kī tarah; mastūrāt ke tariq par.

Womb, *n.* 1.—Rihm; bacheha-dān; batn; kokh.

2.—Woh jagah jahān koyī shai paidā ho; jāe-i-paidāish.

3.—Ġār yā garhā jismeñ koyī chiz ho.

Wonder, *n.* 1.—Woh kaifiyat jo kisi nayī gair-i-ma'mulī 'azīm nādir 'ajib-o-garib yā aisi chiz ke dekhue khwāh aisi bāt ke jāme se paidā ho jo bakhūbī samajh meñ na āye; ta'ajjub; hairat; achambhā; tahaiyur.

To be filled with wonder—Nihāyat muta'ajjub h.; hairat se bhar jānā.

2.—Bā'is i hairat; woh shai yā bāt jisse hairat paidā ho; 'ajib-o-garib shai; nādir chiz; karāmāt; mu'jaza.

To do wonders—Karāmāt k.; 'ajib-o-garib bātēn k.—Time works wonders—Zai māna kyā kyā naye rang dikhātā hai; joñ joñ waqt guzartā hai kaisi kais- 'ajib-o-garib bātēn zubūr meñ āti haiñ.

Wonder, *v. i.* 1.—Ta'ajjub meñ h.; ta'ajjub k.; hairat-zada h.; mutal-yir h.; muta'ajjub h.; achambhe meñ h.

Followed by *at*.

2.—Shubha k.; hairān h.; pas-o-pesh meñ rahnā.

Wonderful, *a.* Hairat paidā karāne w.; jisse hairat ho; hairat-angez; 'ajab; 'ajib; 'ajib-o-garib; achambhe kā; 'ajūba; nādir; anokhā; hairat-afzā; adbhut; jisse dil hairān (mutahaiyir) ho-jāe

Wonderfully, *ad.* 'Ajib tarah se; nise dhang yā tarz se ki hairat paidā ho; 'ajib dhang se; 'ajib-o-garib taur se; mirāle dhang se.

Wonderfulness, *n.* 'Ajūbāpan; anokhāpan; nudrat; 'ajib-o-garib h.

Wonderingly, *ad.* Ta'ajjub ke sāth; hairat ke sāth; achambhe se.

Wonder-struck, *a.* Hairat-zada; muta'ajjub; ta'ajjub meñ; hairān; hakkābakkā; achambhe meñ; mutahaiyir.

Wondrous, *a.* 'Ajib; 'ajib-o-garib; hairat paidā k. w.; anokhā; anuṭhā; adbhut; hairat-angez; jisse dil ko hairānī ho.

Wondrous, *ad.* Is darje tak ki hairat paidā ho; isqadar ki ta'ajjub ho; itnā ki dil ko hairānī ho; nihāyat; ba-hadde; ba-darja-i-gāyat.

Wont, *a.* 'Ādī; khū-gar; kisi fīl kā 'ādatan k. w.

Wont, *n.* 'Ādat; dastūr; ma'mul; khū; bān.

Woo, *v. i.* 1.—'Ishq-o-muhabbat kā izhār kar-ke talib h.; 'āshiqāna chāplūsī (khushāmad-barāmad) k.; izhār-i muhabbat k.

2.—Minnat se bulānā; 'ijz-o-niyāz se āne ki darḡhwāst k.

Woo, *v. i.* 'Ishq-bāzī k.; 'ishq k.; muhabbat k.

Wood, *n.* 1.—Jangal; jahān darakht kasrat se ghane uge hoñ; ban.

“Frequently used in the plural.” *Webster.*

2.—Lakṛī; kāṭh; hezīm; chob.

3.—Darakht jo jalāne yā dūse kāmōñ ke liye kāṭe jāen; lakṛī; [iñdhan.

Wood, *v. i.* Lakṛī d.; kisi shai ke liye lakṛī maujūd k.

Wood, *v. i.* Lakṛī l.; lakṛī d.

Wooded, *a.* Darakhtoñ se dhakā bharā yā chhipā huā.

Wooden, *a.* 1.—Lakṛī kā banā huā; lakṛī kā; chobī; kāṭh kā.

2.—Bhaddā; ku-daul; bad-sūrat.

Woody, *a.* 1.—Jangal se bharā huā; jahāñ jangal kasrat se ho.

2.—Chobī; lakṛī kā; jismēñ lakṛī ho.

Wool, *v.* Ūñ; pashm; suf; rōñāñ.

Woolen, *a.* Ūñ kā banā huā; ūñ; pashmīne kā; ūñ kā.

Written also *woollen*.

Woolen, *n.* [written also *woollen*] Ūñī kapṛā; pashmīna; pashmīne kā

Woolly, *a.* 1.—Ūñ; ūñ kā; pashmīne kā; sūfi.

[māl.

2.—Ūñ kī māñind; ūñ sī.

3.—Ūñ yā rōñyēñ se dhakā huā.

Word, *n.* 1.—Lafz; kalima; sukhun yā sukhan; lugat.

2.—Gustgū; bāṭchit; zabāñ; bol yā bolī; bāt.

3.—In the plural.

[sandesā.

3.—Khabar; samāchār; paigūm yā payām; ittilā'; sandes yā

4.—Ishāra; imā; hukm; farmāñ.

[wa'da; zabāñ.

5.—Bāt; qaul; bayāñ; jo kuch kahā yā zāhir kiya jāe; iqrār;

6.—Taktār; zabāñī jhagṛā; nizā'i-lafzī; qīl-o-qāl; kahā-sunī.

7.—'Thorī sī bāt; mukhtasar bāt; ek bāt; ek kalām figra yā chhoṭā sā (mukhtasar) jumla.

By word of mouth—Zabāñī; kah-kar; bol-kar.—Compound word—Murakkab

lafz; lafz jo do yā zāid mufrad alfāz se tarkīb pāye.—Good word—Ta'rif;

tausif; sifāriṣh; achchhā hāl; bāt jo kisī ke haq meñ muṣid ho.—In a word—

Mukhtasaran; hāsil-i-kalām; qissa-kotāl.—In word—Sirf zabāñī yā zabāñ

se; sirf kahne ko.—To eat one's word—Kah-kar mukar jāñā; kah-kar palaṭ

jāñā; zabāñ badal d.—Word for word—Lafz-ba-lafz; ṭhik unḥiñ lafzoñ

meñ; lafzī; hū-ba-hū; ṭhik-ṭhik; jaise kā taisā.

Word, *v. i.* Lafzoñ meñ bayāñ k.; alfāz ke zarī'e se zāhir k.

Wordily, *ad.* Lafzī se; tūl-kalāmī se.

[kā tariq.

Wording, *n.* Tarz-i-bayāñ; alfāz ke zarī'e se kisī mazmūn ke adā karne

Wordless, *a.* Jo na bole; be-zabāñ; khāmosh; chup; sākit.

Wordy, *a.* 1.—Lafz; jo bahut se alfāz isti'māl kare; bisyār-go;

2.—Jismēñ bahut se alfāz hoñ; lafzoñ se bharā huā.

[ziyāda-go.

Work, *v. i.* 1.—Kisī maqsad ke anjām ke liye koshish k.; kisī bāt kī

koshish k.; sa'ī k.; mihnāt k.; kām k.; kisī kām meñ mashgūl rahnā;

kisī kām yā farz wagaira ke anjām meñ masrūf rahnā.

2.—Chalnā; kām k. yā kām d.; harakat meñ h.; mutaharrik h.

3.—Asar k.; muassir h.; tāsir paidā k.; kār-gar h.

4.—Kām k.; kām meñ lage rahnā; mihnāt k.; riyāz k.; mashaq-qat k.; hamesha yā 'ādatan kuchh kiya k.

5.—Mushkil se chalnā; dushwārī se harakat yā jumbish k.; uchhalnā; idhar-udhar mārā phirnā.

6.—Āhista āhista aur mushkil se chal nikalnā; dushwārī se harakat k. yā ghusnā; mihnāt se chalnā.

[and the like." Webster.

7.—"With a following preposition, as *down, out, into, up, through,*

7.—Khamir uṭhnā; uṭhnā; josh āñā.

8.—'Amal k.; mi'de aur antariyoñ meñ asar k.

To work at—Kisī kām meñ masrūf yā mashgūl rahnā; kisī kām meñ lage rahnā

Work, v. t. 1. — Kisi chiz meñ mihnat k.; kisi shai meñ jidd-o-jahd k.; kām meñ āne kī guraz se taiyār k.; mihnat kar-ke kām ke laiq banānā; haṭī-kar milānī; kamānā. [k.; karnā; natija paidā k.; 'amal k.]

2.—Mihnat se paidā k. yā banā nā; riyāz kar-ke taiyār k.; paidā

3.—Āhista āhista paidā k.; goyā riyāz se paidā k.; āhista āhista chalnā yā natija paidā k.; karnā; banānā. [kāḥnā.

4.—Sozan-kārī k.; sūyī kā kām k.; bel-būṭe banānā; gul-phūl

5.—Targib de-kar kisi bāt par āmāda k.; kisi rāh par lānā.

6.—Chalānī; kām meñ lānā; kār-rawāyī k.; kām l.; kām meñ lagāye

7.—Khamīr uṭhānā; josh meñ lānā; uṭhānā; khaulānā. [rahnā.

To work a passage—Jahūz ke kiāye ke badle meñ koyī kām k.—*To work do-*

uble tides—Tū din kā kām do din meñ k.; rāt-o-din kām yā mihnat k.;

shab-o-roz kām yā riyāz k.—*To work in or into*—(a) Bich meñ dāḥhil k.;

ganṭhnā—(b) Ghusnā; paṭhnā; jagah k.; ghar k.; rāh k. yā nikālā—*To*

work off—Āhista āhista (ba-tadrīj) dūr k.—*To work out*—(a) Mihnat aur ko-

shish se koyī natija paidā k.; karnā; kar dālū—(b) Hal k.; 'uqda kholnā—(c)

Khālī kar-d. jaise kām.—*To work up*—(a) Ubbhānā; bharkānā; mushta'il k.

(b) Kisi kām meñ lagā d. yā kharch kar-dālnā—jaise astāb masāla wagaira.

Work, n. 1.—Mihnat; riyāz; koshish jo kisi kām meñ kī-jīe; mashaqqat; hāth kī mihnat. [ho; manshū-i-kār; mashgala; shuḡl; kām; kār.

2.—Woh bāt jismeñ koyī lagā ho; kām jismeñ koyī riyāz kar rahī

3.—Mihnat kā natija; jo bāt mihnat se hāsīl ho; kām; 'amal; fi'l;

4.—Tasnif; tālif; kitāb. [kartab; kār-guzārī; kartūt.

5.—Gul-phūl bel būṭe wagaira jo sūyī se banāye jāen; kashīda;

chiqan kā kām; kām; naqsh-o-nigār.

6.—(pl.) 'Imārat; ta'mīrat—masalan pul marḥe khāyīn qal'a

wagaira; woh makān wagaira juhān kisi chiz ke banāne kī kām (kār-

7.—Kār-rawāyī kā tariq; bartāw; sulūk. [khāna) jāri ho.

To go to work—Kām shurū' k.; mihnat karne lagnā; kār-rawāyī shurū' k.—*To*

set to work—Kām meñ lagā d.; kisi kām meñ masrūf yā mashgūl kar-d.

Work-day, n. The same as Working-Day, q. v.

Worker, n. 1.—Kām k. w.; mihnat k. w.; karne wālā.

2.—(In compound) Kār; gār; gar; sāz; kun.

Work-house, } n. 1.—Kār-khāna; woh makān jismeñ kisi qism kī chiz

Working-house, } bantī ho. [mihnat karāyī jāe.

2.—Woh makān jismeñ kāhil aur bad-fi'l logon ko rakh-kar unse

3.—Muhtāj-khāna; woh makān jismeñ shahr ke muhtāj aur garīb

log sarkārī kharch se parwarish pāyen aur jahān unse kuchh mihnat

bhī karāyī jāe. [josh khātā; uṭhtā.

Working, p. a. Chaltā; mutaharrik; kām kartā; kār-guzār; mihnatī;

Working-day, n. Kām kī (kām karne kā) din; jis din kām (kām-dhām

yā kār-khāna) jāri rahe.

☞ "As distinguished from the Sabbath, festivals, &c." Webster.

Workman, n. 1.—Woh shakhs jisse mihnat li-jāe 'ām isse kī kāsht-kārī

ke mutā'alliq ho yā dast-kārī ke; mazdūr; kārigar; qulī.

2.—Kisi sau'at wagaira meñ māhir; kisi bāt kā kārigar (ustād);

'umda dast-kār.

Workman-like, { a. Jo kāri-gar ko zob de; jismeñ kārigarī kī yā dikhāyī

Workmanly, } jāe; jo 'umda taur par ('umdaḡī ke sāth) kiya jāe.

Workmanly, *ad.* Kārīgarī ke sāth; hoshyārī ke sāth; jaisā hoshyār kārī-gar kar-saktā ho.

Workmanship, *n.* 1.—Kārīgarī; san'at; kisī chīz kī sākht (uske banāne) kā dhang tarz yā tariq; banāwat; ustādī; hathantī. [kārī.

2.—Jo kuchh hāth se banāyā jāe; hāth kī banāyī huyī chīz; dast-

World, *n.* 1.—Dunyā; 'ālam; jahān; dahr; sansār; jagat.

2.—Dunyā kā koyī hissa; dunyā ke kisī khās hisse ke rahne wāle; khaud; mu'āmalāt-i-insānī jinpar kisī khās nazar se lihāz kiyā jāe; hastī; wujūd; woh jagah hālat yā haisiyat jismeñ koyī rah-kar kār-rawāyī kare; dunyā; lok.

3.—Khilqat; kāmāt; makhlūq; srishṭī; zamīn-o-āsmān; 'ālam.

4.—Insān ke dastūrāt kār-o-bār aur ta'alluqāt; zindagī ke ma'mulī kār-o-bār; dunyā-dārī; dunyā ke kām; suhbat-i-insānī.

5.—Zindagī kā zātī tajriba yā ta'alluq; silsila-i-zindagī; kār-o-bār; kām-dhām; kār-khāua; dunyāwī silsila yā kār-o-bār.

6.—Dunyā ke log; insān; banī-i-ādām; log; 'awāmu-n-nās; dunyā; 'ālam; jahān; sansār; lok.

7.—Dunyā aur uske mu'āmalāt; dunyā ke ta'alluqāt ya'nī 'uqbā ke nahīn; umūrāt-i-dunyāwī; dunyāwī kāmōñ meñ tamām-tar lage rahnā; makrūhāt-i-dunyāwī; fajr-o-fāsiq log; bure log.

8.—Majma'-i-kasīr; jam-i-gafīr; bhīr; amboh. [logōñ kī bhīr.

A world of men—Ek khilqat; ek 'ālam; logon kā majma'-i-kasīr; bahut se log;

All in the world—Jo kuchh hai; jisqadar yā jitnā mumkin hai; jo kuchh yā jitnā ho-saktā hai.—For all the world—Kisī shai kī 'iwaz meñ; kisī chīz ke badle meñ.—World's end—Dunyā kī pallā sirā; dunyā kā sab se dūr kā hissa; nihāyat dūr-o-darāz mulk.—World without end—Hamesha; azal-o-abad meñ; goyā nīsī hālat meñ jiskī intihā na ho.

World-hardened, *a.* Dunyā kī hirs-o-hawas meñ pakkā; jiskā dil dunyāwī chizon kī muhabbat meñ pak uṭhā ho; pakkā dunyā-dār.

Worldliness, *n.* Dunyā kī 'umda chizon ke hāsīl karne kā kamāl shauq; hirs; tam'; lālach; dunyā-dārī; hawā-o-hawas.

Worldling, *n.* Woh shakhs jiskī dil dunyāwī chizon ke hāsīl karne meñ lagā ho; jo dunyā aur uskī khushiyon par hama-tan fidā ho; dunyā-dār; dunyā-parast.

Worldly, *a.* 1.—Dunyā kā; dunyāwī; insānī; laukik; sansārī; 'ām.

2.—Is jahān yā dunyā kā ya'nī 'uqbā kā nahīn; dunyāwī; is dunyā aur uskī khushiyon se muta'alliq.

Worldly, *adv.* Is zindagī ke muta'alliq; dunyāwī tariq par.

Worldly-minded, *a.* Dunyāwī bīton par fidā; dunyā kī bāton meñ masrūf aur 'āqibat se be-khabar.

World-wide, *a.* Sārī dunyā meñ phailā huā; tamām 'ālam meñ phailā

Worm, *n.* 1.—Kīrā; kirm. [huā; 'ālam-gīr; dūr-o-darāz tak mashhūr.

2.—(pl.) Keñchwe; kharātīn.

3.—Andarūnī taklif dene wālī shai; woh bāt jiskā sadma dil ko imānan ho; pachhtāwa; nadāmat; pashemānī.

Worm, *v. i.* Ahista ahista ba-tadrij aur chhipe chhipe kām yā 'amal k.

Worm, *v. t.* Ahista ahista aur parde meñ kuchh k.; kisī ko ahistagī aur ikhfā ke sāth tadbīr kar-ke nikālñā yā khārij kar-d. 'alā-hāza-l-qiyaś.

Often followed by *out*.

To worm one's self into—Fitrat (fann-o-fareb yā chālākī) se āhista āhista ghusnā pañhoñ yā dil meñ jagah k.—*To worm one's self into favour*—Kisi ko chālākī ke sāth āhista āhista apnā mihrbān-i-bāl karānā.

Worm-eaten, a. Kirm-khurda; kīre kā khāyā huā; ghunā huā yā
2.—Purānā; nikamīnā; be-kār; bosīda. [ghunā.

Worn, p. p. of Wear.—

Worn land—Zamīn jo jotte jotte be-kām ho-jāe; zamīn jiskī quwwat yā zar-khezi kasrat se jotne yā aur kisi sabab se bāqī na rahe; be-kār (mari) zamīn.

Worn-out, a. Jo pahinte pabinte yā ghiste ghiste be-kām (be-kār) ho jāe; ghisā; phaṭā; phaṭā-chiṭā; gayā-guzrā; be-jān; thakā; thakā-mānda; majhūl; muzmahil.

Worry, v. t. 1.—Taḳāze se tang k.; fikr-o-andeshe se tang k.; diq k.; chherchhār k.; taklif d.; tang k.; nāk meñ dam kar-d.; zich k.; halāk

2.—Mihnat se tang k.; thakā mārānā. (*Colloquial*). [k.; satānā.

3.—Isqadar picchā k. aur bhūnkū ki koi tang ā-jāe; dānton se chīr yā phār dālū; phār khānā; jhaujhornā; chithhārānā.

Worry, v. i. Had se ziyāda fikr aur andesha zīhir k.; be-chainī yā taklif zābir k.; be-andāz mihnat se taklif uthānā.

Worry, n. Had se ziyāda mutafakkir rahne kī hālat; qalbī intishār jo fikr aur andeshe se ho; ranj; taraddud; fikr; andesha; taklif; hāirānī; pareshānī; diqqat.

Worse, a. Ziyāda burā kharāb yā bad; bad-tar; aur burā yā kharāb; achhāyī meñ dūre se kam; aur bhī bīmīr; ziyāda 'alīl.

☞ "Used both in a physical and moral sense." *Webster.*

The worse (a) Nuqsān; ziyān; zarar; qabāhat.—*(b)* 'Umdagi (achhāyī) meñ kam.

Worse, ad. Ziyāda burī yā kharāb tarah se.

Worship, n. 1.—Ek ta'zīmī kalima jo bāz hākimoñ aur mu'azzaz logoñ kī shān meñ isti'māl kiya jātā hai—jaise huzūr khudāwānd banda-parwar khudāwānd-i-nī'mat gurīb-parwar hazrat qibla pīr-murshid jauāb āp

2.—'Ibādat; parastish; pūjā; pūjā-pāṭ; ārādhan. [wagairā.

3.—'Ashiqāna but-parastī; ma'shūqoñ kī gulāmī yā itā'at. [adar k.

Worship, v. t. 1.—Ta'zīm k.; adab k.; 'izzat k.; hurmat k.; mān k.;

2.—'Ibādat k.; parastish k.; bandagi k.; sījda k.; pūjanā; pūjā k.

3.—Had se ziyāda muhabbat aur itā'at k.; ma'shūq kī gulāmī k.

Worship, v. i. 1.—Ta'zīm k.; takrīm k.; ta'zīm yā ādāb bajā lānā.

2.—Parastish k.; 'ibādat k.; pūjā k.; pūjanā.

Worshipper, n. 'Ābid; parastānda; parastish-kunānda; pūjā k. w.; pūjne w.; sewak; upāsak; bhagat.

Worshipful, a. Wājibu-t-ta'zīm; adab ke qābil; jiskī ta'zīm wājib ho; 'izzat ke lāiq; mu'azzaz.

☞ "Often used as a term of respect, sometimes ironically." *Webster.*

Worshipfully, ad. Adab ke sāth; muaddabāna; ta'zīm ke sāth.

Worst, a. Bahut hī bad burā yā muzir; nihāyat hī kharāb; sab se kharāb; bad-tarīn; qabīh-tarīn; nihāyat shadīd saḳht yā khatar-nāk; jiskā achchhā h. bahut hī dushwār ho; musibat-nāk; āfat-nāk; jiskā barā hī sadma ho.

Worst, n. Jo bāt nihāyat hī burī yā kharāb ho; woh hālat yā darja jo bahut hī saḳht muzir āfat-nāk yā kharāb ho; gāyāt darja; barī hī shiddat; barā hī zor.

Worst, *v. t.* Muqābale meñ dūsre par gālib ānā; jitrā; harānā; shikast d.; māt k.; maglūb.k.; dūsre se baḥ jānā (uspar tarjih le-jānā).

Worth, *n.* 1.—Kisī shai meñ woh sifāt jisse woh 'umda yā kār-āmad ho-jāe; woh 'umda sifateñ jisse kisī chīz ko waq'at ho-jāe; māliyat; bahā; badal; qīmat; mol; dām.

2.—'Umdagī; khūbī; buzurgī; barāyī; liyāqat; jauhar; wasf; sūd-mandī; waq'at; 'umda sifateñ.

Worth, *a.* 1.—Ham-māliyat; māliyat meñ kisī dūsre ke barābar; jisse dūsre kā ham-qīmat badal hāsīl ho; is qābil kī dūsri shai se use tabdil kar-sakeñ; qīmatī; māliyatī; qīmat ka; dām kā; mol kā.

2.—Kisī ke lāiq; kisī bāt ke qābil; sazāwār; shāyān; jiskī nisbat koyī kār-rawāyī munāsib ho.

☞ “In a good or bad sense, but chiefly in a good sense.” *Webster.*

3.—Māl-o-matā' meñ dūsre ke barābar; isqadar yā usqadar daulat khwāh jāedād r. w.; kisī māliyat kī daulat yā ma'āsh r. w.

Worth while, or worth the while—See *While*.

Worthily, *ad.* Munāsib taur par; be-tarz-i-shāyān; wājib tarīq par; jaisā kī chāhiye; mauzūniyat ke sāth; aisī tarah kī zeb de; liyāqat ke mutābiq. [wasf.]

Worthiness, *n.* Liyāqat; khūbī; 'umdagī; shān; buzurgī; jauhar;

Worthless, *n.* Jismeñ koyī khūbī 'umdagī wasf yā buzurgī wagaira na ho; be-kār; nikammā; be-waq'at; zalīl; nā-chīz; nā-kārā; hech-kāra.

Worthlessness, *n.* Be-kār h.; be-qadrī; be-waq'atī; kisī khūbī yā 'umdagī wagaira kā na r.; nikammāpan; nikammā h.

Worthy, *a.* 1.—'Umdagī yā khūbī r. w.; lāiq; 'umda; qadr ke qābil; girāmi-qadr; nihāyat ahechhā; nek.

2.—Kisī dūsre ke lāiq; kisī ke liye mauzūn yā munāsib; kisī ke qadr yā waq'at ke barābar (uske hasb-i-hāl); ham-qadr; ham palla; barābar kā.

☞ “Usually with *of* before the thing compared or the object; more rarely, with a following infinitive instead of *of*, or with *that*.” *Webster.*

3.—Mustahaq; sazā-wār; lāiq; shāyān.

☞ “Usually in a good, but sometimes in a bad sense.” *Webster.*

Worthy, *n.* Barā lāiq-o-fāiq shakhs; nihāyat 'umda shakhs; aisā shakhs jiskī liyāqat mashhūr yā numāyān ho; woh shakhs jo apnī sifatoñ ke liye mashhūr ho; sar-bar-āwarda shakhs; nāmī-girāmī shakhs.

☞ “Much used in the plural.” *Webster.*

Would-be, *a.* Jo honā chāhe yā hone kā du'wā kare; jisko hone kī khwāhish yā uskā du'wā ho.

Wound, *n.* 1.—Zakhm; jarāhat; resh; kāṭ; kharāsh; chīrphār; chīr.

2.—Zarar; muqsīn; ziyān; mazarrat; sadma; futūr.

Wound, *v. t.* Mārpiṭ (zad-o-kob) se sadma pahuñchānā; choṭ pahuñchānā; zakhmī k.; ghāyal k.; majrūh k.; ghāw pahuñchānā; zakhm pahuñchānā; sadma yā zarar pahuñchānā; muqsīn pahuñchānā; kisī kā dil dukhānā; be-adabī yā be-wafāyī wagaira se ranj d.

Woundless, *a.* Jisko zakhm zarar ya sadma na pahuñchā ho; be-zakhm; jo majrūh yā zakhmī na ho-sake; jise choṭ na pahuñchī ho yā pahuñch na sako.

Wrangle, *v. i.* Gusse ke sāth jhagrā k.; chīrchīrā-kar zor-o-shor se takrār

- k.; chillā-chillā-kar larnā; bahasnā; takrār k.; munāqsha k.; nizā'-i-lafzi k. [jhagrā; tātī; kahākahi; bakherā; munāqasha.
- Wrangle, n.** Gusse ke sāth takrār; jhagrā jo zor-o-shor se kiya jāe;
- Wrangler, n.** Jo gusse ke sāth jhagre yā bahse; jo garmā yā chīrchīrā kar jhagre khwāh takrār kare; takrārī; jhagrālū; bakheriyā.
- Wrap, v. t. 1.**—Lapetnā; tah k.; tabānā.
- 2.—Lapet-kar chhipā d.; bi-l-kul lapet d.; chhipānā.
- 3.—Often with *up*.
- 4.—Lapet d.; chhipā d.; shāmil r. jaise natija; ham-rāh r.
- To be wrapped in*—Liptī h. yā rahnā; sāth h. yā rahnā; sāth lagī h.—*To be wrapped up in*—Kisi shai meñ bi-l-kul sanā h.; kisi shai par kulliyatan muhawwal yā mauqūf h.; kisi chiz par bi-l-kul munhasir h.
- Wrapper, n. 1.**—Lapetne w.; jo dūsre ko lapet rakkhe.
- 2.—Jismeñ koyī chiz lapetī rahe; beṭhan; basta, lifāfa; poshish; gilāf; ohār ya uhār. [chuga.
- 3.—Ek dhilā-dhālā kaprā jo dūsre kapron ke upar pahinā jae; jubba;
- Wrath, n. 1.**—Būrā gussa; gazab; qahr; gaiz; taish; kop; krodh.
- 2.—Gusse kī natija; kisi jurm kī munāsib yā wājib ta'zir (sazā).
- Wrathful, a. 1.**—Gusse se bhārā huā; bare taish meñ; bare gaiz meñ; gazab-nāk; bare kop meñ; qahr-nāk; jal-bhun-kar kabāb.
- 2.—Jo natija-i-qahr ho; jisse barā gussa zāhir ho.
- Wrathfully, ad.** Gusse ke sāth; gusse meñ ā-kar; taish meñ ā-kar yā taish khā-kar; gazab-nākī se.
- Wrathfulness, a.** Gazab-nākī; qahr; shiddat kā (shadid) gussa.
- Wreak, v. t.** Badlā lene kī garaz se yā gusse kī hālat meñ k.; dālnā; pheṅknā; jhoṅknā. [on another—Apnā gussa dūsre par utārnā.
- To wreak vengeance on an enemy*—Dushman se badlā l.—*To wreak one's rage*
- Wreath, n.** Hār; mālā; sihrā.
- Wreath, v. t. 1.**—Lapetnā; kisi shai ke gird lapetnā.
- 2.—Kisi lapetī huyī chiz se gher d.; gher nā.
- Wreck, n. 1.**—Tabāhī; barbādī.
- 2.—Jahāz kī tabāhī; jahāz kī gārat ho-jānā; kanāre par khwāh ret meñ par jāne yā tūfān wagaira ke sadme se dūb jāne kī wajh se jahāz
- 3.—Gārat-shuda jahāz; jahāz jo tabāhī meñ par gayā ho. [kī tabāhī.
- 4.—Jis shai par tabāhī āyī ho uskā baqiya hissa; sūkhī ghās wagaira.
- 5.—(Law) Woh chizeñ jo jahāz ke māre jāne (uski tabāhī) ko 'ba'd samundar kī labron ke zor se khushkī meñ ā-gireñ
- Wreck, v. t. 1.**—Kanāre par yā retī meñ charhā khwāh chaṭṭānoñ se takrā kar jahāz ko be-kār yā gārat kar-d. yā usko saḡht sadma pahuñ-chānā; jahāz tabāh yā gārat kar-d.; jahāz mār d. [kar-d.
- 2.—Kisi ko tabāh yā barbād k. (uspar tabāhī lānā); mitā d.; gārat
- Wrench, v. t.** Zor se khīñch l.; jhaṭke se yā jhaṭkā de-kar le l.; aiñth l.; aiñch l.; chhīn yā khīñch l.; maṛor l.
- 2.—Murkānā; moñch pahuñchānā; byoñchānā; maṛornā.
- Wrench, n. 1.**—Maṛor; aiñth.
- 2.—Moñch; byoñch. [khīñch yā chhīn l.; aiñth l.
- Wrest, v. t.** Zor se aiñth yā maṛor kar le-l.; jabriya le-l.; umeṭhnā;
- 2.—Asliyat ko badal d.; aslī manshā ma'nī yā mafhūm ko pher d. (bigar d. yā kharāb kar d.); ulaṭ-pulaṭ d.; ulaṭ d.; ulṭā-pulṭā kar-d.; asliyat (aslī haisiyat) qāim na rahne d.

Wrest, *n.* Aint̃han; maṛor; ulaṭ-pulaṭ; inḡilāb; k̃harābī.

Wrestle, *v. i.* 1.—Kushtī k.; kushtī laṛnā; āpas meṇ lipaṭ-kar ek dūse ke paṭak dene kī koshish k.

2.—Zor mārnā; koshish k.; jidd-o-jahd k.; muqābala k.; jhagaṛnā.

Wrestle, *n.* Kushtī; pachhāṛāpachhāṛī; zor-āzmāyī.

Wrestler, *n.* Kushtī-bāz; kushtī-gīr; pahlawān.

Wretch, *n.* 1.—Musibat-zada shakhs; jo sakht musibat meṇ giriftār ho; kam-bakht; bad-bakht; manhūs; zalil; k̃hwār; bad-kār; fajir; fāsiq; pāpī; chandāl; pāji; be-chāra; garīb.

Wretched, *a.* 1.—Nihāyat kharāb (zalil yā k̃hwār); bahut hī k̃hastā; musibat-nāk; nihāyat taklīf kī yā taklīf se bhārī huyī; bahut ranj-dilāne wālī—juise hālat. [be-waq'at; k̃hafif.

2.—Nā-kāra; nikammā; zalil; bahut hī pūj yā be-waqr; mahz

3.—Haqīr; isqadar zalil kī dil ko nafrat ho.

Wretchedly, *ad.* Nihāyat zalil taur par; bahut hī burī tarah se; bad-bakhtī se; kam-nasībī se; zillat ke sāth; aisi tarah se kī log haqārat karen.

[yā musibat.

Wretchedness, *n.* 1.—Muhtāji yā ranj kī wajh se gāyat darje kī taklīf

2.—Zillat; k̃hwārī; be-qadrī; be-waqrī. [choṛnā; aint̃h-kar nikālā.

Wring, *v. t.* 1.—Aint̃hnā aur dabānā; maṛornā; aint̃h-kar zor se ni-

2.—Dukhānā; taklīf d.; izā d. yā pahūnchānā; dukh d.; dard k.

yā paidā k. [ma'ni ko ulaṭ-pulaṭ d.

3.—Asli ma'ni mafhūm yā matlab ko k̃harāb k. yā badal d.; asl

4.—Kisī shai ko zabar-dastī se le-l.; chhīn l.; apnā hasb-k̃hwāh kisī bāt ke karāne ke liye taklīf yā izā d.; satā-kar kuchh karānā.

To wring off—Maṛor-kar judā (alag) kar d.—To wring out—Nichoṛnā; nichoṛ-

kar nikālā.—To wring from—Zabar-dastī se l.; jabriya hāsil k.; dabā-kar l.

Wring, *v. i.* Tarāpnā; tarpharānā; talaphnā; dard kī shiddat se talphalānā.

Wrinkle, *n.* 1.—Shikan; chīn; jhurri; sikurān; salwat.

2.—Nā-hamwārī; khardarāpan.

3.—K̃hayāl; tarang; umang. (Colloquial)

To have a new wrinkle—Nayā umang yā tarang uṭhnā.

Wrinkle, *v. t.* 1.—Shikan dālū; jhurri dālū.

2.—Nā-hamwār banā d.; khardarā kar-d.

Wrinkle, *v. i.* Jhurriyān parnā; shikan parnā.

Writ, *n.* 1.—Nawishta; tahrīr; lekh.

[Testaments." Webster.

“Applied especially to the Scriptures, or books of the Old and New

2.—(Law) Hukm-nāma; woh tahrīr jiske zarī'e se kisī fi'l ke karne k̃hwāh usse bāz āne kā hukm us shakhs ko diyā jāo jiske nām woh tahrīr jāri ho.

A writ of entry—Daḡhl-dihānī kā hukm-nāma. A writ of execution—Hukm-

nāma-i-ijrā-i-digri. A writ of injunction.—Hukm-i-imtina'ī. A writ of

summons—Saman. A writ of commission.—Kamishan yā band-i-kamishan.

Write, *v. t.* 1.—Likhnā; tahrīr k.; qalam se kāgaz wagaira par likhnā;

lakhī yā patthar wagaira par hurūf khodnā (kanda k.).

2.—Tahrīr k.; qalam-band k.; k̃hat likhnā; k̃hat ke zarī'e se pahūnchānā yā zāhir k.; k̃hat bhejnā.

3.—Tasūif k.; likhnā; banānā.

[jamā d.

4.—Dil par munaqqash k.; naqsh k.; k̃hūb zihn-nishīn k.; k̃hūb

To write to—Kisi ko kuchh likh bhejnā; kisi mazmūn ki tahrir kisi ke pās bhejnā; kisi amar ki nisbat kisi ko khat wagaira likh bhejnā.

Write, v. i. 1.—Likhnā; tahrir k.

[likhā k.]

2.—Kitābat k.; tahrir kā kām k.; naql yā hisāb wagaira hamē-

3.—Tasnif k.; musannifi k.; kitābeū likhnā (banānā).

4.—Khat likhnā yā bhejnā.

Writer, n. 1.—Likhne w.; kātib; tahrir-kunanda yā kuninda; yā nawi-sinda; muharrir; mutasaddi; rāqim.

2.—Musannif; muallif; bauāne w.; tasnif yā tālif

Writership, n. Mutasaddi-gari; muharriri.

Writhe, v. t. Ainhūnā; maḡornā; bigārnā.

Writhe, v. i. Akarūnā yā ankarnā; tarapnā; talaphnā; tarpharān...

Writing, n. 1.—Tahrir; likhāwāt; faun-i-tahrir; fann-i-kitābat.

2.—Kisi qism ki tahrir—jaise (a) Koyi wasiqa jo qinūn ke mutābiq tahrir pāye masalan dastāwez-i-hiba yā yā bai' wagaira rasid tamassuk iqrar-nāme 'alā-hāza-l-qiyās. (b) Tasnif; inshā; kitāb; maktūb; nus-

3.—Katba. [kha; risāla; granth; pustak.

Writing obligatory.—(Law) Dastāwaz; tamassuk.

Wrong, a. 1.—Kisi maqsad ke liye munāsib yā mauzūn nahīn; kār-āmad nahīn; qā'ide ke mutābiq nahīn; nā-munāsib; be-jā; galat; gair-i-sahih; nā-durust; be-ṭhik.

2.—Wujūb yā insāf ke khilāf; wājib yā munsifāna nahīn; durust yā munāsib nahīn; nā-jāiz; nā-wājib; qānūn yā shar' ke khilāf; galat.

3.—Sahih nahīn; gair-i-sahih; jo sach na ho; asliyat ke khilāf; jhūth; galat; darog.

Wrong, n. Be-jā fi'l yā fi'l-i-be-jā; aisā fi'l jiske natijō bure ho; aisā fi'l jisse kisi ko zarar pahunchē; zarar; nuqsān; mudākhalat-i-be-jā; haq-talafi; woh bāt jisse kisi ke haq meṅ futūr paidā ho.

Private wrongs.—Huqūq wagaire ke muta'alliq zarar jo ashkās ko pahunchē—Public wrongs.—Jarām wagaira jin kā asar 'awāmū-n-nās ('umma-i-khalāiq) par ho. [bāt kā pairaw jo be-jā yā galat ho.

In the wrong—Jānib-i-khatā; khatā par; nā-durust; galat yā galatī par; aisi

Wrong, ad. Be-jā tariq par; ba-tarz-i-nā wājib; galat yā galatī se; wājib tariq par nahīn; nā-haq.

Wrong, v. t. 1.—Be-insāfi k.; haq-talafi k.; kisi ke haq meṅ insāf na k.; kisi ko nā-haq nuqsān pahunchānā; zarar pahunchānā.

2.—Koyi badī kisi se nā-haq mansūb k.; nā-haq bad-nam k.; ruswā k. [sān pahunchē; jo fi'l-i-be-jā kare (uskā murtakib ho).

Wrong-doer, v. 1.—Jo dūsre ko zarar pahunchāye; jisse dūsre ko nuq-

2.—(Law) Mudākhalat-i-be-jā k. w.; dūsre ko khisra pahunchāne w.

Wrong-doing, n. Fi'l-i-bad yā be-jā; 'amal-i-bad; 'burā kām; huri kār-rawāyī. [pahunchē; nā-wājib; nā-munāsib; be-insāfi kā; nā-haq.

Wrongful, a. Be-jā; muzir; zarar-rasān; jisse dūsre ko nuqsān

Wrongfully, ad. Be-jā; be-jā tariq par; be-jāiyat ke sāth; nā-haq-koshī se; insāf ke khilāf; nā-jāiz taur par; nā-wājib tariq par.

Wrongly, ad. Galatī se; galat; ba-tarz-i-be-jā; bhul-kar; khatā se.

Wrongness, Be-jāiyat; galatī; khatā.

Wroth, a. Gusse yā gazab se bharā huā; gazab-nāk; bare taish meṅ; nihāyat khijhlāyā huā; bahut hi āzūrda (be-zār yā khalā).

Wry, *a.* 1.—Ek taraf ko phirā huā; aiñthā huā; terhā; tircbhā.

2.—Rāst (sidhā) nahīn; terhā; eñrā-beñrā; kaj.

Wry face—Terhā muñh; bigarī huyī sūrat jisse be-qarārī yā intishār zāhir ho.

inñhan,

i. 1.—Kus.

X.

dene ki koshā. Zardī-māil; nāranjī; basantī; za'faranī.

r mārñā; kosh. *n.* Lakṛī par kanda yā qalam-kārī; lakṛī par khod-kar qu-Kushtī; pachhā; ki shabihon kā banāñā yā uskā fan.

n. Kushtī-bāz; kushī.

1.—Musibat-zada sh

Y.

baḡht; bad-ba¹.—Gaz; dir'a; kaprā wagaira nāpne kā Angrezī gaz jiskī ta'dād pī; chandāl¹ (feet) yā chhattis inch hotī hai.

z. 1.—2.—Makān wagaira ke sāmne yā chāron taraf mukhtasar sī ghiri nāk huyī jagah; sahñ; āngan; chauk.

li-Yawn, *v.* *i.* 1.—Jamhāyī l.; jamhāñā; angrāñā; angrāyī l.

2.—Khūb khul jāñā; muñh phailā d.; is tarah muñh khol d. ki koyī chiz bhitār āye yā bāhar nikal jāye.

3.—Mushtāq h.; kisī chiz ke ishtiyāq meñ muñh khole baithe rahisā. kisī chiz ke nigāl jāne ki khwāhish r.

Yawn, *n.* 1.—Jamhāyī; angrāyī

2.—Muñh phailā d.; shigāf.

Yea, *ad.* 1.—Hāñ; hūñ; āre; bale.

2.—Fi-l-haqīqat; sachmuch; albatta; sach hai; aisā hī hai; aur

3.—Aur iske siwā; iske 'alāwa; sirf aisā hī nahīn; balki aur bhī.

4.—Kisī tajwīz ki manzūrī kī rāe yā woh shakhs jo is qism kī rāe de.

In this sense, used substantively.

Year, *n.* 1.—Sāl; san; sambat (correctly sañvat); baras.

2.—(pl.) Kibr-sinī; burhāpa; piri. [sālāna; sāliyāna.

Yearly, *a.* 1.—Jo har sāl zuhūr meñ āye khwāh paidā yā hāsīl ho;

2.—Yak-sāla; jo ek sāl tak rahe; sāl bhar rahne (qāim rahne) w.

3.—Jo sāl bhar meñ pūrā ho.

Yearly, *ad.* Har sāl; sāl meñ ek martaba; sāl-ba-sāl; sāl-dar-sāl; sāl-āna; baras bhar meñ ek bār; baras-baras; sāl-sāl.

Yearn, *v.* *z.* Kamāl shauq r.; baṛī tamannā r.; kisī shai kī ārzū meñ be-chain rahnā; shāiq h.; tamannā r.; mutamannī h.

Y ll, *v.* *i.* Baṛe zor-o-shor se chillāñā; taklīf kī shiddat yā khauf se chillā uṭhnā; chikh mārñā; chillāñā; chinghārñā.

Yell, *n.* Baṛī balaud aur khauf-nāk āwāz; chikh; chinghār

Yellow, *a.* Shokh za'faranī rang kā; zard; pilā yā pīle rang kā; sone yā pītal ke rang kā; hardiyā.

Yellow, *n.* Ek qism kā shokh sunahrā rang; zard (pilā) rang.

Yellow, *v.* *t.* Zard kar-d; pilā banā d.; pīlī (zard) rangat paidā k.

Yellow, *v.* *i.* Zard ho-jāñā; pilā ban-jāñā; zardī chhā jāñā.

Yellowish, *a.* Zardī-māil; kisiqadar zard; kuchh pilā; zardī liye.

Yellowishness, *n.* Zardī-māil h.; kuchh pilā h.

Yellowness, *n.* Pilāpan; zardī.

Yes, *ad.* 1.—Hāñ; hūñ; āre; bale; achchhā; bahut khūb.

2.—Jab yah lafz mukarrar lāyā khwāh izāfa kiya jātā hai to ussē kisī mazmūn-i-mā-sabaq kī tākid hotī hai.

